

MOSE FE AGBALĒ GBATŌ.

Хеземевѡѡ.

1 Le gomedzedzea me Mawu wŏ dzifo kple anyigba.^a **2** Ke anyigba le nyama, nŏnŏme meli nŏ o, ele fuflu, eye viviti do de tsi gba-na la ņku me, eye Mawu fe Gbŏgbŏ le agba sam le tsia dzi.

3 Eye Mawu gblŏ be: Kekeli nedo! Eye kekeli do. **4** Eye Mawu kpŏ kekeli bena enyo. Eye Mawu mŏ kekeli la kple viviti la dome. **5** Mawu yŏ kekeli la be ņkeke; ke viviti la eyŏe be zŏ. Ale zŏ do, eye ņu ke, eya nye ņkeke gbŏtŏ.

6 Eye Mawu gblŏ be: Alili nenŏ tsia titina, be wŏanye dometsonu anŏ tsi kple tsi dome! **7** Eye Mawu wŏ alili la, eye wŏmŏ tsi, si le alilia te, kple tsi, si le alilia ta me la dome. Eye wŏva me nenema.^e **8** Eye Mawu yŏ alilia be dzifo. Ale zŏ do, eye ņu ke, eya nye ņkeke evelia.

9 Eye Mawu gblŏ be: Tsi, si le dzifoa te la, neŏ fu de teŏe deka, bena fufuiŏe nadze! Eye wŏva me nenema.^f **10** Mawu yŏ fufuiŏe la be anyigba, ke tsi foŏua la eyŏe be atŏiafu. Eye Mawu kpŏ bena enyo. **11** Eye Mawu gblŏ be: Anyigba nemie gbe fŏwo, nu miemie, siwo tŏea ku, kple ati tŏeku, siwo tsena wo tŏ wo tŏwoe, esiwo me ku le, le anyigba la dzi. Eye wŏva me nenema. **12** Anyigba mie gbe fŏwo, nu miemie, siwo tŏea ku wo tŏ wo tŏwoe, kple ati, siwo tsena, siwo me ku le, wo tŏ wo tŏwoe. Eye Mawu kpŏ bena enyo. **13** Ale zŏ do, eye ņu ke, eya nye ņkeke etŏlia.

14 Eye Mawu gblŏ be: Nu keklŏwo nado de dzifolilia ņu, bena woade vovo ņkeke kple zŏ dome, eye woanŏ anyi anye dzesiwo, afia azŏgbewo, ņkekewo kple fe-wo,^h **15** eye woanye nu keklŏwo

^a Do. 17, 24; Nyad. 4, 11; Heb. 11, 3; Yoh. 1, 1-3.

^b Ps. 136, 7-9. ^d Ps. 33, 9; Kor. II. 4, 6.

^e Ps. 19, 2.

^f Pet. II. 3, 5; Hi. 38, 8-11.

^g Ps. 8, 6-9.

^h Ps. 74, 16.

ⁱ Ef. 4, 24; ta 2. 7. 22; Mat. 19, 4.

anŏ dzifolilia ņu, bene woaklŏ de anyigba dzi! Eye wŏva me nenem. **16** Tete Mawu wŏ nu keklŏ gŏ eveawo. Ewŏ gŏtŏ, bena wŏa-ŏu ņkeke dzi, kple suetŏ, bena wŏa-ŏu zŏ dzi, bekpe de yletiviwo ņu.^b **17** Eye Mawu tŏ wo de dzifolilia ņu, bena woaklŏ de anyigba dzi, **18** woa-ŏu ņkeke kple zŏ dzi, eye woamŏ kekeli kple viviti dome. Eye Mawu kpŏ bena enyo. **19** Ale zŏ do, eye ņu ke, eya nye ņkeke enelia.

20 Tete Mawu gblŏ bena: Nu gbagbewo neŏu tsi le tsia me, eye xe dzodzoeowo nedzo le ya me le dzifolilia fe ņku me. **21** Eye Mawu wŏ jumelŏ klitsuwo kple nu gbagbe, siwo katŏ tana, eye wŏwŏna le tsia me, bamebame, kple xe, siwo katŏ dzona. Eye Mawu kpŏ bena enyo. **22** Eye Mawu yra wo gblŏ bena: Midzi, ne miasŏ gbŏ, eye miayŏ atŏiafu-tsia me, eye xe dzodzoeawo nasŏ gbŏ le anyigba dzi! **23** Ale zŏ do, eye ņu ke, eya nye ņkeke atŏlia.

24 Eye Mawu gblŏ bena: Nu gbagbewo nedo tŏ anyigba me hamehame, afemelŏwo kple nu tatawo kple gbemelŏwo bamebame! **25** Ale Mawu wŏ gbemelŏwo hamehame, afemelŏwo bamehame kple lŏ, siwo katŏ tana le anyigba dzi bamebame. Eye Mawu kpŏ bena enyo.

Mawu wŏ ame le eya ņutŏ fe nŏnŏme nu.

26 Eye Mawu gblŏ be: Mine mŏawŏ ame de mŏaŏe nŏnŏme, wŏa-ŏi mŏ, eye wŏa-ŏu jumelŏwo, dzifoxe dzodzoeowo, afemelŏwo kple gbemelŏwo katŏ kpakple lŏ, siwo katŏ tana le anyigba dzi la dzi!^g **27** Eye Mawu wŏ ame de ye ņutŏ fe nŏnŏme, Mawu fe nŏnŏme nue wŏwŏe de; ņutsu kple nyŏnu wŏwŏe.ⁱ

28 Eye Mawu yra wo, eye Mawu gblɔ na wo bena: Midzi, ne miaso gbo, eye miayo anyigba la dzi, eye mianye agbo de edzi, miadu fumelawokple dzifoxe dzodzoewo kple la, siwo kata zona le anyigba dzi la dzi!^a 29 Eye Mawu gblɔ be: Kpo da, metsɔ nu mie mie tseku, siwo kata le anyigba blibo la dzi, kple ati, siwo kata tsena, siwo me ku le la, na mi, bena woanye nududu na mi; 30 ke gbewo kple amagbewo kata nanye nududu na anyigba dzi la wo kata kple dzifoxe dzodzoewo kata kple nusiwo kata tana, siwo me agbe le, le anyigba dzi. Eye wova me nenema. 31 Eye Mawu kpo nusiwo kata wowo la, eye kpo da, wonyo nuto. Ale za do, eye nu ke, eya nye nkeke adelia.

Sabat.

2 Ale wowu dzifo kple anyigba kple wo me nu gbogboawo kata nu enye si. 2 Eye Mawu wu efe do, si wowo la nu le nkeke adreagbe, eye wodzudzo le nkeke adreagbe tso efe do, siwo kata wowo la me.^e 3 Eye Mawu yra nkeke adrelia, eye woko eputi, elabena eya dzi wodzudzo edokui le tso efe dowowo, siwo kata Mawu wo, eye wona wodo la me.^f

Amegbetɔ le Paradiso.

4 Esia nye dzifo kple anyigba je dzodzomenyawo le wo wowo me le yeyi, si me Yehowa Mawu wo anyigba kple dzifo. 5 Ke gbetia deke mele anyigba dzihadɔ o, eye nu miemiea deke medo de gbe me hadɔ o; elabena Yehowa Mawu mena tsi dza de anyigba dzi hadɔ o, eye ame meli ade anyigba la o. 6 Eye afu do tso anyigba dzi, eye wonyo de anyigba la kata je nku me. 7 Azo Yehowa Mawu tso anyi me ame, eye wogbo agbegbogbo de efe nti me;^h ale ame la zu luɔ gbagbe. 8 Tete Yehowa Mawu tso abo de Eden le yedzeje, eye wotsɔ ame, si womɛ la, do afima. 9 Eye Yehowa Mawu na ati vovovo, siwo nya kpona, siwo je tsetse nyo na dudu la, mie tso anyigba me; eye^k agbeti la kpakple sidzedze nyui kple vɔ je

ati la le abo la titina. 10 Eye tɔsisi de do tso Eden, be woadɛ tsi abo la; eye tso afima wodze de abo ene me. 11 Gbato nko nye Pison; efo xla Xawila-nyigba blibo la kata; afima sika le; 12 eye anyigba sia je sika nyo nuto; afima bedolax-kple soham-kpe ha le. 13 Tɔsisi evelia nko nye Gixon; efo xla Kus-nyigba blibo la kata. 14 Tɔsisi etolia nko nye Xidekel; esi to Asur je yedzeje gome. Eye tɔsisi enelia nye Frat. 15 Eye Yehowa Mawu tso ame la do Eden-bo me, be woaɔlo eme, eye wɔakpo edzi.

Mawu je sedede.

16 Eye Yehowa Mawu de se na ame gblɔ bena: Du abɔmetiawo kata je tsetse faa; 17 ke ati, si na wodzea si nyui kple vɔ la, me-gadu eya je tsetsea deke o; gbesigbe nado efe de,^b ku ke naku.

18 Eye Yehowa Mawu gblɔ bena: Menyo bena ame la natsi akogo o; mawo kpedenuto, si aso de enu la ne.^d 19 Tete Yehowa Mawu tso anyi me gbemelawo kata kple dzifoxe dzodzoewo kata, eye wokplo wo va amea gbɔe, be yea-kpo alesi woyo woe; eye alesi ame la yo nu gbagbeawoe la, nenema anye woje nko. 20 Eye ame la tso nko na afemelawo kata kple dzifoxe dzodzoewo kpakple gbemelawo kata; ke amea ya me-kpo kpedenuto, si aso ne o.

Nyɔnuwɔwɔ.

21 Eye Yehowa Mawu na ame do alɔ yi me vi, eye wode efe agbafutiwo dometo deka, eye wotsɔ la do etefe. 22 Tete Yehowa Mawu tso agbafuti, si wode le amea me la, wo nyonu, eye wokplo va ame la gbɔe.^g 23 Eye ame la gblɔ be: Azo ko! Esia enye ju tso nye ju me kple la tso nye la me; woayo ame sia bena nyonu, elabena nutsu mee wodee tsoe. 24 Eyaɔuti nutsu agblɛ fofoa kple dadaa di ahaku de srɔa nti, eye woanye nutila deka.ⁱ 25 Eye wo kpakple eve la wole jefle, ame la kple srɔa, eye nu mekpea wo o.

Nuvɔ me dzedze.

3 Ke da dze aye wu gbemelā, siwo kata Yehowa Mawu wo

^a Da. 17, 28.

^b Ro. 5, 12; Kor. I. 15, 21.

^d Lod. 31, 10 v. 31.

^e Yoh. 5, 17; Heb. 4, 4. 10.

^f Mo. II. 20, 8-11.

^g Kor. I. 11, 7-9. 12; Tim. I. 2, 13.

^h Kor. I. 15, 45.

ⁱ Mat. 19, 5. 6; Ef. 5. 28-31.

^k 3, 22, 24; Nyad. 2, 7: 22, 2.

la, eye wògblo na nyonu la bena: Vavāe Mawu gblo bena, migadu abometiawo katā fe tsetsea deke o mahā?^a 2 Nyonu do nu na da la be: Miedua abometiawo fe tsetse faa;^b 3 ke Mawu gblo le ati, si le aboa titina la fe tsetse nuti bena: Migadu efe deke o, eye migaka asi enu hā o, be miagaku o!^d 4 Eye da la gblo na nyonu bena: Miele kuku ge akpo o;^e 5 ke boṅ Mawu nyae bena, gbesigbe kemiadu efe de la, miafe ŋkuwo laṣu, eye mia- no abe Mawu ene, anya nyui kple vō. 6 Esi nyonu la^h kpo bena, ati la nyo na dudu, ebiā nu na ame, eye wòdzroa ame, eye wònana wodzea nunya la, iegbe efe tsetsea de heḍu, eye wòna srōa, si le egbo hā wòdu. 7 Tete wo kpakple eve fe ŋkuwo vu, eye wodze sii bena,ⁱ yewole amama, eye woto amagbawo hesa de ali.

8 Eye esi wose Yehowa Mawu ŋko le anyinufayi le aboa me la, amea kple srōa "woyla wo dokui de Yehowa Mawu de abometia de te. 9 Tete Yehowa Mawu yo amea gblo nɛ bena: Afika nèle? 10 Edo nu nɛ bena: Mese ŋkowò le aboa me, eye mevō; elabena mele amama, eye meyla dokuinye. 11 Egblō be: Ameka toe na wò be, amamae nèle? Alo de nèdu ati, si nuti mede se na wò be, megadu efe deke o la fe de mahā? 12 Ame la do nu bena: Nyonu, si nètso nam la, eyae na atia dem meḍu. 13 Eye Yehowa Mawu gblo na nyonu bena: Nukanuti nèwo alea? Nyonu la do nu nɛ be: Da lae blem, eye meḍui.^p

Fifode kple ŋugbedodo gbāto.

14 Eye Yehowa Mawu gblo na da la bena: Esi nèwo alea la, eyata woajo fi ade wò le afe- melāwo kple gbemelāwo katā dome: Wò jodo dzi nazo, eye vu- vudedie naḍu le wò agbe me ŋkekewo katā me!^s 15 Made adikā mia kple nyonu la dome, wò dzi- dzime kple nyonu la fe^t dzidzi- me dome,^u eya la agbā ta na wò, eye^v wò la àdu afokpodzi nɛ. 16 Eye wògblo na nyonu bena: Mana nakpe fu gede le fufofome, àlé ku hafi àdzi vi, ke wò tame ano srōwò nu, eye eya anye^a gā de dziwò. 17 Eye wògblo na Adam

benā: Esi nèse srōwò fe gbe, eye nèdu ati, si nuti mede se na wò be, megadu efe dekedeke o la fe de la, eyata woajo fi ade anyigba le tawò, àkpe fu hafi àkpo nu àdu tso me le wò agbe me ŋkekewo katā me. 18 Du kple apoka amie na wò, eye naḍu anyigba dzi ama- gbewo! 19 Fifia ate wò, hafi na- kpo abolo adu, /vasede esime na- gatro azu anyi, elabena eya mee wode wò tsoe. Anyi nènnye, eye anyi ke nagatro azu!

20 Eye ame la tso ŋko na srōa bena Xawa, elabena eya ava nye ame gbagbewo katā dada. 21 Eye Yehowa Mawu tso lāgbalēwu do na Adam kple srōa. 22 Eye Yehowa Mawu gblo be: Kpo da, ame zu ksigbe mia dometo deka ene, eye wònya nyui kple vō. Ke be wòagado asi da agbe agbetia hā fe de adu, eye wòano agbe dodoḍo o la, 23 Yehowa Mawu de ame da tso Eden-bola me, bene wòanlo anyigba, si me wodee tsoe. 24 Tete wònyā ame la, eye wòna °Kerubiwo tso yi, si troa edokui, eye wòklēna abe dzo fe ade ene la, danɔ Eden-bola la fe yedzeje gome, bena woadzo agbeti la mo nu.

Adam vīgutsuwo.

4. Eye Adam do kple srōa Xawa, eye wòfo fu dzi Kain, eye wògblo bena: Yehowa di nam be, medzi nutsu. 2 Emegbe la edzi enovia Habel, eye Habel va zu lānyila, ke Kain ya zu agbledela. 3 Esia megbe la etefe medidi o, Kain tso agblemenua dewo wo vō- sae na Yehowa. 4 Habel hā tso efe lāwo fe ngogbevi, siwo dami la fe dewo vs. Eye Habel' kple efe nunana dze Yehowa nu; 5 ke Kain kple efe nunana ya medze enu o. Eye Kain bi dzi nutsu, eye wòdo adā. 6 Tete Yehowa gblo na Kain bena: Nukanuti nèle dzi bim, eye nukanuti nèle adā dom? 7 Alo menye ale wòle oa? Ne èwo nyui la, wò ŋku me ako, ke ne mèwo nyui o la, ekema nuvō de^y xa de vōtru nu, eye wòdo ta- mea de de nuwò; ke wò la^z du edzi!

Kain wu novia.

8 Esia megbe la Kain gado nu kple novia Habel. Ke eva ve

^a Nyad. 12, 9; 20, 2.

^b 2, 16.

^d 2, 17.

^e Tes. II. 3, 10.

^f Nyagb. 12, 7.

^g Yoh. 8, 44.

^h Yak. 1, 14.

ⁱ Tim. I. 2, 14.

^k kp. 5.

^l 2, 25.

ⁿ Yer. 23, 24.

^o Xez. 10.

^p Kor. II. 11, 3.

^r Heb. 11, 4.

^s Yes. 65, 25.

^t Gal. 4, 4.

^u Yoh. I. 3, 8;

Heb. 2, 14;

Ro. 16, 20.

^v Yoh. 14, 30;

Nyad. 12, 17.

^y Gal. 5, 17.

^z Ro. 6, 12.

^a Ef. 5, 22, 23;

Tim. I. 2, 11, 12.

me bena, esime wole gbe me la, Kain tso de nɔvia Habel n̄uti, eye wòwui.^a 9 Tete Yehowa gbɔ na Kain bena: Afika n̄oviwò Habel le? Eye wòdo n̄u n̄e be: Nyemeyae o! Alo n̄ovinye dzikpola menyae? 10 Eye wògbɔ n̄e bena: Nuka enye esi n̄ewò? Kpɔ da, n̄oviwò je ɔu, si n̄eko de anyi la je gbe le didim tso anyigba dzi mese! 11 Azɔ la woafɔ fi ade wò, àdzo le anyigba, si ke efe nu xɔ n̄oviwò je ɔu le asiwò no la dzi. 12 Ne èn̄lɔ anyigba la, megale nu v̄ā ge na wò o; tsatsala kple godzela nanye le anyigba dzi! 13 Eye Kain gbɔ na Yehowa bena: Nye vodada la kpe wu nye tsɔtsɔ. 14 Wòde nyām egbe tso agbledenyigba la dzi; madzo le wò nkuta anye tsatsala kple godzela le anyigba dzi, eye ava me bena, amesiame, si akpɔm la, awum.^g 15 Eye Yehowa gbɔ n̄e bena: Eyata amesiame, si awu Kain la, woabia hl̄e zi gbɔ zi adre. Eye Yehowa de dzesi Kain, bena amesiame, si ado goe la, nagawui o. 16 Eye Kain dzo le Yehowa fɛnkume, eye wòva n̄o Nod-nyigba dzi le Eden je yedzeje gome.

Kain je dzidzimeviwo.

17 Eye Kain dɔ kple sr̄ōa, eye wòfɔ fu dzi Henox. Eye wòtso du, tso via je nkɔ na du la bena Henox. 18 Eye wodzi Irad na Henox, eye Irad dzi Mehuyael, eye Mehuyael dzi Metusael, eye Metusael dzi Lamex. 19 Ke Lamex de sr̄ō eve; deka nkɔ enye Ada, eye evelia nkɔ enye Zila. 20 Eye Ada dzi Yabal, amesi nye agbadɔ me n̄olawo kple l̄ānyilawo fofɔ. 21 En̄ovia nkɔ nye Yubal, amesi nye san̄kufolawo kple dzekulawo fofɔ. 22 Eye Zila h̄ā dzi Tubalkain, amesi nye akɔbli- kple gan̄udɔwɔlawo fofɔ; eye Tubalkain n̄ovinyɔnu nkɔ nye Naama. 23 Eye Lamex gbɔ na sr̄ōwo bena: Ada kple Zila, mido to nye gbe; mi Lamex sr̄ōwo, mise ye nyawo! Vav̄ā, mewu n̄utsu de nye abi te fe kple dekakupi de nye dodro te fe. 24 Elabena wobia hl̄ō Kain zi adre, ke Lamex la zi blaadre v̄o adre.^h

Set kple Enos.

25 Eye Adam gadɔ kple sr̄ōa. eye wòdzi n̄utsuvi, eye wòna nkɔe

bena Set; elabena egbɔ be: Mawu dɔ dzidzime bubu Habel, amesi Kain wu la te fe nam. 26 Eye wodzi n̄utsuvi na Set h̄ā, eye wòna nkɔe bena Enos. Le yemayi me la^b wode asi Yehowa nkɔ yɔ- yɔ me.

Foto gāwo je dzidzimegbalé tso Adam dzi vase de Noa dzi.

5. Esia nye Adam je dzidzimeviwo n̄utinyagbalé. Esi Mawu wɔ Adam la, ewɔe de eya n̄uto je n̄onome.^e 2 Ewɔ wo wonye n̄utsu kple nyɔnu, eye wòyra wo; eye wòna nkɔ wo bena „ame“ le gbesigbe wòwɔ wo. 3 Eye esi Adam xɔ je alafa deka kple blaet̄o la, edzi n̄utsuvia de, si/ d̄ii, eye wòyɔe bena Set. 4 Esi Adam dzi Set megbe la, egan̄o agbe je alafa enyi, eye wòdzi n̄utsuwo kple nyɔnuwo. 5 Eye Adam je agbe me n̄kekewo katā nye je alafa asieke kple blaet̄o, eye wòku. 6 Eye esi Set xɔ je alafa deka kple at̄o la, edzi Enos. 7 Esi Set dzi Enos megbe la, egan̄o agbe je alafa enyi kple adre, eye wòdzi n̄utsuwo kple nyɔnuwo. 8 Eye Set je agbe me n̄kekewo katā nye je alafa asieke kple wuieve, eye wòku. 9 Eye esi Enos xɔ je blaasieke la, edzi Kenan. 10 Esi Enos dzi Kenan megbe la, egan̄o agbe je alafa enyi kple wuiat̄o, eye wòdzi n̄utsuwo kple nyɔnuwo. 11 Eye Enos je agbe me n̄kekewo katā nye je alafa asieke kple at̄o, eye wòku. 12 Eye esi Kenan xɔ je blaadre la, edzi Mahalalel. 13 Esi Kenan dzi Mahalalel megbe la, egan̄o agbe je alafa enyi kple blane, eye wòdzi n̄utsuwo kple nyɔnuwo. 14 Eye Kenan je agbe me n̄kekewo katā nye je alafa asieke kple ewo, eye wòku. 15 Eye esi Mahalalel xɔ je blaade v̄o at̄o la, edzi Yered. 16 Esi Mahalalel dzi Yered megbe la, egan̄o agbe je alafa enyi kple blaet̄o, eye wòdzi n̄utsuwo kple nyɔnuwo. 17 Eye Mahalalel je agbe me n̄kekewo katā nye je alafa enyi kple blaasieke v̄o at̄o, eye wòku. 18 Eye esi Yered xɔ je alafa deka kple blaade v̄o eve la, edzi Henox. 19 Esi Yered dzi Henox megbe la, egan̄o agbe je alafa enyi, eye wòdzi n̄u-

^a Yoh. 1. 3, 12, 15.

^b 12, 8.

^d Mat. 23, 35; Ps. 9, 13; Heb. 12, 24.

^e 1, 27; Ln. 3, 38.

^f Ps. 51, 7; Kor. 1. 15, 49.

^g Hi. 15, 20–24.

^h kp. 15; Mat. 18, 21, 22.

tsuwo kple nyɔnuwo. 20 Eye Yered je agbe me nkekewo katã nye je alafa asieke kple blaade vɔ eve, eye wòku. 21 Eye esi Henox xɔ je blaade vɔ atɔ la, edzi Metusala. 22 Esi wòdzi Metusala megbe la, Henox zɔ kple Mawu je alafa etɔ, eye wòdzi nɔtsuwo kple nyɔnuwo. 23 Eye Henox je agbe me nkekewo katã nye je alafa etɔ kple blaade vɔ atɔ. 24 Esi Henox zɔ kple Mawu ta la, ebu vi, elabena Mawu kplɔe dzoe.^d 25 Eye esi Metusala xɔ je alafa deka kple blanyi vɔ adre la, edzi Lamex. 26 Esi Metusala dzi Lamex megbe la, eganɔ agbe je alafa adre kple blanyi vɔ eve, eye wòdzi nɔtsuwo kple nyɔnuwo. 27 Eye Metusala je agbe me nkekewo katã nye je alafa asieke kple blaade vɔ asieke, eye wòku. 28 Eye esi Lamex xɔ je alafa deka kple blanyi vɔ eve la, edzi nɔtsuvia de. 29 Eye wòna nɔkɔe bena Noa, elabena egblɔ be: Ame sia ana gbɔdzɔe mí tso míafe dɔwɔwɔ kple fudɔdɔ me le anyigba, si Yehowa ifo fi de la dzi. 30 Esi Lamex dzi Noa megbe la, eganɔ agbe je alafa atɔ kple blaasieke vɔ atɔ, eye wòdzi nɔtsuwo kple nyɔnuwo. 31 Eye Lamex je agbe me nkekewo katã nye je alafa adre kple blaadre vɔ adre, eye wòku. 32 Esi Noa xɔ je alafa atɔ la, edzi Sem, Xam kple Yafet.

Amegbetɔwo je nu tovo wɔwɔ.

6. Ke esi amewo de asi agbɔsɔsɔ me le anyigba dzi, eye wòdzi nyɔnuwo la, 2 mawuviwo kpɔ bena, amegbetɔviwo je nyɔnuwo dze tugbe nɔ, eye wode wo dometo, siwo katã dze wo nu.^k 3 Eye Yehowa gbɔ bena: Nye gbɔgbɔ maganɔ amewo me booo, elabena nutilã wonye le woje vodada me, eye woje agbe me nkekewo nanye je alafa deka kple blave! 4 Le nkeke mawo me la ame dzɔtsuwo le anyigba dzi; eye esi Mawu vi nɔtsuwo de amegbetɔwo je vinyɔnuwo, eye wodzi vina wo megbe la hã wogale; woawo nye amekakɔnɔkɔla, siwo nɔ agbe le blema. 5 Eye esi Yehowa kpɔ bena, amegbetɔwo je vɔdivɔdiva sɔ gbɔ le anyigba dzi, eye woje

^a Yer. 18, 10; Mo. IV. 23, 19; Ps. 18, 27.

^b 6, 9; Yu. 14.

^d Heb. 11, 5; Fla. II. 2, 11; Yes. 57, 1. 2.

^e Heb. 11, 7. f 5, 22. 24.

^g Ps. 14, 2. 3.

^h Am. 8, 2.

ⁱ 3, 17–19.

^k Mat. 24, 38.

^l Pet. I. 3, 20.

^m 8, 21.

tamesusuwokple dzimedidiwonye vɔ ko daa la, 6^a eve Yehowa bena, wòwɔ ame de anyigba dzi, eye wòdu dzi nɔ. 7 Eye Yehowa gbɔ bena: Matsrɔ ame, siwo mewo la da le anyigba blibo la katã dzi, tso amewo kple lãwo dzi vasede nu tatawo kple dzifoxe dzodzoewo dzi, elabena evem bena, mewo wo. 8 Ke Yehowa ve Noa nu.

Noa.

9 Esia enye Noa je dzidzimeviwo nɔtinya. Noa enye ame dzɔdzɔe kple ame madifo le enɔlimetɔwo dome, eye Noa zɔ kple Mawu. 10 Eye Noa dzi nɔtsuvi etɔ: Sem, Xam kple Yafet. 11 Eye xexeame gblẽ le Mawu je nku me, eye nu vlo wɔwɔ xɔ anyigba la dzi. 12 Eye Mawu kpɔ bena, xexeame gblẽ keɔ; elabena amegbetɔwo katã je zɔzɔme gblẽ le anyigba dzi.

Gbefãdɔde tsidɔdɔ. Adakavututu.

13 Tete Mawu gbɔ na Noa bena: Dutilãwo katã je nuwuwo do azɔ, elabena woje nu vlo wɔwɔ xɔ anyigba la dzi; kpɔ da, matsrɔ wo kple anyigba siaa. 14 Tso dzatiwo kpa adakavu na dokuiwò, eye natso eme keɔ, atso anɔ atre eme kple ekɔgo. 15 Eye ale nawɔe enye si: Adakavu la je didime nanye abɔklugui alafa etɔ, efe kekeme nanye abɔklugui blaetɔ, eye efe kɔkɔme nanye abɔklugui blaetɔ. 16 Eye nade fesre, siwo akɔ abɔklugui deka la, de adakavu la je gliwo dzi afo xlãe godoo va kpe; eye nade vɔtru adakavu la je axa dzi, eye nawo dzisasrã etɔ: eteto, titinato kple etameto. 17 Elabena nye la mana tsi nade anyigba la, bena nutilã, siwo katã le dzifoa te, esiwo me agbegbɔgbɔ le la, natsrɔ, eye anyigba dzi nuwo katã naku. 18 Ke mabla nu kpli wò bena, nayi de adakavu la me, wò nɔ, viwò nɔtsuwo kple srɔwò hekpe de viwò nɔtsuwo srɔwo nu. 19 De nu gbagbewo katã kple nutilãwo katã eveveve yi de adakavu la me, ne woanɔ agbe kpli wò; woanye atsu kple asi. 20 Dzifoxe dzodzoewo le woje fomeviwo nu, afemelãwo le woje fomeviwo nu kple nu, siwo katã tana le anyigba la dzi, le woje fomeviwo nu, wo dome

eveveve woava gbawò, bena woano agbe. 21 Ke wò la tso nududu fomevi vovovo, siwo katã woduna la, dzra do de gbawò, bena woanye nududu na mia kpli wo siaa. 22 Eye Noa wœ; alesi Mawu de se ne la, nenema pe wòwò.

Noa yi adakavu la me.

7 Tete Yehowa gblò na Noa bena: Yi de adakavu la me, wò nutò kple afewò me katã, elabena mekpò bena, ame dzodzoe nènnye le dzidzime sia dome. 2 ^{b 8, 20; Mo. III. 11.} De là matsrimatsriwo katã atsu kple asi adreadre, kple là tsitsriwo atsu kple asi eveveve. 3 Nenema ke nade dzifoxe dzodzoewo hã atsu kple asi adreadre, bena wofe fome natsi agbe le anyigba dzi. 4 Elabena esuso nkeke adre mana tsi nadza de anyigba dzi nkeke blane kple zã hã blane, eye matsrõ nusianu, si mewò de anyigba dzi. 5 Eye Noa wœ, abe alesi Mawu de se ne ene.^{c 6, 22.} 6 Noa xò fe alafa ade, esime tsidòdo de anyigba. 7 Eye Noa kple viañutsuwo kple srõa hekpe de viañutsuawo srõwo nuti, woyi de adakavu la me, hafi tsi va de anyigba. 8 Là matsrimatsriwo kple là tsitsriwo kple xe dzodzoewo hekpe de nusiwo katã tana le anyigba dzi la nuti 9 woyi de Noa gbò atsu kple asi eveveve le adakavu la me, abe alesi ^{d 6, 19.} Mawu de se na Noa ene. 10 Eye wòva me le nkeke adrea-gbe bena, tsi dza de anyigba la dzi.

Tsidòdo dze gome.

11 Esi Noa xò fe alafa ade, le yleti evelia fe nkeke wuiadrelia dzi tututu la, anyigbatu me tsiwo katã nò, eye dzifo nu vu. 12 Eye tsi dzi de anyigba dzi nkeke blane kple zã blane sò. 13 Le nkeke ma dzi tututu Noa kple viañutsuwo: Sem, Xam kple Yafet kple Noa srõ hekpe de viañutsuawo srõ etõawo nuti, woyi de adakavu la me; 14 woawo kple gbemelãwo katã le wofe fomeviwo nu kple afemelãwo katã le wofe fomeviwo nu kple nu tata, siwo katã tana le anyigba dzi, le wofe fomeviwo nu hekpe de xewo kple nusiwo katã dzona la nuti le wofe

fomeviwo nu. 15 Eye làwo tso fomevi, siwo me agbegbògbò le là, woyi de Noa gbò eveveve le adakavu la me. 16 Eye là, siwo yi de egbò la, wonye atsu kple asi; là vovovowo yi de egbò, abe alesi ^{e 6, 22.} Mawu de se ne ene. Eye Yehowa do vu de enu. 17 Eye tsia le anyigba la dem nkeke blane sò, eye tsia le agbò sòm hekò adakavu la de dzi, ale bena, adakavu la le tsia ngò. 18 Eye tsia le dòdòm de dzi hesò gbò de anyigba la dzi, eye adakavu la le tsatsam le tsia ngò. 19 Eye tsia do agbògbò de anyigba dzi nutò-nutò hede to kòkò, siwo katã le dzifoa te la. 20 Eye tsia do gbò to kòkòwo ta me abòklugui wuiatõ; ale wò, eye towò katã bu de tsia me. 21 Eye nu gbagbe, siwo vãa wo dokui le anyigba dzi: xe dzodzoewo, afemelãwo, gbemelãwo kple nusiwo katã tana le anyigba dzi, hekpe de amewo nu, wo katã wotsi to la me.^{d 6, 22.} 22 Nusianu, si agbegbògbò le eme, si gbona toa nuti me, eye wòna agbe le anyigba fufui dzi la ku. 23 Nusianu, si nò anyigba dzi, tso amewo dzi vasede afemelãwo kple nu tatawo kpakple dzifoxe dzodzoewo dzi, wotsrõ wo da le anyigba dzi; negbe Noa kple nusiwo le egbò le adakavua me koe tsi agbe. 24 Eye tsia le dòdòm de anyigba dzi nkeke alafa deka kple blaato sò.

Tsidòdo wu nu.

8 Eye Mawu do nku Noa kple gbemelã kple afemelã, siwo katã le egbò le adakavua me la dzi, eye Mawu na ya fo de anyigba dzi, ale bena tsia de asi miemie me. 2 Eye anyigbatu me tsiwo nu tso, eye dzifo nu tu; ale wò tsi la ke.^{h 7, 11. 12.} 3 Eye tsia le miemiem le anyigba la dzi veveve. Edze miemie gome le nkeke alafa deka kple blaato megbe. 4 Le yleti adrelia fe nkeke wuiadrelia dzi adakavu la va xa de Ararat-towo dometo deka ta me. 5 Eye tsia le miemiem veveve vasede yleti ewolia dzi; le yleti ewolia fe nkeke gbato dzi towò fe tagbò dze. 6 Le nkeke blane megbe la Noa vu adakavua fe fesre, si wòwò la.

7 Eye wòu nu le akpaviāa de nu do da, eye wòle dzodzom tso afi yi afi, vasede esime tsia mie le anyigba dzi vò. 8 Tete wòu nu le ahonea de nu do da, ne yea-kpò bena, tsia mie vò le anyigba blibo la katā dzi hā? 9 Ke esi ahone la mekpò afisi wòadze do o la, egatrò va egbò le adakavù la me, elabena tsi le anyigba blibo la katā dzi, eye wòdo asi da lée de adakavù la me. 10 Emegbe wòlala ñkeke adre, eye wòu nu le ahonea nu le adakavù la me. 11 Eye ahone la va egbò le fiē me, eye kpò da, amitidomee le enu. Azò Noa dze sii bena, tsia mie le anyigba dzi. 12 Eye wògalala ñkeke adre bubu, eye wògavù nu le ahonea nu, ke megatrò va egbò o. 13 Le fe alafa ade kple deka me le yleti gbàto fe ñkeke gbàto dzi tsia mie le anyigba dzi. Eye Noa fo adakavù la tame da, eye wòtsa ñku, eye kpò da, anyigba dzi fu. 14 Le yleti evelia fe ñkeke blave vò adrelia dzi anyigba dzi fu kenken.

Noa mè nu na Mawu.

15 Eye Mawu fo nu kple Noa gbò bena: 16 Do go le adakavù la me, wò ñuto kple sròwò kple viwòñutsuwo hekpe de viwòñutsuwo sròwo ñuti! 17 Lā vovovo, siwo katā le gbòwò: xe dzodzoe-wo kple afemelāwo kpakple nu tata, siwo katā tana le anyigba dzi la, nado go kpakpli wò, ne woavā wo dokui le anyigba dzi, eye "woadzi asò gbò le anyigba dzi! 18 Tete Noa do go, eye viañutsuwo kple sròa kpakple viañutsuwo sròwo hā kpe de eñuti. 19 Lāwo katā, nu tatawo katā kple xe dzodzoe-wo katā kpakple nusiwo katā zòna le anyigba dzi la, wòdo go le adakavù la me hamehame.

20 Tete Noa di vòsamlekpuì, eye wòtsò "lā matsrimatsriwo kple xe matsrimatsriwo fe dewo na Yehowa hemè wo le vòsamlekpuì la dzi.

Yehowa fe ñugbedodo.

21 Ke esi Yehowa se vevè lilia la, egbò le efe dzi me bena: Nyemagafo fi ade anyigba akpò le amegbetò ta o. Elabena ame fe "dzimesusu enye vò tso devime ke, eye "nyemagatrò nu gba-

gbewo katā, abe alesi mewò ene o. 22 Tso esia dzi, ñkeke alesi anyigba li la, nufafā kple nuñeñe, vuvò kple fifia, dzomenoli kple pepi, ñkeke kple zā nu matsi o."

Sedede na Noa fe dzidzimevùwo.

9 Eye Mawu yra Noa kple viañutsuawo, eye wògbò na wo bena: Midzi, ne miasò gbò, eye miayò anyigba la dzi! 2 Metsò anyigba dzi lāwo katā kple dzifoxe dzodzoe-wo katā kple nusiwo katā tana le anyigba dzi, kple tòmélāwo katā de asi na mi, eye miaye vòvò kple ñodzi na wo. 3 Nu gbagbe, siwo katā vāna, nenemà nu siawo katā metsò na mi, bena woanye miafe nududu "abe amagbewo ke ene. 4 Hafi lā, si vu tsi lā me na la, migadui o! 5 Ke mia ñutowo miafe vu la, "mabiae le lāwo kple "amewo siaa si, mabiae amesiame fe agbe le ñovia si. 6 Amesi "kò amevu di la, amewo akò eya hā fe vu di; elabena "Mawu fe ñonome nue wowò ame do. 7 Ke miawo la midzi, ne miasò gbò, miavā mia dokui le anyigba dzi, eye mikeke ta de edzi!

Nubabla kple anyiebo.

8 Eye Mawu gbò na Noa kple viañutsuawo bena: 9 Kpò da, mebla nu kpli mi kple miafe dzidzimeviwo! 10 kpakple nu gbagbe, siwo katā le mia gbò, xe dzodzoe-wo, afemelāwo kple gbemelāwo katā, esiwo le mia gbò, kple anyigba dzi lāwo tso fomevi, siwo do go le adakavù la me. 11 Mebla nu kpli mi bena, nyemagatrò ñutilā sia ñutilā kple tsidòdò o; "tsi magade anyigba agblē nu le edzi akpò o. 12 Eye Mawu gbò bena: Esia enye nubabla, si medo anyi le mia kple miawo kple nu gbagbe, siwo katā le mia gbò la dome hena dzidzimeawo katā te-gbetegbe la fe dzesi. 13 Medo nye anyiebo de alilikpowo ñu, bena wòanye nubabla, si le mia kple anyigba dome la fe dzesi. 14 Eye ava me bena, ne mele fu fom alilikpowo le dzifo, eye anyiebo di de alilikpoawo ñu la, 15 eke-ma mado ñku nye nubabla, si mebla kpli mi kpakple ñutilā sia ñutilā, siwo me agbegbògbò le la dzi, eye tsi magadò ade anyigba

^a Yer. 33, 20, 25.

^b 1, 28.

^d Kol. 2, 16.

^e 1, 29.

^f Mo. III. 3, 17.

^g Mo. II. 21, 28, 29.

^h 4, 11.

ⁱ Mo. II. 21, 12; Mo. III. 24, 17; Mat. 26, 52; Nyad. 13, 10.

^k 1, 27.

^l 6, 18.

ⁿ 1, 22, 28.

^o Hos. 2, 20.

^p 8, 21, 22.

^r Pet. II. 2, 5.

^s 7, 2.

^t 6, 5; Ps. 14, 3; Hl. 14, 4; Mat. 15, 19; Ro. 3, 23.

^u Yes. 54, 9.

la bena, nu gbagbewo katā natsrō o. 16 Eyata ne anyiero do de alilikpowo nu la, makpae ahado ŋku nubabla, si le Mawu kple ŋutilā, siwo katā me agbegbōgbō le le anyigba dzi dome la dzi tegbee. 17 Eye Mawu gblō na Noa bena: Esia enye nubabla, si medo anyi le mia kple ŋutilā, siwo katā le anyigba dzi dome la je dzezi.

18 Noa je viŋutsu, siwo do go le adakavua me la, woawo nye: Sem, Xam kple Yafet; Xam sia enye Kanaan fofu. 19 Noa viŋutsu etō siawo me amegbetōwo katā dzo tso hekaka de anyigba blibo la katā dzi.

Noa fo ŋ de Kanaan.

20 Eye Noa de asi agbledede me, eye wòde weingblea de. 21 Ke esi wòno wein mu la, ede ama de efe agbadō me. 22 Eye Xam, Kanaan fofu, kpō fofua je ama, eye wòdagblōe na nòvia eveawo le xexe. 23 Tete Sem kple Yafet tso avo lé de abota hezo megbe-megbee, eye wotsyae na wo fofu, eye wometro kō kpō wo fofu je ama o. 24 Ke esi aha la kō le mo na Noa, eye wòse nusi via devitōwo de eŋu la, 25 egblō bena: Woafu fi ade Kanaan, kluviwo je kluvi wòanye na nòviawo! 26 Eye wògagblō bena: Woakafu Yehowa, Sem je Mawu; eye Kanaan anye kluvi na wo! 27 Mawu ana be, Yafet je nɔje nakeke de nu, eye wòanɔ Sem je agbadōwo me; eye Kanaan anye kluvi na wo! 28 Eye le tsidōdō la megbe la Noa ganɔ agbe je alafa etō kple blaato, eye Noa je agbe me ŋkekewo katā nye je alafa asieke kple blaato, eye wòku.

Dzidzime xexlẽfa.

10. Esia nye Noa viŋutsuwo, Sem, Xam kple Yafet je dzidzimeviwo ŋutinya: Le tsidōdō la megbe la wodzi ŋutsuviwo na wo. 2 Yafet viŋutsuwo nye: Gomer, Magog, Madai, Yawan, Tubal, Mesex kple Tiras. 3 Gomer viŋutsuwo nye: Askenaz, Rifat kple Togarma. 4 Yawan viŋutsuwo nye: Elisa, Tarsis, Kititōwo kple Dodanitōwo. 5 Amesiawo me dukō, siwo nɔa fukpowo dzila, dzo tso. Esiawo nye Yafet viŋutsuwo le woje anyi-

^a Zax. 2, 15.

^b Yo. 1, 2.

^d Ro. 9, 16.

^e Ef. 3, 6.

^f 11, 10.

^g 11, 8.

gbawo, woje gbe vovovowo, woje fomewo kple woje dukōwo nu.^a

6 Xam viŋutsuwo nye: Kus, Mizrayim, Put kple Kanaan. 7 Kus viŋutsuwo nye: Seba, Xawila, Sabta, Rama kple Sabtexa; Raema viŋutsuwo nye Seba kple Dedan. 8 Kus dzi Nimrod; ame sia de asi gādudu me le anyigba dzi. 9 Ame sia enye adela kalēto le Yehowa je ŋku me, eyata wogblona bena: Adela kalēto le Yehowa je ŋku me abe Nimrod ene. 10 Efe fiadufe je gomedodo enye Babel, Erek, Akad kple Kalne le Sinear-nyigba dzi. 11 Eye wòu le anyigba sia dzi yi de Asur, eye wòtso bNiniwe, Rexobot-Ir, Kalax 12 kple Resen le Niniwe kple Kalax dome, esia enye du gāto. 13 Eye Mizrayim dzi Luditōwo, Anamitōwo, Lehabitōwo, Naftuxitōwo, 14 Patrusitōwo, Kasluxitōwo, amesiwo dome Filistitōwo dzo tso, kple Kaftoritōwo. 15 Eye Kanaan dzi Zidon, efe ŋgogbevi, kple Xet, 16 Yebusitōwo, Amoritōwo kple Girgasitōwo, 17 Xiwitōwo, Arkitōwo kple Sinitōwo, 18 Arwatitōwo, Zemaritōwo kple Xamatitōwo; emegbe Kanaan je jome va keke ta de dzi. 19 Eye Kanaan je anyigba keke tso Zidon do ta Gerar kple Gaza, do ta Sodom, Gomora, Adma kple Zeboyim vasede Lasa. 20 Esiawo nye Xam-viwo le woje fomewo, gbewo, anyigbawo kple woje dukōwo nu.

21 Eye wodzi ŋutsuwo na Sem, amesi nye Eber-viwo katā tɔgbui kple Yafet nɔvi xoxoeto. 22 Sem viŋutsuwo nye: Elam, Asur, Arpaxsad, Lud kple Aram. 23 Aram viŋutsuwo nye: Uz, Xul, Geter kple Mas. 24 Arpaxsad dzi Selax, eye Selax dzi Eber. 25 Eye wodzi ŋutsuvi eve na Eber. Gbato ŋko nye Peleg; elabena ame-gbetōwo mā le efe ŋoli me, eye nòvia ŋko nye Yoktan. 26 Yoktan dzi Almodad, Salep, Xazar-mawet, Yarax, 27 Hadoram, Uzal, Dikla, 28 Obal, Abimael, Seba, 29 Ofir, Xawila kple Yobab. Ame siawo katā nye Yoktan viŋutsuwo. 30 Eye woje nɔje keke tso Mesa do ta Safar vasede yedze-jetowo gbɔ. 31 Esiawo nye Sem

viṅutsuwo le woje fomewo, gbe-wo, anyigbawo kple woje dukowo nu. 32 Esia nye Noa viṅutsuwo je fomewo le woje dzidzimewo kple woje dukowo nu, eye woawo me anyigba dzi dukowo dzo tso le tsidodo la megbe.^a

Mɔtutu de Babel.

11. Ke gbe deka kple nufofo deka nu. 2 Eye wova me bena, esi wozedze mo do ta yedzeje gome la, wokpo gbadzafia de le Sinear-nyigba dzi, eye wono afima. 3 Eye wogblo na wo nawo bena: Mina miame anyikpe, eye miafo dzoe! Ale anyikpe zu xotukpe na wo, eye ano le akaloba teje na wo. 4 Eye wogblo bena: Mina miatso du, eye miatu mo koka de, si tame nato dzifo, ne miafe nko nanyo, bena miagakaka de anyigba blibo la kata dzi o! 5 Tete Yehowa di va anyi, be yeakpo du kple mo koka, si amegbetoviwo le tutum la da.

Mawu toto amewo je gbe.

6 Eye Yehowa gblo bena: Kpo da, dukwo deka wonye, eye gbe deka le wo kata nu, eye esia nye woje nuwowo je gomedzedze ko; azo nusianu, si dim wole be, woawo la, womado kpo o. 7 Mina miadi ayi afima, ne miatoto woje gbe, bena amea deke nagase nowa je gbe o! 8 Eye Yehowa na bena, wokaka tso afima de anyigba blibo la kata dzi, eye wodzudo du la tsotso.^d 9 Eya-ta woyone bena Babel, le esi Yehowa toto amegbetowo kata je gbe le afima, eye Yehowa na wokaka tso afima de anyigba blibo la kata dzi ta.

Dzidzime xexlefa tso Sem dzi vasede Abram dzi.

10 Esia nye Sem je dzidzimeviwo nutinya. Esime Sem xo je alafa deka la, edzi Arpaxsad, le je evelia me le tsidodo la megbe. 11 Esi Sem dzi Arpaxsad megbe la, egano agbe je alafa ato, eye wodzi nutsuwo kple nyonuwo. 12 Esi Arpaxsad xo je blaeto vo ato la, edzi Selax. 13 Eye esi Arpaxsad dzi Selax megbe la, egano agbe je alafa ene kple eto, eye wodzi nutsuwo kple nyonuwo. 14 Esi Selax xo je blaeto la,

^a 9, 1, 19.

^b 18, 21; Ps. 18, 10; 14, 2.

^d Lu. 1, 51. ^e 22, 20.

^f Yos. 24, 2; Nex. 9, 7.

^g Do. 7, 3; Heb. 11, 8. ^h 24, 1, 33; Ps. 72, 17.

edzi Eber. 15 Eye esi Selax dzi Eber megbe la, egano agbe je alafa ene kple eto, eye wodzi nutsuwo kple nyonuwo. 16 Esi Eber xo je blaeto vo ene la, edzi Peleg. 17 Eye esi Eber dzi Peleg megbe la, egano agbe je alafa ene kple blaeto, eye wodzi nutsuwo kple nyonuwo. 18 Esi Peleg xo je blaeto la, edzi Regu. 19 Eye esi Peleg dzi Regu megbe la, egano agbe je alafa eve kple asieke, eye wodzi nutsuwo kple nyonuwo. 20 Esi Regu xo je blaeto vo eve la, edzi Serug. 21 Eye esi Regu dzi Serug megbe la, egano agbe je alafa eve kple adre, eye wodzi nutsuwo kple nyonuwo. 22 Esi Serug xo je blaeto la, edzi Naxor. 23 Eye esi Serug dzi Naxor megbe la, egano agbe je alafa eve, eye wodzi nutsuwo kple nyonuwo. 24 Esi Naxor xo je blave vo asieke la, edzi Tarax. 25 Eye esi Naxor dzi Tarax megbe la, egano agbe je alafa deka kple wuiasieke, eye wodzi nutsuwo kple nyonuwo. 26 Eye esi Tarax xo je blaadre la, edzi Abram, Naxor kple Haran.

27 Tarax je dzidzimeviwo nutinya enye si: Tarax dzi Abram, Naxor kple Haran; eye Haran dzi Lot. 28 Ke Haran tre kuku na fofoa Tarax le Kaldea-nyigba dzi le wo de Ur. 29 Eye Abram kple Naxor wode sro; Abram sro nko nye Sarai, eye Naxor sro nko nye Milka, amesi nye Haran, Milka kple Yiska fofa je vinyonu. 30 Ke Sarai tsi ko, vi mele esi o. 31 Eye Tarax vu kple via Abram kple togbuiyovia Lot, si nye Haran vi, hekpe de Sarai, via Abram sro nuti tso Ur le Kaldea, bene woayi Kanaan-nyigba dzi. Ke esi wova Xaran la, wono afima. 32 Eye Tarax je agbe me nkekewo kata nye je alafa eve kple ato, eye Tarax ku le Xaran.

Mawu yo Abram.

12. Eye Yehowa gblo na Abram bena: Du le wo anyigba dzi kple fowomeawo gbo kple fofowo je me, eye nayi anyigba, si mafia wo la dzi!^g 2 Mawo wo dukwo ga, eye^h mayra wo, mana wo nko

nanyo, eye^a nazu yayra. 3 Mayra amesiwo yra wò,^d ke amesiwo doa vlo wò la, mafo fi ade wo, eye^e le wò me woayra anyigba dzi fo-meawo katã le.

Abram vu yi Kanaan.

4 Tete Abram vu, abe alesi Yehowa gblò nɛ ene, eye Lot hã yi kplii. Abram xò je blaadre vò atɔ, esime wòvu tso Xaran. 5 Eye Abram kplò srɔa Sarai kple tɔgãyovia Lot, eye wotsò wofo kesinonuwo katã kple amesiwo katã wokpò le Xaran la, eye wòvu, be woayi Kanaan-nyigba dzi, eye wova Kanaan-nyigba la dzi. 6 Eye Abram tsa le anyigba la dzi vasede Sixem kple Moreti gã la gbò; ke yemaɣi la Kanaantowo le anyigba la dzi.

Dugbedodo gbãtɔ.

7 Eye Yehowa de edokui fia Abram gblò nɛ bena:^g Wò dzidzimeviwo matsò anyigba sia ana. Eye wòdi vɔsamlekpuɔ de afima na Yehowa, amesi de edokui fia. 8 Eye wòvu tso afima yi de to dzi le Betel je yedzeje, eye wòtu efe agbadò di; ede Betel de yetodofo kple Ai de yedzeje, eye wòdi vɔsamlekpuɔ na Yehowa; heyo Yehowa nkò le afima. 9 Eye Abram le vuvum le dziehe gome yim vevɛve.

Abram nye amedzro le Egipte.

10 Eye dɔ to le anyigba la dzi. Eye Abram yi de Egipte, be wòanye amedzro le afima; elabena dɔa nu sɛ nuto le anyigba la dzi.^k 11 Ke esi wògogo Egipte la, egblò na srɔa Sarai bena: Kpò dɔ, menya bena, nyonu dzetugbe nɛnye. 12 Ne Egiptetowo akpò wò la, ekema woagblò bena, srɔe sia, eye woawum; ke woana wò natsi agbe. 13 Gblò ko dzro bena, nɔvinyenyonu nɛnye, nɛ manɔ dedie le tawò, eye matsi agbe le tawò! 14 Eye esi Abram va Egipte la, Egiptetowo kpò nyonu la bena, edze tugbe nuto. 15 Eye esi Farao numewo kpɔe la, wokafui na Farao, eye wokplò nyonu la va Farao je me. 16 Eye wòwò Abram nyuie le eta, eye wòtsò alɛwo, nyiwo, tedzitsuwo, kluviwo, kosiwo, tedzinowo kple kposowo nɛ. 17 Ke Yehowa de fu gede na Farao kple efe afe katã le Sarai,

^a Ps. 72, 17.
^b Ps. 105, 14.
^d Mo. II. 23, 22.
^e 18, 18; 22, 18;
26, 4; 28, 14;
Do. 3, 25; Gal.
3, 8.

^f Lod. 10, 22.

^g 13, 15; 15, 18;
17, 8; 24, 7; 26,
3, 4; 28, 13; 36,
12; Mo. II. 6,
4, 8; 32, 13;
Yos. 21, 43;
Do. 7, 5.
^h 12, 8.

ⁱ 4, 26.

^k 20; 26, 1-11.
^l Ps. 133, 1.

^m 18, 20; 19,
4-9.

Abram srɔ nuto.^b 18 Eye Farao yo Abram ve gblò nɛ bena: Nuka enye si nɛwò de nyuie; nukanutu mɛgblòe nam bena, ye srɔe wònye o mahã? 19 Nukanuti nɛgblò bena, ye nɔvinyonue, eye mena wòzu srɔnye mahã? Ke azò kpò dɔ, mede asi le srɔwò nuto na wò, kplɔe yii! 20 Eye Farao dɔ amewo, bena woakplò eya kple srɔa kple etowo katã ado dɔ.

Abram klã dɔ tso Lot gbò.

13. Ale Abram vu le Egipte kple srɔ kple nusiwo katã le esi la, hekpe de Lot nuto, gatɔ va dziehe gome. 2 Eye lãwo, klo-salo kple sika gede le Abram si taɣ.^f 3 Eye wòwò tso dziehe gome vasede Betel, vasede teje, si wòtu efe agbadò dɔ tsã, le Betel kple Ai dome, 4 afisi wòdi vɔsamlekpuɔ dɔ gbã. Eye Abram yo Yehowa je nkò le afima. 5 Ke Lot, amesi vu kple Abram hã, kpò alɛwo, nyiwokple agbadòwo. 6 Eye anyigba mede wo nu bena, woanò wo nɛwo gbò o; elabena wofo kesinonuwo sò gbò akpa, eyata womete nu nò wo nɛwo gbò o. 7 Eye dzre dɔ de Abram je lãnyilawo kple Lot je lãnyilawo dome. Ke Kanaanitowo kple Perizitowo hã nò anyigba la dzi le yemaɣi me. 8 Tete Abram gblò na Lot bena: Megana dzre nanò mia kpli wò, nye lãnyilawo kple wò lãnyilawo dome o, elabena nɔviwo mienye.^l 9 Alo menye anyigba blibo la nye esi le nkòwò me oa? De megbe tso gbonye dzro! Ne ètia mia me la, matsò dusi me, eye ne ètia dusi me la, matsò mia me. 10 Tete Lot tsa nkò Yordan-nutowo katã me, eye wòkpò bena, tsi li nuto, elabena Yehowa metsrɔ Sodom kple Gomora hadɛ o, ele abe Yehowa je abò me ene, edi Egipte-nyigba vasede Zoar ke. 11 Eye Lot tia Yordan-nutowo me katã na edokui, eye Lot vu yi de yedzeje gome; ale nɔvi kple nɔvi dome klã. 12 Abram nò Kanaan-nyigba dzi; ke Lot nò nuto ma je duwo me le efe agbadò hom le tutum, vasede esime wòdò Sodom. 13 Ke Sodomtowo nye ame badawo, eye woda vo gede de Yehowa nuto.^m

Mawu gado pugbe na Abram.

14 Esi Lot klā le Abram gbō megbe la, Yehowa gblo na Abram bena: Tsa ŋku tso afisi nèle, eye nakpō anyiehe, dziehe, yedzeje kple yetodoje da. 15 Elabena anyigba blibo la katā, si kpom nèle la, matsæ ana wò kple wò dzidzimeviwo tegbetegbe.^b 16 Eye mana wò dzidzimeviwo nasò gbō abe vuvuedi ene ale be, ne amea de ate ŋu axlē vuvuedi la, eya koe ate ŋu axlē wò dzidzimeviwo hā.^d 17 Tsi tre natsa, eye nakpō anyigba la je didime kple efe kekeme, elabena wòe matsæ ana! 18 Eye Abram le efe agbadò hom le tutum, le ŋgògbe yimii, eye wòva nò Mamre je ati gā gbō le Xebon-nutowo me, eye wòdi vòsamlekpuì de afi ma na Yehowa.^e

Flawo je aawawò.

14. Eye wòva me le ŋkeke mawo me bena, Amrafel, Sinear-fia, Ariok, Elasar-fia, Kedorla omer, Elam-fia kple Tideal, Goyim-fia, 2 wo va wà aya kple Bera, Sodom-fia, Birsa, Gomora-fia, Sineab, Adma-fia, Semeber, Zeboyim-fia, kple Bela-alo Zoar-fia. 3 Nenem me siawo katā bla nu va Sidim-gbadzaje, afisi Dzeju le azò. 4 Fe wuieve sò wosubò Kedorlaomer; ke le je wuietòlia me la wodze aglā. 5 Le je wuienelia me Kedorlaomer kple fia, siwo kpe de eñuti la, va si Refaitòwo le Astarot-Karnayim, Zuzitòwo le Ham, Emitòwo le Kiryatayim-gbadzaje 6 kple Xoritòwo le woje to Seir dzi vasede El-Paran, si te de gbedzi lòfo. 7 Emegbe wotrò va En-Mispat, si enye Kades, eye wosi Amalekitòwo katā kple Amorito, siwo nò Xazazon-Tamar la hā. 8 Tete Sodom-fia, Gomora-fia, Adma-fia, Zeboyim-fia kple Bela-alo Zoar-fia woho, eye wodze aya de Sidim-gbadzaje 9 de Kedorlaomer, Elam-fia, Tideal, Goyim-fia, Amrafel, Sinear-fia, kple Ariok, Elasar-fia ñuti; fia ene tsitre de fia atò ñuti. 10 Ke aṅṅe gedewo le Sidim-gbadzaje la. Esi Sodom-kple Gomora-fia wosi la, woge de wo me; ke ame mamleawo si yi to dzi. 11 Eye woha Sodom kple

^a 13, 10–12.

^b 12, 7.

^d 28, 14; Mo. IV. 23, 10.

^e 14, 13. 24.

^f Mo. V. 28, 22.
^g Ps. 110, 4;
Heb. 7, 1–4.
^h Ps. 76, 3.

Gomoratòwo je kesinònuwo kple nududuwo katā hedzoe. 12 Eye wolè Lot, Abram je tógāyòvi, amesi nò “Sodom hā, eye woha efe kesinònuwo dzoe.

Abram de Lot.

13 Tete amea de si va gblæ na Hebritò Abram, si le Amorito Mamre, Eskol kple Aner ñovi je ati gāwo te la. Ame siawoe bla nu kple Abram. 14 Azò esi Abram se bena, wode aboyo nò via la, ede efemevi alafa etò kple wuienyi, amesiwo nya aawawò la, eye wòti wo yome vasede Dan. 15 Eye eya ñutò kple efe amea wo dze aya va fiti wo le zā me hesi wo, eye wonyā wo vasede Xoba le Damasko je anyiehe. 16 Eye wògaxò kesinònuawo katā kple ñovia Lot hā le wo si hekpe de efe kesinònuawo, nyònuawo kple ameha la ñuti. 17 Azò esi wòdu Kedorlaomer kple fia, siwo kpe de eñuti dzi hetrò gbona va afe la, Sodom-fia va kpee le Sawebali me, si woyona be fiabali me la me.

Melxizedek yra Abram.

18 Ke ^gMelxizedek, ^hSalem-fia, tsò abolo kple wein vè; ame sia enye Mawu dzifovito je nuna. 19 Eye wòyrae gblo bena: Mawu dzifovito, si wò dzifo kple anyigba, nayra Abram! 20 Eye woakafu Mawu dzifovito, si tsò wò futòwo de asi na wò la! Tete Abram tsò nuawo katā je ewolia nē. 21 Eye Sodom-fia gblo na Abram bena: Tsò amea wo nam, ne kesinònuawo nasusò na wò! 22 Ke Abram gblo na Sodom-fia bena: Meta Yehowa, Mawu dzifovito, si wò dzifo kple anyigba la 23 bena, nyemaxò naneke atso nusiwo katā nye tówò la me o, ka loo, alo atokotaka gò hā o, bena nagagblo bena, yee wò Abram wòzu kesinòto o! 24 Nyemele naneke dim o, negbe nusi deka-kpuia wo du, kple ñutsu, siwo yi kplim, Aner, Eskol kple Mamre je gome la ko woawo naxò wo to gome.

Mawu do vi pugbe na Abram.

15. Le nya siawo megbe la Abram se Yehowa je nya le ñutega me bena: Abram, megavò;

nye enye wò ^aakpoxonu; wò fetu sò gbò nuto. 2 Tete Abram gblò bena: Afeto Yehowa, esi vikoe le woyem, eye ye nuwo domenyila enye Damaskoto Eliezer la, nuka gò natsò nama? 3 Eye Abram gblò bena: Mèna vim o, eye kpò da, nye afedzikipòla anyi ye dome. 4 Ke Yehowa gblò nè bena: Mènye eya anyi wò dome o; bon amesi nava dzi la, eya anyi wò dome.

Abram fe xose.

5 Eye wòkplæ yi de xexe gblò nè bena: Kpò dzifo da, eye naxlè yletiviwo, ne àte nu axlè wo la. Eye wògblò nè bena: Nè nema wò fome ano. 6 Eye wòxò Yehowa dzi se, eye wòbui nè dzò dzøenyenyee.^g

Mawu bla nu kple Abram.

7 Eye wògblò nè bena: Nye enye Yehowa, si kplò wò tso Ur le Kaldea, bena matsò anyigba sia na wò, ne wòanye wò domenyinu. 8 Ke egblò nè bena: Afeto Yehowa, nuka me madze sii le bena, matsøe anyi domee mahā? 9 Eye wòdo nu nè bena: Lè nyinò, si xò fe etò, gbòno, si xò fe etò, agbo, si xò fe etò, akpakpa kple ahone ve nam! 10 Tete wòtsò nu siawo katā ve nè^h hefe wo me, eye wòdo akpa afafāawo de agbaka eve me de wo næwo gbò; ke mēfe xeawo ya me o. 11 Tete xe fonuwo va dze de lāwo dzi, ke Abram nyā wo da. 12 Esi ye le to dom la, Abram dò alò yi me oī, eye kpò da, vovò lée, eye tsizi do dee.* 13 Eye wògblò na Abram bena: Nyae, naganyae bena, wò dzidzimeviwo anye amedzrowo le anyigbaa de, si menye wo to o la dzi, eye woasubò anyigba ma dzi tōwo, eye woamawo ate wo de anyi fe alafa ene sò.^o 14 Gake hā mava wò fu dukò, si subòm wole la, eye le esia megbe la woatsò kesinonu gedewo adzoe.^p 15 Ke wò la àyi de tōgbuiwòwo gbò le nutifafa me, eye àku amegā belibeli hafi àku. 16 Hafi wò dzidzime enelia agatrò ava afisia, elabena Amoritòwo fe vodada mesò gbò vò hadè o. 17 Eye wòva ve me bena, esime ye do to, eye viviti do la, kpò da, dzudzo le

^a Ps. 3, 4; 84, 12; 119, 114.

^b 12, 7.

^d 10, 15-18.

^e Mo. IV. 13, 33.

^f 22, 17; Mo. II. 32, 13; Mo. V. 1, 10.

^g Ro. 4, 3-5. 18-22; Yak. 2, 23.

^h 30, 3, 9; Kor. I. 7, 2.

ⁱ 11, 31.

^k Fia. II. 20, 8; Lu. 1, 18.

^l Yer. 34, 18, 19.

ⁿ Hl. 4, 13, 14.

^o Mo. II. 12, 40; Do. 7, 6.

^p Mo. II. 3, 21, 22.

^r 17, 20.

dodom le kpoa de me kòlikòli, eye dzo fe ade le dzi dem le lāwo domee. 18 Le nkeke ma dzi Yehowa bla nu kple Abram gblò bena:^b Wò dzidzimeviwo matsò anyigba sia, si tso Egipte-tòsisi la nu vasede Frat-tòsisi gā la nu ana: 19 Kenitòwo, Kinizitòwo, Kadmonitòwo,^d 20 Xititòwo, Perizitòwo,^e Refaitòwo, 21 Amoritòwo, Kanaanitòwo, Girgasitòwo kple Yebusitòwo.

Abram de Hagar.

16. Eye Abram srò Sarai medzi vi nè kpò o. Ke Egipte-nyò-nua de, si woyona be Hagar la, nye efe kosi. 2 Eye Sarai gblò na Abram bena: Kpò da, Yehowa xe nye vidzido, eyata dò kple nye kosi la, dewohi maxò mamayovi mahi? Eye Abram do to Sarai fe gbe.^h 3 Le Abram fe Kanaan-nyigba dzi nono fe ewo megbe la, Sarai, Abram srò, tso efe kosi, Egipte-nyonu Hagar, na srò Abram wòde. 4 Eye wòdo kple Hagar, eye wòfo fu. Ke esi wòkpo bena, yefo fu la, eva efe afenò kpò ge de fomevii. 5 Eye Sarai gblò na Abram bena: Nu manyomanyo, si te fe kpòm mele la, etso gbòwò. Nye nuto metsò nye kosi na wò; ke azò esi wòkpo bena, yefo fu ko la, eva kpò ye ge de fomevii. Yehowa nadržò onu le mia kpli wò dome! 6 Tete Abram gblò na Sarai bena: Kpò da, wò kosi la le asiwò me, wò nusianu, si nyo nuwò la, de enu faa! Tete Sarai bòbòe de anyi; eyata wòsi le egbo.

Hagar si, eye wògatrò gbò. Hagar dzi Ismael.

7 Ke Yehowa fe dola kpøe le tsivudoa de, si legbe dzi le Sur-mòdzi la to. 8 Eye wògblò nè bena: Hagar, Sarai fe kosi, afika nètso, eye afika nèyina? Edo nu bena: De mesi le nye afenò Sarai gbò. 9 Eye Yehowa fe dola la gblò nè bena: Trò yi wò afenò gbò, eye nabòbò dokuiwò de ete! 10 Eye Yehowa fe dola la gblò nè bena: Mawò wò dzidzimeviwo nasò gbò nuto, ale bena le wo fe agbòsòsò ta womate nu axlè wo o.^r 11 Yehowa fe dola la gagblò nè bena: Kpò da, èfo fu, eye àdzi nutsuvi, eye

nayo efe nko bena Ismael; elabena Yehowa se wò konyi, si nefa le wò fukpekpe la nuti. 12 Awo nu abe lu ene, ako asi dzi de amesiame nu, eye amesiame ako asi dzi de eya ha nu, eye wòatigi noviawo kata do.^b 13 Tete woyo Yehowa, amesi fo nu kpli la fe nko bena: Wòe nye Mawu nusianu kpola! Elabena egblo bena: Alo menye amesi le kpoyem la yome mekpò da vava oa? 14 Eyata woyo vudo ma bena: Agbetò, si le kpoyem la fe vudo; ele Kades kple Bared dome.^d 15 Eye Hagar dzi ntsuvi na Abram, eye Abram tso nko na ntsuvi, si Hagar dzi ne la, be Ismael. 16 Abram xo fe blanyi vò ade, esime Hagar dzi Ismael ne.

Abram xo nko bena Abraham.

17 Esi Abram xo fe blaasieke vò asieke la, Yehowa de edokui fia Abram, eye wògblo ne bena: Nye enye Mawu nusèkatatò;^g zò le nkunye me, eye nazu blibo! 2 Eye nye nubabla nayo mia kpli wò dome, eye mana nasò gbò de edzi. 3 Tete Abram tso mo anyi, eye Mawu fo nu kpli bena: 4 Kpò da, mebla nu kpli wò, eye nazu dukò gedewo fofo. 5 Eyata womagayo wò bena Abram akpò o, ke bon Abraham anye wò nko. Elabena medo wò dukò gedewo fofoe.ⁱ 6 Eye mana nadzi de dzi nuto, eye dukòwo kple fiawo adzò tso mewò. 7 Eye maño nye nubabla anyi le mia kpli wò kple megbewòviwo katà dome, eye wòanye nubabla mavò, bena manye wò nuto kple megbewòviwo fe Mawu tegbee. 8 Eye matsò Kanaan-nyigba blibo la katà, si dzi nènnye amedzro le la, na wò, be wòanye wò nuto kple megbewòviwo to tegbee, eye manye Mawu na wo.

Avatsotso nubabla.

9 Eye Mawu gblo na Abraham bena: Ke wò la lé ye nubabla la me de asi; wò nuto kple megbewòviwo katà milé ye nubabla la me de asi! 10 Nye nubabla, si le mia kpli mi kple megbewòviwo dome, si me dim mele be, mialé de asi la, enye esi: Woatso ava na ntsu sia ntsu le mia

^a Mo. III. 12, 9; Do. 7, 8.

^b 26, 18.

^d 24, 52; 25, 11.

^e 18, 12; 21, 6.

^f 35, 11; Mo. II. 6, 3.

^g 48, 15.

^h Lu. 1, 18.

ⁱ Ro. 4, 11. 17. k 26, 2.

^j 16, 10; 21, 13. 18.

ⁿ 25, 16.

^o 23, 4; 35, 27; Heb. 11, 9-16. ^p 35, 13.

dome!^a 11 Woade miafe avanuyiwo da, eye esia anye mia kple mia dome nubabla la fe dzesi. 12 Ne ntsuvia de xo nkeke enyi le miafe fome sia fome me la, woatso ava ne; edanye afevi alo ame jefle, si menye towò dzidzia o. 13 Woatso ava na afevi kple kluvi siaa, eye wòanye nye nubabla fe dzesi le miafe nutila nu tegbee. 14 Eye ne ntsua de li, si womede avanuyi da ne o la, woade nenem boloboloto sia da le efe dukò la dome, elabena etu nye nubabla la.

Sarai xo nko bena Sara.

15 Eye Mawu gablo na Abraham bena: Megayo sròwò Sarai bena Sarai azò o, ke bon Sara anye efe nko. 16 Mayrae, eye mana wòadzi ntsuvi ha na wò. Mayrae ale bena, wòava nye dukòwo kple dukòwo dzidulawo dada. 17 Tete Abraham tso mo anyi, eye wòko nu, elabena esusu le efe ta me bena: Alo de woatso vi na ntsu, si xo fe alafa deka laa? Alo de Sara, si xo fe blaasieke la, agate nu adzi vi mahà? 18 Eye Abraham gblo na Mawu bena: Ismael netsi agbe na wò ko!

Mawu do Isak pugbe na Abraham.

19 Tete Mawu gblo bena: Nyatefe! Sròwò Sara adzi ntsuvi na wò, eye nayo efe nko bena Isak, eye kma bla nu kple eya kpakple emegbeviwo tegbee. 20 Ke le Ismael to gome la, mese wò nyawo. Kpò da, mayrae, eye mana wòadzi, eye wòasò gbò de dzi.ⁿ Adzi fia wuieve, eye mawo wòazu dukò gaa de. 21 Ke mabla nu kple Isak, amesi Sara adzi na wò le fe, si gbona fe woaléwoyi la. 22 Esi Mawu wu efe nufòfo nu kpli la,^p edzo yi dzi le Abraham gbò.

23 Gbemagbe tututu Abraham tso via Ismael kple amesiwo katà wòdzi le efe me, kple efe kluviwo, ntsu sia ntsu, si le Abraham fe me la fe avanuyiwo da, abe alesi Mawu gblo ne ene. 24 Abraham xo fe blaasieke vò asieke, hafi wotso ava ne, 25 eye via Ismael xo fe wuietò hafi wotso ava ne. 26 Gbe deka ma ke wotso ava na Abraham kple via

Ismael. 27 Eye efe me n̄tsuwo katā, amesiwo wodzi le efe me, kple dzrovi, siwo wofle kple ga la, wotso ava kpe de equ.

Yehowa de edokui fia Abraham.

18. Eye Yehowa de edokui fiae le Mamre fe ati gāwo gbɔ, le esime wòbòbò n̄ efe agbadò nu le n̄dò me. 2 Esi wòfò mo te la, kasia ekpò n̄tsu etò le tsitre le engò d̄a; eye esi wòkpò wo ko la, efu du tso efe agbadò nu yi dakpe wo, eye wòbòbò t̄syò mo anyi.^a 3 Tete wògblo bena: Afetò, ne ève nunye la, ekema megato wò d̄ola n̄u yi o. 4 Woaku tsi via de v̄s, ne miaklò miafe afòwo n̄uti; emegbe la miagbò de eme vie, 5 eye matsò abolo via de v̄s, ne miado n̄usè mia dokui hafi adzo; elabena esia ta mieva to miafe d̄ola gbò d̄o. Eye woxò dzi bena: Wò, abe alesi n̄egblo ene! 6 Tete Abraham fu du yi de Sara gbò le agbadò me, eye wògblo n̄s bena: Wò kaba, ku wò memee asiolo etò d̄a de, nablui, eye n̄atsòe atò tatalii. 7 Eye Abraham fu du yi de nyiwo dome, eye wòlè nyivi nyuia de t̄sò na efe d̄ola wòd̄awu enumake, eye wòmee wòbi nyuie. 8 Eye wòtsò notsi kpekètò kple notsi tsrolotò hekpe de nyilā memee la n̄u va d̄o wo kome; ke eya n̄utò tsitre de wo gbò le atia te, esime wole nua dum.

Yehowa gado Isak n̄ugbe na Abraham.

9 Eye wògblo n̄s bena: Afika sr̄wò Sara le? Edò n̄u bena: Ele agbadò me. 10 Eye wògblo n̄s bena: ^kLe fe, si gbòna fe woalewoyi la, magatrò ava gbòwò, eye n̄tsuvi anò sr̄wò Sara si. Ke Sara le agbadò nu le emegbe le esem. 11 Eye Abraham kple Sara wotsi xò fe gedè n̄utò, ale bena Sara megaléa gbe gò hā o. 12 Tete ^lSara ko nu de d̄o me gblo bena: Esi metsi lè ayi ale la, de nu agavivi nunyea? Eye^o ye afetò hā ku amegā dedji! 13 Tete Yehowa gblo na Abraham bena: Nukan̄uti Sara le nu kom le susum bena: Nye amesi ku nyagā la, magate n̄u adzi via? 14 ^pDe nane sesè na Yehowa? Le fe, si gbòna fe woalewoyi la,

magatrò ava gbòwò, eye n̄tsuvi anò Sara si. 15 Tete Sara sè nu gblo bena: Nyemeko nu o; elabena ele v̄v̄m. Ke egblo n̄s bena: O, èko nu tso!

Sodom gbegbliè gbògblo d̄i.

16 Esia megbe la n̄tsuawo dze m̄o tso afima, eye wokpò Sodom le abu me d̄a; ke Abraham yi kpli wo, be yeado wo d̄a. 17 Eye Yehowa gblo bena: De mayla nusi wò ge mala la, de Abraham, 18 esi wònye Abraham ava nye dukò gā s̄n̄ua de, eye woayra anyigba dzi dukòwo katā le eme laa?^b 19 Elabena metiae, bena d̄wòade se na emegbeviwo kple efe me katā bena, woalè n̄ku de Yehowa fe m̄o n̄uti, eye woawo nu dzòdzòe kple nu nyui, bena nenusi n̄ugbe Yehowa do la, nava me na Abraham. 20 Tete Yehowa gblo bena: ^eDodo de Sodom kple Gomora ta sò gbò akpa, eye wofe dzidadawo tso me akpa. 21 Eyata /madi ayi, ne ^gmakpò bena, nya, siwo katā sem mele le wo n̄uti la, le eme loo, alo mele eme o, ne manya.

Abraham de kuku de Sodom ta.

22 Esia megbe la n̄tsuawo ^htrò yi Sodom; ke Abraham gatò de Yehowa gbò ko. 23 Eye Abraham te de equ gblo bena: De àtsr̄ò ame dzòdzòewo kple ame v̄d̄iwo siaa mahā?ⁱ 24 Dewohi ame dzòdzòe blaato anò dua me; de àtsr̄òe, eye matsòe ake teje la le ame dzòdzòe blaato, siwo le eme la ta o mahā? 25 Esia nede megbe xaa tso gbòwò be, nagawu ame dzòdzòe kple ame v̄d̄i siaa zi d̄eka, eye ame dzòdzòe nanò abe ame v̄d̄i ene o! Esia nede megbe xaa tso gbòwò! De xexeame fe v̄v̄n̄u-dr̄òla madr̄ò v̄v̄n̄u dzòdzòe oa? 26 Yehowa d̄o n̄u n̄s bena: Ne makpò ame dzòdzòe blaato le Sodom-dua me la, ekema matsòe ake teje blibo la le woawo ta.ⁿ 27 Abraham xò dzi gblo bena: Kpò d̄a, nye amesi nye anyi kple afi ko la, medo dzi be, mafo nu kpli wò, Afetò! 28 Dewohi ame atò ato le ame dzòdzòe blaato me; le ame atò ta la, de àtsr̄ò du blibo la katā mahā? Edò n̄u be: O, ne makpò ame blane v̄v̄ atò le eme

^a Heb. 13, 2.

^b 12, 3.

^d Mo. V. 6, 7; 32, 46.

^e 19, 13.

^f 11, 5.

^g Ps. 34, 16. 17.

^h 19, 1.

ⁱ Mo. IV. 16, 22; Sam. II. 24, 17.

^k 17, 19; Ro. 9, 9.

^l 17, 17.

ⁿ Yes. 65, 8; Mat. 24, 22; Xez. 22, 30.

^o Pet. I. 3, 6.

^p Lu. 1, 37.

la, nyematsrōe o. 29 Eye wògayi dzi fo nu kplii gblò bena: Dewohi woakpò ame blane le eme. Edo nu be: Le ame blane ta nyemawœ o. 30 Eye wògblò bena: Afeto,^b megabi dzi be, megale nu fo ge o loo! Dewohi woakpò ame blaetò le eme. Edo nu nɛ bena: Ne makpò ame blaetò le eme la, nyemawœ o. 31 Eye wògblò nɛ bena: Kpò da, medo dzi be, mafo nu kpli wò Afeto. Dewohi woakpò ame blave le eme. Edo nu nɛ be: Le ame blave ta nyematsrō wo o. 32 Eye wògblò be: Afeto, megabi dzi o loo, ne magajo nu zi deka pɛ ko. Dewohi woakpò ame ewo le eme. Edo nu nɛ be: Le ame ewo ta nyematsrō wo o. 33 Ke esi Yehowa wu nufofo kple Abraham nu la, edzo; eye Abraham hã trɔ yi afe.

Sodomtɔwo fe nu tovo wɔwɔ.

19. Mawudɔla/eveawo va do Sodom le fiẽ me, eye Lot bɔbɔ nɔ Sodom gbo nu. Ke esi Lot kpò wo la, etsi tre yi dakpe wo, eye wòbɔbɔ tɔyɔ mo anyi. 2 Eye wògblò bena: Oo, nye afetowo, mitrɔ va dze miafe dɔla gbo, ne miatsi adɔ, eye miaklò miafe afowo nu; etsɔ ndi kanya hafi miagadze miafe mɔ dzi. Ke wodo nu nɛ bena: O, miatsi dugbɔdzi le ablò me adɔ boɲ. 3 Eye esi wòfoe de wo nu vuu la, wotrɔ va dze efe me. Eye wòtɔ tatali hedo kplɔ na wo, eye wodu nu. 4 Ke esi womekpò mlò anyi hade o la, Sodom nɔtsuwo, dekapuiwo kple ame tsitsiwo, keke dua fe mlɛnutɔwo ke hã va, eye wode to de afe la. 5 Tete wodo yli yɔ Lot gblò bena: Afika nɔtsu, siwo va gbɔwò egbe fiẽ la le? Kplò wo do go va mía gbœ, ne mianya wo. 6 Eye Lot do go yi wo gbɔ le agbo la godo, eye wòtu vɔ de wo nu. 7 Eye wògblò bena: Nɔvinyewo, migawo nu bada o! 8 Mikpò da, vinyenyɔnu eve li, amesiwo medo nɔtsu gbɔ kpò o, makplò wo vɛ na mi, ne miawo nusi mielò la, de wo nu faa; deko migawo nu bada de nɔtsu siawo nu o, elabena esiata wova dze gbonye do. 9 Eye wodo yli de eta gblò bena: Te da afia! Wò

^a Pet. II. 2, 7, 8.

^b Dan. 6, 39.

^c Fla. II. 6, 18.

^e 18, 20.

^f 18, 22.

^g Mo. IV. 16, 21.

^h Mat. 24, 16.

amedzro deka hõ sia, si va dze mía gbɔ la, nana dokuiwò wɔm amegãe alea? Azo la miawo vɔ de wòla nuwò wu woawo gò. Eye^a wonyẽ zi de Lot dzi gbidigbidi, be yewoagbã vɔa. 10 Ke nɔtsuawo do abɔ da he Lot va wo dokui gbœ le afea me, eye wotu vɔa. 11 Eye^d wotsɔ nkuagbã fo nɔtsu, siwo le xexe le vɔtrua nu, deviwo kple ame tsitsiwo siaa, ale bena dedɔ koe te wo nu dzodzro le vɔtrua nu didi me.

Lot dede.

12 Eye nɔtsuawo gblò na Lot bena: Anea dewo gale asiwò le afisia? Kplò towòwo kple viwònyɔnuwo kple towò tɔ, siwo katã le dua me la, do go tso tefe sia. 13 Miele tefe sia tsrò ge, elabena^e dodo de wota di de Yehowa fe to me; eyata Yehowa do mí da, bena miatsrōe. 14 Tete Lot do go yi dagblœ na toa, siwo le vianyɔnuwo de ge la bena: Mitso, ne^g miado le du la me, elabena Yehowa le etsrò ge! Ke toawo bui nukonyae.

15 Esi dzite tso la, mawudɔlawo fo du de Lot te gblò bena: Tso nakplò sròwò kple viwònyɔnu eve, siwo le gbɔwò la, ne magatsrò le du la fe vodada ta o! 16 Ke esi wòle tɔtrɔm la, nɔtsuawo lé eya kple srɔa kpakple vianyɔnu eveawo fe alɔnu hekplò wo do goe, eye wode asi le wo nu de du la godo; elabena Yehowa ve woawo nu. 17 Eye esi wokplò wo do goe vɔ la, wogblò bena: Ekpo de asiwò azo, eyata de dokuiwò! Megakpò megbe o, eye megato de afia deke hã o; ke boɲ si yi de to la dzi, bena magatsrò o!^h 18 Ke Lot gblò bena: O, Afeto, megano nenema o! 19 Kpò da, ève wò dɔla nu xoxo, eye wò amenuveve, si nɛtsɔ ve nunye be, megale agbe la, esɔ gbɔ. Gake dewo nyemate nu asi ade toa dzi, hafi gbegblẽ la nava tum, eye maku o mahi. 20 Kpò da, dua de nye kem tsɔ de mía gbɔ, ne masi ayi de afima. Du suea de ko wònye; eyata na mɔm, ne masi ayi de eme, bena matsi agbe! Alo menye du suea de ko wònye oa? 21 Eye wògblò nɛ bena: Le nya sia me hã medo to wò, eye

nyemagblē du, si nēwōnē la o. 22 De abla yi afima kaba; elabena nyemate nu awō naneke o, vasede esime nađo afima. Eyata woyōa du la be Zoar. 23 Eye ye dze, hafi Lot de Zoar.

Sodom tsatsrō.

24 Eye Yehowa na aņo kple dzo dza tso dzifo tso Yehowa gbō de Sodom kple Gomora dzi.^d 25 Eye wotsrō du siawo kple nuto ma me katā; dua me nōlawo tsrō, eye nusiwo miena de anyigba dzi hā gblē. 26 Ke srōa nyē kō kpō megbe, eye wōzu dzekō.^e 27 Eye Abraham fō ŋdi kanya yi de tefe, si wōtsi tre de Yehowa fe ŋku me le tsā la. 28 Eye esi wōkpō Sodom kple Gomora kple afima nutowo katā me le abu me da la, kpō da, dzudzō gāa de le dzi dem tso anyigba la dzi abe aņodafe ene. 29 Esi Mawu tsrō nuto ma me duawo la, edo ŋku Abraham dzi, eye wōde Lot hekplōe tso du, siwo me Lot nō la fe gbe-gblē me.

Lot vinyōnuwo wō nuvō.

30 Eye Lot kple vianyōnu eveawo dzo le Zoar yi danō to la dzi, elabena ele Zoar nōnō vōm, eye woa kple vianyōnu eveawo va nō agadoa de me. 31 Eye tsitsitō gblo na devitō bena: Mía fofō tsi, eye ŋutsua deke megale anyigba dzi ade mí le amegbetōwo fe kō la nu o. 32 Va míana wein mía fofō wōano, eye^g míado egbō, ne wōado fu mí míadzi vi. 33 Tete wona wein wo fofō le zā ma me wōno, eye tsitsitō yi damlō fofoa gbō; ke eya menya naneke le efe egbō mōmlō kple fōfōdzo ŋuti o. 34 Esi ŋu ke la, tsitsitō la gblo na devitō bena: Eto fe zā la memlō fofonye gbō. Míagana wōano wein egbe fe zā hā; eke-ma wō hā nāyi adamlō egbō, bena mía fofō nado fu mí míadzi vi. 35 Eye le zā sia me hā wona wein wo fofō wōno, eye devitō hā yi damlō egbō; ke eya menya naneke le efe egbō mōmlō kple fōfōdzo ŋuti o. 36 Ale wō Lot do fu vianyōnu eveawo. 37 Eye tsitsitō dzi ŋutsuvi, eye wōtsō ŋkō ne bena Moab; eya nye egbegbe Moabitōwo tōgbui.^h 38 Eye devitō

hā dzi ŋutsuvi, eye wōtsō ŋkō ne be Ben-Ami, eya nye Amonitōwo tōgbui.^a

Abimelex na wokplō Sara ve ne.

20. Eye Abraham nu le afima yi de dziehenyigba dzi heva nō Kades kple Sur dome, eye wōnō Gerar vie.^b 2 Eye Abraham gblo le srōa Sara ŋuti bena, ye nōvinyōnue; eyata Abimelex, Gerar-fia, na wokplō Sara ve na ye. 3 Ke le zā me la Mawu va Abimelex gbō le drōefe gblo ne bena: Kpō da, áku kokoko le nyōnu, si nēxō la ta, elabena ame srōe. 4 Ke Abimelex mede asi eņu hade o, eye wōgblo ne bena: Afeto, ame madifōwo hāe nāwua? 5 Alo menye eya ŋutō gblo nam bena, ye nōvinyōnue, eye nyōnua hā gblo nam bena, ye nōviŋutsue oa? Nye dzime kō, eye nye asi dza le ekpōkplō me. 6 Tete Mawu gblo ne le drōefe bena: Nye hā menyae bena, wō dzime kō le ewōwō me; eyata metso wō xō do, be nagade asi eņu ahawō nuvō de ŋunye o. 7 Azo gagbugbō nyōnu la na srōa, elabena /nyagblōdila wōnye, eye wōade kuku de tawō, be natsi agbe. Ke ne mēde asi le eņu o la, ekema nyae bena, mia kple afewōmetōwo katā miaku. 8 Esi Abimelex fō ŋdi la, eyō efe dō-lawo katā ve heto nya siawo katā na wo, eye ŋutsuawo vō ŋutō. 9 Tete Abimelex yō Abraham, eye wōgblo ne bena: Nuka nye esi nēwō de mía ŋu? Nuvō ka gō mewō de ŋuwō bena, nēhe dzogbevōe gā sia va nye ŋutō kple nye fiaduŋe la dzi mahā? Nusi womewōna o la, eya nye esia nēwō de ŋutinye. 10 Eye Abimelex gagblo na Abraham bena: Nukae nēdo de ŋunye, hafi wō nu sia? 11 Abraham gblo bena: Mebu be, afisiatōwo manya vōa Mawu o, eye woawum le srōnye ta mahi. 12 Evo, nyatefe, nōvinyenyōnue; elabena fofonye vie, gake menye danye vie o, eye medee. 13 Esi Mawu gblo nam bena, maou le fofonye fe me ayi dzronyigba dzi la, eya me kee megblo ne bena: Ve nunye, eye afisiafi, si míava la, nagblo bena, ye nōviŋutsu menye.

^a Mo. V. 2, 19.

^b 12, 9, 10; 26, 1.

^d Mo. V. 29, 22; Ps. 11, 8; Am. 4, 11; Lu. 17, 29.

^e Lu. 17, 32.

^f Ps. 105, 15.

^g Mo. III. 18, 7.

^h Mo. V. 2, 9.

Abimelex na wogakpi Sara ve na Abraham kple nunanawo.

14 Tete Abimelex tso alēwo, nyiwo, kluviwo kple kosiviwo na Abraham, eye wògagbugbò srõa Sarahã nɛ. 15 Eye Abimelex gblò bena: Nye anyigba enye si, nò afisiafi, si nyo nuwò. 16 Eye wògblò na Sara bena: Kpò da, metso afia na wò, eye metso klosalo akpe deka na nòviwò hede nukpe le mo na wò le gbòwò viwo katã nku me. 17 Eye Abraham de kuku na Mawu de Abimelex kple srõa kple atsusiawo katã ta, eye wòyò dɔ wo, bena woate nu adzi vi. 18 Elabena Yehowa xe nyɔnu, siwo katã le Abimelex je me la fe vidzidò le Sara, Abraham srõ la ta.

Isak dzidzi.

21. Ke Yehowa do nku nugbe, si wòdo na Sara la dzi, eye Yehowa wò na Sara, abe alesi wògblò ene.^b 2 Ale Sara fò fu, eye wòdzi ntsuvi na Abraham le efe amegākuku me le yeyiyi, si Mawu gblò di xoxo la dzi.^d 3 Eye Abraham yò ntsuvi, si Sara dzi nɛ la fe nko bena Isak.^e 4 Esi via Isak xò nkeke enyi la, Abraham tso ava nɛ, abe alesi /Yehowa de se nɛ ene. 5 Ke Abraham xò je alafa deka, esime wodzi via Isak nɛ.^h 6 Eye Sara gblò bena: Mawu ido nukokoe nam, eye amesiame, si asee la, ako nu le ntu nye. 7 Eye wògblò bena: Ameka susu le Abraham nti bena, Sara ana no viwo mahã? Elabena medzi ntsuvi nɛ le efe amegākuku me. 8 Eye devi la tsi, eye wòdi no, eye gbesigbe Isak di no la, Abraham do kplò gãa de.

Ismael kple dada nyanyã.

9 Ke esi Sara kpò bena, Egiptenyɔnu Hagar je vi, si wòdzi na Abraham, lãa gafluinuwo wò la, 10 egblò na Abraham bena: "Nyã kosi sia kple via da; elabena kosi sia je vi mate nu anyi dome kple vinye Isak o. 11 Ke nya la medze Abraham nu o le via ntsu la ta. 12 Eye Mawu gblò na Abraham bena: Megana nya sia nave wò le ntsuvi la kple wò kosi la ta o; ke boɲ do to Sara le nusianu, si wòdi tso gbòwò la me. Elabena Isak me wò dzidzime-

a 17, 20.

b 18, 10.

d Heb. 11, 11.

e 17, 19.

f 17, 11, 12.

g 16, 3.

h 17, 17; Ro. 4, 19.

i 18, 12.

k 26, 26.

l 20, 15.

n Gal. 4, 30.

o 26, 15, 18.

p Ro. 9, 7, 8; Heb. 11, 18.

viwo adzò tso. 13 Ke^a mana dukò nadzò tso kosi la je vi hã me, elabena viwò. 14 Eye Abraham fò n̄di kanya tso abolo, eye wòku tsi de lãgbalègolo me taɲ, eye wòtso devi la kple nu mawo do abota na Hagar hedo mò wo. Ke esi wole yiyim la, wova tra mò le Beer-Seba gbe dzi. 15 Esi lãgbalègolo me tsi la vò la, etsò devi la yi damlò ati dodoea de te, 16 eye wòyi dabòbò nò devi la kasa le adzoge boo, wo dome didi abe aɲutrò je dudidi me ene; elabena egblò bena: Nyemate nu akpò devi la je kufe o. Eyata wòyi dabòbò nò adzoge boo do; tete devi la de asi avifafa me sesie. 17 Ke Mawu se devia je avifafa, eye mawudolayò Hagar tso dzifo gblò nɛ bena: Hagar, nuka le wòwòm? Megavò o, elabena Mawu se devi la je gbe tso afisi wòle. 18 Tsi tre, yi dakò devi la, eye nalée de asi, elabena mana wòazu dukò gãa de. 19 Tete Mawu ou efe nkuwo, eye wòkpò tsivudoa de. Enumake wòyi daku tsi de lãgbalègolo la me taɲ, eye wòna devia wòno. 20 Eye Mawu nò kple devi la, eye wòtsi, eye wòno gbe dzi hezu aɲutròdala. 21 Eye wòno Paran-gbe dzi, eye dada de srõ nɛ tso Egipte-nyigba dzi.

Abraham bla nu kple Abimelex.

22 Le yemayi me la Abimelex kple efe avafia Pixol wogblò na Abraham bena: Mawu li kpli wò le nusianu, si nẽwona la me.^k 23 Azò ka atam le Mawu je nku me le afisia be, nagable nye ntu, vinyewo kple nye dzidzimeviwo o! Abe alesi ìmeve nuwòe ene la, nenema ke wò hã nawò nam kple anyigba, si dzi nènnye amedzro le la! 24 Eye Abraham gblò bena: Melò, maka atam la. 25 Tete Abraham fò nu kple Abimelex le tsivudo, si efe dolawo xò sesie la nti.^o 26 Abimelex xò edzi nɛ bena: Nyemenya amesi wò nu sia o, eye wò hã mègblò nyaa deke le enuti nam kpò o; egbe ko hafi nye hã mese nyaa de le enu. 27 Tete Abraham tso alēwo kple nyiwo na Abimelex, eye wo kple eve wobla nu. 28 Ke Abraham de alēvi adre do vovo. 29 Eye

Abimelex bia Abraham be: Alēvi adre, siwo nēdo vovo la gome de? 30 Edo nu nē bena: Alēvi adre siawo naxo le asinye, ne wòanye dase nam bena, nyee de vudo sia. 31 Eyata woyo teje ma bena^dBeer-Seba, elabena afima wo ame eve la woka atam na wo nōewo le. 32 Eye esi wobla nu le Beer-Seba la, Abimelex kple efe aafia Pixol wodze mo gatro yi de Filistitowo je anyigba dzi. 33 Eye Abraham do atiwo de Beer-Seba, eye fwoyo Yehowa Mawu, si le ^gagbe tegbee la je nko dzi le afima. 34 Ke Abraham nye amedzro le Filistitowo je anyigba dzi etefe didi.

Mawu do Abraham kpo.

22 Le nya siawo megbe la ^hMawu do Abraham kpo, eye wògblo nē bena: Abraham! Edo nu nē bena: Nye enye si! 2 Eye wògblo nē bena: Kplo Isak, wò tenuvi, si gbo mēlōa nu lena o la, yi de ⁱMoria-nyigba dzi, eye natsōe amē nui le afima le vōsamlekpuī dzi le toa de, si mafia wò la dzi! 3 Tete Abraham fō ndi kanya, bla akpa na efe tedzi, eye wòkplō dōla eve kple via Isak de asi, eye esi wòdze nake de numemea nu la, edze mo yi teje, si Mawu gblō nē la. 4 Le nkeke etōagbe la Abraham wu mo dzi kpo teje la le adzoge da vī. 5 Tete Abraham gblō na dōlawo bena: Mitsi afisia kple tedzi la; ke mīa kple vinye la mīayi afime adadogbe da, emegbe mīa-gatro ava mia gbo. 6 Eye Abraham tsō numēnake la dō ta na via Isak, ke eya nuto de dzo, eye wòdo hē asi; ale wo kpakple eve woyi. 7 Tete Isak gblō na fofoa Abraham bena: Fofonye! Edo nu nē bena: Nye enye si, vinye! Eye wògblo nē bena: Kpo da, dzo kple nake enye si, ke afika alē le mīatsō amē nui? 8 Abraham xō edzi bena: Vinye, Mawu nuto adi alē mīatsō amē nui. Eye wo kpakple eve wogayi ngo. 9 Esi wòdo teje, si Mawu gblō nē la, Abraham di vōsamlekpuī, eye wòfō nakeawo do edzi; emegbe la ebla via Isak, eye wòkōe mlō nake, siwo le vōsamlekpuia dzi la dzi. 10 Eye Abraham do asi da tso

^a Yak. 2, 21.

^b Yer. 7, 31.

^d 26, 33.

^e Ro. 8, 32.

^f 12, 8.

^g Yes. 40, 28;
^h Ro. 16, 26.

^h Heb. 11, 17;
ⁱ Yak. 1, 12.

ⁱ Heb. 6, 13.

^k 13, 16; 15, 5;
^l Heb. 11, 12.

ⁱ Kron. II. 3, 1.

ⁿ 24, 60.

^o 12, 3; Gal. 3, 16.

^p 11, 29.

^r 24, 15.

hē, be yeawu via.^a 11 Tete Yehowa je dōla yōe tso dzifo gblō bena: Abraham, Abraham! Eye wòto bena: Nye enye si! 12 Eye wògblo bena: ^bMegaka asi devi la nu o, eye megawo nanekee o! Menyae azo bena, ēvōa Mawu, elabena ^cmēte wò tenuvi lam o. 13 Tete Abraham fō kō dzi, eye kpo da, agboa de nye ekem, si je dzowo ku aveka le emegbe, eye Abraham yi dālē agbo la hetsō mē nui de via teje. 14 Eye Abraham yō teje ma bena: Afisi Yehowa de edokui fia le. Eyata wogblōna vasede egbegbe bena: Le to dzi, afisi Yehowa dea edokui fiana le.

Mawu do kpe nugbedodo la dzi.

15 Eye Yehowa je dōla gayo Abraham zi evelia tso dzifo 16 he-gblō bena: ⁱMeta dokuinye, elabena esi nēwo nu sia, eye mēte wò tenuvi deka lam o la, 17 eyata ^kmayra wò gedē nuto, eye viwōwo aso gbo fū abe dzifoyletiviwo kple futake ene, eye wò dzidzimeviwo ⁿatsō woje futowo je duwo anyi domee. 18 To wò dzidzimeviwo mēwoayra anyigba dzi dukowo katā le, elabena edo to nye gbe.^o 19 Emegbe Abraham gatro va efe dōlawo gbo, eye wodze mo yi Beer-Seba, eye Abraham nō Beer-Seba.

Nahor je dzidzimeviwo.

20 Le nya siawo megbe la Abraham se bena, ^pMilka hā dzi nuto-tsuviwo na nōvia Naxor. 21 Woje nkwōwo nye: Uz, efe ngogbevi, kple nōvia Bus, Kemuel, amesi me Aramtowo dzo tso, 22 Kesed, Haso, Pildas, Yidlaf kple Betuel. 23 Eye ^rBetuel dzi Rebeka. Ame enyi siawo Milka dzi na Naxor, Abraham nōvi. 24 Eye srō evelia nko nye Rehuma, eya hā dzi Tebax, Gaham, Tahas kple Maxa nē.

Sara je ku kple edidi.

23 Sara xō je alafa deka kple blave vō adre; esia nye Sara fe agbe me fewo. 2 Eye Sara ku le Kiryat-Arba, eya nye Xebron le Kanaan-nyigba dzi. Eye Abraham va, be wòafa konyi, eye wòafa avi na Sara. 3 Eye Abraham tso

le ame kuku la gbɔ, eye wɔfo nu kple Xitiviwo bena: 4 ^aAmedzro menye le mia dome, mina amedifem, bena matsɔ nye ame kuku la adi de afima! 5 Eye Xitiviwo do nu na Abraham bena: 6 Amegã, se mia gbe! Mawu fe ame doɔoa nɛnye le mia dome; di wɔ ame kuku la de miafe ame veviwo dife. Mia dometɔa deke magbe bena, megadi wɔ ame kukua de efe amedife o. 7 Tete Abraham tsi tre, eye wɔbɔbɔ na anyigbadzito, siwo nye Xitiviwo, 8 eye wɔfo nu kpli wo bena: Ne mielɔ bena, maɔi nye ame kukua la, ekema mido tom, eye mide kuku na Efron Zoxar-vi nam 9 be, wɔatsɔ efe kpeto Maxpela, si le efe agble fe nuwufe la nam, eye maxe fe de eta blibo, ne wɔanye nye amedife koɔ le mia dome. 10 Ke Efron le Xitiviwo dome. Eye Efron Xitito la do nu na Abraham le Xitiviwo kple amesiwo katã va dua me la fe ŋku me bena: 11 Nye amegã, do tom! Metsɔ agble la kple kpeto, si le eme la, ke wɔ. Le nye dumetɔwo katã ŋku me metsɔe ke wɔ, di wɔ ame kuku la ko! 12 Tete Abraham bɔbɔ na duametɔwo, 13 eye wɔdo nu na Efron bena: Mi duameviwo misee! Maxe fe de agble la ta; mede kuku na wɔ, xɔ ga le asinye, be mate nu adi nye ame kukua de afima! 14 Efron do nu na Abraham bena: 15 Amegã, se nye gbe! Anyigba, si ke xɔ klosalo sekel alafa ene la, nuka wɔnye le mia kpli wɔ domea? Di wɔ ame kukua ko. 16 Abraham do to Efron, eye Abraham xlẽ ho, si Efron yɔ le Xitiviwo ŋku me la nɛ, klosalo sekel alafa ene, ga nyui, si asitsalawo xɔna. 17 Ale Efron fe agble, si le Maxpela le Mamre kasa, agble la kple kpeto, si le eme, kple ati, siwo katã le agblea me godoo la, 18 zu Abraham to le Xitiviwo kple amesiwo katã va dua me la ŋku me. 19 Esia megbe la Abraham di srɔa Sara de kpeto, si le Maxpela-gblea me la me le Mamre kasa; esia enye Hebron le Kanaan-nyigba dzi. 20 Ale Xitiviwo de asi le agble la kple kpeto, si le eme la nuti na Abraham, be wɔanye amedife nɛ koɔ.

a 17, 8.

b 12, 2; Ps. 112, 2, 3.

c 47, 29.

d 28, 1; Mo. 11, 24, 16.

e 12, 1, 7.

f 11, 81; 27, 43.

g 25, 9, 10; 47, 30.

Isak de Rebeka.

24. Eye Abraham tsi xɔ fe gede, eye Yehowa yra Abraham le nuwo katã me. ^b 2 Eye Abraham gblɔ na efe dɔla tsitsita, si kpɔa efe nuwo katã dzi bena: ^a Tsɔ wɔ asi do nye ali me, 3 eye nata Yehowa, dzifo kple anyigba fe Mawu la nam be, ^c mɔde srɔ na vinye atso Kanaantɔ, siwo dome mele la fe nyɔnuviwo dome o; 4 ke boɔ nanyi mia denyigba dzi kple fonyemeawo gbɔ, eye nade srɔ na vinye Isak! 5 Dɔla la do nu nɛ bena: Eɔ, ne nyɔnu mehelɔ be, yeakplɔm do ava anyigba sia dzi o la, de magbugbɔ viwɔ la ayi de anyigba, si dzi nɛnu tso la dzii mahã? 6 Abraham gblɔ nɛ bena: Kpɔ nyuie, bena naga-gbugbɔ vinye la ayi afimae o! 7 Yehowa, dzifo Mawu, si dem tso fofonye fe me kple mia denyigba dzi, amesi fo nu kplim, eye wɔka atam nam bena: Wɔ dzimeviwo matsɔ anyigba sia ana la, adɔ efe dɔla de ŋgɔwɔ, be nade srɔ na vinye la tso afima. ^f 8 Eye ne nyɔnu melɔ be, yeakplɔ wɔ do o la, ekema menye wɔe tu nye atam sia o; deko megakplɔ vinye la yi afimae gbede o! 9 Eye dɔla la tsɔ efe asi do efe afeto Abraham fe ali me, eye wɔka atam nɛ de nya sia dzi. 10 Tete dɔla la de kposɔwo tso efe afeto fe kposɔwo dome, eye wɔtsɔ efe afeto fe nu vevi vovowo de asi, eye wɔdze mɔ heyi Mesopotamia, de ^g Naxor fe du la me. 11 Le fiẽ, le nyɔnuwo fe tomedeyi la, ena kposɔawo tso akɔ anyi de dua xa le vudoa de to. 12 Eye wɔdo gbe da gblɔ bena: Yehowa, ye afeto Abraham fe Mawu! Mede kuku, na wɔadze edzi nam egbea, eye nave nye afeto Abraham nu! 13 Kpɔ da, mele tsitre de vudoa to, eye ne dua me nyɔnuviwo va tsi du ge, 14 eye ava me be, nyɔnuvia de ava, amesi magblɔ na bena: Na tsim mano, eye wɔado nu nam be: Noe, eye mana wɔ kposɔwo hã nano la, ekema eyae nye nyɔnu, si nɛdo di na wɔ dɔla Isak, eye eya me madze sii le be, eɛ nye afeto nu! 15 Ke esi mekpɔ de nu le nya la me o la, kpɔ da, Abra-

ham n̄vi Naxor sr̄ Milka vi, ^{a 22, 23.} Betuel fe vinȳnuvi Rebeka lé ze de ab̄ta va tsi du ge. 16 Eye nȳnuvi la dze tugbe n̄tu, detugbi, si n̄tsua deke mede asi enu kp̄ o la w̄nye, eye w̄yi de vudoa me d̄aku tsi de efe ze la me, eye w̄gado go. 17 Tete d̄ola la fu du yi d̄akpee gbl̄o bena: Mede kuku na w̄, na tsi via dem mano! 18 Eye w̄gbl̄o bena: Ameḡā, ānoe. Enumake w̄dro ze la d̄i, eye w̄nae w̄no. 19 Esi w̄d̄i k̄o la, nȳnuvi la gbl̄o n̄ bena: Madui na w̄ kpos̄wo h̄ā, vasede esime w̄d̄i k̄o na wo. 20 Enumake w̄k̄o tsia de l̄āto la me, eye w̄gafu du yi vudoa me d̄adu tsi la, eye w̄du tsi na efe kpos̄wo kat̄ā. 21 Ke n̄tsu la zi kpi le ekp̄m d̄ū, ne yeadze sii be, de Yehowa na yefe m̄z̄z̄o dze dzi loo, alo medze edzi o. 22 Esi kpos̄wo d̄i k̄o la, n̄tsu la t̄s̄o sika n̄tiḡe, si da sekel af̄ā, kple al̄nuḡe eve, siwo da sekel ewo la, do n̄. 23 Eye w̄gbl̄o n̄ bena: Ameka vi n̄nyea? Mede kuku, gbl̄e nam, de dze fe le fofow̄ fe mea? 24 Edo n̄ n̄ bena: Betuel, Milka vi, si w̄dzi na Naxor la vinȳnuvi menye. 25 Eye w̄gagbl̄o n̄ bena: Afla kple gbe le m̄ia si f̄ū, eye dze fe h̄ā li. 26 Eye n̄tsu la dze klo na Yehowa h̄etsȳ mo anyi 27 gbl̄o bena: Woa-kafu Yehowa, nye afeto Abraham fe Mawu, amesi men̄l̄o nye afeto be le enuveve kple nutefew̄w̄o n̄ me o la. Elabena Yehowa fia m̄m, eye w̄kpl̄m va nye afeto n̄viwo gb̄e. 28 Ke nȳnuvi la fu du yi afe me, be w̄adagbl̄o nya siawo na dadaa.

29 Ke n̄vin̄tsu le Rebeka si, en̄k̄o nye Laban. Esi w̄kp̄o n̄tiḡe kple al̄nuḡe le n̄via n̄, eye w̄se Rebeka fe nya bena, ale kple ale n̄tsua gbl̄o nam enye si la, 30 Laban fu du yi n̄tsua, si gale kpos̄wo gb̄o le vudoa to ko la gb̄o. 31 Tete w̄gbl̄o bena: Va, w̄ amesi Yehowa yra! Nukan̄uti n̄tsi dugb̄o dzi? Medzra x̄o me d̄o, eye te fe h̄ā li na kpos̄wo. 32 Eye esi w̄kpl̄o n̄tsua va afe me la, ede akpa na kpos̄awo, eye w̄ts̄o afla kple gbe v̄e na kpos̄awo; emegbe la eku

b 17, 1.

tsi v̄e na n̄tsua kple amesiwo kat̄ā kpe de en̄uti la, bena woakl̄o wo fe af̄wo. 33 Ke esi w̄ts̄o nududu d̄o ek̄ome la, egbl̄o bena: Nyemadu nu hade o, negbe deko magbl̄o nya, si mehe v̄e la hafi! Wodo n̄ be: Gbl̄e faa! 34 Eye w̄gbl̄o bena: Abraham fe d̄ola menye. 35 Yehowa yra nye afeto w̄kp̄o nu n̄tu, eye w̄na al̄ewo kple nyiwo, klosalo kple sika, kluviwo kple kosiviwo, kpos̄wo kple tedziwoe. 36 Eye nye afeto sr̄, Sara, dzi n̄tsuvi na nye afeto, esime w̄ku nyaḡā, eye nye afeto t̄s̄o efe kesin̄nuwo kat̄ā na via. 37 Eye nye afeto gbl̄o nam, eye w̄na meka atam de dzi n̄ bena: Megade sr̄ na vinye t̄s̄o Kanaant̄o, siwo fe anyigba dzi mele la fe nȳnuviwo dome o; 38 ke bōn̄ yi de fofonye fe me, de fonyemeawo gb̄o, eye nade sr̄ na vinye le afima! 39 Eye megbl̄o na nye afeto bena: Ne nȳnu la mel̄o be, yeakpl̄m d̄o o de? 40 Edo n̄ nam bena: Yehowa, b̄amesi fe n̄ku me z̄m mele la, ad̄o efe d̄ola akpe de n̄w̄, bena w̄ m̄z̄z̄o la nadze edzi na w̄, eye nade sr̄ na vinye atso fonyemeawo gb̄o le fofonye fe me. 41 Ne āva fonyemeawo gb̄o, eye womel̄o be, woats̄e na w̄ o la, ekema menye w̄e tu nye atam la o. 42 Esi meva d̄o vudoa to egbea la, medo gbe d̄a gbl̄o bena: Yehowa, w̄ nye afeto Abraham fe Mawu! Ne āna nye az̄li, si dzi mele, nadze edzi nam la, — kp̄o d̄a, mele tsitre de vudoa to — 43 ekema na bena, nȳnuvi, si ava tsi du ge, eye magbl̄o n̄ bena: Na tsi via dem mano, 44 eye w̄d̄o n̄ nam be: Noe, eye mana w̄ kpos̄wo h̄ā la, eya nanye nȳnu, si Yehowa d̄o d̄i na nye afeto fe vi la! 45 Esi nyemekp̄o de nu le nya la me o la, tete Rebeka lé ze de ta v̄e, eye w̄yi de vudo la me d̄aku tsi. Eye megbl̄o n̄ bena: Mede kuku, na tsim mano! 46 Enumake w̄dro efe ze la d̄i gbl̄o bena: Noe, eye mana w̄ kpos̄wo h̄ā. Esi men̄oe v̄o la, ena kpos̄wo h̄ā wono. 47 Emegbe mebiae bena: Ameka vi n̄nyea? Edo n̄ bena: Betuel, amesi Milka dzi na Naxor fe vi

menye, eye metsɔ ɲɔtigɛ kple alɔ-nugɛ do nɛ. 48 Tete medze klo na Yehowa, eye metsyɔ mo anyi hekafu Yehowa, nye afeto Abraham fe Mawu, si kplɔm nyuie ale, be made nye afeto ɲovi fe vinyɔnu na ye afeto fe vi la. 49 Azɔ, ne miedi be, miave nye afeto nu, eye miadi anukware nɛ la, ekema migblɔe nam; ke ne mielɔ o la, migblɔe nam, bena nenyɛ dɔsi me alo mia mee hã, ne maɔo tae.

50 Tete Laban kple Betuel wogblɔ bena: Nya sia tso Yenowa gbo, eyata miate ɲu agblɔ nya vɔ alo nya nyui de eɲu o. 51 Kpɔ da, Rebeka enye si, ele asiwò me, kplɔe yii, ne wòanye wò afeto vi la srɔ, abe alesi Yehowa gblɔe ene! 52 Ke esi Abraham fe dɔla se nya siawo la, etsyɔ mo anyi na Yehowa. 53 Eye dɔla la de klosalo- kple sikanuwo kple avɔveviwo na Rebeka, eye wòtsɔ akpedanu xɔasiwo na ɲovia kple dadaa. 54 Esia megbe la eya kple ɲutsu, siwo kpe de eɲu la, wodu nu, eye wono nu, eye wotsi dɔ. Ke esi wofɔ ɲdi la, egblɔ bena: Mido mɔm, ne mayi nye afeto gbo! 55 Eye ɲovia kple dadaa gblɔ bena: Na nyɔnuvi la nana miã gbo vee abe ɲkeke ewo ene, emegbe la ayi faa. 56 Eɔo ɲu na wo bena: Migasikam di o! Yehowa na nye mɔzɔzɔa dze edzi nam; eyata mido mɔm, ne mayi nye afeto gbo. 57 Eye wogblɔ bena: Miãyo nyɔnuvi la vɛ, bena miãbia eya ɲuto ase. 58 Tete woyɔ Rebeka vɛ, eye wobiae bena: àyi kple ɲutsu sia? Eɔo eɲu bena: È, mayi. 59 Eye wodo mɔ wo ɲovi Rebeka kple amesi na noe le devime la, kpe de Abraham fe dɔla kple eɲumewo ɲuti. 60 Eye woyra Rebeka gblɔ nɛ bena: Wò, miã ɲovinyɔnu, nadzi ame akpe nanewo, eye viwòwo natsɔ wofe futɔwo fe duwo anyi domee! 61 Esia megbe Rebeka kple efe nyɔnudɔlawo de kposɔwo dzi, eye wodze mɔ dze ɲutsu la yome. Ale ɲutsu la kplɔ Rebeka hedzoe.

62 Ke Isak gbo tso bAgbetɔ, si le kpɔyem la fe vudo me; elabena enɔ dziehenyigbadzi. 63 Gbe deka Isak yi gbe me le fiẽ, be wòado gbe da. Eye esi wòfɔ mo

te la, ekpɔ kposɔwo gbɔna da. 64 Ke esi Rebeka fɔ kɔ dzi la, ekpɔ Isak da; tete wòdi le kposɔ la dzi, 65 eye wòbia dɔla la bena: Dutsu ka enye kem le gbe me zɔm gbɔna miã kpe ge? Dɔla la do ɲu nɛ bena: Nye afetɔe. Tete wòtsɔ motsyɔnu tsyɔ ɲku me. 66 Esia megbe la dɔla la xlẽ nusiwò katã wòwo la fia Isak. 67 Eye Isak kplɔe yi de dada Sara fe agbadɔme, eye wòde Rebeka wòzu srɔa, eye wòlɔnɛ ɲuto. Ale Isak fe ako fa a le dada fe ku ɲuti.

Abraham de srɔ evelia.

25. Eye Abraham gade srɔ, si ɲkɔ nye Ketura. 2 Eya dzi Simran, Yoksan, Medan, Midian, Yisbak kple Suax nɛ. 3 Yoksan dzi Seba kple Dedan; eye Asuritowo, Letusitowo kple Leumitowo dzo tso Dedan me. 4 Eye Midianviwo nye: Efa, Efer, Henox, Abida kple Edaa. Ame siawo katã dzo tso Ketura me. 5 Eye Abraham tso efe nuwo katã na Isak. 6 Ke Abraham na nu srɔ bubuawo fe viwo hede wo da le Isak ɲu, eye wòdo wo de yedzefenyigba dzi le eya ɲuto fe agbenɔyi me.

Abraham fe ku kple edidi.

7 Eye fe, siwo katã Abraham no agbe la, wonye fe alafa deka kple blaadre vɔ atɔ. 8 Ke Abraham ku amegã dedi, eye agbenɔno tii hafi wòku, eye wòyi de togbuiawo gbo. 9 Eye via Isak kple Ismael wodii de Maxpela-kpeto la me, le Xitito Efron, Zoxarvi fe agble, si le Mamre kasa la me. 10 Le agble, si Abraham fle le Xitiviwo si la me wodii Abraham kple srɔa Sara do. 11 Le Abraham fe ku megbe la Mawu yra via Isak. Eye Isak no e „Agbetɔ, si le kpɔyem la“ fe vudo gbo.

Ismael fe dzidzimeviwo.

12 Esiawo nye /Abrahamvi Ismael, amesi Egipte-nyɔnu Hagar, Sara fe kosi, dzi na Abraham la fe dzidzimeviwo. 13 Esiawo nye Ismaelviwo fe ɲkɔwo le wofe fomɛɲkɔwo nu: Nebayot, Ismael fe ɲgɔgbevi, Kedar, Adbeel, Mibsam, 14 Misma, Duma, Masa, 15 Xadad, Tema, Yetur, Nafis kple Kedma. 16 Ame siawo nye Ismaelviwo kple wofe ɲkɔwo. Fia wuieve

a 23, 2.

b 15, 15; Hi. 5, 26.

d 23, 16, 17.

e 24, 62.

f 21, 13.

g 22, 17.

h 16, 14; 25, 11.

i 17, 20.

le wofo afetsotsowo. agbadowo kple wofo dukowo nu. 17 Ismael fe agbeme nkekewo nye fe alafa deka kple blave vo adre. eye wòku. eye wòyi de togbuiawo gbo. 18 Eye wofo nɔfe tso Xawila vase de Sur le Egipte fe yedzefe hedo ta Asur ke: ale wo ^awòmimi wo nɔviwo katã do.

Esau kple Yakob.

19 Esia nye Abraham vi Isak fe dzidzimeputinya: Abraham ye dzi Isak. 20 Isak xɔ fe blane. esime wòde Rebeka. si nye Aramtɔ Betuel tso Mesopotamia fe vi kple Aramtɔ Laban fe nɔvinyɔnu. 21 Ke Isak, fo koko na Yehowa le srɔa ta. elabena etsi ko. Eye Yehowa do to efe kokofofo la. eye srɔa Rebeka fo fu. 22 Ke esi devia-wo le nu dom wo nɔewo le efe do me la. egblo bena: Ne ele alea la. nukaputi megale agbe do? Eye wòyi dabia Yehowa se. 23 Eye Yehowa gblo ne bena: Dukɔ evee le wò do me. eye dukɔ eveawo amã atso wò do me ke: dukɔ deka asesẽ awu deka. eye itsitsito asubo devito! 24 Eye esi efe vidziyi do la. wokpo bena. venɔviwoe le efe do me. 25 Esi gbãto do la. enuti biã hẽ. eye fu le enu kedzekedze. eyata woyɔ efe nko bena Esau. 26 Eyome nɔvia hã do. eye wòlé Esau fe afokpodzi de asi: eyata woyɔ efe nko bena Yakob. Isak xɔ fe blaade. eye wòdzi wo. 27 Esi deviawo va tsi la. Esau zu adela. eye wòlɔa gbe me nɔnɔ: ke Yakob enye ame fafa. eye wòlɔa agbado me nɔnɔ. 28 Eye Isak, lɔa Esau. elabena adelã vivia enu: ke Rebeka ya lɔa Yakob.

Esau dzra efe ngogbevinyenye.

29 Gbe deka Yakob da nu. eye Esau gbo tso gbe me. eye do wui di tsi de enu. 30 Tete Esau gblo na Yakob bena: Na nu dzia dem ma- du. elabena do wum di tsi de nu- nye. Eyata woyɔ efe nko be Edom. 31 Yakob do nu ne be: Tso wò ngogbevinyenye fle nam gbã gbo. 32 Tete Esau gblo be: Mele kuku ge tso. nuka gɔ ngogbevinyenye awo nam? 33 Eye Yakob gblo be: Ka atam fu dzi nam gbo! Tete wòka atam ne. eye ^lwòtso efe ngogbevinyenye fle na Yakob.

34 Eye Yakob tso abolo kple bo- bo na Esau. Tete wòdu nu no nu. eye wòtso dzo. Ale wo. eye Esau do vlo efe ngogbevinyenye enye esi.

Mawu do ngbe na Isak le Gerar.

26 Ke do to le anyigba la dzi. ^aabe alesì wòto ^ble Abraham noli ene: tete Isak ^cvu yi de Filisti- towo fe fia ^dAbimelex gbo le Ger- rar. 2 Eye Yehowa de edokui fiae gblo bena: Megayi Egipte o. ke boɔ nɔ anyigba. si mafia wò la dzi! 3 Nye amedzro le anyigba sia dzi. eye manɔ anyi kpli wò. eye mayra wò. Elabena ^ematsɔ anyi- gba blibo la katã ana mia kple wò dzidzimeviwo. eye ^fmawo atam. si meka na fofowò Abraham la dzi. 4 Mana wò dzidzimeviwo ^g nasɔ gbo abe dzifo yletiviwo ene. eye matsɔ anyigba sia katã ana wò dzidzimeviwo. eye ^hle wò dzi- dzimeviwo me woayra anyigba dzi dukowo katã le. 5 Elabena Abraham do to nye gbe. eye wò- wo nye se. nye dodo kple nye monufiame. siwo megblo ne la dzi.

Se, si Abimelex de le Rebeka nu.

6 Eye Isak nɔ Gerar. 7 Ke esi afima nutsuwo bia srɔa ta se la. egblo bena. ye nɔvinyɔnue. Elabena ele ^vvɔvɔm be. ne yeu me be. ye srɔe la. ekema afima nutsuwo awu ye le ye srɔ Rebeka ta: elabena edze tugbe nuto. 8 Eye esi wonɔ afima etefe didi la. gbe deka Filistitowo fe fia Abimelex kpo. alesì Isak kple srɔa Rebeka wole ^kfefemi. to fesre nu. 9 Tete Abimelex yɔ Isak hegblo bena: Kpo da. srɔwò wònye tso! Me- nye wòe gblo bena. ye nɔvinyɔ- nue oa? Isak do nu ne bena: Elabena mele ^vvɔvɔm be. woawum le eta. 10 Eye Abimelex gblo ne bena: Nuka enye si nɔewo de mia nu? Esuso vie vinyewo dometo deka de asi srɔwò nu klo. eye àhe dzogbevɔe gãa de ava mia dzi. 11 Tete Abimelex de se na efe dukɔ blibo la katã bena: Ame- si ke awo nane de nutsu sia kple srɔa nu la. woawui.

Isak kpo kesinonuwo, eye Filistitowo nã nui.

12 Eye Isak fã nu de anyigba ma dzi. eye wòne nu le fe ma me

^a 16, 12.

^b 12, 10.

^c 20, 2.

^e 12, 7.

^f 22, 18.

^g 15, 5.

^h 12, 3.

ⁱ 27, 29: Mal. 1, 2; Ro. 9, 10 v. 12.

^k Lod. 5, 18.

^l 27, 36: Heb. 12, 16.

wòdzi de dzi zi alafa deka sɔŋ,
 "elabena Yehowa yrae. 13 Ale ^a Lod. 10, 22.
 nutsu la kpɔ nu gakpɔ nu de dzi,
 vasede esime wòdo kpo le eme.
 14 Eye wòkpɔ alēhawo kple nyi-
 hawo hekpe de kluvi gedewo n̄uti,
 ale bena Filistitowo vā n̄ui. 15 ^b Vu-
 do, siwo katā fofoa fe dɔlawo de
 le fofoa Abraham n̄oli la, Filisti-
 towo yi daxe wo, eye wolo anyi
 de wo me taŋ. 16 Eye Abimelex
 gblo na Isak bena: Dzo le mia
 gbɔ, elabena èkpɔ n̄usē de mia
 dzi akpa! 17 Tete Isak v̄u le afi-
 ma datu efe agbado de Gerar ba-
 li me, eye wòno afima. 18 Eye Isak
 na wogaha vudo, siwo wode le
 fofoa Abraham n̄oli, eye Filistito-
 wo va xe wo, le Abraham fe ku
 megbe la me, eye wògatsɔ n̄ko
 na wo, abe alesi fofoa yɔ woe ene. ^c 21, 31.
 19 Eye Isak fe dɔlawo de vudo
 de bali la me, eye wotu tsi dzidzi
 le afima. 20 Ke Gerartowo fe lā-
 nyilawo wɔ dzre kple Isak fe lā-
 nyilawo gblo bena: Mía t̄e nye
 tsi la. Eyata wòna n̄ko vudo la
 be Esek, elabena wowo dzre de
 eta. 21 Eyome la wogade vudo
 bubu, eye wogawo dzre de eya
 hā ta; eyata wòna n̄kɔe bena
 Sitma. 22 Eye wòv̄u le afima dɔ
 ta n̄go, eye wòde vudo bubu; ke
 womewo dzre de eya ta o; eyata
 wòna n̄kɔe be Rehobot hegblo
 be: Azo Yehowa na n̄je mí, bena
 miakeke ta de anyigba la dzi. ^d Heb. 11, 20.
 23 Emegbe la ev̄u le afima va
 Beer-Seba. 24 Tete Yehowa de edo-
 kui fiae le zā ma me gblo bena:
 Nyeenye fofowò Abraham fe Ma-
 wu! Megav̄o o, elabena nye la
 meli kpli wò; mayra wò, eye ma-
 na wò dzidzimeviwo na sɔ gbɔ de
 dzi le nye dola Abraham ta. 25 Tete
 wòdi v̄osamlekpui heyo Yehowa
 fe n̄ko dzi le afima, eye wòtu efe
 agbado de afima. Emegbe Isak
 fe dɔlawo de vudo de afima hā. ^e 12, 8.
 26 Gbe deka Abimelex kple
 xol̄ōa Ahusat kple efe avafia Pi-
 xol wotso Gerar va egbo. ^f 21, 22.
 27 Eye Isak gblo na wo bena: Nuka ta
 mieva gbonye dɔ, esi mielé fum,
 eye mienyām le mia gbɔ? 28 Wo-
 gblo n̄e bena: Miekpɔ dze sii. keŋ ^g 25, 25.
 bena, Yehowa li kpli wò; eyata
 miégblo be, anyo be, miaka atam
 na mia n̄ewo, eye miabla nu kpli

wò, 29 be nagawo v̄ōa deke mí o,
 abe alesi miawo hā miéwo naneke
 wò o, ke boŋ nyui sɔŋ ko miéwo
 na wò, eye miéna n̄edzo le n̄uti-
 fafa me la ene; elabena amesi
 Yehowa yra n̄enye. 30 Emegbe
 edo kpl̄ō na wo, wodu nu, eye
 wono nu. 31 Esi n̄u ke la, woka
 atam na wo n̄ewo, eye Isak do
 mo wo, eye wodzo le egbo le n̄u-
 tifafa me. 32 Gbemagbe ke Isak
 fe dɔlawo va gblo n̄e le vudo, si
 wode la n̄uti be: Mieke de tsi n̄u!
 33 Eye wòna n̄kɔe be "Siba, eyata
 du la fe n̄ko nye Beer-Seba vasede
 egbegbe.

Esau de sr5.

34 Ke esi Esau xɔ fe blane la,
 ede Xitito Beervii fe vinyonu Yu-
 dit kple Xitito Elon fe vinyonu
 Basmat. ^e 35 Woawo zu nuxaxa
 gāa de na Isak kple Rebeka.

Yakob xɔ ngɔgbeviyayra to aye me.

27. Esi Isak ku amegā dedi, eye
 efe n̄kuwo dzi tsyɔ, ale be
 megale nu kp̄m o la, eyɔ via xo-
 xoeto Esau gblo n̄e bena: Vinye!
 Edo n̄u n̄e bena: Nyeenye si. 2 Tete
 wògblo n̄e bena: Kpɔ da, metsi,
 eye nyemenya nye kugbe o. 3 Eya-
 ta tso wò adedanuwɔ, daku kple
 da, eye nayi gbe me adawu lāa
 de v̄e nam! 4 Emegbe nada nu
 nyuia de nam, abe alesi nyoa
 n̄unye ene, eye natsɔe v̄e nam,
 ne maɖu, be mayra wò hafi aku! ^f
 5 Eye Rebeka se nya, siwo Isak
 gblo na via Esau la. Ke esi Esau
 yi gbe me, be wòawu lā atso va
 afee la, 6 Rebeka gblo na via Ya-
 kob be: Mese alesi fofowò gblo
 na n̄viwò Esau bena: 7 Di adelā,
 eye nada nu nyuia de v̄e nam,
 ne maɖu, eye mayra wò le Yehowa
 fe n̄ku me hafi aku. 8 Eyata vi-
 nye, se nye gbe, eye nawo nusi
 magblo na wò la! 9 Yi lāhawo
 gbɔ, eye nalé gb̄vi nyui eve v̄e
 nam, bena nada nu nyuia de na
 fofowò, abe alesi nyoa egu ene.
 10 Emegbe natsɔe ayi na fofowò,
 ne wòad̄u, eye wòayra wò hafi aku.
 11 Tete Yakob gblo na dadaa Re-
 beka bena: Enyo hafi, gake n̄o-
 vinye Esau la ifu me wònye, ke
 nye la fu mele n̄unye o. 12 Mi-
 sela fofonye ali asi n̄unye akpɔ,
 ekema abum ameflulae, eye ma-

yram o, ke afo fi boṅ adem. 13 Dadaa do ṅu nɛ bena: Vinye, nye boṅ ṅue wò fifode la laḍi; do tom ko, eye nayi adalée vɛ! 14 Tete wòyi dalée vɛ na dadaa, eye dadaa da nu nyuia de, abe alesi nyoa fofoa ṅu ene. 15 Emegbe la Rebeka tsò via xoxoetò Esau je atsyòdowu, siwo le egbò la, hedo na via devitò Yakob. 16 Eye wòtsò gbòviawo je agbalē bla de efe asiwo kple efe kò, siwo ṅu di niṅṅniṅ la ṅu. 17 Eye wòtsò nududu la kple abolo, si wòfo la, de asi na via Yakob. 18 Tete wòyi de fofoa gbò gbò bena: Fofonye! Edo ṅu bena: Nye enye si! Vinye, wò amekae? 19 Yakob gbò na fofoa bena: Nye enye Esau, wò ṅgògbevi, mewò abe alesi nēgbò nam ene. Fò de ali nu, ne nadu nye adelā la, eye nayram. 20 Tete Isak gbò na via bena: Aleke wò nēkpœ kaba ale, vinye? Edo ṅu nɛ bena: Elabena wò Mawu la na wòva do gom. 21 Isak gbò na Yakob bena: Te de ṅunye, vinye, ne mali asi ṅuwò akpò, be vinye Esau nēnye loo, alo menye eyae o! 22 Tete Yakob te de fofoa Isak ṅu, eye esi wòli asi eṅu kpò la, egbò bena: Gbe la enye Yakob je gbe, ke asiawo nye Esau je asi. 23 Ale medze sii o, elabena efe asiwo to fu kedzekedze abe nòvia Esau je asi ene, eye wòyrae. 24 Eye wògbò nɛ bena: Vinye Esau nēnye a? Edo ṅu bena: È, nyee! 25 Eye wògbò bena: Tsœ vɛ nam, ne maḍu vinye je adelā la, eye mayra wò! Tete wòtsœ vɛ nɛ wòdu, emegbe wòtsò wein vɛ nɛ wòno. 26 Eyome la fofoa Isak gbò nɛ bena: Te de ṅunye azò, vinye, eye nadudò nu nam! 27 Esi wòte de eṅu dudò nu nɛ la, evē efe awu me se; eye wòyrae gbò bena: Ehē, vinye le vœvœm abe alesi gbe, si Yehowa yra, vœnae ene. 28 Mawu ana dzifozāmu kple anyigba wònu wò, eye àkpò bli kple wein gedè fū ṅutò. 29 Dukòwo asubò wò, eye fomewo anò wò ṅusē te. fAḍu afetò de nòvi-wòwo nu, eye dawòviwo adze klo na wò. h Amesi ke afo fi ade wò la, woafò fi adee, eye amesi ke ayra wò la, woayrae!

30 Ke esi Isak wu Yakob yayra

a Heb. 12, 17.

b 25, 26.

c 25, 33.

e Fia. 11, 8, 20.

f 25, 23.

g 24, 10.

h 12, 3.

nu, eye Yakob do go tso fofoa Isak gbò la, tete nòvia Esau gbò tso adegbe. 31 Eye eya hā da nu nyuia de tsò vɛ na fofoa, eye wògbò na fofoa bena: Fofonye, fò de ali nu, eye nadu viwò je adelā la, bena nayram! 32 Fofoa Isak gbò nɛ bena: Wò amekae? Edo ṅu bena: Nye enye Esau, wò ṅgògbevi. 33 Tete Isak di vo ṅutò gbò bena: Ameka gò enye si tsò adelā vɛ nam, eye meḍu nuawo katā je de, hafi nēva, eye meyrae mahā? Eya tò ko yayra la anye! 34 Esi Esau se fofoa je nyawo la, edo ṅli sesie nublanuitœ gbò na fofoa bena: Fofonye, yra nye hā! a 35 Ke egbò bena: Nòviwò to aye me va xò wò yayra la xoxo. 36 Edo ṅu bena: b Yakob ye woyòne vavā! Zi eve enye si wòblem: Exò! ṅgògbevinyenye le asinye, azò egaxò nye yayra hā! Eye wòbiae bena: Mēkpòtò yayraa deke di nam oa? 37 Tete Isak gbò na Esau bena: Kpò da, medoe afetò de dziwò, metsò nòvia-wo katā wò efe dɔlawoe, eye metso bli kple wein hā nɛ; azò nukagòe gali mawò na wò, vinye? 38 Esau xò edzi na fofoa bena: Alo yayra sia deka koe le asiwò, fofonye? Yra nye hā, fofonye! Eye Esau gba avi doo. 39 Tete fofoa Isak gbò nɛ bena: Mánò anyigba wònu dzi akpò o, eye dzifozāmu deke madza na wò o. 40 Wò yi anyi wò, eye ásubò nòvi-wò. Ke ne èle violim la, àde efe kòkuti da le wò kò dzi. e

Esau di bena, yeawu nòvia.

41 Ke Esau lé Yakob de fu me le yayra, si fofoa tsò nɛ la ta, eye Esau do ta me gbò bena: Ne fofonye aku, eye woanò fu nyim nɛ la, ekema mawu nòvinye Yakob! 42 Esi Rebeka se via xoxoetò Esau je nyawo la, ena woyò via devitò Yakob vɛ, eye wògbò nɛ bena: Kpò da, nòviwò Esau do be, yeabia hlò awu wò. 43 Eyata vinye, do to nye gbe! Tso, eye nasi ayi de nòvinye Laban gbò le gXaran! 44 Eye nanò egbò ṅke-kea dewo, vasede esime nòviwò je dziku la nu nafa nɛ, 45 vasede esime dzi nadzudzo ekuku de ṅuwò, eye wòanlò nusi nēwò de eṅu

la be! Ekema mado woakplo wo tso afima vs. Nukaṅuti mi ame eve miabu dem gbe deka? 46 Eye ^{a 13, 16.} Rebeka gblɔ na Isak bena: Agbenonɔ tim le Xitivi-nyɔnuawo ta. Ne Yakob hã aḍe anyigba sia dzi ^{b 12, 3.} tɔ, siwo nye Xitiviwo fe vinyɔnuwa de la, ekema nukaṅuti megale agbe do? ^{d 26, 35.}

Yakob si yi Xaran.

28. Emegbe la Isak yɔ Yakob vs, eye woyrae, eye wode se ne gblɔ ne bena: ^{e 24, 3.} "Megade srɔ tso Kanaan-vinyɔnuwo dome o! 2 Yi Mesopotamia de dawo fofɔ Betuel fe me, eye nade dawo novi Laban fe vinyɔnuwa de! ^{f Mo. II. 3, 5.} 3 Mawu ṅusēkatātɔ nayra wò, eye wòana naddi asɔ gbɔ de dzi, bena natrɔ azu dukɔ gedɛ. 4 Eye woatsɔ Abraham fe yayra ana mia kple wò dzidzimeviwo, bena nanyi anyigba, si Mawu tɔ na ^{g 22, 23; 24, 29.} Abraham, si dzi nɛnye amedzro le la dome. 5 Tete Isak do mɔ Yakob, eye woyi de Aramtɔ Betuel vi Laban, amesi enye Yakob kple Esau dada Rebeka novi la gbɔ.

Esau gade srɔ.

6 Ke esi Esau kpɔ bena, Isak yra Yakob, eye wòdoe de Mesopotamia, bena wòade srɔ le afima, eye woyrae de se ne gblɔ bena: ^{h 12, 2.} Megade srɔ tso Kanaan-vinyɔnuwo dome o, 7 eye bena Yakob do to fofɔ kple dadaa, eye woyi Mesopotamia la, 8 Esau dze si bena, Kanaan-vinyɔnuawo medze fofɔ Isak ṅu o. 9 Eyata Esau yi de Ismael gbɔ, eye wode Mahalat, Abraham vi Ismael fe vinyɔnu, si enye ^{i 35, 14, 15.} Nebayot novinyɔnu, ^{k 35, 1. 7.} "hekpe de srɔ bubuawo ṅu.

Yakob kpɔ atsrɔe, si tɔ dzifo.

10 Ke Yakob dze mɔ tso Beer-Seba heyina Xaran. 11 Eye wova do teŋa de hetsi afima do, elabena ye do to xoxo. Tete wòmlɔ anyi de afima, eye wòtsɔ afima kpea de heziɔ tae. 12 Eye wòku drɔe kpɔ atsrɔea de tɔ anyigba, eye efe nugbɔ de dzifo, eye wòkpɔ mawudɔlawo le eflɔm le dzi yim gale didim. ^{l 25, 13.} 13 Eye wòkpɔ Yehowa le tsitre de engɔ gblɔ bena: Nye enye Yehowa, fofowò Abraham fe Mawu kple Isak fe Mawu: ^{m 26, 34.} "Anyigba, si dzi nɛmlɔ la,

matsɔe ana mia kple wò dzidzimeviwo. 14 Eye wò dzidzimeviwo asɔ gbɔ abe ^{n 26, 34.} "vuvuedi ene, eye nakeke ta de yetodoŋe, yedzeŋe, anyiehe kple dziehe, eye woayra anyigba dzi dukɔwo katã ble mia kple wò dzidzimeviwo me. 15 Manɔ anyi kpli wò, eye afisiafi, si nayi la, makpɔ dziwò, eye mana nagatrɔ ava anyigba sia dzi. Elabena nyemagblɛ wò di, vasede esime mawɔ nya, siwo megblɔ na wò la dzi o. 16 Esi Yakob nyɔ tso alɔ me la, egblɔ be: ^{o Yoh. 1, 51.} Vavã, Yehowa le afisia, gake nyemenyae o! 17 Eye wòvɔ gbɔ bena: ^{p 12, 7.} "Dɔdzife ka enye si! Afi sia menye afia deke o, negbe Mawu fe afe kple dzifogbo ko wònye.

Yakob fe adzɔgbedede.

18 Ke esi Yakob fɔ ṅdi kanya la, etsɔ kpe, si wòziɔ la, do dzesikpee, eye wòkɔ ami de edzi. 19 Eye wòna ṅkɔ teŋe ma bena ^{q 12, 7.} "Betel; ke tsã la woyɔne be Lus. 20 Eye Yakob de adzɔgbe gbɔ bena: Ne Mawu anɔ anyi kplim, eye wòakpɔ dzinye le mɔ, si dzi mele la dzi, eye wòana abolom madu kple awum mado, 21 eye wòana magatrɔ ava fofonye fe me dedie la, ekema Yehowa anye nye Mawu. 22 Eye kpe sia, si meɔo dzesikpee la, anye ^{r 12, 7.} "Mawu fe afe, eye matsɔ nusianu, si nanam la fe ewolia na wò kokoko.

Yakob subɔ le Laban gbɔ.

29. Tete Yakob dze mɔ, eye woyi de yetodoŋetɔwo fe anyigba dzi. 2 Eye wòkpɔ vudɔa de le gbea dzi, eye alɛha etɔ wotsyɔ akɔ anyi de afima; elabena vudɔ sia me wokua tsi lenana alɛhawo wonona, eye kpe gãa de le vudɔ la nu. 3 Eye ne alɛhawo katã va fo fu de afima la, ekema womlia kpe la le vudɔa nu, eye wonaa tsi alɛawo; emegbe wogamlia kpe la tua vudɔa nu de etefe. 4 Yakob bia wobena: ^{s 12, 7.} Novinyewo, afika mietso? Wodo ṅu bena: Mietso Xaran! 5 Egblɔ na wo bena: Mienya Naxor vi Laban mahã? Wodo ṅu bena: E, mienyae! 6 Egabia wo bena: Eli sesie mahã? Wodo ṅu bena: Eli sesie! Kpɔ da, via Raxel hã kplɔ alɛwo gbɔnae. 7 Eye wògbɔ bena: Kpɔ da, ye gale

dzi, eye womafo alēwo nu fu hade o. Mina tsi alēawo woano, emegbe miana woagadu gbe. 8 Wogblo bena: Miate nui o, vasede esime woafu alēhawo katā nu fu; ekema miamli kpe la da le vudoa nu, hafi miana tsi alēawo woano. 9 Esi wogale nu fom kpli wo la, tete Raxel kplu fofoa fe alēwo ve, elabena alēkplola wōnye. 10 Ke esi Yakob kpɔ Raxel, edada nɔvi Laban fe vinyonu kple edada nɔvi Laban fe alēwo la, Yakob te va, eye wɔmli kpe la da le vudoa nu, eye wɔna tsi edada nɔvi Laban fe alēwo wono. 11 Emegbe la Yakob dudu nu na Raxel, eye wode asi avifafa me. 12 Eye Yakob gblo na Raxel bena, fofoa nɔvi yenye, eye Rebeka vi yenye; tete wofu du yi dagblae na fofoa. 13 Esi Laban se nya siawo le nɔvianyonu fe vi Yakob nuti la, efu du yi dakpee, eye wokpla asi ko ne hedudu nu ne, eye wokplae va efe me. Eye woxle nya, siwo katā va dzo la, na Laban. 14 Tete Laban gblo ne bena: Nyatefee, nɔvinye kpamkpam nɔnye! Ke esi wɔnɔ egbo yleti deka la, 15 Laban gblo na Yakob bena: Nɔvinye nɔnye! De nawo do nam dzodzroa? Gblae nam, nuka lanye wofetu? 16 Nyonuvi eve le Laban si, xoxoeto nko nye Lea, eye devito nko nye Raxel. 17 Lea fe nkuwo dzi wo dɔ; ke Raxel ya nyo, eye wɔdze tugbe. 18 Eye Yakob lɔa Raxel, eyata wogblo bena: Masubɔ wɔ fe adre le Raxel, wɔ nyonuvi devito la ta. 19 Laban gblo bena: Enyo be, matsɔe na wɔ, wu esi matsɔe na nutsu bubu; nɔ gbɔnye! 20 Ale Yakob subɔ fe adre de Raxel ta, eye wɔle ne abe nkekea dewo ko ene, le alesi gbegbe wɔlɔne la ta.

Yakob de sr5.

21 Emegbe la Yakob gblo na Laban bena: Tsɔ srɔnye nam azo, elabena nye nkekewo de, bena madee! 22 Tete Laban kpe dua me nutsuwo katā, eye wɔdo kplɔ na wo. 23 Ke esi zā do la, ekplɔ vianyonu Lea yi ne, eye wɔdo kplii. 24 Eye Laban tsɔ efe kosi Silpa na via Lea, bena wɔasubɔe. 25 Ke esi nu ke la, ekpɔ be, Lea

ye. Eye wogblo na Laban bena: Nuka enye si nɔwɔ de nɔnye? Alo menye Raxel ta mesubɔ wɔ do oa? Nukanuti nɔblema? 26 Laban do nu ne bena: Menye miafe ko be, woatre devito dede na xoxoeto o. 27 Ne ewu kwasida sia nu la, ekema matsɔ eya hā na wɔ de do, si nagawo nam le fe adre bubu me la nu. 28 Yakob wɔ nenema, eye wɔwu kwasida la nu; emegbe wɔtsɔ via Raxel hā ne wode. 29 Eye Laban tsɔ efe kosi Bilha na via Raxel, bena wɔasubɔe. 30 Azo edo kple Raxel hā, eye wɔlɔa Raxel wua Lea. Eye wɔsubɔe fe adre bubu la.^a

^a Mo. III. 18, 18.

31 Ke esi Yehowa kpɔ bena, womelɔa Lea fe nya o la, evu efe vidzido, eye woxe Raxel to. 32 Eye Lea fo fu dzi nutsuvi, eye wɔna nko bena Ruben; elabena egblo be: Yehowa kpɔ nye nublanui, azo srɔnye alɔm. 33 Eyome la egafɔ fu, eye wɔdzi nutsuvi. Eye wogblo bena: Yehowa se bena, womelɔa nye nya o; eyata wɔtsɔ esia hā nam. Eye wɔna nko bena Simeon. 34 Emegbe wogafɔ fu dzi nutsuvi, eye wogblo bena: Azo ko srɔnye aku de nɔnye, elabena medzi nutsuvi etɔne. Eyata wɔna nko be Lewi. 35 Eye wogafɔ fu dzi nutsuvi, eye wogblo bena: Azo la makafu Yehowa! Eyata wɔna nko bena Yuda. Emegbe la edzudzo vidzidzi.

Mawu yra Yakob to vidzidzi me.

30. Ke esi Raxel kpɔ bena, ye-medzi via deke na Yakob o la, Raxel vā nu nɔvianyonu la, eye wogblo na Yakob bena: Na madzi vi; ne menye nenem o la, maku! 2 Tete Yakob do dome-dzoe de Raxel nuti gblo bena: Alo Mawu ye menye, amesi xe wɔ vidzidɔa?^b 3 Eye wogblo bena: Nye kosi Bilha enye si, do kplii,^d bena wɔadzi vi de nye ako, eye maxo mamayovi tso egbo! 4 Eye wɔtsɔ efe kosi Bilha ne wode, eye Yakob do kplii. 5 Eye Bilha fo fu dzi nutsuvi na Yakob. 6 Tete Raxel gblo bena: Mawu tso afia nam, ese nye gbe, eye wɔna nutsuvim. Eyata wɔna nko be Dan. 7 Eyome la Raxel fe kosi Bilha gafɔ fu, eye wɔdzi nutsuvi evelia

^b Ps. 127, 2.

^d 16, 2.

na Yakob. 8 Eye Raxel gblɔ bena: Mevli hefo koko na Mawu le nɔ-vinye ta, meɖu dzi. Eyata wɔna nkɛ bena Naftali. 9 Ke esi Lea kpɔ bena,^b yemegale vi dzim o la, etsɔ efe kosi Silpa na Yakob wɔde. 10 Eye Silpa, Lea fe kosi la, dzi nɔtsuvi na Yakob. 11 Tete Lea gblɔ bena: Nye Mawu di! Eye wɔna nkɛ be Gad. 12 Eyome Silpa, Lea fe kosi la, gadzi nɔtsuvi evelia na Yakob. 13 Tete Lea gblɔ bena: Mekpɔ dzɔgbenyui! Azɔ vinyɛnuwo akafum bena, dzɔgbenyuitɔ menye. Eyata wɔna nkɛ be Aser. 14 Le luɛnyi la Ruben yi agble me, eye wɔkpɔ agbitsa tɔ ve na dada Lea. Tete Raxel gblɔ na Lea bena: Mede kuku, na viwɔ fe agbitsa la dem! 15 Eɖo nu ne bena: Alo mesɔ gbɔ be, nɛxɔ srɔnye le asinye oa? Azɔ nɛle didim be, nagaxɔ vinye fe agbitsa hãa? Tete Raxel gblɔ bena: Ekema nedɔ gbɔwɔ egbe zã de viwɔ fe agbitsa la nu! 16 Esi Yakob gbɔ tso gbe me le fiẽ la, Lea yi dakpee gblɔ bena: Gbɔnyee nava, elabena mexe fe de tawɔ kple vinye fe agbitsa! Eye wɔdɔ egbɔ le zã ma me. 17 Eye Mawu do to Lea, eye wɔfɔ fu dzi nɔtsuvi atɔlia na Yakob. 18 Eye Lea gblɔ bena: Mawu xe fe nam, elabena metsɔ nye kosi na srɔnye wɔde. Eyata wɔna nkɛ be Isaxar. 19 Eyome Lea gafɔ fu, eye wɔdzi nɔtsuvi adelia na Yakob. 20 Tete Lea gblɔ bena: Mawu na nu nyuia dem, azɔ srɔnye abum, elabena medzi nɔtsuvi ade ne. Eyata wɔna nkɛ be Zebulon. 21 Emegbe la edzi nyɔnuvi, eye wɔna nkɛ be Dina. 22 Tete Mawu do nku Raxel dzi, eye Mawu do toe, eye wɔvu efe vidzidɔ.^d 23 Eye wɔfɔ fu dzi nɔtsuvi, tete wɔgblɔ bena: Mawu 'de nye nukpe da! 24 Eyata wɔna nkɛ be Yosef; elabena egblɔ be: Yehowa agatsɔ nɔtsuvi bubu akpee nam.

Yakob fe kesinɔnuwo.

25 Ke esi Raxel dzi Yosef me-gbe la, Yakob gblɔ na Laban bena: Do mɔm, ne mayi mia de. 26 Tɔ srɔnye kple vinye, siwo ta/ mesubɔ wɔ do la nam, ne madzo; elabena wɔ nɔtsɔ ɛnya

alesi mesubɔ wɔe! 27 Tete Laban gblɔ ne bena: Ve nunye dzro! Elabena medze sii bena, Yehowa^a yram le tawɔ. 28 Eye wɔgayi edzi bena: Gblɔ fetu, si dim nɛle la nam, ne mana wɔ! 29 Eɖo nu ne bena: Wɔ nɔtsɔ ɛnya alesi mesubɔ wɔe, kple alesi wɔ lãha va zu le gbɔnye. 30 Nusi le asiwɔ hafi meva la, ele sue ko; ke azɔ la edzi de dzi nɔtsɔ, eye afisafi, si meto la, Yehowa yraa wɔ; ke yekayi gɔe nye hã mawɔ do na dokuinye? 31 Tete wɔgblɔ bena: Nuka mana wɔ? Yakob do nu bena: Nyemaxɔ agaga femee hã le asiwɔ o, negbe ne alɔ nusi magblɔ na wɔ la dzi ko; na maganyi wɔ alɛwo, eye makpɔ wo dzi. 32 Egbe la matsa le wɔ lãha la katã me, eye made lã, siwo le nɔtanɔta, kple esiwo tso kpɔ la, de vovo: Alɛvi, siwo le yibɔ, kple gbɔ, siwo tso kpɔ, kple esiwo le nɔtanɔta la, nanye nye fetu! 33 Gbesigbe nava kpɔ nye fetua da la, ekema nye anukwarididi adze fã; ne akpɔ gbɔ, si mele nɔtanɔta o, kple esi metso kpɔ o, kpakple alɛvi, si mele yibɔ o la, ekema de mefii. 34 Laban do nu bena: Nenɔ nenema, abe alesi nɛgblɔ ene. 35 Gbemagbe ke wɔde gbɔtsu, siwo me fli to, kple esiwo tso kpɔ, kple gbɔnɔ, siwo katã le nɔtanɔta, kple esiwo tso kpɔ – lã sia lã, si me yi to – kpakple alɛvi, siwo le yibɔ la, de vovo, eye wɔde wo asi na viawo. 36 Eye wɔdo be, ye kple Yakob dome mɔ nadidi nkeke etɔ, eye Yakob nyi Laban fe lã mamleawo. 37 Tete Yakob tso logo, xe kple nyati mumuwo, eye wɔnɔ wo nu ale: ede tsroa de le wo nu, eye wɔkpɔ de de wo nu. 38 Emegbe la etsɔ ati, siwo wɔnɔ la, da de lãwo fe tsinonu me, eye ne lãwo le asi yɔm le tsinɔfea la, etsɔa wo dana de wo fe nku me. 39 Eye ne lãwo lé nku de atawo nu hafi fɔ fu la, ekema wodzia vi, siwo me fli to, kple esiwo le nɔtanɔta, kple esiwo tso kpɔ. 40 Eye Yakob de lãviawo do Laban fe lã, siwo le nɔtanɔta, kple esiwo tso kpɔ la kasa. Ale wɔdo lãha tɔxe na edokui, eye mena wotɔ kple Laban

^a 29, 5.

^b 29, 35.

^d Sam. I. 1, 19.

^e Yes. 4, 1; Lu. 1, 25.

^f 29, 20, 30.

towo o. 41 Eye ne lā sesētowo le asi yom la, Yakob tsoa ati n̄n̄l̄awo dana de lāwo je n̄ku me le tsinonu la me, bena woafɔ fu de ati n̄n̄l̄awo nu. 42 Ke nenyē lā beliwoe la, metsone doa wofe n̄ku me o; eyata lā beliawo zua Laban to, ke sesēawo zua Yakob to. 43 Eye n̄tsu la je kesinonuwo le dzidzim de dzi n̄tu, eye wòkpɔ alēwo kple gbōwo, kosiwiwo kple kluwiwo, kposowo kple tedzi gedewo.^b

Yakob si kple etowo.

31. Ke esi ^aLaban viñutsuwo gblɔ bena: Yakob da dzo mia fofɔ je nuwo katā, eye nusiwo nye mia fofɔ to la, woawoe wòxɔ wɔ efe kesinonu siawo katāe. 2 Eye Yakob kpɔ be, Laban megakɔa n̄ku me dee abe tsā ene o. 3 Eye Yehowa gblɔ na Yakob bena: Trɔ yi fofowò je anyigba dzi kple fowomeawo gbɔ, eye manɔ anyi kpli wò!^c 4 Tete Yakob do woyi dayɔ Raxel kple Lea va efe lāha gbɔ le gbe me. 5 Eye wògblɔ na wo bena: Mekpɔ be, mia fofɔ megakɔa n̄ku me dem abe tsā ene o; gake/ fofonye je Mawu la li kplim. 6 Mia n̄towo mienyae bena, nye n̄sē katā metsɔ subɔ mia fofɔ lae. 7 Gake mia fofɔ blem, eye wòdo li nye fetu zi ewo; ke Mawu mede mɔ ne be, wòawo vɔ de n̄nye o. 8 Ne egblɔ bena: lā; n̄tawo nanye wò fetu la, ekema lāha blibo la katā dzia vi n̄tawo sɔn, eye ne egagblɔ bena: lā, siwo me fli to, nanye wò fetu la, ekema lāha blibo la dzia vi, siwo me fli to la. 9 Ale Mawu xɔ lāha blibo le mia fofɔ si hetsɔ nam. 10 Eye esi lāwo le asi yom la, meku dr̄e kpɔ bena, lātsu, siwo me fli to, esiwo le n̄tawo, kple esiwo tso kpɔ sɔn, le lānɔwo liam. 11 Eye mawudɔla gblɔ nam le dr̄e me bena: Yakob! Medo nu bena: Nye enye si! 12 Eye wògblɔ bena: Kpɔ da, lātsu, siwo me fli to, esiwo le n̄tawo, kple esiwo tso kpɔ la, le lānɔawo liam. Elabena mekpɔ nusi Laban wɔ de n̄wò la. 13 Nye enye ^kMawu, si de edokui fia wò le Betel, afisi n̄kɔ ami de kpe dzi, eye n̄de adzɔgbe nam le. Tso, n̄n̄u le

^a 29, 18. 27.

^b 12, 16.

^d 30, 35.

^e 28, 16.

^f 26, 24.

^g kp. 47.

^h 20, 3; Lod. 16, 7.

ⁱ 30, 32. 39.

^k 28, 18-22.

anyigba sia dzi ágatɔ yi de mia denyigba dzi! 14 Tete Raxel kple Lea wodo nu ne bena: De gome kple domenyinyia de gali na mí le mia fofɔ je mea? 15 De mele mia bum amedzrowoe oa? Elabena ^aetsɔ mí dzra, eye wòle ga, si wòxɔ de mia ta la dum vasede fifi. 16 Elabena kesinonu, siwo katā Mawu xɔ le mia fofɔ si la, wonye mia n̄towo kple mia viwo to; eyata wɔ nusianu, si Mawu gblɔ na wò la ko! 17 Tete Yakob tso viawo kple sr̄awo do kposowo dzi. 18 Emegbe la ekplɔ efe lāwo katā, eye wòtsɔ efe kesinonuwo katā, nusianu, si wòkpɔ le Mesopotamia la, eye wòdo yina de fofɔ Isak gbɔ le Kanaan-nyigba dzi. 19 Ke esi Laban yi fu sē ge na lāwo la, Raxel fi fofɔ je aklama kpakpewo. 20 Eye Yakob ble Laban Aramtɔ la, elabena megblo ne hafi dzo o. 21 Ale wòsi yi kple nusiwo katā le esi la, eye wòtsɔ t̄sisi la hedo ta Gilead-towo gbɔ.

Yakob wɔ deka kple Laban.

22 Le n̄keke et̄o megbe la wova gblɔ na Laban bena, Yakob si. 23 Tete wòtsɔ n̄viawo kpe de edokui nu ti eyome n̄keke adre sɔn, eye wòva tui le ^gGilead-towo dzi. 24 Eye Mawu va ^hLaban, Aramtɔ la gbɔ le zā me dr̄eje, eye wògblɔ ne bena: Kpɔ dokuiwò dzi, be nagafo nu v̄a deke kple Yakob o. 25 Eye Laban va tu Yakob; eye Yakob tu efe agbado de to la dzi, ke Laban kple n̄viawo tu wo to de Gilead-to la dzi. 26 Tete Laban gblɔ na Yakob bena: Nuka nye esi n̄wɔ, eye n̄blem hekplɔ vinyenyɔnuwo dzoe abe aboyomewo ene? 27 Nukañuti n̄si le adza me, eye n̄blem, eye meklām, be mado wò da kple asejetsotso, hadzidzi, vufɔfo kple sañkufofo o, 28 eye m̄na medudo nu na nye togbuiyɔviwo kple vinyenyɔnuwo o mahā? Ewo bometsinu! 29 Dusē le asinye be, mawo v̄o mi hafi, gake le etsɔ je zā, si va yi me la, mia fofɔ je Mawu la gblɔ nam bena: Kpɔ dokuiwò dzi, be nagafo nu v̄a deke kple Yakob o. 30 Ke esi n̄dzo, elabena afe le dzrowòm vevie la, nukañuti

nèfi nyemawuwo? 31 Tete Yakob do ñu na Laban bena: Mele vò-vòm, elabena mesusu be, dewohi àxò viwònyònuawo le asinye. 32 Amesike gbò nakpò wò mawuawo le la, maganò agbe o! Le mía nòviawo katā je ñku me ka nye nuwo me, eye natsòe!^b Ke Yakob menyae bena, Raxel ye fii o. 33 Tete Laban ka Yakob kple Lea kpakple kosi eveawo je agbadòwo me, mekpòe o; emegbe la edzo le Lea je agbadò me heyi de Raxel je agbadò me. 34 Ke Raxel fi aklama kpakpawo, eye wòtsò wo òla de kposò je akpa te hebòbò nò edzi. Eye Laban ka agbadò la katā me, ke mekpò naneke o. 35 Eye wògblo na fofoa bena: Nye afeto, megabi dzi be, nyemate ñu atsi tre o, elabena mekpò dzinu! Eye wòdii gadii, ke mekpò aklama kpakpawo o. 36 Azo Yakob bi dzi hedo dome-dzoe de Laban ñuti. Eye Yakob bia Laban bena: Vo ka meda, eye vò ka mewò be, nèle hosuhosu dom nam ale? 37 Eka nye nuwo katā me, afewò me nu ka nèkpò mahā? Tsòe va da de mía kple nòviwòdawokatā ñku me, bena woatso afia na mía dometo, si tò dzò! 38 Fe blave enye si menò gbòwò, fu mege le wò alèno kple wò gbònoa deke ñu kpò o, eye nyemelé agboa deke tso wò alèha la me du kpò o. 39 Esiwo nu lé la, nyemetsò wo vanè na wò o, ke bo ñ medoa etefe na wò; elabena fèbians tso asinye, edanye wofii le ñdò alo zā o. 40 Le ñkeke me ñdò duam, eye le zā me vuvo wòam, eye nyemedò alò hā o. 41 Fe blave sò ñ menò afewò me. Mesubò wò je wuiene de viwònyònuvi eveawo ta, eye je ade de alèwo ta; gake èdò li nye fetu zi ewo. 42 De menye togbuinye wo je Mawu, Abraham je Mawu, si Isak hā vòna lae, nò anyi kplim o la, anye ne àdò mòm asi fuflui; gake Mawu kpò nye fukpekpe kple nye agbagbadzedze la, eyata wòtso afia nam etsò je zā, sí va yi. 43 Tete Laban do ñu na Yakob bena: Nyònuawo tonyewoe, devia wo hā tonyewoe, lāwo tonyewoe, eye nusianu, si kpòm nèle la, tonyee! Ke nuka mawò de vinye-

a 28, 22.

b kp. 19.

d Yos. 22, 27; 24, 27.

e 16, 5.

f Mo. 11. 22, 11. 12.

g 29, 20, 30.

h 30, 31, 32.

i 23, 12; Ps. 34, 8.

k kp. 54.

l kp. 24.

m 36, 8.

nyònuwo kple vi, siwò wodzi la ñu? 44 Na mía bla nu kple mía nòewo, eye esia anye dase le mía kpli wò dome. 45 Tete Yakob tsò kpea de tu anyi, be wòanye dzesikpe. 46 Eye Yakob gblo na nòviawo bena: Mifò kpewo vè! Eye wofò kpewo li kòe; emegbe la wo ñu le afima le kò la dzi. 47 Eye Laban na ñkòe be Yegai-Saxaduta; ke Yakob na ñkòe bena Galed. 48 Eye Laban gblo bena: Kpekò sia enye dase le mía kple wò dome egbe. Eyata wòna ñkòe bena Galed kple Mizpa, 49 elabena egblo be: Yehowa anò mía kple wò ñuti dzòm, ne míegale adzoge tso mía nòewo gbò hā la. 50 Ne áte vinyenyònuwo de anyi, alo nade srò bubu akpe de vinyenyònuawo ñu la – amea deke mele mía gbò o, Mawu koe nye dasedila le mía kpli wò dome. 51 Eye Laban gblo na Yakob bena: Kpekò sia kple dzesikpe, si mía kpli wò míetu – 52 Kpekò sia kple dzesikpe la anye dase: Nyemekpò mò ato kpekò sia kple dzesikpe sia ñu ava gbòwò o, eye wò hā mekpò mò adò tame vò ato kpekò sia kple dzesikpe sia ñu ava gbonye o! 53 Abraham je Mawu, Naxor je Mawu kple wo togbuiwo je Mawu la anye vònuadròla le mía kpli wò dome. Eye Yakob tsò amesi fofoa Isak vòna la, ka atam. 54 Emegbe la Yakob wu vòsalāwo le to la dzi, eye wòkpe nòviawo be, woava du nu. Eye wo ñu, eye wòtsi to la dzi do.

Yakob kpe mawudòlawo.

32. Eye esi Laban fò ñdi kanya la, edudò nu na togbuiayòviwo kple vianyònuwo, eye wòyra wo. Emegbe la Laban dze mò gatò yi enjfe. 2 Ke Yakob hā dze eje mò dzi, eye mawudòlawo va do goe. 3 Eye esi Yakob kpò wo la, egblo be: Mawu je asada enye esia! Eyata wòyò teje ma be Maxanaim.

Yakob vò Esau.

4 Eye Yakob do dólawo do de engò de nòvia Esau gbò le Seirnyigba dzi le Edom gbedzi. 5 Eye wògblo na wo bena: Ale miagblo na nye afeto Esau enye si: Wò

dola Yakob be, miagblo na wò bena: Meno Laban gbo, eye metsi anyi uuu vasede fifi. 6 Eye mekpò afenyiwo, tedziwo kple alēwo, kluviwo kple kosiviwo, eye medo dolawo do de nye afeto gbo, be wòave nunye. 7 Eye dolawo gatso va Yakob gbo, eye wogblo bena: Miede noviwo Esau gbo, eye eya hā gbona kpe wò ge kple ame alafa ene. 8 Tete Yakob de asi vovò me nuto, eye dzika tso efo, eye wò mā amesiwo le enu, alēwo, afenyiwo kple kposowo de akpa eve me. 9 Elabena egblo bena: Ne Esau ava dze akpa deka dzi, eye wòade zi wo me la, ekema akpa deka nasi adzo.

Yakob fe gbedododa.

10 Eye Yakob gblo bena: Wò, fofonye Abraham fe Mawu kple fofonye Isak fe Mawu, "Yehowa, wò amesi gblo nam bena: Tro yi de wò anyigba dzi kple fowòmeawo gbo, eye mawo nyuie na wò la, 11 "nye-medze wò nublani, si nekpo nam, kple wò anukware, si nedi na wò dola la dometso deke o; elabena nye ati sia metsò tso Yordan sia, ke azo la metro zu asafoko eve. 12 Mede kuku, dem tso novinye si me, tso Esau si me; elabena mele evòm be, ava dze dzinye, eye wòade zi dadawo kple viwo dome. 13 Wò nuto gblo be: Mawo nyuie na wò vavā, eye mana wò dzidzimeviwo nasò gbo abe futake, si womate nu axlē le agbososo ta o la ene.

Yakob fa ako na Esau.

14 Eye wòtsi afima do. Eye wòtsò nusiwo le esi la fe akpa deka do de novia Esau: 15 Gbōnō alafa eve kple gbōtsu blave, alēnō alafa eve kple agbo blave, 16 kposo vino blaetō kple wo viwo, nyino blane kple nyitsu ewo, tedzino blave kple tedzivi ewo. 17 Eye wòtsò wo de dolawo si hamehame, eye wògblo na dolawo bena: Midze ngonye, eye mina lāhawo dome nade. 18 Eye wògblo na ngogbeto bena: Ne novinye ava do go wò, eye wòabia wò bena: Ameka vi nēnye, afika nēyina, eye nusiwo le ngowò la, ameka tse mahā la, 19 ekema nado nu bena: Wò dola Yakob do nu siawo de nye afeto

Esau; eye eya nuto le mia megbe gbona. 20 Nenema wògblo na ame evelia, etōlia kple mamle, siwo katā le lāhawo kplom la, eye wògblo bena: Alea tututu miagblo na Esau, ne miedo goe! 21 Eye miagblo bena: Wò dola Yakob hā le mia megbe gbona. Elabena egblo be, yeatsò nunana, siwo dze ngo ne la, akpatae gbā, hafi ye nuto yeado de efe nku me, de wo ave ye nu axo ye mahi. 22 Ale nunanawo dze ngo, ke eya nuto tsi asada me do le zā ma me.

23 Emegbe la efo le zā ma me, eye eya kple esrō eveawo kple kosi eveawo kpe de devi wuidekewo nu. wotso Yabok tōsisi la. 24 Eye esi wòna wode tsi wo kple nusiwo katā le esi, yi de tsa godola. 25 Yakob dede tsi megbe. Tete nutsua de va te kame kplii uuu, vasede esime agu dze.^b 26 Ke esi wòkpò be, yemate nui o la, eto asi efe aligo, eye Yakob fe aligokpefe do li, le esime wole kamea tem la. 27 Eye nutsu la gblo bena: De asi le nunye, elabena agu le dzedzem! Ke edo nu bena: "Nyemele asi de ge le nuwò o, negbe deko nayram hafi. 28 Ebiae bena: Dkòwò de? Edo nu bena: Yakob. 29 Eye wògblo bena: /Womagayo wò be Yakob akpo o, ke bon Israel, elabena ète kame kple Mawu kpakple ame, eye nēte nui. 30 Tete Yakob biae bena: Mede kuku,^h yo wò nko nam! Edo nu bena: Nukanuti gō nēle nye nko ta biam? Eye wòyrae le afima. 31 Eye Yakob na nko teje la be Pniel, elabena egblo be: /Mekpo Mawu nku me kple nku me; gake metsi agbe. 32 Ke esi wode Pniel de megbe la, ye dze, eye wòle totom de aku dzi. 33 Eyata Israel-viwo medua ka sesē, si le aligokpefe la o vasede egbegbe, elabena woto asi ka, si le Yakob fe aligokpefe la dzi.

Yakob lé avu edokui kple Esau dome.

33. Eye esi Yakob kpò bena, Esau kple enume alafa eneawo gbona la, emā deviawo na Lea, Raxel kple kosi eveawo. 2 Eye wòtsò kosi eveawo kple wo viwo do ngo, eyome Lea kple viawo,

^a 31, 3. 19.

^b Hos. 12, 4. 5.

^d Sam. U. 7, 16.

^e Mat. 15, 22
^{v.} 28.

^f 35, 10.

^g 28, 13. 14.

^h Wōn. 13, 17.
18.

ⁱ Mo. II. 33, 20.

^k 32, 7.

emegbe Raxel kple Yosef. 3 Ke eya nuto dze wo ngo, eye wòtsyo mo anyi zi adre, vasede esime wòte tu novia. 4 Tete Esau fu du va kpee, kpla asi kò nà, eye wòdudu nu nà, eye wòde asi avifafa me. 5 Eye esi wòfo kò dzi kpo nyonuawo kple deviwawo la, ebia bena: Amekawo nye esiawo le nuwò mahā? Edo nu bena: „Woawoe nye vi, siwo Mawu na wò dola! 6 Tete kosiawo kple wo viwo va dze klo, 7 eyome Lea kple viawo va dze klo; emegbe Yosef kple Raxel wova dze klo. 8 Eye wòbi bena: ‘Ha blibo ka enye si va kpem le mo dzi? Edo nu be: Bena nye ajeto nave nunye! 9 Esau gblò bena: Nu gedede le asinye; novinye, wò nuwo neno asiwò ko. 10 Yakob do nu nà bena: Gbede! Ne àve nunye la, ekema xò nye nunana la! Elabena mekpò wò nkume abe Mawu fe nkumee mekpò ene, eye nève nunye. 11 Xò nye nusi wotsò ve na wò la dzro, elabena Yehowa yram, mekpò nu gedede! Eye wòtee de nu, vasede esime wòxoe. 12 Eye wògblò bena: Na miadze mo, ke nye la madze ngawò. 13 Edo nu nà bena: Nye afeto, wò nuto ènyae bena, devi dzawo kple alè kple nyi vinyawo le nunye ne woafò du de wo nu pkeke deka ko la, ekema lāha blibo la atrō. 14 Mede kuku, nye afeto nedze efe dola ngo, eye nye la madze yowome blewubewu, abe alesi lāha la kple devi dzawo ate nui ene, vasede esime matu nye afeto le Seir. 15 Tete Esau gblò bena: Ekema magblè amesiwo le nunye la dewo de gbawò! Edo nu bena: Nukanuti, esi nye afeto ve nunye xoxo de! 16 Eye Esau lé efe mo gbemagbe ke gatò va Seir.

Yakob tso afe de Sixem gbo.

17 Eye Yakob dze mo va Sukot, eyewòtu xò de afima, keewò agbadò na efe lāhawo; eyata woyò afima bena Sukot. 18 Esi Yakob tso Mesopotamia la, edo Sixem, du, si le Kanaan-nyigba dzila me dedie, eye wòno dua xa. 19 Eye kwòfle anyigba, si dzi wòtu efe agbadò do la, le Sixem fofo Hemor fe viwo si, kesita alafa deka. 20

Eye wòdi vòsamlekpu de afima, eye wòna nkoe bena „Mawu, si enye Israel fe Mawu“.

Dina kple Sixem.

34. Gbedeka Dina, Lea fe vinyawo nu, si wòdzi na Yakob la, do go yi dua me nyonuviwo kpo gedà. 2 Tete anyigba ma dzi fia, Xamor Xiwito, fe nutsuvi Sixem kpoe, eye wòlee de asi enu, hegblèe sesèe. 3 Eye efe dzi ku de Yakob fe vinyawo Dina nu, eye wòlò detugbivi la, eye wòde asi enu beble me. 4 Emegbe la Sixem gblò na fofoa Xamor bena: De detugbi sia nam! 5 Eye Yakob se be, wogblè vinyawo Dina; ke via nutsuwo le gbedzi le efe alēhawo gbo, eye Yakob zi kpi, vasede esime wogbo. 6 Eye Xamor, Sixem fofo, yi Yakob gbo, be wòafò nu kpli. 7 Esi Yakob vintsuwo gbo tso lānyife, eye wosee la, nutsuawo bi dzi, eye wodo dome-dzoe nuto; elabena ewò nkupenanu de Israel nuti, be wòde asi Yakob fe vinyawo nuti, nusi medze kura o. 8 Eye Xamor fo nu kpli wo gblò bena: Vinye Sixem fe dzi ku de mia novinyawo la nuti; mede kuku, mitsae nà, ne wòade. 9 Eye mina miade srò dekae; mitsò miafe nyonuviwo na mí, eye miawo hā miatsò miafe nyonuviwo na mí. 10 Mino mia gbo; kpo da, anyigba la enye si, mino edzi, eye miatsa le edzi, eye miatsi edzi dika. 11 Tete Sixem gblò na fofoa kple noviawo bena: Ne miave nunye la, ekema nusianu, si miabiam la, mana. 12 Tabianu kple akpedanu, alesi nu miabiam la, mana, abe alesi miedi ene; mitsò detugbivi la nam made ko. 13 Eye Yakob vintsuwo do nu na Sixem kple fofoa Xamor le aye me, elabena egblè wo novinyawo Dina. 14 Eye wogblò na wo bena: Miate nu awo nya sia dzi be, miatsò mia novinyawo na boloboloto o, elabena esia enye nukpe na mí. 15 Negbe ne miano abe miawo ene, eye mia dome nutsu sia nutsu natso awa la, eya ko hafi miatsò. 16 Ekema miatsò mia nyonuviwo na mí, eye miawo hā miade mia nyonuviwo; miano mia gbo, eye miawo

a 12, 7, 8.

b 30, 21.

c Ps. 127, 3.

e 32, 14-21.

f Sam. II. 14, 17.

g Sam. I. 25, 27; 30, 26.

h Mo. V. 22, 21.

i Mo. II. 22, 15.

k Yos. 24, 32.

duko deka. 17 Ke ne miedo to mi, eye mietso ava o la. ekema miaxo mia novinyonu la adzoe. 18 Nya siawo dze to na Xamor kple via Sixem. 19 Eye dekapui la. amesi tofoa femetowo buna nuto la. mehe de megbe le ewowo me o. ela-bena Yakob vinyonu la fe nu nyo enu nuto. 20 Eye Xamor kple via Sixem wova du la fe agbo nu. eye wofo nu kple dua me nutsuwo bena: 21 Dutsu siawo nye ame fafawo le mia dome: eyata mina woatso afe de miafe anyigba dzi. eye woatso le edzi. Kpo da. anyigba la keke na wo le goawo kata me. Miafe wofo nyonuviwo faa. eye miawo ha miatsa mia nyonuviwo na wo. 22 Ne mia dome nutsu sia nutsu atso aca. abe alesi woawo ha tso avae ene la. eya ko nutsuawo alo ano mia gbo. bena miazu duko deka. 23 Wofo lahawo. kesinonuwo kple wofo dowlawo kata la menye mia to woanye oa? Eyata mina miawo wofo nya la dzi. ekema woano mia gbo. 24 Tete amesiwo kata va fo fu de dua fe agbo nu la. do to Xamor kple via Sixem, eye dua me nutsuwo kata tso ava.

Du kokodeanyi le Sixem.

25 Le nkeke etogbe. esi abi la le wo vem. eye wode nu di la. Yakob fe⁹ vintsu eve. Simeon kple Lewi. siwo nye Dina noviwo la, wotsa wofo yiwo dze du la dzi hewu nutsuwo kata. 26 Wowu Xamor kple via Sixem ha kple yi. eye wokplo Dina tso Sixem fe me hedzoe. 27 Ke Yakob vi mamleawo va de nu le ame kukuawo nu. eye woha du la. ela-bena wogble wo novinyonu. 28 Eye wokplo wofo alawo. nyiwo kple tedziwo. eye wotsa nusiwo wokplo le dua me kple agble me la. hedzoe. 29 Woha wofo kesinonuwo kata. eye wode aboyo deviwo kple nyonuwo siaa. eye woha wofo xome nuwo ha. 30 Tete Yakob gblo na Simeon kple Lewi bena: Miehe "dzogbevwe va dzinye. eye anyigbadzinola. siwo nye Kanaanito-wo kple Perizitowo la. woalem de fu me: kpo da. ame vee dewo koe mienye. eye ne wofo fu de mia nu la. ekema woadu mia dzi,

eye woatsrom kple tonyetowo kata. 31 Wodo nu ne bena: De eya kpo mo abu mia novi gboloe mahā?

Yakob le Betel.

35. Eye Mawu gblo na Yakob bena: Tso. nau ayi Betel. eye nano afima. eye nadi vosamlek-pui de afima na Mawu.^a si de edokui fia wo. esime nesi le noviwo Esau nu! 2 Tete Yakob gblo na efemetowo kple amesiwo kata le egbo la. bena: ^bMide dzromawu. siwo le mia dome la da. miklo mia dokui nuti. eye mido li miafe awuwo. 3 eye miaou ayi Betel. bena madi vosamlek-pui de afima na Mawu. si do tom. esi mele xaxa me. eye ^cwono anyi kplim le nye mawo me la! 4 Tete wotsa dzromawu. siwo kata le wo si. kple wofo togewo na Yakob. eye Yakob di wo de ^eati ga. si le Sixem gbo la te. 5 Emegbe la wodze mo. ke Mawu na vovva va dze du. siwo fo xla wo la dzi: eyata wometi Yakob viwo yome o. 6 Eye Yakob kple amesiwo kata le enu la. wova Lus. esia nye Betel. le Kanaan-nyigba dzi. 7 Eye wodi ^fvosamlek-pui de afima. eye wofo te fe la be „Betel fe Mawu“. ela-bena afima Mawu de edokui fia le. esime wosi le novia nu. 8 Ke ^gDebora. amesi na no Rebeka le devime la ku. eye wodi de Betel fe anyigbe de logoti ga de te. eyata wona nko afima bena „Konyifalogo“.

Mawu na nko yeye Yakob, eye woyrae.

9 Eye Mawu gade edokui fia Yakob. esime wogbo tso Mesopotamia. eye woyrae. 10 Eye Mawu gblo ne bena: Dkwo enye Yakob: tso esia dzi la womagayo wo bena Yakob o. ke bo wo nko anye Israel. Eyata woyrae bena Israel. 11 Eye Mawu gblo ne bena: Nye enye Mawu ^hnusekatato: adzi. eye naso gbo: anye duko kple dukoha-wo fe fofo. eye ⁱfiawo adzo atso mewo. 12 Eye anyigba. si metsa na Abraham kple Isak la. matsa ana wo. eye matsa anyigba la ana megbewoviwo. 13 Eye ^jMawu dzo le egbo heyi dzi tso afisi wofo nu kpli le la. 14 Tete Yakob tu dzesikpe, si enye nkuodzikpea

^a 28, 12–19; 31, 13.

^b 31, 19; Yos. 34, 23; Sam. I. 7, 3.

^d 28, 15. 20–22.

^e Yos. 24, 26; Wom. 9, 6.

^f 12, 8.

^g 49, 5–7. ^h 24, 59.

ⁱ 32, 29.

^k 17, 1; 28, 3, 4.

^l 17, 6.

^m Mo. 11, 5, 21.

ⁿ 17, 22.

de, de afisi wòfo nu kplii le la, eye wòkò aha de edzi, emegbe la ekò ami hā de edzi.^b 15 Eye Yakob na ñkò teje, si Mawu fo nu kplii le la, bena Betel.

Raxel je ku.

16 Emegbe la wodge mọ tso Betel. Esi wote tu Efrat la, Raxel de asi kuléle me; ke vidzidzi la nye dọ nẹ. 17 Eye esi vidzidzia nye dọ nẹ la, vixela la gbọ nẹ bena: Megavō o, elabena esia hā nye ñutsuvi! 18 Esi wòle kudọ fom, eye wòkpọ bena, yele kuku ge la, ena ñkọe bena Benoni; ke fofoa yọe be Benjamin. 19 Emegbe la Raxel ku, eye wodii de Efrat, si enye Betlexem, mọ to.^d 20 Eye Yakob tu dzesikpe de efe yodo dzi, esia nye ñkudodzike le Raxel je yodo dzi vasede egbege. 21 Emegbe la Israel gadze mọ, eye wòtu efe agbado de Migdal-Edel godo.

Yakob viñutsuwo.

22 Ke esi Israel le nuto sia me la, Ruben de asi fofoa je kosi Bilha ñu, eye Israel see.

23 Eye viñutsu wuieve le Yakob si. Lea viñutsuwo nye: Ruben, Yakob je ñgogbevi, eyome Simeon, Lewi, Yuda, Isaxar kple Zebulon. 24 Raxel viñutsuwo nye Yosef kple Benjamin. 25 Raxel je kosi Bilha je viñutsuwo nye Dan kple Naftali. 26 Eye Lea je kosi Silpa je viñutsuwo nye Gad kple Aser. Esiawo nye Yakob je viñutsu, siwo wodzi nẹ le Mesopotamia. 27 Eye Yakob va fofoa Isak gbọ le Mamre le Kiryat-Arba, esia nye Xebron, afisi Abraham kple Isak wonye amedzrowo le. 28 Eye Isak je agbe me ñkekewo nye je alafa deka kple blanyi. 29 Eye Isak hku amegā dedi, eye agbenonọ tii, hafi wòku, eye wòyi de togbuiawo gbọ. Eye via Esau kple Yakob wodii.

Esau je dzidzimegbalē.

36. Esia enye Esau, si enye Edom, je dzidzimeviwo ñutinya. 2 Esau de Kanaan-nyonuwo, woawo nye: Ada, Xitito Elon je vinyonu; Oholibama, Ana je vinyonu, amesi enye Xitito Zibeon je togbuiyovi;^k 3 kple Basmat, Ismael je vinyonu, si enye

Nebayot je ñvinyonu.^a 4 Ada dzi Elifaz na Esau, eye Basmat dzi Reguel. 5 Eye Oholibama dzi Yehus, Yaelem kple Korax. Esiawo nye viñutsu, siwo wodzi na Esau le Kanaan-nyigba dzi. 6 Eye Esau kplọ srōawo, viñutsuwo kple vianyonuwo kple efe klubi, siwo katā le efe me, kple efe lāhawo kple efe dọwólāwo katā kpe de efe kesinonu, siwo katā wòkpọ le Kanaan-nyigba dzi la ñuti, eye wovun le ñovia Yakob gbọ heyi de Seir-nyigba dzi. 7 Elabena woje kesinonuwo sọ gbọ akpa, ale bena womate ñu anọ wo ñewo gbọ o; eye anyigba, si dzi wonye amedzro le la, mede wo nu o, le woje lāhawo ta.^e 8 Eye Esau ño Seir-to la dzi. Esau enye Edom.

9 Esia enye Esau, Edomto, siwo le Seir-to dzi la, fofọ je dzidzimeviwo ñutinya. 10 Esiawo nye Esau viñutsuwo je ñkọwo. Esau srō Ada viñutsu enye Elifaz, eye Esau srō Basmat viñutsu enye Reguel. 11 Elifaz viñutsuwo nye: Teman, Omar, Zefo, Gaetan kple Kenas. 12 Eye Esau viñutsu Elifas srō evelia ñkọ enye Timna, eya dzi Amalek na Elifaz. Esiawo nye Esau srō Ada je viñutsuwo. 13 Reguel viñutsuwo nye: Naxat, Serax, Sama kple Misa. Woawo nye Esau srō Basmat je viñutsuwo. 14 Esiawo nye Esau srō Oholibama, Ana je vinyonu, si enye Zibeon je togbuiyovi je viñutsuwo; eya dzi Yehus, Yaelam kple Korax na Esau.

15 Ame siawo nye amegāwo le Esau viwo dome. Esau je ñgogbevi Elifaz viwo nye: amegā Teman, amegā Omar, amegā Zefo, amegā Kenas, 16 amegā Korax, amegā Gaetan kple amegā Amalek. Amegā siawo dzo tso Elifaz me le Edom-nyigba dzi. Woawo nye Ada viwo. 17 Esiawo nye Esau vi Reguel je viñutsuwo: Amegā Naxat, amegā Serax, amegā Sama kple amegā Misa. Woawo nye amegā, siwo dzo tso Reguel me le Edom-nyigba dzi, eye wonye Esau srō Basmat je viwo. 18 Esiawo nye Esau srō Oholibama je viwo: Amegā Yehus, amegā Yaelam kple amegā Korax. Amegā

^a 28, 9.

^b 28, 18, 19.

^d Mt. 5, 1.

^e 13, 6.

^f Mt. 4, 8.

^g 49, 4.

^h 26, 8.

ⁱ 25, 30.

^k 28, 34.

siawo dzo tso Esau srõ Oholibama, si enye Ana fe vinyõnu la me. 19 Esiawo nye Esau fe viñutsuwo, eye woawo nye wofo amegãwo. Eya nye Edom.

20 Esiawo nye Xorito ^{a 14, 6; Mo. V. 2, 12.} Seir, amesi no anyigba la dzi tsã la, fe viñutsuwo: Lotan, Sobal, Zibeon, Ana, 21 Dison, Ezer kple Disan. Woawo nye amegãwo le Xorito Seir, amesi no Edom-nyigba dzi la, fe viwo dome. 22 Lotan fe viñutsuwo nye: Xori kple Hemam; eye Lotan novinyõnu enye Timna. 23 Esiawo nye Sobal fe viñutsuwo: Alwan, Manaxat, Ebal, Sefo kple Onam. 24 Esiawo nye Zibeon fe viñutsuwo: Aya kple Ana; eye Ana ma, si fo tsi dzodzoe vudo le gbedzi, esime wõle fofoa Zibeon fe tedziwo kplõm la. 25 Esiawo nye Ana fe viwo: Dison kple Ana fe vinyõnu Oholibama. 26 Esiawo nye Dison fe viñutsuwo: Xemdan, Esban, Yitran kple Keran. 27 Ezer viñutsuwo nye: Bilhan, Sawan kple Akan. 28 Disan viñutsuwo nye: Uz kple Aran. 29 Esiawo nye Xoritowo fe amegãwo: Amegã Lotan, amegã Sobal, amegã Zibeon, amegã Ana, 30 amegã Dison, amegã Ezer kple amegã Disan. Esiawo nye Xoritowo fe amegãwo le Seir-nyigba la dzi le wofo duawo nu.

31 Esiawo nye fia, siwo du Edom-nyigba dzi, hafi fia va do Israel-viwo si. 32 Beor vi Bela du fia le Edom, eye efe fiadu enye Dinhaba. 33 Esi Bela ku la, Serax vi Yobab tso Bozra du fia de etefe. 34 Eye esi Yobab ku la, Xusam tso Temanitowo fe anyigba dzi du fia de etefe. 35 Esi Xusam ku la, Bedad vi Hadad du fia de etefe; eye nye amesi du Midiantowo dzi le Moab fe gbadzafe, eye efe fiadu enye Awit. 36 Eye esi Hadad ku la, Samla tso Masreka du fia de etefe. 37 Esi Samla ku la, Saul tso Rexobot, si le tosisia nu, du fia de etefe. 38 Eye esi Saul ku la, Axbor vi Baal-Xanan du fia de etefe. 39 Esi Baal-Xanan, Axbor vi ku la, Hadar du fia de etefe; efe fiadu enye Pagu, eye srõa ñko enye Mehetabeel, Matred fe vinyõnu kple Mesahab fe togbuiyovi.

40 Esiawo nye amegã, siwo dzo tso Esau me la, fe ñkwo le wofo fomewo, nofewo kple ñkwo nu: Amegã Timna, amegã Alwa, amegã Yetet, 41 amegã Oholibama, amegã Ela, amegã Pinon, 42 amegã Kenas, amegã Teman, amegã Mibzar, 43 amegã Magdiel kple amegã Iram. Esiawo nye Edom-megãwo le wofo nofewo kple woawo ñutwofo anyigbawo nu. Eya nye Esau, amesi nye Edomtowo fe fofo.

Yosef fe drõewo.

37. Ke Yakob no anyigba, si dzi fofoa nye amedzro le la dzi, si enye Kanaan-nyigba la. 2 Esiawo nye Yakob fe dzidzimeviwo ñuti-nya. Esi Yosef nye dekakpuivi xo fe wuiadre la, eno alẽwo kplõm kple toviawo, siwo nye fofoa srõ Bilha kple Silpa viñutsuwo; eye ne wowo nu vloea de wose la, Yosef va gblõne na fofoa. 3 Eye Israel lõ Yosef wu viñutsu bubuawo katã, elabena edzii le efe amegãkuku me, eye wõtõ awu vlaya ne. 4 Ke esi noviawo kpo bena, wo fofo lõne wu wo katã la, wolẽe de fu me, eye womegafoa nu ne nyuie o. 5 Gbe deka Yosef ku drõe, eye wõli na noviawo; tso ekema dzi la wogalẽ fui de dzi. 6 Egblõ na wo bena: Mido to, ne miase drõe, si meku! 7 Miele moli blam le agble me, tete nye moli babla tsi tre, eye wõdzo kã; kasiaa mia towo va fo xlãe, eye wode ta agu ne. 8 Tete noviawo gblõ ne bena: De nẽle didim be, na du fia de mia nu, eye na du mia dzia? Tso ekema dzi wogalẽ fui de dzi wu le efe drõekuku kple efe nyawo ta. 9 Gbe deka egaku drõe bubu, eye wõli eya hã na noviawo bena: Megaku drõe be, ye, yleti kple yletivi wuideke wode ta agu nam. 10 Eye esi wõli na fofoa kple noviawo la, fofoa ka mo ne, eye wõgblõ ne bena: Drõe ka enye si nẽku? Alo de mia kple dawõ kple noviawo miava dze klo ade ta agu na wõ mahã? 11 Tso esia dzi la noviawo vã ñui; ke fofoa dzra nya la do.

Wofle Yosef yi de Egipte.

12 Gbe deka esi noviawo yi wo fofo fe alẽwo kplõ ge ble Sixem

la, 13 Israel gblɔ na Yosef bena: Nɔviwòwo le alēwo kplɔm le Sixem, va mado wò de wo gbɔ. Edo nu bena: Nye enye si! 14 Eye wògblo nɛ bena: Yi dakpɔ bena, nɔviwòwo kple lāhawo li sesie mahā? Emegbe la nava gblɔe nam. Ale wòdɔe tso ^bXebron-bali me, eye wòva Sixem. 15 Ke esi wòtra mɔ le gbedzi la, nɔtsua de kpɔe, eye wòbiae bena: Nuka dim nèle? 16 Edo nu bena: Nɔvinyewo dim mele; mede kuku. gblɔ afisi wole woje lāhawo nyim le la nam. 17 Dutsu la gblɔ bena: Mese wogblo bena: Mina miawu le afisia ayi Dotan! Tete Yosef ti nɔviawo, eye wòva tu wo le Dotan. 18 Ke esi wokpɔe le adzoge, eye mekpɔ do wo gbɔ hade o la, wode adanu le enu be, ye-woawui le aye me. 19 Eye wogblo na wo nɔewo bena: Mikpɔ drɔekula enye kem gbɔna da! 20 Mina miawui, eye miatsɔe afu gbe de doa de me, eye miagblo bena, lā wòdāa de vuvui, ekema miakpɔ nusi efe drɔe la ava zu. 21 Esi Ruben see la, fexo nya de enu gblɔ bena: Gbede, migana miawui o! 22 Tete Ruben gblɔ na wo bena: Migakɔ vua deke di o; ke boɲ mitsɔe de do kema, si le gbedzi la me, eye migade asi enu o! Elabena eie didim be, yeaxɔe le wo si, eye yeadoe de fofoa. 23 Esi Yosef va nɔviawo gbɔ la, wode efe awu le enu, efe awu vlaya, si wòdo.^a 24 Eye wolee tsɔe fu gbe de do la me; ke doa le ^bfuflu, eye tsia deke mele eme o. 25 Emegbe wobobo nɔ anyi, beyewo adunu, kasiaa wokpɔ Ismael-sihawo tso Gilead gbɔna heyina de Egipte, eye woje kposowo tso aɲe, lifi kple kotoklobo. 26 Tete Yuda gblɔ na nɔviawo bena: Vide ka wònye na mí, ne miefi mia nɔvi wu? 27 Mina miatsɔe adzra na Ismaeltowo, ke migade asi enu o, elabena mia nɔvi kɔamkɔam wònye. Eye nɔviawo lɔ de edzi. 28 Ke ^cMidian-sitsalawo va to wo nɔti yi, eye wode Yosef le do la me hetso dzra na Ismaeltowo klosalo blave, eye wokpɔ Yosef yi Egipte. 29 Esi Ruben gatɔ va doa to la, megakpɔ Yosef le do la me o. Tete

^a 44, 13; Sam. II, 1, 11.

^b 26, 27.

^d kp. 20.

^e kp. 29.

^f 42, 22.

^g kp. 3.

^h Yer. 38, 6.

ⁱ Mo. V, 25, 5.

^k 25, 2.

wòdze efe awu, 30 eye esi wògatɔ va nɔviawo gbɔ la, egblo bena: Devia megali o; azo afika nye la mayi?

Yakob fa konyi le Yosef nɔti.

31 Emegbe la wowu gbɔtsua de, eye wotsɔ Yosef je awu la nyɔ de vua me. 32 Eye wotsɔ awu vlaya la do de wo fofogblo bena: Nusia miefɔ; lè nku de nu nyuie, be viwò je awue loo, alo menye eyae o! 33 Esi wòde nku dee nyuie la, edo yli bena: Vinye je awu enye esia; ^dlā wòdāa de vuvui, oo, evuvu Yosef vavā! 34 Tete Yakob ^edze efe awu, sa papahū de ali, eye wòfa konyi na via nkeke gedewo. 35 Eye vi-nɔtsuwo kple vianyɔnuwo katā fa akɔ nɛ vuu do kpɔe; ke egblo bena: Matsɔ konyifafa ayi vinye gbɔe le tsiɛfe boɲ. Ale fofoa fa nɛ nɔti. 36 Ke Midiantowo dazrae de Egipte na Potifar, Farao je afedzikpɔla kple enuti me-wo je amegā.

Vuda wo nuɔ.

38. Le yemayi me la Yuda vɔ le nɔviawo gbɔ heyide Xira. Adulamto la gbɔ. 2 Afima Yuda kpɔ Kanaantɔ Sua je vinyɔnu le, eye wòdee, eye wòdo kplii. 3 Eye wòfo fu hedzi nɔtsuvi, eye wòna nkɔe bena Ger. 4 Eyome la efo fu gadzi nɔtsuvi, eye wòna nkɔe be Onan. 5 Emegbe la egadzi nɔtsuvi, eye wòna nkɔe bena Sela. Enɔ Kesib hafi dzii. 6 Eye Yuda de srɔ na efe ngɔgbevi Ger, enko nye Tamar. 7 Ke Yuda je ngɔgbevi Ger enye ame vɔdi le Yehowa je nku me; eyata Yehowa wui. 8 Tete Yuda gblɔ na Onan bena: De nɔviwò srɔ ahoe, bena nado fome di na nɔviwò. 9 Ke esi Onan nya bena, devia wo manye ye to o la, daa ne edo nɔvia srɔ gbɔ la, enana tsi la duduna de anyigba, bena yemagado fome di na nɔvia o. 10 Nuwɔwɔ sia vɔdi le Yehowa je nku me, eyata wòwu eya hā. 11 Eye Yuda gblɔ na lɔxo Tamar bena: Yi fofowò je me, eye nanye ahosi, vase de esime vinye Sela natsi. Elabena ele vɔvɔm bena, eya hā ava ku abe nɔviawo ke ene. Tete Tamar yi danɔ fofoa je me.

12 Le nkeke gedewo megbe la Sua vinyonu, si nye Yuda srō la ku. Eye esi Yuda fa ne vō la, eya kple xolōa Xira, Adulamto la woyi de Timnat, be woakpo amesiwo le fu sēm na efe alēwo la da. 13 Ke esi wogblo na Tamar bena, toa gbōna va Timnat fu sē ge na efe alēwo la, 14 ede efe ahovowo di, tso motsyōnu tso nku me, eye wōtsyō avo blukōo heva bōbōnō Enaim-gbo, si le Timnat-mō dzi la nu; elabena ekpo be, Sela tsi, gake wometsō ye ne, be wōade o. 15 Ke esi Yuda kpoe la, ebu be, gboloa dee; elabena etsyō nu nku me. 16 Tete wōdze yi de egbo gblo bena: Na mamlo gbōwō! Elabena bmenyae bena, lōxoa wōnye o. Edo nu ne bena: Nuka nanam hafi àmlō gbōnye? 17 Egblo bena: Malē gbōtsu deka le lāhawō me ado de wō. Edo nu bena: Ekema tso nane do awōba nam, vasede esime naḍoe dem. 18 Eye wōbiae bena: Nuka matsō ado awōba na wō mahā? Edo nu be: Wō nkwōsigē, si nētsona doa nko nu dzi, kple eḅuti ka kpakple wō atikplo, si le asiwō la! Tete wōtsō wo ne, eye wōmlō egbo, eye wōfō fu ne. 19 Tete wōdzo yi, eye wōde motsyōnu la di gatsō efe ahovowo ta. 20 Emegbe la Yuda tso gbōtsu la de xolōa Adulamto la si, be wōaxo awōbadonu la le nyōnu la si; gake mekpōe o. 21 Eye wōbia dua me nutsuwo bena: Afika gbolo, si nō Enaim-mō dzi la le? Wodo eḅu ne bena: Gboloa deke menō afisia kpō o. 22 Tete wōtrō yi Yuda gbō gblo bena: Nyemekpōe o, eye dua me nutsuwo hā gblo bena, gboloa deke menō afisia kpō o. 23 Yuda gblo bena: Nenō esi ko! Ne menya du fewu le mia nuti o ko. Medo gbōtsu la dee, ke mēkpōe o. 24 Anō yleti etō megbe la wogblo na Yuda bena: Lōxowō Tamar wō ahasi, eye wōfō fu de eme. Tete Yuda gblo bena: Mikplōe do goe, ne miato dzoe! 25 Ke esi wokplōe do goe la, edo ame do de toa gbō gblo bena: Dutsu, si fe nu enye esiawo la, eyae do fum. Eye wōgblo bena: Lē nku de eḅu nyuie be, amekato enye nkwōsigē la kple eḅuti ka

^a Mat. 1, 3.

^b Mo. III.18, 15.

^c 37, 28.

^e 30, 27.

^f Lod. 5, 3.

kpakple atikplo la mahā? 26 Esi Yuda de nku dee nyuie la, egblo bena: Eto dzo wu tōnye, elabena nyemetsōe na vinye Sela wōde o. Tso ema dzi la megade asi eḅu kpō o.

27 Ke esi efe vidziyi do la, wokpo be, venōviwo le efe do me. 28 Esime wōle vi dzim la, deka do asi da. Tete vixela tso ka dzia de sa de asi nu ne gblo bena: Esiae tre dodo. 29 Ke esi wōgahe asi de eme la, nōvia do, eye vixela gblo bena: Nukanuti nēdze le nōviwō nu ale? Eyata wōna nkwōe bena Perez." 30 Emegbe la nōvia, si fe asi nu ka dzi le la, hā do; eyata wona nkwōe bena Serax.

Yosef subō Potifar.

39. Eye esi dwokplo Yosef va Egipte la, Egipteto Potifar, Farao fe afedzikpola kple eḅuti mewo fe amegā la flee le Ismaelto, siwo kplōe yi afima la si. 2 Ke Yehowa nō kple Yosef, eye nusianu dze edzi ne nyuie, eye wōnō efe afeto, Egipteto la, fe me. 3 Esi efe afeto kpōbena, Yehowa li kplii, eye Yehowa na nusianu, si wōwōna, dzea edzi ne la, 4 eye Yosef nu, eye wōtsōe wō efe subōlae, eye wōtsōe do efe me nuwo dzikpōlae hetsō efe nuwo katā de esi. 5 Tso esime wōtsōe do efe afe me nuwo dzikpōlae, eye wōtsō efe nuwo katā de esi la, "Yehowa yra Egipteto la fe afe le Yosef ta, eye Yehowa fe yayra le nusiwo katā le esi le afe me kple agble me la dzi. 6 Eye wōtsō efe nuwo katā de Yosef si, eye megatsō deke le nyaa deke me o, negbe efe nududu ko. Eye Yosef nyo, eye wōdze deka nuto.

Yosef nō anyi dzadzē.

7 Le nusiawo megbe la efe afeto srō nōa ahiāmoe dom de Yosef nu, eye wōgblo bena: Va mlō gbōnye. 8 Ke egbe, eye wōgblo na efe afeto srō bena: Kpō da, nye afeto megatsō deke le afea fe nya me o, eye wōtsō efe nuwo katā de asi nam. 9 Amea deke mede nunye le afe sia me o, eye womede naneke le eme nam o, negbe wō ko, elabena srōa nēnye. Aleke gō mawō vō gā sia,

eye mada vo de Mawu n̄uti mahã? ^{a Mo. II. 20, 14.}
 10 Eye wòna nya sia gbl̄m na Yosef n̄ekeke sia n̄ekeke; ke mel̄o be, yeaml̄o egbo, eye yeade asi enu o. 11 Gbe deka esi wòva afea me, be wòawo efe d̄owo, eye afeamet̄oa deke meli o la, 12 elé efe avo, eye wògbl̄o bena: Va ml̄o anyi kplim! Ke egbl̄e efe avo la de esi me, eye wòsi do go le afea me. 13 Esi wòkpo be, egbl̄e efe avo de ye si hesi do go la, 14 eyo afeamet̄owo vs, eye wògbl̄o na wo bena: Mikpo da, ekplo Hebrit̄o sia vs na mí, amesi di be, yeado n̄ukpe mí. Eva gbonye, be yeaml̄o anyi kplim, ke medo yli sesie! 15 Esi wòkpo be, medo yli sesie la, egbl̄e efe avo de gbonye, eye wòsi do go le afea me. 16 Eye wòtso efe avo la da de edokui gbo, vasede esime efe afeto gbo. 17 Eye wògbl̄o nya mawo ke na eya hã bena: Kpo da, Hebri-kluvi, si n̄ekplo vs na mí la, va gbonye, be yeado n̄ukpem. 18 Ke esi medo yli sesie la, egbl̄e efe avo de gbonye, eye wòsi do go le afea me.

Wode Yosef gaxo me.

19 Esi efe afeto se nya, siwo sr̄oa gbl̄o n̄e bena: ale kple ale wò kluvi wo de n̄unye la, dome vee n̄uto. 20 Eye Yosef je afeto lée de gaxo, si me fia je gatowo n̄ona la me, eye wòna afima le gaxoa me. 21 Ke Yehowa n̄okple Yosef, eye wòna gaxodzikipola je dzime ko de enu, eye wòve enu. 22 Eye gaxodzikipola tso gato, siwo katã le gaxoa me la, de Yosef si, eye nusianu, si wowona le afima la, eyae don̄e na wo. 23 Eye gaxodzikipola mets̄o deke le nusi wòwona la me o, elabena Yehowa li kplii, eye nusianu, si wòwona la, Yehowa na wòdzea edzi n̄e.

Yosef de dr̄e gome na gato eve.

40. Le nya siawo megbe la abolofofa je ahakula kple abolofofa woda vo de woje afeto, Egipte-fia n̄uti. 2 Eye Farao do d̄omedzoe de en̄uti me eveawo, ahakulawo je amegã kple abolofofawo je amegã n̄uti. 3 Eye wòtso wo de gaxo, si le fia n̄uti mewo je amegã fe xo, si me wode Yosef hãe la me. 4 Fia n̄uti mewo je amegã la tso

wo de Yosef si, bena wòakpo wo dzi, eye wono gaxo me yeyi di-dia de. 5 Gbe deka je zã Egipte-fia je ahakula kple abolofofa, siwo le gaxo me la, woku dr̄e wo to wo towoe, eye dr̄eawo gome le vovovo. 6 Esi Yosef va wo gbo le n̄di la, ekpo wo bena, woli kpoo. 7 Tete wòbia Farao n̄uti me, siwo le gaxo me kplii le efe afeto je xo me la, bena: Nuka wo miedo adã egbea ale? 8 Wodo enu n̄e bena: Miek̄u dr̄e, gake amesi ade egome, meli o. Tete Yosef gbl̄o na wo bena: Alo b̄dr̄e gomedede la menȳe Mawu t̄e oa? Gake milii nam ko!

Ahakula la je dr̄ekuku.

9 Tete ahakulawo je amegã liefe dr̄e la na Yosef, eye wògbl̄o n̄e bena: Meku dr̄e kpo weinkaa de le n̄kunye me. 10 Alo et̄o le weinka sia nu, eye esi wode asi dzedze me la, sefofo do wo dzi, eye woje tsetsewo de asi didi me. 11 Ke Farao je kplu la le asinye; tete megbe weinkpoawo, eye mefiã wo de Farao je kplu la me, emegbe mets̄o kplu la de asi na Farao. 12 Yosef do nu n̄e bena: Dr̄e la gome enye si: Alo et̄awo nye n̄ekeke et̄o. 13 Le n̄ekeke et̄agbe la Farao ado wò de dzi, eye wòagats̄o wò ado wò do nu. Eye nagats̄o kplu ade Farao si, abe alesi n̄ewona tsã, esi n̄enye efe ahakula ene. 14 Ke do n̄ku dzinye. ne eva nyo na wò! Mede kuku, ve nunye, eye nado n̄ku dzinye na Farao, bena wòadem le xo sia me. 15 Elabena yakatsȳe dwofim le Hebrit̄owo je anyigba dzi, eye afi sia hã nyemewo naneke, hafi wolém de ga o.

Abolofofa je dr̄ekuku.

16 Esi abolofofawo je amegã kpo bena, dr̄e la gome nyo la, egbl̄o na Yosef bena: Nye hã meku dr̄e, eye mets̄o abolo kusi et̄o de ta. 17 Ke kusi etameto me la abolo vivi vovovowo li na Farao, eye xeviwo va le wo dum le kusia me le tanye. 18 Yosef do nu n̄e bena: Dr̄e la gome enye si: Kusi et̄awo nye n̄ekeke et̄o. 19 Le n̄ekeke et̄agbe la Farao atso ta le nuwò, eye wòah̄e wò de ati nu, eye xeviwo ava du wò n̄utilã.

b 41, 16; Dan. 2, 27, 28.

a 37, 28.

c 39, 20.

Alesi dr̄ṣewo va ve me.

20 Le ṅkeke et̄oagbe la Farao ḡu efe dzigbe, eye wòḡo kpl̄o na efe ḡolawo kat̄a, eye wòḡe ahakulawo fe ameḡa kple abolofo-
lawo fe ameḡa le gax̄o me le efe ḡolawo kat̄a fe ṅku me. 21 Ega-
t̄so ahakulawo fe ameḡa la ḡo efe ahakud̄o nu, bena wòagats̄o kplu
ano asi dem na Farao. 22 Ke ena wohe abolofo-
lawo fe ameḡa ya ḡe ati ṅu, abe alesi Yosef ḡe eḡome na wo ene. 23 Ahakulawo
fe ameḡa "megad̄o ṅku Yosef dzi o, ke boṅ enl̄e be.

Farao fe dr̄ṣewo.

41. Le fe eve megbe la Farao ku
dr̄ṣe. Ele tsitre ḡe Nil to. 2 Eye wòkpo nyino adre, siwo nyo,
eye woda ami la, ḡo go tso t̄sisi la me, eye wole gbe dum le tagba. 3 Wo yome la ekpo nyino bubu
adre, siwo vlo, eye wod̄i ku nya-
ts̄a la, ḡo tso t̄sisi la me, eye wova tsitre ḡe nyino kemeawo
gb̄o le t̄sisi la to. 4 Eye nyino siwo vlo, eye wod̄i ku nyats̄a la,
lé nyino adre, siwo nyo, eye woda ami la mi. Tete Farao nyo. 5 Esi wògayi al̄o me la, egaku dr̄ṣe, eye
wòkpo liṅo adre, siwo v̄a, eye wodo ku la, ḡo ḡe luti ḡeka ṅu. 6 Wo yome la liṅo adre, siwo
pepi lé, eye wolé bu la ḡo. 7 Eye liṅo, siwo lé bu la, mi liṅo adre, siwo v̄a, eye wodo ku la. Esi
Farao nyo la, edze sii bena, dr̄ṣe yeku. 8 Le ṅdi la Farao mekp̄o gb̄odz̄ea ḡe o, eye wòḡo woyi
ḡayo Egipte-fakalawo kple nunya-
lawo va fo fu, eye Farao li dr̄ṣeawo na wo; ke wo domet̄o ḡe mete ṅu ḡe eḡome na Farao o.^d 9 Tete
ahakulawo fe ameḡa fo nu kple Farao gb̄o bena: Egbe la medo ṅku nye vodada dzi. 10 Esi Farao
bi dzi ḡe efe ḡolawo ṅuti, eye wòna wolé mía kple abolofo-
lawo fe ameḡa ḡe gax̄o me le fia ṅuti mewo fe ameḡa fe me la, 11 mía kple eve míeku dr̄ṣe le z̄a
ḡeka me mía to miat̄e, eye dr̄ṣeawo ḡome h̄a le vovovo. 12 Eye Hebri-ḡekakpuia ḡe, si enye fia
ṅuti mewo fe ameḡa fe kluvi la, no mía gb̄o le afima. Miel̄i míafe dr̄ṣeawo ne, eye wòḡe wo ḡome
na mí mía to mía t̄e pepere.

^a kp. 14.

^b 40, 8.

^d Dan. 2, 2.

13 Alesi wòḡe eḡome na mí la, nenema wòva mee; nye la wo-
gats̄om ḡo nye ḡo nu, ke eya la wohee ḡe ati ṅu.

Yosef ḡe dr̄ṣewo ḡome na Farao.

14 Tete Farao ḡo woyi ḡayo Yosef ve. Enumake wodee le gax̄o me, eye wòko ta ḡo li efe awuwo hafi yi Farao gb̄o. 15 Eye Farao gb̄o na Yosef bena: Meku dr̄ṣe, eye amea ḡe mete ṅu ḡe eḡome nam o. Ke mese le ṅuwò bena, ne èse dr̄ṣe ko la, èḡea eḡome. 16 Tete Yosef ḡo ṅu na Farao bena: Gbede, b̄menye nyee o; ke Mawu agb̄o nusi enyo la na Farao. 17 Eye Farao gb̄o na Yosef bena: Meku dr̄ṣe, eye mele tsitre ḡe Nil to. 18 Kasiaa mekp̄o nyino adre, siwo da ami, eye wonyo la, ḡo tso t̄sisi la me, eye wole gbe dum le tagba. 19 Wò yome la nyino kud̄e adre, siwo vlo ṅuto, eye wod̄i ku nyats̄a la, h̄a ḡo; nyemekpo nyino vlo siawo t̄ogbe le Egipte-nyigba blibo la kat̄a dzi kpo o! 20 Enumake nyino, siwo ḡi ku, eye wovlo la, lé nyino gb̄ato adre, siwo da ami la mi. 21 Gake esi womi wo h̄a la, ḡeko wole abe ḡe womemi wo o ene, eye woḡe nonome gavlo abe ts̄a ene. Tete menȳo. 22 Eme-
gbe megaku dr̄ṣe kpo liṅo adre, siwo v̄a, eye wodo ku la, le luti ḡeka ṅu. 23 Wo yome la liṅo adre, siwo pepi lé wo wolé bu, eye wotsi to nu la ḡo. 24 Eye liṅo, siwo lé bu la, mi esiwo ḡo ku la. Esia mel̄i na afakalawo, ke wo domet̄o ḡe mete ṅu ḡe eḡome nam o. 25 Tete Yosef gb̄o na Farao bena: Farao fe dr̄ṣeawo ḡome le ḡeka. Nusi wo ḡe Mawu gb̄ona la, eyae wòḡe fia Farao. 26 Nyino dami adreawo nye fe adre, eye liṅo v̄a v̄a adreawo h̄a nye fe adre; dr̄ṣeawo kple eve ḡome le ḡeka. 27 Nyino kud̄e adre, siwo vlo, eye wodo ḡe wo yome la, wonye fe adre, eye liṅo adre, siwo pepi lé wotsi to nu la, wonye ḡoṅlife adre. 28 Eyatae megb̄o na Farao gb̄a bena: Nusi wo ḡe Mawu ala la, eya wòḡe fia Farao. 29 Fe adre gb̄ona, si me nududu ado agbogbo ḡe Egipte-nyigba blibo la dzi. 30 Eyome la ḡoṅlife adre ava, eye woṅlo

aiesi nududu do agbogbo de Egipte-nyigba dzila be; eye dɔwuame agblē anyigba la. 31 Ale bena womaganya naneke le alesi nududu do agbogbo de anyigba dzi la nuti o, le dɔ, si ava to la ta; elabena enu asē nuto. 32 Ke nusi ta Farao ku drēa zi eve do la enye: Mawu doe kplikpa, eye Mawu le ewo ge kaba. 33 Azo Farao nedi ame, si dze adanu, eye tagbo li ne la, do Egipte-nyigba la nu. 34 Eyata Farao nadi dzikpolawo ado anyigba la dzi kaba, bena ne nududu do agbogbo de anyigba dzi le je adreawo me la, woadzo nuawo je atōlia, 35 eye woafɔ nududuwo nu fu le je nyui, siwo gbɔna la me, eye woadzra bliawo do de avawo me le duwo me na Farao. 36 Eye nududuawo anye nusi wotu do na anyigba la de dɔnɔlife adre, siwo ava Egipte-nyigba dzi la nu, bena ne dɔwuame nagagblē anyigba la o.

Wodo Yosef de dzi.

37 Nya sia dze Farao kple eputi mewo katā nu. 38 Tete Farao gblɔ na eputi meawo bena: "De miate nu akpo amea de, si me Mawu je gbogbo la le abe eya ene mahā? 39 Eye Farao gblɔ na Yosef bena: Esi Mawu de nu siawo katā fia wò la, amea deke meli, si dze adanu, eye wònya nu abe wò ene o. 40 Eyata wòe anɔ nye afe nu, eye nye dukɔ la katā ado to wò nyawo; negbe fiazikpui la ko matsɔ awu wò.^b 41 Eye Farao gblɔ na Yosef bena: Kpo da, meɔ wò Egipte-nyigba blibo la nu. 42 Eye Farao ^dde efe nkosige le asi hetso do na Yosef, eye wòdo aklabidibidiwu ne, eyome wòtsɔ 'sikakɔsɔkɔsɔ de ko ne. 43 Emegbe la ena wòdo tasiadam evelia, si kplɔ fia to do la, eye kpodo-lawo le engo le gbogblom bena: Midze klo, midze klo! Ale wòdoe Egipte-nyigba la katā nu. 44 Eye Farao gblɔ na Yosef bena: Nye enye Farao, ke ne wò mēlō o la, amea deke mate nu ako efe asi alo afo dzi le Egipte-nyigba blibo la dzi o. 45 Eye Farao na nko Yosef bena Zafnat Paneax (amewo je agbedela), eye wòtsɔ On-nunɔla Potifera je vinyonu Asnat

ne wòde. Emegbe la Yosef tsa le Egipte-nyigba blibo la dzi. 46 Yosef xɔ je blaetō, esime wòtsi tre de Egipte-fia Farao je nku me. Eye Yosef dzo le Farao gbo yi datsa le Egipte-nyigba blibo la dzi.

Yosef kpo Egiptetowo ta.

47 Eye anyigba la wo nu nuto le je adreawo me. 48 Eye wòfo agblemenu, siwo katā wo le je adreawo me, le esime nududu do agbogbo de Egipte-nyigba dzi la, nu fu, eye wòdzra du sia du je agblemenuwo do de du la nuto me. 49 Eye Yosef tu bliawo do wòso gbo nuto abe futake ene, ale bena womagate nu adzidzee o, eye wòdzudzo edzidzedzidze. 50 Hafi dɔnɔlia nava la, On-nunɔla Potifera je vinyonu Asnat dzi nutsuvi eve na Yosef. 51 Eye Yosef na nko efe ngogbevia bena Manase; elabena eglɔ be: Mawu na menlo nye fukpekpewo kple nye jometowo be. 52 Eye wòna nko evelia be Efrayim; elabena eglɔ be: Mawu na medzi de dzi le afisi mekpe fu le la. 53 Esi nuwāfe adre, siwo va Egipte-nyigba dzi nu yi vo la, 54 tete dɔnɔlife adreawo dze gome, abe alesi Yosef gblɔ ene. Eye do to de anyigbawo katā dzi, ke nududu le Egipte-nyigba ya dzi. 55 Ke esi do va Egipte-nyigba blibo la dzi la, dukɔ la fo zi va bia nududu Farao. Eye Farao gblɔ na Egiptetowo bena: Miyi Yosef gbo, eye nusi wòagblɔ na mi la, miawo. 56 Eye esi do to le afiawo katā la, Yosef nu blivawo katā, eye wòdzra blia na Egiptetowo. Eye do la nu le sesēm de dzi le Egipte-nyigba la dzi. 57 Eye amewo tso afiawo katā va Egipte, be woafle bli le Yosef gbo, elabena do la nu sē nuto le afisiafi.

Yakob vigutsuwo yi Egipte, gake Benyamini meyi kple wo o.

42. Esi Yakob se bena, bli le Egipte la, Yakob gblɔ na viawo bena: Nukanuti miele mia nɔewo je mo kpom ale? 2 Eye wògblɔ bena: Mesee vavā bena, bli le Egipte; miyi ne miāfle bli le afiama na mí, bena míatsi agbe, eye míagaku o! 3 Tete Yosef novi ewo dze mo, be woayi adafle

^a Lod. 14, 35.

^b Nyagb. 4, 14; Ps. 118, 7: 37, 37.

^d Est. 3, 10; 8, 2.

^e Dan. 5, 29. / 12, 10.

bli le Egipte. 4 Ke Yakob mede mo na Yosef novi Benyamin, be wòayi kple noviawo o, elabena ele vovòm be, dzogbevõea de ava dzo de edzi. 5 Tete Israel fe viwo kple ame bubuwo va bli fle ge, elabena do to le Kanaan-nyigba dzi. 6 Eye Yosef, si enye anyigba dzi dula la, dzra bli na anyigbadzitowo katã. Esi Yosef noviwo va, eye wodze klo de ta agu ne la, 7 Yosef lé ñku de wo nu, eye wòdze si wo. Ke etro edokui ame bubui de wo, eye wòhe nya sesẽ kple wo bia wo bena: Afika mietso? Wodo nu bena: Kanaan-nyigba dzi mietso va bli fle ge. 8 Eye Yosef dze si noviawo, ke woawo medze sii o. 9 Tete Yosef do ñku bdrõe, si wòku le wo nu la dzi, eye wògblò na wo bena: Dkutsalawo mienye! De mieva, be miadi monu le anyigba la nu. 10 Wodo nu ne bena: Gbede, amegã, wò dolawo va nududu fle ge bon. 11 Mí katã ñutsu deka viwo mienye, eye nyatefetowo mienye; wò dolawo menye ñkutsalawo o. 12 Edo nu na wo bena: Kpao, monu di ge mieva le anyigba la nu! 13 Wodo nu bena: Novi wuieve wò dolawo nye, eye ñutsu deka viwo mienye le Kanaan-nyigba dzi. Devito la tsi fofoa gbò, ke deka megali o. 14 Eye Yosef xo dzi na wo bena: Ele me kokoko bena, ñkutsalawo mienye! 15 Esia matsò ado mi akpõ: Meta Farao be, miadzo le afisia akpõ o, negbe mia novi devito la koe ava hafi! 16 Midõ mia dometo deka da, be wòakplò mia novi la ve, ke malé mi ame mamleawo ade ga. Esia me mado mi akpõ le be, de mietoa nyatefe loo; ke ne mele nenem o la, meta Farao bena, ñkutsalawo mienye. 17 Tete wòlé wo de ga ñkeke etõ sõ. 18 Le ñkeke etõagbe la Yosef gblò na wo bena: Miwo esia, ne miatsi agbe, elabena mevõa Mawu. 19 Ne mietoa nyatefe la, ekema mina mia novi deka natsi ga me, ke mi mamleawo mitsò blia yi na mia fometowo, bena woatsò atsi dowuamea nui. 20 Mikplò mia novi devito ve nam, ekema miafe nyawo anye nyatefe, eye miagaku o. Tete wowò ne-

^a Ps. 50, 21.

^b 37, 5-9.

nema. 21 Eye wogblò na wo nɔewo bena: Nyatefe, mia novi tae nu sia va mia dzi do; elabena esi miekpõ, alesi dzidzi foe, eye wòfo koko na mí la, miedo tokui! Eyata miedo xaxa sia me do." 22 Ruben xo dzi na wo bena: De nyemegblò na mi bena, migada vo de devi la nu oa? Ke miesee o; azo wole efe vuhlõ biam mí. 23 Ke womenyae bena, Yosef le esem o, elabena gbesevi le wo dome. 24 Tete wòtro dzo le wo gbò dade asi avifafa me, emegbe egatro va wo gbò hefo nu kple wo, eye wòlé Simeon le wo dome hebla le wo katã ñku me. 25 Eyome Yosef de se bena, woade bli wofo koto-kuawo me tan, atso amesiame fe ga ade efe kotokua me, eye woana mo dzi nududu hã wo. Eye wowò na wo nenema. 26 Tete wotsò bliawo do wofo tedziwo dzi, eye wodze mo tso afima. 27 Ke esi wodo dofe, eye wo dometo deka tu efe kotoku, be yeana nu yefe tedzi la, tete wòkpõ be, yefe ga le blia dzi le kotokua me. 28 Eye wògblò na noviawo bena: Kpõ da, wogagbugbò nye ga nam, eya enye si le nye kotokua me! Tete wolulu, eye wodzo nyanyanya kpõ wo nɔewo hegblo bena: Nuka enye si Mawu wò de mia nu?

Yakob viñutsiwo fe totrogbo.

29 Esi wogbò va wo fofò Yakob gbò le Kanaan-nyigba dzi la, wogblò nya, siwo katã dzo de wo dzi la, ne bena: 30 Dutsu, si enye anyigba dzi dula la, he nya sesẽ kple mí, eye wòbu mí ñkutsalawoe. 31 Ke miegblo ne bena, nyatefetowo mienye, eye mienye ñkutsalawo o. 32 Novi wuieve mienye, eye fofò dekae dzi mí. Ke ame deka megali o, eye miafe devito tsi fofoa gbò le Kanaan-nyigba dzi. 33 Tete ñutsu, si enye anyigba dzi dula la, gblo na mí bena: Esia me madze sii ale bena, nyatefetowo mienye: Migblè mia novi deka de gbonye, ke mi ame mamleawo mitsò bli yi na mia fomeawo, bena woatsi dowuame nui. 34 Mikplò mia novi devito la ve nam, ne manyae bena, menye ñkutsalawo mienye o, ke bon nyatefetowo mienye. Emegbe made asi le mia novi la nu

na mi, eye miatsa le anyigba la dzi faa. 35 Ke esi wotrɔ blia le kotokuawo me la, wo dome de-
siade gakpɔ efe ga le kotokua me. Eye esi woa kple wo fofɔ wokpɔ ga la la, wovɔ nuto. 36 Tete wo fofɔ Yakob gblɔ na wo bena: Vinyewo ko dem miele le nnye! Yosef meli o, eye Simeon hã meli o, eye miele didim be, miagaxɔ Benjamin hã! Dzinye koe nu siawo katã le dzɔdzɔm do! 37 Ruben gblɔ na fofɔa bena: Ne nyemegakplɔe vɛ na wò o la, ekema nawu nye nutsuvi eveawo! Tsɛe de asi nam ko, eye magakplɔe vɛ na wò! 38 Edo nu bena: Vinye la mayi kple mi o, elabena nɔvia ku, eye eya deka koe susɔ di. Ne dzɔgbevɔea de adzo de edzi le mɔ dzi la, ekema miawoe na nye amegã wɔtamee sia metsɔ konyifafa yi tsiẽfee.

Benjamin hã yi Egipte kple nɔviawo.

43. Ke dɔwuame la nu sɛ nuto le anyigba la dzi. 2 Eye esi woɔu bli, siwo wotsɔ tso Egipte vɛ, vɔ la, wo fofɔ gblɔ na wo bena: Miyi, ne miagafle bli vɛ nam! 3 Yuda gblɔ nɛ bena: Dutsu la ka de dzi na mí bena: ne miekplɔ mia nɔvi vɛ o la, ekema migava ye nku me o. 4 Ne ɛlɔ de asi le mía nɔvia nuti na mí la, ekema míayi aɖafle bli vɛ na wò. 5 Ke ne mɛlɔ de asi le enu na mí o la, ekema míayi o. Elabena nutsu la gblɔ na mí bena: ne miekplɔ mia nɔvi de asi vɛ o la, ekema migava ye nku me o. 6 Israel do nu bena: Nukanuti miewɔ vɔ de nnye ale, eye mieɔu me na nutsu la be, nɔvi gale yewo si? 7 Woɔo nu bena: Dutsu la bia mía nutowo kple míafe fome ta se kolokolo bena: De mia fofɔ gale agbea? De nɔvi gale mia sia? Eye mieɔu me nɛ, abe alesi wòle ene. De míenyae bena, agblɔ na mí be, míkplɔ mía nɔvi vɛ mahã? 8 Yuda gblɔ na fofɔa Israel bena: De asi le deɔvi la nuti nam, bene míadze mɔ ayi, ne míatsi agbe, eye mía nutowo, wò nuto kple mía nɔviwo míagaku o. 9 Manno enu, eye nabiae atso asinye. Ne nyemegakplɔe va do nkuwò me o la, ekema nabum vodala le nye

^a Lod. 18, 16.

^b 42, 27. 35.

^d 42, 36.

^e 42, 15.

^f 42, 28.

agbe me nkeke wo katã me. 10 De menye hehem miele de megbe o la, anye ne míede zi eve gbo xoxo. 11 Tete wo fofɔ Israel gblɔ na wo bena: Ne ele alea la, ekema miwo ale: Mitsɔ anyigba dzi nu^a vevia de wo de míafe kotokuwo me yi ɖana nutsu la: lifi kple anyitsi via de, ami vevɛ, koto-
klobo, ayedee kple newo. 12 Migatsɔ ga bubu de asi hekpe de ga, siwo miekplɔ le blia dzi le kotokuawo me la nuti. Dewohi de wo de nu di.^b 13 Emegbe miekplɔ mia nɔvi la, eye miadze mɔ ayi nutsu la gbo. 14 Mawu nusɛkatãto la ana bena, nutsu la nave mia nu, eye wòade asi le mia nɔvi la kple Benjamin nuti na mi. ^cKe ne vinyewo le bubum hã, ne wono bubum ko dzro.

Yosef xɔ nɔviawo nyule.

15 Tete nutsuawo tso nuna-naawo kple ga bubu de asi, eye wokplɔ Benjamin hã hedze mɔ yi Egipte, eye wova Yosef gbo. 16 Esi Yosef kpɔ bena, Benjamin le wo dome la, egblɔ na efe afe-dzikpɔla bena: Kplɔ nutsu siawo yi afe mee, eye nawu lã aɖa nu, elabena nutsuawo le nu du ge kplim egbe nɔ. 17 Eye nutsu la wo, abe alesi Yosef gblɔ nɛ ene, eye wòkplɔ nutsuawo yi Yosef fe mee. 18 Tete nutsuawo vɔ, le esi wokplɔ wo yi Yosef fe mee la ta, eye wogblɔ bena: Ga, si miekplɔ le míafe kotokuawo me le míafe vava gbãto me, tae wokplɔ mí vɛ do, bena woanye zi atsɔ mía dzi, eye woalé mí kple míafe tedziwo awo kluviwoe. 19 Eye wote de Yosef fe afe-dzikpɔla nu le xɔa fe mɔ nu, eye wofo nu kplii gblɔ bena: 20 Tafatse, mía afeto, míeva afi sia zi gbãto va fle bli. 21 Ke esi míedo dze fe, eye míetu míafe kotokuawo la, amesiame gakpɔ efe ga blibo la le efe bli dzi le kotokua me; kpɔɖa, míegatsɔe de asi vɛ. 22 Miegatsɔ ga bubu de asi vɛ, be míafle bli lae; ke míenya amesi tso ga la de míafe kotokuawo me o. 23 Edo nu na wo bena: Míafe dzi nedze eme, migavɔ o. Míafe Mawu kple mía fofɔ fe Mawu la tso kesinonu de míafe kotokuawo me le adza me. Míafe ga la su asinye.

Tete wòkplò ^a Simeon do go va wo gbò. 24 Emegbe la ekplò ñu-tsuawo va Yosef je me, ku tsi na wo bwoklò afè, eye wòtsò gbe na woje tedziwo. ^b 18, 4.

Yosef do kplì na ñoviawo.

25 Eye wòtsò nunanaawo da di, vasede esime Yosef gbò le ñdò me, elabena wose bena, yewole nu du ge le afima. 26 Esi Yosef va afea me la, wòtsò nunana, si wòtsò ve la, yi nè, eye wodze klo de ta agu nè. 27 Eye wòdo gbe na wo nyuie bia wo bena: Mia fofò tsitsi, ^d si ñu miefo nu le nam la, li sesie, eye ele agbe mahā? 28 Wòdo ñu bena: Wò dola, míafò fofò le sesie, eye wògale agbe. Tete ^e wodze klo tso mo anyi nè. 29 Esi wòfò kò dzi kpò dadavia Benjamin la, ebia bena: Esia nye mia ñovi devitò, si ñu miefo nu le nam mahā? Eye wògbò be: Mawu nayra wò, vinye! 30 Enumake Yosef tso nufofo la, eye efe dome trò de ñovia ñu, eye wòdi be, yeafa avi; eyata wòyi de efe xogā me dafa avi le afima. 31 Emegbe etutu mo, eye wògado go hezi edokui dzi gbò bena: Mido kplì! 32 Tete wòdo kplì nè de vovo, eye wodoe na woawo hā de vovo, nenema ke wodoe de vovo na Egiptetò, siwo qua nu kplì la hā. Egiptetòwo ^f medua nu kple Hebritòwo o, elabena enye ñunyònu-wòwò le woje ñku me. 33 Eye wobòbò ñò anyi dze ngòe le kplì ñu, eye wòdo wo tso tsitsitso dzi vasede devitò dzi de woje tsitsime nu; ke ñutsuawo je nu ku, eye wode asi wo ñewo kpòkpò me. 34 Eye wòna womā nududu, si le egbò la, na wo, ke Benjamin tso gbò wu wo katā tó zi atò. Emegbe la wono nu kplì, eye ^g wokpò dzidzo. ^h 37, 29.

Yosef do ñdzì na ñoviawo.

44. Emegbe la ede se na efe afedzikipòla bena: De bli ñutsuawo je kotokuwo me tañ, alesi nu anya tso na wo, eye natsò amesiamè je ga ada de bli dzi le kotokua me. 2 Eye natsò nye klosalokplu ade devitò je kotoku me hekpe de ga, si wòtsò va bli

fle gee la ñu. Tete wòwòe, abe alesi Yosef gbò nè ene. 3 Le ñdi kanya ia wodo mo ñutsuawo woyi kple woje tedziwo. 4 Eye esi wodo go le dua me, eye wo yome mebu hadè o la, Yosef gbò na efe afedzikipòla bena: Tso, nati ñutsuawo yome, eye nè ètu wo la, nagbiò na wo bena: Nukañuti mietsò vò do nyui teje mahā? 5 Alo menye eya me nye afeto noa nu lena, eye eya me wòkpò ñu lena dzea sii o mahā? Miewò busunu! 6 Esi wòva tu wo la, efo nu kplì wo alea tututu. 7 Wòdo ñu nè bena: Ao, afeto, nukañuti nèle nu fom ale? Nu sia wòwò nede megbe xaa tso wò dólawo gbò! 8 Ga, si mièkpò le míafe kotokuawo mele bli dzi la, miègatsò wo tso Kanaan-nyigba dzi ve na wò, aleke awò míafi klosalo alo sika le wò afeto je me mahā? 9 Wò dola, si gbò nakpòe le la, naku; ke mí ame mamleawo míazu mia afeto je kluviwo. 10 Edo ñu bena: Enyo, woawò nenema, abe alesi miègbò ene. Amesigbò woakpòe ale la, nazu nye kluvi; ke mi ame mamleawo míadzo ayi faa. 11 Enumake wo dome desiade didi efe kotokua de anyigba, eye amesiamè tu efe kotokula. 12 Eye wòde asi edidi me, dze egòme tso xoxoetò dzi va wu enu de devitò dzi, eye wòkpò kplu la le Benjamin je kotoku me. 13 Tete ⁱ wodze woje awuwo, eye wo dometo desiade gado agba na efe tedzi, eye wogatò va du la me.

14 Eye esi Yuda kple ñoviawo va Yosef je me la, — Yosef gale afima ko — tete wodze klo de ta agu nè. 15 Yosef gbò na wo bena: Nuka enye si miewò? De mienyae bena, amegā menye, eye mekaa nu o mahā? 16 Eye Yuda do ñu bena: Nuka míagblò na nye afeto, eye nu ka míafò, alo aleke míade mía dokui nui, esi ^k Mawu kpò wò dólawo je vodada la? Kpò da, míawo kple amesi gbò wokpò kplua le la, míazu nye afeto je kluviwo. 17 Edo ñu bena: Esia wòwò nede megbe xaa tso gbonye! Amesigbò wokpò kplua le la, eya anye nye kluvi; ke miawo miagbugbò ayi mia fofò gbò faa. 18 Tete Yuda te de enu

ⁱ Xag. 1, 6.

^k 42, 21, 22; Kony. 1, 14.

gblɔ be: Taflatse, nye afeto! Na wò dɔla najo nu kple nye afeto, eye megabi dzi de wò dɔla nu o; elabena èle abe Farao ene. 19 Nye afeto bia efe dɔlawo bena: "De fofɔ alo naviŋutsu gale mia siá? 20 Miegblɔ na nye afeto bena: fofɔ gale mia si, si ku amegã dedi, eye wodzi dɔmlɔea ne le efe amegãkuku me. Ke dadavia ku, eye eya deka koe susɔ na dada, eye fofɔa lɔne. 21 Eye nègblɔ na wò dɔlawo bena: mikplɔe ve nam, ne makpɔ. 22 Miedo nu na nye afeto bena: Devi la mate nu agblẽ fofɔa di o, ne egblẽe di la, ekema fofɔa aku. 23 Tete nègblɔ na wò dɔlawo bena: ne miekplɔ mia novi devito ve o la, ekema migava do de nye ŋku me o. 24 Esi mietro va wò dɔla, fofonye gbɔ la, miegblɔ nye afeto je nyawo ne. 25 Emegbe mia fofɔ gbɔ bena: Migayi dafle bli ve. 26 Ke miedo nu bena: Miate qui o! Ne mia novi devito le eme la, eya ko miayi. Elabena miate nu ado de nutsu la je ŋku me o, ne mia novi devito mele mia me o. 27 Tete wò dɔla, fofonye gbɔ na mí bena: Mienyae bena, vi eve siawo ko srɔnye dzi nam. 28 Deka gblẽm di, eye /mesusu be, lãa de vu-vui, eye va do. egbee nyemegakpɔe kpɔ o. 29 Ne ^gmiekplɔ eya hã le gbɔnye yii, eye dzogbevɔea de adzo de edzi la, ekema etso mia gbɔ, ne nye amegã wɔtamee sia matsɔ konyifafa ayi tsiẽfee. 30 Azo ne mava do wò dɔla fofonye gbɔ, eye devi, si gbɔ melɔa nu le o la, megale mia dome o la, 31 ekema aku, ne ekpɔ be, devi la megale mia dome o la. Eye wò dɔla adi fo, ne wò dɔla mia fofɔ wɔtamee la atso konyifafa ayi tsiẽfee. 32 Elabena wò dɔlae inɔ devia nu le fofonye gbɔ, eye medo ŋugbe ne be: ne nyemegakplɔ devi la ve na wò o la, ekema manye fɔdila le fofonye gbɔ le nye agbe me ŋkekewo katã me. 33 Eyata mede kuku na wò, wò dɔla nazu klɔvi na nye afeto de devi la teje, ne devia nayi afe kple noviawo. 34 Aleke wɔ mayi fofonye gbɔ, ne devi la mele ŋunye oa? Nyemagate nu akpɔ fofonye je konyifafe o.

^a 42, 7, 13; 43, 7.

^b 42, 15; 43, 9
^v 5.
^d 37, 28.

^e 50, 20.

^f 37, 32, 33.

^g 42, 38.
^h 41, 40-43.

ⁱ 43, 9.

Yosef de edokui fia noviawo.

45. Ke Yosef megate nu zi edokui, abe alesi wòwɔ vase-de fifi, esime amewo le egblɔ la ene o; eye wògblɔ bena: Amesiamenado go le gbɔnye! Eye amea deke menɔ Yosef gbɔ, hafi wòde edokui fia noviawo o. 2 Tete wògbã avi doo, ale bena Egiptetɔwo kple Farao-jemetɔwo hã see. 3 Eye Yosef gbɔ na noviawo bena: Nye enye Yosef! Fofonye gale agbea? Ke noviawo lulu le efe ŋku me, eye womete nu do nyaa deke nu ne o. 4 Eye Yosef gbɔ na noviawo bena: Mite de ŋunye dzro! Esi wote de enu la, egblɔ bena: Nye enye mia novi Yosef, si ^dmietsɔ dzra de Egipte la. 5 Migana wòazu nuxaxa na mi o, eye megave mi be, mietsɔm fle de afisia o; elabena Mawue dɔm de mia ŋgɔ,^e bena made miafe agbe. 6 Fe eve enye si dɔwuame le anyigba dzi, eye wògasusɔ je atɔ, siwo me womaŋlɔ nu, eye womaŋe nu o. 7 Ke Mawu dɔm de mia ŋgɔ, bena mia nutowo kple mia viwo miatsi agbe, eye ame gedewo nakpɔ dede. 8 Menye miawoe dɔm de afisia o, ke boŋ Mawue, eye wòtsɔm wɔ adanudela vevi na Farao, eye wòdɔm amegãe de efe afe dzi kple dzidulae de Egipte-nyigba blibo la katã dzi.^h 9 Eyata netsɔ, ne miayi fofonye gbɔ, eye miagblɔ ne bena: Ale viwò Yosef gbɔ esi: Mawu dɔm amegãe de Egipte-nyigba blibo la katã dzi; va gbɔnye, megahe de megbe o! 10 Eye nana Gosen-nyigba dzi, àte de ŋunye, wò nuto, viwònutsuwo kple wò tɔgbuiyɔviwo, wò alẽwo kple nyiwo kpakple nusiwo katã le asiwò. 11 Makpɔ dziwò le afima; elabena esusɔ je atɔ dɔwuame naganɔ anyi, bena hiã nagatu wò nuto, viwòwo kple afe-wòmetɔwo katã o. 12 Mia nutowo kple novinye Benjamin hã miekpɔe kple miafe ŋkuwo bena, nye nutoe fo nu kpli mi. 13 Migblɔ bubu, si katã mekpɔ le Egipte-nyigba dzi, kple nusiwo katã miekpɔ la, fia fofonye, eye netsɔ, miakplɔ fofonye ava afisiae. 14 Emegbe la ekpla asi ko na Benjamin, eye wòfa avi, eye Benjamin hã fa avi de efe ko dzi. 15 Eyome

la edudo nu na noviawo kata, eye wofa avi de woje ko dzi, emegbe la noviawo fo nu kplii.

Yosef na wokplo fofoa va Egipte.

16 Eye Farao kple efemetowo se bena, Yosef noviwo va. Eye wodge Farao nuti mewo kata nu. 17 Tete Farao gblo na Yosef bena: Gblo na noviwodawo be: mido agba na miafe lawo, eye miayi Kanaan-nyigba dzi 18 adakplo mia fofokple mia fomeawo ava gbonye, eye mana anyigba nyuito mi le Egipte, ne miadu nu vavawo le anyigba la dzi. 19 Ke wo la, gblo nusi woawo la na wo! Mitsotasiadamwo tso Egipte-nyigba dzi de asi hena mia viwo kple mia srwo, eye mina mia fofoha na doe ava. 20 Eye migana miafe nkuwo nana miafe xomenuwo nu, eye woje nu nave mi o, elabena Egipte-nyigba dzi nu nyuiwo kata lanye mia to. 21 Eye Israel viwo wo nenema, eye Yosef tso tasiadamwo na wo le Farao fe nya la nu, eye wona mo dzi nududu ha wo. 22 Eye wona atsyodowu wo dome amesiam; ke ena klosalo sekel alafa eto kple atsyodowu ato Benjamin ya. 23 Eye wodo tedzi ewo, siwo tso Egipte-nu vevivo kple tedzi ewo, siwo tso bli kple abolo kple mo dzi nududu. de fofoa. 24 Emegbe edo mo noviawo, eye hafi woadze mo la, exlo nu wo bena: ^bMigawo dzre le mo dzi o! 25 Ale wotso le Egipte, eye wova do wo fofo Yakob gbo le Kanaan-nyigba dzi. 26 Eye wogblo na bena: Yosef gale agbe, eye wonye dziqula le Egipte-nyigba blibo la kata dzi. Ke nya la ka de Yakob, eye mexe se o. 27 Ke esi wogblo nya, siwo kata Yosef gblo na wo la. na, eye wokpo tasiadam, siwo Yosef do dee, be wodo ava la, wo fofo Yakob fe dzi gado me. 28 Eye Israel gblo bena: Eso gbo be, vinye Yosef gale agbe! Mayi adakpoe da hafi aku!^e

Yakob yi de Egipte.

46. Eye Israel dze mo kple efemetowo kata, eye esi wodo Berseba la, esa vo na fofoa Isak fe Mawu la. 2 Tete Mawu de edokui fia Israel le drife gblo bena:

Yakob, Yakob! Edo nu bena: Nye enye si! 3 Eye wogblo bena: Nye enye Mawu, fofowo fe Mawu la. Megavo Egipte yi o, elabena mana nazu duko ga de le afima. 4 Nye nuto mayi Egipte kple wo. eye ye nuto magakplo wo agboe; ke Yosef ahe wo nkuyiwo akpe. 5 Tete Yakob dze mo tso Berseba, eye Israel fe vintusuwo tso wo fofo Yakob kple wo viwo kple wo srwo de tasiadam, siwo Farao do da la me, be woakplo wo ayii. 6 Eye wokplo woje lawo, eye wotso woje kesinonu, siwo kata wokpo le Kanaan-nyigba dzi la, yi Egipte, Yakob kple viawo kata. 7 Eye wokplo vintusuwo kple togbuiayovintusuwo, vianyowuwo kple togbuiayovinyowuwo kple efe fome la kata va Egipte.

Israel viwo.

8 Esiawo nye Israel fe vi, siwo va Egipte la, fe nkwo, Yakob kple vintusuwo. Yakob fe ngogbevi enye Ruben.^a 9 Ruben vintusuwo nye: Henox, Palku, Xezron kple Karmi. 10 Simeon vintusuwo nye: Yemuel, Yamin. Ohad, Yaxin, Zoxar kple Saul, si enye Kanaan-nyowu fe vi. 11 Lewi fe vintusuwo nye: Gerson, Kehat kple Merari. 12 Yuda vintusuwo nye: Ger, Onan, Sela, Perez kple Serax; ke Ger kple Onan ku le Kanaan-nyigba dzi. Eye Perez vintusuwo nye: Xezron kple Xamul.^d 13 Isaxar vintusuwo nye: Tola, Pura, Yob kple Simron. 14 Zebulon vintusuwo nye: Sered. Elon kple Yaxleel. 15 Esiawo nye Lea fe vintusuwo, siwo wodzi na Yakob le Mesopotamia hekpe de vianyowu Dina nu; vintusuwo kple vianyowuwo kata le ame blaeto vo eto. 16 Gad vintusuwo nye: Zifyon, Hagi, Lumi, Ezbon, Eri, Arodi kple Areli. 17 Aser vintusuwo nye: Yimna, Yiswa. Yiswi, Beria kple wo vinyowu Gerax. Beria vintusuwo nye: Xeber kple Malkiel. 18 Esiawo nye Silpa, amesi Laban tso na vianyowu Lea la fe vintusuwo, siwo wodzi na Yakob; wo kata le ame wuiade. 19 Yakob srwo Raxel fe vintusuwo nye Yosef kple Benjamin. 20 Vintusuwo, siwo On-nunola Potifera fe vinyowu Asnat dzi

^a Mo. II. 6, 14 v. 16.

^b 42, 22.

^d 38, 3. 4; 29, 30.

^e 46, 30.

^f 26, 23-25.

na Yosef le Egipte-nyigba dzi wo-
nye Manase kple Efrayim.^a 21 Ben-
yamin viɔutsuwo nye: Bela, Be-
xer, Asbel, Gera, Naaman, Exi,
Ros, Mupim, Xupim kple Ard.
22 Esiawo nye Raxel je viɔutsu,
siwo wòdzi na Yakob; wo katā
le ame wuiene. 23 Dan je viɔ-
tsu enye Xusim. 24 Naftali viɔ-
tsuwo nye: Yaxzeel, Guni, Yezer
kple Silem. 25 Esiawo nye Bilha,
amesi Laban tso na vianyonu Ra-
xel la, je viɔutsu, siwo wòdzi na
Yakob; wo katā le ame adre.
26 Yakob vi, siwo katā ou kplii
yi Egipte, ne woɔe viɔutsuwo
srɔwo le eme la, wole ame blaade
vo ade. 27 Dutsuvi, siwo wodzi
na Yosef le Egipte la, wole ame
eve. Yakob vi, siwo katā va
Egipte la, wole ame blaadre.

Yosef. xɔ fotoa.

28 Ke edo Yuda de engo do de
Yosef gbo, bena wòɔe ame ado
ngo ne, ne woayi Gosen. Eye
esi woɔo Gosen-nyigba dzi la,
29 Yosef na woɔo efe tasiadam
do, eye wòɔe yi fofoa Israel kpe
ge le Gosen. Esi wòkpɔe la, ekpla
asi ko ne, eye wòfa avi de efe
ko dzi ouu. 30 Eye Israel gbo na
Yosef bena: Azo maku faa, ela-
bena megakpo wò agbagbee.^g 31
Eye Yosef gbo na noviawo kple
fofoa femetowo bena: Meyi ma-
ɔagblo na Farao bena: novi-
nyewo kple fofonyefemeto, siwo
le Kanaan-nyigba dzi la, wova
gbonye. 32 Lāhawo le ɔutsuawo
si, elabena lānyilawo wonye, eye
wova kple woje alēwo, nyiwo kple
woje kesinonuwo katā. 33 Ne Fa-
rao ayo mi, eye wòabia mi bena,
do ka wɔlawo mienye mahā la,
34 ekema miado nu bena: lānyi-
lawo wò dɔlawo nye tso devime
vaseɔe fifi abe mia togbuiwo ke
ene, bena wòɔe mo na mi miano
Gosen-nyigba la dzi. Elabena:
Egiptetowo nyɔa nu lānyilawo.

Yakob no Gosen.

47 Tete Yosef yi ɔagblo na
Farao bena: Fofonye kple
novinyewo tso Kanaan-nyigba dzi
va kple woje alēwo, nyiwo kpa-
kple nusianu, si le wo si la, eye
wole Gosen-nyigba dzi. 2 Eye
wòkplɔ novia atɔ de asi yi ɔatso

^a 41, 50-52.

^b 46, 33, 34.

^d Mo. II. 1, 5.

^e 46, 10.

^f Ps. 90, 10; 39,
13.
^g 46, 28.

^h 46, 11.

ⁱ 43, 32.

fia Farao. 3 Eye Farao bia novia-
wo bena: Do ka wɔlawo mienye?
Woɔo nu na Farao bena: Lānyi-
lawo wò dɔlawo nye abe mia to-
gbuiwo ke ene.^b 4 Eye wogblo
na Farao bena: Amedzrowo niē-
nye va afisia no ge; elabena gbe
megali na wò dɔlawo je lāwo o,
eye dɔwuame nu sē ɔuto le Ka-
naan-nyigba dzi. Eyata miede
kuku, na wò dɔlawo nana Gosen-
nyigba dzi. 5 Tete Farao gbo
na Yosef bena: Fofowò kple no-
viwòwo va gbòwò. 6 Egipte-nyi-
gba la enye si, na bena woano
tefe nyuto, na fofowò kple no-
viwòwo nana Gosen-nyigba la
dzi. Eye ne èkpɔ bena, ame zā-
zawo le wo dome la, ekema natsɔ
nye lāhawo ade wo si.

Yakob le Farao ɔku me

7 Emegbe la Yosef kplɔ fofoa
Yakob va fia Farao gbo, tete Yakob
yra Farao. 8 Eye Farao bia Yakob
bena: Fe nenie nexo? 9 Yakob
do nu na Farao bena: Fe, siwo
katā metsɔ zo mɔe la, wonye je
alafa deka kple blaetɔ. Nye agbe-
nɔfewo mesɔ gbo o, eye mekpe
hiā gede le wo me, eye mede
togbuinyewo je je, siwo wotsɔ
zo mɔe la nu o.^f 10 Emegbe la
Yakob gayra Farao, eye wòɔo
le Farao gbo. 11 Eye Yosef fia
nɔfe fofoa kple noviawo, eye wòna
anyigba wo le Egipte le Ramses,
afisi anyigba nyuto le, abe alesi
Farao de se ne ene. 12 Eye Yo-
sef tso nuɔdu kpo fofoa, no-
viawo kple fofoa femetowo katā
dzi, amesiame kple evia.

Dɔwuame va Egipte.

13 Ke nuɔdu deke megale
anyigba blibo la dzi o, elabena
do la nu sē ɔuto, eye dɔwuame
na Egipte kple Kanaan-nyigba dzi
ju. 14 Mlɔeba la Yosef fo ga, siwo
Egiptetowo kple Kanaantowo tso
fle bli le esi la, nu ju, eye wò-
tso ga la yi Farao je mee. 15 Ke
esi ga megale Egipte kple Ka-
naan-nyigba dzi o la, Egiptetowo
katā va Yosef gbo, eye wogblo
bena: Na nuɔdu mi, nukɔuti
miaku de gbòwò? Elabena ga vo!
16 Yosef do nu bena: Ne ga vo
le mia si la, ekema mikplɔ miafe
lāhawo ve, eye mana nuɔdu mi

de wo tefe! 17 Tete wokplo wofe lāhawo ve na Yosef, eye Yosef na bli wo de wofe sowo, alēhawo kple nyihawo kple tedziwo tefe, eye wòtsɔ bli kpɔ wo dzi le fe ma me de wofe lāhawo tefe. 18 Fe sia va yi. Le fe bubu me la wogava egbo, eye wogblo ne bena: Afeto, miāte nu ayila nyaa deke de wò o. Miāfe ga vɔ, eye miāfe lāhawo ge de miā afeto si me. Naneke megali miātsɔ na miā afeto o, negbe miā nutowo kple miāfe agblenyigbawo koe susɔ. 19 Nukanuti miaku de gbɔwò? Tso bli fle miā kple miāfe agblenyigbawo, bena miā nutowo kple miāfe agblenyigbawo nanye Farao tɔ! Na bli mí, bena miātsi agbe, eye miāgaku, ne miāfe agblenyigbawo nagazu afuti o. 20 Tete Yosef fle Egiptetowo je agblewo katā na Farao. Eye Egiptetowo dome amesiame tso efe agblenyigba dzra, elabena dɔwuamea nu sē nutɔ; ale anyigba la katā zu Farao tɔ. 21 Eye efe dukɔ la katā zu awɔbamewo tso Egipte je go deka me yi go bubu me. 22 Ke mefle nunɔlawo je agblenyigbawo o, elabena nunɔlawo kpɔ wo tɔ gome le Farao gbɔ, eye woɖu gome, si woxɔ tso Farao gbɔ la; eyata womedzra wofe anyigbawo o. 23 Tete Yosef gblo na dukɔ la bena: Kpɔ da, egbe mefle miā kple miāfe anyigbawo na Farao. Mixɔ nuku, ne miāfā de miāfe agblewo me. 24 Eye ne nuɖeyi dɔ la, ekema miātsɔ agblemenuawo je atɔliawo deka na Farao; ke atɔliawo ene nanye miā nutowo miā tɔ, bena miātsɔ de afā de agbleawo me, eye de nanye nududu na miā nutowo, miā femetowo kple miā viwo. 25 Tete wogblo bena: Wòe xɔ mí de agbe! Afeto, ne anya ve miā nu ko, ekema miānye Farao je awɔbamewo faa. 26 Eye Yosef tsɔe wɔ see na Egiptetowo vaseɖe egbegbe benz, woatsɔ wofe agblemenuawo je atɔliawo deka ana Farao; negbe nunɔlawo je anyigbawo koe menye Farao tɔ o.

Yakob je nuwuwu gogo.

27 Ke Israel nɔ Egipte le Gosen-nyigba dzi, eye wotsi edzi, eye iwodzi viwo hedzi de dzi nutɔ.

28 Yakob nɔ Egipte-nyigba dzi fe wuiadre, eye Yakob je agbe me nkekewo nye fe alafa deka kple blane vɔ adre. 29 Esi Israel kpɔ be, yefe kuɣi le dɔdom la, ena woyɔ via Yosef ve, eye wògblo ne bena: Ne mele vevie na wò la, ekema “tso wò asi dɔ nye ali me, eye nave nunye, ádi anukwarenam bena, maɖim de Egipte o; 30 ke boɣ naɖim de tɔgbui-nyewo gbɔ, eye natsɔm atso Egipteb adadi de wofe yɔdo me. Tete wòdo nu bena: Mawɔe, abe alesi nedi ene. 31 Eye wògblo bena: Ka atam! Eye wòka atam ne. Tete Yakob gadze ne de efe abati la dzi.

Yakob yra Efrayim kple Manase.

48. Le nusiawo megbe la wogblo na Yosef bena: Fofowò le dɔ lém. Tete wòkplɔ via-ɣutsu eveawo, Efrayim kple Manase, de asi. 2 Eye wogblo na Yakob bena: Kpɔ da, viwò Yosef va gbɔwò. Tete Israel do nusē edokui hefo de ali nu. 3 Eye Yakob gblo na Yosef bena: Mawu nusēkatātɔ la de edokui fiam le dLus le Kanaan-nyigba dzi, eye wòyram 4 gblo nam bena: “Mana nadzi, eye wò dzidzimeviwo nasɔ gbɔ de dzi; mana nazu dukɔha, eye matsɔ anyigba sia ana megbewò viwo, be wòanye wo tɔ te-gbee. 5 Ke viwòɣutsu eveawo, Efrayim kple Manase, siwo wodzi na wò le Egipte, hafi meva gbɔwò le Egipte la, nazu vinyewo abe Ruben kple Simeon ene. 6 Ke vi, siwo nēdzi de wo yome la, nanye tɔwò; eye woayɔ wofe nkwɔwo de wo nɔviwo je dome-nyinyi nu. 7 Esi metro tso Mesopotamia gbɔna va Kanaan la, Rachel ku le gbɔnye le mɔ dzi, esi mete tu Efrat, eye medii de afima le Efrat, si enye Betlexem, mɔ to. 8 Ke esi Israel kpɔ Yosef viwo la, ebia bena: Amekawoe nye esiawo? 9 Yosef dɔ nu na fofoa bena: Woawo nye vi, siwo Mawu nam le afisia! Eye wògblo bena: Kplɔ wo va gbɔnyee, ne mayra wo. 10 Ke Israel tsi, eye efe nkuwo dzi tso, ale bena megate nu le nu kpɔm o. Eye esi wòkplɔ wo te de enu la, ekpla asi kɔ na wo hedɔɔ nu na wo.

a 24, 2.

b 25, 9, 10; 48, 29–32.

d 28, 19.

e 35, 11, 12.

f 41, 50–52.

g 35, 19.

h 32, 5.

i 46, 3; Mo. II. 1, 7, 12.

11 Tete Israel gblɔ na Yosef bena: "Nyemesusu be, magakpɔ wò ŋku me o; ke azɔ Mawu na^b mekpɔ viwòwo gɔ hã. 12 Emegbe Yosef de wo da le efe ata dzi, eye wòdze klo de ta agu. 13 Eyome la Yosef lé via eveawo de asi: Efrayim de dusi, be wòatrɔ de Israel je miã me, eye Manase de miã, be wòatrɔ de Israel je dusi me, eye wòkplɔ wo te de enu. 14 Ke Israel da efe nudusi de Efrayim je ta dzi, wònye eyae nye devia hafi, eye wòda efe miã de Manase je ta dzi, ale wòtso ga efe asiwo, evɔ wònye Manase enye tsitsia hafi. 15 Eye wòyra Yosef gblɔ bena: Mawu, si je ŋku me fofonye ^hAbraham kple Isak zɔ le, Mawu, si nye ⁱkplɔlanye le nye agbe me ^kŋkekewo katã me va do egbee, 16 ^lmawudɔla, si dem tso nye hiãwo katã me la, ayra devia wo, eye woayo nye ŋko kple fofonye Abraham kple Isak je ŋko de wo nu, woadzi de dzi, eye woaso gbɔ le anyigba la dzi. 17 Esi Yosef kpɔ bena, fofoa da efe nudusi de Efrayim je ta dzi la, menyɔ enu o; eyata wólé fofoa je asi, be yeadee da le Efrayim je ta dzi ahada de Manase je ta dzi. 18 Eye Yosef gblɔ na fofoa bena: Fofonye, menyɔ nenema o; esia nye ngɔgbetɔ, tso wò nudusi da de efe ta dzi! 19 Ke fofoa gbe, eye wògblɔ bena: Menyae, vinye, menyae! Eya hã ava nye dukɔ, eye wòasɛ nu. Gake novia devitɔa asɛ nu awui, eye efe dzidzimeviwo anye dukɔ gã. 20 Eye wòyra wo gbemagbe gblɔ bena: Wò ŋko Israel-viwo atso ayra amewo agblɔ bena: Mawu nadi na wò abe Efrayim kple Manase ene! Ale wòtso Efrayim do tsitsii na Manase." 21 Emegbe Israel gblɔ na Yosef bena: Mele kuku ge kaba, ke Mawu anɔ anyi kpli mi, eye wòakplɔ mi ayi mia tɔgbuiwo je anyigba la dzi. 22 Ke metsɔ ^yanyigbaa de, si mexɔ le Amoritɔwo si kple nye yi kple da la na wò, si natsɔ awu noviwòwo.

Yakob yra viawo, de se na wo, eye wòku.

49. Eye Yakob yɔ viawo gblɔ bena: Mifo ju, ne magblɔ nusi le dzɔdzɔ ge de mia dzi le

^a 37, 33, 35; 45, 26.

^b Ps. 128, 6.

^d 29, 32; Mo. V. 21, 17.

^e 35, 22.

^f Ps. 16, 9; 30, 13.

^g 34, 25.

^h 32, 10.

ⁱ Ps. 23, 1.

^k Yos. 19, 1-9; 21, 1-42.

^l 31, 11-13.

^m Mo. IV. 10, 14; Wɔn. 1, 1, 2.

ⁿ Mo. IV. 23, 24; Nyad. 5, 5.

^o Mo. IV. 24, 17; Kron. I. 5, 2; 28, 4; Heb. 7, 14.

^p Yoel 4, 18.

^q Yos. 19, 10 v. 16.

^r Mo. IV. 1, 33, 35; Mo. V. 33, 17.

^s Heb. 11, 21.

^t Wɔn. 13, 25.

^u Yoh. 4, 5.

^v Ps. 119, 166; Xab. 2, 2.

^w Yos. 19, 24 v. 31.

yeyiyi, siwo gbɔna me la afia mi! 2 Mifo ju, eye mike to, mi Yakob viwo, mido to mia fofɔ Israel! 3 Ruben! wòe nye nye ngɔgbevi, nye ŋusɛ kple nye ali me vi gbãtɔ: gbãtɔ le bubu me kple gãtɔ le ŋusɛ me.^d 4 Ele fiefiem abe tsi ene; máganye gbãtɔ akpɔ o; ^eelabena éde fofowò je aba dzi, eye nédɔ ŋunye gbemagbe, ē, nye aba dzie nède! 5 Simeon kple Lewi la, noviwɔe, wotsɔ woje lãnuwo dohlɛ. 6 Nye /luɔ made woje adanu me o, eye nye dzi mabɔ ha kple wo o; elabena ^fle dziku me wowu ŋutsuwo, eye le dzidzɔ teje woje ata na nyitsuwo. 7 Adi woje nyanyrã nu, elabena enu sɛ, kple woje dziku nu, elabena etefe meko o! ^hMamã wo de Yakob viwo dome, eye makaka wo de Israel. 8 Yuda! wòe noviwòwo akafu, wò asi axe wò futwo je ve, eye fofowòviwo adze klo na wò." 9 Dzatavi enye Yuda. Le nulɛle ta, vinye, anɔ to dzi. Emlɔ anyi tso akɔ abe dzatatsu ene, eye abe dzatano ene; ameka ate nu avuui?" 10 Atamkayi magbe Yuda si nono o, eye wòmade fiatikplɔ da le ekome o, vaseɔ esime amesi tɔ wònye nava; amesi dukɔwo ana tae." 11 Ede ka efe tedzivi de weinka ŋuti, kple efe tedzinovi de weinka nyui je alɔwo ŋuti. Enyã efe avɔ le wein me, kple efe avu le weintsetse me tsi me." 12 Wein na efe ŋku biã, eye notsi na efe adu fu. 13 Zebulon^s anɔ futanyigbawo dzi le vudzefewo, eye efe liɔ ade Zidon ke. 14 Isaxar enye tedzi, si ju tsi de lãme na, eye wòtso akɔ de lãkpɔwo domee. 15 Esi wòkpɔ be, dzudzo vivina, eye efe anyigba dze ani la, ebi efe abɔ ta, be wòatsɔ agba, eye wòzu agbatetsɔla. 16 Dan aoli efe dukɔ ta abe Israel to bubuwo ke ene." 17 Dan enye da tso, dakpui le afomɛ dzi; edu so je afɔume, eye sɔdɔla dze anyi megbe megbee. 18 Yehowa, wò dede la ko lalam mele!^v 19 Gad la, adzo ha wo ava dze edzi; ke eya ayo wo de nu. 20 Aser la, nu ado agbogbo de esi, eye wòadzra ^wnududu vi-viwo na fiawo. 21 Naftali enye zino, si plãna, eye wògblɔa nu

me vivi nyawo.^a 22 Ati fē enye Yosef, ati fē le vudo to, eye wòde alo de gli dzi.^d 23 Wolè fui, eye wotee kple da, eye anutrodalawo dee de nu. 24 Ke evà efe dati gongon, eye efe asiwo le tsotsom; elabena exo nusē tso Yakob je nusētō kple Israel je kplola kple kpe la gbo, 25 tso fofowò je Mawu la gbo, eya akpe de nuwò! tso nusēkatātō la gbo, eya ayra wò! Atso dzifo nu nyuiwo ayra wò, atso to gome nu nyuiwo ayra wò, eye atso notsi kple vidzido gede ayra wò! 26 Fofowò je yayra, si gbo tonyigba xoxo wonuwo kple togbe dzeani, siwo li tegbee nu la, ava Yosef je ta dzi kple noviawo je amegā je dzodome.^e 27 Benjamin enye amegāxi lenu. Ddi la edua efe nulèle, eye fiē la emāa efe adzonu la.^f

28 Esiawo nye Israel je to wuiveawo; eye esiawo nye nya, siwo wo fofogblo na wo. Eyra wo dometo desiadē wo to wo tse. 29 Eye wòde se na wo gblo na wo bena: Ne meyi de togbuinyewo gbo la, ekema miadim de fofonyewo gbo, de kpeto, si le Efron Xitito je agble me la me, 30 de kpeto, si le Maxpela gble me le Mamre kasa le Kanaan-nyigba dzi, agble, si Abraham fle le Efron Xitito si, be wòanye amedife ne la me. 31 Afima kwodi Abraham kple srōa Sara do, afima kwodi Isak kple srōa Rebeka do, eye afima medi Lea hā do, 32 de kpeto, si le agble la me, si wòfle le Xitiwiwo si la me. 33 Esi Yakob wu nyawo nu na viawo va la, efo ata fu de aba dzi, eye wòmia nu, eye wòyi de togbuiawo gbo.

Wodi Yakob de Hebron.

50. Tete Yosef dze fofoa dzi, "fa avi de edzi, eye wòdu-^a do nu ne. 2 Emegbe Yosef de se na efe dola, siwo nye atikewolawo, bena woasi atike na fofoa. Tete atikewolawo si atike na Israel. 3 Esi nkeke blane, si wosia atike na ame kuku, de va la, Egiptetowo fa ne nkeke blaadre son. 4 Ke esi konyifaylawo va yi va la, Yosef gblo na Farao nuti mewo bena: Mede kuku, ne miave nunye la, ekema migblo na Farao

^a Wcn. 4, 6–10.
^b 47, 29, 30.

^d Hos. 13, 15.

^e 45, 8.

^f Wcn. 20, 25;
Sam. I. 9, 1. 2.

^g 49, 29.
^h 23, 16–20; 47, 30.

ⁱ 23, 16.

^k 25, 9.

^l 35, 29.

^m 46, 4.

beni: 5 bFofonye na meka atam ne bena, ne yeku la, ekema madi ye de yodo, si yede de Kanaan-nyigba dzi la me. Eyata mede kuku, mayi adadi fofonye, emegbe magatō agbo. 6 Farao do nu ne bena: Yi nadadi fofowò, abe alesi nēka atam ne ene! 7 Tete Yosef dze mo, be wòadadi fofoa. Eye Farao je subolawo katā kple enuti mewo kpakple Egipte-nyigba dzi megāwo katā yi kplii. 8 Eye Yosef femetowo katā, noviawo, kple fofoa femetowo katā yi kplii; negbe wo viwo, woje alēwo kple nyiwo ko wogblē de Gosen-nyigba la dzi. 9 Eye tasiadamwo kple sadolawo kplae yii ale bena, wonye ameha gāa de. 10 Esi wova do Gorenhatad, si le Yordan godola, wofa konyi nutonuto le afima, eye wowo yofe na wo fofoa nkeke adre. 11 Esi Kanaanto, siwo nye anyigba dzi nolawo, kpoyofewowo la le Gorenhatad la, wogblo bena: Afisia Egiptetowo wo yofe gāa de le. Eyata woyoa teje ma bena Abel-Mizraim, si le Yordan godola. 12 Eye viautusowo wo ne,^g abe alesi wòde se na wo ene. 13 Eye viawo tsae yi Kanaan, eye wodii de kpeto, si le Maxpela gble me, le Mamre kasa la me; agble, si Abraham fle le Efron Xitito si, be wòanye amedife ne. 14 Esi wòdi fofoa va la, Yosef kple noviawo kple amesiwo katā kpe de enu woadadi fofoa la, wogatō va Egipte.

Yosef de dzi fo na noviawo; efe ku.

15 Le wo fofo je ku megbe la Yosef noviwo le vovōm gblo bena: Dewohi Yosef alē fu mí, eye wòado vō, siwo katā miēwo de enu la, teje na mí. 16 Eye wodō ame do de Yosef gbo gblo bena: Hafi fofowò naku la, ede se gblo bena: 17 Ale miagblo na Yosef enye si: Mede kuku, tso noviwo wo je nuvō kple woje vodada ke wo; elabena wowo vō de nuwò. Eyata miēde kuku, tso miāfe nuvōwo ke mí, elabena miāwo hā miēsubōa fofowò je Mawu la. Tete Yosef fa avi le nya sia nuti. 18 Emegbe la noviawo nuto yi, eye wodze klo de ta agu ne gblo bena: Miāwo nye si, tso mí wo wò kluviwoe! 19 Eye Yosef do nu na wo bena: Migavō o! Alo Mawu

tefe melea? 20 Miawo miesusu vō de nyuie, ke ^aMawu trɔe wòzu nyuie, be yeawɔe axɔ ame gede de agbe, abe alesi miele ekpomi egbegbe ene. 21 Eyata migavō o, manyi mia kple mia viwo siaa! Ale wòfa akɔ na wo, eye wòde dzi fo na wo. 22 Eye Yosef kple fofoa femetɔwo tsi Egipte-nyigba dzi; eye Yosef xɔ je alafa deka kple ewo. 23 Eye Yosef nɔ agbe tso Efrayim je togbuiyɔviwo do; eye Maxir Manase vi hã dzi viwo le Yosef je agbenɔyi me.

^a 45, 5: Yes. 28, 29.

^b Heb. 11. 22.

^d Mo. II. 13, 19; Yos. 24. 32.

^e 30, 3.

24 Eye Yosef gblɔ na nɔviawo bena: Nye la mele kuku ge; ke Mawu aɔo ŋku mia dzi, eye wòakplɔ mi atso anyigba sia dzi ayi de anyigba, si ŋugbe wòdo na Abraham, Isak kple Yakob la dzi.^b 25 Tete Yosef na Israel je viwo ka atam, eye wògblɔ bena: Ne Mawu aɔo ŋku mia dzi la, ekema mitsɔ nye juwo hã tso afisia yii!^c 26 Esi Yosef xɔ je alafa deka kple ewo la, eku, eye wosi atike ne hetsɔe de aɔaka me le Egipte.

MOSE JE AGBALĒ EVELIA.

Israel-viwo tsi de dzi, eye wokpɔ xaxa le Egipte.

1 Israel viɔutsu, siwo kpe de Yakob ŋuti va Egipte la, je ŋkɔwo nye si; amesiame va kple efemetɔwo: 2 Ruben, Simeon, Lewi kple Yuda, 3 Isaxar, Zebulon kple Benjamin, 4 Dan, Naftali, Gad kple Aser. 5 ^gYakob je dzi-dzimeviwo katã le ame blaadre; ke Yosef ya tre Egipte vava. 6 Emegbe ^hYosef kple nɔviawo kple wo viwo katã ku. 7 Eye Israel-viwo dzi hele agbɔ som de dzi ŋutoŋuto, wokeke ta, eye woxɔ anyigba la dzi.ⁱ

8 Eye fia yeyea de du fia le Egipte, amesi menya naneke le Yosef ŋuti o. 9 Eye wògblɔ na efe dukɔ la bena: Mikpɔ da, Israel-dukɔ la sɔ gbɔ, eye wòsɛ ŋu wu mí. 10 Enyo, mina míadze aye de wo ŋuti, bena womagasɔ gbɔ de edzi o, eye ne ava dzɔ la, womagade míafe futɔwo dzi awɔ ava kpɛ mí ahaɔu le anyigba la dzi o. 11 Tete wotsɔ dzikpɔlawo do wo nu, bena woate wo de anyi, ne woawɔ ^kdo sesɛwo; eye wotu nudzradɔfɛwo na Farao, siwo nye Pitom kple ^lRamses. 12 Gake esi wole wo tem de anyi hã la, dzi-dzim ko wole de dzi, eye wole ta kekem, ale be wòde asi Israel-viwo vɔvɔ me. 13 Eye Egipte-tɔwo zi Israel-viwo dzi nublanuitɔe, be woawɔ do sesɛ. 14 Eye do sesɛ wɔwɔ na agbenɔnɔ ti wo; wonyã anyi, mè anyikpe, eye woawɔ agbledɔ fomevi vovovo, siwo

^f Mo. I. 46, 8.

^g Mo. I. 46, 27.

^h Mo. I. 50, 28.

ⁱ Do. 7, 17.

^k Mo. I. 15, 13.

^l Mo. I. 47, 11.

^m 8, 20.

ⁿ Do. 7, 20; Heb. 11, 23.

wozi wo dzi nublanuitɔe de asi na wo la.

15 Eye Egipte-fia de se na Hebritɔwo je vixela, siwo dometo deka ŋkɔ nye Sifra, eye evelia ŋkɔ nye Pua la bena: 16 Ne miele vi xem na Hebri-nyɔnua de, eye miekpɔ le viadzife bena, ŋutsuvie la, ekema miawui; ke nenyɛ nyɔnovie la, ekema mina wòanɔ agbe! 17 Ke vixelawo vō Mawu, eye womewɔ se, si Egipte-fia de na wo la dzi o, boŋ wona ŋutsuvia-wo nɔ agbe. 18 Tete Egipte-fia yɔ vixelawo vɛ, eye wòbia wo bena: Nukaŋuti miewɔ alea. eye miena ŋutsuviawo tsi agbe? 19 Vixelawo do ŋu na Farao bena: Hebri-nyɔnuwo mele abe Egipte-nyɔnuwo ene o, ke boŋ wosesɛ; kasiaa vixela nava wo gbɔ la, woawo ŋuto dzia vi la xoxo. 20 Ke Mawu wɔ nyuie na vixelawo. Eye dukɔ la dzi de dzi, eye wòsɛ ŋu. 21 Esi vixelawo vō Mawu ŋuti la, eyata wòna vi gede wo. 22 Emegbe Farao de se na efe dukɔ la katã bena: Ne Hebritɔwo dzi ŋutsuvi la, ekema mitsɔe fu gbe de Nil-tɔsisi la me, ke mina nyɔnuviwo katã nanɔ agbe.

Mose je dziɔzi.

2 Dutsua de tso Lewito la me de Lewi-nyɔnua de.ⁿ 2 Eye nyɔnu la fo fu dzi ŋutsuvi. Esi wòkpɔ bena, ^oedze deka la, eylae yleti etɔ. 3 Ke esi megate ŋu le eylam o la, etsɔ kusi, si wotsɔ

ada lãe, eye wõtree kple aɔ keɔ, emegbe la etsɔ devi la mlɔ me, eye wòkɔe dɔda de Nil-tɔsisi to le aflawo me. 4 Eye bɔvianyɔnu le adzɔge, bena yeakpɔ nusi ava dzɔ de edzi.

Mose je agbetatsi le nukuma de dzi kple enyinyi.

5 Tete Farao vinyɔnu va tsi le ge le Nil me. Ke egbo nyɔnuviwo le tsa dim le tɔa to. Kasiaa wòkɔ kusia de le aflawo dome da, eye wòdɔ efe dɔlanyɔnu da, be wòadatsɔe vɛ. 6 Esi wòvui la, ekpɔ nɔtsuvia de le avi fam le eme. Eye efe nu wɔ nublani nɛ wògblo bena: Dewo Hebri-nyɔnuviwo dometɔa de! 7 Tete nyɔnuviwo gblo na Farao je vinyɔnu bena: Nyemayi adayɔ Hebri-nyɔnuviwo de vɛ, bena wòana to devi la na wò oa? 8 Farao vinyɔnu la dɔ nu nɛ bena: Heyi! Tete nyɔnuviwo la yi dayɔ devi la dɔda vɛ. 9 Eye Farao vinyɔnu la gblo nɛ bena: Xɔ devi sia, eye nana noe nam, ekema mana adzɔ wò! Tete nyɔnu la xɔ devi la, eye wòna noe. 10 Esi nɔtsuvia tsi la, ekplɔe vɛ na Farao vinyɔnu la, eye wòxɔe wɔ viae hetso ŋkɔ nɛ bena Mose; elabena egblo be: Tɔ mee medee tsoe. 11 Esi Mose va tsi la, gbe deka eyi nyɔnuviwo gblo, eye wòkɔ, alesi wole woje dɔ sesɛ la wɔmi. Tete wòkɔ Egiptetɔa de le nyɔnuviwo Hebritɔa de fom.^h 12 Eye esi wòtsa nu mlamlamla mekpɔ amea deke o la, efo Egiptetɔa la wu, eye wòlo ke de edzi.ⁱ 13 Esi nu ke la, egayi, eye wòkɔ Hebritɔa de de eve le avu wɔm. Tete wògblo na amesi le ge dim la bena: Nukanuti nɛle nyɔnuviwo fom? 14 Ke eya dɔ nu bena: Amekae dɔ wò amegã kple vɔnudrɔla de mia nu? De nɛbe, yeawu nye hã, abe alesi nɛwu Egiptetɔa la enea? Tete Mose de asi vɔvɔ me, elabena ekpɔ bena, nya la di wose.^l

Mose si dzo le Egipte, eye wòde sr5.

15 Farao hã se nya la, eye wòle didim be, yeawu Mose. Ke Mose si le Farao nu heyi de Midiantowo je anyigba dzi, eye wòva bɔbɔ nɔ vudoa de to.^p 16 Eye vinyɔnu adre le Midian-nunɔla si, amesiwo va tsi du ge de lãwo je

^a 3, 1.

^b : 5, 20.

^c Mo. I. 29, 10.

^e 18, 3.

^f 3, 7.

^g Mo. I. 15, 19; 26, 3; 28, 13, 14.

^h Heb. 11, 24, 25.

ⁱ Do. 7, 24.

^k Do. 7, 30; Mo. V. 33, 6.

^l Do. 7, 27, 29, 35.

ⁿ Yos. 5, 15; Mo. I. 28, 17.

^o Mat. 22, 32

^p Heb. 11, 27.

towo me, bena woana tsi wo fofe fe alɛwo.^q 17 Eye alɛkplɔlawo va tutu wo de megbe. Ke Mose tsi tre xɔ na wo, eye "wòna woje alɛwo no tsi. 18 Esi wogbo va wo fofe Reguel gblo la, ebia wo bena: Nukanuti miegblo egbe kaba ale? 19 Wodɔ nu bena: Egiptenɔtsuvia de xɔ mi le alɛkplɔlawo si, eye wòdu tsi gɔ hã na miafe alɛwo wono. 20 Egblo na vinyɔnuviwo bena: Afika wòle? Nukanuti miegblo nɔtsuvia la de afima? Miyi dayɔe vɛ, ne wòadu nu! 21 Eye Mose lã bena, yeatsi nɔtsuvia la gblo, eye wòtsɔ vinyɔnu Zipora na Mose wòde. 22 Eye wòdzi nɔtsuvia nɛ, eye wòyɔ efe ŋkɔ bena Gersom; elabena egblo bena: Amedzro menye le dzronyigba dzi.^r

23 Esi etefe va didi la, Egiptefia ku. Eye Israel-viwo fa konyi le woje dɔ sesɛ la nu, eye wòdu gli. Eye woje gli, si wòdu, be woavo tso woje dɔ sesɛa me la. /de Mawu gblo. 24 Eye Mawu se woje konyifafa, eye wòdu ŋku nu, "si wòbla kple Abraham, Isak kple Jakob la dzi. 25 Eye Mawu kpɔ Israel-viwo je nublani, eye wòve wo nu.

Mawu dɔ Mose.

3 Eye Mose kpɔ toa Midian-nunɔla Yetro je alɛwo dzi. Gbe deka esi wòkplɔ alɛawo yi gbedzi la, eva Mawu je to Xoreb gblo. 2 Eye Yehowa je dɔla de edokui fia le dzobibi me le nuvea de me. Esi wòlɛ ŋku de enu la, ekpɔ bena, nuve la le bibim, gake mele fiafiã o.^s 3 Tete Mose gblo bena: Mate de enu, ne makpɔ nukpekpe gã sia da, nusi nɔtsuvia nuve la mele fiafiã o dɔ. 4 Ke esi Yehowa kpɔ bena, ele tetem va, be yeakpɔe da la, Mawu yɔe tso nuve la me bena: Mose, Mose! Edɔ nu bena: Nyee nye si! 5 Eye wògblo bena: Megate va afisia o, de wò atokotawo le afɔ; elabena anyigba, si dzi nɛle la, teje kòkòe!^t 6 Eyome egblo be: "Nyee nye fofowò je Mawu, Abraham je Mawu, Isak je Mawu kple Jakob je Mawu. Tete Mose tso nu tso mo, elabena ele Mawu kpɔkpɔ vɔm. 7 Eye Yehowa gblo

bena: Mekpɔ alesi wole nye duko tem de anyi le Egipte ken, eye mese wofe "yli, si wodo, be ye-
 woavo atso yewo dzikpolawo si me la; ē, menya wofe fukpekpe-
 wo. 8 Eye medi va, be made wo le Egiptetowo si me, eye makplo wo atso anyigba sia dzi ayi de anyigba, si nyo, eye wɔlolo la dzi, anyigba, si dzi notsi kple anyitsi bɔ do, afisi Kanaanitowo, Xiitowo, Amoritowo, Perizitowo, Xiwitowo kple Yebusitowo le. 9 Eye esi Israel-viwo fe yli di mese, eye mekpɔ, alesi Egiptetowo le fu wɔm wo la, 10 eyata mele dɔwɔm de Farao gbɔ, be nakplo nye duko Israel-viwo adzoe tso Egipte. 11 Ke Mose gbɔ na Mawu bena: "Ameka menye, be mayi Farao gbɔ, eye makplo Israel-viwo adzoe atso Egipte? 12 Eye wɔgbɔ bena: Manɔ anyi kpli wɔ! Eye esia anye dzesi na wɔ bena, nyee dɔ wɔ: Ne ɛkplɔ duko la dzoe tso Egipte la, ekema miasubɔ Mawu le to sia dzi.

13 Eye Mose gbɔ na Mawu bena: Ne meva Israel-viwo gbɔ, eye megbɔ na wo be: mia fofowo fe Mawu dɔm dɔ de mia gbɔ, eye woabiam bena: ɛnko dee hã la, aleke mado nu na woe? 14 Mawu gbɔ na Mose be: /, "Amesi menye, eyae menye," eye wɔgbɔ bena: Ale nagbɔ na Israel-viwo enye si: „Menye“ ye dɔm dɔ de mia gbɔ; 15 esia nye nye nko tegbee, eye nye nko sia dzi-dzimewo katã woayo. 16 Heyi, ne nabo Israel-viwo fe ame tsitsiwo nu fu, eye nagbɔ na wo bena: Yehowa, mia fofowo fe Mawu, Abraham fe Mawu, Isak fe Mawu kple Yakob fe Mawu la, de edokui fiam gbɔ bena: Medo nku mia dzi, eye mekpɔ nusi dzo de mia dzi le Egipte. 17 Eyata medo bena, made mi atso Egiptetowo fe tetedanyi la me akplo mi ayi Kanaanitowo, Xiitowo, Amoritowo, Perizitowo, Xiwitowo kple Yebusitowo fe anyigba dzi, afisi notsi kple anyitsi bɔ do. 18 Eye ne wodo to wɔ gbe la, ekema mia kple Israel-viwo fe ame tsitsiwo miayi Egipte-fia gbɔ, eye miagbɔ ne bena: "Yehowa, Hebritowo fe Mawu la, de edokui fia mí; eyata

na míaɔ nkeke etɔ fe mɔ ayi gbedzi, adamè nu na Yehowa mia Mawu la. 19 Gake menyae bena, Egipte-fia made mɔ na mi miadzo o, negbe deko woazi edzi hafi. 20 Mado nye asi da, eye matsɔ nye nukunuwo katã, siwo mawo le wo dome la, aɔee le mo na Egiptetowo; emegbe hafi woana miayi. 21 Eye mana Egiptetowo nave duko sia nu, bena ne miele dzodzo ge la, miayi asi gbɔloe o; 22 ke nyɔnu sia nyɔnu nabia klosalo kple sikanuwo kpakple avowo le efe afelika kple efe me medzrowo si, eye miatsɔ wo ado atsyɔ na mia viɔutsuwo kple mia vinyɔnuwo. Ale miaha Egiptetowo enye si!

Mawu dɔ mɔ Mose kple nukunu.

4 Mose dɔ nu gbɔ bena: Ne womexo nye nya dzi se o, eye womedo to nye gbe o, ke boɔ wogbɔ bena: Yehowa mede edokui fia wɔ o de? 2 Yehowa gbɔ ne bena: Nukae ma le asiwɔ? Edo nu bena: Atizotie. 3 Tete wɔgbɔ bena: Tsɔe fu gbe de anyigba! Esi wɔtsɔe fu gbe de anyigba la, ɛtro zu da; eye Mose si le enu. 4 Yehowa gbɔ na Mose bena: Do wɔ asi da nalè efe asike! Eye wɔdo efe asi da lèe; tete wɔgatro zu atizoti de esi. 5 Ekema woaxɔe ase bena, Yehowa, wo fofowo fe Mawu, Abraham fe Mawu, Isak fe Mawu kple Yakob fe Mawu lae de edokui fia wɔ. 6 Eye Yehowa gagbɔ ne bena: Tso wɔ asi fo de wɔ axatome! Eye wɔtsɔ efe asi fo de efe axatome. Esi wɔgadee da la, anyi fo de efe asi nuti fu tii. 7 Eye wɔgbɔ bena: Gagbugbɔ wɔ asi fo de wɔ axatome! Eye esi wɔgagbugbɔ efe asi fo de axatome, eye wɔgadee da la, kpo da, efe asi gazu abe efe nutilã susɔea ene. 8 Ne womexo wɔ nya dzi se o, eye womebu dzesi gbãto o la, ekema woaxɔ dzesi evelia dzi ase. 9 Ke ne womexo dzesi eve siawo hã dzi se o, eye womese wɔ gbe o la, ekema naku tsi le Nil-tɔsisi me ako de anyigba, eye tsi, si néku le Nil-tɔsisia me la, batro zu vu de anyigba. 10 Tete Mose gbɔ na Yehowa bena: Taflatse, Afeto,

a 2, 22.

b 11, 2, 3; 12, 25, 26; Mo. 1, 15, 14.

c 4, 10; Yes. 6, 5, 8; Yer. 1, 6.

e 7, 10.

f Nyad. 1, 4, 8.

g 6, 2, 3; Yes. 42, 8.

h 7, 17.

i 5, 1, 3.

^anyemenya nufọfo o, eye esia metso etsọ kple nyitsọ alo tso esime nède asi nufọfo me kple wò dola o, elabena nye ade metrona de nya nuti o. 11 Yehowa do nu nɛ bena: Ameka wɔ nu na ame? Ameka wɔ adetututo alo tokuno alo nukpala alo nkuagbatɔ? Alo menye nye Yehowa oa?^b 12 Heyi ko, makpe de nuwò najo nu, eye mafia nusi nagblo la wò.^d 13 Eye wògblo bena: Taflatse, Afeto, di amea de do boɔ. 14 Tete Yehowa do damedzoe de Mose nu gblo bena: Alo nyemenyae bena, nɔ-viwò Aron, Lewito la, nya nufọfo nyuie oa? Kpɔ da, egbona kpe wò ge, eye ne ekpɔ wò la, dzi adzɔe nuto. 15 Ekema najo nu kplii, eye natsɔ nyawo ade enu, eye nye la makpe de mia nu miafo nu, eye mafia nusi miawo la mi. 16 Eya najo nu kple dukɔ la de tewòfe, eye wòanye wò nu; ke wò la nana Mawu tefe nɛ.^f 17 Eye tso atizoti sia de asi, eya natsɔ awɔ dzesiawoe!

Mose gatɔ yi Egipte.

18 Eye Mose tɔ gbo va toa k'Yetro gbo, eye wògblo nɛ bena: Mele didim be, magbugbo ada-kpɔ nɔvinyewo da le Egipte be, wogale agbe mahã? Yetro do nu na Mose bena: Heyi faa! 19 Eye Yehowa gblo na Mose le Midian bena: Tso, gbugbo yi de Egipte, elabena k'amesiwo katã le didim be, yewoatsrɔ wò agbe la, woku. 20 Tete Mose tso srɔa kple 'via-wo do tedzi dzi, eye wòdze mo heyi Egipte-nyigba dzi; eye Mose tso Mawu fe atikplo la de asi. 21 Eye Yehowa gblo na Mose bena: Ne ède Egipte la, ekema nado nku nukunu, siwo katã mede asi na wò la dzi awɔ le Farao fe nku me; ke "nye la mana efe dzi-me nasè, bena made asi le dukɔ la nu woayi o. 22 Gblo na Farao bena: Ale Yehowa gblo esi: "Israel la nye ngogbevie! 23 Eyata mele gbogblom na wò bena: De asi le vinye nuti, ne wòava subom; ke ne egbe asidede le enu la, ekema 'mawu wò ngogbevi!

24 Le mo dzi, esi wova do dzefe la, Yehowa va, eye wòdi be, yeawui.^g 25 Tete Zipora tso 'kpe dadga de lã viautsu fe avanuyi

^a 3, 11; 6, 12, 30.

^b Ps. 94, 9.

^d Mat. 10, 19.

^e 3, 16.

^f 7, 1, 2.

^g 3, 18; 7, 16, 26; 8, 16; 9, 1, 13.

^h 3, 1.

ⁱ Dan. 3, 15.

^k Mat. 2, 20.

^l 18, 3, 4.

ⁿ 7, 3, 13; 8, 11, 15, 28; 9, 12, 35; 10, 1, 20, 27; 11, 10; 14, 4, 17.

^o 1, 7, 12.

^p Yer. 31, 9; Hos. 11, 1.

^r 11, 5; 12, 29.

^s Mo. 1, 17, 14; Yos. 5, 2.

da, eye wòtsɔe da de efe afɔ nu gblo bena: Duɔugbetɔsrɔ nɛnye nam. 26 Tete wòde asi le enu. Gbemagbe wògblo bena duɔugbetɔsrɔ le avatsotso la ta.

27 Eye Yehowa gblo na Aron bena: Yi dakpe Mose le gbea dzi! Tete wòyi dakpee le Mawu fe to la gbo, eye wògbugbo nu nɛ. 28 Eye Mose gblo Yehowa fɛnya, siwo katã ta wòdɔe do kple dzesi, siwo katã wòde esi la nɛ. 29 Esia megbe Mose kple Aron woyi, eye woyɔ Israel-viwo fe ame tsitsiwo katã fo ju. 30 Eye Aron gblo nya, siwo katã Yehowa de asi na Mose la; ke eya wɔ dzesiawo le dukɔ la fe nku me. 31 Esi dukɔ la se bena, Yehowa do nku Israel-viwo dzi, eye 'wòkpɔ wofo tetedanyi la, woxɔe se, eye wode ta agu hedo gbe da.

Mose le Farao nku me.

5. Emegbe Mose kple Aron woyi dagblo na Farao bena: Ale Yehowa, Israel fe Mawu la, gblo esi: "De asi le nye dukɔ la nuti, bena wòayi adadu nkekenyuie nam le gbedzi! 2 Farao do nu bena: Ameka 'nye Yehowa, ne mado to efe gbe ade asi le Israel-viwo nuti woayi? Nyemenya Yehowa la o, eye nyemade asi le Israel nuti wòayi hã o! 3 Wogblo bena: Hebritowo fe Mawu la de edokui fia mí. Na míazɔ nkeke etɔ fe azoli ayi gbedzi, ne míasa vo na Yehowa, mí Mawu la; ne menye nenem o la, adze mí dzi kple dovɔ alo yi. 4 Tete Egipte-fia do nu na wo bena: Mose kple Aron, nukanuti miele didim be, miade dukɔ la le wofo doa nu? Miheyi miafe do sesè la dzi! 5 Eye Farao gagblo bena: Kpɔ da, dukɔ la 'so gbo le anyigba la dzi tso, eye miedi be, woadzudzo wofo do la mahã?

Farao gate Israel-viwo de anyi wu.

6 Gbemagbe Farao de se na dukɔ la fe dɔdzikpolawo kple efe donunolawo bena: 7 Migana gbe dukɔ la, bena woade anyi me, amè anyikpewoe, abe alesi miwɔe vasede fifi ene o; ke boɔ woawo nuto nayi adadi gbe na wo dokui! 8 Gake kpe alesi nu womena vasede fifi la, mina woamée,

eye migade deke le edzi na wo o! Elabena kuvia wòm wole; eyata wole yli dom le gbogblòm bena: Míayi adasa vò na míafe Mawu. 9 Dò la nu nasē na wo, ale be dò gedē nano wo si, ne womagado to ameblenyawo o! 10 Tete dukò la je dɔdzikpɔlawo kple dɔnɔnɔlawo yi, eye wogblò na dukò la bena: Ale Farao dɔ enye si: Nyemegale gbe na ge mi azò o. 11 Mia nɔtɔwo miyi, ne miadi gbe na mia dokuì, afisi miakpɔe ale; ke womade míafe dɔ la dzi na mi o. 12 Tete dukò la kaka de Egipte-nyigba blibo la katà dzi, bena woadi gbe. 13 Eye dɔdzikpɔlawo fò du de wo nu gblò bena: Ele na mi be, miawu míafe gbesiagbe dɔ nu blibo, abe alesi miwɔna tsā, esime gbe nɔ mia si la ene. 14 Eye wojo Israel-vi, siwo Farao je dɔdzikpɔlawo tso dɔ dɔnɔnɔlawoe la, gblò na wo bena: Nukanuti miemé míafe anyikpe, siwo wodò na mi la, wu nu blibo etsò kple egbe, abe tsā ene o mahā? 15 Tete Israel-viwo je dɔnɔnɔlawo yi dafa konyi na Farao gblò bena: Nukanuti nèle wò dɔlawo wòm alea? 16 Womegale gbe nam wò dɔlawo azò o, gake wole gbogblòm na mí bena: mimé anyikpe! Azò wole míafom gò hā, eye wobu wò dukò la fɔvɔdalawoe. 17 Ke eya dɔ nu gblò bena: Kuviatowo, kuviatowo miemye! Eyata miele gbogblòm bena: Míayi adasa vò na Yehowa. 18 Miheyi míafe dɔ dzi; womana gbe mi o, gake ele na mi be, miamé anyikpe, abe alesi wodò na mi ene.

19 Eye wòsesē na Israel-viwo je dɔnɔnɔlawo be, woadagblò be, womade woje gbesiagbe kpeméme la dzi na wo o. 20 Esi wodzo le Farao gbò la, wokpe Mose kple Aron, amesiwo tsi tre di, be woado go wo. 21 Eye wogblò na wo bena: Yehowa adrɔ vɔnu mi, eye wòakpò me na mí. Elabena miena míede asi vevè me de Farao kple ejuti mewo, gò la miède yi asi na wo, be woatsò awu mí. 22 Tete Mose trɔ de Yehowa nu gblò bena: Afetò! Nukanuti nèhe vò sia va dukò la dzi? Nukata gò nédòm dɔ? 23 Elabena tso esime meva Farao gbò, eye

mejo nu le wò nkɔa me la, azò gò wòle nɔta sēm le dukò la nu; ke wò la mède dukò la kpò o.

Mose gaxò se yeye tso Mawu gbò.

6. Yehowa gblò na Mose bena: Azò àkpò nusi mele Farao wo ge. Àlò sesē ana wòade asi le wo nu, eye ^aalò sesē ana wòanyā wo atso efe anyigba dzi.

2 Eye Mawu fò nu kple Mose gblò nɔ bena: Nyee nye Yehowa! 3 Nyee de dokuinye fia Abraham, Isak kple Yakob ^babe Mawu nɔsēkatàtò ene; ke nyemede nye nkɔ ^dYehowa fia wo o. 4 Mebla nu kpli wo be, matsò Kanaan-nyigba, si dzi wonye amedzrowo le la, ana wo wòanye wo tɔ. ^c5 Eye azò mese Israel-viwo je konyi, si wofa le Egiptetowo je wo tetedanyi la nɔti, eye medo nkɔ nye nubabla la dzi. 6 Eyata gblò na Israel-viwo bena: Nyee nye Yehowa! Makplò mi le dɔ sesē, si wòm miele na Egiptetowo la nu, eye mana miavo atso míafe kluidò la me, eye mado nye alò da atso nɔsē gā ade mi. 7 Mawò mi mianye nye dukò, eye manye míafe Mawu, eye miadze sii be, nyee nye Yehowa, míafe Mawu, amesi kplò mi le dɔ sesē la nu tso Egipte. 8 Eye makplò mi ayi anyigba, ^esi nɔmekà atam dɔ be, matsò na Abraham, Isak kple Yakob la dzi. Nye Yehowa matsɔe na mi wòanye mia tɔ. 9 Eye Mose va gblò nyawo na Israel-viwo; ke woawo medo to Mose o, elabena womegale dzi dɔm de amea deke nu o, le dɔ sesē la ta. 10 Emegebe Yehowa gblò na Mose bena: 11 Yi dafò nu kple Farao, Egipte-fia bena: De asi le Israel-viwo nɔti woadzo le wò anyigba dzi. 12 Eye Mose dɔ nu na Yehowa bena: Esi Israel-viwo mele to dɔmem o la, aleke Farao adò to nye ^famesi nu menya fona na o la! 13 Tete Yehowa fò nu kple Mose kple Aron, eye wodò wo de Israel-viwo kple Farao, Egipte-fia gbò, bena woakplò Israel-viwo atso Egipte-nyigba dzi.

Dzidzimegalé.

14 Esiawo nye afehánuawo le woje fome la me. Ruben, Israel je ngogbevi, je viwo nye: Henox,

^a 11, 1; 12, 23.

^b Mo. I. 17, 1.

^c 3, 14, 15.

^e Mo. I. 12, 7.

^f Fia. I. 1, 21.

^g Mo. I. 22, 16;
Mo. V. 32, 40.

^h kp. 30; 4, 10.

ⁱ Mo. I. 34, 30.

Palu, Xezron kple Karmi; esiawo nye Ruben-hawo.^b 15 Simeon viwo nye: Yemuel, Yamin, Ohad, Yaxin kple Zoxar kpakple Saul, si nye Kanaan-nyɔnu je vi; esiawo nye Simeon-hawo. 16 Esiawo nye Lewi viwo je nkɔwo le woje dzidzime nu: Gerson, Kahat kple Merari; eye Lewi tsi xɔ je alafa deka kple blaetɔ vɔ adre.^c 17 Gerson viwo nye Libni kple Simei le woje dzidzime nu. 18 Kahat viwo nye: Amram, Yizhar, Xebron kple Uziel; eye Kahat tsi xɔ je alafa deka kple blaetɔ vɔ etɔ. 19 Merari viwo nye: Maxeli kple Musi; esiawo nye Lewi-hawo le woje dzidzime nu. 20 Eye Amram de tɛa Yoxebet, amesi dzi Aron kple Mose nɛ. Eye Amram tsi xɔ je alafa deka kple blaetɔ vɔ adre 21 Yizhar viwo nye: Korax, Nefeg kple Sixri. 22 Uziel viwo nye: Misael, Elzafan kple Sitri. 23 Eye Aron de Eliseba, Aminadab vinyɔnu, amesi nye Naxason nɔvinyɔnu, eye wɔdzi Nadab, Abihu, Eleazar kple Itamar nɛ. 24 Korax viwo nye: Asir, Elkana kple Abiasaf; esiawo nye Korax-hawo. 25 Eye Eleazar, Aron vi de Putiel vinyɔnuwo dometo deka, amesi dzi Pinexas nɛ. Ame siawo nye Lewi viwo je afehɔnuawo le woje fome la nu. 26 Esiawo nye Aron kple Mose, amesiwo Yehowa gbɔ na bena: Mikplɔ Israel-viwo je hawo dzo tso Egipte-nyigba dzi! 27 Amesiwo yi dagbɔ na Farao, Egipte-fia bena, yewoakplɔ Israel-viwo atso Egipte, wonye Mose kple Aron.

28 Esi Yehowa fo nu kple Mose le Egipte la, 29 Yehowa gbɔ na Mose bena: Nyee nye Yehowa! Yi dagbɔ nya, siwo katã magbɔ na wò la, na Farao, Egipte-fia. 30 Ke Mose gbɔ na Yehowa bena: Nu menya fona nam o; aleke awɔ Farao ado to nye gbe?"

Mose kple Aron wɔ nukunu le Farao nkɔ me.

7 Yehowa do nu na Mose bena: Mana nanye Mawu de Farao nu, eye nɔviwò Aron nanye wò nyanudela. 2 Gbɔ nya, siwo katã magbɔ na wò la, eye nɔviwò Aron nagbɔ na Farao be, wòade asi le Israel-viwo nu woadzo le

^a 4, 21.

^b Mo. I. 48, 9 v. 11.

^d 2, 18; 9, 14-29.

^e Kron. I. 5, 27-30; 6, 1-4.

^f 2, 1.

^g 4, 3.

^h Mo. IV. 16, 1.

ⁱ Mo. III. 10, 4.

^k 28, 1.

^l kp. 22; 2, 3, 14, 15; Tim. II. 3, 8.

^m Mo. IV. 25, 7.

ⁿ 4, 21.

^o 5, 1.

^p kp. 12.

^q 4, 16.

^r 4, 9.

eje anyigba dzi. 3 Ke nye la mana Farao je dzime nasɛ, bena mawɔ dzesi kple nukunu gedewo le Egipte-nyigba dzi. 4 Ke Farao mado to mi o, eye mado nye asi de Egiptetɔwo gbɔ, eye matsɔ nɔsɛ gã akplɔ nye amehawo, nye duko Israel-viwo atso Egipte. 5 Ekema Egiptetɔwo adze sii bena, nyee nye Yehowa, ne medo nye asi de Egipte dzi, eye mekplɔ Israel-viwo dzoe le wo dome. 6 Alesi Yehowa de se na Mose kple Aron la, nenema wowɔ. 7 Mose xɔ je blanyi, eye Aron xɔ je blanyi vɔ etɔ, esime wofo nu kple Farao.

8 Eye Yehowa gbɔ na Mose kple Aron bena: 9 Ne Farao abia nukunua de tso mia si la, ekema gbɔ na Aron bena: Tso wò atikplɔ da de Farao je nkɔ me! eye wòatɔ zu da gã de. 10 Tete Mose kple Aron woyi Farao gbɔ, eye wowɔ, abe alesi Yehowa de se na wo ene. Aron tso eje atikplɔ da de Farao kple eguti mewo je nkɔ me, eye wòatɔ zu da gã de. 11 Ke Farao hã yɔ nunyalawo kple afakalawo vɛ, eye Egiptetɔwo je akunyawɔlawo tso woje aye me nuwɔwɔwo wɛ nenemake. 12 Wo dometo desiade tso eje atikplɔ da de anyi, tete wotɔ zu da gãwo; ke Aron je atikplɔ lé woje atikplɔwo mi. 13 Gake Farao je dzime sɛ, eye medo to wo o, abe alesi Yehowa gbɔ ene.

Fulpekpe gbɔto: Tsi tɔ zu u.

14 Emegbe Yehowa gbɔ na Mose bena: Farao je dzime sɛ, eye wògbe asidede le duko la nuti. 15 Yi Farao gbɔ ndi kanya; kpɔ da, ayi tɔ la nu, eye natsɔ atikplɔ, si zu da la, de asi adado goe le Nil-tɔsisi la to. 16 Eye nagbɔ nɛ bena: Yehowa, Hebri-tɔwo je Mawu la, dom do de gbɔwò, be yeagbɔ na wò bena: De asi le nye dukɔa nuti, ne wòadasubom le gbedzi! Ke medo to vasede fifi o. 17 Ale Yehowa gbɔ esi: Esia natsɔ anyae bena, nyee nye Yehowa. Matsɔ atikplɔ, si le asinye la, afo Nil-tɔsisi me tsia dzi, eye wòatɔ zu u. 18 Eye lã, siwo le Nil me la, laku, eye tɔ la ade asi nɔvɛ me, ale be Egiptetɔwo anyɔnu tɔa me tsi nono. 19 Tete Yehowa gbɔ na Mose

bena: Gblɔ na Aron bena: Tso wò atikplɔ, eye nado wò asi ^bde Egiptetɔwo fe tsiwo dzi; de woje tɔsisiwo, tɔruwo, tawo kple tsi-
tefewo katã dzi, bena woatrɔ zu vu, eye vu nano Egipte-nyigba blibo la katã dzi le goewo kple zewo me. 20 Eye Mose kple Aron wɔ, abe alesi Yehowa de se na wo ene. Eye wòtso efe atikplɔ fo Nil me tsi la dzi le Farao kple enuti mewo fe ŋku me; tete tsi, siwo katã le Nil me la, trɔ zu vu. 21 Eye lã, siwo katã le Nil me la, ku, eye tɔ la de asi vevɛ me, ale be Egiptetɔwo megate ŋu no Nil me tsi o. Eye vu le Egipte-nyigba dzi afisiafi. 22 Ke /Egiptetɔwo fe akunyawɔlawo tso woje aye me nuwɔwɔwo wɛe nenema ke. Eye Farao fe dzime sɛ, eye meɔ to wo o, abe alesi Yehowa gblɔ ene. 23 Tete Farao trɔ yi afe me, eye meɔ toe na wo o. 24 Eye Egiptetɔwo de vudowo de Nil ŋu, bena woakpɔ tsi ano, elabena womete ŋu no tɔa me tsi la o. 25 Esi Yehowa gblɛ Nil me tsia la, etsi nenema ŋkeke adre sɔŋ.

Etsɔ fukpekpe evelia do ɔɔdzi ne.

26 Eyome Yehowa gblɔ na Mose bena: Yi Farao gbɔ, eye nagblɔ ne bena: Ale Yehowa gblɔ esi: ^aDe asi le nye dukɔ ŋu, bena wòadɔsubɔm! 27 Ke ne egbe asidede le enu la, ekema mana akpɔkplɔwo nade fu na mi le wò anyigba blibo la katã dzi. 28 Eye Nil-tɔsisi la adzi akpɔkplɔwo, eye woado ava afewò me, ayi de wò xɔgã me kple wò aba dzi; ayi de ŋuwò mewo kple dukɔ la fe xɔwo me, eye woage de wò abolokpowo kple amɔwɔzewo me. 29 Gɔ la akpɔkplɔawo ata le wò nuto, wò dukɔ la kple ŋuwò mewo katã nuti.

Fukpekpe evelia: akpɔkplɔwo.

8 Eye Yehowa gblɔ na Mose bena: Gblɔ na Aron be: Do wò asi kple atikplɔ de tɔsisiwo, tɔruwo kple tawo dzi, eye nahe akpɔkplɔwo ava Egipte-nyigba la dzi! 2 Tete Aron do efe asi de Egiptetɔwo fe tɔwo dzi, eye akpɔkplɔwo do hexɔ Egipte-nyigba la dzi. 3 Ke afakalawo hã tso woje aye me nuwɔwɔwo wɛe nenema, eye wohe akpɔkplɔwo va

^a 7, 11.

^b Nyad. 11, 6.

^d kp. 24; 9, 28; 10, 17.

^e 9, 14; 15, 11.

^f kp. 11.

^g 5, 1.

^h 4, 21.

ⁱ 9, 11.

^k 14, 25.

^l 4, 21.

Egipte-nyigba la dzi.^a 4 Tete Farao yɔ Mose kple Aron vɛ, eye wògblɔ be: ^dMide kuku na Yehowa, bena wòana mía kple nye dukɔ la mía kple gbɔdzɛ tso akpɔkplɔawo si me, ekema made asi le dukɔ la nuti, bena woadɔsa vɔ na Yehowa. 5 Mose do ŋu na Farao bena: Ele asiwò me! Yekayie made kuku la de wò nuto, ŋuwò mewo kple wò dukɔ la ta, bena akpɔkplɔawo nadzo le ŋuwò kple afewò me, eye woasusɔ de Nil ko me? 6 Edo ŋu be: Etsɔ! Eye wògblɔ be: Ava me, abe alesi nɛdi ene, bena nanyae be, 'amea deke mede Yehowa, mía Mawu la nu o. 7 Wò nuto kple wò afe, ŋuwò mewo kple wò dukɔ la mia kple gbɔdzɛ tso akpɔkplɔwo si me, negbe Nil me ko woasusɔ do. 8 Esi Mose kple Aron wodzo le Farao gbɔ la, Mose do gbe da na Yehowa le akpɔkplɔ, siwo wòkplɔ fu Farao la nuti. 9 Eye Yehowa wɔ Mose fe nya la dzi, eye akpɔkplɔ, siwo le afewo me, xɔxɔnuwo kple agblewo me la, ku. 10 Eye wolo wo li kɔ gagãwoe, eye anyigba la katã dzi va vevɛ ge kũ. 11 Ke esi Farao kɔ bena, yekpɔ gbɔdzɛ la, esɛ efe dzime, eye meɔ to wo o, abe alesi Yehowa gblɔ ene.^h

Fukpekpe etɔlɔ: mūwo.

12 Tete Yehowa gblɔ na Mose bena: Gblɔ na Aron be: Tso wò atikplɔ, eye nafo ke me le anyigba dzi, ekema atrɔ zu mūwo de Egipte-nyigba blibo la katã dzi. 13 Eye wòwo nenema. Aron do efe asi kple atikplɔ da, eye wòfo ke me le anyigba dzi. Tete mūwo do de amewo kple lãwo ŋu; ke, siwo katã le anyigba dzi la, trɔ zu mūwo de Egipte-nyigba blibo la katã dzi. 14 Eye afakalawo hã tso woje aye me nuwɔwɔwo wɛe nenema, be wohe mūwo vɛ, ke womete ŋui o. Eye mūawo no amewo kple lãwo ŋu. 15 Eye afakalawo gblɔ na Farao bena: ^kEsia la Mawu fe asibidee! Ke Farao fe ^ldzime sɛ, eye meɔ to wo o, abe alesi Yehowa gblɔ ene.

Fukpekpe enella: togbatowo.

16 Emegbe Yehowa gblɔ na Mose bena: Yi Farao gbɔ ŋdi kanya, ne eyi tɔa nu la, eye na-

gblɔ nɛ bɛna: Ale Yehowa gblɔ esi: "Ɖe asi le nye dukɔ la ɲuti, bɛna wɔdɔdasubɔm! 17 Ke ne ɛgbe asidede le nye dukɔa ɲu la, eke- ma mana togbatowo nava ɔ wɔ ɲuto, ɲuwɔ mewo kple dukɔ la dome, eye woava afewɔ me; Egiptetowo fe xowo me kple anyigba, si dzi wotsi tre ɔ gɔ hã ayɔ fũ kple togbatowo. 18 Gbemagbe made Gosen-nyigba, si dzi nye dukɔ le la, ie eme, eye togbatoawo made afima o, bɛna nanyae be, 'nyee nye Yehowa le anyigba la dzi. 19 Eye made vovo nye dukɔ kple wɔ dukɔ dome; etsɔe dzesi sia ava me! 20 Eye Yehowa wɔ nenema; tete togbato gedɛ fũ va Farao fe afe kple ɛɲu mewo fe xowo me kpakple Egipte-nyigba blibo la dzi, eye togbatoawo gblɛ anyigba la. 21 Eye Farao yɔ Mose kple Aron vɛ, eye wɔgblɔ na wo be: Enyo, midasa vɔ na mia Mawu la le anyigba sia dzi! 22 Mose ɔ ɲu bɛna: Menyo bɛna, miawɔ nenema o, elabena nusi nyɔa ɲu na Egiptetowo la, tsɔ ge miála asa vɔ na Yehowa, miála Mawu la. Azo ne mietsɔ nusi nyɔa ɲu na Egiptetowo le woƒe ɲku me la, ɔ de womafu kpe mí oa?" 23 Miaso ɲkeke etɔ fe mɔ ayi gbedzi, ne miása vɔ na Yehowa, miála Mawu la le afima, abe alesi wɔde se na mí ene. 24 Farao gblɔ bɛna: Made asi le mia ɲu, be miadasa vɔ na Yehowa, mia Mawu la le gbedzi, ke deko migayi didife akpa o. Eye miade kuku ɔ nye hã tanye. 25 Mose ɔ ɲu bɛna: Ne menya dzo le gbɔwɔ ko, made kuku na Yehowa, bɛna wɔana togbatoawo nadzo le Farao kple ɛɲu mewo kpakple dukɔ la dome etsɔ; deko Farao megablem agbe asidede le dukɔ la ɲu, be womagayiadasa vɔ na Yehowa o! 26 Tete Mose dzo le Farao gbɔ, eye wɔde kuku na Yehowa. 27 Eye Yehowa wɔ Mose fe nyawo dzi, eye wɔde togbatoawo ɔa le Farao kple ɛɲu mewo kpakple dukɔ la dome, ale be deka hã hã megasuso ɔi o. 28 Ke Farao sɛ eƒe dzime fifia hã, eye mede asi le dukɔ la ɲu woyi o.

Fukpekpe atɔli: ɔvɔ5.

9 Tete Yehowa gblɔ na Mose bɛna: Yi Farao gbɔ, eye na-

a 5, 1.

b 5, 1.

d 3, 20.

e 7, 5.

f 4, 21.

g Mo. I. 43, 32.

h Mo. V. 28, 27.

i 3, 18.

k Nyad. 16, 2.

l kp. 4.

m 4, 21.

n kp. 8.

r 4, 21.

s 8, 6.

gblɔ nɛ bɛna: Ale Yehowa, Hebritowo fe Mawu la, gblɔ esi: "Ɖe asi le nye dukɔ la ɲu, bɛna wɔdɔdasubɔm! 2 Ke ne ɛgbe asidede le wo ɲu, eye nɛgalɛ wo ɔ anyi la, 3 ekema "Yehowa fe asi alɛ wɔ lãha, siwo le gbedzi, eye adza sesɛa ɔ afo sɔwo, tedziwo, kposɔwo, nyiwo kple alɛwo. 4 Ke Yehowa ade vovo Israel-viwo fe lãwo kple Egiptetowo tɔ dome, eye lã, siwo nye Israel-viwo tɔ la, dome deke maku o. 5 Eye Yehowa ɔ ɲkeke gblɔ bɛna: Etsɔ Yehowa ana nu sia ava anyigba la dzi. 6 Esi ɲu ke la, Yehowa na wɔva me. Eye Egiptetowo fe lãwo katã ku; ke Israel-viwo fe lãwo dome deka hã meku o. 7 Eye Farao ɔ amewo ɔa, eye wokpɔ bɛna, Israel-viwo fe lãwo dome deka hã hã meku o. Ke Farao fe dzimesɛ, eye mede asi le dukɔ la ɲuti woyi o.

Fukpekpe adelia: fofoe.

8 Emegbe Yehowa gblɔ na Mose kple Aron bɛna: Miɔe kpo me dzɔble ɔe miɔfe asiɔlowo me, eye Mose nahlɛe ɔe ya me le Farao fe ɲku me; 9 ekema azu vuvu akaka ɔe Egipte-nyigba blibo la katã dzi, eye wɔatɔ zu hfofoe, siwo me dɔvɔ aɔo, ɔe amewo kple lãwo siaa ɲu, le Egipte-nyigba blibo la katã dzi. 10 Eye wode kpo me dzɔble la heva tsi tre ɔe Farao fe ɲku me, eye Mose tsɔe hlɛ ɔe ya me; tete wɔtɔ zu kfofoe, siwo me dɔvɔ ɔo, ɔe amewo kple lãwo siaa ɲu. 11 Ke afakalawo mete ɲu nɔ te ɔe Mose nu o, le fofoeawo ta, elabena fofoeawo te afakalawo hã abe Egiptetowo katã ene. 12 Eye Yehowa na Farao fe dzime sɛ, eye mede to wo o, abe alesi Yehowa gblɔ na Mose ene."

Fukpekpe adrelia: tsikpe.

13 Eyome Yehowa gblɔ na Mose bɛna: Yi Farao gbɔ ɲdi kanya, eye nagblɔ nɛ be: Ale Yehowa, Hebritowo fe Mawu la, gblɔ esi: Ɖe asi le nye dukɔ la ɲuti, bɛna wɔdɔdasubɔm! 14 Ne menye nenem o la, malɔ nye fuwɔamewo katã atɔ ɔe wɔ ɲuto, ɲuwɔ mewo kple dukɔ la dzi, bɛna nanyae be, 'amea deke mede nunye le anyigba blibo la katã dzi o. 15 Elabena mate

nu adonye asi da atso dovō agblē wò nuto kple wò dukō, ale be natsrō le anyigba la dzi xoxoxo hafi; 16 gake meglē wò di vasede fifi, bena made nye nusē afia wò, eye woakafu nye nko le anyigba blibo la katā dzi.^a 17 Ke ne egagbe asidede le nye dukōa nu la, 18 ekema mana bkpetsi gāwo nadza etsō wōale siawo, esiwo togbe medza de Egipte-nyigba dzi kpō o vasede fifi, tso esime wodo egome anyi. 19 Eyata do woadzra wò lāha kple wò nusianu, si le gbedzi la do, elabena ame kple lā, siwo katā gale gbedzi, eye womeyi xō me o la, kpetsi la adza de wo dzi, eye wōawu wo. 20 Eye Farao nuti mewo dometo, si ke Yehowa fe nya la tso dzika fo na la, na wokplo efe dolawo kple lāhawo si yi xō mee. 21 Ke amesi ke mebu Yehowa fe nya la o la, gblē efe dolawo kple lāhawo de gbedzi. 22 Tete Yehowa gblō na Mose bena: Do wò asi de dzifo, bena kpetsi nadza de Egipte-nyigba blibo la katā dzi, de amewo kple lāwo siaa kpakple agblemenuwo katā dzi le Egipte-nyigba la dzi! 23 Eye Mose do efe atikplo de dzifo, tete Yehowa na dzi de gbe, eye ^ekpetsi dza, eye dzi ke dzo de anyigba la dzi; eye Yehowa na kpetsi dza de Egipte-nyigba la dzi. 24 Kpetsia le dzadzam, eye dzi le dzo kem de eme edziedzi; kpetsia nu sē nuto, eye etogbe medza de Egipte-nyigba blibo la katā dzi kpō o, tso esime amewo va edzi. 25 Eye kpetsia gblē nusianu, si le gbedzi, le Egipte-nyigba blibo la katā dzi hewu amewo kple lāwo siaa, eye kpetsia gblē agblemenuwo katā, eye wōfe gbetiwo katā. 26 Negbe Gosen-nyigba, si dzi Israel-viwo le ko, dzi kpetsia deke mede o. 27 Tete Farao do wodayo Mose kple Aron va, eye wōgblō na wo bena: ^hMeda vo! Yehowa to dzo, ke mia kple nye dukō la to medzo o. 28 Midade kuku na Yehowa, bena wōana dzidegbe kple kpetsi la nu natso; ekema made asi le mia nu, eye miaganō afisia o. 29 Mose do nu ne bena: Ne menya do le dua me ko la, make nye abowo

^a 7, 3; 14, 4;
Ro. 9, 17.

^b Hi. 28, 22.

^d 4, 21.

^e Nyad. 16, 21.

^f 6, 2-7.

^g 5, 3.

^h 10, 16.

ⁱ 8, 4.

me na Yehowa, bena dzidegbe la nu natso, eye kpetsia nadzudzo dzadza, ne nanyae be, Yehowa to enye anyigba la. 30 Ke menya be, wò nuto kple nuwò mewo miele Yehowa Mawu vōm hade o. 31 Eye deti kple moli gblē, elabena moli di, eye deti fo se. 32 Ke lu kple bli ya meglē o, elabena womekpō mie hade o. 33 Eme-gebe Mose dzo le Farao gbō, eye esi wòdo le dua mé la, eke efe abowo me na Yehowa; tete dzidegbe kple kpetsi la nu tso, eye tsi dzudzo dzadza de anyigba la dzi. 34 Ke esi Farao kpō bena, tsidzadza, kpetsi kple dzidegbe la nu tso la, egayi nu vō wōwō dzi, eye eya kple enu mewo sē wofo dzime. 35 Eye Farao fe dzime sē, eye mede asi le Israel-viwo nu o, abe alesi Yehowa gblō to Mose dzi ene.^d

Fukpekpe enyllia: vetsuviwo.

10. Emegbe Yehowa gblō na Mose bena: Yi Farao gbō, elabena nyee na eya nuto kple enu mewo fe dzime sē, bena mawo nye dzesi siawo le wo dome; 2 eye bene nava xlē nusiwo mewo Egiptetowo kple dzesi, siwo mewo le wo dome la, afia viwòwo kple wò togbuiyoviwo, bena miadze sii be, /nyee nye Yehowa. 3 Tete Mose kple Aron woyi Farao gbō, eye wogblō ne bena: Ale Yehowa, ^gHebritowo fe Mawu la, gblō esi: Zi nenie gō nagbe be, yemabobo dokuiwò nam oa? De asi le nye dukō la nuti, bena wōadasubom! 4 Ke ne egbe asidede le nye dukō nu la, ekema mana vetsuviwo nava wò anyigba dzi etsō. 5 Eye woanyē atsyō anyigba blibo la katā dzi, ale bena anyigba magadze o; woadu nu mamlea, siwo kpetsia tso di na mi la, eye woadu miafe ati, siwo gadze le gbe me la. 6 Eye woayi de wò xowo, nuwò mewo fe xowo kple Egiptetowo katā fe xowo me tañ, nusi tefe fofowòwo kple togbuiwòwo mekpō kpō vasede fifi, tso esime wova anyigba la dzi o. Tete wòtro dzo le Farao gbō. 7 Eye Farao nu mewo gblō ne bena: Zi nenie gō ame sia anye mō anō mia dem? De

asi le ameawo nu, be woadasubo Yehowa, wofe Mawu! Mèle ekpom, hade be, Egipte le gbagbām oa? 8 Tete wogagbugbo Mose kple Aron va Farao gbo, eye wògblo na wo bena: Miheyi dasubo Yehowa, mia Mawu la! Ameka kple amekawoe le yiye ge? 9 Mose do nu bena: Miele mia viwo kple miafe amegā dediwo kplɔ ge de asi; miele mia vɔnɔnuwo kple mia vinyɔnuwo, miafe alēwo kple miafe nyiwo kplɔ ge de asi; elabena ɔnkekenyuie du ge miyina na Yehowa. 10 Edo nu na wo bena: Yehowa nadi na mi! Made asi le mia kple mia viwo siaa qua? Nyatefee, miedɔ vɔ de tame. 11 Gbede! Dutsuwo ko nayi adasubo Yehowa, elabena alea miedi! Eye wonyā wo dzo le Farao gbɔe.

12 Eye Yehowa gblɔ na Mose bena: Do wò asi de Egipte-nyigba dzi, be nakplɔ vɛtsuviwo vɛ, ne woava Egipte-nyigba dzi adugbe, siwo katā le anyigba dzi kpa-kple nusianu, si ɛkpetsia tso di la. 13 Tete Mose do efe atikplɔ de Egipte-nyigba dzi, eye Yehowa na yedzefeya fo de anyigba la dzi nkeke blibo la katā kple zā blibo la katā, eye esi nu ke la, yedzefeya la kplɔ vɛtsuviwo vɛ. 14 Eye vɛtsuviawo fo de Egipte-nyigba blibo la katā dzi, eye wodze de anyigba la fe afisiafi tantan; wo togbe meva kpɔ o, eye magava alea hā akpɔ o. 15 Eye wonyē tso anyigba blibo la katā dzi, ale bena anyigba megale dzedzemo; wodugbe me nu miemiewo katā kple kutsetse, siwo kpetsia tso di, eye angba mumūa deke megale atiwo kple gbe me nu miemiewo dzile Egipte-nyigba blibo la katā dzi o. 16 Tete Farao na woyɔ Mose kple Aron vɛ kaba, eye wògblo bena: ɔMeda vo de Yehowa, mia Mawu la, kple mia nuti. 17 Eyata mitsɔ nye vodada la kem fifia hā, eye ɔmide kuku na Yehowa, mia Mawu la, de tanye, bena wòade ku sia da le dzinye! 18 Tete wòdzo le Farao gbo, eye kwòdo gbe da na Yehowa. 19 Eye Yehowa na yetodofeya sesēa de fo, eye wòlɔ vɛtsuviawo de nu dakɔ de Avafu la

a 4, 21.

b 5, 1.

d kp. 10.

e 9, 32.

f 4, 21.

g 9, 27.

h 8, 4; Sam. I. 12, 19.

i 8, 21, 22.

k Mo. IV. 11, 2.

me, ale be vɛtsuviawo dometɔa deke megatsi Egipte-nyigba la fe afia deke o. 20 Ke Yehowa na Farao fe dzime sē, eye mede asi le Israel-viwo nuti woyi o.^a

Fukpekpe asiekellia: viviti.

21 Eye Yehowa gblɔ na Mose bena: Do wò asi de dzifo, bena viviti nado de Egipte-nyigba blibo la katā dzi, ale bena woate nu ali asi viviti la nu. 22 Tete Mose do efe asi de dzifo, eye viviti tsiditsidia de do de Egipte-nyigba blibo la katā dzi nkeke etɔ sɔn. 23 Anea deke mete nu kpɔ nɔvia o, eye anea deke mete nu dzo le enɔfe o nkeke etɔ sɔn. Ke kekeli le Israel-viwo katā fe nɔfewo. 24 Eye Farao yɔ Mose vɛ gblɔ bena: Miheyi dasubo Yehowa la! Miafe alēwo kple nyiwo natsi anyi, ke ɔmia visuewo nayi kpli mi. 25 Mose do nu bena: Ele be, wò nuto hā natsɔ vɔsalā kple numelā na mi, bena mɔatsɔ wo ana Yehowa, mia Mawu la! 26 Ke miakplɔ miafe lāwo hā de asi, afɔkli gɔ hā matsi anyi o; elabena woawo fe de tso ge mɔala asubo Yehowa, mia Mawu lae. Mienya nusi tso ge mɔala asubo Yehowa hade o, vasede esime mɔado afima hafi. 27 Gake Yehowa na Farao fe dzime sē, eye melɔ be, yeade asi le wo nu o. 28 Eye Farao gblɔ ne bena: Te da le gbonye! Kpɔ nyuie, bena nagava nye nku ta azo o, elabena gbesigbe nagava nye nku ta la, ku ke naku! 29 Mose do nu bena: Yoo, wòe fo nu loo! Nyemegale wò nku ta va ge azo o.

Dzadzrado bena gododo tso Egipte.

11. Eye Yehowa gblɔ na Mose bena: Esuso fuwɔame deka mahe ava Farao kple Egiptetɔwo dzii; emegbe la ade asi le mia nu miadzo le afisia. Ke menye asi ko wòade le mia nu o; boɔ anyā mi atso afisia. 2 Eyata gblɔ na dukɔ la bena: ɔDutsu sia nutsu kple nyɔnu sia nyɔnu nabia klosalo kple sikanuwo le efe afelika si! 3 Eye Yehowa na Egiptetɔwo ve dukɔ la nu, eye Farao nu mewo kple efe dukɔ la bu Mose nuto le Egipte-nyigba dzi.

Dadzidodo na Egiptetowo kple fukpekpe ewolia.

4 Eye Mose gblɔ be: Ale Yehowa gblɔ esi: Le zā titina la mele Egipte-nyigba me to ge ayi, 5 eye^a ngɔgbeviwo katā aku le Egipte-nyigba dzi, tso Farao je ngɔgbevi, si ava nɔ efe zi dzi la dzi vasede kosi, si le tɛfo, je ngɔgbevi kpakple lāwo je ngɔgbeviwo katā dzi. 6 Eye nublanuiyili adi le Egipte-nyigba blibo la katā dzi, esi togbe meva kpɔ o, eye magava hā akpɔ o. 7 Ke avū mawò de ame alo lā nu le Israel-viwo katā dome o, bena mianyaɛ be, Yehowa ^dde vovo Egiptetowo kple Israel-viwo dome. 8 Emegbe n̄utiwò me siawo katā ava gbɔnye, eye woade ta agu nam agblɔ bena: Wò n̄uto kple amesiwo katā le nuwò la, miyi! Emegbe hafi madzo. Eye wòdzo le Farao gbɔ kple dziku gā n̄uto. 9 Eye Yehowa gblɔ na Mose bena: Farao maɔ to mi o, bena nye nukunuwo nasɔ gbɔ le Egipte-nyigba la dzi. 10 Eye Mose kple Aron wowɔ nukunu siawo katā le Farao je n̄ku me; ke Yehowa na Farao je dzime^e sē, eye mede asi le Israel-viwo nu wodzo le efe anyigba dzi o.

Dutitolēvi la.

12. Eye Yehowa gblɔ na Mose kple Aron le Egipte-nyigba dzi bena: 2 Yleti sia nanye veviɛto na mi, eya nanye yleti gbãto na mi le fe la me. 3 Migblɔ na Israel-viwo fe ha blibo la katā bena: Le yleti sia fe n̄keke ewolia dzi la n̄utsu sia n̄utsu nalé alēvi deka; afe sia afe, si me afehánua le la, nalé alēvi deka. 4 Ke ne afea de me tɔwo mesɔ gbɔ ate nu adu alēvi deka o la, ekema woakpe de woje afelika, si te de woje afe nu la n̄uti, alesi woasɔ gbɔ, be alēvi deka nade wo nu. 5 Lātsui, si sɔ blibo, eye wòxɔ fe deka la, mialé; mitiae le alēwo alo gbɔwo dome. 6 Eye miadzrae dɔ vasede yleti sia fe n̄keke wuienelia dzi, eye Israel-viwo fe ha blibo la nawui le fiē me. 7 Eye woatsɔ ou la fe de asisi de xɔ, siwo me wole edu ge le la, fe vɔtrutiawo kple eve kpakple etameto n̄uti.

^a 4, 23.

^b Yes. 52, 12.

^d 2, 4, 26.

^e Mo. IV. 32, 4.

^f Heb. 11, 28.

^v 4, 21.

^h 13, 7.

ⁱ 13, 4.

^k Mo. III. 22, 20.

^l kp. 13, 22.

8 Woamè lā la adu le zā ma me, eye woatsɔ abolo maɔamavā kple ama veve adoe. 9 Migadui mumū alo adae hafi o; ke boɔ miamée dɔ nogo, eye ta kple afowo nanɔ enu. 10 Migagblē deke di nu nake de edzi o, eye esi tsi anyi nu ke de dzi la, mitɔ dzoe. 11 Ale mianɔ hafi adui enye si: Mibla miafe aliwo dzi, eye mido atokotawo de afɔ; milé atizatiwo de asi, eye midui babe sisilawo ene; elabena Yehowa je n̄utitoton̄kenyuiɛ ye. 12 Elabena mele Egipte-nyigba dzi to ge le zā ma me, eye mawu amewo kple lāwo je ngɔgbeviwo le Egipte-nyigba la dzi; eye ^cma-de nye n̄usē afia Egipte-trɔwo katā hā, nye Yehowa! 13 Eye /ou, si anɔ xɔ, siwo me miele la nu la, ade dze si mi; elabena ne mekpɔ oua la, mato mia n̄uti, eye fuwoamea deke magblē mi, ne me yina Egiptetowo wu ge o. 14 D̄keke sia nanye n̄kudodzigbe na mi, eye mianɔ edum na Yehowa; wòanye dodo na miafe dzidzimeviwo, be miadui tegbee. 15 D̄keke adre sɔɔ mianɔ abolo maɔamavā dum; tso n̄keke gbãto dzi ke miade amowo vavā da tso miafe xɔwo me, elabena amesi ke agadu abolo vavā tso n̄keke gbãto dzi vasede n̄keke adrelia dzi la, woadee da le Israel-viwo dome.^h 16 Le n̄keke gbãto dzi miawɔ takpekpe kɔkɔea de, eye le n̄keke adrelia dzi hā miawɔ takpekpe kɔkɔea de. Migawɔ dɔa deke le wo dzi o, negbe nusi amesiame adu la, eya ko miada. 17 Midɔ n̄ku abolo maɔamavā la dzi, elabena gbemagbe mekpɔ miafe amehawo tso Egipte-nyigba dzi. Eyata midɔ n̄ku n̄keke sia dzi, be wòanye dodo na miafe dzidzimeviwo tegbee! 18 Le yleti gbãto me, tso yleti la fe n̄keke wuienelia fe fiē miadze abolo maɔamavā dudu gome vasede yleti la fe n̄keke blave vɔ dekelia fe fiē. 19 D̄keke adre sɔɔ womakpɔ amowo vavā le miafe xɔwo me o; elabena amesiame, si adu abolo vavā la, woadee da le Israel-viwo fe ha me, edanye amedzro alo dumevi o. 20 Migade nu abolo vavāa deke nu o, eye afisiafi, si miele la, miadu abolo maɔamavā sɔɔ.

21 Eye Mose yɔ Israel-viwo fe ame tsitsiwo katã ve, eye wògblo na wo be: Miyi dalé alé de miafe afewo nu, eye miawui hena nutitotonkenyue la! 22 Eye mitsɔ isop babla nyrɔ de ou, si le ze me la me, eye miatsɔ ou, si le zea me la, asisi de vɔtruti eveawo kple etameto nuti. Ke mia dometɔa deke megado go le xɔ me de vɔtru nu, vasede nu nake o! 23 Elabena ne Yehowa yina Egip-tetɔwo gblé ge, eye wòkpɔ ou, si le vɔtruti eveawo kple etameto nuti la, Yehowa ato vɔtru la nu, eye mana nugbléla la nage de miafe xɔwo me awu mi o. 24 Eye mia nutɔwo kple mia viwo mido ŋku dodo sia dzi tegbee. 25 Ne mieva anyigba, si Yehowa le mia na ge la dzi, abe alesi wògblo na mi ene la, ekema mido ŋku subɔ-subɔ sia dzi. 26 Eye ne mia viwo abia mi be: miafe subɔsubɔ sia gɔme de mahã la, 27 ekema migblo na wo bena: Esia enye nutitotovɔsa na Yehowa, amesi tso miafe afewo di le Egipte-nyigba dzi, eye wòwu Egip-tetɔwo; ke ekpɔ miafe afewo ta. Tete dukɔ ia de ta agu, eye wodo gbe da. 28 Eye Israel-viwo wɔ, abe alesi Yehowa de se na Mose kple Aron ene; nenema wowɔ.

Dgɔgbeviwo wuwu.

29 Le zã titina la Yehowa wu ngɔgbeviwo katã le Egipte-nyigba dzi, tso Farao fe ngɔgbevi, si le efe zi dzi la dzi vasede gato, si le gaxɔ me la, fe ngɔgbevi kpakple lãwo fe ngɔgbeviwo katã dzi. 30 Tete Farao kple enu me-wo kpakple Egip-tetɔwo katã fo le zã titina, eye avifafa de dzi le Egipte-nyigba dzi hoo, elabena afeadeke meli, si me amemeku le o. 31 Eye wòyɔ Mose kple Aron ve le zã me gblɔ bena: Netsɔ, midzo le nye dukɔ la dome, mia nutɔwo kple Israel-viwo; miyi dasubɔ Yehowa, abe alesi miegblo ene. 32 Mikplo miafe aléwo kple nyiwo hã de asi yii, abe alesi miegblo ene, eye midayra nye hã! 33 Eye Egip-tetɔwo fo du de dukɔ la nu, be woadzo le anyigba la dzi kaba, elabena wogblo be: Mí katã míele kuku ge!

Gododo tso Egipte dze gɔme.

34 Eye dukɔ la tso wofo amɔwo, si mekpɔ vã hade o la, kpakple wofo amɔwɔkpakuwo bla de wofo avɔwo me helé de abɔ. 35 Eye Israel-viwo wɔe de Mose fe nya la nu, eye wobia klosalo kple sikanuwo kpakple avɔwo le Egip-tetɔwo si. 36 Eye Yehowa na Egip-tetɔwo ve dukɔ la nu, eye wolɔ edzi na wo. Ale wofo Egip-tetɔwo enye si.^b

37 Eye Israel-viwo ou tso Ram-ses va Sukot; nutsu, siwo katã zo afo, anɔ ame akpe alafa ade, de-viwo mele eme o. 38 Amedzro gedewo hã kpe de wo nuti, eye wokplo aléwo kple nyiwo, lãha gã nutɔ, de asi. 39 Eye wotsɔ amɔwo, si wotsɔ tso Egipte la, fo akaklãe, ke mevã o, elabena esi wonyã wo tso Egipte la, womete nu to di, ne woada nu ado asi o. 40 Fe, siwo katã Israel-viwo no Egipte la, le fe alafa ene blaetɔ. 41 Eye le fe alafa ene blaetɔ me-gbe, le ŋkeke ma dzi tututu Yehowa fe amehawo katã ou tso Egipte-nyigba la dzi. 42 Eyata wodɔa nu na Yehowa le zã ma me, elabena ekplo wo tso Egipte-nyigba dzi. Esia enye zã, si me Israel-viwo kple wofo dzidzime-viwo katã anɔ nu dɔm na Yehowa le.

Sedede le nutitotolévia duɔdu nuti.

43 Eye Yehowa gblɔ na Mose kple Aron bena: Esia enye nutitotonkenyue la nu dɔdowo: Amedzroa deke mekpɔ mɔ adui o. 44 Ke ne amea de fle nutsua de kple ga la, wòatso ava ne, hafi wòakpɔ mɔ adui. 45 Amedzro kple agbatedɔwɔla mekpɔ mɔ adui o. 46 Xɔ deka me woadui ale; mi-gatsɔ lã la fe deke do go le xɔ me de xexe o, eye migagbã efe fua deke o. 47 Eye Israel ha blibo la nawɔ alea. 48 Ke ne amedzroa de le gbɔwò, le didim be, yeadu nutitotonkenyue na Yehowa la, ekema wo dome nutsu sia nutsu natso ava, hafi wòate va adui, eye woabui abe dumevi ene; ke bolobolotɔa deke mekpɔ mɔ adui o. 49 Se deka anɔ enu na dumevi kple amedzro, si le mia dome la siaa.^k 50 Eye Israel-viwo katã wɔ, abe alesi Yehowa

^a 11, 2.

^b 3, 21.

^d Mo. I. 18, 19;
Mo. V. 6, 7, 20.

^e Mo. I. 15, 13.

^f 4, 23.

^g Yoh. 19, 36.

^h 10, 26.

ⁱ 6, 1.

^k Mo. III. 24, 22.

de se na Mose kple Aron ene; nenema wowo. 51 Gbemagbe Yehowa kplɔ Israel-viwo fe amehawo tso Egipte-nyigba dzi.

Dgogbeviwo nye Yehowa to.

13. Eye Yehowa gblɔ na Mose bena: 2 Kɔ ngogbeviwo katã nɔti nam; nusianu, si aɔu do nu na dada le Israel-viwɔ dome, edanye ame alo lã o, tonyee.

Abolo mavamavã nu se.

3 Tete Mose gblɔ na dukɔ la bena: Midɔ ŋku ŋkeke sia, si dzi mieɔu tso Egipte, afisi mienye kluviwo le la dzi; elabena asi sesẽ Yehowa tso kplɔ mi tso afima. Eyata migadu abolo vavãa deke o! 4 Egbee mieɔu, le nuɖeleti la dzi. 5 Ne Yehowa akplɔ wò ava Kanaanitowo, Xititowo, Amoritowo, Xiwitowo kple Yebusitowo fe anyigba, si nu /wòka atam do na fofowòwo be, yeatsɔe na wò, anyigba, si dzi notsi kple anyitsi bo do la dzi la, ekema nado ŋku subɔsubɔ sia dzi. 6 Dkeke adre sɔŋ nadu abolo mavamavã, eye ŋkeke adrelia enye ŋkekenyuie na Yehowa. 7 Abolo mavamavã miadu ŋkeke adre sɔŋ, eye womakpɔ abolo vavã alo amowo vavã le wò anyigba katã dzi o. 8 Gbemagbe naxlẽe afia viwòŋutsuwo bena: Ale Yehowa wo nam, esime meɔu tso Egipte. 9 Eye wòanye dzesi na wò aɔu wò asi nu kple ŋkudodzinu aɔu wò ŋgonu, bena Yehowa fe se la na nɔ wò nu me; elabena asi sesẽ Yehowa tso kplɔ wò tso Egipte. 10 Eyata nado ŋku doɔo sia dzi de efe yeyiɣi dzi, fe sia fe.

Nusi ta wotsɔ ngogbeviwo na Yehowa do.

11 Ne Yehowa akplɔ wò ava Kanaanitowo fe anyigba dzi, abe alesi wòka atam mia kple fofowòwo ene, eye wòatsɔe na wò la, 12 ekema natsɔ nusianu, si ou do nu na dada la, ana Yehowa, eye natsɔ wò lãwo fe ngogbevi, siwo nye atsu la, na Yehowa. 13 Eye natsɔ alẽ aɔo li tedzi fe ngogbevi; hafi ne mèdɔ lii o la, ekema nage kɔ nɛ; ke nado li amewo fe ngogbeviŋutsuwo katã ta. 14 Eye ne viwòŋutsu ava bia wò bena: esia gome de mahã la, ekema gblɔ nɛ bena: Asi sesẽ Yehowa tso kplɔ mi

^a 12, 26.

^b 12, 29.

^d Mo. IV. 8, 17, 18; 18, 15; Lu. 2, 23.

^e 12, 2.

^f Mo. I. 17, 8.

^g Mo. I. 50, 25; Yos. 24, 32.

^h 12, 15, 16.

ⁱ Kor. I. 5, 8.

^k Mo. V. 6, 8; 11, 18.

^l 40, 34; Mo. IV. 9, 15–23; Kor. I. 10, 1.

ⁿ 4, 21.

^o 9, 16; Xez. 28, 23.

tso Egipte, afisi mienye kluviwole.^a 15 Esi Farao sɛ tame be, yemade asi le mia nu o la, bYehowa wu ngogbeviwo katã le Egipte-nyigba dzi, tso amewo fe ngogbeviwo dzi vasede lãwo fe ngogbeviwo dzi; eyata metsɔa atsu sia atsu, si ou do nu na dada la, sa vɔe na Yehowa; ke vinyenutsuwo la, medɔa li wo ta. 16 Eye wòanye dzesi aɔu wò asi nu kple ngoblanu aɔu wò ŋgonu, elabena alo sesẽ Yehowa tso kplɔ mi tso Egipte.

Gododo tso Egipte fe dziyiɣi.

17 Esi Farao de asi le dukɔa nu la, Mawu mekpɔ wo to Filistitowo fe anyigba dzi mɔ o, wònye eya tso kpuie hafi. Elabena Mawu gblɔ be: Ne dukɔ la do go aɔa la, ave wo, eye woagbugbɔ ayi Egipte. 18 Eyata Mawu kplɔ dukɔ la to gbedzimɔ heyi Avafu la nu; eye Israel-viwo bla akpa hafi ou tso Egipte. 19 Eye Mose ho Yosef fe fuwo de asi; elabena eka atam na Israel-viwo gblɔ bena: Ne Mawu va do ŋku mia dzi la, ekema miho nye fuwo de asi tso afisia yii^g. 20 Eye woho tso Sukot heva fu asada anyi de Etam le gbedzi la me.

Alilikpo kple dzobabla.

21 Le ŋkeke me la Yehowa zɔa wo ŋgɔ le alilikpo dodoa de me, bena wòafia mɔ wo; eye le zã me la eklẽna na wo le dzobibia de me, bena woate nu aɔu zã kple keli.^l 22 Dkeke me la alilikpo dodo la medzona le dukɔ la gbɔ o, eye le zã me la dzobibi la nɔa wo ŋgɔ.

Gododo tso Egipte fe nuwuwu.

14. Eye Yehowa gblɔ na Mose bena: 2 Gblɔ na Israel-viwo bena, woatɔ ava fu asada anyi de Pi-Haxirot gbɔ le Migdol kple fu la dome; mifu asada anyi de Baal-Zefon kasa le fu la nu. 3 Elabena Farao agblɔ le Israel-viwo nu be: Wotɔre mɔ le anyigba la dzi, eye wotsi gbedadafo. 4 Eye "mana Farao fe dzime nasẽ, ale be wòati wo yome, eye "made nye ŋusẽ afia de Farao kple efe aɔa kɔ blibo la nɔti; bena Egiptetowo nadze sii be, nyee nye Yehowa. Eye wowo nenema. 5 Esi wogblɔ na Egipte-fia bena, dukɔa si la,

Farao kple enu mewo fe dzi tɔ de duko la nɔti; elabena wogblo bena: Nukanuti miẽwo alea, eye miẽde asi le Israel-viwo nɔti, be womagasubɔ mi o? 6 Tete wɔna wodzra efe tasiadamwo do, eye wɔkplɔ efe avakɔwo de asi. 7 Eye wɔtia tasiadam alafa ade kpe de Egiptetowo fe tasiadam bubuawo nu, esi wo katã me avawɔla veviwɔ le. 8 Eye Yehowa na Egiptefia Farao fe dzime sɛ, ale bena wɔti Israel-viwo yome; ke basi sesɛ kplɔ Israel-viwo dzoe. 9 Eye Egiptetowo kple Farao fe sɔwo, tasiadamwo, sɔdolawo kpakple avakɔ bubuawo katã ti wo yome heva tu wo, esime wofu asada anyi de fu la nu le Pi-Haxirot gbɔ le Baal-Zefon kasa.

10 Esi Farao gogo wo, eye Israel-viwo fɔ kɔ dzi kpɔ Egiptetowo le wo megbe gbɔna la, wovɔ nɔtɔ. Tete Israel-viwo do yli yɔ Yehowa, 11 eye wogblo na Mose bena: Esi yɔdo mele Egipte o ta, nɛkplɔ mi dzoe, bena miava ku de gbedzia? Nukanuti nẽwo esia de mia nɔti, eye nɛkplɔ mi tso Egipte? 12 Menye esia mienɔa gbɔgbɔm na wò le Egipte bena: de asi le mia nu miasubɔ Egiptetowo ko, elabena ne miasubɔ Egiptetowo la, enyo wu esi miadaku de gbedzi oa? 13 Ke Mose gbɔ na duko la bena: Migavɔ o, milɛ dzi de fo, eye miakpɔ, alesi Yehowa le mia de gee egbe; elabena Egiptetɔ, siwo kpɔm miele egbea la, miegale wo kpɔ ge alea gbedegbede akpɔ o. 14 Yehowa le avawɔ ge de mia nu, ke miawo la mizi kpi ko! 15 Eye Yehowa gbɔ na Mose bena: Nukanuti nɛle yli dom le yoyem? Gbɔ na Israel-viwo bena, woaho adzo. 16 Ke wò la tso wò atikplɔ, eye nadoe de fu la dzi, bena wɔamã de eve, eye Israel-viwo nazo fufuife ato fu la me. 17 Nye la mana Egiptetowo fe dzime nasɛ, eye woakplɔ wo do, be kɔ made nye nusɛ afia de Farao kple efe avakɔ la katã, efe tasiadamwo kpakple efe sɔdolawo nɔti. 18 Eye Egiptetowo adze sii bena, nyee nye Yehowa, ne mede nye nusɛ fia de Farao kple tasiadamwo kpakple sɔdolawo nu.

a 18, 21.

b 18, 9.

d Yos. 4. 23; Yos. 11. 15, 16; Kor. I. 10. 1; Heb. 11. 29.

e 15, 19.

f Ps. 34, 17; 104, 32.

g kp. 14; Ps. 64, 10.

h Mo. V. 1, 30; Kron. II. 20, 15; Yos. 30, 15.

i kp. 22.

k kp. 4.

l 19, 9; Kron. II. 20, 20.

Egiptetowo nyɔ de Fudzile me.

19 Tete mawudɔla, si le Israel fe avakɔa ngo la, dzo yi de wo megbe; eye "ailikpo dodo la dzo le wo ngo yi wo megbe. 20 Eye wɔnɔ Egiptetowo fe avakɔ kple Israel fe avakɔ la dome, eye alilikpo la do viviti de Egiptetowo, eye wɔklɛ na Israel-viwo le zã la me, ale bena wo dometɔa deke mete de nɔvia nu zã blibo la katã o. 21 Eye Mose do efe asi de fu la dzi. Tete Yehowa na yedzefeya nyama fu la zã blibo la katã, ale bena fu la mie ken, eye tsi la mã de akpa eve me. 22 Eye Israel-viwo zo fufuife to fu la me, eye tsi la zu abe gli ene na wo de wofe nudusi me kple wofe miã me. 23 Eye Egiptetowo ti wo yome, eye Farao fe sɔwo, efe tasiadamwo kple efe sɔdolawo katã kplɔ wo do va fu la titina. 24 Le fɔngli la /Yehowa le dzobibi kple alilikpo dodo me kpɔ Egiptetowo fe avakɔ dzi da, eye wɔtɔtɔ Egiptetowo fe avakɔ la. 25 Eye wɔna wofe tasiadamfowo gli, ale be ngɔyiyi zu do na wo. Tete Egiptetowo gbɔ bena: Mina miasɛ le Israel nu, elabena Yehowa le avawɔm na wo de Egiptetowo nɔti. 26 Ke Yehowa gbɔ na Mose bena: Do wò asi de fu la dzi, bena tsi la nagbugbɔ ane de Egiptetowo, wofe tasiadamwo kple wofe sɔdolawo dzi. 27 Tete Mose do efe asi de fua dzi, eye esi nu ke de le eme la, tɔa gado efe nɔnɔme, eye Egiptetowo si yi dakpee: Ale Yehowa nyã Egiptetowo de fu la me. 28 Eye tsi la nyɛ zi va kpe, eye wɔne de tasiadamwo, sɔdolawo kple Farao fe avakɔ blibo. siwo ti wo yome va fua me la dzi. Wo dometɔ deka hɔ hã mesusɔ o. 29 Ke Israel-viwo ya zo fufuife to fu la me, eye tsi la zu abe gli ene de wofe nudusi me kple wofe miã me. 30 Gbemagbe Yehowa de Israel tso Egiptetowo si me, eye Israel kpɔ Egiptetowo fe kukuwo le futsianu. 31 Eye Israel kpɔ nusɛ gã, si Yehowa de fia de Egiptetowo nɔti la. Eye duko la vɔ Yehowa, eye woxɔ Yehowa kple lefe do la Mose dzi se.

Mose dzi kafukafuha.

15. Xemayi ^aMose kple Israel-viwo dzi ha sia na Yehowa bena: Madzi ha na Yehowa, elabena ewo nu tsuwo, ede so kple sodola fu. ^b2 Nye nusē kple kafukafuha enye Yehowa, elabe eya gbo dede tso va nam. Nye Mawue, eyata makafui, fofonye fe Mawue, eyata madoe de dzi! ^c3 Yehowa enye^d awawola,^e enkoe nye Yehowa. ^f4 Ede Farao fe tasiadam kple efe awaka la fu, eye efe awawola veviwo nyo de Avafu la me. ^g5 Fudodo gbagba de wo dzi, eye wodze to abe kpe ene. ^h6 Yehowa, wo nudusi netso de bubu dokuiwo nu le nusē me, Yehowa, wo nudusi kaka futowo hle. ⁱ7 Ewo nu tsu gedde, eye neso wo ketowo fu anyi. Wo domedzoe bi de wo nu, eye wofia wo abei gbe ene. ^j8 Wo noti me gbagba na tsiawo fo ko, tsi sisiawo dzo abe gli ene; fudodo la dzi lo agba, abe de wodo alo ene. ^k9 Futu la gblo be: Mati wo yome, matu wo; mama aboyonuwo me, hafi nye dzi nagbo de me; madi nye yi, eye nye asi atso wo! ^l10 Edo fufu, tete fu la gbagba de wo dzi, wodze to aoe tsumi ene le tsi kpakawo nu. ^m11 Yehowa, ameka de nuwo le mawuwo dome? ⁿAmeka de nuwo, kpo nusē, eye nutikoe le enu; amesi nu vovō le, eye ^owowo nu gawo kple nukunuwo? ^p12 Edo wo nudusi da, tete anyigba mi wo. ^q13 Eve wo duko la nu hekpo wo, eye nede wo. Ekpo wo kple wo nusē heva wo tefe koe la. ^r14 Esi dukowo see la,^s dzidzi fo wo, vovō do Filistitowo. ^t15 Xemayi la Edom-fiawo di vo, Moab-megawo dzo nyanyanya, eye dzika tso Kanaanitowo kata fo. ^u16 Vovō kple nodzi le wo, wo alo sesē na wodze ti zu abe kpe ene, vasede esime wo duko la to wo dome yi, Yehowa, vasede esime wo duko, si nede la, to wo dome yi. ^v17 Ekpo wo yii, eye netso wo do to, si nye towo la dzi, tefe, si nedzra do be, yeano, Yehowa, koeefe, si nedzra do kple wo asi, Afeto! ^w18 Yehowa adu fia daa tegbetegbe.^x

^y19 Elabena esi Farao fe sowo, efe tasiadamwo kple efe sodolawo ge de fua me la, Yehowa na

^a Nyad. 15, 3.
^b 14, 22–29.

^d Ps. 68, 26.
^e Ps. 118, 14;
Yos. 12, 2.

^f kp. 1.
^g 14, 14; Ps.
48, 10.
^h 3, 15.

ⁱ Yos. 47, 14.

^k Mo. V. 7, 15.

^l Mo. V. 32, 39;
Mat. 9, 12.
^m 18, 11.

^o Ps. 72, 18, 19.

^p Yos. 2, 9–11.

^q 17, 2.
^r 14, 11.

^s Yoh. 6, 31;
Kor. I. 10, 3.

^t Ps. 93, 1.

fu la ne tso wo dzi; ke Israel-viwo zo fufufe to fu la me.^b

²⁰Eye nyonu nyagblo Miryam, Aron novinyonu, tso axatse de asi, eye nyonuwo kata tso daxatsewo de asi le ye dum kplae do. ²¹Eye Miryam do ha la da bena: Midzi ha na Yehowa, elabena ewo nu tsuwo, ede so kple sodola fu.

Tsi veve tro zu tsi nyui.

²²Emegbe Mose na Israel-viwo ho tso Avafu la nu heva Surgbedzi. Eye wozo gbea dzi nkeke eto, womekpo tsia deke o. ²³Eye wova Mara, ke womete nu no Mara-tsi la o, elabena ele vevem. Esiata woyo afima be Mara do. ²⁴Eye duko la li Mose nu gblo bena: Nuka no ge miala? ²⁵Ke eya do yli yo Yehowa, eye Yehowa fia atia dee, si wotsa da de tsi la me, tete wotro zu tsi nyui. Afima wona se kple dodo wo le, eye afima wodo wo kpo le ²⁶gblo bena: Ne edoto Yehowa, wo Mawu la fe gbe pepere, eye newo nusi nyoa enu, le to de efe sawo nu, eye newo efe dodowo kata dzi la, ekema nyemahe^k fukpekpe, siwo kata mena wova Egiptetowo dzi la, ava dziwo o; elabena nye Yehowa enye^l wo doyola. ²⁷Eyome wova Elim. Afima vudo wuieve kple deti blaadre le; eye wofu asada anyi de afima le tsia gbo.

Tegliwo kple man.

16. Emegbe woho tso Elim, eye Israel-viwo fe ha blibo la va Sin-gbedzi, le Elim kple Sinai dome, le wofe ouu tso Egiptenyigba dzi yleti evelia fe nkeke wuiatolia dzi. ²Eye Israel-viwo fe ha blibo la li Mose kple Aron nu la gbea dzi,^r ³eye Israel-viwo gblo na wo bena: ^sDe Yehowa na mieku le Egiptenyigba dzi, afisi miebobo no mife lazewo dome, eye miedua abolo dia fola, ne nyo wu esi miekpo mi va gbe sia dzi, bena do nawu ameha blibo sia woaku! ⁴Tete Yehowa gblo na Mose bena: Kpo da, mana^t abolo nadza atso dzifo na mi, eye duko la nado gbesiagbe adafe de nkeke deka fe dudu nu, bena mado wo akpo be, woazo de nye sawo nu loo, alo womazo de enu

o. 5 Eye ne woada nusi wofa va afe me le nkeke adeagbe la, ekema adzi de dzi agade nusi wofona gbesiagbe la nu. 6 Eye Mose kple Aron gblɔ na Israel-viwo katã bena: Fiẽ la miadze sii bena, Yehowae kplɔ mi tso Egipte-nyigba dzi, 7 eye ndi la miakpɔ Yehowa fe ntikakɔe, elabena ese miafe liviliwilili de Yehowa nu; ke mia-wo la amekawo mienye, be miele mia nu lim? 8 Eye Mose gblɔ bena: Fiẽ la Yehowa ana lã mi miadu, eye ndi la ana abolo mi miadu adi fo, elabena Yehowa se liviliwi, si mieli de enu la, ke mia-wo la amekawo mienye? Meye mia nu mieli o, ke boɔ Yehowa que mieli. 9 Eye Mose gblɔ na Aron bena: Gblɔ na Israel-viwo fe ha blibo la bena: Mite va Yehowa fe nku me, elabena ese miafe liviliwilili la. 10 Esi Aron fo nu kple Israel-viwo fe ha bliboa la, wotrɔ ngɔ dze gbedzi lofo, eye kpɔ da, Yehowa fe ntikakɔe de edokui fia le alilikpoa de me. 11 Eye Yehowa fo nu kple Mose bena: 12 Mese Israel-viwo fe liviliwilili la. Gblɔ na wo be: Fiẽ la miadu lã, eye ndi la miadu abolo adi fo, bena miadze sii be, nyee nye Yehowa, miafe Mawu la. 13 Le fiẽ la tegliwo dzo va nyẽ tsyɔ asada la, eye le ndi la afu dza fo xlã asada la. 14 Esi afu la kɔ da la, tete nu sue nogonogcewo le anyigba le gbe la dzi abe ketsiene. 15 Eye esi Israel-viwo kpɔe la, wogblɔ na wo nɔewo bena: Nuka nye esi? Elabena womenya nusi wɔnye o. Tete Mose gblɔ na wo bena: Esia enye abolo, si Yehowa na mi, be miadu la.^a

16 Se, si Yehowa de, enye si: Amesiamе nafɔe de efe dudu nu; miafɔe de amesiwo le miafe agbadɔ me la fe xexlɛme nu, ame deka gomer deka. 17 Eye Israel-viwo wɔ nenema; amea dewo fɔe fũ, eye amea dewo fɔe vee. 18 Eye wotsɔ gomer dzidzee; ke amesi fɔe fũ la, mekpɔ deke de dzi o, eye amesi fɔe vee ko la, naneke mehiãe o; amesiame fɔe de efe dudu nu. 19 Eye Mose gblɔ na wo bena: Amea deke megagblẽ deke di nu nake de edzi o!^a 20 Ke

womedo to Mose o, eye amea dewo gblẽe di nu ke de edzi; gake wɔdze nyẽ, eye wɔfajã. Tete Mose do damedzoe de wo nu. 21 Ale wofonɔ ndi sia ndi; amesiame de efe dudu nu, ke ne ndo ou ko la, elolona.

22 Ke le nkeke adeagbe la wofa nududu la tefe eve, ame deka gomer eve. Eye ha la fe amegãwo katã va gblɔe na Mose. 23 Eye wogblɔ na wo bena: Ale Yehowa gblɔ esi: Etsɔ nye dzudzogbe, nkeke kɔkɔe na Yehowa. Nusi miatsɔ afo abolo la, mitsɔe fɔe, eye nusi miatsɔ ada la, midae; ke esi susɔ la, midzrae do hena etsɔ.^a 24 Eye wodae di nu ke de edzi, abe alesi Mose gblɔ ene, ke mefajã o, eye medze nyẽ hã o. 25 Eye Mose gblɔ bena: Midu eya egbea, elabena egbe enye dzudzogbe na Yehowa, egbe la miegale ekpɔ ge le gbe me o. 26 Nkeke ade miafɔe; ke nkeke adrelia enye dzudzogbe, eya dzi miele deke kpɔ ge o. 27 Eye le nkeke adreagbe la amea dewo tso dukɔ la me yi efo ge, ke womekpɔ deke o. 28 Tete Yehowa gblɔ na Mose bena: Zinenie miagbe tododo nye sewo kple nye dodowo mahã? 29 Mikpɔ da, Yehowa na dzudzogbe mi, eyata wɔna nududu mi le nkeke adelia dzi de nkeke eve nu. Amesiamе natsi afe, eye amea deke nagado go le afe me le nkeke adrelia dzi o! 30 Ale dukɔ la dzudzɔ edokui le nkeke adrelia dzi. 31 Eye Israeltɔwo na nkɔe be man; ele abe xetsetse ene hele yie; eye wɔvivina abe tatali, si me wode anyitsii ene. 32 Eye Mose gblɔ bena: Se, si Yehowa de, enye si: Midzra gomer deka do hena miafe dzidzimeviwo, bena woakpɔ abolo, si mena miadu le gbedzi, esime mekpɔ mi tso Egipte-nyigba dzi la. 33 Eye Mose gblɔ na Aron bena: Tso fzevia de, eye nade man gomer deka eme fũ, eye natsɔe ada de Yehowa nku me, bena wɔanɔ anyi hena miafe dzidzimeviwo. 34 Eye Aron tsɔe dzra do de seawo gbɔ, abe alesi Yehowa de se na Mose ene. 35 Eye Israel-viwo du man la fe blane, vasede esime wova anyigba, si dzi ame-

^a Mo. I. 2, 2, 3; ta 20, 8.

^b Mo. IV. 12, 5; 14, 10; 16, 19.

^c Mo. IV. 11, 31.

^d kp. 4.

^e Heb. 9, 4.

^f Kor. II. 8, 15.

^g Mat. 8, 34; Lu. 11, 3.

wo le dzi; man sɔŋ woɔ, vaseɔe esime woɔ Kanaan-nyigba felifo-wo dzi.^a 36 Gomer deka enye efa fe mamā ewolia deka.

Tsi do go tso kpe gbadzaa me na Israel-viwo.

17. Eye Israel-viwo fe ha blibo la ho tso Sin-gbedzi hele tejetejewo tom, abe alesi Yehowa de se ene, eye wofu asada anyi de Refidim. Ke tsia deke meli be, duko la nano o. 2 Tete duko la wo dzre kple Mose, eye wogblo bena: Mina tsi mi miano! Mose do nu na wo bena: *d*Nukanuti miele dzre wɔm kplim? Nukanuti miele Yehowa tem kpo? 3 Eye tsiko wu duko la le afima. Eye duko la li Mose nu gblo bena: Nukanuti nekplɔ mi tso Egipte, bena tsiko nawu mia nutowo, mia viwo kple miafe lawo miaku mahā? 4 Tete Mose do yli yo Yehowa bena: Nuka mawo na duko sia? Esuso vie ko/ woafɔ kpe afum! 5 Yehowa gblo na Mose bena: Dze duko la ngo, eye nade ame tsitsia dewo le Israel dome akpe de dokuiwo nu, eye natsɔ atikplɔ, si inetsɔ fo Nil dzi la, de asi yii. 6 Kpo da, matsi tre de nkuwo me de Horeb-kpe la dzi, eye najo kpe la, ekema tsi ado atso me, be duko la nano. Eye Mose wo nenema le Israel- me tsitsiawo fe nku me.^k 7 Eye wona nko teje la bena Masa kple Meriba. Elabena Israel-viwo wo dzre, eye wote Yehowa kpo gblo bena: De Yehowa le mia dome loo, alo meli o?

Israel-viwo du Amalekitowo dzi.

8 Esia megbe Amalekitowo va wo awa kple Israel le Refidim. 9 Tete Mose gblo na Yosua bena: Tia nutuwo kpe de nuwo, eye nayi adawo awa kple Amalek etsɔ; ke nye la madatsi tre de togbe la tame, eye malé Mawu fe atikplɔ la de asi. 10 Eye Yosua wo, abe alesi Mose gblo ne ene be, woadawo awa kple Amalek. Ke Mose, Aron kple Xur woyi togbe la tame. 11 Eye ne Mose ko efe asi dzi la, ekema Israel fe alo dea dzi; ke ne edidi asi de anyi la, ekema Amalek fe alo dea dzi. 12 Ke esi alo ku de Mose nu la, wotsɔ kpe de ete wobobo no edzi. Eye Aron kple Xur lé efe asiwo

de dzi; ame deka le axa deka, eye ame evelia le axa bubu dzi. Ale wolé efe asiwo de te, vaseɔe esime ye do to. 13 Eye Yosua du Amalek kple efe awako dzi kple yi.

14 Eye Yehowa gblo na Mose bena: Dlo nusia de agbalé me hena nkudodo dzi, eye nakui de Yosua fe to me; elabena matsrɔ Amalek fe nko da le dzifoa te kenken. 15 Eye Mose di vɔsamlekpui, eye wona nko be: Yehowa nye aflaga. 16 Eye wogblo bena: Metà Yehowa fe zikpui. Yehowa awo awa kple Amalek tegbetegbe.

Yetro va kpo Mose da.

18. Eye Midian-nunɔla Yetro, Mose to, se nusiwo katà Mawu wo na Mose kple efeduko Israel, kple alesi Yehowa kple Israel tso Egipte. 2 Tete Mose to Yetro kple Mose srɔ Zipora, si wokplo do de afe,^g 3 kple viaɔutsu eveawo, siwo dome deka nko nye Gersom, elabena egblo be: Amedzro me nye le dzronyigba dzi.^h 4 Evelia fe nko nye Eliezer: Elabena fonnye fe Mawu la kpe de gunye, eye wodem tso Farao fe yi nu. 5 Eye Mose to Yetro kple viaɔutsuwo kpakple srɔa wova Mose gbo le gbea dzi, le Mawu fe to la gbo, afisi wofu asada anyi do. 6 Eye wodo ame do de Mose gbo be: Nye towò Yetro kple srɔwò kpakple viaɔutsu eveawo miégbo- na gbawò. 7 Tete Mose yi dakpe toa, eye wode ta agu, eye wòdudo nu ne; emegbe wobia wo nwewo fe dodo ta se, eye woyi agbado la me. 8 Eyome Mose xlé nusiwo katà Yehowa wo Farao kple Egiptetowo le Israel ta, kple fu, siwo katà dzo de wo dzi le mo ta, kpakple alesi Yehowa de wo la, na toa. 9 Eye Yetro kpo dzi- dzo. le nu nyui, siwo katà Yehowa wo na Israel, kple alesi wode wo tso Egiptetowo si me la nuti. 10 Eye Yetro gblo bena: Woakafu Yehowa, amesi de mi tso Egiptetowo kple Farao si me, amesi de duko la tso Egiptetowo fe nusé te. 11 Fifi ko menyae bena, Yehowa kpe wu mawuwo katà; elabena etsɔ woawo nuto

^a Yos. 5, 12.

^b Mo. V. 25, 17 v. 19; Sam. I. 15, 2, 3.

^d Mo. V. 6, 16; Kor. I. 10, 9.

^e 3, 1.

^f Mo. IV. 14, 10. ^g 4, 20.

^h 2, 22. ⁱ 7, 20.

^k Mo. IV. 20, 11; Kor. I. 10, 4. ^l Ps. 95, 8, 9.

ⁿ Mo. IV. 13, 8. ^o 16.

fe nu vlo wowa he toe na wo.^a 12 Eyome Mose to, Yetro, tso numevosawo kple akpedavosawo ve na Mawu, eye Aron kple Israel-me tsitsiwo katã va, be woadu nu kple Mose to le Mawu fe ŋku me.

^b Onudrɔlawo dodo.

13 Esi ŋu ke la, Mose bobo na anyi, be yeadrɔ ɔnu na duko la, eye duko la tsi tre de Mose gbo vasede fiẽ. 14 Ke esi Mose to kpo do, siwo katã le esi le dukoa nuti la, egblo bena: Nuka nele wawom na duko la alea? Nukanuti wò deka nebobo na anyi, eye duko blibo la le tsitre de gbawò tso ŋdi vasede fiẽ? 15 Mose do ŋu na toa bena: Duko la va gbonye, be woabia nu Mawu. 16 Ne nyaa de le wo si la, wotsone vaa gbonyee, eye medrɔa amesiame kple novia dome nya na wo, eye megbloa Mawu fe sewo kple do-dowo na wo. 17 Tete Mose to gblo ne bena: Menyo be, nana wawom alea o. 18 Dedi ate wò nuto kple duko, si le gbawò la ŋu. Elabena do la sesẽ na wò akpa; wò deka mate ŋu awae o.^d 19 Eyata do to nye gbe, ne maɔ adanu na wò, eye Mawu akpe de ŋuwò: Nò duko la nu le Mawu gbo, eye natsɔ wofo nyawo aɔ Mawu ŋku me. 20 De sawo kple doɔoawo me na wo, eye nafia mo, si woato kple nusi woawo la wo. 21 Tia nutsu zãzewo le duko la dome, amesiwo vɔa Mawu, dia anukware, eye woléa fu nubiabiã, eye naɔ wo amegãwoe, amea dewo de ame akpe nu, amea dewo de ame alafa nu, amea dewo de ame blaato nu, eye amea dewo de ame ewo nu, 22 bena woadrɔ ɔnu na duko la yesiayi, negbe nya veviwo ko woatsɔ va gbawò; ke nya kpotokpotoewo la woa nutowo nadrɔe. Ale nade agba le dokuiwò dzi, eye woaxo na wò. 23 Ne ewo alea, eye Mawu lɔ de dzi na wò la, ekema akpo gbodzoe, eye duko blibo la hã ayi afe me le nutifafa me. 24 Eye Mose do to toa fe gbe, eye wowo nusianu, si wogblo ne la. 25 Eye Mose tia nutsu zãzewo le Israel-viwo dome hedo amegãwoe de duko la nu. Dewo de ame akpe nu, dewo de ame alafa nu, dewo

^a Nex. 9, 10.

^b Mo. V. 32, 11.

^d Mo. IV. 11, 14; Mo. V. 1, 9.
^e Mo. V. 7, 6.
^f Pet. I. 2, 9; Nyad. 1, 6.
^g Mo. III. 19, 2.

de ame blaato nu, eye dewo de ame ewo nu. 26 Eye woadrɔa ɔnu na duko la yesiayi, negbe nya veviwo ko wotsone vaa Mose gbœ, ke nya kpotokpotoewo katã la woawo nuto drɔne. 27 Eme-gbe Mose do toa da, woyi wo de-nyigba dzi.

Israel-viwo do Sinai-to gbo.

19. Esi Israel-viwo nu tso Egipte-nyigba dzi la yleti eto me-gbe, le ŋkeke ma dzi tututu, wova Sinai-gbedzi. 2 Esi woho tso Refidim la, wova Sinai-gbedzi, eye wofu asada anyi de gbea dzi; afi-ma Israel fu asada anyi do le to la kasa. 3 Ke Mose yi Mawu gbo le to la dzi. Eye Yehowa yoe tso to la dzi gblo bena: Ale nagblo na Yakob-fomeawo, eye ale nade gbe fae na Israel-viwo enye si: 4 Mia nutowo miekpo nusi mewo Egiptetowo, kple alesi bmetso mi de ho fe aɔlawo dzi, eye mekpo mi va gbonyee. 5 Azo ne miado to nye gbe, eye mialé nye nubabla me de asi la, ekema mianye tonye koŋ le dukowo katã dome, elabena anyigba blibo la tonyee.^e 6 Eye mianye/ nunɔlawo fe fiadufe kple^f duko kakoe nam! Esiawo nye nya, siwo nagblo na Israel-viwo. 7 Eye Mose yi dayo duko la fe ame tsitsiawo hegblo nya, siwo katã Yehowa de esi la, na wo. 8 Tete duko blibo la do ŋu yoo bena: Nya, siwo katã Yehowa gblo la, miawae. Eye Mose tso duko la fe nyawo va Mawu gbœ. 9 Eye Yehowa gblo na Mose bena: Mava gbawò le alilikpo dodoa de me, be ne mele nu fom kpli wò la, duko la nasee, eye woaxo dziwò ase tegbee. Eye Mose gblo duko la fe nyawo na Yehowa.

Duko la dzra edokui do hena sexo tso Mawu gbo.

10 Eye Yehowa gblo na Mose bena: Yi duko la gbo, eye nana be, woadzra wo dokui do dzadze egbe kple etsɔ, eye woanyã wofo avowo, 11 ne woasu te le ŋkeke etoagbe; elabena le ŋkeke etoagbe Yehowa adi va Sinai-to la dzi le duko blibo la fe ŋku me. 12 Do lifo na duko la godoo, eye nagblo na wo bena: Mikpo nyuie, be amea deke nagalia to la alo

ade enu aka asi egu o. Amesia-me. si aka asi toa nu la. ku ke wòaku!^a 13 Ne asia de aka egu la. woafu kpee. alo woatee kple da: edanye ame alo lã o. maganõ agbe o. Ke ne woku lãdzokpẽ la. ekema woalia to la.^d 14 Tete Mose di tso toa dzi va dukõ la gbõ. eye wõna dukõ la wõ wo dokui dzadzẽ. eye wonyã woje avõwo. 15 Eye wõgbõ na dukõ ia bena: Misu te vasede ñkeke etõlia dzi: amea deke megadõ nyõnu gbõ o.^f

Mawu de edokui fia le Sinai-to dzi.

16 Eye le ñkeke etõlia fe ñdi kanya la dzi de asi gbedede me. eye wõle dzo kem: alilikpo dodoa de va tsyõ to la dzi. eye kpẽwo le didim sesie ñutõ. Tete dukõ blibo. si le asada me la. de asi dzodzo me nyanyanya.^k 17 Eye Mose kplõ dukõ la tso asada la me yi Mawu kpe ge. eye wotsi tre de to la te. 18 Eye dzudzõ bla Sinai-to blibo la. elabena Yehowa di va edzi le dzo me: eye dzudzõ la de dzi abe aṅṅadafedzudzõ ene. eye to blibo la le vuvum ñutõ. 19 Eye kpẽawo nu le sesẽm de dzi. Mose fo nu. eye Mawu do nu ne kple gbe sesẽ.^l 20 Tete Yehowa di va Sinai-to la tame. eye Yehowa yõ Mose. be wõava Sinai-toa tame. eye Mose lia to la. 21 Eye Yehowa gbõ na Mose bena: Di yi daxlõ nu dukõ la bena. womegagbõ lifo la me. ava Yehowa gbõ. nu kpõ ge o. elabena wo dometo gedewo ava ku. 22 Eye nunõla. siwo ate de Yehowa nu hã. nawõ wo dokui dzadzẽ. bena Yehowa magade gbe de wo dzi o. 23 Mose do nu na Yehowa bena: Dukõ la mate nu alia Sinai-to la o. elabena wõ ñutõ èxlõ nu mí bena: Mide lifo de to la nu. eye mibui kòkòe! 24 Eye Yehowa gbõ na Mose bena: Di yi. ne mia kple Aron miava: ke nunõlawo kple dukõ la megagbõ lifo la me. ava Yehowa gbõ le toa dzi. bena Yehowa nagade gbe de wo dzi o. 25 Tete Mose di yi dukõ la gbõ. eye wõgbõ na wo.

Mawu na se ewoawo Israel-viwo.

20 Eye Mawu tonyasiawo katã bena:^v 2 Nyee nye Yehowa wõ Mawu. si kplõ wõ tso kluvi-

^a 34, 8.
^b Mo. V. 6, 4, 5;
Kor. I. 8, 6.

^d Heb. 12, 18 v.
29.

^e Mo. III. 26, 1;
Mo. V. 27, 15;
Ps. 97, 7; Yer.
40, 18-26; Ro
1, 23.

^f 34, 7; Yer. 31,
29, 30; Xez. 18,
2, 3, 20.

^g Kor. I. 7, 5.

^k Mo. III. 24, 16.

^l 16, 25; Xez.
20, 12; Mar.
2, 27, 28; Kol.
2, 16, 17.

^m Heb. 12, 21.

^l Do. 7, 38.

ⁿ Mo. I. 2, 2, 3.

^o Mat. 16, 4;
Ef. 6, 2, 3.

^p 21, 12; Mo. I.
9, 5, 6; Yak. 2,
11.

^r Mo. III. 20,
10; Ef. 5, 3-5.

^s Mo. III. 19,
11; Ef. 4, 28.

^t 23, 1; Ef. 4, 25.

^v Ro. 7, 7; 13, 9.

^v Mo. V. 5, 6
v. 19; Mat. 15,
17-48.

nyenyefe me le Egipte-nyigba dzi: 3 Mawu bubua deke meganõ asiwõ kpe de ñunye o.^b 4 Megawõ legbaa deke na dokuiwõ o. Megawõ nusiwo le dzifo. alo nusiwo le anyigba dzi. alo nusiwo le tsi me le anyigba te la. fe nãnãme o.^e 5 Megade ta agu na wo o. eye megasubõ wo o. elabena ñnye Yehowa. wõ Mawu la. Mawu vãnu menye. amesi doa fofowo fe vodada tefe na devi. siwo léa fum la. vasede dzidzime etõlia kple enelia dzi: 6 ke mevea ame akpe nane. siwo lãam. eye wowõa nye seawo dzi la nu. 7 Megayõ Yehowa. wõ Mawu. fe ñkõ yakayaka o. elabena Yehowa magbe tohehe na amesi yõa efe ñkõ dzodzro la o.^h 8 Do ñku dzudzõgbe la dzi. ne nawõe kòkòe.ⁱ 9 Ñkeke ade nawõ do. eye nawõ nuwõ dõwo katã. 10 Ke ñkeke adrelia enye dzudzõgbe na Yehowa. wõ Mawu la: megawõ dõa deke le edzi o. edanye wõ ñutõ. viwõṅutsu alo viwõnyõnu o. edanye wõ dõlanṅutsu, wõ dõlanyõnu. wõ lã. alo wõ amedzro. si dze wõ du me la o. 11 Elabena ñkeke ade mee Yehowa wõ dzi kple anyigba. atsiãfu kple nusiwo katã le eme. eye wõdzudzõedokui le ñkeke adreagbe. Eyata Yehowayra dzudzõgbe la. eye wõwõe kòkòe.^j 12 Bu fofowõ kple dawõ. bena nanõ agbe didie le anyigba. si Yehowa. wõ Mawu. ana wõ la dzi.^o 13 Megawu ame o.^p 14 Megawõ ahasi o.^r 15 Megafi fi o.^s 16 Megadi avatsodase le hawõvi nuti o.^t 17 Megabiã nu de hawõvi fe afe dzi o. Megabiã nu de hawõvi srõ. efe dõlanṅutsu alo efe dõlanyõnu. efe nyi alo efe tedzi. alo nusianu. si nye hawõvi to la fe deke dzi o.^u

18 Esi dukõ blibo la se dzidegbe kple kpẽawo fe didi. eye wo-kpõ dzikedzo kple alesi toa le dzudzõ tumi la. dukõ la dzo nyanyanya. eye wotsi tre de adzõge ke. 19 Eye wõgbõ na Mose bena: Wõ la fo nu kpli mí. eye míadõ to asee. ke Mawu megafõ nu kpli mí. bena míagaku o. 20 Mose gbõ na dukõ la bena: Migavõ o. elabena Mawu de wõva mia do ge akpõ. bena vovõ nanõ egu le mia dome. ne miagawõ nuvõ o. 21 Ale

^aduko la tsi tre de adzoge ke; ke Mose te de alilikpo dodo, si me Mawu le la nu.

Vosamlekpui didi.

22 Eye Yehowa gblɔ na Mose bena: Ale nagblɔ na Israel-viwo enyesi: Mia nutowo miekpɔ bena, mefo nu kpli mi tso dzifo. 23 Migawɔ mawu bubua deke kpe de nnye o; migawɔ deke o, edanye klosalolegba alo sikalegba o. 24 Tso anyi ^cdi vosamlekpui nam, eya dzi natsɔ wò alēwo kple wò nyiwo amè nunevɔsa le, eye nasa akpedavowo le. Mava afisiafi, si meɔo be, woado nku nye nka dzi le la, eye imayra wò. 25 Ne èbe, yeatsɔ kpe adi vosamlekpui nam la, megatsɔ esi wofu o; elabena ne ètsɔ ga fu kpee la, ekema ègblē kɔ do nɛ.^k 26 Megaflo atrakpui de nye vosamlekpui dzi o, bena wò ama nagadze le edzi o.

Se le awaba me nana nuti.

21. Esiawo nye dodo, siwo nagblɔ na wo. 2 Ne èfle Hebri-nutsua de kluvii la, ekema wòawɔ do fe ade, eye le fe adrelia me la wòadzo fea deke maxemaxee.^l 3 Nenyeye eya dekae va la, eya dede nadzo; ne ekplɔ srɔa vɛ la, ekema eya kple srɔa nadzo. 4 Nenyeye efe afetɔe de srɔ nɛ, eye wòdzi nutsuviwo alo nyɔnuviwo nɛ la, ekema nyɔnu la kple viawo nanye efe afetɔ tɔ, eye eya dede nadzo. 5 Ke ne kluvi la gblɔ be: Melɔ nye afetɔ, srɔnye kple vinyewo, nyemadzo ano dokuinye si o la, 6 ekema efe afetɔ nakplɔe ava ^oMawu fe nku me, atsɔe ado vɔtru nu alo vɔtrutiwo gblɔ, eye efe afetɔ nanyɔ to nɛ kple nnyɔnui, be wòasubɔe tegbee. 7 Ne amea de dzra vianyɔnu kosii la, eya madzo abe^p nutsuwo ene o. 8 Ne efe nu menyo efe afetɔ nu o, eye megadi be, yeadee o la, ekema wòana woava xɔe kple ga. Mekpɔ nusè adzrae de duko bubuwo dome, le esi wògbee la ta o. 9 Ne etsɔe na vianutsu la, ekema wòawɔ nɛ abe eya nuto vianyɔnue ene. 10 Ke ne eya nuto gade nyɔnu bubu kpe de enu la, ekema megate nududu kple avɔtatae o, eye megagbe egblɔ dodo hã o. 11 Ne mewɔ nu etɔ siawo

^a Heb. 12, 18.

^b Mo. I. 9, 6; ta 20, 13; Mat. 5, 21, 22.

^c Mo. IV. 35, 6-29; Mo. V. 19, 4-13.

^e 27, 1, 8. ^f Fla. I. 2, 29, 31.

^g Mo. V. 24, 7; Tim. I. 1, 10

^h Mo. V. 27, 16; Lod. 20, 20; Mat. 15, 4.

ⁱ 21, 42, 43; Mo. V. 12, 5.

^k Mo. V. 27, 5; Vos. 8, 31.

^l Mo. III. 25, 39, 40; Mo. V. 15, 12-17; Ver. 34, 14.

ⁿ Mo. III. 24, 19, 20; Mo. V. 19, 21; Mat. 5, 38.

^o 22, 7, 8, 27; Mo. V. 1, 17; Ps. 82.

^p kr. 2.

^r Mo. I. 9, 5.

nɛ o la, ekema wòadzo faa fea deke maxemaxee.

Se le amewuwu nuti.

12 Ne amea de fo ame wòku la, ekema woawu eya hã.^b 13 Ne amea de mebua o, gake Mawu to efe asi dzi wɔe la, ekema mado tefea de na wò, afisi wòasi ayi.^d 14 Gake ne amea de bua wu nɔvia le aye me la, ekema woahɛe atso nye vosamlekpui gɔ hã gbɔ adawu.^f 15 Amesi ke afo fofoa alo dada la, woawui. 16 Amesi ke afi ame adzra, alo woakpɔe le esi la, woawui.^g 17 Amesi ke afo fi ade fofoa alo dada la, woawui.^h

Se le abidede ame nu nuti.

18 Ne nutsuwo le dzre wɔm, eye deka tso kpe alo kodzi fo nɔvia meku o, gake wòtsi aba dzi, 19 emegbe wògafɔ do go le totom de ati nu la, ekema amesi foe la; megadi fo o, negbe efe afidekanɔfewo kple dɔyɔfewo ko wòaxe. 20 Ne amea de fo efe kluvi alo kosivi kple kpo, wòku de esi me la, ekema woabia hlɔe. 21 Ke ne eganɔ agbe nkeke deka alo eve hafi la, ekema womagabia hlɔe o; elabena eya nuto fe gae. 22 Ne nutsuwo le dzre wɔm, eye wotutu nyɔnu funɔa de fu anyi, ke vɔa deke mewɔe o, negbe fua koe ge le efo la, ekema nyɔnua srɔ naxɔ fe le esi, abe alesi vɔnudrɔlawo do ene. 23 Ke ne vɔa de dze eme la, ekema woabia agbe de agbe tefe,ⁿ 24 nku de nku tefe, adu de adu tefe, asi de asi tefe, afo de afo tefe, 25 dzobi de dzobi tefe, abi de abi tefe, dodro de dodro tefe. 26 Ne amea de fo nku na efe kluvi alo efe kosivi wògbã la, ekema wòade asi le enu, ne wòano edokui si de efe nku la ta. 27 Eye ne amea de ne adu na efe kluvi alo efe kosivi la, ekema wòade asi le enu, ne wòano edokui si de efe adu la ta.

28 Ne nyia de tu dzo nutsu alo nyɔnu wòku la, ekema woafu kpe nyi la, eye womagadu efe lã o; ke womabu fo nyia tɔ o. 29 Ke ne nyi la dia dzotutu ame, eye wogblɔe na nyia tɔ, gake mekpɔ edzi o, eye wòwu nutsu alo nyɔnu la, ekema woafu kpe nyi la, eye woawu nyia tɔ hã.^r 30 Ke ne

wodo hlōfe n̄ la, ekema wòaxee p̄p̄p̄e, abe alesi woḍoe n̄ ene, de efe agbe ta. 31 Ne etu dzo n̄tsuvi alo nȳn̄uvia de la, ekema woawo n̄ de ḍoḍo sia nu. 32 Ne nyi la tu dzo kluvi alo kosivi la, ekema nyia t̄ naxe klosalo sekel blaet̄o na efe afet̄o.

33 Ne amea de vu doa de nu da di, alo amea de de vudo metu nu enu o, eye nyi alo tedzia de ge de me la, 34 ekema vudoa t̄ naxe fe de eta na l̄a la t̄; eye l̄a kukua nazu et̄o. 35 Ne amea de fe nyi tu dzo n̄ovia fe nyi wòku la, ekema woats̄o nyi gbagbe la adzra, eye woam̄a ga la; emegbe woam̄a l̄a kuku la h̄a. 36 Ke ne wonyae bena, nyi la dia dzotutu ame, gake nyia t̄ mekp̄o edzi o la, ekema wòats̄o nyi gbagbe aḍo etefe, eye kukua nazu et̄o. 37 Ne amea de fi nyi alo alē, eye wòwui, alo wòdzrae la, ekema wòaḍo nyi at̄o nyi ḍeka tefe, eye wòaḍo alē ene alē ḍeka tefe.^b

Se le amehavi fe nuwo gbeḡl̄ē nu.

22. Ne wolé fiafit̄o de ie fi dzi, eye wofoe wòku la, ekema hl̄o deke mele me o. 2 Ke n̄nye n̄keke mee la, woabia efe hl̄o. Ele na fiafi la be, wòaḍo nusi wòfi la tefe; ke ne n̄neke meie esi o la, woats̄e adzra de efe fififi la nu. 3 N̄nye nyi, tedzi alo alē wòfi, eye wokp̄e le esi agbagbe la, ekema wòaḍo wo ame eve etefe. 4 Ne amea de kpl̄o l̄awo yi efe bofo alo weingble me, eye wòde asi le wo n̄u wòdagbl̄ē ame bubu fe agble la, ekema wòats̄o efe agblemenuwo aḍo nusi wogbl̄ē la tefe; ke n̄nye agble blibo la wogbl̄ē la, ekema wòats̄o efe bofonu nyuit̄o alo weingblemenu nyuit̄o aḍo etefe. 5 Ne dzo dze gbe, eye wólé ho, siwo le lifo dzi, hefiā ava alo bli, siwo le bo dzi, alo agble blibo la kat̄a la, ekema amesi t̄ dzo gbea la, naḍo etefe.

6 Ne amea de dzra ga alo nuwo ḍo de n̄ovia gb̄o, eye wofii le amea fe me, ne wokp̄o fiafit̄o la, ekema wòaḍo etefe zi eve. 7 Gake ne womekp̄o fiafi la o la, ekema woakpl̄o afeato ava Mawu fe n̄ku me, be eya n̄ut̄e ḍo asi n̄ovia fe nua dzi loo, alo menye eya n̄ut̄e o.

8 Ne nyi, tedzi, alē, avo alo nua de bu, eye wosusui de amea de n̄u la, ekema ameawo kple eve nava Mawu fe n̄ku me, eye amesi Mawu abu foē la, eya naḍo etefe na n̄ovia zi eve. 9 Ne amea de t̄so tedzi, nyi, alē alo l̄a de na n̄ovia, be wòakp̄o edzi, eye wòku, alo nane w̄e, alo woda adzoe, eye ame bubua deke mekp̄o tefe o la, 10 ekema wòat̄a Yehowa na n̄ovia be, menye eya n̄ut̄e ḍo asi n̄ovia fe nu la dzi o, eye l̄a la t̄ naxo nya la n̄, ekema fea deke mele eme o. 11 N̄nye de wofii le egbo la, ekema wòaḍo etefe na l̄a la t̄. 12 N̄nye l̄a de vuvui la, ekema wòats̄o kukua ava fia abe ḍase ene, eye "fea deke man̄o me o. 13 Ne amea de ye l̄a le n̄ovia si, eye nane w̄e, alo wòku, eye l̄a la t̄ mele etefe o la, ekema wòaḍo etefe. 14 Ke ne l̄a la t̄ le etefe la, ekema maḍo etefe o, elabena esi wòyee la, ele fe x̄m de eta.

15 Ne amea de ble ḍetugbi, si ta womebia o, eye wòde asi enu la, ekema wòawo sr̄ḍenu n̄, eye wòaḍee.^d 16 Ke ne fofoa gbe be, yemats̄e n̄ o la, ekema wòaxe sr̄ḍenu, siwo wowona na ḍetugbiwo la fe fe.

17 Megana nȳnu dzot̄owo nan̄o agbe o.^e 18 Amesiam̄e, si aḍo l̄a de gb̄o la, woawui.^f 19 Amesi sa vo na mawu bubuwo, eye menye Yehowa ḍede ko o la, woaḍo busui.^g

Se le ame dahewo tetedeanyi nu.

20 Megate amedzro de anyi o, eye megas̄e n̄uta le enu o; elabena miawo h̄a mienye amedzrowo kpl̄o le Egipte-nyigba dzi.^h

21 Migate ahosiwo kple tsȳḍeviwo de anyi o.ⁱ 22 Ne ète wo de anyi, eye wodo ȳli ȳm la, ekema maḍo to wofoe ȳlidodo la, 23 eye nye ḍomedzoe abi de mia n̄u, eye mawu mi kple yi, ale be mia sr̄ḍwo atr̄o zu ahosiwo, eye mia viwo azu tsȳḍeviwo. 24 Ne èdo ga na nye duk̄o la dome ame dahea de, si le gb̄owò la, megadi kasae o, eye megabia deme h̄a le esi o.^k 25 Ne èxo hawòvi fe avo awòbae la, ekema gats̄e n̄, hafi ye naḍo to;^l 26 elabena eyae koe nye avo le esi, eya wòtana; nuka tsȳo ge

^a Mo. I. 31, 39.

^b Lu. 19, 8.

^c Mo. V. 22, 29.

^d Mo. III. 20, 6, 27; Mo. V. 18, 10; Sam. I. 28, 9.

^e Mo. III. 13, 23; Mo. V. 27, 21.

^f Mo. V. 13, 7-19; 17, 2-7.

^g 23, 9; Mo. III. 19, 33, 34; Mo. V. 10, 18, 19; 24, 17, 18; 27, 19.

^h Yes. 1, 17.

ⁱ Mo. III. 25, 36; Mo. V. 22, 20; 24, 10.

^j 21, 4.

^k Mo. V. 24, 12, 13.

wòala amlo anyii mahā? Ne edo yli yom la, maḍo toe, elabena amenuvela menye.

27 Megado diḡu na ^bMawu o, eye ^amegajo fi de wò dukò la fe amegāwo o. 28 ^cMegamiā asi de wò agblemenu vavāwo kple wò ami dzi o, eye ^fnatsò wò ngogbe-viḡutsuwo nam. 29 Nenema ke nawò wò nyiwo kple alēwo hāe; ḡkeke adre wòanò dada gbò, eye le ḡkeke enyilia dzi natsòe nam.^h 30 Ame kòkòewo mienye nam. Eyata migadu lā,ⁱ si nu lè le gbe me la o; ke boḡ mitsòe fu gbe na avūwo.

Nusi dze be, weawò kple nusi medze be, wòawò o.

23. Megasa sakpli o. Wò nu meganò ḡutasēla fe nya me, be nazu avatsodasedila o.^k 2 Meganò ha yome le nu vlo wòwò me o, eye megade ame gedewo dzi le dzrenya me ate nya dzodzòe la de to o.^o 3 Megade ami de ame dahe fe nya o. 4 Ne èkpò wò ketò fe nyi alo tedzi tre mò la, gakplòe vè nē.^r 5 Ne agba nò wò futò fe tedzi dzi nèkpò la, megato enu yi o; ke boḡ kpe de enu, ne miatui le edzi. 6 Megatrò ame dahe fe nya bu anyi le vònudròfe o.^l 7 De nu le avatsonyawo me; megawu amesi fe nya dzò, eye medi fòa deke o la o, elabena nyematso afia na ame vòḡi o. 8 Megaxò zānu o, elabena zānuna gbāa ḡku na nukpòlawo, eye wòtròa ame dzodzòe fe nya bua anyi.^o 9 Migasē ḡuta le amedzrowo ḡu o, elabena mia ḡutwo mienya, alesi wònòna na amedzrowo, elabena mienye amedzrowo le Egipte-nyigba dzi kpò.^y

10 Fe ade nafā nu de wò anyigba dzi, eye nafo wò agblemenuwo nu fu.^a 11 Ke le fe adrelia me la na wòagbò de eme, eye wòazu flu, bena wò dukò la me ame dahewo nakpò nu aḡu, eye nusi susò la, gbemelāwo naḡui. Nenema ke nawò wò weingblewo kple wò dewewo hāe. 12 Dkeke ade nawò wò dòwo, ke nafo ḡkeke adrelia ade eme, bena wò nyi kple wò tedzi nadzudò, eye wò kosi fe ḡutsuvi kple amedzro nagbò de eme.^c 13 Midzra nya sia nya, si megblò na mi la dò.^f Migabu mawu

bubuwo fe tame o, eye womagase wofo ḡkò hā le mia nu o.

14 ^aZi etò naḡu ḡkekenyuie nam le fe deka me. 15 Dò ḡku abolo mavamavā ḡkeke la dzi; ḡkeke adre sòḡ naḡu abolo mavamavā le nuḡeyleti fe ḡkeke, si wòdò la dzi, abe alesi mede se na wò ene; elabena eya dzi nèou tso Egipte. Ke womava ḡkunya me asi gbòlo o.^g 16 Ne èdze nusiwo nèfā de agble me la ḡeḡe gòme la, naḡu ḡkekenyuie, eye ne èfo wò agblemenuwo nu fu de ava me le fe la fe nuwuwu me la, ekema nagadu ḡkekenyuie. 17 Wò ḡutsuwo katā nava wò Afetò Yehowa fe ḡku me zi etò le fe deka me. 18 Megatsò nye vòsalā fe ou sa vòe le afisi amòwò vavā le o, eye ^hmegadzra nye ḡkekenyuievòsalā fe ami di ḡu nake de edzi o. 19 ⁿTsò wò agblemenu gbàtò, siwo vā la, va Yehowa, wò Mawu la, fe me. ^pMegada gbòvi le dada fe notsi me o.

Le Kanaanitòwo nyanyā kple yayra ḡugbedòdò na Israel puti.

20 Kpò da, medò nye ^sdola dò de ḡḡwò, bena wòakpò dziwò le mò ta, eye wòakplò wò ava tefe, si medzra dò di na wò la. 21 Kpò nyuie le enu, eye naḡo to efe gbe; megasē tame de enu o, elabena matsò miafe vodadawo ake mi o, elabena nye megbea wònye.^u 22 Ne èḡo to efe gbe, eye nèwò nu, siwo katā magblò na wò la, ekema malè fu wò ketòwo, eye made to de amesiwo xaxa wò dò. 23 Ne nye dola dze ḡḡwò, eye wòkplò wò va Amoritòwo, Xititòwo, Perizitòwo, Kanaanitòwo, Xiwitòwo kple Yebusitòwo gbò, eye metsrò wo la, 24 ekema ^tmegade ta aguna wofo mawuwu alo asubò wo o, eye megawò nusiwo^b wowòna la o; ke boḡ nagblè wo, eye nagbā wofo legbawo. 25 Ne miesubò Yehowa, miafe Mawu la, ekema ayra de wò nuḡuḡu kple wò nunono dzi, eye ^dmaxe mò na dólèle, be mava mia dome o. 26 Fu mage le nyònuwo fo, alo woatsi ko le wò anyigba dzi o; eye mananò agbe wòade edefe. 27 Madò vòvò, si le ḡunya la, de ḡḡwò, eye dukò, siwo katā dome nava la, alulu, eye wò futòwo

^a (14-19: 24, 18-26; Mo. III. 23; Mo. V. 16.)

^b 21, 6.

^c Nyagb. 10, 20; Dò. 23, 5.

^e Mo. V. 18, 4.

^f 13, 2. 13.

^g 12, 16.

^h Xez. 44, 30.

ⁱ Mo. III. 7, 24; 11, 40; 17, 15; 22, 8; Mo. V. 14, 21; Xez. 44, 31.

^k 20, 16.

^l 12, 10.

^m Mo. V. 26, 1 v. 11.

^o Mo. III. 19, 15. ^p 22, 29; Mo. V. 14, 21.

^r Lu. 6, 27.

^s 14, 19.

^t Mo. V. 27, 19.

^u Yes. 63, 9. 10.

^v Mo. V. 16, 19; 27, 25.

^y 22, 20.

^z 20, 5.

^a Mo. III. 25; Mo. V. 15, 1 v. 11.

^b Mo. III. 18, 3.

^d 15, 26.

^e 20, 8-11.

^f Yos. 23, 7.

katā asi le ngowò. 28 ^aMadò téame-
kplòdoewo de ngowò, bena wo-
nyā Xiwitowo, Kanaanitowo kple
Xititowo le ngowò. 29 Gake nye-
manyā wo katā le dowòme le je
deka me o, bena anyigba ia ma-
gato gbe, eye lā woadāwo nadzi
de dzi anò fu dem na wò o.
30 Manò wo nyām le mia nu ve-
veve, vasede esime miadzi de
dzi, eye anyigba la natu mia nu.
31 Eye 'mana wò lifowo natso
Avafu ia nu vasede Filistitowo je
fu la nu, tso gbedzi vasede tōsisi
la nu; elabena matsò anyigbadzi-
towo ade asi na wò, eye nanyā
wo le dowòme. 32 Migabla nu
kpli wo alo naxò wofe mawuwo o.
33 Womeganò wò anyigba dzi o,
ne womagava ble wò nawò nuvò
de nūnye o. Elabena ne esubò
wofe mawuwo la, atrò zu mō ade
wò.^b

Nubablagbalē kple nubabiyansa.

24. Eye wògblo na Mose bena:
Lia toa va Yehowa gbò, wò
nuto kple Aron, Nadab kple Abi-
hu kpakple 'Israel-me tsitsiawo
dome ame blaadre, eye miado gbe
da le adzoge. 2 Eye Mose dede
nate de Yehowa nu, ke woawo
megate va o, eye duko la hā me-
galia to la kplii o. 3 Eye Mose
yi dagblo Yehowa je nyawo katā
kple dodoawo katā na duko la.
Tete duko la katā do nu yoo gblo
bena: Nya, siwo katā Yehowa
gblo la, miawo! 4 Eye Mose p̄nlo
Yehowa je nyawo katā, eye wò-
tso ndi kanya dadi vòsamlekpuì,
eye wòdo 'dzesikpe wuieve de
Israel je to wuieveawo nu de to
la te. 5 Eye Mose do Israel-viwo
dome dekakpuìwo da, eye wotsò
nyitsuwo mè numevòsawo, eye
wosa akpedavowo na Yehowa.
6 Eye Mose ku ou la je afā de
ze me, eye wòhlē ou la je afā
de vòsamlekpuì la nu. 7 'Eye
wòtsò agbalē, si me nubablanyawo
le, hexlē sesie de duko la je to
me. Tete wogblo bena: Nya, siwo
katā Yehowa gblo la, miawo, eye
mialé eme de asi! 8 Eyome Mose
tsò ou la 'wu de duko la dome
gblo bena: Esia enye nusi Ye-
howa bla kpli mi. de nya siawo
katā dzi la. je ou.

^a Mo. V. 1, 44;
7, 20; Yos. 24,
12.

^b Xez. 1, 26.
^d 33, 20-23

^e Mo. I. 15, 18.

^f 31, 18.

^g 24, 12; Mo. V.
7, 2.

^h Wan. 2, 8.

ⁱ 16, 10.

^k Mo. IV. 11, 16.

^l Mo. V. 4, 24;
6, 3; Heb. 12,
29.

ⁿ 34, 28.

^o 19, 8.
^p 34, 27.

^r Fla. I. 18, 31.

^s 25, 5, 22.

^t 3, 12.

^u kp. 4.

^v Heb. 9, 19-22.

^w kp. 40.

Nunolawo kple amegā blaadreawo kpo Mawu da.

9 Esia megbe Mose kple Aron,
Nadab kple Abihu kpakple Israel-
me tsitsiawo dome ame blaadre la
wolia to la, 10 eye wokpo Israel
je Mawu la; efe afogbo le abe
bgbloti, alo abe alesi alilime kona
kenken ene. 11 Ke 'mewo naneke
Israel-viwo je ame nkutawo o,
eye wode nku de Mawu nu; eme-
gbe wodu nu, eye wono nu.

Mose galia yi to la dzi.

12 Eye Yehowa gblo na Mose
bena: Va gbonye le to la dzi, eye
natsi anyi, ne /matsò kpe. siwo
dzi menlo dodoawo kple seawo
do, bena nafia wola, na wò! 13 Tete
Mose tso, eye efe subola Yosua
kpe de enu, eye Mose lia Mawu
je to la. 14 Eye wògblo na ame
tsitsiawo bena: Minò afisia, va-
sede esime miagatro ava mia gbò.
Kpo da, Aron kple Xur le mia
gbò, ne vònunyaa de le amea de
si la, wòatsòe ayi wo gbòe. 15 Esi
Mose yi toa dzi la, tete alilikpo
va tsyò to la. 16 Eye Yehowa
je 'nutikokoe va na Sinai-to la
dzi, eye alilikpo tsyò to la nkeke
ade sɔɔ. Le nkeke adreagbe la
eyò Mose tso alilikpo la me.
17 Eye Yehowa je 'nutikokoe dze
na Israel-viwo le toa tame abe
'dzobibi ene. 18 Eye Mose to ali-
likpoa me lia to la, eye Mose na
toa dzi 'nkeke blane kple zā
blane sɔɔ.

Nudzodzo hena agbadotutu.

25. Eye Yehowa gblo na Mose
bena: 2 Gblo na Israel-viwo
bena, woadzo nu nam. Midzo nu
nam le amesiame, si lō tso dzime
faa la si.^a 3 Nusiwo miadzo le wo
si la wonye: Sika, klosalo kple
akobli, 4 adabe bloto kple adabe
dzito je ka, ka dzē, deti yi kple
gbɔfuwo, 5 agbogbalē, si wode
ama dzi, nyogbalē kple xē. 6 Ami
de akadimedede nu kple ami ve-
veve hena sisi kple numeme ve-
veve. 7 Soham-kpe kple kpe xɔa-
siwo. bena woatsò adò komewu
kple akotadonu la nu. 8 Eye
woawo nɔfe kokoe nam, bena ma-
nò wo dome. 9 Alesi mefia nɔfe
la 'tutume kple eguti nuwo katā
wowa wò la, nenema pɛpɛpɛ mia-
woe.

Nubabladaka la.

10 "Eye woatsɔ xé akpa adakae; efe didime nanye aboklugui eve kple afã, kekeme nanye aboklugui deka kple afã, eye efe kókome nanye aboklugui deka kple afã. 11 Eye nafa sika nyuito de enu; nafae de eme kple ekogo, eye natsɔ sika ado atsiã de eto akpe do. 12 Emegbe nakɔ sikasigɛ ene, eye naklã wo de efe dzogoe enawo nu; asigɛ eve nana axa deka, eye asigɛ eve hã nana axa evelia. 13 Eyome natsɔ xé akpa kpowo, eye nafa sika de wo nu. 14 Eye natsɔ kpowo afo de asigɛ, siwo le adaka la je axawo dzi la me, bena woatsɔ wo akɔ adaka lae. 15 Kpowo natsi asigɛawo me le adaka la nu, eye womade wo le eme o. 16 Eye natsɔ se, siwo mana wò la, ade adaka la me."

Nutsyɔnu la.

17 Tso sika nyuito wo nutsyɔnu de nutuvi la dzi; efe didime nanye aboklugui eve kple afã, eye efe kekeme nanye aboklugui deka kple afã. 18 Eye natsɔ sika atu Kerubi eve de nutsyɔnu la je goawo kple eve dzi. 19 Wo Kerubi deka de go si dzi, eye Kerubi evelia de go keme dzi; ale Kerubiawo kple eve nana go eveawo dzi. 20 Eye Kerubiawo naklã awala ado ta dzi, ale be wofe acaawo nabi de nutsyɔnu la dzi; woadze ngo wo nɛwo, eye woade mo to de nutsyɔnu la dzi. 21 Eye natsɔ nutsyɔnu la ado adaka la tame, ke natsɔ ase, siwo mana wò la, ade adaka la me. 22 Kerubi eve, siwo le nubabladaka tame la domee made dokuinye afia wò le, eye magblo nya, siwo katã made asi na Israelviwo la na wò tso afima.

Nikakplɔ.

23 Emegbe natsɔ xé akpa kplɔe; efe didime nanye aboklugui eve, kekeme nanye aboklugui deka, eye efe kókome nanye aboklugui deka kple afã. 24 Fa sika nyuito de enu, eye natsɔ sika ado atsiã de enu akpe do. 25 Eye nado to nɛ akpe do, esi akeke asi deka, eye natsɔ sika ado atsiã de to la nu akpe do. 26 Tso sika

a kp. 10-22 kpo
37, 1-9.

b Mo. III. 24,
5, 6.

c kp. 31-39 kpo
37, 17-24.

e kp. 21.

f Heb. 4, 16.

g 26, 30; Do. 7,
44; Heb. 8, 5.

h 34, 29; Fla. 1,
8, 9; Heb. 9, 4.

i Mo. IV. 7, 89.

k kp. 1-14 kpo
38, 8-12.

l kp. 23-29 kpo
37, 10-16.

wo asigɛ ene, eye naklã asigɛawo de efe afo enawo je axa enawo dzi. 27 Asigɛawo nate de toawo nu, bena woafɔ kpo de wo me akɔ kplɔ lae. 28 Tso xé kpa kpowo, eye nafa sika de wo nu; woawoe woatsɔ akɔ kplɔ lae. 29 Eye natsɔ sika nyuito awɔ enu gbawo, nutɔgbawo, goewo kple trewo, nusiwo nu do woawo le edzi. 30 Eye natsɔ abolo ado kplɔ la dzi le nkunye me daa."

Akaditi la.

31 Eyome natsɔ sika nyuito awɔ akaditi; woatu akaditia, efe afo kple ati la, eye woawo kɔwo, sefofowo kple wofe tamekukuwo de enu. 32 Alo ade nana akaditi la je axawo dzi; alo etɔ nana axa deka, eye alo etɔ hã nana axa evelia. 33 Sefofo etɔ kple wofe tamekukuwo nana alo deka nuti, eye sefofo etɔ kple wofe tamekukuwo nana alo evelia nuti; alea woana alo ade, siwo le akaditia nu la, nuti akpe do. 34 Eye sefofo ene kple wofe tamekukuwo nana atia nuto nuti. 35 Sefofo deka kple etamekuku nana alo eveve kpefe le ati la nu. 36 Kɔawo kple alɔawo nawo deka de ati la nu; sika nyuito woatsɔ atu akaditi lae blibo. 37 Emegbe nawo akadigbe adre ada de wo dzi, eye woabi ado ta ngo. 38 Eye natsɔ sika nyuito awɔ dovulãnuwo kple ganu suewoe. 39 Woatsɔ sika nyuito talento deka awɔ akaditi la kple enu nuawo katãe. 40 Kpo dzi. be nawoe de nnonome, si wofia wò le toa dzi la nu pɛpɛpɛ.

Agbado la kple eme kuntruwo.

26 Tso kuntru ewo wo nɔfe la; eye adanuvɔlɔlawo natsɔ deti yi dada, adabe bloto kple dzito je ka kpakple ka dzẽ alɔe, eye woalɔ Kerubiwo de eme. 2 Kuntru deka je didime nanye aboklugui blave vo enyi, eye efe kekeme nanye aboklugui ene. Dzidzeme deka nana na kuntruawo katã. 3 Woato kuntruawo akpe de wo nɛwo nu atɔatɔ. 4 Eye nato adabe bloto je ka kpukpuiwo de kuntru kpekpea je go deka me, nenema ke natɔe de kpekpe evelia hã je go deka me. 5 To

ka kpukpui blaato de kuntru kpe-
kpeawo je go dekadekawo me,
eye kawo nana soso deka me.
6 Eye natsa sika atu ganuvi blaato
aku kawo, eye ganuviawo nakpe
kuntruawo wozu agbado deka.
7 Eyome natsa gbofu alo kuntru
wuideke, bena woatsa agba naje
la tame. 8 Kuntru deka je didi-
me nanye aboklugui blaeto, eye
efe kekeme nanye aboklugui ene.
Dzidzeme deka nana na kuntru
wuidekewo kata. 9 Natsa kuntru
ato akpe vovo, eye natsa kuntru
ade ha akpe vovo, eye naje kun-
tru adelia, si le agbado la je ngo-
dze la me de eve. 10 Emegbe
natsa ka kpukpui blaato de kuntru
kpekpea je go deka me, eye na-
gato ka kpukpui blaato de kpekpe
evelia je go deka me. 11 Eyome
natu akobliganuvi blaato, eye na-
tsa ganuviawo aku kaawo, bena
agbado la nakpe azu deka. 12 Eye
agbadokuntru la je go deka, si
tsi edzi le agbadoa megbe la, na-
dzo de anyi atsyo kuntru gbato-
wo. 13 Eye kuntru, siwo tsi edzi
le agbado la je didime go evea-
wo dzi la, nadzo de anyigba abo-
klugui deka, bena woaxe agbado
la nu. 14 Emegbe natsa agbogba-
le, si wode ama dzi la, agba agba-
do la, eye nagatsa nyogbalé agba
edzi.

Agbado la je ufoawo.

15 Esia yome natsa xe adze
ufo, siwo woatu na agbado la.
16 Ufo deka je didime nanye
aboklugui ewo, eye efe kekeme
nanye aboklugui deka kple afá.
17 Eye naysa ufo deka gome
wodze eve, bena wote nu ali
de anyi. Alea naysa agbado la
je ufoawo kata gomee. 18 Nawo
ufoawo hena agbado la; ufo
blave nana dziehe gome. 19 Eye
natsa klosalo awo afo blane de
ufo blaveawo te; afo eve nana
ufo desiade je nu eveawo gome.
20 Eyome nawo ufo blave hena
agbado la je anyiehe gome. 21 Eye
natsa klosalo awo afo blane de
wo gome, afo eve nana ufo de-
siade gome. 22 Eye nadze ufo
ade hena agbado la je axa, si le
yedzehe gome. 23 Eye nagadze
ufo eve hena dzogoe, siwo le
agbado la je yetodofe gome. 24 Eye

woakpe wo gome kple wo tame
de ufoawo nu, bena asige deka
nana wo nu. Alea woawo wo kple
eve lae, eye woana dzogoeawo
kple eve dzi. 25 Wo kata le ufo
enyi, siwo gome woawo klosalofa
wuiade do; afo eve nana ufo
desiade gome.^a

Gametlawo.

26 Emegbe natsa xe akpa ga-
meti ato hena ufo, siwo le agba-
do la je axa deka; 27 gameti ato
ha na ufo, siwo le agbado la je
axa evelia, kpakple gameti ato
hena ufo, siwo le agbado la
megbe le yetodofe gome. 28 Eye
gameti dometo nato ufoawo ti-
tina, tso agbado la je go deka
me vasehe go keme me. 29 Fa
sika de ufoawo nu, eye natsa
sika atu wo nuti sigé, siwo me
woajo gametiawo do, eye nafa
sika de gametiawo ha nu. 30 Tu
agbado la de nonome, si wofia
wo le toa dzi la nu pepere.

Xometsovo eveawo.

31 Adanuvolawo natsa adabe
bloto kple dzito je ka, ka dzé
kple deti yi dada alo xometso-
voe, eye woalo Kerubiwo de eme.^b
32 Eye naku wo de xesoti ene,
siwo nu wofa sika do, eye wowo
klosalofowo de wo gome, eye si-
ka gatagbadzewo le wo nuti la nu.
33 Ku xometsovo la de kuntru
gbatowo je kpefe, eye natsa nu-
babladaka la ada de xometsovo
la godo, eye xometsovo la natsa
kokofe la kple kokofewo je
kokofe la me na mi. 34 Eye na-
tsa nutsyonu la ada de nubabla-
daka la dzi le kokofewo je ko-
kofe la me. 35 Tso kpló la da
de xometsovoa ngo le anyiehe go-
me, eye natsa akaditi la ada de
agbado la je dziehe gome le kpló
la kasa. 36 Eye avolawo natsa
adabe bloto kple dzito je ka, ka
dzé kple deti yi dada alo avo,
bena woatsa atu agbado la nu.
37 Emegbe natsa xe akpa soti ato
hena avo la; fa sika de wo nu,
eye natsa sika awo wo nuti gata-
gbadzewo, eye natsa akobli ako
afowo de wo gome.

Vosamlekpu la.

27 Emegbe natsa xe awo vo-
samlekpu; efe didime na-
nye aboklugui ato, efe kekeme

^a kp. 26-30 kpo
26, 31-34.

^b 25, 9.

^d kp. 31-37 kpo
36, 35-38.

^e Mat. 27, 51.

^f kp. 15-26 kpo
36, 20-30.

^g kp. 6, 11.

^h Heb. 9, 8-12.

ⁱ 25, 21.
^k 40, 22.

^l kp. 1-8 kpo
38, 1-7.

nanye aboklugui atō, eye efe kōkōme nanye aboklugui etō. Vōsamlekpui la nana dzogoe ene me. 2 Wō dzowo de efe dzogoe eneawo dzi; dzoawo nawo deka kplii, eye nafa akōbli de enu. 3 Eye nawo afulonuwo, sofiwo, zewo, gaflowo kple dzodesonuwo de enu, eye natsō akōbli awo enuti nuawo katāe. 4 Eye tso akōbli wō adzralawo abe dō ene, eye natu akōblisigē ene de adzrala nu le efe dzogoe eneawo dzi. 5 Eye naklā adzrala la de vōsamlekpui la nu tso ete vasede vōsamlekpui la titina. 6 Eyome natsō xē akpa kpowo hena vōsamlekpui la, eye nafa akōbli de wo nu. 7 Eye woatsō kpoawo afo de asigawo me, eye kpoawo nana vōsamlekpui la fe axawo kple eve dzi, bena woatsō wo akōe. 8 Dufo natsō awōe, eye to nana me. Alesi wofia wō le htoa dzi la, nēnema nawōe.

Kpō la.

9 Eye nato kpō de agbado la nu. Tso deti yi dada lō avo hena kpō la; kpō la fe dziehekpa nadidi aboklugui alafa deka. 10 Wō kpōti blave, eye natsō akōbli atu afo blave de wo gome; ke natsō klosalo awo kpōtiawo nuti gatagbadzewo kple heletiwōe. 11 Nēnema ke anyiehekpa hā fe avo nadidi aboklugui alafa deka, eye kpōti blave, siwo gome akōblifō blave le, nakpe de enu; kpōtiawo nu gatagbadzewo kple heletiwō nanye klosalo. 12 Avo, si ana kpō la fe yetodofo gome, nadidi aboklugui blaato, eye kpōti ewo, siwo gome afo ewo le, nakpe de enuti. 13 Kpō la nakeke le yedzeje gome aboklugui blaato. 14 Avo, si didi aboklugui wuiato, nana kekeme sia fe akpa deka, eye kpōti etō, siwo gome afo etō le, nakpe de enu. 15 Eye avo, si le akpa evelia hā nadidi aboklugui wuiato, eye kpōti etō, siwo gome afo etō le, nakpe de enu. 16 Esia megbe avolōlawo natsō adabe bloto kple dzito, ka dzē kple deti yi dada alō avo, si adidi aboklugui blave hena agbo la nu, eye kpōti ene, siwo gome afo ene le la, nakpe de enu. 17 Kpōti, siwo katā le kpōa me godoo la, fe

heletiwō kple wo nuti gatagbadzewo nanye klosalo, eye wo gomefowo nanye akōbli. 18 Kpō la fe didime nanye aboklugui alafa deka, efe kekeme nanye aboklugui blaato, eye efe kōkōme nanye aboklugui atō; woatsō deti yi dada alō enuti vōe, eye kpōtiawo gomefowo nanye akōbli. 19 Nusiwo katā nu dō woawo le kpōa me, nanye akōbli; agbado la nu tsyotiwo kple kpō la nu tsyotiwo katā nanye akōbli.

Dzomi nyui la.

20 De se na Israel-viwo, ne woatsō dzomi nyuto vō na wō hena akadiawo, bena woate nu atso akadiawo afo ati dzi daa^a 21 le Mawu fe agbado la me, le xometsovo, si xē nubablada ka ŋku me la ŋgō, eye Aron kple viaqutsuwo nadzrae dō, bena wōana bibim le Yehowa fe ŋku me tso fiē vasede ŋdi. Esia anye dodo na Israel-viwo kple wofo dzidzimeviwo te-gbee.

Yehowa tia Aron kple viaqutsuwo.

28. Eye nade nōviwō Aron kple viaqutsuwo le Israel-viwo dome ava gbawōe, bena woazu^e nunolawo asubom; Aron nuti kple viaqutsuwo: Nadab, Abihu, Eleazar kple Itamar. 2 To awu kōkōewo na nōviwō Aron, bena woade bubu enu, eye woado atsyō ne. 3 Eye gblō na amesiwo katā mede nunya tagbo na, eye wonya adanu la bena, woato Aron fe awuawo, ne woadoe nunola, be wōasubom.

Nunolawo fe awuwo.

4 hNusiwo woato wonye: akotadonu, komewu, dziwui, awute-wui olaya, si wotsō deti yi lōe, tablanu kple alidziblanu; eye woato awu kōkōewo na nōviwō Aron kple viaqutsuwo, be woazu nunolawo asubom. 5 Eye woawo sika, adabe bloto kple dzito fe ka, ka dzē kple deti yi nu dō.

Nunolawo fe komewu.

6 Eye adanuvolōlawo natsō sika, adabe bloto kple dzito fe ka, ka dzē kple deti yi dada alō komewu lae. 7 Woade nu eve de komewu la fe abotawo kple eve nu, bena woate nu akpee. 8 Eye woatsō avo ma togbe, si wotsō

^a Mo. III. 24, 2.

^b 26, 30.

^d kp. 9-19 kpō 38, 9-20.

^e Kron. I. 23, 13.

^f 6, 23.

^g 31, 3.

^h kp. 4-30 kpō 39, 1-21.

sika. adabɛ blɔtɔ kple dzɔtɔ fe ka. ka dzɛ kple deti yi dada lɔe la. awɔ akɔgbanu de enu. 9 Emegbe natsɔ soham-kpe eve ade Israel-viwo fe nkɔwo de wo dzi: 10 nade nkɔ ade de kpe deka dzi. eye nkɔ ade hã de kpe evelia dzi de wofo toawo nu. 11 Kpekpalawo nakpae. eye nkɔdelawo nata Israel-viwo fe nkɔwo de kpe eveawo dzi. eye woawɔ sika de wo nu afo xlãe. 12 Eye natsɔ kpe eveawo ado kɔmewu la fe abɔtawo. hena nkudodo Israel-viwo dzi. eye nkɔawo nana Aron fe abɔta le Yehowa fe nkɔ me abe nkudododzi fe dzesi ene. 13 Eyome natsɔ sikaka afo gboe. 14 Eye natsɔ ka. si wotsɔ sika nyuitɔ gbee la. awɔ kɔsɔkɔsɔ eve. eye natsɔ kɔsɔkɔsɔawo de gboawo nu.

Akɔtadonu la.

15 Eye adanuvɔlɔlawo natsɔ sika. adabɛ blɔtɔ kple dzɔtɔ fe ka. ka dzɛ kple deti yi dada alɔ kɔmewu fe awɔ tɔgbe hena akɔtadonu. si enye nyametsonu la. 16 Nawɔe de dzogoe ene me. eye nane eme de eve: efe didime nanye asi deka. eye kekeme hã nanye asi deka. 17 Eye natsɔ kpe xɔasiwo ado enu de agbaka ene me. Agbaka gbãtɔ nanye karneol. topas kple smaragd: 18 agbaka evelia nanye rubin. safir kple oniks: 19 agbaka etɔlia nanye ligurio. axat kple ametist. 20 eye agbaka enelia nanye krisolit. soham kple yaspis. Eye woatsɔ sika afo fefeka de wo nu akpe do. 21 Kpeawo nana wuieve de Israel-viwo fe nkɔwo nu. eye nkɔdelawo nata to wuieveawo fe nkɔwo de wo dzi. 22 Eye tsɔ ka. si wotsɔ sika nyuitɔ gbee la. wɔ kɔsɔkɔsɔwo de akɔtadonu la nu. 23 Emegbe natu sikasigɛ eve hena akɔtadonu la. eye natsɔ asigɛ eveawo de akɔtadonu la fe dzogoe eve dzi. 24 eye nade sikakɔsɔkɔsɔ eveawo asigɛawo me le akɔtadonu la fe dzogoeawo dzi. 25 Eyome nade kɔsɔkɔsɔ eveawo fe nu eveawo gbo eveawo nu. eye natsɔ gboawo de kɔmewu la fe abɔtawo. le ngo. 26 Eye natu sikasigɛ eve. eye natsɔ wo de akɔtadonu la fe dzogoe eve mamleawo dzi le eme

^a Mo. III. 8, 8: Mo. IV. 27, 21: Mo. V. 33, 8.

^b kp. 31-35 kpɔ 39, 22-26.

^d 30, 31: Mo. III. 16, 2, 13.

^e kp. 36-38 kpɔ 39, 30, 31.

^f kp. 39-42 kpɔ 39, 27-29.

gome. be woadze akɔgbanu la dzi. 27 Emegbe nagatu sikasigɛ eve. eye natsɔ wo de kɔmewu la fe abɔtawo to le ngo. afisi wode kɔme ne do. le akɔgbanu la fe dzifo gome. 28 Eye woagbe adabɛ blɔtɔ fe ka asa de asigɛ. siwo le akɔtadonu la nuti la nu ahade asigɛ. siwo le kɔmewua nuti la me. ale be akɔtadonu nana va-va o. eye wɔnana akɔgbanu la dzi. 29 Ne Aron yi kɔkɔfe la. Israel-viwo fe nkɔwo nana efe dzi dzi le akɔtadonu. si enye nyametsonu la dzi. hena nkudododzi le Yehowa fe nkɔme tegbee. 30 Eye natsɔ Urim kple Tumim ade akɔtadonu. si enye nyametsonu la me. bena ne Aron yi Yehowa fe nkɔ me la. wɔnana efe dzi dzi. Israel-viwo fe nyametsonu nana Aron fe dzi dzi le Yehowa fe nkɔ me tegbee.^a

Adabedziwui la.

31 ^bEmegbe natsɔ adabɛ blɔtɔ fe ka dede alɔ dziwui. si dzi woado kɔmewu la do. 32 Eye woade kɔme ne de titina. afisi woafɔ ta do. eye avɔlɔla nafa kɔ la me to akpe. bena magadze o. 33 Eyome natsɔ adabɛ blɔtɔ kple dzɔtɔ fe ka kpakple ka dzɛ awɔ yevubodawo de awu la to godoo ava kpe. eye woatsɔ sika awɔ nyawowoewo de wo domee. 34 Sikanyawowoe deka yevuboda deka. sikanyawowoe deka yevuboda deka: alea woana dziwui la to godoo ava kpee. 35 Eye woana Aron nu. ne ele subɔsubɔm. eye woana didimwoase. ne eyi kɔkɔfe le Yehowa nkɔ me alo wɔdo go. bena ^cnagaku o.

Dgoblanu.

36 ^eEye natsɔ sika nyuitɔ awɔ ngoblanu. eye nkɔdelawo nata nu de dzi bena: „Kɔkɔea na Yehowa.“ 37 Eye natsii de adabɛ blɔtɔ fe ka nuti le tablanu la nu le ngo. 38 Eye wɔnana Aron fe ngonu: ale Aron naxɔ vodada. siwo le Israel-viwo fe nunanawo kata nu la. afu akɔ: eye wɔnana efe ngonu daa. bena wofo nunanawo nadze Yehowa nu.

Awutewui vlaya, tablanu, alidzinublanu kple agbots.

39 ^fTsɔ deti yi lɔ awutewui vlaya la kple tablanu la. eye avɔ-

lãla nalõ alidziblanu la wòanõ ñã-
 ñãe. 40 Eyome nalõ awutewui
 vlaya, alidziblanu kple tablanu
 na Aron viñutsuwo, bena wòade
 bubu wo ñu, eye wòado atsyõ na
 wo. 41 Do atsyõ na ñaviwò Aron
 kple viñutsuwo, eye ^anasi ami
 na wo, ^dado wo, eye nawo wo
 kòkòe, bena woanye nunlawa
 asubòm. 42 Eye natsò agbotè yi-
 wo na wo, woadidi ava se ali me,
 bena woado de woje ama. 43 Eye
 Aron kple viñutsuwo nadoe, ne
 woyina de agbado, si me Yehowa
 dea edokui fiana le la me, alo
 wote de vòsamlekpuia la ñu, be
 woasubò le kòkòefe la, ne maga-
 nye vodada na wo, eye woaku o.
 Esia nanye dodo na eya ñutsò kple
 efe dzidzimeviwo tegbee.

Nunlala kple vòsamlekpuia la ñu kòkòe.

29. Eye nusi nawo na wo, be
 nawo wo kòkòe, ne woazu
 nunlawa asubòm la, enye si: Lé
 nyitsu dagbee deka kple agbo
 eve, siwo sò blibo, 2 eye natsò
 wo memee afo abolo mavamavã
 kple abongo mavamavã, eye na-
 to tatali mavamavã akò ami de
 dzi. 3 Tso wo de kusi me, eye
 woatsò woa kple kusi la vè. eye
 nakplò nyitsu la kple agbo evea-
 wo vè. 4 Eye na bena, Aron kple
 viñutsuawo nate va Mawu je
 agbado la nu, eye nale tsi na wo.
 5 Fò awuawo vè, eye nado awu-
 tewui vlaya la kple dziwui la
 kpakple kòmewu la na Aron; gba
 wo dzi nã kple akògbanu, eye na-
 tso akotadonu la ado enu. 6 Bla
 tablanu la nã, eye natsi ñngobla-
 nu kòkòe la de tablanu la ñu.
 7 Tso ami kò de/efe tame, eye
 nasi ami nã. 8 Emegbe nana
 viñutsuawo nate va, eye woado
 awutewui vlayawo. 9 Bla ali dzi
 na wo, Aron ñutsò kple viñutsua-
 wo, eye nabla tablanu la na wo,
 bena nunlado nazu wo to tegbee.
 Ale ñado Aron kple viñutsuawo
 enye si: 10 He nyitsu la va Mawu
 je agbado ia ñgò, eye Aron kple
 viñutsuawo natsò woje asiwo
 ade nyitsua je tame. 11 Eye na-
 wu nyitsu la le Yehowa je ñku
 me, le Mawu je agbado la nu.
 12 Eye nade asibidè nyitsu la je
 ou me asisi de vòsamlekpuia la

^a Mo. III. 8, 12.

^b kp. 22.

^d 29, 9, 24.

^e Mo. III. 4, 11.
12.

^f kp. 1-35 kpò
Mo. III. 8,
1-32.

^g Mo. III. 3, 3, 4.

^h 28, 38; 39, 30.

ⁱ 30, 25.

^k kp. 2, 3; 28, 41.

je dzowo ñu, ke natsò ou mamlea
 katã akò de vòsamlekpuia la te.
 13 Eyome nade ami, siwo katã
 le dòmenuawo ñu kple aklã ñuti
 miwo kpakple ayiku eveawo kple
 wo ñuti miwo, eye natsò dzo wo
 de vòsamlekpuia la dzi.^b 14 Ke
 natsò dzo nyitsu la je lã, efe
 agbalè kple dòmemiwo le asada la
 godo; elabena nuvõ ñuti vòsae.^c

15 Emegbe nahe agbo deka vè,
 eye Aron kple viñutsuawo natsò
 woje asiwo ada de agbo la je
 tame, 16 eye nawu agbo la atso
 efe ou awu de vòsamlekpuia la
 dzi godoo ava kpe. 17 Eyome na-
 fli agbo la de efe funudefeewo,
 eye nakpala efe dòmenuwo kple
 efe afowo, eye natsò wo ada de
 efe akpa mamleawo kple ta dzi.
 18 Eye natsò dzo agbo blibo la de
 vòsamlekpuia la dzi; elabena nu-
 mevòsa wònyè na Yehowa, vè-
 vè lilili kple Yehowa je dzo wò-
 nye. 19 Emegbe nahe agbo evelia
 vè, eye Aron kple viñutsuawo
 natsò woje asiwo ada de agbo la
 je tame. 20 Eye nawu agbo la
 atso efe ou asisi de Aron kple
 viñutsuawo je nudusi togboewo,
 nudusi-degblefetsuwo kple nu-
 sifò-degblefetsuwo ñu, eye natsò
 ou mamlea awu de vòsamlekpuia
 la ñu godoo ava kpe. 21 Eye na-
 tso ou, si le vòsamlekpuia dzi, kple
 ami awu de Aron ñutsò kple efe
 awuawokpakple viñutsuawokple
 woje awuawo ñu, bena eya ñutsò
 kple efe awuwo, viñutsuawo kple
 woje awuawo ñuti nako. 22 Eyo-
 me nade ñami, siwo le agboa ñu;
 de asike la kple enu miwo, ami,
 siwo le dòmenuawo ñu, aklã ñu
 miwo, ayiku eveawo kple wo ñu
 miwo kpakple nudusita; elabena
 amedodo je agboe. 23 Eye natsò
 abolo babò deka, abongo deka
 kple tatali deka, siwo nye nu ma-
 vamaavãwo le Yehowa ñku me la,
 le kusia me. 24 eye natsò nuawo
 katã ade asifome na Aron kple
 viñutsuawo, eye nanyè nuawo le
 Yehowa je ñku me. 25 Emegbe
 naxò nuawo le wo si ada de vò-
 salã la dzi le vòsamlekpuia dzi,
 eye natsò dzo wo, bena woavè
 lilili de Yehowa: Yehowa je dzo
 wònyè. 26 De agbo, si wowu hena
 Aron dodo la je akò, eye nanyèe

le Yehowa fe ŋku me, emegbe wòazu tówò. 27 ^aKò agbo, si wowu hena Aron kple viaŋutsuawo dodo la, fe akò kple ata, siwo wonyè la ŋuti, 28 bena woanye Aron kple viaŋutsuawo tɔ, eye wòanye dodo na Israel-viwo tegbee, elabena asidzɔe. Eyewòanye adzɔ, si Israel-viwo ana Yehowa tso wofo akpedavɔsawo me.

29 Aron fe awu kòkòeawo nazu viaŋutsu, siwo anɔ etefe la tɔ, eye woanɔ wo ŋu, hafi woasi ami na wo, eye ^dwoadɔ wo. 30 Viaŋutsuwo dometɔ, si azu nunɔla de etefe, amesi ayi Mawu fe agbadɔ la me, bena wòasubɔ le kòkòefe la, nadoe ŋkeke adre sɔŋ. 31 Ke nada agbo, si wowu hena amedodo la, fe lã le tefe kòkòe la. 32 Eye Aron kple viaŋutsuawo nadu agbolã la kple abolo, siwo le kusia me la, le Mawu fe agbadɔ la nu. 33 Ale woadu nusi wotsɔ de nuvɔ da hafi do wo, eye wowɔ wo kòkòe la; ke ame bubua deke mekpɔ mɔ adui o, elabena nu kòkòe ye. 34 Ne amedovɔsalã la kple abolo la fe de tsi anyi ŋu ke de edzi la, ekema woatɔ dzoe; womadui o, elabena nu kòkòe ye. 35 Wɔ na Aron kple viaŋutsuawo pɛpɛpɛ, abe alesi mede se na wò ene; ŋkeke adre sɔŋ nadɔ wo. 36 Gbesiagbe nawu nyitsu deka, hena nuvɔŋutivɔsa, abe avulɛnu ene. Eye na de nuvɔ da le vɔsamlekpuia la ŋu to avulɛnuwo meme le edzi me, eye nasi ami nɛ awɔe kòkòe. 37 Ŋkeke adre sɔŋ namè avulɛnuwo le vɔsamlekpuia la dzi, eye nawɔe kòkòe, bena vɔsamlekpuia la nazu nu kòkòetɔ. Nusianu, si aka vɔsamlekpuia la, azu kòkòe.

Gbesiagbe numeme.

38 ^bEye nusiwo namè le vɔsamlekpuia dzi, wonye esi: Gbesiagbe namè alɛvi eve, siwo xɔ fe dekadeka. 29 Mè alɛvi deka le ŋdi, eye alɛvi evelia le fiɛ. ^k40 Eye natsɔ dzomɛ hin eneliawo deka adzaba wɔ memee efa ewoliawo deka, eye natsɔ wein hin eneliawo deka hena nunovɔsa akpe de alɛvi deka la ŋu. 41 Mè alɛvi evelia le fiɛ me; eye nawɔ nudivɔsa kple nunovɔsa, siwo kpe de enu la, abe ŋdi tɔ ene; esia

enye dzo, si avɛ lilili de Yehowa. 42 Esia enye gbesiagbe numevɔsa, si miafe dzidzimeviwo amè le Mawu fe agbadɔ la nu le Yehowa fe ŋku me, afisi made dokuinye afia mi afo nu kpli mi le. 43 Afima made dokuinye afia Israel-viwo le, eye nye ŋutikòkòe ana agbadɔ la ŋuti nakɔ. ^b44 Makò agbadɔ la kple vɔsamlekpuia ŋu, eye makò Aron kple viaŋutsuawo ŋuti, bena woanye nunɔlawo asubɔm. 45 Manɔ Israel-viwo dome, eye manye wofo Mawu. 46 Eye woadze sii be, nyee nye Yehowa, wofo Mawu, si kplɔ wo tso Egipte-nyigba dzi, bena manɔ wo dome, nye Yehowa!

Dzudzɔvɔsamlekpuia.

30. ^cTsɔ xɛ wɔ vɔsamlekpuia, si dzi woado dzudzɔ do. 2 Efe didime nanye abòklugui deka, efe kekeme nanye abòklugui deka; dzogoe ene me wòanɔ, eye efe kòkòme nanye abòklugui eve; efe dzowo nawɔ deka de enu. 3 Fa sika nyuto de enuti, etame kple ekogo godoo va kpe kpa kple efe dzowo ŋu, eye natsɔ sika nyuto ado atsiã de enu afo xlãe. 4 Eye nawɔ sikasigɛ eveve de efe axawo kple eve dzi le atsiãdodo la te, bena woate ŋu afo kpo de wo me akòe. 5 Tsɔ xɛ kpa kpoawo, eye nafa sika de wo ŋu. 6 Eye natsɔe ada de nubabladaka, si dzi nutsyɔnu la le, /afisi made dokuinye afia wò le la, kasa le xɔmetsovɔ la ŋgɔ. 7 Eye Aron natsɔ atike vɛvɛe ado dzudzɔ de edzi; ŋdi sia ŋdi, ne edzra akadigbɛawo do la, wòado dzudzɔ. ^d8 Eye ne Aron si akadigbɛawo le fiɛ la, wòagado dzudzɔ. Esia anye dzudzɔvɔsa le Yehowa fe ŋku me, hena miafe dzidzimeviwo tegbee. 9 Migatsɔ dzudzɔdonu /bubua deke va edzi o, migatsɔ numevɔsa alo nuduvɔsa va edzi o, eye migakò nunovɔsa hã de edzi o. 10 Eye Aron natsɔ nuvɔ ŋuti vɔsalã, si enye avulɛnu la, fe ou adɛ nuvɔ da le efe /dzowo ŋu zi deka le fe deka me. Zi deka woade nuvɔ da le enu le fe deka me, eye wòanye dodo na miafe dzidzimeviwo; elabena ^enu kòkòetɔ wònye na Yehowa.

^a Mo. IV. 18, 18.

^b 20, 24.

^d kp. 9.

^e kp. 1-5 kpɔ 37, 25-28.

^f 25, 22.

^g Ps. 141, 2; Nyad. 5, 8.

^h kp. 38-42 kpɔ Mo. IV. 28, 2-8. ⁱ Mo. III. 10, 1.

^k Ps. 141, 2.

^l Mo. III. 16, 18

ⁿ 29, 37.

Gadzodzo de agbado la nu.

11 Eye Yehowa gblɔ na Mose bena: 12 Ne ɛtia Israel-viwo xlɛ la, ekema amesiwo nɛtia la, naxe fe de woƒe agbe ta, bena do vɔ-dia deke magado wo dome, le esi woxlɛ wo la ta o. 13 Amesiiwo woxlɛ la dome desiaɛ nado sekele kɔkɔe afɛafɛ. Gera blave enye sekele kɔkɔe deka. Sekele afɛafɛ woadzo na Yehowa. 14 Amesiiwo, si wotia, eye woxo fe blave alo wu nenema la, nado nu na Yehowa. 15 Kesinoto mana awu o, eye ame dahe made deke le edzi o; sekele afɛafɛ woadzo na Yehowa de woƒe agbe ta. 16 Eye nagblɛ ga, si Israel-viwo na de woƒe agbe ta la, de Mawu fe agbado la nu, bena wɔanye nkudodzinu kple avulɛnu na Israel-viwo le Yehowa fe ŋku me.

Akɔblitsileze.

17 Eye Yehowa gblɔ na Mose bena: 18 Tso akɔbli wo tsileze, eye natsɔ akɔbli ke ado zo de egome; eye nadae de Mawu fe agbado la kple vɔsamlekpui la domee, eye nako tsi de eme. 19 Eye Aron kple viaɔutsuawo naklo woƒe asiwo kple afowo le eme. 20 Ne wole Mawu fe agbado la me yi ge la, woale tsi hafi, bena womagaku o, alo ne wole tete ge de vɔsamlekpui la nu, bena woado dzo asa vo na Yehowa la. 21 Woaklo asiwo kple afowo, bena womagaku o; eye wɔanye doɔo na eya nuto kple efe dzidzimeviwo tegbee.

Ami kɔkɔe la.

22 Eye Yehowa gblɔ na Mose bena: 23 Tso atike nyuto, siwo vɛna lilili, lifi lɛheto sekele alafa atɔ, botsyo sekele alafa eve blaato, si nye gbato fe afɛ, gbekee sekele alafa eve blaato, 24 kotoklobo sekele kɔkɔe alafa atɔ kple dzomi hin deka; 25 eye natsɔ wo awo ami kɔkɔe lae, abe alesii ami vɛvɛe wolawo wone ene; ami vɛvɛe kɔkɔe wɔanye. 26 Eye nasii de Mawu fe agbado la kple nubabladaka la, 27 kplɔ la kple enu nuwo, akaditi la kple enu nuwo, kple dzudzodovɔsamlekpui la, 28 numevɔsamlekpui la kple enu nuwo kpakple tsileze la kple efe zo nuti. 29 Wo wo kɔkɔe, bena

a kp. 10.

b 29, 7.

d 31, 29.

e kp. 6.

f 38, 8.

g kp. 1-6 kp. 35, 30-35: kp. 7-11 kp. 35, 11-19.

h Fla. I 7, 14.

i 27, 29.

woanye ^anu kɔkɔetowo, nusianu, si aka wo nuti la, azu kɔkɔe. 30 Eye nasi ami na Aron kple viaɔutsuawo awo wo kɔkɔe, bena woazu nunɔlawo asubom.^b 31 Gblɔ na Israel-viwo bena: Ami kɔkɔe wɔanye nam le miafe dzidzimeviwo dome. 32 Womasii na ame bubua deke o, eye womawo etogbe ha o, elabena nu kɔkɔe wɔnye, eye nu kɔkɔe wɔanye na mi. 33 Ne amea de wo etogbe alo wɔna efe de ame bubua de la, woatsrɛe da le efe duko me viwo dome.

Dzudzɔ vɛvɛe donu.

34 Eye Yehowa gblɔ na Mose bena: Tso atike, siwo vɛna lilili, siwo nye: lifi lɛheto, fumeboɔgo kple atimitsi fomevi vovovowo; woada wo katã sɔsɔe. 35 Eye natsɔ wo awo dzudzɔ vɛvɛe donui; natoto wo, abe alesii atike vɛvɛe wolawo wone ene; nade dze eme, eme nadza, eye woabui kɔkɔe.^d 36 Eye natu efe de memee ada de nubabladaka la ngo le Mawu fe agbado la me, ^eafisi made dokuinye afia wo le; nu kɔkɔewo fe nu kɔkɔe wɔanye na mi. 37 Migawo dzudzɔdonu, si nawo la, togbea deke o, ke boɔ miabui kɔkɔe na Yehowa. 38 Ne amea de wo etogbe, be yeavɛ ase la, woatsrɛe da le efe duko me viwo dome.

Bezaleel kple Oholiab tiatia.

31. ^gEye Yehowa gblɔ na Mose bena: 2 Kpo da, metia Bezaleel, Uri viɔutsu, si enye Xur fe togbuiyovi tso Yuda-to la me, 3 eye metsɔ Mawu fe gbogbo, si fia nunya, gomesese, sidzedze kple adanu vovovowo wɔwo la, de eme fũ,^h 4 bena wɔabu tame anya alesii wowo sika, klosalo kple akɔbli nu dɔe; 5 anya alesii woadze kpe hena nuwo me dede, eye wɔanya alesii woadze ati hena adanu vovovowo wɔwo. 6 Kpo da, metsɔ Oholiab, Axisamak viɔutsu tso Dan-to la me, kpe de enuti, eye metsɔ nunya de amesiwo katã fe dzime nunya le la, fe tame, bena woawo nusiwo katã fe se mede na wo la: 7 Mawu fe agbado la, nubabladaka kple nutsyɔnu, si le edzi kpakple agbado la nuti nuwo katã,

8 kplō kple enu nuwo, sikakaditi kple enu nuwo katā kpakple dzudovovsamlekpu la, 9 numevovsamlekpu la kple enu nuwo katā, tsileze la kple efe zō; 10 atsyōdowuawo kple nunōla Aron fe awu kōkōeawo kpakple viaṅutsuawo fe awuwo, be woanye nunōlawo asubō; 11 ami sisi la kple atike vevē, siwo nye dzudzodonuwo hena kōkōefe la. Woawoe tututu, abe alesi mede se na wō ene.

Dzudzogbe dudu.

12 Eye Yehowa gblō na Mose bena: 13 Gblō na Israel-viwo bena: Midō ṅku nye dzudzogbeawo dzi! Elabena dzesi wōnye le mia kpli mi kpakple miafe dzidzimeviwo dome, ne mianyaē bena, nye Yehowa enye amesi wō mi kōkōe.^e 14 Midō ṅku dzudzogbe la dzi, elabena nu kōkōe wōnye na mi. Amesi agblē kō dō nē la, woawui, eye amesiame, si awō dō le edzi la, woatsrō efe agbe dā le efe dukō me viwo dome.^h 15 Dkeke ade woawō dō, ke ṅkeke adrelia enye dzudzogbe, ṅkeke kōkōe na Yehowa. Amesiame, si awō dō le dzudzogbea dzi la, woawui. 16 Israel-viwo naḍo ṅku dzudzogbe la dzi, eye woadzra dzudzogbe la dō, wōanye dōdō na woje dzidzimeviwo tegbee. 17 Dzesi wōnye le mia kple Israel-viwo dome tegbee; elabena ṅkeke ade Yehowa wō dzi kple anyigba, ke edzudzo edokui le ṅkeke adreagbe, eye wōgbō de eme.

Kpe, si dzi wonlō se dō.

18 Eye esi wōfo nu kple Mose le Sinai-toa dzi vō la, etsō kpe eveawo, siwo dzi sea le la nē, kpe, siwo dzi Mawu ṅutō tso efe asibide ṅlō nui dō.

Sikanyivi la.

32. Esi dukō la kpō bena, Mose mele gbogbom tso toa dzi o la, dukō la fo fu de Aron ṅu, eye wogblō nē bena: Netsō, wō mawu na mí, si azō mia ṅgō; elabena Mose, ṅutsu ma, si kplō mí tso Egipte-nyigba dzi la, mie-nya nusi gō wōe o. 2 Aron gblō na wo bena: Mide sikatogē, siwo le mia srōwo, mia viṅutsuwo kple mia vinyōnuwo fe towo, eye mitso wo vē nam. 3 Tete dukō

blibo la de sikatogē, siwo le woje towo, eye wotsō wo vē na Aron. 4 Eye wōxō wo le wo si, eye wōtso pē wō nyivi fe nōnōme, eye wōkōe. Tete wogblō bena: Israel, esia nye wō mawu, si kplō wō tso Egipte-nyigba dzi.^a 5 Esi Aron kpōe la, edi vōsamlekpu de enḡo. Eye Aron do kpō bena: Etsō enye ṅkekenyuie na Yehowa! 6 Esi wofō ṅdi la, womē numevovsawo, eye wotsō akpedavovsawo vē, eye bdukō la bōbō nō anyi, dū nu, eye wono nu. Emegbe wotsi tre de asi fefe me. 7 Tete Yehowa gblō na Mose bena: Tso, dī yi; elabena wō dukō, si nēkplō tso Egipte-nyigba dzi la, wō nu gbegblē. 8 Wote dā enumake le mō, si /medō na wo la dzi, wokō nyivi na wo dokui, eye wode ta agu nē hesa vō nē gblō^g bena: Israel, esia enye wō mawu, si kplō wō tso Egipte-nyigba la dzi. 9 Eye Yehowa gblō na Mose bena: Mekpō bena, dukō sia la dukō kō lialiatō wōnye. 10 Eyata na nye dōmedzoe nabi de wo ṅu, be matsrō wo, eye mawō wō natrō zu dukō gāa de.ⁱ 11 Ke Mose fo koko na Yehowa, efe Mawu la, gblō bena: Yehowa, nukanuti wō dōmedzoe abi de wō dukō, si nēkplō tso Egipte-nyigba dzi kple ṅusē gā kpakple asi sesē la ṅuti mahā? 12 Nukanuti Egiptetōwo agblō bena: Dzogbevōe didi na wo ta wōkplō woyii dō, bena wōawu wo le towo domee, eye wōatsrō wo dā le anyigba ṅku me? Na wō dōme nafa, eye naḍe asi le vō, si nēdō de wō dukō ṅuti la ṅu. 13 Dō ṅku wō dōla Abraham, Isak kple Israel dzi, "amesiwo nēka atam na, eye nēgblo na wo bena: Mana miafe dzidzimeviwo nasō gbō abe dzifoyletiviwo ene, eye matsō anyigba blibo sia, si ṅugbe medo la, ana miafe dzidzimeviwo, bena wōanye wo tō tegbee. 14 Eye Yehowa de asi le vō, si wōdō de efe dukō ṅuti la ṅu.

15 Eye Mose trō hedī tso to la dzi, eye kpe eve, siwo dzi wonlō seawo dō la, le esi; wonlō nu de kpeawo fe axawo kple eve. 16 Mawu ṅutōe kpa kpeawo, eye Mawu ṅutōe ṅlō nuawo de wo dzi.^j 17 Esi Yosua se dukō la fe ḡli

^a Ps. 106, 19, 20; Fla. 1, 12, 28; Dō. 7, 41.

^b Kor. I. 10, 7. ^d kp. 12-17 kpō 35, 1-3.

^e 20, 8. ^f 20, 4, 23.

^g kp. 4.

^h Mo. IV. 15, 32-35.

ⁱ Mo. IV. 14, 11-20.

^k Mo. 1, 2, 2.

^l 32, 15, 16; 34, 28; Mo. V. 4, 13; 5, 19; 9, 10; 10, 4. ⁿ Mo. I. 22, 16, 17; 26, 4; 28, 14.

^o kpō Mo. V. 9, 8-21.

^p 31, 18.

la, egblo na Mose bena: Aoyli le didim le asada la me! 18 Edo nu bena: Menye dziduduseye kple avasiyili sem mele o, ke bon ha-dzidzi sem mele.

Mose do domedzoe de duko la fe nyivi subasubo nuti.

19 Esi wote tu asada la, eye wokpo nyivi la kple alesi wole ye dume la, dome ve Mose, eye woxla kpe, siwo le esi la, de anyi, eye wogba de to la te. 20 Eye woxo nyivi, si wowo la, eye wofia kple dzo hetui memee, emegbe wodee tsi me, eye wona Israel-viwo noe. 21 Eye Mose gblo na Aron bena: Nuka duko sia wo wo, bena nehe vo ga sia va wo dzi ale? 22 Aron do nu bena: Nye afeto, megado domedzoe o; wo nuto enya duko sia bena, ame gbegblewo wonye. 23 Wogblo nam bena: Wo mawu na mi, si azo mia ngo; elabena Mose, nutsu ma, si kpo mi tso Egipte-nyigba dzi la, mienya nuka go wae o. 24 Megblo na wo bena: Amesike si sika le la, netsae vs nam. Tete wotsae vs nam, eye medee dzo me ko wotro zu nyivi.

25 Esi Mose kpo bena, duko la wo yakanu, elabena Aron ye do la wo, be wofo futwo nadu fewu le wo nu la, 26 Mose tsi tre de asada la fe agbo nu gblo bena: Amesike le Yehowa dzi, neva gbonye afi! Tete Lewi-viwo katafo fu va egbo. 27 Eye wogblo na wo hena: Ale Yehowa Israel fe Mawu la gblo esi: Dutsu sia nutsu nesa efe yi de ali; mige de asada la me, tso afi yi afi, tso agbo nu yi agbo nu, eye amesiame nawu novianutsu, kolovia kple efe fometwo. 28 Eye Lewi-viwo wae de Mose fe nya la nu, eye ano nutsu akpe eto ku le duko la dome gbemagbe. 29 Eye Mose gblo bena: Mitsa vasanu ve na Yehowa, bena iyayra nava mia dzi egbea; elabena nutsu sia nutsu tsi tre de vianutsu kple novia nu.

Mose de kuku de duko la ta.

30 Esi nu ke la, Mose gblo na duko la bena: Miewo nuvo ga nuto, eyata malia to la ayi Yehowa gbo, dewo mate nu ale avu de miafe nuvo ta mahi. 31 Eye

Mose gatro yi Yehowa gbo, eye wogblo bena: Ao, tafiatse, duko sia wo nuvo ga nuto, elabena wotsa sika wo mawu na wo dokui. 32 Mede kuku, tso wofo nuvo ke wo, ne menye nenem o la, ekema deko natutu nye ha nye nko da le agbalē, si nenlo la me.^a 33 Yehowa do nu na Mose bena: Amesike wo nuvo de nunye la, eya fe nko matutu da le nye agbalē me. 34 Heyi ko, eye nakplo duko la ayi te fe, si megblo na wo la, eye bnye dola adze ngowo. Gake ne nye toheyi do la, maxe wofo nuvo nuto fe na wo. 35 Eye Yehowa he to na duko la, elabena wona Aron wo nyivi na wo.

Mose gade kuku de duko la ta.

33. Eye Yehowa gblo na Mose bena: Heyi, eye mia kple duko, si nekplo tso Egipte-nyigba dzi la, miadzo le afisia ayi anyigba, si nu meka atam do na Abraham, Isak kple Yakob gblo bena: wofo dzidzimeviwo matsae ana la dzi! 2 Mado dola de ngowo, bena wanyā Kanaanitwo, Amoritwo, Xititwo, Perizitwo, Xiwitwo kple Yebusitwo, 3 akplo mi ayi anyigba, si dzi notsi kple anyitsi bo do la dzi. Nyemano mia dome ayi kpli mi o, elabena /duko ko lialiatwo mienye, ne nyemagatsro mi le mo dzi o. 4 Esi duko la se nodzinya sia la, wode asi konyifafa me, eye amea deke megado atsyo o. 5 Eye Yehowa gblo na Mose bena: Gblo na Israel-viwo be: Duko ko lialiatwo mienye, ne mano mia dome ayi kpli mi adabafofo deka pe ha la, matsro mi. Eyata mide miafe atsyodonuwo di, eya ko hafi manya, nusi mawo na mi. 6 Tete Israel-viwo de wofo atsyodonuwo di tso Xoreb-to la gbo.^g

7 Eye Mose tso agbado la tu de asada la godo le adzoge, eye woye be Mawu fe agbado.^k Amesiame, si di be, yeabia nu Yehowa la, doa go va Mawu fe agbado, si le asada godo la gbo. 8 Eye ne Mose yina de agbado la gbo la, duko blibo la tsia tre, eye amesiame noa efe agbado nu he noa Mose yome kpom da, vasede esime wodoa agbado la gbo. 9 Ne

^a Ps. 69, 29; Dan. 12, 1; Lu. 10, 20; Ro. 9, 3.

^b 33, 2, 12, 14.

^d 32, 13; Mo. I. 12, 7.

^e 32, 34.

^f 32, 9, 10.

^g Yo. 3, 6.

^h 28, 41.

ⁱ Mo. IV. 3, 6–10; Mo. V. 33, 8–11.

^k 28, 42.

Mose yi de agbado la me la, "alilikpo dodoa de dina va n̄a agbado la nu, eye w̄ofoa nu kple Mose. 10 Eye ne duko blibo la kpo alilikpo dodo la le agbado nu la, duko la katā tsia tre, eye amesiame dea ta agu de efe agbado nu. 11 Eye Yehowa fo nu kple Mose ^aηku me kple ηku me, abe alesi ame kple x̄ol̄a foa nui ene; emegbe egatrona yia asada la me. Ke efe kpedeputo Yosua, Nun vi, amesi nye efe subola la, medzona le agbado la me o.

12 Eye Mose gbl̄o na Yehowa bena: Kpo da, w̄o gbl̄o nam bena: kpl̄o duko sia; gake m̄ena menya /amesi n̄edo kpe de nunye o, w̄onye ēgbl̄o bena: menya w̄o kple w̄o ηko, eye meve nuw̄o hafi. 13 Ne ēve nunye vavā la, ekema na ^gmanya w̄o m̄owo, eye madze si w̄o be, ēve nunye. Kpo da, amena siawo nye w̄o duko la. 14 Edo ηu bena: Nye n̄uto man̄o me akpl̄o mi ayi afisi miagbo de eme le la? 15 Exo dzi ns bena: Ne w̄o n̄uto man̄o me o la, ekema megakpl̄o mi tso afisia yii o. 16 Eye nuka ḡo woats̄o adze sii bena, ēve m̄ia kple w̄o duko la nu, ne m̄eyi kpli m̄i, ^kbena woadze sii be, w̄o tia m̄ia kple w̄o duko la le anyigba dzi dukowo katā dome o? 17 Yehowa do ηu na Mose bena: Mawo nya, si n̄egbl̄o la h̄a dzi, elabena meve nuw̄o, eye ^lmenya w̄o kple w̄o ηko.

Mose di bena, yeakpo Yehowa fe n̄utikokoe.

18 Edo ηu bena: Mede kuku, na makpo w̄o n̄utikokoe la! 19 Exo dzi bena: Mana nye atsȳodo blibo la nato ηkuw̄o me ayi, eye made gbe f̄a Yehowa fe ηko le ηgow̄o. Amesi nu medi be, mave la, eya nu mave, eye "amesi ke medi be, makpo nublani na la, eya makpo nublani na. 20 Eye w̄ogagbl̄o bena: M̄ate ηu akpo nye ηku me o, ^lelabena amea deke makpom agano agbe o. 21 Eye Yehowa gbl̄o bena: Kpo da, tefea de le gbonye, va tsi tre de agakpe la dzi. 22 Ne nye n̄utikokoe ^tso me yina la, ekema mayla w̄o de agakpe la to me, eye mats̄o nye /asi abu dziw̄o, vasede esime mats̄o me ayi. 23 Ne mede nye asi le dziw̄o la, ekema akpo yonye-

me da; gake nye ηku me la, amea deke makpoe akpo o.

Mose nakpa kpe yeye eve.

34. Eye Yehowa gbl̄o na Mose bena: Kpa kpe eve nyuie abe gb̄at̄wo ene, eye mayla kpe gb̄at̄o, siwo ^on̄egb̄a la, je nyawo de wo dzi. 2 Dzra do vasede ets̄o, eye ets̄o ηdi la nalia Sinaito la, eye n̄ano dzoyem le to la tame. 3 Amea deke malia to la kpli w̄o o, eye womakpo amea deke le to blibo la dzi o; al̄ewo kple nyiwo h̄a madu gbe le to sia gbo o. 4 Eye Mose kpa kpe eve nyuie abe gb̄at̄wo ene, eye w̄of̄o ηdi kanya helia Sinaito la, abe alesi Yehowa de se ne ene, eye w̄ots̄o kpe eveawo de asi.

Yehowa va to Mose n̄uti yi.

5 Eye Yehowa di va le alilikpo me, eye w̄otsi tre de egbo le afima, eye ^hw̄ode gbe f̄a Yehowa fe ηko. 6 Eye Yehowa va to en̄uti yi hede gbe f̄a bena: Yehowa, Yehowa, nublani kple amenuve Mawu, amesi gbo dzi blewu, eye efe amenuveve kple autefewowo so gbo, 7 amesi dzra amenuveve do na ame akpe n̄newo, eye w̄ots̄o vodada, dzidada kple nuv̄o kena; ke megbea tohehe o, boη etua fofowo je vodadawo n̄uti fe na viwo kple wo viwo fe viwo, vasede dzidzime et̄olia kple enelia dzi. 8 Tete Mose wo kaba tsȳo mo anyi, eye w̄odo gbe da 9 gbl̄o bena: Afeto, ne ēve nunye la, ekema mede kuku be, Afeto n̄uto n̄ano m̄ia dome ayi: elabena duko ko lialiat̄o w̄onye, eyata ts̄o miafe vodadawo kple nuv̄owo ke mi, eye nax̄o m̄i awo tow̄o.

Yehowa na se ewo Israel-duko.

10 Edo ηu bena: Kpo da, mebla nu kpli w̄o le w̄o duko blibo la ηku me, eye mawo nukunu, siwo womewo le anyigba blibo la dzi kple dukowo katā dome kpo o la: eye duko blibo, si dome n̄ele la, akpo Yehowa fe nukunuwo, elabena nusi mawo kpli w̄o la, adzi ηo. 11 Dzra se, siwo made na w̄o egbe la do. Kpo da, manyā Amorit̄wo, Kanaanit̄wo, Xitit̄wo, Perizit̄wo, Xiwit̄wo kple Yebusit̄wo le ηgow̄o. 12 Kpo

^a 13, 21.

^k 32, 13.

^d kp. 20; Mo. IV. 12, 8; Mo. V. 34, 10.

^e 18, 12, 13.

^f kp. 2-5.

^g Ps. 103. 7.

^h 33. 19.

ⁱ Mo. IV. 14, 18; Ps. 103, 8; Yoh. I. 4, 16. ^k Mo. V. 4, 6-8.

^l kp. 12; Tim. II. 2, 19. ⁿ 20, 5, 6.

^o Ro. 9, 15.

^p Mo. I. 32, 31; Yes. 6, 5; Tim. I. 6, 16.

^r Fla. I. 19, 8 v. 13. ^s 34, 5, 6.

^t 24, 11.

nyuie, bena magabla nu kple anyigbadzito, siwo gbo nava la o, be womagano mia dome atrɔ zu mɔ na mi o.^b 13 Ke boɔ mimu woƒe vɔsamlekpuwo, migbã woƒe legbawo, eye milã woƒe Aseratiwo fu anyi.^c 14 Megade ta agu na mawu bubuwo o, elabena Yehowa enye nuɔãla, eƒe ŋkɔe nye Mawu nuɔãla.^g 15 Megabla nu kple anyigbadzito gbedegbede o; elabena ne wole woƒe mawunuwo wɔm, eye wosa vɔ na woƒe mawuwo la, ekema woayɔ wò, be nava du woƒe vɔsanuawo, 16 eye nade woƒe vinyɔnuwo na viwònutsuwo; eye ne woƒe vinyɔnuwo le woƒe mawunuwo wɔm la, ekema woana be, viwònutsuwo hã nasubɔ woƒe mawuwo.ⁱ 17 Megakɔ mawu na dokuiwò o!^k

18 Ɖo ŋku abolo-maɔamaɔã-ŋkekenyuie la dzi. Ɖkeke adre sɔɔ naɖu abolo maɔamaɔã le nuɔɔletɔ fe ŋkeke, si woɖo la dzi, abe alesi mede se na wò ene; elabena nuɔɔletɔ la dzi nèvu tso Egipte. 19 Nusianu, si aɔu dɔnu na dada la, tɔnyee; lãwo fe ŋgɔgbevi, siwo nye atsu, edanye nyi alo alẽ o, tɔnyee. 20 Ke natsɔ alẽ aduɖɔ tedzi fe ŋgɔgbevii, ne mɛduɖɔe o la, naye kɔ nɛ. Duɖɔ wò ŋgɔgbeviɔnutsuwo katã ta. Womava ŋkunya me asi gbolo c.^o 21 Ɖkeke ade nawɔ dɔ, ke ndzudzɔ le ŋkeke adreagbe; edanye agbleɔɔyi alo nuɔɔletɔ o, dzudzɔ dokuiwò. 22 Du kwasidawo fe ŋkekenyuie, si enye lu gbãto wo nene fe ŋkekenyuie la; emegbe naɖu avadɔɔŋkekenyuie le fe la fe nuwuwu. 23 Wò nutsuwo katã nava Afeto Yehowa, Israel fe Mawu la, ŋku me zi etɔ le fe deka me. 24 Manyã dukowo le ŋgɔwò, eye makeke wò lifowo de nu; ke ne eyi Yehowa wò Mawu fe ŋku me zi etɔ le fe deka me la, wò anyigba madzro amea deke o. 25 Megatsɔ nye vɔsalã fe vu sa vɔe le afisi amawɔ vavã le o, eye megagblẽ nutitoto-ŋkekenyuie fe vɔsalã di nu nake de edzi o. 26 Wò agblemenu gbãto, siwo nèfã la, natsɔ ava Yehowa, wò Mawu fe me. Megada gbɔvi le dada fe notsi me o. 27 Eye Yehowa gblo na Mose bena:

^a 24, 4.

^b 23, 32, 33.
^d 24, 18; Mat. 4, 2.

^e 23, 24.
^f 31, 18.

^g 20, 2, 5.

^h Kor. II. 3, 7
v. 18.

ⁱ Mo. V. 7, 3;
Wɔn. 3, 6;
Fia. I. 11, 2.

^k 20, 23.

^l kp. 18-26 kpɔ
23, 14-19.

ⁿ 33, 8, 9.

^o 13, 12-16.

^p 20, 8-11; 31,
12-17.

^r 25, 2.

Ɖlo nya siawo di; elabena nya siawo dzi mebla nu kpli wò kpa-kple Israel-viwo dɔ. 28 Eye wòno Yehowa gbo afima ɔŋkeke blane kple zã blane sɔɔ, abolo madumadu kple tsi manomanoe. Eye wòno nubabla fe nya ewoawo de kpeawo dzi.

Mose fe mo klẽ.

29 Esi Mose di tso Sinai-toa dzi la, kpe eveawo, siwo dzi sea le la, le esi. Esi Mose di tso toa dzi la, menyae bena, esi wòfo nu kple ye la, yefe mo de asi keklẽ me o. 30 Eye esi Aron kple Israei-viwo katã kpɔ bena, Mose fe mo le keklẽm la, wole vɔvɔm na tete de enu.^h 31 Tete Mose yɔ wo da, eye Aron kple ameha la fe amegãwo katã gatɔ va egbo, eye Mose fo nu kple wo. 32 Emegbe Israel-viwo katã te va, eye wòde se, siwo katã Yehowa gblo ne le Sinai-toa dzi la, na wo. 33 Esi Mose fo nu kpli wo vɔ la, etsɔ nu tsyɔ ŋku me. 34 Eye ne Mose "yi Yehowa fe ŋku me, be wòafɔ nu kplii la, edea nu la le ŋku me, vasede esime wòdoa go; eye ne edo go la, egbloa se, siwo wode ne la, na Israel-viwo. 35 Ke ne Israel-viwo kpɔ Mose fe mo wòle keklẽm la, Mose gatsyɔa nu ŋku me, vasede esime wòagayi nu fo ge kplii.

Dzudzɔgbe la.

35. Eye Mose fo Israel-viwo fe ha blibo la nu fu, eye wògblo na wo bena: Esiawo nye se, siwo Yehowa de, be miawɔ la.^p 2 Ɖkeke ade miawɔ dɔ, ke miabu ŋkeke adrelia kɔkɔe, dzudzɔgbee wònye na Yehowa, amesiame, si awɔ dɔ le edzi la, woawui. 3 Migado dzo de miafe afea deke me le dzudzɔgbe la dzi o.

Nudzɔdzo faa hena agbado la tutu.

4 Eye Mose gblo na Israel-viwo fe ha blibo la bena: Ale Yehowa de se gblo enye si: 5 Midzɔ nu siwo le mia si la na Yehowa. Amesiame, si lɔ tso dzime faa la, nadzɔ nu na Yehowa: sika, klo-salo kpɛ akɔbli; 6 adabe bloto kple dzito fe ka, ka dzẽ, deti yi kple gbɔfuwo; 7 agbogbalẽ, si wode ama dzi, nyogbalẽ kple xẽ; 8 akaɖimemi, ami vevẽe sisia kple dzudzɔdotike vevẽwo.

9 soham-kpe kple kpe xɔasiwo, bena woatsɔ adɔ kɔmewu kple akɔtadonu la nu. 10 Eye mia dometo, siwo fe tagbo adanu le la, nava awɔ nusiwo katã Yehowa di la.^a 11 Woawo nye: nɔfe la kple efe agbadɔ, etamegbanu, enu ganuviawo, efe vufowo, efe vɔmedetiwo, efe sɔtiwo kple wofo afowo; 12 adaka la kple enu kpoawo, nutsyɔnu la kple xɔmetsovo la; 13 kplɔ la kple enu kpoawo kpakple enu nuwo katã kple nkumedobolo la; 14 akaditi la, enu nuwo kple akadigbɛawo kpakple ami hena akadi la; 15 dzudzɔdovɔsamlekpu la kple enu kpoawo, ami sisi la kple dzudzɔdotike vevɛe kpakple agbadɔnuvo; 16 numevɔsamlekpu la kple enu dzrala, si wotsɔ akɔbli wɛe, enu kpoawo kple enu nuwo katã, tsileze la kple efe zɔ; 17 kpɔ nuti vɔwo, kpɔtiawo kple wofo afowo, kple agbonuvo, 18 agbadɔ nu tsyotiwo kple kpɔ nu tsyotiwo kpakple wofo atagbiawo; 19 atsyɔdowuawo, bena woatsɔ asubɔ le kɔkɔefe, kple nunɔla Aron fe awu kɔkɔe susɔeawo kpakple viaɔnutsuwo fe awuawo, bena woazu nunɔlawo asubɔm.

20 Emegbe Israel-viwo fe ha blibo la dzo le Mose gbo. 21 Eye amesiame, si wɔdzo dzi na, eye wɔlɔ kple dzi faa la, va dzo nu na Yehowa, bena woatsɔ awɔ Mawu fe agbadɔ la kple enu dɔwo katã kpakple awu kɔkɔeawoe. 22 Dutsuwo kple nyɔnuwo siaa, amesiame, si lɔ tso dzime faa la, tso alɔnugawo, togɛwo, asigɛwo, sikakɔdzonuwo kple sikatsyɔnu vovowo vɛ. Eye amesiame tso sika wɔ adzɔgbedenu na Yehowa. 23 Amesiame tso nusi le esi la vɛ: adabɛ blɔto kple dzito fe ka, ka dzɛ, deti yi, gbɔfuwo, agbo-gbalɛ, si wode ama dzɛ kple nyogbalɛ. 24 Amesiame, si di be, yeana klosalo kple akɔbli la, dzo wo na Yehowa, eye amesiame, si si xɛ le la, tsɛ vɛ hena dɔ vovowawo wɔwɔ. 25 Nyɔnu, siwo nya detitetre, tso asi tre adabɛ blɔto kple dzito fe deti dzɛ kple deti yi hetsɔ vɛ. 26 Nyɔnu, siwo katã adanu le tagbo na la, tre gbɔfuwo. 27 Amegawo tso soham-kpe kple kpe xɔasiwo vɛ, bena woatsɔ adɔ

^a kp. 11-19 kpɔ 31, 7-11.

^b kp. 30-35 kpɔ 31, 1-6.

^d 3p, 3; Kron. I. 29, 5, 9; Kor. II. 9, 7.

kɔmewu kple akɔtadonu la nu; 28 akadimemi, ami vevɛe sisia kple dzudzɔdotike vevɛe. 29 Eye Israel-viwo, nutsuwo kple nyɔnuwo siaa, amesiwo lɔ kple dzi faa la, tso nunanawo vɛ na Yehowa, bena woatsɔ awɔ dɔ, si Yehowa de se na Mose, be wɔawɔ la.

Adanuwalawo yɔyɔ.

30 Eye Mose gbo na Israel-viwo bena: Mikpɔ da, Yehowa tia Bezaleel, Uri viɔutsu, si enye Xur fe togbuiyɔvi tso Yuda-to la me, 31 eye wɔtsɔ Mawu fe gbɔ-gbɔ, si fia nunya, gɔmesese, sidzedze kple adanu vovovowo wɔwɔ la, de eme fũ, 32 bena wɔabu tame anya, alesi wowɔa sika, klosalo kple akɔbli nu dɔe; 33 anya, alesi woadze kpe hena nuwo me dede, eye wɔanya, alesi woadze ati hena adanu vovovowo wɔwɔ. 34 Eye wɔde nunya tame na eya kpakple Oholiab, Axisamak fe viɔutsu tso Dan-to la me, bena woate nu afia nu. 35 Etsɔ adanu de wofo tame fũ, bena woate nu abu tame awɔ dɔ fomevi vovovowoe, woanya alesi woakpa adanunu vovovowoe, alesi woalɔ adanuvɔe, eye woanya alesi woatsɔ adabɛ blɔto kple dzito fe ka, ka dzɛ kple deti yi alɔ avɔ fomevi vovovowoe.

Duko la na nu faa.

36. Ale Bezaleel kple Oholiab kpakple nutsu, siwo fe tagbo adanu le, amesiwo me Yehowa de nunya kple gɔmesese, bena woate nu anya, alesi woawɔ kɔkɔefe la nu dɔwo katã la, nawɔ nusiwo katã Yehowa gbo la. 2 Eye Mose yɔ Bezaleel kple Oholiab kpakple adanuto, siwo katã fe tagbo Yehowa de nunyae, amesiwo katã wofo dzi dɔ, bena woava awɔ dɔ la. 3 Eye woxɔ nudzɔdzo, siwo katã Israel-viwo na, bena woatsɔ awɔ kɔkɔefe la nu dɔwoe la, le Mose si. Ke wogana nunanawo tsɔm vɛ nɛ le wo dokui si ndi sia ndi. 4 Eye adanuto, siwo katã le kɔkɔefe la nu dɔwo wɔm la, dome amesiame tso le efe dɔ, si wɔm wɔle la gbo. 5 eye wogbo na Mose bena: Duko la na nu gede wu alesi dɔ, si Yehowa gbo be, woawɔ la, bia. 6 Tete Mose na wodo kpo le

asada la me be: Edanye ntsu alo nyonu o, amea deke megadzo nu hena kakaeje la nu dowaowo! Ale duka la dzudzo nunanawo tsotsa va. 7 Elabena nuawo so gbo na do blibo la wowa; wode gbo dzi go ha.

Agbado la je kakaeje tutu.

8 "Eye amesiwo kata je tagbo adanu le, le kakaeje la je dowo-lawo dome la, tso kuntru ewo wo naje la, eye wona adanuvololawo tso deti yi dada, adabe bloto kple dzito je ka kpakple ka dzelbe, eye wowo Kerubiwo de wo me. 9 Kuntru deka je didime le aboklugui blave vo enyi, eye efe kekeme le aboklugui ene; dzidzeme deka li na kuntruawo kata. 10 Ekpe kuntru ato de wo nawo nu, eye wogakpe kuntru ato ha de wo nawo nu. 11 Eye woto adabe bloto je ka kpukpuiwo de kuntru kpekpea je to deka; nena ke wote de kuntru kpekpe evelia je to evelia ha. 12 Eto ka kpukpui blaato de kuntru deka to, eye woto ka kpukpui blaato ha de kuntru kpekpe evelia to; ka kpukpuiawo le soso deka me. 13 Eto sika tu ganuvi blaato, eye wotsa ganuviawo kpe kuntruawo dekae, ale wozu naje blibo.

14 Emegbe wotsa gbofu lo kuntru wuideke, bena woatsa agba naje la tame. 15 Kuntru deka je didime le aboklugui blaeto, eye efe kekeme le aboklugui ene; dzidzeme deka li na kuntru wuidekewo kata. 16 Ekpe kuntru ato vovo, eye wokpe kuntru ade ha vovo. 17 Eye woto ka kpukpui blaato de kuntru kpekpea je to deka, eye wogato ka kpukpui blaato de kuntru kpekpe evelia je to deka. 18 Eto akobli tu ganuvi blaato hetsa kpe agbadokuntruawo wozu deka. 19 Ewo agbogbalē, si wode ama dzi la ha hegba edzi, emegbe wotsa nyogbalē gba edzi.

20 "Eye wotsa xe dze ufo, siwo woatu na naje la. 21 Ufo deka didi aboklugui ewo, eye wokeke aboklugui deka kple afā. 22 Eye woyro ufo deka game wodze eve, bena wote nu ali de anyi. Ale woyro naje la je ufowo kata gamee. 23 Eye wodze

ufowo hena naje la: Ufo blave le dziehe game. 24 Eye wotsa klosalo wo afo blane de ufo blaveawo game; afo eveve le ufo desiade je nu eveawo game. 25 Eye wodze ufo blave hena naje la je axa evelia, si le anyiehe game, 26 eye wotsa klosalo wo afo blane de wo nu; afo eveve le ufo deka game. 27 Eye wodze ufo ade hena naje la je akpa, si le yetodofe game. 28 Eye wodze ufo eve hena naje la je dzogoe, siwo le yetodofe game. 29 Eye wo game kple wo tame kpe de ufoawo nu, bena asige deka nana wo nu. Alea wowa wo ame eve la de dzogoe eveawo dzi. 30 Wo kata le ufo enyi, siwo game klosalofa wuiade le; afo eveve le ufo deka game.

31 Eto xe kpa gameti ato de ufo, siwo le naje la je axa deka la nu; 32 gameti ato de ufo, siwo le naje la je axa evelia nu, kpakple gameti ato de ufo, siwo le naje la megbe le yetodofe game la nu. 33 Eye wowa gameti dometo woto ufoawo titina, tso go deka me vasede go keme me. 34 Efa sika de ufoawo nu, eye wotsa sika tu wo nu sigē, siwo me woajo gametiawo do; eye wofa sika de gametiawo nu.

35 Eto adanuvololawo tso adabe bloto kple dzito je ka, ka dzel kple deti yi dada lo xometsovo la, eye wowo Kerubiwo de eme. 36 Eye wotsa xe kpa soti ene de enu, eye wofa sika de wo nu; wo nu gatagbadzewo nye sika, eye woko klosalofa ene de wo game. 37 Eye wona avololawo tso adabe bloto kple dzeto je ka, ka dzel kple deti yi dada lo avo, bena woatsa atu agbado la nu. 38 Ewo soti ato kple wo nu gatagbadzewo de enu, eye wofa sika de wo tame kple wofe heletiwu nu, eye wotsa akobli wo afo ato de wo game.

Agbado la je kakaeje me nuwo.

37 Eye Bezaleel tso xe kpa adaka la, edidi aboklugui eve kple afā, ekeke aboklugui deka kple afā, eye woko aboklugui deka kple afā. 2 Efa sika nyuto de eme kple ekogo, eye wotsa sika

a kp. 8-19 kpa
26, 1-14.

b kp. 31-34 kpa
26, 28-30.

c kp. 35-38 kpa
26, 31-37.

e kp. 20-30 kpa
26, 15-25.

f kp. 1-9 kpa
25, 10-22.

do atsiā de enu godoo va kpe. 3 Eye wòkò sikasigè ene hena efe dzogoe eneawo; asigè eve le axa deka, eye asigè eve hā le axa evelia. 4 Emegbe wòtsò xé kpa kpowo, eye wòfa sika de wo nu; 5 eye wòtsò kpoawo fo de asigèawo me le adaka la fe axawo dzi, bena woate nu akò adaka la. 6 Eyome wòtsò sika nyuito wò nutsyònu la, edidi abòklugui eve kple afā, eye wòkeke abòklugui deka kple afā. 7 Eye wòtsò sika tu Kerubi eve de nutsyònu la fe go eveawo dzi. 8 Kerubi deka le go si dzi, eye Kerubi evelia le go keme dzi; ale Kerubiawo le nutsyònu la fe go eveawo dzi. 9 Kerubiawo klē avala do ta dzi, eye wofe avawo bi de nutsyònu la dzi; wodze ngò wo nɔewo, eye wode mo to de nutsyònu la dzi.

10 ^bEye wòtsò xé kpa kplō la; edidi abòklugui eve, keke abòklugui deka, eye wòkò abòklugui deka kple afā. 11 Efa sika nyuito de enu, eye wòtsò sika do atsiā de enu va kpe. 12 Edo to nɛ kpe do, si kò asi deka, eye wòtsò sika do atsiā de to la nu kpe do. 13 Eye wòtsò sika kò asigè ene, eye wòklā asigèawo de efe afo eneawo fe axa eneawo dzi. 14 Asigèawo te de to la nu, bena woafò kpo de wo me akò kplō lae. 15 Eye wòtsò xé kpa kpoawo, eye wòfa sika de wo nu, bena woatsò wo akò kplō lae. 16 Eye wòtsò sika nyuito wò nusiwo kpe de kplō la nu, siwo nye: agbawo, nutɔgbawo, trewo kple goewo, siwo woatsò afo nunovɔsa di.

17 ⁱEyome wòtsò sika nyuito wò akaditi la; etu akaditi la, efe afo kple ati la, eye wòwò kòwo, sefofowo kple wo tamekukuwo de enu. 18 Alo ade le akaditi la fe axawo kple eve dzi; alo etō le efe axa deka, eye alo etō le efe axa evelia. 19 Sefofo etō kple wo tamekukuwo le alo deka nuti, eye sefofo etō kple wo tamekukuwo le alo evelia nuti; alea wole alo ade, siwo le akaditia nu la nuti kpe doe. 20 Sefofo ene kple wo tamekukuwo le atia nuti. 21 Alo ade le ati la nu, eye kò deka le alo eveve fe kpefe. 22 Koa-

wo kple aloawo wò deka de enu; sika nyuito wòtsò tu akaditi la blibo. 23 Emegbe wòtsò sika nyuito wò akadigbe adre, dovulānuwo kple ganu suewo kpe de enu. 24 Sika nyuito talento deka wòtsò wəe kple enu nuwo katā.

25 ^aEye wòtsò xé kpa dzudzò-dovɔsamlekpu; edidi abòklugui deka, eye wòkeke abòklugui deka, dzogoe ene me wòle, eye wòkò abòklugui eve, efe dzowo wò deka de enu. 26 Efa sika nyuito de enu, etame kple ekògo godoo va kpe kpakple efe dzowo nu, eye wòtsò sika do atsiā de enu fo xlāe. 27 Eye wòwò sikasigè eve de efe atsiādodo la te, le efe axa eveawo fe dzogoe eveawo dzi, bena woafò kpo de wo me akòe. 28 Etsò xé kpa kpoawo, eye wòfa sika de wo nu.

29 Eyome wòwò ami sisi kòkòe la, eye wòtsò atike ɔeɔewo wò dzudzòdonu, si me dza; ewəe, abe alesi ami ɔeɔe wɔlawo wəne ene.^d

Agbado la fe kpa me nuwo.

38 ^eEye wòtsò xé kpa numevɔsamlekpu la; edidi abòklugui atō, eye wòkeke abòklugui atō; dzogoe ene me wòle, eye wòkò abòklugui etō. 2 Ewò dzowo de efe dzogoe eneawo dzi, eye dzoawo wò deka kplii, eye wòfa akòbli de enu. 3 Eye wòwò vɔsamlekpu nu nuawo katā, siwo nye: afilònuwo, sofiwo, zewo, gafflowo kple dzodesonuwo; akòbli wòtsò wò enu nuawo katāe. 4 Eyome wòtsò akòbli wò adzrala abe do ene de vɔsamlekpu la nu godoo tso ete vasede titina. 5 Eye wòkò asigè ene de akòblidzrala la fe dzogoe eneawo dzi, bena woate nu afo kpo de wo me. 6 Etsò xé kpa kpoawo, eye wòfa akòbli de wo nu. 7 Eye wòtsò kpoawo fo de asigèawo me le vɔsamlekpu la fe axawo dzi, bena woate nu atso wo akòe. ^fDufo wòtsò wəe, eye to le eme.

8 Etsò akòbli wò tsileze la kple efe zò; nyònu, siwo subona le Mawu fe agbadɔa nu la, fe ahuhəewo wòtsò wəe.^g

9 ^hEyome wòtsò kpa la. Etsò deti yi dada lō avò hena kpa la fe dziehekpa, si didi abòklugui

^a kp. 25-28 kpa 30, 1-5.

^b kp. 10-16 kpa 25, 28-29.

^d 30, 25. 35.

^e kp. 1-7 kpa 27, 1-8.

^f kp. 17-24 kpa 25, 31-35.

^g 30, 18-21.

^h kp. 9-20 kpa 27, 9-19.

alafa deka. 10 Eye wòkpa kpòti blave, siwo gòme akòblifò blave le, de enu; ke etsò klosalo wò kpòtiawo nu gatagbadzawo kple heletiwòe. 11 Anyiehekpa la didi abòklugui alafa deka, eye wòkpa kpòti blave, siwo gòme akòblifò blave le, de enu; ke etsò klosalo wò kpòtiawo nu gatagbadzawo kple heletiwòe. 12 Avò, si le kpò la fe yetòdofe gome la, didi abòklugui blaato, eye wòkpa kpòti ewo, siwo gòme afò ewo le la, de enu, eye wòtsò klosalo wò kpòtiawo nu gatagbadzawo kple heletiwòe. 13 Yedzefekpa le abòklugui blaato. 14 Avò abòklugui wuiato le efe akpa deka, eye kpòti etò, siwo gòme afò etò le la, kpe de enu. 15 Avò, si le akpa evelia, le abòklugui wuiato, eye kpòti etò, siwo gòme afò etò le la, kpe de enu; alea wole agbo la fe akpawo kple evee. 16 Deta yi dada wotsò ló avò, siwo katà le kpò la nu godoo lae. 17 Kpòtiawo fe afòwo nye akòbli, eye wo nu gatagbadzawo kple heletiwòe nye klosalo, eye wofa klosalo de kpòtiawo tame. Kpòtiawo nu heletiwòe katà nye klosalo. 18 Eye wòna avòlòlawo tso adabè blòto kple dzìto fe ka, ka dzè kple deti yi dada ló avò, bena woatsò atu kpò la fe agbo la nu; edidi abòklugui blave, eye wòkeke abòklugui atò de kpò la fe kòkòme nu, abe alesi kpò la fe avò bubuawo kekee ene. 19 Ekpa kpòti ene, siwo gòme akòblifò ene le la, de enu; wo nu gatagbadzawo nye klosalo, efa klosalo de wo tame, eye wo nu heletiwòe nye klosalo. 20 Agbado la nu tsyotiwo katà kple kpò la nu tsyotiwo katà nye akòbli.

Sika, klosalo kple akòbli fe xexlème.

21 Esia enye nòfe la, si sea le la, fe home, si nunòla Aron viñutsu òltamar bu na Lewitòwo le Mose fe nya la nu. 22 Bezaleel, Uri viñutsu, si enye Xur fe togbuiyovi tso Yuda-to la me, wò nusianu abe alesi Yehowa gbò na Mose ene.^c 23 Eye Oholiab, Axisamak viñutsu tso Dan-to la me kpe de enu, amesi nye adagunuwo kpala, eye wòtsò adabè blòto kple dzìto fe ka, ka dzè kple deti yi ló adagunvo fomevi

^a 30, 13.

^b kp. 1–21 kpò 28, 4–30.

^d Mo. IV. 4, 28.

^e 21, 1–11.

vovovowo. 24 Sika, siwo katà nu do wowò le kòkòefe la nu dowo katà me, sika, siwo wodzo la, le talento blave vo asieke kple “sekel kòkòe alafa adre blaato. 25 Eye klosalo, siwo ame xexlèawo na la, le talento alafa deka kple sekel kòkòe akpe deka alafa adre blaadre vo atò. 26 Dutsu, siwo katà woxlè, amesiwo xò fe blave alo wu nenema la, le ame akpe alafa ade kple etò alafa atò blaato, eye wo dome amesiame na beka deka, si enye sekel kòkòe afà. 27 Wotsò klosalo talento alafa deka kò kòkòefe la fe afòwo kple xòmetsovo la fe afòwo; talento alafa deka de afò alafa deka nu; talento deka de afò deka nu. 28 Eye wòtsò sekel akpe deka alafa adre blaadre vo atò la tu kpòtiawo nu gatagbadzawo kple heletiwòe; eya ke wòfa de wo tame. 29 Akòbli, siwo wodzo la, le talento blaadre kple sekel akpe eve alafa ene. 30 Woawo wòtsò wò Mawu fe agbado la nu otrutiwo fe afòwo kple akòblivòsamlekpu la, enu dzralawo kpakple vòsamlekpu la nu nuwo katà; 31 kpò la fe afòwo godoo va kpe kple agbo la fe afòwo, nòfe la fe tsyotiwo katà kple kpò la fe tsyotiwo katà godoo va kpe.

Nunòlawo fe awuwo kple wofe atsyòdonuwo.

39. ^bEye wotsò adabè blòto kple dzìto fe ka kple ka dzè ló atsyòdowuawo, bena woatsò awò subòsubòdòe le kòkòefe la, eye wolò awu kòkòewo na Aron, abe alesi Yehowa de se na Mose ene. 2 Eye wotsò sika, adabè blòto kple dzìto fe ka, ka dzè kple deti yi dada ló kòmewu la. 3 Wofò sika la gbabè, eye wodzee lelele, bena adagunvòlòlawo nate nu atsòe atòto kple adabè blòto kple dzìto fe ka, ka dzè kple deti yi dada aló. 4 Akpa eve me kòmewu la le, eye wokpee le efe goawo kple eve me. 5 Eye akòblanu, si le enu la, wò deka kpilii; sika, adabè blòto kple dzìto fe ka, ka dzè kple deti yi dada ke wotsò lóe, abe alesi Yehowa de se na Mose ene. 6 Wotsò sika fo fefeka de soham-kpe eve nu, eye ñkòdelawo de Israel-viwo fe ñkò-

wo de wo dzi. 7 Eye wotsɔ wo do kɔmewu la fe abɔtawo hena ŋkudodo Israel-viwo dzi, abe alesi Yehowa de se na Mose ene.

8 Eyome wɔna adanuvɔlɔlawo tso sika, adabe bloto kple dzito fe ka, ka dzɛ kple deti yi dada lɔ kɔmewu fe avo togbe hena akotadonu la. 9 Dzogoe ene me wole, eye wone akotadonu la me de eve; edidi asi deka, eye wokeke asi deka. 10 Eye wodo kpewo enu de agbaka ene me. Agbaka gbato nye: karneol, topas kple smaragd; 11 agbaka evelia nye: rubin, safir kple oniks; 12 agbaka etilia nye: ligurio, axat kple ametist; 13 agbaka enelia nye: krisolit, soham kple yaspis; eye wotsɔ sika fo fefeka de wo nu fo xla wo. 14 Kpeawo le wuieve de Israel-viwo fe ŋkwo nu, eye ŋkodelawo ta to wuieveawo fe ŋkwo de wo dzi. 15 Eye wotsɔ ka, si wotsɔ sika nyuto gbee la, wo kɔkɔsɔwo de akotadonu la nu. 16 Emegbe wotsɔ sika wo gbo eve kple sikasige eve, eye wotsɔ asige eveawo de akotadonu la fe dzogoe eve dzi. 17 Eye wotsɔ sikakɔsɔkɔsɔ eveawo de asige eveawo me le akotadonu la fe dzogoe wo dzi. 18 Eyome wode kɔkɔsɔ eveawo fe nu eveawo gbo eveawo nu, eye wotsɔ gboawo de kɔmewu la fe abɔtawo le ŋgo. 19 Wogawo sikasige eve, eye wotsɔ wo de akotadonu la fe dzogoe mamle eveawo dzi le eme, ale be wodge akɔblanu la dzi. 20 Emegbe wogawo sikasige eve, eye wotsɔ wo de kɔmewu la fe abɔtawo kple eve to le ŋgo, afisi wode kome ne do, le akɔblanu la fe dzifo gome. 21 Eye wogbe adabe bloto fe ka sa de asige, siwo le akotadonua nu la nuti hetsi de asige, siwo le kɔmewua nu la nuti, ale be akotadonu la li de akɔblanu la dzi, eye mele vavam o, abe alesi Yehowa de se na Mose ene.

22 Eye wɔna avɔlɔla tso adabe bloto fe ka dede lɔ dziwui, si dzi wodo kɔmewu la do. 23 Wode kome ne de titina, eye wofo kome la to va kpe, bena magadze o. 24 Eye wotsɔ adabe bloto kple dzito fe ka, ka dzɛ kple

deti yi dada wo yevubodawo de awu la to godoo va kpe. 25 Eye wotsɔ sika nyuto wo nyawowoe wo, eye wotsi nyawowoeawo de yevubodawo dome le dziwui la to godoo va kpe; 26 nyawowoe deka yevuboda deka, nyawowoe deka yevuboda deka; alea wole dziwui la to godoo va kpe, hena subosubo fe dzesi, abe alesi Yehowa de se na Mose ene.

27 Eye wɔna avɔlɔlawo tso deti yi lɔ awutewui vlayawo na Aron kple viaɔutsuwo. 28 Wotsɔ deti yi lɔ tablanuawo, eye wotsɔ deti yi dada lɔ agboto yiawo. 29 Eye avɔlɔlawo tso deti yi dada, adabe bloto kple dzito fe ka kpakple ka dzɛ lɔ alidziblanu la ŋɔŋɔe, abe alesi Yehowa de se na Mose ene.

30 Emegbe wotsɔ sika nyuto wo ngoblanu kɔkɔe la, eye ŋkodelawo ta nu de dzi bena: „Yehowa fe kɔkɔeto!“^d 31 Eye wotsi adabe bloto fe ka de enu, bena woate nu asae de tablanu la nu, abe alesi Yehowa de se na Mose ene.

Mose yra do, si nu wowu la.

32 Ale wowu nɔfe, si enye Mawu fe agbado la, nu dɔwo katã nu, eye Israel-viwo wɛe pɛpɛpɛ, abe alesi Yehowa de se na Mose be. woawɛe ene. 33 Eye wofo nɔfe la va Mose gbo; agbado la kple enu nuwo katã: ganuviawo, vufoawo, gametiawo, sɔtiawo, afɔawo, 34 agbogbalɛ, si wode ama dzi kple nyogbalɛawo kpakple xɔmetsovo la, 35 nubablada la, enu kpoawo kple nutsyɔnu la, 36 kplɔ la kple enu nuwo katã kple ŋkumedobolo la, 37 sikakaditi la kple enu kadigbeawo, siwo wodo de agbaka nu, enu nuwo katã kple akadimemi, 38 sikavɔsamlekpu la. ami sisi la kple dzudzɔdonu, si wotsɔ atike vevɛewo wɛe kpakple agbadonuvo la, 39 akɔblivɔsamlekpu la kple enu kɔblidzrala la, enu kpoawo kple enu nuwo katã, tsileze la kple efe zo, 40 kpo la nu vɔwo, kpɔtiawo, afɔawo kple agbonuvo la, agbado nu kawo kple tsyotiawo kpakple nusiwo katã nu do woawo le nɔfe, si enye Mawu fe agbado la me; 41 atsyɔdowu, siwo wodo awo subosubodo le

^a kp. 27-29 kpɔ 28, 30-42.

^b kp. 30, 31 kpɔ 28, 36-38.

^d 29, 6; Mo. III. 8, 9.

^e kp. 22-26 kpɔ 28, 31-35.

kòkòefe la, nunòla Aron je awu kòkòe mamleawo kple viañutsuwo je awuawo, bena woanye nunòlawo asubò. 42 Alesi tututu Yehowa de se na Mose la, nenema pèpèpè Israel-viwo wò dò blibo lae. 43 Eye Mose kpò dò blibo la; kpò dā, wowòe, abe alesi Yehowa de se be, wòawòe la ene. Eye Mose yra wo.

Agbado la kpekpe kple eguti kòkò.

40. "Eye Yehowa gbò na Mose bena: 2 Le yleti gbàto je ñkeke gbàto dzi natu nòfe, si enye Mawu je agbado la. 3 Tso nubladaka la da de eme, eye natsò xòmetsovò la axe adaka la ñku me. 4 Tso kplò la da de eme, eye natsò ñkumedoboio la ada de edzi; emegbe nakò akaditi la ava eme, eye nafsò akadigbawo ado edzi. 5 Eye natsò sikavòsamlekpuì, si dzi woado dzudzò dò, ada de nubladaka la je ñgòdze, eye natsò avò atu agbado la nu. 6 Eye natsò numevòsamlekpuì la ada de nòfe la, si enye Mawu je agbado la, ñu vòtrua je ñgòdze. 7 Tso tsileze la da de Mawu je agbado la kple vòsamlekpuì la dome, eye naku tsi de eme. 8 Eye natsò kpò de enu godoo ava kpe, eye natsò avò atu agbo la nu. 9 Tso ami sisi la si na nòfe la kple nusiwo katā le eme, eye nakò eya ñuto kpie enu nuwo katā ñu, bena woazu kòkòe. 10 Si ami na numevòsamlekpuì la kple enu nuwo katā, eye nakò vòsamlekpuì la ñu, bena vòsamlekpuì la nazu nu kòkòewo je nu kòkòe. 11 Eye nasi ami na tsileze la kple efe zò, eye nakò enu. 12 Emegbe nana Aron kple viañutsuwo nate va Mawu je agbado la nu, eye nale tsi na wo. 13 Eye na Aron nado awu kòkòeawo, eye nasi ami nò àwòe kòkòe, bena wòazu nunòla asubòm. 14 Eyome nana viañutsuwo nate va, eye woado awutewui olayawo, 15 eye nasi ami na wo, abe alesi nèsii na wo fofò ene, bena woazu nunòlawo asubòm. Ami sisi sia nanye dzesi na wo kple wofé dzidzimeviwo bena, nunòladi la zu wo tò tegbee. 16 Eye Mose wòe pèpèpè. Alesi Yehowa de se nò la, nenema wòwò.

a kp. 1-33 kpò ta 25-31.

17 Le je evelia je yleti gbàto je ñkeke gbàto dzi wotu nòfe la. 18 Ale Mose tu nòfe lae: Efo afawo da ñi, eye wòtsò vòfoawo de wo me; emegbe wòde gametiawo wo ñu, eye wòtu sòtiawo. 19 Eye wòkeke kuntruawo de nòfe la dzi, emegbe wògba wo dzi, abe alesi Yehowa de se na Mose ene. 20 Etsò se la de adaka la me, eye wòde kpoawo adaka la ñu; eyome wòkò nutsyònu la da de adaka la tame. 21 Eye wòkò adaka la da de nòfe la, eye wòtsò xòmetsovò la xe nubladaka la ñku me, abe alesi Yehowa de se na Mose ene. 22 Eye wòtsò kplò la da de Mawu je agbado la me, le nòfe la je anyiehekpa dzi, le xòmetsovò la ñgò, 23 eye wòtsò abolo da de edzi le Yehowa je ñku me, abe alesi Yehowa de se na Mose ene. 24 Eyome wòtsò akaditi la da de Mawu je agbado la me, le kplò la kasa, le nòfe la je dziehekpa dzi, 25 eye wòfò akadigbawo dò edzi le Yehowa ñku me, abe alesi Yehowa de se na Mose ene. 26 Eye wòtsò sikavòsamlekpuì la da de Mawu je agbado la me, le xòmetsovò la ñgò, 27 eye wòtsò atike vevèewo dò dzudzò de edzi, abe alesi Yehowa de se na Mose ene. 28 Emegbe wòtsò avò tu agbado la nu. 29 Eye wòtsò numevòsamlekpuì la da de nòfe, si enye Mawu je agbado la ñgò, eye wòmè numevòsa kple nudivòsa le edzi, abe alesi Yehowa de se na Mose ene. 30 Eye wòtsò tsileze la da de Mawu je agbado la kple vòsamlekpuì la dome, eye wòku tsi, si woale la, de eme. 31 Eya me Mose kple Aron kple viañutsuwo klò wofe asiwo kple afawo dò. 32 Ne wole Mawu je agbado la me yi ge, alo wole tete ge de vòsamlekpuia ñu la, wolea tsi, abe alesi Yehowa de se na Mose ene. 33 Eye wòtsò kpò fo xlā nòfe la kple vòsamlekpuì la godoo va kpe, eye wòtsò avò la tu agbo la nu. Ale Mose wu dò blibo la nu.

Mawu je ñutikòkòe yò agbado la taq.

34 Tete alilikpo tso Mawu je agbado la dzi, eye Yehowa je ñutikòkòe yò nòfe la taq. 35 Ke Mose mete ñu yi de Mawu je agbado la me o, elabena alilikpo

b 13, 21; Mo. 1V. 9, 15-23; Fla. 1. 8, 10, 11; Yes. 4, 5; Xez. 43, 5.

tsyo edzi, eye Yehowa fe nuti-
kəkœe yɔ nɔfe la taɲ. 36 Eye ne
alilikpo la ho tso nɔfe ia dzi la,
Israel-viwo hã hona; alea wowɔ
le woje mɔzɔzɔ la katã me.^a 37
Ne alilikpo la meho o la, wome-

^a Mo. IV. 10,
34-36.

hona o, vasede gbesigbe wòaho
hafi. 38 Le woje mɔzɔzɔwo katã
me la Mawu fe alilikpo la nɔ
nɔfe la dzi le nkeke me, ke edze-
na na Israel fe afe blibo la le
zã me abe dzo ene.

MOSE FE AGBALĒ ETŌLIA.

Numevɔsa ɲu se.

1 Eye Yehowa yɔ Mose, eye wò-
fo nu kplii tso Mawu fe agba-
dɔ la me gblɔ bena: 2 Fo nu kple
Israel-viwo, eye nagblɔ na wo
bena: Ne mia dometɔa de be,
yeatsɔ lãfɔnee asa vɔ na Yehowa
la, ekema netsɔ nyi alo alē sa vɔ
lae. 3 Nenyeye nyi wòtsɔ be, yea-
mē numevɔsae la, ekema wòanye
atsu, si sɔ blibo, eye wòakplɔe
ava Mawu fe agbadɔ la nu, be
ame la nadze Yehowa ɲu.^b 4 Eye
wòatsɔ efe asi aɔo numevɔsalã
la fe tame, ekema ana wòadze
ɛɲu, eye wòalé avui.^d 5 Eye wò-
wu nyivi la le Yehowa fe ɲku me,
eye Aron viɲutsu, siwo nye nu-
nɔlawo la, natsɔ vu la ahlē de
vɔsamiekpui, si le Mawu fe agba-
dɔ nu la ɲu godoo ava kpe. 6 Eke-
ma wòako numevɔsalã la, eye
wòaflii de efe funudefeewo. 7 Eme-
gbe Aron viɲutsu, siwo nye nu-
nɔlawo, nado dzo de vɔsamlekpuĩ
la dzi, eye woafɔ nake aɔo dzo
la dzi. 8 Eye Aron viɲutsu, siwo
nye nunɔlawo, natsɔ lã la fe akpa-
wo, ta la kple amiawo aɔo nake, si
te wodo dzo dɔ, le vɔsamlekpuia
dzi la dzi. 9 Ke woatsɔ tsi akpala
efe dɔmenuwo kple efe afɔwo,
eye nunɔla Aron nato dzo wo
katã le vɔsamlekpuĩ la dzi, ela-
bena numevɔsae, dzovɔsa, si vɔē-
na lilili de Yehowa wònye.

^b 17, 4.

^d Mo. II. 29, 10.

10 Nenyeye alē alo gbɔ wòbe,
yeatsɔ amē numevɔsae la, ekema
wòatsɔ atsu, si sɔ blibo, asa vɔ
lae. 11 Eye wòawui de vɔsamle-
kpui la fe anyiehekpa dzi le Ye-
howa ɲku me. Eye Aron viɲutsu,
siwo nye nunɔlawo, natsɔ efe vu
ahlē de vɔsamlekpuĩ la ɲu godoo
ava kpe. 12 Eye wòaflii de efe
funudefeewo akpe de efe ta kple
efe amiawo ɲu; eye nunɔla natsɔ

wo aɔo nake, siwo te wodo dzo
dɔ, le vɔsamlekpuia dzi la dzi.
13 Eye wòatsɔ tsi akpala efe dɔ-
menuwo kple efe afɔwo, eye nu-
nɔla natsɔ wo katã asa vɔe, eye
wòatsɔ dzo wo le vɔsamlekpuĩ la
dzi; elabena numevɔsae, dzovɔsa,
si vɔēna lilili de Yehowa wònye.

14 Ke nenyeye xewo wòbe, yeatsɔ
asa vɔ na Yehowa la, ekema wò-
atsɔ akpakpa alo ahɔnevi asa vɔ
lae. 15 Eye nunɔla natsɔe ava
vɔsamlekpuĩ la gbɔ, eye wòatro
kɔ le enu; eyome wòatsɔ dzo ta
la le vɔsamlekpuĩ la dzi, eye wò-
adudu efe vu de vɔsamlekpuĩ la
ɲu. 16 Emegbe wòade efe avɔ,
eye wòanyɔ fu le ɛɲu, atso wo
afu gbe de dzowɔtefe le vɔsamle-
kpui la fe yedzeffe gome. 17 Eyo-
nie wòafe efe avɔlawo, gake wo-
made le enu o, eye nunɔla nato
dzoe le nake, siwo te wodo dzo
dɔ le vɔsamlekpuia dzi la dzi,
elabena numevɔsae, dzovɔsa, si
vɔēna lilili de Yehowa wònye.

Nuɔvɔsa ɲu se.

2 Ne amea de be, yeasa nu-
duvɔ na Yehowa la, ekema
wòatsɔ wɔ memee asa vɔ lae, eye
wòako ami de dzi, atso dzudzɔdonu
akpe de ɛɲu. 2 Eye wòatsɔe ava
Aron viɲutsu, siwo nye nunɔlawo
la gbɔ, eye nunɔla naku efe wɔ
memee, si dzi ami le la, asiflo
deka, eye wòatsɔ dzoe kpakple dzu-
dzɔdonu la katã le vɔsamlekpuĩ
la dzi, hena ɲkudɔdɔ dzi; dzovɔ-
sa, si vɔēna lilili de Yehowa wò-
nye. 3 Ke nuɔvɔsa mamlea
nye Aron kple viaɲutsuwo tɔ, nu
kəkœewo fe nu kəkœe wònye tso
Yehowa fe dzovɔsa la me.

^e Mo. I. 8, 21.

4 Ne ébe, yeatsɔ nusi wofona
de kpo me asa nuɔvɔe la, eke-
ma natsɔ wɔ memee afo abongo

maoamoa kple akaklā, si dzi nako ami do. 5 Ne èbe, yeatsɔ nusi wotona le agba me asa nuduvɔe la, ekema wòanye wò memee, si wode amii; nu ma-oamoa wòanye. 6 Flii kakakae, eye nako ami de edzi, elabena nuduvɔsae. 7 Ne èbe, yeatsɔ nusi wodana le ze me asa nuduvɔe la, ekema natsɔ wò memee, si wode amii, aɔae. 8 Eye natsɔ nuduvɔsa, si woda alea la, avae na Yehowa. Tsɔe yi na nunɔla, eye eya natsɔe ava vɔsamlekpu la gbo. 9 Eye nunɔla nade de le nuduvɔsa la nu hena nkudodo dzi, eye wòato dzoe le vɔsamlekpu la dzi; dzovɔsa, si oena lilili de Yehowa wònye. 10 Ke nuduvɔsa mamleanye Aron kple viaɔutsuwo to, nu kòkòewo fe nu kòkòe wònye tso Yehowa fe dzovɔsa la me.

11 Migatsɔ amowo oawā wò nuduvɔ, si miasa na Yehowa la, dometɔa deke o, elabena womatɔ dzo amowo oawā alo anyitsinua deken a Yehowa o. 12 Woate nu ano miafe bnu gbātowo me, miatsɔ ava na Yehowa; ke womatɔ dzo wo le vɔsamlekpu la dzi abe oenē lilili ene o. 13 De dze wò nuduvɔsawo katā me, eye wò Mawu fe nu, si wòbla kpli wò la, fe dze mato le wò nuduvɔsawo me o; dze nakpe de wò vɔsawo katā nu.

14 Ne èbe, yeatsɔ wò agblemenu gbātowo asa nuduvɔe na Yehowa la, ekema namē blitimua-wo, eye nagbā wo hafi atso asa wò nuduvɔ lae. 15 Kò ami de edzi, eye natsɔ dzudzodonu akpe de enu, elabena nuduvɔsae. 16 Eye nunɔla nato dzo bli gbagbā, si dzi ami le la, fe de kple dzudzodonu la katā hena nkudodo dzi, elabena dzovɔsae wònye na Yehowa.

Akpedavɔsa nu se.

3 Ne ebe, yeatsɔ nyi asa akpedavɔe la, ekema wòatsɔ esi so blibo, edanye atsu alo no o, asa vò lae na Yehowa. 2 Eye wòatsɔ efe asi aɔo efe vɔsalā la fe tame, eye wòawui le Mawu fe agbado la nu; emegbe Aron vi-ɔutsu, siwo nye nunɔlawo, natsɔ ou la ahlē de vɔsamlekpu la nu

godoo ava kpe. 3 Nusiwo wòade le akpedavɔsalā la nu asa dzovɔ na Yehowa, wonye: Ami, si tsyɔ domenuawo dzi kple ami, siwo katā le domenuawo nu, 4 ayiku eveawo kple wo nu mi, siwo ku de ali la nu kpakple aklā nu miawo; ayikuawo nu wòade wo le. 5 Eye Aron viɔutsuwo nato dzo wo le vɔsamlekpu la dzi kpakple numevɔsa, si le nake, siwo te wodo dzo do la dzi, dzovɔsa, si oena lilili de Yehowa wònye.

6 Nenyē alē wòbe, yeatsɔ asa akpedavɔ na Yehowa la, ekema wòatsɔ esi so blibo, edanye atsu alo no o, asa vò lae. 7 Nenyē alēvi wòtsɔ be, yeasa vò lae la, ekema wòakplɔe ava Yehowa nkɔ me, 8 eye wòatsɔ efe asi aɔo efe vɔsalā la fe tame, eye wòawui le Mawu fe agbado la nu; emegbe Aron viɔutsuwo natsɔ ou la ahlē de vɔsamlekpu la nu godoo ava kpe. 9 Nusiwo wòade le akpedavɔsa la nu asa dzovɔ na Yehowa, wonye: Lā la fe ami, asike la kple enu miwo, wòade de aligoe la nu; ami, si tsyɔ domenuawo dzi kple ami, siwo katā le domenuawo nu, 10 ayiku eveawo kple wo nu mi, siwo ku de ali la nu kpakple aklā nu miawo; ayikuawo nu wòade wo le. 11 Eye nunɔla nato dzo wo le vɔsamlekpu la dzi, dzovɔsanudu-wònye na Yehowa.

12 Nenyē gbɔ wòbe, yeatsɔ asa vò lae la, ekema wòakplɔe ava Yehowa nkɔ me, 13 eye wòatsɔ efe asi aɔo efe tame, eye wòawui le Mawu fe agbado la ngo; emegbe Aron viɔutsuwo natsɔ efe ou ahlē de vɔsamlekpu la nu godoo ava kpe. 14 Eyome wòade nusyawo le efe vɔsalā la nu, asa dzovɔe na Yehowa: Ami, si tsyɔ domenuawo dzi kple ami, siwo katā le domenuawo nu; 15 ayiku eveawo kple wo nu mi, siwo ku de ali la nu kpakple aklā nu miawo; ayikuawo nu wòade wo le. 16 Eye nunɔla nato dzo wo le vɔsamlekpu la dzi, dzovɔsanudu-wònye. Amiawo katā Yehowa tɔe. 17 Dodo mavo wòanye na miafe dzidzimeviwo le mia nofewo katā. Miekpo mo adu lā fe ami alo oua deke o./

a 6, 10.

b Mo. IV. 18, 12.

d Mar. 9, 49.

e Mo. V. 26, 2, 3.

f Mo. I. 9, 4; 7, 23, 26; 17, 10-14; Mo. V. 12, 16, 23; Do. 15, 20, 29.

Nuv̄v̄osa ɲi se.

4 Eye Yehowa gb̄o na Mose bena: 2 Fo nu kple Israel-viwo be: Ne amea de de ɲu di da Yehowa fe seawo dometo deka dzi, eye wòwò nusi ɲu se le na wo la: — 3 Ne nunola, si wosi ami na, da vo hehe v̄o va dukò la dzi la, ekema wòatsò nyitsu dagbea de, si sò blibo asa nuv̄-ɲutiv̄o na Yehowa de nuv̄, si wòwò la ta. 4 Eye wòakplò nyitsu la ava Mawu fe agbado la nu le Yehowa ɲku me, atso efe asi ado nyitsu la fe tame, eye wòawu nyitsu la le Yehowa fe ɲku me. 5 Eyome nunola, si wosi ami na la, naku nyitsu la fe vu fe de ayi Mawu fe agbado la me. 6 Eye nunola la nade efe asi vu la me ^aahlē zi adre de avo, si tso kòkòfeja me la gb̄o le Yehowa ɲku me. 7 Emegbe nunola la natsò vu la asisi de v̄samlekpuì, ^dsi le Mawu fe agbado la me, si dzi wotsò atike vev̄ewo doa dzudzoe do la, fe dzowo ɲuti le Yehowa fe ɲku me; ke wòatsò nyitsu la fe vu mamlea akò de v̄samlekpuì, ^esi le Mawu fe agbado nu la te. 8 Eye wòade amiawo katā le nuv̄ɲutiv̄osa-nyitsu la ɲuti: Ami, si tso d̄menuawo dzi kple ami, siwo katā le d̄menuawo ɲu, 9 ayiku eveawo kple wo ɲu mi, siwo ku de ali la ɲu kpa-kple aklā ɲu miawo; ayikuawo ɲu wòade wo le, 10 abe alesi wodea wo le akpedav̄osanyitsu la ɲu ene. Eye nunola natsò dzo wo le numev̄samlekpuì la dzi. 11 Ke wòatsò /nyitsu la fe agbalē kple efe lā katā, efe ta kple afowo, efe d̄menuwo kple efe miwo, 12 ḡo nyitsu blibo la ayi teje kòkòe, afisi wofua afi gbe do, le asada la godo, eye wòato dzoe le nake dzi; afisi wofua afi gbe doe, wòato dzoe ale.^g

13 Ne Israel-ha blibo la da fu, eye dukò la fe ɲku dzo le Yehowa fe seawo dometo deka dzi, eye wowò nusi ɲu se le na wo,^h 14 emegbe wodze si nuv̄, si wowò la, ekema ha la natsò nyitsu dagbea de asa nuv̄v̄oe, eye wòakplòe ava Mawu fe agbado la ɲgò. 15 Ha la me ame tsitsiwo natsò wo fe asiwo ado nyitsu la fe tame

le Yehowa fe ɲku me, eye woawu nyitsu la le Yehowa fe ɲku me. 16 Eyome nunola, si wosi ami na la, naku nyitsu la fe vu fe de ayi Mawu fe agbado la me. 17 Eye nunola la nade efe asi vu la me, ahlē zi adre de x̄ometsov̄o la gb̄o le Yehowa fe ɲku me. 18 Emegbe wòatsò vu la asisi de v̄samlekpuì, si le Mawu fe agbado la me le Yehowa fe ɲku me la, fe dzowo ɲu; ke wòatsò vu mamlea katā akò de numev̄samlekpuì, si le Mawu fe agbado nu la te. 19 Eye wòade ami, siwo katā le ɲu la, ato dzoe le v̄samlekpuì la dzi. 20 Eye wòawò nyitsu la, abe alesi wòwò nuv̄ɲutiv̄osa-nyitsu lae ene. Ale nunola la alé avu na wo, eye woatsòe ake wo. 21 Eye wòatsò nyitsu la ayi asada la godo batò dzoe, abe alesi wòto dzo nyitsu gb̄ato ene, elabena ha fe nuv̄ɲutiv̄osae.

22 Ne amegāa de de ɲu di da Yehowa, efe Mawu, fe seawo dometo deka dzi, eye wòdi fo, 23 emegbe wòdze si nuv̄, si wòwò la, ekema wòatsò gb̄otsu, si sò blibo, asa v̄oe. 24 Eye wòatsò efe asi ado gb̄otsu la fe tame, eye wòawui de afisi wowua numev̄osalā le le Yehowa fe ɲku me, elabena nuv̄ɲutiv̄osae. 25 Emegbe nunola natsò efe asi asisi nuv̄ɲutiv̄osalā fe vu la fe de de numev̄samlekpuì la fe dzowo ɲu: ke wòatsò vu mamlea akò de numev̄samlekpuì la te. 26 Eye wòato dzo lā la fe amiawo katā le v̄samlekpuì la dzi abe akpedav̄osalā fe ami ene. Ale nunola la alé avu n̄ le efe nuv̄ la ta, eye woatsòe akee.

27 Ne dukò la dometoa de de ɲu di da Yehowa fe seawo dometo deka dzi, eye wòdi fo, 28 emegbe wòdze si nuv̄, si wòwò la, ekema wòatsò gb̄o, si sò blibo, asa v̄oe de efe nuv̄, si wòwò la ta. 29 Eye wòatsò efe asi ado nuv̄ɲutiv̄osalā la fe tame, eye wòawu nuv̄ɲutiv̄osalā la de afisi wowua numev̄osalā do. 30 Emegbe nunola la natsò efe asi asisi efe vu la fe de de numev̄samlekpuì la fe dzowo ɲu, ke wòatsò vu mamlea katā akò de v̄samlekpuì la te. 31 Eye wòade efe amiwo katā, abe alesi

^a 8, 11; 14, 7.^b kp. 11, 12.^d Mo. II. 30, 1. 6.e Mo. II. 40, 6.^f 8, 17.^g 8, 4; Heb. 13, 11.^h Mo. IV. 15, 24.ⁱ Ro. 8, 3.

wòde^a akpedavòsalā fe amiwo ene, eye nunòla natsò dzo wo le vòsamlekpui la dzi, bena wòawē lilili de Yehowa. Ale nunòla alé avu nē, eye woatsə akee. 32 Nenyē alēvi wòbe, yeatsò asa nuvōñutivòe la, ekema wòanye nōe; si sò blibo, 33 eye wòatsò efe asi adò nuvōñutivòsalā la fe tame, eye wòawui wòanye nuvōvòsa, de afisi wowua numevòsalā le. 34 Emegbe nunòla la natsò efe asi asisi nuvōñutivòsalā fe òu la fe de de numevòsamlekpui la fe dzowo ñuti, ke wòatsò òu mamlea katā akò de numevòsamlekpui la te. 35 Eye wòade efe amiwo katā le eñu, abe alesi wòdea ami le akpedavòsalā ñu ene, eye nunòla natsò wo ada de Yehowa fe dzovòsalā la dzi atò dzo wo. Ale nunòla alé avu nē le efe nuvō, si wòwò la ta, eye woatsə akee.

Nuvōñutivòsa ñu se; dziyiyi.

5 Ne amea de se wofo fi de ame, eye wònye dasefo, ele etefe alo de wòsee o, gake megblo o la, ekema eda vo, eye fòdidi la le edzi.^g 2 Alo ne amea de de asi nu makòmakò de ñu, kedanye gbemelā, afemelā alo nutata makòmakò de fe kuku ñu o, eye menyae o la, ekema egblē kò dò, eye wòdi fò. 3 Ne ede asi amea de fe nu makòmakò de, si na be, ame la gblē kò dò ñu, eye menyae o, emegbe wòdze sii la, ekema edì fò. 4 Alo ne atam ge le amea de nu, edanye vō alo nyui dzi wòka atam la dò be, yeawò o, eye menyae o, emegbe wòdze sii la, ekema edì nu siawo dometo deka fe fò. 5 Eya dzò, ne amea de dì fò le nusiawo dometo deka me la, ekema wòawu vo, si wòda la me, 6 eye wòatsò alēnò alo gbōnò asa nuvōñutivòe na Yehowa de efe vo, si wòda hedì fò la ta, eye nunòla nalé avu nē le efe nuvō la ta. 7 Ke ne mate ñu ana alē o la, ekema wòatsò akpakpa eve alo ahònevi eve asa vòe na Yehowa de efe vo, si wòda hedì fò la ta; wòatsò deka asa nuvōñutivòe, eye wòatsò evelia asa numevòe. 8 Eye wòatsò wo ava nunòla gbò, eye eya natsò esi wole nuvōñutivò sa

^a 3, 14, 15.

^b 1, 15.

^d 1, 14.

^e 2, 1.

^f 2, 3.

^g Mo. V. 19, 15 v. 21.

^h 11, 24.

ⁱ kp. 23, 24; 22, 14.

^k Yes. 53, 10.

gee la gbā, atro kò le enu de kòvume, ke ta la mađe le enu o.^b 9 Emegbe wòahlē nuvōñutivòsalā la fe òu de vòsamlekpui la ñu, ke wòadudu òu mamlea de vòsamlekpui la te, elabena nuvōñutivòsae. 10 Eye wòatsò evelia asa numevòe^d de dodo la nu. Ale nunòla la alé avu nē de efe nuvō, si wòwò la ta, eye woatsə akee. 11 Ne mate ñu ana akpakpa eve alo ahònevi eve hā o la, ekema wòatsò wò memee efa deka fe ewoliawo deka asa vòe de efe vo, si wòda la ta;^e makò ami de edzi o, eye makpe dzudzonu hā de eñu o, elabena nuvōñutivòsae. 12 Eye wòatsə ava nunòla la gbòe, eye nunòla la naku efe asiòlo deka akò de Yehowa fe dzovòsa la dzi atò dzoe le vòsamlekpui la dzi hena ñkudòdò dzi, elabena nuvōñutivòsae. 13 Ale nunòla alé vu nē le efe vo, si wòda le nusiawo dometo deka me la ta, eye woatsə akee. Ke nu mamlea nye nunòla la tò /abe nuđuvòsa tò ene.

Fòdìvòsawo ñu se.

14 Eye Yehowa gblò na Mose bena: 15 Ne amea de medi anukware o, eye wòde ñu dì da vo le Yehowa fe nu kòkòeawo me la, ekema wòatsò agbo, si sò blibo, eye nēbu be, anò klosalo sekel kòkòe eve la, asa fòdìvò na Yehowa. 16 Eye wòado nu kòkòe, si me wòda vo le la itefe, emegbe wòatsò nu la fe etòliawo deka akpee; wòatsò wo ava nunòla gbòe, eye nunòla la natsò fòdìvòsagbo la alé avu nē, eye woatsə akee. 17 Ne amea de da fu le Yehowa fe seawo dometo deka me, eye menyae o la, eda vo, eye fòdidi la le edzi. 18 Eye wòatsò agbo, si sò blibo, eye wòdze na fòdìvòsa la, ava nunòla gbò, eye nunòla la nalé avu nē le efe ñu, si wòde dì, eye menyae o la ta, eye woatsə akee. 19 Fòdìvòsae, Yehowa ñue wòdi fò la le.

20 Eye Yehowa gblò na Mose bena: 21 Ne amea de da fu, eye medi anukware na Yehowa o, eye wòsē nu le nu, si nòvia da de egbo alo dò awòba nē la ñuti, eda adzoe alo wòtafa nòvia, 22 esē

nu le nusi wòfò la ñu, alo wòka apatso heta nu, le vo, si wòda de ñovia ñu me la; — 23 ne eda fu hedì fò alea la, ekema "wòagbugbò nusi wòda adzoe, alo nusi me wotafa ñovia le, nusi ñovia da de egbò, alo nusi wòfò, 24 alo nusi me wòka apatso ta nu le la, ana; wòado nusianu teje na nua tò dedie, eye wòatsò nu la je batòliawo deka akpee, le gbesigbe wòsa fòdìnuvò. 25 Ke wòatsò agbò, si sò blibo, eye wòdze na òfòdìnuvòsa la, ava nunòla gbò, asa vòe na Yehowa de fò, si wòdì la ta. 26 Ale nunòla la alé avu ne le Yehowa je ñku me, eye woatsò nusianu, si wòwò hedì fò la, akee.

Numevòsa ñu nya.

6 Eye Yehowa fo nu kple Mose gblò bena: 2 De se na Aron kple viañutsuawo be: Esia enye numevòsa la ñuti se: Dzo nanò bibim de numevòsa la ñu zã blibo la katã, vasede esime ñu nake. Ale dzo la nanò bibi dzi daa le vòsamlekpuì la dzi. 3 Nunòla nado efe awu òlaya yiawo, eye wòado agbotè yiawo de efe ama; emegbe wòalò afi, siwo numevòsa je dzo nyè la le vòsamlekpuì la dzi akò de vòsamlekpuì la xa. 4 Eyo-me wòade efe awuawo di, ado awu bubuwo, eye wòatsò afi la afu gbe de hasada godò le teje kòkòea de. 5 Dzo la nanò bibim le vòsamlekpuì la dzi daa, eye womatsii o; ñdi sia ñdi nunòla nade nake dzo la me, eye wòatsò numevòsalã ado edzi, eye wòato dzo akpedavòsa je amiwo le edzi. 6 Dzo nanò bibim le vòsamlekpuì la dzi daa, eye womatsii o.

Nuduvòsa ñu nya.

7 Esia nye nuduvòsa ñu se: Aron viñutsuwo natsòe ava vòsamlekpuì la gbò, le Yehowa je ñku me. 8 Eye wòaku nuduvòsa je wò memee, si dzi ami le la, asì-òlò deka akpe de dzudzòdonu la katã, si le nuduvòsa dzi la ñuti, eye wòato dzo wo le vòsamlekpuì la dzi, be wòavè lili de Yehowa hena ñkudòdò dzi. 9 Ke Aron kple viañutsuwo nañu mamlea, nu mava-mavã wòanye woadu le teje kòkòe la; Mawu je agbadò la je kpò me woadui le. 10 Womatsò

amòwò bavã afòe o, elabena nye dzovòsa me medee le na wo, nu kòkòewo je nu kòkòe wònye abe nuvòñutivòsa kple fòdìnutivòsa ene. 11 Aron viñutsuwo katã kpò mò adui. Dòdò mavò wònye le Yehowa je dzovòsa la ñu hena miafe dzidzimeviwo. Amesiamè, si aka asi egu la, azu kòkòe.

12 Eye Yehowa fo nu kple Mose gblò bena: 13 Esia enye vò, si Aron kple viañutsuwo asa na Yehowa le gbesigbe wosi ami ne: Wò memee efa je mamã ewoliawo deka woatsò asa nuduvòe gbesiagbe; woatsò wò la je afã asa vòe le ñdi, eye afã le fiè. 14 Tsò ami blui, eye natòe le agba me, emegbe naflii, hafi àtsò àsa nuduvò lae, bena wòavè lili de Yehowa. 15 Eye nunòla, si teje wole ami sim na viañutsuwo dometo deka dò la, nawò nusia-wo; dòdò mavò wòanye, eye woato dzo wo blibo na Yehowa. 16 Woato dzo nunòlawo je nuduvòsawo katã blibo, eye womadi o.

Nuvòñutivòsa ñu nya.

17 Eye Yehowa fo nu kple Mose gblò bena: 18 Gblò na Aron kple viañutsuwo be: Esia enye nuvòñutivòsa ñu se: Woawu nuvòñutivòsalã de afisi wowua numevòsalã dò, le Yehowa je ñku me; elabena nu kòkòewo je nu kòkòe wònye. 19 Nunòla, si sa nuvòñutivòsa la, kpò mò adui le teje kòkòe la, le Mawu je agbadò la je kpò me. 20 Amesiamè, si aka asi efe lã ñu la, azu kòkòe, eye ne efe vu hlè de amea de je awu ñu la, ekema wòanyã afisi wòhlè dò la, le teje kòkòe la. 21 Ne woðae le ze me la, ekema woagbã ze la, ke ne-nye gaze me woðae le la, ekema woaklòe, eye woakpalae kple tsi. 22 Dutsu sia ñutsu, si nye nunòla la, kpò mò adui, elabena nu kòkòewo je nu kòkòe wònye. 23 Gake womekpò mò adu nuvòñutivòsalã, si je vu wotsò yi Mawu je agbadò me, be woatsò alé avui le kòkòe me la, je lã o, boñ woato dzoe.

Vòsasa ñu se bubuwo.

7 Esia nye fòdìvòsa ñu se: Nu kòkòewo je nu kòkòe wònye. 2 Woawu fòdìvòsalã de afisi

^a Xez. 33, 15; Mo. II. 21, 37 v. 22, 8.

^b kp. 16.

^d kp. 15.

^e Mo. II. 29.

^f 1.

^g Mo. II. 28, 42.

^h 4, 12.

ⁱ 2.

^k 5, 14-26.

^l 1, 3, 5.

wowua numevosalā dō, eye woatsō efe ɔu ahlē de vɔsamlekpui la ɔu godoo ava kpe: 3 Eye woatsō efe amiwo katā asa vɔe: Asi-ke la kple eɔu miwo kpakple ami, si tɔyɔ dɔmenuawo dzi, 4 ayiku eveawo kple wo ɔu mi, siwo ku de ali la ɔu, kpakple aklā ɔu miawo; ayikuawo ɔu wòade wo le.^a 5 Eye nunɔla nato dzo wo le vɔsamlekpui la dzi, elabena dzovɔsa wònye na Yehowa; fɔdivɔsae. 6 Dutsu sia ɔutsu, si nye nunɔla la, kpɔ mɔ adui le te fe kɔkɔe la, elabena nu kɔkɔewo fe nu kɔkɔe wònye. 7 Nuvɔɔnutivɔsa kple fɔdivɔsa wosɔ, se deka le wo ɔu; nunɔla, si tɔe lé avui la, tɔ wònye. 8 Ne nunɔla sa numevɔ na amea de la, ekema numevosalā la fe^e agbalē enye nunɔla tɔ. 9 Nuduvɔsa, siwo katā wofona de kpo me, wodana le ze me alo wotona le agba me la, nanye nunɔla, si tɔe sa vɔe la tɔ.^g 10 Eye nuduvɔsa, siwo katā wode amii alo wole ye ye la, nye Aron viɔutsuwo dome desiadē tɔ.

11 Esia nye akpedavɔ, si amea de asa na Yehowa la ɔu se: 12 Nanye kafukafu tae wòbe, yeasa vɔ dō la, ekema wòatsɔ abɔɔgo mamavā, akaklā, si dzi wokɔ ami dō, kpakple wɔ memee, si wodzaba kple ami hetɔ tɔ tatali la, akpe de efe kafukafuvosalā la ɔu. 13 Ke wòatsɔ abolo vavā akpe de efe kafukafu-kple akpedavɔsalā la ɔu. 14 Eye wòadzɔ efe nunanawo tatata na Yehowa; esia nanye nunɔla, si hlēa akpedavɔsalā fe ɔu la tɔ. 15 Wòadu efe kafukafu-kple akpedavɔsalāⁿ la le gbesigbe wòsa vɔ la, eye womagblē deke di ɔu nake de edzi o. 16 Ke ne amea de de adzɔgbe alo dzi dzɔe wòsa vɔ la, ekema wòadu vɔsalā la le gbesigbe wosa vɔ la, eye ne ɔu ke de dzi hā, wokpɔ mɔ adu mamlea. 17 Vɔsalā, si tsi anyi vasede ɔkeke etɔagbe la, woato dzoe. 18 Eye ne amea de adu efe akpedavɔsalā le ɔkeke etɔagbe la, womagaxɔe ne o, eye womabui na amesi sa vɔ la o; lā makomakɔ wòanye, eye amesi adu efe de la, fɔdidi la ano edzi. 19 Ne lā la fe de ka nu makɔ-

makɔa de ɔu la, womadui o, boɔ woato dzoe. Amesiame, si ɔu kɔ la, kpɔ mɔ adu lā la. 20 Amesi ɔu mekɔ o, gake wòdu akpedavɔsalā, si nye Yehowa tɔ la, woatsrɔe da le efe dukɔ me viwo dome. 21 Ne amea de de asi nu makomakɔa de ɔu, edanye amea de fe nu makomakɔ, lā makomakɔ alo ɔunyonu makomakɔa de ɔu o, eye wòdu akpedavɔsa, si nye Yehowa tɔ fe de la, woatsrɔe da le efe dukɔ me viwo dome.

22 Eye Yehowa fo nu kple Mose bena: 23 Gblɔ na Israel-viwo be: Miekpɔ mɔ adu nyi, alē alo gbɔ fe hamia deke o. 24 Ke miate ɔu awɔ lā kukuwo kple lā, siwo nu lē la, fe ami ɔu dō, gake miadui o.^d 25 Amesiame, si adu lā, si wotɔ sa dzovɔ na Yehowa, fe ami la, woatsrɔe da le efe dukɔ me viwo dome. 26 Miekpɔ mɔ adu xe alo lāfɔneewo fe ɔu le mia nɔfewo katā o. 27 Amesiame, si ade nu ɔua de ɔu la, woatsrɔe da le efe dukɔ me viwo dome.

28 Eye Yehowa fo nu kple Mose gblɔ bena: 29 Gblɔ na Israel-viwo be: Ne amea de sa akpedavɔ na Yehowa la, ekema wòade nusiwo nye Yehowa tɔ le efe akpedavɔsalā ɔu la vɔ. 30 Eya ɔuto natsɔ Yehowa fe dzovɔsa la vɔ; lā la fe ami kple efe akɔ wòatsɔ vɔ, eye kwoanyè akɔ la le Yehowa fe ɔku me. 31 Nunɔla nato dzo ami la le vɔsamlekpui la dzi, ke akɔ la nye Aron kple viaɔutsuwo tɔ. 32 Dɔsita la hā nye nunɔla tɔ le miafe akpedavɔsawo me. 33 Aron viɔutsuwo dometo, si tɔ akpedavɔsalā fe ɔu kple ami sa vɔe la, tɔ enye dɔsita la. 34 Elabena mede akɔ, si wonyè kple ata, si nye adzɔ la, le Israel-viwo fe akpedavɔsawo me na nunɔla Aron kple viaɔutsuawo. Esia anye dodo na Israel-viwo tegbee.

35 Esia nye Aron kple viaɔutsuwo fe gome le Yehowa fe dzovɔsa la me, gbesigbe wodo nunɔladɔ me, be woasubɔ Yehowa, 36 gome, si Yehowa de se bena, Israel-viwo natsɔ na wo, le gbesigbe wòsi ami na wo la. Dodo mavɔ wòanye na wo fe dzidzimeviwo. 37 Esia nye numevɔsa, nuduvɔsa, nuvɔvɔsa, fɔdivɔsa,

a 3, 9, 10.

b 3, 17.

c Mo. II. 22, 30.

d 1, 6.

e 3, 17.

f 2, 4, 5, 7.

g 3.

h 22, 29.

i Mo. II. 29, 24.

j 9, 21.

k 19, 6; 22, 30.

“amedovosa kpakple akpedavosa n̄uti sewo; 38 se, siwo Yehowa de na Mose le Sinai-to la dzi, le gbesigbe wòde se na Israel-viwo le Sinai-gbedzi, be woasa vò na Yehowa.

Nunolawo n̄uti kòkò.

8 Eye Yehowa fo nu kple Mose gblò bena: 2 Kplò n̄oviwò Aron kple viañutsuwo, eye natsò awuawo, ami sisi la, nuvòvòsan̄yitsu la, agbo eveawo kpakple kusi, si me nu maòamavòwo le, 3 eye na ameha blibo la n̄afo ju de Mawu fe agbadò la fe vòtru nu. 4 Mose wò, abe alesi Yehowa de se n̄e ene, eye ameha la fo ju de Mawu fe agbadò la fe vòtru nu. 5 Tete Mose gblò na ameha la bena: Ale Yehowa de se be, woawò enye si. 6 Eye Mose na Aron kple viañutsuawo te va, eye wòle tsi na wo. 7 Edo awutewui òlaya la n̄e, eye wòtsò alidziblanu bla edzi; emegbe wòdo dziwui la n̄e, eye wòdo kòmewu la de dzi; eyome wòtsò akòblanu, si le kòmewua nu la, bla akò n̄e; 8 etsò akòtadonu la do enu, eye wòtsò /Urim kple Tumim de akòtadonu la me; 9 emegbe wòtsò tablanu la bla ta n̄e, eye wòtsi^g sikangoblanu kòkòe la de tablanu la nu le ngògbe, abe alesi Yehowa dese na Mose ene. 10 Eyome Mose tsò h̄ami sisi la, eye wòsii na n̄afe la kple eme nuawo katà, eye wòwò wo kòkòe. 11 Ewu ami la de vòsamlekpuia nu zi adre, eye wòsi ami na vòsamlekpuia la kple enu nuawo katà, tsileze la kple efe zò, be wòawò wo kòkòe. 12 Eye wòkò ami sisi la fe de de Aron fe tame hesi ami n̄e, be wòakò enu. 13 Eye Mose na Aron viñutsuwo te va, wodo awutewui òlayawo, eye wòtsò alidziblanu bla wo dzi na wo, emegbe wòbla ta na wo, abe alesi Yehowa de se na Mose ene.

14 Eye wòna wohe nuvòvòsan̄yitsu la v̄e, eye Aron kple viañutsuawo tsò woje asiwo do nuvòvòsan̄yitsua fe tame. 15 Emegbe Mose wui, eye wòtsò efe asibide sisi v̄u la fe de de vòsamlekpuia la fe dzowo nu godoo va kpe, eye wòde nuvòdà le vòsamlekpuia la nu; ke ekò v̄u mamlea

a 6, 13.

b kp. 1–32 kpo Mo. II. 29, 1 v. 35.

d 1, 10–13.

e 7, 37.

f Mo. II. 28, 30.

g Mo. II. 28, 36; 33, 30.

h Mo. II. 30, 25. 28.

i 4.

de anyigba le vòsamlekpuia la gbo. Ale wòwòe kòkòe, esi wòwò avulènuwo le enu. 16 Eye wòde ami, siwo katà le d̄omenuawo nu, aklà nu miawo kpakple ayiku eveawo kple wo nu miawo. Eye Mose to dzo wo le vòsamlekpuia la dzi. 17 Ke etsò dzo nyitsu la, efe agbalè, efe l̄a kple d̄omemiwo le asada la godoo, abe alesi Yehowa de se na Mose ene. 18 Eyome wòhe d̄numevòsagbo la v̄e, eye Aron kple viañutsuwo tsò woje asi do agbo la fe tame. 19 Eye Mose wui, eye wòtsò v̄u la hl̄e de vòsamlekpuia la nu godoo va kpe. 20 Eye wòfli agbo la de efe funudefeewo; eye Mose to dzo ta la, akpawo kple amiawo. 21 Ke etsò tsi kpala d̄omenuawo kple afawo, eye Mose to dzo agbo blibo la le vòsamlekpuia dzi. Numevòsa, si v̄ena lilili la wònye, dzovòsa wònye na Yehowa, abe alesi Yehowa de se na Mose ene. 22 Emegbe wòhe agbo evelia, si nye amedogbo la v̄e, eye Aron kple viañutsuawo tsò woje asi do agbo la fe tame. 23 Eye Mose wui hetsò v̄u la fe de sisi de Aron fe dusitogboe, dusidegblefetsu kpakple dusifodegblefetsu nu. 24 Eyome Mose na Aron viñutsuawo te va, eye wòtsò v̄u la fe de sisi de woje dusitogboewo, dusidegblefetsuwo kpakple dusifodegblefetsuwo nu. Eye Mose tsò v̄u mamlea hl̄e de vòsamlekpuia la nu godoo va kpe. 25 Eye wòde enu miwo: Asike la kple enu miwo, ami, siwo katà le d̄omenuawo nu, aklà nu miwo, ayiku eveawo kple wo nu miwo kpakple dusita la. 26 Emegbe wòtsò akakl̄a deka, abongo deka kple tatali deka le kusi, si me nu maòamavòwo le le Yehowa n̄ku me la me, heda de amiawo kple dusita la dzi, 27 eye wòtsò nu siawo katà de asi me na Aron kple viañutsuawo henyè wo le Yehowa fe n̄ku me. 28 Eye Mose xò nuawo le wo si da de numevòsalà la dzi hetsò dzo wo le vòsamlekpuia la dzi. Amedovosa, si v̄ena lilili la wònye, dzovòsa wònye na Yehowa. 29 Eyome Mose tsò amedogbo la fe akò, eye wònyèe le Yehowa fe n̄ku me, eye wòzu Mose to, abe alesi Yehowa de se na Mose ene.

30 Eye Mose tso ami sisi la kple ou, si le vɔsamlekpuia dzi la, fe de wu de Aron kple efe awuwo kpakple viaɔutsuawo kple wofo awuwo nu; ale wòkɔ Aron kple efe awuwo kpakple viaɔutsuawo kple wofo awuwo nu. 31 Eye Mose gbɔ na Aron kple viaɔutsuawo bena: Miɔa lã la le Mawu fe agbadɔ la nu, eye miadui le afima kple abolo, siwo le amedokusi la me, abe alesi wode se nam be, Aron kple viaɔutsuawo naɔui ene. 32 Ke ne lã la kple aboloa de tsi anyi la, miatɔ dzoe. 33 Migadzo le Mawu fe agbadɔ la nu nkeke adre sɔn o, vasede gbesigbe mia dodo nkeke la nawu nu, elabena nkeke adree wole mia do ge. 34 Alesi wowo egbea la, nenema Yehowa de se be, woawo ayi dzi, be woalẽ avu na mi. 35 Minɔ Mawu fe agbadɔ la nu nkeke adre sɔn zã kple keli, eye nkeke adre mialẽ nku de Yehowa fe dodoawo nu, ne miagaku o, elabena nenema wode se gbɔ. 36 Eye Aron kple viaɔutsuawo wo nusiãnu, abe alesi Yehowa de se na Mose ene.

Dzo fiã Aron fe vɔsasa gbãta.

9 Le nkeke enyigbe Mose yɔ Aron kple Israel-ame tsitsiwo, 2 eye wògbɔ na Aron bena: Lẽ nyitsuvi woawo nuvɔvɔsae kple agbo woawo numevɔsa; woa kple eve la nasɔ blibo, eye nakplɔ wo ava Yehowa fe nku me. 3 Eye nagbɔ na Israel-viwo bena: Milẽ gbɔtsu woawo nuvɔvɔsae, nyivi kple alẽvi, siwo xɔ fe dekadeka, eye wosɔ blibo la, woawo numevɔsae, 4 nyi kple agbo deka woawo akpedavɔsae; eye miawu wo le Yehowa fe nku me, eye miatso nuduvɔsa, si wode amii vɛ, elabena egbea Yehowa ade edokui afia mi. 5 Tete wotsɔ nusiwo Mose bia la, va Mawu fe agbadɔ la nu, eye ameha blibo la fo fu hetsi tre de Yehowa fe nku me. 6 Eye Mose gbɔ bena: Ale Yehowa de se be, miawo; miwɔe, be Yehowa fe nutikokɔe nade edokui afia mi! 7 Emegbe Mose gbɔ na Aron bena: Te de vɔsamlekpuia la nu, eye nasa wò nuvɔvɔ kple wò numevɔ, bena nalẽ avu na

kuiwò kple dukɔ la; eyome nasa vɔ de dukɔ la ta, be nalẽ avu na wo, abe alesi Yehowa de se ene.

8 Tete Aron te de vɔsamlekpuia la nu, eye wòwu nyitsuvi la, wòanye eya nuto fe nuvɔvɔsa. 9 Eye Aron viɔutsuawo tso ou la vɛ nɛ, eye wòtso efe asibide de ou la me hesisi de vɔsamlekpuia la fe dzowo nu, ke etsɔ ou mamea kɔ de vɔsamlekpuia la te. 10 Eye wòtɔ dzo nuvɔvɔsalã fe "amiawo, ayikuawo kple aklã nu miawo le vɔsamlekpuia la dzi, abe alesi Yehowa de se na Mose ene. 11 Ke etɔ dzo lã la nuto kple agbalẽa le asada la godo. 12 Eyome wòwu numevɔsalã la, eye Aron viɔutsuawo tso ou la nɛ, eye wòhlẽe de vɔsamlekpuia la nu godoo va kpe.^b 13 Wotsɔ numevɔsalã la fe akpawo kpakple ta la nɛ, eye wòtɔ dzo wo le vɔsamlekpuia la dzi. 14 Eye wòkpala dɔmenuawo kple afɔawo da de numevɔsalã la dzi hetɔ dzo wo.

15 Emegbe wòsa vɔ na dukɔ la. Elẽ nuvɔvɔsagbɔtsu, si nye dukɔa tɔ la, eye wòwui hetso sa nuvɔvɔe, abe alesi wòwɔe gbã ene. 16 Eyome wòhe numevɔsaiã la vɛ, eye wòsa vɔ la de dodo la nu. 17 Eye wòtso nuduvɔsa la vɛ: eku asiolo deka le enu hetɔ dzoe le vɔsamlekpuia la dzi kpe de ndi numevɔsa la nu. 18 Eye wòwu nyi kple agbo la hena dukɔ la fe akpedavɔsasa. Aron viɔutsuawo tso ou la nɛ, eye wòhlẽe de vɔsamlekpuia la nu godoo va kpe. 19 Wotsɔ nyi la fe amiawo, agbo la fe asike kple enu miawo, ami, si tso dɔmenuawo dzi, ayikuawo kple aklã nu miawo 20 da de lãwo fe akwo dzi, eye wòtɔ dzo amiawo le vɔsamlekpuia la dzi. 21 Ke Aron nyè akwo kple dusitawo le Yehowa fe nku me, abe alesi Mose de se ene.^e

22 Emegbe Aron wu efe asiwo dzi de dukɔ la dzi, eye /wòyra wo; eye esi wòsa nuvɔvɔ, numevɔ kple akpedavɔ vɔ la, edi de anyi. 23 Eye Mose kple Aron woyi de Mawu fe agbadɔ la me; eye esi wodo go la, woyra dukɔ la. Tete Yehowa fe nutikokɔe de edokui fia dukɔ blibo la.^g 24 Eye dzo tso Yehowa gbɔ fiã nume-

^a 4, 8-12.

^b 1, 10-13.

^d 8, 33.

^e 7, 30-34.

^f Mo. IV. 6, 27.

^g Mo. II. 40, 34; 16, 6, 11, 15; Heb. 5, 3; 7, 27.

^h Kron. II. 7, 1.

vosalā kple amiawo le vɔsamlekpui la dzi. Dukɔ blibo la kpɔe, eye wotso aseye hetsyɔ mo anyi.

Dzo fiā Nadab kple Abihu.

10. Eye Aron viwɔntsuawo, Nadab kple Abihu, tso wo fe dzudzodotonuwo de dzo de me, eye woda dzudzodonu de wo dzi, eye wotsɔ dzo bubu, si ŋu mede mo le na wo o la, va Yehowa fe ŋku me. 2 Tete dzo tso Yehowa gbɔ va fiā wo, eye woku de Yehowa fe ŋku me.^d 3 Eye Mose gbɔ na Aron bena: Ke esia gbɔm Yehowa le enye sia bena: Made do-kuinye afia amesi te de ŋunye la, abe kɔkɔetɔ ene, eye made nye gutikɔkɔe afia le dukɔ blibo la ŋku me. Tete Aron zi kpi. 4 Eye Mose yɔ Misael kple Elzafan, Aron tɔɔia Usiel fe viwɔntsuawo, gbɔ na wo bena: Miva, ne^e miaku mia nɔviawo ado goe le kɔkɔefe la me ayi de asada la godo. 5 Tete wova, eye wokɔ wo yi de asada la godo, eye awutewui vlayawo le wo ŋu, abe alesi Mose gbɔ ene. 6 Eye Mose gbɔ na Aron kple viwɔntsuawo Eleazar kple Itamar bena: Migakaka miafe dawo de ta o, eye migadze miafe awuwo o, ne miagaku, eye wòado dɔmedzoe de ha blibo la ŋu o. Ke mia nɔviwo, Israel fe afe blibo la, nafa dzo, si Yehowa tɔ nu la. 7 Migadzo le Mawu fe agbadɔ la nu, bena miaku o, elabena Yehowa fe ami le mia ŋu. Eye wowɔ, abe alesi Mose gbɔ ene.

8 Eye Yehowa gbɔ na Aron bena: 9 Ne mia kple viwɔntsuawo miele Mawu fe agbadɔ la me yi ge la, migano wein alo aha muamea deke o, bena miagaku o. Dodo mavɔ wòanye na miafe dzidzimeviwo.^l 10 Miade vovo nu kɔkɔewo kple nu makomakowo, nu madzamadzawo kple nu dzadzawo dome. 11 Eye miafia dodo, siwo katã Yehowa do to Mose dzi la, Israel-viwo.

12 Eye Mose gbɔ na Aron kple Eleazar kpakple Itamar, viwɔntsu, siwo susɔ di bena: Mitsɔ nudvɔsa, si susɔ tso Yehowa fe dzovɔsa me la, eye miadui mavamavãe le vɔsamlekpui la gbɔ, elabena nu kɔkɔewo fe nu kɔkɔe

a 2, 3.

b 7, 34.

d Mo. IV. 16, 35; Kron. II. 26, 16 v. 20.

e Pet. I. 4, 17.

f Mo. II. 6, 22.

g Do. 5, 6, 10.

h 21, 10.

i 6, 19, 22.

k Mo. I. 7, 2; Do. 10, 14, 15; Kol. 2, 16; Tim. I. 4, 4.

l Xez. 44, 21; Tim. I. 3, 3; Tl. I. 7.

wònye. 13 Te fe kɔkɔe la miadui le; ^awò gɔtɔ kple viwɔntsuawo fe gome wònye tso Yehowa fe dzovɔsa la me; elabena nenema wode se nam. 14 Ke wò gɔtɔ, viwɔntsuawo kple viwɔntsuawo miadu blã la fe akɔ, si wonyè kple ata, si nye adzɔ la, le te fe dza-dzɛ la, elabena wò gɔtɔ kple viwɔntsuawo fe gome wònye tso Israel-viwo fe akpedavɔsawo me. 15 Woatsɔ ata, si nye adzɔ, kple akɔ, si wonyè la, akpe de amiawo, siwo nye dzovɔsa la ŋu, eye nanye wo le Yehowa fe ŋku me, bena woanye wò gɔtɔ kple viwɔntsuawo tɔ. Miafe gome wòanye tegbee, abe alesi Yehowa de se ene.

16 Eye Mose bia nuvɔvɔsagbɔtsu, si susɔ la, ta se, eye kpɔ da, wotɔ dzoe xoxo. Tete wòdo dɔmedzoe de Eleazar kple Itamar, Aron viwɔntsuawo mamlawo ŋu gbɔ bena: Nukanuti miedu nuvɔvɔsalã la le te fe kɔkɔe la o? Elabena nu kɔkɔewo fe nu kɔkɔe wònye, eye wotsɔe na mi, bena miadɛ ha la fe vodadawo da, eye mialɛ avu na wo le Yehowa fe ŋku me. 18 Kpɔ da, wometsɔ efe vu yi kɔkɔefe la mee o, eyata de miadui le te fe kɔkɔe la, abe alesi mede se ene hafi. 19 Eye Aron fo nu kple Mose bena: Kpɔ da, wosa nuvɔvɔ kple numevɔ na Yehowa egbea. Esi wònye dzinyee nya la dzɔ do la, ne medu nuvɔvɔsalã egbea la, adze Yehowa ŋua? 20 Esi Mose see la, edze egu.

Vovototo, si le lã tɔtsriwo kple lã matsriwo dome.

11. Eye Yehowa fo nu kple Mose kple Aron gbɔ na wo bena: 2 Migbɔ na Israel-viwo be: Lã, siwo miadu le lãfɔnewo dome le anyigba dzi la, wonye si. 3 Mie-kpɔ mo adu lãfɔne, siwo katã fe afokli me fe, eye wodzɔa nu gaduna. 4 Ke lã, siwo dzɔa nu gaduna kple esiwɔ fe afokli me fe dometɔ, siwo miadu o la, wonye: kposo, elabena edzɔa nu gaduna, ke efe afokli me mefe o, lã makomako wòanye na mi; 5 xɔfie, elabena edzɔa nu gaduna, ke efe afokli me mefe o, lã makomako wòanye na mi; 6 fɔmizi, elabena edzɔa nu gaduna, ke efe afokli me mefe o, lã makomako wòanye

na mi; 7 kpakple ha, elabena efe afokli me fe keŋ, gake megadzɔa nu duna o, lā makomakɔ woanye na mi. 8 Migadɔ woŋe lā o, eye migade asi woŋe kuku hā ŋu o, elabena nu makomakɔ woanye na mi.

9 Tomelā, siwo katā miekpɔ mɔ adu la wonye, esiwo ŋu adza kple tsrowo le, le juwo kple tɔsisiwo me. 10 Ke lā, siwo katā ŋu adza kple tsro mele o, le juwo kple tɔsisiwo me, kple nusiwo katā vāna le tɔwo me, kpakple tɔme-nu gbagbewo katā la, ŋunyɔnu woanye na mi. 11 Dunyɔnu woanye na mi, migadɔ woŋe lā o, eye woŋe kukua nanyɔ ŋu na mi.

13 Xe, siwo mianyo ŋui, eye miadu o la wonye: hɔ, akpo, gbagblaxetsu, 14 avako kple ayisu fomeviwo katā, 15 akpaviā fomeviwo, 16 golo, sagbadre, tsalē kple xe fonu fomeviwo katā, 17 vlu-kuku, tsimese kple aŋyɔ, 18 favievuto, aluge kple akagā, 19 damixe, ako fomeviwo, agudzixɛ kple drui.

20 Nu dzodzoe, siwo katā zɔa afɔ enee dzi la, ŋunyɔnu woanye na mi. 21 Ke miekpɔ mɔ adu nu dzodzoe, siwo zɔa afɔ ene dzi, eye wotsɔa megbetatiwo dzoa kpoe tso anyigba. 22 Esiwo miekpɔ mɔ adu le wo dome la wonye vɛtsuvi tɔgbewo keŋ, siwo nye: vɛtra fomeviwo, abɔ fomeviwo kple tukomitukomi fomeviwo. 23 Ke nu dzodzoe bubu, siwo katā gome afɔ ene le la, ŋunyɔnu woanye na mi. 24 Esiawo nye nusiwo miatsɔ agblē kɔ do na mia doku. Amesiamɛ, si de asi woŋe kukua ŋu la, ^dɛŋu mekɔ o vasede fiē. 25 Amesiamɛ, si atso wo dometɔa de fe kukua la, nanyā efe avɔwo, eye ɛŋu mekɔ o vasede fiē. 26 Lā, siwo katā fe afokli me fe, gake mefe vu keŋ o, eye womegadzɔa nu duna o la, lā makomakɔ woanye na mi; amesiamɛ, si aka asi wo ŋu la, ɛŋu mekɔ o. 27 Lā, siwo katā fe li na, eye wozɔa afɔ enee dzi la, lā makomakɔ woanye na mi, amesiamɛ, si aka asi woŋe kukua ŋu la, ɛŋu mekɔ o vasede fiē. 28 Eye amesi atso woŋe kuku la, nanyā efe avɔwo, eye ɛŋu mekɔ

o vasede fiē; elabena lā makomakɔ woŋe na mi.

29 Anyigbadzilā sue, siwo ŋu mekɔ na mi o wonye: adɔ, afi kple adoglo fomeviwo, 30 atɔ, ana, xɔmenyatri, ve kple agama. 31 Esiawo nye lā makomakɔ woŋe na mi le lā suewo katā dome; amesi ade asi woŋe kukua ŋu la, ɛŋu mekɔ o vasede fiē. 32 Nusianu, si dzi woŋe kukua ge dze la, ŋu mekɔ o, edanye atinuwo, avɔ, lāgbalē, kotoku alo nusianu, si ŋu do wowɔna o, ele be, woade wo tsi me, eye wo ŋu mekɔ o vasede fiē; emegbe hafi wo ŋu agakɔ. 33 Ne woge dze anyinua de me la, ekema nusianu, si le eme la, ŋu mekɔ o, eye ele be, miagbā nu la. 34 Nuɖudu sia nuɖudu, si dzi wokɔ tsi ma do la, ŋu mekɔ o, eye nunono sia nunono, si le nu mawo fe de me la, ŋu mekɔ o. 35 Nusianu, si dzi woŋe kukua dze la, ŋu mekɔ o, edanye abolokpo alo mlekpui o, ele be, woagbāe; nu makomakɔ woŋe, eye ŋunyɔnu woanye na mi. 36 Ke tsi dzidziwo, vudowo kple tawo ŋu kɔ, gake amesi ke de asi woŋe kukua ŋu la, ɛŋu mekɔ o. 37 Ne woŋe kukua dze nukua de, si fā ge woala dzi la, ɛŋu kɔ. 38 Ke ne wode nuku la tsi, eye woŋe kukua dze edzi la, ekema ɛŋu mekɔ na mi o. 39 Ne lā, siwo mieduna la, dometɔa de ku, eye amea de de asi kukua ŋu la, ɛŋu mekɔ o vasede fiē. 40 Amesi ^ddu kukua la, nanyā efe avɔwo, eye ɛŋu mekɔ o vasede fiē; amesi tso kukua la, nanyā efe avɔwo, eye ɛŋu mekɔ o vasede fiē.

41 Anyigbadzilā suewo katā la, ŋunyɔnuwo wonye, eye womadu wo o. 42 Lā sue, siwo katā zɔna le anyigba dzi, esiwo tana le fodo dzi kpakple esiwo gome afɔ ene alo afɔ gedɛ le la, miadu wo o, elabena ŋunyɔnuwo wonye. 43 Migatsɔ lā suewo do ŋunyɔ mia doku o, eye migatsɔ wo gblē kɔ do ahafo di mia doku o. 44 Elabena nyee nye Yehowa, miafe Mawu. Eyata miwo mia doku kɔkɔe, eye mianɔ kɔkɔe, elabena ^kkɔkɔe menye; migatsɔ anyigbadzilā suewo gblē kɔ do na mia doku o. 45 Nyee nye Ye-

α Mo. II. 22, 30.

β 5, 2.
d 14, 46.

• 19, 2.

howa, si kplɔ mi tso Egipte-nyigba dzi, bena manye miafe Mawu. Eyata minɔ kɔkɔe, elabena kɔkɔe to menyɛ.^a 46 Esia nye se le lɔfɔnewo, xewo kple tɔmenu gbagbewo kpakple anyigbadzilá suewo katá n̄uti, 47 bena woade vovo nu makɔmakɔ kple nu kɔkɔe dome, eye woade vovo lá, si woadu kple esi womadu o la same.

^a Dodo na nyɔnu, si dzi vl.

12. Eye Yehowa fo nu kple Mose bena: 2 Gblɔ na Israel-viwo be: Ne nyɔnuu de fo fu, eye wɔdzi n̄utsuvi la, ekema ɛnu mekɔ o n̄keke adre, ^babe n̄keke alesi wɔkpɔa dzinui ene. 3 Eye le n̄keke enyigbe la woatso efe avanuyi da.^d 4 Eye wɔatsi xɔ me n̄keke blaetɔ vɔ etɔ, le vu, si le ɛnu la ta. 5 Ke ne edzi nyɔnuvi la, ekema ɛnu mekɔ o kwasida eve, abe alesi wɔkpɔa dzinui ene; emegbe wɔatsi xɔ me n̄keke blaede vɔ ade le vu, si le ɛnu la ta. 6 Nenyɛ n̄utsuvi alo nyɔnuvie, eye n̄kekeawo de ɛnu kɔ la, ekema wɔalɛ alɛvi, si xɔ fe deka, woawɔ numevɔsae, kple ahɔnevi alo akpakpa woawɔ ^enuvɔvɔsae, avae na nunɔla le Mawu fe agbadɔ la nu. 7 Eya natsɔe asa vɔe le Yehowa n̄ku me, bena wɔalɛ avu ne, ekema ɛnu kɔ tso vu, si do le ɛnu la me. Esia nye se na nyɔnu, si dzi n̄utsuvi alo nyɔnuvi. 8 Ke ne mate nu ana alɛ o la, ekema wɔatsɔ fɔkpakpa alo ahɔnevi eve vɔ; deka woawɔ numevɔsae, eye deka woawɔ ^enuvɔvɔsae, eye nunɔla nalɛ avu ne, ekema ɛnu kɔ.

^b Alesi woakpɔ adze si anyi le ame gu.

13. Eye Yehowa fo nu kple Mose kpakple Aron bena:^f 2 Ne amea de fe n̄utigbalɛ dze hafɔla, aklabi alo dzi, eye wɔbe, yeatɔ zu anyi la, ekema woakplɔ ame la ava nunɔla Aron alo viaɔutsu, siwo nye nunɔlawo la, dometo deka gbɔe. 3 Ne nunɔla kpɔ nusi le efe n̄utigbalɛ nu, eye fu, siwo le etefe, fu yie, eye nu la ^gtefe nyɛ de me wu n̄utigbalɛ bubu-

wo la, ekema anyie; eye ne nunɔla la kpɔe la, wɔabui ame makɔmakɔe. 4 Ke ne efe n̄utigbalɛ de bo yie ko, eye etefe menyɛ de me wu n̄utigbalɛ bubuawo o, eye fuawo hã mefu yie o la, ekema nunɔla la natu ame la de xɔ me n̄keke adre. 5 Eye ne nunɔla la kpɔe le n̄keke adreagbe, eye wɔdze sii be, nua gale nenema ko, eye mekaka de efe n̄utigbalɛ me o la, ekema nunɔla la nagatui de xɔ me zi evelia n̄keke adre. 6 Ne nunɔla la gɔkpɔe da le n̄keke adreagbe, eye nu la tefe lɛ akpɔ, eye mekaka de efe n̄utigbalɛ me o la, ekema nunɔla nabui amesi nu kɔ; elabena dzi ko wɔnyɛ, eye ame la nanyã efe avɔwo, ekema ɛnu kɔ. 7 Ke ne ede nunɔla la gbɔ, eye wɔbui amesi nu kɔ, hafi dzi la va kaka de efe n̄utigbalɛ me emegbe la, ekema wɔagatsɔ edokui afia nunɔla la zi evelia. 8 Ne nunɔla la kpɔ bena, dzi la kaka de efe n̄utigbalɛ me la, ekema nunɔla la nabui ame makɔmakɔe, anyie wɔnyɛ.

9 Ne anyi fo de amea de nu la, ekema woakplɔe ava nunɔla gbɔe. 10 Eye ne nunɔla la kpɔ bena, ɛnu do loholoho yie, eye fuawo tɔ zu yie, alo adzu do loholoho la me la, 11 ekema anyi xoxo wɔnyɛ le ɛnu, eye nunɔla la nabui ame makɔmakɔe; matui de xɔ me o, elabena ɛnu mekɔ o. 12 Ke ne nunɔla la tsa le ɛnu, eye anyi la fo de ɛnu katá, tso tame vasede afo gɔme, 13 eye ne nunɔla la kpɔ bena, anyi la xɔ ɛnu katá, eye ɛnu fu yie keɔ la, ekema wɔabui amesi nu kɔe. 14 Ke ne adzu do me la, ekema ɛnu mekɔ o; 15 eye ne nunɔla la kpɔ adzua la, ekema wɔabui ame makɔmakɔe; elabena adzu la nu vɔe, anyie wɔnyɛ. 16 Ne adzu la mie, eye wɔfu yie la, ekema ame la nava nunɔla gbɔ. 17 Eye ne nunɔla la kpɔ bena, nu la fu yie la, ekema nunɔla la nabui be, ɛnu kɔ.

18 Ne nufɔfo fo amea de hemie, 19 emegbe nufɔfo la tefe lolo alo dze dzi, si le yie hede dze wɔ ge la, ekema wɔatsɔ edokui afia nunɔla. 20 Ne nunɔla la kpɔ bena, nu la tefe nyɛ de me wu n̄uti-

^a 20, 26.

^b 15, 19

^d Mo. I. 17, 11. 12; Yoh. 7, 22; Lu. 2, 21.

^e 5, 7.

^f Lu. 2, 24.

^g Mo. V. 24, 5.

^h 14, 37.

gbalē bubuawo, eye fuawo fu yie la, ekema nunōla la nabui ame makomakōe; anyie wōnye fo de nufōfo la tefe. 21 Ke ne nunōla kpō bena, fu yiwo mele edzi o, eye etefe menyē de me o, ke wōlē akpō la, ekema nunōla la natui de xō me ŋkeke adre. 22 Eye ne ekaka de efe ŋutigbalē me la, ekema nunōla nabui ame makomakōe; anyie wōnye. 23 Ke ne nu la tefe gale nenema ko, eye mekeke de nu o la, ekema "nu kuku tefee, eye nunōla nabui amesi ŋu kōe.

24 Ne dzo fiā amea de, eye dzobi la tefe le yie de dzē wō ge alo le yie ken, 25 eye ne nunōla kpō bena fu, siwo le etefe, fu yie, eye etefe nyē de me la, ekema anyie wōnye fo de dzobi la tefe, eye nunōla la nabui ame makomakōe; anyie wōnye. 26 Ke ne nunōla la kpō bena, fu yiwo mele etefe o, etefe menyē de eme o, eye melē akpō hā o la, ekema nunōla natui de xō me ŋkeke adre. 27 Ne nunōla kpōe da le ŋkeke adreagbe, eye wōkeke de nu la, ekema nunōla nabui ame makomakōe; anyie wōnye. 28 Ke ne tefe yi la tsi nenema, mekeke de nu o, eye wōlē akpō la, ekema "dzobi kuku tefe wōnye.

29 Ne aklabi fo de ŋutsu alo nyonua de fe ta me alo ge me, 30 eye ne nunōla kpō aklabi la, etefe nyē de me, eye dawo zu hē hele belibeli la, ekema nunōla nabui ame makomakōe; aklabi vōdie, anyie wōnye fo de ta me alo ge me ne. 31 Ke ne nunōla la kpō bena, aklabi la tefe menyē de me o, eye da, siwo le edzi, menyō o la, ekema nunōla la natu ame la de xō me ŋkeke adre. 32 Eye ne nunōla la kpōe da le ŋkeke adreagbe, eye aklabi la melolo de dzi o, da, siwo le etefe, mezu hē o, eye aklabi la tefe menyē de me o la, 33 ekema wōako ta, gake wōatsō aklabi la tefe di, eye nunōla la nagatu ame la de xō me zi evelia ŋkeke adre. 34 Eye ne nunōla la kpō ame la le ŋkeke adreagbe, aklabi la melolo de dzi o, eye etefe menyē de me hā o la, ekema nunōla la nabui amesi ŋu kōe, eye wōanyā efe avōwo,

o kp. 28.

o kp. 23.

o Mo. IV. 5, 3.

ekema eḡu kō. 35 Ke ne nunōla la bui be, eḡu kō, emegbe hafi aklabi la va lolo de dzi, 36 eye ne nunōla la kpō bena, aklabi la nya lolo de dzi ko la, ekema nunōla la megabia da hē ta se o, ame makomakō wōnye. 37 Ke ne ekpō bena, aklabi la tsi nenema, eye da yibōwo to de eḡu la, ekema aklabi la ku; ame la ŋu kō, eye nunōla nabui amesi ŋu kōe. 38 Ne aklabi fo de ŋutsu alo nyonua de ŋu, 39 eye nunōla kpō bena, efe ŋutigbalē lē akpō la, ekema menyē aklabi vōdie fo de eḡu o; eḡu kō.

40 Ne da be le dzodome na amea de la, ekema tabebetō wōnye; eḡu kō. 41 Eye ne da be le ŋgonu ne la, ekema tabebetō wōnye; eḡu kō. 42 Ke ne dzi yi, si de dzē wō ge, fo de bebea tefe le dzodome alo ŋgonu la, ekema anyie fo de efe dzodome alo ŋgonu. 43 Eye ne nunōla la kpō bena, nusi fo de efe dzodome alo ŋgonu la, le yie de dzē wō ge, abe alesi anyi fona de ame ŋutii ene la, 44 ekema ŋutsu la dze anyi, eḡu mekō o, eye nunōla la nabui ame makomakōe, agabui de dzi; anyie wōdze de ta. 45 Dovu nana anyidzela ŋu, wōagblē efe ta di wōato, eye wōabla glā anō yli dom bena: Busue! busue! 46 Dkeke alesi anyia le eḡu la, eḡu mekō o, eya deka nana aga, asaḡa la godo nanye enōje.^d

Alesi woakpō anyi adze sili le awuwo me.

47 Ne anyi dō awua de me, edanye kuntru alo aklala o, 48 edanye avō alo nusi wotsō deti alo lāfu lōe o, edanye lāgbalē alo nusi wotsō lāgbalē wōe o, 49 eye ne nusi le awu alo lāgbalē, avō alo nu lōlōa de alo nusi wotsō lāgbalē wōe la me, de amamatsi alo de dzē wō ge la, ekema anyie wōnye, eye woatsōe afia nunōla. 50 Eye ne nunōla la kpō nua la, ekema wōatsō nu la ade xō me ŋkeke adre. 51 Ne ekpōe da le ŋkeke adreagbe, eye nu la keke de nu le awu alo avō, nu lōlō alo lāgbalē, alo nusi wotsō lāgbalē wōe la me la, ekema anyi vōdie; nu la ŋu mekō o. 52 Eye wōato dzo awu, avō alo nusi wotsō lāfu alo deti lōe alo nusianu, si wotsō

lāgbalē wœ, si ŋu nu la le; anyi vōdie, eyata woato dzo nu la. 53 Ke ne nunola la kpɔ bena, nu la mekeke de nu le awu, avɔ, nu lɔlɔ alo nusi wotsɔ lāgbalē wœ la me o la, 54 ekema nunola la nade se be, woanyā nusi ŋu wôle, emegbe woatsœ ade xɔ zi evelia ŋkeke adre. 55 Ne wonyā nu la, eye nunola la kpɔ bena, egale nenema ko, eye mekeke de nu hā o la, ekema nu makomako wōnye; ele be, woato dzœ, anyie wōnye lé de nu la megbe alo ŋku me. 56 Ke ne wonyā nu la, eye nunola la kpɔ bena, megale nenema o la, ekema wōalā teŋe la da le awu alo lāgbalē, avɔ alo nu lɔlɔ la me. 57 Ke ne egado awu alo avɔ, nu lɔlɔ alo nusi wotsɔ lāgbalē wœ me la, ekema anyie, ele be, woato dzo nusi ŋu wôle. 58 Ne ñnyā awu alo avɔ, nu lɔlɔ alo nusi wotsɔ lāgbalē wœ, eye nu la do le me la, ekema nagan-yāe zi evelia, emegbe la eŋu ko. 59 Esia nye se le anyi, si do awu, si nye kuntru alo aklala, avɔ alo nu lɔlɔ alo nusianu, si wotsɔ lāgbalē wœ me la ŋuti, alesi woabui be, eŋu ko, alo eŋu meko o.

Alesi woada gbe le anyidzela ŋuti.

14. Eye Yehowa fo nu kple Mose bena: 2 Esia nye se na anyidzela, ne wole eŋu ko ge. Woakplœ ava 'nunola gboe, 3 eye nunola la nado ayi egbo le asada la godo. Ne nunola la kpɔ bena, anyi la vɔ le anyidzela ŋu la. 4 ekema nunola nade se bena, woana xe vi gbagbe eve, siwo dza kple sederti, ka dzɛ kpakple isop de amesi ŋu kɔm wole la ta. 5 Eye nunola nade se bena, woatsɔ xe vi deka de tɔsisi me tsi ŋgo le ze me. 6 Eye wòatsɔ xe vi gbagbe la kple sederti, ka dzɛ kpakple isop la ato xe vi ŋu, si wotso de tɔsisi me tsi ŋgo la me, 7 awu de anyidzela, si ŋu kɔm wole la ŋu, eye wòako eŋu; ke fwoade asi le xe vi gbagbe la ŋu ado de gbe me. 8 Eye amesi ŋu kɔm wole la, nanyā eŋe avɔwo, alū eŋe dawo keŋ. eye wòale tsi, ekema eŋu ko. Emegbe ekpɔ mo ayi asada la me, gake wòatsi eŋe agbadɔ nu ŋkeke adre sɔŋ. 9 Le ŋke-

ke adreagbe la wòalū eŋe dawo keŋ; alū ta, ge kple adzugo, gɔglɔgo wòalū afisiafi, si fu nya le ko, anyā eŋe avɔwo, eye wòale tsi, ekema eŋu ko. 10 Le ŋkeke enyagbe wòatsɔ alēvi eve, siwo sɔ blibo, kple alēnɔ, si xɔ fe deka, eye wòsɔ blibo la, akpe de wɔ memee tre etɔ, si wodzaba kple ami ŋu awɔ nuduvɔsae, hekke de ami tre vi deka ŋu. 11 Eye nunola, si le nua wɔm la, nakplɔ amesi ŋu kɔm wole la, akpe de nuawo ŋu ado Yehowa ŋku me le Mawu fe agbadɔ la nu. 12 Nunola nalé alēvi deka akpe de ami tre vi deka la ŋu asa fɔdivɔe, eye wòanyé wo le Yehowa ŋku me. 13 Emegbe wòawu alēvi la de teŋe kɔkɔe, si wovuu nuduvɔsalā kple numevɔsalā do; elabena fɔdivɔsalā hā nye nunola tɔ, abe 'nuduvɔsalā ke ene; nu kɔkɔewo fe nu kɔkɔe wōnye. 14 Eye nunola la natsɔ fɔdivɔsalā fe ou fe de asisi de amesi ŋu kɔm wole la fe 'dusitogboe, dusidegblefetsu kple dusifɔdegblefetsu ŋu. 15 Eye nunola la nakɔ ami tre vi deka la fe de de eya ŋuto fe miāsi me. 16 Nunola la natsɔ eŋe dusisibide ade ami, si le eŋe miāsi me la me, eye wòatsɔ eŋe asibide 'ahlē ami la zi adre le Yehowa ŋku me. 17 Eye nunola la natsɔ ami, si susɔ de esi la, fe de asisi fɔdivɔsalā fe ou dzi, le amesi ŋu kɔm wole la fe dusitogboe, dusidegblefetsu kple dusifɔdegblefetsu ŋu. 18 Emegbe nunola la natsɔ ami mamlea, si susɔ de esi la, ako de amesi ŋu kɔm wole la fe tame, bena wòalé avu nɛ le Yehowa ŋku me. 19 Eye nunola la nawɔ fɔdivɔsalā ŋu do, eye wòalé avu na amesi ŋu kɔm wole, le esi eŋu meko o ta; eyome wòawu numevɔsalā la. 20 Eye nunola la natsɔ numevɔsa kple nuduvɔsa asa vɔe le vɔsamlekpu la dzi, eye wòalé avu nɛ, ekema eŋu ko.

21 Ke ne eda ahe, eye mate ŋu ana nusiwɔ o la, ekema wòana alēvi deka, si woanyé awɔ fɔdivɔsae, bena woatsɔ alé avu nɛ, kple wɔ memee tre deka, si wodzaba kple ami awɔ nuduvɔsa, ami tre vi deka 22 'kpakple akpa-

a 7, 7.

b 8, 29.

d 4, 6, 17.

e Mat. 8, 4.

f 16, 22.

g Mo. IV. 8, 7.

h 5, 7.

kpa eve alo ahōnevi eve, esi ke wòate nu anya na ko; woatsō deka asa fōdivōe, eye woatsō evelia asa numevōe. 23 Ne wobui be, eḡu kō ḡkeke enyi megbe la, ekema wòatsō nuawo avae na nunōla le Mawu fe agbadō la nu le Yehowa ḡku me. 24 Nunōla la natsō alēvi, si wole fōdivō sa gee la, kple ami trevi deka la, eye wòanyē wo le Yehowa ḡku me. 25 Eye wòawu alēvi, si wole fōdivō sa gee la, eye nunōla natsō fōdivōsalā fe vu fe de asisi de amesi ḡu kōm wole la fe dūsitogboe, dūsidegblefetsu kple dūsidegblefetsu ḡu. 26 Nunōla la nako ami la de eya ḡuto fe miāsi me. 27 Eye nunōla la natsō efe asibide ahlē ami, si le efe miāsi me la, fe de zi adre le Yehowa ḡku me. 28 Eye nunōla la natsō ami, si le esi la, fe de asisi de fōdivōsalā fe vu dzi le amesi ḡu kōm wole la fe dūsitogboe, dūsidegblefetsu kple dūsidegblefetsu ḡu. 29 Eyome nunōla la natsō ami mamlea, si susō de esi la, ako de amesi ḡu kōm wole la fe tame, bena wòalē avu ne le Yehowa ḡku me. 30 Emegbe wòawo akpakpa alo ahōnevi, siwo ke ame la te ḡu na la, dometo deka ḡu do; 31 wòatsō deka asa fōdivōe, eye wòatsō evelia asa numevōe akpe de nudivōsa la ḡu, eye wòalē avu le Yehowa ḡku me na amesi ḡu kōm wole. 32 Esia nye se na amesi dze anyi, eye nu meso gbō le esi, be woatsō ako eḡui o.

Alesi woade anyi da le xōwō ḡu.

33 Eye Yehowa fo nu kple Mose kpakple Aron bena: 34 Ne miava Kanaan-nyigba, si matsō na mi wòanyē mia tō la dzi, eye mana anyi nado de xōa de ḡu le anyigba, si nye mia tō dzi la, 35 ekema xōtō nava gbō na 'nunōla bena: Nane do de nye xō ḡu abe anyi ene. 36 Nunōla la nade se bena, woafō nuwo le xōa me, hafi nunōla la nava kpo nua da, bena nusiwo katā le xōa me la, magazu nu makōmakōwo o. Emegbe hafi nunōla nayi akpo xō la da. 37 Ne ekpo nu la teḡe, eye wòdze sii bena, nusi le xō la fe ḡli ḡu de amamatsi alo de dzē wō ge, eye

• 13, 2.

• 11, 24.

• kp. 5. 6.

• 13, 2.

• kp. 7.

“wònyē de me wu ḡli la fe afi bubuwo la, 38 ekema nunōla la nado le xōa me de xōa nu, eye wòatu vōa ḡkeke adre. 39 Ne nunōla la va le ḡkeke adreagbe, eye wòkpō bena, nu la keke de nu le xō la fe ḡli ḡu la, 40 ekema nunōla la nade se bena, woaho kpe, siwo ḡu nua le la, da atso wo afu gbe de du la godo, le teḡe makōmakōa de. 41 Emegbe woadda xō la fe ḡli ḡu afisiafi le eme, eye woalo anyi, si wodza la, ako de du la godo le teḡe makōmakōa de. 42 Eyome woatsō kpe bubuwo ado kpe kemeawo teḡe, eye woatsō anyi bubu atre xō lae. 43 Ne woho kpewo da, eye wodza xō la ḡu hetsō anyi bubu tree, hafi nu la gafo de xōa ḡu, 44 eye nunōla la va kpo nu la, eye wòdze sii bena, ekeke de xōa ḡu la, ekema anyi vōdie wònyē le xōa me; eḡu meko o. 45 Woa-gbā xō la afu anyi, eye woalo xō la fe kpewo, atiwo kple anyiglā-gowo afu gbe de du la godo le teḡe makōmakōa de. 46 Dkeke alesi xō la gale tutu ko, hafi amea de ge de eme la, beḡu meko o vasede fiē. 47 Amesi do xōa me la, nanyā efe avōwo, eye amesi du nu le xōa me la, nanyā efe avōwo. 48 Ke ne wogbugbō xō la tre, eye nunōla la va, eye wòkpō bena, nu la mekeke de nu le xōa me o la, ekema nunōla la naba xō la be, eḡu kō, elabena nu la vō. 49 Eye wòatsō xevi eve, sederti, ka dzē kple isop ade vō da le xō la ḡu. 50 Wòatsō dxevi deka de tōsisi me tsi ḡḡo le ze me, 51 eye wòatsō sederti, isop kple ka dzē kpakple xevi gbagbe la ato xevi, si wotso de tōsisi me tsi ḡḡo la, fe vu me, eye wòawui de xō la ḡu zi adre. 52 Ale wòatsō xevi la fe vu, tōsisi me tsi, xevi gbagbe, sederti, isop kpakple ka dzē la ade vō da le xō la ḡu. 53 Eye wòade asi le /xevi gbagbe la ḡu ado de du la godo le gbe me; eye ale wòade vō da le xō la ḡu, ekema eḡu ko.

54 Esia nye se le anyidōwo keḡ kple hafladzedze 55 kple anyi, si do de avo kple xō ḡu, 56 kpakple aklabi, nufoame kple dzi ḡuti, 57 bena woanya nusi ḡu meko o

kple nusi ŋu kɔ. Esia nye se le anyi ŋu.

Dutliã makomako ŋu nya.

15. Eye Yehowa fo nu kple Mose kpakple Aron bena: 2 Mifo nu kple Israel-viwo, eye miagblɔ na wo bena: Ne ŋutsua de le afu dɔm la, ekema eɲu mekɔ o. 3 Ne tsi le dodom le efe ŋutsu me alo enu xe la, ekema eɲu mekɔ o. 4 Aba sia aba, si dzi afudɔla mlɔ la, eɲu mekɔ o, eye nusianu, si dzi wɔnɔ la, ŋu mekɔ o. 5 Amesi ka asi efe aba ŋu la, nanyã efe avɔwo, eye wɔdale tsi, eye eɲu mekɔ o vasede fiẽ. 6 Amesi nɔ nusi dzi afudɔla nɔ la, nanyã efe avɔwo, eye wɔdale tsi, eye eɲu mekɔ o vasede fiẽ. 7 eye amesi de asi afudɔla ŋu la, nanyã efe avɔwo, eye wɔdale tsi, eye eɲu mekɔ o vasede fiẽ. 8 Ne afudɔla de ta de amea de, si ŋu kɔ ŋu la, ekema ame la nanyã efe avɔwo, eye wɔdale tsi, eye eɲu mekɔ o vasede fiẽ. 9 Sokpa, si dzi afudɔla nɔ la, ŋu mekɔ o. 10 Ne amea de de asi nusianu, si dzi wɔnɔ ŋu la, eɲu mekɔ o vasede fiẽ, eye amesi atso nua la, nanyã efe avɔwo, eye wɔdale tsi, eye eɲu mekɔ o vasede fiẽ. 11 Ne afudɔla mekɔ asi hafi de asi amea de ŋu o la, ekema ame la nanyã efe avɔwo, eye wɔdale tsi, eye eɲu mekɔ o vasede fiẽ. 12 Ne afudɔla de asi anyinua de ŋu la, ekema woagbãe; ke nenye atinue la, ekema woaklɔe kple tsi. 13 Ne afu la vɔ na amea, eye eɲu kɔ la, ekema wɔaxlẽ ŋkeke adre; emegbe woanyã efe avɔwo, eye wɔdale tsi le tɔsisi me, ekema eɲu kɔ. 14 Le ŋkeke enyigbe la wɔatsɔ akpakpa eve alo ahɔnevi eve ava Yehowa ŋku me le Mawu fe agbadɔ la nu, eye wɔatsɔ wo na nunɔla, 15 eye nunɔla la na wo wo ŋu dɔ; wɔatsɔ deka asa nuvɔvɔe, eye wɔatsɔ evelia asa numevɔe. Ale nunɔla la alé avu ne le Yehowa ŋku me le efe afu la ta.

16 Ne ŋutsua de nyẽ tsi la, ekema wɔdale tsi, eye eɲu mekɔ o vasede fiẽ. 17 Eye wɔanyã avɔ sia avɔ kple lãgbalẽ sia lãgbalẽ, si dzi wɔnyẽ tsi la dɔ, eye eɲu

mekɔ o vasede fiẽ. 18 Ne ŋutsua mlɔ nyɔnua de gbɔ, hafi nyẽ tsia la, ekema woa kple eve la nale tsi, eye wo ŋu mekɔ o vasede fiẽ.

19 Ne nyɔnua de kɔɔ dzinu, eye bu le dodom le efe nyɔnu me la, ekema eɲu mekɔ o ŋkeke adre, eye bamesiame, si ka asi eɲu la, eɲu mekɔ o vasede fiẽ. 20 Nusianu, si dzi wɔmlɔ le efe dzinukpɔɔiawo me la, ŋu mekɔ o, eye nusianu, si dzi wɔnɔ la, ŋu mekɔ o. 21 Amesiame, si de asi efe aba ŋu la, nanyã efe avɔwo, eye wɔdale tsi, eye eɲu mekɔ o vasede fiẽ; 22 eye amesiame, si de asi nusi dzi wɔnɔ ŋu la, nanyã efe avɔwo, eye wɔdale tsi, eye eɲu mekɔ o vasede fiẽ. 23 Ne nane le efe aba alo nunɔdzi dzi, eye amea de de asi eɲu la, ekema ame la ŋu mekɔ o vasede fiẽ. 24 Ne ŋutsua de mlɔ egbɔ, eye bu la de de eɲu la, ekema eɲu mekɔ o ŋkeke adre, aba sia aba, si dzi ŋutsua mlɔ la, ŋu mekɔ o.

25 Ne nyɔnua de mekɔɔ dzinu, hafi bu le dodom le eɲu o, alo efe dzinukpɔɔkekekeke de, hafi bua gale dodom kɔ la, ekema ŋkeke alesi bu le dodom le eɲu la, eɲu mekɔ o. 26 Dkeke alesi bu le dodom le eɲu, eye wɔmlɔ abaa de dzi la, ekema aba la le abe efe dzinukpɔɔ ene, eye nusianu, si dzi wɔnɔ la, ŋu mekɔ o, eye wɔle abe efe dzinukpɔɔ ke ene. 27 Amesiame, si de asi nusiwɔ ŋu la, eɲu mekɔ o, wɔanyã efe avɔwo, eye wɔdale tsi, eye eɲu mekɔ o vasede fiẽ. 28 Ne bu la nu tso la, ekema wɔaxlẽ ŋkeke adre, emegbe eɲu kɔ. 29 Le ŋkeke enyigbe la wɔatsɔ akpakpa eve alo ahɔnevi eve avae na nunɔla le Mawu fe agbadɔ la nu. 30 Eye nunɔla la natsɔ deka asa nuvɔvɔe, eye wɔatsɔ evelia asa numevɔe. Ale nunɔla la alé avu ne le Yehowa ŋku me, le efe bu makomako la ta.

31 Ale miaxlɔ nu Israel-viwo le nu makomakɔwo ŋu, bena ne wo ŋu mekɔ o la, woagagblẽ kɔ dɔ na nye nɔfe, si le wo dome la, eye woaku o. 32 Esia nye se na amesi le afu dɔm kple amesi nyẽ tsi, eye eɲu mekɔ o, 33 nyɔnu, si kɔɔ dzinu, ŋutsu, si le afu dɔm,

Mo. IV. 5, 2.
8 18, 19.

d 11, 33.

e kp. 14.

f 5. 7.

g 22. 4.

kple nyɔnu, si ɔu ɔusisido le, kpakple ɔutsu, si mlo nyɔnu makomakoa de gbo.

Fe sia fe fe avulɛgkokenyule gā la.

16. Esi Aron viɔutsu^a eveawo te de Yehowa ɔu, eye woku megbe la, Yehowa fo nu kple Mose. 2 Eye Yehowa gblo na Mose bena: Gblo na nɔviwo Aron be,^b megayi de kɔkɔefe la me le xɔmetsovo la godo le nutsyɔnu, si le adaka la dzi la ɔgo yesiaɣi, be wɔagava ku o; elabena medea dokuinye fiana le alilikpo me le nutsyɔnu la dzi. 3 Nusiwo Aron natsɔ ava kɔkɔefe la, wonye^c Nyitsu dagbee deka woawo nuvɔvɔsae kple^d agbo deka woawo numevɔsae. 4 Wɔado awutewui vlaya la, eye wɔado agbote yi de efe ama, abla alidziblanu yi la, eye wɔatsɔ tablanu yi la abla tae. Awu kɔkɔewo wonye, wɔale tsi hafi ado wo.^e 5 Eye wɔado gbɔtsu eve le Israel-viwo fe ha la si awɔ nuvɔvɔsae kple agbo deka awɔ numevɔsae. 6 Emegbe Aron natsɔ eya ɔuto fe^f nuvɔvɔsanyitsu la alɛ avu na eya ɔuto kple efe afe. 7 Eyome wɔatsɔ gbɔtsu eveawo adɔ Yehowa fe ŋku me le Mawu fe agbado la nu. 8 Eye Aron nadzidze nu de gbɔtsu eveawo dzi. dzidze deka nadze Yehowa dzi, eye dzidze deka nadze Asasel dzi. 9 Eye Aron natsɔ gbɔtsu, si dzi Yehowa fe dzidze dze la, asa nuvɔvɔe. 10 Ke wɔatsɔ gbɔtsu, si dzi Asasel fe dzidze dze la, adɔ Yehowa ŋku me agbagbe, eye wɔade nuvɔ atɔ de edzi anyae adɔ de Asasel gbo le gbedzi.

11 Emegbe Aron nahe efe nuvɔvɔsanyitsu la ve, eye wɔalɛ avu na eya ɔuto kple efe afe, eye wɔawu eya ɔuto fe nuvɔvɔsanyitsu la, 12 eye wɔatsɔ sonu adɔ dzoka xoxo le vɔsamlekpu la dzi le Yehowa ŋku me, eye wɔaku dzudzɔdonu, si wotsɔ atike vɔvɔe wɔe, eye wotoe memee la, asiwo eve ava xɔmetsovo la godo. 13 Eye wɔakɔ dzudzɔdonua de dzo la dzi le Yehowa ŋku me, eye ne dzudzɔdonu la fe dzudzɔ bla nutsyɔnu, si le nubablakaa dzi la, ekema maku o. 14 Wɔatsɔ efe

^a 10, 1. 2.

^b Mo. II. 26, 33.

^c 34.

^d Ro. 3, 25.

^e 17, 11.

^f 4, 3.

^g 4, 10.

^h Mo. II. 28, 39, 42, 43.

ⁱ Heb. 7, 27.

^k Mo. II. 30, 10.

^l kp. 20--22; Mat. 12, 43.

asibide ahlɛ nyitsu la fe ɔu fe de de nutsyɔnu la dzi, eye wɔatsɔ efe asibide ahlɛ ɔu la fe de de nutsyɔnu la ɔgo zi adre.

15 Eyome wɔawu duko la fe nuvɔvɔsagbɔtsu la, atso efe ɔu ava xɔmetsovo la godo, eye wɔawo efe ɔu, abe alesi wɔwo nyitsu la fe ɔu ene; wɔahlɛe de nutsyɔnu la dzi kple nutsyɔnu la ɔgo.^k 16 Eye wɔade nuvɔ da le kɔkɔefe la ɔu le Israel-viwo fe nu makomako wɔwɔwo kple vo, siwo woda hewo nuvɔ la ta; eye alea wɔawo Mawu fe agbado, si le wo gbo le wofo nu makomako wɔwɔwo dome la hɛe. 17 Ameda deke manɔ Mawu fe agbado la me, ne eyi de eme, be wɔalɛ avu le kɔkɔefe la me o, vasede esime wɔado go. Ale wɔalɛ avu na eya ɔuto kple efe afe kpakple Israel fe afe biiwo lae. 18 Ne edo go la, wɔate de vɔsamlekpu, si le Yehowa ŋku me la ɔu, eye wɔade nuvɔ da le ɔgu. Wɔaku nyitsu la fe ɔua fe de kpakple gbɔtsu la fe ɔua fe de asisi de vɔsamlekpu la fe dzowo ɔu godoo ava kpe.^l 19 Eye wɔatsɔ efe asibide ahlɛ ɔua fe de de edzi zi adre, eye wɔakɔ ɔgu tso Israel-viwo fe nu makomako me awɔe kɔkɔe.

20 Ne edɛ nuvɔ da le kɔkɔefe la, Mawu fe agbado la kple vɔsamlekpu la ɔu vo la, ekema wɔana wohe gbɔtsu gbagbe la ve. 21 Eye Aron natsɔ efe asiwo kple eve adɔ gbɔtsu gbagbe la fe tame, eye wɔawu Israel-viwo fe vodadawo, dzidadawo kple wofo nuvɔwo katã me akɔ de gbɔtsu la fe ta dzi, eye wɔana ɔutsu, si le kiala la, nakplɔe adɔ de gbedzi. 22 Ekem wofo vodadawo katã yi de gbɔtsu la dzi wɔtsɔ yi gbedadafɔe, eye wɔade asi le gbɔtsu la ɔu le gbedzi.

23 Emegbe Aron nayi de Mawu fe agbado la me, eye wɔade aklawu, siwo wɔdo, esime wɔva kɔkɔefe la me yi ge la di, eye wɔagblɛ wo de afima. 24 Eye wɔale tsi le te fe kɔkɔe la, ado efe awuwo, eye wɔado go amɛ eya ɔuto fe numevɔsa kple duko la fe numevɔsa, eye wɔalɛ avu na eya ɔuto kple duko la. 25 Eye wɔatsɔ dzo nuvɔvɔsalã fe amiwo le vɔ-

samlekpu la dzi. 26 Amesi kplb gbõtsu la do de Asasel gbõ la, nanyã efe avõwo, eye wõale tsi, emegbe hafi wõkpo mo ava asada la me. 27 Eye woatsõ nuvõvõsan-nyitsu la kple nuvõvõsagbõtsu, siwo fe vu wotsõ yi kòkòefe la me helé avui la, ayi asada la godo, eye woatsõ dzo wofe agbalé, wofe là kple wofe dõmemiwo.^b 28 Amesi tõ dzo wo la, nanyã efe avõwo, eye wõale tsi, emegbe hafi wõkpo mo ava asada la me.

29 Esia nanye dodo mavõ na mi. Le yieti adrelia fe ñkeke ewolia dzi la miatsi nu ado, eye mia-wo dõa ðeke o, edanye duametsõ alo amedzrovi, si le mia dome o. 30 Elabena /gbemagbe wolé avu na mi, bena woakõ mia ñu; azõ nuvõwo katã kò le mia ñu le Yehowa ñku me. 31 Dzudzõgbe gã wõanye na mi, eye miatsi nu ado; dodo mavõ wõnye na mi. 32 Amesi alé avua la, nanye nunõla, sí wosi ami na, eye wõdoe, bena wõanye nunõla ðe fofoa teje asubõ; eyae ado awu kòkòe yiawo, 33 eye wõade nuvõ ða le kòkòefewo katã fe kòkòefe la, Mawu fe agbadõ la kple võsamlekpu la ñu, eye wõalé avu na nunõlawo kple dukõ la fe ha blibo la. 34 Esia nye dodo mavõ na mi. Zi ðeka fe ðeka woalé avu na Israel-viwo katã le wofe nuvõwo katã ta. Eye wõwo, abe alesí Yehowa de se na Mose ene.

^a Dodo le añas woasa vò la puti.

17 Eye Yehowa fo nu kple Mose bena: 2 Fo nu kple Aron kple viagutsuwo kpakple Israel-viwo katã, eye nagblõ na wo bena: Ale Yehowa de se be, woawõ enye si: 3 Ne Israel fe afemetõa ðe wu nyi, alé alo gbõ le asada la me alo le asada la godo, 4 eye metsõe va Mawu fe agbadõ la nu, bena wõasa vò na Yehowa le Yehowa fe nãfe la nu o la, ekema ame la^k do hlõ; ekõ vu ði, eye woatsõ ame la ða le efe dukõ la dome. 5 Eyata Israel-viwo natsõ wofe võsalã, siwo wonõa wuwum le gbõdzi la, avae na nunõla le Yehowa ñku me le Mawu fe agbadõ la nu, eye woasa akpedavõ na Yehowa. 6 Eye nunõla nawu vu la ðe Yehowa fe võsamlekpu la

^a Mo. V. 32, 17.

^b 4, 12; 5, 23; Xez. 23, 21; Heb. 13, 11. ^d Mo. V. 12, 14.

^e 3, 17.

^f Heb. 10, 3.

^g Heb. 9, 22.

^h Mo. I. 9, 4.

ⁱ 11, 40.

^k Yes. 65, 3.

^l Mo. II. 23, 24.

ñu le Mawu fe agbadõ la nu, eye wõatsõ dzo amiawo, bena woabé lilili de Yehowa. 7 Womegatsõ wofe lãwo sa vò na azizã, siwo wosubõna la o. Dodo mavõ wõanye na wo kple wofe dzidzime-nye.^a 8 Gblõ na wo bena: Ne Israel fe afemetõa ðe alo amedzrovi, si le wo dome la, wu nu- mevõsalã alo akpedavõsalã, 9 eye metsõe va Mawu fe agbadõ la^d nu, bena wõasa vò na Yehowa o la, woatsõ ame la ða le efe dukõ me viwo dome.

^c Wotsi vu kple nu kuku ðudu.

10 Ne Israel fe afemetõa ðe alo amedzrovi, si le wo dome, ðu^e lãvua ðe la, made ñku atõ amesi ðu vua la, eye matsõe ða le efe dukõ la dome. 11 Elabena agbe le^g vu la me, eye metsõe na mi, bena woatsõ alé avui, elabena agbe le eme. 12 Eyata megblo na Israel-viwo be: Mia dometõa ðeke megaðu vu o, eye amedzrovi, si le mia dome, hã megaðu vu o. 13 Ne Israel-viwo dometõa ðe alo amedzrovi, si le wo dome, ða ade wu gbemelã alo xevia ðe, si wo- duna la, ekema wõadudu efe vu ðe anyigba, eye wõaxe ke ðe dzi. 14 Lãwo katã fe^h agbe le wofe vu me, eyata megblo na Israel-viwo be: Migaðu lãa ðeke fe vu o, elabena lãwo fe vu enye wofe agbe. Amesiamé, si aɖui la, woatsõe ða.

15 Ne duamevi alo amedzrovia ðe: ðu lã kuku alo lã, si nu lé la, ekema wõanyã efe avõwo, eye wõale tsi, eye enu meko o vase ðe fié; emegbe enu kò. 16 Ke ne menyã wo o, eye mele tsi hã o la, ekema eya ñutõ fe fõɖiɖi le edzi.

^c Vu ðeka me tsõlawo nagade wo nwoe o. ^d Nuwõ vto bubawo.

18 Eye Yehowa fo nu kple Mose bena: 2 Fo nu kple Israel-viwo, eye nagblõ na wo bena: Nyeen nye Yehowa, mia Mawu. 3 Migawõ Egipte-nyigba, si dzi mienõ la, dzinõlawo fe nuwõnawo o, eye migawõ Kanaan-nyigba, si dzi mekplõ mi yinae la, dzitõwo fe nuwõnawo o, eye migawõ wofe ðodowo dzi hã o.^f 4 Miwo nye sewo dzi, eye milé ñku ðe nye ðodowo ñu, ne miawõ wo dzi.

Nyee nye Yehowa, mia Mawu! 5 Eyata milé ŋku de nye dodoowo kple sewo ŋu, elabena^a woana amesi woa wo dzi la, nana agbe. Nyee nye Yehowa.

6 Amea deke megamlɔ efe fometɔ kekeake gbɔ ade asi enu o. Nyee nye Yehowa. 7 Megade ama fofowò o, eye megade asi dawò ŋu o; dawò wònye, eyata megade asi enu o. 8 Megade asi fofowò sr̄ɔ ŋu o, elabena efe ama nye fofowò tɔ.^b 9 Megade asi nɔviwònyɔnu, fofowò vinyɔnu alo dawò vinyɔnu, si wodzi de afe alo dɛ afi bubu la ŋu o.^d 10 Megade asi viwòŋutsu je vinyɔnu alo viwònyɔnu je vinyɔnu ŋu o, elabena wò nɔtɔ wò ama wònye. 11 Megade asi fofowò sr̄ɔ je vinyɔnu ŋu o, elabena wò nɔtɔ fofowòe dzii, eye nɔviwònyɔnu hãe wònye. 12 Megade asi fofowò nɔvinyɔnu ŋu o, elabena eya kple fofowòe dzo tso dɔ deka me. 13 Megade asi dawò nɔvinyɔnu ŋu o, elabena eya kple dawòe dzo tso dɔ deka me. 14 Megade ama fofowò nɔviŋutsu o, eye megamlɔ sr̄ɔ gbɔ hã o, elabena dawòdiae. 15 Megade asi^e viwòŋutsu sr̄ɔ ŋu o; wò nɔtɔ viwò sr̄ɔe; megade amae o. 16 Megade asi nɔviwòŋutsu sr̄ɔ ŋu o, elabena nɔviwòŋutsu je amae.^g 17 Megade asi nyɔnua deke kple vianyɔnu siaa ŋu o, eye megade asi viŋutsu je vinyɔnu kple vianyɔnu je vinyɔnu ŋu o, elabena fometɔ kekeakewo wònye; ŋukpenanu wònye.^h 18 Ne sr̄ɔwò le agbe la, megade nɔvianyɔnu kpe de enu o, eye megade asi enu hã o, bena nagadɔ atsu-sidzre o.

19 Ne^o nyɔnua de kpo dzinu la, megamlɔ egbɔ ade asi enu o. 20 Megade asi^p hawòvi sr̄ɔ ŋu, bena nado ŋunyɔ dɔkuiwò o. 21 Megatsɔ viwò da vɔe na ^qMolex o, bena nagafo di Yehowa, wò Mawu je ŋko o. Nyee nye Yehowa. 22 Megadɔ ŋutsu gbɔ abe nyɔnu gbɔ ene o, ŋunyɔnu wònye.^r 23 Megade asi lã ŋu ahado ŋunyɔ dɔkuiwò o, eye nyɔnua deke megana lã nayo asii o, ŋukpenanu vòdi wònye.^s

24 Migawo nusiawo atsɔ ado ŋunyɔ mia dɔkui o, elabena tr̄ɔ-

subɔla, siwo nyã ge mala le mia ŋgɔ la, wò nusiawo hedo ŋunyɔ wo dɔkui, 25 eye woje anyigba gblɛ; eyata maɔ woje vodadawo teje na wo, eye anyigba la atu edzinɔlawo afu gbe. 26 Milé ŋku de nye dodoowo kple seawo ŋu, eye migawo ŋunyɔnu siawo dometɔa deke o, edanye duamevi alo amedzrovi, si le mia dome la o; 27 elabena anyigbadzito, siwo na mia ŋgɔ la, wò ŋunyɔnu siawo katã, eye anyigba la gblɛ; 28 ne anyigba la nagatu miawo hã afu gbe, le esi miegblɛe ta, abe alesi wòtu dukɔ, si na mia ŋgɔ la, fu gbe ene o. 29 Ne amea de wò ŋunyɔnu siawo dometɔa de la, woatsr̄ɔ amesi wɔe la da le efe dukɔ la dome. 30 Eyata milé ŋku de nye dodoowo ŋu, bena miagawo kɔnu gbe gblɛ, siwo wowo le mia ŋgɔ la, ahado ŋunyɔ mia dɔkui o. Nyee Yehowa, mia Mawu!

Se ewoawo gamedede.

19. Eye Yehowa fo nu kple Mose bena: 2 Fo nu kple Israel je ha blibo la, eye nagblo na wo bena: Ame kɔkɔewo mianye, elabena nye Yehowa, mia Mawu la, mele kɔkɔe. 3 Amesiame navò dada kple fofoa, eye miado ŋku nye dzudzɔgbewo dzi. Nyee nye Yehowa, mia Mawu! 4 Migayi legbawo gbɔ o, eye migakɔ mawuwu na mia dɔkui o. Nyee nye Yehowa, mia Mawu! 5 Ne miesa akpedawo na Yehowa la, k miwɔe ale be, miadze enu. 6 Miadui le gbesigbe miewui kple ŋkeke, si dze eyome dzi; ke woats dzo esi tsi anyi vasede ŋkeke etɔagbe. 7 Ke ne wodui le ŋkeke etɔagbe la, ezu ŋunyɔnu, eye womaxɔe o. 8 Amesi dui la, efe vodada le edzi, elabena egblɛ kɔ do na Yehowa je nu kɔkɔe la, eye woatsr̄ɔ ame la da le efe dukɔ me viwo dome.

9 Ne miede nukuwo le miafe agble me la, ekema megane wo vasede boto ke o, eye megafɔ nusiwo dudu la o. 10 Megaxa wò weingblemenuwo fiafiafia o, eye megafɔ tsetse, siwo dudu de anyi hã o; ke boŋ gblɛ wò di na ame dahewo kple amedzrowo. Nyee nye Yehowa, mia Mawu! 11 Migafi fi o, migasè nu o, eye

^a Nex. 9, 29; Xez. 20, 11; Ro. 10, 5; Gal. 3, 12.

^b Mo. I. 35, 22; Mo. V. 27, 20; Kor. I. 5, 1.

^d Mo. V. 27, 22.

^e Mo. I. 38, 16.
 ^f 11, 44, 45; Mat. 5, 48; Pet. I. 1, 15, 16.

^g Mar. 6, 18.
 ^h Mo. II. 20, 8, 12.

ⁱ Mo. II. 20, 3; 34, 17.
 ^k 22, 18-20.
 ^l Mo. V. 27, 23.

ⁿ 7, 15-18.

^o 15, 24; Xez. 18, 6; 22, 10.

^p Sam. II. 11, 4.

^q Mo. V. 18, 10; Fla. II. 21, 6; Ps. 106, 37; Yer. 7, 31.

^r Mo. I. 19, 5; Ro. 1, 27; Kor. I. 6, 9.

^s 23, 27; Mo. V. 24, 19; Rut 2, 2, 15, 16.

^u Mo. II. 22, 18.

amea deke megable nɔvia o.^a 12 Migaka avatso yɔ nye ŋka ta nui o, bena nagafɔ dɛ wò Mawu fe ŋka o. Nyee nye Yehowa!^d 13 Megate hawòvi de anyi o, eye megada adzoe o.^c Megana agbatedɔwɔla fe fetu natsi gbawò ŋu nake de edzi o. 14 Megade alome le mumuitɔ ŋu o, eye^e megada nu de ŋkuagbãtɔ ŋgɔ, be wòakli o, ke boŋ vɔ wò Mawu la. Nyee nye Yehowa! 15 ^aMigawɔ apasa le ɔɔnudɔdrɔ me o. Migade ame dahe dzi o, eye migakpɔ amegãwo ŋku me o; ke boŋ midrɔ ɔɔnu mia nɔewo de teje. 16 Meganye sakplɔtɔ nɔ yiyim le wò dukɔ me wiwo dome o; eye megaka de dzi, be woatso kufia na hawòvi o. Nyee nye Yehowa! 17 Megalé nɔviwò de dɔ me o, ke boŋ ^ggbe nya nɛ, ne magana nahe nuvɔ ava dokuivò dzi o. 18 Megawɔ wodenui o, eye megalé dɔmedzoe, si wò dukɔ me wiwo do na wò la, dɛ o; ke boŋ nalɔ hawòvi abe dokuivò ene. Nyee nye Yehowa!^h

19 Milé ŋku de nye dodoawo ŋu. Megana wò lã fomevi vovovowo natsaka ayɔ asi wo nɔewo o; megafã nuku fomevi vovovowo de wò agble me o, eye megata avɔ, si wotsɔ lãfu kple deti tsaka lɛe la o.^p 20 Ne nɔtsua de mlɔ nyɔnua de gbu, eye wòde asi eŋu, eye nyɔnɔ la nye kosi, si womexɔ kple ga o, eye womena ablɔdee hã o, gake wotsɔe na nɔtsua de la, ekema tohehe dze nya la me; gake womawu wo o, elabena womena ablɔdee o. 21 Dutsu la natsɔ agbo deka ava Mawu fe agbadɔ la nu, woawɔ fɔdivɔsae. 22 Eye^q nunɔla natsɔ fɔdivɔsagbo la alé avu nɛ le Yehowa ŋku me, le efe nuvɔ, si wòwɔ la ta; ekema wotsɔe efe nuvɔ, si wòwɔ la, akee. 23 Ne mieva anyigba la dzi, eye miedo ati vovovowo, siwo fe tsetse woduna la, ekema mibu wofe tsetse abe bolobolotɔwo ene. Fe atɔ sɔŋ miabu wo abe bolobolotɔwo ene, eye miadu wo o. 24 Le fe enelia me la wofe tsetsewo katã ŋu kɔ, bena woatso akafu Yehowa. 25 Ke le fe atɔlia me miekpa mɔ adu wofe tsetsewo, bena woatse de dzi na mi

gede. Nyee nye Yehowa, mia Mawu!

26 Migadu ^bɔnusi me ou le o. Migaka afã o, eye migasa dzo o. 27 Migatso ako o, eye megafɔ wò ge dzi o.^f 28 Ne ame ku la, migasi blini de ŋuti o, eye migatã nu de ŋuti hã o. Nyee nye Yehowa! 29 Megagblé viwònyɔnu, eye naɔee de ahasigbe o, bena anyigba la nagazu gboloniyigba, eye ŋukpenanuwo nana edzi o. 30 Midɔ ŋku nye dzudzgbewo dzi, eye vɔvɔ nana nye kɔkɔefe la ŋu na mi. Nyee nye Yehowa! 31 Migayiⁱ nɔliyɔlawo gbu o, eye migabia nu le bokɔnɔwo gbu o, bena miagafɔ dɛ o. Nyee nye Yehowa, mia Mawu!

32 Amegã ta yi ŋku me nana tsitre dɔ, eye bu amegã dedɛ la, eye navɔ wò Mawu la. Nyee nye Yehowa! 33 Ne amedzroa de dze gbawò le wò anyigba dzi la, migatee de anyi o.^j 34 Amedzro nana mia gbu abe duamevi ene, eye nalɛe abe dokuivò ene; elabena miawo hã miyenye amedzrowo kpa le Egipte-nyigba dzi. Nyee nye Yehowa, mia Mawu! 35 Migawɔ apasa le ɔɔnudɔdrɔ me o, eye migaba ame le dzidzeka, nudanu kple nudonui me o.^o 36 Nudanu nyui kple nudakpe nyuiwo, efa blibo kple hin blibo nana mia si. Nyee nye Yehowa, mia Mawu, si kplɔ mi tso Egipte-nyigba dzi. 37 Eyata milé ŋku de nye dodoawo katã kple nye seawo katã ŋu, eye miawɔ wo dzi. Nyee nye Yehowa!^r

Nuvɔ vio bubu fomeviwo ŋu tohehe.

20. Eye Yehowa fo nu kple Mose bena: 2 Gblɔ na Israel-viwo be: Ne Israel-viwo dometɔa de alo amedzro, si le Israel la, tɔɔ via na Molex la, woawui, anyigbadzitɔwo nafu kpee wòaku. 3 Maɔe ŋku atɔ ame la, eye matsrɛe da le efe dukɔ la dome, elabena etsɔ via na Molex, bena wòado ŋunyo nye kɔkɔefe la, eye wòafɔ dɛ nye ŋka kɔkɔe la. 4 Ke ne anyigbadzitɔwo miã ŋku de amesi tɔɔ via na Molex la dzi, eye womewui o la, 5 ekema nye ŋku ana ame la kple efo-mawo ŋu, eye matsrɛe ame la

^a Mo. II. 20, 15, 16; Ten. I. 4, 5.

^b 3, 17.

^c Mo. II. 20, 7; Mat. 5, 32.

^d Mo. V. 24, 14, 15; Yer. 22, 13; Yak. 5, 4.

^e 21, 5; Mo. V. 14, 1.

^f Mo. V. 27, 18.

^g Mo. II. 23, 6; Mo. V. 16, 19, 20.

^h 20, 6; Mo. V. 18, 10, 11; Sam. I. 30, 7.

ⁱ Pa. 141, 5; Mat. 18, 15.

^j Mo. II. 22, 20.

^k Mat. 22, 39; 5, 43-48; Lu. 10, 28-37; Ro. 12, 9; Gal. 5, 14; Yak. 2, 8; Voh. 13, 34.

^l Mo. V. 25, 13 v. 16; Lod. 11, 1.

^m Mo. V. 22, 9 v. 11.

ⁿ 18, 30.

^o 5, 17, 18.

kple amesiwo katā dze eyome hesubō Molex la, le wofo dukō la dome.

6 Ne amea de yi ḡliyiḡlawo kple bokōḡowo gbō, eye wōdze wo yome la, maḡe ḡku atō ame la, eye matsrōe ḡa le efe dukō la dome.^a 7 Eyata b̄miwō mia ḡokui kōkōe, eye mianō kōkōe, elabena nyee nye Yehowa, mia Mawu! 8 Milē ḡku de nye ḡoḡoawo ḡu, eye miawō wo dzi, elabena nyee nye Yehowa, si kō mia ḡu.^d

9 Ne amea de fo fi de fofoa alo dada la, woawui, elabena fofoa alo dadae wōfo fi de; eya ḡutōe de hl̄ḡfe.^c 10 Ne amea de wō ahasi kple ḡutsua de sr̄ḡ la, ekema ewō ahasi kple ehavi sr̄ḡ, eye ele be, woawu ḡutsu la kple nyōnu la siaa.^f 11 Ne amea de dō fofoa sr̄ḡ gbō la, ekema ede fofoa fe ama de go; ele be, woawu wo kple eve la, woa ḡutōwoe de hl̄ḡfe. 12 Ne amea de dō vianyōtsu sr̄ḡ gbō la, woawu wo kple eve la; elabena ḡukpenanu v̄ḡḡi wo-wō, eye woa ḡutōwoe de hl̄ḡfe. 13 Ne ḡutsua de dō ḡutsu gbō, abe alesi wōḡa nyōnu gbōe ene la, ekema woa kple eve wōwō ḡunyōnu; ele be, woawu wo, woa ḡutōwoe de hl̄ḡfe. 14 Ne ḡutsua de de nyōnu de kple dada siaa la, ḡukpenanu wōnye, ele be, woatō dzo ḡutsu la kple nyōnuawo, bena ḡukpenanuwōwō maganō mia dome o. 15 Ne ḡutsua de de asi lā ḡu la, ekema woawui, eye miafo lā la wōaku. 16 Eye ne nyōnu de na lāa de yō asii la, ekema woafō nyōnu la kple lā la woaku; ele be, woawu wo, elabena woa ḡutōwoe de hl̄ḡfe. 17 Ne amea de de nōvianyōnu, si nye fofō via alo dada via, eye wōkpo efe ama, eye nyōnu la hā kpō efe ama la, ekema ḡukpenanu wōnye, eye woatsr̄ḡ wō le wofo dukō me viwo dome, elabena ede nōvianyōnu fe ama de go, eye fōḡidi la le edzi. 18 Ne amea de dō nyōnu de, si kpō dzinu gbō, eye wōde efe ama, si me v̄u le dodom le, de go la, ekema woatsr̄ḡ woa kple eve la ḡa le wofo dukō la dome. 19 Amesī de asi dada nōvinyōnu alo fofoa nōvinyōnu ḡu la, ede efe fometō ke-

keake fe ama de go, eye fōḡidi la le wo dzi. 20 Ne amea de dō fofoa nōvinyōtsu sr̄ḡ gbō la, ekema ede fofoa nōvinyōtsu fe ama de go; wofo nuv̄o la le wo dzi, eye woatsi ko vasede wofo ku me. 21 Ne amea de de nōvianyōtsu sr̄ḡ la, ḡunyōnu wōnye; eya ḡutō nōvianyōtsu fe ama wōde de go, eye woatsi ko.

22 Eyata milē ḡku de nye ḡoḡoawo katā kple nye seawo katā ḡu, bena anyigba, si dzi mekpō mi yinae, be mianō edzi la, nagatu mi afu gbe o. 23 Migawō dukō, si nyā ge mala le mia ḡḡo la, fe kōnuwo o; elabena nusiawo katā wōwō, eyata wonyō ḡu nam. 24 Eye megblo na mi bena: Mixō wofo anyigba la wōanye mia tō, eye matsō anyigba, si dzi notsi kple anyitsi bō ḡo la, ana mi wōazu mia tō. Nyee nye Yehowa, mia Mawu, si tia mi tso dukōwo dome. 25 Eyata mide vovo^g lā, siwo ḡu kō, kple esiwo ḡu mekō o, xe, siwo ḡu mekō o, kple esiwo ḡu kō la dome, eye migawō lāwo kple xewo kpakple anyigba dzi nu gbāgbewo, siwo megblo be, wo ḡu mekō o la, ḡu dō ahado ḡunyō mia ḡokui o. 26 Minye ame kōkōewo nam, elabena nye Yehowa la kōkōeto menyē, eye metia mi tso dukōwo dome, bena mianye tōnye.

27 Ne ḡutsu alo nyōnu de nye ḡliyiḡa alo bokōḡo la, ekema woawu wo; woafu kpe wo woaku, elabena woa ḡutōwoe de hl̄ḡfe.^h

Nunolawo ḡuti nako.

21. Eye Yehowa gblo na Mose bena: Gblo na Aron vinyōtsu, siwo nye nunolawo la bena: Nunolaa deke megagblē kō ḡo na edokui de ame kuku ḡu le efe dukō la dome o; 2 negbe efe fometō kekeake ḡu ko wōagblē kō ḡo, abe dada kple fofoa, vianyōtsu kple vianyōnu, nōvianyōtsu 3 kpakple nōvianyōnu, si nye deḡugbi, eye wōgogōe, eye ḡutsua deke medee haḡe o la ene. 4 Ke megagblē kō ḡo na edokui de ame kukua deke ḡu le efe dukō la dome, bena woafō ḡi edokui o. 5 Womegalū dzodome kokoe o, womegafo wofo ge dzi o, eye wo-

^a 19, 31.
^b 19, 2.

^d 19, 37.

^e Mo. II. 21, 17.

^f Mo. II. 20, 14;
Yoh. 8, 5.

^g 11.

^h Mo. II. 22, 17.

ⁱ Xez. 44, 20 v.
25.

megasi blini de ɔti o.^a 6 Woano kəkəe na wofe Mawu, eye womafo di wofe Mawu fe ŋkɔ o; elabena woawoe sa Yehowa fe dzovo, si nye wofe Mawu fe nududu, eyata woano kəkəe. 7 Womekpɔ mɔ aɔe gbolo, nyɔnu, si gblɛ, alo nyɔnu, si srɔ gbe o; elabena ame kəkəewo wonye na wofe Mawu. 8 Bu nunɔlawo kəkəe, elabena woawoe tsoa wò Mawu fe nududu sa vɛe. Ame kəkəewo woanye na wò, elabena nye Yehowa, si kɔ mia ŋu la, mele kəkəe. 9 Ne nunɔlaa de fe vinyɔnu gblɛ le ahasi wom la, ekema efo di fofoa; ele be, woato dzoe.

Nuwɔameto magano nunɔlawo dome o.

10 Ke amesi nye nunɔlagã le nɔviawo dome, amesi fe ɔtame woko ami sisi la do, eye wodoe, bena wòado awuawo la, mekpɔ mɔ akaka da de ta o, eye madze efe awuwo hã o. 11 Eya mekpɔ mɔ ava ame kukua deke gbɔ o, eye magblɛ kɔ do de fofoa alo dada ŋu gɔ hã o. 12 Mado go le kəkəefe la o, bena magagblɛ kɔ do na efe Mawu fe kəkəefe la o, elabena efe Mawu fe ami sisi kəkəe le eɔu. Nye nye Yehowa! 13 Deɔugbi atiatì wòade. 14 Mekpɔ mɔ aɔe ahosi alo nyɔnu, si gbe atsu, nyɔnu, si gblɛ, alo gbolo o; ke boɔ deɔugbi wòade tso efe dukɔ me viwo dome; 15 bena viawo nagadi gbɔ le efe dukɔ me viwo dome o. Nye nye Yehowa, si kɔ eɔu!

16 Eye Yehowa fo nu kple Mose bena: 17 Gblɔ na Aron be: Ne viawo alo wofe dzidzimeviwo dometoa de nye nuwɔameto la, megate va, be wòatsɔ efe Mawu fe nududu asa vɛe o. 18 Nuwɔametoa deke megate va o, edanye ŋkuagbãto alo xodrɔ o, edanye ɔtiagbãto alo amesi fe ɔtinua de le blaya o, 19 edanye atapeɔto alo abɔɔɔto o, 20 edanye kponɔ alo amesi di ku glaɔ o, edanye amesi atasi le ŋku dzi na alo amesi dze akpa o, edanye amesi dze hafla alo amesi do vo o. 21 Amesiamɛ, si nye nuwɔameto le nunɔla Aron viwo dome la, mekpɔ mɔ ate va asa Yehowa fe dzovo o; nuwɔameto wònye, eyata mekpɔ mɔ atso efe

a 18, 27, 28.

b Mo. II, 29, 7.

d 10, 6.

e 15, 2, 16.

f 11, 24, 25.

g Mo. II, 22, 30.

Mawu fe nududu asa vɛe o. 22 Ke ekpɔ mɔ adu efe Mawu fe nududu kəkəe la, kple esi le kəkəe fo wo katã ta la. 23 Deko mekpɔ mɔ ava xometsovo la gbɔ o, eye mekpɔ mɔ ate de vɔsamlekpu la ŋu o, elabena nuwɔameto wònye, bena magafo di nye tefe kəkəewo o; elabena nye Yehowa ɔtsoe kɔ wo ŋu. 24 Eye Mose fo nu kple Aron kple viagutsuwo kpakple Israel-viwo katã.

Amesi kpo mɔ adu nusiwo ɔti woko.

22 Eye Yehowa fo nu kple Mose bena: 2 Fo nu kple Aron kple viagutsuawo bena, woakpɔ nyuie le Israel-viwo fe nu kəkəe, siwo ŋu woko nam la ŋu, bena womagafo di nye ŋkɔ kəkəe la o. Nye nye Yehowa! 3 Gblɔ na wo bena: Ne mia viwo alo miafe dzidzimeviwo dometoa de ŋu meko o, eye wòde de nunana kəkəe, siwo ŋu Israel-viwo kɔ na Yehowa ɔti la, ekema woatsɔ ame la da le nye ŋku ta. Nye nye Yehowa! 4 Ne Aron viwo dometoa de dze anyi alo le afu dom la, mekpɔ mɔ adu nunana kəkəe la deke o, vasede esime eɔu nako hafi. Ne amea de ka asi amesi gblɛ kɔ do de ame kuku ŋu, alo amesi nyɛ tsi ɔti, 5 alo amea de ka asi nu gbagbea de, si ŋu meko o la ɔti, alo ka asi amea de, si ŋu meko o, alo nu makomako bubua de ɔti la, 6 amesi ka asi nusiawo fe de ŋu la, eɔu meko o vasede fiɛ, eye madu nunana kəkəe la fe deke o, negbe deko wòale tsi hafi. 7 Ne ye do to la, ekema eɔu kɔ, emegbe ekpɔ mɔ adu nunana kəkəe la, elabena efe nududu wònye. 8 Mekpɔ mɔ adu lã kuku alo lã, si nu lé o, ava gblɛ kɔ do na edokui. Nye nye Yehowa! 9 Woalɛ ŋku de nye doɔawo ŋu bena womagagblɛ kɔ do, eye nuvɔ nanc wo dzi woaku o. Nye nye Yehowa, si kɔ wo ŋu! 10 Amedzroa deke mekpɔ mɔ adu nu kəkəe la o, eye amedzro, si le agbatedɔ wom na nunɔla la, mekpɔ mɔ adu nu kəkəe la o. 11 Ne nunɔla fie amea de kple ga la, ekema ame la kpo mɔ adu nu kəkəe la, eye amesi wodzi de efe me hã kpo mɔ adu efe

nududu la. 12 Ne nunla fe vinyonu de to bubu me tsa de la, mekpɔ mɔ adu nunana kɔkɔe, si nye adzo la o. 13 Ke ne nunla fe vinyonu zu ahosi, alo wogbee, eye vi mele esi o, eye wotrɔ va le fofoa fe me, abe alesi wɔnɔe le efe detugbime ene la, ekpɔ mɔ adu fofoa fe nududu la, deko to bubu me tsa deke mekpɔ mɔ adu o. 14 Ne amea de de nu du nu kɔkɔea la, ekema wɔdɔdo nu kɔkɔe la te fe na nunla, eye wɔatsɔ nu la fe 'mamā atɔlia akpe de nu. 15 Eye womegagblɛ kɔ do na Israel-viwo fe nunana kɔkɔe, si wodzo na Yehowa la o. 16 Eye womegana woadu wofe nunana kɔkɔe la, ada vo, eye wofe fadidi la nana wo dzi o. Nyeeye nye Yehowa, si kɔ wo nu!'

Vodada magano vɔsawo nu o.

17 Eye Yehowa fo nu kple Mose bena: 18 Fo nu kple Aron kple viagutsuwo kpakple Israel-viwo katā, eye nagblɔ na wo bena: Ne Israelta de alo amedzro, si le Israel be, yeasa numevɔ, edanye adzɔgbe wɔde hafi, alo edokui si wɔna nu Yehowa le o la, 19 ekema wɔana latsui, si sɔ blibo, edanye nyi, alɛ alo gbɔ, bena miafe nu nadze enu. 20 Migatsɔ lā, si nu wɔ la, sa vɛ o; elabena mana miafe nu nadze enu o. 21 Ne amea de de adzɔgbe, alo le edokui si wɔbe, yeasa akpedavo na Yehowa la, ekema wɔatsɔ nyi alo alɛ, si sɔ blibo, eye nu mewɔ afia deke nɛ o, bena ame la fe nu nadze enu. 22 Migatsɔ lā, si fe ŋku gbā alo efe ata ŋe, exɔ abi alo nufɔfo le enu, edze hafɔ alo enu flɔ la, sa vɔ na Yehowa o, eye migatsɔe sa dzovo na Yehowa le vɔsamlekpuɔ la dzi o. 23 Neye dokuiwɔ si nɛbe, yeana nu le la, ekema ekpɔ mɔ ana nyi alo alɛ, si ŋutinua de didi gbɔ me alo to de me; ke nanye adzɔgbee nɛde la, womaxɔe o. 24 Ke miekpɔ mɔ atsɔ lā, si nɛto voku na, woha vo le egame, alo wotae la, asa vɔ na Yehowa o. Miekpɔ mɔ awɔ esia tagbe le miafe anyigba dzi o. 25 Migafɔ wo le amedzrowo si o, eye miekpɔ mɔ atsɔ wo tagbe awɔ nududu na miafe Mawu o, elabena nu wɔ wo, eye

wo ŋuti mesɔ o; womaxɔ wo na mi o.

26 Eye Yehowa fo nu kple Mose bena: 27 Ne wodzi nyi, alɛ alo gbɔvia de la, wɔana dada gbɔɔ ŋkeke adre; ke ne exɔ ŋkeke enyi alo wu nenema, eye wotsɔe sa dzovo na Yehowa la, woaxɔe. 28 Miekpɔ mɔ awu nyi alo alɛ kple via siaa gbe deka o. 29 Ne miasa kafukafuvo na Yehowa la, miwɔe ale be, wɔadze enu. 30 Gbema gbe ke woadui, eye migasusɔ deke di ŋu nake de edzi o. Nyeeye nye Yehowa! 31 Eyata milɛ ŋku de nye seawo nu, eye miawɔ wo dzi. Nyeeye nye Yehowa! 32 Migafɔ di nye ŋkɔ kɔkɔe la o, bena woakɔ ŋunye le Israel-viwo dome. Nyeeye nye Yehowa, si wɔ mi kɔkɔe, 33 eye mekpɔ mi tso Egiptenyigba dzi, bena manye miafe Mawu, nye Yehowa.

Dɔkenyuiɛ gɔtowo nu nya.

23. Eye Yehowa fo nu kple Mose bena: Fo nu kple Israel-viwo, eye nagblɔ na wo bena: Yehowa fe ŋkekenyuiɛ, siwo miawɔ be takpegbe kɔkɔe la, wonye si: 3 Dɔkeke ade miawɔ da, ke ŋkeke adrelia enye dzudzɔgbe blibo kple takpegbe kɔkɔe; miawɔ da deke o, elabena dzudzɔgbe wɔnye na Yehowa le mia nɔfewo katā.

Dutitotogkenyuiɛ.

4 Esiawo nye Yehowa fe ŋkekenyuiɛ, siwo miawɔ le wofe azɔgbewo dzi bena takpegbe kɔkɔe. 5 Yleti gbɔtsɔ fe ŋkeke wuienelia fe fiɛ enye ŋutitotogkenyuiɛ na Yehowa. 6 Eye le yleti sia fe ŋkeke wuiatɔlia dzi miadu abolo mavamavā fe ŋkekenyuiɛ na Yehowa; ŋkeke adre sɔŋ miadu abolo mavamavā. 7 Dɔkeke gbɔtsɔ enye takpegbe kɔkɔe na mi, miekpɔ mɔ awɔ asinudɔa deke o. 8 Dɔkeke adre sɔŋ miasa dzovo na Yehowa, eye ŋkeke adreagbe enye takpegbe kɔkɔe, miawɔ asinudɔa deke o.

9 Eye Yehowa fo nu kple Mose bena: 10 Fo nu kple Israel-viwo, eye nagblɔ na wo bena: Ne mieva anyigba, si matsɔ na mi dzi, eye mieŋe nu le edzi la, ekema miatsɔ lubabla gbɔtsɔwo avae na nu-

^a Mo. II. 22, 29.

^b Mo. V. 29, 8. 7.

^d 7. 15.

^e 5. 16.

^f kp. 9.

^g kp. 9. 16.

^h Mo. V. 15, 21; 17, 1; Mal. 1, 6.
ⁱ Mo. II. 20, 8
v. 11.

^k Mo. II. 22, 14
v. 19.

^l Mo. II. 12.

nola. 11 Eye wòanyè lubablawo le Yehowa ŋku me, bena miafe nu nadze epu; nunola nanyè wo le^a ŋkeke, si dze dzudzogbe yome la dzi. 12 Eye miatsò alèvi, si sò blibo, eye wòxo fe deka la, asa numevòe na Yehowa le gbesigbe mienyè lubablawo. 13 Miatsò wò memee efa fe mamā ewoliawo eve, si wodzaba kple ami awò nuduvòsa, si woato dzoe na Yehowa, be wòavè lilili, hekpe de nunovòsa wein hin fe mamā eneliawo deka nu. 14 Ke miekpò mò adu abolo, bli tótòe alo blitimu o, vasede gbesigbe miasa vò na mia Mawu. Dòdò mavò wòanye na mi kple miafe dzidzimeviwo le mia nòfewo katà.

Penlekoste.

15 Emegbe miabu kwasida dedie adre tso ŋkeke, si dze dzudzogbe yome la dzi, gbesigbe mienyè lubablawo;^c 16 mixlè ŋkeke blaato vasede ŋkeke, si dze kwasida adrelia yome la dzi, emegbe hafi miatsò nu yeyewo asa nuduvò na Yehowa. 17 Mitsò wò memee efa fe mamā ewoliawo eve fe abolo bavā eve atso tso mia nòfewo katà ve, woanye nu gbátwo na Yehowa, be woanyè. 18 Eye miatsò alèvi adre, siwo naneke mewò afia deke na o, eye wòxo fe deka deka, nyitsuvi deka kple agbo eve asa numevòe na Yehowa, eye miatsò nuduvòsa kple nunovòsa akpe de wo nu awò dzovòsa, si vèna lilili de Yehowa. 19 Eyome miatsò gbòtsu deka asa nùvòvòe, eye miatsò alèvi eve, siwo xo fe deka deka, asa akpedavòe. 20 Eye nunola nanyè nu gbátwo fe aboloawo akpe de alèvi eveawo nu le Yehowa ŋku me; nu kòkòewo wonye na Yehowa hena nunola. 21 Dkeke ma dzi miade gbe fā bena, takpegbe kòkòe wònye na mi, miekpò mò awò asinudò deke o. Dòdò mavò wòanye na miafe dzidzimeviwo le mia nòfewo katà. 22 Ne mieŋe nu le^b miafe anyigba dzi la, migafè nukuawo vasede boto ke o, eye migafò nu siwo dudu de anyi o; ke bon mi glè wo òi na ame dahewo kple amedzrowo. Nyeè nye Yehowa, mia Mawu!

^a Mal. 28, 1; Kor. I. 15, 20.

^b Mo. IV. 29, 1 v. 6; 10, 10.

^d 18.

^e Mo. II. 23, 18; 34, 22; Mo. IV. 28, 36—31; Mo. V. 16, 9—12.

^f Mo. II. 28, 16; 34, 22; Mo. IV. 29, 12—39; Mo. V. 16, 13—15.

^g Yoh. 7. 37.

^h 19, 9.

Fe yeye.

23 Eye Yehowa fo nu kple Mose bena: 24 Gblò na Israel-viwo be: Xleti adrelia fe ŋkeke gbátò nanyè dzudzogbe, kpèkugbe hena ŋkudododzi kple takpegbe kòkòe na mi.^b 25 Miawò asinudò deke o, eye miasa dzovò na Yehowa.

Avulèggekennyuie.

26 Eye Yehowa fo nu kple Mose bena: 27 Xleti adrelia sia fe ŋkeke ewolia enye^d avulègbe, takpegbe kòkòe wònye na mi, miatsi nu adò, eye miasa dzovò na Yehowa. 28 Miawò dò deke le ŋkeke sia dzi o, elabena avulègbee, bena woalé avu na mi le Yehowa, mia Mawu ŋku me. 29 Ne amea de metsi nu dò le ŋkeke sia dzi o la, woatsrò ame la òa le efe dukò me viwo dome, 30 eye ne amea de wò dò de le ŋkeke sia dzi la, matsrò ame la òa le efe dukò la dome. 31 Miawò dò deke o, dòdò mavò wòanye na miafe dzidzimeviwo le mia nòfewo katà. 32 Dzudzogbe blibo wòanye na mi, eye miatsi nu adò. Tso fiè vasede fiè miadu dzudzogbe sia, tso xleti la fe ŋkeke asiekelia fe fiè.

Agbadòxawo me nono.

33 Eye Yehowa fo nu kple Mose bena: 34 Gblò na Israel-viwo be: Tso xleti adrelia sia fe ŋkeke wuiatòlia dzi miadu agbadòŋkekennyuie ŋkeke adre sòŋ na Yehowa.^f 35 Dkeke gbátò enye takpegbe kòkòe, miawò asinudò deke o. 36 Dkeke adre miasa dzovò na Yehowa.^g Dkeke enyilia nanye takpegbe kòkòe na mi, eye miasa dzovò na Yehowa; takpegbe wònye, miawò asinudò deke o. 37 Esiawo nye Yehowa fe ŋkekennyuie, siwo miade gbe fā be takpegbe kòkòewo, eye miasa dzovò na Yehowa, numevò, nuduvò, akpedavò kple nunovò; ŋkeke sia ŋkeke kple etò, 38 hekpe de Yehowa fe dzudzogbewo, miafe nunanawo, miafe adzògbededewo katà kple nusiwo katà miana le mia òkui si hena Yehowa la nufi.

39 Ne miefo anyigba dzi nu bavòawo nu fu la, ekema miadu Yehowa fe ŋkekennyuie la, le xleti adrelia fe ŋkeke wuiatòlia dzi, ŋkeke adre sòŋ; ŋkeke gbátò nanyè dzudzogbe, eye ŋkeke enyi-

lia hā nanye dzudzogbe. 40 Le ŋkeke gbāto dzi miatsō^a atikutsetse nyuitōwo, eye mialā deawayo, ati, siwo fe agbawo do, fe alōwo kple amuti fe alōwo, eye miakpō dzidzo le Yehowa, mia Mawu ŋku me ŋkeke adre sōŋ. 41 Eye miadui wòanye ŋkekenyuiē na Yehowa ŋkeke adre sōŋ le fe deka me. Dodo mavo wòanye na miafe dzidzimeviwo; yleti adrelia me miadui. 42 Mianō agbadōwo me ŋkeke adre sōŋ, Israel-tōwo katā nānō agbadōwo me, 43 bena miafe dzidzimeviwo nanyae bena, esi mekplo Israel-viwo tso Egipte-nyigba dzi la, mena wono agbadōwo me, nye Yehowa, mia Mawu. 44 Eye Mose gblō Yehowa fe ŋkekenyuiēawo na Israel-viwo.

Akadiwo kple ŋkumedobolowo ŋu se.

24. Eye Yehowa fo nu kple Mose bena: 2 De se na Israel-viwo be, woatsō dzomi nyuitō vɛ, bena woate ŋu atso akadiyebawo adō ati dzi daa.⁹ 3 Eye Aron nadzrae dō le Mawu fe agbadō la me, le xometsovō, si xe nubladaka ŋku me la ŋgō, bena woanō bibim daa tso fiē vasede ŋdi le Yehowa ŋku me; dodo mavo wòanye na miafe dzidzimeviwo. 4 Wòatsō akadiyebawo adō sika-kaditi la dzi, bena woanō bibim le Yehowa ŋku me daa.

5 Eye natsō wō memee afo abolo wuieve; wō efa fe mamā ewoliawo eve nafa abolo deka, 6 eye nado wo de agbaka eve me de sikakplō la dzi le Yehowa ŋku me; agbaka deka nanye wo ame ade.⁸ 7 Eye nada dzudzodonu de agbakawo dzi, eya nanye nu vevēe anō abolo la ŋu, woawo Yehowa fe dzovsae. 8 Wòadōe Yehowa ŋku me daa dzudzogbe sia dzudzogbe; dodo mavo wòanye na Israel-viwo. 9 Woanye Aron kple viŋutsuawo tō, eye woadui le te fe kōkōe la, elabena nu kōkōewo fe nu kōkōe wònye nɛ tso Yehowa fe vosa la me; dodo mavo wòanye.

Wofu kpe busunyagblola.

10 Eye Israel-nyonua de fe viŋutsua, amesi nye Egipte-ŋutsua de fe vi la, yi Israel-viwo dome;

^a Nex. 8, 14-16.

^b kp. 16.

^d Mo. IV. 15, 34.

^e Mo. II. 26, 7; Mat. 26, 65.

^f Mo. II. 21, 12.

^g Mo. II. 27, 20.

^h Mo. II. 21, 23 v. 25.

ⁱ 19, 34; Mo. II. 12, 49.

^k Mo. II. 26, 30. ^l Mo. IV. 15, 36.

tete Israel-nyonua la fe viŋutsu kple Israel-ŋutsua de wowo dzre le asada la me. 11 Eye Israel-nyonua la fe viŋutsu lab fo fi de ŋkō kōkōe la, eye wòdo diŋu nɛ; tete wokplo va Mose gbōe. Dada ŋkō nye Selomit, amesi nye Dibri vi-nyonua, tso Dan-to la me. 12 Eye wólōe da di, vasede esime woadi nyaa de ato na wo, alesi Yehowa agblō. 13 Eye Yehowa gblō na Mose bena: 14 Kplo diŋudola la yi asada la godo, eye amesiwo katā se nyaa, natsō wofo asi adō efe tame, eye ha blibo la nafu kpee wòaku. 15 Ke ale nagblo na Israel-viwo enye si: Ne amea de do diŋu na efe Mawu la, eke-ma efo nuvō le edzi. 16 Ne amea de^f fo fi de Yehowa fe ŋkō la, woawui; ha blibo la nafu kpee wòaku, edanye amedzro alo dua-mevi o, ele be, wòaku, elabena efo fi de ŋkō kōkōe la.

Amewuwu kple abidode ame ŋu tohehe.

17 Ne amea de^f fo ame wòku la, woawui; 18 eye ne amea de fo lā wòku la, wòado etefe, lā de lā te fe. 19 Ne amea de wō nu vevi novia la, ekema woawo eya hā, abe alesi wòwōe ke ene.^h 20 nuveviwōame de nuveviwōame te fe, ŋku de ŋku te fe, adu de adu te fe; alesi wòwō nu vevi amea dee la, nenema ke woawo eya hāe. 21 Amesi fo lā wòku la, wòado etefe; ke amesi fo ame wòku la, woawu eya hā. 22 Se deka nānō mia si na amedzro kple dua-mevi siaa; elabena nyee nye Yehowa, mia Mawu. 23 Mose fo nu kple Israel-viwo; tete wokplo diŋudola la do goe de asada godo, eye wofu kpee wòku. Eye Israel-viwo wō, abe alesi Yehowa de se na Mose ene.

Sabat-fe.

25. Eye Yehowa fo nu kple Mose le Sinai-to la dzi bena: 2 Fo nu kple Israel-viwo, eye nagblo na wo bena: Ne mieva anyigba, si matsō na mi dzi la, ekema anyigba la nagbō de me na Yehowa. 3 Fe ade nafā nu de wò agble me, eye fe ade nade wò weinkawo ŋu, eye nafa agble-menuwu nu fu.ⁿ 4 Ke le fe adrelia me la anyigba la nagbō de me na Yehowa, mājā nu de wò

ⁿ Mo. II. 23, 10, 11; Mo. V. 15, 1-11.

agble me o, eye màde wò weinkawo ñu hã o. 5 Mânge nusiwo mie de flu me o, eye màxa weintsetse le weinka, siwo ñu mede o la dzi o; ke boñ anyigba la nagbo de me le fe la me. 6 Gake miadu nuku, siwo miede edzi le anyigba fe gbodemeyi la me la, wò ñuto, wò kluvi kple wò kosi, wò agbatedawola kple amedzro, si le gbawò, 7 wò lã kple gbe-melã, si le wò anyigba dzi; agblemenuawo katã nazu nududu.

Aseyetsofe ñu nya.

8 Eye naxilẽ dzudzofe adre; fe adre te fe adre naxilẽ, ale bena dzudzofe adre la nade fe blane vò asieke. 9 Le yleti adrelia fe ñkeke ewolia dzi woaku kpẽ atsa; le avulègbe la dzi woaku kpẽ atsa le miafe anyigba blibo la dzi. 10 Miako fe blaatõlia ñu, eye miade gbe fã ablodẽ le anyigba la dzi na anyigbadzitowo katã; aseyetsofe wòanye na mi, eye amesiamie nagaxo efe nuwo, eye amesiamie nagagbugbo ayi efe fometowo gbo. 11 Fe blaatõlia nanye aseyetsofe na mi, miafã nu o, eye miange nusiwo mie de flu me o, eye miaxa weintsetse le weinka, siwo ñu miede o la dzi o. 12 Aseyetsofe wònye, eye enu nako na mi; ke miekpò mɔ adu agblemenuawo. 13 Le aseyetsofe sia me amesiamie nagaxo efe nuwo. 14 Ne edzra nu na nɔviwò, alo nẽfle nu le nɔviwò si la, ekema migatafa mia nɔewo o. 15 Aseyetsofe la ñu nafle nu le nɔviwò si do, eye fe alesi nu nage nu la, ñu wòadzrae na wò do. 16 Fe gede kple efe asi gã, eye fe vee kple efe asi bobbe, elabena nuɛyiwò nu wòadzrae na wò do. 17 Migatafa mia nɔewo o, ke boñ navò wò Mawu la; elabena nyee nye Yehowa, mia Mawu. 18 Miwo nye doḍoawo kple nye seawo dzi. Ne mielẽ ñku de wo ñu, eye miewo wo dzi la, ekema mianɔ dedie le anyigba la dzi; 19 anyigba la awo nu, eye miakpo nu gede adu, eye mianɔ edzi dedie. 20 Ke ne miagblo be: Nuka du ge miala le fe adrelia me, elabena mifele nu fã ge o, eye mifele miafe agblemenuawo hã fo ge fu o la, 21 mayra de mia dzi le fe adrelia me ale gbege be,

a Ps. 39, 13.

b Rut 4, 3. 4.

d 22, 27.

e Yes. 61, 2; Lu. 4, 19.

f Tes. 1. 4, 6.

g Mo. IV. 35.

h 26, 5; Fla. I. 5, 5.

i Mo. V. 28, 8.

miafe agblemenuawo nade fe etõ nu. 22 Ne miefã nu le fe enyilia me la, ekema mianɔ agblemenuawo xoxoawo dum ahade asi na fe asiekelia; nu xoxoawo mianɔ dum hafi agage nu. 23 Womadzra anyigba wòatsi ame si daa o, elabena tonyee nye anyigba la, eye miawo mienye "amedzrowo kple gbonye mewo.

Alesi woagbugbo fle nu dzadzrawo.

24 Eyata woagagbugbo anyigba axo le miafe anyigba blibo la dzi. 25 Ne nɔviwò do ko, eye wòtso efe nu dzra, eye efe fometo va, be wòagaxo nua la, ekema wòagaxo nusi nɔvia tso dzra la. 26 Ke ne exola mele ame la si o, gake eya guto kpo nu wòso gbo, ale bena wòate ñu axo efe nua la, 27 ekema wòabu fe alesi nu wòdzra nu la, eye wòaxe fe kpɔtse na amesi wòdzra nu la na, eye wòagaxo efe nu la. 28 Gake ne mekpò nu wòde, alesi wòana nu o la, ekema nua natsi eflera gbo, vasede esime aseyetsofe nado. Le aseyetsofea dzi la nu la ñu vo, eye wòagaxo efe nu. 29 Ne amea de dzra afea de le du, si ñu wòdo gli do me la, ekema ekpo mɔ agaxo vasede fe, si me wòdzrae la, fe nuwuwu; fe ma me ko wòate ñu agaxo. 30 Ke ne fe deka la de, eye womexo o la, ekema afe, si le du, si ñu wòdo gli do me la, nazu eflera tɔ dikaa hena efe dzidzimeviwo, eye womade asi le enu le aseyetsofe la dzi o. 31 Ne wòmedo gli de kofea de ñu o la, ekema woabu afe kple agbledenyigba katã dekae. Woate ñu agaxo, eye woade asi le enu le aseyetsofe la dzi. 32 Ke Lewitowo kpo mɔ axo afe, siwo le wofe duwo me, le wofe anyigba dzi la, yesiayi. 33 Ke ne Lewitɔa deke mexo o la, ekema woade asi le afe, si wòdzra le woawo guto fe du me la, ñuti le aseyetsofe la dzi; elabena Lewitowo fe duwo nye woawo guto tɔ le Israel-viwo dome. 34 Ke womadzra gbèdufe, siwo le wofe duwo ñu la o; elabena woawo guto tɔ wonye dikaa.

Wogbe kasadiqi kple anyrawo le dlawo ñu

35 Ne nu vò le nɔviwò si, eye wòdo ko la, ekema kpe de enu, eye naxo abe amedzro alo gbo-

wò me ene, bena wòano agbe le gbòwò. 36 Megabia^a deme le esi o, eye megadi kasae o, bena nò-viwò nàno agbe le gbòwò. 37 Megado ga ne de deme dzi o, eye ne ètsò nududu ne la, megabia xòdedzi o. 38 Nyee nye Yehowa, mia Mawu, si kplo mi tso Egiptenyigba dzi, bena matsò Kanaan-nyigba na mi, eye manye miafe Mawu. 39 Ne nòviwò do ko, eye wòtsò edokui dzra na wò la, ekema megade kluidò asi ne o. 40 Neno gbòwò abe agbatedòwòla kple gbòwò me ene, eye wòasubò wò vasede aseyetsofe la dzi. 41 Emegbe wòadzo le gbòwò, eya guto kple viawo siaa, eye wòagabgbugbò va efe fometòwò gbò, eye wòaxò fofowò fe domenyinuwo. 42 Nye dólawo wonye, amesiwo mekplo tso Egiptenyigba dzi; womadzra wo, abe alesi wodzra kluiwò ene o. 43 Megadu edzi kple sèse^o, ke bo^o navò wò Mawu la. 44 Ke ne èdi be, kluiwò kple kosivi nàno asiwò la, ekema èkpò mò afle wo tso dukò, siwo fò xlá mi la dome. 45 Miekpò mò afle amedzro, siwo le mia dome la fe viwo kple wofe dzidzimevi, siwo wodzi de miafe anyigba dzi, eye wole mia dome la; woawo azu mia to. 46 Woawo anye miafe ame, eye mia viwo atso wo anyi domee, miekpò mò ade kluidò asi na wo yesiayi. Ke migadu mia gutowo mia novi Israel-viwo dzi kple sèse^o. 47 Ne nu do amedzro alo gbòwò me de si, eye nòviwò do ko hetsò edokui dzra na amedzro alo gbòwò me la alo wofe dzidzimevia de la, 48 ne edzra edokui la, ekema se li, be woagaxò; nòviawo dometo deka kpò mò agaxò. 49 Etòdia alo etòdia fe viqutsu alo efe fometò kekeake kpò mò axò, alo ne eya guto kpò nu la, ate guto axò edokui. 50 Eya kple eflera nabu fe tso fe, si me wòdzra edokui ne la dzi vasede aseyetsofe la dzi, eye eflera la nàno de feawo guto; wòano egbò abe agbatedòwòla ene. 51 Ne fe gedè gasusò la, ekema exòfe, si wòade tso eflera me la, nàno de feawo guto. 52 Ke nenye fe vèa de koe susò, ne aseyetsofe nado la, ekema woa-

a Mo. II. 22, 24.

b kp. 48.

d Mo. II. 21, 2.

e Mo. II. 20, 4, 5.

f Mo. II. 20, 8.

g kp. 53; Ef. 6, 9.

h Mo. V. 11, 14.

i Am. 9, 19.

k Hi. 11, 19.

l Mo. V. 32, 30.

n Kor. II. 6, 16.

bui ne; feawo nu exòfe la nàno do. 53 Wòano egbò fe sia fe abe agbatedòwòla ene, eye megazi kpi kpòe be, wòadu edzi kple sèse^o. 54 Ke ne womexò alea o la, ekema woade asi le eya guto kple viawo guto le aseyetsofe la dzi. 55 Elabena nye dólawo nye Israel-viwo, amesiwo mekplo tso Egiptenyigba dzi. Nyee nye Yehowa, mia Mawu!

Yayra gubgedodo

26. Migawò legba na mia dokui o, migawò aklama kpakpe alo afeli na mia dokui o, eye migatsò kpe kpa nònòme ado miafe anyigba dzi, be miade ta agu ne o; elabena nyee nye Yehowa, mia Mawu. 2 Midò gku nye dzudzògbewo dzi, eye vovò nàno nye kòkòefe la guto na mi. Nyee nye Yehowa!

3 Ne mielé gku de nye dodoo-wo guto, eye miedzra nye seawo do hewò wo dzi la, 4 ekema mana tsi nadza na mi le edzayi, anyigba awò nu, eye agblemetiwo atse ku. 5 Lufogì adidi vasede weinhayi, eye weinhayi adidi vasede nufayi, eye miakpò abolo gedè adu, eye mianò miafe anyigba dzi bókò. 6 Mana anyigba dzi nafa, miado alò, eye amea deke mado vodì na mi o; manyà lã wòadawò da le miafe anyigba dzi, eye yi mato miafe anyigba dzi ayi o. 7 Mianya miafe futowo, eye woatsi miafe yi nu. 8 Mia dometo atò anyà ame alafa deka, eye mia dometo alafa deka anyà ame akpe ewo, eye miafe futowo atsi miafe yi nu. 9 Matrò de mia guto, eye mana miadzì asò gbò, eye mawò nu, si mebla kpli mi la dzi. 10 Mianò agblemenu xoawo dum, eye ne yeyea do afe la, ekema deko miade xoxoawo da. 11 Madò nye nofe de mia dome, eye nyemanyò guto mi o. 12 Mazò mia dome, eye manye miafe Mawu, eye miawo mianye nye dukò. 13 Nyee nye Yehowa, mia Mawu, si kplo mi tso Egiptenyigba dzi, bena miaganye kluiwò na wo o; mege kòkùti da le kò dzi na mi, eye mievo le yiyim.

Fijode gboqblodi.

14 Ke ne miedò tom o, eye miewò se siawo katà dzi o. 15 ne mie-

de nye dodoawo da, miedo vlo nye seawo, eye miowo nye seawo katã dzi o, eye mietu nye nubabla la, 16 ekema nye hã mawo nu siawo mi, eye vovõ alé mi: Kpetri kple asrã ana miafe ŋkutomé anyé de me, eye miagbódzɔ: yakatsyɔ miafã nukuwo, elabena miafe futɔwo ava ha wo. 17 Made ŋku ato mi, miafe futɔwo asi mi, eye miafe adikátowo adu mia dzi, eye ne amea deke mele mia nyãm o hã, miade afo du me. 18 Ne nusiawo va tso, hafi miegado tom o la, ekema mahe to na mi de dzi zi adre le miafe nuvõwo ta. 19 Maŋe miafe dada vivivo la nu, eye mana ^bdzifo nana na mi abe ga ene, eye miafe anyigba nana abe akobli ene. 20 Yakatsyɔ miawo dɔ, ŋusé navo le mia ŋu, elabena anyigba mawo nu o, eye agblemetiwo matse ku o. 21 Gake ne miafe nuwɔwɔwo gatsi tre de ŋunye ko, eye miegbe tododom la, ekema magade fu na mi de dzi zi adre le miafe nuvõwo ta. 22 Mado lã woadãwo de mia dome; eye ^dwoadé viwo le mia ŋu, eye woatsrõ miafe afemelãwo; miafe xexlême azu sue, eye miafe mɔwo ato gbe. 23 Ke ne miena metsɔ nusiawo xĩs nu mi o, boŋ miegatsi tre de ŋunye ko la, 24 ekema^c nye hã matsi tre de mia ŋu, eye magade fu na mi de dzi zi adre le miafe nuvõwo ta. 25 Mado/ yi de mia dome, bena wòabia hlõ de nubabla la ta, eye ne miesi awa yi de miafe duwo me la, ekema mado dɔvõ de mia dome, eye matsɔ mi ade asi na miafe futɔwo. 26 Magblé abolo, si nye miafe agbe la dome, eye nyonu ewo afo abolo de kpo deka me, eye woaxlê abolo de dɔ nu na mi, eye miadui madifo na mi o. 27 Ke ne nusiawo va tso, hafi miedo tom o, boŋ mietsi tre de ŋunye la, 28 ekema nye hã mado dɔmedzoe atsi tre de mia ŋu, eye mahe to na mi de dzi zi adre le miafe nuvõwo ta. 29 Eye miadu mia viŋutsuwo kple mia vinyõnuwo fe lã.ⁿ 30 Magbã miafe vɔsamlekpuivo eye matutu miafe xelegbawo afu anyi, malɔ miafe ame kukuwo atrɔ de miafe legba gbagbãwo

dzi, eye miazu ŋunyonu nam. 31 Magbã miafe duwo woazu glikpɔ, eye mana miafe teŋe kɔkɔewo nazu afedo, eye miafe numemewo magavê dem lilili o. 32 Mana anyigba la nazu gbege, eye miafe futɔ, siwo le edzi la, fe mo awo yaa. 33 Maka mi ahlé de dukowo dome, eye madi yi ano mia yomee; miafe anyigba azu gbege, eye miafe duwoazu glikpɔ. 34 Ekema anyigba la akpo^d gbɔdzɔe: le yeyiɣi, siwo katã me wònye gbege; ne miele miafe futɔwo fe anyigba dzi la, anyigba la ŋu avo, eye wòagbɔ de me. 36 Agbɔ de me le yeyiɣi, siwo katã me wònye gbege, elabena tso esime miele edzi la, megbɔ de me le miafe dzudzɔyiwo me alea kpo o. 36 Made vovõ lã me na mia dometo, siwo susɔ de wofe futɔwo fe anyigba dzi, eye agbã, si bu ya anyã wo, eye woasi, abe alesi wosina le yi nu ene, eye woadze anyi, wònye amea deke mele wo nyãm o hafi. 37 Mialɔ mia nɔewo afu anyi, abe alesi wotsia yi nu ene, wònye amea deke mele mia nyãm o hafi, eye miano tɛ de miafe futɔwo nu o. 38 Miatsrõ de dukowo dome, eye miafe futɔwo fe anyigba ami mi. 39 Eye mia dometo kɔtɔeawo atrõ de wofe vodadawo me, le wofe futɔwo fe anyigba dzi, eye woatsrõ le wo fofowo fe vodadawo ta abe woawo ke ene.

Ne Israel-viwo tro dzime la, woagaxo wo.

40 Emegbe ne ^gwoawu woawo ŋuto kple wo fofowo fe vo, si woda hewo nuvõ, eye wotsi tre de ŋunye, 41 eye nye hã metsi tre de wo ŋu hekpɔ wo va wofe futɔwo fe anyigba dzii la, me la, ne wofe ^hdzi masenuwo bɔbɔ, eye ⁱwokpɔ wofe vodadawo tɔnuu la, 42 ekema mado ŋku nu, si mɛbla kple Yakob, Isak kple Abraham la dzi, eye ^kmado ŋku anyigba la dzi. 43 Elabena esi wɔgbɛ anyigba la di wòzu gbege la, ekpo gbɔdzɔe. ^lWoakpɔ wofe vodadawo tɔnuu, elabena wogbe nye sewo, eye wodo vlo nye dɔdowo. 44 Ke ne wole wofe futɔwo fe anyigba dzi la, nyemagbe wo o, eye nyemanyɔ ŋu wo o, nyematsrõ wo keŋ o, eye nye-

^a 26, 2: Kron. II. 36, 21.

^b Mo. V. 11, 17: Fla. I. 17. 1.

^d Fla. II. 2, 24.

^e Sam. II. 22, 27.

^f Yes. 1. 20.

^g Mo. V. 4. 30; 30, 2.

^h Yer. 9. 25.

ⁱ Lu. 23, 41.

^k Mo. II. 2, 24; Fla. II. 19, 23.

^l kp. 41.

ⁿ Fla. II. 6. 28.

matu nye nubabla le mia kpli wo dome o, elabena nyee nye Yehowa, wofe Mawu. 45 Le wofe nyuididi ta ^amado ŋku nu, si mebla kple wo tɔgbuiwo, amesiwo mekplɔ^b tso Egipte-nyigba dzi le dukɔwo ŋku me, bena manye wofe Mawu la dzi; nye Yehowa. 46 Esiawo nye doḍowo, sewo kple mɔnufiamewo, siwo Yehowa do eya nɔto kple Israel-viwo dome, eye wode asi na Mose le Sinai-to la dzi.

Nusiwo nɔti wokpo mɔ ade adzɔgbe, eye alesi woate ŋu ade adzɔgbedede da.

27 Eye Yehowa fo nu kple Mose bena: 2 Fo nu kple Israel-viwo, eye nagblɔ na wo bena: Ne amea de atso ame de adzɔgbee na Yehowa la, ekema nado asi de eɲu. 3 Ale nado asi lae enye si: Ne ame la nye nɔtsu le fe blave kple fe blaade dome la, ekema asi la nanye klosalo sekel kɔkɔe blaato; 4 ke nanye nyɔnue la, asi la nanye sekel blaato. 5 Ne ame la le fe ato kple fe ewo domee la, ekema nɔtsu fe asi nanye sekel blave, eye nyɔnu to nanye sekel ewo. 6 Ke ne ame la le dzinu deka kple fe ato domee la, ekema nɔtsu fe asi nanye klosalo sekel ato, eye nyɔnu to nanye klosalo sekel eto. 7 Ne ame la ko fe blaade kple vo la, ekema nɔtsu fe asi nanye sekel wuiato, eye nyɔnu to nanye sekel ewo. 8 Ke ne ame la da ahe, eye mate ŋu ana ho la o la, ekema nakplɔe ayi nunɔla gbo, eye nunɔla nado asi ne de nusi le esi la nu.

9 Nanye la, siwo wotsɔna saa vo na Yehowa la, dometsa de wɔnye la, ekema desiade, si wotsɔ na Yehowa la, nana kɔkɔe. 10 Mekpo mɔ adɔ lii alo atso la nyui adɔɔ manyomanyo alo atso manyomanyo adɔ li nyuia o; ke ne edudɔe la, ekema esi wotsɔ dɔdɔe kple esi wɔdudɔ la, wole kɔkɔe. 11 Ke nanye la makomako, siwo wometsɔna saa vo na Yehowa o la, dometsa dee wɔnyela, ekema woakplɔ la la ava nunɔla gbɔe. 12 Eye nunɔla nado asi de la la fe nyonyome alo manyomanyome ŋu, alesi nunɔla do asi lae la, nenema wɔaxe. 13 Ke ne

ebe, yeagaxɔe kple ga la, ekema wɔatsɔ asi, si nɔdo de eɲu la, fe mamã atɔliawo deka afu dzi.

14 Ne amea de ko efe ko ŋu na Yehowa la, ekema nunɔla nado asi de efe nyonyome alo manyomanyome ŋu, eye alesi nunɔla do asi lae la, nenema wɔaxe. 15 Ke ne amesi ko efe ko ŋu be, yeagaxɔe kple ga la, ekema wɔatsɔ asi, si nɔdo de eɲu la, fe mamã atɔliawo deka afu dzi, emegbe ezu eto.

16 Ne amea de ko efe agble, si wotsɔ nyi domee la, fe akpaa de ŋu na Yehowa la, ekema nado asi de ŋu le nuku, si woafã de eme la nu; ne woafã lu gomer deka de eme la, ekema asi la nye klosalo sekel blaato. 17 Ne eko efe agble ŋu tso aseyetsofe dzi la, ekema alesi nado asi lae la, nenema wɔaxe. 18 Ke ne aseyetsofe va yi, hafi woko efe agble ŋu la, ekema nunɔla nabu fe la ne de fe, siwo susɔ, hafi aseyetsofe nagado la ŋu, eye nade asi, si nɔdo la dzi. 19 Ke ne amesi ko eɲu be, yeagaxɔ agble la kple ga la, ekema wɔatsɔ asi, si nɔdo de eɲu la, fe mamã atɔliawo deka afu dzi, emegbe ezu eto. 20 Ne mexo agble la o, boɲ wotsɔe dzra na ame bubu la, ekema womagaxɔe kple ga azo o, 21 ke ne agble la ŋu vo le aseyetsofe dzi la, ekem to megale enu o, eɲu ko na Yehowa, eye wɔazu nunɔla fe domeniyinu. 22 Ne amea de ko agble, si wofle, ŋu na Yehowa, eye menye efe domeniyinu wɔnye o la, 23 ekema nunɔla nabu asi la ne vasede aseyetsofe dzi, eye wɔaxe fe la gbemagbe, eye ga la ŋu ko na Yehowa. 24 Ke amesi fe domeniyinu wɔnye, amesi si woflee le la, nagagbugbo agble la axo^c le aseyetsofe la dzi. 25 Nado asiawo katã de sekel kɔkɔe la ŋu, gera biave nanye sekel deka.

26 Ke amea deke mekpɔ mɔ ako lawo fe/ ngɔgbeviwo ŋu na Yehowa o, edanye nyi alo alɛ o, Yehowa to wɔnye. 27 Nanye la makomakɔe la, ekema wɔaxe fe de eta, abe alesi nɔdo asi lae ene, eye wɔatsɔ home la fe mamã atɔliawo deka afu dzi, ke ne

^a Mo. I. 15, 18.

^b Mo. II. 12, 33, 51.

^d Mo. IV. 30.

^e 25, 10.

^f Mo. II. 13, 2.

mexe fe de eta o la, ekema wòatsɔe adzra, abe alesi nado asii ene.

28 Ke ne amea de kɔ efe nua de ɲu hetsɔ de adzɔgbe na Yehowa dikaa, edanye ame, lã alo agble, si wòtsɔ nyi domee o la, womadzrae o, eye womaxɔe kple ga hã o, elabena nusianu, si wòtsɔ de adzɔgbe dikaa la, nu kɔkɔewo je nu kɔkɔe wònye na Yehowa.^b 29 Ne wodo busu amea de la, womaxɔe kple ga o, boɲ woawui.

30 Anyigba dzi nuwo katã fe mamã ewoliawo deka nye Yehowa tɔ, edanye agblemenuwo alo kutsetsewo o, nu kɔkɔewo wonye;

^a Mo. IV. 18, 21.

^b Mo. IV. 18, 14; 21, 2.
^d Sam. I. 15, 9.

^e 28, 46.

na Yehowa.^a 31 Ke ne amea de be, yeaxe fe de efe nuwo je mamã ewoliawo deka ta la, ekema wòatsɔ home la fe mamã atɔ-liawo deka afu edzi.

32 Lã, siwo katã lãkplɔvi xlɛna kple efe ati la, dometsɔ ewoliawo ɲu kɔ na Yehowa, edanye nyi alo alɛ o. 33 Womadzro eme be, lã la nyo loo alo menyo o, eye womadɔ lɛi hã o. Ke ne wodɔ lɛi la, ekema esi wòtsɔ dɔ lɛi kple esi wodɔ lɛi la, wole kɔkɔe, eye womaxɔ wo kple ga o. 34 Esiawo nye se, siwo Yehowa gbɔ na Mose le Sinai-to la dzi, be wòade na Israel-viwo.^c

MOSE FE AGBALĒ ENELIA.

Israelto aawolawo fe xexlɛme.

1. Esi woɔu tso Egipte-nyigba dzi fe eve megbe la, Yehowa fo nu kple Mose le yleti evelia fe ɲkeke gbãtɔ dzi le Mawu fe agbadɔ la me, le Sinai-gbedzi bena: 2 / Mixlɛ ɲutsu, siwo le Israel-viwo fe ha blibo la me la, fe ɲkɔwo dekadɛka le wofe fomewo kple wo fofowo fe afewo nu. 3 Mia kple Aron mitia Israelto, siwo xɔ fe blave kple vɔ, eye woate ɲu ade ava la, xlɛ hamehame. 4 Eye midɛ ɲutsu dekadɛka le to sia to me, amesiwo nye ta le wo fofowo fe afe nu la, kpe de mia dokui ɲu. 5 Dutsu, siwo akpe de mia ɲu la, fe ɲkɔwo nye si: Elizur, Sedeur vi, tso Ruben-to la me; 6 Selumiel, Zurisadai vi, tso Simeon-to la me; 7 Naheson, Aminadab vi, tso Yuda-to la me; 8 Netaneel, Zuar vi, tso Isaxar-to la me; 9 Eliab, Xelon vi, tso Zebulon-to la me; 10 Yosef viwo towo ɲe: ^AElisama, Amihud vi, tso Efrayim-to la me kple Gamliel, Pedazur vi, tso Manase-to la me. 11 Abidam, Gideoni vi, tso Benyamín-to la me. 12 Axiezer, Amisadai vi, tso Dan-to la me; 13 Pagiel, Oxran-vi, tso Aser-to la me; 14 Elyasaf, Deguel vi, tso Gad-to la me; 15 Axira, Enan vi, tso Naftali-to la me. Esiawo nye amesiwo woyɔ le ha la dome, ame-

^f 26, 2-51; Mo. II. 30, 12.

^g Mo. II. 6, 23.

^h Kron. I. 7, 26.

siwo nye wo fofowo je towo fe amegãwo kple tatowo le Israel fe ame akpewo nu. 17 Mose kple Aron tia ɲutsu, siwo ɲkɔ woyɔ, 18 eye wofo ha blibo la nu fu le yleti evelia fe ɲkeke gbãtɔ dzi, eye wode amesiwo xɔ fe blave kple vɔ la, fe ɲkɔwo dzidzimegbalɛ me dekadɛka le wofe fomewo kple wo fofowo fe afewo nu, 19 abe alesi Yehowa de se na Mose ene. Eye wòtia wo xlɛ le Sinai-gbedzi.

20 Eye woxlɛ ɲutsu, siwo katã xɔ fe blave kple vɔ, eye woate ɲu ade ava le Israel-fe ɲgɔgbevi Ruben fe dzidzimeviwo dome la, fe ɲkɔwo dekadɛka le wofe fomewo kple wo fofowo fe afewo nu. 21 Amesiwo wotia xlɛ le Ruben-to me la, wole ame akpe blane vɔ ade alafa atɔ. 22 Woxlɛ ɲutsu, siwo katã xɔ fe blave kple vɔ, eye woate ɲu ade ava le Simeon fe dzidzimeviwo dome la, fe ɲkɔwo dekadɛka le wofe fomewo kple wo fofowo fe afewo nu. 23 Amesiwo wotia xlɛ le Simeon-to me la, wole ame akpe bla atɔ vɔ asieke alafa atɔ. 24 Eye woxlɛ amesiwo xɔ fe blave kple vɔ, eye woate ɲu ade ava le Gad fe dzidzimeviwo dome la, fe ɲkɔwo le wofe fomewo kple wo fofowo fe afewo nu. 25 Amesiwo wotia xlɛ le Gad-to me la, wole

ame akpe blane vɔ atɔ alafa ade blaati. 26 Woxlɛ amesiwo xɔ fe blave kple vɔ, eye woate nu ade ava le Yuda fe dzidzimeviwo dome la, fe nkɔwo le wofe fomewo kple wo fofowo fe afewo nu. 27 Amesiwo wotia xlɛ le Yuda-to me la, wole ame akpe blaadre vɔ ene alafa ade. 28 Eye woxlɛ amesiwo xɔ fe blave kple vɔ, eye woate nu ade ava le Isaxar fe dzidzimeviwo dome la, fe nkɔwo le wofe fomewo kple wo fofowo fe afewo nu. 29 Amesiwo wotia xlɛ le Isaxar fe to me la, wole ame akpe blaati vɔ ene alafa ene. 30 Woxlɛ amesiwo xɔ fe blave kple vɔ, eye woate nu ade ava le Zebulon fe dzidzimeviwo dome la, fe nkɔwo le wofe fomewo kple wo fofowo fe afewo nu. 31 Amesiwo wotia xlɛ le Zebulon-to me la, wole ame akpe blaati vɔ adre alafa ene. 32 Yosef viwo tɔwo nye si: Woxlɛ amesiwo xɔ fe blave kple vɔ, eye woate nu ade ava le Efrayim fe dzidzimeviwo dome la, fe nkɔwo le wofe fomewo kple wo fofowo fe afewo nu. 33 Amesiwo wotia xlɛ le Efrayim-to me la, wole ame akpe blane alafa atɔ. 34 Eye woxlɛ amesiwo xɔ fe blave kple vɔ, eye woate nu ade ava le Manase fe dzidzimeviwo dome la, fe nkɔwo le wofe fomewo kple wo fofowo fe afewo nu. 35 Amesiwo wotia xlɛ le Manase-to me la, wole ame akpe blaati vɔ eve alafa eve. 36 Woxlɛ amesiwo xɔ fe blave kple vɔ, eye woate nu ade ava le Benyamin fe dzidzimeviwo dome la, fe nkɔwo le wofe fomewo kple wo fofowo fe afewo nu. 37 Amesiwo wotia xlɛ le Benyamin-to me la, wole ame akpe blaati vɔ atɔ alafa ene. 38 Eye woxlɛ amesiwo xɔ fe blave kple vɔ, eye woate nu ade ava le Dan fe dzidzimeviwo dome la, fe nkɔwo le wofe fomewo kple wo fofowo fe afewo nu. 39 Amesiwo wotia xlɛ le Danto me la, wole ame akpe blaade vɔ eve alafa adre. 40 Woxlɛ amesiwo xɔ fe blave kple vɔ, eye woate nu ade ava le Aser fe dzidzimeviwo dome la, fe nkɔwo le wofe fomewo kple wo fofowo fe afewo nu. 41 Amesiwo wotia xlɛ

a 2, 32; Mo. II.
12, 37.

b 2, 33; 3, 15.

d 4.

e 3, 23-28.

f 3, 10, 38.

le Aser-to me la, wole ame akpe blane vɔ deke alafa atɔ. 42 Eye woxlɛ amesiwo xɔ fe blave kple vɔ, eye woate nu ade ava le Naf-tali fe dzidzimeviwo dome la, fe nkɔwo le wofe fomewo kple wo fofowo fe afewo nu. 43 Amesiwo wotia xlɛ le Naf-tali-to me la, wole ame akpe blaati vɔ etɔ alafa ene. 44 Esiawo nye amesiwo Mose kple Aron kpakple Israel fe amegāwo tia xlɛ; amegāwo le wo ame wuileve, to deka ame deka. 45 Eye wotia Israel-viwo katā xlɛ le wo fofowo fe afewo nu, amesiwo katā xɔ fe blave kple vɔ, eye woate nu ade ava le Israel. 46 Amesiwo katā wotia xlɛ la, le ame akpe alafa ade kple etɔ alafa atɔ blaati. 47 Ke womexlɛ Lewitɔwo fofe fe to kpe de wo nu o.

Woade Lewitɔwo de vovo.

48 Eye Yehowa fo nu kple Mose bena: 49 Megatia amewo xlɛ le Lewi-to la me o, eye megatɔ wofe xexlɛme kpe de Israel-vi bubuawo tɔ nu o; 50 ke boɔ natsɔ nɔfe, si me se la le, kple enu nuwo katā ade Lewitɔwo si. Woawo natsɔ nɔfe la kple enu nuwo, eye woakpo wo dzi, eye woafu asada anyi de nɔfe la nu godoo ava kpe. 51 Ne nɔfe la le hoho ge la, Lewitɔwo nakakae, eye ne nɔfe la do drofe la, ekema Lewitɔwo natui; gake ne ame tutɔa de te va la, woawui. 52 Israel-vi bubuawo nafu asada anyi de wofe tejewo le wofe aflagawo gbɔ hamehame; 53 ke Lewitɔwo nafu asada anyi de nɔfe, si me se la le, nti godoo ava kpe, bena dmedzoe magabi de Israel-viwo fe ha la nu o. Eyata Lewitɔwo nalɛ nku de nɔfe, si me sea le la, nti dodoawo nu. 54 Eye Israel-viwo wo, abe alesi Yehowa de se na Mose ene.

Towo dodo le asada me.

2 Eye Yehowa fo nu kple Mose kple Aron bena: 2 Israel-viwo nafu asada anyi de wofe aflaga, si nyewo fofowo fe to fedzesila gbɔ; woafu asada anyi afo xlɛ Mawu fe agbadɔ la godoo va kpe. 3 Yuda-to la nafu asada anyi de wofe aflaga gbɔ hamehame le yedzefe gome. Yuda-viwo fe amegā nye

Naheson, Aminadab vi, 4 amesi fe avawolawo le ame akpe blaadre vɔ ene alafa ade. 5 Isaxar-to la nafu asada anyi de wo xa. Isaxar viwo fe amegã nye Netaneel, Zuar vi, 6 amesi fe avawolawo le ame akpe blaats̄ vɔ ene alafa ene. 7 Eye Zebulon-to la nakpe de wo ɲu. Zebulon viwo fe amegã nye Eliab, Xelon vi, 8 amesi fe avawolawo le ame akpe blaats̄ vɔ adre alafa ene. 9 Avawola, siwo katã le Yuda fe asada me hamehame la, le ame akpe alafa deka blanyi vɔ ade alafa ene. Ame siawo natre hoho. 10 Ruben-to la nafu asada anyi de wo fe aflaga gbɔ hamehame le dziehe gome. Ruben-viwo fe amegã nye Elizur, Sedeur vi, 11 amesi fe avawolawo le ame akpe blane vɔ ade alafa at̄s̄. 12 Simeon fe to la nafu asada anyi de wo xa. Simeon-viwo fe amegã nye Selumiel, Zurisadai vi, 13 amesi fe avawolawo le ame akpe blaats̄ vɔ asieke alafa et̄s̄. 14 Eye Gad-to la nakpe de wo ɲu. Gad-viwo fe amegã nye Elyasaf, Reguel vi, 15 amesi fe avawolawo le ame akpe blane vɔ at̄s̄ alafa ade blaats̄. 16 Avawola, siwo katã le Ruben fe asada me hamehame la, le ame akpe alafa deka blaats̄ vɔ deke alafa ene blaats̄. Woawo nanye ha evelia, si aho. 17 Emegbe Mawu fe agbadɔ la kple Lewitwo fe asada, si le asada bubuawo titina la, naho. Alesi wofu asada anyi la, nenema ɲu woaho do; amesiame nana etefe le efe aflaga gbɔ. 18 Efrayim-to la nafu asada anyi de wo fe aflaga gbɔ hamehame le yetodofe gome. Efrayim-viwo fe amegã nye Elisama, Amihud vi, 19 amesi fe avawolawo le ame akpe blane alafa at̄s̄. 20 Manase fe to la nafu asada anyi de wo xa. Manase-viwo fe amegã nye Gamliel, Pedazur vi, 21 amesi fe avawolawo le ame akpe blaats̄ vɔ eve alafa eve. 22 Eye Benyamin-to la nakpe de wo ɲu. Benyamin-viwo fe amegã nye Abidan, Gideoni vi, 23 amesi fe avawolawo le ame akpe blaats̄ vɔ at̄s̄ alafa ene. 24 Avawola, siwo katã le Efrayim fe asada me hamehame la, le ame akpe alafa

a 1, 46.

b 1, 48, 49.

d kp. 2.

e Mo. II, 8, 23.

f Mo. III, 10, 1, 2.

g Mo. II, 32, 29.

deka kple enyi alafa deka. Woawo nanye ha et̄s̄lia, si aho. 25 Dan-to la nafu asada anyi de wo fe aflaga gbɔ hamehame le anyiehe gome. Dan-viwo fe amegã nye Axiezer, Amisadai vi, 26 amesi fe avawolawo le ame akpe blaade vɔ eve alafa adre. 27 Aser-to la nafu asada anyi de wo xa. Aser-viwo fe amegã nye Pagiel, Oxran vi, 28 amesi fe avawolawo le ame akpe blane vɔ deke alafa at̄s̄. 29 Eye Naftali-to la nakpe de wo ɲu. Naftali-viwo fe amegã nye Axira, Enan vi, 30 amesi fe avawolawo le ame akpe blaats̄ vɔ et̄s̄ alafa ene. 31 Avawola, siwo katã le Dan fe asada me la, le ame akpe alafa deka blaats̄ vɔ adre alafa ade. Woawo nanye ha mloets̄, si aho le wo fe aflagawo nu.

32 Esiawo nye amesiwo wotia xl̄ le Israel-viwo dome le wo fofowo fe afewo nu. Avawola, siwo katã le asada me hamehame la, le ame akpe alafa ade kple et̄s̄ alafa at̄s̄ blaats̄. 33 Ke wometia Lewitwo xl̄ kpe de Israel-vi bubuawo ɲu o, babe alesi Yehowa de se na Mose ene. 34 Eye Israel-viwo wɔ, abe alesi Yehowa de se na Mose ene. Alesi wofu asada anyi la, nenema ɲu wo ho do, amesiame kple efe fome le wo fofowo fe afewo nu.^d

Aron fe fome.

3 Esiawo nye Aron kple Mose viwo, le yeyiɣi, si me Yehowa fo nu kple Mose le Sinai-to la dzi. 2 Aron viɲutsuwo fe ɲkɔwo nye si: Efe ɲgɔgbevi Nadab, eyome Abihu, Eleazar kple Itamar. 3 Esiawo nye nunla Aron, amesi wosi ami na hedoe be, wɔanye nunla asubɔ la, fe viɲutsuwo fe ɲkɔwo. 4 Ke Nadab kple Abihu ku le Yehowa ɲku me, esime wots̄ dzo bubu va Yehowa ɲku me le Sinai-gbedzi; ke viɲutsu mele wo si o, eye Eleazar kple Itamar zu nunlawo kpe de wo fofu Aron ɲu.

Lewitwo fe do.

5 Eye Yehowa fo nu kple Mose bena: 6 Na Lewi-to la nava nunla Aron gbɔ, bena woasubɔe. 7 Eye woawo do, si le eya ɲuto kple ha blibo la ɲu, le Mawu fe

agbado la nu; woawoe awo do, si le nafe la nu. 8 Woakpo Mawu fe agbado la nuti nuwo dzi, eye woakpede Israel-viwo nu, ne wova subosubo ge, eye woawo nafe la nu dawo.^a 9 Eye natsɔ Lewitowo ade asi na Aron kple viagutsuwo, eto woanye bibo le Israel-viwo dome. 10 Eye nado Aron kple viagutsuwo, be woawo nunolado; ke ne ame tutɔa de te va la, woawui. 11 Eye Yehowa fo nu kple Mose bena: 12 Nye nutɔe de Lewitowo le Israel-vi bubuawo dome de ngogbevi,^e siwo wu do nu na wo dada la tefe, bena Lewitowo nanye tɔnye le Israel-viwo dome. 13 Ngogbeviwo katã nye tɔnye; elabena gbesigbe me-wu ngogbeviwo katã le Egiptenyigba dzi la, meko amewo kple lawo fe ngogbeviwo nu le Israel, be woanye tɔnye, nye Yehowa.

Lewitowo fe fome.

14 Eye Yehowa fo nu kple Mose le Sinai-gbedzi bena: 15 Tia Lewitowo xlẽ le wo fofowo fe afewo kple wofe fomeawo nu; nɔtsuvi, siwo katã xo dzinu deka alo wu nenema la, natia axlẽ. 16 Eye Mose tia wo xlẽ, abe alesi Yehowa gbɔ hede se ne la ene. 17 Lewi-viwo fe nkɔwo nye si: Gerson, Kehat kple Merari.^b 18 Gerson-viwo fe nkɔwo nye si le wofe fomewo nu: Libni kple Sime. 19 Kehat-viwo nye si le wofe fomewo nu: Amram, Yizhar, Xebron kple Uziel. 20 Eye Merari viwo nye si le wofe fomewo nu: Maxeli kple Musi. Esiawo nye Lewitowo fe fome le wo fofowo fe afewo nu. 21 Gerson-hawo nye: Libni-viwo fe fome kple Sime-viwo fe fome. Woawo nye Gerson fomeawo. 22 Wotia nɔtsu, siwo xo dzinu deka alo wu nenema la, xlẽ le wo dome, eye wofe xexlẽme le ame akpe adre alafa atɔ. 23 Eye Gerson fome la fu asada anyi de nafe la megbe le yedzeze fome. 24 Gerson fome la fe amegã nye Eliasaf, Lael vi. 25 Do, siwo le Mawu fe agbado la nu na Gerson-viwo wonye: Woakpo nafe la, etamevo kple edzigbanuwo kpakple Mawu fe agbado la nu vo, 26 kpo, si fo xlã nafe la kple vɔsamlekpuɔi la godoo va kpe, enuti

viwo, agbado nu kawo kple enu nu bubuawo kpakple kpɔnuvo la dzi. 27 Kehat-hawo nye: Amram-viwo fe fome, Yizhar-viwo fe fome, Xebron-viwo fe fome kple Uziel-viwo fe fome. Woawo nye Kehat fomeawo. 28 Dutsu, siwo xo dzinu deka alo wu nenema la, fe xexlẽme le ame akpe enyi alafa ade, woawo nakpo kɔkɔefe la me nuwo dzi. 29 Kehat fome la nafu asada anyi de nafe la fe axa dzi le dziehe gome. 30 Kehat fome la fe amegã nye Elisafan, Uziel vi./ 31 Wofe doe nye be,^f woakpo adaka la kple kplɔ la, akaditi la, vɔsamlekpuɔiwo kple kɔkɔefe la me nuwo kpakple xɔmetsovo la kple nu bubuawo dzi. 32 Lewitowo fe amegã fe tɔnye enye Eleazar, nunɔla Aron fe vi; efe doe nye be, wɔakpo amesiwo le do wɔm le nu kɔkɔeawo nu la dzi. 33 Merari-hawo nye: Maxeli-viwo fe fome kple Musi-viwo fe fome. Woawo nye Merari fomeawo. 34 Wo dome nɔtsu, siwo xo dzinu deka alo wu nenema la, fe xexlẽme le ame akpe ade alafa eve. 35 Merari fome la fe amegã nye Zuriel, Abixail vi; woawo nafu asada anyi de nafe la fe axa dzi le anyiehe gome. 36 Merari-viwo fe doe nye be, woakpo nafe la nu vɔfoawo, gametiawo, sɔtiawo kple wofe afɔwo kple nu bubuawo katã, 37 kpɔtiawo katã kple wofe afɔwo, tsyotiawo kpakple wo nu kawo dzi. 38 Eye Mose kple Aron kpakple viagutsuwo fu asada anyi de nafe, si nye Mawu fe agbado la ngɔ le yedzeze fome. Wofe doe nye be, woawo do le kɔkɔefe la na Israel-viwo; ke ne ame tutɔa de te va la, woawui. 39 Dutsu, siwo katã xo dzinu deka alo wu nenema le Lewitowo dome, amesiwo Mose kple Aron tia xlẽ, abe alesi Yehowa de se ene la, le ame akpe blave vo eve.

Alesi woadudo ngogbedzidziawo.

40 Eye Yehowa gbɔ la na Mose bena: Tia Israel-viwo fe nɔtsu ngogbeawo katã, amesiwo xo dzinu deka alo wu nenema la xlẽ, eye nanlo wofe nkɔwo fe xexlẽme di. 41 Tia Lewitowo na Yehowa de Israel-viwo fe ngogbeviwo katã tefe; eye natia Lewitowo fe lawo

^a 4.

^b 1, 51.

^d 8, 16.

^e Mo. II. 13, 2.

^f Mo. III. 10, 4.

^g 7, 9.

^h Mo. II. 6, 16 v.

19; 26, 57-64.

ⁱ kp. 10.

de Israel-viwo je lā ngogbeawo katā teŋe. 42 Eye Mose tia Israel-viwo je ngogbeviwo katā xlē, abe alesi Yehowa de se nēene. 43 Eye nutsu ngogbeawo katā, amesiwo xɔ dzinu deka alo wu nenema la, fe xexlēme le ame akpe blave vɔ eve alafa eve blaadre vɔ etō.

44 Eye Yehowa ɔ nu kple Mose bena: 45 Tia Lewitowo nam de Israel-viwo je ngogbeviwo katā teŋe, eye tia Lewitowo je lāwo de wofe lāwo teŋe, bena Lewitowo nanye Yehowa tɔ.^a 46 Ke woaxe fe de ame alafa eve blaadre vɔ etō, siwo Israel-viwo je ngogbeviwo tso sɔ gbɔ wu Lewitowo la ta;^b 47 naxɔ sekel kɔkɔe atō de ame deka ta; gera blave nanye sekel deka. 48 Eye natsɔ wo dometo, siwo tsi dzi, fe ga la ana Aron kple viaɔutsuwo. 49 Eye Mose xɔ sekel kɔkɔe akpe deka alafa etō blaade vɔ atō 50 le amesiwo Israel-viwo je ngogbeviwo tso sɔ gbɔ wu Lewitowo la si. 51 Eye Mose tso ga la na Aron kple viaɔutsuwo, abe alesi Yehowo gblɔ hede se na Mose ene.

Dodo bubuwo na Lewitowo.

4 Eye Yehowa ɔ nu kple Mose kpakple Aron bena: 2 Mide Kehat viwo le Lewitowo dome, eye miɔlɔ wofe xexlēme le wofe fomewo kple wo fofowo je afewo nu. 3 Amesiwo xɔ je blaetɔ kple vɔ vasede fe blaetɔ, eye /wodze na dɔwɔwɔ la, nawɔ Mawu fe agbadɔ la ɔ dɔwo. 4 Kehat viwo fe dɔ enye be, woakpɔ nu kɔkɔewo fe nu kɔkɔeawo dzi le Mawu fe agbadɔ la me. 5 Ne ameha la le hoho ge la, ekema Aron kple viaɔutsuwo nayi de eme, eye woade xɔmetsovɔ la atsyɔ na adaka, si me se la le, 6 eye woatsɔ nyogbalē atsyɔ edzi, emegbe woatsɔ adabɛ blɔtɔ akeke de dzi, eye woade kpoawo ɛnu. 7 Eye woakeke adabɛ blɔtɔ de nkumedɔ-bolokplɔ la dzi, emegbe woafɔ agbawo, nutɔgbawo, trewo kple goe, siwo me wokua nunovɔsa dɔ, kpakple gbesiagbe bolowo ada de edzi. 8 Emegbe woatsɔ nyagadzɔ atsyɔ nuawo dzi, eye woatsɔ nyogbalē abu edzi, eye woade kpoawo ɛnu. 9 Eyome woabla

^a kp. 12.

^b kp. 38, 43.

^d 7, 8.
^e Sam. II. 6, 8, 7.

^f 8, 24.

^g Sam. I. 6, 19.

^h Mo. II. 25, 31.

akaditi la kple ɛnu kadigbeawo, dovulānuawokple ganuviawokpakple amigoe, siwo kpe de ɛnu la, de adabɛ blɔtɔ me; 10 emegbe woabla nyogbalē de ɛnu, eye woatsɔ adɔ agbatɔ dzi. 11 Woakeke adabɛ blɔtɔ de sikavɔsamlekpu la dzi, eye woatsɔ nyogbalē abu dzi, eye woade kpoawo ɛnu. 12 Emegbe woabla nusiwo katā ɔ dɔ wɔwɔna le kɔkɔe la, de adabɛ blɔtɔ me, eye woaxatsa nyogbalē de wo ɔnu, eye woatsɔ wo adɔ agbatɔ dzi. 13 Emegbe woalɔ afi le vɔsamlekpu la me, eye woakeke adabɛ dzitɔ de edzi. 14 Eyome woafɔ ɛnu nu, siwo ɔnu dɔ wɔwɔna la, ada de dzi: afilɔnuawo, gafloawo, sofiawo, zeawo kple vɔsamlekpu la ɔnu nuwo katā, eye woatsɔ nyogbalē abu wo dzi, eye woade kpoawo ɛnu. 15 Ne Aron kple viaɔutsuwo bla nu de nu kɔkɔeawo kple wo ɔnu nuawo katā ɔnu vɔ, eye ameha la le hoho ge la, eya kɔ hafi Kehat viwo nava 'atsɔ wo, bena 'womagaku asi nu kɔkɔeawo ɔnu ahaku o. Esiawo nye Mawu fe agbadɔ la ɔnu siwo Kehat-viwo natsɔ. 16 Eleazar, nunɔla Aron viɔutsu, fe dɔ enye be, wɔakpɔ ami, si woade akadigbeawo me, dzudzɔvɛvɛdonu, gbesiagbe nuduvɔsa, ami sisi la, nɔfe blibo la kple eme nu kɔkɔeawo katā kpakple wo ɔnu nuwo dzi.

17 Eye Yehowa ɔ nu kple Mose kple Aron bena: 18 Migana Kehat viwo natsɔ dɔ le Lewitowo dome o; 19 ke boɔ miwɔ ale na wo, bena ne wote de nu kɔkɔewo fe nu kɔkɔeawo ɔnu la, ne womagaku o: Aron kple viaɔutsuwo nayi de eme, eye woafia amesiame fe dɔ kple efe agbae. 20 Ke womegava eme akpɔ nu kɔkɔeawo adabafofo deka pɛ hā, ne woava ku o.^g

21 Eye Yehowa ɔ nu kple Mose bena: 22 Dɔ Gerson viwo fe xexlēme hā le wo fofowo je afewo kple wofe fomeawo nu. 23 Tia amesiwo xɔ fe blaetɔ kple vɔ vasede fe blaetɔ, eye wodze na dɔwɔwɔ la xlē, bena woawɔ Mawu fe agbadɔ la ɔnu dɔwo. 24 Gerson viwo fe dɔwɔwɔ kple wofe nutsowo nye si: 25 Woawoe atso

nɔfe la fe kuntruawo kple Mawu fe agbado la tamekuntruawo kple nyogbalē, siwo wotsɔ gba wo dzii, kpakple Mawu fe agbado la nu vɔ, 26 kpɔ, si fo xlā nɔfe la kple vɔsamiekpui la godoo va kpe la nu vɔwo kple agbonuvo la, agbado nu kawo kple enu nu bubuawo; woawo enu dɔwo katā. 27 Alesi Aron kple viagutsuawo de se be, woatsɔ agbawo, eye woawo wofo dɔwoe la, nenema nu Gerson viwo nawo wofo dɔ blibo la dɔ; miafia amesiame fe agbae dekaɖeka. 28 Esia enye Gerson viwo fe fome la fe dɔwo le Mawu fe agbado la nu; eye Itamar, nunɔla Aron viyutsu, nakpɔ wo dzi.

29 Eye tia Merari viwo xlē le wofo fomewo kple wo fofowo fe afewo nu. 30 Tia amesiwo katā xɔ fe blaetɔ kple vɔ vasede fe blaetɔ, eye woate nu awo dɔ la xlē, bena woawo Mawu fe agbado la nu dɔwo. 31 Dɔ, si le Mawu fe agbado la nu na wo, enye be, woatsɔ nɔfe la fe vɔfoawo kple gametiawo, sɔtiawo kple wofo afawo, 32 kpɔtiawo katā kple wofo afawo, wo nu tsoyitiwo kple wo nu kawo kpakple wo nu nuwo katā, eye woawo wo nu dɔwo katā; miafia amesiame fe agba, si wɔatsɔ lae dekaɖeka. 33 Esia nye Merari viwo fe fome la fe dɔwo le Mawu fe agbado la nu, eye Itamar, nunɔla Aron viyutsu, nakpɔ wo dzi.

Lewitowo xexlē.

34 Eye Mose kple Aron kpakple ha la fe amegāwo tia Kehat viwo xlē le wofo fomewo kple wo fofowo fe afewo nu. 35 Woxlē amesiwo xɔ fe blaetɔ kple vɔ vasede fe blaetɔ, eye woate nu awo dɔ le Mawu fe agbado nu la. 36 Amesiwo wotia xlē le wofo fomewo nu la, le ame akpe eve alafa adre blaetɔ. 37 Esiawo nye amesiwo katā Mose kple Aron tia xlē le Kehat viwo fe fome la me, bena woawo dɔ le Mawu fe agbado la nu, abe alesi Yehowa de se na Mose ene. 38 Eye wotia Gerson viwo xlē le wofo fomewo kple wo fofowo fe afewo nu. 39 Woxlē amesiwo katā xɔ fe blaetɔ kple vɔ vasede fe blaetɔ, eye woate nu awo dɔ le Mawu fe agbado

nu la. 40 Amesiwo wotia xlē le wofo fomewo kple wo fofowo fe afewo nu la, le ame akpe eve alafa ade blaetɔ. 41 Esiawo nye amesiwo katā Mose kple Aron tia xlē le Gerson viwo fe fome la me, eye woate nu awo dɔ le Mawu fe agbado nu la, abe alesi Yehowa de se ene. 42 Eye wotia Merari viwo xlē le wofo fomewo kple wo fofowo fe afewo nu. 43 Woxlē amesiwo katā xɔ fe blaetɔ kple vɔ vasede fe blaetɔ, eye woate nu awo dɔ le Mawu fe agbado nu la. 44 Amesiwo wotia xlē le wofo fomewo nu la, le ame akpe etɔ alafa eve. 45 Esiawo nye amesiwo Mose kple Aron tia xlē le Merariviwo fe fome la me, abe alesi Yehowa de se na Mose ene. 46 Lewitɔ, siwo katā Mose kple Aron kpakple Israel-amegāwo tia le wofo fomewo kple wo fofowo fe afewo nu, 47 eye woxɔ fe blaetɔ kple vɔ vasede fe blaetɔ, bena woasubɔ le Mawu fe agbado la me, eye woatsɔ agba la, 48 fe xexlēmē le ame akpe enyi alafa atɔ blanyi. 49 Mose na wotia amesiame fe dɔ kple agba, si wɔatsɔ lae, abe alesi Yehowa de se ene: eye wotia wo xlē, abe alesi Yehowa de se na Mose ene.

Ame makomakowo dededa.

5 Eye Yehowa fo nu kple Mose bena: 2 De se na Israel-viwo be, ^awoade anyidzelawo, ^bafudɔlawo kple amesiwo gblɔ kɔ dɔ le ame kuku nu la da le asada la me. 3 Woado wo de asada la godɔ, edanye gutsu alo ^anyɔnu o, bena ^cwomagagblɔ kɔ dɔ na wofe asada, si me mele le wo dome la o. 4 Israel-viwo wɔ nenema, eye wodo wo de asada la godɔ; alesi Yehowa gblɔ na Mose la, nenema Israel-viwo wɔ.

Vodada nu vɔvɔsa.

5 Eye Yehowa fo nu kple Mose bena: 6 Gblɔ na Israel-viwo be: Ne /gutsu alo nyɔnuua de da vo de amea de nu, eye medɔ anukware na Yehowa o la, ekema ame la di fo. 7 Eye wɔavu efe vo, si woda la me, eye wɔaxe fe dedie de nusi me wɔdi fo le la ta; emegbe wɔatsɔ ho la fe mamā atɔliawo deka afu edzi aha-

^a Mo. III. 13, 46.
^b Mo. III. 15, 2.

^d 12, 14.
^e 35, 34.

^f Mo. III. 5, 21
v. 26.

tsɔ na amesi ɲu wòdɪ fɔ ɔ. 8 Ke ne fometɔ kekeake mele ame la si, amesi wòaxe fe la na o la, ekema fe, si wòxe la, zu Yehowa tɔ hena nunɔla, hekpe de agbo, si woatsɔ alé avu ne la ɲuti. 9 Israel-viwo fe nunana kɔkɔe, siwo katã anye adzɔ na nunɔla la, nanye etɔ.^a 10 Ne amea de na nunana kɔkɔe la, enye nunɔla tɔ, eye ne amea de na nu nunɔla la, ekema enye etɔ.

Duɔvɔsa kple fɪfodetsi.

11 Eye Yehowa fo nu kple Mose bena: 12 Gblɔ na Israel-viwo be: Ne ɲutsua de srɔ da fu, eye medi anukware ne o, 13 eye ɲutsu bubu de asi eɲu, gake srɔ menyae o, eye wòtsi vivi me, wònye eglɛ kɔ ɔ hafi, eye ɔasefoa deke meli o, eye womelée asiasi hã o, 14 eye ɲuɔvɔã ɔ ɲutsu la me, wòde asi anukluiwɔwɔ me le srɔ ɲu, eye nyɔnu gblɛ kɔ ɔ vavã la, alo ɲuɔvɔã ɔ ɲutsu la me, eye wòde asi anukluiwɔwɔ me le srɔ ɲu, wònye meglɛ kɔ ɔ hafi o la, 15 ekema ɲutsu la nakplɔ srɔã ava nunɔla gbɔ, eye wòatsɔ luwo efa ewoliawo deka awɔ vɔsanu akpe de eɲu, makɔ ami de edzi o, eye mada dzudzɔdonu hã de edzi o; elabena anukluiwɔwɔ-nuɔvɔsa kple nuɔvɔsa, si ɔoa ɲku vodada dzi wònye. 16 Nunɔla la nana nyɔnu nate va, eye wòakplɔe ɔdo Yehowa ɲku me. 17 Eye nunɔla la naku^b tsi kɔkɔe la de agba me, eye wòalɔ ke le nɔfe la akɔ de tsi la me. 18 Emegbe nunɔla la nakplɔ nyɔnu la ɔdo Yehowa ɲku me, eye wòakaka da de ta ne, eyome wòatsɔ ɲkuɔdɔdzi-nuɔvɔsa ade asi me ne, anukluiwɔwɔ-nuɔvɔsa wònye; ke nunɔla la ɲuto nalé tsi, si hea fɪfode kple fuwɔame va ame dzi la, de asi. 19 Eye nunɔla naka atam na nyɔnu la agblɔ bena: Ne ɲutsua deke medɔ gbɔwò o, eye mèda fu de srɔwò ɲu heglɛ kɔ ɔ o la, ekema tsi, si hea fɪfode kple fuwɔame va ame dzi la, mawɔ naneke wò o. 20 Ke ne èda fu de srɔwò ɲu, alo nèglɛ kɔ ɔ, eye ɲutsu bubu de asi ɲuwò hekpe de srɔwò ɲu la fi! 21 Ale nunɔla naka atam agblɔ fɪfodenyawo na nyɔnu la

^a 18, 8.

^b Mo. II. 30, 18.

^c Sam. I. 1, 11.

^d Lu. 1, 16.

bena: Yehowa ana fɪfode la naɔ ɲuwò, àtrɔ zu ɔɲudonu le wò dukɔ la dome; Yehowa ana wò ali naklɛ, eye fodo nadzi de nuwò. 22 Tsi, si hea fɪfode va ame dzi la, ɔdo wò dome, fodo adzi de nuwò, eye wò ali aklɛ! Eye nyɔnu la naɔ ɲu bena: Neva me nenema, neva me nenema! 23 Emegbe nunɔla naɲɔ fɪfodenyawo siawo de agbalé dzi, eye wòakpalae de tsi, si hea fuwɔame va ame dzi la me. 24 Eyome wòana nyɔnu la nano tsi, si hea fɪfode kple fuwɔame va ame dzi la, eye tsi, si hea fɪfode kple fuwɔame va ame dzi la, ɔdo lãme ne. 25 Eye nunɔla naxɔ anukluiwɔwɔ-nuɔvɔsa la le nyɔnu si, eye wòanyè nuɔvɔsa la le Yehowa ɲku me, emegbe wòatsɔe ayi vɔsamlekpu la gbɔe. 26 Nunɔla la naku nuɔvɔsa la asiolo deka, eye wòatsɔ dzoe le vɔsamlekpu la dzi; emegbe hafi wòana nyɔnu nano tsi la. 27 Ne eno tsi la, wònye eglɛ kɔ ɔ, eye medi anukware na srɔ o hafi la, ekema tsi, si hea fɪfode kple fuwɔame va ame dzi la, ɔdo lãme ne; fodo adzi de nu, efe ali aklɛ, eye nyɔnu la àtrɔ zu ɔɲudonu le efe dukɔ la dome. 28 Ke ne nyɔnu la meglɛ kɔ ɔ o, eye efe nye ɔdo la, ekema naneke mawɔe o, eye wòagate ɲu afɔ fu. 29 Esia nye se le anukluiwɔwɔ ɲu. Ne nyɔnu de da fu de srɔã ɲu, eye wò-gblɛ kɔ ɔ, 30 alo ɲuɔvɔã ɔ ɲutsua de me, eye wòde asi anukluiwɔwɔ me le srɔã ɲu la, ekema wòakplɔ nyɔnu la ava Yehowa ɲku me, eye nunɔla nawɔ ne alea de se sia nu. 31 Eye fɔɔɔɔɔɔɔɔɔ ɲutsu la dzi o, ke boɲ fɔɔɔɔɔɔɔɔɔɔ la atsi nyɔnu ɲuto dzi.

Nasiretowo ɲu se.

6. Eye Yehowa fo nu kple Mose bena: 2 Fo nu kple Israel-viwo, eye nagblɔ na wo bena: Ne ɲutsu alo nyɔnu de de adzɔ-gbe hekɔ eɔokui ɲu na Yehowa koɲ la,^d 3 ekema mano wein alo nu muamea deke o, eye mano wein alo nu muame, si wòtsɔ ɔdo fãe la o, mano weintsetse me tsi o, manyi weintsetse o, eye maɔu weintsetse fufu hã o.^e 4 Dkeke,

siwo katã me wòkò edokui ñu la, maɗu nusi wotsò weintsetse edanye kua alo tsroa hã wœ la o. 5 "Talũhe made efe ta le ñkeke, siwo me wòde adzɔgbe heko edokui ñu la o, vasede esime ñkeke, siwo wòkò edokui ñu na Yehowa, nade hafi; ame kòkœ wònye, eyata wòagblè efe taɗa ði wòato vluya. 6 Made ame kuku gbɔ le ñkeke, siwo katã me wòkò edokui ñu na Yehowa la me o. 7 Eye magblè kò ðo le afofoa alo dada, nɔvia-ñutsu alo nɔvianɔnu fe kukua ñu o, elabena efe adzɔgbedede na Mawu fe dzesi le ta ne. 8 Ame kòkœ wònye na Yehowa le ñkeke, siwo katã me wòkò edokui ñu. 9 Ke ne amea ðe ku ku kpata ðe egbɔ, eye wògblè kò ðo na efe ta, si ñu kò la, ekema wòalù ta le gbesigbe wòkò enu; le ñkeke adreagbe wòalù ta. 10 Eye le ñkeke enyiaɗbe la wòatsɔ "akpa-kpa eve alo ahɔnevi eve avae na nunɔla le Mawu fe agbado la nu. 11 Nunɔla la natsɔ deka asa nu-vòvœ, eye wòatsɔ evelia asa numevœ, eye wòalé avu ne, le esi wògblè kò ðo de ame kuku ñu la ta, eye wòagako efe ta ñu ne gbemagbe. 12 Emegbe wòagabugbɔ adzɔgbe aɗe na Yehowa, eye wòana alévi, si xɔ fe deka wòawɔ fòdívœsae; ke ñkeke, siwo va yi la, mele eme o, elabena eglè kò ðo na edokui.

13 Esia nye se na amesi ðe adzɔgbe heko edokui ñu. Ne ñkeke, siwo wòkò edokui ñu de la, ekema woakplœ ava Mawu fe agbado la nu. 14 Eye wòatsɔ nusiwawo asa vœ na Yehowa: alévi, si xɔ fe deka, eye naneke mewo afia ðeke ne o, woawɔ numevœsae, alèno, si xɔ fe deka, eye naneke mewo afia ðeke ne o, woawɔ nu-vòvœsae, kple agbo, si naneke mewo afia ðeke ne o, woawɔ akpedavœsae 15 kpakple kusi, si me nu mavamavãwo le: abongo, si wotsò wɔ memee foe, kple akaklã, si dzi wòkò ami ðo; emegbe wòatsɔ nuɗuvœsa kple nunovœsa akpe ðe wo ñu. 16 Eye nunɔla natsɔ wo ava Yehowa ñku me, eye wòasa nuvòvœ kple numevœ ne. 17 Ke wòatsɔ agbo la kple kusi, si me nu mavamavãwo le

la, asa akpedavœ na Yehowa, eyome nunɔla la nasa nuɗuvœ kple nunovœ ne. 18 Eye amesi ðe adzɔgbe heko edokui ñu la, nalù efe ta, si ñu kò la, le Mawu fe agbado la nu, eye wòatsɔ efe taɗa, si ñu kò la, ade dzo, si le akpedavœsa te la me. 19 Ne amesi ðe adzɔgbe heko edokui ñu, lù efe ta, si ñu kò la, ekema nunɔla la natsɔ agbo la fe abɔ, si woɗa, kple abongo mavamavã deka kpakple akaklã deka le kusi la me ade asi me ne. 20 Eye nunɔla nanyè wo le Yehowa ñku me, nu kòkœwo wonye hena nunɔla la "kpe ðe akò, si wonyè kple ata, si nye adzo la ñu. Emegbe amesi ðe adzɔgbe heko edokui ñu la, kpɔ mo ano wein. 21 Esia nye se le amesi ðe adzɔgbe heko edokui ñu la, fe nusi wòana Yehowa ðe efe adzɔgbedede ta la ñuti, hekpe ðe nusi eya ñutsɔ atso kpee la ñuti. Alesi wòde adzɔgbe lae la, nenema ñu wòana nuawo ðo.

Nunɔla gã fe yayra.

22 Eye Yehowa fo nu kple Mose bena: 23 Gblɔ na Aron kple vi-ñutsuawo be: Ale amiyra Israel-viwo agblɔ na wo enye si: 24 Yehowa ayra wò, eye wòakpɔ dzi-wò! 25 Yehowa akò ñku me ðe wò, eye wòave nuwò! 26 Yehowa atrɔ mo ðe gbwò, eye wòana ñutifafa wò! 27 Ale woayɔ nye ñko atɔ ðe Israel-viwo ñu, eye mayra wo.

Dumegãwo fe vɔsasa hena nubabladaka ñuti kòkò.

7 Esi Mose wu nɔfe la tutu nu vœ, eye "wòsi ami ne kple enu nuawo katã heko wo ñu la, esi wòsi ami na vɔsamlekpu la kple enu nuawo katã, eye wòkò wo ñu la, 2 Israel-amegã, siwo nye tatso le wo fofowo fe afewo nu, amesiwo nye toawo fe amegãwo kple amesiwo wotia xlè la dzi-kpɔlawo la, dzo nu. 3 Wofe nuna, siwo wotsò va Yehowa ñku me la, woawo nye: tasiadam ade, siwo dzi wogba, kpakple nyi wuieve; amegã eve na tasiadam deka, eye wo dome ðesiade na nyi ðekadeka, eye wotsò wo va nɔfe la ñgɔ. 4 Eye Yehowa gblɔ na Mose bena: 5 Xɔ wo le wo si hena Mawu fe agbado la ñu ðo-

a Don. 18, 5.
b Do. 18, 18.

d Mo. III. 21, 11.

e Mo. III. 7, 29
v. 34.

f 19, 11.

g Mo. III. 5, 7.

h Mo. III. 9, 22,
23.

i Ps. 121.

k Ps. 80, 4.

l Ps. 69, 17, 18.

n Mo. II. 40, 9,
10.

wo wɔwɔ, eye namā wo na Lewi-
tɔwo, de alesi woƒe dɔwo le la
nu. 6 Tete Mose xɔ tasiadamā-
wo kple nyiawo, eye wɔtɔwo wo
na Lewitɔwo. 7 Etsɔ tasiadam
eve kple nyi ene na Gerson viwo,
le alesi woƒe dɔ le la nu. 8 Eye
wɔtɔwo tasiadam ene kple nyi enyi
na Merari viwo, le alesi woƒe dɔ
le la nu; wo dzikpɔla nye "Itam-
mar, nunɔla Aron viŋutsu. 9 Ke
metso deke na Kehat viwo o, eia-
bena woƒe dɔe nye be, ɔwoatɔwo
nu kɔkɔeawo de abɔta.

10 Esime wole ami sim na vɔ-
samlekpui la, amegāwo dzo nu,
bena woatɔwo ɔkɔ enyi, eye wo-
tɔwo nunanawo va vɔsamlekpui la
ngɔ. 11 Eye Yehowa gbɔ na
Mose bena: Woatɔwo woƒe nuna-
nawo va dekadeka, be woatɔwo akɔ
vɔsamlekpui la nui, ɔŋkeke deka
amegā deka.

12 Amesɔ na nu le ŋkeke gbā-
tɔ dzi, enye Naheson, Aminadab
vi, tso Yuda-to la me. 13 Nusiwo
wɔna, wonye: klosalogba deka, si
da sekel alafa deka blaetɔ, kple
klosaloze deka, si da sekel kɔkɔe
blaadre; woa kple eve la yɔ ba-
naa kple wɔ memee, si wodzaba
kple ami, ne woawɔ nuduvɔsae;
14 sikanutɔgba deka, si da sekel
ewo, eye dzudzɔdonu yɔe banaa;
15 nyitsuvi deka, agbo deka kple
alɔvi, si xɔ fe deka, ne woawɔ
numevɔsae; 16 gbɔtsu deka woawɔ
nudevɔsae, 17 nyi eve, agbo
atɔ, gbɔtsu atɔ kple alɔvi atɔ,
siwo xɔ fe dekadeka, ne woawɔ
akpedavɔsae. Esiawo nye Nahe-
son, Aminadab vi, fe nunanawo.

18 Amegā Netaneel, Zuar vi,
tso Isaxar-to la me, na nu le ŋke-
ke eveagbe. 19 Nusiwo wɔna, wo-
nye: klosalogba deka, si da sekel
alafa deka blaetɔ, kple klosaloze
deka, si da sekel kɔkɔe blaadre;
woa kple eve la yɔ banaa kple wɔ
memee, si wodzaba kple ami, ne
woawɔ nuduvɔsae; 20 sikanutɔ-
gba deka, si da sekel ewo, eye
dzudzɔdonu yɔe banaa; 21 nyitsu-
vi deka, agbo deka kple alɔvi, si
xɔ fe deka, ne woawɔ numevɔ-
sae; 22 gbɔtsu deka woawɔ nu-
vɔsae; 23 nyi eve, agbo atɔ,
gbɔtsu atɔ kple alɔvi atɔ, siwo
xɔ fe dekadeka, ne woawɔ akpe-

davɔsae. Esiawo nye Netaneel,
Zuar vi, fe nunanawo.

24 Eliab, Xelon vi, amesi nye
Zebulon-viwo fe amegā, na nu le
ŋkeke etɔagbe. 25 Nusiwo wɔna,
wonye: klosalogba deka, si da
sekel alafa deka blaetɔ, kple klo-
saloze deka, si da sekel kɔkɔe
blaadre; woa kple eve la yɔ ba-
naa kple wɔ memee, si wodzaba
kple ami, ne woawɔ nuduvɔ-
sae; 26 sikanutɔgba deka, si da
sekel ewo, eye dzudzɔdonu yɔe
banaa; 27 nyitsu deka, agbo deka
kple alɔvi, si xɔ fe deka, ne woawɔ
numevɔsae; 28 gbɔtsu deka
woawɔ nuduvɔsae; 29 nyi eve,
agbo atɔ, gbɔtsu atɔ kple alɔvi
atɔ, siwo xɔ fe dekadeka, ne woawɔ
akpedavɔsae. Esiawo nye
Eliab, Xelon vi, fe nunanawo.

30 Elizur, Sedeut vi, amesi nye
Ruben-viwo fe amegā la, na nu
le ŋkeke enelia dzi. 31 Nusiwo
wɔna, wonye: klosalogba deka, si
da sekel alafa deka blaetɔ, kple
klosaloze deka, si da sekel kɔ-
kɔe blaadre, woa kple eve la yɔ
banaa kple wɔ memee, si wodzaba
kple ami, ne woawɔ nuduvɔ-
sae; 32 sikanutɔgba deka, si da
sekel ewo, eye dzudzɔdonu yɔe
banaa; 33 nyitsuvi deka, agbo deka
kple alɔvi, si xɔ fe deka, ne woawɔ
numevɔsae; 34 gbɔtsu deka
woawɔ nuduvɔsae; 35 nyi eve,
agbo atɔ, gbɔtsu atɔ kple alɔvi
atɔ, siwo xɔ fe dekadeka, ne woawɔ
akpedavɔsae. Esiawo nye Eli-
zur, Sedeut vi, fe nunanawo.

36 Selumiel, Zurisadai vi, amesi
nye Simeon-viwo fe amegā la, na
nu le ŋkeke atɔagbe. 37 Nusiwo
wɔna, wonye: klosalogba deka, si
da sekel alafa deka blaetɔ, kple
klosaloze deka, si da sekel kɔkɔe
blaadre; woa kple eve la yɔ banaa
kple wɔ memee, si wodzaba kple
ami, ne woawɔ nuduvɔsae; 38
sikanutɔgba deka, si da sekel
ewo, eye dzudzɔdonu yɔe banaa;
39 nyitsuvi deka, agbo deka kple
alɔvi, si xɔ fe deka, ne woawɔ
numevɔsae; 40 gbɔtsu deka woawɔ
nudevɔsae; 41 nyi eve, agbo
atɔ, gbɔtsu atɔ kple alɔvi atɔ,
siwo xɔ fe dekadeka, ne woawɔ
akpedavɔsae. Esiawo nye Selu-
miel, Zurisadai vi, fe nunanawo.

Mo. II. 28, 21;
4, 28. 33.

5 4, 15.

4 Kron. II. 7, 9.

6 1, 4-16; 2, 3
v. 29.

42 Elyasaf, Deguel vi, amesi nye Gad-viwo fe amegã la, na nu le ŋkeke adeagbe. 43 Nusiwo wõna, wonye: klosalogba deka, si da sekel alafa deka blaetõ, kple klosaloze deka, si da sekel kòkòe blaadre, woa kple eve la yò banaa kple wò memee, si wodzaba kple ami, ne woawò nuduvòsae, 44 sikanutògba deka, si da sekel ewo, eye dzudzòdonu yòe banaa; 45 nyitsuvi deka, agbo deka kple alèvi, si xò fe deka, ne woawò numevòsae; 46 gbòtsu deka woawò nuvòvòsae; 47 nyi eve, agbo atõ, gbòtsu atõ kple alèvi atõ, siwo xò fe dekadèka, ne woawò akpedavòsae. Esiawo nye Elyasaf, Deguel vi, fe nunanawo.

48 Elisama, Amihud vi, amesi nye Efrayim-viwo fe amegã la, na nu le ŋkeke adreagbe. 49 Nusiwo wõna, wonye: klosalogba deka, si da sekel alafa deka blaetõ, kple klosaloze deka, si da sekel kòkòe blaadre, woa kple eve la yò banaa kple wò memee, si wodzaba kple ami, ne woawò nuduvòsae; 50 sikanutògba deka, si da sekel ewo, eye dzudzòdonu yòe banaa; 51 nyitsuvi deka, agbo deka kple alèvi, si xò fe deka, ne woawò numevòsae; 52 gbòtsu deka woawò nuvòvòsae; 53 nyi eve, agbo atõ, gbòtsu atõ kple alèvi atõ, siwo xò fe dekadèka, ne woawò akpedavòsae. Esiawo nye Elisama, Amihud vi, fe nunanawo.

54 Gamliel, Pedazur vi, amesi nye Manase-viwo fe amegã la, na nu le ŋkeke enyiagbe. 55 Nusiwo wõna, wonye: klosalogba deka, si da sekel alafa deka blaetõ, kple klosaloze deka, si da sekel kòkòe blaadre; woa kple eve la yò banaa kple wò memee, si wodzaba kple ami, ne woawò nuduvòsae; 56 sikanutògba deka, si da sekel ewo, eye dzudzòdonu yòe banaa; 57 nyitsuvi deka, agbo deka kple alèvi, si xò fe deka, ne woawò numevòsae; 58 gbòtsu deka woawò nuvòvòsae; 59 nyi eve, agbo atõ, gbòtsu atõ kple alèvi atõ, siwo xò fe dekadèka, ne woawò akpedavòsae. Esiawo nye Gamliel, Pedazur vi, fe nunanawo.

60 Abidan, Gideon vi, amesi nye Benyamin-viwo fe amegã la,

na nu le ŋkeke asiekeagbe. 61 Nusiwo wõna, wonye: klosalogba deka, si da sekel alafa deka blaetõ, kple klosaloze deka, si da sekel kòkòe blaadre; woa kple eve la yò banaa kple wò memee, si wodzaba kple ami, ne woawò nuduvòsae; 62 sikanutògba deka, si da sekel ewo, eye dzudzòdonu yòe banaa; 63 nyitsuvi deka, agbo deka kple alèvi, si xò fe deka, ne woawò numevòsae; 64 gbòtsu deka woawò nuvòvòsae; 65 nyi eve, agbo atõ, gbòtsu atõ kple alèvi atõ, siwo xò fe dekadèka, ne woawò akpedavòsae. Esiawo nye Abidan, Gideon vi, fe nunanawo.

66 Axiezer, Amisadai vi, amesi nye Dan-viwo fe amegã la, na nu le ŋkeke ewolia dzi. 67 Nusiwo wõna, wonye: klosalogba deka, si da sekel alafa deka blaetõ, kple klosaloze deka, si da sekel kòkòe blaadre; woa kple eve la yò banaa kple wò memee, si wodzaba kple ami, ne woawò nuduvòsae; 68 sikanutògba, si da sekel ewo, eye dzudzòdonu yòe banaa; 69 nyitsuvi deka, agbo deka kple alèvi, si xò fe deka, ne woawò numevòsae; 70 gbòtsu deka woawò nuvòvòsae; 71 nyi eve, agbo atõ, gbòtsu atõ kple alèvi atõ, siwo xò fe dekadèka, ne woawò akpedavòsae. Esiawo nye Axiezer, Amisadai vi, fe nunanawo.

72 Pagiel, Oxran vi, amesi nye Aser-viwo fe amegã la, na nu le ŋkeke wuidekèlia dzi. 73 Nusiwo wõna, wonye: klosalogba deka, si da sekel alafa deka blaetõ, kple klosaloze deka, si da sekel kòkòe blaadre; woa kple eve la yò banaa kple wò memee, si wodzaba kple ami, ne woawò nuduvòsae; 74 sikanutògba deka, si da sekel ewo, eye dzudzòdonu yòe banaa; 75 nyitsuvi deka, agbo deka kple alèvi, si xò fe deka, ne woawò numevòsae; 76 gbòtsu deka woawò nuvòvòsae; 77 nyi eve, agbo atõ, gbòtsu atõ kple alèvi atõ, siwo xò fe dekadèka, ne woawò akpedavòsae. Esiawo nye Pagiel, Oxran vi, fe nunanawo.

78 Axira, Enan vi, amesi nye Naftali-viwo fe amegã la, na nu le ŋkeke wuievèlia dzi. 79 Nu-

siwo wōna, wonye: klosalogba deka, si da sekel alafa deka blaetō, kple klosalozē deka, si da sekel kōkōe blaadre; woa kple eve la yō banaa kple wō memee, si wodzaba kple ami, ne woawo nuduvōsae; 80 sikanutogba deka, si da sekel ewo, eye dzudzodonu yōe banaa; 81 nyitsuvi deka, agbo deka kple alēvi, si xō fe deka, ne woawo numevōsae; 82 gbōtsu deka woawo nuvōvōsae; 83 nyi eve, agbo atō, gbōtsu atō kple alēvi atō, siwo xō fe dekadēka, ne woawo akpedavōsae. Esiawo nye Axira, Enan vi, fe nunawo.

84 Nusiwo Israel-amegāwona be woatsō akō vōsamlekpuī la ŋu, le esime wosi ami ne la, le klosalogba wuīeve, klosalozē wuīeve kple sikanutogba wuīeve. 85 Klosalogbawo dome deziade dasekel alafa deka blaetō, eye zeawo dome deziade da sekel kōkōe blaadre; wō katā fe klosalo le sekel kōkōe akpe eve alafa ene. 86 Sikanutogba wuīeve, siwo dzudzodonu yō banaa; nutogba deka da sekel kōkōe ewo; nutogbawo katā fe sika le sekel alafa deka blave. 87 Lā, siwo katā wotsō sa numevōe, wole nyi wuīeve, agbo wuīeve, alēvi wuīeve, siwo xō fe dekadēka, hekke de wo ŋu nuduvōsawo ŋu; gbōtsu wuīeve woawo nuvōvōsae. 88 Lā, siwo wotsō sa akpedavōe, wole nyi blave vō ene, agbo blaade, gbōtsu blaade kple alēvi blaade, siwo xō fe dekadēka. Ale woko vōsamlekpuī la ŋu, le esime wosi ami ne la, enye si.

89 Ne Mose yi de Mawu fe agbadō la me, ^hbena yeafo nu kplī la, ekema esea gbea de tso Kerubi eveawo dome le nutsyonu, si le nubabladakaa tame la dzi: ^aafisiae wōfoa nu kplī le.

Sikakaditi la.

8. Eye Yehowa fo nu kple Mose bena: 2 Fo nu kple Aron, eye nagblo ne bena: Ne eđo akadi-gbeawo ati dzi la, ekema akadi-gbe adreawo nabi adō ta ngō.^h 3 Aron wō nenema, eye wōdō akadi-gbeawo atia dzi le ngōgbe gome, abe alesī Yehowa de se na Mose ene: 4 Sika wotsō tu akaditi blībo lae; de wotu ati la kple

egū sefofoawo. Alesī Yehowa fia Mose la, nenema ŋu wowō akaditi la dō.

Lewitowo ŋuti kōkō.

5 Eye Yehowa fo nu kple Mose bena: 6 De Lewitowo le Israel-viwo dome, eye nakō wo ŋu.^a 7 Ale nawō na wo ākō wo ŋu enye si: ^bWu tsi, si dea nuvō da la, de wo ŋuti, eye ^cwōalū fu le wo ŋuti katā, emegbe woanyā wofe avōwo, eye woakō wo dokui ŋu. 8 Woana nyitsuvi deka, eye woatsō wō memee, si wodzaba kple ami, ne woawo nuduvōsae akpe de egū, eye natsō nyitsuvi bubu asa nuvōvōe. 9 Emegbe nana Lewitowo nate va Mawu fe agbadō la ngō, eye nafo Israel-viwo fe ha blībo la nu fu. 10 Eyo-mene nana Lewitowo nate va Yehowa ŋku me, eye Israel-viwo natsō wofe asiwo ada de Lewitowo dzi. 11 ^eEye Aron nanyē Lewitowo le Yehowa ŋku me abe Israel-viwo fe nunana ene, bena woawō Yehowa fe dō la. 12 Lewitowo natsō wofe asiwo adō nyitsuawo fe tame, eye natsō deka asa nuvōvōe, eye natsō evelia asa numevō na Yehowa, bena nalé avu na Lewitowo. 13 Kplō Lewitowo dō Aron kple vianutsuawo ŋku me, eye nanyē wo na Yehowa. 14 Ale nade Lewitowo le Israel-viwo dome, ^fne woanye tōnye. 15 Emegbe Lewitowo nava, bena woawō dō le Mawu fe agbadō la me. Ale nakō wo ŋu anyē wo enye si. 16 Elabena tōnye wonye blībo le Israel-viwo dome. Nye ŋutōe xō wo de Israel-viwo fe ngōgbevi, siwo ŋu dō nu na wo dadawo la tefe.^h 17 Israel-viwo fe ngōgbeviwo katā kple lāwo fe ngōgbeawo ^gnye tōnye; elabena esi mewu ngōgbeviwo katā le Egipte-nyigba dzi la, eyae meko wo ŋu na dokuinye.^k 18 Eye mexō Lewitowo de Israel-viwo fe ngōgbeviwo katā tefe. 19 Mede Lewitowo le Israel-viwo dome ^lna Aron kple vianutsuawo, bena woawo subōbō de Israel-viwo nu le Mawu fe agbadō la me; eye woalé avu na Israel-viwo, bena Israel-viwo magate de kōkōefe la ŋu, eye dō vōdī nađo wo dome o. 20 Eye Mose kple Aron kpakple

^a Mal. 2, 3.

^b 5, 17; 19, 9, 17.

^c Mo. III. 14, 8.

^e kp. 21.

^f 3, 45.

^g Mo. II. 25, 21.

^h 3, 12.

ⁱ Sam. I. 3, 9.

^k Mo. II. 13, 2.

^l 3, 9.

^m Mo. II. 25, 31.

^v 40.

Israel-viwo fe ha blibo la wo nenema: alesi Yehowa de se na Mose le Lewitowo nu la, nenema Israel-viwo wo na wo. 21 Lewitowo de nuvɔ da le wo dokui nu, wonyā wofe avɔwo, eye ^aAron nyè wo le Yehowa ŋku me, eye wólè avu na wo, be wo nu nako. 22 Emegbe Lewitowo yi, bena woawo do le Mawu fe agbado la me le Aron kple viangutsuawo ŋku me. Alesi Yehowa de se na Mose le Lewitowo nu la, nenema wówo na wo.

Lewitowo fe subsubodawoyi.

23 Eye Yehowa fo nu kple Mose bena: 24 Nusi Lewitowo nawo enye si: Wo dometo, si ke xɔb fe blave vɔ atɔ alo wu nenema, eye wòdze na dɔwɔwo la, nava wo Mawu fe agbado la nu dɔwo. 25 Ke ne eva xɔ fe blaato la, wòdado le dɔa me, eye magawo do la azo o. 26 Gake ate nu akpe asi de noviawo nu, ne wole do wom le Mawu fe agbado la me, ke magawo do bubua deke o. Ale nana Lewitowo nawo wofe dɔe enye si.

Israel-viwo du gutitotogkenyui.

9. Esi woɔ tso Egipte-nyigba to dzi la, Yehowa fo nu kple Mose le Sinal-gbedzi bena: 2 Israel-viwo naɖu gutitotogkenyui la de efe yeiyi dzi. 3 Miaɖu de efe yeiyi dzi le yleti sia fe ŋkeke wuienelia dzi le fiè de doɖo kple se, siwo kata le enu la nu. 4 Eye Mose fo nu kple Israel-viwo be, woadu gutitotogkenyui la. 5 Eye Israel-viwo du gutitotogkenyui la le Sinal-gbedzi le yleti gbato fe ŋkeke wuienelia dzi le fiè; alesi Yehowa de se na Mose la, nenema Israel-viwo wo.

Alesi ame makomakowo kple mozolawo naɖu gutitotogkenyui la.

6 Ke nɔtsua dɛwo /gblè ko do de ame kukuwo nu, eye womete nu du gutitotogkenyui la gbe-magbe o. Dutsu siawo va Mose kple Aron gbo le ŋkeke ma dzi, 7 eye wogblo nɛ bena: Miegblè ko do de ame kuku nu. Nukanuti miekpo mo atɔ vɔsa ve na Yehowa akpe de Israel-viwo nu

le yeiyi la dzi o? 8 Mose do nu na wo bena: Milala, ne mase se, si Yehowa ade nam. 9 Eye Yehowa fo nu kple Mose bena: 10 Gblo na Israel-viwo be: Ne mia nutowo alo miafe dzidzime-viwo dometo de gblè ko do de ame kuku nu alo yi nugbe la, ekpo mo adu gutitotogkenyui la na Yehowa. 11 Woawo naɖu le yleti evelia fe ŋkeke wuienelia dzi le fiè, eye woatɔ abolo mavamava adɔ ama veve. 12 Womagblè deke di nu nake de edzi o, eye womagba fua deke ha o. Woadu gutitotogkenyui la de doɖo, siwo kata le enu la nu. 13 Ne amea de meglè ko do o, eye meyi nugbe ha o, gake wògbe gutitotogkenyui la duɖu la, ekema woatrɔ ame la da le efe dukɔ me viwo dome, elabena mesa vɔ na Yehowa de yeiyi la dzi o; ame la nuto fe nuvɔ le edzi. 14 Ne amedzro, si le mia dome be, yeadu gutitotogkenyui na Yehowa la, ekema wòadui de doɖo kple se, siwo le gutitotogkenyui na nu. Doɖo deka nana enu na amedzrovi kple duamevi siaa.

Allikpo kple dzo le asada la tafe.

15 Besigbe wotu nofea la, allikpo va tsyo agbado, si me sea le la dzi, eye wòdzena le nofe la dzi le fiè abe dzo ene vasede ŋdi. 16 Alea wònoɖo daa; allikpo la tsyo edzi, eye wòdze le za me abe dzo ene. 17 Ne allikpo la ho le agbado dzi la, ekema Israel-viwo hona, eye afisi allikpo la gatɔ va edzi le la, afima Israel-viwo fua asada anyi do. 18 Le Yehowa fe sedede nu Israel-viwo hona, eye le Yehowa fe sedede nu Israel-viwo fua asada anyi, ŋkeke, siwo kata allikpo la gale nofea dzi ko la, wotsia asada la me. 19 Ne allikpo la tsi nofe la dzi ŋkeke gedewo la, ekema Israel-viwo kpoa Yehowa sinu, eye womehona o. 20 Ne allikpo la tsi nofe dzi ŋkeke bea de ko la, ekema wotsia asada la me le Yehowa fe sedede nu, eye wòhona le Yehowa fe sedede nu. 21 Eva me yeadewoyi bena, allikpo la tsia anyi tso fiè vasede ŋdi ko; ne allikpo la ho le ŋdi

o kp. 11.

b 4, 3. 23. 30. 47.

d Mo. II. 40, 34 v. 38.

e Mo. II. 12; Mo. III. 23, 5.

/ 19, 11.

la, ekema wohona. Dewo etsia anyi nkeke deka kple zā deka, ne alilikpo la ho la, ekema wohona. 22 Dewo etsia anyi nkeke eve, yleti deka alo wu nenema. Ne alilikpo la tsi nɔfeɛ dzi la, ekema Israel-viwo hā tsia asada la me, eye womehona o; ke ne eho le edzi la, ekema wohona. 23 Le Yehowa fe sedede nu wofua asada anyi, eye le Yehowa fe sedede nu wohona. Eye wokpɔ Yehowa sinu, abe alesi Yehowa de se na Mose ene.

Kpɛwo ɔu dɔwɔwo.

10. Eye Yehowa fo nu kple Mose bena: 2 Tso klosalo wo kpɛ eve, woawo natsɔ ayo ameha lae, eye woawo natsɔ ana asadawo nahoe.^b 3 Ne woku kpɛawo wɔtso tatata la, ekema ha blibo la najo ju de gbɔwɔ le Mawu fe agbadɔ la nu. 4 Ke ne woku kpɛ deka ko tatata la, ekema Israel fe ame akpeawo fe amegāwo najo ju de gbɔwɔ. 5 Ne woku kpɛawo tsiā de nu la, ekema asada, si le yedzeɛ gomela, naho. 6 Eye ne wogaku wo zi evelia tsiā de nu la, ekema asada, si le dziehe gome la, naho. Ne woku kpɛawo tsiā de nu la, ekema woaho. 7 Ne wobe, ha la nava kpe ta la, ekema woaku kpɛawo tatata ko, gake womaku wo atsiā de nu o. 8 Aron viɔtsu, siwo nye nunlawo, naku kpɛawo; doɔo mavo wɔanye na miafe dzidzimeviwo. 9 Ne mieho ava le miafe anyigba dzi de miafe futɔ, siwo le fu dem na mi la ɔu, eye mieku kpɛ tsiā de nu la, ekema Yehowa, mia Mawu, aɔo ŋku mia dzi, eye wɔade mi atso miafe futɔwo si me. 10 Gbesigbe miele adzidzo kpɔm, alo miele nkekenyue dum, alo yleti yeye dze dzi, eye miesa numevɔ kple akpedavɔ la, ekema miaku kpɛ, eye wɔana mia Mawu nado ŋku mia dzi. Nyee nye Yehowa, mia Mawu!

Duko la ho tso le Sinai-gbedzi.

11 Le fe evelia me, le yleti evelia fe nkeke blavelia dzi la alilikpo la ho le nɔfe, si sea le la dzi. 12 Eye Israel-viwo ho tso Sinai-gbedzi hamehame, eye alilikpo la va to de Paran-gbedzi.

a 1-4.

b 31, 6.

^d Mo. III. 23, 24;
Fis. II. 11, 14;
Kron. II. 7, 6.

^e Don. 1, 16;
Mo. II. 2, 18.

13 Esia nye zi gbāto woho de se, si Yehowa de na Mose la nu.^a 14 Yuda-viwo fe asada la ho gbā kple wofe aflaga hamehame, eye wofe avako la fe tato enye Nahe-son, Aminadab vi. 15 Amesɛ le Isaxar-viwo to la fe avako nu, enye Netaneel, Zuar vi, 16 eye Eliab, Xelon vi, le Zebulon-viwo to la fe avako nu. 17 Emegbe wokaka nɔfe la, eye Gerson viwo kple Merari viwo, amesiwo nye nɔfe la tsolawo la ho. 18 Eyome Ruben fe asada la ho kple wofe aflaga hamehame; wofe avako la fe tato enye Elizur, Sedor vi. 19 Amesɛ le Simeon-viwo to la fe avako nu, enye Selumiel, Zurisadai vi, 20 eye Elyasaf, Deguel vi, le Gad-viwo to la fe avako nu. 21 Emegbe Kehat viwo, amesiwo nye nu kɔkɔawo tsolawo la ho; wotua nɔfe la, hafi woawo va dona. 22 Eyome Efrayim-viwo fe asada la ho kple wofe aflaga hamehame; wofe avako la fe tato enye Elisama, Amihud vi. 23 Amesɛ le Manase-viwo to la fe avako nu, enye Gamiel, Pedazur vi, 24 eye Abidan, Gideoni vi, le Benyamin-to la fe avako nu. 25 Emegbe Dan-viwo fe asada la ho kple wofe aflaga hamehame, woawo nye avakɔwo katā fe megbexewo, eye wofe avako fe tato enye Axieser, Amisadai vi. 26 Amesɛ le Aser-viwo fe to la fe avako nu, enye Pagiel, Oxran vi, 27 eye Axira, Enan vi, le Naftali-viwo to la fe avako nu. 28 Ale Israel-viwo ho hamehame enye si.

29 Eye Mose gblɔ na Hobab toa, Midianto Reguel fe viɔtsu, bena: Miele hoho ge ayi teɛ, si Yehowa gblɔ be, yeatsɔ na mi la; wɔ hā yi kpli mi, eye miawo nyuie na wɔ, elabena Yehowa do nyuie de Israel ɔu.^c 30 Edo ɔu bena: Nyemayi kpli mi o, boɔ magbugbo ayi nye anyigba dzi kple fonyemeawo gbo. 31 Egblo ne bena: Megagblɛ mi di o dzro, elabena enya teɛ, siwo miāfu asada anyi do le gbeadzi, eyata nanye ŋku na mi; 32 ne eyi kpli mi la, ekema miawo nyuie, si Yehowa awɔ na mi la na wɔ.

33 Eye woho tso Yehowa to la

gbo hezo nkeke et5 fe ma, eye Yehowa fe nubabladaka la dze wo ngo nkeke et5, be woadi dzudzofe na wo. 34 Ne woho la, Yehowa fe alilikpo la nwa wo ngo.^a 35 Ne adaka la ho la, Mose gblona be: Yehowa, btsi tre, ne wo futowo naka hlē, eye amesiwo lē fu wò la, nasi le nuwò! 36 Eye ne edro la, eglbna be: Yehowa, gagbugbo va Israel fe ame akpeawo gbo!

Dzobitbi le asada me.

11. Eye dukò la li liòliò le Yehowa nu le fuwoame ta. Yehowa see; eye wòdo damedzoe, eye Yehowa na dzo dze afe le wo dome, eye asada fe mlənu bi dzo. 2 Tete dukò la do yli na Mose, eye Mose de kuku na Yehowa, enumake dzo la tsi. 3 Eye wona nko afima be „dzobife“, elabena Yehowa na dzo dze afe le wo dome.

Duko la fe nudzodzro.

4 Eye yakame, siwo le wo dome la, de asi nudzodzro me, tete Israel-viwo gafa avi gblò bena: Ameka g3e le lā na ge mí miadu hā? 5 Miedo nku tamelā, siwo mieduna le Egipte dzodzro, kpakple adzamatre, adiba, agumetaku, sabala kple gbegādziwo dzi. 6 Azò miafe veme ju; naneke mele afisia o, negbe mana sia ko kpom miele. 7 Mana la lolo abe xetsetsee ene, eye wòdzena abe Bedolion ene. 8 Eye dukò la kaka heyi efo ge le afisiafi; wogbāne le te dzi, alo wotone le to me, eye wodāne le ze me hetsona tsa tatali; evivina abe abongo ene. 9 Ne zāmu dza de asada la me le zā me la, mana la hā dzana de eme. 10 Mose se, alesi dukò la me toawo katā le avi fam le wofe agbadowo nui. Eye Yehowa do damedzoe, eye medze Mose hā nu o. 11 Eye Mose gblò na Yehowa bena: Nukanuti nēwo v5 de wò dola nu, eye nukanuti mēve nunye o, eye nētso dukò blibo sia fe agba do dzinye? 12 Alo nyee fo dukò blibo sia fe fua? Eye nyee dzi wo, hafi nēle gbogblom nam be, matsò wo de akò nu, abe alesi vitsola tsa vidzie ene, ayi anyigba, si nu nēka atam

do na wo fofowo la dzia? 13 Afika makpo lā atsoe na dukò blibo sia? Elabena wole avi fam nam le gbogblom be: Na lā mí miadu! 14 Nye deka nyemate nu atso dukò blibo sia o, elabena wole kpeyem akpa. 15 Nenyee alea nēle wo ye gee la, ekema wum zi deka bon, nenyee be, éve nunye; bena magakpo nye dzogbevōe teje o.

Amegā blaadre gblò nya di.

16 Tete Yehowa gblò na Mose bena: Fo Israel-ame tsitsi blaadreawo, amesiwo nēnya be, wonye ame tsitsiwo le dukò la dome, eye wonye wo dzikpolawo la, nu fu, eye nakplò wo ava Mawu fe agbadò la gbo, eye woatsi tre de gbwò le afima. 17 Madi ava fo nu kpli wò le afima, eye madi gbogbo, si le dziwò la, fe de ada de wo dzi, bena woatsò dukò la fe agba na wò ti, eye wò deka matsòe o. 18 Ke gblò na dukò la bena: Mikò mia dokui nu hena etsò; miakpo lā adu, elabena miefa avi de Yehowa fe to me gblò bena: Ameka ana lā mí miadu? Eme nyo na mí le Egipte! Eyata Yehowa le lā na ge mí miadu. 19 Menye nkeke deka alo nkeke eve, nkeke at5 alo nkeke ewo alo nkeke blave koe miele edu ge o; 20 bon yleti deka sɔn, vasede esime wòado ato nti me na mí, eye wòazu nnyonnu na mí; elabena miedò vlo Yehowa, si le mia dome, eye miefa avi nē bena: Nukata g5 miedzo le Egipte do? 21 Mose do nu bena: Dukò la dometo, siwo le afo zom, amesiwo dome mele la, le ame akpe alafa ade, eye nēle gbogblom be, yeana lā wo yleti deka sɔn mahā? 22 kAlē alo nyie wole wuwu ge, hafi wòade wo nu loo, alo fume-lāwo katāe woajo fu, hafi wòade wo nua? 23 Tete Yehowa gblò na Mose bena: De Yehowa fe asi to de emea? Azò akpoe be, nye nya la le eme loo, alo mele eme o.

24 Eye Mose do yi dagblò Yehowa fe nyawo na dukò la. Efo dukò la fe ame tsitsi blaadreawo nu fu, eye wòna wode to de agbadò la godoo va kpe. 25 Tete Yehowa di va le alilikpo me hefo nu kplii, eye wòde gbogbo, si le

^a Mo. II. 13, 21.

^b Ps. 68, 2; 132, 8.

^c Mo. II. 32, 32.

^d Mo. II. 18, 21; 24, 1.

^e Mo. III. 10, 2.

^f Mo. II. 18, 10.

^g Mo. II. 16, 3.

^h Mo. II. 16, 14 v. 31.

ⁱ Yoh. 6, 7.

^j Yes. 50, 2; 50, 1.

edzi la, de da de ame tsitsi bla-
adreaawo dzi, eye esi gbogbo la
va wo dzi la, wode asi nyagbo-
gblo me di; gake wova dzudz-
emegebe. 26 Ke ntsu eve tsi
asada la me, amesiwo dometo
deka nko enye Eldad, eye evelia
nko nye Medad. Eye gbogbo la
va woawo ha dzi, wode asi nya-
gbogblo me di le asada la me;
elabena wonlo wo nkowo, gake
womeva agbado la gbo o. 27 Tete
nitsuvia de ju du dagblo na Mose
bena: Eldad kple Medad wode
asi nyagbogblo me di le asada
la me. 28 Eye bYosua, Nun vi,
amesi nye Mose fe dola tso de-
kakpuime ke la, do nu be: Nye
afeto Mose, gbe na wo! 29 Ke
Mose do nu ne bena: /Woe le nu
va ge de nunyea? Oo, Yehowa
mana efe gbogbo nava dukoo
blibo la dzi, eye woatso zu Ye-
howa fe nyagblo dilawo dzro oa?

Tegliwo kple „nudzrolawo dize“.

30 Emegbe Mose kple Israel-
ame tsitsiawo gbugbo yi asada la
me. 31 Tete Yehowa na yaa de
fo, eye wolo tegliwo tso fu gome
ko de wo noewo dzi fo xla
asada la godoo va kpe; wozo wo
nu le go si me nkeke deka, eye
wozo wo nu le go keme me ha
nkeke deka, eye woko tso anyi-
gba ano aboklugui eve. 32 Eye
duko la tso yi dafa tegliawo nkeke
blibo la kple za blibo la kpakple
nkeke, si dze eyome ha; amesi
foe vee ko la to ade gomer ewo,
eye wosia wo fo xla asada la go-
doo va kpe. 33 La la mekpoo do
le adu tame na wo woahayi wo
kata du ge avo o, tete Yehowa
do domedzoe de duko la nu, eye
Yehowa na do vodia de do duko
la dome. 34 Eye wona nko te fe
la bena „nudzrolawo dize“, elabena
afima wodii dukoo, si dzro nu la
do. 35 Emegbe duko la ho tso
„nudzrolawo dize“ heva Xazerot,
eye wotsi Xazerot.

Miryam ii hieiloi, eye wodoze anyi.

12. Eye Miryam kple Aron fo
nu le Mose nu le Kus-nyonu
la ta, elabena ede Kus-nyonu?
2 hegblo bena: Alo Mose dede
koe Yehowa fo nu kplia? De mefo
nu kple miafawo ha oa? Eye Ye-

howa see. 3 Ke Mose fa wu ame-
siwo kata le anyigba dzi. 4 Eye
Yehowa gblo na Mose kple Aron
kpakple Miryam bena: Mia kple
eto la mido va Mawu je agbado
la gbo; eye woa kple eto la wodo
va. 5 Tete aYehowa di va agbado
la nu le alilikpo dodoo de me,
eye woyo Aron kple Miryam, eye
woa kple eve la woyi. 6 Eye
wogblo bena: Mise gbenye! Ne
amea de nye Yehowa fe nyagblo-
dila le mia dome la, ekema me-
dea dokuinye fians le nutege me,
eye mefoa nu kplii le drise me.
7 Ke menye alea mewona na nye
dola Mose, amesi nye anukwa-
reto le nye afe blibo la nu o; 8
bon nye nuto mefoa nu kplii nku
me kple nku me, nyemetoo adzo
ns o, ke bon medea nuawo nuto
fians, eye wokpo Yehowa fe dze-
dzeme. Nukanuti mievo nye dola
o, eye miefo nu le Mose qua?
9 Eye Yehowa do domedzoe de
wo nu hedzo. 10 Esi alilikpo la
ho tso agbadoa dzi la, kasia Mir-
yam dze anyi, eye wofu ye abe
agbelimowotsi ene; eye esi Aron
tro de Miryam nu la, kpo da, edze
anyi. 11 Tete Aron gblo na Mose
bena: Ao, nye afeto, megana woah-
e to na mi le nuvo, si mietsi bome
wo la ta o. 12 Megana wano
abe devi, si ku de dome na dada,
eye efe akpa deka vo, hafi wodzii
la ene o! 13 Tete Mose do yli na
Yehowa bena: Ao, kyo dze dzro!
14 Yehowa do nu na Mose bena:
De wonye fofoa ye de ta de mo
ns la, ne nu makpee nkeke adre
oa? Eyata woatui de xo me fe
asada godoo nkeke adre, emegbe
hafi woagaxee. 15 Ale wode Mir-
yam xo de asada godoo nkeke adre;
ke duko la meho o, vasede esime
wogaxo Miryam hafi. 16 Emegbe
duko la ho tso Xazerot, eye wofu
asada anyi de Paran-gbedzi.

Wodo nkutsalawo do de Kanaan-nyigba dzi.

13. Eye Yehowa fo nu kple
Mose bena: 2 Do nitsuwu
da, bena woadatsa nku le Kanaan-
nyigba, si tso ge mala ana Israel-
viwo la dzi. Midoo ntsu deka-
deka tso wo fofowo fe toawo me;
ame nkutawo son woanye. 3 Eye
Mose do wo da tso Paran-gbedzi

a Mo. II. 16, 10.

b 18, 16; Mo. II.
24, 13.

d Heb. 3, 2.

e Mo. II. 33, 11.
23.

f Mar. 9, 39.

g Yoel 3, 1.

h Mo. II. 16, 13.

i Mo. V. 24, 9.

k Mo. II. 15, 26.

l Mo. III. 13, 46.

m Kor. I. 10, 6.

n kpo Mo. V. 1,
19-26.

p Mo. II. 2, 21.

le Yehowa fe se la nu; n̄tsuawo katã nye ame nkutawo le Israel-viwo dome. 4 Wofe nk̄owo nye: Samua, Zakur vi, tso Ruben-to la me; 5 Safat, Xori vi, tso Simeon-to la me; 6 Kaleb, Yefune yi, tso Yuda-to la me;^a 7 Yigal, Yosef vi, tso Isaxar-to la me; 8 Hosea, Nun vi, tso Efrayim-to la me;^b 9 Palti, Rafu vi, tso Benyaminto la me; 10 Gadiel, Sodi vi, tso Zebulon-to la me; 11 Gadi, Susi vi, amesi nye Yosef fomeawo, tso Manase-to la me; 12 Amiel, Gammali vi, tso Dan-to la me; 13 Setur, Mixael vi, tso Aser-to la me; 14 Naxbi, Wafsi vi, tso Naftali-to la me; 15 Guel, Maxi vi, tso Gad-to la me. 16 Esiawo nye n̄tsu, siwo Mose d̄o, be woadatsa n̄ku le anyigbaa dzi la, fe nk̄owo. Eye Mose ȳo Hosea, Nun vi, be ȳYosua. 17 Eye Mose d̄o wo, bena woadatsa n̄ku le Kanaan-nyigba dzi hegb̄o na wo bena: Miyi de anyigba la fe dziehe gome, eye mialia toawo. 18 Mil̄e n̄ku de alesi anyigba la le kple duk̄o, si le edzi la n̄u, abe wo kako alo wo beli, wole v̄ee alo wos̄o gbo ene; 19 alesi anyigba, si dzi wole la le, enyo loo alo menyo o; kpa-kple alesi du, siwo me wole la le, agbad̄o me ko wole loo, alo m̄3 ses̄ewo me wole; 20 alesi anyigba la le, ew̄a nu alo mew̄a nu o, atiwo le edzi alo womele edzi o. Mil̄e dzi de fo, ne miats̄o anyigba dzi kutsetsea dewo agb̄oe. Xema yi weintsetsew d̄ze didi gome.

21 Eye woyi datsa n̄ku le anyigba la dzi tso Zin-gbedzi vasede Rexob hed̄o ta Xamat. 22 Wod̄o ta dziehe vasede Xebron, afisi Aximan, Sesai kple Talmal, amesiwo nye Enak viwo n̄o. Ke wots̄o Xebron fe adre megbe, hafi wova tso Zaan le Egipte. 23 Eye wova Eskol-bali la me, afisi wots̄o weintsetse kpo d̄eka le, eye ame eve fo ati d̄e eme hets̄o; wogbe yevubodawo kple gb̄otsetsewo hã. 24 Woȳa te fe ma bena Eskol-bali me le weintsetse, siwo Israel-viwo gbe le afima la ta.

^aDkubalawo gbugbo hede vov̄5 na duk̄o la.

25 Esi wotsa n̄ku le anyigba la dzi v̄o la, wotr̄o gbo le n̄keke

^a Yos. 14, 7.

^b kp. 16; Kron. I. 7, 27.
^d Mo. II. 3, 8, 17.

^e kp. 6.
^f 14, 6.

^g 11, 28.

^h Mo. V. 9, 2.

ⁱ kpo Mo. V. 1, 28-44.

^k Mo. II. 16, 3.

^l Ps. 106, 24.

^m 16, 4.

ⁿ 12, 16, 30.

blane megbe. 26 Eye wogbo va Mose kple Aron kpakple Israel-viwo fe ha blibo la gb̄o, le Kades le Paran-gbedzi, hegb̄o d̄ogbedenyawo na woa kple ha blibo la, eye wofia anyigba dzi kutsetseawo hã wo. 27 Eye woto wofe numegbe la n̄e bena: Miede anyigba, si dzi n̄ed̄o m̄i d̄o la dzi; ^anotsi kple anyitsi b̄o de edzi vavã, eye edzi kutsetsewo hã enye si; 28 negbe duk̄o, si le anyigba la dzi, koe kako, wofe duwo ses̄e, eye wololo, eye mīekpo Enak viwo hã le afima. 29 Amalekitowo le dziehe gome, Xititowo, Yebusitowo kple Amoritowo le towo dzi, eye Kanaanitowo le fu nu kple Yordan fe go d̄eka. 30 Ke ^cKaleb /tsi nya d̄e duk̄o la nu hex̄o d̄e Mose dzi bena: Miate n̄u ade, eye miãx̄e, miãte n̄ui kokoko tsã! 31 Ke n̄tsu, siwo hã de la, gb̄o bena: Miate n̄u ade duk̄o mawo gb̄o o, elabena woses̄e wu m̄i. 32 Eye wode vov̄5 anyigba, si dzi wotsa n̄ku le la, n̄u na Israel-viwo be: Anyigba, si dzi mīede datsa n̄ku le la, le edzinolawo mim, eye duk̄o, siwo katã le edzi la, nye ame kplalawo s̄o. 33 Mīekpo Enak viwo, amesiwo nye ame dz̄otsuwo fe dzidzimeviwo, hã le afima, eye miãwo d̄eko mīedze abe v̄etsuviwo ene, eye nenema woawo hã kpo m̄i.^h

^oWote na duk̄o le efe līl̄il̄il̄il̄i ta.

14. ⁱTete ha blibola do ylikpe, eye duk̄o la fa avi le zã ma me. 2 Eye Israel-viwo katã li Mose kple Aron n̄u, eye ha blibo la gb̄o na wo bena: Oo, d̄e mīeku le Egipte-nyigba dzi bo, d̄e mīeku le gbe sia dzi bo, la, ne nyo wu!^k 3 Nukata ḡ5 Yehowa kpl̄o m̄i va anyigba sia dzi, bena miãtsi yi nu, eye miã sr̄owo kple miã viwo nazu aboyonu? Ne miãbugbo ayi Egipte la,^l d̄e manyo na m̄i awu oa? 4 Eye wogb̄o na wo n̄ewo bena: Miã miãdo t̄at̄o na miã dokui, eye miãbugbo ayi Egipte! 5 Tete Mose kple Aron ^mtsȳo mo anyi d̄e Israel-viwo fe ha blibo la katã n̄ku me. 6 Ke Yosua, Nun vi, kple Kaleb, Yefune vi, amesiwo hã d̄e datsa n̄ku la, dze wofe awuwo,ⁿ 7 eye

wogblo na Israel-viwo fe ha blibo la bena: Anyigba, si dzi miede datsa nku le la, nyo ouu keke tso me. 8 Ne miafe nu dze Yehowa nu ko la, ekema akplo mi ayi anyigba sia dzii, eye woatsɔ anyigba, si dzi notsi kple anyitsi bo do la, na mi. 9 Đeko migadze aglã de Yehowa nu o, eye migavɔ anyigbadzitowo o, elabena wole na mi abe abolo ene. Luo dzo le wo ta, ke Yehowa li kpli miawo ya, eyata migavɔ wo o! 10 Ke ha blibo la be, yewoafu kpe wo woaku; tete Yehowa fe nutikokoe do de Mawu fe agbadɔ la gbo le Israel-viwo katã nku me.

11 Eye Yehowa gblo na Mose bena: Zi nenie g5 duko sia ado vlom, eye zi nenie woagbe dzinye xoxo ase? Ewo wɔnye mewo dzesi gedewo le wo dome hafi? 12 Eyata matsɔ dovɔ⁹ atrɔ wo, eye mana duko gãa de, si asɛ nu wu wo la, nadzo tso mewo. 13 Mose gblo na Yehowa bena: Ewo wɔnye Egiptetowo see bena, etsɔ wò nusɛ kplɔ duko sia tso wo dome de? 14 Eye amesiwo see la, agblo na anyigba sia dzitowo bena: Wò Yehowa nuto ɛno duko sia dome, ede dokuiwo fia wo wokpo kote, eye wò alilikpo no wo dzi; wò Yehowa nuto ɛzo wo ngo le alilikpo dodoa de me le nkeke me, eye nezɔ wo ngo le dzobibi me le zã me. 15 Nenyɛ be, awu duko sia abe ame deka ene la, ekema duko, siwo se nyaa le nuwò la, agblo be: 16 De Yehowa mekpe, be wòakplɔ duko sia ayi anyigba, si nu woka atam do na wo la dzi o; eyata wòwu wo do. 17 Eyata Afeto, de wò nusɛ fia, abe alesɛ nɛgblo ene be: 18 Yehowa gbɔa dzi blewu, eye efe amenuveve so gbo, etsɔa vodada kple dzidada kena, ke megbea tohehe o, bon etua fofowo fe vodadawo nuti fe na viwo vasede dzidzime etɔlia kple enelia dzi. 19 Eyata tso duko sia fe vodada ke wo le wò amenuveve gã la nu, abe alesɛ nɛtsɔe ke duko sia tso Egipte ke vasede afisia ene. 20 Yehowa do nu be: Matsɔe ake, abe alesɛ nɛgblo ene. 21 Gake zi alesɛ mele agbe, eye Yehowa fe nutikokoe anyigba blibo la dzi la, ayo

anyigba blibo la dzi 22 nutsu, siwo katã kpo nutikokoe kple dzesi, siwo mewo le Egipte kple gbɛadzi, gake wotem kpo zi ewo, eye womedo to nye gbe o la, 23 makpo anyigba, si nu meka atam do na wo fofowo la o, eye amesiwo katã do vlom la, hã makpoe o! 24 Ke makplɔ nye dɔla Kaleb ayi anyigba, si dzi wògbo tso la dzi, eye wòazu efe dzidzimeviwo to, elabena gbogbo bubu le eme, eye wòdze yonyeme blibo. 25 Ke Amalekitowo kple Kanaanitowo no gbadzafe. Etsɔ miaho agbugbo ado ta gbɛdzi le Avafu la gbo!

26 Eye Yehowa fo nu kple Mose kpakple Aron bena: 27 Zi nenie g5 ha vɔdi sia ali nanye? Elabena mese alesɛ Israel-viwo li liɔliɔi de nanye lae. 28 Gblo na wo be, Yehowa fe numegbe enye si: Meta nye agbe be, mawo mi, abe alesɛ miegblo de nye to me ene! 29 Mia dometo, siwo wotia xlɛ, amesiwo xɔ fe blave kple vɔ la, woaku de gbe sia dzi kenken, le esi mieli nanye la ta. 30 Miade anyigba, si nu meka atam do na mi be, mianɔ edzi la dzi o, negbe Kaleb, Yefune vi, kple Yosua, Nun vi ko. 31 Ke makplɔ mia vi, siwo nu miegblo le be, woazu aboyonu la, ayi edzi, bena woakpo anyigba, si miedɔ vloɛ la. 32 Gake miawo miaku de gbe sia dzi kokoko. 33 Mia viwo anye lanyilawo le gbɛadzi fe blane so, eye woaxo miafe nuvɔwo atso, vasede esime miaku avo le gbɛadzi kenken hafi. 34 Dkeke blane, siwo mietsɔ datsa nku le anyigbaa dzii la, nu miatsɔ miafe vodadawo do fe blane; nkeke deka nanye fe deka, bena miadze sii bena, metro le mia yome. 35 Nye Yehowae gbloe, eye alea mawo ha vɔdi sia, si dze aglã de nanye lae; gbe sia dzi woatsɔ do, eye afisia woaku do! 36 Eye Yehowa na do vɔdia de do amesiwo Mose do be, woadatsa nku le anyigba dzi, amesiwo tɔ gbo, eye wode nɔdzi anyigba la nu hena ha blibo la li egu la dome, 37 eye woku, le esi wode nɔdzi anyigbaa nu la ta. 38 Ke Yosua, Nun vi, kple Kaleb, Yefune vi, koe tsi agbe le nutsu,

a Ps. 96, 11;
Heb. 3, 17-19.
b 12, 27.

c Yoa. 14, 6, 9.

d Mo. II. 17, 4,
Mo. II. 16, 10.

e Mo. II. 32, 10
v. 14.

f Mo. V. 8, 28.

g Yer. 2, 19.

h Mo. II. 24, 6.

i Kor. I. 10, 5,
10; Yu. 5.

j Mo. II. 9, 18.

siwo de datsa ŋku le anyigbaa dzi la dome.^a

39 Esi Mose gblɔ nya siawo na Israel-viwo katã la, dukɔ la xa nu nɔtɔ. 40 Wotso ŋdi kanya, eye wɔliwa to la hegblo bena: De mieva afisa, be miayi teŋe, si ŋu Yehowa fo nu le la; elabena miewo nuvɔ. 41 Ke Mose gblɔ bena: Nukaŋuti miele Yehowa fe se la dzi dam? Mehele edzi dze ge o! 42 Migayi o, elabena Yehowa mele mia dome o, bena miafe futɔwo magasi mi o! 43 Amalekitɔwo kple Kanaanitɔwo le mia ŋɔɔ le afima, eye miatsi yi nu. Esi miertɔ le Yehowa yome la, eyata Yehowa manɔ kpli mi o. 44 Ke wosɛ tame helia to la, gake Yehowa fe nubabladaka la kple Mose wotsi asada la me. 45 Tete Amalekitɔwo kple Kanaanitɔwo, amesiwo le to sia dzi la, va si wo, eye woka wo hlɛ vasede Xorma ke.

Nuduvɔsa kple nunovɔsa ŋu sewo.

15. Eye Yehowa fo nu kple Mose bena: 2 Fo nu kple Israel-viwo, eye nagblo na wo bena: Ne miava anyigba, si matsɔ na mi mianɔ edzi la dzi, 3 eye ^gmiede adzɔgbe alo na nu le mia dukɔ si alo le ŋkekenyuie dum hebe, yewoatsɔ nyi alo alɛ asa dzovɔ na Yehowa, edanye numevɔ alo akpedavɔ o, bena wɔavɛ lilili de Yehowa la, 4 ekema amesi na nua Yehowa la, natsɔ wo memee, efa fe ewoliawo deka, si wotsɔ ami hin fe eneliawo deka dzabae la, awɔ nuduvɔsae. 5 Eye natsɔ wein ^hawɔ nunovɔsa akpe de numevɔsa kple akpedavɔsa la ŋu; hin fe eneliawo deka nana alɛvi deka ŋu. 6 Ke natsɔ wo memee efa fe ewoliawo eve, si wotsɔ ami hin fe etɔliawo deka dzabae la, awɔ nuduvɔsa akpe de agbo deka ŋu, 7 eye natsɔ wein hin fe etɔliawo deka, awɔ nunovɔsa akpe de eɲu. Esiawo natsɔ asa vɔe, bena wɔavɛ lilili de Yehowa. 8 Ke ne èbe, yeatsɔ nyivi asa numevɔ, adzɔgbedevɔ alo akpedavɔ na Yehowa la, 9 ekema natsɔ wo memee efa fe ewoliawo etɔ, si wotsɔ ami hin afã dzabae la, akpe de nyivi la ŋu, 10 eye natsɔ wein hin afã, awɔ

^a kp. 30.

^b 13, 17.

^d Mo. II. 12, 49.

^e 21, 2.

^f Mo. II. 23, 16.

^g Mo. III. 7, 16.

^h Mo. V. 26, 1. 2.

ⁱ Mo. III. 4, 2.

^j 13.

^k Mo. III. 6, 7.

^l 28, 7.

nunovɔsa akpe de eɲu. Esiawo natsɔ asa vɔe, bena wɔavɛ lilili de Yehowa. 11 Alea woakpee de nyi sia nyi, agbo sia agbo, alɛvi sia alɛvi kple gbɔvi sia gbɔvi ŋu enye si. 12 Alesi lã, siwo miasa vɔ lae, sɔ gbɔe la, nenema ŋu miawo wo do. 13 Ne duamevi sia duamevi sa dzovɔ, be wɔavɛ lilili de Yehowa la, wɔavɛ alea. 14 Ne amedzroa de dze mia gbo, alo wɔtsi mia dome, eye wɔbe yeasa dzovɔ, ne wɔavɛ lilili de Yehowa la, ekema wɔavɛ, abe alesi miawona ene. 15 ^oƉoƉo deka nana eɲu na dukɔ blibo la kple amedzrowo siaa. ƉoƉo mavɔ wɔanye na miafe dzidzimeviwo; mia kple amedzrowo mieso le Yehowa ŋku me. 16 Se deka kple ƉoƉo deka nana eɲu na mia kple amedzro, si le mia dome la siaa.

Ainɔwo fe gbãto.

17 Eye Yehowa fo nu kple Mose bena: 18 Fo nu kple Israel-viwo, eye nagblo na wo bena: Ne miava anyigba, si dzi mele mia kplɔ ge ayii la dzi, 19 eye miekpo abolo du le anyigba dzi la, ekema miana/ adzɔ Yehowa. 20 Mitsɔ miafe wo ^hgbãtɔwo tɔ tatali ahana; eya nanye adzɔ tso miafe lu, siwo miefo la me. 21 Mia kple miafe dzidzimeviwo miatsɔ miafe wo gbãtɔwo fe de ana adzɔ Yehowa.

Gbodzɔgbodzo nuvɔ kple tamedoto.

22 Ke ne ^gmiede ŋu di heda se, siwo katã Yehowa gblɔ na Mose la, dometɔ deka dzi; 23 miawo se, siwo katã Yehowa na Mose de na mi, tso gbesigbe Yehowa de asi sedede me na mi hena miafe dzidzimeviwo dzi la, dzi o; 24 ne ha blibo la de ŋu di da fu la, ekema ha blibo la nana nyitsuvi deka, bena woasa numevɔ, si avɛ lilili de Yehowa lae, eye woawɔ nuduvɔsa kple nunovɔsa de ƉoƉo la nu; eye woana gbɔtsu deka, woawɔ nuvɔvɔsae. 25 Eye nunɔla nalɛ avu na Israel-viwo fe ha blibo la, eye woatsɔe ake wo; elabena de wode ŋu di da fu, eyata wona nu, be woatsɔ sa dzovɔ na Yehowa, eye wosa nuvɔle le Yehowa ŋku me, le esi wode ŋu di da fu la ta. 26 Eye woatsɔe ake Israel-viwo

fe ha blibo la kple amedzro, si le wo dome la hã, elabena dukɔ blibo lae de ɔu di heda fu. 27 Ke nenye ame deka koe de ɔu di da fu la, ekema wɔana gbɔnɔ, si xɔ fe deka, woawɔ nuvɔvɔsae. 28 Eye nunɔla nawɔ avulɛnuwo na amesi de ɔu di da fu la, le Yehowa ŋku me ahalɛ avu nɛ, eye woatsɛ akee. 29 Se deka nany mia si na amesiwo de ɔu di da fu la, edanye Israel-viwo ɔutsu alo amedzro, si le mia dome la o. 30 Ke ne amea de^c do tame wɔ nane la, ekema edo vlo Yehowa, edanye duamevi alo amedzro o; ele be, woatsɛ da le efe dukɔ la dome. 31 Yehowa fe nya wɔdo vloɛ, eye efe se dzi wɔda, eyata ele be, woatsɛ ame la da kokoko, eya ɔutsu je fadidi le edzi.

Tohehe na amesi gblɛ ko do na Sabat.

32 Esi Israel-viwo nɔ gbedzi la, wokpɔ ɔutsua de le nake fom le dzudzɔgbenkeke la dzi.^k 33 Eye amesiwo kpɛ wɔle nake fom la, kplɛ va Mose kple Aron kpa-kple ha blibo la gbɔ. 34 Eye wolɛe da di, elabena womenya nusi woawɛ la gobi o.ⁱ 35 Yehowa gblɔ na Mose bena: Ele be, woawu ɔutsu la; ha blibo la nafu kpee le asaɖa la godo, wɔaku. 36 Tete ha blibo la kplɛ yi de asaɖa la godo, eye wofu kpee wɔku, abe alesi Yehowa dese na Mose ene.

Dzesinu le awuwo ɔu.

37 Eye Yehowa gblɔ na Mose bena: 38 Fo nu kple Israel-viwo, eye nagblɔ na wo be: Mia kple miafe dzidzimeviwo miade gbo miawe avɔwo to, eye woatsi gbo de adabe blɔto lɔka ɔu.ⁿ 39 Ne miekpɔ gboawo la, ekema miado ŋku Yehowa fe seawo katã dzi, eye miawɔwo dzi, bena miagadze miafe dziwo kple ŋkuwo yome awɔ nusi wodi la o. 40 Eye miado ŋku nye seawo katã dzi, bena miannɔ kɔkɔe na miafe Mawu. 41 Nye nye Yehowa, mia Mawu, si kplɔ mi tso Egipte-nyigba dzi, be manye miafe Mawu. Nye Yehowa, mia Mawu!

Korax vuti mewo dze aglã.

16. Eye Korax, Yizhar vi, amesi nye Lewi vi, Kehat je togbuiyovi, hekpe de Eliab viɔutsuwo,

Datan kple Abiram, amesiwo nye Ruben vi, Palu je togbuiyoviwo^d ɔu, 2 bɔdze aglã de Mose vuti, eye Israel-viwo dome ɔutsu alafa eve blaato, amesiwo nye ŋkuta-tɔwo le ha la dome, eye wonye adanudelawo le takpekpewo me kple ame ŋkɔɔwo la, kpe de wo ɔu. 3 Eye wokpe ta de Mose kple Aron ɔu hegblo na wo bena: Mia to do doɖo akpa! Ha blibo la le kɔkɔe, eye Yehowa le wo dome tso, nukaɔuti miawo miele mia dokui dom de dzi le Yehowa fe dukɔ la dome ale? 4 Esi Mose see la, etsyɔ mo anyi! 5 Eye wɔgblo na Korax kple efe ha blibo la bena: Etsɔ la Yehowa ade amesi nye eto, amesi le kɔkɔe, be wɔate de ɛɔu kple amesi wɔatia, be wɔate de ɛɔu la, afia. 6 Korax kple efe ha blibo la, ale miawo enye si: Mitsɔ dzudzɔdosonuwɔ, 7 eye miade dzo de wo me atsɔ dzudzɔdonu ada de dzi le Yehowa ŋku me etsɔ, eye amesi ke Yehowa atia la, eya nanye ame kɔkɔe. Mi Lewi-viwo, mia to di kpi gbɔ me akpa! 8 Eye Mose gblɔ na Korax bena: Mi Lewi-viwo, mise gbe! 9 Mesɔ gbɔ na mi hade be, Israel fe Mawu la^k tia mi tso Israel fe ha la me, be miade de ɛɔu, eye miawɔ do le Yehowa fe nɔfe la ɔu, mianɔ ha la nu, eye miasubɔ wo oa? 10 Ena mia kple nɔviwo Lewi viwo katã miegogoe tso, azɔ miegale nunɔladi hã dima? 11 Eyata Yehowa ŋue mia kple wɔ ha blibo la mietsi tre do; ameka nye Aron, hafi miele ɛɔu lim? 12 Eye Mose do be, woadayɔ Datan kple Abiram, Eliab viwo vɛ; ke wodo ɔu bena: Miegbɔna o. 13 Mesɔ gbɔ na wɔ be, nekplɔ mi tso anyigba, si dzi notsi kple anyitsi bɔ do la dzi, be nava wu le gbedzi oa? Azɔ nɛle amegã hã du ge de mia dzia? 14 Mɛkplɔ mi de anyigba, si dzi notsi kple anyitsi bɔ do la dzi, be nahayi agblewo kple weingblewo tso ge na mi hã o! De nɛbe, yeade ŋku le to me na ɔutsu siawoa? Miegbɔna afia deke o! 15 Tete dɔme ve Mose ɔutsu, eye wɔgblo na Yehowa bena: Megatɔ de wofe vɔsa la ɔu o! Nyemexɔ^p tedzi deka hã le wo si

^a Mo. II. 6, 18, 21; 26, 9; Yu. 11.

^b 12, 1. 2.

^d Mo. III. 4, 27, 28.

^e Do. 13, 33; Heb. 10, 26, 27.

^f 14, 5.

^g Tim. II. 2, 19.

^h Mo. II. 20, 8.

ⁱ Mo. III. 24, 12; Mo. II. 31, 14; 35, 2.

^k 3, 6-13; 4, 4 v. 20.

^l Mo. II. 16, 7.

ⁿ Mo. V. 22, 12; Mat. 23, 5.

^o Mo. II. 3, 9, 17.

^p Sam. I. 12, 3; Do. 20, 33.

o, eye nyemewo v̄o de wo dome-
t̄oa deke ɲu h̄a o.

16 Eye Mose gbl̄o na Korax
bena: Mia kple w̄o ha blibo la
miakpe de Aron ɲu ava Yehowa
ɲku me et̄so. 17 Amesiame nat̄so
eje dzudz̄odosonu, eye w̄oada dzu-
dz̄odonu de eme ava Yehowa
ɲku me; dzudz̄odosonu alafa eve
blaats̄ w̄oanye, amesiame kple et̄o,
eye mia kple Aron h̄a miats̄o
miase dzudz̄odosonuwo vs. 18 Tete
amesiame ts̄o eje dzudz̄odosonu
de dzo de eme, eye w̄ots̄o dzu-
dz̄odonu da de edzi heva Mawu
je agbad̄o la nu; Mose kple Aron
h̄a le eme. 19 Eye Korax fo ha
blibo la nu fu de wo ɲu heva
Mawu je agbad̄o la nu. Tete «Ye-
howa je ɲutik̄ok̄oe de edokui fia
ha blibo la. 20 Eye Yehowa fo
nu kple Mose kple Aron bena:
21 Mite de aga le ha sia ɲu, ne
mats̄r̄o wo zi deka.

Korax ɲuti mewo yi to.

22 Ke woawo ts̄yo mo anyi he-
gbl̄o bena: Oo, Mawu, si nye agbe-
gb̄ogb̄o, si le ɲutil̄awo kat̄a me
la, je Mawu! Esi ame deka w̄o
nuv̄o la, eye n̄ele domedzoe dom
de ha blibo la ɲua? 23 Tete Ye-
howa fo nu kple Mose bena:
24 Gbl̄o na ha la bena: Mide me-
gbe le Korax, Datan kple Abiram
je afewo ɲu!

25 Eye Mose tso yi Datan kple
Abiram gb̄o, eye Israel-ame ts̄itsi-
wo kpl̄oe do. 26 Eye w̄ogbl̄o na
ha la bena: Mite da le ame ma-
v̄omawu siawo je agbad̄owo gb̄o,
eye migaka asi wofe n̄ua deke
ɲu, bena miawo h̄a miagats̄r̄o le
wofe nuv̄owo ta o. 27 Tete wode
megbe le Korax, Datan kple Abi-
ram je afewo ɲu. Ke Datan kple
Abiram do go de wofe agbad̄owo
nu, eye wo sr̄owo kple wofe vi
ts̄itsiwo kpakple wofe vidziwo
kpe de wo ɲu. 28 Eye Mose gbl̄o
bena: Esia miats̄o adze sii bena,
Yehowae dom, be mawo do siawo
kat̄a, eye menye nye ɲuto nye dzi-
mee w̄ots̄o o. 29 Ne ame siawo
aku, abe ales̄i amewo kat̄a kun̄ae
ene, eye woah̄e to na wo, abe
ales̄i woeh̄a to na amewo kat̄ae
ene la, ekema menye Yehowae
dom o. 30 Ke ne Yehowa aw̄o
nu masekp̄oa de, eye anyigba ake

a Mo. V. 11, 6.

b Mo. III. 16, 1.
2; Ps. 106. 18.

d 14, 10.

e Hi. 12. 10;
Sam. II. 24, 17.

f 1, 51.

g 14, 10.

h 15, 4. 22.

nu ami wo kple wofe nuwo kat̄a,
eye woayi ts̄iē agbagbe la, ekema
mianyaē bena, ame siawoe do vlo
Yehowa! 31 Esi w̄owu nya siawo
nu v̄o la, tete anyigba w̄o le te,^a
32 eye anyigba ke nu mi wo kple
wofe afewo kpakple amesiwo kat̄a
le Korax ɲu kple wofe nuwo kat̄a.
33 Ale woamawo kple wofe nuwo
kat̄a yi ts̄iē agbagbe; anyigba tu
de wo nu, eye wobu le ha la dome.
34 Eye Israel blibo la kat̄a,
amesiwo de to de wo la, si le
wofe ɲlidodo la ta; elabena wobu
be, anyigba le yewo h̄a mi ge.
35 Eye dzo tso Yehowa gb̄o fiā
ɲutsu alafa eve blaats̄, siwo ts̄o
dzudz̄odonu ve la.

Nuv̄ow̄olawo je nutogbawo kple Aron je
nutogba.

17 Eye Yehowa fo nu kple Mose
bena: 2 Gbl̄o na nun̄ola Aron
viɲutsu Eleazar bena, w̄oaf̄o dzu-
dz̄odosonuawo le dzobife la, eye
w̄oaka dzo le wo me de adzge.
3 Elabena nuv̄ow̄ola mawo je ku
na dzudz̄odosonuawo ɲu k̄o; woa-
fo wo gbadzaa at̄so fa de v̄osamle-
kpui la ɲu, elabena wots̄o wo va
Yehowa ɲku mee, eyata wo ɲu k̄o,
eye woanye ɲkudodzinu na Israel-
viwo. 4 Tete nun̄ola Eleazar fo
akobli-dzudz̄odosonu, siwo ame-
siwo dzo fiā ts̄o ve la, eye wofe
wo gbadzaa ts̄o fa de v̄osamlekpui
la ɲu, 5 hena ɲkudodzinu na Is-
rael-viwo, bena /ame tut̄oa deke,
amesi metso Aron je dzidzime-
viwo dome o la, magate va, be
yeato dzo dzudz̄odonu le Yeho-
wa ɲku me, eye w̄oava me n̄e abe
Korax kple eje ha la ene o; abe
ales̄i Yehowa de se n̄e to Mose
dzi ene.

6 Ke esi ɲu ke la, Israel je ha
blibo la li Mose kple Aron ɲu
gbl̄o bena: Miawoe wu Yehowa je
duk̄o la. 7 Esi ha blibo la kpe ta
de Mose kple Aron ɲu la, woawo
tr̄o do ta Mawu je agbad̄o la gb̄o,
eye kp̄o da, alilikpo ts̄yo edzi, eye
Yehowa je ɲutik̄ok̄oe de edokui
fia. 8 Eye esi Mose kple Aron
wova Mawu je agbad̄o la ɲgo la,
9 Yehowa fo nu kple Mose bena:
10 Mide megbe le ha sia ɲu, ne
mats̄r̄o wo zi deka! Tete wots̄yo
mo anyi. 11 Eye Mose gbl̄o na
Aron bena: Ts̄o dzudz̄odosonu,

eye nađe dzo de eme le vosamlekpui la dzi; netsɔ nanyi ha la gbo, eye ʼnalé avu na wo, elabena Yehowa do damedzoe, eye dovɔ dze gɔme. 12 Eye Aron tsɔe, abe alesi Mose gblɔ ene, heʼfu du yi de takpekpe la me, eye kpo da, dovɔ dze gɔme le dukɔ la dome, eye wɔtsɔ dzudzɔdonu helé avu na wo. 13 Eye esi wɔtsi tre de ame kukuawo kple agbagbeawo dome la, dovɔ la nu tso. 14 Amesiwo dovɔa wu la, le ame akpe wuiene alafa adre, ke amesiwo ku le Korax fe nya me la, mele eme o. 15 Eye Aron gatɔ va Mose gblɔ le Mawu fe agbadɔ la nu. Eye dovɔ la nu tso.

Aron fe ati fo se.

16 Eye Yehowa gblɔ na Mose bena: 17 Fo nu kple Israel-viwo, eye naxɔ atikplɔ wuieve le wofe amegãwo si le wo fofowo fe afewo nu, eye nanɔ amesiame ŋkɔ de efe atikplɔ nu. 18 Dlo Aron ŋkɔ de Lewitowo fe atikplɔ nu, elabena atikplɔ deka enye amegã, si le wo fofowo fe afewo nu la to. 19 Eye natsɔ wo ada de Mawu fe agbadɔ la me le se la ŋgɔ, ʼafisi medea dokuinye fiaa mi le. 20 Eye ʼamesi ke matia la, ame ma fe atikplɔ adze, eye matsi Israel-viwo fe mia nu lili la nu. 21 Tete Mose fo nu kple Israel-viwo, eye wofe amegãwo katã dome desiade tsɔ efe atikplɔ ne; atikplɔ wuieve le wo fofowo fe afewo nu, eye Aron fe atikplɔ hã le wofe atikplɔwo dome. 22 Eye Mose tsɔ atikplɔawo da de agbadɔ, si me sea le la me. 23 Esi nu ke, eye Mose va agbadɔ, si me sea le me la, ekpɔ bena Aron, si tso Lewi-to me la, fe atikplɔ dze, eto angba, eye wofe se hetse ku. 24 Tete Mose fo atikplɔawo katã le Yehowa ŋku me va Israel-viwo katã gbo, eye wokpɔ wo, eye amesiame gaxɔ efe atikplɔ. 25 Ke Yehowa gblɔ na Mose bena: Gagbugbo Aron fe atikplɔ ʼyi se la ŋgɔ, bena woadzrae do abe dzesi ene hena ame sɛtoawo, eye woadzudzɔ livilivilili le ŋkunya me, bena womagaku o. 26 Eye Mose wɔ nenema: alesi Yehowa de se ne la, nenema wɔwɔ. 27 Eye Israel-viwo gblɔ na Mose bena:

Mo. II. 28, 29;
Mo. III. 16, 13.

o kp. 5.

Mo. II. 28, 29;
Mo. III. 16, 32.
33.

o 3, 6-10.

/ 17, 11.

Mo. II. 25, 22.
h 16, 5, 7.
i 3, 12, 45.

* 1, 51.

Mo. III. 2, 3.
10; 6, 9-11.
19-22; 7, 6 v.
10.

* Heb. 3, 4.

Kpɔ da, miele kukum, eye miele tsɔtsɔrɔm, mí katã miele tsɔtsɔrɔm vɔ. 28 Amesiame, si te de Yehowa fe nɔfe nu la, ekuna! De miele kuku ge avɔ kenkenɔ?*

Nunɔlawo kple Lewitowo fe do.

18. Eye Yehowa gblɔ na Aron bena: Nu kɔkɔeawo nu vodada anɔ mia kple viwɔnutsuwo kpakple fofowɔ fe to la dzi, eye ʼnunɔladɔ la nu vodada anɔ mia kple viwɔnutsuwo dzi. 2 Na noviwɔwo, amesiwo tso ʼfofowɔ Lewi fe toa me la, nava kpɔli wɔ, eye woanɔ nuwɔ awɔ subɔsubɔdɔ, ne mia kple viwɔnutsuwo miele agbadɔ, si me sea le la ŋgɔ. 3 Eye woawɔ do, siwo katã le nuwɔ kple agbadɔ blibo la nu; ke womagate de nu kɔkɔeawo kple vosamlekpui la nu, be mia kpɔli wo miagaku o. 4 Woanɔ nuwɔ awɔ do, siwo katã le Mawu fe agbadɔ la nu, ke ame tutɔa deke mate va mia gbo o. 5 Eye miawo miawɔ do, siwo le kɔkɔefe la kple vosamlekpui nɔti, bena ʼdɔmedzoe magava Israel-viwo dzi o. 6 Elabena nye nutɔe de mia novi Lewitowo, amesiwo wona Yehowa la, le Israel-viwo dome ʼna mi, bena woawɔ Mawu fe agbadɔ la nu do. 7 Ke mia kple viwɔwo miawɔ nunɔladɔ la le vosamlekpui la gbo kple xɔmetsovo la godɔ. De metsɔ nunɔladɔ la na mi: ke ne kame tutɔa de te va la, woawui.

Nunɔlawo fe nuduɔu.

8 Eye Yehowa gblɔ na Aron bena: Kpɔ da, metsɔ adzɔ, siwo wodena le Israel-viwo fe nunana kɔkɔewo katã nu la, na wɔ, wɔ nutɔ kple viwɔnutsuwo fe gome wɔnye, do do mavɔ wɔanye. 9 Wofe nunana kɔkɔewo, siwo anye to wɔ la, wonye: wofe nuduɔvɔsawo katã, nuvɔvɔsawo katã kple fɔdɔvɔsawo katã, siwo wonam la dometo, siwo womato dzoe o, nu kɔkɔe woanye na mia kple viwɔnutsuwo. 10 Tefe kɔkɔewo naɔui le, nɔtsu sia nɔtsu kpɔ mo aɔui; nu kɔkɔe wɔanye na wɔ. Metsɔ nunana bubu, siwo katã Israel-viwo ana, 11 bena woanyɛ la, na wɔ, wɔ nutɔ, viwɔnutsuwo kple viwɔnyɔnuwo to woanye; amesiame, si nu kɔ le afewo me la,

kpɔ mɔ adui, dodo mavɔ wɔanye.^a 12 Metsɔ ami nyuitɔ, wein matsimatsi nyuitɔ kple agblemenu gbãtɔ, siwo woatsɔ vɛ na Yehowa la, na wò. 13 Wofe anyigbadzinu gbãtɔwɔ katã dometɔ, siwo woatsɔ vɛ na Yehowa la, nye tɔwò; amesiamɛ, si ɲu kɔ le afewò me la, kpɔ mɔ adui.^b 14 Nusiyanu, si Israel-viwo tɔɔ de adzɔgbe dika la, nanye tɔwò.^c 15 Nusiyanu, si aɔu dɔ nu na dada, edanye amɛ alo lã o, eye wɔtsɔɛ na Yehowa la, nye tɔwò; ke woatsɔ ga axɔ amewo fe ngɔgbeviwo kple lã makɔmakɔwɔ fe ngɔgbeawoe.^e 16 Ne woxɔ ɣleti deka la, ekema woatsɔ ga sekel kɔkɔɛ atɔ axɔ woe, abe alesi nado asi lae ene. Gera blave nanye sekel deka. 17 Ke womatsɔ ga axɔ nyiwo, alẽwo kple gbɔwo fe ngɔgbeawoe o, elabena wo ɲu kɔ; nawu wofe ɔu de vɔsamlekpuɪ la ɲu, eye natsɔ dzo wofe amiwo, bɛna woanye dzovɔsa, si avɛ lilili de Yehowa. 18 Gake wofe lã nanye tɔwò, abe alesi akɔ, si wonyɛ kple dɔsita nye tɔwɔe ene. 19 Metsɔ adzɔ, siwo katã wɔdena le Israel-viwo fe nunana kɔkɔɛ, siwo wona Yehowa, ɲu la na mia kple viwɔnɔtsuwo kple viwɔnyɔnuwo; dodo mavɔ wɔanye. Dzenubabla wɔnye le Yehowa ɲku me megbee na mia kple wò dzidzimeviwo.

Lewitɔwɔ fe nuɔɔɔ.

20 Eye Yehowa gbɔ na Aron bɛna: Naneke manye tɔwò le wofe anyigba dzi o, eye amákɔ gomea deka le wo dome o, elabena nyee nye wò gome kple wò domenyinu le Israel-viwo dome: 21 Eye metsɔ kɔnuwo katã fe ewoliawo deka na Lewi-viwo, bɛna wɔanye wo tɔ le Israel, de wofe dɔ, si wofe wɔwɔm le Mawu fe agbadɔ ɲu la ta. 22 Ke Israel-viwo megate va Mawu fe agbadɔ ɲu azɔ o, bɛna woaghe nuvɔ ava wo dɔkui dzi, eye woaku o, 23 boɲ Lewitɔwɔ nawɔ dɔ le Mawu fe agbadɔ la ɲu, eye woaxɔ wofe vodadawo atɔɔ; dodo mavɔ wɔanye na miafe dzidzimeviwo. Ke domenyinu manɔ wo si le Israel-viwo dome o, 24 elabena metsɔ Israel-viwo fe nuwo fe ewoliawo

^a Mo. III. 10, 14.

^b Mo. II. 23, 19; Mo. V. 18, 4.

^c Mo. III. 27, 28.

^e Mo. II. 13, 12; 13; 34, 19, 20.

^f Mat. 10, 10.

deka, siwo wotsɔ na Yehowa la, na Lewitɔwɔ abe domenyinu ene; eyata megblɔ na wo bɛ, domenyinu manɔ wo si le Israel-viwo dome o.

25 Eye Yehowa fo nu kple Mose bɛna: 26 Gblɔ na Lewitɔwɔ be: Ne miexɔ nuwo fe ewoliawo deka, si mexɔ le Israel-viwo si na mi, be wɔanye miafe domenyinu le wo si la, ekema midɛ ewoliawo deka le eɲu na Yehowa. 27 Woabu adzɔ, si miana la, abe mia ɲutɔwoe xa agblemenu, eye miefiã wein ene. 28 Ale miade adzɔ le nuwo katã fe ewoliawo deka, siwo miaxɔ le Israel-viwo si la, ɲu na Yehowa, eye miatsɔ Yehowa fe adzɔ la ana nunɔla Aron. 29 Mide nusiwo katã woana mi la, fe nyuitɔwɔ wɔ adzɔ na Yehowa abe nunana kɔkɔɛ ene. 30 Gblɔ na wo be: Ne miede nyuitɔwɔ na adzɔɛ la, ekema woabui na Lewitɔwɔ abe woawo ɲutɔɛ xa nu, eye wofiã wein ene. 31 Mia kple miafe fometɔwɔ miekpɔ mɔ adui le afisiafi, elabena /dɔ, si wom miele le Mawu fe agbadɔ ɲu la, fe fetu wɔnye. 32 Ne miede nyuitɔ le wo ɲu na adzɔɛ la, ekema nuvɔ manɔ mia dzi o; miagblɛ kɔ dɔ na Israel-viwo fe nunana kɔkɔewo o, eye miaku o.

Dutikoklɔtsi tso nyi dzɛ fe aɛ me.

19. Eye Yehowa fo nu kple Mose kpakple Aron bɛna: 2 Ale Yehowa de se gbɔ enye si: Gblɔ na Israel-viwo be, woalɛ nyinɔ dzɛ, isi sɔ blibo, nu mewo afia deke nɛ o, eye womede kɔkuti kɔ nɛ kpɔ o la, vɛ na wò. 3 Miatsɔɛ na nunɔla Eleazar, eye wɔana woakplɛ ayi asada la godo, eye woawui le eɲku me. 4 Eye nunɔla Eleazar nade efe asi vu la me ahlɛ /zi adre de go, si me Mawu fe agbadɔ la dze ngɔɛ. 5 Eye woatsɔ dzo nyinɔ la fe agbalɛ, efe lã, efe ɔu kple dɔmemiwo. 6 Eye nunɔla natsɔ sederti, isop kple ka dzɛ ade nyinɔ fe dzo la me. 7 Nunɔla nanyã efe avɔwo, eye wɔale tsi, emegbe hafi wɔkpɔ mɔ ava asada la me; gake nunɔla ɲu mekɔ o vasede fiɛ. 8 Amesɔ tɔ dzo nyinɔ la, nanyã efe avɔwo, eye wɔale tsi, eye eɲu mekɔ o

^g Heb. 9, 13.

^h 36, 5; Mo. V. 10, 9; 12, 12; Yos. 13, 14, 33.

ⁱ Mo. III. 22, 20.

^k Mo. III. 27, 30.

^l Mo. III. 4, 6, 17.

^m Mo. III. 14, 6.

ⁿ Mo. III. 16, 28.

vasede fiē. 9 Eye ɣutsu, si ɣu kɔ la, nalɔ nyino je afi la ada de teje kɔkɔea de le asada godo, eye wɔadzrae do na Israel-viwo je ha la hena amegukotsi la, nu-vɔvɔsae wɔnye. 10 Amesi lɔ nyino je afia la, nanyā efe avɔwo, eye ɣu mekɔ o vasede fiē. Doɔo mavɔ wɔanye na Israel-viwo kple amedzro, si le wo dome la. 11 Ne amea de de asi ame kuku ɣu la, ɣu mekɔ o ɣkeke adre. 12 Eye wɔatsɛ ade nuvɔ da le edokui ɣu le ɣkeke etɔlia kple ɣkeke adrelia dzi, ekema ɣu kɔ; gake ne mede nuvɔ da le edokui ɣu le ɣkeke etɔlia kple ɣkeke adrelia dzi o la, ekema ɣu mekɔ o. 13 Ne amea de de asi ame kuku ɣu, eye mede nuvɔ da le edokui ɣu o la, ekema edo ɣunyɔ Yehowa je nɔfe la; ele be, woatsɔ ame sia da le Israel, elabena womewu amegukotsi la de ɣu o, eyata ɣu mekɔ o, eye eya ɣuto de busu edokui ɣu.

14 Se la enye si: Ne ame ku le agbadɔa de me la, ekema amesi va agbadɔa me kple nusiwo katā le agbadɔa me la, ɣu mekɔ o ɣkeke adre. 15 Nusianu, si le nuvo, eye wometu nu enu o la, ɣu mekɔ o. 16 Ne amea de de asi amesi wowu kple yi alo ame kuku, amefu alo yodo ɣu le gbe me la, ɣu mekɔ o ɣkeke adre. 17 Eye woaku nuvɔvɔsalā, si woto dzoe la, fe afi akɔ tɔsisi me tsi de dzi le zea de me hena amesi ɣu mekɔ o la. 18 Eye ɣutsu, si ɣu kɔ la, natsɔ isop ade tsi la me awu de agbadɔa la, eme nuwo katā kple amesiwo katā de afima la ɣu; alea woawui de amesi de asi amefu alo amesi wowu, ame kuku alo yodo ɣu la hā ɣui. 19 Amesi ɣu kɔ la, nawui de amesi ɣu mekɔ o la ɣu le ɣkeke etɔlia kple ɣkeke adrelia dzi, emegbe wɔanyā efe avɔwo, eye wɔale tsi, ekema ɣu kɔ le fiē. 20 Ke ne amea de ɣu mekɔ o, eye womede nuvɔ le ɣu o la, ekema woatsɔe da le ha la dome, elabena edo ɣunyɔ Yehowa je kɔkɔefe la; womewu amegukotsi de ɣu o, eyata ɣu mekɔ o. 21 Doɔo mavɔ wɔanye na mi. Amesi wu amegukotsia la, nanyā efe avɔwo,

eye ne amea de de asi amegukotsia ɣu la, ɣu mekɔ o vasede fiē. 22 Ne amesi ɣu mekɔ o, de asi nua de ɣu la, ɣu mekɔ o, eye ne amea de de asi amea ɣu la, ɣu mekɔ o vasede fiē.

Miryam fe ku: tsi do tso kpe me.

20. Le ɣleti gbato me la Israel-viwo je ha blibo la va "Zingbedzi, eye dukɔ la fu asada anyi de Kades. Miryam ku le afima, eye wodji de afima. 2 Ke tsi mele afima na ha la o. Tete wokpe ta de Mose kple Aron ɣu. 3 Eye dukɔ la wɔ dzre kple Mose bena: Oo, de miawo hā mieku, esi mia nɔviwo ku le Yehowa ɣku me boɣ la, ne nyo wu! 4 Nukata gɔ miekplɔ Yehowa je ha la va gbe sia dzi, bena mia kple miafe lāwo miaku de afisia? 5 Nukanuti miekplɔ mi tso Egipte va teje bada sia, afisi womate ɣu afā nu do o, eye gbotiwo, weinkawo kple yevubodatiwo mele o, eye tsi hā mele, be woano o. 6 Ke Mose kple Aron dzo le ha la gbɔyi de Mawu je agbadɔ la nu, eye wotsyɔ ko anyi; tete "Yehowa je ɣutikokoe de edokui fia wo. 7 Eye Yehowa fo nu kple Mose bena: 8 Tso wɔ atikplɔ, eye mia kple nɔviwo Aron miafo ha la nu fu, eye nafa nu kple agakpe la le woje ɣku me, ekema ana tsi. Ale nana tsi nado le agakpe la me, bena ha la kple woje lāwo nano. 9 Tete Mose tso atikplɔ la le Yehowa ɣku me, abe alesi wode sens ene. 10 Eye Mose kple Aron fo ha la nu fu de agakpe la ɣgo, eye wɔgblo na wo bena: Misee, mi tose-lawo! De miāte ɣu ana tsi nado tso agakpe sia me na mia? 11 Eye Mose kɔ efe asi dzi tso efe atikplɔ fo agakpe la zi eve, tete tsi do bababa, eye ha la kple woje lāwo no. 12 Tete Yehowa gblo na Mose kple Aron bena: Esi miedo ɣu de ɣunye o, eye mieko ɣunye le Israel-viwo ɣku me o ɣuti la, eyata miakplɔ ha sia ade anyigba, si matsɔ na wo la dzi o. 13 Esia nye dzrewɔtsi, si ta Israel-viwo wɔ dzre kple Yehowa do, eye wɔna edokui ɣu kɔ le wo dome la.

• 12, 21.

• Mo. II. 17, 1 v. 7.

• Mo. III. 15, 31.

• 14, 10.

• Ps. 106, 32.

• 27, 14; Mo. V. 1, 27; 3, 26; 4, 21; 32, 51. • Ps. 81, 8.

14 Eye Mose dɔ dɔlawo le Kades "do de Edom-fia gbɔ bena: Ale ɓɔwivɔ Israel gbɔ esi: Wò nɔtɔ ɛnya fu, siwo katã dzɔ de mia dzi. 15 Mia fofowo vu va Egipte, eye mienɔ Egipte etefe didi; ke Egiptetɔwɔ sɛ nɔta le mia kple mia fofowo ɔ. 16 Eye miedɔ yli na Yehowa, eye wɔse miafe gbe ɛhedɔ mawudɔlaa de ɔ wòkplɔ mí tso Egipte; azɔ miele Kades, du, si le wò lifo ɔ me. 17 Na /miato wò anyigba dzi ayi! Miele agble alo weinbɔwo me to ge o, eye miele vudɔ me tsi hã no ge o, ɛegbe mɔ gã dzi ko miato, eye miadze de ɔ dɔsi alo mia me o, vasede esime miato wò anyigba dzi ayi. 18 Edom ɔ ɔ ɔ bena: Mátɔ gbɔnye ayi o, ne menye nenem o la, mava kpe mí kple yi. 19 Tete Israel-viwo gbɔ nɛ bena: Dumɔ gã dzi ko miebe, miato ayi, eye ne mia kple miafe lãwo mienɔ wò tsi la, ekema miafe fe de eta. Afɔ pɛ ko miebe, mia-tɔ azɔ edzi ayi, eye miele naneke dim wu esia o. 20 Ke eɔ ɔ ɔ nu be: Miele eme tso ge ayi o! Eye Edom tɔ avakɔ gã, si sesɛ la, yi ɔakpee. 21 Esi Edom gbe be, Israel mato yefe anyigba dzi ayi o la, eyata Israel ɔgɔɔ mɔ to enu.

Aron fe ku.

22 Eye Israel fe ha blibo la ho tso Kades heva Hor-to la gbɔ. 23 Eye Yehowa gbɔ na Mose kple Aron le Hor-to la gbɔ le Edom-nyigba fe lifo dzi bena: 24 Aron nayi tɔgbuiawo gbɔ; elabena mele anyigba, si matsɔ na Israel-viwo la, dzi de ge o, le esi miesɛ to de nye sea nu le dzrewɔtsia gbɔ la ta. 25 Kplɔ Aron kple viaɔutsu Eleazar yi Hor-to la dzi, 26 eye naɔ awuawo le Aron ɔ ɔ na viaɔutsu Eleazar; ke Aron naku le afima. 27 Mose wɔ, abe alesi Yehowa de se nɛ ene. Eye wolía Hor-to la le ha blibo la ɔku me. 28 Eye Mose de awuawo le Aron ɔ ɔ hedo na viaɔutsu Eleazar. Eye Aron ɔku le to la tame, eye Mose kple Eleazar ɔ tso to la dzi. 29 Eye esi ha blibo la kpɔ bena, Aron megalí o la, Israel fe afe blibo la fa Aron ɔkeke blaetɔ sɔɔ.

Mo. I. 32, 4;
Don. 11, 17.
Mo. V. 23, 8.

Mo. V. 13, 16;
Yos. 6, 17;
Don. 1, 17;
Sam. I. 15, 3.
Mo. II. 23, 20.

f 21, 22.

g 14, 45.

h 11, 1-6; 14, 2.

i Kor. I. 10, 9.

k Joh. 3, 14.

l Mo. III. 21, 10.

m Yos. 10, 12.
o 32, 38; Mo. V. 10, 6.

Wowo ada de Arad-fia ɔuti. Akoblida la.

21. Esi Kanaanito, Arad-fia, ame-si le dziehe gome, se bena, Israel to Atarim-mɔ gbɔna la, ewɔ ava kple Israel, eye wòde aboyo wo dometɔa dewo. 2 Tete Israel de adzɔgbe na Yehowa gbɔ bena: Ne átso dukɔ sia ade asi nam la, ekema ɔmatsɔ wofe duwo gbɔdigbidi. 3 Eye Yehowa se Israel fe gbe, eye wòtɔ Kanaanitɔwɔ de asi, eye wòtɔrɔ wo kple wofe duwo gbɔdigbidi, eye wona ɔku teje la be ɔXorma.

4 Eye woho tso Hor-to la gbɔ hedo ta Avafu la nu, bena woa-tɔ Edom-nyigba ta. Ke dukɔ la ɔ tsi dzi le mɔ ta, 5 eye dukɔ la fo nu le Mawu kple Mose ɔ ɔ bena: Nukata miekplɔ mí tso Egipte, be miaku le gbedzi? Elabena abolo kple tsia deke mele afisia o, eye nududu vlo sia le ɔ nu nyɔm na mí. 6 Tete Yehowa ɔ ɔ da vɔ-djiwo de dukɔ la dome, eye wòdu dukɔ la, eye ame gedɔ ku le Israel. 7 Tete dukɔ la va Mose gbɔ gbɔ bena: Miewɔ nuvɔ be, miefo nu le mia kple Yehowa ɔ. De kuku na Yehowa, bena wòade dawo ɔ ɔ le mia dome. Eye Mose de kuku de dukɔ la ta. 8 Eye Yehowa gbɔ na Mose bena: Wò da vɔdi la fe nɔnɔme, eye nakui de ati ɔ, bena ne da ɔ amea de, eye wòkpɔe ɔ da la, wòatsi agbe. 9 Eye Mose tɔ akɔbli wɔ daa de heku de ati ɔ, eye ne dawo ɔ amea de wòkpɔ akoblida la ɔ ko la, etsia agbe.

Israel-viwo fe asaɔabafewo.

10 Eye Israel-viwo ho heva fu asaɔa anyi de Obot. 11 Eye woho tso Obot heva fu asaɔa anyi de gbedzi le Yie-Abarim, si dze ɔgɔ Moab le yedzefe gome. 12 Woho tso afima heva fu asaɔa anyi de Zered-tɔwu la nu. 13 Eye woho tso afima heva gbedzi le Arnon, si dzɔ tso Amoritɔwɔ fe anyigba dzi la nu. Arnon enye lifo le Moabitɔwɔ kple Amoritɔwɔ dome. 14 Eyata wonɔ de ɔ Yehowa fe asaɔawɔwɔ fe agbalɛ me bena: „Waheb le Sufa kple Arnon-tɔwu la, 15 tɔwu la me tsi, si si ɔ ɔ ta Ar-nutowo me, eye wòdo lifo na Moab.“

16 Emegbe wotso le afima va

vudo la gbɔ. Esia nye vudo, si ɔu Yehowa gbɔ le na Mose be: Fo dukɔ la nu fu, bena mana tsi wo. 17 Yemaɣi Israel-viwo dzi ha sia bena: „Vudo, dzi! Midzi ha de eɣu! 18 Esia nye vudo, si amegãwo de, eye dukɔ la fe bumewo tsɔ woƒe atikplɔ kple woƒe atizoti dee la.“ Eye wotso gbe sia dzi heva Matana. 19 Tso Matana wova Naxaliel, eye tso Naxaliel wova Bamot. 20 Tso Bamot wova bali la me le Moab-nyigba dzi, le Pisga, si dze ɔgɔ gbege la gbɔ.

Woɖu Sixon dzi.

21 Eye Israel dɔ amewo dɔ de Sixon, Amori-fia gbɔ bena: 22 Na mato wò anyigba dzi yi! Miadze ato agblewo alo weinbɔwo me o, eye mífevudo me tsi hã no ge o, boɣ mɔ gã ko mialé tē, vasede esime miaotse wò anyigba me ayi.^e 23 Ke Sixon mede mɔ na Israel be, wòato efe anyigba dzi ayi o; boɣ Sixon fo efe dukɔ blibo la na fu, eye wòho va kpe Israel le gbedzi. Esi wòdo Yaza la, ewò ava kple Israel. 24 Ke Israel wu wo kple yi, eye wòxɔ woƒe anyigba la tso Arnon gbɔ vasede Yabok nu heva ke de Amon-viwo ɔu, elabena Yaezer enye Amon-viwo fe lifo. 25 Eye Israel xɔ du siawo katã, eye Israel nɔ Amoritɔwo fe du Xesbon kple eɣu duwo katã me. 26 Elabena Xesbon enye Amoritɔwo fe fia Sixon fe du; eya nye amesi wɔ ava kple Moab-fia tsãto, eye wòxɔ efe anyigba katã le esi vasede Arnon nu. 27 Eyata ahamasilawo gblɔna be: Miva Xesbon, eye mitu Sixon fe du la sesie! 28 Elabena dzo do tso Xesbon, eye dzofade tso Sixon fe du la me hefiã Moabitɔwo fe Ar kpakple Arnon-ɔu nɔlawo. 29 Baba na wò, Moab! Wò, «Kemos-dukɔ, èbu! Ena viaɣutsuwo si, eye wòna Amoritɔwo fe fia Sixon de aboyo vianyɔnuwo. 30 Mieda wo, eye Xesbon bu vasede Dibon. Mietsrɔ wo vasede Nofa, eye dzo la bi vasede Medeba. 31 Ale Israel-viwo nɔ Amoritɔwo fe anyigba dzi.

Woɖu Og dzi.

32 Eye Mose dɔ be, woadatsa ŋku le Yaezer, eye woxɔ eɣu

duwo, eye woɖu Amoritɔ, siwo le afima la dzi. 33 Emegbe wotrɔ dze Basan-mɔ dzi. Tete Og, Basan-fia, kple efe dukɔ blibo la ho ava va kpe wo le Edrei.^a 34 Eye Yehowa gbɔ na Mose bena: Megavòe o, elabena metsɔ eya ɔuto kple efe dukɔ blibo la kpakple efe anyigba de asi na wò, eye nawɔe, abe alesi nèwo Sixon, Amoritɔwo fe fia, si nɔ Xesbon la ene.^b 35 Eye wowu eya ɔuto kple viaɣutsuwo kpakple efe dukɔ blibo la, ale bena amea deke metsi agbe ahayi sisi ge o.

Woɖu Bileam, be wòɔfo fi ade Israel-viwo.

22. Eye Israel-viwo ho heva fu asada anyi de Moab-tagba, le Yordan godo le Yerixo kasa.

2 Esi Balak, Zipor vi, kpɔ nusi Israel-viwo wɔ Amoritɔwo la, 3 vɔvɔ lé Moab ɔuto le dukɔ la ɔu, elabena esɔ gbɔ akpa, eye dzidzi fo Moab le Israel-viwo ɔu. 4 Eye Moab gbɔ na Midian-ame tsitsiwo bena: Ameha, si de to de mí la, le mía du ge, abe alesi nyi dua gbe le gbe mee ene. Balak, Zipor vi, enye Moab-fia le yemaɣi me. 5 Eye wòdɔ amewo dɔ de Bileam, Beor vi gbɔ, le Petor le tosi la nu le edetɔwo fe anyigba dzi, bena woayɔe vɛ hegbɔ bena: Kpɔ da, dukɔa de nye si wu tso Egipte, eye wònyé tsyɔ anyigba ŋku me, eye wòfu asada anyi de mía kasa.^f 6 Eyata va nafo fi ade dukɔ sia nam, elabena ekpe dzinye! Dewohi mate ɔu adu edzi, eye manyãe da le anyigba la dzi. Elabena menyae bena, amesi nèyra la, eya ɔu yayra nɔna, eye amesi nèfo fi de la, eya ɔu fifode nɔna. 7 Esi Moab-ame tsitsiwo kple Midian-ame tsitsiwo xɔ ʒafãkaho la, wodze mɔ, eye wova Bileam gbɔ hegbɔ Balak fe nyawo ne. 8 Eɖo ɔu na wo bena: Mitsi afisia dɔ, emegbe magblɔ, alesi Yehowa ato nam la na mi. Eye Moab-amegãwo tsi Bileam gbɔ. 9 Eye Mawu va Bileam gbɔ gbɔ bena: Dutsu kawo nye siawo le gbɔwò? 10 Bileam dɔ ɔu na Mawu bena: Balak, Zipor vi, Moab-fia, dɔ ame de gbɔnye bena: 11 Kpɔ da, dukɔa de wu tso Egipte, eye wònyé tsyɔ anyigba ŋku me, eyata va

^a Mo. V. 3, 1-11.

^b Ps. 136, 17 v. 22.

^d Mo. V. 2, 26 v. 37.

^e 20, 17.

^f Yos. 24, 9; Mi. 6, 5.

^g Pet. II. 2, 15.

^h Don. 11, 24; Fis. I. 11, 7.

nafo fi adee nam. Dewohi mate nu awo awa kplii, eye manyae da. 12 Tete Mawu gblɔ na Bileam bena: Megayi kplɔ wo o, eye me-gafo fi de duka la o, elabena woyrae xoxo! 13 Eye esi Bileam fo ŋdi la, egblɔ na Balak nu me-gāwo bena: Migbugbo yi mia de, elabena Yehowa gbe be, nyemagayi kplɔ mi o. 14 Eye Moab-ame-gāwo dze mo va Balak gbo gblɔ bena: Bileam gbe be, yemayi kplɔ mi o. 15 Ke Balak gadɔ amegā ge-dewo, amesiwo nu bubu le wu gbā-towo la da. 16 Eye wova Bileam gbo hegblɔ nɛ bena: Ale Balak, Zipor vi, gblɔ esi: Megana woaxe mo na wo be, magava gbonye o. 17 Elabena made bubu ŋuwò ŋuto, eye nusianu, si nagblɔ nam la, mawɔe. Eyata va nafo fi ade duka sia nam dzro! 18 Bileam do ŋu, eye wògblɔ na Balak fe dɔ-lawo bena: Ne Balak atsɔ klo-salo kple sika xɔ taŋ nam hā la, nyemate ŋu ada Yehowa, nye Mawu, fe se dzi ahayi nu sue alo nu gāa deke wo ge o. 19 Ke miawo hā mitsi afisia dɔ, bena mase nya, si Yehowa agagblɔ nam. 20 Eye Mawu va Bileam gbo le zā me gblɔ nɛ bena: Nenyɛ yɔ wò ge ŋutsu siawo va la, ekema fo, nɛ nayɔ kplɔ wo; gake alesi magblɔ nawò la, nenema ko nawo.

Bileam fe tedzino fo nu.

21 Tete Bileam fo ŋdi, bla akpa na efe tedzino, eye wòyi kple Moab-amegāwo. 22 Ke esi wòyi la, Mawu do dɔmedzoe, eye Yehowa fe dɔla va tso mo nɛ, bena wòatsi tre de eŋu. Eya ŋuto do tedzino, eye efe subɔla eye kpe de eŋu. 23 Eye tedzino la kpo alesi Yehowa fe dɔla tsi tre de mo dzi dɔi yi de asii, eyata wòdze le mo dzi de gbe me. Ke Bileam fo tedzi la, be wòagatrɔe va mo dzi. 24 Emegbe Yehowa fe dɔla va tsi tre de weinbowo fe kpo-domee mo, si fe akpawo kple eye gli le la dzi. 25 Esi tedzino kpo Yehowa fe dɔla la, edze de gli ŋu, eye wòmimi Bileam fe afo de gli ŋu; eyata wògafoe ke. 26 Eye Yehowa fe dɔla la gayɔ ŋgo va tsi tre de teŋe xaxsa de, afisi moa deke mele be, woadze de dɔsi alo mia me o. 27 Esi

tedzino la kpo Yehowa fe dɔla la, etsyo ako anyi de Bileam te. Tete Bileam do dɔmedzoe, eye wòfo tedzino la kple ati. 28 Eye Yehowa nu nu na tedzino la wò-gblɔ na Bileam bena: Nuka mewo wò, hafi nɛfom zi etò sɔŋ? 29 Bileam do ŋu na tedzino la bena: Esi nɛdo tsukunom ta! De wònye yie le asinye la, nɛ mewo wò gɔ! 30 Tedzino la gblɔ na Bileam bena: Menye nyee nye wò tedzino, si nɛdo le wò agbe me ŋekeke-wo katā me va do egbee oa? Alo mewo ale nu de ŋuwò kpoa? Edo ŋu be: Kpao! 31 Eye Yehowa nu Bileam fe ŋkuwo wòkpo, alesi Yehowa fe dɔla tsi tre de mo dzi dɔi yi de asi. Tete wòde ta agu hetsyo mo anyi. 32 Eye Yehowa fe dɔla gblɔ nɛ bena: Nukaŋuti nɛfo wò tedzino la zi etò sɔŋ? Eyo wònye nyee tsi tre de ŋuwò hafi; elabena afo, si dzi nɛle la, evlo le ŋkunye me. 33 Tedzino la kpo, eyata wòdze de aga le ŋkunye me zi etò sɔŋ. De menye eyae dze de aga o la, anye nɛ mewo wò kokoko ahagblɔ eya de agbe. 34 Bileam do ŋu na Yehowa fe dɔla la bena: Mewo nu-vɔ, elabena nyemenyae be, wòde tsi tre de ŋunye le mo dzi o. Eyata nɛ medze ŋuwò o la, ekema magbugbo. 35 Yehowa fe dɔla la gblɔ na Bileam bena: Yi kple ŋutsuawo; gake nya, si mato na wò la, eya ko nagblɔ! Ale Bileam yi kple Balak-ŋu me-gāwo. 36 Esi Balak se bena, Bileam gbɔna la, eyi dakpee le Ir-Moab, du, si le Arnon nu le liŋo dzi ke-keake la me. 37 Eye Balak gblɔ na Bileam bena: De nyemadɔ ame da, be woayo wò ve oa? Nukaŋuti mɛtso hiā va gbonye oa? De nɛsusu be, nyemate ŋu ade bubu ŋuwò oa? 38 Bileam do ŋu na Balak bena: Menya va gbɔwò la hafi, gake de mate ŋu agblɔ nyaa dea? Negbe nya, si Mawu ade nunye la, eya ko magblɔ. 39 Eye Bileam yi kple Balak, eye wova Kiryat-Xuzot. 40 Eye Balak wu nyiwo kple alɛwo sa vɔe, eye wòdo de de Bileam kple amegā, siwo le egbo. 41 Esi ŋu ke la, Balak kplɔ Bileam yi Bamot-Baal, afisi wòkpo duka la fe mɛnu le.

o Pet. II, 2, 16.

o Fil. I, 13, 8.

d Mo. I, 3, 24;
Yos. 5, 13.

o 23, 28.

Mawu na Bileam je n̄fode tr̄o zu yayra zi eve.

23. Eye Bileam gb̄l̄o na Balak b̄ena: Na woadi v̄osamlekpui adre de afisia nam, eye woakpl̄o nyitsu adre kple agbo adre v̄e nam. 2 Eye Balak w̄o, abe alesi Bileam gb̄l̄o ene, eye Balak kple Bileam t̄so nyitsu dekad̄eka kple agbo dekad̄eka sa v̄o le v̄osamlekpua deziade dzi. 3 Emegbe Bileam gb̄l̄o na Balak b̄ena: Va tsi tre de w̄o numev̄osa gb̄o, eye made kp̄o; dewohi Yehowa ade edokui afiam, eye nusi w̄ona mekp̄o la, eya magbl̄o na w̄o. Eye w̄oyi togbe f̄eflea de dzi. 4 Tete Mawu de edokui fia Bileam, eye eya gb̄l̄o b̄ena: Medi v̄osamlekpui adre, eye mets̄o nyitsu dekad̄eka kple agbo dekad̄eka sa v̄o le v̄osamlekpua deziade dzi. 5 Eye Yehowa de nya nu na Bileam, eye w̄ogbl̄o b̄ena: Gbugb̄o yi Balak gb̄o, eye alea n̄afo nui! 6 Tete w̄ogbugb̄o va egb̄o, eye kp̄o da, eya kple Moab-ameḡawo le tsitre de efe numev̄osa la gb̄o. 7 Eye w̄odo efe numegbe la hegb̄l̄o b̄ena: Balak kpl̄om t̄so Aram, ȳedzefet̄wo dzi Moab-fia kpl̄om t̄soe be: Va n̄afo fi de Yakob nam, eye va n̄ado dīnu na Israel nam! 8 Aleke mafo fi de amesi Mawu mefo fi de o, eye mado dīnu na amesi Yehowa medo dīnu na o? 9 Agakpewo tame mele kp̄o wo da, eye togbewo dzi mele kp̄o wo. Kp̄o da, duk̄o la de de aga, eye mebuia edokui deduk̄o bubuwo dome o. 10 Ameka ate nu axl̄e 'Yakob je k̄e, eye ameka axl̄e Israel je akpa enelia? 'Maku abe ame dz̄odz̄owo ene, eye nye nuwuwu n̄ano abe wo t̄o ene!

11 Tete Balak gb̄l̄o na Bileam b̄ena: Nuka nye esia n̄ew̄o de n̄unye? Meȳo w̄o v̄e, be n̄afo fi ade nye fut̄owo nam loo, deko n̄ets̄o wo yra! 12 Edo nu gb̄l̄o be: De mele nam be, magbl̄o nya, si Yehowa de nunye la p̄ep̄ep̄e oa? 13 Eye Balak gb̄l̄o n̄e b̄ena: Va m̄iyi tefe bubu, afisi nakp̄o wo le, ke m̄ele wo kp̄o ge blibo o, nege wofe ml̄oenu ko nakp̄o; afima n̄afo fi ade wo nam le. 14 Eye w̄okpl̄oe yi de P̄isga-to tame, afisi gb̄etasr̄alawo n̄ona, eye w̄odi v̄osamlekpui adre hets̄o nyitsu de-

kad̄eka kple agbo dekad̄eka sa v̄o le v̄osamlekpua deziade dzi. 15 Eye w̄ogbl̄o na Balak b̄ena: Tsi tre de w̄o numev̄osa gb̄o afi, eye mayi ad̄ad̄o go ame le afime. 16 Tete Yehowa de edokui fia Bileam, eye w̄ode nya enu, eye w̄ogbl̄o b̄ena: Gbugb̄o yi Balak gb̄o, eye alea n̄afo nu. 17 Esi w̄ova egb̄o la, kp̄o da, ele tsitre de efe numev̄osa la gb̄o, eye Moab-ameḡawo le egb̄o. Eye Balak gb̄l̄o n̄e b̄ena: Aleke Yehowa gb̄l̄o? 18 Tete w̄odo efe numegbe la b̄ena: Tsi tre, Balak, nase gbe! Zipor vi, l̄e to de n̄unye! 19 Mawu menye amegbet̄o w̄onye, ne w̄oaka av̄ato o, eye menye amegbet̄owo je vi w̄onye, ne w̄oat̄o nya o. De w̄ogbl̄o nya, eye mawo edzi oa? De w̄oaf̄o nu, eye mawo oa? 20 Kp̄o da, yayra mex̄o v̄e; eye ne eya yra la, nyea nyemate nu at̄r̄e o. 21 Womekp̄o dz̄ogbev̄e le Yakob nu o, eye womekp̄o fuw̄amea deke le Israel nu o. Yehowa, efe Mawu la, li kpl̄ii, eye ayibop̄e le dīdim le wo dome. 22 Mawu, si kpl̄oe t̄so Egipte la, le n̄e abe to je dzo ene. 23 Dzo mate Yakob nu o, eye af̄a āpe vo de Israel nu. Az̄o ko woagbl̄o le Yakob kple Israel nu be: Nu ḡa ka nye esi Yehowa w̄a? 24 Kp̄o da, duk̄o la t̄so 'abe dz̄atano ene, eye w̄of̄o abe dz̄atatsu ene. Mele ako tsȳo ge anyi o, nege deko w̄oadu efe nul̄ele, eye w̄oano amesiwo w̄owu je ou hafi.

25 Tete Balak gb̄l̄o na Bileam b̄ena: Megafo fi de wo o, eye megayra wo h̄a o! 26 Bileam do nu, eye w̄ogbl̄o na Balak b̄ena: Nyemegbl̄o na w̄o be: Nya sia nya, si Yehowa agbl̄o la, eya mawo oa? 27 Emegbe Balak gb̄l̄o na Bileam b̄ena: Va, makpl̄o w̄o yi tefe bubu, dewohi adze Mawu nu, b̄ena n̄afo fi ade wo nam t̄so afima. 28 Eye Balak kpl̄o Bileam yi 'Peor-to, si dze nḡo gb̄egbe la tame. 29 Eye Bileam gb̄l̄o na Balak b̄ena: Di v̄osamlekpui adre de afisia nam, eye nakpl̄o nyitsu adre kple agbo adre v̄e nam. 30 Balak w̄o, abe alesi Bileam gb̄l̄o ene, eye w̄ots̄o nyitsu dekad̄eka kple agbo dekad̄eka sa v̄o le v̄osamlekpua deziade dzi.

^a Sam. I. 16, 28.

^b 24, 9.

^d Mo. I. 13, 16.

^e 31, 8.

^f kp. 12.

^g 22, 38.
^h 25, 3.

ⁱ kp. 1.

Bileam gagbɔ nu nyui dɪ le Israel nu.

24. Esi Bileam kpɔ bena, edze Yehowa nu be, wɔayra Israel la, megayi afã ka ge abe tsã ene o, bon etrɔ mo de gbedzi gome. 2 Eye Bileam fɔ kɔ dzi, kpɔ alesi Israel fu asada anyi tototoe. Tete Mawu fe gbɔgbɔ va edzi, 3 eye wodo efe numegbe la hegblo bena: Ale Bileam, Beor vi, gblo esi, eye ale nutsu, si fe nku ou la, gblo esi. 4 Amesi sea Mawu fe nyawo, fe gbe enye si, amesi nusɛkatãtã dea nuwo fiana, amesi tso mo anyi, ke efe nkuwo le te: 5 Oo, Yakob, wɔ agbadɔwo dze ani loo! Israel, wɔ nɔfewo nyo loo! 6 Ele abe alesi tɔu mlo de nu le bali me ene; eye wodi abɔ le tɔsisi to, ele abe aloeti, siwo Yehowa do ene, eye wodi seder le tɔ to. 7 Tsi gbagba efe tokpowo, eye wofã nu de to gedewo to. Efe fia xɔ nku wu Agag, eye efe fiadufe keke de nu. 8 Mawu, si kplɔe tso Egipte la, le nɛ abe to fe dzowo ene; adu duko, siwo nye efe futɔwo, eye wɔagbã wofe fuwo, eye wɔatsɔ efe da atrɔ wo. 9 Etsyɔ ako anyi abe dzatatsu kple dzatano ene, ameka le evuwo ge? Ne "amea de yra wò la, woayrae; eye ne amea de fo fi de wò la, woafɔ fi adee.

Xletivi tso Yakob.

10 Tete Balak do domedzoe de Bileam nu, eye Balak si akpe hegblo na Bileam bena: Meyɔ wò vɛ, bena nafa fi ade nye futɔwo nam loa, deko nɛtsɔ wo yra zi etɔ sɔɔ. 11 Eyata netsɔ nayi mia de! De mebe, made bubu nuwò pete hafi, gake Yehowa te bubu la wò. 12 Bileam dɔ nu na Balak bena: De nyemegblo na wò amesiwo nɛdo de gbonye la bena: 13 Ne Balak atɔ klosalo kple sika xɔ taɲ nam hã la, nyemate nu ada Yehowa fe se la dzi awɔ nyui alo vɔ le dokui nye si o, negbe nya, si Yehowa ato la, eya ko magblo oa? 14 Azɔ mele mia detɔwo gbɔ yi ge; eyata magblo nusi duko sia le wò duko wɔ ge le yeyi yi, siwo gbɔna me la, fia wò. 15 Eye "wodo efe numegbe la gblo bena: Ale Bileam, Beor vi, gblo esi, ale nutsu, si fe nku

ou la, gblo esi. 16 Amesi sea Mawu fe nyawo la, fe gbe enye si, amesi dzea si dzifovito fe susuwo, amesi nusɛkatãtã dea nuwo fiana, amesi tso mo anyi, ke efe nkuwo le te: 17 Mele ekpom, gake menye fifia o; mekpone, gake mele kpui fe o. "Xletivi ado tso Yakob me, eye fiatixplo ado tso Israel me; bage tonufuiwo na Moab, eye wɔakaka ta le amesiwo nyɛ zi la nu. 18 "Woaxɔ Edom fe anyigba, eye woaxɔ efe futɔ Seir hã fe anyigba; ke Israel ya akpɔ nusɛ. 19 "Ame atso Yakob me adu dzi, eye wɔawu amesiwo kpɔtɔ de duwo me.

20 Esi wɔkpɔ Amalekitɔwo la, edo efe numegbe la gblo bena: Amalek enye gbãto le dukɔwo dome; ke "mlɔeba la ava tsrɔ tsã!

21 Eye esi wɔkpɔ "Kenitɔwo la, edo efe numegbe la gblo bena: Wò nɔfe sesɛ, eye "nɛwɔ atɔ de agakpewo dzi. 22 Ke woatsrɔ wò Kain ya, eye ekpɔtɔ vie, Asur nade aboyo wò.

23 Eye wɔgado efe numegbe la gblo bena: Alele! ameka anɔ agbe, ne Mawu awɔ nusia? 24 Duwo atso Kitim, ava bobɔ Asur kple Eber de anyi, eye woatsrɔ eya hã.

25 Emegbe Bileam "dze mɔ, eye wɔgbugbo va wo de, eye Balak hã lé efe mɔ.

Israel fe ahasiwɔwo kple trɔsubosubɔ quti tohehe.

25. Esi Israel le Sitim la, duko la de asi ahasiwɔwo me kple Moab-nyɔnuwo. 2 Wokpe "duko la va wofe mawuwo fe vɔsanuwo dufe, eye duko la du nu, eye wode ta agu na wofe mawuwo. 3 Eye Israel ku de Baal-Peor nu; eyata Yehowa do domedzoe de Israel nu. 4 Eye Yehowa gblo na Mose bena: Yɔ duko la fe amegãwo katã fo fu, eye "wɔatɔ ati vodalo de ndɔgbe na Yehowa, ne Yehowa nadzudzo domedzododo de Israel nu! 5 Eye Mose gblo na Israel fe vɔnudrɔlawo bena: Amesiame nawu nɔvia, si ku de Baal-Peor nu la!

6 Esi wole avi fam le Mawu fe agbadɔa nu la, Israel-nutsua de kple Midian-nyɔnuwa de va wo tɔwo gbɔe le Mose kple Israel-

a Mat. 2, 2; Lu. 1, 7.

b Sam. II. 8, 2; Am. 2, 2.

c Sam. I. 9, 9.

d Sam. II. 8, 14; Am. 9, 11. 12.

e Mi. 5, 1. 7. 8.

f Yes. 50, 4.

g Mo. II. 17, 14.

h Sam. I. 15, 6.

i Ob. 3.

j 23, 24; Mo. I. 49, 9.

k Mo. I. 12, 3.

l 31, 8. 16.

m 31, 16.

n Mo. V. 4, 3.

o Sam. II. 21, 6. 9; Mo. V. 21, 22. 23.

p 22, 18.

q kp. 3. 4.

viwo fe ha blibo la ŋku me. 7 Eye esi Pinehas, nunɔla Aron vi Eleazar fe viŋutsu, kpɔe la, etsi tre le ha la dome, eye wòtsɔ akplɔ de asi 8 heti Israel-ŋutsu la yome yi xɔgã me, eye wòfo nu de Israel-ŋutsu la kple nyɔnu la siaa fe dome floi. Tete dɔvɔ la nu tso le Israel-viwo dome. 9 Amesiwo dɔvɔa wu la, le ame akpe blave vɔ ene. 10 Eye Yehowa fo nu kple Mose bena: 11 Pinehas, nunɔla Aron vi Eleazar fe viŋutsu, enye amesi na nye dɔmedzoe nu fa de Israel-viwo ŋu, elabena evã ŋu de nuyne le wo dome; eyaŋuti nyemevã ŋu tsrɔ Israel-viwo o. 12 Eyata gblɔ bena: Medo kpe ŋutifafa-nubabla dzi ns, 13 eye metsɔ nunɔladɔ la de asi na eya ŋutsɔ kple efe dzidzimeviwo tegbee, elabena evã ŋu de efe Mawu nu, eye wòlɛ avu na Israel-viwo.^d

14 Israel-ŋutsu, si wowu hekpe de Midian-nyɔnuu ŋu la, ŋkɔ nye Simri, amesi nye amegã Salu, si le Simeon viwo fofe fe afe nu la, fe viŋutsu. 15 Eye Midian-nyɔnu, si wowu la, ŋkɔ nye Kosbi, amegã Zur, amesi nye Midiantowo fe to deka fe amegã la, fe vinyɔnu. 16 Eye Yehowa fo nu kple Mose bena: 17 Milɛ fu Midiantowo, eye miawu wo, 18 elabena wòlɛ fu mi, eye woto aye me tso Peor kple wo de nyɔnu Kosbi, si nye Midian-amegã deka fe vinyɔnu, amesi wowu le gbesigbe dɔvɔ va le Peor ta la, tre mɔ na mi.

Wogaxlɛ dukɔ la me towo le anyigba mamã ta.

26. Esi dɔvɔ la nu tso la, Yehowa gblɔ na Mose kple Eleazar, nunɔla Aron vi bena: 2 Mixlɛ amesiwo xɔ fe blave kple vɔ le Israel-viwo fe ha blibo la me, le wo fofowo fe afewo nu: amesiwo katã ate ŋu ade avã le Israel. 3 Eye Mose kple nunɔla Eleazar tia wo xlɛ le Moab-tagba le Yordan nu le Yerixo kasa; 4 amesiwo xɔ fe blave kple vɔ, abe alesi Yehowa de se na Mose ene. Israel-vi, siwo vo tso Egiptenyigba dzi la, wonye si: 5 Ruben enye Israel fe ngɔgbevi. Ruben viwo nye: Xanok, amesi dzi Xanok-fome la; Palu, amesi dzi Palu-

fome la; 6 Xezron, amesi dzi Xezron-fome la; Karmi, amesi dzi Karmi-fome la. 7 Esiawo nye Ruben-hawo fe fomewo. Amesiwo wotia xlɛ le wo me la, le ame akpe blane vɔ etɔ alafa adre blaetɔ. 8 Palu vi enye Eliab. 9 Eye Eliab viwo nye Nemuel, Datan kple Abiram. Woawo nye Datan kple Abiram hawo, siwo nye adarudelawo le ha la dome, eye wo wo dzre kple Mose kple Aron, le esime Korax fe ha la wo dzre kple Yehowa, 10 eye anyigba ke nu mi wo kpe de Korax ŋu, eye ha la ku, eye dzo fiã ŋutsu alafa eve blaatɔawo, eye wozu ŋkuɔɔdzinu la. 11 Ke Korax viwo ya meku o. 12 Simeon viwo nye si le wofe fomewo nu: Nemuel, amesi dzi Nemuel-fome la; Yamin, amesi dzi Yamin-fome la; Yakin, amesi dzi Yakin-fome la; 13 Sera, amesi dzi Sera-fome la; Saul, amesi dzi Saul-fome la. 14 Simeon-hawo fe fome la le ame akpe blave vɔ eve alafa eve. 15 Gad viwo nye si le wofe fomewo nu: Zifon, amesi dzi Zifon-fome la; Xagi, amesi dzi Xagi-fome la; Suni, amesi dzi Suni-fome la; 16 Osni, amesi dzi Osni-fome la; Eri, amesi dzi Eri-fome la; 17 Arod, amesi dzi Arod-fome la; Areli, amesi dzi Areli-fome la. 18 Esiawo nye Gad viwo le wofe fomewo nu, amesiwo wotia xlɛ la, le ame akpe blane alafa atɔ. 19 Yuda viwo nye: Ger kple Onan; ke Ger kple Onan ku le Kanaan-nyigba dzi.^g 20 Yuda viwo nye si le wofe fomewo nu: Sela, amesi dzi Sela-fome la; Perez, amesi dzi Perez-fomela; Sera, amesi dzi Sera-fome la; 21 Perez viwo nye si: Xezron, amesi dzi Xezron-fome la; Xamul, amesi dzi Xamul-fome la. 22 Amesiwo wotia xlɛ le Yuda-fome la me la, le ame akpe blaadre vɔ ade alafa atɔ. 23 Isaxar viwo nye si le wofe fomewo nu: Tola, amesi dzi Tola-fome la; Puwa, amesi dzi Puwa-fome la; 24 Yasub, amesi dzi Yasub-fome la; Simron, amesi dzi Simron-fome la. 25 Amesiwo wotia xlɛ le Isaxar-fome la me la, le ame akpe blaade vɔ ene alafa etɔ. 26 Zebulon viwo nye si le wofe fomewo nu: Sered,

a 16.

b Kron. I. 9, 20.

d Ps. 106, 30, 31.

e 31, 8.

f 31, 2-10.

g Mo. I. 38, 7, 10.

h Rut 4, 18.

i 1, 2-47.

k Mo. I. 46, 8 v. 27; Kron. I. 4 v. 7.

amesi dzi Sered-fome la; Elon, amesi dzi Elon-fome la; Yaxleel, amesi dzi Yaxleel-fome la. 27 Amesiwo wotia xlē le Zebulon-fome la me la, le ame akpe blaade kple alafa at5. 28 Yosef viwo nye si le wofe fomewo nu: Manasekple Efrayim. 29 Manase viwo nye: Maxir, amesi dzi Maxir-fome la. Maxir dzi Gilead, eye Gilead dzi Gilead-fome la.^o 30 Gilead viwo nye si: Yezer, amesi dzi Yezer-fome la; Xelek, amesi dzi Xelek-fome la; 31 Ariel, amesi dzi Ariel-fome la; Sixem, amesi dzi Sixem-fome la; 32 Semida, amesi dzi Semida-fome la; Xefer, amesi dzi Xefer-fome la. 33 Ke Zelofxad, Xefer vi, medzi nɔtsuvia deke o, negbe nɔnyonuviwo ko. Zelofxad vinyonuwo fe nkowo nye: Maxla, Noa, Xogla, Milka kple Tirza. 34 Esia nye Manase-fomea-wo, eye amesiwo wotia xlē le wo dome la, le ame akpe blaata5 vɔ eve alafa adre. 35 Efrayim viwo nye si le wofe fomewo nu: Sutelax, amesi dzi Sutelax-fome la; Bexer, amesi dzi Bexer-fome la; Taxan, amesi dzi Taxan-fome la. 36 Sutelax vi nye Eran, amesi dzi Eran-fome la. 37 Amesiwo wotia xlē le Efrayim viwo fe fome la me la, le ame akpe blaata5 vɔ eve alafa at5. Esiawo nye Yosef viwo le wofe fomewo nu. 38 Benyamin viwo nye si le wofe fomewo nu: Be'la, amesi dzi Bela-fome la; Asbel, amesi dzi Asbel-fome la; Axiram, amesi dzi Axiram-fome la; 39 Sefufam, amesi dzi Sefufam-fome la; Xufam, amesi dzi Xufam-fome la. 40 Bela viwo nye: Ard kple Naaman: Ard dzi Ard-fome la; eye Naaman dzi Naaman-fome la. 41 Esiawo nye Benyamin viwo le wofe fomewo nu, eye amesiwo wotia xlē le wo dome la, le ame akpe blane vɔ at5 alafa ade. 42 Dan viwo nye si le wofe fomewo nu: Suxam, amesi dzi Suxam-fome la. Esia nye Dan viwo le wofe fomewo nu. 43 Amesiwo katā wotia xlē le Suxam-fome la me la, le ame akpe blaade vɔ ene alafa ene. 44 Aser viwo nye si le wofe fomewo nu: Yimna, amesi dzi Yimna-fome la; Yiswi, amesi dzi Yiswi-

^o Yos. 17, 1-3.

^o 27, 1.

^o 39, 54; Yos. 14, 2.

^o Mo. II. 6, 16 v. 25.

^o Mo. III. 10, 1, 2.

fome la; Beria, amesi dzi Beria-fome la. 45 Beria viwo nye Xeber, amesi dzi Xeber-fome la; Malkiel, amesi dzi Malkiel-fome la. 46 Aser vinyonu nkɔ nye Sarax. 47 Amesiwo wotia xlē le Aser viwo fe fome la me la, le ame akpe blaata5 vɔ et5 alafa ene. 48 Naftali viwo nye si le wofe fomewo nu: Yaxzeel, amesi dzi Yaxzeel-fome la; Guni, amesi dzi Guni-fome la; 49 Yezer, amesi dzi Yezer-fome la; Silem, amesi dzi Silem-fome la. 50 Esia nye Naftali viwo le wofe fomewo nu, eye amesiwo wotia xlē le wo me la, le ame akpe blane vɔ at5 alafa ene. 51 Amesiwo wotia xlē le Israel-viwo me la, le ame akpe alafa ade kple deka alafa adre blaata5.

52 Eye Yehowa fo nu kple Mose bena: 53 Ame siawo woa mā anyigba la na wɔazu wofe domenyinu le nkowo fe agbɔsɔsɔ nu. 54 Nana domenyinu la amesiwo sɔ gbɔ la, wɔalolo, eye amesiwo le vee la, fe domenyinu nana vee; woana domenyinu la de amesiwo wotia xlē la nu. 55 Ke woadzidze nu hafi amā anyigba la, eye woaxo domenyinu la de wo fofowo fe toawo fe nkowo nu. 56 Woadzidze nu hafi amā domenyinu la na amesiwo sɔ gbɔ kple amesiwo le vee.

57 Esiawo nye amesiwo wotia xlē le Lewi-viwo dome, le wofe fomewo nu: Gerson, amesi dzi Gerson-fome la; Kehat, amesi dzi Kehat-fome la; Merari, amesi dzi Merari-fome la.^o 58 Lewi-fomea-wo nye si: Libni-fome la, Xebron-fome la, Maxeli-fome la, Musifome kple Kora-fome la. Kehat enye amesi dzi Amram. 59 Amram sr5 nkɔ nye Yoxebed, nyonuvi, si wodzi na Lewi le Egipte, eye wɔdzi Aron, Mose kple wo nɔvinyonu Miryam na Amram. 60 Eye wodzi Nadab, Abihu, Eleazar kple Itamar na Aron. 61 Ke Nadab/ kple Abihu ku, elabena wotsɔ dzo bubu va Yehowa nkome. 62 Eye wotia nɔtsu, siwo xɔ dzinu deka alo wu nenema la xlē, wole ame akpe blane vɔ et5. Ke wometia wo xlē de Israel-viwo dome o, elabena womena dome-

nyinu deke wo le Israel-viwo dome o. 63 Esiawo nye Israel-vi, siwo Mose kple nunɔla Eleazar tia xlẽ le Moab-tagba, le Yordan nu le Yerixo kasa. 64 Ke Israel-vi, siwo Mose kple nunɔla Arontia xlẽ le Sinai-gbedzi la, dome-tɔa deke mele ame siawo dome o.^d 65 Elabena Yehowa gblo na wo bena: Woaku le gbeadzɔ, eye wo dome-tɔa deke masuɔ o, ne-gbe Kaleb, Yefune vi, kple Yosua, Nun vi ko.^e

Alesi vinyonuviwo nanyi dome.

27. Eye Zelofxad, amesi nye Xefer vi, amesi nye Gilead vi, amesi nye Maxir vi, amesi nye Manase vi la, fe vinyonuwo tso Manase, Yosef vi, fe fome la me va; vianyɔnuawo fe ŋkɔwo nye: Maxla, Noa, Xogla, Milka kple Tirza. 2 Eye wotsi tre de Mose kple nunɔla Eleazar, amegãwo kpakple ha blibo la ŋku me le Mawu fe agbadɔ la nu hegblo bena: 3 Mia fofu ku le gbeadzɔ, ke menɔ Korax fe ha, si dzɛ aglã de Yehowa ŋu la dome o, ke boŋ eya ŋu to fe nuvɔ tae wòku do, eye viŋutsua deke mele esi o. 4 Nukanuti mia fofu ŋkɔ atrɔ le efe fome la me, le esi viŋutsu mele esi o ta? Eyata na anyigba mi de mia fofu noviwo dome. 5 Eye Mose tso wofe nya la va Yehowa ŋku me.^f 6 Tete Yehowa gblo na Mose bena: 7 Zelofxad-vinyonuawo gblɔe de tefe; eyata na domenyinu wo de wo fofu noviwo dome, eye nana wo fofu fe domenyinu nayi de wo si me. 8 Eye nagblo na Israel-viwo be: Ne ŋutsua de ku, eye viŋutsu mele esi o la, ekema efe domenyinu nayi de vianyɔnu si me. 9 Ke ne vinyonuwa deke mele esi o la, ekema mitsɔ efe domenyinu na novianutsuwo. 10 Ne novianutsua deke mele esi o la, ekema mitsɔ efe domenyinu na fofua novianutsuwo. 11 Ke ne novianutsua deke mele fofua si o la, ekema mitsɔ efe domenyinu na efe fometɔ kekeake, amesi te de eɖu le efe fome la me, eya nanyi doame. Wɔanye se kple dodo na Israel-viwo, abe alesi Yehowa de se na Mose ene.

Yosua zu Mose yomedzɛla.

12 Eye Yehowa gblo na Mose bena: "De Abarim-to dzi, eye nakpɔ anyigba, si mele Israel-viwo na ge la da! 13 Eye ne ekpɔe vɔ la, wò hã nayi tɔgbuiwo wo gbo, abe alesi noviwo Arontia yii ene. 14 Elabena miesɛ to de nye nya ŋu le Zin-gbedzi, le esime ha la wo dzre, eye miena ŋunye ko le-tsi la gbo le wofe ŋku me o. Esia nye dzrewotsi la le Kades le Zin-gbedzi.^f 15 Tete Mose fo nu kple Yehowa bena: 16 Yehowa, si nye gbo gbo, si le ŋutilãwo katã me, fe Mawu la, natia ŋutsua de ado ha la nu, 17 amesi ado kpɔli wo, eye wɔagagbo kpɔli wo, amesi akpɔ wo adoe, eye wɔagakpɔ wo agboe, bena Yehowa fe ha la maganɔ abe alẽ, siwo nu kpɔla mele o la, ene o. 18 Yehowa do ŋu na Mose bena: "Yɔ Yosua, Nun vi, ŋutsu, si me gbo gbo la le la, eye natso wò asi ado edzi, 19 eye nakpɔe ava nunɔla Eleazar kple ha blibo la gbo, eye nade se ne le wo ŋku me, 20 eye "nade bubu, si le ŋuwò la, de ada de edzi, bena Israel-viwo fe ha blibo la nado toe. 21 Ele ne be, wɔava nunɔla Eleazar gbo, bena wɔatsɔ "Urim abia nu ne le Yehowa ŋku me; eye alesi wògblo la, eya nu woa kple Israel-viwo fe ha blibo la katã na ho, eye woagatrɔ agbo do. 22 Eye Mose wo, abe alesi Yehowa de se ne ene; ekpɔ Yosua do nunɔla Eleazar kple ha blibo la ŋku me, 23 eye wòtsɔ efe asiwo do edzi, eye wòde se ne, abe alesi Yehowa fo nu kple Mose ene.

Gbesiagbe yosawo ŋu se.

28. Eye Yehowa fo nu kple Mose bena: 2 De se na Israel-viwo, eye nagblo na wo bena: Milɛ ŋku de nye dzovɔsa fe vɔsanu, si nye nye nuɖudu, eye wòvɛna dem lilili la ŋu, eye miatsɔe asa vɔ nam le yeyi yi, si wodo la dzi. 3 Gblo na wo bena: Dzovɔ, si miasa na Yehowa la, enye si: Miatsɔ alɛvi eve, siwo so blibo, eye woxo fe dekadekã la, asa numevɔe gbesiagbe.^f 4 Nawu alɛvi deka le ŋdi, eye nawu alɛvi evelia le fiẽ. 5 Eye

^a Mo. V. 32, 48, 49.

^b 20, 24, 28.

^c 3, 1-39.

^d 14, 22-28, 20, 12, 13.

^e 16, 22, 26, 33; 26, 2; Yos. 17, 3-6.

^f Mat. 9, 36.

^g Mo. V. 3, 21; 34, 9.

^h 16, 2.

ⁱ Fla. II. 2, 9, 15.

^j 26, 66.

^k Mo. II. 28, 30.

^l Mo. III. 24, 12.

^m Mo. III. 21, 6.

ⁿ Mo. II. 28, 38 v. 42.

natsɔ wɔ memee efa fe ewoliawo deka, si wodzaba kple dzomi hin eneliawo deka la,^a awɔ nuduvɔsae. 6 Esia nye numevɔ, si wosa gbesiagbe le Sinai-to la gbo, ne wɔanye dzovɔsa, si awɛ lilili de Yehowa. 7 Eye woatsɔ nunovɔsa hin eneliawo deka akpe de alɛvia desiadɛ nu. Woatsɔ wein, si nye nunovɔsa la, asa vɔɛ le kɔkɔfe la le Yehowa ŋku me. 8 Eye nawɔ alɛ evelia nu do le fiɛ me, eye nuduvɔsa kple nunovɔsa nakpe de ɛnu, abe ŋdi ke ene; ne wɔanye dzovɔsa, si awɛ lilili de Yehowa.

Sabat kple yleti yeye nu vɔsawo.

9 Eye 'nawɔ alɛvi eve, siwo naneke mewɔ afia deke na o, eye woxɔ fe dekadɛka la, nu do le dzudzɔgbe la dzi, eye natsɔ wɔ memee efa fe ewoliawo eve, si wodzaba kple ami la, awɔ nuduvɔsae, eye nunovɔsa nakpe de ɛnu. 10 Esia nye numevɔ, si woasa le dzudzɔgbe sia dzudzɔgbe dzi hekpe de gbesiagbe numevɔsa kple ɛnu nunovɔsa ŋuti.

11 Gbesigbe yleti dze dzi la, miatsɔ nyitsuvi eve, agbo deka kple alɛvi adre, siwo sɔ blibo, eye woxɔ fe dekadɛka la, asa numevɔ na Yehowa.^b 12 Eye miatsɔ wɔ memee efa fe ewoliawo etɔ, si wodzaba kple ami la, awɔ nuduvɔsa akpe de nyitsua desiadɛ nu; miatsɔ wɔ memee efa fe ewoliawo eve, si wodzaba kple ami la, awɔ nuduvɔsa akpe de agbo deka la nu, 13 eye miatsɔ wɔ memee efa fe ewoliawo deka, si wodzaba kple ami la, awɔ nuduvɔsa akpe de alɛvia desiadɛ nu. Numevɔsa, si awɛ lilili, kple dzovɔsa wɔnye na Yehowa. 14 Eye miatsɔ wein hin afɔ awɔ nunovɔsa akpe de nyitsua desiadɛ nu; hin etɔliawo deka akpe de agbo deka la nu, eye hin eneliawo deka akpe de alɛvia desiadɛ nu. Esia nye numevɔsa le gbesigbe yleti sia yleti dze dzi le fe la me. 15 Eye miatsɔ gbɔtsu deka asa nudvɔɛ na Yehowa akpe de gbesiagbe numevɔsa kple nunovɔsa la nu.

Dutitoto-vɔsawo.

16 Yleti gbɔtsɔ fe ŋkeke wuienelia enye 'nutitotonkenenyuie

^a Mo. III. 2. 1.

^b kp. 25. 26.

^d kp. 12.

^e Mat. 12. 5.
^f kp. 15.

^g Mo. III. 23. 15
v. 21.

^h 10. 10.

ⁱ kp. 20. 28: 15.
2-13.

^k kp. 15.

^l kp. 22.

^m Mo. III. 23. 24.
25.

ⁿ Mo. III. 23. 5
v. 14.

na Yehowa. 17 Eye yleti sia fe ŋkeke wuiatɔlia enye ŋkenenyuie; woadu abolo mavamava ŋkeke adre sɔɔ. 18 Dkeke gbɔtsɔ enye btakpegbe kɔkɔɛ, eye womawɔ asinudɔa deke o. 19 Miatsɔ nyitsuvi eve, agbo deka kple alɛvi adre, siwo xɔ fe dekadɛka, eye wosɔ blibo la, asa dzovɔ, si enye numevɔsa na Yehowa; 20 eye miatsɔ wɔ memee efa fe ewoliawo etɔ, si wodzaba kple ami la, awɔ nuduvɔsa akpe de nyitsua desiadɛ nu; efa fe ewoliawo eve akpe de agbo deka la nu, 21 eye efa fe ewoliawo deka akpe de alɛviawo dometɔ desiadɛ nu. 22 Eye woatsɔ gbɔtsu deka asa nudvɔɛ, ne wɔalɛ avu na mi. 23 Miasa vɔ sia akpe de gbesiagbe numevɔ, si wosana le ŋdi la nu. 24 Alea miasa vɔe gbesiagbe ŋkeke adre sɔɔ, ne wɔanye nuduvɔsa kple dzovɔsa, si awɛ lilili de Yehowa, akpe de gbesiagbe numevɔsa kple nunovɔsa ŋuti. 25 Eye ŋkeke adreagbe enye takpegbe kɔkɔɛ na mi, miawɔ asinudɔa deke o.

Pentekostegkeke-vɔsawo.

26 Gbesigbe miɛnɛ^o nu gbɔtsɔwo, eye mietsɔ nududu yeyewo sa vɔ na Yehowa le miɛfe kwasidawo fe ŋkenenyuie dzi la, enye takpegbe kɔkɔɛ na mi, miawɔ asinudɔa deke o. 27 Eye miatsɔ nyitsuvi eve, agbo deka kple alɛvi adre, siwo xɔ fe dekadɛka asa numevɔ, ne wɔawɛ lilili de Yehowa. 28 Eye miatsɔ wɔ memee efa fe ewoliawo etɔ, si wodzaba kple ami, awɔ nuduvɔsa akpe de nyitsua desiadɛ nu; efa fe ewoliawo eve akpe de agbo deka la nu, 29 eye efa fe ewoliawo deka akpe de alɛviawo dome desiadɛ nu. 30 Emegbe woatsɔ gbɔtsu deka alɛ avu na mi. 31 Esiawo miatsɔ asa vɔe akpe de gbesiagbe numevɔsa kple nuduvɔsa kple nunovɔsa ŋuti; lɛwo nasɔ blibo.

Kpɛkugbe-vɔsawo.

29. Yleti adrelia fe ŋkeke gbɔtsɔ enye takpegbe kɔkɔɛ na mi, eye miawɔ asinudɔa deke o;ⁿ kpɛkugbe wɔanye na mi. 2 Eye woatsɔ nyitsuvi deka, agbo deka kple alɛvi adre, siwo xɔ fe deka-

deka, eye wosɔ blibo, asa numevɔe, ne woavɛ lilili de Yehowa. 3 Eye miatsɔ wɔ memee efa fe ewoliawo etɔ, si wodzaba kple ami la, awɔ nuduvɔsa akpe de nyitsu deka la nu; efa fe ewoliawo eve akpe de agbo la nu, 4 eye efa fe ewoliawo deka akpe de alɛvi adreawo dome desiadɛ nu. 5 Eye woatsɔ gbɔtsu deka asa nuvɔvɔe ahatsɔ lé avu na mi, 6 hekpe de yleti yeye dzi numevɔsa kple enu nuduvɔsa kpakple gbesiagbe numevɔsa kple enu nuduvɔsa nuti; eye woawo wo nu nunovɔsawo de dodo la nu, ne wɔanye dzovɔsa, si avɛ lilili de Yehowa.

Avulɛkɛke-vɔsawo.

7 Yleti adrelia sia fe kɛke ewolia enye takpege kɔkɔe na mi, miatsi nu ado, eye miawo doa deke o. 8 Eye miatsɔ nyitsuvi deka, agbo deka kple alɛvi adre, siwo xɔ fe dekadɛka la, asa numevɔ, ne woavɛ lilili de Yehowa; lãwo nasɔ blibo. 9 Eye miatsɔ wɔ memee efa fe ewoliawo etɔ, si wodzaba kple ami la, awɔ nuduvɔsa akpe de nyitsu la nu; efa fe ewoliawo eve akpe de agbo deka la nu, 10 eye efa fe ewoliawo deka akpe de alɛvi adreawo dome desiadɛ nu. 11 Emegbe miatsɔ gbɔtsu deka asa nuvɔvɔe vɔ akpe de nuduvɔsa, si wotsɔ lé avui kple gbesiagbe numevɔsa kpakple enu nuduvɔsa kple nunovɔsa nuti.

Agbadɔ me nono kɛkenyuiɛ-vɔsawo.

12 Yleti adrelia fe kɛke wuia-tɔlia enye takpege kɔkɔe na mi. miawo asinudɔa deke o, eye miadu kɛkenyuiɛ na Yehowa kɛke adre sɔɔ. 13 Eye miatsɔ nyitsuvi wuietɔ, agbo eve kple alɛvi wuiene, siwo xɔ fe dekadɛka la, asa numevɔ, si enye dzovɔsa la, ne woavɛ lilili de Yehowa; lãwo nasɔ blibo. 14 Eye miatsɔ wɔ memee efa fe ewoliawo etɔ, si wodzaba kple ami la, awɔ nuduvɔsa akpe de nyitsu wuietɔawo dome desiadɛ nu; efa fe ewoliawo eve akpe de agbo eweawo dome desiadɛ nu, 15 eye efa fe ewoliawo deka akpe de alɛvi wuieneawo dome desiadɛ nuti. 16 Emegbe miatsɔ gbɔtsu deka asa

nuvɔvɔe akpe de gbesiagbe numevɔsa kpakple enu nuduvɔsa kple nunovɔsa nuti. 17 Miawu nyitsu wuiene, agbo eve kple alɛvi wuiene, siwo sɔ blibo, eye woxɔ fe dekadɛka la, le kɛke evelia dzi. 18 Eye miawo nuduvɔsa kple nunovɔsa de nyitsuawo, agboawo kple alɛviawo fe agbɔsɔsɔme nu de dodo la nu. 19 Emegbe miatsɔ gbɔtsu deka asa nuvɔvɔe akpe de gbesiagbe numevɔsa kpakple enu nuduvɔsa kple nunovɔsa nuti. 20 Eye miawu nyitsu wuidekɛ, agbo eve kple alɛvi wuiene, siwo sɔ blibo la, le kɛke etɔlia dzi, 21 eye miawo nuduvɔsa kple nunovɔsa le nyitsuawo, agboawo kple alɛviawo fe agbɔsɔsɔme nu de dodo la nu. 22 Emegbe miatsɔ gbɔtsu deka asa nuvɔvɔe akpe de gbesiagbe numevɔsa kpakple enu nuduvɔsa kple nunovɔsa nuti. 23 Miawu nyitsu ewo, agbo eve kple alɛvi wuiene, siwo sɔ blibo, eye woxɔ fe dekadɛka la, le kɛke enelia dzi, 24 eye miawo nuduvɔsa kple nunovɔsa de nyitsuawo, agboawo kple alɛviawo fe agbɔsɔsɔme nu de dodo la nu. 25 Emegbe miatsɔ gbɔtsu deka asa nuvɔvɔe akpe de gbesiagbe numevɔsa kpakple enu nuduvɔsa kple nunovɔsa nuti. 26 Eye miawu nyitsu asieke, agbo eve kple alɛvi wuiene, siwo sɔ blibo, eye woxɔ fe dekadɛka la, le kɛke atɔlia dzi, 27 eye miawo nuduvɔsa kple nunovɔsa de nyitsuawo, agboawo kple alɛviawo fe agbɔsɔsɔme nu de dodo la nu. 28 Emegbe miatsɔ gbɔtsu deka asa nuvɔvɔe akpe de gbesiagbe numevɔsa kpakple enu nuduvɔsa kple nunovɔsa nuti. 29 Miawu nyitsu enyi, agbo eve kple alɛvi wuiene, siwo sɔ blibo, eye woxɔ fe dekadɛka la, le kɛke adelia dzi, 30 eye miawo nuduvɔsa kple nunovɔsa de nyitsuawo, agboawo kple alɛviawo fe agbɔsɔsɔme nu de dodo la nu. 31 Emegbe miatsɔ gbɔtsu deka asa nuvɔvɔe akpe de gbesiagbe numevɔsa kpakple enu nuduvɔsa kple nunovɔsa nuti. 32 Eye miawu nyitsu adre, agbo eve kple alɛvi wuiene, siwo sɔ

o Mo. III. 22, 27 v. 32.

b Mo. III. 16, 11 v. 22.

d Mo. III. 23, 34 v. 43.

blibo, eye woxo fe dekadeka la, le nkeke adrelia dzi, 33 eye miawo nuduvosa kple nunovosa de nyitsawo, agboawo kple aléviawo fe agbósosome nu de dodo la nu. 34 Emegbe miatsò gbòtsu deka asa nudvòe akpe de gbesiagbe numevosa kpakple enu nuduvosa kple nunovosa ñuti. 35 Ìkeke enyilla enye takpegbe na mi, eye miawo asinudòa deke o. 36 Eye miatsò nyitsu deka, agbo deka kple alévi adre, siwo so blibo, eye woxo fe dekadeka la, asa numevò, si nye dzovosa, ne wòavè lillil de Yehowa. 37 Eye miawo nuduvosa kple nunovosa de nyitsu la, agbo la kple aléviawo fe agbósosome nu de dodo la nu. 38 Emegbe miatsò gbòtsu deka asa nudvòe akpe de gbesiagbe numevosa kpakple enu nuduvosa kple nunovosa ñuti. 39 Esiawo miatsò asa vò na Yehowa le miafe nkekenyuiewo dzi hekpe de numevosa, nuduvosa, nunovosa kple akpedavosa, siwo miède adzògbe alo na le mia dokui si la ñuti.

Adzògbedede ñu se.

30. Eye Mose gblo se, siwo katà Yehowa de nē la, na Israel-viwo.

2 Eye Mose fo nu kple Israel-viwo fe toawo fe amegāwo bena: Ale Yehowa de se enye si: 3 Ne amea de^a de adzògbe na Yehowa, alo wòka atam hetsri nu na edokui la, ekema megada efe nya la dzi o, boñ wòawo nya, siwo katà do le enu la dzi.

4 Ne nyònu de nye detugbi le fofoa fe me, eye wòde adzògbe na Yehowa alo tsi nu na edokui, 5 eye fofoa se adzògbe, si wòde, alo nusi wòtsri na edokui, gake fofoa zi kpi kpòe la, ekema wòawo adzògbe, si wòde, alo nusi wòtsri na edokui la dzi. 6 Ke ne fofoa see, eye wògbe nē gbemagbe ke la, ekema magawo efe adzògbe, si wòde, alo nusi wòtsri la dzi o; eye Yehowa atsòe akee, le esi fofoa gbe nē la ta.

7 Ke ne ede adzògbe, alo nya ge le enu wòtsri nu na edokui hafi va de srò, 8 eye sròa zi kpi kpòe le gbesigbe wòsee la, ekema wòawo efe adzògbe, si wòde,

alo nusi wòtsri la dzi. 9 Gake ne sròa gbe nē le gbesigbe wòsee la, ekema eglè efe adzògbe, si wòde, kple nya, si ge le enu wòtsri nu na edokui le, me nē; eye Yehowa atsòe akee. 10 Ke ahoisiwo kple nyònu, siwo wogbe la, nawo wofe adzògbededewo kple nusiwo wòtsri na wo dokui la dzi.

11 Neye srò fe me wòde adzògbe le, alo wòka atam hetsri nu na edokui la, 12 eye sròa see, gake wòzi kpi kpòe, eye megbe nē o la, ekema wòawo efe adzògbe, siwo katà wòde, alo nusiwo wòtsri na edokui la dzi. 13 Ke ne srò gblè eme nē, le gbesigbe wòsee la, ekema magawo nya, si ge le enu wòde adzògbe alo tsi nu la dzi o, elabena srò gblè eme nē; eye Yehowa atsòe akee. 14 Ne nyònu de de adzògbe sia adzògbe alo ka atam hetsri nu bena, yeatsi nu adò la, sròa ate ñu ana be, wòawo edzi alo agblè eme nē. 15 Ke ne sròa zi kpi egbe kple etsò la, ekema wòawo adzògbe, siwo katà wòde, alo nusi wòtsri la dzi, elabena ezi kpi kpòe le gbesigbe wòsee. 16 Gake ne esee etefe didi, hafi wògblè eme nē la, ekema efe vodada le ñutsu la dzi. 17 Esia nye dodo, siwo Yehowa gblo na Mose le ñutsu kple sròa kpakple fofò kple vianyònu, si ganye detugbi le fofoa fe me la dome.

Woñ Midiantowo dzi.

31. Eye Yehowa fo nu kple Mose bena: 2 Bia hlò Midiantowo na Israel-viwo; demegbe nayi togbuiwòwo gbò. 3 Tete Mose gblo na dukò la bena: Mina ñutsuwo nabla akpa le mia dome, bena woaho ava de Midian ñu, ne woabia hlò Midian na Yehowa. 4 Israel-viwo fe to sia to nade ame akpe deka ado de ava la. 5 Eye to sia to na ame akpe deka tso Israel fe ame akpe akpeawo dome; amesiwo bla akpa hena avayiyi la, le ame akpe wuive. 6 Eye Mose do ame akpe deka tso to sia to me do de ava la, eye Pínehas, nunòla Eleazar vi, he nu kòkòeawo kple /kpè, siwo wòaku atsià de nu la, de asi. 7 Woho

^a Mo. III. 27, 2 v. 25; Mo. V. 23, 22; Dan. 11, 35; Nyagb. 5, 3, 4.

^b 25, 17.
^d 27, 13.

^e 25, 7.

^f 10, 2.

ava de Midian nu, abe alesi Yehowa de se na Mose ene, eye wovuwu ntuwuwo katā. 8 Eye wovuwu Midian-fia atdawo, siwo nye: Evi, Rekem, Zur, Xur kple Reba la, kpe de ame bubuawo nu; eye wovuwu Bileam, Beor vi, hā kple via.^b 9 Eye Israel-viwo de aboyo Midiantowo srōwo kple wo viwo, eye woha wofe agbatsolāwo katā, lāhawo katā kple wofe kesinonuwō katā; 10 eye wotō dzo du, siwo katā me wono, kple wofe agbadōwo katā. 11 Wofe aboyo amewo, eye woha lāwo. 12 Eye wofe amesiwo wolé kple nusiwo woha kpakple nusiwo wofe aboyo la, va Mose kple nunōla Eleazar kpakple Israel-viwo fe ha blibo la gbō, le Moab-tagba le Yordan nu le Yerixo kasa.

13 Eye Mose kple nunōla Eleazar kpakple Israel-amegāwo katā yi dakpe wo le asaḍa la godo. 14 Eye Mose do dōmedzoe de avakplola, siwo wotō dō ame akpewo kple ame alafawo nu, amesiwo gbō tso ava la nuti. 15 Eye Mose gbō na wo bena: A, miena nyonuwō katā tsi agbea? 16 Ewō wōnye woawoe na Israel-viwo subo Peor hetrō vu le Yehowa yome le Bileam fe adanudodo la nu, eye dovō dō Yehowa fe ha la me hafi.^c 17 Eyata/miwu ntuwuvu, siwo katā le deviwō dome, eye miwu nyonuvi, siwo katā dō ntuwu gbō kpō; 18 gake mina nyonuvi, siwo katā medo ntuwu gbō kpō o le deviwō dome la, natsi agbe na mi. 19 Ke miawo mitsi asaḍa godo nkeke adre sōn, eye amesiwo wu ame kple amesiwo ka asi ame tsiavawo nu la, nade nuvō ḍa le wo ḍokuvi kple amesiwo wolé la nu, le nkeke etōlia kple nkeke adrelia dzi.^d 20 Eye miade nuvō ḍa le avōwo katā kple nusiwo katā wotō lā-gbalé kple gbōfuwo wōe, kpakple atinuwō katā nuti.

21 Eye nunōla Eleazar gbō na avawola, siwo de ava la bena: Ale Yehowa de se na Mose enye si: 22 Mitsō sika kple klosalo, akoblī kple gayibō, ga yi kple tsumi 23 kpakple nusianu, si ate nu ade dzo me la, haha dzoe, ekema wo nu ako; gake ele be,

woatsō amegukotsi ade nuvō ḍa le wo nu. Ke woatsō tsi aklo nusiwo katā mate nu ade dzo me o lae. 24 Eye ne mienyā miafe avōwo le nkeke adreagbe la, ekema mia nu ako, emegbe miekpō mo ayi asaḍa la me.

Aboyo me manā.

25 Eye Yehowa gbō na Mose bena: 26 Mia kple nunōla Eleazar kpakple ha la fe toawo fe amegāwo mixlē ame kple lā, siwo wofe aboyoe la, 27 mimā wo na amesiwo de ava la, kple ameha blibo la.^d 28 Eye naxo ame alo nyi, tedzi alo alē dekadēka tso wo ame alafa atō me le avawola, siwo de ava la, tō nu ahawo adzoe na Yehowa. 29 Nadee le wo tō nu awo adzoe na Yehowa ahatsō na nunōla Eleazar. 30 Ke miawo ame alo nyi, tedzi alo alē dekadēka tso wo ame blaetō me le Israel-viwo tō nu ana Lewitowo, amesiwo wō ḍo le Yehowa fe nufe la nu. 31 Eye Mose kple nunōla Eleazar wō, abe alesi Yehowa de se na Mose ene. 32 Eye aboyonu, siwo avawolawo ha la, fe kpotōea le alē akpe alafa ade blaadre vō atō, 33 nyi akpe blaadre vō eve, 34 tedzi akpe blaadre vō deke; 35 eye nyonuvi, siwo medo ntuwu gbō kpō o la, le ame akpe blaetō vō eve. 36 Amesiwo de ava la fe gome enye alē akpe alafa atō blaetō vō adre kple alafa atō. 37 Eye adzō, si wofe le alēawo nu na Yehowa la, le alē alafa ade blaadre vō atō. 38 Nyiwo le akpe blaetō vō ade, eye wofe wo ame blaadre vō eve na adzō Yehowa. 39 Tedziwo le akpe blaetō kple alafa atō, eye wofe wo ame blaadre vō deke na adzō Yehowa. 40 Eye amewo le akpe wuiade, eye wofe wo ame blaetō vō eve na adzō Yehowa. 41 Eye Mose tso adzō, siwo wona Yehowa la, hena nunōla Eleazar, abe alesi Yehowa de se na Mose ene. 42 Eye Israel-viwo tō, si Mose mā na woa kple amesiwo de ava la, enye si: 43 ameha la tō enye alē akpe alafa atō blaetō vō adre kple alafa atō, 44 nyi akpe blaetō vō ade, 45 tedzi akpe blaetō kple alafa atō 46 kple ame akpe wuiade. 47 Eye Mose de ame dekadēka kple lā deka-

^a Mo. V. 20, 13.

^b Yos. 13, 21, 22; 22, 5.

^d Yos. 22, 8; Sam. I. 30, 24.

^e 25, 1; Nyad. 2, 14.

^f Dan. 21, 11.

^g 19, 11.

deka tso wo ame blaati me le Israel-viwo to nu hena Lewitowo, amesiwo woa do le Yehowa je naje la nu, abe alesi Yehowa de se na Mose ene. 48 Eye avakpla, siwo le avako la je ame akpewo nu, amesiwo wotsɔ do ame akpewo kple ame alafawo nu la, va Mose gbo, 49 eye wogblo na Mose bena: Wò dɔlawo xlɛ aawola, siwo wode asi na mí la, eye wo dometɔa deke meto le eme o. 50 Eyata míetɔ sikanu, siwo amesiame ha la va, be míana Yehowa, woawo nye: abokpowo, alɔnugewo, asigewo, togewo kple kɔdzo-nuwo, ne míalé avu na mía dokui le Yehowa gbo. 51 Tete Mose kple nunɔla Eleazar xɔ sikatsyɔ-donu vovovoawo le wo si. 52 Eye sika, siwo katá amesiwo wodo ame akpewo kple ame alafawo nu dzo na Yehowa la, le sekel akpe wuiade alafa adre kple blaati. 53 Ke avawoviawo dome de siade ha nu na edokui. 54 Eye Mose kple nunɔla Eleazar xɔ sikawo le amesiwo wodo ame akpewo kple ame alafawo nu la si, eye wotsɔ wo va Mawu je agbadɔ la me, ne woanye nkudodzinu na Israel-viwo le Yehowa ŋku me.

Womá anyigba, siwo le Yordan je yedze fe la me.

32. Eye lã gedewo le Ruben-viwo kple Gad-viwo si. Eye wokpo Yaezer kple Gilead-nyigba bena, enye afisi nyo na lãnyinyi. 2 Eyata Gad-viwo kple Ruben-viwo va gblo na Mose kple nunɔla Eleazar kpakple ha la je amegãwo bena: 3 Atarot, Dibon, Yaezer, Nimra, Xesbon, Eleale, Sebam, Nebo kple Beon, 4 anyigba, siwo Yehowa xɔ le Israel fe ŋku me la, enyo na lãnyinyi, eye lãwo le wò dɔlawo si. 5 Eye wogblo bena: Ne éve míá nu la, ekema tsɔ anyigba sia na wò dɔlawo, ne wòanye wo to, eye megakpla mí yi Yordan godo o. 6 Tete Mose gblo na Gad-viwo kple Ruben-viwo bena: Á, mia nɔviwo le ava yi ge, eye miawo miedi be, miatsi afisia? 7 Nukantuti miele didim be, miade dzi le Israel-viwo fo, bena womagayi tɔa godo le anyigba, si Yehowa na wo la dzi oa? 8 Alea pe mia

a 13.

b 14, 22-28; 26, 65.

d kp. Mo. V. 3, 12-22.

e Yov. 1, 13-15.

fofowo wɔ, esi medo wo tso Kades-Barnea, bena woadakpo anyigba la da.^a 9 Wova Eskol-tɔɔu la nu hekpɔ anyigba la da, eye wode dzi le Israel-viwo fo, ale bena wobe, yewomegale anyigba, si Yehowa na wo la, dzi yi ge o. 10 Eyata Yehowa do domedzoe gbemagbe heka atam bena: 11 b) Dutsu, siwo vu tso Egipte-nyigba dzi, amesiwo xɔ je blave kple vɔ la, makpo anyigba, si nu meka atam do na Abraham, Isak kple Yakob la o, elabena womedze yonyeme blibo o; 12 negbe Kaleb, Yefune vi, Kenesita la, kple Yosua, Nun vi ko, elabena woawo dze Yehowa yome blibo. 13 Eye Yehowa do domedzoe de Israel nu, eye wòna wotsa le gbedzi je blane sɔɔ, vasede esime fome, siwo katá wɔ nuvɔ le Yehowa ŋku me la, tsrɔ keŋkeŋ. 14 Azo mí nuvɔwɔiawo je dzidzimeviwo, miexo de mia fofowo te fe, be Yehowa nagado domedzoe de Israel nu awu. 15 Ne mietro le eyome la, ekema ana woagatsi gbeadzɔ etefe nadidi, eye miage gbegbli ava dukɔ blibo la dzi.

16 Tete wova egbo gblo bena: Miatɔ kpɔ na mía fe lãwo de afisia, eye miatso duwo na mia viwo; 17 ke míá nɔtɔwo míabla akpa aɔ Israel-viwo ŋgɔ, vasede esime miakpla wo ava wo te fe; gake míá viwo nana du sesẽwo me le anyigbadzinɔlawo ta. 18 Miatɔ va mía fe xɔwo nu o, vasede esime Israel-viwo dome amesiame naxɔ efe domenyinu wòanye eto hafi. 19 Míaxɔ domenyinu de wo ti le Yordan godo o, elabena mía fe domenyinu le Yordan je go si dzi, le yedze fe gome. 20 Tete Mose gblo na wo bena: Ne miawo alea, eye míabla akpa le Yehowa ŋku me hena avayiyi; 21 eye mia dometo, siwo katá bla akpa atso Yordan le Yehowa ŋku me, vasede esime wòanyã efe futɔwo da le engɔ, 22 eye anyigba la na ta le Yehowa ŋku me, emegbe hafi mietro la, ekema miadi fo le Yehowa kple Israel ŋku me o, eye anyigba sia azu mia to le Yehowa ŋku me. 23 Ke ne miawo alea o la, ekema miawo nuvɔ de Yehowa nu, eye miakpo mía fe nu

vōwo to nua. 24 Mitso duwo na mia viwo; eye mito kpo na miafe lāwo; miwo, abe alesi do le mia nu ene. 25 Eye Gad-viwo kple Ruben-viwo do nu na Mose bena: Wò dlawo awò, abe alesi miafe afeto de se ene. 26 Mía viwo kple mía srōwo, miafe lāwo kple miafe agbatsolāwo katā natsi Gilead-duwo me. 27 Ke wò dlawo katā abla akpa le Yehowa ŋku me ayi ava le toa godò, abe alesi miafe afeto gblò ene. 28 Tete Mose de se le wo ta na nuncola Eleazar kple Yosua, Nun vi, kpakple Israel-viwo je toawo je amegawò, 29 eye Mose gblò na wo bena: "Ne Gad-viwo kple Ruben-viwo katā abla akpa le Yehowa ŋku me ayi ava kpli mi le Yordan godò, eye anyigba la ana ta mi la, ekema mitsò Gilead-nyigba na wo, ne wòanye wo to. 30 Ke ne womebila akpa yi toa godò kpli mi o la, ekema woaxò anyigba de mia dome le Kanaan-nyigba dzi. 31 Tete Gad-viwo kple Ruben-viwo do nu bena: Alesi Yehowa gblò na wò dlawo la, nenema miawò. 32 Míabla akpa le Yehowa ŋku me ayi Kanaan-nyigba dzi, bena miafe domenyinu nanò Yordan je go si dzi.

33 Eye Mose tsò Sixon, Amoria fe fiadufe kple Og, Basan-fia fe fiadufe, anyigba la kple edzi duwo kpakple enu lifowo na Gad-viwo kple Ruben-viwo kpakple Yosef vi, Manase je to afà. 34 Eye Gad-viwo tso Dibon, Atarot kple Aroer, 35 Aterot-Sofan, Yaezer kple Yogbeha, 36 Bet-Nimra kple Bet-Haran, siwo nye du seséwo, afisi wotò alèkpòwo do. 37 Eye Ruben-viwo tso Xesbon, Eleale kple Kiryatayim, 38 Nebo, Baal-Meon kple Sibma, eye wotò ŋko na wo hetsò ŋko yeye na du, siwo wotò la. 39 Eye Manase vi Maxir fe viwo yi dāxò Gilead, eye wonyà Amorito, siwo le eme la da. 40 Eye Mose tsò Gilead na Manase vi Maxir, eye wònye eme. 41 Eye Manase vi Yair yi dāxò wofe kofewo, eye wòna ŋko wo be Yair-kofewo. 42 Eye Nobax yi dāxò Kenat kple enu kofewo, eye wòna ŋkòe le efe ŋko nu be Nobax.

Asadabafewo xentè.

33. Esiawo nye Israel-viwo fe tofewo, le esime wovù tso Egipte-nyigba dzi hamehame, eye Mose kple Aron le wo nu la. 2 Eye Mose ŋlò wofe mawòzò la le wofe tofewo nu, abe alesi Yehowa de se ene. Esia nye wofe mawòzò la le wofe tofewo nu: 3 Woho tso "Ramses le yeti gbàto je ŋkeke wuatòlia dzi: ŋkeke, si dze ñutitotoŋkekenyuiè yome la dzi basi sesè kplò Israel-viwo dzoe le Egiptetowo katà ŋku me, 4 le esime Egiptetowo le wofe ŋgògbevi, siwo katà Yehowa wu le wo dome la ñim; eye Yehowa "de efe nusè fia wofe mawuwo hã. 5 Eye Israel-viwo ho tso Ramses heva fu asada anyi de Sukot. 6 Woho tso Sukot heva fu asada anyi de Etam le gbege la nu, 7 eye woho tso Etam hetro do ta Pihaxirot le Baal-Zefon ŋgò, eye wofu asada anyi de Migdol fe yedzeje gome. 8 Woho tso Pihaxirot, eye wotso fu la heva gbedzi, eye wozò Etam-gbedzi ŋkeke etò heva fu asada anyi de Mara; 9 eye woho tso Mara heva Elim, afisi vudo wuieve kple deti blaadre le, eye wofu asada anyi de afima. 10 Woho tso Elim heva fu asada anyi de Avafu la nu. 11 Eye woho tso Avafu la nu heva fu asada anyi de Sin-gbedzi. 12 Woho tso Sin-gbedzi heva fu asada anyi de Dofka; 13 eye woho tso Dofka heva fu asada anyi de Alus. 14 Woho tso Alus heva fu asada anyi de Refidim, afisi tsia deke mele, be duko la nano o; 15 eye woho tso Refidim heva fu asada anyi de Sinai-gbedzi. 16 Woho tso Sinai-gbedzi heva fu asada anyi de nudzrolawo dife; 17 eye woho tso nudzrolawo dife heva fu asada anyi de Xazerot. 18 Woho tso Xazerot heva fu asada anyi de Ritma; 19 eye woho tso Ritma heva fu asada anyi de Rimon-Perez. 20 Woho tso Rimon-Perez heva fu asada anyi de Libna, 21 eye woho tso Libna heva fu asada anyi de Risa. 22 Woho tso Risa heva fu asada anyi de Kehelata, 23 eye woho tso Kehelata heva fu asada anyi de Sefer-to la gbo. 24 Woho

a Mo. U. 1, 11.

b Mo. II, 14, 8.

c Yos. 4, 12.

d Mo. U. 12, 12.

e Mo. II, 12, 37.

f Mo. II, 13, 20.

g Mo. U. 14, 2.

h Mo. II, 14, 22.

i Mo. II, 15, 23.

j Mo. II, 15, 27.

k Mo. II, 16, 1.

l Yos. 13, 8-31.

m Mo. II, 17, 1.

n Mo. II, 19, 1.

o 11, 34.

p 11, 35.

q 12, 18.

r Mo. V, 3, 14.

tso Sefer-to la gbɔ heva fu asada anyi de Xarada, 25 eye woho tso Xarada heva fu asada anyi de Makehelot. 26 Woho tso Makehelot heva fu asada anyi de Taxat, 27 eye woho tso Taxat heva fu asada anyi de Tarax. 28 Woho tso Tarax heva fu asada anyi de Mitka, 29 eye woho tso Mitka heva fu asada anyi de Xasmona. 30 Woho tso Xasmona heva fu asada anyi de Moserot, 31 eye woho tso Moserot heva fu asada anyi de Bene-Yakan.^b 32 Woho tso Bene-Yakan heva fu asada anyi de Xor-Hagidgad, 33 eye woho tso Xor-Hagidgad heva fu asada anyi de Yotbata.^d 34 Woho tso Yotbata heva fu asada anyi de Abrona, 35 eye woho tso Abrona heva fu asada anyi de Ezeon-Geber. 36 Woho tso Ezeon-Geber heva fu asada anyi de Kades le Sin-gbedzi,^e 37 eye woho tso Kades heva fu asada anyi de Hor-to la gbɔ, le Edom fe lifo dzi.^f 38 Eye nunɔla Aron de Hor-to la dzi, abe alesi Yehowa gbɔ ene, eye woku le afima, le esime Israel-viwo uu tso Egipte-nyigba dzi fe blane megbe le yleti atɔia fe nkeke gbato dzi. 39 Aron xo fe alafa deka blave vo etɔ hafi ku le Hor-to la dzi. 40 Eye Kanaanito, Arad-fia, si no Kanaan-nyigba fe dziehe gome la, se bena, Israel-viwo gbona.^h 41 Woho tso Hor-to la gbɔ heva fu asada anyi de Zalmona, 42 eye woho tso Zalmona heva fu asada anyi de Punon. 43 Woho tso Punon heva fu asada anyi de Obot,ⁱ 44 eye woho tso Obot heva fu asada anyi de Iyim-Abarim le Moabitowo fe lifo dzi.^j 45 Woho tso Iyim heva fu asada anyi de Dibon-Gad, 46 eye woho tso Dibon-Gad heva fu asada anyi de Almon-Diblatayim. 47 Woho tso Almon-Diblatayim heva fu asada anyi de Abarim-to la gbɔ, le Nebo fe yedzefe gome,^o 48 eye woho tso Abarim-to la gbɔ heva fu asada anyi de Moab-tagba le Yordan nu le Yerixo kasa.^p 49 Wofu asada la anyi de Yordan nu tso Bet-Yesimot vasede Abel-Sitim le Moab-tagba.^r

Se le Kanaanitowo tsotarɔ guti.

50 Eye Yehowa fo nu kple Mose

le Moab-tagba, le Yordan nu, le Yerixo kasa bena: 51 Fo nu kple Israel-viwo, eye nagblo na wo bena: Ne mietso Yordan va Kanaan-nyigba dzi la, 52 ekema mianya anyigbadzinlawo kata le mia ngo, eye miagba wofe aklama kpakpawo kata kple wofe legbawo kata kpakple wofe vosamlekpuiwokata. 53 Eye miaxo anyigba la woanye mia to miano edzi; elabena mia-woe metsɔ anyigba la na, be woanye mia to. 54 ^aMiadzidze nu de anyigba la dzi ama de miafe fo-meawo nu; miana domenyinu la amesiwo so gbɔ la, wɔalolo, eye amesiwo le wee la, fe domenyinu nanao wee. Te fe, si dzi nudzidze la dze ne la, afima woaxo; miama de mia fofowo fe toawo nu. 55 Ke ne mienya anyigbadzinlawo le mia ngo o la, ekema amesiwo miegbɛ di la, atro zu nu ano miafe nku ta kple anka ano mia xa, eye woaxaxa mi do le anyigba, si dzi miele la dzi.^g 56 Eye matsɔ nusi medi be, mawo wo la, awo mi.

Kanaan-nyigba fe lifowo.

34. Eye Yehowa fo nu kple Mose bena: 2 De se na Israel-viwo, eye nagblo na wo bena: Ne mieva Kanaan-nyigba dzi la, ekema anyigba, si anye miafe domenyinu la, enye si: Kanaan-nyigba kple enu lifowo.ⁱ 3 Miafe dziehekpata natso kZin-gbedzi amlo ato Edom nu. Ale miafe dziehelifo natso Dzeju la fe mbenu le yedzefe gome, 4 eye lifo la nado ta Akrabim-to dzi mo fe dziehe gome ato Zin nu ayi de Kades-Barnea fe dziehe gome, eye woado ta Xazar-Adar ava ke de Azmon. 5 Eye lifo la nanye kpo tso Azmon de Egipte-tovu la nu ava wu nu de fu la nu. 6 Miafe yetodofelifo nanye fu ga la; eya nado lifo na mi le yetodofe gome. 7 Miade anyiehelifo la tso fu ga la nu ato Hor-to la nu. 8 Miadee tso Hor-to la gbɔ ado ta Xamat, eye lifo la nade Zedad. 9 Lifo la nato Zifron ava wu nu de Xazar-Enan. Esia nanye anyiehelifo na mi. 10 Miade yedzefelifo la tso Xazar-Enan ayi Sefam. 11 Eye lifo la natso Sefam ato Ribla le

^a 28, 55.

^b Mo. V. 10, 6.

^d Mo. V. 10, 7.

^e 20, 1.

^f 20, 22-28.

^g Yos. 22, 13.

^h 21, 1.

ⁱ Mo. II. 23, 31.

^j Yos. 15, 1.

^k 21, 10.

^l 21, 11.

^m 21, 20.

ⁿ 22, 1; Mo. V. 22, 48.

^o 25, 1.

Ain je yedzeze gome, eye lifo la nazo ^aKineret-ta je yedzefekpa nu. 12 Eye lifo la nazo Yordan nu ava wu nu de Dzeju la nu. 13 Eye Mose de se na Israel-viwo bena: Esia nye anyigba, si dzi woadzidze nu do amā na mi la; anyigba, si nu Yehowa de se le be, woatsɔ na to asieke kple afā la. 14 Elabena Ruben-viwo fe to kple Gad-viwo fe to kpakple Manase fe to afā la xɔ woje domenyinu de wo fofowo fe afewo nu xoxo.^b 15 To eve kple afā xɔ woje domenyinu de Yordan fe go kome dzi le Yerixo kasa le yedzeze fe gome.

Alesi woamā anyigba la mee.

16 Eye Yehowa fo nu kple Mose bena: 17 Dutsu, siwo amā anyigba la na mi, fe nkowo nye si: Nunɔla Eleazar kple Yosua, Nun vi.^c 18 Eye miade amegā deka-deka le to sia to me, bena woamā anyigba la. 19 Dutsuwo fe nkowo nye si: Kaleb, Yefune vi, tso Yuda-to la me;^d 20 Semuel, Amihud vi, tso Simeon-viwo fe to la me; 21 Elidad, Kison vi, tso Benyamin-to la me; 22 amegā Buki, Yogli vi, tso Dan-viwo fe to la me. 23 Yosef-viwo towo nye si: Amegā Xaniel, Efod vi, tso Manase viwo fe to la me, 24 kple amegā Kemuel, Siftan vi, tso Efrayim-viwo fe to la me. 25 Amegā Elizafan, Parnax vi, tso Zebulon-viwo fe to la me; 26 amegā Paltiel, Asan vi, tso Isaxar-viwo fe to la me; 27 amegā Axihud, Selomi vi, tso Aser-viwo fe to la me; 28 kple amegā Pehadel, Amihud vi, tso Naftali-viwo fe to la me. 29 Esiawo nye amesiwo Yehowa de se na bena, woamā domenyinu la na Israel-viwo le Kanaan-nyigba dzi.

Lewitawo fe duwo.

35. Eye Yehowa fo nu kple Mose le Moab-tagba le Yordan nu le Yerixo kasa bena: 2 De se na Israel-viwo bena, ^hwoana duwo Lewitawo de woje anyigba dzi, ne woanɔ eme; eye miana lānyife Lewitawo afo xlā duawo akpe do. 3 Woawo nuto nana duawo me, eye woje agbatsɔlawo kple lāhawo kpakple lā bubuwo nana lānyifeawo. 4 Eye lānyife,

^a Lu. 5, 1.

^b 32, 33.

^d Mo. II, 21, 13; Mo. V, 4, 41; 19, 2, 9; Yos. 20.

^c Yos. 14, 1; 21, 1; Mo. V, 1, 38, f 26, 54.

^g 13, 6, 30.

^h 18, 20; Yos. 21, 2.

siwomiana Lewitawo afo xlā duawo la, natsɔ duawo je gliwo gbo, eye woadidi denu aboklugui akpe deka. 5 Eye miadzidze du la fe yedzeze gome wòakeke aboklugui akpe eve, dziehe gome aboklugui akpe eve, yetodofe gome aboklugui akpe eve kple anyiehe gome aboklugui akpe eve, eye du la nana titina. Esia anye lānyife na wo anɔ duawo nu. 6 Eye du, siwo miatsɔ na Lewitawo la, dometsɔ ade nanye sitsofeduwo, siwo me hl̩dɔlawo nasi ayi do, eye miatsɔ du blane vɔ eve akpe de nu na wo.^d 7 Du, siwo katā miatsɔ na Lewitawo la, le du blane vɔ enyi kple wo nu lānyifewo. 8 Eye mina Israel-vi, siwo fe anyigba lolo la, nana du geɖe, ke amesiwo to le sue la, nana vee: alesi miava xɔ anyigba lae la, nenema nu miana duawo Lewitawo do.^f

Sitsofowo nu nya.

9 Eye Yehowa fo nu kple Mose bena: 10 Fo nu kple Israel-viwo, eye nagblo na wo bena: Ne mietsɔ Yordan va Kanaan-nyigba dzi la, 11 ekema mitia duwo, ne woanye sitsofe na mi, afisi amesi mebuwa wu ame o la, nasi ayi. 12 Duawo nanye sitsofe na mi le hl̩tɔ ta, ne womagawu amewula la hafi ava efe vɔnu le ameha la ŋku me o. 13 Sitsofedu, siwo miana la, nanye du ade. 14 Du etɔ nana Yordan fe go si dzi, eye du etɔ nana Kanaan-nyigba dzi; sitsofeduwo woanye. 15 Du ade siawo nanye sitsofe na Israel-viwo kple amedzrowo kpakple wo gbo mewo, bena ne amea de mebuwa wu ame o la, ne wòasi ayi afima.

16 Ne etsɔ lānu dzae wòku la, ekema edo hl̩; eye ele be, woawu hl̩dɔla la. 17 Ne etsɔ kpe, si adze ame wòaku, fui wòku la, ekema edo hl̩; eye ele be, woawu hl̩dɔla la. 18 Eye ne etsɔ kpo, si adze ame wòaku, foe wòku la, ekema edo hl̩; eye ele be, woawu hl̩dɔla la. 19 Hl̩tɔ kpo mɔ be, wòawu hl̩dɔla la, eye ne edo goe la, ekpo mɔ awui. 20 Ne elé fui tutui fu anyi, alo bua xlā nu de wòku, 21 alo wòlè fui hefoe kple kɔ wòku la, ekema woawu ame la, elabena edo hl̩; ne

hištɔ do go hlšdola la, ekema wòawui.

22 Ke ne melé fui o, kasia wòlœ fu anyi, alo mehua hafi da nu wòdzee o, 23 alo mekpœ o, hafi da kpe, si adze ame wòaku la, wòdzee wòku, evɔ wònye melé fui hafi o, eye meɔo vɔ de enu hã o la, 24 ekema ameha la nadrɔ vɔnu le amewula kple hlštɔ dome de dodo siawo nu. 25 Eye ha la nade amewula tso hlštɔ si me, eye ha la nana woakplœ agbugbɔ ayi sitsofedu, si me wòsi yi do la me, eye wòatsi afima, vasede esime nunlagã, amesi wosi ami kòkœ na, naku hafi. 26 Ke ne hlšdola la gbɔ sitsofedu, si me wòsi yi do la, fe lifo dzi, 27 eye hlštɔ do goe le sitsofedu la fe lifo godo, eye hlštɔ wu hlšdoia la, ekeina mede hlšfea ðeke o, 28 eiabena de wobe, wòano sitsofedu la me, vasede esime nunlagã naku. Ke le nunlagã fe ku megbe la amewula kpɔ mɔ agbugbɔ ava eya nuto fe anyigba dzi. 29 Esia nanye dodo na miafe dzidzimeviwo le mia nɔfevo katã.

30 Ne amea de wu ame, eye ðasefowo di ðase le enu la, eya ko hafi woawui, gake ðasefo ðeka ðede maɔi ðase, eye woawui o. 31 Miaxo fe de hlšdola, si wotso kufia na la ta o, ele be, woawui kokoko. 32 Eye miekpɔ mɔ ana woaxe fe de amea de ta, bena magayi sitsofedu la me o, eye bena wòano anyigba fe afia de, vasede esime nunla naku o. 33 Migagblẽ kɔ do na anyigba, si dzi miele la o, elabena vɔ de wògblẽa kɔ do na anyigba, eye naneke meli, ne woatsɔ lé avu anyigba la le vɔ, si le edzi la ta o, negbe amesi kɔ vɔa di la, fe vɔ ko. 34 Migado nɔnyɔ anyigba, si dzi miele, afisi mele la o, elabena nye Yehowa me le Israelviwo dome.

Vinyɔnɔvi, siwo nyl fotoa fe dome la, magade to bubu me gutsuwo o.

36. Eye Gilead, Maxir vi, amesi nye Manase vi tso Yosef-

a 26, 55.

b 27, 6. 7.

d Mo. III. 25, 10. v. 13.

e Mo. III. 21, 10.

f Mo. V. 17, 6; 19, 15.

g 26, 33.

h Mo. I. 9, 6.

i Mo. II. 23, 45.

fome la, fe viwo fe amegãwo va, eye wofo nu le Mose kple Israelviwo fe toawo fe amegãwo ŋku me 2 gblɔ bena: Yehowa de se na nye afeto be, "wòadzidze nu amã anyigba la na Israelviwo; eye Yehowa gagblɔ na nye afeto be, wòatsɔ mia nɔvi Zelofxad fe anyigba na vianyɔnuwo. 3 Azo ne woade Israelviwo fe toawo me gutsua de la, ekema woaka wofo anyigba le mia fofowo fe anyigba ŋu atsɔ kpee na to, si me wode srɔ le la, ke miafe to la to azu sue. 4 Eye ne aseyetsofe do na Israelviwo la, ekema woatsɔ wofo anyigba akpe to, si me wode srɔ le la to, eye woaka wofo anyigba le mia fofowo fe to la fe anyigba ŋu.

5 Tete Mose gblɔ na Israelviwo, abe alesi Yehowa de se ene bena: Yosefviwo fe fome la gblœ de etefe. 6 Ale Yehowa de se le Zelofxad vinyɔnuwo ŋu enye si: Amesi ke ŋu wodze la, kpɔ mɔ ade wo; gake ele be, woade srɔ de wo fofo fe to la me, 7 bena ne Israelviwo fe anyigba magatso to ðeka si ayi de to bubu si me o, boŋ Israelviwo dome ðesiade nalé fofoa fe to la fe anyigba de asi. 8 Eye nɔnu, siwo katã xo anyigba de Israelviwo fe toawo me la, nade srɔ de wo fofowo fe to la me, bena Israelviwo dome ðesiade nanyi fofoa fe anyigba dome. 9 Eye anyigba matso to ðeka si ayi de to bubu si me o, boŋ Israelviwo fe toawo dome ðesiade nalé efe anyigba de asi. 10 Eye Zelofxad vinyɔnuwo wɔ, abe alesi Yehowa dese na Mose ene. 11 Eye Zelofxad vinyɔnu, siwo nye: Maxla, Tirza, Xogla, Milka kple Noa la, de wo fofonɔvinyutsuwo fe viwo. 12 Wode srɔ le Yosef vi Manase fe fome wo me. Ale wofo anyigba tsi wo fofo fe fome la si. 13 Esia nye se kple dodo, siwo Yehowa na Mose gblɔ na Israelviwo le Moabtagba le Yordan nu le Yerixo kasa.

MOSE JE AGBALĚ ATŌLIA.

Mawu je nu nyul wɔwɔwo kple Israel je akpenmadama.

1 Esia nye nu, si Mose fo na Israel katā le Yordan je go keme dzi le gbedzi, le Suf-tagba kasa, le Paran kple Tofel, Laban, Xazerot kple Disahab dome, 2 ŋkeke wuidɛkɛ je azɔli tso Xoreb do ta Seir-towo gbɔ vaseɖe Kades-Barnea. 3 Le je blanelia me, le yleti wuidɛkelia je ŋkeke gbāto dzi Mose fo nu kple Israelviwo, abe alesi Yehowa dee asi ne na wo tututu ene; 4 le esi wòɖu Sixon, Amoritowo je fia, si nɔ Xesbon, kple Og, Basan-fia, si nɔ Astarot dzi, le Edrei meɖe. 5 Eye Mose de asi se la dede me le Yordan je go keme dzi, le Moab-nyigba dzi gbɔ bena: 6 Yehowa, mia Mawu, gbɔ na mí le Xoreb bena: /Mienɔ to sia gbɔ wòdidi; 7 mitro miaho, eye miayi Amoritowo je towo gbɔ, miayi woɖe afelika, siwo le tagba, towo dzi kple gbadzafɛ, dziehe kpakple ju nu la Kanaanitowo je anyigba dzi la gbɔ, eye miaɖo ta Libanon gbɔ ava se Frat tɔsisi gā la nu. 8 Kpɔ da, metsɔ anyigba, si le mia ŋku me la na mi, miyi, ne miaxɔ anyigba, si nu Yehowa ka atam do na mia fofowo Abraham, Isak kple Yakob be, yeatsɔ na woa kple wo meɖe-viwo.

9 Tete meɖɔ na mi yemayi bena: Nye deka nyemate nu atso mi o. 10 Yehowa, mia Mawu, na miedzi de dzi, eye azɔ /miesɔ gbɔ abe dzifoyletiviwo ene. 11 Yehowa, mia fofowo je Mawu, ana miasɔ gbɔ de dzi zi akpe, eye wòayra mi, abe alesi wòdo ŋugbe na mi ene. 12 Aleke nye deka mate nu atso miafe fuɖenamewo, miafe agba kple miafe dzrewɔwɔwo? 13 Miɖe nɔtsu, siwo tagbɔ li na, eye wodze aɖaɖu, eye ŋko le wo nu la, le to sia to me, bena matsɔwo aɖo amegā de mia nu! 14 Tete miedɔ nu nam be: Nya, si nɛgbɔ la nyo, ne woawɔ. 15 Eye metsɔ miafe toawo je

amegāwo, nɔtsu, siwo tagbɔ li na, eye ŋko le wo nu la, do amegāwo de mia nu, de ame akpe kple ame alafa, de ame blaafɔ kple ame ewo nu, eye wonɔ miafe toawo nu. 16 Eye mede se na miafe vɔndrɔlawo yemayi bena: Mi-bia nya ta mia nɔviwo se, eye /midrɔ vɔnu na amesiame kple nɔvia kpakple amedzro nyuie. 17 /Migakpɔ ame ŋku me le vɔndrɔɖe o, ke boɖ milé to de ame gblɛwo kple ame gāwo je nya-wo nu, eye migasi amea deke ŋku me o, elabena /Yehowa to enye vɔndrɔɖe; ke ne nyaa de sešɛ na mi akpa la, ekema mitsɔe va gbɔnye, ne mase. 18 Ale mede se na mi yemayi le nusiwo katā miawo la nu enye si.

19 Tete mieho tso Xoreb heto gbeɖe gā dziɔ ma, si mia nɔ-towo miekpɔ la, heɖo ta Amoritowo je towo gbɔ, abe alesi Yehowa, mia Mawu, de se na mí ene; eye mieva do /Kades-Barnea. 20 Eye meɖɔ na mi bena: Miedɔ Amoritowo je to, siwo Yehowa, mia Mawu be, yeatsɔ na mí la gbɔ. 21 Kpɔ da, Yehowa, wò Mawu, tso anyigba, si le ŋkuwò me la, na wò, yi naxɔe wòanye towò, abe alesi Yehowa, fofowòwo je Mawu, do ŋugbe na wò ene; me-gavɔ o, eye ŋo megadzi wò o! 22 Ke mi katā mieva gbɔnye gbɔ bena: /Na miɖo nɔtsuwo de mia ŋɔ, bena woatsa le anyigba la dzi, eye woagbɔ ava gblɛ na mí, mo, si miato ayi, kple du, siwo me miayi. 23 Eye esi nya la dze nɔnye la, meɖe nɔtsu wuieve le mia dome, to deka ame deka; 24 amesiwo dze mo yi toawo dzi heva Eskol-bali la me, eye wotsa le edzi. 25 Wogbe anyigba dzi kutsetsewo de asi va mia gbɔ, eye wogbugbo va gbɔ na mí bena: Anyigba, si Yehowa, mia Mawu, le mia na ge la nyo. 26 Ke miawo mieɖe be, yewomayi edzi o, eye miesɔ to de Yehowa, mia Mawu, je nya la nu. 27 Eye mieli liivilivi le miafe agbadowo me

Mo. III. 18, 15.

Mo. 16, 19.

Mo. II. 21, 6.

Mo. IV. 21, 21 v. 25.

Mo. IV. 10, 11, 12.

Mo. IV. 20, 1.

Mo. 9, 23.

Mo. IV. 13, 2.

Mo. II. 18, 18; Mo. IV. 11, 14; Mo. 10, 22; Mo. I. 15, 5.

Mo. IV. 14.

gbl̄o bēna: De Yehowa lé fu mí, eyata wókpl̄o mí tso Egipte-nyigba dzi, bēna wòats̄o mí ade asi na Amorit̄owó, ne woats̄r̄ó mí. 28 Afika ḡs̄ yí ge miala? Mía n̄wiwo de dzi le mia fo gbl̄o bēna: Duko la s̄o gbl̄o, eye wodz̄o atsu wu mí, duawo lolo, eye wođo gli de wo ŋu d̄at̄o dzifo, eye miekp̄o Enak-viwo h̄a le afima.^a 29 Ke nyea megbl̄o na mí bēna: Dzidzi megafo mí o, eye migav̄o o! 30 Yehowa, mia Mawu, dze mia ŋḡo, eye aw̄o awa na mí, abe alesí wówo na mí le Egipte miekp̄o ene,^b 31 kple alesí wówo le gbe-dzi, afisi n̄ekp̄o le bēna, Yehowa, wó Mawu, ts̄o wó kp̄a le m̄o blibo, si n̄zó vaseđe afisia la dzi, abe alesí ŋutsu kpa viae ene.^c 32 Ke miebui o, eye miegbe ŋu-đodo de Yehowa, mia Mawu ŋu, 33 amesi z̄o mia ŋḡo le m̄o dzi, be yeafia afisi miafu asada anyi do la mí, amesi z̄o dzo me le z̄a me, be yeafia m̄o, si miato la mí, eye wówo alilikpo me le ŋkeke me.^d

34 Eye esi Yehowa se miafe nyawo la, dome vee, eye wóka atam gbl̄o bēna: 35 Fome wóđi sia dome ŋutsua deke makp̄o anyigba nyui, si ŋu meka atam do be, mats̄o na wo fofowo la o; 36 negbe Kaleb, Yefune vi, koe akp̄e, eye mats̄o anyigba, si dzi wóde la, ana eya ŋuts̄o kple viawo, elabena edze Yehowa yome blibo. 37 Eye Yehowa do domedzoe de nye h̄a ŋunye le mia ta gbl̄o bēna: Wó h̄a máde afima o.^k 38 Ke Yosua, Nun vi, amesi le gbl̄o wó la, ade afima; de dzi fo ne, elabena leyae amā anyigba la na Israel. 39 Eye miafe vidz̄e, siwo ŋu miegbl̄o le be, woazu aboyonu, kple mia viŋutsu, siwo mele nyui alo v̄s̄ nyam egbe siawo o la, ade afima, eye mats̄o na wo wóanye wo to. 40 Ke miawo mitr̄o, eye miaho ađo ta gbedzi ato Avafu la gbl̄o m̄o! 41 Tete miedo ŋu gbl̄o nam bēna: Miewo nuv̄ de Yehowa ŋu, miayi adawo awa, abe alesí Yehowa, mía Mawu, de se na mí ene. Eye mia dome amesiame kpla awawonu, eye mies̄e tame d̄i be, yewoayi toawo dzi. 42 Ke Yehowa gbl̄o nam be:

Gbl̄o na wo bēna: Miekp̄o m̄o ayi adawo awa o, elabena nyemele mia dome o, ne miafe fut̄owo magasi mí o. 43 Eye mefo nu kpli mí, ke miedo to o; mies̄e to de Yehowa fe nya la ŋu, eye mies̄e tame helia to la. 44 Tete Amorit̄o, siwo n̄o toawo dzi la, va kpe mí, eye wonyā mí, abe alesí anyiwo wona ene, eye woka mí h̄e tso Seir vaseđe Xorma. 45 Eye miegbugb̄o va fa avi le Yehowa ŋku me, ke Yehowa mese miafe gbe o, eye melé to de mia ŋu o. 46 Ale wóle na mí be, miatsi Kades etefe nadidi.

Zozo to gbedzi; wođu Sixon dzi.

2. Tete mietr̄o, eye ^dmieho do ta gbedzi heto Avafu gbl̄o m̄o, abe alesí Yehowa gbl̄o /nam ene, eye mietr̄o Seir-to la ta etefe didi. 2 Eye Yehowa gbl̄o nam bēna: 3 Mietr̄o to sia ta etefe didi, mietr̄o do ta anyiehe! 4 Eye de se na duko la bēna: Miele mia ^gn̄vi Esau-viwo, amesiwo le Seir la, fe anyigba dzi to ge, eye wole mia v̄s̄ ge, ke mikkp̄o mia dokei dzi nyuile, 5 ne miagawo awa kpli wo o, elabena nyemele wofe anyigba fe afo deka h̄a na ge mí o, elabena ide mets̄o Seir-to la na Esau, be wóanye et̄o. 6 Miekp̄o m̄o atso ga afle nududu le wo si adu, eye miekp̄o m̄o atso ga adze tsi le wo si ano. 7 Elabena Yehowa, wó Mawu, ya wó asinud̄owawo katā, enya wó m̄oz̄owo katā le gbe gā sia dzi, eye Yehowa, wó Mawu, li kpli wó fe blane s̄oŋ, ale be naneke mehiā wó o. 8 Eye miedzo tso mía n̄vi Esau-viwo, amesiwo n̄o Seir la gbl̄o hetr̄o tso Elat kple Ezeon-Geber-tagbam̄o dzi do ta Moab-tagba. 9 Tete Yehowa gbl̄o nam bēna: Megadze Moabitwo dzi o, eye megawo awa kpli wo o, elabena nyematso wofe anyigbaa deke na wó wóanye t̄owó o, elabena de mets̄o Ar na ⁿLot-viwo, be wóanye wo to. 10 Ts̄a la Emitwo n̄o afima, amesiwo nye duk̄o gā, wos̄o gbl̄o. eye wodz̄o atsu abe ^oEnakitwo ene. 11 Wobu woawo h̄a de ame dz̄ot̄suwo me abe Enakitwo ene, eye Moabitwo ya wo be Emitwo. 12 Ts̄a la ^pXoritwo n̄o

^a 9, 1. 2.

^b Mo. II. 14, 14. 25; Yos. 10, 14.

^d Mo. IV. 21, 4. e 8, 5; Mo. II. 19, 4. f 1, 40.

^g Mo. IV. 20, 14.

^k Mo. II. 13, 21.

ⁱ Mo. I. 36, 8. 43.

^k Mo. IV. 20, 12.

ⁱ Mo. IV. 34, 17.

ⁿ Mo. I. 18, 37.

^o 1, 28.

^p Mo. I. 14, 6; 26, 20.

Seir, ke Esau-viwo nyā wo, eye wotrō wo le wo dokui ngo he-
no wo tefe, abe alesi Israel wo
anyigba, si Yehowa nae wōnye
eto la ene. 13 Azo midze mo,
eye miatso Sered-tōu la! Tete
mieto Sered-tōu la.^a 14 Xeyigi,
siwo katā mieto mo tso Kades-
Barnea, vasede esime mieto Se-
red-tōua, le fe blaetō vō enyi,
vasede esime avawolawo katā ku
vō le asada la me, abe alesi ^bYe-
howa ka atam na wo ene. 15 Eye
Yehowa fe asi hā le wo ŋu, va-
sede esime wotrō vō keŋ le
asada la me.

16 Esi avawolawo katā ku le
dukwa dome vō la, 17 Yehowa fo
nu kplim bena: 18 Egbe nèle Ar
to ge le Moab fe lifo dzi,^d 19 eye
nèle tete ge de Amon-viwo ŋu,
megadze wo dzi o, eye megawo
ava kpli wo o, elabena nyematso
Amon-viwo fe anyigba deke na
wō wōanye tōwō o, elabena de
fetsōe na Lot-viwo, ne wōa-
nye wo to. 20 Wobua eya hā
abe ame dzotsuwo fe anyigba
ene, elabena ame dzotsuwo no
edzi tsā, eye Amonitōwo yo wo
bena Samsumitōwo; 21 wonye
duko gā, woso gbo, eye wodzo
atsu abe Enakitōwo ene, eye Ye-
howa trō wo le wo ŋgo, wonyā
wo, eye wono wo tefe, 22 abe
alesi Yehowa wo na Esau-viwo,
amesiwo no Seir la ene; etrō
Xoritōwo le wo ŋgo, eye wonyā
wo heno wo tefe va do egbee.
23 Eye /Kaforitōwo tso Kafor
heva trō ^gAwitōwo, amesiwo no
kofekofewo me vasede Gaza, eye
wono wo tefe. 24 Mitso miaho
atso Arnon-tōu la; kpo da, me-
tso Amoritōwo fe fia Sixon, amesi
le Xesbon, kple efe anyigba de
asi na wō! Dze anyigba xoxo
gome, eye nawo ava kpli! 25 Ma-
dze egome egbea ana ŋodzi kple
vovō nalé duko, siwo katā le dzi-
foa te le ŋuwō, ale be, ne wose
ŋkōwō la, ŋo adzi wo, eye wo-
dzo nyanyanya le ŋkōwō.

26 Tete medo amewo tso Ke-
demot-gbedzi do de fia Sixon gbo
le Xesbon kple gbe bōbōe bena:
27 Na mato wō anyigba dzi ayi,
mo dzi ko mazo, eye nyemele
dzedze ge de dusi alo mia me o.

28 Dzra nududu nam mafle kple
ga adu, eye na tsim madze kple
ga ano; na matsō nye afō pē ko
azo edzi ayi, - 29 abe alesi Esau-vi-
siwo le Seir, kple Moabitō, siwo
no Ar la, wom ene, - vasede esime
matsō Jordan ava anyigba, si
Yehowa, mia Mawu, le mia na ge
la dzi. 30 Ke fia Sixon, amesi
no Xesbon, melō be, miato egbo
ayi o, elabena Yehowa, wō Mawu,
na efe tame do kpe, eye efe dzi-
me sē, bena wōatsōe ade asi na
wō, abe alesi wōzu egbe siawo
ene. 31 Tete Yehowa gbo nam
bena: Kpo da, medze Sixon kple
efe anyigba dede asi gome le
ŋkuwō me; dze efe anyigba xoxo
gome, ne wōanye tōwō! 32 Eye
Sixon kple efe duko blibo la ho
ava va kpe mī le Yaza. 33 Ke
Yehowa, mia Mawu, tsōe de asi na
mī, ale be miewu eya ŋuto kple
vianutsuwo kpakple efe duko
blibo la. 34 Miexo efe duwo katā
le yemayi me, eye mietsō du sia
du, ŋutsuwo, nyōnuwo kple vi-
dziewo gbidigbidi, eye miena amea
deke tsi agbe ahayi sisi ge o.
35 Negbe lāwo koe mieha na mia
dokui, eye miede aboyo nuwo le
du, siwo miexo la me. 36 Du,
siwo tso Aroer le Arnon-tōu la
nu, kple du, si le bali me gbo va-
sede Gilead la, dometōa deke me-
sesē na mī o; Yehowa, mia Mawu,
tso wo katā de asi na mī. 37 Ne-
gbe Amon-viwo fe anyigba, si le
Yabok-tōu fe go deka, kple du,
siwo le towō dzi, kpakple nusiwo
katā ŋu Yehowa, mia Mawu, de
se le la ŋu ko mēte do o.

Wodu Og, Basan-fia dzi.

3 Eye mietō dze mo do ta Ba-
san. Tete ^hOg, Basan-fia, kple
efe duko blibo la ho ava va kpe
mī le Edrei. 2 Eye Yehowa gbo
nam bena: Megavōe o, elabena
matsō eya ŋuto kple efe duko
blibo la kpakple efe anyigba ade
asi na wō, eye nawōe, abe alesi
nēwō Amoritōwo fe fia Sixon, si
no Xesbon la ene. 3 Tete Ye-
howa, mia Mawu, tso Og, Basan-
fia hā kple efe duko blibo la de
asi na mī, eye miesii, ale be amea
deke metsi agbe ahayi sisi ge o.
4 Miexo efe duwo katā le yema-

^a Mo. IV. 21, 12.

^b 1, 24.

^d Mo. IV. 21, 12.

^e Mo. I. 19. 38.

^f Mo. I. 10, 14.

^g Yos. 13, 3.

^h Mo. IV. 21, 33
v. 35.

ⁱ Mo. IV. 21, 21
v. 26.

yi me, eye dua deke mesuso, si mifexo le esi o; du blaade, siwo le Argob-nyigba blibo la dzi, si enye Og, Basan-fia je fiadufe. 5 Du siawo katã sesẽ, wo nu gliwo ko, eye wode agbo kple gameti wo nu, hekpe de kofe gede, siwo nu womedo gli do o la nuti. 6 Eye mietsrõ du sia du, nutsuwo kple nyonuwo kpakple vidziwo, abe alesì mietsrõ fia Sixon, si nõ Xesbon la ene. 7 Ke mieha lãwo katã kple aboyonuwo le duawo me na mia dokui.^a 8 Ale mifexo anyigba le Amoritowo je fia eveawo si yemayi le Yordan je go keme dzi, tso Arnon-tõwu la nu vasede Xermon-to la gbo, — 9 Sidonitowo yo Xermon bena Siryon, ke Amoritowo yee bena Senir^d — 10 du, siwo katã le tagba kple Gilead blibo la kpakple Basan blibo la vasede Saixa kple Edrei; du siawo nõ Og, Basan-fia, je fiadufe me. 11 Og, Basan-fia, enye ame dzotsu mlõeto, si kpõto di; efe gabati, si le Amon-viwo je du Rabat me la, didi nutsu je aboklugui asieke, eye wõkeke aboklugui ene.

Womã anyigba, si le Yordan je yedzele la me.

12 Eye mifexo anyigba sia le yemayi me tso Aroer le Arnon-tõwu la nu. Eye metsõ Gilead-towo je akpa afã na Ruben-viwo kple Gad-viwo; 13 eye metsõ Gilead je akpa mlõea kple Basan blibo la, si enye Og je fiadufe hekpe de Argob-nyigba blibo la nu, na Manase je to afã; woyõa Basan blibo la bena ame dzotsuwo je anyigba. 14 Manase vi Yair xõ Argob-nyigba blibo la vasede Gesuritowo kple Maaxatitowo je lifo dzi, eye wõna nkõ Basan de efe nkõ nu bena Yair-kõfowo va do egbee. 15 Metsõ Gilead na Maxir. 16 Eye metsõ anyigba na Ruben-viwo kple Gad-viwo tso Gilead vasede Arnon-tõwu la nu; wofe lifo tso tõwu la je go deka vasede Yabok-tõwu, si enye Amon-viwo je lifo la nu 17 hekpe de tagba la kple Yordan nu, si enye lifo tso Kineret vasede tagbafu, si enye Dzufu la nu, le Pisga je aganu le yedzele gome.

18 Yemayi mede se na mi bena: Yehowa, mia Mawu, tso anyi-

gba sia na mi, ne wõanye mia to; mi kalẽtowo katã mibla akpa dze mia novi Israel-viwo ngõ; 19 nege mia srõwõ kple miafe vidziwo kpakple miafe lãwo ko natsi miafe du, siwo mena mi la me, elabena menyae be, lã gede le mia si, 20 vasede esime Yehowa nana gbõdzõe mia noviwo abe miawo ke ene, eye woaxõ anyigba, si Yehowa, mia Mawu, le wo na ge le Yordan je go keme dzi, hafi mia dome amesiamie nagbugbo ava anyigba, si mena mi la dzi. 21 Eye bmede se na Yosua yemayi bena: Wõ nuto èkpõ nu-siwo katã Yehowa, mia Mawu, wo fia eve siawo, eye alea ke Yehowa awõ fiadufe, siwo katã dzi yim nèle lae. 22 Megavõ wo o, elabena Yehowa, mia Mawue le aba wõm na mi!^e

Mose magava anyigba la dzi o.

23 Tete mefo koko na Yehowa yemayi bena: 24 Oo, Afeto, Yehowa, wõ nuto ède asi wõ ganyenye kple wõ abõ sesẽ fiafia me wõ dola, elabena Mawu kae le dzifo alo anyigba dzi ate nu awõ wõ dõwõwõwo kple nusẽ-nuwõwõwo toge? 25 Na mayi dzro, bena madakpo anyigba nyui la le Yordan godo kple to nyui siawo kpakple Libanon! 26 Ke Yehowa do domedzõe de nyunye le mia ta, eye medo tom o; ke bon Yehowa gblõ nam bena: Eso gbo, megajo nu kplim le nya sia nuti azõ o.^f 27 De Pisga-to tame, eye nafa ko dzi atso wõ nkũwo akpõ yetodofe kple anyiehe, dziehe kple yedzele gome da; elabena mèle Yordan sia tso ge o. 28 De gbe asi na Yosua, de dzi fo nẽ, eye nado nusẽe, elabena eyae adze dukõ sia ngõ ayi, eye wõamã anyigba, si kpõm nèle la, na wo.^h 29 Eye mietsi bali la me le Bet-Peor kasa.

Nuxõx15 hena tododo se la.

4. Azõ Israel, se dodo kple se, siwo mele mia fia ge la, ne miawõ wo dzi anõ agbe, bena miade afima, eye miawõ anyigba, si Yehowa, mia fofowo je Mawu, le mia na ge la. 2 Migatsõ nyaa deke kpe se, siwo de ge mala na mi la o, eye migade deke le edzi

^a 20, 14.

^b Mo. IV. 27, 18, 22.

^d 4, 48; Ps. 29, 6; Kron. I. 5, 23.

^e 1, 30.

^f Mo. IV. 32, 33 v. 42.

^g Mo. IV. 20, 12.

^h 31, 3. 7.

o; ke boŋ miwɔ Yehowa, mia Mawu fe se, siwo de ge mala na mi la dzi.^a 3 Mia ŋutɔwo miekpɔ nusi Yehowa wɔ Baal-Peor, kple mieafe ŋkuwo, elabena Yehowa, wɔ Mawu, tsrɔ amesiwo katã dze Baal-Peor yome la ða le mia dome;^d 4 ke mi, amesiwo ku ðe Yehowa, mia Mawu ŋu la, mietsi agbe va do egbee. 5 Kpɔ ða, mefia doðo kple sewo mi, abe alesi Yehowa, nye Mawu, de wo nam ene, bena miawɔ wo dzi le anyigba, si dzi va ge miala axɔe la dzi. 6 Milé ŋku ðe wo ŋu, eye miawɔ wo dzi, elabena woawo nye mieafe nunya kple gomesese le dukɔwo ŋku me, amesiwo ne wose doðo siawo katã la, woagblɔ bena: Ahã, dukɔ sia enye ame nyanuwo kple nugɔmeselawo va-vã! 7 Elabena dukɔ gã kae li, si fe mawuwo tsɔ ðe egbo, abe alesi Yehowa, mia Mawu, tsɔ ðe mia gbɔ ene, ne mienya yɔe ko?⁹ 8 Eye dukɔ gã kae li, si fe do-ðowo kple sewo to mɔ ðeka abe se, siwo katã meɔo mia ŋku me egbee ene? 9 Ke kpɔ ðokuiwɔ dzi nyuie, eye nakpɔ wɔ agbe ta, bena 'mãgaŋlɔ nusiwo nèkpɔ kple wɔ ŋku la be o, eye womagado le wɔ dzi me le wɔ agbe me ŋkekewo katã me o, ke boŋ naxlɛ wo afia viwɔwo kple viwɔwo fe viwo. 10 Eye megaŋlɔ gbesigbe 'nɛtsi tre ðe Yehowa, wɔ Mawu, ŋku me le Xoreb gbɔ la be o, esime Yehowa gbɔ nam be: Fo dukɔ la nu fu nam, bena woase nye nyawo, ne woanya, alesi woavɔm, ŋkeke alesi wole agbe le anyigba dzi, eye 'woafia wo wo viwo. 11 Tete miete va, eye mietsi tre ðe to la te, eye dzo ðe dzi le to la ŋu ðase dzifo ke, allikpo do, eye viviti tsyɔ. 12 Eye Yehowa fo nu kpɛ mi tso dzo la me, miese gbedidi, gake miekpɔ nɔnɔmea ðeke o, negbe gbe ko miese. 13 Eka efe nuba-bla la ta na mi, si enye se ewo, siwo wòde, be miawɔ la, eye 'wò-ŋlɔ wo ðe kpe eve dzi. 14 Eye Yehowa ðe sam yemaɣi bena, mafia doðoawo kple seawo mi, ne miawɔ wo dzi le anyigba, si dzi yim miele, be miaxɔe wòanye mia to la dzi. 15 Eyata mikpɔ miafe

^a 12, 1; ^b Lo. 20, 6; ^c Nyad. 22, 18, 19. ^d Mo. II. 20, 4. ^e Mo. IV. 25, 3 v. 8. ^f 17, 2. ^g Mo. II. 19, 5, 6. ^h 22, 29; ⁱ Sam. II. 7, 22. ^j 3, 26. ^k Ps. 103, 2. ^l 9, 3; ^m Mo. II. 20, 5; ⁿ Yes. 10, 17; ^o Heb. 12, 29. ^p Mo. II. 19, 17. ^q 6, 7; 11, 19. ^r 30, 18; 31, 29; 32, 1. ^s Mo. II. 31, 18. ^t 28, 36; ^u Ps. 115, 4-7.

agbe ta nyuie, elabena miekpɔ nɔnɔmea ðeke le gbesigbe Yehowa fo nu kpɛ mi tso dzo me le Xoreb gbɔ la o; 16 ne miagawɔ vɔ ayi 'legba wɔ ge na mia ðokui o, edanye ŋutsu alo nyɔnu fe nɔnɔmea ðeke o; 17 edanye anyigba dzi lafɔne alo xe dzodzoe, si le dzifo te la, fe nɔnɔme o; 18 edanye anyigba dzi nu tata alolã, si le to me le anyigba dzi la, fe nɔnɔme o; 19 eye megawu wɔ mo dzi 'akpɔ ye, yeti kple yetiviwo kpakple dzifonuwo, eye nafu ðokuiwɔ ade ta agu na wo ahayi wo subɔ ge o, elabena ðe Yehowa, wɔ Mawu, tsɔ wo na dukɔ, siwo katã le dzifo te la. 20 Ke Yehowa ðe miawo tso aɔ-ðakpo me le Egipte, bena mianye /eya ŋutɔ fe dukɔ, abe alesi wòzu egbe siawo ene. 21 Eye Yehowa do ðamedzoe ðe nyune ka atam bena, nyematso Yordan ayi anyigba nyui, si Yehowa, wɔ Mawu, le na wɔ ge, wòanye wɔ domenyinu la dzi o;^h 22 ke boŋ maku le anyigba sia dzi, eye nyemagatso Yordan o; ke miawo mitsoe, eye miaxɔ anyigba nyui sia wòanye mia to. 23 Eyata mikpɔ nyuie, ne miagaŋlɔ nusi Yehowa, mia Mawu bla kpɛ mi la be o, eye migawɔ legba alo nusiwo Yehowa, wɔ Mawu, tsri na mi la, fe nɔnɔmea ðeke na mia ðokui o.^k 24 Elabena Yehowa, wɔ Mawu la, dzo binu kple Mawu vɔŋu wònye. 25 Ne miedzi viwo kple togbuiyɔviwo, eye anyigba ma ðo na mi, eye miewɔ vɔ hewo legba alo nua ðe fe nɔnɔme, eye miewɔ nusi medze Yehowa, mia Mawu, ŋu o hedo ðamedzoe ne la, 26 ekema 'meta dzifo kple anyigba na mi egbee bena, miaku le anyigba, si dzi mietso Yordan yi, be miaxɔe wòanye mia to la dzi avɔ amlo-amlo; mianɔ agbe le edzi etefe nadidi o; boŋ miatsrɔ avɔ koko-koko. 27 Yehowa akaka mi ðe dukɔwo dome, eye mianɔ vee le dukɔ, siwo dome Yehowa nyã mi ðo la dome. 28 Eye miasubɔ mawuwo le afima, esiwo amegbetɔwo tsɔ ati kple kpe wɔe, womekpa nu o, eye womesea nu o, womedua nu o, eye womevɛa nu sena o la.^r 29 Ne miedi Yehowa,

mia Mawu, le afima la, miakpɔɔ, nenyɛ be, miedi eyome mɔ tso dzi blibo kple luwɔ blibo me ko.^a 30 Ne nu siawo katã va dziwò le yeyiyi, siwo gbɔna me, eye nɛdo xaxa me la, ekema atɔɔ de Yehowa, wò Mawu nu, eye ado to efe gbe;^b 31 elabena Yehowa, wò Mawu la, Mawu nublanuikpɔla wònye, made asi le nuwò alo agblé wò o, eye manlɔ nubabla, si nu wòka atam do na fofowòwo la be o. 32 Bia gbadegbe, si va yi, kple dzifo fe go deka vasede go keme dzi la se, tso gbesigbe Mawu wò ame de anyigba dzi be, nya gãa de dzo kpɔ abe esia enea, alo wose esia togbe kpɔa? 33 De dukɔa de se Mawu fe gbetso dzo me, abe alesi nèsee ene, hetsi agbe kpɔa? 34 Alo de mawua de te kpɔ be, yeava 'atsɔ nusè-nuwɔwɔwo kple dzeziwo, nukunuwo kple awawɔwo, asi sesè kple abo, si wodo de dzi, kpakple nu klitsuwɔ ade dukɔ le dukɔwo dome na edokui, abe alesi Yehowa, mia Mawu, wò na mi le Egipte miekpɔ enea? 35 Ekpɔɔ, ne nanyae be, Yehowa enye Mawu, eye bubua deke meli kpe de enu o.^g 36 Ena nèsee efe gbe tso dzifo, bena wòafia nu wò, eye wòna nèkpɔ efe dzo gã la le anyigba dzi, eye nèsee efe gbe tso dzo la me. 37 Elabena elɔ fofowòwo, eyata wòtia wò megbeviwo, eye heya nuto kpmkpam tso efe nusè gã kplɔ wò tso Egipte, 38 eye wònyã dukɔ gã, siwo sesè wu wò la, le ngwòwò, bena yeakplɔ wò ayii, atso wofe anyigba na wò wòanye wò domeniyinu, abe alesi wòzu egbe siawo ene. 39 Eyata nyae egbea, eye wòade dzi gbɔ na wò bena, Yehowa enye Mawu le dzifo afime kple anyigba dzi afi, eye bubua deke meli kpe de enu o; 40 eye nawɔ dodo kple se, siwo mede na wò egbea la dzi, bena wòanyo na wò kple megbewòviwo, eye nana agbe didie le anyigba, si Yehowa, wò Mawu, le na wò ge la dzi tegbee.

Wodo sitofedu etɔ le Yordan godɔ.

41 Eye Mose tia 'du etɔ le yemayi le Yordan godɔ le yedzefe gome, 42 bena ne amea de mebua wu xolòvia o, eye melé fui

hafi o la, ne wòasi ayi afima, wòasi ayi du siawo dometo deka me, bena wòatsi agbe: 43 Bezer le gbegebe le gbadzafenyigba dzi, si nye Ruben-viwo to, kple Ramot le Gilead, si nye Gad-viwo to, kpakple Golan le Basan, si nye Manase-viwo to.

44 Esia nye se, si Mose tso do Israel-viwo ŋku me. 45 Esiawo nye dasedidi kple dodo kpakple se, siwo Mose gbɔ na Israel-viwo, le esime wouu tso Egipte, 46 le Yordan fe go keme dzi, le tagba le Bet-Peor kasa, le Amoritowo fe fia Sixon, si nɔ Xesbon la, fe anyigba dzi, amesi Mose kple Israel-viwo si, le esime wouu tso Egipte. 47 Eye woxo eya kple Og, Basan-fia, siwo nye Amoritowo fe fia eveawo, fe anyigba le Yordan godɔ, le yedzefe gome, wòzu wo to; 48 tso Aroer le Arnon-tovu la nu vasede /Sion, si nye Xermon-to la gbɔ, 49 kpakple tagba blibo, si le Yordan fe go keme dzi, le yedzefe gome vasede tagbafu la gbɔ, le Pisga fe aganu.

Wogbugba gablɔ Mawu fe se ewoawo.

5. Eye Mose yɔ Israel blibo la e. gbɔ na wo bena: Israel, se dodo kple se, siwo gbɔ ge mala de to me na mi egbea, misrɔ wo, milé wo me de asi, eye miwo wò dzi! 2 Yehowa, mia Mawu, bla nu kpli mi le Xoreb gbɔ. 3 Menye mia fofowoe Yehowa bla nu sia kpli o, ke boŋ mi, amesiwo katã le agbe le afisia egbe lae.^k 4 Yehowa fo nu kpli mi ŋku me kple ŋku me le to la gbɔ tso dzo me,^l 5 eye menɔ mia kple Yehowa dome yemayi, bena magblɔ Yehowa fe nyawo na mi, elabena "miele dzo la vɔm, eye mielia to la o. Eye wògbɔ bena: 6 "Nye nye Yehowa, wò Mawu, si kplɔ wò tso kluvinyenyefe me le Egipte-nyigba dzi. 7 Mawu bubua deke megano asiwò kpe de nunye o.^p 8 Megawo 'legbaa deke na dokuiwò de nusiwo le dzifo afime kple anyigba dzi afi kpakple tsiwo me le anyigba dzi la, fe nonome nu o. 9 Megade ta agu na wo o, eye megasubɔ wo o, elabena nye Yehowa, wò Mawu la, Mawu

^a Ps. 27, 8; Yer. 29, 13, 14.

^b Mo. III. 26, 40.

^d Mo. U. 20, 1, 18.

^e 7, 19.

^f 3, 8, 9.

^g 32, 39.

^h Mo. II. 33, 14.
ⁱ 28, 69; Mo. II. 19, 5.

^k 29, 14.

^l kp. 21; Mo. II. 13, 19.

^m Mo. II. 19, 16.
ⁿ kp. 6-23; kpɔ Mo. II. 20.

^p 11, 16-28.
^q 27, 15.

^r Mo. IV. 26, 6 v. 29; 19, 2-13.

vānu menye, amesi doa fofowo fe vodada teje na vi, siwo léa fum la, vasede dzidzime etōlia kple enelia dzi; 10 ke mevea ame akpe nane, siwo lāam, eye wowo nye sewo dzi la nu. 11 Megayo Yehowa, wò Mawu, fe ŋko yakatsyo o, elabena Yehowa magbe tohehe na amesi yo efe ŋko yakatsyo la o. 12 Do ŋku dzudzogbe la dzi, ne nawo kōkōe, abe alesi Yehowa, wò Mawu, de se na wò ene. 13 Ōkeke adee nawo do, eye nawo ŋuwò dōwo katā; 14 ke ŋkeke adrelia enye dzudzogbe na Yehowa, wò Mawu la, megawo doa deke le edzi o, edanye wò ŋuto, wivòŋutsu alo wivònyonu o, edanye wò dolaŋutsu alo wò dolaŋyōnu o, edanye wò nyitsu, wò tedzi, wò lāwo katā alo amedzro, si dze wò du me la o, bena wò dolaŋutsu kple wò dolaŋyōnu nagbo de me abe wò ŋuto ke ene. 15 Do ŋku edzi be, bēnye kluvi le Egipte-nyigba dzi kpo, eye Yehowa, wò Mawu, tso asi sesē kple abo, si wodo de dzi, kplwò tso afima; eyata Yehowa, wò Mawu, de se na wò be, nadzra dzudzogbe la do. 16 Bu fofowò kple dawò, abe alesi Yehowa, wò Mawu, de se na wò ene, bena nanò agbe didie, eye wòanyo na wò le anyigba, si Yehowa, wò Mawu, le na wò ge la dzi. 17 Megawu ame o. Megawo ahasi o. Megafi fi o. Megadi avatsodase le hawòvi ŋuti o. 18 Hawòvi srō megabiā ŋu na wò o, eye hawòvi fe afe kple efe agble, efe dolaŋutsu kple efe dolaŋyōnu, efe nyitsu kple efe tedzi kpakple nusianu, si nye hawòvi to la, fe deke megabiā ŋu na wò o.

19 Nya siawo Yehowa gblò kple gbe sesē tso to la dzi na miafe ameha blibo la le dzo, alilikpo kple viviti me, eye megagblò deke kpe de wo ŋu o, eye wòŋlò wo de kpe evedzi hetsò nam. 20 Esi miese gbea tso vivitia me, eye dzo de dzi le to la ŋu miekpò la, tete miafe toawo fe amegāwo kple ame tsitsiwo ya gbonye, 21 eye wogblò bena: Yehowa, mia Mawu, na miekpò efe ŋutikōkōe kple gānyenye, eye /miese efe gbe tso dzo la me; egbe miekpò bena,

Mawu fo nu kple amegbetò tso wògale agbe. 22 Ke nukaŋuti miaku azò? Elabena dzo gā sia afiā mí; nenyē be, miégale Yehowa, mia Mawu, fe gbe sem ko la, miava ku. 23 Elabena ameka le ŋutilāwo katā dome, si se Mawu gbagbe la fe gbe tso dzo me kpo abe miawo ene gatsi agbe? 24 Te yi, ne nase nya, siwo katā Yehowa, mia Mawu, le gbogblò ge na mí la, eye nagblò nya, siwo katā Yehowa, mia Mawu, gblò na wò la, na mí; ekema miasee, eye miawo wo dzi. 25 Eye Yehowa se nya, siwo miegblò nam la, eye Yehowa gblò nam bena: Mese nya, siwo katā dukò sia gblò na wò la, wogblò wo katā de etefe. 26 Oo, de dzi sia toge ana wo si, ne woavōm, eye woalé nye seawo katā me de asi yesiaxi, bena wòanyo na wo kple wo viwo!^a 27 Yi nagblò na wo bena: Migbugbo yi miafe agbadawo gbò! 28 Ke wò la tsi gbonye afisia, ne magblò seawo katā kple doḍoawo kpakple kōnuawo, esiwo nafia wo la, na wò, bena woawo wo dzi le anyigba, si matsò na wo wòanye wo to la dzi. 29 Milé wo me de asi, eye miawo wo dzi, abe alesi Yehowa, mia Mawu, de se na mi ene, eye migadze de dusi alo mia me o;^d 30 mito mō, si Yehowa, mia Mawu, do na mi la, bena miano agbe, eye wòanyo na mi, eye miano anyigba, si xò ge miala wòanye mia to la dzi, etefe nadidi.

Wode se gbato gome; Mawu fe lal5.

6 Esia nye se kple doḍo kpa-kple kōnu, siwo Yehowa, mia Mawu gblò, bena woafia mi, ne miawo wo dzi le anyigba, si dzi yim miele, bena miawo wòanye mia to la dzi; 2 ne miawo Yehowa, mia Mawu la, eye mia kple wivòwo kple wò togbuyivivo miawo doḍo kple se, siwo megblo na mi la dzi, le miafe agbe me ŋkeke-wo katā me, bena miano agbe didie. 3 Eyata Israel see, lé wo me de asi, eye nawo wo dzi, ne wòanyo na wò, eye nadzi de dzi le anyigba, si dzi notsi kple anyitsi bo do la dzi, abe alesi Yehowa, fofowòwo fe Mawu la, do ŋugbe na wò ene.

^a 29, 3; Mo. IV. 11, 29.

^b 15, 16; 16, 12; 24, 18.

^d 4, 2; 28, 14; Yos. 1, 7; Lo. 4, 27.

^e Mo. II. 31, 18.

^f 4, 33.

4 Israel, see, Yehowa, mia Mawu la, Yehowa deka koe!^a 5 Eyata tso wò dzi blibo kple wò luvò blibo kpakple wò nusè katà lã Yehowa, wò Mawu la.^b 6 Eyenya, siwo megblo na wò egbe la, natsi dzi me na wò.^d 7 ^cKu wo de to me na viwòwo, eye nafo nu le wo nu, ne èbobò nò afewò me, alo nèle mò dzi, ne èmlò anyi, alo nèfò. 8 Bla wo de wò asi nu abe dzesi ene, eye bla wo de ngonu le nudome;^f 9 plò wo de wò xò fe vòtrutiwo kple wò agbowo nu.

10 Ne Yehowa, wò Mawu, kplò wò va anyigba, si nu wòka atam dò na fofowòwo Abraham, Isak kple Yakob bena, yeatsòe na wò dzi, afisi du gã nyui, siwo menye wòe tso wo o la le, 11 eye xòwo yò fũ kple nu nyui, siwo menye wòe de wo me o, afisi vudo, siwo menye wòe de wo o, kple weingble kpakple amitibò, siwo menye wòe tso wo o la le, eye nèdu nu di fo la,^h 12 ekema kpò nyuie, bena māgaṅlo Yehowa, si kplò wò tso kluvinyenyefe me, le Egipte-nyigba dzi la be o. 13 Vò Yehowa, wò Mawu la, eye nasubòe, eye natsò efe ṅkò aka atame.^k 14 Migadze dukò, siwo fo xlā mi la, fe mawuwo yome o. 15 Elabena Yehowa, wò Mawu la, ^gṅubā Mawu wònye le dowòme, bena Yehowa magado domedzoe de ṅuwò, eye wòatsrò wò da le anyigba dzi o. 16 ^eMigate Yehowa, mia Mawu la kpò, abe alesip mietee kpò le Masa la ene o; 17 ke boṅ miwò Yehowa, mia Mawu, fe sewo, efe dasedidiwo kple dòdowo, siwo wògblo na mi la dzi. 18 Wò nusi dzo, eye wònyo le Yehowa ṅku me, bena eme nanyo na wò, eye nayi adaxò anyigba nyui, si nu Yehowa ka atam dò na fofowòwo la, 19 eye Yehowa anyā wò futòwo katà le ṅgòwò, abe alesì wòdo ṅugbe ene.

20 Ne viwò ava bia wò gbadege bena: Nukata Yehowa, mia Mawu, gblò dasedidi, dodo kple se siawo na mi hā la,^v 21 ekema ^ugblò na viwò bena: Mienye kluvivwo na Farao le Egipte kpò, eye Yehowa tso asi sesè kplò mí tso Egipte, 22 eye Yehowa wò dzesi kple nukunu gā dzinòwo le Egipte,

^a Mar. 12, 29; Kor. I. 8, 4. 6.

^b 10, 12; Mat. 22, 37.

^d 11, 18-20. ^e Mo. I. 18, 19.

^f Mo. II. 13, 9.

^u 31, 3.

^h 8, 10.

ⁱ Mo. IV. 21, 2.

^k 10, 20; Mat. 4, 10.

^l Mo. II. 23, 22; 24, 15. 16.

ⁿ Mo. II. 20, 5.

^o Mat. 4, 7.

^p Mo. II. 17, 2. 7.

^r 12, 2. 3.

^s Mo. II. 18, 5. 6.

^t Mo. II. 23, 27, 28. ^u Ef. 2, 8.

^v Mo. II. 13, 14.

^w Ps. 44, 2.

de Farao kple efe afe blibo la nu miékpo; 23 ke ekplò miawo va tso afima, bena wòakplò mí ayii, ne wòatsò anyigba, si nu wòka atam dò na mia fofowo la na mí. 24 Eye Yehowa de se na mí bena, miawò dodo siawo katà dzi, miavò Yehowa, mia Mawu la, bena wòanyo na mí yesiayi, ne miano agbe, abe alesì wòzu egbe siawo ene. 25 Ne mielé se siawo katà me de asi, eye miawò wo dzi, abe alesì wòde se na mi ene la, woa-bli dzòdzòenyenye na mi.

Womagadze xòlò kple trɔsublawo o, eye womagakpo nublani na wo hā o.

7 Ne Yehowa, wò Mawu, akplò wò ava anyigba, si dzi yim nèle, be ²naxòe wòanye tòwo la dzi, eye wòanyā dukò gedewo da le ṅgòwò: Xititòwo, Girgasitòwo, Amoritòwo, Kanaanitòwo, Perizitòwo, Xiwitòwo kple Yebusitòwo, dukò adre, siwo sò gbò, eye wòsesè wu wò, 2 eye Yehowa, wò Mawu, tso wo de asi na wò nèdu wo dzi la, ekema: natsrò wo gbidigbidi, megabla nu kpli wo o, eye megave wo nu o. 3 Megado fome kpli wo, ne natsò viwònyònu na wo viṅutsu alo adewo vinyonu na viwònutsu o;¹ 4 elabena wòana viwònutsu natrò le yonyeme, eye wòasubò mawu bubuwo, ale bena Yehowa nado domedzoe de mia nu, eye wòatsrò mi amloamlo. 5 Ke boṅ ale miawò wo enye si: Mimũ wofe vòsamlekpuwiwo, eye miḡbà wofe legbawo, milā wofe Asera-tiwo fu anyi, eye mitò dzo wofe aklama kpakpewo.^r 6 Elabena dukò kòkòe nénye na Yehowa, wò Mawu la; Yehowa, wò Mawu, tia wò tso dukòwo katà dome le anyigba dzi, bena nanye eya ṅutò fe dukò.^s 7 Menye esi miesò gbò wu dukòwo katà ta Yehowa ku de mia nu, eye wòtia mi dò o, elabena miele veeledukòwo katà dome;^t 8 ke boṅ esi Yehowa lã mi, eye wòwò efe atam, si wòka na mia fofowo dzi ta Yehowa tso asi sesè kplò mí tso kluvinyenyefe me, eye wòde mi tso Farao, Egipte-fia si me. 9 Eyata nyae bena, Yehowa, wò Mawu la, Mawu vavā kple Mawu anukwaretò wònye, amesi wò efe nubla kple nublaniukpòkpò dzi

na amesiwo lōns, eye wowōa efe se dzi la, vasede dzidzime akpe dzi;^a 10 edoa te fe na efe futowo nutowo, eye wōtsrōa wo, eye mehena de megbe le efe futowo tsotsrō me o. 11 Eyata lé se kple dodo kpakple kōnu, siwo megblō na wō egbe la me de asi, eye nawō wo dzi.^b

12 Ne miese se siawo, mielé wo me de asi, eye miewō wo dzi la, ekema Yehowa, mia Mawu, awō nubabla kple nublanuikpōkpō, si nu wōka atam dō na mia fofowo la dzi,^c 13 eye wōalō wō, ayra wō, eye wōana nadzi de dzi, ayra wō dōmevi kple wō anyigba dzi nukuwo, wō bli, wō wein kple wō amí, wō nyinō kple wō alēnō, le anyigba, si nu wōka atam dō na fofowōwo be, yeatsōe na wō la dzi. 14 Woayra wō afo dukowo katā ta: mia dometōa deke magbe vidzidzi o, eye miafe lāwo matsi ko o. 15 Eye Yehowa axe mō na dōlélewo tsyo fomevi le nuwō, eye makplō Egiptedōvō, siwo katā nēnya la, afu wō o, ke boŋ akplō wo afu wō ketōwo. 16 Atsrō dukō, siwo katā Yehowa, wō Mawu, tsō de asi na wō la; megakpō wo ta o, eye megasubō wo fe mawuwo o, elabena woava nye mō afe wō.^d

17 Ne àbu le wō dzi me be: dukō siawo sō gbō wum, aleke mate nu anyā wo hā la,^e 18 megavō wo o, boŋ dō ŋku nusi Yehowa, wō Mawu, wō Farao kple Egipte blibo la dzi, 19 eye dō ŋku nusenuwōwo, siwo nēkpō kple ŋku, dzesiwo kple nukunuwo, asi sesē kple alō, si wodo de dzi, siwo Yehowa, wō Mawu, tsō kplō wō la dzi. Alea ke Yehowa, wō Mawu, awō dukō, siwo katā vōm nēle lae.^f 20 Yehowa, wō Mawu, adō teamekplodōewo hā de wōdome, vasedeesime ame mlōeawo kple amesiwo si yla la, naku avō le ŋkuwō me.^g 21 Womegadzi ŋu na wō o, elabena Yehowa, wō Mawu, si nye Mawu gā, si nu vovō le la, le dowōme. 22 Yehowa, wō Mawu, anyā dukō siawo da le ŋgōwō vevewe; matsrō wo zi deka o, ne lā woadāwo magadzi de dzi de nuwō o. 23 Yehowa, wō Mawu, atsō wo ade asi na

wō, eye zi gāa de afo de wo dome, vasede esime woatsrō avō; 24 atsō wo fe fiawo ade asi na wō, eye natsrō wo fe ŋkō da le dzifoa te. Wo dometōa deke manō te de nuwō o, vasede esime natsrō wo avō. 25 Mitō dzo wo fe aklama kpakpewo, eye wo nu sika kple klosalo megabiā nu na mi, ne mia-tsō wo na mia dokuí ahađo mō me o, elabena ŋunyōnu wonye na Yehowa, mia Mawu la. 26 ^dMe-gatsō ŋunyōnu deke va afewō me o, ne busu nava dziwō abe woawo ke ene o; ke boŋ woanyō nu na wō aganyō nu na wō de dzi, elabena busunu wonye.

Woadā akpe na Afetsō.

8. Milé se, siwo katā mede na 8. mi egbea la me de asi, eye miwo wo dzi, bena mianō agbe, miadzi de dzi, eye miayi adaxō anyigba, si nu Yehowa ka atam dō na mia fofowo la wōanye mia tō. 2 Dō ŋku mō blibo la dzi, esi dzi Yehowa, wō Mawu, kplō wō toe le gbedzi fe blane sōŋ, bena yeabōbō wō de anyi, ne /yeado wō akpō, bena yeanya nusi le wō dzi me, be awō efe seawo dzi loo, alo mawō wo dzi o. 3 Eye wō-bōbō wō de anyi hena dō wu wō, eye kwōnyro wō kple mana, si wō nuto kple fofowōwo mienya o, bena wōana nadze si be,ⁱ amegbetō mele abolo fe agbe ko o, ke boŋ amegbetō le agbe le nya, siwo katā dō tso Yehowa nu la ta. 4 Avō mevuvu le nuwō o, eye wō afō mete le fe blaneawo me o.^j 5 Eyata nyae le wō dzi me bena, de Yehowa le nu fiam wō,^k abe alesi ŋutsu fia nunya via ene. 6 Wō Yehowa, wō Mawu, fe seawo dzi, ne nato efe mō, eye navōe. 7 Elabena Yehowa, wō Mawu, le kplō wō ge ava anyigba nyui, si dzi tōuwu, vudowo kple tawo, siwo dzo tso towo dzi kple baliwu me le la dzi, 8 anyigba, si dzi lu kple mōli, weinkawo, gbōtiwo kple yevubodatiwo le, anyigba, si dzi amitiwo kple anyitsi le, 9 anyigba, si dzi nakpō nu gedē adu le, eye naneke mahiā wō o, anyigba, si fe kpewo nye ga yibo, eye naku ga tso towo me. 10 Ne edū nu dī fo la, eke-

^a Mo. II. 20, 6.

^b 5, 29; 6, 17.

^c Yos. 7, 11.

^d Mo. II. 23, 22 v. 31.

^e 13, 4; Yos. 2, 22.

^f Yos. 23, 13. ^g Mo. II. 16, 13 v. 15.

^h Mat. 4, 4. ⁱ Mo. IV. 13, 31; 14, 1-4.

^j 29, 4.

^k 1, 31.

^l 4, 34.

^m Mo. II. 23, 28 v. 30.

ma kafu Yehowa, wò Mawu, le anyigba nyui, si wòna wò la ta.

11 Ke kpò nyuie, bena máganlò Yehowa, wò Mawu be, eye nagbe efe sewo, kònuwo kple dódowo, siwo megblo na wò egbe la dzi-wòwò o; 12 eye nađu nu adi fo, atu xò nyuiwo anò me, 13 wò nyiwo kple aléwo nadzi de dzi, klosalo kple sika nasò gbò de asiwò, eye wò nuwo katà nadzi de dzi avò tso, 14 hafi nado dokuiwò de dzi, eye nanlò Yehowa, wò Mawu, si kplò wò tso kluvinyenyefe me le Egipte-nyigba dzi la be o; 15 eye nanlò amesi kplò wò to gbe gá dziḡo ma dzi, afisi^d da vòwo kple dzidegbewo le, afisi tsi vena le, eye wòna^e tsi do tso agakpe sesé la me, 16 amesi tsò mana, si mia kple fofowòwo mienya o la, nyro wò le gbeadzi, ne wòabòbò wò de anyi, eye wòado wò akpò, be wòava wò nu nyui na wò emegbe la be o. 17 Eye megabu le dokuiwò me be: Nye nṭò nye nṭsé kple nye asi sesée metsò kpò kesinonu siawoe o; 18 ke boḡ do ḡku Yehowa, wò Mawu la dzi, elabena eyae na nṭsé wò, be nakpò kesinonuwo, ne^g wòawò nusi wòbla kple fofowòwo la dzi, abe alesi wòzu egbe siawo ene. 19 Ke ne ḡḡlò Yehowa, wò Mawu la be, eye nédze mawu bubuwo yome hesubò wo, eye nède ta agu na wo la, ekema meka de dzi na mi egbea be, miatsrò avò kokoko; 20 miatsrò abe dukò, siwo Yehowa be, yeatsrò da le mia ḡḡo la ene, le esi miedò to Yehowa, mia Mawu, fe gbe o la ta!

Wòabòbò wo dokui na Afeto.

9. Israel, see, èle Yordan tso ge egbea, ne nayi aḡanyà dukò, siwo sò gbò, eye wosesé wu wò, eye naxò wofe du,ⁱ siwo lolo, eye wo ḡu gliwo kò dātò dzifo la, 2 dukò, siwo nye Enak-viwo, wosò gbò, eye tḡwòdzò atsu, amesiwo wò nṭò nénya kple amesiwo ḡu nése nya le bena: Ameka ate ḡu anò te de Enak-viwo nu? 3 Eyata nyae egbea bena, Yehowa, wò Mawu, si nyeⁱ dzo binu la, dze ḡḡwò yi tḡa godo, eya nṭò atsrò wo, eye wòadu wo dzi le

^a 8, 17.

^b Mo. I. 15, 16.

^d Mo. IV. 21, 6.

^e Mo. II. 17, 6.

^f Mo. II. 32, 9.

^g 4, 31.

^h Mo. II. 32.

ⁱ 1, 28.

^k Mo. IV. 13, 32.
32.

^l 4, 24.

ḡḡwò, be nanyà wo, eye natsrò wo amloamlo, abe alesi Yehowa do ḡugbe na wò ene. 4 Ne Yehowa, wò Mawu, nyà wo da le ḡḡwò la, megagblò^a le wò dzi me bena: Esi menye ame dzòdzòe ta Yehowa kplòm yi, bena maxò anyigba sia o; evò wònye dukò siawo^b fe vòdinyenye ta Yehowa nyà wo da le ḡḡwò do hafi. 5 Menye esi nénye ame dzòdzòe, eye wò dzime kò ta nényina wofe anyigba xò ge wòanye tḡwò do o, ke boḡ dukò sia fe vòdivòḡi ta Yehowa, wò Mawu, nyà wo da le ḡḡwò, bena wòawò atam, si wòka na fofowòwo Abraham, Isak kple Yakob la dzi. 6 Eyata nyae bena, menye esi nénye ame dzòdzòe ta Yehowa, wò Mawu be, yeatsò anyigba nyui sia na wò wòanye tḡwò do o, elabena^f dukò kòlialiatò nénye.

7 Do ḡku edzi, eye meganlò alesi nédò damedzoe na Yehowa, wò Mawu, le gbèdzi la be o! Miesé to de Yehowa ḡu, tso gbèsigbe ke mievu tso Egipte, vasede esime mieva tefe sia. 8 Miedo dziku na Yehowa le Xoreb gbò, eye Yehowa do damedzoe de mia ḡu be, yeatsrò mi.^h 9 Esi meyi to la dzi, be maxò kpeawo, esiwo dzi nusi Yehowa bla kpli mi le la, metsi to la dzi ḡkeke blane kple zā blane abolo madumadu kple tsi manomano; 10 eye Yehowa tso kpe eveawo, esiwo dzi Mawu tso asibide ḡlò nu do la nam; nya, siwo katà Yehowa gblo na mi tso to la dzi le dzo me le takpegbe la, le wo dzi. 11 Le ḡkeke blane kple zā blane megbè la Yehowa tso kpe eveawo, siwo nye nubabla fe kpeawo la nam. 12 Eye Yehowa gblo nam bena: Netsò naḡi ayi, elabena wò dukò, si nèkplò tso Egipte la, wò nu gbegblé, wote da le mò, si medò na wo la dzi enumake, eye wokò legba na wo dokui. 13 Tete Yehowa gblo nam bena: Mekpò dukò sia bena, dukò kòlialiatò wònye. 14 De asi le ḡunye, ne matsrò wo, eye matutu wofe ḡkò da le dzifoa te, eye mawò wò nazu dukò, si asé ḡu, eye wòaso gbò awu wo. 15 Tete metrò hedì tso to la dzi, le esime

dzo le dzi dem le to la nu, eye melé nubabla fe kpe eveawo de nye asiawo kple eve. 16 Eye mekpɔ bena, miewɔ nuvɔ de Yehowa, mia Mawu la ɔ, mieko nyivi na mia dokul, eye mieta da le mo, si Yehowa do na mi la dzi enumake. 17 Tete meko kpe eve, siwo le nye asiawo kple eve la dzi hexlã de anyi, eye megbã wo le mia ɔku me. 18 Eye mede ta agu de Yehowa ɔku me abe tsã ene, ɔkeke blane kple zã blane, abolo madumadu kple tsi manomano le miafe nuvɔ, siwo katã miewɔ la ta; elabena miewɔ vɔ hedo dziku na Yehowa.^c 19 Elabena dziku kple domedzoe, si Yehowa do de mia ɔ, be yeatsrɔ mi la, ^ddzi ɔ nam; eye Yehowa se nye gbe yemaɣi hã. 20 Yehowa do domedzoe ɔtu de Aron hã ɔ be, yeatsrɔe; ke mede kuku de Aron hã ta yemaɣi. 21 Eye mexɔ nyivi, si miewɔ nuvɔ hewɔ la, de dzo me, eye metui memee wotrɔ zu uvudedi, eye melo uvudedi la kɔ de tɔvu, si si tso toa dzi la me. 22 Eye miedo domedzoe na Yehowa le Tabera, Masa kple nudzrolawo dife.^k 23 Esi Yehowa do mi le Kades-Barnea gblo bena: miyi, ne miawo anyigba, si mena mi, ne wɔanye mia to la, miesɛ to de Yehowa, mia Mawu, fe nya ɔ, miedo ɔ de eɔu o, eye miese efe gbe o.ⁿ 24 Tso esime menya mi la, to kokoko sɛm miele de Yehowa ɔ.^p 25 Ale mede ta agu na Yehowa, eye metsi nenema ɔkeke blane kple zã blane, le esi Yehowa gblo be, yeatsrɔ mi ta.^r 26 Eye medo gbe da na Yehowa gblo bena: Afeto Yehowa, megagblẽ wò dukɔ, si nye wò ɔtu to la o, dukɔ, si nede kple wò ɔsẽ gã, eye nɛtsɔ wò asi sesẽ kplɔe tso Egipte. 27 Do ɔku wò dolawo Abraham, Isak kple Yakob dzi, eye megado ɔku dukɔ sia fe tamasesẽ, nuvlowawo kple nuvɔ dzi o; 28 ne anyigba, si dzi nɛkplɔ mí tsoe la, magagblẽ be: Esi Yehowa mekpe be, wòakplɔ wo ayi anyigba, si ɔgbe wòdo na wo la dzi o, eye esi wòlé fu wo ta wòkplɔ wo do, be wòawu wo le gbedzi;^v 29 evɔ wònye

dukɔ, si nye wò ɔtu to wònye, eye nɛtsɔ wò ɔsẽ gã kple wò abo, si nede de dzi kplɔ wo hafi.

Kpe eve yeyeawo.

10 Eye Yehowa gblo nam yemaɣi bena: ^aKpa kpe eve abe gbãtowo ene, eye nava gbɔnye le to la dzi, eye natsɔ^b wufo akpa adaka, 2 ne manlo nya, siwo no kpe gbãto, siwo^d nɛgbã dzi la, de wo dzi, eye natsɔ wo ade adaka la me. 3 Tete metsɔ xé kpa adaka la, eye mekpa kpe eve abe gbãtowo ene, eye metsɔ kpe eveawo de asi helia to la. 4 Eye wònlɔ nya ewoawo, siwo Yehowa gblo na mi tso to la dzi le dzo me/ le takpege la, de kpeawo dzi abe tsã ene, eye Yehowa tso wo de asi nam. 5 Tete megbu-^ggbɔ hedɔ tso to la dzi, eye metsɔ kpeawo de adaka, si mewo la me, eye wotsi afima, abe alesi Yehowa de se nam ene.

6 Eye Israel-viwo^b ho tso Beerot-Bene-Yaakan heva Mosera, afisi Aron ku do, eye wodji de afima, eye via Eleazar zu nunla de etefe. 7 Woho tso afima heva Hagudgod, eye woho tso Hagudgod heva Yotba, anyigba, si dzi tɔvuwo le. 8 Eye Yehowa tia Lewi-to la yemaɣi, bena woatsɔ Yehowa fe nubabladaka la, wòawo subɔsubɔ le Yehowa ɔku me, eye ^owoayra ame de efe ɔku dzi, va do egbe. 9 Eyata Lewi mexo gome kple domenyina deke kpe de noviawo ɔu o, elabena Yehowa ɔtu nye efe domenyina, abe alesi Yehowa, wò Mawu, do ɔgbe ne ene.^s 10 Ke metsi to la dzi^t ɔkeke blane kple zã blane abe tsã ene; eye Yehowa se nye gbe yemaɣi hã, eye Yehowa be, yemagatsrɔ wò o. 11 Tete Yehowa gblo nam bena: Tso, nayi adze dukɔ la ɔgɔ, bena woaho ayi adaxo anyigba, si ɔku meka atam do na wo fofowo bena, matsɔe na wo wòanye wo to la.

Nuka Afeto bia le Israel si?

12 Eyata Israel,^u Yehowa, wò Mawu la, mele naneke dim tso asiwo o, negbe esia ko be, navɔ Yehowa, wò Mawu la, eye nazo efe mowo katã dzi, nalɔe, eye nasubɔ Yehowa, wò Mawu la, tso wò

^a Mo. II. 34, 1.

^b Mo. II. 25, 10.

^d Mo. II. 32, 19.

^c Mo. 10; Mo. II. 24, 28.

^f 9, 10.

^g Heb. 12, 21.

^k Mo. IV. 33, 32, 33.

^l Mo. IV. 20, 28.

^m Mo. II. 17, 7; Mo. IV. 11, 3, 34.

ⁿ 18, 5, 7.

^o Mo. IV. 13, 2, 31; 14, 1-4.
 ^p Mo. IV. 8, 23 v. 27.
 ^r kp. 7.

^s kp. 18.
 ^t Mo. IV. 18, 20, 8, 9.

^u Mi. 6, 8.

^v Mo. IV. 14, 18.

dzi blibo kple wò luwò blibo me; 13 eye nawò Yehowa fe se kple dodo, siwo megblo na wò egbe la dzi, bena wòanyo na wò. 14 Kpò da, dzifo kple dzifowo fe dzifo kple anyigba kpakple nusiwo katà le edzi, wonye Yehowa, wò Mawu la tò; 15 hafi Yehowa tia mia fofowo dedeko, eye wòlò wo hetia mi, amesiwo nye wo megbeviwo, tso dukowo katà dome, abe alesi wòzu egbe siawo ene.

Mitsò ada na miafe dziwo!

16 Eyata^d mitsò awa na miafe dziwo, eye migalia ume azò o. 17 Elabena Yehowa, mia Mawu la, enye mawuwo dzi Mawu kple afetowo dzi Afeto, Mawu gā, si nu nuse kple nɔdzi le, amesi medea ame dzi o, eye mexoà zānuà deke o; 18 amesi tsoa afia na tseyeviwo kple ahosiwo, eye wòlā amedzro hena abolo kple avotatae. 19 Eyata mił amedzro, elabena miawo hā mienye amedzrowo le Egipte-nyigba dzi kpò. 20 Vò Yehowa, wò Mawu la, eye nasubɔe, ku de enu, eye efe nkò dzi naka atam do. 21 Eya nye wò kafukafu kple wò Mawu, si wò nu gā dziɔwo, esiwo nēkpò kple nku la na wò. 22 Fofowòwo le^h ame blaadre hafi wa Egipte, ke azò la Yehowa, wò Mawu, na nēsò gbò abe dzifoyletiviwo ene.

Dkudodo nukuwòwo, siwo Mawu wo la dzi.

11. Eyata l5 Yehowa, wò Mawu la, eye nawò efe nufiamewo kple dodo, kɔnuwo kple sewo dzi yesiaxi. 2 Eye midze si Yehowa, mia Mawu, fe amehhe kple efe gānyenye, efe asi sesè kple efe abo, si wòdo de dzi egbe — menye mia vi, siwo menyae o, eye womekpò etefe o lae mele eglom na o — 3 kple efe dzesiwo kpa-kple nutuwòwo, siwo wòwò le Egipte, de Egipte-fia Farao kple efe anyigba blibo la nu; 4 midze si nusi wòwò Egipte-ɔakowo, wofe sowo kple tasiadamwo, esi wòna Avafu la ne de wo dzi, esime woti mia yome, eye Yehowa tsrò wo va do egbee;^o 5 kple nusi wòwò na mi le gbedzi, vase de esime miedò afisia, 6 kpakple nusi wòwò Ruben-vi, Eliab fe vigituwo

Datan kple Abiram, amesiwo anyigba ke nu mi hekke de wo xòwo, wo agbadowo kple nu gbagbe, siwo katà le wo si la nti, tso Israel blibo la dome.^a 7 Elabena mia ntuowo miekpò nu gā, siwo Yehowa wò la, kple nku.

Tododo nu yayra, tomadomado nu nfode.

8 Eyata miwo se, siwo katà mede na mi egbe la dzi, bena nuse nana mia nu, eye miayi adaxo anyigba, si dzi yim miele, be miawò la wòanye mia tò, 9 eye mianò agbe didie le anyigba, si nu Yehowa ka atam do na mia fofowo be, yeatsò na woa kple wo viwo la dzi,^e anyigba, si dzi notsi kple anyitsi bò do. 10 Elabena anyigba, si dzi yim nèle, be naxɔe wòanye tawò la, mele abe Egipte-nyigba, si dzi nèwu tso, afisi, ne efā nuku la, nētsoa afò troa mō heda tsi abe amagbebò ene la ene o; 11 ke boɔ towo kplegbadza fewo le anyigba, si dzi yim nèle, be naxɔe wòanye tawò la dzi, eye wònoa tsi, si dza tso dzifo; 12 anyigba, si Yehowa, wò Mawu, léa be na, eye Yehowa, wò Mawu, fe nku le enu tso fe la fe gomედzedze vase de nuwuwu.^g 13 Ne mielé to de se, siwo mede na mi egbe nu pɛpɛpɛ, eye mielò Yehowa, mia Mawu la, eye miesubɔe tso dzi blibo kple luwò blibo me la,^k 14 ekema mana ada kple kele nadza de miafe anyigba dzi le edza xi, eye áfo bli, wein kple ami nu fu; 15 mana gbe nana wò agbe me na wò lāwo, eye ádu nu adí fo. 16 Míkpo nyuie, ne miagana miafe dzi nafu mi, eye miatrò asubò mawu bubuwo, eye miade ta agu na wo o; 17 ne Yehowa magado dmedzoe de mia nu, eye wòatu dzifo nu, bena tsi magadza, eye anyigbadzinuwo nagbe wòwò o, eye miatrò avò le anyigba, si Yehowa le mia na ge la dzi amloamlo o.^l

18 Eyata^m mina nye nya siawo nage de miafe dzi kple miafe luwò me, mibla wo de asi nu abe dzesi ene, eye mibla wo de ngonu le gudome. 19 Mifia wo mia viwo, eye mifo nu le wo nu, ne miebòbò nò miafe afewo me, alo miele mō dzi, ne miemlò anyi, alo miefò, 20 eye nlo wo de wò xò fe ɔɔ

^a Mo. IV. 16, 31 v. 35.

^b 7, 6.

^d 30, 6.

^e Mo. II. 3, 17.

^f Mo. II. 22, 20 v. 23.

^g Ps. 65, 10. 11.

^h Mo. I. 46, 27.

ⁱ 1, 10.
^k Mo. III. 28, 3 v. 39.

^l Mo. III. 26, 19; 28, 23.
^m 6, 6-9.

^o Mo. II. 14, 25. 27.

trutiwo kple wò agbowo ɔu, 21 ne mia kple mia viwo mianɔ agbe didie le anyigba, si ɔu Yehowa ka atam do na mia fofowo be, yeatsɛ na wo la dzi, abe alesi didzi fɔ anyigba tame etefe nadiidii ene. 22 Elabena ne miewɔ se, siwo katã mede na mi egbe, be miawɔ la dzi pɛpɛpɛ, mielɔ Yehowa, mia Mawu la, miezɔ efe mɔwo katã dzi, eye mieku de eɔu la, 23 ekema Yehowa anyã dukɔ siawo katã da le mia ɔgɔ, eye miawɔ dukɔ, siwo lolo, eye wosese wu mi la, fe anyigba.^a 24 Afisiafia, si miedɔ afɛ la, azu mia to, eye miafe lifo atso gbedzi kple Libanon gbɔ kpakple Frat nu vaseɔde yetodofo gome le fu la nu. 25 Amea deke manɔ te de mia nu o, eye Yehowa, mia Mawu, ana ɔɔdzi kple vɔvɔ, si le mia ɔu la, naɔ anyigba blibo, si dzi va ge miala la, abe alesi wòdo ɔugbe na mi ene.

26 Kpɔ da, metsɔ yayra kple fifode do mia ɔku me egbe.^b 27 Ne miedɔ to Yehowa, mia Mawu fe se, siwo mede na mi egbe la, anye yayra na mi.^c 28 Ke ne miedɔ to Yehowa, mia Mawu fe seawo o, eye miete da le mɔ, si medo na mi egbe dzi hesubɔ mawu bu-bu, siwo mienya o la, anye fifode na mi. 29 Ne Yehowa, wò Mawu, kplɔ wò va anyigba, si dzi yim nèle, be naxɛ wòanye towo dzi la, ekema natsɔ^d Gerizim awɔ yayrato, eye natsɔ Ebal awɔ fifodeto. 30 Wole Yordan fe go keme dzi le mɔ, si le yetodofo gome la dzi, le Kanaanito, siwo le gbadzafɛ la, fe anyigba dzi le Gilgal kasa hete de.^e More fe ati gawo gbɔ. 31 Ne mietso Yordan va anyigba, si Yehowa, mia Mawu, le mia na ge wòanye mia to la dzi, eye miexɛ wònye mia to miele edzi la, 32 ekema milé se kple doɔo, siwo medo mia ɔku me egbe la me de asi, eye miawo wo dzi.

Trɔsubosubɔ tsotsrɔ.

12. Esiawo nye doɔo kple se, siwo me mialé de asi, eye miawo wo dzi ɔkeke alesi miele anyigba, si Yehowa, mia fofowo fe Mawu, na mi, be wòanye mia to la dzi. 2 Migblé tefe, siwo

katã dukɔ, siwo mienyã la, subɔa wofo mawuwo le, le to kokɔwo kple togbewo dzi kpakple ati damawo te. 3 Migbã wofo vɔsamlekpuwo, eye mimu wofo afeliwo, mto dzo wofo Asera-tiwo, eye migbã wofo legbawo, eye mitsrɔ wofo ɔko da le tefe ma.

Alesi kple alesi woasubɔ Mawu bilboe.

4 Migawɔ alea na Yehowa, mia Mawu o, 5 ke boɔ tefe, si Yehowa, mia Mawu, atia tso miafe towo dome, bena ye fe ɔko nana afima la, tefe ma yome mɔ miadi, eye afima miayi; 6 afima miatsɔ miafe numevɔsawo kple akpedavɔsawo, miafe nuwo fe ewolia kple adzo, si miafe asiwo na, miafe adzɔgbede-nunanawo kple nusiwo miena le mia doƒui si, kpakple nyiwo kple aléwo fe ɔgɔgbawo ayii. 7 Eye mia kple miafe afemetowo miadu nu akpɔ dzidzo le afima le Yehowa ɔku me, le nusiwo katã Yehowa, mia Mawu, yra mi mietso miafe asiwo wo do kpɔ la nuti. 8 Migawɔ, abe alesi miele wɔwɔm le afisia fifia la ene o, ne amesiame nawo nusi dze eɔu o; 9 elabena miekpɔ va gbɔdeme fe, eye miexɔ anyigba, si Yehowa, mia Mawu, le mia na ge la haɔe o. 10 Ke ne mietso Yordan, eye mietso afe de anyigba, si Yehowa, mia Mawu, le mamã ge na mi dzi, eye wòna miekpɔ gbɔdzɛ tso miafe futɔ, siwo katã fo xlã mi la si me, eye/ mienɔ anyi bokɔ la, 11 ekema mitso nusiwo katã ɔu mede se na mi le egbe, siwo nye miafe numevɔsawo kple akpedavɔsawo, miafe nuwo fe ewolia kple adzo, si miafe asiwo na, kpakple nusiwo katã miena le mia doƒui si hede adzɔgbe na Yehowa la, va tefe, si Yehowa, mia Mawu, atia, be ye fe ɔko nana, 12 eye mia kple mia viɔutsuwo kpakple mia viɔnuwo, miafe dolanutsuwo kple dolanyonuwo kpakple Lewito, siwo le miafe du me, amesiwo mexɔ gome alo domenyina deke kpe de mia ɔu o la, miakpɔ dzidzo le Yehowa, mia Mawu, ɔku me.

13 Kpɔ nyuie, be nagatsɔ wò numevɔsa asa vɔe le tefe sia tefe, si nekpɔ la o; 14 ke boɔ nasa wò numevɔ le tefe, si Ye-

^a 7, 1. 2.

^b 30, 1. 15.

^c 28, 2. 15.

^d 27, 12, 13; Yoa. 8, 33. 34.
^e Fia. 1. 5, 6.

^f Mo. I. 12, 6.

^g Mo. IV. 18, 20, 24.

^h 7, 6. 25.

howa atia de wò toawo dometo deka me, eye nawò nusiwo katā ñu mede se le na wò la, le afima. 15 Ke èkpò mō awu lā, siwo Yehowa, wò Mawu, yra wò nèkpò la, adu le wò duwo katā me alesi dze ñuwò, eye amesi ñu mekò o, kple amesi ñu kò la, kpò mō adui, abe alesi woɖua^a sē kple zi ene. 16 Negbe vu koe miekpò mō adu o, ke boñ miaduɖui de anyigba abe tsi ene.^b 17 Mèkpò mō ano wò wein fe ewolia, eye naɖu wò bli kple ami fe ewolia, wò nyi kple alēwo fe ñgɔgbeawo, nusiwo katā nēde adzɔgbe na kple nusiwo nana le ɖokuiwò si kpa-kple adzò, si wò asi na la, le wò duwo me o. 18 Ke boñ mia kple viwògutsu kple viwònyonu, wò ɖolanɖutsu kple wò ɖolanɖonu kpa-kple Lewitò, si le wò du me la, miadu wo^c le Yehowa, wò Mawu, ñku me le teje, si Yehowa, wò Mawu atia, eye nakpò dzidzò le Yehowa, wò Mawu ñku me le nusiwo nētso wò asi wò ɖò kpò la ñuti. 19 Kpò nyuie, be nagagblē Lewitò ɖi, ñkeke alesi nēle agbe le wò anyigba dzi la o.^d

20 Ne Yehowa keke wò lifo de nu, abe alesi wòdo ñugbe na wò ene, eye nagblò bena: maɖu lā, le esi vò le wòwòm ta la, ekema èkpò mō adu lā faa, abe alesi nēdi ene. 21 Ne teje, si Yehowa, wò Mawu tia, be yeje ñkò nanò, didi na wò akpa la, ekema wu wò nyi alo alē, si Yehowa na wò la, abe alesi mede se na wò ene, eye naɖui le wò du me, abe alesi nēdi ene. 22 Ke woɖui, abe alesi woɖua sē alo zi ene; amesi ñu mekò o, kple amesi ñu kò la siaa kpò mō adui.^e 23 Ke zi ɖokuiwò dzi, be nagaɖu vu o, elabena vu la luɔɔe, eye mèkpò mō adu luɔɔ kple lā siaa o;^f 24 kenatsɔ èkò de anyigba dzi abe tsi ene boñ. 25 Megaɖui o, bena wòanyo na mia kple megbewòviwo, le esi nēwò nusi dze Yehowa ñu la ta. 26 Negbe wò nunana kòkɔewo kple wò adzɔgbe-ɖevɔsawo ko natsò ava teje, si Yehowa atia lae, 27 eye nawò wò nunevɔsawo fe lā kple vu siaa ñu ɖò le Yehowa, wò Mawu, fe vɔsamlekpu la dzi, ke^g nakò wò akpeɖavɔsa fe vu de Yehowa, wò

Mawu, fe vɔsamlekpu la dzi, eye natsò lā la adu. 28 Lé nya, siwo katā megblo na wò la me de asi. eye naɖo to wo, bena wòanyo na mia kple megbewòviwo tegbee, le esi nēwò nusi nyo, eye wòdzò le Yehowa, wò Mawu, ñku me ta.

29 Ne Yehowa, wò Mawu, atrsò dukò, siwo gbò nēyina, be nanyā wo la ɖa le ñgòwò, eye nēnyā wo hetso afe de woje anyigba dzi la, 30 ekema kpò nyuie, bena nagadze wo yome aɖo mō me o; eye ne wotrò wo le ñgòwò megbelā, megabia woje mawuwo ta se agblò be: alesi dukò siawo le woje mawuwo subòme la, nene-ma nye hā mawò o.^d 31 Megawò alea na Yehowa, wò Mawu la o, elabena ñunyonu, siwo katā Yehowa lé fui la, eya wowona na woje mawuwo; wotɔa dzo wo vi-ñutsuwo kple wo vinyonuwo gò hā na woje mawuwo.

Tohehe na anatsònyagblalawo.

13. Milé nusiwo katā ñuti mede se na mi le la me de asi, eye miwò wo dzi; /migatsò deke kpee o, eye migade deke le edzi o.

2 Ne nyagblòdila alo drèkulaa de ɖò mia dome, eye wòbe, yeawò dzesi alo nukunua de na mi, 3 eye dzesi alo nukunu, si wògblo la, va me, emegbe wògblo be: mina miadze mawu bubu, siwo mienya o yome, eye miasubò wo la, 4 ekema migado to nyagblòdila alo drèkula ma fe nyawo o, elabena de Yehowa, mia Mawu la, ^hle mia dom kpò, ne yeazde sii be, mielɔ Yehowa, mia Mawu la, tso miafe dzi blibo kple luɔɔ blibo me hā? 5 Midze Yehowa, mia Mawu yome, eye mi vɔse, milé efe sewo me de asi, eye miɖo to efe gbe, mīsubɔe, eye miku de egu. 6 Ke kwoawu nyagblòdila alo drèkula ma, le esi wòbe, miatrò le Yehowa, mia Mawu, si kplò mi tso Egipte-nyigba dzi, eye wòde mi tso kluvinyenyeyefe me la yome ta, le esi wòbe, miate ɖa le mō, si Yehowa, mia Mawu, ɖo na mi la dzi ta; ⁱele be, miade vɔ la ɖa le mia dome.

Tohehe na amesiwo kplɔ amewo yi trɔsubò-subò me.

7 Ne nɔviwògutsu, si nye dawòvi, viwògutsu alo viwònyonu,

^a kp. 22; 14, 5.

^b Mo. III. 3, 17.

^d 7, 16.

^e 14, 23.

^f 4, 2.

^g kp. 12; 14, 27.

^h 8, 2.

ⁱ kp. 15.

^k 18, 20.

^l kp. 16.

^m Kor. I. 5, 9, 13.

ⁿ kp. 6.

sr5wò, si le gbòwò, alo x5wò, si nêl5na abe dokuiwò ene, able nuwò le adzame be: na miayi adasubò mawu bubu, siwo wò ñutò kple fofowòwò mienya o, 8 dukò, siwo fo xlá mi fe mawuwo, edanye esiwo te de mia ñu, alo esiwo le adzoge tso mia gbo o, tso anyigba fe go deka vasede go keme la, 9 ekema megal5 edzi nê o, eye megado toe o, eye megave enu ahaylae o; 10 ke boñ ele be, nawui kokoko, wò asi natre egu dede, emegbe dukò blibo la nakpiti de egu awui.^a 11 Ele be, nafu kpee wòaku, elabena edi be, yeana natrò le Yehowa, wò Mawu, si kplò wò tso kluvinyenyefe me le Egipte-nyigba dzi la yome; 12 eye Israel blibo la nasee, eye woavò, ne womagawò nu vòdi sia togbe le mia dome azo o.

13 Ne èse le du, siwo Yehowa, wò Mawu, le na wò ge nana me la, dometo deka ñu be, 14 ñutsu yakamea dewo tso mia dome, eye woble duametowo gblò bena: minamiayi adasubò mawu bubu, siwo mienya o la, 15 ekema di nya la gome, eye nabia eta tsitotsito. Eye nenye nyatefee be, wowò nua, eye wowò ñunyònu sia le mia dome la, 16 ekema nadza du ma me tawo kple yi, eye ñnatsr5e kple nusiwo le eme la gbidigbidi, eye nadza wofe lawo kple yi. 17 Eye mialò aboyonuawo katà ava kò de ablo me, eye miato dzo du la kple aboyonuawo katà abe vosa blibo ene na Yehowa, mia Mawu la, ale be wòatrò zu afedo dikadika, eye womagagbugbòe atso akpò o. 18 Megana busunuawo dometoa deke ñalé de wò asi ñu o, bena Yehowa fe domedzoe nu nafa, eye wòave nuwò ahana nadzi de dzi, abe alesi wòka atam na fofowòwò ene; 19 elabena èse Yehowa, wò Mawu fe gbe, eye nêlé efe se, siwo katà mede na wò egbe la me de asi, eye nêwò nusi nyo le Yehowa, wò Mawu, ñku me.

Woagbe konyifafa de tr5subalawo fe mowo nu.

14. Yehowa, mia Mawu fe viwo mienye; ne ame ku la, ñmigi-gasi blunui o, eye migalú dzodome kokoe o; 2 elabena dukò kòkòe nênye na Yehowa, wò Mawu

la, eye Yehowa tia wò tso dukòwo katà dome le anyigba dzi, ne nanye eya ñuto fe dukò..

Nuduqu tsitiríwo kple nududu matrimatiríwo.

3 Megadu ñunyònuwa deke o. 4 Láfone, siwo miekpò mò adu la, wonye: nyi, alé kple gb5, 5 zi, sê, afia, agamegb5, avugb5e, to kple adzòke. 6 Miekpò mò adu láfone, siwo katà fe afòkli me fe, eye wodzòa nu duna. 7 Esiwo dzòa nu duna, kple esiwo fe afòkli me fe dometo, siwo miekpò mò adu o la, wonye: kposò, fòmizi kple xòfie, elabena wodzòa nu duna, gake wofe afòkli me mefe o; ñunyònu wonye na mi, 6 kpakple ha, elabena efe afòkli me fe, gake medzòa nu duna o; ñunyònu wònye na mi. Migadu wofe lá o, eye migade asi wofe kukua ñu o. 9 Tòmelá, siwo katà miekpò mò adu, wonye esiwo ñu adza kple tsro le; 10 ke esiwo katà ñu adza kple tsro mele o la, miekpò mò adu wo o; ñunyònu wonye na mi. 11 Miekpò mò adu xe, siwo katà ñu kò. 12 Wo dometo, siwo miekpò mò adu o, wonye: h5, akpo kple gbagblaxetsu, 13 dodì, avako kple ayisu fomeviwo, 14 akpaviá fomeviwo katà, 15 golo, sagbadre, tsalé kple xe fonu bubu fomeviwo, 16 blukuku, favieuto kple aṅṅyi, 17 aluge, akagá kple tsimese, 18 damixe, ako fomeviwo, agudzixe kple drui. 19 Nu dzodzoe wo katà nye ñunyònu na mi; miekpò mò adu wo o. 20 Ke miekpò mò adu xe, siwo katà ñu kò. 21 Migadu lá kukua deke o, gake miekpò mò atsòe na amedzro, si le wò du me la wòadu, alo nadzrae na du bubu me tawo; elabena dukò kòkòe nênye na Yehowa, wò Mawu la. Megada gbòvi le dada fe notsi me o.

Ewolía nana.

22 Na wò agblemenuwo fe ewolia fe sia fe p5p5p5.^g 23 eye nano wò wein fe ewolia, eye nadu wò bli kple wò ami fe ewolia kpakple wò nyi kple aléwo fe ngagbeawo le te fe, si Yehowa, wò Mawu, atia be, yefe ñkò nana la, ne nanya alesi nav5 Yehowa, wò Mawu lae yesiayi. 24 Ke ne Yehowa, wò Mawu, yra wò, eye mò didi na wò akpa, be màte ñu atso

17, 7.

Mo. IV. 21, 2.

Mo. II. 22, 30.

Yos. 7.

Mo. II. 23, 19.

Mo. III. 27, 30.

Mo. III. 19, 27.

28.

12, 18.

wo ayii o, elabena tefe, si Yehowa, wò Mawu, atia be, yefe ñkò nanz la gbò metsò na wò o la, 25 ekema na ga de wo ta, eye nabra ga la de nu me atso de asi ayi tefe, si Yehowa, wò Mawu, atia lae. 26 Eye natsò ga la afle nusianu, si dze ñuwò, edanye nyi alo alé, wein alo aha sesèa de alo nusianu, si nédì la o, eye mia kple afewò me tówo miadu nu akpò dzidzò le afima le Yehowa, wò Mawu, fe ñku me. 27 Megagblè Lewitò, si le wò du me la dī o, elabena mexò gome alo domenyinua deke kpe de ñuwò o.^e 28 Fe etò sia fe etò megbe la nade wò agblemenu, siwo nèxa le fe ma mè la, fe ewolia agblè de wò du me,^f 29 hena Lewitòwo — elabena womexò gome alo domenyinua deke kpe de ñuwò o — kple amedzro, tsyòdeviwo kple aho siwo, amesiwo le wò du me la, nakpò nu adu adi fo, ne Yehowa, wò Mawu, nayra wò le wò asinudò, siwo katà nèwóna la me.

Gbughonana-fe la.

15. Le fe adrelia sia fe adrelia me la woatsò fe ake.ⁱ 2 Ale woatsò fe ake enye si: Ne amea de do nu na nòvia la, wòatsò fe la ake, mekpò mò alì fe ehavi alo nòvia o, elabena Yehowa na be, woade gbe fā be, woatsò fe ake. 3 Ekpò mò alì fe du bubu me tówo, gake megalì nusi nèdo na nòviwò la fe fee o. 4 Ke ame dahe koe manò dowòme hafi o, elabena Yehowa le yra wò ge le anyigba, si Yehowa, wò Mawu, le na wò ge wòanye tówò la dzi; 5 deko se Yehowa, wò Mawu la fe gbe, eye nalé se, siwo katà mede na wò egbe la me de asi, eye nawò wo dzi. 6 Elabena Yehowa, wò Mawu, ayra wò, abe alesì wòdo ñugbe na wò ene, lale be nado agbana na dukò gedewo, ke wò ñutò mádo nugbana o, ádu amegā de dukò gedewo dzi, ke woawo madu amegā de dziwò o.

7 Ne nòviwòwo dometòa de da ahe le wò dua de me le wò anyigba, si Yehowa, wò Mawu, le na wò ge dzi la, ekema megasè wò dzime, eye namlā asi de nòviwò dahe la o;^o 8 ke boñ nauu wò

^a Lu. 6, 34, 35.

^b Mat. 26, 11.

^d Yes. 58, 7;
^e Yak. 2, 15, 16.
^c 12, 19.

^f 26, 12-15.

^g Mo. II. 21, 2.

^h 5, 15.

ⁱ Mo. II. 23, 10, 11.

^k Mo. II. 12, 2.

^l 28, 12.

^m 14, 23.

ⁿ Yoh. I. 3, 17.

asi ne, eye nado nugbana ne, abe alesì hiāe ene.^a 9 Kpò nyuie, bena tamesusu dzodzroa deke magava wò dzime, eye nagblò bena: fe adrelia tu afe, eye wole fe tso ge ake, eye natre ñku de nòviwò dahe la agbe nunanae o; ne wòagayò Yehowa de dziwò, eye wòatso zu nuvò na wò o; 10 ke boñ nae faa, eye megave wò, bena nènae o, elabena esia ta Yehowa, wò Mawu, yra wò le wò dówòwòwo katà kple nusiwò nèwò dō kpò la me. 11 Elabena bame dahe magbe wò anyigba dzi nòvò o, deyata mede se na wò gblò bena: Du wò asi na nòviwò, si hiā tui, eye wòdo ko le wò anyigba dzi la.

12 Ne nòviwò, Hebri-ñutsu alo Hebri-nyònu, tso edokui dzra na wò la, ekema wòasubò wò fe ade, ke le fe adrelia me la, nade asi le enu wòadzo le gbòwò.^g 13 Eye ne ède asi le enu wòdzo le gbòwò la, megana wòayi asi gbòlo o; 14 ke boñ natsò wò alé, wò bli kple wò wein, siwo me Yehowa wò Mawu yra wò le la, ado agba, ne. 15 Do ñku edzi abena, wò hā enye kluvi kpò le Egipte-nyigba dzi, eye Yehowa, wò Mawu, xò wò ffe, eyata mede se sia na wò agbea dō. 15 Ke ne egblò na wò bena, yemadzo le gbòwò o, metòwo miadu wo le Yehowa, wò tówo, eye gbòwò nòvò dze ye ñu la, 17 ekema natsò nuñonui ayo to ne amimi de votru ñu, ne wòatsi gbòwò dika. Alea nawò na wò kosiwo hā. 18 Megave wò be, nade asi le enu wòadzo le gbòwò o, elabena esubò wò fe ade soñ hede vi na wò zi gbò zi eve wu agbatédòwòla; eye Yehowa, wò Mawu, ayra wò le dō, siwo katà nawò la me.

Ajemelāwo fe ngogbedzidzi ñu kòkò.

19 Kò wò nyi kple aléwo fe ngogbeawo, siwo nye atsu la ñu na Yehowa, wò Mawu la; megana wò nyitsu, siwo nye ngogbéawo la, nawò dō na wò o, eye megako fu le wò aléwo fe ngogbeawo ñu o; 20 ke boñ mia kple afewò me tówo miadu wo le Yehowa, wò Mawu ñku me fe sia fe le tefe, si Yehowa atia.ⁿ 21 Ke ne nu wòe, efe afia de ñe, efe ñku gbā, alo nu manyatanua de woe la, ekema

megatsœ sa vɔ na Yehowa, wò Mawu la o.^b 22 Ekpɔ mɔ adui le wò duwo me, ^deye amesi ɲu mekɔ o kple amesi ɲu kɔ siaa kpɔ mɔ adui, abe alesi woɖua sê kple zi ene; 23 negbe efe vu ko mèkpɔ mɔ adu o, ke boɲ naɖudui de anyigba abe tsi ene./

Fe sia fe me ɲkekenyuie gāwo.

16. ^aWò ɲku nenɔ nuɲeyleti la ɲu, eye naɖu ɲutitotonkekenyuie na Yehowa, wò Mawu la, elabena nuɲeyleti la dzi Yehowa, wò Mawu, kplɔ wò tso Egipte ðe zā me. 2 Eye nawu alēwo kple nyiwo le ɲutitotonkekenyuie la dzi na Yehowa, wò Mawu la, le teƒe, si Yehowa atia be, yefe ɲkɔ nanɔ. 3 Megatsɔ nu vavāa ðeke doe o, ke boɲ naɖu nu mavamavā, si nye funyibolo la, ɲkeke adre sɔɲ, elabena kplakplakpla dzi nèle, hafi vu tso Egipte-nyigba dzi, ne gbesigbe nèvu tso Egipte-nyigba dzi la, nanɔ ɲku dzi na wò le wò agbe me ɲkekewo katā me. 4 Womakpɔ amowo vavāa ðeke le wò anyigba blibo la dzi ɲkeke adre sɔɲ o, eye lā, si nèwu le ɲkeke gbāto fe fiē la, ðeke matsi anyi ɲu nake de dzi o. 5 Mèkpɔ mɔ awu lā hena ɲutitotonkekenyuie la le wò du sia du, si Yehowa, wò Mawu, ana wò la me o; 6 ke boɲ nawui le teƒe, si Yehowa, wò Mawu, atia be, yefe ɲkɔ nanɔ; afima naɖu ɲutitotonkekenyuie la le, le fiē, ne ye do to, yeyiyi, si dzi nèvu tso Egipte. 7 Eye naɖae adu le teƒe, si Yehowa, wò Mawu, atia la; ke ne ɲu ke la, nagbugbɔ ayi wò xɔ nu. 8 Ðeke ade sɔɲ naɖu nu mavamavā, ke ɲkeke adrelia enye takpegbe na Yehowa, wò Mawu la; megawo ðaa ðeke le edzi o.

9 Klē kwasidā adre; ne wode asi nukuwo xaxa me la, nadze wo xexlē gɔme. 10 Emegbe naɖu kwasidawo fe ɲkekenyuie, eye nana nusi su asiwò la faa, abe alesi Yehowa, wò Mawu, yra wò nèkpɔ ene. 11 Eye mia kple viwòɲutsu kple viwòɲyɔnu, wò ðlanɲutsu kple wò ðlanɲyɔnu kpakple Lewitɔ, si le wò du me, kple amedzro, tsyɖevi kple ahosi, siwo le dowòme la, miakpɔ dzidzɔ le

^a kp. 16; Mo. II. 20, 24.
^b Mo. III. 22, 20.
^c 12, 16, 22.
^d 5, 16.

f Mo. III. 3, 17; 12, 16, 23.
g kp. 11; 26, 11.

h (kp. 1 - 17: kpo Mo. II. 22, 14-17; 34, 18 v. 24; Mo. III. 22.)

i Mo. II. 12.

k 20, 8, 9; Mo. IV. 11, 16.

l 1, 17.

m 7, 5.

n Mo. III. 26, 1.

o Mo. III. 22, 20.

Yehowa, wò Mawu, ɲku me ^ale teƒe, si Yehowa, wò Mawu, atia be, yefe ɲkɔ nanɔ la. 12 ^eDo ɲku dzi be, ènye kluvi kpɔ le Egipte; lè ðoɖo siawo me de asi, eye nawo wo dzi.

13 Ne èfo wò bli kple wò wein nu fu vɔ la, naɖu agbadɔ me nɔnɔ ɲkekenyuie ɲkeke adre sɔɲ, 14 eye ^fmia kple viwòɲutsu kple viwòɲyɔnu, wò ðlanɲutsu kple wò ðlanɲyɔnu kpakple Lewitɔ kple amedzro, tsyɖevi kple ahosi, siwo le wò duwo me la, miakpɔ dzidzɔ le wò ɲkekenyuie la dzi. 15 Ðeke adre sɔɲ naɖu ɲkekenyuie na Yehowa, wò Mawu la le teƒe, si Yehowa atia; elabena Yehowa, wò Mawu la, ayra wò le nusiwo katā nèwo ðo kpɔ, kple wò asinudowo katā me, eye nakpɔ dzidzɔ wòatso me. 16 Wò ɲutsuwo katā nava Yehowa, wò Mawu fe ɲku mezi etɔ le fe ðeka me le teƒe, si wòatia, le nu mavamavā ɲkekenyuie, kwasidawo fe ɲkekenyuie kple agbadɔkekenyuie la dzi, eye womava Yehowa ɲku me asi gbolo o. 17 Amesiame nana nusi su esi, abe alesi Yehowa, wò Mawu, yrae ene.

Donudrɔlawo kple dumegāwo ɲu nya.

18 Ðo vonudrɔlawo kple dzi-kpɔlawo na wò toawo de wò du, siwo katā Yehowa, wò Mawu, ana wò la me, eye woadrɔ vonu duko la de teƒe.^k 19 Megate nya dzɔdzœ de to o, megakpɔ amea ðeke ɲku me o, eye megaxɔ zānu o, elabena zānu de wògbā ɲku na nunyalawo, eye wòtrɔa gbo ame dzɔdzœwo fe nya.^l 20 Nya dzɔdzœ yome kokoko nadi, ne nanɔ agbe, eye naxɔ anyigba, si Yehowa, wò Mawu, le na wò ge la wòanye tɔwò.

21 Megado Asera-tia ðeke de Yehowa, wò Mawu, fe vɔsamlekpuɪ, si nadi la gbɔ o.^m 22 Eye megadi afelia ðeke, si Yehowa, wò Mawu, lè fui la o.ⁿ

Trɔstɔbɔsubɔ ɲu tohehe.

17. Megatsɔ nyitsu alo alē, si nane wœ alo vloƒea de le eɲu la, sa vɔ na Yehowa, wò Mawu la, o, elabena ɲunyɔnu wònye na Yehowa, wò Mawu la.^o

2 Ne ɲutsu alo nyɔnuwa de le wò du, siwo Yehowa, wò Mawu,

le na wó ge la, dometɔa de me, amesi wɔ nusi medze Yehowa, wó Mawu ɔu o, eye wòtu efe nuba-bla,^b 3 eye wòyi ɔasubɔ mawu bubuwo hede ta agu na wo, eda-nye dɛye alo yleti alo dzifonuwo katá, nusiwo ɔu nyemede se le o, 4 eye wogblɔe na wò nèse la, ekema di nya la gɔme tsitotsito, eye nentye nyatefee wowɔ nua, eye wowɔ ɔnyɔɔnu sia le Israel la, 5 ekema kplɔ ɔutsu alo nyɔnu ma, si wɔ nu vɔɔi sia la, do go de wò dua godo, eye nafu kpe ɔutsu alo nyɔnu la wòaku. 6 Ne ame eve alo ame etɔ di ɔase la, hafi woawu amesi dze ku la, gake ame deka maɔi ɔase woawui o./ 7 ɔasefoawo natre asidede ɛɔu, emegbe dukɔ blibo la nakpiti de ɛɔu awui, eye naɔe vɔ la ɔa le dowòme.

Nunɔlawo je wɔnudrɔɔe gáto.

8 Ne amewunya alo dzrenya, avuwɔnya alo nya bubua de ɔɔ-drɔ sesé na wò le wò duwo me la, ekema tso nayi tefe, si Yehowa, wò Mawu atia, 9 eye nabia ta le ɔnunɔla, siwo nye Lewitɔwo kpakple wɔnudrɔɔla, si li le ɔe-mayi la gbɔ, eye woagblɔ afiatsonya na wò. 10 Emegbe natso afia, abe alesi wogblɔ na wò le tefe, si Yehowa atia la ene; eye nawɔ nusiwo katá wofia wò la pepɛpe. 11 Wɔ nusiwo wofia wò kple afiatsonya, siwo wogblɔ na wò la dzi, eye ɔmegadze de dusi alo mia me le afiatsonya, siwo wogblɔ na wò la me o. 12 Ke ne amea de sé to de nunɔla, si le Yehowa, wò Mawu, subɔm le afima, kple wɔnudrɔɔla ɔu, eye meɔto to wo o la, ekema woawu ame la; eye woade vɔ la ɔa le Israel dome, 13 bena Israel blibo la nasee, eye wòdavɔ, ne womagasé to azɔ o.

Fia ɔu se.

14 Ne éva anyigba, si Yehowa, wò Mawu, le na wò ge la dzi, eye nèxɔe wònye tɔwò nètso afe de edzi, emegbe ɔnagblɔ bena: Maɔo fia de ɔdokuinye nu abe dukɔ, siwo katá ɔo xlám ene la, 15 ekema na-ɔo fia, si Yehowa, wò Mawu, atia la, de ɔdokuiwò nu; natso nɔviwòwo dometɔ deka aɔo fia de ɔdokuiwò nu; mèkpɔ mɔ aɔo du bubu me tɔ, si menye nɔviwò o la, de

ɔdokuiwò nu o. 16 Deko sɔ geɔe meganɔ esi o, eye megadɔ dukɔ la de Egipte, be wóafle ɔsɔwo o, elabena Yehowa gbɔ na mi bena: Migagbugbɔ to mɔ sia dzi o. 17 ɔFia nagadɛ srɔɔ geɔe o, ne efe dzi nagatre mɔ o, eye klosalo kple sika geɔe akpa hã meganɔ esi o. 18 Eye ne eva fiazi dzi la, wóana Lewitɔwo, siwo nye nunɔlawo la, nagbugbɔ se sia aɔlo ne de agbalé me. 19 Eye wóanɔ esi wóaxlé le efe agbe me ɔkekewo katá me, ne wóanya alesi wòavɔ Yehowa, efe Mawu la, eye wóalé se kple ɔdɔo siawo katá me nyawo me de asi, eye wòawɔ wo dzi; 20 ne magadɔ edokui de dzi de nɔviawo ɔu, eye wòadze le se la ɔu de ɔusi alo mia me o, ne eya kple viagutsuwo nanɔ zi la dzi etefe nadidi le Israel dome.^d

Afisi nunɔlawo nakpo wofe nuɔɔdu tsoe.

18. Lewi-to blibo la, si nye nunɔlawo la, maxɔ gome alo domenyinua deke akpe de Israel ɔu o, ke boɔ woatsɔ Yehowa fe dzovɔsa, si nye wofe domenyinu la, anyro wo ɔdoku. 2 Womaxɔ domenyinua deke de wo nɔviwo dome o, elabena Yehowa ɔutɔe nye wofe domenyinu, abe alesi wòdo ɔugbe na wo ene. 3 Nunɔlawo je adzɔ enye si: Ne dukɔ la tso nyi alo alé sa akpedavɔ la, ekema woatsɔ abɔ kple glã kpakple ɔogbo na nunɔlawo. 4 Natso wò agblemenu, wò wein kple wò ami ɔgɔgbeawo kpakple wò aléfu, si nètre koko la, ana wo. 5 Elabena Yehowa, wò Mawu, tia wo tso wò toawo katá me, bena woawo kple wo viwo nasubɔ le Yehowa fe ɔko me ɔesiaɔi. 6 Ne Lewitɔa de tso Israel blibo la fe dua de me, afisi wònye amedzro le, va la, ekpɔ mɔ ayi tefe, si Yehowa atia la faa, abe alesi wòdi ene, 7 eye wòasubɔ le Yehowa, efe Mawu, je ɔko me abe nɔvia Lewitɔo bubuawo katá, amesiwo le Yehowa ɔku me afima la ene. 8 Eya hã naxɔ adzɔ ma kpli wo, negbe fomenu, si amea de dzra la, koe mele eme o.

Wɔatari dzosasa kple afakaa.

9 Ne éyi anyigba, si Yehowa, wò Mawu, le na wò ge dzi la, ekema

^a Fia. L 10, 25-28.
^b 13, 7-12.

^d 4, 19.
^c Fia. I. 11, 4.

^f Mo. IV. 25, 30; Heb. 10, 23.

^g 5, 29.

^h Kron. II. 19, 8, 11.
ⁱ 10, 9; Mo. IV. 18, 8-20; Kor. 1. 9, 13.

^k kp. 20.

^l Sam. I. 8, 5, 6.

megasrō dukō mawo fe n̄nyo-
nuwo nawō o. 10 Amea deke me-
gano dowōme, si ana woato dzo
vianutsu alo vianyōnu o, eye bo-
kōnō, goloḍola, zidoedola kple
dzoto,^b 11 busudoamela, adzeto,
nukala kple ^aḡḡoliyolaa deke me-
gano dowōme o. 12 Amesiamē,
si le nusia wōm la, n̄nyōnu wō-
nye na Yehowa, elabena n̄nyōnu
siawo ta Yehowa, wō Mawu, le wo
nyā ge le ḡḡowō ḡo. 13 ^cKu de
Yehowa, wō Mawu la n̄u blibo.
14 Elabena dukō, siwo nyā ge
nala la, ḡoa to goloḍolawo kple
bokōnōwo; ke wō la, Yehowa, wō
Mawu, mede esia fe mō na wō o.

Nyagblōdila vavā la ava.

15 Yehowa, wō Mawu, le nya-
gblōdila de ḡo ge na wō tso n̄-
viwōwo dome abe nye ene, ame
sia miado toe! 16 Esi ^enēde ku-
ku na Yehowa, wō Mawu, le Xo-
reb ḡbō le takpegbe la ḡblō bēna:
nyemate n̄u agase Yehowa, nye
Mawu, fe gbe o, eye nyemate n̄u
agakpō dzo ḡā sia, ne maku o la,
17 Yehowa ḡblō nam be: Wo-
ḡblōe de etefe.^h 18 Mele nyagblō-
dila de ḡo ge na wō tso wō n̄-
viwo dome abe wō ene, eye wō-
ḡblō gbe, siwo katā mede asi n̄s
la, na wo. 19 Amesī ke meḡo to
nya, siwo wōḡblō le nye ḡkō dzi
o la, mabia tso ame la si. 20 Ke
ne nyagblōdila de ḡo eḡkui de
dzi, eye ⁱwōḡblō nya, siwo nye-
megblō n̄s o la, le nye ḡkō dzi,
alo ^kwōḡblō nya le mawu bubuwo
fe ḡkō dzi la, woawu nyagblōdila
ma. 21 Ne ābu le wō dzi me
bena: Aleke miate n̄u adze si nya,
si Yehowa megblō o la? 22 Ne
nyagblōdila de ḡblō nya le Ye-
howa fe ḡkō dzi, gake nya la
meva me o, eye medze edzi o
la, ekema menyē Yehowae ḡblō
nya la o, ke boḡ nyagblōdila la
n̄tōe do eḡkui de dzi heḡblōe;
eyata megavōe o.

Sitsofeduwo.

19. ^aNe Yehowa, wō Mawu, tsrō
dukō, siwo fe anyigba Ye-
howa, wō Mawu be, yeatsō na wō,
eye n̄nyā wo hele wofe duwo
kple xōwo me la, 2 ekema natia
du etō de wō anyigba, si Yeho-
wa, wō Mawu, le na wō ge wōa-

^a 4, 41 - 43.

^b Mo. III, 18, 21;
19, 26, 31; 20,
27.

^c Sam. I, 28, 11.

^e Mo. L, 6, 9; Pa.
15, 2.

^f Mo. IV, 12, 6-8;
Yoh. 1, 46; 6,
14; Do. 3, 22;
7, 37; Heb. 12,
24.

^g Mo. II, 20, 19;
Heb. 12, 19.

^h 5, 25.

ⁱ Yer. 14, 15.

^k 13, 6.

^l 27, 17.

^m kp. 1 - 13;
kpō Mo. IV, 35,
6 - 34; Yos. 20.

ⁿ 17, 6; Yoh. 8,
17; Kor. II,
13, 1.

nye tōwō la dzi.^a 3 Nata mō ayi
afima, eye namā wō anyigba, si
Yehowa, wō Mawu, le na wō ge
wōanye wō domenyinu la, de akpa
etō me, eye amewula nasi ayi afi-
ma. 4 Ale amesi asi ayi afima
atsi agbe la, fe nya anō enye si:
Ne amea de wu n̄ovia, evō wōnye
mebua o, eye melé fui tsā hā o,
5 alo ne amea de ke kple n̄ovia woyi
ave me nake fō ge, eye wōkō: fia
dzi, be yealā nake, kasia fia tu le
atia me hedze n̄ovia wōku la, eke-
ma wōasi ayi du siawo dometo
ḡeka me, bēna wōatsi agbe, 6 ne
hlōtō magado dziku ati amewula
yome, eye wōatui awui, le esi mō
didi akpa ta o, evō wōnye medze
ku o hafi, elabena melé fui tsā
o. 7 Eyata mede se na wō be,
natia du etō na ḡokuiwō. 8 Ke
ne Yehowa, wō Mawu, keke wō
lifo de nu, abe alesi wōka atam
na fofowōwo ene, eye wōtsō anyi-
gba blibo la, si ḡugbe wōdo na
fofowōwo la, na wō, 9 ke esi n̄elē
se blibo, si mede na wō egbe la,
me de asi, eye n̄ewō edzi, elō
Yehowa, wō Mawu la, eye n̄ezō
efe mōwo dzi yesiayi ta la, eke-
ma natsō du etō akpe de wo ame
etō siawo n̄u, 10 ne womagako
ame madifōa deke fe wu de wō
anyigba, si Yehowa, wō Mawu, le
na wō ge wōanye wō domenyinu
la dzi, eye nade hlōfe o. 11 Ke
ne amea de lé fu n̄ovia, eye wōde
xa ḡi n̄s hefo veviefe n̄s wōku,
emegbe wōsi yi du siawo dometo
ḡeka me la, 12 ekema wo de dume-
ḡāwo nado ame woadakplōe tso
afima v̄e, eye woatsōe ade asi na
hlōtō, ne wōawu. 13 Megakpō eta
o, ke natutu ame madifō fe wu
ḡa le Israel dome, bēna wōanyo
na wō.

Megado II lifo o!

14 ^mMegane n̄viwō fe lifo, si
tōḡbuiwōwo de ḡe wō anyigba
dzi, be wōanye wō domenyinu le
anyigba, si Yehowa, wō Mawu, le
na wō ge wōanye tōwō la dzi, de
eme o.

Avatnodasedila wo tohehe.

15 ⁿAme ḡeka mekpō mō ad̄i
ḡase le amesi ke da vo alo wō
n̄uvō bubu fomevia de la n̄u o,
ke boḡ ne ame eve alo ame etō
ḡi ḡase la, hafi woaxō nya la.^o

16 Ne avatsodasefoa de di dase le amea de ñu heli sedzidanyaa de de edzi la, 17 ekema nɔtsu eve, siwo dome dzrea dzɔ do la, ^anava nunɔlawo kple ɔɔnɔdrɔlawo, amesiwo lile yemayila, gbo le Yehowa ŋku me. 18 Eye ne ɔnɔdrɔlawo dzro nya la me tsito-tsito kpɔ bena, avatsodase ñim wòle, eye wòka avatso de nɔvia si la, 19 ekema miawɔe, abe alesi wòbe, yeawɔ nɔviae ene, eye nade vɔ la da le dowòme. 20 Eye ame mamleawo asee, eye woawɔ, ne womagawɔ nu vɔɖi sia tɔgbe le dowòme azɔ o. 21 Megakpɔ eta o, ke boɲ agbe de agbe teje, ŋku de ŋku teje, adu de adu teje, asi de asi teje, afo de afo teje.

Awawɔwo ñu se.

20. Ne èho ava de wò futɔwo ñu, eye nèkpɔ sɔwo, tasidamwo kple avakɔ, si sɔ gbo wu wò la, megavɔ wo o, elabena Yehowa, wò Mawu, si kplɔ wò tso Egipte-nyigba dzi la, li kpli wò. 2 Hafi miava ho ava la, nunɔla natsi tre, eye wòafɔ nu kple avakɔ la 3 agblɔ na wo bena: Israel see, egbe miele ava ho ge de miafe futɔwo ñu, dzi megade le mia fo o, eye migavɔ o, dzidzi megafɔ mi o, eye womegadzi ñɔ na mi o!

Alesi avo tso awawɔwo me.

4 Elabena Yehowa, mia Mawu, ayi kpli mi, be wòawɔ ava kple miafe futɔwo na mi, eye wòaxɔ na mi. 5 Eye dzikpɔlawo nagblɔ na avakɔ la bena: Ne nɔtsua de tu xɔ yeye, eye meou de eme hade o la, ekema wòagbugbo ayi afe, bena magaku de ava me, eye nɔtsu bubu naou de eme o. 6 Ne nɔtsua de de weingble, eye ñmede nu eme nua deke ñu hade o la, ekema wòagbugbo ayi afe, bena magaku de ava me, eye nɔtsu bubu nawɔ enu do o. 7 Ne nɔtsua de bia nyɔnu ta, eye kme-ekpɔ dee hade o la, ekema wòagbugbo ayi afe, bena magaku de ava me, eye nɔtsu bubu nadee o. 8 Eye dzikpɔlawo nafa nu kple avakɔ la ayi dzi agblɔ bena: Ne nɔtsua de le vɔvɔm, eye dzi mele efo o la, ekema wòagbugbo ayi afe, bena magade vɔvɔ lãme na

nɔviawo abe eya nɔtsu ene o. 9 Eye ne dzikpɔlawo fo nu kple avakɔ la vɔ la, ekema woado avafiawo avakɔ la nu.

Alesi woawɔ le duxɔxɔ me.

10 Ne èho ava de dua de ñu, eye nète tui la, ekema bia be, wòàna ta. 11 Ne wolɔ edzi na wò, eye woou agbo na wò la, ekema amesiwo katã le eme la, nawɔ do na wò, eye woasubɔ wò. 12 Ke ne wobe, yewomana ta o, eye woho ava de ñuwò la, ekema de to de wo; 13 eye ne Yehowa, wò Mawu, tso wo de asi na wò la, ekema wu nɔtsu, siwo katã le eme la, kple yi; 14 negbe nyɔnuwo kple ñeviwo kple lãwo kpakple aboyonu, siwo katã le dua me la, ko naha na ñokuiwò, eye naɖu wò futɔwo fe aboyonu, siwo Yehowa, wò Mawu, na wò la. 15 Alea nawɔ du, siwo katã le adzoge vi tso gbo wò, eye womenye dukɔ siawo fe duwo o la hæe. 16 Ke mèkpɔ mɔ ana /amea deke natsi agbe le dukɔ siawo fe du, siwo Yehowa, wò Mawu, ana wò wòanye wò domenyinu la me o; 17 ke boɲ natsrɔ ^aXititɔwo, Amoritɔwo, Kanaanitɔwo, Perizitɔwo, Xiwitɔwo kple Yebusitɔwo gbidigbidi, abe alesi Yehowa, wò Mawu, de se na wò ene, 18 ne womagava fia nyɔnu, siwo katã wòwɔna na wofe mawuwo la, wòwɔ mi, eye miawɔ nuvɔ de Yehowa, mia Mawu ñu o. 19 Ne èbe, yeawɔ ava kple dua de axɔe, eye nède to dee etefe didi la, ekema megatsɔ fia gblɔ wofe atiwo o, ke boɲ èkpɔ mɔ adu wofe tsetse, eye megalã wo o, elabena agblemeti menye ame wònye nèva to de ge dee o. 20 Negbe ati, siwo nɔnya be, womedua wofe tsetse o la, ko nagblɔ, eye nalã wo atso tɔ kpɔ de du, si le ava wom kpli wò la ñu, vasede esime naɖu edzi.

Alesi woawɔ le amedzro kuku ñu.

21. Ne wofɔ ame kukua de le gbe me le anyigba, si Yehowa, wò Mawu, le na wò ge wòanye tɔwò la dzi, eye womenya amesi wui o la, 2 ekema wò ame tsitsiwo kple wò ɔnɔdrɔlawo nado ayi, eye woadzidze ame kuku la kple du, siwo fo xlãe la dome.

^a 17, 9.

^b Mo. IV. 21, 21, 22.

^d Mo. II. 21, 23 v. 25.

^e Mo. IV. 31, 7, 17.

^f Yos. 10, 40.

^g 7, 1, 2.

^a 16, 18.

^f 28, 30; Mo. III. 19, 24, 25.

^k 24, 5.

^l 10n. 7, 3.

3 Eye du, si tso de ame kukua gbo la me ame tsitsiwo nana nyinovi deka, si mewo do kpo o, eye womede kakuti ko ne kpo o la. 4 Eye du ma me ame tsitsiwo nakplo nyino la ayi balia de, si me to makumaku si to la la me, afisi womede agble do o, eye womefa nu do o, eye woage ko le nyino la nu le bali la me afima. 5 Emegbe nunolawo, amesiwo nye Lewiwiwo la, nate va, elabena woawo Yehowa, wo Mawu tia, bena woasubce, eye woayra ame de Yehowa fe nko dzi, eye balesi wogblo la, nenema nu woadro dzrenya kple avuwonyawo kata do. 6 Eye du, si tso de ame kukua gbo la me ame tsitsiwo kata naklo asi de nyino, si nu wone ko le, le balia me la dzi 7 ahagblo bena: Menye miafe asie ko bu sia di o, eye miafe nku mekpotefe o. 8 Yehowa, le avu wo duko, si nexo fle la, eye megabia bu madifo tso wo duko Israel si o! Ekema woade bu la da lewo dzi. 9 Ne ebe, yeawo nusi anyo le Yehowa nku me la, ekema fde bu madifo la da le dowome.

Nyonu léléwo nu nya.

10 Ne eho ava de wo futowo nu, eye Yehowa, wo Mawu, tso wo de asi na wo, eye nede aboyo wo dometoa dewo, 11 eye nekpo nyonu dzetugbea de la aboyomeawo dome, eye nelise hedee wozu srwo la, 12 ekema nakplo ayi wo xoga me, eye woako ta, akpa efe fetsuwo. 13 Eyome woade avo, si le enu, hafi wode aboyoe la di, eye woatsi afewo me; woafa fofoa kple dada yleti deka son, emegbe nayi egbo adee woazu srwo. 14 Ke ne efe nu meganyo nuwo o la, ekema nade asi le enu woano edokui si; deko megatsode dzra xo ga o, eye megase nta le enu o, elabena edo egbo xoxo.

Vi ka anyi fofoa dome?

15 Ne nutsua de de nyonu eve, eye kwolode deka, ke melo evelia o, eye esi wolona kple esi melona o la siaa dzi viwo ne, gake esi melona o la to nye efe ngogbeviutsu, 16 eye azo na wole domenyinu ma ge na viawo la, ekema mekpote atso esi wolona fe

viutsu awo ngogbevi de esi melona o fe viutsu tefe o; 17 ke bon woabu esi melona o la fe viutsu ngogbevii, eye woana nusiuwo kata le esi lae zi gbo zi eve awu; elabena eyae nye efe ali me vi gbato, eye etoe nye domenyinu la.

Dutsuvi madotowo.

18 Ne nutsuvi dzeagla, setoa de le amea de si, eye medoa to fofoa kple dada fe gbe o, eye wohe to ne, gake mesee o la, 19 ekema fofoa kple dada nalee ayi du me ame tsitsiawo gbo, eye woakplo ayi du la fe vonu. 20 Eye woagblo na du me ame tsitsiawo bena: Mia viutsu sia enye ame dzeagla kple tosela, medoa to miafe gbe o, eye wonye ame bada kple ahamula. 21 Emegbe dua me nutsuwo kata nafu kpee woaku. Ale nade vo la da le dowome, eye Israel blibo la nasee, eye wovov.

Ame dekavewo nu nya.

22 Eye ne amea de wo nua de, si dze ku, eye wowui, eye nede kae de ati nu la, 23 ekema megagble efe kukua di nu nake de edzi o, ke bon nadii gbemagbe ke, elabena Mawu fo fi de amesi wode kae de ati nu la, eye megagble ko do na anyigba, si Yehowa, wo Mawu, le na wo ge woanye wo domenyinu la o.

Se bubu someviwo. Nublaniufkpkpo na amewo kple lawo siaa.

22. Ne ekpo noviwode fe nyi alo alé tre mo la, megato enu yi o, ke bon gakplo yi na noviwode. 2 Ke ne noviwode mele kpui fe o, eye menyae ha o la, ekema kplae va afewo me, eye woatsi gbawo, vasede esime noviwode la nabia eta; emegbe nagbugboe ne. 3 Alea nawo efe tedzi kple efe avo kpakple nusianu, si noviwode bu nefo lae; megato wo nu yi o. 4 Ne ekpo noviwode fe tedzi alo nyi dze anyi de mo dzi la, megato enu yi o, ke bon nakpe de enu, miafoe de tsitre. 5 Nyonua deke megado ntsuwo o, eye ntsua deke megado nyonuwu o; elabena amesi wo nusia la, enye nyonua na Yehowa, wo Mawu la.

6 Ne ele mo dzi, eye nefo xevito, si me vi alo azi le, le atia

o Mo. 1. 48, 3.

o 17, 8. 9.

o Mat. 27, 24.

o 13, 11. 12.

o Mo. IV. 35, 33.
o Yos. 8, 29; 10, 27.

o Gal. 3, 31.

o Mo. II. 23, 4.

o Mo. I. 29, 30.

de dzi alo anyigba, eye dada tso akò de viawo alo aziawo dzi la, ekema megalé dada kple viawo siaa o; 7 ke boŋ ^ade asi le dada nu, eye nalé viawo ko, ne wòanyo na wò, eye nana agbe didie.

8 Ne ètu xò yeye la, ekema to kpò de xò la ta, bena amea deke magage le edzi, eye nana wò afe nade hlõfe o.

9 Megafã nuku eve fomevi de wò bweingble me o, bena nuku, si nèfã kple weintsetseawo siaa nagazu adzo na kòkòe la o. 10 Megana nyitsu kple tedzi natsaka anlo agble na wò o. 11 Megatsò lafu kple deti tsaka lã avòe o. ^d12 De gbo wò avò, si nètsyona la, fe dzogoe eneawo nu.^e

Ahasiwawo nu sewo.

13 Ne amea de de srõ, eye wò-dò egbo, emegbe wòlé fui, 14 eye wògblo nukpenanyawo de enu hegble efe nko gblò bena: Esi mede nyonu sia, eye medo egbo, nyemekpoe afe o la, 15 ekema nyonuvia fofò kple dada natsò avò la ava dumegãwo nku me le vònu. 16 Eye nyonuvia fofò nagblò na ame tsitsiawo bena: Metsò vinyenyonu na nutsu sia wòde, ke eva lé fui, 17 eye wògblo nukpenanyawo de enu gblò bena: Nyemekpò viwònyonu la afe o; evò wònye vinyenyonu fe avò enye si hafi. Eye wòakeke avò la de dumegãwo nku me. 18 Ekema dumegãwo nalé nutsu la afo. 19 Eyome wòaxe klosalo alafa deka na nyonuvia fofò, le esi wògble Israel-detugbi nko ta; emegbe woatsòe nè wòanye srõ, eye made asi le enu le efe agbe me nkekewo katã me o. 20 Ke nenye nyatefee be, womekpò nyonuvi la afe o la, 21 ekema woakplò nyonuvi la ayi fofoa fe xò nu, eye dua me nutsuwo nafu kpee wòaku, elabena ewò nukpenanu le Israel, eye wòwò ahasi le fofoa fe me. Ale nade vò la da le dowòme.

22 Ne wolé nutsu, si de asi nyonu srõtò de nu la, ekema woawu nutsu, si de asi nyonua nu kpakple nyonu la siaa. Ale nade vò la da le Israel! 23 Ne wobia nyonuvia de ta, hafi nutsua de léle le dua me de asi enu la, 24 ekema woakplò wo kple eve la ayi

^a Mo. III. 22, 28.

^b Mo. III. 19, 19.

^d Mo. III. 19, 19.

^e Mo. IV. 15, 28.

^f Mo. II. 22, 15.

^g Mo. III. 18, 8.

^h kp. 29.

ⁱ Mo. IV. 22, 5, 6.

^k Mo. I. 34, 7.

^l Mo. III. 20, 10.

^m Mo. I. 25, 26, 26.

dua godo, eye woafu kpe wo woaku; woawu nyonuvi la, elabena du mee wòlée le, gake medo yli o; woawu nutsu la, elabena eglè nòvia srõ. Ale nade vò la da le dowòme. 25 Ke nenye gbe mee nutsua lé amea de fe nugbetò le sesè de asi enu la, ekema woawu nutsu, si de asi enu la, dedeko. 26 Migawò naneke nyonuvi la o, elabena mewò naneke, si dze ku o; ke boŋ nya la nana, abe alesi amea de adze nòvia dzi awui la, fe nya ene. 27 Elabena gbe mee wòlée le, eye ne nugbetò la do yli hã la, amea deke meli axò ne o. 28 Ne amea de lé nyonuvi, si ta womobia o, hede asi enu, eye wolé wo la, 29 ekema nnutsu, si de asi enu la, naxe klosalo blaati na nyonuvia fofò, eye wòaxòe ade, le esi wògble la ta, eye mekpò mò ade asi le enu le efe agbe me nkekewo katã me o.

Amestwo woaxò de Afeto fe ha me.

23 Amea deke megade fofoa srõ, eye wòaklo fofoa fe avò o.^g

2 Amesì woto voku na, alo wòlã kakalike nè la, mekpò mò anò Yehowa fe ha la me o. 3 Ahasiwa deke mekpò mò anò Yehowa fe ha la me o; kekeke efe dzidzime ewolia ke hã mekpò mò anò Yehowa fe ha la me o. 4 Amonitò kple Moabitò deke mekpò mò anò Yehowa fe ha la me o, kekeke wofe dzidzime ewolia ke hã mekpò mò anò Yehowa fe ha la me gbede o; 5 elabena wometsò abolo kple tsi va kpe mi le mò dzi, esime mievu tso Egipte la o, eye woda Bileam, Beor vi, tso Petor le Mesopotamia de mia nu, be wòafò fi ade mi. 6 Ke Yehowa, wò Mawu, međo to Bileam o, eye Yehowa, wò Mawu, na fifode la trò zu yayra na wò, le esi Yehowa, wò Mawu, lã wò ta. 7 Megadi nyuie alo dzogbenyuie na wo le wò agbe me nkekewo katã me gbede o. 8 Meganyò nu Edomitò o, elabena nòviwò wònye, eye meganyò nu Egiptetò o, elabena ènye amedzro kpò le efe anyigba dzi. 9 Wofe dzidzimevi etòlia kpò mò anò Yehowa fe ha la me.

Se vovovowo.

10 De èho ava de wò futòwo ñu, eye nèfu asada anyi la, ekema kpò nyuie le vòwo katà ñu. 11 Ne ñutsua de le dowòme, amesi nyè tsi le zā me, eye ʼeñu mekò o la, ekema wòado le asada la me, eye mekpò mō ava asada la me o. 12 Le yetrò me la wòale tsi, eye ne ye dō to la, ekpò mō ava asada la me. 13 Dò agboti de asada godò, afima nade afòdzi dō. 14 Eye nakpa ati gbabe akpe de wò avawònuwo ñu, eye ne èle afòdzi de ge la, natsòe ade doe, emegbe natsòe axe ke de edzi. 15 Elabena Yehowa, wò Mawu, ʼle yiyim le wò asada la me, be na wòaxò na wò, eye wòatsò wò futòwo ade asi na wò. Eyata wò asada nana kòkòe, ne magakpò fenua deke, eye wòatrò adzo le gbòwò o.

16 Ne kluvia de, si le efe afeto gbò, va si wò tso la, megakplòe de asi na efe afeto o. 17 Ke boñ wòatsi gbòwò le wò duwo dometo deka, si dze eñu wòtia la me, eye ʼmegatee de anyi o.

18 Gboloo deke megano Israel-vinyònuwo dome o, eye Israel-viñutsua deke meganye ahasitò o. 19 Megade adzògbe atso nyònu alo ñutsu fe ahasihoa deke ava Yehowa, wò Mawu la, fe me o, elabena ñunyònu woa kple eve lasiaanyena Yehowa, wò Mawula.

20 Megaxò deme le nòviwò si o, edanye de ga alo nuðudu alo nusianu, si woado woaxò deme de dzi la dzi o. 21 Ekpò mō axò deme le du bubu me tòwo si, ke megaxò deme le nòviwò si o, bona Yehowa, wò Mawu, nayra wò le nusiwo katà nètso wò asi wò dò kpò la me, le anyigba, si dzi yim nèle, be naxòe wòanye tòwò la dzi.

22 Ne ède adzògbe na Yehowa, wò Mawu la, ekema megahe edzi-wòwo de megbe o, elabena Yehowa, wò Mawu, abiae tso asiwò kòkoko, ne megadi fò o. 23 Ke ne ègbe adzògbedede la, ekema mèdi foa deke o. 24 Lè nya, si do le nuwò la me de asi, eye nawò nya, si nègblo hede adzògbe le òkuiwò si na Yehowa, wò Mawu la dzi.

25 Ne èva hawòvi fe weingble

me la, ekema òu tsetseawo alesi dze ñuwò, vasede esime nadi fo; deko megatsò deke de wò nuwo me o. 26 Ne èva hawòvi fe mòligble me la, èkpò mō atso asi aflo mòlikuawoe, deko megatsò he si hawòvi fe moli o.^b

Sr3gbegbalè.

24. Ne amea de de nyònu wòzu srò, emegbe efe nu meganyo eñu o, le esi wòwò ñukpenanu ta, eye ʼwòwò ñò kàklàgbalè de esi henyàe tso efe me; 2 eye wòwò le efe me dade ñutsu bubu, 3 eye ñutsu sia hà lé fui, eye wòwò ñò kàklàgbalè de esi henyàe tso efe me, alo ñutsu sia, amesi xòe de, ku la, 4 ekema ñutsu gbàto, si nyàe la, mekpò mō agadee wòazu srò o, elabena wodo ñunyòe. Dunyònu wònye le Yehowa ñku me, eyata megahe vò va anyigba, si Yehowa, wò Mawu, le na wò ge wòanye wò domenyinu la dzi o. 5 Ne amea de de srò etefe medidi o la, ekema ʼmegayi ava o, eye womade òa deke asi ne o, ke boñ wòano edokui si le efe me fe deka, eye wòado dzidzò na srò, si wòde la.

Se vovovowo, vevito ame dahewo, tseyèviwo kple amedzrowo òu sewo.

6 Womatsò te kple tevi aò awòbae o, elabena agbee nye ekema xò ge woala awòbae.

7 Ne wolé amea de, si fi kònuvia Israel-viwo dometoa de, eye wòsè ñuta le eñu hetsòe dzra la, ekema woawu fiafi la. Ale nade vò la òa le dowòme.

8 Kpò òkuiwò dzi le anyidòwo ñu, eye nalé nusiwo katà ʼnùnola, amesiwo nye Lewitòwo, afia wò la me de asi, eye nawò wo dzi pèpèpè. Lè nusiwo ñu mede se le na wò la me de asi, eye nawò wo dzi. 9 Dò ñku nusi Yehowa, wò Mawu, wò Miryam le mō ta, le esime mievu tso Egipte la dzi.^o

10 Ne èdo nugbana na nòviwò la, megage de efe me atso nane awòbae o; 11 ke boñ nò xexe, eye amesi do nugbana le asiwò la, natsò nu ava òa awòba na wò. 12 Ke nenye ame dahe wònye la, megana awòbanu la natsi gbòwò aò o. 13 Ke boñ, ne ye dō to la,

o Mo. III. 16, 18.
b Mat. 12, 1.

o Mat. 5, 31, 32;
19, 7.

o Mo. III. 28, 12.

/ 20, 7.

o Mo. II. 22, 20.

o Mo. III. 19, 29.
Fla. I. 14, 24.

o Mo. III. 18, 22;
Nyad. 22, 15.

o Mo. II. 21, 16.

o Mo. II. 22, 24;
Mo. III. 25, 36.

o Mo. III. 13;
14, 2.

o Mo. IV. 12, 10
v. 15.

o Mo. IV. 30, 3.

⁹nagbugbɔ awɔbanu la nɛ, bena wɔate ŋu akpɔ avɔ atsyɔ amlɔ anyii, eye wɔdayra wɔ, eye wɔatrɔ zu dzɔdzɔenyenyɛ na wɔ le Yehowa, wɔ Mawu, ŋku me.

14 Megate bʼfetu ame dahe kple hiãtɔwo o, edanye nɔviwɔ alo amedzro, si le wɔ anyigba dzi duwo me la dometɔa de o. 15 Gbe-magbe ke naxe fe nɛ, eye ye megado to deɛ o, elabena ame dahe wɔnye, eye eya ŋu efe ŋku le, ne magayɔ Yehowa de dziwɔ, eye wɔatrɔ zu fɔdidi na wɔ o.

16 Megawu fofowo kpe de viwo ŋu o, eye megawu viwo kpe de fofowo ŋu o, ke boŋ amesiame naku de efe nuvɔ ta.^e

17 Megate amedzro kple tsyɔɛvi fe nya de to o, eye megaxɔ ahosi fe avɔ awɔbae o. f 18^gDo ŋku edzi bena, ènye kluvi kpɔ le Egipte, eye Yehowa, wɔ Mawu, xɔ wɔ fle tso afima, eyata mede se na wɔ be, nawɔ alea do. 19 Ne èŋe nu le wɔ agble me, eye nèŋlɔ bablaa de be de agblea me la, ekema megagbugbɔ yi, be natsɔe o, ke boŋ amedzro, tsyɔɛvi kple ahosiwo tɔ wɔnye, ne Yehowa, wɔ Mawu, nayra wɔ le wɔ asinudɔwo katã me.^h 20 Ne ègbe kutsetsewo le wɔ amiti dzi la, megava tsa le eme fiafiafia o, ke boŋ amedzro, tsyɔɛvi kple ahosiwo tɔ wɔnye. 21 Ne èxa nu le wɔ weingble me la, megava tsa le eme fiafiafia o, ke boŋ amedzro, tsyɔɛvi kple ahosiwo tɔ wɔnye. 22 Do ŋku edzi be, ènye kluvi kpɔ le Egipte-nyigba dzi, eyata mede se na wɔ be, nawɔ alea do.

Amefofo ŋu se.

25. Ne dzre dzɔ de ŋutsuwo dome la, ekema woava vɔnu, eye woadrɛ na wo; woatso afia na amesi fe nya dzɔ, eye woabu tɔ amesi fe nya medzɔ o. 2 Eye ne fɔdila dze fofo la, ekema vɔnudrɔla nana woatsyɔ akɔ anyi woafɔe de efe vodada la ta, eye vɔnudrɔla nana etefe axlɛe. 3 "Zi blane dedie woafɔe, eye womafɔe wɔagbɔ edzi, alo woafɔe wɔatso me o, ne womagadi gbɔ nɔviwɔ le wɔ ŋku me o.

4 °Ne nyitsu le mɔli tugum la, megabla nu nɛ o.

a Mo. II. 22, 25.

b Mo. III. 19, 18. d Rut 4, 5; Mat. 22, 24.

e Fia. II. 14, 5; Xez. 15, 19, 20.

f Mo. II. 22, 20, 21. g 16, 12.

h Mo. III. 19, 9, 10.

i Mo. III. 19, 36.

k Mi. 6, 11.

l Mo. II. 17, 8-16.

m Kor. II. 11, 24.

n Kor. I. 9, 9; Tim. I. 5, 18. p Sam. I. 15, 2, 3.

Novi nade novi kukua srɔ.

5 Ne nɔviŋutsuwo le afi deka, eye wo dometɔ deka medzi ŋutsuvia deke hafi ku o la, ekema ame kukua srɔ mekpɔ mɔ aɛe ŋutsu bubua deke o, ke boŋ srɔa nɔvi naxɔe aɛe wɔazu srɔ.^d 6 Eye ŋutsuvi gbãto, si wɔdzi la, nalɛ nɔvia, si ku la, fe ŋkɔ de te, ne efe ŋkɔ magatsrɔ le Israel o. 7 Ke ne medze ŋutsu la ŋu be, wɔade nɔvia srɔ o la, ekema nyɔnu la nayi ame tsitsiwo gbɔ le vɔnu agblɔ bena: Srɔnye nɔvi gbe be, yemalɛ ye nɔvi fe ŋkɔ de te le Israel o; egbe be, yemadem o. 8 Emegbe dumegãwo nana woayɔ ŋutsu la ve, eye woafɔ nu kpilii; ke ne ele dzi gbɔ le, edede mele ye dzrom o la, 9 ekema nɔvia srɔ nate de eŋu le ame tsitsiawo ŋku me, eye wɔade afɔkpa le afɔ nɛ, aɛe ta de mo nɛ ahagblɔ bena: Ale woawɔ ŋutsu, si be, yemalɛ ye nɔvi fe afe de te o la, enye si. 10 Eye woatso ŋkɔ nɛ le Israel bena: Afɔ fufluto fe afe.

11 Ne ŋutsuwo le avu wom kple wo nɔewo, eye wo dometɔ deka srɔ va, be yeaxɔ srɔ le amesi le eɔom si, eye wɔdo asi da lɛ ŋutsu nɛ la, 12 ekema lã efe asi, eye megakpɔ eta o.

Womagaba ame le nudzidze kple nudada me o.

13 Nudakpe eve fomevi, gãto kple sueto, megano butu me na wɔ o.ⁱ 14 Efa eve fomevi, gãto kple sueto, megano afewɔ me o. 15 Nudakpe blibo nyui nana asiwɔ, ne nana agbe didie le anyigba, si Yehowa, wɔ Mawu, le na wɔ ge la dzi. 16 Elabena amesiame, si wɔ nusia, eye wɔwo nu madzɔmadzɔ la,^k nɔnyɔnu wɔnye na Yehowa, wɔ Mawu la.

Woatsrɔ Amalektowo.

17 Do ŋku nusi Amalek wɔ wɔ le mɔ ta, esime miebu tso Egipte la dzi.^l 18 mesi Mawu da o, eye esi deɛi te ŋuwɔ nègbɔdzɔ la, wɔva kpe wɔ le mɔ dzi, eye wɔtsrɔ wɔ ame kudɔe, siwo tsi me gbe la. 19 Ne Yehowa, wɔ Mawu, na nèkpɔ gbɔdzɔe tso wɔ futɔ, siwo katã fo xlã wɔ si me le anyigba, si Yehowa, wɔ Mawu, le na wɔ ge wɔanye wɔ domenyinu dzi la, ekemaⁿ tsrɔ Amalek ŋkɔ da le dzifofo te. Meganlɔe be o!

Nya, siwo woagblo le ngogbekutsetsewo kple ewolia tsotsona me.

26. Ne éva anyigba, si Yehowa, wò Mawu, le na wò ge wòanye wò domenyinu dzi, eye nèxœ hetso afe de edzi la, 2 ekema^a tso wò agblemenu desiade fe ngogbea, si nèkpò le anyigba, si Yehowa, wò Mawu, le na wò ge dzi la, ade kusi me, atso yi teje, si Yehowa, wò Mawu, le tiatia ge, be yeje ñkò nano, 3 eye nayi nunla, si le yemayi la gbò agblo ne bena: Mele eme oum na Yehowa, wò Mawula, egbeabe: Meva anyigba, si ñu Yehowa ka atam do na mia fofowo be, yeatsœ na mí la dzi. 4 Emegbe nunla naxò kusi la le asiwò atso da de Yehowa, wò Mawu, fe vòsamlekpui la ngò. 5 Eye nagblo le Yehowa, wò Mawu ñku me bena: Fofonye enye Aramtœa de, si de tsòtsrò ge, eye bwòvu va Egipte; ame vœea dèwo ko wonye henye amedzrowo le afima, ke wodzi de dzi, eye wotrò zu dukò gã sèñua de. 6 Ke Egiptetòwo sè ñuta le mia ñu, wote mí de anyi, eye wode do sesèwo asi na mí. 7 Eye esi miédo yli yò Yehowa, mia fofowo fe Mawu la, Yehowa do to miáfe gbe, eye wòkpò miáfe hiá, agbagbadzedze kple fukpekewo me na mí, 8 eye Yehowa tso asi sesè kple abò, si wodo de dzi, nu dzòtsuwo, dzesiwo kple nukunuwo kplò mí tso Egipte, 9 eye wòkplò mí va afisia hetsò anyigba sia, si dzi notsi kple anyitsi bò do la, na mí. 10 Azò kpò òa, agblemenu, siwo nénam la, fe ngogbeawo nye esi metsò ve na wò, Yehowa. Eye natsò wo ada de Yehowa, wò Mawu la ñku me ahade ta agu de Yehowa, wò Mawu la ñku me. 11 Eye mia kple Lewitòwo kpakple amedzro, si le gbòwò la, miakpò dzidzo le nu nyui, siwo katà Yehowa, wò Mawu, na wò kple afewò me tòwo la ñuti./

12 Ne éfo wò nuwo katà fe ewolia nu fu le fe etòlia me vò, eye nètso wo na Lewitòwo, amedzrowo, tsyðeviwo kple ahosiwo, be woadu nu adi fo le wò duwo me la,^g 13 ekema nagblo le Yehowa, wò Mawu fe ñku me bena: Medè nu kòkœe òa le afenye me,

eye metsœ na Lewitòwo, amedzrowo, tsyðeviwo kple ahosiwo, abe alesi nède se nam pèpèpe ene, eye nyemeda wò seawo dzi alo ñlò wo be o. 14 Esi mele fu nyim la, nyemedu ðeke o, ñunye kò hafi medee na, eye nyemetso ðeke na ame kukuwo o; medò to Yehowa, nye Mawu fe gbe, eye mewò, abe alesi nède se nam pèpèpe ene. 15 Kpò nu tso wò nɔfe kòkœe la le dzifo, eye nayra wò dukò Israel kple anyigba, si nètso na mí, afisi notsi kple anyitsi bò do la, abe alesi nèka atam na mia fofowo ene.

Toðodo Mawu.

16 Egbe sia Yehowa, wò Mawu, le se dem na wò be, nawò doðo kple se siawo dzi; eyata lé wo me de asi, eye nawò wo dzi tso dzi blibo kple luò blibo me. 17 Eka de dzi na Yehowa egbea bena, eya nye yeje Mawu, eye yeazò efe mowo dzi, yealé efe doðowo, sewo kple kònuwo me de asi, eye yeado to efe gbe. 18 Eye Yehowa ka de dzi na wò egbea bena, ànye eya ñuto fe dukò, abe alesi wòdo ñugbe na wò ene, eye nalé efe sewo katà me de asi, 19 yeatsò wò ado agã de dukò, siwo katà wòwò la nu^e hena efe kafukafu, bubu kple atsyòdoðo, eye nanye dukò kòkœe na Yehowa, wò Mawu la, abe alesi wòdo ñugbe ene.

Dkudodo se dzi kpewo.

27. Eye Mose kple Israel-ame tsitsiwo de se na dukò la bena: Lé se, siwo katà mede na wò egbea la me de asi. 2 Gbesigbe nètso Yordan va anyigba, si Yehowa, wò Mawu, le na wò ge dzi la, natu kpe gáwo de tsitre, eye nasi akalo na wo. 3 Eye na ñlò se sia fe nyawo katà de wo dzi gbesigbe néva tœa godo, bena nade anyigba, si Yehowa, wò Mawu, le na wò ge la dzi, afisi notsi kple anyitsi bò do, abe alesi Yehowa, fofowòwo fe Mawu la, do ñugbe na wò ene. 4 Ne mietso Yordan la, ekema mitsò kpe siawo, siwo ñu mede se na mí le egbea la, tu de Ebal-to dzi, eye miasi akalo na wo. 5 Eye natsò^a kpe adi vòsamlekpui na Yehowa,

^a Mo. II. 28, 19; 34, 26; Mo. III. 2, 14.

^b Mo. I. 46, 5.

^d 28, 1.

^e 4, 6.

^f 16, 11, 14.

^g 14, 27-29.

^h Mo. II. 20, 25.

wò Mawu la, de afima, ke megatsò gakpee fui o. 6 Kpe blibo natsò adì vòsamlekpuì na Yehowa, wò Mawu la, eye name numevòsawo le edzi na Yehowa, wò Mawu la, 7 eye nasa akpedavò adu nu le afima, eye^d nakpò dzidzò le Yehowa, wò Mawu ñku me. 8 Dlo se sia fe nyawo katà de kpeawo dzi, eme nakò nyuie.

9 Eye Mose kple nunòlawo, amesiwo nye Lewitòwo la, gblo na Israel blibo la bena: Israel, do to nasee!⁹ Egbe nètò zu Yehowa, wò Mawu fe duko; 10 eyata do to Yehowa, wò Mawu la fe gbe, eye nawò se kple do do, siwo gblò na wò egbe la dzi!

Fifode tso Ebal-to dzi.

11 Eye Mose de se na duko la gbemagbe bena: 12 Amesiwo atsi tre de Gerizim-to dzi ayra duko la, ne mietso Yordan la, wonye: Simeon, Lewi, Yuda, Isaxar, Yosef kple Benyamin,^k 13 eye amesiwo atsi tre de Ebal-to dzi afo fi ade ame, wonye: Ruben, Gad, Aser; Zebulon, Dan kple Naftali. 14 Eye Lewitòwo nakò gbe dzi agblò na Israel blibo la bena: 15 Amesi wò 'aklama kpakpe alo kò legba, nusi nye ñunyònu na Yehowa, eye wònye adañuwòla fe dòwòwò, eye wòtsòe do adza me la, adì egu! Eye duko blibo la na do ñu be: Neva me nenema! 16 Amesi do vlo fofoa kple dada la, adì egu! Eye duko blibo la na do ñu be: Neva me nenema!¹⁷ 17 Amesi ñe ehavi fe lifo de eme la, adì ñu! Eye duko blibo la na do ñu be: Neva me nenema!¹⁸ 18 Amesi kplò ñkuagbàtò tra mœ la, adì egu! Eye duko blibo la na do ñu be: Neva me nenema!¹⁹ 19 Amesi te amedzro, tsyòevi kple ahosiwo fe nya de to la, adì egu! Eye duko blibo la na do ñu be: Neva me nenema!²⁰ 20 Amesi de asi fofoa sr3 ñu la, adì egu; elabena eklo fofò fe avò! Eye duko blibo la na do ñu be: Neva me nenema!²¹ 21 Amesi de asi lãa de ñu la, adì egu! Eye duko blibo la na do ñu be: Neva me nenema!²² 22 Amesi de asi ñvianyònu, si nye fofoa alo dadavia ñu la, adì egu! Eye duko blibo la na do ñu be: Neva me nenema!²³ 23 Amesi de asi

lõxoa ñu la, adì egu! Eye duko blibo la na do ñu be: Neva me nenema!²⁴ 24 Amesi wu ñovia le adza me la, adì egu! Eye duko blibo la na do ñu be: Neva me nenema!²⁵ 25 Amesi na wodae be, wòawu ame ahakò vu madifò di la, adì egu! Eye duko blibo la na do ñu be: Neva me nenema!²⁶ 26 Amesi melé se sia fe nyawo me de asi o, eye mewò wo dzi o la, adì egu! Eye duko blibo la na do ñu be: Neva me nenema!²⁷

Yayra ñugbedodo.

28. Ne èdo to Yehowa, wò Mawu fe gbe pɔpɔpɔ, eye nélé efe se, siwo katà mede na wò egbe la me de asi hewò wo dzi la, ekema Yehowa, wò Mawu, atso wò ado gá de anyigba dzi dukòwo katà nu: 2 Ne èdo to Yehowa, wò Mawu fe gbe la, ekema yayra siawo katà ava dziwò, eye woadi na wò. 3 Woayra wò le du me, eye woayra wò le agble me. 4 Woayra wò dɔmevi, wò agblemenukuwo, wò lãwo fe viwo, kpakple wò nyinwo kple wò alè-ñòwo. 5 Woayra wò kusi kple wò amòwòze. 6 Ne èva afe la, woayra wò, eye ne èdo go la, woayra wò.⁷ 7 Yehowa, wò Mawu, asi wò futò, siwo ho ava de ñuwò la, le ñgòwò; mɔ dɛka dzi woato aho de ñuwò, ke mɔ adre dzi woato asi le nuwò. 8 Yehowa ana òyayra nanò wò ava kple nusiwo katà nètso asi wò do kpo la dzi, eye woayra wò le anyigba, si Yehowa, wò Mawu, le na wò ge la dzi. 9 Ne élé Yehowa, wò Mawu fe seawo me de asi, eye nɛzo efe mɔwo dzi la, ekema Yehowa⁸ ado wò nanye efe duko kòkòe, abe alesi wòka atam na wò ene. 10 Eye anyigba dzi dukòwo katà akpɛ bena, Yehowa fe ñkò le ñuwò, eye woavò wò. 11 Eye Yehowa ana wò kesinonuwo kple wò dɔmevi, wò lãwo fe viwo kple wò agblemenukuwo nasò gbɔ de dzi le anyigba, si ñu Yehowa ka atam do na fofowòwo be, yeatsɔe na wò la dzi. 12 Yehowa afo efe nu nyuwo nu fu na wò, avu dzifo nu, be tsi nadza de wò anyigba dzi le edzaxi, eye wòayra wò asinudòwòwòwo katà, ale be

^a Mo. III. 18, 16. 17.

^b Mo. IV. 35, 20. d 12, 7.

^e 18, 19; Mo. II. 23, 8.

^f Gal. 3, 10. g 26, 18, 19.

^h kpo Mo. III. 26.

ⁱ 26, 19.

^k 11, 29.

^l Mo. II. 20, 23; 34, 17.

^m Ps. 121, 8.

ⁿ Mo. III. 25, 21. p Mo. II. 21, 17.

^q 18, 14.

^r Mo. II. 19, 5, 6. s Mo. III. 19, 14.

^t Mo. II. 22, 20.

^u Mo. III. 18, 9.

^v Mo. II. 22, 18.

^w Mo. III. 18, 9. 11.

nado nu na^a dukɔ gedewo, ke wò nɔtɔ mado nugbana o. 13 Yehowa atso wò awɔ tae, eye me nye asike o, woado wò de dzi daa, eye màva anyi o, elabena ɛse Yehowa, wò Mawu fe se, siwo mede na wò egbe, eye nélé wo me de asi hewɔ wo dzi, 14 mɛdze le nya, siwo katã megblo na wò egbe la ɔu de dɔsi alo mia me o, eye mɛdze mawu bubuwo yome hesubɔ wo o.^e

Fifode.

15 Ke ne mɛdo to Yehowa, wò Mawu fe gbe o, eye mɛlé se kple dɔdɔ, siwo katã megblo na wò egbe la me de asi hewɔ wo dzi o la, ekema fifode siawo katã ava dziwò, eye woadi ɔuwò. 16 Adi ɔuwò le du me, eye adi ɔuwò le agble me. 17 Adi wò kusi kple wò amɔwɔze ɔu. 18 Adi wò domevi kple wò agblemenukuwo kpakple wò nyinɔwo kple wò alɛnɔwo ɔu. 19 Ne éva afe la, adi ɔuwò, eye ne édo go la, adi ɔuwò. 20 Yehowa ana fifode, vunyabunya kple dzɔgbevɔse nava wò nusiwo katã nɛtso wò asi wo dɔ kpo la dzi, vaseɖe esime naku atsrɔ avɔ xoxoxo, le nu vɔdi, siwo néwɔ, eye négbliem di la ta. 21 Yehowa akplo dɔvɔ afu wò, eye woatsrɔ wò avɔ le anyigba, si dzi yim nèle, be naxɔe la dzi. 22 Yehowa akplo kpetri, kpokpo, asrã kple ɔuɔduɔi kpakple^k kuɔɔi afu wò, wò bli adze heteku, eye wò nukuwo ahlɔ; woanɔ ɔuwò vaseɖe esime natsrɔ avɔ. 23 Dzifo azu akɔbli de tawò me, eye anyigba azu ga de tewò.ⁿ 24 Yehowa ana kekui kple vuvudedi nadza tso dzifo de tsi, si dzana de wò anyigba dzi la tefe. 25 Yehowa ana wò futɔwo nasi wò, mɔ deka dzi nato aho aba de wo ɔu, ke mɔ adre dzi nato asi le wo nu, ale bena natrɔ zu bibi na anyigba dzi fiaɔufewo katã. 26 Wò ame kukuwo anye nuɔduɔ na dzifoxe dzodzoewo katã kple anyigba dzi lãwo, eye amea deke manyã wo da o. 27 Yehowa akplo^o Egiptetɔwo fe zubo, fofoe, anyi kple akpã afu wò, eye màhaya akpɔ o. 28 Eye Yehowa akplo tamedada, ɔkuagbã kple tsukuku afu wò, 29 eye àtsa asi le ɔdɔ, abe alesi

a 15, 6.

b Yes. 65, 22.

d 20, 6.

e 5, 29.

f Dan. 9, 11.

g Dan. 6, 3.

h 4, 29.

i Fla. I 9, 7.

k Fla. I 17, 7.

l Yer. 12, 13;

m. 6, 15.

n 11, 17.

o Mo. II 9, 9.

p 12, 19.

ɔkuagbãtɔ tsaã asi le viviti me ene; wò mɔwo madze edzi na wò o, ke boɔ woasɛ ɔuta le ɔuwò ɔesiayi, eye woada adzo wò, ke xɔnametɔa deke manɔe na wò o. 30 Àbia nyɔnu ta, ke ɔutsu bubu agblɛe; bãtu xɔ, ke mánɔ eme o; ɔade weingble, ke màwɔ enu dɔ o. 31 Woawu wò nyitsu le ɔkuwo me, ke màkpɔ deke aɔu o; woalé wò tedzi le ɔkuwo me, eye magatrɔ va na wò o; woatsɔ wò alɛwo ana wò futɔwo, ke xɔnametɔa deke manɔe na wò o. 32 Woatsɔ viwòɔutsuwo kple viwònyɔnuwo na dukɔ bubuwo, wò ɔkuwo akpɔe, eye woanɔ dzrowóm ɔkeke blibo la katã, gake womele wò ɔusɛ te o. 33 Dukɔ, si mɛnya o la, aɔu^o wò agblemenuwo kple nusiwo katã néwɔ dɔ kpo, woasɛ ɔuta le ɔuwò ɔesiayi, eye woate wò de anyi. 34 Eye nusiwo katã tefe nakpɔ la, ana wò tame ada. 35 Yehowa ana nufɔfo vɔɔɔia de nɔfo klo kple sobo na wò, tso afɔfome vaseɖe ta me, eye màhaya akpɔ o. 36 Yehowa akplo wò kple fia, si nava dɔ na dɔkuiwò la, ayi dukɔ, si mia kple fofowòwo miɛnya o la dome,^h eye nasubɔ mawu bubuwo, siwo nye ati kple kpe. 37 Eye dukɔ, siwo katã dome Yehowa anyã wò aɔo dɔ la, ɔade aɔ de ɔuwò, woatsɔ wò awɔ lodonya kple alɔmedenui.

38 Áfãⁱ nuku gedɛ de agble me, ke beea de ko nane, elabena vɛtsuviwo aɔu avɔ. 39 Àde weingble, eye áwɔ dɔ le enu, ke màkpɔ wein ano o, eye màgbe kutsetsea deke hã o, elabena ɔwo aɔu. 40 Amitiwo anɔ wò anyigba blibo la dzi, ke màkpɔ ami asi o, elabena wò amititsetsewo adudu. 41 Adzi ɔutsuviwo kple nyɔnuviwo, ke womanye tɔwò o, elabena woade aboyo wo. 42 Adogowo aɔu wò atiwo kple wò agblemenuwo. 43 Amedzro, si le dowòme la ɔkɔ ade dzi, ke wò la àyi to gbidiɔbidi. 44 Ado nu na wò, ke wò la màdo nugbana ns o; atrɔ zu ta, ke wò la azu asike.^p 45 Fifode siawo katã ava dziwò, woanɔ ɔuwò, eye woadi ɔuwò, vaseɖe esime natsrɔ avɔ, elabena mɛdo to Yehowa, wò Mawu fe gbe o, eye mɛlé se kple

dodo, siwo wògblo na wò la me de asi o; 46 eye dzesiwo kple nukunuwo adze le mia kple wò dzidzimeviwo nu tegbee. 47 Esi nu do so gbo de asiwò, eye mèkò mo hesubò Yehowa, wò Mawu la faa tso dzi me o la, 48 eyata dā kple tsiko awu wò, àtsi amama, eye hiā atu wò le nu gedewo me, gake hafi nagasubò wò futo, siwo Yehowa dā de nuwò la, eye woade gākakuti kò na wò, vasede esime woatrò wò avò. 49 Yehowab akplò duko, si je agbe mē-sena o la, tso didife le anyigba sefe ke, abe alesì hō dzona ene, ava de wò; 50 duko, si je mo kpala, menya nusi nye amegā dēdì o, eye mevea dēkakpui nu hā o. 51 Adu wò lāwo kple wò agblemunuwo, vasede esi natsrò avò, eye bli, wein kple ami kpa-kple wò nyinò kple wò alēnā dēke masusò na wò vasede esime natsrò avò o. 52 Woaxaxa wò dō de wò duwo katā me, vasede esime wò gli kòkò sesē, siwo nu nēle nu dōm dō la, namū adze anyi le wò anyigba blibo la dzi. Woaxaxa wò dō de wò du, siwo katā Yehowa, wò Mawu, na wò la me. 53 Ne wò futowo de to de wò, eye woaxaxa wò dō la, ekema^k àdu wò nuto wò domevi, viwò-nutsu kple viwònyonu, siwo Yehowa, wò Mawu, na wò la fe lā. 54 Mia dome ntsu, si wāa nu de fewu me, eye wòdua ve me vivi la, abiā nku de novianutsu kple srōa, si le egbò, kpakple via mamlea, siwo kpòtò dī la nu, 55 eye mana via, siwo fe lā dum wòle la, wo dometā dēke o; elabena wò futo, siwo ađe to de wò, eye woaxaxa wò dō de wò duawo katā me la, magblē naneke dī ne o. 56 Mia dome nyōnu, si wāa nu de fewu me, eye wòdua ve me vivi, ewāa atsyōnu kple fewunu, eye mete kpò dō efe afōfome anyigba kpò o la, abiā nku de srōa, si le egbò, vianutsu kple vianyōnu nu, 57 de ameno, si le efe atawo domee, kpakple via, siwo wòdzi la nu, eye woāduwo le adza me le hiā, si tui le nuwo katā me la ta, elabena wò futowo ađe to de wò, eye woaxaxa wò dō de wò duwo katā me.

^a kp. 27.

^b Yer. 5, 15.
^d Yes. 32, 19.

^e 1, 10.
^f Dan. 8, 23;
Kony. 5, 12.

^g Lod. 1, 26.

^h Fla. 11, 6, 23,
20; Kony. 2,
20; 4, 10.

ⁱ 17, 16; Hos.
8, 12.

^k 5, 2.

58 Ne mèlé se sia fe nyawo katā, siwo wonlo de agbalē sia me la me de asi hewò wo dzu o, eye mèvò Yehowa, wò Mawu je nko, si nu bubu kple nɔdzi le o la, 59 ekema Yehowa akplò fuwāame tiatia, siwo nu sē, eye woanò anyi didie kple doléle vō-dī, siwo anò anyi didie la, afu wò nuto kple wò dzidzimeviwo, 60 eye wòakplò^a Egipte-dāvò, siwo katā dzi nɔ na wò tsā la, afu wò. 61 Eye Yehowa akplò dolélewo tsyo fomevi kple fuwāamewo tsyo fomevi, siwo womenlo de se sia fe agbalēa me o la, afu wò, vasede esime natsrò avò. 62 Eye miatrò zu oee, de esi miasò gbò^c abe dzifoletiviwo ene la tefe, elabena mèdo to Yehowa, wò Mawu fe gbe o. 63 Abe alesì Yehowa kpò dzidzò le mia nu be, wòawò nyui na mi, eye wòana miadzì de dzi ene la, nenema ke Yehowa^d akpò dzidzò le mia nu be, wòawu mi, eye wòatrò mi; eye wòade mi dā le anyigba, si dzi yim miele, be miaxòe la dzi. 64 Yehowa aka wò ahlē de dukòwo katā dome, tso anyigba fe go dēka vasede go keme, eye asubò mawu bubu, siwo nye ati kple kye, eye mia kple fofowòwo mienya o la, le afima. 65 Mākpo gbòdzòe le dukò mawo dome o, eye wò afōfome magbò de me o, Yehowa ana natsì dzi le afima, wò nku anò afe dzi, eye vovò ađo lāme na wò. 66 Wò agbe atsi segesege me le nkuwò me, anò dzodzom nyanyanya zā kple keli, eye mado nu de wò agbe nu o. 67 Ddi la àgblo be: Ao, zā mado dzroa! Eye fiā la àgblo be: Ao, nu make dzroa! Elabena wò dzi le dzodzom nyanyanya le nu, siwo tefe wò nkuwo le kpòkpòm la ta. 68 Yehowa akplò mi ade ou agbugbò ađo de Egipte ato mō, si megblo na mi be, migato o la dzi, eye woadzra mi le afima na miafe futowo mianye kluviwo kple kosiviwo, eye womakpò mia flélawo gō hā o.

69 Esiawo nye nubabla fe nya, siwo Yehowa de asi na Mose, be wòagblo na Israel-viwo le Moabnyigba dzi hekpe de nusi wòbla kpli wo^k le Xoreb gbo la nuti.

Nubabla gbugbögagblo.

29 Eye Mose yò Israel blibo la gblò na wo bena: ^aMie-kpò nusi Yehowa wò le mia ñku me de Farao kple efe dolawo kpakple efe dukò blibo la ñu le Egipte-nyigba dzi, 2 eye miekpò nutsuwòwò, dzesi kple nukunu gā mawo. 3 Ke Yehowa mena^d dzi mi, be miase nu gòmee, mena ñku mi, be miakpò nui, eye mena to mi, be miase nui vasede egbe o. 4 Mekplò mi to gbedzi je blan-
ne sòy; avò mevuvu le mia ñu o, eye afòkpa mevuvu le afò na mi o. ^f5 Miekpò abolo du o, eye mieno wein alo aha mūamea deke o, ne miadze sii be, nyee nye Yehowa, mia Mawu. 6 Eye esi mieva teje sia la, Sixon, Xesbon-fia kple Og, Basan-fia ho avà de mia ñuti, ke miesi wo,^g 7 eye miexo wofe anyigba hetsò na Ruben-viwo, Gad-viwo kple Manase-viwo je to afā, bena wòanye wofe domenjinu.^h 8 Eyata milè nubabla sia je nyawo me de asi, eye miwò wo dzi, bena nusianu, si miawò la, nadze dzi na mi.

9 Mi katā miele tsitre de Yehowa, mia Mawu ñku me egbe, miafe towo je amegāwo, miafe ame tsitsiwo, mia dzikpòlawo kple Israel je ñutsuwo katā, 10 miafe vidziwo, mia sròwo kple amedzro, si le miafe asaḍa me, miafe nakefòla kple tsidula siaa, 11 bena naḍo Yehowa, wò Mawu je nubabla kple atam, si Yehowa, wò Mawu, ka na wò la me egbe; 12 ne wòḍo wò egbe nanye efe dukò, eye eya nanye wò Mawu, abe alesi wòdo ñugbe na wò kple alesi wòka atam na fofowò Abraham, Isak kple Yakob la ene. 13 Menye miawo deḍe mebla nusia kpli o, eye menye miawo deḍe meka atam sia na o,^k 14 ke boṅ amesiwo le tsitre de afisia kpli mí le Yehowa, mia Mawu ñku me egbea, kpakple amesiwo mele afisia kpli mí egbea o la siaae.

15 Elabena mia ñutòwo mienya, alesi mièno Egipte-nyigba dzi kple alesi mièto dukòdukòwo domee, 16 eye miekpò wofe ñunyònuwo kple legbawo, siwo nye ati, kpe, klosalo kple sika la, le wo

gbo. 17 Deko ñutsu alo nyònu, fome alo toa deke meganò mia dome, si je dzi atrò le Yehowa, mia Mawu la yome egbea o,^b eye miafe kèa deke meganò anyi anye aḍi kple atsa o; 18 amesi ase fifodenyia siawo avò tso, ade dzi fo na edokui agblò le efe dzi me bena: ne mesè dzime le yiyim hā, ñunye afa o, bena ne woma-gatrò amesi òi kò kple amesi tsikò le wuwum la siaa o. 19 Yehowa matsòe akee o, ke boṅ Yehowa je dòmedzoe abi de ame ma ñu, eye wòavà ñui;^c fifode, siwo katā woṅlò de agbalè sia me la, avà edzi, eye Yehowa atrò efe ñkò ḍa le dzifoa te. 20 Yehowa aḍee ḍa le Israel je toawo katā me, eye wòana dzògbevòe nava edzi, abe alesi nubabla je fifode, siwo katā woṅlò de sea je agbalè me la le ene. 21 Eye ne miafe dzidzimevi, siwo avà le mia megbe, kple du bubu me towo, siwo tso anyigba didiwo dzi, kpò anyigba sia je fuwòamewo kple ḍòlèle, siwo Yehowa he va edzi, 22 kple alesi wofe anyigba fiā hetrò zu aṅò kpledze, womate ñu afā nu de edzi o, naneke mate ñu ato ḍò le edzi o, eye gbea deke mate ñu amie de edzi o, abe ⁱSodom kple Gomora, Adma kple Zebuyim, siwo ñu Yehowa doḍoḍo medzoe kple dziku do hetrò bu anyi ene la, ekema woafò nu le enu, 23 eye dukòwo katā agblò bena: Nukaṅuti Yehowa wò anyigba sia alea, eye dòmedzoe gā ka fomevi enye si? 24 Tete woḍo ñu be: Esi wotu Yehowa, wo fofowo je Mawu je nu, si wòbla kpli wo, le esime wòkplò wo tso Egipte-nyigba dzi, 25 eye woyi ḍasubò mawu bubuwo hede ta agu na mawu, siwo womenya o, eye metsò wo na wo o ñuti la, 26 eyata Yehowa do dòmedzoe de anyigba ma ñu, eye wòhe fifode, siwo katā woṅlò de agbalè sia me la, va wo dzi ḍo. 27 Eyata Yehowa tso dòmedzoe, dziku kple adā ho wo tso wofe anyigba dzi hefu gbe de anyigba bubu dzi, abe alesi wòzu egbe siawo ene. 28 Nusi ḡla enye Yehowa, mia Mawu tò, ke "nusi le gaglāgbe enye mia kple mia viwo tò tegbee,

^a Mo. II. 19, 4.^b Heb. 12, 16.^d 5, 28; Yes. 6, 9, 10.^e 28, 15-68.^f 8, 2, 4.^g Mo. IV. 21, 21 v. 35.^h Mo. IV. 32.ⁱ Mo. I. 19, 24; Hos. 11, 8.^k 5, 3.^l 32, 34.^m Ps. 147, 18, 20.

be míawo se sia fe nyawo katā dzi.

Dzimetrolawo akpo amenuveve kple yayra, toselawo akpo fifode kple tohehe.

30. Ne nya siawo katā ava dzo de dziwò, yayra kple fifode, siwo metsɔ do ŋkuwò me, eye wode dzigbo na wò le dukɔ, siwo katā dome Yehowa, wò Mawu, nyà wò do do, 2 eye dnetrɔ de Yehowa, wò Mawu la ŋu, eye mia kple viwòwo miedɔ to efe gbe tso dzi blibo kple luɔ blibo me, abe alesi mede se na mi ene la, 3 ekema Yehowa, wò Mawu, ade dzogbevɔe da le dziwò, eye wòave nuwò, eye /wòafɔ mia nu fu tso dukɔ, siwo katā dome Yehowa, wò Mawu, kaka mi do la gbo. 4 Ne miekaka dase dzifo sefe ke hã, Yehowa afo mia nu fu tso afima, eye wòakplɔ mi tso afima. 5 Yehowa, wò Mawu, akplɔ wò va anyigba, si fofowòwo xɔ la dzi, eye naxɔe wòanye tawò; awò nyuie na wò, eye wòana nadzi de dzi wu fofowòwo. 6 Eye Yehowa, wò Mawu, atso ava na mia kple wò dzidzimeviwo fe dziwo, bena miaɔ Yehowa, mia Mawu la, tso miafe dzi blibo kple luɔ blibo me, ne mianɔ agbe. 7 Yehowa, wò Mawu, ana fifode siawo katā nava wò futɔ kple wò ketɔ, siwo le yowòme tim la dzi. 8 Ke wò la gadɔ to Yehowa, wò Mawu la fe gbe, eye nawɔ se, siwo katā mede na wò egbe la dzi. 9 Eye Yehowa, wò Mawu, ana nusiwo katā nɛwɔna, wò domeviwo, wò lāwo fe viwo kple wò agblemenuwo kpakple wò kesinɔnuwo nasɔ gbo de dzi; eye Yehowa agakpɔ dzi-dzo le ŋuwò, eye wòawɔ nyuie na wò, abe alesi wòkpɔ dzidzo le fofowòwo ŋu ene. 10 Elabena edo to Yehowa, wò Mawu la fe gbe, eye nélé se kple dodo, siwo wonɔ de agbalé sia me la me de asi, eye nétrɔ de Yehowa, wò Mawu la ŋu tso wò dzi blibo kple luɔ blibo me.

11 Elabena se, si mede na wò egbe la, menye nya masegomea wònye o, eye mele didife tso gbawò o. 12 Mele^p dzifo, ne wòagblɔ be: ameka ade dzifo atsɔe ve na mí, be míase, ne míawo edzi o. 13 Eye mele fu godɔ, ne woa-

^a 11, 26; 28, 2. 15. ^b kp. 28.

^d Mo. III. 26, 40.

^e Yer. 29, 14; Am. 9, 14.

^f Yer. 32, 37.

^g 4, 26.

^h 4, 26.

ⁱ 10, 16; Yer. 4, 4; Xez. 11, 19; Ro. 2, 29; Kol. 2, 11.

^k 34, 7.

^l Mo. IV. 20, 12.

ⁿ 3, 28.

^o Mo. IV. 21, 21 v. 35.

^p Ro. 10, 6. 8.

^r 7, 2.

gblɔ be: ameka atso fu ayi atsɔe ve na mí, be míase, ne míawo edzi o. 14 Ke boŋ nya la tso de gbawò kpuie, ele wò nu me kple wò dzi me, be nawo edzi.

15 Kpɔ da,^a metsɔ agbe kple dzogbenyuie, ku kple dzogbevɔe do ŋkuwò me egbe. 16 Ne èse Yehowa, wò Mawu fe se, siwo mede na wò egbe, eye nélé Yehowa, wò Mawu la, nézo efe mowo dzi, eye nélé efe se, dodo kple konuwo me de asi la, ekema áno agbe, eye ádzi de dzi, eye Yehowa, wò Mawu, ayra wò le anyigba, si dzi yim néle, be naxɔe la dzi. 17 Ke ne wò dzi gbugbo, eye mèdo to o, eye nena woflu wò nède ta agu na mawu bubuwo hesubɔ wo la, 18 ekema mele egblom na mi egbea bena,^g mia-tsɔ^r avɔ kokoko, eye mianɔ agbe didie le anyigba, si dzi miele Yordan tso ge ayi, be miaxɔe la dzi o. 19 ^hMeta dzifo kple anyigba na mi be: Metsɔ agbe kple ku, yayra kple fifode le mia ŋku me dom. Eyata mitia agbe, be mia kple wò dzidzimeviwo mianɔ agbe, 20 eye nalɔ Yehowa, wò Mawu la, do to efe gbe, eye naku de enu, elabena eya nye wò agbe, bena nanɔ agbe didie le anyigba, si ŋu Yehowa ka atam do be, yeatsɔ na fofowòwo Abraham, Isak kple Yakob la dzi.

Mose de asi le efe do ŋu, eye wòtsɔe de asi na Yosua.

31. Tete Mose yi dagblɔ nya siawo na Israeli blibo la, 2 eye wògblɔ na wo bena: ^kFe alafa deka blave enye si mexɔ egbe sia, nyemate ŋu agado o, eye nyemate ŋu agava me o.^l Yehowa gblɔ nam bena, nyematso Yordan sia o, 3 eye Yehowa, wò Mawu nuto adze ŋgawò, atrɔ dukɔ siwo le ŋkuwò me, be naxɔ wofe anyigba; Yosua adze ŋgawò, abe alesi wòdo nugbe ene.ⁿ 4 Yehowa awò wo, abe alesi wòwo Sixon kple Og, amesiwo nye Amoritɔwo fe fiawo, kple wofe anyigbawo, eye wòtsɔ^r wo ene.^o 5 Ne Yehowa tso wo de asi le mia ŋku me la, ekema miwo wo pɛpɛpɛ^r de se, siwo mede na mi la nu. 6 Milé dzi de fo, eye misè ŋu,

migavõ o, eye womegadzi nõ na mi o, elabena Yehowa, wõ Mawu nuto le yiyim le mia dome, made asi le nuwõ o, eye magblẽ wõ ði o. 7 Eye Mose yõ Yosua hegblo ne le Israel blibo la nõku me bena: Lê dzi de fo, eye sê nõ, elabena wõ le dukõ sia kplõ ge ayi anyigba, si nõ Yehowa ka atam ðo na wo fofowo be, yeatsõ na wo la dzi, eye wõe le emã ge na wo.^b 8 Yehowa nuto adze nõgõ-wõ, eye wõanõ anyi kpli wõ, made asi le nuwõ o, eye magblẽ wõ ði o; megavõ o, eye nõ megadzi wõ o.

9 Eye Mose nõ se sia fe nyawo, eye wõtõsõ de asi na nuno-lawo, siwo nye Lewi-wiwo, amesiwo le Yehowa fe nubabladaka la tsõm, kpakple Israel-ame tsitsiwo katã. 10 Eye Mose de se na wo gblõ bena: Le fe adre sia fe adre, yeyiyi, si me wõtõsõ fe kena, le agbadõnkenenyuie la dzi,^c 11 ne Israel blibo la va, be wõado de Yehowa, wõ Mawu nõku me le teje, si wõtãtia la, ekema naxlẽ se sia de Israel blibo la fe to me. 12 Fo dukõ la, nutsuwo kple nyõnuwo, ðewiwo kple amedzro, siwo le wõ duwo me la nu fu, ne woasee, eye woasrõe, woavõ Yehowa, mia Mawu la, eye woalẽ se sia fe nyawo katã me de asi, eye woawo wo dzi. 13 Eye wo vi, siwo mele naneke nyam haðe o la, nasee, ne woanya, alesi woavõ Yehowa, mia Mawu la, nõkeke alesi miele agbe le anyigba, si dzi mietso Yordan le yiyim, be miacõe wõanye mia to la dzi.

14 Eye Yehowa gblõ na Mose bena: Kpõ ða, wõ kuyi le afe tum; yõ Yosua, eye mia kplii miatsi tre de Mawu fe agbadõ la gbõ, ne made se nõ. Eye Mose kple Yosua woyi ðatsi tre de Mawu fe agbadõ la gbõ. 15 Tete Yehowa de edokui fia le agbadõ la me le alilikpo dodoa de me, eye alilikpo dodo la nõ agbadõ la fe vortu tame. 16 Eye Yehowa gblõ na Mose bena: Kpõ ða, ne emlõ togbuiwõwo gbõ la, ekema dukõ sia atso adze anyigba, si dzi yim wole la, fe mawuwo yome, woagblẽm ði, eye woatu nu, si mebla kpli wo la. 17 Eye mado ða-

medzõe de wo nõ yemayì, magblẽ wo ði, eye mayla nye nõku me de wo, be woatsrõ wo, dzõgbevõe kple hiã geðe ava wo dzi; tete woagblõ le yemayì bena: Menye esi Yehowa mele mia dome o ta, võ sia va mia dzi ðo oa? 18 Ke mayla nye nõku me yemayì le võ, siwo katã wowõ hedze mawu bubuwo yome la ta. 19 Azõ mi nõ^a ha sia, eye nafiae Israel-wiwo; tsõe de nu na wo, bena ha sia nanye ðase le mia kple Israel-wiwo dome. 20 Elabena makplõ wo ayi anyigba, si nõ meka atam ðo na wo fofowo la dzi, afisi notsi kple anyitsi bõ ðo, eye woadu nu adi fo, akpõ lãme, emegbe woadze mawu bubuwo yome asubõ wo, ke nye la woado vlom, eye woatu nye nubabla la. 21 Eye ne dzõgbevõe kple hiã geðe va wo dzi la, ekema ha sia anye ðase anõ wofe nõku me, elabena mage le wofe dzidzimeviwo nu o. Elabena/ menya tame, si li na wo fifia, hafi mele wo kplõm le anyigba, si nõ meka atam ðo la dzi yimi. 22 Eye Mose nõ ha sia gbemagbe, eye wõfia Israel-wiwo. 23 Eye wõde se na Yosua, Nun vi, gblõ bena: Lê dzi de fo, eye sê nõ, elabena wõe akplõ Israel-wiwo ayi anyigba, si nõ meka atam ðo na wo la dzi, eye nye nuto manõ anyi kpli wõ.

Lewitowo xõ segbalẽ la.

24 Esi Mose nõ se sia fe nyawo de agbalẽ me võ ken la, 25 Mose de se na Lewitowo, amesiwo nye Yehowa fe nubabladakatsõlawo bena: 26 Mitsõ segbalẽ sia da de Yehowa, mia Mawu, fe nubabladaka la xa, ne wõanye ðase anõ afimia. 27 Elabena menya miafe tosesẽ kple kolialia. Kpõ ða, nõkeke alesi menõ mia gbõ la, miesẽ to de Yehowa nõ vasede fifi; evõ, ne meku de? 28 Mifo miafe towo fe ame tsitsiwo katã kple mia dzikpolawo nu fu de gbõnye, ne magblõ nya siawo de wofe to me, aeye mata dzifo kple anyigba na wo. 29 Elabena menya bena, miele gbegblẽ ge de dzi le nye ku megbe, eye miate ða le mõ, si mefia mi la dzi, eye dzõgbevõe ava mia dzi emegbe, le esi miewõ võ de Yehowa

^a 22.

^b Yos. 1, 6.

^d 22, 15.

^e 15, 1.

^f Ps. 139, 2.

^g Mo. II. 40, 24.

^h 22, 1.

ny, eye mietsɔ miafe asiwo wo nu hɛdo dziku nɛ ta.

30 Eye Mose gblɔ ha sia fe nyawo de mii kenken de Israel-ha blibo la fe to me bena:

Mose fe hadzidzi.

32. Mido to, mi dzifowo, mele nu fo ge, eye anyigba, se nye numenyawo!^d 2 Nye nufiafiawo le duɖu ge abe tsidzadza ene, eye nye nyawo le dzadza ge abe zāmu ene; wole abe tsie nyo de gbe dzi ene, eye wole abe tsie tso ka de amagbe dzi ene.^e 3 Elabena mele Yehowa fe ŋko kafu ge, mide bubu Yehowa, mia Mawu la ŋu! 4 Agakpe wōnye, efe nuwōwɔ de blibo; elabena efe mɔwo katā dzɔ. Mawu nya-
tefeto wōnye, eye alakpa mele eme o, nutefewola kple dzadzɔeto wōnye. 5 Wōwɔ nu tovo de eɖu, ŋukpenanu wōnye, eye womenye viawo o; dzidzime bada kple ame gbegblɛwo wōnye!^f 6 Dukɔ dzolā kple bometsila, ale nɛle akpe dami na Yehowa? ^g Alo menye eya nye fofowɔ, si wɔ wɔ oa? Eya ŋɔtɛ wɔ wɔ, eye wɔdo wɔ te.

7 Do ŋku gbadegbe dzi, eye nabu tame le blematowo ŋu; bia fofowɔ, ne wɔato nya na wɔ, eye bia wɔ amegā dedziwo, newoagblɛ na wo!^h 8 Esi dzifooitɔ! mā anyigba na dukɔwo, eye wɔkaka amegbetɔviwo me la, ⁱ wɔdo lifo na dukɔwo, de alesi Israel-viwo sɔ gbɛ nu. 9 Elabena Yehowa tɔ enye efe dukɔ, eye Yakob enye domenyinu, si womā nɛ. 10 Efe le gbedzi kple gbedadafo, afisi gbemelāwo le xoxlɔm le. Ekpla asi ko nɛ, eye wɔkpɔ edzi ^j p'hele be nɛ abe efe ŋkui ene. 11 Alesi ^k h̄ dea dzɔ viawo me de dzodzo ŋu, eye wɔsa agba de viawo dzi, ekekeke efe avalawo hekɔ wo, eye wɔtsɔ wo de efe avalawo dzi la, 12 nenema Yehowa dede kplɔe, eye mawu bubua deke mekpe de eɖu o. 13 Ekplɔe, wōnyā avuzi le anyigbawo dzi, eye wɔna wɔdu gbemekutsetsewo. Ena anyitsii tso^l agakpe la me wɔno kple amii tso kpekui sesɛwo me. 14 Ena nyinotsi kpekɛ kple alɛnɔtsii hekpe de alɛviwo kple agbowo, Basan-nyitsuwo kple gbɔtsuwo fe

amiwo ŋu. Ena bli dokuwoe, eye wɔna wein nyuitɛ wɔno.

15 ^a Yesurun da ami, eye wɔda afokli. Eye ^b besi nɛda ami klā, eye nɛkpɔ lāme la, ^c egblɛ Mawu, si wɔ wɔ la di, eye nɛdo vlo agakpe, si nye wɔ xoxɔ. 16 Wotsɔ mawu bubuwo de ŋuavā me, eye wotsɔ ŋunyɔnuwo do dɔmedzoe nɛ. 17 Wosa vɔ na trɔ, siwo menye mawuwo o, kple mawu, siwo womeɔnya o, kpakple nu yeye, siwo meli tsā o, nusiwo ŋu mia fofowo medzi ŋɔ le o. 18 Ede ŋu di le agakpe, si dzi wɔ la ŋu, eye nɛ-
ŋlɔ Mawu, si fe dome nɛdzɔ tso la be.

19 Esi Yehowa kpɔ esia la, edo dɔmedzoe, eye wɔgbe vianyɔnuwo kple vianyɔnuwo 20 hegblo bena: Maɣla nye ŋku me de wo, ne makpɔ nusi ava dzɔ de wo dzi. Elabena dzidzime tovo kple vi madianukwarewo wonye. 21 Wotsɔ /nu madimawuwo de ŋuavā menye, eye wotsɔ wofe legbawo do dziku nam. ^a Eyata nye hā matsɔ ame madidukɔwo ade ŋuavā wo me, eye matsɔ dukɔ badawo ado dziku na wo. 22 Elabena nye ŋoti me lé dzo, eye wɔle bibi ge ade tsiefe ke, afiā anyigba kple nusiwo wɔna le edzi, eye wɔafiā towo fe gomegomea. 23 Malɔ dzɔgbevɔewo katā aliko de wo dzi, eye mada nye aɖutrowo katā de wo ŋu.^c 24 Do awu wo adi tsi de wo ŋu, eye asrā kple dɔvɔ atrɔ wo; mado lāwo fe adu kple nutata, siwo tana le ké me la, fe adi de wo ŋu. 25 Yi adu nu le gota, eye ŋɔdzi alé ame le xɔ me, dekakpuiwo kple detugbiwo, vidziewo kple amegā tayiwo sɔ. 26 Megblo be: Mado jufu de wo, eye matutu wofe ŋko da le amegbetɔwo dome hafi, 27 de menye de mele vɔvɔm be, futɔwo ado dziku nam o, eye wofe ketowo afo adegbe agblɔ bena: miafe abe de dzi, eye menye Yehowae wɔ nu siawo katā o! 28 Elabena dukɔ, si dome adanude me le o, eye nyasāa deke mele wo me o la wonye.^t 29 De wōnye nunyalawo wonye la, ne wodze si nusia, eye ne wobu nusi ava dzɔ de wo dzi la ŋu. 30 Aleke ame deka ate ŋu anyā ame akpe, eye

^a Yes. 44, 2.

^b 31, 20.

^d 31, 26; Yes. 1, 2.

^e Yes. 55, 10, 11.

^f Yer. 2, 11.

^g Yes. 1, 2-4.

^h Ro. 10, 19.

ⁱ Mo. 11, 4, 22; Yes. 63, 16; Mal. 1, 6.

^k Ps. 77, 12.

^l Mo. 1, 11, 8.

^m Do. 17, 26.

ⁿ Ps. 31, 5.

^p Ps. 17, 8; Zax. 2, 12.

^r Ps. 38, 8; Mo. 11, 19, 4.

^s Ps. 31, 17.

^t Yes. 27, 11;

Yer. 4, 22.

ame eve ate nu ađe ame akpe ewo de nu, ne menye wofe agakpee tso wo dzra, eye ne menye Yehowae tso wo de asi o? 31 Elabena wofe agakpe mede miafe agakpe nu o, miafe futowo nuto nye nyametsolawo. 32 Wofe weinkawo nye Sodom-weinkawo, eye Gomora-gblewo me wotso. Wofe weintsetsewo nye ađi, eye wo me tsi vena. 33 Wofe wein enye da fe ađi kple fli fe veve.

34 Alo womedzra nusia do de gbonye oa, eye wođo nko edzi le nye nuwo dome oa? 35 Tɔnye enye hlɔbiabia kple tefedodo le gbesigbe wofe afo ada; elabena wofe gbegblexi le afe tum, eye nusi wođo de wo nu la, le edzi do ge kaba. 36 Elabena, ne ekpo be, nusẽ vɔ le wo nu, eye ame tsitsiwo kple deviwo megali o la, adrɔ vɔnu efe dukɔ, eye wovae efe dɔlawo nu. 37 Eye wɔabia bena: Afika wofe mawuwo le, eye afika agakpe, si nu wole nu dom do la le? 38 Miafe vɔsa fe amidulawo kple miafe nunovɔsa fe weinnolawo netsi tre, ne woaxo na mi, eye woakpo mia ta! 39 Miele ekpom azo be, nye dede koe li, eye mawua deke mekpe de nunye oa? Mewua ame, eye megbɔa agbee, mefoa ame, eye meyvɔa dɔe, eye womate nu ađe amea deke tso asinye o. 40 Elabena medo nye asi de dzifo gblɔ bena: Mele agbe tegbee! 41 Ne menyre nye yi dadzo la, eye mede asi vɔnudɔdrɔ me la, ekema mabia hlɔ nye futowo, eye mađo tefe na nye ketowo. 42 Mana nye anutrowo nano vu amu, eye nye yi nađu lã; ame tsiaawo kple aboyomewo fe vue, futowo kplalawo fe tatowo fe lãe! 43 Mi dukowo, mitso aseye de efe dukɔ nu, elabena ebia hlɔ de efe dɔlawo fe vu nu; ebia hlɔ efe futowo, eye wɔlẽ avu na efe anyigba kple efe dukɔ!

44 Eye Mose kple Yosua, Nun vi, va gblɔ ha sia fe nyawo de dukɔ la fe to me. 45 Esi Mose gblɔ nya siawo katã na Israel blibo la vɔ la, 46 eglɔ na wo bena: Mina nya siawo katã, siwo meku de to me na mi egbea la, nade dzigbo na mi, eye midее asi na mia

viwo, ne woalẽ se sia fe nyawo katã me de asi, eye woawo wo dzi. 47 Elabena menye nya gbolo wonye na mi o, ke boɔ miafe agbee; eye nya sia ana mianɔ agbe didie le anyigba, si dzi miesto Yordan le yiyim, be miaxɔe wɔanye mia to la dzi.

48 Eye Yehowa gblɔ na Mose gbemagbe bena: 49 De Abarim-towo dzi, eye nalia Nebo-to, si le Moab-nyigba dzi le Yerixo kasa, eye nakpo Kanaan-nyigba, si tso ge mala na Israel-viwo wɔanye wo to la da. 50 Eye naku le to, si dzi nede la dzi, eye nayi togbuiwɔwo gbo, abe alesi noviwɔ Aron ku le Xor-to la dzi heyi togbuiawo gbo ene. 51 Elabena miedzi anukware nam le Israel-viwo dome le dzrewɔtsi la gblɔ le Kades le Zin-gbedzi o, eye mieko nunye le Israel-viwo dome o. 52 Anɔ adzoge akpo anyigba la da, ke made anyigba, si mele Israel-viwo na ge la dzi o!

Mose fe yayra mamieto kple nyagblɔdi le to wuleveawo ɔuti.

33. Esia nye yayra, si Mose, Mawu fe ame la, tso ʔyra Israel-viwo hafi ku. 2 Eye wɔ-gblɔ bena: Yehowa tso Sinai va, edze na wo tso Seir, eye wɔdo tso Paran-to la gbo. Ame kokoe akpe nanewo kpe de enu, eye dzo le efe nudusi na wo. 3 Eɔ dukowo, eye efe ame kokowo katã le esi me. Wodze wɔ afo yome, eye nɛtsɔ wɔ nya kplɔ woe. 4 See Mose de na mi, si nye Yakob-ha la fe domenyin. 5 Eyae nye fia le Yesurun, ʔle esime dukɔ la fe tatowo fo fu kpe de Israel-toawo nu. 6 Ruben anɔ agbe, maku o, eye efe amewo manya xlẽ o. 7 Yuda fe yayra enye si. Eye wɔgblɔ bena: Yehowa, se Yuda fe gbe, eye gakplɔe va efe dukɔ gbo! Tso wɔ asi wo afa de eta, eye naxɔe tso efe futowo si! 8 Eye wɔgblɔ le Lewi nu bena: Wɔ Tumim kple Urim enye wɔ ame kokoe la to. Amesɔ nɛte kpo le Masa, eye nɛwo dzre kpli le dzrewɔtsia gbo. 9 Wogblɔ de wo fofɔ kple wo dada nu be, yewo mele wo kpom o; womedze si wo novigu-

a Mo. III. 26, 8.

36, 37.

b Mo. III. 18, 5.

d Mo. IV. 27, 12;

23, 48.

e Yes. 1, 10.

f 29, 28.

g Ps. 94, 1; Ro.

12, 19; Heb.

10, 30.

h Mo. IV. 20, 23

v. 29.

i Fla. I. 14, 10.

k Mo. IV. 20, 12.

13.

l 34, 4.

n vɔn. 10, 14.

o 4, 36; Yes. 45, 5.

p Mo. I. 49.

q Mo. II. 15, 26;

Sam. I. 2, 6;

Hl. 5, 18; Hos.

6, 1, 2.

r Yu. 14.

s Mo. II. 6, 8;

Xez. 33, 11.

u Mo. II. 15, 18.

v Yes. 44, 2.

y Mo. II. 19, 7, 8.

z Ro. 15, 10.

a Mo. II. 28, 30.

b Mo. II. 17; Mo.

IV. 20.

d Mat. 10, 37;

Mo. II. 32, 26

v. 29.

e 6, 7.

tsuwo o, eye womenya woje vi-
nutuwo o; ke boŋ woɔ to wò
nyawo, eye wolé wò nubabla me
de asi. 10 Woawoe fiaa wò do-
dowo Jakob kple wò se la Is-
rael; woawoe tsa dzudzodonu
ɔa wò nɔti nu, eye wòtɔa vɔsa
blibo ɔa wò vɔsamlekpu la dzi.

11 Yehowa, yra efe nusē, eye
na efe asinudowo nadze dzi nē!
Gbā ali na efe futowo kple efe
ketowo yaayaba, ne womagatsi
tre o! 12 Eye wògblo le Benya-
min nu bena: Yehowa fe lɔlɔtɔe,
ano egbo dedie, eya akpo edzi
yesiyi, eye wòano efe abota.
13 Eye wògblo le Yosef nu bena:
Yehowa ayra efe anyigba kple
dzifonu xɔasiwo kple zāmu kpa-
kple anyigbatu me tsiwo. 14 Ayrae
kple kutsetse xɔasi, siwo ye na
wodina, kple kutsetse xɔasi, si-
wo yleti na wowona. 15 Ayrae
kple nusiwo tso blema-towo dzi
kple nu vevi, siwo wona le ble-
ma-togbewo dzi, 16 kpakple anyi-
gba dzi nu xɔasiwo woaso gbo! Eye
amesi le nuveke me la fe ame-
nuveve ava Yosef fe ta dzi kple
nɔviawo fe amegā fe dzodome.
17 Edze deka abe efe nyitsu ngɔ-
gbea ene, eye efe dzowo le abe
to fe dzowo ene. Woawo wòtɔ
tu dukowo fu anyi vasede anyi-
gba sefowo ke. Esiawo nye Efra-
yim fe ame akpe nanewo kple
Manase fe ame akpeawo. 18 Eye
wògblo le Zebulon nu bena: Ze-
bulon, wò mɔzɔzɔ nedzɔ dzi na
wò, eye wò Isaxar, kpo dzidzɔ le
wò afenonɔ nu! 19 Wokpe dukowo
va to la gbo, afisi wosa vɔ vavā-
towo le, elabena wole fu me kes-
nonuwo kple ketu me nu veviwo
de ge. 20 Eye wògblo le Gad nu
bena: Woakafu amesi na nɔfe
keke Gad! Etsyɔ ako anyi abe
dzatanɔ ene, eye wòvuvu abo kple
ta. 21 Ekpo anyigba nyuitɔ da
ɔi, si wodzra ɔ ɔi na avakplɔla.
Enɔ dukɔ la nu yi kpli wo, be
wòawo nusi dze Yehowa nu, eye
eya kple Israel wowo efe dodo-
wo dzi. 22 Eye wògblo le Dan
nu bena: Dan enye dzatavi, si ti
kpo tso Basan. 23 Eye wògblo
le Naftali nu bena: Nu nyuiwo
aso gbo de Naftali si, Yehowa fe
yayra ano edzi fū, eye axo ye-

^a Yes. 44, 2.

^b Mo. IV. 23, 9.

^d 4, 7, 8; Ps. 33,
12; 144, 15.

^e Mo. II. 3, 2.

^f Mo. I. 49, 26,
9, 3, 27.

^h Mo. I. 12, 7.

ⁱ 32, 50.

^k Yu. 9.

^l Mo. IV. 32.
ⁿ Mo. IV. 20, 28.

^o Mo. IV. 27, 18.

toɔfe kple dziehenyigba wòanye
eto. 24 Eye wògblo le Aser nu
bena: Woayra Aser le viŋutsuwo
dome! Efe nu anyo nɔviawo nu,
eye wòatsɔ efe afɔ ade ami me!
25 Wò gametiwo nye gayibo kple
akobli, eye akpo dzudzɔ le wo
agbe me nkekewo katā me.

26 Mawu deke mele abe “Ye-
surun fe Mawu la ene o, amesi
le yiyim le dzifo, be yeaxo na
wò, amesi fe nutikokɔe le alili-
kpowo me. 27 Blema-Mawu la
enye sitsofe, kple abo mavowo le
anyigba afi. Enya futowo le ngɔ-
wò, eye wògblo be: Mitsrò wo!
28 Israel, si nye Jakob fe vudo
la, bano aga dedie le anyigba, si
dzi bli kple wein le, afisi zāmu
dzana tso dzifo ɔ. 29 Woayra
wò Israel! Ameka de nuwò? Du-
kɔ, si Yehowa de, amesi nye wò
akpoxonu kple xɔwòla, kpakple
wò dzidudu fe yi! Wò futowo
avivi nu me na wò, ke wò la anyā
avuzi le wo dzi.”

Mose fe ku.

34. Esi Mose lia Nebo-to la hede
Pisga tame le Moab-tagba
le Yerixo kasa la, Yehowa nɔ
wòkpɔ anyigba blibo la tso Gilead
vasede Dan, 2 Naftali blibo la,
Efrayim kple Manase fe anyigba,
kpakple Yuda fe anyigba blibo la
vasede fu nu, 3 dziehe gome kple
devedu Yerixo fe gbadzafe nuto-
wo me vasede Zoar ke. 4 Eye
Yehowa gblo ne bena: Esia nye
anyigba, si nu meka atam ɔo hedo
ngugbe na Abraham, Isak kple Ya-
kob bena, matsɔe na woje dzi-
dzimeviwo. Mena nèkpɔe kple
wò ŋkuwo, ke mādē afima akpo
o. 5 Eye Mose, Yehowa fe dola,
ku de afima le Moab-nyigba dzi,
abe alesi Yehowa gblo ene. 6 Eye
wòdii de bali la me le Moab-ny-
igba dzi le Bet-Peor kasa; ke amea
deke menya edife vasede egbe o.
7 Mose xɔ fe alafa deka blave
hafi ku; ke efe ŋkuwo metsi o,
eye agbe gale enu. 8 Eye Israel-
viwo fa na Mose nkeke blaetɔ
sɔŋ le Moab-tagba. Emegbe wo-
wu avifafa-nkekeawo kple funyi-
nyi na Mose nu. 9 Eye nunyagbo-
gbo yɔ Yosua, Nun vi fū, ela-
bena Mose da asi de edzi. Eye

Israel-viwo do toe, eye wowo, abe alesi Yehowa de se na Mose ene. 10 Ke nyagblodilaa deke megano Israel kpɔ abe Mose, Yehowa nya "ɔkɔ me kple ɔkɔ me ene o; 11 amesi Yehowa do de Egipete-

Mo. II. 32, 11;
Mo. IV. 12, 6-9.

nyigba dzi, be wɔawɔ dze siwo kple nukunuwo de Farao kple efe dolawo katã kpakple efe anyigba blibo la nu; 12 hekpe de nusenu kple nu tsu dziɔ, siwo katã Mose wɔ le Israel blibo la ɔkɔ me ɔti.

YOSUA FE AGBALĒ.

Mawu do nusɛ Yosua le efe doɔwɔ me.

1 Le Yehowa fe dola Mose fe ku megbe la Yehowa gblo na Yosua, Nun vi, si nye Mose fe subola bena: 2 Nye dola Mose ɔku, eyata tsi tre, eye mia kple dukɔ blibo la miatso Yordan sia ayi anyigba, si mebe, mana Israel-viwo la dzi. 3 Te fe sia te fe, si miafe afɔfome ado la, matsɔe na mi, abe alesi megblo na Mose ene. 4 Miafe anyigba atso gbedzi kple Libanon sia gbɔ vasede Frat-tɔsisi gã la nu, Xititowo fe anyigba blibo la vasede fu gã la nu le yetodo fe gome. 5 Amea deke manɔ te de nuwɔ le wɔ agbe me ɔkekewo katã me o; alesi meno kple Mose la, nenema manɔ kple wɔ hã; /nyemade asi le nuwɔ o, eye nyemagblẽ wɔ di o. 6 Lé dzi de fo, eye nasẽ ɔti, elabena wɔe amã anyigba, si ɔti meka atam do na wo fofowo bena, matsɔe na wo la, na dukɔ sia. 7 Lé dzi de fo, eye nasẽ ɔti vevie ko; lé se, siwo katã nye dola Mose de na wɔ la me de asi, eye nawo wɔ dzi, megadze de ɔdusi alo mia me o, /ne wɔadze dzi na wɔ le afisiafi, si nayi. 8 Megade nu le se-gbalẽ sia ɔti o, eye /nabu eɔu zã kple keli, ne nalé nusiwo katã wonɔ de eme la me de asi, eye nawo wɔ dzi; elabena eya ko hafi dzɔgbenyuie anɔ mɔ dzi na wɔ, eye nusianu adze dzi na wɔ. 9 Meye de mede se na wɔ be, lé dzi de fo, eye nasẽ ɔti, ɔti megadzi wɔ o, eye dzidzi megafo wɔ o? Elabena Yehowa, wɔ Mawu la, li kpli wɔ le afisiafi, si nayi do.

Duko la be, yɛadɔ to Yosua.

10 Tete Yosua de se na dukɔ la dzikpolawo bena: 11 Mitsa le asada la me, ne miade se na dukɔ la bena: Midzra mɔ dzi nuɔdu do,

Mo. V. 34, 5.

Mo. IV. 32, 20.

Mo. V. 11, 24.

Mo. V. 31, 8;
Heb. 13, 5;
Mo. V. 3, 28;
31, 7, 23.

Mo. V. 5, 29.

Fla. I. 2, 3.

Ps. 1, 2, 3.

kp. 6.

Yak. 2, 25;
Heb. 11, 31.

elabena ɔkeke etɔ megbe la miele Yordan sia tso ge ayi adaxo anyigba, si Yehowa, mia Mawu be, yeatsɔ na mi wɔanye mia to la. 12 Eye Yosua gblo na Ruben-viwo, Gad-viwo kple Manase-viwo fe to afã bena: 13 Midɔ ɔku nya, /si Yehowa fe dola Mose gblo na mi la dzi bena: Yehowa, mia Mawu, na miegbɔ de eme, eye wɔtso anyigba sia na mi. 14 Mina mia srɔwo kple mie viwo kpakple miafe lãwo natsi anyigba, si Mose na mi le Yordan godo la dzi; ke kalẽtowo katã nabla akpa adze wo nɔviwo ɔti, ne woakpe de wo ɔti, 15 vasede esime Yehowa ana mia nɔviwo hã nakpɔ gbɔdzɔe abe miawo ke ene; eye ne Yehowa, mia Mawu, tsɔ anyigba, si wɔle wo na ge, na wo la, ekema miagbugbɔ ayi adaxo anyigba, si Yehowa fe dola Mose na mi le Yordan godo le yedze fe gome. 16 Tete wɔdo ɔti na Yosua bena: Miawo se, siwo katã nede na mi la dzi, eye afisiafi, si nede mí do la, miayi! 17 Alesi miedo to Mose la, nenema ke miado to wɔ hã; Yehowa nana kpli wɔ ko, abe alesi wɔnɔ kple Mose ene! 18 Woawu amesiame, si asẽ to de wɔ sededewo ɔti, eye mado to wɔ nya, siwo katã nègblo na mí o la! Lé dzi de fo, eye nasẽ ɔti ko!

Raxab de Israel-viwo kputsalawo.

2 Eye Yosua, Nun vi, do nutsu eve le adza me tso Sitim, be woadatsa ɔku, gblo bena: Miyi dakpɔ anyigba la kple Yerixo da! Tete woyi, eye /wowa dze gboloa de, si /kɔnye Raxab la fe me, eye wotsi afima do. 2 Eye wogblo na Yerixo-fia bena: Kpɔ da, nɔsuwo tso Israel-viwo dome va afisia egbe zã, be woatsa ɔku le anyi-

gba la dzi. 3 Tete Yerixo-fia do ame do de Raxab gbo gblɔ bena: De ntsu, siwo va gbawo hedze afewo me la na, elabena nku tsa ge wova anyigba blibo la dzi. 4 Ke nyonu la tso ntsu eveawo yla, eye wogblo bena: Ele me be, ntsuawo nya va gbonye, gake nyemanya afisi wotso o. 5 Esi anyigba tso, eye wole agbo tu ge la, ntsuawo do go, gake nyemanya afisi woyi o; miti wo yome kaba, elabena miate nu atu wo! 6 Ewo wonye ekplo wo dayla de xota de delifu, siwo wosia de xota me hafi. 7 Ke ntsuawo ti wo yome do ta Yordan nu, eye esi wo yometilawo do go la, wodo agbo la de wo megbe. 8 Hafi ntsuawo nado a5 la, nyonu la yi wo gbo le xota 9 gblɔ na wo bena: Menyae bena, Yehowa le anyigba la tso ge na mi,^a ndzi, si le mia nu la, va le mi, eye anyigbadzitowo katã de asi mia vovõ me. 10 Elabena miese, alesi Yehowa la^b Avafu la mie le mia ngõ, esime hievu tso Egipte, kpakple «nusi miewo Amoritowo fe fia eveawo, siwo nye Sixon kple Og le Yordan godo, amesiwo mietsrõ gbidgibidi. 11 Esi miesee la, «dzi de le mia fo, eye kalẽ megale amea deke me de mia nu o, elabena^c Yehowa, mia Mawu, enye Mawu le dzifo afime kple anyigba dzi afi. 12 Eyata azõ mita Yehowa nam, eye alesi meve mia nui la, nenema ke miawo hã^d miave nye jome nui, eye mina dzesim de dzi, 13 be miana fofonye kple danye, novinyenutsuwo kple novinyenyõnuwo kpakple wofe jometowo katã natsi agbe, eye miawõ mi de agbe. 14 Tete ntsuawo gblɔ ne bena: Ne miegblɔ nya sia wose o, eye Yehowa tso anyigba la na mi, gake mifeve nuwõ o, eye miedji anukware na wõ o la, ekema mia-ku de mia tefe! 15 Tete wõtso atagbi didi wo to efe xõ, si le dua fe gli nu la, fe fesre nu de anyi; elabena efe afe le glia dzi. 16 Eye wogblo na wo bena: Midõ ta toawo dzi, ne mia yometilawo magado go mi o, eye miyla mia dokui de afima nkeke etõ, vasede esime mia yometilawo atrõ, emegbe hafi mialẽ miafe mõ. 17 Eye

ntsuawo gblɔ ne bena: Atam, si nena mieka na wõ la, ado le mia dzi: 18 Kpõ da, ne mieva anyigba dzi la, ekema tso ka dzẽ dada tsi de fesre, si nu nedidi mi toe la nu, eye nakplõ fofowõ kple dawõ, noviwõ ntsuwo kple fowõmetowo katã ava afewõ me. 19 Ne amea de do le wõ xõ me de xexe la, ekema efe vu tsi eya nuto fe ta dzi, eye miedji fõa deke o; ke ne amea de le gbawõ le wõ xõ me, hafi amea de wõ nanee la, ekema efe vu tsi miafe ta dzi. 20 Eye ne ègblõ miafe nya sia wose la, ekema atam, si nena mieka na wõ la, do le mia dzi. 21 Eye wõdo nu na wo bena: Neva me, abe alesi miegblõ ene! Eye wõde asi le wo nu woyi. Eyome wõtsi ka dzẽ dada de fesre la nu. 22 Eye woyi dzi datsi afima nkeke etõ sõ, vasede esime wo yometilawo trõ gbo. Eye wo yometilawo di wo le mõ blibo la katã dzi, gake womekpõ wo o. 23 Tete ntsu eveawo gbugbõ tso toawo dzi, eye wotso to la va Yosua, Nun vi la gbo hexlẽ nusiwo katã dzõ de wo dzi la ne. 24 Eye wogblo na Yosua bena: Nyatefee, Yehowa tso anyigba blibo la de asi na mi, elabena anyigbadzitowo hã le mia võm./

Israel-viwo tso Yordan-tõsisi.

3 Tete Yosua kple Israel-viwo katã fõ ndi kanya, eye woho tso Sitim heva Yordan nu, eye wõtsi afima do, hafi woava tso to la. 2 Le nkeke etõ megbe la dzikplawo tsa le asada la me, 3 eye wode sena dukõ la bena: Ne miekpõ be, nunlawo, amesiwo nye Lewitowo, tso Yehowa, mia Mawu fe nubabladakaa la, ekema miawo hã miaho le mia tefewo adze eyome. 4 Ke mina mia kplii dome nadidi aboklugui akpe eve, eye migate de enu wu o, ne mianya mõ, si to ge miala, elabena mieto mõ sia dzi kpõ o. 5 Eye Yosua gblɔ na dukõ la bena: «Mikõ mia dokui nu, elabena etsõ la Yehowa le nukunu wo ge le mia dome. 6 Eye Yosua gblɔ na nunlawo bena: Mikõ nubabladaka la dze dukõ la ngõ! Tete wokõ nubabladaka la dze dukõ la ngõ. 7 Eye

^a Mo. II. 23, 37.

^b Mo. II. 14, 21.

^c Mo. IV. 21, 24, 35.

^d 5, 1; Mo. II. 15, 14, 15.

^f kp. 9.

^g Mo. V. 4, 39.

^h 6, 23, 25.

ⁱ Mo. IV. 25, 1.

^k Mo. II. 19, 10.

^l 6, 6.

Yehowa gblo na Yosua bena: Madze gome egbe ade asi "gã-dodo me wò le Israel blibo la ŋku me, ne woadze sii be, balesi menò kple Mose la, nenema ke manò kpli wò hã. 8 De se na nunlala, siwo le nubablaḍaka tsòm la bena: Ne mieva do Yordan-tɔa nu la, ekema mitò de afima!

9 Tete Yosua gblo na Israel-viwo bena: Mite va afi, ne miase Yehowa, mia Mawu fe nya! 10 Eye Yosua gblo bena: Esi miatsò adze sii bena, Mawu gbagbe le mia dome, eye wòle Kanaanitowo, Xititowo, Xiwitowo, Perizitowo, Girgasitowo, Amoritowo kple Yebusitowo nyã ge da le mia ŋgò vavã. 11 Kpò da, anyigba blibo la fe Afeto fe nubablaḍaka le mia ŋgò dze ge ato Yordan me. 12 Eyata midè ɔutsu wuieve le Israel fe toawo me, to deka ame deka. 13 Ne nunlala, siwo tsò anyigba blibo la fe Afeto, Yehowa fe nubablaḍaka, fe afòfome ka Yordan me tsia me la, ekema Yordan me tsi la nu atso, eye dzigbe gome tsi la amlì kò de afi deka. 14 Tete dukò la do tso wofo agbadowo me, eye wofo, be yewoatso Yordan, eye nunlawa tsò nubablaḍaka la dze dukò ŋgò. 15 Esi aḍakatsolawo va Yordan nu, eye nunlala, siwo tsò aḍaka la, fe afowo ka tsia me la, — ke Yordan dɔ gbagba go le nuɔɔxi blibo la katà me — 16 tete dzigbe gome tsi la mli kò de kekeke Adam, du, si le Zaretan kasa la gbò, eye tsi, si sina yina de tagbafu, si nye Dzefu me la, mie fiafiafia, eye dukò la di go de Yerixo kasa. 17 Eye nunlala, siwo tsò Yehowa fe nubablaḍaka la, tɔ de tsitre sesie le fufuife le Yordan titina, vasede esime dukò blibo la va Yordan godo.

Dkuḍodo Yordan-tɔa dɔzi kpewo.

4. Esi dukò blibo la di go de Yordan godo vò la, Yehowa gblo na Yosua bena: 2 Midè ɔutsu wuieve le dukò la dome, to deka ame deka, 3 eye mide se na wo bena: Miyi daḍe kpe wuieve le Yordan me le tefe, si nunlawa fe afò tsi tre do la, eye mitsò wo va tefe, si miedro do, afisi miele tsitsi ge adò la. 4 Tete Yo-

a 4, 14.

b 1, 5, 17.

d Mo. II, 12, 26.

e Mo. II, 4, 21; Ps. 114, 2.

f Mo. IV, 32, 21, 29.

g 3, 7.

sua yò ɔutsu wuieve, siwo wotia di la, le Israel-viwo dome, to deka ame deka. 5 Eye Yosua gblo na wo bena: Miyi Yordan titina le Yehowa, mia Mawu fe aḍaka la ŋgò, eye mie dome amesiame natsò kpe deka de abota, de Israel-viwo fe toawo fe xexlème nu; 6 ne kpe siawo nanye dzesi anò mia dome. Eye ne ɔmia viwo ava bia mi gbadegbe bena: Kpe siawo gome de hã la, 7 ekema migblo na wo bena: Elabena Yordan me tsia nu tso le Yehowa fe nubablaḍaka la ŋgò; esi wole Yordan tso ge la, tete Yordan me tsi la nu tso, eyata kpe siawo nye ɔkudodzinu na Israel-viwo tegbee do. 8 Eye Israel-viwo wò, abe alesi Yosua de se na wo ene; woḍe kpe wuieve le Yordan titina de Israel-viwo fe toawo fe xexlème nu, abe alesi Yehowa gblo na Yosua ene, eye wotsò wo va da de afisi wodro do. 9 Ke Yosua tu kpe wuieve de Yordan titina hã, de afisi nunlala, siwo tsò nubablaḍaka, fe afowo tsi tre do, eye wotsi afima vasede egbe. 10 Eye nunlala, siwo tsò aḍaka la, tɔ de Yordan titina, vasede esime wowò nusiwo katà Yehowa de se na Yosua be, wòagblo na dukò la vò, abe alesi Mose de se na Yosua ene; eye dukò la di go afò tsòtsòe de tɔa godo. 11 Esi dukò la di go vò la, Yehowa fe aḍaka la hã va tɔa godo, eye nunlawa dze dukò la ŋgò. 12 Tete Ruben-viwo kple Gad-viwo kpa-kple Manase-viwo fe to afã bla akpa dze Israel-viwo ŋgò, abe alesi Mose gblo na wo ene/ 13 ɔutsu, siwo bla akpa dze Yehowa ŋgò heyina ava le Yerixotagba la, anò ame akpe blane. 14 ɔGbemagbe Yehowa do kòkò Yosua le Israel blibo la ŋku me, eye wovò le efe agbe me ɔkeke-wo katà me, abe alesi wovò Mose ene. 15 Eye Yehowa gblo na Yosua bena: 16 De se na nunlala, siwo tsò sedaka la bena, woado le Yordan me. 17 Tete Yosua de se na nunlawa bena: Mido go le Yordan la me! 18 Esi nunlala, siwo tsò Yehowa fe nubablaḍaka, do go le Yordan me, eye nunlawa fe afòfome nya ka fufuife

ko la, tete Yordan me tsi la ga-
gbugbo va enafe, eye wògbagba
de efe gowo katã dzi abe tsã ene.
19 Dukã la ði go de Yordan godo
le yleti gbãto fe ñkeke ewolia
dzi, eye wofu asada anyi de ^aGil-
gal le Yerixo fe yedzeje gome.
20 Eye Yosua tsò kpe wuieve ma,
siwo wode le Yordan me la, tu
de Gilgal. 21 Eye wògblo na Is-
rael-viwo bena: ^bNe mia viwo
ava bia wo fofowo gbadegbe be-
na, kpe siawo gome de hã la,
22 ekema migblo na mia viwo
bena: ^cFufuifee Israel to ði go de
Yordan godo, 23 elabena Yehowa,
mia Mawu, na Yordan me tsi la mie
le mia ñgò, eye mieto eme yi,
abe alesi Yehowa, mia Mawu, na
^dAvafu la mie le mia ñgò, eye
mieto eme yi ene; 24 ne anyi-
gba dzi dukowo katã nadze si Ye-
howa fe asi sesè la, eye miawo
miawò Yehowa, mia Mawu la ye-
siayi.

Kanaanitowo fe vovò.

5. Esi Amoritowo fe fiawo katã,
amesiwo le Yordan godo le
yedzeje gome, kple Kanaanitowo
fe fiawo katã, amesiwo le fu ñu,
se bena, Yehowa na ^eYordan me
tsi la mie le Israel-viwo ñgò, eye
woto me ði go la, tete ^fdzi de
le wo fo, eye kalè megale amea
deke me de Israel-viwo ñu o.

Aasotsotso le Kanaan-nyigba dzi.

2 Le yemaɣi Yehowa gblo na
Yosua bena: Tso kpe wò ñhe,
eye natso ava na Israel-viwo zi
evelia! 3 Tete Yosua tsò kpe wò
hewo hetso ava na Israel-viwo le
Aralot-togbe la gbò. 4 Nusi ta
Yosua tso ava na wo ðo la, enye
si: Esime dukò blibo la ou tso
Egipte la, nutsu awawola, siwo
katã tso Egipte la, ku le mò ta
le gbedzi. 5 Amesiwo katã ou
la, tso ava, ke amesiwo katã wo-
dzi le mò ta le gbedzi, esime
wouu tso Egipte la, metso ava
o. 6 Elabena fe blane sɔɣ Is-
rael-viwo zò gbedzi, vasede esime
^gawawola, siwo le dukò blibo la
dome la ku, elabena womedo to
Yehowa fe gbe o, eye Yehowa
ka atam na wo bena, womakpò
anyigba, si ñu Yehowa ka atam
do na wo fofowo be, yeatsò na

mí, anyigba, si dzi notsi kple
anyitsi bò do la o. 7 Eye wòtso
wo viwo do wo tefe; woawoe Yo-
sua tso ava na, elabena bolobolo-
towo wonye, eye wometso ava na
wo le mò ta o. 8 Esi wotso ava
na wo katã vò la, wotsi afima le
wofe asada me, vasede esime abia
ku na wo. 9 Tete Yehowa gblo
na Yosua bena: Mede Egipte-
nyigba de le mia ñu egbe; eyata
wona ñkò tefe la bena Gilgal va-
sede egbe.

Dutitotonkekenyuié. Mana la nu tso.

10 Esi Israel-viwo fu asada anyi
de Gilgal la, woðu ñutitotonke-
kenyuié la le yleti la fe ñkeke
wuienelia dzi le fiè le Yerixo-
tagba, 11 eye woðu abolo mavá-
mavá kple bliti memee, siwo nye
anyigba dzi agblemenuwo le ñke-
ke, si dze ñutitotonkekenyuié yo-
me la dzi. ^h12 Eye esi woðu anyi-
gba dzi agblemenuwo ñu ke la, ma-
na la nu tso, eye mana deke me-
gali na Israel-viwo o, ke boɣ woðu
Kanaan-nyigba dzi agblemenuwo
le fe ma me./

Mawudola de edokul na Yosua.

13 Esi Yosua le Yerixo gbò, eye
wòfò kò dzi la, ekpò ⁱñutsua de
di yi de asi, le tsitre de engo.
Tete Yosua zò deedzi biae bena:
Mía dzi nèle loo, alo míafe futowo
dzi nèlea? 14 Edo ñu be: Gbede,
ke boɣ ^jYehowa fe avafia menye;
azò medo enye si! Tete Yosua
tsyò kò anyi hede ta agu, eye
wòbiae bena: Nya ka le nye afe-
to si na efe dola? 15 Yehowa fe
avafia la gblo na Yosua bena:
^kDe wò atokota le afò, elabena
tefe, si nèle tsitre do la, tefe kò-
kòe! Tete Yosua wò nenema.

Woxo Yerixo, eye wotrèe.

6. Ke wodo Yerixo fe agbowo
hexe mò na Israel-viwo, eye
amea deke mete ñu do alo va
me o. 2 Eye Yehowa gblo na
Yosua bena: Kpò ða, metsò Ye-
rixo kple eme fia kpakple kalè-
towo de asi na wò. 3 Eyata ava-
wólawa katã nazò afo xlã du la
akpe do zi deka; alea woawò
ñkeke ade sɔɣ. 4 Eye nunla
adre natsò ^lpakofe adre adze ada-
ka la ñgò. Ke le ñkeke adreagbe
la woazò afo xlã du la akpe do

^a 5, 8.

^b kp. 6.

^d Mo. II. 14, 21, 22.

^e Mo. II. 12, 6; Mo. III. 23, 5.

^f Mo. II. 16, 35.

^g Mo. IV. 22, 23, 31.

^h 3, 16.

ⁱ 2, 14.

^j Mo. II. 14, 19.

^k Mo. II. 4, 25.

^l Mo. II. 3, 5.

^m Mo. IV. 14, 22, 23.

ⁿ Mo. III. 25, 9.

zi adre, eye nunolawo naku akofawo. 5 Ne wonya ku lãdzoawo tsiã de nu miese ko la, dukɔ bli-bo la natso aseye hoo, ekema du la fe gliwo aŋe adze eme, eye dukɔ la nakpɔ ngo tẽ age de me. 6 Tete Yosua, Nun vi, yɔ nunolawo gblɔ na wo bena: Mitsɔ nubabladaka la, eye nunola adre natso akofe adre adze Yehowa fe adaka la ngo. 7 Eye wɔgblo na dukɔ la bena: Mizɔ yi dafɔ xlã du la, eye amesiwo bla akpa la, nadze Yehowa fe adaka la ngo. 8 Esi Yosua gblɔ nya sia na dukɔ la, tete nunola adreawo tso akofe adre dze Yehowa ngo heyi, eye woku akofawo, eye Yehowa fe nubabladaka la dze wo yome; 9 amesiwo bla akpa la, dze nunola, siwo le akofawo kum la ngo, eye ame mlɛawo dze adaka la yome, eye wole akofawo kum atradii. 10 Ke Yosua de se na dukɔ la bena: Migatso aseye o, migado zi o, eye migafɔ nua deke o, vasede gbesigbe magblo na mi be, mitso aseye, hafi miatso aseye! 11 Eye Yehowa fe adaka la fo xlã du la va kpe zi deka, emegbe wogbugbɔ vaasada la me hetsi afima do. 12 Ke Yosua fo ndi kanya, eye nunolawo tso Yehowa fe adaka la; 13 nunola adreawo tso akofe adre dze Yehowa fe adaka la ngo, eye wole akofawo kum, ke amesiwo bla akpa la, dze wo ngo, eye ame mlɛawo dze Yehowa fe adaka la yome, eye wole akofawo kum atradii. 14 Eye wozɔ fo xlã du la zi deka va kpe le nkeke eveagbe, emegbe wogbugbɔ va asada la me; alea wowo nkeke ade sɔp. 15 Ke wofɔ le nkeke adreagbe kaba, esime dzite tso, eye wozɔ fo xlã du la alea zi adre; le nkeke adrelia dzi ko wofɔ xlã du la zi adre. 16 Zi adrelia la nunolawo ku akofawo, eye Yosua gblɔ na dukɔ la bena: Mitso aseye, elabena Yehowa tso du la de asi na mi! 17 Mitsrɔ du la kple nusiwo katã le eme gbidigbidi na Yehowa; negbe Raxab, gbolo la, kple amesiwo katã le efe me ko mia-xɔ de agbe, elabena eyae tso amesiwo miedɔ la yla. 18 Ke mikpɔ nyuie le busunuawo nu, ne mia-

gatsɔ wo dometɔa deke ado busu mia dokui ahakplɔ busu afu Israel-sada la, eye wɔage de dzɔgbevɔe me o. 19 Ke klosalo kple sika, akoblinuwo kple gayibɔnuwo katã nu ko na Yehowa, eye woatso wo ava Yehowa fe nudzradofe la. 20 Tete dukɔ la tso aseye, eye woku akofawo. Esi dukɔ la se akofawo fe didi la, wotso aseye hoo, tete du la fe gliwo mu do baba, eye dukɔ la ge de dua me, amesiame kpɔ ngo tẽ, eye woxɔ du la. 21 Eye wotso yi tsrɔ nɔtsuwo kple nyɔnuwo, deviwɔ kple ame tsitsiwo, nyiwɔ kple alɛwo kpakple tedziwo ken-ken.

Wosa Rahab kple efe xɔ di.

22 Ke Yosua gblɔ na nɔtsu eve, siwo va tsa nku anyigba dzi la bena: Miyi de gbolo la fe me, ne miakplɔ nyɔnu la kple efe fometo-wo katã do goe, babe alesi mieka atam ne ene. 23 Tete deka-kpui, siwo nye nkutsalawo la, yi dakplɔ Raxab kple fofoa kpakple dada, nɔvianɔtsuwo kple efe fometo-wo katã kpakple nusianu, si le esi la, va Israel fe asada godo. 24 Eye wotɔ dzo du la kple nusiwo katã le eme, negbe klosalo kple sika, akoblinuwo kple gayibɔnuwo ko wotso va nudzradofe le Yehowa fe me. 25 Eye Yosua na Raxab, gbolo la fofoa fe me towo kple efometo-wo katã ftsi agbe, eye wotsi Israel dome vasede egbe, elabena eyae yla amesiwo Yosua do, be woadatsa nku le Yerixo.

26 Le yemaɣi Yosua ka atam bena: Dutsu, si atso, be yeagbugbɔ Yerixo-du sia atso la, adɔ egu le Yehowa nku me. Via ngogbea fe ku wɔatsɔ ado egome anyi, eye efe dambɛa fe ku wɔatsɔ ade agbo enu! 27 Eye Yehowa no kple Yosua, ale be efe nko kaka de anyigba la katã dzi.

Axan fe ɔɔ.

7 Ke Israel-viwo medi anukwa-re le busunuawo me o, elabena Axan, Karmi vi, amesi nye Sabdi vi, amesi nye Zerax vi tso Yuda-toa me la, tso busunuawo fe de, Tete Yehowa do domedzoe de Israel-viwo nu. 2 Eye

o Heb. 11, 30.

o 2, 14.

o Mo. IV. 31, 19.

o Mat. 1, 6.

o Don. 1, 25.

o Psa. I. 16, 24.

o Mo. IV. 21, 2.

o 2, 12, 19; Heb. 11, 31. o 6, 18.

o Mo. III. 27, 28; Mo. V. 13, 18.

Yosua dɔ ɲutsuwo tso Yerixo dɔ de Ai, si le Bet-Awen gbɔ, le Betel fe yedzefe gome hegbɔ na wo bena: Miyi datsa ŋku le nuto la me! Tete ɲutsuawo yi datsa ŋku le Ai, 3 eye wotrɔ va Yosua gbɔ gbɔ nɛ bena: Avakɔ blibo la me-gayi afima o, ke boŋ ame akpe eve alo akpe etɔ ko neyi dasi Ai; mele vevie be, avakɔ blibo la nayi o, elabena womesɔ gbɔ o. 4 Esi dukɔ la dome ame akpe etɔ yi la, wosi le Aitɔwo nu. 5 Eye Aitɔwo wu wo dome ame blaetɔ vɔ ade, wonyã wo tso agbo la nu vasede kpeve la me, eye wosi wo le aga la nu; tete dukɔ la fe dzi lolo zu tsi. 6 Tete Yosua dze efe awuwo, eye eya kple Israel ame tsitsiwo tsyɔ mo anyi de Yehowa fe adaka la ŋgɔ vasede fiã, eye wolɔ kɛ ko de ta me. 7 Eye Yosua gbɔ bena: Oo, Afetɔ Yehowa, nukaŋuti nekplɔ dukɔ sia tso Yordan, be natsɔ mi ade asi na Amoritɔwo, ne woatsrɔ mi? Oo, de mietsi Yordan godo la, ne nyo wu? 8 Taflatse Afetɔ, esi Israel trɔ megbe de efe futɔwo la, aleke gbɔ ge mala? 9 Eye ne Kanaanitɔwo kple anyigbadzitɔwo katã see la, ekema woava kpe ta de mia ŋu, eye woatsrɔ miafe ŋkɔ da le anyigba dzi; emegbe de, aleke nawɔ de wɔ ŋkɔ gã la ta? 10 Tete Yehowa gbɔ na Yosua bena: Tsi tre! Nukaŋuti gɔ nɛ-tsyɔ mo anyi? 11 Nuvɔe Israel wo, eye wotu nye nu, si mebla kpli wo la, wotsɔ busunuawo fe de, eye wofi fi, wowɔ alakpanu, eye wotsɔe yla de wofe nuwo dome. 12 Israel-viwo magate ŋu anɔ te de wofe futɔwo nu akpɔ o, megbe kokoko woatrɔ ade wofe futɔwo, elabena busu le wo dzi. Nyemaganɔ anyi kpli mi o, negbe deko miade busu la da le mia dome hafi. 13 Tsi tre, nakɔ dukɔ la ŋu, eye gbɔ na wo bena: 'Mi-ko mia dɔkui ŋu hena etsɔ! Elabena ale Yehowa, Israel fe Mawu la, gbɔ esi: Israel, busu le mia dome, eyata miate ŋu anɔ te de miafe futɔwo nu akpɔ o, vasede esime miade busu la da le mia dome hafi. 14 Eyata miva etsɔ ŋdi tototo, eye to, si Yehowa alɛ la, nate va fomefome, eye fome,

^a Sam. I. 10, 20, 21; 14, 41, 42.

^b Mo. IV. 26, 20.

^d Mo. II. 32, 12.

^e 3, 6.

^f Yes. 65, 10; Hos. 2, 17.

si Yehowa alɛ la, nate va afeafe, eye afe, si Yehowa alɛ la, nate va ɲutsu dekadeka. 15 Eye woatrɔ dzo amesi gbɔ wokpɔ busunua le, kpakple nusiwo katã le esi, elabena etu Yehowa fe nubabla, eye wɔwɔ ŋukpenanu le Israel.

16 Eye Yosua tso ŋdi kanya, eye wɔna Israel-toawo te va, tete wolɛ Yuda-to la.^a 17 Esi Yuda-fomeawo te va la, wolɛ Zerax-fome la, eye esi ^bZerax-fome la te va afeafe la, wolɛ Zabdi. 18 Eye esi wɔna efe afe te va ɲutsu dekadeka la, asi tu Axan, Karmi vi, amesi nye Zabdi vi, amesi nye Zerax vi tso Yuda-to la me. 19 Tete Yosua gbɔ na Axan bena: Vinye, de bubu Yehowa, Israel fe Mawu la ŋu, eye na woakafui! Gblɔe nam dzro, nuka gɔ nɛwɔ? Megada alakpa nam o! 20 Axan dɔ ŋu na Yosua gbɔ bena: Nyatefe, mewɔ nuvɔ de Yehowa, Israel fe Mawu la ŋu, eye ale kple ale mewɔ enye si: 21 Mekpɔ Sinear-tɔwo fe awu vlaya nyufa de kple klosalo sekel alafa eve kpakple sikakpɔti deka, si fe kpekpe me le sekel blaetɔ la, le abonyuawo dome, wobiã ŋu nam, eye metsɔ wo; kpɔ da, medɔ wo de nye agbadɔ me, eye klosalo la le ete. 22 Enumake Yosua dɔ amewo wofu du yi de agbadɔ la me. Wodɔ wo de efe agbadɔ la me vavã, eye klosalo la le ete. 23 Eye wotsɔ wo tso agbadɔ la me va Yosua kple Israel-viwo katã ŋku me, eye wotrɔ wo ko de Yehowa ŋku me. 24 Tete Yosua kple Israel blibo la kplɔ Axan, Zerax vi, hekke de klosalo la, awu vlaya la kple sikakpɔti la kpakple vianutsuwo kple vianyɔnuwo, efe nyi, tedzi kple alɛwo, efe agbadɔ kpakple nusiwo katã le esi la ŋu, yi Axor-bali la me. 25 Eye Yosua gbɔ bena: Esi nɛhe dzogbevɔe va mia dzi la, eyata Yehowa ahe dzogbevɔe ava dzi-wɔ egbea! Tete Israel blibo la fu kpe wo, eye wotrɔ dzo wo. Esi wofu kpe wo vɔ la, 26 wofɔ kpe-wo li kɔ gã de de wo dzi, eye wɔli vasede egbe. Tete Yehowa fe dziku nu fa. Eyata wona ŋkɔ teje la bena Axor-balime, vasede egbe./

Woxo Ai-du.

8. Tete Yehowa gblo na Yosua bena: Megavõ o, eye dzika megatso fowò o! Tso aawolawo katã kpe de dokuiwò ñu, eye tso, nayi de Ai; kpò ò, metsò Ai-fia kple efe dukò, efe du kple efe anyigba de asi na wò, 2 eye wò Ai kple eme fia, "abe alesi nêwò Yerixo kple eme fia ene; ke mie-kpò mò aha aboyonuawo kple lãwo na mia dokui. Eye na woade xa de du la ñu yetodofo gome. 3 Tete Yosua kple aawolawo katã ho, be woayi Ai. Eye Yosua tia kalêto akpe blaetõ, eye wòdo wo òa le zã me, 4 de se na wo gblo bena: Midò ñku dzi, ne miayi adade xa de du la ñu le yetodofo gome, ke mia kple du la dome megadidi akpa o, eye mi katã minò dzadzradodi. 5 Ke mia kple aawolawo katã míazò de du la dzi, eye ne wova kpe míabe tsã ene la, ekema míasi le wo nu, 6 bena woati mía yome, vasede esime míafe wo atso dua mee; elabena woabu be, de míegale sisim le yewo nu babe tsã ene. Eye ne míele sisim le wo nu la, 7 ekema miawo miado le xa me adaxò du la, eye Yehowa, mia Mawu, atsœ ade asi na mi. 8 Eye ne miexò dua vò la, ekema mitò dzo du la; miwò, abe alesi Yehowa gblo na mí ene, kpò ò, nyee de se na mi. 9 Esi Yosua dò wo òa la, woyi dade xa de Betel kple Ai dome, le Ai fe yetodofo gome; ke Yosua tsí dukò la dome dò le zã ma me. 10 Tete Yosua fò ñdi kanya, eye wòdo aawolawo, eye eya kple Israel-ame tsitsiwo dze aawolawo ngò yi Ai. 11 Eye aawola, siwo katã le enu la, ho heva du la kasa; wofu asada anyi de Ai fe anyiehe gome, eye oea de tso woawo kple Ai dome. 12 Eye wòde ñutsu akpe atõ, be woade xa de Betel kple Ai dome le du la fe yetodofo gome; 13 eye wòdo asada blibo la fe aawola, siwo ño du la fe anyiehe gome, ale be efe mlœnu de du la fe yedzefe gome. Eye Yosua yi de bali la me le zã ma me. 14 Esi Ai-fia kpò esia la, dua me ñutsuwo fò ñdi kanya kplakpla-

c 6, 21.

b 7, 5.

d Mo. II. 17, 11
v. 18.e 10, 27; Mo. V.
21, 23.

kpla heho aya yi dakpe Israel, eye eya kple efe aakò blibo la va tefea de le gbadzafe la nu; ke menya be, wode xa de enu le du la fe yetodofo gome o. 15 Eye Yosua kple Israel blibo la na Aitowo nyã wo, eye wosi do ta gbedzi. 16 Tete woyò dua-metowo katã fo fu, be woati wo yome, wonyã Yosua de nu, eye wona woble yewo tso du la mee. 17 Eye ñutsua deke mele Ai kple Betel, si medo go heti Israel yome o, eye wogblè du la de nuvo henyã Israel de nu. 18 Eye Yehowa gblo na Yosua bena: Do akplò, si le asiwò la, de Ai dzi, elabena matsœ ade asi na wò! Tete Yosua do akplò, si le esi la, de du la dzi. 19 Esi wòdo efe asi òa la, xadelawo wò kaba tso le wo ñofe hege de du la me, eye woxœ, eye woto dzo du la. 20 Eye esi Aitowo nyè kò kpò megbe la, dzudzo de dzi le du la ñu, ke wome menya afika gõ woasi ayi o, elabena aakò, si si do ta gbedzi la, trò de wo ñu. 21 Ke esi Yosua kple Israel blibo la kpò bena, xadelawo xò dua, eye dzudzo de dzi le du ñu la, wotrò, eye wosi Aitowo. 22 Ame kemeawo do tso dua me va kpe wo, ale be Israel tso wo de to me le goawo kple eve me, eye wosi wo, vasede esime amea deke mekpò ayi sisi ge o. 23 Eye wolé Ai-fia agbagbe kplò va Yosua gbò. 24 Esi Israel wu Aitowo katã le tagba le gbedzi, eye amesiwo katã ti wo yome tsi yi nu hetsrò vò kenken la, Israel blibo la trò do ta Ai, eye wotrò wo kple yi. 25 Aito, siwo katã tsi aya gbemagbe, ñutsuwo kple nyõnuwo siaa, le ame akpe wuieve. 26 Ke Yosua megbugbo efe asi kple akplò, si wòdo òa la, de megbe o, vasede esime wotrò Aitowo vò kenken; 27 negbe dua me lãwo kple aboyonuwo ko Israel ha na edokui, abe alesi Yehowa de se na Yosua ene. 28 Eye Yosua tò dzo Ai, eye wòwœ afedo gbidigbidi vasede egbe. 29 Eye wòde ka ve na Ai-fia de atia de ñu vasede fiè; eye esi ye do to la, Yosua de se be, woade efe "kukua atso fu gbe de dua fe agbo nu, eye wofò kpewo li

kɔ gāa de de edzi wòtsi anyi va-sede egbe.

Wode gbe fā yayra kple fifode le Gerizim kple Ebal-towo dzi.

30 Kemaɣi Yosua di vosamlekpu na Yehowa, Israel fe Mawu la, de Ebal-to dzi; 31 kpe blibo, siwo wometsɔ gakpee fui o la, wotsɔ di vosamlekpu lae, abe alesi Yehowa fe dɔla Mose de se na Israel-viwo, kple alesi wɔnɔ de Mose fe segbalɛa me ene; eye wosa numevɔ kple akpedavɔ le edzi na Yehowa. 32 Eye wɔnɔ se, siwo Mose nɔ le Israel-viwo nku me la, de kpeawo dzi. 33 Eye Israel blibo la, wofe ametsiwo kple dzikpolawo kpakple ɔnadrɔlawo, amedzrowo kple dumeviwo siaa tsi tre de adaka la fe axawo kple eve dzi hedze nɔ nunɔla, siwo nye Lewitowo, amesiwo le Yehowa fe nubabɔdaka la tsɔm, akpa afā dze nɔ Gerizim-to, eye akpa afā dze nɔ Ebal-to, abe alesi Yehowa fe dɔla Mose de se be, woaɛ Israel-dukɔ la yayra gbā ene. 34 Emegbe wòxlɛ se la fe nyawo katā, siwo nye yayra kple fifode la, na wo pɛpɛpɛ, abe alesi wɔnɔ de segbalɛa me ene. 35 Nya, siwo katā Mose gblɔ la, dometɔa deke met-si anyi, si Yosua mexlɛ na Israel-ha blibo la, nyɔnuwo kple deviwɔ kpakple amedzro, siwo le wo dome la o.

Gibeon-towo to aye me dze xalɔ Israel-viwo, eye wazu wo tenɔlawo.

9 Esi fia, siwo katā le towo dzi, gbadzafe kple fu gā la nɔ le Libanon kasa le Yordan fe go keme dzi, siwo nye Xititowo, Amoritowo, Kanaanitowo, Perizitowo, Xiwitowo kple Yebusitowo see la, 2 wo katā fo ta kpli, be yewoawo ava kple Yosua kpakple Israel.

3 Ke esi Gibeon-towo se nusi Yosua wɔ Yerixo kple Ai la, 4 woawo hā wɔ ayenu, eye wodzra mɔ dzi nududu dɔ, wotsɔ koto-ku xoxowo dɔ wofe tedziwo dzi, eye wotsɔ weingolo xoxo wuvu, siwo woka, 5 wodo atokota xoxo, siwo woka la de afo, wofe awuwo do xoxo, eye abolo, siwo katā wɔdɔ asi la, fu hefli kenkeɛ. 6 Eye wova Yosua gbɔ le asada me le Gilgal gbɔ na eya kple Israel-

a 11, 18.

5 Mo. II. 23, 24.
4 Mo. V. 27, 2-8.

6 Mo. IV. 21, 21
v. 35.

7 Mo. V. 11, 29;
27, 12. 13.

8 Mo. IV. 27, 21.

a kp. 7.

1 6, 20. 21.
2 8, 26. 28.

1 Sam. II. 21, 1-2.

nutsuwo bena: Anyigba didia de dzi mietso va, eye miedi be, miabla nu kpli mí! 7 Tete Israel-nutsuwo gbɔ na Xiwitowo bena: Dewohi miele mia dome; aleke wɔ hafi miabla nu kpli mí? 8 Wogbɔ na Yosua bena: Wò dɔlawo mienye. Yosua bia wo bena: Amekawo mienye, eye afika mietso? 9 Wodo nɔ be bena: Wò dɔlawo tso anyigba didi booa de dzi va le Yehowa, wò Mawu fe nku la ta, elabena miɛse enku kple nusiwo katā wòwo le Egipte, 10 kpakple nusiwo katā wòwo Amoritowo fe fia eveawo le Yordan godo, siwo nye Sixon, Kesbon-fia, kple Og, Basan-fia, si nɔ Astarot. 11 Eyata miafe ame tsitsiwo kple anyigbadzitowo katā gbɔ na mí bena: Mido mɔ dzi nududu asi, miyi dakpe wo, eye migbɔ na wo bena: Miafe dɔlawo mienye, eyata miabla nu kpli mí! 12 Esi miele mɔ dzi dze ge ava mia gbɔ la, eya mietso abolo siawo dzodzo le miafe xɔwo me dɔ asi, ke azɔ la wofu hefli kenkeɛ: 13 miafe weingolo siawo la yeye wole, hafi mieku wein de wo me, ke azɔ la wovuvu, eye miafe avɔ kple atokota siawo do xoxo, le esi mɔa didi akpa ta. 14 Tete nutsuawo xɔ wofe mɔ dzi nududuawo, gake womebena gbe Yehowa se o. 15 Eye Yosua wɔ xɔɔ kpli wo hebla nu kpli wo be, yeana woatsi agbe, eye ameha la fe amegawo ka atam na wo.

16 Esi wobla nu kpli wo nkeke etɔ megbe la, wose bena; wotsɔ de yewo gbɔ, eye wole wo dome. 17 Eye esi Israel-viwo ho la, wova wofe duwo me le nkeke etɔ agbe; wofe duawo nye: Gibeon, Kefira, Berot kple Kiryat-Yearim. 18 Ke Israel-viwo mesi wo o, elabena ameha la fe amegawo ta Yehowa, Israel fe Mawu la, na wo. Esi ameha blibo la li amegawo nɔ la, 19 amegawo katā dɔ nɔ na ameha blibo la bena: Mieta Yehowa, Israel fe Mawu la, na wo, eyata miate nɔ awɔ naneke wo o. 20 Ale miawo wo enye si: Mina woanɔ agbe, ne dziku magava mia dzi le atam, si mieka na wo la ta o. 21 Eye amegawo gbɔ na wo bena: Mina woanɔ agbe!

Eye wotrɔ zu nakefɔlawo kple tɔmedelawo na ameha blibo la, abe alesi amegawo gblɔ na wo ene.

22 Tete Yosua yɔ wo gblɔ na wo bena: Nukaputi mieble mɔ gblɔ bena, didife ke yewotso, ewɔ wɔnye mietsɔ de mia gbɔ hafi? 23 Eyata adi mia nu, eye dɔlawo, nakefɔlawo kple tɔmedelawo na nye Mawu fe afe la mawɔ le mia dome akpɔ o! 24 Wodɔ nu na Yosua bena: De wogblɔ na wɔ dɔlawo bena, Yehowa, wɔ Mawu, de se na efe dɔla Mose be, yeatsɔ anyigba blibo la na mi, eye yeatsrɔ anyigbadzitɔwo katã le mia ngɔ, eye miévɔ be, miava wu mi, eyata miewɔ alea dɔ. 25 Kpɔ da, miɛle asiwɔ me, alesi dzɔ, eye wɔnyo nuwɔ nèbe, yeawɔ mí ko la, wɔ mí! 26 Eye wòwɔ wo nena hede wo tso Israel-viwo si me, ale be womewu wo o. 27 Eye Yosua tso wo wɔ nakefɔlawo kple tɔmedelawo na ameha la kple Yehowa fe vɔsamlekpuɔ la le tefe, si tia ge wɔla la, tso nkeke ma dzi vasede egbe.

Yosua du Amoritowo fe fia atɔ dzi.

10 Esi Yerusalem-fia Adonize-
dek se bena, /Yosua xɔ Ai, eye wòtsrɔe gbidigbidi, ewɔ Ai kple eme fia, abe alesi wòwɔ Yerixɔ kple eme fia ene, eye Gibeontowo wɔ xɔlɔ kple Israel, eye wole wo dome la, 2 wovɔ nuto; elabena Gibeon-du la lolo abe fiaduwo dometo deka ene, elolo wu Ai, eye eme nɔtsuwo katã nye kalétowo. 3 Tete Yerusalem-fia Adonizedek dɔ ame dɔ de Xebron-fia Hoham, Yarmut-fia Piram, Laxis-fia Yafia kpakple Eglon-fia Debir gbɔ gblɔ bena: 4 Miho va kpe de nɔnye, ne miasɔ Gibeon, elabena ewɔ xɔlɔ kple Yosua kpakple Israel-viwo. 5 Eye Amoritowo fe fia atɔawo, siwo nye Yerusalem-fia, Xebron-fia, Yarmut-fia, Laxis-fia kple Eglon-fia kpakple wo fe avakowo katã kpe ta, eye woho va de to de Gibeon nu hewɔ avakpli. 6 Tete Gibeontowo dɔ ame dɔ de Yosua le Gilgal le asada me gblɔ bena: Megade asi le wɔ dɔlawo nu o, va mia gbɔ kaba naxɔ na mí, eye nakpe de mia nu, elabena Amoritowo fe fia, siwo

katã le towo dzi la, fo ta kpli de mia nu. 7 Enumake Yosua kple efe avakɔ la katã kpakple kalétowo katã ho tso Gilgal.

8 Eye Yehowa gblɔ na Yosua bena: Megavɔ o, elabena matsɔ wo ade asi na wɔ, eye wo dometoa deke manɔ te de nuwɔ o. 9 Tete Yosua va fo de wo dzi kpoyi, elabena ewɔ zã blibo la tso Gilgal. 10 Eye Yehowa na wolulu le Israel nku me, eye wosi wo le Gibeon gbɔ tɔtɔ, eye woti wo yome vasede Bet-Xoron-mɔ dzi, eye wosi wo vasede Aseka kple Makeda ke. 11 Esi wosi le Israel nu hele Bet-Xoron-to fe abu dim la, Yehowa hlɛ "kpe gawo de wo dzi tso dzifo vasede Aseka, eye woku; amesiwo kpe-tsiawo wu la sɔ gbɔ wu esiwo Israel-viwo wu kple yi.

12 Eye Yosua fo nu kple Yehowa le Israel-viwo nku me, le gbesigbe Yehowa tso Amoritowo de asi la, eye wogblɔ le Israel nku me bena: Ye, to de Gibeon, eye yleti, tsi Ayalon-ve la me! 13 Tete aye kple yleti wotɔ, vasede esime dukɔ la bia hlɔ wo fe futowo. De womeɔ esia de 'ame dzɔdzɔewo fe agbalɛ me oa? Eye ye to le yedota me, eye mede abla dɔdɔ to o anɔ nkeke blibo deka. 14 Eye nkeke deke medo ngɔ ne alo va le emegbe de esia nu, esi Yehowa dɔ to amegbetɔ fe gbe o; elabena Yehowa wɔ ava na Israel. 15 Eye Yosua kple Israel blibo la gbugbɔ va asada la me le Gilgal.

16 Ke fia atɔ mawo si yi dɔɔla de do me le Makeda. 17 Eye wo va gblɔ na Yosua bena, wokpɔ fia atɔawo woɔla de do me le Makeda. 18 Yosua dɔ nu be: Mimi kpe gawo tu do la nu, eye mide nɔtsuwo dɔ enu, bena woadzo wo nu. 19 Ke miawo migatɔ o, hafi boɔ miti miafe futowo yome, mitrɔ wo fe megbexeawo, eye migana woage de wofe duwo me o, elabena Yehowa, mia Mawu, tso wo de asi na mi. 20 Eye esi Yosua kple Israel-viwo si wo wɔ hetsrɔ wo, eye ame mibeawo si yi de du sesɛwo me la, 21 dukɔ blibo la gbugbɔ va Yosua gbɔ le Makeda le asada me dedie, eye

o Mo. II, 9, 22-25.

o Mo. V, 23, 10.

o Xab. 3, 11.

o Sam. II, 1, 18.

o 8.

o 9.

o kp. 42; Mo. II, 14, 25.

amea deke medo dzi ke fi de Israel-viwo nu o. 22 Eye Yosua gblɔ bena: Mide nu le doa nu, eye mikplɔ fia atɔawo tso doa me va gbɔnye! 23 Tete wowo nena, eye wokplɔ fia atɔawo tso doa me va egbɔe; woawo nye: Yerusalem-fia, Xebron-fia, Yarmut-fia, Laxis-fia kple Eglon-fia. 24 Esi wokplɔ fia atɔ siawo va Yosua gbɔ la, Yosua yɔ Israel-nutsuwo katã, eye wɔgbɔ na avakɔ la kplɔlawo, amesiwo de ava la kplii bena: Mite va, eye mido afɔ ve dzi na fia siawo! Tete wote va, eye woɔ afɔ ve dzi na wo. 25 Eye Yosua gblɔ na wo bena: Migavɔ o, eye dzika megatso mia fo o, milɛ dzi de fo, eye misɛ nu! Elabena alea Yehowa awɔ miafe futɔ, siwo katã mia kple wo miele ava wo ge lae. 26 Emegbe Yosua wu wo, eye wɔde ka ve na wo de ati atɔ nu; eye wotsi atiawo nu vasede fiɛ. 27 Eye esi ^aye yina to do ge la, Yosua de se bena, woade wo le atiawo nu atsɔ afu gbe de do, si me woyla do la me, eye wofɔ kpe gawo do do la nu wotsi anyi vasede egbe.

Yosua gaɖu du bubuwo dzi.

28 Eye Yosua xɔ Makeda le nkeke ma ke dzi; ewu wo kple yi, eye wɔtsrɔ eme fia kple amesiwo katã le eme la gbidigbidi, eye mena amea deke si o, eye wɔwɔ Makeda-fia, /abe alesɔ wɔwɔ Yerixo-fia ene. 29 Eye Yosua kple Israel blibo la ho tso Makeda heyi Libna, eye wɔwɔ ava kple Libna. 30 Eye Yehowa tɔ eya hã kple eme fia de asi na Israel, eye wɔtsrɔe kple eme nɔlawo katã kple yi; womena amea deke si o, eye wowo eme fia, abe alesɔ wowo Yerixo-fia ene. 31 Eyome Yosua kple Israel blibo la ho tso Libna yi Laxis, eye woɔ de dee hewɔ ava kplii. 32 Eye Yehowa tɔ Laxis de asi na Israel, eye woxɔe le nkeke eveagbe, eye wɔtsrɔe kple eme nɔlawo kple yi, abe alesɔ wowo Libna ke ene. 33 Yemayi Horam, Gezer-fia ho, be yeava xɔ na Laxis, ke Yosua si eya hã kple efe dukɔ la, vasede esime amea deke mekpɔtɔ o. 34 Emegbe Yosua kple Israel

blibo la ho tso Laxis yi Eglon, eye woɔ de dee hewɔ ava kplii, 35 eye woxɔe le nkeke ma dzi hetsrɔe kple yi, eye wɔtsrɔ amesiwo katã le eme la gbemagbe gbidigbidi, abe alesɔ wowo Laxis ke ene. 36 Tete Yosua kple Israel blibo la ho tso Eglon heyi Xebron, eye wowo ava kplii, 37 eye woxɔe hetsrɔe kple eme fia, efe duwo katã kple wo me nɔlawo kple yi; mena amea deke si o, abe alesɔ wowo Eglon ene, eye wɔtsrɔe kple eme nɔlawo gbidigbidi. 38 Eyome Yosua kple Israel blibo la tɔ yi Debir dawɔ ava kplii, 39 eye woɔ eya hã kple eme fia kpakple efe duwo katã dzi, eye wowo wo kple yi hetsrɔ amesiwo katã le eme la gbidigbidi, eye mena amea deke si o, alesɔ wowo Xebron la, nenema wowo Debir kple eme fia hãe, abe alesɔ wowo Libna kple eme fia ene. 40 Ale Yosua du anyigba blibo la kple fia, siwo katã le towo dzi, dziehe, gbadzafe kple towo nu la dzi; mena amea deke si o, eye wɔtsrɔ nu gbagbewo katã gbidigbidi, abe alesɔ Yehowa, Israel fe Mawu la, de se ene. 41 Eye Yosua du wo dzi tso Kades-Barnea vasede Gaza, tso ^aGosen-nyigba blibo la dzi vasede Gibeon. 42 Eye Yosua du fia siawo katã kple wofe anyigbawo dzi zi deka, elabena ^eYehowa, Israel fe Mawu lae wo ava na Israel. 43 Emegbe Yosua kple Israel blibo la gbugbɔ va asada me le Gilgal.^g

Kanaan-du gedewo tsɔtsrɔ.

11 Esi Yabin, Xazor-fia, se esia la, edɔ ame do de Yobab, Madon-fia kple Simron-fia, Axsafia 2 kple fia, siwo le anyiehe gome le towo dzi, tagba, si le Kinerot fe dziehe gome, gbadzafe kple Nafot-Dor le yetodofo 3 kpakple Kanaanɔ, siwo le yetdefe kple yetodofo, Amoritowo, Xititowo, Perizitowo kple Yebusitowo, siwo le towo dzi, kpakple Xiwitowo, siwo le Xermon te le Mizpa-nyigba dzi. 4 Tete woho kple wofe avakɔwo katã kple sowo kpakple tasiadam gedewo; wosɔ gbɔ abe futake ene. 5 Fia siawo katã do gbe di heva fu asada

^a 8, 29; Mo. V. 21, 23.

^b Mo. IV. 21, 2; Mo. V. 20, 16-18.

^d 11, 16.

^e kp. 14.

^f 6, 21.

^g kp. 15.

anyi de Merom-to la nu, be woa-
wo ava kple Israel.

6 Ke Yehowa gblɔ na Yosua
bena: Megavɔ wo o, elabena ma-
na wo katã natsrɔ le Israel ngo,
etsɔ wɔle siawo; natu ata na wo fe
sowo, eye natɔ dzo wo fe tasia-
damwo. 7 Tete Yosua kple ava-
wɔlawo katã va fo de wo dzi le
Merom-to la nu kpoyi, eye wodze
wo dzi. 8 Eye Yehowa tsɔ wo de
asi na Israel, ale be wosi wo he-
nyã wo de nu vasede Zidon, du
gã la me, vasede Misrefot-Mayim,
kple Mizpa-bali la me le yedze fe
gome, eye wosi wo, vasede esime
amea deke mekpɔtɔ o. 9 Eye Yo-
sua wo, abe alesi Yehowa gblɔ
ne ene; etu ata na wo fe sowo,
eye wɔtɔ dzo wo fe tasiadamwo.

10 Yemayi ke Yosua trɔ va xɔ
Xazor, eye wòwu eme fia kple yi,
elabena tsã la Xazor enye ta na
fiadufe siawo katã. 11 Eye wòwu
amesiwo katã le eme la kple yi
hetsrɔ wo gbidigbidi; nu gba-
gbea deke mekpɔtɔ o, eye wɔtɔ
dzo Xazor. 12 Ale Yosua du fia
siawo fe duwo kple wo fe fiawo
katã dzi, eye wòwu wo kple yi;
etsrɔ wo gbidigbidi, abe alesi Ye-
howa fe dɔla Mose de se ene. 13
Ke Israel metɔ dzo du, siwo
katã le togbewo dzi la o; negbe
Xazor dedeko Yosua tɔ dzoe. 14
Eye Israel-viwo ha aboyonuwo
kple lãwo le du siawo me na wo
dokui, negbe amewo katã ko wo-
wu kple yi, vasede esime wotsrɔ
wo vɔ, eye womena nu gbagbe
deka hɔ hã kpɔtɔ o. 15 Alesi Ye-
howa de se na efe dɔla Mose la,
nenema Mose dee na Yosua, eye
nenema Yosua wɔe mede naneke
le se, siwo katã Yehowa de na
Mose la me o.

16 Ale Yosua xɔ anyigba blibo
la, toawo kple dziehe gome katã,
Gosen-nyigba blibo la kple gba-
dzafe la, tagba la kple Israel-
toawo kpakple wo nu balimewo,
17 tso to tamekokoe, siwo do ta
Seir la gbo vasede Baal-Gad le
Libanon fe bali me le Xermon-to
la te, eye wòde aboyo wo fe fiawo
katã hewu wo. 18 Eye Yosua wɔ
ava kple fia siawo katã etefe
didi. 19 Dua deke mewɔ xɔlɔ
kple Israel-viwo o, negbe Xiwito,

siwo nɔ Gibeon la ko; ke boɔ
ava wòwɔ hafi xɔ wo katã. 20 Ela-
bena Yehowa gbo wòtso be, wo fe
dzime sɛ, eye wo ho ava de Israel
nu, ne woatsrɔ wo gbidigbidi, wo-
mave wo nu o, ke boɔ woatsrɔ
wo, abe alesi Yehowa de se na
Mose ene.

21 Yemayi Yosua va etsrɔ Ena-
kitowo da le toawo dzi le Xebron,
Debir, Anab kple Yuda-towo kpa-
kple Israel-towo katã dzi, eye Yo-
sua tsrɔ wo kple wo fe duwo gbi-
digbidi. 22 Enakitɔa deke me-
kpɔtɔ de Israel-viwo fe anyigba
dzi o, negbe Gaza, Gad kple As-
dod ko dewo susɔ do. 23 Ale
Yosua xɔ anyigba blibo la, abe
alesi Yehowa gblɔ na Mose pɛ-
pɛpe ene, eye Yosua mɛe na Is-
rael, to sia to kple etɔ, eye anyi-
gba la kpɔ gbɔdzɛ tso avawɔwo
me.

Fia blaetɔ vo deke, siwo dzi Israel-viwo du la,
fe gkwo.

12. Esiawo nye anyigba dzi fia,
siwo dzi Israel-viwo du, ame-
siwo fe anyigba woxɔ le Yordan
godo le yedze fe gome, tso Arnon-
tɔwu la nu vasede Xermon-to la
gbo kple gbadzafe blibo, si le
yedze fe: 2 Sixon, Amoritowo fe
fia, si nɔ Xesbon, amesi fe dzi-
dufe tso Aroer gbo, le Arnon-
tɔwu la nu tso tɔwu la fe go
deka hetsɔ Gilead fe afã de eme
vasede Yabok-tɔwu, si nye Amon-
viwo fe lifo la nu; 3 tso gbadzafe
heyi Kinerot-fu la nu le yedze fe
heva tagbafu, si nye Dzeju la nu,
le yedze fe hedo ta Bet-Yesimot,
vasede Pisga fe aga nu le dziehe.
4 Hekpe de Og, Basan-fia, amesi
nye ame dzɔtsu mlea, si nɔ Astar-
rot kple Edrei fe anyigba nu,
5 amesi fe dzidufe nye Xermon-
to, Salxa kple Basan blibo la, va-
sede Gesuritowo kple Maaxati-
towo fe lifo nu kple Gilead afã
heva ke de Sixon, Xesbon-fia, fe
anyigba nu. 6 Yehowa fe dɔla
Mose kple Israel-viwo du wo dzi,
eye Yehowa fe dɔla Mose tsɔe
na Ruben-viwo, Gad-viwo kple
Manase fe to afã wònye wo to.
7 Esiawo nye anyigba dzi fia,
siwo dzi Yosua kple Israel-viwo
du, le Yordan fe go si dzi le yeto-
do fe gome, tso Baal-Gad le Liba-

Mo. V. 7, 2.

Mo. IV. 13, 22;
Mo. V. 1, 28.

12, 6.

Sam. I. 17, 4.

14, 15.

Mo. IV. 21, 2.

Mo. IV. 21, 24.

Mo. IV. 21, 25;
Mo. V. 3, 11.

10, 41.

Mo. IV. 22, 23.

3, 15.

non je bali me vasede to tameko-
koe, siwo do ta Seir la gbò; eye Yo-
sua tsoe na Israel-toawo wo to wo
toe, ne wòanye wo to, 8 amesiwo
le towo dzi, gbadzaje. tagba, towo
nu kple gbegbe kpakple dziehe,
siwo nye ^oXititowo, Amoritowo,
Kanaanitowo, Perizitowo, Xiwi-
towo kple Yebusitowo: 9 ^aYerixo-
fia deka, ^cAi, si le Betel gbò la
me fia deka, 10 Yerusalem-fia deka,
Xebon-fia deka, ^f11 Yarmut-fia
deka, Laxis-fia deka, ^g12 Eglon-
fia deka, Gezer-fia deka, ^h13 ^dDe-
bir-fia deka, Geder-fia deka, 14
^kXorma-fia deka, ^lArad-fia deka,
15 ⁿLibna-fia deka, Adulam-fia
deka, 16 ^oMakeda-fia deka, Betel-
fia deka, 17 Tapua-fia deka, Xe-
fer-fia deka, 18 ^pAfek-fia deka,
Saron-fia deka, 19 Madon-fia deka,
Xazor-fia deka, ^r20 Simron-Meron-
fia deka, Axsaf-fia deka, ^s21 Ta-
nax-fia deka, Megido-fia deka, 22
Kedes-fia deka, Yokneam, si le
Karmel nu la me fia deka, 23 Dor-
fia, si le ^t"Nafot-Dor la deka, Gil-
gal-dukò vovovowo je fia deka,
24 kple Tirza-fia. Fiawo katà le
blaetò vo deka.

Anyigba la me mamà.

13 Esi Yosua tsi xò je gede la,
Yehowa gbò ne bena: Etsi,
eye nèxò fe gede; anyigba gede
kpòtò womexò hade o. 2 Anyigba,
siwo kpòtò la, wonye: Filistitowo
je anyigbawo katà kple Gesuri
bilibo la, 3 tso Sixor, si si to
Egipte nu gbò vasede Ekron, si
wobuna de Kanaanitowo me la,
fe lifo nu le anyiehe. Filistitowo
je amegà atàwò nye: Gazatò,
Asdodò, Askalontò, Gadto kple
Ekrontò hekpe de Avitowo nu
le dziehe; 4 Kanaanitowo je anyi-
gba bilibo la kple Meara, si nye
Zidonitowo to, vasede Afek kple
Amoritowo je lifo nu. 5 Giblitò-
wo je anyigba, Libanon bilibo la
le yedzefe, tso Baal-Gad le Xe-
rmon-to la nu hedò ta Xamat; 6
tometowo katà, tso Libanon ^vva-
sede Misrefot-Mayim kpakple Zi-
donitowo katà. Nye nuto manyà
wo le Israel-viwo ngò, dzidze nu,
namàe na Israel-viwo ko, abe
alesi mede se na wò ene. 7 Eyata
mā anyigba sia na to asiekeawo

^a kp. 15–32.

^b 11, 8.

^d 6, 2.

^e 8, 29.

^f 10, 1, 2.

^g 10, 3.

^h 10, 3, 26, 32.

ⁱ 10, 29; ^oDon.

1, 11.

^k ^oDon. 1, 17.

^l Mo. IV. 21, 1.

ⁿ 10, 29, 30.

^o 10, 28.

^p 18, 53; ^sSam. I.

4, 1.

^r 11, 1, 10.

^s 11, 1.

^t kp. 33.

^u 11, 2.

^v Mo. IV. 32.

^v Mo. IV. 22, 5;

31, 8.

^x 11, 8.

kple Manase fe to afà la, ne wò-
anye wofe domenyinu. 8 Elabena
^oManase fe afà, Ruben-viwo kple
Gad-viwo xò wofe anyigba, si
Mose tso na wo le Yordan godo
le yedzefe, abe alesi Yehowa fe
dola Mose tsoe na wo ene: 9 tso
Aroer, si le Arnon-tòwu la nu kple
du, si le bali la me gbò kpakple Me-
deba-tagba bilibo la vasede Dibon;
10 Sixon, Amoritowo je fia, si du
fia le Xesbon la, je duwo katà
vasede Amon-viwo je lifo nu;
11 Gilead kple Gesuritowo kpa-
kple Maaxatitowo je anyigba,
Xermon-to bilibo la kple Basan
bilibo la vasede Salxa; 12 Og,
Basan-fia, si du fia le Astarot
kple Edrei la, je fiadufe bilibo la;
eya nye ame dzotsu mbeto, si
kpòtò di, eye Mose du wo dzi
henyà wo. 13 Ke Israel-viwo me-
nyà Gesuritowo kple Maaxatitowo
o, eyata Gesur kple Maaxat tsi
Israel dome vasede egbe. 14 Ne-
gbe ^tLewi-to la ko metsò anyi-
gbaa deke na o, elabena Yehowa,
Israel fe Mawu la, fe dzovosa nye
efe domenyinu, abe alesi wògblo
ne ene.

To eve kple afà je domenyinu le Yordan godo.

15 Eye Mose na anyigba Ruben-
viwo je to la de wofe fomewo
nu, ^v16 tso Aroer, si le Arnon-
tòwu la nu kple du, si le bali la
me gbò, kpakple Medeba-tagba
bilibo la, 17 Xesbon kple efe du,
siwo katà le tagba, Dibon, Bamot-
Baal kple Bet-Baal-Meon, 18 Yaza,
Kedemot kple Mefat. 19 Kirya-
tayim, Sibma kple Zeret-Saxar, si
le bali me to la dzi, 20 Bet-Peor.
Pisga je agawo kple Bet-Yesimot,
21 tagba duwo katà kple Sixon,
Amoritowo je fia, si du fia le Xe-
sbon fe fiadufe bilibo la; Mose du
dzi hekpe de Midian amegāwo nu,
siwo nye: Ewi, Rekem, Zur, Xur
kple Reba, amesiwo nye Sixon
je amegāwo, siwo nò anyigba la
dzi. 22 Eye Israel-viwo wu bokò
^vBileam, Beor vi, kple yi hekpe
de ame bubu, siwo wowu la nu.
23 Ale Yordan kple enu nyigba
du lifo na Ruben-viwo. Esia nye
Ruben-viwo je anyigba, duwo kple
kofewo le wofe fomewo nu.

24 Eye Mose na anyigba Gad-
viwo je to la de wofe fomeawo

nu: 25 Yazer kple Gilead-duwo katã, Amon-viwo fe anyigba afã vasede Aroer, si le Raba kasa la gbõ; 26 tso Xesbon vasede Ramat-Mizpa kple Betonim, eye tso Maxanayim vasede Debir fe lifo nu; 27 Bet-Haram, Bet-Nimra, Sukot kple Zafon, siwo le bali la me, woawo nye Sixon, Xesbon-fia, fe fiadufe kpõta, Yordan kple enu nyigba, vasede Kineret-ta fe mlõenu, le Yordan fe go keme dzi le yedzeze gome. 28 Esia nye Gad-viwo fe anyigba, duwo kple kofewo le wofe fomewo nu.

29 Eye Mose na anyigba Manase-viwo fe to afã le wofe fomewo nu: 30 tso Maxanayim, Basan blibo, si nye Og, Basan-fia fe fiadufe, Yair-kofewo katã le Basan, siwo nye du blaadeawo. 31 Eye wõtso Gilead afã, Astarot kple Edrei, du, siwo le Og, Basan-fia, fe fiadufe me, na Manase vi, Maxir-viwo fe afã. 32 Esia nye anyigba, si Mose mã le Moab-tagba le Yordan godo le Yerixo fe yedzeze. 33 Ke Mose mena anyigbaa deke Lewi-to la o, elabena Yehowa, Israel fe Mawu la, guto nye wofe domenyinu, abe alesì wõgblo na wo ene.

Womã anyigba la me vo.

14. Esia nye anyigba, si nunõla. Eleazar kple Yosua, Nun vi, kpakple Israel-viwo fe toawo fe amegãwo mã na Israel-viwo le Kanaan-nyigba dzi. 2 Eye iwodzidze nu hafi mãe na to asieke kple afã la, abe alesì Yehowa de se to Mose dzi ene. 3 Elabena Mose na anyigba to eve kple afã de Yordan godo; ke mena anyigbaa deke Lewi-viwo de wo dome o. 4 Elabena Yosef-viwo Manase kple Efrayim le to eve; ke wometsõ gomea deke na Lewi-viwo de anyigba la dzi o, negbe "duwo ko, be woanõ me, kple gbedufewo na wofe lãwo kpakple nusiwo le wo si. 5 Alesì Yehowa de se na Mose la, nenema Israel-viwo wõ, eye womã anyigba la.

Kaleb fe domenyinu.

6 Tete Yuda-viwo va Yosua gbõ le Gilgal, eye Kaleb, Yefune vi, si nye Kenizito la, gblo nã bena: Enya nya, si Yehowa gblo

na Mose, Mawu fe ame la, le mia kpli wõ guto le Kades-Barnea. 7 Mexõ fe blane, esime Yehowa fe dõla Mose dõm tso Kades-Barnea, be mayi datsa ñku le anyigba dzi, eye meva gblo, alesì mekpõ la nã. 8 Ke novinye, siwo de kplim la, de dzi le dukõ la fo; gake nye la medze Yehowa, nye Mawu la yome blibo. 9 Tete Mose ka atam gbemagbe gblo bena: Anyigba, si dzi nẽdo afõ la, anye mia kple viwõwo fe domenyinu tegbee, elabena ãdze Yehowa, nye Mawu la yome blibo. 10 Kpõ da, Yehowa na metsi agbe, abe alesì wõdo ñugbe ene; esi Yehowa gblo nya sia na Mose la, fe blane vo atõ enye si va yi, esiwo me Israel zõ gbedzi. Mexõ fe blanyi vo atõ egbe siawo, 11 gake ñusẽ le ñunye egbe siawo, abe alesì wõnõ ñunye le gbesigbe Mose dõm la ene; alesì ñusẽ nõ ñunye yemayì, be mate ñu awõ awõ, ado go, eye ava me la, nenema wõgale ñunye fifia hã. 12 Eyata tso tonyigba sia, si ñu Yehowa fo nu le gbemagbe la nam; elabena wõ guto eesee gbemagbe bena, Enakitowo le afima, eye duawo lolo hesesẽ. Dewohì Yehowa anõ kplim, be manyã wo, abe alesì Yehowa gblo ene. 13 Tete Yosua yrae, eye wõtso Xebbron na Kaleb, Yefune vi la, ne wõanye efe domenyinu. 14 Eyata Xebbron zu Kaleb, Yefune vi, si nye Kenizito la, fe domenyinu vasede egbe, elabena edze Yehowa, Israel fe Mawu la yome blibo. 15 Woyõ Xebbron tsã bena Araba fe du, amesi nye ame gãto le Enakitowo dome. Eye anyigba la kpõ gbõdzõ tso awawõwo me.

Yuda-to fe lifowo kple duwo.

15. Eye Yuda-viwo fe to la xõ wofe gome le wofe fomewo nu de dziehe la, EDOM fe lifo nu, le Zin-gbedzi le dziehe kekeake. 2 Wofe dziehelifo tso Dzeju la fe mlõenu, afisi fu la wõ adõ nyẽ kpõ de dziehe gome le, 3 eye wõva to Akrabim-to fe dziehe gome vasede Zin, eye wõmlo va zõ Kades-Barnea fe dziehe vasede Xezron, eto Adar hegõdõ mõ to Karka 4 vasede Azmon, eye

Mo. IV. 13, 30.

Don. 10, 3. 4.

Mo. V. 34, 7.

Mo. IV. 18, 20, 21.

f 11, 21.

f 15, 18-19; 21, 11, 12.

Mo. IV. 34, 17.

Mo. IV. 35, 55.

t 11, 22.

r 23, 14-32.

n 21.
Mo. IV. 24, 3-5.

Mo. IV. 14, 24; Mo. V. 1, 35.

wòzò Egipte-tòu la ñu va wu nu de fu nu. Esia nye miafe dziehelifo. 5 Xedzefelifo tso Dzefu la nu vasede Yordan nu, eye anyiehelifo tso adɔ, si le Yordan fe mlɛnu la nu 6 vasede Bet-Xogla, eye wòmlo zò Bet-Araba fe anyiehe to "Bohan, Ruben vi, fe kpe la gbɔ 7 hezò Axor-bali la me vasede Debir, eye wònɔyè kpo to Gilgal, si le Adumim-to dzi mɔ kasa la, fe anyiehe le tòu la fe dziehe gome; emegbe lifo la va to En-Semes-to la ñu va ke de "Rogel fe vudo la gbɔ. 8 Eye lifo la zò "Ben-Hinom-bali la me va to Yebusitowo fe to la ñu le dziehe, esia nye Yerusalem; eyome lifo la zò to, si le Hinom-bali la nu le yetodofo gome la tame le Refaim-bali la fe mlɛnu le anyiehe gome, 9 eye wòtso to sia tame va to Neftoax fe tsivudo la gbɔ hedɔ ta du, siwo le Efron-to dzi la gbɔ vasede /Baala, esia nye Kiryat-Yearim. 10 Eye lifo la trɔ tso Baala do ta Seir-to gbɔ le yetodofo heva zò Har-Yearim-to la ñu le anyiehe, esia nye Kesalon, eye wòmlo to Bet-Semes vasede Timna. 11 Emegbe lifo la zò Ekron-to la ñu le anyiehe vasede Sikron, eye wòmlo to Baalato la tame do ta Yabneel va wu nu de fu nu. 12 Eye yetodofelifo enye fu gá la kple enu nyigbawo. Esia nye Yuda-viwo fe lifo go-doo va kpe le wofo fomeawo nu.

13 "Eye Yosua tso Arba, Enakitowo fofo, fe du, si nye Xebbron la na Kaleb, Yefune vi, de Yuda-viwo dome, abe alesì Yehowa gbɔ nɛ ene. 14 Eye Kaleb nyá Enakitɔ etɔ Sesai, Aximan kple Talmai, amesiwo Enak putɔ dzi la da tso afima." 15 Emegbe wòho aba de Debirtowo ñu; tsá la wo-yɔa Debir bena Kiryat-Sefer. 16 Eye Kaleb gbɔ bena: Amesi ke adu Kiryat-Sefer dzi, eye wòaxɛ la, matsɔ vinyenyonu Axxa nɛ wòade. 17 Esi Otniel, Kaleb nɔvi Kenas fe viɔutsu, xɛ la, etsɔ vianyonu Axxa nɛ wòde. 18 Eye esi wòkplɛ la, nyonu la do dali nɛ be, yeadabia agble ye fofo, eye wòdɔ tso tedzi la dzi; tete Kaleb bia bena: Nya kae le asiwò? 19 Edo ñu be: Yram, ela-

bena etsɔ dziehenyigba nam xoxo, eyata tso tsivudoawo hã nam! Tete Kaleb tso vudo, siwo le to dzi kple bali me la nɛ.

20 Esia nye Yuda-viwo fe to la fe anyigba le wofo fomeawo nu. 21 Du, siwo tso Yuda-viwo fe to la fe mlɛnu vasede Edom fe lifo ñu le dziehe, wonye: Kabzel, Eder, Yagur, 22 Kina, Dimona, Adada, 23 Kedes, Xazor, Yitnan, 24 Sif, Telem, Bealat, 25 Xazor-Xadata, Keriot-Xezron, eya nye Xazor, 26 Amam, Sema, Molada, 27 Xazar-Gada, Xesmon, Bet-Palet, 28 Xazar-Sual, Beer-Seba, Bizyoteya, 29 Baala, Iyim, Azem, 30 Eltolad, Kesil, Xorma, 31 Ziklag, Madmana, Sansana, 32 Lebaot, Silxim, Ain kple Rimon. Wo katá le du blaetɔ vɔ asieke hekpe de wofo kɔfewo ñu.

33 Esiwo fe gbadzafe, wonye: "Estaol, Zora, Asna, 34 Zanoax, En-Ganim, Tapuax, Enam, 35 Yarmut, Adulam, Soxo, Azeka, 36 Saarayim, Aditayim, Gedera kple Gederotayim. Wole du wuiene hekpe de wofo kɔfewo ñu. 37 Zenan, Xadasa, Migdal-Gad, 38 Dilean, Mizpe, Yokteel, 39 Laxis, Bozkat, Eglon, 40 Kabon, Laxmas, Kitlis, 41 Gederot, Bet-Dagon, Naama kple Makeda. Wole du wuiade hekpe de wofo kɔfewo ñu. 42 Libna, Eter, Asan, 43 Yiftax, Asna, Ne-zib, 44 Kegila, "Axsib, Masera. Wole du asieke hekpe de wofo kɔfewo ñu. 45 "Ekron kple enu duwo kple enu kɔfewo, 46 du, siwo katá tso Ekron kple yetodofo gome va ke de Asdod kple enu kɔfewo gbɔ; 47 "Asdod kple enu duwo kple enu kɔfewo, "Gaza kple enu duwo kple enu kɔfewo vasede Egipte-tòu la ñu, eye "fu gá la enye lifo.

48 Du, siwo le towo dzi, wonye: Samir, Yatir, Soxo, 49 Dana, Kiryat-Sana, eya nye Debir, 50 Anab, Estemo, Anim, 51 Gosen, Xolon kple Gilu. Wole du wuidɛke hekpe de wofo kɔfewo ñu. 52 Arab, Duma, Esan, 53 Yanum, Bet-Tapuax, Afe-ka, 54 Xumta, Kiryat-Arba, eya nye Xebbron kple Zior. Wole du asieke hekpe de wofo kɔfewo ñu. 55 Maon, Karmel, Zif, Yuta, 56 Yesreel, Yokdeam, Zanoax, 57 Ha-

a 18, 17.

b Sam. II. 17, 17.

d Kron. II. 28, 3.

e Oon. 13, 25; 16, 31. / kp. 60.

f 19, 29.

h 14, 6-15. i Sam. I. 5, 10.

k Sam. I. 5, 1. l Oon. I, 18.

m kp. 13-19 kpo Oon. 1, 10-15. n Mo. IV. 34, 8.

kayin, Gibeá kple Timna. Wole du ewo hekpe de wofe kɔfewo nu. 58 Xalxul, Bet-Zur, Gedor, 59 Maarat, Bet-Anot kple Eltekon. Wole du ade hekpe de wofe kɔfewo nu. 60 Kiryat-Baal, eya nye Kiryat-Yearim, kpakple Xaraba. Wole du eve hekpe de wofe kɔfewo nu.

61 Du, siwo le gbedzi, wonye: Bet-Araba, Midin, Sexaxa, 62 Nibsan, Ir-Hamelax kple En-Gedi. Wole du ade hekpe de wofe kɔfewo nu. 63 Ke Yuda-viwo mete nu nyá Yebusitɔ, siwo le Yerusalem la ɔa o, eyata Yebusitɔwo tsi Yerusalem le Yuda-viwo dome vasede egbe.

Efrayimtɔwo fe domenyinu.

16. Yosef-viwo fe anyigba tso Yordan nu le Yerixo gbɔ zɔ Yerixo-tɔ la nu le yedzeze, va to gbege, si tso Yerixo hezɔ toawo dzi vasede Betel la me; 2 eye lifo la tso Betel va Luz heto Arkitɔwo fe anyigba me vasede Atarot, 3 eye wòmlo to Yafletitɔwo fe anyigba nu le yetodofe gome hezɔ Bet-Xoron-nyigba fe anyigbe gome va ke de Gezer hewu nu de fu la nu. 4 Esia nye anyigba, si Yosef-viwo, Manase kple Efrayim, woxɔ.

5 Efrayim-viwo fe anyigba enye si le wofe fomeawo nu: Wofe anyigba la fe yedzefelifo tso Aterot-Adar vasede Bet-Xoron fe dzigbe gome 6 hemlo to fu la nu. Anyiehelifo tso Mixmetat henye kpo to Taanat-Silo fe yedzeze, eye wɔzɔ efe yedzeze gome vasede Yanoxa; 7 eye wɔtso Yanoxa va to Atarot kple Naarat heto Yerixo nu vasede Yordan nu. 8 Yetodofelifo tso Tapuax heto Kanatɔu la nu va wu nu de fu nu. Esia nye Efrayim-viwo fe to la fe anyigba le wofe fomeawo nu; 9 hekpe de du, siwo katá wotia le Manase-viwo fe anyigba dzi na Efrayim-viwo la nuti.^a 10 Ke wome nyá Kanaanitɔ, siwo nɔ Geser la ɔa o, eyata Kanaanitɔwo tsi Efrayim dome vasede egbe, eye wona woxɔ dɔ na wo yaka.^b

Manase-to afá fe domeuyinu.

17. Manase-to la xɔ efe gome, elabena eyae nye Yosef fe ngɔgbevi; wotsɔ Gilead kple Ba-

^a Mo. IV. 26, 29; 13, 31.

^b 9, 17; 19, 11

^d Fla. I. 9, 16.

^e 16, 26; Sam. II. 5, 6.

san na Maxir, Manase fe ngɔgbevi, amesi nye Gilead fofe, elabena avame wònye.^a 2 Manase-vi mamlawo xɔ wo tɔ le wofe fomeawo nu, woawo nye: Abiezer-viwo, Xelek-viwo, Asriel-viwo, Sexem-viwo, Kefer-viwo kple Semidaviwo; esiawo nye Yosef vi Manase fe viɔutsuwo le wofe fomeawo nu. 3 Ke Zelofxad, amesi nye Kefer vi, amesi nye Gilead vi, amesi nye Maxir vi, amesi nye Manase vi la, medzi ɔutsuvia deke o, negbe nyɔnuawo ko, eye vianyɔnuawo fe ɔkɔwo nye: Maxla, Noa, Xogla, Milka kple Tirza. 4 Eye wova nunɔla Eleazar kple Yosua, Nun vi, kpakple amegãwo ɔku me gbɔ bena: Yehowa de se na Mose be, wòana anyigba mi de mia nɔviwo dome. Tete wona anyigba wo de wo fofe nɔviwo dome, abe alesi Yehowa gbɔ ene. 5 Ale Manase xɔ akpa ewo hekpe de Gilead-nyigba kple Basan-nyigba nuti le Yordan fe go keme dzi. 6 Elabena Manase vinyɔnuwo xɔ anyigba de viɔutsuwo dome, ke Gilead-nyigba nye Manase-vi mamlawo tɔ.

7 Eye Manase fe lifo tso Aser va to Mixmetat le Sifem kasa, eye wɔzɔ En-Tapuaxtɔwo nu le dusi me gome. 8 Tapuax-nyigba enye Manase tɔ, ke Tapuax, si le Manase fe lifo dzila, enye Efrayim-viwo tɔ. 9 Eye lifo la to Kana-tɔu la fe dziehe gome, ke Efrayim fe duwo le Manase fe duwo dome le afima: eye Manase fe lifo to tɔu la fe anyiehe gome heva wu nu de fu nu. 10 Dziehe gome enye Efrayim tɔ, eye anyiehe gome enye Manase tɔ, eye fu dolifo nɔ; wova kpe Aser le anyiehe, eye wokpe Isaxar le yedzeze. 11 Du, siwo nye Manase tɔ, le Isaxar kple Aser gbɔ, wonye: Bet-Sean kple efe duwo, Yibleam kple efe duwo hekpe de Dortɔwo kple wofe duwo nu; En-Dortɔwo kple wofe duwo, Tanaxtɔwo kple wofe duwo kpakple Megidotɔwo kple wofe duwo, woawo nye togbe etɔawo. 12 Ke Manase mete nu xɔ du siawo o, ale Kanaanitɔwo do dzi nɔ anyigba sia dzi be. 13 Gake esi ɔusɛ va do Israel-viwo nu la, wona Kanaanitɔwo

^f 16, 9.

^g Dou. I. 27.

^h 17, 9.
ⁱ Sam. I. 28, 7.

^k Mo. IV. 26, 29; 27, 1.
^l 15, 68.

wò dọ na wo yaka; ke dẹko wo-
menyã wo o.^a

14 Eye Yosef-viwo gblo na Yo-
sua bena: Nukaṅuti nẹna anyig-
ba kple gome dẹka pẹ ko mí,
evɔ mieso gbɔ, eye Yehowa yra
mí vasede fifi hafi? 15 Yosua dọ
nu na wo bena: Ne mieso gbɔ
la, ekema miyi Filistitowo kple
Refaitowo je anyigba dzi, eye
mifo aveawo da le afima; elabena
Efrayim-to la xaxa na mi akpa.
16 Tete Yosef-viwo gblo bena:
To la menya de mia nu-o, evɔ ga-
tasiadamwo hã le Kanaanito, siwo
katã le bali la me kple esiwo le
Bet-Sean kple efe duwo me kpa-
kple esiwo le Yezreel gbadzafe
la si. 17 Yosua gblo na Yosef je
afe, si nye Efrayim kple Manase
bena: Mieso gbɔ, eye nusẽ gedẽ
le mia nu; menye gome dẹka koe
anɔ mia si o; 18 ke boṅ mixo
tonyigba la, eye mifo aveawo da
le edzi, eye wòanye mia to va-
sedẽ efe mlɛnu. Elabena mianyã
Kanaanito, siwo si gatasidamwo
le, eye nusẽ le wo nu la da.

Agbadaxo la le Silo. Anyigba susoe mamã.

18. la, Israel-viwo je ha blibo
la va kpe ta de Silo, eye wotu
Mawu je agbadaxo la de afima.

2 Eye Israel-viwo je to adre
susɔ, siwo womemã anyigba na
hadẽ o. 3 Eye Yosua gblo na
Israel-viwo bena: Yekayi g5 mia-
wo kuvia ase dọ, eye miayi adaxo
anyigba, si Yehowa, mia fofowo
je Mawu, na mi la wòanye mia
to oa? 4 Mide ntsu etsetɔ le to
sia to me, ne madɔ wo woayi
adatsa le anyigba la dzi, eye wo-
ade anyigba, alesi nu ade wo nu
la, agbalẽ me ve nam, 5 eye wo-
mãe de akpa adre me; Yuda nenɔ
efe anyigba dzi le dziehe, eye
Yosef je afe nenɔ eto dzi le
anyiehe. 6 Ke mide anyigba la
agbalẽ me de akpa adre me tso
ve nam le afisia, eye madzidze nu
de dzi na mi le Yehowa, mia Mawu
la ŋku me afi. 7 Ke Lewitowo
mexo gomea dẹke de mia dome
o, elabena Yehowa je nunladɔ
enye wofe domenyinu, eye Gad,
Ruben kple Manase je to afã xɔ
wofe anyigba, si Yehowa je dola

a 16, 10.

b 7, 2.

d Mo. 1. 12, 8;
28, 19.

e Don. 21, 19;
Sam. 1. 1, 3;
4, 4.

f 15, 6-9.

g 13, 14-23.

Mose na wo la, de Yordan godo
le yedzeje. 8 Tete ntsuawo dze
mɔ heyi, eye Yosua de se na ame-
siwo yina anyigba la de ge agbalẽ
me la bena: Miyi datsa le anyig-
ba la dzi, eye mlɛbɛ tso ve nam,
ekema madzidze nu de dzi na mi
le Yehowa ŋku me le Silo. 9 Ale
ntsuaawo yi datsa le anyigba la
dzi, eye womãe de akpa adre me
le wofe duwo nu heplɛ tso ve
na Yosua le asaɗa me le Silo.
10 Tete Yosua dzidze nu de dzi
na wo le Yehowa ŋku me le Silo,
eye womã anyigba la na Israel-
viwo wo to wo tɔe.

Benjamin je domenyinu.

11 Wodzidze nu de Benjamin-
viwo je to la dzi le wofe fomewo
nu, eye anyigba, si ge de wo si
me la, le Yuda-viwo kple Yosef-
viwo dome. 12 Wofe anyiehelifo
tso Yordan nu zo Yerixo-to la je
anyiehe heto toawo dzi le yeto-
dofe gome, eye wòva ke de Bet-
Awen-gbedzi; 13 emegbe lifo la
tso afisia dọ ta Luz heva zo Luz-to
la je dziehe, eya nye Betel, eye
wòto Aterot-Adar nu va zo toa-
wo dzi le dziehe le Bet-Xoron je
anyigbe gome. 14 Yetodofelifo la
nyẽ kpo dọ ta dziehe tso to, siwo
le Bet-Xoron kasa la je dziehe
heva wu nu de Kiryat-Baal, eya
nye Kiryat-Yearim, si nye Yuda-
viwo je du; esia nye yetodofe-
kpa. 15 Dziehekpa tso Kiryat-
Yearim je mlɛnu dọ ta yetodofe
gome heva se Neftoaz je tsivudo
la gbɔ; 16 eye lifo la trɔ va zo
to, si le Efrayim-tagba je anyiehe
le Ben-Hinom-bali la kasa la je
mlɛnu, eye wòzo Hinom-bali la
me heto Yebusitowo je to la nu
vasede Rogel je vudo la gbɔ,
17 eye wòtrɔ dọ ta anyiehe gome
va to En-Semes heto Gellilot nu
le Adumim-to dzi mɔ kasa, eye
wòva to Bohan, Ruben vi fe kpe
la gbɔ 18 hezo to la nu le gba-
dzafe la je anyiehe vasede Araba.
19 Eye lifo la va to Bet-Xogla-to
la nu le anyiehe heva wu nu de
adã la nu le Dzefu la fe anyiehe,
le Yordan fe dziehe mlɛanu; esia
nye dziehelifo la. 20 Eye Yordan
nye lifo le yedzeje gome. Esia
nye Benjamin-viwo je anyigbe

fe lifowo godoo va kpe le wofe fomeawo nu.

21 Benyamin-viwo fe to la fe duwo nye si le wofe fomeawo nu: Yerixo, Bet-Xogla, Emek-Keziz, 22 Bet-Araba, Zemarayim, Betel, 23 Haawim, Hapara, Ofra, 24 Kefar-Amonai, Haofni kple Geba. Wole du wuieve hekpe de wofe kofewo nu. 25 Gibeon, Rama, Beerot, 26 Mizpe, Kefira, Moza, 27 Rekem, Yerpeel, Tarala, 28 Zela, Elef,^b Yebusi, eya nye Yerusalem, Gibeat kple Kiryat. Wole du wuiene hekpe de wofe kofewo nu. Esia nye Benyamin-viwo fe anyigba le wofe fomeawo nu.

To ade susceawo fe domenyinu.

19. Dzidze evelia dze Simeon-viwo fe to la dzi le wofe fomeawo nu, eye woxo wofe anyigba de Yuda-viwo fe anyigba dzi. 2 Du, siwo nye wo to le wofe anyigba dzi, wonye: Beer-Seba, Seba, Molada, 3 Xazar-Sual, Bala, Ezem, 4 Etlolad, Betul, Xorma, 5 Ziklag, Bet-Markabot, Xazar-Susa, 6 Bet-Lebaot kple Saruxen. Wole du wuiet5 kple wofe kofewo. 7 Ayin, Rimon, Eter kple Asan. Wole du ene kple wofe kofewo, 8 hekpe de kofe, siwo katã le du siawo gbõ vasede Baalat-Beer la nuti, eya nye Ramat le dziehe. Esia nye Simeon-viwo fe to la fe anyigba le wofe fomeawo nu. 9 Yuda-viwo fe gome nu wode anyigba le na Simeon-viwo; elabena Yuda-viwo to lolo na wo akpa, eyata Simeon-viwo xo wofe anyigba de wo dome.

10 Dzidze et5lia dze Zebulon-viwo dzi le wofe fomeawo nu, eye wofe anyigba fe lifo de Sarid. 11 Wofe lifo zo yetodofe gome va to Marala heto Bedabaset nu, eye wõva ke de t5ou la nu le Yokneam kasa. 12 Eye lifo la trõ tso Sarid do ta yedzeze gome va to Kislote-Tabor fe lifo nu, eye wõto Daberat nu va ke de Yafia, 13 eye wõtso afisia do ta yedzeze gome va to Gat-Xefer kple Et-Kazin hemlo to Rimon va ke de Nea; 14 eye lifo la god5 zo Xanaton fe anyiehe gome heva to Yiftax-El-bali la me. 15 Katat, 'Nahalal, Simron, Yidala kple

Betlexem. Wole du wuieve hekpe de wofe kofewo nu. 16 Esia nye Zebulon-viwo fe anyigba, wofe duwo kple kofewo le wofe fomeawo nu.

17 Dzidze enelia dze Isaxar-viwo dzi le wofe fomeawo nu. 18 Eye wofe anyigba to Yezreel, Kesulot, 'Sunem, 19 Xafarayim, Sion, Anaxarat, 10 Harabit, Kission, Abez, 21 Remet, En-Ganim, En-Xada kple Bet-Pazez. 22 Eye lifo la va ke de Tabor, Saxazima kple Bet-Semes nu heva wu nu de Yordan nu. Wole du wuiade hekpe de wofe kofewo nu. 23 Esia nye Isaxar-viwo fe to la fe anyigba, wofe duwo kple kofewo le wofe fomeawo nu.

24 Dzidze at5lia dze Aser-viwo fe to la dzi le wofe fomeawo nu. 25 Eye wofe anyigba to Xelkat, Xali, Beten, Axsaf, 26 Alamelex, Amad kple Misal va zo Karmel kple Sixor-Libnat nu le fu gome; 27 eye wõnyè kpo to yedzeze gome va ke de Bet-Dagon, eye wõmlo to Zebulon, Yiftax-El-bali la fe anyiehe, Bet-Haemek kple Negiel. eye wõzo Kabul fe mia me gome 28 va to Ebron, Rexob, Xammon kple Kana vasede Zidon, du gã la gbõ. 29 Eye lifo la trõ to Rama kple du sesè Tirus gbõ. eye wõnyè kpo to Xosa heva wu nu de fu nu tso 'Axsib-nuto me 30 vasede Uma, Afek kple Rexob. Wole du blave vo eve hekpe de wofe kofewo nu. 31 Esia nye Aser-viwo fe to la fe anyigba, wofe duwo kple kofewo le wofe fomeawo nu.

32 Dzidze adelia dze Naftali-viwo dzi le wofe fomeawo nu. 33 Eye wofe lifo tso Xelef kple logotiwo gbõ le Zaananim, Adami-Hanekeb kple Yabneel vasede Lakum, eye wõva wu nu de Yordan nu. 34 Eye lifo la nyè kpo de yetodofe gome va to Aznot-Tabor, eye wõmlo zo Xukok nu va to Zebulon nu le dziehe, eto Aser nu le yetodofe, eye wõto Yuda nu le Yordan nu le yedzeze. 35 Du sesẽwo nye: Zidim, Zer, Xamat, Rakat, Kimeret, 36 Adama, Rama, Xazor, 37 Kedes, Edrei, En-Xazor, 38 Yireon, Migdal-El, Xorem, Bet-Anat/ kple Bet-Semes.

^a Fla. II. 4, 8.

^b 15, 28; Non. 1, 21.

^d 15, 44; Don. 1, 31.

^e Don. 1, 30.
^f Don. 1, 33.

Wole du wuiasieke hekpe de wofe kɔfewo nu. 39 Esia nye Naftali-viwo fe anyigba, wofe duwo kple kɔfewo le wofe fomeawo nu.

40 Dzidze adrelia dze Dan-viwo fe to la dzi le wofe fomeawo nu. 41 Eye du, siwo le wofe anyigba dzi, wonye: Zora, Estaol, Ir-Semes, 42 Saalabin, Ayalon, Yitla, 43 Elon, Timnat, Ekron, 44 Elteke, Gibeton, Baalat, 45 Yehud, Bene-Berak, Gat-Rimon, 46 Me-Hayarkon kple Harakon kple efe anyigba, si le "Yafɔ kasa. 47 Ke Dan-viwo fe anyigba xaxa na wo akpa, eyata Dan-viwo yi dawo ava kple Lesem; woɖu wo dzi, wu wo kple yi, eye woxɔe hetso afe de eme, eye wɔwona ŋko Lesem bena Dan, le wo fofɔ Dan fe ŋko nu. 48 Esia nye Dan-viwo fe to la fe anyigba, wofe duwo kple kɔfewo le wofe fomeawo nu.

Yosua fe domenyɔnu.

49 Esi wode lifo anyigba la me hemæ vɔ keɖ la, Israel-viwo na anyigba Yosua, Nun vi, de wo dome; 50 wotsɔ du "Timnat-Serax, si wɔbia la, ne de Efrayim-to dzi, abe alesi Yehowa gbɔ ene, eye wɔgbugbo du la tso heno eme. 51 Esia nye anyigba, siwo nunɔla "Eleazar kple Yosua, Nun vi, kpakple Israel-viwo fe fomewo fe amegawo dzidze nu mā le "Silo le Yehowa ŋku me, le Mawu fe agbaɔ la nu. Ale wowu anyigba la mamā nu.

Dodo le sitsofeduwo guti.

20. Eye Yehowa gbɔ na Yosua bena: 2 Gbɔ na Israel-viwo be, woatia sitsofedu, siwo nu mefo nu le na mi to "Mose dzi la; 3 eye amesi menyae o, eye mebua wu ame o la, nasi ayi afima, eye woanye sitsofe na mi tso hlɔto si me. 4 Ne esi yi du siawo dometo deka me la, ekema wɔato de du la fe agbo nu, eye wɔagbɔ efe nya la na dumegawo, hafi woaxɔe de dua me, eye woana tefee wɔano wo gbɔ. 5 Ke ne hlɔto ti eyome la, womegatsɔ amewula la de asi ne o; elabena mebua hafi wu nɔvia o, eye menyɛ de wɔlɛ fui tsā hafi o. 6 Eye wɔano du ma me, va-sede esime woakplɔe ava ameha

la ŋku me, eye woadzro nya la me; eye ne nunɔla gā, si li yemaɣi ku la, ekema amewula la kpo mo agbugbo ayi du, si me wɔsi tso kple eya nuto fe xɔ nu.

7 Tete woɖo "Kedes le Galilea le Naftali-to dzi kple Sixem le Efrayim-to dzi kpakple "Kiryat-Arba, si nye Xebron le Yuda-to dzi. 8 Eye woɖo Bezer, si le gbedzi kple tagba la, de Ruben-to la me le Yordan fe go kemɛ dzi le Yerixo fe yedzefe, kple Ramot le Gilead de Gad-to la me, kpakple Golan le Basan de Manase-to la me. 9 Esiawo nye du, siwo woɖo na Israel-viwo katā kple amedzro, si le wo dome bena, ne amea de mebua wu nɔvia o la, wɔasi ayi afima, ne magaku de hlɔto si me, hafi woaxe efe nya ava ameha la ŋku mee o.

Lewitowo fe nɔfowo.

21. Eye Lewi-to la fe amegawo va "nunɔla Eleazar kple Yosua, Nun vi, kpakple Israel-towo fe fomewo fe amegawo gbɔ, 2 eye wogbɔ na wo le Silo le Kanaan-nyigba dzi bena: "Yehowa de se to Mose dzi bena, woana duwo mi miano me kple wo ŋu nyigbawo hena miafe lawo. 3 Tete Israel-viwo de du siawo kple wo ŋu nyigba wole wofe anyigbawo ŋu tso na Lewitowo, abe alesi Yehowa gbɔ ene.

4 "Tete dzidze dze Kehat-viwo fe fomewo dzi, eye wodzidze nu tso du wuietɔ na nunɔla Aron-viwo, siwo nye Lewitowo la, de Yuda-to, Simeon-to kple Benjamin-to me; 5 eye wodzidze nu tso du ewo na Kehat-vi mamleawo de Efrayim-to fe fomewo kple Dan-to kpakple Manase fe to afā la me. 6 Wodzidze nu tso du wuietɔ na Gerson-viwo de Isaxar-to la fe fomewo kple Aser-to, Naftali-to kple Manase fe to afā, si le Basan la me; 7 eye wona du wuie Merari-viwo le wofe fomewo nu de Ruben-to, Gad-to kple Zebulon-to la me. 8 Eye Israel-viwo dzidze nu tso du siawo kple wo ŋu nyigbawo na Lewitowo, abe alesi Yehowa de se to Mose dzi ene.

9 Du, siwo wona de Yuda-viwo

* 19, 37.

* 15, 13.

* Dɔn. 1, 35.

* Yo. 1, 3.

* Mo. V. 4, 43.

* Dɔn. 18, 27, 29.

* 14, 1.

* 24, 30.

* Mo. IV. 35, 2-8.

* 14, 1.

* 18, 1.

* kp. 4-42 kpo Kron. 1. 6, 39 v. 66.

* Mo. IV. 35, 8 v. 29.

to kple Simeon-viwo to me fe nkɔwo nye si: 10 Du, siwo wona Aron-viwo, siwo nye Kehatfomeawo tso Lewi-viwo domela, wonye: — elabena eya dzi dzidze gbãtɔ dze — 11 Arba, si nye Enak fofo fe du, eya nye Xebron le Yuda-to la dzi hekpe de lãnyife, si le eɖu la ɖuti. 12 Ke wotsɔ agble, si le dua ɖuti, kple efe kɔfowo na ^bKaleb, Yefune vi, wɔnye etɔ. 13 Du, siwo wotsɔ na nunɔla Aron-viwo, wonye: Xebron, si nye sitsofe na hlɔdola kple eɖu lãnyife, Libna kple eɖu lãnyife, 14 Yatir kple eɖu lãnyife, Este-moa kple eɖu lãnyife, 15 Xolon kple eɖu lãnyife, Debir kple eɖu lãnyife, 16 Ayin kple eɖu lãnyife, Yuta kple eɖu lãnyife kpakple ^dBet-Semes kple eɖu lãnyife; wole du asieke le to eve siawo me. 17 Esiwo le Benyamin-to la me, wonye: Gibeon kple eɖu lãnyife, Geba kple eɖu lãnyife, 18 ^eAnatot kple eɖu lãnyife kpakple Almon kple eɖu lãnyife; wole du ene. 19 Nunɔla Aron-viwo fe duwo katã le du wuietɔ kple wo ɖu lãnyifewo.

20 Du, siwo wodzidze nu tso na Kehat-viwo fe fome mamleawo, siwo nye Lewitowo de Efrayim-to la me, wonye: 21 ^aSixem, si nye sitsofe na hlɔdola, le Efrayim-to dzi kple eɖu lãnyife, Gezer kple eɖu lãnyife, 22 Kibzayim kple eɖu lãnyife kpakple Bet-Xoron kple eɖu lãnyife; wole du ene. 23 Esiwo le Dan-to la me, wɔnye: Elteke kple eɖu lãnyife, Gibeton kple eɖu lãnyife, 24 Ayalon kple eɖu lãnyife kpakple Gat-Rimon kple eɖu lãnyife; wole du ene. 25 Esiwo le Manase-to afã la me, wonye: Tanax kple eɖu lãnyife kpakple Yibleam kple eɖu lãnyife; wole du eve. 26 Kehat-viwo fe fome mamleawo fe duwo katã le du ewo kple wo ɖu lãnyifewo.

27 Du, siwo Gerson-viwo, amesiwo tso Lewitowo fe fome la me, xɔ de Manase fe to afã me, wonye: ^kGolan le Basan, si nye sitsofe na hlɔdola, kple eɖu lãnyife kpakple Beestera kple eɖu lãnyife; wole du eve. 28 Esiwo le Isaxar fe to la me, wonye: Kisyon kple

eɖu lãnyife, Daberat kple eɖu lãnyife, 29 Yarmut kple eɖu lãnyife kpakple En-Ganim kple eɖu lãnyife; wole du ene. 30 Esiwo le Aser-to la me, wonye: Misal kple eɖu lãnyife, Abdon kple eɖu lãnyife, 31 Xelkat kple eɖu lãnyife kpakple Rexob kple eɖu lãnyife; wole du ene. 32 Esiwo le Naftalito la me, wonye: ^aKedes le Galilea, si nye sitsofe na hlɔdola kple eɖu lãnyife, Xamot-Dor kple eɖu lãnyife kpakple Kartan kple eɖu lãnyife; wole du etɔ. 33 Gersonfomeawo fe duwo katã le du wuietɔ kple wo ɖu lãnyifewo.

34 Du, siwo Merari-viwo fe fomewo, siwo nye Lewitɔ mamleawo, xɔ de Zebulon-to la me, wɔnye: Yokneam kple eɖu lãnyife, Karta kple eɖu lãnyife, 35 Dimna kple eɖu lãnyife kpakple Nahalal kple eɖu lãnyife; wole du ene. 36 Esiwo le Ruben-to la me, wonye: /Bezer kple eɖu lãnyife, Yaza kple eɖu lãnyife, 37 Kedemot kple eɖu lãnyife kpakple Mefaat kple eɖu lãnyife. 38 Esiwo le Gad-to la me, wonye: ^gRamat le Gilead, si nye sitsofe na hlɔdola kple eɖu lãnyife, Maxanim kple eɖu lãnyife, 39 Xesbon kple eɖu lãnyife kpakple Yazer kple eɖu lãnyife; wo katã le du ene. 40 Du, siwo katã wodzidze nu tso na Merarifomeawo, siwo nye Lewitowo fe fome mamleawo la, le du wuiwe. 41 Lewitowo fe du, siwo katã le Israel-viwo fe anyigba dzi la, le du blane vɔ enyi kple wo ɖu lãnyifewo. 42 Du siawo katã nye du dekadekawo, eye lãnyifewo le wo ɖu godoo va kpe.

Dugbedodo la va me.

43 Ale Yehowa tso anyigba blibo la na Israel, abe alesi wɔka atam na wo fofowo ene, eye woxɔ he tso afe de edzi. 44 Eye Yehowa na wokpɔ gbɔdzɔe le afisiãfi, abe alesi wɔka atam na wo fofowo pɛpɛe ene; wofe futowo katã dometɔa deke menɔ te de wo nu o, ke boɔ Yehowa tso wofe futowo katã de asi na wo. 45 ⁱNyaa deke meto le nya nyui, siwo katã Yehowa gbɔ na Israel fe afe la me o, wo katã va me pɛpɛe.

^a 20, 7.
^b 14, 14; 15, 13.

^d Sam. I. 6, 12.
15.

^e Yer. 1, 1.
^f 20, 8.

^g 20, 8.

^h 20, 7.

ⁱ Mo. I. 12, 7.

^k 20, 8.
^l 23, 14.

To, siwo na Yordan godo, di vosamlekpui de Yordan to; duko susse la meli edzi gbã o.

22. Xemayi Yosua yo Ruben-viwo kple Gad-viwo kpakple Manase-to afã la, 2 eye wògblo na wo bena: Miewo nya, siwo katã Yehowa fe dola Mose ɔgblo na mi la dzi, eye miedo to nye gbe le nusiwo katã megblo na mi la me. 3 Miegblẽ mia nɔviwo di le ɣeyiɣi didi siawo me vasede egbe sia o, eye miewo Yehowa, mia Mawu fe se la dzi. 4 Ke azo Yehowa, mia Mawu, na mia nɔviwo kpo gboɖzɔe, abe alesi wòdo ɣugbe na wo ene; eyata migbugbo yi miafe agbadowo me le miafe anyigba, si Yehowa fe dola Mose na mi le Yordan godo la dzi. 5 Đeko mikpo nyuie, be miawo doɖo kple se, siwo Yehowa fe dola Mose gblo na mi la dzi; miɔ Yehowa, mia Mawu la, eye miwo efe mowo katã dzi, midzra efe seawo do, miku de egu, eye misubɔe tso dzi blibo kple luwo blibo me! 6 Tete Yosua yra wo hedze asi le wo ɣu, eye wodze mo yi wofe agbadowo me.

7 Mose na anyigba Manase-to afã de Basan, eye Yosua na anyigba afã evelia de wo nɔviwo gbo le Yordan fe yetodofo. Esi Yosua le asi de ge le wo ɣu woayi wofe agbadowo me la, eyra wo 8 gblo na wo bena: Mitsɔ kesinonu gedewo kple lã gedewo, klosalo kple sika, akobli kple gayibo kpakple avo gedewo fu gbugbo yi miafe agbadowo mee, eye mia kple mia nɔviwo mimã miafe futowo fe aboyonuwo me!⁹

9 Tete Ruben-viwo kple Gad-viwo kpakple Manase fe to afã la gbugbo tso Israel-viwo gbo le Silo le Kanaan-nyigba dzi heyi woawo nuto fe anyigba Gilead, si woxo la dzi, abe alesi Yehowa gblo to Mose dzi ene. 10 Eye esi wova do Yordan-nutowo me le Kanaan-nyigba dzi la, Ruben-viwo, Gad-viwo kple Manase-to afã la di vosamlekpui gã nyuia de de Yordan nu afima.

11 Eye Israel-viwo se bena, Ruben-viwo, Gad-viwo kple Manase fe to afã la di vosamlekpui de Yordan-nuto me dze ɣgo Ka-

naan-nyigba le Israel-viwo fe go keme dzi. 12 Esi Israel-viwo see la, tete Israel-viwo fe ha blibo la kpe ta de Silo, be yewoaho ana de wo ɣu. 13 Eye Israel-viwo do ɔPinehas, si nye nunola Eleazar vi, do de Ruben-viwo, Gad-viwo kple Manase-to afã la gbo le Gilead-nyigba dzi, 14 eye amegã ewo, siwo nye amegãwo le Israel-viwo fe toawo katã me la, kpe de egu; woawo enye amegã dekadekawo le wo fofowo fe afewo nu le Israel fe ame akpeawo dome. 15 Esi wova Ruben-viwo, Gad-viwo kple Manase-to afã la gbo le Gilead-nyigba dzi la, wogblo na wo bena: 16 Ale Yehowa fe ha blibo la gbo esi: Nukaɣuti mieda vo de Israel fe Mawu la ɣu, mietɔ le Yehowa yome egbe, eye miedi vosamlekpui na mia dokui hedze aglã de Yehowa ɣu egbe? 17 Đe ɔvo, si woda le Peor ta, eye mia ɣu meko vasede egbe hade o, eye dovo va Yehowa fe ameha dzi la, meso gbo na mi oa? 18 Eye miawo mietɔ le Yehowa yome egbe hedze aglã de Yehowa ɣu, ne Yehowa nayi domedzoe do ge de Israel-ha blibo la ɣu etsɔa? 19 Ke ne miafe anyigba ɣu meko o la, ekema miva Yehowa fe anyigba dzi, afisi Yehowa fe nofe la le, ne miatso afe de mia dome; deko migadi vosamlekpui deke kpe de Yehowa, mia Mawu fe vosamlekpui la nuti ahadze aglã de Yehowa kple mia ɣu o! 20 Đe /Axan, Serax vi, mege anukwarredidi le busunuawo me, eye domedzoe va Israel-ha blibo la dzi, eye menyee eya deka kolia koe ku de efe vodada la ta oa?

21 Tete Ruben-viwo kple Gad-viwo kpakple Manase-to afã la do ɣu na Israel fe ame akpeawo atatowo bena: 22 Mawu, Mawu Yehowa, — Mawu, Mawu Yehowa nutɔe nyae, eye Israel hã nanyae: Nenyee aglãe miebe, miadze, alo voo miebe, miada de Yehowa ɣu la, ekema megaxo mi de agbe egbe sia o! 23 Nenyee vosamlekpui miedi, be mietɔ le Yehowa yome, eye nenyee de miebe, miasa numevɔ kple nuduvo alo akpedavo le edzi la, ekema Yehowa

a Mo. IV. 25, 7.

b Mo. IV. 32, 20
7. 22; Mo. V.
3, 18-20.

c Mo. V. 12, 13,
14; Mo. III. 17,
8, 9.
e Mo. IV. 26.

f 7.

g Mo. IV. 31, 27.

h Mo. IV. 1, 16;
10, 4.

nutɔ nekpɔ eme! 24 Ke boŋ mié-
wɔ alea, elabena miévɔ ɔa be,
mia viwo ava bia mía viwo gba-
dege be na: Miawo miele kado-
doe deke me kple Yehowa, Israel
fe Mawu la o, 25 Yehowa tso
Yordan do lifo mía kpɔ mi Ruben-
viwo kple Gad-viwo dome; gomea
deke mele Yehowa gbɔ na mi o!
Ale mía viwo ana be, mía viwo
agbe Yehowa vɔvɔ. 26 Eyata mié-
do be, miadi vɔsamlekpuɔ, menye
hena numevɔsa alo akpedavɔsa
o, 27 ke boŋ be na wɔanye ɔdase
ano mía kple miawo kpakple miáfe
dzidzimeviwo dome, ne miawo há
miatsɔ miáfe numevɔsawo, kafu-
kafuvɔsawo kple akpedavɔsawo
ava subɔ le Yehowa ŋku me, eye
ne mía viwo magava gbɔ na mía
viwo gbaɔdege be na: gomea deke
mele Yehowa gbɔ na mi o! 28 Ela-
bena miébu be, ne woava bia mía
kple miáfe dzidzimeviwo gbaɔ-
ge be la, ekema miágbɔ be: Mikpɔ
Yehowa fe vɔsamlekpuɔ tɔge
sia, si mía fofowo wɔ la ɔa, me-
nye hena numevɔsa alo akpeda-
vɔsa o, ke boŋ ne wɔanye ɔdase
ano mía kple miawo dome. 29 Nede
megbe xaa tso mía gbɔ be, miáde
aglã de Yehowa ŋu, eye miátrɔ
le Yehowa yome egbe, adi vɔsa-
mlekpuɔ hena numevɔsa, nuɔ-
vɔsa kple akpedavɔsa ahakpe de
Yehowa, mía Mawu fe vɔsamle-
kpuɔ, si le efe nɔfe nu la ŋuti.

30 Esi nunɔla Pinehas kple ame-
ha la fe amegãwo, siwo kpe de
eŋu, amesiwo nye tatowo le Israel
fe ame akpeawo nu, se nya, siwo
Ruben-viwo, Gad-viwo kple Ma-
nase-viwo gbɔ la, edze wo ŋu.
31 Eye Pinehas, nunɔla Eleazar
vi, gbɔ na Ruben-viwo, Gad-viwo
kple Manase-viwo be na: Egbemí-
de sii be na, Yehowa le mía dome,
elabena esi miéda vo de Yehowa
ŋu o la, eyata miéde Israel-viwo
tso Yehowa si me. 32 Tete Pinehas,
nunɔla Eleazar vi, kple amegãwo
gbugbɔ tso Ruben-viwo kple Gad-
viwo gbɔ le Gilead-nyigba dzi va
Israel-viwo gbɔ le Kanaan-nyigba
dzi, eye wohe dɔgbedenya ve na
wo. 33 Eye nya la dze Israel-viwo
ŋu, eye Israel-viwo kafu Mawu,
eye womegadi be, yewoaho ava
de wo ŋu ahagblé anyigba, si dzi

Ruben-viwo kple Gad-viwo le la
o. 34 Eye Ruben-viwo kple Gad-
viwo na ŋko vɔsamlekpuɔ la be na:
„Eya nye dase le mía dome be,
Yehowae nye Mawu.“

Yosua fo Israel-viwo katã nu fu le nu xlɔ
ge wo.

23. Esi Yehowa na Israel kpo
katã fo xlãe godoo, si me etefe
didi, eye Yosua tsi xɔ fe gede la,
2 Yosua yɔ Israel blibo la, wofe
ame tsitsiwo kple tatowo, vɔnu-
drɔlawo kple dzikpɔlawo gbɔ na
wo be na: Metsi, eye mexo fe gede.
3 Mía ŋutowo miekpɔ nusiwo Ye-
howa, mía Mawu la, wɔ dukɔ siawo
katã le mia ŋgo, elabena Yehowa,
mía Mawue, wɔ ava na mi. 4 Kpɔ
ɔa, memã dukɔ kpotɔe siawo fe
anyigba na miáfe toawo tso Yor-
dan nu kple dukɔ, siwo katã me-
tsrɔ la gbɔ, vasede fu gã la nu
le yetodofo. 5 Yehowa, mía Mawu
la, ŋutɔ ate wo ɔa le mia ŋgo,
eye wɔanyã wo ɔa le mia ŋgo,
be miáxo wofe anyigba, abe alesí
Yehowa, mía Mawu la, do ŋugbe
na mi ene. 6 Eyata milé dzi de
fo vevie, ne miálé nusiwo katã
wonɔ de Mose fe segbalãe me
la me de asi, eye miáxo wo dzi,
eye migadze de dusi alo mía me
o. 7 Migatra de dukɔ, siwo kpotɔ
di la, dome o, eye wofe mawuwo
ŋko megava mia nu, alo miátsɔ
wo aka atam o, migasubɔ wo, eye
migade ta agu na wo o; 8 ke boŋ
miku de Yehowa, mía Mawu la ŋu,
abe alesí miewo vasede egbe ene.
9 Yehowa nyã dukɔ gã kple dukɔ
sesẽwo ɔa le mia ŋgo, ke miawo
la amea deke mete ŋu nɔ te de
mia nu vasede fifi o. 10 Mía
dome ŋutsu deka te ŋu nyã ame
akpe, elabena Yehowa, mía Mawue,
wɔ ava na mi, abe alesí wòdo
ŋugbe na mi ene. 11 Eyata mi-
kpɔ nyuie le miáfe agbe ŋu, ne
miálɔ Yehowa, mía Mawu la. 12 Ke
ne miétrɔ heku de dukɔ, siwo
kpotɔ de mia gbɔ la ŋu, eye miédo
fome kpɔ wo, miéyi wo dome,
eye woawo há va mía dome la,
13 ekema minyae be na, Yehowa,
mía Mawu la, maganyã dukɔ sia-
wo ɔa le mia ŋgo akpɔ o, eye
woatrɔ zu adoboli kple mɔ na
mi, woanye atam ano miáfe axada

a 21, 44.

b 24, 27.

d Mo. V. 5, 29.

e Mo. II. 23, 13, 24.

f Mo. III. 26, 7; Mo. V. 28, 7.

g Mo. IV. 33, 25; Mo. V. 7, 16; Don. 2, 3.

me, eye woanye nu ano ŋku dzi na mi, vasede esime miatsrõ avo keŋkeŋ le anyigba nyui, si Yehowa, mia Mawu, na mi la dzi.

14 Mikpõ da, mele ðdemagbõ-nugbe yi ge, ke miawo mienyae tso dzi blibo kple luõ blibo me bena, anyaa ðeke meto le nya nyui, siwo katã Yehowa, mia Mawu la, gblõ na mi la me o, wo katã va me na mi, eye nya ku ðeka hõ hã meto le eme o. 15 Gake alesi nya nyui, siwo katã Yehowa, mia Mawu la gblõ, va me na mi la, nenema ke Yehowa ana nya võwo katã nava dzõ mia dzi, vasede esime wòatsrõ mi avo le anyigba nyui, si Yehowa, mia Mawu la, na mi la dzi. 16 Ne miawo Yehowa, mia Mawu la fe nu, si wòbla kpli mi, eye mieyi dasubõ mawu bubuwo hede ta agu na wo la, ekema Yehowa ado ðomedzoe ðe mia nu, eye miatsrõ avo xoxoxo le anyigba nyui, si wòna mi la dzi.

Yosua je Israel-towo nu fu zi mamleta.

24. Tete Yosua na Israel-toawo katã va kpe ta ðe Sixem, eye wòyo ame tsitsiwo kple tatawo, onudrõlawo kple dzikplawo, eye wova tsi tre ðe Mawu ŋku me. 2 Eye Yosua gblõ na dukõ blibo la bena: Ale Yehowa, Israel fe Mawu la, gblõ esi: Tsãtsãtsã la mia fofowo nõ tãsisì la fe go keme dzi, "Tarax, Abraham kple Naxor fofo, eye wosubõ mawu bubuwo. 3 Tete mekplõ mia fofo Abraham tso tãsisì la fe go keme dzi, eye mena wòtsa le Kanaan-nyigba blibo la dzi - mena viawo dzi ðe dzi - eye metso Isak ne. 4 Metsõ Yakob kple Esau na Isak, eye metso "Seir-to na Esau, be wòanye eto, ke "Yakob kple viawo ya ou yi Egipte. 5 Tete medõ Mose kple Aron, eye metso nusiwo mewõ la, ðe fu na Egiptetowo; emegbe mekplõ mi dzoe. 6 Eye esi "mekplõ mia fofowo tso Egipte, eye mieva fua nu la, Egiptetowo tso tasiamwo kple sowo ti mia fofowo yome va Avafu la nu. 7 Eye wodo yli yo Yehowa, tete wòde viviti mia kple Egiptetowo dome, eye wòna fu la ñe gbagba ðe wo

dzi. Miekpõ nusiwo mewõ Egiptetowo la kple ŋku, eye mietsi gbedzi etefe didi. 8 Emegbe mekplõ mi va Amoritowo, siwo nõ Yordana fe go keme dzi la, fe anyigba dzi, eye wowo avo kpli mi; ke metso wo de asi na mi, miexõ wofe anyigba, eye metso wo le mia ŋgõ. 9 Tete Moab-fia Balak, Zipor vi, ho va wõ avo kple Israel, eye wòdõ woyi dayõ Bileam, Beor vi ve, be wòajo fi ade mi; 10 ke megbe tododõ Bileam, eye wòtsõ mi yra boŋ, eye mede mi tso esi me. 11 Eyome mietsõ Yordan va Yerixo; tete Yerixotowo, Amoritowo, Perizitowo, Kanaanitowo, Xititowo, Girgasitowo, Xiwitowo kple Yebusitowo va wõ avo kpli mi, eye metso wo de asi na mi. 12 Medõ iteamekplõdoewo ðe mia ŋgõ, eye wonyã Amoritowo fe fia eveawo le mia ŋgõ; menye wò yi kple wò dae woe o. 13 Metsõ anyigba, si nu miedze agbagba le o la, na mi kple du, siwo mietsõ o la, be mianõ wo me, eye metso weinbõ kple amitibõ, siwo mietsõ o la, na mi, be miawo wo me nuwo. 14 Eyata miwõ Yehowa, eye misubõ blibo le nyatefe me, miðe mawu, siwo mia fofowo subo le tãsisì la godo kple Egipte la ða, eye misubõ Yehowa! 15 Ke ne Yehowa subõsubõ medze mia nu o la, ekema "mitia, amesi subo ge miala, egbea: edanye mawu, siwo mia fofowo subo le tãsisì la godo, alo Amoritõ, siwo fe anyigba dzi miele la, fe mawuwo o. Ke mia kple nye afe ya miasubõ Yehowa!

16 Tete dukõ la ðo nu gblõ bena: Nede megbe xaa tso mia gbo be, miagblẽ Yehowa ði asubõ mawu bubuwo! 17 Ke boŋ Yehowa enye mia Mawu, eyae kplõ mia kple mia fofowo tso Egiptenyigba dzi le kluvinyenyefe me, eye wòwõ dzesi gã siawo le mia ŋku me, eye wòkpõ mia ta le mo blibo, si miẽzo heto dukõ gedewo dome la dzi. 18 Yehowa nyã dukõwo katã kple Amoritõ, siwo nõ anyigba dzi la, ða le mia ŋgõ. Miawo hã miasubõ Yehowa, elabena eyae nye mia Mawu! 19 Yosua ðo nu na dukõ la bena: "Miate nu asubõ Yehowa o, elabena Mawu

a Mo. II. 14, 10.

b Fla. I. 2, 2.

d 21, 45.

e Mo. IV. 21, 25, 21.

f Mo. IV. 22.

g Mo. IV. 23, 11, 20.

h 3, 14; 6, 1.

i Mo. II. 28, 28.

k Mo. V. 6, 10, 11.

l kp. 2; Mo. II. 32.

m Mat. 6, 24.

n Mo. I. 11, 26.

o Mo. I. 31, 19; 35, 2.

r Mo. I. 32, 4.

s Mo. I. 46, 6.

t Mo. II. 3, 10.

u Mo. II. 12, 32.

v Mo. V. 5, 26.

kɔkɔe kple Mawu "oānu wònye, matsɔ miafe vodadawo kple nu-vɔwo ake mi o. 20 Ne miegbɛ Yehowa di, eye miesubɔ mawu bubuwo la, ekema ahe vɔ ava mia dzi, eye wɔatsrɔ mi ɔa, ewɔ wònye ewɔ nyuie na mi va yi hafɛ. 21 Tete dukɔ la ɔo nu na Yosua bena: Gbede, Yehowa ko miasubɔ! 22 Yosua gblɔ na dukɔ la bena: Mia nɔtɔwoe nye ɔasefo na mia dokui be, mietia Yehowa, be miasubɔ. Woɔo nu be: È, mia nɔtɔwoe nye ɔasefo. 23 Ekema "mide mawu bubuwo ɔa le mia dome, eye mitrɔ miafe dzi de Yehowa, Israel fe Mawu la nu! 24 Eye dukɔ la ɔo nu na Yosua bena: Yehowa, mia Mawu la, miasubɔ, eye efe gbe ko miase! 25 Ale Yosua /bla nu kple dukɔ la gbemagbe, eye wòtsɔ seawo kple ɔɔɔawo ɔo wofe ŋku me le Sixem. 26 Eye Yosua ŋlo nya siawo de Mawu fe segbalɛ la me, eye wòtsɔ kpe gaa de di de afima le ɔgoti, si le Yehowa fe kɔkɔfeja gbɔ la te. 27 Tete Yosua gblɔ na dukɔ blibo la bena: Kpɔ ɔa, kpe sia nye ɔdase na mi, ela-

a Mo. II, 20, 5.

b 19, 50.

d Don. 2, 7.

e Mo. I, 35, 2.

f Fia. II, 28, 2.

g Mo. I, 50, 25.

h Mo. I, 33, 19.

i Mo. I, 35, 4;

Don. 9, 5.

j 22, 27; Mo. I,

31, 48.

bena ese nya, siwo katã Yehowa gblɔ na mi la, eye wòanye ɔase na mi, ne miagasɛ nu le mia Mawu la nu o. 28 Emegbe Yosua de asi le dukɔ la nu, eye amesiame yi efe anyigba dzi.

Yosua kple Eleazar fe ku. Wofɛ Yosef fe juwo.

29 Nya siawo megbe la Yehowa fe ɔla Yosua, Nun vi, amesi xɔ fe alafa ɔka kple ewo la ku, 30 eye wodii de eya nɔtɔ fe anyigba dzi le Timnat-Serax, si le Efrayim-to dzi, le Gaas-to fe anyiehe gome. 31 Eye Israel "subɔ Yehowa, ŋkeke alesi Yosua nɔ agbe kple ŋkeke alesi ame tsitsi, siwo nɔ agbe le Yosua megbe etefe didi, eye wokpɔ nusiwo katã Yehowa wɔ na Israel te fe la, le agbe.

32 Eye Israel-viwo di "Yosef fe ju, siwo wòtsɔ tso Egipte ve la, de Sixem, de anyigba, si "Yakob fle kesita alafa ɔka le Sixem fofɔ Xamor fe viwo si la dzi, eye wòtrɔ zu Yosef-viwo fe domenyinu.

33 Eye Eleazar, Aron vi, hã ku, eye wodii de Gibea, si wòtsɔ na via Pinehas de Efrayim-to dzi la.

DUNUDRŌLAWO FE AGBALĒ.

Yuda-to de asi aɔawɔwo me le Yosua fe ku megbe.

1. Le Yosua fe ku megbe la: "Mia dometɔ kae atre hoho ayi aɔawɔ awa kple Kanaanitɔwo? 2 Tete Yehowa gblɔ bena: Yuda neho yi; kpɔ ɔa, metsɔ anyigba la de asi ne! 3 Eye Yuda gblɔ na novia Simeon bena: Ho kplim, miayi nye anyigba dzi aɔawɔ awa kple Kanaanitɔwo, ekema nye hã makpe de ŋuwò, miayi tɔwò dzi! Tete Simeon yi kplii. 4 Eye esi Yuda ho yi la, Yehowa tɔ Kanaanitɔwo kple Perizitɔwo de asi na wo, eye wowu ame akpe ewo sɔŋ le Bezek. 5 Wova kpe Adoni-Bezek le Bezek, eye wowo awa kplii heɔu Kanaanitɔwo kple Perizitɔwo dzi. 6 Ke Adoni-Bezek si, eye woti eyome ɔalée, eye

i 20, 18.

n Yos. 10, 40; 11, 22.

o kp. 10-15 kpɔ Yos. 15, 13-19.

wolã efe asidegblefetsuwo kple afodegblefetsuwo. 7 Tete Adoni-Bezek gblɔ bena: Fia blaadre. siwo wolã asidegblefetsuwo kple afodegblefetsuwo na la, fɔa nu wuwlu le nye kplɔ te ɔuna; alesi mewo la, eya te fe Mawu ɔo te fe nam. Eye wokplɔe yi Yerusalem, afisi woku ɔo.

8 Eye Yuda-viwo wɔ awa kple Yerusalem, woxɔe, eye wowu wo kple yi hetɔ dzo du la." 9 Emegbe Yuda-viwo ho yi ɔawɔ awa kple Kanaanitɔ, siwo le towo dzi kple dziehe kpakple gbadzafe. 10 Eye Yuda ho awa de Kanaanitɔ, siwo nɔ Xebron la nu, — tsã la woyɔ Xebron bena Kiryat-Arba — eye wodon Sesai, Aximan kple Talmi dzi. 11 Eyome woho awa tso afisia de Debirtɔwo nu; tsã la woyɔ Debir bena Kiryat-Sefer. 12 Tete

Kaleb gbló bena: Amesi ádu Kiryat-Sefer dzi, eye wòaxœ la, matsò vinyenyónu Axsa ne wòádee. 13 Eye esi Otniel, Kaleb fe tse, Kenas fe vi, xœ la, etsò via Axsa ne wò-dee. 14 Eye esi wòkplœ la, nyónu la do dali ne be, yeabia agble ye fofo, eye wòdí tso tedzi la dzi. Tete Kaleb biaé bena: Nya kae le asiwò? 15 Edo ñu ne bena: Yram, etsò dziehenyigba nam xo-xo, eyata tsò tsivudoawo há nam! Tete Kaleb tsò vudo, siwo le to dzi kple balí me la ne.

16 Eye Mose nyo, 'Keni fe viwo kpakple Yuda-viwo, ñu tso devedu la me yi Yuda-gbedzi, si le /Arad fe dziehe gome, eye wova ño dukò la dome. 17 Eye Yuda ho kpe de ñovia Simeon ñu wova ñu Kanaanito, siwo ño Zefat la dzi, eye 'wotsrò wo gbidigbidi hena ñkò du labena Xorma. 18 Eye Yuda xò Gaza kple efe anyigba, Askalon kple efe anyigba kpakple Ekron kple efe anyigba. 19 Eye Yehowa ño kple Yuda, ale be wòte ñu xò to la, ke mete ñu nyà amesiwo ño balí me la ña o, elabena gatsiaqamwo le wo si. 20 'Wotsò Xebron na Kaleb, abe alesi Mose gbló ene, eye wònyà Enak vi etšawo le afima.

Womenyà Kanaanitowo katà o.

21 Ke Benyamin-viwo menyà Yebusitò, siwo ño Yerusalem la ña o; eyata Yebusitowo kple Benyamin-viwo tsaka le Yerusalem vasede egbe. 22 Yosef-viwo ho yi Betel, eye Yehowa ño kpli wo. 23 Eye Yosef-viwo na woyi ñatsa ñku le Betel, tsà la woyi ñu la bena Luz. 24 Tete ñkutsalawo kpò ñutsua de do tso dua me, eye wogblò ne bena: Fia mōnu, si miato age de dua me la mi, ekema miave nuwò. 25 Tete wòfia dua me mōnu wo, eye wowu duametowo kple yi; ke wođe asi le 'ñutsu la kple efe fometowo katà ñu. 26 Eye ñutsu la yi ñatsò du de Xititowo fe anyigba dzi, eye wòna ñkœ be Luz; ñkò sia tsi eñu vasede egbe. 27 Eye Manase mexò Bet-Sean kple efe duwo, Tanax kple efe duwo, Dortowo kple wofe duwo, Yibleam-towo kple wofe duwo kpakple

Megidotowo kple wofe duwo o, eyata Kanaanitowo do dzi ño anyigba sia dzi be.^a 28 Ke esi ñusè ño Israel ñu la, ena Kanaanitowo wò ño ne yaka, eye womeyà wo o. 29 Eye Efrayim há menyà Kanaanito, siwo ño Gezer la ña o; eyata Kanaanitowo tsi wo dome le Gezer.^b 30 Zebulon menyà Kidrontowo kple Nahaloltowo o; eyata Kanaanitowo tsi wo dome, ke wowò ño na wo yaka.^d 31 Aser menyà Akotowo, Zidontowo, Axlabtowo, Axzibitowo, Xelbatowo, Afiktowo kple Rexobtowo o; 32 eyata Aser-viwo ño anyigbadzitò, siwo nye Kanaanitowo la dome, elabena womeyà wo ña o. 33 Eye Naftali menyà Bet-Semestowo kple Bet-Anattowo ña o, eye wonò anyigbadzitò, siwo nye Kanaanitowo la dome; ke 'Bet-Semestowo kple Bet-Anattowo wò ño na wo yaka. 34 Amoritowo nyà Dan-viwo ño ñe towò dzi, eye womena be, woava balí me o. 35 Eye Amoritowo do dzi ño Xeres-towo dzi kple 'Ayalon kpakple Saalbim be. Ke esi Yosef-viwo fe ala va kpe wo dzi la, wowò ño na wo yaka. 36 Amoritowo fe lifo tso Akrabim-to dzi mò gblò kple Sela hemlo de nu yi.

Israel fe tomaqomado. weve. kemallmall kple tohehe. Dunudròlawo.

2 Eye Yehowa fe ñola tso Gilgal va Boxim gbló bena: Mekplò mi tso Egipte va anyigba, si ñu meka atam ño na mia fofowo gblò be, nyematu nye nu, si mebla kpli mi, akpò gbede o la dzi; 2 migabla nu kple anyigba sia dzitowo o, eye 'mìgbà wofe vòsamlekpuwo! Gake miedò to nye gbe o. Nukañuti miewò alea ño? 3 Eyata nye há mele egblom na mi bena: nyemanyà wo le mia ñgò o, ne woanye fudenametowo anò mia ñu, eye wofe mawuwo nanye mō ađe mi.^p 4 Esi Yehowa fe ñola gblò nya siawo na Israel-viwo katà la, tete dukò la fa avi hoo; 5 eye wona ñkò te fe ma bena Boxim, eye wosa vò le afima na Yehowa.

6 Esi Yosua ñe asi le dukò ñu la, Israel-viwo dome amesiame yi efe anyigba dzi, ne wòaxœ wòanye eto. 7 Eye dukò la subo

^a Yos. 17, 11-13.

^b Yos. 16, 10.

^d Yos. 18, 15.

^e 4, 11 17: Mo. IV, 10, 29.

^f Yos. 12, 14.

^g Mo. IV, 21, 2.

^h Yos. 19, 38.

ⁱ Yos. 19, 42.

^k Yos. 14, 6-15.

^l Yos. 15, 63; 18, 28.

^m Mo. 1, 28, 19.

ⁿ Mo. V, 7, 2-5.

^p Yos. 23, 19.

^q Yos. 6, 25.

Yehowa, ŋkeke alesi Yosua nɔ agbe kple ŋkeke alesi ame tsitsi, siwo nɔ agbe le Yosua megbe, amesiwo kpɔ nu gā, siwo katā Yehowa wɔ na Israel teŋe la, le agbe.^a 8 Yehowa fe dɔla Yosua, Nun vi, xɔ fe alafa deka kple ewo hafi ku, 9 eye wodii de eya nɔto fe anyigba dzi le Timnat-Xeres, si le Efrayim-to dzi le Gaas-to fe anyiehe gome.^d 10 Esi dzidzime mawo katā yi wo togbuiwo gbo vɔ la, dzidzime bubu va dzo le wo megbe, amesiwo medze si Yehowa o, eye wome-nya naneke le nusiwo katā wòwo na Israel la ŋu o.

11 Tete Israel-viwo wɔ nusi medze Yehowa ŋu o, eye wosubo Baalwo. 12 Wogblē Yehowa, wo fofowo fe Mawu la di, ewo wònye eyae kplɔ wo tso Egipte-nyigba dzi hafi, eye wodze dukɔ, siwo fo xlā wo godoo la fe mawuwo yome, eye wode ta agu na wo hetsɔ do dɔmedzoe na Yehowa. 13 Wogblē Yehowa di hesubo Baal kple Astarot. 14 Eyata Yehowa do dɔmedzoe de Israel ŋu, eye wòtsɔ wo de asi na adzowɔlawo woda adzo wo, eye wòtsɔ wo dzra na wofe futɔ, siwo fo xlā wo godoo la; eye womegate ŋu nɔ te de wofe futɔwo nu o. 15 Eye Yehowa fe asi nye dzogbevɔde le wo ŋu le afisafi, si woyi dɔ, abe alesi Yehowa gblɔ na wo kple alesi Yehowa ka atam na wo ene, ale be wodo xaxa me nɔto. 16 Eye Yehowa dɔ vɔndrɔlawo, amesiwo de wo tso adzowɔlawo si me.^e 17 Ke womedɔ to wofe vɔndrɔlawo o, eye wodze mawu bubuwo yome de ta agu na wo, wote da le mɔ, si dzi wo fofowo zɔ hedɔ to Yehowa fe seawo la dzi, eye womewo nenema o. 18 Ne Yehowa dɔ vɔndrɔla na wo la, Yehowa nɔa anyi kple vɔndrɔla la, eye wòdeɔ wo tsoa wofe futɔwo si me, ŋkeke alesi vɔndrɔla la le agbe, elabena wofe hùdɔde le fudɔnameɔwo kple nɔtasɛlawo nɔti na be, Yehowa fe dɔme trɔ de wo ŋu. 19 Ke ne vɔndrɔla la ku la, ekema wotrɔna, eye wogblɛna de dzi wua wo fofowo, wodeɔ mawu bubuwo yome, subɔa wo hedeɔ ta agu na wo, eye wo-

medeɔ asi le wofe nuwɔwɔ kple tamesesɛ ŋu o. 20 Tete Yehowa do dɔmedzoe de Israel ŋu gblɔ bena: Esi dukɔ sia tu nye nu, si mebla kple wo fofowo, eye medɔ to nye gbe o la, 21 eyata nye hā nyemaganyā dukɔ, siwo Yosua kpɔto di hafi ku la da le wo ŋɔ o; 22 ne matsɔ wo ado Israel akpɔ be, woyalé ŋku de Yehowa fe mɔ ŋu, eye woazɔ edzi abe wo fofowo ene loo, alo womalé ŋku de egu o. 23 Eyata Yehowa kpɔto dukɔ siawo di, menyā wo enumake o, eye metsɔ wo de asi na Yosua o.

Israel subɔ mawu bubuwo, eye wòde de efe futɔwo si me; ke Otniel, Ehad kple Samgar dee.

3. Esiawo nye dukɔ, siwo Yehowa kpɔto di be, wòatsɔ wo ɛado Israelto, siwo katā mekpɔ Kanaan-va teŋe o la akpɔ; 2 ne Israel-viwo fe fome, siwo mekpɔ ava teŋe tsā o la, nadze avawɔwo. 3 Woawo nye: Filistitɔwo fe /amegāatɔawo, Kanaanitɔwo katā, Zidontɔwo kple Xiwitɔwo, siwo nɔ Libanon-towo dzi tso Baal-Xermon vasede Xamat. 4 Wotsi anyi, ne wòatsɔ ado Israel akpɔ, be woado to Yehowa fe se, siwo wòde na wo fofowo to Mose dzi loo? 5 Eye Israel-viwo nɔ Kanaanitɔwo, Xiitɔwo, Amoritɔwo, Perizitɔwo, Xiwitɔwo kple Yebusitɔwo dome. 6 Wode wofe vinyɔnuwo, eye woawo hā tsɔ wofe vinyɔnuwo na wofe viɔtsuwo, eye wosubɔ wofe mawuwo.^h

7 Eye Israel-viwo wɔ nusi medze Yehowa ŋu o, wonɔlɔ Yehowa, wofe Mawu la be, eye wosubo Baalwo kple Aserawo. 8 Eyata Yehowa do dɔmedzoe de Israel ŋu, eye wòtsɔ wo dzra na Mesopotamia-fia Kusan-Risatayim, eye Israel-viwo subɔ Kusan-Risatayim fe enyi sɔŋ. 9 Eye Israel-viwo do yli yɔ Yehowa, tete Yehowa dɔ xonameto na Israel-viwo, ^kOtniel, Kaleb fe tse, Kenas fe vi, eye wòde wo. 10 Yehowa fe /gbɔgbɔ dze edzi, eye wòdrɔ vɔnu na Israel; eho ava, eye Yehowa tsɔ Mesopotamia-fia Kusan-Risatayim de asi ne, eye efe alo kple Kusan-Risatayim dzi. 11 Eye anyigba la dzi fa fe blane, vasede esime Otniel, Kenas vi la ku.

^c Yos. 24, 31.

^b 3, 1-4; Mo. V. 8, 2.

^d Yos. 24, 29, 30.

^e 2, 22.

^f Yos. 13, 3.

^g Mo. III. 28, 17; Mo. V. 28, 20.

^h Mo. V. 7, 3.

ⁱ Do. 13, 20.

^k 1, 13.

^l 6, 34.

12 Ke esi Israel-viwo gade asi nusi medze Yehowa nu o wówó me la, Yehowa do nusé Moab-fia Eglon de Israel-viwo nu, elabena wówó nusi medze Yehowa nu o. 13 Eye wóda Amon-viwo kple Amalekitówó kpe de edokui nu, eye woho awa va si Israel, eye woxó ^{a 1, 16.} "devedu la. 14 Israel-viwo subó Moab-fia Eglon fe wuienyi sɔɔ. 15 Ke esi Israel-viwo do ɔli yó Yehowa la, Yehowa do xó-nameto na wo, Ehud, gutsu mia-wóla, si nye Benyamintó, Gera fe vi. Eye Israel-viwo tso nudzódzò de esi do de Moab-fia Eglon. 16 Eye Ehud tu adekpui nuevee, si didi asi deka, eye wótæe de dusiklito le efe awu olaya te. 17 Eye wótso nudzódzò la ve na Moab-fia Eglon; Eglon enye ame lolo damia de. 18 Esi wótso nudzódzò la na wó la, ekpló amesiwo tso nudzódzò ve la, yi daɔo da; 19 ke etró le legba, siwo le Gilgal la gbó va gbó bena: Fia, nya yaylaa de le asinye na wó! Tete wógblobe: Doɔoe nezi! Eye amesiwo katá tsi tre de egbo la, do go. 20 Eye Ehud yi egbo, esime wóle dzifoxó, si me eya deka nona xoa ya la me. Ehud gbó ne bena: Mehe Mawu fe gbe ve na wó! Tete wótsi tre tso efe zikpui la dzi. 21 Enumake Ehud do mia da di adekpui la le dusiklito hefo de dome ne, 22 ale be atia ke há bu de me, eye ami nyé tsoyó adekpui la; mete nu de adekpui la le dome ne o, elabena enu do go de megbe. 23 Emegbe Ehud do go de akpata me, eye wode ga dzifoxó la fe ɔotru me de enu. 24 Esi wódo go la, efe dóláwo va, eye wokpó bena, dzifoxó la fe ɔotruwo le dodo; eyata wobu be, afódzi dem wóanya le le yaxófe la. 25 Ke esi wolala ɔuu dokpoe meɔu ɔɔa o la, wótso safui va ɔu ɔɔ lae, eye kpó da, wofe amegá ku de anyigba. 26 Ke esi wole lalam nenema la, Ehud gbó legbawo nu, eye wósi va Seira. 27 Eye esi wógbó la, eku kpé le Efrayim-to dzi, tete Israel-viwo di tso towó dzi va kpe ta de enu, eye eya nuto dze wo ngo. 28 Eye wógblo na wo bena: Mikplóm do kaba, elabena Yehowa tso miafe

futo Moabitówó de asi na mi! Enumake wodze eyome heva xe Yordan-tsofemó na Moabitówó, eye womena amea deke tso to la o. 29 Eye wowu Moabitówó ano ame akpe ewo yemayi, gutsu, siwo nye ame kakowo kple avamewo, eye ame deka hō hā mesi o. 30 Ale Moabitówó ge de Israel fe asi te yemayi, eye anyigba dzi fa fe blanyi sɔɔ.

31 Eye Samgar, Anat vi, dze eyome, amesi tso nyikplóti wu Filistító ame alafa ade, eye eya há de Israel.

Israel ge de efe futo Yabin si me, ke Barak kple Debora du edzi.

4. Ke esi Ehud ku la, Israel-viwo gade asi nusi medze Yehowa nu o la wówó me. 2 Eyata Yehowa tso wo dzra na Kanaan-fia Yabin, amesi du dzi le Xazor; efe avafia nye Sisera, amesi no Xaroset-Goyim. 3 Eye Israel-viwo do ɔli na Yehowa, elabena gatasiadam alafa asieke le esi, eye wóte Israel-viwo de anyi se-sétæe fe blave sɔɔ.

4 Yemayi la nyɔnu-nyagblóɔdila Debora, Lapidot srɔe, dró ɔonu na Israel. 5 Enó Debora fe dete le Rama kple Betel dome le Efrayim-to dzi, eye Israel-viwo yia egbo daɔrɔa ɔonu. 6 Eye wódo ame woyi dayó Barak, Abinoam vi, tso Kedes-Naftali ve, eye wógblo ne bena: Yehowa, Israel fe Mawu la, de se na wó be: Ho, yi Tabor-to la dzi, nade ame akpe ewo tso Naftali-viwo kple Zebulon-viwo dome kpe de dokuiwó nu; 7 makpló Sisera, Yabin fe avafia kple efe tasiadamfo kpakple efe avako ava gbówó le Kison-tóu la nu, eye matsæe ade asi na wó! 8 Tete Barak gbó ne bena: Ne áyi kplim la, ekema mayi; ke ne máyi kplim o la, ekema nye há nyemayi o. 9 Edo nu bena: Meleyiyi ge kpli wó tso; ke bubu, si le mɔ, si dzi dze ge nala me la, manye tówó o, elabena Yehowa atso Sisera ade asi na nyɔnu de! Eye Debora tso yi Kedes kple Barak. 10 Tete Barak yó Zebulon kple Naftali va kpe ta de Kedes, eye gutsu akpe ewo ho dze eyome, eye Debora há yi kplii. 11 Ke

Xeber, Kenito la, ou tso Mose fe nyo "Xobab viwo, siwo nye ^{Ke-}nitowo la gbo, eye wova tu efe agbadowo de logotiwu gbo le Zaanayim le Kedes gbo.

12 Eye esi wogblo na Sisera bena, Barak, Abinoam vi, ho va Tabor-to nu la, 13 tete Sisera dzra efe gatasiamwo kata do, eye eya kple efe avako blibo la ho tso Xaroset-Goyim va kpe ta de Kison-tovu la nu. 14 Eye Debora gblo na Barak bena: Tso! Elabena egbe sia Yehowa le Sisera tso ge ade asi na wo. Alo de Yehowa madze ngowo oa? Tete Barak di tso Tabor-to la dzi, eye ame akpe ewo dze eyome. 15 Eye Yehowa tso yi de zi Sisera kple efe tasiadamwo kata kple efe avako blibo la me le Barak ngo, eye Sisera di le efe tasiadam me heto afu si. 16 Ke Barak ti tasiadamwo kple avako la yome vasede Xaroset-Goyim; eye Sisera fe avako blibo la tsi yi nu, ame deka h3 ha mekpoto o.

Yael wu Sisera.

17 Ke Sisera to afu si va Yael, Kenito Xeber sr5 fe agbado gbo, elabena nutifafa le Xazor-fia, Yadin kple Kenito Xeber fe afe la dome. 18 Tete Yael yi dakpe Sisera gblo ne bena: Va, nye amegã, va dze gbonye, eye megav5 o! Enumake woyi egbo le efe agbado me, eye nyonu la tso avo tsoy ne. 19 Eye wogblo ne bena: Tafatse, na tsi via dem mano, elabena tsiko le wuyem. Enumake wovu notsilãgbalãgolo la, eye wonae wono, emegbe wogatsyo avo ne. 20 Eyome wogblo ne bena: Yi, natsi tre de agbado la fe monu, eye ne amea de va bia wo bena: amea de le afisia hã la, ekema gblo bena: O! 21 Tete Xeber sr5 Yael tso agbadotsyoti, eye wotsu zũ de asi yi egbo dzaa, eye wofu tsyoti la de tonu ne mimi de anyigba. Ke edo al5 yi me oi, elabena dedite enu, eye woku. 22 Esi Barak ti Sisera yome la, Yael do go va kpee, eye wogblo ne bena: Va, ne mafia amesi dim nele la wo! Esi woyi la, ekpo Sisera ku di, eye tsyoti fo de tonu ne. 23 Ale Mawu bobo Kanaan-fia Yabin de

^a Mo. IV. 10, 29.
^b 1, 16.

^d Mo. V. 33, 2.
^e Xab. 3, 3-6.

^f Ps. 68, 9.
^g 3, 31.

^h Sam. I. 18, 19.
ⁱ 22.

^j 10, 4; 12, 14.

^k 12, 15.

^l Yos. 17, 1.

anyi le nkeke ma dzi le Israel-viwo nku me enye si. 24 Eye Israel-viwo fe asi kpe Kanaan-fia Yabin dzi, vasede esime wotsr5e va kenken.

Oebora kple Barak fe aseyetsoha.

5. Tete Debora kple Barak, Abinoam vi, wodzi ha gbemagbe bena: 2 Esi avafiwu dze Israel ngo, eye duko la l5 faa nuti la, mikafu Yehowa! 3 Mi fiawo, mi-see; mi amegãwo, mifu to anyi! Mele ha dzi ge, Yehowae mele ha dzi ge na, Yehowa, Israel fe Mawu lae mele sanku fo ge na! 4 Yehowa, esi nehõ tso "Seir, eye nãtsa to Edom-tagba la, "anyigba ovuu, dzingõ dudu tsi, eye alilikipowo hã dza tsi; 5 towo dzo kpekpekepe le Yehowa nku me, eye Sinai sia ovuu le Yehowa, Israel fe Mawu fe nku me. 6 Le "Samgar, Anat vi, noli kple Yael noli la mowo to gbe, eye amesiwo zãa mo tawo dzi la, to gbiedzẽwo. 7 Avafiwu nu tso le Israel, wo nu tso, vasede esime nye Debora medo, medo abe Israel dada ene! 8 Wotia mawu yeyewo; eyata ava va ke de wofe duwo nu. Womegakpo bakpoxõnu kple akplãa deke le Israel fe ame akpe blaneawo dome o. 9 Nye dzi enye Israel fe tatowo kple amesiwo l5 faa le dukãa dome la to. Mikafu Yehowa! 10 Mi amesiwo do "tedzĩnõ yiwu, kple mi amesiwo nõ kuntruwo dzi, kpa-kple mi amesiwo le mo ta, midzi ha! 11 Esi anutrodalawo tso aseye le lãtoawo gbo la, wokafu Yehowa fe nu dzodzõe wõwõwo kple Israel fe avafiwu fe nu dzodzõe wõwõwo le afima. Emegbe Yehowa fe duko la gbugbo yi duwo me. 12 Nyõ, nyõ, Debora! nyõ, nyõ, nadzi ha! Tsi tre, Barak! Abinoam vi, kplõ wõ aboyomewo! 13 Tete duko la fe bubume mamleawo va, eye Yehowa di va gbonye le kalẽtowo dome. 14 Wotso Efrayim, amesi fe agunu le "Amalek, eye Benjamin to wo me-gbe va ge de wofe amehawo dome. Tatowo di abu tso "Maxir kple Zebulon, amesiwo si tsiameti la le. 15 Isaxar-amegãwo le Debora nu, eye Isaxar kpe de

Barak ŋu hedze eyome kpledu-
kpledu yi balɩ la me. Ruben-tɔ-
ɔuwɔ nu wode adanɩ gāwɔ le.
16 Nukaŋuti nɛtsi lāhawɔ gbɔ, be
nalɛ tɔ dɛ lāhawɔ fe xɔxɩŋ ŋu?
Ruben-tɔuwɔ nu wode adanɩ
gāwɔ le. 17 Gilead tsi Yordan fe
go keme dzi bɔkɔɔ. Nukaŋuti Dan
nye amedzro le ɔuwɔ me? Aser
bɔbɔ nɔ futa, eye wɔtsɔ akɔ anyi
dɛ efe adɔwɔ nu. 18 Zebulon
enye dukɔa dɛ, si ku kutsikpe,
hekpe dɛ Naftali ŋu le gbadzafɛ-
to la dzi. 19 Fiaɔwɔ va wɔ ava,
Kanaan-liawɔ va wɔ ava yemayi
le Tanax le Megido-tɔ la nu; ke
womekpɔ klosalɔa deke xɔ o!
20 Dzifo wotsɔ wɔ ava la, yle-
tiviwo nɔ wofe mɔwɔ dzi wɔ ava
kple Sisera.^b 21 Kison-tɔuwɔ la kplɔ
wo yil, blematɔuwɔ Kison. Nye
luɔɔ, dɔ kple ŋusɛ! 22 Kalɛtɔ,
siwo si la, fe sɔwɔ fe afɔzi le
didiɔm. 23 Yehowa fe dɔla be:
Adi Meros ŋu! Adi eme nɔlawɔ
ŋu kpekpekke; elabena womeva
xɔ na Yehowa o, womeva xɔ na
Yehowa le kalɛtɔwɔ dome o!
24 Woayra Yael le nyonuwo dome,
Kenitɔ Xeber srɔ, woayrae le
nyonu, siwo nɔa agbadɔ me la
dome! 25 Tsi wɔbɩa, ke nɔtsie
wɔnae, bubumewo fe tre me wɔ-
ku nɔtsi kpekɛ dɔ vɛ.^d 26 Edo
asi dɔ tɔ tsyoti, eye wɔdɛ gbede
fe zū dɛ dɔsi; eda zū dɛ Sisera
fe ta dzi, eye wɔdɛ efe tonu ŋɔe
wɔdi go dɛ egodo. 27 Etsra dɛ
efe afɔ nu wɔɔ, efe afɔ nu wɔtsra
dɔ, eye afisi wɔtsra dɔ la, afima
wɔku dɔ. 28 Sisera dada dɔ mo
dɛ fesre nu, eye wɔdo yli to
adzralawo me gbɔ bɛna: Nuka-
ŋuti efe tasiadɔmwo gbe vava,
eye nukaŋuti efe sɔwɔ fe afɔzi
tsi megbe ale? 29 Nyonu bubu-
me, siwo le egbɔ la, dɔ enu ne;
ke egale biabia dzi ko be: 30 Dɛ
womekpɔ aboyonu mā oa? Nyɔ-
nuvi dɛka alo eve na ŋutsu dɛka,
Sisera fe aboyonu nanye awu ŋɔ-
ŋɔewo, akɔgbavɔ dɛka alo eve,
siwo le ŋɔŋɔe, nanye fiasrɔ dɛka
tɔ! 31 Yehowa, alea wɔ futɔwɔ
katɔ atsrɔ enye si! Ke amesiwo
lɔns la le, abe alesi yɛ dzɛna
kple ŋusɛ ene.

Eye anyigba la ŋu fa ʼfe blane
sɔɔ.

Gideon zu wɔnudrɔla.

6. Esi Israel-viwo wɔ nusi me-
dze Yehowa ŋu o la, Yehowa
tɔwɔ de asi na Midiantɔwɔ fe
adre sɔŋ. 2 Midiantɔwɔ fe asi
kpe Israel dzi, eye Israel-viwo
wɔ bebefewo dɛ towɔ dzi kple
agadowo me kpakple nɔfe sesɛ-
wɔ le Midiantɔwɔ ta. 3 Godoo ʼne
Israel fɔ nu la, Midiantɔwɔ kple
Amalekitɔwɔ kpakple yedzɛfevi-
wo hona dɛ wo ŋu, 4 eye wofua
asada dɛ wo ŋu hegbɩa agble-
menuawo vasedɛ Gaza ke, wome-
kpɔɔa nuɔduɔa deke, alɛ, nyi
alo tedzi dɛ Israel o; 5 elabena
dɛ wohona vana kple wofe lāwo
kpakple agbadɔwɔ, eye woawo
kple wofe kposɔ naneawo fona di
bibibi abe wetsuviwo ene; ale
wovana, be woagblɛ anyigba la.
6 Ale Israel di gbɔ le Midiantɔ-
wɔ ŋku me, eye Israel-viwo do
yɩi yɔ Yehowa.

7 Esi Israel-viwo do yɩi yɔ Ye-
howa le Midiantɔwɔ ta la, 8 Ye-
howa dɔ nyagblɔdɩlaa dɛ dɔ dɛ
Israel-viwo gbɔ wɔgbɔ na wo bɛna:
Ale Yehowa, Israel fe Mawu
la, gbɔ esi: Nye ŋutɔe kplɔ mi
tso Egipte, tso kluvinyenyefe me;
9 mede mi tso Egiptɔwɔ kple
miafe futɔwɔ katɔ si me, eye me-
nyā wo dɛ la mia ŋɔo hetsɔ wofe
anyigba na mi. 10 Eye megblɔ
na mi bɛna: Nyee nye Yehowa,
mia Mawu, migasubɔ Amoritɔ,
siwo fe anyigba dzi miele la, fe
mawuwo o; ke miegbe tododo
nye gbe.

11 Eye Yehowa fe dɔla va bɔbɔ
nɔ logoti te le Ofra, si nye Abie-
sritɔ Yoas tɔ, eye via Gideon le
lu fom le lugbɔfe, be wɔatsɔ asii
le Midiantɔwɔ nu. 12 Eye Yeho-
wa fe dɔla dɛ dɛ edzi gbɔ ne
bɛna: Yehowa li kpli wɔ, wɔ ŋu-
tsu kalɛtɔ! 13 Gideon dɔ ŋu ne
bɛna: Tsoo, nye afɛtɔ! Ne Yeho-
wa li kpli mi dɛ, nukaŋuti nu-
siawo katɔ dɔ dɛ mia dzi? Eye
afika efe nukunu, mia katɔ ŋu
mia fofowo nɔa dɛ dɔm le na
mi be, Yehowa kplɔ mi tso Egipte
la le? Azo Yehowa tutu mi fu
gbe, eye wɔtsɔ mi dɛ asi na Mi-
diantɔwɔ. 14 Tete Yehowa trɔ dɛ
ɛnu gbɔ bɛna: /Yi le wɔ ŋusɛ
sia nu, eye nade Israel tso Mi-

a Mo. V. 28, 33.

b 4, 15; Mo. II.
14, 25; Yos. 10,
14, 42.

d 4, 19.

e 3, 11.
/ Sam. I. 12, 11;
Heb. 11, 32.

diantowo si me; nye n̄tɔe le d̄wòm! 15 Edo n̄u ne bena: Tafatse, nye afetɔ! Nuka tso ge mala ade Israel? Kpɔ da, nye fome enye suetɔ le Manase, eye nyee nye d̄m̄lɔea le fofonye fe me! 16 Tete Yehowa gb̄lɔ ne bena: "Manɔ anyi kp̄li wò kokoko, eye asi Midiantowo abe n̄tsu deka ene. 17 Edo n̄u ne bena: Ne ɛve n̄unye la, ekema na dze-sim be, wòe le nu fom kplim! 18 Megadzo le afisia o, vasede esime matsɔ nye v̄sanu ado akò-wòme hafi! Edo n̄u be: Manɔ anyi, vasede esime nat̄o agb̄o.

19 Tete Gideon yi dawu gb̄t̄suvi deka, eye wòtsɔ wò efa deka tɔ tatali mavamav̄a; efo l̄a la de golo me, eye wòku detsitsi la de kutu me het̄sɔ va egb̄o le logoti la te, eye wòtsɔe d̄o ekome. 20 Ke Mawu fe d̄ola la gb̄lɔ ne bena: Tso l̄a kple tatali mavamav̄a la da de agakpe sia dzi, eye natsɔ detsitsi la akò de anyi. Tete wòwò nenema. 21 Eye Yehowa fe d̄ola la tso atikpl̄o, si le esi la nu tɔ l̄a kple tatali mavamav̄a la dzi, enumake 'dzo do tso agakpe la me hefīa l̄a kple tatali mavamav̄a la, eye Yehowa fe d̄ola la bu vi le efe n̄ku me. 22 Esi Gideon kpɔ bena, Yehowa fe d̄olae la, egb̄lɔ bena: Alele, Afetɔ Yehowa! Elabena mekp̄o Yehowa fe d̄ola n̄ku me kple n̄ku me. 23 Ke Yehowa gb̄lɔ ne bena: "Duwò nafa, megav̄o o, mèle kuku ge o! 24 Eye Gideon d̄i v̄samlekpuì na Yehowa de afima, eye wòna n̄kɔe bena: Yehowae nye n̄utifafa. Ele Abiesritowo fe Ofra vasede egbe.

25 Eye Yehowa gb̄lɔ ne le z̄a ma me bena: Lé fofowò fe nyitsu deka kpe de nyitsu bubu, si xɔ fe adre la n̄u; agb̄a Baal fe v̄samlekpuì, si nye fofowò tɔ, eye nal̄a Asera, si le en̄u la d̄a! 26 Emegbe nad̄i v̄samlekpuì na Yehowa, wò Mawu la, de agakpe sia tame, tso nyitsu evelia sa n̄mewɔe, eye natsɔ Asera, si nel̄a la, awò nakee. 27 Tete Gideon de n̄tsu ewo le efe d̄olawo dome, eye wòwò, abe alesi Yehowa gb̄lɔ ne ene; mewɔe le keli o, ke bon ewɔe le z̄a, elabena ele fofoa fe-

metowo kple dua me n̄tsuwo v̄m. 28 Esi dua me n̄tsuwo fɔ n̄di kanya la, kpɔ da, wogb̄a Baal fe v̄samlekpuì la, l̄a Asera, si le en̄u la da, eye wòtsɔ nyitsu sa vò le v̄samlekpuì, si wod̄i la dzi. 29 Tete wode asi gb̄ogb̄lɔ me na wo n̄ewo bena: Ameka wò nusia? Eye wodzro me heb̄ia eta se, eye wose bena, Gideon, Yoas vi, wò nusia. 30 Enumake dua me n̄tsuwo gb̄lɔ na Yoas bena: Kpl̄o viwò la doe, ne wòaku, elabena egb̄a Baal fe v̄samlekpuì, eye wòl̄a Asera, si le en̄u la d̄a. 31 Tete Yoas gb̄lɔ na amesiwo kat̄a tsi tre de egb̄o bena: Dzree miebe, yewoawò de Baal nua? Alo de miebe, yewoawò nya de enua? Ne amea de be, yeawò dzre de enu la, aku n̄di sia! "Nenye Mawue wònye la, ekema newò dzre de edokui nu, le esi wogb̄a efe v̄samlekpuì la ta! 32 Eye wona n̄kɔe tso gbemagbe be Yerub-Baal hegb̄lɔ bena: Baal newò dzre kp̄li, elabena eyae gb̄a efe v̄samlekpuì.

33 Eye Midiantowo kat̄a kple Amalekitowo kpakple yedzefewiwo kpe ta heho va fu asada anyi de Yezreel-bali me. 34 Eye Yehowa fe /gb̄ogb̄o yò Gideon me f̄u; tete wòku kp̄e yò Abiesritowo bena, woadze eyome. 35 Edo ame d̄o de Manase blibo la yò wo be, woadze eyome, eye wòd̄o ame d̄o de Aser, Zebulon kple Naftali, eye wova kpe wo. 36 Tete Gideon gb̄lɔ na Mawu bena: Nenye dzinye to ge nala ade Israel, abe alesi n̄egb̄lɔ ene la, 37 ekema matsɔ al̄egbal̄e da de lugb̄ofe, eye ne z̄amu fo al̄egbal̄e la de deko, eye anyigba blibo la le fufuie la, ekema madze sii be, dzinye to ge nala ade Israel, abe alesi n̄egb̄lɔ ene. 38 Eye wòwa me nenema. Esi wòfɔ n̄di la, efīa z̄amu le al̄egbal̄e me wòyò tre bana. 39 Eye Gideon gb̄lɔ na Mawu bena: Tafatse, megado domedzoe de n̄unye be, megale nu fo ge fifia o! Na magatsɔ al̄egbal̄e la atee akp̄o zi deka! Al̄egbal̄e la dedeko n̄anɔ fufuie, ke z̄amu nafo anyigba blibo la dzi! 40 Eye Mawu wò nenema le z̄a ma me. Al̄egbal̄e la dedeko dzi

a Mo. II. 3, 12.

6 13, 15.

a Fla. I. 18, 21.

a Mo. III. 9, 24.

f 3. 19; 11, 29; 13, 25.

g 13, 22.

A Fla. II. 11, 18; 22, 12-15.

f Mo. I. 18, 30.

le fufuie, ke zāmu fo anyigba la dzi.

Gideon du Midiantowo dzi.

7 Tete "Yerub-Baal, si nye Gideon, kple dukɔ blibo, si le enu la, fo ndi kanya va fu asada anyi de Xarod-vudo la gbo, eye Midiantowo fe asada le wofe anyiehe gome, tso More-togbe la gbo do ta bali la me. 2 Eye Yehowa gblɔ na Gideon bena: Ame siwo le nuwɔ la, so gbo akpa be, matsɔ Midiantowo ade asi na wo; ne Israel magafu asi ako de nu nye agblɔ bena: nye nuto nye asi metsɔ xo na dokui nye o! 3 Eyata de gbe fã de ameawo fe to me bena: "Amesi ke le vovɔm, eye dzi mele efo o la, netrɔ, eye wɔagbugbo tso Gilead-to la gbo! Tete ameawo dome ame akpe blave vɔ eve trɔ dzo, eye ame akpe ewo susɔ. 4 Eye Yehowa gblɔ na Gideon bena: Ameawo gasɔ gbo akpa ko. Kplɔ wo yi to la nu, ne mado wo akpɔ na wɔ le afima, eye amesi ke magblɔ na wɔ be, neyi kpli wɔ la, eya nayi kpli wɔ; ke amesi ke magblɔ na wɔ be, megayi kpli wɔ o la, mayi kpli wɔ o! 5 Esi wɔkplɔ ameawo va toa nu la, Yehowa gblɔ na Gideon bena: Tia amesiwo duɔɔ tsi la abe avu ene kple amesiwo dze klo kpe nu de me noe la, de vovo! 6 Eye amesiwo kui kple asi kplɔ la, le ame alafa etɔ, ke ame mamleawo katã dze klo kpe nu de tsia me noe. 7 Eye Yehowa gblɔ na Gideon bena: "Ame alafa etɔ, siwo kui kplɔ la, tso ge mala ade mi, eye matsɔ Midiantowo ade asi na wɔ; ke ame mamleawo katã negbugbo yi afe. 8 Eye ameawo tso mo dzi nududu kple wofe kpɛwo de asi; ke ede asi le Israelto bu buawo katã nu amesiame yi efe xo nu, eye wɔtsɔ ame alafa etɔawo kpe de edokui nu. Eye Midiantowo fe avasada le abu me le enku me.

9 Eye Yehowa gblɔ ne le zã ma me bena: Tso, naɔi yi asada la me, elabena metsɔe de asi na wɔ! 10 Ke ne èle yiyi vɔm la, ekema mia kple wɔ dɔla Pura miyi asada la me, 11 eye nase

a 6, 22.

b Mo. 1. 40, 9. 16.

c Mo. V. 20, 8.

d Yes. 9, 3.

e Sam. 1. 14, 6.

nya, si gblɔ ge woala. Emegbe dzi ado fowɔ, eye naho de asada la nu. Tete eya kple efe dɔla Pura wova asada la me le avawolawo fe dodo nu. 12 Eye Midiantowo kple Amalekitowo kpa-kple yedzefeviwo fu asada anyi de bali la me kpankpan abe vɔtsuviwo ene, eye wofe kposɔ naneawo so gbo abe futake ene. 13 Esi Gideon va la, kpɔ da, ɔnu-tsua de le drɛ lim na novia bena: Meku drɛ kpɔ luboia de mli togotogo va Midiantowo fe asada me, eye wɔlɔ avafia fe agbadɔ wɔmũ dze anyi hetro gbo, eye agbadɔ la tsi nenema. 14 Tete novia do nu ne bena: Menye nu buvia deke o, ke boɔ Israelto Gideon, Yoas vi la, fe yie. Mawu tso Midiantowo kple wofe asada blibo ia de asi ne. 15 Esi Gideon se drɛ la kple egome la, edo gbe da; emegbe wɔgbugbo va Israel fe asada la me gblɔ bena: Mito, elabena Yehowa tso "Midiantowo fe asada la de asi na mi! 16 Eye wɔmã ame alafa etɔawo de avalogo etɔ me, eye wɔtsɔ kpɛwo kple ze fuflu, siwo me akakatiwo le la, de asi na wo katã. 17 Eye wɔgblɔ na wo bena: Mikpɔ asinyenu, eye miawo hã miawo nenema! Ne meva asada la fe mlɛanu, eye mewo nane la, ekema miawo hã miawo! 18 Ne mia kple amesiwo katã le gbonye mieku kpɛawo la, ekema mi amesiwo katã fo xlã asada blibo la godoo la, miaku kpɛawo ahagblɔ bena: Yehowa kple Gideon tɔe!

19 Eye Gideon kple ame alafa deka, siwo le enu la, va asada la fe mlɛanu le zãtife, esime wofe nudzɔndzɔlawo do anyi tete; eye woku kpɛawo hegbã ze, siwo le wo si. 20 Eye avalogo etɔawo ku kpɛawo hegbã zeawo; wolɛ akakatiawo de mia, eye wolɛ kpɛawo de dusi le kukum hele gli dom bena: Yehowa kple Gideon tɔe nye yi la! 21 Amesiame to de etefe le asada la nu godoo, tete zi fo de asada blibo la me, eye wole gli dom hele sisim. 22 Esi me ame alafa etɔawo le kpɛawo kum la, Yehowa na amesiame trɔ yi nu de novia nu le asada blibo la me, eye avako la si, vasede

Bet-Sita do ta Zereda va ke de Abel-Mexola fe lifo nu hegbo Tabat nu yi. 23 Eye woyɔ Israel-ntusuwo tso Naftali kple Aser kpakple Manase blibo la, eye wonya Midiantowo de nu. 24 Eye Gideon do ame do de Efrayim-to blibo la dzi gblɔ bena: Miyi daxe tawo kple Yordan nu na Midiantowo vaseɖe Bet-Bara! Tete woyɔ Efrayim-ntusuwo kata, eye woxe tawo kple Yordan nu vaseɖe Bet-Bara. 25 Eye wolɛ Midiantowo fe amegã eveawo, Oreb kple Zeeb; wowu Oreb de Oreb-kple la gbɔ, eye wowu Zeeb de Zeeb fe weinfiãfe. Emegbe woti Midiantowo yome, eye wotsɔ Oreb kple Zeeb fe ta ve na Gideon le Yordan fe go keme dzi.

Gideon ti futo la yome.

8 Tete "Efrayim-ntusuwo gblɔ a 12, 1. ne bena: Nuka nye esi nɛwo de mia nu, eye esi nɛho ava de Midiantowo nu la, nɛgbe mia yo-
yo? Eye wohe dzre kpilii vevie. 2 Ke edo nu na wo bena: De miawo miewo wum oa? De Efrayim fe weinxaxa mlɛto menyo wu bAbieser fe weinxaxa blibo la oa? 3 Mawu tso Midian-amegã-
wo, Oreb kple Zeeb, de asi na mi, eye nuka mewo tso wu mi? 4 Esu wɔgblɔ nya sia la, wofe dziku la nu fa.

4 Esi Gideon va Yordan nu, eye eya kple ame alafa etɔ, siwo le enu, tsoe, eye dede te wo nu belibeli le wo yometiti me la, 5 egblɔ na Sukottowo bena: Midi aboloa dewo na amesiwo le yonyeme la, elabena dede te wo nu belibeli, evɔ mele Zebax kple Zalmuna, Midian-fiwɔ, yome tim. 6 Sukot-amegãwo do nu bena: De wɔ asi tu Zebax kple Zalmuna, hafi miatsɔ abolo na wɔ avako la? 7 Eye Gideon gblɔ bena: Enyo! Ne Yehowa tso Zebax kple Zalmuna de asi nam la, ekema matsɔ gbedadafonka kple nuwo adze mia ntii. 8 Eye wɔho tso afima yi Penuel, eye wɔgblɔ na woawo hã alea ke, ke Penuel: tawo do nu ne abe Sukottowo ke ene. 9 Tete wɔgblɔ na Penuel: tawo bena: Ne metro gbɔ le ntifafa me la, magbã mɔ sia afu anyi!

10 Ke Zebax kple Zalmuna kpakple wofe avako la va Karkor, eye amesiwo kata kpɔto le yedzefewiwo fe avako me la, anɔ ame akpe wuiatɔ; ke amesiwo kpla yi, eye wotsi ava la, le ame akpe alafa deka kple blave. 11 Eye Gideon to asimɔ gã dzi le Nobax kple Yogbeha fe yedzefe gome, eye wosi avako la, le esime woli bokɔ. 12 Tete Zebax kple Zalmuna wosi, eye woti wo yome helɛ Midian-fia eveawo, Zebax kple Zalmuna, eye wɔde zi asada blibo la me.

13 Esi Gideon, Yoas vi, tɔ tso ava la tso Xeres-to dzi mɔ nu la, 14 elɛ Sukot-dekakpuia de, eye wɔbiae wɔnɔ Sukot-amegãwo kple ame tsitsiwo nkɔ ne, wole ame blaadre vɔ adre. 15 Eye esi wɔva Sukottowo gbɔ la, egblɔ bena: Zebax kple Zalmuna enye si, amesiwo mietsɔ du fewu le nuyne gblɔ bena: De wɔ asi tu Zebax kple Zalmuna, hafi miana abolo wɔ ame, siwo nu dede te belibeli la mahã? 16 Emegbe wɔle dua me tsitsiawo, eye wɔna Sukottowo vɛ gbedadafonka kple nuwo se. 17 Egbã Penuel mɔ la fu anyi, eye wɔwu duametawo. 18 Eye wɔgblɔ na Zebax kple Zalmuna bena: Dutsu ka fomeviwoe miawu le Tabor gbɔ? Wodo nu bena: Wole abe wɔ ene, eye wo dome desia de di fiavi. 19 Tete wɔgblɔ bena: Novinyenutsuwoe, danyewiwo wonye. Meta si Yehowa fe agbe! De wɔnye de miena wotsi agbe la, anye ne nyemele mia wu ge o. 20 Enumake wɔgblɔ na efe ngogbevi Yeter bena: Tso, nawu wo! Ke ele vɔvɔm, eye medi efe yi o, elabena devi wɔnye. 21 Tete Zebax kple Zalmuna gblɔ bena: Wɔ nuto tso, nadza mi, elabena nutsu kple efe nusɛe so! Tete Gideon tsi tre, eye wɔwu Zebax kple Zalmuna; eye wɔde kɔge, siwo le kɔ na wofe kposowo.

Gideon do trɛsubosubɔ anyi.

22 Tete Israeltowo gblɔ na Gideon bena: Wɔ nuto kple viwɔ-
nutsu kpakple viwɔnutsu fe vi midu fia de mia dzi, elabena wɔde de mi tso Midiantowo si me! 23 Gideon do nu na wo bena: Nye nuto alo vinyenutsu miadu

fia de mia dzi o, ke boŋ Yehowa neɖu fia de mia dzi! 24 Gideon gblɔ na wo bena: Nu deka biam mele tso mia si, mia dome amesiamе netsɔ toge, siwo wɔha la nam. Ismaeltɔwo wonye, eyata wodo sikatoge. 25 Wodo ŋu bena: Miana wɔ baa! Tete wokeye avɔ de anyi, eye amesiamе fɔ toge, si wɔha la, va da de eme. 26 Eye sikatoge, siwo wɔbia la, fe kpekpeme le sekel akpe deka kple alafa adre, womebu koge kple tomedzonu kpakple adabewu, siwo Midian-fiawo do, kple kɔkɔkɔso, siwo le kɔ na woƒe kposowo la, de me o. 27 Eye Gideon tso wo wo de kɔmewu hetsɔ da de eƒe du Ofra me, eye Israel blibola subɔe, eye wɔtro zu mɔ na Gideon fe aƒe la.

Gideon viwo kpakple eƒe ku.

28 Aƒe wobɔɔ Midiantɔwo de anyi le Israel-viwo ŋku me, eye womegaƒo ta dzi kpo o. Eye anyigba la dzi fa le Gideon ŋɔli eƒe blane sɔŋ. 29 Eye Yerub-Baal, Yoas vi, yi danɔ eƒe me. 30 Dutsuvi blaadre le Gideon si, siwo nye eya ŋuto fe ali me viwo, elabena ede srɔ geɖe. 31 Eye eƒe ahiã, si le Sixem la, dzi ŋutsuvi ne, eye wɔtsɔ ŋkɔ ne bena Abimelex. 32 Gideon, Yoas vi la, tsi ŋuto hafi ku, eye woƒi de fofoa Yoas fe yɔdo me le Abiesritowo fe Ofra. 33 Esi Gideon nya ku ko la, Israel-viwo trɔ hesubɔ Baalwo, eye wotsɔ Baal-Berit wo woƒe mawui.⁹ 34 Eye Israel-viwo fe ŋku dzo le Yehowa, woƒe Mawu la dzi, amesi de wo tso woƒe futɔwo katã, siwo fo xlã wo godoo la si me. 35 Eye Awomeve Yerub-Baal, amesi nye Gideon la fe fomeawo nu o, evɔ wɔnye ewɔ nyui geɖe na Israel hafi.

Abimelex wu noviawo, eye wodo fae.

9 Eye Abimelex, Yerub-Baal vi, yi dadaa noviwo gblɔ le Sixem, eye woƒo nu kpliwo kpakple dadaa fofomeawo katã bena: 2 Mifo nu de Sixemtɔwo fe to me bena: Kae nyo na mi wu: Yerub-Baal vi blaadreawo katã naɖu fia de mia dzi loo, alo ame deka naɖu fia de mia dzia? Minyae bena, nyee nye mia fu kple mia nutilã! 3 Te-

te dadaa noviwo gblɔ nya siawo katã de Sixemtɔwo katã fe to me, eye woƒe dzi trɔ de Abimelex ŋu, elabena wobui wo novi. 4 Wode klosalo blaadre ne tso Baal-Berit fe gbexoxo me, eye Abimelex tsɔe da yakamewo kple ame vlowo wodze eyome. 5 Eye wɔva fofoa fe me le Ofra, eye wɔwo noviawo, siwo nye Yerub-Baal vi blaadreawo, de kpe deka dzi; ke Yotam, si nye Yerub-Baal fe domloea, tsi agbe, elabena eya edokui. 6 Eye Sixemtɔwo katã kple Milo-nlawo katã va kpe ta, eye wodo fia Abimelex le blogoti, si nye ŋkudodziti le Sixem la gblɔ.

Yotam fe gɔnya la.

7 Esi wogblɔ nya sia na Yotam la, eyi datsi tre de Gerizim-to la dzi, eye wodo ŋli sesie gblɔ na wo bena: Mi Sixemtɔwo, mido tom, ne Mawu naɖo to mi! 8 Gbe deka atiwo be, yewoado fia de yewo dokui nu, eye wogblɔ na amiti bena: Du fia de mia dzi! 9 Tete amiti gblɔ na wo bena: Magblẽ nye ami, si mawuwo kple amegbetɔwo kafuna nam la di, ne mayi adano agba sam de atiwo dzia? 10 Atiawo gblɔ na gboti bena: Wɔa va du fia de mia dzi! 11 Tete gboti gblɔ na wo bena: Magblẽ nye tsi vivi kple nye kutsetse xɔasiwo di, ne mayi adano agba sam de atiwo dzia? 12 Atiawo gblɔ na weinka bena: Wɔa va naɖu fia de mia dzi! 13 Tete weinka do ŋu na wo bena: Magblẽ nye tsetse me tsi, si doa dzidzo na mawuwo kple amegbetɔwo la di, ne mayi adano agba sam de atiwo dzia? 14 Eye atiawo katã gblɔ na ŋuve bena: Wɔa va du fia de mia dzi! 15 Tete ŋuve gblɔ na atiawo bena: Nenyе nyatefe to gblɔm miele be, miasi ami nam manya fia de mia dzi la, ekema miva bɛ de nye vɔvɔli te! Ne menye nenem o la, ekema dzo ado tso ŋuve la me, eye woafiã Libanon fe sedertiwo! 16 Azo nuteƒe kple nu dzɔdzɔe wɔnye miewo be, miedo fia Abimelex mahã? Eye nu nyui wɔnye miewo na Yerub-Baal kple eƒe aƒe de nu-siwɔ wɔwɔ na mi nua? 17 Fofonye wo aɔa na mi, eye wɔtsɔ eƒe agbe ke ku hede mi tso Mi-

a 8, 33.

b Yos. 24, 28.

d 17, 5; Mo. II. 28, 6-14.

e 3, 11; 5, 31.

f 6, 11.

g 2, 11; 9, 4.

h 9, 5. 13. 24.
i Fla. II. 14, 9.

k 8, 31.

diantowo si me wɔ tso, 18 hafi miawo miedze aglā de fofonye fe afe ŋu egbea, eye miewu via blaadreawo de kpe deka dzi hetso efe ahiā fe vi Abimelex do fia de Sixemtowo nu, le esi wɔnye mia nɔvi ta. 19 Nenyen nutefe kple nu dzodzɔe wɔnye miewo na Yerub-Baal fe afe egbe la, ekema mikpo dzidzo le Abimelex ŋu, eye eya hā nakpo dzidzo le mia ŋu! 20 Ne menye nenem o la,^a ekema dzo

^a kp. 57.

Abimelex fe nuwuwu.

22 Esi Abimelex du Israel dzi fe etɔ la, 23 Mawu de gbɔgbɔ vɔdɔa de Abimelex kple Sixemtowo me, ale bena Sixemtowo tro le Abimelex yome, 24 bena ne nu vlo, si wowo de Yerub-Baal vi blaadreawo ŋu, kple wofe ŋu nava wɔvi Abimelex, si wu wo, kple Sixemtowo, amesiwo de dzi fo ne wɔwu nɔviawo la dzi.^b 25 Eye Sixemtowo de amewo wode xa de towo dzi de enuti, eye woda adzo amesiwo to mo dzi yi. Tete wova gblɔe na Abimelex.

^b kp. 5.

26 Ekema me Gaal, Ebed vi, kple nɔviawo va Sixem. Eye esi Sixemtowo do ŋu de enu la, 27 woyi agble dɔxa wofe weintsetsewo hewo wein, eye wodu akpedadankekenyufe; woyi de wofe mawu fe me du nu no nu, eye wodo dɔŋu na Abimelex. 28 Eye Gaal, Ebed vi, gblɔ bena: Ameka nye Abimelex, eye ameka nye Sixemto ma fe vi, ne miasubɔe? De menye eyae nye Yerub-Baal fe vi, eye wɔtso Zebul do dumegā oa? Misubɔ Sixem fo Hemor fe viwo boŋ! Nuka ta gɔ miasubɔ eya do? 29 De wɔnye dukɔ sia asinye mee wɔle la, ne manyā Abimelex, eye magblɔ na Abimelex bena: Dzi wɔ avako de dzi, eye naho ava!

^d Mo. 1. 34, 2.

30 Esi dumegā Zebul se Gaal, Ebed vi fe nyawo la, eve dome ne, 31 eye wɔdo amewo dzaa do de Abimelex gblɔ bena: Kpo da, Gaal, Ebed vi, kple nɔviawo va Sixem,

^e kp. 4; 8, 33.

eye wode vɔnyavunya du la me de ŋuwò! 32 Eyata mia kple wɔ amewo miɔ zā, ne miava de xa de gbe me! 33 Ne ŋu ke, eye ye dze la, nava dze du la dzi; ekema eya kple efe amewo aho de ŋuwò, eye nawɔe, abe alesi nakpo monu le enu ene. 34 Tete Abimelex kple avako blibo, si le enu la, fo zā heva de xa de Sixem ŋu le avadzede ene me. 35 Esi Gaal, Ebed vi, do yi datsi tre de dua fe agbo nu la, tete Abimelex kple avako, si le enu la, do tso xa me. 36 Eye esi Gaal kpo avakoa la, egblɔ na Zebul bena: Kpo da, avakoa de nye kem le didim tso to la dzi! Ke Zebul do ŋu ne bena: Towo fe vɔvɔli kpɔm nɛle be, amewo. 37 Ke Gaal gɔgbɔ ne bena: Kpo da, amewo le didim tso anyigba fe kɔkɔfe, eye avalɔgo deka to dzotowo fe logoti gbɔ mo! 38 Tete Zebul gblɔ ne bena: Menye wɔle le nu me dim le gbɔgbɔm bena: ameka nye Abimelex, ne miasubɔe oa? Esia nye avako, si ŋu nɛle alome dem le. Azɔ ho, nayi adawo ava kpli! 39 Tete Gaal ho dze Sixemtowo ŋgo, eye wɔwo ava kple Abimelex. 40 Ke Abimelex nyāe, eye wɔsi le enu vasede agbo nu, eye ame gedewo tsi ava. 41 Abimelex tsi Aruma, ke Zebul nyā Gaal kple nɔviawo, ale be womekpo mo ano Sixem o. 42 Esi ŋu ke, eye amewo yi agble la, wova gblɔe na Abimelex. 43 Tete wɔmā avako la de avalɔgo etɔ me, eye woyi dade xa de gbe me. Eye esi wɔkpo be, amewo do tso dua me gbɔna la, edo de wo ŋu, eye wɔwu wo. 44 Abimelex kple avalɔgo, si le enu la, va xe du la fe agbo nu, ke avalɔgo eve yi dadze amesiwo katā le agble la dzi, eye wowu wo. 45 Emegbe Abimelex wo ava kple du la ŋkeke blibo la katā, eye wɔxo du la hewu eme nɔlawo, eye wɔgbā du la hewu dze de edzi. 46 Esi Sixem-mɔmetowo see la, woyi de mɔ, si le mawu Berit fe me la me. 47 Eye wova gblɔe na Abimelex bena, Sixem-mɔmetowo katā fo fu. 48 Tete Abimelex kple avako, siwo katā le enu la, yi Zalmon-to la dzi, eye Abimelex tso fia lā atilo hetso

de abota, eye wògblo na efe amewo bena: Netsò, miawò abe alesi mewò miekpò ene! 49 Tete awakò blibo la lā atilòwo hedze Abimelex yome, eye wotsò wo va kò de mō la ñu hetò dzo mō la. Ale Sixem-mōmetòwo katā hā ku, woanò ñutsu akpe deka hekpe de nyònuwo ñu.

50 Emegbe Abimelex ho de Tebezex ñu, eye wòde to de Tebezex hē. 51 Mō sesēa de le dua titina, eye duametòwo katā, ñutsuwo kple nyònuwo, si yi de afima hedò vò de wo dokui nu, eye wode mō la tame. 52 Eye Abimelex te de mō la ñu hewò awa kpilii, eye wòva kekeke mō la je agbo nu, be yeatò dzoe. 53 Tete nyònuwa de tso tevi xlā de ta na Abimelex, eye wògbā ta le enu. 54 Enumake wòyò efe adekplòvi gblo ne bena: "Di wò yi, ne nartrom dò, ne womagagblo de ñunye be, nyònuwe wui o! Tete efe adekplòvi da nui wòku. 55 Esi Israeltòwo kpò bena, Abimelex ku la, amesiame gbugbò yi ajē. 56 Ale Mawu dò Abimelex je nu vlo, si wòwò de fofoa ñu hewu nòvia blaadreawo la, teje ne.^d 57 Eye Mawu he nu vlo, siwo katā Sixemtòwo wò la, va wo dzi. Ale Yotam, Yerub-Baal vi, je "fifode la dī wo ñu.

ƆƆnudrōlawo: Tola kple Yair ñu nya.

10 Le Abimelex megbe la Isaxartò Tola, si nye Pua, Dodo vi fe vi do, be yeaxò na Israel, eye wòno Samir le Efrayim-to la dzi. 2 Eye esi wòdrō vònu na Israel fe blave vò etò sòñ megbe la, eku, eye wodii de Samir.

3 Eya megbe Gilead-to hYair do, eye wòdrō vònu na Israel fe blave vò eve sòñ. 4 Dutsuvi blaetò no esi, siwo do ktedzivi blaetò, eye du blaetò no wo si, esiwo woyòna be Yair-kòfewo vase de egbe, wole Gilead-nyigba dzi. 5 Eye Yair ku wodii de Kamon.

Filistitòwo kple Amon-viwo de fu na Israel-viwo.

6 Eye Israel-viwo yi dzi wò nusi medze Yehowa ñu o, eye wosubò Baalwo kple Astarot, Aramtòwo je mawuwo, Zidontòwo je mawuwo, Moabtòwo je mawuwo,

Amon-viwo je mawuwo kple Filistitòwo je mawuwo, ke wogblē Yehowa dī, eye womesubòe o. 7 Eyata Yehowa do dōmedzoe de Israel ñu, eye wòtsò wo dzra na Filistitòwo kple Amon-viwo. 8 Eye wote Israel-vi, siwo katā no Yordan fe go keme dzi le Amoritò, siwo no Gilead fe anyigba dzi la, de anyi, eye wosē ñuta le wo ñu tso fe ma dzi fe wuienyi sòñ. 9 Eye Amon-viwo tso Yordan, be woawò awa kple Yuda kple Benjamin kpakple Efrayim-viwo, eye Israel dō xaxa me. 10 Eyata Israel-viwo do yli yò Yehowa bena: Miewò nuvò de ñuwò, elabena miegblē míafe Mawu dī hesubò Baalwo. 11 Tete Yehowa gblo na Israel-viwo bena: Esi Egiptetòwo, Amoritòwo, Amon-viwo kple Filistitòwo, 12 Zidontòwo, Amalekitòwo kple Maontòwo de fu na mi, eye miedò yli yòm la, nyemexò na mi oa? 13 Ke miawo miegblē dī hesubò mawu bubuwo, eyata nyemegale mia de ge azò akpò o. 14 Míyi dādo yli yò mawu, siwo mietia, ne woaxò na mi le míafe xaxayiwò me!^b 15 Ke Israel-viwo gblo na Yehowa bena: Miewò nuvò, eyata wo mí, alesi dze ñuwò; ke de mí fifia ko! 16 Tete fwo de mawu bubuwo dā le wo dokui dome hesubò Yehowa; eyata Israel fe fukpekpe la ymena wòde dzi dī o.

17 Eye Amon-viwo kpe ta heva fu asada anyi de Gilead, eye Israel-viwo hā kpe ta va fu asada anyi de Mizpa. 18 Tete Gilead-tòwo fe amegāwo gblo na wo bena: Amesi ayi adakpe awa kple Amon-viwo gbā la, eya anye itato de Gileadtòwo nu!

Yefta fe ƆƆnudrōdo.

11 Yefta, Gileadtò la, enye ñutsu kalētò de, ke gbolovie wònye, eye Gilead ye dzi Yefta. 2 Eye Gilead srò dzi viwo ne, eye esi srò fe viwo tsi la, wonyā Yefta gblo ne bena: Wò hmanyi dome le mía fofò fe me o, elabena nyònu bubu vi nēnye! 3 Tete Yefta si le nòviawo nu yi dāno Tob-nyigba dzi, eye "yakamewo va kpe ta de Yefta ñu, eye wodea awa kpilii. 4 Esi etefe didi vee la,

^a Sam. 1. 31, 4.

^b Mo. V. 32, 37, 39; Yer. 2, 28. ^d kp. 5.

^e kp. 20. ^f Mo. 1. 35, 2-4.

^g 2, 18.

^h Mo. 1V. 32, 41. ⁱ 11, 6-11.

^k 12, 14.

^l Mo. 1. 21, 10.

^m 9, 4; Sam. 1. 22, 2.

Amon-viwo va wɔ̄ awa kple Israel. 5 Eye esi Amon-viwo ho awa de Israel ŋu la, Gilead-ame tsitsiwo yi, be woakplɔ̄ Yefta tso Tob-nyigba dzi ve. 6 Wogblɔ̄ na Yefta bena: Va nanye miafe awafia, ne miawɔ̄ awa kple Amon-viwo! 7 Tete Yefta do ŋu na Gilead-ame tsitsiwo bena: Menye miawoe lé fum, eye mienyām tso fofonye fe me oa? Azo esi miedo xaxa me la, mieva gbɔnye! 8 Gilead-ame tsitsiwo gblɔ̄ na Yefta bena: Esia ta pe mieva gbɔwò do, be nayi kpli mí, ne miawɔ̄ awa kple Amon-viwo, eye natrɔ̄ zu tɔtɔ de Gileadtɔwo katã nu! 9 Eye Yefta gblɔ̄ na Gilead-ame tsitsiwo bena: Ne mieklɔm meyi dawɔ̄ awa kple Amon-viwo, eye Yehowa tso wo de asi nam la, ekema manye miafe tɔtɔ. 10 Gilead-ame tsitsiwo gblɔ̄ na Yefta bena: Yehowa enye dasefo le mia dome! Miawɔ̄, abe alesi nègblō ene kokoko. 11 Tete Yefta yi kple Gilead-ame tsitsiwo, eye Yefta gblɔ̄ nya siawo katã le /Yehowa ŋku me le Mizpa.

12 Eye Yefta do amewo do de Amon-viwo fe fia gbɔ̄ gblɔ̄ bena: Nya ka le mia dome, hafi nèho de ŋunye, be nawɔ̄ awa kple nye anyigba? 13 Amon-viwo fe fia gblɔ̄ na Yefta fe dɔlawo bena: Elabena Israel xɔ̄ nye anyigba, esime wotso Egipte va, tso Arnon nu vasede Yabok kple Yordan nu; eyata gagbugbɔe nam kpoo! 14 Tete Yefta gadɔ amewo do de Amon-viwo fe fia gbɔ̄, 15 eye wògblō ne bena: Yefta fe gbe enye si: Israel mexo anyigbaa deke le Moabtɔwo kple Amon-viwo si o.^a 16 Elabena esi Israel tso Egipte, eye wòto gbedzi va Avafu la nu heva do Kades la, 17 edo ame do de Edom-fia be, woagblɔ̄ ne bena: Na mato wò anyigba dzi ayi! Ke Edom-fia melɔ̄ edzi ne o. Edo ame do de Moab-fia gbɔ̄, ke eya hã gbe; eyata Israel tsi Kades.^k 18 Eye wòto gbedzi hetrɔ̄ Edom-nyigba kple Moab-nyigba ta, eye wòva do Moab-nyigba fe yedzefe gome hefu asada anyi de Arnon fe go keme dzi, ke womeva Moab-nyigba dzi o, elabena Arnon ye do

^a Mo. IV. 21, 12.

^b Mo. IV. 21, 21 v. 31; Mo. V. 2, 26-27.

^d 10, 18.

^e Mo. IV. 21, 23.

^f 20, 1.

^g Mo. IV. 22, 2.

^h Mo. V. 2.9.19. i 6, 34.

^k Mo. IV. 20, 14 v. 21.

lifo na Moab.^a 19 Tete Israel do amewo do de Amoritɔwo fe fia Sixon, si no Xesbon la gbɔ̄ be, woagblɔ̄ ne bena: Na mato wò anyigba dzi ayi, vasede esime made denyefe!^b 20 Ke Sixon medo ŋu de Israel ŋu, ne wòana wòato efe anyigba dzi ayi o, eye Sixon fo efe dukɔ blibo la nu fu heva fu asada anyi de Yaza, eye wòwo awa kple Israel. 21 Tete Yehowa, Israel fe Mawu la, tso Sixon kple efe dukɔ blibo la de asi na Israel, eye wosi wo. Ale Israel xɔ̄ Amoritɔ, siwo nye anyigba dzi tɔwo la, fe anyigba blibo la wòzu wo tɔ. 22 Eye woxɔ̄ Amoritɔwo fe anyigba blibo la tso Arnon nu vasede Yabok nu, tso gbedzi vasede Yordan nu. 23 Yehowa, Israel fe Mawu la, nyã Amoritɔwo da le efe dukɔ Israel ŋgɔ tso, hafi wòna nèbe, yeaxɔe wòanye tɔwò? 24 Ne wò mawu^c Kemos xɔ̄ nane na wò la, eya nye tɔwò, ke amesiwo katã Yehowa, mia Mawu, nyã le mia ŋgɔ la fe anyigba enye mia tɔ. 25 Woe nye ame wu Moab-fia^d Balak, Zipor vi la? De wòwo dzre kple Israel alo wò awa kplii kpɔa? 26 Esi Israel no Xesbon kple efe duwo, Aroer kple efe duwo, kpakple du, siwo katã le Arnon nu me, fe alafa etɔ̄ sɔɔ enye si la, nukaŋuti mienyã wo le yeyiyi siawo me kpɔ o? 27 Nyemeda voa deke de ŋuwò, hafi wòna nèwɔ̄ nu vòdji sia de ŋunye hebe, yeawɔ̄ awa kplim o. Yehowa, nye onudrɔ̄la, nadrɔ̄ na Israel-viwo kple Amon-viwo egbea! 28 Ke Amon-viwo fe fia medo to Yefta fe nya, siwo wògblō do de la o. Yefta du Amon-viwo dzi, eye wòde adzɔgbe.

29 Tete Yehowa fe igbɔgbɔ̄ dze Yefta dzi, eye wòto Gilead kple Manase heva Mizpe-Gilead; eye wòho tso Mizpe-Gilead de Amon-viwo ŋu. 30 Eye Yefta de adzɔgbe na Yehowa gblɔ̄ bena: Ne ètso Amon-viwo de asi nam vavã, 31 eye megbɔ̄ tso Amon-viwo gbɔ̄ le putifafa me la, ekema nusianu, si ke ado tso afenye me awa kpem la, anye Yehowa tɔ, eye matsoe asa numevɔe. 32 Tete Yefta ho awa de Amon-viwo ŋu, eye Yehowa tso wo de asi ne. 33 Eye wòsi wo tso Aroer vasede Minit

heva ke de Abel-Keramim, wole du blave, eye wódu wo dzi vevie ntu. Ale wobobo Amon-viwo de anyi le Israel-viwo nku me.

34 Eye esi Yefta gbo va afe le Mizpa la, kpo da, vianyonu tso axatsa le ye dum va kpee; ntsuvi alo nyonuvia deke megale esi o, eyae nye efe tesi. 35 Esi wókpae la, edze efe awuwo gbló bena: Oo, vinye, édo nublaniutóm, eye néhe dzogbevóde va dzinyea? Meke nu na Yehowa, eye nyemagate nu atróe o! 36 Tete wódo nu ne bena: Fofonye, ne éke nu na Yehowa la, ekema wom, abe alesí do tso wó nu me ene, elabena Yehowa bia hló wó futó, siwo nye Amon-viwo, na wó! 37 Eye wógblo na fofoa bena: Wó esia ko nam: De mǎ nam dzinu eve, ne mía kple xǎnyewo míayi towó dzi adafa nye detugbinye! 38 Edo nu bena: Heyi! Ale wóde mǎ ne dzinu eve, eye eya kple xǎlǎwo yi dafa efe detugbinye le towó dzi. 39 Esi dzinu evea nu yi la, egbugbo va fofoa gbo, eye wówo nyonuvi la, abe alesí wóde adzogbee ene. Ke ntsua deke mede asi enu kpo o. Eye wótro zu kónu le Israel fe sia fe 40 be, Israel-nyonuviwo yina dafaa Gileadto Yefta fe vinyonu nkeke ene le fe deka me.

Wosi Efrayimtowo.

12. Tete Efrayimtowo fo fu ho va anyiehe, eye wogblo na Yefta bena: Nukañuti ného ava de Amon-viwo nu, eye méyo mí, be míayi kpli wó oa? Miató dzo wó xó de dziwó! 2 Yefta do nu na wo bena: Mía kple nye dukó miékpe ava vó kple Amon-viwo, eye méyo mí, gake miéva xóm le wo si o. 3 Esi mekpó be, miele xǎxóm nam o la, metsó nye dagbe ke ku, eye meho ava de Amon-viwo nu, eye Yehowa tso wo de asi nam. Nukañuti mieho de nu nye fiafia, be miawó ava kplim? 4 Tete Yefta fo Gileadtowo kañá nu fu yi dawó ava kple Efrayim, eye Gileadtowo si Efrayim; elabena wogblo bena: Gileadtowo nye Efrayim fe ame dzegowo: Gilead le Efrayim kple Manase dome. 5 Eye Gileadtowo xe Yordan-tsofe-

wo na Efrayim. Eye ne Efrayimto sisia de va gbló be: mina matso tsa la, Gileadtowo biané bena: Efrayimto nényea? Edo nu be: Kpao! 6 Wogblóna ne be: Gbló be Sibollet! Tete wógblo na be Zibolet; elabena medó nu do be, wóagblóe nyuie o. Enumake woléne, eye wowune de Yordan-tsofe la. Ale Efrayimto ame akpe blane vo eve ku yemañi. 7 Eye Yefta dró vónu na Israel fe ade, emegbe Yefta, Gileadto la ku, eye wodú de Gilead-duwo dometo deka me.

Dundrslawo Ibazan, Elon kple Abdon nu nya.

8 Eyome Ibazan, amesi tso Betlexem la, dró vónu na Israel. 9 Edzi ntsuvi blaetó, eye wóde sró na vianyonu blaetóawo de duta, ede nyonuvi blaetó tso duta na viantsowo, eye wódró vónu na Israel fe adre. 10 Emegbe Ibazan ku, eye wodú de Betlexem.

11 Elon, Zebulonto la, dró vónu na Israel de eyome fe ewo. 12 Eye Elon, Zebulonto la ku, wodú de Ayalon le Zebulon-nyigba dzi.

13 Eyome Piratonito Abdon, Hilel vi, dró vónu na Israel. 14 Edzi ntsuvi blane, eye wówo tógbuyóvi blaetó, amesiwo doa tedzivi blaadre, eye wódró vónu na Israel fe enyi. 15 Eye Piratonito Abdon ku wodú de Piraton le Efrayim-nyigba dzi le Amalekitowo fe to dzi.

Mawudalaa de do Simson fe dzi dídí nugbe.

13. Ke esi Israel-viwo gawó nu-si medze Yehowa nu o la, Yehowa tso wo de asi na Filistitowo fe blane sɔɔ. 2 Xemañi ntsua de tso Zora le Dan-fome la me, amesi nkóe nye Manoax, eye sró tsi ko, medzi vi o. 3 Tete Yehowa fe dola de edokui fia nyonu la gbló ne bena: Kpo da, étsi ko, eye médzi vi o; gake éle fu fo ge ádzi ntsuvi. 4 Eyata kpo nyuie, ne mágano wein alo aha muamea deke o, eye megañu /nu makomakoa deke o! 5 Elabena kpo da, éle fu fo ge ádzi ntsuvi, eye talúhe made ta nu ne akpo o, elabena Mawu fe klu wóanye tso dada fe dome, eye eya ade asi Israel dede me tso Filistitowo si me. 6 Tete nyonu

Mo. IV. 30, 3.

o 8, 1.

d 5, 18; 9, 17.

Mo. IV. 6, 3.

Mo. III. 11.

Mo. IV. 6, 2-5; Sam. I. 1, 11.

la yi dagblɔ na srɔa bena: Mawu fe amea de va gbɔnye, ele abe mawudɔla ene, eye ɔdɔzi le epu ɔtɔ, ke nyemebia afisi wɔtso o, eye meyo efe ɔko hã nam o. 7 Eye wɔgbɔ nam bena: Kpɔ da, èle fu fɔ ge ádzi ɔtɔsuvi, eyata megano wein alo aha muamea deke o, eye megaɔu nu makɔmakɔa deke o; elabena ɔtɔsuvi la anye Mawu fe klu tso dada fe dome vasede efe kugbe.

8 Tete Manoax de kuku na Yehowa gblɔ bena: Oo Afetɔ, na Mawu fe ame, si nɛdɔ da la, nagava mía gbɔ zi deka, ne wɔafia nusi mía wɔ na de vi, si woadzi la mi! 9 Eye Mawu se Manoax fe gbe, eye mawudɔla la gava nyɔnu la gbɔ, esime wòle agble me, eye srɔa Manoax mele egbɔ o. 10 Tete nyɔnu la fu du kaba yi dagblɔe na srɔa bena: Kpɔ da, ɔtɔsu, si va gbɔnye tsã la, gava! 11 Enumake Manoax tsi tre dze nyɔnu la yome heva ɔtɔsuva gbɔ, eye wɔgbɔ nɛ bena: Wòe nye amesi fo nu kple nyɔnu la tsãa? Edo ɔu bena: Nyee! 12 Manoax gblɔ bena: Ne wò nya la va me la, ekema ko ka woanyi na de vi la, eye nuka woawo nɛ? 13 Tete Yehowa fe dɔla la gbɔ na Manoax bena: Nusi megblɔ na nyɔnu la, eya nye vevitɔ, si wòalé be na. 14 Maɔu nusi tso weinka ɔu o, mano wein alo aha muamea deke o, eye maɔu nu makɔmakɔa deke o; ke boɔ wòawo nusiwo katã ɔu mede se nɛ le la dzi.^c 15 Tete Manoax gblɔ na Yehowa fe dɔla la bena: /Na miasika wò di, ne míaɔa gbɔvia de aɔo akòwò me. 16 Yehowa fe dɔla la do ɔu na Manoax bena: Ne èsikam di hã la, nyemele wò abolo du ge o; ke nenyɛ numevɔ nèbe, yeasa la, ekema sae na Yehowa! Ke Manoax medze sii bena, Yehowa fe dɔla wònye o. 17 Eye Manoax gblɔ na Yehowa fe dɔla la bena: /Dkòwò de? Bena ne wò nya la va me la, ne míaɔe bubu ɔuwò. 18 Yehowa fe dɔla la gbɔ nɛ bena: Nukaɔuti nèle nye ɔko, si nye nukunu la, ta biam? 19 Tete Manoax lé gbɔvi hekpe de nuduvɔsa ɔu, eye wòsa vò le agakpea de dzi na Yehowa.

^a 6, 22, 28; Mo. II. 33, 20.

^b 6, 34; 14, 6, 19; 15, 14.

^d Mo. II. 34, 16.

^e kp. 4.

^f 6, 18.

^g Mo. I. 22, 20. ^h 19, 25.

ⁱ 6, 21.

Eye wòwò nukunu Manoax kple srɔa wokpɔ. 20 Esi dzo fe adewo de dzi le vosamlekpuia dzi la, Yehowa fe dɔla to vosamlekpuia la fe dzo fe adewo me yi dzi Manoax kple srɔ wokpɔ. Tete wotsyɔ mo anyi. 21 Ke Yehowa fe dɔla megade edokui fia Manoax kple srɔa kpɔ o. Azɔ Manoax dze sii bena, Yehowa fe dɔla wònye. 22 Manoax gblɔ na srɔa bena: Miele ^akuku ge, elabena miekpɔ Mawu! 23 Ke srɔa gbɔ nɛ bena: De wònye Yehowa de wòdi be, yeawu mí la, anye ne mexɔ numevɔsa kple nuduvɔsa tso mía si o, eye anye ne mena miekpɔ nusiwawo katã, eye mieɛe nusiwawo fiafia o.

24 Eye nyɔnu la dzi ɔtɔsuvi hena ɔkɔe bena Simson. De vi la va tsi, eye Yehowa yrae. 25 Eye Yehowa fe bɔgbɔgbɔ de asi edzi dzedze me le Dan fe asaɔa, si le Zora kple Estaol dome la me.

Simson te kame kple dzata.

14. Eye Simson yi Timnat, eye wokpɔ nyɔnuvia de le Filistitɔwo fe nyɔnuwo dome le Timnat. 2 Esi wɔgbɔ la, eka ta na fofoa kple dadaa bena: Mekpɔ nyɔnuvia de le Filistitɔwo fe nyɔnuwo dome le Timnat, eyata midɛe nam! 3 Fofoa kple dadaa gbɔ nɛ bena: De nyɔnuvia deke mele nɔviwòwo fe vinyɔnuwo kple nye dukɔ blibo la dome o, eyata nayi ^aadade srɔ tso Filistitɔwo, siwo nye bolotɔwo la domea? Simson gblɔ na fofoa bena: Deɛ nam, elabena efe nu nyo nɔnye! 4 Ke fofoa kple dadaa medze sii be, Yehowa gbɔ wòtso o; elabena monu dim wòle le Filistitɔwo ɔu. Yemayi la Filistitɔwoe le Israelviwo dzi dum. 5 Esi Simson kple fofoa kpakple dadaa woyina de Timnat, eye wova do Timnat-tɔwo fe weingblewo gbɔ la, kpɔ da, dzatavia de le gbe tem va do goe. 6 Tete Yehowa fe bɔgbɔgbɔ dze edzi, eye wòvuvui, abe alesi wovuvua gbɔvi ene, evɔ wònye metso naneke de asi o hafi. Ke megblɔ nusi wòwò la na fofoa kple dadaa o. 7 Eye wòyi daɔu nu kple nyɔnu la, eye efe nu nyo Simson ɔu. 8 Eye esi etefe didi vee, wò-

yina, be yeakpɔ nyɔnua la, edze gbe, be yeakpɔ dzata kuku la da, eye kpɔ da, anyi da de do me na dzata la. 9 Tete wɔdee de asi le nyinyim heva fofoa kple dadaa gbɔ, eye wɔna de woawo hã wonyi; ke megbɔe na wo be, dzata fe do me ye de anyitsi la le o.

Simson de sr5, eye wòto adzo.

10 Eye fofoa va nyɔnua gbɔ. Tete Simson tu aglo le afima, elabena nenema dekakpuiviwo wɔna. 11 Eye esi wokpɔe la, wo-de hati blaet5 kpe de enu. 12 Eye Simson gblɔ na wo bena: Mato adzo na mi; ne mi de egome nam le aglotutunkeke adreawo me la, ekema matsɔ awutewui blaet5 kple atsyɔdowu blaet5 na mi. 13 Ke ne miete nu de egome nam o la, ekema miawo miatsɔ awutewui blaet5 kple atsyɔdowu blaet5 nam! Tete wɔgbɔ ne bena: To wò adzo la miase! 14 Eye wɔgbɔ na wo bena: Nuduɔ tso nutsudula me, eye nu vivi tso nusɛto me. Ke nkeke et5 sɔɔ womete nu de adzo la gome o. 15 Le nkeke eneagbe la wɔgbɔ na Simson sr5 bena: Foe de sr5-wò nu, ne wòade adzo la gome na mi! Ne menye nenem o la, miatsɔ dzo mia kple fofowò feafe! Alo de miekpe mi, be miawo mi ame dahewoea? 16 Tete Simson sr5 fa avi ne gblɔ bena: Fu ko nêlêm, eye mêle lÿem o; êto adzo na mia de wiwo, gake megbɔe nam o! Edo nu ne bena: Kpɔ da, nyemegbɔe na fofonye kple danye g5 hã o, eye mayi egbɔ ge na wò? 17 Eye wòfa avi ne le nkeke adre, siwo wotu aglo la me; eye wòde egome ne le nkeke adreagbe, elabena dede fu ne akpa. Eye nyɔnu la yi da-de adzo la na wo de wiwo. 18 Tete duameviwo va gblɔ ne le nkeke adreagbe, hafi ye naɔ to bena: Nuka vivina wu anyitsi? Eye nuka sesè wu dzata? Eye wɔgbɔ na wo bena: ðe menye nye nyivi lae miatsɔ nɔ agblee o la, anye ne miele nye adzo la gome de ge tututu o. 19 Eye Yehowa fe gbɔgbɔ dze edzi wòyi Askalon dawu nutsu blaet5 hede wo nu nuwo, eye wòtsɔ atsyɔdowu blaet5

na amesiwo de adzo la gome. Tete dzi kui wɔgbugbɔ yi fofoa fe me. 20 Eye wotsɔ Simson sr5 na ehati, si wòde kpe de edokui nu la, wòde.

Simson gblɔ nu na Filistitowo.

15. Esi etefe didi vee la, Simson tsɔ gbɔvia de le luxayi yi sr5a kpɔ ge dae, eye wɔgbɔ bena: Na mayi srɔnye gbɔ le xɔgã me! Ke nyɔnua fofoa mena wòyi o, 2 eye wɔgbɔ bena: Mebu be, de nêlê fui keɔ, eyata metsɔe na hawòti. De efe tse medze tugbe wui oa? Xɔ eya de etefe! 3 Ke Simson gblɔ na wo bena: Ne mehe dzɔgbevɔe va Filistitowo dzi fifia la, nyemedi fɔ o. 4 Tete Simson yi dalê abei alafa et5, eye wòbla akakatiwo; etɔ asike eve kpe, eye wòbla akakati deka de asike eveawo domee. 5 Emegbe wòdra akakatiawo hede asi le wo nu do de Filistitowo fe agblewo me; eye ale wòto dzo lu, siwo woxa, kple esiwo le tsitre nu kpakple amitibɔwo. 6 Filistitowo gblɔ bena: Ameka wɔnusia? Eye wɔgbɔ bena: Simson, Timnatto fe toe wɔe, elabena woxɔ sr5a tsɔ na efe hati. Tete Filistitowo va to dzo nyɔnu la kple fofoa. 7 Eye Simson gblɔ na wo bena: Ne miawo alea hã la, mabia hl5 mi kokoko hafi adzudzo! 8 Eye wòdza sobo kple ali na wo nyamanyama. Tete wòdzo yi danɔ agato me le Etam.

9 Eye Filistitowo ho va fu asada anyi de Yuda, eye wokaka de Lexi. 10 Tete Yuda-nutsuwo gblɔ bena: Nukanuti mieho de mia nu? Wodo nu bena: Simson lè ge mieva, ne miawɔe, abe alesi wòwɔ mi ene. 11 Eye Yuda-nutsu akpe et5 yi agato la me le Etam gblɔ na Simson bena: Ményae be, Filistitowoe le mia dzi dum oa? Edo nu na wo bena: Alesi wowom la, nenema mewo wo. 12 Tete wɔgbɔ ne bena: Lè wò ge mieva, ne miatsɔ wò ade asi na Filistitowo! Simson do nu na wo bena: Mika atam nam be, menye mia nɔtɔwoe le dza ye ge o! 13 Wodo nu ne bena: Kpao, deko miebe, miabla wò adade asi na wo, ke

miele wu wò ge ya o. Eye woblæ kple atagbi yeye eve hekpæ tso agato la me. 14 Eye esi wova ðo Lexi la, Filistitowo tso aseye ðe enu; tete Yehowa fe ^{a 14, 8.} "gbogbo dze edzi, eye ka, siwo le alɔ nu ne la, zu abe anazi, si dzo fo ene, eye bablawo bebe le asi nu ne. 15 Eye wòkpɔ tedziglã mumua ðe hedo asi ða tsɔe wu ame akpe ðeka. 16 Eye Simson gblɔ be: Tedziglã metsɔ li kɔ kɔe, tedziglã metsɔ wu ame ^{b 15, 14.} akpe! 17 Esi wòfo nu vɔ la, eɖe asi le tedziglã la nu fu gbe; eyata wona ŋkɔ teƒe ma be glätogbe. 18 Tete tsikɔ wui nuto, eye wòdo yli yɔ Yehowa gblɔ bena: Eto wò ðola fe asi dzi ðu dzi gã sia, eye azo tsikɔ nawum maku, eye mage ðe boloto siawo si mea? 19 Tete Mawu fe kpea ðe le Lexi, eye tsi do le eme wòno, ale be ^{d Sam. I. 30, 12.} "agbe gaɖo eme, eye eƒe lãme kɔ. Eyata wona ŋkɔ vudo la be ameylavudo; ele Lexi vasede egbe. 20 Eye ^{e 16, 31.} "wòdrɔ ɔɔnu na Israel le Filistitowo nɔli fe blave sɔɔ.

Simson dze anyi, ege ðe xaxa me, eye wòbia hi5 eƒe futɔ; nublanufɔnyenye kple hi5biabia miɔeto.

16. Tete Simson yi Gaza, eye wòkpɔ gboloa ðe le afima heyi egbo. 2 Esi wofi tofi na Gazatowo bena, Simson va afisia la, wode to dee, eye wode xa ðe du la fe agbo nu ne le zã blibo la katã me; wozɔ ðoɖoɖe le zã blibo la katã me be, ne nu ke la, yewoawui. 3 Ke Simson mlɔ anyi vasede zã titina; le zãtife la eƒo, eye wòho du la fe agbo kple agboti eveawo hekke ðe gameti la nu, eye wòlee ðe abo tso va da ðe to, si le Xebron kasa la tame.

^{f 14, 17.} 4 Esia megbe la elɔ nyɔnuua ðe le Sorek-tɔnu la nu, si ŋkɔ nye Delila. 5 Eye Filistitowo fe amegãwo va egbo gblɔ ne bena: ^{g 13, 5.} "Ble enu, ne nadze si nusi me eƒe nuse gã la le, kple nusi miatsɔ adu edzi, kpakple nusi miatsɔ ablae, be miabɔbɔe ðe anyi; ekema mfa dome amesiame ana klosalo akpe kple alafa ðeka wò! 6 Tete Delila gblɔ na Simson bena: ^{h 14, 15.} Taflatse, ðe nusi me wò nuse gã la le la

fiam kple nusi woatsɔ abla wò abɔbɔ wò ðe anyi! 7 Simson ðo nu ne bena: Ne wotsɔ atagbi mumu adre, siwo meƒu haɖe o la, blam la, ekema magbɔɖɔ, eye mazu abe ame bubuwo ke ene. 8 Tete Filistitowo fe amegãwo tso atagbi yeye adre, siwo meƒu haɖe o la ve, eye nyɔnu la tso wo blae. 9 Ke wode xa ðe nyɔnuua gbo le xɔgã me, eye wògblɔ ne bena: Simson, Filistitowo fo ðe dziwò loo! Tete ^{i 14, 17.} "wòtso kawo, abe alesi dzo gbɔna ðe anazika wòlãna ene, eye womekpɔ eƒe nuse la nu o. 10 Eye Delila gblɔ na Simson bena: Kpɔ ða, èblem, eye nèka avatso nam! Gblɔ nusi woatsɔ abla wòe la nam dzro! 11 Eɖo nu ne bena: Ne wotsɔ ka yeye, si mede naneke nu haɖe o la, blam la, ekema magbɔɖɔ, eye mazu abe ame bubuwo ke ene. 12 Tete Delila tso ka yeyewo blae, eye wògblɔ ne bena: Simson, Filistitowo fo ðe dziwò loo! Ke amewo ðe xa ðe xɔgã me. Tete wòtso kawo le abɔ abe deti nɔdeke ene. 13 Delila gblɔ na Simson bena: ^{j 14, 17.} Ðeko nèblem vasede fifi, eye nèka avatso nam; gblɔ nusi woatsɔ abla wòe la nam! Eɖo nu ne bena: Ne èlɔ ðakɔ adre, siwo le nye ta la, ðe avɔ tsitsi me. 14 Tete wòtso agbatroti tɔe, eye wògblɔ bena: Simson, Filistitowo fo ðe dziwò loo! Enumake wònyɔ tso alɔ me, eye wòho agbatroti la kpe ðe avɔ tsitsi la nu. 15 Eye wògblɔ ne bena: Aleke nègblɔ be, yele lɔyem, gake wò dzi meku ðe nɔnye o? Zi etɔ enye si nèblem, eye meɖgblɔ nusi me wò nuse gã la le la nam o. 16 Esi wòle /dzi gbãm ne gbawotsyogbe kple eƒe nyawo, eye wòle fu dem ne la, eva gloe, eye ku ðo mo ne. 17 Tete wògblɔ eƒe dzime-nyawo katã ne bena: ^{k 13, 5.} "Talùhea ðeke ðeke medea nye ta nu o, elabena Mawu fe klue menye tso danye fe ðo me ke. Ne wolù ta nam la, ekema nye nuse ado le nɔnye, eye magbɔɖɔ azu abe ame bubuwo katã ene. 18 Esi Delila kpɔ bena, egblɔ eƒe dzime-nyawo katã ne la, eɖo ame ðo ða, be woayɔ Filistitowo fe amegãwo ve gblɔ bena: Miva azo,

elabena egblo efe dzimenyawo katá nam! Tete Filistitowo fe amegáwo va, eye wohe klosalo la de asi. 19 Eye wóna wòdò aló de efe ata dzi; tete wòyo nùtsua de ve wólú dako adreawo le eta. Ale wóna wòde asi gbodzògbò-dzò me, eye efe nùsè do le enu. 20 Eye nyónu la gblò bena: Simson, Filistitowo fo de dziwò loo! Tete wònyò tso aló me hebu bena: Mado abe tsá ene, eye ma-
 23 Eye Filistitowo fe amegá-
 wo va kpe ta, be woasa vò na
 wofe mawu /Dagon, eye wotu
 aglo gáa de hegblo bena: Mía
 mawu tso míafe futò Simson de
 asi na mí! 24 Eye esi dukò la
 kpòe la, wokafu wofe mawu, ela-
 bena wogblo be: Mía mawu tso
 míafe futò, si gblè míafe anyigba,
 eye wòwu míafe ame gedewo la,
 de asi na mí. 25 Esi wole dzi-
 dzò kpòm la, wogblo be: Midayo
 Simson ve, ne wòado nukokoe na
 mí! Tete woyi òakplò Simson tso
 gaxò me ve wòle nukokoe dom
 na wo, eye wokplòe do sòti eve
 domee. 26 Eye Simson gblò na
 nùtsuvi, si le ekplòm la bena: Òe
 asi le nùnye, ne malé sòti, siwo
 dzi xòà nò, eye mazò de wo nù!
 27 Dutsuwo kple nyónuwo yò xò
 la tantan, eye Filistitowo fe ame-
 gáwo katá le afima, eye nùtsuwo
 kple nyónuwo anò ame akpe etò
 le dzifo, amesiwo le Simson fe
 nukokoedoname la kpòm. 28 Tete
 Simson yò Yehowa gblò bena:
 Afetò Yehowa, do nku dzinye, eye
 do nùsèm fifia ko, oo Mawu, ne
 mabia hló Filistitowo de nye nku
 eveawo nu! 29 Eye Simson vò
 titinasòti eveawo, siwo dzi xòà nò,
 deka de òusi, eye ewelia de mia,
 eye wòtutu wo. 30 Eye Simson
 gblò be: Maku kple Filistitowo!
 Eye wòbi edokui kple nùsè, tete
 xò la mú dze amegáwo kple dukò
 blibo la dzi. Ale amesiwo wòwu
 le efe kuyi la, sò gbo wu amesiwo

• 13, 25.

• 15, 20.

• Mo. 11. 5, 1.

• Sam. I. 16, 14.

• Sam. I. 5, 2.

• Yea. 40, 19.

• 8, 27.

• 18, 1; 18, 1;
21, 28.

• 18, 2.

wòwu le efe agbe me. 31 Tete
 nòviawo kple fofoa femetòwo katá
 va tsòe yi òadi de fofoa Manoax
 fe yòdo me le "Zora kple Estaol
 dome." Edrò vònu na Israel fe
 blave sòp.

Mixa do tr5subosubo anyi.

17 Eye nùtsua de nò Efrayim-to
 dzi, si nko nye Mixa. 2 Eya
 gblò na dadaa bena: Wò klosalo
 akpe òeka kple alafa, si wofi, eye
 "nèdo òinù de enu, nye hã mese
 la, le asinye; nyee tso klosalo la.
 Tete dadaa gblò bena: Yehowa
 ayra wò, vinye! 3 Esi wògbugbò
 klosalo akpe òeka kple alafa la
 na dadaa la, dadaa gblò bena: Me-
 kò klosalo, si le asinye la nu na
 Yehowa hena vinye, be wòatsòe
 awò aklama kpakpe kple legbae;
 eyata megagbugbòe na wò. 4 Eye
 wòtso klosalo la na dadaa. Ke
 dadaa de klosalo alafa eve na "si-
 kanutula, amesi tsòe wò aklama
 kpakpe kple legbae, eye wò-
 tsòe va Mixa fe me. 5 Eye Mixa
 tu mawuxò, etò akomewu, eye wòli
 afeli hedò viañutsu òeka, be wò-
 nye nunòla ne. 6 Yemañi la "fiaa
 òeke menò Israel o, eye amesia-
 ame wò nusi dze enu.

7 Eye òekakpuia de tso Bet-
 lexem-Yuda le Yuda fe fome la
 me; enye "Lewito, eye wònye
 amedzro le afima. 8 Eye wòwu
 tso Betlexem-Yuda-du la me, be
 wòadano afisi wòkpò; eye wòva
 Efrayim-to la dzi heyi de Mixa
 fe me, be wòagayi efe azòli dzi
 emegbe. 9 Tete Mixa gblò ne
 bena: Afika nètso? Edo nu ne
 bena: Lewito menye tso Betlexem-
 Yuda, eye meyna, be manò afisi
 makpò. 10 Mixa gblò ne bena:
 Tsi gbonye, eye nanye fofo kple
 nunòla nam, ekema mana klosalo
 ewo wò fe sia fe hekpe de avò-
 tata kple nududu nu. Ale wòzi
 Lewito la dzi. 11 Lewito la ló be,
 yeatsi nùtsu la gbo, eye òeka-
 kpui la le ne abe viawo dometo
 òeka ene. 12 Eye Mixa òo Le-
 wito la. Ale òekakpui la trò zu
 nunòla ne, eye wòtsi Mixa fe me.
 13 Tete Mixa gblò bena: Azò me-
 nyae bena, Yehowa le nyui wò
 ge nam, elabena Lewitòe nye nu-
 nòla nam.

Dan-to xò Lais, eye wòdò trósubosubo anyi de
afima.

o 17, 1.

18. Yemaɣi la b'fiaa deke menɔ Israel o. Eye Dan-viwo fe to la di anyigba, be woanɔ edzi yemaɣi, elabena anyigbaa deke mesu wo si le Israel fe toawo dome vasede yemaɣi o. 2 Eye Dan-viwo dɔ ɔutsu kalɛtɔ atɔ le woje fome b'libo la me tso /Zora kple Estaol dɔ da, be woadatsa ŋku le anyigba la dzi, eye woadzro eme hegblo na wo bena: Miyi dadzro anyigba la me! Esi wova Efrayim-to dzi la, woyi de Mixa fe me hetsi afima dɔ. 3 Esi wodo Mixa fe afe gbo la, wodze si Lewi-dekakpui la fe gbe; tete woge de me heb'iae bena: Ameke kplɔ wò va afisia? Nuka wòm nèle le afisia? Eye dɔ ka le ɔu-wò le afisia? 4 Edo ɔu na wo bena: Ale kple ale Mixa wò nam, eye wòdòm be, manye nunɔla ne. 5 Eye wogblo ne bena: Bia Mawu na mí kpɔ be, azoli, si dzi mifele la, adze edzi na mí hã? 6 Nunɔla la dɔ ɔu na wo bena: Miyi le ɔutifafa me! Miafe mɔ, si dzi miele la, dze Yehowa ɔu. 7 Tete ɔutsu atɔawo dze mɔ heva Lais, eye wokpɔ bena, dukɔ, si le eme la, li kpoo bókɔ, eye wode dzi d'abe Zidontwo ene, amea deke mewɔ vɔ wo o, eye nu bɔ de wo si, wole didife tso Zidontwo gbo, eye womebɔa ha kple amea deke o. 8 Esi wogbo va wo nɔviwo gbo le Zora kple Estaol la, wo nɔviwo bia wo bena: Aleke mie-dee? 9 Wodo ɔu bena: Mitso, ne miaho de wo ɔu, elabena mfe-kpɔ anyigba la, eye kpɔ da, enyo ɔutɔ! Nukaɔuti mieli kpoo ale? Migawo fome le anyigba la xoxo, ne wòanye mia tɔ ɔuti o! 10 Ne mieyi la, miage de dukɔa de, si li bókɔ la dome, eye anyigba la keke ta; elabena Mawu tso anyigba, si dzi hiã metua ame le naneke me o la, de asi na mí.

o 17, 6.

d 1, 24.
o 17, 4, 5.

/ 18, 28.

o 17, 7.

11 Tete ɔutsu alafa ade, siwo bla akpa la, ho le Dan-viwo fe fome la me tso Zora kple Estaol. 12 Eye woho va ju asada anyi de Kiryat-Yearim le Yuda; eyata woyaa teje ma vasede egbe be Dan fe asada; kpɔ da, ele Kiryat-Yearim godo. 13 Woho tso afima

heyi^oEfrayim-to la dzi, eye wova Mixa fe afe gbo. 14 Tete ɔutsu atɔ, siwo yi datsa ŋku le Lais-nyigba dzi la, gblɔ na wo nɔviwo bena: Miawo hã mienyae bena, kɔmewu, afeli, aklama kpakpe kple legba le afe sia mea? Eyata mibu nusi miawo! 15 Tete woge de me, eye wova Lewi-dekakpui la fe xò nu le Mixa fe me, eye wodo gbe ne. 16 Ke Dan-viwo dome ɔutsu alafa ade, siwo bla akpa la, tsi agbo la nu. 17 Eye ɔutsu atɔ, siwo datsa ŋku anyigba dzi la, yi dage de me, eye wotsɔ aklama kpakpe kple kɔmewu, afeli kple legba la, le esime nunɔla la kple ɔutsu alafa ade, siwo bla akpa la, tsi tre de agbo nu. 18 Esi ame mawo ge de Mixa fe me, eye wotsɔ aklama kpakpe kple kɔmewu, afeli kple legba la, tete nunɔla la bia wo bena: Nuka wòm miele le gama? 19 Wogblo ne bena: Zi dɔdɔe! Tso asi bu nu, eye yi kpli mí, ne nanye mia fofo kple miafe nunɔla! Esi nènye nunɔla de ame deka kolia fe afe nu la, eyae nyo wu esi nanye nunɔla de to kple fome nu le Israel mahã? 20 Tete wòdze nunɔla la ɔu, eye wotsɔ kɔmewu la, afeli kple aklama kpakpe la, eye wòge de dukɔ la dome. 21 Emegbe wotrɔ hedzo, eye wotsɔ devivo kple lãwo kpakple nu vevivo dɔ ŋgɔ. 22 Esi wode me-gbe le Mixa fe afe gbo la, woyɔ ɔutsu, siwo fe afe te de Mixa fe afe ɔu la, eye wodze Dan-viwo yome. 23 Eye esi woyɔ Dan-viwo da la, wonyè kɔ gblɔ na Mixa bena: Nya ka dzɔ, hafi nèyo amewo fo ju ale? 24 Edo ɔu na wo bena: Mietsɔ nye mawu, si mewo la, eye miekplɔ nunɔla hã dzoe. Nuka gakpɔtɔ nam, hafi miele biayem be, nya ka dzɔ? 25 Ke Dan-viwo gblɔ ne bena: ðe nu le mia ɔu, ne dɔmedzoetwo magadze mia dzi, eye woastrɔ mia kple afewòmetwo fe agbe o! 26 Tete Dan-viwo lé woje mɔ, eye esi Mixa kpɔ bena, wosesè wu ye la, etrɔ gbo va efe xò nu.

27 Ke wawo tso nusi Mixa wo la, eye wokplɔ nunɔla, si le egbo la, de asi, eye wodze Lais dzi; wowu dukɔ, si de dzi d'li bókɔ

la, kple yi, eye woto dzo du la. 28 Ke xanametɔa deke meli o, elabena wole didife tso Zidon gbɔ, womebɔ ha kple amea deke o, eye wole bali, si do ta Bet-Rexob la me. Tete wogbugbɔ du la tso, eye wono me. 29 Eye wotsɔ ŋkɔ na du la bena^b Dan de wo fofɔ Dan, amesi wodzi na Israel la, fe ŋkɔ nu; ke tsā la du la ŋkɔ nye Lais. 30 ^aDan-viwo li aklama kpakpe la, eye Yonatan, amesi nye Mose vi Gersom fe vi, kpakple viawo nye nunɔla na Dan-to la, vasede esime wode aboyo wo tso anyigba la dzi. 31 Eye Mixa fe aklama kpakpe, si wowo la, no wo si le yeiyi, siwo katā me Mawu fe afe la no ^cSilo.

Gibea-nɔlawo wo nu vlo le Benjamin-to la me.

19. Le yemaɣi la /fiaa deke me-^a no Israel o. Eye Lewi-ɔtsua de yi danye amedzro le Efrayim-to la fe mlɔenu, eye wɔdze ahiā tso Betlexem-Yuda. 2 Eye efe ahiā la wɔ ahasi le emegbe, eye wɔdzo yi fofoa fe me le Betlexem-Yuda hetsi afima dzinu ene. 3 Tete ɔtsu la kplɔ dekapui deka kple tedzi eve de asi, eye wɔtso dze eyome, be yeafɔ nu kplii fafe, ne yeakplɔe agbɔe. Eye nyonu la kplɔe yi fofoa fe me, eye esi detugbi la fofɔ kpɔe la, exɔe kple dzidzo. 4 Detugbi la fofɔ, si nye toa, lée di, eye wɔtsi egbɔ ŋekeke etɔ; wodu nu no nu, eye wotsi afima do. 5 Esi wofɔ le ŋekeke eneagbe, be yewo-dze mo la, detugbi la fofɔ gbɔ na toa bena: Di nududu via de de do me, hafi miadze mo! 6 Tete wobɔbɔ no anyi, eye woa kple eve la wodu nu no nu, eye detugbi la fofɔ gbɔ na ɔtsu la bena: Tsi anyi do, eye wò dzi nagbɔ de me! 7 Esi ɔtsu la tso, be yeadze mo la, toa foe de enu, eye wɔtsi anyi do. 8 Esi wofɔ le ŋekeke atɔlia fe ŋdi, be yeadze mo la, detugbi la fofɔ gbɔ ne bena: De nane do me, eye milala, vasede esime ye natɔ hafi! Tete woa kple eve la wodu nu. 9 Ke esi ɔtsu la kple efe ahiā kpakple dekapui la wotso, be yewo-dze mo la, detugbi la fofɔ, si nye toa, gbɔ ne bena: Kpɔ da, ye la

^a 1, 21; Kron. 1. 11, 4.
^b Yos. 19, 47.

^d Fla. 1. 12, 29.

^e Yos. 13, 1.

^f 17, 6.

yina lɔ, eye anyinu le fafam, eyata mitsi do! Ye la tɔ xoxo, eyata tsi do, eye wò dzi nagbɔ de me! Etsɔ ŋdi la miafo kaba alé miafe mo ayi wò agbado nu! 10 Gake ɔtsu la melɔ be, yeatsi do o, eye wɔdze mo heva ^aYebus, si nye Yerusalem la kasa, eye tedzi eve, siwo wobla akpa na, kple efe ahiā la kpe de epu.

11 Esi wodo Yebus gbɔ la, ye la yi lɔ xoxo; tete dekapui la gbɔ na efe afeto bena: Na miayi aɔadze Yebusitowo fe du sia me, eye miatsi eme do! 12 Ke efe afeto gbɔ ne bena: Miayi aɔadze ame tutowo fe du, si me Israel-via deke mele o la me o; ke boɣ miayi ŋgɔ vasede Gibea. 13 Eye wɔgbɔ na efe dekapui la bena: Netsɔ, mina miayi duawo dometo deka me, eye miatsi Gibea alo Rama do! 14 Esi woyi azɔlia dzi la, ye va do to de wo le Gibea, si nye Benjamin to la gbɔ. 15 Tete woge de Gibea, be woatsi afima do, eye wodro de du la fe ablo me, elabena amea deke mena dzefe wo de efe me o. 16 Eye kpɔ da, ame tsitsia de gbɔ tso agbledɔwofe le fiē; ɔtsu la tso Efrayim-to dzi va nye amedzro le Gibea, ke afimatowo nye Benjamin-viwo. 17 Tete wofɔ ko dzi kpɔ amedzro la le dua fe ablo me, eye ame tsitsi la gbɔ bena: Afika nɔyina, eye afika nɔtso? 18 Edo pu ne bena: Mieto Betlexem-Yuda heyina de Efrayim-to la fe mlɔenu; afima metso va yi Betlexem-Yuda, eye meyina Yehowa fe me, ke amea deke mexom de efe me o. 19 Ewo wɔnye afla kple nududu hena miafe tedziwo, eye abolo kple wein hā hena mia kple wò dɔlanyɔnu kpakple dekapui la le wò dɔla si, eye naneke mele ehiām o hafi. 20 Tete ame tsitsi la gbɔ ne bena: Dutifafa na wò! Ne nane le hiawom la, ekpo de asinye; deko mèle ablo me ya tsi ge do o! 21 Eye wòkplɔe yi efe me hena nududu efe tedziwo, eye woklo afɔ, eye wodu nu wono nu.

22 Ke esi wofe dzi gbɔ de me la, tete duametowo, siwo nye ame vlowo la, va de to de afe la hele agbo la fom, eye wogbɔ na ame

tsitsi, si nye afeato, bena: Kplo ntsu, si va dze afewò me la doe, ne míanyae!^b 23 Tete ntsu, si nye afeato la, do yi wo gbo gblo na wo bena: Oo, ^anovinyewo, migawo nu vlo sia o! Esi wònye afenye me ntsu sia va dze la, eyata migawo nu bada sia o! 24 Kpo da, makplo vinyenyonu kple ntsu la fe ahia doe, ne miade asi wo nu, eye miawo nusianu, si dze mia nu la, de wo nu; ke migawo nu bada de ntsu sia nu o! 25 Ke ntsuawo gbe todofoe. Tete ntsu la kple efe ahia yi wo gbo le xexe, eye wode asi enu hewo funyafunyae za blibo la, vasede esime nu ke; eye esi agu dze la, wode asi le enu. 26 Esi nua mekpò ke de le eme keŋ o la, nyonu la va dze anyi de ntsua fe xò, si me efe afeto le la, fe vòtru nu, vasede esime nua ke de le eme. 27 Eye esi efe afeto fo ndi, eye wònu oca do, be yeayi efe azoli dzi la, tete nyonu, si nye efe ahia la, tsra de xaa fe vòtru nu, eye efe asiwo le kpua dzi. 28 Eye wògblo ne bena: Tsi tre, ne miadzo! Ke medo nu ne o. Tete wòkce do tedzi la dzi, eye ntsua dze mo yi enofe. 29 Esi wògblo va afe la, etsò ha, eye wòlé efe ahia la hélii ko wuieve de efe funudeseewo, eye wòdo wo de Israel-nyigba blibo la kata dzi.^c 30 Eye amesiamé, si kpoe la, gblo bena: Esia togbe medzo kpo o, eye womekpò etefe kpo, tso esime Israel-viwo ou tso Egipte-nyigba dzi vasede egbe o. Mibu enu, mido adanu, eye mifo nu le enu!

Israel-to mamleawo ho asa de Benyaminto gutti, eye wotrise kloe.

20 Tete Israel-viwo kata ho, eye ameha la kpe ta abe ame deka ene tso Dan vasede Beerseba kple Gilead-nyigba dzi de Yehowa gbo le Mizpa. 2 Eye dukò blibo la fe tatowo kple Israel-toawo kata va Mawu fe dukò fe takpeke la me; amesiwo zo afo, eye wota yi la, le ame akpe alafa ene. 3 Eye Benyamín-viwo se bena, Israel-viwo ho va Mizpa. Eye Israel-viwo bia bena: Mito, alesi nu vlo sia va mee! 4 Tete Lewito, si nye nyonu kuku la srò,

^a 19, 16.

^b Mo. I. 19, 4. 5.

^c Mo. I. 19, 7.

xò edzi gblo bena: Mía kple nye ahia miéva ^aGíbea, si nye Benyamín to la, be míatsi adò. 5 Ke Gibeatowo fo kpli de nyeye, eye wode to dem le afe la me le za, wobe, yewoawum, eye wode asi nye ahia nu wòku. 6 Tete melé nye ahia la, eye melii hedò de Israel-nyigba fe nutowo kata me, elabena wowò nukpenanu kple nu vlo le Israel. 7 Kpo da, mi Israel-viwo kata nye esi! Mifo nu, eye mido adanu fifia! 8 Tete dukò blibo la xò edzi nu deke gblo bena: Mía dome amea deke mayi efe agbado me o, eye amea deke mayi efe xò nu o; 9 ke boŋ ale miawo Gíbea enye si: Míadzidze nu de wo dzi! 10 Eye miade ntsu ewo le ame alafa me, ntsu alafa le ame akpe me, eye ntsu akpe le ame akpe ewo me tso Israel-toawo kata me, ne woayi adatsò mo dzi nuɖudu ve na dukò la, eye ne wogbo la, miawo Gíbea-Benjamin de nu vlo, si wòwo le Israel la nu pepere. 11 Tete Israel-ntsuwo kata fo fu, eye wobla dekae de du la nu.

12 Eye Israel-toawo do ame do de Benyamín-fomeawo kata gbo bia wo bena: Nu vlo ka enye si wowo le mia dome? 13 Eyata mido Gibeato vloawo na, ne miawu wo, eye miade vò la da tso Israel! Ke Benyamín-viwo medo to wo novi Israel-viwo fe gbe o. 14 Tete Benyamín-viwo tso duwo me va fo fu de Gíbea, ne woakpe ava kple Israel-viwo. 15 Eye woxlé Benyamín-vi, siwo tso duwo me la, gbemagbe: ntsu, siwo ta yi, le ame akpe blave vo ade; ke Gibeato, siwo le ntsu awawola alafa adre la, mele eme o. 16 Ame siawo kata dome awawola alafa adre nye miawolawo, eye wo dome amesiamé tea nu da akafo foa tadaku deka ha, eye meda dadagbo o. 17 Eye woxlé Israel-ntsuwo: amesiwo kata ta yi, eye wonye awamewo la, le ame akpe alafa ene, ke Benyamín-viwo mele eme o. 18 Tete woho va ^bBetel, eye Israel-viwo bia Mawu bena: Mía dometo ka atre awahoho de Benyamín-viwo nu? Yehowa gblo bena: Yuda nentre hoho!

^c Sam. I. 11, 7.

^f 11, 11; Sam. I. 7, 5.

^g kp. 26, 27; 21, 2. h 1, 1. 2.

19 Israel-viwo fō ŋdi va fu asa-
da anyi de Gibeā gbo. 20 Eye
Israel-ŋutsuwo ho aṣa de Benya-
min ŋu, eye wodze aṣa de wo
ŋu le Gibeā gbo. 21 Tete Benya-
min-viwo do tso Gibeā, eye wot-
sɔ̄ ame akpe blave vɔ eve le
Israel ŋu gbemagbe fo de anyi.
22 Eye Israel-viwo yi dafa avi le
Yehowa ŋku me vasede fiē, eye
wobia Yehowa bena: De miagaho
aṣa de mīa nṣvi Benyamin-viwo
ŋua? Yehowa gbo bena: Mihoe
de wo ŋu! 23 Tete Israel-ŋutsuwo
de dzi fo na wo dokui, eye wova
dze aṣa de afisi wodze aṣa do
le ŋkeke gbātō dzi la. 24 Ke esi
Israel-viwo te tu Benyamin-viwo
le ŋkeke evelia dzi la, 25 ^aBenya-
min-viwo do tso Gibeā va kpe wo
le ŋkeke evelia dzi, eye wotsɔ̄
ame akpe wuienyi, siwo ta yi la,
le Israel-viwo ŋu fo de anyi.
26 Tete Israel-viwo katā kple aṣa-
kō blibo la yi ^bBetel dafa avi, eye
wotsi Yehowa ŋku me le afima,
wotsi nu do gbemagbe vasede fiē,
eye wosa numevō kple akpedavō
le Yehowa ŋku me. 27 Eye Is-
rael-viwo bia Yehowa gbo bena:
— yemaɣi la Mawu fe nubabla-
daka la le afima, 28 eye Aron vi
Eleazar fe vi ^dPinexas subo le
eŋku me yemaɣi. — De miagaho
aṣa de mīa nṣvi Benyamin-viwo
ŋu loo, alo miatasia? Tete Yeho-
wa gbo bena: Miyl, elabena ma-
tsō wo ade asi na mi etsō!

29 Eye Israel-viwo de xade-
lawo do Gibeā ŋu va kpe. 30 Eye
Israel-viwo ho de Benyamin-viwo
ŋu le ŋkeke etōagbe hedze aṣa
de Gibeā ŋu abe tsā ene. 31 Tete
Benyamin-viwo do va kpe aṣa-
kō la; ke woble wo tso du la gbo,
eye wode asi amewo wuwu me
le dukō la dome abe tsā ene le
mō, si do ta Betel, kple esi to
gbedzi do ta Gibeā la nu, woanō
Israelto blaetō. 32 Eye Benya-
min-viwo bu bena: Miele wo si
ge abe tsā ene! Ke Israel-viwo
gbo be: Mina mīasi le wo nu, eye
mīable wo tso du la gbo ayi mō
dzi! 33 Tete Israel-ŋutsuwo katā
tso le wo nofe va dze aṣa de
Baal-Tamar, eye Israel-xadelawo
do tso wo nofe le Geba fe yeto-
dofe. 34 Dutsu aṣawola akpe

ewo tso Israel blibo la me va Gi-
bea kasa, eye aṣa la nu sē ŋuto;
ke woawo menyae bena, dzogbe-
vōe le dzodzo ge de yewo dzi o.
35 Tete Yehowa si Benyamin le
Israel ŋgō, eye Israel-viwo tsɔ̄
ame akpe blave vɔ atō kple alafa
deka, amesiwo katā ta yi la, le
Benyamin-viwo ŋu gbemagbe. 36
Eye Benyamin-viwo kpo bena,
wosi yewo. Ke Israel-ŋutsuwo
de megbe le Benyamin nu, ela-
bena wole ŋu dom de xadela, siwo
wotsō do Gibeā kasa la ŋu. 37 Tete
xadelawo wō kaba ho do ta Gi-
bea, eye woge de me hetsɔ̄ du
blibo la kple yi. 38 Eye Israel-
ŋutsuwo kple xadelawo do gbe
di bena: Mina dzudzō nade dzi
le du la ŋu kolii! 39 Esi Israel-
ŋutsuwo de megbe le aṣaa nu
la, Benyamin de asi amewo wuwu
me le Israelto dome, woano
ame blaetō; elabena wobu be:
Miele wo si ge abe le kpekpe
gbatō me ke ene. 40 Tete dzu-
dzo de dzi le du la ŋu kolii, eye
esi Benyamin trō la, kpo da, dzu-
dzo le tutum tso du blibo la me
do ta dzi. 41 Esi Israel-ŋutsuwo
trō gbōna la, dzidzi fo Benyamin-
viwo, elabena wokpo bena, dzo-
gbevōe tu yewo. 42 Eye wosi le
Israel-ŋutsuwo nu heto gbedzimō;
ke aṣa la yō wo de nu, eye ame-
wo do tso duwo me, eye wotsō
wo de to me hetsɔ̄ wo. 43 Wode
to de Benyamin, eye wonyāe de
nu, eye wotsɔ̄ wo tso drofe va-
sedē Gibeā kasa le yedzefe gome.
44 Dutsu kalētō, siwo katā tsi
aṣa le Benyamin ŋu la, le ame
akpe wuienyi. 45 Tete wotrō hesi
do ta gbedzi vasede Rimon-kpe
la gbo; wowu ame akpe atō le
wofe megbexeawo ŋu le mō dzi,
eye woti wo yome vasede Gideom,
eye wogawu ame akpe eve le wo
ŋu. 46 Dutsu kalētō, siwo katā
ta yi, eye wotsi aṣa le Benyamin
ŋu gbemagbe la, le ame akpe
blave vɔ atō. 47 Eye ŋutsu alafa
ade trō hesi do ta gbedzi vasa-
de Rimon-kpe la gbo, eye wotsi
^eRimon-kpe la gbo dzinu ene.
48 Eye Israel-ŋutsuwo trō de Ben-
yamin-viwo ŋu, eye wowu nu-
sianu, si wokpo le dua me la,
kple yi, amewo kple lāwo sīaa,

^a Mo. I. 48, 27.

^b kp. 18.

^d Yos. 22, 13.

^e 21, 13.

eye woto dzo du, siwo katã wo-
kpo la.

Alasi Benyamin-viwo gakpo ar5wo.

21. Eye Israel-nutsuwo ka atam
le Mizpa gblɔ bena: Mía
dometã deke matsɔ vianyɔnu na
Benyamin-viwo woade akpo o!
2 Eye esi dukɔ la va Betel la,
wotsi Mawu ŋku me le afima va-
sede fiẽ, eye wofa avi sesie 3 gblɔ
bena: Oo, Yehowa, Israel fe Mawu,
nukaŋuti nusia dzo le Israel, eye
to deka bu le Israel egbe sia?
4 Eye dukɔ la fo ŋdi kanya le
ŋeke eveagbe hedɔ vosamlekpu,
eye wosa numevɔ kple akpe-
davo. 5 Eye Israel-viwo gblɔ
bena: Ameka le Israel-toawo ka-
tã dome, si meva takpefe le Ye-
howa gblɔ le Mizpa o? Elabena
de woka atam de amesi mava Ye-
howa gblɔ le Mizpa o la ŋu bena,
ele be, woawui kokoko! 6 Eye
wove Israel-viwo na wo novi Be-
nyamin, eye wogblɔ bena: To deka
tsr5 da le Israel egbe sia! 7 Aleke
míawo hafi ana nyɔnu ame kpo-
tɔeawo? Elabena míeta Yehowa
be, míana míá vinyɔnuá deke wo
woade o. 8 Eye wobía bena: Ame-
ka le Israel-toawo dome, si meva
Yehowa gblɔ le Mizpa o? Eye
kpo da, Yabes-Gileadtã deke
meva takpefe la le asada me o.
9 Eye esi woxlẽ dukɔa la, kpo da,
Yabes-Gileadtã deke meva o.
10 Tete ameha la de ame akpe
wuieve le kalẽtɔwo dome do da
gblɔ na wo bena: Miyi dawu Ya-
bes-Gileadtɔwo kple yi, nyɔnuwo
kple deviwo siaa! 11 Ale miawo
enye si: Mitsr5 nutsu sia nutsu
kple nyɔnu, siwo katã do nutsu
gblɔ kpo la gbidigbidi! 12 Eye
wokpo detugbi alafa ene, siwo
medo nutsu gblɔ kpo o, le Yabes-
Gileadtɔwo dome, eye wokplo wo
va asada la me le Silo le Kanaan-
nyigba dzi. 13 Eye ameha blibo
la do ame do de Benyamin-viwo
gblɔ le Rimón-kpe la gblɔ, eye
wodo nutfafa ŋugbe na wo. 14

o kp. 7. 18; 20, 1.

o 20, 18.

d kp. 1. 7.

e 20, 1.

f kp. 1.

g Mo. IV. 21, 2;
21, 17.

h 17, 6.
i 20, 47.

Tete Benyamin-viwo trɔ gblɔ ye-
mayi, eye wotsɔ nyɔnu, siwo woxɔ
de agbe tso Yabes-Gilead-nyɔnu-
wo dome la na wo; ke womede
wo nu o. 15 Eye Benyamin fe nu
ve dukɔ la, elabena Yehowa na
Israel-toawo tsi quzã.

16 Tete ameha la fe amegãwo
gblɔ bena: Aleke míawo hafi ana
nyɔnu ame kpo-tɔeawo? Elabena
nyɔnuwo tsr5 le Benyamin. 17 Eye
wogblɔ bena: Benyamin fe anyi-
gba enye wofe amesiwo kpo-tɔ la
tɔ, eye toa deke nu matsi le Is-
rael o! 18 Ke míawo la míate ŋu
atso míá vinyɔnuwo na wo woade
o; elabena Israel-viwo deka atam
bena: Adí amesi ana nyɔnu Benya-
min la ŋu! 19 Eye wogblɔ bena:
Kpo da, woɔua Yehowa fe ŋeke-
kenyuie la fe sia fe le Silo, si le
Betel fe anyiehe kple mɔ, si tso
Betel do ta Sixem la, fe yedzefe
kpakple Lebona fe dziehe. 20 Eye
wode se na Benyamin-viwo bena:
Miyi dade xa de weingblewo me,
21 eye ne miekpo be, Silo-nyɔnu-
viwo do va ye du ge la, ekema
mido tso weingbleawo me, eye
mia dome amesiame nelẽ nyɔnu
le Silo-nyɔnuviwo dome na edo-
kui, eye mido yi Benyamin-ny-
igba dzi! 22 Ke ne wo fofowo kple
wo novi nutsuwo va dzre wo ge
kpli mí la, ekema míagblɔ na wo
bena: Mide asi le wo ŋu na mí,
elabena míekpo nyɔnu le awa me
na amesiame o; de wɔnye mia ŋu-
tɔwoe tso wo na wo la, eya ko
wɔnye de miedɔ fo. 23 Tete
Benyamin-viwo wɔ nenema, eye
wokpo nyɔnu wode wo nu tso ye-
dula, siwo woha la dome. Eme-
gbe wotrɔ yi wofe anyigba dzi,
eye wogbugbo duawo tso heno
wo me. 24 Eye Israel-viwo dome
amesiame dzo yemayí tso afima
yi efe to me kple efe fomeawo
gblɔ, eye amesiame dzo tso afima
yi efe anyigba dzi. 25 Yemayí
la híaa deke menɔ Israel o, eye
amesiame wɔ nusi dze eɔu.

RUT FE AGBALĒ.

Rut kple Naomi zo mo yi Betlexem.

1 Le yeyiḡi, siwo me ɔɔndrɔ-lawo le dzi dum la, do va anyigba la dzi. Eye nɔtsua de kple srɔa kpakple viaɔtsu eveawo ou tso Betlexem-Yuda, bena woadano Moab-nyigba dzi. 2 Dutsu la ŋko nye Elimelex, eye srɔa ŋko nye Naomi, viaɔtsu eveawo ŋkwo nye Maxlon kple Xilion. Wonye Efrayimtowo tso Betlexem-Yuda, eye wouu va Moab-nyigba dzi heno afima. 3 Esi Naomi srɔ Elimelex ku, eye eya kple viaɔtsu eveawo kpato la, 4 wode Moab-nyɔnuwo, siwo dome deka ŋko nye Orpa, eye ewelia ŋko nye Rut; eye wono afima ano fe ewo. 5 Ke wo ame eve la Maxlon kple Xilion ha ku; ale nyonu la fe viwo kple eve kpakple srɔa wogblɛe di. 6 Tete eya kple lɔxoawo wotso hegbugbo tso Moab-nyigba dzi; elabena ese le Moab-nyigba dzi be, Yehowa kpo efe duko la da, eye wona abolo wo. 7 Ale wouu tso afisi wono la, eye lɔxoa eveawo kplɛe do; eye wodze mo, be yewoagbugbo ayi Yuda-nyigba dzi. 8 Tete Naomi gblɛ na lɔxoa eveawo bena: Mitro, eye mia dome amesiam negbugbo yi dadaa fe me! Yehowa ave mia nu, abe alesi mieve mia kple ame kukuawo nui ene! 9 Yehowa ana miakpo dzudzɔ le mia srɔwo fe me! Eye wodudɔ nu na wo; tete wofa avi sesie 10 hegblo ne bena: Mfiayi wo duko gbo kpli wo boŋ! 11 Ke Naomi gblɛ bena: Vinyewo, migbugbo! Nukaɔuti miebe, yewoayi kplim? Alo nɔtsuvie gale do me nam miava dea? 12 Vinyewo, migbugbo yi; elabena metsi akpa, ne mayi srɔ de ge. Eye ne megblo be, mele srɔ de ge le za sia me adzi nɔtsuviwo la, 13 de mialala, vasede esime woatsia? Alo demiat si anyi srɔmademadema? Gbede, vinyewo! Mia to koe le veyem, elabena Yehowa do asi de gbonye! 14 Tete wogafa avi sesie. Eye Orpa dudo nu na

aSam.II.15,21.

b Mo. II. 15, 23.

d 3, 1.

e HI. 19, 21.

lɔxoa, ke Rut ya ku de equ, 15 eye wogblo bena: Kpo da, atsuwosi gbugbo yina efe duko kple efe mawu gbo; gbugbo dze atsuwosi yome! 16 Ke Rut gblɛ bena: Megafoe de nunye be, magblɛ wo di agbugbo le yowome o! Ke boŋ afisi nafi la, afima mayi; afisi natsi la, afima matsi; wo duko anye nye duko, eye wo Mawu anye nye Mawu; 17 afisi naku do la, afima maku do, eye afima woadim do! Yehowa nefiam, ne woagafiam de dzi; negbe ku koe akla mia dome! 18 Esi wokpo be, edoe kplikpaa be, yeayi kpilii la, edzudzɔ nyafofo de enu.

19 Ale woa kple eve la wodze moheva Betlexem. Eye esi wodo Betlexem la, du blibo la fo zi de wo nu le gbogblo bena: Naomi enye sia? 20 Ke egblo na wo bena: Migayom be Naomi o, hafi boŋ miyo Mara nam; elabena nusɛkatato la do nublanitom! 21 Metsɔ nu gede yii, ke Yehowa kplom gbɛe asi gbloe; nukaɔuti miele yoyem be Naomi, ewo wonye Yehowa do nublanitom de? 22 Ale Naomi gbo va afe, eye lɔxoa Rut, Moab-nyonu la, kpe de equ tso Moab-nyigba dzi; eye wova Betlexem, esime wodze nuge gome.

Rut fo bil le Boas fe agble me, eye Boas ve enu.

2 Eye Naomi srɔ fe fometɔ de tso Elimelex fe fome la me, amesi ŋko nye Boas, eye alome le esi nuto. 2 Eye Rut, Moab-nyonu la, gblɛ na Naomi bena: Mayi agble me adafɔ lu dzodzɔewo le amesi ave nunye la yome. Eye wogblo ne bena: Heyi, vinye! 3 Tete woyi dafɔe le agble me le nuxalawo yome; eye nanetɔe agble la nye Boas, si tso Elimelex-fomea me la to. 4 Eye kpo da, Boas tso Betlexem va, eye wogblo na nuxalawo bena: Yehowa ano anyi kpli mi! Wodo nu ne bena: Yehowa ayra wo! 5 Tete Boas bia efe dola, si le

nuxalawo dzi kpom bena: Ameka fe nyonuvie nye ekem? 6 Dola, si nye nuxalawo dzikpola, do nu bena: Moab-nyonu, si kple Naomi wotso Moab-nyigba dzi vae. 7 Egblo nam bena: Na mafu nusiwo dzo de nubablawo domee le nuxalawo yome la, afo fu na do-kuinye. Ddi ke wova hetsi anyi vasede fifia, eye azo ko wole gbogbo de eme vie. 8 Tete Boas gblo na Rut bena: Vinye, see! Megayi dafae le agble bubua deke me o, eye megadzo le afisia ha o; ke boŋ le dokuiwo de nye dolanyonuwo nu! 9 Afisiafi, si wole nu xam le agblea me le nekpo la, dze wo yome, elabena mede se na dolawo bena, womegade fu na wo o; eye ne tsiko le wuwom la, yi de zeawo gbo nano tsi, si dolawo du di! 10 Tete wode ta agu hegblo ne bena: Aleke neve nuyne, eye nebu nye amesi nye amedzro la ale gbege? 11 Boas do nu gblo ne bena: Wogblo nusiwo kata newo na lxxowo le srwo de fu ku mege kple alesi n'egble fofowo kple dawo kpa-kple mia de di hevu va dukɔ, si menya tsã o gbo la nam. 12 Yehowa nado wo nuwowo teŋe na wo, eye fetu dedie le Yehowa, Israel fe Mawu, si fe avala te neva sisi ge tso la, gbo na wo! 13 Tete wogblo bena: Nye afeto, ne enya ve nuyne ko, elabena efa ako nam, eye nefo nu kple wo dolanyonu xolɔtoe, evɔ wonye nyemede wo dolanyonuwo dome-tɔa deke nu o hafi! 14 Eye Boas gblo ne bena: Nuɖuyi do, eyata te va natsɔ abolo asisi ataditsi adu! Tete wobobo no nuxalawo kasa, eye wotsɔ blihi memee ne, eye wodu di fo de kpɔto. 15 Emege wotsi tre gayi efo ge. Tete Boas de se na efe dolawo bena: Mina wofae le bablawo ha domee, eye migaka mo ne o; 16 milu deŋo le bablawo nu da de anyi ne, be wofafo, eye migaha nya de egu o!^a

17 Ale wofae le agble la me vasede yetro, eye wofu nusiwo wofa la, ano lu efa deka. 18 Eye wotsae va du la me, eye lxxoa kpo nusi wofa. Tete wode nusi wodu di fo kpɔto la, de go hetsɔ

ne. 19 Eye lxxoa bia bena: Afika neyi dafae le egbea? Eye afika newo do le? Woayra amesi bu wo ale! Tete wo'o amesi gbo wo-wo do le la, na lxxoa gblo bena: Dutsu, si gbo mewo do le la, ŋko nye Boas. 20 Tete Naomi gblo na lxxoa bena: Yehowa, si mete efe amenuveve agbagbeawo kple kukuawo o la, ayrae! Eye Naomi gblo ne bena: Dutsu la miafe fomete, eye mia srɔdia wonye. 21 Rut, Moab-nyonu la, do nu bena: Egblo nam ha bena, male do-kuinye de yeŋe dolawo nu, vasede esime yeŋe nuyne blibo la nawu enu. 22 Tete Naomi gblo na lxxoa Rut bena: Enyo, vinye, be nele dedem kple efe dolanyonuwo, ne amea deke magawo naneke wo le agble bubu me o! 23 Ale wole edokui de Boas fe dolanyonuwo nu hele efɔfo dzi, vasede esime lu kple fo ŋeŋe la wu enu, eye wono lxxoa gbo.

Rut do to Naomi fe adapododo.

3 Tete lxxoa Naomi gblo ne bena: Vinye, nyemadi bdzudzɔfe na wo, be wɔanyo na wo oa? 2 Boas, amesi fe dolanyonuwo gbo neno la, enye miafe fometo. Kpo da, ele lu gbo ge egbe za le lugbofe. 3 Eyata le tsi nasi ami, eye nade avo ata ahayi lugbofe la; ke megana ntsu la nade si wo o, vasede esime woadu nu, eye wɔano nu vo hafi! 4 Eye ne eyi damlo anyi la, ekema le ŋku de afisi womlo la nu; emege nanyi aklo avo le afogbo ne ahamlo anyi, ekema afia nusi nawo la wo. 5 Tete wodo nu ne bena: Nusiwo kata negblo la, mawoe!

6 Eye woyi lugbofe la hewo, abe alesi lxxoa gblo ne pɛpɛpɛ ene. 7 Esi Boas du nu no nu, eye efe dzi gbo de eme la, eyi be, wɔamlo anyi de lu, siwo wofo fu la, fe mlɛnu. Ke eva dzaa, eye woklo avo le afogbo ne hemlo anyi. 8 Le zatife la ntsu la di vo, eye wobi ko, eye kpo da, nyonua de mlɛ efe afode.

9 Tete wogblo bena: Wo amekae? Edo nu bena: Nye Rut, wo dolanyonue; keke wo avo de wo dolanyonu dzi, elabena srɔdia ne-

^a 1, 16, 17, 6, 1, 2.

^a Mo. III, 19, 9.

^a Mo. V, 25, 5; Xez. 16, 8.

nye! 10 Eye wògblo bena: Yehowa ayra wò, vinye! Ede wò loló fia fifia wu 'tsā; elabena mēdze ñekakpuiwo, ame ñahe alo hotòwo yome o. 11 Eyata, vinye, megavò o! Mawò nusiwo katà nègblo la na wò; elabena nye dukò fe du blibo la nyae bena, nyónu zāze nēnye. 12 Nyatefe, nyee nye srōdia hafi; ke srōdia bubu li, esi tso ñe gbowò wum. 13 Tsi afisia ño, eye ne ñu ke wòbe, yeaxò wò la, enyo nexò wò; ke ne egbe be, yemaxò wò o la, ekema meta Yehowa fe agbe be, maxò wò. Mlò anyi vasede ñu nake! 14 Tete wòmlò efe afòde vasede ñu ke, eye wòfo, hafi asifome nava kò; elabena egblo be, amea ñeke megadze sii be, nyónu va lugbofe o! 15 Eye wògblo bena: Ño tadedzi, si le ñuwò! Tete wòdoe, eye wòku lu dzidzenu ade ñe eme, eye wòlèe nē, wòtsò yi dua me. 16 Eye esi wògbò va lōxo gbo la, ebiae bena: Aleke nēdee, vinye? Tete wòto nusiwo katà ñutsua wò nē la nē 17 hegblo bena: Lu dzidzenu ade sia wòtsò nam, elabena egblo be, megagbugbo yi lōxowò gbo asi gbolo o! 18 Eye wògblo bena: Gbo dzi ñi ko, vinye, vasede esime nanya, alesi nya la ava nò! Elabena ñutsu la made dzi ñi o, vasede esime wòdo ta na nya la egbea hafi.

Boas de Rut wòzu srō nē. Dawid fe dzidzimegbalē.

4. Eye Boas yi agbo nu hebòbò nò afima. Eye kpò ña, srōdia, si ñu Boas fo nu, le la, va yina, eye wògblo bena: Xò, va bòbò nò afi! Eye wòyi ñabòbò nò anyi. 2 Eye wòde ñumegā ewo hegblo bena: Mibòbò nò afi! Tete wobòbò nò anyi. 3 Eye wògblo na srōdia la bena: Naomi, amesi gbo tso Moab-nyigba dzi la, le mīa nòvi Elimelex fe agble dzram. 4 Eyata meño be, maka eta na wò bena: Xò fe le nyaselawo kple nye dukò la fe ame tsitsiwo ñku me! Ne èbe, yeaxò la, xò; ke ne èbe, yemaxò o la, gblòe nam, ne mase! Elabena srōdia bubua ñeke megali kpe ñe ñuwò o, negbe nye koe gale yowòme. Edo ñu bena: Maxò! 5 Eye

¶ 2, 11.

¶ Mo. V. 25, 5. 6.

¶ Mo. V. 25, 7-10.

Boas gblò bena: Gbesigbe naxò agblea afle le Naomi si la, gbe-magbe naxò Moab-nyónu Rut, si nye ame kuku la srō hā, ne ame kuku la ñkò natsi efe domenyinu ñu! 6 Tete srōdia la gblò bena: Nyemate ñu axòe o! 7 'Tsā la, ne wole nane xò ge le Israel, alo wole li ño gee, eye wobe, woado kpe edzi la, ekema ame ñeka ñe afòkpa tsóna na novia; esia nye ñase le Israel. 8 Eyata esi srōdia la gblò na Boas bena: xò fe la, ede efe afòkpa. 9 Tete Boas gblò na ame tsitsiawo kple duametòwo katà bena: Miawoe nye ñasefo egbea be, mexò Elimelex fe nuwo katà kpakple Xilion kple Maxlon fe nuwo katà fe le Naomi si. 10 Eye mexò Moab-nyónu Rut, Maxlon srō, hā wòzu srōnye, be ame kuku la fe ñkò natsi efe domenyinu ñu, ne ame kuku la ñkò magatsrō le noviawo kple wo dedu me o! Miawoe nye ñasefowo egbe! 11 Tete duametò, siwo katà le agboa nu kple ame tsitsiawo gblò bena: Miawoe nye ñasefo! Yehowa nawò na nyónu, si le afewò me va ge la, abe Raxel kple Lea, nyónu, siwo kple eve ño Israel fe afe la tē dzi la ene! Wò alo nede dzi le Efrata, eye wò ñkò nenyò le Betlexem! 12 Eye yi, si Yehowa ana ñetugbi sia nadzi na wò la, nana wò afe nana abe Perez, amesi Tamar dzi na Yuda la fe afe ene!

13 Ale Boas ñe Rut wòzu srōa, eye esi wòdo egbo la, Yehowa /na wòfo ñu dzi ñutsuvi. 14 Tete nyónuwo gblò na Naomi bena: Woakafu Yehowa, si mete xonametò wò o, eye woanyò efe ñkò le Israel! 15 Afa akò na wò, eye wòakpò dziwò le wò nyagākuku me; elabena lōxowò, si lō wò, eye wòde ñutsuvi adre nu na wò gbo edzi lae, dzii na wò! 16 Eye Naomi xò ñe vi la ñe akò, eye wòzu enyila. 17 Eye afelikawo tso ñkò nē hegblo bena: Wodzi ñutsuvi na Naomi! eye wona ñkòe be Obed; eyae dzi Dawid fofò Isai.^h

¶ Mo. I. 32, 29.

¶ Ps. 127, 2.

¶ Mo. III. 25, 23.
¶ Mat. I, 5, 6;
Lu. 3, 32.

18 Perez fe dzidzimeviwo enyesi: Perez dzi Xezron,^a 19 Xezron dzi Ram, eye Ram dzi Aminadab,^b 20 Aminadab dzi Naxe-

^a Mo. I. 46, 12; Kron. I. 2, 5.
^b Kron. I. 2, 9 v. 15.
^c Mo. IV. 1, 7.
^d Sam. I. 16, 11-12.

son, eye Naxeson dzi Salma, 21 Salma dzi Boas, eye Boas dzi Obed, 22 Obed dzi Isai, eye Isai dzi Dawid.^c

SAMUEL FE AGBALĒ GBĀTŌ.

Xana fe gbedododa kple Mawu fe toɔdode.

1 Dutsua de tso Ramatayim-Zo-fim le Efrayim-to la dzi, eɔko nye Elkana, amesi nye Yeroxam vi, amesi nye Elihu vi, amesi nye Toxu vi, amesi nye Zuf vi, eye wɔnye Efrayimto. 2 Ede srɔ eve, deka ɔko nye Xana, eye evelia ɔko nye Penina; Penina dzi vi, ke Xana medzi via deke o.^g 3 Eye gutsu sia tsoa efe du me fe sia fe yina daɔa gbe da, eye wɔasa vɔ na Yehowa Zebaot le Silo, afisi Eli fe viɔutsu eveawo Xofni kple Pinexas wonye nunɔla na Yehowa le. 4 Gbesigbe Elkana sa vɔ la, emāa lā na srɔ Penina kple viaɔutsuwo kpakple vianyɔnuwo. 5 Ke ena lā Xana de ame eve nu, elabena eɔ Xana, evɔ wɔnye Yehowa tsi efe do nu hafi. 6 Eye atsusia tso dzikunyawo gbā dzi ne, le esi Yehowa tsi efe do nu ta. 7 Alea wɔwɔna fe sia fe, eye godogodo, ne wova Yehowa fe me la, edoa dziku ne, ale be wɔlɛa avi me, eye wɔdo kpo nuɔdu. 8 Tete srɔa Elkana gblo ne bena: Xana, nuka le wɔwɔm nɛle avi fam, eye nukaɔuti nɛgbe nuɔdu, eye wɔ dzi le nu xam? De nyemede gutsuvi ewo nu na wɔ oa? 9 Eye esi Xana du nu no nu le Silo vɔ la, etsi tre yi Yehowa ŋku me. Eye nunɔla Eli bobo no atiklā dzi le Yehowa fe gbedoxo la fe vɔtru nu. 10 Eye wɔle nu xam vevie, eye wɔdo gbe da na Yehowa hele avi fam hehehe. 11 Eye wɔde adzɔgbe gblo bena: Yehowa Zebaot, ne ekpɔ wɔ dɔlanyɔnu fe hiā da, eye nɛdo ŋku wɔ dɔlanyɔnu dzi, mɛnɔbe be o, eye nɛna gutsuvi wɔ dɔlanyɔnu la, ekema matsɔe na Yehowa le efe agbe me ɔkewo katā me, eye italūhe made ta ŋu ne o! 12 Eye esi wɔle gbe dom da

^f Kron. I. 6, 11, 12. 19. 20.

^g Mo. I. 29, 31.

^h Yos. 18, 1.
ⁱ Ps. 62, 9.

^k Mo. I. 30, 22.

le Yehowa ŋku me etefe didi la, Eli lé ŋku de efe nu ŋu. 13 Ke Xana le nu fom le dzi me, negbe efe nuyiwo koe le vavāam butubutu, eye efe gbe mele dzi dem o; eyata Eli bui ahamulae. 14 Eye Eli gblo ne bena: Yekayi nanu aha ase do? Na wein la nako le mo na wò! 15 Xana do ŋu gblo bena: Gbede, nye afeto, nyɔnu nuxala menye, nyemeno wein alo aha muamea deke o; ke boɔ nye idzimenyawoe mede de go le Yehowa ŋku me. 16 Megabu wɔ dɔlanyɔnu ame digboe o, nye hiāwo kple nuxaxawo ŋu mefo nu le vasede fifi! 17 Tete Eli gblo bena: Yi le ŋutifafa me, Israel fe Mawu la awɔ nusi nɛbiae la na wò! 18 Edo ŋu bena: Ne ève wɔ dɔlanyɔnu nu ko! Emegbe nyɔnu la lé efe mo, eye wòdu nu, eye megato mo azo o. 19 Eye wofɔ ŋdi kanya daɔo gbe da le Yehowa ŋku me, emegbe wotrɔ yi wofe xɔ nu le Rama. Eye Elkana do srɔ Xana gbɔ, eye Yehowa do ŋku edzi.

Samuel dzidzi kple etrotsɔ yi Mawu fe afe me.

20 Esi fe trɔ la, Xana fo fu dzi gutsuvi, eye wɔna ɔkɔe bena Samuel, elabena egblo be: Yehowa si me mebiae la.

21 Eye Elkana kple efemetowo katā yi, bena wɔasa fevɔ, eye wɔawɔ efe adzɔgbededewo dzi na Yehowa. 22 Ke Xana ya meyi o, elabena egblo na srɔ bena: Ne devi la di no la, ekema makplɔe ayii, be wɔado de Yehowa ŋku me, eye wɔatsi afima daa. 23 Tete srɔa Elkana gblo ne bena: Wɔ alesii dze ŋuwò, tsi anyi, vasede esime naɔee le no nu! Yehowa nena wò nya nava me ko! Ale nyɔnu la tsi afe, eye wɔna no via, vasede esime wodee le no nu. 24 Eye esi wodee le no nu la,

^l Mo. IV. 6, 2 v. 21.

ekplœ de asi, eye wòlè nyi, si xò fe etò, kpe de wò efa ðeka kprakple wein lãgbalègolo ðeka ñu heyi. Eye Xana kple ðevi la wova Yehowa fe me le Silo. 25 Wowu nyi la, eye wòkplò ðevi la yi na Eli. 26 Eye wògblo bena: Nye afeto, taflatse! Nye afeto, meta wò siaa! Nyeeye nye nyõnu, si tsi tre de gbawò le teje sia do gbe ða na Yehowa. 27 ðevi sia tae medo gbe ða le, eye Yehowa bna nusi mebiae la, va me nam. 28 Eyata mekplœ vè na Yehowa le efe agbe me ñkekewo katã me, elabena Yehowa si me wobiae le. Eye wòdo gbe ða na Yehowa le aima.

Xana dzi kafukafuha.

2. Eye Xana do gbe ða gblo bena: Nye dzi le aseye tsoṃ le Yehowa me, eye nye dzo do lojuu le Yehowa me, nye nu kè baa ðe nye futowo ñu, elabena wò ðeðe ladzò dzi nam!¹⁹ 2 Amea ðeke mele kòkœ abe Yehowa ene o, ðeke mekpe de ñuwò o, eye agakpea ðeke meli abe mia Mawu la ene o! 3 Migano adegbe fom atradii o, eye nya vlo megano dodom le mia nu o! Elabena nunyawo fe Mawu enye Yehowa, amesi daa nuwòwòwò kpõna. 4 Kalètowo fe dati ñe kliklikli, eye ame benowo tso ñusè bla ali dzi; 5 wotsò abolo tò agbate foðilawo, ke doṃwuitowo tasi agbatetsòtsò. Kono ke hã dzi adadre, ke vi geðe dzila fe do lé ayi. 6 Yehowa kwua ame, eye eya ke gbõa agbe ame, edea ame tsié, eye wògahea ame doa goe. 7 Yehowa wõa aheto kple kesinotò, eyae ifua ame anyi, eye wògafõa ame ðe dzii. 8 Eya kðea hiãtowo tso kè me, eye wòhea ame dahewo tso bafifi me, ne wòana woawo kple amegãwo nana kasosò me, eye wòade bubumewo fe zi asi na wo; elabena anyigbatu me so-tiwo nye Yehowa tò, eye woawo dzi wòtu xexeame godoo ðo. 9 Ekpõa efe ame dzòdzòewo fe afò dzi, ke ame vlowo atrsò ðe viviti me; elabena ame fe ñusè mena wòzua dzidula o. 10 Yehowa atrsò efe futowo, eye wòade gbe ðe wo dzi tso dzifo; Yehowa adrõ

õõnu anyigba fe mlõenuwo. Ana ñusè efe fia, eye wòana efe amesiamina la fe "dzo nado lojuu! 11 Emegbe Elkana dzo yi efe xò nu le Rama; ke ðevi la zu subola na Yehowa le nunola Eli gbo.

Eli-viwo fe nu tovo wòwò.

12 Ke Eli viñutsuwo nye ame vlowo, eye wometsò ðeke le Yehowa fe nya 13 kple kònu, si le nunolawo si ðe dukõa ñu la me o. Ne amea ðe sa wò, eye wòlè lã ðam la, ekema nunola fe ðola ðlea gaffo nuetse ðe asi vè, 14 eye wòtò lãwo le gaze alo ze, kutu alo agba me, eye nunola la tsoa nusianu, si gaffo la he ði goe la, na eðokui. Alea wowõna ðe Israel blibo, si va Silo la ñu. 15 Dewo la nunola fe ðola vana, hafi fwoava tò dzo amiawo, eye wògblõna na amesi tso vosa vè bena: Tso lã vè, ne woato na nunola, elabena mele lã bibi dim tso asiwò o, ke boñ mumua. 16 Ne ame la ðo ñu be: Na woato dzo amiawo gbo, emegbe hã àxò nusianu, si dze ñuwò la, ekema egbõna be: Gbede, ke boñ nae fififi, ne menye nenem o la, maxœ kple sesè! 17 Eye ðolawo fe vodada sò gbo le Yehowa ñku me, elabena woði gbo Yehowa fe vosa le ameawo ñku me.

18 Ke Samuel subona le Yehowa ñku me, enye ðevi, eye wòdoa akiala kòmewu. 19 Gake dadaa tãa dziwui dagbia ðe vana ne fe sia fe, ne eya kple srõa wova fevo sa ge. 20 Emegbe Eli yra Elkana kple srõa gblo bena: Yehowa ana nyõnu sia nadzi vi-na wò natsò ðo amesi nẽbia Yehowa la te! Eye wogbugbo yi wo ño-fe. 21 Yehowa do ñku Xana dzi, eye wòfò fu dzi ñutsuvi etò kple nyõnuvi eve. Ke Samuel ðevi la tsi le Yehowa gbo.

22 Ke Eli ku amegã ðedi, eye wòse nusiwo katã viawo nãa wòwòṃ ðe Israel blibo la ñu kple alesi wonõa "nyõnu, siwo le do wòṃ le Mawu fe agbadò nu la gbo ðamee. 23 Eye wògblo na wo bena: Nukañuti miele nusia tagbe wòṃ? Elabena mese miafe nu vlo wòwòwò le dukò blibo sia nu. 24 Menyo o hee, vinyewo! Elabena nya, si Yehowa fe dukò la

a Ps. 132, 17.

b kp. 17.

d kp. 11.
e Mo. II, 27, 3.

f Mo. III, 2, 3-5.

g Lu. 1, 46-55.

h Mo. V, 32, 39.

i Ps. 75, 8.

k Ps. 113, 7, 8.

l Lu. 1, 50.

m Mo. II, 38, 8.

o Ps. 33, 16.

le gbogblom mese la, menyey nyan nyui wonye o! 25 Ne amegbetoda vo de nvia amegbetoda nu la, ekema vnuadrilawo tsoa eme; ke ne amegbetoda vo de Yehowa nu la, ameka ade kuku de eta? Ke womesewo fofofe gbe o, elabena. Yehowa do be, yeawu wo. 26 Ke Samuel devi la tsi de dzi, eye efe nu nyo Yehowa kple amegbetoda nu.

Eli fe afe fe gbeblol gbogblodi.

27 Eye Mawu fe amea de va Eli gbo gblol ne bena: Yehowa fe gbe enye si: Mede dokui nye fia fofowol fe afe, le esime wonye kluviwo le Farao fe me le Egipte. 28 Metiae tso Israel-towokata dome, be woyanye nunola nam, eye woate de nye vsamlekpuila nu, woatsa nu vevae ado dzudzoe, eye woado komewu la le nkunye me, eye metsa Israel-viwo fe dzovosawo kata na fofowol fe afe la. 29 Nukanuti miedovlo nye vosala kple nye nuduvosa, siwo medo hena nye nefe la? Ebu viwowo wum, eye miedu nye dukol fe vosanu nyuitowo da ami! 30 Eyata Yehowa, Israel fe Mawu la, fe gbe nye si: Megblol tsaa be, mana mia kple fofowol fe afe nana nkunye me tegbee; ke azo la ale Yehowa gblol esi: Nede megbe xaa tso gbonye, elabena amesi buam la, mabui, eye amesi doa vlom la, mado vlo. 31 Kpo da, ghuade le keke ge, eye mala wol alo kple fofowol fe alo da, ale be ame tsitsia deke maganofewol me o. 32 Eye nu nyui, siwo kata mawo na Israel la, abia nu na wol, si nye nye nefe la fe futol; ke ame tsitsia deke manofewol me akpo o. 33 Gake wol fometo deka ko nyematsrol da le nye vsamlekpuila gbo o, ne mana efe nkuwo nalai ayi, eye agbe nanye hia ne; ke afewomeviwo aku le dekapui dzodzo me. 34 Nusi avaviwowo kple eve Xofni kple Pinexas dzi la, anye dzesi na wol: Woa kple eve la woaku gbe deka! 35 Eye mado nunola nutefeto na dokui nye, anesi awo nu de nye dzi dzi, eye woado nusi adze nanye; mana efe afe nali ke, eye woadze nye amesiamina la ngo daa. 36 Eye

amesiwo akpoto de afewol me la, dome desiade avadze klo de enku me, eye woabia ga kple abolo agblol bena: Tsom kpe de wol amesiwo le nunoladol wom la nuti, ne makpo abolo adu!

Mawu fo nu kple Samuel, eye wobui abe Afeto la fe nyagbiola nyatefeto ene.

3. Eye Samuel devi la subo Yehowa le Eli gbo. Yemayi la Yehowa bmefoa nu enuenu o, eye nugeta kpokpo mebo o. 2 Eva me gbe deka bena, Eli mlol emlofe; efe nkuwo le tsitsim, eye megale nu kpom o, 3 womekpo tsi Mawu fe akadiawo hade o, eye Samuel mlol Yehowa fe gbedoxo me, afisi Mawu fe adaka la le. 4 Tete Yehowa yo Samuel, eye wotol gblol bena: Nyee nye si! 5 Enumake wofu du yi Eli gbo gblol bena: Nyee nye si, elabena eyom. Ke edo nu bena: Nyemeyo wol o, gbugbo yi damlo anyi! Eye woyi damlo anyi. 6 Ke Yehowa gayo Samuel. Tete Samuel fo yi Eli gbo gblol bena: Nyee nye si, elabena eyom. Edo nu bena: Vinye, nyemeyo wol o, gbugbo yi damlo anyi! 7 Samuel menya Yehowa hade o, eye Yehowa mede efe nya fiafiae hade o. 8 Yehowa gayo Samuel zi etolia; enumake wofu yi Eli gbo gblol bena: Nyee nye si, elabena eyom. Tete Eli dze sii bena, Yehowae le devi la yom. 9 Eye Eli gblol na Samuel bena: Yi damlo anyi, ne wogayo wol la, ekema gblol bena: Fo nu, Yehowa! Wol dola ke to di. Eye Samuel yi damlo emlofe. 10 Tete Yehowa va tsi tre di, eye woyoe abe tsaa ene bena: Samuel! Samuel! Eye Samuel gblol bena: Fo nu, wol dola ke to di! 11 Tete Yehowa gblol na Samuel bena: Kpo da, mele nane wo ge le Israel, eye amesiame, si ase la, fe toawo kple eve me adi yeg! 12 Gbe-magbe mana nusiwo kata megblol de Eli fe afe nu la, nava me; madze egome, eye mawu enu. 13 Megblol ne be, mahe to na efe afe la kokoko le efe vodada ta, elabena enyae bena, viawo wo busunu, gake megbe na wo o. 14 Eyata meka atam de Eli fe afe la nu bena: Womatsa vosala alo nuduvosa ale avu de Eli fe

a Lu. 2, 52.

b Am. 8, 11.

d Mo. IV. 18, 8.

e Do. 8, 5.

f Mo. II. 28, 1.

g Fla. I. 2, 27.

h 22, 20.

i 4, 11.

k 2, 27-36.

afe la fe vodada nu akpɔ o! 15 Eye Samuel mlɔ anyi, vasede esi nu ke, eye wɔwɔ Yehowa fe xɔ la fe wɔtru. Ke Samuel le nuteɔa la gbɔgbɔ na Eli vɔm. 16 Tete Eli yɔ Samuel bena: Vinye Samuel! Eto bena: Nyee nye si! 17 Eye wɔgbɔ bena: Nya ka wɔgbɔ na wɔ? Megayla naneke dem o! Ne ɛɣla nusi wɔgbɔ na wɔ la de dem la, ekema Mawu afia wɔ agafia wɔ de edzi! 18 Tete Samuel gbɔ wo katã ne, eye meɣla deke dee o. Eye wɔdo nu bena: Yehowae, bnewɔ nusi dze epu ko!

19 Samuel va tsi, eye Yehowa nɔ kpɔli, eye mena nyaa deke to le nya, siwo wɔgbɔ la me o. 20 Eye Israel blibo la tso Dan vasede Beerseba nyae bena, Yehowa bu Samuel nyatefetɔe, eye wɔdoe nyagblɔdɔla. 21 Eye Yehowa gade asi edokuidɛfia me le Silo, elabena Yehowa de edokui fia Samuel le Silo to Yehowa fe nya la me.

Filistitowo du Israel-viwo dzi, eye wɔwɔ nubabladaka la dzoe. Eli kple viawo ku.

4. Eye Samuel fe nya de Israel blibo gbɔ. Eye Israel ho ava de Filistitowo nu; wofu asada anyi de Eben-Ezer gbɔ, eye Filistitowo fu asada anyi de Afek. 2 Eye Filistitowo ho dɔto Israel, eye ava la keke ta. Ke Filistitowo si Israel, eye wowu ame akpe ene de avagbe dzi. 3 Esi dukɔ la va asada me la, Israel-ame tsitsiwo gbɔ bena: Nukanɔti Yehowa si mi egbea le Filistitowo nu? Mina miayi /adatsɔ Yehowa fe nubabladaka la tso Silo va mia gbɔ, ne wɔava mia dome ade mi tso miafe futowo si me! 4 Eye dukɔ la do ame do de Silo woyi datsɔ Yehowa Zebaot, si ɛle Kerubiwo ta me la fe nubabladaka tso afima vɛ, eye Eli vi eveawo Xofni kple Pinexas kpe de Mawu fe nubabladaka la nu. 5 Eye esi Yehowa fe nubabladaka la va asada me la, Israel blibo la tso aseɣe hoo, ale be anyigba wɔwɔ. 6 Ke esi Filistitowo se aseɣe la fe didi la, wɔgbɔ bena: Aseɣe gã ka enye si le didim le. Hebritowo fe asada me? Eye wose bena, Ye-

howa fe nubabladakae va asada la me. 7 Tete Filistitowo vɔ, elabena wɔgbɔ bena: Mawu va asada la me. Eye wɔgbɔ bena: Nane wɔ mi, elabena esia tɔgbe medzo etsɔ kple nyitsɔ o! 8 Nane wɔ mi tututu! Ameka ademí atso mawu nusɛto siawo si me? Woa-wo nye mawu, siwo tso dɔvɔ gedewo wu Egiptetowo le gbedzi! 9 Milé dzi de fo, eye miwo nɔtsu, mi Filistitowo, ne miaganye klivi na Hebritowo, abe alesi wonye "klivi na mi tsã ene o! Eya-ta miwo nɔtsu, eye miwo ava! 10 Filistitowo wɔava la, eye wosi Israel, ale be wo dome amesiame si yi efe agbado me; wodu dzi gãa de, eye afɔzɔla akpe blaetɔ tsi le Israel nu. 11 Woxɔ Mawu fe adaka la, eye Eli vi eveawo Xofni kple Pinexas tsi ava.

12 Eye Benyamintɔa de fu du tso avagbe dzi va do Silo gbemagbe; awu wuvu le epu, eye anyi le ta me nɛ. 13 Esi wɔva la, kpɔ da, Eli bɔbɔ nɔ zikpui dzi le agbo nu hele mɔ ta kpɔm, elabena Mawu fe adaka la na mede dzi di o. Eye esi nɔtsu la va gbɔle de dua me la, tete du blibo la do ɣli. 14 Esi Eli se ɣli la fe didi la, egbɔ bena: Nuka wɔ ameha la le ɣli dom? Enumake nɔtsu la de abla va to nya la na Eli. 15 Eli xɔ fe blaasieke vɔ enyi, eye efe "nkuwo tsi, megate nu le nu kpɔm o. 16 Nɔtsu la gbɔ na Eli bena: Avagbe dzi metso, egbea mesi tso avagbe dzi! Eye wɔbiae bena: Aleke nya la le, vinye? 17 Dɔla la do nu gbɔ bena: Israel si le Filistitowo nu, eye wosi dukɔ la tɔtɔ; viwo eveawo Xofni kple Pinexas hã ku, eye woxɔ Mawu fe adaka la! 18 Esi wɔse Mawu fe adaka nɔ la, emu tso efe zikpui dzi nedze de agbo la nu, eye wɔto kɔ heku; elabena ame tsitsi wɔnye, eye kpekpe le epu. Edrɔ wɔnu na Israel fe blane wɔɔ.

19 Ke fu tsi de lɔxo, Pinexas srɔ fo. Eye esi wɔse be, woxɔ Mawu fe adaka la, eye toa kple srɔ woku la, enɔ klo dzi, eye wɔdzi vi, elabena fua le edum vevie. 20 Eye esi wɔle kudɔ fom la, amesiwo le tsitre de egbɔ la,

^a 1 Sam. II, 1.
^b Sam. II, 15, 26.

^a Yos. 15, 53.

^e 3, 2.

^f 14, 18.

^g Sam. II, 6, 2.

gblɔ nɛ bɛna: ^a“Megavɔ o, elabena nɔtsuvie nɛdzi! Ke medo ɔu na wo o, eye medo toe o. 21 Eye wɔna ɔkɔ devi la bɛna Ikabod hegbɔ bɛna: ^bDutikokɔe dzo le Israel, elabena woxɔ Mawu fe adaka la, eye toa kpakple srɔa woku. 22 Eye wɔgbɔ bɛna: ^bDutikokɔe dzo le Israel, elabena woxɔ Mawu fe adaka la!

Nubabladaka le Dagon fe gbɛdoxɔ me. Fudede, si va Filistitowo dzi.

5. Ke Filistitowo xɔ Mawu fe adaka la, eye wotsɔe tso Eben-Ezer va Asdod. 2 Esi Filistitowo xɔ Mawu fe adaka la, wotsɔe va Dagon fe me, eye wodae de ^aDagon gbo. 3 Ke esi Asdodtowo fo ndi kanya la, kpɔ da, Dagon tso mo bu anyi de Yehowa fe adaka la ɔgɔ, eye wofɔ Dagon gatsɔ do etefe. 4 Esi wogafɔ ndi kanya la, kpɔ da, Dagon tso mo bu anyi de Yehowa fe adaka la ɔgɔ, eye ta kpakple asibayawo kple eve dudu le Dagon ɔu, eye wɔfo kponogo di. 5 Eyata Dagon fe nunlawo kple amesiwo katã dea Dagon fe me la, megadoa afo Dagon fe kpui nu le Asdod vase de egbe o.

6 Eye Yehowa fe asi sɛ de Asdodtowo dzi, eglɛ wo, eye/wɔna fofoe te Asdodtowo kple amesiwo le wofe nutowo me. 7 Esi Asdodtowo kpɔ bɛna, ale nɔ ge wɔala la, wogblɔ bɛna: Israel fe Mawu la fe adaka la megano mia gbo o, elabena efe asi sɛ de mia kple miafe mawu Dagon dzi. 8 Eye wodɔ ame wodafɔ Filistitowo fe amegãwo katã nu fu va wo gbo, eye wogblɔ bɛna: Aleke miele Israel fe Mawu fe adaka la wɔ gee? Wodɔ ɔu be: Mitsɔ Israel fe Mawu fe adaka la do de Gat! Tete wodɔ Israel fe Mawu fe adaka la da. 9 Ke esi adaka la va afima la, Yehowa fe asi he ɔodzi gãa de va du la dzi, eye wɔna fofoe te duametowo, deviwɔ kple ame tsitsiwo siaa. 10 Eye wodɔ Mawu fe adaka la de Ekron; ke esi Mawu fe adaka la va Ekron la, Ekrontowo do ɔli gblɔ bɛna: Wodɔ Israel fe Mawu fe adaka la de mia gbo, be wɔawu mia kple miafe dukɔ la! 11 Tete wodɔ ame

^a Mo. I. 26, 17.

^b Ps. 78, 61.

^d Dcn. 16, 23.

^e Yos. 13, 3.

^f Ps. 78, 66.

^g Mo. II. 8, 11.

^h Mo. II. 12, 31.

woyi dafɔ Filistitowo fe amegãwo katã nu fu, eye wogblɔ bɛna: Migbugbo Israel fe Mawu fe adaka la dɔda de etefe, bɛna magawu mia kple mia dukɔ la o! Elabena dzidzi fo du blibo la kutokɔe, eye Mawu fe asi sɛ le afima. 12 Amesiwo meku o la, fofoe te wo, eye du la fe ɔli de dzi.

Filistitowo gbugbo nubabladaka la ve kple nunanawo.

6. Esi Yehowa fe adaka la tsi Filistitowo fe anyigba dzi ɔleti adre la, 2 Filistitowo ɔɔ nunlawo kple afakalawo gblɔ bɛna: Aleke miele Yehowa fe adaka la wɔ gee? Migblɔ alesi miawɔ, hafi adoe de etefe la na mi! 3 Tete wodɔ ɔu bɛna: Ne miebe, yewoado Israel fe Mawu fe adaka la da la, eke-ma migadoe da fuflu o; ke boɔ mitsɔ avulɛnu kpe de egu! Eke-ma miafe lãme asɛ, eye ne efe asi madzo le mia ɔu o hã, miannya. 4 Eye wogblɔ bɛna: Avulɛnu ka mitsɔ akpe de egu? Wodɔ ɔu bɛna: Miwɔ sikafɔfoe atɔ kple sikafi atɔ de Filistitowo fe amegãwo fe xelɛme nu, elabena dɔvɔ deka ɔugbe va mi katã kple miafe amegãwo dzi! 5 Miwɔ miafe fofoeawo kple afi, siwo le miafe anyigba gblɛm la, fe nɔnɔme, eye mide bubu Israel fe Mawu la ɔu! Dewohi ana efe asi, si va mia ɔutowo kple miafe mawuwɔ kpakple miafe anyigba dzi la, dzi naka adɛ. 6 Nukaɔuti miebe, yewoasɛ dzime, abe alesi ^gEgipetowo kple Farao sɛ dzime enea? Alo esi wɔdeɛ le eme na wo de, ^hwomede asi le wo ɔu wodzo oa? 7 Eyata mifɔ nuwo ve, ne miawɔ tasiadam yeye deka, eye mikplo nyivino eve, siwo womeku kokuti kɔ na wo kpɔ o la, kpe de egu; mitsi nyinɔawo de tasiadam la ɔu, eye milɛ wo viwo le wo ɔu va afee! 8 Miko Yehowa fe adaka la da de tasiadam la me, eye mifɔ sikanu, siwo nye avulɛnu mietsɔ kpe de egu la, de adakavi me da de exa, eye midoe da wɔayi. 9 Eye ne miekpɔ bɛna, elɛ afemo do ta Bet-Semes la, ekema eyae he dzɔgbɛvɔe gã sia va mia dzi; ke ne mele alea o la, ekema miannyae bɛna, menyɛ

eŋe aŋe va mĩa dzi o, ke boŋ nua de fomevie wɔ mí.

10 Tete ɔutsuawo wɔ alea; wolé nyivins eve, eye wotsi wo de tasiadam la ɔu, ke wotsi ka wo viawo de afe. 11 Emegbe wotsɔ Yehowa fe adaka la kple adakavi, si me sikafiawo kple woŋe fofoe, siwo wowo le la, da de tasiadam la me. 12 Eye nyinowo lé mɔ kɔ do ta Bet-Semes, wolé mɔ deka hele xoxlɔm, eye womedze de dusi alo mĩa me o. Eye Filistitowo fe amegawo le wo yome vasede Bet-Semes fe liŋo dzi. 13 Ke Bet-Semestowo le lu ɔem le bali la me, eye wofo kɔ dzi kpo adaka la; eye esi wokpoe la, wokpo dzidzo. 14 Esi tasiadam la va Bet-Semestɔ Yosua fe agble me, afisi kpe gaa de le la, eto de afima. Eye wodze tasiadam la wo nakee hetsɔ nyinowo sa numevɔ na Yehowa. 15 Eye Lewitowo kɔ Yehowa fe adaka la kple adakavi, si kpe de enu, si me sikanuawo le, eye woda wo de kpe ga la dzi. Eye Bet-Semestowo sa numevɔ kple akpedavɔ na Yehowa gbemagbe. 16 Filistitowo fe amegã atɔawo kpo etefe, eye wogbugbo yi Ekron gbemagbe ke.

17 Sikafiofoe, siwo Filistitowo tso lé avu Yehowa, wonye si: Asdotɔ deka, Gazatɔ deka, Askalontɔ deka, Gattɔ deka kple Ekrontɔ deka. 18 Eye sikafiawo le amegã atɔawo fe xexlème nu, amesiwo le Filistitowo fe duwo katã nu, tso du, siwo ɔu wodo gli do gbo vasede agblekɔfewo gbo. Kpe ga, si dzi woda Yehowa fe adaka la do la, le Bet-Semestɔ Yosua fe agble me vasede egbe. 19 Eye wòwu amewo le Bet-Semestowo dome, elabena wɔwokpo Yehowa fe adaka la. Ewu ame akpe blaato kple blaadre le dukɔ la dome. Tete dukɔ la fa konyi, elabena Yehowa wu amewo le dukɔ la dome ɔuto. 20 Eye Bet-Semestowo gblɔ bena: Ameka ate ɔu ano te de Yehowa, Mawu akɔke sia nu? Eye ameka gbo wòatso mĩa gbo ayi? 21 Tete wodo ame do de Kiryat-Yearim-towo gblɔ bena: Filistitowo gbugbo Yehowa fe adaka la va, mi va, ne miakɔe ayi mĩa gbɔe!

Israel-viwo tso dzime, eye woɔu Filistitowo dzi. Eben-Ezer. Samuel nye onndrɔla le Israel.

7 Tete Kiryat-Yearim-towo vako Yehowa fe adaka la yi dada de togbe dzi le Abinadab fe me, eye woko via Eleazar ɔu, ne wòakpo Yehowa fe adaka la dzi. 2 Tso gbesigbe adaka la va Kiryat-Yearim la, ɔkeke-ɔkekewo le yiyim ano fe blave sɔɔ. Eye Israel fe afe blibo la tso de Yehowa ɔu. 3 Tete Samuel gblɔ na Israel fe afe blibo la bena: Ne mierto de Yehowa ɔu kple miafe dzi blibo la, ekema bɔmide mawu bubuwo kple Astartewo da le mĩa dome; mitsɔ miafe tame do Yehowa ɔu, eye misubɔ eya dedeko, ne wòade mi tso Filistitowo si me! 4 Tete Israel-viwo de Baalwo kple Astartewo da, eye wosubɔ Yehowa dedeko. 5 Eye Samuel gblɔ bena: Miŋo Israel blibo la nu fu va Mizpa, ne made kuku na Yehowa de mĩa ta! 6 Tete wova kpe ta de Mizpa, eye woku tsi fo de anyi le Yehowa ɔku me hetsi nu do gbemagbe, eye wogblɔ le afima bena: Miewo nuvɔ de Yehowa ɔu. Eye Samuel drɔ ɔnu Israel le Mizpa. 7 Esi Filistitowo se bena, Israel-viwo kpe ta de Mizpa la, Filistitowo fe amegawo ho de Israel ɔu; ke esi Israel-viwo see la, vovɔ do wo le Filistitowo ɔu. 8 Tete Israel-viwo gblɔ na Samuel bena: Megadzudzo kukudede na Yehowa, mĩa Mawu la, de mĩa ta o, ne wòade mí tso Filistitowo si me! 9 Eye Samuel lé alévi, si gale no nom, hesa numevɔe, eye wòto dzoe blibo na Yehowa; eye Samuel de kuku na Yehowa de Israel ta, eye Yehowa do toe. 10 Esi Samuel le numevɔa sam la, Filistitowo ho ava va gogo Israel. Tete Yehowa de gbe sesie de Filistitowo dzi gbemagbe, eye wòto wo, ale be Israel si wo. 11 Israel-ɔutsuwo do tso Mizpa heti Filistitowo yome, eye wowu wo vasede Bet-Kar fe anyigbe. 12 Eye Samuel kɔ kpea de do Mizpa kple Sen dome, eye wòna ɔkɔe be Eben-Ezer hegbɔ bena: Afi Yehowa kpe de mĩa ɔu va se do! 13 Wobɔbo Filistitowo de anyi, eye tso ekema dzi womegava is-

a Kron. I. 13, 6.

b Mo. I. 35, 2; Yos. 24, 23.

d Don. 10, 6. 16.

e 10, 17; Don. 11, 11; 20, 1.

f 12, 23.

g Mo. IV. 4, 20; Sam. II. 6, 6.

rael-nyigba dzi kpɔ o, eye Yehowa fe asi nɔ Filistitɔwo dzi le Samuel fe agbe me n̄kekewo katã me. 14 Eye du, siwo Filistitɔwo xɔ le Israel si la, gasu Israel si. Ale Israel xɔ Ekron vasede Gat kple wofe anyigbawo le Filistitɔwo si. Eye n̄tifafa dɔ Israel kple Amoritɔwo dome.

15 Samuel drɔ vɔnu na Israel le efe agbe me n̄kekewo katã me. 16 Etsana fe sia fe dea Betel, Gilgal kple Mizpa, eye wòdrɔa vɔnu na Israel le du siawo katã me. 17 Emegbe wòtrɔna va Rama, elabena afima efe xɔnu le, eye wòdrɔa vɔnu na Israel le afima, eye wòdi vɔsamlekpuɔi de afima na Yehowa.

Israel-viwo di fia na wo dokul.

8. Eye wòva me, esime Samuel tsi la, etsɔ viaɔutsuwo dɔ vɔnudrɔlawo de Israel nu. 2 Viaɔutsuwo ngogbea n̄ko nye Yoel, evelia n̄ko nye Abia; woawoe nye vɔnudrɔlawo le Beersaba.^a 3 Ke viaɔutsuwo metoefe ve me o, eye wodi viɔe yome, woxɔ zãnu, eye wotrɔ gbo vɔnudrɔ.^b 4 Tete Israel-ame tsitsiwo katã va kpe ta de Samuel gbo le Rama, 5 eye wogblo ne bena: Kpɔ da, ètsi, eye viwòwo mele wò ve me tom o; eyata dɔ fia na mí, amesi adrɔ vɔnu na mí, abe alesi wòle le dukɔwo katã dome ene! 6 Ke nya la medze Samuel nu o, esi wogblo be: Dɔ fia na mí, ne wòadrɔ vɔnu na mí! Eye Samuel do gbe da na Yehowa. 7 Eye Yehowa gblo na Samuel bena: Dɔ to dukɔ la fe gbe le nusianu, si woagblo na wò la me; elabena menye wòe wogbe o, ke boɔ nyee wogbe be, nyemagaɔu fia de yewo dzi o. 8 Alesi wole wɔwɔm tso gbesigbe mekpɔ wo tso Egipte vasede egbe, eye wogblɛm di subɔ mawu bubuwɔ la, nenema pɛpɛpɛ wole wɔwɔm de wò hã nuwò. 9 Eyata dɔ to wofe gbe; dɛko naxlɔ nu wo, eye nato fia, si le wo dzi du ge la, fe konuwo na wo!

Samuel de gbe fá nusi fia abia tso wo si la na wo.

10 Tete Samuel gblo Yehowa fe nyawo katã na dukɔ, si le fia

biam le egbo, 11 hegblo bena: Fia, si le mia dzi du ge la, fe konuwo enye si: Axɔ mia viɔutsuwo, eye wòatsɔ wo aɔo efe tasiadam kple efe sɔdolawo nu, ne woano du fum le efe tasiadam ngɔ. 12 Atsɔ wo aɔo amegãwo de ame akpe kple ame blaatsɔ nu na edokui, woan̄lo agble ne, eye woage nu ne, woatu awawonuwo ne, eye woawo tasiadam nu nuwo ne. 13 Atsɔ mia vinyɔnuwo awo amitɔlawo, nudalawo kple abo-lobolawoe. 14 Eye wòaxɔ agble, weingble kple amitibo nyuitɔwo le mia si atsɔ na efe dɔlawo. 15 Axɔ agblemenu kple weingblemenu fe ewolia le na si na efe afe dzikpɔlawo kple dɔlawo. 16 Axɔ miafe dɔlanɔtsuwo kple dɔlanɔnuwo kple miafe dɛkakupi zãzãnuwo kpakple miafe tedziwo, ne woawo dɔ ne. 17 Axɔ miafe alɛwo fe ewolia, eye mianye dɔlawo ne. 18 Gbemagbe miado yli le fia, si mietia la ta; ke Yehowa maɔo to mi o. 19 Gake dukɔ la gbe toɔdɔ Samuel hegblo bena: Gbede, ke boɔ fia nenɔ mia nu, 20 ne miawo hã mianɔ abe dukɔwo katã ene! Miafe fia nadrɔ vɔnu na mí, eye wòadze mia ngɔ awɔ ava na mí! 21 Eye Samuel se dukɔ la fe nyawo katã, eye wògblo wo de Yehowa fe to me. 22 Eye Yehowa gblo na Samuel bena: Dɔ to wofe gbe, eye naɔo fia de wo nu! Tete Samuel gblo na Israel-ɔtsuwo bena: Mia dome amesiame negbugbo yi efe du me!

Saul va Samuel gbo.

9. Dutsua de le Benyamin, enko nye Kis, amesi nye Abiel vi, amesi nye Zeror vi, amesi nye Bexorat vi, amesi nye Afia vi; enye Benyamintɔa de fe vi, eye alome le esi. 2 Eye n̄tsuvia de le esi, si n̄ko nye Saul, enye dɛkakupi, eye wòdze dɛka n̄tu, amea dɛke medze dɛka wui le Israel-viwo dome o, eye wòkɔ, ale be dukɔ blibo la se abɔta ne. 3 Eye Saul fofo Kis fe tedzinɔwo bu, eye Kis gblo na via Saul bena: Kpɔ ame dɛka le dɔlawo dome de asi, eye tso, nayi adadi tedzinɔawo! 4 Eye wotsa le Efra-

^a Kron. I. 5, 13.

^b Mo. V. 16, 19.

^d 7. 17.

^e Mo. V. 17, 14; Hos. 13, 10; Do. 13, 21. / kp. 7, 9.

^g 10. 23.

yim-to kple Salisa-nyigba dzi womekpɔ wo o; wotsa le "Saalim-nyigba dzi, ke womele afima o, eye wotsa le Benjamin-nyigba dzi, gake womekpɔ wo o. 5 Esi wova Zuf-nyigba dzi la, Saul gblɔ na dɔla, si le eɖu bena: Na miatɔ, ne bɔfonye magade ŋku le tedzinɔwo ɖu, eye wɔnɔ nu xam le mia ɖu o! 6 Edo ɖu ne bena: Kpɔ da, Mawu fe amea de le du keme me, efe ŋkɔ nyɔ, eye nusianu, si wɔgblɔna la, vaa me. Eyata na miayi afima, dewohi afiamɔ, si miato la mi. 7 Saul gblɔ na efe dɔla bena: Ne miayi de, nuka miatsɔ ayi na ame la? Elabena abolo vɔ le akplo me na mi, eye nunanaa deke hã meli miatsɔ ayi na Mawu fe ame la o. Nukae heli ma? 8 Tete dɔla la gaɖo ɖu na Saul gblɔ bena: Kpɔ da, klo-salo sekel eneliawo deka le asinye, eya matsɔ na Mawu fe ame la, ne wɔafia mɔ mi. 9 Tsã, ne woyina nu bia ge Mawu le Israel la, wogblɔna bena: Mina miayi 'nukpɔla gbɔ! Elabena amesi woyɔna fifia be nyagblɔdila la, eya woyɔna tsã be nukpɔla. 10 Saul gblɔ na efe dɔla la bena: Wò nya la le eme, va miyi! Tete woyi du, si me Mawu fe ame la le la me. 11 Esi wole to liam yina dua me la, wokpe nyɔnuviwo woyina tsi du ge, eye wobia wɔ bena: Nukpɔla le afisia? 12 Woɖo ɖu na wo bena: È, ele afisia, afɔ netsɔ na mi, eva dua me egbea, elabena dukɔ la le vɔ sa ge le to dzi egbea. 13 Ne miede dua me la, miatui, hafi wɔava yi nudufe le to la dzi; elabena dukɔ la meɖua nu o, vasede esime wòvana va yra vɔsanu la, hafi amesiwo wokpe vɔ la dua nu. Eyata miyi, elabena miele etu ge egbea kokoko! 14 Tete woyi dua me. Eye esi woɖo dua me la, wokpe Samuel woyina de to la dzi. 15 Ke Yehowa de gbe to me na Samuel ŋkeke deka va yi, hafi Saul nava do, gblɔ bena: 16 Etsɔ wole siawo la mele ɖutsu de do ge de wò tso Benjamin-nyigba dzi, nasi ami ne, wòanye amegã de nye dukɔ Israel nu, eya naɖe nye dukɔ tso Filistitɔwo si me; elabena mekpɔ nye dukɔ da, eye

^a Yoh. 3, 23.

^b 10, 2.

^d 15, 17.

^e Fil. II, 17, 13; Kron. I, 9, 22; Mo. IV, 24, 3.

efe yli di va gbɔnye. 17 Esi Samuel kpɔ Saul la, Yehowa gblɔ ne bena: Kpɔ da, ɖutsu, si ɖu nya megbɔ na wò la, enye si; eyae aɖu fia de nye dukɔ nu. 18 Tete Saul te de Samuel ɖu le agbo la nu gblɔ bena: Taflitse, gblɔe nam, afika nukpɔla fe afe le? 19 Samuel do ɖu na Saul gblɔ bena: Nyee nye nukpɔla la. Dze ŋgɔnye yi to la dzi, eye miadu nu kplim egbea! Etsɔ ɖdi la mado mɔ wò, eye made nusiwo katã le wò dzi me la afia wò. 20 Megatsi dzi le tedzinɔ, siwo bu na wò ŋkeke etɔ enye egbe la ɖu o, elabena wokpɔ wo! Eye ameka to enye Israel fe nu veviwo katã? De menye mia kple fofowò fe afe blibo la tɔa oa? 21 Saul do ɖu gblɔ bena: De menye Benjamin tso Israel fe to sueto me, eye nye fome enye 'gblɔto le Benjamin to la fe fomeawo me oa? Nya ka enye si gblɔm nèle nam? 22 Tete Samuel kplɔ Saul kple efe dɔla yi xɔa me, eye wòna wobɔɔ nɔ tadenɔ fe le amesiwo wokpe la dome; woanɔ ame blaetɔ. 23 Azɔ Samuel gblɔ na nuɖala bena: Tso lã, si mede asi na wò hegbɔ be, na dzrae do de dokuiwò gblɔ la vɔ! 24 Tete nuɖala yi datsɔ ata kple nusiwo le eɖu la, va do Saul kɔ me. Eye wogblɔ bena: Kpɔ da, esia wotsɔ le mege kpɔm na wò, hee de ako me naɖu, elabena esi mekpe dukɔa la, eya medzrae do na wò vasede fifi. Eye Saul kple Samuel woɖu nu gbemagbe. 25 Emegbe woɖi tso toa dzi yi dua me, eye wòfo nu kple Saul le xɔta. 26 Eye wofɔ ɖdi kanya; esi agu dze la, Samuel yɔ Saul le xɔta gblɔ bena: Fɔ, ne mado mɔ wò! Eye Saul fɔ, eye woa kple eve, eya kple Samuel, wodo de mɔ dzi. 27 Esi woɖo dua fe mlɔenu la, Samuel gblɔ na Saul bena: Gblɔ na dɔla la be, wɔdze mia ŋgɔ; — eye wɔdze ŋgɔ — ke wò la to de tsitre, ne mato Mawu fe gbe na wò!

Samuel si ami na Saul.

10. Tete Samuel tso amigoe la kɔ de ta me ne, eye wòduɖo nu ne gblɔ bena: De Yehowa

mesi ami na wò be, nađu fia de efe domenyinu dzi oa? 2 Ne edzo le gbonye egbea la, ado go nutsu eve le "Raxel fe yodo gbo le Benyamín-nyigba dzi le Zelzax, eye woagblo na wò bena: Wokpo tedzino, siwo di ge nanyi la, eye fowò tasi tedzino wo fe nya hele nu xam le mia nu gblò bena: Nuka mawò le vinye ta? 3 Ne eyi azolia dzi tso afima va do logotiwò gbo le Tabor la, ekema akpe nutsu etò le afima, siwo yina de Mawu gbo le Betel; deka lé gbòvi etò de ta, evelia tso abolo bòbò etò, eye etòlia kpla wein lāgbalēgolo deka. 4 Woana doafe wò, eye ne wotsò abolo eve na wò la, naxoe! 5 Emegbe ava Mawu fe Gibeá, afisi Filistitowo do dzolawoe. Eye ava me be, ne edo dua me afima la, akpe nyagbldilawo fe haa de, siwo tso to dzi, eye sanju, axatse, dze kple kasanju le didim le wo ngo, ke woawo nutowò le nya gblóm di. 6 Tete Yehowa fe gbogbo adze dziwò, eye ade asi nyagbgblo me di akpe de wo nu, eye atro zu ame bubu sa. 7 Ne dzesi siawo va me na wò la, ekema wò nusi tso de asi gbo na wò, elabena Mawu likpli wò! 8 Dze ngonye yi Gilgal, eye kpo da, megbona gbawò, be masa numevo kple akpedavo. Lala nkeke adre, vasede esime mava gbawò, eye magblo nusi nawo la na wò!

9 Eye esi wòtro be, yeadzo le Samuel gbo la, tete Mawu tro efe dzi bubui, eye dzesiawo katà va me gbemagbe. 10 Esi wòva do Gibeá la, kpo da, nyagbldilawo fe haa de va do goe, eye Mawu fe gbogbo dze edzi wògblò nya di le wo dome. 11 Esi amesiwo katà nyae tsà, kpo be, ele nya gblóm di kpe de nyagbldilawo nu la, amewo bia wo nzewo bena: Nuka le Kis fe vi la wòm? A, Saul hāe le nyagbldilawo domea? 12 Tete amea de do nu le afima bena: Ameka nye woawo ya fofò? Eyata wòtro zu lodonya be: A, Saul hāe le nyagbldilawo domea? 13 Esi wòwu nyagbgblo di nu la, eva to la dzi. 14 Eye Saul nyuri gblò na eya kple dola la bena: Afika mie-

tso? Edo nu bena: Tedzino wo di ge mietso, eye esi miekpo wo le afia deke o la, mieyi Samuel gbo. 15 Tete Saul nyuri gblò bena: Taflatse, gblòe nam, aleke Samuel gblò na mi? 16 Saul do nu na nyuria bena: Egblo na mí be, wokpo tedzino wo xoxo. Ke meto fiadudu nu nya, si Samuel gblò la ne o.

Wodo fia Saul to nudzidze me.

17 Eye Samuel yò dukò la va Yehowa nku me le Mizpa. 18 Eye wògblò na Israel-viwo bena: Ale Yehowa, Israel fe Mawu la, gblò esi: Mekplo Israel tso Egipte, eye mede mí tso Egiptetowo kple fiadufe, siwo te mí de anyi la si me. 19 Ke miawo miegbe Mawu, si de mí tso miafe dzogbevzewo kple hiawo katà me, eye miegblò ne bena: Do fia de mia nu! Azo mido le Yehowa nku me de miafe towò kple ame akpeakpeawo nu! 20 Eye Samuel na Israel-toawo te va, eye nudzidze lé Benyamín-to la. 21 Benyamín-to la te va le wofe fomeawo nu, eye nudzidze lé Matri-fome la hedze Kis vi Saul dzi; eye wodii, gake womekpo o. 22 Eye wogabia nu Yehowa bena: De ame la hā va afisia? Yehowa do nu bena: Kpo da, epla de agbawo totro me. 23 Tete wofu du dahee tso afima ve, eye esi wòva dukò dome la, eke, ale be dukò la se abota ne. 24 Eye Samuel gblò na dukò blibo la bena: Miele amesi Yehowa tia na mi la kpoma? A mea deke mede enu le dukò blibo la dome o! Tete dukò blibo la tso aseye gblò bena: A fia nenò agbe! 25 Azo Samuel gblò fiadudu fe konuwo na dukò la, eye wònglò wo de agbalé me hetsò da de Yehowa nku me. Emegbe Samuel de asi le dukò blibo la nu, amesiame yi afe. 26 Eye Saul hā yi afe le Gibeá, eye kalétò, siwo fe dzi Mawu va la, yi kpli. 27 Ke lame vloa dewo gblò bena: Amesia hāe ade mfa? Wodo vloee, eye wometso nunanaa deke ve ne o. Gake esee, abe de mesee o ene.

Saul du Amoritowo dzi zi gbàto, ewo kalé de wiodolawo nu, eye wòmè nu le Gilgal.

11. Emegbe Amonitò Nahas ho va de to de Yabes-Gilead.

o Mo. 1. 25, 19.

o 8, 7.

d 14. 41. 42; Yos. 7, 16.

e kp. 10.

f 13, 8.

o 8, 2.

h Fia. I. 1, 25.

i 8, 11; Mo. V.

17, 14-20.

k 19, 20-24.

l 11, 12.

Tete "Yabes-ntsuwo katā gblō na Nahas bena: Bla nu kpli mí, ekema miasubō wò! 2 Ke Amónitō Nahas dō ŋu na wo bena: Hafi mabla nu kpli mí la, ele be, bmanō dusi me ŋku na mia dome amesiame, ne mado ŋukpe Israel blibo la! 3 Tete Yabes-ame tsi-tsiwo gblō nē bena: Na asinu mí ŋkeke adre, ne miádo ame ađo de Israel-nyigba blibo la dzi, eye ne amea deke meva xō na mí o la, ekema miádo ava gbōwō. 4 Eye ame dōdōwo va Saul fe Gibeā hegblo nyawo de dukō la fe to me; tete dukō blibo la fa avi kple ȳli. 5 Ke Saul le nyiwo yome tso agbe gbo. Tete Saul gblō bena: Nuka le dukō la wōm wōle avi fam? Eye woto Yabes-ntsuawo fe nyawo nē. 6 Esi Saul se nya siawo la, /Mawu fe gbōgbō dze edzi, eye dzi kui ve-vie ŋutō. 7 Enumake wōlē nyi eve hefli, eye wōtōwo wo de amewo si dō de Israel-nyigba blibo la dzi gblō bena: Ale woawō amesi metso dze Saul kple Samuel yome o la, fe nyiwo enye si! Tete Yehowa fe ŋdži lé dukō la, eye woho zi deka. 8 Eye woxlē wo le Besek: Israel-viwo le ame akpe alafa etō, eye Yuda-ntsuwo le ame akpe blaetō. 9 Azō wōgblo na ame dōdō, siwo va la bena: Miyi dagblo na Yabes-Gileadtōwo bena: Etsō ŋdō la woaxō na mí! Eye esi ame dōdōwo va gblō na Yabestōwo la, dzi dzōwo. 10 Eye Yabestōwo gblō bena: Etsō la miádo ava mia gbo, ne miawō nusianu, si dze mia ŋu la, de mia ŋu. 11 Esi ŋu ke la, Saul mā dukō la de avalōgo etō me, eye wova dze asada la dzi le ŋdi ŋu-dzōyi hewu Amónitōwo vasede ŋdō. Ke amesiwo kpōto la, ka hlē, ale be wo dome ame eve metsi afi deka o.

12 Emegbe dukō la gblō na Samuel bena: Amekawo gblō be: "Saul hāe ađu fia de mia dzia? Mikplō amewo de asi, ne miawu! 13 Ke Saul gblō bena: Womawu amea deke le egbe ŋkeke sia dzi o, elabena "egbe Yehowa na dzi-dudu le Israel! 14 Eye Samuel gblō na dukō la bena: Miva miayi /Gilgal, ne mīfako fiadudu la ŋu le

c 31, 11.

b Yer. 39, 7.

d 8, 7. 22.

e 11, 15.

f Dcn. 14, 6.

g Mo. IV. 16, 15.

h Mo. II. 3, 7.

i Dcn. 4, 2.
k Dcn. 10, 7;
13, 1.

l Dcn. 3, 12.

n 10, 27.

o 14, 46.

p Dcn. 6, 14.

r Dcn. 11, 29.

s 7, 3.

t 10, 8.

afima! 15 Ale dukō blibo la yi Gilgal, wodo fia Saul le afima le Yehowa ŋku me le Gilgal, eye wosa akpedavo le afima le Yehowa ŋku me. Eye Saul kple Israel-ntsuwo katā kpō dzidzō ŋuto le afima.

Samuel de asi le efe vōnudrōdō guti.

12. Eye Samuel gblō na Israel blibo la bena: Kpō da, "medo to miafe gbe le nusiwo katā miegblo nam la me, eye "medo fia de mia nu. 2 Azō fia la adze mia ŋgō. Ke nye la metsi, mefo wō, eye vinyewo le mia dome; gake mezo mia ŋgō tsonye dekapuime vasede egbe. 3 Nyee nye si, midí dase le ŋunye le Yehowa kple efe amesiamina la ŋku me! Ameka fe nyitsu mexō, eye ameka fe tedzi mexō? Ameka ŋu mesē ŋuta le, ameka mete de anyi, eye ameka si mexō zānu le hemiā ŋku de edzi? Ne mađo tefe na mí! 4 Wodo ŋu bena: Mesē ŋuta le amea deke ŋu o, mote amea deke de anyi o, eye mexōa naneke le amea deke si o. 5 Eye wōgblo na wo bena: Yehowa kple efe amesiamina la wonye dasefo na mi egbe sia be, miekpō miafe naneke le asinye o. Wodo ŋu bena: Eya nye dasefo! 6 Tete Samuel gblō na dukō la bena: Eya nye Yehowa, si wō Mose kple Aron, eye wōkplō mia fofowo tso Egiptenyigba dzi. 7 Eyata miva dō, ne made dōmenyo, siwo katā Yehowa wō na mia kple mia fofowo la me na mi le Yehowa ŋku me! 8 Esi Yakob va Egipte la, mia fofowo dō ȳli na Yehowa, eye Yehowa dō Mose kple Aron da wokplō mia fofowo tso Egipte, eye wona nɔfe wo de tefe sia. 9 Ke wonlo Yehowa, wofe Mawu la be; eyata wōtōwo wo dzra na Xazortōwo fe avafia /Sisera kple /Filistitōwo kpakple /Moab-fia, eye wowō avo kpli wo. 10 Eye wodo ȳli yo Yehowa gblō bena: Miewo nuvō, elabena mieglblē Yehowa dī hesubō Baalwo kple Astartewo; azō de mí tso miafe futōwo si me, ekema miasubō wò! 11 Tete Yehowa dō /Yerub-Baal, Bedan, /Yefta kple /Samuel da, eye wode mí tso miafe futō, siwo li /odoo va kpe la si me, eye miele ablode-

nyi. 12 Ke esi miekpɔ be, Amonviwo fe fia Nahas ho de mia nu la, miegbɔ nam bena: "Dabi, fia boɔ neɔu mia dzi! Eɔ wɔnye Yehowae nye mia Mawu kple miafe fia hafi. 13 Azo miafe fia, si mietia, eye miebia la, enye si! Kpɔ da, Yehowa do fia de mia nu. 14 Ne mievɔ Yehowa, eye miesubɛ, miedɔ to efe gbe, eye miesɛ to de Yehowa fe se nu o, eye mia kple miafe fia, si le mia dzi du ge, miedze Yehowa, mia Mawu la yome la, ekema ade mi. 15 Ke ne miedɔ to Yehowa fe gbe o, eye miesɛ to de Yehowa fe se nu la, ekema Yehowa fe asi ava mia dzi, abe alesi wɔwa mia fofowo dzi ene. 16 Ke mite va fifia hã, ne miakpɔ nu gã, si wɔ ge Yehowa ala le mia ŋku me! 17 Alo menye fifi enye luɔɔxi oa? Ke mele Yehowa yo ge, eye wɔana dzi naɔe gbe, eye tsi nadza, ne miadze sii, eye miakpɔe bena, miafe nu vlo, si miewɔ le Yehowa ŋku me hebia fia la, tri akɔ. 18 Eye Samuel yo Yehowa, tete Yehowa na dzi de gbe, eye tsi dza gbemagbe. Eye dukɔ blibo la vɔ Yehowa kple Samuel nuto. 19 Eye dukɔ blibo la gblɔ na Samuel bena: De kuku na Yehowa, wɔ Mawu la, de wɔ dɔlawo ta, ne miagaku o! Elabena miewɔ nu vlo hetsɔ fu miafe nuvɔwo katã dzi be, miebia fia. 20 Eye Samuel gblɔ na dukɔ la bena: Migavɔ o! Mienya wɔ nu vlo siawo katã hafi, gake deko migate da le Yehowa nu o, eye misubɔ Yehowa tso miafe dzi blibo me! 21 Migate da, ne miadze nu dzodzro, siwo me vide mele o, eye "womate nu ade mi o la yome o; elabena nu dzodzrowo wonye! 22 Elabena Yehowa maɔe asi le efe dukɔ nu o le efe ŋkɔ gã la ta; elabena edze egɔme, be /wɔawɔ mi mianye dukɔ ne. 23 Ke nede megbe xaa tso nye hã gbɔnye, be "matasi kuku-deɔ de mia ta, eye magbe mɔ nyui kple mɔ dzɔdzɔe fiafia mi ahawɔ nuvɔ de Yehowa nu! 24 Deko "mivɔ Yehowa, eye misubɔe nyatefetɔe tso miafe dzi blibo me, elabena miekpɔ nu gã, si wɔwɔ na mi! 25 Ke ne miewɔ nu vlo la, ekema atrɔ mia kple miafe fia siaa da.

a 9, 19.

b 14, 49.

d 10, 8.

e Mo. V. 32, 37, 38.

f Mo. II. 19, 6.

g 7, 8.

h Fla. II. 17, 39.

Yonatan du Filistitowo dzi. Samuel ka ŋku me na Saul.

13. Saul du fia fe deka, eye esi wɔle fia dum de Israel dzi le fe evelia me la, 2 Saul tia ame akpe etɔ tso Israel. Ame akpe eve le Saul nu le Mixmas kple Betel-to dzi, eye ame akpe deka le Yonatan nu le Gibeabenyamin; ke ede asi le dukɔ la fe ame mamleawo nu, amesiame yi efe agbadɔ me. 3 Eye "Yonatan si Filistitowo fe dzɔla, siwo le Geba, eye Filistitowosee. Tete Saul na woku kpɛ le anyigba blibo la katã dzi, bena Hebritowo nasee. 4 Eye Israel blibo la se bena, Saul si Filistitowo fe dzɔlawo, eye Israelviwo fe nya gblɛ le Filistitowo gbɔ. Tete woyɔ dukɔ la fo ju de Saul nu le Gilgal.

5 Eye Filistitowo kpe ta be, yewoawɔ ana kple Israel; tasiaɔdamwo le akpe blaetɔ, sɔdolawo le ame akpe ade, eye afɔzolawo sɔ gbɔ abe futake ene. Eye wo ho va fu asaɔa anyi de Mixmas gbɔ le Bet-Awen fe yedzeze gome. 6 Esi Israel-nutsuwo kpɔ be, woɔo hiã me, eye dukɔ la do xaxa me la, woɔla de dowo kple nuvegoewo, agadowo, mɔwo kple oewo me. 7 Eye Hebritowo tso Yordan yi Gad-nyigba kple Gilead-nyigba dzi; ke Saul gale Gilgal ke, eye dukɔ blibo la le dzodzom nyananya le eyome. 8 Eye wolala "ŋkeke adre, si Samuel do; ke Samuel meva Gilgal o. Tete dukɔ la kaka le egu. 9 Eye Saul gblɔ bena: Mihe numevɔsa kple akpedavɔsa ve! Eye wɔsa numevɔ. 10 Esi wɔsa numevɔ vɔ la, tete Samuel do, eye Saul yi dakpee, be yeado gbe ne. 11 Ke Samuel gblɔ bena: Nuka nɛwɔ? Saul do nu bena: Esi mekpɔ be, dukɔ la kaka le ŋunye, wɔ hã mɛva le yeɔyɔ la dzi o, eye Filistitowo va kpe ta de Mixmas la, 12 tete mebu be, Filistitowo le gbɔnye va ge le Gilgal, evo nyemekpɔ fo koko na Yehowa haɔe o; eyata mezi dokuinye dzi hesa numevɔ. 13 Samuel gblɔ na Saul bena: Ewo bometsinu! De wɔnye de nelɛ Yehowa, wɔ Mawu fe se, si wɔde na wɔ me de asi la, anye ne Yehowa ana wɔ fiadudu nali

ke de Israel tegbee. 14 Ke azo wò fiaduđu mali ke o. Yehowa ɔdi ntsu bubu, si dze egu, na edo-kui, eye Yehowa tsæ do fia de efe dukɔ nu; elabena melé se, si Yehowa de na wò la me de asi o.

Ava yeye.

15 Tete Samuel dze mɔ tso Gilgal yi Gibeab-Benyamin. Ke Saul xlê dukɔ, si tsi egu la, wole ame alafa ade. 16 Eye Saul kple ye Yonatan kpakplê dukɔ, si tsi egu la, fu asada anyi de Geba-Benyamin, eye Filistitowo fu asada anyi de Mixmas. 17 Eye avalogo etɔ tso Filistitowo fe asada me, be woadanyi afu. Avalogo deka trɔ to Ofra-mɔ dzi do ta Saul-nyigba dzi. 18 Avalogo evelia trɔ to Bet-Xoron-mɔ, eye avalogo etɔlia trɔ to lifo, si ho gɔ de Zeboim-bali me do ta gbedzi la gbɔ mɔ. 19 Ke ɔnutulaa deke mele Israel-nyigba blibo la dzi o; elabena Filistitowo bu be, Hebritowo ava tu yi kple akplɔ na wo dokui. 20 Eye Israel blibo la dome amesiamе yia Filistitowo gbɔ deata wofe agblenuwo, hɛ gobawo, akplɔ nuevee, fiawo kple nutɔnuwo. 21 Eye wofe hɛ gobewo, gaflowo, fiawo kple nutɔnuwo nu tsi kpɔ. 22 Esi avakpegbe do la, womekpɔ yi alo akplɔ le dukɔ blibo, si le Saul kple Yonatan nu la si o, negbe Saul kple via Yonatan si ko wole. 23 Eye Filistitowo fe dzɔlaa dewo to Mixmas fe to dzi mɔ.

Yonatan fe kaléwowa.

14. Gbe deka Saul vi Yonatan gblɔ na dekapui, si nye efe adekplɔvi bena: Va miayi Filistitowo fe dzɔla, siwo le go keme dzi la gbɔ! Gake megbloe na fofoa o. 2 Eye Saul bobɔ nɔ yevubodati te le Migron le Gibeab godo, eye efe avakɔ, si le egu la, anɔ ame alafa ade. 3 Eye Axiya, Axitub vi, amesi nye Eli vi /Pinexas fe vi, Ikabod novi, nye Yehowa fe nunɔla le Silo, eye wòdo kɔmewu la. Ke avakɔ la menyae be, Yonatan dzo o. 4 Eye agakpe tsyɔfu eve le to dzi mɔ, si to ge Yonatan ala ayi de Filistitowo fe dzɔlawo gbɔ la, fe goawo kple eve dzi. Agakpe

a Do. 13, 22.

b Don. 7, 7; Kron. II. 14, 10.

c Don. 5, 8.

d Mo. III. 26, 7, 8.

e 4, 19, 21.

f 4, 3.

deka nkɔ nye Bozez, eye evelia nkɔ nye Sene. 5 Agakpe deka dzɔ kã de anyiehekpa dzi do ta Mixmas, eye evelia le dziehekpa dzi do ta Geba. 6 Eye Yonatan gblɔ na dekapui, si nye efe adekplɔvi la bena: Va miayi boloto siawo fe dzɔlawo gbɔ! Dewohi Yehowa awɔ nane de mia nu, elabena bmesesê na Yehowa be, wòatsɔ ame gedɛ alo ame vee axɔ na ame o! 7 Tete efe adekplɔvi do nu ne bena: Wɔ nusiawo, si le wò dzi me; yi, kpɔ da, mele nuwò, abe alesi nêdi ene! 8 Eye Yonatan gblɔ bena: Kpɔ da, miyina ameawo gbɔ, eye wole mia kpɔ ge. 9 Ne wogblɔ na mi bena: mito, vaseɛ esime miava mia gbɔ la, ekema miatsɔ de mia teɛ, eye miade zɔ ayi wo gbɔ o. 10 Ke ne wogblɔ na mi bena: Miva mia gbɔ la, ekema miayi; elabena Yehowa tsɔ wo de asi na mi! Esia anye miafe dzesi! 11 Eye Filistitowo fe dzɔlawo kpɔ woa kple evea. Tete Filistitowo gblɔ bena: Kpɔ da, Hebritowo do tso do, siwo me woɣla do la me. 12 Eye ntsu, siwo nye dzɔlawo, do gbe Yonatan kple efe adekplɔvi bena: Miva mia gbɔ, ne miagblɔ nyaa de na mi! Tete Yonatan gblɔ na efe adekplɔvi bena: Dze yonyeme, elabena Yehowa tsɔ wo de asi na Israel! 13 Yonatan ta asi kple afɔ, eye efe adekplɔvi la le eyome; Yonatan ɛfo wo fu anyi, eye efe adekplɔvi wu wo le eyome. 14 Amesiwo Yonatan kple efe adekplɔvi wu gbã la, anɔ ame blave, wofe nuwofe anɔ abe nyi eve fe nkeke afã gblepɔglo ene. 15 Eye godzi do asada la kple gbeadzɔ kpakple avakɔ blibo la; dzidzi fo dzɔlawo kple afunylawo, eye anyigba vuuo, elabe godzi la tso Mawu gbɔ. 16 Eye Saul fe gbetasrãla, siwo le Gibeab-Benyamin la, kpɔ bena, amehaa dewo le du jum tso aɔ yi aɔ. 17 Tete Saul gblɔ na avakɔ, si le egu la bena: Mixlê ameawo, ne miakpɔ amesi dzo le mia dome! Eye esi woxlê wo la, kpɔ da, Yonatan kple efe adekplɔvi meli o. 18 Eye Saul gblɔ na Axiya bena: Tsɔ Mawu fe adaka la ve! Elabena Mawu

fe adaka la le Israel-viwo gbọ yemayi. 19 Esi Saul le nu fom kple nunla, eye ɣli, si le didim le Filistitowo fe asaḍa me, nu le sesēm de dzi la, Saul gblọ na nunla la bena: Neno anyi ko! 20 Eye Saul kple avako blibo, si le enu la, kpe ta heyi aḍa la nu, eye kpọ ḍa, wototo nyamanyama, eye amesiame "di yi de nḍia ḡu. 21 Hebritọ, siwo nọ Filistitowo gbọ tsā, eye woḥo wa asaḍa me kpili wo la, hā dzo va de Israel, si le Saul kple Yonatan ḡu la dzi. 22 Eye Israel-ḡutsu, siwo katā ɣla wo ḍokui de Efrayim-to dzi la, se be, Filistitowo si, eye woawo hā ti wo yome va aḍa la nu. 23 Ale Yehowa de Israel gbemagbe, eye aḍa la gbọ Bet-Awen ḡu.

Saul pā ḡu dḍoḍro.

24 Ke deḍi te Israel-ḡutsuwo ḡu gbemagbe, eye Saul ka atam na dukọ la bena: Aḍi amesi aḍu nu, hafi fiē naḍo la ḡu, vasede esime mabia hl5 nye futowo hafi! Eye avako blibo la mede naneke nu me o. 25 Dukọ blibo la va ḍo ave me, eye anyitsi le avagbea dzi. 26 Eye esi dukọ la va ave me la, kpọ ḍa, anyitsi le sisim; gake amea deke meto asi eme de nu me o, elabena dukọ la le atam la vōm. 27 Ke Yonatan mese be, fofoa ka atam na dukọ la o, eye wodo atikplọ, si le esi la, ḍa tso enu to anyiḍaḍa la me hede nu me, enumake efe mo kọ. 28 Tete amea de gblọ le dukọ dome ḍa bena: Fofowò ka atam na dukọ la be: Aḍi amesi aḍu nu egbea la ḡu! Eḍo deḍi te dukọ la ḡu hafi. 29 Yonatan gblọ bena: Fofonye he dzogbevō va anyigba la dzi; kpọ ḍa, esi mede anyitsi vee sia nu me la, nye mo kọ. 30 De wōnye avako la de wōḍu aboyonu, si wōxọ le efe futowo si la, anye ne wometsrō Filistitowo gede oa? 31 Eye wosi Filistitowo gbemagbe tso Mixmas vasede Ayalon, eye nu te dukọ la ḡu ḡu. 32 Eye avako la dze aboyonuawo dzi, wolé alēwo, nyiwo kple nyiviwo hetso ou wo de anyigba, eye avako la ḍu lā, si fo ou. 33 Eye wova gblọe na Saul bena: Kpọ ḍa, avako la wo

nuvō de Yehowa ḡu heḍu lā, si fo ou! Tete wōgblọ bena: Mieda fu; mimli kpe gāa de vε nam fififi! 34 Eye Saul gagblọ bena: Mikaka de avako la dome, ne miagblọ na wo bena: Mia dome amesiame nekplo efe nyi kple efe alē vε, miwu wo de afisia, ne miadū, eye migawo nuvō de Yehowa ḡu aḥadu lā, si fo ou o! Tete avako blibo la dome amesiame kplọ efe nyi de asi yi le zā ma me, eye wowu wo le afima. 35 Eye Saul ḍi vōsamlekpu na Yehowa; esia nye vōsamlekpu gbāto, si wōḍi na Yehowa.

36 Eye Saul gblọ bena: Mina miāho ati Filistitowo yome le zā me, ne miāho wa vasede ḡu fe keke me, eye miāho wa dometḗa deke nakpoto o! Tete woḍo ḡu bena: Wō nusianu, si dze ḡuwò! Eye nunla gblọ bena: Mina miāte de Mawu ḡu afi! 37 Eye Saul ḍbia nu Mawu se bena: Maho dze Filistitowo yomea? Atso wo ade asi na Israel mahā? Ke meḍo nyaa deke ḡu ne gbemagbe o. 38 Tete Saul gblọ bena: Mi dukọ la fe tatowo katā, mite va afi, ne miadze sii egbe, eye miakpo amesi wō nuvō sia! 39 Meta Yehowa, si xọ na Israel, fe agbe be, ne anye vinye Yonatan ye hā; ele be, wōaku! Gake amea deke meḍo ḡu ne le dukọ la dome o. 40 Eye wōgblọ na Israel blibo la bena: Miḍo de akpa deka, eye miā kple vinye Yonatan miāno akpa evelia! Dukọ la ḍo ḡu na Saul bena: Wō nusianu, si dze ḡuwò! 41 Eye Saul gblọ na Yehowa bena: Israel fe Mawu, de nyatefe de go! Tete /nudzidze la lé Yonatan kple Saul; ke dukọ la to le eme. 42 Eye Saul gblọ be: Midzidze nu de miā kple vinye Yonatan dzi! Tete nudzidze la lé Yonatan. 43 Eye Saul gblọ na Yonatan bena: Gblọe nam, nuka nēwo? Yonatan gblọ ne bena: Metsọ atikplọ, si le asinye la nu ḍo anyitsi viade kpọ. Nyee nye si, maku! 44 Eye Saul gblọ be: Yehowa nefiam, ne wōgafiam de dzi: Yonatan, ele be, naku! 45 Gake dukọ la gblọ na Saul bena: De Yonatan, amesi ḍu dzi gā sia le Israel la, akua? Esia nede megbe xaa! Mieta Ye-

a Dcn. 7, 22;
Kron. II. 30, 32.

b kp. 18; 23, 9.

d 10, 20.

e Yos. 7, 19.

f Mo. III. 3, 17.

howa fe agbe be, taɗaa deke mage tso efe ta de anyigba o; elabena Mawue na be, wòwò nusia egbea! Ale dukò la xò nya de Yonatan nu, be meku o. 46 Eye Saul gbugbò le Filistitòwo yome, eye Filistitòwo yi wo naje.

Saul fe anawo kpakple efe afe.

47 Azò Israel-fiaɗufe la su Saul si, eye wòwò aɔa kple efe futòwo katà: Moabitòwo, Amon-wiwo, Edomtòwo kple Zoba-fiawo kpakple Filistitòwo godoo va kpe, eye afisiasi, si wòdò la, edua dzi. 48 Ewò kalè, eye wòsi Amalekitòwo, eye wòde Israel tso amesiwo da adzo wo la si me. 49 Saul ^avi-
nutsuwo nye: Yonatan, Yiswi kple Malkisua, eye vianyonu eweawo fe nkòwo nye: xoxoeto nkò nye Merab, eye devitò nkò nye Mixal. 50 Saul srò nkò nye Axinoam, Aximaaz vinyonu; eye befe aɔfia nkò nye Abner, Saul tɔɗia Ner fe vi. 51 Saul fofò Kis kple Abner fofò Ner wonye Abiel wiwo. 52 Eye Saul wò aɔa kple Filistitòwo vevie le efe agbe me nkekeke-wo katà me. Ne Saul nya kpò ntsu kakoa de alo kalèɗa de ko la, eklòne de edokui nu.

Saul du Amalekitòwo dzi, gake wodee le zikpuɗi dzi le efe tomadomado ta.

15. Eye Samuel gblò na Saul bena: ^aYehowae òm, be ma-si ami na wò, ne naɗu fia de efe dukò Israel dzi. Eyata ɗo to Yehowa fe gbe! 2 Ale Yehowa Zebaot gblò esi: Meɗo nkɔ nusi Amalek wò Israel la dzi, esi wode xa de mɔ dzi ne, le esime wòwu tso Egipte. 3 Eyata yi, nasi ^aAmalek, eye natsrò efe nuwo katà gbidigbidi, megave enu o; ke boɗ wu ntsuwo kple nyɔnuwo, òwiwo kple vidz'ewo, nyiwo kple alèwo, kposòwo kple tedziwo siaa! 4 Tete Saul na wode gbe fà na dukò la, eye wòxlè wo le Telaim, afzòlòwo le ame akpe alafa eve, eye Yuda-ntsusuwo le ame akpe ewo. 5 Eye Saul va Amalekitòwo fe du gblò, eye wode xa de bali la me. 6 Eye Saul gblò na ^aKenitòwo bena: Midzo, mite ɗa, eye miho tso Amalekitòwo dome, ne magatsrò mi akpe

de wo nu o; elabena mieve Israel-wiwo katà nu, esi wòwu tso Egipte! Tete Kenitòwo te ɗa tso Amalekitòwo dome. 7 Eye Saul si Amalekitòwo tso Xawila vasede Sur, si le Egipte kasa. 8 Elé Amalekitòwo fe fia Agag agbagbe, eye wòtso yi tsrò dukò blibo la gbidigbidi. 9 Eye Saul kple dukò la kpò Agag kple alè nyuiwo, nyi damiwo kple alèwiwo kpakple nu nyuiwo katà ta, eye wometsrò wo gbidigbidi o; ke wotrò nu ɗigbòwo kple nu, siwo nu videa deke mele o la gbidigbidi.

10 Eye Yehowa gblò na Samuel bena: 11 Evem be, meɗo fia Saul, elabena etrò megbe dem, eye mewo nye gbe dzi o. Tete dzi ku Samuel, eye wòdò ɗi na Yehowa zà blibo la. 12 Eye Samuel fò ɗi kanya, be yeayi aɗakpe Saul. Eye wogblò na Samuel bena: Saul va Karmel, eye wòli nkɔɗɔzinu de afima, emegbe wòtrò yi Gilgal. 13 Esi Samuel va Saul gblò la, Saul gblò ne bena: Yehowa ayra wò! Mewò Yehowa fe gbe dzi. 14 Ke Samuel gblò bena: Alèwo kple nyiwo fe xoxlè ka nye esi le ɗidim ɗe to me nam mele sesem? 15 Saul ɗo nu bena: Amalekitòwo gblò wokplò wo (soe, elabena dukò la kpò alè kple nyi nyuiwo ta, be waotso asa wò na Yehowa, wò Mawu la, ke mietsrò kpòtseawo gbidigbidi. 16 Tete Samuel gblò na Saul bena: ɗo to gblò, ne magblò nya, si Yehowa to nam eto fe zà la na wò! Egblo be: Fo nu! 17 Samuel gblò be: Mele eme oa? Esi ^amèbu dokuiwò naneke o hã, mèzu Israel-toawo fe tɔto oa? Eye Yehowa si ami na wò heɗo fia de Israel nu. 18 Eye Yehowa ɗo wò de nugbe gblò bena: Yi naɗatsrò nuwòla, siwo nye Amalekitòwo la gbidigbidi, eye nawò aɔa kpli wo, vasede esime natsrò wo! 19 Nukaɗuti meɗo to Yehowa fe gbe o; èɗe aboyonuwo dzi, eye nèwo nu vlo le Yehowa nkɔ me? 20 Saul ɗo nu na Samuel bena: Meɗo to Yehowa fe gbe tso, eye mede nusi gbe Yehowa òm ɗo la, mekplò Amalek-fia Agag ve, ke metsrò Amalekitòwo gbidigbidi. 21 Negbe dukò la koe ha alèwo kple

^a Kron. I. 9. 38.

^b 17. 55.

^d 10. 1.

^e 9. 21.

^f Mo. II. 17. 8.
v. 18; Mo. V.
25, 17-19.
^g Mo. IV. 21. 2.

^h Don. 1. 16.

nyiwo, siwo nye busunuawo fe nyuitwo, be woatsɔ asa vɔ na Yehowa, wò Mawu la, le Gilgal. 22 Tete Samuel gblɔ bena: A, numevɔsawo kple akpedavɔsawo dzea Yehowa ŋu wu tododo Yehowa fe gbea? Kpɔ da, ɔtododo nyo wu vɔsa, eye nusese nyo wu agbo fe ami. 23 Elabena tosesɛ enye afakaka fe nuvɔ, eye tamesesɛ enye legbawo kple aklama kpakpawo subɔsubɔ. Esi nɛgbe Yehowa fe gbe la, eyata ɖeya hã gbe wò be, mágadu fia o. 24 Saul gblɔ na Samuel bena: Mewo nuvɔ be, meda Yehowa fe se kple wò nyawo dzi; elabena ɖe mevɔ dukɔ la, eyata mese wofe gbe ɖo. 25 Eyata tsɔ nye nuvɔwo kem, eye nagbugbɔ kplim, ne made ta agu ɖe Yehowa ŋku me! 26 Samuel gblɔ na Saul bena: Nyemagbugbɔ kpli wò o; elabena ɛgbe Yehowa fe gbe, eye Yehowa hã gbe wò be, mágadu fia ɖe Israel nu o. 27 Ke esi Samuel trɔ be, yeadzo la, elé efe awu olaya toga, eye wòdze. 28 Tete Samuel gblɔ nɛ bena: Yehowa /dze Israel-fia-ɖufe la le asiwò egbe, eye wòtsɛ na hawòvi, si nyo wu wò. 29 Israel fe nusɛtsɛ mekaa aoatsɔ o, eye metraa nya o, elabena mɛnye ame wònye, ne wòatrɔ nya o. 30 Eye wògblɔ bena: Mewo nuvɔ; gake ɖe bubu ŋunye fifia le nye dukɔ la fe ame tsitsiwo kple Israel ŋku me dzro, eye nagbugbɔ kplim, ne mayi aɖade ta agu ɖe Yehowa, wò Mawu la ŋku me! 31 Tete Samuel gbugbɔ kplɔ Saul ɖo, eye Saul de ta agu ɖe Yehowa ŋku me. 32 Eye Samuel gblɔ bena: Mipklɔ Amalek-fia Agag vɛ nam! Agag zɔ yi egbɔ kakaka, eye Agag gblɔ bena: Ku fe vevesese gɔ hã bu! 33 Samuel gblɔ bena: Alesi wò yi ɖe viwo le nyɔnuwo ŋu la, nenema ke woade viwo le dawò ŋu le nyɔnuwo dome! Eye Samuel dza Agag le Yehowa ŋku me le Gilgal. 34 Samuel dzoyi Rama, eye Saul yi efe xɔ nu le Saul fe Gibea. 35 Eye Samuel megakpɔ Saul kpɔ o vasede efe kugbe; elabena Samuel xa nu le Saul ŋu, eye wòve Yehowa be, wòdo fia Saul ɖe Israel nu.

Dawid yɔyɔ kple amisi si na.

16. Eye Yehowa gblɔ na Samuel bena: Dkeke nenie nanɔ konyi fam le Saul, amesi ɔmegbe be, megadu fia ɖe Israel dzi o la ŋu? De ami wò lãdzo la me, eye nayi; kpɔ da, mele dɔwòm ɖe Isai gblɔ le Betlexem, elabena mekpɔ fia ɖi na ɖokuinye le viawo dome. 2 Samuel ɖo ŋu bena: Aleke mawɔ ate ŋui? Ne Saul see la, awum. Yehowa gblɔ bena: Kplɔ nyivi deka ɖe asi, eye nagbɔ be: Vɔ sa ge meva na Yehowa! 3 Kpe Isai va vɔsa la gblɔ, eye mana nanya nusi nawɔ asi ami na amesi magblɔ na wò la nam! 4 Samuel wɔ, alesi Yehowa gblɔ nɛ la, eye wòva Betlexem. Tete dumegawo ɖi vo, eye woyi ɖakpee gblɔ be: ɔDutifafa nɛhe vɛa? 5 Eɖo ŋu bena: Dutifafae! Vɔ sa ge meva na Yehowa. Miko mia ɖokui ŋu, ne miava vɔsa la gblɔ kplim! Eye wòko Isai kple viawo ŋu hekke wo va vɔsa la gbɔe. 6 Esi wova, eye wòkpɔ Eliab la, ebu bena: Efe amesiamina la enye si do ɖe Yehowa ŋku me vava! 7 Ke Yehowa gblɔ na Samuel bena: Megakpɔ efe ɔdzedzeme kple efe atsudzɔdzɔ o, elabena megbee. Menye alesi amegbetɔ kpɔa nui o; elabena amegbetɔ kpɔa ŋku nu, ke 8 Yehowa kpɔa keke dzi me ke. Tete Isai yɔ Abinadab, eye wòkplɔe to Samuel ŋku me, ke egblɔ be: Yehowa metia eya hã o. 9 Isai kplɔ Sama to eŋku me, ke egblɔ be: Yehowa metia eya hã o. 10 Ale Isai kplɔ via ɔadreawo to Samuel ŋku me, gake Samuel gblɔ na Isai be: Yehowa metia woawo o. 11 Eye Samuel bia Isai bena: ɔKakpuiawo vɔa? Eɖo ŋu bena: Ekpɔtsɔ ɔɖevits, kpɔ da, eyi alɛ-kplɔfe! Tete Samuel gblɔ na Isai bena: Dɔ ame woɔɖakplɔe vɛ; elabena miayi nudugba nu o, vasede esime wòava afisia hafi! 12 Tete wòdo ame woɖakplɔe vɛ; ebiã, efe ŋkuwo le hɛe, eye wònye ame kpokplɔe. Eye Yehowa gblɔ be: Tso, nasi ami nɛ, elabena eyae! 13 Tete Samuel tsɔ lãdzo, si me ami le, eye ɔwòsi ami nɛ le noviawo dome. Eye Yehowa fe gbɔgbɔ va Dawid dzi

a 15, 22, 25.

b Hos. 6, 6;
Yes. 1, 11;
Mat. 9, 13; 12, 7.

a 16, 1.

c Fia. II. 3, 18.

f 28, 17.

g Dɔ. 10, 34;
Ps. 7, 10.

h Mo. IV. 23, 18.

i Kron. I. 2, 13
v. 15.

k 17, 14.

l Sam. II. 2, 4;
5, 3.

tso gbmagbe dzi. Eye Samuel dze mo yi Rama.

Dawid fe kasankufofo fa ako na Saul.

14 Ke Yehowa fe gbogbo dzo le Saul dzi, eye gbogbo v5e de tso Yehowa gbo va na fu dem na. 15 Eye Saul fe dolawo gblo ne bena: Kpo da, gbogbo v5 tso Mawu gbo le fu dem na wo. 16 Mia afeto di nyaa de gblo, wo dolawo nye si le nkuwo me, ne wo adadi ntsua de, si nya sankufofo, eye ne gbogbo v5 tso Mawu gbo va dziwo la, woats efe asi afo sankui, ne woaka de me na wo! 17 Saul do nu na efe dolawo bena: Miyi dadi ntsu, si nya sankufofo nyuie la nam, eye mikpue va gbonye! 18 Tete deka-kpuiawo dometo deka gblo bena: Kpo da, mekp0 Betlexemto Isai fe vintusa de, si nya sankufofo; enye kaleto, eye wonye avame, enya nufofo, eye wodze deka, eye Yehowa li kpilii. 19 Eye Saul do ame do de Isai gbo, be woagblo ne bena: Do viwo Dawid, si le alekplafe la dem! 20 Tete Isai kpl0 tedzi deka, eye wots0 abolo kple wein lagbal0golo deka kpa-kple gb0vi deka de via Dawid si do de Saul. 21 Ale Dawid va Saul gbo, eye wotsi tre de enku me, efe nu le dzi ne nuto, eye wotr0 zu efe adekplavi. 22 Eye Saul do ame do de Isai bena: Na Dawid nana gbonye, elabena efe nu nyo nunye! 23 Eye ne Mawu fe agbogbo la dze Saul dzi la, Dawid tsaa efe asi f0a kasanku, eye edzi kana dena na Saul, ekana de eme ne, eye gbogbo v5 la dzona le edzi.

Dawid kple Goliat.

17 Eye Filistitowo fo wofe avakowo nu fu, be yewoawo ava. Wova kpe ta de Soxo le Yuda, eye wofu asada anyi de Soxo kple Azeka dome le Efes-Damim. 2 Eye Saul kple Israel-ntsuwo ha fo fu hefu asada anyi de logotibali la me, eye wodze ava de Filistitowo nu. 3 Filistitowo tsi tre de to nu le go si me, eye Israel tsi tre de to nu le go keme, eye bali tso wo dome. 4 Tete ame dzotsua de do tso Filistitowo fe asada la me, enko nye

a Yos. 11, 22.

b 18, 10.

c Fla. II, 3, 15.

d Fla. II, 19, 4.
16.

f 18.

g 16, 6, 8, 9.

h kp. 14.

Goliat, amesi tso Gat; eko aboklugui ade kple asi deka. 5 Edo akoblikuku de ta, eye wodo gawu, si le abe latsro ene, eye gawu la fe kpekpe me le akobli sekel akpe at5. 6 Edo akobliwu de akpligbe, eye wole akoblikplo de abo. 7 Efe akplo fe ati le abe abaladoti ene, eye akplo la nuto kpe gayibo sekel alafa ade, eye akpoxnutso la zo engo. 8 Eye wotsi tre yo Israel fe avalgoawo da gblo na wo bena: Nukanuti mieho va dze ava? Alo menye Filistito menye, eye miawo mienye Saul fe dolawo oa? Mide ntsu deka le mia dome, ne woava gbonye! 9 Ne ete nu wo ava kplim, eye wowum la, ekema mianye dolawo na mi; ke ne nye alo se wu eto, eye mewui la, ekema mianye dolawo na mi, eye miasubo mi. 10 Eye Filistito la gblo bena: Mede alome le Israel fe avalgoawo nu egbe. Mide ntsu deka nam, ne mia kpilii miawo ava! 11 Esi Saul kple Israel blibo la se Filistita fe nyawo la, dzi de le wo fo, eye wov0 nuto.

12 Dawid enye Efratto ma, si tso Betlexem le Yuda, amesi nko nye Isai la, fe vi; vintusu enyi le esi, eye wonye amega dedi le ntsuwo dome le Saul nli. 13 Eye Isai fe vi xoxoeto et0awo kpl0 Saul do yi ava la. Via et5, siwo yi ava la, nkw0wo nye: Eliab, si nye ngogbevi la, evelia nye Abinadab, eye et0lia nye Sama. 14 Dawid enye devito, ke xoxoeto et0awo kpl0 Saul do. 15 Eye Dawid dzona le Saul gbo enuenu dakpl0a fofoa fe al0wo le Betlexem. 16 Ke Filistito la tena vana ndi kple fi0 va tsia tre di nkeke blane s0n. 17 Eye Isai gblo na via Dawid bena: Tso bli tat0e efa deka sia kple abolo bobo ewo siawo fu du yi na n0viwowo le asada la me! 18 Tso notsi babla lala ewo siawo yi na ame akpe fe amega, eye bia n0viwowo be, woli sesie mah0? Eye xo dzesi tso wo gbo ve! 19 Woawo kple Saul kpakple Israel-ntsuwo kata le ava wom kple Filistitowo le logobali la me. 20 Eye Dawid fo ndi kanya hets0 al0awo de asi na alekpl0la, eye wodo agba heyi,

abe alesi Isai de se ne ene; eye wòva tasiadamwo je takpefe, esi-me avako la dze ava de asiase-yetsotsò me. 21 Eye Israel kple Filistitòwo je ayalogoawo dze ava hedze ngò wo nɔewo. 22 Eye Dawid tso nusiwo wòtsò ve la, de asi na awawonuwo nu dzola, eye wòfu duyì aoadzedze la nu. Esi wòva la, ebia noviawo be, woli sesie mahà?

23 Esi wòle nu fom kpli wo la, kpò dā, ame dzòtsu, si nkò nye Goliat, amesi nye Filistitò tso Gat la, do tso Filistitòwo je aoadzedze la me va gblo nya mawo ke, eye Dawid see. 24 Ke esi Israel-gutsuwo katā kpò nɔtsua la, wosi le enu, eye wovò nɔtsu. 25 Eye Israel-gutsuwo gblo bena: Miele nɔtsu sia, si do va la, kpoma? Alome de ge wòva le Israel nu. Ne amea de wui la, fia ana kesinonu gedè, atso vianyonu ne wòade, eye wòana fofoa je afe magadzò nu le Israel o. 26 Tete Dawid bia nɔtsu, siwo le tsitre de egbo bena: Nuka woawo na amesi awu Filistitò ma, eye wòade nukpe dā le Israel nu la? Elabena ameka nye Filistitò boloto sia, be wòano alome dem le Mawu gbagbe la je ayalogoawo nu? 27 Ameawo do nu ne abe tsā ene be: Ale kple ale woawo na amesi wui la, enye si. 28 Esi novia xoxoetò Eliab se, alesi wòle nu fom kple ameawo la, dzi ku Eliab de Dawid nu wògblo bena: Nuka wo ge nɔva, eye ameka si nɔtsò alè vee mawo dee le gbeadzì? Menya dàdā kple vovlo, si le wò dzi me, elabena ava tefe kpò ge nɔva! 29 Dawid do nu bena: Nuka mehewò fifia? Menye nya ta koe mebia oa? 30 Eye wòtrò le egbo te de ame bubu nu hebina nya mawo ke, eye ameawo do nu ne abe tsā ene.

31 Wose nya, siwo Dawid gblo, eye wova gblòe na Saul, eye wòna wokplòe ve. 32 Eye Dawid gblo na Saul bena: Dzika megatso amea deke fo o! Wò dola ayi adawo ava kple Filistitò ma. 33 Saul gblo na Dawid bena: Māte nu ayi adawo ava kple Filistitò sɔa o, elabena devì nɔnye, ke eya la awawola wònye tso devime ke!

34 Dawid gblo na Saul bena: Ne wò dola le fofoa je alèwo kplòm, eye dzata alo sisiblisi va lé alè deka le lāha nu la, 35 metia eyome, eye mefons hedens le efe nu me; ke ne ebe, yeawo nu kplim la, meléa efe ge, eye mefons wuna. 36 Alesi wò dola foa dzata kple sisiblisi la, nenema ke wòava me na Filistitò boloto sia abe wo do-meto deka ene, elabena Mawu gbagbe la je ayalogoawo nu wòde alome le. 37 Dawid gagblo bena: Yehowa, si dem tso dzata kple sisiblisi si me la, eya ke adem tso Filistitò sia si me. Tete Saul gblo na Dawid bena: Hey! Yehowa nana kpli wò! 38 Eye Saul na Dawid do efe awu, edò akò-blikuku de ta ne, eye wòna woto gawu ne. 39 Eye Dawid ta efe yi de awu la dzi, eye wòde asi zòdede me, elabena mete edodo kpò o. Tete Dawid gblo na Saul bena: Nyemate nu ana alea ayi o, elabena nyemedoe kpò o. Eye Dawid de wo di. 40 Etsò "efe atizoti de asi, eye wòdi kpe zò-zrèe atò le tɔnu la me hetsò wo de alèkplonu, si nye akplo la me, eye wòle efe akafo de asi hezo de Filistitò la dzi. 41 Eye Filistitò la le tetem de Dawid nu, eye efe akpoxonutsola dze engò. 42 Eye Filistitò la fò kò dzi kpò Dawid, eye wòdo vlo, elabena devì ko wònye, bebiā, eye wòdze deka. 43 Tete Filistitò la gblo na Dawid bena: Avùe menye, hafi nɔfo kpowo gbona gbonyea? Eye Filistitò la yo efe mawuwo fo fi de Dawid. 44 Eye Filistitò la gblo na Dawid bena: Va gbonye, ne matsò wò dā na dzifoxewo kple gbemelāwo! 45 Dawid gblo na Filistitò la bena: Wòda ètsò yi, tunuhlo kple akplo gbona gbonyee; ke nye la megbona gbawò le Yehowa Zebaot, Israel je ayalogo, siwo nu nede alome le la je Mawu fe nkò me. 46 Yehowa atso wò ade asi nam egbea, eye mawu wò atso ta le nuwò, eye matsò Filistitòwo je avako la je kukuwo ana dzifoxewo kple anyigba dzi lāwo egbe sia, ne anyigba blibo la nadze sɔi bena, Mawu de li na Israel; 47 eye ameha blibo sia nadze sɔi bena, Yehowa me-

o Kron. I. 11, 22.

o 16, 12.

o Xez. 29, 5.

tsɔa yi alo akplo dea ame o; elabena avɔ enye Yehowa tɔ, eye eyae atso mi ade asi na mi. 48 Eye esi Filistito la de zo de Dawid dzi, be yeate de enu la, Dawid wo kaba ju du yi avadzedze la nu, be yeakpe Filistito la. 49 Tete Dawid fo asi de akplo me de kpe deka da kple akafo hefo Filistito la fe ngonu, eye kpe la no efe ngonu, wɔmũ tso mo anyi. 50 Ale Dawid tso akafo kple kpe la kpo nusẽ de Filistito la dzi, eye wɔfo Filistito la hewui; keyi mele Dawid si o. 51 Tete Dawid ju du te de Filistito la nu, eye wɔdi efe yi le aku me hewui, eye wɔtsɔe tso ta le enu. Esi Filistitowo kpo bena, wofe kalẽto ku la, wosi. 52 Eye Israel-gutsuwo kple Yuda-gutsuwo ho, eye wɔtso aseye hetɔ Filistitowo yome vasede bali la me kple Ekron fe agbo nu, eye Filistitowo tsi avɔ de Saarayim-mo dzi vasede Gat kple Ekron. 53 Eye Israel-viwo tso tso Filistitowo yometiti me heva ha wofe asadawo. 54 Eye Dawid tso Filistito la fe ta va Yerusalem, eye wɔtsɔ efe avɔnuwo da de efe agbadɔ me.

55 Esi Saul kpo Dawid woyina Filistitoa kpe ge la, ebia avafia Abner bena: Abner, ameka vi enye sia? Abner do nu bena: Fia, meta wɔ siaa, nyemeyae o! 56 Fia la gblo bena: Yi dabia amesi vi dekakupi la nye ta se. 57 Esi Dawid gbɔ tso Filistito la wufe la, Abner kplɔe yi Saul nku me, eye wɔle Filistito la fe ta de asi. 58 Eye Saul bia bena: Dekakupi, ameka vi nɛnye? Dawid do nu bena: Wɔ dɔla Betlexemto Isai fe vi menyɛ.

Dawid dze xolɔ Yonatan; duko la kafui, gake Saul lɛ fui.

18. Esi wɔfo nu kple Saul vɔ la, Dawid fe nu lɛ dzi na Yonatan, eye Yonatan lɔe abe eya nuto dokui ene. 2 Eye Saul xɔe gbemagbe, eye mede mo nɛ be, wɔgbugbo ayi fofoa fe me o. 3 Eye Yonatan kple Dawid wobla nu, elabena elɛe abe eya nuto dokui ene. 4 Eye Yonatan de awu olaya, si le enu la, tso na Dawid hekpe de efe avawu kple yi, dati kple alidziblanu nu. 5 Eye Dawid

a kp. 14.

b Don. 11, 24.

d 21, 12; 29, 5.

e 16, 14.

f 19, 10; 20, 32.

g 14, 50.

h kp. 5.

i 16, 22; 17, 15.

k 19, 1; 20, 17; 22, 18; Sam. II. 1, 28; 21, 7.

l Don. 15, 2.

ya afisifi, si Saul dɛe do, eye wɔdze adanu; Saul tsoe do avawɔlawo katã nu, eye efe nu nyo duko blibo la kple Saul fe dɔlawo nu.

6 Esi wogbo tso Dawid fe Filistitoa wufe la, nyɔnuwo tso Israel-duwo katã me le ha dzim hele ye dum va kpe fia Saul; wole axatse fom, le aseye tso, eye wole gagogoe fom. 7 Eye nyɔnuawo le wu fom hedo ha da bena: Saul wu akpe, Dawid wu akpe nane! 8 Tete dzi ku Saul nuto, eye nya la medze enu o, eye wogblo bena: Wotsɔ akpe nane na Dawid, ke nye la wotsɔ akpe nam; fiadufe la koe kpo to nɛ! 9 Tso gbemagbe dzi Saul va Dawid kpo ge de fomevi. 10 Esi nu ke la, gbogbo vɔ tso Mawu gbɔ va dze Saul dzi, eye wɔdze agbo le afa me; ke Dawid tso efe asi fo sangku abe tsã ene, eye Saul lɛ akplo de asi. 11 Eye Saul /da akplo la, be yeate Dawid amimi de gli nu; ke Dawid de axa zi eve. 12 Azɔ Saul de asi Dawid vovɔ me, elabena Yehowa li kpli; ke edzo le Saul ya gbɔ. 13 Eye Saul dee da le edokui nu hetsɔ do amegã de ame akpe nu, eye wɔdona dzea duko la ngo gabɔna kpli wo. 14 Dawid fe amowo katã dzea edzi, elabena Yehowa li kpli. 15 Esi Saul kpo be, nuwo dzea dzi nɛ nuto la, ede asi evovɔ me. 16 Ke Israel blibo la kple Yuda lɔa Dawid fe nya, elabena edona dzea wo ngo, eye wogabɔna kpli wo.

17 Eye Saul gblo na Dawid bena: Kpo da, matsɔ vinyɔnu xoxoeto Merab na wɔ nade; nye kalẽto nam ko, eye wo Yehowa fe avawo! Ke Saul gblo be: Matsi ye si me o, boɔ netsi Filistitowo si me! 18 Dawid gblo na Saul bena: Ameka menyɛ, ameka nyɔnyewo nye, eye nuka fofonye fe fome nye le Israel, ne mahayi fia fe to nye ge? 19 Ke esi ye yi xi, si Saul le vinyɔnu Merab tso ge na Dawid wɔade, do dzi la, letsɔe na Mexolato Adriel wɔde.

Dawid de Mizal.

20 Gake Saul fe vinyɔnu Mizal lɔ Dawid fe nya; esi wova

gbløe na Saul la, nya la dzeegũ. 21 Tete Saul gblø bena: Matsøe ne, ne wòatrø zu mō ne, eye Filistitowo fe asi natui! Eye Saul gblø na Dawid bena: Xò evelia, ne nanye nye to egbe! 22 Eye Saul de se na efe dɔlawo bena: Mifo nu kple Dawid le adza me be: Kpɔ da, wò nu nyo fia nu, eye efe dɔlawo katã lɔ wò nya, eyata zu b'fia fe to! 23 Saul fe dɔlawo gblø nya siawo de Dawid fe to me, eye Dawid gblø bena: Nu tse wònye le mia ŋku me be, woazu fia fe toa? Ke nye la ame dahe menye, eye nyemele deke me o. 24 Tete Saul fe dɔlawo va gbløe ne bena: Ale kple ale Dawid gblø esi. 25 Eye Saul gblø be: Ale miagblø na Dawid enye si: Fia mele srɔde-nua deke dim o, negbe Filistitowo fe apanuyi alafa deka ko, ne wòabia hlɔ fia fe futowo. Ke Saul bu be, yeana Dawid natsi Filistitowo si me. 26 Dɔlawo va to nya la na Dawid, eye nya la dze Dawid nu be, wòazu fia fe to. Esi ŋkekeawo mekpɔ de haɖe o la, 27 Dawid kple efe amewo ho yi dawu ame alafa eve le Filistitowo dome, eye wòtsɔ wofe apanuyiwo ve na fia la wòde pepɛpe, bena ne wòazu fia fe to. Tete Saul tsɔ vianyɔnu Mixal ne wòde. 28 Esi Saul kpɔ dze sii be, Yehowa li kple Dawid, eye Saul vianyɔnu Mixal lɔa efe nya la, 29 Saul /gavɔ Dawid de dzi, eye wòlè fui ŋkekeawo katã. 30 Eye wòva me, ne Filistitowo fe amegãwo ho, eye zi geɖe alesi woho la, edzea dzi na Dawid wu Saul fe dɔlawo katã, eye efe ŋko de du ŋutsɔ.

Saul ti Dawid yome, eye wòsi yi Samuel gblø.

19. Eye Saul gblø na via Yonatan kple efe dɔlawo katã bena, woawu Dawid; ke Dawid fe nu lé dzi na Saul vi Yonatan. 2 Eye Yonatan va gbløe na Dawid bena: Fofonye Saul le didim be, yeawu wo; eyata kpɔ dokuiwò dzi nyuie etsɔ, eye nabe de yaylafe! 3 Ke nye la mayi adatsi tre de fofonye gblø le gbedzi, afisi nèle, eye mafo nu le ŋuwò na fofonye, eye ne mekpɔ, alesi wòle la, mava gbløe na wò.

4 Eye Yonatan fo nu nyuie le Dawid nu na fofoa Saul gblø ne bena: Fia megada vo de efe dɔla Dawid nu o, elabena meda fu de ŋuwò o, ke boŋ nusiwo wòwò la, wò nyui ko wonye. 5 Etsɔ efe agbe de asifo me "hewu Filistitola, eye Yehowa du dzi gãa de na Israel blibo la. Wò ŋutsɔ èkpɔe, eye dzi dzo wò; nukaguti nèbe, yeada vo de nu madifo nu ahawu Dawid dzodzro? 6 Tete Saul de to Yonatan fe gbe, eye Saul ka atam bena: Meta Yehowa fe agbe, ne woawui fi! 7 Tete Yonatan yo Dawid hegblo nyawo katã ne, eye Yonatan kple Dawid ve na Saul wòno egbo abe tsã ene. 8 Eye aɔa gadzo, eye Dawid yi dawo aɔa kple Filistitowo, eye wòwu wo dometo gedewo ŋutsɔ, ale be wosi le wo nu.

9 Gbɔgbɔ vɔ gatso Yehowa gbo va dze Saul dzi, esime wòbobo no efe me, eye efe akplɔ le esi; ke Dawid tsɔ asi le saŋku foml. 10 Eye Saul di be, yeato akplɔ Dawid amimi de gli nu, ke ede axa na Saul, eye akplɔ la yi dawo gli. Eye Dawid si dzo le zã ma me. 11 Tete "Saul de amewo de de Dawid fe me, be woadzo egũ, eye ne nu ke la, woawui. Eye Dawid srɔ Mixal gblø ne bena: Ne mède wò agbe le zã sia me o la, ekema ne nu ke la, àku! 12 Eye Mixal diɖi Dawid to fesre nu, eye wòsi dzo heyi. 13 Eye Mixal tsɔ aklama kpakpe da de aba dzi, etsɔ gbɔfuvɔ de efe tade, eye wòtsyɔ aɔo ne. 14 Tete Saul de amewo de da, be woadakplɔ Dawid ve; ke egblø be, ele do lé. 15 Eye Saul de amewo de da, ne woadakplɔ Dawid da gblø bena: Miyi dakɔ eya kple abati la ve nam, ne mawui! 16 Esi dɔlawo va la, kpɔ da, aklama kpakpe le aba dzi, eye gbɔfuvɔ le efe tade. 17 Tete Saul gblø na Mixal bena: Nukaguti nèflum, eye nède asi le nye futɔ nu wòsii? Mixal de nu na Saul bena: Egblø nam be, de asi le ŋunye mayi, ne menye nem o la, mawu wò! 18 Ke Dawid si dzo, eye wòva Samuel gblø le Rama hegblo nusiwo katã Saul wɔe la, na Samuel, eye eya kple Samuel wonɔ Nayot.

a 17, 50.

b 22 14.

d 18, 10. 11.

e Ps. 59, 1.

f kp. 12.

g 18, 3.

Saul hã le nyagbiolawo dome.

19 Tete wova gbløe na Saul be: Kpɔ da, Dawid le Nayot le Rama. 20 Enumake Saul dɔ amewo dɔ da, be woɔɔakplɔ Dawid vɛ; ke esi wokpɔ nyagblɔdilawo fe ha le nya gblɔm dɔ, eye Samuel nye tɔtɔ le wo nu la, Mawu fe gbɔgbɔ va Saul fe dolawo dzi, ale be woawo hã gblɔ nya dɔ.^b 21 Eye wova gbløe na Saul, tete wò dɔ dɔla bubuwo dɔ da, eye woawo hã gblɔ nya dɔ. 22 Tete eya nɔtɔ yi Rama, eye esi wòva dɔ vɛ gã, si le Sexu gbɔ la, ebia bena: Afika Samuel kple Dawid wole? Woɔɔo nu be: Kpɔ da, wole Nayot le Rama. 23 Eye wò-yi Nayot le Rama. Tete Mawu fe gbɔgbɔ la va eya hã dzi, eye wòde asi nyagbɔgbɔ me dɔ le yiyim, vaseɔde esime wòva Nayot le Rama. 24 Eye eya hã de efe awuwò dɔ hede asi nyagbɔgbɔ me dɔ le Samuel ŋku me, eye wòde ama dɔ ŋkeke blibo ma kple zã blibo la. Eyata wogblɔna be: Saul hãe le nyagblɔdilawo domea?

Dawid kple Yonatan woɔɔo kpe wofo xalɔ-wowo dzi.

20 Eye Dawid si tso Nayot le Rama heva fo nu kple Yonatan gblɔ bena: Nuka mewɔ, vo ka meda, eye nuvɔ ka mewɔ de fofowò nu, hafi wòle nye ku dim? 2 Eɔɔo nu ne bena: Esia nede megbe xaa, mèle kuku ge o! Kpɔ da, fofonye mewɔa nu gã alo nu suea deke, ne medee fiam hafi o; nukaŋuti fofonye ayila nusia dem? Mele alea o. 3 Ke Dawid gaka atam gblɔ bena: Fofowò nya be, mèlɔa nu 'e gbɔnye o, eyata wò-bu be, Yonatan meganyae, ne wò-avee o! Ke meta Yehowa fe agbe kple wò siaa: Ne afɔɔɔede deka le mia kple ku dome fi! 4 Tete Yonatan gblɔ na Dawid bena: Gblɔ nusi mawɔ na wò! 5 Dawid gblɔ na Yonatan bena: Kpɔ da, etsɔ enye dzinu yeye, eye wòle nam be, mayi nudufe kple fia hafi; eyata na mayi ðayla dokuinye de gbe me vaseɔde ŋkeke etɔlia fe fi! 6 Ne fofowò bia tanye la, ekema gblɔ be: Dawid bia gbem be, yeade abla ayi yewo de Betlexem, elabena fome blibo la le fevɔ sa ge le afima. 7 Ne egblɔ

a 18, 3.

b 10, 10-12.

a 18, 3.

be, enyo la, ekema wò dɔla nu fa; ke ne edo damedzoe la, ekema nya be, eɔɔo vɔ de tame. 8 Eyata vɛ wò dɔla nu, elabena mia kple wò dɔla "miedo Yehowa fe nubabla me. Ne meda wo la, ekema wum, nukaŋuti nakplɔm ayi fofowò gbɔe? 9 Yonatan gblɔ bena: Esia nede megbe xaa tso gbɔwò, ne menyae be, fofonye dɔ vɔ de nuwò, eye nyemeva gbløe na wò o! 10 Eye Dawid gblɔ na Yonatan bena: Ne fofowò da gbe de gbɔwò la, amekae hele egblɔ ge nam ma? 11 Tete Yonatan gblɔ na Dawid bena: Va miyi gbe me! Eye woa kple eve la woyi gbe me. 12 Eye Yonatan gblɔ na Dawid bena: Yehowa, Israel fe Mawu! Ne medi nya le fofonye nu nyitsɔ wɔale siawo, eye kpɔ da, efe dome kɔ de Dawid nu, eye nyemedɔ wova gbløe de to me na wò o la, 13 ekema Yehowa nafia Yonatan agafiae de dzi! Ne fofonye dɔ vɔ de nuwò kplikpaa la, ekema mava gbløe de to me na wò, eye mado mo wò nayi le nɔtɔfafa me. Yehowa aɔ kpli wò, abe alesi wòno kple fofonye tsã ene! 14 Ne metsi agbe la, mɔde Yehowa fe lɔlɔ afiam, be nyemagaku oa? 15 Eye ne Yehowa tsrɔ Dawid fe futɔwo dome deɔɔade da le anyigba dzi la, megana wò lɔlɔ la nu natso le afenye me o tegbee! 16 Ale Yonatan bla nu kple Dawid gblɔ bena: Yehowa abia hlɔ Dawid fe futɔwo! 17 Eye Yonatan gaka atam na Dawid de dɔlɔlɔ, si wòtɔ lɔe la dzi; elabena elɔe abe eya nɔtɔ dokui ene. 18 Eye Yonatan gblɔ ne bena: Etsɔe nye dzinu yeye, eye wole tawò bia ge, elabena wò nɔfe aɔi gbɔlo. 19 Eye nyitsɔ la naɔde abla ayi afisi nɔyila dokuinwò dɔ le gbɛdzrogbe, eye nabobo nɔ Asel-kpe la gbɔ! 20 Mele aɔutɔ etɔ da ge de exa, abe nanee medzidze ene. 21 Eye mado ðekakpuia de da agblɔ be: Yi ðadi aɔutrowo! Ne megblɔ na ðekakpui la be: Kpɔ da, aɔutrowo le megbewò afi, fo wo ve la, ekema gbɔgbɔ, elabena nuwò fa, eye nyaa deke meli o; meta Yehowa fe agbe! 22 Ke ne megblɔ na ðekakpui la bena: Kpɔ

da, aɗutrɔwo le ɗɔwɔdɔ afime la, ekema yi, elabena Yehowa do mɔ wɔ! 23 Kpɔ da, nya, si mɔa kpli wɔ mɔegblɔ egbe la, Yehowa aɗo mɔa kpli wɔ dome tegbee!

24 Eye Dawid yla edokui de gbea me. Esi dzinu yeye do la, fia la bobɔ nɔ kplɔ ɗu, be yeadu nu. 25 Eye fia la bobɔ nɔ etefe xoxoa le gli ɗu, eye Yonatan tsi tre hena Abner bobɔ nɔ Saul ɗu, ke Dawid nɔfe di gbolo. 26 Ke Saul megblɔ nyaa deke gbemagbe o, elabena ebu be, nanee dzɔ de edzi, ale be enu manya ko o; enutie meko o kokoko.^b 27 Esi Dawid nɔfe di gbolo le dzinu yeye fe nkeke evelia dzi la, Saul bia via Yonatan bena: Nukanuti Isai vi la meva nuɗufe etsɔ kple egbe oa? 28 Yonatan do ɗu na Saul bena: Dawid bia gbem be, yeayi Betlexem. 29 Egblo be: Na mayi, elabena miafe jome le vo sa ge le dua me, eye novinye do du dem; ne eve nunye la, ekema de mɔ nam, ne mayi adakpɔ novinye wo da. Eyata meva fia fe kplɔ ɗu o do. 30 Tete Saul do dome dzoe de Yonatan ɗu, eye wɔgblo ne bena: Wɔ nyɔnu tsigbe fe vi! Menyae be, etia Isai vi la, be natsɔ ado nukpe dokuiwɔd kple dawɔ fe ama. 31 Elabena nkeke alesi Isai vi la le agbe le anyigba dzi la, mia kple wɔ fiadufe mali ke o; eyata do, ne woakplɔe vɛ nam, elabena kuvi wɔnye! 32 Yonatan do ɗu na fofoa Saul gblɔ ne bena: Nukata wɔaku do, eye nuka wɔwɔ? 33 Enumake Saul da akplɔe, be yeatɔe. Tete Yonatan dze sii, be ye fofoa do be, yeawu Dawid. 34 Eye dzi ku Yonatan vevie, wɔtsi tre le kplɔa ɗu, eye medu nu le dzinu yeye fe nkeke evelia dzi o; elabena ele nu xam le Dawid ta, elabena fofoa do nukpee.

35 Esi ɗu ke la, Yonatan yi gbe me, afisi eya kple Dawid wɔdo di, eye ɗutsuvi suea de kpe de enu. 36 Eye wɔgblo na ɗutsuvi la bena: Fu du, nadi aɗutrɔ, siwo da ge mala! Tete ɗutsuvi la fu du, eye wɔda aɗutrɔ to eta. 37 Esi ɗutsuvi la va, afisi Yonatan da aɗutrɔ wɔdze la, Yonatan do gli de ɗutsuvi la yome gblɔ bena: Aɗu-

trɔ la nye kem le ɗɔwɔdɔ afime! 38 Yonatan gado gli de ɗutsuvi la yome bena: De abla, netsɔ, megatɔ o! Eye Yonatan fe ɗutsuvi la fo aɗutrɔwo va efe afeto gbo. 39 Ke ɗutsuvi la menya naneke me o, negbe Yonatan kple Dawid koe nya nya la. 40 Yonatan tso efe nuawo na ɗutsuvi, si kpe de enu la, eye wɔgblo ne bena: Tso wo yi dua me! 41 Esi ɗutsuvia dzo la, tete Dawid tsi tre tso dziehe gome, eye "wɔde ta agu hebɔɔ zi etɔ, eye wodudu nu na wo nɔewo hefa avi kple wo nɔewo, vasede esime Dawid fe gbe se wu. 42 Eye Yonatan gblɔ na Dawid bena: Yi le ɗutifafa me; nusi dzi mɔa ame eve mieka atam do le Yehowa fe ɗko dzi bena, Yehowa nana mɔa kple wɔ, nye dzidzimeviwo kple wɔ dzidzimeviwo dome la, nana anyi tegbee!

Nunɔla Aximelex tso ɗkumedobolo kple Gollat fe yi na Dawid.

21 Eye wɔdze mɔ heyi, eye Yonatan va dua me. 2 Eye Dawid va nunɔla Aximelex gbo le Nob; tete Aximelex de abla va kpe Dawid, eye wɔgblo ne bena: Nukanuti wɔdeka neva, eye amea deke mekpe de ɗuwɔ o? 3 Dawid do ɗu na nunɔla Aximelex bena: Fia de gbe asi nam, eye wɔgblo nam bena: Megana amea deke nase afime ha le nya, si gbe mede wɔ do, kple gbe, si mede asi na wɔ la ɗu o! Eye megblɔ dekapuiawo de teŋea de. 4 Eyata nuka le asiwɔ? Na abolo atɔ alo nusi nya le asiwɔ lam! 5 Nunɔla la gblɔ na Dawid bena: Abolo dzodzroa deke mele asinye o, negbe "abolo kokɔe koe li; ne dekapuiawo nya kpɔ wo dokui dzi le nyɔnu gome ko. 6 Dawid do ɗu na nunɔla la gblɔ ne bena: Wotsri nyɔnu na mi etsɔ kple nyitsɔ, hafi medze mɔ, eye dekapuiawo ɗutinuwo ɗuti ko, evɔ wɔnye afo vɔ dzi mele hafi; aleke abolo la ɗu mako le wo ɗutinuwo me egbea oa? 7 Eye nunɔla la tso nu kokɔe la ne, elabena aboloa deke meli o, negbe ɗkumedobolo, si wode da le Yehowa ɗku me, be woatsɔ abolo dzodzoe ada di le gbesigbe

^a Mo. I. 22, 3. 4.

^b Mo. III. 15; Mo. V. 22, 11.

^d 18, 11.

^e Mo. III. 24, 5 v. 9.

^f Mo. III. 22, 3 v. 7; Mo. II. 19, 15.

wodee da la koe.^a 8 Ke Saul fe dɔlawo dometo deka le afima, amesi wosika de Yehowa ŋku me gbemagbe; enkɔnye^b Doeg, Edomto, si nye Saul fe lɔkplɔlawo fe amegã. 9 Eye Dawid gblɔ na Aximelex bena: Akplɔ alo yia deke mele asiwo le afisia oa? Nye-metsɔ nye yi alo aɔawɔnua deke de asi o, elabena fia fe nya la le kplakplakpla dzi. 10 Nunɔla la gblɔ bena: Filistito Goliat, amesi nɛwu le logotibali me la, fe yi li; kpɔ da, wobla avɔ de enu, wɔle komewu la megbe; ne ɛbe, yeaxɔe la, axɔe, elabena bubua deke mele afisia kpe de enu o. Dawid gblɔ bena: Etoɔgbea deke meli o, tsɔe nam!

Dawid si yi de fia Axis gbɔ.

11 Eye Dawid dze mɔ gbemagbe hesi le Saul nu, eye wɔva Gat-fia^c Axis gbɔ. 12 Tete Axis fe dɔlawo gblɔ nɛ bena: De menye eya nye Dawid, anyigba dzi fia la oa? Alo menye eya nu wodzi ha hedu ye le bena: Saul wu akpe, Dawid wu akpe nane oa? 13 Nya siawo de dzi gbɔ na Dawid, wode asi Gat-fia Axis wɔvɔ me. 14 Tete kwodo tsu edokui le wofe ŋku me, eye wɔle adavɔnu wɔm le wo si me, ele agbo la kukom, eye ade le tsyɔtsyɔm de gɛ me nɛ. 15 Eye Axis gblɔ na efe dɔlawo bena: Miekpɔ be, adavɔto enye amesia, nukanutu miekplɔe va gbonyee? 16 Alo adavɔto fe koe le wɔyem, hafi miekplɔe vɛ, be wɔawɔ adavɔnu le gbonyea? Amesiae age de afenye mea?

Dawid fe sɔsi.

22. Eye Dawid dzo le afima hesi yi^d Adulam-gado la me, eye esi nɔviawo kple fofoa-femetɔwo katã see la, woyi egbo le afima. 2 Eye hiãtɔwo, fenyilawo kple amesiwo katã dome le vevem la, va kpe ta de enu, eye wɔzu wofe tatɔ; amesiwo le enu la, woanɔ ame alafa ene.^e 3 Eye Dawid dzo tso afima heyi Mizpe le Moab, eye wɔgblɔ na Moab-fia bena: Tafiatse, na fofonye kple danye naɔva ava mia gbɔ, vasede esime manya, alesi Yehowa awɔ nam! 4 Eye wɔkplɔ wo va Moab-

^a Mat. 12, 3.

^b 22, 9, 18.

^c 23, 14; Ps. 63, 1.

^d 17, 50, 51.

^e 18, 3.

^f Ps. 56, 1.

^g kp. 22; Ps. 52, 2.

^h 18, 7; 29, 5.

ⁱ Ps. 34, 1.
^j 21, 7-10.

^k Ps. 57, 1.

^l 18, 22, 27.

^m 10, 11, 3.

fia gbɔe, eye wotsi egbo ŋkeke, siwo katã Dawid nɔ mɔ me le to dzi. 5 Ke nyagblɔdila Gad gblɔ na Dawid bena: Megatsi mɔ me le to la dzi o, ke boŋ yiⁿ Yuda-nyigba dzi! Eye Dawid dzo heva ave me le Xaret.

Saul na wowu nunɔla 85 to vlodola Doeg dzi.

6 Eye Saul se Dawid kple amesiwo le enu la ŋko. Ke Saul bɔbɔ nɔ to dzi le baniti te le Gibea; elɛ efe akplɔ de asi, eye efe dɔlawo tsi tre fo xlãe. 7 Tete Saul gblɔ na efe dɔla, siwo tsi tre fo xlãe la bena: Mi Benyamin-viwo, misee! De Isai vi la atso agblewo kple weinbɔwo na mi katã? Eye de wɔadɔ mi katã amegãwoe de ame akpe kple ame alafa nu, 8 hafi mi katã miebla de ŋunye, eye amea deke mefi tofi nam be, /vinye bla nu kple Isai vi la o, eye nye nya medɛ amea deke, ne wɔafi tofi nam be, vinye na nye futɔ de xa de ŋunye, abe alesi wɔle egbe sia ene oa? 9 Tete Edomto Doeg, amesi tsi tre de Saul fe dɔlawo gbɔ, do nu gblɔ bena: Mekpɔ Isai vi la, esime wɔva Axitub vi Aximelex gbɔ le Nob. 10 Ebia nu Yehowa nɛ,ⁱ etsɔ mɔdzi nududu nɛ, eye wɔtsɔ Filistito Goliat fe yi nɛ. 11 Tete fia la do be, woayi adayɔ nunɔla Aximelex, Axitub vi, kple fofoa-femetɔwo katã, siwo nye nunɔlawo le Nob la vɛ, eye wo katã wova fia la gbɔ. 12 Eye Saul gblɔ bena: Axitub vi, se gbe! Edo nu bena: Nye nɛ si, afeto! 13 Saul gblɔ nɛ bena: Nukanutɔ mia kple Isai vi la miebla de ŋunye? Etsɔ abolo kple yi nɛ, eye nɛbia nu Mawu nɛ, ne wɔade xa de ŋunye, abe alesi wɔle egbe sia enea? 14 Tete Aximelex do nu na fia la gblɔ bena: Ameka le wɔ dɔlawo katã dome, si wɔa nutefe abe Dawid ene, amesi nye^o fia fe to, eye wɔnye amegã de ŋuwɔ mewo nu, eye bubu le enu le afewɔ me? 15 Egbee mede asi nubɔbia me Mawu nɛa? Esia nede megbe xaa tso gbonye! Fia megada nya de efe dɔla kple fofonye fe afe blibo la dzi o, elabena wɔ dɔla mese nya sueto alo gedɛ le nusiawo katã nu o. 16 Tete fia la gblɔ bena: Wɔ Axi-

melex kple fofowò fe afemetowo katà miaku! 17 Eye fia la gblo na blafo, siwo le tsitre de egbo bena: Mite yi, ne miawu Yehowa fe nunlawo, elabena woawo hã fe asi le Dawid fe nya me, eye wonyae bena, de wòsi, gake womeva fi tofi nam o! Ke fia fe dolawo melò be, yewoado yewofe asi da ada nu Yehowa fe nunlawo o. 18 Tete fia la gblo na Doeg bena: Wòda te yi, ne nada nu nunlawo! Enumake Edomto Doeg te yi heda nu nunlawo, eye wòwu nutsu blanyi vò atò, siwo do aklalakomewuwo la gbemagbe. 19 Etsò yi tsrò 4Nob, si nye nunlawo fe du la, eye wòtsò yi wu nutsuwo kple nyonuwo, deviwo kple vidziwo, nyiwo kple tedziwo kpakple alèwo.

20 Eye Axitub vi, Aximelex fe vi deka, si ñkò nye Abyatar la, si dze Dawid yome. 21 Eye Abyatar gblo na Dawid bena: Saul wu Yehowa fe nunlawo! 22 Tete Dawid gblo na Abyatar bena: Gbemagbe, esi Edomto 4Doeg le afima la, menyae bena, eyina egblo ge na Saul. Nye di fò le fofowò femetowo katà fe ku me. 23 Tsi gbonye, megavò o, elabena amesi le nye ku dim la, eya adi wò hã wò ku; èkpò sitsofe le gbonye.

Dawid xò Kegila le Filistitowo sí, wodo vloe, tí eyome, eye gake wodèe to nukunna de dzi.

23. Eye wova gblo na Dawid bena: Kpò da, Filistitowo le ava wòm kple 4Kegila, eye wole lugbofewo ham. 2 Tete Dawid bia Yehowa bena: Mayi dasi Filistitò siawoa? Yehowa gblo na Dawid bena: Yi, èle Filistitowo si ge, eye èle Kegila de ge. 3 Tete Dawid fe amewo gblo ne bena: Kpò da, míele vovòm le Yuda afisia tso, hafi míaho ayi Kegila adakpe kple Filistitowo fe avalgooawoa? 4 Dawid gabià nu Yehowa, eye Yehowa do ñu gblo ne bena: Tso nayi Kegila, elabena matsò Filistitowo ade asi na wò! 5 Tete Dawid kple efe amewo yi Kegila, wovò ava kple Filistitowo, eye wokplò wofe lãhawo dzoe, eye 4wowu wo dome ame gedewo. Ale Dawid de Ke-

gilatowo. 6 Esi Aximelex vi Abyatar 4si va Dawid gblo le Kegila la, etsò komewu la de asi ve. 7 Eye wova gblo na Saul bena: Dawid va Kegila. Tete Saul gblo bena: Mawu tsòe de asi nam, elabena eva tu edokui de du, si nu agbo kple gameti le la me. 8 Eye Saul yò dukò blibo la fo ju, be woaho ava de Kegila ñu, eye woade to de Dawid kple efe amewo. 9 Esi Dawid dze sii be, Saul dovò de ye ñu le adza me la, egblo na nunlã Abyatar bena: 4Tso komewu la ve! 10 Eye Dawid gblo be: Yehowa, Israel fe Mawu, wò dola se be, Saul le didim be, yeava Kegila, eye yeagblè du la le tanye. 11 Ède Kegilatowo atso ade asi nea? Eye de Saul le vava ge, abe alesi wò dola se enea? Yehowa, Israel fe Mawu, dee fia wò dola dzro! Yehowa gblo bena: Ele vava ge. 12 Eye Dawid gblo bena: Ède Kegilatowo atso mia kple nye amewo ade asi na Saul mahã? Yehowa do ñu bena: Woatsò mi ade asi. 13 Tete Dawid kple efe amewo, woanò ame alafa ade, wodze mò, eye wodzo tso Kegila do ta afisiafi le yiyim ko. Esi wova gblòe na Saul be, Dawid si tso Kegila la, etasi hoho la.

14 Eye Dawid nò 4bebefewo le gbedzi kple towo dzi; eye Saul dii ñkekeawo katà, gake Mawu metsòe de asi nò o. 15 Eye Dawid kpò bena, Saul ho be, yeadi efe ku. Ke Dawid le ave me le Sif-gbedzi. 16 Eye Saul vi Yonatan dze mò yi Dawid gblo le ave la me, eye wòtsò Mawu de dzi fo nò. 17 Eye wògblo nò bena: Megavò o, elabena fofonye Saul fe asi matu wò o, eye wòe le fia du ge de Israel dzi, ke nye la manye velia anò ñuwò, eye 4fofonye hã nyae alea. 18 Eye 4woa kple eve la wobla nu le Yehowa ñku me; Dawid tsi ave la me, ke Yonatan yi afe.

19 Eye 4Siftowo va Saul gblo le Gibeà gblo bena: Kpò da, Dawid yla edokui de mia gblo le bebefede de ave me le Xaxila-togbe, si le gbegebe fe dziehe la dzi. 20 Eyata fia, ne enya dze ñuwò nèbe, yeayi ko la, ekema va mia gblo, eye

a 22, 20.

b 20, 7.

c 21, 2.

e kp. 9.

f kp. 19; 24, 1.

g Yos. 15, 44.

h 20, 30, 31; 24, 21.
i 16, 2.

k 28, 1; Ps. 54, 2.

l 19, 2.

mfiatsœ ade asi na fia la. 21 Saul gbl̄o bena: Yehowa ayra mi, elabena mieve nunye! 22 Miyi dadi eme tsitotsito, ne mianya, eye miakp̄o teŋe, si efe af̄o le, kpa-kple amesi kp̄oe le af̄ima; elabena wogbl̄o nam bena, edze ada-^{a Sam. II. 1, 14;} ŋu ŋuto. 23 Eyata miyi dadii le ^{Ps. 106, 16.} bebefe, siwo kat̄a wòyla d̄o la, eye ne mienyae vav̄a la, ekema migbugb̄o va gb̄onye, ne mayi kp̄li mi! Nenyē be, ele anyigba la dzi la, ekema madii le Yuda fe ame akpeawo kat̄a dome. 24 Eye wotso dze Saul ŋḡo heyi Sif; ke Dawid kple efe amewo le Maon-gbedzi le gbadzafe, si le gbege la fe dziehe gome. 25 Esi Saul kple efe amewo yi edi ge, eye wova gbl̄oe na Dawid la, ed̄i abu yi agakpe la gb̄o dano Maon-gbedzi. Ke esi Saul see la, eti Dawid yome va Maon-gbedzi. 26 Saul le to la fe go si me, ke Dawid kple efe amewo le to la fe go keme me; eye Dawid w̄o kaba, be yeasi le Saul nu, ke Saul kple efe amewo de to de Dawid kple efe amewo, be yewoalé wo. 27 Tete ame d̄oda de va Saul gb̄o gbl̄o bena: Nets̄o nava, elabena Filistit̄owo va fo de anyigba la dzi! 28 Eye Saul gbugb̄o tso Dawid yometife heyi dakpe Filistit̄owo. Eyata wona ŋk̄o teŋe ma bena kakl̄agakpe.

Dawid kp̄o Saul fe agbe ta, eye w̄ona bena, w̄odze si efe numadzomadz̄o.

24. Eye Dawid tso af̄ima yi dan̄o totamem̄o me le En-Gedi. 2 Esi Saul gb̄o tso Filistit̄owo yometifela, wogbl̄o n̄e bena: Kp̄o da, Dawid le En-Gedi-gbedzi! 3 Tete Saul de ŋutsu tiatia akpe et̄o le Israel bl̄ibo la me heyi, be w̄oadi Dawid kple efe amewo le agamegb̄ogakpe la dzi. 4 Eye wova al̄ekp̄owo gb̄o le m̄o to, afisi agadoa de le, eye Saul yi de eme, be yeade af̄odzi; ^{d̄e} ke Dawid kple efe amewo le agado la fe aḡo me gb̄o. 5 Tete Dawid fe amewo gb̄o n̄e bena: Kp̄o da, esia nye ŋkeke, si ŋu Yehowa gbl̄o le na w̄o be, yeats̄o w̄o futo ade asi na w̄o, eye naw̄o nusianu, si dze ŋuw̄o la, de ep̄u! Eye Dawid tso yi dal̄a awu olaya, si Saul do la nu dzaa. 6 Ke esi Da-

wid w̄oe v̄o la, efe dzi l̄a kp̄o, le esi w̄ol̄a Saul fe awu olaya nu la ta. 7 Eye w̄ogbl̄o na efe amewo bena: Nede megebe xaa tso gb̄onye le Yehowa ta be, maw̄o nusia de nye af̄eto, si nye Yehowa fe amesiamina la ŋu ^aahade asi ep̄u, elabena Yehowa fe amesiamina w̄onye. 8 Ke Dawid gbe nya na efe amewo, eye mena m̄o be, woadze Saul dzi o; eye Saul tsi tre tso agado la me helé efe m̄o. 9 Emegbe Dawid tso hed̄o le agado la me, eye w̄odo ȳli de Saul yome gb̄o bena: Nye af̄eto fia! Eye Saul nȳe k̄o, tete Dawid de ta agu, eye w̄ob̄o. 10 Eye Dawid gbl̄o na Saul bena: Nukaŋuti n̄ele amegbet̄o fe gbe sem be, Dawid le w̄o v̄o dim? 11 Kp̄o da, w̄o ŋkuwu kp̄oe egbe sia be, Yehowa tso w̄o de asi nam egbea le agado la me; eye wogbl̄o be, mawu w̄o, ke meve nuw̄o, eye megb̄o bena: Nyemade asi nye af̄eto ŋu o, elabena Yehowa fe amesiamina w̄onye. 12 Fofonye, kp̄o da, w̄o awu olaya nu enye si le asinye; esi mel̄a w̄o awu olaya nu, eye nyemewu w̄o o la, nadze sii bena, v̄o alo tame v̄o deke mele menye o, eye nyemewo nuv̄o deke de nuw̄o o; ke w̄o la èle nye agbe dim be, yeade da. 13 Yehowa nadr̄o v̄onu le m̄ia kp̄li w̄o dome, eye Yehowa nabia hl̄o w̄o nam, ke nye asi made ŋuw̄o o! ^b 14 Abe ales̄i blemat̄owo doa lo ene be: Ame v̄o d̄iwo gb̄o nu v̄o d̄i tsona! Ke nye asi made ŋuw̄o o! 15 Ameka ḡo yome Israel-fia la dze, eye ameka yome n̄eti? Av̄u kuku alo dosu deka kolia? 16 Yehowa nanye v̄onudr̄ola, eye w̄oadr̄o v̄onu le m̄ia kp̄li w̄o dome, akp̄o nya me, eye w̄oax̄o nya de nunye atso afia nam de ŋuw̄o! 17 Esi Dawid wu nuf̄ofo na Saul nu v̄o la, Saul gb̄o bena: Vinye Dawid, w̄o gbee nye esia? Eye Saul fa av̄i kple ȳli 18 hegb̄o na Dawid bena: Enye ame dz̄odz̄oe wum, elabena èw̄o nyui nam, ke nye la mewo v̄o de ŋuw̄o! 19 Ede nyui, si n̄ewo nam la, fia egbe be, esi Yehowa ts̄om de asi na w̄o la, mèwum o. 20 De amea de atu efe futo, eye w̄ona w̄ol̄a

^b Rom. 12, 19; Pet. I. 2, 23.

^{d̄} Ps. 142, 1.

eŋe mɔ kɔa? Eyata Yehowa natsɔ nyui adɔ etefe na wɔ le nusi nɛwɔ nam egbe la ta! 21 Ke kpɔ da, "menyae be, èle fia zu ge, eye Israel-fiadufe la ali ke de asiwɔ. 22 Eyata ta Yehowa nam be, matsrɔ megbenye viwɔ o, eye matsrɔ nye nkɔ da le fofonye fe me o! 23 Tete Dawid ka atam na Saul; eye Saul yi afe, ke Dawid kple efe amewo yi mɔ me le to la dzi.

Samuel fe ku. Nabal fe bometsinu wowo kple Abigail fe ayedzedze.

25. Eye Samuel ku, eye Israel blibo la kpe ta hefa konyi nɛ, eye wodii de efe me le Rama. Eye Dawid dze mɔ yi Paran-gbedzi.

2 Ke nɔtsua de nɔ Maon, amesi fe dɔwɔfe le Karmel; alɔme le nɔtsu la si nɔtsu, alɛ akpe etɔ kple gbɔ akpe deka le esi, eye wɔva fu ko ge na efe alɛwo le Karmel. 3 Dutsu la nkɔ nye Nabal, eye srɔ nkɔ nye Abigail: nyɔnu la fe tagbo kɔ, eye wɔdze tugbe, ke nɔtsua enye nɔlɔmito, evɔdi, eye wɔtso Kaleb-fome me. 4 Esi Dawid se le gbeadzi bena, Nabal va fu ko ge na efe alɛwo la, 5 Dawid dɔ dekapui ewo gblɔ na wo bena: Miyi Nabal gbɔ le Karmel, ne miadado gbe nɛ nam; 6 eye migblɔ na nɔvinye la bena: Eɔɔa, afewɔmetɔwo dɔa, wɔ nuwo katã dɔa? 7 Mese be, èva fu ko ge na alɛwo; wɔ lãkplɔlawo nɔ mia gbɔ, gake miede fu na wo o, eye woŋe naneke mebu le nkeke, siwo katã me wole Karmel o. 8 Bia wɔ dekapuiawo, ne woagblɔe na wɔ! Eyata ve wɔ dekapuiwo nu, elabena nkeke nyui dzi mɛva. Na nusi le asiwɔ la wɔ dɔlawo kple viwɔ Dawid! 9 Tete Dawid fe dekapuiawo va gblɔ nya siawo katã na Nabal le Dawid fe nkɔ me, eye wole esinu kpɔm. 10 Ke Nabal dɔ nu na Dawid fe dɔlawo gblɔ bena: Ameka nye Dawid, eye ameka nye Isai vi? Egbe siawo la dɔla gedewo de wole go dzem le woŋe afetɔwo gbɔ. 11 De matsɔ nye nuɔduɔ kple nye nunono kpakple lã, si mewu na nye fuko!awo la, na amesiwo nyemenya afisi wotso oa? 12 Eye

Dawid fe dekapuiawo gbugbo lé woŋe mɔ heva gblɔ nyawo katã nɛ. 13 Tete Dawid gblɔ na efe amewo bena: Mia dome amesiame neta yi! Eye wo dome amesiame ta yi, eye wotso dze Dawid yome, woanɔ ame alafa ene; ke ame alafa eve tsi nuawo gbɔ.

14 Ke dekapuiawo dometɔ deka va gblɔ na Nabal srɔ Abigail bena: Kpɔ da, Dawid dɔ amewo tso gbedzi dɔ de mɛafe afetɔ gbɔ, be woado gbe nɛ, ke eda gbe de wo gbɔ. 15 Dutsuawo fe dome kɔ de mɛa nu, womede fu na mɛ o, eye mɛafe nu suetɔ gɔ hã mebu, nkeke alesi mɛle yiyim kpli wo le gbeadzi o. 16 Gli wonye le mia nu le zã kple nkeke me, esime mɛle alɛwo kplɔm le wo gbɔ. 17 Eyata bu ta me nadi nusi nawo, elabena wodo vɔ de mɛafe afetɔ kple efe afe blibo la nu; ke eyama la ame vɔdi wɔnye, eye amea deke mekpɔ mɔ afo nu de egbo o. 18 Tete Abigail wɔ kaba tɔɔ abolo alafa eve, wein lãgbalɛgolo eve, alɛ atɔ, siwo woda, bli tɔtɔe dzidzenu atɔ, weintsetse ju fu bolo alafa deka kple gbotsetsebolo alafa eve, eye wɔtso wo dɔ tedziwo dzi. 19 Eye wɔgbɔ na efe dekapuiwo bena: Midze ngɔnye; kpɔ da, mele mia yome dze ge! Ke megbɔ nyaa deke na srɔ Nabal o. 20 Esi wodo tedzi di abu hebu de toa xa la, tete Dawid kple efe amewo dɔ de edzi, eye wɔfo go wo. 21 Ke Dawid gblɔ tsã bena: Yakatsyɔ mekpɔ amesia fe nuwo katã dzi le gbeadzi, be efe nuwo katã dome suetɔ hã mebu o, eye wɔtso vɔ dɔ nyui teŋe nam. 22 Mawu afia Dawid fe futɔwo agafia wo de dzi, ne makpɔtɔ efe nɔtsuwo katã dometɔa de di, hafi nu nake fi! 23 Esi Abigail kpɔ Dawid la, ewɔ kaba di le tedzi la dzi, eye wode ta agu de Dawid nku me hebɔɔ de anyigba. 24 Eye wɔdze klo de efe afo nu gblɔ bena: Nye afetɔ, dzi-nyee vodada la le! Eyata na wɔ dɔlanyɔnu nafa nu de wɔ to me, eye se wɔ dɔlanyɔnu fe gbe! 25 Nye afetɔ megadii na Nabal, nɔtsu vɔdi sia o; elabena eya kple

a 23, 17.

b 28, 3.

d Fla. I 14, 10.

eŋe ŋkœ sɔ: eŋkɔ nye Nabal, eye movitɔ wɔnye; ke wɔ dɔlanyɔnu mekpɔ nye afetɔ fe deƙakpui, siwo wɔdɔ ɔa la o. 26 Eyata nye afetɔ, meta Yehowa fe agbe kple wɔ amea siaa, Yehowa nye amesi xe mɔ na wɔ, be nagadɛ hl̩ŋfe, eye natsɔ wɔ asi axɔ na dɔkuiwɔ o! Azo Nabal nenɔ abe nye afetɔ fe futɔ, siwo le eŋe gbeɣbl̩ dim la ene! 27 Ke azɔ la xɔ nusiwo wɔ dɔlanyɔnu tsɔve na nye afetɔ la, na deƙakpui, siwo kplɔ nye afetɔ ɔo la! 28 Tsɔ wɔ dɔlanyɔnu fe vodadawo kee! Yehowa ana nye afetɔ fe afe nali ke, elabena Yehowa fe awawo wɔm nye afetɔ la le, eye dzo-gbev̄ŋea deke madzo de dziwɔle wɔ agbe me ŋkeƙewo katã me o! 29 Ne amea de tso ti yowɔme, eye wɔle wɔ ku dim la, ekema woabla wɔ agbe de agbagbeawo fe nu me de Yehowa, wɔ Mawu gbɔ; ke woatsɔ wɔ futɔwo fe agbe ade akafo me ada! 30 Eye ne nye be, Yehowa na nu nyui, siwo ŋugbe wɔdo na wɔ, nye afetɔ, va me ne pɛpɛpe, eye wɔtsɔ wɔ ɔo bamegã de Israel nu la, 31 ne nusua maganɔ mɔ me na wɔ, nye afetɔ, eye woadu dzi na wɔ, be wɔ, nye afetɔ, nekɔ ɔu madifo di, eye nekɔ na dɔkuiwɔ o! Ne Yehowa na wɔnyo na wɔ, nye afetɔ la, ekema nado ŋku wɔ dɔlanyɔnu dzi! 32 Tete Dawid gbɔ na Abigail bena: Woakafu Yehowa, Israel fe Mawu, amesi dɔ wɔ ɔa nɛva kpem egbe! 33 Woakafu wɔ nunya, eye woakafu wɔ, amesi xe mɔ nam egbe be, nyemagadɛ hl̩ŋfe, eye nyematsɔ nye asi axɔ na dɔkuiwɔ o! 34 Deƙo meta Yehowa, Israel fe Mawu, si xe mɔ nam be, nyemagawo v̄wɔ o la fe agbe, de menyɛ de nɛde abla va kpem o la, anye ne ŋutsua deƙe makpɔtsɔ na Nabal, hafi ŋu nake o. 35 Eye Dawid xɔ nusiwo wɔtsɔ ve la le esi, eye wɔgbɔ ne bena: Yi afe le ŋutifafa me! Kpɔ ɔa, mese wɔ gbe, eye meve nuwɔ!

36 Esi Abigail va Nabal gbɔ la, kpɔ ɔa, etu aglo de eŋe me, abe alesi fia tua agloe ene, eye Nabal kpɔ dzidzo hemu aha wɔtsɔ me; ke meɣbl̩ nya sue alo geƙe ne,

vaseƙe esime ŋu ke o. 37 Ke esi ŋu ke, eye wein la kɔ le mo na Nabal la, sr̄ɔa to nya siawo ne; tete dzi fa de ɔo me ne, eye eyama zu kpe di. 38 Le ŋkeke ewo meɣbe la Yehowa fe asi va Nabal dzi, eye wɔku. 39 Esi Dawid se be, Nabal ku la, egbl̩ be: Woakafu Yehowa, si wɔ dzre kple Nabal de ŋukpe, si wɔdom la ta, eye wɔtsri v̄ɔ na eŋe ɔo, ke Yehowa na Nabal fe nu v̄ɔdi wɔwo va eŋe ta dzi! Tete Dawid ɔo ame ɔa, be woafɔ nu na kple Abigail, ne yeadee wɔanye ye sr̄ɔ. 40 Eye Dawid fe dɔlawo va Abigail gbɔ le Karmel, eye wogbl̩ ne bena: Dawid ɔo mi de gbɔwɔ, be yeade wɔ nanye sr̄ɔa. 41 Tete wɔtsi tre, eye wɔtsyɔ mo anyi gbɔ bena: Kpɔ ɔa, wɔ dɔlanyɔnu aklo eŋe afetɔ fe dɔlawo fe afo ŋu abe kosi ene. 42 Enumake Abigail wɔ kaba dze mɔ, edo tedzi, eye egbɔ nyɔnu atɔ kpe de eŋu, eye wɔdze Dawid fe dɔlawo yome, eye ^awɔzu sr̄ɔa. 43 Dawid de Axinoam tso Yezreel hã, eye woakple eve wozu sr̄ɔawo. 44 Ke Saul tso vianyɔnu Mixal, si nye Dawid sr̄ɔ la, na Lais vi ^aPalti, tso Galim.

Dawid tso Saul fe akplɔ kple tsinokpui, eye wɔdo ŋukpɛe zi ewelila, le esime wɔkpɔ eŋe agbe ta.

26. Eye ^aSiftɔwo va Saul gbɔ le Gibeá gbɔ bena: Kpɔ ɔa, Dawid ɣla edokui de Xaxilatogbe la dzi le gbeɣbe la kasa. 2 Tete Saul dze mɔ yi Sif-gbedzi, eye Israel-ŋutsu tiatia akpe etɔ kpe de eŋu, ne woadi Dawid le Sif-gbedzi. 3 Eye Saul fu asada anyi de Xaxila-togbe, si le gbeɣbe la kasa le mɔ to la dzi; ke Dawid le gbeadzi. Esi Dawid kpɔ be, Saul ti eyome va gbea dzi la, 4 edo ŋkutsalawo ɔa, eye wɔse be, Saul va vavã. 5 Eye Dawid tso heva afisi Saul fu asada anyi ɔo, eye Dawid kpɔ afisi Saul kple eŋe /avafia Abner, Ner vi la mlɔ; Saul mlɔ tasiadamwo fe takpefe, eye avakɔ la de to dee godoo. 6 Tete Dawid xɔ edzi gbɔ na Xititi Aximelex kple Abisai, Yoab nɔvi, Zeruya vi bena: Amekae ayi Saul gbɔ le asada me kplim? Abisai ɔo ŋu bena: Mayi kpli wɔ!

^a 27, 3; 30, 5.

^b Sam. II. 5, 2.

^a Sam. II. 3, 15.

^a 23, 19; Ps. 54, 2.

^f 14, 50; 17, 55.

7 Eye Dawid kple Abisai wova avakɔ la gbɔ le zã me; kpɔ da, Saul mlɔ anyi le alɔ dom le tasiadamwo je takpefe, eye wɔtsɔ efe akplɔ tu anyi de efe tade, eye Abner kple avakɔ la de to dee godoo. 8 Tete Abisai gbɔ na Dawid bena: Mawu tsɔ wò futɔ de asi na wò egbe, eyata na "matu akplɔ edzi zi deka pe ami mi de anyigba, nyemele eda ge zi eve o! 9 Ke Dawid gbɔ na Abisai bena: Megawui o; elabena ameka ade efe asi Yehowa je amesiamina la nu, eye woagbe tohehe nea? 10 Dawid gagbɔ bena: "Meta Yehowa je agbe: Ne menye "Yehowae awui, alo efa ŋkeke ade wòaku, alo wòayi awa woawui o fi! 11 Nede megbe xaa tso gbonye le Yehowa ta be, made nye asi Yehowa je amesiamina la nu! Eyata tsɔ akplɔ, si le efe tade, kple tsize la, ne miadzɔ! 12 Tete Dawid tsɔ akplɔa kple tsize la le Saul je tade, eye wɔdzo; ke amea deke mekpɔe o, amea deke menyae o, eye amea deke menyɔ o; ke boŋ wo katã wɔdɔ alɔ, elabena "Yehowae na wɔdɔ alɔ ku blibli.

13 Eye Dawid yi go keme hetsi tre de to la tame le adzɔge, eye wo dome didi. 14 Tete Dawid yɔ avakɔ la kple Abner, Ner vi da bena: Abner, mèle tɔto ge oa? Abner do nu bena: Ameka nye ekema le ŋli dom de fia la ta? 15 Eye Dawid gbɔ na Abner bena: Menye ŋutsue nɛnye oa? Ameka de nuwò le Israel? Nukaŋuti mɛdzɔ wò afetɔ fia la nu oa? Elabena amea de tso dukɔ la dome va, be yeawu wò afetɔ fia la. 16 Menye nu nyui nye esia nɛwɔ o. Meta Yehowa je agbe be: Mi amesiwo medzɔ miase afetɔ, si nye Yehowa je amesiamina la nu o la, miedze ku! Azɔ kpɔe da be, afika fia je akplɔ kple tsize, si le efe tade la le hã? 17 Saul dze si Dawid fe gbe, eye wògbɔ bena: Wò gbeea, vinye Dawid? Dawid do nu bena: Nye gbee, nye afetɔ fia! 18 Eye wògbɔ bena: Nukaŋuti nye afetɔ le efe dola yome tim? Nuka mewɔ, eye vɔ ka le ŋunye? 19 Azɔ nye afetɔ nese efe dola je nya-

wo dzro: Nenyɛ Yehowae do wò de ŋunye la, ekema axɔ vɔsa avɛ ase, ke nenyɛ amegbetɔviwoe la, ekema adi wo nu le Yehowa ŋku me, elabena wonyãm egbe, be nyemagakpɔ gome le Yehowa je anyigba dzi o hegbɔ bena: Yi dasubɔ mawu bubuwo! 20 Eyata nye nu megage de anyigba de adzɔge tso Yehowa je ŋku ta o, elabena Israel-fia do be, wòadi dosu deka, abe alesi wotia tegli yome le towo dzi ene. 21 Tete Saul gbɔ bena: Mewɔ nuvɔ, gbugbo, vinye Dawid, nyemagawo vɔa deke wò azɔ o, elabena nye agbe xɔ asi le ŋkuwò me egbe; kpɔ da, mewɔ lãnu, eye meda ju nuta. 22 Dawid do nu gbɔ bena: Kpɔ da, fia je akplɔ enye si, deka kpuiawo dometo deka neva afi, ne wòaxɔe! 23 Yehowa ado amesiame fe nu dzadzɔe wɔwɔ kple nutefewɔwɔ tefe ne, elabena Yehowa tsɔ wò de asi nam egbe, eye nyemede asi Yehowa je amesiamina la nu o. 24 Kpɔ da, alesi wò agbe nye nu gã le ŋkunye me egbe la, nenema ke nye agbe anye nu gã le Yehowa ŋku me, eye wòadem tso hiãwo katã me. 25 Eye Saul gbɔ na Dawid bena: Woayra wò, vinye Dawid; ádze egome, eye áwu enu! Tete Dawid lé efe mɔ, eye Saul gbugbo yi enoje.

Dawid no Zikiag le Filistitowo je anyigba dzi.

27 Ke Dawid gbɔ le efe dzi me bena: Gbe deka ko mele Saul si me tsi ge; anyo nam wu, ne mesi yi de Filistitowo je anyigba dzi, ekema Saul atasi nye nya, eye magadim le Israel-nyigba blibo la dzi azɔ o, eye mage le esi me. 2 Tete Dawid kple ŋutsu alafa ade, siwo le eŋu la, dze mɔ yi Gat-fia /Axis, Maox vi gbɔ. 3 Eye Dawid kple efe amewo, amesiame kple efemetɔwo, tsi Axis gbɔ le Gat; Dawid kple srɔa "eveawo, siwo nye Axinoam tso Yezreel kple Nabal srɔ Abigail tso Karmel. 4 Esi wova gbɔ na Saul bena, Dawid si yi Gat la, megadii azɔ o. 5 Eye Dawid gbɔ na Axis bena: Ne ève nunye la, ekema na nɔfem de anyigba dzi duawo dometo deka me, ne manɔ

o Sam. II. 16, 9.

o 28, 10.

d 24, 13.

o Mo. I. 2, 21;
15, 12.

f 21, 11; Fla. I.
2, 39.

o 25, 40-43.

afima; nukaputi wò dola anò fiadua me kpli wò? 6 Tete Axis tso "Ziklag ne gbemagbe; eyata Ziklag zu Yuda-fiawo tó vasede egbe. 7 Dkeke, siwo Dawid no Filistitowo fe anyigba dzi la, le fe deka kple dzinu ene.

8 Eye Dawid kple efe amewo yi dadze Gesuritowo, Girzitowo kple Amalekitowo dzi; elabena woawo no anyigba la dzi tso titi yi dake de Sur kple Egiptenyigba nu. 9 Tete Dawid si anyigba la, eye mena nutsu alo nyonua deke tsi agbe o, eye wòtso aléwo kple nyiwo, tedziwo kple kposowo kple avowo gbɔe va Axis gbɔ. 10 Ne Axis bia bena: afika dzi miedadze egbea hã la, Dawid doa nu bena: Mietso Yuda fe dziehe, Yeraxmeelitowo fe dziehe kple Kenitowo fe dziehe. 11 Dawid mena nutsu alo nyonu tsi agbe o, elabena ebu be, ne yekplo wo va Gat la, woava fo nu le yewo nu agblo be: Ale kple ale Dawid wò enye si. Alea wòwò le nkeke, siwo katã wòwò Filistitowo fe anyigba dzi la me. 12 Axis do nu de Dawid nu hebu bena, anya wo ɔnu baɔaa de le efe dukɔ Israel gbɔ, eye wòanye yefe dola daa.

Saul le nyonu goliyɔlaa de gbɔ le En-Dor.

28. Eye wòva me le yemayi bena, Filistitowo fo wofe avakowo nu fu, ne woawo ava kple Israel. Eye Axis gblo na Dawid bena: Nyae be, mia kple wò amewo miele ava ho ge kplim! 2 Tete Dawid gblo na Axis bena: Enyo, ákpɔ nusi wò dola le wòwò ge. Axis gblo na Dawid bena: Ekema matsɔ wò awɔnɔnye dzɔlae daa.

3 Samuel ɔku, eye Israel blibo la fa ne, eye wodii de Rama, efe du la me. Ke Saul /nyã goliyɔlawo kple afakalawo da le anyigba la dzi. 4 Esi Filistitowo kpe ta va fu asaɔa anyi de Sunem la, Saul hã fo Israel blibo la nu fu, eye wofu asaɔa anyi de Gilboa. 5 Ke esi Saul kpɔ Filistitowo fe avakɔa la, evɔ, eye dzika tso efo nuto. 6 Eye Saul bia nu Yehowa, ke Yehowa meɔo nu ne le drɔe me loo alo to Urim

a Yos. 15, 31;
Don. 1, 12.
b Do. 16, 16.

a Mo. I. 34, 30;
Mo. II. 5, 21.

e 25, 1.

f Mo. II. 22, 17.

g 15, 19, 18.

A Mo. II. 28, 30;
14, 27; 28, 9.

alo nyagbloɔdilawo dzi o. 7 Tete Saul gblo na efe dolawo bena: Midi nyonua de, si me goliyɔgbɔgbɔ le la nam, ne mayi egbɔ adabia nui ase. Efe dolawo gblo ne bena: Kpɔ da, nyonu goliyɔlaa de le En-Dor. 8 Tete Saul tɔ efe nonome hedo awu bubuwo, eye eya kple nutsu eve woyi heva nyonu la gbɔ le zã me. Eye wògblo bena: Ka nu, ne nayo noli nam, eye nakplo amesi mayɔ na wò la ve nam! 9 Nyonu la gblo ne bena: Kpɔ da, wò nuto ɛnya nusi Saul wɔ, eye wòtso goliyɔlawo kple afakalawo da le anyigba la dzi. Nukaputi nèle mɔ trem na nye agbe, be nawum? 10 Tete Saul ta Yehowa ne bena: Meta Yehowa fe agbe, ne fɔɔɔi anɔ dziwò le nya sia me fi! 11 Nyonu la gblo bena: Ameka yo ge mala na wò? Eɔo nu bena: Yo Samuel nam! 12 Esi nyonua kpɔ Samuel la, edo yi sesie. Eye nyonu la gblo na Saul bena: Nukaputi nèblem? Evo wònye wòe nye Saul hafi! 13 Ke fia la gblo ne bena: Megavɔ o, nuka nèhekpo ma? Nyonu la do nu na Saul bena: Mekpɔ mawua de le dodom tso anyigba tu me. 14 Eye wòbiae bena: Aleke efe nonome le? Eɔo nu bena: Ame tsitsia de le dodom, eye wòdo awu olaya. Esi Saul dze sii bena, Samuel ye la, ede ta agu, eye wòbɔbɔ. 15 Eye Samuel gblo na Saul bena: Nukaputi nède fu nam, eye nèna wokplo m ve? Saul do nu bena: Meɔo xaxa me nuto: Filistitowo le ava wɔm kplim, ke Mawu tɔ ɔu le yonyeme, eye megale nya nu dom nam azo to nyagbloɔdilawo dzi loo alo to drɔe me o; eyata mena woyɔ wò ve, ne nagblo nusi mawo la nam! 16 Samuel gblo be: Yehowa tɔ ɔu le yowòme hezu wò futɔ; evɔ nukaputi nèle nu biamem? 17 Yehowa wɔ, abe alesi wògblo to dzi nye ene, eye Yehowa xɔ fiadufe la le asiwò hetsɔ na hawòvi Dawid. 18 Esi meɔo to Yehowa fe gbe o, eye mēwo efe dɔmedzoe, si wòdo de ɔAmalek nu dzi o la, eyata Yehowa le nusia wɔm wò egbea do. 19 Yehowa atsɔ Israel hã ade asi na Filistitowo akpe de

ɔwò, eye ʼetsò la mia kple vi-wògutsuwo miava gbonye, Yehowa atso Israel fe avakò la hã ade asi na Filistitowo. 20 Enumake Saul tsra de anyigba dremu, eye wòvò putò le Samuel fe nyawo ta. Dusè gò hã megale enu o, elabena medu naneke nkeke blibo kple zã blibo la o. 21 Eye nyonu la va Saul gbò, eye wòkpò bena, dzidzi foe nuto. Tete wògblo ne bena: Kpò da, wò dɔlanyonu se wò gbe; metsò nye agbe do asifo me, eye medo to wò nya, siwo nègblo nam. 22 Eyata wò hã do to wò dɔlanyonu fe gbe, eye na matsò abolo via de ado akòwòme, ne naɖu, be nusè nado ɔwò, hafi nalé wò mò! 23 Ke egbe gblo bena: Nyemele nu du ge o. Tete efe dɔlawo kple nyonu la foe de enu, eye wòdo to wofe gbe, eye wòtsi tre tso anyigba hebòbò nò aba dzi. 24 Nyivi damia de le nyonu la si le afe me, eye wòde abla hetsoe, eye wòku wò blu hetò tatali mavamaò. 25 Eye wòtsɔe va do Saul kple efe dɔlawo kome, eye wodui; emegbe wotso hedzo le zã ma me.

Filistitowo gagbugbo Dawid dɔɔ.

29. Eye Filistitowo fo wofe avakò kwo katã nu fu de ʼAfek, eye Israel fu asaɖa anyi de vudo la gbò le Yezreel. 2 Filistitowo fe amegãwo ho yi alafaalafa kple akpeakpe; ke Dawid kple efe amewo ho mamlea kpe de Axis nu. 3 Tete Filistitowo fe amegãwo gblo bena: Nuka dim Hebrito siawo le? Axis do nu na Filistitowo fe amegãwo bena: Alo menye eya nye Dawid, Israel-fia Saul fe dɔla, si le gbonye fe eve enye si oa? Eye nyemekpò naneke le enu, tso esime wòva vasede egbe o. 4 Tete Filistitowo fe amegãwo do domedzoe de enu, eye Filistitowo fe amegãwo gblo ne bena: Na ame sia nagbugbo ayi te fe, si nètsò ne, ne magayi ava la kpli mí, eye wòanye miafe futò le ava me o! Elabena nuka ame sia awò atso dze efe afeto nu, ne menye ame siawo fe ta oa? 5 De menye eyae nye Dawid, amesi nu twodzi ha le hedu ye bena: Saul wu akpe, Dawid wu

a 31, 6.

b Sam. 11. 19, 28.

a 4, 1.

c 25, 42, 43.

f 18, 7.

g 28, 9.

akpe nane oa? 6 Tete Axis yo Dawid gblo ne bena: Meta Yehowa fe agbe, ame dzɔdzɔe nɛnye, eye wò avahoho kple gbogbo kplim dze nune; elabena nyemekpò vɔa deke le puwò tso gbesigbe nɛva gbonye vasede egbe o; ke wò nya metrò na amegãwo o. 7 Eyata gbugbo yi le nti-fafa me, eye megawò nusi medze Filistitowo fe amegãwo nu o! 8 Dawid gblo na Axis bena: Nuka mehewò, eye nuka nèkpò le wò dɔla nu, tso gbesigbe meva gbòwò vasede egbe, esi ta nyemekpò mò adawò ava kple nye afeto fia fe futowo o? 9 Axis do nu gblo na Dawid bena: Nye la menyae bena, ame nyui nɛnye babe mawudɔla ene, ke Filistitowo fe amegãwo gblo bena, megayi ava la kpli mí o! 10 Eyata mia kple wò afeto fe dɔla, siwo va kpli wò la, misò nɔdi kanya, hafi nu nake ade le eme, eye midzo! 11 Tete Dawid kple efe amewo fo nɔdi kanya, eye wodze mò le nɔdi hegbugbo yi Filistitowo fe anyigba dzi; ke Filistitowo ho yi Yezreel.

Amalekitowo ha Ziklag; Dawid zo aboyonuawo le wo si.

30. Esi Dawid kple efe amewo gbò va Ziklag le nkeke etɔagbe la, kpò da, Amalekitowo va dze dziehenyigba kple Ziklag dzi, eye wosi Ziklag hetò dzoe. 2 Wode aboyo nyonu, siwo le eme, deviwo kple tsitsiawo siaa, ke womewu amea deke o, boɔ wokplò wo, eye wolé wofe mò hedzo. 3 Esi Dawid kple efe amewo va dua me la, kpò da, woto dzoe, eye wolé wofe viɔutsuwo kple vinyonuwo. 4 Tete Dawid kple avakò, si le enu la, fa avi kple ɔli, vasede esime avi meganya le fafam na wo o. 5 Wolé Dawid ʼsr5 eveawo, siwo nye Yezreeltò Axinoam kple Karmeltò Nabal sr5 Abigail hã. 6 Eye Dawid xaxa nuto, elabena avakò la be, yeafu kpee, elabena dzi ku avakò blibo la dome amesiame le viɔutsuwo kple vianyonuwo ta; ke Dawid tso efe Mawu, Yehowa, do nusè edokui. 7 Eye Dawid gblo na nunɔla Abyatar, Aximelex vi bena: ʼTso kɔmewu la ve! Tete

Abyatar tso kɔmewu la yi na Dawid. 8 Eye Dawid bia nu Yehowa bena: Mati adzoha sia yomea? Eye matu woa? Edo nu nɛ bena: Ti wo yome, elabena ɛle wo tu ge, eye ɔxɔ ameawo! 9 Tete Dawid kple ame alafa ade, siwo le ɛɣu la, woyi, eye esi wova Besortɔu nu la, amea dɛwo tsi anyi. 10 Eye Dawid kple ame alafa ene ti wo yome, ke dɛdi te ame alafa eve, siwo tsi anyi la nu belibeli, ale be womete nu atso Besortɔu la o. 11 Wokpɔ Egipte-ɣutsua dɛ le gbe me, eye wokplɔe va Dawid gbɔe, eye wona aboloe wòdu kpakple tsi wòno. 12 Woka gbotsetebolo hetsɔ weintsetse jufu kpe dɛ ɛɣu nɛ wòdu, eye ʼagbe gado eme, elabena nkeke etɔ kple zã etɔ sɔɣ meɣu abolo o, eye meno tsi o. 13 Dawid biaɛ bena: Ame-ka fe ame nɛnye? Eye afika nɛtso? Edo nu be: Egipte-dekakpui menye, eye menye Amalekitɔa dɛ fe dɔla; ke nye afetɔ gblɛm dɛ, elabena dɔ dze dzinye nkeke etɔagbe enye egbe. 14 Míeyi dɔ-dze ʼKretitowo fe dziehe kple Yuda-nyigba kpakple ʼKaleb fe dziehe gome dzi, eye miɛto dzo Ziklag. 15 Eye Dawid gbɔ nɛ bena: Mákplɔm ayi adzoha siawo gbɔe oa? Edo nu bena: Ta Mawu nam be, mawum o, eye mawum ade asi na nye afetɔ o, ekema makplɔ wò ayi adzoha siawo gbɔe! 16 Esi wòkplɔe yii la, kpɔ dɔ, wokaka dɛ anyigba blibo la dzi, eye wole nu dum le nu nom hele ʒe dum le aboyonu gedɛ, siwo katã woha tso Filistitowo fe anyigba kple Yuda-nyigba dzi la ta. 17 Tete Dawid si wo tso ʒetro vasede fiɛ, eye wo dometɔa deke mesi o, negbe dekapuivi alafa ene, siwo do kposɔ si la koe. 18 Eye Dawid xɔ nusiwo katã Amalekitowo ha la, eye Dawid xɔ srɔa eveawo hã. 19 Wofe nusiwo katã wode aboyo la, dometɔa de-ke mekpɔtɔ o, edanye dɛvi alo ame tsitsi, ɣutsuwiwo alo nyɔnuwiwo o, Dawid xɔ wo katã gbɔe. 20 Eye Dawid xɔ alɛwo kple nyiwo katã hã, eye wokplɔ wo dze lãha bubuawo nɔ, eye wole gbɔ-gblɔm bena: Dawid fe aboyonu enye sif!

21 Esi Dawid va ame alafa eve, siwo nu dɛdi te belibeli, ale be womete nu dze Dawid yome o, amesiwo wògblɛ dɛ Besortɔu nu gbɔ la, wova kpe Dawid kple avakɔ, si le ɛɣu la; tete Dawid te dɛ avakɔ la nu, eye wòdo gbe na wo. 22 Tete ame vlo kple yakame, siwo katã le ɣutsu, siwo dɛ kple Dawid dome la gbɔ bena: Esi woawo mede kpli mí o la, eyata míana aboyonu, siwo miexɔ la, fe deke wo o; ke boɣ wo dome amesiame nekplɔ srɔa kple viawo ko, ne wòayi! 23 Ke Dawid gbɔ bena: Nɔvinyewo, migawɔ alea o! Yehowae tso nu siawo na mí, ekpɔ mía ta, eye wòtso adzoha, siwo va dze mía dzi la, dɛ asi na mí. 24 Ame-ka adɔ to mi le nya sia me? ʼKe boɣ amesiwo dɛ awa la kple amesiwo tsi nuawo gbɔ la, namãe sɔsɔe; woamã wo hayoo! 25 Eye wòtsoe wo se kple kɔnu na Israel tso gbemagbe dzi vasede egbe.

26 Esi Dawid gbɔ va Ziklag la, edo aboyonuawo fe dɛwo dɛ Yuda-ame tsitsiwo, siwo nye xalɔawo la bena: Kpɔ dɔ, mixɔ nunana tso Yehowa fe futowo fe aboyonuwo me! 27 Edoe dɛ amesiwo le Betel, amesiwo le Ramot le dziehe kple amesiwo le Yatir; 28 amesiwo le Aroer, amesiwo le Sifmot kple amesiwo le Estemoa, 29 amesiwo le Raxa, amesiwo le Yeraxmeelitowo fe duwo me kpakple amesiwo le Kenitowo fe duwo me; 30 amesiwo le Xorma, amesiwo le Bor-Asan kple amesiwo le Atax 31 kpakple amesiwo le Xebron kple te fe, siwo katã Dawid kple efe amewo to.

Satɔ kple viawo fe tsotɔs.

31. Eye Filistitowo wo awa kple Israel, eye Israel-ɣutsuwo si le Filistitowo nu, eye amewo tsi awa le Gilboa-to la dzi. 2 Filistitowo dɛ Saul kple viaɣutsuwo dɛ nu, eye wowu Saul viɣutsuwo, siwo nye Yonatan, Abinadab kple Malkisua. 3 Awa la nu sɛ ɣuto dɛ Saul dzi, eye esi aɣutor-dalawo va tui la, wovɔ doe ɣuto le aɣutor-dalawo nu. 4 Eye Saul gbɔ la na efe adekplɔvi la bena: Di wò yi nafo dem, ne bolotɔ sia-

a Dɔn. 15, 19.

b Mo. IV. 31, 27.

d Sam. II. 8, 18.

e Yos. 14, 13.

f kp. 1–13 kpɔ Kron. I. 10, 1 v. 12.

g Dɔn. 9, 54.

wo magava fo nu dem awo funyafunyam o! Ke efe adekplɔvila melō o, elabena ele vovōm ntu. Tete Saul tsɔ efe yi, eye wōdze enu. 5 Ke esi Saul fe adekplɔvi la kpɔ be, eku la, eya hā tsɔ efe yi dze enu, eye wōku kplii. 6 Ale Saul kple viaɔtsu etōawo kple efe adekplɔvi la kpakple efe ame-wo katā ku gbe deka enye si. 7 Esi Israel-nutsu, siwo le bali la fe go keme kple Yordan fe go keme dzi, kpɔ bena, Israel-nutsuwo si, eye Saul kple viaɔtsuwo ku la, wogblē wofe duwo di hesi, eye Filistitɔwo va nɔ wo me.

8 Esi nu ke la, Filistitɔwo va nu de ge le ame tsiabawo nu, eye

a 11, 1-11.

b Sam. II. 1, 12.

wokpɔ Saul kple viaɔtsu etōawo le Gilboa-to la dzi. 9 Tete wotsɔ ta le enu, eye wofe eɔntinuwo do de Filistitɔwo fe anyigba dzi godoo, ne woade gbe fae le wofe trɔwo fe me kpakple le dukɔ la dome. 10 Wotsɔ efe gutinawo va da de Astartewo fe me, eye wotsɔ efe kukua ku gli nu le Bet-San. 11 Ke esi aYabes-Gilead-tɔwo se siwo Filistitɔwo wɔ Saul la, 12 tete ntsu kalētɔwo dze mɔ zɔ zā blibo la daɖe Saul kple viaɔtsuwo fe kukuawo le gli nu le Bet-San, eye wova Yabes hetɔ dzo wo le afima. 13 Eye wotsɔ wofe fuwo di de baniti te le Yabes, eye bwotsi nu do nkeke adre.

SAMUEL FE AGBALĒ EVELIA.

Dawid na wotsɔ ta le amesal tso Saul fe nakuku ve ne la nu.

1 Eye wòva me le Saul fe ku meɖbe, esime Dawid gbɔ tso Amalek-va, eye Dawid nɔ Ziklag nkeke eve meɖbe la, 2 kpɔ da, ntsua de tso Saul fe asaɖa me va le nkeke etōagbe, awu vuvu le enu, eye ke le ta me nɛ. Eye esi wòva Dawid gbɔ la, ede ta agu, eye wòbɔbɔ. 3 Eye Dawid biaɖ bena: Afika nètso? Edo nu nɛ bena: Israel fe asaɖa mee mesi tso! 4 Dawid gblɔ nɛ bena: Aleke nya la le? Taflatsɛ, gblɔe nam! Eye wòdo nu bena: Dukɔ la si le ava la nu, eye ame gedewo tsi ava le dukɔ la dome, eye Saul kple via Yonatan hā ku. 5 Tete Dawid bia deɖakpui, si to nya la nɛ bena: Aleke nɛwɔ, hafi nyaɛ be, Saul kple via Yonatan ku? 6 Deɖakpui, si to nya la nɛ la, do nu bena: Nanetɔ meva Gilboa-to la dzi, eye kpɔ da, Saul zɔ de efe akplɔ nu, eye tasiadam kple sɔdolawo deɖ de enu. 7 Esi wònyɛ kɔ kpɔm la, eyɔm, eye metɔ bena: Nyee nye si! 8 Eye wòbiam bena: Ameka nɛnye? Meɖo nu nɛ bena: Amalekitɔ menye. 9 Eye wògblɔ nam bena: Te de gunye, ne nawum, elabena nuzi le tsɔyem, eye agbe gale menye

d Mo. I. 37, 29.

e Sam. I. 31, 13.

f Sam. I. 24, 7.

g 4, 10, 12.

h Fla. I. 2, 23, 33.
i Sam. I. 31, 1 v. 3.

k kp. 22.

ko. 10 Tete mete de enu hewui, elabena menyae be, anyi, si wòdze la, menye agbenɔtɔe o; eye meɖe ngoblanu la le eta kple abɔga le efe abɔ hetɔ va afi na nye afeto. 11 Tete Dawid kple ntsu, siwo katā le enu la, dze wofe awuwo. 12 Eye wofa konyi, fa avi hetsi nu do vaseɖe fiɛ le Saul kple via Yonatan kple Yehowa fe dukɔ la kpakple Israel fe afe la nuti, le esi wotsi yi nu la ta. 13 Eye Dawid bia deɖakpui, si to nya la nɛ bena: Afikatɔ nɛnye? Edo nu bena: Amalekitɔa de, si nye amedzro la fe yi menye. 14 Tete Dawid gblɔ nɛ bena: Nuka? Mɛvɔ be, nado wò asi da awu Yehowa fe amesiamina la oa? 15 Eye Dawid yɔ deɖakpuiawo dometo deka gblɔ bena: Te va, ne nɔnada nui afu anyi! Eye wòda nui wòku. 16 Eye Dawid gblɔ nɛ bena: Wò ou ano wò ta dzi! Elabena wò ntu wò nue di dase le dokuiwò nu gblɔ bena: Mewu Yehowa fe amesiamina la.

Dawid fe konyifaha le Saul kple via Yonatan fe ku guti.

17 Tete Dawid kpa konyifaha sia le Saul kple via Yonatan nu, 18 eye wòde se be, woafia kaɔn-tɔdaha la Yuda-viwo. Kpɔ da, wonlɔe de ame dzɔdzɔewo fe

agbalé me: 19 Oo Israel, wowu wò atsyòdodo le wò togbewodzi! Aleke kalétowo hetsi awa ale! 20 Migade gbe fãe le Gat o, eye migado kpoe le Askalon fe ablowo me o, ne Filistitowo fe vinyonuwo nagadzò dzi, eye bolotowo fe vinyonuwo nagatso aseye o! 21 Mi Gilboa-towo, zãmu alo tsi magadza de mia dzi o, eye agble /wõnuwo maganõ mia dzi o; elabena afima wotsò kalétowo fe akpoxõnu ju gbe do. Saul fe akpoxõnu le abe de womesi ami ne o ene. 22 Yonatan fe aputrò medea megbe le ame tsiaawo fe ou kple kalétowo fe ami me o, eye Saul fe yi megbõna fuflu o. 23 Saul kple Yonatan, amesiwo wolõna le wofe agbe me, eye tsi metoa wo dome o, wo dome memã le ku me hã o; wode abla wu hõ, eye wosesè wu dzata. 24 Israel-nyõnuviwo, mifa avi na Saul, amesi ta adabe na mi hedò atsyõ na mi, eye wòdo sikatsyõdonu de awu dzi na mi! 25 Aleke kalétowo tsi awa ale, eye wowu wò, Yonatan, de wò togbewo dzi! 26 Tòwò le veyem, nõvinye Yonatan! Wò nu vivi nunye nuto, eye wò lólõ nam fo nyõnuwo fe lolõ ta! 27 Aleke kalétowo tsi awa, eye awawolawo to aka ale!

Dawid zu fia le Yuda, eye Is-Boset le Israel.

2 Le nya sia megbe la Dawid 2. Yehowa bena: Mayi Yuda-duawo dometo deka mea? Yehowa do nu ne bena: Yi! Eye Dawid gblò be: Afika yi ge mala? Yehowa do nu bena: Yi Xebron! 2 Tete Dawid yi afima, eye Asrò eveawo, Yezreelto Axinoam kple Karmelto Abigail, kpe de epu. 3 Eye Dawid kplò nutsu, siwo le epu, hã yii amesiame kple efemetoowo, eye wono Xebron-duwo me. 4 Tete Yuda-gutsuwo va, eye wosi ami na Dawid le afima, ne wòadu fia de Yuda fe afe la dzi. Eye wova gblò na Dawid bena: Yabes-Gileadtowo nye amesiwo di Saul. 5 Tete Dawid do amewo do de Yabes-Gileadtowo gblò na wo bena: Yehowa ayra mi, elabena mieve miafe afeto Saul nu, eye miedii! 6 Eyata Yehowa ave mia nu, eye wòadi anukware na mi,

a Yos. 10, 13.

b Mi. 1, 10.

d Sam. I. 18, 6.

e Sam. I. 14, 50.

f Mo. IV. 15, 18 v. 21.

g Sam. I. 30, 8.

h Sam. I. 25, 42-43.

i Kron. I. 2, 16.

j 5, 2; Sam. I. 16, 13.

k Sam. I. 31, 12.

eye nye hã mawò nyui sia to-gbe na mi, le esi miwò nusia ta. 7 Ke migana miafe asi nado agblò o, eye miwò nutsu, elabena miafe afeto Saul ku, eye Yuda fe afe la si ami nam, be madu fia de wo dzi.

8 Ke Saul fe awafia Abner, Ner vi, kplò Saul vi Is-Boset yi Maxanayim, 9 eye wòdoe fia de Gilead kple Asertowo, Yezreel, Efrayim, Benjamin kple Israel blibo la dzi. 10 Saul vi Is-Boset xò fe blane, esime woðoe fia de Israel nu, eye wòdu fia fe eve; negbe Yuda fe afe la koe ku de Dawid nu. 11 Òkeke, siwo Dawid du fia le Xebron de Yuda fe afe afe dzi la, le fe adre kple dzinu ade.

12 Eye Abner, Ner vi, kple Saul vi Is-Boset fe dolawo ho tso Maxanayim yi Gibeon. 13 Eye Zeruya vi Yoab kple Dawid fe dolawo hã ho, eye wova fo go wo nnewo le Gibeon-tato; woawo le ta la fe go si me, eye ame meawo le ta la fe go keme. 14 Tete Abner gblò na Yoab bena: Na dekapuiawo natsi tre; ne woate wo dokui akpò le mia nku me! Eye Yoab gblò bena: Ne wotsi tre! 15 Eye wotsi tre yi le wofe xexlème nu; ame wuieve nye Saul vi Is-Boset to tso Benjamin, eye wo ame wuieve tso Dawid fe dolawo dome. 16 Wolé ta na wo nnewo hefo yi de wo nnewo fe abla me, eye wo-dze anyi zi deka. Eye wona nko tefe sia be nudafe; ele Gibeon.

Abner wu Asahel.

17 Awa la nu sè nuto gbemagbe, eye Dawid fe dolawo si Abner kple Israel-nutsuwo. 18 Eye Zeruya vipuntsu etò le afima: Yoab, Abisai kple Asahel; eye Asahel fe afo tsõna abe zi le gbe me ene. 19 Eye Asahel de Abner de nu, eye medze de dusi alo mia me le Abner yome o. 20 Tete Abner nyè kò gblò bena: Wòe nye Asahel mahã? Edo nu bena: Nye. 21 Abner gblò ne bena: Dze de dusi alo mia me, eye nalé dekapuiawo dometo deka ade epuni na dokuiwò! Ke Asahel gbe be, yematrò le eyome o. 22 Abner gagblò na Asahel bena: Trò le yonyeme dzro! Nukata mada nu wò afu anyi? Aleke mawò agate

23 Ke egbe tótró, eye Abner tso akplonu^a fo de do me ns, eye akplo la di go de egodo, eye wódze anyi de afima heku de etefe. Eye wòwa me, ne amesiame va tefe, si Asahel dze anyi ku do la, etóna di. 24 Eye Yoab kple Abisai woti Abner yome, eye esi ye do to la, wova Ama-togbe, si le Giax kasa le Gibeon-gbegbe-mò dzi la gbo. 25 Tete Benyamin-viwo fo wo do-kui nu fu de Abner yome hewo asafoku deka, eye wotsi tre de togbea de ta me. 26 Eye Abner yó Yoab gbló bena: De yi anò nuđudu dzi koa? Mènyae be, ava wòdi de dzi emegbe oa? Yekayi nagblo na duko la be, woatró le wo noviwo yomea? 27 Yoab do nu bena: Meta Mawu fe agbe, de menye wòe fo nu o la, anye ne duko la gbugbo le wo nwewo yome tso egbe ñdi ke. 28 Eye Yoab ku kpè, tete avakò blibo la tó, womegati Israel yome o, eye wozudzo avawowo. 29 Eye Abner kple efe amewo to tagba le zā blibo la me hetso Yordan, eye woto ve blibo la me va Maxanayim. 30 Eye esi Yoab gbugbo tso Abner yometife la, efo avakò blibo la nu fu, eye ame wuiasieke hekpe de Asahel nu to le Dawid fe dolawo dome. 31 Ke Dawid fe dolawo wu ame alafa etó kple blaade le Benyamin kple Abner fe amewo nu. 32 Eye woko Asahel dadí de tofoa dife le Betlexem; eye Yoab kple efe amewo zā blibo la, eye nu ke de wo le Xebron.

Dawid viwo.

3. Eye ava nò Saul fe afe kple Dawid fe afe dome etefe didi. Eye Dawid fe nusè kpom de dzi, ke Saul fe afe la le gbodzogbo-dzom de dzi. 2 Eye wodzi 9nu-tsuviwo na Dawid le Xebron: Efe ngogbevi nye ^bAmnon, si nye Yezreelt Axinoam tó. 3 Evia evelia nye Xileab, si nye Karmeltó, Nabal sró Abigail tó; etólia nye Absalom, si nye Gesur-fia, Talmai fe vinyonu Maaxa fe vi. 4 Enelia nye Adoniyá, Xagit vi; atólia nye Sefatya, Abital vi; 5 eye ade-lia nye Yitream, si nye Dawid

sró Eglá tó. Amesiawo wodzi na Dawid le Xebron.

Abner tró yi Dawid gbo; gake Yoab wul.

6 Esi ava nò Saul fe afe kple Dawid fe afe dome la, Abner ku de Saul fe afe nu vevie. 7 Ahiaa de nò Saul si, epko nye Rizpa, Aya vinyonu. Eye Is-Boset gbló na Abner bena: Nukañuti nède fofonye fe ahia gbo? 8 Tete Abner do domedzoe le Is-Boset fe nyawo ta gbló bena: Avù ta menye tso Yuda? Meve fofowò fe afe kple noviawo kpakple xóláwo nu egbea, eye nyemetsò wò de asi na Dawid o; eye wò ná nèle nya hem de gunye le nyonu ta fifia? 9 Mawu nefia Abner, ne wòagafiae de dzi, ne nyemewo, abe alesi Yehowa ka atam na Dawid be: 10 yeaxò fiadufe la le Saul fe afe si, eye yeana Dawid fe fiadzokpui nali ke de Israel kple Yuda dzi tso Dan vasede Beer-Seba o fi! 11 Ke mete nu do nyaa deke nu na Abner o, elabena ele evòm.

12 Enumake Abner do amewo do de Dawid, ne woagblo nē bēna: Ameka tōe nye anyigba la? Eye wògagblo be: Bla nu kplim, eye kpò da, nye asi akpe de nuwò, be matró Israel blibo la de nuwò! 13 Edo nu bena: Enyo, mabla nu kpli wò; ke nu deka dim mele tso asiwò; màkpo nye ŋku me o, negbe deko nakplo Saul vinyonu Mixal vè, hafi àva kpò nye ŋku me! 14 Tete Dawid do amewo do de Saul vi Is-Boset, ne woagblo nē be: Kpló dsrònye Mixal, si metsò Filistitowo fe avanyui alafa deka de la, vè nam! 15 Eye Is-Boset do wodaxo le sróa Lais vi Paltiel si vè. 16 Eye sróa dze eyome le avi fam vuu kekeke vasede Baxurim; eye Abner gbló nē bēna: Gbugbo yi! Tete wògbugbo. 17 Ke Abner fo nu kple Israel-amegáwo bēna: Menye egbe o, menye etsò o, miele Dawid dim, be wòadu fia de mia dzi. 18 Miwòe azò! Elabena Yehowa gbló le Dawid nu be: Nye dola Dawid fe así dzi to ge mala ade nye duko Israel tso Filistitowo kple wofe futowo katá si me. 19 Eye Abner fo nu de Benyamin há fe to me; emegbe Abner

a 3, 27.

b 21, 8.

d Sam. I. 18, 25. v. 27.

e Sam. I. 25, 44.

f 5, 10.

g Kron. I. 3, 1-4.

h 13. 1.

i Fla. I. 1, 5.

yi Xebron, be yeagblo nusiwo katã dze Israel kple Benyamin fe afe blibo la nu la, na Dawid. 20 Esi Abner kple ntsu blave, siwo kpe de enu, va Dawid gbo le Xebron la, Dawid wo amedzro na Abner kple ntsu, siwo kpe de enu la. 21 Eye Abner gblo na Dawid bena: Na matso ayi adãfo Israel blibo la nu fu de nye afeto fia nu, ne woabla nu kpli wò, eye nãdu fia, alesi dze nuwò! Tete Dawid dõ Abner dã wòyi le nti-fafa me.

22 Eye kpo dã, Dawid fe dõlawo kple Yoab gbo tso adzowa, eye wohe aboyonu gedẽ gbõ; ke Abner megale Dawid gbo le Xebron o, elabena edoe dã wòyi le nti-fafa me. 23 Esi Yoab kple avako blibo, si le enu, gbo la, wogblo na Yoab bena: Abner, Ner vi, va fia la gbo, eye wòdõ dã wòyi le nti-fafa me. 24 Tete Yoab va fia la gbo gblo bena: Nuka nye esi nẽwõ? Kpo dã, Abner va gbõwò; nukañuti nẽdõ dã wòdõ? 25 Mẽnya Abner, Ner vi la oa? Elabena nuwò ble ge wòva, ne wòanya wò dodo kple wò gbõgbõ kpakple nusiwo katã nẽwona. 26 Tete Yoab do le Dawid gbo hedõ ame dõ de Abner yome, eye wotrẽ tso Sira-vudo la gbo gbõ, ke Dawid menyae o. 27 Esi Abner trõ gbo va Xebron la, Yoab kplãe yi agbo la te, be wa kpli woade kpo; eye b'wòda nu dõ me ne le afima wòku de nòvia d'Asahel fe ou ta. 28 Ke esi Dawid va see la, egblo bena: Mía kple nye fiadufe la miédí fõ le Abner, Ner vi fe ou me o le Yehowa nku me tegbee. 29 Neva Yoab fe ta kple fofoa fe afe blibo la dzi, eye afudõla kple anyidzela, amesi tona de ati nu kple amesi tsia yi nu kpakple amesi abolokoe wona, nu matso le Yoab fe me o! 30 Yoab kple nòvia Abisai wuwu Abner, le esi wòwu wo nòvi Asahel le awa me le Gibeon la ta. 31 Tete Dawid gblo na Yoab kple ameha, siwo katã le enu, bena: Midze miafe awuwo, mita akpanya, eye mifa konyi le Abner n'gõ! Eye fia Dawid dze amekukugba la yome. 32 Eye wodi Abner de Xebron; /fia la fa avi

o Sam. I. 26, 15.

o Fia. I. 2, 5.
d 2, 23.

e 9, 3.

/ Sam. I. 30, 4.

kple yi le Abner fe yodo to, eye ameha blibo la hã fa avi. 33 Eye fia la fa na Abner gblo bena: Dẽ Abner aku abe yakame enea? 34 Womebla asi na wò o, eye womede akõbliga afõ na wò o; èku, abe alesi wokuna de ame vlowo si me ene! Tete ameha blibo la gafa avi de dzi wu. 35 Esi ye gale dzi ko, eye ameha blibo la va nududu na ge fiaa la, Dawid ka atam bena: Mawu nefiam ne wòagafiam de dzi, ne made nu nududu alo nu bubua de nu, hafi ye nãdo to fi! 36 Eye esi ameha blibo la dze sii la, edze wo nu; nusianu, si fia la wò la, dze ameha blibo la nu. 37 Eye ameha la katã kple Israel blibo la dze sii gbemagbe bena: Abner, Ner vi la fe ku metso fia la gbo o. 38 Eye fia la gblo na efe dõlawo bena: Mienyae be, amegãa de kple ame n'kõnu dee ku egbea le Israel oa? 39 Ke nye la devi dzaa menyae, hafi wosi ami nam menyae fia. Ke Zeruya yi siawo tri ako wum. Yehowa nãdo vò etefe na nuawõla de efe nu vòdì wòwò la nu!

Wowu Is-Boset. Dawid bia Is-Boset fe hĩs.

4. Esi Saul vi se bena, Abner ku le Xebron la, efe asiwo gbõdõ, eye d'zidzi fo Israel blibo la. 2 Eye ntsu eve, siwo nye adzohawo kplolawo, le Saul vi la si; deka nko nye Baana, eye eve-lia nko nye Rexab, amesiwo nye Beerotto Rimon viwo tso Benyamin-viwo dome, elabena wobua Beerot hã kpe de Benyamin nu; 3 ke Beerottawo si yi Gitaim, eye wonye amedzrowo le afima vase de egbe. 4 Eye ntsuvia de le Saul vi Yonatan si, amesi fe ata tu. Exo fe atõ, esime du tso Yezreel va le Saul kple Yonatan nti; tete enyila tsõe kpa hesii, eye esi wòle kplakplakpla dzi le sisim la, ege, eye wòtu; enko nye Mefiboset. 5 Azõ Beerotto Rimon viwo, Rexab kple Baana, tso yi, eye wova Is-Boset fe me le n'kõ-kutsu, esime wòle n'dõlõ dõm. 6 Wova afea me, be woatsõ lu; eye woda nu dõ me ne, eye Rexab kple nòvia Baana wosi dzo. 7 Esi wova afea me la, emlõ efe aba

dzi le xogā me, tete woda nui wu, eye wotso ta le enu hetsō efe ta dze mō to tagba le zā blibo la me. 8 Eye wotsō Is-Boset fe ta ve na Dawid le Xebron gblō na fia la bena: Kpō dā, wō futō Saul vi Is-Boset, amesi le wō ku dim la, fe ta enye si; ale Yehowa bia hīs Saul kple efe dzidzimeviwo na nye afetō fia egbe sia! 9 Tete Dawid dō nu na Rexab kple nōvia Baana, amesiwo nye Beerotō Rimon viwo, gblō na wo bena: Meta Yehowa, si de nye agbe tso hiāwo katā me la, fe agbe: 10 ^aMelē ame ma, si va gblō nam be, Saul ku la, eye mewui le Ziklag, evō wōnye eya nuto bu be, gbe nyui yehe v8, eye mana dōtsoho ye hafi. 11 Azō esi ame vlowo wu ame dzodzōe de efe aba dzi le efe xō me la, de nye-mabia efe ou tso mia si, eye matsrō mi dā tso anyigba dzi oa? 12 Tete Dawid de se na deka-kpuiawo, eye wowu wo he'ā wofe asiwo kple afōwo daku de ta to le Xebron; ke wotsō Is-Boset fe ta dī de Abner fe yodo me le Xebron.

Israel fe to mamleawo si ami na Dawid.

5. Tete Israel-toawo katā va Dawid gblō le Xebron, eye wogblō bena: Kpō dā, h'wō fu kple wō nutilā mienye. 2 Tsā esi Saul nye fia de Israel nu la, wōe kplōa Israel doa goe, eye nēgakplōne gbōne, eye Yehowa gblō na wō bena: Wōe anyi nye duko Israel, eye nanye amegā de Israel nu! 3 Ale Israel-amegāwo katā va fia la gblō le Xebron, eye fia Dawid bla nu kpli wo le Xebron le Yehowa ŋku me, eye kwosi ami na Dawid, ne wōaḍu fia de Israel dzi. 4 Dawid xō fe blaetō, esime wōzu fia, eye wōdu dzi fe blane." 5 Eḍu fia de Yuda dzi le Xebron fe adre kple dzinu ade, eye wōdu fia de Israel blibo la kple Yuda dzi le Yerusalem fe blaetō vō etō.

Dawid xō Yerusalem.

6 Eye fia la kple efe amewo ho yi Yerusalem de Yebusitō, siwo nye anyigbadzitōwa la nu; ke woawo gblō na Dawid bena: Māte nu ava afisia o, ŋkuagbātōwo kple xōdrōwo koe anyā wō! Egōme

enye be, Dawid mate nu ava afisia o. 7 Ke Dawid xō Zion-mō la, eya nye Dawid fe du. 8 Gbe-magbe Dawid gblō bena: Amesi asi Yebusitōwo hekpe de xōdrōwo kple ŋkuagbātōwo, amesiwo Dawid fe dzi lé fui la nu heva ke de tsiou la gblō la...! Eyata wogblōna be: Dkuagbātōwo kple xōdrō megava afea me o! 9 Eye Dawid wa nō mō la me hena ŋkōe be Dawid fe du; eye Dawid dō gli fo xlāe va kpe tso Milo to anyigba gome. 10 Eye ^aDawid le nuse kpom de dzi, eye Yehowa, avakōwo fe Mawu la, li kpli.

Dawid fe afe kple efe dzidziduwō.

11 ^aEye Tiro-fia Xiram dō amewo kple sedertiwō de Dawid hekpe de atikpalawo kple kpefulawo nu, ne woatu xō na Dawid. 12 Azō Dawid dze sii bena, Yehowae dō ye, ne yeḍu fia de Israel dzi, eye wōna efe fiadufe de dzi le efe duko Israel ta. 13 Esi Dawid tso Xebron va la, egadze ahiāwo, eye wōde srōwo le Yerusalem, eye wogadzi ntsuviwo kple nyōnuviwo na Dawid. 14 Amesiwo wodzi ne le Yerusalem fe ŋkōwo nye esi: Samua, Sabab, Natan kple /Salomo, 15 Yibxar, Elisua, Nefeg kple Yafia, 16 Elisama, Elyada kple Elifelet.

17 Tete Filistitōwo se bena, wosi ami na Dawid heḍo fia de Israel dzi, eye Filistitōwo katā ho, bena woadi Dawid. Eye esi Dawid see la, eyi mō la me. 18 Eye Filistitōwo va kaka de Refaim-bali la me. 19 Eye Dawid bia nu Yehowa bena: Maho de Filistitōwo qua, eye de atsō wo ade asi nama? Yehowa dō nu na Dawid bena: Ho yi, elabena matsō Filistitōwo ade asi na wō! 20 Tete Dawid va Baal-Perazim, eye Dawid si wo le afima, eye wogblō bena: Yehowa dze nye futōwo le ŋgōnye, abe alesi tōsisi ŋca go ene. Eyata wona ŋkō tefe ma bena Baal-Perazim. 21 Ke wogblē wofe legbawo de afima, eye Dawid kple efe amewo fō wo. 22 Eye Filistitōwo gaho heva kaka de Refaim-bali la me. 23 Tete Dawid bia nu Yehowa, eye wōdō nu ne be: Megaho yi o, ke boḅ to wo megbe, ne nava tu wo le klētiawo

a 3, 1.

b 1, 15.

d kp. 11-25
kp. Kron. I.
14, 1-16.

e Lu. 3, 31.
f Mat. 1, 6.
g kp. 1-10 kp. Kron. I. 11, 1 v. 9.
h 19, 13.

i Sam. I. 13, 14; 25, 30.

k 2, 4; Sam. I. 16, 13.
l Sam. I. 30, 8.

m Fla. I. 2, 11; Kron. I. 29, 27.

kasa! 24 Eye ne eva me be, zi dī va to klētiawo dome nēse la, ekema wō kaba, elabena Yehowa dze ngōwò, be wòasi Filistitowo fe avakò la! 25 Eye Dawid wō, abe alesi Yehowa de se nē ene, eye wòsi Filistitowo tso Geba vasede Gezer.

Nubabladaka la tsotsò yi Yerusalem.
Mìxal du fewu le Dawid gu.

6. Eye Dawid gafo Israel fe ame tiatlawo katā nu fu, wole ame akpe blaetō. 2 Eye Dawid kple duko blibo, si le egu la, dze mo yi Baal-Yuda, ne woatsō Mawu fe adaka, si nu woyōa fYehowa Zebaot, amesi le Kerubiwo ta me fe ŋkò do la, atso afima. 3 Woda Mawu fe adaka la de tasiadam yeyea de me, eye wotsōe tso Abinadab fe afe, si le togbe dzi la me, eye Abinadab viwo Usa kple Axio kplò tasiadam yeye la. 4 Esi wotsōe tso Abinadab fe afe, si le togbe dzi me la, wozō Mawu fe adaka la xa, ke Axio dze adaka la ngō. 5 Eye Dawid kple Israel fe afe blibo la le ye dum kple nusē katā hele ha dzim de saŋku kple kasaŋku, axatse, nyawowoe kple gakogoe nu le Yehowa ŋku me. 6 Esi wova Naxon fe lugbofe la, Usa do asi da lé Mawu fe adaka la, elabena nyiawo dze de aga. 7 Ke Yehowa do dōmedzoe de Usa nu, eye Mawu fōe yi afima de Mawu fe adaka la xa. 8 Tete wòve Dawid be, Yehowa de Usa da, eye wòna ŋkò tefe ma be Perez-Usa vasede egbe. 9 Eye Dawid vō Yehowa gbemagbe hegblo be: Aleke Yehowa fe adaka la ava gbonye? 10 Eye Dawid melō be, woatsō Yehowa fe adaka la ava ye gbōe le Dawid fe du la me o; eye Dawid na be, woadadroe de Gatto Obed-Edom fe me. 11 Ale Yehowa fe adaka la tsi Gatto Obed-Edom fe me dzinu etō, eye Yehowa yra Obed-Edom kple efe afe blibo la.

12 Eye wova gblo na fia Dawid bena: Yehowa yra Obed-Edom fe afe kple efe nuwo katā le Mawu fe adaka la ta. Tete Dawid yi dako Mawu fe adaka la tso Obed-Edom fe me va Dawid fe du la me kple dzidzo. 13 Eye wòva me, ne Yehowa fe adaka la tsolawo

• Fla. 1 8, 5.

• krp. 1-11 kpo
Kron. 1. 13.

• krp. 17-19
kpo Kron. 1.
16.

• Yos. 15, 9.
/ Mo. II. 25, 22.

• Fla. 1. 8, 55.

• Sam. I. 7, 1.

• Mo. IV. 4, 15;
Sam. 1. 6, 19.
• 5, 2.

• kpo Kron. 1.
17, 1-14.

• krp. 12-16 kpo
Kron. 1. 15.

• Ps. 132.

de afo zi ade la, etsōa nyitsu deka kple nyivi dami deka sa vōe.^a 14 Dawid du ye kple nusē katā le Yehowa ŋku me, eye Dawid do aklala-kōmewu. 15 Eye Dawid kple Israel fe afe blibo la le aseye tsom le kpē kum hetso Yehowa fe adaka la yii. 16 Esi Yehowa fe adaka la va Dawid fe dua me la, Saul vinyōnu Mixal le fesre nu kpo Dawid le kpo tim hele ye dum le Yehowa ŋku me, eye wòdu fewu le egu le efe dzi me. 17 Eye wotsō Yehowa fe adaka la va da de enjfe le agbado, si Dawid tu nē la me, eye Dawid sa numevo kple akpedavo le Yehowa ŋku me. 18 Esi Dawid sa numevo kple akpedavo vō la, eyra duko la le Yehowa Zebaot fe ŋkò me. 19 Eye Dawid mā abolo bōbō, lāko kple weintsetse fufu abolo dekadeka na duko la katā, si nye Israel fe ameha blibo la dome amesiame, eye duko blibo la dome amesiame yi efe xō nu.

20 Esi Dawid yi gbe do ge na efemetowo la, tete Saul vinyōnu Mixal va kpe Dawid gblo bena: Aleke gbege Israel-fia de bubu edokui nu hede ama le eteviwo fe dolanyōnuwo ŋku me egbe, abe alesi yakamewo dea amae ene! 21 Tete Dawid gblo na Mixal bena: Yehowa, amesi nu nye nu nyo wu fofowò kple efe afe blibo la, eye wòtsom do kamegā de Yehowa fe duko Israel nu la, ŋku mee meɖu ye le! 22 Ne meɖi gbō, eye medo yakame dokuinye vuu hā la, de mebe, made bubu dokuinye ŋule dolanyōnu, siwo nu nēfo nu le la ŋku me. 23 Ke Saul vinyōnu Mixal tsi ko vasede efe kugbe.

Dawid di bena, yeatu gbexoxo na Mawu, eye woxo ngbedodo le efe fadufe mavo la guɖi.

7. Eye wòva me, esime fia la le efe me, eye Yehowa na gbodzoe tso efe futowo katā si me godoo va kpe la, 2 fia la gblo na nyagblōdila Natan bena: Kpo da, nyea mele sedertixō me, ke Mawu fe adaka la le kuntruwo te.^o 3 Natan do nu na fia la bena: Yi nawo nusulan, si le wò dzi me; elabena Yehowa li kpli wò! 4 Tete Yehowa fe gbe va Natan gblo le zā ma me bena: 5 Yi na-

gblɔ na nye dɔla Dawid bena: Ale Yehowa to enye si: Wɔde atu ʔxɔ nam manɔ emea? 6 Elabena tso gbesigbe mekpɔ Israel-viwo tso Egipte la, nyemena ʔxɔa deke me vasede egbe o, ke boɔ menɔ agbadɔ kple nofe la me henɔ tsatsam. 7 Dɔkeke alesi menɔ Israel-viwo katã dome tsã la, de megbɔ na Israel fe toawo dome-tɔa de, si medo be, wɔanyi nye dukɔ Israel la bena: Nukaputi mietu sedertɔxɔ nam oa? 8 Azɔ ale nagbɔ na nye dɔla Dawid enye si: Gbe, si Yehowa Zebaot do enye si: Mekpɔ wɔ tso lãnyife le alẽwo yome, be naɖu amegã de nye dukɔ Israel nu! 9 Menɔ anyi kpɔ wɔ le afisiãfi, si nẽto, metsrɔ wɔ futɔwo katã ɖa le ngɔwɔ, eye mede ŋkɔ gã nuwɔ abe ame ŋkɔnu, siwo le anyigba dzi fe ŋkɔ ene. 10 Mana nofe nye dukɔ Israel, eye mana wɔadɔ zunu anyi, ne wɔana etefe, eye dzika magatso efo azɔ o, eye ame wlowo magatee de anyi azɔ abe tsã ene 11 tso gbesigbe medo ɔnɔndrɔlawo de nye dukɔ Israel nu la o. Mana gbɔdzɔe wɔ tso wɔ futɔwo katã si me, eye Yehowa le gbɔgbɔm na wɔ be: Yehowa le xɔ tu ge na wɔ! 12 Ne wɔ azã de, eye nẽmlɔ fofowɔwo gbɔ la, ekema maɖo viwɔ, si do tso wɔ ali me la, de yowɔme, eye mana efe fiadufe nali ke. 13 ʔEya natu xɔ na nye ŋkɔ, eye maɖo efe fiadufe fe fiadzɔkpui tẽ dzi ɖaa. 14 ʔManye fofoa, eye eya anye vinye, eye ne eda wo la, mahe to ne kple amefoti, eye mafɔe, abe alesi wofoa amegbetɔviwo ene. 15 Gake nye amenuveve madzo le egbɔ, ʔabe alesi mena wɔdzɔ le Saul, amesi mede ɖa le ŋkuwɔ me la gbɔ ene o. 16 Wɔ afe kple wɔ fiadufe ana anyi tegbee le ŋkunye me, eye wɔ fiadzɔkpui ali ke tegbee.^a

Dawid fe gbedododa.

17 Eye Natan fo nu kple Dawid de nya siawo katã kple nutega sia nu pɛpɛpɛ. 18 Eye fia Dawid yi ɖabɔɔ nɔ Yehowa ŋku me hegbɔ bena: Afetɔ Yehowa, ʔameka menyẽ, eye nuka nye afe nye be, nẽkplɔm vasede fifi? 19 Afetɔ Yehowa, de esia nye nu

tse le ŋkuwɔ me, hafi nẽgado nusi ava gbadegbe la nugbe de wɔ dɔla fe afe la qua? Esia nye nusi nẽdo de amegbetɔvi qua, Afetɔ Yehowa! 20 Eye nukata Dawid aganɔ nu fom kpɔ wɔ, elabena ɛnya wɔ dɔla, Afetɔ Yehowa! 21 Le wɔ nya kple wɔ tamesusu ta nẽwo nu gã siawo katã, bena nana wɔ dɔla nanyae. 22 Eyata ɛtri ako, Yehowa Mawu, elabena amea deke mede nuwɔ o, eye mawu bubua deke mexe de nuwɔ o, abe alesi miẽsee kple to pɛpɛpɛ ene. 23 ʔDukɔ ka le anyigba dzi de wɔ dukɔ Israel nu, anyigba dzi dukɔ, si dede ko mawua de va de, be wɔatsɔ awɔ efe dukɔ, ne wɔade ŋkɔ edokui nu, eye wɔawɔ nu gã kple ŋɔdzinuwo, be wɔanya dukɔwo kple wofo mawuwo le wɔ dukɔ, si nẽde tso Egipte na dokuiwɔ la ngɔa? 24 Eye nẽdo wɔ dukɔ Israel tẽ dzi, be wɔanye wɔ dukɔ tegbee, eye wɔ Yehowa nẽzu efe Mawu. 25 Eyata, Yehowa Mawu, nɔ nya, si nẽgbɔ de wɔ dɔla kple efe afe nu la dzi tegbee, eye nawɔ, abe alesi nẽgbɔ ene! 26 Ekema wɔ ŋkɔ ade du tegbee, eye woagbɔ be: Yehowa Zebaot enye Mawu de Israel nu, eye wɔ dɔla Dawid fe afe nali ke le ŋkuwɔ me! 27 Elabena wɔ Yehowa Zebaot, Israel fe Mawu la, gblɔe de wɔ dɔla fe ʔto me bena: matu xɔ na wɔ; eyata dzi ɖo wɔ dɔla fo wɔde gbe sia dom ɖa na wɔ. 28 Azɔ Afetɔ Yehowa, wɔde nye Mawu, eye wɔ nyawo nye nya-tefe, eye nẽgbɔ nya nyui sia na wɔ dɔla. 29 Eyata lɔ naya wɔ dɔla fe afe la, ne wɔana ŋkuwɔ me tegbee; elabena wɔ Afetɔ Yehowae gblɔe, eye wɔ yayra ana yayra nana wɔ dɔla fe afe dzi tegbee.

Dawid fe dzidudu kpokpo kple efe kesinonu. Dowolawo ɖɔɖɔ.

8 ʔEye wɔva me le nusiawo megbɔ bena, Dawid si Filistitawo, eye wɔbɔɔ wo de anyi, eye Dawid xɔ du gã me dzidudu le Filistitawo si. 2 Emegbe wɔsi Moabitawo, eye wɔna womɔ anyigba, eye wɔdzidze wo kple ka; edzidze ka eye be, woawu, eye wɔdzidze ka deka be. woana agbe.

^a Kron. I. 22, 8; Fla. I. 5, 17.

^b Fla. I. 8, 16, 27; Vea. 66, 1.

^d Mo. V. 4, 7.

^e Sam. I. 16, 11 v. 13.

^f Fla. I. 8, 20; Vea. 8, 8.

^g Fla. I. 5, 19; 6, 12; Ps. 89, 4, 5.

^h Vea. 50, 5.

ⁱ Ps. 89, 27; Heb. I. 5; Lu. I, 32.

^k Fla. I. 8, 26.

^l Sam. I. 15, 23, 26.

^m Ps. 72, 17; Vea. 56, 3.

ⁿ kpo Kron. I. 18.

^p Mo. I. 32, 11.

Ale Moabitowo zu Dawid fe dolawo, siwo dzo nu ne. 3 Eye Dawid si Zoba-fia Hadadezer, Rexob vi, esi wova be, yeado yefe fiadu fe anyi de Frat-tosisi la nu. 4 Dawid le sodola akpe deka kple alafa adre kpakple afozola akpe blave, eye Dawid tu ata na so, siwo kata wotsi de tasiadamwo nu la, negbe so alafa deka ko wokpoto di. 5 Eye esi Aramtowo tso Damasko, be woavaxo na Zobia-fia Hadadezer la, Dawid wu ame akpe blave vo eve le Aramtowo dome. 6 Eye Dawid de amewo do Aramtowo fe Damasko, eye Aramtowo zu Dawid fe dolawo, siwo dzo nu ne. Eye Yehowa kpe de Dawid nu le afisiasi, si woyi. 7 Eye Dawid xo sikakpoxonu, siwo le Hadadezer nu mewo si la, hetsa va Yerusalem. 8 Eye fia Dawid xo akobli gede fu le Beta kple Berotai, siwo nye Hadadezer fe duwo me. 9 Esi Xamat-fia Toi se bena, Dawid si Hadadezer fe avako blibo la, 10 Toi do via Yoram de fia Dawid, ne woado gbe ne, woadi dzogbenyuie ne, eye woyrae le esi wowo ava kple Hadadezer, eye wosii la ta, elabena Toi kple Hadadezer wole ke me; eye woha klosalonuwo, sikanuwo kple akoblinuwo de asi ve. 11 Eye fia Dawid ko woawo ha nu na Yehowa hekpe de klosalo kple sika, siwo woxo le duko, siwo kata dzi wodu la si, eye woko wo nu la guti. 12 Exo wo le Aramtowo, Moabitowo, Amon-ivo, Filistitowo kple Amalekitowo si hekpe de nusiwo woha le Zobia-fia Hadadezer, Rexob vi si la guti. 13 Eye Dawid fe nko nyo. Esi wogbo tso Aramtowo sife la, ewu Edomto akpe wuienyi le dzebe la me. 14 Eye wode amewo do Edom, Edom blibo lae wode amewo doe, eye Edomto kata zu Dawid fe dolawo. Eye Yehowa kpe de Dawid nu le afisiasi, si woyi. 15 Ale Dawid du fia de Israel blibo la dzi, eye onudodr5 kple afiatso to le Dawid si me hena Israel blibo la. 16 Yoab, Zeruya vi, le avako la nu, eye Yosafat, Axilud vi, nye fia fe tsiami;* 17 Zadok, Axitub vi, kple Aximelex, Abyatar vi, wonye nunlawo, eye

a 15, 16; Sam. I. 30, 14.

b Krop. I. 18, 17; Fia. I. 4, 5.

d Yos. 11, 9.

e 16, 1.

f 4, 4.

g 17, 27.

h Sam. I. 24, 15.

i Ps. 60, 2.

k Mo. I. 27, 40.

l 19, 29.

m 20, 22-26.

n kp. 3.

Seraya nye agbalenlola; 18 Benaya, Yehoyada vi, le Kretitowo kple Pletitowo nu, eye Dawid vi-nutsuwo nye badagudolawo.

Dawid wo domenyo na Mefiboset.

9 Eye Dawid bia bena: De amea deke mekpoto de Saul fe me, ne mave enu le Yonatan ta oa? 2 Dolaa de le Saul fe me, si nko nye Ziba; eye woye va Dawid gbo, eye fia la gbo ne bena: Woe nye Ziba? Edo nu bena: Wo dolae. 3 Fia la bia bena: De amea deke megale Saul fe me, ne mave enu abe Mawu ene oa? Ziba do nu na fia la bena: Yonatan vintsu deka li, amesi fe ata tu. 4 Tete fia la gbo ne bena: Afika wole? Ziba do nu na fia la bena: Kpo da, ele Amiel vi Maxir fe me le Lo-Debar. 5 Tete fia Dawid do ame da woadakpoe ve tso Lo-Debar le Amiel vi Maxir fe me. 6 Eye esi Saul vi Yonatan fe vi Mefiboset va Dawid gbo la, etsyo mo anyi, eye wobobo. Tete Dawid gbo bena: Mefiboset! Eto bena: Wo dola enye si. 7 Dawid gbo ne bena: Megav5 o, elabena mave nuwo le fofowo Yonatan ta: magagbugbo fofowo Saul fe agblewo kata na wo, eye adu nu le nye agba nu daa. 8 Ke eya de ta agu gbo bena: Amea nye wo dola, be neto dokuiwo de nye, amesi nye avu kuku la nu? 9 Tete fia la yo Saul fe dekakupi Ziba gbo ne bena: Metsa nusiwo kata nye Saul kple efe afe blibo la to la, de asi na wo afeto fe vi. 10 Eye mia kple viwonutsuwo kple wo dolawo miade agble, eye miage nu ne, ne wo afeto fe vi nakpo nu adu; ke wo afeto fe vi Mefiboset adu nu le nye agba nu daa. Eye ntsuvi wuiat5 kple dola blave le Ziba si. 11 Tete Ziba gbo na fia la bena: Alesi nye afeto fia de se na efe dola la, nena papepe wo dola awal Eye Mefiboset du nu le Dawid fe agba nu abe fiaviwo dometo deka ene. 12 Eye ntsuvi suea de le Mefiboset si, nko nye Mixa; eye Ziba-femetowo kata zu Mefiboset fe dolawo. 13 Ke Mefiboset no Yerusalem, elabena edua nu le fia fe agba nu; eye efe atawo kple eve tu.

Amon-viwo do vto Dawid fe ame dodowo.
Dawid fe avako si Amon-towo.

10. ^aEsia megbe la Amon-viwo fe fia ku, eye via Xanun du fia de etefe. 2 Tete Dawid gblɔ bena: Mave Naxas vi Xanun nu, abe alesi fofoa ve nunye ene. Eye Dawid do efe dolawo, be woadafa ako ns le fofoa ta. Ke esi Dawid fe dolawo va Amon-viwo fe anyigba dzi la, 3 Amon-viwo fe amegawo gblɔ na wofe afeto Xanun bena: De Dawid do akofalawo da, be woade bubu fofowo nu na wo loo? Alo menye de Dawid do efe dolawo de gbowo, be woadzro dua me, eye woatsa nku le eme ahagblɛe oa? 4 Tete Xanun le Dawid fe dolawo, eye wona wolɔ gɛ afaafa na wo, eye wolɔ wofe awu de domedomee de agonu, emegbe wodo mo wo. 5 Esi wova gblɛe na Dawid la, edo ame woyi dakpe wo, elabena wodo nukpe ntsuawo nuto; eye fia la na wogblɔ na wo bena: Mitsi Yerixo, vase de esime miafe gɛ nato, hafi miagbo!

6 Ke esi Amon-viwo kpɔ be, yewozu Dawid fe ketowola, Amon-viwo do wodatsɔ ava Aramtowo le Bet-Rexob kple Aramtowo le Zoba, wole afɔzola akpe blave, kple Maaxa-fia ame akpe deka kpakple Istobtowo ame akpe wuive. 7 Esi Dawid see la, edo Yoab kple kalɛtowo fe avako blibo la do da. 8 Tete Amon-viwo ho va dze ava de agbo la nu, eye Aramtowo tso Zoba kple Rexob kple Istobtowo kple Maaxatowo le avagbe dzi la wo to wo tɛ. 9 Esi Yoab kpɔ be, wodze ava de ye nu le nɔgɔ kple megbe la, ede amewo le Israel fe ame tiatiawo katã me, eye wodze ava de Aramtowo nu. 10 Ke etsɔ avako la fe kpɔtɔea de asi na novia Abisai, ne woade ava de Amon-viwo nu. 11 Eye wogblɔ bena: Ne Aramtowo sesɛ wum la, ekema nava xɔ nam; eye ne Amon-viwo sesɛ wu wo la, ekema mava xɔ na wo. 12 Lɛ dzi de fo, eye na miasɛ nu na miafe dukɔ kple mia Mawu fe du la; eye Yehowa awɔ nusi dze egu! 13 Tete Yoab kple avako, si le egu la, ho yi datɔ Aramtowo, eye wosi le wo nu. 14 Eye esi Amon-viwo

^a kpɔ Kron. I. 19.

kpɔ be, Aramtowo si la, wosi le Abisai nu yi dua me, eye Yoab tro le Amon-viwo yome heva Yerusalem.

15 Esi Aramtowo kpɔ bena, Israel-viwo si yewo la, wofo wo dokui nu fu. 16 Eye Hadadezer do be, woana Aramtɔ, siwo le to-sisi la fe go keme dzi, naho; eye wova Xelam, eye Hadadezer fe avafia Sobax le wo nu. 17 Esi wova gblɛe na Dawid la, efo Israel blibo la nu fu, eye wotso Yordan heva Xelam. Eye Aramtowo dze ava de Dawid nu hewo ava kpɔlii. 18 Ke Aramtowo si le Israel nu, eye Dawid wu tasiadam me nɔlawo alafa adre kple sɔdola akpe blane le Aramtowo dome, eye wode abi wofe avafia Sobax nu woku de afima. 19 Esi fia, siwo katã nye Hadadezer teviwo, kpɔ bena, Israel-viwo si wo la, wowo nutifafa kple Israel, eye wosubɔ wo, eye Aramtowo de asi vɔvɔ me azɔ na kpekpe de Amon-viwo nu.

Dawid wo ahasi, eye woko bu di.

11. Esi fe tro, eye fiawo fe avahoyi do edzi la, Dawid do Yoab kple efe dolawo kpakple Israel blibo la, eye wotsrɔ Amon-viwo hede to de Raba; ke Dawid tsi Yerusalem. ^b 2 «Le yetro me, esi Dawid fo tso efe aba dzi le tsa dim le fiawo ta me la, ele xɔa ta me kpɔ nyɔnu de le tsi lem; nyonu la dze tugbe nuto. 3 Tete Dawid do woyi dabia nyonu la gome se, eye wogblɔ bena: Eya nye Eliam fe vinyonu Bat-Saba, «Uriya, Xitito la srɔ! 4 Eye Dawid do ame woyi dakplɛe ve, eye esi wova egbo la, ede asi egu. Esi /nyonu la kpala dinu la le edokui nu vɔ la, etro yi efe me. 5 Eye nyonu la fo fu, eye wodo woyi dagblɔ na Dawid bena: Me-fo fu.

6 Tete Dawid do ame do de Yoab bena: Do Uriya, Xitito la dem! Eye Yoab do Uriya de Dawid. 7 Eye esi Uriya va egbo la, Dawid bia bena: Yoab doa, avako la doa, aleke ava la le edzi yimi? 8 Dawid gagblɔ na Uriya bena: Yi afewo me, ne naklo afo! Tete Uriya do le fia fe

^b Kron. I. 20, 1.
^a Mat. 5, 29, 29.

^c 23, 39.

^d Mo. III. 15, 18.

me, eye fia fe nunana dze eyome. 9 Ke Uriya tsi efe afeto fe dɔlawo katã gbɔ dɔ le fia fe agbo nu, eye meyi efe me o. 10 Eye wova gbɔ na Dawid bena: Uriya meyi efe me o. Tete Dawid gbɔ na Uriya bena: Alo menye mɔ dzi nɛtso gbɔ oa? Nukaŋuti mēyi afewò me o? 11 Uriya dɔ nu na Dawid bena: “Aɔaka la kple Israel kpakple Yuda wole agbado me, nye afeto Yoab kple nye afeto fe dɔlawo fu asaɔa anyi de tagba, eye nyea mayi afenye me, aɔu nu, anɔ nu ahado srɔnye gbɔa? Meta wò amea kple wò agbe siaa, ne mawò nusia fi! 12 Dawid gbɔ na Uriya bena: Tsi afisia egbea hã, etsɔ la mado mɔ wò! Eye Uriya tsi Yerusalem gbemagbe kple nu, si ke de eyome hã. 13 Eye Dawid kpee wòva du nu no nu le egbo, eye wòna ahae wòno mu. Le fiẽ la edo yi damlo efe aba dzi le efe afeto fe dɔlawo gbɔ; ke meyi efe me o.

14 Esi nu ke la, Dawid ɔɔ agbalẽ de Uriya si dɔ de Yoab. 15 Ale wòɔɔ de agbalẽa me enye si: Mide Uriya dɔ ɔɔ, afisi ava la nu sɛ le, eye mide megbe le ɛnu, ne wòatsi ava! 16 Eye wòva me, esi Yoab de to de dua la, ede Uriya dɔ afisi wònya be, enye kalẽtowo fe akpa dzi. 17 Tete duametowo dɔ va wò ava kple Yoab, eye amewo tsi le avako, si nye Dawid fe dɔlawo la dome, eye Uriya, Xitito la, hã ku. 18 Enu-make Yoab dɔ ame be, woadagbɔ avanyawo katã na Dawid. 19 Eye Yoab de se na dola la bena: Ne ɛgblo avanyawo katã na fia la vɔ, 20 eye fia la dɔ domedzoe gbɔ na wò bena: Nukaŋuti miegogo dua, be miawo ava? Mienyae bena, woanɔ glia dzi ate mi oa? 21 Ameka wu Abimelex, Yerubaset vi la? De menye /nyonua dee le gli dzi xlã tevi dee wòku le Tebez oa? Nukaŋuti miegogo glia hã la, ekema gbɔ be: Wò dola Uriya, Xitito la, hã ku. 22 Eye dola la yi dagbɔ nya, siwo katã gbe Yoab dɔe dɔ la, na Dawid. 23 Dola la dɔ nu na Dawid bena: Dutsuawo sesẽ wu mí, eye esi wodo de mía nu va tagba la, mífɛnɔ te de wo nu

^a Sam. I. 4, 4.

^b Mo. II. 20, 13, 14.

^d Mo. II. 21, 37.

^e Fla. I. 20, 40.

^f 170n. 9, 53.

vasede agboa nu ke. 24 Tete aɔtrodalawo le gli dzi te wò dɔlawo, eye fia fe dɔlawo dometɔa dewo ku, eye wò dola Uriya, Xitito la, hã ku. 25 Dawid gbɔ na dola la bena: Ale nagbɔ na Yoab enye si: Megana nusia nave wò o, elabena yi dua nu le afi kple afi! Do dzi wò ava kple dua, eye nagbãe! Ale nade dzi fo ne enye si! 26 Esi Uriya srɔ se bena, srɔa Uriya ku la, efa na srɔa. 27 Eye esi wòwò aho vɔ la, Dawid dɔ woadakplɛ va efe me wòzu srɔa, eye wòdzi ɔutsuvi nɛ. Ke nusi Dawid wò la, medze Yehowa nu o.^b

Natan fe dzimetɔro nyagbɔgbɔ.

12. Tete Yehowa dɔ Natan dɔ de Dawid, eye wòva egbo gbɔ ne bena: Dutsu eve wole du deka me, deka kpɔ ho, ke deka dɔ ko. 2 Alẽ kple nyiwo le kesinɔta la si fũ. 3 Ke naneke mele ame dahe la si o, negbe alẽvi sue deka, si wòfle la ko; eye wònyi wòtsi kple viawo le egbo. Eɔua efe nu alogomedede la fe de, eye wònoa tsi le efe tre nu, edɔa alɔ de efe ako nu, eye wòle ne abe vianyɔnu ene. 4 Ke esi mɔzɔlaa de va dze kesinɔta la, efe alẽwo kple nyiwo dometɔ deka lele ɔa na amedzro, si va dze egbo la vee, eye wòlẽ ame dahe la fe alẽvia heɔa na ɔutsu, si va dzee. 5 Tete dzi ku Dawid vevie de ɔutsu la nu, eye wògbɔ na Natan bena: Meta Yehowa fe agbe, ɔutsu, si wò nusia la, dze ku; 6 eye wòado alẽvi la tefe zi ene, le esi wòwò nusia, eye ame fe nu mevee o ta.^d 7 Tete Natan gbɔ na Dawid bena: “Wòde nye ɔutsu la! Ale Yehowa, Israel fe Mawu la, gbɔ esi: Mesi ami na wò heɔo fia wò de Israel nu, eye mede wò tso Saul si me; 8 mede wò afeto fe afe asi na wò, eye metsɔ wò afeto srɔwo dɔ wò ako nu; metsɔ Israel kple Yuda fe afe la na wò, eye ne esia meso gbɔ o la, mate nu atso nu bubu akpee na wò le mɔ vovovowo dzi hafi. 9 Nukaŋuti nɛdo vlo Yehowa fe gbe hewo nu vòdi sia le efe ɔku me? Ewu Uriya, Xitito la, kple yi, eye nɛxo srɔa de; ke ɛtsɔ Amon-

viwo fe yi wu eya n̄t̄s̄e. 10 Eya-ta byi madzo le afewò me gbede o, le esi n̄do vlom, eye n̄xo Uriya Xititò la sr̄ò de ta. 11 Ale Yehowa gbl̄o esi: Kp̄o òa, mana dzogbev̄e natsò afewò me ava dziwò, eye maxò sr̄wòwò le nk̄u-wò me atsò na x̄wòvi, eye w̄wò-ds̄ò sr̄wòwò gbl̄o le òd̄okutsudza-t̄s̄e. 12 Wò òwò ebe me, ke nye la mawò nusia le Israel blibo la nk̄u me le òd̄o.

Dawid nu efe nuv̄ò me, eye wots̄e kee. Salomo dzidzi.

13 Eye Dawid gbl̄o na Natan bena: Mewò nuv̄ò òe Yehowa nu. Natan gbl̄o na Dawid bena: Yehowa h̄a òe wò nuv̄ò la òa; mèle kuku ge o. 14 Ke esi n̄xo nusia, eye n̄na Yehowa fe fut̄owò kp̄o fewudunu la, eyata òut̄suvi, si wodzi na wò la, aku. 15 Emegbe Natan yi afe me. Eye Yehowa òe fu na òevi, si Uriya sr̄ò dzi na Dawid la, eye wòle òò l̄em revie. 16 Ke Dawid fo koko na Mawu le òevi la ta, eye Dawid tsi nu òò, eye wòtsi anyigba òò. 17 Eye efe me amegawò va egbò, be yewoaf̄e le anyigba; ke mel̄ò o, eye meɖu nu kpli wo o. 18 Le òkeke adreagbe la òevi la ku. Eye Dawid fe òalawo le w̄v̄òm be, woagbl̄o n̄ be, òevi la ku; elabena wogbl̄o be: Kp̄o òa, esi òevi la gale agbe, eye miefo nu kplii la, egbe toòòò míafe gbe; òe mawò nu vevia òe edokul, ne miegbl̄o n̄ be, òevi la ku oa? 19 Esi Dawid kp̄o be, efe òalawo le òalì dom la, Dawid dze sii bena, òevi la ku. Eye Dawid bia efe òalawo bena: Òe òevi la kua? Wòò nu bena: Eku. 20 Tete Dawid tsi tre tso anyigba, eye wòle tsi, si ami hed̄ò li efe awuwo, eye wòyi Yehowa fe me hede ta agu; emegbe wòva efe me, eye wòbia be, woatsò nududu aɖo ye kò me, eye wòdu nu. 21 Efe òalawo gbl̄o n̄ bena: Nuka nye si n̄wò? Esi òevi la gale agbe la, ètsi nu òò, eye n̄fa avi; ke esi òevi la ku la, ètsi tre, eye n̄du nua? 22 Edo nu bena: Esi òevi la le agbe la, metsi nu òò, eye mefa avi; elabena mebu be, òewohi Yehowa ave nunye, be òevi la natsi agbe. 23 Ke azò esi wòku la, nukata

a 11, 1; Fla. I. 16, 5.
b 13, 28, 29; 18, 14; Fla. II, 25, 7.

d 16, 22; Hl. 31, 9, 10.

e krp. 26-31 kp̄o Kron. I. 20, 1-3.
f Yer. 49, 2.

g 24, 10.

h Ps. 51, 9.

i 11, 27.

k 3, 23.

l Sam. I. 16, 9.

matsi nu ad̄a? Òe mate nu aga-gbugb̄e agb̄e? Nye koe ayi egbò, ke eya magatr̄o avagb̄onye o. 24 Eye Dawid fa akò na sr̄ò Bat-Seba; eye wòyi òad̄o egbò, eye wòdzi òut̄suvi, si wòna òkoe be Salomo; eye Yehowa l̄s̄ efe nya. 25 Eye wòts̄e de asi na nyagbl̄odila Natan, amesi na òkoe le Yehowa ta be Yedidya.

Raba-du xoxo.

26 Eye Yoab wò ava kple Amon-viwo fe /Raba, eye woxò fiadu la. 27 Tete Yoab òò amewò òò òe Dawid gbl̄o bena: Mewò ava kple Raba, eye mexò t̄o nu du la h̄a. 28 Eyata fo avakò, si kp̄ò la, nu fu, eye nade to òe dua ax̄e, ne nyea magax̄e, eye woayò nye òkò òe egu o! 29 Tete Dawid fo avakò blibo la nu fu yi Raba, eye wòwò ava kplii hex̄e. 30 Eye wòde fiakuku la le wofe fia ta; efe kpekpeme le sika talento deka, eye kpe x̄asi le egu, eye Dawid ts̄e òò. Aboyonu, siwo wotsò tso dua me gb̄e la, sò gbò òut̄o. 31 Eye wòkpl̄o dukò, si le eme la, òad̄o laxalaxad̄o kple tasiad̄am, siwo wots̄ona foa lui fe òwò, fiad̄o kple kpeme-med̄o nu. Alea wòwò Amon-viwo fe duwo kat̄a me t̄owoe. Eye Dawid kple avakò blibo la gbugbò va Yerusalem.

Amnon fe nuv̄ò kple ku.

13. Esia megbe la Dawid vi kAb-salom novinyonu Tamar, si dze tugbe la, fe nu lé dzi na Dawid vi Amnon. 2 Eye wòve Amnon, vaseɖe esime wòzu òò dze edzi le novinyonu Tamar ta, elabena òetugb̄i wònye, eye Amnon menya alesi ḡò wòawò awò nane kplii o. 3 Xòl̄a òe le Amnon si, enkò nye Yonadab, Dawid novi /Simea vi; eye Yonadab dze aɖa-gu òut̄o. 4 Eye wògbl̄o n̄ bena: Fia vi, nukarutti nèle ku òim gbesiagbe ale? M̄agbl̄e nam oa? Tete Amnon gbl̄o n̄ bena: Absalom novinyonu Tamar fe nue lé dzi nam. 5 Eye Yonadab gbl̄o n̄ bena: Yi òamlo wò aba dzi, eye nalé kp̄òò; eye ne fofowò va kp̄o wò ge òa la, ekema gbl̄o n̄ bena: Na novinye Tamar nava na nududum! Ne eva òa nua le

ɲkunya me mekpɔ la, ekema maɖu nua le esi me. 6 Eye Amnon mlɔ anyi le kpɔɔ lém, eye esi fia la va ekpɔ ge ɖa la, Amnon gbɔ na fia la bena: Na nɔvinyenyɔnu Tamar nava tɔ tatali eve le ɲkunya me, ne wɔalé de asi maɖu! 7 Tete Dawid ɖo ame de Tamar fe me be, woagblɔ nɛ be: Yi nɔviwɔ Amnon fe me, eye naɖa nu nɛ! 8 Eye Tamar yi nɔvia Amnon fe me, esime wɔmlɔ anyi. Eye wɔka amɔwɔ, blui, eye wɔmlii hetɔ tataliawo le enku me. 9 Eye wɔtrɛ le nutɔgba me le enku me; ke egbe be, yemaɖu nua o. Eye Amnon gbɔ bena: Na amesiame nado le gbɔnye! Tete amesiame do le egɔ. 10 Azo Amnon gbɔ na Tamar bena: Tso nuɖuɖa va xɔgá me, ne nalée de asi maɖu! Eye Tamar tso tatali, si wɔta la, yi na nɔvia Amnon le xɔgá me. 11 Esi wɔtsɔe nɛ, be wɔaɖu la, elée gbɔ nɛ bena: "Nɔvinyenyɔnu, va mlɔ gbɔnye! 12 Ke eɖo ɲu bena: Kpao, nɔvinye! Megagblém o, elabena womewɔna alea le Israel o! Megawɔ ɲukpenanu sia o! 13 Ke nye de, afika mayi kple nye ɲukpe la? Eye woabu wɔ de ɲukpenanuwɔlawo dome le Israel. Fo nu kple fia la, elabena matem wɔ o! 14 Ke egbe tododo efe gbe, eye wólée zi edzi hegblee.

15 Ke azo Amnon lé fui vevie ɲuto, elé fui wu alesi wólɛ tsá gɔ há. Eye Amnon gbɔ nɛ bena: Tsi tre, nadzo! 16 Edo ɲu nɛ bena: Megawɔe o, elabena esi nèle nyáyem la, eya vɔɖi de dzi wu nusi nɛwɔ de ɲunya gbá! Ke egbe tododo. 17 Eye woyɔ dekapui, si le esubom la ɖa, gbɔ bena: Mihe amesia do goe le gbɔnye do de ma dzi, eye mido ɔɔa de emegbe! 18 Edo awu ɔlaya de; elabena alea fia vinyɔnu, siwo nye detugbiwo la, doa awui tso blema ke. Eye efe dɔla hee do goe do de ma dzi hedo ɔ de emegbe. 19 Eye Tamar ku 'afi kɔ de ta me, eye wɔdze awu ɔlaya, si wɔdo la, eye wɔkpla asi ta le boboe dom le yiyim. 20 Tete nɔvia Absalom gbɔ nɛ bena: De nɔviwɔ Amnon va gbɔwɔa? Nɔvinye, zi dɔɔe; elabena nɔviwɔe!

Megana nya sia nato dzi na wɔ o! Eye Tamar nɔ aga le nɔvia Absalom fe me. 21 Esi fia Dawid se nya siawo katá la, eku dzi nɛ ɲuto. 22 Ke Absalom megbɔ nya ɲɔ alo nyuia deke na Amnon o; elabena Absalom lé fu Amnon, le esi wɔgbɔlɛ nɔvianyɔnu Tamar ta.

23 Eye wɔva me le fe eve mege, esime Absalom le fu kom na aléwo le Baal-Xazay, si le Efrayim gbɔ la, Absalom kpe fia vinyutsuwo katá. 24 Eye Absalom va fia la gbɔ gbɔ bena: Kpɔ ɖa, wɔ dɔla le fu kom na aléwo; tafatse, fia la kple efe dɔlawo neyi kple efe dɔla! 25 Fia la gbɔ na Absalom bena: Gbede, vinye! Megana mí katá míayi o, ne miaganye agba na wɔ o! Eye wɔfoe de enu; ke egbe be, yemayi o, eye woyrae. 26 Eye Absalom gbɔ bena: Ne mɛlɔ o la, ekema na nɔvinye Amnon nayi kpli mí dzro! Fia la ɖo ɲu nɛ bena: Nukata woyi kpli wɔa? 27 Ke Absalom foe de enu, eye wɔdo Amnon kple fia vinyutsuwo katá kpe de enu. 28 Eye Absalom de se na efe dekapuiwo bena: Miɖo ɲku anyi; ne wein na Amnon le dzi-dzo kpom, eye megbɔ na mi be: miwu Amnon la, ekema miwui, eye migavɔ o; esi wɔnye nyee de se na mi de! Milé dzi de fo, eye miwo ɲutsu! 29 Eye Absalom fe dekapuiwo wɔ Amnon, abe alesi Absalom dese ene. Tete fia vinyutsuwo katá tsi tre, eye wo dome amesiame do efe tedzi hesi. 30 Esi wole ma dzi la, nya la ɖi Dawid se be: Absalom wu fia vinyutsuwo katá, eye wo dome deka hɔ há mekpɔo o! 31 Tete fia la tsi tre dze efe awuwo, eye wɔmlɔ anyigba, eye efe dɔlawo katá le tsitre le awu wuvuwo me. 32 Ke Yonadab, Dawid nɔvi, Simea fe vi, xɔ dzi gbɔ bena: Nye afeto megabu be, wovɔ dekapuiviawo katá, siwo nye fia viwo la o, ke boɲ Amnon dede koe ku; elabena Absalom fe nu me nya la tso, wɔɔe tso gbesigbe wɔgbɔlɛ nɔvianyɔnu Tamar. 33 Eyata nye afeto fia megana nya sia naɖu dzi nɛ be, fiavinyutsuwo katáe ku o, ke boɲ Amnon dede koe ku.

a Mo. III. 18, 9.

b Mo. V. 22, 21.

d Mo. III. 20, 17.

e Hl. 2, 12.

Absalom fe sisi.

34 Ke Absalom si. Eye deka-kpui, si nye dzola la, fo ko dzi, eye wokpo bena, ameha gaa de le mo dzi to emegbe tso to la fe axa dzi gbana. 35 Tete Yonadab gblo na fia la bena: Kpo da, fia vintusuawo gbana; alesi wo dola gblo la, nenema wole. 36 Esi wo de nu le nyaa me la, tete fia vintusuawo do, eye wofa avi kple yli, eye fia la kple efe dolawo kata ha gba avi doo. 37 Ke Absalom si yi Gesur-fia bTalmal, Amihud vi gbo. Eye Dawid fa na via yeyi blibo la. 38 Eye Absalom si yi Gesur datsi afima fe eto. 39 Ke ele fia Dawid dzrom vevie be, yeatsae ake Absalom; elabena efe ako fa le Amnon, si ku la ta.

Yoab ve Absalom nu to nyonua de tso Tekoa dzi.

14. Eye Zeruya vi Yoab dze sii bena, fia la fe dzi ku de Absalom nu. 2 Tete Yoab do amede Tekoa wodakplo nyonu dzedanua de ve, eye wogblo ne bena: Tafatse, wo dokuiwo, abe aho wom nele ene, eye nata ahovo, megasi ami o, eye nana abe nyonu, si le aho wom na ame kuku etefe didi ene! 3 Eye nayi fia la gbo agblo nya siawo ne! Eye Yoab de nyawo enu. 4 Eye Tekoa-nyonu la va fia la gbo, eye wobobo hede ta agu gblo bena: Fia, xo nam! 5 Fia la gblo ne bena: Nya ka dzo de dziwo? Edo nu bena: Ahosi menye, eye srone ku. 6 Dutsuvi eve le wo dolanyonu si, eye woa kple eve wole dzre wom le gbe me; ke amea deke meli ale avu wo o, eye deka fo novia woku. 7 Azo kpo da, fome blibo la tso de wo dolanyonu nu gblo bena: De amesi wu novia la de asi, me miawu de novia, si wowu la, fe agbe tefe, eye miatsro domedula ha da! Eye wole didim be, yewoatsi nye dzoka, si kpoto di la, ne nko kple dzidzimevia deke magano srone si le anyigba dzi o. 8 Tete fia la gblo na nyonu la bena: Yi afewo me, eye made se le tawo! 9 Eye Tekoa-nyonu la gblo na fia la bena: Nye afeto fia, mia kple fofonye fe afe dzi vodada la le,

a Sam. I. 14, 45; Fia. I. 1, 22.

b 3, 3; 14, 28.

d Kex. 18, 23.

e 19, 28.

f Mo. V. 19, 11 v. 13.

g kp. 17.

ke fia kple efe fiazikpui meji fa deke o. 10 Fia la gblo bena: Ne amea de fo nu de gbawo la, eke ma kplae ve nam, eye magaka asi nuwo azo o! 11 Nyonu la gblo be: Tafatse, fia la nedo nku Yehowa, efe Mawu dzi, ne hlbbiala magagble nu de dzi, eye woatsro vinyenutsu da o! Tete wogblo be: Meta Yehowa fe agbe: "Ne viwo fe da deka age de anyigba fi! 12 Ke nyonu la gblo bena: Tafatse, na wo dolanyonu nagblo nya deka na afeto, nye fia. Edo nu bena: Fo nu! 13 Nyonu la gblo bena: Nukanuti nele esia bum de Mawu fe duko la nu? Esi fia la gblo nya sia, gake fia la mena wokplo efe amesi wonya la gbao o la, eyata ele abe ame difo ene. 11 Elabena ele be, miaku, eye miele abe tsi, si woko de anyigba, eye womagate nu aklui o ene; eye "Mawu medea amea deke da o, ke boŋ ebua eme kpona be, ne maganya amesi wonya la da le edokui gbo o. 15 Esi duko la le nodzi dom nam la, eyata meva nye afeto fia la gbo fifia, be magblo nya sia; elabena wo dolanyonu bu be: Mafo nu kple fia la kpo, dewohi awo efe dolanyonu fe nya la dzi. 16 Elabena fia la ado to efe dolanyonu, eye woadem tso nutsu, si be, yeatsro mia kple vinye da le Mawu fe domenyinu nu la si me. 17 Eye wo dolanyonu bu be: Nye afeto fia la fe nya ana dodoee nazi; elabena nye afeto fia la le "abe Mawu fe dola ene, amesi wbase nyuia kple vaa; eye Yehowa, wo Mawu, ano kpli wo. 18 Tete fia la xo dzi gblo na nyonu la bena: Magayla nya, si mabia wo la, dem o! Nyonu la do nu be: Nye afeto fia nefo nu ko! 19 Eye fia la gblo bena: Menye Yoab fe asie li kpli wo le nya siawo kata me oa? Nyonu la do nu gblo bena: Meta wo agbe, nye afeto fia, womate nu adze de qusi alo mia me le nya, siwo kata nye afeto fia gblo la me o; elabena wo dola Yoab ye dom, eye wode nya siawo kata wo dolanyonu la nu. 20 Wo dola Yoab wo nusia, ne woatsro ablu nya la fe afo; ke nye afeto fe nunya le abe "mawudola fe nunya

ene, ne wòanya nusianu, si dzona le anyigba dzi. 21 Emegbe fia la gblo na Yoab bena: Kpò da, mawò nusia; eyata yi dakplò de-kakpui Absalom la gbòe! 22 Tete Yoab bòbò hede ta agu, eye wòyra fia la. Eye Yoab gblo bena: Nye afetò fia, egbe wò dola dze sii bene, ève wò dola nu, esi fia la wò efe dola fènya dzi ta. 23 Tete Yoab dze mò yi ^bGesur, eye wò-kplò Absalom va Yerusalem. 24 Eye fia la gblo be: Netró yi efe me, eye megava kpò nye ñku me o! Tete Absalom tró yi efe me, eye mekpò fia la ñku me o.

25 Ke amea ðeke medze ðeka de Absalom nu le Israel blibo la o, ale be wokafune ñuto; dzufeja ðeke mele egu tso efe afò gòme vasede efe tagbò o. 26 Eye ne eko efe taða la, efe ða daa sekel alafa eve le fia fe nudanu dzi. Ne fe sia fe tró la, ekoa ta; elabena ekpe ne akpa, eyata wò-kone. 27 Wodzi ñutsuvi etò kple nyonuvi ðeka, si ñkò nye ^dTamar, eye wòdze tugbe la, na Absalom.

28 Esi Absalom nò Yerusalem fe eve, eye mekpò fia la ñku me kpò o la, 29 Absalom ðò ame ðò ðe Yoab be, yeadòe ðe fia la gbò; ke egbe be, yemayi egbò o. Ega-ðò ame ðeezi evelia, ke egbe va-va. 30 Tete wògblo na efe ðò-lawo bena: Mikpò ða, Yoab fe agble le axanye, eye lu le afima ne; miyi, ne miatò dzoe! Eye Absalom fe ðòlawo yi ðatò dzo agble la. 31 Eye Yoab tso yi Absalom gbò le afea me gblo ne bena: Nukaputi wò ðòlawo tò dzo agble, si nye tonye? 32 Absalom ðò ñu na Yoab bena: Kpò ða, medò ame ðe wò be: va, ne made gbe asi na wò ðò ðe fia la bena: Nukaputi metso Gesur va? ðe metsi afima la, ne nyo nam wu! Azo medi be, makpò fia la ñku me; eye ne vò-dadaa ðe le gunye la, ekema ne-wum! 33 Tete Yoab yi fia la gbò ðagblòe ne; eye wòyò Absalom. Esi wòva fia la gbò la, ede ta agu ðe fia la ñku me, eye fia la gbugbò nu na Absalom.

Absalom fe aglìdzedze.

15. Esia megbe la Absalom di tasiadam kple sowo na edo-

^a Fla. 1. 1, 5.

^b 13, 37.

^d 13, 1.

^e 13, 38.

^f Mo. I. 28, 20.

^g Sum. 1. 20, 42.

^h 23, 34.

ⁱ Ps. 3, 1.

kui hekpe de ñutsu blaato, siwo ano du fum le engo la ñu.^a 2 Eye Absalom fona ñdi kanya ðatsia tre ðe agbo la fe mò to; eye wòva me, ne amesiame tso dzrenyaa ðe yina ðe fia gbò, be wòadrò la, Absalom yone hebiane be: Du ka me netso? Ne ame la ðò ñu be: Wò dola tso Israel-toawo dometo ðeka me la, 3 Absalom gblo na bena: Wò nya le eme, eye wò-dzo, ke fiahawo dometoa ðeke mele to ðo ge wò o. 4 Eye Absalom gblo bena: ðe wònye amea ðee atso ðò ònu ðònu ðòla ðe anyigba la dzi, eye amesiame ahe dzrenya kple ònu ðònu ðònya ava gbonyee la, ne matso afia ne! 5 Eye wòva me, ne amea ðe te ðe egu be, yeabòbò ne la, edoa efe asi ða léne, eye wògbugbò nu ne. 6 Alea Absalom wò na Israel blibo, si va ònu drò ge le fia la gbò, eye Absalom fi Israel-ñutsuwo fe dzi.

7 Le fe ene megbe la Absalom gblo na fia la bena: Tafiatse, na mayi adawò nye adzògbe, si mede na Yehowa la dzi le Xebon. 8 Elabena esi menò ^eGesur le Aram la, wò dola ðe adzògbe bena: Ne Yehowa gakplòm yi Yerusalem la, ekema masubò Yehowa. 9 Fia gblo ne bena: ^gYi le ñutifafa me! Tete wòdze mò heyi Xebon. 10 Eye Absalom ðò ñkutsalawo ðò ðe Israel-toawo katà me bena: Ne kpè ði miese la, ekema migblò be: Absalom zu fia le Xebon! 11 Eye ñutsu alafa eve kpe ðe Absalom ñu tso Yerusalem, amesiwo wokpe woyi takpladu, womenya naneke le egu o. 12 Eye esi Absalom le vò sam la, edo ame ðe Dawid fe adanùdela Gilonitò ^hAxitofel, le wo ðe Gilo. Eye nugbedò ða nu le se-sèm, eye ameha, si le Absalom ñu la, le agbò sòm ðe dzi.

Dawid fe siasi.

13 Eye amea ðe va toe na Dawid gblo bena: Israel-ñutsuwo fe dzi tró ðe Absalom ñu. 14 Tete Dawid gblo na efe dola, siwo katà le egu le Yerusalem la be-bena: Mító, ne imíasi; elabena mía dometoa ðeke makpòtò le Absalom ñku me o! Netsò, mídzo, ne efe afò nagatsò wòatu mí, eye

wóahé dzogbevéé ava mia dzi, eye wóatsrõ du la kple yi o! 15 Fia fe dóláwo dõ ñu na fia la bena: Wò dóláwo nye si, alesi dzi míafe afeto fia nya xõ dõ kol! 16 Tete fia la dzo, eye efemeto-wo katã kpõe dõ, eye fia la gblẽ ahíá ewo de megbé, ne woakpõ afeá dzi. 17 Ale fia la dzo, eye ameha blibo la kpõe dõ va to de xõ mlõea gbo. 18 Efe dóláwo katã le exa le yiyim, eye "Kretitõwo kple Pletitõwo katã kpakple Gatitõ alafa ade, siwo katã dze eyome tso Gat la, zõ fia la ngo. 19 Eye fia la gblõ na Gatitõ Itai bena: Nukañuti wò hã nèbe, yeayi kpli mí? Trõ, yi dano fia la gbo; elabena du bubu me to nénye, eyata gbugbo yi nãwõfe! 20 Etsõ nèva, eye egbe ko mana nano tsaglalã tsam kpli mia? Nye la meyina, afisi menya kpõ ko; mia kple nãwiwõwo migbubõ, eye amenuveve kple nyatefe anõ kpli wò! 21 Ke Itai dõ ñu na fia la gblõ bena: Meta Yehowa fe agbe kple nye afeto fia fe agbe: Afisi nye afeto fia anõ la, afima efe dõla anõ, edanye ku me alo agbe me o! 22 Dawid gblõ na Itai bena: Yi kpli mí! Ale Gatitõ Itai kple efe amewo katã kpakple dèvi, siwo katã le egu la, yi kpli.

23 Eye anyigba blibo la fa avi hoo, esi ameha blibo la tso me yi. Esi fia la tso "Kidron-tõua la, ameha blibo la dze ngo to mõ, si dõ ta gbedzi. 24 Eye kpõ dã, Zadok hã kple Lewitõ, siwo katã le egu la, tso Mawu fe nubalã-daka la, eye wodro Mawu fe adaka la di, vasede esime ameha blibo la tso dua me va to egu yi vò; eye Abyatar hã yi. 25 Ke fia la gblõ na Zadok bena: Gbugbo Mawu fe adaka la yi dua mee! Ne Yehowa ve nunye la, ekema akplom agbõ, eye wõana makpõe kple afisi wòle. 26 Gake ne egblõ be, nye nu menyo ye ñu o la, nyee nye esi, newom, alesi dze egu! 27 Eye fia la gblõ na nunõla Zadok bena: Wõe nye nukpõla, gbugbo yi dua me le ñutifafa me, eye mia viwo kple eve nakpe de mia ñu: viwò Aximaaz kple Yonatan, Abyatar vi. 28 Mikpõ dã, manõ tãtsofewo le gbedzi,

vasede esime gbea de atso mia gbo ava nam. 29 Tete Zadok kple Abyatar wogbugbo Mawu fe adaka la va Yerusalem, eye wono afima.

30 Eye Dawid lia amiti-togbe la, eye wòle avi fam le yiyim; etsyõ nu ta, eye wòzõ afõ fuflu; ameha blibo, si le egu la, dometo desiade tsyõ nu ta, eye wolía to la hele avi fam le yiyim. 31 Eye wova gblõ na Dawid bena: Axitofel le nugbedóláwo dome kpe de Absalom ñu! Tete Dawid gblõ bena: Yehowa, mede kuku, na Axitofel fe adanude nazu lãnya! 32 Esi Dawid va dõ toa ta me, afisi wodoa gbe dã na Mawu le la, kpõ dã, Xusai, Arkitõ la, le awu wuvu me, eye ke le ta me ne wòva kpee. 33 Dawid gblõ ne bena: Ne àyi azõlia dzi kplim la, ekema àva zu agba nam; 34 ke ne ègbugbo yi dua me, eye nègblõ na Absalom be: Fia, medi be, mazu wò dõla; fofowò fe dõla menye tsã, ke azõ mebe, mazu wò dõla la, ekema dãte ñu agblẽ Axitofel fe adanude me ne nam. 35 Nunõla Zadok kple Abyatar hã le afima kpe de ñuwò; eyata ne èse nya sia nya le fia fe me ko la, nadagblõe na nunõla Zadok kple Abyatar. 36 Kpõ dã, wo vi eveawo le wo gblõ le afima: Aximaaz, Zadok tõ, kple Yonatan, Abyatar tõ; eye mide nya sia nya, si miese la, wo si dõ dem! 37 Eye Dawid xõlõ Xusai va dua me, esime Absalom hã va Yerusalem.

Ziba zõ Mefiboset gome na Dawid.

16. Esi Dawid to toa ta me yi vòe la, kpõ dã, Mefiboset fe dõla Ziba va kpee, eye tedzi eve, siwo wòbla akpa na, eye wotsõ abolo bõbõ alafa eve, weintsetse fufu bolo alafa dõka kple weinlã-gbalẽgolo dõka dõ agba de wo dzi la, kpe de egu. 2 Fia la bia Ziba bena: Nuka nèbe, yeawõ nu siawoe? Ziba dõ ñu be: Tedzia-wo nye fia la fe afeá tõ, ne wo-wo; aboloawo kple kutse se kpõawo nye dõkakupiawo tõ, ne wo-wo; eye wein la nye amestwo ñu dedí te le gbedzi la tõ, ne woano. 3 Fia la gblõ be: Afika wò afeto fe vi la le? Ziba dõ ñu na fia

a 8, 18.

b 18, 2.

d 17, 7.

e Yoh. 18, 1.

f 17, 15-17.

g Kron. I. 27, 33.

h 9, 2.

i 10, 12; Sam. I. 3, 18.

k Fia. I. 1, 42.

l 18, 27.

la bena: Kpɔ ɔa, etsi Yerusalem, elabena egblɔ be: Azo la Israel fe afe la agagbugbɔ fofonye fe fiadufe la nam! 4 Tete fia la gblɔ na Ziba bena: Kpɔ ɔa, Mefiboset fe nuwo katã nye towó! Eye Ziba gblɔ be: Mede ta agu na wó! Ne nye afeto nya ve nunye ko!

^aSimeí do ɔ́ḡu na Dawid.

5 Esi fia Dawid va Baxurim la, kpɔ ɔa, ɔ́tsua ɔe, si tso Saul fe afe fe fome la me, si ɔ́kɔ nye Simeí, Gera vi la, do tso afima va le ^bɔ́ḡu dom. 6 Eye wófo kpe le Dawid kple fia Dawid fe ɔ́lawo katã kple ameha blibo la kpakple kalétɔ, siwo katã le efe ɔ́si kple mia me la dam. 7 Eye Simeí le ɔ́ḡu dom le gbɔgbɔm be: Dzo, dzo, wó hɔ́me kple ame vóɔ! 8 Yehowa gbugbɔ Saul, amesi tefe nèzu fia ɔ́ la, fe afe fe ɔ́u katã va dziwó, eye Yehowa tso fiadufe la de asi na viwó Absalom; kpɔ ɔa, azo ége ɔ́e dzɔgbevɔe me, elabena hɔ́me nènye! 9 Zeruya vi Abisai gblɔ na fia la bena: Nufakɔti avú kuku sia ano ɔ́ḡu dom na nye afeto fia la? Na /mayi aɔ́tso ta le enu! 10 Ke fia la gblɔ be: ^cNya ka me mele kple mi Zeruya viwo? Nedo ɔ́ḡu faa! Elabena nenyè Yehowae gblɔ nɛ be: do ɔ́ḡu na Dawid la! ameka kpɔ mɔ agblɔ be: nukakɔti ná le wɔwɔm alea? 11 Eye Dawid gblɔ na Abisai kple efe ɔ́lawo katã bena: Kpɔ ɔa, vinye, si do tso nye ali me la, le nye ku dim; aleke wɔ Benyamintɔ mahadii oa? Mina, ne wóado ɔ́ḡu ko, elabena Yehowae gblɔe nɛ! 12 Ɖewohi Yehowa akpɔ nye hiã la nam, eye Yehowa atso nyui aɔ́o ɔ́ḡu, si wódo nam egbe la tefe. 13 Eye Dawid kple efe amewo lé mɔ, ke Simeí zo to la xa le ekasa, eye wóle ɔ́ḡu dom le yiyim, eye wófo kpe le edam hele ke hlém ɔ́e ya me. 14 Eye fia la kple ameha blibo, si le enu la, va Ayefim, eye wogbɔ ɔ́e me le afima.

15 Ke Absalom kple ameha blibo, si nye Israel-ɔ́tsuwo la, va Yerusalem, eye Axitofel kpe ɔ́e enu. 16 Esime ɔ́Dawid xólɔ Xusai, Arkito la, va Absalom gblɔ la, Xusai gblɔ na Absalom bena:

^a Sam. I. 10, 24.

^b Fia. I. 2, 8; Mo. II. 22, 27.

^d 15, 16.

^e 12, 11; Mo. III. 18, 8.

^f Sam. I. 26, 8. ^g 19, 23.

^h Pa. 71, 11.

ⁱ 16, 16.

^k 15, 37.

^aFia nenɔ agbe! Fia nenɔ agbe! 17 Tete Absalom gblɔ na Xusai bena: Xówó lae nye esia lóm nèlea? Nukakɔti méyi kple xówó la oa? 18 Xusai ɔ́o nu na Absalom bena: Kpao, ke boɔ amesi Yehowa kple dukɔ sia kpakple Israel-ɔ́tsuwo katã tia la, to menyè, eye eya gbɔ manɔ! 19 Eye evevea ke: Ameka masubɔ, ne menyè via oa? Alesi mesubɔ fofowóe la, nenema manɔ wó há gbawóe. 20 Eye Absalom gblɔ na Axitofel bena: Mide aɔ́ḡu, nusí míawó! 21 Axitofel gblɔ na Absalom bena: Yi fofowó fe ahíã, ^dsiwo wógbɔ ɔ́e megbe, be woa-kpɔ afea dzi la gbɔ; eye ne Israel blibo la se be, mia kple fofowó dome gblé la, ekema nusé aɔ́o alo me na amesiwo katã le nuwó! 22 Eye wowo agbadɔ ɔ́e xóta na Absalom, eye ^eAbsalom de asi fofoa fe ahíawo nu le Israel blibo la ɔ́ku me. 23 Wobua Axitofel fe aɔ́ḡu, si wódoná yemayi la, abe Mawue wobia gbee ene; alea Axitofel fe aɔ́ḡuɔɔɔ na na Dawid kple Absalom siaa.

Wodo wio Axitofel fe aɔ́ḡu; eku vlodoku.

17 Eye Axitofel gblɔ na Absalom bena: Na maɔ́u ɔ́tsu akpe wuieve, ne matso hadze Dawid yome le zã sia me, 2 eye mado ɔ́e edzi, esime ɔ́eɔ́e te enu, eye efe alowo gbɔɔɔ; eye mado vodí nɛ, ale be ameha blibo, si le enu la nasi, eye mawu fia la ɔ́e, 3 eye makplɔ ameha blibo la ve na wó! Ne wo katã gbugbɔ va, eye amesi dim néle to le eme la, ekema dukɔ blibo la ano anyi le ɔ́utifafa me. 4 Nya la dze Absalom kple Israel-ame tsitsiwo katã nu. 5 Tete Absalom gblɔ bena: Midayɔ Xusai, Arkito la, há ve, ne miase gbe, si le eya há nu! 6 Esi Xusai va Absalom gbɔ la, Absalom gblɔ nɛ bena: Ale Axitofel ɔ́o gbe lae enye si; ɔ́e míawó efe gbe dzi loo? Ne míawóe o la, ekema fo nu! 7 Xusai gblɔ na Absalom bena: Aɔ́ḡu, si Axitofel de fifia la, menyò o. 8 Eye Xusai gblɔ bena: Enya fofowó kple efe amewo be, kalétawo wonye, eye aɔ́a le mo na wo abe sisiblisi, si Ou

wolè viwo la le gbedzi ene. Avame hãe fofowò nye, eye mana ameha la natsi ado o. 9 Kpo da, eya de doawo dometɔa de me alo de tefeawo dometɔa de, eye ava me, ne amewo de asi avatsitsi me le gomedzedzea me la, ekema woasec agblo be: wosi avako, si kplɔ Absalom do; 10 eye dzi aɔe le kalɛto kekeake, amesi fe dzi le abe dzata fe dzi ene la, hã fo; elabena Israel blibo la nyae be, fofowò nye kalɛto, eye amesiwo katã le enu, nye nɔtsuwolawo. 11 Ke nye adaɔu enye si: Na Israel blibo la nakpe ta de nɔwò tso Dan vaseɔe Beer-Seba, abe aiesi futake so gbɔe ene, eye wò nɔto naho kpli wo! 12 Miao de edzi le tefeawo dometɔa de, afisi wòle, eye miafo de edzi, abe alesi zãmu dzana de anyigba dzi ene; eye eya nɔto kple amesiwo katã le enu la, dometo deka hã hã makpɔto o. 13 Eye ne ede megbe yi dua de me la, ekema Israel blibo la nado ka atso du ma de eme, eye miahee adako de abu me, vaseɔe esime kpekua deke matsi afima o! 14 Tete Absalom kple Israel-nɔtsuwo katã gblo bena: Xusai, Arkito la fe adaɔu nyo wu Axitofel fe adaɔu! Ke Yehowae de, be yeagblɛ Axitofel fe adaɔu nyui la me; elabena Yehowa be, yeahedzɔgbewɔe ava Absalom dzi.

15 Eye Xusai gblo na nunɔla Zadok kple Abyatar bena: Ale kple ale Axitofel do adaɔu na Absalom kple Israel-ame tsitsiwo enye si, eye ale kple ale meɔo adaɔu enye si. 16 Eyata netsɔ, mido ame do da, ne woadagblo na Dawid bena: Megatsi tɔtofo de le gbea dzi o, ke boɔ yi tɔa godo, ne womagatsrɔ fia la kple ameha, siwo katã le enu la o! 17 Eye Yonatan kple Aximaaz wono Rogel-vudo la gbɔ. Eye dolanyonua de hea gbeyinae na wo woadagblona na fia Dawid be: womekpɔ mo ayi dua me o, elabena woava kpo wo. 18 Ke nɔtsuvia de kpo wo, eye wova gbloe na Absalom. Tete wo kple eve la fu du kaba yi nɔtsua de fe me le Baxurim, amesi de vudo de efe xoxonu, eye woyi de eme.

19 Ke nyonua de tso avɔ keke de vudo la nu, eye wòsia bligbagbã de edzi, be womagadze sii o. 20 Eye Absalom fe dolawo va nyonu la gbɔ le afea me hebia bena: Afiika Aximaaz kple Yonatan wole? Nyonu la do nu na wo bena: Woyi tɔ la godo. Eye esi wodi wo, eye womekpɔ wo o la, wogbugbo va Yerusalem. 21 Eye esi wodzo la, wodo le vudoa me yi dagblo na fia Dawid. Eye wogblo na Dawid bena: Mitso, ne mitso tɔa kaba; elabena ale Axitofel de adaɔu de mia nyuene si! 22 Tete Dawid kple ameha, siwo katã le enu la, tsi tre, eye wotso Yordan; ame deka hã hã mekpɔto, si metso Yordan hafi nu ke o. 23 Esi Axitofel kpo be, womewo yefe adaɔudede dzi na ye o la, ebla akpa na tedzi, eye wòdze mo yi efe me le wo de. Eye esi wòdo efe me la, ede ka ve na edokui, eye wòku, eye wodii de fofoa fe yodo me.

24 Ke Dawid va Maxanayim, esime Absalom kple Israel-nɔtsu, siwo katã le enu la, tso Yordan. 25 Eye Absalom tso Amasa do avako la nu de Yoab teɔe; Amasa enye Ismael-nɔtsu, si nko nye Yitra, amesi do Nahas vinyonu Abigal, si nye Yoab dada, Zeruya nɔvinyonu gbɔ la fe vi. 25 Eye Israel kp'e Absalom fu asada anyi de Gilead-nyigba dzi. 27 Eye wova me, esime Dawid va Maxanayim la, tete Nahas vi Sobi tso Amon-viwo fe Raba, kple Amiel vi Maxir tso Lo-Debar kpakple Gileadto /Barzilai tso Roglim 28 wohe abawo, trewo, zewo, lu kple fo, wo kple bli tɔtoe, gbagbayi, atiyi kple numeewo, 29 anyitsi, notsi kpɛke, alɛwo kple nyinɔkesuwo ve na Dawid kple ameha, si le enu, be woadu; elabena wogblo be: Do wu ameha la, deɔde te enu, eye tsiko wui le gbea dzi.

Wodu Absalom dzi, eye Yoab wui.

18. Eye Dawid xlɛ duko la, eye wòdo amegawo de ame akpe kple ame alafa nu. 2 Eye Dawid tso avako la fe etɔliawo deka de Yoab si, etsɔ etɔliawo deka de Zeruya vi Abisai, si nye Yoab novi la si, eye wòtso etɔliawo deka

a Mat. 7, 25.

b 19, 14.

c 15, 31, 34.

e 9, 4.

f Fia. I, 2, 7.

g 16, 2.

h Fia. I, 1, 9.

de Gitito "Itai si. Eye fia la gblɔ na avako la bena: Nye hã mayi kpɩ mi. 3 Ke avako la do nu bena: Megayi o; elabena ne miesi la, womabui na mi o, eye ne miafe akpa afã ku hã la, womabui na mi o; elabena êle abe mia dome ame akpe ewo ene. Eyata ne áxo na mi tso dua me la, anyo wu. 4 Fia la gblɔ na wo bena: Mawo nusi nyo mia nu. Tete fia la tsi tre de agbo la xa, eye avako blibo la ho yi aafalafa kple akpeakpe. 5 Eye fia la de se na Yoab kple Abisai kpakple Itai bena: ^bMikpɔ dekakpui Absalom la dzi nam nyuie! Eye avako blibo la see, esime fia la le se dem na avakplɔlawo katã le Absalom nuti. 6 Eye avako la ho yi gbedzi, be woakpe Israel; eye ava la fe ati le Efrayim-ave me. 7 Dawid fe dolawo si Israel fe avako la le afima, eye ame akpe blave sɔɔ tsi le afima gbemagbe. 8 Eye ava la kaka tso afima de anyigba blibo la dzi, eye amesiwo tsi ave si la sɔ gbo wu esiwo tsi yi nu gbemagbe.

9 Eye Absalom va fo go Dawid fe dolawo. Absalom do tedziso, eye tedziso la va to klɛti gãa de, si vu alo dranyi la te, eye efe ta tsi klɛti la nu, eye wòle nyenyem le anyigba kple dzifo dome; ke tedziso la do le ete dzo. 10 Eye nɔtsua de kpɔe va gblɔ na Yoab bena: Kpɔ da, mekpɔ Absalom wòtsi klɛtia de nu. 11 Tete Yoab gblɔ na nɔtsu, si va gblɔe ne, bena: Kpɔ da, esi nèkpɔe la, nukanuti mèda nui fu anyi de afima oa? Anye ne mana klosalo ewo kple alidziblanu deka wò! 12 Dutsu la do nu na Yoab bena: Ne woxlɛ klosalo akpe deka de asi me nam hã la, nyemade asi fiavi la nu o; elabena "fia la de se na mia kple Abisai kpakple Itai miese bena: Mikpɔ dekakpui Absalom la dzi nam nyuie! 13 De wònye de mewo nane de enu le adza me la, anye ne átro ou le yonyeme, elabena naneke meylana de fia la o. 14 Tete Yoab gblɔ bena: Nyemato de gbɔwò didie o! Eye wòtsɔ akplɔ etɔ de asi datɔ Absalom fe dzinu; ke esi wògale agbe le klɛtia nu ko

a 15, 19.

b kp. 12.

d 15, 36; 17, 17.

e kp. 6.

la, 15 dekapui ewo, siwo nye Yoab fe adekplɔwiwo la, va de to dee, eye woda nui wòku. 16 Tete Yoab ku kpɛ, eye avako la tro le Israel yome; elabena Yoab na avako la to te. 17 Eye wòtsɔ Absalom fu gbe de do gãa de me le ave me, eye wofɔ kpe li ko gãa de de edzi, eye Israel blibo la dome amesiame si yi efe agbadɔ me. 18 Ke esi Absalom le agbe la, edo kpea de de fia fe bali la me; elabena egblɔ be: Viɔtsua deke mele asinye, ne wòalɛ nye nko de te o. Etsɔ efe nko na kpe la, eye woyɔ:ε vase de egbe be Absalom fe nkuɔodzikpe.

Kusi fe ame dadawo.

19 Eye Zadok vi ^dAximaaz gblɔ bena: Mafu du ahe du ayi na fia la bena, Yehowa tso afia ns le efe futɔwo si me. 20 Tete Yoab gblɔ ne bena: Mèle du nyuia deke he ge ayii egbea o, yebu-buyi hã áhe du ayii xoxo; ke megahe dua deke yii egbea o, elabena fiavi la ku! 21 Eye Yoab gblɔ na Kusito la bena: Yi da-gblɔ nusi nèkpɔ la, na fia la! Tete Kusito la bobo de Yoab nku me, eye wofu du yi. 22 Ke Zadok vi Aximaaz gaxo edzi gblɔ na Yoab bena: Ne edze agbodo ouu hã, mafu du adze Kusito la yome! Yoab gblɔ bena: Vinye, nukanuti nèbe, yeaflu du ayi, esi amea deke mele dɔtsɔho xe ge na wò oa? 23 Ne edze agbodo ouu hã la, mele yiyi ge! Eye wò-gblɔ ne bena: Heyi! Tete Aximaaz to tagbamo tre dede na Kusito la. 24 Dawid bobo no agbo eve dome, eye dzɔla de agbo, si le glia nu la ta me. Eye esi wòfo ko dzi la, ekpɔ nɔtsu deka koliaa de le du dzi gbɔna da. 25 Tete dzɔla la gblɔe na fia la. Eye fia la gblɔ bena: Nenyɛ eya dekae la, ekema gbe nyuia de le enu. Eye esi wòle du dzi le afe tum la, 26 agbonudzɔla la gakpɔ nɔtsu bubu le du jum, eye agbonudzɔla la do yli do de agbo la me bena: Kpɔ da, nɔtsu deka koliaa de le du dzi gbɔna! Tete fia la gblɔ be: Eya hã he gbe nyuia de de asi. 27 Eye dzɔla la gblɔ bena: Ame gbãto fe du-fufume di Zadok vi Aximaaz to.

Tete fia la gblo bena: Ame nyui wònye, eye gbe nyui wòhe gbònae. 28 Eye Aximaaaz do yli gblo na fia la bena: Dutifafa! Eye wòbòbò de ta agu de fia la ŋku me gblo bena: Woayra Yehowa, wò Mawu, si tso ŋutsu, siwo do woje asi de dzi de nye afeto fia ŋu la, de asi! 29 Fia la gblo be: Đekakpui Absalom li sesiea? Aximaaaz do ŋu bena: Mekpo zitoto gaa de, esime Yoab do fia fe dola kple wò dola; ke nyemenya nusi dzo o. 30 Fia la gblo be: Te de aga, eye natsi tre de afi! Tete wòte de aga, eye wòtsi tre di. 31 Eye kpo da, Kusito la va, eye Kusito la gblo bena: Mehe gbe nyui ve na nye afeto fia, elabena Yehowa tso afia na wò tso amesiwo katã tsi tre de ŋuwò la si me egbe. 32 Fia la gblo na Kusito la bena: Đekakpui Absalom li sesiea? Kusito la do ŋu bena: Ava me na nye afeto fia fe futowo kple amesiwo katã tsi tre de ŋuwò, be woawo v3 wò la, abe alesi wòva me na đekakpui la ene!

Dawid fe konyifafa. Wogaqoe fia de Yuda dzi.

19 Tete fia la fo kpakpakpa heyi de agbo la fe akpata me, eye wòfa avi; eye esi wòle yiyim la, ele gbogblom be: Vinye Absalom, vinye! Vinye Absalom, de meku de tewòfe la, ne enyo wu! Vinye Absalom, vinye! 2 Eye wova gblo na Yoab bena: Kpo da, fia la le avi fam, eye wòle konyi fam le Absalom ŋuti. 3 Ale dziɖuɖu la tro zu konyifafa na duko blibo la gbemagbe, elabena duko la se gbemagbe be, fia la le nu xam le via ŋuti. 4 Eye avako la zo minyaminya va yi de du la me, abe alesi avako, si du nukpe, zɔna minyaminya, ne esi le ava nu la ene. 5 Fia la tsoy nu ŋku me, eye fia la do yli kple gbe sesi bena: Vinye Absalom, vinye Absalom, vinye! 6 Tete Yoab yi de fia la gblo le xɔa me gblo bena: Ede nukpe mo na wò dolawo katã, amesiwo xɔ mia kple viwònutsuwo kple viwònyɔnuwo, sɔwòwo kple wò ahiãwo de agbe egbea; 7 èl3 amesiwo lé fu wò, eye nélé fu amesiwo l5 wò; ela-

bena èdee fia egbea bena, amegã kple dolaa deke mele asiwò o; elabena medze sii egbea bena, de wònye Absalom ye tsi agbe, eye mí katã míeku la, ne enyo ŋuwò wu. 8 Eyata tsi tre, nado ayi, eye najo nu kple wò dolawo fafe; elabena meta Yehowa: ne mèdo yi o la, amea deke makpoto de gbòwò le zã sia me o; eye esia avòdi na wò awu v3, siwo katã dzo de dziwò tso wò đekakpuime vasede fifi! 9 Tete fia la tsi tre va bòbò nɔ agbo nu. Eye wova gblo na avako blibo la bena: Kpo da, fia la bòbò nɔ agbo nu! Eye avako blibo la va fia la ŋku me; gake Israel dome amesiame si yi efe agbado me.

10 Eye duko blibo la he dzre le Israel-toawo katã me gblo bena: Fia la de mí tso míafe futowo si me, eye wòxɔ mí tso Filistitowo si; azo esi tso anyigba la dzi le Absalom nu. 11 Ke Absalom, amesi míesi ami na heɖo fiafe de mia nu la, tsi ava. Azo nukajuti míele hehem de megbe le fia la kpokplo gbɔe me? 12 Eye Dawid do ame do de nunɔla Zadok kple Abyatar gblo bena: Mifo nu kple Yuda-ame tsitsiwo bena: Nukajuti miebe, yewoanye ame mlɔeto, siwo ava kplɔ fia la ayi efe mee? Elabena Israel blibo la fe nya do fia la gblo le enefe. 13 Nɔvinyewo mienye, nye fu kple nye ŋutilã mienye; nukajuti miebe, yewoanye ame mlɔeto, siwo ava kplɔ fia la? 14 Eye migblo na "Amasa bena: Alo menye bnye fu kple nye ŋutilã nɛnye oa? Mawu nafiam agafiam de dzi, ne menye wòe anye avafia le ŋkunya me daa de Yoab teƆe fi! 15 Ale wòtro Yuda-nutsuwo katã fe dzi abe ŋutsu deka to ene, eye wodo ame do de fia la gblo bena: Mia kple wò dolawo katã migbugbo va! 16 Eye fia la gbugbo heva Yordan nu; ke Yuda va Gilgal, be wòakpe fia la, eye wòade tsii ato Yordan dzi.

Dawid fe kaléwowo kple akpɔɔda.

17 Tete Benyamintɔ "Simei, si nye Gera vi tso Baxurim, wò kaba yi kple Yuda-nutsuwo, be yeaɖakpe fia Dawid. 18 Eye Benyamintutsuwo akpe deka kple dola "Ziba,

o 17, 25.

o Kton. I, 2, 16, 17.

d Fla. L 2, 8.

e 16, 1-4; 9, 2, 10.

si le Saul fe me, kple via wuia-
tšawo kple efe dola blave wokpe
de enu, e, e wo.re Yo:dan nu vava
na fia la. 19 Emegbe buwo yi,
be woade tsi fiafe me tawo, eye
woawo, abe alesi wòdi ene. Tete
Simei, Gera vi, de ta agu de fia
la nku me, esime wòtso Yordan.
20 Eye wògblo na fia la bena:
Nye afeto megabu vodada ram o,
eye megado nku vo, si efe dola
da le gbesigbe nye afeto fia la
tso Yerusalem la o, eye fia la
megabui o! 21 Elabena wò dola
nyae be, yewo nuvò, eye kpo da,
nyee nye ame gbato tso Yosef fe
afe blibo la me va nye afeto fia
la kpe ge egbea. 22 Tete Abisai,
Zeruya vi la, gblo bena: Alo wo-
me'e Simei, a mesi do diju na Ye-
howa fe amesiamina la, wu ge oa?
23 Ke Dawid do nu bena: Nya ka
me me'e kpli mi Zeruya viwo, hafi
miebe, yewoatem akpo egbea?
Egbee woawu ame le Israela? De
nyemenyae be, wotsom do fia de
Israel nu egbea oa? 24 Eye fia
la gblo na Simei bena: Mèle kuku
ge o! Eye fia la ka atam ne.

25 Eye Saul vi Mefiboset va
kpe fia la; ke meɔ efe afò kple
gè do o, eye menyā efe avò o
tso gbesigbe fia la dzo, vasede
gbesigbe wògblo le nufifafa me.
26 Esi wòva Yerusalem fia la
kpe ge la, fia la biafe be: Mefi-
boset, nukanu: i mēyi kplim o?
27 Edo nu bena: Nye afeto fia,
nye dolae blem; elabena wò dola
gblo be: Bla akpa na tedzi nam,
ne mado ayi kple fia la, elabena
xodrè wò dola nye. 28 Eye /wò-
va zo wò dola gome na nye afeto
fia la; ke nye afeto fia la le 9abe
Mawu fe dola ene, eyata wò nusi
dze nuwò! 29 Elabena fofonye
femetowo ka'ā menye naneke o,
negbe kuiviwo ko wonye na nye
afeto fia; ke ètso wò dola do wò
kplò nu mewo dome; azo nya ka
gale asinye mava xa nu le enu
na fia la? 30 Fia la gblo ns bena:
Nukanuti nègale nu fom de edzi?
Megblo be, mia kple Ziba mia-
mā agble la! 31 Tete Mefiboset
do nu na fia la bena: Esi nye
afeto fia la tso gbo va afe le nufi-
fafa me ko la, nexò wo katā gò!

32 Gileadto Barsilai hā tso Ro-

glim va, eye eya kple fia wotso
Yordan, be yeakpløe aɔo de Yor-
dan godo. 33 Barsilai ku ame-
gā dedi xò fe blanyi; eya kpo
fia la dzi, esime wòno Maxanayim,
elabena alome le esi nuto. 34 Eye
fia la gblo na Barsilai bena: Yi
kplim, eye nana gbonye, makpo
dziwò le Yerusalem! 35 Tete
Barsilai do nu na fia la bena:
Dkeke nenie megale agbe no ge,
ne mayi Yerusalem kple fia la?
36 Fe blanyi mexò egbe siawo.
De mate nu ade vovo nu nyui
kple nu manyomanyo domea? De
nusi wò dola duna, eye wònona
la, gavivia enua? Alo de magano
hadzilantuswo kple hadzi'anyo-
nuwo fe gbe sema? Nukanuti wò
dola anye agba na nye afeto fia?
37 Deko wò dola be, yeakplo fia
la atso Yordan see. Nukanuti fia
la be, yeado etefe nam ale? 38
Na wò dola nagbugbo, eye maku
de m'a de kple fofonye kpakple
danye d'ife! Kpo da, wò dola
Kimham neyi kple nye afeto fia
la, eye nawò nusi nyo nuwò la
ne! 39 Fia la gblo be: Kimham
neyi kp'im, eye mawò nusi nyo
nuwò la ne, eye nusianu, si nedi
tso asinye la, mawo na wò. 40
Eye avako blibo la tso Yordan,
emegbe fia la hā tsoe. Eye fia
la duɔo nu na Barsilai heyrae,
eye wògblo yi enofe.

41 Emegbe fia la yi azoli la dzi
heva Gilgal, eye Kimham kpe de
enu. Yuda fe ameha blibo la kple
fia la yi, eye Israel-ameha la fe
afā hā le eme. 42 Eye kpo da,
Israel-ntuswo katā va fia la gbo,
eye wogblo na fia la bena: Nuka-
nuti m'a novi Yuda-ntuswo fi
wò dzoe, eye wokplo fia la kple
efemetowo yi Yordan godo, eye
Dawid fe ntuswo katā kpe de
enu? 43 Te'e Yuda-ntuswo katā
do nu na Israel-ntuswo bena:
Le esi fia la tso mia gbo la tae!
Nukanuti miele domedzoe dom le
nya sia nuti? De m'edu fia la
fe nanea? Alo de m'exo nunana
le esia? 44 Israel-ntuswo do nu
na Yuda-ntuswo bena: M'exo
akpa ewo le fia gome, eye le Da-
wid gome hā miawoe nye ngò-
gbeawo na mi. Nukanuti miedi
gbo mi? Alo menye m'awoe tre

a 17, 27.

b 18, 5.

c 16, 10.

e 9, 6.

f 16, 3.

g 14, 17.

h 9, 11.

i 12, 13.

k 9, 9, 10; 16, 4.

l Fia. l. 2, 7.

gbogblo be, m'adaplo miefe fia la agbæ oa? Ke Yuda-ntuwo n'ya sê wu Israel-ntuwo to.

Seba, aḡlādzelawo fe kplala wuwu.

20 Eye yakamea de le afima, si nko nye Seba, Bixri vi, eye wònye Benyamint; eku kpè gblo bena: Gomea ðeke mele Dawid gbò na mi o, eye domenyina ðeke mele Isai vi la si na mi o. Israel lee, mia dome amesiamè neyi efe agbadò me! 2 Tete Israel-ntuwo katà tu le Dawid nu hedze Seba, Bixri vi la yome. Ke Yuda-ntuwo ku de wofe fia la nu tso Yordan nu vasede Yerusalem. 3 Esi Dawid va efe me le Yerusalem la, fia la tso nyonu ewo, siwo nye efe 'ahiwò, amesiwo wògblè ði, be woano afeadzi kpom la, de xò me, eye wòkpo wo dzi, ke medò wo gbò o; eye wotsi xò me, abe alesi aho-siwo nò agbee ene, vasede wofe kugbe. 4 Eye fia la gblo na Amasa bena: Yò Yuda-ntuwo nam le nkeke etò me, emegbe nagava aii! 5 Eye Amasa yi Yuda yò ge; ke esi wòtsi anyi yeyi, si woðo nè, de gbò edzi la, 6 tete Dawid gblo na Abisai bena: Azò Seba, Bixri vi la, le vò wò ge mi awu Absalom. Eyata de wò afetò fe dolawo, eye nati eyome, ne magaxò du sesèwo, eye wòasi le mia nku me o! 7 Eye Yoab fe amewo ho dze eyome hekpe de Kretitowo kple Pleitowo kpakple kalètowo katà nu, eye woho tso Yerusalem ti Seba, Bixri vi la yome.

8 Esi woðo kpe gā, si le Gibeon gbò la, tete Amasa va do go wo. Ke yi le Yoab si le efe awawu, si wòdo la te, eye wòta yi, si le aku me la, ðe edzi le akli to, eya do le eme hege de anyigba. 9 Yoab gblo na Amasa bena: 'Novinye. èli sesiea? Tete Yoab tso dusi lé Amasa fe gè, be yeadudò nu nè. 10 Ke 'Amasa melé nku de yi, si le Yoab si la nu o; eye wòtsæ da nu do me nè, eye efe, domenuwo dudu de anyigba, ke megadae zi ewelia o. Esi Yoab kple nòvia Abisai woti Seba, Bixri vi la yome la, 11 Yoab fe ðekakpuiwo dometò ðeka tsí egbò le

gbogblom bena: Amesi ke lāa Yoab fe nya kple amesi ke nye Dawid to la, nedze Yoab yome! 12 Ke Amasa le mimlim le efe ou me le mofo me. Esi ntusu la kpo be, avakò blibo la to la, ehe Amasa ða tso moa dzi yi gbe me, eye wòtsò avò tsyò edzi; elabena ekpo be, amesiamè, si va la, tona ði.

13 Esi wòtee ða le moa dzi la, amesiamè to enuti dze Yoab yome, be woati Seba, Bixri vi la yome. 14 Ke eya tsa to Israel-toawo katà me vasede Abel-Bet-Maaxa, eye Bixritowo katà hā fo fu hedze eyome. 15 Azò wofa de to de wo le Abel-Bet-Maaxa, eye wofu kpo de du la nu vasede glia dzi. Eye avakò blibo, si le Yoab nu la, lū de eme, be woamū gli la. 16 Tete nyonu dzeadanua de do yi tso dua me bena: Ago gbò! Ago gbò! Tafiatse, migblo na Yoab be, nete va afi, ne mafo nu kplii! 17 Tete wòte de enu, eye nyonu la gblo be: Wòe nye Yoab la? Edo nu be: Nyee! Eye wògblò nè be: Se wò dolanyonu fe nya! Edo nu be: Mele esem. 18 Eye wògblo bena: Blema la wògblona be: Mibia le Abel, ekema nya la awu nu! 19 Nyee nye ame fafa kple anukwaretowo dometò ðekale Israel; èbe, yeatsrò du kple dada le Israel; nukanuti nèbe, yeagblè Yehowa fe domenyinu? 20 Tete Yoab xò edzi gblo bena: Nyemebe, matsrò naneke o, eye nyemebe, magblè naneke o. 21 Nya la mele alea o; ke boḡ ntsua ðe, si tso Efrayim-to la dzi, amesi nko nye Seba, Bixri vi lae, do efe asi de dzi de fia Dawid nu. Ne miède eya dede na la, ekema madzo le dua nu. Eye nyonu la gblo na Yoab bena: Kpo ða, woatso efe ta afu gbe ato glia dzi ado de wò. 22 Eye nyonu la va dukò blibo la gbò kple efe adanudzede la, eye wotsò ta le Seba, Bixri vi la nu tso fu gbe de Yoab. Tete wòku kpè, eye woka le du la nu, eye amesiamè yi de efe agbadò me. Emegbe Yoab gbugbò va fia la gbò le Yerusalem.

Dawid sublawo.

23 Yoab le Israel fe avakò blibo la nu, eye Benaya, Yehoyada vi, le 'Kretitowo kple Pleitowo nu;

a 16, 21.

b Ps. 28, 2.

c Fla. 1, 2, 5.

e 8, 18-18.

24 Adoram ^akpaa dɔwɔwɔ dzi, eye Yosafat, Axilud vi, enye fia fe tsiami; 25 Seya enye agbalɛnɔla, eye Zadok kple Abyatar wonye nunolawo; 26 eye Ira, Yairito, hã enye nunɔla le Dawid gbɔ.

Dowuame va Israel le Saul fe Gibeontowo wuwu ta. Rizpa.

21. Eye dɔ to le Dawid nɔli fe etɔ sɔn tra de enu; eye Dawid dɔ gbe da na Yehowa. Tete Yehowa gbɔ bena: Saul kple efe afe la de hɔfe, elabena ewu Gibeontowo. 2 Eye fia la ya Gibeontowo fo nu kpɛ wo. Gibeontowo metso Israel-viwo dome o, ke boɔ wonye Amoritowo fe kpɔtɔe, siwo Israel-viwo ka atam na; eye Saul di be, yeawu wo, elabena evã nu de Israel-viwo kple Yuda nu. 3 Eye Dawid gbɔ na Gibeontowo bena: Nuka mawo na mi, eye nuka matsɔ alé awu mi, be miayra Yehowa fe domenyinu la? 4 Gibeontowo dɔ nu ne bena: Klosalonya alo sikanyaa deke mele mia kple Saul kple efe afe la dome o, eye miele amea deke hã dim, be miawu le Israel o. Eye wɔgbɔ be: Nuka dim miele, be mawo na mi? 5 Wodɔ nu na fia la bena: Dutsu, si wu mi, eye wɔdɔ tame be, yeatsrɔ ml da, ne miagan Israel-nyigba blibo la dzi o lae! 6 Ne wode ame adre na le viɔntusuwo dome, ne mifahe wo de ati nu na Yehowa le Saul, amesi nye Yehowa fe ame tiatia la fe Gibeon. Eye fia la gbɔ be: Maɔ wo ana. 7 Ke fia la ve Mefiboset, Saul vi Yonatan fe viɔntusu la nu le Yehowa fe atam, si le Dawid kple Yonatan, Saul vi dome la ta. 8 Tete fia la le Aya vinyɔnu Rizpa fe viɔntusu eveawo, siwo nye Armoni kple Mefiboset, amesi wodzi na Saul, hekpe de Saul vinyɔnu Merab fe viɔntusu atɔawo nu, siwo wodzi na Mexolatito Adriel, Barsilai vi, 9 eye wɔtsɔ wo de asi na Gibeontowo, eye wohe wo de ati nu le to la dzi le Yehowa nku me, eye wo ame adre la ku zi deka. Wowo wu le nuɛɛi fe nkeke gbãtɔ dzi, esime wodze luɛɛe gome. 10 Tete Aya vinyɔnu Rizpa tsɔ akpanya keke de agakpe la dzi

^a Fia. I. 4, 6.

^b Sam. I. 31, 12.

^d Yos. 9, 15, 19.

^e 24, 25.

^f 23, 18.

^g Mo. IV. 25, 4.

^A kp. 18-22
kpɔ Kron. I.
20, 4-8.

ⁱ Sam. I. 20, 15
v. 17.

^k 3, 7.

^j Sam. I. 17, 7.

ⁿ Sam. I. 18, 19.

^o Sam. I. 17, 10.

tso nuɛɛi fe gomedzedze, vasede esime tsi dza tso dzifo de wo dzi; eye mena dzifoxewo dze de wo dzi le nkeke me, alo gbemelãwo va wo gbɔ le zã me o. 11 Esi wogbɔ nusi Aya vinyɔnu Rizpa, Saul fe ahiã wɔ, na Dawid la. 12 Dawid yi daxɔ Saul kple via Yonatan fe fuwo, bsiwo Yabes-Gileadtowo yi dafi le Bet-San fe abɔ me, afisi Filistitowo tso wo va ku dɔ, le gbesigbe Filistitowo wu Saul le Gilboa la, le wo si. 13 Eye wɔtsɔ Saul kple via Yonatan fe fuwo tso afima ve, eye wofo amesiwo wohe de ati nu la hã fe fuwo nu fu. 14 Eye wodɔ Saul kple via Yonatan fe fuwo de Zela le Benyamin-nyigba dzi de fofoa Kis fe yɔdo me, eye wowo nusiwo katã nu fia la de se le la. Esia megbe Mawu gase gbe, si wodo da de anyigba la ta.

Dawid du Filistitowo dzi.

15 Filistitowo gawɔ awa kple Israel, eye Dawid kple efe dolawo ho dawɔ awa kple Filistitowo, eye dedi te Dawid nu. 16 Eye Yisbi tso Nob, amesi nye ame dzɔtsuwo fe dzidzimeviwo dometɔ deka, di be, yeawu Dawid. Efe akplɔ fe kpekpe me le akɔbli sekei alafa etɔ, eye wɔkpla awawɔnu yeye. 17 Ke Zeruya vi Abisai xɔ ne, eye wòwu Filistitɔ la. Yemaɔi Dawid fe putuwo ka atam ns bena: Mágade awa kpɛ mi azɔ o, ne nagatsi Israel fe akadi la o!

18 Eye wòva me emegbe be, wòwɔ awa kple Filistitowo le Gob. Yemaɔi Xusatito Sipai wu Saf, si tsoame dzɔtsuwo fedzidzimeviwo dome. 19 Wogawɔ awa kple Filistitowo le Gob, eye Eixanan, Yaare-Orgim vi, tso Betlexem wu Gatito Goliat, amesi fe akplɔti le abe abaladoti ene. 20 Wogawɔ awa le Gat, eye ame dzɔtsua de to asi ade kple afɔ ade; wo katã le blave vo ene; eye eya hã tso ame dzɔtsuwo fe dzidzime. 21 Edu fewu le Israel nu, tete Yonatan, Dawid nɔvi Simea vi wui. 22 Ame ene siawo tso ame dzɔtsuwo fe dzidzime le Gat, eye wotsi Dawid kple efe dolawo si me.

Dawid dzi kafukafuha le esi Yehowa dee tso futowo si ne ɔuti.

22 Tete Dawid gblɔ ha sia fe nyawo na Yehowa le gbesigbe Yehowa dee tso efe futowo katã kple Saul si me, 2 eye wò-gblɔ be: Yehowa enye nye agakpe, nye mɔ kple nye dɛla. 3 Mawu enye nye yaylafe, amesi gbo mebè dɔ, nye akpoxonu kple nye xoxo fe lãdzo, nye mɔ sesè kple nye sitsofe kpakple nye xɔla, amesi dem tso ɔutaselawo si me. 4 Meyo Yehowa, amesi dze bubu, eye medo tso nye futowo si me.

5 Elabena ku fe tsitsotsoewo de to dem, eye gbegblè fe tɔsi-siwo do ɔɔdzi nam. 6 Tsiɛfe fe kawo fo xlãm, nye ku fe adoboliwo dem. 7 Meyo Yehowa le nye xaxa me, eye medo yli na nye Mawu; ese nye gbe tso efe fiasã me, eye nye kokofofo de efe to me. 8 Anyigba vã, eye wòvuu, eye dzifo fe anyinowo dzo kpekpe; wovã, elabena edo dɔmedzoe. 9 Dzudzo de dzi tso efe ɔuti me, dzo tso efe nu me fiã nu, eye aka lè dzo tso egbo. 10 Eviã dzifo hedji de anyi, eye alilikpo dodo le efe afo te. 11 Enɔ Kerubi dzi hedzo, eye wòdo agba de ya fe awalawo dzi. 12 Ewo viviti nɔ me abe agbadɔ ene, eye tsidɔdɔ tso alilikpo dodo me. 13 Dzoka xoxowo do tso keklè me le engo. 14 Yehowa de gbe tso dzifo, eye dzifovito la na efe gbe di. 15 Eda aɔutɔ wókaka wo hlè, eye wòdo dzikedzo da wòtɔto wo. 16 Tete atsiafu gɔme dze, eye anyigba fe anyinowo tsi go to Yehowa fe ɔɔdzidodo kple efe ɔuti me gbɔgbɔ me. 17 Edo alo da tso dzi lèm, eye wòhem tso to gãwo me. 18 Edem tso nye futowo sesè la kple nye ketɔwo si me, elabena wosesè wum. 19 Wodze dzinye le gbesigbe medo dzogbevɔe me, ke Yehowa enye nye zio-dɛnu. 20 Ekplɔm va dogba dzi, eye wòdem, elabena nye nu nye ɛnu.

21 Yehowa wɔ nam de nye dzodzɔenyenyenu, eye wòdo te fe nam le esi nye asi dza ta. 22 Elabena me è ɔku de Yehowa fe mowo nu, eye nyemewo nu vloa deke de nye Mawu nu o. 23 Elabena efe sewo katã le ɔkunye me, eye

nyemede efe dɔdɔwo da le gbonye o. 24 Mede blibo lè efe ɔku me, eye mekpɔ dokuinye dzi le nye vodada ɔuti. 25 Eyata Yehowa dɔ etefe nam le nye dzodzɔenyenyenu te, le esi nye asi dza le ɛɔku me ta. 26 Wò dɔme nyona de dɔmenyoto nu, eye edea blibo le amesi dea blibo la gbo. 27 Edzana le amesi dzana gbo, ke èvlonɔ de amesi vlonɔ nu. 28 Exona na duko, si wotena de anyi, eye wò ɔku nɔa dadalawo nu, be nabobo wo de anyi. 29 Elabena wò Yehowa ènye nye akadi, eye Yehowa na nye viviti me kɔ. 30 Elabena dziwò metona nyã avuzi le amehawo dzi, eye nye Mawu dzi metona tia kpo flɔ gli. 31 Mawu fe mɔ de blibo, Yehowa fe nya me kɔ, akpoxonu wònye na amesiwo katã sii tso. 32 Elabena ameka nye mawu kpe de Yehowa nu? Eye ameka nye agakpe kpe de mfa Mawu la nu? 33 Mawu enye nye mɔ sesè, eye wòna nye mɔ zu gbadzaa. 34 Ewo nye afo abe zinowo to ene, eye wòdom togbewo dzi. 35 Efiã awawo nye asiwo, ale be nye alo wo vu akɔbidati me. 36 Etsɔ wò xoxo fe akpoxonu la nam, eye wò gbesese wɔm mezu gã. 37 Ena nye afɔdeɛde keke le tenye. eye nye afɔkewo mebotsona o. 38 Mede nye futowo de nu, eye mewu wo, eye nyemetɔ o, vasede esime metsrɔ wo vɔ. 39 Metsrɔ wo, eye meto wo nyanyanya, ale be womegafɔ o, eye wodze anyi de nye afo te. 40 Etsɔ ɔusè bla ali dzi nam de awawo nu, eye nèbobo nye futowo de tenye. 41 Ena nye futowo to bume dem, eye metsrɔ nye futowo gbidi gbididi. 42 Wodo yli na Yehowa, ke xɔnametɔa deke meli o, eye medo nu na wo o. 43 Metu wo abe anyigba vuvudedi ene, eye metu afo wo dzi hefanya wo abe kpodomeeba ene. 44 Edem tso nye duko fe dzrewawo me, edzram dɔ he-tɔm dɔ dukowo fe tae, eye duko, si nyemenya o la, subɔm. 45 Amedzroviwo vivi nu me nam; tonu ko wose, eye wodɔ to nye gbe. 46 Dzidzi fo amedzroviwo, eye wofe lame tu, wodo tso wofe mwo me.

47 Yehowa le agbe; woakafu nye agakpe, eye woado Mawu, nye xoxo fe agakpe la, de dzi. 48 Mawu, amesi bia hl5 nam, eye wotsdukowo de tenye. 49 Ekplom tso nye futowo dome, eye wotsom do nye futowo dzi, eye wodem tso nutasela si me. 50 Eyata mele kafuwom, Yehowa, le dukowo dome, eye mele kafukafuha dzim na wo nko. 51 Ede xoxo ga fia efe fia, eye wove Dawid, efe amesiamina la, kple efe dzidzimeviwo nu tegbee.

Dawid fe nya mamleawo.

23. Dawid fe nya mamleawo nye esi; Dawid, Isai vi fe gbe, ntsu, si wodo de dzi, Yakob fe Mawu fe amesiamina la, kple kafukafuhawo fe henolelsrael fe gbe: 2 Yehowa fe Gbogbo fo nu to dzinye, eye efe nya le nye ade dzi. 3 Israel fe Mawu la fo nu, Israel fe agakpe la gblo nam bena: Amesi du amebetowo dzi dzodzoe kple amesi du dzi le mawuvovome la, 4 le abe alesi ndi kona, ne ye dze ene, ele abe ndi, si alilikpoa deke medo o ene, eye ele abe kekle, si nana gbe miena tso anyigba me le tsidzadza megbe ene. 5 De nye afe mele alea le Mawu nku me oa? Elabena ebla nu mavo kplim, si wodo pɛpɛpɛ, eye wodzrae do. Elabena de mana nye xoxowo katã kple nye nudidiwo katã natsi de dzi oa? 6 Ke yakamewo katã le abe nu, siwo wotsana fua gbe, eye womedeaa asi wo nu o la ene; 7 ke boɲ amesi be, yeade asi wo nu la, ele be, wotsa ga kple akplati de asi, eye wotsa dzo wo de wo te fe.

Dawid fe kalɛtowo kple wofe nuwɔwɔwo.

8 Dawid fe kalɛtowo nkwɔwo nye esi: Isbaal, Xaxmoni vi, amesi nye fia nu asrafowo fe amegã, eya da efe akplo zi deka to ame tsiaoa alafa enyi dzi. 9 Eyometo nye Eleazar, Axoxi vi, Dodo fe vi, amesi le kalɛto etɔawo dome le Dawid gbo. Esi wodu fewu le Filistitowo nu, eye wofo fu ho ava va afima, eye Israel-nutsuwo ho yi la, 10 eya tsi tre, eye wodzadza amewo le Filistitowo dome, vasede esime dede te efe asi nu,

eye yi la le de asi me ne. Yehowa na wodu dzi ga de gbe-magbe, eye duko blibo la gbugbo dze eyome, be woadaha nu. 11 Eyometo nye Sama, Hararito Age vi. Esi Filistitowo fo fu de Lexi, afisi ayi le agble me fu le, eye duko la si le Filistitowo nu la, 12 etsi tre de agble la titina, eye woxe, eye wosi Filistitowo, eye Yehowa na wodu dzi ga de.

13 Eye amegã blaetɔawo dometo etɔ tso yi Dawid gbo le Adulamdo la me le nuɲɲoli. Esime Filistitowo fe adzohawo fu asada anyi de Refaim-bali la me la, 14 Dawid le mo me le to dzi, eye Filistitowo de avako do Belexem yemaɲi. 15 Eye nu de asi Dawid dzodzro me, wogblo bena: Ameka aku tsi tso vudo, si le agbo me le Betlexem la me ve mano? 16 Tete kalɛto etɔawo yi dage de Filistitowo fe asada me, eye woku tsi le vudo, si le agboa me le Betlexem la me hetsɔ ve na Dawid; ke egbe be, yemanoe o, eye wotsae fo de anyi na Yehowa. 17 Eye wogblo be: Yehowa, esia woxo nede megbe xaa tso gbonye! Esia nye ntsu, siwo tso wofo agbe ke yi la, fe vu. Eye wogbe be, yemanoe o. Kalɛto etɔawo ve esia.

18 Abisai,^a Zeruya vi, Yoab novi, enye ame blaetɔawo fe tato; eya da efe akplo to ame tsiaoa alafa etɔawo dzi, eye woxo nko le ame blaetɔawo dome. 19 Wode bubu enu le ame blaetɔawo dome, eye eya nye wofo amegã; gake mede ame etɔawo nu o. 20 Benaya, Yehoyada vi, enye ntsu kalɛto de, si wo nu tsuwo la fe vi tso Kabzeel. Eya wu Moabitowo fe kalɛto eweawo, eye wodu dzata le vudo la me le gbesigbe sno dza. 21 Eya wu Egiptenutsu kakoa de; akplo le Egipteto la si, gake eyi egbo kple atizoti, eye woxo akplo la le Egipteto la si hetsɔ eya nuto fe akplo wui. 22 Nusia Benaya, Yehoyada vi la wo, eye woxo nko le kalɛto blaetɔawo dome. 23 Wode bubu enu le ame blaetɔawo dome, ke mede ame etɔawo nu o, eye Dawid tsae do fia nu asrafowo nu.

24 Asahel, Yoab novi, le ame

^a 21, 17.

^b Yos. 15, 21; Nex. 11, 25.

^d kp. 8-39 kp. Kron. I. 11, 10 v. 41.

^a 2, 18.

blaetṣawo dome, Elxanan, Dodo vi, tso Betlexem, 25 Xarodito Sama kple Xarodito Elika, 26 Palitito Xelez kple Tekoato Ira, Ikes vi,^a 27 Antoitito Abiezer kple Xusatitito Mebnai, 28 Axoxitito Zalmon kple Netofatitito Maharai, 29 Netofatitito Xeleb, Baana vi, kple Itai, Ribai vi, tso Benyamin-viwo fe Gibea. 30 Piratonitito Benaya kple Hidai, si tso Naxale-Gaas, 31 Arbatitito Abi-Albon kple Barxumitito Azmawet, 32 Saalbonitito Eliaxba, Gunito Yasen, 33 Yonatan, Hararitito Sama fe vi, Axiam, Hararitito Sarar fe vi, 34 Elifelet, Maaxati vi Ahasbai fe vi, Eliam, Gilonitito,^b Axitofel fe vi, 35 Karmelitito Xezrai, Arbito Paerai, 36 Yigal, Natan vi, tso Zoba, Gaditito Bani, 37 Amonitito Zelek, Beerotitito Naxarai, amesi nye Zeruya vi Yoab fe adekplovi, 38 Yitritito Ira kple Yitritito Gareb 39 kpa-kple Xititito Uriya. Wo katā le ame blaetṣ vɔ adre.

Wohe to na Dawid kple dovṣ le esi woxlṣ dukɔ la ta.

24. Eye Yehowa ḡgado dome-dzo de Israel nuti, eye wɔdɔ Dawid de wo nu gblɔ bena: Yi daxlṣ Israel kple Yuda! 2 Tete fia la gblɔ na avakɔ la fe tato Yoab bena: Yi datsa le Israel-toawo katā me tso Dan vasede Beer-Seba, eye naxlṣ dukɔ la, ne manya dukɔ la fe xexlṣme! 3 Yoab do nu na fia la bena: Ne Yehowa na dukɔ la dzi de dzi zi alafa wu alesi wole, be nye afeto fia nakpɔe kple efe ŋkuwo hā la, nukaguti nye afeto fia le nusia togbe dim ma? 4 Ke esi fia la tsi efe nya la dzi na Yoab kple avakplɔ-lawo la, Yoab kple avakplɔ-lawo dzo le fia la gblɔ, be woadaxlṣ Israel-dukɔ la. 5 Eye wotso Yordan heva fu asaḡa anyi de Aroer, de du, si le bali la me fe dusi me, do ta Gad kple Yaezer lofo. 6 Woto Gilead heva Kades le Xititowo fe anyigba dzi, eye wova Dan hetro do ta Zidon. 7 Eye wova Tiro fe mṣ sesṣ la gblɔ heto Xiwitowo kple Kanaanitowo fe duwo katā me, eye wova to Yuda fe dziehe heva Beer-Seba. 8 Eye iwotsa to anyigba blibo la

dzi, eye wogbugbɔ va Yerusalem le dzinu asieke kple ŋkeke blave meḡbe. 9 Eye Yoab tso dukɔ la fe xexlṣme vɔ na fia la: avawɔla, siwo ate nu adi yi le Israel dome la, le ame akpe alafa anyi, eye Yuda-gutswuwo le ame akpe alafa atṣ.

10 Tete Dawid fe dzi lā kpo, esime woxlṣ dukɔ la vɔ meḡbe, eye Dawid gblɔ na Yehowa bena: Mewo nuvṣo nutɔ be, mewo nusia; eyata Yehowa, de wɔ dɔla fe vodada ḡa, elabena mewo lānu nutɔ. 11 Esi Dawid fo ŋdi kanya la, Yehowa fe gbe va nyagbloḡila Gad, amesi nye Dawid fe nukpola, gblɔ bena: 12 Yi nagblɔ na Dawid bena: Ale Yehowa gblɔ esi: Nu etṣ metsɔ le ŋkuwɔ me dom, tia wo dometo deka, ne mawo wo! 13 Tete Gad va Dawid gblɔ, eye woto nya la ne gblɔ bena: 'Dɔ-wuame neva wɔ anyigba dzi fe adre loo, alo asi le wɔ futowo nu, eye woade wɔ de nu dzinu etṣ loo, alo dovṣ neva wɔ anyigba dzi ŋkeke etṣa? Azo bu egu, ne nakpɔ nyaa de madagblɔ na amesi dom ḡa! 14 Dawid gblɔ na Gad bena: Mexaxa nutɔ! Na miadze Yehowa si me, elabena efe amenuveve so gblɔ, ke nyemele amegbetowo si me dze ge o! 15 Eye Yehowa na dovṣ do Israel dome tso ŋdi vasede yeyiḡi, si woḡo la dzi; eye ame akpe blaadre ku le dukɔ la dome tso Dan vasede Beer-Seba.

Numeme le Arawna fe Infofe.

16 Esi mawudɔla la do efe asi de Yerusalem dzi, be yeagblṣe la, vṣ la ve Yehowa, eye wogblɔ na mawudɔla, si le nu gblṣm le dukɔa dome la bena: Eṣo gblɔ! Azo diḡi wɔ asi de anyi! Eye Yehowa fe dɔla la le Yebusitito Arawna fe lugbɔfe gblɔ. 17 Esi Dawid kpo mawudɔla, si le ame wum le dukɔa dome la, egblɔ na Yehowa bena: Kpɔ ḡa, nyee wɔ nuvṣo, eye meda vo; ke alṣ siawo la, nuka wowo? Wɔ asi neva mia kple fofonye fe afe dzi boḡ!^h

18 Eye Gad va Dawid gblɔ gbe-magbe gblɔ ne bena: Yi nadadi vɔsamlekpu na Yehowa de Yebusitito Arawna fe lugbɔfe! 19 Tete Dawid yi le Gad fe nya la nu,

^a Kron. I. 28, 9.

^b 10.

^b 15, 12.

^d Yer. 24, 10; 29, 17; Xez. 6,

^{12.}

^e 11, 3.

^f kpo Kron. I.

^{21.}

^g 21, 1.

^h Mo. IV. 18, 22.

ⁱ Yos. 18, 9.

abe alesi Yehowa de se ene. 20 Esi Arawna fɔ kɔ te la, ekpɔ fia la kple efe dolawo gbɔna de egbɔ; tete Arawna yi hebɔbɔ, eye wòde ta agu na fia la. 21 Eye Arawna gbɔ bena: Nukata nye afeto fia va efe dɔla gbɔ dɔ? Dawid do enu bena: De mebe, mafle lugbɔfe la, ne maɖi vɔsamlekpi na Yehowa, ne dɔvɔ la nu natso le dukɔa dome. 22 Arawna gbɔ na Dawid bena: Nye afeto fia nexɔe, eye wòasa vɔ, alesi dze enu! Kpɔ da, nyiwo nye esi hena numevɔsa, eye lufotasiadam kple nyiawo nɔtinuwo nanye na-

^{a 21, 14.}

ke! 23 Nusiawo katã wò dɔla Arawna tso na efe afeto fia la. Eye Arawna gbɔ na fia la bena: Yehowa, wò Mawu, axɔe na wò nyuie! 24 Ke fia la gbɔ na Arawna bena: Kpao, ke boŋ maflee le asiwò kple ga, eye nyemasa numevɔ na Yehowa, nye Mawu la, dzodzro o. Ale Dawid fle lugbɔfe kple nyiawo klosalo sekel blaati. 25 Tete Dawid ɖi vɔsamlekpi na Yehowa de afima, eye wòsa numevɔ kple akpedavɔ. Eye ^aYehowa se gbe, si wòdo da de anyigba la ta, eye dɔvɔ la nu tso le Israel.

FIAWO FE AGBALĒ GBĀTŌ.

Dawid gbɔdzo. Adoniya di bena, yeazu fia.

1 Esi fia Dawid ku amegã xɔ fe gede la, wotsyɔa avɔwo nɛ, gake dzo medɔa efe lã me o. 2 Tete efe dolawo gbɔ nɛ bena: Woadi detugbi atiatia de na miafe afeto fia la, ne wòatsi tre de fia la nku me akpɔ edzi, eye wòamlɔ wò akɔ nu alé dzo de miafe afeto fia la nu. 3 Eye wodi detugbi dzetugbe le Israei-nyigba blibo la katã dzi, eye wokpɔ Abisag, Sunamito la, hekpɔe vɛ na fia la. 4 Detugbi la dze tugbe nuto, eye wòzu fia la dzikpɔla, si subɔnɛ, ke fia la mede asi enu o.

5 Ke ^bAdoniya, Xagit vi, do edokui de dzi gbɔ bena: Nye le fia nye ge! Eye ^awòdi tasiadamwo kple sɔwo kple ame blaati, siwo anɔ du fum le engɔ la, na edokui. 6 Le efe agbe me nkekewo me la fofoa mehe nya de enu kpɔ be: nukanuti nɛwɔ esi kple esi hã o. Edze deka hã nuto, eye eya wòdzi de Absalom yome. 7 Eye wòdo gbe di kple Yoab, Zeruya vi, kpakple nunla Abyatar, eye wokpe de Adoniya nu. 8 Ke nunla Zadok, Benaya, Yehoyada vi, nyagblɔdila Natan, Sime kple Rei kpakple Dawid fe kalɛtɔwo mele Adoniya fe nya me o. 9 Eye Adoniya wu alɛwo, nyiwo kple nyivi damiwo le Soxelet-kpe la gbɔ le Rogel-vudo la xa, eye

^b Sam. II. 3, 4.

^a Sam. II. 15, 1.

^c 2, 22.

^f Yos. 15, 7.

wòkpe novianutsuwo katã, siwo nye fiaviwo kple Yuda-nutsuwo katã, siwo nye fia fe dolawo: 10 ke mekpe nyagblɔdila Natan. Benaya kple kalɛtɔwo kple novia Salomo o.

11 Eye Natan gbɔ na Salomo dada Bat-Seba bena: Mèse be, Adoniya, Xagit vi, zu fia, eye miafe afeto, fia Dawid, menyae oa? 12 Eyata va maɖo aɖaɖu na wò, ne nade wò nuto kple viwò Salomo fe agbe. 13 Tso, nayi fia Dawid gbɔ, eye nagbɔ nɛ bena: Nye afeto fia, menyae de nɛka atam na wò dɔlanyɔnu gbɔ bena: Viwò Salomo azu fia de yonyeme, eye wòanɔ nye fiazikpui dzi oa? Nukanuti Adoniya zu fia? 14 Kpɔ da, ne ègale nu fom kple fia la le afima la, madze yowòme ava do kpe wò nyawo dzi. 15 Tete Bat-Seba yi fia la gbɔ le xogã me. Fia la tsi nuto, eye Abisag, Sunamito la, le fia la subɔm. 16 Eye Bat-Seba bɔbɔ hede ta agu de fia la nku me, eye fia la gbɔ nɛ bena: Nuka le wòwòm? 17 Edo nu nɛ bena: Nye afeto, èta Yehowa, wò Mawu, na wò dɔlanyɔnu bena: Viwò Salomo azu fia de yonyeme, eye wòanɔ nye fiazikpui dzi! 18 Ke azɔ la, kpɔ da, Adoniya zu fia, eye wò, nye afeto fia, menyae o. 19 Ewu nyitsuwo, nyi damiwo kple alɛwo kpankpan, eye

wòkpe fia viñtsuwo katā kple nunola Abyatar kpakple avafia Yoab; ke mekpe wò dola Salomo ya o.^a 20 Nye afeto fia, Israel blibo la le nuwò kpòm, be nagblo amesi le nye afeto fia fe fiazikpui dzi nò ge de yowòme la, na wo. 21 Elabena ava me be, ne nye afeto fia mlò fofaowo gbò la, ekema woakpò mia kple vinye Salomo hãbe nuwòwòlawo ene. 22 Eye kpò da, esi wòga'e nu fom kp'e fiaa la, nyagblodila Natan va. 23 Tete woyi dagblo na fia la bena: Kpò da, nyagblodila Natan enye si. Eye wòva fia la gbò hede ta agu de fia la ñku me. 24 Eye Natan gbò bena: Nye afeto fia, wòe gbò be, Adoniya nezu fia de ye yome, eye wòana yefe fiazikpui dzi? 25 Elabena egbe la eyi dawu nyitsuwo, nyi damiwo kple alẽwo kpañkpañ, eye wòkpe fia viñtsuwo katā, avako la fe tatowo kpakple nunola Abyatar; kpò da, wodu nu, eye wono nu le egbo, eye wodo yì bena: 'Fia Adoniya neno agbe! 26 Ke mekpe nye, wò dola, kple nunola Zadok, Benaya, Yehoyada vi, kpakple wò dola Salomo o.^g 27 Nye afeto fia gbòe nya sia tso, hafi mēgblo amesi ano nye afeto fia fe fiazikpui dzi de eyome la na wò dola oa? 28 Tete fia Dawid xò edzi gbò bena: Miyò Bat-Seba dem! Eye wòva fia la gbò le eme hetsi tre de fia la ñku me. 29 Eye fia la ka atam gbò bena: Meta Yehowa, amesi dem tso hiãwo katā me, fe agbe: 30 Alesi meta Yehowa, Israel fe Mawu la, na wò gbò bena: Viwò Salomo azu fia de yonyeme, eye wòana nye fiazikpui dzi de tenyefe la, nenema mawo egbe sia! 31 Tete Bat-Seba bobo de fia la ñku me hede ta agu gbò bena: Nye afeto fia nana agbe tegbee.

Wnɛl ami na Salomo hede fiaa.

32 Eye fia Dawid gbò bena: Miyò nunola Zadok kple nyagblodila Natan kpakple Benaya, Yehoyada vi dem. Esi wova fia la ñku me la, 33 fia la gbò na wo bena: Mide miafe afeto fe dolawo kpe de mia dokui nu, eye mina vinye Salomo nado nye tedziso, ne miakpløe yi Gixon. 34

^a kp. 9, 10.

^b Mo. U. 5, 10.

^c Sam. II. 8, 15.

^e Sam. II. 16, 19, f Kron. I. 23, 1; 29, 22.

^g kp. 10.

^h Sam. U. 15, 27, 36.

ⁱ Kron. I. 28, 5.

Eye nunola Zadok kple nyagblodila Natan nasi ami nɛ le afima ahaɔe fia de Israel nu; miku kpè, eye miado yì bena: Fia Salomo neno agbe! 35 Emegbe mi-kpløe do, eye wòava bobo nò nye fiazikpui dzi ahazu fia de tenyefe; elabena eya medo, be wòadu amegã de Israel kple Yuda dzi. 36 Tete Benaya, Yehoyada vi, xò edzi gbò na fia la bena: Neva me! Alea Yehowa, nye afeto fia la fe Mawu, agblo afu edzi. 37 Alesi Yehowa nò kple nye afeto fia la, nenema wòana kple Salomo, eye wòana efe fiazikpui nafo nye afeto fia Dawid fe fiazikpui ta. 38 Tete nunola Zadok, nyagblodila Natan kple Benaya, Yehoyada vi, kpakple Kretitowo kple Pletitowo woyi, eye wona Salomo do fia Dawid fe tedziso, eye wokpløe yi Gixon. 39 Eye nunola Zadok tso lãdzo, si me ami le la, tso agbado la me hesi ami na Salomo, eye woku kpè; tete dukò blibo la do yì bena: Fia Salomo neno agbe! 40 Emegbe dukò blibo la kpløe do, eye dukò la ku dzewo hekpo dzidzo etefe meko o, eye wofe yì na be, anyigba vuwu.

41 Esi Adoniya kple amesiwo katā wòkpe de egbo la, du nua vo tete la, wosee. Ke esi Yoab se kpèawo fe didi la, egblo bena: Howowo ka enye si le didim le dua me? 42 Esi wògale nufɔfo dzi la, Yonatan, nunola Abyatar vi do, eye Adoniya gbò bena: Va, elabena ame zãzã nɛnye, eye gbe nyuia de nɛhe vɛ. 43 Yonatan do nu gbò na Adoniya bena: Ele eme! Miafe afeto fia Dawid tso Salomo do fiaa. 44 Fia la do nunola Zadok, nyagblodila Natan kple Benaya, Yehoyada vi, kpakple Kretitowo kple Pletitowo kpe de egu, eye wona wòdo fia fe tedziso. 45 Eye nunola Zadok kple nyagblodila Natan wosi ami nɛ hedoe fia le Gixon, eye wole dzidzo kpòm tso afima gbøe, eye du la vuwu; esia nye yì, si sem miele. 46 Salomo bobo nò fiazikpui la dzi; 47 eye fia la fe dolawo hã yi, be yewoayra miafe afeto fia Dawid gbò bena: Wò Mawu ana Salomo fe ñko nade du wu wò ñko, eye efe fiazikpui nafo

wò fiazikpui ta! Tete fia la bɔbɔ de aba dzi. 48 Eye fia la hã gblɔ be: Woakafu Yehowa, Israel fe Mawu, si na amesi anɔ nye fiazikpui dzi la egbea, eye nye ŋkuwo kpɔe!^d 49 Tete dzika tso amesiwo katã Adoniya kpe la fo, eye wotsi tre, eye amesiame lɛ efe mɔ. 50 Ke Adoniya le Salomo vɔm, eye wɔtso yi dalɛ vɔsamlekpui la fe dzowo. 51 Eye wova gblɔ na Salomo bena: Kpɔ da, Adoniya le fia Salomo vɔm, eye /wɔdalɛ vɔsamlekpui la fe dzowo gblɔ bena: Fia Salomo neka atam nam egbe be, mawu efe dɔla kple yi o. 52 Eye Salomo gblɔ bena: Ne enye nutefɛwɔla la, hekema efe taɔaa deke mage de anyigba o; ke ne woakpɔ vɔa de le epu la, ekema aku. 53 Eye fia Salomo dɔ wɔdakplɛ tso vɔsamlekpui la gbɔ vɛ, eye wɔva de ta agu de fia Salomo ŋku me, eye Salomo gblɔ nɛ bena: Yi afewò me!

Dawid fe didi mbɛto kple ku.

2. Esi Dawid fe kuxi le afe tum la, ede se na via Salomo gblɔ bena: 2 Mele demagbɔnugbe yim, eyata sɛ ŋu, eye wɔ ŋutsu. 3 Lɛ ŋku de Yehowa, wò Mawu, fe nudidiwo ŋu, eye nazo efe mɔwo dzi, ne nalɛ efe doɔowo, sewo, kɔnuwo kple dasedidiwo me de asi, abe alesi wɔnplɛ de Mose fe se la me ene, ne nusiwo katã nawɔ kple afisafi, si nayi la, nãdze edzi na wò; 4 ne Yehowa fe nya, si wògblɔ de ŋunye la, nava me be: Ne viwɔnɔutsuwo lɛ ŋku de wofe mɔwo ŋu, eye wozo anukwaretɔ le ŋkunye me kple wofe dzi blibo kple luɔ blibo la, ekema wò amesiwo anɔ Israel-fiazikpui dzi la, nu matso akpɔ o. 5 Enya nusi Yoab, Zeruya vi la wɔm, nusi wòwɔ Israel fe avafia eveawo Abner, Ner vi, kple Amasa, Yeter vi la, amesiwo wòwu, eye wòbia hlɔ de vu, si woko de anyi le ava me la nu le ŋutifa-fayi, eye wòna avavɔ fo efe ali-dziblano, si le efe ali, kple afokpa, si le efe afɔ. 6 Wɔ de wò nunya la nu, be efe ta yi magayi tsie le ŋutifafa me o.^f 7 Ke ve Gileadɔ Barsilai fe viŋutsuwo nu,

^a Sam. I 17, 27; 19, 32-41.
^b Sam. II 16, 5; 19, 17-24.
^d 3, 6.

^e kp. 6; Ps. 101, 4, 8.
^f 2, 28.
^g Do. 13, 36.

^h Sam. II 14, 11.
ⁱ Sam. II 5, 4, 5; Kron. I 29, 27.

^k 1, 5-40.

^l Mo. Y. 17, 14 v. 20; Yos. 1, 7; 22, 6.

^m 1, 3; Sam. II 3, 7.

ⁿ Sam. II 3, 27.
^p Sam. II 20, 10.

^q Mo. I 42, 28.

eye woanɔ wò kpɔ ŋu amewo dome, elabena alea wowɔ nam, esime mesi le nɔviwò Absalom nu.^a 8 Kpɔ da, Benyamintɔ Simei tso Baxurim le gbɔwò; eyae di gbɔm vevie le gbesigbe meyna de Maxanayim, ke eva kpem le Yordan nu, eye meta Yehowa nɛ gblɔ bena: Nyemawu wò kple yi o. 9 Eyata megagbe tohehe nɛ o, elabena ame nyanu nɛnye, eye anya nusi nawɔe, be efe ta yi nayi tsie kple vu.^e 10 Eye Dawid mlɔ fofoawo gbɔ, eye wɔdii de Dawid fe du la me.^g 11 Xeyixi, siwo Dawid du fia de Israel dzi la, le fe blane; edu fia fe adre lɛ Xebbron, eye wòdu fia fe blaetɔ vɔ etɔ le Yerusalem.ⁱ

Salomo he to na Adoniya, Abyatar, Yoab kple Simei.

12 Eye Salomo bɔbɔ nɔ fofoa Dawid fe fiazikpui la dzi, eye efe fiadufe la li ke ŋuto. 13 Eye Adoniya, Xagit vi la, yi Salomo dada Bat-Seba gbɔ. Ebiae bena: Dutifafa me nɛva lea? Edo ŋu bena: Dutifafa mee! 14 Eye wògblɔ bena: Nyaa de le asinye, be magblɔ na wò. Edo ŋu be: Fo nu! 15 Eye wògblɔ be: Wò ŋuto ɛnyae be, fiadufe la nye tɔnye, eye Israel blibo la fe ŋku le ŋunye, be nyee le fia nye ge; ke fiadufe la tɔ yi de nɔvinye si, elabena Yehowae doe nɛ. 16 Azɔ mabia nu deka tso asiwò, eye megatem o. Edo ŋu nɛ bena: Fo nu! 17 Eye wògblɔ bena: Tafiatse, fo nu kple fia Salomo, elabena magbe wò gbe o, ne woatsɔ Sunami-nyɔnu Abisag nam made. 18 Bat-Seba do ŋu be: Enyo, madafo nu kple fia la de tawò. 19 Eye Bat-Seba va fia Salomo gbɔ, be yeafɔ nu kpilii le Adoniya ta; tete fia la tsi tre yi dakpee, eye wòbɔbɔ de epku me; ebɔbɔ nɔ efe fiazikpui la dzi, eye wòna nunɔdzi fia la dada wòbɔbɔ nɔ efe nudusi me. 20 Eye wògblɔ bena: Mabia nu via de tso aiwò, eye megatem o. Fia la do ŋu nɛ bena: Danye bia, elabena nyemele tewò ge o. 21 Eye wògblɔ bena: Woatsɔ Abisag, Sunami-nyonu, na nɔviwò Adoniya, ne wòade. 22 Tete fia Salomo do ŋu gblɔ na dadaa bena: Nukaŋti!

nèle Abisag, Sunami-nyonu la, ko biam na Adoniya? Bia fiadufe la hã na eya kple nunɔla Abyatar kpakple Yoab, Zeruya vi la, elabena "fonye wònye. 23 Eye fia Salomo ta Yehowa bena: Mawu nafiam agafiam de dzi, ne menye Adoniya de wògblo nya sia de efe agbe nuti o fi! 24 Eyata meta Yehowa fe agbe, amesi li kem, eye wòna meboho no fofonye Dawid fe fiazikpui dzi, eye wòtso afe nam, abe alesi wògblo ene la be: Adoniya aku egbea! 25 Eye fia Salomo do Benaya, Yehoyada vi da wòdada nui fu anyi wòku.

26 Eye fia la golo na nunɔla Abyatar bena: Yi wò agble le d'Anatot, elabena edze ku. Ke nyemele wuwò ge egbe sia o, elabena wòe tso /Afe to Yehowa fe adaka la no fofonye Dawid ngo, eye nèkpe fu dze fu yia, si fofonye kpe. 27 Ale Salomo nyã Abyatar, be maganye Yehowa fe nunɔla azo o, ne Yehowa fe nya, si wògblo de Eli fe afe nu le Silo la, nava me. 28 Eye nya la di Yoab se, elabena Yoab ku de Adoniya nu, ke meku de Absalom nu o; tete Yoab si yi Yehowa fe agbado la me hãdalẽ vòsamlekpuu la fe dzowo. 29 Eye wova gblo na fia Salomo bena, Yoab si yi Yehowa fe agbado la me, eye kpo da, ele vòsamlekpuu la xa. Tete Salomo do Benaya, Yehoyada vi la da bena: Yi dada nui fu anyi! 30 Eye Benaya yi Yehowa fe agbado la me hegblo ne bena: Ale fia la gblo esi: Do go! Edo nu bena: Gbede, ke boŋ afisia maku do. Tete Benaya he gbe la va na fia la gblo bena: Ale Yoab gblo, eye ale wòdo nu nam enye si. 31 Fia la gblo ne bena: Wo abe alesi wògblo ene; da nui fu anyi, eye natsɔe adi, ne nade vu madifo, si Yoab ko de anyi la da le mia kple fofonye fe afe la nu. 32 Yehowa agbugbo efe vu ava efe ta dzi, elabena eda nu nutsu eve, siwo nye ame dzodzɔewo, eye wonyo wui, amesiwo nye Israel fe avafia Abner, Ner vi, kple Yuda fe avafia Ama'a, Ye'e vi, eye wòwu wo kple yi fofonye Dawid fe manyamanyae. 33 Eye wofe vu agbugbo ava Yoab kple efe dzi-

• 1, 6, 7.

• 4, 4.

d Yer. 1, 1.
• 1, 7.f Sam. I. 22, 20;
30, 7; Sam. II.
15, 24.g Sam. I. 2, 31.
32.

h 1, 51.

i Mo. II. 21, 14.

k kp. 28.

l kp. 8.

m kp. 1-4 kpo
Kron. II. 1, 1-6.
o Kron. II. 1, 1.
p kp. 5.

dzimeviwo fe ta dzi tegbee; ke qui. aia atso Yehowa gbo ava Dawid kple efe dzidzimeviwo kple efe afe kpakple efe fiazikpui la dzi tegbee. 34 Tete Benaya, Yehoyada vi la, yi dada nui fu anyi hewui, eye wodii de efe xo me le gbedzi. 35 Eye fia la tso Benaya, Yehoyada vi, do avako la nu de etefe; eye fia la tso nunɔla Zadok do Abyatar tefe.

36 Eye fia la do ame do da, be woayo Simei va, eye wògblo ne bena: Tu xo na dokuiwo de Yerusalem nana alima, ke megado tso afima yi afi alo afime o. 37 Gbesigbe nado atso Kidrontɔvua la, nyae be, aku; wò vu ava wò ta dzi. 38 Simei do nu na fia la bena: Enyo, alesi nye afeto fia la gblo la, nenema efe dola awo. Eye Simei no Yerusalem etefe didi. 39 Ke eva me le fe eto megbe bena, dolaputsu eve si le Simei gbo yi Gat-fia Axis, Maaxa vi gbo. Eye wova gblo na Simei bena: Kpo da, wò dolawo le Gat. 40 Tete Simei tso, bla akpa na efe tedzi, eye woyi Axis gbo le Gat, be yeadi yefe dolawo. Eye Simei yi dakplo efe dolawo tso Gat gbɔe. 41 Eye wova gblo na Salomo bena: Simei dzo tso Yerusalem yi Gat, eye wògatrɔ gbo. 42 Tete fia la do wodayo Simei va, eye wògblo ne bena: De nyemena wota Yehowa na wò, eye mexlõ nu wò gblo bena, gbesigbe nado ayi afi alo afime la, nyae be, aku, eye nedo nu nam be, kenyo yese o? 43 Nukanuti mewa Yehowa fe atam kple se, si mede na wò la dzi o? 44 Eye fia la gblo na Simei be: Wò nuto enya vò, siwo katã inewo de fofonye Dawid nu, eye wò dzi nyae. Yehowa agbugbo wò vòdivòdi la ava wò ta dzi. 45 Ke woayra Salomo ya, eye Dawid fe fiazikpui la ali ke le Yehowa nku me tegbee. 46 Tete fia la de se na Benaya, Yehoyada vi la, wòdada nui fu anyi wòku.

Salomo de sr5.

3. *Esi fiadufe la li ke de Salomo si me la, Salomo do fofome kple Egipte-fia Farao, eye wò de Farao fe vinyonu hekplo va

Dawid fe du la me, hafi wówa wu efe xó kple Yehowa fe xó kpa-kple glidodo de Yerusalem nu godoo nu.^a 2 Ke dukó la gasa vó le nuxefewo, elabena wometu xóa deke na Yehowa fe nkó vasede yemaɣi o. 3 Eye Salomo l5 Yehowa hezò le fofoa Dawid fe do-dowo nu; ke esa vó, eye wòdo dzudzò le nuxefewo. 4 Eye fia la yi Gibeon, be yeasa vó le afima, elabena eya nye nuxefe vevito; Salomo sa numevó akpe deka le vosamlekpuí ma dzi.

Salomo do gbe da.

5 ^aTete Yehowa de edokui fia Salomo le dròefe le zā me le Gibeon, eye Mawu gblo nɛ bena: Bia nusi mana wò. 6 Salomo do nu bena: Eve wò dola, fofonye Dawid nu nuto, elabena ezò le nkuwò me le nyatefe kple dzodzòenyenye kpakple dzi dzadzò me, eye nédzra amenuveve gā sia do nɛ, be nɛna viɣutsu, ^eamesi le efe fiazikpuí la dzi, abe alesi wòle egbe siawo ene. 7 Azò Yehowa, nye Mawu, ètsò wò dola do fia de fofonye Dawid tefe, ke devi sue menye, eye nyemenya alesi madoe alo gbɔe o! 8 Eye wò dola le dukò, si nɛtia la dome, dukò, /si keke ta, eye wòsò gbɔ, ale be womate nu abui alo axlɛe o. 9 Eyata na ^fdzi nyanu wò dola, ne wòadrò vònu wò dukò, eye wòade vovo nyui kple vò dome, elabena ameká ate nu adrò vònu wò dukò gā sia? 10 Nya sia dze Afeto la nu, be Salomo bia nusia. 11 Eye Mawu gblo nɛ bena: Esi nɛbia nusia, eye mèbia be, nanò agbe didie o, mèbia kesinònu o, eye mèbia wò futawo fe ku o, ke boɣ nɛbia nunya, be nanò de vònudrò me la, 12 ^hkpo da, mewò abe alesi nɛgblo ene, eye metsò dzi nyanu, si sea nu gome la, na wò, ale be towò tɔgbea deke menò ngòwò va yi o, eye towò tɔgbea deke madzò le megbewò o. 13 Eye nusi mèbia o hā la, metsòe na wò, kesinònu kple bubu siaa, ale be towò tɔgbea deke manò fiawo dome le wò agbe me nkekewo katā me o.^k 14 Ne èzò nye mawo dzi helé nye do-dowo kple sewo me de

asi, abe alesi fofowò Dawid zòe ene la, ekema mana wò agbenkekewo nadidi. 15 Ke esi Salomo nyo la, ekpo bena, dròe wònye. Tete wòyi Yerusalem datsi tre de Yehowa fe nubabladaka la ngò, eye wòsa numevó kple akpedavó, eye wòdo kplɔ na efe dolawo katā.

Salomo fe afiatsofo.

16 ^bYemaɣi la gbolo eve wova fia la gbɔ, eye wotsi tre de enku me. 17 Eye nyonu deka gblo bena: Taflatse afeto, mía kple nyonu sia miele xó deka me, eye medzi vi nkeke etò megbe la, medzi vi le egbò la xóa me. 18 Esi nyonu sia hā dzi vi, eye miele mía nɛwo gbɔ; amedzroa deke mele mía gbɔ le xóa me o, negbe mí ame evea koe le xóa me. 19 Eye nyonu sia fe vi ku le zā me, elabena emlo edzi. 20 Tete wòle le zā titina kò vinye le axanye, esime wò dolanyonu le aɔ dɔm, eye wòtsòe mlo efe akònu hetsò kukua mlo nye akònu. 21 Esi mefò ndi, be mana no vinye la, kpo da, eku; ke esi mede nku dee le ndi la, kpo da, menye vinye, si medzi lae o. 22 Nyonu evelia do nu be: Kpao, vinyee nye agbagbea, eye viwòe nye kukua! Nyonu gbato gblo be: Kpao, viwòe nye kukua, eye vinyee nye agbagbea! Alea wofò nui le fia la nku me. 23 Tete fia la gblo be: Amesi gblo be: Vinyee nye agbagbea, eye viwòe nye kukua; eye ame keme be: Kpao, viwòe nye kukua, eye vinyee nye agbagbea. 24 Eye fia la gblo be, mitsò yi vɛ nam! Tete wotsò yi va fia la nku me. 25 Eye fia la gblo be: Mife devi gbagbe la me de eve, eye mitsò akpa afā na ame deka, eye mitsò akpa afā na ame evelia. 26 Tete nyonu, si fe vi nye agbagbea, gblo na fia la bena: Taflatse afeto, mitsò devi gbagbe la nɛ, eye migaxawui o! Elabena efe ido me tro de via nu. Ke ekemea gblo bena: Menye tonye o, eye meganye eya hā to o, mife eme ko! 27 Tete fia la xó edzi gblo bena: Mitsò devi gbagbe la nɛ, eye migaxawui o, eyae nye dada. 28 Esi

^a Mo. V. 28, 8.

^b Kron. I. 21, 29.

^c Kp. 5-15 kpo
Kron. II. 1, 7
v. 12.

^e 1, 48.

^f 4, 20.

^g Ps. 143, 10.

^h Lod. 2, 3-6.

ⁱ Yes. 49, 16.

^k Lod. 3, 13-18;
Mat. 6, 33.

Israel blibo la se wunu, si fia la dr5 la, wode asi fia la wv5 me; elabena wokp5 be, Mawu je nunya le eme hena wvnuvdr5.

Salomo fe dowolawo.

4. Ale fia Salomo du fia de Israel blibo la dzi. **2** Efe amegawo nye si: Azarya, ^aZadok vi, enye nun5la; **3** Elixoref kple Axinya, amesiwo nye Sisa wiwo, wonye agbal5glawo, eye Yosafat, Axilud vi, nye fia fe tsiami; **4** ^bBenaya, Yehoyada vi, le avako la nu, eye Zadok kple Abyatar wonye nun5lawo; **5** Azarya, Natan vi, le d5dzikp5lawo nu, eye Zabud, Natan vi, nye nun5la kple fia x5l5, **6** Axisar le fias5 la nu, eye ^dAdoniram, Abda vi, le d5w5w5 nu. **7** Eye dzikp5la wuieve le Salomo si de Israel blibo la nu, amesiwo kp5a fia kple efe afe la dzi le nududu gome; desia de kp5a wo dzi dzinu deka le fe deka me. **8** Wofe nk5wo nye: Ben-Xur le Efrayim-to la nu; **9** Ben-Deker le Makaz, Saalbin, Bet-Semes, Elon kple Bet-Xanan nu; **10** Ben-Xesed le Arubot nu, eto enye Soxo kple Kefer-nyigba blibo la; **11** ^gBen-Abinadab to enye Xor-nyigba blibo la; eya de Salomo fe viny5nu Tafat; **12** Baana, Axilud vi, to enye Taanax, Megido kple Bet-Sean blibo la, si le Zartan gbo, le Yezeel fe anyigbe tso Bet-Sean va ke de Abel-Mexola vasede Yokmeam fe go keme; **13** Ben-Geber le Ramot-Gilead nu, eto enye Manase vi Yair fe k5fewo, siwo le Gilead, eto enye Argob-nutowo me le Basan, du g5 blaade, siwo nu gli le, eye ak5bligameti le wo nu; **14** Axinadab, Ido vi, le Maxanayim nu; **15** Aximaaz le Naftali nu; eya h5 de Salomo fe viny5nu Basmat; **16** Baana, Xusai vi, le Aser kple Bealot nu; **17** Yosafat, Paruax vi, le Isaxar nu; **18** Simeil, Ela vi, le Benyamin nu; **19** Geber, Uri vi, le Gilead-nyigba, si nye Amorit5wo fe fia Sixon kple Og, Basan-fia, fe anyigba la nu; dzikp5la deka le anyigba la nu; **20** Yuda kple Israel s5 gbo labe futake ene; wo5ua nu, noa nu, eye wokp5a dzidz5.

a 2, 25.

b 2, 25; Sam. 11, 23, 20.

d 5, 28.

e Fia. 11, 31, Mo. III, 25, 16.

g Sam. I, 16, 8.

h 3, 12.

i Mo. IV, 32, 41.

k Nyagb. 12, 9.

l 3, 8; Mo. 1, 13, 16; 22, 17.

m 10, 1, 6.

Salomo kpo quaf.

5 Eye Salomo du fiadufewo kat5 dzi tso t5sisi la nu vasede Filistit5wo fe anyigba dzi kple Egipte-lifowo nu; wots5 nunanawo ve n5, eye wosubu Salomo le efe agbe me nkekewo kat5 me. **2** Nu5udu, si Salomo hi5 gbesiagbe enye: Wo memee kor blaet5 kple wo bubu kor blaade; **3** nyi dami ewo kple nyi, si wokp5 tsoa gbedufe wo ame blave kpakple al5 alafa deka; ke womebu s5, zi kple s5ade kpakple xe damiwo de eme o. **4** Eabena equ fia de t5sisi la fe go si me kat5 kple fia, siwo kat5 le t5sisi la fe go si me la dzi tso Tifsax vasede Gaza, eye wokp5 tome fa la le goawo kat5 me va kpe. **5** Eye Yuda kple Israel dome amesiame no 'efe weinka kple gbati te b5k5 tso Dan vasede Beer-Seba le Salomo fe agbe me nkekewo me. **6** Eye tasiadam nu s5 akpe blane kple s5dola akpe wuieve le Salomo si. **7** Dzikp5la siawo dome desia de kp5a fia Salomo kple amesiwo kat5 noa fia Salomo fe kpl5 nu la dzi dzinu dekadeka, eye womenana naneke hi5na o. **8** Wo dome amesiame tsoa fo kple afia va dana de wo te fe hena s5wo kple tedzis5wo, abe alesi wo5o n5 ene.

Salomo fe nunya.

9 Eye Mawu na nunya kple nugomesese gede kpakple sidzedze g5 Salomo abe futake ene. ^h**10** Salomo fe nunya fo yedzefet5wo kat5 fe nunya kple Egiptet5wo fe nunyawo kat5 ta. **11** Enya nu wu amegbet5wo kat5 kple Ezra-xito Etan kpakple Maxol wiwo Xeman, Xalkol kple Darda, eye efe nk5 nyo le dukawo kat5 dome godoo va kpe. **12** Ebu abe akpe et5, eye efe hakpakpawo le ha akpe deka kple at5. **13** Efo nu le atiwo nu tso seder, si le Libanon dzi la dzi vasede ayeti, si miena de gli nu la dzi, eye w5fo nu le la55newo kple xewo, nutatawo kple t5mel5wo nu. **14** Eye amewo tso dukawo kat5 kple anyigba dzi fia, siwo kat5 se efe nunya nk5 la, dome va, be 'yewoase Salomo fe nunya.

Salomo bla nu kple Xiram le dzadzrado hena
Gbedoxo tutu me.

15 Eye Tiro-fia Xiram do efe dɔlawo do de Salomo gbɔ, esime wose be, wosi ami nɛ hedɔ fia de fofca teŋe, elabena Xiram benye Dawid xolɔ lɔ efe agbe me nke-kewo katã me. 16 Eye Salomo do ame do de Xiram gbɔ bena: 17 Enya be, fofonye Dawid mete nu tu xɔ na Yehowa, efe Mawu fe nko o, le awa, si de to dee ta, vasede esime Yehowa tso efe futowo de efe afo te. 18 Ke azo la Yehowa, nye Mawu, na gbɔdemem godoo va kpe, eye ketso deke kple nya vɔa deke megali o. 19 Kpo da, medo be, matu xɔ na Yehowa, nye Mawu fe nko, abe alesi Yehowa gbɔ na fofonye Dawid ene bena: Viwo, si matsɔ ado wo fiazikpui dzi de tewofe la, eya atu xɔ na nye nko. 20 Eyata de se, ne woatsɔ sederitiwo nam le Libanon; nye dɔlawo ano wo dɔlawo gbɔ, eye maxe wo dɔlawo fe fe na wo, abe alesi nagbɔ ene; elabena enyae be, amea deke menya atilalã le mia dome abe Zidontowo ene o.

21 Eye esi Xiram se Salomo fe nyawo la, dzi dzɔe nuɔ, eye wo-gbɔ bena: Woakafu Yehowa egbe, amesi na vi nyanu Dawid de dukɔ gã sia dzi. 22 Eye Xiram do amewo do de Salomo, be woagbɔ nɛ bena: Mese gbe, si nɛdo dem la, eye mawo wo nudidiwo katã dzi na wo le sederitiwo kple sesewutiwo gome. 23 Nye dɔlawo atso wo atso Libanon dzi ava fu la nu, eye mabla wo tatata ato fu la dzi ava teŋe, si nado nam, eye matu ka wo le afima, be nava tso wo. Ke nusi medi be, nawo nam la, enye be, nana nududu nye afe la. 24 Eye Xiram tso sederitiwo kple sesewutiwo na Salomo, abe alesi wodi ene. 25 Eye Salomo tso lu kor akpe blave na Xiram, ne wɔanye nududu na efe afe hekpe de dzomi kor blave nu. Alea Salomo ra Xiram fe sia fe. 26 Yehowa kɔna nunya Salomo, abe alesi wodo nugbe nɛ ene. eye xolɔwɔwɔ na Xiram kple Salomo dome, eye wobla nu kple wo nɛewo.

27 Eye Salomo de dɔwɔlawo

a kp. 15-30 kpo
Kron. U. 2.

b Sam. II. 5, 11.
d 4, 6.

e Yos. 13, 5;
Xez. 27, 3.
f Sam. U. 7, 13.

g kpo Kron. II.
3, 1-13.

h 10, 9.

i 7, 15-21; Yoh.
10, 22.

k kp. 9.

l 3, 12.

le Israel katã dome, wole dɔwɔla ame akpe blaetɔ. 28 Edɔa wo akpe ewoewo adzɔadzɔ dzinu sia dzinu; dzinu deka wotsɔna nɔa Libanon, eye dzinu eve wotsɔna nɔa afee; eye Adoniram le dɔwɔlawo nu. 29 Agbatsola akpe blaadre kple kpefula akpe blanyi le Salomo si le towo dzi; 30 ke womexlɛ dɔdzikpɔla, siwo Salomo tso do dɔnunɔlawo nu la, de eme o, woawo le ame akpe etɔ kple alafa etɔ, amesiwo dea gbe na ameha, si le do wom. 31 Eye fia la de se be, woade kpe gã xɔasiwo, ne woatsɔ kpe fufuwo ado xɔ la gome anyi. 32 Eye Salomo fe xɔtulawo kple Xiram fe xɔtulawo kpakple Giblitiwo fu wo, eye wɔdzra aɔiwo kple kpewo do hena xɔ la tutu.

Gbedoxo tutu.

6. Eye wɔva me le Israel-viwo fe vuvu tso Egipte-nyigba dzi fe alafa ene blanyilia me, le esime Salomo du fia de Israel dzi fe ene megbe la, ede asi xɔtutu me na Yehowa le yleti Ziw, si nye yleti evelia dzi. 2 Xɔ, si Salomo tu na Yehowa la fe didime le abɔklugui blaade, efe kekeme le abɔklugui blave, eye efe kɔkɔme le abɔklugui blaetɔ. 3 Akpata, si le gbedoxo la fe dodonuxo nu la, fe didime le abɔklugui blave le xɔ la fe kekeme nu, eye wɔkeke abɔklugui ewo le xɔ la ngɔdze. 4 Eye wɔde fesre, siwo fe nugbo lɔ le gota gome la, de xɔ la nu, eye wɔde adzrala wo nu. 5 Eye wɔtu xɔnuxɔewo de xɔ la fe gli nu godoo, ale be wofu xɔ la fe gliwo kple dodonuxo kpakple megbeɔ, eye wɔtso wo me kotoekotoe. 6 Esrã wo dzi. Anyigbaxo la keke abɔklugui atɔ, dometso keke abɔklugui ade, eye tametso keke abɔklugui adre; elabena edo glikpui de xɔ la nu le gota gome fo xɔ la, be dzisasrãwo magato xɔ la fe gli o. 7 Eye wɔtso kpe, siwo wofu tso keke kpeve me la, tu xɔ lae, ale be womese gakpee, pe alo gadɔwɔna deke nko le xɔ la tutu me o. 8 Eye wɔtu, si le xɔnuxɔe la fe anyigbaxo nu la, le xɔ la fe dusikpa dzi, eye

wotoa atrakpui gɔdɔgɔdɔ dzi yia xɔ dometo me, eye tso dometo me woyia etameto me. 9 Eye wɔtu xɔ la wu enu; xɔ la fe da-dɛdziwo nye sederti, eye wɔgbɛ kple sederufowo. 10 Etu xɔnu-xɛwo de xɔ blibo la ɔu va kpe dɔ, siwo dome dɛsiade kɔ abɔklugui atɔ, eye wɔtsɔ sederti wɔ woa kple xɔ la dɛkae.

11 Eye Yehowa fe gbe va Salomo gbɔ bɛna: 12 Etu xɔ sia nam; nɛ ɛzo le nye dɔdowo nu, ɛwo nye kɔnuwo dzi, eye nɛlɛ nye sewo katã me de asi hezo de wo nu la, "ekema mawo nye nya, si megbɔ na fofowɔ Dawid la, dzi na wɔ. 13 Eye manɔ Israelviwo dome, eye nyemagblɛ nye duko Israel ɔi o.^b

14 Eye Sa'omo tu xɔ la wu enu.^c 15 Etsɔ sederufowo klã de xɔ la mɛ lɛ gli ɔu, eklã vɔfoawo tso xɔ la fe anyi me dɛto eta me dɛdɛdziawo, eye wɔklã sesewuufowo de xɔ la fe anyigba. 16 Eklã sederufowo de megbexo, si didi abɔklugui blave la, hã me tso anyi me dɛto dɛdɛdziawo. Alea wɔwɔ megbexo, si nye kɔkɛfe fe kɔkɛfe la mee. 17 Dodonuxɔ la fe didime le abɔklugui blane. 18 Eye wɔnɔ treklɔnutsetsewo kple sefofo kekewo de sederufo, siwo le xɔa me la ɔu; sederufo le afisiafi, eye kpea dɛke ɔu medze o. 19 Eye wɔdzra megbexo la me dɔ, be wɔtsɔ Yehowa fe nubablada la ada de afima. 20 Megbexo la fe didime le abɔklugui blave, efe kekeme le abɔklugui blave, eye efe kɔkɛme le abɔklugui blave, wofa sika nyuitɔ de eme, eye wɔtsɔ sederufo wɔ vɔsamlekɔui da de enu. 21 Salomo fa sika nyuitɔ de xɔ la me, eye wɔtsɔ sika kɔsɔkɔ tso ga de megbexo, si ɔu wofa sika dɔ la nu. 22 Efa sika de xɔ blibo la ɔu vasede xɔ la fe mlɛnu, eye wɔfa sika de vɔsamlekɔui, si le megbexo nu la, ɔu blibo.

23 Eye wɔtsɔ amiti wɔ Kerubi eve de megbexo la me, wɔkɔ abɔklugui ewoewo.^b 24 Kerubi la fe avala dɛka le abɔklugui atɔ; tso efe avala dɛka nu vasede ekeme nu le abɔklugui ewo. 25

^a Sam. II. 7, 13.

^b Mo. II. 28, 45.
^c Do. 7, 47.

^e kp. 1.

^f 8. 10.
^g Yes. 22, 8.

^h Mo. II. 7, 37
v. 39.

Kerubi evelia tɔ hã lɛ abɔklugui ewo; dzidze dɛka kple nonɔme dɛka nɔgbe li na Kerubi eveawo. 26 Kerubi dɛka fe kɔkɔme le abɔklugui ewo, eye evelia tɔ hã le nenema. 27 Eye wɔtsɔ Kerubiawo dɔ xɔ la me; Kerubiawo ke avalawo me, ale be Kerubi dɛka fe avala tɔ gli la fe afi, eye evelia fe avala dɛto gli la fe afime, eye wofe avalawo va kpe wo nɛwo le xɔ la titina. 28 Efa sika de Kerubiawo ɔu. 29 Eye wɔnɔ Kerubiwo, detiwo kple sefofo kekewo de xɔwo kple eve fe gliwo katã ɔu le eme. 30 Eye wɔfa sika de xɔwo kple eve fe anyigba. 31 Etsɔ amiti kpa vɔtru agavee de megbexo la nu; vɔtruti tameto kple axadziwo xɔ gli la fe akpa atɔliawo dɛka. 32 Amiti wɔtsɔ kpa vɔtru agaveawo, eye wɔnɔ Kerubiwo, detiwo kple sefofo kekewo de wo ɔu, eye wɔfa sika de wo dzi; efo sika la gbabe tso fa de Kerubiawo kple detiawo dzi. 33 Alea wɔtsɔ amiti kpa vɔtrutiwo de dodonuxɔ fe mɔ nu, eye woxɔ gli la fe akpa eneliawo dɛka. 34 Etsɔ sesewurufo kpa vɔtruawo kple eve, eye aga eve, siwo woate ɔu avu la, li na vɔtruawo dome dɛsiade. 35 Enɔ Kerubiwo, detiwo kple sefofo kekewo de wo ɔu, eye wɔfa sika de wo dzi, ale be wɔtsɔ nonɔmeawo dzi pɛ. 36 Eye wɔtsɔ kɔ emeto; etsɔ kpe fufu dɔ amli etɔ, eye wɔtu sedertiwo de wo dzi. 37 Wɔdɔ Yehowa fe xɔ la gɔme anyi lɛ "fe enelia me le ɔleti Ziw dzi, 38 eye wowu xɔ la kple ɔnu nuwo katã nu de efe dɔdowo katã nu le fe wuidekɛlia me le ɔleti Bul, si nye ɔleti enyilia dzi. Ale wotui fe adre sɔɔ.

Fianɔwo tutu.

7 Fe wuietɔ sɔɔ Salomo tu eya nɔtu fe xɔ, hafi wu efe xɔ la nu kɛɔ. 2 Etu Libanon-avexo la wɔdidi abɔklugui alafa dɛka, keke abɔklugui blaetɔ, eye wɔkɔ abɔklugui blaetɔ; sɔti, siwo nye sedertiwo la, lɛ agbaka ene me, eye woda sederti de wo dzi. 3 Eye wɔtsɔ sederti gba xɔ, siwo le sɔti blane vɔ atɔ dzi la ta me; sɔti wuiatɔ le agbaka dɛka me.

4 Dzirātiawo le agbaka et̄s me, eye fesre et̄set̄s dze nḡo wo n̄e-wo. 5 Ʋ̄otruawo kat̄ā kple Ʋ̄otruatiawo le dzogoe ene me, eye fesre et̄set̄s dze nḡo wo n̄e-wo. 6 Eye w̄otu s̄otiwo fe akpata la w̄odidi ab̄oklugui blaet̄s, eye w̄o-keke ab̄oklugui blaet̄s, eye w̄o-gats̄o s̄otiwo tu akpata de en̄u, si nu w̄odo atrakpuii. 7 Etu fiazikpui fe akpata la, afisi w̄odr̄a Ʋ̄onu lena, eya nye Ʋ̄onudr̄ife akpata la, eye w̄okl̄ā sederoufo de eme tso anyi me dat̄o dzisar̄ā la. 8 Eye w̄otu x̄o, si me eya n̄tu ano la, de x̄ox̄onu bubu de akpata la megbe abe esia ke ene; eye Salomo tu x̄o abe akpata sia ke ene, na Farao-vinȳonu, "si w̄ode la. 9 Kpe x̄oasi, siwo wofu de dzidze nu, eye wots̄o laxalaxa s̄e wo me kple wo k̄ogo la, wots̄o tu wo kat̄ae, tso egome vasede dadedziwo gb̄o, tso gota vasede x̄ox̄onu ḡa la gb̄o. 10 Wots̄o kpe x̄oasi ḡawo do egome anyi, kpe, siwo le ab̄oklugui ewo kple ab̄oklugui anyi; 11 eye kpe x̄oasi, siwo wofu de dzidze nu kpakple sedertiwo le dzi me gome. 12 Eye wots̄o kpe fufuwo do amli et̄s, siwo dzi wotu sedertiwo do, abe alesi w̄ole Yehowa fe afe fe x̄ox̄onu emet̄o kple fias̄a fe akpata nu ene.

S̄oti eweawo kple gb̄edoxo la nu nuwo.

13 Eye fia Salomo do w̄odakpl̄o 'Xiram tso Tiro vs. 14 Enye aho-sia de, si tso Naftali-toa me la fe vi, eye fofoa nye 'ak̄oblinutula tso Tiro; adan̄u, nuḡomesese kple nunya ged̄e le tagbo ne, eye w̄o-nya ak̄obliɖan̄u vovovowo w̄ow̄o; eye w̄ova fia Salomo gb̄o hewo do bl̄ibo la n̄s. 15 'Ets̄o ak̄obli ko s̄oti eve de akpata la nu; s̄oti deka fe k̄okome le ab̄oklugui wuienyi, eye ka ab̄oklugui wuiewe atu s̄otiawo dome desiad̄e akpe do. 16 Eye w̄ow̄o ta eve, be w̄o-at̄s̄o ad̄o s̄otiawo ta me; ets̄o ak̄obli ko woe; ta deka fe k̄okome le ab̄oklugui at̄s, eye ta ewelia fe k̄okome le ab̄oklugui at̄s. 17 El̄s̄ gad̄o, eye w̄ogbe ka abe k̄o-s̄o-k̄o ene de ta, siwo le s̄otiawo ta me la nu; wo ame adre de ta deka nu, eye wo ame adre de ta ewelia h̄a nu. 18 Ewo yevuboda-

wo, eye yevubodawo le gad̄o, si tsȳo ta, siwo le s̄otiawo ta me n̄ti la nu le agbaka eve nu; alea w̄o-w̄o de ta ewelia h̄a n̄ti. 19 Eye w̄ow̄o ta, siwo le s̄otiawo ta me la, wole ab̄oklugui ene abe dzogbenyasefofo ene le akpata la me. 20 Tawo le s̄otiawo ta me, eye yevuboda alafa eveve le agbaka nu fo xl̄ā gad̄o, si le fodoa nu la k̄ogo; alea wole ta ewelia h̄a n̄ti. 21 Eye w̄otu s̄otiawo de dodonux̄o la fe akpata nu; etu d̄usi me s̄oti la, eye w̄ona nk̄oe be Yaxin, eye w̄otu mia me s̄oti la hena nk̄oe be Boas. 22 Ewo s̄otiawo fe tagbo abe dzogbenyasefofo ene. Ale w̄owu s̄otiawo nu d̄ow̄ow̄o nu.

23 'Eye w̄ok̄o gazo la; ele tegbl̄ē, eye tso toga ḡa vasede toga keme le ab̄oklugui ewo, ek̄o ab̄oklugui at̄s, eye ka ab̄oklugui blaet̄s atui akpe do. 24 Eye w̄o-w̄o trekl̄anutsetsewo de eto fo xl̄ā va kpe, wo ame ewoewo le ab̄oklugui dek̄ad̄eka; trekl̄anutsetsewo le agbaka eve me fo xl̄ā gazo la, eye w̄ok̄o wo kplii dek̄ae. 25 Ele nyi wuiewe dzi; wo ame et̄s dze nḡo anyiefe, eye wo ame et̄s dze nḡo yetodofe, wo ame et̄s dze nḡo dziehe, eye wo ame et̄s dze nḡo yedzefefe; gazo la no wo dzi, eye wo kat̄a wotr̄o agome gb̄o de eme lofo. Etri as̄i-bide ene fe kekeme, eye w̄ow̄o eto abe kpluto ene, w̄odi dzogbenyasefofo. Bat akpe eve no eme.

27 'Eye w̄ots̄o ak̄obli w̄o anyin̄o ewo; anyin̄o deka didi ab̄oklugui ene, keke ab̄oklugui ene, eye w̄o-ko ab̄oklugui et̄s. 28 Ale w̄ow̄o anyin̄o lae enye si: Woxe ek̄ogo, eye w̄odo towo ne. 29 W̄on̄o dzatawo, nyiwo kple Kerubiwo de ek̄ogo, si le toawo dome la nu, eye w̄ow̄o sefofoka w̄odz̄o de dzatawo kpakple nyiawo ta me kple wo te. 30 Ewo ak̄oblitasiad̄amf̄o ene de anyin̄o desiad̄e te, eye w̄ots̄o ak̄obli w̄o wofe trofowo. Ek̄o zo de efe dzogoe enea-wo dzi, eye z̄awo de ze la te hedze nḡo wo n̄e-wo. 31 Efe ko, si le anyin̄o titina le eta me la, ko ab̄oklugui deka, eye eto le tegbl̄ē keke ab̄oklugui deka kple af̄a, eye wodo atsīa de eto h̄a, ke etowo mele tegbl̄ē o, ke boŋ wole

a 9, 1.
b kp. 22-26 kpo
Kron. II. 4, 2
v. 5.

a 6, 36.

e Kron. II. 2, 12, 13.
f kp. 27-39 kpo
Kron. II. 4, 6, 10.
g Mo. I. 4, 22;
Mo. II. 31, 3-4.

h kp. 15-21 kpo
Kron. II. 3, 15
v. 17.

i Psa. II. 25, 17.

dzogoe ene me. 32 Tasiadamfo ene le tododoawo te, eye tasiadamfowo fe trofewo le anyino la nu; tasiadamfo deka fe kakome le aboklugui deka kple afã. 33 Wowo tasiadamfowo abe tasiadam nuto fe afowo ene; de woko nuawo katã, wofe trofewo, wo gome, wo dometsogawo kple wo dometsogawo fe kpefowo. 34 Zo ene le anyino la fe dzogoe enawo dzi; anyino la nu zowo do tso. 35 Eye nu tegblã de le anyino la fe dzi me, si kã aboklugui afã, eye towo kple akogo le enu. 36 Eye wõnlõ Kerubiwo, dzatawo kple detiwo kpakple sefofokawo de wo kogo kple wofe towo nu, alesi tefe nya lli ko. 37 Alea wõwõ anyino ewoawoe; kakome deka, dzidzeme deka kple nonome deka nugbe li na wo katã. 38 Eye wõwõ akoblize ewo; Bat blane nõ ze sia ze me, eye ze sia ze keke aboklugui ene, eye ze dekadeka le anyino ewoawo dome desiade dzi. 39 Wõtso anyino atõ do xõ la fe dusikpa dzi, gatsõ wo ame atõ do xõ la fe mia me kpa dzi, eye wodo gazõ la xõ fe dusikpa dzi le yedzefe gome do ta dziehe.

40 Eye Xiram wõ zewo, softwo kple trewo, eye Xiram wu do blibo, si le Yehowa fe afe la nu la, wõwõ nu na fia Salomo: 41 Soti eveawo kple ta mligo eve, siwo le soti eveawo tame kple gadõ eve, siwo xe ta mligo eve, siwo le sotiawo tame la nu; 42 yevuboda alafa ene hena gadõ eveawo, yevubodawo le agbaka eve me le gadõ deka nu, ne woaxe ta mligo eve, siwo le sotiawo ta me la nu; 43 anyino ewo kple ze ewo, siwo le anyinowo dzi; 44 gazõ deka kple nyi wuieve, siwo le gazõ la te, 45 kple zewo, softwo kple trewo. Nusiwawo katã Xiram tso akobli, si nu wozrõ la, wõe na fia Salomo hena Yehowa fe afe la. 46 Fia la na woko wo de nonome, si wotsõ anyi wõe la me le Yordan-nutowo me le Sukot kple Zartan dome.

47 Ke Sa'omo mena woda nuawo kpõ o, eye womebu akobliawo fe kpekpepe o. 48 Eye Salomo wõ Yehowa fe xõ la me nuwo

katã, siwo nye sikavõsamlekpu la kple sikakplõ, si dzi nkumedobolo nona; 49 etsõ sika nyuito wõ akaditiwo, wo ame atõ le dui si me, eye wo ame atõ le mia me le megbexõ la ngo, eye wõtso sika wõ sefofoawo, akadigbawo kple dovulanuawoe. 50 Etsõ sika nyuito wõ agbawo, hẽwo, outrewo, gatsiwo kple nutõgbawoe, eye wõtso sika wõ xõ emetõ, si nye kakõefe fe kakõefe la nu wõtru kple dodonuxõ la fe wõtru nuti megbegawoe. 51 Esi do blibo, si fia Salomo wõ le Yehowa fe afe la, wu enu la, Salomo tso nusiwõ nu fofoa Dawid kõ, siwo nye klosalo kple sika kpakple nuawo, da de Yehowa fe xõ la fe nudzradõfe.

Gbedoxõ nu koka kple Salomo fe gbedododa.

8. Xemaɣi la Salomo fo Israel-ame tsitsiwo kple toawo fe tawo katã kpakple Israel-viwo fe afekõwo fe amegãwo nu fu de fia Salomo gbõ le Yerusalem, bena woadatsõ Yehowa fe nubabladaka la tso Dawid fe du, si nye Zion la me ve. 2 Tete Israel-ɣutsuwo katã kpe ta de fia Salomo gbõ le nkekenyuie la dzi le yleti Etanim, si nye yleti adrelia dzi. 3 Eye Israel-ame tsitsiwo katã kple nunlawo datsõ adaka la. 4 Eye wotsõ Yehowa fe adaka la kple Mawu fe agbadõ la kpakple nu kakõe, siwo katã le agbadõ la me ve; nunlawo kple Lewitowo tso wo ve. 5 Eye fia Salomo kple Israel-ameha blibo, si kpe ta de egbõ la, le enu le adaka la ngo hetsõ alẽwo kple nyiwo sa wõe; wosõ gbõ, ale be womexlẽ wo alo bu wo o.^d 6 Eye nunlawo tso Yehowa fe nubabladaka la va da de etefe le megbexõ, si nye kakõefewo fe kakõefe la me le Kerubiawo fe awalawo te. 7 Elabena Kerubiawo keke awala de adaka la nõfe, ale be Kerubiawo tso adaka la kple enu kpoawo dzi. 8 Kpoawo didi, ale be wokpõa kpoawo nu tso kakõefe la le megbexõ la nu, ke womekpõa wo tso gota o, eye wotsi afima vasede egbe.^f 9 Naneke mele adaka la me o, negbe kpe eve, siwo Mose tso de eme le Xoreb gbõ, afisi

^a kp. 1-11 kpõ Kron. II. 5.

^b kp. 46-47 kpõ Kron. II. 4, 11 v. 18.

^d Sam. II. 6, 13.

^e kp. 48-51 kpõ Kron. II. 4, 19 v. 5, 1.
^f Mo. II. 25, 13 v. 15.

Yehowa bla nu kple Israel-viwo le, esime wovɔ tso Egipte-nyigba dzi la koe.^a

10 Eye wɔva me, esime nunlawo do tso kɔkɔfeɛa la, alilikpo yɔ Yehowa fe xɔ la taŋ; 11 eye nunlawo mete ɔu no te, be woa-subɔ o, le alilikpoawo ta, elabena Yehowa fe nutikɔkɔe yɔ Yehowa fe xɔ la taŋ.^b 12 ^dYemayi Salomo gblɔ bena: Yehowa gblɔ be, ^eyea-no alilikpo dodo me. 13 Metu xɔ, be nana eme kple teŋe, si nana tegebe.

14 Eye fia la trɔ kɔ heyra Israel-ameha blibo la, eye Israel-ameha blibo la tɔ de tsiire. 15 Eye wɔgblɔ bena: Woakafu Yehowa, Israel fe Mawu, amesi tso efe nu gblɔ nya na fofonye Dawid, eye wɔtsɔ efe asi wɔ edzi hegblo bena: 16 Tso gbesigbe mekplɔ nye dukɔ Israel tso Egipte la, nyemedia dua deke le Israel-toawo kafɛ me, be woatu xɔ nam de afima, ne nye ŋkɔ nana eme o; ke metia Dawid, ne wɔano nye dukɔ Israel nu. 17 Eye fofonye Dawid doe de ta me be, yeatu xɔ na Yehowa, Israel Mawu la fe ŋkɔ. 18 Eye Yehowa gblɔ na fofonye Dawid bena: Esi nɛdoe de ta me be, yeatu xɔ na nye ŋkɔ la, ɛwɔe nyuie be, nɛdoe de ta me. 19 Ke wɔa mɛtu xɔ la o, ke boŋ viwɔ, si ado atso wɔ ali me la, eya atu xɔ na nye ŋkɔ la. 20 Yehowa wɔ efe nya, si wɔgblɔ la dzi, eye medo xɔ fofonye Dawid teŋe he-bɔbɔ no Israel-fiazikpui la dzi, abe alesi Yehowa gblɔ ene, eye metu xɔ na Yehowa, Israel Mawu la fe ŋkɔ. 21 Eye mewɔ teŋe na aɔka la, si me nu, si Yehowa bla kple mia fofowo, esime wɔkplɔ wo tso Egipte-nyigba dzi la le.

22 Eye Salomo te de Yehowa fe vosamlekpui la ŋgɔ le Israel-ameha blibo la ŋku me, eye wɔke efe abowo do de dzifo 23 gblɔ bena: Yehowa, Israel fe Mawu, mawua deke mele abe wɔ ene le dzifo afime kple anyigba dzi afi o; ɛdzra nubabla kple amenuveve do na wɔ dɔla, siwo zɔna le ŋkuwɔ me kple wofe dzi blibo. 24 Wɔ amesi dzra nya, si nɛgblɔ na wɔ dɔla fofonye Dawid la do;

^a Heb. 9, 4.

^b Mo. II. 40, 34, 35.

^d kp. 12-53 kpo
^e Kron. II. 6, 1 v. 40.

^e Mo. V. 4, 11;
Mo. II. 20, 21.
^f Yes. 66, 1; Da. 7, 49; 17, 24.

^g Zax. 12, 4.

^h Mo. II. 20, 24;
Mo. V. 12, 6, 11.

ⁱ Sam. II. 7.

^k 17, 1.

ɛgblɔe kple wɔ nu, eye nɛtsɔ wɔ asi wɔ edzi, abe alesi wɔle egbe siawo ene. 25 Azɔ Yehowa, Israel fe Mawu, dzra nya, si nɛgblɔ na fofonye Dawid la do, esi nɛgblɔ bena: Ne viwɔnɔtsu xɔ nya le ŋku de wofe mɔwo ŋu, eye wɔzɔ le ŋkunya me, abe alesi nɛzɔ le ŋkunya me ene ko la, ekema wɔ amesiwɔ anɔ Israel-fiazikpui dzi la nu matso o. 26 Eyata, Israel fe Mawu, tflatse wɔ nya, si nɛgblɔ na wɔ dɔla fofonye Dawid la dzi. 27 Ke nyateŋe, Mawu anɔ anyigba dzia? Kpo da, /dzifo kple dzifo fe dzifowo melolo na wɔ o, vuu keke xɔ sia, si metu o. 28 Ke trɔ de wɔ dɔla fe gbedodɔda kple kokofofo ŋu, Yehowa nye Mawu, eye nase wɔ dɔla fe ŋli kple gbe, si wɔdo da le ŋkuwɔ me egbe. 29 Ne wɔ ŋkuwo nana te de xɔ sia ŋu zɛ kple keli, de teŋe, si ŋu nɛgblɔ le be: nye ŋkɔ anɔ afima la ŋu; eye nase gbe, si wɔ dɔla ado da le teŋe sia. 30 Eye do to koko, si wɔ dɔla kple wɔ dukɔ Israel afo le teŋe sia, eye nasee le nɔwɔfe le dzifo; ne ɛsee la, ekema tsɔe ke.

31 Ne amea de wɔ nuvɔ de ehavi ŋu, eye wobia atam tso esi, be wɔaka, eye wohe atam la va wɔ vosamlekpui ŋgɔ le afewɔ me la, 32 ekema nasee le dzifo, eye nadɔe na wɔ dɔlawo ahabu fo vodala, eye nana efe nuwɔwɔ nava efe ta dzi, ke natso afia na nya dzɔdzɔe tɔ, eye nawɔ nɛ le efe dzɔdzɔenyenyenu.

33 Ne wɔ dukɔ Israel fe futowo si wo, le esi wowɔ nuvɔ de ŋuwɔ ta, eye wotrɔ de ŋuwɔ hevu wɔ ŋkɔ me, wodo gbe da hefo koko na wɔ le afe sia me la, 34 ekema nasee le dzifo, eye natso wɔ dukɔ Israel fe nuvɔwo ake wo, eye nagakplɔ wo ava anyigba, si nɛtsɔ na wo fofowo la dzi.

35 Ne kdzifo nu xe, eye tsi megale dzadzam o, le esi wowɔ nuvɔ de ŋuwɔ ta, eye wodo gbe da le teŋe sia hevu wɔ ŋkɔ me, eye wode asi le wofe nuvɔwo ŋu, le esi nɛbɔbɔ wo de anyi ta la, 36 ekema nasee le dzifo, eye natso wɔ dɔlawo kple wɔ dukɔ Israel fe nuvɔwo ake wo, elabena ɛfia

mɔ nyui, si dzi woawɔ la wo, eye nana tsi nadza de wɔ anyigba, si nɛtsɔ na wɔ dukɔ abe domenyinu ene la dzi.

37 Ne dɔwuame va anyigba dzi, edanye dɔvɔ alo bliwu dze hɛtuku o, nukuwo hlɔ alo ɔetsuviwo kple ɲowo va o, woƒe futɔwo xaxa wo do de woƒe duwo me le anyigba dzi, fudenamea de alo dɔlɛlea de o; 38 eye amea de alo wɔ dukɔ Israel blibo la dze si fudename, si le efe dzi me, eye wɔdo gbe da heƒo koko, eye wɔke efe abɔwo me do de xɔ sia dzi la, 39 ekema nasee le nɔwɔƒe le dzifo, eye natsɔe ake, wɔ edzi, eye nawɔ na amesiame le efe zɔzɔwo katã nu, abe alesɛ nɛnya efe dzi mee ene, elabena "wɔ deka koe nya amegbetɔviwo katã ƒe dzi me; 40 ne woavɔ wɔ rkeke, siwo katã wole agbe le anyigba, si nɛtsɔ na mɛa fofowo la dzi. 41 Ne du bubu me tɔ hã, amesi me: so wɔ dukɔ Israel me o, ke boɲ anyigba didia de dzi wɔtso va le wɔ ɲkɔ tab - 42 elabena woase wɔ ɲkɔ gã kple wɔ asi sesɛ kpakple wɔ alo, si nɛdo de dzi la ɲkɔ - eye wɔva do gbe da le aƒe sia me la, 43 ekema nasee le nɔwɔƒe le dzifo, eye nawɔ nusiwo katã ɲuti du bubu me tɔ la le yɔwɔm do; ne anyigba dzi dukɔwo katã nadze si wɔ ɲkɔ, eye woavɔ wɔ abe wɔ dukɔ Israel ene, eye woadze sii bɛna, wɔ ɲkɔ woyɔ de xɔ sia, si metu na wɔ la ɲu.

44 Ne wɔ dukɔ ho awa de woƒe futɔwo ɲu le mɔ, si dzi nɛdo wo do, eye woado gbe da na Yehowa aɔo de du, si nɛtia kple xɔ, si metu na wɔ ɲkɔ dzi la, 45 ekema nase woƒe gbedododa kple woƒe kokofofo la le dzifo, eye natso na wo. 46 Ne wowɔ nuvɔ de ɲuwɔ, - elabena /amegbɛta deke megbea nuvɔwɔwo o - eye nɛdo dɔmedzoe de wo ɲu hɛtso wo de asi na woƒe futɔwo, eye wode aboyo wo yi woƒe futɔwo ƒe anyigba dzi, edanye didife alo kpuiƒe o, 47 eye woyi ta me le anyigba, si dzi wokplɔ wo yii, eye wotrɔ heƒo koko na wɔ le woƒe futɔwo ƒe anyigba dzi gblɔ bɛna: Miewɔ nuvɔ, mieda vo, eye miewɔ nu vlo; 48 eye wotrɔ de ɲu-

wɔ kple woƒe dzi blibo kple lu-
ɔɔ blibo le woƒe futɔ, siwo de aboyo wo, ƒe anyigba dzi, eye woado gbe da na wɔ aɔo de woƒe anyigba, si nɛtsɔ na wo fofowo kple du, si nɛtia kpakple xɔ, si metu na wɔ ɲkɔ dzi la, 49 ekema nase woƒe gbedododa kple woƒe kokofofo la le nɔwɔƒe le dzifo, eye natso na wo. 50 Eye tso nuvɔ, si wɔ dukɔ la wɔ de ɲuwɔ kple vo, siwo katã woda de ɲuwɔ la ke wo, eye na amesiwo de aboyo wo, nakpɔ woƒe nublanui, eye woave wo nu; 51 elabena wɔ dukɔ kple wɔ domenyinu wonye, amesiwo nɛkplɔ tso gakpo me le Egipte; 52 ne wɔ ɲku nana te de wɔ dɔla ƒe kokofofo kple wɔ dukɔ Israel ƒe kokofofo ɲu, eye nado to wo le nusianu, si ɲuti wole yɔwɔm do la me. 53 Elabena wɔ ɲutɔe de wo tso anyigba dzi dukɔwo katã dome, bɛna woanye wɔ domenyinu, abe alesɛ nɛgblɔ to wɔ dɔla Mose dzi, esime nɛkplɔ mɛa fofowo tso Egipte ene, Afɛto Yehowa!

54 Eye wɔva me, esime Salomo wu gbedododa kple kokofofo siawo katã nu na Yehowa vo la, etsi tre tso Yehowa ƒe vsamlekpuɛ la gbo, afisi wɔdze klo do heke efe abɔwo do de dzifo la. 55 Eye wɔte yi ɲgo "heya Israel ƒe ameha blibo la kple gbe sesɛ gblɔ bɛna: 56 Woakafu Yehowa, amesi na gbɔdeme efe dukɔ Israel pɛpɛpɛ, abe alesɛ wɔgblɔ ene; "naneke meto le nya nyui, siwo katã wɔgblɔ to efe dɔla Mose dzi la me o. 57 Yehowa, mɛa Mawu, nɛnɔ kpli mɛ, abe alesɛ wɔnɔ kple mɛa fofowo ene, megagblɛ mɛ di o, eye megagbe mɛ o; 58 ne wɔatrɔ mɛaƒe dziwo de edokui ɲu, be mɛaƒo efe mɔwo katã dzi, eye mɛalɛ efe sewo, dɔdowo kplɔ kɔnuwo, siwo wɔgblɔ na mɛa fofowo la me de asi. 59 Eye nye nya, siwo metsɔ fo koko le Yehowa ɲku me la, nana Yehowa, mɛa Mawu la ɲku me keli kple zã, ne wɔatso na ƒe dɔla kple efe dukɔ Israel ƒeawokatayi, abe alesɛ wɔhiã ene; 60 bɛne anyigba dzi dukɔwo katã nadze sii bɛna, Yehowae nye Mawu, bubua deke megali o. 61 Mɛaƒe dzi na-

† Ps. 7, 10; 133, 1. 2.

† Mo. IV. 14, 15 v. 16.

† Sam. II. 6, 18.

• Yos. 21, 45.

† Ro. 3, 23.

ku de Yehowa, mia Mawu la nu blibo, eye miazo le efe dodowo nu ahalé efe sewo me de asi, abe alesi wòle egbea ene.

62 Eye fia la kple Israel blibo, si le enu la, tso láwo sa vòe le Yehowa. nku me. 63 Eye Salomo tso nyi akpe blave vò eve kple alé akpe alafa deka kple blave sa akpedavòe na Yehowa. Ale fia la kple Israel-viwo katà kò Yehowa fe afe la nui enye si. 64 Gbemagbe Salomo kò xoxo-nu emeto, si le Yehowa fe xò la ngò la nu, elabena esa numevò kple nuduvò, eye wòtso akpedavòsalá fe amiwo sa vòe le afima, le esi akòblivòsamlekpu, si le Yehowa nku me la, le sue akpa, eye mede numevòsa, nuduvòsa kple akpedavòsa fe amiwo nu o ta. 65 Eye Salomo kple Israel blibo, si le enu la, dū nkekenyuie la yemayi; ameha gāa de tso Xamat-nutowo me, vasede Egipte-tòu la gbò, va Yehowa, mia Mawu la nku me, nkeke adre kple nkeke adre, ele nkeke wuene. 66 Le nkeke enyigbe la edo mò dukò la, woyra fia la, eye woyi wofe agbadòwo me kple dzidzo, eye wofe dzi dze eme le nu nyui, siwo katà Yehowa wò na efe dola Dawid kple efe dukò Israel la nūti.

Mawu fo nu kple Salomo.

9. Eye wòva me, esime Salomo wu Yehowa fe xò kple fia fe xò tutu kpakple nusiwo katà Salomo dò de ta me, be yeawò nu la, 2 Yehowa de edokui fia Salomo zi evelia, abe alesi wòde edokui fiafe le Gibeon ene. 3 Eye Yehowa gblò ne bena: Mese wò gbedododà kple wò koko, si nfo le nkunye me la; mekò xò sia, si ntu, be matsò nye nku adò afima tegbee la nu, eye nye nku kple nye dzi anò afima nkekeawò katà. 4 Ke wò la, ne èzo le nkunye me, abe alesi fofowò Dawid zò le dzimekòkò kple dzòdzòenyenye me ene, ne èwo peppe, abe alesi mede se na wò ene, eye nèle nye dodowo kple kònuwo me de asi ia, 5 ekema mana wò fiadufe fe fiazikpui nali ke de Israel dzi tegbee, abe alesi

a Sam. II. 7, 12.

b kp. 62-66 kpo Kron. II. 7, 4 v. 10.

d Mo. V. 4, 26; 8, 19, 20.

e Mat. 23, 33.

f kp. 10-28 kpo Kron. II. 8.

g 6, 38; 7, 1.

h kp. 1-9 kpo Kron. II. 7, 11 v. 22.

i 3, 5.

j 8, 29.

k Yos. 16, 10.

l 8, 1.

m 10, 26.

amegblò na fofowò Dawid ene bena: Wò amesiwo anò Israel-fiazikpui dži la, nu matso akpò o. 6 Ne mia kple mia viwo miede megbe le nnye, eye mielè nye se kple nye dodo, siwo mede asi na mi la me de asi o, eye mieyi dāsubò mawu bubuwo hede ta agu na wo la, 7 ekema d matsrò Israel dā le anyigba, si mena wo la dži, eye mate xò sia, si nu mekò hena nye nku la dā le nkunye me, eye Israel azu hamelo kple alomèdenu le dukowo katà dome. 8 Xò sia azu glikpo, eye amesiame, si to enu yina la fe nu aku, eye wòado tsiā abia bena: Nuka-nuti Yehowa wò anyigba sia kple xò sia alea? 9 Eye woadò enu bena: Esi wogblè Yehowa, wofe Mawu, si kplò wo fofowo tso Egipte-nyigba dži la dži, eye woku de mawu bubuwo nu, de ta agu na wo hesubò wo la, eyata Yehowa he dzogbevòe siawo katà va wo dži dò.

10 Eye Salomo tso fe blave tu xò eveawo, siwo nye Yehowa fe xò kple fia fe xò. 11 Xiram, Tiro fia, kpe de enu kple sedertiwo kple sesewutiwo kpakple sika, abe alesi wòdi ene. Yemayi Salomo na du blave Xiram de Galilea-nyigba dži. 12 Eye Xiram tso Tiro be, yeadakpò du, siwo Salomo tso ne la dā, ke womedze enu o. 13 Eye wògblò bena: Nòvinye, du ka fomeviwo nye esi nēnam? Eye wòna nku wo be Kabul-nyigba vasede egbe. 14 Eye Xiram dō sika talento alafa deka kple blave de fia la.

Du sesèwo; fu dzi zozo.

15 Ale yakadowola, siwo fia Salomo de, be woatu Yehowa fe xò, eya nuto fe xò kple Milo, eye woadò gli de Yerusalem, Xazor, Megido kple Gezer nu la, fe nya la enye si: 16 Egipte-fia Faraò ho va xò Gezer, eye wòtò dzoe hewu Kanaaniti, siwo le eme, eye wòtsoe wò atsufeyinu na vianyanu, si nye Salomo srò. 17 Eye Salomo tso Gezer kple anyigbe Bet-Xoron, 18 Baalat kple Tadmor, si le gbedzi le anyigba la dži, 19 kple nudzradofexowo fe du, siwo katà le Salomo si, tasiadamwo fe du kple sòdolawo fe

du hekpe de xɔ, siwo Salomo di be, yeatu de Yerusalem kple Libanon kpakple efe dzidufe fe anyigba blibo la dzi la nɔti. 20 Duko, siwo katã kpɔto le Amoritɔwo, Xititɔwo, Perizitɔwo, Xiwitɔwo kple Yebusitɔwo dome, amesiwo metso Israel-viwo dome o; 21 wofe vi, siwo kpɔto de anyigba dzi le wo megbe, amesiwo Israel mete ɔu tsɔ gbidigbidi o la, fia Salomo tso wɔ yakadɔwolawo vasede egbe. 22 Ke Salomo metso amea deke wɔ kluvi le Israel-viwo dome o, ke boɔ woawo nye awawolawo, efe dɔlawo, efe amegãwo kple tatowo kple awafiawo le efe tasiadamwo kple sɔdolawo nu. 23 Dɔdzikpɔlawo fe amegã, siwo le Salomo fe dɔ la nu, wole ame alafa atɔ kple blaati, siwo kpɔa amesiwo le dɔ wɔm la dzi. 24 Ke esi Farao vinyɔnu vu tso Dawid fe du la me yi efe xɔ, si wɔtu nɛ me la, Salomo tu Milo. 25 Eye Salomo sa numevu kple akpedavo le vɔsamlekpu, si wɔdi na Yehowa la dzi zi etɔ le fe deka me, eye wɔdo dzudzɔ le edzi le Yehowa ŋku me. Ale wɔwu xɔ la nu. 26 Fia Salomo kpa wuwo hã de Ezeon-Geber, si le Elon gbɔ le Avafu la nu le Edomnyigba dzi. 27 Eye Xiram do ɔwuwo, siwo me efe dɔlawo, amesiwo nye vukulawo kple fu ɔu dɔwolawo, kpe de Salomo fe dɔlawo ɔu. 28 Eye wova ɔOfir hetsɔ sika talento alafa ene kple blave tso afima gbɔe ve na fia Salomo.

Saba-fianyɔnu va kpo Salomo da.

10. 1 Esi Saba-fianyɔnu se, alesi Salomo ŋkɔ di kpe de Yehowa fe ŋkɔ nɔti la, ehe adzo: o'owo de asi, ne yeava adoe akpo. 2 Eva Yerusalem kple ha gã nɔto kple kposɔ, siwo tso atike vevɛe kple sika gede nɔto kpakple kpe xɔasiwo, eye wova Salomo gbɔ hegblo nya, siwo katã le efe dzi me la nɛ. 3 Eye Salomo do efe biabiawo katã ɔu nɛ; biabiawo deke meli, si Salomo do kpo ɔnu dodo nɛ o. 4 Eye esi Saba-fianyɔnu la kpo Salomo fe nunyawo katã kple xɔ, si wɔtu, si nududu, si le efe kplɔ dzi, efe dɔlawo fe nofewo, ɔnu mewo fe subosubɔ

kple wofe awuwo kple efe aha-kulawo kpakple numevu, si wɔsana le Yehowa fe me la, gbɔgblo bu dee. 6 Eye wɔgblo na fia la bena: Nyatefee nye nya, si mese le nye anyigba dzi le wɔ nuwɔna kple wɔ nunya nɔti. 7 Nye-mexo nyawo dzi se o, vasede esime nye nɔto meva, eye mekpɔe kple ŋku, kpo da, womegblo wofe afã gɔ hã nam o; ɛfo nya, si wogblo le wɔ nunya kple wɔ kesinonu nɔti mese la ta. 8 Woayra wɔ amewo, woayra wɔ dɔ'a, siwo le tsitre de ŋkuwɔ me daa, eye wosea wɔ nunya. 9 1 Woakafu Yehowa, wɔ Mawu, amesi ɔu wɔ nu nyo, eye wɔtso wɔ do Israel-fiazikpui la dzi. Esi Yehowa lɔ Israel tegbee nɔti la, eyata wɔtso wɔ do fia, be nadɔ vɔnu, eye nawo nu dzodzɔe. 10 Eye wɔtso sika talento alafa deka kple blave kple atike vevɛe gede nɔto kpakple kpe xɔasiwo na fia la; womegatsɔ atike vevɛe ve wɔso gbɔ de esi Saba-fianyɔnu la na fia Salomo la nu kpo o. 11 Xiram fe wuwo hã datsɔa sika, papawutiwo kple kpe xɔasi gede nɔto tso Ofir vane. 12 Eye fia la tso papawutiawo wɔ adzrala de Yehowa fe xɔ kple fia fe xɔ ɔu kple san-kuwo kple kasan-kuwo na hadzi-lawo; womegatsɔ papawuti siawo tɔgbe ve kpo o, eye womegakpo wo tɔgbe kpo vasede egbe o. 13 Eye fia Salomo na nusiwo katã Saba-fianyɔnu la bia, eye wɔdi lae hekpe de nusiwo fia Salomo nae le edokui si la nɔti. Eye eya kple efe dɔlawo gbugbo yi efe anyigba dzi.

Salomo fe kesinonuwo kple efe nɔtikokoe.

14 Sika, si vana na Salomo le fe deka me la fe dadame le sika talento alafa ade kple blaade vɔ ade; 15 ke womebu esiwo woxɔ le nudzralawo, asitsalawo kple Arabia-fiawo katã kpakple anyigbadzikpɔlawo si la, de me o. 16 Eye fia Salomo tso sika, si wofo wɔ akpoxɔnu gãgã alafa eve; eglɛ sika sekel alafa ade de akpoxɔnu deka ɔu. 17 Eye wɔtso sika, si wofo wɔ akpoxɔnu dagbi alafa etɔ; eglɛ sika mine etɔ de akpoxɔnu deka ɔu. Eye fia la tso wo da de Libanon-avexo

a Yos. 16, 10.

b Lu. 10, 22.
d 5, 21.

e 9, 27, 28.

f 10, 11.

g Mo. 1, 10, 26.

h kp. 1-26 kpo
Kron. U. 9, 1
y. 28.

i Mat. 12, 42.

k 14, 26.

la me. 18 Fia la tso nyidu wo fiazikpui gaa de ha, eye wofa sika nyuito de enu. 19 Atrakpui-foflo ade le fiazikpui la nu, eye woxa fiazikpui la fe tagbo le me-defe, alowo le anyinofe la fe axawo kple eve dzi, eye dzata eve le alawo nu; 20 eye dzata wuieve le atrakpui-foflo adeawo fe axawo kple eve dzi. Womewo etogbe le fiadufe deke me kpo o. 21 Fia Salomo fe nunonuwo kata nye sika, eye sika nyuito wotswo wo Libanon-avexo fe nuwo katae, klosaloo deke mele eme o, elabena le Salomo noli la womebu eya de nemi me ha o. 22 Elabena ou, siwo dea Tarsis, le fia la si hekpe de Xiram fe ouwo nu; ouawo gbona tso Tarsis fe eto zi deka, eye wohea sika kple klosalo, nyidu, kese kple atsaxewo vans. 23 Eye Salomo do kpo de anyigba dzi fiawo kata dzi le kesinonu kple nunya gome. 24 Eye xexeame kata di Salomo fe nku me, be yeakpo, eye yease efe nunya, si Mawu de dzi me ne la. 25 Wo dome amesiame hea nuna-nawo ve feawo tso fe, siwo nye: klosalonuwo, sikanuwo, awuwo, awawonuwo, atike vevete, sowo kple tedzisowo. 26 Eye Salomo fo tasiadamwo kple sodolawo nu ju; tasiadam akpe deka alafa ene kple sodola akpe wuieve le esi, eye wotswo wo do tasiadamwo fe du me kole fia la gbo le Yerusalem. 27 Eye fia la na klosalo so gbo abe kpewo ene le Yerusalem, eye sedertiwo so gbo abe gboti, siwo le bali me la ene. 28 Wodakplaa sowo tso Egipte vans na fia Salomo. Fia la fe asihawo yina daflea sowo kple ga. 29 Eye ne wotswo tasiadam tso Egipte la, deka xaa klosalo sekel alafa ade, eye so deka xaa sekel alafa deka kple blaati. Alea wotswo wo yinae na Xititowo fe fiawo kata kple Aram-fiawoe; woawoe tsoa wo yinae.

Salomo sr5wo kple aklama kpakpawo.

11 Ke fia Salomo 15 dutanyonu gedewo, siwo tso Moab Amon, Edom, Zidon kple Xet hekpe de Farao-vinyonu la nu. 2 Duko, ksiwo nu Yehowa gblo le na Is-

rael-wiwo bena: Migade wo dome o, eye woawo ha megava mia dome o, elabena woawa tro miafe dziwo de wofe mawuwo nu la, nuti Salomo ku do, eye wol5 wo. 3 Esra, siwo nye fiasr5wo, le alafa adre, eye efe ahiawo le alafa eto; eye sr5awo tro efe dzi. 4 Eye wova me, esime Salomo tsi la, sr5awo tro efe dzi de mawu bubuwo nu, eye efe dzi mena Yehowa, efe Mawu la nu blibo abe fofoa Dawid fe dzi ene o. 5 Salomo dze Zidontowo fe mawu Astarte kple Milkom, si nye Amonitowo fe nunyonu la yome. 6 Salomo wo nusi nye v5 le Yehowa nku me, eye medze Yehowa yome blibo abe fofoa Dawid ene o. 7 Yemaçi Salomo tu nuxefe na Kemos, si nye Moabitowo fe nunyonu kple Molex, si nye Amon-wiwo fe nunyonu, de to dzi le Yerusalem nno. 8 Alea wovoe na sr5a, siwo kata tso anyigba bubuwo dzi, amesiwo do dzudzo, eye wosa vo na wofe mawuwo.

9 Tete Yehowa do domedzoe de Salomo nu, elabena efe dzi tro da le Yehowa, Israel fe Mawu la nu, amesi de edokui fia zi eve, 10 eye wode se ne le nusia nu be, megadze mawu bubuwo yome o; ke mewo se, si Yehowa de la dzi o. 11 Eye Yehowa gblo na Salomo bena: Esi nusia togbe le ta me na wo, eye melé nye nubabla kple nye dodo, siwo me-gblo na wo la me de asi o la, eyata madu fiadufe la le asiwo ahatswo na wo dola. 12 Deke nyemele ewo ge le wo agbenyi o, le fo'owo Dawid ta, ke bon m'ndui le viwo si. 13 Ke nyemele fiadufe blibo la du ge o, hafi bon matswo to deka na viwo le nye dola Dawid kple Yerusalem, si metia la ta.

Salomo fe futawo kple efe ku.

14 Eye Yehowa do futu na Salomo, si nye Edomto Hadad, amesi tso fiafome le Edom. 15 Eye wova me, esime Dawid yi Edom, be yeadi ame tsiaawo, 16 le esime avafia Yoab kple Israel blibo la tsi afima dzinu ade son, vasede esime wotsr5 Edom-nutsuwo vo la, 17 Hadad si yi Egipte, eye Edom-nutsu, siwo tso fofoa fe dolawo dome, kpe de enu. Ke Ha-

a Mo. IV. 21, 28;
Fia. II. 23, 13.

b 3, 5; 9, 2.

c kpo. 26-28 kpo
Kron. II. 1, 14
v. 17.

e 5, 8.

f Sam. I. 15, 28.

g 12, 19.

h Sam. II. 8, 14.

i Mo. V. 17, 17.

k Mo. II. 34, 16.

dad ganye devi dzaa. 18 Wodze mɔ tso Midian va Paran, eye wokplɔ nɔtsuwo de asi tso Paran heva Egipte-fia Farao gbɔ le Egipte; eye wɔna xɔe hefia asi nuɔɔɔ na, eye wɔna anyigbae. 19 Farao ve Hadad nu nɔtsɔ, eye wɔtsɔ srɔ Taxpenes, si nye fia-srɔ, nɔvinyɔnu xoxoetsɔ nɔ wɔde. 20 Taxpenes nɔvinyɔnu dzi nɔtsuvi Genubat nɔ, eye Taxpenes nyii le Farao fe me. 21 Esi Hadad se le Egipte bona, Dawid mlɔ fɔfoawo gbɔ, eye avafia Yoab ku la, tete Hadad gbɔ na Farao bona: Ɖe mɔ nam, ne mayi nye anyigba dzi. 22 Farao gbɔ nɔ bona: Esi nɛle gbɔnye la, nukae hiã wò, hafi nɛle didim be, yeayi mia de? Eɔo nɔ bona: Naneke mehiã o; gake de mɔ nam ko.

23 Eye Mawu gaɔo futo bubu nɔ, si nye Rezon, Elyada vi, amesi si tso efe afetsɔ Zoba-fia Hadad-ezer gbɔ, 24 esime Dawid si wo; eye wɔfo nɔtsuwo nu fu de eɔokui nɔ hezu adzohawo fe kplɔla, eye wòyi ɔanɔ Damasko, eye wòdu fia le Damasko. 25 Eye wònye Israel fe futo le Salomo fe nkekewo katã me hekpe de vɔ, siwo Hadad wɔ la nɔ, elabena esi wòdu fia de Aram dzi la, elɛ fu Israel.

26 Yerobeam, Efraitɔ, Nebat vi tso Zereda, enye Salomo fe ɔla; dadaa nye ahosi, eye enko nye Zerua. Eya hã do efe asi de dzi de fia la nɔ. 27 Nusi ta wòdo efe asi de dzi de fia la nɔ enye si: Salomo tu ƉMilo, eye wòxe fɔfoa Dawid fe du la fe ve. 28 Ke nɔtsu Yerobeam enye avawɔla kalɛtsɔ, eye esi Salomo kpɔ be, dekapui la nye ɔwɔla vevi la, etsɔe ɔo Yosef fe afe la fe ɔwɔwɔ blibo la nu. 29 Eye wòva me le yemayi, esime Yerobeam do tso Yerusalem la, nyagblɔɔdila Axiya tso Silo kpɔe le mɔ dzi, eye wòdo awu vlaya yeye, eye wo ame eve la ɔede le gbea me. 30 Tete Axiya lé awu vlaya yeye, si le enu la, eye wòzee de kakakae wuieve, 31 eye wògbɔ na Yerobeam bona: Lɔ kake ewo na ɔokuiwò, e'abena a'e Yehowa, Israeli fe Mawu la, gbɔ esi: Kpɔ ɔa, madu fiadufe la le Salomo si,

a 12, 15; 14, 2.

b Sam. II. 7, 12.

d 12, 16.

e Sam. II. 8, 9; 10, 18.

f 9, 4.

g 9, 15, 24.

h 14, 25.

i kp. 41-43 kpɔ Kron. II. 9, 20 v. 31.

k kp. 1-19 kpɔ Kron. II. 10.

eye matsɔ to ewo na wò.^a 32 To deka akpɔtsɔ nɔ le nye ɔla Dawid kple Yerusalem du, si metia le Israel-toawo katã me la ta. 33 Elabena wogblɛm di, eye wode ta agu na Zidontɔwo fe mawu Astarte kple Moabtɔwo fe mawu Kemos kpakple Amontɔwo fe mawu Milkom, womezo nye mɔ dzi, be woawɔ nusi nyo le nkunye me, eye woawɔ nye ɔɔɔwo kple kɔnuwo dzi abe fɔfoa Dawid ene o. 34 Ke nyemaxɔ fiadufe blibo la le esi o, ke boɔ mana wòadu fia le efe agbe me nkekewo katã me ble nye ɔla Dawid, amesi metia, eye wòwɔ nye sewo kple ɔɔɔwo dzi la ta. 35 Gake la maxɔ fiadufe la le via si, eye matsɔ to ewo na wò.^d 36 Matsɔ to deka ana via, be akadi nakpɔtsɔ na Dawid le nkunye me nkekeawo katã le Yerusalem du, si metia na ɔokui nye, be matsɔ nye nko ɔdo eme la ta. 37 Eyata medo wòwɔ, be naɔu fia de nusianu, si dze nɔwò la dzi, eye naɔu fia de Israel dzi. 38 Nɛnye be, nɛɔdo to se, siwo katã mede na wò, eye nɛzo nye mɔ dzi hewɔ nusi nyo le nkunye me, be nɛle nye ɔɔɔwo kple nye sewo me de asi, abe alesi nye ɔla Dawid wɔ ene la, ekema manɔ kpli wò, eye maɔdo wò afe de dzi, abe alesi mewɔe na Dawid ene, eye matsɔ Israel na wò. 39 Eye mabɔɔ Dawid fe dzidzimeviwo de anyi le esia ta; ke manye tegbee o. 40 Ke Salomo di Yerobeam, be yeawu; gake Yerobeam tso hesi yi Egipte-fia ƉSisak gbɔ le Egipte, eye wòtsi Egipte, vasede esime Salomo ku.

41 Salomo nɔtinya susɔea, efe nunya kple nusiwo katã wòwò la, wɔnɔ wo de Salomo fe nɔtinyagbalɛ me. 42 Eye xeyiyi, siwo katã Salomo du fia le Yerusalem de Israel blibo la dzi la, le fe blane. 43 Eye Salomo mlɔ fɔfoawo gbɔ, eye wodii de fɔfoa Dawid fe du la me; eye via Rexabeam du fia de etefe.

To ewo fia Yerobeam ɔo fae.

12. Elabena Israel blibo la va Sixem, be woado fia. 2 Eye

wòva ine, esime Yerobeam, Nebat vi, see la — elabena egale Egipte, bafisi wòsi le fia Salomo nu yi la, eye esi Yerobeam le Egipte la, 3 wodò ame dọ dee heyəe gbəe — tete Yerobeam kp. Israel fe ameha blibo la va, eye wofo nu kple Rexabeam bena: 4 Fofowò na míafe kòkuti la kpe, eyata ka fofowò fe dọ sesè kple efe kòkuti kpekpe, si wòdọ mía dzi la, dzi de na mí, ekema míasubò wò. 5 Edo nu na wo bena: Miyi, gkeke etò megbe miagava gbonye. Eye dukò la dzo.

6 Tete fia Rexabeam de adanu kple ame tsitsi, siwo nọ fia Salomo nu le efe agbenoyi la, gblò bena: Adanu ka miade, be woado nya la nu na dukò sia? 7 Wodò nu gblò nẹ bena: Ne èzu dola na dukò sia egbea, èsubò wo, eye nẹdò to wo, eye nẹfonu kpli wo nyuie la, ekema woasubò wò dāa. 8 Ke egbe adanu, si ame tsitsiawo de nẹ la, eye wòde adanu kple dekakpui, siwo nye efe hatiwo, eye wonɔa enu la. 9 Eye wògblò na wo bena: Adanu ka miade, ne míado nu na dukò sia, si va gblò nam bena: ka kòkuti, si fofowò dọ mía dzi la, dzi de na mí? 10 Tete dekakpui, siwo nye ehatiwo, gblò nẹ bena: Ale nado nu agblò na dukò, si va gblò na wò be: fofowò na míafe kòkuti kpe, eyata ka edzi de na mí la, enye esi: Nye asibide kòtoets tri wu fofonye fe ali. 11 Fofonye tso kòkuti kpekpe dọ mía dzi, ke nye la mana míafe kòkuti la nakpe de dzi; fofonye tso atam fo mi, ke nye la matsò dzidegbe afo mi! 12 Esi Yerobeam kple dukò blibo la va Rexabeam gbò le gkeke etòagbe, abe alesi fia la gblò bena: miva gbonye le gkeke etòagbe ene la, 13 tete fia la he adanya kple dukò la, eye wògbe ame tsitsiawo fe adanu, si wode nẹ la. 14 Eye wòfo nu kpli wo le dekakpuiawo fe adanudodo nu bena: Fofonye na míafe kòkuti kpe, ke nye la mana míafe kòkuti la nakpe de edzi; fofonye fo mi kple atam, ke nye la mafò mi kple dzidegbe. 15 Eye fia la medo to dukò la o, elabena Yehowae trəe alea, ine yeawo efe nya, si Yehowa gblò to Silotò

^a Lod. 15, 1.

^b 11, 10.

^d Sam. II. 20, 1.

^e Lod. 12, 5.

^f kp. 21-24 kpò Kron. II. 11, 1 v. 4.

^g kp. 5.

^h Mo. I. 32, 31.

ⁱ 11, 31.

Axiya dzi na Yerobeam, Nebat vi la dzi. 16 Esi Israel blibo la kpò bena, fia la mese wofe gbe o la, dukò la dọ nu na fia la bena: "Gome ka le Dawid gbò na mí, eye domenyinu ka le Isai vi la gbò na mí? Israel, yi wò agbadò me! Dawid, kpò wò afe gbò! Eye Israel dzo yi efe agbadò me. 17 Ke Rexabeam dọ fia de Israelvi, siwo le Yuda-duwo me la dzi. 18 Eye fia Rexabeam dọ Adoram, amesi le dɔwɔwɔ nu la dọ dā, ke Israel blibo la fu kpee wòku. Tete Rexabeam wò kaba dọ tasiadam hesi yi Yerusalem. 19 Ale Israel ou le Dawid fe afe la gbò vasede egbe.

20 Eye wòva me, esi Israel blibo la se bena, Yerobeam trə gbò la, wodò ame woyi dayəe va ameha la gbəe, eye wotsəe dọ fia de Israel blibo la dzi; wo dometso deke meku de Dawid fe afe la nu o, negbe Yuda-to la dede ko. 21 Esi Rexabeam va Yerusalem la, efo Yuda fe afe blibo la kple Benyamin-to la nu fu, wole awawola tiatia akpe alafa deka kple blanyi, be woadawo awa kple Israel fe afe la, ne woagbugbò fiadufe la na Salomo vi Rexabeam. 22 Tete Mawu fe gbe va Semaya, Mawu fe ame la gbò bena: 23 Gblò na Yuda-fia Rexabeam, Salomo vi, kple Yuda fe afe blibo la kple Benyamin kpa-kple dukò la fe kpɔtəawo bena: 24 Ale Yehowa gblò esi: Migaho yi dawo awa kple mia novi Israelviwo o, mia dome amesiame ne-gbugbò yi efe me, elabena gbonyee nya sia tso. Tete wose Yehowa fe gbe, eye wotrə dzo le Yehowa fe nya la nu.

Israel-tɔdufe. Yerobeam wo nyivi eve.

25 Emegbe Yerobeam gbugbò Sixem tso de Efrayim-to la dzi heno eme; eyome wòwu tso afima dagbugbò Penuel tso. 26 Eye Yerobeam gblò le efe dzi me bena: Azò fiadufe la gale gbugbò ge ayi de Dawid fe afe la si me. 27 Ne dukò sia le Yerusalem yim, be woadasa vò le Yehowa fe me la, ekema dukò sia fe dzi atrə de efe afets Yuda-fia Rexabeam nu, eye woawum ahatrə ayi Yuda-fia Rexabeam gbò.

28 Tete fia la de adanu hewo sikanyivi eve, eye wogblo na wo bena: Miede Yerusalem woso gbo azo! Israel, kpo da, wo mawu, siwo kpla wo tso Egipte-nyigba dzi la, wonye si. 29 Etsɔ deka do Betel, eye wotsɔ evelia do Dan. 30 Eye nusia zu nuvo; eye dukɔ la yia deka gbo le keke Dan ke. 31 Etu nuxefexowo, eye wotsɔ dukɔ la fe amesiamе fomevi, si metso Lewi-viwo dome o la, do nunolae. 32 Eye Yerobeam do nkekenyuiе anyi de dzinu enyilia fe nkeke wuiatɔlia dzi, abe alesi woɔua nkekenyuiе le Yuda ene, eye wosa vo le vosamlekpui la dzi. Alea wowa le Betel ha, eye wosa vo na nyivi, siwo wowa, eye wodo amesiwo wotsɔ do nuxefe fe nunlawoe la, de Betel. 33 Eye wosa vo le vosamlekpui, si wodi de Betel la dzi le dzinu enyilia fe nkeke wuiatɔlia dzi, dzinu, si me eya nuto bu ta me hedo nkekenyuiе na Israel-viwo, eye wode vosamlekpui la dzi, be yeado dzudzo.

Nyagblolaa de tso Yuda gblo nya de trɔsubosubo le Betel guti.

13. Ke esime Yerobeam le tsitre de vosamlekpui la dzi, be yeado dzudzo la, kpo da, Mawu fe amea de tso Yuda va Betel le Yehowa fe nya la nu. 2 Eye wodo yli de vosamlekpui la ta le Yehowa fe nya nu gblo bena: Vosamlekpui, vosamlekpui! Ale Yehowa gblo esi: Kpo da, wole nutsuvia de dzi ge na Dawid fe afe la, si nko anye Yosiya, eya sawu nuxefe fe nunlawo de dziwo, eye wotsɔ dzo amefuwo de dziwo. 3 Eye wogblo dzesi di gbemagbe bena: Dzesi, si Yehowa gblo enye si: Kpo da, vosamlekpui la afe, eye afi, si le edzi la, adudu de anyi. 4 Eye wova me, esi fia la se Mawu fe ame la fe nya, si wogblo de vosamlekpuiа nuti le Betel la, Yerobeam do asi da tso vosamlekpuiа dzi gblo bena: Milée! Tete efe asi, si wodo de egbo la, dze ti, eye mete nu gabii de ako me o. 5 Vosamlekpui la fe, eye afi la dudu tso vosamlekpui la dzi le Mawu fe ame fe dzesi, si wogblo di la

a Mo. II. 8, 4. 8.

b Mo. II. 32, 4. 8.

d Don. 18, 30.
e 14, 16.

f Mo. IV. 22, 18.

g Fia. II. 23, 16.

h kp. 9.

nu de Yehowa fe nya la nu. 6 Tete fia la xo edzi gblo na Mawu fe ame la bena: "De kuku na Yehowa, wo Mawu la, eye do gbe da de tanye, be nye asi la naga-do me nam. Eye Mawu fe ame la do gbe da na Yehowa, eye fia la fe asi gaɔ me ne abe tsã ene. 7 Eye fia la gblo na Mawu fe ame la bena: Va miyi afenye me, eye nade nane nu me, ne madi nane ana wo. 8 Mawu fe ame la do nu na fia la bena: Ne etsɔ afewo me nuwo fe afa nam ha la, nyemayi kpli wo adu abolo, eye nyemano tsi le tefe sia o. 9 Elabena alea wode se nam le Yehowa fe nya nu gblo bena: Megadu abolo o, megano tsi o, eye megagbugbo to mo, si neto yi o. 10 Eye woto mo bubu, eye megbugbo to mo, si woto va Betel la o. 11 Ke nyagblodila tsitsia de le Betel, eye viaɔtsuwo va to nu-siwo katã Mawu fe ame la wo gbemagbe le Betel la ne, eye woto nya, siwo wogblo na fia la, na wo fofu. 12 Wo fofu bia wo bena: Mo ka woto? Ke viaɔtsuawo kpo mo, si Mawu fe ame, si tso Yuda va la to. 13 Eye wogblo na viawo bena: Mibla akpa na tedzi nam! Tete wobla akpa na tedzi ne wodo. 14 Eye wodze Mawu fe ame la yome heva kpo wobobo no anyi de logotia de te. Tete wobiae bena: Woe nye Mawu fe ame, si tso Yuda va la? Edo nu be: Nye! 15 Eye wogblo ne bena: Va miyi afe me, ne nadu abolo. 16 Edo nu bena: Nyemate nu agbugbo ayi kpli wo o, eye nyemadu abolo, eye nyemano tsi kpli wo le tefe sia o. 17 Elabena wogblo nam le Yehowa fe nya nu be: Megadu abolo o, megano tsi le afima o, eye megagbugbo to mo, si neto yi o. 18 Edo nu ne bena: Nye ha nyagblodila menye abe wo ke ene, eye mawodola fo nu kplim le Yehowa fe nya nu gblo bena: Yi dagbugboe, eye mia kplii miayi afewo me, ne woadu abolo, eye woano tsi! Ke alakpae woda ne. 19 Tete wogbugbo kplii, eye wodu abolo, eye wono tsi le efe me. 20 Esime wole kpli nu la, Yehowa fe gbe va nyagblodila, si

datrøe vø la gbɔ, 21 eye wòdo ɣli gbɔ na Mawu fe ame, si tso Yuda va la bena: Esi nègbe tododo Yehowa fe gbe, eye melé se, si Yehowa, wò Mawu, de na wò me de asi o, 22 ke boŋ nètrɔ, eye nèdu abolo heno tsi le tefe, si ɣuti wogbɔ le na wò be, megadu abolo, eye megano tsi o la, eyata wò kukua made fofowòwo fe yodo me o. 23 Esime wòdu abolo heno nu vɔ la, ebla akpa na tedzi la na nyagblòdila, si wòdatrɔ gbøe la. 24 Ke esi wòdze mɔ la, dzataa de va do goe le mɔ dzi, eye wòwui; efe kukua dze mɔ dzi, eye tedzi la tsi tre de egbɔ, eye dzata la hã le tsitre de ame kuku la gbɔ. 25 Eye kpɔ da, esi ɣutsuwo va yina la, wokpɔ ame kuku la le mɔ dzi, eye dzata le tsitre de ame kuku la gbɔ; tete wodagbløe le du, si me nyagblòdila tsisia le la me. 26 Eye esi nyagblòdila, si dagbugbøe tso mɔ ta gbøe la, see la, egblɔ bena: Eya nye Mawu fe ame, si gbe tododo Yehowa fe gbe, eyata Yehowa tsøe de asi na dzata, eye wòvuvui hewui le Yehowa fe nya, si wògbɔ nè la nu. 27 Tete wògbɔ na via-ɣutsuwo bena: Mibla akpa na tedzi nam! Eye woblae. 28 Esi wòyi la, ekpɔ efe kukua le mɔ dzi, eye tedzia kple dzata la tsi tre de ame kuku la gbɔ; dzata la medu ame kuku la o, eye mevuvu tedzi la hã o. 29 Eye nyagblòdila la kɔ Mawu fe ame la fe kukua da de tedzi dzi hetsøe va nyagblòdila tsisi la fe du me, be wòafa nè, eye wòadii. 30 Etsø ame kuku la da de efe yodo me, eye wòfa nè bena: 9Ao, nòvinye! 31 Esi wòdii vɔ la, egblɔ na via-ɣutsuwo bena: Ne meku la, midim de yodo, si me wòdi Mawu fe amea do la me, eye mitsø nye fuwo da de efe fuwo gbɔ. 32 Elabena nya, si wògbɔ le Yehowa fe nya nu de vosamlekpui la ɣuti le Betel kple nuxefexowo katã, siwo le Samaria-duwo me ɣuti la, ava me.

33 Le nya siawo megbe la Yerobeam metrɔ tso efe mɔ vòwo dzi o, ke boŋ edo dukɔ la fe kamesiame fomevi nuxefenun-

Mo. 11, 28, 41.

o 12, 30.

4 11, 31.

o 20, 36.

f 11, 37; 16, 2.

o Yer. 22, 18.

h 15, 29.

i 21, 21.

k 12, 31.

lae; eye amesi nya lɔ ko la, edone wòza nuxefenunɔla. 34 9Nusia zu nuvɔ na Yerobeam fe afe la, esi na be, wogbløe, eye wotrøe da le anyigba dzi.

Israel-fiaɖufe. Axiya gbɔ nya di le Yerobeam ɣuti, Yerobeam ku.

14. Xemayi la Yerobeam vi Abiya dze do. 2 Tete Yerobeam gbɔ na srɔa bena: Tso, naɖo li wò avowo, ne amea deke maganyae be, Yerobeam srɔ nènnye o, eye nayi Silo; kpɔ da, nyagblòdila Axiya, amesi ɖgbɔ nam be, maɖu fia de dukɔ sia dzi la, le afima. 3 Tso abolo ewo kple tattali kpakple anyitsi goe deka de asi, eye nayi egbɔ, ne wòagblɔ nusi adzo de devia dzi la, na wò. 4 Tete Yerobeam srɔ wò nenema, eye wòtso heyi Silo, eye wòva Axiya fe me. Ke Axiya megate ɣu le nu kpom o, elabena etsi akpa, eye efe ɣkuwo tsi. 5 Eye Yehowa gbɔ na Axiya da di bena: Kpɔ da, Yerobeam srɔ gbɔna gbe bia ge le gbawò le via, si le do lem la ta. Ale kple ale nagblɔ nè enye si, elabena ne eva xɔa me la, ele edokui wò ge ame tutøe. 6 Esime Axiya se efe afɔzi le vɔtrua nu wògbɔna la, egblɔ bena: Ge de me, Yerobeam srɔ! Nukaɣuti nèwo dokuiwò ame tutøe? Ke nye la, gbe sesè wode asinye na wò. 7 Yi dagbɔ na Yerobeam bena: Ale Yehowa, Israel fe Mawu la, gbɔ esi: Esi /medo wò de dzi le dukɔ la dome, metsø wò do fia de nye dukɔ Israel dzi, 8 eye medu fiaɖufe la le Dawid fe afe la si hetsø na wò; ke wò me léle abe nye dɔla Dawid, amesi lé nye seawo me de asi, eye wòdze yonyeme kple efe dzi blibo hewo nusi deɖe ko nyo le ɣkunya me ene o; 9 èwo nu gbebløe wu amesiwo katã no ɣgo na wò, eye nèdawo mawu bubuwo, eye nèko legbawo, be natsø ado dɔmedzoe nam, ke nètsø nye nya fu gbe de megbewò la, 10 eyata kpɔ da, kmahe dzogbevøe ava Yerobeam fe afe la dzi, eye matsrɔ Yerobeam fe ɣutsuwo, ɖeviuwo kple ame tsi siwo sia le Israel, eye makplɔ Yerobeam fe afe la fiafiafia, abe alesi wokplɔa aduɖo ene. 11 Yero-

beam fe amesi ke ku de du me la, "avūwo ađui, eye amesi ke ku de gbe me la, dzifoxewo ađui; elabena Yehowae gblœ! 12 Ke wò la, tso, nayi afewò me, eye ne wò afo do dua me la, devi la aku. 13 Eye Israel blibo la afa ne, eye woadii, elabena eya dede koe anye Yerobeam fe ame, si woadi de yodo me, elabena eya ko nu wokpo nane, si dze Yehowa, Israel fe Mawu la nu le Yerobeam fe me la la. 14 Eye Yehowa ado fiaa de na Israel, "amesi atrō Yerobeam fe afe la le egbe nkeke siawo me, nusi va me egbeawo xoxo. 15 Yehowa asi Israel, eye wòawuu, abe alesi afia vuvuna le to me ene, eye /wòade Israel da le anyigba nyui sia, si wòtsò na wo fofowo la dzi, eye wòaka wo ahlē de tōsisi la godo, elabena wo wò Aserawo hetsò do dziku na Yehowa. 16 Eye wòatsò Israel ade asi le Yerobeam fe nuvò, si wòwò "hetsò ble Israel la nuti. 17 Tete Yerobeam srò tso hedze mo yi Tirza. Eye esi wòdo xò la fe kpui nu la, n̄tsuvi la ku. 18 Eye wodii, eye Israel blibo la fa ne, le Yehowa fe nya, si wògblo to efe dola nyagblò-dila Axiya dzi la nu.

19 Yerobeam n̄tinya susœa, awa, siwo wòwò kple alesi wòdu fiaa la, kpò da, wonlò wo de Israel-fiawo fe n̄tinyagbalē me. 20 Yeyixi, si Yerobeam du fia la, le fe blave vò eve, eye wòmlò fofowò gbo, eye /via Nadab zu fia de etefe.

Yuda-nađufe. Rexabeam du dzi, wò nuvò, eye wohe to ne.

21 "Rexabeam, Salomo vi, du fia le °Yuda. Rexabeam xò fe blane vò deke, esime wòzu fia, eye wòdu fia fe wuiadre le Yerusalem, du, si Yehowa tia le Israel-toawo ka'á me, be yeatsò evfè n̄ko ado afima la me. Dadaa n̄ko nye Naama, Amoni-nyonu. 22 Eye Yuda wò nusi nye vò le Yehowa n̄ku me, eye wotsò wofe nuvò, siwo wòwò la, do dziku ne wu nusiwo katà wo fofowo fe. 23 E'abena woawo hā wò ruwefowo, afelino kple Aserawo /de togbe kòkowo katà dzi kple ati damawo katà te. 24 "Matrewòlawo hā

le anyigba la dzi, eye wokpò du-ko, siwo Yehowa nyā le Israel-viwo n̄ku me la, fe n̄nyonuwò katà wò.

25 Eye wòva me le Rexabeam fe fiadudu fe fe atōlia me bena: °Egipte-fia Sisak ho va de Yerusalem nu, 25 eye wòlò Yehowa fe afe fe kesin̄onuwo kple fia fe afe fe kesin̄onuwo dzoe; wo katāe wòlò dzoe hekpe de sikakpoxonu, "siwo katà Salomo wò la nu. 27 Ke fia Rexabeam wò akòblikpoxonuwo de wo tefe, eye wòtsò wo de fia nu asrafo, siwo dzœa fia fe afe fe vòtru nu la, fe amegāwo si. 28 Eye wòva me, ne fia la yina de Yehowa fe afe me la, fia nu asrafoawo tsoa wo, eye wogagbugba wo va dana de fia nu asrafoawo fe xò me.

29 Rexabeam n̄tinya susœa kple nusiwo katà wòwò la, wonlò wo de Yuda-fiawo fe nu inyangbalē me. 30 Eye awa nò Rexabeam kple Yerobeam dome n̄kekeawo katà. 31 Eye Rexabeam mlò fofowò gbo, eye wodii de fofowò gbo le Dawid fe du la me. Dadaa n̄ko nye Naama, Amoni-nyonu, eye via Abiyam du fia de etefe.

Abiyam.

15. "Le Yerobeam, Nebat vi, fe fiaadudu fe fe wuienyilia me la Abiyam zu fia de Yuda dzi. 2 Edu fia le Yerusalem fe etò. Dadaa n̄ko nye Maaxa, Abisalom vinyonu. 3 Eye wòwò le fofoa fe nuvò, siwo katà wòwò le engò la me, eye efe dzi menò Yehowa, efe Mawu la nu blibo abe fofoa Dawid fe dzi ene o. 4 Elabena le Dawid ta Yehowa, efe Mawu, na akadii le Yerusalem, be wòdo via le eyome, ne wòalé Yerusalem de te; 5 elabena Dawid wò nusi nyo le Yehowa n̄ku me, eye mete da le se, siwo katà wòde ne la me le efe agbe me n̄kekewo katà me o, negbe "le Uriya, Xititò la fe nya me koe. 6 Eye awa nò Rexabeam kple Yerobeam dome le efe agbe me n̄kekewo katà me. 7 Abiyam n̄tinya susœawo kple nusiwo katà wòwò la, wonlò wo de Yuda-fiawo fe n̄tinyagbalē me. Eye awa nò Abiyam

a 16, 4; 21, 24.

b 11, 40.

d 10, 18.

e 15, 29.

f Fia. II. 17, 23.

g 12, 30; 13, 34.

h 15, 6.

i kp. 21.

k kp. 1-8 kpò Kron. II. 13.

l 15, 25.

m kp. 21-31 kpò Kron. II. 12, o 12, 17.

n 11, 36.

r Sam. II. 11, 27; 12, 9.

s 14, 30.

t Fia. II. 16, 4.

u Mo. Y. 23, 18.

kple Yerobeam dome. 8 Eye Abiyam ml̄o fofowoo gb̄o, eye wod̄ii de Dawid fe du la me, eye via Asa zu fia de etefe.

Asa.

9 Le Israel-fia Yerobeam fe fiadudu fe fe blavelia me la Asa zu fia de Yuda dzi. 10 Fe blane v̄o deke w̄odu fia le Yerusalem. Dadaa ṅk̄o nye ^bMaaxa, Abisalom vinȳonu. 11 ^dAsa w̄o nusi nyo le Yehowa ṅku me abe fofoa Dawid ene. 12 Enyā ^ematrew̄olawo da le anyigba la dzi, eye w̄ode legba, siwo fofoa w̄o la da. 13 Ede dadaa Maaxa h̄a ḡa, be magadu dzi o, elabena ew̄o legba na Asera, eye Asa m̄u legba la dat̄o dzoe de Kidron-bali la me. 14 Ke ^fhwo-med̄e nuxefewo da o; gake Asa fe dzi n̄o Yehowa ṅu blibo le efe agbe me ṅkekewo kat̄a me. 15 Eye w̄ots̄o fofoa fe nu k̄ok̄ewo kple eya ṅuto fe nu k̄ok̄ewo, siwo nye klosalo, sika kple ṅud̄ow̄o-nuawo, yi Yehowa fe mee.

16 ^gEye awa n̄o Asa kple Israel-fia Baesa dome le wofe agbe me ṅkekewo kat̄a me. 17 Esi Israel-fia Baesa ho de Yuda ṅu la, etso Rama, ne w̄oxe m̄o, be Yuda-fia Asa fe am̄e deke magado alo agb̄o o. 18 Tete Asa t̄so ^hklosalo kple sika, siwo kat̄a kp̄ot̄o de Yehowa fe afe fe nudzrad̄ofe kple fia fe afe fe nudzrad̄ofe la, de efe d̄olawo si; eye fia Asa d̄o ame d̄o de Aram-fia Ben-Hadad, si enye Xesion vi Tabrimon fe vi, amesi le Damasko la gb̄o be, woa-gbl̄o ne bena: 19 Nubabla le m̄ia kpl̄i w̄o dome, le fofonye kple fofow̄o dome, kp̄o da, mele nunana, si enye klosalo kple sika la, dom de w̄o. Ne etu nubabla, si le m̄ia kple Israel-fia Baesa dome la, ekema aho adzo le gb̄o-nye. 20 Tete Ben-Hadad d̄o to fia Asa fe gbe, eye w̄odo efe awa-fia d̄o de Israel-duwo me, eye w̄osi ⁱIyon, Dan, Abel-Bet-Maaxa kple Kinerot blibo la hekpe de Naftali-nyigba blibo la ṅu. 21 Eye w̄ova me, esime Baesa see la, edzud̄z̄o Rama tsotso, eye w̄odano Tirza. 22 Eye fia Asa na woȳo Yuda blibo la, wo dometaa deke meto le eme o, eye woyi daf̄o kpe kple ati, siwo Baesa t̄so le Rama

tsomi la, eye fia Asa t̄so wo tso Geba le Benyamin kple Mizpa. 23 Ke Asa ṅutinya sus̄oawo kat̄a kple efe kal̄ew̄ow̄o kat̄a, nusiwo kat̄a w̄ow̄o kple ^jdu, siwo w̄ots̄ola, won̄lo wo de Yuda-fiawo fe ṅutinyagbal̄e me; negbe le efe ameḡakuku me ko w̄odze d̄o de af̄o. 24 Eye Asa ml̄o fofowoo gb̄o, eye wod̄ii de fofowoo gb̄o le fofoa Dawid fe du la me, eye ^kvia Yosafat zu fia de etefe.

Israel-Baese. Nadab, Baesa.

25 Le Yuda-fia Asa fe fe eve-lia me la Yerobeam vi Nadab zu fia de Israel dzi, eye w̄odu fia de Israel dzi fe eve. ^l26 Ew̄o nusi nye v̄o le Yehowa ṅku me, eye w̄oto fofoa fe ve me hew̄o efe nuv̄o, si w̄ots̄o ble Israel de nuv̄o me la. ^m27 Tete Axiya vi Baesa, amesi tso Isaxar fe afe la me, ⁿk̄do gbe di de enu, eye Baesa wui le Filist̄iawo fe Gibeton, esime Nadab kple Israel blibo la de to de Gibeton. 28 Baesa wui le Yuda-fia Asa fe fe et̄olia me, eye w̄ozu fia de etefe. 29 Esi w̄ole fia dum la, et̄s̄r̄o Yerobeam fe afe blibo la, eye mena nu gba-gbea deke kp̄ot̄o na Yerobeam o, ke boṅ et̄s̄r̄o wo keṅ le ^oYehowa fe nya, si w̄ogbl̄o to efe d̄ola Axiya, Siloto dzi la nu; 30 le Yerobeam fe nuv̄o, siwo w̄ow̄o hets̄o ble Israel de nuv̄o me, kple nusiwo w̄ow̄o hets̄o do dziku na Yehowa, Israel fe Mawu la ta. 31 Nadab ṅutinya sus̄oawo kple nusiwo kat̄a w̄ow̄o la, won̄lo wo de Israel-fiawo fe ṅutinyagbal̄e me. 32 Eye awa n̄o Asa kple Israel-fia Baesa dome le wofe agbe me ṅkekewo kat̄a me. ^p33 Le Yuda-fia Asa fe fe et̄olia me la Axiya vi Baesa zu fia de Israel blibo la dzi le Tirza fe blave v̄o ene. ^q34 Eye w̄ow̄o nusi nye v̄o le Yehowa ṅku me, eto Yerobeam fe ve me, eye w̄ow̄o efe nuv̄o, siwo w̄ots̄o ble Israel de nuv̄o me. ^r

Baesa ku.

16. Eye Yehowa fe gbe va Xa-nani vi Yehu gb̄o na Baesa bena: ^s2 Esi ^tmed̄e w̄o le ke me, eye mets̄o w̄o d̄o fia de nye duko Israel nu, gake n̄eto Yerobeam

a Kron. II. 14, 5.

b kp. 2.

d kp. 11-15 kp̄o Kron. II. 14, 1 v. 4; 15, 16-18.

e 22, 41.

f 14, 24; 22, 47.

g 14, 20.

h 22, 44.

i 12, 30.

k 16, 9.

l kp. 16-24 kp̄o Kron. II. 15, 1 v. 6. 11-14.

n 14, 10. 11.

o Fia. II. 12, 19; 16, 8.

p kp. 16.

r kp. 28.

s Fia. II. 15, 29.

t kp. 26.

u kp. 7.

v 14, 7.

fe ve me, eye nèble nye duko Israel de nuvõ me, be wotsõ wofe nuvõwo do dziku nam la, 3 eyata kpõ da, matsõ xa akplõ Baesa kple efe afe, eye mawo efe afe abe Yerobeam, Nebat vi fe afe ene. 4 Baesa fe ame, si ke ku de du me la, avũwo adui, eye efe amesi ke ku de gbe me la, dzi-foxewo adui.^d 5 Baesa ñutinya susœa kple nusiwo wõwo kpa-kple efe kalẽwõwo la, wonlõ wo de Israel-fiawo fe ñutinyagbalẽ me. 6 Eye Baesa mlõ fofoaowo gbõ, eye wodii de Tirza; eye via Ela zu fia de etefe. 7 Eye Yehowa fe nya gava Xanani vi nya-gblõdila Yehu gbõ na Baesa kple efe afe le nu võdi, siwo katã wõwo le Yehowa ñku me kple efe asinudõwõwo, siwo wõtõ do dziku ne la ta, ne wõazu abe Yerobeam fe afe ene, elabena eya tsrõe.

Ela kple Simri.

8 Le Yuda-fia Asa fe fe blave võ adelia me la Baesa vi Ela zu fia de Israel dzi le Tirza fe eve.^f 9 Tete efe dõla Zimri, si nye tasiadãmwõ fe afã fe amegã la, do gbe di de enu, esime wõno aha mu le Arza, si nye afedzikpõla le Tirza la fe me. 10 Eye Zimri va foe wu le Yuda-fia Asa fe fe blave võ adrelia me, eye wõzu fia de etefe. 11 Esime wõle fia dum, eye wõbõbõ nõ fiazikpuia dzi la, etsrõ Baesa fe afe blibo la, eye mena efe ñutsuwo, fometõwo kple xalõwo dometõa deke kpõto o. 12 Eye Zimri tsrõ Baesa fe afe blibo la le Yehowa fe nya, si wõgbõ de Baesa ñu to nya-gblõdila Yehu dzi la nu;ⁿ 13 le Baesa kple via Ela fe nuvõ, siwo katã wowõ hetsõ ble Israel de nuvõ me, eye wotsõ wofe yakanuwo do dziku na Yehowa, Israel fe Mawu la ta. 14 Ela ñutinya susœa kple nusiwo katã wõwo la, wonlõ wo de Israel-fiawo fe ñutinyagbalẽ me.

15 Le Yuda-fia Asa fe fe blave võ adrelia me la Zimri du fia le Tirza ñkeke adre, le esime dukõ ia de to de Filistitõwo fe Gibeton. 16 Esi duko la se le asaõa me be, Zimri do gbe di, eye wõwu fia la hã la, Israel blibo la tso

avafia Omri do fia de Israel dzi gbeagbe le asaõa la me.^a 17 Tete Omri kple Israel blibo la dzo le Gibeton ñu, eye wova de to de Tirza. 18 Esi Zimri kpõ bena, woxõ dua la, eyi de fia fe afe fe mõ me, eye wõtõ dzo fia fe xõ la de edokui dzi, eye wõku 19 le efe nuvõ, siwo wõwo la ta; elabena ewõ nusi nye võ le Yehowa ñku me, eye wõtõ Yerobeam fe ve me wõ efe nuvõ, siwo wõwo hetsõ ble Israel de nuvõ me la. 20 Zimri ñutinya susœa kple nugbe, siwo wõdo la, wonlõ wo de Israel-fiawo fe ñutinyagbalẽ me. 21 Yemayi Israel-duko la mã de akpa eve me; duko la fe akpa deka ku de Tibni, Ginat vi ñu, be woatsõ adõ fia, eye akpa evelia ku de Omri ñu. 22 Ke amesiwo ku de Omri ñu la, sã ñu wu amesiwo ku de Tibni, Ginat vi ñu; eye Tibni ku, eye Omri zu fia.

Omri kple Axab. Samaria kple Yerixo tutu.

23 Le Yuda-fia Asa fe fe blaetõ võ dekelia me la Omri zu fia, eye wõdu Israel dzi fe wuieve; edu fia le Tirza fe ade. 24 Eye wõfle Samaria-to la le Semer si klosalo talento eve, eye wõtõ du de to la dzi hena ñku du, si wõtõ la, le to la to Semer fe ñku nu be Samaria. 25 Eye Omri wõ nusi nye võ le Yehowa ñku me, kewõ nu gbeblẽ wu amesiwo katã nõ ñgõ ne la. 26 Eto Yerobeam, Nebat vi la fe ve me pãpã, eye wõwo efe nuvõ, siwo wõtõ ble Israel de nuvõ me, be wotsõ wofe yakanuwo do dziku na Yehowa, Israel fe Mawu la.ⁱ 27 Omri ñutinya susœa, nusiwo wõwo kple efe kalẽ, si wõwo la, wonlõ wo de Israel-fiawo fe ñutinyagbalẽ me. 28 Eye Omri mlõ fofoaowo gbõ, eye wodii de Samaria, eye via Axab zu fia de etefe.

29 Le Yuda-fia Asa fe fe blaetõ võ enyilia me la Axab, Omri vi, du fia de Israel dzi le Samaria fe blave võ eve. 30 Eye Axab, Omri vi, wõ nusi nye võ le Yehowa ñku me wu amesiwo katã nõ ñgõ ne. 31 Esi wõwo Yerobeam, Nebat vi fe nuvõwo

^a kp. 9. 10.

^b 15, 29.

^d 14, 11.

^e kp. 1.

^f kp. 6.

^g 15, 27.

^h Fia. II. 9, 21.

ⁱ Fia. II. 15, 10, 14, 25, 30.

^k Mi. 6, 16.

^l 12, 30.

ⁿ kp. 1-4.

^o 15, 27.

^p kp. 26.

la, nu tse ko wònye nɛ; eye wòde Zidon-fia Etbaal fe vinyonu lzebhel, eye wòyi dasubɔ Baal hede ta agu nɛ. 32 Eye wòdi vɔsam-lekpui na Baal de Baal fe xɔ, si wòtu de Samaria la me.^a 33 Axab wɔ Asera hã. Eye Axab wɔ nu gedɛ hetsɔ do dziku na Yehowa, Israel fe Mawu la, wu Israel-fia, siwo katã nɔ ngo nɛ.

34 Enɔli Betelvi Xiel tso Yerixo; efe ngɔgbevi Abiram fe ku wòtsɔ do egome anyi, eye efe domlɔea Segub fe ku wòtsɔ de agbowo enu, le ^dYehowa fe nya, si wògblo to Yosua, Nun vi la dzi la nu.

Israel-fia^g fe. Eliya de gbe fã kuɔɔdi, akpaviãwo tso abolo ve nɛ. Zarpat anosi la nyil to nukuma de dzi. Eliya fo Zarpat ahosi la vi de tsitre tso ku me.

17 Eye Eliya, Tisbitɔ, si tso Gilead fe amedzrowo dome, gblo na Axab bena: Meta Yehowa, Israel fe Mawu, amesi nku me mele tsitre do la fe agbe: ^eZãmu kple tsi madza le fe siawo me o, negbe nye koe agblɔe hafi! 2 Eye Yehowa fe gbe va egbo bena: 3 Dzo le afisia, eye natɔ ayi yedzefe gome adayla dokuiwò de Krit-tɔvu, si dze ngo Yordan la to. 4 Nano tɔvu la me tsi, eye mede se na akpaviãwo be, wanyi wò le afima. 5 Tete wòyi dawɔ, abe alesi Yehowa gblo ene; eyi danɔ Krit-tɔvu, si dze ngo Yordan la to. 6 Akpaviãwo tso abolo kple lã vanae nɛ le nɔdi, eye wotsɔa abolo kple lã vanae nɛ le fiẽ, eye wònoa tɔvu la me tsi. 7 Ke le nkekeke dewo megbe la tɔvu la mie, elabena tsia deke megale dzadzam le anyigba la dzi o.

8 Tete Yehowa fe gbe va egbo bena: 9 Tso, nayi Zarpat, si nye Zidontɔwo tɔ, eye natsi afima; kpɔ da, mede se na ahosia de le afima, be wòanyi wò. 10 Eye wòdze mɔ heyi Zarpat. Esi wòva dua fe agbo nu la, ahosia de le afima le nake fom, eye wòyɔe gblo bena: Taflatse, ku tsi de nane me ve nam mano. 11 Esi wòyina eku ge la, eyɔe dagblo bena: Taflatse, di abolo kakɛa de de asi ve nam. 12 Edo nu bena: ^kMeta Yehowa, wò Mawu fe agbe: Ne aboloa de le asinye fi! Negbe

wɔ asiwo deka koe le ze me kple ami via de le goe me, eye kpɔ da, mede nake wuwlui fo ge, be mayi adadae, ne mia kple vinye-putsu maɔu, hafi miaku. 13 Tete Eliya do nu nɛ bena: Megavò o! Yi nawɔ, abe alesi negblo ene; ke tso de to tatali via de nam gbɔ, eye natsɔe ve nam, emegbe hafi nawɔ mia kple viwò to. 14 Elabena a le Yehowa, Israel fe Mawu la, gblo esi: Wɔze la madi gbolo o, eye bami, si le goea me la, mavò o, vasede esime Yehowa nana tsi nagadza de anyigba dzi. 15 Eye wòyi dawɔ, abe alesi Eliya gblo ene, eye woa kpɔli kpakple vianutsu woɔui e fe didi. 16 Wɔze la medi gbolo o, eye ami, si le goea me la, mevò o, le Yehowa fe nya, si wògblo to Eliya dzi la nu.

17 Eye wòva me le nya siawo megbe bena, afeano fe vi dze do, eye efe do la nu se de dzi, ale be megate nu le gbɔgbom o. 18 Tete wògblo na Eliya bena: Mawu fe ame! Nya ka le mia kpɔli wò dome? De nèva gbanye, be nado nku nye nuvòwo dzi, eye nawu vinyea? 19 Edo nu nɛ bena: Tso viwò la nam! Eye wòxɔe le efe akonu tso yi xɔtaxɔe, si me wòle la me, eye wòtsɔe mlɔ efe aba dzi. 20 Eye wòyo Yehowa gblo bena: Yehowa, nye Mawu, ahosi, si gbɔ menye amedzro le, hã que nèbe, yeawɔ vɔ do, eye nawu via? 21 Tete wòdra de devi la dzi si e tɔ heyo Yehowa gblo bena: Yehowa, nye Mawu, gbugbo devi sia fe luvo gava emee dzro! 22 Yehowa se Eliya fe gbe, eye devi la fe luvo gagbugbo va eme, eye wògblo agbe. 23 Eye Eliya tso devi la di tso xɔtaxɔe la me va xɔa me, eye wòtsɔe na dadaa. Eye Eliya gblo bena: Kpɔ da, viwò la tsi agbe. 24 Tete nyonu la gblo na Eliya bena: Azɔ madze sii bena, Mawu fe amee nènye, eye Yehowa fe gbe, si le nuwò la, nye nyatefe.

Eliya kple Obadya.

18 Esi etefe didi la, Yehowa fe gbe va Eliya gblo la fe e tɔlia me bena: Yi datsɔ dokuiwò fia Axab, eye mana tsi nadza de

^a Fla. II, 3, 2; 10, 27, 28.

^b Fla. II, 4, 2-4.

^d Yos. 6, 26.

^e Yak. 5, 17; Nyad. 11, 6.

^f Lu. 5, 8.

^g Fla. II, 4, 34; Do. 20, 10.

^h Lu. 7, 15; Heb. 11, 35.

ⁱ Lu. 4, 25, 26.

^k 18, 10.

anyigba dzi. 2 Tete Eliya yi datsɔ edokui fia Axab. Ke dɔwua-me la nu sɛ le Samaria. 3 Eye Axab yɔ Obadya, amesi nye efe afedzikpɔla. Ke Obadya bɔvɔa Yehowa nɔtɔ. 4 Esi Izebel tsrɔ Yehowa fe nyagblɔdilawo la, Obadya kpɔ nyagblɔdila alafa deka dɔyila de agado me blaatsɔblaatsɔ, eye wɔtsɔ abolo kple tsi nyi woe. 5 Eye Axab gblɔ na Obadya bena: Yi datsa le anyigba dzi le tsidzɔfowo katã kple tɔsuwu katã nu, dewohi miakpɔ gbe axɔ sowo kple tedzisowo de agbe, be lãwo magatsrɔ na mi o. 6 Tete womã anyigba la, be woatsa le edzi; Axab dede lé mɔ, eye Obadya hã dede lé mɔ. 7 Esi Obadya le mɔ dzi la, kpɔ da, Eliya va do goe, eye esi wɔdze sii la, etsyɔ mo anyi gblɔ bena: Wɔe, nye afetsɔ Eliya? 8 Edo nu ne be: Nyee! Yi dagblɔ na wɔ afetsɔ be: Kpɔ da, Eliya le afi! 9 Edo nu bena: Nuvɔ ka mewɔ, hafi nèbe, yeatsɔ wɔ dɔla ade asi na Axab, ne wɔawu? 10 Meta Yehowa, wɔ Mawu fe agbe: Dukɔ alo fiadufe deke meli, afisi nye afetsɔ medo ame do, be woadi wɔ le o; eye ne wogblɔ be, mele afi o la, ekema enana fiadufe la kple dukɔ la ka atam ne be, womekpɔ wɔ o. 11 Eye azɔ nèle gbɔgbɔm be: Yi dagblɔe na wɔ afetsɔ be: Kpɔ da, Eliya le afia? 12 Eye wɔava me be, ne medzo le gbɔwɔ la, Yehowa fe gbɔgbɔ akpɔwɔ adzoe ayi afisi nyemenya o. Eye ne meva gblɔe na Axab, eye mekpɔ wɔ o la, ekema awum; evɔ wɔnye wɔ dɔla bɔvɔa Yehowa tso efe devime ke hafi. 13 De womegblɔ nusi mewɔ la, na nye afetsɔ oa? Esi Izebel wu Yehowa fe nyagblɔdilawo, eye meyla Yehowa fe nyagblɔdila alafa deka de agado me blaatsɔblaatsɔ hetsɔ abolo kple tsi nyi woe oa? 14 Azɔ nèle gbɔgbɔm nam be: Yi dagblɔ na wɔ afetsɔ be: Kpɔ da, Eliya le afi, ne wɔawuma? 15 Eliya do nu bena: Meta Yehowa Zebaot, amesi nku me mele tsitre do fe agbe: Ne nyematsɔ dokuinye afiafe egbea o fi! 16 Tete Obadya yi dakpe Axab, eye wogblɔe ne; eye Axab yi dakpe Eliya.

a Am. 7, 10; Do. 16, 20.

b kp. 12.

d 16, 31. 22.

e 16, 23.

f Yos. 24, 15; Mat. 8, 24.

g 17, 12.

h kp. 3.

i 17, 1; Fia. II. 3, 14.

17 Esi Axab kpɔ Eliya la, Axab gblɔ ne bena: ^aWɔ, amesi he gbe-gblɔ va Israel dzi la, enye esia? 18 Edo nu bena: Menye nyee he gbe-gblɔ va Israel dzi o, ke bon mia kple fofowɔ fe afee, elabena miede asi le Yehowa fe seawo nu, eye ^dnɛdze Baalwo yome. 19 Azɔ do, ne woadɔfo Israel blibo la nu fu hekke de Baal fe nyagblɔdila alafa ene blaatsɔ kpakple ^eAsera fe nyagblɔdila alafa ene, siwo dua nu le Izebel fe kpɔ nu la nɔti va gbonye le Karmel-to la gbɔ. 20 Eye Axab do ame do de Israel-wiwo katã, eye wɔfo nyagblɔdilawo nu fu de Karmel-to la gbɔ.

Eliya kple Baal fe nunlawo.

21 Tete Eliya te de dukɔ la nku me gblɔ bena: Vasede yekayi miadu adzo evee ase do? Nenyee Yehowae nye Mawu la, midze eyome, eye nenyee Baal ye la, midze eyome! Ke dukɔ la medo nyaa deke nu ne o. 22 Eye Eliya gblɔ na dukɔ la bena: Nye deka koe nye Yehowa fe nyagblɔdila kpɔtɔ, ke Baal fe nyagblɔdila le ame alafa ene kple blaatsɔ. 23 Eyata ne woatsɔ nyitsu eve na mi, eye woawo natsɔ nyitsu deka aflii ahado nake dzi, ke womade dzo ade ete o; eye nye hã mafli nyitsu deka atso adɔ nake dzi, eye nyemade dzo ade ete o. 24 Emegbe miayɔ miafe mawu nku, eye nye hã mayɔ Yehowa nku, eye wɔava me be, mawu, si atso dzo atso la, eyae nye Mawu. Tete dukɔ blibo la do yi gblɔ bena: Gbe la medze vɔ o. 25 Eye Eliya gblɔ na Baal fe nyagblɔdilawo bena: Mitia nyitsu deka, eye mitre ewɔwɔ, elabena miesɔ gbɔ, eye miyɔ miafe mawu nku, ke migade dzo de ete o. 26 Eye wolɛ nyitsu, si wɔtsɔ na wo la, hewɔe, eye woyɔ Baal nku vasede yedota le gbɔgbɔm bena: Baal, to na mi! Ke gbea deke medi o, eye amea deke meto o. Eye wole kpo tim le xɔ fom vɔsamlekpu, si wowɔ la. 27 Eye wɔva me le yedota be, Eliya de alome le wo nu gblɔ bena: Mido yi sesie ko, elabena mawue, dewohi ele nugble dem, ede kpɔ, alo eyi nugbe, alo ele alɔ dɔm, ne wɔa-

nyo. 28 Tete wodo yli sesie, eye wotsɔ yi kple akplɔ de abl wo dokuiwo nule wofe kɔnu la nu, vaseɔde esime ou do le wo nu. 29 Eye esi yetɔ do la, bwode asi nugbenugbee wɔwɔ me dvasede yeylyl, si wosaa nuduwɔ; ke gbea deke medi o, amea deke metɔ o, eye amea deke medo to o.

30 Azo Eliya gblo na dukɔ blibo la bena: Mite va gbonye. Esi dukɔ blibo la te de egu la, edo Yehowa fe vɔsamlekpuɔ, si wogbã la do. 31 Eye Eliya tso kpe wuieve le Yakob, amesl Yehowa gblo na be: /nkwɔwɔde anye Israel la fe viwo fe to wuieveawo fe xexlɛme nu. 32 Etsɔ kpeawo di vɔsamlekpuɔ le Yehowa fe nkɔ me, eye wɔde ve fo xla vɔsamlekpuɔ la kpe do, ale be woate nu afã lu dzidzenu eve de wo domee. 33 Eyome wɔdɔ nakeawo do, eye wɔfli nyitsu la hedɔ nakeawo dzi. 34 Eye wɔgblo bena: Midu tsi tomedeze ene kɔ de vɔsalã la kple nakeawo dzi! Eye wɔgblo be: Miwɔe zi evelia! Eye wɔwɔe zi evelia. Emegbe wɔgablo be: Miwɔe zi etɔlia! Eye wɔwɔe zi etɔlia. 35 Eye tsi la gbagba de vɔsamlekpuɔ la dzi, eye wodu tsi de ve la hã me wɔyɔ taɔ.

36 Esime nuduwɔsɔyi do la, nyagbloɔdila Eliya te va hegblo bena: Yehowa, Abraham kple Isak kpa kple Israel fe Mawu, egbe nana woanyãe be, wɔde nye Mawu le Israel, eye menye wɔ dɔla, eye be mewɔ nusyawo katã le wɔ nya nu. 37 To nam, Yehowa, to nam, ne dukɔsia nadzesi be, wɔ Yehowa enye Mawu, eye wɔde agatrɔ wofe dziwo! 38 Tete idzo tso Yehowa gbo va fiã vɔsalã la, nakeawo, kpeawo kple anyigba, eye wɔdudɔ tsi, si le vea me hã kenken. 39 Eye esi dukɔ blibo la kpe la, wotsyɔ mo anyl hedɔ yli gblo bena: Yehowae nye Mawu, Yehowae nye Mawu! 40 Eye Eliya gblo na wo bena: Milé Baal fe nyagbloɔdila wo, wo dometɔa deke megasi o! Eye wolé wo. Tete Eliya kplɔ wo yi Kison-tɔɔu la nu, eye wɔwu wo de affma.

41 Emegbe Eliya gblo na Axab bena: Yi naɔu nu, eye nano nu, elabena mese tsidzadza fe nuwɔ-

wɔ. 42 Tete Axab yi, be yeaɔu, eye yeano nu. Ke Eliya yl Karmel-to la ta me, eye wɔnɔ klotinu de anyigba hetsɔ mo de ata me.^a

43 Eye wɔgblo na efe dekakpuɔ bena: Lia to la, eye nakpɔ ju gome da! Eye wɔyi dakpɔe da hegblo bena: Naneke meli o. Edo nu bena: Yi zi gbɔ zi adre. 44 Esl wɔyi zi adrelia la, egblo be: Kpɔ da, alilikpovia de le abe ame fe asi ene, tso ju gome gbɔna. Eye wɔgblo be: Yi dagblo na Axab bena: Tsi lãwo de tasladam nu, eye nadzo, ne tsi megasika wɔ di o. 45 Eye wɔva me bena, alilikpo xe dzifo enumake tsiditsidi, ya le fofom, eye tsi gãa de dza. Tete Axab do tasladam heyl Yezreel. 46 Ke Yehowa fe asi va Eiya dzi, eye wɔbɔla ali dzi hefu du dze Axab nɔvɔ vaseɔde Yezreel.

Eliya si le Izebel nu.

19. wɔ kple walesi wɔtsɔ yi wu nyagbloɔdilawo katãe la, na Izebel. 2 Tete Izebel do ame do de Eliya be, wɔgblo ne bena: Mawuwo afiam agafiam de dzi, ne nyemewɔ wɔ agbe etsɔ wɔle siawo abe wo dometɔ deka fe agbe ene o fi! 3 Tete wɔwɔ, eye wɔtso dze mo yi Beer-Seba, si nye Yuda to la, le efe agbe ta, eye wɔgblo efe dekakpuɔ de afima. 4 Eye wɔzo nkeke deka fe azɔli yi gbedzi heva babo nɔ dzongbalétia de te, eye wɔdi ku be, yeaku gblo bena: Eso gbo! Azo, Yehowa, xɔ nye luɔ, elabena nyemenye wu fofonyewo o. 5 Eye esi wɔmlɔ anyi do alɔ de dzongbalétia te la, kpɔ da, mawudɔlaa de va vuɔvi gblo ne bena: Fɔ naɔu nu! 6 Esi wɔfo kɔ la, kpɔ da, tatali tɔtɔe kple tsigoe le efe tade, eye wɔdu nu no nu gamlo anyi. 7 Yehowa fe dɔla la gava zi evelia, eye wɔvuɔvi gblo bena: Fɔ naɔu nu, elabena wɔ mo didi akpa! 8 Tete wɔtsi tre du nu no nu, eye nududu sia do gusée wɔzo nkeke blane kple zã blane vaseɔde Mawu fe to Xoreb gbɔ.

Mawu de edokui na Eliya le Xoreb-to dzi.

9 Afima wɔyi de agadoa de me le datsi afima do. Eye kpɔ da, Yehowa fe gbe va egbo hegblo ne bena:

^a Yak. 5, 18.
^b Sam. I. 18, 10.
^c Mo. IV. 28, 45.

^d Mo. II. 24, 4.

^e Mo. I. 32, 22.

^f 18, 40.

^g HL 7, 16; Yo. 4, 3; Fil. 1, 23.

^h Mo. III. 9, 24.

ⁱ Mo. V. 12, 6; Fla. II. 10, 25.
^j Mo. II. 24, 18.

Eliya, nuka wòm nèle le afisia? 10 Edo ñu bena: "De meoã ñu de Yehowa, aباكwo fe Mawu la nu, elabena Israel-viwo gblẽ wò nubabla ði, wogbã wò wosamlekpuiwo fu anyi, eye wowu wò nyagblodilawo kple yi; ke ñnye deka koe kpoto, eye wole nye agbe dim, be yewoadẽ da. 11 Eye wògblo bena: Do go, nava tsi tre de to la dzi le Yehowa ñku me! Eye kpo ða, Yehowa ñva tso me yi; eye ya gã budubudua de fo, towò wo, eye agakpewo tu wò le Yehowa ñku me, ke Yehowa mele ya la me o. Le ya yome la anyigba ou-ou, ke Yehowa mele anyigbaou-ou la me o. 12 Le anyigbaouou yome la dzo va, ke Yehowa mele dzo la me o. Le dzo yome la ñya bobœa de fo miaa. 13 Esime Eliya see la, etsò efe mo de efe awu olaya me, eye wòdo go va tsi tre de agado la nu, eye kpo ða, gbea de va egbo gblõ bena: Eliya, nuka wòm nèle le afisia? 14 Edo ñu bena: De ñmeoã ñu de Yehowa, aباكwo fe Mawu la nu, elabena Israel-viwo gblẽ wò nubabla ði, wogbã wò wosamlekpuiwo fu anyi, eye wowu wò nyagblodilawo kple yi, ke nye deka koe kpoto, eye wole nye agbe dim, be yewoadẽ da. 15 Tete Yehowa gblõ ne bena: Trò gbugbo dze wò mɔ dzi do ta Damasko-tagba, eye nayi adasi ami na ñXazael, ne wòanye fia de Aram dzi. 16 Si ami na ñYehu, Nimsi vi, ne wòanye fia de Israel dzi, eye si ami na ñElisa, Safat vi, tso Abel-Mexola, ne wòanye nyagblodila de tewòfe. 17 Eye wòava me be. amesi ke asi le Xazael fe yi nu la, Yehu nawui, eye amesi ke asi le Yehu fe yi nu la, Elisa nawui. 18 Eye ñmakpoto ame akpe adre ði le Israel, amesiwo katã medze klo na Baal o kple amesiwo katã megbugbo nu ne o.

Elisa trɔ zu Eliya fe nusriãla.

19 Esi wòdzo le afima la, ekpo Elisa, Safat vi, tso nyi eveve tefe wuive le agble ñlomee, eye eya nuto le wuivelawo ñu; tete Eliya yi egbo, eye wòtso efe awu olaya fu gbe dee. 20 Eye wògblo nyiawo ði fu du kplɔ Eliya do gblõ bena: "Taflatse, na maðagbugbo nu na fofonye kple danye.

emegbe madze yowòme. Edo ñu ne bena: Yi nagatrɔ agbo, elabena nuka mewo na wòda? 21 Tete wòtrɔ tso egbo ðalẽ nyi eve hewu, eye wòtso nyiawo fe ñutinuwo hedã lã lae na wo, eye wòtso na amawo woðu. Emegbe wòtso dze Eliya yome, eye wòsubœe.

Israel-ñadufe. Axab du Aramtowo fe ña Ben-Hadad dzi.

20 Eye Aram-fia Ben-Hadad fo ñefe avako blibo la nu fu; fia blaetõ vò eve kple sɔwo kpa-kple tasiadamwo kpe de epu, eye woho va de to de Samaria ñu hewo ava kplii. 2 Eye wòdo amewo do de Israel-fia Axab gbo le dua me, 3 ne wòagblõ ne bena: Ale Ben-Hadad gblõ esi: Wò klosalo kple sikawo la tonyewoe, eye srõwò kple viwò nyuitawo la tonyewoe. 4 Israel-fia do ñu bena: Nye afeto fia, wòde fo nu! Mía kple nusianu, si le asinye la, towò mfe-nye. 5 Tete dolawo gatrɔ gbo va gblõ bena: Ale Ben-Hadad be, woagblõ na wò enye si: Menyã do ame do de gbòwò, ne woagblõ na wò be, natsò wò klosalo kple sika, srõwòwo kple viwòwo nam. 6 Ke etsò wole siawo la madò nye dolawo de gbòwò, ne woadzro wò afe kple wò dolawo fe afewo me, eye woatsò nusiwo katã dze wo ñu la adzoe. 7 Tete Israel-fia yò anyigba dzi amegãwo katã gblõ bena: ñMidze sii, eye mikpo vò, si amesia do de ta me ða! Elabena edo ame do de gbonye le srõnyewo kple vinyewo, nye klosalo kple nye sika ta, ke nyemetee o. 8 Ke amegãwo katã kple dukò blibola do ñu ne bena: Megado toe o, eye megalõ edzi o! 9 Eye wògblo na Ben-Hadad fe dolawo bena: Mi-gblõ na nye afeto fia be: Mawo nusiwo katã ñuti nèdò ame do de wò dola gbo gbã la, ke nyemate ñu awò nusia ya dzi o. Eye dolawo tso ñudodo la yi ne. 10 Tete Ben-Hadad do ame do dee, ne woagblõ ne bena: Mawuwo afiam agafiam de dzi, ne Samaria fe ke aso gblõ ayo avako, siwo katã kplom do fe asiolo me fi! 11 Ke Israel-fia do ñu gblõ bena: Midagblõ be: Amesi ke bla ali dzi la, mefoa adegbe o, negbe amesi ke tu ali dzi la ko! 12 Eye wòva me, esime

a Ysa. 48, 4; Ro. 11, 2.

b 18, 22.

d Mo. II, 22, 22.

e Mo. II, 24, 6.

f kp. 10; Pr. 69, 10.

g Fia. II, 8, 13, 15.

h Fia. II, 6, 7.

i Fia. II, 8, 2, 3.

k kp. 19.

l Ro. 11, 4.

m Lu. 9, 61.

eya kple fiawo le aha nom le agba-
do me, eye wòse nya siawo la,
egblo na efe dólawo bena: Midze
ava! Tete wodze ava de du la nu.

13 Eye kpɔ da, nyagblodilaa de
va Israel-fia Axab gbɔ gblo bena:
Ale Yehowa gblo esi: Ele ameha
gã gedɛ sia kpɔma? Kpɔ da, ma-
tsɛ ade asi na wò egbe, ne na-
dze sii be, nyee nye Yehowa. 14
Axab gblo be: Ameka dzi wòato? ^{a kp. 22.}
Eɔ nu be: Ale Yehowa gblo esi:
Ato anyigba dzikpɔlawo fe deka-
kpuiwo dzi. Eye wògblo be: Ame-
ka le ava la gome dze ge? Eɔ
nu be: Wòe! 15 Eye wòxlɛ anyi-
gba dzikpɔlawo fe dekapuiawo,
wole ame alafa eve kple blaetɔ
vɔ eve; emegbe wòtia Israel-viwo
katã fe dukɔ blibo la xlɛ, wole
ame akpe adre. 16 Tete woho le
ndɔ me; ke Ben-Hadad kple fia
blaetɔ vɔ eve, siwo kpe de enu
la, no aha mu le agbadɔwo me.
17 Anyigba dzikpɔlawo fe deka-
kpuiawo tre hoho. Eye Ben-Hadad
dɔ ame da, eye wòtro va gblo nɛ
bena: Samaria-nutsuwo ho ava.
18 Tete wògblo bena: Nenye nu-
tifafa ta woho dɔ la, milɛ wo agba-
gbe, eye nenye ava ta woho dɔ
la, milɛ wo agbagbe! 19 Ke esi
anyigba dzikpɔlawo fe dekapuiawo
do le dua me la, avakɔ la dze
wo yome; 20 eye wo dome ame-
siame wu ame etoxɛ. Tete Aram-
tɔwo si, eye Israel ti wo yome;
ke Aram-fia Ben-Hadad do sɔ hesi
kple sɔdolawo. 21 Azɔ Israel-fia
ho hetsrɔ sɔwo kple tasiadamwo,
eye wòsi Aramtɔwo nuto. 22 Tete
nyagblodila va Israel-fia gbɔ gblo
nɛ bena: Yi nadzra dɔ, eye nabu
ta me le nusi nawɔ nu; elabena
ne fe tro la, Aram-fia gale hoho
ge de nuwò.

23 Eye Aram-fia fe dólawo gblo
nɛ bena: Wofe mawuwo la to do-
me mawuwo wonye, eyata wosɛ nu
wu mí dɔ. Ke na miawɔ ava kpli
wo le gbadzafe, abe míasɛ nu awu
wo o ene. 24 Ale nawɔ enye si:
De fiawo da le wo nɔfe, eye na-
tsɔ do dzikpɔlawo do wo te fe.
25 Eye de avakɔ abe wò avakɔ,
si tsrɔ ene kple sɔwo abe sɔ ke-
meawo ene kpakple tasiadamwo
abe tasiadam kemeawo ene, eye
miawɔ avà kpli wo le gbadzafe,

abe míasɛ nu awu wo o ene. Tete
wòdo to wofe gbe hewɔ nenema.

26 Eye wòva me, esi fe tro la,
Ben-Hadad tia Aram xlɛ, eye wò-
ho va Afek, be yeawɔ ava kple
Israel. 27 Wotia Israel hã xlɛ, eye
wona nududu wo, eye woho de wo
nu. Israel-viwo fu asada anyi de
wo ngɔ abe gbɔha dagbi eve ene;
ke Aramtɔwo yɔ anyigba dzi fũ.
28 Tete "Mawu fe ame va gblo
na Israel-fia bena: Ale Yehowa
gblo esi: Esi Aramtɔwo be: Ye-
howa enye to dome mawu, eye me-
nyegbadzafe-mawu o la, eyata ma-
tsɔ ameha gã gedɛ sia ade asi na
wò, ne miadze sii be, nyee nye
Yehowa. 29 Eye wofu asada anyi
dze ngɔ wo nɛewo nkeke adre.
Le nkeke adreagbe la ava la fe
ati, eye Israel-viwo wu nutsuwo
afɔzla akpe alafa deka le Aramtɔwo
dome le nkeke deka dzi. 30 Ke
esi ame mlɛawo si yi Afek-dua
me la, gli mũ dze ame akpe blave
vɔ adre, siwo kpɔɔ la dzi; eye
Ben-Hadad si yi dua me tso xɔ
me yi xɔ me.

31 Tete efe dólawo gblo nɛ be-
na: Kpɔ da, miese bena, Israel fe
afe la fe fiawo la, fia veamenuwo
wonye, eyata na míasɔ akpanya
de ali, eye míasɔ ka de ta ahayi
Israel-fia gbɔ; dewohi ana natsi
agbe. 32 Tete wosa akpanya de
ali, eye wosa ka de ta heva fia la
gbɔ gblo bena: Ale wò dɔla Ben-
Hadad gblo esi: Tafatse, na ma-
tsi agbe! Eɔ nu bena: Egale
agbea? Nɔvinyee wònye. 33 Tete
nutsuawo dze sii enumake be, nya
nyuia de le eme, eye wotso nya
le enu kaba gblo bena: Nɔviwòe
nye Ben-Hadad. Eɔ nu bena:
Miyi dakplɛ ve! Eye esi wòdo
va egbo la, ena wòdɔ tasiadam
me kplii. 34 Tete Ben-Hadad gblo
nɛ bena: Magbugbo du, siwo fo-
fonye xɔ le fofowò si la, na wò,
eye nado mɔwo de Damasko, abe
alesi fofonye do wo de Samaria
ene; ke mía kpli wò miabla nu,
hafi naɛ asi le nune. Tete wò-
bla nu kplii hede asi le enu.

35 Eye nutsua de tso nyagblo-
dlaviwo dome gblo na ehavi le
Yehowa fe nya nu bena: Tafatse,
jom! Ke nutsu la gbe efofo. 36
Tete wògblo nɛ bena: Esi mèdo

to Yehowa fe gbe o la, eyata ne edzo le gbonye la, dzata awu wò. Eye esi wódzo le egbo la, dzata va do goe hewui. 37 Eye wókpo nutsu bubu gblò bena: Taflatse, fom! Eye nutsu la foe de abi egu. 38 Tete nyagblòdila la yi datso mo na fia la, eye wòtso nu bla nku, be amea deke magadzese ye o. 39 Esime fia la va yina la, edo yli gblò na fia la bena: Wò dola yi ava la me, eye kpò da, nutsua de va hekplò amea de va nam gblò nam bena: Dzo nutsu sia nu, ke ne ebu la, woatsò wò agbe ado efe agbe tefe, alo nada klosalo talento deka adòetefe. 40 Ke esi wò dola le nu wom le afi kple afime la, ame la bu. Eye Israel-fia gblò nà bena: Wò nutoe dze se me. 41 Tete wòde nu le nku dzi kaba, eye Israel-fia la dze sii be, nyagblòdilawo dome wòtso. 42 Eye wògblò nà bena: Ale Yehowa gblò esi: Esi nède asi le nutsu, si medo busui nu la, eyata wò agbe anò efe agbe tefe, eye wò duko anò efe duko tefe. 43 Tete Israel-fia la do adà, eye dzi kui wòyi afe, eye wòva Samaria.

Axab kple Izebel sè guta le Nabot guti.

21. Eye wòva me le nya siawo megbe be, weingblea de le Yezreeltò Nabot si le Yezreel te de Samaria-fia Axab fe afe nu. 2 Tete Axab fo nu kple Nabot gblò bena: Tso wò weingble la nam, ne matsò wò amaboe, elabena ete de nye afe nu, eye matsò weingble nyui bubu ado etefe na wò; ke ne edze nuwò la, maxe efe xoxo-me fe fe na wò. 3 Nabot do nu na Axab bena: Yehowa nena wòade megbe xaa tso gbonye be, matsò fofonyewo fe domenyinu na wò. 4 Tete Axab yi efe me, edo adà, eye dzi kui le nya, si Yezreeltò Nabot gblò nà be: nyematsò fofonyewo fe domenyinu na wò o la ta. Eye wòmlò efe aba dzi hetro mo de aga, eye wògbe nududu.

5 Tete srõa Izebel yi egbo gblò nà bena: Nukañuti dzi le kuwòm, eye nègbe nududu? 6 Egblò nà bena: Elabena mefo nu kple Yezreeltò Nabot gblò nà bena: Tso wò weingble nam, ne mafle, alo ne èlò la, matsò weingble bubu ado

a 18, 24.

b Fia. II. 10, 24.

d Hi. 1, 5; Mo. II. 22, 27.

e 22, 28.

ete fe na wò; ke edo nu bena: Nyematsò nye weingble na wò o. 7 Tete srõa Izebel gblò nà bena: Fianue nye esia wom nèle le Israela? Fò, nañu nu, eye wò dzi nagbo de eme! Matsò Yezreeltò Nabot fe weingble la na wò. 8 Eye wònlò agbalè de Axab fe nko dzi, etsò efe nkòsigè do nkò edzi, eye wòdo agbalè la de efe dumegāwo kple bubumewo, amesiwo kple Nabot wole afi deka. 9 Eñlò de agbalè la me bena: Mide gbe fā be, woatsi nu ado, eye woakplò Nabot ado duko la nḡo. 10 Eye mitsò yakame eve do ekasa, amesiwo anò dase dim le egu anò gbògblòm bena: «Edo ñinu na Mawu kple fia la! Emegbe miakplòe ado goeadafu kpee wòaku. 11 Tete efe dumegāwo kple bubumewo, amesiwo le efe dua me la, wò abe alesi Izebel do ame do de wo kple alesi le agbalè, si wòdo de wo la me ene. 12 Wode gbe fā be, woatsi nu ado, eye wokplò Nabot do duko la nḡo. 13 Emegbe yakame ewe wova nò ekasa, eye yakameawo le dase dim le Nabot nu le duko la nku me le gbògblòm bena: Nabot do ñinu na Mawu kple fia la! Eye wokplòe do go yi dua godo dafu kpee wòku. 14 Eyome wodo ame do de Izebel, be woagblò nà bena: Wofu kpe Nabot wòku. 15 Esi Izebel se be, wofu kpe Nabot wòku la, Izebel gblò na Axab bena: Tso, ne naxò Yezreeltò Nabot fe weingble, si wògbe be, máfle o la, wòanye tawò, elabena Nabot megale agbe o, ke boñ eku. 16 Eye esi Axab se be, Nabot ku la, Axab tso, be yeayi Yezreeltò Nabot fe weingble la me, ne yeaxòe wòazu ye tò.

Mawu do godzi na Axab to Eliya dzi.

17 Eye Yehowa fe gbe va Eliya, Tisbitò gbo bena: 18 Tso, nayi adakpe Israel-fia Axab, si le Samaria; kpò da, ele Nabot fe weingble me, afisi wòva, be yeaxòe wòanye ye tò. 19 Fò nu kplii gblò bena: Ale Yehowa gblò esi: Ewu ame tso gaxò efe nu wò tawòea? Eye fo nu kplii gblò bena: Ale Yehowa gblò esi: Afisi avùwo du-đò Nabot fe ou le la, afima 'avùwo aduđò wò hā wò ou le. 20 Tete Axab gblò na Eliya bena: Nye ke-

to, èkpoma? Edo nu bena: Mekpò wò; elabena ètso dokuiwò fie na nu nù vòdì wòwò le Yehowa ñku me. 21 Kpò da, mahe dzogbevõe ava dziwò, eye makplò wò kple xa; eye "matsrò Axab fe ñutsuwo katã, deviwo kple ame tsitsiwo siaa da le Israel. 22 Eye mawò wò afe abe Yerobeam, Nebat vi fe afe kple Baesa, Axiya vi fe afe ene, le dziku, si nêdo nam kple alesi nèble Israel de nuvò me la ta.^d 23 Eye ale Yehowa gblò le lzebel hã ñu enye si: "Avũwo adu lzebel le Yezreel fe gli gbo. 24 Axab fe ame, si ke /ku efe du me la, avũwo adu, eye efe ame, si ke ku de gbe me la, dzifoxewo adu. 25 Amea deke meli de Axab, si tso edokui fie na nu vòdì wòwò le Yehowa ñku me la nu o, elabena srò lzebel ye blee de eme. 26 Eye wòwò ñunyaonu gede hesubò legbawo abe Amorito, siwo Yehowa nyã le Israel-viwo ñgò la, pepere ene.

27 Esi Axab se nya siawo la, edze efe awuwo, eye wòta akpanya, etsi nu do, eye wòtsi akpanya me do, eye wòle yiyim kpokpoko. 28 Tete Yehowa fe gbe va Eliya, Tisbitò gbo bena: 29 Ele ekpom be, Axab bòbò edokui de anyi le ñkunye mea? Esi wòbòbò edokui de anyi le ñkunye me la, eyata nyemana dzogbevõe la nava le efe agbe me ñkekewo me o, ke boñ "mana dzogbevõe la nava efe afe dzi le via fe agbe me ñkekewo me.

Axab kple Yosafat wòho ana de Aramtowo puti.

22. "Eye wogbo de eme fe etò, avaa deke menò Aram kple Israel dome o. 2 Eye wòva me le fe etòlia me be, Yuda-fia "Yosafat va Israel-fia gbo. 3 Eye Israel-fia gblò na efe dɔlawo bena: Mienyae be, "Ramot le Gilead nye mia to oa? Ke mfezi kpi gbe exoxò le Aram-fia si. 4 Eye wògblò na Yosafat bena: "Avi avaa kplim le Ramot le Gilead a? Yosafat do ñu na Israel-fia bena: "Mele abe wò ene, nye duko le abe wò duko ene, eye nye sowo le abe wò sowo ene. 5 Yosafat gagblò na Israel-fia bena: Bia gbe Yehowa se egbe. 6 Tete Israel-

fia fo nyagblòdilawo nu fu, wole ame alafa ene, eye wògblò na wo bena: Maho yi ava le Ramot le Gilead loo, alo matasia? Wodo ñu bena: Ho yi, Afeto la atsɔe ade asi na fia la. 7 Eye Yosafat gblò bena: Yehowa fe nyagblòdila bubua deke mele afisia, ne miadabia nu le egbo oa?^b 8 Israel-fia do egu na Yosafat bena: Ame deka li, amesi gbo wobiaa nu Yehowa le, ke melé fui, elabena metoa nya nyuia deke nam o, negbe vɔa ko, eya nye Mixa, Yimla vi. Ke Yosafat gblò bena: Fia megano nu fom alea o. 9 Tete Israel-fia yo afedzikpɔlɔaa de gblò bena: Yi dayo Mixa, Yimla vi, vs kaba! 10 Israel-fia kple Yuda-fia Yosafat, wo dometo desiade do fiawu bɔbɔ nɔ efe fiadzikpui dzi le tefea de le Samaria fe agbo nu, eye nyagblòdilawo katã le nya gblòm di le wo ñku me. 11 Tete Zedekiya, Kenaana vi, tso ga wò lãdzowo gblò bena: Ale Yehowa gblò esi: Esiawo natsɔ atu Aramtowo, vasede esime natsrò wo avo. 12 Eye nyagblòdilawo katã gblò nya di alea gblò bena: Ho yi Ramot le Gilead, eye adu dzi! Elabena Yehowa atsɔ wo adeasina fia.

13 Eye dɔla, si yi Mixa yo ga la, fo nu kpilii gblò bena: Kpò da, nyagblòdilawo fe gbe sɔ, wogblò nya nyui na fia la; eyata wò hã wò nya nenɔ abe wo dometo deka fe nya ene, eye fo nu nyuia. 14 Mixa do ñu bena: Meta Yehowa fe agbe: Ne menye nya, si Yehowa ato nam la, magblò o fi!

Nyagblòdila Mixa gblò anasisi di.

15 Esi wòva fia la gbo la, fia la gblò ns bena: Mixa, miho ava yi Ramot le Gilead loo, alo mitasia? Edo ñu ns bena: Ho yi, eye adu dzi! Elabena Yehowa atsɔe ade asi na fia. 16 Fia la gblò ns bena: Zi nenie mata wò be, gblò nya-tefe sɔɔ ko nam le Yehowa fe ñko mea? 17 Egblò bena: Mekpò Israel blibo la wòka hlé de towò dzi abe alé, siwo nu kpɔla mele o ene. Eye Yehowa gblò be: Afeto deke mele amesiawo nu o, wo dome amesiame negbugbo yi efe me le ñutifafa me. 18 Tete Israel-fia gblò na Yosafat bena: "Nye-megblòe na wò be, metoa nya nyuia deke nam o, negbe vɔa ko

^a Fla. II. 9, 7, 8.

^b Fla. II. 3, 11.

^d 15, 29; 16, 11, 12.

^e Fla. II. 9, 33 v. 36.

^f 14, 11.

^g Fla. II. 9, 22, 28.

^h kp. 2-14 kpò Kron. II. 18, 2 v. 13.

ⁱ kp. 41.

^k Vos. 21, 38.

^l Fla. II. 3, 7; Kron. II. 14, 2.

^m kp. 8.

oa? 19 Eye wògblo bena: Azo se Yehowa fe gbe: Mekpo Yehowa wòbobo no anyi de efe fiazikpui dzi, eye dzifovako blibo la le tsitre fo xlãe le efe dusi kple mia me.^b 20 Eye Yehowa gblò bena: Ameka ayi aɖafu Axab, ne wòadatsi ava le Ramot le Gilead? Amesibe be ale, ame keme be ale. 21 Tete ɖgbogboɖa de do va Yehowa ŋku me gblò bena: Mayi aɖafui. Yehowa gblò na bena: Aleke nawɔe? 22 Edo nu bena: Mayi ɖanye avatsogbogbo ano efe nyagblòdillawo kaɖã fe nu me. Egblo bena: Ate nu aflu, heyl dawo nenema.

Axab ku.

23 Kpo da, Yehowae tso avatsogbogbo de wò nyagblòdilla siawo katã nu; elabena Yehowa do dzogbevɔe de nuwò. 24 Tete Zedekiya, Kenaana vi, te va fo to me na Mixa gblò bena: Afika Yehowa fe gbo-gbo dzo le gbonye yi hafl fo nu kpil wò? 25 Mixa gblò bena: Aɖze sii le gbesigbe nasi atso xo me ayi xo me, be nayla dokuiwò. 26 Eye Israel-fia gblò bena: Millé Mixa, ne miakplɔe yi dumegã Amon kple fiavi Yoas gbo, 27 eye migblo bena: Aie fia la gblò esi: Mitsɔ amesia de gaxo me, eye mina abolo viade koe wòadu kple tsi viade koe, vasede esime magbo le nutifafa me. 28 Mixa gblò bena: Ne etro gbo le nutifafa me la, eke-ma menye Yehowae fo nu to dzi nye o! Eye wògblo be: Mi dukowo katã, miele esema?

29 Tete Israel-fia kple Yuda-fia Yosafat woho yi Ramot le Gilead. 30 Eye Israel-fia gblò na Yosafat bena: Madɔ li nye awuwo, eye mayi ava la nu, ke wò la, wò awuwo nenɔ nuwò. Eye Israel-fia dɔ li efe awuwo heyi ava la nu. 31 Ke Aram-fia de se na efe tasiadam-amegãwogblò bena: Miga kpe kple ame tse alo amegãa de-ke o, ke boŋ mikpe kple Israel-fia ko. 32 Eye wòva me, esime tasiadam-amegãwo kpo Yosafat la, wogblò bena: Israel-fia tututu enye sia! Tete wotrɔ de eɖu, be yewoa-kpe kpilii; ke Yosafat de asi ylidodo me. 33 Esime tasiadam-amegãwo kpo bena, menye Israel-fia o la, wodzo le eɖu. 34 Ke nɔtsua

de vu efe da me heda de ya me, eye wòte Israel-fia le gawua kpefe; tete wògblo na efe tasiadam-kplɔla bena: "Tro, ne nakplom tso ava la nu, elabena mexo abi. 35 Ava la nu sɛ gbemagbe, eye wòlè fia la de tsitre tasiadam la me le Aramtoowo kasa; ke le fiè me la eku, eye wu la dudu de tasiadam la me. 36 Esi ye do to la, yil di le asada la me bena: Ameslame neyi efe du me, eye ameslame neyle efe anyigba dzi. 37 elabena fia la ku! Eye wotsɔ fia la va Samaria hedli de Samaria. 38 Wova kɔ tasladam la le Samaria to, eye favuwo dudu efe wu, eye gbolowo va le tsi le eme, le Yehowa fe nya, si wògblo la nu. 39 Axab nutinya susɔea kple nusiwo katã wòwɔ, nyiduxo, si wòtu kple du, siwo katã wòtso la, wogbo wo de Israel-flawo fe nutinyagbalè me. 40 Eye Axab mlɔ fofowoo gbo, eye via Axazya zu fia de etefe.^g

Yuda-flawo. Yosafat.

41 Yosafat, Asa vi, zu fia de Yuda dzi le Israel-fia Axab fe je enelia me. 42 Yosafat xo je blaetɔ vɔ atɔ, esime wòzu fia, eye wòdu fia fe blave vɔ atɔ le Yerusalem. Dadaa ŋko nye Azuba, Silxl vinyonu. 43 Eto fofoa Asa fe ɔe me pepepe, eye mete da o, eye wòwɔ nusi nyo le Yehowa ŋku me. 44 Nuxefewo koe womede da o, eye dukɔ la gasa vɔ hedo dzudzo le nuxefewo. 45 Eve Yosafat bla nu kple Israel-fia. 46 Yosafat nutinya susɔea, efe kalè, si wòwɔ kple asa, si wòwɔ la, wogbo wo de Yuda-flawo fe nutinyagbalè me. 47 Eye wònyã matrewola, siwo kpo to le fofoa Aŋ goli la da le anyigba dzi. 48 Flaa deke menɔ Edom o, ke boŋ du dzikpɔlaa deɛ nye fia.^h 49 Eye Yosafat wɔ Tarsis-uwu, be woadatsɔ silka tso Ofir va; ke womede o, elabena puawo gbã le Ezeon-Geber. 50 Yemaɣi Axab vi Axazya gblò na Yosafat bena: Na nye dolawo kple wò dolawo nana uwu me; ke Yosafat melɔ o. 51 Eye Yosafat mlɔ fofowoo gbo, eye wodji de fofowoo gbo le fofoa Dawid fe du la me, eye pvia Yoram zu fia de etefe.

^a Kron. II. 25, 23.

^b Nyad. 5, 11.

^d Yes. 19, 14.

^e Yoh. 8, 44; Nyad. 18, 14.

^f 21, 19; Fla. II. 9, 26.

^g kp. 52.

^h kp. 41-51 kpo Kron. II. 20, 31 v. 21, 1. 15, 24.

ⁱ 15, 14; Fla. II. 12, 4.

^j Kron. II. 17 v. 20.

^k 15, 12.

^l 9, 28.

^m Fla. II. 8, 16.

Israel-ɛadufe. Axazya.

52 Axazya, Axab vi, zu fia ɛ Israel dzi le Samaria le Yuda-fia Yosafat fe fe wuiadrelia me, eye wòdu fia ɛ Israel dzi fe eve.^b 53 Ewɔ nusi nye v5 le Yehowa

e 12, 30.

b kp. 40.

d 16, 31-33.

ɔku me, eye wòto fofoa kple da-
daa fe ve me kpakple ^aYerobeam,
Nebat vi, amesi ble Israel denuvò
me la fe ve me. 54 Esubò Baal
hede ta agu ne, eye wòdo dziku
na Yehowa, Israel fe Mawu la, abe
alesi fofoa wɔ pɛpɛpɛ ene.^d

FIAWO FE AGBALĒ EVELIA.

Israel-ɛadufe. Axazya lé do.

1 Le Axab fe ku megbe la Moab
dze aglā de Israel nu. 2 Eye
^aAxazya ge tso efe xɔtaxo fe fe-
sre nu le Samaria, eye do dze edzi.
Tete wòdo amewo gblo na wo
bena: Miyi ɛɔɔɔɔɔɔ nu Ekrontwo
fe mawu Baal-Zebub be, ɛ ma-
haya tso nye doléle sia mea? 3 Ke
Yehowa fe dola fo nu kple Eliya,
Tisbita la bena: Tso, nadakpe Sa-
maria-fia fe dolawo, eye gblo na
wo bena: ɛEsi Mawua deke mele
Israel o ta, mieyina ɛ nu bia ge
Ekrontwo fe mawu Baal-Zebub
a? 4 Eyata ale Yehowa gblo esi:
Aba, si dzi nède la, mǎgadi le edzi
akpo o, ke boɔ ɔku. Tete Eliya
yi. 5 Eye esi dolawo gbugbo yi
egbo la, ebia wo bena: Nukaɔuti
miɛro gbɔ? 6 Wodo nu ne bena:
Dutsua ɛ va kpe mí, eye wògblo
na mí bena: Mitro gbugbo yi fia,
si do mí da la gbɔ, eye migblo
ne bena: Ale Yehowa gblo esi:
Esi Mawua deke mele Israel o ta,
nèdo ame do da, be woadabia nu
Ekrontwo fe mawu Baal-Zebub
a? Eyata aba, si dzi nède la, mǎ-
gadi le edzi akpo o, ke boɔ ɔku.
7 Eye wòbia wo bena: Aleke nu-
tsu, si va kpe mí, eye wògblo nya
siawo na mí la fe nonome le?
8 Wodo nu ne bena: Dutsu la nye
ɛfume, eye wòtso lǎgbalé bla ali
dzi. Tete wògblo be: Eliya, Tis-
bitse.

Eliya na dzo ge tso dzifo.

9 Eye wòdo ame blaatowo fe
amegā kple efe ame blaatoawo.
Esi wòva egbo la, kpo da, ebobo
no anyi de to la ta me. Eye wò-
gblo ne bena: Mawu fe ame, fia
be: ɛDi va! 10 Tete Eliya do nu
gblo na ame blaatowo fe amegā

e Lu. 9, 54;
Nyad. 11, 5.
f 3, 5.
g Fla. 1, 22, 52.

h Yes. 19, 3.

i Yes. 8, 19.

k Zax. 13, 4;
Mat. 3, 4.
l kp. 3, 4.

m 3, 1.

bena: Nenyɛ Mawu fe amee me-
nye la, ekema ɛdzo netso dzifo,
ne wòfiā mia kple wò ame blaato-
awo! Tete dzo tso dzifo hefiā
eya kple efe ame blaatoawo. 11
Eye wògadi ame blaatoawo fe ame-
gā bubu kple efe ame blaatoawo
do da. Eya xɔ edzi gblo ne bena:
Mawu fe ame, ale fia la gblo esi:
ɛDi va fififi! 12 Eliya do nu gblo
ne bena: Nenyɛ Mawu fe amee
menye la, ekema dzo netso dzifo,
ne wòfiā mia kple wò ame blaato-
awo! Tete Mawu fe dzo tso dzifo
hefiā eya kple efe ame blaato-
awo. 13 Egado ame blaatoawo
fe amegā kple efe ame blaatoawo
da zi etɔlia. Eye ame blaatoawo
fe amegā etɔlia yi dadze klo ɛ
Eliya ɔku me fo koko ne gblo ne
bena: Taflatse, Mawu fe ame, na
nye agbe kple wò dola blaato
siawo fe agbe naxo asi le ɔkuwò
me. 14 Kpo da, dzo tso dzifo, eye
wòfiā ame blaatoawo fe amegā gbā-
to eveawo kple wofe ame blaato-
awo; eyata na nye agbe naxo asi
le ɔkuwò me. 15 Eye Yehowa fe
dolaa ɛ fo nu kple Eliya bena:
Yi kplii, megavò o. Tete wòtso,
eye eya kplii woyi fia la gbɔ.

Axazya ku.

16 Eye wògblo ne bena: Ale Ye-
howa gblo esi: Esi Mawua deke
mele Israel, ne woabia gbee ase
o ta, nèdo ame, be woadabia nu
Ekrontwo fe mawu Baal-Zebub
a? Eyata aba, si dzi nède la, mǎ-
gadi le edzi akpo o, ke boɔ ɔku.
17 Ale wòku le Yehowa fe nya,
si Eliya gblo la nu. Eye ^aYoram
zu fia ɛ etefe le Yuda-fia Yoram,
Yosafat vi fe fe evelia me, elabena
ɔutsuvia deke mele esi o. 18 Axazya
ɔutinya susɔea kple nusi wòwo

la, woplo wo de Israel-fiawo fe
rutinyagbalē me.

Eliya yi dziŋo.

2 Esime Yehowa le Eliya kɔ ge
ato ahom me ayi dziŋoe la,
Eliya kple Elisa wotso le Gilgal.
2 Ke Eliya gblo na Elisa bena:
Tsi afisia, elabena Yehowa le do-
yem do de Betel. Elisa do nu be-
na: Me'a Yehowa fe agbe kple wò
agbe: Ne magblē wò di fi! Eye
woyi Betel. 3 Tete nyagblodilawo
fe nusrōvi, siwo le Betel la, va
Elisa gbo gblo na bena: Enyae
be, Yehowa le wò afeto kɔ ge
agbo tawò ayii egbea? Edo nu
bena: Nye hā menyae, mizi doḍoe.
4 Eye Eliya gblo na bena: Elisa,
taflatse, tsi afisia, elabena Yehowa
le doyem de Yerixo. Edo nu
bena: Meta Yehowa fe agbe kple
wò agbe: Ne magblē wò di fi!
Eye wova Yerixo. 5 Tete nya-
gblodilawo fe nusrōvi, siwo le Ye-
rixo la, te de Elisa nu gblo na
bena: Enyae be, Yehowa le wò
afeto kɔ ge agbo tawò ayii egbea?
Edo nu bena: Nye hā menyae,
mizi doḍoe. 6 Eye Eliya gblo na
bena: Taflatse, tsi afisia, elabena
Yehowa le doyem de Yordan nu.
Edo nu bena: Meta Yehowa fe
agbe kple wò agbe: Ne magblē
wò di fi! Eye woa kple eve la
woyi. 7 Eye nyagblodilawo fe nu-
srōviwo dome ame blaāt̄ yi da-
tsi tre de wo kasa le adzoge; ke
wo kple eve la woyi Yordan nu.
8 Tete Eliya de efe awu olaya,
eye wònlɔe tso fo tsi la dzi 'wò-
mā de akpa eve, eye woa kple
eve la woto fufuife di go. 9 Esi-
me woḍi go la, Eliya gblo na Eli-
sa bena: Bia nusi mawo na wò,
hafi woatsɔm adzoe le gbowò.
Elisa gblo bena: Taflatse, maxò
wò gbogbo fe /akpa eve nu. 10
Edo nu bena: Ebia nu sesē. Ne
èkpɔ be, wotsɔm dzoe le gbowò
la, ekema ava me na wò; ke ne
mele alea o la, ekema mava me
o. 11 Esime wogale nu fom le
yiyim la, kpɔ da, dzotasiadam kple
dzosowò va klà woa kple eve la
dome, eye Eliya to ahom me yi
dziŋo.⁹ 12 Ke esi Elisa kpɔe la,
edo yli be: 'Fofonye, fofonye!
Israel fe tasiadam kple efe so-

a kp. 2.

b kp. 5, 7.

c Lu. 1, 17.

d Mo. II, 14, 21,
22; Yos. 3, 16.

f Mo. V, 21, 17.

g Mo. I, 5, 24.

h 13, 14.

i 4, 26.

dolawo! Eye megakpɔe o. Te-
te wòlɛ efe awuwo hedze wo
de akpa eve me. 13 Eye wòtsɔ
'Eliya fe awu olaya, si ge le
ɛnu la, eye wògbugbo va Yordan
nu. 14 Tete wòtsɔ Eliya fe awu
olaya, si ge le ɛnu la, fo tsi la
dzi hegblo bena: Afika Yehowa,
Eliya fe Mawu la le? Eya hā fo
tsi la dzi, eye wò mā de akpa eve;
eye Elisa di go de egodo. 15 Esi
nyagblodilawo fe nusrōvi, b̄siwo le
Yerixo, kpɔe le adzoge la, wogblo
be: 'Eliya fe gbogbo le Elisa dzi.
Eye woyi dakpee hede ta agu na.
16 Eye wogblo na bena: Kpɔ da,
nutsu kalēt̄o blaāt̄ le wò dolawo
dome, na woayi dadi wò afeto,
dewohi Yehowa fe Gbogbo tsoe
yi daxlā de toawo dometo deka
dzi alo baliawo dometo deka me.
Ke edo nu bena: Migado ame da
o! 17 Eye wofoe de enu, vase-
de esime nya la wui, eye wògblo
bena: Mido ame da! Tete wodo
nutsu blaāt̄ da woḍadii n̄keke
et̄, ke womekpɔe o. 18 Eye wo-
gbugbo va egbo, esime wòlɛ Ye-
rixo; ke egblo na wo bena: Nye-
me gblo na mi bena: migayi oa?

Elisa na tsi manyomanyo tro zu tsi nyui le
Yerixo, eye wòfo fi de gutsuwiwo le Betel.

19 Eye duametowò gblo na Eli-
sa bena: Kpɔ da, du la le tefe
nyui, abe alesi nye afeto le ekpɔ-
mee ene; ke tsi la menyo o, eye
anyigba la na be, fu le gegem le
ame nu. 20 Tete wògblo be: Mi-
tso agba yeye va nam, eye mide
dze kɔ de eme! Eye wotsɔe va
ne. 21 Tete wòdo yi tsi la dzafe
hetsɔ dze la kɔ de eme gblo be-
na: Ale Yehowa gblo esi: Meyo
do tsi sia, eye magahe ku kple
fugege va azo o. 22 Eye tsi la
tro vaseḍe egbe le Elisa fe nya,
si wògblo la nu.

23 Eye wòdozo tso afima heyi
Betel. Esi wòlɛ mɔ dzi le to liam
la, nutsuwi sua dewo do tso dua
me, eye wole alome dem le ɛnu
le gbogblom bena: Tabebet̄o, lia
va, tabebet̄o, lia va! 24 Eye esi
wònyè kɔ kpɔ wo la, efo fi de wo
le Yehowa fe n̄ko me; tete sisi-
blisi eve do tso ave me va wuvu
devi blane va eve le wo dome.
25 Eye wòdozo tso afima yi 'Kar-

mel-to la dzi, eye wòtrɔ tso afi-
ma heva Samaria.

Israel-fiaɖufe. Yoram fe dɛɛɛɛɛɛ. Yo'am kple
Yosafat, Yuda-fia, ho ava de Moabitowo ɔu.

3 Yoram, Axab vi, zu fia de Is-
rael dzi le Samaria le Yuda-
fia Yosafat fe fe wuienyilia me,
eye wòdu fia fe wuieve.^b 2 Ewo
nusi nye vɔ le Yehowa ŋku me,
ke mede fofoa kple dadaa nu o,
eye wòde Baal fe legba, si fofoa
wɔ la ɔa. 3 Negbe Yerobeam,
Nebat vi, amesi ble Israel de nu-
vɔ me la fe nuvɔwo ɔu ko wòku
ɔo, eye mede asi le wo ɔu o.

4 Moab-fia Mesa enye lãnyila,
eye wòdzɔa alɛvi akpe alafa de-
ka kple agbo akpe alafa deka
fe fu na Israel-fia. 5 Ke esi
Axab ku la, Moab-fia dze aglã de
Israel-fia ɔu. 6 Tete fia Yoram
ho tso Samaria gbemagbe, eye
wòtia Israel blibo la xlɛ. 7 Eye
wòyi dadɔ ame ɔo de Yuda-fia
Yosafat, be wòagblɔ ne be: Moab-
fia dze aglã de ɔnyunye; àho ava
kplim de Moab ɔua? Eɔo ɔu be-
na: Mayi kpli wò, /mele abe wò
ene, nye dukɔ le abe wò dukɔ
ene, eye nye sɔwo le abe wò sɔ-
wo ene! 8 Egblɔ be: Mɔ ka to
ge miala ayi? Eɔo ɔu bena: Mia-
to Edom-gbedzimo. 9 Ale Israel-
fia kple Yuda-fia kpakple Edom-
fia woyi, eye wozɔ mɔ ɔkeke adre
sɔɔ; ke tsia deke meli na avako
la kple lã, siwo le wo ɔu la o.
10 Tete Israel-fia gblɔ bena: Ale-
le, Yehowa yɔ fia etɔ siawo, be
wòatsɔ wo ade asi na Moabitowo.
11 Eye Yosafat agblɔ bena: De
Yehowa fenyagblɔdilaa deke mele
afisia, ne míabia gbe Yehowa ase
oa? Tete Israel-fia fe dɔlawo do-
metɔ deka ɔo ɔu gblɔ bena: Eli-
sa, Safat vi, amesi de tsí asi na
Eliya la, le afi. 12 Yosafat gblɔ
bena: Yehowa fe gbe le esi. Eye
Israel-fia kple Yosafat kpakple
Edom-fia woyi. 13 Eye Elisa gblɔ
na Israel-fia bena: Nya ka le mí-
a kpli wò dome? Yi fofowò fe nya-
gblɔdilawo kple dawò fe fenyagblɔ-
dilawo gbo! Israel-fia ɔo ɔu bena:
Kpao, elabena Yehowa yɔ fia etɔ
siawo, be wòatsɔ wo ade asi na
Moabitowo. 14 Elisa gblɔ be: Me-
ta Yehowa Zebaot, amesi ŋku me

^a Ps. 16, 4.

^b 1, 17.

^d Fla. I. 16, 32.

^e Fla. I. 12, 30.

^f Fla. I. 22, 4.

^g kp. 19.

^h Fla. I. 22, 6, 7.

ⁱ Fla. I. 19, 18,
21.

^j Fla. I. 18, 16.

mele tsitre ɔo la fe agbe: De me-
nye Yuda-fia Yosafat ŋku mee
mesi da o la, anye ne nyemanyɛ
ko ayi kpɔ wò ge gɔ hã o. 15 Azo
miyɔ kasankufolaa de dem! Esi-
me kasankufɔ: a le sankua fom la,
tete Yehowa fe asi va edzi, 16 eye
wògblɔ bena: Ale Yehowa gblɔ
esi: Mide vewo de wo nɛwo xa
le bali sia me! 17 Elabena ale
Yehowa gblɔ esi: Miele yaa deke
ŋko se ge o, eye miele tsidzadzaa
deke kpɔ ge o, gake tsi ayɔ bali
sia me fũ, eye miawo ɔu kple
miafe avakowo kpakple miafe lã-
wo miano. 18 Ke esia meso gbo
le Yehowa ŋku me o, ke boɔ atso
Moabitowo ade asi na mi, 19 eye
miasi du sesewo katã kple du ve-
viwo katã, mialã ati nyuiwo ka-
tã, miaxe tsidzɔfewo katã, eye
miatsɔ kpe agblɛ agble nyuiwo
katãe. 20 Eye wòwa me, esime
ɔu ke, eye nuduvɔsɔyi ɔo la, tsi
tso Edom-mɔ dzi va yɔ anyigba
la dzi fũ.

21 Eye esi Moab blibo la se be,
fiawo ho, be woawo ava kple ye-
wo la, wofo amewo katã nu fu,
amesiwo bla akpa kple bubuwo
siasa, eye wodze avo de lifo dzi.
22 Esi wofɔ ŋdi kanya, eye ye
klɛ de tsia dzi la, Moabitowo kpɔ
tsi la tso adzɔge wòbiã abe vu
ene. 23 Tete wogblɔ be: Due!
Fiawo tsrɔ, elabena wowu wo nɛ-
wo. Eyata Moab, yi ɔaha nu! 24
Eye esi wova Israel fe asaɔa me
la, Israel tso, eye wowu Moabi-
towo, eye wosi le wo nu; ke wolũ
de me hewu Moabitowo. 25 Wo-
gbã duwo, eye wo dome amesia-
me fo kpewo fu gbe de agble
nyuiwo katã me tantan, woxe tsid-
zɔfewo katã, eye wolã ati nyui-
wo katã, negbe Xareset fe glime-
kpewo koe kpɔto. Tete akafoda-
lawo de to dee, eye woda wo.
26 Esi Moab-fia kpɔ be, avo la
wu ako na ye la, ede ɔutsu alafa
adre, siwo dia yi la, kpe de edo-
kuɔ ɔu, be yeadze amewo ayi
Edom-fia gbo, ke mete ɔu o. 27
Tete wòlɛ eya ɔutsɔ fe ngɔgbe-
viɔutsu, si le fia du ge de eyome
la, sa vɔe le glia dzi. Tete do-
medzoe gãa de va Israel dzi, eye
wodzo le egbo hetro yi wofe anyi-
gba dzi.

Elisa na abosia de fe ami so gbo.

4 Eye nyonua de tso nyagblo-dilawo fe nusrōwiwo fe srōwo dome va gblo na Elisa bena: Srōnye, wò dola ku, eye ònyae bena, wò dola vā Yehowa. Azò fetova, be yealé vinyewo kple eve awò kluviwoe. 2 Elisa gblo nē be: Nuka mawò na wò? Gblōe nam, nuka le asiwò le afe me? Edo nu be: Naneke mele wò dola si le afe me o, negbe bamigoe deka ko. 3 Eye wògblo be: Yi gbodome nadaye goewo le wò afe-likawo katā si; goe gbo:owo woanye, eye woaso gbo. 4 Emegbe nayi xò me ado wò de mia kple viwònutsuwo nu, eye naku ami la de goeawo katā me; ne deka yò la, natee de axa dzi. 5 Eye wòdzo le egbo dodo wò de eya kple viantsuwo nu; woawo le goeawo tsom nē, eye wòle ekum de wo me. 6 Esime goeawo yò vò la, egblo na viantsu be: Gatsò goe deka do dem. Edo nu nē be: Goea deke megali o. Tete ami la nu tso. 7 Tete wòdagblōe na Mawu fe ame la. Edo nu nē be: Yi dazra ami la, ne natsò axe nuwò fewoe, eye natsò susòea anyi mia kple viwòwoe.

8 Eva me gbe deka be, Elisa yi dSunem, eye nyonu hotòe de le afima, amesi foe de enu be, wòadu nu kplii. Eye ne eva yina godoo la, edzea afima heduanu. 9 Eye nyonu la gblo na srōa bena: Kpò da, medze sii be, Mawu fe ame kòkòea de nye esia va nòa mia gbo tom godoo. 10 Na miatu xòvia de de xòta, miatre enu, eye miatsò abati, kplì kple ablegò kpakple akaditi ada de eme nē, eye ne eva mia gbo la, ne wòadze afima. 11 Gbe deka la eva afima, eye wòdze xòtaxò la me hetsi afima d. 12 Eye wògblo na efe de-kakpui Gexazi bena: Yi dayò Sunem-nyonu sia va. Tete wòdayòe, eye wòva tsitre de enku me. 13 Eye wògblo nē bena: Gblo na nyonu la be: Kpò da, èdze agbagba siawo katā le mia ta, nuka woawò na wò? Nyaa de le mia kple fia la alo avafia domea? Edo nu bena: Mía detòwo dome mele. 14 Tete wògblo be: Nuka gò woawò nē? Gexazi do nu be: Vi mehele

esi o de, eye srōa ku amegā. 15 Eye wògblo be: Yi dayòe da! Esi wòyòe da wòva tsitre de wòtrua nu la, 16 egblo bena: Le fe, si gbona fe wòale siawo yi la, "nutsuvi anò aloto na wò. Egblo bena: Kpao, nye afeto, Mawu fe ame, megafiu wò dolanyonu o! 17 Eye nyonu la fò fu, eye wòdzi nutsuvi le yeyi, si Elisa gblo nē la dzi.

18 Esi devia tsi la, eva me gbe deka be, eyi fofoa gbo le nuṣelawo gbo. 19 Tete wògblo na fofoa be: Nye ta, nye ta! Eye wògblo na dekapuia de be: Kòe yi na dadaa! 20 Tete wòkòe yi na dadaa, eye wòlèe de akò, vasede esime wòku le ndò me. 21 Eye wòyi datsòe mlò Mawu fe ame la fe aba dzi, eye wòdo go hedò wò de enu. 22 Eye wòyò srōa gblo be: Tafiatse, do dekapuiawo dometo deka kple tedzinwo dometo deka dem, ne made abla ayi Mawu fe ame la gbo magbo. 23 Eye wògblo bena: Nukata nēbe, yeayi do, egbe mehenye dzinu yeye alo dzudzogbe oa? Edo nu bena: Eno! 24 Eye wòbla akpa na tedzino la hegblo na efe dekapui be: Nò ekpòkplò dzi, eye megatòm de afia deke o, negbe deko magblōe na wò hafi. 25 Ale wòyi heva Mawu fe ame la gbo le Karmel-to la dzi. Eye wova me, esi Mawu fe ame kpòe le adzoge la, egblo na efe dekapui Gexazi bena: Kpò Sunami-nyonu la enye keme da. 26 Eyata fu du yi dakpèe, eye gblo nē bena: Edò, srōwò dɔa, viwo dɔa? Edo nu be: Wòdò! 27 Eye wòyi Mawu fe ame la gbo le toa dzi helé efe afòwo. Tete Gexazi va, be yeafee da; ke Mawu fe ame la gblo bena: De, asi le enu, elabena efe dzi le nu xam, gake Yehowa xlae dem, eye medee fiam o. 28 Eye nyonu la gblo be: De mebia vi nye afetò? (Nyemegblo be, megafium oa? 29 Tete wògblo na Gexazi bena: Bla wò ali dzi, eye natsò nye atikplò de asi ayi. Ne èdo go amea de la, megado gbe nē o, eye ne amea de do gbe na wò la, megalò nē o, eye natsò nye atikplò la ada de nutsuvi la fe mo. 30 Tete nutsuvi la dada gblo bena: Meta Yehowa fe agbe kple

a Mo. 1. 18, 10
14.

b Fig. 1. 17, 12.

d Yos. 18, 18.
e 2, 25.

f kp. 18.

g Lu. 10, 4.

wò amea siaa: Ne magblé wò di fi! Ale wòtso hedze eyome. 31 Ke Gexazi dze wo ngò va tso atikplò la da de ñutsuvi la fe mo, gake gbea ðeke medi o, eye mese naneke o. Tete wògbugbò va kpee hetoe ne gblo bena: Dutsuvi la menyò o. 32 Eye esi Elisa va xò me la, kpò ða, ðevi la ku wòtso mlò efe aba dzi. 33 Eye wòge ðe eme hedo xò ðe woa kple eve la nu, eye wòdò gbe ða na Yehowa. 34 Emegebe wòde aba la dzi hetsyò akò ðe ðevi la dzi; etsò yefe nu ðo efe nu, yefe ñku ðo efe ñku dzi, eye wòtso yefe asi ðo efe asiwo me, eye wòdra ðe edzi, vasede esime dzo ðo lá me na ðevi la. 35 Emegebe wòtrò hezò le xò me yí afi zi ðeka kple afime zi ðeka; eye wòde aba la dzi hetsyò akò ðe edzi. Tete ñutsuvi la nyè zi adre, eye ñutsuvi la ou ñku. 36 Eye wòyò Gexazi gblo bena: Yò Sunami-nyonu sia vè. Esi wòdayò wòva egbò la, egblo be: 'Kò vi-wò la. 37 Tete wòyi ðabòbò ðe efe afò nu hede ta agu, eye wòkò via hedo go dzo.

Elisa wò nu madumadua wòtrò zi nu ðudua, eye ame geðewo ðui.

38 Emegebe Elisa gbugbò va Gilgal. Eye ðò to le anyigba dzi, eye nyagblòdilawo fe nusròviwo bòbò nò ñku me. Tete wògblo na efe ðekakpui bena: Ðò ze gá dzoe, ne naða nu na nyagblòdilawo fe nusròviawo. 39 Tete wo dometò ðeka yí gbe me, be yeada ama, eye wòkpò gbemekaa ðe, eye wògbe trekònuwo le edzi ðe ðe avò me fù, eye wògbò va flii ðe zea me, ke womedze sii o. 40 Eye wotrò tso ðo ameaawò kò me, be woadu. Ke esi woðu nua ðe la, wodo yli be: Mawu fe ame, ku le zea me! Eye womete ñu ði o. 41 Tete wògblo be: Ekema miku wò vè. Eye wòtsòe kò ðe zea me gblo be: Mitròe ðo ameaawò kò me, ne woadu. Eye nu vòdja ðeke megano zea me o.

42 Eye ñutsua ðe tso Baal-Salisa tso lubolo blave, siwo nye nuku gbàtòwo fe abolo kple bli tótòe ðe kotoku me vè na Mawu fe ame la; ke eya gblo be, wòatsòe na ameaawò, ne woadu. 43 Efe ðola ðo ñu be: Aleke smatsò nu-

sia ađo ame alafa kò me? Egblo bena: Tsòe na ameaawò, ne woadu, elabena ale Yehowa gblo esi: Woadu nu wòakpòtò. 44 Eye wòtsòe ðo wo kò me, eye wođui wòkpòtò le Yehowa fe nya la nu.^a

^a Mat. 16, 9, 10.

Elisa yò ðo anyidzela Naeman tso Siria.

5. Naeman enye Aram-fia fe avafia, exò ñkò le efe afetò gbò, eye bubu le egu, elabena eya dzi Yehowa to na dziduđu Aram; enye kalètò, gakeedze anyi. 2 Eye Aramtòwo fe adzohawo ho, eye wòde aboyo nyonuvi suea ðe tso Israel-nyigba dzi, eye wòno Naeman srò gbò. 3 Eya gblo na efe afetò bena: Oo, ne nye afetò ade nyagblòdila, si le Samaria gbò la! ayò ðo efe anyi la nè. 4 Eye wòyi ðagblòe na efe afetò bena: Ale kple ale nyonuvi, si tso Israel-nyigba dzi la, gblo esi. 5 Tete Aram-fia gblo bena: Yi, eye mađo agbalè ðe Israel-fia. Eye wòyi hetsò klosalo talento ewo kple sika sekel akpe ade kpakple atsyòdowo ewo ðe asi. 6 Eye wòtso agbalè la vè na Israel-fia; eme nya enye: Ne agbalè sia su asiwò la, ekema nanyae be, nyee ðo nye ðola Naeman ðe gbòwò, be naye ðo efe anyi la nè. 7 Esi Israel-fia xiè agbalèa la, edze efe awuwo gblo bena: Mawue menye, ne mawu ame agagbò agbee, hafi amesia ðò ame ðo ðe gbònye, be mayò ðò anyi na ñutsu sia? /Midze sii kokoko be, mònu dim wòle le ñunye.

^b Do. 9, 40.

^d Fia. L 17, 21.

^e Lu. 7, 15; Heb. 11, 36.

^f Fia. L 20, 7.

8 Ke esi Elisa, Mawu fe ame la se be, Israel-fia dze efe awuwo la, edò ame ðo ðe fia la gbò, ne woagblo ne bena: Nukanuti nédze wò awuwo? Ðoe ðe gbònye, ne wòadze sii be, nyagblòdila ðe le Israel. 9 Ale Naeman kple efe sòwo kple efe tasiadam va tò ðe Elisa fe afe nu. 10 Eye Elisa ðò ame ðo dee, ne woagblo ne be: Yi ðale tsi zi adre le Yordan me, ekema wò ñutigbalè ađo ðo, eye wò ñuti akò. 11 Tete Naeman bi dzi hedzo gblo bena: Kpò ða, nyea mebu be, ðe wòle dodo ge ava gbònye, eye wòate ðe ñunye ayò Yehowa, efe Mawu fe ñkò, eye wòatsòe efe asi ailii ðe tefeawo, eye wòayò ðò anyia hi! 12 Ðe Damasko-tòsisiwo, Amana kple

^g Yoh. 6, 9; Mat. 15 32.

Farfar, menyo wu Israel-tōsisiwo katā oa? De nyemale tsi le wo me, eye nūnye nakō oa? Eyewō-trō dzo kple dziku. 13 Tete efe dōlawo va egbō fo nu kpilii gblo bena: Mía fofō, ne nyagblōdila gblo nu sesēa de na wò la, mà-wōe oa? Kakaka wògblo na wò be: Ìale tsi, ne nūwò nakō! 14 Tete wòdi abu yi dādo di de Yordan me zi adre le Mawu fe ame fe nya la nu, eye "efe nūtigbalē zu abe nūtsuvi dzaa de fe nūtigbalē ene, eye eputi kō. 15 Tete eya kple efe ameha blibo la wogbugbō va Mawu fe ame la gbō, eye wòva egbō gblo bena: Kpō dā, azo medzesii bena, mawu deke mele anyigba blibo la dzi o, negbe le Israel ko. Eyata xō nūnanaa de tso wò dōla si! 16 Ke egblō be: Meta Yehowa, amesi nku me mele tsitre dō la fe agbe: Ne maxō nane fi! Eye wòfoe de enu, be wòaxōe, ke egbe. 17 Naeman gblo bena: Ne ele alea la, ekema na woaku anyi tedzisō eve fe tsōtsō nu na wò dōla, elabena wò dōla magasa numevō kple akpedavō na mawu bubuwō azo o, negbe Yehowa ko. 18 Negbe esia ko Yehowa natsō ake efedōla: Nenyē be, nye afetō yi Rimōn fe me, be wòade ta agu le afima, eye wòzōzō de nye alō nū la, ekema nye hā made ta agu le Rimōn fe me; Yehowa natsō gbe, siwo mado dā le Rimōn fe me la, ake efe dōla.

Elisa he to na Gexazi kple anyi le efe nōkuku ta.

19 Egblo nē bena: Heyi le nūtifafa me ! Eye esi wòdzo le egbō eyome bu vie la, 20 Mawu fe ame Elisa fe dekapui Gexazi gblo bena: Kpō dā, nye afetō gbe nusi Aramtō Naeman tsō va la, xōxō le esi. Meta Yehowa fe agbe: Ne nyemafu du adze eyome adaxō nane le esi o fi! 21 Tete Gexazi dze Naeman yome. Esi Naeman kpō be, amea de fu du kplē dō la, edī go le efe tasiadam la me yi dākpēe gblo bena: Wo katā dōa? 22 Edo nū bena: Wodō! Nye afetōe dōm dā be, magblō be: Kpō dā, fifi laa dekapui eve tso Efrayim-to dzi le nyagblōdila fe nūrōviwo dome va dze gbonye; taflatse, tsō klosalo talento deka kple atsyōdowu eve na wo. 23

a Lu. 4, 27.

b kp. 5.

d 7, 2.

Naeman dō nū be: Ne enyo nūwò la, xō talento eve. Eye wòfoe de enu, eye wòbla klosalo talento eve de kotoku eve me hekpe de atsyōdowu eve nū, eye wòtsō wo de efe dekapui eve si wotsō dze engōe. 24 Esi wova dō togbēa gbō la, exō wo le wo si hetsō dzra dō de efe me, eye wòdō mō nūtsuawo wodzo. 25 Ke eya va tsi tre de efe afetō gbō. Tete Elisa bia bena: Afika nētso, Gexazi? Edo nū bena: Wò dōla medo de afi alō afime o! 26 Eye wògblo nē bena: Nye dzi de kpilii wò tso, esimē nūtsua de trō hedī go le efe tasiadam me va kpe wò. Alo klosalo kple awuwō, amitiwo kple weingblewo, alēwo kple nyiwo, dōlanūtsuwō kple dōlanyōnuwo xōyienye esia? 27 Eyata Naeman fe anyi la ade de mia kple wò dzidzimeviwo nū tegbee! Tete wòdzo le enku me, eye anyi fo de enu fu kpilii.

Elisa na ga fu tsi.

6. Eye nyagblōdila wo fe nūrōviwo gblo na Elisa bena: Kpō dā, te fe, si mīele le gbōwò la, xaxa na mī akpa. 2 Na, ne miayi Yordan nu, eye mīa dome amesiame natsō ati tso afima va, ne miawo nōfe de afima, afisi mīano. Edo nū na wo bena: Miheyi! 3 Eye wo dometō deka gblo bena: Ne edze nūwò la, ekema yi kpilii mī. Edo nū bena: Mayi! 4 Tete wòyi kpilii wo, eye wova Yordan nu hede asi atilalā me. 5 Esime wo dometō deka le atia lām la, fīa la ge de tōa me. Tete wòdō yli gblo bena: Aō, nye afetō, de meye! 6 Eye Mawu fe ame la gblo bena: Afika wòge dze? Efiā te fe lae, eye wòlā ati tsō fu gbe di, tete fīa la ho de dzi. 7 Eye wògblo be: Lēē! Tete wòdō asi dā lēe.

Wofo Aramtōwo kple gknagbā.

8 Eye Aram-fia ho awa de Israel nū, eye wòde adaqu kple efe dōlawo gblo bena: Afi kple afime mafu nye asada dō. 9 Ke Mawu fe ame la dō ame dō de Israel-fia, ne woagblō nē bena: Kpō nyuie, ne mātato te fe sia nū ayi o, elabena Aramtōwo fu asada anyi de afima. 10 Eye Israel-fia dō ame de te fe, si Mawu fe ame la fiae

hexl5 nui le egu la, eye wòkpò edokui dzi nyuie le afima ñu; me-nye zi ðeka o, eye menye zi eve o. 11 Tete Aram-fia fe dzi de asi dzodzo me nyanyanya le nya sia nuti, eye wòyò efe ðalawo gblò na wo bena: Miate ñu agblòe nam mia dometo, si le Israel-fia la dzi dem oa? 12 Tete efe ðalawo dometo ðeka gblò bena: Kpao, nye afeto fia, ke bon nyagblòdila Elisa, si le Israel lae, naa wò nya, siwo nègblòna le wò xogã me la, gblòm na Israel-fia. 13 Egblo be: Miyi ðakpò afisi wòle, ne madò ame ða, ne woalée vs. Eye wova gblò ne be: Kpò ða, ele Dotan. 14 Tete wòdò sòwo kple tasiadamwo kple avakò gãa ðe ðo ðe afima, eye wova le zã me heðe to ðe dua. 15 Esi Mawu fe amè la fe ðola fò ñdi kanya, eye wòdo go la, kpò ða, arakò ðe kplesòwo kpakple tasiadamwo ðe to ðe dua. Eye efe ðekakpui la gblò bena: Oo, nye afeto, nuka wò ge míala? 16 Edo ñu bena: Megavõ o, elabena amesiwo le mía dzi la, sò gbò wu amesiwo le wo dzi.^b 17 Eye Elisa do gbe ða gblò bena: Yehowa. ou efe ñkuwo, ne wòakpò nu! Tete Yehowa ou ðekakpui la fe ñkuwo, eye wòkpò nu, eye kpò ða, dzosòwo kple dzotasiadamwo le to la ñu kpankpan fò xlã Elisa. 18 Esi wodí abu va egbo la, Elisa do gbe ða na Yehowa gblò bena: Na ameha sia fe ñku nagbã! Eye ðwona wofe ñkuwo gbã le Elisa fe nya la nu. 19 Eye Elisa gblò na wo bena: Menye mò lae nye esia o, eye menye du lae nye esia o; mikplòm ðo, ne makplò mi yi gutsu, si dim miele la gbòe. Eye wòkplò wo yi Samaria. 20 Esime wova Samaria la, Elisa gblò be: Yehowa, ou amesiawo fe ñkuwo, ne woakpò nu! Tete Yehowa ou wofe ñkuwo, eye wokpò be, yewole Samaria titina. 21 Esi Israel-fia kpò wo la, egblò na Elisa bena: Fofonye. madza woa? Madza woa, fofonye? 22 Edo ñu bena: Megadza wo o! De nèbe, yeadza amesiwo mètsò wò yi kple wò dati ðe aboyoe o la? Tso abolo kple tsi ðo wo kò me, ne woadu nu ano nu, eye woayi wofe afeto gbò. 23 Tete wòwò amedzro gãa ðena

wo, woðu nu no nu, eye wòdo mò wo woyi wofe afeto gbò. Eye Aramtòwo fe adzohawo megava Israel-nyigba dzi kpò o.

Dowunname va Samaria.

24 Esia megbè la Aram-fia Ben-Hadad fò efe avakò blibo la nu fu, eye wòho va ðeto ðe Samaria. 25 Eye ðo gãa ðe to le Samaria; kpò ða, wòde to ðee, vasede esime tedzita ðeka xò klosalo sekel blanyi, eye ahònemí kab eneliawo ðeka xò klosalo sekel atõ. 26 Esime Israel-fia le tsa ðim le gli dzi la, nyònu ðe do ÿli yòe gblò bena: Nye afeto fia, xò nam! 27 Edo ñu bena: Esi Yehowa mele xò xòm na wò o la, afika nyea mato axò na wò? Lugbòfe loo alo weinfiãfe? 28 Fia la gagblò ne bena: Nya ka le asiwò? Edo ñu bena: Nyònu sia gblò nam be: Tso viwòñutsu miadu egbea, eye miadu vinyerutsu etsò. 29 Eye míeða vinye heðu. Ke esi ñu ke, eye megblo ne be: tso viwò miadu la, kpò ða, etsò via ÿla.^a 30 Esime fia la se nyònu fe nyawo la, edze efe awuwo hele tsa ðim le gli dzi; eye dukò la kpòe be, eta akpanya ðe efe awuwo te. 31 Eye wògblò bena: Mawu afiam agafiam ðe dzi, ne Elisa, Safat vi fe ta agano egu fi! 32 Esi Elisa bòbò nò efe me, eye ame tsitsiwo bòbò nò egbo la. fia la ðo ame ðo ðe engò. Ke hafi ðola la nava egbo la. egblò na ame tsitsiawo bena: Miele ekpòm be, hísmevi sia ðò ðo ða, be woatso ta le nunyea? Mido ñku anyi, ne ðola la va la, ekema mitutui kple otru, eye mido oja! De menye efe afeto fe afòzi le eyome gbòna oa? 33 Ke esi wògale nu fòm kpili wo la, kpò ða, fia la do ðe egbo gblò bena: Kpò ða, dzògbevõe sia tso Yehowa gbò, nukata magano mò kpòm na Yehowa?

^a Mo. V. 28, 53.

^b Kron. II. 22, 7.

^d Mo. I. 18, 11.

^e Am. 3, 8.

^f kp. 16.

^g Lod. 25, 21; Kron. II. 28, 15.

^h kp. 17; 5, 18.

Elisa ðe gbe fã veyivi nyui, si ava Samaria le Aramtòwo fe sisi megbè la.

7 Tete Elisa gblò bena: Se Yehowa fe gbe! Ale Yehowa gblò esi: Etsò woale siawo la wo memee dzidzenu ðeka axò sekel ðeka, eye lu dzidzenu eve axò sekel ðeka le Samaria fe agbo nu. 2 Ke fia ñu me. si fe alo ñu fia la

ziɔ do la, do ɔu na Mawu fe ame gblɔ bena: Kpɔ da, ne Yehowa aɔe fesre de dzifo ɔu hã la, de esia ava mea? Eɔo ɔu nã be: Kpɔ da, àkpɔe kple wò ɔkuwo, ke màdu ðeke o!

3 Eye anyidzela ene ^ale agboanu, amesiwo gblɔ na wo nɔewo bena: Nukaɔuti míano afisia, vasede esime míaku? 4 Ne míebe, míayi dua me la, ekema míaku de afima, elabena doɔuame le dua me; eye ne míetsi afisia hã, kuku ge míala. Eyata mina míayi Aramtɔwo fe asada me adabu aka na wo! Ne wona míetsi agbe la, ekema míetsi agbe; ^bne wowu mí la, ekema de míeku. 5 Esi anyigba le tsyɔtsyɔm la, wodze mɔ, beyewoayí Aramtɔwo fe asada me. Eye esi wova Aramtɔwo fe asada fe mlɔenu la, kpɔ da, amea ðeke mele afima o. 6 Elabena Afeto la ná Aram-avako la se ^dtasiadamwo kple sɔwo kpakple avako gãa de ɔko; tete wogblɔ na wo nɔewo bena: Kpɔ da, Israel-fia tso avo Xiti-fiawo kple Egipte-fiawo de mía ɔu, be woava dze mía dzi. 7 Tete wotsɔ hesi, esime anyigba le tsyɔtsyɔm, eye wogblɔ wo fe asada dɔ, abe alesi wòle ene; wogblɔ wo fe agbadɔwo, sɔwo kple tedziwo dɔ, eye wosi hede wo fe agbe. 8 Esi anyidzelawo va asada fe mlɔenu hege de agbadɔa de me la, wodu nu no nu, eye wotsɔ klosalo kple sika kpakple awuwo le eme ðade do. Emegbe woyi agbadɔ bubu me, eye wotsɔ nu le eme ðade do. 9 Tete wogblɔ na wo nɔewo bena: Menye nu nyui enye esia wɔm miele o, elabena egbe enye du nyui xɔgbe. Ne míelala, vasede ɔu ke la, ekema míadi fo; eyata mina míayi adagblɔe le fia fe me. 10 Eye woyi ɔayo dua fe agbonudzɔlawo gblɔ na wo bena: Miede Aramtɔwo fe asada me, eye kpɔ da, amea ðeke meli o, eye amegbetɔ fe gbe meɔi o, ke boɔ wode ka sɔwo kple tedziwo dɔ, eye agbadɔwo II, abe alesi wòle ene. 11 Woyi agbonudzɔlawo, eye woawo ðagblɔe le fia fe me.

12 Tete fia la fo le zã gblɔ na efe dɔlawo bena: Magblɔena mí, nusi Aramtɔwo be, yewoawo mí. Wonyae bena, do le mía wum,

eyata wɔdzo le asada la me yi ðayla de gbe me gblɔ bena: Ne wodo tso dua me la, ekema míalé wo agbagbe, eye míage de dua me. 13 Eye efe dɔlawo dometo ðeka xɔ edzi gblɔ bena: Na woade sɔ atɔ tso sɔ, siwo kpɔto de dua me la me, dewohi ava me na wo abe Israel fe ameha blibo, si kpɔto la ene, alo ava me na wo abe Israel fe ameha blibo, si ku la ene; eye na míado ame woakpɔe da. 14 Tete wode tasiadam eve kple sɔwo, eye fia la do wo de Aramtɔwo fe asada me gblɔ bena: Míyi ðakpɔe da! 15 Eye wodze wo yome vasede kekeke Yordan nu, eye kpɔ da, mɔ blibo la dzi yɔ fú kple awuwo kple awawonuwo, siwo Aramtɔwo tso fu gbe, esime wole sisim. Eye dɔlawo gbugbɔ va gblɔe na fia la. 16 Tete dukɔ la do go ðaha Aramtɔwo fe asada la, eye wo memee dzidzenu ðeka xɔ sekel ðeka ^ale Yehowa fe nya la nu.

17 Ke fia la de fia ɔu me, si fe alo ɔu wòziona do la, do agbo la nu, eye dukɔ la fanyae de agbo la nu wòku, abe alesi Mawu fe ame la gblɔ, esime fia la va egbo ene. 18 Elabena esi Mawu fe ame la gblɔ na fia la bena, lu dzidzenu eve axɔ sekel ðeka, eye wo memee dzidzenu ðeka axɔ sekel ðeka le Samaria fe agbo nu etsɔ wɔale siawo la, 19 fia ɔu me la do ɔu na Mawu fe ame la gblɔ bena: Kpɔ da, ne Yehowa de fesre de dzifo ɔu hã la, de nusia ava mea? Eye wogblɔ be: Kpɔ da, àkpɔe kple wò ɔkuwo, gake màdu ðeke o. 20 Eva me nɛ nenema, eye dukɔ la fanyae de agbo la nu wòku.

Elisa kpe de Sunem-nyonu la ɔu le fe adre doɔuame la ɔgo kple inegbe.

8. Eye Elisa fo nu kple nyonu, ^asi fe vi wògbo agbee la, gblɔ bena: Mía kple afewometawo mí-tso, ne míadanye amedzro le afisiãfi, si ke míekpɔ; elabena Yehowa le doɔuame he ge ve fe adre, eye ele anyigba dzi xoxo. 2 Tete nyonu la kple efemetawo dze mɔ, eye wòwɔ, abe alesi Mawu fe ame gblɔ ene, eye wòdanye amedzro le Filistitawo fe anyigba dzi fe adre. 3 Esi fe adrea nu yi vɔ la,

^a Mo. III. 13, 48.

^b Est. 4, 16.

^d 19, 7.

^e kp. 1.

^f kp. 2.

^a 4, 25.

nyonua gbugbo tso Filistitowo fe anyigba dzi; eye woyi, be yeade kuku na fia la le efe afe kple efe agble ta. 4 Eye fia la le nu fom kple Mawu fe ame fe dekakpui Gexazi bena: Tafatse, gblɔ nu gā nu gā, siwo katā Elisa wɔ la nam. 5 Esi wɔgblɔ na fia la be, egbo agbe ame kuku la, kpɔ da, nyonu, si fe vi wɔgbo agbee la, va de kuku na fia la le efe afe kple efe agble ta. Tete Gexazi gblɔ bena: Nye afetɔ fia, nyonu la nye esia, eye esia nye via, si Elisa gbo agbee la. 6 Tete fia la bia nyonu la wɔxlɛe fiae. Eye fia la de afemenuwo dzikpɔla deka kpe de enu gblɔ bena: Do efe nuwo katā kple nuku, siwo wɔ le agblea me tso gbesigbe wɔdzo le anyigba dzi vasede fiifi la teje nɛ.

Aram-fia Xazael.

7 Elisa va Damasko, esime Aram-fia Ben-Hadad le do lɛm. Eye wova gblɔ nɛ be: Mawu fe ame va afisia! 8 Tete fia la gblɔ na Xazael bena: Tso nunana de asi, nayi ada-kpe Mawu fe ame la, eye nabia gbe Yehowa le egbo be: Mahaya le do sia mea? 9 Eye Xazael yi dakpee, eye wɔtso nunanawo kple Damasko fe nu veviwo de asi; wole kposɔ blane fe agbatsotsɔ. Eye wɔva egbo gblɔ bena: Viwɔ, Aram-fia Ben-Hadad dɔm de gbo-wɔ gblɔ bena: Mahaya le do sia mea? 10 Elisa do nu bena: Yi dagblɔ nɛ bena: Ahaya! Gake Yehowa dee fiam bena, ele kuku ge. 11 Eye wɔlɛ nku de edzi gā etefe didi, eye Mawu fe ame la de vasi avifafa me. 12 Tete Xazael gblɔ bena: Nukanuti nye afetɔ le avi fam? Edo nu bena: Menya nu vɔdi, si wɔ ge nala de Israel-viwo nu; iato dzo wofe du sesɛwo, eye atsɔ yi awu wofe dekakpuiwo, axlā wofe vidziɛwo de nu, eye adze fo le wofe funɔwo nu. 13 Xazael gblɔ be: Nuka wɔ dɔla, k avɔ, nye be, wɔawɔ nu gā sia? Elisa gblɔ bena: Yehowa dee fiam be, wɔwɔ le fia du ge de Aram dzi. 14 Tete wɔdzo le Elisa gbo heyi efe afetɔ gbo, eye wɔbiae bena: Nya ka Elisa gblɔ na wɔ? Edo nu bena: Egblɔ nam bena, ele hayahaya ge. 15 Ke esi nu ke

la, etsɔ avɔ de tsi me hetsyɔ mo nɛ, tete wɔku. Eye Xazael zu fia de etefe.

Yuda-fiaufe. Yoram.

16 Eye Yoram, Yuda-fia Yosafat fe vi, zu fia le Israel-fia Axab fe vi Yoram fe fe atɔlia me, le Yuda-fia Yosafat nɔli. 17 Exo fe blaetɔ vɔ eve, esime wɔzu fia, eye wɔdu fia le Yerusalem fe enyi. 18 Eye wɔto Israel-fiawo fe ve me, abe alesi Axab fe afe la wɔ ene, elabena ede^d Axab fe vinyonu, eye wɔwɔ nusi enye vɔ le Yehowa nku me. 19 Ke Yehowa mebe, yea-gblɛ Yuda o, le efe dɔla Dawid ta, abe alesi wɔgblɔ nɛ be, yeana akadia de eya kple viawo daa ene. 20 Le enɔli Edom dze aglā de Yuda fe dzidudu nu, eye wɔdo fia de wo dokui nu. 21 Tete Yoram ho yi Zair, eye tasiadamwo katā kpe de enu. Esi wɔto le zā me la, edze Edomto, siwo de to de eya kple tasiadam-amegawo la, eye dukɔ la si yi efe agbadɔ me. 22 Ale Edom dze aglā de Yuda fe dzidudu nu vasede egbe; eye Libna hā dze aglā le yemayi. 23 Yoram ntinya susɛea kple nusiwo katā wɔwɔ la, wɔnɔ wo de Yuda-fiawo fe ntinyagbalɛ me. 24 Eye Yoram mlɔ fofoawo gbo, eye wɔdii de fofoawo le Dawid fe du la me, eye via Axazyia zu fia de etefe.

Axazyia.

25 Axazyia, Yuda-fia, Yoram fe vi, zu fia le Israel-fia Axab fe vi Yoram fe fe wuivelia me. 26 Axazyia xɔ fe blave vɔ eve, esime wɔzu fia, eye wɔdu fia le Yerusalem fe deka. Dadaa nku nye Atalya. Israel-fia Omri fe vinyonu. 27 Eto Axab fe afe la ve me, eye wɔwɔ nusi nye vɔ le Yehowa nku me, abe Axab fe afe la ene; elabena to wɔnye na Axab fe afe la. 28 Eye Axab vi Yoram ho avɔ yi Ramot-Gilead de Aram-fia Xazael nu; ke Aramtowo si Yoram. 29 Tete fia la gbo va afe, be wɔana woada gbe le abi. siwo Aramtowo de enu le Rama, esime wɔwɔ avɔ kple Aram-fia Xazael la nu. Eye Yuda-fia, Yoram fe vi Axazyia yi, be yeakpɔ Axab vi Yoram da le Yezreel, elabena ele do lɛm.

a kp. 16-22 kpɔ Kron. II. 21, 1. 5-10.

b Fia. I. 22, 51.

d kp. 26.

e Sam. II. 7, 11 v. 18; Fia. I. 11, 38.

f kp. 26-29 kpɔ Kron. II. 22, 1 v. 8.

g Lu. 19, 41.

h kp. 18; 11, 1.

i 10, 32.

k Sam. I. 24, 15.

l 9, 15.

n Fia. I. 19, 15.

o 9, 16, 21.

Israel-fiajufe. Wosi ami na Yehu, eye wòwu Yoram, Axazya kple Izebel.

9. Eye nyagblòdila Elisa yò nya-gblòdilàwo fe nusròviwo dometo òka gblò nò bena: Bla wò ali dzi, eye natsò amigoe sia ò asi ayi Ramot-Gilead. **2** Ne èdò afima la, àkpò Yehu, Nimsi vi Yosafat fe vi; ge ò eme, eye nana wòatsi tre tso nòviawo òme, eye kplòe yi xogà me. **3** Eye natsò amigoe la akò ò ta me nò agblò bena: Ale Yehowa gblò esi: "Mesi ami na wò hédò fia ò Israel dzi. Emegebe navu wò, eye nasi, megalala o. **4** Tete nyagblòdilàwo fe nusròvi la yi Ramot-Gilead. **5** Esi wòge ò eme la, kpò ò, avakò la fe amegàwo òi anyi. Eye wògblò bena: Amegà, mehe gbea òe vs na wò! Yehu òò òu bena: Mí katà dometo kae? Edo òu bena: Amegà wò! **6** Tete wòtsi tre heyi xò me, eye wòkò ami la òe efe ta me gblò nò bena: Ale Yehowa, Israel fe Mawu la, gblò esi: Mesi ami na wò hédò fia wò òe Yehowa fe afe Israel dzi. **7** Eye tsrò wò afeto "Axab fe afe la, ne mabia hlò Izebel òe nye òla nyagblòdilàwo fe òu kple Yehowa fe òlawa katà fe òu nu. **8** Axab fe afe blibo la atrò gbìdìgbìdì, eye matsrò Axab fe òutsuwo, òeviwo kple ame tsi-tsiwo siaa. **9** Mawò Axab fe afe la abe Yerobeam, Nebat vi fe afe kple Baesa, Axiya vi fe afe ene. **10** Eye savùwo adu Izebel le Yezreel-gble me, eye amea òeke madì o. Tete wòwu wò hesi.

11 Eye esi Yehu òo va efe afeto fe òlawa gblò la, wobiae bena: Eme nyoa? Nya ka ta adavato sia va gbòwò òo? Edo òu na wo bena: Mienya òutsu la kple efe nuwòwò tso! **12** Ke wògblò bena: Avatsoe, gblòe na mí dzro! Tete wògblò bena: Ale kple ale wògblò nam enye si be: Ale Yehowa gblò esi: Mesi ami na wò hédò fia wò òe Israel dzi. **13** Tete wòwò kaba, eye wò dome amesiame tso efe avò òo ete le atrakpui-fòla la dzi, eye woku kpè gblò bena: Yehu zu fia! **14** Ale Yehu, Nimsi vi Yosafat fe vi, bla nu òe Yoram òu. Ke Yoram kple Israel blibo la wonò òudò na Aram-fia

Xazael le Ramot-Gilead. **15** Emegebe fia Yoram gbugbò yi afe, be woada gbe le abi, "siwo Aramtòwo òe enu, esime wòwò avà kple Aram-fia Xazael la òu nò. Eye Yehu gblò bena: Ne edze mia òu la, ekema amea òeke megasi tso òu me ayi adagblòe le Yezreel o. **16** Tete Yehu òo tasiadam heyi Yezreel, elabena Yoram le aba dzi le afima, eye Yuda-fia Axazya yi, be yeakpò Yoram òa. **17** Eye esi dzòla le mò ta me le Yezreel kpò Yehu fe amehawo gbòna la, egblò be: Mekpò amehaa òe! Tete Yoram gblò bena: Òe sòdola òka òo òa, ne wòadakpe wo abia bena: Dutifafaea? **18** Eye sòdola la òo sò yi òakpee gblò bena: Ale fia la gblò esi: Dutifafaea? Yehu gblò bena: Dutifafanya kae tso gbòwò? Trò va yi megbenye! Eye dzòla la yi òagblò bena: Dòla la yi òa òo wo gbò, ke megatrò gbò o. **19** Eye wòdò sòdola evelia wòdò sò yi wo gbò gblò bena: Ale fia la gblò esi: Dutifafaea? Yehu gblò be: Dutifafanya kae tso gbòwò? Trò va yi megbenye! **20** Eye dzòla la yi òagblò bena: Eyi òa òo wo gbò, gake megatrò gbò o. Nuwòwò la le abe Yehu, Nimsi vi fe nuwòwò ene, elabena ele nu wòm abe adavato ene.

21 Tete Yoram gblò bena: Tsi sò òe tasiadam òu! Eye wòtsi òe tasiadam òu, eye Israel-fia Yoram kple Yuda-fia Axazya òome amesiame òe efe tasiadam me, eye woyi Yehu kpe ge; eye wòkpòe le Yezreeltò Nabot fe agble me. **22** Esi Yoram kpò Yehu la, egblò bena: Yehu, òutifafaea? Edo òu bena: Dutifafa ka? Esi dawò Izebel fe ahasiwòwò kple dzosasa ta le agbò sòm òa ko laa? **23** Tete Yoram trò hesi, eye wògblò na Axazya bena: Axazya, nugbedòdòe! **24** Ke Yehu vu efe òa me, eye wòtè megbe na Yoram, eye anutrò la òo efe dzi òi go, eye wòmù òe efe tasiadam me. **25** Eye wògblò na fia òu me Bidekar bena: Kòe fu gbe òe Yezreeltò Nabot fe agble me, elabena esi mía kple eve míedò sò òo fofoa Axab yome la, eya Yehowa gblò nya sia òe enu. **25** Ale Yehowa gblò esi: Mekpò Nabot

o 8, 28, 29.

o 8, 28.

o Fig. I. 19, 16.

o Fig. I. 21, 22.

o Fig. I. 14, 10.

o Fig. I. 15, 29.

o Fig. I. 16, 3, 11.

o Fig. I. 21, 23.

o Fig. I. 21, 1.

o Mat. 21, 7.

o Fig. I. 21, 19.

kple viawo fe ɔu etsɔ tso! Yehowa fe gbe enye si: Maɔo etefe na wò le agble sia me. Eyata kɔe fu gbe de agble la me le Yehowa fe nya la nu! 27 ^aKe esi Yuda-fia Axazya kpɔe la, esi to abɔ me xɔ fe mɔ, eye Yehu ti eyome gblɔ bɛna: Mité eya há! Eye wotée de tasiadam la me le Gurtogbe, si le Yibleam gbɔ la dzi, eye wòsi yi Megido heku de afiame. 28 Eye efe dɔlawo ɔkɔe yi Yerusalem, eye wɔdii de efeyado me de fofoawo gbɔ le Dawid fe du la me. 29 Axazya zu fia de Yuda dzi le Axab vi Yoram fe fe wuidekɛlia me.

30 Emegbe Yehu va Yezreel. Esi Izebel see la, edo tu de ŋku, eye wòwɔ leke na efe ta, eye wòdo mo de fesre nu. 31 Eye esi Yehu va agboa me la, tete wògbɔ be: ^aZimri, efe afeto wula dɔa? 32 Wòfɔ kɔ dzi kpɔ fesre nu gbɔ bɛna: Ameka le dzinye, amekae? Tete afemenuwo dzikpɔla eve alo etɔ do mo de fesre nu. 33 Eye wògbɔ bɛna: Mitu asii fu anyi! Tete wotu asii fu anyi, eye efe ɔu hlé de gli kple sɔwo ŋu, eye wofanyae. 34 Eye esi wòge de eme du nu no nu la, egblɔ bɛna: Miyi ɔakpɔ fifodeme sia da, ne miadii, elabena fia vinyonue. 35 Ke esi woyi, be yewoadii la, womekpɔ efe afia deke o, negbe efe takoli, afɔbaya kple asibayawo kɔ. 36 Eye wogbugbɔ va gblɔe nɛ; tete wògbɔ be: Esia nye nya, si Yehowa /gbɔ to efe dɔla Eliya, Tisbitɔ la dzi bɛna: Avũwo adu Izebel fe lã le Yezreel-gble me. 37 Eye Izebel fe kukua anɔ abe mi ene anɔ gbe me le Yezreel-gble me, ale be amea deke mate ŋu agblɔ be: Izebel enye si o.

Yehu gblé Axab fe afe, eye wòdze xɔlɔ Yonadab.

10. Dutsuvi blaadre le Axab si le Samaria. Eye Yehu ŋlɔ agbalé dɔ de Israel-amegãwo, ame tsitsiwo kple Axab wiwo dzikpɔlawo le Samaria bɛna: 2 Azɔ, ne agbalé sia dɔ mia gbɔ la, — miafe afeto fe viŋutsuwo, tasiadamwo kple sɔwo, du seséwo kple awawonuwo le mia gbɔ tso — 3 ekema mitia miafe afeto fe viŋutsuwo dome nyuitɔ kple zázɛto dɔ

fofoa fe fiazikpui dzi, eye miwo awa de miafe afeto fe afe la nu. 4 Tete wɔvɔ dɔ wo vevie ŋu wogblɔ bɛna: Kpɔ da, fia eve mete ŋu nɔ te de enu o, aleke miawo miáte ŋu anɔ te? 5 Tete amesi le afe na kple amesi le dua nu kple ame tsitsiwo kpakple devia-wodzikipɔlawo dɔ ame dɔ de Yehu, ne woagblɔ nɛ bɛna: Wò dɔlawo miénye, eye nusianu, si nagblɔ namí la, miawɔe; miéle amea deke tɔ ge aɔo fiae o; wɔ nusianu, si dze ŋuwò! 6 Eye wòŋlɔ agbalé dɔ de wo zi evelia bɛna: Ne miénye tɔnye, eye miebe, yewoado to nye gbe la, ekema mitsɔ miafe afeto fe viŋutsuwo fe tawo va gbonye le Yezreel etsɔ wɔale siawo! Fia viŋutsuwo le ame blaadre, eye wonyi wo le dua me bubumewo gbɔ. 7 Esime agbalé la dɔ wo gbɔ la, wolé fiavi blaadreawo wu, eye wotsɔ wofe tawo de kusiwo me dɔ dee le Yezreel. 8 Eye dɔlaa de va toe nɛ gbɔ bɛna: Wotsɔ fiaviawo fe tawo vɛ. Egblɔ bɛna: Mitsɔ wo li kɔ eve de agboa nu, vasede ŋu nake! 9 Esi ŋu ke la, edo yi ɔatsi tre hegbɔ na duko blibo la bɛna: Miénye ame dzɔdzɔewo! Kpɔ da, mebla nu de nye afeto ŋu, eye mewui; ke ameka wu amesiawo katá? 10 Midze sii bɛna, nya deke meto le Yehowa fe nya, si wògbɔ de ^aAxab fe afe ŋu la me o, eye Yehowa wɔ nusi wògbɔ to efe dɔla Eliya dzi la. 11 Eye Yehu wu amesiwo katá kpɔto de Axab fe me le Yezreel, efe amegãwo katá, xɔlɔawo kple efe nunɔlawo, vasede esime amea deke mekpɔto si o.

12 Emegbe wòdzo yina Samaria. Esi Yehu va dɔ alékpɔviwo fe takpɛxɔ gbɔ le mɔ to la, 13 edo go Yuda-fia Axazya noviŋutsuwo, eye wòbia bɛna: Amekawo miénye? Wòdɔ ŋu bɛna: Axazya noviŋutsuwo m'énye, eye miénye, be miadogbena fia viŋutsuwo kple fiasrɔ fe viŋutsuwo. 14 Tete wògbɔ be: Milé wo agbagbe! Eye wolé wo agbagbe hewu wo de takpɛxɔ la fe do me; wole ŋutsuwo blane vɔ eve, eye mena wo idometɔa deke si o. 15 Eye wòdzo tso afima heva do go ^bRexab

^a Kron. II. 22, 7-9.

^b 14, 20; 23, 30.

^a Fla. I. 16, 10, 18.

^c Fla. I. 21, 22.

^d kp. 10; Fla. I. 21, 22.

^e Kron. II. 22, 8.

^f Yer. 35, 6.

vi Yonadab, amesi va ekpe ge. Tete wòdo gbe n̄ biae bena: Wò dzi me k̄o, abe alesi nye dzi le de wò dzi ɲu enea? Yonadab do ɲu bena: Ele nenema! Yehu be: Ne ele nenema la, ekema na asim kp̄o! Eye wòna asii. Tete wòna wòdo egbo le tasiadam la me, 16 eye wògblo bena: Va miyi, ne nakp̄o, alesi mele ɲu w̄am de Yehowa nui; eye wòna wòdo efe tasiadam la. 17 Eye wòyi Samaria dawu Axab fe amesiwo kat̄a kp̄o de Samaria la, vasede esime wòtsr̄5 wo v̄o, le ^eYehowa fe nya, si wògblo na Eliya la nu.

Yehu tsr̄5 Baal-subòsubo; gake mede legba subòsubo ɲu da o.

18 Tete Yehu fo duk̄o blibo la nu fu gbl̄o na wo bena: Axab ^omesubò Baal wòde edefe o, Yehu asubò de edzi awu. 19 Eyata miyò Baal fe nyagblòdilawo kat̄a kple esubòlawo kat̄a kpakple efe nunòlawo kat̄a dem, amea deke megatsi anyi o, elabena mele v̄o-saṣkeke ḡaa de du ge na Baal. Amesi ke tsi anyi la, magan̄o agbe o! Ke ɲòdzomenu Yehu w̄o, be wòtsr̄5 Baal-subòlawo. 20 Eye Yehu gbl̄o bena: Miw̄o ɲkekenyuife fe takpekpe la k̄ok̄o n̄a Baal! Tete wode gbe f̄a. 21 Eye Yehu do ame do de Israel blibo la, eye Baal-subòlawo kat̄a wova, amea deke metsi anyi, si meva o; woyi de Baal fe x̄o la me, eye Baal fe x̄o la ȳo tratra tra tso go deka me vasede go keme me. 22 Eye wògblo na awudzikp̄ola bena: Ò awuwo do goe na Baal-subòlawo kat̄a! Tete wòde awuawo do goe na wo. 23 Az̄o Yehu kple ^hYonadab, Rexab vi, wova Baal fe x̄o la m̄o, eye wògblo na Baal-subòlawo bena: Midzro eme, ne miakp̄o be, Yehowa fe subòlawo domet̄o deke magan̄o mia dome afisia o, negbe Baal-subòlawo de-deko. 24 Ke esi wova akpedavo kple numev̄o sa ge la, Yehu de ame blanyi do xexe gbl̄o bena: Ne amesiwo mede asi na mi la, domet̄o de si la, ekema ^gagbe an̄o agbe tefe. 25 Esime wowu numev̄o na la, Yehu gbl̄o na fia ɲu asrafowo kple fia ɲu amewo bena: Mige de me, ne ^rmiawu wo, eye amea deke megasi o! Tete

wowu wo kple yi. Ke esi fia ɲu asrafowo kple fia ɲuti amewo tso wofe kukuawo fu gbe la, wogede Baal fe x̄o k̄ok̄o me, 26 eye ^awode legbawo tso Baal fe x̄o me hets̄o dzo wo. 27 Wogb̄a ^bBaal fe legba la, eye wogb̄a Baal fe x̄o la hets̄o do kp̄oxadefee vasede egbe.

28 Ale Yehu tsr̄5 Baal da le Israel enye si. 29 Negbe ^dYerobeam, Nebat vi fe nuv̄5, siwo nye sikanyivi le Betel kple Dan, siwo wòts̄o ble Israel de nuv̄5 me la, ɲu ko Yehu mede asi le o. 30 Eye Yehowa gbl̄o na Yehu bena: Esi n̄ew̄o nusi dze ɲunye p̄ep̄e, eye n̄ew̄o Axab fe afe la, abe alesi le nye dzi me tututu ene la, eyata viwòwo /an̄o Israel-fiazikpui la dzi vasede dzidzime enelia dzi. 31 Ke Yehu mel̄e ɲku de Yehowa fe seawo ɲu, ne wòaz̄o de wo nu kple efe dzi blibo o; eye mede asi le Yerobeam fe nuv̄5, siwo wòts̄o ble Israel de nuv̄5 me la nu o.

32 Xemayi Yehowa de asi Israel nu tsitsi me, eye ^hXazael si wo le Israel fe lifowo kat̄a dzi, 33 tso Yordan nu dota yedzefe, Gilead-nyigba blibo la, si nye Gad, Ruben kple Manase to, tso Aroer, si le Arnon-t̄oo la nu vasede Gilead kple Basan. 34 Yehu ɲutinya sus̄oawo, nusiwo kat̄a wòwo kple efe kal̄ew̄ow̄o kat̄a la, woglo wo de Israel-fiawo fe ɲutinyagal̄e me. 35 Eye Yehu ml̄o fofowoo gbo, eye wod̄il de Samaria, eye via ^hYoaxaz zu fia de etefe. 36 Xeyi, siwo Yehu du fia de Israel dzi le Samaria la, le fe blave v̄o enyi.

Yuda-hadufo. Atalya fe ɲutases̄. Yoas zu fia, eye wòwu Atalya.

11 ⁱEsi ⁿAtalya, Axazya dada, k̄p̄o be, ^ovia ku la, etso, eye wòwu fiafome blibo la. 2 Tete fia Yoram ɲovinȳonu Yoseba, amesi nye Axazya ɲovinȳonu, fi Axazya fe viɲutsu Yoas le fiavi, siwo wu ge woala la dome, eye wòts̄o eya kple efe nonala yi dayla de Atalya de abaxo me, eye wome-wui o. 3 Eyla de egbo le Yehowa fe me fe ade. Eye Atalya du anyigba la dzi.

^a 11, 18.

^b 3, 2.

^d Fia. I. 12, 26 v. 22.

^e Fia. I. 21, 21, 22.

^f 15, 12.

^g Fia. I. 16, 31 v. 22.

^h 8, 12.

ⁱ 13, 1.

^h kp. 15.

ⁱ kp̄o Kron. II. 22, 10-23, 21. ⁿ 8, 26. ^o 3, 27.

^g Fia. I. 20, 29.

^f Fia. I. 18, 40.

4 Ke le fe adrelia me la Yehoyada wodayo blafowokple fia nu asrafowo fe ame alafawo fe amegawo v8, eye wokplo wo yi Yehowa fe me hebla nu kpli wo, eye wona woka atam ne le Yehowa fe me, eye wofia fiavi la wo. 5 Eye wode se na wo gblo bena: Nusi miawo enye si: Mi amesiwo le do me do ge le dzudzogbe dzi la fe akpa etoliawo deka nadzo fia fe afe la nu; 6 akpa etoliawo deka nana agbo Sur me, eye akpa etoliawo deka nana fia nu asrafowo yome le agbo la me, eye midzo afe la nu le dodo me. 7 Eye mia dometo, siwo katã do le do me le dzudzogbe dzi la, fe akpa eve nadzo Yehowa fe afe la nu le fia la ta. 8 Mifo xla fia la godoo va kpe, eye amesiame nalé avawonu de asi; amesi be, yeadze mi la, naku; eye mino fia la gbo, ne do, alo wogbo. 9 Tete ame alafawo fe amegawo wo pepere, abe alesi nunla Yehoyada de se ene, eye wo dome ameslame de efe amewo, amesiwo do do me le dzudzogbe dzi kple amesiwo do le do me le dzudzogbe dzi siaa, eye wova nunla Yehoyada gbo. 10 Eye nunla la tso fia Dawid fe akplo kple 'akpoxonu, siwo le Yehowa fe me la, na ame alafa fe amegawo. 11 Eye fia nu asrafowo dome amesiame lé efe avawonu de asi tso xo la fe dusi me gome vasede xo la fe mia me gome kpakple v-samlekpu kple xo lango. 12 Tete wokplo fiavi la do goe hetsu fiakuku la do ne, eye wotsu se la de asi ne, eye wodeo fia hesi ami ne; tete wofu akpe hedo xi bena: Fia neno agbe!

13 Ke esi Atalya se fia nu asrafowo kple duku la fe xli la, eyi de duku la gbo le Yehowa fe me. 14 Esi wokpo bena, fia la tsi tre de kokofe, abe alesi wonye konu ene, amegawo kple kpeku'awo fo xla fia la, esi duku hahoo la le dzidzo kpom hele kpe kum la, Atalya dze efe awuwo gblo bena: Nugbedodoe! Nugbedodoe! 15 Tete nunla Yehoyada de se na ame alafawo fe amegawo, siwo nye avako la fe kplolawo gblo na wo bena: Mikplo to amewo dome, eye ne amea de dze eyome la,

a Nex. 3, 28.

b 10, 26, 27; Don. 8, 26.

d kp. 1-13 kpo Kron. II. 24, 1 v. 12.

e Sam. II. 8, 7.

f 14, 4; Fia. I. 22, 44.

g Mo. V. 17, 18.

miwui kple yi! Elabena nunla la gblo be, womawui de Yehowa fe afe la me o. 16 Esi wolée, eye wova do afisi sowo tona yia fia fe me la, wowui de afima.

17 Eye Yehoyada do nubabla Yehowa, fia la kple duku la kpa-kple fia la kple duku la dome, be woanye Yehowa fe duku. 18 Tete duku hahoo lakata ge de Baal fe me, womu efe v-samlekpuwo, eye wogba efe legbawo gudugudu, eye wovu Baal fe nunla Matan de v-samlekpuwo ngbo. Eye nunla la de dzolawo do Yehowa fe afe la nu. 19 Eye wode ame alafawo fe amegawo, blafowo kple fia nu asrafowo kpakple duku hahoo la katã, eye wokplo fia la tso Yehowa fe me heto fia nu asrafowo fe agbonumo yi de fia fe me, eye wobobo no fiawo fe fiazikpu la dzi. 20 Duku hahoo la katã kpo dzidzo, eye du la me fa. Ke wotsu yi wu Atalya de fia fe afe me.

Fia Yoas. Gbedoxo dzadzrao.

12. Yoas xo fe adre, esime wòzu fia. 2 Le Yehu fe fe adrelia me Yoas zu fia, eye wodu fia le Yerusalem fe blane. Dadaa nko nye Zibya tso Beer-Seba. 3 Eye Yoas wo nusi nyo le Yehowa nku me le efe agbe me nkekewo katã me, elabena nunla Yehoyada fia nu. 4 Negbe nuxefewo ko wome de da o, eye duku la gasa vo hedo dzudzuo le nuxefewo.

5 Eye Yoas gblo na nunlawo bena: Klosalo, siwo katã nu wokpo, eye wotsu va Yehowa fe mee, amesiwo wotia xle fe klosalowo, amesiwo wodo asi na fe klosalowo kple klosalo, siwo katã amea de na le edokui si hetsu va Yehowa fe mee la, 6 nuno'awo naxoe, amesiame naxoe le ehavi si, ne woatsae adu xo la fe gbagbafewo do afisiafi, si wonya kpo wogba ko. 7 Ke le fia Yoas fe fe blave vo etolia me la nunlawo mekpoo do xo la fe gbagbafewo do hade o. 8 Tete fia Yoas yo nunla Yehoyada kple nunla bubuwo gblo na wo bena: Nukanuti miedu xo la fe gbagbafewo do oa? Azo migaxo gaa deke le mia haviwo si o, ke bon mitsae do xo la fe gbagbafewo do. 9 Eye nunlawo

l5 edzi be, yewomegale ga x3 ge le duk3 la si o, eye yewomad3 x3 la fe gbagb3f3fewo h3 do o. 10 Tete nun3la Yehoyada ts3 adakaa de, eye w3n3 do de nutuvia nu, eye w3ts3e de v3samlekpu1 laxa le d3si me gome. Ne amea de va Yehowa fe me la, ekema nun3la, siwo le kpuinu dz3m la, ts3 ga, siwo kat3 wots3 va Yehowa fe mee la, kona de eme. 11 Ne wokp3 be, ga, si le adaka la me, s3 gb3 la, ekema fia la fe agbal3-n3la kple nun3-ag3 vana, eye woblaa ga, si le Yehowa fe me la, hexl3na. 12 Emegbe wots3 ga, si woxl3 la, na Yehowa fe afe la fe d3 nun3lawo, eye wots3e na atikpalawo kple x3tulawo, amesiwo le d3 w3m le Yehowa fe afe la nu 13 kple glid3lawo kple kpefulawo, eye wots3e fle atiwo kple kpewo, ne woats3 ad3 Yehowa fe afe la fe gbagb3f3fewo d3, kple nusiwo kat3 wohi3 le x3 la d3d3d3 me. 14 Ke womets3 ga, si wots3 va Yehowa fe mee la, w3 klosal3gbawo, h3wo, vutrewo kple kp3wo, sikanuwo kple klosalonuwo domet3a deke hena Yehowa fe afe la o; 15 ke boŋ wots3 wo na d3-nun3lawo, be woats3 ad3 Yehowa fe afe la doe. 16 Eye h3womebu akonta kple amesiwo si wode ga lae, be woats3 na d3nun3lawo o, elabena wow3e le anukware me. 17 Ke womets3 ga, si woxe de dzidada kple nuv3wo ta la, va Yehowa fe me o; nun3lawo t3 w3nye.

Xazael ho a3a yi Yerusalem. Wowu Yoas.

18 Yemayi Aram-fia iXazael ho va w3 a3a kple Gat, eye w3x3e, eye Xazael d3 be, yeaho de Yerusalem n3ti. 19 Tete Yuda-fia Yoas ts3 knusiwo kat3 nu f3foa, Yuda-fiawo: Yosafat, Yoram kple Axazy3 k3, kple nusiwo nu eya n3t3 k3 kpakple sika, siwo kat3 le Yehowa fe afe fe nudzrad3fe la, d3 de Aram-fia Xazael, eye w3d3wo le Yerusalem nu.

20 Yoas n3tinya sus3eawo, kple nusiwo kat3 w3w3 la, won3wo de Yuda-fiawo fe n3tinyagbal3 me. 21 Eye h3efe d3lawo t3 do nugbe de enu, eye wowu Yoas le Milo fe afe, si le Silo gome la me. 22 Efe d3lawo Yozaxar, Simeat vi, kple Yozabad, Somer vi, wonye

amesiwo wui, eye wod3i de f3foawo gb3 le Dawid fe du la me; eye "via Amazya zu fia de etefe.

Israel-Baŋufe. Yoaxaz.

13. Le Yuda-fia Axazy3 fe vi Yoas fe fe blave v3 et3lia me la Yehu fe vi Yoaxaz zu fia de Israel dzi le Samaria fe wuiadre.^b 2 Ew3 nusi nye v3 le Yehowa nku me, eye w3w3 Yerobeam, Nebat vi fe nuv3, siwo w3ts3 ble Israel de nuv3 me, eye mede asi le enu o.^d 3 Tete Yehowa do d3-medzoe de Israel nu, eye w3ts3 wo de asi na eAram-fia Xazael kple Xazael vi Ben-Hadad nkekeawo kat3. 4 Eye Yoaxaz fo koko na Yehowa, eye Yehowa d3 toe, elabena ekp3 alesi Aram-fia te Israel de anyii. 5 Tete Yehowa d3 x3namet3a de na Israel, eye woge le Aramt3wo si me, eye Israel-viwo n3 wofe agbad3wo me abe ts3 ene. 6 Deko womede asi le Yerobeam fe afe la fe nuv3, siwo w3ts3 ble Israel de nuv3 me la nu o; ke boŋ wow3 wo, eye eAserawo h3 tsi Samaria. 7 Elabena Yoaxaz fe avak3, si ko kp3t3 di ne la, le s3dola blaats3, tasiadam ewo kple af3z3la akpe ewo; elabena Aram-fia tsr3 wo, eye w3wo wo abe ke, si wofanya kple af3 ene. 8 Yoaxaz n3tinya sus3eawo, nusiwo kat3 w3w3 kple efe kal3w3w3wo la, won3wo de Israel-fiawo fe n3tinyagbal3 me. 9 Eye Yoaxaz ml3 f3foawo gb3, eye wod3i de Samaria, eye via Yoas zu fia de etefe.

Yoas.

10 Le Yuda-fia Yoas fe fe blaet3 v3 adrelia me la Yoaxaz fe vi Yoas zu fia de Israel dzi le Samaria fe wuiadre. 11 Ew3 nusi nye v3 le Yehowa nku me, eye mede asi le Yerobeam, Nebat vi fe nuv3, siwo kat3 w3ts3 ble Israel de nuv3 me la nu o, ke boŋ ewo wo. 12 Yoas n3tinya sus3eawo, nusiwo kat3 w3w3 kple efe kal3w3w3wo kpakple a3a, si w3w3 kple Yuda-fia Amazya la, won3wo de Israel-fiawo fe n3tinyagbal3 me.^c 13 Eye Yoas ml3 f3foawo gb3, eye Yerobeam bob3 n3 efe fiazikpu1 la dzi, eye wod3i Yoas de Israel-fiawo gb3 le Samaria.

c 14, 1.

b 10, 36.

d Fla. I, 12, 20 v. 33.

e 10, 32.

f 14, 27.

g Fla. I, 16, 33.

h 22, 7.

i 10, 32.

k Fla. I, 15, 18.

l kp. 2.

m 14, 5.

n 14, 8-16.

p 14, 23.

Elisa gblɔ nya dɛ le kula dzi. Efe kukua to ame kukua de de tsitre.

14 Xemayi dɔ, si me Elisa ato aku la, dze edzi. Tete Israel-fia Yoas yi egbo, eye wɔfa avi le egbo gblɔ bena: ^a“Fofonye, fofonye! Israel fe tasiadam kple efe sɔdolawo! 15 Eye Elisa gblɔ nɛ bena: Yi datsɔ dati kple aɖutrɔ vɛ! Esi wɔyi datsɔ dati kple aɖutrɔ vɛ nɛ la, 16 egblɔ na Israel-fia bena: Tso wɔ asi dɔ dati la dzi! Esi wɔdo efe asi edzi la, Elisa tso efe asi dɔ fia la fe asi dzi 17 gblɔ bena: vu fesre, si dɔ ta yedzefe gome! Eye wɔvui. Eye Elisa gblɔ be: Da aɖutrɔ la! Tete wɔdae. Eye wɔgblɔ bena: Dzidudu fe aɖutrɔ tso Yehowa gbo kple Aramtɔwo dzidudu fe aɖutrɔ! Asi Aramtɔwo le Afek, vasede esime woatsrɔ. 18 Eye wɔgblɔ bena: Fɔ aɖutraawo! Esi wɔfɔe la, egblɔ na Israel-fia la bena: Tso wo fo anyigbae! Eye wɔfoe zi etɔ ko tasi. 19 Tete Mawu fe ame dɔ dɔ-medzo de eɖu gblɔ bena: Dɛ wɔnye zi atɔ alo zi ade nɛfoe la, eya ko hafi nasi Aramtɔwo, vasede esime woatsrɔ; ke azo la zi etɔ ko nasi Aramtɔwo. 20 Emegbe Elisa ku, eye wodii. Esi fe trɔ la, Moabitɔwo fe adzohawo va anyigba la dzi. 21 Eye wɔva me, esime wole nɔtsua de dim, eye wokpɔ adzohawo la, wotsɔ nɔtsua la ju gbe de Elisa fe yodo me. Ke esi nɔtsua la ka Elisa fe fuwo nu la, egbo agbe, eye wɔtso de efe afɔwo dzi.

22 Ke Aram-fia Xazael te Israel de anyi le Yoaxaz fe agbe me nkekewo katã me. 23 Gake Yehowa vɛ wo nu, ekpɔ wofe nublani, eye wɔtrɔ de wo nu le nu, si wɔbla kple Abraham, Isak kple Yakob la ta, eye medi be, yeagblɛ wo o, eye mede wo da le efe nkuta o vasede fifi. 24 Esi Aram-fia Xazael ku, eye via Ben-Hadad zu fia de etefe la, 25 tete Yoaxaz vi Yoas gaxɔ du, siwo Xazael xɔ le fofoa Yoaxaz si le aɔa me la, le via Ben-Hadad si. Zi etɔ Yoas sii, eye wɔgaxɔ Israel-duwo.

Yuda-fiaɖefe. Amazya kple Azarya.

14. ^kLe Israel-fia Yoaxaz fe vi Yoas fe fe evelia me la Amazya, Yuda-fia Yoas fe vi, zu

a 2, 12.

b 12, 3. 4.
d 15, 4.

e 12, 21. 22.

f Mo. V. 24, 16.

g Don. 9, 14.

h Mo. III. 26, 42.

i kp. 19.

^kkp. 1-22 kpɔ
Kron. 11. 26
v. 26, 2.
12, 22.

fia. 2 Exɔ fe blave vɔ atɔ, esime wɔzu fia, eye wɔdu fia le Yerusalem fe blave vɔ asieke. Dadaa nko nye Yehoadan tso Yerusalem. 3 Ewɔ nusi dze Yehowa nu, dɛko mede fofoa Dawid nu o, eye wɔwɔ pɛpɛpɛ, abe alesi fofoa Yoas wɔ ene.^b 4 Negbe nuxefewo ko womeɔ de da o, eye duko la gasa vɔ hedo dzudzo le nuxefewo. 5 Esime fiadudu la li ke de esi me la, ewu efe dola, siwo wu fofoa fia.^c 6 Ke mewu hlɔdolawo fe viwo o, abe alesi Yehowa de se gblɔ/wonko de Mose fe segbalɛa me ene bena: Womagawu fofowo de viwo nu o, ke boɔ amesiamɛ neku de efe nuvɔ ta. 7 Ewu Edomtɔwo dome ame akpe ewo le dzeve la me, eye wɔxɔ Sela le ava la me hetsɔ nko nɛ bena Yokteel vasede egbe.

8 Xemayi Amazya dɔ ame dɔ de Israel-fia Yoas, Yehu vi Yoaxaz fe vi gbo, ne woagblɔ nɛ bena: Va, ne mlakpe akɔ kple mia nɛwo kpɔ! 9 Tete Israel-fia Yoas dɔ ame dɔ de Yuda-fia Amazya gbo, ne woagblɔ nɛ bena: ^gDu-vegoe, si le Libanon dzi la, dɔ ame dɔ de sederti, si le Libanon dzi, gblɔ bena: Tso viwɔnyanu na vinyenutsu, ne wɔade. Tete gbemelã, siwo le Libanon dzi, va nyã avuzi le nuvegoe la dzi. 10 Esi Edomtɔwo, eyata dzi dɔ fowɔ. Wɔ bubu la nenɔ nuwɔ, ne natsi afe; nukaɖuti nɛbe, yeade dokuiwɔ dzogbevɔe me, eye mia kple Yuda sɔa miatsi? 11 Ke Amazya meɔtoe o. Tete Israel-fia Yoas ho va, eye eya kple Yuda-fia Amazya wokpe akɔ le Bet-Semes, si nye Yuda tɔ la. 12 Ke Israel si Yuda, eye wo dome amesiamɛ si yi efe agbadɔ me. 13 Israel-fia Yoas le Yuda-fia Amazya, Axazya vi Yoas fe vi, le Bet-Semes, eye wɔkplɔe va Yerusalem. Eye wɔgbã Yerusalem fe gli tso Efrayim-gbo la nu vasede dzogedzigbo la gbo, ele abɔklugui alafa ene. 14 Eye wɔlɔ sika kple klosalowo katã kple nusiwo katã le Yehowa fe afe kple fia fe afe fe nudzradofe hekpe de awɔbamewo nu, eye wɔgbugbo yi Samaria. 15 Yoas putinya susɔe, nusiwo wɔwɔ kple efe kalɛwɔwɔwo kpakple alesi wɔwɔ ava

kple Yuda-fia Amazya la, wonlo wo de Israel-fiawo fe ntinyagbalē me. 16 Eye Yoas mlo fofawo gbo, eye wodii de Israel-fiawo gbo le Samaria, eye via Yerobeam zu fia de etefe.^b

17 Eye Yuda-fia Amazya, Yoas vi, no agbe fe wuiatō le Israel-fia Yoas, Yoaxaz vi fe ku megbe. 18 Amazya ntinya susœa la, wonlœ de Yuda-fiawo fe ntinyagbalē me. 19 Ke wo do nugbe de /egu le Yerusalem; tete wōsi yi Laxis, gake wodō ame de eyome de Laxis wodawui le afima. 20 Eye wokœ do so dzi va di de fofawo gbo le Yerusalem de Dawid fe du la me.⁹ 21 Tete Yuda-dukō blibo la tso Azarya, amesi nye fe wuiade vi la, do fia de fofoa Amazya tefe.¹ 22 Eyae tso ^hElat, eye wōgaxœ na Yuda, le esi fia la mlo fofawo gbo megbe.

Israel-fladufe. Yerobeam, fia evelia.

23 Le Yuda-fia Amazya, Yoas vi fe fe wuiatōlia me la ⁱYerobeam, Israel-fia Yoas fe vi, zu fia le Samaria fe blane vō deke. 24 Ewō nusi nye vō le Yehowa ŋku me, eye mede asi le Yerobeam, Nebat vi fe nuvō, siwo katā wōtsō ble Israel de nuvō me la ŋu o.⁹ 25 Egbugbo Israel fe lifowo xo tso Xamat nutowo me vasede tagbafu la nu, abe alesi Yehowa, Israel fe Mawu la, gblō to efe dola, nyagblodila ^oYona, Amitai vi, tso Gat-Xefer dzi la ene. 26 Elabena Yehowa kpō Israel fe hiā be, enu sē ŋuto, eye be, deviwo kple ame tsitsiwo sīaa nu yi, eye xonametœa deke meli na Israel o.⁴ 27 Elabena Yehowa megblō be, yeatutu Israel fe ŋkō da le dzifoa te o, eyata ^owōde wo to Yerobeam, Yoas vi la dzi. 28 Yerobeam ntinya susœa kple nusiwo katā wōwō, efe kalēwōwōwō kple awa, si wōwō kpakple alesi wōgbugbo Damasko kp'le Xamat, siwo nye Yuda tō tsā, na Israel la, wonlo wo de Israel-fiawo fe ntinyagbalē me. 29 Eye Yerobeam mlo fofoa, Israel-fiawo gbo, eye via ²Zaxarya zu fia de etefe.

Yuda-fladufe. Azarya alo Uzīya.

15. ^oLe Israel-fia Yerobeam fe fe blave vō adrelia me la Azar-

^a 14, 21.

^b 13, 13.

^d 14, 3, 4.

^e Mo. III, 12, 48.

^f 12, 21.

^g 9, 28.

^h kp. 32.

ⁱ 15, 1, 2.

^k 16, 6.

^l kp. 16: Hos. 1, 1; Am. 1, 1, n 14, 28.

^m Fla. I, 12, 36 v. 33.

ⁿ Fla. I, 12, 36 v. 33.

^o kp. 14: Am. 7, 9.

^p Yo. 1, 1.

^q 10, 30.

^r Mo. V, 22, 36.

^s 13, 5.

^t Fla. I, 16, 17.

^u 15, 8.

^v kp. 1-7 kpō Kron. II, 26, 1, 3-23.

ya, Yuda-fia Amazya fe vi, zu fia.^o 2 Ewō fe wuiade, esime wōzu fia, eye wōdu fia le Yerusalem fe blaati vō eve. Dadaa ŋkō nye Yexalya tso Yerusalem. 3 Ewō nusi dze Yehowa ŋu, abe alesi fofoa Amazya wō pɛpɛ ene. 4 Negbe nuxefewo kowomede da o, eye dukō la gasa vō hedo dzudzō le nuxefewo.^d 5 Ke Yehowa de fu na fia la, eye wōdze anyi vasede efe kugbe, eye ^owōnō xœa de me le aga. Eye fia fe vi Yotam no afe la nu hedrō wōnu dukō hahoo la. 6 Azarya ntinya susœa kple nusiwo katā wōwō la, wonlo wo de Yuda-fiawo fe ntinyagbalē me. 7 Eye Azarya mlo fofawo gbo, eye wodii de fofawo gbo le Dawid fe du la me, eye via ^hYotam zu fia de etefe.

Israel-fladufe. Zaxarya.

8 Le Yuda-fia Azarya fe fe blaeti vō enyilia me la Zaxarya, Yerobeam vi, zu fia de Israel dzi le Samaria dzinu ade.ⁿ 9 Ewō nusi nye vō le Yehowa ŋku me, abe alesi fofawo wō ene; eye ^omede asi le Yerobeam, Nebat vi fe nuvō, siwo wōtsō ble Israel de nuvō me la ŋu o. 10 Tete Salum, Yabes vi, do nugbe de enu, eye ^owōwui le Yibleam hezu fia de etefe. 11 Zaxarya ntinya susœa la, wonlœ de Israel-fiawo fe ntinyagbalē me. 12 Esia nye nya, si ^oYehowa gblō na Yehu bena: Viwōwo anō Israel-fiazikpu la dzi vasede dzidzime enelia dzi; eye nenema wōva mee.

Salum.

13 Le Yuda-fia Uzīya fe fe blaeti vō asiekelia me la Salum, Yabes vi, zu fia, eye wōdu fia le Samaria dzinu deka. 14 Tete Menaxem, Gad vi, tso ^oTirza ho va Samaria, eye wōwu Salum, Yabes vi la, hezu fia de etefe. 15 Salum ntinya susœa kple alesi wōdo nugbe la, wonlo wo de Israel-fiawo fe ntinyagbalē me. 16 Yemayi Menaxem tsrō Tapuax kple nusiwo katā le eme kpakple efe nutowo me, elabena esi wōtso Tirza va la, womebu agbo nē o, eyata wōsi wo, eye wōdze fo le wofe funowo katā nu.

Menaxem.

17 Le Yuda-fia Azarya fe fe blaetõ vò asiekelia me la Menaxem, Gad vi, zu fia de Israel dzi fe ewo le Samaria. 18 Ewò nusi nye vò le Yehowa ñku me, eye mede asi le Yerobeam, Nebat vi fe nuvõ, siwo wòtsò ble Israel de nuvõ me la ñu o.^b 19 Enõli Asur-fia Pul va dze anyigba la dzi, eye Menaxem tso klosalo ta'ento akpe deka na Pul, be wòakpe de ye ñu, ne fia-
dudu la nali ke de ye si me. 20 Eye Menaxem dzo 'ga le Israel tso aawolawo katã si, be ñutsu sia ñutsu natsò klosalo sekel blaetõ na Asur-fia. Ale Asur-fia gbu-gbò, eye metsi anyigba la dzi afi-ma o. 21 Menaxem ñutinya susœa kple nusiwo katã wòwò la, wòñlò wo de Israel-fia wo fe ñutinyagbalè me. 22 Eye Menaxem mlò fofoawo gbò, eye via Pekaxya zu fia de etefe.

Pekaxya.

23 Le Yuda-fia Azarya fe fe blaetõlia me la Pekaxya, Menaxem vi, zu fia du Israel dzi fe eve le Samaria. 24 Ewò nusi nye vò le Yehowa ñku me, eye mede asi le Yerobeam, Nebat vi fe nuvõ, siwo wòtsò ble Israel de nuvõ me la ñu o.^a 25 Tete efe fia ñu me Pekax, Remalya vi, do nugbe de enu, eye wòwui le fia fe afe fe mò me le Samaria; Arkob kple Arye kpa-kple ñutsu blaetõ, siwo nye Gilead-viwo, kpe de enu, eye wòwui hezu fia de etefe. 26 Pekaxya ñutinya susœa kple nusiwo katã wòwò la, kpo da, wòñlò wo de Israel-fia wo fe ñutinyagbalè me.

Pekax. Asiria-boyo me nono dze gome.

27 Le Yuda-fia Azarya fe fe blaetõ vò evelia me la Pekax, Remalya vi, zu fia de Israel dzi fe blave le Samaria. 28 Ewò nusi nye vò le Yehowa ñku me, eye mede asi le Yerobeam, Nebat vi fe nuvõ, siwo wòtsò ble Israel de nuvõ me la ñu o.^p 29 Le Israel-fia Pekax ñoli la Asur-fia Tiglat-Pileser va, eye wòxò Yion, Abel-Bet-Maaxa, Yanoax Kedes, Xazor, Gilead kple Galilea, si nye Naf-tali-nyigba blibo la, eye wòkplò wo yi Asur. 30 Tete 'Xosea, Ela vi, do nugbe de Pekax, Remalya vi la ñu, eye wòwui hezu fia de

etefe le Yotam, Uziya vi fe fe blavelia me. 31 Pekax ñutinya susœa kple nusiwo katã wòwò la, kpo da, wòñlò wo de Israel-fia wo fe ñutinyagbalè me.

Yuda-fia dufe. Fia Yotam.

32 Le Israel-fia Pekax, Remalya vi fe fe evelia me la 'Yotam, Yuda-fia Uziya fe vi, zu fia. 33 Ewò fe blave vò atõ, esime wòzu fia, eye wòdu fia fe wuiade le Yerusalem. Dadaa ñko nye Yerusa, Zadok fe vinyonu. 34 Ewò nusi dze Yehowa ñu; alesi fofoa /Uziya wò la, nenema pèpèpè wòwò. 35 Negbe nuxefewo ko womede da o, eye duko la gasa vò hedo dzu-dzo le nuxefewo. Eyae de dzi-gbegbo le Yehowa fe afe la nu. 36 Yotam ñutinya susœa kple nusiwo katã wòwò la, wòñlò wo de Yuda-fia wo fe ñutinyagbalè me.

37 Yema'yi Yehowa de asi 'Aram-fia Rezin kple Pekax, Remalya vi ddo me de Yuda ñu. 38 Eye Yotam mlò fofoawo gbò, eye wodii de fofoawo gbò de fofo Dawid fe du la me, eye via Axaz zu fia de etefe.

Fia Axaz.

16 Le Pekax, Remalya vi fe fe wuiadrelia me la 'Axaz, Yuda-fia Yotam fe vi, zu fia. 2 Axaz xò fe blave, esime wòzu fia, eye wòdu fia fe wuiade le Yerusalem. Mewò nusi dze Yehowa, efe Ma-wa la ñu abe fofoa Dawid ene o, 3 ke bo'ño eto Israel-fia wo fe o me; goglògo la 'ena viawo to dzo me le duko, siwo Yehowa nyà le Israel-viwo ñgo la fe panyonwo nu. 4 Esa vò, eye wòdo dzudzo le nuxefewo, togbewo dzi kple ati damawo katã te. 5 Yema'yi 'Aram-fia Rezin kple Israel-fia Pekax, Remalya vi, wo ho aò de Yerusalem ñu, eye wode to de Axaz, ke womete ñu wò aò kplii o. 6 Yema'yi Aram-fia Rezin gaxò 'Elat na Edomto'wo, eye wònyà Yudato'wo tso Elat, eye Edomto'wo va Elat heno afima vasede egbe. 7 Tete Axaz do ame do de 'Asur-fia Tiglat-Pileser, ne woagblò ne bena: Wò dola kple viwò menyè, va, ne nadem tso Aram-fia kple

a kp. 32-36. 38
kpo Kron. II.
27.

b kp. 9.
d kp. 5. 7.

e 23, 36.
f 15, 2. 4.

g 16, 5.

A kp. 9.
i kpo Kron. II.
28.
k 15, 28.

l kp. 10. 14. 30.

n 21, 6; Mo. III.
18, 21.

o Yes. 7, 1-9.

p kp. 9.

r 14, 22.

s 16, 29.

t Kron. I. 5, 26.

u 17, 1.

v kp. 25.

Israel-fia, amesiwo tso de nyunye la si me. 8 Eye Axaz ^atsɔ klo-salo kple sika, si le Yehowa fe afe kple fia fe afe je nudzradofe la, wɔ nunanae do de Asur-fia. 9 Asur-fia do toe, eye Asur-fia ho va Damasko hexɛ, eye wɔkplɔ wo yi Kir, eye wɔwu Rezin.

10 Tete fia Axaz yi, be yeakpe Asur-fia Tiglat-Pileser le Damas-ko. Esi fia Axaz kpɔ vɔsamlekpui, si le Damasko la, edo efe nɔnɔme de nunla Uriya, eye wɔ-tae, abe alesi wowɔe pɛpɛe ene. 11 Eye nunla Uriya di vɔsamlekpui la; alesi fia Axaz doe da tso Damasko la, nenema pɛpɛe nunla Uriya wɔe, hafi fia Axaz gbɔ tso Damasko. 12 Esi fia la gbɔ tso Damasko, eye wɔkɔ vɔsamlekpui la, ede vɔsamlekpui la dzi, eye wɔsa vɔ le edzi. 13 Eto dzo efe numevɔsa kple nuduvɔsawo le edzi, eye wɔkɔ efe nunovɔsawo de edzi, eye wɔhlɛ efe akpedavɔsa fe vɔ de vɔsamlekpui la dzi. 14 Ke ete akɔblivɔsamlekpui, si le Yehowa ŋku me le xɔa ngɔdze la da, be maganɔ vɔsamlekpui la kple Yehowa fe xɔ la domea

o, eye wɔtsɔe de vɔsamlekpui la fe axa dzi le anyiehe gome. 15 Eye fia Axaz de se na nunla Uriya gblɔ bena: Sa ŋdinumevɔ kple fienuɔvɔ kple fia fe numevɔ kple efe nuduvɔ kpakple dukɔ ha-hoo la katã fe numevɔ kple nuduvɔ kpakple wofe nunovɔwo le vɔsamlekpui gã la dzi, eye hlɛ wofe numevɔsa kple akpedavɔsa fe vɔwo katã de edzi. Ke akɔblivɔsamlekpui la nenɔ anyi, manɔ eguti bum kpɔ. 16 Eye nunla Uriya wɔ pɛpɛe, abe alesi fia la de se ene. 17 Fia Axaz gbã anyinɔawo kɔgo, eye wɔde zeawo da le wo dzi; ede gazo, si le akɔblinyiawo dzi la, de anyi hetsɔe do kpewo dzi.^k 18 Eye wɔde dzudzɔgbekpata, si wotu de xɔ la ŋu, kple fia fe tofe, si le gota gome la da le Yehowa fe xɔ la ŋu le Asur-fia ta. 19 Axaz ŋutinya susɛa kple nusiwo wɔwo la, wonɔ wo de Yuda-fiawo fe nutinyagbalɛ me. 20 Eye Axaz mlɔ fofowoo gbɔ, eye wodɔi de fofowoo gbɔ de Dawid fe du la me, eye ^lvia Xizkiya zu

fia de etefe.

Israel-fiadufe. Hosea, si nye fia mamieto.

17 Le Yuda-fia Axaz fe fe wui-
velia me la Hosea, Ela vi,
zu fia du Israel dzi fe asieke le
Samaria.^b 2 Ewɔ nusi nye vɔ le
Yehowa ŋku me, ke menye abe
Israel-fia, siwo nɔ ngɔ ne la ene
o. 3 Eye ^dAsur-fia Salmanaser ho
de eɔu, eye Hosea zu efe dɔla
hedzɔ nu ne. 4 Ke Asur-fia kpɔ
be, Hosea do nugbe de eɔu, ela-
bena edo ame do de Egipte-fia
So, eye megatsɔ nunana ve na
Asur-fia abe fe sia fe ene o; tete
Asur-fia lɛe, eye wɔblae tsɔ de
gaxo me.^e 5 Eye Asur-fia ho va
anyigba blibo la dzi, eye wɔho
de Samaria ŋu hede to dee fe etɔ.
6 Le Hosea fe fe asiekelia me la
Asur-fia xɔ Samaria, eye wɔkplɔ
Israel yi Asur hetsɔ wo do Xalax
kple Xabor le Gozan-tɔsisi la nu
kpakple Media-duwo me.

Asiriawo de aboyo Israel le efe megbedede ta.

7 Elabena Israel-viwo wɔ nuvɔ
de Yehowa, wofe Mawu, si kplɔwo
tso Egipte-nyigba dzi tso Egipte-
fia Farao fe nusɛ nu la ŋu, eye
wovɔ mawu bubuwo. 8 Wozɔ ŋe
duko, siwo Yehowa nyã le Israel-
viwo ngɔ la fe doɔowo kple Is-
rael-fiawo fe doɔowo nu. 9 Israel-
viwo wɔ nusi menyo Yehowa, wofe
Mawu ŋu o la, le adza me, eye
wotu nuxefewo de wofe duwo katã
me, de dzɔlawo fe mɔwo kple du
sesɛwo sɔa gbɔ. 10 Wo i afeliwo
kple Aserawo de togbe kɔkɔwo
katã dzi kple ^gati damawo katã
te; 11 eye wodo dzudzɔ le afima
le nuxefewo katã abe ^hduko, si-
wo Yehowa nyã le wo ngɔ ene,
eye wowo nu vɔdiwo, be woatsɔ
ado dziku na Yehowa. 12 Wosubɔ
legbawo, evɔ wɔnye Yehowa gblɔ
na wo be, migawɔe o hafi! 13
Eye Yehowa xlɔ nu Israel kple
Yuda to efe nyagblɔdilawo katã,
siwo nye nukplɔlawo la dzi gblɔ
bena: Mitɔ tso miafe mɔ vɔwo
dzi, eye milɛ nye sewo kple nye
doɔowo me de asi, abe alesi mede
se na mia fofowo kple alesi mede
nye dɔla nyagblɔdilawo si do de
mi la ene. 14 Ke womedo to o,
hafi boɔ wosɛ ta me abe wo fofo,
siwo mexo Yehowa, wofe Mawu
dzi se o la ene. 15 Wodo vlo efe

^a Fia. I. 15, 18.

^b 15, 20.

^d 18, 9–12.

^e Hos. 12, 2.

^f 16, 3.

^g 16, 4; Fia. I.
14, 23.

^h kp. 8.

ⁱ Mo. II. 20, 2.
3; 23, 13.

^k Fia. I. 7, 23
v. 29.

^l 18, 1.

dodowo kple nu, si wòbla kple wo fofowo kpakple efe se, si wòde na wo la, eye wovò yakanuwo hezu ame digbawo, eye wodze dukò, siwo fo xlā wo la yome, eye wònye Yehowa “de se na wo be, womegawò abe woawo ene o hafi. 16 Wòde asi le Yehowa, wofe Mawu fe sewo katā nu, eye wòwò legbawo, siwo nye nyivi eve, wo-wò Aserawo, eye wode ta agu na dzifonuwo katā, eye wosubò Baal. 17 Wona dwo vintuwo kple wo vinyonuwo to dzo me, woka afā hesa dzo, eye wotsò wo dokui fle na nu vòdì wòwò le Yehowa nku me, ne woatsò ado dòmédzoe n. 18 Eyata Yehowa do dòmédzoe de Israel nuti nuti, eye wòde wo da le efe nku ta; wo dometò deke mekpò o, negbe Yuda-to la ko. 19 Ke Yuda hā melè Yehowa, efe Mawu fe seawo me de asi o, eye wovò le dodo, siwo Israel do la nu. 20 Eyata Yehowa gbe Israel fe dzidzimeviwo katā, eye wòte wo de anyi, etsò wo de asi na adzodalawo vasede esime wòde wo da le efe nku ta. 21 Elabena /Israel fe edokui da le Dawid feafe la nu, eye wotsò Yerobeam, Nebat vi la, do fia, eye Yerobeam de Israel do siwo Yehowa nu heble wo de nuvò gā me. 22 Ale Israel dze nuvò, siwo katā Yerobeam wò la yome, eye wome de asi le wo nu o, 23 vasede esime Yehowa de Israel da le efe nku ta, hābe alesi wògbò to efe dola, nyagblòdilawo katā dzi ene, eye wòkplò Israel tso efe anyigba dzi yi Asur vasede egbe.

Samarjatowo fe gomedze nu nyawo.

24 Eye Asur-fia kplò amewo tso Babel, Kuta, Awa, Xamat kple Sefarwayim, eye wòna wonò Samaria-duwo me de Israel-viwo tefe, eye woxò Samaria henò efe duwo me. 25 Ke esime wova afima tete la, womevò Yehowa o, eyata Yehowa kplò dzatawo de wo, eye wovò amewo le wo dome. 26 Eye wògbò la Asur-fia bena: Dukò, siwo nèkplò yii, be woadanò Samaria-duwo me la, menya anyigba dzi mawu la fe konuwo o, eyata wòkplò dzatawo de wo wovò wo, elabena womeya anyigba dzi mawu la fe konuwo o. 27 Tete Asur-

fia de se gbò bena: Mido nunòla, siwo mièdaplò tso afima la, dome deka da, ne wòayi adanò afima, eye wòafia anyigba dzi mawu la fe konuwo wo. 28 Ale nunòla, siwo wokplò dzoe tso Samaria la, dometò deka va nò Betel, eye wòfia, alesi woavò Yehowa la wo. 29 Ke dukò sia dukò wò mawuwo na edokui, eye wotsò wo do nuxefexò, siwo Samariatowo wò la me; dukò sia dukò wò de du, si me wòle la me. 30 Babeltowo wò Sukot-Benot; Kuttowo wò Nergal, eye Xamatowo wò Asima; 31 Awitowo wò Nibxaz kple Tartak, eye Sefarwayimtowo “to dzo wo viwo na Adramelex kple Anamelex, siwo nye Sefarwayimtowo fe mawuwo. 32 Ke wovò Yehowa hā, eye wotsò wo dome amesia-me jomevi do nuxefewo fe nunolawo, amesiwo sa vò na wo le nuxefexowo me. 33 Wovò Yehowa, eye wogasubò wofe mawuwo le dukò, siwo dome wokplò wo tsoe la fe konuwo nu. 34 Vasede egbege wogale wofe konuwo xoxoawo dzi; womevò Yehowa de de o, eye womevòna le wofe dodowo kplè wofe konuwo de de nu loo, alo wòna le nufiafia kplè se, siwo Yehowa de na Yakob, amesi wotsò nku na be Israel fe viwo la nu o. 35 Elabena Yehowa bla nu kpli wo, eye wòde se na wo gbò bena: “Migavò mawu bubuwo o, migade ta agu na wo o, migasubò wo o, eye migasa vò na wo o! 36 Ke boŋ mivò Yehowa, amesi tso nusè gā kple abò, si wodo de dzi, kplò mi tso Egipte-nyigba dzi la; eya miade ta agu na, eye eya miasa vò na! 37 Eye milè nku de dodo kple konu, nufiafia kple se, si wogbò dì na mi la nu, ne miawò wo nkekeawo katā, eye migavò mawu bubuwo o! 38 Migagbò nu, si mebla kpli mi la be o, eye migavò mawu bubuwo o, 39 ke boŋ mivò Yehowa, mia Mawu la, ne wòde mi atso miase futowo katā si me. 40 Ke womevò to o, hafi boŋ wovò wofe konuwo xoxoawo. 41 Ale dukò siawo vò Yehowa, eye wosubò wofe legbawo hā; wo viwo kple wo togbuiyoviwo le alea wòm vasede egbe abe wo fofowo ene.

a Mo. II. 23, 24.

b Fla. I. 12, 26; 16, 33.

d 18, 3.

e kp. 17.

f Fla. I. 12, 26.

g Mo. II. 23, 24.

h Mo. V. 28, 63, 64.

i Mo. V. 6, 12-19.

Yuda-flaḡufe. Fia Xizkiya.

18 Le Israel-fia Hosea, Ela vi fe fe etōlla me la ḡXizkiya, Yuda-fia Axaz fe vi, zu fia. 2 Exo fe blave vɔ atō, esime wōzu fia, eye wōdu fia fe blave vɔ asieke le Yerusalem. Dadaa ḡko nye Abi, Zaxarya fe vinyonu.^d 3 Eye wōwɔ nusi dze Yehowa ḡu, abe alesi fofoa Dawid wɔ pɛpɛɛ ene. 4 /Ede ḡnuxefewo da, eye wōḡbā afeliwo, elā Aserawo, eye wōḡbā akoblida, ḡsi Mose wɔ la; elabena Israel-viwo do dzudzo nɛ vasede yemayi, eye wōna ḡkɔe be Nexustan. 5 Edo ḡu de Yehowa, Israel fe Mawu la ḡu, eye ietogbea deke menɔ Yuda-fia, siwo katā dze eyome alo do ḡḡo nɛ la dome o. 6 Eku de Yehowa ḡu, eye mete da le eḡu o, eye wōlɛ Yehowa fe se, siwo wōde na Mose la me de asi. 7 Eye Yehowa nɔ kpili; afisiafi, si wōyi la, edzea edzi nɛ. Eye wōdze aglā de Asur-fia ḡu, eye megasubɔe o. 8 Esi Filistitɔwo vasede Gaza kple efe lifowo ḡbɔ, tso dzolawo fe xɔ tsralawo ḡbɔ vasede du sesēwo ḡbɔ.

9 Le fia Xizkiya fe fe enelia, si nye Israel-fia Hosea, Ela vi fe fe adrelia me la, Asur-fia Salmanaser ho de Samaria ḡu, eye wōde to dee.^k 10 Exo le fe etō meḡbe. Woxo Samaria le Xizkiya fe fe adelia me, eya nye Israel-fia Hosea fe fe asiekelia. 11 Eye Asur-fia kplɔ Israel dzoe yi Asur hetsɔwo do Xalax kple Xabor le Gozantasisi la nu kple Media-duwo me. 12 Elabena womedɔ to Yehowa, wofe Mawu fe gbe o, eye woda efe nubabla kple se, siwo katā Yehowa de na efe dola Mose la dzi, womedɔ to o, eye womewo edzi o.

Sanxerib de to de Yerusalem guti.

13 Le Xizkiya fe fe wuienelia me la Asur-fia Sanxerib ho de Yuda-du sesēwo katā ḡu, eye wōxɔ wo. 14 Tete Yuda-fia Xizkiya do ame do de Asur-fia le Laxis, ne woagblɔ nɛ bena: ḡMewo nuvɔ! Ho dzo le ḡbonye, eye maxɔ nusi natsɔ adɔ dzinye la atsɔ. Eye Asur-fia do klosalo talento alafa etō kple sika talento blaetō na Yuda-fia Xizkiya, be wōaxe. 15 Eye Xizkiya tsɔ klosalo. siwo katā wōkpɔ

le Yehowa fe afe me kple fia fe afe fe nudzradɔfe la hena.^a 16 Yemayi Xizkiya ilo sika, siwo Yuda-fia Xizkiya fa de Yehowa fe xɔ fe vɔtruwo kple sotiwo ḡu la, eye wōtsɔ wo na Asur-fia.

17 Ke Asur-fia do Tartan, Rabsaris kple Rabsake kpakple avakɔ ḡāa de tso Laxis do de Yerusalem de fia Xizkiya ḡu, eye woho heva Yerusalem. Esi woho va la, woto de dzigbeta, si le avonyāla fe agblemo dzi la, fe tɔɔu nu, 18 eye woyɔ fia la da. Tete Elyakim, Xilkiya vi, amesi le afe la nu kple Sebna, agbalɛḡlɔla kpakple Yoax. Asaf vi, fia fe tsiami la, wodo yi wo ḡbɔ. 19 Eye Rabsake ḡblɔ na wo be: Migblɔ na Xizkiya bena: Ale fia ḡā, Asur-fia, ḡblɔ esi: Nuka ḡu ḡḡo nɛle dzi dom do? 20 De nɛle bubum be, numenya fuflu enye adanɔdɔdo kple ḡusɛ hena avawɔwɔa? Azo tso, ameka ḡu nɛle dzi dom do, be nɛdze aglā de ḡunye? 21 Azo èle dzi dom de afla ḡeḡe ma, si nye Egipte la ḡu, esi ne amea de zio de eḡu la, wōḡḡa asi nɛ flo la; alea Egipte-fia le na amesiwo katā le dzi dom de eḡu. 22 Ke ne mieḡblɔ nam be: Yehowa, mia Mawu la ḡu miele dzi dom do la, ekema de menye eya fe nuxefewo kple vɔsamlekpuiwo Xizkiya de da, eye wōḡblɔ na Yuda kple Yerusalem bena: Midɛ ta agu de vɔsamlekpui sia ḡḡo le Yerusalem oa? 23 Eyata mia kple nye afe: a, Asur-fia, mitso gbe kpɔ, eye matsɔ sɔ akpe eve na wɔ, be àte ḡu akpɔ sɔdolawo adɔ wo dzi mahā? 24 Māte ḡu asi avafiā deka, si nye nye afetɔ fe dɔlawo dome suetɔ hā o, eye wōa nɛle dzi dom de Egipte ḡu le sowo kpɛ sɔdolawo taa? 25 Azo de Yehowa meḡbe meto ho de tefe sia ḡu, be magblɛea? Yehowae ḡblɔ nam be: Ho de anyigba sia ḡu, eye nagblɛe! 26 Tete Elyakim, Xilkiya vi, kple Sebna kpakple Yoax wogblɔ na Rabsake bena: Tafatse, fo nu kple wɔ dɔlawo de Aram-gbe me, elabena miafio mɛsene, eye meḡafo nu kpili mɛ de Yuda-gbe me de dukɔ, si le ḡlia dzi la, fe to me o. 27 Rabsake do ḡu na wo bena: De wobe. mia kple wɔ afetɔ ḡbɔe nye

^a 16, 8.
^b 16, 20.^d Kron. II. 29, 1. 2.
^e 20, 3.^f Kron. II. 31. 1.
^g 15, 35.^h Mo. IV. 21, 8, 9.ⁱ 23, 25.^k 17, 3-6.^l Mo. II. 20, 24;
Mo. V. 12, 14.^m kp. 13-27 kpo
Kron. II. 32, 1
v. 19; Yes. 38ⁿ kp. 7.

afeto la dām dō, be magblō nya siawoa? Ɖe menye n̄utsu siawo, siwo n̄o klotinu le glia dzi, be woadu woawo n̄utawo fe mi, eye woanowo fe adudō kplem̄i la, gb̄e oa? 28 Tete Rabsake te va do ʒli sesie le Yuda-gbe me fo nu gblō bena: Mise fia gā, Asur-fia fe gbe! 29 Ale fia la gblō esi: Migana Xizkiya nafu mi o, elabena mate n̄u ade mi tso esi me o. 30 Eye migana Xizkiya natsō Yehowa ade dzi fo na mi agblō be: Yehowa ade mi, eye womatsō du sia ade asi na Asur-fia o. 31 Migado to Xizkiya o! Elabena ale Asur-fia gblō esi: Mibla nu kplim, eye mido va gb̄onye, ekema mia dome amesiame baɖu efe weintsetse, amesiame adu efe gbotitsetse, eye amesiame ano efe vudo me tsi, 32 vasede esime mava, eye makplō mi ayi anyigba, si le abe mia tō ene la dzi, anyigba, si dzi bli, wein kple abolo, weingblewo, amitiwo kple anyitsi le, ne miano agbe, eye miaku o. Migado to Xizkiya o! Mia blem wòle le gb̄ogblōm be: Yehowa ade mí! 33 Ɖe ʒdukwo fe mawuwo te n̄u de wofe anyigbawo tso Asur-fia si mea? 34 Afika Xamat kple Arpad fe mawuwo le? Afika Sefarwayim, Hena kple Iwa fe mawuwo le? Ɖe wote n̄u de Samaria tso asinye mea? 35 Ɖe anyigbawo fe mawuwo katā dometɔa de de efe anyigba tso asinye me, ne Yehowa naɖe Yerusalem atso asinye mea? 36 Ke dukɔ la zi kpi, eye meɖo nyaa deke n̄u n̄e o, elabena fia la de se gblō bena: Migado nyaa deke n̄u n̄e o! 37 Eye Elyakim, Xilkiya vi, amesi le afeja nu, kple Sebna, agbalēn̄lola, kpakple Yoax, Asaf vi, fia fe tsiami, wole awu vuvuwo me va Xizkiya gb̄o, eye woto Rabsake fe nyawo ns.

Xizkiya do gbe da. Yesaya gblō dede tso futowo si ine ɖi.

19. Ɖesime fia Xizkiya see la, edze efe awuwo, eye wòta akpanya heyi Yehowa fe afe la me. 2 Eye wòdō Elyakim, amesi le afeja nu, kple Sebna, agbalēn̄lola, kpakple nunɔlawo fe ame tsitsiwo, amesiwo ta akpanya la, dō de nya-gblōɖila Yesaya, Amoz vi gb̄o,

a 18, 35.

Ɖ Fia. 1. 5, 5.
d kp. 9. 35-37.

* Yes. 10, 10. 11.

f 18, 30.

g 18, 33, 34.

h Mo. 11, 25, 22;
Pa. 80, 2.

i kpō Yes. 37,
1-36; Kron.
11. 32, 30-33.

k kp. 4; Sam. 1.
17, 10.

3 ne woagblō n̄e bena: Ale Xizkiya gblō esi: Egbe enye xaxa-, tohehe-kple viodogbe; elabena viwo dō dzidzi me, gake n̄usē meli, ne woadzi wo o. 4 Ɖewohi Yehowa, wò Mawu, se Rabsake, amesi efe afeto Asur-fia dō dō da, be ʒwòade alome le Mawu gbagbe la n̄u la fe nyawo katā, eye wòahe to n̄e le nya, siwo Yehowa, wò Mawu, se la ta; eyata do gbe da de ame sus̄e, siwo li la ta! 5 Eye Xizkiya fe dolawo va Yesaya gb̄o. 6 Tete Yesaya gblō na wo bena: Ale miagblō na miafe afeto enye si: Yehowa fe gbe enye si: Megav̄o nya, siwo Asur-fia fe dekapkuiwo tso de alome le n̄unye n̄es̄e la o! 7 Kpɔ da, made gb̄ogb̄oa de eme, eye ʒwòase nyaa de ahagbugb̄o ayi efe anyigba dzi, eye mana wòatsi yi nu le efe anyigba dzi.

8 Esi Rabsake gbugb̄o yi la, ekpɔ Asur-fia wòle awa wòm kple Libna, elabena ese be, eho tso Laxis. 9 Ke esi wòse le Kus-fia Tirhaka n̄u be: Kpɔ da, eho, be yeawo awa kpli wò la, egadɔ amewo dō de Xizkiya, ne woagblō n̄e bena: 10 Ale miagblō na Xizkiya enye si: Megana wò Mawu, si n̄u n̄eɖe dzi dom dō la, nafu wò nagblō be: /womatsō Yerusalem ade asi na Asur-fia o. 11 Kpɔ da, wò n̄utɔ èse nusi Asur-fia wò anyigbawo katā, vasede esime wòtsr̄o wo, eye woadɔ wò ya? 12 Ɖe ʒdukɔ, siwo fofonyewo tsr̄o: Gozan, Xaran, Rezeɖ kple Eden-viwo, siwo le Telasar la fe mawuwo de woa? 13 Afika Xamat-fia, Arpad-fia kple du Sefarwayim, Hena kple Iwa fe fia le?

14 Esi Xizkiya x̄o agbalēa le dolawo si xl̄ee la, eyi Yehowa fe afe la me, eye Xizkiya kekee de Yehowa n̄ku me. 15 Eye Xizkiya do gbe da le Yehowa n̄ku me gblō bena: Yehowa, Israel fe Mawu, ʒsi n̄o Kerubiwo dzi, wò deka koe nye Mawu de anyigba dzi fiadu fe wò katā dzi, wòde wo dzifo kple anyigba. 16 Yehowa, fu to anyi, ne nase nu! Yehowa, ou wò n̄kuwo, ne nakpɔ nu, eye se Sanxerib fe nya, siwo wòdō da, be ʒyatsō de alome le Mawu gbagbe la n̄u! 17 Yehowa, Asur-fiawo nya tsr̄o dukwo kple wofe anyigbawo va-

vā. 18 Wotsō wofe mawuwo de dzo me, elabena menye mawuwo wonye o, ke boŋ amegbetōwo fe asinu dōwōwōwoe, ati kple kpewo wonye, eyata wo.sr5 wo. 19 Eyata Yehowa, mīa Mawu, de mī tso esi me dzro, ne anyigba dzi fiadufewo katā nadze sii bena, wò deka koe nye Yehowa Mawu!

20 Tete Yesaya, Amoz vi, do ame do de Xizkiya gblō bena: Ale Yehowa, Israel fe Mawu la, gblō esi: Gbe, si nēdo da nam le Asur-fia Sanxerib nūti la, mesee. 21 Ale Yehowa gblō de eŋu enye si: Deŋugbi, Zion vinyōnu, de alome le nūwò, eye wòko wò, Yerusalem vinyōnu vūvū ta de yo-wòme. 22 Ameka nēdo vloee, eye ameka nū nēdu fewu le, ameka ta nēdo yli do, eye ameka nū nēfo mo dzi do? Israel fe kōkōeto lae loo! 23 Edo vlo Afeto la to wò dōlawo dzi gblō bena: Metsō nye tasiadam gbogboawo va toawo

ta me kple Libanō fe tsutsuēafe, eye melā efe sederti kōkōwo kple efe sesewu nyuitōwo; azo mege de efe nōfe kōkōwo kple efe abo-meti dodowo gbō; 24 mede vudo, eye menō du bubu me tōwo fe tsi, eye metsō nye afofome na Egipte tōsisiwo katā mie. 25 Mēsee kpo be, metre ewōwo tso tititi ke, eye meḍoe tso gbadegbe ke oa? Azo mena wōva me, be wogblē du se-sēwo wozu glikpō. 26 Wo me nō-lawo fe lāme tu, dzi de le wo fo, eye nū kpe wo; wodi agblemema kple gbe mumu, xotagbe kple bli, si tsi tonu hafi va fu. 27 Menya wò anyinōnō, wò dodo kple wò gbō-gbō kpakple wò agbodzedze de nūnye. 28 Esi wò agbodzedze de nūnye kple wò dada va nye to me nūti la, eyata made nye ga wò nūti, eye made nye numega nu na wò akplō wò agbugbō ato mō, si nēto va la. 29 Eye esia anye dzesi na wò: Le fe sia me la miadu nusiwo mie le wo dokui si, eye le fe evelia me la miadu flu me nuwo, eye le fe etōlia me la miāfā nu aŋe nu, eye miade weingblewo adu wo me kutsesewo. 30 Yuda fe afe la fe amesiwo wode, eye wokpōto la, ade ke aḍo ta to me, eye woatse ku de dzi me. 31 Elabena ame susōawo ado tso Yerusalem, eye

• Yes. 9, 6.

• 20, 6.

• kp. 7.

• kpo Yes. 39;
Kron. II. 32,
24-33.

• 19, 34.

amesiwo wode la, atso Zion-to la dzi; •Yehowa Zebaot fe nūwōvā la le esia wō ge. 32 Eyata ale Yehowa gblō de Asur-fia nū enye si: Mava du sia me o, eye mada aṅutō de eme o, mate de eṅu kple akpoxōnu o, eye mafu kpo de eṅu o. 33 Agbugbō ato mō, si dzi wòto va, eye mava du sia me o. Yehowa fe gbee nye esia! 34 •Makpō du sia ta, eye madaee, le nye nūto kple nye dōla Dawid ta.

Asurtawo fe toyiyi le nukumoa de dzi.
Sanxerib ku.

35 Eye wōva me le zā ma me be, Yehowa fe dōla do dawu ame akpe alafa deka kple blanyiwo atō le Asurtawo fe asaḍa me. Esi wofō nḍi kanya la, kpō da, ame kukuwo sōŋ koe li. 36 Tete Asur-fia Sanxerib ho dzo gbugbō yi afe, eye wōdanō Niniwe. 37 Eye wōva me, esime wòle gbe dom da le efe mawu Nisrox fe me la, evia Adramelex kple Sarezzer •wuwui kple yi, eye wosi yi Ararat-nyigba dzi, eye via Esar-Xadon zu fia de etefe.

Xizkiya fe doléle kple efe agbetsitsi.

20 •Yemaŋi la Xizkiya lé do de kuku ge; eye nyagblō-dila Yesaya, Amoz vi, va egbō gblō ns bena: Ale Yehowa gblō esi: Dō wò afe do, elabena éle kuku ge, eye mēle agbe nō ge o. 2 Tete wòtrō mo de gli nū hedo gbe da na Yehowa gblō bena: 3 Oo Yehowa, do nū, alesi mezo le nkuwò me le nyatefe kple dzi blibo me, kple alesi mewo nusi nyo le nkuwò me la. Eye Xizkiya fa avi kple yli. 4 Esi Yesaya mekpō do le dua titina o la, Yehowa fe gbe va egbō bena: 5 Gbugbō yi da-gblō na nye dukō fe amegā Xizkiya bena: Ale Yehowa, fofowò Dawid fe Mawu la, gblō esi: Mese wò gbedododa, eye mekpō wò aḍatsiwo, kpō da, mayō dō wò, eye le nkeke etōagbe la ayi Yehowa fe me. 6 Mada fe wuiatō de wò agbenōnkekewo dzi, eye made mia kple fdu sia tso Asur-fia si me, eye makpō du sia ta le nye nūti kple nye dōla Dawid ta. 7 Eye Yesaya gblō bena: Mitsō gbotsetsebolo vè! Eye wotsōe va do fofōawo dzi, tete wòhaya.

8 Eye Xizkiya gblɔ na Yesaya bena: Nuka nye dzesi be, Yehowa ahayam, eye mayi Yehowa fe afe la me le nkeke etɔagbe? 9 Yesaya do ɔu be: Esia nye dzesi tso Yehowa gbo be, Yehowa le nusi wɔgblɔ la wo ge: De vɔvɔli la nayi ngo dofe ewo loo, alo negbugbo de megbe dofe ewoa? 10 Xizkiya gblɔ bena: Mesesɛ be, vɔvɔli nayi ngo dofe ewo o, ke boɔ vɔvɔli la negbugbo de megbe dofe ewo. 11 Tete nyagblɔdila Yesaya yo Yehowa, eye wɔna vɔvɔli, si yi ngo la, gbugbo yi dofe la dzi; egbugbo de megbe le Axaz fe yega la dzi dofe ewo.

Xizkiya wo bometsinu le Babeltowo fe ame dɔdowo ŋku me, eye woku.

12 Yemayi Babel-fia Berodax-Baladan, Baladan vi, do agbalɛ kple nunanawo de Xizkiya, elabena ese be, Xizkiya lɛ do. 13 Eye Xizkiya do to wo, eye wɔfia efe kesinonuxɔwo katã, klosalo kple sika, atike vɔvɔɛ kple ami xɔasi kple avawonuxɔ kpakple nusiwo katã le efe kesinonuwɔ me la wo, naneke meli, si Xizkiya metsɔ fia wo le efe afe kple efe fiadu fe bliko la me o. 14 Tete nyagblɔdila Yesaya va fia Xizkiya gbo gblɔ ne bena: Nya ka nutsu siawo gblɔ, eye afika wotsɔ va gbo wɔ? Xizkiya do ɔu bena: Wotsɔ kekeke Babel ke. 15 Eye wɔgblɔ be: Nuka wokpɔ le afewɔ me? Xizkiya do ɔu be: Wokpɔ nusiwo katã le afenye me la, naneke mele nye kesinonuwɔ me, si nyemetsɔ fia wo o. 16 Tete Yesaya gblɔ na Xizkiya bena: Se Yehowa fe gbe! 17 Kpɔ da, nkekewo gbɔna, hesime woalɔ nusiwo katã le afewɔ me kple nusiwo tofowɔwo tu do vasede egbe la, ayi Babel, naneke makpɔ o; Yehowa gblɔe! 18 Eye woakplɔ viwɔnɔtsu, siwo dzɔ tso mewɔ, amesiwo nɛdzi la, domeɔta dewo woadanye afemenu dzi kpɔlawo le Babel-fia fe me. 19 Xizkiya do ɔu na Yesaya bena: Yehowa fe gbe, si nɛgblɔ la, enyo. Eye wɔgagblɔ tomafafa kple nutefewɔwo nya le nye nkekewo me ko ewo. 20 Xizkiya nɔtinya susɔea kple efe kalɛwɔwo katã, alesi wɔde ta kple tovi. eye wɔhe tsi va dua mee la,

wonɔ wo de Yuda-fiawo fe nɔti-nyagbalɛ me. 21 Eye Xizkiya mlɔ tofowɔwo gbo, eye via Manase zu fia de etefe.

Fia Manase.

21. Manase xɔ fe wuive, esime wɔzu fia, eye wɔdu fia le Yerusalem fe blaati vɔ ati. Dadaa ŋko nye Xefziba. 2 Eye wɔwo nusi nye vɔ le Yehowa ŋku me, le duko, siwo Yehowa nyã le Israel-viwo ngo la fe nɔnyɔnuwo nu. 3 Egagbugbo nuxefe, siwo tofoa Xizkiya gbã la tu, edi vɔsamlekpuwiwo na Baal, eye wɔwo Asera, abe alesi Israel-fia Axab wo ene, eye wɔde ta agu na dzifonuwɔ katã hesubɔ wo. 4 Edi vɔsamlekpuwiwo de Yehowa fe afe, si ɔu Yehowa gblɔ le be, yeatsɔ yefe ŋko aɔo Yerusalem la me. 5 Eye wɔdi vɔsamlekpuwiwo na dzifonuwɔ katã de Yehowa fe afe la fe xɔxɔnuwo kple eve. 6 Ena /via wo to dzo me, eye wɔsa dzo, eka afã, eye wɔdo nɔ iyɔlawo kple akunyawo'awo, eye wɔwo nu vɔdi gedɛ le Yehowa ŋku me, ne wɔatsɔ do dziku ne. 7 Eye wɔtsɔ Asera fe legba, si wɔwo la, do afe la me, afe, si ɔu Yehowa gblɔ le na Dawid kple via Salomo be: Matsɔ nye ŋko aɔo afe sia me kple Yerusalem, si metia le Israel-toawo katã me la tegbee. 8 Eye nyemana Israel fe afo nage le anyigba, si metsɔ na wo tofowo la dzi o, nenye be, wolɛ se, siwo katã mede na wo kple se, siwo katã nye dɔla Mose de na wo la me de asi, eye wɔwo wo dzi ko. 9 Ke womedɔ to o, eye Manase ble wo wɔwo nu vɔdi wu duko, siwo Yehowa tsrɔ da le Israel-viwo ngo.

10 Eye Yehowa fo nu to efe dɔla, nyagblɔdilawo dzi gblɔ bɔna: 11 Esi Yuda-fia Manase wo nɔnyɔnu sia, eye wɔwo nu gbegbɛ wu nusiwo katã Amoritowo wo le engɔ, eye wɔtsɔ efe legbawo ble Yuda hã de nuvɔ me la, 12 eyata ale Yehowa, Israel fe Mawu la, gblɔ esi: Kpɔ da, mahe dzɔgbevɔɛ ava Yerusalem kple Yuda dzi, ale be amesiwo katã asee la, fe towo kple eve me laɔi yen. 13 Matsi Samaria fe ka kple Axab fe afe la fe kple de Yerusalem dzi, eye

κ kpɔ Kron. II. 23, 1-20.

b Fia. I. 16, 23.

d kp. 7.

e 23, 12.

f 16, 3.

g Fia. I. 8, 29; 9, 3.

h 24, 13, 14.

i Dan. I. 3, 4.

k Sam. I. 3, 18.

l Sam. I. 3, 11; Yer. 18, 3.

matutu Yerusalem, abe alesi wotutua agba me tsona tso anyi ene. 14 Mate nye domenyinu fe susoea da, eye matso wo ade asi na wofe futowo woanye aboyonu kple nuxaxa na wofe futowo katã. 15 Elabena wowo nusi nye v5 le nkunye me, eye wodo dziku nam tso gbesigbe wo fofowo bu tso Egipte vasede egbe. 16 ^{a 24, 4.} Manase ko bu madifo gede nuto ha di, vasede esime wona Yerusalem yo tso go deka me vasede go keme me hekpe de efe nuv5, siwo wotswo ble Yuda wowo nusi nye v5 le Yehowa nku me la nuti.

17 Manase nutinya susoea kple nusiwo katã wowo kpakple efe nuv5, siwo wowo la, wonjo wo de Yuda-fiawo fe nutinyagbalẽ me. ^{b 12, 18.} 18 Eye Manase mlõ fofowoo gbo, eye wodii de efe afe fe abo, si nye Uza fe abo la me, eye via Amon zu fia de etefe.

Fia Amon.

19 Amon xo fe blave vo eve, esime wõzu fia, eye wõdu fia fe eve le Yerusalem. Dadaa nko nye Mesulemet, Xaruz fe vinyonu tso Yotba. 20 Eye wowo nusi nye v5 le Yehowa nku me, abe alesi fofoa Manase wo ene. 21 Eto mo, si fofoa to la pẽpẽpẽ, eye wõsubo legba, siwo fofoa subo hede ta agu na wo. 22 Egblẽ Yehowa, fofowoo fe Mawu la di, eye meto Yehowa fe mowo o. 23 Eye Amon fe dolawo do nugbe de enu, eye wowu fia la le efe xo me. ^{d 14, 18.} 24 Tete dukõ hahoo la wu amesiwo katã do nugbe de fia Amon nu la, eye dukõ hahoo la tso via Yosiya do fia de etefe. 25 Amon nutinya susoea kple nusiwo wowo la, wonjo wo de Yuda-fiawo fe nutinyagbalẽ me. 26 Eye wodii de efe yodo me le Uza abo me, eye via Yosiya zu fia de etefe. ^{e kp. 18.}

Fia Yosiya.

22. Yosiya xo fe enyi, esime wõzu fia, eye wõdu fia le Yerusalem fe blaetõ vo deka. Dadaa nko nye Yedida, Adaya fe vinyonu tso Bozkat. 2 Ewo nusi nyo le Yehowa nku me, eye wõto fofoa Dawid fe be me pẽpẽpẽ, eye bmedze de dusi alo mia me o. ^{f kp. 1-6 kpo Kron. 11. 34, 1. 2. 8-11.}

g 18, 2.

h Mo. V. 5, 22.

3 Eye wõva me le fia Yosiya fe fe wuienyilia me be, iia la do Mesulam vi Azaiya fe vi Safan, amesi nye agbalẽnlõla, do de Yehowa fe afe la me gblõ bena: 4 Yi nunõlagã Xilkiya gbo, ne wõaxlẽ ga, siwo katã wotswo va Yehowa fe afe la me, siwo kpuidudzolawo dzõ le dukõ la si la. 5 Eye wotswo wo na donunõla, siwo wotswo do Yehowa fe afe la nu, eye wotswo wo na Yehowa fe afe la nu dõwolawo, ne woado xo la fe gbagbãfewo do. 6 Wotswo wo na atikpalawo, xotulawo kple gldolawo, ne woafle atiwo kple kpe fufuwõ adõ xo la do. 7 Ke womebu akõnta kpli wo le ga, si wotswo de wo si la nuti o, elabena wowõ le anukware me. ^b

Wofõ segbalẽ la.

8 Tete nunõlagã Xilkiya gblõ na agbalẽnlõla Safan bena: Mefõ segbalẽa de le Yehowa fe afe la me. Eye Xilkiya tso agbalẽ la na Safan wõxlẽ. 9 Eye agbalẽnlõla Safan va fia la gbo, eye wõhe gbe ve na fia la gblõ bena: Wõ dolawo tro ga, si le afe la me, eye wotswo de asi na donunõla, siwo wotswo do Yehowa fe afe la nu. 10 Eye agbalẽnlõla Safan to na fia la bena: Nunõla Xilkiya tso agbalẽa de nam; eye Safan xlẽe na fia la. 11 Esime fia la se segbalẽa me nyawo la, edze efe awuwo. 12 Eye fia la de se na nunõla Xilkiya kple Safan vi Axikam, Mixaya vi Axbor kple agbalẽnlõla Safan kpakple fia fe subõla Asaya gblõ bena: 13 Miyi dabia nu Yehowa de tanye kple de dukõ la kpakple Yuda blibo la ta le agbalẽ, si wofõ la me nyawo nuti; elabena Yehowa fe dõmedzoe, si wõdo de mia nuti la, nu sã, elabena mia fofowo medo to agbalẽ sia me nyawo, ne woawõ nusiwo katã wonjo de eme la dzi o.

Nyõnu nyagblõdõla Xulda.

14 Tete nunõla Xilkiya, Axikam, Axbor kple Safan kpakple Asaya woyi nyõnu nyagblõdõla Xulda, amesi nye Xarxas vi Tikwa fe vi Salum, amesi nye awu dzikpõla srõ, eye wõno Yerusalem-du la fe to evelia la gbo, eye wofõ nu kplif. 15 Edo nu na wo bena: Ale Yehowa, Israel fe Mawu la, gblõ esi:

Midagblɔ na ɔutsu, si dɔ mi de gbɔnye la bena: 16 Yehowa fe gbe enye si: Kpɔ da, mane dzogbevɔe ava te fe sia kple eme nɔlawo dzi le agbalɛ sia me nya, siwo katã Yuda-fia xlɛ la nu. 17 Eye wogblɛm di, eye wodo dzudzɔ na mawu bubuwo, ne woatsɔ wo fe asinudɔwɔwɔwo katã ado dziku nam la, eyata nye dɔmedzoe abi de te fe sia nu, eye matsi o.^a 18 Eye migblɔ na Yuda-fia, si dɔ mi da, be miadabia nu Yehowa la bena: Ale Yehowa, Israel fe Mawu la, gblɔ esi: Esi nɛse nya siawo, 19 eye dzika tso fowɔ, eye nɛbɔɔ dɔkuiwɔ de anyi le Yehowa ŋku me, le esi nɛse nya, si megbɔ de te fe sia kple eme nɔlawo nu be, azu afedɔ kple diɔdɔdɔ, eye nɛdze wɔ awuwo hefa avi le ŋkunya me la, nye hã mese; Yehowa gblɔe! 20 Eyata dmana nayi fofowɔwo gbɔ, eye woadi wɔ de wɔ yodo me le ŋutifafa me, eye wɔ ŋkuwo makpɔ dzogbevɔe, siwo katã mahe ava te fe sia dzi la o. Eye wohe gbea vs na fia la.

Yosiya gadzra Mawusubosubo dɔ.

23. Tete fia la dɔ be, woadafɔ Yuda kpɛ Yerusalem-ame tsitsiwo katã nu fu va egbɔe. 2 Eye fia la yi Yehowa fe afe la me, eye Yuda-ɔutsuwo katã kple Yerusalemtowo katã, nunɔlawo kple nyagblɔdilawo kpakple dukɔ blibo la, de viwo kple tsitsiawo siasa kpe de enu, eye wɔxlɛ nubabla fe agbalɛ, si wɔfɔ le Yehowa fe me la me nyawo katã de wofe towo me. 3 Eye fia la tsi tre de hɛnɔfe shebla nu le Yehowa ŋku me, be ye adze Yehowa yome, eye yealɛ efe sewo, dase didiwo kple dɔdɔwo me de asi tso dzi blibo kpakple luɔ blibo me, eye yeawɔ nubabla sia fe nya, siwo katã wonɔ de agbalɛ sia me la dzi; eye dukɔ blibo la bla nu.

Yosiya de trɛsubosubo dɔ.

4 Tete fia la de se na nunɔlagã Xilkiya kple nunɔlagã yometɔwo kpakple kpui nudzɔlawo, be woafɔ nusiwo katã wowɔ na Baal kple Asera kpakple dzifonuwo katã la, ado goe le Yehowa fe xɔ la me; eye wɔdɔɔ dzo wo de Yerusalem godo le Kidron-bali la me, eye

wɔwo wo fe afe yi Betel. 5 Ede lagbanunɔa, siwo Yuda-fiawo dɔ, be woasa vɔ le nuxefewo le Yuda-duwo kple Yerusalem-nutowo me la da, hekpe de amesiwo doa dzudzɔ na Baal kple ye, yleti kple yletiviwo kpakple dzifonuwo katã la nɔti. 6 Eye wɔde Asera dɔ goe tso Yehowa fe afe la me tso yi Kidron-tɔwu la nu le Yerusalem godo; etɔ dzoe le Kidron-tɔwu la nu, eye wɔti memee helɔ wu de ame tsswo fe yɔdowo dzi. 7 Egbã bmatrewɔlawo fe xɔ, siwo le Yehowa fe afe la me, afisi nyɔnuwo nɔa agbadɔvɔ lɔm na Asera le la. 8 Ena nunɔlawo katã tso Yuda-duwo me va, eye wɔdo gu nuxefe, siwo nunɔlawo doa dzudzɔ le tso Geba vase de Beer-Seba; eye wɔgbã agbowo nu nuxefe, siwo le dumegã Yosua fe agbo nu le dugbo la fe mia me gome. 9 Ke nuxefe nunɔlawo mekpɔ mɔ adɛ Yehowa fe vɔsamlekpu la dzi le Yerusalem o, ke boɔ woadu nu mavamavã kple wo nɔviwo. 10 Edo gu nɔnyɔfe, si le Ben-Hinom-bali la me, be amea deke magana vi-ɔutsu kple vianyɔnu nato dzome na Molex o. 11 Eye wɔde sɔ, siwo Yuda-fiawo dɔ na ye la da le Yehowa fe afe la me yi afemenu dzikpɔla Netan-Melex fe xɔ, si le dua godo la me; ke etɔ dzo ye fe tasiadamwo. 12 Eye fia la gbã vɔsamlekpu, siwo le Axaz fe xɔta, siwo Yuda-fiawo di, kple vɔsamlekpu, siwo Manase di de Yehowa fe afe fe xɔxɔnuwo kple eve la, eye wɔde wo da tso afima he tso wo fe anyi dɔ de Kidron-tɔwu la me. 13 Eye fia la do gu nuxefe, siwo le Yerusalem fe yedzefe le Amito la fe dusi gome, siwo Israel-fia Salomo tu na Zifontɔwo fe nɔnyɔnu Astartewo kple Moabitɔwo fe nɔnyɔnu Milkom. 14 Egbã afeliwo, eye wɔmũ Aserawo helɔ amefuwo kɔ de wo te fe. 15 Egbã vɔsamlekpu, si le Betel hã, eya nye nuxefe, si Yero beam, Nebat vi, amesi ble Israel de nuvɔ me la di; egbã vɔsamlekpu sia hã, eye wɔto dzo nuxefe la hetui memie, eye wɔto dzo Asera la. 16 Eye Yosiya tsa ŋku, eye wɔkpɔ yodo, siwo le toa dzi afima; tete wɔdɔ wɔdɔɔ fuwo le

^a Mo. V. 81, 29; 32, 21-23.

^b Fla. I. 14, 24.

^d Yes. 57, 1. 2.

^e 17, 17; Mo. III. 18, 21.

^f kpɔ Kron. II. 34, 29-32.

^g 18, 10, 11; 21. 4, 5; Kron. II. 28, 24.

^h 11, 14. ⁱ Yos. 24, 25.

^k Fla. I. 11, 7.

^l Fla. I. 12, 32.

^m 21, 3.

yodoawo me vs, eye woto dzo wo le vɔsamlekpuia la dzi hedo gui be Yehowa fe nya, si Mawu fe amesi va gblɔ nya siawo, de gbe fãe la nu. 17 Eye wɔgbɔ be: Ɔkudodzinu ka enye kem kpom mele? Duametowo do nu ne bena: 'Mawu fe amesi tso Yuda va de gbe fã nusiwo nɛwo de vɔsamlekpuia nu le Betel la fe yodo. 18 Tete wɔgbɔ be: Mide asi le enu, eye amea deke megaka asi efe juwo nu o! Ale womeka asi eya kple nyagblɔdila, si tso Samaria la fe juwo nu o. 19 Eye Yosiya de nuxefexo, siwo katã le Samaria-duwo me, siwo Israel-fiawo tu tso do dziku na Yehowa la da, eye wɔwo wo, abe alesi wɔwo le Betel pɛpɛpɛ ene. 20 Eye wɔwo nuxefe nunola, siwo katã le afima la, de vɔsamlekpuia wo dzi, eye wɔwo dzo amefuwo le wo dzi; emegbe wɔgbugbo yi Yerusalem.

Yosiya na woɖu ɖutitotogkenenyuie la.
Yosiya ku.

21 Eye fia la de se na duko blibo la bena: Midu ɖutitotogkenenyuie la na Yehowa, mia Mawu la, abe alesi wonɔ de nubabla fe agbalɛ sia me ene. 22 Elabena womeɖu ɖutitotogkenenyuie sia le vɔndrɔla, siwo drɔ vɔnu Israel la nɔli kple Israel-fiawo kpakple Yuda-fiawo katã nɔli kpɔ o, 23 negbe le fia Yosiya fe fe wuienyilia me ko woɖu ɖutitotogkenenyuie sia na Yehowa le Yerusalem. 24 Eye Yosiya de nɔliyɔlawo kple akunyawɔawo, aklama kpakpɛwo kple legbawo kpakple nɔnyɔnuwo, siwo katã wɔkpɔ le Yuda-nyigba dzi kple Yerusalem la hã da, ne wɔawo se la fe nya, siwo wonɔ de agbalɛ, si nunɔla Xilkiya fo le Yehowa fe afe me la dzi. 25 Fiaa deke menɔ engo de enu, amesi tɔ de Yehowa nu kple efe dzi blibo kple efe luɔ blibo kpakple efe nusɛ blibo le Mose fe seawo katã nu o; eye etogbea deke hã menɔ eyome o. 26 Ke Yehowa mede asi le efe dome-dzoe gã, si wɔdo de Yuda nu la nuti o, le dziku, siwo katã *Manase do ne la ta. 27 Eye Yehowa gblɔ be: Made Yuda hã da le nye nku ta, abe alesi mede Israel da ene; eye mate Yerusalem-du

a Fla. I. 8, 29.

b Fla. I. 13, 2.

d Fla. I. 13, 30.

e 9, 28.

f Xez. 19, 4.

g Mo. II. 12.

h 15, 20.

i No. III. 20, 27;
Mo. V. 29, 18,
17.

k 18, 5.

l kpo Kron. II.
36, 6-13.

m 21, 11-16.

n 17, 18.
o 21, 10-16; 23,
26, 27.

sia, si metia, kple xɔ, 'si nu megblo le be, nye nku ano afima la da. 28 Yosiya ɖutinya susɔea kple nusiwo katã wɔwo la, wonɔ wo de Yuda-fiawo fe ɖutinyagbalɛ me. 29 Enɔli Egipte-fia Farao Nexo ho de Asur-fia nu le Frat-tɔsisi la nu, eye fia Yosiya ho dakpee; ke esime wɔkpɔe la, ewui le Megido. 30 Esime wɔku la, efe dɔlawo tsɔe tso Megido va Yerusalem, eye wodii de efe yodo me. Eye duko hahoo la si ami na via Yoaxaz hedo fia de fofoa tefe.

Yoaxaz.

31 Yoaxaz xɔ fe blave vɔ etɔ, esime wɔzu fia, eye wɔdu fia dzinu etɔ le Yerusalem. Dadaa nku nye Xamutal, Yeremya fe vinyɔnu, tso Libna. 32 Ewo nusi nye vɔ le Yehowa nku me, abe alesi fofawo wo pɛpɛpɛ ene. 33 Eye Farao Nexo /dee gaxɔ de Ribla le Xamat-nyigba dzi, be maganye fia le Yerusalem o; eye wɔtɔɔ klosalo talento alafa deka kple sika talento deka he ta na duko la.

Yoyakim.

34 Eye Farao Nexo tɔ Elyakim, Yosiya vi, do fia de fofoa Yosiya tefe hetɔ nku ne be Yoyakim; ke ekplɔ Yoaxaz yi Egipte, afisi wɔku do. 35 Eye Yoyakim tɔɔ klosalo kple sika na Farao; ke ade wɔbla fe na duko la, be wɔakpɔ ga ana, abe alesi Farao de se ene. Exo klosalo kple sika le duko hahoo la si, abe alesi wɔbla fe na wo dome amesiame ene, ne wɔtɔɔ na Farao Nexo. 36 Yoyakim xɔ fe blave vɔ atɔ, esime wɔzu fia, eye wɔdu fia fe wuidɛke le Yerusalem. Dadaa nku nye Zebuda, Pedaya vinyɔnu, tso Ruma. 37 Ewo nusi nye vɔ le Yehowa nku me, abe alesi fofawo wo pɛpɛpɛ ene.

Yoyakim.

24. Enɔli Babel-fia Nebukad-nezar ho va, eye Yoyakim zu etevi fe etɔ; tete wɔdze aglã de enu. 2 Eye Yehowa kplɔ Kaldeatowo fe adzohawo, Moabitowo fe adzohawo kple Amon-viwo fe adzohawo dee; ekplɔ wo de Yuda, ne woatsɔe, le Yehowa fe nya, si wɔgblo to efe dɔla, siwo nye nyagblɔdɔlawo dzi la nu. 3 Le Yehowa fe nya la nu ko esia va Yuda dzi

do, ne wòatee da le efe nku ta le Manase fe nuwòwo kple nusiwo katã wòwò la nuti; 4 hekpè de ou madifò, si wòkò de anyi, eye wòtso ʒo madifò ʒo Yerusalem taɔ la nuti; eyata Yehowa mebe, yea-tsɛ akɛ o. 5 Yoyakim nɔtinya susɔea kple nusiwo katã wòwò la, wɔnɔ wo de Yuda-fiawo fe nɔtinyagbalɛ me. 6 Eye Yoyakim mlɔ fofowò gbo, eye via Yoyaxin ʒo fia de etefe. 7 Ke Egipte-fia megaho tso efe anyigba dzi azɔ o, elabena Babel-fia xɔ anyigba, siwo katã nye Egipte-fia tso Egipte-tɔwu la nu vasede Frat-tɔsisi la nu.

Yoyaxin. Nebukadnezar de to de Yerusalem nɔtinya. Babel-fia de aboyo Yerusalemto.

8 Yoyaxin xɔ fe wuienyi, esime wòzu fia, eye wòdu fia dzinu etɔ le Yerusalem. Dadaa nko nye Nexusta, Elnatan fe vinyɔnu, tso Yerusalem. 9 Ewo nusi nye vɔ le Yehowa nku me, abe alesi fofoa wo pɛpɛpɛ ene. 10 Xemaɔi Babel-fia Nebukadnezar fe dɔlawo ho de Yerusalem nu, eye wode to de du la. 11 Eye esime efe dɔlawo de to dee la, Babel-fia Nebukadnezar va dze du la dzi. 12 Tete Yuda-fia Yoyaxin do yi Babel-fia gbo, eya kple dadaa kple efe dɔlawo, efe amegawo kple efe afemenu dzikpɔlawo, eye Babel-fia de aboyo le efe fiaduɔu fe fe enyilia me. 13 Eye wòlɔ Yehowa fe me kesinɔnuwo katã kple fia fe me kesinɔnuwo katã tso afima, eye wògbã sikanu, siwo katã Israel-fia Salomo wɔ de Yehowa fe xɔ la me, abe alesi Yehowa gblɔ ene. 14 Ede aboyo Yerusalem blibo la kple amegawo katã kpakple awawɔlawo katã, atikpalawo katã kple nutulawo. Aboyomeawo le ame akpe ewo, amea deke mekpɔtɔ o, negbe duko hahoo la fe ame dahewo ko. 15 Ekplɔ Yoyaxin yi Babel, eye wòkplɔ fia dada, fia srɔwo kple efe afemenu dzikpɔlawo kpakple anyigba dzi bubumewo tso Yerusalem yi aboyo me le Babel. 16 Nutsu awawɔlawo katã le ame akpe adre, eye atikpalawo kple nutulawo le ame akpe deka; wo katã nye awawɔla veviwo, eye Babel-fia de aboyo wo yi Babel. 17 Eye Babel-fia tso etɔɔia

Matanya do fia de etefe hetro nko ne bena Zedekiya.

Zedekiya.

18 Zedekiya xɔ fe blave vɔ deka, esime wòzu fia, eye wòdu fia fe wuideke le Yerusalem. Dadaa nko nye Xamutal, Yeremya fe vinyɔnu, tso Libna. 19 Eye wòwò nusi nye vɔ le Yehowa nku me, abe alesi Yoyakim wɔ pɛpɛpɛ ene. 20 Elabena le Yehowa fe dɔmɔdzoe la ta wòva me na Yerusalem kple Yuda alea, vasede esime wòtso wo da le efe nku ta. Eye Zedekiya dze aglã de Babel-fia nu.

Yerusalem gbeɔbiɛ.

25. Eye wòva me le efe fia-ɔduɔu fe fe asiekelia me, le dzinu ewolia fe nkeke ewolia dzi be, Babel-fia Nebukadnezar kple efe avako blibo la ho de Yerusalem nu, wode to dee, eye wofu kpo de enu godoo va kpe. 2 Eye wode to de du la vasede fia Zedekiya fe fe wuidekelia me. 3 Le dzinu enelia fe nkeke asiekelia dzi, esime dowuame nu sɛ le dua me, eye aboloa deke meli na duko hahoo la o la, 4 wode mɔ de du la nu, eye awawɔlawo katã si le zã me to fia fe abo fe agbo, si le gli eve dome la fe mɔ dzi, esime Kaldeatowo fo xlã dua, eye woto tagbamɔ. 5 Ke Kaldeatowo fe avako ti fia layome va tui le Yerixotagba, eye efe avako blibo la ka le enu. 6 Eye wolɔ fia la hekplɔe va Babel-fia gbo le Ribla, eye wodrɔ ɔnu. 7 Wowu Zedekiya viwo le nku me, eye wogbã nku na Zedekiya hede gae kplɔ yi Babel.

8 Le dzinu atɔlia fe nkeke adrelia dzi, si nye fia Nebukadnezar Babel-fia fe fe wuiastekelia me la, Nebuzaradan, fia nu asrafowo fe amegã, si nye Babel-fia fe dɔla la, va Yerusalem, 9 eye wòtɔ do Yehowa fe afe kple fia fe afe kple Yerusalem-xowo katã kpakple bubumewo fe xowo katã. 10 Kaldeatowo fe avako, si le fia nu asrafowo fe amegã nu la, gbã Yerusalem-gliwo katã hã va kpe. 11 Eye Nebuzaradan, fia nu asrafowo fe amegã, de aboyo duko la fe susɔea, si kpɔtɔ de dua me kple amesiwo si yi Babel-fia gbo kpakple ameha la fe susɔea. 12 Ke fia nu asrafowo fe amegã la gblɛ anyigba dzi ame dahe-

a Ver. 52, 1-3.

b 23, 37.

d 23, 27.

e kpl. 1-21 kpo Ver. 52, 4-27; 39, 1-10; Kron. II. 36, 17-20.

f 23, 37.

g 20, 17.

h Ver. 22, 26; 24, 1; ta 25, 27.

wo di, ne woanye weingbledelawo kple agbledelawo. 13 Eye Ka' deatowo gbā akōblisoti, siwo le Yehowa fe afe la me kple anyinaowo kpakple akōbligazō, si le Yehowa fe afe la me, eye wolo akōbliawo yi Babel.^a 14 Wotsō zeawo, sofiawo, h̄awo kple treawo kpakple akōblinuawo katā, siwo nu dō wowona la, h̄a dzoe. 15 Eye fia nu asrafowo fe amegā la tso sonuawo kple utreawo, sikatowo kple klosalotowo siaa dzoe; 16 soti eve kple gazō deka kpakple anyinaowo, siwo fia Salomo wō bena Yehowa fe afe la; nusiawo katā fe akōbli mele dada me o.^b 17 Soti deka kō aboklugui wuienyi, eye wotsō akōbli wō ta dō eta me; ta la fe kōkōme le aboklugui etō, wowō gadō kple yevubodawo de ta la nu godoo va kpe, wō katā nye akōbli; alea wowō de soti ewelia fe ta h̄a nu.

18 Eye fia nu asrafowo fe amegā lé nunlagā Seraya kple nunlagā yometo Zefanya kpakple kpūindzola etō; 19 eye le dua me la elē afemenu dzikpola deka, amesi le awawolawo nu, kple n̄utsu, siwo tsia tre de fia la n̄ku me dome ame atō, siwo wokpō le dua me kple awafia fe agbalēnlola, amesi fia duko hahoo la dea avakō me kpakple duko hahoo la dome n̄utsu blaade, siwo wokpō le dua me. 20 Eye Nebuzaradan, fia nu asrafowo fe amegā la, lé wo hekplō wo ve na Babel-fia le Ribla. 21 Eye Babel-fia wu wo le Ribla le Xamat-nyigba dzi. Ale wode aboyo Yuda tso efe anyigba dzi enye si.

Ismael wu fiatesenola Gedalya.

22 Eye Babel-fia Nebukadne-

^a Yer. 27, 18 v. 22.

^b Fia. I. 7, 15, 23, 27.

^d kp. 27-30 kpo Yer. 62, 31-34, v. 24, 15.

^f 23, 33, g kp. 22-26 kpo Yer. 40, 5, 7-9; 41, 1-7; 43, 5 v. 7.

zar tso Gedalya, Safan vi Axikam fe vi, dō duko, si wōgblē de Yuda-nyigba dzi la dzikpōlae. 23 Esi avakō la fe amegāwo katā kple wofe amewo se be, Babel-fia tso Gedalya dō dzikpōlae la, wova Gedalya gbō le Mizpa; eye Ismael, Netanya vi, Yoxanan, Kareax vi, kple Seraya, Tanxumet vi, tso Netofat kpakple Yaazanya, Maaxati vi, kple wofe amewo h̄a le eme. 24 Tete Gedalya ka atam na woawo kple wofe amewo gbō na wo bena: Migavō Kaldeatowo fe dolawo o! Minō anyigba la dzi, eye misubō Babel-fia, ekema anyo na mi. 25 Eye wōva me le dzinu adrelia me be, Ismael, Elisama vi Netanya fe vi, amesi tso fiafome la me kple n̄utsu ewo, siwo kpe de enu la, wova wu Gedalya kple Yudatō kpakple Kaldeatō, siwo le enu le Mizpa. 26 Eye duko blibo la, de wiwo kple tsitsiawo siaa, kple avakō la fe amegāwo dzo yi Egipte, elabena wole Kaldeatowo v̄m.

Babel-fia ve Yoyaxin nu.

27 'Esime wode aboyo 'Yudafia Yoyaxin fe blaetō vō adre me gbe, le dzinu wu ewelia fe n̄keke blave vō adrelia dzi la, Babel-fia Ewil Merodax de Yuda-fia Yoyaxin tso gaxō me le fe, si me wōzu fia. 28 Efo nu kplii fafe, eye wōtso efe zikpui dō fia, siwo le enu le Babel la fe zikpuiwo ngō. 29 Ena wodō li efe gaxō me awuwo, eye wōdu nu le egbō yesiayi le efe agbe me n̄kekewo katā me. 30 Eye wōxō efe gbesiagbe nududu, si wōhiā gbesiagbe la, tso Babel-fia gbō le efe agbe me n̄kekewo katā me.

KRONIKA FE AGBALĒ GBĀTŌ.

Togbuigāwo fe d̄id̄zimagalē tso Adam dzi vase de Isak dzi.

1 Adam, Set, Enos, 2 Kenan, Mahalaleel, Yered, 3 Henox, Metusala, Lamex, 4 Noa, Sem, Xam kple Yafet.

5 Yafet viwo nye: Gomer, Ma-

^a Mo. I. 10, 2-5.

^c Mo. I. 5.

^e Mo. I. 10, 6 v. 20.

gog, Madai, Yawan, Tubal, Mesek kple Tiras.^b 6 Gomer viwo nye Askenaz, Rifat kple Togarma. 7 Yawan viwo nye: Elisa, Tarsisa, Kititowo kple Rodantowo.

8 Xam viwo nye: Kus, Mizrayim, Put kple Kanaan.^c 9 Kus viwo

nye: Seba, Xawila, Sabta, Raama kple Sabtexa. Eye Raama viwo nye Seba kple Dedan. 10 Kus dzi Nimrod; eya de asi kalēwōwō me le anyigba dzi. 11 Mizrayim dzi Ludi, ōwo, Anami, ōwo, Lehabitōwo, Naftuxitōwo, 12 Patrusitōwo kple Kasluxitōwo, amesiwo me Filistitōwo dzo tso kpakple Kaf-toritōwo. 13 Kanaan dzi Zidon, amesi nye ngogbea kple Xet, 14 Yebusitōwo, Amoritōwo, Girgasitōwo, 15 Xiwitōwo, Arkitōwo, Sinitōwo, 16 Arwaditōwo, Zemaritōwo kple Xamatitōwo.

17 Sem viwo nye: Elam, Asur, Arpaxsad, Lud, Aram, Uz, Xul, Geter kple Mesex.^b 18 Arpaxsad dzi Selax, eye Selax dzi Eber. 19 Wodzi nɔtsuvi eve na Eber; deka ŋko nye Peleg, le esi womā anyigba le enpli ta, eye nɔvia ŋko nye Yoktan. 20 Yoktan dzi Almodad, Sale,^c Kazarmawe,^c Yarax, 21 Xadaram, Uzal, Dikla, 22 Ebal, Abimael, Seba, 23 Ofir, Xawila kple Yobab; amesiawo katā nye Yoktan viwo.

24 Sem, Arpaxsad, Selax, 25 Eber, Peleg, Regu, 26 Serug, Naxor, Tarax, 27 Abram, eya nye Abraham. 28 Abraham viwo nye Isak kple Ismael.^e 29 Wofe fome enye si: Ismael fe ngogbevi enye Nebayo,^c Kedar, Adbeel, Mibsam, 30 Mimsa, Duma, Masa, Xadad, Tema,^f 31 Yetur, Nafis kple Kedma; amesiawo nye Ismael viwo. 32 Abraham fe ahiā Ketura fe viwo nye esi: eya dzi Zimran, Yoksan, Medan, Midian, Yisbak kple Suax. Yoksan viwo nye: Seba kple Dedan.^g 33 Midian viwo nye: Efa, Efer, Xanax, Abida kple Eldaa. Amesiawo katā nye Ketura fe viwo. 34 Eye Abraham dzi Isak. Isak viwo nye: Esau kple Israel.^h

Esau viwo kpakple Edom-flawo.

35 Esau viwo nye: Elifaz, Reguel, Yehus, Yaelam kple Korax.^h 36 Elifaz viwo nye: Teman, Omar, Zefi, Gaetam, Kenaz, Timna kple Amalek. 37 Reguel viwo nye: Naxat, Zerax, Sama kple Miza. 38 Seir viwo nye: Lotan, Sobal, Zibeon, Ana, Dison, Ezer kple Disan.ⁱ 39 Lotan viwo nye: Xori kple Homam, eye Lotan nɔvinyonu nye

Timna. 40 Sobal viwo nye: Alyan, Manaxat, Ebal, Sefi kple Onam. Zibeon viwo nye: Aya kple Ana. 41 Ana vi nye: Dison. Dison viwo nye: Xamran, Esban, Yitran kple Xeran. 42 Ezer viwo nye: Bilhan, Zaawan kple Yaakan. Disan viwo nye: Uz kple Aran.

43 Amesiwo du fia le Edom-nyigba dzi, hafi fia va nɔ Israel nu la, wonye: Bela, Beor vi; efe du enye Dinhaba.^a 44 Esi Bela ku la, Yobab, Zerax vi tso Bozra, zu fia de etefe. 45 Esi Yobab ku la, Xusam tso Temanitōwo fe anyigba dzi zu fia de etefe. 46 Esi Xusam ku la, Hadad, Bedad vi, zu fia de etefe; eya si Midiantōwo le Moab-tagba; efe du enye Awit. 47 Esi Hadad ku la, Samla tso Masreka zu fia de etefe. 48 Esi Samla ku la, Saul tso Rexobot le tɔsisi la nu zu fia de etefe. 49 Esi Saul ku la, Baal-Xanan, Axbor vi, zu fia de etefe. 50 Esi Baal-Xanan ku la, Hadad zu fia de etefe; efe du enye Pagi, eye srōa Mehetabeel enye Matred, si nye Mesaxab fe vinyonu la fe vi. 51 Esi Hadad ku la, Edom-amegāwo nye: Amegā Timna, amegā Atwa, amegā Yetet, 52 amegā Oholibama, amegā Ela, amegā Pinon, 53 amegā Kenaz, amegā Teman, amegā Mibzar, 54 amegā Magdiel, amegā Iram. Amesiawo nye Edom-amegāwo.

Yakob kple Yuda-viwo.

2. Israel viwo nye si: Ruben, Simeon, Lewi kple Yuda, Isaxar kple Zebulon,^h 2 Dan, Yosef kple Benyamin, Naftali, Gad kple Aser.

3 Yuda viwo nye: Ger, Onan kple Sela; wo ame etɔ la Sua vinyonu, Kanaan-nyonu la, dzi ne. Ke esi Yuda fe ngogbevi Ger fe nu medze Yehowa ŋu o la, ewui.^j 4 Eye lɔxoa Tamar dzi Perez kple Zerax ne. Yuda viwo katā le wo ame atɔ.^o 5 Perez viwo nye: Xezron kple Xamul.^p 6 Zerax viwo nye: Zimri, Etan, Heman, Xalkol kple Daria; wole ame atɔ. 7 Karmi vi nye: Axan, amesi he dzogbeve va Israel dzi, le esi wɔtsɔ busunuawo fe de ta.^q 8 Etan vi nye: Azarya. 9 Xezron fe

^a Mo. I. 36, 31 v. 43.

^b Mo. I. 10, 21 v. 31.

^c kp. 17; Mo. I. 11, 10-26.

^e Mo. I. 21, 3; 16, 15.

^f Mo. I. 25, 13 v. 16.

^g kpo 4.

^h Mo. I. 35, 22 v. 26.
ⁱ Mo. I. 25, 1-3.

^k Mo. I. 25, 19 v. 26.

^l Mo. I. 28, 1-7.

^m Mo. I. 36, 10 v. 19.
ⁿ Mo. I. 38, 29, 30.
^p Mo. I. 46, 12.

^q Mo. I. 36, 20 v. 30.
^r Yos. 7.

vi, ^asiwo wodzi ne, wonye: Yeraxmeel, Ram kple ^bKelubai.

10 Ram dzi Aminadab, eye Aminadab dzi Naxeson, amesi nye Yuda-viwo fe amegã. 11 Naxeson dzi Salma, Salma dzi Boas, 12 Boas dzi Obed, Obed dzi Isai, 13 Isai dzi Eliab, amesi nye efe ngogbea, evelia nye Abinadab, etõlia nye Simea, ^d14 enelia nye Netaneel, atõlia nye Radai, 15 adelia nye Ozem, adrelia nye Dawid. ^e16 Wo novinyonuwo nye Zeruya kple Abigail; eye Zeruya viwo nye Abisai, Yoab kple Asahel; wole wo ame etõ. ^f17 Abigail dzi Amasa, eye Amasa fofu enye Ismaelto Yeter. ^h

18 Kaleb, Xezron vi, kple srõa Azuba kple Yeriote wodzi viwo; wo viawo nye esi: Yeser, Sobab kple Ardon. 19 Esi Azuba ku la, Kaleb de Efrat; eya dzi Xur ne. ^k20 Xur dzi Uri, eye Uri dzi Bezaleel. ^l21 Emegbe Xezron de asi Maxir, amesi nye Gilead fofu la fe vinyonu nu, eye wõxõ de, esimewõxõ fe blaade; eya dzi Segub ne. 22 Segub dzi Yair, amesi si du blave vo etõ no le Gilead-nyigba dzi. ⁿ23 Ke Gesuritõwo kple Aramtõwo xõ ^oYair-kõfawo le wo si hekpe de Kenat kple enu kofewo ñuti, wole du blaade. Amesiawo katã nye Maxir, si nye Gilead fofu la fe viwo. 24 Le Xezron fe ku megbe la Kaleb va Efrat. Xezron srõ ñko nye Abiya, eya dzi ^pAsxur ne, amesi nye Tekoa fofu.

25 Eye Xezron fe ngogbevi Yeraxmeel viwo nye: Ram, efe ngogbevi, Buna, Oren, Ozem kple Axiya. 26 Eye srõ bubu ganõ Yeraxmeel si, si ñko nye Atara; eya nye Onam dada. 27 Yeraxmeel ngogbevi Ram fe viwo nye: Maaz, Yamin kple Eker. 28 Onam viwo nye: Samai kple Yada. Samai viwo nye: Nadab kple Abisur. 29 Abisur srõ ñko nye Abixail, eya dzi Axban kple Molid ne. 30 Nadab viwo nye: Seled kple Apayim; ke Seled medzi via deke hafi ku o. 31 Apayim viwo nye: Yisi, eye Yisi vi nye: Sesan; Sesan vi nye: Axelai. 32 Semai novi, Yada fe viwo nye: Yeter kple Yonatan; ke Yeter rãdzi via deke hafi ku o. 33 Yonatan viwo nye: Pelet

^aRut 4, 19-22; Mat. 1, 3. ^bkp. 18, 42.

^dSam. I, 16, 8 v. 10.

^eSam. I, 17, 12.

^fSam. II, 2, 18.

^gkp. 18.

^hSam. II, 17, 25.

ⁱkp. 9, 42.

^kkp. 60.

^lMo. II, 31, 2.

ⁿDon. 10, 9.

^oFis. 1, 4, 13.

^pYos. 15, 16; Don. 1, 12.

^rkp. 19.

^s4, 6.

^tkp. 9.

^u4, 2.

^v9, 16.

^wDon. 1, 16.

^xYer. 35.

kple Zaza. Amesiawo nye Yeraxmeel fe viwo. 34 Sesan medzi ñutsuvia deke o, negbe nyõnu-viwo ko. Ke kluvia de no Sesan si, amesi tso Egipte, enko nye Yarxa. 35 Eye Sesan tso vianyonu na efe klavi Yarxa wõde; eya dzi Atai ne. 36 Atai dzi Natan, eye Natan dzi Zabab. 37 Zabab dzi Eflal, eye Eflal dzi Obed. 38 Obed dzi Yehu, eye Yehu dzi Azarya; 39 Azarya dzi Xelez, eye Xelez dzi Eleasa. 40 Eleasa dzi Sisemai, eye Sisemai dzi Salum. 41 Salum dzi Yekama, eye Yekama dzi Elisama.

42 Yeraxmeel novi⁹ Kaleb fe viwo nye: efe ngogbea nye Mesa, eya nye Zif fofu, kple Maresa, si nye Xezron fofu fe viwo. 43 Xezron viwo nye: Korax, Tapuax, Rekem kple Sema. 44 Sema dzi Raxam, si nye Yorkeam fofu, eye Rekem dzi Samai. 45 Samai fe viwutsu enye Maon, eye Maon enye Bet-Zur fofu. 46 Eye Kaleb fe ahiã Efa dzi Xaran, Moza kple Gazez; ke Xaran ye dzi Gazez. 47 Yada viwo nye: Regem, Yotam, Gesan, Pelet, Efa kple Saaf. 48 Kaleb fe ahiã Maaxa dzi Seber kple Tirxana. 49 Eya kee dzi Saaf hã, amesi nye Madmana fofu, Sewa, si nye Maxbena kple Gibea fofu; eye ⁹Kaleb fe vinyonu enye Axa.

50 Kaleb fe viwo nye esi: Efrata fe ngogbea Xur fe viwo nye: Sobal, si nye Kiryat-Yearim fofu; 51 Salma, si nye Betlexem fofu; Xaref, si nye Bet-Gader fofu. 52 Eye Kiryat-Yearim fofu Sobal fe viwo nye: Haroe kple Menuxotõwo fe afã. 53 Kiryat-Yearim fe fomewo nye: Yitritõwo, Putitõwo, Sumatitõwo kple Misraitõwo. Woawo me ⁴Zoreatitõwo kple Estaolitõwo tso tso. 54 Salma viwo nye: Betlexem, ⁵Netofatitõwo, Atarot, Bet-Yoab kple Manatitõwo fe afã, eya nye Zoreatitõwo, 55 agbalẽfialawo fe fome, si le Yabez, Tiratitõwo, Simalitõwo kple Suxatitõwo, amesiawo nye ⁶Kinitõwo, amesiwo dzo tso Xamat, amesi nye ⁷Rexab fe afeko fe fofu la me.

Dawid viwo kple Yuda-fawo fe dɔdzɔmegba16.

3. Dawid vi, siwo wodzi ne le Xezron la wonye: efe ngõ-

gbea Amnon, si nye Axinoam, Yesreel-nyonu la to; evelia nye Daniel, si nye Abigail, Karmel-nyonu la to;^a 2 etolia nye Absalom, si nye Gesur-fia Talmi fe vinyonu Maaxa fe vi; enelia nye Adoniya, Xagit fe vi; 3 atolia nye Sefatya, si nye Abital to; adelia nye Yitream, si nye sr̄a Eglā to. 4 Wo ame ade wodzi n̄ le Xebron; edu fia le afima fe adre kple dzinu ade, eye fe blaet̄5 v̄o et̄5 w̄odu fia le Yerusalem. 5 Vi, ^csiwo wodzins le Yerusalem, wonye: Simeas, Sobab, Natan kple Salomo; wole wo ame ene, siwo nye Amiel fe vinyonu Bat-Sua to; 6 hekpe de Yibxar, Elisama, Elifelet, 7 Noga, Nefeg, Yafia, 8 Elisama, Elyada kple Elifelet ŋu wole wo ame asieke. 9 Amesiawo nye Dawid fe vi-ŋutsuwo, ke efe ahiawo fe viŋutsuwo mele eme o. Wo n̄vinyonu enye ^dTamar.

10 Salomo vi nye Rexabeam; eya fe vi nye Abiya, eya fe vi nye Asa, eya fe vi nye Yosafat,^h 11 eya fe vi nye Yoram, eya fe vi nye Axazya, eya fe vi nye Yoas, 12 eya fe vi nye Amazya, eya fe vi nye Azarya, eya fe vi nye Yotam, 13 eya fe vi nye Axaz, eya fe vi nye Xizkiya, eya fe vi nye Manase, 14 eya fe vi nye Amon, eya fe vi nye Yosiyā. 15 Yosiyā viwo nye: nḡogbea nye Yoxanan, evelia nye Yoyakim, etolia nye Zedekiya, enelia nye Salum. 16 Yoyakim viwo nye: Yexonya, eya fe vi nye Zedekiya. 17 Yexonya, amesi nye ⁱaboyome la fe viwo nye: Sealtiel, 18 Malxiram, Pedaya, Senazar, Yekamya, Hosama kple Nedabya. 19 Pedaya fe viwo nye: ^jZerubabel kple Simeī. Zerubabel fe viwo nye: Mesulam kple Xananya; wo n̄vinyonu enye Selomit; 20 emegbe Xasuba, Ohel, Berexya, Xasadya kple Yusab-Xesed, wole wo ame at̄5. 21 Xananya viwo nye: Pelatya kple Yesaya, Refaya viwo, Arnan viwo, Obadya viwo, Sexanya viwo. 22 Sexanya vi nye: Semaya, eye Semaya viwo nye: Xatus, Yigeal, Bariax, Nearya, Safat; wole wo ame ade. 23 Nearya viwo nye: Elyoenai, Xizkiya, Azrikam; wole wo ame et̄5. 24 Elyoenai viwo nye: Hodaya, Elyasib, Pelaya, Akub,

Yoxanan, Delaya kple Anani; wole wo ame adre.

Yuda fe dzidzimeviwo.

4 Yuda viwo nye: Perez, Xezroni, Kelubai, Xur kple Sobal.^b 2 Sobal vi Reaya dzi Yaxat, eye Yaxat dzi Axumai kple Lahad. Esia nye Zoreatitowo fe ^cafomeawo. 3 Etam viwo nye: Yezreel, Yisma, Yidbas; wo n̄vinyonu ŋk̄o nye Hazlelponi; 4 emegbe Gedor fofu Penuel kple Xusa fofu Ezer. Amesiawo nye Betlexem fofu Xur, amesi nye Efrata fe ^dnḡogbea fe viwo. 5 Tekoa fofu Asxur de sr̄5 eve, siwo nye: Xelea kple Naara. 6 Naara dzi Axuzam, Xefer, Temni kple Axastaritowo n̄. Amesiawo nye Naara viwo. 7 Eye Xelea viwo nye: Zeret, Yizxar, Etnan kple Koz. 8 Koz dzi Anub, Hazobeba kple Harum vi Axaxrel fe fomeawo. 9 Bubu n̄ Yabez ŋu wu n̄viano, eye dadaa na ŋk̄oe be Yabez, le esi w̄ose veve hafi dzii ta. 10 Eye Yabez ȳo Israel fe Mawu la gb̄o bena: ^eNe ÷yram, eye n̄eke nye anyigba de enu, w̄o asi n̄o kplim, eye n̄ede dz̄ogbev̄ewo ÷a, ale be veva ÷eke medz̄o de dzinye o la, — tete Mawu na nusi w̄obia la, va me. 11 Suxa n̄vi Kelub dzi Mexir, eya nye Eston fofu. 12 Eston dzi Bet-Rafa, Paseax kple Texina, si nye Naxas-du la fofu; amesiawo nye Rexa fe ŋutsuwo. 13 ^fKenaz viwo nye: Otniel kple Seraya; eye Otniel vi nye Xatat. 14 Meonotai dzi Ofra, eye Seraya dzi Yoab, si nye atikpala, bali me n̄lawo fofu, elabena atikpalawo wonye. 15 Yefune vi ^gKaleb fe viwo nye: Iru, Ela kple Naam, hekpe de Ela kple Kenaz fe viwo ŋu. 16 Yehalel viwo nye: Zif, Zifa, Tirya kple Asareel. 17 Ezra viwo nye: Yeter, Mered, Efer kple Yalon. Farao vinyonu Bitya, si Mered de la fe viwo nye esi: Eya dzi Miryam, Samai kple Yisbax, si nye Estemoa fofu. 18 Eye sr̄5a, Yuda-nyonu la, dzi Yered, si nye Gedor fofu kple Xeber, si nye Soxo fofu, kpakple Yekutiel, si nye Zanoax fofu. 19 Hodiya sr̄5, si nye Naxam n̄vinyonu fe viwo nye: Garmito, Kegila fofu, kple

^a Sam. II. 3, 2 v. 5.

^b 2, 4. 5. 7. 19. 50.

^d 2, 53.

^e 14, 4-7; Sam. II. 5, 14-16.

^f 2, 19. 50.

^g Sam. II. 13, 1.

^h Mat. I, 7-12.

ⁱ Mo. I. 28, 20.

^k Yos. 15, 17; Uon. I, 13.

^l Kron. II. 36, 10.

^m Ezra 3, 2. 8. ⁿ Mo. IV. 13, 6; 14, 6.

Maaxatito Estemoa. 20 Simon viwo nye: Amnon. Rina. Ben-Xanan kple Tilon. Yisei viwo nye: Zoxet kple Ben-Zoxet. 21 Yuda viwo Sela fe viwo nye: Ger. si nye Lexa fofu: Laeda. si nye Maresa fofu, kpakple Asbea fe afe me aklalalawo fe fome: 22 emegbe Yokim. Kozeba-nutsuwokple Yoas kpakple Saraf. amesiwo du amegã le Moab kple Yasubi-Lexem. Ke blemanyawo nye esiawo. 23 Wonye zemelawo. eye wono Netaim kple Gederã: fia fe do me wono le afima.

Simeon fe dzidzimeviwo.

24 Simeon viwo nye: Nemuel. Yamin. Yarib. Serax kple Saul. 25 eya fe vi nye Salum. eya fe vi nye Mibsam. eya fe vi nye Misma. 26 Misma viwo nye: Xamuel. eya fe vi nye Zakur. eya fe vi nye Sime. 27 Dutsuvi wuiade kple nyonuvi ade no Sime si. ke vi gede menõ noviawo ya si o. eye wofe fome mekeke ta de Yuda viwo to no. 28 Wono Beer-Seba. Molada. Xazar-Sual. 29 Bilha. Ezem. Tolad. 30 Betuel. Xorma. Ziklag. 31 Bet-Markabot. Xazar-Susim. Bet-Birei kple Saarayim. Esiawo nye wofe duwo. vasede esime Dawid du fia. 32 Wofe kofe. siwo kpe de enu. wonye: Etam. Ayin. Rimon. Toxen kple Asan. wole du atõ. 33 kpakple wofe kofe. siwo katã fo xlã du siawo vasede Baal. Esiawo nye wofe nõfewo. eye fomegalã tuxe le wo si.

34 Mesobab. Yamlex. Yosa. Amaza vi. 35 Yoel. Yehu. si nye Asiel vi Seraya fe vi Yosibya vi: 36 Elyoenai. Yaakoba. Yesoxaya. Asaya. Adiel. Yesimiel. Benaya kple 37 Ziza. Sifei vi. amesi nye Alon vi. amesi nye Yadaya vi. amesi nye Simri vi. amesi nye Semaya vi. 38 Amesiwo nko woxlã la. wonye amegãwo le wofe fomeawo me. eye wofe afekowo keke ta nuto. 39 Eye woho do ta Gedor vasede bali la fe yedzeze gome. be woadi lãnyife na wofe lãhawo. 40 Eye wokpo lãnyife dama nyuia de: anyigba la keke le goawo katã me. eye enu fa bokko: elabena Xam-viwo no afima tsã. 41 Tete amesiwo nko wonjo di la. va gbã wofe agba-

do. eye wowu Meunito. siwo no afima le Yuda-fia Xizkiya noli: wotsrõ wo gbidigbidi vasede egbe heno wo te fe. elabena lãnyife le afima na wofe lãwo. 42 Eye Simeon-viwo dome ame alafa atõ ho yi Seir-to dzi: wofe tatowo nye Yisei viwo: Pelatya. Nearya. Refaya kple Uziel. 43 Eye wuwu Amalekito. siwo tsi anyi la fe susceawo heno afima vasede egbe.

Ruben fe dzidzimeviwo.

5. Israel ngogbevi Ruben fe viwo: — elabena eya nye ngogbea. ke esi wõgbilã ko do na fofa fe aba la. wotsõ efe ngogbeviyenye na Israel vi Yosef fe viwo. ke deko womeglo wofe nko di abe ngogbeawo ene o. f. 2 Elabena Yuda sã nu le noviawo dome. eye amegã dzo tso eme: ke ngogbeviyenye la enye Yosef to. 3 Israel ngogbevi Ruben fe viwo nye: Henox. Palu. Xezron kple Karmi. 4 Yoel viwo nye: Semaya. eya fe vi nye Gog. eya fe vi nye Sime. 5 eya fe vi nye Mixa. eya fe vi nye Reaya. eya fe vi nye Baal. 6 eya fe vi nye Beera. amesi Asur-fia Tiglat-Pileser de aboyoe: eya nye Ruben-viwo fe amegã. 7 Ale wonjo noviawo. siwo tso efe fomea me la, de dzidzimegalã la me le wofe dzidzime nu enye si: Yeiel. si nye tato. Zaxarya. 8 Bela. Azaz vi. amesi nye Sema vi. amesi nye Yoel vi: eya no Aroer vasede Nebo kple Baal-Meon: 9 eno yedzeze gome do ta gbe dzi tso Frat-tõsi di la nu. elabena wofe lãwo dzi de dzi le Gilead-nyigba dzi. 10 Le Saul noli la wowo awa kple Hagritowo: eye esi wotsi wo si me la. woxõ wofe agbadowo no me le Gilead fe yedzeze gome katã.

Gad fe dzidzimeviwo. Awawo kple Hagritowo.

11 Eye Gad-viwo no wo kasa le Basan-nyigba dzi vasede Salxa. 12 Yoel. si nye tato. Safam. si nye evelia. Yanai kple Safat le Basan. 13 Wo noviwo nye esi le wofe afekowo nu: Mixael. Mesulam. Seba. Yorai. Yakan. Zia kple Eber: wole adadre. 14 Amesiawo nye Abixail fe viwo. amesi nye Xuri vi. amesi nye Yaroax vi. amesi nye

a Fla. II. 18, 1.

b 2, 3.

d Sam. I. 18, 3.

6.

e Mo. I. 46, 10.

f Mo. I. 25, 22;

49, 4.

g Mo. I. 49, 9, 10.

22; Mo. V. 33,

7, 13-17.

h Mo. II. 6, 14.

i Yos. 19, 2-8.

k kp. 28.

l Uon. 18, 7.

Gilead vi, amesi nye Mixael vi, amesi nye Yesisai vi, amesi nye Yaxdo vi, amesi nye Buz vi. 15 Guni vi Abdiel fe vi Axi enye wofe afeko la fe tato. 16 Wonɔ Gilead, Basan kple wo ɔu duwo me kpakple Saron fe nutowo katã me vasede efe mlɛnu. 17 Wonɔ amesiawo katã di le Yuda-fia ^bYotam kple Israel-fia ^cYerobeam ɔli.

18 Ruben-viwo, Gad-viwo kple Manase fe to afã fe ɔutsu kalɛto, siwo tsoa akpoxonu kple yi, wodaa da, eye wonya awaɔaɔnu la, le ame akpe blane vo ene alafa adre kple blaade, eye woho yi awagbe dzi 19 hewo awa kple Hagritowo, Yetur, Nafis kple Nodab. 20 Mawu kpe de wo ɔu, ale be Hagritowo kple amesiwo katã kpe de wo ɔu la, ge de wo si me; elabena wodo yli yo Mawu le awa la me, eye wodo to wo, le esi wodo ɔu de enu ta. 21 Woha wofe lawo: kposo akpe blaati, alɛ akpe alafa eve kple blaati kple tedzi akpe eve, hekpe de amegbetɔ akpe alafa deka ɔu. 22 Elabena woda nu ame gedewo woku, elabena awa la tso Mawu gbo; eye wono wo te fe vasede aboyodeɔli.

Manase to afã.

23 Eye Manase-to afã la fe viwo no Basan-nyigba dzi vasede Baal-Xermon kple ^aSenir kpakple Xermon-to la ɔu; woso gbo ɔuto. 24 Wofe afekowo fe tawo nye esi: Efer, Yisei, Eliel, Azriel, Yirmeya, Hodaya kple Yaxdiel; wonye ɔutsuwɔlawo, ame ɔkoɔnuwo kple wofe afekowo fe tawo. 25 Ke womedi anukware na wo fofowo fe Mawu la o, eye wodze anyigba dzi dukɔ, siwo Mawu tsrɔ le wo ɔgo la fe mawuwo yome. 26 Tete Israel fe Mawu la nyo Asur-fia ^aPul fe gbogbo kple Asur-fia ^bTiglat-Pileser fe gbogbo de wo, eye wokple Ruben-viwo, Gad-viwo kple Manase fe to afã la dzo yi Xalax, Xabor kple Hara kpakple Gozan-tɔsisi la nu vasede egbe.

Lewi fe dzidzimeviwo.

27 Lewi viwo nye: Gerson, Kehat kple Merari.^a 28 Kehat viwo nye: Amram, Yizxar, Xebron kple Uziel. 29 Amram viwo nye: Aron, Mose kple Miryam; eye Aron vi-

^aMo. II. 6, 20, 23
25; 6, 35-38.

^bFia. II. 16, 32.
^dSam. II. 8, 17;
16, 27. 36.
^cFia. II. 14, 23.

^fFia. II. 22, 4.
^gFia. II. 25, 18;
Ezra 7, 1.
^hNex. 12, 26.
ⁱFia. II. 25, 21.

^k5, 27; Mo. II.
6, 15-19.

ⁱMo. V. 3, 8.

ⁿMo. II. 6, 24.

^oFia. II. 15, 19.
^pFia. II. 15, 28.
^rSam. I. 1, 1.

^sSam. I. 8, 2.

^t6, 1. 3.

wo nye: Nadab, Abihu, Eleazar kple Itamar.^a 30 Eleazar dzi Pine-xas, eye Pinexas dzi Abisua; 31 Abisua dzi Buki, eye Buki dzi Uzi: 32 Uzi dzi Zeraxya, eye Zeraxya dzi Merayot; 33 Merayot dzi Amarya, eye Amarya dzi Axi-tub; 34 Axitub dzi Zadok, eye Zadok dzi Aximaaz;^d 35 Aximaaz dzi Azarya, eye Azarya dzi Yoxanan; 36 Yoxanan dzi Azarya; eye nye amesi wo nunɔladi le gbexoxo, si Salomo tu de Yerusalem la me. 37 Azarya dzi Amarya, eye Amarya dzi Axitub; 38 Axitub dzi Zadok, eye Zadok dzi Salum; 39 Salum dzi ^fXilkiya, eye Xilkiya dzi Azarya; 40 Azarya dzi ^gSeraya, eye Seraya dzi ^hYozadak. 41 Ke Yozadak vu dzo le afima, esime Yehowa na Nebukadnezar de aboyo Yuda kple Yerusalem.

Lewi- kple Aron-viwo nafe kple wofe ɔkoɔwo.

6. Lewi viwo nye: Gerson, Kehat kple Merari.^k 2 Gerson viwo fe ɔkoɔwo nye esi: Libni kple Simej. 3 Kehat viwo nye: Amram, Yizxar, Xebron kple Uziel. 4 Merari viwo nye: Maxeli kple Musi. Esiawo nye Lewi viwo fe someawo le wo fofowo nu. 5 Gerson vi enye Libni, eye fe vi nye Yaxat, eye fe vi nye Zima, 6 eye fe vi nye Zoax, eye fe vi nye Ido, eye fe vi nye Zerax, eye fe vi nye Yeatrai. 7 Kehat viwo nye: Aminadab, eye fe vi nye ⁿKorax, eye fe vi nye Asir, 8 eye fe vi nye Elkana, eye fe vi nye Ebyasaf, eye fe vi nye Asir, 9 eye fe vi nye Taxat, eye fe vi nye Uriel, eye fe vi nye Uzya, eye fe vi nye Saul. 10 Elkana viwo nye Amasai kple Axi-mot; 11 eye fe vi nye Elkana, eye fe vi nye Zofai, eye fe vi nye Naxat, 12 eye fe vi nye Eliab, eye fe vi nye Yeroxam, eye fe vi nye Elkana, eye fe vi nye Samuel.^r 13 Samuel viwo nye: Yoel, si nye ɔgoɔbea, eye evefia nye Abiya.^s 14 Merari viwo nye: Maxeli, eye fe vi nye Libni, eye fe vi nye Simej, eye fe vi nye Uza, 15 eye fe vi nye Simea, eye fe vi nye Xagiya, eye fe vi nye Asaya.

16 Amesiwo Dawid do be, woadzi ha le Yehowa fe afe la me, tso esime adaka la kpo gbɔdeme fe,

wonye esi: 17 Wotsɔ hadzidzi su-
bɔ le Mawu fe agbadɔ la ngɔ, va-
sedɛ esime Salomo tu Yehowa fe
xɔ dɛ Yerusalem, eye wonɔ wofe
dɔ me le dɔdɔ nu. 18 Amesiwo
wɔ dɔ la kple wo wiwo nye esi:
Amesi tso Kehat wiwo dome enye
Heman, si nye heno, amesi nye
Yoel vi, amesi nye Samuel vi, 19
amesi nye Elkana vi, amesi nye
Yeroxam vi, amesi nye Eliel vi,
amesi nye Toax vi, 20 amesi nye
Zuf vi, amesi nye Elkana vi, amesi
nye Maxat vi, amesi nye Amasai
vi, 21 amesi nye Elkana vi, amesi
nye Yoel vi, amesi nye Azarya
vi, amesi nye Zefanya vi, 22 amesi
nye Taxat vi, amesi nye Asir vi,
amesi nye Ebyasaf vi, amesi nye
Korax vi, 23 amesi nye Yizxar vi,
amesi nye Kehat vi, amesi nye
Lewi vi, amesi nye Israel fe vi.

24 Nɔvia Asaf tsitre dɛ efedu-
si me. Asaf enye Berexya vi, ami-
si nye Simea vi, 25 amesi nye
Mixael vi, amesi nye Baaseya vi,
amesi nye Malkiya vi, 26 amesi nye
Etni vi, amesi nye Zerax vi, amesi
nye Adaya vi, 27 amesi nye Etan
vi, amesi nye Zima vi, amesi nye
Simei vi, 28 amesi nye Yaxat vi,
amesi nye Gerson vi, amesi nye
Lewi vi.

29 Eye wo nɔvi, Merari wiwo, nɔ
mia me: Etan enye Kisi vi, amesi
nye Abdi vi, amesi nye Malux vi,
30 amesi nye Xasabya vi, amesi
nye Amazya vi, amesi nye Xil-
kiya vi, 31 amesi nye Amzi vi,
amesi nye Bani vi, amesi nye Sem-
er vi, 32 amesi nye Maxeli vi,
amesi nye Musi vi, amesi nye Mer-
ari vi, amesi nye Lewi vi. 33 Eye
wodɔ wo nɔvi Lewi-wiwo, ne wo-
wɔ dɔ sia dɔ le Mawu fe afe la
me. 34 Eye Aron kple viagutsu-
wo doa dzo dɛ numevɔsamlekpu
kple dzudzɔdovɔsamlekpu la dzi,
wodɔ wo hena kɔkɔefewo fe kɔ-
kɔefe fe dɔwo katã, eye wolé avu
Israel le se, siwo katã Mawu fe
dɔla Mose dɛ la nu.^h

35 Aron wiwo nye esi: Eleazar,
eya fe vi nye Pinexas, eya fe vi
nye Abisua,ⁱ 36 eya fe vi nye
Buki, eya fe vi nye Uzi, eya fe
vi nye Zeraxya, 37 eya fe vi nye
Merayot, eya fe vi nye Amarya,
eya fe vi nye Axitub, 38 eya fe

vi nye Zadok, eya fe vi nye Axi-
maaz.

39ª Wofe nɔfewo le wofe anyi-
gba dzi enye si le wofe afetso-
tsowo nu. Aron vi, siwo tso Keh-
hat wiwo fe fome la me tɔ enye
si: elabena woawo dzi dzidze la
dze gbã. 40 Eye wotsɔ Xebron
na wo dɛ Yuda-nyigba dzi kple
lányife, si le enu godoo; 41 ke wo-
tsɔ du la je agble kple efe kɔ-
fewo na Yefune vi Kaleb. 42 Esi-
wo wotsɔ na Aron wiwo, wonye:
Sitsofedu Xebron, Libna kple enu
lányife, Yatir kple Estemoa kple
wo nɔ lánifewo, 43 Xilen kple enu
lányife, Debir kple enu lánifefe,
44 Asan kple enu lánifefe kpakple
Bet-Semes kple enu lánifefe. 45
Esiwo le Benyamin-to la me la,
wonye: Geba kple enu lánifefe,
Alemet kple enu lánifefe kpakple
Anatot kple enu lánifefe; wofe du,
siwo katã le wofe fomea me la,
le du wuietɔ.

46 Eye wodzidze nu tɔ du ewo
na Kehat wiwo, siwo nye to la fe
fome susɛawo la, dɛ Efrayim-to,
Dan-to kple Manase fe to afã la
me.^g 47 Wona du wuietɔ Gerson
wiwo le wofe fomeawo nu dɛ Isa-
xar-to, Aser-to, Naftali-to kple
Manase-to me le Basan.^f 48 Eye
wodzidze nu tɔ du wuieve na
Merari wiwo le wofe fomeawo nu
dɛ Ruben-to, Gad-to kple Zebulon-
to la me.^h 49 Eye Israel fe wiwo
tɔ duawo kple wo nɔ lánifewo
na Lewi wiwo; 50 eye wodzidze
nu tɔ du, siwo nɔ woxlɛ la, na
wo le Yuda wiwo fe to, Simeon
wiwo fe to kple Benyamin fe to
la me.ⁱ 51 Eye wotsɔ du na Keh-
hat wiwo fe fome susɛawo dɛ Ef-
rayim-to la me. 52 Wotsɔ sitso-
feduwo na wo: Sixem kple enu
lányife le Efrayim-to dzi, Gezer
kple enu lánifefe, 53 Yokmeam
kple enu lánifefe, Bet-Xoron kple
enu lánifefe; 54 Ayalon kple enu
lányife kpakple Gat-Rimon kple
enu lánifefe. 55 Eye wotsɔ Aner
kple enu lánifefe kpakple Bileam
kple enu lánifefe na Kehat wiwo fe
fome susɛawo dɛ Manase fe to
afã la me.

56 Wotsɔ Golan le Basan kple
enu lánifefe kpakple Astarot kple
enu lánifefe na Gerson wiwo dɛ

^akp 30-36kp
Yoa. 21.

^b 15, 17.

^c 15, 17.

^e kp. 51-55.

^f 58-61.

^g 15, 17.

^h kp. 62-66.

ⁱ kp. 40-45.

^h Mo. II. 28, 1;
Mo. III. 16.

ⁱ 8, 29-34.

Manase fome fe to afā la me. 57 Esiwo le Isaxar-to la me, wonye: Kedes kple eṅu lānyife, Dobrat kple eṅu lānyife, 58 Ramot kple eṅu lānyife kpakple Anem kple eṅu lānyife. 59 Esiwo le Aser-to la me, wonye: Masal kple eṅu lānyife, Abdon kple eṅu lānyife, 60 Xukok kple eṅu lānyife kpa-kple Rexob kple eṅu lānyife. 61 Eye esiwo le Naftali-to la me, wonye: Kedes le Galilea kple eṅu lānyife, Xamon kple eṅu lānyife kpakple Kiryatayim kple eṅu lānyife.

62 Esiwo wotsɔ na Merari visu-sɔeawo de Zebulon-to la me, wonye: Rimono kple eṅu lānyife kpa-kple Tabor kple eṅu lānyife. 63 Esiwo le Ruben-to la me le Yordan fe go keme le Yerixo gbɔ le Yordan fe yedze fe gome, wonye: Bezer le gbe dzi kple eṅu lānyife, Yaza kple eṅu lānyife, 64 Kedemot kple eṅu lānyife kpakple Mefaat kple eṅu lānyife. 65 Esiwo le Gad-to la me, wonye: Ramot le Gilead kple eṅu lānyife, Maxanayim kple eṅu lānyife, 66 Xesbon kple eṅu lānyife kpakple Yazer kple eṅu lānyife.

Yakob vi ade mloeawo fe dzidzimegbalē.

7 Isaxar viwo nye: Tola, Pua, Yasub kple Simron, wole wo ame ene.^a 2 Tola viwo nye: Uzi, Refaya, Yeriel, Yaxmai, Yibsam kple Samuel; woawo nye Tola fe afekɔwo fe tatowo, eye wonye nɔtsu kalētowo le wofe fomeawo me. Wofe xexlême de akpe blave vo eve kple alafa ade le Dawid nɔli. 3 Uzi vi nye Yizraxya, eye Yizraxya viwo nye: Mixael, Obadya, Yoel kple Yisiya; wole wo ame atɔ; wo katā wonye tatowo. 4 Eye awawo akpe blaetɔ vo ade kple de wo nɔ le wofe fomeawo kple wofe awakɔwo nu, elabena srɔ gede kple viɔntsuwo le wo si. 5 Wo nɔvi, siwo tso Isaxar fe fomeawo katā me la, nye nɔtsu kalētowo; ame akpe blanyi vo adre le wofe dzidzimegbalē la me.

6 Benyamín viwo nye: Bela, Bexer kple Yediael, wole wo ame etɔ. 7 Bela viwo nye: Ezbon, Uzi, Uziel, Yerimot kple Iri; woawo

nye awakɔwo fe tatɔ atɔawo kple nɔtsu kalētowo; eye ame akpe blave vo eve kple blaetɔ vo ene le wofe dzidzimegbalē la me. 8 Bexer viwo nye: Zemira, Yoas, Eliezer, Elyoenai, Omri, Yeremot, Abiya, Anatot kple Alemet; wo katā nye Bexer viwo. 9 Wofe afekɔwo fe tatowo, siwo nye nɔtsu kalētowo, le ame akpe blave kple alafa eve le wofe fomeawo nu le wofe dzidzimegbalē la me. 10 Yediael vi nye: Bilhan, eye Bilhan viwo nye: Yeus, Benyamín, Ehud, Kenaana, Zetan, Tarsis kple Axisaxar. 11 Amesiawo katā nye Yediael viwo le wofe afekɔwo fe tatowo, siwo nye nɔtsu kalētowo la nu; wole ame akpe wuiadre kple alafa eve, amesiawo hona yia awa. 12 Supim kple Xupim wonye Ir viwo; eye Xusim enye Axer vi.

13 Naftali viwo nye: Yaxziel, Guni, Yezer kple Salum, amesiawo nye Bilha fe viwo.^a

14 Manase viwo nye: Asriel, si efe ahiā, Aram-nyonu la dzi, eyae dzi Maxir, si nye Gilead fofɔ.^b 15 Eye Maxir de srɔ, si nye Xupim kple Supim nɔvinyonu, amesiawo nye Maaxa. Evelia nko nye Zelofxad, eye Zelofxad "dzi nyonu-viwo. 16 Eye Maxir srɔ Maaxa dzi nɔtsuvi hena nko be Peres, eye nɔvia nko nye Seres; eya fe viwo nye Ulam kple Rekem. 17 Ulam vi nye Bedan. Amesiawo nye Manase vi Maxir fe vi Gilead fe viwo. 18 Novianyonu Hamolexet dzi Ishod, Abiezer kple Maxla. 19 Semiada viwo nye: Axan, Sexem, Likxi kple Aniam.

20 Efrayim vi nye: Sutelax; eya fe vi nye Bered, eya fe vi nye Taxat, eya fe vi nye Eleada. eya fe vi nye Taxat,^f 21 eya fe vi nye Zabab, eya fe vi nye Sutelax hekpe de Ezer kple Elead nuti. Ke Gat-nɔtsuwo, siwo nye anyigbadzitowo, wu wo, elabena wova, be woalé wofe lāwo. 22 Tete wo fofɔ Efrayim fa na wo etefe didi, eye nɔviawo va, be woafa akɔ nɛ. 23 Eye wɔdɔ srɔ gbɔ wɔfɔ fu hedzi nɔtsuvi, eye wona nko be Beria, elabena dzogbe de va efe afedzi. 24 Vianyonu enye Seera, eyae tso Anyigbe-Bet-Xoron kple Dzigbe-

^a Mo. I. 46, 24.

^b Mo. IV. 26, 29 v. 33.

^d Mo. IV. 27, 1.

^e Mo. I. 46, 13; Mo. IV. 26, 25, 24.

^f Mo. IV. 26, 35.

^g 8. 1. 2; Mo. I. 46, 21.

Bet-Xoron kpakple Uzen-Seera. 25 Vianutsu nye Refax, eya fe viwo nye Resef kple Telax, eya fe vi nye Taxan, 26 eya fe vi nye Laedan, eya fe vi nye "Amihud, eya fe vi nye Elisama, 27 beya fe vi nye Nun, eya fe vi nye Yosua. 28 Wofe anyigba kple wo nɔfowo nye: Betel kple enu duwo do ta Naaran le yedzefe kple Gezer le yetodofe kple wo nu duwo, Sexem kple enu duwo vasede Aya kple enu duwo gbo.^d 29 Manase viwo to, si le akpasia dzi, wonye: Bet-Sean kple enu duwo; du siawo me Israel vi Yosef fe viwo nɔ.^e

30 Aser viwo nye: Yimna, Yiswa, Yiswi, Beria kple wo nɔvinyonu Serax.^f 31 Beria viwo nye: Xeber kple Malxiei, eya nye Biryayit fofo. 32 Xeber dzi Yaflet, Somer, Xotam kple wo nɔvinyonu Sua. 33 Yaflet viwo nye: Pasax, Bimhal kple Aswat; amesiawo nye Yaflet viwo. 34 Somer viwo nye: Axi, Roga, Xuba kple Aram. 35 Nɔvia Helem viwo nye: Zofax, Yimna, Seles kple Amal. 36 Zofax viwo nye: Suax, Xarnefer, Sual, Beri kple Yimra, 37 Bezer, Hod, Sama, Silsa, Yitran kple Beera. 38 Yeter viwo nye: Yefune, Pispā kple Ara. 39 Ula viwo nye: Arax, Xaniel kple Rizya. 40 Amesiawo katā nye Aser viwo, afekowo fe tatowo, nɔtsu kalētō tiatia, siwo nye amegāwo fe tatowo, eye wonɔ wofe nkɔwo di hena aɔawowo; wofe xelême le ame akpe blave vɔ ade.

Benjamin kple Saul fe afe.

8. Eye Benjamin dzi Bela, si nye efe ngogbea, evelia nye Asbel, etōlia nye Axrax,ⁱ 2 enelia nye Noxa, eye atōlia nye Rafa. 3 Bela viwo nye: Adar, Gera, Abihud, 4 Abisua, Naaman, Axoax, 5 Gera, Sefufan kple Xuram. 6 Exud viwo nye esi: - woawo nye Gebatowo fe afekowo fe tatowo, eye wode aboyo wo yi Manaxat; 7 Naaman, Axiya kple Gera, eya nye amesi de aboyowo - eye wodzi Uza kple Axixud. 8 Eye Saxarayim dzi viwo le Moab-nyigba dzi, esime wode asi le sr̄a Xusim kple Baara nɔti megbe. 9 Sr̄a Xodes dzi Yobab, Zibya, Mesa, Mal-

kam, 10 Yeuz, Sobyā kple Mirman; woawo nye via, siwo nye afekowo fe tatowo. 11 Xusim dzi Abitub kple Elpaal nɔ. 12 Elpaal viwo nye: Eber, Misam kple Semer; eya tso Ono kple Lod kpakple wo nu duwo. 13 Beria kple Sema wonye Ayalontowo fe afekowo fe tatowo; woawo nyā Gatowo wosi; 14 Axyo, Sasak, Yermot, 15 Zebadya, Arad, Eder, 16 Mixael, Yispa kple Yoxa; amesiawo nye Beria viwo. 17 Zebadya, Mesulam, Xiski, Xeber, 18 Yismerai, Yizia kple Yobab; amesiawo nye Elpaal viwo. 19 Yakim, Zixri, Zabdi, 20 Ellenai, Ziltai, Eliel, 21 Adaya, Beraya kple Simrat; woawo nye Simei viwo. 22 Yispan, Eber, Eliel, 23 Abdon, Zixri, Xanan, 24 Xananya, Elam, Antotiya, 25 Yifdeya kple Penuel; woawo nye Sasak viwo. 26 Samseserai, Sexarya, Atalya, 27 Yaareya, Eliya kple Zixri; woawo nye Yeroxam viwo. 28 Amesiawo nye wofe afekowo fe tatowo le wofe fomeawo nu, eye wonɔ Yerusalem. 29 Gibeon tofo nɔ Gibeon, eye sr̄a nkɔ nye Maaxa.^g 30 Efe ngogbevi nye Abdon, Zur, Kis, Baal, Nadab, 31 Gedor, Axyo kple Zexer. 32 Miklot dzi Simea; woawo kple wo nɔviwo hā nɔ wo nɔviwo kasa le Yerusalem.

33 Ner dzi ^hKis, eye Kis dzi Saul. Saul dzi Yonatan, Malxisua, Abinadab kple Esbaal. 34 Yonatan vi enye Merib-Baal, eye Merib-Baal dzi Mixa. 35 Mixa viwo nye: Piton, Melex, Taxrea kple Axax. 36 Axax dzi Yoadā, eye Yoadā dzi Alemet, Azmawet kple Zimri. Zimri dzi Moza, 37 eye Moza dzi Binea; eya fe vi nye Rafa, eya fe vi nye Eleasa, eya fe vi nye Azel. 38 Eye Azel dzi vi ade, wofe nkɔwo nye: Azrikam, Boxru, Ismael, Searya, Obadya kple Xanan; amesiawo katā nye Azel viwo. 39 Nɔvia Esek fe viwo nye: Ulam, si nye efe ngogbea, evelia nye Yeus, etōlia nye Elifelet. 40 Ulam viwo nye nɔtsu kalētowo kple anɔtrɔdalawo, eye nɔtsuvi gede kple tɔgbuiyoviwo nɔ wo si; wole ame alafa deka kple blaafō. Amesiawo katā tso Benjamin viwo dome.

^a Mo. IV. 1, 10.

^b Mo. IV. 13, 8.

^d Yos. 18, 1, 10.

^e Yos. 17, 11.

^f Mo. I. 46, 17.

^g 9, 35-44.

^h Sam. I. 14, 51.

ⁱ Mo. I. 46, 21.

^k 12, 2.

Yerusalem nolawo.

9 Israel blibo la na wonlo wofe nkowo di; kpo da, wonlo wo de Israel-fiawo fe agbalē me. Ke wokplo Yuda yi Babel le wofe nuteje mawomawo ta.^b 2 Amesiwo no wofe anyigba dzi le wofe duwo me gbā, wonye: Israel nuno-lawo, Lewi viwo kple agbedoxo me dowolawo. 3 Eye amewo tso Yuda-viwo, Benyamin-viwo, Efrayim-viwo kple Manase-viwo dome no Yerusalem.^c 4 Utai, Amihud vi, amesi nye Omri vi, amesi nye Imri vi, amesi nye Bani vi tso Yuda vi Perez fe viwo dome. 5 Amesiwo tso Silontowo dome, wonye: Asaya, amesi nye ngogbevi, kple viawo. 6 Amesiwo tso Serax viwo dome, wonye Yeuel kple noviawo, wole ame alafa ade kple blaasieke. 7 Amesiwo tso Benyamin-viwo dome, wonye: Salu, Mesulam vi, amesi nye Hodaya vi, amesi nye Hasenua vi; 8 Yibneya, Yeroxam vi, kple Ela, Uzi vi, amesi nye Mixri vi; Mesulam, Sefatya vi, amesi nye Reguel vi, amesi nye Yibneya vi, 9 kpakple noviawo le wofe fomewo nu; wole ame alafa asieke kple blaati vɔ ade. Amesiawo katā nye wofe afekowo fe fomeawo fe tatowo.

10 Amesiwo tso nunolawo dome, wonye: Yedaya, Yoyarib, Yaxin, 11 Azarya, Xilkiya vi, amesi nye Mesulam vi, amesi nye Zadok vi, amesi nye Merayot vi, amesi nye Axitub vi; eya nye amegā le Mawu fe afe la nu; 12 Adaya, Yeroxam vi, amesi nye Pasxur vi, amesi nye Malxiya vi; Maesai, Adiel vi, amesi nye Yaxzera vi, amesi nye Mesulam vi, amesi nye Mesilemit vi, amesi nye Imer vi, 13 hekpe de wo noviwo nu. Woa-wo nye wofe afekowo fe amegā-wo; wole ame akpe deka alafa adre kple blaade, amesiwo nye ame zāzewo le Mawu fe afe la fe dowo wowa me.

14 Amesiwo tso Lewi-viwo dome, wonye: Semaya, Xasub vi, amesi nye Azrikam vi, amesi nye Xasabya vi tso Merari viwo dome; 15 Bakbakar, Xeres, Galal kple Matanya, Mixa vi, amesi nye Zixri vi, amesi nye Asaf vi; 16 Obadya, Semaya vi, amesi nye

Galal vi, amesi nye Yedutun vi, kple Berexiya, Asa vi, amesi nye Elkana vi, amesi no Netofatitawo fe kafewo me.

Kokoeje me dowolawo.

17 Agbonudzolawo nye: Salum, Akub, Talmon, Aximan kple wo noviwo. Salum enye tato. 18 Ele fia fe agbo nu le yedzeje gome vasede fifi. Amesiawo nye Lewi-viwo fe asada fe agbonudzolawo. 19 Salum, Kore vi, amesi nye Eb- yasaf vi, amesi nye Korax vi, kple novia, siwo tso efe afeko la me; wotsɔ do la de asi na Korax viwo, be woadzo agbado la fe kpui nu, /abe alesi wo fofowo nye monudzolawo le Yehowa fe asada la me ene. 20 Tsā la Pinexas, Eleazar vi, nye amegā de wo nu, eye Yehowa no kplii.^g 21 Zaxarya, Me- selemya vi, enye agbonudzola le Mawu fe agbado la nu. 22 Amesiawo katā, siwo wotia hena kpui- nudzodzo la, le ame alafa eve kple wuive; wonlo wofe nkowo le wofe kafewo me, eye Dawid kple Anukpola Samuel wonye amesiwo tso wo de wofe do la me. 23 Woa-wo kple wo viwo dzo Yehowa fe afe fe agbo kple agbado la fe xoa nu. 24 Agbonudzolawo le akpa eneawo dzi, le yedzeje, yetodofe, anyiehe kple dziehe. 25 Eye wo noviwo tsoa wofe kafewo me vana nkeke adreadre, ne woakpe asi de enu na wo ti; 26 elabena agbonudzolawo fe amegā eneawo do do la me dikaa; wonye Lewi-viwo, eye wokpoa Mawu fe afe la fe xowo kple nudzradofeawo dzi. 27 Wotsia Mawu fe afe la nu dna, elabena woawoe nye dzolawo, eye wofe do enye agboawo voou ndi sia ndi. 28 Wotsɔ dɔwɔnuawo de wo dometɔa dewo si, be woatsɔ wo ava emee dedie, eye woatsɔ wo ado goe dedie. 29 Wotsɔ nuawo katā, siwo nye nu kokoeawo, wo memee, wein, ami, dzudzɔveɛ- donu kple atike veveawo de asi na wo dometɔa dewo. 30 Eye nunolawo fe viwo dometɔa dewo tsoa atike veveɛ daa kami sisi la. 31 Wotsɔ nusiwo wotona le agba me la, de Matitya yi dikaa, etso Lewi-viwo dome, eye wonye Korax vi Salum fe ngogbevi. 32 Eye wotsɔ Kehat viwo, siwo tso wo

a 2, 64.

b Fia. II. 24, 15.
16.d Yos. 8, 23;
Ezra 8, 20.

e Nex. 11, 9-19.

f Mo. IV. 4, 18
v. 20.g Mo. IV. 25, 7
v. 13.h Sam. I. 9, 9,
11.

i 5, 39.

k Mo. II. 30, 23
v. 25.

noviwo dome la, do nkumedobolo la nu, ne woadzrae do le dzudzogbe sia dzudzogbe dzi.^a 33 b Amesiawo nye hadzilawo, siwo nye Lewi-viwo fe afekawo fe tatowo, amesiwo mewoa do bubua deke le wofe afe-wo me o, elabena do le wo si nke-ke kple zã. 34 Amesiawo nye Lewi-viwo fe afekawo fe tatowo le wofe fomewo nu; woawo nye amesiwo no Yerusalem.

Gibeon nolawo kple Saul fe afe.

35 Amesiwo no Gibeon, wonye: Gibeon fofe Yeuel; srãa nko nye Maaxa;^d 36 efe vi ngogber nye Abdon, Zur, Kis, Baal, Ner, Nadab, 37 Gedor, Axyo, Zaxarya kple Miklot. 38 Miklot dzi Simeam, eye eya kple noviawo hã no wo noviwo kasa le Yerusalem. 39 Ner dzi Kis, eye Kis dzi Saul. Saul dzi Yonatan, Malxisua, Abinadab kple Esbaal. 40 Yonatan fe vi nye Merib-Baal, eye nye Merib-Baal dzi Mixa. 41 Mixa viwo nye: Piton, Melex kple Taxrea. 42 Axaz dzi Yarea, eye Yarea dzi Alemet, Azmawet kple Zimri; eye Zimri dzi Moza. 43 Moza dzi Binea, eya fe vi nye Refaya, eya fe vi nye Azel. 44 Azel dzi vi ade, wofe nkowo nye: Azrikam, si nye efe ngogbea, Ismael, Searya, Obadya kple Xanan; amesiawo nye Azel viwo.

Saul ku le awawowo me kple Filistitowo.

10 Filistitowo wo awa kple Israael; tete Israel-nutsuwo si le Filistitowo nu, eye wotsi awa le Gilboa-toa dzi.^k 2 Filistitowo de Saul kple viawo de nu, eye Filistitowo wu Saul viwo, siwo nye: Yonatan, Abinadab kple Malxisua. 3 Ke esi awa la nu sã de Saul dzi, eye agutrodalawo wa tui la, dzidzi foe le agutrodalawo nufi. 4 Tete Saul gblo na efe adekplovi bena: Di wo yi nafa dem, ne boloto siawo magava awo funyafunyam o! Ke efe adekplovi la melo o, elabena evã nuto. Tete Saul tso efe yi hedze enu. 5 Esi efe adekplovi la kpo be, Saul ku la, eya hã dze yi nu, eye woku. 6 Ale Saul kple via etãwo kpakple efe afe blibo la woku zi deka. 7 Esi Israel-nutsu, siwo katã no bali la me, kpo be, wosi, eye Saul kple viawo ku la, wogblẽ wofe duwo

di hesi, eye Filistitowo va no wo me.

8 Esi nu ke, eye Filistitowo va nu de ge le ame tsiawo nu la, wokpo Saul kple viawo woku de Gilboa-to la dzi, 9 eye wode nu le enu hetsã efe ta kple efe awawonuwo do de Filistitowo fe anyigba dzi godoo, ne woade gbe fã dzidzo sia na wofe mawuwo kple duk la. 10 Wotsã efe awawonuwo da de wofe mawu fe me, eye wotsã efe tako'oe ku Dagon fe xo me. 11 Esi Yabes-Gileadtowo katã se nusiwo keŋ Filistitowo wo Saul la, 12 nutsu awawolawo katã ho, eye wova tso Saul kple viawo fe kukuawo yi Yabes; woŋi wofe fuwo de baniti la te le Yabes, eye wotsi nu do nkeke adre soŋ. 13 Ale Saul ku le efe vodada de Yehowa nu kple Yehowa fe nya, si me melẽ de asi o la ta. 14 Ede ngeliyolawo hã gbo dabia gbe wo se, 14 ke mebia gbe Yehowa ya se o; eyata wõwui, eye wõna fiadufe la yi de Dawid, Isai vi la si me.

Wosi ami na Dawid heŋo fia; exo Zion, eye wõnã me.

11 Tete Israel blibo la va kple ta de Dawid gbo le Xebron gblo bena: Kpo da, wo fu kple wo nutilã mienye. 2 Menye egbe o, menye etsã o, esime Saul nye fia la, wõe kplõa Israel doa goe gakplõne gbõne, eye Yehowa, wõ Mawu la, gblo na wõ bena: Wõe le nye dukõ Israel kplõla nye ge, eye wõe anye amegã de nye dukõ Israel nu. 3 Tete Israel-ame tsitsiwo va fia la gbo le Xebron, eye Dawid bla nu kpli wo le Yehowa nku me le Xebron, eye wosi ami na Dawid heŋo fia de Israel dzi de Yehowa fe nya, si wõgblo to Samuel dzi la nu.

4 Eye Dawid kple Israel blibo la ho yi Yerusalem, si nye Yebus, elabena Yebusitowo nye anyigba dzi nolawo le afima. 5 Ke Yebusunolawo gblo na Dawid bena: Mãte nu awa afisia o! Gake Dawid xo Zion fe mã la, eya nye Dawid fe du la. 6 Tete Dawid gblo bena: Amesĩ ke tre Yebusitowo sisi la, eya anye tato kple kplõla. Tete Yoab, Zeruya vi, tre yi yi, eye wõzu tato. 7 Dawid no

^a Mo. III, 24, 5, 8.
^b kp. 14-16.

^d 8, 29-38.

^e Sam. II, 2, 5.

^f Sam. I, 15, 11.

^g Sam. I, 28, 8.

^h kp. 1-9 kpo
ⁱ Sam. II, 5, 1-10.

^j Mo. I, 28, 14.

^k Sam. I, 31.

^l Sam. I, 18, 1.
^m 3, 12.

m̄ la me, eyata woyōns be Dawid du. 8 Eye wōtso du la tso Milo godoo va kpe; ke Yoab ye tso du la fe akpa mamlea. 9 Ale Dawid le akō trim de dzi daa, eye Yehowa Zebaot nō kp̄lii.

Dawid fe kalētowo.

10 ^aDawid fe kalētowo fe tatowo nye esi; woawo kple Israel blibo la ku de enu tsehee le efe fiaḍudu la me, eye wotsɔe do diae le Yehowa fe nya, si wōgblo de Israel nu la nu. 11 Dawid fe kalētowo fe xexlēme enye si: ^aYasobeam, Xaxmoni vi, amesi nye ame blaetḍawo fe tatō, eya da efe akplo to ame tsiava alafa etḍawo dzi zi deka. 12 Eyometo nye Eleazar, Axoxito, Dodo fe vi, amesi le kalētō etḍawo dome; 13 eya nō Dawid gbō le Pas-Xamim, esime Filistitowo kpe ta, be woawo aya le afima. Bli le agblea de me fū le afima, eye dukō la si le Filistitowo nu. 14 Tete wotsi tre de agble la titina, eye woxɔe, wōwu Filistitowo, eye Yehowa na wodu dzi gāa de. 15 Tatowo dometo etḍ va Dawid gbō le agakpe la dzi le ^aAdulam-m̄ la me, esime Filistitowo fe avako fu asaḍa anyi de Refaim-bali la me. 16 Dawid le m̄ la me yemayi, eye Filistitowo de avako do Betlexem yemayi. 17 Eye nu de asi Dawid dzodzro me wōgblo bena: Ameka aḍaku tsi le vudo, si le agbo me le Betlexem la me vɛ nam mano? 18 Tete ame etḍawo ḍage de Filistitowo fe asaḍa la me, eye woku tsi le vudo, si le agboa me le Betlexem la me hetsɔ vɛ na Dawid; ke Dawid gbe be, yemano o, hafi boḅ etsɔe fo de anyi na Yehowa 19 hegblo bena: Nye Mawu nena esia wōwō nade megbe xaa tso gbonye! De mano nutsu siawo fe wu, si nye wofe agbea? Elabena wotsɔ wofe agbe ke hafi kui vɛ! Eye wōgbe be, yemano o. Kalētō etḍawoe wō nusia.

20 Abisai, Yoab novi, enye ame blaetḍawo fe tatō, eya da efe akplo to ame tsiava alafa etḍawo dzi, eye wōxō nkō le ame blaetḍawo dome. 21 Wode bubu enu kpe de ame blaetḍawo dometo eveawo nu, eye eya nye wofe tatō, ke deko mede ame etḍawo nu o. 22 Be-

naya, Yehoyada vi, enye ntsu kalēta de, si wō nu tsowo la fe vi tso Kabzeel. Eya wu Moabitowo fe kalētō eveawo, eye wōyi ḍawu dzata le vudo la me le gbesigbe sno dza. 23 Eya wu Egiptenutsu kako, si didi aboklugui atḍ la. Akplo le Egipteto la si le babe abaladoti ene; ke eya yi egbo kple atizoti, eye wōxō akplo la le Egipteto la si hetsɔ eya nuto fe akplo wui. 24 Nusia Benaya, Yehoyada vi la wō, eye wōxō nkō le kalētō blaetḍawo dome. 25 Wode bubu enu le kalētō blaetḍawo dome, ke deko mede ame etḍawo nu o, eye Dawid tsɔe do efe fia nu asrafowo nu.

26 Dutsu kalētawo nye: Asahel, Yoab novi; Elxanan, Dodo vi, tso Betlexem; 27 ^aHarorito Samot; Pelonito Xelez; 28 Tekoato Ira, lkes vi; Anatotito Abiezer; 29 Xusatito Sibexai; Axoxito Ila; 30 Netofatito Maxarai; Netofatito Helled, Baana vi; 31 Itai, Ribai vi, tso Benyamin-wiwo fe Gibeaa; Piratonito Benaya; 32 Xurai tso Naxale-Gaas; Arbatito Abiel; 33 Baxarumito Azmawet; Saa'ebonito Elyaxaba; 34 Gizonito Bene-Hasem; Hararito Yonatan, Sage vi; 35 Hararito Axiam, Saxar vi; Elifal, Ur vi; 36 Mexeratito Kefer; Pelonito Axlyaa; 37 Karmelitito Xezro; Naarai, Ezbai vi; 38 Yoel, Natan novi; Mibxar, Hagri vi; 39 Amonito Zelek; Berotito Naxerai, amesi nye Zeruya vi, Yoab fe adekplovi; 40 Yitritito Ira; Yitritito Gareb; 41 Xitritito Uriya; Zabad, Axelai vi; 42 Adina, Siza vi, amesi nye Rubentito, eya nye Ruben-wiwo fe tatō, eye ame blaetḍ kpe de enu; 43 Xanan, Maaxa vi; Mitnitito Yosafat; 44 Asteratito Uziya; Sama kple Yelel, amesiwo nye Aroerito Xotam wiwo; 45 Yediael, Simri vi, kple novia, Tizito Yoxa; 46 Maxawitito Eliel; Yeribai kple Yosaya, amesiwo nye Elnaam wiwo; Moabitito Yitma; 47 Eliel, Obed kpa-kple Yaasiel tso Mezobaya.

Dawid kpe de ntsu aawolawo nu.

12 ^aAmesiwo va Dawid gbō le ^aZiklag, esime wole avasi-gbe me le Saul, Kis vi la nu, wonye esi; wole kalētawo dome he-

^a kpl. 10-4t kppo Sam. II, 23, 8 v. 39.
^b Sam. I, 17, 7, 40, 51.

^a 27, 2.
^c 27, 5, 6.

^f 27, 4.

^g 27, 8, 10.

^a Sam. I, 22, 1.

^a Sam. II, 11, 3.

^a Sam. I, 27, 6.

kpe de enu le ava me; 2 wonye. ^{a 8, 40.} agutrodalawo, amesiwo nya du-siwowo kple miawowo le kpedada kple agutrodada me; wotso Ben-yamin-viwo, siwo nye Saul naviwo dome. 3 Tato Axiezer kple Yoas, amesiwo nye Gibeaito Hasmaa viwo; Yeziel kple Pelet, amesiwo nye Azmawet viwo; Beraxa kple Anatotito Yehu; 4 Gibeonito Yis-maya, amesi nye kaleto le ame blaetawo dome, eye wole ame blaetawo nu; Yeremya, Yaxaziel, Yoxanan kple Gederatito Yoza-bad; 5 Eluzai, Yerimot, Bealya, Semarya, Xarufito Sefatya, 6 El-kana, Yisiya, ^{a 25, 18.} Azareel, Yoezer, Yasobeam, amesiwo nye Korax viwo, 7 Yoela kple Sebadya, amesiwo nye Yeroxam viwo tso Ged-dor. 8 Amesiwo de wo dokui le Gad-viwo dome va Dawid gbo le m5 me le gbe dzi la, wonye nutsu kalétowo kple avamewo, amesiwo kplaa akpoxonu kple akplo, wofe mo le abe dzata fe mo ene, eye ^{a Sam. I. 29, 4.} wodea abla le towo dzi abe ziwo ene: 9 Ezer enye tato, ewelia nye Obadya, et5lia nye Eliab, 10 enelia nye Mismana, at5lia nye Yere-mya, 11 adelia nye Atai, adre-lia nye Eliel, 12 enyilia nye Yo-xanan, asiekelia nye Elzabad, 13 ewolia nye Yeremya, wuidekelia nye Maxbanai. 14 Amesiwo tso Gad-viwo dome, eye wonye avako la fe tatowo; ame dagbito ate nu akpe kple ame alafa, eye ame loloto ate nu akpe kple ame akpe. 15 Woawoe tso Yordan le dzinu gbato me, esime wogbagba efe goawo kata, eye wonya bali me nola, siwo le yedze fe kple yeto-dofe, wosi.

16 Eye esi amewo tso Benya-min-viwo kple Yuda-viwo dome va Dawid gbo le m5 me la, 17 Da-wid do yi wo gbo, eye woxo edzi gblo na wo bena: Neny nutfafa me mieva gbonye le, be miawo nam la, ekema mawo deka kpli mi tso dzi me, ke neny de miebe, yewoade agonyeme de go na nye ketowo, eva wonye v5a deke mele asinye me o la, ekema mia fofow fe Mawu akpo me, eye woa-tso me! 18 Tete gbogbo la dze Amasai, si nye ame blaetawo fe tato la dzi wogblo bena: Dawid,

towo mienye; Isai vi, dziwo mie-le! Dutfafa, nutfafa enye towo, eye nutfafa nye amesi xo na wo la to, elabena Yehowa, wo Mawu la, xo na wo! Tete Dawid xo wo, eye woto wo do tato wo de avakowo nu.

19 Eye amea dewo tso Manase va Dawid gbo, esime eya kple Fil-listitowo ho ava de Saul nu; ke mekpe de wo nu o, elabena Fili-stitowo fe bamegawo bu ta me, eye wode asi le enu, elabena wobu be: ne edzo dade efe afeto dzi la, ekema miafe ta enye ekem tsi asi! 20 Esi wova Ziklag la, amewo tso Manase va egbo: Adnax, Yozabad, Yediael, Mixael, Yoza-bad, Elihu kple Ziletai, woawo nye Manase fe ame akpewo fe tatowo. 21 Amesiawo xo na Dawid tso avakowo si me, elabena wo kata wonye nutsu kalétowo, eye wozu avako la fe amegawo. 22 Gbesia-gbe amewo vaa Dawid gbo, ne woaxo ne, vasede esime avako la loloto abe Mawu fe avako ene.

23 Amesiwo bla akpa de avawowo nu, eye wova Dawid gbo le Xebron, ne woagbugbo Saul fe fiadu fe la ne le Yehowa fe nya nu la, fe xelme enye si: 24 Yu-da-vi, siwo tsoa akpoxonu kple akplo, eye wobla akpa de avawowo nu la, le ame akpe ade kple alafa enyi. 25 Dutsu kaléto, siwo tso Simeon-viwo dome va avako la me la, wole ame akpe adre kple alafa deka. 26 Amesiwo tso Lewi-viwo dome la, wole ame akpe ene kple alafa ade; 27 eye ame akpe et5 kple alafa adre le Yoyada, amesi nye Aron viwo fe amegā la nu. 28 Zadok, dekakupi kaléto, kple fofoa femetowo le amegā blave vo eve. 29 Amesiwo tso Benjamin-viwo, siwo nye Saul naviwo dome la, wole ame akpe et5, elabena vasede fifi la wofe akpa gāto gaku de Saul fe afe la nu ko. 30 Amesiwo tso Efrayim-viwo dome la, le ame akpe blave kple alafa enyi, eye wonye nutsu kalétowo kple ame nkowuwo le wofe afekowo me. 31 Amesiwo tso Manase fe to afā me la, wole ame akpe wuienyi, amesiwo fe nko wonlo di, ne woava atso Dawid ado fia. 32 Amesiwo tso Isaxar-

/Sam. II. 15, 24;
ta 5, 24.

viwo dome la, wonye amesiwo nu-nyia le tagbo na, eye wonya we-yiyi, si dzi Israel awo nane; wofe tatowo le ame alafa eve, eye wo nowiwo katã sea wofe gbe. 33 Amesiwo tso Zebulon-viwo dome va avakã me, eye wotsã avawo-nu vovovowo bla akpae la, wole ame akpe blaafã, wofo fu de du, eye dzi deka li na wo. 34 Ame-gã akpe deka tso Naftali, eye ame akpe blaafã vã adre, siwo si akpo-xõnu kple akplõ le la, kpe de wo nu. 35 Amesiwo bla akpa de avawowo nu tso Dan-viwo dome la, wole ame akpe b'ave vã enyi kple alafa ade. 36 Amesiwo tso Aser va avakã la me, eye wobla akpa de avawowo nu la, wole ame akpe bian. 37 Amesiwo tso Yordan fe gokeme dzi tso Ruben-viwo, Gad-viwo kple Manase fe to afã me, eye avawõnu vovovowo le wo si la, wole ame akpe alafa deka b'ave.

38 Avawõla siawo katã, amesiwo dzea ava la, va Xebulon kple dzi deka, be woatsã Dawid ado fia de Israel blibo la nu, eye dzi deka li na Israel-vi susoawo katã hã, be woatsã Dawid ado fia. 39 Wonã Dawid gbõ le afima nkeke etõ soñ, eye wodu nu no nu, elabena wo nowiwo ða nu na wo. 40 Eye amesiwo tso de wo gbõ kpuie va ke de Isaxar, Zebulon kple Naftali la, wotsã abolowo do tedziwo, kposõwo, tedzisõwo kple nyiwo dzi vã, wohe nududu, siwo wotsã wo dae, gbotitsetse-bolo kple weintsetsebolõ, wein kple ami, nyiwo kple alẽwo vã kpankpan, elabena dzidzõ nã Israel.

Dawid yi ðaxõ nubablaðaka, eye wõtsõe de Obed-Edom fe me.

13. Eye esi Dawid de adanu kple ame akpewo kple ame alafawo fe tatowo kpakple amegãwo katã la, 2 Dawid gbõ na Israel fe ameha blibo la bena: Ne edze mia nu, eye wõtso Yehowa, mia Mawu gbõ la, ekema mina miãdo ame de afiawo katã de mia novi, siwo kpõto de Israel-nyigbawo katã dzi la gbõ, hekpe de nunawokple Lewi-viwo, siwo le wofe lanyifewo fe duwo me la gbõ, ne woava kpe ta de mia gbõ, 3 ne

a Yos. 15, 9.

miãdako mia Mawu fe aðaka la ava mia gbõ; elabena le Saul noli la miẽbia eta se kpõ o. 4 Tete ameha blibo la gbõ be, yewoawo nenema, elabena nya la dze duko blibo la nu. 5 Eye Dawid yã Israel blibo la tso Egiptetowo fe Sixor vasede Xamat, ne woãdako Mawu fe aðaka la tso Kiryat-Yearim vã. 6 Tete Dawid kple Israel blibo la ho yi "Baala, yuda nye Kiryat-Yearim, si nye Yuda tã, ne woatsã Mawu Yehowa, amesi le Kerubiwo ta me, afisi woyã efe nko le la fe aðaka tso afima vã. 7 Ke wotsã Mawu fe aðaka la do tasiadam yeye dzi tso Abinadab fe me, eye Uza kple Axyo wole tasiadam la kplõm. 8 Tete Dawid kple Israel blibo la le ye dum le Mawu nku me kple nusẽ katã de hadzidzi, sanku kple kasanku, asivui kple gagogoe kpakple kpẽwo nu. 9 Esi wova Kidon fe lugbofe la, Uza do asi ða, be yealẽ aðaka la, elabena nyiawo dze de aga. 10 Tete Yehowa do dõmedzoe de Uza nu, eye wõfoe, le esi wõdo efe asi ða lẽ aðaka la ta, eye wõku le afima le Mawu nku me. 11 Eye wõve Dawid be, Yehowa de Uza ða, eye wõna nko te fe ma be Perez-Usa, vasede egbe. 12 Eye Dawid vã Mawu gbemagbe hegblõ bena: Aleke matsõ Mawu fe aðaka la ava gbõnye? 13 Eyata Dawid metsõ aðaka la va edo: ui gbõ le Dawid fe du la me o, ke boñ ena woãdroe de Gat vi Obed-Edom fe me. 14 Ale Mawu fe aðaka la tsi Obed-Edom gbõ le efe me dzinu etõ, eye Yehowa yã Obed-Edom fe afe la kple efe nuwo katã.

Dawid fe fiamã, srãawo kple viawo.

b Sam. II, 6, 1 v. 11.
d kp. 1 - 16 kpo Sam. II, 5, 11 v. 16.

14. Tete Tiro-fia Xiram do amewo, sedertiwo, gidolawo kple atikpalawo de Dawid, ne woatu xõ ne. 2 Eye Dawid dze sii be, Yehowa ye do ye, be yeanye fia de Israel nu, elabena efe fiadu fe nko de du le efe duko Israel ta.

3 Ke Dawid gade srõ de dzi le Yerusalem, eye wõgadzi ntsuviwo kple nyõnuviwo. 4 Vi, siwo wodzi ne le Yerusalem la fe nko-wo nye: Samua, Sobab, Natan, Salomo, 5 Yibxar, Elisua, Elpelet,

6 Noga, Nefeg, Yafia, 7 Elisama, Beelyada kple Elifelet.

Dawid du Filistitowo dzi.

8 Esi Filistitowo se be, wosi ami na Dawid heɔo fia de Israel blibo la dzi la, Filistitowo katã ho, be yewoadi Dawid. Eye esi Dawid see la, eho yi wo kpe ge. 9 Kẽ Filistitowo va kaka de Refaim-bali la me. 10 Tete Dawid bia nu Mawu be: Maho de Filistitowo nua, eye atsɔ wo ade asi nama? Yehowa do nu ne bena: Ho yi, eye matsɔ wo ade asi na wò! 11 Woho yi Baal-Perazim, eye Dawid si wo le afima. Tete Dawid gblɔ be: Mawu dze nye futowo to nye asi dzi, abe alesi to nɔa goe ene! Eyata wòna nkɔ teƒe ma be Baal-Perazim. 12 Ke wogblẽ wofe mawuwo de afima, eye Dawid de se ɔwotɔ dzo wo.

13 Filistitowo gava kaka de bali la me. 14 Tete Dawid gabia nu Mawu, eye Mawu do nu ne be: Megaho dze wo yome o, ke boɔ trɔ da le wo nu, eye nava tu wo le klẽtiawo kasa. 15 Eye ne ɛnya se zi to klẽtiawo dome va yi ko la, ekema ho yi ava la nu, elabena Mawu ho dze ngowò, be wòasi Filistitowo fe awakɔ la. 16 Dawid wɔ, abe alesi Mawu de se ne ene, eye wòsi Filistitowo fe awakɔ la tso Gibeon vasede Gezer. 17 Eye Dawid fe nkɔ nyo le anyigbawo katã dzi, eye Yehowa de wovɔ enu na dukowo katã.

Wotso nɔbabladaka la va eƒe teƒe.

15. Eye wòtu xɔwo na edokui de Dawid fe du la me, eye wòwo nɔfe na Mawu fe adaka la, eye wòtu agbadɔ ne. 2 Emegbe Dawid de se be, amea deke mekpɔ mɔ atso Mawu fe adaka la o, ne gbe Lewi-viwo ko, elabena woawoe Yehowa tia, be woatsɔ Mawu fe adaka la, eye woasubee tegbee. 3 Tete Dawid yɔ Israel blibo la va Yerusalem, ne woadatsɔ Yehowa fe adaka la ava nɔfe, si wòwo ne la. 4 Eye Dawid fo Aron-viwo kple Lewi-viwo nu fu. 5 Amesiwo tso Kehat viwo dome, wonye amegã Uriel kple nɔviawo, wole ame alafa deka blave; 6 amesiwo tso Merari viwo dome, wonye amegã Asaya kple nɔviawo, wole

ame alafa eve blave; 7 amesiwo tso Gerson viwo dome, wonye amegã Yoel kple nɔviawo, wole ame alafa deka blaetɔ; 8 amesiwo tso Elizafan-viwo dome, wonye amegã Semaya kple nɔviawo, wole ame alafa eve; 9 amesiwo tso Xebron-viwo dome, wonye amegã Eliel kple nɔviawo, wole ame blanyi; 10 amesiwo tso Uziel viwo dome, wonye amegã Aminadab kple nɔviawo, wole ame alafa deka kple wuieve.

11 Eye Dawid na ɔwoyɔ Zadok kple Abyatar, siwo nye nunɔviawo, kple Lewi-viwo Uriel, Asaya, Yoel, Semaya, Eliel kple Aminadab, 12 eye wògblɔ na wo bena: Miawoe nye Lewi-viwo fe afekowo fe tatowo, miawo kple mia nɔviwo mi-ko mia dokui nu, eye midako Yehowa, Israel fe Mawu fe adaka la va teƒe, si mewo ne. 13 Elabena esi miẽnɔ etefe gbemagbe o la, eyata ɔYehowa, mia Mawu, de ame le mia dome, elabena miebia gbee se, abe alesi dze ene o. 14 Tete nunɔla kple Lewi-viwo ko wo dokui nu, ne woadaƒo Yehowa, Israel fe Mawu fe adaka la. 15 Eye Lewi-viwo tso kpawo ko Mawu fe adaka la de wofe abɔta, abe alesi ɔMose de se le Yehowa fe nya nu ene.

16 Eye Dawid gblɔ na Lewi-viwo fe amegãwo be, woade wo nɔvi, siwo nye hadzilawo, ne woatsɔ hadzinuawo, siwo nye: saɔkuwo, kasaɔkuwo kple gakoƒoewo, eye woana dzidzɔha nade dzi. 17 Tete Lewi-viwo de Heman, Yoel vi, wode Asaf, Berexya vi, tso nɔviawo dome kple Etam, Kusaya vi, tso nɔvia Merari-viwo dome; 18 eye wo nɔvi, siwo le doɔo evelia me, kpe de wo nu: Zaxarya, Yaaziel, Semiramot, Yexiel, Uni, Eliab, Benaya, Maaseya, Matitya, Elifelehu, Mikneya, Obed-Edom kple Yeiel, amesiawo nye agbonudzɔlawo. 19 Hadzilawo Heman, Asaf kple Etan, woawoe foa akɔbligakogoe la sesie, 20 eye Zaxarya, Aziel, Semiramot, Yexiel, Uni, Eliab, Maaseya kple Benaya wonye amesiwo foa kasaɔku wòdina abe detugbiwo fe gbe ene; 21 eye Matitya, Elifelehu, Mikneya, Obed-Edom, Yeiel kple Azaz

2 Sam. II. 15, 29.

1 Mo. V. 7, 5, 25.

4 Is. 9. 10.

Mo. II. 26, 14; Mo. IV. 4, 15.

1 S. 18. 24. 29; 1 S. 25. 1.

ya wonye amesiwo tso kasan̄ku ka enyito doa ha dae. 22 Wotsɔ Kenanya, Lewi-viwo fe amegā, do agbatsɔtsɔ nu, elabena enya mɔnu le agbatsɔtsɔ nu. 23 Berexya kple Elkana wonye agbonudzɔlawo le aɔaka la gbɔ. 24 Sebanya, Yosafat, Netaneel, Amasai, Zaxarya, Benaya kple Eliezer wonye nunɔlawo, amesiwo kua kpɛ le Mawu fe aɔaka la ngɔ, eye Obed-Edom kple Yexiya wonye agbonudzɔlawo le aɔaka la gbɔ.

25 ^bTete Dawid kple Israel-ame tsitsiwo kpakple ame akpewo fe tatɔwo woyi, be woadako Yehowa fe nubablada ka la kple dzidzo tso Obed-Edom fe me. 26 Eye esi Mawu kpe de Lewi-vi, siwo tso Yehowa fe nubablada ka nuti la, wotsɔ nyitsu adre kple agbo adre sa vɔe. 27 Dawid kple Lewi-vi, siwo tso aɔaka la, hadzilawo kpakple agbatsɔlawo kple hadzilawo fe tato Kenanya wodo akaladzui, eye Dawid do akalakomewu. 28 Israel blibo la le aseye tsom, le kpɛ kple dze kum, le kakogoe fom, eye wole san̄ku kple kasan̄ku fom sesie hetsɔ Yehowa fe nubablada ka la yii. 29 Esi Yehowa fe nubablada ka la do Dawid fe dua me la, Mixal, Saul vinyɔnu, do ko de fesre nu kpo alesi fia Dawid le kpo tim le ye dume; tete wodu fewu le enu le efe dzi me.

Dawid dzi kafukafuha le nubablada ka tsofe; edo amewo hena Mawu subosubo.

16. ^aEye wotsɔ Mawu fe aɔaka la va dro de agbado, si Dawid tu ne la titina, eye wosa numevɔ kple akpedavɔ le Mawu ŋku me. 2 Esi Dawid sa numevɔ kple akpedavɔ vɔ la, eyra duko la le Yehowa fe ŋko me, 3 eye woma abolobobo, lako kple weintsetse-bolo dekadeka na Israel-viwo dome ameslame, nutsuwo kple nyɔnuwo siaa. 4 Eye Dawid de amewo tso Lewi-viwo dome, ne woasubo le Yehowa fe aɔaka la ngɔ, woado ŋku Yehowa, Israel fe Mawu la dzi, woada akpe ne, eye woakafui 5 kple wofe hadzinuwo, siwo nye san̄kuwo kple kasan̄kuwo; woawo nye Asaf, si nye tato, eyometo nye Zaxarya, Yeiel, Semira-

mot, Yexiel, Matitya, Eliab, Benaya, Obed-Edom kple Yeiel. Asaf foa kakogoe sesie, 6 eye nunɔla Benaya kple Yexaziel wotsɔa kpɛwo nɔa Mawu fe nubablada ka la ngɔ daa. 7 Gbemagbe enye zi gbato, esi Dawid tso akpedaha, si woadzi na Yehowa la, de asi na Asaf kple nɔviawo:

8 ^aMida akpe na Yehowa, miyo efe ŋko! Mide gbe fa efe nutsuwoɔwo le dukɔwo dome! 9 Midzi ha ne, miyo san̄ku ne, eye miyo nu le efe nukunuwo kata nuti! 10 Mitsɔ efe ŋko kɔkɔe la fo adegbee, amesiwo dia Yehowa la fe dzi nekpɔ dzidzo! 11 Mibia Yehowa kple efe nusɛ ta se, eye midide efe ŋku me daa! 12 Midɔ nu efe nukunuwo, dzesivo kple vɔnudɔdrɔ, si tso efe nu me, 13 mi efe dɔla Israel fe dzidzimeviwo, Yakob-viwo kple mi efe ame tiatiawo! 14 Eya, Yehowa, enye mia Mawu; eyae drɛe vɔnu xexame kata. 15 Midɔ nu efe nubabla, nya, si wɔgblo hena dzidzime akpewo la tegbee; 16 nusi wɔbla kple Abraham kple atam, si woka na Isak, 17 etsɔe wɔ doɔo na Yakob, eye wotsɔe wɔ nubabla na Israel tegbee 18 hegblo bena: Wɔe matsɔ Kanaan-nyigba ana wɔanye miafe domenyinu, si wodzidze; 19 afisi miele vee le, eye miafe xexleme mede naneke nu o, kple afisi mi-nyta amedzroe le. 20 Eye esi wotsɔ tso duko gbɔ yi duko gbɔ, tso fiadufe gbɔ yi duko bubu gbɔ la, 21 mena amea deke te wɔ de anyi o, eye woawo ta wɔhe to na fiawo do. 22 Migaka asi nye amesiaminawo nu o, eye migawo vɔa deke nye nyagbloɔlawo o!

23 ^fAnyigbawo kata, midzi ha na Yehowa; mide gbe fa efe xoxo la gbawotsyogbe! 24 Miyo nu le efe nyitokɔe nu le dukɔwo dome kple efe nukunuwo nu le anyigbadzitɔwo kata dome. 25 Elabena Yehowa lolo, edze kafukafu nuto, eye vɔvɔ le enu wu mawuwo kata. 26 Elabena dukɔwo fe mawuwo kata nye legbawo, ke Yehowa wɔ dzifo. 27 Keklɛ kple atsyɔdodo le egbo, eye nusɛ kple dzidzo le enɔfe. 28 Mi dukɔwo fomeawo, 29 mitsɔ bubu kple nusɛ na Yehowa, Yehowa ye miatsɔe na! 29 Mide

^ekp. 8–22 kpo Ps. 105, 1–15.

^bkp. 25–29 kpo Sam. II. 6, 12 v. 16.

^dkp. 1–3. 45 kpo Sam. II. 6, 17–19.

^eMo. I. 12, 17; 20, 3; 26, 9.

^fkp. 23–33 kpo Ps. 96.

^gPs. 29, 1. 2.

bubu Yehowa fe ŋko ŋu, mitso nunanawo va eŋku mee, eye mido atsyō kōkōe ade ta agu na Yehowa! 30 Anyigba blibo la fo kpakpakpa le eŋku me; ena anyigba li di sesie, be megavā o. 31 Dziŋfo nekpō dzidzo, anyigba netso aseye, eye woagblo le dukowo dome be: Yehowa ye nye fia! 32 Atsiafu kple eme nuwo nede gbe, eye agble kple eme nuwo kata nekpō dzidzo. 33 Ekema avemetiwo atso aseye le Yehowa ŋku me, elabena egbona vōnu drō ge anyigba!

34 ^aMida akpe na Yehowa, elabena efe dōme nyo, eye efe amenuveve li tegbee! 35 Eye migblo be: Wō Mawu, miāfe xōla, xō na mi, fo miā nu fu, eye de mi tso dukowo si me, ne miāda akpe na wō ŋko kōkōe la, eye miatsō wō kafukafu afo adegbee! 36 Woakafu Yehowa, Israel fe Mawu la, tso mavo me yi mavo me! Tete dukō blibo la gblo be: Nenō alea! Eye wokafu Yehowa.^b

37 Eye wōde Asaf kple nōviawo dō afima le Yehowa fe nubablada-ka la ŋgō, ne woasubō gbesiagbe le adaka la ŋgō de ŋkeke sia ŋkeke fe dodo nu; 38 edo Obed-Edom, Yedutun vi, kple Xosa kpakple wo nōvi blaade vō enyi wonye agbonudzolawo; 39 eye wōdo nunōla Zadok kple nōvia, siwo nye nunōlawo la, Yehowa fe nōfe la ŋgō le dōsāfe le Gibeon, 40 ne woasa numevō na Yehowa le numevōsamlekpui la dzi dāa, ŋdi kple fiē, abe alesi wonlō de Yehowa fe se la me na Israel ene; 41 eye Heman kple Yedutun kpakple ame tiatia susoawo, siwo ŋko wonlō la, kpe de wo ŋu, ne woadzi: „Mida akpe na Yehowa, elabena efe amenuveve li tegbee!“ 42 Wotsō kpēwo, gakogowewo kple Mawu fe hadzi-nawo na wo hena kpēkulawo. Eye Yedutun viwo nye agbonudzolawo. 43 Esi dukō blibo la dome amesiame yi efe xōnu la, Dawid trō, be yeadado gbe na efemetōwo.

Dawid di bena, yeatu gbedoxo, eye Mawu dō fiadufe mavo na efe jome.

17 ⁹Esime Dawid le efe fiasā me la, Dawid gblo na nyagblo-dila Natan bena: Kpō dā, nye la

mele sedertixō me, ke Yehowa fe nubablada-ka ya le kuntruwo te. 2 Tete Natan gblo na Dawid bena: Nusianu, si le dzi me na wō la, woe, elabena Mawu li kpili wō. 3 Ke eva me le zā me be, Mawu fe gbe va Natan gblo bena: 4 Yi, nagblo na nye dōla Dawid be: Ale Yehowa gblo esi: Menye wōe atu xō nam manō me o; 5 elabena tso gbesigbe mekplo Israel la, nyemenō xōa deke me vasede egbe o, ke boŋ inetsa tso agbadō me yi agbadō me, eye tso nōfe yi nōfe. 6 Afisiāfi, si menō Israel blibo la dome to la, de megblo na Israel fe vōnudrōla, siwo medo, be woanyi nye dukō la dometoa de kpō be, nukaŋuti mietu sedertixōa deke nam oa? 7 Eyata ale nagblo na nye dōla Dawid enye si: Ale Yehowa Zebaot gblo esi: Mekplo wō tso alēwo yome le lānyife, be naɗu amegā de nye dukō Israel dzi. 8 Menō anyi kpili wō le afisiāfi, si nēyi, eye metsrō wō futowo katā dā le ŋgōwō; eye mede ŋko ŋuwō abe amegā, siwo le anyigba dzi la fe ŋkōwo ene. 9 Mana nōfe nye dukō Israel, eye mana wōadō zunu anyi, be wōano enōfe, eye magatsi dzi azo o, eye ame vōdiwo magatsrō wo abe tsā ene o, 10 eye abe le yeyi yi, si me medo vōnudrōlawo de nye dukō Israel dzi la ene o. Mabōbo wō futowo katā de anyi, eye mele gbe fā dem na wō be, Yehowa atso afe na wō. 11 Ne wō ŋkekewo de, nēyi fofowidwo gblo la, ekema maɗo wō dzidzimevi, si tso viwōwo domela, yowōme, eye mali ke efe fiadufe. 12 Eya ava tu xō nam, eye mali ke efe fiadzikpui tegbee. 13 Manye fofoa, eye eya anye vinye, eye nyemana nye amenuveve nadzo le egbo, abe alesi mena wōdzo le ŋgōwōnōla gblo ene o; 14 ke boŋ matsōe aɗo nye afe kple nye fiadufe me tegbee, eye efe fiadzikpui ali ke tegbee.

Dawid dō gbe dā.

15 Eye Natan fo nu kple Dawid le nya siawo katā kple nutega blibo la nu pɛpɛ. 16 Tete fia Dawid va bōbo nō Yehowa ŋku me, eye wōgblo bena: Yehowa Mawu, hameka menye, eye nuka nye afenye be, nekplom vasede

^a Kp. 34-36 kpō Ps. 106, 1. 47, 48.

^b Ps. 41, 14.

^d 21, 29.

^e Mo. II. 29, 38, 39.

^f 22, 10; 26, 6.

⁹ Kpō Sam. II. 7, 1-16. ^h Mo. I. 32, 11.

fifi! 17 Oo Mawu, esia nye nu tse le nkuwò me, hafi nègado nusi ava gbadegbe la nugbe de wò dola fe afe nu, eye nèkpòm, abe alesi amegbetò kpàa nui enea? Yehowa Mawu, wò, amesi kòm de dzi! 18 Nya ka Dawid agagblò na wò akpe de wò dola fe bubu la nu, elabena ènya wò dola. 19 Yehowa, le wò dola kple wò tamebubu la ta nèwò nu gā siawo katā, be nade wò nutsuwòwòwò katā afia. 20 Yehowa, le nusiwo katā míese kple míafe towò nu la, amea de-ke mede nuwò o, eye mawua de-ke meli kpe de nuwò o. 21 Duko ka de wò duko Israel nu, anyigba dzi duko, si dede ko mawua de yi, be yeadee awò duko na edokui, ne yeawò nu gā dziñwò ahade nkò edokui nu, abe alesi nènyā dukòwò le wò duko, si nè-de tso Egipte la ngò ene? 22 Etsò wò duko Israel wò dukòe na dokuiwò tegbee, eye wò, Yehowa, nè-zu wofe Mawu! 23 Eyata Yehowa, nò nya, si nègblo de wò dola kple efe afe nu la dzi tegbee, eye nawò, abe alesi nègblo ene! 24 Woado nu de wò nkò nu, eye wòade du woahagblò be: Yehowa Zebaot, Israel fe Mawu la, enye Mawu na Israel, eye wò dola Dawid fe afe li ke le nkuwò me! 25 Elabena wò, nye Mawue, gblòe de wò dola fe to me be, yele xò tu ge n; eyata dzi do wò dola fo wòle gbe sia dom da le nkuwò me. 26 Azò Yehowa, wòe nye Mawu, eye nègblo nya nyui sia na wò dola; 27 eyata lɔ, ne nayra wò dola fe afe, ne wòano nkuwò me tegbee, elabena ne wò Yehowa nèyra la, yayra la nɔa anyi tegbee!

Dawid xò sika, klosalo kple ga le anawowo me, eye wòtsae hena gbedoxo tutu. Dawid fe dowlawo kple nunolawo.

18. Eye wòva me le nusiawo mege be, Dawid si Filistitowo, eye wòbòwò wò de anyi, eye wòxò Gat kple enu duwo le Filistitowo si. 2 Esi Moabitowo, ale be Moabitowo zu Dawid teviwo, eye wodzò nu n. 3 Dawid si Zobiafia Hadadezer le Xamat, esime wòva, be yeado efe fiadu fe anyi de Frat-tòsisi la nu. 4 Eye Dawid xò efe tasiadam akpe deka, eye wòlé sòdola akpe adre kple afi-

zòla akpe blave; eye Dawid tu ata na sò, siwo katā wotsi de tasiadam nu, negbe sò alafa deka ko wòna wokpotò di. 5 Esi Aramtowo tso Damasko, beyewoaxò na Zobiafia Hadadezer la, Dawid wu ame akpe blave vò eve le Aramtowo dome. 6 Eye Dawid de amewo do Aramtowo fe Damasko, eye Aramtowo zu Dawid teviwo hedzò nu n. Ale Yehowa kpe de Dawid nu le afisiafi, si wòyi. 7 Dawid xò sikakpoxònu, siwo le Hadadezer nu mewo si hetsò wa Yerusalem. 8 Eye Dawid xò akòbli gedè nuto tso Tibxat kple Kun, siwo nye Hadadezer fe duwo me; woawoe Salomo tso wò akòbligazò la, sòtiawo kple akòblinuawoe.

9 Esi Xamat-fia Tou se be, Dawid si Zobiafia Hadadezer fe awako bliboa la, 10 etsò sika kple klosalo kpakple akòblinu vovovowo de via Hadoram si do de fia Dawid, ne yeado gbe n, eye yeadi dzogbenyui n, le esi wòwò awa kple Hadadezer, eye wòsi ta; elabena Tou kple Hadadezer wole ke me. 11 Eye fia Dawid kò woawo hā nu na Yehowa hekpe de klosalo kple sika, siwo wòxò le dukowo katā si la nti; exò wò le Edomtowo, Moabitowo, Amon-viwo, Filistitowo kple Amalekitowo si. 12 Abisai, Zeruya vi, wu Edomtome akpe wuienyi le dzebe la me, 13 eye wòde amewo do Edom. Ale Edomtowo katā zu Dawid teviwo, eye Yehowa kpe de Dawid nu afisiafi, si wòyi.

14 Ale Dawid du fia de Israel blibo la dzi, eye wònudòrɔ kple afiatso to le esi na efe dukò blibo la. 15 Yoab, Zeruya vi, le awako la nu, eye Yosafat, Axilud vi, nye fia fe tsiami; 16 Zadok, Axitub vi, kple Abimelex, Abyatar vi, wonye nunolawo, eye Sawsa enye agbalènlɔla; 17 Benaya, Yehoyada vi, le Kretitowo kple Pletitowo nu, eye Dawid viñutsuwo nye ame gbàtowo le fia nu.

Dawid bia h15 Amonitowo, le esi wodo v10 efe ame dodowo ta.

19. Eye wòva me le nusiawo mege be, Amon-viwo fe fia Naxas ku, eye via zu fia de etefe. 2 Tete Dawid gblò bena: Mawò

a Fil. I. 7, 22, 15.

a 24, 6.

d Sam. II. 8.

e Sam. II. 10.

domenyo na Naxas vi Xanun, elabena fofoa ve nunye. Eye Dawid do amewo, be woadafa ako ne le fofoa ta. Ke esi Dawid fe dolawo va Xanun gbo le Amon-viwo fe anyigba dzi, be woafa ako ne la, 3 Amon-viwo fe amegawo gblɔ na Xanun bena: Ɖe Dawid do akɔfalawo da, be woade bubu fofowɔ nu na wò loo? Ke boɔ de efe dolawo va, be woadzro anyigba la me, woatsa nku le edzi, ne woagblɛe. 4 Tete Xanun na wolé Dawid fe dolawo, wolú ge na wo, eye wolá wofe awu de domedomee de agɔnu, eye wodo mɔ wo. 5 Ke esi wova gblɔ nɔtsuawo nu nya na Dawid la, edo ame wodakpe wo, elabena wodo nukpe nɔtsuawo nɔtsɔ, eye fia la gblɔ be: Mitsi Yerixo, vaseɖe esime miafe ge nato, hafi miagbo!

6 Esi Amon-viwo kpo be, yewo-zu Dawid fe ketwo la, Xanun kple Amon-viwo do klosa lo talento akpe deka da, ne woadaɔtsɔ avatasiadamwo kple sɔdolawo tso Mesopotamia, Aram-Maaxa kple Zoba. 7 Eye wotsɔ ava Maaxa-fia kple efe dukɔ hekpe de tasiadam akpe blaetɔ vɔ eve nu, eye wova ju asaɖa anyi de Medeba ngɔ. Eye Amon-viwo tso wofe duwo meva kpe ta, be woawo ava. 8 Esi Dawid see la, edo Yoab kple kalɛtowo fe avako blibo la da. 9 Tete Amon-viwo ho va dze ava de du la fe agbo nu, eye fia, siwo va la, le avagbe dzi wo to wo tɔe. 10 Ke esi Yoab kpo be, wodze ava de ye nu le ngɔ kple megbe la, ede amewo le Israel fe ame tiatiawo katã dome, eye wòdze ava de Aramtowo nu. 11 Eye wòtsɔ avako la fe susɔea de asi na nɔvia Abisai, ne woawo nadze ava de Amon-viwo nu. 12 Eye wògblɔ bena: Ne Aramtowo sesẽ wum la, ekema nava xɔ nam, eye ne Amon-viwo sɔsẽ wu wò la, ekema mava xɔ na wò! 13 Lé dzi de fo, eye na míaɔsɔ nu na míafe dukɔ kple mía Mawu fe du la, eye ƆYehowa awɔ nusi dze eya nɔtsɔ nu. 14 Ke esi Yoab kple avako, si le enu la, yi ɖatɔ Aramtowo la, wosi le wo nu; 15 eye esi Amon-viwo kpo be, Aramtowo si la, woawo hã si le nɔvia Abisai nu yi dage de dua

o kp. 1-3 kpo
Sam. II. 11, 12,
24-31.

o kp. 4-8 kpo
Sam. II. 21, 18
v. 22.
d 27, 11.

o Sam. I. 3, 18.

f Sam. I. 17, 10.

me. Ke Yoab trɔ gbo va Yerusalem.

16 Esi Aramtowo kpo be, Israel si yewo la, wodo ame wodakplɔ Aramtɔ, siwo le tɔsisi la fe go keme dzi la vɛ, eye Hadadezer fe avafia Sofax enye wo kplɔla. 17 Eye wova gblɔe na Dawid, tete wòfo Israel blibo la nu fu, eye wofo tso Yordan hedze ava de wo nu. Esi Dawid dze ava de Aramtowo nu la, wowo ava kplii. 18 Ke Aramtowo si le Israel nu, eye Dawid wu tasiadam nu sɔ akpe adre kple afɔzɔla akpe blane le Aramtowo dome, eye wòwu avafia Sofax hã. 19 Esi Hadadezer fe dolawo kpo be, Israel si yewo la, wovo nɔtifa kple Dawid, trɔ zu eteviwo, eye Aramtowo gbe be, yewomagakpe de Amon-viwo nu azo o.

Yoab xɔ Amonitowo fe du Raba.

20. ƆEsi fe trɔ, eye fiawo fe avahoyi do edzi la, Yoab kple avako la, eye wòdagblɛ Amon-viwo fe anyigba, eye wova de to de Raba; ke Dawid tsi Yerusalem. Eye Yoab si Raba, eye wògbãe. 2 Tete Dawid xɔ wofe fia fe kuku le eta, efe kpekpe me le sika talento deka, eye kpe xɔasia de le enu, eye Dawid tɔse do, eye wòhe aboyonu tso dua me gbɔe kpaɔkpaɔ. 3 Ekplɔ dukɔ, si le eme la, ɖaɖo laxalaxadowo, lufotasiadamdowo kple fiadowo nu. Alea Dawid wo Amon-viwo fe duwo katãe, eye Dawid kple avako blibo la gbugbo va Yerusalem.

Wodu Filištítówo dzi zi etɔ.

4 ƆEye wogawo ava kple Filištítówo le Gezer. Xemaɔi Xusatiɔ ƆSibexai wu Sipai, amesi tso ame dzɔtsuwo fe dzidzimeviwo dome, eye wobobo wo de anyi. 5 Emegbe wogawo ava kple Filištítówo, eye Elxanan, Yair-vi, wu Goliat nɔvi Lami tso Gat, amesi fe akplɔti le abe abaladoti ene. 6 Eye wogawo ava le Gat. Ame dzɔtsua de to asi ade kple afɔade, wo katã le blave vɔ ene; eya hã tso ame dzɔtsuwo fe fome me. 7 Eye /wòdu fewu le Israel nu, tete Dawid nɔvi, Simea vi Yonatan, wui. 8 Amesiawo tso ame dzɔtsuwo fe fome le Gat, eye wòtsi Dawid kple efe dolawo si me.

Dawid xlē dukō la, eye wōbe to nē kplē dōv̄s.

21. Eye Satana tsi tre de Israel nu, eye wōble Dawid, be woa-xlē Israel. 2 Tete Dawid gblo na Yoab kplē anakō la fe tatōwo bēna: Miyi dāxlē Israel tso Beer-Seba vaseḡe Dan v̄e nam, ne manya wofe xelēme. 3 Yoab dō nu bēna: Nye afeto fia, ne Yehowa na efe dukō la dzi de dzi zi alafa wu alesi wōle hā la, de menye nye afeto fe dolawo kō wo kafā wōnye oa? Nukaḡuti nye afeto le nusia tōḡbe dim, eye b̄nukaḡuti wōatō zu fōḡidi na Israel? 4 Ke esi fia la tsi efe nya la dzi na Yoab la, Yoab yi datsa le Israel blibo la, eye wōḡbō va Yerusalem. 5 Eye Yoab tso dukō la fe amesiwō wotia xlē la fe xelēme v̄e na fia la: Amesiwo ate ḡu adi yi le Israel blibo la me la, wole ame akpe alafa wuideke tefe akpe, eye amesiwo ate ḡu adi yi le Yuda la, wole ame akpe alafa ene kplē blaadre. 6 Gake metia Lewi kplē Benyamin xlē de wo dome o, elabena fia fe nya la nyoḡu na Yoab. 7 Ke nusia medze Mawu ḡu o, eye wōwu Israel. 8 Tete Dawid gblo na Mawu bēna: Mewō nuv̄s, be mewō nusia, eyata tso wō dōla fe vodada kee, elabena mewō lānu ḡutō.

9 Eye Yehowa gblo na Dawid fe nukpōla Gad bēna: 10 Yi dāgblo na Dawid be: Ale Yehowa gblo esi: Nu et̄s metsō le ḡkuwō me dōm, tia wo dometō deka, ne mawō wō. 11 Tete Gad va Dawid gblo gblo nē bēna: Ale Yehowa gblo esi: Kpō wo dome, natsō: 12 dōwuame fe et̄s loo, alo nāsī le wō ketōwo nu dzinu et̄s, eye wō futōwo fe yi naḡe wō de nu loo, alo Yehowa fe yi kplē dōv̄s nāno anyigba dzi ḡkeke et̄s, eye Yehowa fe dōla nawu ame le Israel-nyigba blibo la dzia? Azō bu eḡu, alesi maḡaḡo eḡu na amesi dōm ḡa! 13 Dawid gblo na Gad bēna: Mexaxa ḡutō! Na madze Yehowa si me, elabena efe amenuveve sō gblo ḡutō; ke nyemele amegbetōwo si me dze ge o! 14 Tete Yehowa na dōv̄s va Israel, eye ame akpe blaadre ku le Israel.

Dawid mē nu le Ornan fe lufofe.

15 Eye Mawu dō dōlaa de dō

a Sam. II. 24, 1 v. 15.

b Mo. II. 20, 12.

d 27, 24.

e Mo. IV. 25, 8.

f Fla. I. 18, 24.

de Yerusalem, be wōaḡagblēe. Ke esi wōde aci nugbegblē me la, Yehowa kpōe, eye v̄s la vee, eye wōḡblo na dōla, si le nu gbliēm la bēna: Eso gbō azō, ḡidi wō asi de anyi! Yehowa fe dōla la tsi tre de Yebusitō Ornan fe lugbōḡe gbō. 16 Ke esi Dawid fō kō dzi, eye wōkpō Yehowa fe dōla la le dzifo kplē anyigba dome, eye wōdi efe yi do de Yerusalem dzi la, Dawid kplē ame tsitsiwo ta akpanya, eye wode ta agu. 17 Tete Dawid gblo na Mawu bēna: Alo menye nyee de se be, woaxlē dukō la oa, eye menye nyee da wo hewō nuv̄s ḡā sia oa? Ke alē siawo la, nuka wōwō? Yehowa, nye Mawu, wō asi neva mia kplē tofonye fe afe dzi, ke megava dukō sia dzi, ne wōawu wō o!

18 Eye Yehowa fe dōla gblo na Gad be, wōaḡagblo na Dawid bēna, neyi ḡaḡi v̄s samplekpui na Yehowa de Yebusitō Ornan fe lugbōḡe. 19 Tete Dawid yi le Gad fe nya, si wōḡblo le Yehowa fe ḡkō dzi la nu. 20 Eye esi Ornan tō kō la, ekpō dōla la, esime Ornan le lu fom, eye eya kplē viarutsu eneawo si ḡla. 21 Esi Dawid va Ornan gbō, eye Ornan fō kō dzi kpō Dawid la, edo tso lugbōḡe la ḡade ta agu de Dawid ḡku me. 22 Eye Dawid gblo na Ornan bēna: Tso lugbōḡe la nam, ne maḡi v̄s samplekpui ḡi na Yehowa; tsoe nam le efe asixōxō blibo la nu, ne dōv̄s la nu natsō le dukō la dome. 23 Tete Ornan ḡo ḡu na Dawid bēna: Xōe, eye nye afeto fia newo alesi dze eḡu; kpō ḡa, mana nyiwo woasa numev̄e, lufotasiḡamwo nanye nake kplē lu woasa nuḡuv̄e; mana wo katā. 24 Fia Dawid gblo na Ornan bēna: Kpao, ke boḡ maflee ho dedie; elabena nyemaxō wō nu ana Yehowa o, eye nyemasa numev̄e fe maxemaxe o. 25 Tete Dawid de sika sekel alafa ade na Ornan de tefe la ta. 26 Eye Dawid ḡi v̄s samplekpui de afima na Yehowa hesa numev̄e kplē akpedav̄o. Eye esi wōyō Yehowa la, /eto nē, eye wōna dzo tso dzifo va numev̄e samplekpui la dzi. 27 Eye Yehowa de se na dōla la be, wōatsō efe yi ade aku.

28 Esi Dawid kpɔ le yemayi be, Yehowa tɔ nɛ le Yebusito Ornan fe lugbofe la, ede asi vɔsasa me le afima. 29 Ke yemayi Yehowa fe nɔfe, si Mose wɔ le gbedzi kple numevɔsamlekpuɪ la nɔ vɔsase le Gibeon. 30 Gake Dawid mete ɲu yi egbo, be yeabia gbe Mawu ase o, elabena Yehowa dɔla fe ɔyi la tso dzika fo nɛ.

Dawid dzra gbexoxo la teje do, eye wɔxɪs nu via Salomo.

22. Eye Dawid gblɔ be: Esia nye Yehowa Mawu fe afe, eye esia nye vɔsamlekpuɪ de Israel fe numevɔsa ɲu.

2 Tete Dawid de se be, woafɔ amedzro, siwo le Israel-nyigba dzi la nu fu, eye wɔdo kpefulawo, be woafu kpewo, ne woatsɔ atu Mawu fe xɔ lae. 3 Eye Dawid fo gayibo nu fu fũ de agboawo ɲu vɔtruwo fe gatagbadzɛwo kple gatagbadzɛ gã gobawo wɔwɔ ɲuti; akɔbliawo mele dada me o, 4 eye sedertiawo mele xexlɛ me o, elabena Sidontɔwo kple Tiro-tɔwo tɔ sedertiwo ve na Dawid tantan. 5 Eye Dawid gblɔ bena: Vinye Salomo ahenye dekakupɪ dzaa ko, eye xɔ, si wole tutu ge na Yehowa la, ele be, wɔalolo ɲuto, ne efe ɲkɔ kple bubu nade anyigbawo katã dzi, eyata mafo nuwo nu fu di nɛ! Ale Dawid fo nuwo nu fu tantan hafi va ku.

6 Eye wɔyɔ via Salomo hede se nɛ be, wɔatu xɔ na Yehowa, Israel fe Mawu la. 7 Eye Dawid gblɔ na Salomo bena: Vinye, a medo de ta me be, matu xɔ na Yehowa, nye Mawu fe ɲkɔ, 8 ke Yehowa fe gbe va gbɔnye be: Eko ɔu de anyi akpa, eye nɛwo aɔa gedɛ, eyata matu xɔ na nye ɲkɔ o, elabena ɛko ɔu gedɛ de anyi le ɲkunya me. 9 Kpɔ da, wole nɔtsuvia de dzi ge na wɔ, amesi anye nɔtɪfafa, eye mana gbɔdzɛ le efe futowo katã si megodoo, elabena Salomo anye efe ɲkɔ, eye mana nɔtɪfafa kple gbɔdeme Israel le efe agbe me ɲkekewo katã me. 10 Eya atu xɔ na nye ɲkɔ; azu vinye, eye nyea mazu fofoa, eye mana efe fiadufe fe fiadzɪkpui nali ke de Israel dzi tegbee. 11 Eyata vinye, Yehowa aɔ kpli wɔ,

a 16, 30.

b kp. 16.

d Fla. I. 2, 2, 4.

e 29, 2.

f Kron. II. 9, 1.

g Kron. II. 2, 16.

h 29, 1.

i kp. 9; 23, 25.

k 17, 1-14; 28, 2-7.

l Fla. I. 1, 28-40.

natu Yehowa, wɔ Mawu fe xɔ la ade goe dedie, abe alesi wɔgbɔ de ɲwɔ ene. 12 Yehowa ana gomesese kple nunya wɔ, eye wɔadɔ wɔ Israel nu, ne nalɛ Yehowa, wɔ Mawu fe se la me de asi. 13 Ne ɛlɛ dɔdo kple kɔnu, siwo Yehowa do na Mose hena Israel-viwo la me de asi, eye nɛwo wɔ dzi la, ekema ɔkpɔ dzɔgbenyuie. Sɛ ɲu, eye nalɛ dzi de fo, megavɔ o, eye dzika megatso fowɔ o! 14 Kpɔ da, medze agbagba fo sika talento akpe alafa kple klosalo talento akpe teje akpe nu fu de Yehowa fe xɔ la ɲu hekke de akɔbli kple gayibo, siwo mele dada me o la ɲuti, wɔwɔ gbo ɲuto; mefo atiwo kple kpewo nu fu, eye nadi bubuwo akpe de wo ɲu! 15 Dɔwɔlawo le asiwɔ kpankpan, kpefulawo, gliɔolawo kple atikpalawo kpakple aɔaɲuwo la vovovowo. 16 Sika kple klosalo, akɔbli kple gayibo mele xexlɛ me o; eyata tso de do la ɲu, eye Yehowa aɔ kpli wɔ!

17 Eye Dawid de se na Israel-amegawo katã be, woakpe de via Salomo ɲu gblɔ bena: 18 Yehowa, mia Mawu la, li kpli mi tso, eye iwɔna gbɔdzɛ mi godoo va kpe, elabena etsɔ anyigba la de asi nam, eye anyigbadzitɔwo na ta le Yehowa kple efe dukɔ la ɲku me. 19 Eyata midɪ Yehowa, mia Mawu la, kple miafe dzi kpakple miafe luɔ, eye mitso, ne miatu Yehowa Mawu fe kɔkɔfe la, ne woatsɔ Yehowa fe nubabladaka la kple Mawu fe nu kɔkɔawo ada de xɔ, si tu ge woala na Yehowa fe ɲkɔ la me.

Lewitowo fe xexlɛme, dɔdɔwo kple dɔwɔwo.

23. Esi Dawid tsi, eye agbe tii la, etsɔ via Salomo do fia de Israel nu.

2 Eye wɔfo Israel-amegawo katã, nunɔlawo kple Lewi-viwo nu fu. 3 Eye woxlɛ Lewi-vi, siwo xɔ fe blaɛtɔ kple edzivɔwo, ɲutsu dekadekawo fe xexlɛme de akpe blaɛtɔ vɔ enyi. 4 Amesiawo dometɔ akpe blave vɔ ene nana Yehowa xɔ la fe do nu, eye ame akpe ade nanye dɔdzɪkpɔlawo kple vɔnudɔlawo; 5 ame akpe ene nanye agbonudɔlawo, eye ame akpe

ene natsɔ hadzinu, siwo mewɔ hena kafukafuha la, akafu Yehowa.

6 Eye Dawid mā wo haha de Lewi viwo Gerson, Kehat kple Merari nu.^b 7 Gerson viwo nye: Laedan kple Simej. 8^a Laedan viwo nye: Yexiel, amesi nye tɔtɔ, Zetam kple Yoel, wole wo ame etɔ. 9 Simej viwo nye: Selomit, Xaziel kple Haran, wole wo ame etɔ. Woawo nye Laedan fe afekɔwo fe tɔtɔwo. 10 Simej viwo nye: Yaxat, Ziza, Yeus kple Beria; amesiawo nye Simej viwo, wole wo ame ene. 11 Yaxat enye tɔtɔ, eye Ziza enye evelia; ke Yeus kple Beria medzi vi gede o, eye woxlɛ wo wɔ afekɔ dekae. 12 Kehat viwo nye: Amram, Yizhar, Xebron kple Uziel, wole wo ame ene.^c 13 Aram viwo nye: Aron kple Mose. ^dWotia Aron, be woakɔ eya kple viɔɔntsuwo ŋu, ne woanye ame kɔkɔetɔwo tegbee, ne woado dzudzɔ le Yehowa ŋku me, woasubɔe, eye ^ewoayra ame de efe ŋkɔ dzi tegbee. 14 Woyɔ Mawu fe ame Mose fe viwo de Lewi fe to la me. 15 Mose viwo nye: Gersom kple Eliezer.^f 16 Gersom vi nye Sebucl, amesi nye tɔtɔ.^g 17 Eliezer vi nye: Rexabya, amesi nye tɔtɔ; viɔɔntsu bubua deke meganɔ Eliezer si o; ke ^hRexabya viwo sɔ gbɔ ɔntɔ. 18 Yizhar vi nye: Selomit, amesi nye tɔtɔ. 19 Xebron vi nye: Yeriya, amesi nye tɔtɔ, evelia nye Amarya, etɔlia nye Yaxaziel, eye enelia nye Yekamam. 20 Uziel viwo nye: Mixa, amesi nye tɔtɔ, kple Yisiya, si nye evelia. 21 ⁱMerari viwo nye: Maxli kple Musi. Maxli viwo nye: Eleazar kple Kis. 22 Eleazar medzi ɔntsuviya deke hafi ku o, negbe nyɔnuviwo ko, eye woɔe Kis fe ɔntsuviwo, siwo nye wo nɔviwo. 23 Musi viwo nye: Maxli, Eder kple Yeremot, wole wo ame etɔ.

24 Amesiawo nye Lewi-viwo le wo fe afekɔwo nu; woawo nye afekɔwo nu tɔtɔwo, siwo wotia xlɛ le ame dekaɔekawo ŋkɔwo fe xexlɛme nu, amesiwo xɔ fe blave kple edzivɔwo, ne woawo Yehowa fe afe la ŋu dɔwo. 25 Elabena Dawid gblɔ be: Esi Yehowa, Israel fe Mawu la, na gbɔdzɔe efe du-

^a Yoel 4, 21.

^b 6, 1. 2.
^d 26, 21.

^e 5, 28, 29.
^f Ps. 92, 3.
^g 6, 34; Heb. 5, 4.

^h Mo. V. 10, 8.

ⁱ Mo. V. 33, 1.

^k Mo. II. 18, 3, 4.

^l 26, 24.

^m 23, 6.

ⁿ 5, 29.

^o 24, 21-30.

^p Mo. III. 10, 1.
^q 2, 12.

^r 6, 4.

^s Kron. II. 8, 14.

^t 18, 16.

ko, eye wole ^aYerusalem nɔ ge tegbee la, 26 eyata Lewi-viwo hã megale nɔfe la kple efe nuwo katã tɔ ge azɔ o; — 27 elabena le Dawid fe dɔdɔ mbetɔ nu woxlɛ Lewi-viwo fe amesiwo xɔ fe blave kple edzivɔwo — 28 ke boɔ wo nɔfe nanɔ Aron viwo xa, ne woawo Yehowa fe afe la ŋu dɔwo, woakɔ xɔxɔnuawo kple xɔawo dzi, woaklɔ nu kɔkɔeawo katã, eye woawo Mawu fe afe la ŋu dɔwo; 29 woakɔ ŋkumedɔbolo la, wo memee hena nuɔvɔsa, tatali mavaɔmavaɔ, nusiwo wotɔna le nu-tɔgba me, nu bakabakawo kple nudotree kpakple dzidzenuawo dzi; 30 eye ele na wo be, woatsi tre di ŋdi sia ŋdi, ne woada akpe na Yehowa, eye woakafui; alea woawo le fiɛ hã.^f 31 Woava ta sɔsɔe, ne wole numevɔwo katã sa ge le dzudzɔge, dzinu yeye kple ŋkekenyuiewo dzi le wo fe dɔdɔ la nu le Yehowa ŋku me tegbee; 32 ne woawo Mawu fe agbadɔ la ŋu dɔwo, kɔkɔefe la ŋu dɔwo kple wo nɔvi Aron viwo fe dɔwo, eye woasubɔ le Yehowa fe afe la me.

Nunɔladɔdɔ blave vɔ enyawo nu tɔtɔwo.

24. Aron viwo fe ^ahawo nye esi: ^bAron viwo nye: Nadab, Abihu, Eleazar kple Itamar. 2 Ke Nadab kple Abihu wotre kuku na wo fofo, eye viɔɔntsu deke menɔ wo si o, eyata Eleazar kple Itamar wozu nunɔlawo.^c 3 Eye Dawid kple Zadok, amesi tso Eleazar viwo dome, kpakple Aximelex tso Itamar viwo dome^d mā wo de wo fe dɔ me haha. 4 Ke esi Eleazar viwo fe tɔtɔwo sɔ gbɔ wu Itamar viwo to la, womã wo. a^e be Eleazar viwo fe afekɔwo fe tɔtɔwo le ame wuiade, eye Itamar viwo fe afekɔwo to le wo ame enyi. ^fEdzidze nu hafi mā woa kple eve la, elabena woawoe nye kɔkɔefe la nu amegãwo kple Mawu fe amegãwo tso Eleazar viwo kple Itamar viwo dome. 6 Eye agbalɛ-ŋlɔla Semaya, Netaneel vi tso Lewi-viwo dome, ŋlɔ wo di le fia la kple amegãwo, nunɔla Zadok kple ^gAximelex, Abyatar vi, kpakple nunɔlawo kple Lewi-viwo fe afekɔwo fe tɔtɔwo ŋku me; ne wo-

dzidze nu de Eleazar fe afeko deka dzi la, ekema wodzidzea nu de Itamar to deka dzi.

7 Dzidze gbato dze Yoyarib dzi, evelia dze Yedaya dzi, 8 etolia dze Xarim dzi, enelia dze Seorim dzi, 9 atolia dze Milkiya dzi, adelia dze Miyamin dzi, 10 adrelia dze Hakoz dzi, enyilia dze Abiya dzi, 11 asiekelia dze Yesua dzi, ewolia dze Sexanya dzi, 12 wuidekelia dze Elyasib dzi, wuivelia dze Yakim dzi, 13 wuletolia dze Xupa dzi, wuienelia dze Yesebab dzi, 14 wuiatolia dze Bilga dzi, wuiadelia dze Imer dzi, 15 wuiadrelia dze Xezir dzi, wuienyilia dze Hapizez dzi, 16 wuiasiekelia dze Petaxya dzi, blavelia dze Yexezkel dzi, 17 blave vo dekelia dze Yaxin dzi, blave vo evelia dze Gamul dzi, 18 blave vo etolia dze Delaya dzi, eye blave vo enelia dze Maazyia dzi. 19 Esia nye wofe do domewo hena wofe do wo wo, ne woayi Yehowa fe afela mele do do, si wo fofo Aron do na wo la nu, abe alesii Yehowa, Israel fe Mawu la, de se ne ene.

Lewitowo fe tato wo.

20 Lewi-vi susaeawo nye esi: Subael tso Amram viwo dome, Yexdeya tso Subael viwo dome, 21 Yisiya enye tato le Rexabya viwo dome, 22 Selomot tso Yizhar viwo dome, Yaxat tso Selomot viwo dome. 23 Xebiron viwo nye: Yeriya, amesi nye tato, evelia nye Amarya, etolia nye Yaxaziel, enelia nye Yekamam. 24 Uziel viwo nye: Mixa, Samir tso Mixa viwo dome. 25 Mixa novi nye Yisiya; Zaxarya tso Yisiya viwo dome. 26 Merari viwo nye Maxli kple Musi kpakple via Yaazyia viwo. 27 Merari vi, siwo via Yaazyia dzi, wonye: Soham, Zakur kple Ibr. 28 Maxli dzi Eleazar, ke eya medzi nutsuvia deke o. 29 Kis towo nye esi: Kis vi nye: Yeraxmeel. 30 Musi viwo nye: Maxli, Eder kple Yerimot. Esiawo nye Lewi-viwo fe viwo le wofe afekowo nu. 31 Eye woawo ha dzidze nu abe wo novi Aron viwo ke ene, le fia Dawid, Zadok kple Aximellex kpakple nunolawo kple Lewi-viwo fe afekowo fe tato wo nku me; afekowo fe ame tsitsiwo kple wofe tsewo siaa.

Dodo blave vo ene na hadzlia kokooawo.

25. Eye Dawid kple avako la fe amegawo tia Asaf viwo, Heman viwo kple Yedutun viwo, amesiwo foa kasaŋku, saŋku kple gagogoe la, hena wofe subosubodo. Dowola, siwo asubo la fe xexleme enye si: 2 Asaf viwo nye: Sakur, Yosef, Netanya kple Asarela. Asaf viwo no Asaf, si foa saŋku le fia fe do do nu la gbo. 3 Yedutun-hawo nye esi: Yedutun viwo nye: Gedalya, Zeri, Yesaya, Xasabya, Matitya kple Simei, wole wo ame ade; woawo tsoa kasaŋku foa akpedaha kple kafukafuha na Yehowa le wo fofo Yedutun fe kpokplo te. 4 Heman hawo nye esi: Heman viwo nye: Bukiya, Matanya, Uziel, Sebul, Yerimot, Xananya, Xanani, Eliata, Gidalti, Romanti-Eser, Yosbekasa, Maloti, Ho:ir kple Maxasiot. 5 Amesiawo kata nye fia fe nukpola, Heman fe viwo, ne efe dzo nadidi le Mawu fe nya nu; elabena Mawu na nutsuvi wuiene kple nyonuvi eto Heman. 6 Amesiawo kata tsoa gagogoe, saŋku kple kasaŋku foa hae le Yehowa fe afe la me le wo fofo Asaf, Heman kple Yedutun fe kpokplo te, abe alesii fia la do ene. 7 Woxle woawo kple wo novi, siwo sr5 Yehowa fe ha la, kpe de hafialawo nu, wole ame alafa eve kple blanyi vo enyi. 8 Eye wodzidze nu de wofe do fe do dome dzi hena deviwo kple ame tsitsiwo, nufialawo kple nusr5viwo siaa. 9 Dzidze gbato hena Asaf dze Yosef kple noviwo kpakple viwo dzi, wole ame wuive; evelia dze Gedalya kple noviwo kpakple viwo dzi, wole ame wuive; 10 etolia dze Zakur kple viwo kpakple noviwo dzi, wole ame wuive; 11 enelia dze Yizri kple viwo kpakple noviwo dzi, wole ame wuive; 12 atolia dze Netanya kple viwo kpakple noviwo dzi, wole ame wuive; 13 adelia dze Bukiya kple viwo kpakple noviwo dzi, wole ame wuive; 14 adrelia dze Yesarela kple viwo kpakple noviwo dzi, wole ame wuive; 15 enyilia dze Yesaya kple viwo kpakple noviwo dzi, wole ame wuive; 16 asiekelia dze Matanya kple viwo

a 15, 19.

b Lu. 1, 5.

d 21, 9; Kron. 11, 35, 15.

e 23, 17-23; 25, 25.

f 24, 31.

g 25, 8.

kpakple nɔviawo dzi, wole ame wuieve; 17 ewolia dze Simej kple viawo kpakple nɔviawo dzi, wole ame wuieve; 18 wuidekelia dze Azarel kple viawo kpakple nɔviawo dzi, wole ame wuieve; 19 wuivelia dze Xasabya kple viawo kpakple nɔviawo dzi, wole ame wuieve; 20 wuietɔlia dze Subael kple viawo kpakple nɔviawo dzi, wole ame wuieve; 21 wuienelia dze Matitya kple viawo kpakple nɔviawo dzi, wole ame wuieve; 22 wuiatɔlia dze Yeremot kple viawo kpakple nɔviawo dzi, wole ame wuieve; 23 wuiadelia dze Xananya kple viawo kpakple nɔviawo dzi, wole ame wuieve; 24 wuiadrelia dze Yosbekasa kple viawo kpakple nɔviawo dzi, wole ame wuieve; 25 wuienyilia dze Xanani kple viawo kpakple nɔviawo dzi, wole ame wuieve; 26 wui easikelia dze Maloti kple viawo kpakple nɔviawo dzi, wole ame wuieve; 27 blavelia dze Eliyata kple viawo kpakple nɔviawo dzi, wole ame wuieve; 28 blave vɔ dekelia dze Ho:ir kple viawo kpakple nɔviawo dzi, wole ame wuieve; 29 blave vɔ evelia dze Gidalti kple viawo kpakple nɔviawo dzi, wole ame wuieve; 30 blave vɔ etɔlia dze Maxasiot kple viawo kpakple nɔviawo dzi, wole ame wuieve; 31 blave vɔ enelia dze Romamti-Eser kple viawo kpakple nɔviawo dzi, wole ame wuieve.

Agbonudzɔlawo dodo.

26. Agbonudzɔlawo fe hawo nye esi: Amesi tso Korax viwo dome, enye Meselemya, amesi nye Kore, si tso Asaf viwo dome fe vi. 2 Meselemya viwo nye: Zaxarya, si nye ngɔgbea, evelia nye Yediael, etɔlia nye Zebadya, enelia nye Yatniel, 3 atɔlia nye Elam, adelia nye Yoxanan, eye adrelia nye Elyoenai. 4 Obed-Edom viwo nye: Semaya, si nye ngɔgbea, evelia nye Yozabad, etɔlia nye Yoax, enelia nye Saxar, atɔlia nye Netaneel, 5 adelia nye Amiel, adrelia nye Isaxar, eye enyilia nye Peultal; elabena Mawu yrae. 6 Wodzi nɔtsuviwo na Semaya, amesiwo nye dziɔulawo le wo fofɔ fe me, elabena wonye

gutsu kalɛtɔwo. 7 Semaya viwo nye: Otni, Rafael, Obed kple Elzabad, amesi nɔviwo Elihu kple Semaxya wonye kalɛtɔwo. 8 Amesiawo katã tso Obed-Edom viwo dome; woawo kple wo viwo kpakple wo nɔviwo nye kalɛtɔwo, eye wokako de do nu. Obed-Edom-hawo le ame blaade vɔ eve. 9 Meselemya viwo kple nɔviawo le wo ame wuienyi, eye wonye kalɛtɔwo. 10 Xosa, amesi tso Merari viwo dome la fe viwo nye: Simri, amesi nye tatɔ; menye eyae nye ngɔgbea hafi o, gake fofoa tsɔe do tatɔe, 11 evelia nye Xilkiya, etɔlia nye Tebalya, eye enelia nye Zaxarya; Xosa viwo katã kple nɔviawo le wo ame wuietɔ.

12 Agbonudzɔlawo fe ha siawo, siwo nye nɔtsuawo fe tatɔwo la fe do enye nɔdzɔdzɔ, ne woasubɔ le Yehowa fe afe la me abe wo nɔviwo ke ene. 13 Eye wodzi dze nu le wofe afekɔwo nu, wɔdɔle sue alo wololo o, hena agbo sia agbo. 14 Dzidze la dze Selemya dzi de yedzefe gome; eye wodzi dze nu de via Zaxarya, amesi nye adanudela nyanu la dzi, eye efe dzidze dze anyiehe gome. 15 Obed-Edom tɔ nye dziehe gome, eye viawo tɔ nye nudzɔdɔfe la. 16 Supim kple Xosa tɔ nye yetɔdɔfe gome le Salaxet-gbo la nu le mɔ, si lia to la to, dzɔfe le dzɔfe xa. 17 Lewi-vi ade le yedzefe gome, wo ame ene le anyiehe gbesiagbe, wo ame ene le dziehe gbesiagbe, eye wo ame eve le nudzɔdɔfe la nu; 18 esiwo le Parbar le yetɔdɔfe gome, wonye: wo ame ene le mɔ to, eye wo ame eve le Parbar. 19 Esia nye agbonudzɔlawo fe hawo tso Korax viwo kple Merari viwo dome.

Kesinɔnuwo dziɔkɔlawo dodo.

20 Eye wotsɔ wo nɔvi Lewi-viwo do Mawu fe afe la fe kesinɔnuwo kple nu kɔkɔeawo nu. 21 Laedan, amesi tso Gerson viwo dome fe viwo, siwo nye Gerson vi Laedan fe afekɔwo fe tatɔwo, wonye Yexiel viwo. 22 Yexiel viwo nye: Zetam kple nɔvia Yoel; woawo le Yehowa fe afe la fe kesinɔnuwo nu. 23 Amesiwo tso Amram-hawo, Yizhar-hawo, Xebrom-hawo kple Uziel-hawo dome, wo-

• 25, 8.

• Kron. II. 8, 14; 35, 15.

• 23, 8.

nye: 24 "Sebuel, amesi nye Mose vi Gersom fe vi, eya le kesinõ-nuawo nu. 25 Eye nõvia ^{a 23, 16.} b 23, 17. Eliezer viwo nye: Rexabya, eya fe vi nye Yesaya, eya fe vi nye Yoram, eya fe vi nye Zixri, eya fe vi nye Selomot. 26 Selomot sia kple nõvia-wo wotsõ do kesinõnu kòkòeawo katã, siwo ñu fia Dawid kple afekõwo fe tatõwo, ame akpe kple ame ala:awo fe amegãwo kpakple awafiawo kò la nu; 27 aboyonu, siwo wokpõ tso awa me la dome, wode wo tsoe hekõ wo ñu, ne woatsõ akpe de Yehowa fe afe la tutu ñui; 28 hekpe de nusiwo katã ñu nukpõla Samuel, Saul, Kis vi, Abner, Ner vi, kpakple Yoab, Zeruya vi, wokõ la ñuti. Ne amesiame kò nane ñu la, wotsõne dea asi na Selomot kple nõviawo.

Dõnudrõlawa dodo.

29 Wotsõ Kenanya, amesi tso Yizhar viwo dome la, kple viawo do dõwõwõ nu le Israel, wonye dõdzikpõlawa kple õõnudrõlawa. 30 Wotsõ Xebron viwo, siwo nye Xasabya kple nõviawo ame akpe doka kple alafa adre, siwo nye ame zãzõwo, do Israel nu le Yordan fe go si me le yetodofo gome hena Yehowa fe dõwo katã kple fia la subõsubõ. 31 Yeriya enye tato le Xebron viwo dome. Le Dawid fe fiadudu fe fe blanelia me la wodo Xebron viwo fe fome la kpõ le wofe afekõwo nu, eye wokpõ ñutsu kalõtõwo le wo dome le Yaezer le Gilead; 32 nõviawo nye ame zãzõwo, eye wole tato akpe eve kple alafa adre le afekõwawo me. Woawo Dawid tso do Ruben-viwo, Gad-viwo kple Manase-viwo fe to afã la nu le Mawu kple fia fe nyawo katã gome.

Abako la fe dodo wuleveawo dzikpõlawa.

27 "Esiawo nye Israel-viwo le wofe xelõmewo nu, afekõwo fe tatõwo, ame akpewo kple ame alafawo fe amegãwo kpakple wofe dõdzikpõlawa, amesiwo subõ fia la, ha sia ha le efe dõdõ nu; wovana, eye wodzona dzinu sia dzinu le fe la me; ha sia ha le ame akpe blave vò ene.

2 Yasobeam, Zabdiel vi, le ha gbãtõ nu le dzinu gbãtõ me; efe ha la le ame akpe blave vò ene.

3 Etso Perez-viwo dome, eye wõnye awafiawo katã fe tato le dzinu gbãtõ me. 4 Axoxitõ Dodai le dzinu ewelia fe ha nu, eye amegã Miklot le efe ha la me; efe ha la le ame akpe blave vò ene. 5 Awafia etõlia, le dzinu etõlia me, enye Benaya, nunõla Yoyada fe vi, eya nye tato, eye efe ha la le ame akpe blave vò ene. 6 Benaya sia enye kalõtõ le ame blaetõawo dome, eye wõle ame blaetõawo nu; evia Amizabad le efe ha la me. 7 Enelia, le dzinu enelia me, enye Asahel, Yoab nõvi, eye via Zebadya dze eyome; efe ha la le ame akpe blave vò ene. 8 Atõlia, le dzinu atõlia me, enye amegã Samhut, amesi nye Yizraxitõ; efe ha la le ame akpe blave vò ene. 9 Adelia, le dzinu adelia me, enye Ira, Ikes vi, tso Tekoa; efe ha la le ame akpe blave vò ene. 10 Adrelia, le dzinu adrelia me, enye Pelonitõ Xelez tso Efrayim-viwo dome; efe ha la le ame akpe blave vò ene. 11 Enyilia, le dzinu enyilia me, enye Xusatitõ "Sibexai tso Zarxi viwo dome; efe ha la le ame akpe blave vò ene. 12 Asiekelia, le dzinu asiekelia me, enye Anatotitõ Abiezer tso Benyamin-viwo dome; efe ha la le ame akpe blave vò ene. 13 Ewolia, le dzinu ewolia me, enye Netofatitõ Maharai tso Zarxi viwo dome; efe ha la le ame akpe blave vò ene. 14 Wuidekelia, le dzinu wuidekelia me, enye Piratonitõ Benaya tso Efrayim-viwo dome; efe ha la le ame akpe blave vò ene. 15 Wuivelia, le dzinu wuivelia me, enye Netofatitõ Xeldai tso Otniel viwo dome; efe ha la le ame akpe blave vò ene.

Fomeawo fe amegãwo.

16 Amesiwo le Israel-toawo nu, wonye esi: Eliezer, Zixri vi, enye Ruben-viwo fe amegã; Simeon-viwo to enye Sefatya, Maaxa vi; 17 Lewi-viwo to enye Xasabya, Kemuel vi; Aron viwo to enye Zadok; 18 Yuda-viwo to enye Elihu tso Dawid nõviwo dome; Isaxar-viwo to enye Omri, Mixael vi; 19 Zebulon-viwo to enye Yismaya, Obadya vi; Naftali-viwo to enye Yerimot, Azriel vi; 20 Efrayim-viwo to enye Hosea, Azazy vi;

a kp. 2 - 15 kpõ 11, 11 - 31.

Manase-to afā la tō enye Yoel, Pedaya vi; 21 Manase-to afā, si le Gilead la tō enye Ido, Zaxarya vi; Benyamin-viwo tō enye Yaasiel, Abner vi; 22 Dan-viwo tō enye Azarel, Yeroxam vi. Amesiawo nye Israel-toawo fe amegāwo.

23 Ke Dawid mexlē amesiwo xō fe blave kple amesiwo mekpō xō nenema hade o la, de eme o, elabena ^bYehowa do nūgbe be, yea-wo Israel wōaso gbo abe dzifoyle-tiviwo ene. 24 Yoab, Zeruya vi, de asi wo xel¹³ me, ke mewu enu o, elabena eyatae ^ddomedzoe va Israel dzi do; eyaḡuti womede xexl^{me} la fia Dawid nūtinya me o.

Dawid fe subolawo kple dawolawo.

25 Azmawet, Adiel vi, le fia la fe kesinonuwu nu, eye Yonatan, Uziya vi, le nusiwo wodzra do de agblewo, duwo, kafewo kple mōwo me la nu; 26 Ezri, Kelub vi, le agbledela, siwo nḡaa agble la nu; 27 Simej, Ramatitō, le weingblewo nu; eye Zabdi, Sifmitō, le wein, siwo wotsō tso weingblewo me dzra do la nu. 28 Baal-Xanan, Gederitō, le amiti kple gboti, siwo wodo de tagba la nu; eye Yoas le ami, siwo wodzra do la nu; 29 Sitrai, Saronitō, le nyi, siwo dua gbe le Saron la nu; eye Safat, Adlai vi, le nyi, siwo le bali me la nu; 30 Obil, Ismaelitō, le kposowo nu; eye Yexdeya, Meronotitō, le tedzinowo nu; 31 Yaziz, Hagritō, le alēwo nu. Amesiawo katāe nō fia Dawid fe kesinonuwu nu.

32 Dawid tōdia Yonatan enye adanudela, gomesese le esi, eye wōnya agbalē me; Yexiel, Xaxmoni vi, le fiaviwo gbo; 33 Axitofel enye fia fe adanudela; Xuxai, Arkitō, enye fia xōlō. 34 Amesiawo kplō Axitofel do, wonye Yoyada, Benaya vi, kple Abyatar; eye fia la fe awafia enye ^aYoab.

Dawid kplō Salomo fia dukō la abe yomedzela ene.

28. Tete Dawid fo Israel fe amegāwo katā, toawo fe amegāwo, hawo fe amegā, siwo subɔa fia la, ame akpewo fe amegāwo kple ame alafawo fe amegāwo kpa-kple amesiwo kpɔa fia la kple via-wo fe kesinonuwu kple lāhawo dzi

^a 22, 7-10.

^b Mo. I. 22, 17.
^d Sam. II. 7, 5.

^e 21, 14.

^f Mo. I. 49, 10.

^g Sam. I. 16, 1, 12.

^a 17, 11-14.

^f Sam. II. 16, 12.
^k Pa. 7, 10.
ⁱ Sam. II. 15, 37.

^a Sam. II. 8, 16.

^o Mo. II. 25, 9.

la nu fu de Yerusalem hekpe de afedzikpolawo, kalētowo kple nūtsu ḡkumesesētowo katā nū. 2 Eye fia la tso de tsitredu gblō bena: Nōvinyewo kple nye dukō, midō tom! ^aMeḡo de ta me be, ma-tu gbōdemefe na Yehowa fe nubabladaka la kple mia Mawu fe afōḡḡzinu, eye medzra do de etutu nū. 3 Ke Mawu gblō nam be: ^dMātu xōa ḡeke na nye ḡkō o, elabena awame nēnye, eye nēkō wu de anyi. 4 Eye Yehowa, Israel fe Mawu la, tiam le fofonye fe afe blibo la me, be maḡu fia de Israel dzi tegbee; elabena etia ^fYuda, ne wōanye amegā, eye nye nu nyo eḡu le ^gfofonye Yuda fe afe me kple fofonye viwo dome, eye wōtsom do fia de Israel blibo la nu. 5 Etia vinye Salomo le vinyewo katā dome, elabena Yehowa na vi ḡedem, ne wōabɔɔnō Yehowa fe Israel-fiadufe la fe fiazikpui dzi. 6 Eye wōgblō nam be: ^aViwō Salomo netu nye xō, eye wōato nye kpwo, elabena metia eya, ne wōanye vinye, eye nyea manye fofoa. 7 Mali ke efe fiadufe la tegbee, ne nye be, elē nye sewo kple kōnuwo me de asi sesie, eye wōwo wo dzi, abe alesi wōle egbe siawo ene. 8 Eyata mele nu xlōm mi le Israel blibo la kple Yehowa fe ha la ḡku me kpakple de mia Mawu fe to me be: Miliē Yehowa, mia Mawu fe seawo katā me de asi, eye midi eyome, ne miaxo anyi-gba nyui la, eye mia meḡbeviwo natsōe anyi dome tegbee. 9 Eye wō, vinye Salomo, dze si fofowō fe Mawu la, eye nasubɔe kple dzi blibo kpakple luɔ blibo, elabena ⁱYehowa dzroa dziwo katā me kpɔna, eye wōnya tamesusuwo katā! Ne ēdii la, ana be, nakpɔe; ke ne ēḡblēe ḡi la, atso wō afu gbe tegbee. 10 Eyata nyae be, Yehowa tia wō, be natu xō, si anye kōkɔefe; lé dzi de fo, eye nawe ade goe!

Dawid tso ḡbedoxo fe nonome de asi na Salomo, eye wōtsu nusiwo wōdzra do hā ne.

11 Eye Dawid tso xō la fe akpata, eḡu xōwo, nudzraḡofewo, dzisarāwo kple xō emetowo kpakple nūtsyōnu la xō fe ^onōnōme de asi na via Salomo. 12 Etsō nusiwo katā wōbu de ta me la fe nōnōme

de asi ne, siwo nye Yehowa fe afe la fe kpwo kple enu xowo katã godoo, Mawu fe afe la fe nudzadofewo kple nu kãkãeawo dzradofewo; 13 nunclawo kple Lewiwiwo fe hawo, Yehowa fe afe la fe subsubɔdɔwo katã kple Yehowa fe afe la fe subsubɔnuawo katã; 14 sika de sikanuawo nu, alesi atu subsubɔnuawo domeɖesiade nu; 15 sika de sikakaditiawo kple wofe sikakadigbɛawo nu, alesi atu akaditi ɖesiade kple efe akadigbɛawo nu; klosalo de klosalokaditiawo nu, alesi atu akaditi ɖesiade kple efe akadigbɛawo nu, le alesi woawo akaditi ɖesiade nu dɔe nu; 16 sika alesi nu atu nkumedobolo fe kplɔwo domeɖesiade nu, kple klosalo de klosalokplɔawo nu; 17 sika nyuito de gflowo, outrewo kple kpluwo kpakple sikagoeawo nu, alesi atu goe ɖesiade nu; kple klosalo de klosagoeawo nu, alesi atu goe ɖesiade nu; 18 kple sika nyuito alesi atu dzudzɔdovɔsamlekpuila nu hekpe de sika Kerubiawo, siwo keke avala hetsyɔ Yehowa fe nubabladaka dzi la fe tasiadam la nuti. 19 Nusiawo katã Yehowa, amesi fia dɔ siawo katã fe nonɔmem la fe asi nɔ nam.

20 Eye Dawid gblɔ na via Salomo bena: «Sê nu, eye lé dzi de fo, eye nawɔe ade goe; megavɔ o, eye dzika megatso fowɔ o; elabena Yehowa Mawu, nye Mawu, li kpli wò, made asi le nuwò o, eye magblé wò dɔ o, vasede esime nawu Yehowa fe afe la fe dɔwo katã nu! 21 Kpɔ da, nunclawo kple Lewiwiwo fe hawo nye esi de Mawu fe afe la fe subsubɔdɔwo katã nu, eye adaɔwɔla, siwo lɔ le wo dokui si hena dɔ vovovowo wɔwɔ kple amegãwo kpakple dukɔ blibo la, le asiwò me.

Nudzɔdɔ hena gbɛdɔxo tutu.

29. Tete fia Dawid gblɔ na ameha blibo la bena: Salomo, vinye deka, si Mawu tia la, enye /dekakpuila dzaa, eye dɔ la keke ta, elabena menyɛ amegbɛtɔ fe fiasã wònye o, ke boɔ Yehowa, Mawu tɔe. 2 Metso nye nusɛ katã dzra dɔ de nye Mawu fe afe la nu; sika de sikanuawo nu, klosalo de klo-

salonuawo nu, akɔbli de akɔblinuawo nu, gayibɔ de gayibɔ nuawo nu, ati de atinuawo nu, sohamkpe, kpe, siwowoatsɔ adɔ awuawo nu, kpe yibowo, kpe nɔɔɔewo, kpe xɔasi vovovowo kpakple kpe yiwo wosɔ gbɔ taɔtaɔ. 3 Eye esi wònye de mekpɔ dzidzɔ le nye Mawu fe afe la nu ta la, mena nye nutɔ nye sika kple klosalo, siwo metu dɔ la, de nye Mawu fe afe la nu kpe de nusiwo katã medzra dɔ de kãkãefe fe xɔ la nuti la nu: 4 Ofir-sika talento akpe etɔ, klosalo nyuito talento akpe adre, ne woatsɔ afa de xowo fe gliwo nu, 5 eye woatsɔ wo awɔ sikanuawo katã kple klosalonuawo katã kpakple adaɔwɔlawo fe dɔ vovovoa-woe. Azɔ, amekae «lɔ le edokui si be, yeana nu Yehowa egbea?

6 Tete afekɔwo fe amegãwo, Israel-toawo fe amegãwo, ame akpewo kple ame alafawo fe amegãwo kpakple fia fe dɔwɔlawo fe amegãwo lɔ faa, 7 eye wona sika talento akpe atɔ, dariko akpe ewo, klosalo talento akpe ewo, akɔbli talento akpe wuienyi kple gayibɔ talento akpe alafa deka de Mawu fe afe fe dɔ la nu. 8 Eye amesi ke si bkpe xɔasi le la, etsɔne na Gerson vi Yexiel, ne wɔatsɔ awɔ Yehowa fe afe la fe kesiɔnuu.

Dawid da akpe na Mawu.

9 Eye dukɔ la kpɔ dzidzɔ le esi wolɔ faa la ta, elabena wona nu Yehowa tso dzi blibo me faa; eye fia Dawid hã kpɔ dzidzɔ etefe mekɔ o. 10 Tete Dawid kafu Mawu le ameha blibo la nku me gblɔ bena: Woakafu wò Yehowa, mia fofɔ Israel fe Mawu, tso mavɔ me yi mavɔ me! 11 Yehowa, tɔwònye gányenye kple nusɛ, nutikɔkɔe, bubu kple kafukafu, elabena nusianu, si le dzifo kple anyigba la, tɔwònye Yehowa, tɔwònye fiadufe, eye wòde dɔ kpɔ de nusiwo katã fe nku de dzi la dzi. 12 Kesiɔnu kple bubu tso gbɔwò, eye nɛdu fia de nusianu dzi; gányenye kple nusɛ le asiwò me, eye gbɔwò wòtsona be, amea de nazu gã, eye wòakpɔ nusɛ. 13 Eyata, mia Mawu, mifele akpe dam na wò, eye mifele wò nutikɔkɔe fe nku la kafum; 14 elabena ameka me-

Mo. U. 35, 5.

Mo. II. 35, 27.

d22, 18; Mo. V. 31, 6.

Nyad. 4, 11; 5, 13.

22, 5. Kron. II. 20, 6.

nye, eye ameka nye dukɔ la nye be, miɛkpɔ ɲusɛ hena nu faa alea? Elabena nuwo katã tso gbowò, eye asiwò me miexo wo le hetso na wò. 15 Elabena amedzrowo mi-nye le ɲkuwò me, eye amegbɔme-wo mlenye abe mia fofowo katã ene; miafe ɲkeke le abe ^dvɔvɔli ene le anyigba dzi, eye mɔkpɔ-^kkpɔ mele ɲɲu o. 16 Yehowa, mia Mawu, nu gbogbo siawo, siwo mi-fo fu, be miatsɔ atu xɔ na wò hena wò ɲkɔ kɔkɔea la, tso asiwò me, eye tawòe nye wo katã. 17 Nye Mawu, menyae be, wòe dzroa /dziwo me kpɔna, eye dzimekɔkɔ nyoa ɲuwò. Nye dzime kɔ mena nusiawo katã faa; eye azo mekpɔ wò dukɔ, si le afisia kple dzidzo, be wona nu wò faa. 18 Yehowa, mia fofowo Abraham, Isak kple Israel fe Mawu, dzra susu kple tamedodo sia do de wò dukɔ fe dzi me tegbee, eye natɔ wofo dziwo de ɲuwò! 19 Eye na dzi blibo vinye Salomo, ne wò a'è wò sewo, nufiafiawo kple dodowo me de asi wòawo nuawo katã ade goe, eye wòatu fiasã, si ɲu medzra nuawo do do la!

Amisist na Salomo.

20 Eye Dawid gblɔ na ameha blibo la bena: Mikafu Yehowa, mia Mawu la! Tete ameha blibo la kafu Yehowa, wo fofowo fe Mawu la, eye wobobo hede ta agu de Yehowa kple fia la ɲku me. 21 Esi ɲu ke la, wowu vsalawò na Yehowa, eye wotsɔ nyitsu akpe deka, agbo akpe deka kple alévi akpe deka sa numevɔ na Yehowa

^a Ps. 39, 13; Heb. 11, 18. ^b 23, 1.

^d Hi. 14, 2.

^e 28, 5; Fia. 1, 35, 39.

^f 28, 9.

^g Kron. II. 1, 1.

^h Fia. 1, 2, 11.

ⁱ 21, 9.

hekpe de nunovɔsawo ɲu, ey: wosa akpedavɔ gede de Israel blibo la ta. 22 Woɖu nu no nu le Yehowa ɲku me gbemagbe kple dzidzo gede, eye woɖu fia Salomo, Dawid vi, ^bzi evelia, wosi ami ne heɖo amegãe na Yehowa, eye wosi ami na Zadok heɖo nunɔlae. 23 Eye Salomo bobɔ na Yehowa fe fiaɔkpui la dzi hezu fia de fofoa Dawid tefe, eye dzɔgbenyufe le ɲɲu. Israel blibo la do toe, ^c 24 eye amegãwo katã kple kalé-tɔwo kpakple fia Dawid fe wivo katã hã de ta fia Salomo te. 25 Yehowa wo Salomo gã ɲutɔɲutɔ le Israel blibo la ɲku me, eye wò-tɔɔ fiaɖudu, si ɲu kafukafu le la ne, esi tɔgbe menɔ fia, siwo du Israel dzi do ɲgo ne la si o.^g

Dawid ku.

26 Dawid, Isai vi la, du fia de Israel blibo la dzi. 27 Xeyixi, siwo wòdu fia de Israel dzi la, le fe blane; eɖu fia le Xebron fe adre, eye wòdu fia le Yerusalem fe blaetɔ vɔ etɔ.^h 28 Eku amegã belibeli hafi ku, eye agbenɔɔ, kesinɔnu kple bubu ti kɔ ne, eye via Salomo zu fia de etefe.

29 Fia Dawid ɲutinyawo, tsã-tɔwo kple megbetɔwo la, kpɔ da, wonɔ wo de nukpɔla Samuel ɲutinyawo, nyagblɔɖiia Natan ɲutinyawo kple nukpɔla Gad ɲutinyawo me 30 hekpe de efe dziɖuduwo katã, efe nu tɔu wɔwɔwo kple nya, siwo dzɔ de eya ɲutɔ kple Israel kpakple anyigba dzi fiaɖufewo katã dzi la ɲuti.

KRONIKA FE AGBALÉ EVELIA.

Salomo mè nu le Gibeon.

1 Eye Salomo, Dawid vi la, ɲi ke le efe fiaɖudu la me, Yehowa, efe Mawu, nɔ kpɔli, eye wò wɔe gã ɲutɔ. 2 Eye Salomo fo nu kple Israel blibo la, ame akpe-wo kple ame alafawo fe amegãwo, ɔɔnudrɔlawo kple Israel blibo la fe amegãwo katã, amesiwo nye afekɔwo fe amegãwo; 3 eye ameha blibo la kpe de Salomo ɲu

^k kp. 1-6 kpɔ Fia. I. 3, 1-4. ^l Fia. 1, 2, 12, 46. ^m Kron. I. 16, 39; 21, 29.

ⁿ Kron. I. 13, 6; 15, 3, 28; 16, 1. ^o Mo. II. 33, 1-8.

^p kp. 8.

woyi vɔsape le Gibeon, elabena Mawu fe agbadɔ, si Yehowa fe dɔla Mose wo le gbe dzi la, le afima.ⁿ 4 Ke Dawid datsɔ Mawu fe adaka la tso Kiryat-Yearim va tefe, si wòwɔ ne la, elabena ewo agbadɔ ne de Yerusalem.^o 5 Eye ɲakɔblivɔsamlekpu, si Bezaleel, Xur vi Uri fe vi di de Yehowa fe nɔfe la ɲgo la, le afima, eye Salomo kple ameha la wodii. 6 Eye

Salomo sa nunevo akpe deka le afima le akoblivosamlekpui, si le Yehowa nku me le Mawu fe agbada gbo la dzi.

Salomo fe gbedododa, efe nunya kple kesinonuwo.

7 Eye Mawu de edokui fia Salomo le za ma me gblo ne bena: Bia nusi mana wo! 8 Salomo do nu na Mawu bena: Eve fofonye Dawid nu nuto, eye netsom do fia de etefe. 9 Azo Yehowa Mawu, no wo nya, si negblo na fofonye Dawid la dzi, elabena wo tsom do fia de dukɔ, si so gbo abe anyigbake ene la dzi. 10 Eyata na nunya kple sidzedzem, ne mate nu ado adze dukɔ sia ngo, eye magagbo, elabena ameka ate nu adu fia de dukɔ ga sia dzi? 11 Eye Mawu gblo na Salomo bena: Esi nusia le dzi me na wo, eye mebia ho kple kesinonu, bubu kple wo futowo fe ku kpakple wo agbenonɔ didi o, ke boɔ nebia nunya kple sidzedze, be ate nu adu fia de nye dukɔ, si nu metsɔ wo do fia do dzi la, 12 eyata metsɔ nunya kple sidzedze na wo, eye matsɔ ho kple kesinonu kpakple bubu, siwo menɔ fia, siwo do ngo na wo si, eye womanɔ esiwɔ adze yowome si alea o la, akpe de enu na wo. 13 Eye Salomo gbo tso vɔsafe le Gibeon kple Mawu fe agbada la gbo va Yerusalem, eye wodze fiadudu gome de Israel dzi.

14 Eye Salomo fo tasiadamwo kple sɔdolowo nu fu wole tasiadam akpe deka kple alafa ene kple sɔdola akpe wuieve, eye wotsɔ wo do tasiadamwo fe duwo me kple fia gbo le Yerusalem. 15 Fia la ana klosalo kple sika so gbo abe kpewo ene le Yerusalem, eye sedertiwo so gbo abe gboti, siwo le tagba ene. 16 Wodakpla sowo tso Egipte ve na Salomo; fia la fe asihawo yina daflea sohawo kple ga. 17 Eye ne wogbo tso Egipte la, tasiadam deka xɔa klosalo sekel alafa ade, eye so deka xɔa sekel alafa deka kple blaati. Alea wotsɔa wo yinae na Xititowo fe fiawo kata kple Aram-fiawo.

18 Eye Salomo di be, yeatu xɔ na Yehowa fe nku, eye yeatu xɔ na ye fe fiadufe la.

Salomo bia nu kple Tiro-fia Xuram le gbedoxo tutu nuti.

2 Eye Salomo xlɛ agbatsola akpe blaadre kple kpefula akpe blanyi le towo dzi; wo dzi-kplawo le ame akpe etɔ kple alafa ade. 2 Emegbe Salomo do amewo do de Tiro-fia Xuram, ne woagblo ne bena: Alesi dnewo na fofonye Dawid, eye nedo seder-tiwo dee, be wotsɔ atu xɔ ano eme la, 3 kpo da, mele didim be, matu xɔ na Yehowa, nye Mawu fe nku, makɔ enu ne, ne wotsɔ dzo atike vevɛe le enku me, woada nkumedobolo di, eye woasa nunevo ndi kple fiɛ, le dzudzɔgbewo, dzinu yeyewo kple Yehowa, mia Mawu fe nkekenyuiewo dzi; Israel fe do nye esia tegbee. 4 Xɔ, si mebe, matu la, lolo, elabena mia Mawu la lolo wu mawuwɔ kata. 5 Ameka nu nusɛ le, ne wɔatu xɔ ne? Elabena /dzifowo kple dzifowo fe dzifowo melolo ne o; ameka menyɛ, ne mahayi xɔ tu ge ne; de menyɛ dzudzɔ ko mate nu ado le enku me oa? 6 Eyata do nutsu adanɔta de dem, amesi nya sika kple klosalo, akɔbi kple gayibo, adabe dzito, ka dzɛ kple adabe blɔɔ nu dɔwɔwɔ, eye wɔnya atinɔnɔ la, wɔava akpe de adanɔta, siwo le gbonye le Yuda kple Yerusalem, amesiwo fofonye Dawid do la nuti. 7 Eye do seder-tiwo, sesewutiwo kple papawutiwo dem tso Libanon, elabena menyɛa bena, wo amewo nya Libanontiwɔ lala, eye nye amewo akpe de wo amewo nu, 8 ne woafɔ atiwɔ nu fu nam tanɔn, elabena xɔ, si tu ge mala la, alo'o etefe makɔ o. 9 Kpo da, matsɔ lu kor akpe blave kple fo kor akpe blave woanye nududu na wo dɔla, siwo le atiawo lam, hekpe de wein bat akpe blave kple ami bat akpe blave nu.

10 Tete Tiro-fia Xuram nlo de agbalɛ me do de Salomo bena: Esi Yehowa lɛ efe dukɔ nuti la, eyata wotsɔ wo do fia de wo dzi. 11 Eye Xuram gblo bena: Woakafu Yehowa, Israel fe Mawu, si wo dzifo kple anyigba, eye wɔna vi nyanu fia Dawid, amesi si gomesese kple nunya le, ne wɔatu xɔ na Yehowa, eye wɔatu xɔ na efe

a kpo Fia. I. 5, 15-30.

b kpo. 7-12 kpo Fia. I. 3, 5-15.

d Kron. I. 14. 1.

e Ps. 86, 7.

f 6, 18; Fia. I. 8, 27.

g kpo. 14-17 kpo Fia. I. 10, 26 v. 29.

h 9, 27.

fiadufe. 12 Eyata mele Xuram Abi dom de wò, amesi nye adanuto, eye nunya le tagbo ne; 13 Dan-vinyonuwo dometo deka fe vi wònye, ke fofoa nye Tiroto; "enya sika kple klosalo, akobli kple gayibo, kpe kple atiwo, adabe dzito kple bloto, aklala kple nyagadzi nu dɔwɔwɔ, enya nonome vovovowo dede, eye wòbua adanu vovovo, siwo wodo ne la nu, be wòakpe de wò adanutwo kple nye afeto, fofowò Dawid fe adanutwo nu. 14 Eye nado lu kple fo, ami kple wein, siwo nu nya nye afeto gblo la, de wò dɔlawo; 15 ekema miaso atiawo le Libanon-to dzi, alesi nu nehia, eye mɔbla wo tatata ato fu dzi aya Yafu na wò, eye nava afu wo ayi Yerusalem.

16 Eye Salomo xlẽ amedzro, siwo katã le Israel-nyigba dzi, le alesi fofoa Dawid xlẽ wo la nu, wole nutsu akpe alafa deka blaetɔ vɔ etɔ kple alafa ade. 17 Etsɔ wo dometo akpe blaadre wo agbatsɔlawoe, etsɔ ame akpe bianyi wo kpefulawoe le towo dzi, eye ame akpe etɔ kple alafa ade nye dzikpɔlawo, amesiwo kpɔ duko la dzi le dɔwɔwɔ me.^d

Gbedoxo la fe nonome.

3. Eye Salomo dze Yehowa fe xɔ la tutu gɔme le Yerusalem de Moriya-to, si dzi wòde edokui fia fofoa Dawid le la dzi, de tefe, si Dawid dzra do de Yebusito Ornan fe lugbofe. 2 Edze etutu gɔme le efe fiadudu fe fe enelia me le yleti evelia fe nkeke evelia dzi. 3 Esi Salomo le Mawu fe xɔ la tu ge la, ake wòdo egɔme anyi enye si: didime le aboklugui tsãto blaade, eye efe kekeme le aboklugui blave, 4 akpata, si le xɔ la fe kekeme ngo fe didime le aboklugui ewo, eye kɔkɔme le aboklugui alafa deka kple blave, eye wòfa sika nyuito de wo nu, eye wòde detiwo kple kɔsɔkɔwɔ de wo me. 6 Edo kpe xɔasi xɔ la me, ne wòanye atsyɔ, eye sika la nye Parwayim-sika. 7 Efa sika de xɔ la me, de dadedziawo, kpuiawo, gliawo kple vɔ-

truawo nu, eye wòngɔ Kerubiwo de gliawo nu.

8 Ewo kɔkɔfewo fe kɔkɔfe fe xɔ la wòdidi aboklugui blave de xɔ la fe kekeme nu, eye efe kekeme le aboklugui blave, eye wòfa sika nyuito talento alafa ade de eme. 9 Gatagbadzawo fe kpekpeme le sika sekel blaetɔ, eye wòfa sika de xɔ etametawo me. 10 Ekpa Kerubi eve de kɔkɔfewo fe kɔkɔfe fe xɔ la me, eye wòfa sika de wo nu. 11 Kerubiwo fe avalawo didi aboklugui blave; deka fe avala deka le aboklugui atɔ, eye wòto Kerubi evelia fe avala. 12 Kerubi evelia fe avala deka le aboklugui atɔ, eye wòto xɔ la fe gli, avala evelia le aboklugui atɔ, eye wòto Kerubi evelia fe avala. 13 Kerubi siawo keke avala me wòle aboklugui blave, wotsi tre de wofe afɔwo dzi, eye wotrɔ mo de xɔ la. 14 Eye wòtsɔ adabe bloto kple dzito fe ka, ka dzẽ kple ka yi lɔ xɔmetsovo la, eye wòlɔ Kerubiwo de eme.^b

15 Ewo soti eve de xɔ la nu, wòkɔ aboklugui blaetɔ vɔ atɔ, eye wòdo ta na wo wòkɔ aboklugui atɔ. 16 Ewo kɔsɔkɔwɔ de gadɔwo nu hetsɔ do sɔtiawo ta me, eye wòwo yevuboda alafa deka hetsɔ de kɔsɔkɔwɔwo nu. 17 Eye wòtu sɔtiawo de akpata la nu, deka le dusi me, eye evelia le mia me; ena nko dusimetɔ be Yaxin, eye wòna nko miametɔ be Boaz.

Gbedoxo la fe akpa dekadekawo kple dɔwɔnuawo fe nonome.

4. Eye wòwo akoblivɔsamle-kpui la, edidi aboklugui blave, eye wòkɔ aboklugui ewo. 2 Eye wòkɔ gazo la wòle tegbɛ; tso etoga deka vasede toga keme le aboklugui ewo, eko aboklugui atɔ, eye ka aboklugui blaetɔ atui akpe do. 3 Wowo treklonutsetsewo de eto godoo va kpe, wo ame ewole aboklugui deka; treklonutsetseawo le agbaka eve me fo xlã gazo la, eye wòkɔ wo kpili dekae. 4 Ele nyi wuieve dzi; wo ame etɔ dze ngo anyiehe, eye wo ame etɔ dze ngo yetodofe, wo ame etɔ dze ngo dziehe, eye wo ame etɔ dze ngo yedzefe; gazo la no wo dzi,

^a Mo. II. 31, 2-6.

^b Mo. II. 26, 31.

^d Yos. 9, 27.

^e kpa Fia. I. 6; 7, 15-22.

^f Mo. I. 22, 2.

^g Kron. I. 21, 18-26.

^A kpa Fia. I. 7, 23-50.
ⁱ 7, 7.

eye wo katā trɔ agomegbɔ de eme lɔfo. 5 Etri asibide ene fe kekeme, eye eto le abe kplu:ɔ ene hedɔ dzogbenya sefofo; bat akpe etɔ anɔ eme. 6 Eye wɔwɔ gabga ewo; etsɔ wo ame atɔ do dusi me, eye wɔtsɔ wo ame atɔ do mia me, esiwo me woaklɔ nuwo do; woawo me woakpala numevsa fe lāwo do; ke gazɔ la li, bena nunɔlawo nale tsi de eme. 7 Ewo sikakaditi ewo de wofe do do la nu, eye wɔtsɔ wo da de dononuxɔ la me, wo ame atɔ le dusi me, eye wo ame atɔ le mia me. 8 Ewo kplɔ ewo hetsɔ da de dononuxɔ la me, wo ame atɔ le dusi me, eye wo ame atɔ le mia me; eye wɔwɔ sikatre alafa deka. 9 Eye wɔtsɔ nunɔlawo fe kpɔ kple kpɔ gātɔ; ekpa kpɔ la fe agbowo, eye wɔfa akɔbli de agboawo nu. 10 Eye wɔtsɔ gazɔ la do dusi me kpa dzi le yedzefe gome vā de dziehe.

11 Eye Xuram wɔ zewo, sofiwo kple trewo. Ale Xuram wɔ Mawu fe xɔ nu do la nu na fia Salomo; 12 sɔti eveawo kple wofe ta mligo, siwo le sɔti eveawo dzi, 13 yevuboda alafa ene de gadɔ eveawo nu; yevubodawo le agbaka eve me le gadɔ deka nu, ne woaxe ta mligo, siwo le sɔti eveawo dzi la nu; 14 ewo anyinwo kple gabawo de anyinawo nu; 15 gazɔ deka kple nyi wuieve, siwo le ete; 16 zewo, sofiwo kple gaflowo. Eye Xuram-Abi tɔ akɔbli, si nu wozrɔ, wɔ nusiwo katā kpe de wo nu la, na fia Salomo hena Yehowa fe afe la. 17 Eye fia la na wokɔ wo de nonome, si wotsɔ anyi wae la me le Yordanutowo me le Sukot kple Zeredata dome. 18 Salomo wɔ nusiawo katā tantan, elabena akɔbliawo mele dada me o. 19 Eye Salomo tɔ sika nyuitɔ wɔ Mawu fe afe la me nuwo katā: sikavɔsamlekpu la kple kplɔ, siwo dzi woadɔ nkumebobolo do, 20 akaditiawo kple wofe akadigbe, siwo anɔ bibim le megbexɔ la ngɔ de do do la nu. 21 Sefofoawo, akadigbeawo kple dovulānuawo nye sika nyuitɔ; eye xɔla fe vɔtruwo, siwo nye kɔkɔsefofo fe kɔkɔsefofo fe vɔtruwo kple kɔkɔsefofo fe vɔtruwo la, nye sika.

Gbedoxo la nu koko.

a kpo Fia. I. 7, 51-8, 11.

b Kron. I. 28, 14 v. 18.

c Mo. III. 23, 34.

e Heb. 9, 4.

f Kron. I. 15, 19; 16, 37, 41. 42; 26, 1-7.

5. a Ale wɔwɔ do blibo, si Salomo wɔ hena Yehowa fe afe la nu, eye Salomo tɔso fofoa Dawid fe nunana, siwo nu wokɔ, siwo nye klosalo kple sika kpakple nuawo katā la, dɔda de Mawu fe afe la fe nudzradofe. b 2 Yemayi Salomo fo Israel-ame tsitsiwo, toawo fe tatwokatā kple Israel-viwo fe afekowo fe amegāwo nu ju de Yerusalem, ne woadatsɔ Yehowa fe nubabladaka la tso Dawid fe du, si nye Zion la me va. 3 Tete Israel-nutsuwo katā kpe ta de fia la gbɔ de le nkekenyuie la dzi le dzinu adrelia me. 4 Israel-ame tsitsiwo katā va, eye Lewi-viwo kɔ adaka la, 5 eye wɔtsɔ adaka la, Mawu fe agbadɔ la kple nu kɔkɔe, siwo katā le agbada me la va; nunɔlawo kple Lewi-viwo tɔso wo va. 6 Eye fia Salomo kple Israel fe ameha blibo, si kpe ta de egbo la, tsi tre de adaka la ngɔ, eye wɔtsɔ alēwo kple nyiwo, siwo womete nu xlē alo bu wo o la, sa vɔe. 7 Eye nunɔlawo kɔ Yehowa fe nubabladaka la dɔda de etefe le Kerubiwo fe avalawo te le xɔ la fe megbexɔ, si nye kɔkɔsefofo fe kɔkɔsefofo la me. 8 Kerubiawo keke avala de adaka la nɔse, ale be Kerubiawo tɔso adaka la kple enu kpoawo dzi tso dzi gome. 9 Kpoawo didi, ale be wokpoa kpoawo nu le megbexɔ la nu tso kɔkɔsefofo la, ke womekpoa wo tso gota o, eye wotsi alima vasede egbe. 10 a Naneke mele adaka la me o, negbe kpe eve, siwo Mose tɔso de eme le Xoreb-to la gbɔ, esime Yehowa bla nu kple Israel-viwo, le esime woou tso Egipte la koe.

11 Eye wɔwa me, esime nunɔlawo do tso kɔkɔsefofo la, — elabena nunɔla, siwo katā le etefe la, wɔ wo dokui kɔkɔe, ale be womete nu de vovo wofe hawo dome o, — 12 eye Lewi-viwo, siwo nye hadzilawo katā, /Asaf, Heman, Yedutun kple wo viwo kpakple wo naviwo do aklaawo, wolē gagogoe, sanƙu kple kasanƙu de asi, eye wotsi tre de vɔsamlekpu la fe yedzefe gome, eye nunɔla alafa deka kple blave le kpē kum le wo gbɔ, 13 esime kpēkulawo

kple hadzilawo kafu Yehowa, eye woda akpe ne zi deka yoo, esime kp̄awo, gakogoeawo kple hadzi-
nuawo di sesie, eye esime wokafu
Yehowa be: "efe dome nyo, eye
efe amenuveve li tegbee la, tete
alilikpo yo Yehowa fe x̄o la; 14
eye nunɔlawo mete ɲu nɔ te, be
woasubɔ o, le alilikpoawo ta, ela-
bena Yehowa fe ɲutikak̄e yo Ma-
wu fe x̄o la.^b

Salomo do gbe da le gbedoxo la nu kofe.

6. "Yemayi Salomo gblɔ bena:
Yehowa gblɔ be, yeano alili-
kpo dodo me; 2 ke metu x̄o na
wò, be nana eme kple te fe, si nana
te gbee. 3 Tete fia la trɔ kɔ heyra
Israel fe ameha blibo la, esime
wole tsitrenu. 4 Eye wògblɔ be-
na: Woakafu Yehowa, Israel fe
Mawu, si tsɔ efe nu gblɔ nya na
fofonye Dawid, eye wòtsɔ efe asi
wò edzi hegblɔ bena: 5 Tso gbe-
sigbe mekplo nye duko tso Egipte-
nyigba dzi la, nyemetia dua deke
le Israel-toawo katã me, be woatu
x̄o nam di, ne nye ɲkɔ nana a fi-
ma o; eye nyemetia ɲutsua deke,
be wòanye amegã de nye duko
Israel nu o; 6 ke metia Yerusa-
lem, be nye ɲkɔ nana a fi ma, kple
Dawid, be wòano nye duko Israel
nu. 7 Eye fofonye Dawid doe de
ta me be, yeatu x̄o na Yehowa, Is-
rael fe Mawu la fe ɲkɔ.^b 8 Ke
Yehowa gblɔ na fofonye Dawid
bena: Esi n̄edoe de ta me be, yeatu
x̄o na nye ɲkɔ la, èw̄e nyuile be,
n̄edo esia de ta me. 9 Gake wò
mátu x̄o la o, ke boɲ viwò, si ado
tso wò ali me la, eya atu x̄o na
nye ɲkɔ. 10 Yehowa wò efe nya,
si wògblɔ la dzi, eye medo de
fofonye Dawid te fe hebɔbɔ nɔ Is-
rael-fiazikpui la dzi, abe alesi Ye-
howa gblɔ ene, eye metu x̄o na
Yehowa, Israel fe Mawu la fe
ɲkɔ, 11 eye metsɔ adaka la, si
me nu, si Yehowa bla kple Israel-
viwo le la, da de a fi ma.

12 Eye wòtsi tre de Yehowa fe
vosamlekpui la ɲgɔ le Israel-ha-
blibo la ɲku me, eye wòke efe
abowo do de dzifo. 13 Elabena
Salomo tsɔ akɔbli wò k̄ok̄ofe de
heda de x̄ox̄onu la titina; edidi
aboklugui at̄s, keke aboklugui at̄s,
eye wòko aboklugui at̄s; eya dzi

wòtsi tre do hedze klo le Israel-
ha blibo la ɲku me, eye wòke efe
abowo do de dzifo 14 gblɔ bena:
Yehowa, Israel fe Mawu, mawua
deke mede nuwò le dzifo kple
anyigba dzi o, èl̄e nubabla kple
amenuveve me de asi na wò d̄la,
siwo z̄ona le ɲkuwò me kple dzi
blibo. 15 Wò amesi lé nya, si n̄e-
gblɔ na fofonye Dawid la me de
asi; ègbl̄e kple wò nu, eye n̄e-
tsɔ wò asi wò edzi, abe alesi wòle
egbe siawo ene. 16 Azo Yehowa,
Israel fe Mawu, lé nya, si n̄egblɔ
na fofonye Dawid la me de asi,
esi n̄egblɔ be: Ne viwòɲutsuwo
lé ɲku de wofe m̄owo ɲu, eye
wòz̄o le nye sewo nu, abe alesi
n̄e z̄o le ɲkunya me ene la, ekema
wò amesiwo anɔ Israel-fiazikpui
dzi la nu matso o. 17 Eyata Ye-
howa, Israel fe Mawu, n̄o nya, si
n̄egblɔ na wò d̄la Dawid la dzi.

18 Elabena nyatefee Mawu anɔ
amegbetɔwo gblɔ le anyigba dzia?
Kp̄o da, dzifowo kple dzifowo fe
dzifowo melo na wò o, ouu keke
x̄o sia, si metu o! 19 Trɔ de wò
d̄la fe gbedododa kple kokofɔfo
ɲu, Yehowa, nye Mawu, ne nase
efe yli kple wò d̄la fe gbe, si
wòdo da le ɲkuwò me. 20 Ne wò
ɲkuwo nana ouu de x̄o sia ɲu
z̄ã kple keli de te fe, si ɲu n̄e-
gblɔ le be, yeatsɔ yefe ɲkɔ ado
la ɲu, eye nase gbe, si wò d̄la
ado da le te fe sia. 21 Eye do to
koko, si wò d̄la kple wò duko
Israel afo le te fe sia, eye nasee
le n̄wòfe le dzifo; ne èsee la,
ekema tsɔe ke!

22 Ne amea de wò nuwò deeha-
vi ɲu, eye wòbia atam tso esi, be
wòaka, eye wòva ka atam la le
wò vosamlekpui ɲgɔ le afewò me
la, 23 ekema nasee le dzifo, eye
nadr̄e na wò d̄lawo ahabu fɔ
vodala, eye nana efe nuwòwo na-
va efe ta dzi; ke natso afia na
nya dzɔdzɔe tɔ, eye nawo ne le
efe dzɔdzɔenyenye nu!

24 Ne f̄utowo si wò duko Is-
rael, le esi wowo nuwò de ɲuwò
ta, eye wotrɔ de ɲuwò hevu wò
ɲkɔ me, wodo gbe da hefo koko
na wò le afe sia me la, 25 eke-
ma nasee le dzifo, eye natsɔ wò
duko Israel fe nuwòwo ake wo,
eye nagakplo wo ava anyigba. si

^a Kron. I. 16, 34.

^b 7, 1, 3.

^d kpo Fia. I. 9,
12-63.

^e Sam. II. 7, 16.

^f 2, 5.

^g Mo. II. 20, 24.

^h Sam. II. 7, 2
v. 13.

ⁱ Mo. II. 22, 10.

^k Mo. V. 28, 25.

nètsɔ na wo kple wo fofowo la dzi!

26 Ne ʼdzifo nu xe, eye tsi me-gale dzadzam o, le esi wowɔ nuvɔ de nuwò ta, eye wodo gbe da le teŋe sia heu wò ɔkɔ me, eye wode asi le wofe nuvɔwo ɔ, le esi nèbɔbɔ wo de anyi ta la, 27 ekema nasee le dzifo, eye natsɔ wò dolawo kple wò dukɔ Israel fe nuvɔwo ake wo, eye nafia mo nyui, si dzi woazɔ la wo, eye nana tsi nadza de wò anyigba, si nètsɔ na wò dukɔ wònye wofe domenyinu la dzi!

28 Ne dɔwuame va anyigba dzi, edanye dɔvɔ alo bliwo dze heteku o, nukuwo hɔ alo ɔetsuviwo kple ɔwo va o, ne wofe futowo xaxa wo de wofe duwo me le anyigba dzi, edanye fudenamea de alo dolélea de o, 29 eye amea de alo Israel-dukɔ blibo la dze si efe fudename kple veve la, eye wòke efe abɔwo me do de xɔ sia dzi la, 30 ekema nasee le nɔwɔfe le dzifo, eye natsɔe ake, eye nado etefe na amesiame le efe zɔzɔ-mewo katã nu, abe alesi nɔnya efe dzii ene, elabena ʼwò deka koe nya amegbetoviwo fe dzi, 31 ne woavɔ wò, eye woazɔ wò mo-wò dzi ɔkeke, siwo katã wole agbe le anyigba, si nètsɔ na mia fofowo la dzi. 32 Ne du bubu me to hã, amesi metso wò dukɔ Israel dome o, ke boɔ anyigba didia de dzi wòtso va le wò ɔkɔ gã, wò asi sesɛ kple wò abɔ, si nɛdo de dzi ta, eye wòva do gbe da le afe sia me la, 33 ekema nasee le nɔwɔfe le dzifo, eye nawɔ nusiwo katã nuti du bubu me to la le yo-wòm do la, ne anyigba dzi dukɔwo katã nadze si wò ɔkɔ, eye woavɔ wò abe wò dukɔ Israel ene, eye woadze sii bona, wò ɔkɔ woyɔ de xɔ sia, si metu la nu!

34 Ne wò dukɔ ho ava de wofe futowo nu le mo, si dzi nɛdo wo do, eye ʼwoado gbe da na wò ado de du sia, si nɛtia, kple xɔ, si metu na wò ɔkɔ dzi la, 35 ekema nasee wofe gbedododa kple kokofofo le dzifo, eye natso na wo. 36 Ne wowo nuvɔ de nuwò, — elabena amegbetɔa deke megba nuvɔwɔwo o — eye nɛdo dɔme-dzoe de wo nu hetso wo de asi

na futowo, eye wode aboyo woyi wofe anyigba dzi, edanye kpuife alo didife o, 37 eye woyi ta me le anyigba, si dzi wode aboyo woyi, eye wotrɔ hefo koko na wò le anyigba, si dzi wode aboyo woyi la dzi, hegblo bona: ʼMíewo nuvɔ, mieda vo, eye míewo nu vlo, 38 eye wotrɔ de nuwò kple wofe dzi blibo kple luɔ blibo le anyigba, si dzi wode aboyo woyi, eye woado gbe da ado de anyigba, si nètsɔ na wo fofowo, kple du, si nɛtia, kpakple xɔ, si metu na wò ɔkɔ dzi la, 39 ekema nasee wofe gbedododa kple kokofofo le nɔwɔfe le dzifo, eye natso na wo, eye tso nuvɔ, si wowo de nuwò la, ke wò dukɔ la. 40 Azɔ nye Mawu, wò ɔkuwo nɛno ɔuɔ, eye wò towo nɛno te de gbe, si woado da le teŋe sia la nu. 41 Eyata Yehowa Mawu, mia kple wò nusɛ fe aɔaka la mitso, ne miayi de wò gbedemeŋe la! Yehowa Mawu, wò nunɔlawo nado xoxɔ, eye wò ame dzɔdzɔe-wo nakpo dzidzo le nu nyuiwo nu! 42 Yehowa Mawu, megagbe wò amesiamina la fe ɔku me o, eye nado ɔku wò dɔla Dawid fe amenuveve la dzi!

Wovu gbedoxo nu koko nu.

7 Esi Salomo do gbe da vɔ la, ʼdzɔ tso dzifo va fia numevasawo kple akpedavɔsawo, eye Yehowa fe ʼnutikɔkɔe yo xɔ la. 2 Eye nunɔlawo mete nu yi de Yehowa fe xɔ la me o, elabena Yehowa fe nutikɔkɔe yo Yehowa fe xɔ la. 3 Israel-viwo katã kpɔ, alesi dzo la di de anyi kple Yehowa fe nutikɔkɔe le xɔ la dzi, tete wobɔbɔ hede ta agu de kpenyigba la dzi, eye wodo gbe da heda akpe na Yehowa, elabena ʼefe dɔme nyo, eye efe amenuveve li tegbee.

4 ʼEye fia la kple dukɔ la tso lãwo sa vɔe le Yehowa ɔku me. 5 Fia Salomo tso nyi akpe blave vɔ eve kple alɛ akpe alafa deka blave sa vɔe. Ale fia la kple dukɔ blibo la kɔ Mawu fe xɔ la nu enye si. 6 Nunɔlawo tsi tre de wo nɔfe, eye Lewi-viwo lé Yehowa fe hadzinu, siwo fia Dawid na wowo la, de asi, ne woatsɔ

a Mo. V. 29, 32, 24.

b Dan. 9, 5.

d Ps. 132, 8, 9.

e Krou. I. 29, 17;

f Ps. 7, 10.

g Sam. II. 7, 13.

h Mo. III. 9, 24;

i Fia. I. 18, 38.

j Mo. II. 40, 34.

k 5, 13; Ps. 136.

l kp. 4-10 kpɔ

Fia. I. 8, 62-66.

m Dan. 9, 11.

Dawid fe kafukafuha ada akpe na Yehowa, elabena efe amenuveve li tegbee; nunolawo tsi tre de wo kasa le kpewo kum, eye Israel blibo la le tsitrenu. 7 Eye Salomo ko xoxonu emeto, si le Yehowa fe xo ngo la nu, eye wotso numevoko kple akpedavosalá fe amiwo sa vœ le afima, elabena akoblivosamlekpu, si Salomo di la, metu numevosa, nuduvosa kple amiwo nu o. 8 Eye Salomo kple Israel blibo la du nkekenyuie la yemaɣi nkeke adre; ameha gaa de va tso Xamat vasede Egipte-tovu la nu. 9 Dkeke enyilia enye nkekenyuie fe takpegbe, elabena dwoko vosamlekpu la nu nkeke adre, eye wodu nkekenyuie la nkeke adre. 10 Le dzinu adrelia fe nkeke blave vo etolia dzi la edo mo dukɔ la woyi wofe agbadowo me kple dzidzo, eye wofe dzi dze eme le nu nyui, si Yehowa wo na Dawid kple Salomo kpakple efe dukɔ Israel la nuti.

Mawu de edokui fia zi evella.

11 /Esi Salomo wu Yehowa fe xo kple fia fe xo nu vo la, — nusiawo, si Salomo do de ta me le Yehowa fe afe kple eya nuto fe afe nu la, ewœ dedie — 12 Yehowa de edokui fia Salomo le za me gblo ne bena: Mese wo gbedododa, eye metia tefe sia wo nye vosafe. 13 Ne mexe dzifo nu, eye tsi megale dzadzam o, ne medo vetsuviwo da, be woadu anyigba la, ne medo dovɔ de nye dukɔ la dome, 14 eye nye dukɔ, si nu woyi nye nko do la, bobo edokui, wodo gbe da, eye wodi nye nku me, eye wode asi le wofe mo vwo nu la, ekema masee le dzifo, eye matsɔ wofe nuvwo ake wo, eye mayo do wofe anyigba la. 15 Azo nye nkuwo ano ovoo, eye nye towo ano te de gbe, si woado da le tefe sia la nu. 16 Azo metia xo sia, eye meko enu be, nye nko nana afima tegbee, eye nye nku kple nye dzi nana afima yea-wokatayi. 17 Ne ezo le nkunye me, abe alesi fofowo Dawid zo ene, eye newo nusiwo kata nuti mede se na wo le la dzi, eye nele nye do dowo kple nye konuwo me de asi la, 18 ekema mana wo fia-

^a Sam. II. 7, 12, 18.

^b Mo. V. 28, 37.

^d Mo. IV. 7, 10.
^e Mo. V. 29, 23 v. 26; Yer. 12, 8, 9.

^f kp. 11-22 kpo Fia. I. 9, 1-9.
^g kpo Fia. I. 9, 10-24.

^h Mo. V. 12, 5.

ⁱ 6, 40.

^k Vos. 16, 10.

dudu fe flazikpu nali ke, abe alesi medo ngbe na fofowo Dawid agblo ene be: Wo amesiwo adu fia de Israel dzi la nu matso o! 19 Ke ne mietso, eye miede asi le nye do do kple nye se, siwo mede asi na mi la nu, eye mleyi dasubo mawu bubuwo hede ta agu na wo la, 20 ekema mate wo da le nye anyigba, si metsɔ na wo la dzi, eye made xo sia, si nu meko hena nye nko la da le nkunye me, eye mawœ wɔanye ohamelo kple alomedenu le dukowo kata dome. 21 Eye ne amesiame va to xo sia, si nko nyo tsá la nuti yina la, efe nu aku, eye wɔabia bena: Nukata Yehowa wo anyigba sia kple xo sia do alea? 22 Eye woado nu be: Esiwogblẽ Yehowa, wo fofowo fe Mawu, si kple wo tso Egipte-nyigba dzi la di, eye woku de mawu bubuwo nu, wode ta agu na wo, eye wosubo wo la, eyata wɔhe dzogbevɔe siawo kata va wo dzi do.

Salomo tu duwo.

8 Le fe blave, siwo Salomo tso tu Yehowa fe xo kple eya nuto fe xo megbe la, 2 Salomo gbugbo du, siwo Xuram tso ne la tso, eye wɔna Israel-viwo no afima. 3 Eye Salomo ho yi daxo Xamat-Zoba. 4 Eye wɔtso Tadmor le gbe dzi kple nudzradofedu, siwo kata wɔtso de Xamat. 5 Etso Dzigbe-Bet-Xoron kple Anyigbe-Bet-Xoron wonye du sesewo, siwo nu wodo gli do, eye agbo kple gameti le wo nu. 6 Etso Baalat kple nudzradofedu, siwo kata Salomo tso, kpakple tasiadamwo kple sodolawo fe duwo kata heke de xo, siwo kata Salomo di be, yeatu de Yerusalem, Libanon kple efe fiadufe fe anyigba bliboa dzi la nuti. 7 Duko, siwo kata kpoto le Xititowo, Amoritowo, Perizitowo, Xiwitowo kple Yebusitowo dome, amesiwo metso Israel dome o la, 8 wofe vi, siwo kpoto de anyigba dzi le wo megbe, kamesiwo Israel-viwo metsrɔ gidigbidi o la, wawo Salomo tso wo yakadawolawoe vasede egbe. 9 Ke Salomo metsɔ Israel-viwo dometsɔ deke wo kluvii de efe dawowo nu o, ke boɔ woawo nye efe awawolawo

tatowo kple tasiadamwo kple sɔdolawo fe amegāwo. 10 Fia Salomo fe dɔdzikpɔlawo fe amegāwo le ame alafa eve kple blaati, amesiwo kpɔa dukɔ la dzi. 11 Ke Salomo kplɔ Farao vinyonu la tso Dawid fe du la me yi xɔ, si wotu ne la me, elabena egblɔ be: Srɔnyea deke manɔ Israel-fia Dawid fe me o, elabena kɔkɔefe wonye, fe esi Yehowa fe adaka la va afima ta.

Ɖoɖo hena mawusubosubo.

12 ^aYemayi Salomo sa numevɔ na Yehowa le Yehowa fe vɔsamlekpu, si ^bwòdɔ de akpata la ngɔ la dzi, 13 eye wòsa vɔ le nkeke sia nkeke fe kɔa nu, le dzudzɔgbewo, dzinu yeyewo kple nkekenyuiewo dzi, zi etɔ le fe deka me, le abolo mavamavā nkekenyuiewo, le kwasiɖawo nkekenyuiewo kple agbadɔnkekenyuiewo dzi le Mose fe ^cse la nu. 14 Eɖo ^enunlawo fe hawo wofe subɔsubɔɖawo nu, le fofoa Dawid fe ɖoɖo la nu kple Lewi-viwo wofe ɖowo nu, ne woakafu, eye woasubɔ le nunlawo gbɔ, le nkeke sia nkeke fe kɔa nu, kple agbonudzɔlawo fe hawo de agbo sia agbo nu, elabena alea Mawu fe ame Dawid de se gblɔ. 15 Eye womeɖe deke le fia fese, si wòde de nunlawo, Lewi-viwo kple nuawo katã kpakple nudzraɖofeawo nu la me o. 16 Ale wowo Salomo fe ɖo blibo lae tso gbesigbe woɖo Yehowa fe xɔ la gɔme anyi, vasede esime wowu enu; wowo Yehowa fe xɔ la de mii kenken.

Dudodo.

17 Yemayi Salomo ho yi Ezyon-Geber kple Elot, le fu nu le Edomnyigba dzi. 18 Eye Xuram tso nuwo de efe ɖɔlawo si ɖo deɖe hekpe de fu nu ɖowɔlawo nu, eye woawo kple Salomo fe ɖɔlawo yi Ofir ɖatsɔ sika talento alafa ene blaati tso afima ve na fia Salomo.

Fianyonu tso Seba va kpo Salomo ɖa, eye wòna nuwoe.

9 ^aEye esi Seba-fianyonu se, ale si Salomo nko ɖi la, eva Yerusalem kple ameha gāa de kple kposɔ, siwo tso atike ɖeɖe, sika gede kple kpe xɔasiwo la, be yeatsɔ adzototo ado Salomo akpo, eye wòva Salomo gbɔ hegblo nya,

siwo katã le efe dzi me la ne. 2 Eye Salomo ɖo efe biabiawo katã nu ne, biabaa deke meli, si Salomo do kpo enudodo ne o. 3 Ke esi Seba-fianyonu la kpo Salomo fe nunya kple xɔ, si wotu, 4 nuɖuɖu, si nɔa efe kplɔ dzi, efe ɖɔlawo fe nɔfewo, enu mewo fe subɔsubɔ kple wofe awuwo, efe ahakulawo kple wofe awuwo kpa-kple numevɔ, si wòsana le Yehowa fe me la, gbɔgblo bu deɖe, 5 eye wògblo na fia la bena: Nyatefee nye nya, si mese le nye anyigba dzi le wò nuwo kple wò nunya nɔti; 6 ke nyemexɔ wofe nyawo dzi se o, vasede esime mevava kpe kple nye nkuwo, eye kpo ɖa, womegblo wò nunya gā la fe afā g5 hā nam o; ɛfo nya, siwo mese la ta. 7 Woayra wò amewo, woayra wò ɖɔla, siwo nɔa tsitre de nkuwo me ɖaa, eye wosea wò nunya la. 8 Woakafu Yehowa, wò Mawu, amesi nu wò nu nyo, be wòtsɔ wò ɖo efe fiazikpu dzi nɛnye fia na Yehowa, wò Mawu la. Esi Mawu lɔ Israel, eye wòna nɔfee tegbee la, eyata wòtsɔ wò ɖo fia de wo nu, ne nadrɔ ɔnu, eye nawo nu dzodzɔe. 9 Eye wòna sika talento alafa deka blave kple atike ɖeɖe gede nɔti kpa-kple kpe xɔasiwo fia la; womegatsɔ atike ɖeɖe ve wòde esi Seba-fianyonu la na fia Salomo la nu kpo o. 10 Eye Xuram fe ɖɔlawo kple Salomo fe ɖɔlawo, amesiwo tso sika tso Ofir ve la, he papawutiwo kple kpe xɔasiwo ve. 11 Eye fia la tso papawutiwo wo adzralawo de Yehowa fe xɔ kple fia fe xɔ nu, eye wòtsɔ wo wo kasankuwo kple sankuwo na hadzilawo; womekpo esia togbe le Yuda nyigba dzi kpo tsā o. 12 Fia Salomo hā na nusiwo katã Seba-fianyonu la di, eye wòbia lae hekpe de nusiwo fia la nae le edokui si la nu. Emegbe eya kple efe ɖɔlawo gbugbo heyi efe anyigba dzi.

a 1, 3-6.

b 4, 1.

d Mo. IV. 26, 2, 9.

11. 17. 26; 29,

12.

e Kron. I. 23-25.

f Lu. 10, 22.

g Kp. 1-28 kpo

Fia. I. 10, 1-13.

Salomo fe kesinonuwo.

13 Sika, si vana na Salomo le fe deka me la fe dadame le sika talento alafa ade kple blaade vɔade; 14 ke womebu esiwo nudzralawo kple asitsalawo hena ve la, de eme o. Arabia-fiawo katã kple

anyigba dzikpɔlawo hā hea sika kple klosalo vane na Salomo. 15 Eye Salomo tso sika, si wofo gbabe la, wo akpoxonu gāgā alafa eve, efa sika fofo sekel alafa ade de akpoxonu deka nu. 16 Eyome wotsɔ sika, si wofo gbabe la, wo akpoxonu dagbee alafa etɔ, efa sika sekel alafa etɔ de akpoxonu deka nu, eye fia la tso wo da de Libanon-avexo la me. 17 Fia la tso nyidu wo fiazikpui gāa de hā, eye wofa sika nyuitɔ do enu. 18 Atrakpuiflo ade le fiazikpui lanu, eye wotsɔ sika wo afododzimagoevi de fiazikpui la nu; alo eve le anyinɔfe la fe axawo kple eve dzi, eye dzata eve le tsitre de alawo fe axawo dzi. 19 Dzata wuieve le tsitre de atrakpuiflo adeawo fe axawo kple eve dzi le afi kple afi; womewo esia togbe le fiadufe deke me kpo o. 20 Fia Salomo fe nunonuwo katā nye sika, eye Libanon-avexo fe nuwo katā nye sika nyuitɔ. Le Salomo nɔli la womebu klosalo de nemi me hā o. 21 Elabena vu, siwo dea Tarsis, siwo me Xuram fe dlawo le la, le fia la si. Duawo gbana tso Tarsis fe etɔ zi deka, eye wohea klosalo kple sika, nyidu, kesewo kple atsaxewo vane.

22 Ale fia Salomo do kpo de anyigba dzi fiawo katā dzi le kesinonu kple nunya gome. 23 Eye anyigba dzi fiawo katā di Salomo nku me, be yewoakpo, ne yewoase efe nunya, si Mawu de dzi me ne la. 24 Wo dome desiade hea nunanawo vane ne feawo tso fe, siwo nye klosalonuwo kple sikanuwo, awuwo kple awawonuwo, atike vevɛe, sowo kple tedzisowo. 25 Tasiadam nu so /akpe ene le Salomo si hekpe de tasiadamwo kple sodola akpe wuieve nu, eye wotsɔ wo do tasiadamwo fe duwo me kple fia gbo le Yerusalem. 26 Edu fia de fiawo katā dzi tso tɔsisi la nu vase de Filistitowo fe anyigba dzi kple Egipte-lifowo nu. 27 Eye fia la na klosalo so gbo abe kpewo ene le Yerusalem, eye sedertiwo so gbo abe gboti, siwo le tagba ene. 28 Eye wodakplɔa sowo tsoa Egipte kple anyigbawo katā dzi vane na Salomo.

Salomo ku.

29 Salomo nutinya susɔeawo, tsatowo kple megbetowo la, wonɔ wo de nyagblodila Natan nutinya kple Siloto bAxiya fe nyagblodiwo kpakple nukpɔla Yedo fe nya, siwo wogblo de Yero-beam, Nebat vi nu la me. 30 Salomo du fia le Yerusalem de Israel blibo la dzi fe blane sɔn. 31 Eye Salomo mlɔ fofowoo gbo, eye wodii de fofoa Dawid fe du la me. eye via Rexabeam zu fia de etefe.

Rexabeam zu fia. Fiadufe la mā de akpa eve me.

10 Eye Rexabeam yi Sixem, elabena Israel blibo la va Sixem, be woatsɔe ado fia. 2 Esi-me Yero-beam, Nebat vi la, see la, — elabena ele Egipte, afisi wosi le fia Salomo nu yi — Yero-beam tro gbo tso Egipte. 3 Eye wodɔ ame wodayoe ve. Tete Yero-beam kple Israel blibo la va, eye wofo nu kple Rexabeam bena: 4 Fofowò na miafe kɔkuti la kpe, eyata ka fofowò fe do sesè kple efe kɔkuti kpekpe, si wòdo mia dzi la, dzi de na mí, ekema miasubò wò. 5 Edo nu na wo bena: Miva gbonye le nkeke etɔ megbe! Eye duko la dzo.

6 Tete fia Rexabeam de adanu kple ame tsitsi, siwo nɔ fofoa Salomo nu le efe agbenɔyi, gbo bena: Adanu ka miado, be woatsɔ ado nu na duko sia? 7 Wodo nu ne bena: Ne èko dome de duko sia nu egbea, nɛwo wo nyuie, eye nɛfo nu kpli wo nyuie la, ekema woasubò wò dɔa. 8 Ke egbe ame tsitsiawo fe adanu, si wodo ne la, eye wòdɔde adanu kple dekapui, siwo nye ehatiwo, eye wonɔa enu la, 9 gbo na wo bena: Adanu ka miado, ne miatsɔ ado nu na duko, si va gbo nam bena: Ka kɔkuti, si fofowò do mia dzi la dzi de na mí? 10 Tete dekapui, siwo nye ehatiwo la, do enu ne bena: Ale nado nu na duko, si va gbo na wò bena: Fofowò na miafe kɔkuti kpe, eyata ka edzi de na mí la, ahagblo na wo enye si: Nye asibide kotoeto tri wu fofonye fe ali. 11 Fofonye tso kɔkuti kpekpe do mia dzi, ke nye la mana miafe kɔkuti la nakpe de edzi na mí; fofonye

o kpo. 29-31 kpo
Fia. I. 11, 41-42.

o Fia. I. 11, 29.

o Fia. I. 12, 1-19.

o Fia. I. 11, 40.

f1, 14-17; Fia.
I. 5, 6.

fo mi kple atam, ke nye la mafo mi kple dzidegbe!

12 Le ŋekeke etṣagbe la Yerobeam kple dukɔ blibo la va Rexabeam gbɔ, abe alesi fia la gblɔ bena: Miva gbɔnye le ŋekeke etṣagbe ene. 13 Eye fia la he nya sesē kpli wo. Fia Rexabeam gbe ame tsitsiawo fe adanɔ, 14 eye wòfo nu kpli wo le dekakpuiawo fe adanɔdɔdɔ nu bena: Fofonye na miafe kɔkuti kpe, ke nye la mana wòakpe de edzi na mi; fofonye fo mi kple atam, ke nye la mafo mi kple dzidegbe! 15 Ale fia la medo to dukɔ la o, elabena Mawue trɛe alea, ne Yehowa nawo efe nya, si "wògblɔ to Siloto Axiya dzi na Yerobeam, Nebat vi la dzi.

16 Esi Israel blibo la kpo bena, fia la mese yewofe gbe o la, dukɔ la do ŋu na fia la bena: Gomeka le Dawid gbɔ na mí, eye domenyinu ka le Isai vi la gbɔ na mí? Israel, amesiame neyi efe agbadɔ me! Azo Dawid, kpo wò afe gbɔ! Eye Israel blibo la yi wofe agbadɔwo me. 17 Ke Rexabeam du fia de Israel-vi, siwo le Yuda-duwo me la dzi. 18 Eye fia Rexabeam do Hedoram, amesi le dɔwɔwɔ nu la, do da, ke Israel-viwo fu kpee wòku. Tete fia Rexabeam wɔ kaba do tasiadam hesi yi Yerusalem. 19 Ale Israel bu le Dawid fe afe la gbɔ vase de egbe.

Mawu gbe awawo kple Israel na Rexabeam.

11. Eye Rexabeam va Yerusalem la, efo Yuda kple Benyamin fe afe la nu fu, wole awawo la fia akpe alafa deka kple blanyi, ne woadawo awa kple Israel, eye woagbugbɔ fiadufe la na Rexabeam. 2 Tete Yehowa fe gbe va Mawu fe ame Semaya gbɔ bena: 3 Gblɔ na Yuda-fia Rexabeam, Salomo vi, kple Israel blibo, si nye Yuda kple Benyamin bena: 4 Ale Yehowa gblɔ esi: Migaho yi dawo awa kple mia nɔviwo o, mia dome amesiame negbugbɔ yi efe me, elabena gbɔnye nya sia tso! Tete wodo to Yehowa fe gbe hegbugbɔ, eye wodzudzo awahoho de Yerobeam ŋu.

Rexabeam fe mɔwo.

5 Eye Rexabeam nɔ Yerusalem, eye wòtso du sesēwo de Yuda. 6 Etso Betlexem, Etam, Tekoa, 7 Bet-Zur, Soxo, Adulam, 8 Gat, Maresa, Zif, 9 Adorayim, Laxis, Azeka, 10 Zora, Ayalon kple Xebbron, siwo le Yuda kple Benyamin, wozu du sesēwo. 11 Ewo mɔ siawo sesie, ede awafiawo do wo me, eye wòdzra nɔduɔ, ami kple wein do de wo me; 12 eda akpoxnuwo kple akplɔwo de du sia du me, eye wòna wozu du sesē ŋutwo. Yuda kple Benyamin nye etc.

13 Eye nunlawo kple Lewi-viwo, siwo le Israel blibo la, iso wofe anyigbawo katã dzi va egbo; 14 elabena Lewi-viwo gblɔ wofe duwo kple wofe anyigbawo di hebu va Yuda kple Yerusalem, elabena Yerobeam kple viawo bnyã wo, be womaganye nunlawo na Yehowa o. 15 Ke eya ŋutɔ doo nunlawo na nuxefewo kple azizãwo kpakple nyivi, siwo wòwɔ. 16 Eye amesiwo fe dzi le Yehowa, Israel fe Mawu la, dim la, tso Israel-toawo katã me dze wo yome va Yerusalem, ne woasa wo na Yehowa, wo tofowo fe Mawu la. 17 Woawoe li ke Yuda-fiadufe la, eye wodo gusɛ Rexabeam, Salomo vi la, fe etɔ; elabena woto Dawid kple Salomo fe ɔe me fe etɔ.

Rexabeam srɔwo kpakple viwo.

18 Eye Rexabeam de Maxalat, Dawid vi Yerimot fe vinyɔnu, kple Abixayil, Isai vi Eliab fe vinyɔnu; 19 eya dzi ŋutsuviwo nɛ, siwo nye: Yeus, Semarya kple Zaham. 20 Eyome wòde Absalom vinyɔnu Maaxa; eya dzi Abiya, Atai, Ziza kple Selomit nɛ. 21 Eye Rexabeam lɔ Absalom vinyɔnu Maaxa wu srɔawo kple efe ahiãwo katã, elabena ede srɔ wuie nyi, eye wòdze ahiã blaade, eye wòdzi ŋutsuvi blawe vo enyi kple nyɔnuvi blaade. 22 Eye Rexabeam tso Abiya, Maaxa vi, do tate le nɔviawo dome, elabena edi be, yeatsɔe adɔ fia. 23 Eye wòdze adanɔ hemã viawo katã de du sesēawo katã me le Yuda kple Benyamin fe anyigbawo katã dzi,

a Fia. I. 11, 20, 31.

b 13, 9.

c Fia. I. 12, 31.

e kp. 1-4 kpo Fia. I. 12, 21-24 / Sam. I. 16, 8.

ena nuḍuḍu wo kpaṅkpaṅ, eye wòde sr̄õ gedè na wo.^a

Sisak d̄u Rexabeam dzi. Rexabeam fe dzidudu gkeke m̄oawo kple k̄u.

12. ^aKe esime Rexabeam fe fiadufe la li ke, eye nus̄e ḍo enu la, eya kple Israel blibo la gbl̄e Yehowa fe se la di. 2 Eye wòva me le fia Rexabeam fe fe at̄õlia me be, Egipte-fia Sisak ho de Yerusaleṃ nu, le esi womedi anukware na Yehowa o ta; 3 eye tasiadun akpe deka kple alafa eve kple s̄odola akpe blaade kpakpie avako, si mele xexl̄e me o la, kpe de enu tso Egipte, woawo nye: Lubitowo, Sukitowo kple Kusitowo. 4 Exo Yuda-du /ses̄ewo, eye wòva keke Yerusaleṃ. 5 Eye nyagbl̄odila Semaya va Rexabeam kple Yuda-ameḡa, siwo si le Sisak nu va Yerusaleṃ la gb̄o gb̄o na wo bena: Ale Yehowa gb̄o esi: Esi miegl̄em di la, eyata nye h̄a mets̄o mi de asi na Sisak. 6 Tete Israel-ameḡawo kple fia la wob̄o wo ḍokui gb̄o bena: Yehowa to dz̄o! 7 Eye esi Yehowa kp̄o be, wob̄o wo ḍokui la, Yehowa fe gbe va Semaya gb̄o gb̄o bena: Wob̄o wo ḍokui, eyata nyemagbl̄e wo o, ke boṅ max̄o na wo vie, eye nye d̄omedzoe mato Sisak dzi aye Yerusaleṃ dzi o; 8 gake woasub̄e, ne woadze si, alesi nye sub̄osub̄o kple anyigba dzi fiadufewo fe sub̄osub̄o le. 9 Tete Egipte-fia Sisak ho de Yerusaleṃ nu, eye wòlo Yehowa fe afe me kesin̄onuwo kple fia fe afe me kesin̄onuwo; nuawo kat̄a wòlo hekpe de sikakpox̄onu, siwo Salomo wo la n̄uti. 10 Eye fia Rexabeam wo ak̄oblikpox̄onuwo de wo tefe, eye wòts̄o wode fia nu asrafo, siwo dz̄oa fia fe afe m̄onu la fe ameḡawo si. 11 Ne fia la yina de Yehowa fe me godoola, fia nu asrafoawo ts̄oa wo, eye wogagbugba wo va dana de fia nu asrafoawo fe x̄o me. 12 Esi wob̄o ḍokui de anyi la, eyata Yehowa fe d̄omedzoe nu fa de enu, eye mets̄r̄e kenken o. Nyiwoḍu nu metso le Yuda ken o.

13 Ale fia Rexabeam li ke edokui, eye wòdu fia le Yerusaleṃ. Rexabeam x̄o fe blane v̄o deks̄e, esime wòzu fia, eye wòdu fia fe

a 21, 3.
b 6, 20.

d kpo Fia. 1. 14, 21-31.

e 13, 22.

f 11, 5-10.
g kpo Fia. 1. 15, 1-8.

h Mo. III. 2, 13; Mo. IV. 18, 19.

i Fia. 1. 12, 28.

j 11, 35.

wuiadre le Yerusaleṃ, du, si Yehowa tia le Israel-toawo kat̄a me, be wòats̄o efe h̄n̄ko aḍo aḍima la me. Dadaa h̄n̄ko nye Naama, Amoni-nyonu. 14 Eye wòwo nusi nye v̄o, elabena mets̄o efe dzi ḍo Yehowa didi nu o.

15 Rexabeam ṅutinyawo, ts̄a-towo kple megbetowo la, won̄o wo de nyagbl̄odila Semaya kple nukp̄ola Ido ṅutinyawo me. Eye awa n̄o Rexabeam kple Yerobeam dome n̄keakeawo kat̄a. 16 Eye Rexabeam m̄lo fofowoo gb̄o, eye wod̄i de Dawid fe du la me, eye via Abiya zu fia de etefe.

Abiya ḍu Yerobeam dzi.

13. ^aAbiya zu fia de Yuda dzi le Yerobeam fe fe wuienyilia me. 2 Eḍu fia le Yerusaleṃ fe et̄o, eye dadaa h̄n̄ko nye Mixaya, Uriel vinyonu, tso Gibeā. Eye awa n̄o Abiya kple Yerobeam dome. 3 Abiya ts̄o ṅutsu kal̄eto tiatia akpe alafa ene dze awa la gomee, eye Yerobeam ts̄o ṅutsu kal̄eto tiatia akpe alafa enyi dakpe awa kp̄lii. 4 Eye Abiya tsi tre de Zemarayim-to dzi le Efrayim-towo dome gb̄o bena: Yerobeam kple Israel blibo la, mido tom! 5 De mienyae bena, Yehowa, Israel fe Mawu la, ts̄o Israel-fiadufe la na Dawid kple viawo, ne wòanye ḍdz̄enubabla tegbee oa? 6 Ke Yerobeam, Nebat vi, amesi nye Dawid vi, Salomo fe d̄la tso, eye wòdze agl̄a de efe afeto nu, 7 eye yakamewo kple ame digb̄owo fo ta kp̄lii de enu, eye wodo dzi tsi tre de Salomo vi Rexabeam n̄uti; elabena Rexabeam nye devi, eye dzi mele efo, ne wòan̄o te de wo nu o. 8 Az̄o miele susum be, ye-woate nu an̄o te de Yehowa fe fiadufe, si le Dawid viwo si me la nu, le esi mies̄o gb̄o f̄u, eye si-kanyivi, siwo Yerobeam ts̄o wo mawuwo na mi la, le mia gb̄o n̄uti. 9 De menȳe miawoe nȳa Yehowa fe nun̄lawo, siwo nye Aron viwo kple Lewi-viwo, eye mied̄o nun̄lawo na km̄ia ḍokui abe anyigba dzi dukwo ene oa? Ne amesiame nya ts̄o nyitsuvi deka kple agbo adre v̄e, be woado ye la, ekema wots̄one ḍoa mawu madi-

mawuwo fe nunolae. 10 Ke mia-wo la, Yehowa enye mia Mawu, eye mieglbēe di o; Aron wiwo nye nunolawo, amesiwo suboa Yehowa, eye Lewi-wiwo le wofe do-wo nu; 11 woawoe toa dzo nume-woa na Yehowa ndi b̄sia ndi kple fiē sia fiē, wotsoa atike vevēe doa dzudzɔe, wodaa abolo de kplɔ dzadzɔe la dzi, eye wosia sikakadi- tiawo fe akadigbeawo fiē sia fiē, elabena mielē Yehowa, mia Ma- wu fe doḍowo me de asi; ke mia- wo mieglbēe di. 12 Kpɔ da, Ma- wu kple efe nunolawo le mia nu, eye aseyetsokpēawo li, be wo-aku de mia nu. Israel-wiwo, mi- gawo awa kple Yehowa, mia fofow fe Mawu la o, elabena madze edzi na mi o!

13 Ke Yerobeam na xadelawo trɔ, ne woadadze wo dzi le me- gbe gome; woawo dze n̄go Yuda, eye xadelawo le megbe n̄e. 14 Eye esi Yuda trɔ la, kpɔ da, wo- dze awa de enu le n̄go kple me- gbe siaa. Tete wodo ɣli yɔ Yeho- wa, nunolawo le kpēawo kum, 15 eye Yuda-nutsuwo le awayli dom. Esi Yuda-nutsuwo le awayli dom la, Mawu si Yerobeam kple Israel blibo la le Abiya kple Yuda n̄go. 16 Tete Israel-wiwo si le Yuda n̄go, eye Mawu tso wo de asi na wo. 17 Eye Abiya kple efe dukɔ la si wo vevie n̄uto, eye n̄utsu tia- tia akpe alafa atɔ ku le Israel do- me. 18 Ale wobobo Israel-wiwo de anyi yemayli, ke Yuda kpɔ n̄- s̄e, elabena wozio de wo fofowo fe Mawu la nu. 19 Abiya ti Ye- robeam yome, eye woxo efe du- wo, siwo nye: Betel kple enu du- wo, Yesana kple enu duwo kpa- kple Efron kple enu duwo. 20 Eye nus̄ea deke menɔ Yerobeam nu le Abiya fe agbenɔyi o; eye Yehowa joo woku.

21 Eye Abiya li ke edokui; ede sr̄o ewo, eye wodzi n̄utsuvi blave vo eve kple nyɔnuvi wuiade. 22 Abiya n̄utinya sus̄eawo, efe zo- zome kple efe nufofowo la, won̄o wo de nyagblodila Ido fe n̄uti- nyagbalē me. 23 Eye Abiya ml̄o fofowoo gbo, wodii de Dawid fe du la me, eye via Asa zu fia de etefe; eya n̄oli anyigba la kpɔ gbɔdzɔe fe ewo.

Asa de tr̄osubosubo da, eye w̄oll ke edokui.

14. Eye Asa wɔ nusi nyo, eye w̄odze Yehowa, efe Mawu la nu. 2 Ede vosamlekpuɔ tutɔwo kple nuxefewo da, egb̄a afeliwo, eye w̄ol̄a Aserawo 3 hede se na Yuda bena, woadi Yehowa, wo fo- fowo fe Mawu la, eye woawo efe nufiamewo kple efe sewo dzi. 4 Ede nuxefewo kple yelegbawo da le Yuda-duwo kat̄a me, eye fia- duje la kpɔ gbɔdzɔe le ete. 5 Etso du ses̄ewo de Yuda, elabena anyi- gba la kpɔ gbɔdzɔe, eye mewo awa deke le fe siawo me o, elabena Yehowa na enuti fa. 6 Eye w̄ogbl̄o na Yuda bena: Mina mi- agbugbo du siawo atso, miado gli ajo xl̄a wo, miatu xo tsralawo, eye miade agbo kple gametiwo wo nu; anyigba la nu wo na mi, elabena miēdi Yehowa, mia Mawu la; esi miēdi la, eyata w̄ona gbo- dzɔe mi godoo. Tete wotsa wo, eye wovwe de goe dedie. 7 Eye awakɔ nɔ Asa si. Amesiwo tso Yuda, eye wokpla akpoxɔnu kple akpl̄o la, wole ame akpe alafa et̄ɔ, eye amesiwo tso Benyamin, wo- kpla akpoxɔnu, eye wodaa da la, wole ame akpe alafa eve kple blanyi; amesiawo kat̄a wonye ka- l̄etɔwo.

Asa du ame yibowo dzi.

8 Eye Kusitɔ Zerax tso awawola akpe teje akpe kpakple tasiadam alafa et̄ɔ ho awa de wo nu, eye w̄ova keke Maresa ke. 9 Eye Asa ho yi dakpee, eye wodze awa de Zefata-bali la me le Maresa gbo. 10 Tete Asa yɔ Yehowa, efe Ma- wu la, gbl̄o bena: Yehowa, f̄amea deke meli kpe de nuw̄o, si axo na ame le ame kako kple ame bel̄i fe awawo me o. Yehowa, mia Mawu, xo na mi, elabena w̄oe mie- de mee, eye le w̄o n̄ko me mieho awa de ame gbogbo siawo nu; Yehowa, w̄oe nye mia Mawu, eye amegbet̄oa deke mate nu axe mo na w̄o o. 11 Tete Yehowa si Kusitɔwo le Asa kple Yuda n̄go, ale be Kusitɔwo si. 12 Eye Asa kple awakɔ, si le enu la, ti wo yome vasede Gerar, eye Kusitɔwo tsi awa, ale be wo domet̄oa deke me- tsi agbe o; elabena wots̄r̄ɔ le Ye- howa kple efe awakɔ la n̄go. Eye woh̄a nu geḍe n̄uto. 13 Wosi du,

a kp. 1-4 kpɔ
Fla. I. 15, 11.
12.

b Mo. IV. 28, 3
v. 8.

d Mo. IV. 10, 9.
e 15, 15.

f Sam. I. 14, 6.

g 12, 15.

siwo katā le Gerar nu godoo; elabena Yehowa fe vovò dze wo dzi; eye woha duawo katā, elabena nu gede le wo me. 14 Wogbā lāhawo fe agbadawo hā, eye wokplò alē gedewo kple kposowò dzoe hegbugbo va Yerusalem.

Asa gadra mawusubosubo do, eye wòdu akpedada-ŋkekenyule le dzi, si wòdu la nuti.

15. Eye Mawu fe gboḡbo va Azar-ya, Obed vi dzi; 2 eye wòyi dakpe Asa gblo ne bena: Asa kple Yuda blibo la kpakple Benjamin, mido tom! Yehowa nò kpli mi, elabena mienu enu. Ne miedii la, ana be, miakpoe; ke ne miegblē di la, eya hā agblē mi di. 3 Dkeke nanewo va yi, le esiwo me Mawu vavá la kplē nunlawo, siwo nye nufialawo, kpakple sea deke menò Israel si o. 4 Ke esi woḡo xaxa me la, wotrò de Yehowa, Israel fe Mawu la nu, eye esi wodii la, ena wokpoe. 5 Le yemayi la nufifa-faa deke menò anyi na amesiwo doa go kple amesiwo gbona la o, elabena ḡodzi gāa de va anyigba dzi nolawo katā dzi. 6 Duko kple duko kpe, eye du kple du kpe, elabena Mawu tso hiá vovovowo do ḡodzi na wo. 7 Ke miawo milé dzi de fo, eye miafe asi megado agblo o; elabena fetu li na miafe dɔwɔwɔ la!

8 Ke esi Asa se nyagbloḡia Obed fe nya siawo kple efe nyagbloḡiawo la, dzi do efo, eye wò-de nɔnyɔnuwo da tso Yuda-nyigba blibo la dzi kple Benjamin kpakple du, siwo woxo de Efrayim-to dzi la me, edo Yehowa fe vɔsamlekpu, si le Yehowa fe akpata nu la do, 9 eye wòfo Yuda blibo la kple Benjamin kpakple amesiwo tso Efrayim, Manase kple Simeon va dze egbo la nu fu, elabena ame gedewo tso Israel va de edzi, esime wokpò be, Yehowa, efe Mawu la, li kplii. 10 Eye wova kpe ta de Yerusalem le Asa fe dzidudu fe fe wuiatɔlia me le dzi-nu etɔlia dzi. 11 Wotsò aboyonu, siwo wotsò gbɔe la fe dewo sa vɔe gbemagbe na Yehowa: nyi alafa adre kple alē akpe adre. 12 Eye woge de nubabla me, be yewoadi Yehowa, yewo fofowo fe Mawu la, tso dzi blibo kple luò

a Yos. 24, 25.

b 14, 5, 6; 20, 30.

d kp. 16-18 kpo
Fia. I. 15, 13-16.

e Hos. 3, 4.

f Yer. 39, 13-14.

g Lu. 21, 16.
h kp. 1-6 kpo
Fia. I. 15, 16
v. 22.

i Kor. I. 15, 55.

blibo me.^a 13 Amesiamé, si ke medi Yehowa, Israel fe Mawu o la, woawui, tso deviwo dzi vasede ame tsitsiwo dzi, edanye nɔtsu alo nyɔnu o. 14 Tete wodo ɔli sesie, eye wotso aseye, eye woku kpéwo kple ládzowo heka atam na Yehowa. 15 Yuda blibo la kpo dzidzo le atamkaka la nu, elabena wokae tso dzi blibo me. Wodii kple wofe lolónu blibo, eye wóna wokpae, eye ^bYehowa na gbɔdzoe wo godoo va kpe.

16 ^dEye fia Asa de dadaa Maa-xa hā da, be magadu dzi o, elabena ewo legba na Asera. Asa mū legba la, eye wògbāe datɔ dzoe de Kidron-bali la me. 17 Ke womede nuxefewo da le Israel o; gake Asa fe dzi nò blibo le efe agbe me ŋkekewo katā me. 18 Eye wòtsò fofoa fe nu kòkɔewo kple eya nɔtsu fe nu kòkɔewo, siwo nye klosalo kple sika kpakple ḡudɔwɔnuawo, yi Mawu fe afe la me. 19 Eye avaa deke medzo kpo o, vasede Asa fe dzidudu fe fe blaetò vɔ atɔlia me.

Baesa ho ana de Asa nuti, eye wòwo nuvò de Mawu kple efe nyagbloḡia nuti.

16. ^hLe Asa fe dzidudu la fe blaetò vɔ adelia me la Israel-fia Baesa ho de Yuda nu, eye wòtso Rama, ne woana be, Yuda-fia Asa fe amea deke magado alo agbo o. 2 Tete Asa tso klosalo kple sika le Yehowa fe afe kple fia fe afe fe nudzradofe do de Aram-fia Ben-Hadad, amesi le Damasko bena: 3 Nubabla le mia kpli wò, fofonye kple fofowò dome; kpo da, mele klosalo kple sika dom de wò, be natu nubabla, si le mia kple Israel-fia Baesa dome la, ne wòadzo le gbonye. 4 Tete Ben-Hadad se fia Asa fe gbe, eye wòdo efe avafiawo do de Israel-duwo me, eye wosi Yion, Dan kple Abel-Mayim kpakple Naftali fe nudzradofeduwo katā. 5 Eye esi Baesa see la, edzudzo Rama tsotso, eye wòtasi efe do la. 6 Eye fia Asa kplò Yuda blibo la woḡafò kple kple ati, siwo Baesa tso le Rama tso mi la, eye wotsò wo tso Geba kple Mizpa.

7 Tete nukpola Xanani va Yuda-fia Asa gbò yemayi gblo ne be-

na: Esi ^anède me Aram-fia, eye mède me Yehowa, wò Mawu o la, eyata Aram-fia fe avako ge le asi-wò me. 8 Alo de Kusitowo kple Lubitowo menye avako gaa de hekpe de tasiadamwo kple sodo-lawo nu kpaṅkpaṅ oa? Ke esi nède me Yehowa la, de nyemetsowo de asi na wò oa? ^b 9 Elabena Yehowa fe ŋku kpaṅ anyigba bli-bo la dzi, eye wòdoa nuse amesiwo ku de eṅu kple wofo dzi bli-bo. Ewo bometsinu; eyata tso fifi la ava anò dowòme. 10 Tete dzi ku Asa de nukpala la nu, eye wòtsɔe de gaxo me, elabena dome vee de eṅu ie nya la ta. Eye Asa sè ṅuta le dukò la dometsa dewo nu yemayi.

Asa ku.

11 /Asa ṅutinya susɔeawo, tsã-towo kple megbetowo la, wòṅwo de Yuda-fiawo kple Israel-fiawo fe agbalè me. 12 Eye Asa dze do de afo le efe dziḍudu fe fe blaetɔ vɔ asiekelia me, eye do la do gã de edzi; ke mebia gbe Yehowa se le efe dóléle la me o, negbe atikewolawo ko. 13 Eye Asa mlò fofowò gbo; eku le efe fiadudu fe fe blane vɔ dekelia me. 14 Eye wodii de efe yodo, si wòde de Dawid fe dua me la me; wòtsɔe mlò aba, si dzi wòtsɔ atike vevèe vovovo, siwo atikedala vevivo tɔtɔ, da do la dzi, eye wòwodo dzo gaa de nɛ etefe meko o.

Yosafat fe dziḍudu nyui.

17 Eye via Yosafat vɔ fia de etefe, eye wòglã edokui de Israel nu. ^a 2 Ede asrafowo do Yuda-du sesèwo katã me, eye wòde amewo do Yuda-nyigba dzi kple Efrayim-du, siwo fofoa Asa xɔ la me. 3 Eye Yehowa nɔ kple Yosafat, elabena ezo fofoa Dawid fe mɔ tsãtowo dzi, eye mebia Baal ta se o; 4 ke boṅ ebia fofoa fe Mawu la ta se, ezo le efe sewo nu, eye mewo Israel fe nuwɔwo o. 5 Eyata Yehowa li ke fiadufe do de esi me, eye Yuda bli-bo la tso nunanawo na Yosafat, ale be kesinonu kple bubu siaa su esi. 6 Eye esi dzi do efo le Yehowa fe mɔwo dzi la, ede nuxefewo kple Aserawo da le Yuda.

7 Le efe fiadudu fe fe etɔlia me

^a Yer. 17, 5.

^b 14, 8—12.

^d 18, 28; Mat. 14, 3.

^e Fia. 1. 5, 1.

^f Kp. 11-14 kpo Fia. 1. 15, 22, 24.

^g 21, 19; Yer. 34, 5.

^h Fia. 1. 15, 24.

ⁱ kpo Fia. 1. 22, 24, 5.

^j 18, 1.

la edo efe amegãwo: Ben-Xayil, Obadya, Zaxarya, Netaneel kple Mixaya da, ne woadafia nu le Yuda-duwo me; 8 eye Semaya, Netanya, Zebadya, Asahel, Semiramot, Yonatan, Adoniya, Tobiya kple Tob-Adoniya, amesiwo nye Lewi-viwo kpakple nunɔla Elisama kple Yoram kpe de wo nu. 9 Wòtsɔ Yehowa fe segbalè la de asi, eye wofia nu le Yuda; wòtsa le Yuda-duwo katã me, eye wofia nu duko la.

10 Tete Yehowa fe ṅodzi dze anyigba dzi fiadufe, siwo katã fo xlã Yuda godoo la dzi, ale be wòmewo avaa deke kple Yosafat o. 11 Filistitowo dometsa dewo tso nunanawo kple klosalo gedɛ vɛ na Yosafat, eye Arabiatowo hã tso agbo akpe adre kple alafa adre kpakple gbòtsu akpe adre kple alafa adre vɛ nɛ. 12 Eye Yosafat le gã zum de dzi daa ṅuto, etu mɔwo, eye wòtsɔ nudzradofeduwò de Yuda. 13 Edzra nududu gedɛ do de Yuda-duwo me, eye ṅutsu avawɔla kalétowo le esi le Yerusalem. 14 Wofo amesiwo wotia xlẽ la, wonye esi le wofo afe-kowo nu: Ame akpewo fe tɔtɔ, siwo tso Yuda, wonye: Amegã Adna, ṅutsu kalétɔ akpe alafa etɔ le eṅu; 15 amesi kpe de eṅu, enye amegã Yoxanan, ame akpe alafa eve blanyi le eṅu; 16 eye amesi kpe de eṅu, enye Amasya, Zixri vi, amesi tso edokui na Yehowa faa, ṅutsu kalétɔ akpe alafa eve le eṅu. 17 Esiwo tso Benyamín, wonye: Dutsu kalétɔ Elyada, ame akpe alafa eve le eṅu, amesiwo kplaa dati kple akpoxonu; 18 amesi kpe de eṅu, enye Yozabad, ame akpe alafa deka kple blanyi le eṅu, amesiwo bla akpa de avawɔwo nu. 19 Amesiawoe subɔa fia la hekpe de amesiwo fia la do du sesèwo me le Yuda bli-bo la ṅuti.

Yosafat kple Axab wo ho ara de Asiritatowo ṅuti.

18. /Ale kesinonu kple bubu su Yosafat si taṅ, eye wòdu Axab fe to. 2 Le fea dewo megbe la eyi Axab gbo le Samaria, eye Axab wu aléwo kple nyiwo fũ na eya kple amesiwo kpe de eṅu; eye wòble enu yi Ramot-Gilead. 3 Israel-fia Axab gblɔ na Yuda-fia

Yosafat bena: Ayi Ramot-Gilead kplima? Edo nu ne bena: Mele abe wo ene, eye wo dukɔ le abe nye dukɔ ene, mayi awa la kpli wò! 4 Ke Yosafat gbɔ na Israel-fia bena: Bia gbe Yehowa se gbɔ! 5 Tete Israel-fia fo nyagblɔdila alafa ene nu fu, eye wògbɔ na wo bena: Maho awa yi Ramot-Gilead loo, alo nyemagayi oa? Woɔɔ nu bena: Ho yi, Mawu atsɔe ade asi na fia la! 6 Tete Yosafat gbɔ bena: De Yehowa fe nyagblɔdila deke mele afisia, ne miabia nu le egbo oa? 7 Israel-fia do nu na Yosafat bena: Ame deka li, si gbɔ wobiaa gbe Yehowa le; ke melé fui, elabena metoa nya nyuia deke nam le efe agbe me nkekewo katá me o, negbe v̄a ko; eya nye Mixa, Yimla vi. Yosafat gbɔ bena: Fia la meganɔ nu fom alea o. 8 Tete Israel-fia yo afedzikpɔla deka gbɔ bena: Yi dayo Mixa, Yimla vi v̄e fififi! 9 Eye Israel-fia kple Yuda-fia Yosafat wo dome desiaɔe do fiawu bobo no efe fiazikpui dzi, eye wobobo no lu-gbo fe le Samaria-gbo nu, eye nyagblɔdɔlawo katá le nya gbɔm di le wo nku me. 10 Zedekya, Kenaana vi, tsɔ ga wo lãdzowo gbɔ bena: Ale Yehowa gbɔ esi: Esia-wo natsɔ atu Aramtɔwo, vasede esime natsr̄ wo awɔ. 11 Eye nyagblɔdɔlawo katá gbɔ nya di alea gbɔ bena: Ho yi Ramot-Gilead, eye adze edzi na wò; elabena Yehowa atsɔe ade asi na fia la. 12 Eye dola, si yi Mixa yo ge la, gbɔ ne bena: Kpɔ da, nyagblɔdɔlawo fe gbe sɔ, eye wogbɔ nya nyui na fia la; eyata wò nya nenɔ abe wo dome desiaɔe do ene, eye fo nu nyuie! 13 Tete Mixa gbɔ bena: Meta Yehowa fe agbe: Ne menye nya, si nye Mawu ato nam la, magbɔ o fi!

Mixa gbɔ tete de anyi di.

14 Esi wòva fia la gbɔ la, fia la gbɔ ne bena: Mixa, miho awa yi Ramot-Gilead loo, alo migayi oa? Edo nu be: Miho yi, adze edzi na mi, eye woatsɔ wo ade asi na mi! 15 Tete fia la gbɔ ne bena: Zi nenie maka atam na wò be, nato nyatefesɔɔ ko nam le Yehowa fe nko meá? 16 Edo nu be: Mekpɔ Israel blibo la woka xl̄e de towo dzi abe al̄e,

a fia. II, 3, 11.

b kp. 10.

d 18, 10.

siwo kplɔlaa deke mele wo nu o ene; eye Yehowa gbɔ be: Afe-tɔa deke mele amesiawo nu o, wo dome amesiame negbugbo yi efe me faa! 17 Tete Israel-fia gbɔ na Yosafat bena: Nyemegbloe na wò be, metoa nya nyuia deke nam o, negbe v̄a ko oa? 18 Eye wògbɔ ne be: Azɔ se Yehowa fe gbe: Mekpɔ Yehowa wobobo no efe fiazikpui dzi, eye dzifoakɔ blibo la le tsitre le efe dusi kple mia me. 19 Eye Yehowa gbɔ be: Ameke ayi adaflu Israel-fia Axab, ne wòadatsi awa le Ramot-Gilead a? Amesi be ale, ame ke-me be ale. 20 Tete gbɔgbɔa de do de Yehowa nku me gbɔ bena: Mayi adaflu! Yehowa gbɔ ne bena: Aleke nawɔe? 21 Edo nu bena: Mayi adanye avatsogbɔgbɔ anɔ efe nyagblɔdɔlawo katá, fe nu me. Eye wògbɔ bena: Áte nu aflu vav̄a. Heyi dawo alea! 22 Eyata kpɔ da, Yehowa ye de avatsogbɔgbɔ wò nyagblɔdɔla siawo nu; elabena Yehowa do dzogbev̄e de nuwò. 23 Tete bZedekya, Kenaana vi, te va fo to me na Mixa gbɔ bena: Afika Yehowa fe gbɔgbɔ dzo le gbonye yi hafi va fo nu kpli wò? 24 Mixa do nu bena: Kpɔ da, ákpɔe le gbesigbe nasi atso xɔ me ayi xɔ me, be nayla dokuwò! 25 Tete Israel-fia gbɔ bena: Milé Mixa, ne miakplɔe agbugbo ayi dumegá Amon kple fiavi Yoas gbɔ, 26 eye migbɔ bena: Ale fia la gbɔ esi: Mitsɔ amesia de gaxo me, eye mina abolo via de koe wòadu kple tsi via de koe, vasede esime matrɔ agbɔ le n̄utifafa me. 27 Mixa do nu bena: Ne etrɔ gbɔ le n̄utifafa me la, ekema menye Yehowa ye fo nu to dzinye o. Eye wògbɔ bena: Mi dukwo katá, miele esema?

Axab je ku.

28 Tete Israel-fia kple Yuda-fia Yosafat woho yi Ramot-Gilead. 29 Eye Israel-fia gbɔ na Yosafat bena: Maɔɔ li nye awuwo, eye mayi awa la nu, ke wò la wò awuwo nenɔ nuwò! Eye Israel-fia do li efe awuwo heyi awa la nu. 30 Ke Aram-fia de se na efe tasiadam-amegāwo gbɔ bena: Migakpe kple ame tse loo alo amegāa deke o, ke boɔ mikpe kple Israel-

fia dede ko! 31 Esi tasiadam-amegawo kpo Yosafat la, wođe to dee, be woakpe kpili, elabena wobu be, eya nye Israel-fia la. Tete Yosafat de asi afadodo me; eye Yehowa xo ne, eye Mawu ble wo dzoe le enu. 32 Esi tasiadam-amegawo kpo be, menye Israel-fia lae o la, wotrɔ dzo le enu. 33 Ke nɔtsua de vu efe da me heda de ya me, eye wote Israel-fia le gawua kpefe. Tete wogblo na efe tasiadamkpɔla bena: Trɔ, ne nakpɔm dzo le ava la nu, elabena mexo abi! 34 Ava la nu sɛ gbe-magbe, eye Israel-fia tsi tre de tasiadam la me le Aramtowo kasa vasede fiɛ, eye woku, esime ye do to.

Yehu he to na Yosafat le efe dekawowo kple Axab nɔti. Yehu gado mawutisabasɔ vavato kple nyadadrɔ anyi.

19. Ke Yuda-fia Yosafat gbugbo yi efe me le Yerusalem le nɔtifaɛ me. 2 Tete nukpɔla Yehu, Xanani vi, yi dakpee, eye wogblo na fia Yosafat bena: Ame vlo nu nɛyi dakpe doa, eye nɛlɔ amesi le fu Yehowa a? Le esia ta Yehowa fe domedzoe va dziwɔ do. 3 Ke wokpo "nyuiwɔwɔa dewo le nuwɔ, elabena ede Aserawo da le anyigba la dzi, eye nɛtsɔ wɔ dzi di Mawu.

4 Eye Yosafat nɔ Yerusalem; emegbe egatsa le dukɔ la dome tso Beer-Seba vasede Efrayim-to dzi, eye wotrɔ wo de Yehowa, wo fofowo fe Mawu la nu. 5 Edɔ vɔnudrɔlawo Yuda-du sesɛwo katã me le anyigba la dzi, du sia du kple etc. 6 Eye wogblo na vɔnudrɔlawo bena: Midɔ nku anyi le nusi ke miewona la me, elabena menye amegbetowo miedrɔa vɔnu na o, ke boɔ Yehowa ye, eye ele mia gbo le vɔnudrɔfe la. 7 Eyata Yehowa fe nɔdzi nelɛ mi, eye mikpo nyuie le miafe nuwɔwɔwo me, elabena le Yehowa, mia Mawu gbo la, nu madzɔmadzɔ wɔwɔa deke, amedzideɛa deke alo zãnu-xɔwɔa deke meli o!^a 8 Eye Yosafat do Lewi-viwo kple nunɔlawo kpakple Israel fe afekawo fe ta-towo dometa dewo Yerusalem hã de Yehowa fe vɔnudrɔlawo kple dzrenyawo nu. Esi wogbo va Yerusalem la, 9 ede se na wo gblo

bena: Ale miawo anukwaretɔe le Yehowa vɔvɔ me kple miafe dzi blibo la enye si: 10 Ne mia nɔvi, siwo le wođe duwo me, he nyaa de ve na mi, hlɔnya alo nufiamewo, sewo, doɔowo kple konuwo nu nya la, ekema mixlɔ nu wo, ne womagadi fɔ de Yehowa nu, eye domedzoe nava mia kple mia nɔ-viwo dzi o; alea miawo, ne miagadi fɔ o. 11 Kpo da, nunɔlagã Amarya le mia nu de Yehowa fe nyawo katã nu, eye Yuda fe afe fe amegã Zebadya, Ismael vi, li de fia fe nyawo katã nu, eye Lewi-viwo nye dɔnunɔlawo le mia si. Misɛ nu le miafe nuwo wɔwo me, eye Yehowa anɔ kple amenyui la!

Yosafat du Amonitowo kple Moabitowo dzi.

20. Leesia megbe la Moab-viwo kple Amon-viwo ho ava de Yosafat nu, eye Meunitetowo kpe de wo nu. 2 Eye wova gblo na Yosafat bena: Kpo da, ameha gãa de ho de nuwɔ tso Aram, tso fu la fe go keme dzi, eye kpo da, wole Xazeton-Tamar, si nye En-Gedi. 3 Tete Yosafat vɔ, eye wotrɔ efe nku do Yehowa didi nu, eye wɔna wođe gbe fã le Yuda blibo la, be woatsi nu adɔ. 4 Eye Yuda va kpe ta, be woafɔ koko na Yehowa; Yuda-duwo katã me wotso, be woadi Yehowa.^b 5 Tete Yosafat va Yuda kple Yerusalem fe takpekpe la me le Yehowa fe me le kpo yeye la nɔgo 6 gblo bena: Yehowa, mia fofowo fe Mawu, de menye wɔe nye Mawu le dzifo kple dzidzifa de dukɔwo fe fiadufewo katã dzi oa? ^cAsiwɔ me nɔsɛ kple kamesesɛ le, eye amea dekemate nu anɔ te de nuwɔ o. 7 De menye wɔ, mia Mawue, nyã anyigba sia dzi nɔlawo da le wɔ dukɔ Israel nɔgo, eye nɛtsɔe na xɔwɔ Abraham fe dzidzimeviwo tegbee oa? 8 Wotso afe de edzi, eye wotu kokɔfe de edzi na wɔ nku la gblo bena: 9 Ne /dzɔgbevɔe, yi, tohehe, dovɔ kple dzuame va mia dzi, eye mieva xo sia nɔgo kple nkuwɔ me, elabena wɔ nku le xo sia me, eye miedɔ yli na wɔ le miafe xaxa me la, ekema nasee, eye nade mí! 10 Azɔ kpo da, Amon-viwo kple Moab-viwo kpakple amesiwo le Seir-towo dzi, amesi-

^a 17, 9-6.

^b 15, 9-15.

^c Kron. I. 29, 12.

^e 14, 10.

^f 6, 28-30.

^g Mo. II. 19, 21; Mo. V. 10, 17.

^h Mo. V. 17, 8; 9; 19, 17.

wo "dome mède mō na Israel, be woato, esime wotso Egipte o, ke boŋ wode axa na wo, eye wome-
tsrō wo o la, 11 kpō ɔa, woawoe nye esi, be yewoawo v5 de mia
ɔu, eye wova, be yewoanyā mi ɔa
tso wō anyigba, si nētso na mi la
dzi. 12 Mía Mawu, mādṛō wōnu
wo oa? Elabena nūsēa deke mele
mía ɔu de ameha gbogbo sia, si
ho de mia ɔu la ɔuti o. Mienya
nuka wō ge miala o, negbe ɔuwō
ko mīafe ɔku le.

13 Eye Yuda blibo la tsi tre de
Yehowa ɔku me, keke wofe vi-
dziewo, wo srōwo kple wofe vi-
ɔutsuwo ke hā le eme. 14 Tete
Yehowa fe gbogbo dze Yezaziel,
Zaxarya vi, amesi nye Benaya vi,
amesi nye Yeiel vi, amesi nye Ma-
tanya vi la dzi le takpekpe la me;
enye Lewi-vi tso Asaf viwo dome,
15 eye wōgblo bena: Mifu to anyi,
mi Yuda blibo la kple Yerusa-
lem-nolawo kpakple wō fia Yo-
safat! Ale Yehowa le gbogblom
na mi enye si: Migavō o, eye ame-
ha gā sia megadzī ɔu na mi o, ela-
bena "ava la menye mīafe nya o,
ke boŋ Mawu tōe. 16 Etsō la miho
de wo ɔu, kpō ɔa, woava Haziz-
to dzi mō dzi, eye miafo go wo le
bali la nu le Yeruel-gbegbe ɔgō.
17 Miele asi de ge ava la me o,
ke boŋ mitsi tre ɔi, ne miakpō,
alesi Yehowa le xoxō ge na mi!
Yuda kple Yerusalem, migavō o,
eye dzika megatso mia fo o! Etsō
la miho de wo ɔu, Yehowa li kpli
mi! 18 Tete Yosafat de ta agu,
eye Yuda blibo la kple Yerusalem-
towo de ta agu de Yehowa ɔku
me, eye wodo gbe ɔa na Yehowa.
19 Eye Lewi-viwo, siwo tso Kehat
viwo kple Korax viwo dome la,
tsi tre, eye wodo ɔli sesie kafu
Yehowa, Israel fe Mawu la hoo.

20 Eye wofō ɔdi kanya heho ɔo
ta Tekoa-gbe dzi. Esi woho la, Yo-
safat tsi tre ɔi gblo bena: Miɔo-
tom, mi Yuda kple Yerusalem-to-
wo! Ne "miexō Yehowa, mia Ma-
wu dzi se la, ekema mianō te, eye
ne miexō efe nyagblōdilawo dzi
se la, ekema adze edzi na mi! 21
Tete wōdō aɔaɔu kple dukɔ la be,
newohola, yeado Yehowa fe hadzi-
lawo, siwo ɔoa atsyō kōkōe hedzia
kafukafuha la, akpablalawo ɔgō,

Mo. V. 2, 4. 5.
9. 19.
Pa. 106, 1.

Sam. I. 14, 20.

Mo. II. 14, 14.

f 15, 15.

kp. 31-31, 1
kpo Pla. I. 22,
41-51.

Yes. 28, 16.

eye woanō ha dzim be: "Mida akpe
na Yehowa, elabena efe amenu-
veve li tegbee! 22 Eye wōva me,
esime wode asi aseyetso me,
eye wole kafukafuha dzim la, Ye-
howa kplo xadelawo de Amon-
viwo kple Moab-viwo kpakple
amesiwo tso Seir-towo dzi, ame-
siwo ho de Yuda ɔu la, eye wowu
wo nzewo. 23 Tete Amon-viwo
kple Moab-viwo tso de amesiwo
tso Seir-towo dzi la ɔuti, wodza
wo fu anyi, eye wotrō wo. Eye
esi wotrō Seir-to dzi nɔlawo va la,
wotrō wo nzewo. 24 Esi Yuda
va toa ta me le gbea dzi, eye wo-
tro de ameha la ɔu la, kpō ɔa,
ame kukuwo ɔo baba de anyigba,
eye amea deke mekpō o. 25 Tete
Yosafat kple efe avako la va, be
woaha aboyonuawo, eyewokpōke-
sinōnuwo, awuwo kple nu xōasiwo
le wo dome fū; eye woho wo, ale
be wōwu tsōtsō na wo. Deke etō
sōɔ wole aboyonuawo haha dzi,
elabena wosō gbō ɔuto. 26 Le ɔke-
ke eneagbe la wokpe ta de kafu-
kafubali la me, elabena afima wo-
kafu Yehowa le; eyata wona ɔko
tefe ma be: kafukafubalime vase-
de egbe. 27 Eye Yuda-ɔutsuwo
kple Yerusalem-ɔutsuwo katā tro
gbō, eye Yosafat le wo nu hegbō
va Yerusalem kple dzidzo, elabena
Yehowa do dzidzo na wo de wofe
futowo ɔu. 28 Eye wogbō va Ye-
rusalem hetsō saɔkuwo, kasaɔku-
wo kple kpēwo yi Yehowa fe afe
la me. 29 Eye Mawu fe ɔadzi lé
anyigba dzi fiadu fewo katā, esime
wose be, Yehowa wō ava kple
Israel fe futowo. 30 Ale Yosafat
fe fiadufe la ɔu fa, elabena /Ma-
wu na wokpō gbōdzoe godoo va
kpe.

Yosafat bla nu kple Axazya.

31 "Yosafat du fia de Yuda dzi.
Eso fe blaetō vō atō, esime wōzu
fia, eye wōdu fia fe blave vō atō
le Yerusalem. Dadaa ɔko nye
Azuba, Silxi vinyōnu. 32 Eto fo-
foa Asa fe vō me, eye megbē nusi
dze Yehowa ɔu la wōwō o. 33 Ke
womeɔe nuxefewo ɔa o, eye du-
ko la metsō wofe dzi ɔo wo fofe-
wo fe Mawu la ɔu hade o. 34 Yo-
safat ɔutinya susceawo, tsātō-
wo kple megbetōwo la, wōɔlō wo
de Yehu, Xanani vi fe ɔutinya,

si wotsɔ de Israel-fiawo fe agbalɛ me la me.

35 Esia megbe la Yuda-fia Yosafat bla nu kple Israel-fia ^aAxazya, amesi nye nu vlo wɔla. 36 Ebla nu kpɔli be, yeatu ɔuwo, ne woayi Tarsis, eye wotu ɔuwo le Ez-yon-Geber. 37 Ke Eliezer, Dodawa vi, tso Maresa gbɔ nya di na Yosafat bena: Esi nɛbla nu kple Axazya la, eyata Yehowa gbɛ wò dɔwɔwɔ me na wò. Tete ɔuwo gbɔ, eye womete nu de Tarsis o.

Yoram fe Mawu mavɔmavɔ dɔzidudu.

21. ^bEye Yosafat mlɔ fofowɔ gbɔ, eye wodii de fofowɔ gbɔ le Dawid fe du la me, eye via Yoram zu fia de etefe.

2 Nɔviantsu, siwo nye Yosafat viwo, wonye: Azarya, Yexiel, Zaxarya, Azarya, Mixael kple Sefatya. Amesiawo katã nye Yuda-fia Yosafat fe viwo. 3 Wo fofona nu gede wo, klosalo kple sika kple nu xɔ-siwo hekpe de Yuda-du sesɛwo nu, ke etsɔ fiadufe la na Yoram, elabena eya nye ngogbea. 4 Eye esi Yoram va do fofoa fe fiadufe la nu, eye wòli ke edokui la, etsɔ yi wu nɔviawo katã kple Israel-amegãwo dometɔa dewo. 5 Yoram xɔ fe blaetɔ vɔ eve, esime wòzu fia, eye wòdu fia fe enyi le Yerusalem. 6 Eye wòto Israel-fiawo fe ve me, abe alesi Axab fe afe la wò ene, elabena ede Axab fe vinyɔnu, eye wòwɔ nusi nye vɔ le Yehowa nku me. 7 Ke Yehowa mebe, yeagblɛ Dawid fe afe la o le nusi wòbla kple Dawid kple alesi wòdo nugbe be, yeana ^aakadida de eya kple viawo daa la ta.

Edomtowo fe megbedede.

8 Le enpli Edom dze aglã de Yuda fe dɔzidudu nu, eye wodo fia na wo dokui. 9 Tete Yoram kple amegãwo ho yi, eye tasiadamwo katã kpe de wo nu. Eye wòva me be, eya kple efe amegãwo tso le zã me dasi Edomto, siwo de to dee. 10 Ke Edom dze aglã de Yuda fe dɔzidudu nu vasede egbe. Eye Libna hã dze aglã de efe dɔzidudu nu le yemayi, le esi wògbɛ Yehowa fofowɔ fe Mawu di la ta. 11 Ewɔ nuxefewo hã de Yuda-towo dzi, eye wona Yerusalemtowo subɔ trɔwo, eye wòble Yuda.

Eliya fe agbalɛ.

12 Tete nyagblɔdila Eliya do agbalɛ dee bena: Ale Yehowa, fofowɔ Dawid fe Mawu la, gbɔ esi: Esi mèto fofowɔ Yosafat fe ve me o, 13 ke boɔ nɛto Israel-fiawo fe ve me, eye nɛna Yuda kple Yerusalemtowo subɔ trɔwo abe Axab fe afe ene, eye nɛwu nɔviwòwo hã, amesiwo tso fofowɔ fe me, eye wonyo wu wò la, 14 eyata kpo da, Yehowa ahe fuwame ava wò dukɔ la, viwòwo kple srɔwòwo kpa-kple wò kesinɔnuwo katã dzi. 15 Ke wò nuto la adze do de wò dɔkawo nu, eye dɔlɛle la ana be, nanyɛ wò dɔkawo agbadre.

Yoram ku.

16 Eye Yehowa do Filistitowɔ kple Arabiatowɔ, amesiwo le Kusitowɔ xa la fe gbɔgbɔ de Yoram nu. 17 Eye woɔo va dze Yuda dzi helɔ kesinɔnu, siwo katã wokpo le fia fe me la dzoe; wokplo viawo kple srɔwo hã dzoe, eye vinyɔntɔa deke mekpɔtɔ ne o, negbe viawo fe dɔmlɔea Yoaxaz ko. 18 Eye le nusiawo katã megbe la Yehowa de fu ne, eye wòdze do vɔdia de de efe dɔkawo nu. 19 Eye wòva me le yeyiya dewo megbe, esime fe eve va yi la, dɔlɛle la na wònyɛ efe dɔkawo, eye wòse veve gede heku; ke efe dukɔ la medo dzoa deke ne, abe alesi wodo dzo na fofowɔ ene o. 20 Eɔ fe blaetɔ vɔ eve, esime wòzu fia, eye wòdu fia fe enyi le Yerusalem; eye wòyi, ke efe nu meve amea deke o; wodii de Dawid fe du la me, ke menyɛ de fiawo dife o.

^aAxazya fe dɔzidudu vɔ kple ku.

22. ^bEye Yerusalemtowo tso efe dɔmlɔea Axazya do fia de etefe, elabena adzoha, siwo va asada me kple Arabiatowɔ, wu xoetowɔ katã. Ale Yuda-fia Yoram fe vi Axazya zu fia. 2 Axazya xɔ fe blave vɔ eve, esime wòzu fia, eye wòdu fia fe deka le Yerusalem. Dadaa nko nye Atalya, Omri fe vinyɔnu. 3 Eya hã to Axab fe afe la ve me, elabena dadaa nye efe adanudola le nu vlo wɔwɔ me. 4 Eye wòwɔ nusi nye vɔ le Yehowa nku me abe Axab fe afe la ene, elabena wo-

^a Fia. I. 22, 52 v. 54.

^b kpo Fia. II. 8, 16-19.

^d 16, 14.

^e kp. 5.

^f Sam. II. 7, 12. ^g 24, 25. ^h Fia. I. 11, 36; Pa. 182, 17.

ⁱ kp. 1-6 kpo Fia. II. 8, 25 v. 29.

woe nye efe adaṇudolawo le fofoa fe ku megbe hena efe gbeblé. 5 Edo to wofe adaṇudodo-wo, eye wòho aṣa kple Israel-fia Yoram, Axab vi, yi Ramot-Gilead de Aram-fia Xazael nu; ke Aram-towo si Yoram. 6 Tete wògbɔ, be woada gbe le ye nu le Yezreel, elabena wode abi egu le Rama, esime wòwɔ aṣa kple Aram-fia Xazael. Eye Yuda-fia Axazya, Yoram viyi, be yeakpo Yoram, Axab vi la da le Yezreel, elabena ele dɔ lém. 7 Ke Mawue tɔtɔ ta me na Axazya, be wòayi Yoram gbɔ. Esi wòva la, eya kple Yoram woho de Yehu, Nimsi vi, ^aamesi Yehowa si ami na, be yeatsr5 Axab fe afe la nu. 8 Eye wòva me, esime Yehu le to hem na Axab fe afea la, ekpo Yuda-amegãwo kple Axazya nɔviwo fe viwo, amesiwo subɔa Axazya la, — eye wòwu wo.^b 9 Edi Axazya, eye wolée, esime wòyla de Samaria. Eye wokplɔe va Yehu gbɔ, eye wòna wuwui hetsɔ di; elabena wogblɔ be, eya nye Yosafat, amesi tsɔ efe dzi blibo di Yehowa la fe vi. Azɔ amea deke megale Axazya fe me, amesi ate nu adu fia o.^c

Atalya wu ame.

10 ^eEye esi Axazya dada kpo be, ye vi ku la, etso, eye wòwu Yuda fe afe fe fiafome blibo la. 11 Tete fia fe vinyonu Yoseba fi Yoas, Axazya vi, le fiavi, siwo nu ge woala la dome, eye wòkplɔ eya kple efe nonala yi abaxɔ me. Ale fia Yoram fe vinyonu Yoseba, amesi nye nunɔla Yoyada sr5 la, ylɔe de Atalya, eye mete nu wui o, elabena eya nye Axazya nɔvinyonu. 12 Eye wòyla de wo gbɔ le Mawu fe afe la me fe ade, eye Atalya du anyigba la dzi.

Nunɔla Yoyada si ami na Yoas.

23 /Ke le fe adrelia me la Yoyada do dzi hebba nu kple ame alafawo fe tatowo, woawo nye: Azarya, Yeroxam vi, Ismael, Yoxanan vi, Azarya, Obed vi, Maa-seya, Adaya vi, kple Elisafat, Zix-ri vi. 2 Eye wotsa le Yuda godoo hefo Lewi-viwo nu fu tso Yuda-duwo katã me kple Israel fe afe-kowo fe tatowo nu fu, eye wova Yerusalem. 3 Eye ameha blibo

la bla nu kple fia la le mawufe me; eye wògbɔ na wo bena: Kpo da, fiavie adu fia, abe alesi Yehowa gbɔ de Dawid nawa nu ene. 4 Ale miawɔ enye si: Nunɔlawo kple Lewi-viwo, amesiwo le dɔ me dɔ ge le dzudzogbe dzi la fe akpa et5lia nadzɔ agbo la nu; 5 akpa et5liawo deka nana fia fe me, eye akpa et5liawo deka nana Yesod-gbo la nu, eye duko blibo la nana Yehowa fe afe la fe xɔ-xɔnuwo. 6 Amea deke megava Yehowa fe afe la me o, negbe nunɔlawo kple Lewi-vi, siwo le dɔ wɔm la ko; woawo ko nava, elabena ame kɔkɔewo wonye. Eye duko blibo la nalé Yehowa fe dɔdowo me de asi. 7 Lewi-viwo dome amesiame nalé efe aṣawonu de asi, eye woade to de fia la, ne amea de va afea me la, woawui; eye minɔ fia la nu, ne eva me alo wòdo. 8 Eye Lewi-viwo kple Yuda blibo la wɔ, abe alesi nunɔla Yoyada de se pɔpɔpɔ ene, eye amesiame kplɔ efe amewo, amesiwo dɔ dɔ me le dzudzogbe dzi kple amesiwo do le dɔ me le dzudzogbe dzi siaa, elabena nunɔla Yoyada mede asi le amehawo nu o. 9 Eye nunɔla Yoyada tsɔ fia Dawid fe akplowo, akpoxonu kple aṣawonu, siwo le mawufe la me la, na ame alafawo fe amegãwo. 10 Eye wòdo duko blibo la tso xɔ la fe dusi me kpa dzi vase de xɔ la fe mia me kpa dzi hefo xlã vɔsamlekpu la kple xɔ la, eye wode to de fia la. 11 Tete wokplɔ fiavi la doe, woɔ fiakuku la nɛ, eye wotsɔ se la de asi nɛ; woɔ fiae, eye nunɔla Yoyada kple viawo si ami nɛ, eye wodo yli bena: Fia neno agbe!

Atalya wuwu.

12 Esi Atalya se duko, si nyã aja va le fia la kafum fe yli la, eyi de duko la gbɔ le Yehowa fe afe la me. 13 Ke esi wòkpo benna, fia la tsi tre de kɔkɔfe le mo nu, eye amegãwo kple kpékulawo le fia la gbɔ, duko hahoo la katã le dzidzɔ kpɔm, eye wole kpɛ kum, eye hadzilawo tsɔ hadzinuwo le kafukafuha dzim la, Atalya dze efe awuwo, eye wòdo yli bena: Nugbedodoe! Nugbedodoe! 14 Tete nunɔla Yoyada de se na ame

^a Fia. I. 19, 16; Fia. II. 9, 6.

^b Fia. II. 10, 12 v. 14.

^c Fia. II. 9, 27 v. 29.

^e kp. 10-12 kpo Fia. II. 11, 1-3.

^f kpo Fia. II. 11, 4-12.

alafawo fe amegāwo, amesiwo nye avakɔ la kpɔlawo, gbɔ na wo bena: Mikpɔe to ameawo domee, eye ne amea de dze eyome la, miwui kple yi; elabena nunɔla la gbɔ be, womawui de Yehowa fe afe la me o. 15 Esi wolɛe va do afisi sowo tona yia fiafe me la, wowui de afima.

^{Baal subosuba gbeɖblɛ.}

16 Eye Yoyada ɖbla nu kple dukɔ blibo la kpakple fia la be, yewoanye Yehowa fe dukɔ. 17 Tete dukɔ blibo la ge de Baal-fe me, womu efe vɔsamlekpuɔ ju anyi, wogbã efe legbawo, eye wowu Baal fe nunɔla Matan de vɔsamlekpuɔa nɔ. 18 Eye Yoyada tso Yehowa fe afe la me dɔwo de asi na nunɔlawo kple Lewi-viwo, amesiwo me Dawid mā hena Yehowa fe afe la, be woasa Yehowa fe numevɔ kple dzidzo kpakple /hadzidzi le Dawid fe dodo la nu, abe alesi wonɔ de Mose fe se la me ene. 19 Edo agbonudzɔlawo Yehowa fe afe la fe agbowo nu, be ame makɔmakɔa deke magage de eme o. 20 Tete wode ame alafawo fe amegāwo, dukɔ la fe ame nku-tawo kple afetɔwo kpakple dukɔ hahoo la katã, eye wokpɔ fia la tso Yehowa-fe me heto dzigbegbo la nu yi fiafe me, eye wotsɔ fia la do fiazikpuɔ la dzi. 21 Eye anyigba dzi dukɔ blibo la kpɔ dzidzo, eye du la me fa. Ke wowu Atalya kple yi.

^{Fia Yoas wa kafukafunu.}

24. Yoas xɔ fe adre, esime wɔzu-fia, eye wɔdu fia fe blane le Yerusalem. Dadaa nko nye Zibya tso Beer-Seba. 2 Eye Yoas wɔ nusi dze Yehowa nu le nunɔla Yoyada fe agbenɔyi katã. 3 Eye Yoyada de sr5 eve ne, eye wɔdzi ntsuviwo kple nyɔnuviwo.

4 Le nusiawo megbe la Yoas do de ta me be, yeadɔ Yehowa fe afe la do. 5 Eye wɔfo nunɔlawo kple Lewi-viwo nu fu gbɔ na wo bena: Miyi Yuda-duwo me, eye midzo ga le Israel blibo la si fe sia fe, ne miatsɔ adɔ mia Mawu fe afe la do. Mitsɔ dzo de nusiawɔwo nu! Ke Lewi-viwo metsɔ dzo de eɔ o. 6 Tete fia la yɔ Yoyada, si nye tato la, eye wɔgbɔ ne be-

na: Nukanuti mɛdi tso Lewi-viwo si be, woadaxɔ Yehowa fe dɔla ^{Mo. II. 20, 12.} Mose fe adzo, si wɔdo na Israel fe ameha la de Mawu fe agbadɔ la nu la, tso Yuda kple Yerusalem si oa? 7 Elabena Atalya bada ma fe ɔviwo gbã Mawu fe afe la, eye wotsɔ Yehowa fe afe la fe nunana kɔkɔewo katã wɔ Baal tɔe. 8 Tete fia la de se be, woawɔ adakaa de, eye wotsɔe da de Yehowa fe afe la fe agbo nu le egodo. 9 Eye wɔna wode gbe fã le Yuda kple Yerusalem be, woatsɔ Mawu fe dɔla ^{Mo. II. 20, 12.} Mose fe adzo, si wɔdo na Israel le gbe dzi la, ve na Yehowa. 10 Tete amegāwo katã kple dukɔ blibo la kpɔ dzidzo, eye wotsɔe va kɔ de adaka la me, vasede esime wɔyɔ. 11 Ne wokpɔ be, ga la sɔ gbɔ la, ekema Lewi-viwo tsoa adaka la yia amesi fia la do la gbɔ, eye fia fe agbalɛɔla kple nunɔlagã fe dɔwɔla vana, eye wotrɔne le adaka la me gatɔne dadana de etefe. Alea wɔwɔe gbesiagbe, eye wofo ga gede nu fu. 12 Eye fia la kple Yoyada wotsɔ wo na Yehowa fe afe la fe dɔnunɔlawo, eye woda-tso kpefulawo kple atikpalawo, ne woadɔ Yehowa fe afe la do hekke de gayibo- kple akoblidɔwɔlawo nu, ne woadɔ Yehowa fe afe la do. 13 Esi dɔnunɔlawo le dɔa me la, do la de nɔ to wo si me, eye wogadɔ Mawu fe afe la do wɔdo efe nɔnɔme, eye wowɔe asi te eɔ. 14 Ke esi wowɔe vɔ la, wotsɔ ga susɛa na fia la kple Yoyada, eye wotsɔe wɔ Yehowa fe afe la me nuwo, subɔsubɔdɔwɔnuwo kple vɔsanuwo, trewo, sikanuwo kple klosalonuwo. Ale wosa numevɔ le Yehowa fe afe la me dɔa le Yoyada fe agbenɔyi katã. 15 Yoyada tsi, eye agbe tii, eye wɔku; exɔ fe alafa deka kple blaetɔ hafi ku. 16 Eye wodii de Dawid fe du la me de fiawo gbɔ, elabena ewɔ nyui na Israel kple Mawu kpakple efe afe la.

^{Yoas suta tr5.}

17 Le Yoyada fe ku megbe la Yuda-amegāwo va de ta agu na fia la, eye fia la do to wofe gbe. 18 Wogblɛ Yehowa, wo fofowo fe Mawu fe afe la di, eye wosubɔ Aserawo kple legbawo. Tete dɔ-

^{Mo. II. 20, 12.}

^{b 22, 3. 4.}

^{d 15, 12.}

^{e kp. 6.}

^{f 23, 30.}

^{g kpɔ fia. II. 12, 1-13.}

medzoe va Yuda kple Yerusaleml dži le wofo fədididi sia ta. 19 Eye wòdo nyagblòdilàwo de wo gbò, be woatrò wo de Yehowa nu, eye woxlò nu wo, ke womedò to o. 20 Eye Mawu fe gbəgbə dze nuna Yoyada fe vi Zaxarya dzi, eye wòtsi tre de dukò la ŋku me gbò na wo bena: Ale Mawu gbò esi: Nukaŋuti mieda Yehowa fe se dzi, ne dzəgbenyuiea deke maganò mia nu o? Esi miegbèlè Yehowa di la, eyata eya hā gblè mi di. 21 Tete wobla de enu, eye wofu kpee le Yehowa fe afe fe xaxonu, le fia la fe sedede nu. 22 Ke fia Yoas međo ŋku alesi fofoa Yoyada ve enu la dzi o, eye wòwu via. Eye esi wòle kukum la, egblò be: Yehowa kpəe, eye abia eta.

Tohehe na Yoas kple ku.

23 Le fe deka megbe la Aramtòwo fe avakò ho de enu, eye wo va Yuda kple Yerusaleml, wowu dukò la fe amegāwo katā le dukò la dome, eye wòdo wofo aboyonuwo katā de Damasko-fia. 24 Aramtòwo va kple avakò suea de ko hafi, ke Yehowa tsò avakò gā ŋuto na wo, le esi wogblè Yehowa, wo fofowo fe Mawu la di ta. Eye wohe to na Yoas. 25 Eye esi wodzo le egbò la, — ele dò lém vevie, hafi wogblèe di, — efe dólawo bla de enu le hlò, si wòdo de nunla Yoyada fe viwo nu la ta; eye wòwui de efe aba dzi. Ale wòku, eye wòdii de Dawid fe du la me, ke womeđii de fiawo dife o. 26 Amesiwò bla de enu la, wonye esi: Zabad, Amoni-nyonu Siméat fe vi, kple Yozabad, Moabnyonu Simri fe vi. 27 Viaŋutsuwo kple nya gbogbo, siwo wogblò de enu kpakple alesi wògbugbo Mawu fe afe la gome dò anyi la, wòŋlò wo de nutinya, siwo le fiawo fe agbalè me la me. Eye via Amazya zu fia de etefe.

Amazya zu Yuda-fia.

25 /Amazya xò fe blave vò atò, esime wòzu fia, eye wòdu fia fe blave vò asieke le Yerusaleml. Dadaa ŋkò nye Yoadan tso Yerusaleml. 2 Ewò nusi dze Yehowa nu, deko menye kple dzi blibo o. 3 Eye esi fiadufe la li

a 24, 25.

b Mo. V. 24, 16.

d Mat. 23, 35;
Heb. 11, 37.

e 21, 20.

f kpo Fia. II. 14,
1-20.

ke de esi me la, ewu efe adola, siwo wu fofoa fia la. 4 Ke mewu wo viwo o, abe alesi Yehowa de se gbò bwoŋlò de Mose fe segbalèa me ene be: Fofowo megaku de viwo nu o, eye viwo megaku de fofowo nu o, ke boŋ amesiame neku de eya ŋuto fe nuvò ta.

5 Eye Amazya fo Yuda blibo la kple Benjamin nu fu, eye wòdo wo le wofo afekowo, le ame akpewo fe amegāwo kple ame alafawo fe amegāwo nu. Eye wòtia amesiwo xò fe blave kple edziwowo la xlè, wole ame tiatia akpe alafa etò, amesiwo ate nu ade ava, eye woawò akplò kple akpoxonu nu dò.

6 Eye wòtsò klosalo talento alafa deka datsò ava ŋutsu kalèto akpe alafa deka le Israel. 7 Eye Mawu fe amea de va egbò gbò bena: Oo fia, Israel fe avakò la megayi kpli wò o, elabena Yehowa meli kple Efrayim-viwo katā, amesiwo nye Israel o, 8 ke boŋ wò deka yi, eye nalé dzi de fo le ava la me; ne menye nenem o la, Mawu ana natsi wò futò si, elabena ŋusè le Mawu si, be wòaxò na ame, alo wòana wòatsi. 9 Amazya gbò na Mawu fe ame la bena: Ewo talento alafa deka, si metsò na Israel fe amehaawo de? Mawu fe ame la dò nu bena: Yehowa ana nu gede wò wu esia. 10 Eye Amazya de ameha, siwo tso Efrayim va egbò la, de vovo, be woayi wo de. Tete wodo dmedzoe de Yuda nu ŋuto, eye wotrò yi wo de kple dziku heliheli.

11 Ke Amazya lé dzi de fo heklò efe avakò la; woho va dzele la me, eye wowu Seir-viwo ame akpe ewo. 12 Yuda-viwo lé ame akpe ewo agbagbe, eye wokplò wo yi agakpe la ta me, eye wotutu wo tso agakpea ta me, eye wo katā gbā yaayava. 13 Ke ameha, siwo Amazya gbugbo dò da, be womagayi ava la kplii o la, yi dakaka de Yuda-duwo me tso Samaria vase de Bet-Xoron; wowu ame akpe etò le wo dome, eye woha aboyonu gede.

14 Esime Amazya du Edomtòwo dzi, eye wògbò la, ehe Seir-viwo fe mawuwo gbəe, eye wòli mawuwo na edokui; ede ta agu na wo, eye wòdo dzudzò na wo.

15 Tete Yehowa do domedzoe de Amazya nu, eye wòdo nyagblòdila de dee wògblo nɛ bena: Nukaruti nèle nu biam mawu, siwo mete nu de wofe duko tso asiwò me o la? 16 Eye esi wòfo nu kpili la, egblò nɛ bena: Wòe mié-tso do fia fe adanudolaea? Duzdzo, ne menye nenem o la, woafò wò. Eye nyagblòdila la dzudzò wègblo bena: Menyae be, Mawu do gbeblé de nuwò, le esi nɛwò nusia, eye mèdo to nye adanudo do o ta.

17 Eye Yuda-fia Amazya de adanu hedò ame de Israel-fia Yoas, amesi nye Yehu vi Yoaxaz fe vi, be woagblò nɛ bena: Va, ne mia-kpe akò kple mia nɛwò kpo! 18 Tete Israel-fia Yoas do ame de Yuda-fia Amazya gblò bena: 'Duvègoe, si le Libanon dzi la, do ame do de sederti, si le Libanon dzi, gblò bena: Tso wivònyonu na vinyerutsu, ne wòade. Tete gbemelá, siwo le Libanon dzi la, va nyá avuzi le nuvegoe la dzi. 19 Ele bubum be: kpo da, mesi Edomtowo; eyatadzi do fowò, nèle dokuiwò dom de dzi. Tsi afe, nukaruti nèbe, yeade dokuiwò dzogbevè me, eye mia kple Yuda siaa miatsi? 20 Ke Amazya mèdo to o, elabena Mawu gbò wòtso, be wòatsò wo ade asi, le esi wobia nu Edomtowo fe mawuwo ta. 21 Tete Israel-fia Yoas ho, eye eya kple Yuda-fia Amazya wokpe akò le Bet-Semes, si nye Yuda to la. 22 Ke Israel si Yuda, eye wo dome amesiame si yi efe agbadò me. 23 Eye Israel-fia Yoas lé Yuda-fia Amazya, amesi nye Axaz vi Yoas fe vi la, le Bet-Semes, eye wòkplòe va Yerusalem; eye wògbá Yerusalem fe gli tso Efrayim-gbo la nu vase de dzogodzigbo la gbò, ele abòklugui alafa ene. 24 Eye wòlò sika kple klosalowo katá kpakple nudòwònuawo katá, siwo le Obed-Edom si me le Mawu fe afe la me, kple fia fe afe me kesinònuwo hekpe de awòbamewo nùti yi Samaria.

25 Le Israel-fia Yoas, Yoaxaz vi fe ku megbe la Yuda-fia Amazya, Yoas vi, nò agbe fe wuiatò. 26 Amazya nùtinya susòeawo, tsà-towo kple megbetowo la, wònlò

a 24, 26.

òkpò Fia II, 14, 21, 22; 15, 1 - 7.

a 25, 2.

o Don. 9, 14.

wo de Yuda-fiawo kple Israel-fiawo fe agbalè me. 27 Tso esime Amazya trò le Yehowa yome la,^a wòdo nugbe de enu le Yerusalem. Tete wòsi yi Laxis; ke wòdo ame de eyome de Laxis, eye wòwui le afima. 28 Eye wokòe do sò dzi va di de fofowò gbò le Yuda-du la me.

Uziya alo Asarya du dzi nyuie gbá.

26. Tete Yuda-duko blibo la tso Uziya, amesi xò fe wuiade la, do fia de fofoa Amazya tefe. 2 Esime fia la mlò fofowò gbò la, etso Elot, eye wògagbùgbòe na Yuda. 3 Uziya xò fe wuiade, esime wòzu fia, eye wòdu fia fe blaati vò eve le Yerusalem. 4 Ewò nusi dze Yehowa nu, abe alesi fofoa Amazya wò pɛpɛ ene.^d 5 Edi Mawu le Zaxarya, amesi fia Mawu wòvòe la fe agbenyò katá, eye Mawu na wòdze edzi ne le nkeke, siwo katá me wòdi Yehowa. 6 Eye wòho dawò ava kple Filistitowo, eye wògbá Gat fe gliwo, Yabne fe gliwo kple Asdod fe gliwo, eye wòtso duwo de Asdod kple Filistitowo dome. 7 Eye Mawu de edzi de Filistitowo kple Arabiatowo, amesiwo nò Gur-Baal la, kple Meunitowo nùti. 8 Amonitowo dzò nu na Uziya, eye efe nko de Egipte ke, elabena ekpo nùsè tso me. 9 Uziya tu xò tsralawo de Yerusalem, de dzogodzigbo la, bali me agbo la kple dzogoe la dzi, eye wòwò wo sesie. 10 Etu xò tsralawo de gbe dzi, eye wòde vudo gedewo, elabena lãha gede le esi le bali me kple tagba, eye agbledelawo kple weingbledelawo le esi le towo dzi kple Karmel, elabena elãa agbledede. 11 Awawla kalèto, siwo hona dea ava hamehame la, le Uziya si, agbalènlòla Yeiel kple dɔdzikpòla Maaseya tia wo xlè le Xananya, amesi tso fia fe amegawo dome fe dzikpòkpo te. 12 Afekowo fe tatowo, siwo le awawla kalètowo dome fe xexlème blibo la le ame akpe eve alafa ade; 13 eye awakò la le wo si me; awawla, siwo le klalo la, le ame akpe alafa etò kple adre kple alafa atò, ne woakpe de fia la nu de futowo nùti. 14 Uziya wò akpoxònuwo, akplòwo, gaku-kuwo, gawuwo. dawo kple aka-

fomekpewo na awako blibo la. 15 Eye wowa mwa de, si adanuta de to va la, le Yerusalem, si wotsa da de ko tsralawo kple xowo ta me, ne woatsa ada anutrowo kple kpe gawoe. Efe nko de du, elabena woxo ne nukwa, vasede esime nusẽ do enu.

Uziya do edokui de dzi, eye Mawu tso anyi he to na le eya gũto fe numeme gũti.

16 Ke esi nusẽ do enu la, bede asi dadã me, vasede esime efe nuwowa gblẽ; medi anukware na Yehowa, efe Mawu la o, eye woge de Yehowa fe gbedoxo la me hedo dzudzo le dzudzodovosamlekui la dzi. 17 Tete nunola Azarya do de eyome, eye Yehowa fe nunola blanyi, siwo nye nutsu kalẽtowo la, kpe de enu. 18 Eye wotsi tre de fia Uziya nu gblõ ne bena: Uziya, medze wõ be, nado dzudzo na Yehowa o, negbe nunlawo, siwonye Aron viwo, amesiwo nu woko hena dzudzododo la ko. Do go le kokõefe la, elabena ewo nu tovo, eye Yehowa made bubua deke nuwõ o. 19 Tete Uziya do damedzoe, eye wole dzudzodogba de asi be, wõado dzudzo. Ke esi wõdo damedzoe de nunlawo nu la, anyi fo de efe ngonu le nunlawo nku me le Yehowa fe ko la me le dzudzodovosamlekui la xa. 20 Eye esi nunlawo fe tã Azarya kple nunlawo katã trã ko de enu la, kpo da, edze anyi de ngonu, eye wonyãe afo tsotsõe tso afima. Eya nuto hã wo kabakaba hedo, le esi Yehowa foe la ta.

21 Ale fia Uziya dze anyi vasede efe kugbe, eye wõnõ aga le xõ de me abe anyidzelawo ene, elabena wotsri Yehowa fe afe la ne, eye via Yotam nõ fia fe afe la nu hedrõ wõnu dukõ hahoo la. 22 Uziya gutinya susõewo, tsãtowo kple megbetowo la, nyagblõdila Yesaya, Amoz vi la, nko wo. 23 Eye Uziya mlõ fofowõ gbo, eye wodii de agble me le fofowõ gbo lofo le fiawõ dife, elabena wogblõ be: Anyie wõdze. Eye via Yotam zu fia de etefe.

Yotam du dzi nyule.

27. Yotam xõ fe blave va atõ, esime wõzu fia, eye wõdu

fia fe wuiade le Yerusalem. Dadaa nko nye Yerusa, Zadok fe vinyonu. 2 Ewo nusi dze Yehowa nu, abe alesi fofoa Uziya wo pẽpẽ ene, negbe deko eya mege de Yehowa fe gbedoxo la me o. Ke dukõ la gale nu gbegbõ wõwo dzi daa ko. 3 Ede dzigbegbo de Yehowa fe afe la nu, eye wõdo Ofel-gli la yi edzi nuto. 4 Etso duwo de Yuda-towo dzi, eye dwõtu mõwo kple xõ tsralawo de awe wo me. 5 Ewo awa kple Amon-viwo fe fia hã, eye wõdu wo dzi, eye Amon-viwo tso klosalo talento alafa deka, lu kor akpe ewo kple fo kor akpe ewo ne le fe ma me. Nusiawo Amon-viwo tso ne le fe evelia kple fe etõlia hã me. 6 Ale Yotam kpo nusẽ, elabena ezo le Yehowa, efe Mawu la nku me.

7 Yotam gutinya susõewo, efe awawõwõ katã kple efe nuwõwõ la, wõnko wo de Israel-fiawo kple Yuda-fiawo fe agbalẽ me. 8 Exõ fe blave va atõ, esime wõzu fia, eye wõdu fia fe wuiade le Yerusalem. 9 Eye Yotam mlõ fofowõ gbo, eye wodii de Dawid fe du la me, eye via Axaz zu fia de etefe.

Axaz fe dziõdu manyomanyo.

28. Axaz xõ fe blave, esime wõzu fia, eye wõdu fia fe wuiade le Yerusalem. Mewõ nusi dze Yehowa nu abe fofoa Dawid ene o, 2 ke boõ eto Israel-fiawo fe õe me, eye wõko legbawo na Baalwo. 3 Edo dzudzo le Ben-Hinom-bali la me, eye wõna viawo to dzo me le dukõ, siwo Yehowa nyã le Israel-viwo nko la fe hõnyõnuwo nu. 4 Esa va, eye wõdo dzudzo le nuxefewo, togbewo dzi kple ati damawo katã te. 5 Tete Yehowa, efe Mawu la, tso de asi na Aram-fia, eye wõsii, eye wõde aboyo efe ame gedewo hekplõ yi Damasko. Wotsõ de asi na Israel-fia hã, amesi sii vevie nuto. 6 Eye Pekax, Remalya vi, wu ame akpe alafa deka blave, siwo nye kalẽtowo sõõ, le Yuda le nkeke deka dzi, elabena wogblẽ Yehowa, wo fofowo fe Mawu la di. 7 Efrayim fe kalẽto Zixri wu fiavi Maaseya kple afenua Azrikam kpa

a 26, 16.

b 25, 19.
d 26, 10.

e Mo. IV. 18, 7.

f kpo Fia. II. 15.

g Mo. IV. 5, 2.

h Mo. V. 18, 9.
10, 12.
i Fia. I. 14, 23.

k Yes. I. 1; 6, 1.

l kpo Fia. II. 15,
22-26, 36.

kple Elkana, amesi nye evelia, kplɔ fia ɔo. 8 Eye Israel-viwo ɔe aboyo nyɔnuwo, nɔtsuwiwo kple nyɔnuviwo ame akpe alafa eve le wo nɔviwo dome, eye woha woƒe nu gedewo hã, eye wotsɔ aboyonua-wo va Samaria.

Nyagblɔdɔla Obed.

9 Ke Yehowa fe nyagblɔdɔlɔa ɔe le afima, si nko nye Obed. Eya eyi ɔakpe avako, si va Samaria, eye wɔgbɔ na wo bena: Kpɔ ɔa, Yehowa, mia fofowo fe Mawu la, do ɔmedzoe ɔe Yuda nu, eye wɔtsɔ wo de asi na mi; miafe adãwɔwɔ yi ɔato keke dzifo, eye miwu amewo le wo dome.^a 10 Azo miele bubum be, miazi Yuda-viwo kple Yerusalem-viwo dzi, ne woanye ɔɔlanɔtsuwo kple ɔɔlanɔnuwo na mia? Ɖe menye ƒo ɔde sɔn ko miawo hã miedɔ de Yehowa, mia Mawu nu oa? 11 Eyata mido tom, eye migbugbɔ aboyome, siwo miedakplɔ tso mia nɔviwo gbɔ la na, elabena Yehowa fe ɔmedzoe le mia nu. 12 Tete nɔtsuwo tso Efrayim-viwo fe ta-tɔwo dome, woawo nye: Azarya, Yoxanan vi, Berexya, Mesilemot vi, Yexizkiya, Salum vi, kple Amasa, Xadlai vi, eye wotsi tre ɔe amesiwo gbɔ tso aƒa la nu, 13 gbɔ na wo bena: Migakplɔ aboyomeawo va afisia o, elabena ƒo ko wɔanye miadi ɔe Yehowa nu! Ɖe miebe, yewoadzi miafe nuvɔwo kple miafe ƒoɔɔɔɔwo ɔe dɔzia? Elabena miafe ƒoɔɔɔɔwo sɔ gbɔ, eye ɔmedzoe le Israel dzi. 14 Tete akpablalawo he aboyomeawo kple aboyonuawo va amegãwo kple takpekpe la nku me. 15 Eye nɔtsu, siwo nko woyɔ la, tsi tre xɔ aboyomeawo, wotsɔ awu tso aboyonuawo dome do na amesiwo ɔkatã le amama, wotsɔ awuwo kple afɔkpawo, nuɔɔɔɔ kple nunono na wo, wosi ami na wo, eye wotsɔ amesiwo katã gbɔɔɔɔ la, ɔo tedziwo dzi hekplɔ wo va wo nɔviwo gbɔ le devedu Yerixo me, eye woga-gbugbɔ yi Samaria.

Mawu fe tohehe ɔnɔɔɔɔɔ Axaz.

16 Xemaɔi fia Axaz ɔo ame ɔo ɔe Asur-fiawo, be woava xɔ na ye. 17 Ke Edomtɔwo gava, wosi Yuda, eye woɔe aboyo amewo. 18 Eye Filistitɔwo hã va kaka ɔe tagbadu-

wo me kple Yuda fe dziehe, eye woxɔ Bet-Semes, Ayalon, Gederot, Soxo kple enu duwo, Timna kple enu duwo kpakple Gimso kple enu duwo, eye wonɔ wo me. 19 Elabena Yehowa bɔbɔ Yuda ɔe anyi le Yuda fia Axaz ta, elabena ena Yuda dze ha, eye medi anukware na Yehowa o. 20 Asuria Tiglat-Pileser va ƒo ɔe anyi, ke mekpe asi ɔe asi nu ne o, hafi boɔ exaxae ɔo; 21 evɔ wɔnye Axaz ha Yehowa fe afe kpakple fia kple amegãwo fe afe hetsɔ na Asuria la hafi; ke egbe kpekpe ɔe enu. 22 Ke Axaz sia gawo nu tovo ɔe dzi ɔe Yehowa nu le yeɔiye, si me woxaxae ɔo. 23 Esa vɔ na Damaskoto, siwo sii la fe mawuwo gbɔ bena: Esi Aram-fiawo fe mawuwo kpe ɔe wo nu la, eyata nye hã masa vɔ na wo, ne woakpe ɔe nye hã nɔnye! Ke wotrɔ zu mɔ na eya kple Israel blibo la. 24 Eye fia la ƒo Mawu fe afe nu ɔwɔnuwo nu ju, eye wɔgbã Mawu fe afe nu ɔwɔnuwo; etu Yehowa fe afe fe ɔwɔnuwo, eye wɔdi wɔsamlekpuwo ɔe dzo-goewo katã dzi le Yerusalem. 25 Ewo nuxefewo ɔe Yuda-duwo katã me, ne woado dzudzɔ na du bubu me tɔwo je mawuwo, eye wɔdo dziku na Yehowa, ƒofoawo fe Mawu la. 26 Enutinya susɔeawo kple efe nuwɔwɔwo katã. tsãtɔwo kple megbetɔwo la. wonɔ wo ɔe Yuda-fiawo kple Israel-fiawo fe agbalɛ me. 27 Eye Axaz mlɔ ƒofoawo gbɔ, eye wɔɔi ɔe du la me le Yerusalem. elabena ɔwometsɔe yi Israel-fiawo je diƒe o; eye via Xizkiya zu fia ɔe etefe.

Xizkiya gadzra mawusubasuba ɔo.

29. Xizkiya xɔ fe blade vɔ atɔ. esime wɔzu fia, eye wɔdu fia fe blade vɔ asieke le Yerusalem. Dadaa nko nye Abiya, Zaxarya fe vinyɔnu.^a 2 Eye wɔwo nusi dze Yehowa nu, abe alesi ƒofoa Dawid wɔ pɔpɔpɔ ene. 3 Le efe fiadɔdu fe fe gbãto me le dzinu gbãto me la eɔu Yehowa fe afe la fe ɔwɔnuwo, eye wɔdo wo ɔo. 4 Ena nunɔlawo kple Lewiviwo va, eye wokpe ta ɔe teƒe la le yeɔzeƒe gome, 5 eye wɔgbɔ

^a Mo. I. 18, 21; Ezra 9, 6.

^b 21, 20.

^c Lod. 26, 21, 22.

^d 1'a. II. 18, 1-3.

na wo bena: Mi Lewi-viwo, mido tom! Miko mia dokui nu, eye miko Yehowa, mia fofowo fe Mawu fe afe la nu, eye mide nu makomakowo da le kokofe la. 6 Elabena mia fofowo da vo, eye wowo nusi nye v5 le Yehowa, mia Mawu nku me; wogblée di, eye wode nku da le Yehowa, si wotro megbe dee la fe nefe la nu. 7 ^aWodo akpata la fe wotruwo ha, eye wotsi akadiawo, wometsɔ dzudzodonu la do dzudzɛ o, eye womesa vɔ le kokofe la na Israel fe Mawu la o. 8 Eyata Yehowa fe dɔmedzoe va Yuda kple Yerusalem dzi, eye wɔwɔ wo wozu bibidonu, nɔdzinu kple alɔmedenu, abe alesi miele ekpomi kple miafe nkuwo ene. 9 Kpɔ da, mia fofowo tsi yi nu, eye wode aboyo miafe ntsuviwo kple miafe nyɔnuviwo kpakple mia srɔwo le esia ta.^b 10 Azɔ medo de ta me be, mabla nu kple Yehowa, Israel fe Mawu la, ne efe dɔmedzoe nu nafa de mia nu. 11 Vinyewo, migawo fome o, elabena miawoe Yehowa tia, be mianɔ tsitre de nku me, miawo efe dɔwo, eye mianye efe sublawo kple dzudzɔdɔlawo.

12 Tete Lewi-viwo tso; amesiwo tso Kehat viwo dome, wonye: Maxat, Amasai vi, kple Yoel, Azarya vi. Amesiwo tso Merari viwo dome, wonye: Kis, Abdi vi, kple Azarya, Yehalelel vi. Amesiwo tso Gerson viwo dome, wonye: Yoax, Zima vi, kple Eden, Yoax vi. 13 Amesiwo tso Elizafan viwo dome, enye Simri, Yeiel vi. Amesiwo tso Asaf viwo dome, wonye: Zaxarya kple Matanya. 14 Amesiwo tso Heman viwo dome, wonye: Yexiel kple Simeil. Eye amesiwo tso Yedutun viwo dome, wonye Semaya kple Uziel. 15 Wofo wo nɔviwo nu fu, eye wokɔ wo dokui nu, eye wova le fia fe sedede kple Yehowa fe nya nu, be yewoako Yehowa fe afe la nu. 16 Eye nunɔlawo ge de Yehowa fe xɔ la me, be yewoako enu, eye wode nu makomako, siwo katã wokpɔ le Yehowa fe gbexɔ me la, do goe va Yehowa fe afe la fe xɔxɔnu, eye Lewi-viwo xɔ wo hetsɔ yi Kidron-tɔbu la nu. 17 Wodze enu kɔkɔ gome le dzinu gbãto fe

* 28, 24.

* 28, 6-8.

* Kron. I. 25, 1.

nkeke gbãto dzi, eye wova do Yehowa fe akpata la me le dzinu la fe nkeke enyiliagbe hekɔ Yehowa fe xɔ la nu nkeke enyi sɔn, eye wowu enu le dzinu gbãto fe nkeke wuiadelia dzi. 18 Eye nunɔlawo yi fia Xizkiya gbo gbo bena: Miekɔ Yehowa fe afe blibo la kple numevosamlekpi la kple enu nuwo katã kpakple nkumedobolokplɔ la kple enu nuwo katã nti. 19 Eye miagadɔ nusiwo katã fia Axaz do gunyɛ le efe fiaduɔ me, esime wɔda vo la do, eye miekɔ wo nu; kpɔ da, wole Yehowa fe vosamlekpi la nɔ.

20 Tete fia Xizkiya fɔ nɔdi kanya, eye wɔfo dumegãwo nu fu heyi Yehowa fe afe la me. 21 Eye wokpɔ nyitsu adre, agbo adre, alɛvi adre kple gbɔtsu adre v8, be woanye nuvɔvɔsa de fiaduɔ la kple kokofe la kpakple Yuda ta. Eye wode se na Aron viwo, amesiwo nye nunɔlawo, be woasa vɔ le Yehowa fe vosamlekpi la dzi. 22 Wowu nyiawo, eye nunɔlawo tɔɔ ɔu la wu de vosamlekpi la dzi; wowu agboawo, eye nunɔlawo tɔɔ ɔu la wu de vosamlekpi la dzi; wowu alɛviawo, eye nunɔlawo tɔɔ ɔu la wu de vosamlekpi la dzi. 23 Eye wokpɔ nuvɔvɔsa fe gbɔtsuawo va fia la kple takpeke la nku me, eye wotɔɔ wofe asiwo da de wo dzi. 24 Tete nunɔlawo wu wo hetsɔ wofe ɔu kɔ de vosamlekpi la dzi, ne wɔanye nuvɔvɔsa, ne woatsɔ alɛ avu na Israel blibo lae, elabena fia la de se be, numevɔsa la kple nuvɔvɔsa la wonye Israel blibo la tɔ. 25 Eɔo Lewi-viwo Yehowa fe afe la me, eye wolé gakogoewo, saŋkuwo kple kasaŋkuwo de asi le Dawid kple fia fe nukpɔla Gad kpakple nyagblɔdila Natan fe sedede nu, elabena Yehowa ye de se la to efe nyagblɔdilawo dzi. 26 Lewi-viwo le tsitrenu kple Dawid fe hadzinuawo, eye nunɔlawo lé kpɛawo de asi. 27 Eye Xizkiya de se be, woasa numevɔ le vosamlekpi la dzi. Azɔ esi wode asi numevɔ sasa me la, Yehowa fe ha kple kpɛawo kpakple Israel-fia Dawid fe hadzinuawo de asi didi me. 28 Eye ameha blibo la

do gbe da, eye hawo kple kpēawo di, vasede esime wowu numevosa la nu. 29 Esi wowu numevosa la nu la, fia la kple efe amesiwo katā le egu la, dze klo, eye wodo gbe da. 30 Tete fia Xizkiya kple amegāwo do na Lewi-viwo be, woatsɔ Dawid kple nukpola Asaf fe "nyawo adzi kafukafuhawo na Yehowa. Wodzi kafukafuhawo kple dzidzo, eye wode ta agu hedo gbe da.

31 Emegbe Xizkiya xɔ edzi gblo bena: Azɔ mieko mia dokui nu na Yehowa. Mite va, ne miasa akpedavo kple kafukafuvo le Yehowa fe afe la me! Eye ameha blibo la sa akpedavo kple kafukafuvo, eye amesiame, si lɔ le edokui si la, sa numevo. 32 Numevo, si ameha la sa la, le nyi blaadre, agbo alafa deka kple alēvi alafa eve, nusiawo katā wotsɔ sa numevo na Yehowa. 33 Eye nunana kɔkɔewo le nyi alafa ade kple alē akpe etɔ. 34 Ke nunlawo mesɔ gbo, be woako numevosalāwo katā o; eyata wo novi Lewi-viwo kpe de wo nu, vasede esime do blibo la wu nu. Eye nunlawo ko wo dokui nu, elabena Lewi-viwo fe dzime ko wu nunlawo tɔ de wo dokui nutikoko nu.^b 35 Numevosa la sɔ gbo hekpe de akpedavosa fe "amiwo kple numevosa fe 'nunovosawo nuti. Ale wogado Yehowa fe afe la me subosubote dzi. 36 Eye Xizkiya kple duko blibo la kpo dzidzo le nusi Mawu wo na duko la nuti; elabena deko wova dzo zi deka kpoyi.

Dutitotolēvi la dudu.

30. Eye Xizkiya do ame de Israel blibo la kple Yuda, eye wɔnlo agbalē do de Efrayim kple Manase, be woava Yehowa fe afe la me le Yerusalem, ne woadu /nutitotonkekenyuiē la na Yehowa, Israel fe Mawu la. 2 Fia la kple efe amegāwo kpakple ameha blibo la do be, woadu nutitotonkekenyuiē la le dzinu evelia me. 3 Elabena womete nu qui le yemayi o, elabena nunlawo katā mekpo ko wo dokui nu hade o, eye duko la mekpe

ta de Yerusalem o. 4 Eye nya la dze fia la kple ameha blibo la nu. 5 Eye wodo kpe nya la dzi be, woade gbe fā le Israel blibo la tso Beer-seba vasede Dan, ne woava do nutitotonkekenyuiē na Yehowa, Israel fe Mawu la, le Yerusalem, elabena etefe didi womegadui kpo, abe alesi wɔnlo de ene o. 6 Eye duxolawo xɔ agbalēawo le fia la kple efe amegāwo si datsa le Israel blibo la kple Yuda, eye wogblo le fia fe sedede nu bena: Israel-viwo, mitro de Yehowa, Abraham, Isak kple Israel fe Mawu la nu, ne wɔatɔ de miafe ame mamleawo, siwo gatso Asur-fia si me la nu! 7 Migano abe mia fofowo kple mia noviwo, amesiwo meɔi anukware na Yehowa, wo fofowo fe Mawu la o, eye wotsɔ wo wo bibidonui, abe alesi miele ekpomi ene la ene o. 8 Migasē ta me abe mia fofowo ene o, ke boɔ mina asi Yehowa, eye miva efe kɔkɔefe, si nu woko tegbee la, eye misubo Yehowa, nifa Mawu, ne efe domedzoe nu nafe de mia nu. 9 Elabena ne mietro de Yehowa nu la, ekema futowo akpo mia noviwo kple mia viwo fe nublani, eye woagatɔ ava anyigbasia dzi, elabena amenuvela kple nublaniukpola enye Yehowa, mia Mawu la, eye ne mietro de egu la, made ko da le mia nu o. 10 Esi duxolawo tsa tso du me yi du me le Efrayim-nyigba kple Manase-nyigba dzi vasede Zebulon la, woko wo hede alome le wo nu: 11 negbe amea dewo koe bobo wo dokui de anyi le Aser, Manase kple Zebulon, eye wova Yerusalem. 12 Mawu fe asi va Yuda hā dzi, eye wona dzi deka nugbee wo, be woawo fia kple amegāwo fe se la dzi le Yehowa fe nya nu.

13 Tete ameha gāa de va kpe ta de Yerusalem, be woadu abolo maɔamaɔa nkekenyuiē la le dzinu evelia me, ameha la sɔ gbo nuto. 14 Eye wotsi tre fo vosamlekpui, siwo le Yerusalem, kple dzudzo-dovosamlekpuiwo katā dafu gbe de Kidron-tɔu la me. 15 Wodu nutitotonkekenyuiē la le dzinu evelia fe nkeke wuienelia dzi:

a 29, 18.

b 30, 3, 16, 17.

d Mo. III, 9, 16, 17.

e Mo. IV, 15, 5, 7, 10.

f 36, 1.

g kp. 15.

h Mo. IV, 9, 11.

eye nukpe lé nunolawo kple Lewi-viwo woko wo dokui nu hesa numevɔ le Yehowa fe afe la me. 16 Wotsi tre de wo nɔfe le dodo la nu, abe alesi Mawu fe ame Mose de se ene. "Lewi-viwo lé lāvua de asi, eye nunolawo hlée. 17 Esi ame gedewo le ameha la dome, siwo meko wo dokui nu o la, eyata Lewi-viwo wu nutitotonkekenyuie fe vosalāwo na amesiwo nu meko o, ne woako wo nu na Yehowa. 18 Elabena duko la fe akpa gāto, siwo fe gedewo tso Efrayim, Manase, Isaxar kple Zebulon la, meko wo dokui nu o, eye womedū nutitotonkekenyuie fe lā la, abe alesi wɔwɔlɔe di ene o; gake Xizkiya do gbe da de wo ta gblɔ bena: Yehowa, dɔmenyoto, atsoe ake, 19 amesiame, si tso efe dzi do Mawu Yehowa, fofowoo fe Mawu didi nu, nenyɛ be, mewɔe de kɔkɔefe la fe kɔkɔenyenyɛ nu o hā. 20 Tete Yehowa se Xizkiya fe gbe, eye wòyɔ do duko la. 21 Ale Israel-vi, siwo le Yerusalem la, dū abolo mavamavā ŋkekenyuie la ŋkeke adre kple dzidzo gāa de, eye Lewi-viwo kple nunolawo tso Yehowa fe hadzinuwo kafu Yehowa gbesiagbe sesie. 22 Eye Xizkiya fo nu kple Lewi-vi, siwo katā nya monu le Yehowa fe subosubo nu la, wɔxɔlɔtɔe, eye wodu ŋkekenyuie-vosalā la ŋkeke adre, wosa akpedavo, eye wovu go wo dokui na Yehowa, wo fofowo fe Mawu la.

23 Eye ameha blibo la do be, yewoagadui ŋkeke adre, eye wodu ŋkeke adre soŋ kple dzidzo. 24 Elabena Yuda-fia Xizkiya ina nyitsu akpe deka kple alé akpe adre ameha la. Eye nunola gedewo ko wo dokui nu. 25 Tete Yuda fe ameha blibo la, nunolawo kple Lewi-viwo, ameha blibo, si tso Israel, kpakple amedzro, siwo tso Israel-nyigba dzi, kple esiwo le Yuda la, kpo dzidzo. 26 Dzidzo gāa de no Yerusalem, elabena tso Israel-fia Salomo, Dawid vi la ŋli la esia togbe medzo le Yerusalem kpo o. 27 Eye nunolawo kple Lewi-viwo tsi tre heyra dukɔ la, eye wose wofe gbe, eye wofe gbedododa de efe nɔfe kɔkɔe la le dzifo.

Tr̄subosubo dededa kple beléle na nunolawo kple Lewitawu.

31. Esi wowu nusiawo katā nu vɔ la, Israel blibo, si va la, ho yi Yuda-duwo me, eye wogbā afeliwo, womū Aserawo, eye vɔvɔgbā nuxefewo kple vɔsamlekpuivo le Yuda blibo la, Benyamin, Efrayim kple Manase, vasede esime wogblé wo kenken. Emegbe Israel-viwo katā dome amesiame gɔugbo yi efe du me le efe anyigba dzi. 2 Eye Xizkiya do nunolawo kple Lewi-viwo fe hawo. Nunolawo kple Lewi-viwo fe hawo dome desiadé le efe do nu de numevɔsa kple akpedavɔsa nu, eye woasubo, woda akpe, eye woakafu le Yehowa fe asada la fe agbowo nu. 3 Eye fia la tso efe kesinonuwu fe akpa deka na de numevɔsa nu: numevɔsa le ŋdi kple fié kple numevɔsa le dzudzo-gbe kple dzinu yeye kpakple ŋkekenyuiewo dzi, abe alesi wɔwɔlɔe de Yehowa fe se la me ene. 4 Eye wode se na ameha, si nye Yerusalemto, bena woana nunolawo kple Lewi-viwo fe gome wo, ne woalé ŋku de Yehowa fe se la nu koŋ. 5 Esi nya sia di wose la, Israel-viwo na bli, wein, ami kple anyitsi kpakple agblemenuwo katā fe ŋgɔgbetɔwo, wona nuwo katā fe kewoliawo taŋtaŋ. 6 Eye Israel-vi kple Yuda-vi, siwo le Yuda-duwo me la, hā na nyiwo kple aléwo fe ewoliawo kpakple nunana kɔkɔe, siwo nu woko na Yehowa, wofe Mawu la fū. 7 Wodze nuawo fofofu gome le dzinu etɔlia dzi, eye wowu enu le dzinu adrelia dzi.

8 Esi Xizkiya kple amegāwo kpo nu fofuawo la, wokafu Yehowa kple efe duko Israel. 9 Eye Xizkiya bia nu fofuawo ta se le nunolawo kple Lewi-viwo gbo. 10 Tete nunlagā Azarya tso Zadokfe me do nu nɔ gblɔ bena: Tso esime wode asi nudzodzɔ tsotsɔ me va Yehowa-fe me la, miedu nu di fo, eye wɔkpɔto taŋtaŋ, elabena Yehowa yra efe duko la, eyata nu gbogbo siawo kpɔto. 11 Eye Xizkiya de se be, woawo xowo de Yehowa fe xɔ la nu, eye wowo wo. 12 Eye wotsɔ nudzodzɔawo, nuwo fe ewolia kple nunana

^a 29, 34.
^b Mo. V. 7, 5;
Fia. II. 18, 4.

^d Mo. II. 12.

^e Mo. IV. 28; 29.

^f Mo. II. 23, 18.
^g 32, 6.
^h Mo. V. 14, 22.
23.

ⁱ 35, 7.

kakɔeawo de wo me dedie; eye wotsɔ Lewi-vi Xananya do wo nu hekpe de novia Simei, si kplɔe do nti. 13 Yexiel, Azarya, Naxat, Asabel, Yerimot, Yozabad, Eliel, Yismaxya, Maxat kple Benaya, wonye dzikplawo le Xananya kple novia Simei te, le fia Xizkiya kple Mawu fe afe me amegã Azarya fe doɔo nu. 14 Eye wotsɔ Kore, Yimna vi, si nye Lewivi, eye wɔnye agbonudzɔla le yedzefekpa dzi la, do nusiwo wona faa la nu, ne woatsɔ Yehowa fe nudzadzawo kple nu kakɔetɔwo nɛ. 15 Amesiiwo le ete le nunɔlawo fe duwo me, be woatsɔ nuwo na wo nɔviwo fe hawo, tsi-tsiawo kple deviiwo siaa dedie la, wonye: Eden, Minyamin, Yesua, Semaya, Amarya kple Sexanya, 16 negbe ntsuvi, siwo nko wonɔ de dzidzimegalɛ la me, amesiwo xɔ fe etɔ kpakple amesiwo xɔ wu nenema, amesiwo katã va Yehowa fe afe la me, be yewoawo wofe subɔsubɔɔwo le wofe doɔwo nu, abe alesi wohiã gbesiagbe ene la, koe mele eme o; 17 - wonɔ nunɔlawo fe nko wo di le wofe afekɔwo nu, eye wonɔ Lewi-viwo di tso amesiwo xɔ fe blave kpakple edzivɔwo dzi la, de wofe doɔwo kple wofe hawo nu - 18 hekpe de amesiwo nko wonɔ la, kple wofe vidziewo katã, wo srɔwo kple wo ntsuviwo kpakple wo nyɔnuviwo, siwo tso ameha blibo la me nti, elabena wowo nu kakɔeawo nu do le nya-tefe me. 19 Eye wode ntsu, siwo nko woyɔ la, na Aron viwo, siwo nye nunɔlawo le wofe lãnyifewo fe duwo me, ne woana nu nunɔlawo dome ntsu sia ntsu kpakple Lewi-vi, siwo katã nko wonɔ di. 20 Alea Xizkiya wo le Yuda blibo la, eye wɔwo nusi nyo kple nusi dzo, eye wɔle etefe la, le Yehowa, efe Mawu la nku me. 21 Eye nusiwo katã gome wɔdze le Mawu fe afe nu do wo me le nufiafia kple se la nu, be woatsɔ adi efe Mawu la, ewɔe kple efe dzi blibo, eye iwɔdze edzi nɛ.

a 25, 28.

b 30, 22.

d Fla. II, 8, 16.

e Yer. 17, 5, 7.

f Ps. 1, 3.

g kpo Fla. II 18

13-20, 21; Yes.

36-39.

h 21, 20.

fia Sanxerib va, eye wɔho de Yuda nu heɔe to de du sesɛwo, eye wɔdi be, yeaxɔ wo. 2 Esi Xizkiya kpo be, Sanxerib va, eye wɔdo ta me be, yeawo awa kple Yerusalem la, 3 ede adanɔ kple efe amegãwo kpakple efe kalɛtɔwo be, woaxe tsivudo, siwo le dua godo, eye wokpe de enu. 4 Efo ameha gãa de nu fu, eye woxe vudowo katã kple tɔɔu, si si to anyigba la titina hegbɔ bena, ne Asurfiawo va la, ne womagakpo tsia deke o. 5 Eglã edokui, eye wɔdo gli la fe ^agbagbãfewo katã do, etu xɔ tsralawo de wo dzi, eye wɔdo gli bubuwo de egodo, edo gli de Dawid-du la fe Milo nu, eye wɔwo awawɔnuwo kple akpoxɔnuwo kpaɔkpaɔ; 6 edo awafiwɔ awakpo la nu, eye wɔfo wo nu fu de edokui nu le ablo me le dugbo la nu, eye wɔfo nu kpli wo ^bxɔlɔtɔe gbɔ bena: 7 Milɛ dzi de fo, misɛ nu, eye migavɔ o; Asur-fia kple ame gbogbo, siwo katã le enu la, megadzi nɔ na mi o, elabena amesi le mia dzi la, ^dfo amesi le edzi la ta. 8 Eya la ^camegbeto fe alɛe li kpli, ke miawo la Yehowa, mia Mawu lae, li kpli mi, ne wɔakpe de mia nu, eye wɔawo miase awawo. Tete dukɔ la do nu de Yuda-fia Xizkiya fe nyawo nu.

9 Le nusiawo megbe la Asur-fia Sanxerib do efe do lawo do de Yerusalem de Yuda-fia Xizkiya kple Yuda blibo, si le Yerusalem la gbɔ, be woagbɔ bena: - ke eya nɔto kple efe amewo katã le Laxi kasa - 10 Ale Asur-fia Sanxerib gbɔ esi: Nuka nu miele dzi dom do be, mietsi to me le Yerusalem? 11 Alo menye de Xizkiya le mia flum, be wɔana do kple tsiko nawu mi miawo, esi wɔle gbogblom be: Yehowa, mia Mawu, ade mi tso Asur-fia si me oa? 12 De menye Xizkiya siae de efe nuxefewo kple vɔsamlekpuiwo da hegbɔ na Yuda kple Yerusalem bena: Mide ta agu de vɔsamlekpui deka ko nɔ, eye mido dzudzo le edzi oa? 13 Mienya nusi mia kple fofonyewo miɛwo anyigba dzi dukɔwo katã oa? De anyigba dzi dukɔwo fe mawuwo te nu de wofe anyigbawo tso asinye me kpa? 14 Dukɔ, siwo fofowɔ

Sanxerib de to de Yerusalem nti; gake du la kpo dede nukutɔe.

32. ^aLe nya siawo kple hnutefewo siawo megbe la Asur-

nyewo tsrō la fe mawuwo katā dometo kae te ŋu de efe duko tso asinye me, ne miafe Mawu nahayi mia de ge tso asinye me? 15 Eyata Xizkiya megable mi, eye wōdaga nō mia flum alea o, eye migaxo edzi se o, elabena duko kple fia-ɖufea deke fe mawua deke mete ŋu de efe duko tso mia kple fofonyewosi me o, ŋuu keke ne miafe mawuwo nahayi mia de ge tso asinye me o. 16 Eye efe dōlawo gagblō nya gedewo de Mawu Yehowa kple efe dōla Xizkiya ŋu. 17 Eye wōŋlō agbalē hetsō de alome le Yehowa, Israel fe Mawu la ŋu, gblō de eŋu bena: Abe alesi anyigba dzi dukōwo fe mawuwo mede wofe dukōwo tso asinye me o ene la, nenema ke Xizkiya fe Mawu hā made efe dukōwo atsoasi-nye me o. 18 Wodo ɣli sesie le Yuda-gbe me dō de Yerusalemtō, siwo le glia dzi, ne woade vovō kple ŋɔdzi na wo, eye woaxo du la; 19 eye wofo nu le Yusalem fe Mawu la ŋu abe anyigba dzi dukōwo fe mawu, siwo nye amegbetōwo fe asinudōwōwo la ene.

20 Ke fia Xizkiya kple nyagblō-dila Yesaya, Amoz vi, wodo gbe dō le nya sia ta, eye wodo ɣli dō de dziɖo. 21 Tete Yehowa dō dōlaa de da wōva tsrō ŋutsu kalētōwo katā, avakplōlawo kple amegāwo le Asur-fia fe asaɖa la me, eye wōgbugbo yi efe anyigba dzi kple ŋukpe. Eye esi wōyi efe mawuwo fe me la, eya ŋuto fe alimeviwo va dzae kple yi de afo-ima. 22 Ale Yehowa xō na Xizkiya kple Yerusalemtōwo tso Asur-fia Sanxerib kple amewo katā si me, eye wōna gbōdzoe wo godoo va kpe. 23 Ame gedewo he nūnanawo va Yusalem na Yehowa kple nu xōasiwo na Yuda-fia Xizkiya. Tso ekema dzi la efe ŋkō de du le dukōwo katā dome.

Xizkiya fe dōfēle, ŋukelē kple ku.

24 Le ŋkeke mawo me la Xizkiya lé dō de kuku ge. Eye esi wōdō gbe da na Yehowa la, efo nu kplii, eye wōna nukunudzēsii. 25 Ke Xizkiya mezo de dōmenyo, si wōwō ne la nu o, ke boŋ ede asi dōdada me, eyata dōmedzoe va eya kple Yuda kpakple Yersa-

lem dzi. 26 Tete Xizkiya kple Yerusalemtōwo bōbō wo doku le efe dada la ta, eye Yehowa fe dōmedzoe meva wo dzi le Xizkiya fe agbenoŋi o. 27 Kesinōnu kple bubu gedē ŋuto su Xizkiya si, eye wōwō nudzraɖofewo de klosalo kple kpe sika, kpe xōasiwo kple atike vevēewo, akpoxōnuwo kple nu xōasi vovovowo ŋu. 28 Eto nudzraɖofewo de bli, wein kple ami ŋu, etu lāxō na lā vovovowo, eye wōtō kpō na lāhawo. 29 Etso duwo na edokui, eye alēha kple nyiha gāwo le esi, elabena Mawu na kesinōnu gedē ŋutoe. 30 Eya ne Xizkiya, si xe Gixon-to la fe nūgbo, eye wōde tōvu ne to Dawid fe du la fe ɣedze fe gome. Nusia- nu, si Xizkiya wō la, dze edzi ne. 31 Negbe esi wodo Babel-amegāwo fe ame dōdōwo dō dee, be woa-bia nukunu, siwo dzo le anyigba la dzi ta se la, ko Mawu gblēe di, be yeadoe akpō, ne yeanya nu-siwo katā le efe dzi me.

32 Xizkiya ŋutinya susōewo kple efe nu dzadzoe wōwōwo la, kpō da, wōŋlō wo de nyagblō-dila Yesaya, Amoz vi fe ŋutega-kpōkpōwo me de Yuda-fiawo kple Israel-fiawo fe agbalē me. 33 Eye Xizkiya mlō fofowoo gbo, eye wōdii de to dzi mō, si yi Dawid viwo fe yōdowo gbo la to. Yuda blibo la kple Yerusalemtōwo “de bubu eŋu le efe ku me, eye via Manase zu fia de etefe.

Manase subo trē.

33. Manase xō fe wuieve, esi-me wōzu fia, eye wōdu fia fe blaato vō atō le Yusalem. 2 Ewo nusi nye vō le Yehowa ŋku me le duko, siwo Yehowa nyā le Israel-viwo ŋgō la fe ɖnyonōnuwo nu. 3 Egagbugbo nuxefe, “siwo fofoa Xizkiya gbā la tu, eye wōdi vōsamlekpuwo na Baalwo, ewo Aserawo, eye wōde ta agu na dzifonuwō katā hesubō wo. 4 Eɖi vōsamlekpuwo de Yehowa fe afe, si ŋu Yehowa /gblō le be, yefe ŋkō ano le Yusalem tegbee la me. 5 Eɖi vōsamlekpuwo de Yehowa fe afe fe xōxōnuawo kple eve. 6 Eya hā na viawo to dzo me le Ben-Hinom-bali la me; esa dzo, eka afa, eye wōsa akpase, eye wō-

o 16, 14.

o kpo Fla. II. 21, 1-15.

o Mo. V. 18, 9.

o Fla. II. 18, 4.

o Mo. V. 12, 5, 11; Fla. I. 9, 2.

o 26, 16.

do ñaliyolawo kple akunyawolawo, eye wòwò nu vòdi gedede le Yebowa ñku me hetsò do dziku nɛ. 7 Etsò legba, si wòwò la, do mawuxò me, xò, si ñu Mawu gbò le na Dawid kple via Salomo bena: Matsò nye ñkò aɔ xò sia me tegbee kple Yerusalem, si metia le Israel-towo katã me la. 8 Nye-mana Israel fe afonate da le anyigba, si mena wo fofowo la dzi aɔ o, nenyè be, wolé nye sewo, ɔɔdowo kple kɔnuwo, siwo katã mena wo to Mose dzi la me de asi, eye wowò wo dzi ko. 9 Ke Manase ble Yuda kple Yerusalem wowò nu vòdi wu dukò, siwo Yehowa tsrò da le Israel-viwo ñgò. 10 Eye Yehowa fo nu kple Manase kple efe dukò la, ke wome-do toe o.

Manase fe za me nana, dzimetatɔ kple gbedododa.

• kp. 12.

11 Eyata Yebowa na Asur-fia fe aɔfiawo va fo de wo dzi; wo-de ga Manase heɔe aboyoe, eye wode kɔsɔkɔsɔe heklɔe yi Babel. 12 Eye esi wòdo xaxa me la, efo koko le Yehowa, efe Mawu la ñku me, eye wòbòbò eɔkui de anyi vevie le fofowo fe Mawu la ñku me. 13 Edo gbe da nɛ, eye wòsee nɛ, eɔo to efe kokofofo, eye wògakplɔe va Yerusalem le efe fiadufe la me. Tete Manase dze sii be, "Yehowa ye nye Mawu.

14 Esia megbe la eɔo gli kɔtoetɔ de Dawid fe du la ñu le yetodofo gome to Gixon ñu le bahi la me do ta tɔmelãgbo la nu hefo xlã Ofel; eye wòdo wo wokò ñu-tɔ. Eye wòdo aɔfiawo Yuda-du sesèwo katã me. 15 Ede mawu tutowo kple legba la da le Yehowa fe afe la me hekpe de vɔsamlekpu, siwo katã wòdi de Yehowa fe afe fe to dzi kple Yerusalem la ñuti, eye wòtsò wo fu gbe de dua godo. 16 Eɔi Yehowa fe vɔsamlekpu la, eye wòsa akpedavo kple kafukafuvò le edzi, eye wòde se na Yuda be, woasubɔ Yehowa, Israel fe Mawu la. 17 Negbe deko dukò la gasa vɔ le nuxefewo, gake Yehowa ye wòsanɛ na. 18 Manase ñutinya susɛawo, efe gbedododa na efe Mawu kple nukpɔlawo fe nya, siwo wogblɔ nɛ le Yehowa, Israel

fe Mawu la fe ñkò me la, kpɔ da, wogblɔ wo de Israel-fiawo ñutinya me. 19 Efe gbedododa kple alesi wòdo toe, efe nuvòwo katã kple efe nu tovo wòwòwo kpakple tefe, siwo wòtu nuxefewo do, eye wòtsò Aserawo kple legbawo do hafi va bòbò eɔkui la, kpɔ da, wogblɔ wo de nukpɔlawo ñutinya me. 20 Eye Manase mlɔ fofowo gbɔ, eye wòdi de efe xò me, eye via Amon zu fia de etefe.

Wowu fia Amon, si suba tr5.

21 Amon xò fe blade vɔ eve, esime wòzu fia, eye wòdu fia fe eve le Yerusalem. 22 Ewo nusi nye vɔ le Yebowa ñku me, abe alesi fofoa Manase wò ene, eye Amon sa vɔ na legba, siwo wòkà fofoa Manase wò, eye wòsubɔ wo. 23 Ke mebòbò eɔkui de anyi le Yehowa ñku me, abe alesi "fofoa Manase va bòbò eɔkui ene o; ke boɔ Amon sia na vodada la sò gbɔ de edzi. 24 Eye efe dalawo do nugbe de eɔu hewu le efe me. 25 Tete dukò hahoo la tsò via Yosiya do fia de etefe.

Yosiya gbɛ tr5subasuba.

34. Yosiya xò fe enyi, esime wòzu fia, eye wòdu fia fe blaetɔ vɔ deke le Yerusalem. 2 "Ewo nusi dze Yehowa ñu, eye wòto fofoa Dawid fe vɔ me, eye medze de dusi alo mia me o. 3 Le efe fiadudu fe fe enyilia me, esime wònye dekapui ko la, ede asi fofoa Dawid fe Mawu la didi me, eye le fe wuievelia me la ede asi nuxefewo, Aserawo, aklama kpakpɛwo kple legba kòkòwo de-de me da le Yuda kple Yerusalem. 4 Wogbã Baal fe vɔsamlekpu kple /yelegba, siwo le wo dzi la, le efe ñku me, womũ Aserawo, eye wogbã aklama kpakpɛwo kple legba kòkòwo, eye wotu wo helɔ kò de amesiwo sa vɔ na wo la fe yɔdowo dzi. 5 "Etsò dzo nunɔlawo fe juwo le wofe vɔsamlekpuwo dzi, eye wòklɔ Yuda kple Yerusalem ñu. 6 Ewɔe le Manase, Efrayim kple Simeon fe duwo, le wofe aɔfowo me godoo va kpe vasede Naftali. 7 Eye esi wòmũ wofe vɔsamlekpuwo kple Aserawo, gbã legbawo hetu wo, eye wògbã yelegbawo katã le Is-

• kpo Fia. II. 22, 1. 2.

• 29, 2.

• Fia. I. 18, 38.

• 14, 4; Mo. III. 28, 30.

• Fia. I. 13, 2.

rael-nyigba blibo la dzi la, egbu-gbo va Yerusalem.

Yoslya dzra gbexoxo do.

8 Le efe fiadudu fe fe wuienyilia me, esime wòklo anyigba kple afe afe nu la, edo Safan, Azalya vi, kple dumegā Maaseya kpakple Yoax, Yoaxaz vi, amesi nye fia fe tsiami la da, be woado Yehowa, efe Mawu fe afe la do. 9 Eye woyi nunlagā Xilkiya gbo hetsogā, siwo wohe va Mawu fe afe me la na, ga, si Lewi-vi, siwo nye kpuiindzɔlawo, dzo le Manase kple Efrayim kpakple Israel fe ame kpotɔeawo katā, Yuda blibo la kple Benyamin kpakple Yerusalemtɔwo si. 10 Wotsɔ wo na donunlawo, siwo wotsɔ do Yehowa fe afe la nu, ne woado afe la fe gbagbāfewo do. 11 Wotsɔ wo na atikpalawo kple glidɔlawo, ne woafle kpe fufuwo kple dadedzitiwo, ne woawo dadedziwo na xɔ, siwo Yuda-fiawo gblē la. 12 Dutsuawo wo do la le anukware me. Eye wotsɔ Yaxat kple Obadya, amesiwo nye Lewi-viwo tso Meari viwo dome, kple Zaxarya kpakple Mesulam, amesiwo tso Kehat viwo dome, do wo nu; eye wotsɔ Lewi-vi, siwo katā nya sangkufɔfo la, 13 do agbatsɔlawo nu, woawo nye do vovowawo wɔlawo fe dzikpɔlawo, eye agbalɛnɔlawo, donunlawo kple agbonudzɔlawo tso Lewi-viwo dome.

Segbalē, si wofɔ la xelē.

14 Eye esi woyi ga, si wohe va Yehowa-fe mee la, tso ge la, nunɔla Xilkiya fɔ Yehowa fe se, si wóna to Mose dzi la fe agbalē la. 15 Tete Xilkiya xɔ edzi gbo na agbalɛnɔla Safan bena: Mefo se-gbalē la le Yehowa-fe me! Eye Xilkiya tso agbalē la na Safan. 16 Safan tso agbalē la vɛ na fia la, eye wòhe gbe vɛ na fia la gbo bena: Nusiwo katā wò dɔlawo do la, wowo wo. 17 Wotrɔ ga, si wopko le Yehowa-fe me la, hetsɔ na donunlawo kple dɔlawo. 18 Emegbe agbalɛnɔla Safan gbo na fia la bena: Nunɔla Xilkiya tso agbalēa de nam. Eye Safan xlēe na fia la. 19 Esime fia la se se la me nyawo la, edze efe awuwo. 20 Eye fia la de se na Xilkiya kple Axikam, Safan vi, Abdon, Mixa vi,

kple agbalɛnɔla Safan kpakple fia fe subɔla Asaya bena: 21 Miyi dɔbia nu de mia kple Israel kple Yuda fe ame susɔeawo ta le agbalē, si wofɔ la me nyawo nuti. Elabena Yehowa fe dɔmedzoe, si va mia dzi la, nu sɛ nuto, le esi mia fofowo melē Yehowa fe nyawo me de asi, eye womewo nusiwo katā wonɔ de agbalē sia me la dzi o ta.

Nyɔnu-nyagblɔdila Xulda.

22 Tete Xilkiya kple amesiwo fia la do la, woyi nyɔnu-nyagblɔdila Xulda, amesi nye Salum, si nye Tokhat vi, amesi nye Xasra vi, eye wònye awudzikpɔla, srɔ la gbo le dua fe to evelia le Yerusalem, eye wofɔ nu kpɔli alea. 23 Edo nu na wo bena: Ale Yehowa, Israel fe Mawu la, gbo esi: Midagbɔ na nutsu, si do mi de gbonye la bena: 24 Ale ^aYehowa gbo esi: Kpo da, mahe dzogbevɛ kple fifode, siwo katā wonɔ de agbalē, si woxlē na Yuda-fia me la, ava te fe sia kple eme nɔlawo dzi; 25 elabena wogblɛm di, eye wodo dzudzo na mawu tutɔwo, ne woatsɔ wofe asinudɔwɔwɔwo katā ado dziku nam; eyata nye dɔmedzoe va nɔfe sia dzi, eye enu matso o. 26 Migbɔ na Yuda-fia, si do mi da, be miadɔbia nu Yehowa ase la bena: Ale Yehowa, Israel fe Mawu la, gbo esi: Nya, siwo nese, 27 na wò dzi bɔbɔ bɔbɔbɔ, eye bɛnɛbɔbɔ dɔkuiwò de anyi le Mawu nku me, le esi nese nya, siwo wogbɔ de nɔfe sia kple eme nɔlawo nuti megbe la; esi nɛbɔbɔ dɔkuiwò de anyi le nkunye me, eye nɛdze wò awu hefa avi le nkunye me la, eyata Yehowa be, ye hā yese. 28 Kpo da, maɔ wò de fofowòwo gbo, eye woado wò de yo me le nɔtifafa me, eye wò nkuwo makpo dzogbevɛ, siwo katā mahe ava nɔfe sia kple eme nɔlawo dzi la fe deke o. Eye wohe nya la vɛ na fia la.

Nubabia la wowo yeye.

29 Tete fia la do wofɔ Yuda-ame tsitsiwo kple Yerusalem-ame tsitsiwo katā nu fu. 30 Eye fia la, Yuda-nutsuwo katā kple Yerusalemtɔwo, nunlawo kple Lewi-viwo kpakple dukɔ blibo la, tsitsiwo kple dɛviwo siaa, woyi Ye-

^a Mo. III. 26, 14 v. 39; Mo. V. 28, 15-68.

^b 33, 12.

howa fe afe la me, eye wóxlē nubabla fe agbalē, si wofe le Yehowa-fe me la me nyawo katā de wofe towo me. 31 Eye fia la tsi tre de enofe, eye “wóbla nu kple Yehowa be, yeadze Yehowa yome, eye yealē efe sewo, dasedidiwo kple dōdowo me de asi tso dzi blibo kple luɔ blibo me, eye yea-wo nubabla fe nyawo, esiwo wogbo de agbalē sia me la dzi. 32 Eye “wóna amesiwo katā le Yerusalem kple Benyamin la, do nubabla la me, eye Yerusalemtowo zo de Mawu, wo fofowo fe Mawu fe nubabla la nu. 33 Yosiya de nuyonuwo katā le Israel-nyigbawo katā dzi, eye wózi amesiwo katā le Israel la dzi be, woasubo Yehowa, wofe Mawu la. Eye womete da le Yehowa, wo fofowo fe Mawu la nu le efe agbenɔyi katā o.

Yosiya du ntitotoŋkekenyuie la.

35. “Yosiya du ntitotoŋkekenyuie la na Yehowa le Yerusalem, eye wowu ntitotoŋkekenyuie fe lā le dzinu gbāto fe ŋkeke wuienelia dzi. 2 Edo nunɔlawo wofe dɔwo nu, eye wóde dzi fo na wo le Yehowa fe afe la nu dɔwo me. 3 Eye wógbɔ na Lewi-viwo, amesiwo fiaa nu Israel blibo la, eye wokɔa wo nu na Yehowa la bena: Mitsɔ adaka la yi “xɔ, si Dawid vi Salomo, Israel-fia, tu la me, eye migatsɔe de abɔta azo o. Eyata misubo Yehowa, mia Mawu la, kple efe dukɔ Israel ko. 4 Midzra mia dokuɔ do hamehame le miafe afekɔwo nu, abe alesi Israel-fia Dawid kple via Salomo ŋlɔe di ene. 5 Eye Lewi-viwo fe afekɔwo fe hawo natsi tre de kɔkɔefe la de wo nɔvi, siwo nye dukɔ la viwo fe hawo fe afekɔwo nu. 6 Miwu ntitotoŋkekenyuie fe lā la, eye miko mia dokuɔ nu, ne miadzrae do na mia nɔviwo, ne woawɔ nu de Mawu fe nya, si wógbɔ to Mose dzi la nu. 7 Eye Yosiya atsɔ alēvi kple gbɔvi akpe blaetɔ na dukɔ hahoo la, be woatsɔ wo katā asa ntitotoŋkekenyuie fe vo de amesiwo katā va la ta hekpe de nyi akpe etɔ nu; nusiawo tso fia la fe kesinɔnuwo me. 8 Eye efe amegāwo na nu dukɔ la, nunɔlawo kple Lewi-viwo faa. Xil-

kiya kple Zaxarya kpakple Ye-xiel, amesiwo nye Mawu fe afe la fe amegāwo la, tso alēvi kple gbɔvi akpe eve kple alafa ade kple nyi alafa etɔ na nunɔlawo de ntitotoŋkekenyuie fe vɔsa la nu. 9 Xananya kple via Semaya kple Netaneel, Xasabya, Yeiel kple Yozabad, amesiwo nye Lewi-viwo fe amegāwo la, tso alēvi kple gbɔvi akpe atɔ kple nyi alafa atɔ na Lewi-viwo de ntitotoŋkekenyuie fe vɔsa la nu. 10 Ale woɔ subɔsubɔ lae; nunɔlawo tsi tre de wo nɔfe, eye Lewi-viwo li le wofe hawo nu, abe alesi fia la de se ene. 11 Wowu ntitotoŋkekenyuie fe lāwo, eye nunɔlawo hlē ou la tso wo si me, eye Lewi-viwo ko agbalē le wo nu. 12 Wo de numevɔsawo hetsɔ na dukɔ hahoo la fe afekɔwo fe hawo, ne woatsɔ wo asa vɔe na Yehowa, abe alesi wongbo de Mose fe agbalē me ene. Alea wowo nyiawo hāe. 13 Womē ntitotoŋkekenyuie fe lā la le dzo me le dɔdo la nu; ko woɔ nunana kɔkɔeawo legaze, ze kple agbawo me hetsɔ yi na dukɔ hahoo la katā. 14 Emegbe wowɔe na woawo ntu dokuɔ kple nunɔlawo; elabena nunɔlawo, siwo nye Aron viwo, le dzo tɔm numevɔsa kple amiawo. vasede esime zā do. Eyata Lewi-viwo wɔe na woawo ntu dokuɔ kple nunɔlawo, siwo nye Aron viwo hā. 15/Hadzilawo, siwo nye Asaf viwo, le wo nɔfe le Dawid kple Asaf, Heman kple fia fe nukpɔla Yedutun fe sedede nu: eye “agbonudɔlawo le agbo sia agbo nu; womedzo le wofe do nu o, elabena wo nɔvi, Lewi-viwo, da nu na wo. 16 Ale woɔ Yehowa fe subɔsubɔ blibo lae gbemagbe, woɔ ntitotoŋkekenyuie la, eye wosa numevɔ le Yehowa fe vɔsamlekpuɔ la dzi, abe alesi fia Yosiya de se ene. 17 Israel-vi, siwo va la, du ntitotoŋkekenyuie le yemayi, eye woɔ abolo mavamavɔ ŋkekenyuie la ŋkeke adre. 18 Womeɔ ntitotoŋkekenyuie sia tɔgbe le Israel tso nyagblɔdila Samuel ŋli kpɔ o, eye Israel-fiawo katā meɔ ntitotoŋkekenyuie, abe esi Yosiya kple nunɔlawo kple Lewi-viwo, Yuda blibo la kple Israel, si

o 15, 12; Yos. 24, 26.

o 1^a Ia. II. 23, 3.

o kpo Fia. II. 23, 21-23.

o Fia. I. 6, 1.

o Kron. I. 25, 1.

o Kron. I. 26, 1.

o 30, 24.

o 30, 26.

va, kpakple Yerusalemto wo du la ene o. 19 Wođu ɔtutotoŋkekenyuie sia le Yosiya fe fiadudu fe fe wuienyilia me.

Yosiya kuf le aawowo kple Farao Nexo me.

20 Le nusiawo kata mege, esime Yosiya do afe la do vo la, Egipte-fia Nexo ho, be yeada wo ava le Karkemis gbo le Frat nu; eye Yosiya ho yi dakpee. 21 Tete wodo amewo do dee, ne woagblo ne bena: Yuda-fia, nya ka le mia kpli wo dome? Menye quwoe meho do egbea o, ke boɔ de afe, si mia kplii mifele afa dzi la nu, eye Mawu be, mawo kaba. Eyata de asi le Mawu, si li kplim la nu, ne magagble wo o! 22 Ke Yosiya meto ko le enu o, ke boɔ edze avu, be yeawo ava kplii, eye medo to Nexo fe nyawo le Mawu fe nya la nu o, eye wova afa wo ge le Megido-bali la me. 23 Eye aɔturodalawo te fia Yosiya. Tete fia la gblo na efe dɔlawo bena: Mikplom dzoe, elabena mexo abi vevie. 24 Eye efe dɔlawo dee le tasiadam la me hetsɔ de efe tasiadam evelia me, eye wokplɔe va Yerusalem. Eye woku, eye wodii de fofowoo dife, eye Yuda blibo la kple Yerusalem fia na Yosiya. 25 Eye Yeremya kpa konyifaha le Yosiya nu, eye hadzilagutsuwo kple hadzilanyonuwo kata dzi Yosiya le wofe konyifahawo me, eye wozu konu na Israel vasede egbe; kpo da, woplo wo de konyifahawo me. 26 Yosiya ntinya susaeawo kple efe nu dzodzoe wawo de Yehowa fe se la nu, 27 efe ntinya tsatowo kple megbetowo la, kpo da, woplo wo de Israel-fiawo kple Yuda-fiawo fe agbalɛ me.

Yoaxaz.

36 Eye dukɔ hahoo la tso Yosiya fe vi Yoaxaz do fia de fofoa tefe le Yerusalem. 2 Yoaxaz xo fe blave vo etɔ, esime wozu fia, eye wodu fia dzinu etɔ le Yerusalem. 3 Eye Egipte-fia dee le zi dzi le Yerusalem, eye wotsɔ klosalo talento alafa deka kple sika talento deka he to na dukɔ la, be woxe.

Yoyakim.

4 Egipte-fia tso nɔvia Elyakim do fia de Yuda kple Yerusalem

a Yer. 22, 18.

b Ezra 1, 7.

d Yer. 22, 24-30.

e Yer. 22, 10, 11.

f Yer. 52, 1-27.

g Yer. 37; 38.

h kp. 1-20 kpo Fia. II. 23, 30 v. 33.

i Mo. V. 18, 9.

k Lu. 20, 10-12; Do. 7, 42.

nu, eye wotro ŋko ne be: Yoyakim; ke Nexo kplɔ nɔvia Yoaxaz yi Egipte. 5 Yoyakim xo fe blave vo atɔ, esime wozu fia, eye wodu fia fe wuideke le Yerusalem; eye wowo nusi nye vɔ le Yehowa, efe Mawu la ŋku me. 6 Eye Nebukadnezar, Babel-fia, ho de enu, eye wode kɔɔkɔɔe heklɔe yi Babel. 7 Eye Nebukadnezar fi Yehowa fe afe la nu dɔwɔnua dewo yi Babel, eye wotsɔ wo da de efe fiasa me le Babel. 8 Yoyakim ntinya susaeawo, nɔnɔnu, siwo wowo, kple vɔdiwo, nɔ, siwo wokpo le enu la, kpo da, woplo wo de Israel-fiawo kple Yuda-fiawo fe agbalɛ me; eye via Yoyaxin zu fia de etefe.

Yoyaxin.

9 Yoyaxin xo fe wuienyi, esime wozu fia; enu fia dzinu etɔ kple ŋkeke ewo le Yerusalem; eye wowo nusi nye vɔ le Yehowa ŋku me. 10 Esi fe tro la, fia Nebukadnezar do wodakplɔe va Babel, eye wofɔ Yehowa fe afe me nu dɔwɔnu veviwo kpe de enu, eye wotsɔ nɔvia Zedekiya do fia de Yuda kple Yerusalem nu.

Zedekiya. Babilonia boyo me nɔna.

11 Zedekiya xo fe blave vo eve, esime wozu fia, eye wodu fia fe wuideke le Yerusalem. 12 Ewo nusi nye vɔ le Yehowa, efe Mawu la ŋku me, eye meboɔ edokui na nyagblodila Yeremya, amesi do Yehowa fe numegbe la o. 13 Edze agla de fia Nebukadnezar, amesi na wota Mawu ne la ha ŋu, esɛ vu me, eye wosɛ efe ta me, ale be meto de Yehowa, efe Mawu la nu o. 14 Eye nunɔlawo fe amegawo kata ha kple dukɔ la wo nu tovo gede le dukwo fe nɔnɔnuwo kata nu, eye wodo gu Yehowa fe afe, si nu woko le Yerusalem. 15 Tete Yehowa, wo fofowo fe Mawu la, do efe dɔlawo de wo enuenu, elabena Yehowa kpo efe dukɔ kple efe nɔfe la ta. 16 Ke wode alome le Mawu fe ame dɔdɔawo nu, wodo vlo efe nyawo, eye wodu fewu le efe nyagblodilawo nu, vasede esime Yehowa do dɔmedzoe de efe dukɔ nu de dzi, eye womete nu le enu o. 17 Eye wokplo Kaldea-

towo fe fia va fu wo, amesi wu wofe dekakpuiwo kple yi de wofe kɔkɔefe la fe afe me, eye meve dekakpuiwo kple detugbiwo, amesi tsitsiwo kple amegã dedjiwo nu; etsɔ wo katã de asi ne. 18 Eye wòlɔ Mawu fe afe nu dɔwɔnuwo katã, gãwo kple sueawo, kple Yehowa fe afe la me kesinɔnuwo kpakple fia kple amegãwo fe kesinɔnuwo; etsɔ wo katã yi Babel. 19 Wotɔ dzo Mawu fe afe la, eye wogbã Yerusalem fe gliwo fu anyi, wotɔ dzo wofe fiasãwo katã, eye wogblẽ wofe nu xɔasiwo katã. 20 Ekplɔ amesiwo metsi yi nu o la, yi Babel, eye wozu eya kple viawo fe dolawo, vasede esime Persiatowo fe dziduyi dɔ, 21 bena Yehowa fe nya, si wògbɔ to Ye-

o Mo. III. 28, 34.

o Yer. 25, 8-11.

o kp. 22, 29 kpo Ezra 1, 1-3.

o Yer. 29, 10.

o Yer. 44, 28.

remya "nu la, nava me be: ..vasede esime anyigba la nagbɔ de me". Egbo de me le efe afedodiyi la katã, vasede esime fe blaadre nu va yi.^b

22 "Le Persia-fia Kores fe fe gbãto me la, — bena Yehowa fe nya, si wògbɔ to Yeremya "nu la, nava me — Yehowa dɔ Persia-fia /Kores fe gbɔgbɔ, eye wòna wode gbe fã le efe fiadufe blibo la me, eye wòna wonɔ agbalẽ hã bena: 23 Persia-fia Kores fe gbe enye si: Yehowa, dzifo Mawu la, tso anyigba dzi fiadufewo katã nam, eye wode se nam be, matu xɔ na ye de Yerusalem le Yuda. Eyata mi efe dukɔ la dome amesiame neyi, eye Yehowa. efe Mawu la, anɔ kpilii!

EZRA FE AGBALĒ.

Kores de mo na Yudatowo be, woatro ayi afe.

1. "Le Persia-fia Kores fe fe gbãto me la — ne Yehowa fe nya, si wògbɔ to Yeremya nu la, nava me — Yehowa nyo Persia-fia Kores fe gbɔgbɔ, eye wòna wode gbe fã le efe fiadufe blibo la me, eye wòna wonɔ agbalẽ hã bena: 2 Persia-fia Kores fe gbe enye si: Yehowa, dzifo Mawu la, tso anyigba dzi fiadufewo katã nam, eye wode se nam be, matu xɔ na ye de Yerusalem le Yuda. 3 Eyata mi efe dukɔ la dome amesiame neyi Yerusalem le Yuda, eye efe Mawu anɔ kpilii, ne wòatu xɔ na Yehowa, Israel fe Mawu, si nye Mawu le Yerusalem. 4 Eye amesiwo tsi te fe, siwo katã wole la, te fe la nɔlawo natsɔ klosalo kple sika, kesinɔnu kple lãwo na wo akpe de nunana, siwo woana faa, de Mawu fe afe, si le Yerusalem nu la nuti.

5 Tete Yuda kple Benjamin fe afekɔwo, nunɔlawo kple Lewi-viwo, amesiame, si fe gbɔgbɔ Mawu nyo la, tso be, yewoayi adatu Yehowa fe xɔ le Yerusalem. 6 Eye wo gbɔ nɔlawo katã tso klosalonuwo kple sika, kesinɔnuwo kple lãwo kpakple nu xɔasiwo do

o Kron. II. 36, 22, 28.

o Yer. 25, 11: 29, 10.

o 2, 2. 88: 5, 14.

o Yer. 44, 28: 45, 1.

o kpo Nex. 7, 5-73.

o 1. 8: kp. 65.

alo na wo hekpe de nusiwo katã wona faa la nuti. 7 Eye fia Kores tso Yehowa fe afe me nusiwo Nebukadnezar dafɔ tso Yerusalem heva da de efe mawuwo fe me la na. 8 Persia-fia Kores na kesinɔnu dzikpɔla Mitredat de wo nu, eye wòxlẽwo na Yuda fe amegã "Sesbazar. 9 Wofe xexlẽme enye si: sikagba blaetɔ kple klosalogba akpe deka, he blave vo asieke. 10 sikakplu blaetɔ, klosalokplu ha evelia towo alafa ene kpleewo kpakple nu bubuwo akpe deka. 11 Sikanuawo kple klosalonuawo katã le akpe atɔ alafa ene: Nusiawo katã Sesbazar tso gbɔe, esime aboyomeawo tso Babel va Yerusalem.

Le Yudato, siwo tra gbɔ, kple wofe nudzadzɔ hena zbedoxɔ tutu nuti.

2. "Anyigbadzito, siwo gbɔ tso aboyo me, amesiwo Babel-fia Nebukadnezar de aboyoe yi Babel, eye wogbɔ va Yerusalem kple Yuda, eye amesiame yi efe du me la, wonye esi; 2 wogbɔ kple "Zerubabel, Yesuya, Nexemya, Seraya, Reelaya, Mardoxai, Bilsan, Mizpar, Bigewai, Rexum kple Baana, Israel-dukɔ la fe xe-

xlème enye si. 3 Pareos viwo le ame akpe eve alafa deka blaadre vɔ eve. 4 Sefatya viwo le ame alafa et̄5 kple blaadre vɔ eve. 5 Arax viwo le ame alafa adre kple blaadre vɔ at̄5. 6 Paxat-Moab vi, siwo tso Yesua viwo kple Yoab viwo dome la, le ame akpe eve alafa enyi kple wuiveve. 7 Elam viwo le ame akpe deka alafa eve kple blaet̄5 vɔ ene. 8 Zatu viwo le ame alafa asieke kple blane vɔ at̄5. 9 Zakai viwo le ame alafa adre kple blaade. 10 Bani viwo le ame alafa ade kple blane vɔ eve. 11 Bebai viwo le ame alafa ade kple blave vɔ et̄5. 12 Azgad viwo le ame akpe deka alafa eve kple blave vɔ eve. 13 Adonikam viwo le ame alafa ade kple blaade vɔ ade. 14 Bigewai viwo le ame akpe eve kple blaet̄5 vɔ ade. 15 Adin viwo le ame alafa ene kple blaet̄5 vɔ ene. 16 Ater viwo, siwo nye Xizkayi-hawo, le ame blaasieke vɔ enyi. 17 Bezai viwo le ame alafa et̄5 kple blave vɔ et̄5. 18 Yora viwo le ame alafa deka kple wuiveve. 19 Xasum viwo le ame alafa eve kple blave vɔ et̄5. 20 Gibar viwo le ame blaasieke vɔ at̄5. 21 Betlexem viwo le ame alafa deka kple blave vɔ et̄5. 22 Netofa-ɖutsuwo le ame blaet̄5 vɔ ade. 23 Anatot-ɖutsuwo le ame alafa deka kple blave vɔ enyi. 24 Azmawet viwo le ame blane vɔ eve. 25 Kiryat-Arim viwo, Kefira viwo kple Beerot viwo le ame alafa adre kple blane vɔ et̄5. 26 Rama viwo kple Geba viwo le ame alafa ade kple blave vɔ deke. 27 Mixmas ɖutsuwo le ame alafa deka kple blave vɔ eve. 28 Betel-ɖutsuwo kple Ai-ɖutsuwo le ame alafa eve kple blave vɔ et̄5. 29 Nebo viwo le ame blaet̄5 vɔ eve. 30 Magbis viwo le ame alafa deka kple blaet̄5 vɔ ade. 31 Elam eve-lia fe viwo le ame akpe deka alafa eve kple blaet̄5 vɔ ene. 32 Xarim viwo le ame alafa et̄5 kple blave. 33 Lod viwo, Hadid viwo kple Oni viwo le ame alafa adre kple blane vɔ at̄5. 34 Yerixo viwo le ame alafa et̄5 kple blane vɔ at̄5. 35 Senaa viwo le ame akpe et̄5 alafa ade kple blaet̄5. 36 Nunawo nye: Yedaya, amesi tso Ye-

^a Nex. 12, 8.

^b 8, 20.

^d Fla. I. 9, 21.

^e Sam. II. 19, 32.

sua fe me la fe viwo le ame alafa asieke kple blaadre vɔ et̄5. 37 Imer viwo le ame akpe deka kple blaet̄5 vɔ eve. 38 Pashur viwo le ame akpe deka alafa eve kple blane vɔ adre. 39 Xarim viwo le ame akpe deka kple wuiadre. 40 Lewi-viwo nye: ^aYesua kple Kadmiel, amesiwo tso Hodaya viwo dome la, fe viwo le ame blaadre vɔ ene. 41 Hadzilawo nye: Asaf viwo le ame alafa deka kple blave vɔ enyi. 42 Agbonudɖalawo fe viwo nye: Salum viwo, Ater viwo, Talmon viwo, Akub viwo, Xatita viwo kple Sobai viwo; wo katã le ame alafa deka kple blaet̄5 vɔ asieke.

43 ^bGbedoxo me dɔwɔlawo nye: Zixa viwo, Xasuia viwo, Tabaot viwo, 44 Keros viwo, Siaha viwo, Padon viwo, 45 Lebana viwo, Xagaba viwo, Akub viwo, 46 Xagab viwo, Samlai viwo, Xanan viwo, 47 Gidel viwo, Gaxar viwo, Reaya viwo, 48 Rezin viwo, Nekoda viwo, Gazam viwo, 49 Uza viwo, Paseax viwo, Besai viwo, 50 Asna viwo, Meunitowo fe viwo, Nefusitowo fe viwo, 51 Bakbuk viwo, Xakufa viwo, Xarxur viwo, 52 Bazlut viwo, Mexida viwo, Xarsa viwo, 53 Barkos viwo, Sisera viwo, Temax viwo, 54 Neziar viwo kple Xatifa viwo.

55 Salomo ^ddɔlawo fe viwo nye: Sotai viwo, Soferet viwo, Peruda viwo, 56 Yaala viwo, Darkon viwo, Gidel viwo, 57 Sefatya viwo, Xatil viwo, Poxeret-Hazebayim viwo kple Ami viwo. 58 Gbedoxo me dɔwɔlawo katã kple Salomo dɔlawo fe viwo le ame alafa et̄5 kple blaasieke vɔ eve. 59 Amesiwo tso Tel-Melax, Tel-Xarsa kple Kerub-Adan-Imer va, eye womete ɖu fia wofe afekɔwo alo wofe dzɔdzɔme be, Israel yewotso o la, wonye: 60 Delaya viwo, Tobiya viwo kple Nekoda viwo, wole ame alafa ade kple blaet̄5 vɔ eve. 61 Amesiwo tso nunawo viwo dome, wonye Xabaya viwo, Hakoz viwo kple ^eBarzilai, amesi de sr̄5 tso Gileadto Barzilai fe vinyɔnuwo dome, eye woyɔ le nyɔnuawo fe ɖka nu la fe viwo. 62 Amesiwo di wofe dzidzimegbalē, gake womekpɔe

o; eyata wođe nunolanyenye la le wo ɲuti. 63 Eye "anyigba dzikpɔla gbɔ na wo bena, womekpɔ mo adu nu kɔkɔetɔ fe deke o, vaseđe esime nunɔlaa de natsɔ ʔUrim kple Tumim adoe hafi.

64 Ameha blibo la le ame akpe blane vɔ eve alafa etɔ kple blaade; 65 wofe dɔlanɔtsuwo kple dɔlanɔnuwo mele eme o, woawo le ame akpe adre alafa etɔ kple blaetɔ vɔ adre. Wofe hadzilanɔtsuwo kple hadzilanyɔnuwo le ame alafa eve. 66 Wofe sɔwo le alafa adre kple blaetɔ vɔ ade, wofe tedzisɔwo le alafa eve kple blane vɔ atɔ; 67 wofe kposɔwo le alafa ene kple blaetɔ vɔ atɔ, eye tedziwo le akpe ade alafa adre kple blave.

68 Esime wova Yehowa fe afe la gbɔ le Yerusalem la, avakɔwo fe amegãa dewo na nu de Mawu fe afe la ɲu, ne woagatu de etefe. 69 Wona nu, alesi woate ɲui wɔnye kesinɔnu na dɔ la, sika dariko akpe blaade vɔ deke kple klosalo mine akpe atɔ kpakple nunɔlawo fe dziwui alafa deka. 70 Ale nunɔlawo kple Lewi-viwo kple amesiwo tso duka la dome, hadzilawo, agbonudzɔlawo kple gbexoxɔ me dɔwɔlawo nɔ wofe duwo me, eye Israel blibo la nɔ wofe duwo me.

Numemlekpi la wawa kple agbada me nkekenyule dudu.

3 Esi Israel-viwo le wofe duwo me, eye dzinu adrelia dɔ la, duka la va kpe ta de Yerusalem sɔsɔe. 2 Tete Yesua, Yozadak vi, kple novia, siwo nye nunɔlawo, kpakple ʔZerubabel, Sealtiel vi, kple noviawo wotso, eye wodɔi Israel fe Mawu fe vɔsamlekpi la, ne wosa numevɔ le edzi, abe alesi wɔnɔlɔe de Mawu fe ame Mose fe se la me ene. 3 Wodɔi vɔsamlekpi la de etefe, elabena ɲdzɔ dɔ wo de anyigba dzi dukɔwo ɲu; eye wosa numevɔ le edzi na Yehowa ɲdi kple fiẽ. 4 Wodɔi agbadɔnkekenyule la, abe alesi wɔnɔlɔe di ene, eye wosa numevɔ "gbesiagbe de xexlɛme la nu, abe alesi wɔnɔlɔe di, eye woɔ na gbesiagbe ene. 5 Emegbe wosa gbesiagbe-numevɔ, dzinu yeye

o kp. 2.

b Mo. II, 28, 30.

d Nex. 10, 10.

e 2, 64.

f 2, 2.

g Kron. I, 3, 17

v. 19.

h Kron. II 5, 13;

7, 3; Ps. 119, 1.

i Mo. II, 27, 1;

Mo. III, 6, 2.

k Xag. 2, 3.

l Mo. III, 23, 34.

m Mo. IV, 25, 12

v. 38.

kple Yehowa fe nkekenyule kɔkɔewo katã kpakple amesiwo sa vɔ le wo dɔkui si la fe numevɔwo. 6 Tso dzinu adrelia fe nkeke gbɔtɔ dzi wodze numevɔsasa gɔme na Yehowa, esi womekpɔ dɔ Yehowa fe gbexoxɔ la gɔme anyi hade o. 7 Wotso ga na kpefulawo kple atikpalawo, eye wotso nududu kple nunono kpakple ami na Sidontɔwo kple Tirotoɔwo, ne woatso sedertiwo atso Libanon dzi ato fu dzi ava Yafo, abe alesi Persia-fia Kores de gbe na woe ene.

Gbexoxɔ gɔmedodo anyi.

8 Esi wogbɔ va Mawu fe afe la gbɔ le Yerusalem la, Zerubabel, Sealtiel vi, kple Yesua, Yozadak vi, kpakple wo novɔ susɔeawo, nunɔlawo kple Lewi-viwo kpakple amesiwo katã gbɔ tso aboyome va Yerusalem la, wodze egome le fe eve megbe le dzinu ewelia me. Wodɔ Lewi-vi, siwo xɔ fe blave, kpakple edzivɔwo la, ne woanɔ Yehowa fe afe la fe dɔ nu. 9 Eye Yesua kple viawo kpakple noviawo, Kadmiel kple viawo, siwo nye Hodaya viwo, do va sɔsɔe, be yewoanɔ amesiwo le dɔ wɔm le Mawu fe afe ɲu la nu, nenna ke nye Xenadad viwo kple wo viwo kpakple wo noviawo, siwo nye Lewi-viwo.

10 Esi xɔtulawo dɔ gbexoxɔ la gɔme anyi la, nunɔlawo le wofe awuwo me tsi tre di, eye wotso kpɛwo de asi, eye Lewi-vi, siwo nye Asaf viwo la, tso gakoɔewo de asi, ne woakafu Yehowa, abe alesi Israel-fia Dawid dɔ ene. 11 Wodɔi kafukafuha kple akpedaha na Yehowa be: "Efe dɔme nyo, eye efe amenuveve li tegbee de Israel dzi. Eye duka blibo la tso aseye sesie, esime wole Yehowa kafum, le esi woɔ Yehowa fe xɔ la gɔme anyi ɲuti. 12 Ke nunɔlawo kple Lewi-viwo kpakple afe-kɔwo fe tatawo dometo gedewo, amegã deɔi, siwo kpɔ xɔ kgbɔtɔ la, esi woɔ xɔ sia gɔme anyi le wo ɲku me la, wofa avi kple ɲli; ke ame gedewo le aseye tsom hele dzidzɔ kpɔm, eye aja de dzi hoo, 13 ale be duka la mete ɲu de vovo ameha la fe dzidzɔseye kple avifagbe dome o, elabena duka

la tso dzidzɔseye sesì, eye wose yli la le didife ke.

Fudede na Yudatowo zu maxenu le gbedoxo la tutu kple Yerusalem nu gliawo dede me.

4 Ke esi Yuda kple Benyamin fe ketowo se be, aboyoviwo le gbedoxo tum na Yehowa, Israel fe Mawu la, 2 wova Zerubabel kple afekowo fe tatowo gbo gblɔ na wo bena: Miawo hã miatui kpɔ mi, elabena miele mia Mawu la dim abe miawo ke ene, eye eya miele vɔ sam na tso gbesigbe Asur-fia ^aAsar-Xadon kpɔ mi va afisiae la. 3 Tete Zerubabel kple Yesua kpakple Israel fe afekowo fe tato mamleawo do nu na wo bena: Medze be, mia kpɔ miawo miatu xo na mia Mawu la o, ke boɔ miawo dede miatui na Yehowa, Israel fe Mawu la, abe alesi Persia-fia ^bKores dese na mí ene. 4 Eye anyigba dzi dukɔ la do agblɔdo Yuda-dukɔ la, eye wodo ɔdzɔ na wo le xo la tutu me. 5 Woda adanudolawo de wo nu, be woagblẽ wofe tamedoɔ la me, tso Persia-fia Kores fe agbenɔyi katã ^cvasede Persia-fia Dario fe fiadudu me.

6 Esi Axasweros le fia dum la, wonɔ agbalẽ tso Yudatowo kple Yerusalemtowo nu le efe fiadudu fe gomedzedzea me. 7 Le Artaxsasta ɔnli la Bislam, Mitredat, Tabeel kple wo nɔvi mamleawo ɔn agbalẽ do de Persia-fia Artaxsasta. Wonɔ agbalẽ la de Aramgbe me, eye wode egome de Persia-gbe me. 8 Adanumegã Rexum kple agbalẽnlɔla Simsai wonɔ agbalẽ de Yerusalem nuti do de fia Artaxsasta bena: 9 Adanumegã Rexum kple agbalẽnlɔla Simsai kpakple wo nɔvi mamleawo, siwo tso Dina, Afarsatax, Tarpal, Afarsa, Arkewa, Babel, Susan, Deha kple Elam, 10 hekpe de dukɔ bubu, siwo fia gã Asnapar, amesi nu bubu le, kpɔ va do Samaria-du me kple anyigba bubu, siwo le tɔsisi la fe go keme dzi, kple nya bubuwo. 11 Agbalẽ, si wonɔ do de fia Artaxsasta la me nya enye si: Wò dlawo, nɔtsu, siwo le tɔsisi la fe go keme dzi, kple nya bubuwo. 12 Fia la nanyae be, Yudato, siwo tso gbo-

wò va mia gbo le Yerusalem la, gale du dzeaglã vɔɖi la tsom, wole gliawo nu flom, eye wole wofe anyinowo dom do. 13 Azo fia la nanyae be, ne wotso du sia, eye wofɔ gliawo nu la, ekema woagbe nudzɔdzo, adzo kple motaho nana, eye mlɔe ke la woade fiawo hiã me. 14 Eyata esi wonye miawoe qua fiasã mɛ dze, eye medze be, mianɔ fia fe nukpe kpom o la, eyanuti miele ame dom da, ne miana fia la nanyae; 15 elabena ne wodro fofowowo fe nyadzɔdzɔgbalẽ me la, ekema akpɔe le nyadzɔdzɔgbalẽ la m.e, adze sii be, du sia nye aglãdzedu, si he gbe-gblẽ va tiawo kple anyigbawo dzi, eye wodzea aglã le eme tso gba-degbe ke; eyatae wogblẽ du sia do. 16 Eyata miele nanam fia la nanyae be, ne wogatso du sia, eye wofɔ gliawo nu la, ekema esia awɔ be, gomea deke maganɔ asiwò le tɔsisi la fe go keme dzi o.

17 Tete fia la do du de adanumegã Rexum kple agbalẽnlɔla Simsai kpakple wo nɔvi bubu, siwo le Samaria kple anyigba bubuwo dzi le tɔsisi la fe go keme dzi la bena: Dutifafa na mí! kple nya bubuwo. 18 Agbalẽ, si miedo de mi la, woxlɛe nam dedie. 19 Eye mede se be, woadro eme, eye wokpɔ be, du sia tsia tre de fiawo nu tso gba-degbe ke, wowɔa vunyavunya, eye wodzea aglã le eme. 20 Fia sɛnuwo nɔ Yerusalem, wokpɔ nusẽ de anyigba, siwo katã le tɔsisi la fe yetodofo gome la dzi, eye wona nudzɔdzo kple adzo kple motaho wo. 21 Eyata mide se, ne woaxe mɔ na nɔtsuawo, be womagatso du sia o, vasede esime made se hafi. 22 Eyata mikpɔ nyuie, ne miagawo fome le nusia me, be gbe-gblẽ la naddi de dzi, eye wɔazu hiã na fiawo o.

23 Esi wonya xlẽ Artaxsasta fe agbalẽa me nya na Rexum kple agbalẽnlɔla Simsai kpakple wo nɔviwo la, wowɔ kplakplakpla yi Yudatowo gbo le Yerusalem, eye wotso sesẽ xe mɔ na wo. 24 Yemaɔi wodzudzo Mawu fe xado la le Yerusalem, eye wòtsi anyi vasede Persia-fia Dario fe fiadudu fe fe evelia me.

^a Fia. 11. 17, 24. 33; 19, 37.

^b 1, 2.

^c kp. 24.

^d kp. 2.

^e kp. 5; 6, 15.

Gbedoxo la tutu dzilyi le nyagblodila Xagai kple Zaxarya fe nyagblodli nu.

5. Eye nyagblodila Xagai kple Zaxarya, Ido vi, gblɔ nya dzi na Yudato, siwo le Yuda kple Yerusalem, le Israel fe Mawu, si le wo nu la fe ŋko me.^b 2 Yemayi Zerubabel, Sealtiel vi, kple Yesua, Yozadak vi, wotsɔ hede asi Mawu fe xɔ la tutu me le Yerusalem, eye Mawu fe nyagblodilawo le wo ŋu hedo alo na wo. 3 Le yemayi la Tatnai, amesi nye anyigba, si le tɔsisi la fe go keme dzi la fe dzikpɔla, kple Setar-Boznai kpakple wo nɔviwo va wo gbɔ gblɔ na wo bena: Ameka de gbe na mi be, miatu xɔ sia, eye miaflɔ gliawo nu? 4 Wogblɔ hã bena: Dutsu, siwo le xɔ sia tum la fe ŋkɔwo de? 5 Ke wofe Mawu fe ŋku le Yudato wo fe amesi tsiawo dzi, ale be womexe ma na wo o, vasede esime nya la na do Dario gbɔ, eye agbalɛ nava na wo le nya la ŋuti.

Agbalɛŋgɔlo na ŋa Dario.

6 Agbalɛ, si anyigba, si le tɔsisi la fe go keme dzi la fe dzikpɔla Tatnai kple Setar-Boznai kpakple wo nɔvi, siwo tso Afarsatex, si le tɔsisi la fe go keme dzi, ŋɔ do de fia Dario la me nya enye si. 7 Wo do du dee, eye ale wogblɔ enye si. Dufifawo katã na fia Dario! 8 Fia nenyae be, miede Mawu gã la fe xɔ gbɔ le Yuda-nyigba dzi, wotsɔ kpe gãwo le etumi, eye wode atiwo gliawo me, wole do sia dzi kple mo vevi, eye wole ŋɔ dem le wo si me. 9 Tete miebia ame tsi si mawo, eye miegbɔ na wo bena: Ameka de gbe na mi be, miatu xɔ sia, eye miaflɔ gli siawo nu? 10 Miebia wofe ŋkɔwo hã ta se, eye miŋɔlo ŋutsu, siwo nye wofe tatɔwo le wo nu la fe ŋkɔwo, ne miana nanya wo. 11 Ale wokpɔ do enu na mí enye si. Dzifo kple anyigba fe Mawu la fe dolawo miɛnye, eye miele xɔ, si Israel-fia gãa de tu gbadegbe ke fe nanewo nye esi va yi la tum. 12 Esi mia fofowo do dziku na dzifo Mawu la, etsɔ wo de asi na Kaldeato Nebukadnezar, Babel-fia; eya ŋgbã xɔ sia, eye wòde aboyo

duko la yi Babel. 13 Ke le Babel-fia Kores fe fe gbãto me la fia Kores de se be, woatu mawuxɔ sia.^a 14 Eye mawuxɔ me nuawo, sikatɔwo kple klosalotɔwo, siwo Nebukadnezar fɔ tso gbedoxɔ me le Yerusalem heyi dɔa de gbedoxɔ me le Babel la, woawo hã fia Kores fɔ tso gbedoxɔ me le Babel hetsɔ na Sesbazar, amesi wotsɔ do anyigba dzikpɔlae,^f 15 eye wògbɔ ne bena: Tso nusawo, ne nayi adada de gbedoxɔ me le Yerusalem, eye woagatu mawuxɔ de etefe. 16 Tete Sesbazar sia va do mawuxɔ la go me anyi le Yerusalem, eye wole etutu dzi tso yemayi vasede fifi, womekpɔ wu enu o. 17 Eyata ne edze fia ŋu la, ekema nena wo adzro me le fia fe nudzradofe le Babel le afima be, ele me bena, fia Kores de se be, woatu mawuxɔ sia le Yerusalem mahã? Eye alesi fia la kpɔ le enu la, woagblɔe ado de mí.

Le Dario fe gudo do mege wawu gbedoxo tutu nu, ko eguti, eye wodu ŋutitotogkekenvule la.

6. Emegbe la fia Dario de se be, woadzro me le agbalɛxɔ, si me woadzraa nuwo do le Babel la me. 2 Tete wokpɔ agbalɛa de le Axmeta-mɔ, si le Media-nyigba dzi la me, eye ŋku do dzinya, si wɔnɔ de eme la, enye si. 3 Le fia Kores fe fe gbãto me la fia Kores de se be, woatu mawuxɔ de Yerusalem wòanye te fe, si woasa vo le; wo do egome anyi, eye wòakɔ aboklugui blaade, akeke aboklugui blaade.^f 4 Woatsɔ kpe gãwo ado amlɛ etɔ, eye amlɛ deka nanye ati; ga, si woagblɛ de eta la, natso fia fe me. 5 Woagatsɔ mawuxɔ me nuawo, sikatɔwo kple klosalotɔwo, siwo Nebukadnezar dafɔ tso gbedoxɔ me le Yerusalem va Babel la, ana woakɔ ayi gbedoxɔ me le Yerusalem le wo te fe, eye woada wo de mawuxɔ la me. 6 Eyata Tatnai, anyigba dzikpɔla le tɔsisi la fe go keme dzi, kple Setar-Boznai kpakple wo nɔvi, siwo tso Afarsax le tɔsisi la fe go keme dzi, mite dɔa tso affima! 7 Mina woawo Mawu fe xɔ do la! Yudato wo fe anyigba dzikpɔla kple

a 1, 1.

b Xag. 1, 1; Zax. 1, 1.

d 1, 8.

e Mo. V. 11, 12; Fia. I. 8, 29.

f 1, 1.

g Fia. U. 25, 2.

Yudatowo fe ame tsitsiwo netu mawuxo sia de etefe! 8 Eye mena wole se dem le nusi miawo na Yudatowo fe ame tsitsiwo, be woatu mawuxo sia la nuti. Woatso fia fe nudzodzole tosisia la fe go keme dzi fe gawo ana nutsu siawo dedie, eye womagaxe mo na wo o. 9 Eye ne nane le hiahiam, edanye nyitsuvi, agbo alo alēvi de nunevosa na dzifo Mawu la nu; lu, dze, wein kple ami la, ekema woatso wo na wo gbesiagbe, abe alesi nunola gblo le Yerusalem ene, eye womahe de mege o; 10 ne woado dzudzo vevē na dzifo Mawu la, eye woado gbe da de fia la kple viawo fe agbe ta. 11 Eye mena wole se dem be, ne amea de tro nya sia la, woade ati le efe xo me aklae de enuti, eye efe afe atrō zu adukpo le nya sia ta. 12 Eye Mawu, si na be, yefe nko nana afima la, atrō fia sia fia kple dukō, si ado efe asi da, be yeatsrē, eye yeagblē mawuxo sia le Yerusalem la! Nye Dario ye de sea, ele be, woawoe pēpēpē!

13 Esi fia Dario nya do ame da ko la, Tatnai, anyigba dzikpola le tosisia la fe go keme dzi, kple Seta-Boznai kpakple wo naviwo wō pēpēpē, abe alesi wogblo ene. 14 Eye Yudatowo fe ame tsitsiwo tui wōdze edzi na wo le nyagblodila Xagai kple Zaxarya, Ido vi fe nyagblodi la nu, eye wotui he-wu enu le Israel fe Mawu fe sedede kple Kores, Dario kpakple Persia-fia Artaxsasta fe sedede nu. 15 Wowu xo sia nu vase de dzinu Adar fe nkeke etōlia dzi le fia "Dario fe fiaduḍu fe fe adelia me. 16 Eye Israel-viwo, nunolawo kple Lewi-viwo kpakple aboyome mamleawo fko mawuxo sia nu kple dzidzo. 17 Wotso nyitsu alafa deka, agbo alafa eve kple alēvi alafa ene sa vōe le mawuxo la nutikoko me, eye wotsu gbōtsu wuieve de Israeltoawo fe xexlēme nu sa nūvōvōe de Israel blibo la ta. 18 Eye wo do nunolawo le wofe dōdowo nu kple Lewi-viwo le wofe hawo nu de mawusubosubō nu le Yerusalem, abe alesi wōwōlō de Mose fe agbalēa me ene.

Mo. II. 12, 6.

19 "Eye aboyomeawo du nutitotonkekenyuiela le dzinu gbāto fe nkeke wuienelia dzi. 20 Elabena nunolawo kple Lewi-viwo ko wo doku ni hahoo; wo katā nu ko, eye wowu nutitotonkekenyuielā la de aboyomeawo katā kple nunolawo kpakple wo doku ni ta. 21 Eye Israel-vi, siwo gbō tso aboyome la, woḍi hekpe de amesiame, si de edoku ni da tso anyigba dzi dukowo fe nu makomakowo me heva wo gbō, be yewoadi Yehowa, Israel fe Mawu la nuti. 22 Eye woḍi abolo mavāmaō ntekenyuiela la nkeke adre kple dzidzo, elabena Yehowa do dzidzo na wo, eye wōtro Asur-fia fe dzi de wo nu be, wōdo nusē wofe alowo de Israel fe Mawu fe xo la nu dōwōwō nuti.

Artaxsasta de mo na Ezra, eye wōkpo eta bena, woadra mawusubosubō do.

7 Le nya siawo megbe, esime Persia-fia Artaxsasta le fia dum la, Ezra ho va; enye Seraya vi, amesi nye Azarya vi, amesi nye Xilkiya vi, 2 amesi nye Salum vi, amesi nye Zadok vi, amesi nye Axitub vi, 3 amesi nye Amariya vi, amesi nye Azarya vi, amesi nye Merayot vi, 4 amesi nye Zeraxya vi, amesi nye Uzi vi, amesi nye Buki vi, 5 amesi nye Abisua vi, amesi nye Pinexas vi, amesi nye Eleazar vi, amesi nye nunolawo fe tato, Aron vi la. 6 Ezra sia ho tso Babel va, enye agbalēfiala, eye wōbi de Mose fe se, si Yehowa, Israel fe Mawu, de la me. Fia la na nusiwo katā wōbia lae, elabena Yehowa, efe Mawu fe asi le edzi. 7 Eye aniwō tso Israel-viwo, nunolawo Lewi-viwo, hadzilawo, agbonudzolawo kple gbedoxo me dōwōlawo dome va Yerusalem kpli le fia la fe fe adrelia me. 8 Ewa Yerusalem le fia la fe fe adrelia fe dzinu atōlia me. 9 Dzinu gbāto fe nkeke gbāto enye mōdzegbe tso Babel, eye wōdo Yerusalem le dzinu atōlia fe nkeke gbāto dzi, elabena efe Mawu fe asi nyui le edzi. 10 Elabena Ezra tso efe dzi do Yehowa fe se la me dzodzro nu, ne wōawo edzi, eye wōafia dōdowo kple konuwo le Israel.

Kron. I. 5, 40.

4, 24.
e kp. 9, 28; 8, 18.
2; Nex. 2, 8.

Mo IV 7, 10;
Fia. I. 8, 62-66.
p 2, 43.

8, 25.

kp. 6.

Mo. IV. 3, 6;
8, 24.

11 Agbalē, si fia Artaxsasta tso na nunōla Ezra, amesi nye agbalē-fiala kple Yehowa fe se la fe nyawo kpakple efe dōdowo na Israel fe nufiala la me nya enye si. 12 Artaxsasta, ^afiawo fe fia, n̄be na nunōla Ezra, amesi nye dzifo Mawu fe seawo fiala kple nya bubuwo. 13 Nyee de se be, Israel-dukɔ la kple efe nunōlawo kpakple Lewi-viwo dome amesiame, si l̄ le edokui si le nye fiadu fe me be, yeayi Yerusalem la, neyi kpli wò! 14 Elabena fia la kple efe adanumegā adreawoe dō wò da be, natsɔ wò Mawu fe se, si le asiwò la, adzro Yuda kple Yerusalem me akpɔ, 15 eye natsɔ klosalo kple sika, siwo fia la kple efe adanumegāwo na Israel fe Mawu, si fe n̄fe le Yerusalem la, faa la ayii, 16 akpe de klosalo kple sika, siwo katā nakpɔ le Babel-nyigba blibo la dzi kple nusiwo dukɔ la kple nunōlawo ana le wo doku si de Mawu fe xɔ, si le Yerusalem n̄u faa la n̄ti. 17 Eyata tso ga siawo fle nyitsuwo, agbowo kple alēviwo kpakple wo n̄u nuduvosawo kple nunovosawo pepɛpe, eye natsɔ wo asa v̄e le mia Mawu fe afe fe vosamlekpu la dzi le Yerusalem. 18 Nusianu, si dze mia kple n̄viwo n̄u miebe, yewoawɔ klosalo kple sika susɔeawo la, miw̄e le mia Mawu fe l̄l̄ōnu nu! 19 Eye nusiwo wotsɔ na wò de sub̄sub̄ le wò Mawu fe xɔ me n̄u la, tso wo na dedie le wò Mawu n̄ku me le Yerusalem. 20 Eye ne nane hiā le wò Mawu fe xɔ la n̄u n̄be, yeafle la, ekema na woana wò tso fia fe kesin̄onu dzrad̄ofe. 21 Nye, fia Artaxsasta, mana woade se na kesin̄onu dzikpolawo katā le t̄sisi la fe go keme dzi be, nusianu, si nunōla Ezra, amesi nye dzifo Mawu fe se fiala la, abia tso mia si la, mianae pepɛpe, 22 vasede klosalo talento alafa, lu kor alafa, wein bat alafa kple ami bat alafa dzi kpakple dze alesi nu wodi. 23 Woawɔ nusianu, si nye dzifo Mawu fe se la, pepɛpe de dzifo Mawu fe xɔ la n̄u, elabena nuk̄an̄uti d̄omedzoe ava fia kple viawo fe fiadu fe dzi dō? 24 Eye miele nanam mianyae be, amea

^a Exz. 26, 7.

^b kp. 5.

^d 7, 1, 7.

^e Kron. 1, 3, 22.

^f 2, 6.

^g 2, 8.

^h 2, 10.

deke mekpɔ n̄us̄e be, wòado nudzɔdzɔ, adzɔ kple m̄otaha na nunōlawo, Lewi-viwo, hadzilawo, agbonudzɔlawo, gbedɔxɔ me d̄wɔlawo kple mawuxɔ la n̄u d̄lawo katā o. 25 Eye wò Ezra d̄o v̄nudr̄ōlawo kple dzikpolawo le wò Mawu fe nya, si le asiwò la nu, ne woadr̄ō v̄onu dukɔ, si katā le t̄sisi la fe go keme dzi, amesiwo katā nya wò Mawu fe seawo, eye amesi ke menya wo o la, mi fia woe. 26 Eye ne amea de mewo Mawu fe se kple fia fe se dzi o la, woabu f̄e de etefe, edanye wòaku alo woadee le ha me o, edanye wòaxe fe alo woadee gaxɔ o.

27 Woakafu Yehowa, mia fofowo fe Mawu, si de nusia dzi me na fia la, be wòado atsȳō na Yehowa fe xɔ le Yerusalem, 28 eye wòna fia la kple efe adanumegāwo kple fia la fe amegā n̄us̄et̄owo katā ve n̄unye! Eye dzi d̄o fonye mefo tat̄owo nu fu tso Israel, ne woayi kplim, elabena Yehowa, nye Mawu fe basi le dzinye.

Ezra fe mozahawo.

8. Afekawo fe tat̄owo kple wofe fome, siwo tso Babel yi kplim le fia Artaxsasta fe fiadudu me la fe n̄k̄owo nye esi.^d 2 Amesi tso Pinexas viwo dome, enye Gerson. Amesi tso Itamar viwo dome, enye Daniel. Amesi tso Dawid viwo dome, enye Xatus, 3 si tso 'Sexanya viwo dome. Amesi tso Pareas viwo dome, enye Zaxarya, eye won̄l̄o n̄utsu alafa deka kple blaāt̄5 kpe de en̄u. 4 Amesi tso Paxat-Moab viwo dome, enye Elyoenai, si nye Zeraxya vi, eye n̄utsu alafa eve kpe de en̄u. 5 Amesi tso Zatu viwo dome, enye Sexanya, Yexaziel vi, eye n̄utsu alafa et̄5 kpe de en̄u. 6 Amesi tso Adin viwo dome, enye Ebed, Yonatan vi, eye n̄utsu blaāt̄5 kpe de en̄u. 7 Amesi tso Elam viwo dome, enye Yesaya, Atalya vi, eye n̄utsu blaadre kpe de en̄u. 8 Amesi tso Sefatya viwo dome, enye Zebadya, Mixael vi; eye n̄utsu blanyi kpe de en̄u. 9 Amesi tso Yoab viwo dome, enye Obadya, Yexiel vi; eye n̄utsu alafa eve kple wuienyi kpe de en̄u. 10 Amesi tso Bani viwo dome, enye Selomit, Yosifya vi; eye n̄u-

tsu alafa deka kple blaade kpe de enu. 11 Amesi tso Bebai viwo dome, enye Zaxarya, Bebai vi; eye ntsu blave vo enyi kpe de enu. 12 Amesi tso Azgad viwo dome, enye Yoxanan, Hakatan vi; eye ntsu alafa deka kple ewo kpe de enu. 13 Amesiwo tso Adonikam vi mlæawo dome fe nkowo nye: Elifelet, Yeiel kple Semaya, eye ntsu blaade kpe de wo nu. 14 Amesiwo tso Bigewai viwo dome, wonye: Utai kple Zabud, eye ntsu blaadre kpe de wo nu.

15 Tete mefo wo nu fu de to-sisi, si si do ta Axawa la nu, eye miefu asaɖa anyi de afima nkeke eto; eye esi melé nku de dukɔ la kple nunolawo dome la, nyemekpo Lewi-via deke le afima o. 16 Tete medo Eliezer, Ariel, Semaya, Elnatan, Yarib, Elnatan, Natan, Zaxarya kple Mesulam, amesiwo nye nufialawo. 17 Medo wo de Ido, amesi nye tato le Kasifya, eye mede gbe asi na wo, ne woagblo na Ido kple novia, siwo nye "gbedoxo me dɔwolawo le Kasifya, be woakplo subolawo ve na mi de mia Mawu fe afe la nu. 18 Eye esi wonye mia Mawu fe basi nyui le mia dzi ta la, wokplo Isexel, si tso Maxli, amesi nye Lewi vi, amesi nye Israel vi fe viwo dome, kple Serabya kple viawo kpakple noviawo ve na mi, wole ame wuienyi. 19 Xasabya kple Yesaya, amesi tso Merari viwo dome, kpe de enu; noviawo kple wo viwo le ame blave. 20 Amesiwo tso "gbedoxo me dɔwola, siwo Dawid kple amegawo na de Lewi-viwo fe subɔɔbo nu dome la, le gbedoxo me dɔwola alafa eve kple blave, wonlo wo katã fe nkowo di.

Nutitsido kple nu kokoewo nana.

21 Tete mede gbe fã le Ahawatosisi la nu be, woatsi nu ado, ne miabobo mia dokui de anyi le mia Mawu nku me, eye miabia afo nyui tsotsɔ tso esi na mia nutowo, mia viwo kple miãfe kesinonuwo katã. 22 Elabena nu le kpemyem be, mabia avako kple sɔdolawo le fia si, ne woaxo na mi tso futowo si me le mota, elabena miegblo na fia la bena: Mia Mawu fe asi le amesiwo katã

dine la dzi hena wofe nyonyo, ke efe nusẽ kple dziku le amesiwo katã gblẽns di la dzi. 23 Ale mietsi nu do, eye miefo koko na mia Mawu la le esia ta, eye wo wo edzi na mi. 24 Mietia nunolawo fe amegã wuieve, Serebya kple Xasabya hekpe de wo noviwo dometo ewo nu, 25 eye meda klosalo kple sika kpakple nudɔwɔnuu, siwo fia kple adanumegawo kple efe amegawo kpakple Israel blibo, si va la na, wonye nunana kɔkɔe na mia Mawu fe afe la, na wo. 26 Eye meda nuawo de asi na wo, klosalo talento alafa ade kple blaato, klosalonuwo le talento alafa deka, sika le talento alafa deka, 27 sikakplu blave le dariko akpe deka, kpakple akoblinu xɔasi eve, siwo daa dzo abe sika ene, eye wofe asime de sikato nu. 28 Eye megblo na wo be: Miele kɔkɔe na Yehowa, eye nuawo le kɔkɔe, klosalo kple sikawo nye nusiwo wona Yehowa, mia fofowo fe Mawu la faa la. 29 Midzo enu, eye midzrae do, vaseɖe esime miada wo le Yehowa fe afe fe xowo me le nunolawo fe amegawo, Lewi-viwo kple Israel fe avakowo fe amegawo nku me le Yerusalem. 30 Tete nunolawo kple Lewi-viwo xɔ klosalo kple sika kpakple nudɔwɔnu, siwo woda la, be woatsɔ wo ayi mia Mawu fe me le Yerusalem.

Yerusalem dede.

31 Tete miedze mo tso Ahawatosisi la nu le dzinu gbato fe nkeke wuievelia dzi, be miayi Yerusalem. Eye mia Mawu fe asi le mia dzi wode mi tso futowo kple mo dzi xadelawo si me. 32 Eye mieva Yerusalem heno afima nkeke eto. 33 Le nkeke eneagbe la woda klosalo kple sika kpakple nudɔwɔnuawo le mia Mawu fe afe la me de asi na nunola Meremot, Uriya vi; Eleazar, Pinexas vi, kpe de enu, eye Yozabad, Yesua vi, kple Noadya, Binui vi, amesiwo nye Lewi-viwo, kpe de wo nu. 34 Woda nuawo katã le wofe xelɔme kple kpekpe me nu, eye wonlo kpekpe me blibo la yemayi. 35 Eye amesiwo gbo tso aboyo me, siwo nye aboyomewo la, sa numevɔ na Israel fe Mawu la, nyitsu wuieve

a 2, 43.

b 7, 6.

d Kron. I. 9, 2.

e 7, 6.

de Israel blibo la nu, agbo blaasieke vɔ ade, alévi blaadre vɔ adre kple gbɔtsu wuieve woawo nuvɔvɔsae, wo katá wotsɔ sa nu-mevo na Yehowa. 36 Wotsɔ a fia fe seawo de asi na fia la fe dzi-ɖulawo kple anyigba dzikpɔlawo le tɔsisi la fe go keme dzi, eye wɔkpe de duko la kple mawuxɔ la nu.

Israel-viwo de dzronyonuwo. Ezra fa konyi, eye wɔdo gbe da.

9. Eye esi wowu nusiawo nu vɔ la, amegáwo va gbɔnye gblɔ bena: Israel-duko la, nuno-lawo kple Lewi-viwo mede wo ɖokui da tso anyigba dzi duko, si wo nye Kanaanitɔwo, Xititɔwo, Perizitɔwo, Yebusitɔwo, Amonitɔwo, Moabitɔwo, Egiptetɔwo kple Amoritɔwo fe nɔnyɔnuwo me o; 2 elabena woawo nɔtɔwo kple wo viɔutsuwo de srɔ tso wo fe nɔnyɔnuwo dome, ale be fome kɔkɔe la tsaka kple anyigba dzi dukawo, eye amegáwo kple dzikpɔlawo fe asiwo do nɔ le nu tovo sia wɔwo me. 3 Esi mese nya siawo la, medze nye awuwo kple nye awu ɔlaya, mekaka nye tada kple nye ge, eye meboɔ no anyi de kɔ to. 4 Eye amesiwo katá vɔvɔ do le Israel fe Mawu fe nya, siwo wɔgbɔ de aboyomeawo fe nu tovo wɔwo nu la, kpe ta de gbɔnye, eye meboɔ no anyi de kɔ to, vasede esime fienuvɔsayi do.

5 Eye esi wole fienuvɔvɔ sam la, metsi tre tso nye nuxaxa me, eye nye awu kple nye awu ɔlaya le dzedze, eye medze klo heke nye abɔwo me na Yehowa, nye Mawu la, 6 gblɔ bena: Nye Mawu, nɔ le kpɛyem nɔtɔ, be mawu mo dzi na wɔ, nye Mawu; elabena miáfe vodadawo gblɔ mía ta, eye miáfe fɔɖidiwo kɔ yi dɔto keke dzifo ke. 7 Tso mía fofowo nɔli ke mieda vo gedɛ vasede egbe, eye le miáfe fɔɖidi ta wotsɔ mía kple miáfe fiawo kple miáfe nunɔlawo de asi na anyigba dzi fiawo, na yi kple aboyodede, na baha kple nukpedodo, abe alesí wɔgale egbe siawo ko ene. 8 Azɔ Yehowa, mía Mawu, ve mía nu vie, ekpɔto ame susɔea dewo di na mí, eye wóna lagbadotsyoti mí

a 7, 12-26.

b Yes. 5, 5.

d Mo. Ul. 18, 24, 25.

e kpl. 11, 12; Nex. 13, 22.

f Mo. V. 7, 2, 3.

g Mo. I. 37, 34.

h Dan. 9, 7, 8.

i Ps. 38, 5.

k Nex. 9, 33.

l Yes. 22, 23.

le efe nɔfe kɔkɔe la, ne mía Mawu nana míafe nku dzi nako, eye wɔakpe de mía nɔ miano agbe vie le miáfe kluvinyenye me. 9 Elabena kluviwo mienye, ke mía Mawu meglé mí di de miáfe kluvinyenye la me o, ke boɔ eye mía nu le Persia-fiawo nku me, ne wóna agbe nado mía me, ne míatu mía Mawu fe xɔ la, eye miádo efe gli gbagbáwo do, eye bɔgli nana mía si le Yuda kple Yerusalem. 10 Azɔ mía Mawu, aleke gblɔ ge míala le nusiawo me gbe? Elabena miéglé wɔ seawo di, 11 se, siwo néde to wɔ dɔla nyagblɔɖilawo dzi gblɔ bena: Anyigba, si dzi mieva, be miáxɔe wɔanye mía to la, anyigba ma-kɔmakɔ wɔnye to anyigba dzi dukawo fe nu makɔmakɔ wɔwo me, elabena wotsɔ wo fe nɔnyɔnuwo kple wo fe nu makɔmakɔwo na wɔyɔ tso go deka vasede go keme. 12 Eyata /migatsɔ mía viɔnyɔnuwo na wo fe viɔnyɔnuwo o, eye migade wo fe viɔnyɔnuwo na mía viɔnyɔnuwo o; migadi wo fe nɔtɔfafa kple wo fe nyui tegbee o, ne nusé nado mía nɔ, eye miádu anyigba dzi nu nyuitɔwo, eye miágblé di na mía viɔnyɔnuwo wɔanye wo to tegbee. 13 Le nusiwo katá va mía dzi le miáfe nuwɔwo vɔdiwo kple miáfe fɔɖidi gá ta la mege la, elabena to miáfe dzidadawo gblɔ há la ékpɔto ame vɛea dewo di na mí. . . 14 de miágada wɔ seawo dzi, eye miádo fome kple duko nɔnyɔnuwo. De mádo dɔmedzoe de mía nɔ, vasede esime miátsrɔ avɔ, eye amea deke makpɔto alo asi o? 15 Yehowa, Israel fe Mawu, enye dzɔdzɔto: elabena miawoe nye ame susɔawo, siwo kpɔto di, abe alesí wole egbe siawo ene. Kpɔ da, míele miáfe fɔɖidiwo me le nkuwò me, elabena miáte nɔ ano te de nuwò le esia ta o.k

Israel-viwo de dzronyonuwo da le wo dome.

10. Esi Ezra do gbe da, eye wɔbu edokui me, efa avi, eye wómlo mawuxɔ nɔ la, ameha gáa de nɔtɔ tso Israel va kpe ta de egbo, nɔtsuwo, nɔnyɔnuwo kple devivo; elabena duko la fa avi vevie. 2 Tete Yexiel vi Sexanya,

amesi tso Elam viwo dome la, xo edzi gblɔ na Ezra bena: Mieto vo de mia Mawu la ɲu, be miede nyɔnu tutɔwo tso anyigba dzi dukɔwo dome, ke mɔkpɔkpɔ gale Israel ɲu le esia ta. 3 Eyata mina miabla nu kple mia Mawu la, ne miade nyɔnuawo katã kple vi, siwo wodzi la ɖa, le nye afeto kple amesiwo vɔvɔ do le mia Mawu fe sea ɲu la fe adaɖodo nu, eye woawɔ le se la nu! 4 Tso, elabena nya la le asiwo me, eye mieli kpili wò; lé dzi de fo, eye nawò! 5 Tete Ezra tsi tre, eye wona amegã, siwo tso nunolawo kple Lewi-viwo kpakple dukɔ blibo la dome la, woka atam be, yewoawo de nya siawo nu. Eye woka atam la. 6 Tete Ezra fo tso mawuxo la ɲgo heyi Yoxanan, Elyasib vi fe xo me. Eye esi wòva afima la, meɖu abolo o, eye meno si o. Elabena exa nu le aboyoneawo fe nu tovo wawo ɲuti.

7 Tete wona woɖe gbe fã na aboyomeawo katã le Yuda kple Yerusalem be, woava kpe ta de Yerusalem. 8 Ke ne amea de meva le ɲkeke etɔ me o la, woagblẽ efe kesinɔnuwo katã gbidi-gbidi, eye woade eya ɲuto le aboyomeawo fe ha la me, abe alesi amegãwo kple ame tsitsiwo do ene. 9 Tete Yuda-ɲutsuwo kple Benyamín-ɲutsuwo va kpe ta de Yerusalem le ɲkeke etɔ megbe le dzinu asiekelia fe ɲkeke blavelia dzi, eye dukɔ blibo la bɔbɔ nɔ anyi de dogba dzi le Mawu fe xo la ɲgo, eye wole dzodzom nya-nyanya le nya la kple tsidzadza ta. 10 Eye nunɔla Ezra tsi tre gblɔ na wo bena: Miewo nu tovo be, miede nyɔnu tutɔwo, ne miana Israel fe fɔɖidi nadzi de dzi. 11 Eyata miou mia ɖokui me na Yehowa, mia Mawu la, eye miwo efe lolɔnu, eye miklã mia ɖokui ɖa tso anyigba dzi dukɔwo kple nyɔnu tutɔwo ɲu! 12 Tete dukɔ blibo la do ɣli sesie do ɲu bena: Alesi nɛgblo la, nenema miawo! 13 Ke dukɔ la so gbo, eye wònye tsidzaxi, be womate ɲu anc tsi-tre de xexe o, eye do la menye ɲkeke deka alo ɲkeke eve tawònye o, elabena miafe dzidadawo so gbo le nya sia me. 14 Woado

miafe amegãwo na ameha blibo la, eye amesiame, si le miafe duwo me, de nyɔnu tutɔwo la, nava le yeiyi tɔxe dzi, eye du la fe ame tsitsiwo kpe vɔvɔndrɔlawo nakpe de wo ɲu, vasede esime miana mia Mawu fe dɔmedzoo nu nafa de mia ɲu le nya sia ta. 15 Negbe Yonatan, Asahel vi, kple Yaxzeya, Tikwa vi, koe tsi tre de nya la ɲu, eye Mesulam kple Sabetai, amesiwo nye Lewi-viwo la, de wo dzi. 16 Ke aboyomeawo wo nenema, eye wotia nunɔla Ezra kple ɲutsu, siwo nye afekɔwo fe tatɔwo le wofe afekɔwo nu, amesiame kple efe ɲko; eye wodɔ vɔnu le dzinu ewolia fe ɲkeke gbãto dzi be, woadzro nya la me. 17 Eye wowu nya la nu na ɲutsu, siwo katã de nyɔnu tutɔwo, vasede dzinu gbãto fe ɲkeke gbãto dzi.

18 Nunolawo fe vi, siwo de nyɔnu tutɔwo, wokpo le Yozadak vi "Yesua fe viwo kple noviawo dome la, wonye Maaseya, Eliezer, Yarib kple Gedalya, 19 eye woɖo be, yewoade asi le yewo srɔwo ɲu, eye yewoana agbo deka woawo fɔdivasa de yewofe fɔɖidi la ta. 20 Amesiwo tso Imer viwo dome la, wonye Xanani kple Zebadya. 21 Amesiwo tso Xarim viwo dome la, wonye Maaseya, Eliya, Semaya, Yexiel kple Uziya. 22 Amesiwo tso Pasxur viwo dome la, wonye Elyoenai, Maaseya, Ismael, Netaneel, Yozabad kple Eleasa. 23 Amesiwo tso Lewi-viwo dome la, wonye Yozabad, Simei, Kelaya, eya enye Kelita, Pataxya, Yuda kple Eliezer. 24 Amesiwo tso hadzilawo dome la, enye Elyasib. Amesiwo tso agbonudzɔlawo dome la, wonye Salum, Telem kple Uri. 25 Esiwo tso Israel, wonye esi. Amesiwo tso Pareos viwo dome la, wonye Ramya, Yiziya, Malkiya, Miyamin, Eleazar, Malkiya kple Benaya. 26 Amesiwo tso Elam viwo dome la, wonye Matanya, Zaxarya, Yexiel, Abdi, Yeremot kple Eliya. 27 Amesiwo tso Zatu viwo dome la, wonye Elyoenai, Elyasib, Matanya, Yeremot, Zabad kple Aziza. 28 Amesiwo tso Bebai viwo dome la, wonye Yoxanan, Xananya, Za-

a 3, 2; 9, 2.

bai kple Atlai. 29 Amesiwo tso Bani viwo dome la, wonye Mesulam, Malux, Adaya, Yasub, Seal kple Yeramat. 30 Amesiwo tso Paxat-Moab viwo dome la, wonye Adna, Kelal, Benaya, Maaseya, Matanya, Bezaleel, Binui kple Manase. 31 Amesiwo tso Xarim viwo dome la, wonye Eliezer, Yisiya, Malkiya, Semaya, Simeon, 32 Benyamin, Malux kple Semarya. 33 Amesiwo tso Xasum viwo dome la, wonye Matenai, Matata, Zabad, Elifelet, Yeremai, Manase kple Simeil. 34 Amesiwo tso Bani

viwo dome la, wonye Maadai, Amram, Uel, 35 Benaya, Bedyá, Keluhu, 36 Wanya, Meremot, Elyasib, 37 Matanya, Matnai, Yaasai, 38 Bani, Binui, Simeil, 39 Selemya, Natan, Adaya, 40 Maxnadbai, Saisai, Sarai, 41 Azareel, Selemya, Semarya, 42 Salum, Amarya kple Yosef. 43 Amesiwo tso Nebo viwo la, wonye Yeiel, Matitya, Zabad, Zebina, Yadai, Yoel kple Benaya. 44 Amesiwo katã de nyonu tutowo, eye nyonuwo dome-ta dewo dzi viwo.

NEXEMYA JE AGBALĒ.

Nexemya do gbe da le denyigba je gbeḡblē ta.

1. Nexemya, Haxalya vi je nūti-nyawo nye esi: Le dzinu Kislew dzi le je blavelia me, esime mele Susa-mō me la, 2 Xanani, amesi tso nōvinyewo dome la, kple nūtsua dewo tso Yuda va, eye mebia nya wo se le Yudato, siwo nye ame mamle, siwo suso tso aboyo me kple Yerusalem la nūti. 3 Tete wodo ŋu nam bena: Ame mamle, siwo suso tso aboyo me le anyigba dzi afima la, wole dzogbevoe gā kple nukpe me; wogbā Yerusalem je ḡgliwo, eye woto dzo efe agbowo.

4 Esi mese nya siawo la, mebo-ḡ nō anyi hefa avi, eye mexa nu ḡkeke gede, metsi nu do, eye medo gbe da le dzifo Mawu la ŋku me 5 gblō bena: Ao, Yehowa, dzifo Mawu, wō Mawu 'gā, si ḡḡndzi le, amesi léa nubabla kple amenuveve me de asi na amesiwo lōng, eye woléa efe seawo me de asi la, 6 ke wó to, eye naou wò ḡkuwo, ne nase wò dola je gbe, si mele dodom da egbe le ḡkuwò me zā kple keli de wò dola Israel-viwo ta, eye meou Israel-viwo je nuvō, siwo miewo de ḡuwò la me; mia kple fofonye je afe hā miewo nuvō. 7 Miewo nu gbeḡblē de ḡuwò, eye miewo se, dodo kple kōnu, siwo nēde asi na wò dola Mose la dzi o. 8 Do ŋu nya, si nēḡblō na wò dola Mose bena:

a Mo. V. 30, 4.

b Kron. II. 35, 19.

d 9, 1; Ezra 9, 3.

e 4, 8; Dan. 9, 4.

Ne miewo nu tovo la, ekema maka mi ahlē de dukowo dome; 9 ke ne miēto de ḡnye, eye mielē nye sewo me de asi hewo wo dzi la, nenye be, "miafe amesiwo wode aboye la, de wole keke dzifo je mlōenu ke hā la, mafo mia nu fu tso afima akplō ava tefe, si metia be, nye ḡko nana afima. 10 Wò ḡuto wò dlawo wonye kple wò dukō, si nēde kple wò ḡusē gā kpakple wò alō sesē. 11 Oo Afeto, ke wó to de wò dola je gbedododa kple wò dola, siwo wò ḡko vovō dzrona la je gbedododa ŋu, na wòadze edzi na wò dola egbea dzro, eye nana nūtsu sia nave enu! Fia je ahakula nyene.

Nexemya bia ḡusē kple agbalē tso fia si bena woaite ŋu atu Yerusalem.

2. Eye wòva me le dzinu Nisan me le fia Artaxsasta je je blavelia me, esime wein le egbo la, metsu wein la de asi na fia la; — ke nyemedo adā le eḡku me kpo o. 2 Tete fia la gblō nam be: Nuka-ḡuti nēdo adā, evō mēle do lēm hafi o? Menye nu bubua dekee o, ke boḡ nu xam nēle le dzi me. Eyata vovō dom ḡuto, 3 eye medo ŋu na fia la bena: Fia neno agbe tegbee! Nukaḡuti nyemado adā o, esi du, si nye fofonyewo dije la, zu afedo, eye dzo fiā efe agbowo la? 4 Fia la gblō nam be: Nuka biam nēle? Tete medo gbe

da na dzifo Mawu la, 5 eye medo ɔnu na fia la bena: Ne edze fia ɔnu, eye wò dɔla fe nu nyo ɔnuwò la, ekema ɔdom de fofonyewo fe ɔdifu la me le Yuda, ne magatsoe. 6 Tete fia la kple fiasrɔ, si bɔbɔ nɔ exa la, gbɔ nam bena: Dke-ke nenie nèle mɔ zɔ ge, eye gbe-kagbe natɔ agbɔ? Esi wòdze fia la ɔnube, wòadom ɔla la, medo ɔke-ke nɔ 7 gbɔ na fia la bena: Ne edze fia ɔnu la, ekema woana agbalèm matsɔ ana anyigba dzikpɔlawo le tɔsisi la fe go keme, be woana matsɔ me ayi, vasede esime made Yuda, 8 kple agbalèm matsɔ na fia fe ave dzikpɔla Asaf, be wòatsɔ atiwo nam, ne matsɔ akpa mɔ la fe agbowo, siwo le gbewo-ɔ kple du la fe gliwo kpakple afe, si me yi ge mala la ɔnu. Tete fia la 15 edzi nam, elabena nye Mawu fe ɔbasi nyui le dzinye. 9

a Ef. 2, 12.

b Ezra 7, 8.

Fia la kpe aɔafiawo kple sɔdolawo de ɔnyeye, eye meva anyigba dzikpɔlawo gbɔ le tɔsisi la fe go keme hetsɔ fia fe agbalèawo na wo. 10 Ke esi Xoronitɔ Sanebalat kple Amonitɔwo fe ɔdɔla Tobiya wosee la, dzi ku wo vevie ɔnɔ be, amea de va nyui di ge na Israel-viwo. 11 Esi meva Yerusalem, eye menɔ afima ɔkeke etɔ la, 12 mía kple ɔnutsu vɛɛa dɛwo míetso le zã; ke nyemegbɔ nusi nye Mawu de dzi me nam, be mawo na Yerusalem la, na amea deke o; eye lãa deke menɔ ɔnyeye o, negbe lã, si medo la koe. 13 Meto balimegbo la nu le zã me heva ke de lovudo la kple akoligbo la gbɔ, eye mede ɔku de Yerusalem fe gli gbagbãwo kple alesí dzo fiã efe agbowo. 14 Emegbe meyi ɔgo heva ɔvudogbo la kple fia fe ta la gbɔ; ke tefea deke meli na lã, si le tenye la, be wòato ayi ɔgo o. 15 Eye meto bali la me le zã heɛde ɔku de gli la, emegbe metɔ va to balimegbo la nu hegbɔ va afe me. 16 Ke amegãwo me-nya afisi mede kple nusi medawo o; eye nyemeka eta na Yudatɔwo nunlawo, bubumewo, amegãwo kple ɔwɔla bubuawo o. 17 Tete megbɔ na wo bena: Miele dzogbevɛ, si me míele la kpɔm, be Yerusalem zu afedo, eye efe agbo-

c 3, 15.

wo fiã oa? Eyata mina míado Yerusalem fe gliawo, be womagade alome le mía ɔnu azo o! 18 Megbɔ nye Mawu fe asi nyui, si le dzi-nye la na wo, eye meto fia fe nya, siwo wògbɔ nam la hã na wo. Tete wògbɔ bena: Miatso, eye míado wo! Ale wodo ɔnɔse wofe asiwo de ɔnyui la wɔwɔ ɔnu.

19 Ke esi Xoronitɔ Sanebalat kple Amonitɔwo fe ɔdɔla Tobiya kpakple Arabiatɔ Gesem wosee la, woɔdu fewu heɛde alome le mía ɔnu gbɔ bena: Nuka nye esi wɔm míele, de míebe, yewoazde aglã de fia nua? 20 Tete medo ɔnu gbɔ na wo bena: Dzifo Mawu la ana wòadze edzi na mí, eye mí, efe ɔlawo, míatso aɔwo; ke miawo la "gome kple nya kpakple ɔkɔa deke mele mí si le Yerusalem o.

Alesi wotu Yerusalem gliawo.

3. Tete nunlagã Elyasib kple ɔnoviawo, siwo nye nunlawo la, wotso, eye wode alɛgbo la, woko ɛnu, eye wode ɔtruwo enu; woko ɛnu vasede ɔ tsrala Hamea kple ɔ tsrala Xananel gbɔ. 2 Yerixɔ-ɔnutsuwo kpe de ɛnu le gliadodo me, eye Sakur, Imri vi, hã kpe de ɛnu le gliadodo me. 3 Sena viwo de tomelãgbo la wokpae, eye wode ɔtruwo, ɔtru ɔnu gawo kple ɔmedetiwo wo nu. 4 Meremot, Hakozi vi Uriya fe vi, kpe de wo ɔnu le gliadodo me, Mesulam, Mesezabeel vi Berexya fe vi, kpe de wo ɔnu le gliadodo me, eye Zadok, Baana vi, kpe de wo ɔnu le gliadodo me. 5 Eye Tekoatɔwo kpe de wo ɔnu le gliadodo me, ke wofe bubumewo mede ta wofe Afetɔ fe ɔ la te o. 6 Yoyada, Peseax vi, kple Mesulam, Besodya vi, wode agbo xoxo la wokpae, eye wode ɔtruwo, ɔtru ɔnu gawo kple ɔmedetiwo wo nu. 7 Eye Gibeontɔ Melatya kple Meronotitɔ Yadon kpakple Gibeon-ɔnutsuwo kple Mizpa-ɔnutsuwo, amesiwo dea anyigba dzikpɔla, si le tɔsisi la fe go keme fe zikpui ɔgo la, kpe de wo ɔnu le gliadodo me. 8 Uziel, Xarhaya vi, amesi tso sikanutulawo dome la, kpe de wo ɔnu le gliadodo me, eye Xananya, amesi tso ami vɛvɛe ɔlawo dome la, kpe de ɛnu gliadodo me; eye wodra

Yerusalem de enu vasede gli keke la gbo. 9 Eye Refaya, Xur vi, amesi nye Yerusalem-nutowo me fe afã fe amegã la, kpe de wo nu le glia dodo me. 10 Yedeya, Xarumaf vi, kpe de wo nu le glia dodo me tso efe afe kasa, eye Xatus, Xasbneya vi, kpe de enu le glia dodo me. 11 Milkiya, Xarim vi, kple Xasub, Paxat-Moab vi, wodo gli la fe akpa evelia, eye wotu kpoxo tsrala la. 12 Salum, Xaloxes vi, si nye Yerusalem-nutowo me fe afã fe amegã la, kpakple viyanonuwo wokpe de wo nu le glia dodo me. 13 Xanun kple Zanoaxtwo do balimegbo la do; wowu enu, eye wode wotruwo, wotru nu gawo kple womedetiwo enu; eye wodo gli vasede akoligbo la gbo wole aboklugui akpe deka. 14 Malkiya, Rexab vi, si nye amegã le weingble-nutowo me la, do akoligbo la do; ewu enu, eye wode agbo, wotru nu gawo kple womedetiwo enu. 15 Salum, Kol-Xoze vi, amesi nye amegã le Mizpa-nutowo me la, do vudogbo la do; ewu enu, eye wogbã eta me hede agbo kple wotru nu gawo kpakple womedetiwo enu; edo "Selax-ta la fe gli, si le fia fe abo nu vasede atrakpui, si didi de Dawid fe dua me la gbo. 16 Eyome Nexemya, Azbuk vi, amesi nye amegã le Bet-Zur-nutowo fe afã me la, do vasede Dawid fe yodowo kasa kple ta, si wode, kpakple kalétwo fe xo gbo. 17 Eya yome Lewi-viwo do: Rexum, Bami vi, do: amesi kpe de enu le edo do me hena efe nutowo me la, enye Xosabya, amesi nye amegã le Kegila-nutowo fe afã me. 18 Eya yome wo noviwo do: Bawai, Xenadad vi, amesi nye amegã le Kegila-nutowo fe afã me. 19 Eser, Yesua vi, amesi nye amegã le Mizpa la, kpe de enu do akpa evelia, si le to dzi mo kasa la do vasede awawonuxo, si le dzogoe dzi la gbo. 20 Eya yome Barux, Zabai vi, do vieve do akpa evelia do tso dzogoea dzi vasede nunola gã /Elyasib fe afe fe wotru nu. 21 Eya yome Merremot, Xakoz vi Uriya fe vi, do do yi dzi tso Elyasib fe afe fe wotru nu vasede Elyasib fe afe fe mlöenu. 22 Eya yome nunu-

lawo, siwo nye nutsuwo tso Yordan-nutowo me la do de do. 23 Emege Benyamin kple Xasub wodoe do le wofe afe kasa; eyome Ananya vi Maaseya fe vi Azarya do de le efe afe nu. 24 Eyome Binui, Xenadad vi, do akpa evelia do tso Azarya fe afe gbo vasede afisi glia fe tatrofe, eye vasede dzogoea dzi. 25 Palal, Uzai vi, do de le tatrofe la kple xo tsrala dzigbetu, si le fiasã nu le "gaxo fe xoxonu la kasa; eye Pedaya, Paros vi, dze eyome. 26 Gbedoxo me dawolawo do Ofel dzi vasede tsigbo, si le yedzefe gome, kple xo tsrala, si do g5 la kasa. 27 Emege Tekoatwo do akpa evelia do le xo tsrala gã, si do g5 la kasa vasede Ofel fe gli gbo. 28 Nunolawo do b5agbo la fe dzigbe gome do, amesiame le efe afe kasa. 29 Emege Zadok, Imer vi, do de le efe afe kasa; eya yome Semaya, Sexanya vi, si nye yedzefegbo la nudzola do de do. 30 Emege Xananya, Selemya vi, kple Xanun, amesi nye Zalaf fe vi adelia la, do akpa evelia do; eyome Mesulam, Berexya vi, do de le efe afe kasa. 31 Eya yome sikanutula vi Malkiya do de vasede gbedoxo me dawolawo kple nudzralawo fe afe gbo, tso Mifkadgbo la kasa vasede dzifoxo dzogodzito la gbo. 32 Sikanutulawo kple nudzralawo do dzifoxo dzogodzito kple alëgbo la dome do.

33 Ke esi Sanebalat se be, miele glia dom la, eku dzi ne, eye wodo damedzoe nuto hede alome le Yudatowo nu 34 gbo le noviawo kple Samaria-vako la nku me bena: Nuka wom Yudato beli siawo le? De woazi kpi akpo woa? De woasa wa? De woawu enu egbea? Eye de woagbo agbe kpe, siwo woto dzoe la, tso anyiglagoawo mea? 35 Eye Tobiya, Amonito la, de edzi gbo bena: Ne wotui ko! Ne abei de edzi la, akaka wofe kpegli la. 36 Oo mia Mawu, se alesi wodo vlo mi! Na wofe fe-wuduudu nava wofe ta dzi, eye na woaha wo ayi aboyonyigba dzi. 37 Megatsyo nu wofe vodada dzi o, eye megade wofe nuvã da le nkuwo me o; elabena wodo dziku

a Yer. 32, 2;
32, 1.

b Fla. 11, 11, 15.

d Yoh. 9, 7.

e 2, 19.

f kp. 1.
g Ps. 7, 17.
h Ezra 8, 33.

na wò le glidolawo ñku me. 38 Ke miedò gli la, eye gli blibo la va kpe vasede efe kòkòme fe afà, eye dzi nò dukò la fo de dò la ñu.

To futawo fe fewuqudu kple nyanyrà gbo hã la wodo gila yi dzi.

4. Ke esi Sanebalat kple Tobiya, Arabiatowo kple Amonitowo kpakple Asdodtowo se be, wodo Yerusalem ñu gliwo do, eye gbagbãfawo de asi xexe me la, dzi ku wo ñuto, 2 eye wo katã wobla be, yewoaho adawo awa kple Yerusalem, eye yewoade wunyaunya eme. 3 Ke miawo miedò gbe da na mia Mawu la, eye miede dzolawo do wo ñu keli kple zã le wo ta. 4 Tete Yuda gblò bena: Duse vò le agbatsolawo ñu, eye anyiglãgoawo sò gbo akpa, eye miãte ñu ado gli la o. 5 Tete miafe futowo gblò bena: Womegadze sii o, eye womegakpo mi o, vasede esime miado wo dome, eye miawu wo ahana dò la nu natso. 6 Ke esi Yudato, siwo tso tefewo katã le wo gbo la, va gblò na mí zi ewo be, mítro va yewo gbo la, 7 tete mede amewo do anyigbe gome le glia godò le gbagbagbe; medò dukò la le wofo fomeawo nu, eye wolé wofo yiwo, akplòwo kple dawo de asi. 8 Eye mekpò hetsi tre gblò na bubumewo, amegãwo kple ame susɔawo bena: Migavò wo o; midò ñku Afetò "gã dzinò la dzi, eye miwo awa de mia nɔviwo, miafe ñutsuviwo kple miafe nyɔnuviwo, mia srɔwo kple miafe afewo ta!

9 Esime miafe futowo se be, miɛnyae, beye Mawu gblẽ wofo tamedodo me la, tete mí katã miertò va gli la gbo, eye amesiame yi efe dò dzi. 10 Tso gbemagbe nye dekapuiawo fe afà wɔa dò, eye afã ewelia léa akplò, akpoxonu kple da de asi, eye wodo gawu, eye amegãwo tsi tre de Yuda fe afe blibo la mege. 11 Amesiiwo le gli dom kple agbatsolawo siaa tso asi deka le dò wɔmi, eye wotsò asi deka lé awawɔnuwo de asi. 12 Amesiiwo le glia dom hã, ta yi de ali hafi le glia dom, eye kpékula tsi tre de axanye. 13 Tete megblo na bubumeawo kple amegãwo kpakple ame mamleawo be-

na: Dò la sò gbo, eye wòkeke ta, miekaka de gli dzi, eye amesiame le adzoge tso nɔvia gbo. 14 Tefe, si miase kpẽ fe didi le la, afima miakpe ta de mia gbo do; mia Mawu awɔ awa na mí!

15 Alea miẽwo dò lae; wofo afã léa akplò de asi tso agudzedze me, vasede esime yletiviwo tona. 16 Megblo na dukò la yemayi hã bena: Amesiame kple efe dekapui netsi Yerusalem dò, ne woanye dzolawo na mí le zã me, eye woawo dò le ñkeke me. 17 Mia kple nɔvinyewo kple nye dekapuiwo kpakple ñutsu, siwo nye dzolawo le yonyeme la, miede miafe awuwo di kpò o, eye amesiame fe awawonu le exa.

Nexomya de ame dahewo fe fukpekpe da.

5. Eye dukò la kple wo srɔwo fe yli di hoo de wo nɔvi Yudatowo ñuti. 2 Amea dewo gblò be: Mia viɔutsuwo kple mia vinyɔnuwo sò gbo, ele na mí be, miãfle bli adu, ne miãtsi agbe! 3 Amea dewo gblò be: Miãtsò miafe agblewo, miafe weingblewo kple miafe xɔwo ado awoba afe bli le dɔ-ɔli la. 4 Eye ame bubuwo gblò bena: Miãtsò miafe agblewo kple miafe weingblewo do awoba, bena miãte ñu adzò nu na fia la. 5 Azò mia nɔviwo fe ñutilã le abe miafe ñutilã ene, eye wo viwo le abe mia viwo ene; kpò da, ele na mí be, miãtsò mia viɔutsuwo kple mia vinyɔnuwo awɔ kluiwoe, gɔglõgo la mia vinyɔnuwo dometsa dewo zui xoxo, eye ñusẽa deke mele mia si o, elabena miafe agblewo kple miafe weingblewo zu ame bubuwo tɔ! 6 Esi mese wofo yli kple nya siawo la, dome vem ñuto. 7 Tete mede ñugble, eye mehe nya de bubumeawo kple amegãwo ñu gblò na wo bena: Miele mia nɔviwo "tafam! Eye medì wɔnu gaa de de wo ñu 8 gblò na wo bena: Miawo miẽxò mia nɔvi Yudato, siwo wotsò dzra na dukòwo la fle, alesi miẽte ñui ko la, eye azò miawo miãtsò mia nɔviwo le dzadzram, eye wole wo dzram na mia? Ke wozì kpi, eye womekpò nyaa deke do enu o. 9 Tete megblo bena: Nusi wɔm miele la, menyo o. Esi dukò, si-

a 1, 5.

b Hl. 5, 12.

c Mo. II. 23, 24.

wo nye míáfe futowo, le alme dem le míá ñu la, ðe miagbe zozo le míá Mawu la vovó mea? 10 Mía kple novinyewo kple nye ðekakpuiawo há miedo ga kple bli gbana na wo; mina miatsò fe la ake wo dzro! 11 Migbugbo wo fe agblewo, weingblewo kple amiti- gblewo kple wo fe xowo kpakple ga kple bli, wein kple ami fe alafaliawo ðeka, siwo miedo na wo la, na wo egbea! 12 Tete wogblo bena: Miagbugbo wo ana, eye miabia naneke tso wo si o; miawo, abe alesi nêgblo ene! Meyo nu- nolawo vs, eye mena woka atam be, woawo nya sia dzi. 13 Mevu- vu nye akonu gblo bena: Ale Mawu avuvu amesiame, si mewo nya sia dzi o la, tso efe me kple efe nuwo gbœ, eye alea wòavuvu wòadi gbolo! Tete ameha bli- bo la ðo ñu bena: Neva me! Eye wokafu Yehowa. Eye dukò la wo nya sia dzi.

Nexemya zu duña; gake menye videnu ta o.

14 Tso gbemagbe, esi wode se nam be, mazu anyigba dzikpola le Yuda-nyigba dzi la, míá kple novinyewo miedu anyigba dzikponu o fe wuie ve sɔɔ, tso fia Artaxsasta fe fe blavelia dzi vasede fe blaetò vɔ evelia dzi. 15 Anyigba dzikpola tsàto, siwo no ñonye la, do agba na dukò la, eye woxa abolo kple wein wòwu klosalo se- kel blane le wo si gbesiagbe, eye wo fe ðekakpuiwo há sê ñuta le dukò la ñu; ke nye la nyemewo alea o, le vovó na Mawu ta. 16 Nye há mekpe asi ðe gliðodo sia ñu, eye miefle agblea ðeke o, eye nye ðekakpuiwo katà kpe ta ðe ðo la ñu le afima. 17 Yudatowo kple amegāwo, ame alafa ðeka kple blaatò, kpakple amesiwo tso dukò, siwo fo xlā mí godoo dome va la, siaa nɔa nye kplò ñu. 18 Nu- siwo wodana gbesiagbela, wonye: nyitsu ðeka, alē tiatia ade kple xewo; nusiawo wodana ðe nye ñuta nye akota dzi; hekpe ðe wein vovovowo ñu fū ðe ñkeke ewo nu; to egbo há nyemebia anyigba dzikponu o, elabena ðo la nu sē na dukò la. 19 Nye Mawu, ðo ñku nusiwo katà mewo na dukò la dzi nam hena nye nyui.

Nexemya meɔ to futowo fe nyawo o; ewu glia doɔo nu.

6 Eye wòva me, esime Saneba- lat, Tobiya kple Arabiatò Ge- sem kpakple míafe futò mamlea- wo se be, meɔ gliawo, eye gba- gbāfea ðeke megale eɔu o la, — vasede yemayi la, nyemekpo ðe agbo monuwo nu haɔe o — 2 tete Sanebalat kple Gesem woɔo ame ðem, be woagblo nam bena: Va, ne miakpe le kɔfawo me le Ono- bali la me! Ke ðe woɔo ðe ta me be, yewoawo vɔm. 3 Eye meɔo ame ðo ðe wo, be woagblo na wo bena: Do gā dzi mele, eyata nye- mate ñu ava o. Nukanuti do la atsi akpo dzi, eye magblēe di adzo va mia gbɔa? 4 Woɔo ame ðem alea zi ene, eye meɔo ñu na wo alea. 5 Tete Sanebalat do efe ðekakpui ðem zi atòlia, eye wòlé agbalē, si nu wometre o la, ðe asi. 6 Ale wonlo ðe eme enye si: Eɔi le dukowo dome wose, eye Gasmu be, mia kple Yudatowo miedo be, yewoazde aglā, eyata nèle glia ðom, eye nèle didim be, yeanye wo fe fia; kple nya bubuwo.^a 7 Edo nyagbloɔilawo há, ne woade gbe fā le ñuwò le Yerusalem be: Fia le Yuda si! Azò nya sia le fia la gbɔ ðe ge. Eyata va, ne miade adanu kple míá nɔewo. 8 Tete meɔo ame ðee, ne woagblo nɛ be- na: Nya, siwo nèse la, mele eme o, boɔ wò ñuta kpa wo tso wò ta me. 9 Elabena wo katà le di- dim be, yewoado ñoɔzi na mí hele susum be, wo fe asiwo ado agblo ðe do la ñu, eye womawu nu o. Eyata do nusē nye asiwo! 10 Eye meyi Semaya, Mehetabeel vi De- laya fe vi, amesi do vɔ ðe eɔo- kui nu la fe me, eye wògblo be- na: Mina miayi gbedoxo gāto me le mawufe la me, eye miado gbe- doxo la fe vɔtruwo; elabena wo- gbɔna wu wò ge; zā mee wogbo- na wu wò ge. 11 Tete meɔo ñu bena: Ame abe nye ene nasia? Nyemayi gbedoxo me, be matsi agbea? Nyemele eme yi ge o. 12 Medze sii be, menye Mawue ðoe o; elabena ðeko wògblo nya di ðe ñunye, le esi Tobiya kple Sanebalat wodae ñunye la ta. 13 Eyata wodae do, be mavò, eye mawo alea ahawo anuvò, ne nya

^a Ezra 4, 12.

^b 13, 14. 22, 31.

^c Mo. IV, 18, 7.

v5 nađi woase ahatsɔ ađe alɔmee le ɔunye. 14 Nye Mawu, "do ɔku a 3, 36. 37. Tobiya kple Sanebalat dzi le woƒe nuwɔwɔ siawo nu hekpe ɔe nyɔnunyagblɔdɔla Noadia kple nya-gblɔdɔla susɔeawo, siwo be, ye-woado ɔɔdzi nam la ɔuti.

15 Gli la wu nu le ɔkeke bla-at5 vɔ eve megbe le dzinu Elul fe ɔkeke blave vɔ atɔlia dzi. 16 Esime miafe futɔwo katã see la, vɔv5 ɔo dukɔ, siwo katã ƒo xlã mí godoo va kpe la, eye dzi ɔe le wo ƒo, eye wodze sii bena, mia Mawu gbɔ ɔo sia tso wowo. 17 Le yemayi la Yuda bubumewo ɔlo agbalẽ ɔo ɔe Tobiya edziedzi, eye Tobiya hã ɔo ɔe wo. 18 Elabena dzɔɔɔxɔl5 geɖewo le esi le Yuda, elabena eya nye Sexanya, Arax vi fe to, eye via ɔe Berexya vi Mesulam fe vinyɔnu. 19 Woƒo nu nyuie hã le eɔu nam, eye wo-ɔo nye nyawo ɔe egbo. Ale To-biya ɔo agbalẽ ɔa, be yeatsɔ ado ɔɔdzi nam enye si.

Du ɔudzɔlawo dodo.

7. Esime woɔo gliawo, eye me-de agboawo vɔ la, woɔo agbo-ndzɔlawo, hadzilawo kple Lewi-viwo. 2 Eye meɔo nɔvinye Xanani kple m5 la fe amegã Xananya Yerusalem nu, elabena enye anukwaretɔ kple mawuvɔla wu ame kubu geɖewo. 3 Eye megbɔ na wo bena: Womekpɔ mɔ avu Yerusalem-gboawo, vasede esime ɔo navu o, eye woado agboawo ade gameti wo me, ne dzɔlawo le wo tefewo. Eye woɔe dzɔlawo tso Yerusalemɔwo dome, amesiamie le enɔfe le efe afe kasa. 4 Du la nyadri, eye wɔlolo, ke amesiwo le eme la, mesɔ gbɔ o, eye womekpɔ tu xɔwo o.

Duko la xexlẽ.

5 Tete nye Mawu dee dzi me nam be, maƒo bubumewo, amegãwo kple dukɔ la nu ƒu, ne maɔlo woƒe ɔkɔwo le woƒe fomeawo nu. Eye mekpɔ amesiwo gbɔ zi gbã-tɔ la fe dzidzimegbalẽ, eye ale wonɔ ɔe eme enye si. 6 Anyigbadzito, siwo gbɔ tso aboyo me, amesiwo Nebukadnezar, Babel-fia ɔe aboyoe yi Babel, eye wogbo va Yerusalem kple Yuda, amesiamie yi efe du me la, wonye si;

7 wogbo kple Zerubabel, Yesua, Nexemya, Azarya, Raamya, Naxamani, Mardoxai, Bilsan, Misperet, Bigewai, Nexum kple Baana. Israel-dukɔ la fe ɔutsuwo ƒe xexlẽ-me enye si: 8 Pareos viwo le ame akpe eve alafa ɔe kple blaadre vɔ eve. 9 Sefatya viwo le ame alafa et5 kple blaadre vɔ eve. 10 Arax viwo le ame alafa ade kple blaat5 vɔ eve. 11 Paxat-Moab viwo, siwo tso Yesua kple Yoab viwo dome la, le ame akpe eve alafa enyi kple wuienyi. 12 Elam viwo le ame akpe ɔe kple blaadre vɔ ene. 13 Zatu viwo le ame alafa enyi kple blane vɔ at5. 14 Zakai viwo le ame alafa adre kple blaadre. 15 Binui viwo le ame alafa ade kple blane vɔ enyi; 16 Bebai viwo le ame alafa ade kple blave vɔ enyi. 17 Azgad viwo le ame akpe eve alafa et5 kple blave vɔ eve. 18 Adonikam viwo le ame alafa ade kple blaadre vɔ adre. 19 Bigewai viwo le ame akpe eve kple blaadre vɔ adre. 20 Adin viwo le ame alafa ade kple blaat5 vɔ at5. 21 Ater viwo, siwo nye Xizkiya-hawo, le ame blaasieke vɔ enyi. 22 Xasum viwo le ame alafa et5 kple blave vɔ enyi. 23 Bezai viwo le ame alafa et5 kple blave vɔ ene. 24 Xarif viwo le ame alafa ɔe kple wuiieve. 25 Gibeon viwo le ame blaasieke vɔ at5; 26 Betlexem-ɔutsuwo kple Netofa-ɔutsuwo le ame alafa ɔe kple blanyi vɔ enyi. 27 Anatot-ɔutsuwo le ame alafa ɔe kple blave vɔ enyi. 28 Bet-Asmawet-ɔutsuwo le ame blane vɔ eve. 29 Kiryat-Yearim-ɔutsuwo, Kefira-ɔutsuwo kple Beerot-ɔutsuwo le ame alafa adre kple blane vɔ et5. 30 Rama-ɔutsuwo kple Geba-ɔutsuwo le ame alafa ade kple blave vɔ deke. 31 Mixmas-ɔutsuwo le ame alafa ɔe kple blave vɔ eve. 32 Betel-ɔutsuwo kple Ai-ɔutsuwo le ame alafa ɔe kple blave vɔ et5. 33 Nebo evelia ƒe ɔutsuwo le ame blaat5 vɔ eve. 34 Elam evelia ƒe ɔutsuwo le ame akpe ɔe kple blaadre vɔ ene. 35 Xarim viwo le ame alafa et5 kple blave. 36 Yerixo viwo le ame alafa et5 kple blane vɔ at5; 37 Lod

kp. 6--78 kp. Ezra 2.

viwo, Hadid viwo kple Ono viwo le ame alafa adre kple blave vɔ deke. 38 Senaa viwo le ame akpe etɔ alafa asieke kple blaetɔ.

39 Nunɔlawo: Yedaya, amesi tso Yesua fe me la fe viwo le ame alafa asieke kple blaadre vɔ etɔ. 40 Imer viwo le ame akpe deka kple blaetɔ vɔ eve; 41 Pasxur viwo le ame akpe deka alafa eve kple blane vɔ adre; 42 Xarim viwo le ame akpe deka kple wuiadre. 43 Lewi-viwo: Yesua kple Kadmiel, amesiwo tso Hodeya viwo dome la fe viwo le ame blaadre vɔ ene. 44 Hadzilawo: Asaf viwo le ame alafa deka kple blane vɔ enyi. 45 Agbonudzɔlawo: Salum viwo, Ater viwo, Talmon viwo, Akub viwo Xatita viwo kple Sobai viwo, wole ame alafa deka kple blaetɔ vɔ enyi. 46 Gbedoxɔ me dɔwɔlawo: Zixa viwo, Xasufa viwo, Tabaot viwo, 47 Keros viwo, Sia viwo, Padon viwo, 48 Lebana viwo, Xagaba viwo, Salmi viwo, 49 Xanan viwo, Gidel viwo, Gaxar viwo, 50 Reaya viwo, Rezin viwo, Nekoda viwo, 51 Gazam viwo, Uza viwo, Peseax viwo, 52 Besai viwo, Meunitɔwo fe viwo, Nefusitɔwo fe viwo, 53 Bakbuk viwo, Xakufa viwo, Xarxur viwo, 54 Bazlut viwo, Mexida viwo, Xarsa viwo, 55 Bar-kos viwo, Sisera viwo, Temax viwo, 56 Neziax viwo kple Xatifa viwo. 57 Salome fe dɔlawo viwo nye: Sotai viwo, Soferet viwo, Perida viwo, 58 Yaala viwo, Darkon viwo, Gidel viwo, 59 Sefatya viwo, Xatil viwo, Poxeret-Hazebayim viwo kple Amon viwo. 60 Gbedoxɔ me dɔwɔlawo katã kple Salome fe dɔlawo viwo le ame alafa etɔ kple blaasieke vɔ eve. 61 Amesiwo tso Tel-Melax, Tel-Xarsa, Kerul, Adon kpakple Imer va, eye womete nu fia wofe afekowo alo wofe dzɔdzɔme be, Israel yewo tso o la, wonye: 62 Delaya viwo, Tobiya viwo kple Nekoda viwo, wole ame alafa ade kple blane vɔ eve. 63 Amesiwo tso nunɔlawo dome, wonye: Xabaya viwo, Hako-z viwo kple Barzilai, amesi dekrɔ tso Gileadtɔ Barzilai vinyɔnuwo dome, eye woyɔe le nyɔnuwa fe ŋka nu la fe viwo. 64 Amesiawodi wofe dzidzimegbalɛ, gake

womekpɔe o, eyata wofe nunɔlawonyenye la le wo dzi. 65 Eye anyigbanua dzikpɔla gbɔ na wo bena, womekpɔ mɔ adu nu kɔkɔetɔwo fe deke o, vasede esime nunɔla natsɔ Urim kple Tumim adoe hafi.

66 Ameha blibo la le ame akpe blane vɔ eve alafa etɔ kple blaade. 67 Wofe dɔlanutsuwo kple wofe dɔlanɔnuwo mele eme o, woawo le ame akpe adre alafa etɔ kple blaetɔ vɔ adre. Wofe hadzilanyɔnuwo kple hadzilanyɔnuwo le ame alafa eve kple blane vɔ atɔ. 68 Wofe sɔwo le alafa adre kple blaetɔ vɔ ade, wofe tedzisɔwo le alafa eve kple blane vɔ atɔ, 69 kposɔwo le alafa ene kple blaetɔ vɔ atɔ, eye tedziwo le akpe ade alafa adre kple blane.

Nudzɔdzo nana faa.

70 Afekowo fe amegãa dewo na nu de dɔ la nu. Nusiwo anyigba dzikpɔla na hetsɔ de kesinonu la me la, wonye: sika dariko akpe deka, vutre blaetɔ kple nunɔlawo fe dziwui alafa atɔ kple blaetɔ. 71 Nusiwo afekowo fe amegãa dewo na hetsɔ de kesinonuawo me de dɔ la, wonye: sika dariko akpe blane, klosalo mine akpe eve kple alafa eve. 72 Nusiwo dukɔ mamlea na la, wonye: sika dariko akpe blane, klosalo mine akpe eve kple nunɔlawo fe dziwui blaade vɔ adre. 73 Eye nunɔlawo kple Lewi-viwo, agbonudzɔlawo kple hadzilawo kple amesiwo tso dukɔ la me, gbedoxɔ me dɔwɔlawo kple Israel blibo la no wofe duwo me.

Do gã, si sea xexlɛ wo de dukɔ la dzi.

8. Esi Israel-viwo le wofe duwo me, eye dzinu adrelia do la, dukɔ blibo la fo fu sɔsɔe de dogba dzi de tsigbo la nu; eye wogbɔ na agbalɛfiala bEzra bena, wɔatsɔ Mose fe se, si Yehowa de na Israel la fe agbalɛ vs. 2 Tete nunɔla Ezra tso se la va ameha la, nɔtsuwo kple nyɔnuwo siaa kpakple amesiame, si ate nu ase egome la ŋku me le dzinu adrelia fe ŋkeke gbãtɔ dzi. 3 Eye wɔxɛlɛ le dogba dzi le tsigbo la nu le nɔtsuwo kple nyɔnuwo kpakple amesiwo ate nu ase egome la ŋku

o kp. 65.

o Ezra 7, 6.

o Mo. V. 21, 10 v. 12.

me tso ŋdi kanya, vasede esime ye do ta, eye duko blibo la fe to le te de segbalē la ŋu. 4 Agbalēfiala Ezra tsi tre de kōkōfe, si wotsō wufo wōe de nusiawo tōge ŋu, eye Matitya, Sema, Anaya, Uriya, Xilkiya kple Maaseya wotsi tre de exa le dusi me, eye Pedaya, Misael, Malkiya, Xasum, Xasbadana, Zaxarya kple Mesulam wole efe mia me. 5 Eye agbalēfiala Ezra ŋu agbalē la le duko blibo la ŋku me, elabena eko de dzi wu duko blibo la; eye esi wò-ŋui la, duko blibo la tsi tre. 6 Ezra kafu Yehowa, Mawu gā la, eye duko blibo la wu asī dzi heḍo ŋu bena: Neva me! Neva me! Wobōbō hede ta agu de Yehowa ŋku me, eye wotsyō mo anyi. 7 Duko la tsi wo tefe, eye Yesua, Bani, Serebya, Yamin, Akub, Sabetai, Hodiya, Maaseya, Kelita, Azarya, Yozabad, Xanan, Pelaya kple Lewi-viwo wode se la me na duko la. 8 Woxlē Mawu fe segbalē la eme ko, eye wode eme, ale be wose nusi woxlē la gome.

a kp. 1.

9 Tete ban̄yigba dzikpola Nexemya kple nunola Ezra, amesi nye agbalēfiala, kpakple Lewi-vi, siwo le eme dem na dukca la, gblo na duko blibo la bena: Dkeke sia ŋu ko na Yehowa, mia Mawu la, migaxa nu o, eye migafa avi o! Elabena duko blibo le avi fam, esime wose se la me nyawo. 10 Eye wògblo na wo bena: Miyi, ne miadu aminu, eye miano aha vivi, eye miḍo de de amesiwo si deke mele o la, elabena ŋkeke sia ŋu ko na mia Afeto la, migaxa nu o; elabena dzidzokpoko de Yehowa ŋu enye miāfe mō sesē. 11 Eye Lewi-viwo fa ako na duko blibo la gblo bena: Mizi doḍoē, elabena ŋkeke sia ŋu ko; eye migaxa nu o! 12 Tete duko blibo la yi be, yewoadaḍu nu ano nu, eye woana nu amewo, eye woatu aglo gā; elabena wose nya, si wogblo na wo la gome.

Agbadō me nōgkekenyule dudu.

13 Le ŋkeke eveagbe la duko blibo la, nunolawo kple Lewi-viwo fe afekowo fe amegāwo va kpe ta de agbalēfiala Ezra gbo, be yewoase se la me nyawo gome. 14 Eye wokpo dawoḅlo de se, si

b 5, 14.

d Mo. III. 23, 42.

Yehowa de to Mose dzi la me be, Israel-viwo nana agbadō me le ŋkekenyule la dzi le dzinu adrelia me; 15 eye woado kpo aḍe gbe fā le wofe duwo katā me kple Yerusalem be: Mido yi towo dzi, eye mitso amiti ŋuto fe alowo, gbemiti fe alowo, mirte fe alowo, deḅayawo kple ati doḍewo fe alowo, ne miatsō awo agbadō, abe alesi wonglo di ene! 16 Tete duko la yi datsō wo, eye amesiame wō agbadō de efe xota, wofe xoxo-nuwo, mawufe la fe xoxonuwu kple "tsigbo la fe ablo me kpa-kple Efrayim-gbo la fe ablo me. 17 Eye ameha blibo, si gbo tso aboyo me la, wō agbadowo, eye wōnō agbadowo me, elabena tso Yosua, Nun vi la ŋoli la Israel-viwo mewo alea kpo o vasede ŋkeke ma dzi, eye wōnye dzidzo gā ŋuto. 18 Exlē Mawu fe segbalē la gbesiagbe tso ŋkeke gbato dzi vasede ŋkeke mbeḅo dzi. Woḍu ŋkekenyule la ŋkeke adre sōḅ, eye ŋkeke enyilia nye takpegbe, abe alesi wōnye konui ene.

Duko la fe dzimetotro.

9 Le dzinu sia fe ŋkeke blave va kpe ta, wotsi nu do, wota akpanya, eye ke le ta me na wo. 2 Eye Israel-fome la de edokui da tso amedzrowiwo katā dome, eye wote va heḅu wofe nuwōwo kple wo fofowo fe vodadawo me. 3 Wotsi tre de wo tefe, eye wotsō ŋkeke la fe akpa enelia xlē Yehowa, wofe Mawu la fe segbalē lae, eye wotsō akpa enelia ŋu wo dokui mee, eye wode ta agu de Yehowa, wofe Mawu la ŋku me. 4 Tete Yesua, Bani, Kadmiel, Sebanya, Euni, Serebya, Bani kple Kenani wotsi tre de Lewi-viwo fe kōkōfe la, eye wodo yli kple gbe sesī na Yehowa, wofe Mawu la. 5 Eye Lewi-viwo, siwo nye Yesua, Kadmiel, Bani, Xasabneya, Serebya, Hodiya, Sebanya kple Petanya, wogblo bena: Mitso, ne miakafu Yehowa, mia Mawu la, tso mavo me yi mavo me! Mikafu efe ŋko kōkōe, si fo kafukafu kple ŋkoxoxowo katā ta. 6 Wò deka koe nye Yehowa, wōe wō dzifowo kple dzifowo fe dzifowo kpakple wo ŋu

nuwo katā kple anyigba kple nu-
siwo katā le edzi, kpakple atsia-
fuwo kple nusiwo katā le wo me
la; wõe na agbe wo katā, eye dzi-
fonuwo le ta dem agu na wò.
7 Wõe nye Yehowa Mawu, amesi
tia Abram, eye nēkpłøe b̄tso Ur-
Kaldea hetsɔ ŋkɔ n̄s be d̄Abraham.
8 Eye esi nēkpɔ be, efe dzi d̄i
anukware le ŋkuwò me la, èbla
nu kpłii, be yeatsɔ Kanaanitɔwo,
Xititɔwo, Amoritɔwo, Perizitɔwo,
Yebusitɔwo kple Gargasitɔwo fe
anyigba ana efe dzidzimeviwo, eye
nēwɔ wò nya dzi, elabena dzɔ-
dzɔetsɔ nēnye.⁹ 9 Ekpɔ mia fofow
wo fe hiā le Egipte, eye nēse wofe
ɣli le Avafu la nu.^k 10 Ewɔ dze-
siwo kple nukunuwo de Farao kple
efedɔlawo katā kpakple efe anyi-
gba dzi dukɔ blibo la ŋu; elabena
ènya be, dadam wole de wo ŋu,
eye nēde ŋkɔ d̄okuiwò ŋu, abe
alesi wògale egbe siawo ko ene.
11 Emā fu la me le wo ŋgɔ, eye
woto fufuife le fu la titina; ke
èxlā wo yometilawo de tɔ me, abe
alesi kpe dzea tɔ sesēwo me ene.^k
12 Ekplɔ wo le ŋkeke me kple
alilikpɔ dodo, eye le zā me kple
dzo babla, ne nana mɔ, si woto
la dzi nako na wo.^l 13 Ed̄i va
Sinai-to la dzi, eye nēfo nu kpłi
wo tso dzifo; èna kɔnu dzɔdzɔe-
wo, nufiame, siwo le etefe, kpa-
kple dodo kple se nyuiwo wo.^p
14 Ena wonya wò dzudzɔgbe kɔ-
kɔe la, eye nēgbłɔ sewo, d̄odowo
kple nufiamewo na wo to wò d̄ola
Mose dzi. 15 Esi d̄o wu wo la,
èna 'abolo wo tso dzifo, eye esi
tsikɔ wu wo la, èna 'tsi do tso
agakpe me na wo, eye nēgbłɔ na
wo be, woade anyigba, si nēdɔ
wò alɔ de dzi be, yeatsɔ na wo
la dzi axɔe wòanye wo tɔ.
16 Ke mia fofowo da, eye wolia
kɔ, "womedo to wò seawo o, 17 wo-
gbe tododo, womedo ŋku nukunu,
siwo nēwɔ na wo la dzi o, wolia
kɔ, eye wodo #tato na wo d̄okui, be
yewoagbugbo ayi yewofe klui-
nyenye me le Egipte. Ke wò la,
Mawu, si tsɔa nuvòwo kena la nē-
nye, ènye 'amenuvela kple nubla-
nuikpɔla, ènye ame fafa, eye wò
amenuveve sɔ gbo, eye mègbłè wo
d̄i o. 18 Esi wokɔ nyivi na wo
d̄okui hegbłɔ bena: esia nye wò

a Mo. II. 22, 4.

b Mo. I. 11, 31.

d Mo. I. 17, 5.

e Mo. IV. 11, 25.

f Mo. V. 8, 4.

g Mo. I. 15, 18

v. 21.

h Mo. II. 3, 7.

i Mo. IV. 21, 24.

35.

k Mo. II. 14, 21;

15, 5, 10.

l Mo. II. 13, 21.

n Yos. 12.

o Mo. V. 6, 10, 11.

p Mo. II. 18, 19;

20, 1.

r Mo. V. 32, 15.

Mo. II. 15, 4, 14.

Mo. II. 17, 6.

u Mo. II. 32, 9.

v D̄on. 3, 9, 15.

y Mo. IV. 14, 4.

z Mo. II. 34, 6.

a D̄on. 2, 18-21.

Mawu, si kpłɔ wò tso Egipte, eye
wobɔ ahɔhl̄5 gā hā la,^a 19 mègbłè
wo de gbea dzi o le wò nubla-
nuikpɔkɔ gā la ta; alilikpɔ dodo
la medzo le wo gbo le ŋkeke me
o, be wòakplɔ wo ato mɔ dzii, eye
dzo babla la megbe keklè na wo
le zā me le mɔ, si woto la dzi o.
20 'Ena wò gbɔgbɔ nyui la wo,
ne wòafia nu wo; mète wò mana
le wofe nu o, eye esi tsikɔ wu
wo la, èna tsi wo. 21 Fe blane sɔŋ
nēnyi wo le gbea dzi, eye naneke
mehiā wo o; fwofe avowo medo
xoxo o, eye wofe afowo mete o.
22 Etsɔ fiadufewo kple dukɔwo,
siwo nēkaka de afisiāfi la, de asi
na wo; eye woxɔ 'Sixon fe anyi-
gba, Xesbon-fia fe anyigba kple
Basan-fia Og fe anyigba wònye
wo tɔ. 23 Ena wò viwo sɔ gbo
abe dzifoletiviwo ene, eye nē-
kpłɔ wo va anyigba, si ŋu nēgbłɔ
le na wo fofowo be, woayi ada-
xɔe wòanye wo tɔ la dzi. 24 De-
viawo yi d̄axɔ anyigba la wònye
wo tɔ, eye nēbɔbɔ anyigbadzito,
siwo nye Kanaanitɔwo, de anyile
wo ŋku me; ètsɔ wofe fiawo kple
anyigba dzi dukɔwo sɔa de asi na
wo, ne woawo wo, alesi dze wo
ŋu.ⁿ 25 Woxɔ 'du sesēwo kple
anyigba wònuwo, eye woxɔ afe,
siwo me kesinonu gedewo le fū,
kple vudo d̄edewo, weingblewo
kple amitiwo kpakple ati tseku
d̄uduawo tantan; wodu nu 'd̄i fo
da ami, eye wono agbe vivi le
wò kesinonu gedewo me.

26 Tete wosè to, eye wodze aglā
de ŋuwò, wotsɔ wò se la fu gbe
de megbe, eye wowu wò nyagblɔ-
dila, siwo xl̄5 nu wo, be woatrɔ
wo de ŋuwò la, eye wobɔ ahɔhl̄5
gā. 27 Eyata nētso wo de asi na
wofe ketawo, eye woxaxa wo d̄o;
wodo ɣli na wò le wofe xaxayi
la me, eye nēsee le dzifo 'hedo
xɔnametawo na wo le wò nubla-
nuikpɔkɔ gā la nu, amesiwo de
wo tso wofe ketawo si me. 28 Ke
esi wonya kɔ gbo dzɔe ko la, wo-
gawo nu v̄d̄i le ŋkuwò me; tete
nētso wo de asi na wofe futawo,
eye wonyā avuzi le wo dzi; eme-
gbe wogado ɣli na wò, eye nēsee
le dzifo hedɔ wo le wò nubla-
nuikpɔkɔ gā la nu zi gedewo.^a
29 Exl̄5 nu wo, be yeatrɔ wo de

wò se la nu; ke woda, eye womeđo to wò se la o hewò nuvò de wò konuwo nu, "evò wònye ne amea de wò wo dzi la, woana wò-ano agbe hafi. Wotrò megbe de wò kò, eye wosè ta me hegbe tođođo. 30 Ezi kpi kpò wo fe geđe, eye nètso wò gbogbo xlò nu wo to wò nyagblòdilawo dzi, gake womeđo toe o, eyata nètso wo de asi na anyigba dzi dukowo.^b 31 Ke mètrò wo òkaka o, eye mègbè wo òi o le wò nublaniukpòkpò gā la nu, elabena Mawu amenuvela kple nublaniukpòla nēnye.^d

32 Eyata, mia Mawu, wò Mawu gā nusèto, si nu òdzi le, wò amesi lè nubabla kple amenuveve me de asi la, fu, siwo katā dzò de mia kple miafe fiawo, amegāwo, nunlāwo, nyagblòdilawo kple mia fofowo kpakple wò dukò blibo la dzi tso Asur-fiawo òli vasede egbe la, megadi nu tse le òkuwò me o! 33 Tòwò dzò le nusiwo katā wa mia dzi la me, elabena èwò de etefe, ke miawo miawo nu tovo.^b 34 Míafe fiawo, amegāwo, nunlāwo kple mia fofowo mewò wò nufiamewo dzi o, eye womele òku de wò sewo kple wò nuxlāmenya, siwo nètso xlò nu wo la nu o. 35 Eye esi wole wofe fiadufe me kple wò kesinonu gbogbo, siwo nètso na wo dome, eye wole anyigba nyadri wonu, si nètso na wo dzi hā la, womesubò wò o, eye wometrò tso wofe nuwòwo vòdiawo me o. 36 Kpò ò, mièzu òlāwo egbe siawo; anyigba, si nètso na mia fofowo, be woadu edzi kutsetsewo kple edzi nu nyuiwo la dzie mièzu òlāwo le. 37 Edzi agblemenuwo le dzidzim de dzi na fia, siwo nètso ò mia nu le miāfe nuvòwo ta la, wodu miāfe òtilā kple miāfe lāwo dzi, alesi dze wo nu, eye miédo xaxa gā me.

Duko la bu befié na sea do vevie.

10. Le nusiawo katā megbe la miebla nu òkaka, eye miè-òlò òi na miāfe amegāwo, miāfe Lewi-viwo kple miāfe nunlāwo, eye miédo òko etc.

2 Amesiuwo òko etc, wonye: anyigba dzikpòla Nexemya, Xaxalya kple Zedekiya, 3 Seraya,

^a Mo. III. 18, 5.

^b Yer. 7, 25, 26; 44, 4-6.

^d Kony. 3, 22.
^e Ezra 2, 3.
^f Ezra 2, 6.
^g 1, 5.

^a Ezra 9, 15;
Dan. 9, 5, 7.
^c Ezra 2, 70.

^k 13, 15, 16; Aur. 8, 5.

Azarya, Yeremya, 4 Pasxur, Amarya, Malkiya, 5 Xatus, Sebanya, Malux, 6 Xarim, Meremot, Obadya, 7 Daniyel, Gineton, Barux, 8 Mesulam, Abiya, Miyamin, 9 Maazya, Bilgai kple Semaya; amesiawo nye nunlāwo. 10 Lewi-viwo nye: Yesua, Azanya vi, Binui, amesi tso Xenadad viwo dome, kple Kadmiel. 11 Wo naviwo nye: Sebanya, Hodiya, Kelita, Pelaya, Xanan, 12 Mixa, Rexob, Xasabya, 13 Zakur, Serebya, Sebanya, 14 Hodiya, Bani kple Beninu. 15 Duko la fe tatowo nye: "Pareos, Paxat-Moab, Elam, Zatu, Bani, 16 Buni, Azgad, Bebai, 17 Adoniya, Bigewai, Adin, 18 Ater, Xizkiya, Azur, 19 Xodiya, Xasum, Bezai, 20 Xarif, Anatot, Nebai, 21 Magpias, Mesulam, Xezir, 22 Mesezabeel, Zadok, Yadua, 23 Pelatya, Xanan, Anaya, 24 Hosea, Xananya, Xasub, 25 Xaloxes, Pilxa, Sobek, 26 Rexum, Xasabna, Maaseya, 27 Axiya, Xanan, Anan, 28 Malux, Xarim kple Baana.

29 Eye duko la fe sussea, nunlāwo, Lewi-viwo, agbonudzòlāwo, hadzilawo kple gbedoxò me òwòlāwo kpakple amesiame, si de òdokui ò tso anyigba dzi dukowo dome hetrò de Mawu fe se la nu la, wo sròwo, wo gutsuviwo kple wo nyonuviwo, amesiame, si ate nu ase egome ko la, 30 wokpe de wo navi, siwo nye bubumewo la nu, eye wota nu heka atam be, yewoazò de Mawu fe se, si wode to Mawu fe òlò Mose dzi la nu, eye yewoalé Yehowa, mia Afeto fe sewo katā, konuwo kple òdowo me de asi, eye yewoawò wo dzi. 31 Eya enye bena, miatsò mia nyonuviwo na anyigba dzi dukowo o, eye miade wo nyonuviwo na mia viqutsuwo o. 32 Ne anyigba dzi dukowo tso adzonu kple bli vovovowo va dzadzra ge le dzudzogbe la, miāfle wo le wo si le dzudzogbe kple òkeke kòkòewo dzi o; miāna agblewo navo le fe adrelia me, eye mialì fe o.

33 Miebla se na mia òkui be, miāna sekel etòliawo òka fe sia fe de subsubò le mia Mawu fe afe me nu, 34 de òkumedobolo, gbesiagbe nuduvòsa kple gbe-

siagbe numevosa, dzudzogbevo-
sawo kple dzinu yeye vosawo kple
nkekenyuie vosawo, akpedavosa-
wo kple nuvovosawo nu, be woalé
avu na Israel kple mía Mawu fe
afe nu dowo katá nu. 35 Eye mí
nunlawo kple Lewi-viwo kpa-
kple dukó la miedzidze nu de na-
kenana dzi, be woatsɔe ava mía
Mawu fe afe la me fe sia fe le afe-
kɔwo nu le yeyi yi doɔ la dzi, be
woatsɔ ado dzoe de Yehowa, mía
Mawu fe vosamlekpui la dzi, abe
alesi b'woɔlɔe de se la me ene. 36
Woatsɔ agblemenu gbátɔwo
kple ati vovovowo fe tsetse de-
siade ava Yehowa fe afe la me
fe sia fe. 37 Woatsɔ mía viɔ-
tsuwo kple míafe láwo fe ngɔ-
gbeviwo kpakple míafe nyiwo
kple aléwo fe ngɔgbeviwo ava
mía Mawu fe afe la me na nu-
nɔla, siwo le subɔsubɔɔ wɔm le
mía Mawu fe afe la me, abe alesí
'woɔlɔe de se la me ene. 38 Mía-
tsɔ míafe amowo kple míafe nu-
dzɔɔ, kutsetse vovovowo, wein
kple ami fe gbátɔwo avae na nu-
nɔlawo le xowo me le mía Mawu
fe afe la me, eye míatsɔ míafe
agblemenuwo fe ewolia na Lewi-
viwo, ne Lewi-viwo nava dzo nu-
wo fe ewolia le míafe agbledé-
duwo katá me. 39 Eye ne Lewi-
viwo le nuawo fe ewolia dzɔm
la, nunɔla, si nye Aron vi la, na-
nɔ Lewi-viawo gbo, eye Lewi-
viawo natsɔ nuawo fe ewolia fe
ewolia ayi nudzradɔfexɔwo me
le mía Mawu fe afe la me. 40 Ela-
bena xɔ siawo me Israel-viwo
kple Lewi-viwo natsɔ bli, wein
kple ami dzɔdzɔawo ayii; afima
kokɔefe fe nuwo, nunɔla, siwo le
subɔsubɔɔ wɔm, agbonudzɔlawo
kple hadzilawo nana; eye mí-
agblé mía Mawu fe afe la di o.

Du me kple anyigba dzi nɔla yeyewo.

11. Dukó la fe hamegáwo nɔ Ye-
rusalem; ke dukó susɔea dzi-
dze nu be, ame dekaɔɔka natsɔ
ame ewoewo dome ava nɔ du kɔ-
kɔe Yerusalem me, ke ame asieke
asieke bubuawo nana duwo me.
2 Eye dukó la yra nɔtsu, siwo
katá l5 faa be, yewoana Yerusa-
lem. 3 Anyigba dzikpɔla, siwo

• 7, 57.

• Mo. III, 4, 5.

• Mo. II, 23, 19.

• Mo. II, 18, 2.

• Mo. IV, 18, 21.

• Mo. IV, 19, 26, 28.

• 7, 5.

• kɔp. 3 – 19 kɔp
Kron. I, 2, 17.

nɔ Yerusalem la, wonye si: –
ke Israel, nunlawo Lewi-viwo,
gbedoxɔ me dɔwɔlawo kpakple
Salomo fe dɔlawo fe viwo nɔ Yu-
da-duwo me, amesiame nɔ efe
anyigba dzi le efe du me – 4 Yuda-
viwo kple Benyamin-viwo dome-
to, siwo nɔ Yerusalem, wonye si:
Amesiwo tso Yuda-viwo dome, wo-
nye: Ataya, Uziya vi Zaxarya vi,
amesi enye Amarya vi, amesi enye
Sefatya vi, amesi nye Mahalaleel
vi tso Perez viwo dome; 5 kple
Maaseya, Barux vi, amesi nye
Kol-Xoze vi, amesi nye Xazaya
vi, amesi enye Adaya vi, amesi
enye Yoyarib vi, amesi nye Za-
xarya vi, amesi nye Silonito fe vi.
6 Perez vi, siwo katá nɔ Yerusalem
la, le nɔtsu kalétɔwɔ alafa ene kple
blaade vɔ enyi. 7 Benyamin-vi-
wo nye: Salu, Mesulam vi, amesi
nye Yoed vi, amesi nye Pedaya
vi, amesi nye Kolaya vi, amesi
nye Maaseya vi, amesi nye Itiel
vi, amesi nye Yesaya vi; 8 Gabai,
Salai wokplɔe do, wole ame alafa
asieke kple blave vɔ enyi. 9 Yoel,
Zixri vi, le wo nu, eye Yuda, Hase-
nua vi, nye ame evelia le dua nu.
10 Amesiwo tso nunlawo dome
la, wonye: Yedaya, Yoyarib vi,
Yaxin, 11 Seraya, Xilkiya vi, amesi
nye Mesulam vi, amesi nye Za-
dok vi, amesi nye Merayot vi, a-
nesi nye Axitub vi, eya nye amegá
le Mawu fe afe la me. 12 Wo
nɔvi, siwo le dɔ wɔm le afe la
me la, wole ame alafa enyi kple
blave vɔ eve. Adaya, Yeroxam
vi, amesi nye Pelalya vi, amesi
nye Amzi vi, amesi nye Zaxarya
vi, amesi nye Pasxur vi, amesi
nye Malkiya vi. 13 Nɔvia, siwo
nye afekɔwo fe tɔtɔwo la, le ame
alafa eve kple blane vɔ eve. Ama-
sai, Azareel vi, amesi nye Axzai
vi, amesi nye Mesilemot vi, amesi
nye Imer vi. 14 Wo nɔvi, siwo
nye nɔtsu kalétɔwo la, wole ame
alafa deka kple blave vɔ enyi;
eye Zabdriel, Hagedolim vi la, le
wo nu. 15 Amesiwo tso Lewi-
viwo dome la, wonye: Semaya,
Xasub vi, amesi nye Azrikam vi,
amesi nye Xasabya vi, amesi nye
Buni vi. 16 Zabetai kple Yoza-
bad, amesiwo tso Lewi-viwo fe
tɔtɔwo dome, eye wole gotadɔwo

nu le Mawu fe afe la me. 17 Matanya, Mixa vi, amesi nye Zabdi vi, amesi nye Asaf vi, eya nye kafukafuha fe heno, amesi doa „Mida akpe“ da de gbedododa, kple Bakbukya, amesi nye evelia tso noviawo dome, kpakple Abda, Samua vi, amesi nye Galal vi, amesi nye Yedutun vi. 18 Lewi-vi, siwo katã le du kãkãe la me la, wole ame alafa eve kple blanyi vɔ ene. 19 Agbonudzɔlawo nye Akub, Talmon kple wo noviwo, amesiwo dzo agboawo nu, wole ame alafa deka kple blaadre vɔ eve.

20 Ke Israel kple nunlawo kpakple Lewi-viwo fe ame susɔeawo nɔ Yuda-duwo katã me, amesiame nɔ efe anyigba dzi. 21 Gbedoxo me dɔwɔlawo nɔ Ofel dzi, eye Zixa kple Gispã wole gbedoxo me dɔwɔlawo nu. 22 Amesi le Lewi-viwo nu le Yerusalem de Mawu fe afe la fe dowo nu la, enye Uzi, Bani vi, amesi nye Xasabya vi, amesi nye Matanya vi, amesi nye Mixa vi tso Asaf vi, siwo nye hadzilawo dome. 23 Elabena fia la de se na wo, eye wɔdɔ kpe gbesiagbe fetu dzi na hadzilawo. 24 Petaxya, Mesezabeel vi, amesi tso Yuda vi Zerax fe viwo la, nye fia fe kpedeɖɛtɔ le dukɔ la fe nyawo gome.

25 Yuda-vi, siwo nɔ kɔfewo me le woƒe agblewo me la, dometɔa deƒo nɔ Kiryat-Arba kple efe kɔfewo me, Dibon kple efe kɔfewo me, Yekabzeel kple efe agbletawo, 26 Yesua, Molada kple Bet-Pelet, 27 Kazar-Sual, Beer-Seba kple efe kɔfewo me, 28 Ziklag, Mexona kple efe kɔfewo me, 29 En-Rimon, Zora kple Yarmut, 30 Zanoax, Adulam kple efe agbletawo, Laxis kple efe agblewo me, Azeka kple efe kɔfewo me. Eye womlo de nu tso Beer-Seba vasede Hinom-bali la me. 31 Benyamini-viwo dze yome tso Geba le Mixmas, Aya, Betel kple efe kɔfewo 32 Anatot, Nob, Ananya, 33 Kazor, Rama, Gitayim, 34 Xadid, Zeboyim, Nebalat, 35 Led kple Ono le atikpalawo fe bali la me. 36 Eye Lewi-viwo fe ha, siwo nɔ Yuda la dometɔa deƒo nɔ Benyamini.

^a Ezra 2, 2.

^b Lu. 1, 5.

^d 11, 17.

^e kp. 1. 26.

^f 3, 1. 20.

^g Yos. 20, 7; 21, 11.

^h kp. 10. 11.

ⁱ Yos. 15, 31.

^k Kron. I. 25; Kron. II. 29, 25.

^l Yos. 18, 22.

ⁿ 11, 17. 19.

^o Kron. II. 8, 14.

^p Kron. I. 28, 15.

^q 17.

^r kp. 10.

^s Kron. I. 5, 40.

^t 41.

Nunlawo kple Lewitawo fe ɔkwo.

12. Nunlawo kple Lewi-vi, siwo gbo^a kple Zerubabel, Sealtiel vi, kpakple Yesua, wo^b ye: Seraya, Yeremya, Ezra, 2 Amarya, Malux, Xatus, 3 Sexanya, Rexun, Meremot, 4 Ido, Ginetoi, ^bAbiya, 5 Miyamin, Maadya, Bilga, 6 Semaya, Yoyarib, Yedaya, 7 Salu, Amok, Xilkiya kple Yedaya. Amesiawo nye nunlawo kple wo noviwo fe tatowo le Yesua ɖoli. 8 Lewi-viwo nye: Yesua, Binui, Kadmiel, Serebya, Yuda kple Matanya; eya kple noviawo le ^akafukafuhadzihawo nu; 9 Bakbukya kple Uni kpakple noviawo tsi tre de wo kasa le woƒe hawo nu. 10 ^cYesua dzi Yoyakim, Yoyakim dzi Elyasib, eye ^dElyasib dzi Yoyada, 11 Yoyada dzi Yonatan, eye Yonatan dzi Yadaa.

12 Nunla, siwo nye tatowo na afekowo le Yoyakim ɖoli la, woye: Meraya na Seraya; Xananya na Yeremya; 13 Mesulam na Ezra; Yoxanan na Amarya; 14 Yonatan na Meluxi; Yosef na Sebanya; 15 Adna na Xarim; Xelkai na Merayot; 16 Xaxarya na Ido; Mesulam na Gineton; 17 Sixri na Abiya, Piltai na Minyamin-Moadya; 18 Samua na Bilga; Yonatan na Semaya; 19 Matenai na Yoyarib; Uzi na Yedaya; 20 Kalai na Salai; Eber na Amok; 21 Xasabya na Xilkiya; Netaneel na Yedaya.

22 Le ^eElyasib, Yoyada, Yoxanan kple Yadaa ɖoli la wonɔ Lewi-viwo fe afekowo fe tatowo kple nunlawo di le Persiatɔ Dario fe fiadudu me. 23 Wonɔ afekowo fe fatɔ, siwo nye Lewi-viwo, de nyadzɔdzɔgbalẽ la me vasede Yoxanan, Elyasib vi ɖoli. 24 Lewi-viwo fe afekowo nye: Xasabya, Serebya kple Yesua, Kadmiel vi; eye wo noviwo tsi tre de wo kasa, be woakafu, eye woadã akpe le Mawu fe ame ^bDawid fe sededenu, ameha de ameha yome. 25 ^aMatanya, Bakbukya kple Obadya, Mesulam, Talmon kple Akub woye ^cagbonudzɔlawo, siwo dzoa ^dnudzɔɖɔfexɔ, siwo le agboawo nu la nu. 26 Amesiawo nɔ agbe le ^eYoyakim, Yesua vi, amesi nye ^fYozadak vi ɖoli kple anyigba

dzikpola "Nexemya kpakple nunla Ezra, amesi nye agbaléfiala la nli.

Yerusalem glia nu koko.

27 Esi wole Yerusalem nu gliawo tso ke ge la, wođadi Lewi-viwo nu wo nɔfewo katā vs, ne woatsɔ akpedahawo, hadzidziwo, gakogoewo, saŋkuwo kple kasaŋkuwo aɖu glia nu koko nkekenyuie kple dzidzo nkekenyuie lae. 28 Tete hadzihawo va kpe ta tso Yerusalem nutowo me godoo kple Netofatitɔwo fe agbletawo 29 kple Bet-Gilgal kple Geba-gblewo me kpakple Azmawet; elabena hadzilawo tso agbletawo na wo dokui de Yerusalem nu godoo. 30 Nunlawo kple Lewi-viwo ko wo dokui nu, eye wokɔ dukɔ la, agboawo kple gliawo nu. 31 Mena Yuda-amegāwo de gli la dzi, eye meɖo kafukafuhadziha gā eve, ha deka to glia dzi do ta akoligbo la gbo le dusi me gome; 32 wo yomedzelawo nye Hosaya kple Yuda-amegāwo fe afā, 33 Azarya, Ezra kple Mesulam, 34 Yuda, Benyamin, Semaya kple Yeremya. 35 Nunlawo fe viwo dometɔa dɛwo, siwo tsɔ kpɛwo de asi, wonye: Zaxarya, Yonatan vi, amesi nye Semaya vi, amesi nye Matanya vi, amesi nye Mixaya vi, amesi nye Zakur vi, amesi nye Asaf vi. 36 Nɔvia, siwo nye: Semaya, Azareel, Milalai, Gilalai, Maai, Netaneel, Yuda kple Xanani la wolé Mawu fe ame Dawid fe hadzinuwo de asi, eye agbaléfiala Ezra dze wo nɔ. 37 Wodo ta vudogbo la gbo, eye wolé nɔmɔ tē heto atrakuawo dzi va Dawid fe du la gbo; wolía gli la to Dawid fe xɔ gbo vaseɖe tsigbo la gbo le yedze fe gome. 38 Kafukafuhadziha evelia, si yome mía kple dukɔ la fe afā miedze la, to glia dzi le mía me gome do ta kpxoɔ tsrala la gbo vaseɖe gli keke la gbo. 39 Woto Efrayim-gbo, du xoxo la fe agbo kple tomelāgbo la ta me va to xɔ tsrala Xananeel kple xɔ tsrala Mea nu vaseɖe alégbɔ la gbo, eye woto de xaxogbo la gbo. 40 Tete kafukafuhadziha eveawo do de Mawu fe afe la me hekpe de mía kple amegāwo fe afā, si le nɔnye la nti. 41 Elyakim,

a 5, 14; Ezra 7, 1-4.

b 10, 37; 13, 5.

d 2, 13; 3, 13.

e Kron. I. 26.

f 10, 39.

g 3, 26.

h Mo. V. 23, 4-8.

i 3, 11.
j Mo. IV. 22, 5, 6.

Maaseya, Minyamin, Mixaya, Elyoenai, Zaxarya kple Xananya, amesiwo nye nunlawo la, wolé kpɛwo de asi, 42 eye Maaseya, Semaya, Eleazar, Uzi, Yoxanan, Malkiya, Elam kple Ezer, amesiwo nye hadzilawo la, dzi ha, eye Yizraxiya le wo nu. 43 Wosa vo gede gbemagbe, eye wokpo dzidzo, elabena Mawu do dzidzo gā na wo; nyɔnuwo kple dɛviwo hā kpo dzidzo, eye wose Yerusalem fe dzidzo la nko le didife ke.

Gbedoxo nu nudzodzɔwo dzikpolawo.

44 Gbemagbe wodo nɔtsuwo nudzadzɔfexɔ, siwo me nudzadzɔ, nu gbāɔwo kple nuwo fe ewolia le la nu, be woadzɔ nu tso agblededuwo me ade wo me na nunlawo kple Lewi-viwo, abe alesí wode see ene; elabena Yuda kpo dzidzo le nunla kple Lewi-vi, siwo tsi tre di, 45 eye wofe Mawu fe do kple nɔtikoklɔdo le wo si me la nti; eye hadzilawo kple agbonudzɔlawo tsi tre di le Dawid kple via Salomo fe se la nu. 46 Elabena tso gbadegbe ke le Dawid kple Asaf nli amegāwo le hadzilawo kple Mawu fe kafukafuhawo kpakple akpedahawo nu. 47 Le Zerubabel nli kple Nexemya nli la Israel blibo la na nu hadzilawo kple agbonudzɔlawo, alesí nu hiā gbesiagbe; wotsɔ nunana kɔkɔeawo na Lewi-viwo, eye Lewi-viwo tsɔ nunana kɔkɔeawo na Aron viwo.

Nexemya de konugbegbiáwo keɖ da.

13. Gbemagbe woxlé Mose fe se-gbalé la de dukɔ la fe to me, eye wokpo hwoŋɔ de eme be, Amonitɔ kple Moabitɔa deke megava Mawu fe ha la me gbedegbede o; 2 elabena wometsɔ abolo kple tsi va kple Israel-viwo o, eye hwoɖa Bileam de wo nu, be wɔafo fi ade wo, ke mía Mawu trɔ fifode la wòzu yayra. 3 Esime wose ke la, woɖe ame tsakatsakawo katā da le Israel dome.

4 Do nɔɔ na esia la, nunla Elyasib, amesi wotsɔ do mía Mawu fe afe fe xɔwo nu, eye wodo fome kple Tobiya la, dzra xɔ loloe deka me do nɔ, 5 a'isi wotsɔa numevɔsa, atike vevɛe kple nɔɔ-

wonuawo, bli, wein kple ami fe ewoliawo, siwo nye Lewi-viwo, hadzilawo kple agbonudzɔlawo to kpakple nunɔlawo fe nudzɔdzɔ, dana do tsã la. 6 Ke nyemeno Yerusalem, esime nusiawo katã dzɔ o; elabena le Babel-fia Artax-sasta fe fe blaetɔ vɔ evelia me la meyi de fia la gbɔ. Le ɣeyi-ɣia dewo megbe la, mebia gbe fia la. 7 Azo esi metɔ va Yerusalem la, medze si nu gbegblẽ, si Elyasib wɔ le esime be, wɔdɔ xɔ deka me do na Tobiya le Mawu fe afe fe xɔxɔnuwo. 8 Tete dzi kum nɔtɔ, eye mefɔ Tobiya fe xɔmenuwo katã fu gbe tso xɔ la me. 9 "Emegbe megbɔ be,

* 10, 40.

woakɔ xɔ la nu, eye megafo Mawu fe afe nu dɔwɔnuawo, nuɖu-voɔsa kple atike vɔvɔeawo va mee. 10 Eye mese be, womena Lewi-viwo fe gome wo o, eyata Lewi-viwo kple hadzilawo, amesiwo wɔa subɔsubɔdɔ la, do me amesiame yi efe agble me. 11 Tete meka mo na amegãwo gblɔ bena: Nukanuti bɔwogblẽ Mawu fe afe la di? Eye megafo wo nu fu hetsɔ wo do wo teɛ. 12 Azo Yuda blibo la tso bli, wein kple ami fe ewoliawo va nudzɔɔfexawo me; 13 eye metsɔ nunɔla Selemya kple agbalɛnɔla Zadok kpakple Pedaya tso Lewi-viwo dome do nudzɔɔfexawo dzikpɔlawoe, eye Matanya vi Zakur fe vi Xanan kpe de wo nu; elabena wobu wo anukwaretɔwoe, eye wɔnye wofe do be, woamã nu na wo nɔviwo. 14 Nye Mawu, /do nu nam, eye megana nye lɔlɔdɔ, si mewɔ de nye Mawu fe afe kple efe subɔsubɔhawo nu la nu natsi o!

b 10, 40.

d kp. 14.

* Mo. IV. 18, 21.

f kp. 31; 5, 19.

g Mo. V. 7, 3.

A Fla. I. 11. 3-8.

4 10, 32; Yer. 17, 21-27.

* 11, 10.

f 2, 19.

15 Le ɣemaɣi mekpɔ be, amea dewo fiã wein le dzudzɔgbe la, wotsɔ lubablawo va afee, eye wotsɔ wein, weintsetse kple gbotitsetse kpakple agba vovovowo do agbae na tedziwo hetsɔ va Yerusalem le dzudzɔgbe la. Tete mexlɔ nu wo le gbesigbe wole nuɖuɖuawo dzram. 16 Tiroto, siwo le dua me hã, tso tomelãwo kple adzɔnu vovovo vɛ, eye wodzra wo na Yuda-viwo le Yerusalem le dzudzɔgbe la. 17 Tete meka mo na Yuda-bubumewo gblɔ na

wo bena: Nu gbegblẽ ka nye esi wɔm miele hele kɔ gblẽm do na dzudzɔgbe ia? 18 De menyɛ alea mia fofowowo, eye Mawu hedzɔ-gbevɔe siaowo katã va mia kple du sia dzi oa? Azo miégale dɔ-medzoe dzim de dzi hena Israel, eye miele kɔ gblẽm do na dzudzɔgbe laa? 19 Hafi dzudzɔgbe la naɔ la, mede se be, ne vɔvɔli nya do Yerusalem-gbowo nu ko la, woado agboawo, eye megbɔ be, womegavɔ wo o, vasede esime dzudzɔgbe la nu nayi hafi. Eye medeamewo tso nye dekakpuiwo dome do agboawo nu, be womagatsɔ agbaa deke vɛ le dzudzɔgbe la o. 20 Ke asitsalawo kple adzɔnu vovovowo dzralawo tsi Yerusalem godo do zi deka kple zi eve. 21 Tete mexlɔ nu wo gblɔ na wo bena: Nukanuti mietsi glia godo do? Ne miégawɔe la, ekema malé mi! Tso ɣemaɣi dzi la womegava le dzudzɔgbe dzi kpɔ o. 22 Eye megbɔ na Lewi-viwo be, woakɔ wo doƙui nu, eye woava dzɔ agboawo nu, ne woawɔ dzudzɔgbe la kɔkɔe. Nye Mawu, /do nu esia hã nam, eye nakpɔ tante le wɔ amenuveve gã la nu!

23 Mekpɔ le ɣemaɣi hã be, Yudaɔwo de nyɔnuwo tso Asdod, Amon kple Moab. 24 Eye wo viwo fe afã doa Asdod-gbe, alo dukɔ si kple dukɔ keme fe gbe, ke womeɣa Yuda-gbedodo o. 25 Tete meka mo na wo, mefo fi de wo, mefo wo dome nɔsua dewo, eye menyɔ da na wo, eye meta Mawu na wo bena: 26 Migatsɔ miafe nyɔnuviwo na wofe nɔtsuviwo o, eye migade vɔfɛ nyɔnuviwo na miafe nɔtsuviwo kple mia nɔtowo doƙui o! 26 De Israel-fia Salomo mewɔ nuvɔ le esia ta oa? To egbɔ be, fiaa deke mede enu le dukɔ gedewo dome o, eye wɔnye efe Mawu fe lɔlɔtɔ, eye Mawu tsɔe do fia de Israel blibo la nu hã la, /duɣanyɔnuwo blee de nuvɔ me. 27 Azo woase esia le mia nu be, miwɔ nu gbegblẽ gã sia heto vo de mia Mawu la nu be, miɛde dutanyɔnuwoa? 28 Nunɔlagã Elyasib vi ʔYoyada viwo dometsɔ deka nye Xoronito ʔSanebalat fe to, eye menyɛe da le nɔnye. 29 Nye Mawu, do nku, alesi wodji

gbɔ nunɔlanyenye kpakple nuno-
lawo kple Lewi-wiwo fe nubabla
lae la dzi na wo! 30 Ale mede du
bubu me tɔwo katã ða le wo do-
me, eye medo ðodowo hena nuno-

^a kp. 14. 22; 5,
19.

lawo kple Lewi-wiwo, amesiame
le efe ðo nu, 31 kple ðodowo ðe
nakenana de ɣeyiɣi dzi nu kpakple
de nu gbãtɔwo. Nye Mawu,^d ðo
ŋku edzi nam hena nye nyui.

ESTER JE AGBALĒ.

Axasweros, Persia-fia, nyã srɔa Wasti ða.

1. Eva me le Axasweros ɔli —
eya nye Axasweros, si ðu anyi-
gba alafa ðeka kple blave vo
adre dzi, tso India vasede Kus —
2 le ɣemayi, esime Axasweros bo-
bo no efe fiazikpui dzi le Susa-
mō me la, 3 etu aglo na efe ame-
gãwo katã kple efe ðlawo le efe
fiadudu fe fe etõlia me, eye Persia-
vakɔwo kple Media-vakɔwo, bu-
bunawo kple anyigbawo dzikpo-
lawo le ŋku me; 4 eye wõna
wokpo efe fiadufe fe kesinonu
veviwo kple efe gãnyenye fe
atsyõdodo nyuiawo ŋkeke gede,
ŋkeke alafa ðeka kple blanyi sɔɔ.
5 Esi ŋkekeawo de vo la, fia la
tu aglo na duko blibo, si va Susa-
mō la me, tso tsitsiwo dzi vasede
deviwo dzi ðe fiasã la fe abɔ nu
ŋkeke adre sɔɔ. 6 Wotsi avɔ
ɣitɔ, dzitɔ kple blɔɔ, siwo nu
wosa aklala kple adabe dzitɔ
fe ka ðo la, ðe klosalosisgewo nu
le kpe xɔasi sotiawo nu. Wotsɔ
sika kple klosalo lɔ kunrunuwo,
ðo ðe anyigba, si wotsɔ kpe xɔasi
dama, ɣitɔ, hẽtɔ kple yibɔtɔ ðo
la. 7 Woku aha ðe sikakpluwo
me, eye kplu ðesiade le vovo, eye
fia fe wein sɔ gbo taɔ, abe alesi
dze fia ene. 8 Wono aha la le
ðodo la nu dzizizi manɔme, ela-
bena fia la ðo na efe me amegãwo
katã be, amesiame nawɔ, alesi dze
ɛnu. 9 Eye fiasrɔ Wasti hã tu
aglo na nyɔnuwo ðe fiasã, si nye
fia Axasweros tɔ la me.

10 Le ŋkeke adreliagbe, esime
wein na fia la fe dzi gbo ðe me
la, ede se na afe dzikpola adrea-
wo, siwo nye Mehuman, Bizta,
Xarbona, Bigta, Abagta, Zetar
kple Xarkas, amesiwo subona le
fia Axasweros ŋku melabe, 11 wo-
dakplɔ fiasrɔ Wasti va fia ŋku me,

^b Kron. I. 12, 32.

eye fiakuku nanɔ eta, ne wɔafia
efe tugbedzedze dukowo kple fia-
wo, elabena edze tugbe. 12 Ke
fiasrɔ Wasti gbe fia fe nya, si
wòde afe dzikpolawo si la, eye me-
va o. Tete fia la nyrã ɔtɔ, eye
dzi bi ðe ðo me ne. 13 Eye fia
la bia gbe, amesiwo nya ɔyeyiɣi
me la se be: — elabena alea fia
la tɔɔa efe nyawo ðoa amesiwo
nya seawo katã kple ɔnuduɔrɔ
me la ŋku mee. 14 Amesiwo te
de nu la, wonye Karsena, Zetar,
Admata, Tarsis, Meres, Marsena
kple Memuxan; woawoe nye ame-
gã adreawo le Persia kple Media,
amesiwo kpɔa fia la ŋku me, eye
wonɔa nɔfe gbãtɔ le fiadufe la
me — 15 Nuka woawo fiasrɔ Wasti
le se la nu? Elabena mewo fia
Axasweros fe nya, si wòde afe
dzikpolawo si la dzi o. 16 Tete
Memuxan ðo nu le fia kple ame-
gãwo ŋku me bena: Menye fia la
ðedeko nu fiasrɔ Wasti da vo ðo
o, ke boɔ ðe amegãwo katã kple
duko, siwo katã le fia Axasweros
fe anyigbawo katã dzi la hã ɔti-
tie. 17 Elabena fiasrɔ fe nuwɔwo
la aɔo nyɔnuwo katã dome, eye
woava wo srɔwo kpɔ ge ðe fomevi
ahano gbɔgbɔm be: Fia Axaswe-
ros be, woakplɔ fiasrɔ Wasti va
egbɔe, ke meyi o! 18 Eye egbe sia
ke Persia-amegãwo kple Media-
amegãwo fe srɔwo hã agblɔ alea
ðe fia fe amegãwo katã nu, ne
wose fiasrɔ fe nuwɔwo la, eye
woahe vlododo kple dziku gede
ve. 19 Ne edze fia nu la, ekema
woade fia fe se, eye woanlɔe ðe
Persiatɔwo kple Mediatɔwo fe se
la me, eye^d womada edzi o be:
Wasti mekpɔ mɔ agava fia Axas-
weros ŋku me o, eye fia la natsɔ
efe fianyenye ana nyɔnu bubu,
si nyo wui. 20 Ne wose fia fe

^d Dan. 6, 9.

se, si wòde le efe fiadufe blibo, si nyadri la me la, ekema nyonuwo katā abu wo sròwo tso tsiawo dzi vasede de viawo dzi. 21 Tete nya la dze fia kple amegāwo nu, eye fia la wò Memuxan fe nya la dzi, 22 eye wòdo agbalē de fia fe anyigbawo katā dzi le anyigba sia anyigba kple efe nu-
 23 24 kple dukɔ sia dukɔ kple efe gbegbɔgbɔ nu be: ^bDutsu sia ntsu enye afeto de efe me, eye efemetɔwo nabui.

^a 3, 12; 8, 9.

^b Mo. 1. 3, 16.

Ester zu fianyɔnu.

2. Le nya siawo megbe, esi fia Axasweros fe dziku nu fa la, edo ŋku Wasti kple nusi wòwo kpakple tame, si wòdo de enu la dzi. 2 Tete fia la fe dekakpuiwo, amesiwo subɔne la, gblɔ bena: Ne wodi detugbi dzetugbewo na fia la, 3 eye fia la nedo dzikpɔlawo de efe fiadufe fe anyigbawo katā dzi, ne woafɔ detugbi dzetugbewo katā nu fu de nyonuwo fe afe me le Susa-mò me, eye woatsɔ wo ade fia fe afe dzikpɔla Hegai, amesi nye nyonuwo ñudzɔla si me, eye wòasi atike na wo, 4 eye nyonuvi, si adze fia nu la, eya nanye fiasrɔ de Wasti tefe! Tete nya la dze fia la nu, eye wòwo nenema.

5 Yuda-ñutsua de nɔ Susa-mò me, amesi ŋkɔ nye Mardoxai, Yair vi, amesi nye Simeï vi, amesi nye^d Kis vi, enye Benyaminto, 6 eye wòde aboyoe eya kple aboyomeawo tso Yerusalem hekpe de Yuda-fia Yexonya, amesi Babel-fia Nebukadnezar de aboyoe la ñuti.^c 7 Eya nyi fetɔɖia fe nyonuvi Hadasa, si nye Ester la wòsi, elabena tɔ kple nɔ megale esi o. Nyonuvi la nyo, eye wòdze tugbe. Eye esi fofoa kple dadaa woku la, Mardoxai xɔe wòzu vianyɔnu. 8 Esime fia fe nya kple efe se di wose, eye wofo nyonuvi gedewo nu fu de Susa-mò me hetso wo de asi na Hegai la, wokpɔ Ester hã va fiasã la me hetso de asi na nyonuwo ñudzɔla Hegai. 9 Nyonuvi la dze enu, eye wòve enu. Tete wòwo kaba, be wòasi atike ne, wòana efe nuduui, eye wòatsɔ nyonuvi adre, siwo wotia tso

^d Sam. I. 14, 51.

^e Fia. II. 24, 15.

^f kp. 15.

^g kp. 10.

fiafe me la, akpe de enu, eye wòna nɔfe nyuitɔ eya kple efe nyonuviwo le nyonuwo fe afe la me. 10 Ke Ester meyo efe dukɔ kple wo de o, elabena Mardoxai de se ne be, megagblɔe o. 11 Eye Mardoxai dia tsa gbesiagbe le nyonuwo fe afe la fe xoxonu la nu, be yeanya, alesi Ester le kple nusi dzo de edzi. 12 Eye ne fia Axasweros gbo yi yi do nyonuviwo dome desiadɛ dzi, esime wowo ne le nyonuwo fe konu la nu dzinu wuieye sɔŋ megbe vo la, -- elabena ye yi yi gedɛ siawo wogblɛna de wofo atikesisi nu; wosia miremi dzinu ade, eye wosia atike vevɛe kple nyonuwo fe ami vevɛe dzinu ade -- 13 ekema nyonuvi la yia fia gbo, eye wotsɔa nusianu, si wòbia, be yeatsɔ tso nyonuwo fe me ayi fia fe me la ne. 14 Ne eyi le fié, eye wòtro gbo va nyonuwo fe afe evelia me le ŋdi le fia fe afe dzikpɔla Saasgaz, amesi nye ahiãwo ñudzɔla fe dzikpɔkpɔ te la, ekema mekpɔ mo agayi fia la gbo o, negbe ne efe nu nyo fia nu, eye wòyɔe hafi. 15 Eye esi wòdo Ester, amesi nye Mardoxai tɔɖia Abixayil fe vianyɔnu, si wòxo wò vianyɔnuvi dzi, be wòayi fia gbo la, mebia naneke o, negbenusi fia fe afe dzikpɔla Hegai, amesi nye nyonuwo ñudzɔla do la ko. Eye Ester nu nyo amesiwo katā kpɔe la nu. 16 Wokpɔ Ester yi fiasã me le fia Axasweros gbo le dzinu ewolia, si nye dzinu Tebet la me, le efe fiadudu fe fe adrelia me. 17 Eye fia la lɔa Ester wu nyonuwo katā, efe nu nyo enu, eye wòve enu wu detugbiawo katā, etsɔ fiakuku la do ne, eye wòtsɔe do fiasrɛ de Wasti tefe. 18 Eye fia la tu aglo gāa de na efe amegāwo katā kple efe dɔlawo, si nye Ester fe aglo; ena anyigbawo dzinɔlawo dzudzɔ dɔwɔwɔ, eye wòna nu, abe alesi dze fia ene.

19 Esi wofo detugbiwo nu fu zi evelia la, Mardoxai bobo nɔ fia fe agbo nu. 20 Ke Ester meyo wo de kple efe dukɔ o, abe alesi Mardoxai de se ne ene, eye Ester do to Mardoxai fe gbe, abe alesi wòna egbo wònyii wòtsi ke ene.^g

Mardoxai ka atam de ña 911.

21 Le yemaɣi, esi Mardoxai bɔ-
bɔ nɔ fia fe agbo nu la, fia fe
afe dzikpɔla eve, Bigtan kple Te-
res, amesiwo tso agbonudzɔlawo
dome la, do dɔmedzoe, eye wodi
be, yewoawu fia Axasweros. 22
Tete Mardoxai se nya la, eye wɔ-
gbɔe na fiasrɔ Ester, eye Ester
gbɔe na fia la le Mardoxai fe
ɲkɔ me. 23 Esi wodzro nya la
me kpɔ be, ele me la, wohe wo
ame eve la de ati ɲu; eye wonɔe
de byadzɔdzɔgbalɛ me na fia la.

8, 2.

6, 1. 2.

Haman fe gukeklɛ kple dodo bena, woatsrɔ
Yudatɔwo.

1, 22.

3. Le nya siawo megbe la fia
Axasweros do gā Haman, Ha-
medata vi, si nye Agagito la, gāe
edoe de dzi, eye wɔtsɔ efe zikpui
ɔ amegā, siwo katā le eɲu la
tɔwo ɲɔ. 2 Fia fe dɔla, siwo
katā le fia fe agbo me la, babɔna
dea ta agu na Haman, elabena
alea fia la de se le eɲu; ke Mar-
doxai mebabɔna nɛ o, eye mede
ta agu hā o. 3 Tete fia fe dɔla,
siwo le fia fe agbo me la, gblɔna
na Mardoxai bena: Nukanɲuti nɛle
fia fe se dzi dam? 4 Esime wole
alea gblɔm nɛ gbesiagbe, ke
medo toe na wo o la, wodagblɔe
na Haman be, yewoakpɔ be, woalɔ
de Mardoxai fe nuwɔwɔ dzi loo;
elabena egblɔ be, Yudatɔ yenye.
5 Eye esi Haman kpɔ be, Mardo-
xai mebabɔ hede ta agu na ye
o la, dzi ku Haman vevie. 6 Ke
ebu Mardoxai dedeko wuwu nu-
maɲinui; elabena woyɔ Mardoxai
fe dukɔ nɛ. Eyata Haman di be,
yeatsrɔ Yudatɔ, siwo katā le Axas-
weros fe fiadufe blibo la me, si-
wo nye Mardoxai fe dukɔ la.

8, 24.

7 Le dzinu gbɔto, si nye dzinu
Nisan me, le fia Axasweros fe fe
wuiwelia me la, woda^e pur, si
nye nudzidzenu le Haman ɲku me
le ɲkeke sia ɲkeke dzi kple dzinu
sia dzinu me vaseɔe dzinu wuiw-
velia, si nye dzinu Adar me. 8 Tete
Haman gblɔ na fia Axasweros
bena: Dukɔ dekaa de li, si kaka,
eye wɔmā de dukɔwo dome le wɔ
fiadufe fe anyigbawo katā dzi;
wofe sewo to vovo tso dukɔ sia
dukɔ tɔ gbɔ, eye womewɔa fia fe
sewo dzi o; eyata medze fia be,

wɔazi kpi akpɔ wo alea o. 9 Ne
edze fia ɲu la, ekema nena wo-
aɲɔ agbalɛ, ne woawu wo, eye
mada klosalo talento akpe ewo
na dzikpɔlawo woatsɔ ade fia fe
kesinɔnuwo me. 10 Tete fia la
de efe "ɲkɔsigɔ le asi hetsɔ na
Haman, Hamedata vi, Agagito, si
nye Yudatɔwo fe keto la. 11 Fia
la gblɔ na Haman bena: Klosalo
la nɛnɔ anyi ko; gake woawɔ du-
ko la, alesi dze ɲuwò!

12 Tete woyɔ fia fe agbalɛɲɔ-
lawo le dzinu gbɔto fe ɲkeke
wuiwɛtɔlia dzi, eye wonɔ agbalɛ,
abe alesi Haman de see ene,^d de
anyigba sia anyigba fe nuɲɔɲɔ
kple dukɔ sia dukɔ fe gbeɲɔgbɔ
nu hedɔ de fia fe amegāwo kple
anyigba dzikpɔla, siwo le anyigba
sia anyigba nu kpakple dukɔ sia
dukɔ fe tatɔwo; wonɔe le fia
Axasweros fe ɲkɔ me, eye wɔtsɔ
fia fe ɲkɔsigɔ de ɲkɔ ete. 13 Tete
wode agbalɛ la duxɔlawo si de
de fia fe anyigbawo katā dzi, be
woatsrɔ Yudatɔwo katā, woawu
wo, eye woagblɛ wo, de wiwo kple
tsitsiawo, vidziewo kple nyɔnuwo
siala le ɲkeke deka dzi le dzinu
wuiwɛvelia, si nye dzinu Adar fe
ɲkeke wuiwɛtɔlia dzi, eye woaha
wofe nuwo. 14 Agbalɛ la me nya
enye si: Woade se le anyigba
vovovoawo dzi, eye woana du-
kɔwo katā nanyae, ne woadzra
do di le ɲkeke sia dzi. 15 Tete
duxɔlawo yi kaba le fia fe nya
la nu, eye wode se la le Susa-mɔ
me. Eye fia la kple Haman wo-
babɔ nɔ anyi le aha nom; ke
vunyavunya de Susa-du la nie.

Yudatɔwo fa konyi, eye wotsi nu do.

4. Esi Mardoxai se nya, siwo
katā dzɔ la, Mardoxai dze efe
awuwo, ta akpanya, si afi, eye wòto
dua titina le yi dom sesie nu-
blanuitɔe 2 heva fia fe agbo
nu; elabena amea deke mekpɔ
mɔ anɔ akpanya me age de fia
fe agbo me o. 3 Eye nuxaxa gāa
de de Yudatɔwo dome le anyigba,
siwo katā dzi fia fe nya kple efe
se la de la dzi, wotsi nu do, wofa
avi, eye wofa konyi, eye wo do-
meto gedewo ta akpanya hesi afi.
4 Esi Ester fe nyɔnudɔlawo
kple efe afe dzikpɔlawo va toe nɛ

la, dzika tso fiasrō la fo ntu, eye wōdo awuwo da, be woatsō adona Mardoxai, ne woade akpanya la le enu; ke egbe wo xoxo. 5 Tete Ester yi Hatax tso fia fe afe dzi-kpola, siwo wōde, be woasubōe la dome, eye wōdōe dō de Mardoxai gbo, be yeanya nusi dzo kple nusi ta wōwō alea dō. 6 Eye Hatax yi Mardoxai gbo le dua fe ablo, si le fia fe agbo nu la me. 7 Tete Mardoxai gblō nusiwo katā dzo de edzi, kple klosalo, si nugbe Haman do be, yeada atso de fia fe kesinonuwō me de Yudatowo ta, ne yeatsrō wo la fe^b xexlēmē nē. 8 Etsō se, si wode le Susa, be woatsrō wo la fe nnglo de asi nē, ne wōadatsō afia Ester, eye wōagblō wo nē; eye wōdōe, be wōayi fia la gbo, ne wōafo koko nē, eye wōade kuku nē de efe duko la ta.

Mardoxai di kpekpedegu tso Ester gbo.

9 Eye esi Hatax va gblō Mardoxai fe nyawo na Ester la, 10 Ester fo nu kple Hatax, eye wōdōe de Mardoxai gbo bena: 11 Fia fe dolawo katā kple fia fe anyigbawo dzitowo nyae bena, ne ntsu alo nyonua de yi fia gbo le xoxonu emeto, eye womeyoe hafi o la, se deka koe li, be woawui, negbe amesi ke fia la do /sikafiatikplō dō la, eya koe tsia agbe; ke womeyom, be mayi fia la gbo o nkeke blaet^c enye si. 12 Eye wodagblō Ester fe nyawo na Mardoxai. 13 Tete Mardoxai be, woado nu na Ester be: Megasusu be, wōa akpō dede le fia fe me tso Yudatowo katā dome o; 14 elabena ne āzi kpi le yeyi si me la, ekema ablo de kple dede atso afi bubua de awa na Yudatowo, ke mia kple fofowō fe afe ya miatsrō amea de menya nu o,^d dewohi yeyi si tae fianyenyē la su asiwō dō. 15 Tete Ester be, woadagblō na Mardoxai be: 16 Yi dāfo Yudato, siwo katā le Susa la nu fu, eye mitsi nu dō le tanye, migadu nu o, eye migano nu o zā kple keli nkeke etō sō; mia kple nye nyonudolawo hā miatsi nu adō alea, eye manō alea ayi fia la gbo menyē le seko la nu o, eye ^ene meku la, de meku! 17 Eye Mardoxai

yi dāwo pēpēpē, abe alesi Ester de se nē ene.

Ester yi fia gbo.

5. Le nkeke etōagbe la Ester do fiawu, eye wōyi fiasā fe xoxonu emeto, si le fia fe xō nngō la. Fia la bobo nō efe fiazikpui dzi le fiasā me dze nngō afe la fe votru. 2 Ke esi fia la kpo fiasrō Ester wōtsi tre de xoxonua la, eve enu; eye^a fia la lé sikafiatikplō de asi dō de Ester; tete Ester te va heka asi fiatikplō la ta me. 3 Fia la gblō nē bena: Fiasrō Ester, nya ka dzo de dziwō, eye nuka dim nēle? Nenyē fiadufe le afā gōe hā la, woatsōe ana wō! 4 Ester dō nu bena: ^aNe edze fia nu la, ekema fia kple Haman neva kplō, si me dō nē egbe la nu. 5 Tete fia la gblō be: Midayo Haman ve kaba, be miawo Ester fe nya la dzi! Eye fia la kple Haman wova kplō, si Ester dō la nu. 6 Esime wole wein nom la, fia la gblō na Ester bena: ^bNuka dim nēle? Woana wō! Eye nuka biam nēle? Nenyē fiadufe fe afā gōe hā la, woawo edzi! 7 Ester dō nu gblō bena: Nye biabia kple nye didi enye si: 8 Ne fia la ve nunye, eye ne edze fia la nu be, wōana nye nubia-biam, eye wōawo nye didi dzi la, ekema, ne fia kple Haman wova kplō, si magado na wo nu la, mawo fia fe nya la dzi etsō.

Haman di Mardoxai fe ku.

9 Tete Haman do go gbemagbe kple dzidzo, eye efe dzi gbo de eme. Ke esi Haman kpo Mardoxai le fia fe agbo me metsi tre, ne wōahayi edokui oā ge le enku me o la, dzi ku Haman vevie ntu de Mardoxai nu; 10 ke Haman zi edokui dzi. Esi wōva efe me la, edo wodayo exlōwo kple srōa Zeres ve. 11 Eye Haman xlē efe kesinonu nyuiawo, via gbogboawo kple nusiwo katā fia la tso doe gāe, kpakple alesi wōtsōe dō amegāwo kple fia fe dolawo dzi la na wo. 12 Eye Haman gagblō bena: Fiasrō Ester hā mekpe amea deke kpe de fia nu de kplō, si wōdō la nu o, negbe nye ko; etsō hā egakpem kpe de fia la nu. ^c3 Ke nusiawo

^a 4, 11; 8, 4.

^b 3, 9.

^c 1, 19.

^d 9, 12.

^e 5, 2; 8, 4.

^f Mo. I. 45, 7.

^g Fla. II. 7, 4.

katā medī ve nam o, ŋkeke alesi megale Yudato Mardoxai kpoṃ wòbòbò nò fia fe agbo me. 14 Tete srō Zeres kple xòlōwo katā gblo nɛ bena: Na woatu ati wòako aboklugui blaati, eye etsa la nablɛ na fia la, ne woahɛ Mardoxai de enu; emegbe nayi kplɔ ŋu kple dzidzo kpakple fia la! Eye nya la dze Haman ŋu, eye wòna wotu ati la.

Ele na Haman be, wòabu Mardoxai le fia fe ŋko me.

6. Le zā ma me la fia la tsi zā-domadɔlɛ, eye wògblo be, woatsɔ ŋkudodo nyadzɔdzɔwo dzi fe agbalɛ vɛ, eye woxlɛɛ na fia la. 2 Tete wokpo wonlo di be: "Mardoxai de fia fe afe dzikpɔla eveawo Bigtana kple Zeres, amesiwo tso agbonudzɔlawo dome la gome de go be, wodi be, yewoawu fia Axasweros. 3 Tete fia la bia bena: Nuka wowo tso de bubu Mardoxai ŋui, eye aleke wodoe de dzi le esia ta? Fia fe dɔlawo, siwo le esubom la, do ŋu bena: Womewo naneke nɛ o. 4 Eye fia la gblo be: Amekae le xoxɔnu? — Haman ye va fiasā fe xoxɔnu gbato be, yeagblo na fia la be, woahɛ Mardoxai de ati, si wotu nɛ la ŋu. — 5 Tete fia fe dɔlawo gblo nɛ bena: Kpo da, Haman ye tsi tre de xoxɔnu la! Eye fia la gblo be: Neva me. 6 Esi Haman ge de eme la, fia la bia bena: Nuka woawo na ŋutsu, si ŋu fia le didim be, yeade bubui? Tete Haman bu le efe ta me be: Ameka gɔ ŋu fia la ade bubui, ne menye nye ko oa? 7 Tete Haman do ŋu na fia la bena: Ne fia la di be, yeade bubu amea de ŋu la, 8 ekema woade fiawu, si fia dona kple so, si fia dona, si fe ta fiakuku le la, de go; 9 emegbe woatsɔ awua kple so la, eye ade asi na bubumeawo, siwo nye fia fe amegawo dometo deka la, ne wòado na ŋutsu, si ŋu fia di be, yeade bubui la, wòana wòado so ato dua fe ablo me, eye wòano ŋli dom le eggo be: Ale woawo na ŋutsu, si ŋu fia di be, yeade bubui enye si! 10 Tete fia la gblo na Haman bena: Netsɔ, natsɔ awua kple so la, eye nawo na Yudato Mardoxai, amesi bobo nɔ

fia fe agbonu la, abe alesi nɛgblo ene; eye megana naneke nato le nya, siwo katā nɛgblo la me o! 11 Eye Haman tso awu kple so la, edo awua na Mardoxai, eye wòna wòdo so la to dua fe ablo me, eye wòle ŋli dom le eggo be: Ale woawo na ŋutsu, si ŋu fia di be, yeade bubui la enye si! 12 Azɔ Mardoxai tro va fia fe agbo me; ke Haman de abla yi efe me, eye wòle nu xam hetsɔ nu tsoy ta. 13 Eye Haman xlɛ nusiwo katā dzo de edzi la, fia srɔa Zeres kple exolawo katā. Tete efe nunyalawo kple srɔa Zeres wogblo nɛ bena: Nenyɛ Yudatowo fe dzidzimeviwo dome Mardoxai, amesi ŋku me nɛde asi toyiyi me le tso la, ekema mâte ŋu awo naneke o, ke boŋ to kokoko nayi agayi le ŋku me! 14 Esime wogale nu fom kplii la, fia fe afe dzikpɔlawo va kple Haman enumake yi kplɔ, si b Ester do la ŋu.

Wohe Haman de ati, si wotu na Mardoxai ŋuti.

7. Tete fia la kple Haman wova kplɔ ŋu de le fiasrɔ Ester gbɔ. 2 Eye esi wole wein nom la, fia la gabia Ester le ŋkeke evelia dzi be: Fiasrɔ Ester, nuka biam nɛle? Woana wò. Eye nuka dim nɛle? Nenyɛ fiadufe fe afā gɛ hā la, woawo edzi na wò! 3 Fiasrɔ Ester do ŋu gblo bena: Fia, ne éve nunye, eye ne edze fia ŋu la, ekema woatsɔ nye agbe kem le nye biabia nu, eye woatsɔ nye dukɔ nam le nye didi nu! 4 Elabena wotsɔ mia kple nye dukɔ dzra, be woatsrɔ mí, woawu mí, eye woagblɛ mia dome. De wònye de wotsɔ mí dzra míenye kluviwo kple kosiviwo la, anye ne mezi kpi, elabena anye ne keto la mana gbegblɛ nava fia dzi o. 5 Tete fia Axasweros xɔ dzi gblo na fiasrɔ Ester bena: Amekae nye amesi do nusya de ta me be, yewoawo. eye afika eyama le? 6 Ester do ŋu bena: Keto kple futɔ lae nye Haman vɔdi sia! Tete Haman di vo le fia kple fiasrɔ ŋku me.

7 Ke fia la tso dziku tsi tre le wein la gbɔ heyi fiasā fe abo me; eye Haman tsi afima, be yeabia efe agbe tso fiasrɔ Ester

a 2, 21-23.

b 5, 8.

d 5, 8; 6, 14.

e 5, 14.

si, elabena ekpo be, fia la do dzogbevõe de ye nu kplikpaa. 8 Eye esi fia la trɔ tso fiasã fe abo me va xɔ, si me wono wein le me la, kpo da, Haman tsra de kuntrunu, si dzi Ester no anyi do la dzi, fia la gblɔ be: Fiasrɔ hãe wòbe, yealé sesè le afe me le gbonyea? Esi nya sia nya do le fia nu ko la, wotsyɔ nu mo na Haman xoxo. 9 Eye Xarbona, amesi nye afe dzikpolawo dometo deka la, gblɔ le fia nku me bena: Kpo da, Haman tu atia de de Mardoxai nu, evo wònye efo nu nyuie le fia nuti hafi; ele Haman-je me, eye wòko abòklugui blaato! Tete fia la gblɔ be: Mihee de enu! 10 Eye wohe Haman de ati, si wòtu de Mardoxai nu la nuti. Azɔ fia fe dziku la nu fa.

Mardoxai dodo de dzi.

8. Gbemagbe fia Axasweros tso Yudatowo fe keto Haman fe afe na fiasrɔ Ester. Eye Mardoxai va fia la nku me, elabena Ester gblɔ amesi wònye la ne. 2 Eye fia la de efe hɔksigɔ, si wòko le Haman si la, na Mardoxai. Eye Ester tso Mardoxai do Haman fe afe nu. 3 Ester gafo nu le fia la nku me, ede ta agu de efe afo nu, eye wòfa avi hefo koko ne be, wòagblè Agagito Haman fe dzogbevõe kple efe ta me, si wòdo de Yudatowo nu la me. 4 Tete fia la tso sikafiatikplo la do de Ester, eye Ester fo hetsi tre de fia la nku me 5 gblɔ bena: Ne edze fia la nu, eye wòve nunye, ne nya sia nyo fia nu, eye nye nu nyo fia nu la, ekema nena woanlo agbalè, ne woagblè agbalè, si Hamedata vi Haman, Agagito, nlo hedo ta me be, yeatsrɔ Yudatowo le fia fe anyigbawo katã dzi la me. 6 Elabena aleke mate nu akpo dzogbevõe, si ava nye dukɔ dzi la kple nku, eye aleke mate nu akpo, alesi wole nye fometowo tsrɔmi la kple nku? 7 Tete fia Axasweros gblɔ na fiasrɔ Ester kple Yudato Mardoxai bena: Kpo da, metsɔ Haman fe afe na Ester, eye wohe eya nuto de ati nu, le esi wòdo efe asi dzi de Yudatowo nu la ta. 8 Ke miawo miɔlo agbalè do de

Yudatowo le fia fe nko me, alesi dze mia nu, eye mitsɔ fia fe nko-sigɔ do nko ete; elabena agbalè, si wonlo le fia fe nko me, eye wotsɔ fia fe nko-sigɔ do nko ete la, womate nu atrɔe o.

Fia fe se yeyewo dede, siwo na gbodeme Yudatowo.

9 Tete woyɔ fia fe agbalènlɔ-lawo yemayi le dzinu etɔlia, si nye dzinu Siwan la fe nkeke blave vo etɔlia dzi, eye wonlo agbalè la, abe alesi Mardoxai de se pɔpɔe ene, le anyigba sia anyigba fe nuɔnɔlo nu, de dukɔ sia dukɔ fe gbeɔgblo me, le Yudatowo fe nuɔnɔlo nu, de wofe gbeɔgblo me, do de Yudatowo kple amegawo, anyigba dzikpolawo kple anyigbawo fe tatɔwo tso India vasede Kus, wole anyigba alafa deka kple blave vo adre. 10 Wonlo agbalè la le fia Axasweros fe nko me, eye wotsɔ fia fe nko-sigɔ do nko ete, eye wòde agbalèawo duxɔlawo, siwo nye sɔdolawo, eye wodo fia fe sɔ diduwo la, si do da 11 be: Fia la de mo na Yudato, siwo le du sia du me be, woafɔ ju aɔli wofe agbe ta, eye woatsrɔ dukɔ kple anyigbawo fe avako, siwo xaxa wo do la, woawu wo, eye woagblè wo dome, vidziwo kple nyɔnuwo siaa, eye woaha wofe nuwo 12 le nkeke deka dzi le fia Axasweros fe anyigbawo katã dzi le dzinu wuievelia, si nye dzinu Adar fe nkeke wuietɔlia dzi. 13 Agbalè la me nya enye si: Woade se le anyigba vovovoawo dzi, eye woana dukɔwo katã nanyae be: Yudatowo nadzra do di le nkeke sia dzi, eye woabia hlɔ wofe futɔwo. 14 Teta duxɔlawo wo kaba do fia fe sɔ diduwo, eye woyi enumake le fia fe nya la nu. Eye wode se la le Susa-mɔ me.

15 Eye Mardoxai le fiawu, si nye adabe blɔto kple aklala me, edo sikafiakuku gaa de, eye wòle awu olaya, si nye akalala kple adabe dzito me hedo le fia la gbo; eye Susa-du la tso aseye hekpɔ dzidzo. 16 Eye wònye dzogbenyuie, dzidzo, aseyetso kple bubu na Yudatowo. 17 Yudatowo kpo dzidzo, wotso aseye, wotu aglo, eye wodu nkekenyuie le

a 1, 22.

b 2, 10.

a 5, 2.

anyigbawo katã dzi kple du, siwo katã me fia fe nya kple efe se la de; eye anyigba dzi dukɔwo dometo gedewo trɔ zu Yudatɔwo, elabena Yudatɔwo fe ɔɔdzɔ lɛ wo.

Yudatɔwo hia hlɔ wofe futɔwo.

9. Le dzinu wuievɛlia, si nye dzinu Adar la fe ɔkeke wuievɛlia, si dzi woawɔ fia fe nya kple efe sea dzi la dzi, gbesigbe Yudatɔwo fe futɔwo le mɔ kpɔm be, yewoakpɔ gusɛ de wo dzi la, nya la trɔ be, Yudatɔwo kpɔgusɛ de wofe ketɔwo dzi. **2** Tete Yudatɔwo fo wo dokui nu fu de wofe duwo me le fia Axasweros fe anyigbawo katã dzi, be yewoawu amesiwo katã dzi yewofe dzogbevɔe la. Amea deke menɔ te de wo nu o, elabena wofe ɔɔdzɔ lɛ dukɔwo katã. **3** Anyigbawo fe tatɔwo katã, amegãwo kple anyigba dzikpɔlawo kpakple fia fe dziɖulawo xɔ na Yudatɔwo, elabena Mardoxai fe ɔɔdzɔ lɛ wo. **4** Elabena Mardoxai zu gã le fia fe me, eye efe ɔke de anyigbawo katã dzi; elabena ɔutsu Mardoxai le gã zum de dzi daa. **5** Eye Yudatɔwo tsɔ yi dza wofe futɔwo katã, wowu wo, eye wotrɔ wo, eye wowo wofe ketɔwo, alesi dze wo nu. **6** Yudatɔwo wu ɔutsu alafa atɔ le Susa-mɔ me, eye wotrɔ wo. **7** Wowu Parsandata, Dalfon, Aspata, **8** Porata, Adalya, Aridata, **9** Parmasta, Arisai, Aridai kple Watsata, **10** amesiwo nye Hamedata vi Haman, Yudatɔwo fe ketɔ fe ɔutsuvi ewoawo; ke wome de asi aboyonuwo nu o.

11 Gbemagbe wohe amesiwo wowu la fe xexlɛme va fia la ɔku me le Susa-mɔ me. **12** Tete fia la gbɔ na fiasrɔ Ester bena: Ne Yudatɔwo wu ɔutsu alafa atɔ le Susa-mɔ me, eye wotrɔ wo hekpe de Haman vi ewoawo nu la, aleke womahawo le fia fe anyigba mamleawo dzi oa? **13** Ester do nu la, ekema woade mɔ na Yudatɔ, siwo le Susa etsɔ hã, ne woawo de egbe fe se la nu, eye woawe Haman vi ewoawo de ati

Mo. II. 15, 14 v. 16.

8, 17.

5, 6; 7, 2.

3, 7.

nu. **14** Tete fia la gbɔ be, woawo nenema. Wode se le Susa, eye wohe Haman vi ewoawo de ati nu. **15** Eye Yudatɔ, siwo le Susa la, fo wo dokui nu fu le dzinu Adar fe ɔkeke wuievɛlia hã dzi, eye wowu ɔutsu alafa etɔ le Susa; ke wome de asi aboyonuawo nu o. **16** Yudatɔ mamleawo, siwo le fia fe anyigbawo dzi, fo wo dokui nu fu hevi wofe agbeta, ale be wokpɔ gbɔdzɔe tso wofe futɔwo si me, eye wowu ame akpe blaadre vɔ atɔ le wofe ketɔwo dome, ke wome de asi aboyonuawo nu o. **17** Esia va me le dzinu Adar fe ɔkeke wuievɛlia dzi, eye wogbo de eme le efe ɔkeke wuievɛlia, si wotsɔ wɔ aglotugbe kple dzidzɔkpɔgbe la dzi. **18** Ke Yudatɔ, siwo le Susa la, fo wo dokui nu fu le ɔkeke wuievɛlia kple wuievɛlia dzi, eye wogbo de eme le ɔkeke wuievɛlia, si wotsɔ wɔ aglotugbe kple dzidzɔkpɔgbe la dzi. **19** Eyata Yudatɔ, siwo le kɔfowo kple du nuwowo me la, tsɔ dzinu Adar fe ɔkeke wuievɛlia wɔ dzidzɔkpɔgbe, aglotugbe kple ɔkekenyuie, si dzi woɖoa nuduɖu de wo nɛwo le.

Yudatɔwo do ɔkekenyuie de anyi hena ɔkudodo wofe dede dzi.

20 Mardoxai ɔke nya siawo di, eye woɖo agbalɛ de Yudatɔ, siwo katã le kpuike kple didife le fia Axasweros fe anyigbawo katã dzi la **21** hele doɖom na wo be, woɖa dzinu Adar fe ɔkeke wuievɛlia kple wuievɛlia daa fesia fe, **22** abe ɔkeke, siwo dzi Yudatɔwo kpɔ gbɔdzɔe tso wofe futɔwo si me, kple dzinu, si dzi wofe vevevo trɔ zu dzidzɔ, eye nuxaxa trɔ zu ɔkekenyuie ene; ne woatsɔ wo awɔ aglotugbe kple dzidzɔkpɔgbewo, esiwo dzi woɖo nuduɖu de wo nɛwo, eye wɔana nu ame dahewo le. **23** Eye Yudatɔwo tsɔ nusi wɔwɔ gome wodze kple nusi Mardoxai ɔke na wo la, wɔ konui. **24** Elabena Hamedata vi Haman, Agagitɔ la, si nye Yudatɔwo katã fe ketɔ do de ta me be, yeatsrɔ wo, eye woɖa ɔpur, si nye nudzidzenu la, ne yeade ɔunyaɔunya wo me, eye yeatsrɔ wo. **25** Ke esi Ester va fia la ɔku me la, ede se wɔɔ

agbalē, be efe tame v5, si wòdò de Yudatowo ñu la, nat5 va eya ñuto fe ta dzi, eye "wohe eya kple viawo de ati ñu. 26 Eyata wona ñko ñkeke siawo be Purim le pur fe ñko nu. Le agbalē sia me nyawo katā kple nusi te fe wokpo, kpakple nusi dzò de wo dzi la nu, 27 Yudatowo ðoe, eye wotsæ wò kònu na woawo ñuto kple wofe dzidzimeviwo kpakple amesiwo katā aku de wo ñu la be, woadu ñkeke eve siawo le agbalē, si wono na wo, kple ñkeke do do la nu, eye womada edzi o; 28 ñku madzo le ñkeke sia dzi o, eye woadui le dzidzimewo katā kple fomewo katā me le anyigba-wo katā dzi kple duwo katā me; Purim-ñkeke siawo nu matso le Yudatowo dome o, eye wofe dzidzimeviwo je ñku madzo le edzi o.

29 Eye fiasr5 Ester, Abixayil fe nyõnuvi, kple Yudatò Mardoxai wono agbalē zi evelia le Purim ñuti heté gbe de dzi be, wo-ado kpe edzi wòanye kònu. 30 Wodò agbalē, si me xol5nyawo kple

α kp. 14: 7, 10.

δ 8, 2. 15.

nyatefenyawo le la, de Yudatowo katā le Axasweros fe fiadu fe anyigba alafa deka kple blave vò adreawo dzi, 31 be woado kpe Purim-ñkekeawo dzi de wofe yeyi xi dzi, abe alesi Yudatò Mardoxai kple fiasr5 Ester wòdò na wo, kpakple alesi woawo ñuto wo- do nutsitsido kple konyifafa na woawo kple wofe dzidzimeviwo ene. 32 Ester fe se la do kpe Purim fe do dowo dzi, eye wono de agbalē me.

Mardoxai di nyul na efe duko.

10. Fia Axasweros do nudzòdzo na anyigba la kple atsiawo me fukpowo. 2 Efe nu gā wawawo kple nu kiitsu wawawo katā kpakple Mardoxai fe ñkoxoxo, alesi fia la do gāe la, wono wo de Media kple Persia-fiawo ñli fe ñutinyagbalē me. 3 Elabena Yudatò Mardoxai enye evelia kpo fia Axasweros do, exo ñko le Yudatowo dome, eye nòvia gbogboawo l5 efe nya; edi nyul na efe duko, eye wòjo nu na edeviwo katā fe nyonyo.

HIQB FE AGBALĒ.

Mawuv5la Hiob fe agbeno ñyul.

1. Dutsua de na Uz-nyigba dzi, si ñko nye "Hiob. Dutsu sia nye ame madifo, ame dzòdzæ kple mawuv5la, eye wòtsri nu v5-di. 2 Wodzi ñutsuvi adre kple nyõnuvi et5 nē. 3 Efe lāwo le alē akpe adre, kposo akpe et5, nyi eveve te fe alafa at5 kple tedzino alafa at5 kpakple dola gedewo fū. Eye ñutsu sia do kpo de yedze-feviwo katā dzi. 4 Eye viañutsu-wa tua aglo de wofe afewo me, wo dome ðesiade le ñkeke, si dze edzi la dzi, eye woda ame da wodakpea wo nòvinyõnu et5awo, be woadu nu, eye woano nu kple yewo. 5 Eye ne aglotuyiawo trò va kpe la, Hiob do ame da woda-ko wo ñu. Efona ñdi kanya, eye wòsa numevò de wo katā fe xeli-me nu; elabena Hiob gblò be: Misela vinyewo wò nuv5, eye wo-

d Mo. 1.10, 23; 22. 21: 36, 24; Yer. 25. 20; Kony. 4. 21. e Xez. 14. 14. 20. f 2. 1; Fla. 1. 22, 19-22. g Kron. 1. 21, 1; Zax. 3. 1.

h Ps. 73. 13.

fe Mawu de aga le wofe dziwo me hi. Alea Hiob wona yesiayi.

Hiob ge de do-1okpo sesèa do me.

6 Eye wòva me gbe deka be, esi /mawuviwo va tsi tre de Yehowa ñku me la, 7 Satana hā le wo dome va. 7 Tete Yehowa bia Satana be: Afika nètso? Satana do ñu na Yehowa gblò bena: Mètso tsatsa ge le anyigba dzi kple tsa di ge le edzi. 8 Yehowa gblò na Satana be: Elé ñku de nye dola Hiob ñua? Elabena enye ame madifo, ame dzòdzæ kple mawuv5la, eye wòtsri nu v5di, eye amea deke mede enu le anyigba dzi o. 9 Tete Satana do ñu na Yehowa gblò bena: 10 Dzodzroe Hiob v5a Mawua? 10 De menye wòde to kpo de eya ñuto kple efe nuwo katā ñu godooa? Eyra efe afe kpakple efe asinudawawo, eye efe lāhawo gbagba de anyigba dzi. 11 Ke

do asi da, ne nade asi nusiwo katā le esi la ŋu kpo, be magbe wò nya de ŋkuwò me keŋ oa? 12 Yehowa gblɔ na Satana be: Kpo da, efe nuwo katā le asiwò me; deko megade asi eya ŋuto ŋu o. Tete Satana dzo le Yehowa ŋku me.

13 Eye wòva me gbe deka be, esi viangutsuwo kple vianyonuwo le nu dum, eye wole wein nom le wo novi xoxoeto fe me la, 14 tete ame dɔdɔa de va Hiob gblɔ gblɔ bena: Nyiawo le agble ŋlom, eye tedzinawo le gbe dum le wo xa, 15 kasia ^bSabatowo va dze wo dzi, wolé wo, eye wowu dɔlaawo kple yi, eye nye deka koe kpɔtɔ, be mava gblɔe na wò. 16 Esi amesia gale nufofo dzi la, ame bubu va gblɔ bena: Mawu fe dzo ge tso dzifo dze alɛawo kple dɔlaawo dzi hefiā wo, eye nye deka koe kpɔtɔ, be mava gblɔe na wò. 17 Esi mekpɔ de nu le eme o la, ame bubu va gblɔ bena: ^dKaldea-towo dze aɔalogo etɔ va dze kposawo dzi, wolé wo, eye wowu dɔlaawo kple yi, eye nye deka koe kpɔtɔ, be mava gblɔe na wò. 18 Esi amesia gale nufofo dzi la, ame bubu va gblɔ bena: Esi viwònutsuwo kple viwònyonuwo le nu dum, eye wole wein nom le wo novi xoxoeto fe me la, 19 kpo da, ya vudua de tso gbe dzi va lo xo la fe dzogoe eneawo de eme wòmũ dze deka kpuaiwo dzi woku, eye nye deka koe kpɔtɔ, be mava gblɔe na wò.

20 Tete Hiob tso ^hhedze efe awu, elũ efe ta, eye wòde ta agu hedo gbe da 21 gblɔ bena: ⁱAmama mele tso danye fe dɔ me, eye amama manɔ agayi. Yehowae na, Yehowae gaxɔe, woakafu Yehowae ŋko! 22 Le nusiawo katā me la Hiob mewɔ nuvɔ o, eye mebu vɔa deke de Mawu ŋu o.

Abosam tso Hiob ŋu le Mawu gbo. Dɔléle se-séa de dze Hiob dzi; sɔɔa lo dziku ne; xol: etɔ va kpoe da.

2. Eye wòva me gbe deka, esi mawuviwo va tsi tre de Yehowa ŋku me la, Satana hā le wo dome va tsi tre de Yehowa ŋku me." 2 Tete Yehowa bia Satana bena: A ika nɛtso? Satana dɔ ŋu na Yehowa gblɔ bena: Metso tsa-tsa ge le anyigba dzi kple tsa dɔ

* 1, 1.

* Mo. 1. 10, 7. 28; 25, 3.

* Mo. 1. 11, 28. * 19, 17.

/ 1, 22; Yak. 5, 11.

* Mo. 1. 36, 15; Yer. 49, 7.

* Mo. 1. 25, 2. / Yos. 15, 41.

* Mo. 1. 37, 34.

/ Nyaab. 5, 4; Tim. 1. 6, 7.

* 1. 6. * Yer. 20, 14-18.

ge le edzi. 3 Yehowa gblɔ na Satana be: Elé ŋku de nye dɔla Hiob ŋua? Elabena enye ame ^amadifo, ame dɔdɔzɔe kple mawuvɔla, eye wòtsri nu vɔdi, eye amea deke mede enu le anyigba dzi o. Egalé efe dɔdɔzɔenyenye me de asi ko, ke wòda éde adā ta me nam, be magblé edome naneke mawɔ-mawɔe. 4 Tete Satana dɔ ŋu na Yehowa gblɔ bena: Dutigbalé de ŋutigbalé te fe, eye amegbetɔ atso nusiwo katā le esi la, ana de efe agbe ta. 5 Ke do wò abɔ da, ne nade asi efe vu kple efe ŋutilā ŋu kpɔa, be magbe wò nya de ŋkuwò me keŋ ene oa? 6 Tete Yehowa gblɔ na Satana bena: Kpo da, ele asiwò me, deko kpo efe agbe ta!

7 Tete Satana dzo le Yehowa ŋku me hekpɔ fofoe vɔdi fu Hiob tso efe afɔfome vasede efe dzodome. 8 Eye wòbɔbɔ nɔ dzowo me hetsɔ sonu gagle le ŋuti kumi. 9 Tete ^rsɔa gblɔ ne bena: Egalé wò blibonyenye me de asi koa? Gbe Mawu, ne naku! 10 Ke eya dɔ ŋu ne bena: Efo nu, abe alesɔ nyɔnu abunetowo foa nui ene. Míexɔ nu nyuiwo tso Mawu si, de míaxɔ vɔ hā oa? Le nusiawo katā me la Hiob mewɔ nuvɔ kple efe nuyiwo o.

11 Esi Hiob fe xolɔ etɔawo se dzɔgbevɔe, siwo katā dzo de edzi la, wo dome amesiame tso wo de: Elifaz tso ^oTeman, Bildad tso ^hSuax, eye Zofar tso ⁱNaama; woɔo gbe dɔ kple wo nɛwo be, yewoayi aɔafa ne, eye yewoafa akɔ ne. 12 Ke esi wofɔ mo te le adzoge la, womedze sii o; tete wofa avi kple yli, wo dome amesiame dze efe awu, eye wohlé ke de ya me wòvuu de wofe ta me. 13 Eye wòbɔbɔ nɔ anyi de anyigba de egbo ŋkeke adre kple zā adre; ke wo dometɔa deke mefo nu kpli o, elabena wokpɔ be, veve la nu sé ŋuto.

Hiob fe konyifafa.

3. Emegbe Hiob ke nu hefo fi de efe dzigbe. 2 Eye Hiob xɔ edzi gblɔ bena: 3 ^oGbesigbe wodzim kple zā, si gblɔ be, wodzi ŋutsuvi la, nebu! 4 Dkeke ma nedo viviti, Mawu megabia eta tso

dzifo o, eye keklē megaklē de edzi o! 5 Viviti kple bluko nebugbæ yii, alilikpo dodo netsyæ edzi, eye zādokeli nedo dzikatsofoe nē! 6 Viviti neklō zā ma yii, dzi megadzæ le fe me nkekewo dome o, eye meganō dzinuwo fe xexlē me o! 7 Kpō dā, zā ma nedī fuflu, eye aseye megadi le eme o! 8 Amesiwo dōa golo nkeke, eye wotea ŋu dee adā ta me na ɔɔ driba la, nedo dīŋu nē! 9 Efe ŋukeyleti nedo viviti; nelala keklē, ke deke megado o, eye megakpō agudzedze fe adaba o! 10 Elabena mexe danye fe vidzido nu o, eye meyla fuwɔame de nye ŋkuwo o.

11 Nukaŋuti nyemeku de danye fe dō me oa? Eye esi medo tso dō me la, nukaŋuti nyemetso me o? 12 Nukata wotsom dō ako? eye nukata meno no dō? 13 Anye ne memlō anyi, eye megbō de eme; anye ne medō alō, eye medzudzō 14 kple anyigba dzi fiawo kple adanumegāwo, amesiwo tu amedifewo na wo doku; 15 alo kple amegā, siwo si sika bō dō. amesiwo fe yodo yō kple klosalo. 16 De mele abe fu gege, si wode do ene la, anye ne nyemegali o; eye anye, ne mele abe vidzie, siwo mekpō kekeli kpō o la ene. 17 Afima ame nyanyrāwo dzudzō agbōdzedze le, afima ame gbōdzogbōdzōwo gbō de eme le. 18 Gatōwo hā gbō de eme, eye womegale kplolawo fe gbe sem o. 19 Deviwo kple tsitsiawo siaa sō le afima, eye kluvi vo tso efe afeto si me.

20 Nukaŋuti wōna kekeli ayadulawo? Eye wōtsō agbe na nuxalawo? 21 Amesiwo le ku dzom, ke meva o, eye wole ŋu tsom nēwu kesinōnuwo; 22 amesiwo akpō dzidzō atso aseye, ati kpō, nenyē be, woakpō yodo: 23 ŋutsu, si fe mō bu dee, amesi ŋgō Mawu/ tō kpō dō. 24 Elabena nye tseɖuɖu xō de nududu tefe nam, eye nye hūdeɖe le dodom abe tsi ene. 25 Elabena nusi vōm mele la, va dzinye. eye nusi ŋu mele dzodzom nyanyanya dō la, dzō de dzinye. 26 Nyemekpō ŋutifafa, dzudzō kple gbōdemea deke o tso, hafi veveawo le gā dom de dzi.

Elifa fe nufofo għāto: Mawu mehea to na fomadiiāa deke o.

4. Tete Temanito Elifaz xō edzi de gbō bena: 2 Ne wodo nya de gbōwō la, de wōadu dzi na wōa? Ke ameka ate ŋu ami nya de dō me? 3 Exlō nu ame gedewo, eye nēdo ŋusē alo gbōdōwo. 4 Wō nya fō ame kudzewo de te, eye nēdo ŋusē klo benōwo. 5 Azō, esi wōdō dziwō la, wōna vo le ŋuwōa? Azō, esi wōdō de dziwō la, dzi de le fowōa? 6 De menye wō mawuvōvō enye wō dzidefo oa? Eye wō zōzō maɖi le la enye wō mōkpōkpō oa? 7 Bu eme kpō! Ameka dome gblē fōmaɖimaɖii kpōa? Eye afika wotsrō ame dzōdzōewo le kpōa? 8 Le nye nukpōkpō nu la amesiwo ŋlā dzogbevōe hetsōa agbagbadzedze fāna la, woawoe xaue hā. 9 Mawu fe fu, ŋu gblē wo dome, eye efe dōmedzoe gbōgbō na wo nu yi. 10 Dzata le xōxlōm, dzata le gbe dem, ke woŋe adu na dzataviwo. 11 Dzata tsrō, le esi nulēle meli o ta, eye dzatanō fe viwo ka hlē.

12 Gbea de di va gbōnye dzaa, eye nye to se dalidodo 13 le zā me ŋutega fe tameyiyi me, esime amewo yi alō me o. 14 Nye lāme ble fu, dzidzi fom, eye nye fuwo katā dzo kpepepe. 15 Yaa de fo va to ŋunye, dādoe dō to de ŋunye. 16 Nōnōmea de tsi tre de ŋkūnye me, ke nyemedze sii o, eye mese gbe bōlōea de be: 17 De ame kodzogbea nye dzōdzōetsu le Mawu ŋku mea? Alo de ŋutsua de dza le ewla ŋku mea? 18 Kpō dā, meɖoa dzi de efe subōlawo ŋu o, eye wōbua tatra de efe dōlawo ke hā ŋu? 19 ŋuu kekeke wōahayid anyixō me nōlawo nye ge, amesiwo dzō tso anyi me, eye wōlilia afō wo dzi abe agbagblawo ene. 20 Woatugu wo tso ŋdi vasede fiē, eye woabu nigbi, amea deke madze sii o. 21 De mele eme oa? Ne wotso wofe agbadōka le wo ŋu la, ekema wokuna le numanyamanya me.

Elifa fe nufofo dzilyiyi: Mawu mavlā tsrōna; gake amesi babo edokul de ete la, kpax deɖe.

5. Yō ame kpō, de amea de ato na wō hā? Eye kōkōɖɖawo

Mo. 1. 15 12.

b 15, 15.

d Kor. II. 5, 1.

e Nyad. 9, 6.

f 19, 8.

dometo ka nu nèbe, yeatɔ do? 2 Ke boɔ dziku wua bometsila, eye abuneto kuna de ɔuava me. 3 Mekpɔ bometsilaa de do ke; tete wɔnyunyɔ de enɔfe enumake.^a 4 Deɔde metsɔ de viawo gbɔ o, wofanya wo le agbo la me, eye xɔnametɔa deke meli o. 5 Dɔ-wuitɔwo mi efe agblemenuwo, eye wɔɔahe wo tso keke ɔvegoewo me ke, eye tsikɔwuitɔwo da tɔyo de efe kesinonuwo ɔu. 6 Elabena dzɔgbevɔe medona tsoa ke me o, eye hiatuame metsɔa anyigbatu me o, 7 ke boɔ wodzi amegbetɔ de hiatuame ɔu, abe alesi dzoxi dzona yia dzii ene.

8 Nyeɛ wɔnyea, anye ne matɔ de Mawu ɔu, eye matsɔ nye nya ade asi na Mawu, 9 amesi wɔa nu^b gɔ, siwo me dzodzɔ meli o, kple nukunu, siwo mele xelɛ me o; 10 amesi naa tsidzadza anyigba, eye wɔɔa tsi de lɔnyifewo. 11 Edoa ame^c bɔbɔɔkuiwo de dzi, eye wɔkplɔa dzɔgbenyuie fua nuxalawo. 12 Egbɛ ayetowo fe tamedoɔ me, be wofe asiwo magawɔ naneke wɔaɔ avu o. 13 Elɛa nunalawo le wofe aye-nuwɔwo me, eye wɔnana ayedzelawo tsi klokloklo le wofe adanudedede me. 14 Viviti kpea wo le ɔkeke me, eye wonɔa asi tsam le ɔɔokutsu abe zã me ene.^d 15 Ke edea ame dahe tsoa yi nu, tsoa wofe nu me, eye tsoa ɔusɛtɔ si me. 16 Mɔkpɔkpɔ li na hiãtɔ, eye nu vlo wɔwo amia nu.

17 Kpɔ da, woayra amegbetɔ, si Mawu hea to na, eyata megado vlo ɔusɛkatãtɔ fe tohename o.^h 18 Elabena edea abi ame ɔu, eye wɔgablanɛ, efoa ame, eye efe asi daa gbe le ɛɔu.ⁱ 19 Ade wò le fukpekke ade me, eye le adadrelia me la vɔa deke maka asi ɔuwò o.^j 20 Le dɔɔɔli la ade wò tso ku me, eye le avo me la ade wò tso yi nu. 21 Aɔla de adedifoame, eye ne gbegblɛ va la, mavò o. 22 Ako gbegblɛ kple dɔwua-me, eye mavò anyigba dzi gbemelãwo o. 23 Elabena mia kple agble me kpewo miabla nu, eye gbemelãwo adze xɔlɔ kpli wo.^k 24 Ekema ãdze sii be, wò agbadɔ ɔu fa, eye ne ède ɔku de nɔwɔfe la, naneke mahiã wò o.

25 ãdze sii be, viwòwo sɔ gbɔ, eye wò dzidzimeviwo le abe gbe le anyigba dzi ene. 26 Aɔsi afu ga, hafi ayi yɔ me, abe alesi wotsoa lu bablawo va afee le wofe yeiyi dzi ene. 27 Kpɔ da, nusia me miédzɔ, eye ele eme alea; see, eye nadzrae do!

Hiob[ɔze si efe hiã, eye wɔfa konyi[le] xɔlɔsawo fe sesɛ ɔuti.

6. Tete Hiob do ɔu gbɔ bena: 2 Ne woaxada nye dziku, eye woatsɔ nye fukpekke ade nudanu me kpakplii de! 3 Ke zã la ele kpekpe wu futake, eyata nye nyawo le mɔ tram do. 4 Elabena ɔusɛkatãtɔ fe aɔutɔ le nye lã me, eye nye gbɔgbɔ no efe aɔi; eye Mawu fe ɔɔdzidodowo kpe avo kplim.^d 5 De gbetedzi xɔlɔna le gbe mumu gbɔa? Alo de nyitsu dea gbe le efe nududu gbɔa? 6 De nu vɔvɔ nya duna, ne womekpɔ dze oa? Alo de vivi le azi fe yia mea? 7 Nye luɔ gbe asidedeɔu: nududu nyɔɔnu wɔnyea nam. 8 Oo, de nye didi nava me, eye Mawu nawɔ nye mɔkpɔkpɔ dzi nam! 9 De wɔadze Mawu ɔu, be wɔagbãm gudugudu, wɔade ka efe asi, eye wɔasɛ nye agbeka da la! 10 Anye ne nye ako afa tso, be nyemesɛ nu le kɔkɔtɔ fe nyawo ɔu o, eye mati kpo le veve heliheli la me. 11 Nukae nye nye ɔusɛ, be mado dzi, eye nukae nye nye nuwuwu, be magbɔ dzi dɔ? 12 Nye ɔusɛ la, kpe fe ɔusɛ wɔnyea? Eye nye ɔutilã la, akɔbli wɔnyea? 13 Metsi ya me, eye wode nu zidɛɔna da le ɔnyea.

14 Ne dzi de le amea de fo la, ele be, xɔlɔwo nafa tu nɛ, nenyɛ be, edzudzo ɔusɛkatãtɔ la vɔvɔ hã. 15 Nɔvinyewo wo alakpanu abe tɔsisi ene; woɔi ta, siwo gbaɔ gba go, 16 siwo tsi babla na woblu, eye sno yla de wo me. 17 Ye-yiyi, si dzo do wo me la, womiɛna, eye ne ɔɔokutsu ou la, wobuna le wo teɛ. 18 Asihawo dze gbe to tagba, eye wotɔrɔ. 19 *Temamɔzhawo le afima kpɔm, eye *Saba-sihawo le ɔu dom de wo nu; 20 ke wofe mɔkpɔkpɔ zu ɔukpe, eye esi wova afima la, wofe mo tsi dã. 21 Alea miawo hã miele deke mee o; miekpɔ

a Ps. 37, 36, 36.

b 9, 10. d Ps. 38, 3.

e Ps. 75, 8; Lu. 1, 52.

f Kor. I. 3, 19.

g Yes. 59, 9, 10.

h Lod. 3, 11; Ps. 94, 12.

i Mo. V. 32, 39; Hos. 6, 1. k Ps. 38, 12.

l Lod. 24, 16.

m Mo. I. 26, 15.

o 1, 15. p Hos. 2, 20; Yes. 11, 9-9.

ɔɔdzi, eye vovɔ do mi. 22 De megblo be: Mina num, eye mitso miafe kesinonuwo wo nunanae nam, 23 midem tso keto la si me, eye mixom le ɔlomito si me loo?

24 Mifia num, eye mazi kpo; eye mide nusi me metra le la, me nam! 25 Aleke gbegebe puse mehele nyatefe fe nyawo mee o! Ke aleke miafe nya hedeamequawo le? 26 Nya tɔe miebe, yewoɔɔa? Amesi do dikeke me nyawo la, yae wonye. 27 Nu ko wonye miele dzidzem de tsyɔevivo dzi, eye mietsɔ mia xolɔ le dzadzram. 28 Azo, ne mielɔ la, mitro de gunye, nyemaka avatso le mia ŋku me akpo o. 29 Mitro dzro, alakpa megano me o, mitro, tonyee nye dzodzɔea kokoko! 30 De alakpa le nye ade dzia? Eye de nye veme madze si nu vlo oa?

Dziyiya: Hlob de kuku na Mawu bena, wɔana yeaku loo, alo woakpo ye ta.

7 De menyee aya mee amegbetɔ le le anyigba dzi oa? Eye de efe ŋkekewo mele abe agbatedɔwɔla fe ŋkekewo ene oa?^d 2 Alesi kluvi fe ŋku biɔna de vovoli ŋu, eye alesi agbatedɔwɔla nɔa efe fetu dzɔmee la, 3 nenema nyea mexo hiɔyletiwoe, eye wotsɔ fuzawo nam. 4 Ne memlo anyi la, ekema mebuna be: Yekayi mele fofɔ ge? Fiɛ gbo hã metsɔ o; eye mefoa togogoe wɔtiam, vase de esime ŋu dena le eme. 5 Nye ŋutilã dze nyɛ, eye wɔfo anyi; nye ŋutigbalɛ lɛ akpo, eye wɔgabã tsi. 6 Nye ŋkekewo dia du wu avɔlɔɔu, eye wo nu yina makpokpo manomee.^h

7 Mibu eme kpo, fufu enye nye agbe, eye nye ŋku magakpo dzɔgbenyuie o. 8 Amesiwo fe ŋku le gunye la, womagakpom o; eye ne wɔ ŋkuwo dim la, nyemagano anyi o. 9 Alilikpo buna, eye enu yina; nenema ke, ne amea de yi tsiɛ la, megagbɔna o, 10 megatrona va efe me o, eye nɔɔɔfe megadzea si eyama o. 11 Eyata nye hã nyemaxe mo na nye nu o; mafo nu, esi nye dzi do ɔɔdzi me, eye mafa konyi le nye luɔ fe vevesese me. 12 Atsiafue menyee, alo bosoe menyee, be nede

ɔɔɔɔwɔ do gunyea? 13 Ne megblo be: Nye aba nefa ako nam, eye nye dofe nexɔ nye hiawo tso nam ti la, 14 ekema nɛtsɔa drɛe doa vovɔ nam, eye nɛtsɔa ŋutega doa ɔɔdzi nam, 15 ale be nye luɔ do be, gbɔgbɔtsixɛ natsi ye fo, eye wɔlɔ ku wu fudidi glanglan sia. 16 Etim azo, nyemebe, manɔ agbe tegbee o. De asi le gunye, elabena fufu enye nye ŋkekewo.^a

17 Nuka nye amegbetɔ be, nede kokɔe, eye be, nɛtsɔ wɔ tame do eɔu?^b 18 Edoɔ te fe ne ɔɔdi sia ɔɔdi, eye nɛdons kpɔna adabafofo sia adabafofo. 19 Yekayi nade ko da le gunye, eye nade asi le gunye, be mami ta tetee? 20 Ne mewo nuvɔ la, nuka wonye mewo wɔ, wɔ amegbetɔwo ŋu dzɔla? Nukanuti nɛtsɔm do nu dzidzea na dokuiwɔ, be metro zu agba na dokuniye? 21 Nukanuti metsɔ nye dzidadawo ke o, eye mɛna nye vodadawo nu yi o? Elabena azo mele ke me mlɔ ge, eye ne ɛdim la, nyemagano anyi o.

Bildad fe nufofo ghãta. Dzimetatɔ ko le vevie na Hlob; mawumavɔlawo tsɔna.

8 Tete Suaxɔ Bildad xɔ edzi gbo bena: 2 Zi nenie nana nu fom alea, eye wɔ nu me nya nanye ya vuduvudu? 3 De Mawu atrɔ gbo nya dzodzɔea? Eye de ŋusɛkatãtɔ atrɔ gbo dzodzɔenyenyee?^e 4 Nenyee de viwɔwo wo nuvɔ de eɔu la, ekema eyata wɔtsɔ wo de asi na wofe dzidada do.^f 5 Ke ne ɛdi Mawu vevie, eye nɛfo koko na ŋusɛkatãtɔ la, 6 ne ɛdza, eye nɛwo nu dzodzɔe la, ekema^g adzo ŋuwɔ, eye wɔgadɔ wɔ dzodzɔenyenyee fe nɔfe la do. 7 Eye ne ɛle nyanui gbã la, ekema ɛdzi de edzi emegbe.ⁱ

8 Elabena bia fome tsãtɔ se kpo, eye nalɛ ŋku de nusiwo me wo fofowo dzro la ŋu! 9 Elabena miawo la etsoviwo mienye, eye ame makponutefewo mienye; elabena miafe ŋkekewo le abe vovoli ene le anyigba dzi. 10 Woa-woe afia nu wɔ, woagbloe na wɔ, eye woahɛ nyawo ado goe tso wofe dziwo me be: 11 De nyonu-ŋegbe miena de afisi sii mele oa? Eye de afla miena tsi makpomakpɔea? 12 Egale mumu ko, eye

^a Fir. 1. 19, 4.

^b 14, 1-5; Ps. 8, 6.

^d 14, 6.

^e 34, 10.

^f 1. 19, 19.

^g Ps. 35, 23.

^h Yes. 38, 12.

ⁱ 42, 10.

^k 10, 21; 14, 10 v. 12; 16, 22.

^l Ps. 102, 12.

^m Ps. 103, 16.

medo sisi me o, ke etrea fufu na gbewo katā. 13 Alea wòṅṅna na amesiwo katā ṅlṅ Mawu be la, eye ame vlowo fe mǎkpǎkpǎ doa agu.^a 14 Efe dzidodo de nu ṅu mele naneke me o, eye efe mǎkpǎkpǎ le abe yiyidṅ ene. 15 Ezioṅna de efe xṅ ṅu, ke menoa tsi-trenu o, ekuna de eṅu, ke melina de te o. 16 Ewṅna mlǎmlǎmlṅ le yetotoe nu, eye wòdea ka de efe abṅ me. 17 Edoa ke de kpewo dzi, eye wòtoa kpewo me. 18 Ne edee da le etefe la, ekema te fe la sēa nu le eṅu be: Nyemekpǎ wò kpǎ o. 19 Kpǎ da, ale efe mǎ fe dzidṅ le enye si, eye bubu miena tso ke me.

20 Kpǎ da, Mawu medoa vlo mawuvṅlawo o, eye meléa nu vṅ-dṅ wolawo fe asi o. 21 Agana nu koko nayo wò nume, eye aseye-tsotso nanc wò nuyi nu. 22 Dukpe alé wò ketowo, eye nu tovo wola-wo fe agbadṅ maganc anyi o.

Hiob fe nufojo evela: Amea deke mate ṅu adrṅ nya kple Mawu o.

9. Hiob do ṅu gbṅṅ bena: 2 Nya-tefe, menyae be, ele alea; eye aleke /amegbeto fe nya adzo le Mawu gbṅṅ? 3 Ne edze eṅu wòbe, yeahe nya kplii la, mate ṅu adṅ akpe fe deka ṅu o.^g 4 Dzi nyanu le esi, eye efe ṅusṅ kako. Ameka tsi tre de eṅu, eye megbe kpṅ-dodoe o? 5 Emli towo da, ke womenyae o; etṅ wo bu anyi le efe damedzoe me. 6 Eouou anyigba le enṅfe, ale be efe sotiwṅ oā. 7 Ede se na ye, eye medze o, eye wòtu nu de yletiviwo nu. 8 Eya deka /keke dzingoli me, eye wòzo fu dzeagbo dzi. 9 Ewo koklovinc, /avū kple avūto kple atiflegu kpakple dzieheyletiviwo. 10 Ewo nu gā, si me dzodzoro meli o, kple nukunu, siwo mele xexlṅ me o.^k 11 Kpǎ da, eto ṅunye yi, eye nyemekpǎe o; esa agba va yi, eye nyemedze sii o. 12 Kpǎ da, ehoa nu kple ke, ameka axe mǎ ne? Ameka agblṅ ne be: Nuka wṅm nèle? 13 Mawu mefaa efe dziku nu o, eye /Raxab fe xonametowo abobṅ deete. 14 Aleke nyea mahe nya kplii, eye afika mǎkpǎ nya dzadzṅ le leefe ṅku me? 15 Ne tṅnye dzṅ ouu keke hā

la, nyemate ṅu adṅ ṅu ne o, koko boṅ mafo na nye ṅṅndrṅla la. 16 Ne meye, eye wòto nam hā, nyemaxṅ ase be, elṅ to de nye gbe ṅu o. 17 Edze dzinye le ahom me, eye wòdzi nye abiwo de dzi naneke mawṅmawṅ. 18 Mede mǎ nam be, magbṅ o, ke boṅ ena vevesesewo di fo nam. 19 Ne edi ṅusṅ nu la, kpǎ da, ṅusṅto enye si; eye nenyṅ ṅṅndrṅ la, ameka akplṅm ayii?^b 20 Ne tṅnye dzṅ la, nye nu abu fṅm, eye ne nyemedi fo o hā la, abum bubui. 21 Nyemedi fo o! Nyemedze si dokuinye o, eye megbe nye agbe! 22 Wo katā le deka! Eyata mebe: Ame madifo kple fodila siaa wṅtsṅna.^d 23 Ne atam de asi amewuwu me de vo me la, ekema edea alome le ame madifṅwo fe vevesese ṅu. 24 Wotsṅ anyigba de asi na nu vlo wṅlawo, eye wṅtsyṅ nu mo na woje ṅṅndrṅ-lawo. Ne menyṅ eyae o la, ekema amekae wṅe?

25 Nye ṅkekewo le abla dem wu dufula; wosi, eye womekpṅ dzṅgbenyulea deke o. 26 Woyi mli abe aflṅu ene, eye abe alesii hṅ dea agba anyi de nuṅduṅ dzi ene. 27 Ne mebu be: maṅṅ nye konyifafa be, madzudzo adādodo, eye mako mo la, 28 ekema nye vevesesewo katā doa vṅvṅ nam. elabena menyae be, mèle tsotso ge nam o. 29 Fodila menyṅ tso, nukata manṅ agbagba dzem dzodzoro do? 30 Ne mele snotsi, eye meklṅ nye asi de adzalṅsi me la, 31 ekema anyṅm de ba me, eye manyṅ ṅu na nye awuwo. 32 Elabena menyṅ ame wònye abe nye ene, ne mado ṅu ne be: na miayi ṅṅnu o. 33 Nyametso-laa deke mele mia dome, ne wòadṅ asi mí ame eve la dzi o. 34 Ne ede efe amefoti la da le ṅunye, eye efe ṅodzi megado vṅvṅ nam o la, 35 ekema mafo nu, eye nyemavṅe o; elabena menyṅ alea mele o.

Dziyi: Hiob fa konyi bena, Mawu na fukpe kpe va eya ṅuto fe nuwṅwo dzi alea.

10. Nye agbe le ṅu nyṅm na nye luṅ, eyata mana konyifafa nado bababa, eye mafo nu le nye luṅ fe vevesesewo me. 2 Megblṅ na Mawu be: Megabu

a 11, 20; 18, 14; Lod. 10, 28.

b kp. 28.

d 8, 20; Nyagb. 9, 2. 5.

e Ps. 126, 2.

f 26, 4.

g Ps. 18, 13.

h Yes. 40, 22.

i 38, 31; Am. 5, 9; Yes. 13, 10.

k 5, 9.

l 26, 12.

fom o; na manya nusi ta nèle avu wòm kplim dọ! 3 De wòle nuwò vivim be, nète ame de anyi, eye nètso nye, wò asinudòwòwò la, fu gbe, eye nèklè de ame vlo fe adapudede dzia? 4 Dutilànkue le tawò? "alo de nèkpòa nu, abe alesi amegbetò kpòa nui enea? 5 De wò ñkekewo le abe amegbetò fe ñkekewo enea? Eye wò fewo le abe ñutsu fe fewo enea? 6 Hafi nèle nye vodadawo gòmè dim, eye nèle nye nuvòwo ta biam le sesem, 7 evò wònye ènyae be, nyemedi fò o hafi, eye amea ðeke mate ñu axò ame le asiwò me o.

8 fWò asie mem, eye nèwò nye afisiafi pèpèpè tso, hafi natsròm mahà? 9 Dò ñui be, 'tsue nètso wòm, eye de nèbe, magatrò zu anyia? 10 De mèkòm de anyi abe notsi ene, eye nènà mebla abe notsi kpekè ene oa? 11 Efa ñutigbalè kple lā de ñunye, eye nède fu kple lāmeka menyè. 12 Ena agbe kple amenuvevem, eye wò ametakpòkpò dzra nye gbògbò dọ. 13 Nusia nèyla de wò dzi me, menyae be, èdò esia de tame. 14 Ne mewò nuvò la, èle ñudzò nam hā, eye mètso nam le vodada me o. 15 Ne međi fò la, baba nam! Eye ne tonye dzo la, nyemafò ta dzi o, nye amesi nye ñukpego, eye mele nye hiā tefe kpòm. 16 Eye ne mefoe de dzi la, ekema àyòm de nu hābe dzata ene, eye àgawò nukunuwo de ñunye atradii. 17 Ađò ðasefo bubuwo de ñunye ðaa, àdzi wò dziku de dzi de ñunye, eye avakowo anò li ðòm wo nòewo atradii de ñunye.

18 Nukanuti nènà medo tso danye fe dọ me dọ? De wònye de metso me la, anye ne ñkua ðeke mekpòm o;* 19 anye ne nyemeli o, eye anye ne wotsòm tso danye fe dòmè hede yò me. 20 De nye ñkekewo mele vee ko oa? Nedzudzò, eye wòate ða le ñunye, ne magbò de eme vie, 21 hafi mayi, eye "nyemagatrò agbò o, mayi viviti kple blukò fe anyigba dzi, 22 anyigba, si dzi viviti dọ dọ kpekpekpe, eye wòtòtò hólhólò, eye ne ñu ke la, ele abe blukò ene.

a Sam. I. 16, 7.

b 3, 21; 10, 7.

d 38, 1.

e Ps. 51, 8.

f Ps. 139, 14.

g 33, 6; Mo. I. 2, 7; 3, 19.

h Yes. 38, 13.

i Ps. 3, 6; 4, 8; 23, 3, 11; Yer. 20, 14.

j 8, 13.

k 7, 10.

Zofar fe nufofo gbàto: Hiob nababo edokul de Mawu nusianu nyala te.

11. Tete Naamato Zofar xò dzi gblò bena: 2 De woagbe epudòdo na nyawòlaa? Eye de ade gàto tó anye dòzdzeaa? 3 Wò nyawòwò de ga nu na amewo, ale be nèle fewu dum, eye amea ðeke mede ñukpe mo na wò o; 4 eyata nèle gbògbòm be: Nye nufiafia me kò, eye medza le ñkuwò me.^b 5 Oo, ne Mawu ahafo nu, eye wòake efe nuyiwo de ñuwò,^d 6 eye wòade efe nunya "yaylawo afia, be wo gome goglo ñukutè la, ekema àdze sii be, Mawu fe ñku dzo le wò vodadaa ðewo dzi.

7 De àte ñu ake de Mawu fe agunu ñua? Alo àte ñu ade ñusèkatàto fe mlòeanu kekeakea? 8 Eko abe dzifo ene, nuka wòà nawò? Egoglo wu tsièfe, nuka wòà nènya? 9 Efe dzidzeme didi wu anyigba, eye wòkeke wu atsiafu. 10 Ne eva tso me yi, elé ame, eye wòdi wònu la, ameka axe mò nò? 11 Elabena enya alakpatòwo, eye wòkpòa nu manyo wòwò, evò menyans ði hafi o. 12 Ale gegeme hā adze nunya, eye woazdi gbetedzivi wòazu ame.

13 Azò ne èdzra wò dzi dọ, eye nèke wò alwo me nò, 14 ne ède nu manyomanyo, si le asiwò me la ða, eye nu madzòmadzò ðeke mele wò agbadò me o la, 15 ekema àwu wò mòdzi mokaka manomee, eye àli ke, eye màvò o; 16 ekema àñlò wò hiākame be, eye wòanò ñku dzi na wò abe tsi, si si va yi la ene. 17 Wò agbenonò me ako wu ñdòkutsu dzatsè, eye ne edo viviti hā la, ako abe ñdi ene. 18 Wò dzi adze eme, elabena mək̀pòkpò li, àtsa ñu afisiafi, eye àmlò anyi bòkò. 19 "Àmlò anyi, eye amea ðeke mado vodi na wò o, eye ame gedewo ako mò de ñuwò. 20 Nu ati kò na ame vlowo fe ñkuwo, sitsofewo katà abu de wo, eye wofe imək̀pòkpò la luò fe fufue.

Hiob fe nufofo etšita: Hiob ka mo na xólšawo, eye wòxiè Mawu fe ñusè gā la ñunya fia wo.

12. Eye Hiob dọ ñu gblò bena: 2 Nyatefee! Miawo koe nye amewo, eye ne miaku la, ekema nunya ku. 3 Nye hā nunya le

asinye abe miawo ke ene, eye mia kpli miawo miele kpo deka dzi. Amekae menya nusiawo to-gbe oa? 4 Ame nuto xolwo je alomedenu manye tsā, nye amesi yoa Mawu, eye wōdoā toe, ^{a 5, 14.} nye ame dzodzoe kple mawuvōla anye alomedenu! 5 Amesi le dedie buna be, yeado vlo dzogbevōe, eye yeatu nu amesi fe afo mele te dzi o la. 6 Adzoblasuwo je agbadwo le nūtifafa me, eye amesiwo le dedie do dziku na Mawu, eye wofe kōnōnlo nye mawu na wo.

7 Ke bia lāwo se, eye woafia nu wō, kple dzifoxewo, eye woagblōe nā wō, 8 kpakple anyigba dzi nutatawo, eye woafia nu wō, eye fumelāwo atoe na wō. 9 Amekae medze sii le nusiawo katā nū be, Yehowa fe asie wō nusiawo oa? 10 Eya, amesi si me nu gbagbewo katā fe luō kple amegbetōwo katā fe nūtlā fe gbogbo le! 11 De to medoa nya kpōna, ^{b 12, 3.} abe alesi veme dāa nuḍuḍu kpōna ene oa? 12 De nunya le amegā dēdiwo si, eye tagbo kōko li na ame tsitsiwoa?/

13 Eya si ko nunya kple nūšē, adanḍodo kple tagbo kōko le. 14 Kpō da, ne egbā nane la, amea deke megatunē o, eye ne ede ame xō la, amea deke meṛunē o. 15 Kpō da, ^{d Lod. 17, 28.} ne exe mō na tōwo la, womiena; ne ede asi le wo nū la, wuwuwlua anyigba. 16 Eya si me nūšē kple nunya vavāto le, eye ete enye motrelawo kple amesiwo kplōa amewo tra mōe. 17 Edea aboyo adanumegāwo amamae, eye wōdoā tsu onudrōlawo. 18 Edea fiawo fe dzizizi dā, eye wōdoā ka ali na wo. 19 Edea aboyo nunolawo amamae, eye wōlāa amesiwo fo kē de to la, fu anyi. 20 Exāa nufōfo nyui le nufolawo si, eye wōdeā nunya le tagbo na amegā dēdiwo. 21 Etrāa vlododo kōna de amegāwo dzi, eye wōdoā agblō nūšētōwo fe alidziblanu me. 22 Ekloa nu le nusi yla nigbinigbi la dzi tso viviti me, eye wōhea bluko vaa keli nui. 23 Enana duwo dzina de dzi, eye wōtrōa wo; enana dukōwo kekea ta, eye wōgakplā wo dzonē. 24 Eglēa tagbo na

anyigba dzi dukōwo fe tatōwo, eye wōnana wotsaa tsa glāla le gbe-gbe, si mōa deke mele o. 25 Wotsaa asi le viviti me akadā deke menoa wo si o, eye wōnana wotsaa tsa glāla abe ahamulawoene.^a

Dziyiyi: Hlob x15 nu xolawo le Mawu fe dzodzenyenye nūtlā. Hlob de asi nufōfo me do de Mawu, eye mev5 efe gānyenye o.

13. Mikpō dā, nusiawo katā me-
kpo kple nye ŋkuwo, nye to see, eye wōdzrae dō. 2 Nu alesi nu mienya la, nye hā menyae; mia kple miawo la kpo deka dzi miele.^b 3 Ke medi be, mafo nu kple nūšēkatātō, eye wōle dzroyem be, mia kple Mawu miahe nya akpō. 4 Ke miawo la, ami dem miele de avatso, eye gbēdala dzodzrowo mienye. 5 Oo, ne miazi dōdōe dzro de; ekema woabu esia nunya na mi.^d 6 Mise dokuinye nūdeḍe dzro, eye milē to de nye nuyiwo fe nyavioli nū! 7 De miebe, yewoagblō nu madzomadzō ahatsō dī Mawu fe nyonyo, eye miaka avatso ahatsō dī efe nyonyoa? 8 De miebe, yewoade edzia? Alo de miebe, yewoawo dzre de Mawu nua? 9 Ne edzro mia me kpō la, de etefe akōa? Alo de miebe, yewoafliu, abe alesi woflua amegbetō enea? 10 Ahe to na mi kokoko, ne miele ame dzi dem le adza me. 11 De efe gānyenye mado nōdzi na mi, eye efe vōv5 malē mi oa? 12 Miafe nya tsitsiwo nye tofoko, eye miafe avakpofufuwo nye anyi dede.

13 Mide nu dā le nūnye, ne mafo nu, eye nusi be, yeava dzi-nye la, neva! 14 Malē nye nūtlā de adu nu, eye matsō nye luō aḍo nye asi me. 15 Kpō da, ele wu ye ge tsā, eya ko sinu kpom mele; ke deko mebe, maṣu go nye zōzōme de ŋku me nē, 16 eye esia nye nye dziḍuḍu xoxo, elabena ame vloa deke medona de ŋku me o. 17 Mise nye nyawo dzro, eye nye nyamedede nede to me na mi! 18 Kpō da, medzra de de dzrenya la nū, eye menyae be, tonyee le dzodzō ge. 19 Ameka ate nū akpe kplim? Eya ko hafi mazi dōdōe, eye maku. 20 Negbe nu eve ko megawom o, ekema nyemayla dokuinye de ŋkuwō me

o: 21 Te wò asi da le ñunye, eye wò ɔɔdzi megado dzikatsofoe nam o!^a 22 Ekema yom, eye ma-
to, alo nyea mafo nu, eye naɔo
eɱu nam!

23 Vodada kple nuvò nenie le
ñunye? Na manya nye dzidada-
wo kple nye nuvòwo! 24 «Nuka-
ɔuti nèyla wò ŋku me dem, eye
nèle buyem wò futœ? 25 ðe
nèbe, yeado vodi na agba, si ou
ya, alo nayo ahòliti fufu de nua? 26
Hafi nètsò vevesesewo do dzi-
nye, eye nèna mele nye /devi-
me vodadawo fe dome nyim; 27
ède ga nye afowo de atiboli ñu,
èle ɔɔɔzo hã na nye mowo katã,
eye nèdo lifo na nye afowme; 28
evò wònye menyunya abe nu ɔɔ-
qua kple avò, si agbagblaoui du
la, ene hafi.

Nuwuwu: Hiob fa konyi le amegbetò fe naneke
manyemanye guti, eye wòdì akofafa do kpui.

14. Amegbetò nyonu to dzidzia,
efe agbe le kpui, eye fudede
ti kò nɛ. 2 ðEdona abe sefofo ene,
eye wòyrona; esina abe vovoli
ene, eye metona di o. 3 Esia to-
gbe ñu nèke ŋku do, eye nèkplòm
va wò vònuia? 4 ðE ame dza-
dzɛ ate ñu atso ame madzadzã
mea? ðeka pɛ hã o! 5 ðNe woɔo
efe ŋkekewo, efe dzinuwo fe xe-
xlème le gbòwò, eye nèdo lifo
nɛ, si dzi magbo o la, 6 ekema
de kò da le eɱu, ne wòagbo de
eme, eye wòakpo dzidzo, abe alesi
«agbatèdòwola kpɔa dzidzo le efe
ŋkeke ñu ene!

7 Elabena mɔkpɔkpɔ li na ati;
ne wolãe la, ekema egadzena
yeye, eye efe alowo nu metsina o.
8 Ne efe kewo do xoxo le anyi-
gba me, eye efe takpo ku le to
me la, 9 tsi fe vevè nana be,
wògadzena, eye wòtoa alo abe
atilò mumu, si wodo ene. 10 Ke
ne ɔutsu ku la, emba anyi dra-
na di, eye ne amegbetò mia nu
la, afika wògale? 11 Tsi nona le
ta me, tɔsisi miena, eye eme fu-
na; 12 ke ne amegbetò mlò anyi
la, megafona o, ŋkeke alesi dzi-
fowo li la, menyona o, eye wo-
menyone tsoa efe alòdòdò me o.^r

13 Oo, ne naxaylam de tsiɛfe,
eye «nadzram do, vasede esime
wò dɔmedzoe nu nafa; naɔo ye-
yiyi nam, eye naɔo ŋku dzinye

a 8, 34.

b 7, 1.

d 10, 11.

e Hos. 13, 12.

f Ps. 25, 7.

g Rom. 5, 5.

h Ps. 90, 5.

i Ps. 14, 3.

k Ps. 31, 18.

l Ps. 38, 5.

m 7, 1. 2.

o 11, 7; Ro. 11,
32.

p 13, 2.

r 7, 10; 18, 25.

s Yes. 28, 20;
Ps. 27, 5; 31, 21.

emegbe de! 14 Ne ɔutsu ku la,
de wòagbo agbea? Le nye
«avamenoyiwo katã la manɔ asi-
dede le ñunye lalam. 15 Ayom,
eye ma to na wò, ne wò asinudò-
wòwò fe nu le dzrowòm. 16 Ke
azo la èle nye afòdèdewo xlèm,
eye mèto nye nuvò ñu yi o. 17
Wodzi nye dzidada de nu me
gongon hetre enu, eye nègale nye
vodadawo ditsim.^c

18 Ke ne to ñe dze eme la,
etua wò, eye agakpe tena da le
ete fe. 19 Tsi nyla kpewo, eye
tsidzadzã kpɔa anyigbakewo dzo-
nae, ale nègbɛa amegbetò fe
«mɔkpɔkpɔ mee. 20 Edzea edzi
kple ɔusè daa, eye enu va yina;
ètrɔa efe mo bubui henyãne do-
na da. 21 Ne bubu le viawo ñu
la, menyane o, eye ne wodì gbò
la, medzea sii o. 22 Negbe eya
ɔuto fe ɔutilã fe veve ko wòsena,
eye eya ɔuto fe luɔ koe xaa nu.

Elifa fe nufɔfo evelia: Eka ŋku me na Hiob
le efe nufɔfo la, eye wòdì mawumavòwawo
fe dzogboe nae.

15. Tete Elifaz, Temanito la, do
eɱu gblo bena: 2 ðe nu-
nyala atso nya toflokò aɔo eɱu,
eye yedzefeya ayo efe dɔmea?
3 Atso nufɔfo, si mele deke me
o, kple nya, siwo made ame o la,
ano edokul ta olimia? 4 Edzu-
dzɔ mawuvovò, eye nèdì gbò ta-
mesusuwo le Mawu ŋku me. 5
Elabena wò vodada le nu fiam
wò nu, eye nètia ayetowo fe ade.
6 Wò nue le fo bum wò, menyè
nyee o, eye wò nuyiwoe nye da-
sefowo de ɔuwò.

7 Wòe nye ame gbàto wodzi
loo? Wòe tredzɔdzɔ na togbewoa?
8 ðe nèse Mawu fe adanɔdede
kple to, eye nèfi nunya na doku-
iwoa? 9 Nuka nènya, eye miawo
mienyae o? Nuka gome nèse, eye
miawo miedze sii o? 10 Ta yi to-
wo kple amegã dedìwo le miawo
hã dome, amesiwo fe ŋkeke so
gbò wu fofowò to. 11 ðe Mawu
fe akofanamewo kple nya bɔbɔe,
si gbɔm wole na wò la, nye nu
tse na wò? 12 Afika wò dzi le
fluwòm yinae, eye nukaɔuti wò
ŋku le totrom, 13 be nètrɔ wò
dziku de Mawu ñu, eye wò nu le
nyawo dudum le fofom di? 14
Nuka nye amegbetò, be yeadza.

kple nyonu to dzidzia, be yeanye ame dzodzoe? ^a 15 Kpo da, medoa dzi de efe ame kakewo nu o, eye dzifo medza le enkpa me o, ^b 16 ouu eke, ne wohayi ame nyonu, ame gbeblé, amesi noa nu vlo wowo abe tsi ene la, nye ge? ^d Ps. 22, 8.

17 Mele nya to ge na wò, lè to de gunye! Eye nusi mekpò la, eya gbò ge mala: 18 nusi nuyalawo xlè fia le wo fofowo nu, eye womeylae o; 19 wo, amesiwo dede wotsò anyigba la na, eye amedzroa deke meto wo dome o. 20 Dòdzi léa 'ame vlo le efe agbe me nkekewo katà me, eye je gede siawo wotu do na gutasèla. 21 Dòdzigbe òi le efe to me be: Adzoblasu le fofo ge de edzi le nutifafayi me. 22 Mele mo kpòm be, yeasi le viviti nu o, eye de wotiae da òi hena yi. 23 Ele tsa glàla tsam le abolo ta be, afika de le? Enyae be, vivitidogbe le klalo de ye xa. 24 Dòdzi kple hià do dzikatsòfoe ne, wodze edzi abe fia, si dzra òo de tadede awa me nu ene. 25 Elabena edo efe asi de Mawu nu, eye wòdze aglá de nusèkatàto nu; 26 efu du de edzi kple kò dzeti kpakple akpoxonu je kpo titri la. 27 Eklà de mo gbò, eye efe alime da ami. 28 Eno du gbagbawo kple xòdowo me, siwo wòdo òi de anyiglàgozuzu nu. 29 Eyata makpò ho o, efe kesinonu mali ke o, eye mabi alò wòato anyi o. 30 Masi le viviti nu o, dzofade ana efe alowo nafu, eye Mawu fe nu me fufu adee da. 31 Meganò nu dom de yakanuwowo nu o, edokui flum wòle; elabena axò yakanu de etefe. 32 Ava me hafi efe yeyiyi naòo dzi, eye efe devala made ama o. 33 Adudu, abe alesi weintsetse gboewo luluna le weinka nu ene, eye woadudu abe amiti fe sefofo ene. 34 Elabena ame vlo wo fe ha medzina de dzi o, eye dzo afià zànuxolawo fe agbado. 35 Wofò agbagbadzedze fe fu hetsò dzogbevòe dzi, eye alakpa tsi de do me na wo.^p

Hiob fe nufofo enelia: Hiob mese xòlòawo fe nyawo game o, eye wòfa konyi na Mawu.

16. Tete Hiob òo nu gbò bena: 2 Mese nusiwawo togbe wòsò gbò azò; mi katà la akòfala fufu-

^a 14, 4.

^b 4, 18, 19.

^d Ps. 22, 8.

^e Mo. I. 4, 14.

^f Ps. 35, 10; 112, 10.

^g Ps. 22, 8.

^h Kony. 3, 12.

ⁱ Ps. 73, 7-18-20.

^k Yoa. 6, 26.

^l Mo. I. 37, 24.

^m Mo. I. 4, 10.

ⁿ Kony. 3, 14.

^p Ps. 7, 15; Yes, 59, 4.

^q 10, 21.

wo mienye. 3 Nya toflokawo wò azò? Nukae du lāme na wò, be nèdo egu? 4 Nye hā mate nu afo nu abe miawo ene; de wònye miawoe xò de tenyefe la, anye ne matró nyawo afo de anyi de mia nu, eye maouou òta de mia nu; 5 anye ne matsò nye nu ade dzi fo na mi, eye nyemagbe nye nuyi tsòtsò ado baba na mi o! 6 Ne mefo nu la, nye veveawo dzi maka ade o, eye ne medzudzo hā la, de woawò nama?

7 Ke azò la egbà lāme nam, eye nètrò nye ajemetowo. 8 Elém, esia nye dase; eye nye fudidi tsi tre de gunye hele dase òim de mo nam kan. 9 Efe domedzoe vuvum, eye wòwò avu kplim; /edu adukli de gunye, eye wòklè nku de gunye abe nye futo ene. 10 Woke wofe nu de gunye baa, woðu fewu hefo tome nam, eye wotsò ha de gunye. 11 Mawu gblém de devi vloewo si me, eye wòtsòm de asi na ame vloewo. 12 Meli bokò, tete wògbām nyananya; elé kògbò nam, eye wò-òòuom, eye kwòtsòm òo nudzidzea na edokui. 13 Efe agutrowo blam kòwò, efe nye ayikuwo nublani makpòe, eye wòtrò nye vevegoe kò de anyigba. 14 Ede abi gunye gadee de dzi, eye wòlù de dzinye abe kalèto ene. 15 Metò lakpanya de nye nutigbalé nu, eye metsò nye dzo de ke me. 16 Mefa avi, nye mo do wòsrà, eye ku fe wòvòli le nye adabawo dzi, 17 ewò wònye nu madzò-madzò deke mele nye asiwo me o, eye alakpa mele nye gbedodòda me o hafi.

18 Anyigba, megatsyò nye ou dzi o, eye nye aadodo megakpò nòfea deke o! ^a 19 Kpo da, nye dasefo le dzifo filia hā, eye tanyevòliia le dzi! 20 Xònyewo le fewu dum le gunye, eye nye nku le adatsi fam na Mawu, ^o 21 be wòatso na gutsu la le eya kple Mawu dome, kple amegbetovi la le eya kple xòlòa dome. 22 Elabena nye fe oeeawo le dedem, eye mayi demagbonugbe.

Dziyi: Hiob le konyi kò fam hele me kpòm na yodo.

17 Nu ti kò na nye gbagbò, nye nkekewo nu tsi, eye yodo

enye tonye. 2 Nyatefe, fewududu de to dem, eye nye ŋku le wofe dzrehewo teŋe kpom. 3 "Wò ŋuto xò nya de nunye le gbòwò! Ameka gòe gali ana asim? 4 Elabena èyla nunya de wofe dzi, eyata màna wofe alò nade dzi o. 5 Amesi tsò xòlòwo de awòba me la, viawo fe ŋkuwo atsi. 6 Etsòm wò òhameloe na dukòwo, eye ame, ne woade ta de mo na ko manye tsà. 7 Nye ŋku tsi vi le nuxaxa ta, eye nye òutilà ŋu nuwo katà le abe vòvòli ene." 8 Ame dzadzòe fe nu ku le esia ta, eye dzi ku ame madifò de ame vòdì la ŋu. 9 Ke ame dzadzòe alé eŋe mò de asi sesè, eye asi dzadzè tò akpò gusè de edzi.

10 Ke mi katà mitrò va ko; nyemele nunyalaa ðeke kpo ge le mia dome o. 11 Nye ŋkekewo nu yi; nye tamedòdò, siwo xò nye dzi me la, me gblè. 12 Wobe, yewoatsò zà awò ŋekeke, kekeli natsò de gbonye kpuiè wu viviti. 13 Ne mele ŋu ðom de tsìŋfe ŋu abe nye afe ene, eye meòo nye aba de viviti me, 14 ne meyo yòdò be fofonye, eye ònyèwo be danye kple nòvinyenyonu la, 15 afika gòe nye mòkpòkpò la le? Amekae le nye mòkpòkpò la kpom? 16 Nenyè be, mia kplii míegbò de me le ke me la, ekema ayi tsìŋfe fe gametiwo gbò.

Bildad fe nufojo evelia: Exiè mawumavòilawo fe gbegbliè fia Hiob.

18. Tete Suaxto Bildad ðo ŋu gblò bena: 2 Yekayi miawò nyava ase ðo? Midze nunya gbà, emegbe hafi miafo nu! 3 Nuka-ŋuti wobu mí lãwoe, eye míenye bometsilawo le mia ŋku me? 4 Tsià, wò amesi vuvu wò ñuto ðo-kuivò le wò ðomedzoe me, wò tae anyigba azu afedo, eye woate agakpe ða le etefea?

5 Ke ame vòdì fe akadi tsina, eye eŋe dzofade meklèna o. 6 Kekeli doa viviti le eŋe agbadò me, eye eŋe akadi tsina le eta me. 7 Eŋe afò legbe ðeðe tona de eme, eye eya ñuto fe adañudede funs anyi. 8 Elabena wonyàne wòtsòe eŋe afò dea ðo me, eye wòzòe mòka dzi. 9 Adoboli miàna de afòkpo dzi nè, eye mòka ðene.

a 16, 19.

b Mo. III, 26, 38.

d 30, 8.

e Ps. 6, 8.

f Lod. 10, 7.

g Ps. 37, 13.

h 4, 19.

i 17, 4, 10.

k 30, 20.

l kp. 18; 21, 17; Ps. 73, 18-20; Lod. 13, 9; 24, 20.

m Kony. 3, 7, 9.

o 18, 24; 33, 10.

10 Wotrea foðetoe nè, eye wolía eŋe mò de etofe. 11 Dòdzidodowo doa dzikatsofoe nè, eye woyòne de nu kplikplikli.^b 12 Eŋe dzò-gbevòe tsia ðameyee de eŋu, eye gbegbliè nòe klalo de exa. 13 Eŋe ñutilà ŋu nuwo duduna, eye ku fe ŋgògbevi ðua eŋe ñutilà ŋu nuwo. 14 Woadee ða le eŋe agbadò, si ŋu wòle ŋu ðom ðo la me, eye nu akplòe afu fia dzinola. 15 Nusi menye etò o la, nòe eŋe agbadò me, eye wokòe aŋò de enoŋe. 16 Eŋe kewo kuna de to me, eye eŋe alòwo yròna de dzi me. 17 Womeðoa ŋku edzi le anyigba dzi o, eye eŋe ŋkò buna le abli me. 18 Wotua asii tsoa kekeli me dona de viviti me, eye wonyàne ða le xexeame. 19 Vi alo tɔgbuiyòvia ðeke manò esi le eŋe dukò dome o, eye amea ðeke makpòtò de enoŋe o. 20 Xetodofetòwo fe nu aku le eŋe ŋekeke la ŋu, eye yedzefetòwo fe tame able fu. 21 Alea nu madzòmadzò wòla fe nòfewo nona, eye alea amesi ŋlò Mawu be la, fe teŋe nona.

Hiob fe nufojo atsiia: Eŋa konyi le xòlòawo fe nya sesèwo ñuti, gblò eŋe nublani-nyawo fia: gake la enyae bena, yeŋe ðe la le agbo.

19. Eye Hiob ðo ŋu gblò bena: 2 Yekayi mianò nuxaxa ðom na nye luò, eye miatsò nyawo agbàm nyanyanya ase ðo? 3 Zi ewo sòŋ enye si miedò vlom, eye ŋu mele mia kpem, be miele funyafunya wòmem o! 4 Eye nenyè vavàe metra la, ekema nye tatra la le nye ðeka dzinye. 5 Nenyè vavàe miebe, yewoawò mia ðokui gā de ñunye, eye miafia nye ñu-kpem la, 6 ekema minyae be, Mawu wò nu madzòmadzò de ñunye, eye wòda ðo de ñunye godoo va kpe.

7 Kpò ða, meyo ame le ñuta-sesè ta, gake wometò nam o; me-ðo yli le xòname ñuti, ke wometò nam o.^k 8 Eto kpo ðe nye mò dzi, efòfò meli o, eye wòlò viviti fo de nye afòtofewo.ⁿ 9 Eklo nye bubu ða le ñunye, eye wòde fia-kuku le ta nam. 10 Egbàm ke-keŋ, eye nyemegali o, eye wòho nye mòkpòkpò abe ati ene. 11 Ena eŋe ðomedzoe bi de ñunye, eye òwòbum abe eŋe futòwo ene. 12 Tete eŋe adzohawo do, woðe mò de

gunye, eye wofu asada anyi de nye agbado nu godoo va kpe.^a 13 Ede ndvinyegutsuwo da le gunye, eye xñnyewo trɔ bubui dem ken.^d 14 Nye fometowo gbe nye nya, eye nye ame nyanyawo ɔlom be.^f 15 Nye afemetowo kple nye dolanyonuwu le buyem amedzroe, eye mezu ame tuto le wofe ŋku me. 16 Meyo nye dolanutsu, meto o, eye ele nam be, matsɔ nye nu afo koko ne. 17 Nye nume le o-
vɛm de 'srɔnye, eye mele ya dem de nye alimeviwo. 18 Dɛviwo ke hã le vlo domem, eye ne mebe, matsɔ la, wonɔa nu fom le gunye.ⁱ 19 Xñnye veviwo le ɔnyɔmem, eye amesiwo melɔna la, tso de gunye.ⁿ 20 Nye ɔutigbalɛ kple nye ɔutilã lɛ de nye fu nu, negbe nye nyɛ koe kpɔtɔ.^o 21 Mive nunye, xñnyewo, mive nunye! Elabena Mawu fe ɔasi fom. 22 Nuka-
ɔuti miele yonyeme tim abe Mawu ene, eye nye ɔutilã medi fo na mi kpɔ oa?

23 Oo, de woanɔ nye nyawo di, eye woade wo agbalɛ me, 24 woatsɔ ganunɔnu ade wo de agakpe dzi, eye woade wo me kple tsumi! 25 Ke 'nyea menyae be, nye 'xonameto le agbe, eye mlɛe ke la ado de anyigba me. 26 Eye ne nye ɔutilã vuvu yava-
yava, eye nye ɔutilã megali o la, makpɔ 'Mawu. 27 Makpɛ na do-
kuinye, nye ɔuto nye ŋkuwo akpɛ, eye menyae ame bubu o. Elɛ nye ayikuwo dzrom le do me. 28 'Ne miegbɔ be: aleke miawo
ati eyome? eye be: nya la fe agunu le gbɔnye la, 29 ekema yi netso dzika fo na mi; elabena yi wotsɔna hea to na vodada sia togbe; ne mianyaee be, vɔnudo-
drɔ li.

Zofar fe nufofo evelia: Eya te gbe de nya sia dzi bena: mawumavɔlawo mekpɔa dzidzo tefe didina o.

20. 'Tete Naamatɔ Zofar do nu gblɔ bena: 2 Esi metsi dzi le dokuinye me la, eyata nye su-
suwo do eɔu nam. 3 Manɔ nya hedeameɔu, si nye nye dzu la sem, eye wɔatsɔ nya toflokowo anɔ eɔu dom nam. 4 De menya nusi li tso tititi ke, esime wɔdo ame-
gbetowo anyigba dzi la o be: 5 Ame vlowo fe aseyetso to nu

a Ps. 12.

b Ps. 37, 35.

d Ps. 69, 9; 31, 12.

e Fla. I. 14, 10.

f Ps. 38, 12.

g Ps. 73, 20.

h Ps. 37, 10.

i 2, 9.

k 27, 14.

l 30, 1.

n kp. 13.

o Ps. 102, 6.

p Rut I, 13.

r Mo. V, 28, 30 v. 33.

s Tim. II, 1, 12.

t Yes. 41, 14; Hos. 13, 14.

u Ps. 17, 15; 73, 24.

v Yoh. I, 3, 2.

y kpɔ 15; 18.

z Ps. 7, 13; Mo. V, 32, 41.

a Mo. V, 32, 22.

mesena yina o, eye ame vɔdi fe dzidzo nɔa anyi adabafɔfo deka koa? 6 'Ne efe gānyenye de dzifo, eye efe ta dato alilikpo la, 7 ado agu dikaa abe efe 'mi ene; eye amesiwo kpɛe la, abia be: Afika eyama le? 8 Enu ayi abe drɛ-
kuku ene, eye womagakpɛe o, eye wɔabu abe zã me ɔutega ene.^g 9 Dku, si kpɛe la, magakpɛe akpɔ o; eye enɔfe hã magakpɛe o.^h 10 Viawo anyo dome na ame da-
hewo, eye wofe asi agbugbo efe kesinɔnuwo ana.^k 11 Dɔsɛ dzo-
dzo nɔ efe fuwo nu, ke woa kpɛli womlo ke me. 12 Ne nu vɔdi vivi le nu me ne, eye wɔɔlae de efe
ade te, 13 eɔo nuxi, mede asi le eɔu o, eye wɔgbɛe de efe veme la, 14 ekema efe nududu atrɔ le
efe dokaviwo me azu da kpui fe veve de dome ne. 15 Emi kesinɔ-
nu, eye ele ne be, wɔadzɛ; Mawu adee atso efe do me. 16 Eno da kpui fe adi, eye fli fe adi wui.
17 Makpɔ dzidzo le tɔuwuwo kple tɔsisiwo, esiwo me anyi si kple nɔsi kpekɛ le sisim le la nu o.
18 Egbugbo nusi 'wɔwɔ do kpɔ la na, eye memi o; eye mekpɔ dzidzo le nusi wɔdo li la nu o.
19 Elabena ete ame dahe de anyi, eye wɔgbɛe di; exɔ xɔ, si metu o la sesɛe. 20 Elabena etsi dzo-
dzodzoe le edokui me, ke matsɔ efenu veviwo ade edokui o. 21 Nane-
ne mekpɔtɔ o le efe nutsududu ta, eyata efe dzɔgbenyui me mato di o. 22 Ne nu bo de esi kpan
la, ɔodzi alɛe be, hiãtowo fe asiwo katã le ye dzi va ge. 23 Esime wɔle efe fodo yom kple nu-
dudu la, ede ga efe dɔmedzoe heliheli la de eɔu, eye wɔna wɔ-
dza de edzi le nuadufe. 24 Ne esi le ga yibo lãnu nu la, ekema akoblida afo dee. 25 Ehoe wɔdo
le efe lã me, eye esi ga dadzo la do tso efe vevegoe me la, ɔodzi lɛe.^s 26 Wodzra vivitiwo katã do
di de efe kesinɔnuwo nu; 'dzo, si womefɔ do o la, fiãe, eye wɔ-
dudu nusi kpɔtɔ de efe agbado me la fiafiafia! 27 Dzifo aklo nu le efe vodada dzi, eye anyigba
atso de eɔu. 28 Wɔalɔ efe me gble-
menuwo adzoe, eye wɔdo dzodzozo yayaya le Mawu fe dɔmedzoe ŋke-
ke la dzi. 29 Esia nye ame vlo

je gome tso Mawu gbo kpakple domenyinu, si wodjo di ne tso Mawu gbo.

Hlob je nufajo adella: Enyona na mawuma-vlawa yeadewoyi vase de bonudrogbe.

21. Tete Hlob do nu gbo bena: 2 Oo, misee, mise nye nufajo dzro, eye esia anye miafe akofa-name. 3 Migbo dzi di nam, ne majo nu vo, hafi miade alome le gunye. 4 Amewo nue mele konyi fam do loo, eye nukaputi magbo dzi di do? 5 Mitro de gunye, eye miafe nu neku, eye mitso asi do nu! 6 Hm, ne medo nku edzi la, vovoa doam, eye nye lame blea fu.

7 Nukaputi ame vodiwo tsia agbe, wokua amega, eye wofe nuse dzina de edzi? 8 Wo viwo lia ke le wo gbo kple wofe dzidzimeviwo le wo nku me. 9 Wofe afewo na putifafa me, no medzia wo o, eye Mawu fe atam mevaa wo dzi o. 10 Efe nyitsu yoa asi, eye menyee dzodzo o; efe nyino dzia vi, eye fu megena le efo o. 11 Wodea wofe putsuviwo doa goe abe laha ene, eye wo viwo na adzro dim. 12 Wonja ha dzim de gagogoe kple kakasanpu nu, eye wonja dzidzo kpom de dze fe didi nu. 13 Wodua wofe nkekewo le dzidzo me, eye le adabafajo deka me wodoa agu yia tsihe. 14 Ke wogblona na Mawu be: Te da le mia gbo, miele naneke dim, be mianya le wo mawo nu o. 15 Ameka nye nusukatato, ne miasuboe, eye vide ka wonye na mi, ne miade kuku ne?

16 Kpo da, wofe dzogbenyuiete mele wo si me o; eyata fame vodiwo fe adanudee nede megbe xaa tso gbonye! 17 Zi nenie ame vodiwo fe akadi mehetsina, eye wofe gbegble mehevaa wo dzi o? Emaa wofe gome na wo le efe dmedzoe me, 18 be waano abe gbe fufu le ya nu ene, abe tso, si ahom kplana dzonae ene. 19 Mawu do nuxi dzogbevõ di na viawo. Ado etefe ne, be wovõ ase! 20 Efe nkuwo akpo eya nuto fe gbegble, eye wõano nusukatato fe dziku heliheli la. 21 Elabena efe afe me nya ka tso egbo le emegbe, nenye be, wotsi efe dzinuwo fe xexleme nu?

a Nyagb. 5, 7.

b 2, 13-18.

d Ps. 37, 7; Yer. 12, 1.

e 22, 17.

f 22, 18.

g 18, 5.

h 18, 12.

i Ps. 1, 4.

k 24, 9, 10; Mo. II, 22, 25, 26; Yes. 68, 7.

l 20, 10; Mo. II, 20, 5.

m Mat. 25, 42, 43.

o 29, 12.

22 De wobe, yewoafia nunya Mawu, eya amesi drõa bonu dzifotwõa? 23 Amea de ku, esime wõle dzogbenyuiete gede me, esime wõde dzi di, eye wõli bokko; 24 efe zewo yõ fũ kple notsi, eye ami yõ efe futo me. 25 Ke ame bubu ku, esime efe luõ le nu xam, eye mede nu nu nyui nu kpo o. 26 Wo kple eve la womlo wo nẽwo gbo le ke me, eye nyẽwo di ba de wo dzi.^b

27 Kpo da, menya miafe susuwo kple tame võ, siwo dom miele de gunye. 28 Ne miele gbogblom be, afika nutasela fe afe le, eye afika agbado, si me ame vodiwo no la, le ha la, 29 de miebia mozlawo se, eye mielõ to de wofe nutefekpokpõwo nu be, 30 wokpõa ame vodi ta le gbegblẽyi, eye wotsonõ di le dmedzoe dogbe oa? 31 Ameka agblo efe zõzõme de nku me ne kaõ, eye ne efo nu la, ameka ado etefe ne? 32 Emegbe wokplõne do yia yodo gbõe, eye woganõa efe yodo nu dzõm. 33 Bali me anyikõwo vivi enu, eye xexeamõ katã tso efe afo, abe alesi wodo nro ne bibibi ene. 34 Aleke mianõ akõ fam nam de ya me? Miafe nudodowo la, alakpa dede ko wonye.

Elifa je nufajo miõeto; ebu Hlob abe nuvõ gã de wõwo ene; exiõ nai bena, wõatro dzime.

22. Eye Temanito Elifaz do nu gbo bena: 2 De nutsu enye videnu na Mawu? Kpao, bon nunya la enye videnu na eya nuto dokui ko. 3 Ne enye ame dzodzo la, de nusukatato tso de le emea? Eye ne fõdidi mele wõ zõzõme nu o la, vide ka wõnye ne? 4 De wõle to hem na wõ le wõ mawuvõvõ ta, eye wõkplõ wõ yi õõnuia? 5 De wõ nu vodi wo wo mekeke ta, eye sefedõ meli na wõ wodadawo oa? 6 Elabena exõ awõbanu le novõwõwo si yakatsyõ, eye nede avõ le avõkoewõlawo nu. 7 Mena tsi amesiwo gbafa fo la wono o, eye nete abolo dõwuitõwo. 8 Dutsu alokpa sesõ to to enye anyigba la, eye ame nkatato anõ edzi. 9 Edo ahošiwõ da asi gbolo, eye wõgabõ alo na tsiõewõwo. 10 Eyata adoboliwo kpe ta de nuwõ godoo, eye vovõ do dzi-

katsofoe na wò zi deka. 11 Mèle viviti kple tsidzò, si nyè tsoyo dziwò la, kpòm oa?

12 Èe Mawu mekò abe dzifo ene oa? Eye kpo alesi yletivi kòkòtòwo gbo metsòe o òa! 13 Eye wò a nèle gbogblòm be: Nuka Mawu nya? Èe wòate nu adrè wò nu to alilikpo dodo mea? 14 Allikpowo xe enku me, ale be mele nu kpòm o, eye wòle tsatsam le dzifo fe goawo dzi. 15 Èe nèbe, yealé blemamò, si ame gbeblèwo zò la, me de asia? 16 Amesiwò wotrè òa, "hafi wo fe yeyi la òa edzi, eye wo fe agunu lolo zu btosisi. 17 Amesiwò gblò na Mawu be: Te òa le mía gbo, nuka nusèkatàto awò mí há? 18 Ewò wònye etsò keslònuwo yò xò na wo taq hafi. Ame vòdwo fe adadude nede megbe xaa tso gbonye! 19 Ame dzòdzòewo akpo etefe; eye dzi adzò wo, eye ame madifò adu fewu le wo nu be? 20 Wotrè míafe adikàtòwo vavà, eye dzo fià woje nuwo!

21 Dze xòlè kpilì, eye nuwò afa, elabena to esla me dzogbenyuie ava dziwò. 22 Xò nufiafia tso efe nu me, eye efe nufojo nede dzigbo na wò! 23 Ne ètro de nusèkatàto nu, eye nèbòbò dokuiwò de anyi la, ne ède nu manyomanyo òa le wò agbadò me, 24 eye nètsò to me sika kò de ke me kple Ofir-sika kò de tòu fe kpekuiwo me la, 25 ekema nusèkatàto anye sika kple kloselo na wò gleglegle. 26 È, ekema kàkpo dzidzò le nusèkatàto nu, eye àwu wò mo dzi na Mawu. 27 Ne èdo gbe òa nè la, adò to wò, eye àwò wò adzògbèdèdè dzi. 28 Ne èdo nane de tame la, adze edzi na wò, eye kekeli aklè de wò mowo dzi. 29 Ne wòle to yim la, ekema agblò be: Miva dzi! Exòna na amesi bobo edokui de anyi. 30 Ade ame difò há; eye woadee le wò aslwo fe dzadzenyenye ta.

Hiob fe nufojo adrella: Hiob dí bena, Mawu nadrè wònu ye.

23. Eye Hiob òo nu gblò bena: 2 Wobu nye konyifafa agladedzee egbea há, eye efe asì nu sè de nye hùdèdè dzi. 3 Oo, ne mahanya, afa matu eyama le, eye

made kekeke enjfe òe! 4 Matsò nye nya adò enku me, eye nye nume ayò fù kple dokuitaalinnyawo; 5 ne manya, alesi wòadò enu nam, eye madze si nya, si wòagblò nam. 6 Èe wòatsò efe nusè triako la awò awa kplima? Kpao, ke boq akpo dzinye! 7 Eye ame dzòdzòe ahe nya kpilii, eye tonye adzò, madzò le nye wònu-dròla gbo dikaa.

8 Kpo òa, meto yedzeje gome, mele afima o; meto yetodofe gome, nyemekpòe o. 9 Ne ele nu wòm le anyiehe la, nyemekpòe o; eye ne ètro òo ta dziehe la, nye nku metune o. 10 Elabena edze si nye mò nyanye la, eye ne adom akpo la, matsi anyi abe sika ene. 11 Nye afo meda efe afòdedewo fu o, melé nku de efe mò nu, eye nyemedze o. 12 Nye-mete de aga le efe nuyi fe sewo nu o, eye medzra efe nu menyawo òo wu nye nuto nye se. 13 Ke eya la metrona o, ameka axe mò nè? Ne nane dzroe la, ewòne! 14 Afo nye nya la ade goe, ye esla togbe gedè le tame nè. 15 Eyata wòvò òom le enku me, eye ne meyi tame la, dzidzi foam. 16 Mawu de dzi le fonye, eye nusèkatàto òo dzikatsofoe nam. 17 Elabena menye viviti la ta wòtsròm òo o, eye menye nye nuto tae bluko tsoyom òo o.

Dziyiyi: Mawu fe dzigbògbo blewu na mawu-nawòlawa enye nuku.

24. Nukaguti nusèkatàto medò nuxi yeyiawo o, eye xòlèawo mekpòa efe nkekewo o? 2 Wotròa lifowo, eye wòdaa adzò làhawo kple làkplòlawo. 3 Wokplòa tsyèvel fe tedzi dzòne, eye wòtsòa ahosl fe nyi òa awòbae; 4 wotua asl ame dahewo òa le mò dzi, eye anyigba dzi hiàtòwo sina yilana. 5 Kpo òa, woyia wofo òo dzi abe gbetedzi le gbedzi ene; wofona òdi kanya de nuhaha nu, eye gbege naa nuòudu wo hena wo vlwo. 6 Wòyea nu le agble me le zà, eye wofòa nu dzòdzòe le ame vòdì fe weingble me. 7 Womlòa anyi amama le zà awò makpòe, eye nutsyòtsyò mele wo sl le wuvò me o. 8 Tsi gáwo foa wo le towò dzi tea wo nu; wòdaa

o 15, 32, 33.

b Mo. 1, 7, 21.

d 21, 14.

e Ps. 17, 3; 138, 23, 24.

f 21, 16.

g Ps. 107, 42.

h 8, 5-7; 11, 14-19.

i Fla. 1, 9, 28.

k Ps. 37, 4.

l Ps. 50, 14, 15.

m Mo. V, 27, 17.

n Pet. I, 5, 5.

o Ps. 18, 21, 28.

ako na agakpewo, elabena bebefe meli na wo o. 9 Wodaa adzo tsyŋevi le dada fe ako, eye woxɔa awɔbanu le ame dahe si. 10 Wole yiyim amama, avɔ mele wo ɔu o, eye wole lu bablawo tsɔm dɔmeɣeyee.^b 11 Wole ami dɔam le wofe gliwo domee, eye wole wein fiām, gake "tsikɔ le wo wum. 12 Kudɔfolawo le ɲɛɲem le duwo me, eye amesiwo woda nui la, le ɣli dom, gake Mawu melé ɲku de nu gbe-
gblé wɔwɔ la ɲu o. 13 Woawoe nye kekeli fe futɔwo, womedzea si efe mɔwo o, eye wometɔa etofe o. 14 Ne ɲu le dɛdem le eme la, hlɔdola tsona hefoa ame dahe kple hiātɔ fua anyi, eye le zā me la ewɔa nu abe fiafitɔ ene. 15 Dutsu ahasitɔ fe ɲku le zādodo ɲu wòle gbɔgbɔm be, ɲkua deke mele ye kɔ ge o, eye wòtsɔ nu tsyɔ mo. 16 Wodzea zā de afewo ɲu; wɔdɔa wɔ de wo dɔkui nu le ɲkeke me, eye womenyaa keli o. 17 Elabena viviti tsiditsidi le na wo katā abe agudzedze ene, eye wodzea xɔlɔ zābluku fe ɲɔdzi. 18 Adia du le tɔ dzi, eye woafɔ fi ade efe domenyinu le anyigba dzi, be magatɔ weingblemo o. 19 Tsiēfe kplɔa nuvɔwɔlawo dzɔne, abe alesi kudidi kple ɲɔɔ heliheli kplɔa sno yine ene. 20 Dadaa fe ako aɲɔbe be, avivi nyéwo nu, eye womagado ɲku edzi o; woaɲe ame vlo abe ati ene, 21 eya amesi ha kono, siwo medzi via deke o, eye mewɔ dɔmenyo na ahoŋsiwo o. 22 Etsɔa efe ɲusé léa ɲutaséla de asi didie, eye amesi megado ɲu de agbenɔɔ ɲu o la, gafɔna de tsitrenu. 23 Enana wɔnɔa dedie, eziona de enu, eye efe ɲkuwo nɔa efe mɔwo ɲu. 24 Wɔdɔa wo de dzi, etefe didina vie ko wo nu va yina; wɔdɔa agu hekuna abe ame bubuwo ene, eye wolāa wo abe ahɔliti fe tagbɔ ene. 25 Ne mele alea o la, amekae ade avatso nam, eye wɔagblé nye nufɔfo me?

Bildad fe nufɔfo mbetɔwo: Nuka ame nye le Mawu fe ɲku me?

25. Tete Suaxtɔ Bildad dɔ ɲu gblɔ bena: 2 Dzidudu le esi, eye ɲɔdzi le enu; enaa ɲutifafa le dzi me vi. 3 Ameka ate ɲu axlé

a 9, 2.

b Yes. 58, 7.

d 15, 15.

e Yak. 5, 4.

f 4, 19, 20.

g Lod. 15, 11.

h Mo. I. 49, 4.

i Pa. 104, 2.

k 38, 10, 11; Lod. 8, 27-28.

l Yes. 27, 1.

m Pa. 34, 14.

e fe avakɔwo, eye ameka tame efe kekeli mele oa? 4 Aleke amegbetɔ fe nya adzo le Mawu gbɔ, eye nyɔnu tɔ dzidzia adza?^{2a} 5 Kpɔ da, ɣleti ke hā medina, eye ɣletiviwo me mekɔna le efe ɲku me o,^d 6 ouu kekeke wɔahayi amegbetɔ, si nye nyé, kpakple ame, si nye ɲu la, nye ge!'

Hiob fe nufɔfo enyilia: Efa bena, ye dze si Mawu fe ganyenye, si me womate ɲu adzro o hā la.

26. Eye Hiob dɔ ɲu gblɔ bena: 2 Ame kudɔe ɲue nye esia nɛkpe dɔa, eye alɔ beli enye esia nɛxɔ naa? 3 Adɔɲu pɛ nye esia nɛdɔ na ame manyanu, eye nɛtrɔ nunya fo di dududua? 4 Ameka fe nyawo néva gblɔ, eye ameka fe gbɔgbɔe dɔ tso mewɔ? 5 Vɔvɔliwo le vuvum nyanyanya le tsiwo kple wo me nuwo te. 6 Tsiēfe tsi go le enku me, eye woklo nu le ketu me dzi,^g 7 eya, amesi keke anyiehe de ya me, eye meku anyigba de naneke ɲu o; 8 amesi bla tsiwo de alilikpowo me, eye alilikpowo medzɔna le wo ɲu o; 9 amesi xea efe fiazikpui ɲku me hekekea alilikpo de edzi. 10 Ede lifo de tɔwo dzi godoo, vasede afisi kekeli ke de viviti ɲu le.^k 11 Dzi-fosɔtiwo le dzodzom kpekpekepe, eye dzika tso wo fo le efe ɲɔdzi-doname ta. 12 Efe ɲusé nana fu dzea agbo, eye wɔgbāa fu me lātsu gudugudu le efe nunya nu. 13 Efe jufu na dzingali me kɔ, eye efe asi fo nu de wɔ dranyi, si le 'sisim la. 14 Kpɔ da, esia-wo nye efe mɔwo to ko, eye nusi sem miéle la, enye dalidodo. Ke ameka ate ɲu ase efe ɲusé fe gbedede gɔme?

Hiob fe nufɔfo mbetɔwo: Eka de efe fomadi-madi dzi heba bena, mawumavɔlawo fe dzɔgbenyule va yina kaba.

27. Tete Hiob fo nu yi dzi gblɔ bena: 2 Meta Mawu, amesi gbe afiatso to nam la, fe agbe, kple ɲusékatātɔ, amesi dɔ nuxaxa na nye luɔ la; 3 ɲkeke alesi nye gbɔgbɔ le menye, eye Mawu fe gbɔgbɔ le ɲɔti me nam la, 4 ne nye nuyi ahagblɔ nu madzɔmadzɔ, eye nye ade agblɔ alakpanya fi!^m 5 Nede mege xaa tso gbɔnye, be matso na mi; nyemasé nu le nye fomadi-madi ɲu, vasede esime ma-

mia nu o. 6 Malè nye dzodzœnyenye me de asi sesie, eye nyemadè asi le enu o; nye 'dzi mado vlo nye ñkekewo dometo ñeka hã o. 7 Nye futu anɔ abe ame vɔdi ene, eye nye adikãto abe ame madzmadzɔ ene.

8 Elabena nuka nye ame vlo fe mɔkpɔkpɔ, ne Mawu lã efe luɔɔ, eye wɔhœ ñaa? 9 De Mawu ase efe ɣli, ne xaxa va edzia? 10 Alo de wɔakpɔ dzidzɔ le ñusêkatãto ñu, eye wɔayo Mawu yesiaɣia? 11 Mafia nu mi le Mawu fe asi ñu, eye nyemayla nusi ñusêkatãto ño la o. 12 Kpɔ ña, mi katã miekpœ. Nukañuti miege de susu dzodzɔ siawo me? 13 Esia nye ame vɔdiwo fe gome tso Mawu gbɔ kple ñutaselawo fe domenyinu, si woxɔna tsoa ñusêkatãto la gbɔ. 14 Ne viawo dzi de dzi la, ekema yi tœ wonye, eye abolo madɔ fo na efe dzidzimeviwo o. 15 Dɔvɔ atso amesiwo kpɔto ne la, ade ɣo me, eye efe ahosiwo mafa avi o. 16 Ne eli kɔ klosalo abe ke ene, eye wɔto avɔ ño abe anyi ene la, 17 ekema ñeko wɔtu wo ño dzro; ame dzodzœ atso wo ata, eye ame madɔfo amã klosalawo. 18 Etu efe xɔ abe agbagblawui ene, eye wɔdi agbadɔ, si dzɔla tu. 19 Kesinɔtœ wɔnye mlɔ anyi, ke magamlœ zi evelia o; evu efe ñkuwo, eye enu yi. 20 Dɔdzi di kpee abe tɔdɔ ñe, eye ya vɔdɔvɔdu lœ de nu le zã me. 21 Xedzefeya de asi ete hekœ yi, eye wɔkplœ dzœ le etefe. 22 Eyru aputrɔ ñe edzi, eye meve enu o, eye wɔsi le efe asi nu afɔ tsɔtsœ. 23 Wofu akpe de eta, eye wɔdu tse de enu wɔdzɔ le enɔfe.

Amegbetɔ ate ñu adzœ si nusiwo ɣla ñe dzodzœme la me; gake wɔmatœ ñu afɔ Mawu fe nunya me o; mawuvɔla kœ ate ñu akpœ.

28. Elabena klosalofe li, eye sika, si wolɔlona la, teje li. 2 Wokua ga yibɔ tso to me, eye kpe wolɔlona wɔzua akɔbli. 3 Wɔdɔ sefe na viviti, eye wodi kpe, si le viviti tsiditsidi me la, teje goawo katã me kenken. 4 Wɔde do wɔyi to vɔ tso dzitatɔwo gbɔ; amesiwo ku de ya me le agbasam le eme la, le adzœ tso amewo gbɔ, eye afɔ sia afɔ ñɔ wo be. 5 Nududu tsoa anyigba me, ke

a Do. 24, 16;
Kor. I. 4, 4.

b Lu. 12, 20.
c kp. 25.

e Lod. 3, 14, 15;
8, 10, 11.
f 21, 19.
g Fla. I. 3, 28.

h Lod. 13, 22.
i Mo. II. 28, 17.

k Lod. 8, 22-31.

l 26, 10.

m Ps. 111, 10;
Lod. 1, 7.

wowlua ete, abe alesi dzo wluwa nui ene. 6 Safir le efe kpewo me, eye afima wokpɔa sikawo le; 7 woawo nye mɔ, si hɔ medze sii, eye avako fe ñku mekpɔ kpɔ o; 8 mɔ, si dzi gbemelã dadadzrawo meto, eye dzata mezo kpɔ o. 9 Edo asi kpe sesewo dzi, eye wɔwlu towo gome. 10 Ede tofewo de agakpewo me, eye efe ñku kpɔ nu xɔasi vovovowo. 11 'Exe mɔ na tsiwo, be womagaɖudu o, eye wɔhe nusi ɣla la, va kekeli nui.

12 Ke nunya la, afika wotun le? Eye afika nye gomesese fe nɔfe? 13 Amea ñeke menya egbɔ mɔ o, eye womekpɔne le agbagbeawo fe anyigba dzi o. 14 Agume gbɔ be: Mele menye o! Eye atsiafu be: Mele gbɔnye o! 15 Womenaa sika nyuitɔ ñe eta o, eye womedaa klosalo de efe home nu o. 16 Womadae akpe de 'Ofir-sika nyuitɔ, soham-kpe kplesafir-kpe xɔasiwo ñu o. 17 Womabu sika kple ahuhœ ñe enu o, eye womatsɔ sikanuwo adɔ lii o. 18 Womayi sui kple gbɔti ñko ɣo ge ñe enu o, eye nunya fe amesinɔnɔ nyo wu adzagba. 19 Kus fe 'Topas-kpe mede enu o, eye womadae akpe ñe sika dzadzɔto ñu o. 20 Afika gœ nunya dzɔ tso? Eye afika nye gomesese nɔfe? 21 Eɣla ñe agbagbeawo katã fe ñkuwo, eye wɔbe de dzifoxewo. 22 Avlime kple ku le gbɔgbɔm be: Miele hũhũhũ sem le enu kple miafe towo. 23 Mawu nya egbɔ mɔ, eye wɔdze si enɔfe. 24 Elabena ele kekeke anyigba fe mbeanu kpɔm, eye wɔkpɔa nusi le dzi fo blibo la te, 25 ne wɔana ya fe kpekpe mee, eye wɔado dzidzeme na tsi. 26 Esi wɔdo sefe na tsidzadza, eye wɔdo tofe na dzidegbe fe dzokeke la; 27 ekpœ, eye wɔde fia, edœ tœ, eye wɔdzro eme kpɔ hã, 28 hegbɔ na amegbetɔwo be: Kpɔ ña, Afeto la vɔvɔ enye nunya, eye vɔtsitsri enye gomesese.*

Hiob xlẽ efe dzɔgbenyute tsãto fia.

29. Eye Hiob yi efe nufofo dzi 29. gbɔ bena: 2 Oo, de wɔano nam abe dzinu tsãtowo kple ñeke, siwo me Mawu kpɔ tanye la ene: 3 esime efe akaɖi klẽ de ta-

nye me, eye meno efe kekele me hezo to viviti me la;^a 4 esime meno nye adamenkekewo me, eye ^bMawu bo ha kplim le nye agbado me; 5 esime nusēkatātō gale gbonye, eye vinyewo de to dem godoo; 6 esime notsi kpekē fo nye afo bliba, eye ami do le agakpe me le axanye la! 7 Ne medo to agbo nu heyi dua me, eye meḍo nye zlkpui ablo me gli, 8 eye de-kakpuiwo kpom la, ekema wobena, eye ame tsitsiwo tsona henca tsitreu, 9 amegāwo tona kō le nufoso me hetsca asi ḍoa nu, 10 gbogblo buna de bubumewo, eye wofo ade lēna de aḍome na wo. 11 Elabena to, si se nye nya la, kafuam hedia nyuie nam, eye ŋku, si kpom la, nyca nye ŋku.

12 Elabena mexona na ame dahe, si le ḡli dom la, kple tsyḍevi, si xonametca deke meli na o la.^f 13 Ame tsiasi fe yayra vaa dzinye, eye mewca ahoṣi fe dzi wōtsoa aseye. 14 Dzodzonyenyeye enye nye awu, si medona, eye nye nu dzodzoe wowa le abe awu olaya kple tablanu ene. 15 Meye nye ŋku na ŋkuagbāto, eye meye nye afo na bunu. 16 ^hFofoe meye na ame dahewo, eye media ame manyamanya fe bonunya gome. 17 Mefea glā na nu madzomadzom wala, eye medea adzonu le efe aḍu dzi.ⁱ

18 Mebu be, mia kple nye ato koe atrō, eye nye ŋkekewo aso gbo abe ke ene, 19 nye kēwo ake nu de tsi ŋu, eye zāmu atsi nye alowo me; 20 nye bubu ano yeye zum le ḡnye daa, eye nye dati mado xoxo le asinye o. 21 Amewo lēa to de ḡnye henca nye asinu dzom, eye wozina vi de nye adaḡudede ŋu. 22 Ne mefo nu la, amea deke megafone o, eye nye nyawo nyona de wo dzi. 23 Wole lalayem abe tsidzadza ene, eye wofo veme fu abe de keletsi ŋu ene. 24 Ne dzi de le wo fo la, mekoṣa nu na wo ḡnyoe, eye womete ŋu nana nye nukomo la ḍoa adā o. 25 Ne melē mo yi wo dome la, ekema meboḍo nca anyi abe wofo tato ene, eye menca anyi gli abe fia le avakowo dome kple amesi le akō fam na konyifalawo ene.

HioB xlē efe nī dzogbevōe nā.

30 Azo nye tsewo, amesiwo fofowo medzem be, mana woade ha kple nye lākplovūwo gō hā o la, le koyem.^d 2 Nuka wofo alokpa sesē nye nam? Tsi-tsinenyeye bu de wo. 3 Hiā kple dōwuame na wolē ayi, eye woku-ko gbegebe, si nye gbedzi jefle la. 4 Amesiwo ke aḡoto le avekewo te, eye ḍli fe ke enye wofo nuḍuḍu. 5 Wonyā wo le ha me, eye wole ḡli dom de wo ta abe fiafitowo ene. 6 Wonca be dziḡowo, dowo kple agadowo me. 7 Wole xoxlēm le avekewo dome, eye wofo ta kpli de aḡokawo te. 8 Bometsilawo kple ame digbowo fe viwo wonye, amesiwo wotsō atam nyā ḍa le anyigba dzi. 9 Azo metro zu lodonu na wo, eye mezu alomedenu na wo.^e 10 Wole ŋu nyomem, wodea mege le ḡnyeye, eye womegbea tadeḍe de ḡmo nam o. 11 Elabena etso nye daka, eye wōbōḍom de anyi, eye wōna wōdaa ḍadzra le ḡnyeyeme. 12 De-^gvi vloewo tsia tre de ḡnyeye le ḍusi me, wotutua nye afo ḍa, eye wotaa mo de ḡnyeye, be yewoa-gblēm. 13 Wogblēa nye tofe, eye wo, amesiwo xonametca deke meli na o la, kpea asi de nye dzogbevōe ŋu. 14 Wogbā gli gbawoo hēgbona, eye wole nu gblēm hezōna de eme. 15 Ḍadzidodo trona de ḡnyeye; woyca nye bubu de nu abe ya ene, eye nye dzogbenyuye nu yina abe alilikpo ene.

16 Azo nye luwo ḡlōlo gbanaa de dome nam, eye hiāḡkekewo lēm. 17 Wowlua nye fuwo me le zā hēdea wo ḍa le ḡnyeye, eye dūnyelawo megbona de eme o. 18 Kudidi na nye awu gblō de ḡnyeye, eye wole ḡnyeye abe nye awutewui fe kōme ene.^f 19 Wotsom fu gbe de ba me, eye mele abe ke kple aḡi ene. 20 ^hMedoa ḡli yca wō, ke mētōna nam o; metsia tre di, eye melēa ŋku de ḡnyeye o. 21 Etrō zu ḡtasēla de ḡnyeye, eye nētsoa wō asi sesē wca avu kplim. 22 Ekcam de dzi mezca ya me, eye nēnana menyina de ahom me keḡkeḡ. 23 Elabena menyae be, ākplom ade asi na ku, eye mayi xō, si me agba-gbeawo katā foa ta kpli ḍo la me.

^a Ps. 18, 29.

^b Ps. 25, 14.

^d 29, 8-11.

^e 17, 6; Ps. 68, 13; Kony. 3, 63.

^f Mo. III, 19, 18; Mo. II, 22, 20, 21.

^g Mat. 26, 67.

^h 31, 18.

ⁱ Ps. 58, 7.

^k Ps. 42, 5.

^l 7, 6.

ⁿ 19, 7; Ps. 22, 3.

24 Ke ne wole to yim la, de womedoa asi de dzi oa? Eye ne wo do dzogbevõe me la, de womedoa boboe oa? 25 De nyemefa avi de amesi do yeyiyi sesẽ me la nu kpo oa? Eye de nye huõ mexa nu de ame dahe nu kpo oa? 26 Elabena mekpõ mõ na nyul, ke võ va; mekpõ kekeli sinu, ke vivlti do. 27 Nye dokaviwo le tõtom klõklõklõ atradii, eye hiãkpekewo fo de dzinye. 28 Menyõ tsiditsidi le yiyim, evõ menyẽ yee flãm o; metso le takpekpe me hele boboe dom. 29 Mezu agbotoe wo navi kple hatl na golowo. 30 Nye nutigbalẽ nyõ tsiditsidi heflo le nyunye, eye dzoxoxõ na nye fuwo fiã. 31 Nye gakasañku do konyifagbe, eye nye dze fe didi zu avigbe.⁹

Hiob je nufofo nuwuwu: Eka de efe zõzõ nyul le Mawu kple amewo je ñku me dzi.

31. Mebla nu kple nye ñku, eye aleke lawõ malẽ ñku de detugbl nu? 2 Nuka ahanye nye gome tso Mawu gbõ le dzi me, kpakple nye domeniyinu tso gusekatãto gbõ le dzifo vi ma? 3 De gbegbõ mevaa ame võdi dzi, eye dzogbevõe vaa nu võdi wolawo dzi oa? 4 De mele nye mowo kpõm, eye wõxlẽa nye afõdõdewo katã oa? 5 Nenyẽ de metso avatso-kaka do dõe, eye nye afõ tsona de alakpadada nu la, 6 ekema nedam le nudanu nyuitõ dzi, eye Mawu nadze si nye fõmadimadi. 7 Ne nye afõ da le mõ dzi, nye dzi dze nye ñku yome, eye dinuwõwõa de lé de asi nu nam la, 8 ekema mafã nu, eye ame bubu nañu, eye woaho nye nu miemie wo kple ke.

9 Ne woflu nye dzi de nyõnu nu, eye mede xa de hanyevi fe wõtru nu la, 10 ekema srõnye netu wõ na ame bubu, eye ame tutõ nedo egbo. 11 Elabena ñukpenanu enye esla, eye se me dzedze wõnye le wõnudrõlawo ñku me. 12 E, dzo wõnye, si abi nu vasede tsilẽfe ke, eye wõafiã nye agblemenuwo katã kple ke.

13 Ne nye dolanyutsu kple nye dolanyõnu do nya me kplim, eye megbe wofe nya dzõdzõe la, 14 nuka mawõ, nenyẽ be, Mawu tso?

• Ef. 6, 9.

• 28, 12.

• Yer. 14, 19.

• Yos. 58, 7.

• 29, 7.

• Ps. 30, 12.

• 32, 22.

• Mat. 5, 28, 29.

• Ps. 52, 2.

• Mo. V. 4, 19.

• Fla. I. 19, 18.

• 23, 10.

• Ps. 7, 4-8.

• 36, 13; Lod.

24, 17.

• Pet. I. 3, 2.

• Mo. V. 26, 30;

Sam. II. 12, 11.

• Mo. I. 19, 2;

Heb. 13, 2.

• 22, 2-7.

Eye ne edzro eme kpo la, aleke maõo egu ne? 15 De menyẽ amesi mem de vidzido me la, me eya hã, eye ame dekae wõ mí de dome oa? 16 De mete ame dahewo fe nudidi wo, eye mena nu ti kõ na ahosilwo fe ñkuwoa? 17 De nye dede meõu nu, eye nyemena tsyõevi ñu kplim oa? 18 Kpao, ke boñ enõ gbonye tsi tso nye devime abe fofoa gbõ ene, eye tso keke danye fe dome ke mefia mõnul. 19 Ne mekpõ ame ñoko avõ mele egu o, eye nutsyõtsyõ mele ame dahe si o la, 20 de efe alime meyrãm, eye nye alẽwo fe fu de dzo lãme ne oa? 21 Ne menyẽ nye asi de tsyõevi nu, le esi xõnametõ le asinye le /dua me ta la, 22 ekema nye abõta nege le abõgba nu, eye nye abõnetu ña le ekpefe! 23 Elabena gbegbõlẽ, si tso Mawu gbõ la, do ñõdzidi nam, eye nyemate nu anõ te de efe gãnyenye nu o.^h

24 Ne meõo dzi de sika nu, eye megbõlõ kña sika nyuitõ be: wõ ñu mele nu dom ñu; 25 ne mekpõ dzidzõ be, nye kesinõnuwo sõ gbõ, eye nye alõ wõ do kpo nu gede; 26 ne mekpõ alesi yẽ le keklẽmi, kple alesi dzinu le yiyim le atsyõ mee, 27 eye woflu nye dzi le adzame "megbugbõ nye asi nu na wo la, 28 ekema esia hã anye se me dzedze le wõnudrõlawo ñku me; elabena meda alakpa na Mawu le dzi. 29 De mekpõ dzidzõ le nye keto fe dzõgbevõe nu, eye metl kpo, esime võ dzo de edzia?" 30 Kpao, nyemena nye nu wõ nuvõ o, eye nyemede efe ku to ñlõdodõ ne me o. 31 De afenyẽ me tawo menõa gbegbõlom bena: Amekae meõu efe lã di fo oa? 32 Amedzro metsla xexe dona o, ke boñ mevua nye wõ na mawõla. 33 De metsyõ nu nye dzidadawo dzi abe amegbetõ ene, eye meyla nye fõdidi de akõnu? 34 De menõa ame gedewo wõm, eye fomewo fe vlo-dodo nãa ñõ dzim nam, eyata do-doe zina le nyunye, eye nyemedona de wõtru nu oa?

35 Oo, de amea de naõo tom! Kpõ ña, nye nuñõñõ enye si, ñusẽkatãto nedo egu nam! Nye adikãto fe nuñõñõ de? 36 Vavã,

malée de abo, eye maxatsae de ta abe atsyōdonu ene. 37 Mato nye afōdedewo fe xexlème nē, eye mate de eḡu abe amegā ene. 38 Ne nye agble nāa yli dom de ḡunye, eye eḡe bolifowu katā nāa avi fam, 39 ne medu eme nu femaxemaxe, eye mena gbōgbo do le agbleto me la,^a 40 ekema ḡu nemie de lu tefe, eye gbe vōe nemie de fo tefe!

Hiob gblō eḡe nya vō.

Elihu fe nufōjo gbāto: Egblo nusi ta mezi kpi
c i la eḡe devinyenye ɔuti o la fia.

32. Eye ḡutsu etōawo dzudzō nya ḡudōḡona Hiob, elabena edo edokul ame dzodzōe. 2 Tete dzi ku Elihu, bBuzito Baraxel fe vi, amesi tso Ram-fome la me la; Hiob ḡue dzi kui ḡo, elabena deḡu edokul dzōdzōetōe wu Mawu; 3 eye exōlō etōawo ḡue dzi kui ḡo, elabena womekpō nyaa deke aḡo ḡu atso abu eḡo Hiob o. 4 Ke Elihu tso nyawo le Hiob dzomi, elabena ame kemeawo nye xoxo nē. 5 Eye esi Elihu kpō be, nya ḡudōḡo vō le ḡutsu etōawo nu la, dzi kui.

6 Eye Buzito Elihu, Baraxel vi la, xō dzi gblō bēna: Devi menye, ke miawo mietsi fo wō, eyata dzi mele fonye o, eye mele vō vōm be, made nye nunyanya afia mi. 7 Mebu be: Tsitsi neḡo nu, eye fe gede nede nunya fia! 8 Ke gbōgbo la le amegbetōwo me, eye ḡusēkatātō fe gbōgbo fia nunya wō. 9 Nunya mele tsitsi me o, eye menye amegā deḡiwo koe nyaa nusi le tefe la o. 10 Eyata mebe, mido tom, nye hā made nye nunyanya afia! 11 Kpō ḡa, medzo miafe nyawo sinu, eye melē to de miafe gomesesewo ḡu, be miakpō nya vavāa de hīl 12 Melē ḡku de mia ḡu, ke mia dometōa deke mena Hiob fe nu de ga alo ḡo eḡe nyawo ḡu nē o. 13 Deko migagblō bēna: Miedo go nunya, Mawu koe akpe de dzi, menye amegbetō o. 14 Ke medo nyaa deke de gbōnye o; eye menye miafe nyawo tso ge mala aḡo eḡu nē o. 15 Dzi de le wo fo, womagate ḡu aḡo eḡu o, eye gbōgblō bu de wo.

16 Eye de nyaa manō lalam,

esi womele nu fom o, wozī dōdōe, eye nya ḡudōḡo megale wo ḡu o laa? 17 Nye hā madō tōnye nua ḡu, eye made nye nunya afia! 18 Elabena nya yōm banaa, eye helehele tsi akōta nam. 19 Kpō ḡa, nye dōme le abe wein, si nu wotu nu ḡo la ene, eye wōbe, yea-wō abe lāgbalēgolo yeye ene. 20 Maḡo nu, ne nye akōta navo; make nye nuyiwo, eye madō eḡu. 21 Nyemade ame dzi o, eye nyemavivi nume na amea deke o. 22 Elabena nyemenya alesi wovivia numee o; anye, ne nye wōla adem ḡa bōbōe.

Dziyili: Elihu ka ḡku me na Hiob le eya ḡuto fe afiatsotso na dokul ta. Mawu fe tohehe na ame enye luco fe dede.

33. Azō, Hiob, se nye nyawo, eye nafu to anyi de nye nufōfowo katā ḡu! 2 Kpō ḡa, meke nye nu, eye nye ade le nu fom le nye nu me. 3 Nye nyawo tso dzi dzadzē me, eye nunya, si tso nye nuyiwo me la dza. 4 Mawu fe gbōgboe wōm, eye ḡusēkatātō fe gbōgboe gbō agbem. 5 Ne ele ḡuwō la, ḡo ḡu nam; bla akpa de ḡunye, eye nadze avu ḡi! 6 Kpō ḡa, Mawu tōe menye abe wō ke ene, eye /tsue woka me nye hāe. 7 Kpō ḡa, megana madzi ḡo na wō o, eye nye asi megate de dzi-wō o!

8 Eḡo nu de nye to me, eye wō nyawo ḡi mese be: 9, "Medza, dzi-dada mele ḡunye o, ḡunye kō, eye vodada mele ḡunye o;" 10 kpō ḡa, ekpō nane le ḡunye, eye wōbum abe eḡe futō ene,ⁱ 11 de ga nye afō de atiboli ḡu, eye wōlé ḡku de nye mawo katā ḡu.^k 12 Kpō ḡa, mele eḡu dom na wō be: Tō-wō medzo le esia me o, elabena Mawu kpē wu amegbetō. 13 Nukaputi néle dzre wōm kplii, le esi medo wō nyawo katā ḡu na wō o taa? 14 Elabena Mawu foa nu le mō si kple mō keme dzi, ke womedzea si! o.

15 Le drōekuku kple zā me ḡutega me, ne amewo yi alō me, eye wole alō dom le aba dzi la, 16 eḡua to na amegbetōwo, eye wōdōa kpe wofe tohehe dzi,ⁱ 17 ne wōate amegbetō ḡa le eḡe nuwōwō ḡu, eye wōade dādaa le ḡutsu la me,ⁿ 18 ne wōaxō eḡe luco tso

^a 24, 11.

^b Mo. I. 22, 21.

^d 9, 20; 13, 18; 19, 6, 7; 22, 7, 27; 2, 6; 31, 35.

^e 15, 5; 18, 21; 20, 29; 22, 5.

^f 10, 9.

^g 12, 12.

^h 16, 17; 27, 8; 31.

ⁱ 13, 24; 19, 11.

^k 13, 27.

^l 38, 10; Ps. 16, 7.

ⁿ Ps. 119, 67, 71.

yodo si me, eye efe agbe magatsi anutro nu o. 19 Wotsa vevesese ha hea to ne le efe aba dzi, eye efe juwo na edum fufufu. 20 Nududu nyaa nu ne, eye efe luvo nyaa nu efe nududu la. 21 La vo le enu, ale be meganya le kpokpo o, eye efe fu, siwo medzena tsã o la, tsi go glanglan; 22 ale be efe luvo gogo yodo, eye efe agbe gogo sadagatsi.

23 Ke ne dala deka, si nye nyaxladakoto, tso akpewo dome la va, be yeade nusi nye amegbeto fe do la afiae, 24 eye wove enu hegblo bena: Dee, ne magayi yodo me o, elabena wole avum la, 25 ekema dzo ado efe lame abe dekakpui ene, eye wogado efe dekakpuikekewo me. 26 Edo gbe da na Mawu, eye wove enu hekpo efe nku me dzidzote, eye wodo amegbeto fe dzodzobenye tefe ne. 27 Adzi ha na amewo agblo bena: Mewo nuvo, eye metro gbo nu dzodzoe la, ke womedo etefe nam o. 28 Ede nye luvo, ale be meyi yo me o, eye nye agbe kpo dzidzo le kekeli nu. 29 Kpo da, nusiwawo kata Mawu wona na ame zi efe kple zi et5, 30 ne yeaxo eye luvo tso yodo si, eye agbe fe kekeli nakle ne. 31 Hiob, do nku anyi, eye nale to de nyonye! Le wo nu, eye na mafo nu! 32 Ne nya le asiwo la, ekema do nu; fo nu, eye matso na wo kpoo; 33 ke ne mele alea o la, ekema le to de nyonye, zi dodo, eye mafia nunya wo!

Elihu fe nufofo eveia: Eka nku me na Hiob le nyawo guti. Mawu metea nya dzodzoe de anyi o.

34. Eye Elihu xo dzi gblo bena: 2 Mi nunyalawo, mise nye nyawo, eye mi nugomeselawo, milé to de nyonye! 3 Elabena to doa nya kpona, abe alesí veme doa nududu kpona ene. 4 Mina mfahe nya dzodzoe atu anyi, ne miadze si nusi nyo la le mia dome. 5 Elabena Hiob be: „Tonye dzo, gake Mawu gbe afiatso to nam; 6 wobum avatsokalae, eva wonye tonye dzo hafi; gbedala meli na nye anutrobi o, eva wonye nyemeda vo o hafi.“ 7 Afika amea de le abe Hiob ene, amesi le djudoname nom abe tsi ene, 8 eya kple ame vlowo le ha bom,

eye eya kple ame vodiwo le afi deka dzi? 9 Elabena egblo be: „Menye vide na amegbeto, ne edze xol5 kple Mawu o.“

10 Eyata, mi ntsu nunyalawo, milé to de nyonye! Nede megbe xaa be, Mawu nawo nu vodi, eye nusékátátó nawo nu madzomadzo; 11 ke boŋ edoa etefe na amegbeto le efe nuwowo nu, eye wónana wovaa me na ntsu le efe zozome nu. 12 Nyatefee, Mawu mewo nu vodi o, eye nusékátátó la metea nya dzodzoe de to o. 13 Ame-ka tso anyigba de asi ne, eye ameka do xexeme godoo la gome anyi? 14 Ne edia edokui to ko, eye wogbugbo efe gbogbo kple efe agbe gagbo de edokui me la; 15 ekema nutilawo kata nu ayi, eye amegbeto agazu ke. 16 Ne nunya le asiwo la, ekema se nya siawo, eye nale to de nye nyawo fe didi nu! 17 De amesi le fu nya dzodzoe la, ate nu adu dzia? Eye de nebe, yeabu fo dzodzoe to, si nye nuseto la? 18 De wokpo mo agblo na fia be: yakame, eye na amega be: ame vodi? 19 Eya, amesi medea amegawo dzi o, eye media kesinotowo fe nya wua ame dahewo to o, elabena wo kata la efe asinudowowo wonye. 20 Woku le adabafofo deka me, dukowo fe mo tso zi le zatife, eye wo nu yi; wode nusetowo da, ke menye to amegbetowo fe asi dzi o. 21 Elabena etsa nku do amegbeto fe mowo nu, eye wole efe afodedewo kata kpom. 22 Viviti kple blukaa deke meli, si me nu vodi wola abe do o. 23 Elabena medoa nkeke na amegbeto, be wovavoo nu le Mawu nku me o. 24 Egbaa nusetowo gudugudu, eye wotsaa bubuwo doa wo tefe. 25 Esi wonya wofe nuwonawo la, eyata wotua asi wo fua anyi le za me, eye woagba gudugudu. 26 Efoa wo abe ame vodiwo ene le dutofu; 27 elabena wode megbe le enu, eye womelé nku de efe mowo nu o, 28 eye womehe ame dahewo fe ylidodo va enku me, ne wose hiatowo fe ylidodo o. 29 Ne ena gbodeme va afe la, ameka abu fe? Eye ne eya efe mola, ameka ate nu akpoe? Ke efe nku le dukowo kple amegbetowo kata nu,

a Ps. 1, 1.

b 9, 22.

d Ro. 2, 6.

e 19, 3.

f Heb. 1, 14.

g Ps. 103, 5.

h Mo. I. 3, 19;

Ps. 104, 28.

i kp. 18.

k Ps. 56, 14;

108, 4.

l 31, 4; Lod. 5,

21.

m Ps. 139, 11, 12.

o 12, 11.

p 27, 2.

r 33, 9.

s 3, 15, 20.

t 6, 4.

u Mo. II. 22, 22.

v 15, 16.

30 be ame vlowo magadu dzi, eye woanye mōka na duka la o.

31 De amea de gblō na Mawu kpōbe: Mekpe fu, evō wōnye nyemewo vā deke o hafia? 32 Nusi kpōm nyemele o la, fiaem, eye ne mewo nu madzmadzōa de la, nyemagawōe azo oa? 33 De wōado etefe le wō susu nua? Wō que nu mele dzedzem o, eyata kpō eme natsō, menye nye o. Eye ne ēnya nane la, gblōe! 34 Nugōmeselawo kple nunyala, siwo le to domem la, agblō nam be: 35 „Nunya mele Hiob fe nufōfo me o, eye tamebubua deke mele efe nyawo me o.“ 36 Oo, de woate Hiob akpō atradii le nūdoḍo, si wōna abe ame vlowo ene la ta! 37 Elabena etsō vōḍiwōwō kpe de efe nūvōwo ḡu, ele alome dem le mīa dome, eye wōle nu gedē fom de Mawu ḡu.

Elihu fe nufōfo etfik: Amegbetō gblēa edokul kple konyifafa ko. Mawu dḗa bonu dzodzoe.

35 Eye Elihu xō edzi gblō be-
na: 2 Nya nyui enye sia gblōm nēle be: „Tōnye dzo wu Mawu tōa?“ 3 Elabena ēle gbō-gblōm be: Vide ka wōnye nam? Eye ne nyemele nūvō wōm o hā la, vide ka gō wōnye nam? 4 Mado equ na mīa kple xōwōwo! 5 Fō ko te, nalé ḡku de dzifo, eye kpō alilikpō, siwo le tawōme boola da! 6 Ne ēwō nūvō la, nuka nēwōe, eye ne wō nu vōḍi wōwō so gblō la, edomee nagblēa? 7 Ne ēnye ame dzodzōe la, nuka tōm nēle ne? Alo nuka wōaxo le asiwō? 8 Ame abe wō ene, wō vōḍiwōwō ava dziwō ke; eye wō amegbetōvi, wō dzodzōenyenye ava dziwō!

9 Wodoa ḡli le ametedeanyi gedewo ta, eye wodoa boboe le ḡusētō fe alokpa ta; 10 ke womegblōna be: Afika Mawu, nye wō la, amesi na kafukafuhawe le zā me, 11 amesi fia nu mī wu anyigba dzi lāwo, eye wōde nunya tagbō na mī wu dzifoxewo la le o. 12 Wodo ḡli le ame vōḍiwo fe dadaa ta, ke meḍo equ o. 13 Yakanyawo koe Mawu mesena o, eye ḡusēkatātō la melēa ḡku de equ o. 14 “Azo nēle gbōgblōm hā be, yemele ekpōm o. Nya la le epku me, dzo esi nu ko! 15 Ke azo, esi

efe dōmedzoe mehe to na ame, eye metsō deke le vodada gedewo fe nya me o la, 16 eyata Hiob fo nu yakatsyo, eye wōlō nyawo fo di, nunyaa deke mele wo me o.

Elihu fe nufōfo mbeto: Eya fia aai Mawu fe dzodzōenyenye kple ḡānyenye zi deka.

36 Eye Elihu fo nu yi dzi gblō
bena: 2 Kpō asinyenu vie. eye mafia nu wō, elabena nya ḡali woagblō de Mawu ḡu. 3 Mahe nye nunya tso adzōge ve, eye matso na nye wōla. 4 Elabena nyatefee, alakpa mele nye nyawo me o, eye nunyala kpamkpam enye si le gbōwō.

5 Kpō da, Mawu lolo, efe nunya fe ḡusē tri ako, ke medoa vīo amea deke o. 6 Menana ame vōḍiwo nōa agbe o, eye wōtsōna na hiātōwo. 7 Medea efe ḡku da le ame dzodzōewo ḡu o, eye wōnana wobobo nōa fiawo gbō le fiazikpuiwo dzi daa, ne woatsi kōkōfe. 8 Ne wode kōsōkōso wo, eye wole hiā fe ka me la, 9 edea wofe nuwōwō kple wofe dzidada-wo fiaa wo, le esi wodo wo ḍokui de dzi ta: 10 Aewo to na wo de tohehe la ḡu hegblōna be, woatō tso wofe nu vōḍi wōwōwo me. 11 Ne wodo to, eye wosubōe la, ekema woawu wofe ḡkekewo nu le dzōgbenyuie me kple wofe fewo nu le dzidzo me. 12 Ke ne womeḍo to o la, ekema woatsi aḡutō nu, eye wo nu ayi le numanyanya me. 13 Dōmedzoe le dzi ta na ame vlowo, eye ne ede ga wo la, womefoa koko o, 14 ale be wokuna le dekaḡkui dzodzoe me, eye wofe agbe nōna abe matrewola tō ene. 15 Ke etsōa hiā dea hiātōwoe, eye wōtsōa xaxa wua “to na woe.

16 Ade wō hā tso xaxa fe ve me ayi tefe keke, afisi mexaxa o, eye nusiwo ava wō kplō dzi la, ada ami nyananyanya. 17 Ke ne ame vōḍi fe afiatsoḡo yō mewō fū la, ekema afiatsoḡo kple tohehe adze dziwō. 18 Elabena dōmedzoe megafū wō nayi fewo du ge o, eye tawōflega gbogboawo megakplō wō traē o. 19 De wō ḡli, si nēdo le hiā me kple wō kutrikukuwo katā ate ḡu ade nane nua? 20 Zā, si kplō dukōwo da

a Nyagb. 6, 11.

b 40, 5.

d 38, 2.

e kp. 5.
f Ps. 72, 4, 12.

g 22, 2.

h 23, 16.

i 34, 9.

k 7, 20.

l Ro. 11, 35.

m kp. 10.

n Ps. 42, 9; Do. 16, 25.

p Yoh. 9, 21.
q 22, 8, 9.

le wo tefe fiafiafia la, megano dzrowòm o. 21 Kpò dokuiwò dzi nyuie! Megatò de yakanu ñu o, elabena èlāa eya wu hiā.

22 Kpò da, Mawu tsoa efe ñu-sè woa nu tsuwò; eye ameka nye "nufiala abe eya ene? 23 Ameka do efe mowo ne, eye ameka kpò mō agblò ne be: Ewò nu manyo-manyo? 24 Ke boq do efe nuwò-wò, siwo ñu amegbetowo dzia ha le la, de dzi! 25 Amegbetowò katā kpòa dzidzò le enu, eye kodzogebea kpòne tsoa adzoge. 26 Kpò da, Mawu tri ako, mele nyanya me na mí o, eye efe fewo gomedidi meli o. 27 Elabena ehea tsi tontonwò yia dzi, eye efe afuwò dzaa tsi.^d 28 woduduna tsoa alilikpowo me, eye wonyona de amegedewo dzi. 29 De amegbetòa de nya, alesi wokeya alilikpowo me, kpèr alesi efe agbadò dzena kpèrrr... laea?^e 30 Kpò da, ekeke kekeli de edokui dzi, eye wòtso afu, si do tso atsiafu me la, tsoy edokui dzi.^f 31 Elabena eya wòtsona hea to na dukowo, eye wónaa nududu wo kpankpan. 32 Eya dzikedzo de efe asiawo kple eve me, eye wòdòe da de efe ketowo ñu. 33 Efe gbèdède le boblo domi, eye efe domedzoe le ñu vām de nu vòdi wòwò ñu.

a Ps. 26, 9.

b 38.

d 5, 10.

e Ps. 104, 3.

f Ps. 18, 16, 16.

g 28, 12-28.

h Ps. 29, 3.

i 31, 35.

k 24, 25.

l 40, 7.

m Ps. 147, 16.

n 38, 28.

p Lod. 30, 4.

r Ps. 104, 22.

Elihu fe nufòfo nuwuwu: Mawu fe gányenye le ahom me.

37 È, esia na nye dzi lā kpo-kpokpo, eye wòbu de do me nam. 2 Oo, mise efe gbèdède hoo kple bublu, si dona tsoa efe nu me la da.^h 3 Edea asi enu dona de dzifo bilbo la te, eye efe dzikedzo dea anyigba fe míòeanu. 4 Emegbe wòxlāa, eye wòdèa gbe fiatòe, naneke mexea mō ne o, ke boq wosea efe gbe. 5 Mawu dea gbe nukutòe, ewò na gā, si mele nyanya me o. 6 Elabena egblōna na "sno bena: Dza de anyigba dzi! eye na "tsidzadza gā be: Dudu yoo! 7 Enana amewo katā dea asi asite me, ne amegbetowò katā nadze si efe nuwò-wò. 8 Gbemelā yia bebefè, eye wògbona de emelemlòfe.^r 9 Ahom tsoa dziehe, eye vuvu tsoa anyiehe. 10 Mawu fe fufu nana tsi blana, eyeto kekewo foa fudeka. 11 Etsòa

tsi doa agba na alilikpowo, eye efe dzikedzo kakaa alilikpowo me; 12 eye wòtrona foa xlā go-doo le efe kpòkplò nu, ne wòawò nusiwo katā wòdò ne la le anyigba bilboa dzi. 13 Enana wòvana, ne wòatsòe ahe to na anyigba dzi nòlawo loo, alo ne wòawò do-menyo na woe.

14 Hiob, lé to de esia ñu, zi dooee, eye nalé ñku de Mawu fe nukunuwo ñu! 15 Enya alesi Mawu doa dōwoe, eye wónana kekelidona tsoa efe alilikpowo mea?^b 16 De enya alesi alilikpowo nòa agba bami, nusi nye nunyala ñutonuto fe nukunuwòwò? 17 Wò, amesi fe awuwò xaa dzo, nenye be, dzieheya na anyigba do ho anyi la, 18 mi kpakpliie xa dzingoli, si le abe ahuhòe, si wokò ene la gobaa? 19 To nusi miadagblò ne la, na mí! Elabena miatè ñu ahe nya deke ayi enku mee o le miatè viviti la ta. 20 De woadagblò ne be, mele nu fo gea? Alo de amea de bi be, woatsròea? 21 Eye azò womele kekeli, si le keklēm le alilikpowo me la, kpòm o; ke ne ya fo to edzi la, enu kòna. 22 Sika tsoa anyiehe, eye atsyòdòdò, si dzia ñu la, le Mawu ñu. 23 Dusekatàto la, amea deke matui o, efe ñusè tri ako, ke metea se kple dzòdzòenyenye bilbo de to o.^g 24 Eyata amegbetò navòe. Meléa ñku de amesiwo katā bua wo dokui nunyalawoe la ñu o.

Mawu fe nufòfo gbàto le ahom me. Exiè nukunuwo le nuwòwo me kple xexeamè dzidudu ña, eye wómia nu na Hiob.

38 Eye Yehowa do ñu na Hiob le dzia me gblo bena: 2 Amekaa tso nufòfo, si nunyaa deke mele eme o la, blu adanudodo mee?^k 3 Tso, nasa avo de ali abe ñutsu ene; mabía nya wò, eye nafia num!^l

4 Afika nènò, esime medo anyigba gome anyi? Ne nunya le tagbo na wò la, ekema gbloe! 5 Ameka do efe dzidzeme? Enyae tso! Alo ameka da dzidzeka ne? 6 Nuka dzi wòdò egome anyi do, eye ameka do efe dzogoodzikpe, 7 esime ñukexletiviwo katā le aseye tso, eye Mawu fe viwo katā gli kple dzidzò? 8 Ameka

tso wotruwo xe mɔ na atsiafu, esime wodo tso vidzido me? 9 Esime metsyo alilikpo ne, eye medzii gongon de bluko me;^a 10 medo lifo ne, eye mede gameti kple agbo enu 11 hegblo bena: ^bAfii nava se do, eye mayi ngo o; eye afii wɔ tsotsoe kpakawo afo doa?

12 Le wɔ agbe me nkekewo me la, de nede se na ndi kpo, eye nefia agudzedze fe nɔfe, 13 ne wɔale anyigbatoga avuuu ame vɔdiwo da le egua? 14 Etrona abe tsu, si wonya ene, eye nɔnɔmewo tsia anyi abe avo ene. 15 Woaxo kekelɩ le ame vɔdi si, eye woage abo, si wodo de dzi la. 16 De nede atsiafu dzɔfe, eye nɛzo egame kpɔa? 17 De wovu ku fe agbo na wɔ, eye nekpo bluko tsiditsidi fe agbo kpɔa? 18 Ekpo anyigba fe kekemea? Ne enya nusiawo kata la, gblɛ!

19 Kekeli gbo mɔ de, eye afika nye viviti fe nɔfe, 20 ne nakplo wo ayi wofe lifo dzii, eye nanya wofe afe gbo mɔa? 21 Enyae tso, elabena yemayi wodzi wɔ, eye wɔ nkekewo fe xexlɛme so gbo!

22 De nede afisi wodzra sno do, eye nekpo afisi wofo dzikpewo nu fu do, 23 esiwo metu do de xaxayi, ^cavuwagbe kple avakpegbe nua? 24 Mɔ ka kekelɩ mana tona, eye afika yedzefeya tona kakana de anyigba dzi? 25 Ameka do tofe na tsidzadza gawo kple mɔ na dzidegbe kple dzikedzo,^d 26 ne tsi nadza de anyigba, si dzi amegbetɔ mele o, kple gbɛdadzo, afisi amea deke mele o, 27 ne wɔana tagba kple gbegebe naɖi ko, eye gbe mumu namie? 28 De fofu li na tsidzadza, eye zamu fe tagegewo la, ameka dzi wo? 29 Ameka fe do mee tsi babla tso, eye ameka dzi dzifo fe smiatsi bablawo? 30 Tsiwo lia abe kpe ene, eye towo ngo bla dekae. 31 Wɔe saa atifiegwo fe ka, alo wɔe dea ka kavu kple avutɔa?

32 Wɔe kpɔa nukexletivi doa goe, eye wɔe kpɔa koklovino kple viawoa? 33 Enya dzifo fe sewoa, alo wɔe doa efe dzidudu de anyigba dzia? 34 Ate nu aɖe gbe na alilikpo be, tsi gede nanyɛ atsyo dziwɔa? 35 Ate nu ado dzike-

dzowo, eye woayi ava gblɔ na wɔ be: Míawoe nye esia? 36 Ameka tso nunya do alilikpo tsiditsidi me, eye ameka na gomesese yamenuwo? 37 Ameka tso nunya xlɛ alilikpowoe, eye ameka trɔ dzifotsigoewo fo de anyi,^d 38 ale be anyigba wɔ agbi hefuna, eye anyikɔwo léna de wo nɛwo nu?

39 Wɔe kaa ade na dzatano, eye nefaa dowuame nu na dzataviwo, 40 ne wotsyo ako anyi de dowo me, eye wode xa de ave dodoewo mea? 41 Ameka daa nududu na akpaviá, ne viawo le yli dom na Mawu, eye wole tsa giála tsam nududu makpomakpɔe?

Dziyili: Láwo fe wɔwo de Mawu fe uunya de go fia.

39. Enya agamegbɔewo fe vi-dziyia? eye de nɛdze si yeyiyl, si fu dua zinwoa? 2 Exlɛ dzinu, alesi fu nɔa wo foa, eye enya yeyiyl, si wodzia via? 3 Wodzea klo heda wo viawo di, eye wovona tso wofe vevesesewo me. 4 Dusɛ doa wo viawo nu, eye wotsina le gbe me, wodzona, eye womegagbɔna vaa wo gbo o. 5 Ameka na ablɔde gbetedzi? Eye ameka tu ka gbetedzi, 6 si metsɔ gbegebe wɔ afe na, eye metsɔ dze-fe wɔ afe nɔfee? 7 Du me howowo le kokoe dim ne, eye mele kpɔla fe ylidodo sem o. 8 Ele nu tsam na gbɛdufe le towɔ dzi, eye wole gbe mumu desiadɛ yome mɔ dim. 9 De tɔ alɔ asubɔ wɔ kpoo, eye woatsi wɔ láto gbo adɔa? 10 De áte nu ade ka tɔ de agbleplɔnu nu, alo woagudu bali me le yowòmea? 11 De naɖo nu de egu, le esi pusɛ kako le esi ta, eye natsɔ wɔ do agblɛ de esi mea? 12 De naɖo dzi de egu be, atso wɔ agblemenuwo ava afee, eye wɔafo wo nu fu de wɔ ava mea?

13 Golonɔ foa avala kpakpaka, ke damixe fe avala kple fu ye wònye? 14 Kpao, hafi boɖ edaa efe azi de anyigba, eye wònana ke dzodzoe foa wo; 15 ke enlɔne be, be woado afo edzi, eye gbemeláwo agbáe. 16 Esɛa nɔta le viawo nu, abe menye etɔ wonye o ene; eye ne efe agbagbadzedze zu dzodzro há la, nɔ me-

^a Lod. 8, 29.^b Ps. 104, 8. 9.
^d Mo. 1. 7, 11.^c 37, 8.^f Ps. 147, 8.^g Yos. 10, 11.^h 28, 26.ⁱ Ps. 147, 16.^k 9, 9.

dzins o. 17 Elabena Mawu na nunya bu dee, eye mena gome-sesea dekee o. 18 Ne edzo wawaa la, ekoa so kple edola.

19 Wòe na nusè saa, eye wòe tso kodza tso ko nu nea? 20 Wòe na wòdzoa kpo abe òetsuvi enea? Efe gbogbo fuxefuxe nyeye nòdzi. 21 Ele anyigba kam, ekpaa dzidzo le efe nusè nu, eye wòyina dakpea akpablalawo. 22 Vòvò doa nukokoe ne, nò medzins o, eye metroa megbe dea yi o. 23 Daku, akplo kple tunuhlo le zi dom de enu. 24 Enyrā, eye wòdze agbo heka anyigba le dadam, eye ne kpè dī hā la, metona o. 25 Ne kpè dī la, exlōna be: Edo dzi loo! Ava kple avafia je gbede-de kpakple avayli je ya le edzi dzem tso adzoge ke!

26 Wò nunya nue avako dzona, eye wòkekea efe avala doa ta dziehe lena? 27 De hō dzona le wò nya nu, eye wòwɔa efe ato de kòkòfea? 28 Enoa agakpewo dzi, eye wòwɔa ato de agakpewo to kple towo je tsutsuēafe. 29 Afima wòtsaa nu nuɔdu tsona, eye efe nku kpaa keke didife ke. 30 Viawo noa vu, eye "afisi ametsiawo le la, afima wòwɔna.

HJOB bobo edokul de Mawu te.

40. Eye Yehowa do nu na Hiob gblɔ bena: 2 "De nyahe-deamegula ahe nya kple nusēka-tātɔa? Amesi fia nyanye Mawu la, nedo enu! 3 Tete Hiob do nu na Yehowa gblɔ bena: 4 Kpɔ da, nyemele deke me o, nya ka matsɔ ado enu na wò? Maɔo asi nu.

Mawu je nufofo evelia le ahom me. Ede efe nusè de go na le Nil-tasisi me nyi kple lowo guti.

5 Meɔo nu zi deka, eye mede nu le eme; meɔo evevea, eye nyemagawɔe azɔ o. 6 Tete Yehowa do nu na Hiob le dziya me gblɔ bena: 7 Sa avɔ de ali abe nɔtsu ene, mabia nya wò, eye nafia num! 8 De nagblè nye afiatso to me, eye nabu fom be, twòwe nye dzodzɔe? 9 De abɔ le asiwò abe Mawu ene, eye nate nu ade gbe abe eya enea? 10 Ekema tso bubu kple ganyenye do atsyɔe, eye nado fianyenye kple putikòke! 11 Trɔ wò damedzoe fo de anyi

duu, fo nku de dadalawo katã dzi, eye nabobo wo de anyi! 12 Lé nku de dadalawo katã dzi, te wo de anyi, eye naho ame vòɔiwo da le wo teɛ! 13 Ìi wo katã de ke me, eye natu nu de woɛe mo nu de bluko me! 14 Ekema nye hā makafu wò be, wò nudusi xɔ na wò.

15 Kpɔ tɔmenyi, si mewo kpe de nuwò da! Eɔua gbe abe nyi ene. 16 Kpɔ da, efe nusè le efe ali me, eye efe nusè le efe fodo-kawo me. 17 Eli efe asike de dzi abe sederti ene, eye efe atagbo me kawo do wo nɔewo me kunyakunya. 18 Efe fuwo le abe akobliyetiwo ene, eye efe fuwo le abe gakpɔti ene. 19 Eya nye Mawu je nuwɔwɔwo je gbòto, eye ewola tso yi de asi ne. 20 Elabena nuɔdu miena de towo dzi ne, eye gbemelāwo katã dia adzɔ le afima. 21 Egbɔna de eme le tɔngɔrefe te, eye wòylana de aflawo me le si me. 22 Agungbawo do vɔvɔli de edzi, eye amutiwo de to dee. 23 Kpɔ da, ne tɔsisi de ati vɔ me la, dzika metsoa efo o, eye ne Yordan le fojom de nuti nu ne hā, enoa anyi bɔkɔ. 24 De amea de ate nu alée le ngɔdze, eye wòafɔ ka de nɔti me nea?

25 De nate nu atso ju adee blɔo, eye natsɔ ka amimi efe ade de anyia? 26 De nate nu afo keti de nɔti me ne, eye natsɔ fu aɔ aloxatsa nea? 27 De wòafɔ koko na wò vu, eye wòafɔ nu kpɔli wò kple gbe bɔɔe? 28 De wòabla nu kpɔli wò, eye natsɔe awɔ dɔlae tegbeea? 29 De nafe le enu abe xevi ene, eye nade kae na wò nyɔnuviwoa? 30 De dɔkpɔlawo doa asi de enu, eye wòmáns de asitsalawo domea? 31 Ate nu aɔo efe ayi kple akplo, eye nafa vɔ de efe ta? 32 Ka asi enu kpɔ, eye nanyae be, avu wòanye! Mágawɔe evevea o.

Nufofo le lo nu dziyi.

41. Kpɔ da, efe mɔkpɔkpɔ azu dzodzɔ: ne ekpɔe tete ko la, ado baba de anyi. 2 Amea deke medoa nu tamee, be wòavuvui o; eye ameka ate nu ana te de nunye? 3 Ameka tre nu na-

o Xab. 1, 8; Mat. 24, 28.

b Yes. 27, 1.

d Yes. 45, 9.

e 38, 3.

f 37, 5.

nam, ne mado etefe ne? Nusiwo le dzifo blibo la te la, tonye wonye.

4 Nyemazi dodo e le efe nti-nuwo, efe nusē gbogboawo kple efe nonome dzeani la nu o. 5 Ame-ka aklo awo le egu, eye ameka ado efe aduwo domee? 6 Ame-ka awo efe nku me wotruwo? Dodzi fo xlā efe aduwo. 7 Efe akpo-xonu trikpawo nye adegbefonu, eye wolē de wo nɛwo nu kpadi-kpadi. 8 Womimi de wo nɛwo nu, ale be ya metoa wo domee o. 9 Desiade ku de nɔvia nu, eye wode alo wo nɛwo me, ale be womate nu amā o. 10 Efe nye-nyē kea dzo, eye efe nkuwo le abe agudzedze fe adabawo ene. 11 Kakati bibiwo dona tsoa efe nu me, eye dzoxiwo hlēna nɛnɛnɛ. 12 Dzudzɔ dona tsoa efe nti me, abe alesi wɔdona tsoa ze, si te wotsɔ keti do dzo do wɔle fi-fiēm la me ene. 13 Ne egbo la, akawo lēa dzo, eye dzofadewo dona tsoa efe nu me. 14 Nusē le efe kɔ me, eye godzi le ye dum le engo. 15 Efe doyi medzo gbloyi o, ke boɔ edo akpa de egu kpadi-kpadi. 16 Efe dzi do akpa abe kpe ene, edo akpa abe te ene. 17 Ne etso la, dzidzi foa nusētawo, eye godzi nana woluluna. 18 Ne wotsɔ lānu de egu, edanye yi alo akplo o, edanye fiavi alo aɔtrɔ o la, exa akpo. 19 Ebuwa ga yibo abe gbe fufu ene kple akɔbli abe ati nyunyɔ ene. 20 Aɔtrɔ menyāne o, eye akafokpewo nɔna ne abe ahɔliti ene. 21 Ebuwa kpovialkpoe abe ahɔliti ene, eye ne akplo le wɔ lūm la, edia kokoe ne. 22 Efe domegbo nye sonugle dadɛwo, eye wɔdena de ba me abe lufotasiadam ene. 23 Enana to gome fiēna wlowlowlo abe nuɖaze me ene, eye wɔblua atsia-fu abe amidaze me ene. 24 Eyome dea mumutsi, eye toa dzi funa til. 25 Etogbea deke mele anyigba dzi o; nuwɔwo, si nɔ medzina o la, wɔnye. 26 Eklēa nku de nu gāwo katā; eya nye fia de lā dā-dādzrawo katā dzi.

Hiob tro dzime.

42. Tete Hiob do nu na Yehowa gblɔ bena: 2 Azo me-

a 28, 2.

b Lod. 28, 13; Yoh. 1. 1, 9.

d 28, 2.

e Kex. 14, 14.

f 8, 7.

g Mo. IV. 27, 8 v. 11.

nyae be, ate nu awo nuwo katā, eye nusi nɛdo la, mesesēna na wɔ o. 3 Ameka tsoa numanya-manya tsyɔa adagudede dzia? Eyata domegbo nya, siwo gome nyemese o, kple nusiwo kɔ wum, eye nyemede si wo o la. 4 Do to, ne majo nu; mabia nya wɔ, eye nafia num! 5 Wogbo nya le nuwɔ mese; ke azo la nye nkuwo kpo wɔ. 6 Eyata megbe nye nyawo, eye wovem le ke kple aŋi me.

Mawu tro afa na Hiob le xolɛawo nku me.

7 Eye wɔva me, esi Yehowa fo nusiawo kple Hiob wɔ megbe la, Yehowa gblɔ na Temanito Elifaz bena: Nye domedzoe bi de mia kple xɔwɔ eveawo nu, elabena miefo nu nyula deke le nɔnye abe nye dola Hiob ene o. 8 Eyata milē nyitsu adre kple agbo adre, eye miyi nye dola Hiob gbo, ne wɔasa numeɔ na mi. eye nye dola Hiob nade kuku de mia ta; elabena eya ke fe nku me makpo, hafi nyemado bome-tsitsi la tefe na mi o; elabena miefo nu nyula deke le nɔnye abe nye dola Hiob ene o. 9 Tete Temanito Elifaz, Suaxto Bildad kple Naamatɔ Zofar woyi dawo, abe alesi Yehowa gblɔ na wo ene; eye Yehowa kpo Hiob nku me.

Mawu yra Hiob wu tsā.

10 Eye Yehowa gaɔo Hiob tē, le esi wɔde kuku de xolɛawo ta la nti; eye Yehowa dzi nusiwo katā nɔ Hiob si tsā la, de dzi tzi gbo zi eve. 11 Eye nɔviaɔutsuwo kple nɔviaɔonuwo katā kpakple efe ame nyanye tsātɔwo katā va egbo; wodu nu kpili le efe me, eye wodo baba ne hefa ako ne le dzogbevɔe, siwo katā Yehowa he va edzi la ta, eye wo dome ameslame tso kesita dekadeka kple sikasige dekadeka ne. 12 Yehowa yra Hiob fifia wu tsā, eye alē akpe wuiene, kposo akpe adē, nyi eveve tefe akpe deka kple tedzi-ko akpe deka nɔ esi. 13 Dutsuvi adre kple nyɔnuvi etɔ nɔ esi. 14 Ena nko nyɔnuvi gbato be Yemima, evelia be Kezia, eye etɔlia be Keren-Hapux. 15 Womekpo nyɔnu dzetugbea deke le anyigba blibo la dzi abe Hiob vinyɔnuwo ene o; eye wo fofu na anyi-

gba wo de wo nɔvɔnɔsuwo dome. 16 Esia megbe Hiob gano agbe fe alafa deka kple blane, eye wò-

kpo viawo kple efe tɔgbuyiɔviwo, dzidzime ene sɔɔ. 17 Hiob tsi, eye agbenɔnɔ tii, hafi wòku.^a

^a Mo. I. 25, 8.

PSALMOWO.

AGBALE GBATɔ.

Mawuvɔla kple mawunavɔla.

1. Woayra amesi mezonɔ de ame vɔdiwo fe adanɔdɔdo nu o, amesi metsia tsitre de nuvɔwɔlawo fe mɔ dzi o, eye menɔa anyi de fewudulawo fe ha me o; ^b 2 ke boɔ fekpɔa dzidzo le Yehowa fe se la nu, eye wòdea gungble le efe se la nu zã kple keli. 3 Eyama idi ati, si wodo de tɔuwoto, si tsena le etseyi, eye efe angbawo melia xe o; eye nusianu, si wòwɔna la, ewɔne wua nu nyuie!

4 Ame vɔdiwo ya mele alea o, ke boɔ wole abe tsro, si ya lonɔ de nu ene. ^c 5 Eyata ame vɔdiwo manɔ te le ɔnudɔdrɔ me o, eye nuvɔwɔlawo manɔ te de ame dzodzɔewo fe ha me o. 6 Elabena Yehowa nya ame dzodzɔewo fe mɔ, ke ame vɔdiwo fe mɔ buna gbidi.

Nyagbidɔi le Mawuvi la fe fiadufe kple futowo dzidzidu gnti.

2. Nukanuti dukɔwo le nyanyrã, eye anyigba dzi dukɔwo le tame bum dzodzro? ^d 2 Anyigba dzi fiawo tso, eye amegãwo fo takpli de adanu me de Yehowa kple efe amesiamina nu. ^e 3 Mina miatso woje kawo, eye miade woje gawo afu gbe le mia nu!

4 Amesi bɔbɔ nɔ dzifo la, le nu kom, eye Afeto la le alome dem le wo nu. ^f 5 Emegbe afo nu kpli wo le efe damedzoe me, eye wòado nɔdzi na wo le efe dziku me. ^g 6 Ke nye la meɔo fianye le Zion, nye to kɔkɔe la dzi.

7 Mele tamedɔdɔ la gblɔ ge afia: Yehowa gblɔ nam be: ^h Vinye nɛnye, egbea medzi wò. ⁱ 8 Biam, eye matsɔ dukɔwo awɔ wò domenyinu kple anyigba, fe mlɛnuwo awɔ tɔwòe! 9 Atsɔ gati-

kplɔ ato wo nyanyanya, eye agbã wo abe zemela fe ze ene!

10 Eyata mi fiawo, midze nunya, eye mina woaxlɔ nu mi, mi anyigba dzi ɔnudɔwɔlawo! 11 Misubɔ Yehowa kple vɔvɔ, eye mitso aseye kple dzodzo nyanyanya! ^j 12 Migbugbɔ nu na via, be magado damedzoe, eye miatsrɔ le mɔ ta o! Elabena esuso vee, efe damedzoe nafla. ^k Woayra amesiwo katã sii tso la!

Dzidzido de Mawu nu le futowo katã gnti.

3. Dawid fe ha, esime wòsi le via Absalom nu.

2 Yehowa, aleke nye ketɔwo sɔ gbɔ ale! Ame gedewo tso de nunye. 3 Ame gedewo le gbɔgbɔm le nunye be: Xɔnamea deke mele Mawu gbɔ ne o! Sela.

4 Ke wò, Yehowa, enye nye akpoxɔnu kple nye bubu, eye wòe fo nye ta de dzi. ^l 5 Metsɔ gbenye yo Yehowa, eye wòtɔ nam tso efe to kɔkɔe la dzi. Sela.

6 Memlɔ anyi, eye medɔ alɔ: meganyɔ, elabena Yehowa lɛm de asi. ^m 7 Ame akpe nane, siwo ho de to dem godoo la, mele nɔ dzim nam o. ⁿ 8 Tso, Yehowa, nye Mawu, xɔ nam! Elabena wòe fo tome na nye futowo katã, eye nonɔ adu na ame vɔdiwo. ^o 9 Yehowa si me xɔname le. Wò yayra neva wò dukɔ dzi! Sela.

Dawid fe Bɛ gbedodɔa kple dzidzifo le xɔse me de futowo nu. Mawu do ɔnkpe xɔlɔawo le vɔvɔ ta.

4. Dawid fe ha na kasanɔkutowo fe heno.

2 Ne meyo wò la, tɔ nam, nye dzodzɔenyenyeye fe Mawu, wò amesi na alomedefem le xaxa me; ve nunye, eye nase nye gbedodɔa! 3 Mi nɔtsu fe viwo, zi nenie miadi gbɔ nye bubu, yakanu nana mia nu nyom, eye mianɔ aɔatso

^b 119, 1; 26, 4; Lod. 4, 14; Yer. 15, 17.
^c Psl. 2, 12; Heb. 12, 28.
^d Sam. I. 10, 1.
^e 119, 36, 47, 70, 97.

^f Yos. 1, 8; Mo. V. 6, 7.

^g 34, 9; 84, 13; Yes. 30, 18.

^h 92, 13-18; Yer. 17, 8.

ⁱ Sam. II. 15, 14.

^j 35, 5; Hl. 21, 18; Hos. 13, 3.

^k 37, 18; Hl. 23, 10; Tim. II. 2, 19.

^l 84, 12.

^m 4, 9; Lod. 3, 24.

ⁿ Do. 4, 26-30.

^o 27, 3.

^p Nyad. 11, 18; 19, 19.

^q 56, 7.

^r Yer. 2, 20; 5, 5; Lu. 19, 14.

^s Yer. 3, 23.

^t 37, 13; 59, 9.

^u Yes. 34.

^v 89, 27-30; Do. 13, 33; Heb. 1, 5; 5, 5.

^w Dan. 7, 12, 14.

^x Nyad. 2, 27; 12, 5; 19, 15.

yome dim? Sela. 4 Ke minyae be, Yehowa "tia mawumeme na edokui! Yehowa seae, ne meyoæ. 5 Dzi neku mi, ðke migawo nuvõ o! Mifo nu le dzi me le miafe abawo dzi, eye mizi doðoe! Sela. 6 Misa dzodzøenyenyevø, eye mido nu de Yehowa nu!

7 Ame gedewo le gbøgbølm be: Ameka ana miakpo nu nyui kple ŋku? Oo, Yehowa, na wò ŋku me kekeli naklè de mia dzi! 8 Ede dzidzo nye dzi me wu wo le ye-yiyi, si me bli kple wein bø de wo si. 9 Mamlo anyi le ñutifafa me ado alõ enumake: elabena wò Yehowa dedeko ana manò dedie.

Dawid je ñdi gbedododa le dzidodo de Mawu nu me, eye wòbia kpekedegø tso Mawu gbo le efe futowo ñuti.

5. Dawid je ha na dzekulawo je henø.

2 Yehowa, nye nyawo nede to me na wò, se nye hùdeðe, 3 eye nalè to de nye ãlidodo nu, fianyè kple Mawunye, elabena wòe mele gbe dom da na. 4 Yehowa, se gbenye le ñdi, medzra do de ñwò le ñdi hele asiwò nu kpom. 5 Elabena Mawu, si nu tovo wò wò medzea eñu o la, nøyne: nu võdi wola menõa gbawò o. 6 Adegbefolawo menõa te de ñku wò me o; èlèa fu nu vlo wlawo katà. 7 Etsrõa avatsokalawo; Yehowa tsria hlõme kple alakpatø. 8 Ke nyae mage de afewò me le wò amenuveve gede la nu, eye mavõ wò ahade ta agu de wò gbexoxø køkøe la nu.

9 Yehowa, kplòm le wò dzodzøenyenyè la nu le nye ketowo ta; ta wò mø de ngonye! 10 Elabena nya vavãa ðeke mele wofe nu me o, gbeblè le wofe dzi me, wofe veme enye yodo nuvo, eye wovivia nu me kple wofe aðe. 11 Mawu, bu fò wo! Wofe adanudedewo netsò wo fu anyi, tu asi wo fu anyi le wofe dzidada gbo-gboawo ta, elabena wodze aglã de ñuwò! 12 Amesiwø katã doa nu de ñuwò la, nakpø dzidzo, woa-tso aseye tegbee, elabena èkpø wo ta; amesiwo katã lõ wò ñko la, nado de ñuwò hoo! 13 Yehowa, wòe yraa ame dzadzøe, eye nò-tsoa amenuveve foa xlãe abe akpoxõnu ene.

a 17, 17.

b Ef. 4, 26.

d 16, 17.

e 51, 19, 21.

f 38, 2; Yer. 10, 24.

g Mo. IV. 6, 25, 26.

h 51, 10.

i 13, 2, 3.

j Mo. III. 26, 6; Ps. 3, 6.

k 30, 10; 88, 11; 116, 17.

l 31, 10; Hl. 17, 7.

m 84, 4.

n 25, 4, 26; 40, 15.

o Sam. I. 24, 10; 26, 19; Sam. II. 16, 5-11.

p 26, 8.

q 10, 8, 9.

r Hl. 31, 7-34.

s Ro. 3, 13.

t 40, 17.

u 108, 4.

v 18, 21-27.

Dawid do dzimetotrogbe da, le esime wòe ñutiã kple luvo je fukpekpe te. Dudodo de Mawu je kpekedegø ñu.

6. Dawid je ha na gbe gã kasa- ñkutowo je henø.

2 Oo, Yehowa, megaka mo nam le wò damedzoe me o, eye megahø to nam le wò dziku me o! 3 Yehowa, ve nunye, elabena nu te nunye belibeli; da gbe le ñunye, elabena ñodzi lè nye fuwo! 4 Dzidzi fo nye luvo ñuto! Eye wò Yehowa, vasede xekayie?

5 Yehowa, trø kò, ne nade nye luvo, xò nam lè wò amenuveve la ta! 6 Elabena ñkudoðo dziwò meli le ku me o, eye ameka akafu wò le tsièfe! 7 Medea hù ouu dedi tea nunye, mefoa adatsi nye aba bekee zã sia zã, eye adatsi foa nye dofe. 8 Nuxaxa na nye ñkuwo lè ayi, nu te wo ñu le nye ketowo katã ta.

9 Mi nu vlo wlawo katã, mite da le gbonye, elabena Yehowa se nye avigbe la. 10 Yehowa se nye kokofofo, Yehowa xõa nye gbedododa alo eve. 11 Du akpe nye futowo katã, eye dzidzi afo wo ñuto; woagbugbo, eye wofe mo atsi dã enumake.

Dawid kpo mæ na Mawu dzodzøeto la be, ade ye le yefe futowo si me.

7. Dawid je konyifaha, si wòdzi na Yehowa, le Benyamintø Kus je nyawo ta.

2 Yehowa, nye Mawu, mesi wò tso, xòm tso yonyemetilawo katã si me, eye nadem, 3 ne womagalèm avuvu abe dzata ene, eye xõnametõa ðeke manò anyi o! 4 Yehowa, nye Mawu, ne mewo nusua, nu tovo lè de asi ñu nam, 5 eye mewo võ de xõnye ñu la, - evø wònye mede amesi lè fum yakatsyø la hafi - 6 ekema futo neti yonyeme, eye wòatum, nefanyam de anyigba, eye wòate nye bubu de ke me! Sela.

7 Tsi tre, Yehowa, le wò damedzoe me; tso de nye ketowo je agbodzedze ñu, eye nadzo nunye, wò amesi do wõnudrõ anyi la! 8 Dukowo je amehawo de to de wò, to wo dzi nagbugbo ayi dzifo! 9 Yehowa enye dukowo je wõnudrõla. Drõ wõnum, Yehowa, de nye dzodzøenyenyè kple fomadi-

mađi, si le ɣunye la nu! 10 Na ^aame vōdiwo fe nu vōdi wōwō nu natsō, eyenali ke ame dzodzōe la; elabena wō, Mawu dzodzōe la, bēdzroa dziwo kple ayikuwo me kpōna.

11 Nye akpoxōnu le Mawu si, eya xōna na amesiwo fe dzi toa mō dēka la.^d 12 Mawu enye vōnudrōla dzodzōe kple Mawu, si dzi kuna dāa.^e 13 Ne amea de metrō tame o la, enyrea efe yi, evua efe da me di, eye wōnōa adeklo dzi.^g 14 Edzidzēns kple lānuwo, eye wōdraa dzo efe aɣutrōwo. 15 Kpō dā, nu vōdi wōwō fe fu le edum; efo dzogbevōe fe fu, eye wōava dzi alakpa. 16 Ede vō, eye wōwlu eme, ke ege dze do, si wōde la me.^k 17 Efe dzogbevōe trō va efe ta dzi, eye efe ɣutasesē gbugbō va dze efe dzodome. 18 Makafu Yehowa le efe dzodzōenyenyē ɣuti, eye manyō Yehowa, dzifovōito la, fe ɣko.

Mawu fe ɣanyenyē de edokul fia le nuwōwo me. Amegbetovi la fe bobodanyi kple dododēdzi.

8. Dawid fe ha na heno la, ne woadzi de Gatitōwo tō nu.

2 Yehowa, mīa Afeto, wō amesi na wō ɣutikōkōe gbagba gbō dzifo ta, ale gbege wō ɣko dzeani le anyigba blibo la dzi! 3 ^pDeviwo kple yi nonowo fe nu me nēli ɣusē anyi dō le wō ketōwo ta, ne nana ketōwo kple hlōbialawo fe nu natsō kpe. 4 Ne mekpō wō ^rdzifowo, siwo nye wō asinudōwōwō, ɣleti kple ɣletiviwo, siwo nēwo la, 5 ^snuka nye amegbetō, be nēdōa ɣku edzi, kple amegbetovi, be nēlēa ɣku de eɣu? 6 ^tEsuso vie, nēna wōsō kple Mawu kloē, eye nētsō bubu kple ɣutikōkōe dō nē.^u 7 Etsōe dō wō asinudōwōwōwo nu, eye nētsō nuwo katā de efe afo te.^v 8 alēwo kple nyiwo siaa hekpe de gbemelāwo hā ɣu, 9 dzifoxeviwō kple jumelāwo kpakple nusianu, si zōa atsiafu me. 10 Yehowa, mīa Afeto, ale gbege wō ɣko dzēani le anyigba blibo la dzi!

Dawid dzi akpedaha na Mawu le dede tso futowo si me ɣuti, eye wōde kuku ne bēna, wōgakpe de ye ɣu.

9. Dawid fe ha na heno la, ne woadzi de „Dutsuvi la fe ku“ fe gbēdidi nu.

2 Makafu Yehowa tso dzi blibo

a 104, 26.

b Yer. 11, 20; 17, 10 Nyađ. 2, 23.

d 3, 4.

e 9, 5. f 7, 12.

g Mo. V, 32, 41; Kony. 2, 4; 3, 12.

h 34, 17.

i 103, 19.

k Lod. 26, 27.

l 96, 13.

n 132, 13.

o Mo. I, 4, 10.

p Mat. 21, 16.

r 22, 23; 40, 10, 11.

s 19, 2.

t 13, 6.

u 144, 3; Heb. 2, 6-9.

v 7, 16.

y Mo. I, 1, 26.

z 7, 17.

aa Mat. 28, 18; Kor. I, 15, 27.

bb 22, 25; 10, 17, 18.

cc 5^a, 14.

me, eye maxlē wō nukunuwōwōwo katā afia. 3 Makpō dzidzō, dzi adzom de ɣuwō, eye manyō wō ɣko, wō dzifovōito, 4 le esi nye futowo te gbugbō de megbee, wōdze anyi, eye wotrō le ɣkuwō me ta. 5 Elabena wōe tso nye nya kple nye kodzodōdo la wōde go; ēbōbō nō fiazi dzi, wō vōnudrōla /dzodzōe. 6 Ehe nya de dukōwo ɣu, ētrō ame vōdiwo, eye nētutu wofe ɣko dā dīkadika. 7 Wotrō futowo, wogbā wofe duwo wozu afedo dīkaa, eye h̄kudōdo wo dzi megali o. 8 Ke Yehowa li tegbee, eye wōdo efe fiazikpui anyi gli de vōnudrōrō ɣu. 9 Adrō vōnu xexeamē godoo de etefe, eye wōatso afia dzodzōe na anyigba dzi dukōwo. 10 Yehowa enye mō sesē na hiātowo, enye mō sesē le xaxayiwo me. 11 Amesiwo dze si wō ɣko la, dōa ɣu de ɣuwō; elabena wō, Yehowa, mēgblēa amesiwo dia yowōme mō la dī o. 12 Midzi kafukafuha na Yehowa, ⁿamesi le Zion, midē gbe fā efe nutsuwōwōwo le dukōwo dome! 13 Elabena ^oebia hlō hlōdolawo, edoa ɣku wo dzi, eye menlōa hiātowo fe ɣlidodo be o.

14 Ve nunye, Yehowa! Wō amesi de asi tenye tso ku fe agbowo me la, kpō alesi mele fu kpemi le nye adikātowo si me la dā: 15 ne ^rmaxlē nya afia le wō ɣko-xōxōwo katā ɣu le Zion-vinyōnu fe duwo me, eye ^smatso aseye le xōname ɣuti. 16 Dukōwo ge dze do, si woawo ɣuto wōde la me, eye dō, si wōdo dī la, de wofe afo.^t 17 Yehowa de edokul fia, eye wōdrō vōnu; ame vōdi fe asinudōwōwō de eya ɣuto. Miyro saɣkuawo! Sela.^u 18 Ame vōdiwo kple duko, siwo katā ɣko Mawu be la, negbugbō yi tsiēfe. 19 Elabena womaɣlō ame dahe be dīkaa o, eye hiātowo fe mōkpōkpō mabu tegbee o.^v 20 Tso, Yehowa, megana amegbetō fe alō nade dzi o! Na woadrō vōnu dukōwo le ɣkuwō me! 21 Yehowa. dō ɣodzi na wo, ne dukōwo ^wnadze sii be, amegbetowo yewonye! Sela.

Dawid do gbe dā le alesi futowo tec de anyi ɣuti.

10. Yehowa, nukaputi nētsi tre de adzōge bo, eye nēɣla le

xaxayiwo me? ^a 2 Ame vōdiwo fe dada doa dzikatsofoe na hiātowo: woatsō woawo nuto fe aye, si wo-
do la, alé woe. 3 Elabena ame
vōdi tsoa efe dzimediiwo foa
adegebe, eye nūbiala dea Yehowa
de aga hedeā alome le equ.
4 Ame vōdi buna le efe dada me
be: Mabilia eta ase o, Mawua deke
meli o. Efe tamesusu katā nye
esi. 5 Efe nuwōwō dzea dzi ne
yesiyai; wō ʔnūdodrō le /dzifo
ʔi tso egbō, eye wōdoā fufu de
efe ketowo katā yome. 6 Eglbna
le efe dzi me bena: Ke made le
tenye akpō o, eye amesi mado
dzogbevōe me ʔeadekeyi akpō
gbedegbede o la, menyē. 7 Di-
nūdodo, alakpa kple nūtasēnya
yō ʔnu me nē taŋ, eye gbeblē
kple dzogbevōe le efe ade te.
8 Enoa xa me de agblekōfowo
xa, ebena wua ame madifō, eye
wōnōa nū tsam na ame kudawo.
9 Edea xa de ʔaxlefe abe dzata
le ave dodoe me ene, edea xa di,
be yealē hiātō la, eye wōlēa hiā-
tō la hēnōa ehem kple efe dō. ^o 10
Efone jua anyi, eye wōmimins
de anyigba: efe nūšē nana ame
kudawo dzea anyi. 11 Eglbna
le efe dzi me be: Mawu fe ŋku
dzo le edzi, eyla efe mo, eye ʔmele
ekpō ge akpō gbedegbede o.

12 Yehowa, tso! Mawu, kō wō
asi dzi, eye meganlō hiātō be o!
13 Nukaŋuti ame vōdi le alome
dem le Mawu nū le gbōglōm le
efe dzi me be, mabilia eta ase oa?
14 Ekpōe, elabena wō ŋku le hiā
kple nuxaxa nū, asiwō me wole;
hiātowo tsoe de asi na wō; xō-
nameto nēnye na ʔtsyševiwō. 15
De abo na ame vōdi kple nuvō-
wōla; de ādi efe ʔnu vōdi wōwō,
eye mākpōe oa? 16 ʔYehowa enye
fia tegbetegbe, dukowo tsrō dā
le efe anyigba dzi. 17 Wō Yehowa,
ēdō to hiātowo fe didi, ēli
ke wofe dzi, eye nēfu wō to anyi,
18 ne natso afia na tsyševiwō kple
hiātowo, be amegbetō magada
dādzra le anyigba dzi azo o.

Megasi o, ke bōq xō Mawu dzi se.

11. Dawid to na hēnō la.
Yehowae mesi tso. Aleke
miele gbōglōm nam be: Misi yi
miafe towo dzi abe xevi ene? ^a

a 44, 26.

b 37, 14; 84, 4. 5.

d Xab. 2, 20.

e ʔes. 66, 1; ʔs. 33, 13. 14.

f Am. 6, 3.

g 5, 5.

h Mo. 1. 19, 24.

i 73, 4-8.

k 33, 5.

l 17, 15.

m Ro. 3, 14.

o 17, 12.

p 94, 7.

r 73, 8, 9.

s 68, 6; Mo. II. 22, 22.

t 37, 10. 36.

u 19, 9.

v 99, 1.

y Lod. 28, 12.

z 77, 8; Xab. 1, 2.

aa Sam. I. 28, 20.

2 Elabena ame vōdiwo vu da me,
wotsō wofe anutrowo dō daka dzi,
be yewoate amesiwo fe dzi toa mō
dēka la, le bluko me. ^b 3 Elabena
wogbā gōmedoqanyiwo ke hā,
nuka ame dzodzōe ate nū wō ma?

4 ʔYehowa le efe gbedoxō kō-
kōe la me, ʔYehowa, amesi fe fia-
zikpui le dzifo la, fe ŋkuwo le
ekpōm, efe adabawo doa amegbe-
tōviwo kpōna. 5 Yehowa doa ame
dzodzōe kpōna, ke efe luō ʔlēa
fu ame vōdi kple amesi lōa nūta-
sēnuwōwō la. 6 Ana dzoka ʔna-
dza de ame vōdiwo dzi, eye dzo,
anpō kple ya xōdzo anye wofe kplu
me nu. 7 Elabena Yehowa enye
nūtefewōla, eye wōlōa ʔnu dzō-
dzōe wōwō; ʔdzime dzodzōe tō-
wo akpō efe ŋku me.

Konyifafa le mawuvōlāwo fe vōwō kple mawu-
māvōlāwo fe qušē kpokpō quti.

12. Dawid fe ha na hēnō la, ne
woafo de gbe gā me.

2 Yehowa, xō na ame, elabena
mawumemewo nu tso, eye anu-
kwaretowo bu le amegbetōviwo
dome! 3 Amesiame vivia nūme
hēnōa avatso kam na nōvia, eye
wogblōa adevee.

4 Yehowa netsrō nūme nans tō-
wo kple ade, siwo gblōa nya gā-
wo, 5 amesiwo gblōa be: Miafe
adewo doa nūšē mí, miafe nuyi-
wo li kpli mí, ameka nye afeto
de mia nu? ^r

6 Yehowa be: Matso azo le nū-
tasesē le hiātowo nū kple ame
dahewo fe hūdege ta, eye mahe
xōname vē na amesi le eyome dim
la. 7 Yehowa fe nyawo dza abe
klosalo, si wōlōlona le kpo me
wotsrana de anyigba, eye woklōe
zi gbō zi adre la ene. ^t

8 Oo, Yehowa, dzra mí dō, eye
nākpō mia ta le dzidzime sia quti
tegbēe! 9 Ne yakanuwōwō le gā
dom de dzi le amegbetōwo dome
la, eyae ame vōdiwo doa dzodzō. ^y

Yehowa, vasede ʔekayi?

13. Dawid fe ha na hēnō la.
2 Yehowa, vasede ʔekayi
nāplōm be dikadika, eye vasede
ʔekayi naxla wō ŋku me dem? ^z
3 Vasede ʔekayi manō nūgble dem
le dokuinye me, eye nuxaxa anō
nye dzi me gbesiagbe? Vasede

yekayi nye futɔ akɔ edokui de dzi de ɔnyeye?

4 Kpɔm da, Yehowa, nye Mawu, eye natɔ nam; na nye ŋku dzi nako, ne magatso me le alɔ me o! 5 Ne nye futɔ magablobe: „Mede enu“ o, eye nye keto matso aseye, le esi ke de le tenye ta o! 6 Ke nyea mele ɔu dom de wɔ amenuveve ɔu; nye dzi le aseye tsom le wɔ xɔname ɔuti. Madzi ha na Yehowa, elabena ewɔ domenyɔ nam.

Gbedododa le amegbetɔwo fe dede tso gbeɔblɛ me ɔuti.

14. Dawid tɔ na hɛnɔ la. Abunetɔwo gblɔna le wofe dzi me be: Mawua deke meli o. Wowɔa nu gbeɔblɛwo kple nu nyɔɔwu. Amea deke meli, si wɔa nu nyui o. 2 Yehowa de ŋku de amegbetɔviwo tso dzifo, ne yea-kpɔ be, amea de dze nunya, eye wɔbiaa Mawu ta sena hã? 3 Wo keɔ wote de aga, wo katã tim wogblɛ. Ame deka hã meli, si wɔa nu nyui o, deka hã hã meli o.

4 De nu vlo wolawo katã, amesiwo le ɔnye dukɔ dum, abe alesi wodua aboloɛ ene, eye womeyɔa Yehowa o la, medze si esia oa? 5 Dzidzi fo wo ɔuti le afima, elabena Mawu le dzidzime dzodzɔe la dome. 6 Minɔ nukpe dom hiãtɔ fe adanude la ko, ke Yehowa nye sitsofe nɛ.

7 Oo, de xɔname atso Zion ava na Israel! Ne Yehowa gado efe dukɔ te la, Yakob atso aseye, eye dzi ladzɔ Israel!

Ameka ano Yehowa fe ŋku me?

15. Dawid fe ha. Yehowa, ameka adze wɔ agbadɔ me, eye ameka ano wɔ to kɔkɔe la dzi ma? 2 Amesi fɔdidi mele efe zɔzɔme ɔu o, ewɔa nu dzodzɔe, eye wɔtoa nyatefe le efe dzi me; 3 amesi metsɔa efe ade zɔa ame gɔmee o, mewɔa vɔ de ehavi ɔu o, eye medea nukpe mo na xɔlɔvia o; 4 amesi fe ŋku me ame vɔdi media naneke le o, ke ebua amesiwo vɔa Yehowa la; amesi ka atam, si me eya ɔuti fe gbeɔblɛ tsona, ke megatrɔne o; 5 amesi menaa efe ga de deme dzi o, eye mexɔa zãnu de ame

madifo ɔu o. Amesi wɔa nusawo la, ke made le ete gbede-gbede o.

Mawu enye domenyɔnu nyuita.

16. Dawid fe ha de futamee la. Mawu dzram do, elabena wɔe mesi tso! 2 Megblɔ na Yehowa be: Afetɔnyee nɛnye, nu nyuia deke mele asinye kpe de ɔuwɔ o. 3 Ame kɔkɔe, siwo le anyigba dzi, kple ame ŋkutawo fe nu nyoa ɔnyeye ɔutɔɔ. 4 Veveseowo dzina de dzi na amesiwo tɔa Mawu do la ma wu buwɔe; nyemafo wofe vɔsavu de anyi o, eye wofe ŋko mava nye nu me o. 5 Yehowa enye domenyɔnu kple nye kplu me nu; élé nye dzidzenu de asi. 6 Dzidzenu la dze nyuiafe nam; domenyɔnu la dze ɔnyeye. 7 Makafu Yehowa, amesi do adanu nam; le zã me hã nye ayikuwo xɔlɔa num. 8 Metsɔa Yehowa do ŋkunya me daa; ne ele nye nudusi me la, ke made le tenye o. 9 Eyata nye dzi le dzidzɔ kpɔm, eye nye bubu le aseye tsom, nye ɔutilã hã ano anyi dedie. 10 Elabena magblɛ nye luɔ de tsiɛfe si me o, eye malɔ be, wɔ mawumeme la nakpɔyɔdo. 11 Ana manya agbemɔ la, dzidzɔ bo de ŋkuwɔ me, eye vivi-sese le wɔ nudusi me tegbee.

Gbedododa le futawo fe yometiti ɔuti.

17. Dawid fe gbedododa. Yehowa, se nya dzodzɔe, do to nye ylidodo, eye nalé to de nye gbedododa, si metso alakpanuyiwo me o la ɔuti! 2 Dkuwɔ me nye afiatso tsona; wɔ ŋkuwo kpɔa nu tututu. 3 Edo nye dzi kpɔ, eye nede ŋku dem le zã me; élólom, eye mèkpɔ naneke le ɔnyeye o; eye susu vɔdiwo medona le nune o. 4 Le amegbetɔwo fe nuwɔwɔwo me la metsɔ wɔ numenyawo kpɔ dokuinye dzi de putaselawo fe mawo ɔu. 5 Nye afɔdedewo li de wɔ mawo dzi zã, eye ke mede le nye afɔwo te o. 6 Mawu, mele yɔwɔm, elabena ato nam; lé to de ɔnyeye, eye nase nye nufɔfo! 7 De wɔ amenuveve fia nukutɔe, wɔ amesi nye xɔname to na amesiwo sina le aglã-dzelawo nu bena de wɔ nudusi

a 9, 15.

b 73, 25.

d kpo 83.

e Kony. 3, 24.

f 33, 13.

u 4, 5; 17, 3.

h Mo. 1. 6, 12;

Ro. 3, 10-12.

i Mo. 1. 49, 6.

k Mi. 3, 3.

l Do. 2, 26-32;

13, 35-37.

n 12, 6.

o kpo 24, 3-5.

p 49, 1.

r 16, 7; 139, 1.

s 84, 5.

t Yes. 33, 15.

u 4, 4.

v Mo. 11. 22, 24.

me la. 8 Dzram do abe ^agadamakui le nkui me ene; ylam de wò awala fe vovoli te 9 tso ame vōdi, siwo dze dzinye, kple nye futo, siwo nyrā de to dem la, si me. 10 Ami nyē tso wofe dzi, eye wotsa wofe nu gblā dadanyawo. 11 Wode to de mí le míafe afodewo katā me, eye wofe ŋku le mía nu, be woaxlá mí deanyi. 12 Wodidzata, si di be, yevuvu nu, kple dzatavi, si be di la. ^c 13 Yehowa, tso, nadakpe wo, fu wo anyi, eye de nye agbe tso ame vōdi la si me kple wò yi, 14 tso amegbetowo si me kple wò asi, Yehowa, tso ame kodzogbeawo si me, amesiwo kpo wofe gome le agbe me, eye nētso wò kesinonuwo te de ako me na wo; viwo bo de wo si kpaŋ, eye wogblé wofe nu susceawo di na wo viwo. 15 Ke nye la makpo wò mo le dzodzöenyenye me, eye ne menyö la, wò nonome adi fo nam.

Dawid dzi kafukafuha le efe dzidudu kpokpo de futowo dzi guti.

18. Na heno la, tso Yehowa fe dola Dawid gbo, amesi gblö ha sia fenyawo na Yehowa le yiyi, si me Yehowa dee tso efe futowo katā si me kpakple Saul si me.

2 Eye wögblo bena: Yehowa, nye nusē, nyemelā nu le gbawò o; 3 Yehowa, nye agakpe, nye mō kple nye xanameto; Mawu, nye aga, si mesi tso, nye akpoxnu, nye xname fe dzo kple nye bebefe! 4 Meyö Yehowa, amesi dze kafukafu, eye wödem tso nye futowo si me.

5 Ku fe kawo de to dem, eye gbeblé fe tsoowo do dzikatsofoe nam. 6 Tsiēfe fe kawo fo xlam, eye ku fe adoboliwo va di kpem. 7 Esi medo xaxa me la, meyö Yehowa, eye medo yli na nye Mawu. Ese nye gbe le efe gbedoxo me, eye nye ylidodo de egbo ge de efe to me. 8 Tete anyigba vanya, eye wöwuu, towo fe anyinowo wuu, eye wodo kpekpekpe, elabena dzi kul. 9 Dzudzo de dzi tso efe poti me, dzo binu tso efe nu me, eye dzoka tso egbo hehehe. 10 Eviā dzi fo hedji de anyi, eye alilikpo dodo le efe afowo te. 11 Eno Keru-

^a Mo. V. 32, 10.

^b Yes. 50, 3.

^d Sam. I. 7, 10.

^e 10, 9.

^f 144, 7.

^g 69, 2, 3.

^h Lu. 16, 26; Fil. 3, 13.

ⁱ kp. 37.

^k kpo Sam. II. 22.

^l Mo. V. 17, 19.

ⁿ 15, 2.

^o Mo. V. 32, 4.

^p 116, 2.

^r Hl. 22, 29.

^s 60, 14.

^t 19, 9.

^u Mo. II. 19, 18.

^v 144, 5.

^y 98, 1.

biwo dzi hedzo, eye wösa agba le ya fe awalawo dzi. 12 Eyla edokui de bluko me, eye tsidodo kple alilikpo dodo nye efe agbado fo xlāe. 13 Alilikpowo, dzikpe kple dzokawo do dzo keklé me le enku me. 14 Yehowa de gbe le dzifo, eye dzifovito la na wose efe gbe. 15 Edo efe agutrowo da wokaka wo me, kple dzikedzo gedé da wototo wo. 16 Towo gome dze, eye xexeme fe agunu tsi go le wò bubu la nu, Yehowa, kple wò domedzoe fe poti me gbogbo fuxefuxe la nu. 17 Edo abo da tso dzi léme, eye wöhem tso tsi gāwo me. 18 Edem tso nye futo kako la si me, kple nye ketowo si me, elabena wotri ako wum. 19 Wodze dzinye le nye dzogbevöegbe, ke Yehowa nye nye zidoguto. 20 Ekplm yi dogba dzi, eye wödem do goe, elabena nye nu nyo egu.

21 Yehowa wö nyuie nam de nye dzodzöenyenye nu, eye wödo etefe nam, le esi nye asime dza guti. 22 Elabena melé ŋku de Yehowa fe mowo nu, eye nyemewo nu tovo de nye Mawu nu o. 23 Wö sewo katā le nkunye me, eye nyemede wò dodowo da le gbonye o. 24 Fodidia deke mele nunye le enku me o, eye mekpö dokui nye dzi de nuvö nu. 25 Ale Yehowa do etefe nam le nye dzodzöenyenye kple nye asi dzadze, siwo le enku me la ta. 26 Wö dome nyo de domenyoto la nu, eye fodidi mele nuwò de ame madifo la nu o. 27 Duwò dza de ame dzadze la nu, eye nefia dokuiwò ayetoe de ayeto la nu. 28 Elabena wöde nye xanameto na dukö dhiāwo, eye neböba ŋku kakowo de anyi. 29 Ena nye akadi klé; Yehowa, nye Mawu, na nye viviti me ko. 30 Elabena wöde li kplim mefua du de awakowo dzi; nye Mawu li kplim metia kpo flaa gli. 31 Fodidi mele Mawu fe mowo nu, Yehowa fe nya me ko, akpoxnu wönye na amesiwo katā sii tso la.

32 Elabena Mawu kae li kpe de Yehowa nu, eye agakpe kae kpe de mía Mawu la nu? 33 Mawu tso nusé bla ali dzi nam, eye wöna be, fodidia deke mele nye mō guti o. 34 Ewo nye afö abe zinwo

to ene, eye wòtsóm dọ nye kọkọfe. 35 ʼEfia avawọwọ nye asi kple da me wuvu nye alọ. 36 Etsọ wò xọname fe akpoxonu nam, me-zio de wò dusi ɲu, eye ʼawọ tufafa dọ gām. 37 Ena ʼnye afodede me keke le tenye, eye nye afokawo mebotso o. 38 Meti nye futowo yome datu wo, eye nyemetrọ o, vase de esime metrọ wo vọ. 39 Mgbā wo nyanyanya, womagate ɲu afọ o, eye wodze anyi de nye afọ te. 40 Etsọ ɲusē bla ali dzi nam de avawọwọ ɲu, eye nẹbọbọ nye adikātowo de tenye. 41 Ena nye futowo trọ vume dem, eye metrọ nye ketowo. 42 Wodo ɲli, ke xọnameza deke meli o; wodo ɲli na Yehowa, ke meto na wo o. 43 Metu wo gudugudu abe vuvu-dedi le ya nu ene, eye metsọ wo fu gbe abe ablo me gbedudọ ene. 44 Edem tso dukawo fe avuwọwọ me, ẹtsóm dọ anyigba dzi dukawo fe tae, eye dukọ, si nyemenya o la, subóm. 45 Nya ko wose le ɲunye, gake wodo tom; du bubu me viwo vivi nume nam. 46 Nu te du bubu me viwo ɲu, eye wodzo nyanyanya hedo le wofe mǎwo me.

47 Yehowa le agbe, woakafu nye agakpe, eye woado nye xoxo fe Mawu la de dzi. 48 Mawu, amesi bia hlǎ nam, eye wónyā dukawo de tenye; 49 amesi dem le nye futowo si me, eye wókrom dọ nye ketowo nu hā; edem le ɲutasēla si me. 50 Eyata Yehowa, ʼmakafu wò le dukawo dome, eye madzi ha na wò ɲkọ. 51 Wò amesi na xọname gā wò fia la, eye nève Dawid, wò amesiamina ʼla kple efe dzidzime nu tegbee.

Mawu fe ɲutikokoe le efe dowowo kple nya me.

19. Dawid fe ha na heno la. 2 Dzifowo le Mawu fe bubu xlēm fia, eye dzingali le gbe fā dem efe asinudawọwọ. 3 ʼDeke dea gbe asi na ɲkeke, eye zā toa nya na zā. 4 Gbe kple nufojoa deke meli, si fe didi womesena o. 5 Wofe ʼdzidzeka de anyigba blibo la dzi, eye wofe nufojọ de xexeame fe mlẹnu ke; etsọ wo wọ agbado na ɲe. 6 ʼXe doa go toa efe xọ me abe ɲugbetsrọ ene, ekpọ dzidzọ abe kalẹto ene, be yealé efe mọ. 7 Edzena de

a 144, 1.

b 104, 19.

d Lod. 15, 52.

e 31, 9.

f 118, 50, 130.

g 12, 7; 18, 31; 119, 106.

h 119, 72.

i Lod. 1, 28.

k Hi. 9, 3; Ps. 130, 3.

l 18, 24.

n Lod. 18, 10.

o 21, 3.

p Ro. 15, 9.

r Sam. II, 7, 12 v. 16.

s Mo. II, 15, 6.

t Ro. 1, 20.

u Mo. V, 20, 1; Yes. 31, 1.

v Ro. 10, 18.

dzifo fe mlẹnu, eye wòtrona va efe mlẹnu, naneke meylana de efe dzoxoxo o.^b

8 Yehowa fe se de blibo, enana luvo gbona de eme; Yehowa fe dasedidi le etefe, enana bometsilawo dzea nunya. 9 ʼYehowa fe dọdowo dzọ, wodoa dzidzọ na dzi; Yehowa fe sewo dza, wonana ɲku dzi kona. 10 Yehowa vovọ dza, eye wónoa anyi daa; Yehowa fe afiatsotsowo le etefe, wo katā wodzọ. 11 Wovena wu sika kple sika nyuito gede, eye wovivina wu anyitsi kple anyidada.^h

12 Woawo wotsọ fia mǎnu wò dola hā; fetu gā le wo me lelé de asi me. 13 Ameka adze si dzidadawo? Tso nam le dzidada ɲaxlawo me!^k 14 Dzra wò dola dọ tso dadalawo si me, ne womagadu afeto de nunye o! Ekema ʼfodidi manɔ ɲunye o, eye madza tso vodada gāwo me. 15 Nye numenyawo kple nye dzimesusuwo nedze ɲuwò, Yehowa, nye agakpe kple nye xọname!^l

Duko la dọ gbe da de efe fia ta le avagolfa de me.

20. Dawid fe ha na heno la. 2 Yehowa ado to wò le xaxagbe, ʼYakob fe Mawu la akpọ tawò. 3 Ado xọname de wò tso kọkọfe la, eye wòado alọ na wò tso Zion. 4 Ado ɲku wò nudu-vosawo katā dzi, eye wò numevosa ada ami le ɲku me. Sela. 5 ʼAwo na wò le wò dzimedidi nu, eye wòawo wò tamedodowo katā dzi na wò. 6 Miatso aseye de wò xọname ɲu, eye miado aflaga de dzi le mia Mawu fe ɲku me. Yehowa nawo wò biabiawo katā dzi na wò.

7 Azo menyae be, Yehowa xona na efe amesiamina la, eye wòtsọ efe ʼnudusi fe nutsuwọwọ, siwo xona na ame la, tona ne tso efe dzifo kọkọe la. 8 Ame meawo doa ɲu de tasiadam kple sowo ɲu, ke miawo mfiyọa Yehowa, mia Mawu la, fe ɲko. 9 Ame meawo bobona dea ta agu, ke miawo mietsia tre dzona ká. 10 Yehowa, xọ ná fia la; eye nedo to mí le gbesigbe mfiyọe la!

Alkpedaha dzidzi le Mawu fe kpekpede fia ɲu ɲuti.

21. Dawid fe ha na heno la. 2 Yehowa, fia la kpo dzi-

dzo le wò nṣē ṣu, eye aleke gbege mehele aseye tsom de wò xname nui o! 3 Ewo efe dzi-medidiwo dzi nṣ, eye mète nusi efe dzi di lae o. Sela.^b 4 Etsò yayra, siwo nye nu nyuiwo, va kpee, eye nēdò òsikafiakuku de ta nṣ. 5 Ebia agbe tso asiwò, eye nēna agbe didii daa tegbee. 6 Wò xname na efe nkòxòxò de dzi; bubu kple atsyò nētsò de eṣu. 7 Elabena èdòe wònye yayra tegbee, eye nētsò dzidzòkpòkpò na efe dzeme kò la nkùwò me. 8 Elabena fia la dò ṣu de Yehowa ṣu, eye nṣèkatàtò je amenuveve ana be, ke maḍe le ete o.

9 Wò asi axe wò futowo katà, eye wò nudusi atu wò ketowo. 10 Ne èdò la, àwò wo abe kpo-dzo ene; Yehowa ami wo le efe dōmedzoe me, eye dzo afià wo. 11 Àtsrò wo òviwo dā le anyigba dzi kple wofe dzidzimeviwo le amegbetoviwo dome. 12 Elabena wobe, yewoahē gbeblē ava dzi-wò; wòdò tame v̄, gake womete ṣu wòe o.^k 13 Elabena àna woatrò vume; "àtsò wò da adzidze wofe ṣku mee. 14 Yehowa, tso kple wò kamesesè, ekema míadzi ha, eye míakafu wò nṣē!

Ame dzadzaze fukpela la.

22. Dawid je ha na hēnò la, ne woadzi de „Agudzedzezino“ fe gbe ṣu.

2^pNye Mawu, nye Mawu, nukatui nēglēm di? Nye hūdede je nyawo metsò de nye xname gbò o. 3 Nye Mawu, meyo wò le ṣkeke me, ke mètò nam o, eye le zā me, ke nyemekpò gbòdzòe o. 4 Ke wò la, èle kòkòe, eye nēbòbò nò Israel fe kafukafuwo dome gli. 5 Òuwò míá fofowo dò ṣu dò, ṣuwò wòdò ṣu dò, eye nēxò na wo. 6 Wòe wòdò ṣli na, eye wòdè wo; ṣuwò wòdò ṣu dò, eye "ṣu mekpe wo o. 7 Ke nye la ṣu menye, menye amegbetò o; amewo fe "alomedenu menye, eye dukò la dò v̄lom. 8 Amesiwo katà kpòm la, dū fewu le ṣunye, woke wofe nyuiwo, eye wòwòwò ta gblo be:⁹ 9 Nefae na Yehowa, axò nṣ, eye wòadèe, elabena efe nu nyo eṣu. 10 Elabena wòe hem tso dò me, eye nēna menò danye fe' nò

a 71, 6.

b 20, 5; 37, 4.

d 132, 18.

e Lu. 22, 44.

f Yoh. 19, 28.

g Yoh. 20, 25, 27.

h Yoh. 19, 24.

i 109, 13.

k Yes. 8, 10.

l 35, 17.

m 7, 13.

n 9, 15; Heb. 2,

12; Yoh. 20, 17.

p Mat. 27, 46.

q 9, 13; Heb. 5, 7.

r 116, 14.

s 68, 33.

t 25, 2, 3.

u 69, 8; Yes. 53,

2; Mat. 27, 39

v. 44.

y EIL 16, 4, 10.

z FIL 2, 10.

a Yes. 53, 10.

nu bókò.^a 11 Wotsòm gbḷe de dzi-wò tso dò me ke, eye nye Mawu nēnye tso danye fe dò me. 12 Meganò adzòge tso gbònye o, elabena xaxa tu afe; elabena xname-tso deke mele afi o.

13 Nyitsu gedewo de to dem, Basan je nyitsuwo fo xḷām. 14 Woke wofe nu de ṣunye abe dzata, si le xòxḷm hele nu vuvum ene. 15 Wofom de anyi abe tsi ene, nye fuwo katà dudu; nye dzi zu abe anyigba ene helólo de dò me nam.^e 16 Ami fu le futo me nam abe sonugagie ene, nye ade lé de nyò veme, eye nētsòm dò ku fe vòvudedi me.^f 17 Elabena avùwo fo xḷām, ame vòdiwo fe ha de to dem, eye "woku nye asiwo kple afowo. 18 Mate ṣu axlè nye fuwo katà. Ke woawo kpòe, eye wofò ṣku de dzinye. 19 "Womā nye avowo de wo n̄wò dome, eye wodzidze nu de nye awu dzi. 20 Ke wò, Yehowa, meganò adzòge o; nye nṣē, afò netsò naxò nam! 21 De nye luò tso yi nu, nye "tenu deka la tso avùwo si me. 22 Xòm tso dzata fe nu me, eye nadem tso tò fe dzowo nu.

23 Matsò wò ṣkò ade gbe fāe na n̄vinyewo, eye makafu wò le amehawo dome be:^g 24 Mi amesiwo v̄a Yehowa la, mikafui! Mi Yakob-fomeawo katà, mibui! Mi Israel-fomeawo katà, misi efe ṣku me! 25 Elabena medo v̄lo, eye "menyo ṣu hiàto fe hià o, meyla ṣku me dee o, eye esi wòdò ṣli nṣ la, èdò to. 26 Gbòwòe nye kafukafuha tso le ameha gāwo dome. Maxe nye "adzògbèdèfe le amesiwo v̄nē la ṣku me. 27 "Hià-towo adu nu adi fo; amesiwo biaa Yehowa ta sena la, nekafui! Agbe nedo miafe dzi ṣu tegbee! 28 Anyigba je ml̄enuwo katà adò ṣku edzi atrò de Yehowa ṣu, eye dukòwo je fomeawo katà ade ta agu de ṣkuwò me. 29 Elabena Yehowa t̄enye fiadufe la, eye wòle fia dum de dukòwo dzi. 30 Amesiwo katà da ami le anyigba dzi la, ade ta agu de eṣku me, eye amesiwo katà adò agu de ke me la, "adze klo nṣ. Ke nye luò ya le agbe nṣ. 31 Dzidzimeviwo asubòe, eye megbeviwo axlè nya afia le Yehowa ṣu.^a 32 Woava atso

eŋe dzɔdzɔenyenye aɔe gbe fãe na "duko, si dzi ge woala la, be heyae wɔe de goe.

Alɔkplɔla nyui la.

23. Dawid fe ha. Yehowa enye /kplɔlanye, naneke mehiãam o. 2 Lãnyife damawo wɔna metsyɔ akɔ ɔ; gbɔdemefe tɔwo nu wɔkplɔmyii.⁹ 3 Ena nye luɔ ɔgbɔ ɔe eme, ekplɔm to tofe dzɔdzɔewo le efe ŋkɔ la ta. 4 Ne mezo bali doblu-ko tsiɔtsiɔidi me hã, nyemavɔ dzɔgbewɔe ðeke o, elabena wɔe le gbɔnye; wɔ atikplɔ kple wɔ atizɔti faa akɔ nam. 5 Eɔo kplɔ ɔe akɔnye me le nye ketɔwo ŋku me; èsi ami ɔe ta nam, nye kplu yɔ gba go.¹ 6 E, dzɔgbenyui kple amenuveve adze yonyeme le nye agbe me ŋkekewo katã me, eye manɔ Yehowa fe me ɔaa."

Yehowa ge ɔe kɔkɔefe la me.

24. Dawid fe ha. Yehowa tɔe nye ɔanyigba kple nusiwo yɔ edzi, xexeam kple eme nɔlawo. 2 Elabena eɔo egome anyi ɔe atsiɔfu dzi, eye wɔlii anyi ɔe tɔsiwo dzi zã.²

3 Ameka alia Yehowa fe to, eye ameka atsi tre ɔe efe tefe kɔkɔe la?" 4 Amesi fe asi me dza, eye efe dzi me kɔ, amesi fe luɔ media avatso yome mɔ o, eye meda alakpa heka atam o la, 5 eya axɔ yayra tso Yehowa gbɔ kple dzɔdzɔenyenye tso efe xɔname fe Mawu la gbɔ. 6 Esia nye amesiwo biaa eta sena la fe fome, amesiwo dia wɔ, Yakob fe Mawu la, fe ŋku me. Sela.²

7 Mi "agbowo, miko ta dzi, mi blemavɔtruwo, mifo dzi, ne bubufia la nage ɔe eme! 8 Amekae henyebubufia la ma? Yehowa nusɛto kple kalɛto lae, Yehowa avakalɛto lae! 9 Mi agbowo, miko ta dzi, mi blemavɔtruwo, mifo dzi, ne bubufia la nage ɔe eme! 10 Ameka gɛe henyebubufia la? Yehowa Zebaot ye, eyae nye bubufia la! Sela.

Kukudede ɔe Mawu fe ame takpɔkɔ, kɔkplɔ kple nuvɔ tsotsokɔ ta.

25. Dawid tɔ. Yehowa, wɔe mewu nye luɔ ɔe dzi na. 2 Nye Mawu, wɔ

a 110, 3.

b Yoh. 19, 30.
d Yes. 48, 22.

e 27, 11.

f Mo. 1, 48, 16;
Yoh. 10, 12-16.

g Xez. 34, 14;
Nyad. 7, 17.
h Yer. 31, 25.

i 46, 3.

k Hi. 13, 26.

l 36, 9.

m 84, 4, 5.

n kpo Sam. 11, 6.
p 50, 12; Kor. 1, 10, 28.

r 32, 8.

s Mo. 1, 1, 9, 10.

t 37, 9.

u Hi. 29, 4.

v 15.

y Yes. 48, 16.

z Ro. 2, 28, 29.

a Yes. 40, 3, 4.

b 36, 18.

d 16, 1.

e Hi. 1, 1.

f 130, 8.

ɔu mele ɔu dom ɔ; megana ɔu nakpem, ne nye futɔwo natso aseye ɔe ɔnyenye o! 3 Amesiwo katã kɔɔa mɔ na wɔ hã, ɔu makpe wo o; ke ɔu akpe amesiwo tɔe le yowɔme yakatsyɔ. 4 Yehowa, ɔe wɔ mɔwo fiam, eye nafia wɔ tofewom! 5 Na mazo le wɔ nyatefe me, eye nafia num; elabena wɔe nye nye xɔname Mawu, wɔe mele mɔ kɔm na ɔesiayi. 6 Yehowa, ɔo ɔu wɔ nublanuikpɔkɔ kple wɔ amenuveve, elabena woli tso titi ke! 7 Meɔgɔo ɔu nye devimenuvɔwo kple nye dzidadawo o, ke boɔ ɔo ŋku dzinye le wɔ amenuveve kple wɔ domenyɔ ta, Yehowa!

8 Yehowa fe ɔme nyo, eye wɔwɔa nutefe, elabena efiaa mɔ nuvɔwɔlawo. 9 Enaa hiãtɔwo zɔa dzɔdzɔenyenye me, eye wɔfiaa efe mɔ hiãtɔwo. 10 Yehowa fe tofewo katã nye amenuveve kple nyatefe na amesiwo léa efe nubla kple seawo me ɔe asi. 11 Le wɔ ŋkɔ la ta, Yehowa, tɔo nye vodada kem, elabena esɔ gbɔ!

12 Dutsu kae vɔa Yehowa? Eya wɔafia mɔ, si wɔatsɔ lae. 13 Efe luɔ ano dzɔgbenyui me, eye anyigba la ano viawo si me. 14 Yehowa "boɔ ha kple amesiwo vɔne la, eye wɔnana wonyaa efe nubla. 15 Nye ŋkuwo li ɔe Yehowa dzi ɔaa, elabena eya aɔe nye afo le ɔo me.

16 Trɔ kɔ ɔe ɔnyenye, eye nave nunye, elabena metsi akogo, eye mele hiã ðim. 17 Nye dzimexaxawo do gã ɔe dzi, dem tso nye hiãwo me! 18 Kɔ nye nuxaxa kple nye hiã ɔa, eye natso nye nuvɔwo katã kem! 19 Kɔ nye futɔwo ɔa, elabena wode ha, eye wolé fum ɔutasetɔe. 20 Dzra nye luɔ ɔo, eye naɔem, ɔu nakpem o, elabena wɔe mesi tso.^d 21 Fɔmadimadi kple dzadzenyenyeny nakpɔ tanye, elabena mele mɔ kɔm na wɔ. 22 Mawu, ɔe Israel tso efe xaxawo katã me! /

Kukudede ɔe fɔmadimadi ta.

26. Dawid tɔ. Tsoafia nam, Yehowa, elabena fɔɔidi mele nye zɔzɔme ɔu o, eye medo ɔu ɔe Yehowa ɔu. nyemvã o! 2 Yehowa, dom kɔ,

eye nadzro menye kpo, lólo nye ayikuwo kple nye dzi!^a 3 Elabena wò amenuveve le nkunye me, eye mezo le wò nyatefe me. 4 Nye-mebobo no ame towowo gbo o, eye nyemede afo gbedegblemimewo fe ha me o. 5 Melé fu ame vlowo fe takpekpe, eye míá kple ame vódiwo míebobo nɔa du o. 6 Meklo nye asi fomaditɔe, eye /mafo xlá wò vosamlekpu, Yehowa, 7 ahana kafukafuha nadi, eye maxilé wò nukunuwo katá afia. 8 Yehowa, melé wò afe nɔfe kple tefe, si wò bubu le.^b

9 Megade nye luɔ da kpe de nuvɔwɔlawo nu o, kple nye agbe da kpe de hlómewo nu o; 10 amesiwo gupkenanuwo le asi nu na, eye zánunana yɔ dusi na. 11 Ke nyea mazo fomaditɔe; dem, eye nave nunye! 12 Nye afo tsi tre de tefe gbadzaa.^c Makafu Yehowa le takpekpe me.

Le aɔɔpɔliwo me há Dawid do dzi de Yehowa gu.

27. Dawid tɔ. Yehowa enye nye kekeli kple nye xɔname, ameka mavɔ? Yehowa enye mɔ na nye agbe, ameka adzi ɔɔ nam?^d 2 Ne ame vlowo, nye ketowo kple nye futowo lú de dzinye, be yewoadu nye 1á la, woaki nu adze anyi. 3 Ne "avako fu asada de ɔnye há la, dzika matsɔ fonye o. Ne aya ho de ɔnye ale keke há, nyea made dzi di.

4 Nu deka mebia Yehowa, esi le dzroyem, be manɔ Yehowa fe me le nye agbe me nkekewo katá me, eye makpo Yehowa fe vivisesewo katá kple nku, eye mayi tame le efe gbedoxo me.^e 5 Elabena 'etsyɔ nu dzinye de efe agbadɔ me le dzɔgbevɔgbe, eye wɔɔlam de efe agbadɔ fe bebefe;^f ekom do agakpe dzi. 6 Azo nye ta ko dzi de nye futɔ, siwo fo xlám godoo la nɔti, masa aseystovɔ le efe agbadɔ me, madzi ha, eye mafo sanɔ na Yehowa.

7 Yehowa, mele yɔwóm kple ɔli, see, ve nunye, eye natɔ nam! 8 Nye dzi tso wò nya gaɔo nkuwò me be: „Midi nkunye me!“ Yehowa, nkuwò me madi. 9 Megayla wò nku me dem o! Megatutu wò dola da le domedzoe me

a 17, 3.

b 1, 1.

d Yes. 49, 15.

e 25, 4; 86, 11; 139, 24.

f 122.

g 142, 6; Yes. 38, 11.

h 27, 4.

i 31, 25.

k 22, 23.

l 143, 7.

n Fla. I, 8, 30; Kony. 3, 41.

o 56, 5; Yes. 12, 2.

p 26, 3.

r III, 19, 22.

s 3, 7.

t Yes. 5, 12.

u 23, 6; 26, 6-5; 63, 3; 84, 4, 5.

v 31, 21.

y 18, 2, 3.

z 40, 3.

a 29, 11.

b Mo. V, 4, 29.

d 89, 7; 103, 20.

e 110, 3.

o! Wòe nye nye xɔname, megatsɔm fu gbe o, eye megablém di o, nye xɔname fe Mawu! 10 Elabena fofonye kple danye wogblém di, ke Yehowa xɔm.^d

11 Yehowa, fia wò móm, eye nakplóm to tofe sɔsɔe le nye futowo ta!^e 12 Megatsɔm de asi na nye ketowo fe nyanyrã o, elabena avatsodasefowo kple amesiwo le nɔtasésé gbóm fuxefuxe la, tso de ɔnye. 13 Ne nyemehexɔe se be, makpo Yehowa fe nu nyuiwo le ɔagbagbeawo fe anyigba dzi o fi! 14 Kpo mɔ na Yehowa, sɛ nu, eye nalé dzi de fo! E, kpo mɔ na Yehowa!

Kukudede le dede tso Mawu mavɔlawo si me gɔti.

28. Dawid tɔ.

Yehowa, wò yóm mele. Nye aga, megado tokum o, be ne édo tokum la, ne manɔ abe amesiwo yi auli me la ene o!^f 2 Se nye kokofogbe, ne medo ɔli na wò, eye mewu nye asiwo dzi do de wò kɔkɔefewo fe kɔkɔefe la!^g 3 Megakplóm kpe de ame vódi kple nu vlo wɔlawo nu o, amesiwo foa nu kple wo xalɔviwo fafe, ke vódivódi le wofe dzi me la o!^h 4 Wɔ na wo le wofe nuwɔnawo kple nu vódi wɔwɔwo nu; wɔ na wo le wofe asinudɔwɔwɔwo nu, eye natu wofe fe na wo! 5 Elabena 'womelé nku de Yehowa fe nuwɔwɔwo kple efe asinudɔwɔwɔwo nu o. Agbã wo, eye womagatu wo o.

6 Woakafu Yehowa, elabena ese nye kokofogbe! 7 Yehowa enye nye nusé kple nye akpoxonu, eya nu nye dɔsi le nu dom do, eye woxo nam; eyata nye dzi le aseystom, eye matsɔ nye ha akafui.ⁱ 8 Yehowa enye nusé na efe duko; eya nye mɔ kple xɔname na efe amesiamina. 9 Xɔ na wò duko, eye "naya wò domenyinu la, nyi wo, eye natsɔ wo kpa dasede mavɔ me!

Dzidegbe adreawo.

29. Dawid fe ha.

Mi amawuviwo, mitsɔ bubu kple nusé na Yehowa, Yehowa ye miatsɔe na! 2 Mitsɔ Yehowa fe nku nu bubu ne; mide ta agu na Yehowa le 'atsyɔdodo kɔkɔe me.

3 Yehowa fe ^agbe di de tsiwo dzi; bubu fe Mawu la de gbe, Yehowa de gbe de tsi gawo dzi. 4 Yehowa fe gbe di kple nusẽ, Yehowa fe gbe di le nutikakoe me. 5 Yehowa fe gbe ne sedertiwo, ẽ, Yehowa ne Libanon fe sedertiwo. 6 Ena woti kpo abe nyivi ene, Libanon kple ^aSirion abe tovi ene. 7 Yehowa fe gbe ke dzo mia. 8 Yehowa fe gbe na gbedzi ou-ou, Yehowa na Kades-gbedzi ou-ou. 9 Yehowa fe gbe na fu du zinzowo, eye woko avemetiwo ta; eye nusianu le gbogblom le efe gbedoxo me be: Bubui!

10 Yehowa babo no anyi gli de tɔdɔdɔ dzi; Yehowa babo no anyi gli abe fia ene tegbee. 11 ^aYehowa atso nusẽ na efe duko; Yehowa atso nutifafa ayra efe duko!

Dawid da akpe na Mawu bena, ede yefe agbe

30. Dawid fe ha; xo nu koha. 2 Mado wɔdɛdzi, Yehowa, elabena wɔe hemdogoe, eye mɛna be, nye futɔwo kpo dzidzo de nu nye o! 3 Yehowa, nye Mawu, wɔe medo yi na, eye nɛda gbe le nu nye. 4 Yehowa, ^awɔe he nye luɔ tso tsiɛfe, eye nɛgbɔ agbem tso amesiwo yi avli me la dome.

5 Midzi kafukafuha na Yehowa, mi efe ame kɔkɔewo, eye mikafu efe nko kɔkɔe la! 6 Elabena efe ^adziku nu mesena yina o, ke efe amenuveve nɔa anyi agbeno yi katã; fiẽ la avi dzɔna, ke ndi la ase yetso vaa afe.

7 Nyea megblo le nye dzidedi me bena: Ke maɛ le tenye akpo gbede o! 8 Yehowa, ɛtsɔ wɔ amenuveve li ke nye to zã. Esi nɛyla wɔ nku me la, dzidzi fom.

9 Yehowa, wɔ yam mele; Yehowa, wɔe mele koko fom na be: 10 Vide ka le nye ou nu, ne meyi ^aavli me? De ou vudedi akɔfu wɔ, eye wɔɔde gbe fã wɔ nutefewo wɔ? 11 Yehowa, see, eye nave nune; Yehowa, nanye nye xonameto!

12 Ena nye nuxaxa nu yedudu nam; ɛde akpanya le nune hetsɔ dzidzo bla ali dzi nam, ^a13 ne nye bubu ^anadzi kafukafuha na wɔ, eye mazi dɔdɔe o. Yehowa, nye Mawu, makafu wɔ tegbee!

^a Hi. 37, 2.

^b 18, 2.

^c Mo. V. 2, 8. 9.

^e 23, 3.

^f 25, 15.
^g Lu. 22, 48.

^h 28, 8. 9.

ⁱ 15, 37.

^k 6, 8.

^l 35, 19. 24.

ⁿ 116, 3. 4.

^o 69, 11-13.

^p Yes. 54, 7.

^r Yer. 20, 10;
46, 5.

^s 139, 16.

^t Mo. IV. 6, 25;
^u Ps. 80, 4,
u 6, 6.

^v Yoh. 16, 20.

^y 16, 9.

Makpokpo mena nu kpea ame o.

31. Dawid fe ha na hɛno la. 2 Yehowa, wɔe mesi tso, megana nu nakpem akpo gbede o! Tso wɔ dzɔdzɔenyenye la dem! 3 Fu to anyi de nune, dem asi tsofo; zu bagakpe, si nye sitsofo nam, kple mɔ sesẽ, ne naxo nam! 4 Elabena wɔe nye nye agakpe kple nye mɔ sesẽ, eye ɔlɛ nye alonu akplom le ^ewɔ nko la ta. 5 Adem le dɔ, si wɔdo nam la me, elabena wɔe nye nye sitsofo! 6 ^aMetsɔ nye gbogbo le asiwo me dem; Yehowa, ɛdem, wɔ Mawu nutefeto. 7 Melɛ fu amesiwo ku de nu maɛnuwo nu la; ke nyea meɔo nu de Yehowa nu. 8 Matsɔ aseye, eye dzi adzom le wɔ amenuveve nuti, le esi nɛkpo nye hiã, eye nɛlɛ nku de nye luɔ fe xaxa nu ta; 9 mɛtsɔm de asi na futɔ la o, eye ^anɛdo nye afo tefe keke.

10 Ve nune, Yehowa, elabena meɔo xaxa me, nuxaxa na nye nku, luɔ kple nutilã lɛ ayi. ^a11 Elabena nye agbe nu yi le konyifafa me kple nye fewo le hũdɛde me; nye vodada na nye nusẽ nu tsi, eye nye juwo nyunyo. 12 Mezu alomedenu na nye ketwo katã kple nye afelikawo vevie nuto; mezu bibi na nye ame nyanyawo, eye amesiwo kpoam le kpodomee la, sina le nune. ^a13 Wɔnɔm be le dzi me abe ame kuku ene, eye meɔi ze gbagbã. 14 Elabena mese ame gedewo fe dalidodo be: „Dodzi nede to dee!” Wode adanu kple wo nɛwo de nune be, yewoade nye agbe da.

15 Ke nye la, nuwɔ meɔo nu dɔ, Yehowa; megblo be, nye Mawu nɛnye. 16 Asiwɔ me nye ^aagbe me nyawo le, dem tso nye futwo kple yonyemetilawo si me! 17 Na ^awɔ nku me naklɛ de wɔ dɔla dzi, eye natsɔ wɔ amenuveve axo nam! 18 Yehowa, megana nu nakpem o, elabena mele yowom; nu nekke ame vɔdiwo, eye wofe nu neto kpe le tsiɛfe! 19 Woade ga nu na avatsoka-nuyiwo, amesiwo gblɔa nya vlo de ame dzɔdzɔe la nu le dada kple vlododo me.

20 Wɔ dɔmenyo, si nɛtu dɔ na amesiwo vɔa wɔ la, esi nɛde fia

amesiwo si wò tso le amegbetoviwo nku me la, so gbo loo! 21 ^aEyla wo de wò nku me fe ya-ylefe tso amewo fe aglãdzedzewo nu, eye n'yla wo de agbadò me tso adewawòwo nu. 22 Woakafu Yehowa, elabena ede efe amenuveve fiam /nukutòe le du sesè me. 23 Esi ^ddzi de le fonye la, nyea megblo be: Wodem da le wò nku ta: ke èsè nye kokofogbe, esi medo gli na wò. 24 Milò Yehowa, mi efe ame kòkòewo katã; Yehowa kpaa anukwaretowo ta, ke edoa teje na dadalawò wòsaa gbo. 25 Misè nu, eye milè dzi de fo, mi amesiwo katã kpaa m̀ na Yehowa la!^k

Nuvòwo tsatsòke.

32. Dawid fe nufiameha. ^lWoayra amesi wotsò efe dzidawo kee, amesi fe nuvòwo dzi wotsyò nui. 2 Woayra amesi Yehowa mebu vodada na o, eye efe gbogbo me la alakpaa deke meli o.

3 Elabena esi mezi dodoe la, nye n̄e atradi na nye fuwo ⁿnyunyo. 4 Elabena wò asi sè de dzinye keli kple zã, n̄do heliheli na nye futo me mi no. Sela. 5 Mede nye nuvòwo fia wò, eye nyemetso nu tso nye vodadawo dzi o; megblo be, mawu nye dzidawo me na Yehowa; tete n̄tso nye nuvò fe vodadawo kem. Sela.^l

6 Eyata mawumewo adogbe da na wò le kpawòyi, è, ne t̄ gãwo d̄o hã la, womade wo gbo o. 7 Bebefe n̄enye nam; èkp̄o tanye le xaxa me, eye n̄tso dede fe aseystos̄to fo xlam. Sela.

8 Mafia nu wò, eye mafia m̀, si nato la wò; mado adan̄u na wò, eye nye nku an̄o nuwò.^v 9 Migano abe so kple tedziso, siwo nunya mele tagbo na o la ene o; wofe atsyòdonu enye ka kple numega, si wotsona mlã woe, hafi woate de nuwò.^z 10 Ame v̄d̄i kpaa vevesese gede; ke amesi doa nu de Yehowa nu la, atso amenuveve afo xlãe. 11 Mikp̄o dzidzo de Yehowa nu, eye mitso aseye, mi ame dzadzawo! Migli kple dzidzo, mi amesiwo katã fe dzi to m̀ deka!^b

a 27, 5.
b 32, 11.

d 22, 4.
e 40, 4; 96, 1; 98, 1; Nyad. 5, 9.
f 17, 7.
g 118, 11.

h Mo. I. 1, 6. 14.
i 104, 9.
k 27, 14.

l Ro. 4, 6-9.

n 31, 11; 51, 10.
o Mo. V. 33, 29.

p Lod. 28, 13.
r Sam. I. 17.

s 20, 8.

t 34, 16. 18.

u 34, 10. 11.
v 25, 12.

w 3, 4.

z Lod. 26, 3.

a Sam. I. 21, 14
v. 16.

b 33, 1.

Mawu fe domenyò kafukafu.

33. Migli kple dzidzo, mi ame dzadzawo, de Yehowa nu; kafukafuha dze nutefewolawo!^b 2 Mikafu Yehowa kple kasankuwo, eye ^dmifo san̄ku ka ewo to n̄e! 3 Midzi 'ha yeye n̄e; mito asi kaawo nu kple nusè! 4 Elabena Yehowa fe nya toa m̀ deka, eye efe nuwawowo katã le etefe. 5 Elã dzadzawenyenyè kple eñun-dodr̄; Yehowa fe amenuveve yo anyigba dzi ta. 6 Yehowa fe nya wotsò wo dzifowoe, eye efe nu me gbogbo wotsò wo wo nu wò katãe.^h 7 'Efoa atsiafutsiwo nu fu abe de goe me ene, eye wòdzraa t̄d̄o d̄o de nudzradofe. 8 Anyigba blibo la nev̄s̄i Yehowa; xexemetowo katã nesi efe nku me! 9 Elabena efo nu, eye wova me; ede se, eye wòdo di. 10 Yehowa t̄t̄o dukowo fe adan̄ude me, eye wògb̄l̄e anyigba dzi dukowo fe tamedodo me. 11 Yehowa fe adan̄ude li tegbee, eye efe dzimesusuwo tso dzidzime yi dzidzime.

12 Woayra dukò, si fe Mawu Yehowa nye; dukò, si wòtia wo domenyinu na edokui.^o 13 Yehowa kpaa nu tso dzifo ke, ekpaa amegbetoviwo katã. 14 Ele en̄ofe de nku de anyigba dzi tawo katã, 15 eya, amesi wo wofe dziwo katã tim, eye wòlè nku de wofe dawawowo katã nu. 16 Fia fe dzidudu mele avakò kpankpan me o, eye nusè gede medea kalèto o.^r 17 Ne edò dzidudu tefe la, so mele deke me o, eye efe nusè la hã medea ame o.^s 18 Ke boñ Yehowa fe nku le amesiwo v̄n̄e nu, amesiwo le efe amenuveve sinu kpom,^t 19 be wòade wofe luvo tso ku me, eye ^vwòalè wofe agbe de te le don̄li.

20 Míafe luvo le m̀ kpom na Yehowa, míafe x̄name kple akpoxonu wònye.^v 21 Elabena míafe dzi le dzidzo kpom le enu, eye miele nu dom de efe n̄kò kòkòe la nu. 22 Yehowa, wò amenuveve nen̄o mía dzi, abe alesi miele m̀ kpom na wò ene!

Dawid de dzi fo na edokui le Mawu kafukafu kple Mawu vov̄v̄ outi.

34. Dawid to, esime ^awòdo adan̄o edokui le Abimelex nku me, eye wònyãe wòdzo.

2 Makafu Yehowa yeawokatāyi, eye efe kafukafu ano nunye me daa. 3 Nye luoo atso Yehowa afo adegbee, hiātowo asee, eye woakpo dzidzo. 4 Mido kōko Yehowa dem ti, eye mina miafo kpli ado efe ŋko de dzi! 5 Medi Yehowa, eto nam, eye wōdem tso nye ŋodziwo katā me. 6 Amesiwō tso ŋku do egu la, dzidzo do mo na wo, eye wofe mo meti dā o. 7 Esi hiāto sia yoe la, Yehowa do toe, eye wōdee tso efe hiāwo katā me. 8 Yehowa fe dola fua asada anyi de amesiwo vōne la ŋu, eye wōhea wo doa goe.^c 9 /Midže kpo, eye miakpo be, Yehowa fe dome nyo; woayra ŋutsu, si sii tso. 10 Mivō Yehowa, mi efe ame kōkōewo, elabena hamesiwō vōne la, hiā metua wo o. 11 Hiā tua dzataviwo, eye do wua wo, ke amesiwo dia Yehowa la, kesinonua deke mehiāa wo o. 12 Wiwo, miva, milē to de ŋunye, ne mafila Yehowa-vōvō mi! 13 kAmekae le agbe dim, amesi lōa ŋkeke gedē, be yeakpo dzogbenyule? 14 Kpo wō ađe dzi de vō ŋu kple wō nuyiwo dzi, ne womagagblo alakpanya o! 15 Te da le vō ŋu, eye nawo nu nyui: di ŋutifa'a, eye nati eyome! 16 Yehowa fe ŋkuwo le ame dzodzōewo ŋu, eye efe towo le wofe ŋlido do ŋu. 17 Yehowa klē ŋku de amesiwo le vō wom la, ne yeatrō wofe ŋko da le anyigba dzi. 18 Wodo ŋli, Yehowa see, eye wōde wo tso wofe xaxawo katā me. 19 Yehowa tso de amesiwo fe dzi gbā gudugudu la gbo, eye wōxōna na amesiwo fe gbo-gbo wofe fu anyi. 20 Ame dzodzōe fe fukpekpewo so gbo, ke Yehowa dene tsoa wo katā me.^d 21 Ekpoa efe fuwo katā ta, womage wo dometōa deke o. 22 Dzogbevōe wua ame vōdi la, eye amesiwo lē fu ame dzodzōe la la, woakpo wofe dzidada to nua. 23 Yehowa nede efe dōlawo fe luoo, eye amesiwo katā sii tso la, womakpo wofe dzidada to nua o.

Gbedododa le dede tso futu vōdiawo si me gutil.

35. Dawid to. Yehowa, wō avu kple amesiwo le avu wom kplim, wō afa-

kple amesiwo le afa wom kplim! 2 Tso wō akpoxōnu dagbitō kple loloto, eye tso, naxo nam!^a 3 Di wō akplo, naxe mo na yonyemetilawo; gblo na nye luoo be: Xōname menye na wō! 4 Dukpe kple vlododo ava amesiwo le nye luoo dim la dzi, eye amesiwo le nye dzogbevōe bum de tame la, agbugbo de megbe, eye wofe mo atsi dā.^b 5 Woano abe tsro le ya nu ene, eye Yehowa fe dola atutu wo da. 6 Wofe mo dzi nedo viviti, edzi nedidi, eye Yehowa fe dola neti wo yome! 7 Elabena "yakatsyo wodo do de ŋunye, eye yakatsyo wode be na nye luoo. 8 "Gbegblē nedo de edzi kpoyi; efe do, si wōdo la, nede eya ŋuto, eye nege dze gbegblē la me! 9 Ke nye luoo atso aseye de Yehowa ŋu, eye wōakpo dzidzo le efe xōname ŋu. 10 Nye fuwo katā agblo bena: Yehowa, amekae de nuwō? Wō amesi de hiāto tso amesi tri ako wui la si me, kpakple hiāto kple ame dahe tso amesi da adzoe la si me.

11 Dasefo ŋutaselawo tsi tre, eye wole nusi nyemenya o la biamem. 12 Wotsō vō do nyui tefe nam, eye wodo tsyōevim. 13 Ke ne "wole do lēm la, nyea metaa akpanya, metsōa nutsitsido woa funyafunya nye luoo, eye nye gbedododa doa ta nye akōme, 14 abe xōnye kple novinyeŋutsu wonye ene; mefo di do dōgōe le yiyim, abe amesi le fu nyim na dada ene. 15 Ke esi memu dze anyi la, wokpo dzidzo, eye wofe takpli, ame digbo, siwo nyemenya o la, kpe ta de ŋunye, eye wole alome dem numademee. 16 Apayolawo le alome dem, eye wole "adukli dum de ŋunye. 17 Afeto, yekayi nana ekpōm kple ŋku awa se do? De nye luoo tso wofe gbegblē me, kple nye "tenu la tso dzatavi si me! 18 Ekema manye wō ŋko le ameha gāwo me, eye makafu wō le ame gedewo dome.^e

19 Megana nye keto avatsotōwo nakpo dzidzo de ŋunye o, eye amesiwo lē fum^g yakatsyo la, nate ŋku dem o! 20 Elabena womegblōa ŋutifafanya o, eye wodo alakpadanya de anyigba dzi ame fafa-

a 7, 13, 14.

b 40, 15.

d kp. 19.
e Mo. 1. 32, 2;
Ps. 91, 11.
f Pet. 1. 2, 3.
g 9, 16.

h 37, 19.

i 33, 18, 19; 37,
25; Lu. 1, 53.k Pet. 1. 3, 10
v. 12.

l 38, 21.

m 37, 27.
n Ro. 12, 15; Hll.
31, 29.

p Lod. 10, 7.

r 51, 19.

s Kor. II. 1, 5.
t Hll. 16, 9.

u 22, 21.

v 22, 23.

y 25, 19; 69, 5;
Yoh. 15, 25.

wo nu. 21 Woke wofe nu baa de nnye le gbogblom be: Ehē, ehē, mīāfe ŋkuwo kpœ!^a 22 Yehowa, êkpœ, megazi kpi o; Afeto, megano adzœge tso gbœnye o! 23 Mawunye kple Afetœnye, nyo, eye nana nute de nye ɔɔnudɔrɔ kple nye nya nu!^b 24 Yehowa, nye Mawu, drɔ ɔɔnum dewò dzɔdzœnyenyeyela nu, ne womagakpɔ dzidzo de nnye o! 25 Megana woagblɔ le wofe dzi me be: Ehē, alea dim mīele o! Megana woagblɔ be: Mīemii o! 26 ^cDu nekpe amesiwo le dzidzo kpɔm le nye dzɔgbevɔe nu la, eye wofe mo netsi dā; vlododo kple ŋukpe nenyē tsyɔ amesiwo le asi fum aka de nnye la! 27 Amesiwo nu nye dzɔdzœnyenyeye dze la, atso aseye, eye woakpɔ dzidzo ahanɔ gbogblom dāa be: Yehowa, amesi nu efe dola fe nutifafa dze la, lolol!^h 28 Nye ade afo nu le wò dzɔdzœnyenyeye nu, eye wòakafu wò gbesiagbe.

Konylɔtafe le mawumavɔlawo nti. Mawu fe domenyɔ wɔwɔ na mawumavɔlawo.

36. Yehowa fe dola Dawid to na heno la.

2 Ame vɔdi fe dzidada fe gbe le nye dzi me be: "Mawu fe vɔvɔa deke metso ga de ŋku me ne o. 3 Elabena evivi nume ne le enku me, ne wòakpɔ mɔnu le efe dzidada nu, eye wòalé fui. 4 Efe nu me nya enye vovlo kple alakpa: edzudzɔ nuwɔwɔ de nunya me kple nu nyui wɔwɔ. 5 Enca nu vlo nu bum le efe aba dzi, etsɔa edokui doa mɔ, si menyɔ o la dzi, eye metsria nu vɔdi o."

6 Yehowa, wò amenuveve dɔto dzifo ke, eye wò nutefewɔwɔ dasede alilikpowo nu.ⁱ 7 Wò dzɔdzœnyenyeye le abe Mawu fe "to wo ene, wò ɔɔnudɔrɔ enye to goglo; èxona na amegbetɔwo kple lāwo, wò Yehowa. 8 Mawu, wò amenuveve xɔ asi loo! Amegbetɔviwo be de wò avala fe vɔvɔti te. 9 Wodi fo kple afewò me nu gbogboawo, eye nèkpe wò vivisefe fe tɔsisi na wo wono di kɔ.^z 10 Elabena gbɔwò bagbedzɔfe le, eye wò kekeli me mīele kekeli kpɔm le.

11 Gblé wò amenuveve de amesiwo nya wò la dzi kple wò dzɔ-

dzœnyenyeye de amesiwo fe dzi to mɔ deka la dzi! 12 Dadalawo megate afo de dzinye o, eye ame vɔdiwo fe asi meganyām de gbe o! 13 Kpɔ da, nu vɔdi wɔlawo dze anyi de afima, wotutu wu fu anyi, eye womagate nu afo o.

Mawumavɔlawo fe dzɔgbenyuie nagadi na wò o.

37. Dawid to.

Dzi megaku wò le nu vlo wɔlawo nu o, eye megavɔ nu de amesiwo wɔ nu tovo la nu o!^l 2 Elabena woasi wo xoxoxo abe gbe ene, eye woayrɔ abe angba ene. 3 Do nu de Yehowa nu, eye nawɔ nyuie!⁹ No anyigba dzi, eye nadi anukware! 4 Yehowa fe nu nenyɔ nuwò, eye wòana nusi wò dzi di la wò. 5 Tso wò mɔwo gblé de Yehowa dzi, eye naɔo nu de enu, ekema awce ade goe.ⁱ 6 Ahe wò dzɔdzœnyenyeye de go abekekeleni ene, kple wò nya dzɔdzœ de go abe ŋɔkutsu ene.^k 7 Zi kpi na Yehowa kpoo, eye nakpɔ esinu! Dzi megaku wò de amesi fe mɔwo dzea dzi ne, kple nɔtsu, si nye ayeto la nu o!^l 8 Wò domedzoe nu nefa, eye naddudzɔ dzikudodo; dzi megaku wò o, elabena nu vɔdi ko nayi wɔwɔ ge!⁹ Elabena woatsrɔ ame vlovo, ke amesiwo kpɔa mɔ na Yehowa la, ^owoanyi anyigba la dome. 10 Ekpɔto vie ko ame vɔdi la magano anyi o, eye ne éde ŋku de etefe la, mágakpœ o.^p 11 Ke ame dihiawo anyi anyigba la dome, eye dzi adzo wo de nutifafa gbogbo la nti.^s 12 Ame vɔdi doa vɔ de ame dzɔdzœ la nu, eye wòdu aɔukli de enu. 13 Afeto la le ekom, elabena ekpɔ be, "efe ŋkeke li gbœna. 14 Ame vɔdiwo di yi, eye wovu wofe da me, ne woaxlā hiatwo kple ame dahewo de anyi, eye woawu amesiwo fe zɔzɔme to mɔ deka la.^y 15 Ke wofe yi afo de woawo nɔto fe dzi, eye wofe da aɔe. 16 Nu œee, si le ame dzɔdzœwo si la, nyo wu ame vɔdi gedewo fe nu gbogboawo.^a 17 Elabena ame vɔdiwo fe alɔ aɔe, ke Yehowa léa ame dzɔdzœwo de te. 18 Elabena Yehowa nya ame madifɔwo fe ŋkeke, eye wofe domenyinu ano anyi tegbee. 19 Du

^a 40, 16.

^b 44, 24.

^d kpɔ 49; 73; Hɔb feagba-16.

^e kp. 4.
^f Lod. 24, 19.

^g kp. 27, 29.

^h 40, 17.
ⁱ Pet. I. 5, 7.

^k 97, 11; 112, 4; Hl. 11, 17.

^l 73, 3.

ⁿ Ro. 3, 18.

^o kp. 11, 22, 29, 34.

^p kp. 25.

^r Mi. 2, 1.
^s kp. 9; Mat. 5, 5.

^t 57, 11; 108, 5.
^u Hl. 18, 20.
^v 125, 1, 2.

^y 11, 2.

^z 23, 5.
^a Lod. 15, 16.
^b Yer. 2, 18.

makpe wo le nkeke v̄wo dzi o, eye woadi fo le d̄n̄ḡli.^a 20 Elabena ame v̄diwo atsr̄5, eye Yehowa fe ketowo nu ayi abe l̄anyife fe atsȳdodo ene; wo nu ayi abe dzudz̄o ene.^d 21 Ame v̄di la doa nugbana, eye mexene o; ke ame dzodz̄o la vea ame nu, eye wonaa nu ame. 22 Elabena amesiwo w̄yra la, woanyi anyigba la dome, ke woatsr̄5 amesiwo w̄fo fi de la.^h

23 Yehowa lia ke n̄tsu fe af̄d̄e, n̄nye be, efe m̄wo dze en̄u. 24 Ne edze anyi la, māo baba de anyi o, elabena Yehowa l̄ea efe asi de te.^k 25 Meno d̄vime ts̄a, eye azo metsi, ke nyemekpo be, wogbl̄e ame dzodz̄o di, eye viawo d̄o abologbekpo o.ⁱ 26 Ewea ame nu ʒesiayi, eye w̄doa nugbana, eye viawo zuayayra. 27 Tsri v̄5, eye nawo nyui, ekema àn̄o anyi tegbee.ⁿ 28 Elabena Yehowa l̄a n̄ya dzodz̄o, eye megl̄ea efe mawumewo di o; akpo wo ta tegbee, ke woatsr̄5 ame v̄diwo fe viwo.^o 29 Ame dzodz̄ewo anyi anyigba la dome, eye woano edzi tegbee.^p 30 Nunya le ame dzodz̄o la nu, eye efe āde gbl̄a n̄ya dzodz̄o. 31 Efe Mawu fe se la le efe dzi me, eye efe af̄d̄e me-vāna o.^s 32 Ame v̄di la de xa di na ame dzodz̄o la, eye w̄di be, yeawui.^t 33 Ke Yehowa megl̄e de esi me o, eye ne wodr̄5 v̄n̄ui la, meba fae o.^u

34 Kpo m̄o na Yehowa, eye nal̄e n̄ku de efe m̄wo nu, ekema ado w̄o de dzi, ne nanyi anyigba la dome, eye ne woatsr̄5 ame v̄diwo la, àkpo etefe.^v 35 Mekpo ame v̄dia de le dazra dam, eye w̄o-vo edokui dranyi abe ati dodo, si vu ke la ene.^w 36 Meto en̄u yi, eye kpo da, megali o; medii, eye nyemekp̄o e.^a 37 L̄e n̄ku de ame māifo la nu, eye nakpo ame dzodz̄o la da, elabena dzidzimeviwo le n̄utafafame la si.^b 38 Woatsr̄5 dzidalawo kat̄a, eye woatsr̄5 ame v̄diwo fe dzidzimeviwo. 39 Ke dzodz̄ewo fe x̄name tso Yehowa gb̄o, eya n̄ye sitsofe na wo le hiayi me.^c 40 Yehowa dea wo dzi, eye w̄d̄ea wo, ēdea wo tso ame v̄diwo si me, eye w̄ox̄na na wo, elabena wosine tsona.^g

a 33, 19.

b kpo 6.

d 68, 3.

e Hi. 6, 4.

f 32, 4.

g 61, 10.

h kp. 9.

i Kony. 1, 14.

k Lod. 24, 16.

l 34, 10, 11.

n 34, 15.

o 11, 7.

p Yes. 60, 21.

r 31, 12; Hi. 19, 14.

s 40, 9.

t 10, 8-10.

u 34, 23.

v 36, 3.

w kp. 9.

x Hi. 5, 3-6; 20, 6, 7; Xez. 31, 3 v. 14.

y kp. 10.

z Mo. I. 39, 8, 9.

a 32, 5.

c 46, 2.

f 35, 12.

g Lu. 18, 8.

Dawid fa konyi le fukpekpe ḡa de te, eye w̄bla Mawu fe kpekpedeḡu.

38. Dawid fe ha na n̄kuod̄zi. 2 Yehowa, megaka mo nam le w̄o d̄omedzo me o, eye megah̄e to nam le w̄o dziku me o! 3 Elabena w̄o ʒnutr̄owo d̄o agu de m̄nye, eye w̄o fasi te de dzinye. 4 Agbagbefea deke mele nye l̄ame o le w̄o d̄omedzo la ta; n̄utafaa deke mele nye ʒjuwo me o le nye nuv̄5 ta. 5 Elabena nye vodadawo gb̄o tanye, eye wole kpeyem n̄uts̄o abe agba kpekpe ene.ⁱ 6 Nye abiwo le v̄v̄em le tsi kpl̄m̄yoo le nye bometsitsi ta. 7 Mexa gobaa, eye mebi n̄uts̄o, mefo di le yiyim n̄kekeawo kat̄a. 8 Elabena nye alime v̄u dzo h̄e, eye agbagbefea deke mele nye l̄ame o. 9 Megb̄od̄zo, eye nye l̄ame gb̄a gudugudu, mele ʒli dom wu ales̄i dzata dea gbee.

10 Afeto, n̄kuw̄o me nye didiwo kat̄a le, eye nye h̄ud̄edewo meyla de w̄o o. 11 Nye dzi le totrom, nye n̄us̄e gbl̄em di, eye nye n̄kuwo fe kekeli h̄a megale gb̄onye o. 12 Nye ame lol̄wo kple x̄nyewo fo asa nam le nye fuw̄ame la ta, eye nye fomet̄owo tsi tre de adz̄oge.^r 13 Amesiwo le nye agbe yome dim la, tre m̄5 nam, amesiwo le nye dz̄ogbev̄e dim la, le nu fom le gbebl̄e nu, eye wole alakpadada nu bum n̄kekeawo kat̄a. 14 Mele abe tokun̄o ene, nyemesea nu o, eye mele abe ad̄etut̄o, si mekea efe nu o la ene.^v 15 Mele abe n̄tsu, si mesea nu o, eye nyakpenyaa deke mele efe nu me o la ene. 16 Elabena w̄o Yehowa, sinu kp̄om mele, àt̄o nam, Afeto, nye Mawu!

17 Elabena mele gb̄ogbl̄om be, womegakpo dzidzo de n̄nye o; eye esi ke de le nye af̄o te la, wole adegbe fom de n̄nye. 18 Nye anyidzedze gb̄o megadidi o, eye nye v̄evesewo le n̄kunya me daa. 19 Elabena mede nye vodadawo fia, eye metsi dzi le nye nuv̄5wo ta.^d 20 Ke nye fut̄owo le agbe, eye n̄us̄e le wo nu; amesiwo l̄e fum yakatsyo la, s̄o gb̄o. 21 Amesiwo tso v̄5 d̄o nyuie tefe nam la, l̄em de ke me, le esi meti nyuie yome ta./ 22 Yehowa, me-
gagbl̄em di o, nye Mawu, megan̄o

adzoge tso gbonye o! 23 Afeto, nye xoname, netso nakpe de nyune!

Dawid bia Mawu fe akofafa.

39. Dawid fe ha na heno 6 Yedutun.

2 Mebe: Malé nku de nye zome nu, ne nyemagawo nuvō kple nye ade o; made ga nye nu, nkeke alesi ame vōdī la gale nku nye me ko. 3 Đodoe zi le nnye klenee, eye mezi dōdōe le dzogbenyuiewo nu, ke nye vevesewo do gā de dzi. 4 Nye dzi xō dzo de dome nam; ne mele tame sum la, dzo la flana. Metsō nye ade le nu fom be: 5 Yehowa, na manya nye nuwuwu kple alesi nye nkekewo fe dzidzeme le; na madze si yesiyi nunye ava yi! 6 Kpō da, ewo nye nkekewo wonye asi fe kekeme, eye nye agbenyi menye naneke le nkuwō me o. Nyatefe, ne amegbetō li ke ouu hā la, fufu ko wōnye. Sela. 7 Vavā, amegbetō le yiyim abe vovoli ene, eye fufu nu ko wōle zi dom do; keli kō nu gleglegle, ke menya ameka si me wole yiyi ge de o.

8 Azo, Afeto, nuka sinu makpō? Wō dēde koe mele mō kpom na. 9 Đem tso nye dzidada wo katā me; megatsom wō alomedenu na bometsilawo o! 10 Đodoe zi le nnye, nyemeke nye nu o, elabena wōe wōe. 11 Đe wō biākame da le nnye, wō asi fe avuwōwō kplim na metsrō. 12 Ne etsō tohehe ka mo na amegbetōa de le efe vodada ta la, ekema efe nyonyo dome agblē, abe agbagblavui ye dui ene. Vavāe, fufu ko amegbetōwo katā nye! Sela. 13 Yehowa, se nye gbedododa, nye gli-dodo nede to me na wō, eye megazi kpl kpo nye adatsiwo o, elabena amedzro menye le gbōwō, eye amegbōme menye abe fofonyewo katā ene. 14 Đe kō da le nnye, ne magbō de me, hafi mayi, eye nyemaganō anyi o!

Akpedanumeme nyuito na Mawu. Kukudede de kpekpede nu la.

40. Dawid fe ha na heno la. 2 Mele mō kpom na Yehowa kakaka, ezio to de nnye, eye wōse nye gli-dodo. 3 Ehem

83, 3.

6 Kron. I. 25, 1. 3.

438, 14.

e 139, 17. 18.

f 51, 18; Heb. 10, 5-10.

g Yes. 50, 5.

h 90, 12; Hl. 14, 5.

i 90, 5.

k Nyagb. 2, 18. 21; Lu. 12, 18 v. 20.

l 22, 23. 26.

n Sam. II. 16, 10.

o kp. 14-18 kpō 70.

p kp. 6.

r Mo. III. 26, 23; Ps. 119, 19; Pet. I. 2, 11; Heb. 11, 13.

s 6, 11.

t Hl. 10, 20. u 35, 21. 25.

v 109, 22.

tso gbeblē fe do la me, eye wōdem le ba finyafinya me, etsō nye afō dō agakpe dzi, eye wōli ke nye afōdēdewo, 4 ede "haye ye nunye kple kafukafuha na mia Mawu la. Amegedewo akpōe, eye vovō adō wo, eye woado dzi de Yehowa nu. 5 Woayra nutsu, si tso efe nudodo dō Yehowa dzi, eye metrō edokui de dadzradalawo kple amesiwo ku de avatsokaka nu la, nūti o. 6 Yehowa, nye Mawu, wō nukunu kple wō tamesusu, siwo nēde fia de mia nu la, sō gbō. Naneke mede nuwō o! Mebe, matsō wo ade gbe fāe, eye mafa nu le wo nu, ke womele xexlē me o."

7 Akpedavōsa kple numevōsa medzea nuwō o; ewo 9to nam; mēdia numevōsa kple nuvōvōsa o. 8 Tete megblo bena: Kpō da, megbōna, agbalē me wōnlo nya dō le nnye. 9 Nye Mawu, wō lolōnu wōwō enye nye dzidzo, eye wō se la le nye dzi me. 10 Mede gbe fā wō dzadzōenyenyē le ameha gāwo me; kpō da, nyememia nu o, Yehowa, ēnyae. 11 Nyemeyla wō dzadzōenyenyē de nye dzi me o; meko nu le wō nutefewōwō kple wō xoname dzi, eye nyemeyla wō amenuveve kple wō nyatefe de ameha gāwo o.

12 Ke wō, Yehowa, mātē wō nublantokpōkpo da le gbōnye o; wō amenuveve kple wō nyatefe akpō tanye daa. 13 Elabena fukpekpewo de to dem tañtañ, nye vodadawo lēm, womele kpōkpo me nam o; wosō gbō wu nye tada; eye nye dzi gblēm di. 14 Yehowa, nedze nuwō nađem; Yehowa, netsō naxō nam! 15 Du nekpe amesiwo le nye agbe dim, be yewoade da la, eye wo katā fe mo netsi dā; amesiwo le nye dzogbevwōe dim la, nete gbugbō de me-gbe, eye nukpe nelē wo! 16 Dzdido nejo amesiwo le gbogblom de nnye be: Ehē, ehē! la, le wofe nukpe la ta! 17 Amesiwo katā dia wō la, fe dzeme neko, eye wōakpō dzidzo de nuwō! Amesiwo dia wō xoname la, neno gbogblom daa be: Yehowa lolo! 18 Ke nyēa, nenyē be, hiā tum, eye medo ko hā, Afeto la alē be nam. Nye kpedeputo kple xona-

meto nēnye; nye Mawu, megahe de megbe o!

Konyifafa le futo v3d1 kple xol5 anukware-madliã gũti.

41. Dawid fe ha na heno la. 2 Woayra amesi læa fo de hiãto nu! Yehowa adee le dzogbev5eyi. 3 Yehowa akpõ eta, eye wõaxõe de agbe, ne wõanyo ne le anyigba dzi; mãtsõe ade asi na efe futowo fe adãwõwo o! 4 Yehowa akpe de epu le dõba dzi; ne ele dõ læm la, atrõ efe aba dzi nonõ bubui.

5 Nyea mele gbõgblõm be: Yehowa, ve nunye, da gbe le nye luõõ nu, elabena mewõ nuv5 de nuwõ! 6 Nye futowo le nu v5 fom de nunye be: Yekaxi g5 wõaku, eye efe nko nabu? 7 Eye ne amea de va kpõ ye ge da la, edaa alakpa; efe dzi foa nu v5di nu fu, eye wõdona dagblõne. 8 Nye futowo katã le nu dem tenye, eye wole nusi nye nye dzogbevõe la susum de nunye be: 9 Wõlo gbe-gblẽ trõ de edzi, emlo anyi, eye magafõ akpõ o! 10 Xõnye kekeake, amesi nu medoa nu dõ, eye wõdua nye habolo la, kõ afõkpõdzi dzi de nunye.

11 Ke wõ Yehowa, ve nunye, eyenafõmdete, ekema madõ etefe na wõ! 12 Esia me menyae le be, nye nu nyõa nuwõ, ne nye futo magatso aseye de nunye o. 13 Ke èlẽ nyea de asi le nye fomadimadi ta, eye nẽtsõm dõnkuwõ me tegbee.

14 Woakafu Yehowa, Israel fe Mawu la, tso mavõ me yi mavõ me! Neno alea, è, neno alea!

AGBALE EVELIA.

Mawu ta biabiase le dzroawo de.

42. Korax-viwo fe nufiameha na heno la.

2 Alesi zino fe veme funa de tõu nu la, nenema nye luõõ fe veme fu de nuwõ, Mawu! 3 Tsi-ko le nye luõõ wum de Mawu nu, de Mawu gbagbe la nu; gbe-kagbe made ahado de Mawu nku me? 4 Nye adatsiwo zu nududu nam zã kple keli, esi wole gbõgblõm nam edziedzi be: 'Afika g5 wõ Mawu la le? 5 Ne medõ nu, alesi "menõa amehawo dome, eye mia kpli wo m5eyia Mawu fe

afe la me kple aseyetso kple kafukafuhadzidzi le nkekenyuie-dulawo fe ha me la, nye dzi lõ-lona gbanaa. 6 Nye luõõ, nukaguti nèle nu xam, eye nẽtsi dzodzodzo le menye? Kpõ mõ na Mawu, elabena magakafui, eya, amesi nye nye xõnametõ kple nye Mawu la!

7 Mawunye! Nye luõõ le nu xam le menye, eyata mele nku dom dziwõ le Yordan-nyigba, Hermon-to kple to sue la dzi. 8 Le wõ 'tsiwo fe kõkõdanyi bababa me la tõdõdõ yõ tõdõdõ; wõ tsi kpakawo kple tsitsotsoewo ne de dzinye. 9 Dõkeke me la Yehowa dõ efe amenuveve da, le zã me la efe ha le nunye, eye medõ gbe da na nye agbe fe Mawu la. 10 Magblõ na Mawu, nye /agakpe, be: Nukaguti nẽnglõm be, eye 'nukaguti mafo di anõ yiyim le nye futo fe tetedanyi te? 11 Ne nye ketowo le alõne dem le gbõgblõm nam edziedzi be: Afika g5 wõ Mawu le hã la, enõna abe nõ dunue le nye fuwo me ene. 12 Nye luõõ, nukaguti nèle nu xam, eye nẽtsi dzodzodzo le menye? Kpõ mõ na Mawu, elabena magakafui, eya, amesi nye nye xõnametõ kple nye Mawu la!

Dziyiyi: Mawu ta biabiase le dzroawo de.

43. Tso afia nam, Mawu, eye malõame la nam; dem tso alakpatõ kple ame vlo la si me! 2 Elabena wõe nye nye Mawu, amesi nye nye sitsofe; nukaguti nètu asim da, eye 'nukaguti mafo di anõ yiyim le futo la fe tetedanyi te? 3 Dõ wõ kekali kple wõ nyatefe da, ne woakplõm ayi 'wõ to kõkõe la kple wõ nõfe la gbõe, 4 ne made Mawu fe võsamlekpu la kple nye 'dzidzõseye fe Mawu la gbõ, eye matsõ saŋku akafu wõ, Mawu, nye Mawu la! 5 Nye luõõ, nukaguti nèle nu xam, eye nẽtsi dzodzodzo le menye? Kpõ mõ na Mawu, elabena magakafui, eya, amesi nye nye xõnametõ kple nye Mawu la!

Konyifafa le alesi Mawu nyã efe duko la da ta.

44. Korax-viwo fe nufiameha na heno la.

a Lod. 19, 17.

b kp. 12: 48, 5.

d 88, 8.

e 6, 3.

f Mo. V. 32, 4.

g 43, 2.

h 55, 14; Yoh. 13, 18; Dõ. 1, 16.

i kp. 6.

k 26, 1.

l 72, 18; 99, 53; 108, 48; 150, 6.

m 42, 10.

n 15, 1.

o 68, 6.

p 84, 3.

q 42, 6. 12.

r 79, 10.

s 27, 4.

2 Mawu, mísee kple míafe to, mfa fofowo da xo na mí, le nusiwo nêwɔ le wo nɔli le blema la nɔti.^b 3 Etsɔ wò asi nyā dukɔwo, ke woawo la éfo wofe aganu de to; ègbɛlè anyigbadzitowo, ke èna woawo keke ta. 4 Elabena menye woawo nɔto fe yi wotsɔ xo anyigba lae o, eye menye woawo nɔto fe alɛ xo na wo o; ke boɔ wò nudusi kple wò alɔ kpakple wò nku me fe kekelie, elabena wofe nu nyo nɔwò.

5 Mawu, nye fia nênye, do xo-name de Yakob! 6 Wòe míatsɔ afu míafe futowo anyii, eye wò nko míatsɔ anyā avuzi le míafe ketowo dzi. 7 Elabena nyemele nu dom de nye dati nu o, eye menye yie axɔ nam o;^a 8 ke boɔ wòe xo mí tso míafe futowo si me, eye nêna nukpe lé míafe ketowo. 9 Míetsɔ Mawu le adegbe fomi daa, eye míekafu wò nko tegbee. Sela.

10 Ke ètsɔ mí fu gbe, ède nukpe mo na mí, eye mèho yi kple míafe awakɔwo o. 11 Ena míede megbe le míafe futowo nu, eye míafe ketowo ha nu. 12 Etsɔ mí na, ne woadu abe alêwo ene, eye nêkaka mí de dukowo dome. 13 Etsɔ wò dukɔ dzra ho kpɔtsɛ, eye mèdo asi loloe de wo nu o. 14 Etsɔ mí wo vlodonu na míafe afelikawo kple alomedenu kpakple nu dikokoea na amesiwo fo xlá mí.^c 15 Etsɔ mí wo hameloe le dukowo dome kple ame, ne woawusu ta de enua le anyigbadzitowo dome. 16 Nye vlododo le nkunye me nkekeawo katã, eye nukpe, si le nɔnye la, nyè tsyɔm, 17 be manɔ vlodoamela kple fewudula nko sem, eye manɔ futɔ kple hlɔ-biala kpɔm kple nku.

18 Nusiawo katã va mía dzi, ke míenɔ wò be o, eye míezu alakpɔtowo le wò nubabla la me o. 19 Míafe dzi mefe da o, eye míafe afɔdede mete da le wo mo dzi o. 20 Elabena èto mí nyanyanya le amegãxiwo nɔfe, eye nêtsɔ bluko tsiditsidi tsyɔ mía dzi. 21 De wònye de míenɔ mía Mawu fe nko be, eye míeke míafe asiwo na mawu tutowo la, 22 anye ne mía Mawu madi egome o? Elabena enya dzi me gogloafe ke.^r 23 Elabena

tawò wole mía wum atradi daa, eye wobua mí abe alê, siwo wu ge woala la ene.^a

24 Nya, Afetsɔ! Nukaɔuti nêle alɔ dom? Fo, eye megatsɔ mí fu gbe dika o!^d 25 Nukaɔuti nêɣla wò nku me, eye nênlɔ míafe hiã kple míafe xaxa be?^e 26 Elabena míafe luvo bobɔ vasede ke me ke, eye míafe fodo lé de anyigba nu. 27 Tso, naxɔ na mí, eye nade mí le wò amenuveve la ta!

Kafukafuha dzidzi le fia la kple efe nɔgbeto la nɔti.

45. Korax-viwo fe nufiameha, si nye lolɔha na hɛnɔ la, ne woatsɔ „Dzogbenya“ fe gbedidi adzii.

2 Nya nyuiwo le fiefiem le nye dzi me wlowlowlo. Mebe: Nye hawo nye fia la to; nye ade enye amesi bi de nunɔnlɔ me la, fe nunɔti. 3 Edze deka wu amegbetoviwo, wotrɔ amenuveve ko de nuyi dzi na wò, eyata Mawu yra wò tegbee! 4 Ta wò yi, wò bubu kple wò atsyɔdodo de ali, wò kalêto! 5 Nɔ wò atsyɔdodo me, naho, eye yi le nyatefenya la kple nya dzodzɔe, si kwote de to la ta, eye wò nudusi afia nu dziɔowo wɔwɔ wò! 6 Wò anɔtrɔ dadewo fo de fia fe futowo fe dzi me, dukowo dze anyi de tewò.

7 Mawu, wò fiazikpui li daa tegbee; wò fiadu fe fiatikpɔ enye fiatikpɔ dzodzɔe. 8 Elɔa dzodzɔenyenye, eye nêléa fu nu vɔdi, eyata Mawu, wò Mawu la, si dzidzɔmi na wò fo hawoviwo ta. 9 Wò avɔwo katã nye lifi, sikɔni kple kotoklobo; sanɔfofo le dzidzɔ dom na wò le nyidufiasã me. 10 Fianɔnuwo le wò ame veviwò dome; fiasrɔ le Ofir-sikanuwo me tsi tre de wò nudusi me.

11 Nyɔnuvi, see, kpɔ nu, eye nafu to anyi, wò nku nedzo le wò dukɔ kple fofowo fe afe dzi,^p 12 eye na fia la nadi wò tugbedzedze yome, elabena wò afetsɔ wònye, eye nade ta agu ne! 13 Tiro-vinyɔnu atso nunana ve, eye dukowo fe kesinɔtowo ado mo nans na wò. 14 Fianvinyɔnu, si le eme la, enye atsyɔdodo dede sɔn; sika wotsɔ lɔ efe avɔe. 15 Ele avɔ nɔnɔe me wokpɔ yi na fia la, detugbi, siwo

a Ro. 8, 26.
 b Mo. 5, 20
 V. 26.
 d 35, 23.
 e 10, 1.
 f 74, 12.
 g 69, 1.
 h 20, 8.
 i Ha. 5, 10-16.
 j 72, 4.
 k Sam. II, 7, 13;
 Heb. 1, 8. 9.
 n 79, 4; Fla. 1
 9, 7.
 o Am. 3, 15.
 p Mo. 1, 2, 24.
 r 7, 10.

nye exlōwo le eyome, wokplo v̄e na wò. 16 Wotsò dzidzò kple aseyetso kpl̄o wo yil, eye woge de fia je afe la me. 17 Viwònu-tsuwo anò fofowòwo teje, eye àtsò wo ađo amegāwoe de anyigba blibo la dzi. 18 Mana wo-đo ŋku wò ŋkò dzi le dzidzime-wo katā me; eyata dukòwo aka-fu wò ɔaa tegbee.

Mawu enye m5 sesē.

46. Korax-viwo je ha na heno la, ne woadzi de detugbiwo je gbe nu.

2 Yehowa enye sitsofe kple nuse na mí, xonameto nuto wònye le xaxawo me. 3 Eyata míavò o, nenyenye be, anyigba gli le enu, eye towo v̄a le atsiaju titina, 4 ne efe towo dze agbo, eye wotso futukpo, eye towo vuvu le efe nyanyrā me hā. Sela.

5 T̄osisi la je aldzewo doa dzidzo na Mawu je du, si nye dzifovito je noje kakoe la. 6 Mawu le eme, mavā o, Mawu xona ne, ne agu dze. 7 Dukowo dze agbo, ke de le fiadufewo te; ena efe gbe di, tete anyigba lólo. 8 Yehowa Zebaot li kpl̄i mí, Yakob je Mawu la nye m5 sesē na mí! Sela.

9 Miva kpo Yehowa je nuwawowo, amesi doa afedo anyigba, 10 amesi k̄tsia avawawowo nu vasede anyigba je ml̄enu ke, efliadati, egea akplo, eye wòt̄o dzo tasladamwo! 11 Midzudzo, ne miadze sii be, nyee nye Mawu; medo kpo de dukowo dzi, medo kpo de anyigba dzi! 12 Yehowa Zebaot li kpl̄i mí, Yakob je Mawu la nye m5 sesē na mí! Sela.

Mawu enye fia.

47. Korax viwo je ha na heno la.

2 Mí dukowo katā, mífu akpe, eye mitsò afadodo tso aseye de Mawu nu! 3 Elabena n̄odzi le Yehowa dzifovito la nu, fia ḡi wònye de anyigba blibo la dzi. 4 Etsò dukowo de mía te kple sesē, eye wòde anyigbadzitowo miafe afo te. 5 Etia miafe domenyinu na mí, si nye Yakob, amesi wòl̄ona la, je adgebefonu. Sela. 6 Mawu yi dzi kple aseyetso, Yehowa kple kp̄e fe didi. 7 Mí-

dzi kafukafuha na Mawu, midzi kafukafuha hee! Midzi kafukafuha na mía fia la, midzi kafukafuha! 8 Elabena Mawue nye fia de anyigba blibo la dzi, midzi nufiameha! 9 Mawu du fia de dukowo dzi, Mawu b̄ob̄o n̄o efe fiadzikpui kakoe la dzi. 10 Dukowo je ame ŋkutawo fo ju, wonye Abraham je Mawu la je dukò; elabena Mawu to enye anyigba je akpox̄onuwo. Edo kpo nuto.

Fia ḡi la je du.

48. Korax-viwo je ha. 2 Yehowa lolo, eye wòdze kafukafu le mía Mawu je du la me kple efe to kakoe la dzi. 3 Zion-to, si nye fia ḡi la je du, kò edokui de dzi nyuie le anyiehe kekeake, eye wònye /dzidzodonu na anyigba blibo la. 4 Mawu fia edokui le efe fiasāwo me abe sitsofe ene.

5 Elabena kpo ɔa, fiawo fo ju, eye wa katā wova de enuti. 6 Esi wokpoe la, woje nu ku, dzidzi fo wo, eye wosi. 7 Wodzo nyanya-nya le afima, eye n̄odzi l̄e wo abe nyonu, si le ku l̄em ene. 8 Etsò yedzefeya gbā Tarsis-vuwo. 9 Miekpoe le Yehowa Zebaot je du kple mía Mawu je du la me, abe alesi mísee ene. Mawu ali kee tegbee. Sela.

10 Mawu, míele ŋku dom wò amenuveve dzi le wò gbedox̄o titina. 11 Mawu, wò kafukafu de anyigba je ml̄enu abe wò ŋkò ke ene. Wò nudusi yò fū kple dzodz̄onyenyene. 12 Zion-to nekpo dzidzo, eye Yuda-nyonuviwo netso aseye le wò v̄onud̄odr̄5 ta!

13 Mizò Zion nu godoo, mífo xl̄ae va kpe, eye mixl̄e efe x̄o tsralawo! 14 Mil̄e ŋku de efe agbo-gbowo nu, eye mito efe fiasāwo me, ne miaxl̄ee afia megbeviwo! 15 Elabena Mawu siae nye mía Mawu ɔaa tegbee, eye akplo mí vasede ku me.

Mawuav̄l̄awo je dzugbenyule nuwuwu enye ku.

49. Korax-viwo je ha na heno la.

2 Mí dukowo katā, mise esia, mí xexeametowo katā, mífu to anyi, 3 mí hahooawo kple amegāviwo, mí kesin̄otowo kple ame dahewo

a 93, 1.

b 89, 19.

d 46, 5.

e Mat. 5, 35.

f Kony. 2, 15.

g Fia. U. 19.

h 48, 3; Fia. U. 19, 21; Yec. 12, 3.

i Fia. U. 19, 35.

k 76, 4.

l Yec. 25, 3.

m kpo 37; 73.

n 18, 6.

p 68, 19.

siaa! 4 Nye nu agblɔ nunya, eye gɔmesese enye nye dzimesuwɔwo. 5 Mafu to anyi de abebubu ɔ, eye mato nye adzo de sankufo ɔ.

6 Nukanuti mavɔ le dzɔgbevɔeyiwo me, ne nye adikɔtɔwo fe vodada de to dem? 7 Amesiwo le dzi dom de wofe nuwo ɔ, eye wotɔwo wofe kesinɔnu gbogboawo le adegbe foml. 8 Amea deke mate ɔ axɔ novia akpɔ o, eye mate ɔ axe etafe na Mawu, 9 - elabena wofe agbe fefle xɔ asi ɔ, eye ado kpoe tegbee, / - 10 be wɔnɔ agbe ayi dzi, eye makpɔ yɔdo o. 11 Kpao, ke boɔ akpɔe be, nunyalawo kuna, bometsilawo kple abunetɔwo nu yina, eye wɔgbɛa wofe nuwo ɔ na ame bubuwo. 12 Wofe tame enye be, yewofe xɔwo anyi tegbetegbe, yewofe nɔfowo anyi na dzidzi-me wɔnɔ katã, eye woyɔa wofe ɔkwo de anyigbawo ɔ. 13 Ke amegbetɔ, si le agbe le atsyɔdodo me la, mali ke o; esɔ kple lã, eye nufɔfo abu dee.

14 Esia nye amesiwo doa ɔ de wo dokui ɔ la, fe zɔzɔme, eye wofe nya dzea wo yometɔwo ɔ. Sela. 15 Woyi tsiɛfe abe alɛwo ene, eye ku nye wo kplɔla; ame dzɔdzɔewo nyã avuzi le wo dzi le ɔ, eye wofe nɔnɔme nyunyɔ, elabena tsiɛfe zɔ wofe nɔfe. 16 Ke Mawu 'ade nye luɔ atso tsiɛfe si me, elabena axɔm de edokui gbo. Sela.

17 Ne amea de zɔ kesinɔ, eye efe afe fe bubu dzi de dzi la, megavɔ o! 18 Elabena ne eku la, matsɔ nusiawo katã dometɔa deke ado asi o, eye efe bubu makpɔe do o. 19 Nenyɛ be, eyra edokui le efe agbenɔyi, eye wokafui be, ewɔ nyuie na edokui hã la, 20 ayi fofowoo fe fome, si megakpɔkekeli kpɔ o la gbo. 21 Amegbetɔ, si le agbe le atsyɔdodo me, eye tagbo mele esi o la, esɔ kple lã, eye nufɔfo abu dee!"

Akpedaunememe vavãto.

50. "Asaf" fe ha.

Mawu, Yehowa, nusɛkatãto la le nu fom, eye wɔle xexeamɛ yɔm tso ɔe fe dzedze me va-

sede efe tododo me. 2 Zion, si nye nyonyowo fe ta la, Mawu klɛ tso. 3 Mía Mawu gbɔna, dodɔe mazi le eɔu o, dzo le nu bim le engɔ, eye ahom sesɛ de to dee. 4 Ele dzi me yɔ dzifo kple anyigba da, ne wɔadrɔ wɔnu efe dukɔ. 5 Mifo nye mawumeme, siwo bla nu kplim de akpedavɔsa dzi la, nu fu nam! 6 Dzifowo de gbe fã efe dzɔdzɔenyenye, elabena Mawu enye wɔnudrɛla.

7 Nye dukɔ, see, mele nu fɔge; Israel, maɔi dase na wò be: Mawu, wò Mawu, menye! 8 Menye wò akpedavɔsa ta mele nya hem de ɔwò do o, eye wò numevɔsa le ɔkunya me daa. 9 Nyemalɛ nyitsu le afewò me alo gbɔtsu le wò lãkpɔ me o. 10 Elabena tonyee nye avemelãwo katã kple lã akpe nane, siwo le towo dzi. 11 Menya xevi, siwo katã le towo dzi, eye nusiwo katã wãa wo dokui le gbe me la, mele manyamanyamã dem o. 12 De nye dɔe le wuyem la, ne nyematɔe na wò o, elabena tonyee nye xexeamɛ godoo kple eme nu gbogboawo. 13 Alo de meɔua nyitsuwo fe lã, eye menoa gbɔtsuwo fe wua? 14 Tso akpedada sa vɔ na Mawu, eye naxe wò adzɔgbedefe na dzifovɔto la! 15 Yɔm le xaxagbe la, ekema maɔe wò, eye nade bubu nunya!"

16 Ke Mawu gblɔ na ame vɔɔi be: Nye dodowo xelɛfia kae tso gbawò? Eye nukanuti nɛlɛ nye nubabla de nu?" 17 Wòla èlɛ fu hehe, eye nɛtso nye nyawo fu gbe de megbewò tso! 18 Ne "èkpɔ fiafi la, ekema èkplɔe do, eye nɛdea ha kple ahasitɔwo. 19 Ede ga wò nu de nu vɔɔi ɔ, eye wò ade da alakpa. 20 Ebɔɔ nɔ anyi le nu fom le nɔviwò ɔ, eye nɛle adedi fom dawòvi. 21 Nusiawo wɔm nɛle, eye "mezi kpi; eyata nɛle bubum be, de mele abe wò ene. Maka mo na wò, eye matsɔe ado ɔkuwò me!"

22 Mí, amesiwo ɔlɔ Mawu be, midze si esia dzro, ne nyemagavuvu nu, eye delaa deke manɔ anyi o! 23 Amesi tso akpedada sa vɔe la, ede bubu nunya; eye amesi lé ɔku de efe zɔzɔme ɔ la, mana wòakpɔ Mawu fe xɔname!

a 78, 2.
b 90, 13.

d Yes. 1, 2.

e Mo. II. 24, 4-8.

f Mat. 16, 26.

g Yes. 1, 11.

h Nyagb. 2, 16;
6, 2.

i Nyagb. 3, 19;
Pet. II. 2, 12.

k 51, 8; 91, 16;
Hil. 22, 27.

l Hos. 13, 14.

m Ro. II. 21 - 23.

n Hil. 21, 7 - 16.

o Ef. 5, 11.

r Nyagb. 5, 13.
14.

s Lu. 16, 19 - 51.

t 73, 11.

x kp. 13.

y Kpɔ Sam. I.
15, 22.

z Kron. I. 25, 1.

Dawid fe dzimetotro gbedododa.

51. Dawid fe ha na heno la, 2 esime wòde Batseba gbo, eye nyagblòdila Natan va egbo.^b

3 Mawu, ve nunye le wò dōme-nyo la nu, eye le wò nublani-kpokpo sɔgbɔ la nu tutu nye dzidawo dā! 4 Le tsi nam ke-keg tso nye vodada me, eye naklo gunye tso nye nuv̄ me! 5 Elabena nye dzidawo la, medze si wo, eye nye nuv̄ le nkunye me dā. 6 Wò deka dede koṅuti me-wo nuv̄ dō, eye nusi nye v̄ le nkuwò me la, mewo, /ne t̄wò nadzɔ le wò nufofo me, eye ṅuwò nadza le wò v̄nudadr̄ me. 7 Kpɔ dā, vodada me wodzim dō, eye nuv̄ me danye f̄ nyefu dō.^g 8 Kpɔ dā, nyatefe, si le dzi me la, nēdina, eyata de nunya fiam le adzame!

9 Tso akutsa klo nye nuv̄ dā, ne ṅunye nadi; le tsi nam, ne mafu tititi wu detifu! 10 Na mase dzidzɔ kple aseyetso, ne nye fu, siwo nēge la, nagli kple dzidzɔ! 11 Xla wò mo de nuv̄-nyewo, eye tutu nye vodadawo katā dā! 12 Mawu, wɔ dzi dzadzɛa de nam, eye nade gboṅbo yeye, si li ke la, menyel! 13 Megatsom fu gbe le nkuwò me o, eye megaxo wò gboṅbo kɔkɔe la le asinye o! 14 Gatsɔ wò xname dō dzidzɔ nam, eye natsɔ gboṅbo, si me lol̄nu le la, lém de asil!

15 Mafia wò mɔ dzidalawo, eye nuv̄wolawo atrɔ tame de ṅuwò. 16 Mawu, nye xname fe Mawu, dem tso hl̄fe me, ekema nye ade atso aseye le wò dzadzɛenyenyenyenti! 17 Afetɔ, ke nye nuyiwo, eye nye nu ade gbe f̄ wò kafukafu! 18 Elabena mēdia akpedav̄sa o, anye ne mana wò; numev̄sa hā medzea ṅuwò o. 19 V̄sawo na Mawu wonye gboṅbo, si wote de anyi; Mawu, mado vlo dzi gbagbā, si tugu la o.^a

20 Le wò amenuvele la nu nyui na Zion; dō Yerusalem fe gliwo! 21 Ekema dzadzɛenyenyenyev̄sawo, numev̄sa kple v̄sa bli-bo adze ṅuwò; ekema woatsɔ nyitsuwo asa v̄e le wò v̄samlekpuil la dzi.

^a Sam. I. 22, 9 v. 19.

^b Sam. II. 12.

^d Lu. 18, 13.

^e 32, 5.

^f Ro. 3, 4, 19.

^g Yoh. 3, 6.

^h 81, 8.

ⁱ Mo. III. 14, 5, 7.

^k Yes. 1, 18.

^l 92, 13-16.

ⁿ 32, 3, 4.

^o Xez. 36, 26.

^p kpo 14.

^r 40, 7; 50, 8-12.

^s 34, 19.

Mawu fe v̄nudadr̄ ahòhòbolaa de.

52. Dawid fe nufiameha na heno la, 2 le esime Edomto Doeg va to na Saul bena, Dawid le Abimelex fe me.^a

3 Kalētɔ, nukaputi nēt̄sɔ v̄d̄i-v̄d̄i le adegbe fomi? Mawu fe amenuvele li tegbee. 4 Wò ade le gbeḅl̄e ṅu susum abe talūhe dade ene, wò alakpadala. 5 El̄v̄ v̄v̄ wu nyui, eye nēl̄s̄ aatso wu nya dzadzɛe gboṅbo. Sela. 6 Wò alakpade, nu gbeḅl̄e nyawo sɔṅ nyoa ṅuwò.

7 Eyata Mawu hā agbā wò afu anyi dikaa, alé wò, eye wòahe wò afu gbe tso agbado me, eye wòaho wò kple ke tso agbagbeawo fe anyigba dzi. Sela. 8 Ame dzadzɛwo lakpɔe, eye dzika atso wo fo, eye woakoe be: 9 Kpɔ dā, ṅutsu, si metsɔ Mawu wɔ efe m̄ sesēe o, ke boṅ wòdɔ dzi de efe kesinonu sɔgbawo ṅu, eye wòtɔ asi kɔ de efe nuwo ṅu la enye si!

10 Ke nye la mele abe amiti dama ene le Mawu fe me; eye mele ṅu dom de Mawu fe amenuvele ṅu dāa tegbee. 11 Mada akpe na wò tegbee, elabena èwɔe de goe, eye makpɔ mɔ na wò nkɔ, elabena enyo le wò mawumemewo ṅku me.

Gbedododa le amegbetawo fe dede tso gbeḅl̄e me ṅu.

53. Dawid fe nufiameha na heno la, ne woadzi de nublaniugbe me.

2 Abunetawo gbl̄ona le wofe dzi me bena: Mawu deke meli o! Wowɔa nu gbeḅl̄ewo kple nu nyɔṅuwò le nu tovo wowo wo me. Amea deke meli, si wɔa nu nyui o. 3 Mawu de ṅku de amegbetawo tso dzifo, ne yeakpɔ be, amea de dze nunya, eye wòbiaa Mawu ta sena hā? 4 Wo keg wote de aga, wo katā tim wogbl̄e. Ame deka hā meli, si wɔa nu nyui o, deka hā hā meli o!

5 De nu vlo wɔlawo, amesiwo le nye duko dum, abe alesil woɔua aboloe ene, eye womeyɔa Mawu o la, medze si esia oa? 6 Tete v̄v̄v̄ dō dzikatsofoe na wo le afisi ṅodzia deke mele o; elabena Mawu kaka amesi fu asada anyi de ṅuwò la, fe fuwo. Ena ṅukpe lē wo, elabena Mawu gbe wo.

7 Oo, de xɔname atso Zion ava na Israel! Ne Mawu gaɔo efe dukɔ te la, Yakob atso aseye, dzi adzo Israel!

Yehowa enye nye kpedeɔuto.

54. Dawid fe nufiamaha na ka-
sanƙuwo fe heno, 2 le esi-
me Ziftɔwo va gbɔ na Saul be-
na: Menye Dawid ye nye esi ƙla
de mia gbɔ oa?^b

3 Mawu, tso wò ŋkɔ xɔ nam,
eye natsɔ wò ɔusē tso afia nam!
4 Mawu, se nye gbedododa, eye
nalé to de nye nu me nyawo nu!
5 Elabena ame tovowo tso de ɔu-
nye, eye ɔutasēlawo le nye ku
dim. Wometsɔ Mawu do ŋku me
o. Sela.

6 Kpɔ da, Mawue nye xɔna-
metɔ. Afetsɔ la lé nyeluwɔ de asi.
7 V5 la agbugbɔ ayi nye ketowo
dzi; tsr5 wo da le wò nyatefe
la nu!
8 Lɔlɔnu faa matsɔ asa va
na wòe, Yehowa, makafu wò
ŋkɔ, elabena enyo. 9 Elabena
edem tso xaxawo katā me, eye
nye ŋku atsa le nye ketowo dzi.

Gbedododa le xɔl5 v5ɔɔi ta. Mawu me akɔfafa.

55. Dawid fe nufiamaha na ka-
sanƙuwo fe heno.

2 Mawu, se nye gbedododa, eye
megayla dokuiwò de nye koko-
fofo o!
3 Lé to de ɔnyeye, eye
nato nam; mele tsa glalā tsam le
konyifafa me, eye mele hū dem
4 le futɔ la fe gbe kple ame v5ɔɔi
la fe ametete de anyi ɔnti; elabena
wò gbeɔblē trɔ de dzinye, eye
wolé fum le dziku me. 5 Nye dzi
le dablibe fom le nye do me, eye
ku fe ɔɔdzidonamewo dze dzinye.
6 Vɔv5 kple dzodzo nyanyanya
lēm, eye nye lāme ble fu. 7 Mebe:
Ao, de wònye avalae le asinye
abe ahōne ene la, anye ne madzo
adatsi afia de!
8 Kpɔ da, didife
vī mebe, masi ayi, eye matsi gbe-
dzi ado. Sela. 9 Mawo kaba asi
le ya ɔuduudu kple ahom nu.

10 Tsr5 wo, Afetsɔ, lēye nafe
wofe ade me de eve, elabena me-
kpɔ ɔntasesē kple dzrewɔwo le
dua me. 11 Wode to de le wofe
gliwo dzi zā kple keli, eye gbe-
ɔblē kple hiākame le eme. 12 Gbe-
ɔblē le eme, eye ɔntasesē kple
amebaba mete da le efe ablo me

o. 13 De wònye nye futɔe le vlo
domem la, anye ne mado dzi atsɔe;
de wònye nye ketɔe le asi tɔm
akɔ de ɔnyeye la, anye ne masi
abe le enu. 14 Ke boɔ amegbetɔ,
si mia kpilii miele tasɔɔ deka me
lae, xōnye kple nye ame nyanye,^a
15 mí amesiwo dome nya viviwo
le, eye mienɔa amehawo dome
yia mawufe me lae. 16 Saɔaga-
tsi nedze wo dzi, woayi tsie agba-
gbe, elabena vɔdinyenye le wo
nɔfe, le wofe dzi me.

17 Ke nyea meyo Mawu, eye
Yehowa xɔ nam. 18 Mefa konyi,
eye mede hū le fiē, ɔdi kple ɔdo,
eye wòdo to nye gbe. 19 Ede
nye luɔ tso amesiwo le tetem
de ɔnyeye la si me, eye wòna ɔu-
nye fa; elabena amesiwo tso de
ɔnyeye la, sɔ gbɔ ɔntɔ. 20 Mawu
asee, eye wòababɔ wo de anyi,
eya, ɔamesi le fiaɔikpui dzi tso
blema ke, Sela, wo, amesiwo ta-
metrotɔa deke meli na wo o, eye
womevā Mawu o. 21 Edo asi da
de amesiwo le ɔntifafa me kpilii
la ɔnti, eye wòɔblē kɔ do na efe
nubabla. 22 Efe nu me nya zr5
drēdrēdrē abe notsi kpekē ene;
awawɔwo le efe dzi me, efe nu-
fofowo le bɔbɔbɔ abe ami ene,
ke yi, si wodi, wonye./

23 Tso wò nyawo dro de Ye-
howa dzi, eyae akpɔ tawò; emana
ke nade le ame dzɔdzɔe te akpɔ
gbede o.^g 24 Ke wò, Mawu, atsɔ
wo afu gbeɔblē fe do la me, ɔu-
tsu h5mewo kple alakpatɔwo ma-
no wofe agbe fe hafā o; ke nyea
mele nu dom de ɔnuwò!

Kukudede de akɔfafa le yometiti me ta.

56. Dawid fe ha de futamee na
heno la, ne woadzi de „Ahō-
ne tsi nu mafo le didife“ fe gbe nu,
le esime Filistitɔwo lēe le Gat.

2 Mawu, ve nyenye, elabena ame-
gbetɔwo lɔ gbɔgbɔtsixɔ de fo de
ɔnyeye, eye woxaxam do le awa
wɔm kplim yeawokatayi!
3 Nye ketowo lɔ gbɔgbɔtsixɔ de fo daa;
eye amesiwo tso dada le awa wɔm
kplim la, sɔ gbɔ ɔntɔ. 4 Ne vɔv5
dom la, meɔoa nu de ɔnuwò. 5 Ma-
wu ana be, makafu yeƣe nya la;
Mawu nu mado nu do, nyemav5
o, nuka ɔntilā awɔm ma?^h

6 Wole nya trɔm nam gbesia-

^a 41, 10; Sam. I. 15, 12.

^b Sam. I. 23, 19, 26, 1.

^d 102, 27.

^e 58, 11.

^f Yer. 9, 7; 57, 5.

^g Pet. 1. 5, 7.

^h 102, 25.

ⁱ Sam. I. 21, 11 v. 16.
^k 11, 1.

^l Sam. II. 17, 14.

^m 27, 1; 118, 6;
Yer. 12, 2; 61, 12; Heb. 13, 6.

gbe; eye wofe susuwo katā nye be, woawo v̄ de n̄unye. 7 Wokpe ta, wode xa, eye wole n̄ku dem de nye afokpodzi, abe alesi wole nye luoo yome dimee ene. 8 De woasi le wofe nu v̄d̄i w̄w̄o la ta? Mawu, xl̄l̄ dukowo de anyi le d̄medzoe me! 9 W̄oe xl̄l̄ nye sisifewo, ède nye adatsiwo w̄o goe me! De m̄n̄l̄o wo de w̄o agbal̄e me oa? 10 Ekema nye futowo agbugbo de megbe le gbesigbe mayo w̄o. Menya esia be, Mawu le dzinye. 11 Mawu ana be, makafu nya la, Yehowa ana be, makafu nya la. 12 Mawu n̄u mele n̄u dom do, nyemav̄o o; n̄u-ka amegbet̄o awom ma?

13 Mawu, menȳi adz̄ogbedefe le asiw̄o, mats̄o akpedav̄osa axee na w̄o. 14 Elabena ēde nye luoo tso ku me, eye n̄ex̄o na nye afowo tso nukikli me, ne mazo le Mawu n̄ku me le agbagbeawo fe kekeli me.

Kpekpedeṅu biabia Mawu le futowo titina.

57. Megagbl̄e nu o! Dawid fe ha de futamee na heno la, le esime w̄os̄i le Saul nu yi agado la me.

2 Ve nunye, Mawu, ve nunye; elabena gb̄ow̄o meyla do, eye w̄o awala fe v̄v̄oli te mebe do, v̄sede esime gbeḅḅl̄e la nu nayi! 3 Mele Mawu dzifooito la yom, Mawu, amesi awce ade goe nam. 4 Ado da tso dzifo, ne w̄ox̄o nam; ne amesi lo gb̄ogb̄otsixe de fo de n̄unye la, le vlo dom h̄a, Sela; Mawu ado efe amenuveve kple nyatefe da. 5 Nye luoo le dzatawo dome, mem̄lo amegbet̄ovi, siwo nye adzow̄olawo la dome, amesiwo fe aduwo nye akplo kple anutro, eye wofe ade nye yi da-de. 6 Oo, Mawu, ko dokuiw̄o de dzi gb̄o dzifo nu, eye w̄o n̄utikokoe nagbo anyigba blibo la ta!

7 Wodo do di na nye afowo, eye wote nye luoo de anyi; wode be de n̄kunya me; woawo n̄uto kee adze eme! Sela. 8 "Nye dzi dze eme, Mawu, nye dzi dze eme; madzi ha, eye mafo san̄ku. 9 F̄o, n̄nye kafukafu; san̄ku kple gaka-san̄ku, mifa! Manyo agudzedze! 10 Afeto, makafu w̄o le dukowo dome, madzi ha na w̄o, eye mafo

san̄ku na w̄o le anyigbadzitowo dome. 11 Elabena w̄o amenuveve ko d̄ato dzifo, eye w̄o nyatefe de alilikpowo gb̄o. 12 Oo, Mawu, ko dokuiw̄o de dzi gb̄o dzifo nu, eye w̄o n̄utikokoe nagbo anyigba blibo la ta!

Mawu ganve v̄onudr̄ila le anyigba dzi.

58. Megagbl̄e nu o! Dawid fe ha de futamee na heno la.

2 Mi v̄onudr̄ilawo, de mietsoa afia de nyatefe mea? De miedr̄oa v̄onu amegbet̄owo, alesi dzea? 3 Nu tovo boṅ miew̄ona le miafe dziwo me, eye mied̄aa miafe asiwo fe n̄utas̄enuw̄owo le anyigba dzi. 4 Ame v̄d̄iwo te de aga tso jodo me ke, eye amesiwo kaa avatso la, tra mo tso do me ke. 5 Adi le wo si abe da fe adi ene, abe fli toku, si xe nu tome, 6 eye mesea dzoto kple gbesala, si bi de gbesasa me la, fe gbe o la ene! 7 Mawu, n̄e adu le nu me na wo, Yehowa, ho tsyo na dzatawiwo! 8 Wo nu ayi abe tsi sisi ene; eye ne eda efe anutro la, woano abe de wo nu tsi kpo ene. 9 Wole abe abobo, si le azoli dzi le nyinyim ene, eye wodi nyonu fe fu gege, si mekp̄o ye kp̄o o. 10 Hafi anokadzo nabi de miafe zewo nu la, ade wo da le d̄medzoe me, esime wogale mumu. 11 Ame dz̄odz̄oe akpo dzidzo, elabena ele hl̄s̄biabia kpom, eye aklo efe afowo de ame v̄d̄i fe ou me. 12 Eye amewo agblo bena: E, k̄utsetse li na ame dz̄odz̄oe; E, Mawua de li, amesi dr̄oa v̄onu le anyigba dzi!

Konyifafa kple kukudele le kpekpedeṅu n̄uti.

59. Megagbl̄e nu o! Dawid fe ha de futamee na heno la, le esime Saul do be, woadzo afean̄u, ne woawui.

2 Nye Mawu, dem tso nye futowo nu, eye nakpo tanye tso amesiwo tso de n̄unye la si me! 3 Dem tso nu vlo w̄olawo si me, eye naxom tso hl̄mewo si me! 4 Elabena wode xa de nye luoo nu; ame ses̄ewo kpe ta de n̄unye, menȳe le nye dzidada kple nye nuv̄owo ta o, Yehowa! 5 Menȳe vodada n̄uti wole du dzi, eye wozdra do di do o. Nyo, nava kpem,

a 36, 6.

b 55, 24.

d 82.

e 116, 8; Hl. 33, 30.

f Nyagb. 10, 11.

g Sam. 1. 22, 1.

h 91, 1. 2.

i 7, 9.

k Sam. 1. 19, 11.

l 7, 16.
m kp. 9-12 kpo
108, 2-8.

o 16, 9.

p 44, 24.

eye kpɔ nya la me! 6 Wò, Yehowa, Mawu Zebaot, Israel je Mawu la nyo, eye natu fe na dukowo katã, megave nu vlo wola, siwo katã media anukware o la, dome tɔa ðeke nu o!

7 Wogbo le fiê le gbe tem abe avũwo ene, eye wole tsa glã!a tsam le dua me.^c 8 Kpɔ ða, nya le dodom le wo nu blobloblo be: Amea ðeke mehele esem o ðe? Yi le wofe nuyiwo dzi. 9 Ke wò, Yehowa, èlè wo kom, eye nèle alome ðem le dukowo katã nu.^d 10 Nye nusè, asiwò nu kpom mele, elabena Mawu enye nye sitsofe.

11 Nye Mawu ava kpem kple efe amenuveve, Mawu ana hnye nku atsa le nye ketowo dzi. 12 Megawu wo o, ne nye duko je nku nana edzi! Tso wò nusè nyã wo de gbe, eye natsɔ wo afu anyi, wò Afeto, mia akpoxonu! 13 Wofe nu me nuvò enye wofe nuyiwo je 1 ya, eyata woalé wo le wofe dada la me le fifode kple alakpa, si dona tsoa wo nu la ta. 14 Tsrò wo le damedzoe me, tsrò wo, ne womaganò anyi o, eye ne woanyae be, Mawue nye dzidula le Yakob vasede anyigba je mlɛnuvo! Sela.

15 Wotrɔna gbɔna le fiê nɔa gbe tem abe avũwo ene, hɛnɔa tsatsam le dua me.^f 16 Wonɔa tsa glã!a tsam le nududu ta; eye ne womedì fo o la, wotsina ðona. 17 Ke nye la madzi ha le wò nusè nu, eye le ndi la matso aseye de wò amenuveve nu, elabena wòe nye nye mɔ sesè kple sitsofe le nye xaxayi. 18 Nye nusè, wòe madzi ha na, elabena Mawu, nye amenuveve je Mawu lae nye nye sitsofe.

Le anagolliwo me.

60. Dawid je ha de futamee na hɛno la, ne woafia, eye woazdzi de „Dzogbenya je ðasedidi“ je gbe nu; 2 le esime wòwo ava kple Aramtɔwo le Mesopotamia kple Aramtɔwo le Zoba, eye Yoab tɔ hewu Edomtɔ akpe wuieve le dzeve la me.^g

3 Mawu, ègbe mí, èkaka mí hlè, èdo damedzoe; gatɔ mí gbœ! 4 Ebuvo anyigba, eye nèfee; gatɔ efe fefejawo, elabena ele va-

^a Yes. 51, 17, 22.

^b 20, 6.

^d kp. 7-14 kpɔ 108, 7-14.

^e kp. 15.

^f Mo. 1, 48, 10.

^g 2, 4.

^h 54, 9.

ⁱ kp. 7.

^k 18, 2, 3; 71, 3.

^l 63, 3.

ⁿ 21, 5.

^o Sam. II, 7, 18.

^p Sam. II, 8, 3, 13; 10, 13, 18, 19, 1.

vãm! 5 Ena nu sesè kpe wò dukò la, eye "nèna wein mí mienu mu. 6 Ena bafлага amesiwo vɔa wò, ne woafɔ wo ðokui de tsitre le nyatefe la ta. Sela. 7 aNe woaxɔ na wò ame lɔlɔwo, tso wò nudusi de mí, eye nado to mí!

8 Mawu fo nu le efe kɔkɔefe la be: Makpɔ dzidzo, mamã Sixelm, eye madzidze Sukot-bali me la. 9 Gilead enye tonye, eye tonyee nye Manase; Efrayim enye nye taxenu, eye Yuda enye nye fiatikpɔ; 10 nye tsileze enye Moab, mada nye atokota de Edom dzi, eye matso aseye de Filistitowo nu!

11 Amekae akplɔm ayi du sesè la mee, eye amekae akplɔm vasede Edom? 12 Mawu, de mentye wòe gbe mí oa, Mawu, eye mèho kple míafe avakowo oa? 13 Kpe de mia nu de míafe ketowo puti, elabena amegbetɔ je xɔname mele ðeke me o. 14 Mawue míatsɔ awò kalèe, eye eya anyã avuzi le míafe ketowo dzi.

Fia, si wole fu ðem na je gbédododa.

61. Dawid tɔ na kasanukuwo je hɛno.

2 Mawu, se nye yli, eye nalé to de nye gbédododa nu! 3 Anyigba je mlɛnu ke mele yowòm tsoe, esime nu te nye dzi nu; tsom do agakpe, si kò nam akpa la dzi! 4 Elabena enye sitsofe nam kple xɔ tsrala sesè le futɔ la nku me.^k 5 Medi be, manɔ wò agbadɔ me tegbee, eye mabe de wò avala te. Sela.^l 6 Elabena wò Mawu èdo to nye adzɔgbede-dewo, eye nɛtsɔ domenyinu na amesiwo vɔ wò nko la.

7 Tso nkekewo kpe fia la je nkekewo, eye efe fewo netso dzidzime yi dzidzime!^m 8 Nedu fia le Mawu nku meⁿ tegbee; do amenuveve kple nyatefe, ne woakpɔ eta! 9 Ekema madzi kafukafuha na wò nko tegbee, eye maxe nye adzɔgbedefe gbesiagbe.

Makpɔkpɔ na Mawu. Amegbetɔ menye naneke o.

62. Dawid je ha na hɛno Yehowa dutun.

2 Nyatefee, ðodoe zi le nye luvo nu kpoo na Mawu, eya gbo nye

xɔname tso.^a 3 Eya koe nye nye aga, nye xɔname kple nye m̄ sesē, eyata nyemawā akpɔ o. 4 Zi nenie mi katā mialū de amedeka dzi, be yewoafu anyi abe gli treazā kple gli gbagbā ene? 5 Vavā, wodo de tame be, yewoatufu tso efe kɔkɔfe la; alakpadada soe na wo pɛ, woyra ame kple wofe nu, ke fifode le wofe dzi me. Sela.

6 Nye luɔ, zi doɔe na Mawu kpoo ko, elabena eya gbɔ nye m̄kpɔkpɔ tso. 7 Eya koe nye nye aga, nye xɔname kple nye m̄ sesē, eyata nyemawā o.^b 8 Nye xɔname, nye bubu kple nye n̄sē je aga le Mawu gbɔ, eye Mawu me nye ^dsitsofe le. 9 Mi dukɔ la, mido nu de enu yewokatāyi, mitro miafe dzi fo de enku me; Mawu enye miafe sitsofe! Sela.

10 Vavā, tofloko enye amegbetoviwo, eye alakpa enye ameviwɔ; wole wodzoo le nudanu me, elabena wo katā la tofloko wonye. 11 Migado nu de sesēnuwɔwo nu o, eye nuhaha megafu mo na mi o!⁹ Ne kesinɔnu le dzidzim de edzi la, miafe dzi megaku de enu o! 12 Mawu fo nu zi deka, eye nu eve mese le eme: Mawu tɔe nye n̄sē, 13 eye tɔwò, Afeto, enye amenuveve; elabena edoa etefe na amesiame le efe nuwɔwɔwo nu.¹

Mawu yome didi le efe kɔkɔfe.

63. Dawid fe ha, le esime kwòle Yuda-gbedzi.

2 Mawu, Mawunye n̄nye, eye mele diwòm; ⁿtsiko le nye luɔ wum de nuwò, eye nu te nye n̄utilā nu de nuwò le kudidinyigba, si dzi fu kplakplakpa, eye tsia deke meli o la dzi. 3 Ale metsa nu na wò le kɔkɔfe la, be makpɔ wò n̄sē kple wò n̄utikɔkɔe. 4 Elabena wò amenuveve nyo wu agbe; nye nuyiwo akafu wò. 5 Ekema makafu wò le nye agbe me katā, eye mawu nye asiwo dzi le wò n̄kɔ me. 6 Nye luɔ adɔ fo, abe alesi wodua ami kple lāmi ene, eye nye nu atso aseye-tsonuyiwo akafu wò.

7 Ne medo nku dziwò le nye aba dzi, ne menyɔ le zā, eye mebu nuwò la, 8 - elabena wòe nye nye kpedenuto, eye wò awala fe

^a Yes. 30, 15.

^b 18, 2, 3.

^d 61, 4.

^e 57, 5.

^f 11, 2.

^g Mat. 19, 22; Lu. 12, 19, 20; Tim. 1, 6, 17.

^h 84, 7.

ⁱ Ro. 2, 6-11.

^k Sam. 1, 22, 5; 23, 14; 24, 1, 17, 18.

ⁿ 42, 3; 143, 6.

^o 84.

vɔvɔli te mele aseye tsom le - 9 ekema nye luɔ kuna de nuwò; wò nudusi vaam gonɔn. 10 Ke woawo, amesiwo le nye luɔ dim, be yewoagblēe la, woayi keke anyigba te oī ke. 11 Woatsɔ wo ade yi nu, eye woazu aboyonu na amegāxiwo. 12 Ke fia la akpɔ dzidzo de Mawu nu, eye amesiame, si ka atam le egbo la, ajo adegbe; elabena woate nu de nu me na awatsokalawo.

Dawid do gbe da bena, Mawu nakpɔ ye ta le futo la outi.

64. Dawid fe ha na heno la. 2 Mawu, se nye gbe le nye konyifafa me, eye nakpɔ nye agbe ta tso futo la fe n̄dzidodo me! 3 Xlam tso ame v̄d̄iwo je takpekpe kple ame v̄lowo je howɔwo me! 4 Amesiwo nyre wofe ^aade abe yi ene, eye wovu wofe anutro, si nye wofe nya veve heliheli la me, 5 ne woada ame madifo la le vivi me; zi deka kasia wodae, eye dzika metso wo fo o.^f 6 Wode dzi fo na wo dokul de nu v̄d̄i wɔwɔ nu, eye wodo be, yewoatre m̄ de vivime hele agbogblom be: Amekae le ekpɔ ge? 7 Wodo nu v̄d̄i de ta me gblɔ be: Miewu tame nyui doɔo la na v̄o! Dutsu je dome kple efe dzi-me goglo.

8 Tete Mawu te wo kple da, eye woxɔ abi enumake. 9 Woawo n̄uto je ade atso wa afu anyi, eye amesiwo katā kpɔ wo la, woawu ta. 10 Tete v̄v̄o adɔ amewo katā, woade gbe fā Mawu je nuwɔwɔ, eye woadze si efe nuwɔwɔ. 11 Ame dzɔdzɔe akpɔ dzidzo de Mawu Yehowa nu, eye woasii atso; amesiwo katā je dzi to m̄ deka la, woafɔ adegbe.

Akpedahadzidzi le Mawu fe domenyɔ ta.

65. Dawid fe ha. Ha na heno la. 2 Mawu, kafukafuha edze wò le Zion, eye wòe woaxe adzɔgbedefe na. 3 Edoa to gbedodoga, gbɔwòe n̄utilāwo katā woayi. 4 Miafe vodadawo do kpo demia dzi; ke etsɔ miafe dzidadawo ke. 5 Woayra amesi n̄etia, eye n̄ena be, wòava n̄ wò x̄x̄ɔnuwo! Mia-du wò afe me nu nyuiwo adɔ fo le wò gbedoxɔ kɔkɔe la me.^o

6 Etsɔ nu dziŋwo do to mí le wò dzadzɛnyenye la nu, míafe xɔname je Mawu; wò amesi nye sitsofe na anyigba je mlɛnuwo kple didife je atsiafuwo, 7 amesi li kɛ towo zã le wò nusɛ me, eye nɛtsɔ nusɛ bla ali dzi, 8 amesi tsi fu me gbedede, futsotsoewo je howɔwo kple dukɔwo fe dzidodo nu,^b 9 ne anyigba je mlɛnutɔwo navɔ wò dzeɛsiwo; èna ŋɔɔ kple fiɛ fe tsofe tso aseye.

10 Edo ŋku anyigba dzi, eye nède tsi wòwu ko ne, tsi yɔ Mawu fe atɔɔ taŋ. Ena blii, eye ale nèwo anyigba lae enye si. 11 Ede tsi wofe bolifowo, ègbã wofe agble me nyiglawo hetsɔ tsidzadzã bɔbɔwoe; èyra wofe numiemiewo.^c 12 Etsɔ nu nyuiwo do atsyɔ na fe la, eye wò afɔtofewo le ami dzim. 13 Lányifewo le gbege hã le ami tsyɔm, eye togbewo tsɔ aseyetsoɔto bla ali dzi. 14 Aléwo yɔ lányifewo kpaŋ, eye bli do kpekpekepe de baliwo me; wole aseye tsom le ha dzim.

Alkedada na Mawu le dukɔ la takpɔkɔ ɔuti.

66. Ha na hɛno la. Mi anyigbawo katã, mitso aseye na Mawu! 2 Midzi ha na efe ŋko fe bubu, eye mido kɔkɔe efe kafukafu la! 3 Mígbo na Mawu be: Dɔdzi le wò dɔwɔwo ŋu loo! Le wò nusɛ fe agbɔɔɔ ta wò futɔwo avivi nu me na wò. 4 Anyigbawo katã ade ta agu na wò, eye woadzi kafukafuha na wò, woadzi kafukafuha na wò ŋko. Sela.

5 Miva, ne miakpɔ Mawu fe dɔwɔwo; eya, amesi wɔ nu dziŋwo de amegbetɔviwo ŋu! 6 Etsɔ atsiafu wòwu fufuife; afɔ wotsɔ tso tɔsisi lae; gama miɛkpɔ dzidzo de ɛnu le! 7 Ele fia dum le efe nusɛ me tegbee, efe ŋku le tsatsam le dukɔwo dzi. Tosɛlawo megafɔ wò dokuɛ de dzi o! Sela.

8 Mi dukɔwo, mikafu mia Mawu la, eye mina efe kafukafu nadi woase! 9 Eya, amesi lé míafe luɔ de agbe, eye mede ke le míafe afɔ te o. 10 Oo, Mawu, elabena èdo mí kpɔ, eye ɔnɛlɔlo mí, abe alesi wolóloa klosalo ene. 11 Etsɔ mí de dɔ me, eye nèdro

^a Yes. 43, 2.

^b 89, 10.

^d 46, 5.

^e 104, 13-16.

^f Lod. 2^a, 9; Yoh. 9, 31.

^g Mo. IV. 5, 24, 25.

^h 117, 1.

ⁱ 66, 10.

^k 33, 8.

^l Mo. II. 14, 21; Yoc. 3, 17.

ⁿ Mo. IV. 10, 35.

^o Lod. 17, 3.

agba de ali dzi na mí. 12 Ena amegbetɔwo nɔ míafe ta me; ^amíedze dzo kple tɔ me, ke nède mí do go heyi ablɔde mee.

13 Matsɔ numevɔsa ava afewò mee, ne maxe nye adzɔgbedefe, 14 siwo do tso nye nyuiwo me, eye nye nu gbɔ le nye hiã me la, na wò. 15 Matsɔ alɛ damiwo asa numevɔ na wò akpe de agbowo fe dzudzɔ lili ŋu, matsɔ nyiwo kple gbɔtsuwo asa vɔ na wò. Sela.

16 Mí mawuvɔlawo katã, miva, ne maxlɛ nusi wòwo na nye luɔ la, afia miase! 17 Eya metsɔ nye nu do yli na, eye kafukafu le nye ade te na. 18 De wònye de medo nu vɔɔi de nye dzi me la, anye ne Afetsɔ la gbe tododom/ 19 Ke Mawu see, eye wòdo to nye gbedododa fe gbe. 20 Woakafu Mawu, amesi megbe nye gbedododa o, eye mete efe amenuvevem o!

Mawu kafukafu le dukɔwo katã yayra ɔuti.

67. Ha na kasankuwo fe hɛno. 2 Mawu, ve mía nu, eye nayra mí, na wò mo naklɛ na mí, Sela,^g 3 ne woadze si wò mo le anyigba dzi kple wò xɔname le dukɔwo katã dome!

4 Mawu, dukɔwo akafu wò, wò dukɔwo katã woakafu.^h 5 Anyigbadzɔto akpɔ dzidzo, eye woatso aseye, elabena wòe drɔa ɔnu dukɔwo de etefe, eye wòe kplɔa anyigbadzɔto. Sela. 6 Mawu, dukɔwo akafu wò, wò dukɔwo katã akafu. 7 Anyigba mie efe nukuwo. Mawu, mía Mawu la, ayra mí. 8 Mawu ayra mí, eye kanyigba je mlɛnutɔwo katã avɛe.

Dziduduha.

68. Ha na hɛno la, Dawid tɔ. 2 Mawu tso, efe futɔwo ka hlɛ, eye efe ketɔwo si le ɛŋku me.ⁿ 3 Abe alesi wogbɔa dzudzɔ dae ene la, nenema nanyã woe; alesi anyigba lóloa le dzo nui la, nenema ame vɔɔiwo nu ayi le Mawu ŋku mee. 4 Ke ame dzodzɔewo le dzidzo kpɔm, wole aseye tsom le Mawu ŋku me, eye wogli kple dzidzo.

5 Midzi ha na Mawu, midzi kafukafuha na efe nka! ^bMita mo na amesi tso gbedzi gbona; Yehowae nye enka, eye mitso aseye le enku me! 6 Tsyueviwo fofokple vonudrõla na ahosiwo nye Mawu le efe nãfe kãkã la. ^c7 Mawu, amesi kplã ame tsigbewo va afee, eye wõkplã gatõwo yia dzõgbenyuie mee; ke tosẽlawo atsi kudinyigba dzi.

8 Mawu, esi nèho dze wò dukõ ngõ, eye nètsa le gbegebe la, Sela, ^g9 anyigba õõõõ, Sinai sia hæ, le Mawu nku me, eye dzingõ ge ta le Mawu, Israel fe Mawu la, nku me. ^h10 Mawu, èna tsi gedẽ wu, de wò domenyinu la dzi, èdõ nũsẽ, esime dedĩ te enu belibeli. 11 Wò amehawo, no edzi afima, Mawu, wò domenyõ nètsõ wõe na hiãtowo.

12 Afetõ la fo nu, eye wòna nyõnu kdu nyui xõlawo de ha kpaõ. 13 Avakõwo fe fiawo sí, wosi, eye afeano mã aboyonu. 14 Ne mfeju asada anyi de "lãkpwõ domee la, enona abe ahõne fe avala, si nu wofa klosalo dõ, kple efe fu, si nu sika le hẽ la ene. 15 Esi nusẽkatãtõ la kaka fiawo me le afima la, sno dza de Zalmon dzi.

16 Mawu fe to enye Basan-towo, to tame tsutsuẽwo nye Basan-towo. 17 Mi to tame tsutsuẽwo, nukaõnuti miele to, ^{psi}Mawu di be, yeatsõ awõ ye nofee la, kpõm de fõmewii? E, Yehowa anõ afima tegbee! 18 Mawu fe ^{tasiadã}mwo le akpe nane tefe akpe. Afetõ la le wo dome, Sinai ye le kãkõefe la. 19 ^{Edzo}yi dzi me õi, èdẽ amewo aboyõ, eye nèxõ nuna le amegbetowo dome. Tosẽlawo hæ anõ Mawu Yehowa gbõ.

20 Woakafu Afetõ la gbeawotsyogbe! Eya, miãfe xõname fe Mawu la, le miã tsõm. Sela. ^v21 Mawu enye miãfe xõname fe Mawu, eye Yehowa, Afetõ la, nya mõnu le ku nu. 22 Vavãe, Mawu agbã ta na efe futõwo kple dzõdome na amesiwo le yiyim le wofe fõdidi me. 23 Afetõ la gbõ be: Makplõ wo atso Basan, eye makplõ wo atso atsiãfu gõme, 24 ne woaklõ wofe afõ de õu me, eye wofe avũwo fe adewo nakpõ wo to gõme le wofe futõwo nu.

^a Sam. II, 6, 13, 14; Ps. 24, 7.
^b Yes. 57, 14.

^d Mo. II, 15, 20.

^e 10, 14.

^f Yes. 48, 1.

^g Mo. II, 13, 21; Wan. 5, 4, 5.

^h Mo. II, 19, 18 v., 18.
ⁱ 72, 10, 15.

^k Yes. 52, 7.

^l Yes. 19, 21; Ps. 87, 4.
ⁿ Wan. 6, 16.

^o 29, 1.

^p 132, 13.

^r 29, 11.

^s Fia. II, 6, 17; Dan. 7, 10.

^t Ef. 4, 8-10.
^u 45, 1.

^v Kor. I, 10, 13.

^y 36, 19; Yoh. 15, 26.

25 Mawu, ^awole wò azõlime kpõm, nye Mawu, nye fia, wole wò azõlime kpõm le kãkõefe la. 26 Hadzilawo do ngõ, saõkufõlawo xe megbe, eye ^ddetugbi gako-gõefõlawo tsõ wo de dome. 27 Mikafu Mawu, Afetõ la, le takpekpewo me, mi Israel fe ^fagunuwivo! 28 Benyamin, si nye dõmbea, nye wofe dzidula, Yuda-amegãwo kple wofe ame gbo-gboawo, Zebulon-amegãwo kple Naftali-amegãwo.

29 Mawu, dõ wò nusẽ te! Oo, Mawu, li ke nusi nèwõ na mí la! 30 Le wò gbedoxõ, si kã gbõ Yerusalem ta, ñuti ^ffiawo atõõ nuna ve na wò. 31 Blu de aflame lã kple nyitsuwo fe ha, siwo le dukõwo fe nyiviwo dome la ta; woawo, amesiwo na wonyã avuzi le wo dzi le klosalo ta. Kaka dukõ, siwo lãa abawõwo la hlẽ! 32 Amegãwo atso Egipte ava, eye Kus adẽ abla ado asi de dzi na Mawu.

33 Mi anyigba dzi fiadufewo, midzi ha na Mawu, midzi kafukafuha na Afetõ la! Sela. 34 Eya, amesi le yiyim le blemadzifowo fe dzi-fowo; kpõ da, ana efe gbe, si nye gbe sesẽ la, nađi woase. 35 ^{Mi}tsõ nusẽ na Mawu, efe ñutikõkõ le Israel dzi, eye efe nusẽ le alilikpwõ me. 36 Dõdzi le Mawu nu le efe kãkõefe la; Israel fe ^{Mawu}la nena nusẽ kple kamesesẽ efe dukõ la! Woakafu Mawu!

Mawu fe dala le fukpekepe gã me.

69 Dawid to na hẽõ la, ne woadzi de "Dzõgbenya" fe gbe nu.

2 Mawu, xõ nam, elabena tsi de nye lubo gbõ! 3 De fe agbi mim, afõdõfe meli o, mege de to fe gõgõfe, eye tsi dõ va to dzinye. 4 Medo ñli nu ti kã nam, eye nye gbe me xe, mele mõ kpõm na nye Mawu wõu wõtĩ nye nkuwo. 5 ^{Ame}siwo lẽm de ke me yakatsyõ la, sõ gbõ wu nye tada, eye nye futõ alakpadala, siwo be, yewoagblẽm la, de ha ñutõ, nusi nyemeda adzõe o la, tefe wobe, mado. 6 Mawu, ènya nye bometsitsi, eye nye fõdidiwo meyã de wò o. 7 Afetõ, Yehowa Zebaot, nu megakpe amesiwo le mõ kpõm na wò la, le ta-

nye o! Israel fe Mawu, amesiwo dia wò la, fe mo megatsi dà o! 8 Elabena "tawò mele vlo-dodo tsom, eye nukpe tso nye mo do. 9 Mezu bamedzro na nò-vinyegutsuwo, kple ame manya-manya na danyeviwo. 10 Elabena "nubawà de wò afe nu mim, eye amesiwo le vlo dom wò la, fe /vlo-doame va dzinye. 11 Mefa avi, eye metsi nu do, ke nukpe ko wòzu nam. 12 Metsò akpanya wò nye avòe, eye mezu hamelo na wo. 13 Amesiwo bòbò nò agbo nu la, le nu fom le nnye, eye ahamulawo le ha dzim deyem.^h

14 Ke nyea medo gbe da na wò, Yehowa, le amenuveyi la; Mawu, tso wò xoname nyatefeto la do tom le wò amenuveve sògbò la nu! 15 Dem tso agbi me, ne nyemagayi to o, ne mado tso nye ketowò si me kple tò goglowo me; 16 ne tsi magadò ato tanye o, ne goglofe magamim o, eye vudo magaxe efe nu de nunye o! 17 Do tom, Yehowa, elabena wò amenuveve la nyo; le wò nublanuikpòkpò sògbò la nu tso de nnye! 18 Megayla wò mo de wò dola o, elabena nòdzi lém, netsò nado tom! 19 Te de nye luvo nu, eye naxòe; le nye futawo ta dem! 20 Enya nye vlododo, nukpe kple dzu; nkuwò me nyeketowò katà le. 21 Vlododogba nyedzi, eye wòdedòlè me nam; mekpò mo na babadoname, ke dzodzroe, eye na "akòfalawo, gake nyemekpò deke o. 22 Wotsò veve nam be, madu, eye esi tsiko wum la, wokpe aha tsitsi nam.^o

23 Wofe kplè netrò zu do na wo, eye wòanye mò na amesiwo de dzi d! 24 Wofe mo netsyò zi, ne womagakpò nu o, eye na wofe ali nana vavàm tegbee! 25 Trò wò damedzoe ko de wo dzi, eye wò dziku heliheli nelé wo! 26 Wofe agbletawo nezu afe-do, eye amea deke megano wofe agbadòwo me o! 27 Elabena wole amesi "nèfo la, yome tim, eye amesi nu nède abi la, fe vevesesowo nu wole nu fom le. 28 Tso fòdidi fu fòdidi dzi na wo, eye megana woade wò dzodzòenyenye la gbo o." 29 Woatutu wo da le "agbalè la me, eye womeganò wo kpe de ame dzodzòewo nu o!

^a 44, 28.

^b 88, 12; HL 19, 13.

^d Yoh. 2, 17.
^e 60, 8-14.
^f Ro. 15, 3.

^g 22, 27.

^h HL 30, 8.

ⁱ Yes. 49, 8.

^k kpo 40, 14-18.
^l 38, 1.

^a Kony. 1, 2, 8.

^o Mat. 27, 34, 48.

^p Ro. 11, 9, 10.

^r 18, 3; 31, 3, 4.

^s Do. 1, 20.

^t Yes. 58, 4.

^u Ro. 1, 24.

^v Lu. 10, 20.

30 Ke nyea mele nublanui me, eye veve di tsi de nnye, gake Mawu, wò xoname akom de dzi. 31 Matsò hadzidzi akafu Mawu fe nkò, eye matsò akpedada ado bu-bui. 32 Eya adze Yehowa nu wu nyitsu, si dzo le eta, eye efe afokli me fe. 33 Hiàtowo akpòe, eye woakpò dzidzo. Mi amesiwo le Mawu dim la, miafe dzi negbò agbe! 34 Elabena Yehowa doo to ame dahewo, eye medoa vlo efe gatowo o. 35 Dzifo kple anyigba, atsiafu kpakple nusiwo katà vāna le eme, mikafui! 36 Elabena Mawu axò na Zion, eye wòatso Yuda-duwo, ne woano afima, eye woanye wo tò. 37 Efe dola fe viwo atsoe anyi domee, eye amesiwo lisa efe nkò la, woano eme.

Kukudede le kpekpedegù gùti.

70. Dawid tò na heno la hena nkudododzi.

2 Mawu, dem; Yehowa, netsò naxò nam! 3 Du nekke amesiwo le nye agbe yome tim la, eye wofe mo netsi dà; amesiwo le nye dzògbevòe dim la, nete gbugbò de megbe, eye nukpe nelé wo! 4 Amesiwo le gbògbòm be: Ehè, ehè! la, woatrò le wofe nukpe la ta. 5 Amesiwo katà dia wò la, fe dzeme neko, eye woakpò dzidzo de nuwò; eye amesiwo lisa wò xoname la, nenò gbògbòm daa be: Mawu lolo! 6 Ke nyea, nenye be, hià tum, eye medo ko hā, Mawu, wò afo netsò de nnye! Nye xonameto kple denyela nènnye, Yehowa, megahe de megbe o!

Mawu fe amenuveve bɔbia le amegākuku me.

71. Yehowa, wòe mesi tso, megana nu nakpem akpògbede o! 2 Tso wò dzodzòenyenye dem. eye na mado le eme; fu to anyi de nnye, eye naxò nam! 3 Na wòanye agakpeto nam, afisi masi ayi daa; wò, amesi do be, yeaxo nam; elabena nye "agakpe kple nye mò sesè nènnye. 4 Nye Mawu, dem tso ame vòdi la si me, eye nadem tso ame vlo la kple nugasèla fe fego me! 5 Elabena wòe nye nye mək̀pòkpò, Afeto Yehowa, nye nusi nu medoa nu do tso nye devime ke! 6 Duwò mezio do tso danye fe do me ke, eye danye fe do me nèdem tsoe, nye kafukafu

enye tawò daa." 7 Nuku menye na ame gedewo, ke wòe nye nye sitsofe sesè. 8 Nye nu me yò fù kple wò kafukafu, nye nkekewo kple wò dodododedi.

9 Megagbem le amegākuyi o, eye ne nye nusè nu yi la, megablēm dī o!" 10 Elabena nye futawo le nu fom le nnye, eye amesiwo de xa de nye agbe nu la, le adanu dem kple wo nɔewo 11 le gbogblom be: Mawu gblēe dī, miti eyome, eye milēe, elabena xɔnametɔa deke meli o! 12 Mawu, megano adzoge tso gbonye o, nye Mawu, netsɔ naxo nam! 13 Nu nekpe amesiwo lé fu nye luɔ la, eye wo nu neyi; vlododo kple nupke nenyē tsyo amesiwo le nye dzogbevɔe dim la! 14 Ke nyea manɔ mɔkpɔkpɔ dzi daa, eye maddi wò kafukafu de dzi. 15 Nye nu axlè wò dzodzɔenyenye afia, kple wò xɔname hā yesiayi; elabena womele xexlè me nam o. 16 Mado kple Afeto Yehowa fe nutsuwɔwɔwo, eye efe dzodzɔenyenye dedeko makafu.

17 Mawu, éfia num tso nye devime ke, eye mede gbe fā wò nukunuwo ɔvasede fifi. 18 Eyata, Mawu, megablēm dī o vasede nye amegākuku kple nye wɔfofo me, vasede esime made gbe fā wò alo na dzidzimeviwo kple wò nusè na megbeviwo katā! 19 Mawu, wò dzodzɔenyenye kɔ de dzifo ke; wò amesi wɔ nu gāwo, Mawu, amekae de nuwò ma? 20 Wò amesi na miekpɔ hiā kple dzogbevɔe gede la, wò kee agbo agbe mí, eye nahe mí tso anyigbatu me ke ava dzi. 21 Adzi nye gānyenye de dzi, eye ágafa ako nam.

22 Ekema nye hā matsɔ sanɔku akafu wò le wò nyatefe la ta, nye Mawu; mafo gakasanɔku na wò, wò Israel fe kɔkɔe. 23 Nye nuyiwo kple nye luɔ, si nède la, atso aseye, ne mele sanɔku fom na wò. 24 Nye aɔe hā afo nu le wò dzodzɔenyenye nu daa; elabena nupke lé amesiwo di nye dzogbevɔe la, eye wofe mo tsi dā.

Wò fiadufe nava.

72. Salomo tɔ. Mawu, tsɔ wò ɔnudɔdɔ na fia la kple wò dzodzɔenyenye

a 22, 10.
h 4, 4.

f 85, 9-14.

e kp. 18.
f kp. 12.

y Zax. 9, 10.

h Yes. 49, 23.

i 68, 30; Yes. 60, 9.

k kp. 8; 40, 6.
l 2, 8, 10-12.

m Hi. 38, 15; Ps. 35, 10.

n Sam. 1, 7, 12.

o kp. 9; Yes. 46, 4.

p 9, 13.
q kp. 10; 84, 10.

r Mo. 11, 15, 11.

s Sam. 1, 2, 6.
t Mo. 1, 12, 3; 22, 18.

u 41, 14; Yes. 6, 3.

na fiavi la! 2 Adrɔ ɔnu wò dukɔ de etefe kple wò hiātɔwo alesi dze. 3 Towo kple togbewo netsɔ dzodzɔenyenye he nɔtifafa vɛ na dukɔ la!"

4 Atso afia na dukɔ la fe hiātɔwo, axo na ame daheviwo, eye wòato nɔtasèla nanyanya. 5 Ekema woavɔ wò, nkeke alesi ye kple yleti li, tso dzidzime yi dzidzime. 6 Adi de anyi abe tsidzadza de gbe talālæ dzi ene, abe tsi gæ fo anyigba ene. 7 Ekema ame dzodzɔe la amie le efe nkekewo me, eye nɔtifafa axo afe, vasede esime dzinu magano anyi o.

8 Adu fia tso atsiafu nu yi atsiafu nu, tso tɔsisi la nu dasede anyigba fe mlɔenuwo ke. 9 Gbegbenɔlawo adze klo de enku me, eye efe fɔtɔwo atu mo ke me. 10 Tarsis-fiawo kple fukpowo dzi fiawo atso nunanawo vɛ, Saba-fiawo kple Seba-fiawo axe nudzɔdzo. 11 Fiawo katā ade ta agu nɛ, eye dukɔwo katā asubɔe.

12 Elabena ade ame dahe, si le yli dom, kple hiātɔ, si xɔnametɔa deke meli na o la. 13 Ave hiātɔwo kple ame dahewo nu, eye wòade ame dahewo fe luɔ. 14 Ade wofe luɔ tso tetedenyi kple nɔtasè me, eye wofe ɔu axo asi le enku me.

15 Anɔ agbe, eye woana "Seba-sikae, woado gbe da de eta daa, eye woakafui yesiayi. 16 Bli ado kpekpekepe le anyigba dzi kple towo tame, efe agblemenuwo ado zi abe Libanon ene, eye woafɔ se le duwo me abe gbe le anyigba dzi ene. 17 Efe nko anɔ anyi tegbetegbe; nkeke alesi ye li la, efe nko amie, eye amewo atsɔe ayra wo nɔewo; dukɔwo katā akafui.

18 Woakafu Yehowa Mawu, Israel fe Mawu la, amesi dede ko wɔ nukunuwo! 19 Woakafu efe nko kɔkɔe la tegbee! Efe bubu ayo anyigba blibo la dzi fù! Nenɔ alea, è, nenɔ alea!"

20 Dawid, Isai vi la, fe gbédododa wu nu.

AGBALE ETŌLIA.

Mawu ɔla kpoa akɔfafa le xexame fe dzogbe nyuie me.

a kpo 37; 49; Hlob fe agba-16.

73. Asaf fe ha. Nyatefee, Mawu fe dome nyo de Israel nu, de amesiwo fe

dzi dza la ɲu. 2 Ke nye la ekpɔtɔ
wɛɛ nye afo da kloɛ, esusɔ vie nye
afo diɖi kloɛ.^b 3 Elabena mevã
ɲu adegbefola, esi mekpɔ be, enyo-
na na ^aame vɔdi la. 4 Womesea
vevea deke vasede ku me o, eye
wofe fodo da ami. 5 Amegbetɔwo
fe hiãpekpe mele wo ɲu o, eye
womeɖea fu na wo abe amegbetɔ
bubuwo ene o. 6 Eyata dáda enye
wofe kɔdzonu, eye wotsɔɔ ɲuta-
sesɛ abe avɔ ene. 7 Wofe ɲku
‘do le ami me hã, eye wofe dzi-
mesusuwo do lululu. 8 Wole ala-
me dem le nu fom le nu vɔdi wo-
wɛ ɲuti, wole kɔkɔfe le nu fom
le tetedeani ɲuti do da. 9 Wo-
doa wofe nu de dzifo, eye wofe
ade le tsatsam le anyigba dzi.
10 Eyata amewo kpɔa wo do bi-
bibi, eye wokpɔa tsi gede hlo-
hlohlo. 11 Eye wole gbɔgbɔm
be: De Mawu nyae, eye de nu-
nya le dzifovito la sia?⁹ 12 Kpɔ
da, alea ame vɔdiwo le, eye wo-
lia kɔ kesinonuwo di daa fude-
dea deke makpɔmakpɔe.

13 Nyatefe, yakatsɔɛ mena nye
dzi ɲu dza, eye meklo nye asi de
fomadijadi me. 14 E, mekpea fu
gbesiagbe, eye nye tohehe li ɲdi
sia ɲdi. 15 De nye hã megbɔ be,
mafo nu abe woawo ke ene la,
anye ne meto vo de viwɔwo fe
dzidzime ɲu. 16 Mebu tame, be
madze si esia, hiãkame wɔnye le
ɲkunya me, 17 vasede esime me-
ge de Mawu fe kɔkɔfe la, eye
melɛ ɲku de wofe nuwuwu ɲu.
18 Nyatefee, etsɔ wo do didife,
eye nɛxlã wo de anyi wozu anyi-
glãgo. 19 Ale ɲɔdzi na wotrɔ le
adabafofo deka me, wobu, eye
wo nu yi! 20 Afeto, ne enyo la,
ádo wɔ wofe noname abe drẽ-
kuku le nyonyo megbɛ ene. 21
Esi dzi kum, eye nye ayikuwo
dum la, 22 mele abe bometsila
ene, nunya mele tagbɔ nam o,
eye medi lã le ɲkuwɔ me.

23 Ke mele gbɔwɔ daa, eye nɛ-
lɛ nye nudusi de asi.ⁿ 24 Akplom
le wɔ adagudede la nu, eye eme-
ge axɔm de gbɔwɔ kple bubu.
25 Amekae le dzifo nam? Nye-
mele naneke dim le anyigba dzi
kpe de ɲuwɔ o. 26 Ne nye ɲutilã
kple nye dzi nu yi hã, Mawue
nye nye dzi fe sitsofe kple nye

a 16, 5.

b 94, 18.

d Hi. 21, 7.

e Hi. 15, 27.

f 132, 13.

g 10, 11.

h Fla. 11. 25, 3.

i 83, 13.

k Mo. 11. 14, 21;
15, 8-10.

l 104, 10.

m Ro. 8, 35-39.

n 104, 19.

gometegbee.^a 27 Elabena amesiwo
te de aga le ɲuwɔ la, woagblɛ;
átsrɔ amesiwo katã trɔ nu le yo-
wɔme la. 28 Ke nye la, Mawu fe
gbɔnyenɔɔ enyenyɛ dzidzo; me-
do ɲu ke Afeto Yehowa ɲu, ne
maxlɛ efe dɔwɔwɔwo katã afia.

Nuxaxa le kɔkɔfe la gbeblɛ ɲuti.

74. Asaf fe nufiamɛha.
Mawu, nukaguti nɛge mɛ
dikaa, eye wɔ domɛzoe le adzu-
dzo tum de wɔ lãnyife fe lãhawo
ɲu? 2 Do ɲku wɔ amɛha, si nɛxo
fle le blema, eye nɛde, be natsɔ
awɔ domenyinu na dokuiwɔ, kple
/Zion-to, si dzi nɛle la dzi! 3 De
wɔ afo yi gli gbagbã dikadikawo
gbɔ! Futo la gblɛ nuwo katã le
kɔkɔfe la. 4 Wɔ ketowo le xo-
xɔm le wɔ takpefewo titina, eye
wodo wofe dzesiwo, ne woanye
dzesiwo. 5 Ele abe amea de, si
kɔ fia dzi le ave dodo me, 6 eye
wɔtsɔ fia kple zũ gbã efe ati, siwo
katã ɲu wowɔ adanɔ do la ene.
7 Woto dzo wɔ kɔkɔfe la, wo-
gblɛ kɔ do na wɔ ɲku fe nɔfe la
vasede anyigba ke,^h 8 hele gbɔ-
gbɔm le wofe dzi me be: Mina
miate wo katã de anyi! Woto dzo
takpefe kɔkɔewo katã.ⁱ 9 Miele
miafe dzesiwo kpɔm o; nyagblɔ-
dɔlãa deke megali o, eye amea
deke mele mia dome anya yesiyi
wɔava ase do o.

10 Mawu, ɲekayi keto la ano
vlo dom, eye futo la ano alome
dem le wɔ ɲku ɲu dikaa ase do?
11 Nukaguti nɛhe wɔ asi kple wɔ
nudusi de megbɛ? Doe da tso
wɔ akɔnu nagblɛ nu!

12 Ke Mawue nye fianye tso
blema ke, amesi wɔ xɔnamedzwo
le anyigba dzi. 13 Etsɔ wɔ ɲusɛ
mã atsiafu me de eve, eye nɛ-
gbã bosowo fe ta le tɔwo dzi.
14 Egbã lo fe ta, eye nɛtsɔe wɔ
nududu na gbeɛnɔlawo fe amɛ-
hawo. 15 Wɔe na tsidzɔfewo kple
tɔuwɔ si, eye nɛna tsisi gãwo
mie. 16 Tɔwɔe nye ɲkeke, eye
tɔwɔe nye zã, wɔe do ɔkekeli
kple ye. 17 Wɔe de anyigba fe
lijowo katã, eye wɔe wɔ dzome-
ɲoli kple vuvuɲoli.

18 Yehowa, do ɲui be, wɔe futo
la do vloɛ, eye wɔ ɲku ɲu duko
bometsila la de alome le! 19 Me-

gatsɔ wò akpakpa fe luɔɔ de asi na ghemelāwo o, eye meganlo wò hiātowo fe agbe be dikaa o! 20 Ɖo ŋku nubabla la dzi! Elabena ŋu-tasesē fe nɔfewo yɔ anyigba fe ɣaxɛfewo fū. 21 Megana amesi wote de anyi la, natrɔ kple ŋkpe o! Hiātowo kple ame dahewo akafu wò ŋkɔ. 22 Mawu, tso, nawo wò ava! Ɖo ŋu alomɛ, si bome-tsilawo le dedem le ŋuwò atradi la! 23 Meganlo wò futowo fe ɣli kple wò ketowo fe howowo, si le dzi dem daa la be o!

Mawu enye ɔɔnudrɔla.

75. Megagblɛ nu o! Hadzidzi, Asaf fe ha na heno la.

2 Mieda akpe na wò, Mawu, mieda akpe na wò; wò ŋkɔ tso kpuife, eye wole wò nukunuwo xlɛm fia.^d 3 Elabena ne ɣeyiɣi, si meɔ, de la, madrɔ ɔɔnu de etefe. 4 Ne anyigba kple edzi nɔ-lawo katã lólo hã, nyee li ke efe sotiwo. Sela.

5 Megblo na adegbefolawo be: Migano adege fom o! eye na ame vɔdiwo be: Migako miafɛdzo dzi o! 6 Migako miafɛdzo de dzi o, eye migalia kɔ ano nya bada gblɔm o! 7 Elabena menye ɣɛ-dzeɛ alo ɣetɔɔfo alo gbɛdzie dododɛdzi tsona o, 8 ke boɣ Mawue nye ɔɔnudrɔla; eyae bɔbɔa amesi de anyi, eye wòdoaa ame keme de dzi.^f 9 Elabena kplu le Yehowa si, wein le fu tem le eme, eye aha tɔtɔ yɛe banaa; eku aha tso me, anyigba dzi ame vɔdiwo akplɔ keke ahafã ke hã, eye wo-anoe fiafia.^h

10 Ke nye la matsɔe aɔe gbe fãe tegbee, eye madzi kafukafuha na Yakob fe Mawu la. 11 Malã ame vɔdiwo fe dzowo katã; ame dzɔdzɔewo fe dzowo ade dzi.

Dzifo ɔɔnudrɔla la kafukafa.

76. Hadzidzi. Asaf fe ha na ka-saŋkuwo fe heno.

2 Wonya Mawu le Yuda, efe ŋkɔ lolo le Israel; 3 efe agbado le Salem, eye efe nɔfe le Zion.^k 4 Gama wòne aɣutrɔ, akpoxɔnu kple yi, eye wòna aɔawɔwo nu tsi le. Sela.^l 5 Eklɛ, eye ŋuwò kɔ wu blematowo. 6 Woha nu le kalɛto dzifowo ŋu, eye woyi alɔ

me oī; ŋutsuwɔlawo katã megan-nya afika wofe alo le o. 7 Yakob fe Mawu, le wò bublu la nu luɔɔ dzo le aɔawɔtasiaɔamwo kple sɔwo siaa ta.

8 Wò la, ŋɔdzi le ŋuwò, eye ameka ano te de nuwò, ne dzi ku wò? 9 Ena wose wò afiatsoɔge tso dzifo; dzika tso anyigba fo, eye ɔɔɔoe zi le eɣu;^a 10 esime Mawu tso de ɔɔnudrɔ ŋu, ne wòaxo na anyigba dzi hiātowo katã. Sela. 11 Amegbetowo fe ɔmedzoe anye kafukafu na wò, eye ɔmedzoe fe susɔea natsɔ abla ali dzii. 12 Mide adzɔge, eye miwo edzi na Yehowa, mia Mawu la! Mi amesiwo le eɣu go-doo la, mitsɔ nunanawo vs na amesi ŋu ɣɔdzi le! 13 Amesi ŋea dɔda nu na amegãwo, eye wò-dzia ŋo na anyigba dzi fiawo.

Akofafa kple Mawu fe tsã nublanuikpoko.

77. Asaf fe ha na heno ^eYedu-tun.

2 Meko gbe dzi na Mawu, eye mele ɣli dom; Mawue meko gbe dzi na, do tom! 3 Medi Afeto la le nye xaxaxiwo me; meke nye abɔwo me le zã, eye womedo agblo o; akɔfafa la, toxa ko nye luɔɔ le esem ɔo. 4 Mele ŋu dom Mawu hele hũ dem; mele ŋugble dem, eye nu ti ko na nye gbɔgbɔ. Sela.

5 Eke nye ŋkuyiwo de te, me-tsi dzɔdzɔzoe, eye gbɔgbɔ bu dem. 6 Mele bɛma ŋkekewo kple gbadege fewo ŋu bum.^g 7 Le zã me la mele tame bum le nye ka-saŋkufo ŋu, nye dzi le ŋugble dem, eye nye gbɔgbɔ le nu me dzrom. 8 Ɖe Afeto la agbe ame tegbee, eye magave ame nu oa? 9 Ɖe efe amenuveve nu yi dikaa, eye ɔe efe ŋugbedodo nu tsi na dzidzimewo katã? 10 Ɖe Mawu fe ŋku dzo le edzi be, wòave ame nua? eye de wòdo ɔo de efe nublanuikpoko nu le dziku mea? Sela. 11 Mebe: Nye kokofofo enye be, dzifoito la fe nudusi netro!

12 Yehowa fe nuwɔwɔwo ano ŋku dzi nam, ɛ, maɔo ŋku wò bɛmanukunuwo dzi. 13 Mabu tame le wò nuwɔwɔwo katã ŋu, eye made ŋugble le wò dɔwɔwɔwo ŋu. 14 Mawu, wò mo le kɔkɔe, Mawu kae lolo abe wò Mawu ene? 15 Wòe

^a Mo. II, 15, 11; Mo. V, 7, 21.

^b Mo. II, 15, 11; Mo. V, 7, 21.

^c Mo. II, 15, 11; Mo. V, 7, 21.

^d Yes. 46, 13.

^e Mo. II, 15, 11; Mo. V, 7, 21.

^f Yes. 46, 13.

^g Mo. II, 15, 11; Mo. V, 7, 21.

^h Mo. II, 15, 11; Mo. V, 7, 21.

ⁱ Mo. II, 15, 11; Mo. V, 7, 21.

^j Mo. II, 15, 11; Mo. V, 7, 21.

^k Mo. II, 15, 11; Mo. V, 7, 21.

^l Mo. II, 15, 11; Mo. V, 7, 21.

^m Mo. II, 15, 11; Mo. V, 7, 21.

ⁿ Mo. II, 15, 11; Mo. V, 7, 21.

^o Mo. II, 15, 11; Mo. V, 7, 21.

^p Mo. II, 15, 11; Mo. V, 7, 21.

^q Mo. II, 15, 11; Mo. V, 7, 21.

^r Mo. II, 15, 11; Mo. V, 7, 21.

^s Mo. II, 15, 11; Mo. V, 7, 21.

^t Mo. II, 15, 11; Mo. V, 7, 21.

^u Mo. II, 15, 11; Mo. V, 7, 21.

^v Mo. II, 15, 11; Mo. V, 7, 21.

^w Mo. II, 15, 11; Mo. V, 7, 21.

^x Mo. II, 15, 11; Mo. V, 7, 21.

^y Mo. II, 15, 11; Mo. V, 7, 21.

^z Mo. II, 15, 11; Mo. V, 7, 21.

^{aa} Mo. II, 15, 11; Mo. V, 7, 21.

^{ab} Mo. II, 15, 11; Mo. V, 7, 21.

^{ac} Mo. II, 15, 11; Mo. V, 7, 21.

^{ad} Mo. II, 15, 11; Mo. V, 7, 21.

^{ae} Mo. II, 15, 11; Mo. V, 7, 21.

^{af} Mo. II, 15, 11; Mo. V, 7, 21.

^{ag} Mo. II, 15, 11; Mo. V, 7, 21.

^{ah} Mo. II, 15, 11; Mo. V, 7, 21.

^{ai} Mo. II, 15, 11; Mo. V, 7, 21.

nye Mawu, amesi wo nukunuwo, ede wo nusē fia le dukowo dome. 16 Etsō abo sesē de wō dukō la, Yakob-wiwo kple Yosef-wiwo. Sela. 17 Mawu, tsiwo kpo wō; esi tsiawo kpo wō la, godzi lē wo, eye towo gome dzo kpekpekke. 18 Alilikpo dudu tsi, dzingō de gbe, eye wō anutrowo va yi. 19 Wō gbedede di le yali me, dzi-ke dzo ke dzo de xexame; anyigba wuwu, eye wōdzo nyanyanya. 20 Wō mo le atsiawo me, wō tofe le to gedewo me, eye womedze si wō afoweeowo o. 21 Mose kple Aron dzi nēto 'kplō wō dukō abe lāha ene.

Mawu fe nufefowowo le Israel kpokplo me.

78. /Asaf fe nufiameha. Nye dukō, mise nye nufiame; mifu to anyi de nye nu me nyawo nu! 2 Make nye nu kple lododowo, eye mato blemadzowo.^a 3 Nusi miese, mienya, eye mia mofowo tso da xo na mi la, 4 miaylae de wo wiwo o, eye miaylā Yehowa fe nkoxoxo kple efe nusē kpakple nukunu, siwo wōwō la, afia megbeviwo.

5 Etu se anyi de Yakob, eye wōdō nufiame anyi de Israel, siwo nu wōde se na mia fofowo le be, woafia wo wo wiwo, 6 ne wofe fome megbetowo, devi, siwo dzi ge woala la, nanyae, eye woatso de tsitre axlēe afia wo wiwo, 7 ne woado nu de Mawu nu, eye womaṅlo Mawu fe nuwawowo be o, ke bogwoalē efe sewo me de asi, 8 ne womaganō abe wo fofowo, fome sēto dzeaglā, fome, si fe dzi meli ke o, eye efe gbogbo meku de Mawu nu le nyatefe me o la ene o. 9 Efrayim-wiwo, anutrodala, siwo bla akpa la, de megbe le awawogbe; 10 womelē Mawu fe nubabla la me de asi o, eye wogbe zozo de efe seawo nu, 11 eye wofe nku dzo le efe nuwawowo kple efe nukunu, siwo wōna wokpo la dzi. 12 Ewo nukunuwo le wo fofowo nku me le Egipte-nyigba dzi, le °Zoaan-tagba. 13 Emā atsiawo me de eve, eye wōna woto eme, ena tsiwo dzo kā abe gli ene.^b 14 Dweke me la etsō alilikpo 'kplō woe, eye le zā blibo la me la etsō dzo keklē.

^a Mo. II. 17, 6; Mo. IV. 20, 7 v. 11.

^b Mo. II. 16, 3; Mo. IV. 11, 4.

^c Mo. II. 12, 37; 14, 22. ^e Mo. IV. 11, 1.

^f Kpo 106; 106.

^g 49, 4, 5; Mat. 13, 35. ^h Mo. II. 13, 14; Mo. V. 4, 9, 10. ⁱ Mo. II. 16, 4, 14, 15.

^k Mo. IV. 11, 33.

^l Mo. V. 32, 5, 6.

^m Mo. IV. 14, 23.

ⁿ Vers. 19, 11.

^o Mo. II. 14, 21, 22.

^p Mo. II. 13, 21.

15 Efe agakpe me le gbedzi, eye wōna tsi wo kpankpan wono.^a 16 Ena tsi, si tso agakpewo me, eye tsi do bababa abe tōsisi gāwo ene.

17 Ke woyi dzi gawo nuwō de equ, eye wodze aglā de dzifowito la nu le kudinyigba dzi. 18 Wote Mawu kpo le wofe dziwo me hebina nududu na wofe nudzodzro,^b 19 eye wofo nu de Mawu nu gblō bena: De Mawu ate nu ado kplō de gbedzi loo? 20 Kpo da, efo agakpe, tsi do, eye tōuwu si bababa; de wōate nu ana abolo alo lā hā efe dukō loo? 21 Eyata esi Yehowa see la, dzi kui, 'dzo bi de Yakob nu, eye domedzoe de dzi de Israel nu. 22 Elabena womexo Mawu dzi se o, eye womedzo dzi de efe xoname nu o. 23 Eye wōde se na alilikpowo le dzi me, ewu dzifo nu, 24 eye mana dza, ne woadu; ē, dzifobli wōna wo, 25 mawudolawo fe abolo amegbetō du, eye wōna nududu woḍu di fo.^c 26 Ena yedzefeya fo le dzifo nu, eye wōtso efe nusē kplō dzieheya ve. 27 Ena lā dza de wo dzi abe wuwodedi ene kple xewo abe futake ene. 28 Ena woge dze wofe asada titina fo xlā wofe nufewo. 29 Ale wodui di fo taṅ, eye wōwō wofe dzodzro dzi na wo. 30 Wofe nudzodzro la nu mekpō yi hade o, eye wofe nududu la gale nu me na wo ko, 31 tete Mawu fe domedzoe de dzi de wo nu, ewu amewo le wofe amidalawo dome, eye wōfo Israel-dekakpuiwo fu anyi.^d

32 Ke to nusiwō katā gbo hā wogawo nuwō yi dzi, eye womexo efe nukunuwo dzi se o. 33 Eyata wōna wofe nkekewo bu de gbahlaya me kple wofe fewo de godzi me.^e 34 Ne ewu wo la, wobiasa eta sena, eye wotrōna hedia Mawu; 35 woḍoa nku edzi be, Mawue nye yewofe agakpe, eye Mawu, dzifowito la, enye yewofe xonameto. 36 Wovivi nume ne kple wofe nu, eye wōtso wofe ade da alakpa ne; 37 ke wofe dzi meku de equ tsehe o, eye womewo efe nubabla dzi le nyatefe me o. 38 Ke eya la nublanuikpola wōnye, etsōa vodada kena, eye metsrōa ame o; edōa asl efe domedzoe dzi zi ge-

de, eye medea zsi le efe dziku katã ñu o. 39 Edoa ñku edzi be, ñutilã wonye, fufu, si yina, eye megatrõna gbõna o la, wonye.^a 40 Zi nenie womehedze aglã de eñu le gbeadzi, eye womedo dziku ne le gbedadafo o!^d 41 Wole Mawu tetekpo dzi daa, eye wodo dziku na Israel je kãkãeto la. 42 Womedo ñku efe asi dzi le gbesigbe wõde wo tso keto la si me, 43 esime wõwo efe dzesiwo le Egipte kple efe /nukunuwo le Zoan-tagba la o. 44 Ena wofe tãsisiiwo trã zu òu, eye womete ñu no wofe tãuwo o.^b 45 Edo togbatowo de wo dome wodu wo, kple akpakplowo wogblẽ wo.ⁱ 46 Etsõ wofe numiemiewo na òetrawo kple wofe agblemenuwo na òetsuwiwo.^j 47 Èto wofe weinkawo nyanyanya kple dzikpe, eye wofe gbatiwo kple ketsi.^o 48 Etsõ wofe lãwo na dzikpe kple wofe lãhawo na dzikedzo. 49 Edo efe dõmedzoe heliheli, nyanyrã, dziku kple xaxa de wo, siwo nye dõla võdiwo je ha. 50 Ede m̃ na efe dõmedzoe, mede wofe luõ tso ku nu o, eye wõtsõ wofe agbe de asi na dõvõ.^r 51 Eye wõwu wofe ngõgbeviwo katã le Egipte, wofe ñsẽ je ngõgbeawo le Xam je agbadõwo me.^s 52 Ena efe dukõ ho abe alẽwo ene, eye wõkplõ wo le gbedzi abe lãhawo ene.^t 53 Ekplõ wo dedie, be womevõ o; ke wofe futõwo la atsiafu nyẽ tsyõ wo dzi.^u 54 Eye wõkplõ wo va efe anyigba kãkãe la dzi, va to, si efe nudusi xõ la gbãe.^v 55 Enyã dukõwo le wo ngõ, eye wõdzidze nu de edzi na wo, ne wõanye wo to, eye Israel-toawo nã wofe agbadõwo me.

56 Ke wote Mawu, dzifovõto la kpo, wodze aglã, eye womelẽ efe seawo me de asi o. 57 Wote de megbe, eye womedi anukware o abe wo fofowo ke ene, wofe asa abe datĩ òdoagblõ ene. 58 Wotsõ wofe nuxefewo do dziku nẽ, eye wofe legbawo wotsõ do adãe.^w 59 Mawu see, dzi kui, egbe Israel kenken, 60 eye wõgblẽ nãfe, si le Silo, agbada, si wõtu de amegbetõwo dome la di.^x 61 Etsõ efe ñsẽ de aboyo me, eye wõtsõ efe atsyõdodo de asi na keto la. 62

Etsõ efe dukõ de asi na yi, eye dzi kui de efe domenyinu ñu. 63 Dzo fiã efe òekakpuiwo, eye womedzi srõdeha na efe òetugbiwo o. 64 Efe ònunõlawo tsi yi nu, eye avi bu de efe ahošiwõ. 65 Tete Afeto la nyõ abe alõ-dõla ene, abe kalẽto, si wein na wõle aseye tsom ene, 66 eye wõnyã efe futõwo de megbe; ñukpe mavõe wõdo wo. 67 Ke edo vlo Yosef je agbada, eye metia 'Efrayim-to la o, 68 ke boñ etia Yuda-to la, Zion-to, si wõlõna.^y 69 Eye wõtu efe kãkãefe la abe dzingoli ene, abe anyigba, si gõme wõdo anyi tegbee ene. 70 Etia efe dõla Dawid, eye wõkplõ tso alẽkpo-wõ gbãe;^z 71 edee le alẽ vinõwo yome, ne wõakplõ efe dukõ Yakob kple efe domenyinu Israel.^{aa} 72 Ekpo wo dzi le efe dzi dzõdzõe nu, eye wõtsõ asi dzeadãñu kplõ woe.

Nuxaxa le Yerusalem gblẽlawo outt.

79.ª Asaf je ha. Mawu, dukõwo nyẽ zi de wõ domenyinu dzi, wogblẽ kã do na wõ gbedoxõ kãkãe la, eye wõtsõ Yerusalem wo anyiglagõ. 2 Wotsõ wõ dõlawo je kukuawo na dzifoxewo, newoawu, kple wõ ame kãkãewo je lã na gbemelãwo. 3 Wokõ wofe òu de Yerusalem ñu godoo abe tsi ene, eye amea deke meli adi wo o. 4 Miezũ ñukpe na mĩafe afelikawo kple alõmedenu kpakple vlododo na amesiwo fo xlã mí.^b

5 Yehowa, yekayi nado dziku daa ase do, eye wõ ñuavõ nabi abe dzo ene?^c 6 Trã wõ dziku heliheli la kã de dukõ, siwo menyã wõ o, kpakple fiadufe, siwo meyo wõ ñkõ o la dzi!^d 7 Ela-bena womi Yakob, eye wodo afe-do enofewo. 8 Megadi tsãtõwo je vodadawo na mí o! Netsõ, na-kpõ nublanul na mí, elabena mĩegbõdzõ ñuto!

9 Mía xõname je Mawu, xõ na mí le wõ ñkõ je bubu la ta; de mí, eye natsõ mĩa nuvõwo ke mí le wõ ñkõ la ta! 10 Nukañuti dukõwo anõ gbõgblõm be: 'Afika wofe Mawu la le? Wõ dõlawo je wu, si wokõ de anyi, je hlõbiabia nedze le mĩa ñku me de dukõwo

^a 103, 14-16.
^b Sam. I. 4, 17, 20.

^d Mo. IV. 14, 22.

^e kp. 9.

^f kp. 12.

^g Kron. II. 6, 6.

^h Mo. II. 7, 19, 20.

ⁱ Mo. II. 9, 2. 20.

^k Sam. I. 16, 11.

^l 12.

^m Mo. II. 10, 12.

ⁿ Sam. II. 7, 8.

^o Mo. II. 9, 25.

^p kpo 74.

^r Mo. II. 9, 15.

^s Mo. II. 12, 29.

^t 77, 21.

^u Mo. II. 14, 19, 22, 27.

^v 44, 14.

^w Mo. II. 15, 17.

^x 80, 5.

^y Yer. 10, 26.

^z Hos. 7, 16.

^{aa} Mo. V. 32, 21.

^{bb} 42, 4; 115, 2;

Yoel 2, 17.

^{cc} Sam. I. 1, 3; 4, 11.

ɲu! 11 Gatwo fe ɲeɲe nede gbòwò! Le wò alò fe sesè la nu na kuviwo nakpòtò dī! 12 Oo, Afeto, do miáfe afelikawo fe vlo, si wo-do wò la, te fe de akònu na wo zi adre! 13 Ke mi, wò dukò kple wò lánɲife fe aléwo, míada akpe na wò tegbee, eye míaxlè wò ɲkòxòxò afia le dzidzimewo katá me.

Gbedododa le Israel lelédèasi ɲuti.

80. Asaf fe ha na heno la, ne woadzi de „dzogbenya fe dasedidi“ fe gbe nu.

2 Wò, Israel kpɔla, see! Wò, amesi kpò Yosef dzi abe alé ene, eye /nèbòbò nò kerubiwo dzi gli la, do! 3 Na wò ɲusè nana azòli dzi le Efrayim, Benyamin kplè Manase ɲgò, eye va xò na mí! 4 Mawu, gaɲo mí te, na wò ɲku me naklè, ne míakpò xòname!

5 Yehowa, Mawu Zèbaot, yekaxi nado dziku de wò dukò fe gbedododa ɲu ase do? 6 Ena aɲatsibolo wo woɲu, eye nena aɲatsi wo taɲtaɲ wono. 7 Etsò mí do dzrenui na miáfe afelikawo, eye miáfe futòwo le alome dem. 8 Mawu Zebaot, gaɲo mí te, na wò ɲku me naklè, ne míakpò xòname!

9 Eho weinka tso Egipte, eye nènɲã dukòwo da hetsòe do. 10 Eɲzra ɲu do, eye wòde ke hexò anyigba. 11 Efe vòvòli do de towo dzi, eye wòde alò de Mawu fe sedertiwo ɲu. 12 Ede alò de keke atsiafu nu ke, eye efe dɔ de tásisi la nu. 13 Nukaɲuti nèvuvu kpò le ɲu, be amesiwo katá to mɔ dzi yina la, nana ekem? 14 Gbeha vuvui, eye gbemeláwo dui.

15 Mawu Zebaot, trɔ dzro, do kɔ da tso dzifo, kpò nu, eye galé ɲku de weinka sia, 16 kple alò, si wò nuɲusi tso do, kpakple dzedze, si dzi nèkpò wòtsi la ɲu! 17 Dzo fiá wo, wolá wo, eye wò ɲku me ɲòdzidodo na wotrɔ. 18 Wò asi nena wò nuɲusi fe ame kple amegbetòvi, si dzi nèkpò wòtsi la ɲu, 19 ekema míate da le ɲuwò o! Gbò agbe mí, eye míayò wò ɲkò! 20 Yehowa, Mawu Zebaot, gaɲo mí te, na wò ɲku me naklè, ne míakpò xòname!

Dkekenyueɲuɲu nyuito.

81. Asaf tò na heno la, ne woadzi de Gat-viwo tò nu.

2 Migli kple dzidzò de Mawu, si nye miáfe ɲusè la ɲu, eye mitso aseye de Yakob fe Mawu la ɲu! 3 Mixe ha, mina axatsewo, gakasanku kple sanku viviwo na-dí! 4 Miku kpè le dzinu yeye dzi, eye ne dzinu sò tegblè le miáfe ɲkekenyueɲuɲu! 5 Elabena esia nye dodo na Israel kple Yakob Mawu la fe kònu. 6 Esime wòho de Egipte-nyigba ɲu la, etsòe wò see na Yosef. Gbe, si nyemenya o la, dī mese be: 7 Mede agba da le efe abòta, eye efe asi de da le tsikpo ɲu. 8 Eyom le xaxa me, eye mexò na wò, medo to wò le dzidegbelilikpo me, eye medo wò kpò le adzrewòtsi la gbò. Sela.

9 Nye dukò, see; Israel, maxlè nu wò, be àdo tom loo! 10 Mawu tutò deke meganò asiwò o, eye megádo gbe da na mawu bubuwo o! 11 Nye nye Yehowa, wò Mawu, si kplò wò tso Egipte-nyigba dzi. Ke wò nu baa, ne made nu eme na wò taɲ! 12 Ke nye dukò medo to nye gbe o, eye Israel melè edzi nam o. 13 Eyata mede asi le wo ɲu de wofe dzimesesè la me, ne woazò de woawo ɲuto fe aɲaɲudodo la nu. 14 Oo, de wònye de nye dukò do tom, eye Israel zònye mawo dzi la, 15 anye ne asusò vie ko mabòbò wofe futòwo de anyi, eye matrò nye asi dɔ wofe ketowo ɲu; 16 anye ne Yehowa fe adikátowo avivi nu me na wo, eye wofe yeyixi anò anyi tegbee; 17 anye ne matsò lu va-òò anyi woe, eye mana woadi fo kple kpeto me nyiŋsi.

Dkumeka-nyagbògbò de dzidzila mawu-
nutejeawo ɲu.

82. Asaf fe ha. Mawu tsi tre de Mawu fe ha la me, eye wòdrò wònu le mawuwò dome. 2 Yekayi miadrò wònu madzomadzò ase do, eye miade ame vòdì la dzi? Sela. 3 Midrò wònu ame tsewo kple tsyiviwo de etefe, eye mitso na hiátowo kple ame dahewo! 4 Mixò na ame tsewo kple ame da-

a 102, 21.

b 137, 7.

c Mo. III. 23, 24.

d 46, 1.

e Sam. I. 4, 4; Ps. 99, 1.

f kp. 8, 20.

g Mo. II. 17, 7; Mo. IV. 20, 13.

h 102, 10.

i Mo. II. 20, 2, 3.

j kp. 4, 20.

k Yes. 5, 1-7; Hos. 10, 1; Do. 14, 16.

l 88, 42.

m Mo. V. 32, 13.

n kp. 6.

o Mo. V. 1, 17.

p Yes. 1, 17.

q kp. 4, 8.

hewo, eye midu wo le ame vōdji la si!

5 Womedze sii o, eye wome-nyae o, wole zozom le viviti me, eye anyigba fe agunuwo katā le vōāām. 6 Nye gblō be: ʔMawuwuwo mienye, eye dzifouito la fe viwo mi katā mienye! 7 Ke miaku abe amegbetow ene, eye miatsi ava abe amegāwo dometo deka ene. 8 Mawu, tso, nadrō vō-nu anyigba, elabena wōe nye dukōwo katā fe domenyila!

Kukudele le kpekpedegu ta le Israel fe futowo gutti.

83. Hadzidzi, Asaf fe ha. 2 Mawu, dodoe megazi le ruwō o, Mawu, megazi kpi o, eye megado ho to o! 3 Elabena kpo da, wō futowo nyrā, eye wō ketōwo ko ta dzi. 4 Wole tame dom le aye me de wō dukō ru, eye wole adanu dem de wō amesiwo ʔnēyla la ru. 5 Wole gbogblom be: Miva, miatsrō wo, ne womaganye dukō o, eye ne womagado ŋku Israel fe ŋko dzi azo o!

6 Wode adanu nu deke, ruwō wobla nu do: 7 Edom fe agbadōwo kple Ismaeltōwo, Moabtōwo kple Hagaritōwo, 8 Gebal, Amon, Amalek, Filistitōwo kple Tiroto-wo. 9 Asur hā de wo dzi, woawoe nye Lot-viwo fe ala. Sela.

10 Wō wo abe Midiantōwo kple Sisera ene, abe Yabin le Kison-tōwu la nu ene! 11 Wotsrō le Endor, eye wozu adu na anyigba. 12 Wō wofe amegāwo abe Oreb kple Zeeb ene, eye wofe avafia-wo katā abe Zebax kple Zalmuna ene. 13 wo, amesiwo gblō be: Míaxo Mawu fe ʔnōfewo na mía dokui!

14 Nye Mawu, wō wo abe yali ene, eye abe gbe fufu le ya nu ene! 15 Alesi dzo bia ave, eye dzo fe ađe tōa dzo towoe la, 16 nenema natsō wō ya vuduvudu atí wo yomee, eye nado dzika-tsofoe na wo kple wō ahom! 17 De ŋukpe mo na wo fū, ne woadi wō ŋko, Yehowa! 18 Du akpe wo, eye ŋo adzi wo tegbee, wofe mo atsi dā, eye woatsrō, 19 ne woadze sii be, ŋkōwōe nye Yehowa, eye wō dede koe do kpo de anyigba blibo la dzi!

Mawuxo la yome didi.

84. Korax-viwo fe ha na heno la, ne woadzi de Gat-viwo to nu.

2 Yehowa Zebaot, wō nōfewo soe nam loo! 3 Yehowa fe xoxo-nuwo le nye luō dzrom yi de menye ke; nye dzi kple nye ŋutilā le aseye isom de Mawu gbagbe la ru. 4 4 Xevi kpo afe, eye sagbadre kpo ato na edokui, afisi woatsō viawo ađoe, eya nye wō vosamlekpuwo, Yehowa Zebaot, ʔfianye kple Mawunye. 5 Woayra amesiwo le afewō me la; woakafu wō đaa. Sela.

6 Woayra amegbetō, siwo fe rušē le mewō, amesiwo fe dziwo le Zion motatawo ru. 7 Ne woto ađatsibali me la, wowōne wōzua tsidzofe; eye ađatsi tsoa yayra doa atsý ne. 8 Wole azoli dzi, wofe rušē le gā dom de dzi, wo-va do de Mawu ŋku me le Zion. 9 Yehowa, Mawu Zebaot, do to nye gbedododa, Jakob fe Mawu, see! Sela.

10 Mawu, mía akpoxōnu, kpo nu, eye nalē ŋku de wō amesia-mina la fe mo! 11 Elabena ŋke-ke akpe mede wō xoxōnu nōno ŋkeke deka nu o, melō be, matsi tre de kpu nu le nye Mawu fe me, wo esi manō ame vōdliwo fe agbado me. 12 Elabena ye kple akpoxōnu enye Yehowa Mawu; Yehowa na amenuveve kple bubu, eye ʔmetea nu nyui amesiwo fōdidi mele wofe zozome ru o la o. 13 Yehowa Zebaot, woayra amesi doa ru de ruwō la!

Amenuveve yeye yome didi! kple egugbedodo.

85. Korax-viwo fe hana heno la. 2 Yehowa, éve wō anyigba nu, eye nēgado Jakob te. 3 ʔtsō wō dukō la fe vodada ke wo, eye nētsyo nu wofe nuvōwo katā dzi; Sela. 4 ʔdzudzō wō dzikudodowo katā, eye nēde asi le wō dziku heliheli la ru. 5 Gatro de mía ru, mía xōname Mawu, eye nadzudzō wō adāwōwo de mía ru! 6 ʔe áno dōmedzoe dom de mía ru dikaa, eye nāno wō dziku didim de nu tso dzidzime yi dzidzimea. 7 ʔe māgagbo agbe mí, ne wō dukō nakpo dzidzō de ruwō oa? 8 Yehowa, na mía kpo

a Kron. I. 26, 1.

b kp. 1; Mo. II. 21, 6; Yoh. 10. 34.

d 42, 3. 5.

e 5, 3.

f 65, 5.

g 27, 5; 35, 20.

h 72, 15.

i 27, 4.

k 3, 4.

l Wōn. 7, 22; 4, 15, 21, 23. n 34, 11.

o Wōn. 7, 25; 8, 21. p 74, 8.

r 89, 50.

s 77, 8.

t Hos. 12, 6.

wò amenuveve, eye na wò xaname mí!

9 Mase nusi gblo ge Mawu Yehowa ala; elabena agblo ñutifafa na efe dukò kple efe mawumemewo, eye malò be, woagatrò de bometsitsi ñu o.ⁱ 10 Nyatefe, efe xaname tso de amesiwo vòne la gbo, ne bubu nanò míafe anyigba ñu. 11 Amenuveve kple nyatefe ado go wo nòewo; dzòdzòenyenye kple ñutifafa agbugbo nu na wo nòewo. 12 Nyatefe amie tso anyigba me, eye dzòdzòenyenye ado mo da tso dzifo. 13 Yehowa ana nu nyui hã, eye míafe anyigba atse efe ku. 14 Dzòdzòenyenye adze engò, eye wòalé ñku de efe afòtofe ñu.

Gbedododa le hiã me.

86. Dawid je gbedododa. Yehowa, fu to anyi, eye nađo tom, elabena hiã tum, eye meda ahe. 2 Kpò nye luvo ta, "elabena ame kokpòe menye; nye Mawu, xò na wò dola, si doa dzi de ñuwò la! 3 Afeto, ve nunye, elabena wò yom mele gbawotsyogbe.^k 4 Do dzidzo na wò dola je luvo, elabena Afeto, wòe meko nye luvo dzi na! 5 Elabena Afeto, wò dome nyo, eye nêlã tsotsokè; amenuveve bo de asiwò na amesiwo katã yò wò la.ⁱ 6 Yehowa, se nye gbedododa, eye nalé to de nye kokofogbe ñu! 7 Mayo wò le nye xaxagbe, elabena ađo tom.^k 8 Amea deke mede nanwò le mawuwo dome o, eye naneke mede wò dɔwɔwɔwo nu o.ⁱ 9 Afeto, dukò, siwo katã nêwo la, ava de ta agu na wò, eye woade bubu wò ñku ñu. 10 Elabena èlolo, eye nêwɔa nukunuwo; wò dede koe nye Mawu.

11 Yehowa, fia wò mòm, ne mazo le wò nyatefe la me; tso nye dzi do nu deka kolia ñu, ne mavò wò ñku!ⁿ 12 Makafu wò Afeto Mawu tso dzi blibo me, eye made bubu wò ñku ñu daa. 13 Elabena wò amenuveve sò gbo de dzinye, eye nêde nye luvo tso keke tsiêfe vi ke. 14 Mawu, dadalawo tso de ñunye, eye ñuta-selawo fe ha le nye agbe yome tim, eye womele buwòm da o. 15 Ke wò, Afeto la, Mawu nublã

nuikpòla kple amenuvela nènye, ègbòa dzi blewu, eye amenuveve kple nyatefe bo de asiwò.^a 16 Tro de ñunye, eye nave nunye, na wò ñusè wò dola, eye naxò na wò dolanyonu *bvi!* 17 Wò dzesi le ñunye hena nyui, ne nye ketòwo nakpòe, ñu nakpe wo, elabena wò Yehowae kpe de ñunye, eye nêfa ako nam.

Zion ñu koko to trɛsubolawo je dzimetotro me.

87. Hadzidzi; Korax-wiwo fe ha. Efe agunu le to kòkòewo dzi. 2 Yehowa lãa Zion je agbowo wu nòfowo katã le Yakob. 3 Mawu je du, nya nyui wogblo de ñuwò. Sela. 4 Mayo 'Raxab kple Babel be, wonye amesiwo nyam; kpò da, Filistitowo, Tiro kple /Kus la, afima wodzi wo do. 5 Ke woagblo le Zion ñu be: Eya me wodzi amesiame do, eye eya dzifooito la li kee. 6 Ne Yehowa le dukòwo dem agbalè me la, axlè wo be, afima wodzi wo do. Sela. 7 Hadzilawo kple yedulawo agblo be: „Nye susuwo katã le dziwò.“

Konyifafa gbedododa le hiã gãa de me.

88. Hadzidzi. Korax-wiwo fe ha na heno la, ne woadzi de „Doléle“ fe gbe nu. Heman tso Ezrax-wiwo dome je nufiamaha. 2 Yehowa, nye xaname je Mawu, medo yli le ñkeke me, eye zã me la mele ñkuwò me. 3 Nye gbedododa neva ñkuwò me, eye nafu to anyi de nye kokofogbe ñu! 4 Elabena fukpekpe di fo na nye luvo, eye nye agbe te de tsiêfe ñu. 5 Wobum de amesiwo yi avli me la dome, eye mele abe ñutsu gbòdzògbòdzò ene. 6 Ede asi le ñunye de ame kukuwo dome, mele abe ame tsiava, siwo le yòdo me, amesiwo dzi mègadó ñkui o, eye woklã da le wò asi ñu la ene. 7 Etsòm de avli me fe do kple viviti me kpakple atsiafa je goglofe. 8 Wò dziku le dzinye, eye wò ʹfutsotsoewo tem de to. Sela. 9 Ede nye ame nyanyewo da le ñunye, eye nêtsòm do ñunyunui na wo, èdo bo de nunye, dodo meli nam o.^p 10 Hiã ti kò na nye ñku; meyo wò, Yehowa, gbawotsyogbe ye meke nye abò na

^a Mo. II, 34, 6.

^b 116, 16.

^d 72, 3.

^e Yes. 30, 7.

^f 68, 32.

^g 18, 21-27.

^h 6, 3.

ⁱ kp. 15.

^k 50, 15.

^l 71, 19.

ⁿ 27, 11.

^o 42, 8.

^p kp. 16; 31, 12; 36, 12.

wò. 11 De áwò nukunu de ame kukuwo ñua? Alo de ñóliwo afó akafu wòá? Sela.^a 12 De woaxlê wò amenuveve afia le yodo me kple wò nutefewòwò le tsiéfea? 13 De woade wò nukunuwo afia le viviti me, eye wò dzòdzòenyenye afia le anyigba, si dzi woñla nu be lena la dzia?

14 Ke nyea medo ñli na wò, eye ñdi la nye gbedododa va ñkuwò me. 15 Yehowa, nukañuti nētu asi nye luwò da, eye nýla wò ñku me dem? 16 Hiátò menye, eye mele kukum tso devime ke; wò ñdzididowo le kpeyem, eye melulu. 17 Wò damedzoe heliheli va to dzinye, wò ñdzididomewo tsròm. 18 Wođe to dem atradi abe tsi ene, wo katá tim de to dem. 19 Ede xólòwo kple hatiwo da le ñunye, eye bluku zu nye ame nyanye.^c

ANka amenuveve, si ñugbe Mawu do na Dawid la le?

89. ^aEzrax-vi Etan fe nufiameha. 2 Madzi ha le Mawu fe amenuveve ñu ñaa, matsò nye nu ade gbe fã efe nutefewòwò le dzidzimewo katá me. 3 Elabena megblo be: Woatu amenuveve la de dzifo tegbee, eye ali ke wò nutefewòwò de afima. 4 „Mebla nu kple nye ame tiatia, eye meka atam na nye dola Dawid be: 5 Mali ke wò fome tegbee, eye mađowò fiazikpui anyi na dzidzimewo katá!“ Sela. 6 Yehowa, dzifowo le wò nukunuwo kple wò nutefewòwò kafum le ame kòkòewo fe takpekpe me. 7 Elabena ameka le dzingali me de Yehowa nu, eye ameka sò kple Yehowa le mawuwo fe „wiwo dome? 8 Dòdzi le Mawu ñu ñuto le ame kòkòewo fe adanu me, eye vavò le eñu na amesiwo katá fo xláe la. 9 Yehowa, Mawu Zebaot, ameka sesè abe wò, Yehowa, ene? Eye wò nutefewòwò de to de wò.“ 10 „Wòe du fia de atsiafu fe agbodzedze dzi; ne efe tsoťsoewo le mimlim la, wòe tsia wò nu. 11 Egbã ‘Raxab gudugudu, abe amesi woda nul ene, eye nêka wò futowo hlé. 12 Tòwòe nye dzifo, tòwòe nye anyigba hã, xexename kple eme nuwo, wòe do wo gome anyi.“ 13

^a 6, 6.

^b 97, 2.

^d 47, 10.

^e kp. 9.

^f kp. 4; Sam. 1. 13, 14.

^g kpo Sam. 11. 7, 8-16.
^h Sam. 1. 16, 13.

ⁱ Sam. 1. 2, 10; Ps. 132, 17.

^k 132, 11; Yes. 55, 3; Do. 2, 30.
^l 72, 8.

^m Sam. 11. 7, 14.

ⁿ Yes. 54, 10.

^p Hl. 1, 6.

^r 115, 3.
^s Mat. 8, 26; Ps. 65, 8.

^t 87, 4.

^u 24, 1.

Wòe wò anyiehe kple dziehe; Tabor kple Xermon le aseye tsom de wò ñku ñu. 14 Tòwòe nye alo sesè, ñusè le wò asi ñu, eye wò nudusi de dzi. 15 Dzòdzòenyenye kple vònudòdrò nye wò fiazikpui fe anyinò; amenuveve kple nyatefe le tsitre de wò mo.^b 16 Woayra duko, si nya aseye-tsotso! Yehowa, woazo le wò ñku me kekeli me. 17 Woatso aseye le wò ñku me gbawotsyogbe, eye woado wò de dzi le wò dzòdzòenyenye me. 18 Elabena wòe ñusè fe atsyò nènye, eye miáfe dzo kò de dzi to wò amenuveve me. 19 Elabena Yehowa tõe nye miáfe ‘akpoxònu, eye miáfe fia enye Israel fe kòkòeto la tò.

20 Yemayi nêfo nu to ñutega me na wò ame kòkòewo gblò bena: „Mekpe de kalèta de ñu, eye medo ñekakpuia de de dzi le duko la dome.“ 21 Mekpò nye dola Dawid, eye mesi nye ami kòkòe ne. 22 Nye asi anò eñu sesie, eye nye alo ado ñusèe.^b 23 Futò maxaxae do o, eye ame vlo matee de anyi o. 24 Magbã efe adikátowo le eñgò nyanyanya, eye malá nu de efe ketowo. 25 Nye nutefewòwò kple amenuveve anò anyi kpilii, eye efe ‘dzo akò de dzi to nye ñku me. 26 Matsò efe alo ado atsiafu dzi, eye efe nudusi ado tósisiwò dzi.ⁱ 27 Ayòm be: Fofonye nènye, nye Mawu kple nye xoname fe aga.” 28 Matsòe ado ñgògbevi kple tatòe de anyigba dzi fiawo nu. 29 Madzra nye amenuveve do ns tegbee, eye nye nubabla ali di ne.” 30 Mana efe fome nanò anyi tegbetegbe kple efe fiazikpui abe dzifo fe ñkekewo ene. 31 Ne viawo gblè nye nufiame di, eye womewò de nye kònuwo nu o, 32 ne wogblè kò do na nye dódowo, eye womewò nye sewo dzi o la, 33 ekema matsò amefoti ava kpò wo fe dzidada dae, kple fudename ava kpò wo fe vodada dae. 34 Ke nyemana nye amenuveve nadzo le egbo o, eye nyemada alakpa le nye nutefewòwò me o. 35 Nye-magblè kò do na nye nubabla o, eye nyematrò nusí do tso nye nuyiwo me la o. 36 Meta nye kòkòenyenye zi deka, nyemada ala-

kpa na Dawid o: 37 Efe fome anyi anyi tegbee kple efe fiazikpui abe ye ene le nkunye me.^b 38 Ali ke abe yleti ene tegbee. Dasefo, si le dzingali me la, enye nyatefeto. Sela.

39 Ke egbe ame, eye nedo vlo ame; edo dziku de wo amesi- mina nu. 40 Edi gbo wo dola fe nubabla, egble ko do na efe fiakuku hetsae fu gbe de anyigba. 41 Egbā efē gliwo katā, eye nēmu efe mō sesēwo fu anyi. 42 Ame- siwo katā to mō dzi yina la, woha- e, eye wōzu alomedenu na efe afelikawo. 43 Ena efe adikātowo fe nudusi de dzi, eye nēdo dzi- dzo na efe futowo katā. 44 Ena efe yi nu fo asa, eye mēna wōno te le awa me o. 45 Etsi efe dza- dzanyenyenu, eye nētsō efe fia- zikpui xiā de anyigba. 46 Etō efe dekakpui me nkekewo de eme, eye nētsō nukpe tsyae. Sela. 47 Yehowa, yekayi nayla dokuiwo dikaa ase do, eye wō dōmedzoe heliheli nana bibim abe dzo ene?^k 48 Afeto, do nu, alesi nye agbe le kpui kple alesi nēwo amegbetoviwo katā dzodzroe! 49 Du- tsu kae le agbe, mekuna o, eye wōde efe luwo tso tsiēfe si me? Sela. 50 Afeto, afika wō amenu- veve tsāto, siwo dzi nēta wō nu- tefewowo do na Dawid la le? 51 Afeto, do nu wō dola fe vlo- doame, siwo katā metsō de akonu tso duko gedewo gbo, 52 siwo wō futowo tso le alome demī, Yeho- wa, wotsō le alome demī le wō amesiamina la fe afotofewo nui!

53 Woakafa Yehowa tegbee! Neno alea, ē, neno alea!^o

AGBALE ENELIA.

Mawu mavoto la enye amegbetowo fe sitsofe.

90. Mose, Mawu fe ame, fe gbedododa.

Afeto, sitsofe nēnye na mī tso dzidzime yi dzidzime. 2 Hafi to- wo nava do, eye anyigba kple xexeme nadzo la, wōde nye Mawu tso mavo me yi mavo me. 3 Wōe nana amegbetowo gatrona zua kewo, eye nēgblona bena: ^aMitro gbo, mi amegbetoviwo! 4 Ela- bena fe akpe le nkuiwo me abe etsō nkeke, si nu va yi, kple nu-

^a Pet. II, 3, 8.

^b 72, 17.

^d 102, 12; 103, 15; HI, 14, 2; Yes. 40, 6, 7.

^e Mo. I, 9, 13.

^f 44, 10-25; 74; 79.

^g 80, 13.

^h Nyagb. 1, 3, 8.

ⁱ 39, 5.

^k 85, 6.

^l 90, 9, 10.

^m 85, 2.

^o 41, 14.

^p 18, 3.

^r 124, 7.

^s Nyagb. 1, 4; 12, 7.

dzoyi le zā me ene.^a 5 Ekplō wo yii, alōdōdo ko wonye; ndi la wo- dze abe agbe ene. 6 Ddi la efo- se, eye wōdze, fiē la woyae, eye wōfu.

7 Elabena wō dōmedzoe na mīa nu yi, eye wō dziku de mī da kple nōdzi. 8 Etsō mīafe voda- dawo do wō nkui me, kple mīafe nu yaylawo do wō mo fe ke- keli nu. 9 Elabena mīafe nkekewo katā nu yi le wō dziku la nu, mīafe fewo vo de mī abe ame fe gēge ene. 10 Mīafe agbenofewo nye fe blaadre, ne ede fā la, fe blanyi, eye afudename kple hiā nye wo adegbefonu; elabena wo- va yi kabakaba, eye miedzo. 11 Amekae dze si wō dōmedzoe fe nūsē kple wō dziku de alesi wo- awo wō nui? 12 Fia alesi mīaxlē mīafe nkekewo la mī, ne dzi nyanu nado mīa si!

13 Yehowa, trō ko dzro! Vase- de yekayie? Eye na wō dōme natro de wō dolawo nu! 14 Tso wō amenuveve di fo na mī le ndi, ekema mīatso aseye, eye mīakpo dzidzo le mīafe nkekewo katā me! 15 Do dzidzo na mī de yeyi- yi, si nēte mī de anyi, kple fe, siwo me dzogbewōe di kpe mī la nu! 16 Na wō dōwawo nadze na wō dolawo, eye wō atsyi nana viwōwo nu! 17 Ale Afeto, mīa Mawu, fe dōmenyo nana mīa dzi, eye wōana mīafe asinudowo nali ke zā na mī, ē, mīafe asinudowo wōana woayi dzi nyuie!

Le dzifooto la fe vovoli te.

91. Amesi babo na dzifooto la fe bebefe, eye wōle nūsē- katātō la fe vovoli te la, 2 eya gblona na Yehowa be: Nye sitsofe kple nye mō sesē nēnye, nye Mawu, si nu meofo nu do.^p 3 Elabena ade wō tso xevimōtre la fe adoboli me, tso dovō, si gblēa nu me. 4 Atso efe fu atsyi dzi- wō, eye efe awala te nabe do; akpoxonu gā kple dagbitō enye efe nyatefe la. 5 Māvō zā me nō- dzi kple agutro, si le oō lūm le nkeke me, 6 dovō, si le zozom le bluko me, kple do xoleamequa, si le nu gblēm le nōdo la o. 7 Akpe neno anyi dzem de axawō, eye akpe ewo de wō nudusi me, ke

wò la, mate de ñuwò o! 8 Vavá, ákpæ kple wò ñkuwo, eye ákpæ, alesi woado etefe na ame vòdiwoe.^a

9 Elabena Yehowa enye wò sifosefe, eye dzifovito la nètso wò nowófee. 10 Dzogbevõe mafo go wò o, eye hiákame mate de wò agbado ñu o. 11 Elabena ado efe dólawo de ñuwò, ne woakpo tawò le wò mawo katá dzi.^c 12 Asi me woakò wò do, ne mágatsò wò afo axlá de kpea deke o. 13 Azò dzata kple fli dzi, eye ányá avuzi le dzatavi kple ɔɔ driba dzi.^f 14 Madee, elabena eku de ñunye; makæ ado kòkòfe, elabena enya nye ñku. 15 Ayom, eye mate nɛ, meli kplii le hiá me; madee le eme, eye mahade bubu enu. 16 Matsò agbe didi aji fo nɛ, eye mana wòakpo nye xɔname.

Mawu fe ame takpokpo.

92. Dzudzogbehadzidzi la. 2 Enyo be, woada akpe na Yehowa, eye woadzi kafukafuha na wò ñku, wò dzifovito la,^k 3 woade gbe fá wò amenuveve le ñdi kple wò nutefewawò le zãwo me, 4 'de kasanku ka ewo to, sanku kple gakanku fe didi ñu. 5 Elabena wò, Yehowa, etsò wò dɔwɔwɔwo do dzidzò nam, wò asinudɔwo ta mele aseye tsom do.

6 Yehowa, wò nuwɔwɔwo lolo loo, wò susuwo me goglo ñuta!ⁿ 7 Gegeme menya esia o, eye bometsila medze sii o. 8 Ne ame vòdiwo mie abe gbe ene, eye nu vlo wɔlawo katá le se fom há la, tsòtsò ge ko woala dikaa.^r 9 Ke wò la èdo kpo tegbee, Yehowa.^s 10 Elabena kpo da, wò futɔwo, kpo da, wò futɔwo atrɔ, eye nu vlo wɔlawo katá aka ahlè! 11 Ke áko nwea nye dzo de dzi abe akpágbá tɔ ene, eye.^t woakò ami yeye de dzinye. 12 Nye ñku atsa le nye ketawo dzi bokò, eye nye to ase nya le ame vlo, siwo tso de ñunye la ñu.

13 Ame dzòdzòe la atu hlo abe deti ene, eye wòade dzi abe sederti le Libanon dzi ene.^u 14 Wodo wo de Yehowa fe afe la me, eye wofo se de mía Mawu fe xɔxɔnuwo.^b 15 ^aWoaatse ku le tsitsime ke há, tsi anɔ wo me gugugu,

eye woade ama 16 ahade gbe fá be, Yehowa enye dzòdzòe tɔ kple nye aga, si ñu fòdidi deke mele o.^b

Mawu enye fia de Futsotsoewo dzi.

93. ^aYehowa enye fia! Eta gá-nyenye, Yehowa ye tae, etsò ñusè bla alí dzi, eyae li ke xexeamé, mavá o. 2 Wò fiazikpui li ke tso gbadegebe ke, eye neli tso mavo me ke. 3 Tòsisiwo, Yehowa, tòsisiwo dze agbo; tòsisiwo le gbe dem. 4 Yehowa kako le dzifo wu, tɔ gáwo fe howɔwo kple atsiaju fe agbodzedze sesè. 5 Wò ^asewo le eme tututu; Yehowa, ñutikòkòe dze wò afe la yeawokatayi.

Mawu nabla hì5 futɔwo.

94. Mawu hìlòbìala, Yehowa, Mawu hì5bìala, do! 2 Wò anyigba fe wònuadròla, kò dokuiwò dzi, eye naɔo dadalawo fe nuwɔwo teje na wo! 3 Yekayie, Yehowa, yekayi ame vòdiwo atso aseye ase do? 4 Wole nufofo yrom hele nya tovowo gblóm; ame vòdiwo katá le dazra dam. 5 Yehowa, wogbá wò dukɔ la nyanyanya, eye wote wò domenyinu la de anyi, 6 wowu ahosiwo kple amedzrowo, eye wodo hì5 de tsyòeviwo ñu 7 hele gbògblóm be: Yehowa mele ekpòm o, Yakob fe Mawu la medze sii o.^o

8 Mí gegeme, siwo le dukɔ la dome, midze sii, eye mi bometsilawo, yekayi miadze nunya?^p 9 Eya, amesi wò to, de mase nu oa? Eya, amesi wò ñku, de makpo nu oa? 10 Eya, amesi hea to na dukɔwo, de mahe to oa? Eya, amesi fia nunya amegbetɔwoa? 11 Yehowa nya amegbetɔwo fe susuwo be, dzodzro wonye.^u

12 Yehowa, woayra ñutsu, si nêhe to na, eye nètso wò se la fia nui,^y 13 ne nana gbòdzoe le dzogbevòeyi, si me wodea yodo na ame vòdiwo ya.^z 14 Elabena Yehowa magbe efe dukɔ la o, eye magblè efe domenyinu la di o. 15 Elabena wònuadrò agatrò de dzòdzòenyenye nu, eye amesiwo katá fe dzi to mɔ deka la, aku de enu.

16 Ameke atso de ame vòdiwo ñu nam, eye ameka ado de nu

^a 54, 9.
^b Mo. V. 32, 4.

^d Mo II. 15, 19;
^e Ps. 97, 1; 94, 1;
^f 66, 10.

^e Mat. 4, 6.

^f Lu. 10, 19.

^g 19, 8-11.

^h Mo. V. 32, 35.

ⁱ Mo. 1. 18, 25.

^k 147, 1.

^l 33, 2.

ⁿ 104, 24; Yes.
55, 9.
^o 10, 11.

^p 92, 7.

^r 37, 2.

^s 97, 9.

^t Mo. II. 4, 11.

^u Kor. I. 3, 20.

^v 23, 5.

^y 19, 12-14; HL.
5, 17.

^z 37, 7.

^a 52, 10.

^b 84, 3.

^d 1, 3.

v5d1 w6lawo nu de nunye? 17 De menye Yehowa ye x6 nam o la, anye ne etefe makp6 adidi hafi d6d6e nazi le nye luw6 nu le "tsi6fe o. 18 Ne mele gb6gbl6m be, nye afo le 6av6m la, Yehowa, w6 amenuveve l6am de asi. 19 Mele nguble ge6e dem le nye dzi me, ke w6 ak6faname doa dzi-dzo na nye luw6.^b

20 De gbegbl6 fe zikpui, si tsoa hi6kame doa anyi de sea te fe la. ade ha kpliwo6a? 21 Wode ha bibibi de ame dzodz6e la fe luw6 nu, eye w6bu fo 6u madifo. 22 Ke Yehowa enye nye m6 ses6, eye nye Mawu enye nye sitsofe fe aga. 23 Ana wofe dz6gbev6e n6tro va wo dzi, eye w6tso6 woawo nuto fe nu v5d1 w6w6 atr6 woe: Yehowa, m6a Mawu la, atr6 wo.

Akpedada kple tododo.

95 Mitso! Mina m6atso aseye de Yehowa nu, eye miagli kple dzidzo de m6afe x6name fe agakpe la nu! 2 Mina m6atso akpedada ado de efe nku me, eye m6atso kafukafuhawo atso aseye de enu. 3 Elabena Mawu g6enye Yehowa kple fia g6 de mawuwo kat6 dzi.^d 4 Eya si me anyigba fe globofewo le, eye et6e nye towo fe tsutsu6fe; 5 et6e nye atsiafu, si w6w6, kple fufuife, si efe asi w6.

6 Miva, mina m6ab6b6 ade ta agu adze klo de Yehowa, m6a w6la, nku me! 7 Elabena 'eya nye mia Mawu, eye m6awo m6enye duk6 le efe l6nyife kple efe asi me l6wo. "Egbegbe, ne miese efe gbe la, 8 migas6 m6afe dzime abe le Meriba kple gbemagbe le Masa le gbeadz1 ene o! 9 Afisi mia fofowo tem kp6, eye wodom kp6 le, ew6 w6nye w6kp6 nye nuw6w6wo hafi.^e 10 Fe blane s6g f6me sia nyo nu nam, eye megbl6 be: Duk6, si fe dzi tra m6, wonye, eye womenya nye m6wo o; 11 ale be meka atam le nye dziku me be: Ne woahade nye gb6demefe la fi!^f

Ha yeye dzidzi.

96 "Midzi ha 'yeye na Yehowa, mi anyigbawo kat6, midzi ha na Yehowa! 2 Midzi ha na

^a 116, 17.

^b Kor. II. 1, 4, 5.

^d 72, 10.

^e 93, 1.

^f 96, 7-9; Yes. 48, 13.

^g 96, 4.

^h Do. 17, 31.

ⁱ 100, 3; Yoh. 10, 27, 28.

^k 93, 1.

^l 89, 16.

^m Heb. 3, 7; 4, 7.

ⁿ Xab. 3, 3-6.

^o Mo. II. 17, 2, 7.

^p 19, 2.

^q Mo. IV. 14, 22, 23.

^r Heb. 1, 6.

^s kpo Kron. I. 16, 23-23.

^t 33, 3.

^u Fil. 4, 4, 5.

Yehowa, mikafu efe nku, eye mide gbe f6 efe x6name gbawotsyogbe! 3 Mixl6 efe nutik6k6e fia le duk6wo dome kple efe nukunuwo le anyigba dzi towo kat6 dome! 4 Elabena Yehowa lolo, eye w6dze kafukafu nuto, n6dzi le enu fo mawuwo kat6 ta. 5 Elabena duk6wo fe mawuwo kat6 nye nu dzodzrowo; ke Yehowa ye wo dzifo. 6 G6nyenye kple nutik6k6e le enku me, nus6 kple atsy6 le efe kok6efe la.

7 Mi duk6wo fe f6meawo, mitso bubu kple nus6 na Yehowa, mits6e na Yehowa! 8 Mits6 Yehowa fe nku fe bubu n6, 'mido v6sanuwo asi va efe x6x6nuwoe! 9 Mino atsy6d6do kok6e me de ta agu de Yehowa nku me; anyigbawo kat6, midzo nyanyanya! 10 Migbl6 le duk6wo dome be: Yehowa ye nye fia! Xexeam6 li ke, mav6 o. Adr6 6onu duk6wo de etefe.^c 11 Dzifo akp6 dzidzo, anyigba atso aseye, eye atsiafu kple eme nuwo ade gbe; 12 agble kple nusiwo kat6 le eme la, akp6 dzidzo, emegbe avemetiwo kat6 atso aseye 13 le Yehowa nku me: elabena egb6na, egb6na 6onu dr6 ge anyigba; adr6 6onu xexeam6 de dz6dz6enyenye nu kple duk6wo de efe nyatefe nu.^b

Zion kpo dzidzo be, Mawu nye nus6 kat6 to.

97 Yehowa nye fia, anyigba netso aseye, fukpo ged6awo nekpo dzidzo!^k 2 Alilikpo kple tsizi fo xl6e, 'dz6dz6enyenye kple 6onud6dr6 nye efe fia-zikpui fe anyino. 3 Dzo le yiyim le eng6, eye w6fi6 efe futowo godoo va kpe.^l 4 Efe dzikedzowo kl6 de xexea me; anyigba kp6e, eye w6lulu. 5 Towo l6lo abe anyigba ene le Yehowa nku me, le anyigba blibo la fe Afet6 nku me. 6 Dzifowo de gbe f6 efe dz6dz6enyenye, eye duk6wo kat6 kp6 efe nutik6k6e.^m

7 Du nekpe aklama kpakpe sub6lawo kat6, amesiwo tsoa legbawo foa adegbee, mawuwo kat6 'nede ta agu n6! 8 Zion see, eye dzi dz6e, Yuda-ny6nuvi tso aseye le w6 6onud6dr6 ta, Yehowa.ⁿ 9 Elabena w6 Yehowa, 6nye tato le anyigba blibo la dzi, 6do kpo nuto

de mawuwo katādzi.^a 10 Mi amesiwo lōa Yehowa la, ^bmilē fu vō! Ekpōa efe mawumemewo fe luōō ta, eye wōdea wo tsoa ame vōdiwo si me. 11 Kekeli dona na amedzodzawo kple dzidzo na amesiwo fe dzi toa mo dēka la.^c 12 Mi amedzodzawo, mikpō dzidzo de Yehowa ŋu, eye mikafu efe ŋkō kōkōe la!

Wodzi aseye ha na Yehowa le xexe blibo la katā me.

98. Hadzidzi.

Midzi ha ^eyeye na Yehowa, elabena ewo nukunuwo! Efe nuḍusi kple efe alō kōkōe la xō nē. 2 Yehowa de efe xōname fia, eklo nu le efe dzodzōenyenye dzi le dukōwo ŋku me. 3 Edo ŋu efe amenuveve kple nutefewōwō na Israel fe afe la. Anyigba fe ^fmlcenuwo katā kpō mia Mawu fe xōname.

4 Mi anyigbawo katā, mitso aseye de Yehowa ŋu, asejetsotso nedī le mia nu, eye midzi kafukafuha! 5 Midzi kafukafuha na Yehowa de kasaŋku ŋu, de kasaŋku kple ha fe dīdī ŋu, 6 de dze kple kpē fe dīdī ŋu! Mitso aseye le Yehowa, ^gfia la ŋku me!

7 Atsiafu kple eme nuwo nede gbe kpe de xexeamē kple eme nōlawo ŋu!^h 8 Tōsisiwo nefu akpe, towo katā netso aseye 9 le Yehowa ŋku me, elabena egbona vōnu drō ge anyigba! Adrō vōnu xexeamē de dzodzōenyenye nu kple dukōwo de etefe.

Dutikokoe nakpō dzidudu le mawufiaḍufe la me.

99. ⁱYehowa enye fia, dukōwo dzo nyanyanya; ebōbo nō ^jKerubiwo dzi, anyigba vanya. 2 Yehowa lolo le Zion, eye wōdō kpo de dukōwo katā dzi. 3 Woakafu wō ŋkō, elolo, ŋdizi le eḡu, eye wōle kōkōe. 4 Eli ḡusē anyi na fia, si lōa nu dzodzōe la, eye nēdō nusi dzo la te;^k ēnō vōnudōdrō kple dzodzōenyenye dzi le Yakob. 5 Mido Yehowa, mia Mawu la, de dzi, eye mide ta agu de efe afododzinu ŋgō! Eyama le kōkōe.

6 Mose kple Aron le efe nunlawo dome, eye Samuel le amesiwo yca efe ŋkō la dome. Woyō Yehowa, eye wōdō to wo.^l 7 Enō

^a 96, 4.
^b Am. 5, 14, 15.

^d 112, 4.

^e 33, 2.

^f 95, 7.
^g Yes. 52, 10.

^h 106, 1.

ⁱ Mo. IV. 23, 21.

^j 96, 11-13.

^k Lod. 20, 8, 28.

^l 93, 1.

^m 80, 2.

ⁿ Lod. 22, 11.

^o Yes. 9, 6.

^p Lod. 20, 26.

^q Yer. 15, 1.

alilikpo dodo me fo nu kpili wo, wōlē efesewo me de asi, eye wōdē dōdō asi na wo. 8 Yehowa, mia Mawu, edo to wo; Mawu, si tsoa kena, nēnye na wo, eye nēbiaa hlō de wofe nu masomaso wōwōwo ta. 9 Mido Yehowa, mia Mawu la, de dzi, eye mide ta agu de efe to kōkōe la ŋgō, elabena Yehowa, mia Mawu la, le kōkōe!

Akpedada-psalmo.

100. Akpedaha.

Anyigbawo katā, mitso aseye de Yehowa ŋu! 2 Misubo Yehowa kple dzidzo, eye mitso asejetsotso do de eḡku me! 3 Midze sii be, Yehowa ye nye Mawu! Eyae wō mi, eye eto mienye, efe dukō kple alēwo le efe lānyife mienye.^r 4 Mitso akpedada ge de efe agbowo me kple kafukafuha ge de efe xōxōnuwo, mida akpe nē, eye mikafu efe ŋkō! 5 Elabena Yehowa fe dōme nyo, efe amenuveve li tegbee kple efe nutefewōwō tso dzidzime yi dzidzime.^s

Dzidulaa de Je adzōgbedede.

101. Dawid fe ha.

Madzi ha le amenuveve kple vōnudōdrō ŋu, wō Yehowa ye madzi kafukafuha na. 2 Malē ŋku de madifōmō ŋu. Yekayi nēle gbonye va ge? Mazō le nye dzi fe fomadimadi me le afenye me. 3 Nyematsō nu tovo adō ŋku me o, melē fu dzidanuwōwō, malē de ḡunye o.^t 4 Dzi matomōdeke nete da le ḡunye, nyemele naneke dim, be manya le nu vōdī ŋu o. 5 Amesi lia ehavi ŋu le adza me la, matsrōe da; amesi dadanḡku le ta nē. eye efe dzi vu gblioto la, mia kpilii fe ḡolime mefo go o. 6 Metsō nye ŋku dō anyigba dzi nutefewōlawo ŋu, be woanō gbonye; amesi zaa madifōmō dzi la, eya asubōm.^u 7 Amesi daa alakpa la, manō afenye me o, eye amesi kaa avatso la, mali de ḡkunye me o. 8 Magblē anyigba dzi ame vōdiwo katā ḡdi sia ḡdi, ne matsrō nu vōdī wōlawo katā da le Yehowa fe du la me.^v

Gbedododa le fuknekppe me kple kukudede de Zion ta.

102. Hiāto fe gbedododa, ne nu te eḡu, eye wōtrō efe

konyifafawo fo de Yehowa ŋku me.

2 Yehowa, se nye gbedododa, eye nye ɣi nede gbawò! 3 Megasa wò mo dem le nye xaxagbe o, ju to anyi de nnye! Netsò, nađo tom le gbesigbe meyo wò! 4 Elabena nye ŋkekewo nu va yi abe adzudzò ene, eye nye fuwo biã hẽ abe dzo ene. 5 Nye dzi yrò, eye wòfu abe gbe ene; elabena meŋlò abolodudu be. 6 Nye nutilã miã de nye fu ɣu le nye ñepe se si la ta. 7 Medì aluge le gbedzi kple faviẽvũto, si le afedo me. 8 Alõdãdã zu dõ, eye mele abe xevi tsi akogo le xõta ene. 9 Nye futõwo le alome dem le nnye atradi, eye amesiwo nyrã de nnye la, tsõm wò dɔnɔdunui. 10 Elabena mele dzowò dum abe abolo ene, eye nye nunono tãtã kple adatsi^a 11 le wò dõmedzoe kple wò dziku la ta, elabena ède asi tenye xlã de anyi. 12 Nye ŋkekewo le abe vovoli, si dõ to la ene, eye mefu abe gbe ene.^k

13 Ke wò Yehowa la, èli tegbee, eye wò ŋko le dzidzimewo katã na. 14 Ato akpõ nublani na Zion, elabena enuveyi dõ, eye azãgbe la de.^o 15 Elabena wò dolawo melã nu le efe kpewo gbò o, eye efe anyiglãwo fe nu vea wo. 16 Dukawo avõ Yehowa fe ŋko, eye anyigbawo dzi fiawo avõ wò nutikokõ. 17 Yehowa agbugbò Zion atso, eye wòado le efe nutikokõ me, 18 atrò de ame deflewewo fe gbedododa ɣu, eye mado vlo wofe kukudede o. 19 Woaŋlò esia dɔ na megbeviwo, eye dukò, si woava mè la, akafu Yehowa. 20 Elabena ekpõ nu tso efe kòkòfe kòkòe la, Yehowa dõ mo de anyigba dzi tso dzifo, 21 ne wòase gatõwo fe ñepe, eye wòadẽ ga kuviwo, 22 ne woaxlẽ nya afia le Yehowa fe ŋko ɣu le Zion kple efe kafukafu ɣu le Yerusalem, 23 nenyẽ be, dukawo katã kple fiadufewo kpe ta, be woasubò Yehowa.^r

24 Ebòbò nye nusẽ de anyi le mo ta, eye wòtò nye ŋkekewo de eme. 25 Mele gbõgbõm be: Nye Mawu, megana nnye nayi le nye ŋkekewo fe dõmedomee o! Wò fewo anò anyi tso dzidzime yi

^a Heb. 1, 10-12; Ps. 90, 2.

^b Pet. II, 8, 10. ^d kp. 13.

^e Yoh. I, 2, 17.

^f HL 19, 20.

^g 32, 1.

^h 80, 6.

ⁱ 5, 13.

^k 90, 5; HL 14, 2. ^l Yes. 40, 31.

^m Mo. II, 33, 13.

ⁿ 14, 7.

^o Mo. II, 34, 6; Ps. 86, 15.

^p Yes. 57, 16.

^q 36, 6.

^r 79, 11.

^s HL 10, 9; Mo. I, 2, 7; 3, 13.

^t 87, 4.

^u 80, 5, 6; Pet. I, 1, 24, 25.

^v 54, 24.

dzidzime. 26 ^aGbadegbe ke nẽdo anyigba gõme anyi, eye wò asinudawawò enye dzifowo. 27 Woa wo nu ayi, ke wò la anò anyi; wo katã anyunyo abe avõ ene, eye adõ li wo woado abe awu ene.^b 28 Ke wò la nenema kò nèle, eye wò fewu nu metsona o.^d 29 Wò dõla fe viwo anò anyi, eye wofe fõme ali ke le ŋkuwò me.^e

Kafu Yehowa.

103. Dawid tã. Luõnyẽ, kafu Yehowa, eye nusianu, si le menyẽ la, mikafu efe ŋkò kòkòe la! 2 Luõnyẽ, kafu Yehowa, eye meganlò efe nyuiwawawo katã be o! 3 Amesi tsõa wò vodadawo katã ^gkea wò, eye wòdaa gbe le wò dolẽlewo katã ɣu, 4 amesi dea wò agbe tso gbeblẽ me, eye wòtsõa amenuveve kple nublaniukpõkõ idõna na wò, 5 amesi tsõa nu nyui dia fo na wò amegakuku, aye be wò dekakpuinyenye gađoa yeye me ãbe hõ to ene.

6 Yehowa wõa nu dzodzõ, eye wòdrõa võnu na amesiwo katã wote de anyi la. 7 ^hEna Mose nya efe mawo, eye wõna Israel-viwo nya efe nuwawawo. 8 Nublaniukpõla kple amenuvela enye Yehowa, egbãa dzi dɔ blewu, eye amenuveve bõ de esi.^l 9 Menõa dzre dzi đaa o, eye melã dziku de dõme tegbee o.^r 10 Mewõna na mí de míafe nuvõwo nu o, eye medõa etefe na mí de míafe vodadawo nu o. 11 Elabena alesì dzifo kò tso anyigba gbõe la, nenema efe amenuveve nu sẽ de amesiwo võne la dzii.^u 12 Alesì yedzefe didi tso yetodofe gbõe la, nenema wòte mía dzidadawo đa boo tso mía gbõe. 13 Alesì fofe fe dõme trõna de viawo ñui la, nenema Yehowa fe dõme trõna de amesiwo võne la ñui.

14 Elabena enya míafe wawõme, edõa ñui be, ^vkewõ mienye. 15 Amegbetõ fe agbe la gbe wõnyẽ, efoa se abe sefofo le gbe me ene.^y 16 Elabena ne ya fo to edzi la, meganõa anyi o, eye etefe megadzea sii o. 17 Ke Yehowa fe amenuveve li tso mavõ me yi mavõ me na amesiwo võne, eye efe dzodzõenyenye li na viwo fe

viwo,^a 18 na amesiwo léa efe nubabla me de asi, eye wodówa nu efe seawo, ne woawo wo dzi.

19 Yehowa li efe fiazikpui de dzifo, eye efe fiadufe qua nuwo katá dzi. 20 Mikafu Yehowa, mi efe dolawo, mi ^dkalétó sesé, 'siwo woa efe nya dzi hesea efe nya fe gbe! 21 Mikafu Yehowa, mi efe avakowo katá, mi efe subola, siwo woa nusi dzea equ! 22 Mikafu Yehowa, mi efe /nuwawo katá le efe dzidufewo katá me! Luóonye, kafu Yehowa!

Mawu kafukafu to efe dowowo me.

104. ^oLuóonye, kafu Yehowa! Yehowa, nye Mawu, élolo nuto, étaa gányenye kple atsyó-dodo. 2 Etsyáa kekelí abe avo ene, eye wókeke dzifo abe agbadovo ene. 3 Etsáa tsiwo sáa efe dzifoxo dzi, etsáa alilikpowo woa efe tasiadam, eye wózoa ya fe avalawo dzi. 4 Etsáa ya woa efe dolawoe kple dzo flafia woa efe subolawoe. 5 Edo anyigba gome anyi de efe anyinowo dzi, ne magavá gbede akpo o. 6 Etsá tsi gbaná tsiy edzi abe avo ene; tsi ko gbo towo ta. 7 Wosi le wó bublu nu, eye wode afu du me le wó gbedede nu. 8 Towo ko dzi, baliwo nyé de eme le tefe, si nédo anyi na wo. 9 Edo lifo na wo, womagbo edzi o, eye womagbugbo atsyó anyigba dzi o.

10 Ena tsi dzo tso baliwo me, wosi to towo dome; 11 wonaa tsi ghemeláwo katá wonona, gbededzi faa efe tsikówuame nu. 12 Dzifoxewo nna wo to, eye wonana wosea wo nko le atilowo me. 13 Enana towo foa tsi beke tso efe dzifoxo me, eye efe dowowo fe kutsetse dia fo na anyigba. 14 Enana gbe miena na láwo kple agblemenuwo na amegbetowo fe nudowowo, ne woade nududu atso anyigba me. 15 ^pWein doa dzidzo na amegbetu fe dzi, eye wónana efe mo zróna lálálá wu ami; ke abolo doa nusé amegbetu fe dzi. 16 Mawu fe atiwo dia fo, Libanon fe sederti, siwo wodo. 17 Afima xewo woa ató do, eye damixe tsáa kpomitiwo me wó efe afee. 18 To kókowo li na aga-

^a Kony. 3, 22; Lu. 1, 60.

^b 19, 7; 74, 16.

^d 29, 1.
^c Dan. 7, 10.

^f 148.

^g kpo Mo. I. 1.

^h 146, 15, 16.

ⁱ Heb. 1, 7.

^k Mo. I. 3, 19.

^l HI. 38, 8-11.

^m 144, 5.

ⁿ 147, 8.

^p Don. 9, 13; Nyagb. 10, 19.
^r kpo 78; kp. 1 v. 16; kpoKron. 1, 16, 8-22.

^s Yes. 12, 4.

megbōwo, eye agawo nye sitsofe na hotoklolowo.

19 Ewo yleti, ne wóade vovo yeyiyi me; ^bye nya efe todofe. 20 Edoa viviti anyi, eye zā dona, eya me ave me láwo katá oáa wo dokui lena. 21 Dzataviwo le xó-xlóm de nuléle nu, eye wobiaa wofe nududu tso Mawu si me. 22 Ne ye dze la, wofoa wo dokui nu fu, eye wotsyáa ako anyi de wo nafe. 23 Amegbetu dona yia efe nuwáfe kple efe dowowo dzi vasena de fié.

24 Yehowa, wó dowowowo so gbo loo! Ewo wo katá le nunya me; anyigba yo fú kple wó nuwawowo. 25 Atsiafu enye si, élolo, eye wókeke le goawo kple eve me; afima lá suewo kple gāwo siaa, siwo mele xexlē me o la, oáa wo dokui lena; 26 ouwo zaa edzi yina; afima boso, si néwo, be wóafe le eme la le.

27 Wo katá wole asiwo nu kpom, be nana nududu yewo le enayi. 28 Ena wo, eye wofe, éwu wó asi me, eye wodí fo kple wó nu nyui. 29 Ne èyla wó nku me la, woluluna; ne éde wofe gbo-gbo da la, wokuna, eye wogbugbona yia wofe ke me. 30 Ne édo wó gbo-gbo da la, wodzona, eye nēgawáa anyigba fe nku me yeye.

31 Yehowa fe nutikokoe li te-gbee! Yehowa kpoa dzidzo le efe dowowowo nu! 32 Eya, amesi doa mo de anyigba dzi, tete wódzona nyanyanya, ekaa asi towo nu, eye wotua adzudzo. 33 Madzi ha na Yehowa, nkeke alesí mele agbe; mafa saŋku na nye Mawu, nkeke alesí meli. 34 Nye susuwo avivi enu; nye la, Yehowa nu ko makpo dzidzo do. 35 Nuvówolawo atré le anyigba dzi, eye ame vódiwo magano anyi o! Luóonye, kafu Yehowa! Mikafu Yehowa!

Mawu kafukafu to Israel fe tsá gútnya me.

105. ^rMida akpe na Yehowa, mide gbe fá efe nko, eye mide efe nuwawowo fiale dukowo dome! 2 Midzi ha ne, mifo saŋku ne, eye mifo nu le efe nukunuwo katá nu! 3 Mifo adegbe le efe nko kókoe la nu; amesiwo

katã dia Yehowa la, fe dzi nekpõ dzidzõ! 4 Mibia Yehowa kple efe nusẽ ta se, eye midi efe ñku me daa! 5 Mido nu efe nukunu, siwo wõwõ, efe dzesiwo kple efe nu me fiatsotsowo! 6 Mi efe dolawo, Abraham-fomeawo, mi efe ame tiatiawo, Yakob-viwo, 7 eya nye Yehowa, mia Mawu la, efe õõnu-dõdrõ le anyigbawo katã dzi. 8 Aqõ nu efe nubabla, nya, si wõdõ hena dzidzime akpewo la tegbee, 9 nu, si wõbla kple Abraham, kple atam, si wõka na Isak, 10 etsõ wõ dõ-dõe na Yakob kple nubablae na Israel tegbee, 11 hegblo bena: Wõ matsõ Kanaan-nyigba na, ne wõa-nye miafe domeniyinu fe gome! 12 Esi me womede ha o, wole õee, eye wonye amedzro le edzi ko, 13 eye woho tso dukõgbõ yi dukõgbõ, tso fiadufe gbõ yi dukõ bubu gbõ la, 14 mena amea deke te wo de anyi o, eye wõhõ to na fiawo le wo ta. 15 Migaka asi nye amesi-aminawo nu o, eye migawo vãa deke nye nyagblõdilawo o!

16 Eyo dõwuame va anyigba dzi, eye wõnõ abolo fe zidõnõtiwo katã. 17 Edõ nũtsua de de wo ngõ; wotsõ Yosef dzra kluvii. 18 Womimi efe afo de atiboli nu, eye wodee kunyowu me, 19 va-sede yeyiyi, si efe nya va me, eye Yehowa fe nũfofo lolõ wõ-dza. 20 Tete fia la dõ wõdãde, dukõwo dzidula na wõde gae. 21 Etsõ dõ afetõ de efe afe nu kple efe nuwo katã dzikpõlae, 22 ne wõabla efe amegãwo, alesi dze egu, eye wõafia nunya efe ame tsitsiwo. 23 Eye Israel va Egipte, eye Yakob nye amedzro le Xam-nyigba dzi. 24 Eye wõna efe dukõ dzi nũto, eye wokpõ nusẽ wu wofe ketõwo. 25 Etrõ wofe dzi, be wõalẽ fu yefe dukõ, eye wõdõ aye de yefe dolawo nu.

26 Edõ efe dõla Mose kple Aron, si wõtã la dõ. 27 Ewõ efe dzesiwo le wo dome kple nukunuwo le Xam-nyigba dzi. 28 Edõ viviti dõ, eye blukõ dõ, ke wõmẽbu efe nyawo o. 29 Ena wofe tãwo zu wu, eye wõwu wofe tomelãwo. 30 Wofe anyigba dzi gblẽ kple akpõkpõlõwo, keke wofe fiawo fe xõwo me ke hã. 31 Efo nu, tete togbatowo kple mũwo va wofe

anyigba blibo la dzi. 32 Ena tsi-kpewo wu de tsidzadzã tefe kple dzõfadewo de wofe anyigba dzi. 33 Efo wofe weinkawo kple gbõ-tiwo fu anyi, eye wõnõ wofe anyigba dzi tiwo. 34 Efo nu, eye õõtsuwiwo kple õõtrawo do bibibi, 35 eye wõdu numiemiewo katã le wofe anyigba dzi, eye wõdu wofe agble me nukuwo. 36 Ewu ngõ-gbeviwo katã le wofe anyigba dzi, wofe nusẽwo katã fe ngõ-gbeawo.

37 Ekplõ wo dzõe kple "klosalo kple sika, eye ame kudõea deke menõ wofe toawo me o. 38 Dzi dzõ Egipte le wofe õõwu la ta, elabena wofe ñõdzi lẽ wo. 39 Eke-ke alilikpõ tsysõ wo dzi, eye wõna dzo na zã me kõ. 40 Wobia nu, eye wõhõ tegliwo v; dzifobolo wõtõ di fo na woe. 41 Ewu agakpe nu, eye tsi dudu hesi le gbe-gbe abe tãsi ene. 42 Elabena edõ ñku efe nya kãkõe, si wõ-gblõ na efe dõla Abraham la dzi. 43 Eye wõkplõ efe dukõ la le dzidzõ me kple efe ame tiatiawo le aseyetõsõ me. 44 Etsõ dukõwo fe anyigbawo na wo, ne woaxõ nusi dukõwo dagba kpõ la, wõa-nye wo tã; 45 ne wõalẽ ñku de efe dõdõwo nu, eye wõalẽ efe sewo me de asi. Mikafu Yehowa!

Mawu fe domenyo kple dukõ la fe nuvõwo.

106. Mikafu Yehowa! Mida akpe na Yehowa, elabena efe dõme nyo, eye efe amenuveve li tegbee!" 2 Amekae ate nu agblõ Yehowa fe nũsuwõwõwo ade goe, eye wõdãde gbe fã efenkõ-xõxõwo katã? 3 Woayra amesiwo lã se la me de asi, eye wowõ na dzõdzõ yẽawo katã yi! 4 Yehowa, dõ ñku dzinye le wõ amenuveve, si nẽde fia wõ dukõ la nu; tã wõ xõname va kpõm dõ, 5 ne makpõ wõ ame tiatiawo fe dzõgbenyule, dzi nadzõm de wõ dukõ fe dzidzõ nu, eye mafo ade-gbe akpe de wõ domeniyinu nu! 6 Miewõ nuvõ kpe de mia fõfowo nu, mĩfeda vo, eye mĩfõwõ nu wõdĩ. 7 Mĩa fõfowo melẽ ñku de wõ nukunuwo ñule Egipte o, womedõ nu wõ amenuveve gedẽawo o, eye wõsõ to le fu la nu, le Avafu la nu. 8 Ke exõ na wo le efe ñkõ la ta, ne yeade efe nusẽ afia.

a Mo. II. 12, 35.

b Mo. II. 13, 21.

d Mo. I. 12, 7.

e Mo. II. 16, 13 v. 15; Yoh. 6, 31.

f Mo. II. 17, 6.

g Mo. I. 12, 17; 20, 3, 7.

h Mo. I. 41, 54.

i Mo. I. 37, 23.

k kp. 1. 47. 48 kpo Kron. 1. 16, 34-38.

l Mo. I. 41, 14.

m 107, 1; 118, 1; 136, 1.

n Mo. I. 46, 1.

p Mo. II. 1, 7, 12.

q Mo. II. 3-12.

r Dan. 9, 5.

s Mo. II. 14, 11, 12.

9 Eblu de Avafu la ta wòmíe, eye wòkplò wo to tó gòme abe tagba ene. 10 Exò na wo tso ketò la si me, eye wòde wo tso futò la fe ñusè me. 11 Tsi nyè tsyò wofe adikátowo dzi, wo dometò deka hā hā mekpòtò o, 12 eye woxò efe nyawo dzi se hedzi ha le efe kafukafu ñu.^b

13 Woglo efe dówòwòwo be kaba, eye womekpò efe tamedòdo sinu o. 14 Wodzro nu le gbedzi, eye wote Mawu kpò legbedadafo.^d 15 Ewò wofe didi dzi na wo, eye wòdò fudidì glanglan de wo ñu. 16 Eye wovò ñu Mose le asada me kple Yehowa fe ame kòkòe Aron.^f 17 Anyigba ke nu hemi Datan, eye wòtsyò Abiram fe amehawo dzi. 18 Dzo bi wofe amehawo, eye dzofade fiā ame vòdja-wo. 19 Wovò nyivi le Xoreb gbò, eye wode ta agu na legba kòkò la.^g 20 Eye wotsò wofe ñutikòe dò li nyitsu, si ñua gbe, fe nòwò-me.^h 21 Wofe ñuku dzo le Mawu, wofe xanametò la dzi, amesi wo nu gāwo le Egipte, 22 amesi wo nukunuwo le Xam-nyigba dzi kple nu dzinwo le Avafu la nu. 23 Tete wòbe, yeatsrò wo, de menyè efe ame tiatia Mose ye tsi tre de kgbagbàfe le engku me, ne wòfa efe dziku nu, be magagblè nu o la!

24 Wodo vlo anyigba nyo la, eye womexò efe nyawo dzi se o,ⁿ 25 woli liotioi le wofe agbadòwo me, eye womedò to Yehowa fe gbe o. 26 Tete wòkò efe asi dzi de wo ñu, be yeaxlā wo de anyi le gbea dzi, 27 yeakaka wo viwo de dukòwo dome, eye yeahlè wo de anyigbawo dzi. 28 Woku de Baal-Peor ñu, eye wodu ame kuwo fe vasa.^r 29 wotsò wofe nuwòwòwo do dziku nɛ, eye fuwòame dò wo dome. 30 Tete Pine-xas tso hetso nya la me, eye fuwoame la nu tso. 31 Eye wobui dzòdzòenyenyè na eya kple efe dzidzimeviwo katà tegbee.^s 32 Wodo dziku nɛ le dzrewòtsi la gbò, eye le woawo ta eme menyò na Mose o dò.^t 33 Wodo dziku na efe gbògbò, eye nya ge le enu.

34 Wometsrò dukòwo, abe alesi "Yehowa gblòe na wo ene o, 35 ke boq wotsaka kple dukòwo, eye wosrò wofe nuwòwòwo. 36 Wo-

subò wofe legbawo, eye wotrò zu mō na wo. 37 Eye wotsò wofe ñutsuviwo kple wofe nyònuviwo sa vò na gbetsiwo.^u 38 Wokò ou madifò dī, si nye wofe ñutsuvi kple wofe nyònuvi, siwo wotsò sa vò na Kanaan-legbawo la, fe ou, ale be wotsò hlòdodo gblè kò dò na anyigba la. 39 Wotsò wofe dówòwòwo fo dī wo dokui, eye wozu ame dzegowo to wofe nuwòwòwo me.

40 Tete Yehowa fe damedzoe bi de efe dukò la ñu, eye wònyò ñu efe domenyinu la. 41 "Etsò wo de asi na dukowo, be wofe ketòwo nadu fia de wo dzi. 42 Wofe futòwo xaxa wo dò, ale be wòbòbò de wofe ñusè te. 43 Exò na wo zi gedè; ke woawo sè to le wofe adañudedewo nu, eye woyi to le wofe vodadawo me. 44 Ekpò wofe hiā la da, eye wòse wofe yli. 45 Edò ñu efe nuballa le wo ta, eye wòvee le efe amenuveve gedè la nu. 46 Eye wòna amesiwo katà de aboyo wo la, kpò nublanu na wo.

47 Yehowa, mia Mawu, xò na mí, eye nafo mia nu fu tso dukòwo dome, ne miakafu wò ñkò kòkòe la, eye miatsò wò kafukafu afo adegbee!^v

48 Woakafu Yehowa, Israel fe Mawu la, tso mavò me yi mavò me, eye dukò blibo la negblò be: Nenò alea, mikafu Yehowa!^w

AGBALE ATOLIA.

Amesiwo yò Yehowa le hiā me, eye wòde wo la, fe akpedaha d'zidzi.

107 Mida akpe na "Yehowa, elabena efe dōme nyo, eye efe amenuveve li tegbee! 2 Amesiwo Yehowa de la, negblò alea, amesiwo wòde le xaxa me, 3 eye wòfo wo nu fu tso anyigbawo dzi, tso yedzefe kple yetodofe, tso anyiehe kple dziehe la!

4 Wotre mō le gbedzi kple gbedadafo, afisi mō mele o; eye womekpò du, si me woanò o. 5 Dò kple tsikò wu wo, nu te wofe luò ñu le wo me. 6 Tete wodo yli na Yehowa le wofe hiā me; ede wo tso wofe xaxa me" 7 hekpò wo to matata dzi, ne woayi du, si me woanò la me. 8 Woawo

o Mo. III. 18, 21.

b Mo. II. 15.

d Mo. IV. 11, 4 v. 6.

e Wov. 2, 14.

f Mo. IV. 16.

g Mo. II. 32.

h Ro. 1, 22. i Mo. V. 32, 18.

k Xez. 12, 5.

l Mo. V. 30, 3.

m Mo. IV. 14, 2-4. o 41, 14.

p 106, 1.

r Mo. IV. 25, 3.

s Mo. I. 15, 6; Mo. IV. 25, 12.

t Mo. IV. 20, 2 v. 12.

u Mo. V. 7, 1, 2; 13, 2, 3; Wov. 1, 28.

v kp. 13. 19. 28.

neda akpe na Yehowa le efe amenuveve kple efe nukunu, siwo wòwò na amegbetoviwo la ta!⁹ 9 Elabena ena luò tsikòwuwo ò kò, eye wòtso nu nyui ò fo na luò dówuiwo.^d

10 Wobobo na viviti kple bluko tsiditsidi me, eye wobò pà wo de hiã kple ga me. 11 Elabena wosè to de Mawu fe nyawo nu, eye wodo vlo dzifooito la fe adagudede, 12 ale be wòtso hiäkame bobo wofo dzi de anyi, womu ya, ke xonametaa òke meli o. 13 Tete wodo yli na Yehowa le wofo hiã me, eye wòde wo tso wofo xaxa me.^e 14 Ede wo tso viviti kple bluko tsiditsidi me, eye wòtso wofo gawo. 15 Woawo neda akpe na Yehowa le efe amenuveve kple efe nukunu, siwo wòwò na amegbetoviwo la ta!¹⁰ 16 Elabena egbã akòbligbowo, eye wòfli ga yibo gametiwo.

17 Bometsilawo wonye, amesiwokpe fu le wofo dzidadawo kple wofo vodadawo ta. 18 Nududuwo katã nyò nu na wofo luò, ale be woò ku fe agbo nu. 19 Tete wodo yli na Yehowa le wofo hiã me, eye wòde wo tso wofo xaxa me.^h 20 Edo efe nya da wòyò do wo, eye wòde wo tso wofo be la me. 21 Woawo neda akpe na Yehowa le efe amenuveve kple efe nukunu, siwo wòwò na amegbetoviwo la ta!¹¹ 22 woawo nesa akpedawo, eye woatso aseyetsootso axilè efe dówòwòwò afia!¹²

23 Wole ouwo me zo atsiafu dzi, eye wotsa asi le to gawo dzi. 24 Wokpo Yehowa fe dówòwòwò kple efe nukunuwo le to gome. 25 Efo nu, eye ahomya tso hemli efe tsotsoewo. 26 Woyi dzi boò hedze abu me; wofo luò lólo gbanaa le xaxa me. 27 Wole tofrom le ya nu, eye wole mumum abe ahamula ene; eye wofo nnyawo katã mele òke me o. 28 Tete wodo yli na Yehowa le wofo hiã me, eye wòde wo tso wofo xaxawo me.¹³ 29 Ena ahom la dze anyi kpoò, eye efe tsitsotsoeawo do ho to. 30 Dzi dzo wo be, do-doe zi le wo nu, eye wòkpo wo de wutòko de wofo didi nu. 31 Woada akpe na Yehowa le efe amenuveve kple efe nukunu, si-

a kp. 8.

b kp. 15, 21, 31.

d Lu. 1, 68.

e kp. 6.

f kp. 8.

g Hl. 22, 18, 20.

h kp. 6.

i kp. 2-6 kpo 57, 8-12.

k 16, 9.

l kp. 8.

m 50, 14.

o kp. 7-14 kpo 60, 7-14.

p kp. 6.

wo wòwò na amegbetoviwo la ta;¹⁴ 32 woadoe de dzi le dukò la fe takpeke me, eye woakafui le ame tsitsiwo fe adagu me!

33 Ewo tasisiwo wòzu gbege kple tsidzofewo wòzu kudinyigba, 34 anyigba wonu zu dzejee le edzinolawo fe nu vòdi wòwò ta. 35 Etrò gbege wòzu tsita kple kudinyigba wòzu tsidzofe. 36 Etsò dówuitowo do afima, ne woatso du, si me woano; 37 woafã nu de agble me, woade weingblewo, eye woage agble me nukuwò. 38 Eyra wo, eye wodzi de dzi nuò, eye meka wofo lãwo dzi de o. 39 Wozu bee, eye dzogbevòe kple nuxaxa fe agba te wo de anyi. 40 Etrò vlododo kò de ame nkutawo dzi, eye wòna wotra mò le gbege, afisi maa òke mele o. 41 Ke eko ame dahe de dzi tso hiã me, eye wòwò efe fome abe lãha ene. 42 ¹⁴Dzime dzodzoe towo kpoè, eye dzi dzo wo, eye vòdi-wòwòwò katã miã nu. 43 Amesi nye nunyala la, nelé nku de esia nu, eye wòadze si Yehowa fe amenuveve!

Mawu fe domenyo kple anukware kafukafu. Kukuòde hena futowo dziòdu.

108. ¹Hadzidzi, Dawid fe ha. 2 Mawu, nye dzi dze eme, madzi ha, eye majo saŋku; ²nye kafukafu hã awòe. 3 Saŋku kple kasaŋku, mifò! Manyò agudzedze. 4 Yehowa, makafu wò le dukòwo dome, eye madzi kafukafuha na wò le anyigbadzitowo dome. 5 Elabena wò amenuveve kò gbo dzifo ta, eye wò nyatefe datò alilikpo-wo. 6 Oo Mawu, kò òkuiwo dzi gbo dzifo nu, eye wò nutikòkòe nagbo anyigba blibo la ta! 7 ¹⁵Ne woaxò na wò ame lólòwo; tso wò nudusi de mí, eye naòo tom!

8 Mawu fo nu le efe kòkòefe la be: Makpo dzidzo, mamã Sixel, eye madzidze Sukot-bali me la. 9 Gilead enye tonye, eye tonye nye Manase; Efrayim enye nye taxenu, eye Yuda enye nye fiatikplo; 10 nye tsileze enye Moab, mada nye atokota de Edom dzi, eye matso aseye de Filistitowo nu.

11 Amekae akplom ayi du sesè la mee, eye ameka akplom vase-de Edom? 12 Mawu, de me-

nye wõe gbe mí oa, Mawu, eye mého kple míafe avakowo oa? 13 Kpe de míá ñu de míafe ketowo ñuti, elabena amegbetò je xoname mele deke me o! 14 Mawue míatsò awò kalèe, eye eya anyã avuzi le míafe ketowo dzi.

Gbedododa le kpekpedegu ñuti kple tɔfo de futowo.

109. Dawid je ha na heno la. Wò, nye kafukafu je Mawu, megazi kpi o! 2 Elabena ame vòdiwo kple alakpadalawo je nu ke de ñunye, eye wotsò alakpadewo fo nu kplim. 3 Wotsò fuléamenyawo de to dem, eye wo-wo avu kplim yakatsyò. 4 Wolém de ke me de nye loló teje; gbedododa sɔɔ ko nyama mezu. 5 Wotsò vò do nyui teje nam kple fulé do nye loló teje.^d

6 Da ame vòdi de egu, eye Satana netsi tre de efe nudusi me! 7 Nenyè ame diɔ le vɔnudadrò me, eye efe gbedododa nezu nu vò! 8 Efe ñkekewo nezu vee, eye ame bubu nexò efe /dò! 9 Viawo nezu tsyòviwo, eye srãa nezu ahoɔ! 10 Viawo neno tsa glála tsam anò nu biam, eye woadi nu le adzoge tso woje afedowo gbò! 11 Fetò nehe efe nuwo katã de akome, eye ame tutowo neha nu-siwo wòwò dò kpò la! 12 Amea deke meganò anyi ne, si ave enu o, eye amea deke megakpò nublanu na efe tsyòviwo o! 13 Woatsrò efe dzidzimeviwo, eye woje ñkò netutu da le fome, si adze eyome la me! 14 Woado ñu fofoawo je vodada le Yehowa gbò, eye womegatutu dada je nuvòwo da o; 15 ke boɔ woanò Yehowa ñku me daa, eye netsrò woje ñkò da le anyigba dzi! 16 Elabena meɔo ñku domenyowòwo dzi o, ke boɔ eti hiãto kple ame dahe kpakple amesi je dzi le nu xam la yome be, yeawui. 17 El5 fifode, eyata neva edzi; yayra je nu menyo egu o, eyata neno adzoge ne! 18 Eta fifode abe avò ene, eyata nedò lãme ne abe tsi ene kple efe juwo me abe ami ene! 19 Nenyè efe avò, si wótana, kple alidzibanu, si wòblaa ali dzi daae! 20 Esia nenyè nye ketowo kple

amesiwo le nya gbóm de ñunye la, je fetu tso Yehowa gbò!

21 Ke wò, Afetò Yehowa, wo nam le wò ñkò la ta; esi wò amenuveve nyo ñuti la dem! 22 Elabena hiãkpela kple ame dahe menye, eye nye dzi xò abi de dõme nam. 23 Nunye yi abe vòvòli, si le to dom la ene, eye wo-voovum abe vòtsuvi ene. 24 Nye klo zu belie le nutsitsido ta, eye ami no le lã me nam. 25 Nyea mezu alomedenu na wo, wokpòm, eye wòvòvò ta.

26 Kpe de ñunye, Yehowa, nye Mawu, xò nam le wò amenuveve la nu! 27 Ekema woadze sii be, wò asie nye esia, eye wò Yehowa ye wõe. 28 Woafò fi ade faa, ke wò la, bayra tsã; ne wotsò de ñunye hã, woadu ñukpe; ke wò dola ya akpò dzidzo. 29 Nye ketowo ata vlododo, eye woado ñukpe abe awu olaya ene.^f 30 Matsò nye nu ada akpe na Yehowa vevie, eye makafui le ame gedewo dome. 31 Elabena ele tsitre de ame dahe la je nudusi me, ne yeaxòe tso amesiwo le fo bumee la si me.

Nunla kple ña mavo.

110. Dawid je ha. Yehowa gbò na nye Afetò be: Bòbò nò nye nudusi me, vase de esime matsò wò futowo awò wò afòdòzinui!^a 2 Yehowa ado wò nusè je fiatikplò da tso Zion be: Du fia le wò futowo titina! 3 Wò dukò atso edokui ake wò le wò avakpegbe, eye wò deka-kpuiwo anò katsyòdodo kòkòe me ado na wò abe zãmu tso agudzedze je dò me ene. 4 Yehowa ka atam, eye mavee akpò o be: Wõe nye nunla tegbee le Melxizedek je kòa nu.^o 5 Afetò la le wò nudusi me, agbã fiawo le dõmedzoe me nyanyanya.^p 6 Adrò vònu le dukòwo dome; atso ame kukuwo ayò teje kekewoe, eye wòagbã ametawo di. 7 Tòvò, si le mò to la me, wòano tsi le; eyata awu ta dzi.^r

Mawu je domenyò kafukafu.

111. Mikafu Yehowa! Makafu Yehowa tso dzi blibo me le dzime dzòdzòe tawo je

a 22, 8.

b Mat. 5, 11.

d 35, 12.

e 36, 26.

f Do. 1, 20.

g kpo Mat. 22, 44; Do. 2, 34 35; Heb. 1, 13; 5, 6.

h Kor. I. 15, 25; Heb. 10, 12, 13. i 2, 6.

k 29, 2.

l Mo. II, 20, 5.

m Lod. 10, 7.

n Mo. I. 14, 18 v. 20; Heb. 5, 10; 6, 20; 7, 17, 21. p 2, 2. 5. 9.

r Fil. 2, 8. 9.

s Mo. IV, 5, 22.

adaŋu me kple amehawo dome. 2 Yehowa fe dɔwɔwɔ lolo, amesiwo katã dzrom wole la, dia eyome.^a 3 Gãnyenye kple atsyɔ nye efe efe nuwɔwɔ, eye efe dzɔdzɔɛnyenye li tegbee. 4 Edo ŋkudɔdzinu efe nukunuwo ŋu, amenuvela kple nublanuikpɔla enye Yehowa. 5 Ena nuɖuɖu amesiwo vɔns la; eɖoa ŋku efe nubabla dzi tegbee.^d 6 Ede efe nuwɔwɔ fe ŋusẽ fia efe dukɔ la, esime wɔtsɔ dukɔwɔ fe domenyinu na wo. 7 Efe asinudɔwɔwɔwɔ nye nyatefe kple ɔɔnudɔrɔ, eye efe se wo katã le etefe; 8 elia ke wo ɖaa tegbee, eye wɔwɔ wo le nyatefe kple nutefewɔwɔ me. 9 Edo dede de efe dukɔ, eye wɔdo efe nubabla anyi tegbee; efe ŋko le kɔkɔe, eye ŋɔdzi le eɣu. 10 Yehowa vɔvɔ enye nunya fe gɔmetoto; amesiwo katã lɛa eme la, gɔmesese nyui sua wo si; efe kafukafu li tegbee.ⁱ

Mawu vɔlawo fe dzɔgbenyiaie.

112. Mikafu Yehowa! Woayra ŋutsu, si vɔa Yehowa, eye wɔkpɔa dzidzo le efe seawo ŋu vevie.ⁿ 2 Dusẽ anɔ viawo ŋu le anyigba dzi, eye woayra dzime dzɔdzɔe towo fe fome.^o 3 Nu gedɛ kple kesinɔnu le efe me, eye efe dzɔdzɔɛnyenye li tegbee. 4 Amenuvela, nublanuikpɔla kple dzɔdzɔɛto nye ʔkekeli dze na nutefewɔlawo le viviti me. 5 Eme anyo na ŋutsu, si naa nu ame, eye wɔdoa nu na ame; eya fe nya adu dzi le ɔɔnudɔrɔ nu.^t 6 Elabena ke maɖe le ete akpo o tegbee; ame dzɔdzɔe anɔ anyi hena ŋkudɔɔdzi tegbee. 7 Nya vɔ sɛsɛa deke madzi ŋɔ nɛ o, efe dzi dzea eme, eye wɔdoa dzi de Yehowa ŋu. 8 Dzi le efo mavɔ o, vasede esime ʔwɔakpo efe kɛto wo ta ɖa. 9 ʔEnaa nu ame dahewo fũ, efe dzɔdzɔɛnyenye li tegbee, eye efe dzo ade dzi le bubu me. 10 Ame vɔdi kpɛe, eye dzi kui, edu baɖukli, eye wɔabu ɖa. Ame vɔdiwo fe didi nu ayi.

Mawu vɛa amesiwo boboa wo dokui de anyi la nu.

113. Mikafu Yehowa! Mi Yehowa fe dɔlawo, mikafu Yehowa fe ŋko, mikafu!

2 Woakafu Yehowa fe ŋko tso fifia vasede mavɔ me! 3 Woakafu Yehowa fe ŋko tso yɛɛɛfe vasede efe todofe! 4 Yehowa do kpo de dukɔwɔ katã dzi, efe ŋuti-kɔkɔe do kpo de dzifo dzi.

5 Amekae de Yehowa, mia Mawu la, amesi bobo no dzi me,^b 6 amesi le ame bobodeanyiwo kpɔm ɖa le dzifo kple anyigba dzi la nu?^c 7 Eya, amesi fo ame tse la tso ɔvɔdedi me kple ame dahe la tso ba me; 8 ne wɔatsoe aɖo bubumewo gbo, aɖo efe dukɔ la fe bubumewo gbo; 9 amesi na kono la nɔa afe me, ne wɔakpo dzidzo abe vidada ene. Mikafu Yehowa!^g

Yakob fe Mawu fe nuku ŋusẽ.

114. Esime Israel ou tso Egipte, Yakob fe afe la tso fiafiawo dome la,^h 2 Yuda nye efe kɔkɔefe, eye Israel nye efe fiaɖufe. 3 Atsiafu kpɛe, eye wɔsi, Yordan gbugbo de megbe; 4 towo ti kpo abe agbowo ene, togbɛwo abe alɛviwo ene.ⁱ 5 Atsiafu, nya kae dzo, be nɛsi, wɔ, Yordan, be nɛgbugbo de megbe? 6 Mi towo, be miele kpo tim abe agbowo ene, eye mi togbɛwo abe alɛviwo ene? 7 Anyigba, dzidzi nefo wɔ le Afeto la ŋku me, le Yakob fe Mawu la ŋku me;^j 8 amesi na agakpe zu tsita, eye ahliha zu tsidzɔfe.^k

Mawu deka hɔ to enye bubu.

115. Menye miawo o, Yehowa, menye miawo ŋu nade bubui o, ke boŋ wɔ ŋko la ŋue le wɔ amenuvefe kple wɔ nyatefe la ta! 2 Nukaputi dukɔwɔ anɔ gbɔgbɔm be: Afika gɔ wofo Mawu la le?^l 3 Mia Mawu le dzifo, nusianu, si dze eɣu la, wɔwɔna.

4 ʔWofe legbawo nye klosalo kple sika, amegbetɔ fe asinudɔwɔwɔwɔ wonye.^m 5 Nu li na wo, womefoa nu o; ŋku li na wo, womekpɔa nu o; 6 to li na wo, womeɛa nu o; ɔti li na wo, womeɔɛa nu sena o; 7 asi li na wo, wometea nu kpɔna o; afo li na wo, womezoa azoli o, eye womefoa nu toa ve me o. 8 Amesiwo wɔa wo kple amesiwo katã ɖoa dzi de wo ŋu la, sɔ kpli wo.

a 104, 24.

b Mo. II, 15, 11; Yes. 57, 15.

d 145, 15.

c Lu. 1, 48.

f Mo. I, 41, 40, 41; Sam. I, 2, 8.

g Mo. I, 21, 2; Sam. I, 1, 20, 2; 21; Lu. 1, 57, 58.

h Mo. II, 12, 41.

i Lod. 1, 7.

k Mo. II, 14, 21, 22; Yos. 3, 13, 16.

l 88, 9.

n 1, 1.

o Lod. 20, 7.

p Mo. II, 19, 18.

r 37, 6.

s Mo. II, 17, 6.

t 41, 2.

u 42, 4.

v 91, 6.

y kp. 4-11 kpo 135, 15-20.

z Kor. II, 9, 8.

a Mo. V, 4, 28; Yes. 44, 9-20.

b 35, 16.

9^a Israel, do dzi de Yehowa nu; wofe xɔname kple akpoxɔnu wɔnye! 10^b Aron fe afe, mido dzi de Yehowa nu; wofe xɔname kple akpoxɔnu wɔnye! 11 Mi amesiwo vɔɔa Yehowa, mido dzi de Yehowa nu; wofe xɔname kple akpoxɔnu wɔnye! 12 Yehowa do ŋku mia dzi; ayra Israel fe afe la, ayrae; ayra Aron fe afe la; 13 ayra amesiwo vɔa Yehowa, deviwɔ kple tsitsiawo siaa. 14 Yehowa adzi mia kple mia viwo de dzi! 15 Yehowa, dzi- kple anyigbawɔla, fe ame yayrawo mienye.

16 Dzifo enye dzifo na Yehowa, ke etso anyigba na amegbetoviwo. 17 Menye ame kukuwoe akafu Yehowa o, alo amesiwo katãyi auli me la o;^g 18 boŋ miawoe akafu Yehowa tso fifia vasede mavɔ me. Mikafu Yehowa!

Akpedada kple adzɔgbedede le xɔname ta.

116. Melɔ Yehowa, elabena edo to nye gbe kple nye kokofofo. 2 Elabena efu to anyi de ŋunye, eyata mayɔe le nye agbe me ŋkekewo me. 3 Ku fe kɔkawo de to dem, tsiɛfe fe ŋɔdzi lém, eye mekpe hiã kple nuxaxa. 4 Tete meyo Yehowa fe ŋko be: Oo Yehowa, de nye luɔ! 5 Amenuvela kple dzɔdzɔeto enye Yehowa, nublaniukpɔla enye Mawu. 6 Yehowa kpɔa amesiwo nu wɔna mele o la ta; megbɔdzɔ, ke exɔ nam. 7 Nye luɔ, pɔgagbo de me, elabena Yehowa wɔ nyui na wɔ! 8 Elabena ede nye luɔ tso ku me, nye ŋku tso adatsi me kple nye afɔ tso anyidzedze me. 9 Mazo le Yehowa ŋku me le agbageawo fe anyigba dzi.

10 Mexɔna sena, eyata mefoa nu; ke wokaa hiã ŋuto. 11 Esi me dzi de le fonye la, megblo be: vAmegbetɔwo katã nye alakpadalawo. 12 Aleke maɔo dɔmenyo, siwo katã Yehowa wɔ nam la, tefe ne? 13 Mako xɔname fe kplu la dzi ayo Yehowa fe ŋko. 14 Maxe nye adzɔgbedefe na Yehowa le efe dukɔ blibo la ŋku me.^h 15 Efe ame kɔkɔewo fe ku nye nu xɔasi le Yehowa ŋku me.ⁱ 16 Oo Yehowa, wɔ dɔla menye, wɔ dɔla, si nye wɔ dɔlanyonu fe vi la, menye; wɔe tu nye bablawo.

a 118, 2.

b 118, 2.

d 118, 4.

e Ro. 15, 11.

f Mo. 11. 34. 6.

g 6, 8; Yes. 38, 18.

h 107, 1.

i 116, 9—13.

k kp. 8; 18, 6.
l 56, 5; Heb. 13, 6.

n 54, 9.

o 146, 9.

p 42, 6.

r 27, 13; 56, 14.

s Yes. 33, 12.

t Kor. II. 4, 13.

u Mo. II. 18, 2.

v Ro. 3, 4.

y 22, 26.

z 72, 14.

a Kor. II. 6, 9.

17 Wɔe masa akpedawɔ na, eye mayɔ Yehowa fe ŋko. 18 Maxe nye adzɔgbedefe na Yehowa le efe dukɔ blibo la ŋku me, 19 le Yehowa fe afe fe xɔxɔnuwo, le mewɔ, Yerusalem. Mikafu Yehowa!

Mikafu Yehowa!

117. Mi dukowo katã, mikafu Yehowa, midoe de dzi, mi anyigbadzitowo katã;^e 2 elabena amenuveve sɔ gbo de mia dzi, eye Yehowa fe nutefewɔwo li tegbee. Mikafu Yehowa!/^f

Dkekenyueɔuha.

118. Mida akpe na Yehowa, elabena efe dome nyo, eye efe amenuveve li tegbee!^h 2 Israel negblo be: Efe amenuveve li tegbee!ⁱ 3 Aron fe afe negblo be: Efe amenuveve li tegbee! 4 Amesiwo vɔa Yehowa la, negblo be: Efe amenuveve li tegbee!

5 Meyo Yehowa le xaxa me, Yehowa tɔ nam hetsɔm do teŋe keke. 6 Yehowa li kplim, nyemavɔ o, nuka amegbetɔ awɔm?^k 7 Yehowa li kplim, enye xɔnameto nam, eye makɔ nye ketowo da kple ŋku.^l 8 Enyo be, woasi Yehowa atso, wu esi woado dzi de amegbetɔwo nu. 9 Enyo be, woasi Yehowa atso, wu esi woado dzi de amegawo nu.^o

10 Dukowo katã fo ko de ŋunye, Yehowa fe ŋko dzi matsrɔ wo da le. 11 Wofo ko de ŋunye, ɛ, wofo ko de ŋunye, Yehowa fe ŋko dzi matsrɔ wo da le. 12 Wofo ko de ŋunye abe anyiwo ene, eye wotsi abe aɔɔkɔdzɔ ene, Yehowa fe ŋko dzi matsrɔ wo da le. 13 Enya tu asim, be madze anyi, ke Yehowa xɔ nam.

14 Nye nuseɔ kple nye ha enye Yehowa, eye wɔnye nye xɔname. 15 Aseye kple dzidzayli le didim le ame dzɔdzɔewo fe agbadwo me be: Yehowa fe nudusi wɔa kalɛ! 16 Yehowa fe nudusi dea dzi, Yehowa fe nudusi wɔa kalɛ! 17 Nyemaku o, ke boŋ manɔ agbe axli Yehowa fe dɔwɔwɔwo afia. 18 Yehowa he to nam, gake medem asi na ku o.^a

19 Mitu dzɔdzɔenyenyegbowo nam, ne mage de eme ada akpe

na Yehowa. 20 Yehowa fe agboe nye esia, ame dzodzœwœ age de eme. 21 Meda akpe na wò, be nêdo tom, eye nênye xonameto nam.^b 22 Kpe, si xotulawo gbe la, eyae tra zu dzogedzikpe.^d 23 Yehowa gbo esia tso, enye nukunu le mîafe ŋkuwo me.

24 Esia nye ŋkeke, si Yehowa wò, mina mîatso aseye, eye mîakpo dzidzo de egu! 25 Oo Yehowa, xò na mí, Yehowa, na wòadze edzi dzro! 26 Woayra amesi gbona le Yehowa fe ŋko dzi! Mfeyra mi tso Yehowa fe me.^g 27 Yehowa enye Mawu, eye wòklê na mí. Mibla ŋkekenyuie vosaláwo kple ka de vosamlekpuí la fe dzowo ŋu! 28 Nye Mawu nênye, mada akpe na wò; nye Mawu, mado wò de dzi. 29 Mida akpe na Yehowa, elabena efe dœme nyo, eye efe amenuveve lí tegbee!

Sika ƣogłdzesi.

119. Woayra amesiwo fòdidi mele wofe azolime ŋu o, amesiwo zóna le Yehowa fe se la me.ⁱ 2 Woayra amesiwo wœa efe dasedidiwo dzi, amesiwo dins tso dzi blibo me; 3 womewœa nu vœdia deke hã o, eye wozœa efe mœwo dzi. 4 Edò wò sededewo dî, ne woalê wo me de asi pœpe. Oo, de ŋusê anò nye azolime ŋu, be malê ŋku de wò dodoŋo ŋu! 6 Ekema ŋu makpem o, nênye be, mede ŋku de wò seawo katã. 7 Matsœ dzi, si toa mœ deka la, ada akpe na wò, ne mesrœ wò dodo dzodzœawo. 8 Malê ŋku de wò dodoŋo ŋu, megablêm dî keŋkeŋ o!

9 Aleke dekakpuí alê efe mœ atso fòdidi manœmee? Ne elê ŋku de edokui ŋu de wò nya la nu. 10 Medi wò tso dzi blibo me, megana matra tso wò seawo gbo o! 11 Meyla wò nyawo de nye dzi me, ne nyemagawœ nuvœ de ŋuwò o. 12 Yehowa, woakafu wò, ifia wò dodoŋom! 13 Matsœ nye nuyiwo axlê wò nu me dodoŋo katã afia. 14 Mekpœ dzidzo de wò dasedidi fe mœwo ŋu abe de kesinœnu vovowo ŋu ene. 15 Made ŋugbe le wò sededewo ŋu, eye made ŋku de wò mœwo. 16 Nye "dzeme

^a kp. 61.

^b 119, 71.

^d Yes. 28, 16; Mat. 21, 42.

^e 39, 13.

^f Mo. V. 27, 26.

^g Mat. 21, 9; 28, 32.

^h kp. 35.

ⁱ 1, 1. 2; 112, 1.

^k kp. 47.

^l kp. 26, 64, 68.

ⁿ kp. 34; Ro. 7, 22.

ako de wò dodoŋo ŋu, "nyemaŋlo wo be o.

17 Wò nyuie na wò dola, ne manœ agbe alê ŋku de wò nya la ŋu. 18 Klo nu da le nye ŋku dzi, ne makpœ nukunuwo le wò se la me! 19 "Amedzroe menye le anyigba dzi; megayla wò se la dem o! 20 Wò dodoŋo yome didi yesiayi na nye luœ gbã gudu-gudu. 21 Eblu de dadala, siwo/wofo fi de la ta, amesiwo tra tso wò se la gbo. 22 Mli ŋukpe kple vlodoame da le ŋunye, elabena melêa ŋku de wò dasedidiwo ŋu! 23 Ne amegãwo kpe ta, eye wole nu fom le ŋunye hã, wò dola dea ŋugbe le wò dodoŋo ŋu. 24 Wò dasedidiwo nye nye dzidzo kple adanudelawo nam.^h

25 Nye luœ lê de anyigba ŋu, gbo agbem le wò nya la nu. 26 Mexlê nya ffa le nye zœzœme ŋu, eye nêdo tom. Fia wò dodoŋom. 27 Na mase wò sededewo fe mœwo gœme, eye mayi tame le wò nukunuwo ŋu. 28 Nye luœ fa adatsi le nuxaxa ta; fom de tsitrenu le wò nya la nu! 29 Te avatsomœ de aga tso gbœnye, eye natsœ wò se la ve nunye! 30 Metia nyatefemœ, eye metsœ wò dodoŋo tu anyi de ŋkunye me. 31 Yehowa, meku de wò dasedidiwo ŋu, megana ŋu nakpem o. 32 Mafu du le wò sewo fe mœ dzi, elabena êvu nye dzi gbłoto.

33 Yehowa, fia wò dodo fe mœm, eye malê ŋku de egu vasede nuwuwu! 34 Na gœmesesem, ne malê ŋku de wò se la ŋu, eye malê eme de asi tso dzi blibo me. 35 Na mato wò se la fe mœ dzi, elabena efe nu nyo ŋunye.^k 36 Bi nye dzi de wò dasedidiwo ŋu, eye menye de gubiabia ŋu o. 37 Ë de nye ŋku da le nu dzodzrowo kpokpœ ŋu. Gbo agbem le wò mœ dzi! 38 Wò wò ŋugbe, si nêdo na amesiwo vœa wò la, dzi na wò dola. 39 Na nye ŋukpe, si vœm mele la, nu nayi; elabena wò dodoŋo nyo. 40 Kpœ da, wò sewo le dzroyem; tœ wò dzodzœenyenye gbo agbem.

41 Yehowa, wò amenuveve kple wò xœname neva dzinye le wò ŋugbedodo la nu.^l 42 ne mado nya ŋu na amesi le alome dem le ŋunye la; elabena medo ŋu de wò

nya ɲu. 43 Megade nyatefenya la ɖa le nunye kenken o, elabena mele wò ɖodowo sinu dzɔm. 44 Malé ɲku de wò se la ɲu ɲesiayi daa tegbee, 45 eye mazo le teje keke, elabena medi wò se la yome. 46 ^dMafo nu le wò ɖasedidi la ɲu le fiawo ɲku me, eye ɲu makpem o. 47 Nye dzeme ako de wò se, siwo melɔna la ɲu. 48 Ma-wú nye alo dzi de wò se, siwo melɔna la ɲu, eye made ɲugble le wò ɖodowo ɲu.^f

49 Wò wò nya dzi na wò dɔla, le esi nɛna mele mo kpɔm ta. 50 Esia nye akofafa nam le nye hiã me be, wò nya la ɲgbo agbem. 51 Dadalawo le fewu dum le ɲu nye vevie ɲuto, ke nyemete de aga le wò se la ɲu o. 52 Yehowa, meɖo ɲu wò se la tso mavo me ke, eye mefa ako na dokui nye. 53 Dzi kum heliheli de ame vòdi, siwo gblé wò sea di la ɲuti. 54 Wò ɖodoanyiwo nye hadzidzi nam le afe, si me menye amedzro le. 55 Yehowa, meɖoa ɲu wò ɲku le zã me, eye meléa ɲku de wò se la ɲu. 56 Esia nu asinye, elabena medzra wò sededewo ɖo.

57 Yehowa enye nye gome, megblo be, malé ɲku de wò nyawo ɲu. 58 Mefo koko na wò tso dzi blibo me, ve nunye le wò ɲugbedodo la nu. 59 Mebu tame le nye zozome ɲu, eye metro nye afo de wò ɖasedidiwo ɲu. 60 Mewo kaba, be malé ɲku de wò seawo ɲu, eye nyemalala o. 61 Ame vòdiwo fe kawo de to dem, ke nye^o ɲku medzo le wò se la dzi o. 62 Mefo le zãtife, be mada akpe na wò le wò ɖodo dzɔdzɔeawo ta.^r 63 Xolɔ menye na amesiwo katã vɔa wò kple amesiwo léa ɲku de wò sededewo ɲu. 64 Yehowa, wò amenuveve yo anyigba dzi fú; fia wò ɖodowom.^s

65 Yehowa, éwo nyuie na wò dɔla le wò nya la nu.^u 66 Fia gɔmesese nyui kple nunyam; elabena mexo wò nya dzi se. 67 Hafi woava bobɔm de anyi la, metra mo, ke azo la melé ɲku de wò nya ɲu.^y 68 Wò dɔme nyo, eye nɛwoa nu nyui, fia wò ɖodowom.^z 69 Dadalawo da alakpa de asinye; ke nyea melé wò seawo me de asi tso dzi blibo me.^b

a kp. 77.

b 118, 21.

d Mat. 10, 18;
Ro. 1, 18.
e 18, 11.

f kp. 70.

g kp. 67.

h 19, 8.
i 109, 21.

k kp. 148.

l kp. 86, 86.

n kp. 93.

o kp. 93.

p kp. 69.

r 42, 9.

s 33, 5.

t kp. 149.

u kp. 17, 41.

v Yes. 40, 8.

y kp. 75; Yes. 28,
19.

z kp. 12.

a kp. 50; Yer.
16, 16.

b kp. 78.

d kp. 109.

70 Woje dzi ku atri abe ami ene, ke^a nyea mekpɔ dzidzo le wò seawo ɲu. 71 Enyo nam ɲuto be, wobobɔm de anyi, ne masrɔ wò ɖodowo.^b 72 Wò nu me sewo nyo nam wu sika kple klosalo akpe nanawo.^c

73 Wò asiwo wɔm, eye wodɔm ɖo; fia nunyam, ne masrɔ wò seawo! 74 Amesiwo vɔa wò la, woakpɔm ahakpɔ dzidzo, elabena mele wò nya la sinu kpɔm. 75 Yehowa, menyae be, wò ɔɔnuda-drɔwo le etefe, eye^g nɛbobɔm de anyi le nyatefe la me. 76 Wò amenuveve nye akofafa nam le wò ɲugbedodo na wò dɔla la nu.ⁱ 77 Wò nublanuikpɔkpɔ neva dzi nye, ne manɔ agbe, elabena wò se la enye ^knye dzidzo. 78 Du nekpe dadalawo, elabena wotem de anyi yakatsyo; ke nyea wò seawo ɲu medea ɲugble lena.^l 79 Amesiwo vɔa wò kple amesiwo nya wò ɖasedidiwo, netɔ de ɲu nye. 80 Fɔɖidi megano nye dzi ɲu le wò ɖodowo me, ne ɲu nakpem o.

81 Nu te nye luɔ ɲu le wò xɔname didi me, wò nya sinu kpɔm mele. 82 Nu te nye ɲkuwo ɲu le wò ɲugbedodo didi me be: Yekayi nafa ako nam? 83 Elabena ne mele abe lãgbalɛgolo, si le dzoko ene hã, nyemaɲlo wò ɖodowo be o.ⁿ 84 Wò dɔla fe ɲkekewo la, nenie wole? Gbekagbe nadrɔ ɔɔnu yonyemetilawo? 85 Dadalawo de ɔe nam, wo amesiwo mewo nu de wò se la nu o.^p 86 Wò seawo katã nye nyatefe; wole yonyeme tim yakatsyo, xɔ nam! 87 Ekpɔto vie wotrɔm ɖa le anyigba dzi klo, ke nyemegblé wò seawo di o. 88 Gbo agbem le wò amenuveve la nu, eye malé ɲku de wò nu me ɖasedidiwo ɲu.^f

89 Yehowa, wò nya la li ke de dziɔo tegbee.^v 90 Wò nutefewo wo li tso dzidzime yina dzidzime, èdo anyigba anyi, eye wòto de tsitrenu. 91 Woli vaseɖe egbe, elabena wo katã wole subɔwɔm. 92 De menye wò see nye nye dzi-dzo o la, anye ne metsrɔ de nye hiã me.^a 93 Nyemaɲlo wò sewo be tegbee o, elabena woawo nɛtso gbo agbem.^d 94 Towò menye, xɔ

nam, elabena mebiaa wò seawo ta sena.^a 95 Ame vòdiwo de xa de ñunye, be yewoatsr̄m, ke nye la melèa ñku de wò dasedidiwo ñu. 96 Mekpò nuwo katā fe nuwuwu, ke sefedo meli na wò se la o.

97 Aleke gbegbe nyemehelā wò se lae o! Nye ñugbledede wònye daa.^b 98 Wò se la wòm nu nyalae wu nye futwo, elabena tonyee wonye tegbee.^c 99 Medze nunya wu nye nufialawo katā, elabena wò dasedidiwo nye nye ñugbledede. 100 Mese nu gome wu ame tsitsiwo, elabena melé wò seawo me ðe asi. 101 Mete nye afo ðe megbe tso tofe vòdiwo katā gbò, ne malé ñku de wò nya ñu. 102 Nyemete ða le wò dódowo ñu o, elabena wòe fia num. 103 Wo nyawo vivi na nye veme wu anyĩsi le nye nū me.^d 104 Wò sewo na medze nunya, eyata melé fu avatsomowo katā.

105 Wò nya enye akadi na nye afo kple kekeli na nye tofe.^e 106 Meka atam, eye nyemagbe edziwo wò o be: Malé ñku de wò dódowo dzòdzòeawo ñu. 107 Wòbòbòm ðe anyi ñuto, Yehowa, gbò agbem le wò nya la nu.^f 108 Yehowa, na nye nu fe wòsa faawo nadze ñuwò, eye fia wò dódowom.^g 109 Melé nye agbe ðe asifome daa, ke nyemenlò wò se la be o.^h 110 Ame vòdiwo tre mō nam, ke nyemetra ða tso wò seawo gbò o. 111 Wò dasedidiwo nye nye domenyinu tegbee, elabena woawoe nye nye dzi fe dzidzo. 112 Nye dzi l̄ be, yeawò wò dódowo dzi tegbee vasede nuwuwu.

113 Meléⁱ fu adzòvedulawo, ke melā wò se la. 114 Yaylafe kple akpoxonu nènnye nam; wò nya la sinu dzòm mele.^j 115 Mi nu vlo wòlawo, mite ða le ñunye, ne malé nye Mawu fe seawo me ðe asi. 116 Lém ðe asi le wò ñugbedodo la nu, ne manò agbe, megana ñu nakpeme le nye m̄kpòkpò me o. 117 Do ñusēm, ne woawò nam, eye makpò dzidzo le wò dódowo ñu tegbee. 118 Egbe amesiwo katā tra tso wò dódowo gbò, elabena woje alakpadada mele ðeke me o. 119 Ede anyigba dzi ame vòdiwo katā ðe aga

c kp. 46.

b 1, 2.

d 19, 14.

e Mo. V. 4, 6.

f 19, 11.

g 19, 11.

h Pet. II. 1, 19.

i 19, 8.

j kp. 87. 71.

k 17, 5.

l 19, 15.

m kp. 141.

n 31, 7.

o 3, 4.

p 69, 10.

q kp. 153.

r kp. 174.

abe aguka ene, eyata melā wò dasedidiwo. 120 Nye lāme lulu le wò ñodzi ta, eye wò wònuðòdr̄ tso dzika fo nam.

121 Mewoa nusi le etefe kple nusi edzo; megagblēm ðe amesiwo tem ðe anyi la si me o. 122 Xò nya ðe wò dola nu hena efe nyui, ne dadalawo nagatem ðe anyi o.^a 123 Nu te nye ñkuwo ñu le wò xoname kple wò ñugbedodo dzòdzòe la ñuti. 124 Wò na wò dola le wò amenuveve la nu, eye nafia wò dódowom. 125 Wò dola menye, fia nunyam, ne madze si wò dasedidiwo! 126 Yehowa fe nuwòyi ðo edzi, elabena wotu wò se la. 127 /Eyatae melā wò seawo wu sika kple sika nyuitò ðo. 128 Eyata mebua wò seawo katā be, wole etefe; melé fu avatsomowo katā.

129 Wò dasedidiwo nye nukunu, eyata nye luwò léa wo me ðe asi. 130 Ne wòwu go wò nya la, eklēna, eye wòfiaa nunya amesiwo ñu wòna mele o.^b 131 Meke nu ðe te, eye nye veme fu, elabena wò seawo le dzoyem. 132 Tr̄ ðe ñunye, eye nave nunye, abe alesi wòdze amesiwo l̄a wò ñkoe la ene. 133 Tso wò nya la li ke nye /afòdede, eye megana nu vòdja ðeke naðu fia ðe dzinye o! 134 ðem tso amegbetwo ðe tetedeanyi me, ekema malé ñku ðe wò seawo ñu. 135 Na wò ñku me nakl̄ ðe wò dola dzi, eye nafia wò dódowom. 136 Nye ñkuwo le tsi kpòm yoo abe t̄wu ene, le esi womel̄ ñku ðe wò sea ñu o ta.

137 Yehowa, dzòdzòetò nènnye, eye wò wònuðòdr̄wo le etefe. 138 Ede wò sewo le dzòdzòe nyenye kple nutefewòwò me ñuto. 139 Duvòā le wu ye ge, elabena nye ketowo ñlò wò nya la be.^c 140 Wò nya me kò ñuto, eye wò dola melā nu le egbò o. 141 Nyemele ðeke me o, eye wodo vòm, ke nyemenlò wò sewo be o.^d 142 Wò dzòdzòe nyenye le dzòdzòe tegbee, eye wò se la nye nyatefe. 143 Hiā kple xaxa dzo ðe dzinye, ke wò seawo nye nye dzidzo.^e 144 Wò dasedidiwo le dzòdzòe tegbee; fia nunyam, ne manò agbe.

145 Meyo wò tso dzi blibo me, Yehowa, do tom; malé wò dodo-wo me de asi. 146 Meyo wò, xo nam, ne malé nku de wò dasedidiwo nu. 147 Medo yli, hafi nu nava de le eme; wò nya la sinu dzom mele.^b 148 Nye nkuwo le te hafi zãdzãyiwo do, bene made nuggle le wò nyawo nu. 149 Do to nye gbe le wò amenuveve la nu; Yehowa, gbo agbem le wò dodoawo nu.^c 150 Amesiwo le nukpenanuwoyo yome tim la, gogo, wole adzoge tso wò se la gbo. 151 Yehowa, etso kpuife, eye wò seawo katã nye nyatefe. 152 Xoxoxo ke menya le wò dasedidiwo nu be, edo wo anyi tegbee.

153 Kpo nye hiã da, eye nadem, elabena nyemenlo wò se la be o. 154 Wò nye dzre, eye nadem; gbo agbem le wò nuggbedodo la nu. 155 Xname le aga tso ame vãdiwo gbo, elabena womebiaa wò dodoawo ta sena o. 156 Wò nublanuikpãkpo sã gbo, Yehowa, gbo agbem le wò dodoawo nu. 157 Yonyemetilawo kple nye ketowo de ha; ke nyemete de aga tso wò dasedidiwo gbo o. 158 Mekpo ame mawonutefewo, eye wòvem be, womelãa nku de wò nyawo nu o. 159 Kpãe da dzro, melãa wò seawo; Yehowa, gbo agbem le wò amenuveve la nu. 160 Wò nya fe tafõfo enye nyatefe, eye wò dodo dzãdzãeawo li tegbee.

161 Amegãwo ti yonyeme yakatsyo, eye nye dzi dzo nyanya-nya le wò nya la ta. 162 Dzi le dzoyem de wò nuggbedodo la nu, abe amesi kpo aboyonu gedẽ ene. 163 Melé fu awatso, eye menyõ qui; ke melãa wò se ya. 164 Mekafua wò zi adre le nkeke me, le wò dodo dzãdzãeawo ta. 165 Dufifafa gã le amesiwo lãa wò sea la si, eye nukiklia deke meli na wo o. 166 Yehowa, mele mo kpom na wò xname, eye mewãa wò seawo dzi.ⁿ 167 Nye luão lãa nku de wò dasedidiwo nu, eye melãa wo vevie nuto. 168 Melãa nku de wò seawo kple dasedidia-wo nu, elabena nye mowo katã le nkuwò me.^o

169 Yehowa, nye yli netu wò; fia nunyam le wò nya la nu. 170

a 1,2; Lod. 6, 22.

b kp. 114.

d kp. 16.

e kp. 88, 154, 159.

f Yes. 53, 6.

g kp. 16.

h kp. 88.

i kp. 176.

k Yob. 17, 17.

l Mo. IV. 6, 24.

m Mo. I. 49, 18.

o 18, 22.

Nye kokõfofo nede nkuwò me, dem le wò nuggbedodo la nu! 171 Nye nuyiwo adudu kafukafu afo di, elabena efia wò dodoawo. 172 Nye ade "adzi ha le wò nya la nu, elabena wò seawo katã le dzãdzãe. 173 Na wò asi nakpe de nuye, elabena metia wò seawo. 174 Yehowa, wò xname le dzroyem, eye wò se la enye "nye dzidzo. 175 Nye luão nenõ agbe, ne wòakafu wò, eye wò wõnudõdrõwo nekpe de nuye. 176 "Metra abe alẽ bubu ene; di wò dõla, elabena nye "nku medzo le wò seawo dzi o.

Le alakpatowo ta.

120. Mõzõha. Meyo Yehowa le nye xaxa me, eye wòdo tom. 2 Yehowa, de nye luão tso awatso-nuyi kple alakpade si me! 3 Nuka alakpade ana wò, eye nuka wò-atso akpee na wò? 4 Ele abe awawolawo fe anutro, siwo wonyrẽ; eye abe yokuti fe dzokawo.

5 Baba nam be, medze Mesex gbo, eye mele Kedar fe agbado-wo gbo! 6 Nye luão le nutifafa fe ketowo gbo etefe didi nuto. 7 Nye la nutifafa dede menyẽ, ke ne mefo nu ko la, woawo dzea awa gome.

Mawu enye ametakpõla vavã.

121. Mõzõha. Mewu mo dzi de toawo nu, afika xname atso awa nama? 2 Nye xname atso Yehowa, dzikple anyigbawõla gbo. 3 Mana ke nade le wò afo te o; nuwò-dzõla medõa akõlõe o. 4 Kpo da, Israel-nudzõla medõa akõlõe, eye medõa alõ hã o.

5 Yehowa enye nuwòdzõla, Yehowa enye wò vovõli le wò nuõusi me. 6 Ye maõu wò le nkeke me o, eye yleti hã le zã me o. 7 Yehowa adzo nuwò tso võwo katã me, adzo wò luão nu.^l 8 Yehowa adzo wò dodo kple wò gbõgbõ nu tso fifia dasede mavõ me.

Yerusalem fe nutikõkoẽ.

122. Dawid fe mõzõha. Dzi dzom, esime wõgblo nam be: Mina mfiayi Yehowa fe

me.^a 2 Míafe afáwo le tsitre de wò agbowo me, Yerusalem! 3 Wò Yerusalem, si wogbugbo tso, eye nèle abe du, si wotsiá de wo nàwo nu ene. 4 Gama fomeawo, Yehowa fe fomeawo yina, ne woa-kafu Yehowa fe ñko, nusi nye se na Israel. 5 Elabena gama wođo zikpui anyi de ɔnuduđrõ ñu, Dawid fe afe la fe zikpui.

6 Mibia ñutifafa na Yerusalem! Amesiwo lãa wò la, woano anyi bokãw. 7 Ñutifafa neno wò gliwo me, eye gbòdzoe neno wò fiasãwo me! Le ñovinyewo kple xñnyewo ta madi ñutifafa na wò. 9 Le Yehowa, mía Mawu fe afe la ta madi wò nyui.

Kpekpetegu biabia le futowo fe vlododo kple fewuđudu la.

123. Mòzoha.

Wò amesi bobo na dzi-fo, wòe mefu mo dzi na. 2 Kpo ña, alesi ñolañutsuwo fe ñku nãa wofo afeto fe asi ñu, eye ñolañyõnuwo fe ñku nãa wofo afeno fe asi ñui la, nenema mifeo ñku de Yehowa, mía Mawu la dzi, vasede esime wòave mía nu. 3 Ve mía nu, Yehowa, ve mía nu, elabena vlododo di fo na mí ñute. 4 Amesiwo li bokãw fe alomedede kple dadalawo fe vlododo di fo na míafe luõ ñutañuta.

Mawu li kplí mí le hiãwo me.

124. Dawid fe mòzoha.

Israel negblo be: De menyee Yehowa ye le mía dzi o, 2 esime amegbetãwo tso de mía ñu, de menyee Yehowa ye le mía dzi o la, 3 anye ne womi mí agbage, esime wofo ñamedzoe bí de mía ñu; 4 anye ne to de mí, eye tasisi si to míafe luõ dzi; 5 anye ne to dzeagbowo si to míafe luõ dzi.

6 Woakafu Yehowa, be metsõ mí wò adelã na wofo aduwo o. 7 Míafe luõ le abe xeve, si le mótrela fe mōka me la ene; mōka la lã, eye míawo miesi. 8 Míafe xõname le Yehowa, dzi-kple anyi-gbawola, fe ñko me.ⁿ

Mokpokpo menaa ñu kpea ame o.

125. Mòzoha.

Amesiwo ñoa dzi de Yehowa ñu la, le abe Zion-to, si

^a 26, 6-8.

^b 36, 7.

^d Zac. 4, 7.

^e Gal. 6, 16.

^f 14, 7.

^g Mat. 5, 4.

^h Yes. 35, 10.

ⁱ 42, 8; 69, 16.

^k Lod. 10, 22.

^l Mo. 1, 33, 5; Ps. 126, 3, 4.

ⁿ 121, 2.

mecãna o, eye wòli tegbee la ene. 2 Towo fo xlã Yerusalem va kpe, eye Yehowa fo xlã efe dukõ va kpe tso fiafia ñasede mavo me.^b 3 Elabena ame vòđiwo fe fiati-kplo manõ ame dzòdzoe fe dzi-dzenu dzi o, ne ame dzòdzewo magado asi de nu madzomadzogbo o.

4 Yehowa, wò nyuie na ame nyuiwo kple dzime dzòdzoe towo. 5 Ke amesiwo dze yi wofo mō goglõwo dzi la, Yehowa akplo wo akpe de nu vlo wòlawo ñu ayii. Ñutifafa neno Israel dzi!

Le aboyomenolawo dede ñuti.

126. Mòzoha.

Esime Yehowa gađo Zion te la, míezu abe drõekulawo ene. 2 Tete nukoko yo míafe nume fũ, míafe ade tso aseye, eye wogblo le dukõwo dome be: Yehowa wò nu gã na woamawo. 3 Nu gãe Yehowa wò na mí vavã, eyata dzi dzo mí do!

4 Yehowa, gađo mí te abe dziehetõuwo ene. 5 Amesiwo fã nu kple adatsiwo la, woape nu kple aseyetso.^g 6 Azõli dzi wole le avi fam hele nuku fajãwo tso, ke wotsõ lu bablawo gbo va afee kple dzidzo.^h

Nusiann ku de Mawu fe yayra ñuti.

127. Salomo fe mòzoha.

Ne Yehowa metu xõ o la, dzodzroe etulawo le agbagba dzem le egu; ne Yehowa medzo dua ñu o la, dzodzroe dzõla le ñudzõ. 2 Dzodzroe mifeõa fõpli. eye mielalana ouu kekeke hafi bobo nãa anyi, be miadu míafe hiãbolo; alea kee wònaa nu efe ame vevi la le alõ mee.^k

3 Kpo ña, ñutsuwiwo nye domenyinu tso Yehowa gbo, eye fufo enye fetu.^l 4 Alesi agutrowo le kalẽto sii la, nenema nye ñekakpui me viñutsuwo. 5 Woayra ñutsu, si wole daku me na tañ. Du make wo o, ne woa kple futowo kpe nya le agboa nu.

Mawuvõlawo yayra le afe me ghenõno me.

128. Mòzoha.

Woayra amesi võa Yehowa, eye wòzoa efe mowõ dzi la. 2 Ađu wò ñuta asiwò me nu;

woayra wò, tawò me nyo. 3 Sr5-wò le abe weinka, si tseña ene le wò xò fe xogã me, eye viwòwo le abe amiti fèwo ene le wò kp15 ñu godoo.^a

4 Kpò òa, alea woayra ñutsu, si v5a Yehowa enye si. 5 Yehowa ayra wò tso Zion, eye àkpò Yerusalem fe dzagbenyuie le wò agbe me ñkekewo katà me. 6 Eye àkpò viwòwo fe viwo. ^dDutifafa neno Israel dzi!

Du nakpe Israel xaxalawo.

129. Mòzoha.

Israel negblò be: Woxaxam òo zi gedè tso nye òekakpui me, 2 zi gedè woxaxam òo tso nye òekakpui me, ke womede nunye o. 3 Agblenlòlawo ñlò nye mèdome, eye wodze bolifo lebe. 4 Ke Yehowa nye dzòdzòetò, elà ame vòdiwo fe kawo.

5 Du akpe amesiwo lé fu Zion, eye woagbugbò òe megbe. 6 Woano abe xotagbe, si yròna hafi woava yi eho ge ene, 7 si meyoa nungela fe asifome alo nubiala fe abòdome o! 8 Eye amesiwo tso eme va yina la, magblò be: „Yehowa fe ^hayayra neno mia dzi, mèyera mi le Yehowa fe ñko me“ o.

Gbedododa le hiá gãa òe me.

130. Mòzoha.

Yehowa, „globofe mele yowòm tso! 2 Afeto, òo to nye gbe, eye nalé to de nye kokofo-gbe ñu. 3 Yehowa, ne èbe, yealé vodadawo òi la, Afeto, ameka ano te ma?“ 4 Elabena gbòwò tso-tsòke le, ne woavò wò.

5 Mele mò kpòm na Yehowa, nye luò le mò kpòm, efe nya sinu dzòm mele. 6 Nye luò le mò kpòm na Afeto la wu zàdzòla na ñdi, wu zàdzòla g5 na ñdi. 7 Israel, kpò mò na Yehowa, elabena amenuveve gedè le Yehowa si, eye dede bò òe esi! 8 Eye wòade Israel atso efe vodadawo katà me.^f

Dokulbòdeanyi le Mawu fe ñku me.

131. Dawid fe mòzoha.

Yehowa, nye dzi mele dadam o, ñku tusã mele tanye o, eye nyemezòna le nu gã, siwo

nye nuku nam la me o. 2 Nyatefe, mefa akò na nye luò, eye mena wòdo ho to, abe alesi devi, si wode le no nu, nòa dada gbòe ene; nye luò le menye abe devi, si wode le no nu ene. 3 Israel, kpò mò na Yehowa tso fifia vasede mavò me!^b

Gbedododa le Dawid fe afe ñuti.

132. Mòzoha.

Yehowa, òo ñu Dawid fe dagbadagbawo katà; 2 eya, amesi ka atam na Yehowa, eye wòde adzagbe na Yakob fe ñusèto la be:^c 3 „Nyemage òe nye afe fe agbadò me o, eye nyemade ònyeje fe abati dzi o, 4 nyemana nye ñkuwo nadò alò o, eye nye adabawo nadò akòlòe o, 5 vasede esime makpò teje na Yehowa kple òje na Yakob fe ñusèto la.“^g

6 Kpò òa, miése enko le Efrata, eye mièkpòe le ^hYaar-gbegbe. 7 Mina miayi enòje, eye miade ta agu de efe afòdzinu ñgò. 8 Yehowa, mia kple wò ñusè fe adaka la mitso yi wò gbòdemeje la! 9 Wò nunlòwo neta dzòdzòenyene, eye wò mawumemewo netso aseye. 10 Le wò dola Dawid ta megagbe wò amesiamina la fe mo o.

11 Yehowa ka nyatefetam na Dawid, eye matròe o be: Wò alimevi matsò ado wò fiazikpui dzi. 12 Ne viwòwo lé nye nubabla kple dasedidi, si mefia wo la, me òe asi la, ekema wo viwo hã ano fiazikpui dzi na wò tegbee. 13 ^oElabena Yehowa tia Zion, eye wòdi be, wòanye òje na ye. 14 Nye gbòdemeje enye esia tegbee, afii manò, elabena eya mèdi. 15 Mayra wofe nuòuòu, eye matsò abolo adi fo na wofe ame dahewo. 16 Mata xoname na wofe nunlòwo, eye wofe mawumemewo atso aseye sesie. 17 Gama ^hmana dzo nato òo na Dawid, eye matsò akadi bibi ado anyi na nye amesiamina la. 18 Mata ñukpe na efe futòwo, ke efe fiakuku aklè le ta nò.

Nòviwo fe òekawowo yayra.

133. Dawid fe mòzoha.

Kpò òa, aleke mehenyo, eye wòvivinae, ne nòviwo le afi

^a 127, 3.

^b 130, 7.

^d 125, 5.

^e Sam. II. 7.

^f Yes. 50, 6; 51, 23.

^g Do. 7, 46.

^h Sam. I. 7, 1; Sam. II. 6, 3.

ⁱ Mo. IV. 10, 35; Kron. II. 6, 41.

^k Rut 2, 4.

^l 89, 4.

ⁿ 89, 3.

^o 68, 17; 76, 3.

^p 18, 13.

^r Yes. 55, 7; Ro. 6, 1, 2.

^s Lu. 1, 69; Pa. 89, 26.

^t Mat. 1, 21.

deka! 2 Ele abe ^aami vevi le tame hetsyo de ge me, tsyo de Aron fe ge, si dze efe awu to la, me ene!^d 3 Ele abe Xermon-zāmu, si le tsyotsyom de Zion-towo dzi la ene; elabena gama Yehowa do yayra kple agbee tegbee.

Kafukafuhadzidzi zā le mawu xo me.

134. Moxoha. Mikafu Yehowa, mi Yehowa fe dolawo katā, mi amesiwo tsia tre de Yehowa fe me le zāwo me! 2 Miwu miafe asiwo dzi do de kokofe la gbo, eye mikafu Yehowa!^d 3 Yehowa, dzi-kple anyigbawola, ayra wò tso Zion!

Mawu fe gānyenye kafukafa.

135. Mikafu Yehowa! Mikafu Yehowa fe ŋko, mi Yehowa fe dolawo, mikafui; 2 mi amesiwo tsia tre de Yehowa fe me, le mia Mawu fe afe fe xoxonuwo! 3 Mikafu Yehowa, elabena Yehowa fe dome nyo; midzi kafukafuha na efe ŋko, elabena vivi le egu. 4 Elabena Yehowa tia Yakob na edokui, eye wòtsɔ Israel wò edokui tse.^f 5 Elabena menyae be, Yehowa lolo, eye mia Afeto fo mawuwo katā ta.^h 6 Nusanu, si dze Yehowa ŋu la, ewone le dzifo kple anyigba dzi, le atsiawo me kple goglofowo katā. 7 Eya, amesi nana alilikpo hona yia dzi tso anyigba fe mlɔenu, ewa dzikedzo, ne dzi le wuwum, eye wòkplɔa ya done tso efe nudzradofe;^k 8 eya, amesiwu Egipten-ŋogbeviwo tso amewo to dzi vasede lāwo to dzi;^l 9 edo dzesiwo kple nukunuwo de dowome, Egipte, de Farao kple efe dolawo katā ŋu;ⁿ 10 eya, amesi si duko gedewo, eye wòwu fia sesewo: 11 Amoritowo fe fia Sixon, Basan-fia Og kple Kanaan-fiadufewo katā,^o 12 eye wòtsɔ wofo anyigba wò domenyinu, domenyinu na efe duko Israel.^p 13 Yehowa, wò ŋko ano anyi tegbee, Yehowa, woado ŋku dziwò tso dzidzime yi dzidzime.^r 14 Elabena Yehowa atso na efe duko, eye efe dome atrɔ de efe dolawo ŋu.^s

15 Dukowo fe legbawo nye klosalo kple sika, amegbetowo fe asinudowawo wonye. 16 Nu li na

^a Mo. II. 28, 7; 30, 23–30.

^b 118, 2–4.

^d 115, 16.

^e 106, 1.

^f Mo. II. 19, 5, 6; Mo. V. 7, 8.
^g Mo. I. 1, 14–18.
^h 86, 8.

ⁱ 78, 51; 136, 8 v. 12.

^k Yer. 10, 13.

^l Mo. II. 12, 29.

ⁿ 78, 43–52.

^o Mo. IV. 21, 21 v. 35.

^p Yos. 12.

^r 102, 13.

^s Mo. V. 32, 36, 43.
^t kpl. 15–20 kpp. 115, 4–11.

wo, womefoa nu o; ŋku li na wo, womekpoa nu o; 17 to li na wo, womesea nu o; eye gbogboa deke hā mele wofo nu me o. 18 Amesiwo wo kple amesiwo katā doa dzi de wo ŋu la, di woamawo. 19 Israel fe afe, mikafu Yehowa; Aron fe afe, mikafu Yehowa;^b 20 Lewi fe afe, mikafu Yehowa; mi amesiwo vɔa Yehowa, mikafu Yehowa! 21 Woakafu Yehowa tso Zion, eya, amesi le Yerusalem! Mikafu Yehowa!

Mawu fe domenyi mawo la.

136. Mida akpe na Yehowa, elabena efe dome nyo, eye efe amenuveve li tegbee.^c 2 Mida akpe na mawuwo fe Mawu la, elabena efe amenuveve li tegbee. 3 Mida akpe na afetowo dzi Afeto la, elabena efe amenuveve li tegbee. 4 Eya, amesi dedeko wɔa nukunuwo, elabena efe amenuveve li tegbee! 5 Eya, amesi wo dzifo de nunya me, elabena efe amenuveve li tegbee! 6 Eya, amesi keke anyigba de tsiwo dzi, elabena efe amenuveve li tegbee. 7 Eya, amesi wo nu keklē gāwo, elabena efe amenuveve li tegbee;^g 8 ye nadu ŋkeke dzi, elabena efe amenuveve li tegbee; 9 yleti kple yletiviwo nadu zā dzi, elabena efe amenuveve li tegbee.

10 Eya, amesiwu Egiptetowo fe ŋogbeviwo, elabena efe amenuveve li tegbee; 11 eye wòkplɔ Israel tso wo domee, elabena efe amenuveve li tegbee; 12 kple asi sesē kpakple abo, si wodo de dzi, elabena efe amenuveve li tegbee. 13 Eya, amesi mā Avafu de eve, elabena efe amenuveve li tegbee; 14 eye wona Israel to wo domee yi, elabena efe amenuveve li tegbee; 15 eye wòvuu Farao kple efe avako de Avafua me, elabena efe amenuveve li tegbee. 16 Eya, amesi na efe duko la to gbedzi, elabena efe amenuveve li tegbee. 17 Eya, amesi si fia gāwo, elabena efe amenuveve li tegbee; 18 eye wòwu fia xɔŋkɔwo, elabena efe amenuveve li tegbee; 19 Amoritowo fe fia Sixon, elabena efe amenuveve li tegbee; 20 Og, Basan-fia, elabena efe amenuveve li tegbee; 21 eye wòtsɔ wofo anyi-

gba wò domenyinui, elabena efe amenuveve li tegbee; 22 domenyinu na efe dola Israel, elabena efe amenuveve li tegbee. 23 Eya, amesi do ŋku mía dzi, esime wòbòbò mí de anyi, elabena efe amenuveve li tegbee; 24 eye wòdè mí tso míafe ketowo si me, elabena efe amenuveve li tegbee. 25 Eya, amesi na nududu ^añutiláwo katá, elabena efe amenuveve li tegbee. 26 Mida akpe na dzifo Mawu la, elabena efe amenuveve li tegbee!

Babel-boyomenolawo fe konyíafa.

137. Babel-tòsisiwo nu, gama míebòbò nò anyi do hele avi fam, esime míafe ŋku do Zion dzi. 2 Amuti, siwo le afima la, ŋu míeku míafe kasaŋkuwo do. 3 Elabena afima amesiwo de aboyo mí la, di ha tso mía nu, eye amesiwo ha mí la, di dzidzo tso mí si le hegblo be: Midzi Zionha na mí!

4 Aleke míadzi Yehowa fe ha le anyigba tuto dzi? Yerusalem, ne meŋlo wò be la, ekema nye nudusi netu!^g 6 Nye ađe nalé de aŋome, nenyè be, nyemedo ŋku dziwò o, nenyè be, Yerusalem mefo nye dzidzowo ta o!

7 Yehowa, do ŋku Edom-wiwo kple Yerusalem fe ŋkeke la dzi, amesiwo gblo be: Migbæ, migbæ vasede gomegomea ke!^h 8 Babel-nyonuvi, wò afedo, woayra amesi ađo nusi nêwo mí la, teje na wò! 9 Woayra amesi alá wò vidziewo axlá de agakpe!ⁿ

Mawu fe amenuveve kafukafu.

138. Dawid tɔ. Makafu wò tso dzi blibo me, eye madzi kafukafuha na wò le mawuwo ŋku me. 2 Made ta agu de wò gbedoxò kòkòe la ŋgò, eye makafu wò ŋkò le wò amenuveve kple wò nyatefe la ta, elabena éna wò ñugbedodo kò gbo wò ŋkòwo katá ta.^r 3 Gbesigbe meyo wò la, éto nam, éde dzi fo nam, eye nêdo nusè nye luò.

4 Yehowa, anyigba dzi fiawo katá akafu wò, nenyè be, wose wò numenya;^u 5 eye woadzi ha le Yehowa fe mowo ŋu be, Yehowa fe bubu nye gá. 6 Elabena Yehowa

^a 113, 5.

^b Fil. 1, 6.

^d 145, 15.

^e kp. 23; 7, 10.

^f Yer. 17, 10.

^g Yer. 51, 50.

^h Am. 9, 2.

ⁱ Yo. 1, 3.

^k 79, 12; Ob. 10.

^l v. 15.

^m Hi. 34, 22.

ⁿ Yes. 13, 16.

^o Yak. 1, 17.

^p Nyagb. 11, 5.

^q 26, 8.

^r Hi. 14, 5.

^s Yes. 55, 9.

^t Yes. 2, 3.

^u 40, 6.

lolo, ekpoa ame bòbòdoku, eye wòdzea si dadala tso adzoge.^a

7 Ne mele zòzòm le xaxa me la, àgbò agbem; àdo wò asi da de nye futowo fe damedzoe ŋu, eye wò nudusi axò nam. 8 Yehowa bawòe ade goe nam. Yehowa, wò amenuveve li tegbee; me-gagblè wò asinudòwòwòwo dī o.

Mawu fe nusianu nyanya.

139. Dawid fe ha na heno la. Yehowa, èdzro menye, eye nêdze sim.^c 2 Enya nye anyinonò kple nye tsitretsitsi, eye /nêdze si nye susuwo tso adzògedzògee ke. 3 Edo nye azolizòzò kple nye anyimòmlo kpò, eye nye mowo katá le nyanya na wò. 4 Elabena nyaa ðeke mele nye ađe dzi o, kpò da, Yehowa, ènya wo keŋ. 5 Etsòm de to me le megebe kple ŋgò, eye nêdo wò asi dzinye. 6 Nunya sia nye nuku nam akpa, eko, nyemate ŋu anyi ta le enu o.

7 Afika madzo le wò gbogbo la gbò ayi, eye afika masi atso wò ŋku me ayi? 8 Ne melia yi dzifo la, èle afima, eye ne metsò tsièfe wo mlonyefee la, èle gama;^h 9 ne metsò agudzedze fe avalawo dzoe, eye medano atsiafu fe mlòenu la, 10 kpò da, wò asi adakplòm tso gama hã, eye wò nudusi além. 11 Ne mebe, viviti netsyòm hã la, ekema zã azu kekeli ano ñunye;ⁱ 12 viviti ke hã medo tsizi le ŋkuwò me o, eye zã me kò abe ŋkeke ene; viviti kple kekeli la ðeka wole.^o

13 Elabena wòe wò nye ayikuwo, eye nêkpò tanye le danye fe ðeme. 14 Meda akpe na wò le alesi wòwòm nukutòe la ta; wò dòwòwòwo nye nukunu, eye nye luò dze si esia keŋ. 15 Nye fuwo me-yla de wò, esime wòwòm le ya-ylafe, eye wolòm de wo nòewo me le anyigba fe goglofe o.^p 16 Esi menye bukòe la, wò ŋkuwo kpòm, eye woŋlò ñkeke, siwo katá ava emegbe, siwo dometòa ðeke meli hade o la, de wò agbalè me. 17 Ke nye la, Mawu, wò susuwo xò asi nam ñuto! Aleke wofe xexlème meheso gbòe o! 18 Ne mebe, maxlè wo la, wòso

gbɔ wu ke! ^aNe menyɔ la, megale gbawɔ ko.

19 Oo Mawu, ne nahawu ame vɔdi la de! Mi ntsu hlɔdolawo, mite da le gbonye! 20 Wo, amesiwo le nu fom le nɔwɔ de nu vlo wɔwɔ nɔ, eye wole nkɔwɔ yɔm de avatsokaka nɔ, wo, amesiwo nye wɔ futɔwo. 21 Yehowa, de nyemalɛ fu amesiwo lɛa fu wɔ, eye nyemanyɔ nɔ amesiwo tsona de nɔwɔ la oa? 22 Melɛ fu wo gbidigbidi, futɔwo wozu nam. 23 Mawu, dzro menye, eye nadze si nye dzi, dom kpɔ, eye nadze si nye susuwo! 24 Eye ne ɛkpɔ be, fukpekpe me le nkunye me la, kplɔm to mɔ tegbeeto la dzi!

Kukudede na Mawu le futɔwo nɔti.

140. Dawid fe ha na hɛnɔ la. Yehowa, dem tso ame vɔdiwo si me, eye nakpɔ tanye tso ntsu nɔtasɛlawo si me! 3 Amesiwo le nu vɔdi susum de dzi me, eye wole avawɔwo dim gbesiagbe; 4 wole woje adewo nyrem abe da tɔ ene; ɛfli fe adi le woje nuyiwo te. Sela. 5 Yehowa, kpɔ tanye tso ame vɔdiwo si me, eye nadzram dɔ tso ntsu nɔtasɛlawo si me, amesiwo dɔ de tame be, yewoade afo le tenye afu anyi. 6 Dadalawo dɔ adoboli kple ka nam, woɔ dɔ de mɔ to, eye wotre kpɛ nam. Sela.

7 Megblɔ na Yehowa be: "Nye Mawu nɛnye, Yehowa; se nye kɔkojogbe. 8 Yehowa, Afeto la, enye nye xɔname sesɛ, ɛtsyɔ nu ta nam le avakpegbe. 9 Yehowa, megawo ame vɔdi la fe didi dzi o; megaxɔ de efe tamedoɔ dɔ, ne wɔado edokui de dzi o. Sela. 10 Ne wokɔ ta dzi de to dem la, ekema woje nuyiwo fe dzogbevɛ nenyɛ tsyɔ wo!" 11 Nena dzoka nadza de wo dzi, netsɔ wo fu dzo kple be me, be womagafɔ akpɔ o. 12 Ntsu ade vɛ tɔ megali de anyigba dzi o; ntsu nɔtasɛla la dzogbevɛ neyɔ de nu kplikplikli.

13 Menyae be, Yehowa adrɔ nya na hiɔtɔwo, eye wɔatso na ame dahewo. 14 Ɛ, ame dzɔdzɔewo ada akpe na wɔ nkɔ, nutefewɔlawo abɔɔ nɔ nkuwɔ me.

a 63, 7.

b Mo. II. 30, 7.

d Mo. II. 23, 39.

e 29, 2.
f 119, 36.

g kɔp. 1.
h Mo. III. 19, 17;
Iod. 27, 5, 6.
i 27, 11.

k Ro. 2, 13.

l 7, 16.

m 22, 11.
n Sam. I. 24, 4.

p 138, 7.

r 7, 17.

s 27, 13.

t 7, 2.

Kukudede na Mawu le vɔditɔwo ta.

141. Dawid fe ha. Yehowa, mele yɔwɔm, afo netsɔ de gunye; se nye gbe, ne mele yɔwɔm. 2 Nye gbedodoɔa nɛnɔ nkuwɔ me abe ɔdzudɔ vɛvɛ ene, eye nye asiwo wuwu dzi nɛnɔ abe ɔfiɛnuɔvɔsa ene.

3 Yehowa, dɔ dzɔla na nye nu, eye nabu nye nuyiwo fe mɔnu nɔ! ^e4 /Megana nye dzi natɔ de nu vɔdi nɔ, ne mawu nu tovo akpe de ntsu, siwo nye nu vɔdi wɔlawo la nɔ o, eye megana madɔ woje nuduɔ nɛnɔ akpɔ o! 5 Ne ame dzɔdzɔe fom la, lɔlɛ; ne ɛhe to nam la, tamemi wɔnye, nye ta magbee o, nɛnye be, ele ewom atradi hɛ. Medoa gbe da de woje nu vɔdi wɔwɔwo nɔ. 6 Ne wotutu woje vɔndrɔlawo tso agakpe dzi fu abu me la, ekema woase nye nyawo be, wovivina. 7 Alesi wɔnɔla anyigba, eye wokane la, nenema wokaka mɛafe juwo hɛ na tsiɛfe fe nu me.

8 Elabena wɔ Yehowa, Afeto la, wɔ dzi kɔ metsɔ nku doe, gbawɔ mebe dɔ, megafɔ nye agbe de anyi o! 9 Kpɔ tanye tso adoboli, si woɔ nam, kpakple nu vlo wɔlawo fe mɔwo me. 10 Na ame vɔdiwo katã nadze woawo ntsu fe dɔ me, eye nye ya mato enu ayi!

Konyifagbedodoɔa na Mawu le futɔwo nɔti.

142. Dawid fe nufiamɛha, esiwo me wɔnɔ agado me; gbedodoɔa.

2 Metsɔ nye gbe do gli na Yehowa, nye gbe metsɔ fo koko na Yehowa. 3 Metrɔa nye nuxaxa kɔna de enku me, eye medea nye hiawo fiana le enku me. 4 ^pNe nu te nye gbogbo nɔ la, ɛnyaa tonyefe. Woɔ adoboli de mɔ, si dzi metona la dzi nam. 5 De nku de dɔsi me, eye nakpɔ nu, nye ame nyanyɛa deke meli o, eye sitsofe bu dem; amea deke meli, si biaa tanye sena o.

6 Yehowa, wɔe mele gli dom na le gbogblɔm be: Wɔe nye nye sitsofe kple nye gome le agbagbeawo fe anyigba dzi. 7 Lɛ to de nye nuxaxa nɔ, elabena nu ti kɔ nam ntsu; dem tso yonyemɛtilawo si me, elabena wotri akɔ wum. 8 De nye luɔ tso gaxɔ

me, ne makafu wò ñkò. Ame dzòdzòewo ajo fu de ñnye, nenyebè, nêwò nyuie nam.

Gbedododa le dede guti.

143. Dawid fe ha. Yehowa, se nye gbedododa, lé to de nye kokofojo ñu, eye nađo tom le wò nyatefe kple dzòdzòenyenye nu! 2 Eye megadrò wònu wò dola o, elabena ñkuwò me la agbagbea deke menye dzòdzòeto o. 3 Elabena futola ti yonyeme, exlá nye agbe de anyi, eye wòdem wiviti me abe amesiwo ku xoxoxo ene. 4 Nu te nye gbògbò ñu, eye nye dzi lulu de menye. 5 Medo ñu blema-ñkekewo, mede ñugble le wò nuwòwòwò katà ñu, eye mesusu wò asinudòwòwòwò ñu. 6 Meke nye alowo me na wò; nye luò fe kveve fu de ñuwò kplakplakpla abe anyigba ene. Sela.

7 Yehowa, netsò nađo tom, nu te nye gbògbò ñu, megayla wò ñku me dem, ne mađi amesiwo yi aoli me la o. 8 Na mase wò amenuveve le ñdi, elabena ñuwò mele ñu dom do; de mo, si mato la fiam, elabena wòe mewu nye luò dzi na. 9 Yehowa, dem tso nye futowo si me, elabena gbòwò mebe do. 10 Fia wò lolònum mawo, elabena nye Mawu nenyè; wò gbògbò nyui la neklòm to anyigba sòsòe dzi! 11 Yehowa, gbò agbem le wò ñkò la ta; de nye luò tso xaxa me le wò dzòdzòenyenye la ta! 12 Le wò amenuveve la ta gblè nye futowo, eye natsrò amesiwo katà lé fu nye luò, elabena wò dola menye.

Kukudede na Mawu be, wòakpo efe dukò la ta, eye wòayrae.

144. Dawid to. Woakafu Yehowa, nye agakpe, amesi fia avuwòwò nye asiwo kple awawòwò nye asibidewo; 2 nye amenuveve kple nye mò sesè, nye sitsofe kple delanye kpakple nye akpoxònu, si gbo mebe do, amesi tso nye dukò la de tenye. 3 Yehowa, nuka nye amegbetò be, nêdze sii, kple amegbetòvi be, nêlé ñku de enu? 4 Amegbetò le abe fufu ene, eye efe ñkekewo le abe wòvòli, si va

a 18, 10.
b 104, 32.

d kp. 11.

e 130, 3; Hl. 9, 2.
f 33, 2, 3.

g kp. 8.
h 77, 6.

i 128, 3.

k 42, 2, 3; 63, 2.

l 23, 1.

m Mo. V. 33, 29.

n 25, 5.
o 23, 3; 119, 25.

r 116, 16.

s 18, 35.

t 18, 3.

u 8, 5.

v Hl. 14, 2.
w Mo. II. 34, 6.

yina ene. 5 Yehowa, vià wò dzi-fo, eye nađi de anyi; ka basi towo ñu, ne woatu adzudzo. 6 Da wò dzikedzo, eye naka wo ahlè, do wò agutro da, eye natoto wo. 7 Do wò asi da tso dzi, eye nahem ado goe, dem tso to gāwo mekleamedzrowosi me, 8 amesiwo fe nu daa alakpa, eye wofe nudusi nye avatsoka nudusi!

9 Mawu, madzi ha yeye na wò, eye mafo ha na wò le kasañku ka ewo to dzi; 10 wò, amesi na dziduđu fiawo, eye nêde wò dola Dawid tso yi gblènu la nu. 11 Hem do goe, eye nadem tso amedzrowiwo si me, 9 amesiwo fe nu daa alakpa, eye wofe nudusi nye avatsoka nudusi; 12 ne mia viñutsuwo natsi le wofe devime abe numiemiewo ene, eye mia vinyunuwo nana abe dzogbesoti, siwo ñu woglo le fiasāwo me ene; 13 ne miafe nudzradofewo nayo krañ ahade nuwo tsoyo fomevi ana nam; miafe alèwo nadzi akpe, eye woadzi de dzi akpe nane le miafe lanyiifewo; 14 ne miafe nyiwo natsò agba, ne gli gbagbà kple aboyodede magano anyi o, ne nuxaxa magadi le miafe ablòwo me o. 15 Woayra dukò, si wòana na alea! Woayra dukò, si fe Mawu Yehowa nye!"

Mawu fe gānyenye kple domenyio kafukafu.

145. Dawid fe kafukafuha. Nye Mawu, mado wò de dzi, wò fia, eye makafu wò ñkò daa tegbee. 2 Makafu wò gbesiagbe, eye mado wò ñkò de dzi daa tegbee. 3 Yehowa lolo, eye wòdze kafukafu ñuto, efe gānyenye me dzodzro meli o. 4 Woakafu wò dòwòwòwò tso dzidzime yi dzidzime, eye woade gbe fā wò nutsuwòwòwò. 5 Made ñugble le wò gānyenye fe atsyòdodo nyoawo kple wò nukunuwòwòwò ñu. 6 Wò nuwòwò dzinwo fe ñusè ñu woajo nu le; maxilè nya afia le wò nutsuwòwòwò ñu. 7 Woade wò nyuiwòwò gāwo fe ñkudodo-dzi afia, eye woatso aseye le wò dzòdzòenyenye guti.

8 Amenuvela kple nublanuikpola enye Yehowa, medoa dziku kabakaba o, eye efe amenuveve sò gbò." 9 Yehowa enye dome-

nyotō na amewo katā, eye efe nublanuikpōkpō gbagba de efe dōwōwōwō katā dzi.^b 10 Yehowa, wō dōwōwōwō katā ada akpe na wō, eye wō mawumemewo akafu wō. 11 Woagbō nya le wō fiadufe fe bubu ŋu, eye woafō nu le wō ŋusē ŋu, 12 ne woade efe nutsuwōwōwō kple efe fiadufe fe atsyō nyo la afia amegbetōviwo.^f 13 Wō fiadufe enye fiadufe mavo, eye wō fiadudu ano dzidzimewo katā me. 14 Yehowa tso amesiwo katā dze anyi la xō, eye wōfō amesiwo katā wobobo de anyi la, de Msitrenu. 15 Dkuwo katā le asiwō nu kpom, eye nēna nududu wo de enayi; 16 ēvu wō asi me, eye nētso nu gbagbewo katā fe nudidi di fo na woe. 17 Yehowa enye dzodzōetso le efe mōwo katā me, kple amenuvetso le efe nuwōwōwō katā me. 18 Yehowa tso de amesiwo katā yone, amesiwo katā yone le nyatefe me la gbō. 19 Ewōa amesiwo vōne la, fe didi dzi na wo, esea wofe yli, eye wōxona na wo.^p 20 Yehowa kpōa amesiwo katā lōne la ta, ke etsrāa ame vōdiwo katā. 21 Nye nu negbō Yehowa fe kafukafu, eye ŋutlāwo katā nekafu efe ŋkō kōkōe la daa tegbee.

Mawu fe anukware mavo la.

146. Mikafu Yehowa! Nye luō, kafu Yehowa! 2 Makafu Yehowa, ŋekeke alesi mele agbe; madzi kafukafuha na nye Mawu, ŋekeke alesi meli. 3 Migado ŋu de amegāwo, amegbetōvi, siwo mate ŋu axo na ame o la ŋu o.^a 4 'Ne efe gbagbo nu tso la, ebughbōna yia efe anyi gbō; gbagbe efe tamedodowo nu yina.

5 Woayra amesi Yakob fe Mawu la nye xōname na, amesi fe mōkpōkpō le Yehowa, efe Mawu la dzi; 6 eya, amesi wō dzi kple anyi, atsiafu kple nusiwo katā le eme, eya, amesi léa nutefewōwō me de asi tegbee; 7 eya, amesi tsona na amesiwo wote de anyi, eye wōnana abolo dōwuitōwo. Yehowa dea ga gatowo. 8 Yehowa naa ŋkuagbatōwo kpōa nu, Yehowa fōa amesiwo wobobo de anyi

^a Mo. II. 22, 20, 21.
^b Ro. 11, 22.
^d 10, 14; 88, 6.

^e 88, 1.

^f kp. 5.

^g 92, 2.

^h 146, 8; Lu. I, 52.

ⁱ 104, 27, 28; 186, 25.

^k Yes. 61, 1.

^l Mo. V. 32, 4.
ⁿ Yes. 40, 26.

^o Lu. I, 52.

^p Lod. 10, 34.

^r HI. 38, 41.

^s 118, 8, 9; Yer. 17, 5.
^t Mo. I. 2, 19; Nyagb. 12, 7.
^u 81, 17.

^v 148, 8; HI. 38, 22-30.

^w 148, 14.

^x Mo. V. 4, 7; Do. 14, 16; Ro. 3, 2.

la, de tsitrenu, Yehowa lōa ame dzodzōewo. 9 Yehowa kpōa amegbetōwō ta, elēa atsyōviwo kple ahosiwo de asi, eye wōglōa ame vōdiwo fe mō. 10 Yehowa enye fia tegbee, Zion, wō Mawu le dzidzimewo katā me! Mikafu Yehowa!^e

Mawu fe kafukafu le nya kple dzadzōme me.

147. Mikafu Yehowa, elabena kafukafuhadzidzi na mīa Mawu la enyo, eye wōvovina; kafukafu edzee.^g 2 Yehowa tsoa Yerusalem, efōa Israel fe amesiwo woka hiē la, nu fu; 3 eya, amesi daa gbe le amesiwo fe dzi gbā la ŋu, eye woblāa wofe abiwo.^k 4 Eya, amesi dō xexlēme na dzinuviwo, eye wōyōa wo katā ŋkō.ⁿ 5 Mīa Afeto la lolo, efe ŋusē tri ako, eye golēfe mele efe nunya ŋu o. 6 Yehowa léa hiātōwo de asi, ke ebōbōa ame vōdiwo vase-de anyigba ke.^o

7 Mixe akpedaha hena Yehowa, mitso kasangkuwo fo ha na mīa Mawu la; 8 eya, amesi tso alilikpowo xea dzingoli ŋku me, ewōa tsidzadza hena anyigba, eye wōnana gbe miena de towo dzi. 9 Eya, amesi na nududu lāwo kple akpaviāvi, siwo le xoxlōm. 10 Mekpōa dzidzo le so fe ŋusē ŋu o, eye ŋutsu fe ata medzea ŋu o. 11 Amesiwo vōa Yehowa la, fe nu dzea ŋu, amesiwo le efe amenuveve lalam.

12 Yerusalem, kafu Yehowa; Zion, fo wō Mawu de dzi. 13 Elabena ewo wō agbo fe gametiwo sesie, eye wōyra viwōwo le mewō; 14 eya, amesi na wō lifowo ŋu fa, eye wōtso lu oabā "di foe na wō. 15 Eya, amesi do efe nya de anyigba dzi, eye efe sedede di du; 16 eya, amesi naa sno abe detifu ene, eye wōwua miātsi babla abe dzowō ene;^v 17 eya, amesi tsoa efe tsi babla dana kōkōkōe; ameka ano te de efe vuvu nu? 18 Edo efe nya da, eye wōna wōlōlo, ena efe ya fo, eye tsia sina lalala. 19 Ede efe nya fia Yakob, efe dodowo kple kōnuwo fia Israel. 20 Emewo alea na dukpōa deke o, eye womenya efe kōnuwo o. Mikafu Yehowa!^z

Xexeme katā nakafu Afeta!

148. Mikafu Yehowa!
 Mikafu Yehowa tso dzi-fo; midoe de dzi le kōkōfowo! 2 Mikafui, mi efe dōlawo katā, mi efe avakowo katā, mikafui! 3 Ye kple yleti, mikafui; mikafui, mi dzinuvi keklēwo katā! 4 Mikafui, mi dzifo je dzifowo kple mi dzifotametsiwo! 5 Woakafu Yehowa je ŋko, elabena ede se, eye wodzo, 6 etsɔ wo do anyi daa tegbee; ena dōdowo, eye emagatrɔ wo o. 7 Mikafu Yehowa tso anyigba dzi, mi bosowo kple to goglowo katā, 8 mi dzo kple dzikpe, sno kple adzudzo kpakple ahom, si wɔa efe gbe dzi; 9 mi towo kple togbewo katā, ati tsekuwo kple sedertiwo katā; 10 mi gbemelāwo kple afemelāwo katā kpakple xevi dzodzoewo; 11 mi anyigba dzi fiawo kple dukowo katā, amegāwo kple anyigba dzi bonudrōlawo katā, 12 dekakupiwo kple detugbiwo siaa, amegā dediwo kple deviwo! 13 Woakafu Yehowa je ŋko, elabena efe ŋko dedekoe do kpo, eye efe gānyenye xɔ anyigba dzi kple dzifo. 14 Ewu efe dukɔ je /dzo de dzi, eyata kafukafu nedī le efe mawumemewo katā, Israel-viwo, dukɔ, si tso de egbo la nu! Mikafu Yehowa!

Zion nakafu Afeta!

149. Mikafu Yehowa!
 Midzi ha yeye na 9Ye-

a 100, 3.

b 28, 1.

d 103, 20-22.

e 33, 2.

f 132, 17.

g 96, 1.

h 41, 14; Nyad. 5, 13.

howa, efe bubu nedī le mawumemewo je ha me! 2 Israel nekpɔ dzidzo de ʼewola ŋu; Zion-viwo netso aseye de wofe ʼfia ŋu! 3 Woatsɔ yedudu akafu efe ŋko, eye woatsɔ asiwi kple kasaŋku afo ha nɛ! 4 Elabena Yehowa je dukɔ fe nu nyo enu, etsɔa xɔname doa atsyɔ na hiātɔwo.

5 Mawumemewo nekpɔ dzidzo le bubu me, eye woagli le wo dɔfowo. 6 Mawu fe dododedzi le wofe nu me, eye yi nuvee le wo si, 7 ne woabia hiɔ le dukɔwo dome, eye woawe to le anyigba dzi towo dome, 8 ne woade kɔsɔkɔsɔ wofe fiawo kple kunyowu wofe ame ŋkutawo; 9 ne woawo bonudrɔ, si wonɔ di la, dzi de wo ŋu. Atsyɔ nye esia na efe mawumemewo katā. Mikafu Yehowa!

Nusianu, si gbogbo le me la, nekafu Afeta!

150. Mikafu Yehowa! Mikafu Mawu le efe kōkōfe la me; mikafui le efe alili sesē la me! 2 Mikafui le efe nutsuwɔwɔwo ta; mikafui de efe gānyenye gbogbo la nu! 3 Mitsɔ kpēdidi kafui; mikafui kple saŋku kple kasaŋku! 4 Mitsɔ asiwi kple yedudu kafui, mikafui kple kasaŋkufo kpakple dze! 5 Mitsɔ gakogoe, siwo fe gbeme ko la, kafui; mikafui kple gakogoe. siwo dina sesie! 6 Nusianu, si me gbogbo le la, nekafu Yehowa! Mikafu Yehowa!

SALOMO FE LODODOWO.

Nunya je ameyɔɔ xalɔtɔe.

1. Israel-fia Salomo, Dawid vi la, je lododowo nye esi; 2 ne wo adze nunya kple amehhe, eye woase nufɔfo nunyatɔwo gome, 3 ne woaxɔ amehhe, si fiaa gomesese ame, dzɔdzɔenyenye, nu dzɔdzɔewo kple nufefewo na ame dokui; 4 ne gegemewo nadze adanu, eye dekakupiwo nadze si nu, eye woabu tame; 5 ne nunyala nasee, eye woadzi efe nunya de dzi, eye mɔ sɔsɔe nasu nugome-sɛla si; 6 ne woase lododowo, abe-

f Fla. I. 5, 9-12.

k 9, 10; Ps. 111, 10; Hl. 28, 28.

l 6, 20.

m 4, 9.

bubuwo, nunyalawo je nyawo kple adzowo gome.

7 kYehowa-wɔvɔ enye sidzedze fe gometoto; ke bometsilawo doa vlo nunya kple amehhe. 8 Vinye, se fofowɔ fe amehhe, eye megagblē dawɔ fe nufiame di o; 9 elabena sefɔfɔtsihe nyui wɔnye na wɔ ta kple kɔge na wɔ kɔ."

Nuxaxiɔ le amehelawo puti.

10 Vinye, ne nunɔwɔlawo le nuwɔ blem la, megalɔ edzi o! 11 Ne wogblo be: Yi kpli mi, miade xa de vukakɔdi ŋu, eye miano

adeklo dzi de ame madifo nu naneke mawomawoe, 12 mfami wo agbagbe abe tsiŋe ene, 13 mfafe asi asu nu vevi vovovowo dzi, eye mfaŋso aboyonu ayo mfafe xawoe, 14 nana tasaso deka me kpili mi, eye akplo deka nana mi katã mia si la, 15 ekema vinye, megazo mo deka dzi kpili wo o, eye nahe wò afo de megbe tso wo tofe-wo. 16 Elabena wofe afo wo le tso-tso-m de vòdiwòwo nu, eye wole abla dem, be woako ou di. 17 Elabena dzodzroe wo do a mō di le xewo katã nku me. 18 Woawo la woawo nuto je ou que wole xa dem do, eye woawo nuto je agbe que wole adeklo dzi do. 19 Alea wòdano na amesiwo katã le vide madzomadzo yome tim lae; ade ekpolawo je agbe da.

Tomadomado je tohehe.

20 Nunya le yili dom le kpodomee, eye wòko efe gbe dzi le ablowo me, 21 ele yili dom le kpodomeewo je dzogoe, siwo dzi zi le, kple agbowo nu, du blibo la katã me wòle efe nyawo gblom le be: 22 Yekayi mi gegemewo mialō bometsitsi, mi fewudulawo miakpo dzidzo le fewudulu nu, eye mi bometsilawo mialē fu sidzedze ase do? 23 Mitro ko de nye mokaname nuti. Kpo da, mana nye gbogbo nado bōbōbō, eye mana miadze si nye nyawo. 24 Esi mele ame yom, eye miegbe, meke nye abowo, eye amea deke melē nku de enu o, 25 miedo toku nye adanudodowo katã, eye miegbe nye mokaname la, 26 eyata nye hā mako nu le miafe dzogbevōe nu, eye made alome, ne nōdzi xa afe na mi, 27 ne nōdzi xa afe na mi abe dziya ene, eye miafe dzogbevōe do abe ahom ene; ne hiā kple xaxa ya mia dzi. 28 Ekema woayom, eye nyemato o; woadim, ke womakpom o. 29 Le esi wolē fu sidzedze, eye wometia Yehowa-vovō o, 30 le esi womełō de nye adanudodo dzi o, eye wodo vio nye mokanamewo katã nuti la, 31 eyata woadu wofe zozome fe kutsetsewo, eye wofe adanudodewo nedji fo na wo. 32 Elabena gegemewo je godzedze wua woawo nutowo, eye bometsilawo

a 8, 36.

b 8, 34.

d Yak. 1, 5.

e Nyagh. 7, 29.

f 8, 1.

g Yes. 65, 2, 12.

h 6, 24; 7, 5.

i 6, 3.

k 3, 24.

l 5, 5, 6.

m Yes. 59, 2; Mt. 3, 4.

n Pa. 37, 9, 29; Mat. 5, 6.

o Yes. 3, 10, 11.

p Pa. 37, 10, 22.

fe anyinano bokoo tsrōa wo. 33 Ke amesi doa tom la, ano anyi bokoo, eye dzogbevōe je nōdzi-doname made dzi le efo o. b

Nuxotl5 bena, woadi nunya yome vevie; gake woakpo ame dokuti dzi le amehelawo ta.

2 Vinye, ne èxo nye nufoso wo towòe, eye nédzra nye sewo do de dokuiwò gbo, 2 be nēfu wò do anyi de nunya nu, eye nēbi wò dzi de gomesese nuti, 3 ē, ne dēyo nunya, eye nēko wò gbe dzi de gomesese nu la, 4 ne edii abe klosalo ene, eye nēdi eyome mo abe kesinonu, si le to me ene la, 5 ekema ase Yehowa-vovō gome, eye wò asi atu sidzedze Mawu. 6 Elabena Yehowa naa nunya, efe nu me sidzedze kple gomesese dzo tso; 7 edzraa dzogbenyuie vavā do di na 'nutefewolawo, akpoxonu wònye na amesiwo fe zozome nu fodi di mele o, 8 ne wòakpo nu dzodzoe fe tofe ta, eye wòadzo efe mawumeme me fe mo nuti. 9 Ekema ase dzodzoenyenyene, nu dzodzoe kple nutefewowo gome; mo nyuiwo katã gome nase; 10 ekema nunya age de wo dzi me, eye sidzedze avivi wò luwo nu. 11 Tamebubu akpo dziwò, eye gomesese adzo nuwò, 12 ne wòade wò tso mo vō dzi, le amesiwo gblōa godzenya la nu, 13 amesiwo gblē mo dzodzoe la di, be woazo bluko je mo dzi, 14 amesiwo le dzidzo kpom de vōwowa nu, eye wole aseye tso-m de godzedze vōdi nu, 15 amesiwo tofe le godōgōdō, eye wodze tso wofe mowo dzi; 16 ne wòade wò tso ame tuto srō si me, tso dutanyonu, si 'dea ami de efe nyawo la, si me, 17 amesiwo gblē efe detugbi me srō di, eye wònlō wofe Mawu je nubabla be; 18 elabena efe afe do agu yi ku gbo, eye efe mowo yi tsiēfe. 19 Amesiwo katã yia egbo la, womegatrona gbona o, eye womegava tsoa agbemō me o. 20 Ne nato ame nyuiwo fe mo dzi, eye nalē ame dzodzoe-wo fe tofe de asi. 21 Elabena nutefewolawo ano anyigba la dzi, eye ame madifowo asuso de edzi. 22 ke woatsrō ame vōdiwo da le anyigba dzi, eye woaho ame madianukwarewo da le edzi. f

Mawuwo^o kple nunya fe yayra.

3. Vinye, meganlo nye nufiame be o, eye wò dzi nedzra nye sededewo do; 2 elabena woah agbenonò didi, fe nyuiwo kple ñutifafa ve na wò kpankpan.^b 3 Amenuewe kple nyatefe megate da le ñuwò o; ^dtsò wo de kò, ñlo wo de wò dzi fe kpe dzi; 4 ekema amenuewe kple gomesese nyui asu asiwò le Mawu kple amegbetowo ñku me.^c

5 Do ñu de Yehowa ñu tso dzi bliho me, ke megado ñki de wò gomesese ñu o. 6 Lé ñku de enu le wò mowo katà dzi, ekema ata mo na wò. 7 ^gMeganye nunyala le dokuiwò ñku me o, vò Yehowa, eye natsri vò; 8 ekema esia ada gbe le wò fodo ñu, eye wòana wò fuwo me nafa miaa.^k 9 Tso wò kesinonwo kple wò agblemenuwo katà fe gbàtowo du bubu Yehowa ñu.^k 10 ekema nu ayo wò ava tañtañ, eye wein agbagba de wò ahafiàfe. 11 Vinye, megagbe Yehowa fe amehhe o, efe mokaame megadu dzi na wò o!! 12 Elabena amesi Yehowa lóna la, eya wòhea to na abe vi, si gbo sofoa melòna nu le o ene.ⁿ

13 Woayra amesi tu nunya kple amesi fe asi su gomesese dzi.^o 14 Elabena efefle nyo wu klosalofefle, eye efe vide fo sika ta.^p 15 Exò asi wu adzagba, eye wò nu veviwo katà mede enu o.^s 16 Agbenonò didie le efe dusi me, eye kesinonwo kple bubu le efe mia me.^u 17 Efe mowo nye mo vivi, eye efe tofowo katà nye ñutifafa. 18 Agbeti wònye na amesiwo lée de asi, eye woayra amesi vae gongoñ la. 19 Nunyae Yehowa ñutò tso do anyigba gome anyii, eye gomesese wòtso li kedzifoe.^v 20 Efe sidzedze na towò gome ño, eye allikpowo dza zamu.

21 Vinye, megana wòate da le ñkuwò me o; lé nunya vavà kple tangebubu me de asi sesie; 22 ekema woanye agbe na wò kple ^aatsyòdonu na wò kò. 23 Ekema alé wò mo atso dedie, eye wò afò makli naneke o. 24 Ne èmlò anyi la, màdì vo o, ke boñ alò avivi na wò.^d 25 Ne ñodzi fo di kpoyi, eye gbeblè va ame vòdiwo dzi la, dzika matso fowò o. 26 Ela-

^a 10, 29.

^b 4, 10; Mo. III. 18, 5.

^d 6, 21; 7, 3; Mo. V. 6, 6; Yer. 31, 33.

^e Lu. 2, 62.

^f Ps. 26, 14.

^g Yes. 5, 21.

^h 4, 22.

ⁱ 1, 26; Pet. I. 5, 5.

^k Mo. II. 22, 18.

^l Hi. 5, 17-19; Heb. 12, 5, 6.

ⁿ Nyad. 3, 19.

^o Mat. 13, 44.

^p 8, 10, 19.

^q Mo. III. 18, 5.

^r Mat. 13, 45, 46.

^s 3, 5.

^u kp. 2.

^v 8, 24-30.

^w 1, 9.

^x 3, 2.

^y 1, 9.

^z Ps. 32, 8; 27, 11.

^a Ps. 3, 6; 4, 9.

bena Yehowa ye nye wò ^añudodenu, eye woakpo wò afò dzi tso mò me.

27 Megate nu nyui hiato, ne nye be ñutete le ñuwò na ewowo o. 28 Ne ele asiwò la, megagblo na hawòvi be: „Heyi, ne nagava, etsò hã mana wò“ o! 29 Megabu vò de hawòvi ñu, esime wòde dzi di le gbowò o. 30 Megawò dzre kple amea ðeke yakatsyo, ne mewò vòa ðeke wò o. 31 Megavò ñu sesenuɖula o, eye efe moa ðeke megadze ñuwò o. 32 Elabena godzala enye ñunyò na Yehowa, ke /tsi metoa eya kple dzime dzadzæ to domee o. 33 Yehowa fe fifode le ame vòdi la fe me, ke eyraa ame dzadzæ la ñofe. 34 Eɖua fewu le fewuɖulawo ñu, ke evea ame bɔbɔdeanyiwo ya nu.ⁱ 35 Bubu anye nunyalawo fe gome, ke ñukpe alé bometsilawo.

Nuxoxlò bena, woadze nunya fe nufiafa yome.

4. Mi viwo, mise fofowo fe amehhe, mido ñku anyi, ne miadze si gomesese. 2 Nufiafa nyui mele tsotsom na mi, migagblè nye nufiame di o. 3 Elabena esi menye ðevi na fofonye, vi fè kple tenuvi na danye la, 4 efia num gblò nam bena: Wò dzi neku de nye nyawo ñu, dzra nye sededewo do, ekema àno agbe. 5 Fle nunya, fle gomesese! Meganlòe be o, eye megate de aga tso nye nu me nyawo ñu o. 6 Megade asi le enu o, ekema adzra wò do; lèe, ekema akpo tawò. 7 Nunya fe gometoto enye be, woafle nunya. eye natsò wò kesinonwo katà afle gomesese. 8 Kòe de dzi, ne woakò wò de dzi, akplo bubu afu wò, ne èkpla asi kò ne. 9 Ado sefofotsihe nyui de ta na wò, eye wòana fiakuku dzeani wò.^h

10 Vinye, see, eye naxò nye nyawo awò towòe, ekema agbenofe gedè ano asiwò. 11 Nunyamò fiam mele wò, eye mekplò wò to tofe dzadzæ.^b 12 Ne èle yiyim la, wò atame maxaxa o, eye ne èle du dzi la, màkli nu o. 13 Lé amehhe de asi sesie, megage le asiwò o, dzò enu, elabena wò agbee wònye. 14 Megage de ame vòdiwo tofe o, eye megazò ame

vlowo fe mɔ dzi o.^a 15 De kɔ dɔ le egu, eye megato edzi o; dze le egu, eye nato egu ayi. 16 Elabena woawo la, ne womewo vɔ o kpaɔ, wometea ɔu daa alɔ o, eye ne womefu ame anyi o la, alɔ-dɔdɔ buna dɛ wo. 17 Elabena wodua nu vɔdɔ wɔwɔ fe abolo, eye wonoa sesɛnuwɔwɔ fe wein. 28 Ame dzɔdzɛ fe tofe le abe agudzedze fe kekeli, si naa kɔkam dɛ dzi, vaseɔe esime ɔu kena keg ene. 19 Ke ame vɔdɔ fe mɔ le abe bluko ene; womonya afika wole nu kli ge le o.^b

20 Vinye, lé to dɛ nye nyawo ɔu, eye nafu to anyi dɛ nye nufofo ɔu. 21 Womegate dɔ le ɔkuwò me o, dzra wo dɔ dɛ wò dzi fe gogloafe. 22 Elabena agbe wonye na amesiwo katá fe asi su wo dzi la, eye woyɔa dɔ wofe ɔutílá blibo la.^c 23 Dzo wò dzi ɔu wu nuwo katá, elabena eya me agbe tsona. 24 De alakpanu dɔ le dɔkuiwò ɔu, eye nate avatsonuyi dɔ le dɔkuiwò gbo. 25 Wò ɔkuwo nekpo ɔgɔ tɛ, eye wò adabawo nelé mɔ dɛka tso le ɔgɔwò. 26 De tofe dzɔdzɛ na wò afɔwo, eye wò mɔwo katá nesɔ dɛ etefe.^f 27 Megadze dɛ dusi alo mia me o, te wò afɔ dɛ aga tso vɔ gbo.^g

Nyagbegbe na ame le nu tovo wɔwɔ ɔuti.

5. Vinye, lé to dɛ nye nunya ɔu, fu to anyi dɛ nye gomesese ɔu, 2 ne nadzra tamebubu dɛ, eye wò nuyiwo nalé sidzedze dɛ asi. 3 Elabena nyɔnu tutɔ fe nuyi le anyiɔsi tɔyɔm, eye efe veme zrɔ drɛdrɛdrɛ wu ami;ⁱ 4 ke mlɛe ke la evena wu atsa, eye wòdana wua yi nuevee. 5 Efe afɔ dɔ abu yina ku gbo, eye tɔiɛfe ku dɛ efe afɔ ɔu gɔngɔɔ. 6 Efe tofowo le vɔvɔm, ke medze sii o, ne magalé agbemɔ la atso o. 7 Eyata mi viwo, miɔo tom, eye migate dɛ aga le nye numenya wo ɔu o. 8 Na wò mɔ nafa asane, eye megagogo efe afe fe vɔtru o, 9 ne magatsɔ wò atɔyɔdodo na ame tutɔwo kple wò fewo na ɔutasɛla o; 10 ne ame bubu magatsɔ wò kesinɔnuwo adi foe, eye nusí nɛwɔ dɔ kpo la, nayi ame tutɔ fe me o; 11 eye ne edo mlɛeanu na wò, eye wona le vɔvɔm le

^a 1, 10; Ps. 1, 1.

^b 13, 9; 24, 20.

^d Nyagb. 9, 9.

^e 3, 8. 13-16.

^f Heb. 12, 13.

^g Mo. V. 5, 29.

^h 11, 15; 17, 18; 20, 16.

ⁱ 2, 16-19.

^k 10, 4; 20, 4.

wò ɔutílá kple wò lákusi ɔu la, mágano hù dem 12 ano gboɔblom be: Ao, nukaɔuti mehelé fu amehhe, eye nye dzi do vlo mokaname, 13 nyemedo to amesiwo le nu fiamem la, fe gbe o, eye nyemefu to anyi dɛ nye nufialawo ɔu oa? 14 Ekpɔto vie mege dɛ dzɔgbevɔewo tɔyo fomevi me le takpekpewo kple amehawo dome kloe!

15 No tsi tso wò tsido me, tsidzidi tso wò vudo me! 16 De wò tsi adzi agba go, eye wò tɔvuwɔ asi dɛ gbagbabea? 17 Wò dɛka tɔwò ke woanye, eye ame bubu makpe dɛ ɔuwò o! 18 Wò vudo anye yayra, eye ákpɔ dzidzo le wò dɛkakpui me srɔ ɔu, 19 eya, si nye zino dzeameɔu kple sáde nyo la, dɛfe no nemu wò, eye efe lolɔ nena nana ya mum daa.

20 Ke vinye, nukaɔuti nyɔnu tutɔ ana nana ya mum, eye nakpla asi kɔ na dutanyɔnu? 21 Elabena amesiame fe mɔ le nuvo le Yehowa ɔku me, eye eyae dea wofe tofowo katá. 22 Ame vɔdɔ ɔutɔ fe vodadawo léne, eye efe nuvɔ fe ka dɛne. 23 Eku, elabena edo ko le amehhe me, eye efe bometsiɔi gboɔboawo na wòle nagbanagba kum.

Nuxoxlɔ le ɔgɔgbenɔno ɔuti.

6. Vinye, ne ɛfu asi ako dɛ hawòvi nu, eye nelé fe nu na ame tutɔ,^h 2 wò numenya dɛ nyagbatee dowòme, eye wò numenya lé wò la, 3 ekema, vinye, wò ale, ne nade dɔkuiwò — ɛge dɛ hawòvi si me dɛ —: Yi naxlá dɔkuiwò dɛ efe afɔ nu, eye nafoe dɛ hawòvi nu. 4 Meganá alɔ nava wò ɔku dzi o, eye akolɔe megado wò adaba me o. 5 De dɔkuiwò le esi abe sáde ene, eye abe xevi tso mótrela si me ene.

Nyagbegbe na ame le kuvíawɔwɔ ɔuti.

6 Wò kuvíatɔ, yi anyidi gbo, kpo efe nuwɔna da, eye nadze nunya!^k 7 Esi amegá, dzikpola kple dzidulaa dɛke mele esi o há la, 8 efoa efe abolo le dzomeɔgɔli, eye wòtua efe nududu dɛ le nuɔneyi. 9 Kuvíatɔ, yekayi nana aba dzi ase dɛ? Yekayi nanyɔ tso wò alɔdɔdɔ me? 10 Gadɔ alɔ vie, gadɔ akolɔe vie, dɛ así asite me

nagbo de eme vie!^a 11 Ekema wò ahedada adi kpe wò abe m̀zola ene, eye wò hiã abe ɲutsu, si bla akpa ene.

Nuxoxl̄s le v̄d̄inyenye ɲuti.

12 Yakame kple ame gbebl̄e enye amesi t̄sɔa balakpadanu n̄oa yiime, 13 eya, amesi ɔ̄miãa ŋku de ame, etoa nya kple efe afo, eye wòtsɔa efe asi fiaa dzesli, 14 eya, amesi fe dzi me ayedzedze le, edoa v̄s de tame yesiayi, eye wò-dea dzre afe. 15 Eyata efe gbebl̄e afo de edzi kpoyi, agbã zi deka, eye hayahaya manɔ ɛnu o.

16 Nu ade Yehowa l̄s fui, eye adadrelia nye ɲunyɔ na efe luɔɔ: 17 dadankuwo, avatsode kple asi, siwo k̄ɔa ɔu madifo di, 18 dzi, si doa tame gbebl̄e, afo, siwo t̄sɔna de v̄s ŋu, 19 amesi dua avatsodasefo hedaa alakpa, kpakple amesi dea dzre noviwo dome.

Le ahasiwɔwo ɲuti.

20 Vinye, dzra fofowò fe sedede do, eye megagbl̄e dawò fe nufiame di o.^b 21 Blae de wò dzi ŋu daa, eye naxatsae de wò k̄ɔ ŋu.^c 22 Ne èle azoli dzi la, akpl̄o wò, ne èml̄o anyi la, adzo ŋuwò, eye ne ènyo la, iado dze kpli wò. 23 Elabena akadie nye se la, kekelie nye nufiame la, eye agbem̄o enye mokaname, siwo fiaa m̄onu ame la. 24 Ne nadzra dokuiwo do tso nyonu v̄d̄i la si me kpakple dutanyonu ade zozr̄eto la si me.^d 25 Efe tugbedzedze megadzro wò le dzi me o, eye megatsɔ efe adaba lé wò o. 26 Elabena gbolo de wò-dia gbɔ ame vasede abolo dzi, eye nyonu sr̄to le agbe x̄asi la minyam. 27 De amea de ate ŋu ade dzo de akonu, eye efe avo nagbe fiafiã? 28 Alo de amea de azo dzoka x̄ox̄o dzi, eye efe afo nagbe fiafiã? 29 Alea ke wòano na amesi de ehavisr̄o gbɔe; amesiame, si de asi ɛnu la, matsi to mahemahe o.^e 30 Womedia vlo fiafito, ne efi fi, be wòatsɔ atsi efe dowuame nu, esime fomenui le ewom o; 31 ke ne asi tui la, ad̄o etefe zi adre, eye wòatsɔ efe me nuwo katã ana. 32 Gake amesi wo ahasi kple nyonua de la, tagbo gbebl̄eto wònye; amesi le didim be, yeatsr̄o yefe agbe la, eyae w̄oa ale nusia togbe.^f 33 Fofowò

^a 24, 23, 34.

^b 10, 31, 32.

^c 10, 10.

^d 3, 3.

^e 2, 16.

^f 1, 8.

^g 3, 3.

^h 118, 172.

ⁱ 2, 16.

^j Mo. III. 3, 3, 4.

^k 5, 10-14.

^l Kor. I. 6, 18.

kple dzu atso eme n̄e, eye efe ɲukpe nu matsi o. 34 Elabena ɲutsu fe dziku de wòoã ŋu, eye mekp̄ɔa nublani le hl̄obiagbe o. 35 Avul̄enua deke malé enu o, eye ne èna nu ged̄e hã la, mal̄o o.

Le amegbebl̄e kple eyomedzenenuwo ɲuti.

7 Vinye, dzra nye nufɔfo do, eye nayla nye sededewo de gbɔwò. 2 Dzra nye sededewo do, ne n̄ano agbe, kple nye nufiamewo do abe wò gadaglamakui ene. 3 Bla wo de wò asibidewo ŋu, eye naŋlo wo de wò dzi fe kpe dzi.^c 4 Gbl̄o na nunya be: novi-nye n̄enye, eye nayo x̄ol̄s na gomese; 5 ne woadzra wò do tso nyonu tuto si me, tso dutanyonu, si dea ami de efe nyawo la si me.^f

6 Mele nye x̄o fe fesre nu kpo nu to adzrala nu. 7 Tete mede ŋku de ame bebuwuwo dome, eye mekp̄o dekapuivi bometsilaa de le ɲutsuviwo dome. 8 Eya le tsatsam le kp̄odomee le efe dzogoe kasa, eye wòle zozom do ta efe afe gb̄o 9 le fiè, esime anyigba le tsyotsyom, le zã kple bluko me. 10 Eye kpo da, nyonua de le gbolovo me va do goe, eye ayedzedze le tame n̄e. 11 Efe mo nyr̄ã, eye wòde ka edokui, eye efe afowo gbe be, yewomato de efe me o. 12 Eyae le kp̄odomee fifi, kasaa eya nye ekem nyo de ablo me, eye wòde xa de dzogoe desiade dzi. 13 El̄ee hegbugbo nu n̄e, eye wòdo ŋku me kplalaa gb̄o ne be: 14 Egbea metsɔ akpedav̄ɔsa xe nye adzobedefe de dokui nye nu. 15 Eyata medo be, mado go wò, eye mad̄i wò, eye azo la mekp̄o wò. 16 Medo kuntruwo de nye aba dzi, avo ŋɔŋɔe, siwo wòtsɔ Egipte-ka l̄e. 17 Mewu sikoni, anow̄tre kple adrike de nye aba dzi. 18 Eyata na miano lol̄s amu vasede ŋdi, eye miafe dzeme nako de dzidzokp̄okpo me. 19 Elabena sr̄onye mele afe o, eyi nugbe didia de; 20 etsɔ gakotoku la do asi yi, gbesigbe dzinu so tegbl̄e la kò wòagbo va afe. 21 Etsɔ efe nufɔfo gedegedeawo blee, eye wòtsɔ efe nuyi zozr̄e la l̄ee. 22 Ekpl̄e do k̄s enumake abe nyitsu, si yina de ewufe ene, abe s̄e, si yina gege ge de m̄s me ene,

23 vaseḁe esime aḁutḁo nafa de efe aklā; eye abe xevi, si zo de m5 dzi, eye menyae be, yefe ku wōnye o la ene.

24 Eyata, mi viwo, mido tom, eye milē to de nye numenyawo ḁu. 25 Megana wō dzi nadze ayi efe mowo dzi o, eye megatra yi etofewo o. 26 Elabena amesiwo tsi esi me heḁo baba ḁi la, so gbo, eye amesiwo wōwu la, de ha. 27 Efe afe enye tsiēfe je ma geḁe, siwo ḁo ta ku je xogāwo me.^d

Nunya, si le Mawu gbo tso mawo me la fe ḁugbedodo na amḁ.

8 De nunya mele ḁli dom, eye gomeseḁe fe gbe mele didim oa? 2 Etsi tre de togbeḁo tame le mo to, kple mo dogoewo nu. 3 Ele ḁli dom le agboawo xa, le dua fe mo nu kple vōtruawo nu bena: 4 Dutsuwo, miaḁwe mele ḁli dom na, eye amegbetaviwoe nye gbe le ḁidim na. 5 Mi bebewuwo, mixo ayedzedze na mia ḁokui, eye mi bometsilawo, mixo gomeseḁe na mia ḁokui! 6 Misee. elabena nya xasii gblom mele, eye nusi le etefe pḁpḁpḁ la, nye nu agbo. 7 Elabena nyatefe gblom nye nu le, eye nu vōḁi enye ḁunya na nye nuyiwo. 8 Nye numenyawo katā le etefe, aye kple alakpa mele wo me o. 9 Wo katā me ko na amesiwo dze nunya, eye woso na amesiwo fe asi tu sidzedze la. 10 Mixo nye amehhe wu klosalo kple sidzedze wu sika nyuito. 11 Elabena nunya nyo wu adzagba, eye nu veviwō katā mede enu o. 12 Nye, nunya, gboe ayedzedze le, eye asinye mee tamebubu vavā fe sidzedze le. 13 Yehowa-vōv5 enye fulēle v5; melē fu dada, ḁokuidododḁdzi, mo vōḁi kple alakpanu. 14 Tonyee nye adanḁede kple edzisusu; nyee nye gomeseḁe, eye tonyee nye ḁusē. 15 Dzi-nyee fiawo tona qua fia, eye amegāwo dea se dzōdzōe. 16 Dzi-nyee tatowo tona qua amegā, eye anyigba dzi vōnudrōlawo katā nyia ame ḁkutawo. 17 Mel5a amesiwo l5m, eye amesiwo diam la, kpōam. 18 Kesinonu kple bubu, nu xoxo-wu kple dzōdzōenyenyē le asi-

nye.^a 19 Nye kutsetse xō asi wu sika kple sika nyuito, eye nye nukpōkpo nyo wu klosalo nyuito. 20 Dzōdzōenyenyē fe mo dzi zom mele kple nu dzōdzōe fe tofe, 21 ne mana kesinonu amesiwo l5am, eye made nu nudzrōḁe na wo fū.

22 Yehowa wōm menyē efe mo fe gometoto, efe nuwōwōwo fe gbāto tso blema ke.^b 23 Tso tititi wodom, tso gomēdzēde me ke, esime anyigba dzō kekekele. 24 Wodzim, hafi to goglowo nava ḁo anyi, hafi ne tsidzōfe, siwo me tsi le tanḁaḁ la, nava ḁo anyi. 25 Wodzim, hafi ne woava ḁi towo de agu me; medo ḁgō na togbawo, 26 hafi ne wōava wō anyigba kple gbeḁe kpakple anyigba godoo fe anyiko gbāto. 27 Mele etefe, hafi wōwō dzifo, esime /wōdzidze dzingoli de to gogloawo dzi; 28 esime wōsa alilikpowo de dzi me, eye to goglowo dzi tsi bōbōbō. 29 Esime wōḁo sefe na atslafu, ne magagbo efe sedede dzi ayi o, eye wōḁo anyigba fe zo anyi la,^c 30 menyē donunḁa le egbo, nye dzeme ko gbesiagbe, eye mewo ḁo abe fefe ene le eḁku me yeawokatāyi; 31 mefe le efe anyigba dzi godoo, eye ^ame-kpō dzidzo le amegbetaviwo ḁu.

32 Eyata, mi viwo, mido tom. Woayra amesiwo dzra nye mowo ḁo. 33 Mido to amehhe, ne miadze nunya, eye migagbee o. 34 Woayra amesi ḁoa tom hedzōa nye vōtru nu gbesiagbe, eye wōkpōa nye agbo fe agbalinu dzi. 35 Elabena amesi fe asi tum la, efe asi tu agbe, eye wōkpōa amenuveve tso Yehowa gbo.^k 36 Ke amesiwo dam fu la, wowo nu vevi wo ḁokui; amesiwo katā lé fum la, ku l5m wole.

Nunya fe ameyayo xōl5te.

9 Nunya tu xō, eye wōkpa efe soti adreawo, 2 ewu efe lāwo, edzro efe wein, eye wōḁo kpl5 hā;^o 3 edo efe dolanyōnuwo ḁa, ne woado ḁli le dua fe kōkōfewo be: 4 „Mi bebewuwo, miva dze afii!“ Ele gbōgblom na nnyalawo be: 5 „Miva, ne miadḁu nye abolo, eye miano nye wein, si metoto la! 6 Midē asi le bo-

^a16, 12; Nyagb. 10, 16.

^bMat. 22, 4.

^c6, 12-19.

^d3, 14.

^e3, 2.

^fMo. V. 39, 3.

^gHl. 38, 10, 11; Ps. 104, 9.

^hHl. 26, 10.

ⁱ1, 20-33.

^jHl. 28, 27.

^k2, 18, 19.

metsitsi nu, ne miano agbe, eye milé gomesese fe mo tso tē.^a 7 Amesi le monu fiam fewudula la, kpɔa ŋukpe fua edokui, eye amesi le mo kam na ame vōdi la, dzu wōnyena nē. 8 Megaka mo na fewudula, ne wōalé fu wò o; ka mo na nunyala boŋ, eye aló wò.^f 9 Na nu nunyala, eye wōganya nu de dzi; fia nu ame dzodzœ, eye wōadzi efe nunyanya de dzi. 10 Yehowa-vovó enye nunya fe gometoto, eye sidzedze kòkòeto la enye gomesese.^g 11 Elabena wò ŋkekewo asò gbò to dzinye, eye agbenofewo adzi de edzi na wò.^h 12 Ne édze nunya la, enye vide na wò ŋuto; ke ne enye fewudula la, wò dède akpee.

13 Nyonu bometsila fe mo nyrà, bebewu wōnye, eye nunya mele tagbo nē o. 14 Ebòbo nò zikpui dzi le efe afe fe agbalinu le dua fe kòkòfe, 15 ne yeayo amesiwo to mo dzi yina, amesiwo lé woje mo tso tē be: 16 "Amesi nye gegeme la, neva dze afi!" Eye wole gbogblom na nunyalawo be: 17 "Tsi, si wofi, eyae vivina, eye vivinebolo le ŋane."ⁱ 18 Ke menyae be, ŋoliwo le afima, eye be amesiwo wokpe la, tsiéfe fe aɓi me wole o.

Dzodzœnyenye yayra, nuvó mayramayra.

10. Salomo fe lododowo. **Đ**evi nyanu doa dzidzo na fofoa; ke đevi tsibome enye nu-xaxa na dada.^p 2 Kesinonu madzomazdo menye videa deke o; ke dzodzœnyenye dea ame tsoa ku me. 3 Yehowa megbea ame dzodzœwo fe "dowuamenutsitsi o; ke etutua ame vōdiwo fe didi da. 4 Amesi woa algbɔlɔ le do ŋu la, ado ko, ke veviedolawo fe asi hea kesinonu vɛ.^t 5 Amesi foa nu fu le dzomeŋoli la, vi nyanue: amesi doa aló le nuŋeyi la, vi wɔŋukpenanue. 6 Yayra ava ame dzodzœ fe ta dzi, ke ŋutasese yla de ame vōdiwo fe nu me. 7 Đkudodo ame dzodzœ la dzi zua yayra, ke "ame vōdi la fe ŋko nyunyona. 8 Amesi nunya le tagbo na la, xɔa sedede na edokui; ke bometsila, si glāgbò li na la, dea edokui gbegblē me. 9 Amesi fe azolime ŋu fɔdidi mele o la,

azo dedie; amesi gló efe mo la, asi atui. 10 Amesi b̄miāa ŋku de ame la, hea dziku vɛ; bometsila, si glāgbò li na la, dea edokui gbegblē me. 11 Agbevudo enye ame dzodzœ fe nu, ke ŋutasese yɔ ame vōdiwo fe nu me.^d 12 Fuléle dea dzre afe, ke 'lóló tsyɔa dzi-dadawo katā dzi. 13 Nɔgomeselawo fe nuyiwo dzi wokpɔa nunya lena, ke ame manyanuwo fe mēdome to enye ati. 14 Nunyalawo dzraa sidzedze do; ke bometsila fe nu te de gbegblē ŋu. 15 Hoto fe kesinonuwo nye du sesé nē; ke hiato fe gbegblē enye efe aheadada.ⁱ 16 Ame dzodzœ woa efe dowofetu ŋu do hena agbenonɔ; kame vōdi la woa efe vide ŋu do hena nuvówɔwɔ. 17 Amesi dzraa amehede do la, ele agbeme dzi; ke amesi mebuwa mokaname o la, etra mo. 18 Amesi léa fu ame le adzame la, alakpanue; eye amesi lia ame gome la, bometsilae. 19 Dadafu megbea nufofo vivivo me o; ke amesi kpɔa efe nuyiwo dzi la, nunyala. 20 Klo-salo nyuito enye ame dzodzœ fe ađe; ke ame vōdi fe dzi mele deke me o. 21 Ame dzodzœ fe nuyi kpɔa ame geđewo; ke numanya wua bometsilawo. 22 Yehowa fe yayra woa ame kesinoto agbagba madzemadzee." 23 Alesi nu vlo wɔwɔ nye fefenui na bometsila la, nenema nunya le na nɔgomesela. 24 "Nusi sim ame vōdi le la, eyae dzɔna de edzi; ke "ame dzodzœwo fe didi vaa eme na wo. 25 Ne ahomya fo la, ekema ame vōdi la nu ayi; ke ame dzodzœ la ali ke tegbee. 26 Alesi aha tsitsi le na aduwo kple dzudzo na ŋkuwo la, nenema kviato le na amesi do dœ. 27 Yehowa-vovó dzia agbe me ŋkekewo de edzi; ke ame vōdiwo fe fewo ato de eme." 28 Ame dzodzœwo fe "lala zua dzidzo, ke ame vōdiwo fe "mòkpokpo zua ya. 29 Yehowa fe mo enye mō sesé na foma-dila, ke enye gbegblē na nu madzomazdo wolawo." 30 Ame dzodzœ mavá akpɔ o tegbee, ke "ame vōdiwo matsi anyigba dzi o. 31 Nunya miena tsoa ame dzodzœ fe nu me; ke alakpađe atrsɔ." 32 Ame dzodzœ fe nuyi nyaa

a 1, 22.
b 6, 13.

d kp. 31; 13, 14.

e Pet. I 4, 8.

f 23, 9.

g 1, 7.

h 3, 2. 16.

i 13, 11.

j Lu. 16, 19.

k 20, 17.

l Ps. 127, 2.

m 1, 27.

n 15, 20; 17, 21, 25.

o Ps. 37, 4.

p Ps. 37, 19, 25.

q 6, 8-11; 12, 24, 27; 13, 15; 28, 19.

r 9, 11; 14, 27.

s Ps. 9, 19.

t Hi. 8, 13.

u Hi. 18, 17; Ps. 9, 6.

v 3, 26.

w Ps. 112, 6.

x 2, 22.

y kp. 11; Ps. 37, 30.

nya dzeto gbogblo, ke ame vōdī fe nu enye alakpago.

Mawuvōlāwo kpōa dzogbenyuie, mawumavō-
lāwo kpōa dzogbevōe. * 31, 30.

11. Nudanu amebato enye gūnyo na Yehowa; ke nudanu blibo dzēa egu.^d 2 Afisi dāda le la, afi-ma gūkpe hā le; ke amesiwo bō-bōa wo dōkui de anyigba la, si me nunya le.^e 3 Fōmadī enye nūtefēwōlāwo kplōla; ke alakpa tsrōa ame mawōnūtefēwo.^g 4 Kesinōnu menye videa dēke le dzi-kudogbe o; ke dzōdzōenyenyē dēa ame tsoa ku me.^h 5 Ame mādī fe dzōdzōenyenyē taamō nē; ke ame vōdī fe vōwōwō tsōnē fua anyi. 6 Nūtefēwōlāwo fe dzōdzōenyenyē dea wo; ke ame mawōnūtefēwo gūto fe dzōdzō wōtsōna lēa woe. 7 Ne ame vōdī la ku la, ekema efe mōkpōkpō nu yī, eye ame vlowo fe lala zu ya.^k 8 Wōdēa ame dzōdzōe tsoa hīa me, eye ame vōdī xōnā de etefe.ⁿ 9 Yakamewo fe nūfofo tsrōa wo haviwo; ke nunya wōtsōna dea ame dzōdzōewoe. 10 Ne enyo na ame dzōdzōewo la, du kpōa dzī-dzō; eye ne ame vōdīwo tsrō la, aseye dīna. 11 Nūtefēwōlāwo fe yayra nana du fe nkō dea dzi; ke ame vōdīwo fe nu nana wōgbānē fua anyi.^r 12 Ame manyanu dōa vlo ehavi; ke ame nyanu zīa kpi. 13 Amegōmezōla oua go nya yayla, ke nyatefeto yīlāa nya. 14 Ne kplōla meli o la, dukō yīa to, ke dēdē toa adagūdela gedewo dzi. 15 Amesi fu asi akō de ame bubu nu la, eme manyo nē o; ke amesi gbe fenulēle la, anō dedie.^u 16 Nyōnu nyōdōme fe asi sua bubu dzi; ke gūtasēlāwo fe asi sua kesinōnu kō dzi. 17 Dōmenyoto wōa nyuie na eya gūto dōkui; ke gūtasēla wōa nu vevee eya gūto fe gūtilā. 18 Ame vōdī kpōa vide fuflu; ke amesi fāa dzōdzōenyenyē la, akpō fetu vāvā. 19 Dzōdzōenyenyē vāvā hea agbe vē; ke vōdīyometitī hea ku vē.^z 20 Amesiwo si alakpadzī le la, gūnyō wōnye na Yehowa; ke amesiwo fōdīdī mele wofe zōzōme gū o la, fe nu nyōa egu. 21 Mīna mīatso gbe, ne wōahagbe tohehe na ame vōdī fi! Ke wōdē ame

dzōdzōe fe fōme ya. 22 Nyōnu dzetugbee, si nye avō la, le abe afeha, si sikagē le gūti me na ene.^a 23 Ame dzōdzōewo fe didi enye dzogbenyuie dēdē sōg; ke ame vōdīwo fe mōkpōkpō enye dziku.^b 24 Amea dewo na nu gedē, ke wokpōa ho de edzi; amea dewo vea nu le nusi dze be, wōawo la gbō, ke ahe kō wōdana. 25 Wōadi fō na luō dōmenyoto la taq, eye wōana tsi amesi na tsi wono.^f 26 Amesi miā asi de bli dzi la, amewo ado dīgu nē, ke yayra ava blīdzrala fe ta dzi. 27 Amesi ti nyuie yōme la, efe nu adze ame gū; ke amesi di vō la, ado goe. 28 Amesi dō gū de efe kesinōnu gū la, adze anyi; ke ame dzōdzōewo ade ama abe angba ene.ⁱ 29 Amesi gblē efe afe la, adu aya; eye bometsila azu dōla na nunyala. 30 Ame dzōdzōe fe kutsetse enye lagbeti, eye nunyala xōa dziwo na edokui. 31 Kpō dā, wōdōa etefe na ame dzōdzōe ke hā le anyigba dzi, ouu keke wōayi ame vōdīwo kple nūvōwōlāwo nye gēa?^o

Nunyala kple bometsila fe dōkuliēle.

12. Amesi lōa amehēhe la, elōa sidzedze; ke amesi lēa fu mōkaname la, gbemelēe.^p 2 Ame nyul fe nu nyōa Yehowa gū, ke ebua tō ayeme la. 3 Nu vōdī wōwō mana amegbetō nālī dī o; ke ame dzōdzōe fe ke mavā o.^s 4 'Nyōnu zāzē enye fiakuku na tsrōa; ke nyōnu gūkpenanuwōla enye gūdūi le efe fuwo me. 5 Ame dzōdzōewo fe tamesusuwo le etefe; ke ame vōdīwo fe adagūdedewo nye alakpa.^v 6 Ame vōdīwo fe nya dea xa de amēvū gū; ke dzi me dzōdzōewo fe nu dea wo. 7 Wōatutu ame vōdīwo afu anyi, eye wōmagano anyi o; ke ame dzōdzōe fe afe atsi anyi.^y 8 Ame fe nunya nūe wokafunē dō, ke wōdōa vlo amesi fe nya medzea to o. 9 Ame tsē, si si subōla le la, nyo wu amesi le asi tōm akō, gake abolokoe le ewōm. 10 Ame dzōdzōe sea veve na efe lāwo tī; ke dzi kplala lī na ame vōdīwo.^a 11 Amesi de efe agble la, akpō abolo fū; ke amesi le nu fufluwo yōme dim la, tagbō meli nē

^b kp. 7.
^d 16, 11; 20, 10;
Mo. III. 19, 35.

^e 16, 18; 18, 12.
^f 19, 17.

^g Ps. 52, 7.

^h 10, 2.

ⁱ Ps. 52, 9, 10.

^k 10, 28.
^l 3, 18; 15, 4.

ⁿ 21, 18; Yes.
43, 2.

^o Pet. I. 4, 17, 18.

^p 13, 1, 18.
^r 28, 12; 28, 2.

^s kp. 12.
^t 31, 10-31.

^u 6, 1, 2.
^v Fla. I. 12, 6-9.

^y 10, 25; Hl. 8, 13
v. 19.

^z 19, 22.

^a Mo. U. 22, 5.

o.^a 12 Nu vlo wɔlawo fe aboyonu le ame vɔdiwo dzrom; ke ame dzɔdzɔewo fe ke adze.^b 13 Nuyiwo fe dadaju enye mɔ na vɔdiwo la; ke ame dzɔdzɔe sina le hiã nu. 14 Amegbetɔ fe nu fe kutsetse hea nyui vana ne taŋtaŋ; eye 'nusi ame fe asi wɔ la, eya gbugbona vana ne. 15 Bometsila fe mɔ dzɔna le eya ntuɔ ŋku me: ke nunyala doa to adaŋudodo. 16 Bometsila mesea dzikudodo o; ke amesi xlaa efe dzu la, nunya-lae. 17 Amesi nu nyatefe dona le la, gbɔaa nusi le etefe; ke avatsodasefo daa alakpa. 18 Amea dewo fe nufofo le abe yitame ene; ke nunya-lawo fe ade daa gbe le ame ŋu.ⁱ 19 Nyatefenuyi anɔ anyi tegbee; ke alakpade anɔ anyi adabafofo deka ko. 20 Alakpa le dzi me na amesiwo do vɔwɔwɔ; ke amesiwo dea adaŋu le nɔtɔfafa ŋu la, hea dzidzo ve. 21 Vɔa deke makpe ame dzɔdzɔe o; ke ame vɔdiwo la, dzɔgbevɔgo wonye. 22 Alakpanuyiwo nye ŋunyo na Yehowa; ke amesiwo wɔa nutefe fe nu nyoa egu. 23 Nunyala mekɔa nu le efe sidzedze dzi o; ke bometsila fe dzi doa boblo efe bometsiti.^o 24 Veviedola fe asi adu fia; ke kuyiwo adzo nu.^p 25 Nuxaxa le dzi me tea ame de anyi; ke 'xɔlɔnya doa dzidzo na ame. 26 Ame dzɔdzɔe tsaa ŋu na efe lanyiife; ke ame vɔdiwo fe mɔ kplɔa wo tranae. 27 Kuyiwo memea efe adelã o; ke veviedodo la nu xɔasi wɔnye na amegbetɔ.^t 28 Agbe le dzɔdzɔenyenyeye fe mɔ dzi; ke mɔ dzedexe kplɔa ame yia ku mee.

Le nunya kple bometsila ŋu.

13. Vi nyanu sea fofoa fe ame-
hehe; ke mokaname metsɔa
fu de fewudula ŋu o.^v 2 Ame fe
nu fe 'kutsetse wotsɔna dua nu
nyui; ke ame mawɔnutefewo fe
dzodzro enye nɔtasese. 3 Amesi
kpɔa efe nu dzi la, dzraa efe lu-
wo do; ke amesi ke efe nuyiwo
la, gbeɣlɛ adi kpee.^a 4 Nu le
kuyiwo dzrom, gake dzodzroe;
ke veviedola adi fo.^d 5 Ame dzɔ-
dzɔe la lɛa fu alakpanya; ke ame
vɔdi la dea dzu kple ŋukpe edo-
kui ŋu. 6 Dzɔdzɔenyenyeye kpɔa

^a 28, 19.

^b kp. 3.

^d Mat. 5, 3;
Nyad. 2, 9; 3,
17.

^e Ro. 2, 6.

^f 24, 20; Hi. 5, 14;
18, 5, 6, 18.

^g 28, 26.

^h 1, 5.

ⁱ 13, 2.

^k 10, 11; 14, 27.

^l 6, 17.

ⁿ 12, 23; 15, 2.

^o 29, 11.

^p 10, 4.

^q 16, 24.

^r 12, 1.

^t kp. 24.

^u 14, 14, 19; 28, 8;
Nyagb. 2, 26.

^v 1, 8; 12, 1.

^w 12, 14.

^x 22, 15.

^y 12, 18; 21, 23.

^z Ps. 34, 11.

^d 10, 4.

amesiwo fɔdiɔi mele wofo zɔzɔ-
me ŋu o la ta; ke nu tovo wɔwɔ
fua nu vɔdi wɔlawo anyi. 7 Amea
dewo doa kesinɔto wo dokui, ke
agaga hã mele wo si o; amea de-
wo doa ame dahe wo dokui, ke
nu bɔ de wo si.^d 8 Kesinɔnu ame
tsɔna dea efe agbee; ke ame dahe
mesea nɔdzidonyaa deke o. 9 Ame
dzɔdzɔewo fe kekeli klɛna nyuie;
ke ame vɔdiwo fe /akadi tsina. 10
Dadala dzre sɔŋ ko wɔhena
ve; ke nunya le amesiwo nana
woɔa adaŋu na wo la dome. 11
Kesiɔnu, si wotsɔ hosuhosu-
dodo kpɔe la, azu vee; ke nusi
wofo fu veeve la, adzi de dzi. 12
Lala vivivo de wɔɔa veve na
dzi; ke didi, si va me la, agbeti
wɔnye. 13 Amesi doa vlo nya la,
atsɔ; ke amesi sedede dzia ŋo
na la, woɔa etefe ne. 14 Nunyala
fe nufiame la, agbevudo wɔnye,
ne woɔa asa na ku fe mɔ.^k 15
Gomesese nyui hea nɔdzedze-
kpɔkpɔ ve; ke ame mawɔnutefe-
wo fe mɔ kplɔa wo dea gbeɣlɛ
me. 16 Nugomesela wɔa nu de
nunya me; ke 'bometsila tsɔa bo-
metsiti doa bobloe. 17 Duxɔla
vɔdi gena de dzɔgbevɔe me; ke
duxɔla nyatefeto daa gbe le ame
ŋu. 18 Ahedada kple ŋukpe ava
amesi gbe amehhe la dzi; ke
amesi bu mokaname la, woade
bubu egu.^s 19 Ne ame fe didi va
me la, evivia luɔo nu; ke vɔ-
tsitsri enye ŋunyo na bometsila-
wo. 20 Ne ɛzo kple nunya-lawo
la, adze nunya; ke ne ɛde ha kple
bometsilawo la, azu ame gbeɣlɛ.
21 Dzɔgbevɔe tia nuvɔwɔlawo yo-
me; ke etsɔa nyui tua fe na ame
dzɔdzɔewo. 22 Viwo fe viwo nyia
dɔmenyoto fe dome; ke wodzraa
nuvɔwɔla fe nuwo do na 'ame
dzɔdzɔe. 23 Agble yeye me nu naa
nuɔdu ame dahewe fũ; ke amea
dewo tsɔna to wofo nu madzo-
madzo wɔwɔ me. 24 Amesi vea
nu le efe amefoti gbɔ la, lɛa fu
via; ke amesi lɔns la, tsɔna de
tohehe ŋu bla.^c 25 Nu le ame dzɔ-
dzɔe si wɔadu adi fo; ke dɔkoe
le ame vɔdi fe fodo wɔm.^b

Nunya vavãto kafukafu le amegbetɔ fe agbe me.

14. Nyɔnuwo fe nunya tua wofo
xɔ; ke bometsiti tsɔa eya

nuto fe asi gbāns fua anyi. 2 Amesi
 vāa Yehowa la, toa mō dzodzōe
 dzi; ke amesi toa mō gōglō dzi
 la, doa vloē. 3 Bometsila fe nu
 enye amefoti hena efe dāda; ke
 nunyalawo fe nuyi kpōa wo dzi.
 4 Ne nyiwo meli o la, lāto me
 dia fuflu; ke nyitsu fe nūsē wo-
 tsona kpōa agblemenu gedē. 5
 Dasefo nyatefeto mekaa avatso
 o; ke avatsodasefo daa alakpa.
 6 Fewudula le nunya dim ouu do
 kpoe; ke sidzedze le bōbōe na nu-
 gomeselawo. 7 Te dā le bometsila
 gbō, elabena mēdēa si gomesese
 fe nuyiwo o. 8 Nunyalawo fe aye-
 dzedze enye be, woalé ŋku de
 wofe zōzōme ŋu; ke bometsilawo
 fe bometsitsi enye alakpa. 9 Avu-
 lēvōsa le alome dem le bometsi-
 lawo ŋu; ke ŋudzedze kpōkpō le
 nutefewolawo dome. 10 Dzi nya
 eya nuto fe nuxaxa, eye ame tuto
 mate ŋu akpō dzidzo dēe ti o.
 11 Ame vōdiwo fe kafe agblē, ke
 nutefewolawo fe agbadō ade ama.
 12 Amea dewo fe mō dzo le wo
 ŋku me; ke efe nuwuwu enye ku
 fe mō. 13 Veve le dzi me wotoa
 egbō koa nu; ke dzidzo sia fe nu-
 wuwu nyea nuxaxa. 14 Tosēla fe
 zōzōme dia fo nē, nenema enye
 ame nyui fe nuwōwō hā. 15 Ame-
 bebewu xōa nya sia nya dzi se-
 na; ke nunyala lēa ŋku de efe
 afōdēde ŋu. 16 Nunyala vōna,
 eye wōtsria vō; ke bometsila nyrā-
 na, eye wōdōa dzi de edokui ŋu.
 17 Dōmedzoeto wōa bometsinu;
 woalé fu amesi doa aye de tame.
 18 Amebebewuwo toe nye bome-
 tsitsi, ke nunyalawo vāa 'sidze-
 dze gongōŋ. 19 Ame vōditowo
 abōbō na ame nyuiwo, eye nu-
 vōwōlawo anō ame dzodzōe fe
 agbo nu. 20 Ame dahe fe hati-
 wo ke hā lēa fui; ke xōlō bō de
 kesinōto si. 21 Amesi doa vlo
 ehavi la, ewō nuvō; ke amesi vea
 hiātō nu la, "woayrae! 22 Dē ame-
 siwo dōa vō de tame la, metrana
 oa? Ke amenuveve kple nyatefe
 vana na amesiwo dōa nyuie de
 tame. 23 Agbagbadzedze hea vide
 vs; ke nu kpōlōe fofo hea hiā vs.
 24 Nunyalawo fe kesinonu enye
 fiakuku; ke bometsilawo fe bo-
 metsitsi la, bometsitsi ko wōnye.
 25 Dasefo nyatefeto enye amexo-

a 12, 17.

b 18, 10.

d 13, 14.

e 16, 22; 19, 11.

f 12, 4.

g 17, 5.

h 18, 17.

i Mo. I. 41, 38.

k Hi. 18, 14.

l 12, 7.

m kp. 18; Fia. I.

12, 13, 16.

o 12, 22.

p kp. 22; 13, 1.

r Ef. 5, 15.

s 19, 4, 7.

t kp. 29; 21, 27;

28, 9; Mo. I. 4, 4.

5; Yes. 1, 11-15;

Lu. 18, 9-14.

u Ps. 41, 2.

v 11, 20.

y 10, 4.

z 10, 17; 29, 1.

aa Hi. 26, 6; Ps.

139, 8; Yer. 17,

10.

la de agbe; ke avatsodasefo enye
 alakpato.^a 26 Dzidefo vevi le Ye-
 howa-vōvō me, eye sitsofe wō-
 nye na viawo.^b 27 Yehowa-vōvō
 enye agbevudō, ne woafō asa na
 ku fe mō.^d 28 Fia fe atsyō le du-
 ko fe agbōsōsō me; ke ne amewo
 zu oee la, ekema amegādudu yi
 to. 29 Dzigbōdito la, nunya gedē
 le esi; ke dōmedzoeto doa boblo
 bometsitsi.^e 30 Dzi nyōdome enye
 agbe le lā me; ke ŋuōvāā enye
 /ŋudui le fuwo me. 31 Amesi ^{te}
 ame tss de anyi la, dea alome le
 ewola ŋu; ke ^hamesi vea ame dahe
 nu la, dea bubu eŋu. 32 Woatso
 ame vōdī fe vōwōwō atutui afu
 anyi; ke ame dzodzōe la akpō si-
 tosofe le efe ku me. 33 Nunya le
 nugomeselawo fe dzi me, eye wō-
 dea edokui fiana le bometsilawo
 dome. 34 Dzodzōenyenye doa du-
 ko de dzi; ke nuvō enye anyigba-
 dzitowo fe ahōlōbōbō. 35 Dōla
 nyanu fe nu anyo fia ŋu; ke ado
 dziku de esi wōa ŋukpenanu la ŋu.

Nunya hea xoxo vanc; bometsitsi hea gbeblē vanc.

15. Nyanudodofafetsia dziku nu;
 ke gbe da de ame gbō nana
 dōmedzoe flana.^a 2 Nunyala fe
 ade hea sidzedze vs; ke ^bbome-
 tsitsi doa go tso bometsila nu
 gbēgbēgbē. 3 Yehowa fe ŋku le
 vō kple nyui ŋu le afiawo katā.
 4 Ade fafe enye agbeti; ke ne
 alakpa le eŋu la, enye abidede dzi
 ŋu. 5 Bometsila doa vlo fofoa fe
 amehehe; ke amesi bua mokana-
 me la, adze nunya.^p 6 Kesinonu
 bō de ame dzodzōe la fe me; ke
 gbeblē le ame vōdī fe nukpō-
 kpō me. 7 Nunyalawo fe nuyiwo
 le dzodzo dom sidzedze; ke bo-
 metsilawo fe dzi metoa mō dēka
 o. 8 Ame vōdiwo fe vōsa enye
 ŋunyo na Yehowa; ke nutefewo-
 lawo fe gbedododa dzea eŋu.^t
 9 Ame vōdī fe zōzōme enye ŋu-
 nyo na Yehowa; ke eīsa amesi
 tia dzodzōenyenye yome.^v 10 To-
 hehe vōdī enye amesi gbēlō mō
 dzodzōe dī la tō; amesi lē fu mo-
 kaname la, aku.^z 11 ^{aa}Tsiēfe kple
 avlime le nuvo le Yehowa ŋku
 me, ouu keke wōahayi amegbeti-
 viwo fe dzi nye ge! 12 Fewudu-
 la melōna be, woagbe nya na ye

o, eye meya nunyalawo gbo. ^a 13 Dzi konu nana mo kɔna; ke ne dzi le nu xam la, ekema wɔna vɔna le dzidefo ɔu. 14 Nugɔmesela fe dzi dia sidzedze; ke bometsilawo fe nu medena le bometsitsi ɔu o. 15 Hiãto fe pkekewo katã nye vɔ; ke dzi kɔdzidzo enye aglotutu atradi. ^c 16 Nu vi nɔamesi, si ɔu Yehowa-vɔvɔ kpe do la, nyo wu kesinɔnu gedɛ, si me dzimadedi le. ^g 17 Ama agba deka, si ɔu lɔlɔ kpe do la, nyo wu nyitsu dami, si ɔu fulɛle kpe do. 18 Dɔmedzoeto doa avu, ke tufala tsia dzre nu. ^h 19 Kuviatɔ fe mo enye ɔukpɔ; ke nutefewolawo fe tofe enye mo tata. 20 Vi nyanu doa dzidzo na fofoa; ke bometsila doa vlo dada. ⁿ 21 Bometsitsi enye ame manyanuwo fe dzidzo; ke nugɔmesela toa mo dzɔdzɛ. 22 Afisi adanudede mele o la, tamedodowo tsia akpo dzi; ke afisi adanudela gedewo le la, edzea edzi. ^p 23 Ame fe nu fe nya ɔdodo doa dzidzo nɛ: eye aleke nya, si wogblo de egbloyi la, mehevivinae oa? 24 Nunyalawo fe agbewo do ta dzi, ne woafɔ asa na tsɛfe le anyi me. 25 Yehowa gbãa dadalawo fe afe da, ke edoa lifo na ahosiwo. 26 Tamedodo vɔdi enye ɔnyɔ na Yehowa; ke nya dzeto dzana le ɛnku me. 27 Amesi le zãnuɔɔɔ yome dim la, efe afe agblɛ; ke amesi lé fu adzɔɔɔ la, anɔ agbe. ^q 28 Ame dzɔdzɛ fe dzi bua tame, ne wɔa do nya ɔu; ke vɔdiwɔwɔ le dɔdom le ame vɔdi nu gbɛgbɛgbɛ. 29 Yehowa le adzoge tso ame vɔdiwo gbo, ke esea ame dzɔdzɛwo fe gbedododa. ^s 30 Mokɔko doa dzidzo na dzi, ^b nya nyui xɔɔ dea ami futo me. 31 To, si sea mokaneame agbetɔ la, nɔa nunyalawo dome. 32 Amesi gbea amehehe la, edoa vlo eya ɔuto dokui; ke amesi sea mokaneame la, adze nunya. ^d 33 Yehowa-vɔvɔ enye amehehe, si kplɔa ama dea nunya me; dokuibɔbɔ nye xoxo na ɔbubu.

Mawu kpoa ame fe nuwona.

16. Amegbetɔ to enye dzi fe tamedodowo; ke Yehowagbo

ade fe ɔudodo tsona. 2 Ame fe zɔzɔmewo katã dzana le eya ɔuto ɔku me; ke Yehowa ye daa gbogbowo kpona. ^b 3 Tso wɔ dɔwo de asi na Yehowa; ekema wɔ tamedodowo adze dzi. ^d 4 Nusianu, si Yehowa wɔ la, kple etoe li, eye ame vɔdiwo hã hena dzɔgbɛvɔegbe. 5 Dadalawo katã nye ɔnyɔ na Yehowa. Mina mitso gbe; ne woahagbe tohehe na wo fi! 6 Lɔlɔ kple nyatefe wotsɔna léa avu vodada, eye Yehowa-vɔvɔ wotsɔna tsria vɔe. 7 Ne amea de fe zɔzɔme dze Yehowa ɔu la, enana be, efe futɔwo ke hã nɔa ɔutifafa me kplii. ^k 8 Nu vee, si ɔu dzɔdzɛnyenyɛ kpe do, nyo wu nukpɔkɔ gedɛ, si ɔu nu madzɔmadzɔ wɔwɔ kpe do. ^j 9 Amegbetɔ fe dzi susua efe mo ɔu; ke Yehowa ye fiaa mo efe afɔdede. ^o 10 Afiatso to le fia fe nyuiwo me; efe nu mada le vɔnudɔdrɔ me o. 11 Nudanu nyui kple nudada nyui tso Yehowa gbo; efe nuwɔwɔ enye nudakpewo le akplo me. ^f 12 Nu vɔdi wɔwɔ enye ɔnyɔ na fiawo; elabena dzɔdzɛnyenyɛ nana fiazikpui lia ke. 13 Nuyi dzɔdzɛ dzea fiawo ɔu; eye amesi fe nyawo le etefe la, wolɔna. 14 Fia fe dziku enye ku fe dola; ke nunyala faa dzi nɛ. ⁱ 15 Ne fia fe mo kɔ la, agbee wɔnyɛ, eye efe ɔudzedzekpɔkɔ le abe adametsidodo ene. ^l 16 Aleke gbegbe nunyakpɔkɔ mehenyo wu skae, eye gomesesekpɔkɔ mehefo klosalo tae o! ^l 17 Vɔtsitsiri enye nutefewolawo fe mɔtata; amesi léa ɔku de efe zɔzɔme ɔu la, kpoa efe agbe ta. 18 Dada doa ɔgo na gbegblɛ, eye dokuidododedzi na anyidzedze. ^a 19 Dokuibɔbɔdeanyi le hiãtowo dome nyo wu ne woamã aboyonu kple dadalawo. 20 Amesi léa to de nya ɔu la, efe asi sua nyui dzi; amesi doa dzi de Yehowa ɔu la, woayrae! 21 Amesi si dzi nyanu le la, woyɔna be nugɔmesela; nya vivi dzia nufiame de dzi. 22 Gomesese enye agbevudo na amesi si wɔle; ke bometsitsi enye tohenu na bometsilawo. 23 Nugɔmesela fe dzi nana efe nɔ dzea nunya, eye efe nyuiwo dzia nufiame de dzi. 24 Nya dzeto la

a 9, 8; 13, 1.

b 21, 2.

d Pa. 37, 5.

e kp. 13; 17, 22.

f 11, 21.

g 16, 8; 17, 1; Pa. 37, 16.

h kp. 1; 26; 21; 22, 22.

i 24, 30, 31.

k Mo. I. 31, 24; 33, 4.

l 16, 18.

n 10, 1.

o 19, 21.

p 11, 14.

q 11, 1.

r 20, 28; 25, 5; 29, 14.

t 20, 2.

u 19, 12.

v Pa. 15, 5.

w 3, 14; 6, 10, 11, 19.

x kp. 8; Yoh. 9, 31.

y 18, 12.

z 25, 25.

d kp. 5.

e 1, 7.

f 13, 14; 14, 27.

g 18, 12.

anyitsi wònye, evivina na luò, eye wòyà dā fuwō.^a 25 Amea dēwō jē mō dzōna le wō ŋku me; ke efe nuwuwu nyēa ku jē mō.^d 26 Dōwōla jē dōwuamee wōa dō nē; elabēna efe nūe le du fom dē ete.^c 27 Yakame tia dzōgbēvōe yōme, eye dzo binu le efe nuyiwo me. 28 Alakpatō dea dzre afe, eye sakplītō māa xōlōwo dome.^g 29 Dutasēla blea ehavi nu, eye wōkplōne toa mō manyomanyo dzi.^h 30 Amesi miā ŋku la, edō vō dē ta me, amesi vā nuyi dē nu me gongōŋ la, ewō vō dē goe xoxo.ⁱ 31 Atsyōfiakuku enye ta fowō, dzōdzōenyenyē jē mō dzi wokpōne lena.ⁿ 32 Dzigbōdītō nyo wu kalēto, eye amesi qua edokui dzi la, nyo wu duwo xōla.^o 33 Woda dzidzenu dē akōme, ke Yehowa tōe nye emetso-tso katā.

Nunya kple bometsitsi dea wo dokui tsana le nufofo me.

17 Abolo fuju dudu, si me dzi-dzeme le, nyo wu afe, si me yō fū kple akpedavosa, eye dzre kpe dē egu.^s 2 Kluyi nyanu adu amegā dē afevi ŋukpenanuwōla dzi, eye eye kple nōvia-wo anyi dome. 3 Sonu li dē klo-salo ŋu, eye kpo li dē sika ŋu; ke Yehowa doa dziwo kpōna.^v 4 Vōdītō lēa to dē alakpanuyiwo ŋu, eye avatsokala fua to anyi dē gbēgblē jē ade ŋu. 5 Amesi dea alome le ahetō ŋu la, edoa vlo ewōla; amesi kpōa dzidzō le dzōgbēvōe ŋu la, womagbe tohehe nē o.^r 6 Amegā dēdī jē fiakuku enye viawo jē viwo, eye viwo jē atsyō enye wo fofowo. 7 Nyagā-gbgbō medze bometsila o, ouu keke avatsokaka nahayi bubume dze ge o. 8 Zānuxōla bu be, kpe xōasi wònye yexo; afisiayi, si wōtō dō la, edzea afe. 9 Amesi dia dzidada dē to me la, ele lōlō dim, ke amesi hea nya xoxo dē go la, klāa xōlōwo dome. 10 Nyahēdeameŋu dea tamēna nugōmeselawo wu na wofe bometsilawo zi alafa. 11 Aglādzelā dia vōdī-wōwō yōme; eyata woado dola sēŋuta dē egu. 12 Gododo sisi-bli-sino, si ŋu wōdē viwo le la, nyo wu gododo bometsila le efe bometsitsi me. 13 Amesi tso vō

^a 12, 26.
^b Ps. 109, 5.

^d 14, 12.

^c 18, 7.

^f Yes. 5, 23.

^g 8, 14, 19.

^h 1, 10-14.

ⁱ 18, 24.

^k 8, 1.

^l 8, 13.

^m 20, 29.

^o 14, 29.

^p 10, 1.

^r 15, 12, 15.

^s 15, 16, 17, 16, 8.

^t 4, 26.

^u kp. 21.

^v Ps. 66, 10.

^y 10, 19; Yak. 1, 19.

^z 14, 31.

^a Ps. 128, 6.

^b Hi. 13, 5.

^d Mo. V, 1, 17.

dō nyui tefe la, dzōgbēvōe mate dā le efe me o.^b 14 Dzregōmetoto le, abe alesi wōŋōa tōe ene; eyata dzudzō, hafi nē wōdava dō gā. 15 Amesi tso afia nyui na ame vōdī kple amesi bu fō ame dzōdzōe la, ŋunyo wōa kple eve la siaa wonye na Yehowa.^f 16 Nukata bometsila lē ga dē asi be, yeafle nunyae, ewō tagbō mele esi o dē! 17 Xōlō lōa ame yē-siaŋi, eye wōtrōna dzōa ame nōvi le hiā me.^j 18 Amesi lēa fe nu, eye wōfua asi ako dē ehavi nu la, ame manyanue.^k 19 Amesi lōa dzidada la, ele dzre lōm; amesi dea efe agbō wōkōna tsrala la, ele gbēgblē dim. 20 Amesi si alakpadzi le la, makpō nu nyula dēke o, eye amesi jē ade metoa mō dēka o la, age dē dzōgbēvōe me. 21 Amesi dzi bometsila la, akpō nuxaxa, eye bometsila fofō makpō dzidzō o.^p 22 Dzi kpō-dzidzō nana lāme hayana, ke gbō-gbō xanu nana fuwo funa kplakplakla.^r 23 Ame vōdī xōa zānu tsoa akōnu, ne yeaglō nya dzō-dzōe jē mō. 24 Nunya le nugōmesela ŋku me; ke bometsila jē ŋku le anyigba jē mōenu ke.^t 25 Vi tsibome enye dziku na tofoa kple nuxaxa na dada.^u 26 Tohehe na ame dzōdzōewo menyo o, ouu keke wōahayi bubume, siwo wōa nutefe la, fofo nye ge o. 27 Amesi mekea nu kplakplakpla o la, sidzedze le esi, eye ame dō-ŋudo enye nugōmesela.^y 28 Ne bometsila zi kplī la, wobunē nunyalae, ne emiā efe nuyiwo la, wobunē nugōmeselae.^b

Xōlōwōwō.

18 Amesi dē edokui dē aga le eya ŋuto jē dzōdzō yōme dim la, etsia tre dē nunyanawo katā ŋu. 2 Gomesese medzea bometsila ŋu o, ke boŋ be, wōade efe tamesusu dē go. 3 Afisi ame vōdī va la, vlododo, alomedede kpakple ŋukpe vana. 4 Dutsu jē numenya enye tō goglo, eye tōou, si le tsotsom kpakakpaka la, enye nunya jē vudo. 5 Ame vōdī dzidede, ne wōate ame dzō-dzōe dē anyi le vōnudōdō me la, menyo o.^d 6 Bometsila jē nuyiwo dea dzre afe, eye efe nu yōa

amefojo da. 7 Bometsila fe nu enye efe gbeblē, eye efe nuyiwo nye mō na eya n̄to fe agbe.^b 8 Sakplito fe nyawo le abe nu-
dudu n̄ane ene, wodea d̄ame ke.^d 9 Amesi w̄a al̄gbl̄l̄e le d̄o n̄u la, n̄ugbl̄l̄e n̄ovi w̄onye.^c 10 Yehowa fe n̄ko enye m̄o ses̄e; afima ame dz̄adz̄æ la sina yina, eye w̄on̄a dedie.^g 11 Kesin̄to fe nuwo nye efe du ses̄e, eye w̄obuna be, gli k̄ok̄owo wonye.^h 12 iHafi ame nadze anyi la, efe dzi dana gb̄ā; i'dokuib̄ob̄o doa n̄go na bubu. 13 Ne amea de mekp̄o se nya, hafi d̄o enu o la, bometsitsi kple n̄ukpe w̄onye n̄e. 14 Dutsu fe dzidodo ts̄oa efe fukpekpewo, ke ne w̄ona v̄o le dzidodo n̄u la, ameka at̄so eya?" 15 Nuḡomesela fe dzi kp̄oa sidzedze, eye nunyala fe to dia sidzedze yome. 16 Amegbet̄o fe nunana naa al̄medefee, eye w̄okpl̄ons̄ yia ame n̄kutawo n̄ku mee.^r 17 Ame gb̄āt̄o dzena abe dz̄adz̄æto ene le dzrenya me; ke ewelia va d̄ea eḡome de go. 18 Nudzidze i'tsia dzre nu, eye w̄otsoa nya me na n̄us̄et̄owo. 19 N̄ovi, si n̄u woda vo d̄o la, tri ako wu du ses̄e, eye dzrew̄ow̄o le abe fias̄ā fe gametiwo ene. 20 Dutsu fe nu fe kutsetse adi fo na efe jodo, eye efe nuyiwo fe nukp̄okp̄o adi fo n̄e.^y 21 Ku kple agbe le ade si me, amesi dze x̄ol̄s̄e, adu efe kutsetsewo.^a 22 Amesi si nȳon̄u su la, efe asi tu nu nyui, eye efe nu anyo Yehowa n̄u.ⁱ 23 Ame dahe foa koko, ke kesin̄to d̄oa n̄u kple mo kplala. 24 X̄ol̄s̄e ged̄e dzedze aulie; ke x̄ol̄s̄a d̄ewo kuna de ame n̄u wu ame n̄ovi ḡo h̄ā.

Ahedala v̄o Mawu. Bometsitsi, kuviawow̄o kple fewududa fe gukp̄e.

19. Ame dahe, si f̄od̄idi mele efe z̄oz̄ome n̄u o la, nyo wu amesi alakpa le efe nuf̄ofo me, eye w̄onye bometsila.^f 2 Nudzodzro tamebubu man̄ome menȳo o, eye amesi do du efe af̄o la, ada afu. 3 Amegbet̄o fe bometsitsi nana efe m̄o gl̄ōna; ke efe dzi n̄yr̄āna de Yehowa n̄u.ⁱ 4 Kesin̄onu dzea x̄ol̄s̄e ged̄e ame, ke x̄ol̄owo kana le kot̄o n̄u.ⁱ 5 Ava-tsodasefo matsi tomahe o, eye

a kp. 9; 21, 23; Mo. V. 18, 18 v. 21.

b 13, 3; 16, 28.

d 26, 22.

e 10, 4.

f kp. 4.

g 14, 26; Ps. 30, 2.

h 10, 15.

i 16, 18.

k kp. 5.

l 16, 33.

n 15, 13, 15.

o 20, 2; 16, 14, 15.

p 10, 1.

r Mo. 1. 43, 11.

s 18, 22.

t 16, 33.

u 10, 4; 23, 21.

v 16, 17.

y 12, 14; 13, 2.

z 14, 31; Ps. 41, 2-4; Mat. 25, 40.

a 13, 3.

b Ef. 6, 4.

d 18, 14; 31, 10.

e 16, 9; Yer. 10, 23.

f 23, 6.

g 14, 27.

h 26, 15.

i Kony. 3, 30.

k 21, 11.

l 14, 20.

amesi nu alakpa dona le la, masi o.^a 6 Ame gedewo w̄a n̄kumenui na bubume, eye amesi naa nu la, amewo kat̄a dzea x̄ol̄s̄e. 7 Ame dahe n̄ow̄iwo l̄ea fui, de efe x̄ol̄ow̄o ya agbe kaka le enua? Amesi ti nya yome la, mazu naneke n̄e o.^f 8 Amesi fie nunya la, l̄sa efe agbe; amesi dzra ḡomesese do la, efe asi tu nu nyui. 9 Ava-tsodasefo matsi tomahe o, eye amesi nu alakpa doa le la, atsr̄o.^k 10 Agbe vivi n̄on̄o medze bometsila o, ouu keke kl̄uvi nahayi af̄eto du ge de ameḡaw̄o dzi o. 11 Amesi gb̄oa dzi blewu la, nunyalae, eye bubu w̄onye n̄e, nenyē be, ede k̄o d̄a le dzidada n̄u. 12 Fia fe nyanyr̄a le abe dzatavi fe gbetete ene; ke efe n̄udzedz̄ekp̄okp̄o le abe z̄amu le gbe dzi ene.^o 13 Vi tsibome enye dz̄agbev̄e na fofoa, eye nȳon̄u nyaw̄ola enye bet̄r̄o, si le dudum d̄aa.^p 14 Afe kple kesin̄on̄uwo nye domenyinu tso ame fofowo gb̄o; ke nȳon̄u nyanu la, Yehowa gb̄o w̄otsona.^c 15 Kuviawow̄o de w̄od̄oa al̄s̄ ame, eye ame w̄ofome d̄æ wun̄e.^u 16 Amesi dzraa sedede d̄o la, dzraa efe agbe d̄o; amesi mel̄ea n̄ku de efe z̄oz̄ome n̄u o la, aku.^v 17 Amesi ve ame dahe nu la, edo n̄ugbana na Yehowa, eye w̄oad̄o efe nuw̄ow̄o teje n̄e.^y 18 He to na viw̄o. elabena makp̄okp̄o gali; ke megado d̄e tame be, yeawui o.^b 19 Amesi dzi kune heliheli la, axe tohefe; elabena ne ēbe, yeax̄o n̄e la, d̄eko nagado ḡae de dzi. 20 Se ad̄an̄udodo, eye nax̄o amehēhe na d̄okuiw̄o, ne nadze nunya le ȳeȳiȳi, siwo gb̄ona me. 21 Tamedodo gedewo le amegbet̄o fe dzi me; ke Yehowa fe ad̄an̄udede n̄a anyi.^e 22 D̄omenyo enye amegbet̄o fe atsȳo, ahedada nyo wu alakpadada. 23 Yehowa-v̄ov̄o hea agbe ve, ame adi fo anyi anyi, eye dz̄agbev̄e d̄eke mava edzi o.^g 24 Ne kuviato de asi agba me la, megagbugbons̄ yia efe nu me tete h̄ā o.^h 25 Ne ēfo fewudula la, ekema ame bebewu adze nunya; ne woka mo na nuḡomesela la, ekema adze si nu.^k 26 Amesi s̄e n̄uta le fofoa n̄u, eye w̄onȳa dada la, vi vloē n̄ukpena-nuw̄ola w̄onye. 27 Vinye, ne āse

nyagbename vɔ, hafi ava te ɔa le sidzedze fe nyawo ɔu la, ekema dzudzɔe dzro.^a 28 Ɖasefo vɔ dea alɔme le nya dzɔdzɔe ɔu, eye ame vɔɔi fe nu mia nu ma-dzɔmadzɔ wɔwɔ. 29 Tohehe le dzadzɔɔ ɔi de fewuɔulawo ɔu kple fofo de bometsilawo fe mē-dome ɔu.^d

Le nutsuɔuɔu kple gidigidiwɔwɔ ɔuti.

20. Fewuɔula enye wein, eye zidola enye aha muame, amesi wɔmu la, madze nunya o.^g 2 Ɖɔɔɔi, si le fia ɔu la, le abe dzata fe gbetete ene; amesi do adāe la, eto vo de eya ɔuti fe agbe ɔu.^h 3 Bubu wɔnye na ame, ne wɔfo asa na dzre, ke amesiwo katā dea dzre afe la, bometsilawo wonye. 4 Kuviatɔ be, yemade agble le kele me o, eyata wɔdia nu le nuɔeyi doa kpo.^k 5 Dutsu fe tamedɔɔo de dzi me le abe to goglo ene, ke nugɔmesela dune.ⁿ 6 Ame gedewo doa go amesi kɔa mo de wo; ke amesi ɔu woado dzi ɔo la, afika woakpɔe le? 7 Ame dzɔdzɔe, si fe zɔzɔme ɔu fɔɔɔi mele o la, eme anyo na viawo le emegbe.^r 8 Fia, si bɔ-bɔ na ɔɔnɔdrɔzikpui dzi la, fe ɔku dea vovo vɔɔiɔwɔwɔ katā me.^s 9 Amekae ate ɔu agbɔ be: Melɔlo nye dzi wɔkɔ, eye medza tso nye nuvɔwo me?^t 10 Nudakpe eve fomevi kple nudotree eve fomevi la, ɔunyɔ woa kple eve la siaa wonye na Yehowa.^v 11 Ɖutsuvi fe nɔnɔme wɔtsɔna dzea sii be, efe nuwɔwɔ adza, eye wɔato mo deka loo.^u 12 To senu kple ɔku kɔnu la, Yehowa ye wɔ woa kple eve la siaa. 13 Megadikpi lɔ alɔdɔdɔ akpa, ne nada ahe o; wɔ ɔku netsi te, ekema abolo abɔ de asiwɔ!^w 14 Nufela be: „nua menyo o, menyo o;“ ke ne edzo la, ekafua edokui. 15 Sika kple adzagba gedewo li; ke sidzedze fe nuyiwo la, nu veviwɔ wonye. 16 Ɖe avɔ le eɔu, elabena efu asi akɔ de ame bubu nu, eye natsɔe adɔ awɔba de ame tutɔ ta!^y 17 Alakpabolo vivi na ɔutsu la, ke emegbe kpekui anɔ nu me ne.^z 18 Tamedɔɔowɔ vaa eme, ne adagudede kpe de eɔu; eyata tɔɔ tamedububu wɔ avae.^{aa}

^a Yak. 1, 22.

^b Mo. II. 21, 17.

^d 26, 3.

^e 24, 29; Ro. 12, 17-19.

^f kp. 10.

^g 23, 29-35; 31, 5.

^h 16, 14; 19, 12.

ⁱ Pa. 101. 8.

^k 6, 6-8.

^l Kor. 1. 2, 11.

ⁿ 18, 4.

^o 16, 12.

^p 16, 31.

^r 14, 26; Ps. 112, 2.

^s Pa. 101, 3-8.

^t 28, 13; 30, 12.

^u Ps. 33, 16.

^v kp. 23; 11, 1.

^w 16, 2; 24, 12.

^x Sam. 1. 15, 22;

Yes. 1. 11-18;

Hos. 6, 6.

^y 22, 6.

^z Yes. 2. 11.

^{aa} 22, 23.

^{ab} 6, 10.

^{ac} 10, 2.

^{ad} 6, 1-5; 27, 13.

^{ae} kp. 19; 25, 24.

^{af} 8, 17.

^{ag} 24, 6.

19 Amesi nye sakplito le yiyim la, uua go nya yayla; eyata megade ha kple nu kpoli jola o. 20 Amesi ado ɔiɔu na fofoa kple dada la, efe akadi atsi le bluko tsi-ditsidi me.^b 21 Domenyinu, si ɔu wotsi hohoho ɔo la, yayra manɔ me o. 22 Megagblo be: „maɔo vɔ tefe“ o; dzɔ Yehowa sinu, eye wɔakpe de ɔuwɔ.^c 23 Nudakpe eve fomevi enye ɔunyɔ na Yehowa; nudanu amebato menyɔ o./ 24 Dutsu fe afɔdede tso Yehowa gbɔ; eye de amegbetɔ se efe mo gmea? 25 Mɔ wɔnye na amegbetɔ, ne nya ge le enu be: „nua ɔu ko!“ emegbe hafi wɔayi tame bu ge le adzɔgedede la ɔu. 26 Fia nyanu dea vovo ame vɔɔiwo me, emegbe wɔnana wotea lufo-tasiadam toa wo dzii.^d 27 Yehowa fe akadi enye amegbetɔ fe igbagbo, edzroa dɔme fe gogloa-fewo. 28 Lolɔ kple nyatefe kɔna fia ta, eye lolɔ lɔa efe fiazikpui de te.^e 29 Ɖekakpuiwo fe atsyɔ enye wofe nusɔ, eye ta pyi enye amegɔ deɔiwo fe bubu. 30 Amefoka fe abidede ame ɔu nyāa vɔ ɔa, nenema enye fofo, si dea lā me ke na ame hā.

Mawu fe takpoko troa amewo fe dziwo kple mawo.

21. Fia fe dzi le abe tɔuu ene le Yehowa si me; afisi wɔlɔ la, eya wɔkplɔne yinae. 2 Dutsu fe mawo katā dzɔ le eɔku me; ke Yehowa ye daa dziwo kɔna.^f 3 Nusi dzɔ, eye wɔle etefe la, wɔwɔ nyo Yehowa ɔu wu vɔsa.^g 4 Ame vɔɔiwo fe akadi enye nuvɔ, dadagkuwo kple dzi, si vu gbɔto.^h 5 Veviedola fe tamedɔɔo hea viɔe ve; ke amesi tsi klo-kloko la, dea hiā afe. 6 Alakpade tsɔtsɔ kɔ kesinɔni enye jufu, si nu yina, ku fe mɔ wɔnye.ⁱ 7 Ame vɔɔiwo fe sesenuwɔwɔ tsrɔa wo; elabena wogbea nusi dzɔ la wɔwɔ. 8 Dutsu fɔɔila fe mɔ godɔ; ke ame dzadzɔ la fe nuwɔwɔ toa mo deka. 9 Enyo, ne woanɔ dzogoe dzi le xɔta wu nyɔnu nya-wɔla nana afe me kple ame.^j 10 Ame vɔɔi fe luɔ le vɔ yome dim, ehavi fe nu mewɔa nublani ne o. 11 Ne wohe to na fewuɔula la, ekema amebewu

dzea nunya; ke ne wofia nu nunyala la, edzea si nu.^a 12 Dzo-dzoeto la dea ŋku de ame vōdi fe afe ŋu, eye wōkplāa gbeḡblē jua ame vōdiwo. 13 Amesi xe nu to me de ame dahewo fe ɣlidodo la, eya hā ado ɣli, eye womasee o. 14 Adzamenunana faa dōmedzoe nu, eye zānunana, si wohe de akonu ve la, faa adāwōwo nu.^d 15 Nu dzōdzōe wōwo enye dzidzo na ame dzōdzōe; ke enye ŋodzi na nu madzōmadzō wōlawo. 16 Amesi tra tso gomesese fe mō dzi la, agbō de eme le ŋoliwo fe takpefe. 17 Amesi lāa dzidzōkōkōkō la, azu hiāto; eye amesi lāa wein kple ami vevēe la, makpō ho o.^g 18 Ame vōdi enye avulēnu de ame dzōdzōe nu, eye ame mawō-nutefewo xōna de nutefewōla tefe.^k 19 Gbedadafononō nyo wu nyōnu nyawōla kple dzikuto gbōnonō.ⁿ 20 Nu xōasiwo kple ami le nunya fe me, ke bometsila tsōa wo doa dzōdzōe. 21 Amesi ti dzōdzōenyenye kple lōlō yome la, efe asi atu agbe, dzōdzōenyenye kple bubu. 22 Nunyala lia kalētōwo fe ŋu, eye wōmūa wofe kpofufu, si nu wole dzi dōm do la, jua anyi.^r 23 Amesi dzraa efe nu kple ade do la, dzraa efe agbe do tso hiā me.^t 24 Dadala kple adeḡbefola, si wōa nu tovo vivivo la, woyōna be fewudula. 25 Kuviatō fe nudzōdzro wune, elabena efe asi gbe dōwōwō.^u 26 Wole nu dim gbawotsyogbe; ke ame dzōdzōe la naa nu, eye metea ame o. 27 Dūnyō enye ame vōdi fe vōsa, aleke wōahano, nenye ŋukpenanūwōwō ta wohee ve do?^v 28 ^vAvatsōdasefo atrō; ke amesi se nya kple to la, afo nu yesiayi. 29 Ame vōdi doa mo vlo; ke nutefewōla lēa ŋku de efe zōzōme ŋu. 30 Nunya kple gomesese kpakple adānūdōdōa deke meli de Yehowa ŋu o.^z 31 Woblaa akpa na so de avawōḡbe ŋu, ke Yehowa si mee dzidudu le.^a

Le alesī wōwō ŋko nyui agabul la ŋuti.

22. Dko nyui xōxō fo kesinōnu gede ta, eye nudzedzekpōkpo nyo wu klosalo kple sika.^d 2 Kesinōto kple ame dahe wōdōa go wo nōewo; wō katā wōla enye

a 18, 26.

b 27, 12.

d Sam. I. 26, 18.

e 20, 11.

f Hl. 4, 8.

g 23, 21.

h 18, 17.

i 26, 20; Mo. I.

21, 6, 10.

k 11, 8.

l Ps. 101, 6.

m kp. 9.

n 26, 13.

p 5, 3, 4; 28, 27.

q 24, 5.

r 23, 14; 26, 17.

s 13, 3.

t 13, 4.

v 15, 8.

w 19, 5, 9.

x Ps. 33, 10, 11.

y Pr. 33, 17; Yes.

31, 1, 3.

z 23, 11.

a Nyagb. 7, 1.

e 29, 22.

Yehowa. 3 Nunyala kpōa dzō-gbevōe, eye wōɣlaa edokui; ke ame bebewu dea ta eme, eye akpō etōnu.^b 4 Kesinōnu, bubu kple agbe enye fetu tso dōkuibōbō kple Yehowa-vōvō me. 5 Dū kple adoboliwo le mō dzi na alakpatō; amesi kpōa efe agbe ta la, foa asa na wo. 6 Mlā devi de mō, si wōato la ŋu, ne eva tsi la, mate da le edzi o.^c 7 Kesinōto dua fia de ame dahe dzi; amesi doa nugbana la, dōla wōnye na agbanato. 8 Amesi fāa nu madzōmadzō la, axa dzōgbevōe; eye efe dōmedzoe fe toheti atrō ēya ŋuto.^f 9 Woayra dōmenyoto, elabena ede efe abolo hena ame dahe.^h 10 Ne ēnyā vlodola da la, ekema dzrewōwō hā dzo, eye nyawōwō kple dzu nu yi.ⁱ 11 Amesi lāa dzi dzadzē, eye efe nuyiwo nyo la, eya xōlē nyefia.^j 12 Yehowa fe ŋkuwo dzōa sidzedze ŋu; eye wōtrāa gbo ame dzegowo fe nyawo. 13 Kuviatō be, dzata le xexe ava wu ye le kpōdome.^o 14 Gbolo fe nu la be goglo wōnye; amesi Yehowa fe dōmedzoe xe hā la, eyae gena de eme.^p 15 Ne bometsiti bla de ŋutsuvi fe dzi ŋu la, amefoti afee da le afima.^q 16 Ne wote ame dahe de anyi la, efe nuwo ko wobe, nedzi de edzi; ke ne wona nu kesinōto la, ahdada wōnye wokplō fui.

17 Fu to anyi, eye nase nunyala wo fe nyawo, eye wō dzi netro de nye nufiame ŋuti. 18 Elabena enyo, nenye be, nēdzra wo do de wō dzi me, eye wo katā woli de nuyi ŋu na wō. 19 Be naḡo dzi de Yehowa ŋu ta, mele nu fiam wō egbea do he! 20 De nyemenlō nya vevi, siwo me adānūdōdō kple sidzedze le la, na wō, 21 ne mafia wō be, nyatefenyawo le etefe, eye nahe nya vavāvō ayi na amesiwo do wō la oa?

22 Megada adzo aheto le esi wōda ahe ta o, eye megate hiāto de anyi kple afo le vōnu o; 23 elabena Yehowa awō wofe dzre na wo, eye wōada adzo amesiwo da adzo wo la fe agbe.^b 24 Megade ha kple dōmedzōeto o, eye mia kple dzikuto migado ka o.^c 25 ne efe tofe namā wō, eye nahe gbeḡblē ve na wō luwō o. 26 Me-

ganō amesiwo lēa fe nu, eye wofua asi ako de fenyila nu la dome o;^b 27 elabena ne mâte nu axe fea o la, de woagbe aba dede le tewōa? 28 Megatrō lifo xoxo, siwo fofowōwo do la o!^c 29 Kpō amesi zā le efe dōwōwo me la da, fiawoe wōasubō, eye menye ame tsewo wōasubō o.^f

Nuñaña le agbe me nunya kple mawuvovōvō ŋuti.

23 Ne mia kple dzidulaa de miebōbō nō anyi, be yewoa-du nu la, ekema de ŋku de amesi le ŋkuwō me la vevie; 2 nenye nudzrola nēnye la, ekema nađo he wō vehlo dzi! 3 Efe nuđudu viviawo megadzro wō o, elabena alakpanuđudu wōnye. 4 Meganu kutri kum, be nakpō ho o; dzudzo wō tamedodo sia!^k 5 Ne ēkpoe da la, maganō anyi o, elabena eto avala hedzo yi dzi abe hō ene. 6 Megadu domeveveto fe abolo o, eye efe nuđudu vivi megadzro wō o! 7 Egblo na wō be: „Du nu, nano nu!“ ke efe dzi mele nuwō o, elabena alesi wōbu de dzi me la, nenema eyama le. 8 Nusi nēdu la, ele na wō be, nadzoe, eye etso wō nya viviwo hā de aka. 9 Megafo nu de bometsila fe to me o, elabena deko wōado vio wō nunya fe nyawo.”

10 Megatrō lifo xoxowo o, eye megage de tsyōveviwo fe agble me o;^p 11 elabena wofe xanameto sesē, eye wōawo dzre kpli wō na wo. 12 Trō wō dzi de amehhe ŋu kple wō to de sidzedze fe nya-vo nu. 13 Megagbe tohehe na ŋutsuvi la o; ne ēfoe kple ati la, menye kuku ge wōala o. 14 Efoe kple ati, eye nēde efe luō tso tsiēfe.^r 15 Vinye, ne wō dzi dzi nunya la, ekema nye hā nye dzi akpō dzidzo, 16 eye nye ayikuwo agli kple dzidzo, nenye be, wō nuyiwo gblōa nusi le etefe la. 17 Wō dzi megavā ŋu nuvōwōlawo o, ke boŋ neōā ŋu Yehowavōvōvō yeawokatāyi. 18 Vavāe, ye-yiyi li gbōna, eye wō makpōkpō mazu dzodzro o. 19 Vinye, see, eye nadze nunya, eye nađo wō dzi mo dzodzoe dzi.^u 20 Meganu weintsunolawo kple lātsudulawo dome o. 21 Elabena “ahatsunola kple nutsudula de wōdaa ahe, eye

a 20, 12.

b 4, 1.

d 1, 8.

e 22, 10; Mo. V. 27, 17.

f 21, 5.

g 10, 1.

h 22, 14.

i 7, 12.

k 28, 22; Nyagb. 9, 11.

l 20, 1; Yes. 5, 11, 22.

n 9, 8.

o Yes. 56, 12.

p 22, 28.

r 13, 24; 22, 15.

s 31, 10-31.

t 20, 18; 11, 14.

u Lu. 21, 34.

v kp. 28-35; 21, 17.

“alōtsudola de wōnaa duvu me. 22 Do to fofowō, si dzi wō, eye megado vio dawō, ne eku nyagā o!^d 23 Fe nyatefe, nunya, amehhe kple gōmesese, eye megatso wō dzra o! 24 Ame dzadzoe fofō tsoa aseye, eye ne amea de dzi vi nyanu la, ekpōa dzidzo le enu.^g 25 Fofowō kple dawō akpō dzidzo, eye dawō atso aseye.

26 Vinye, tso wō dzi nam, eye nye mōwo nedze wō ŋkuwo ŋu! 27 Elabena nyōnu ahasito la, ve globo wōnye, eye vudo xaxe nye gbolo.^h 28 E, ede xa di abe adzodala ene, eye wōle ame dzegowo dzim de dzi le amegbetōwo dome.ⁱ 29 Amekae dea hū? amekae sea veve? amekae xaa nu? amekae xaa abi yakatsyo? amekae fe ŋku dzie wōna dō? 30 Amesiwo tsia wein te dedie la tōe; amesiwo yina, be woade nu aha, si wototo me akpō la tōe.^l 31 Megade ŋku de wein, alesi wōbiā kple alesi wōle dzo sim le kplu me kpakple alesi womine wōli la o. 32 Ke emegbe la edua ame abe da ene, eye wōnyōa adi abe fli ene. 33 Wō ŋkuwo akpō nu tutōwo, eye wō dzi anō nya bada-wo gblōm. 34 Aho abe amesi le atsiafu gōme kple amesi le abalati ta me ene. 35 „Wofom, ke mevem o.“ Yekayi gō manyō, ne magadi eyome mo?”^v

Nuxoxlōwo, vevito hena dzibobodanyi.

24 Megavā ŋu ame vōdiwo o, eye megadzro wō, be nade ha kpli wo o;² elabena wole gbe-gble bum le dzi me, eye wofe nuyiwo gblōa dzogbevōe. 3 Nunya wotsōna tua xōe, gōmesese wotsōna lia kee, 4 eye “sidzedze wotsōna dea kesinonu nyui vovovowa wofe xōwo me taŋtaŋ. 5 Dutsu nyanu sesēna, eye ŋutsu nugōmesela dea ŋusē fiana. 6 Elabena tamebubu natsō awō abae, eye adaŋudela gedewo hea dziddu vane.⁷ 7 Nunya enye gbloti xōasi na bometsila, eyata mekea nu le tōnu o. 8 Amesi doa vō be, yeawo la, eya woyōna be ame vō. 9 Bometsila fe tamedodo enye nuvō, eye fewudula enye ŋunyō na amegbetōwo. 10 Ne ēgbōdzo

le xaxayi la, ekema nusē boō mele
 ŋuwō o. 11 Xō na amesiwo wo-
 kplō yina wuwu ge, eye de ame-
 siwo woyina nu da gee la.^a 12
 Ne ēgblo be: „Mienyae o“ la, kpo
 da, „amesi da dziwo kpona la,
 adze sii, eye amesi dea ŋku de
 wō luwō la, anyae, eye /wōado
 etefe na amegbetō le efe nuwō-
 wō nu. 13 Vinye, no anyitsi, ela-
 bena enyo, eye anyixe avivi le
 wō ve me. 14 Nenema ke srō
 nunya na wō luwō, eye ne wō
 asi tui la,^b ekema ŋkeke li gbōna
 na wō, eye wō mōkpōkpō mazu
 dzodzro o.

15 Wō ame vōdi, megade xa
 de ame dzodzōe fe nōfe ŋu o;
 megagblē edōfe o. 16 Elabena^c
 ame dzodzōe dzea anyi zi adre,
 eye wōgafōna; ke ame vōdiwo
 dzea dzagbevōe me. 17 Ne wō
 futō dze anyi la, dzi megadzō wō
 o, eye ne ekli nu la, wō dzi me-
 gatso aseye o.^d 18 bena ne Ye-
 howa nakpōe, madze eṅu o, eye
 wōaklo efe domedzōe da le eṅu
 o. 19 Dzi megaku wō de ame
 vlowo ŋu o, eye megavō ŋu ame
 vōdiwo o.^e 20 elabena ŋu nyui ke-
 gbe meli na ame vlowo o, eye
 ame vōdiwo fe akadi atsi.^f 21 Vi-
 nyē, vō Yehowa kple fia la, eye
 megado ka kple godzelawo o;^g
 22 elabena wōfe gbeḡblē afo di
 kpo yi, eye ameka nya woa kple
 eve la fe dzagbevōe.^h

23 Nya siawo hā tso nunyala-
 wo gbō. Ame dzi dede le ɔnu-
 dōdrō me menyo o.ⁱ 24 Amesi
 gbōna na fōdila be: „Tōwō dzō“
 la, dukowo afo fi adee, eye anyi-
 gbadzitōwo ado dṅu nē. 25 Ke
 amesiwo hea to la, yayra awa wo
 dzi fū. 26 Amesi doa nya ŋu tu-
 tutu la fe nyui wogbugbōna.^j
 27 Wō wō dōwo le xexe, eye na-
 de wō agble, emegbe hafi natu
 xō. 28 Meganye dasefo de nōvi-
 wō ŋu dzodzro o, eye megatso
 wō nyuiwo da alakpae o.^k 29 Me-
 gagblō be: „Alesi wōwōm la, ne-
 nema mawōe, eye maḡo etefe na
 ame le efe nuwōwo nu“ o.^l 30
 Meto kviatō fe agble kple ame
 manyanu fe weingble ŋu yi. 31
 Eye kpo da aḡoka yō eme taḡ,
 gbe to de eme, eye efe kpegliwo
 mū. 32 Tete mede ŋku dee, eye

wōde dzi gbō nam, mekpōe, eye
 wōzu nuxōxlō nam: 33 „Madō aḡō
 vie, madō akōḡe vie, made asi
 asite me, ne magbō de eme“ la,^m
 34 aheadada de wōfona de ame
 dzi abe mōzola ene, eye hiā abe
 ŋutsu, si bla akpa ene.ⁿ

Bubu vavāto enye nunya fe fetu.

25. Lododo siawo hā nye Salo-
 mo to, eye Yuda-fia Xis-
 kiya fe ŋutsuwoe fo wo nu fu.

2 Mawu fe bubue wōnye be,
 wōaḡla nya, eye fiawo fe bubu
 wōnye be, woadzro nya me. 3
 Alesi dzifo kō, eye anyigba go-
 gloe la, nenema fiawo fe dzime-
 dzodzro meli o. 4 Ne wōde aḡuka
 da le klosalo ŋu la, ekema edza-
 na keḡkeḡ. 5 Ne wōde ame vōdi
 da le fia ŋku me la, ekema dza-
 dzōenyenyē ali ke efe /fiāzikpui.
 6 Megadi bubu na dōkuiwō le fia
 ŋku me o, eye megatsi tre de ame
 ŋkutawo nōfe o; 7 elabena ne
 wogblō na wō be: „Te va dzi
 gome!“ enyo wu esi woabōwō wō
 de anyi le bubume, si nēkpō hafi
 la ŋku me.^o

8 Megatsi kloklōklo dzi de dzre-
 wōwō ŋu o, elabena nuka nawō
 emegbe, ne hawōvi do ŋukpe
 wōa? 9 Wō wō ŋutō wō dzre
 kple hawōvi; ke megavō go ame
 tutō fe /nya ḡaḡla, 10 ne amesi
 see la, nanc dzuwōm, eye ŋkō
 vōe natsi ŋuwō o. 11 Nya, si
 wogblō de eḡblōyi la, sikatōtō-
 ŋuti wōnye le klosalogba me.^p
 12 Nuxlōla nyanu enye sikasigē
 kple kōgē, si wotsō sika nyui-
 tō tui la, na to senu. 13 Alesi
 sno fa le nuḡeyi la, nenema do-
 la nufefewōla le na amesi dōe,
 eye wōfaa dzi na efe afetō. 14
 Amesi doa nunana ŋugbe fuflu
 la, le abe tsie dō, ya le fojom,
 gake tsi gbe dzadza ene.^q 15 Dzi-
 gbōdie xōa nu le fia si, eye ade
 fafe gbāa fuwo.^r 16 Nu ēkpō anyi-
 tsi la, noe de wō dō nu, ne ma-
 gati wō, eye wōado le nuwō eme-
 gbe o. 17 Meganō afo fom hawōvi
 fe me, ne wō nu nagati kō nē,
 eye wōalē fu wō o. 18 Amesi dia
 avatsodase le ehavi ŋu la, zū
 kple yi kpakple aḡutro dade wō-
 nye.^s 19 Dzidodo de ame mawo-
 nutefe ŋu le hiāyi le abe aḡu

^a Hl. 29, 13; Ps.
82, 4.
^b 8, 9-11.
^c d 16, 2; Sam. I.
16, 7.
^d e 10, 4.
^e f Ro. 2, 6.

^g 23, 18.

^h Hl. 5, 19; Ps.
37, 24.

ⁱ 16, 12.

^j Hl. 31, 29.

^k L. 14, 7-11.
^l n 3, 31; Ps. 37,
1; 78, 3.

^m o 13, 9.

ⁿ p Pet. I. 2, 17.

^o r 20, 19.

^p f Ro. 13, 2.

^q t 15, 23.

^r u Mo. III. 19, 15.

^s v 15, 23.

^t y Pet. II. 2, 17.

^u f 15, 1.

^v a 13, 5.

^w b 20, 22.

^x d 19, 5.

nyunyo kple afo, si te ke mele o ene. 20 Amesi le ha dzim na dzi xanu la, le abe amesi de avo di le vuvuḡoli, eye abe ahafāe wokɔ de adzalēdaḡi dzi ene. 21 Ne do le wò keto wum la, na aboloe wòdaḡu, eye ne tsiko le ewum la, na tsii wòano;^c 22 elabena dzoka fom nèle fu de efe ta me, eye Yehowa ado etefe na wò. 23 Anyieheya hea tsidzadza ve, nenemae ame ḡu liḡe nana mo vena heliheli. 24 Enyo, ne woano dzogoe dzi le xota, wu ne nyonu nyawola nana afe me kpleame.^d 25 Nya nyui xoxo tso duta le abe tsi fafe na amesi fe ve me fu la ene. 26 Ame dzodzoe, si ke de le ete le ame vòḡi ḡku me la, le abe tsidzidzi bubu kple vudo kpòtò ene. 27 Anyitsi geḡe nono menyo o; ke nya sesēwo me dzodzro enye bubu. 28 Amesi mate ḡu aḡu efe gbogbo dzi o la, le abe du, si wogbā gli le eḡu, wòtsi nuvo ene.^k

Bometsilawo, kuviaḡwo kple ame wonutovowo medze na bubu o.

26. Bubu medze bometsila o, abe sno le dzomeḡoli kple tsidzadza le nuḡeyi ene.ⁿ 2 Alesi atsutsure dzona, eye sagbadre saa agbae la, nenema nyiffo de ame naneke mawomawo. 3 Sofoka li na so, numaga li na tedzi, bometsila fe medome tae nye ati.^o 4 Megado nya ḡu na bometsila de efe bometsitsi nu, ne wò hā nasò kpli o. 5 Do eḡu na bometsila de efe bometsitsi nu, ne magabu eḡokui nunyalae o. 6 Amesi dea du asi na bometsila la, lāa eya ḡuḡe fe afo, eye wògblēa eḡokui dome. 7 Alesi ata tu de xòdrò ḡu ḡledee la, nenema nunyagbe noa nu me na bometsilae. 8 Ne wode bubu bometsila ḡu la, ele abe kpe wobla de akafo me ene.^t 9 Alesi ḡu noa ahamula si mee la, nenema nunyagbe noa nu me na bometsila. 10 Nu geḡe wotsona kpɔa nui fū, ke bometsila fe fetu kple fetuanala ḡuḡe woatsrò. 11 Alesi "avù trona de eya ḡuḡe fe xedeḡe ḡui la, nenema bometsila gbugbo efe bometsinu wɔnae. 12 Ele ḡutsu, si le eḡokui bum nu-

a 3, 7.

b 22, 13.

d 6, 9-11.

e Ro. 12, 20; Mat. 5, 44.
f 19, 24.

g 21, 9, 19.

h 22, 10.

i 15, 18.

k 29, 11.
l 18, 8.

n kp. 8.

o Ps. 32, 9, 10, 13.
p Ps. 7, 18;
Nyagb. 10, 8.

r Yak. 4, 13, 14.

s Kor. II. 10, 12.
t kp. 1.

u Pet. II. 2, 22.

v Ps. 141, 5.

nyalae la kpoma? Mòkpòkpò le bometsila ḡu wu eyama.^q

13 Kuviaḡo be: Gbedela le xexe, dzata le kpòdome.^b 14 Alesi vò-tru trona le efe megbega me la, nenema nye kuviaḡo le aba dzi.^d 15 Ne kuviaḡo de asi agba me la, edede nu me nyea do ne.^f 16 Kuviaḡo bua eḡokui nunyalae wu ame adre, siwo doa nya ḡu de nunya me. 17 Amesi dzre metsò eḡbo nya o, hafi wòku dzi ne la, elé to na avù, si tso me yina. 18 Alesi ḡodzo me nuwòla daa akakati bibi kple aḡutro hewua nui la, 19 nenema nye ḡutsu, si blea ehavi, eye wògbloḡa be: Fefem nye mele!

20 Ne nake vò la, dzo tsina; eye ne sakplito meli o la, doḡoe zina le dzrewòwo nu.^h 21 Aka nya dzo, eye nake doa dzo, nenema ḡutsu dzretò traa dzre doe.ⁱ 22 Sakplito fe nyawo le abe nuḡuḡu vivi ene, eye wodea keke do me ke.^l 23 Nugbugbo xòdzo, si ḡu dzi vòḡi kpe do la, le abe sonu gagle, si nu wofa kiosalòḡuka do ene. 24 Keto la tso efe nuyiwo trɔa eḡokui bubui, ke alakpa le efe dzi me. 25 Ne efe gbe vivina hā la, megado dzi de eḡu o, elabena ḡunyònu adre le efe dzi me. 26 Ne fuléle ḡla de beble me hā la, aḡi go le dutofò. 27 Amesi de ve la, eya ḡuḡe adze eme, eye kpe age adze emlila dzi.^p 28 Alakpaḡe lēa fu amesiwo dome wògbliē keḡkeḡ la, eye nu zòzròe hea gbeḡblē ve.

Nuxòlò le ḡokuikafukafu kple dzidzedze ḡuti.

27. Megafo adegbe de etsò, si gbona ḡu o, elabena mēnya nuka dzi ge etsò ala o.^r 2 Ame bubu nekafu wò, eye menye wò ḡuḡe wò nu o, ame tutò, eye menye wò nuyiwo o.^s 3 Kpe la, nu kpekpee, eye ke la, agbae; ke bometsila fe dziku kpna wu wo ame eve la. 4 Dziku la, nu nya-yrāe, eye doḡedzoe dzea agbo; ke ameka ate ḡu ano te de ḡu-vaòā nu? 5 Mokaka de mo na ame kaḡ enyo wu amelòlò le adza me. 6 Xòlò fe abidede ame ḡu medze vò o; ke ketoḡo fe nugbugbo so gbò ḡuḡe.^v 7 Fodilae

zɔa anyitsi me, ke dɔwuitɔ la nu
vevewo katã vivia enu. 8 Dutsu,
si si tso wo de la, le abe xevi,
si si tso efe ato me ene. 9 Ami
kple dzudzɔ vɛvɛe donu doa dzi-
dzɔ na dzi; xɔlɔ fe nya vivi nyo
wu ame nuto fe adanudodo. 10
Megagblɛ xɔwɔ kple fofowɔ xɔlɔ
di o; gbesigbe hiã tu wò la, ^{o 14, 20.} me-
gade nɔviwò fe me o; afelika, si
te de ame nu, nyo wu ame nvi
le adzɔge. 11 Vinye, dze nunya,
be nado dzidzɔ na nye dzi, ne
mate nu aɔo nya nu na amesiwo
le alome dem le nunye. 12 Ne
nunyala kpɔ dzɔgbevɔe la, eyɔlaa
edokui; ke ame bebewuwo dea
ta eme, eye wòle na wo be, wo-
akpɔ wo tɔnuu.^d 13 Ëe avɔ le
ɛnu, elabena efu asi akɔ de ame
bubu nu, eye natsɔe aɔo awɔba
le ame tuto ta.^e 14 Amesi yra
ehavi nɔi kanya asi madetsimee
kple yli la, woabui fifode nɛ. 15
Betɔ, si nɔa dzɔdu dzi ɔaa, ne tsi
gã le dzadzam la, kple nyɔnu
nyawɔla wosɔ;^g 16 amesi be, ye-
atsi enu la, ya nu wòbe, yeatsi, eye
de wòbe, yeatsɔ yefe nudusi aku
amii. 17 Alesi wotsɔa ga nyrea
gae la, nenema ame nyrea nɔ-
viae. 18 Amesi kpɔa efe gboti
dzi la, aɔu efe kutsetse; nenema
ke amesi dzɔa efe afetɔ nu la,
woade bubu ɛnu. 19 Alesi nku
me dia nku me le tsi mee la, ne-
nema amegbetɔ fe dzi sɔna de
amegbetɔ tɔ qui. 20 ^kTsiefe kple
avli me maɔi fo akpɔ o; nenema
amegbetɔ fe nku hã maɔi fo
o. 21 Sonu de klosalo nu, eye
kpo de sika nu, nenema nɔtsu le
de efe nkɔxɔxɔ qui. 22 Ne ède
bometsila kple bli to me hetsɔ
tati toe la, efe bometsitsi mado
le ɛnu akpɔ o de!

23 Wò aléwo fe nɔnɔme neno
nyanya na wò, eye lɛ nku de wò
lãhawo nu; 24 elabena ^pkesinɔ-
nu menɔa anyi ɔaa o, alo de fia-
kuku nɔa anyi na dzidzimeawo
katãa? 25 Ne gbe megalì o, eye
gbe fèwo to, eye wofo gbe nu fu
le towo dzi la, 26 ekema aléviwo
nye avɔ na wò, eye gbòtsuwo
nye ho natsɔ afle agblee; 27 gbò-
notsi sɔ gbo na wò nududu kple
afewòmetɔwo fe nududu kpakple
wò dolanyɔnuwo fe nunyiamé.

Mawuvɔvɔ kple nu nyui wɔwɔ yayra, mawu-
mavɔmavɔ mayramayra.

28. Amea ðeke menyãa ame
vɔdiwo de nu, hafi wosina
o; ke ame dzɔdzɔewo ðea dzi ði
abe dzatavi ene. 2 Anyigbadzi-
tɔwo fe vodadawo nana amegãwo
sɔ gbɔna, eye to nugɔmesela nya-
nu ðeka dzi nu dzɔdzɔe wɔwɔ nɔa
anyi ðedie. 3 Amegã, si te ame
dahewo de anyi la, le abe tsidza-
dza, si de anyigba, eye mehe nu-
ɔdu vs o ene. 4 Amesiwo de
asi le se la nu la, kafua ame vɔ-
diwo, ke amesiwo dzraa se ɔo la,
ðzea agbo de wo nu.^b 5 Nu vɔdi
wɔlawo mesea nu dzɔdzɔe wɔwɔ
gome o, ke amesiwo dia Yehowa
la, sea nuwo katã gome. 6 Ame
dahe, si fɔdiɔi mele efe zɔzɔme
nu o la, nyo wu kesinɔto, si zɔa
mɔ gɔglɔ dzi. 7 Amesi dzraa se
ɔo la, yi nyanue; ke amesi tsɔa
nutsududu ðoa ðe la, ðea nɔkpe
fofoa nu. 8 Amesi tsɔa demexɔxɔ
kple kasadiɔi dzia efe kesinɔnu-
wo de dzii la, ele nu tum ɔo na
amesi vee ame dahewo nu.^h 9
Amesi de to ɔa, be yemase se o
la, efe gbedodɔa ke hã nye nu-
nyɔ.ⁱ 10 Amesi ble nutefewɔla-
wo yi mɔ vɔdi dzi la, eya nuto age
adze efe do me; ke fɔmadilawo
anyi nu nyui fe dome. 11 Kesin-
ɔto bua edokui nunyalae; ke ame
dahe nugɔmesela le egome kpɔm.
12 Ne ame dzɔdzɔewo le aseye
tsom la, atsyɔdɔdɔ tefe mekɔna
o; ke ne ame vɔdiwo fe alo de
dzi la, amewo kpɔkpɔ nyee ðo.^j
13 Amesi tsɔ nu tsyɔ efe vodada
dzi la, madze edzi ne o; ke amesi
wu eme, eye wòdzudzɔe la, wo-
ave enu.^o 14 Woayra nɔtsu, si
le vɔvɔ dzi ɔaa, ke amesi sɛ efe
dzi me gɔngɔn la, adze dzɔgb-
vɔe me. 15 Ame vɔdi, si le duko
dahe dzi dum la, le abe dzata
ɔegbe kple sisiblisi dɔwui ene.
16 Amegã, si ɔo ko le gɔmesese
me la, ametetedeanyi bɔ de esi;
amesi lé fu amebaba la, anɔ agbe
didie.

17 Amesi dzi hlɔfe le, ne esi
vaseɔe avli me ke hã, amea ðeke
megalée o! 18 Amesi fɔdiɔi mele
efe zɔzɔme nu o la, woakpe de
ɛnu; ke amesi toa mɔ gɔglɔ dzi
la, adze anyi zi ðeka. 19 Amesi

^o 14, 20.

^b Ps. 49, 14.

^d 21, 29; 22, 3.

^e 20, 16.

^f 19, 1.

^g 9, 13; 25, 24.

^h 13, 22.

ⁱ 21, 27.

^k 30, 15, 16.

^j Nyagb. 1, 8.

ⁿ 11, 10, 11.

^o Ps. 32, 3-6;

Yoh. 1, 1, 8, 8.

^p Tim. 1, 6, 7.

^r Mo. 1, 4, 14.

de efe agble la, nuḍuḍu abo de esi; ke amesi ti yakanuwo yome la, ahedada ado gā de edzi.^b 20 Woayra nutefewola gedē; ke amesi ḍtsi klokloklo de hokpōkpō ḡu la, womagbe tohehe nē o.

21 Amedzidede menyo o, abolo kake pē hā ana ame nada vo. 22 Dubiala le yoyom de kesinonu ḡu; ke menyae be, hiā le ye dzi va ge o.^f 23 Amesi ka mo na ame la, axo akpe emegbe wu amesi de ami de efe aḍe. 24 Amesi da adzo fofoa kple dadaa hegblo be: Menye nuvā deke o la! nugblēlawo fe hāi wōnye.ⁱ 25 Dubiala ḍoa dzre, ke amesi ḍoa dzi de Yehowa ḡu la, woaḍi fo nē taḡ. 26 Amesi ḍoa dzi de eya ḡuto fe ḡomesese ḡu la, bome-silae; ke amesi zōna le nunya me la, woaḍee. 27 Amesi naa nu ame dahe la, hiā matui akpo o, ke amesi troa mo de aga la, woa-do ḍiḡu gedē nē.^o 28 Ne ame vōḍiwo fe alḍ de dzi la, amewo ylaa wo ḍokui; ke ne wotsrō la, ame dzōdzōewo dzina de dzi.^p

Nunya hea yayra vane, ke bome-sitsi kple nuvō woa ghegblo.

29. Amesi woka mo na zi gedē, ke wōsē ta me la, agbā zi deka gudugudu, eye gbedada man-
o enu o.^t Ne ame dzōdzōewo dzi de dzi la, dukō kpōa dzidzo; ke ne ame vōḍi le fia ḍum la, dukō qua tse.^v 3 Amesi lāa nya-tefe la, doa dzidzo na fofoa, ke ḡamesi doa ka kple gbolowo la, gblēa kesinonuwo hame. 4 Dzōdzōenyenye fia tsona lia ke anyigba; ke ḡadzoḍola gblēns. 5 Amesi vivia nu me na ehavi la, eḍoa ḍo na efe afo. 6 Mōtetre le vōdada me na nu vōḍi wōlawo; ke ame dzōdzōe atso aseye, eye wōakpo dzidzo. 7 Ame dzōdzōe nyaa ame dahēwo fe nya me na wo, ke ame vōḍi mesea sidzedze ḡome o. 8 Fewuḍulawo fīoa dzo de du ḡu, ke nunyala faa ḍōmedzoe nu. 9 Ne bome-silā kple nunyala wōḍo nya me la, ḡeḍoa ḍōmedzoe nōa nu kom, eye mekpōa gbōdzoe o. 10 Hiḍdola lēa fu ame maḍifowo, eye wōḍia nutefewolawo fe agbe yome. 11 Bome-silā dudua efe ḍōmedzoe katā

a 25, 28; 12, 23.
b 6, 8-11; 10, 4;
12, 11.

d kp. 22; 20, 21.

e 16, 12.

f kp. 20; 23, 4;
Tim. I. 6, 9.

g kp. 17; 22, 15.

h Ps. 37, 36.

i Mat. 15, 5.

k 23, 13.

l 3, 5.

m Nyagb. 5, 1, 2;
Yak. 1, 19.
n Kor. II. 9, 6, 9.

p 29, 2.

r 15, 18; 26, 21.

s Mat. 23, 12;
Pet. I. 5, 5.

t 15, 10.

u Mo. III. 5, 1.

v Lu. 11, 10.

y 15, 18.

z Yes. 32, 7.

a Mat. 11, 17.

kona ḍi; ke nunyala fa enu emegbe.^a 12 Dzidula, si ḍoa to ala-kpanya la, ame vōḍiwo nye efe ḍolawo katā. 13 Ame dahe kple ametedeanyla wōḍoa ḡo wo nēwo; amesi nana woa kple eve la fe ḡku dzi kōna la, enye Yehowa. 14 Fia, si ḍrōa ḍōnu na ame dahewo le nyatefe me la, efe fia-zikpui ali ke tegbee.^c 15 Ati kple mokaname dzea nunya ame, ke ḍevi tsibodome dea ḡukpe mo na dadaa.^f 16 Ne ame vōḍiwo dzi de dzi la, vōdada dzina de edzi; ke hame dzōdzōewo akpo woḍe anyidzedze ḍa. 17 He to na viwō, ekema ana gbōḍeme wō, eye wōaḍo vivi na wō luḍo.^k 18 Ne nya-gblōḍi meli o la, dukō tsia bōdome; ke ne edzra sea ḍo la, woayrae. 19 Wometsōa nya hea to na klui o, elabena esens hafi gbea toḍoḍo. 20 Ele ḡutsu, si ḡtsi klokloklo dzi le nufoḍo me la, kpōma? Mōkpōkpō le bome-silā ḡu wu eyama. 21 Ne amea de wo vinugbee na efe klui tso ḍevime la, avā ḍu afeto emegbe. 22 ḍōmedzōeto dea dzre afe, eye dzikutō daa vo gedē.^f 23 Amegbetō fe ḍāda abōḍe de anyi, ke amesi bobo eḍokui de anyi la fe asi asu bubu dzi.^g 24 Amesi woa kple fiafito womā nu, eye wōse ḡḍiḡudodo, gake metoe o la, elē fu eya ḡuto fe agbe. 25 Amegbetōvōvō mōse wōnye dea ame; ke amesi ḍoa dzi de Yehowa ḡu la, woakpo eta. 26 Ame gedewo wōa nu, be woadze amegā ḡu; ke Yehowa gbōe ame fe afia-tsotso tsona. 27 Nu madzōmadzō wola enye ḡunyō na ame dzōdzōewo, eye amesi fe zōzōme to mo deka la, enye ḡunyō na ame vōḍi.

Agur fe emeḍoḍo.

30. Agur, Yake vi fe nyawo. Meku kutri, Mawu, meku kutri, eye nunye yi. 2 Elabena medzō lā wu amesiame, eye amegbetō fe ḡomesese mele asinye o, 3 eye nyemesrō nunya, be madze si kōkōeto la o. 4 Ameka lia yi ḍiḍiḍi ḡaḍi wa anyi? Ameka lo ya de asiolo me? Ameka bla tsi de avo me? Ameka ḍo anyigba fe

mlöenuwo katã tsitrenu? Enko de, eye aleke woyöna na via? Enyaea?^a 5 Mawu fe nufowowo katã me dza; akpoxönu wönye na amesiwo sii tso la.^b 6 Megatsö nyaa ðeke kpe efe nyawo, ne wöade ga nu na wö, eye nanye avatsotö atsi anyi ði o.^c

Agur fe kukuðedo.

7 Nu eve biam mele wö, megatem, hafi maku o: 8 Alakpa kple avatsokaka nefo asa nam! Megana ahedada kple hotsum o; na /maðu nye nusi nye tönye, 9 ne nyemagadi fo akpa ahasé nu agblö bena: „Amekae nye Yehowa há“ o; eye ne nyemagado ko ayi fi ge ahada afu de nye Mawu fe nko nu o.

10 Megali dala nu le efe afeio gbo, ne wöado ðinu na wö, eye fodiði nana dziwö o.

11 Dzidzime, si doa ðinu na fofoa, eye meyraa dadaa o la, 12 nenema nye dzidzime, si buna be, yedza, gake mele efe dijofo kpöm o;^d 13 nenema nye dzidzime, si ta nku koko le, eye efe aqabawo de dzi;^e 14 nenema nye dzidzime, si fe aduwo nye yi, eye efe tsoyowo nye he, ne woadu hiätowo ða le anyigba dzi kple ame dahewo ða le amegbetowo dome.

15 Nyönuvi eve le axö si: Tsöe ve, tsöe ve! Nu etöe media fo gbede o, eye enelia meglöna be, esö gbo o: 16 Tsiéfe, nyönu fe ða tsiko, kple anyigba, si tsi media ko na o, kpakple dzo, si meglöna be: esö gbo gbo o.

17 Öku, si ðea alome le fofoa nu, eye mebuwa dada de naneke me o la, akpaviäwo ahoe le to me le töu to, eye haviwo adui.^f

18 Nu etöe nye nuku nam, eye enelia la nyemenya ta le enu o.^g

19 H5 tofe le dzifo, da tofe le agakpe dzi, ou tofe le atsiafu titina kpakple gutsu tofe le nyönuvi nu. 20 Alea nye gbolo tofe hä; eäua nu tutua nu xalixali gblöna be: Nyemewo nu badaa ðeke o.

20 Nu etöe nana anyigba dzona kpekpekepe, eye enelia mete tsotsö me ne o. 22 Ne kluvi zu fia, ne nuðuðu bö ðe bometsila si,^h 23 ne nyönu tsi tre heva ðe

^a Hi. 38.

^b Ps. 12, 7; 18, 31.

^c 8, 6-8; 10, 5.

^d Mo. V. 4, 2.

^e Tim. I. 6, 6-8; Mat. 6, 11.

^f 20, 9.

^g 21, 4.

^h Mo. V. 17, 17; Fil. I. 11, 1.

ⁱ 20, 1.

^j 20, 20.

^k 6, 16.

^l Hi. 29, 12, 15.

^m 12, 4; 18, 22.

ⁿ Nyagb. 10, 6.

srö emegbe kple ne dolanyönu do algo efe afeno do ða.

24 Nu enee nye suetowo le anyigba dzi, ke wodze nunya etefe meko o: 25 Anyidiwo menyé duko seséa ðeke o hafi, gake wodia wofo nuðuðu le dzomeñali;^d 26 hotoklolowo menyé duko sègua ðeke o, gake wowöwa wofo nefe ðe agakpewo me; 27 fiaa ðeke mele vetsuviwo nu o, ke wofo ha blibo la yina le ðodo me; 28 woate nu alé xö nu nyatri kple asi, gake enja fiasäwo me.

29 Nu etöe zaa atsyözöli, eye enelia zaa fiazöli: 30 dzata, si nye kalétö le läwo dome, eye meträa megbe dea naneke o, 31 avawöso kple gbötsu kpakple fia, si nu womate nu ano te ðo o.

32 Ne ètsi bome le ðokuidododézi me la, ekema do asi nu, nenyé be, nédze nunya. 33 Elabena, ne wofo notsi la, eye ami dona, ne wofiä nti sesie la, eye ou dona, eye ne wofiä ðamedzoe sesie la, eye dzre dzöna.

Dadaa ðe fe monustafa haa ðe.

31. Fia Lemuel fe nyawo nye esi, nya, siwo dadaa ku ðe to me ne: 2 Oo vinye, oo nye ðamevi, oo nye adzögbedede fe vi! 3 Megatsö wö nusé na nyönuwo o kple wö zözome na nyönu fiaglölawo o!^e 4 Lemuel, menyé fiawo fe ðo o, wein nono menyé fiawo fe ðo o, eye aha muame menyé amegäwo fe ðo o!^f 5 Ne magano aha anjö se la be, eye wöatö gbo nya na hiätowo katã o! 6 Ke böñ mitsö aha muame na amesiwo ðo tsötsrö fe atua nu kple wein na nuxala, 7 ne wöano, eye wöanlö efe ahedada be, eye efe nku nadzo le hiäkame dzi!

8 Ke wö nu ðe adetututowo nu kple ðe dzögbevöetowo katã fe nya nu!^g 9 Ke wö nu natsö afia ðe etefe, eye nadržö öönu na hiätowo kple ame dahewo!

Nyönu nu dzeame wola fe kafakafa.

10 Amekae akpö nyönu zazé? Efe asime sè wu adzagba tö.^h 11 Sröa doa dzi ðe enu, eye nuwo kpakpö mavee o. 12 Ewöa nyuie ne, eye menyé vö o, le efe agbe me nkekewo katã me. 13 Edia ðetifu

kple anazi, eye efe asiwo woa do kple dzidzo. 14 Ele abe asiwo ene, eye wòhea nuɖuɖu tso didife ve. 15 Ne ɔ mekpɔ ke haɖe o la, efoɔna, eye wònaa nuɖuɖu efo-metɔwo kple efe dolanyonuwo to gome wo. 16 Ebuwa ta me le agble ɔ, eye wòflens kã; efe asi fe kutsetse wòtɔna dea weingblee. 17 Etoɔa ɔnɔsɛ blaa ali dzi, eye wòdoɔ ɔnɔsɛ efe alowo. 18 Edzea sii be, yefe asitsatsa nyo; efe akadi metsina le zã me o. 19 Edoɔ asi da léa ati, si ɔ wodoa detifu do, eye efe asibidewo léa keke. 20 Edoɔ efe asi de hiãtowo, eye wòkea efe abo me na ame dahe-wo. 21 Mewòna de efe afe nu le wuvu ta o, elabena wòtɔyɔ kuntru dzi na efe afemetowo. 22 Elɔa

* Da. 9, 39.

* Hl. 5, 22; Mat. 6, 34.

* 11, 22.

kuntruwo na edokui, aklala kple adabe nye efe avotata. 23 Wonyaa srɔa, ne eya kple anyigba dzi ame tsitsiwo wole bonudrɔfe. 24 Etoɔa awutewui hedzrana, eye asitsala-wo xɔa alidzibanuwo tsoa egbɔe.* 25 Dɔsɛ kple atsyɔ nye efe avo, eye ɔkeke bɔdia kokoe nɛ. 26 Ekea efe nu kple nunya, eye nufiame fafewo le efe ade dzi. 27 Eléa ɔku de nuwɔwɔwo ɔ le efe me, eye medua kuviabolo o. 28 Via- gutsuwo tsona heyrans; srɔa ka- fune be: 29 „Nyɔnu zazɛ gedewo li; ke wò a ɛfo wo katã ta!” 30 Nyonyo la, alakpae, eye tugbe- dzedze la, yae; nyonu, si vɔa Ye- howa la, ele be, woakafui.* 31 Mitsɔ efe asi fe kutsetse nɛ, eye efe dɔwɔwɔwo akafui le dua me!

NYAGBLOLA SALOMO.

Anyigba dzi nuwo katã fe dzodzronyena.

1 Nyagblola, amesi nye Dawid * kp. 1. vi, fia le Yerusalem la fe nya-wo nye esi:

2 Nyagblola be: Toflokowo fe tofloko, toflokowo fe toflokoe; nu- sianu enye tofloko! 3 Vide ka ameg- beto kpɔna tsoa efe agbagba, si- wo katã wòdzena le ɔea te la me? / 2, 22.

4 Dzidzime nu yina, eye bubu va- na; ke anyigba ya li tegbee.⁹ 5 Ye dzena, eye ɔe doɔ to, eye wòdea abla yia enɔfe, afisi wòdzena tso- na. 6 Ya doɔ ta dziehe, etrona yia anyiehe, eye wògatrɔna vaa afisi wòtso. 7 Tɔwo katã sina yia atsiafu me, ke atsiafu meyoɔna gbede o; afisi tɔwo sina yina la, afima woyina daa. 8 Nuwo katã le agbagbadzedze dzi, amegbetɔ mate ɔ afo nu le wo ɔ avɔe o; nukpɔkpɔ media fo na ɔku o, eye nusese meyoɔ to o. 9 Nusi no anyi va yi la, eya kee gbɔna anyi no ge, eye nusi dzo va yi la, eya kee gbɔna dzɔdzo ge; ale nu ye- ye deke mele ɔea te o. 10 Ne nane to, eye amewo be: „Mikpɔ da, nu yeyea de to” la, edzo do ɔgo na mí gbadegbe ke. 11 Dku dzo le blematowo dzi, nenema ke amesi gbɔna dzɔdzo ge hã, wo yometowo mado ɔku wo dzi o. / 2, 22. * Ps. 90, 2. * 7, 13.

12 Nye, nyagblola, medu fia de Israel dzi le Yerusalem.* 13 Medo nye ta me anyi, be matsɔ nunya adzro nusiwo katã dzona le dzi- foa te la me akpɔ, eye makpɔ wo ta da. Agbagbadzedze vɛe wònye Mawu tso na amegbetoviwo, ne woatsɔ ano kutri kumi. 14 Melé ɔku de nusiwo katã wowɔna le ɔea te la ɔ, eye kpo da, wo katã tofloko kple dagbadagba de ya me wonye. 15 Womate ɔ hadzo nu gɔgɔ o, eye nusi kpɔto la, womate ɔ axlɛe akpe de nu ɔ o. 16 Megblo le nye dzi me be: Va- vâe, nye asi tu nunya gã gedewo wu amesiwo katã no Yerusalem nu do ɔgo nam la, eye nye dzi kpo nunya kple gomesese fũ. 17 Eye esi medo ta me anyi, be madze si nunya, eye madze si adadzedze kple bometitsi la, medze sii be, esia hã dagbadagba de ya me wònye.^k 18 Elabena dzi- ku gede kpe de nunya gede ɔ, eye amesi li ko sidzedze la, eli ko vevesese.

19 Eye esi medo ta me anyi, be madze si nunya, eye madze si adadzedze kple bometitsi la, medze sii be, esia hã dagbadagba de ya me wònye.^k 18 Elabena dzi- ku gede kpe de nunya gede ɔ, eye amesi li ko sidzedze la, eli ko vevesese.

19 Eye esi medo ta me anyi, be madze si nunya, eye madze si adadzedze kple bometitsi la, medze sii be, esia hã dagbadagba de ya me wònye.^k 18 Elabena dzi- ku gede kpe de nunya gede ɔ, eye amesi li ko sidzedze la, eli ko vevesese.

20 Eye esi medo ta me anyi, be madze si nunya, eye madze si adadzedze kple bometitsi la, medze sii be, esia hã dagbadagba de ya me wònye.^k 18 Elabena dzi- ku gede kpe de nunya gede ɔ, eye amesi li ko sidzedze la, eli ko vevesese.

Anyigba dzi dzidzokpɔkpɔwo katã hã nye dzodzro.

2 Megblo le nye dzi me be: Matsɔ dzidzo atee akpɔ, eye madu agbe! Ke esia hã toflokoe.

2 Megblɔ na nukoko be: aɖaɖae! eye na dzidzo be: nuka esia ya awɔ? 3 Mebu le nye dzi me be: Matsɔ 'wein anyro nye ɖutilã, ke nye dzi natsɔ nunya akplɔm, ne mavã bometsitsi gɔngɔn, eye makpɔ nusi nyo na amegbetɔviwo be, woawɔ le dzifoã te le wofe agbenɔyi me la. 4 Mewɔ dɔ klistuwo: metu xɔwo, mede weingblewo, 5 metɔ abɔwo, eye mewɔ tsadifevewo hedo ati tseku dudua vovovowo di; 6 medɔ tsitawo, ne matsɔ ade tsi avemeti damawo. 7 Mefle kluviwo kple kosiviwo, eye esiwo wodzi le afe me hã nɔ asinye. Nyihawo kple alẽhawo nɔ asinye taɔ wu amesiwo katã nɔ Yerusalem do ɔɔ nam. 8 Mefo klosalo kple sika, fiawo kple anyigbawo fe kesinɔnuwo nu fu; medɔ nutsu hadzilawo kple nyɔnu hadzilawo na dokuinye; mese amegbetɔviwo fe vivisese, eye nyɔnu bɔ de asinye kpaɔ. 9 Ale 'medɔ kpo gado kpo de dzi wu amesiwo katã nɔ Yerusalem do ɔɔ nam; eye nye nunya hã tsi nɔnye. 10 Nusianu, si nye ŋkuwo di la, nyemete wo o; nyemetsri dzidzoa deke na nye dzi o, ke boɔ nye dzi kpo dzidzo de nye agbagbadzedzewo katã ɔu, eye esia nye tonye gome tso nye agbagbadzedzewo katã me. 11 Ke esi metɔ kɔ de dɔ, siwo katã nye asi wɔ, kple agbagba, siwo medze de wo ɔu nɔti la, kpo da, 'tofloko kple dagbadagba de ya me wɔnye, eye videã deke mele ye la te o.

12 Eye metɔ, be makpɔ hɔnunya, aɖaɖadzedze kple bometsitsi da, elabena nuka amesi ava dze fia yome la awɔ? Nusi wowo xoxo va yi la koe! 13 Tete mekpɔ be, nunya fo bometsitsi ta, abe alesikeli fo viviti ta ene. 14 'Nunyalã to ŋku de ta, ke bometsilã zɔa viviti me. Ke medze sii be, nye deka tɔgbe koe dzona de wo katã dzi. 15 Tete megblo le nye dzi me be: Nya, si adzo de bometsilã dzi la kee le dzɔdzɔ ge de nye hã dzinye tso, nukata gɔe nyea medze nunya alea gbege bo? Eye megblo le nye dzi me be: Esia hã tofloko. 16 Womedɔa ŋku nunyalã kple bometsilã dzi tegbee o, elabena ŋku adzo

^a Lod. 31, 4.
^b Pa. 49, 11.

^d kp. 21, 26; Pa. 38, 7.

^e Fla. I, 10, 23.

^f 3, 12, 22; 5, 17; 8, 16; 9, 7.

^g 1, 14.

^h 1, 17.

ⁱ Lod. 13, 22; 28, 8.

^k Lod. 17, 24.

^l 8, 6.

le wo dzi le ŋkeke, siwo gbɔna la me xoxo; alesikeli nunyalã kunae la, nenema ke bometsilã hã kunae.^b 17 Tete melé fu agbenɔnɔ, elabena nusiwo wowɔna le yeã te la, medze nɔnye o, elabena wo katã tofloko kple dagbadagba de ya me wɔnye. 18 Eye melé fu agbagba, siwo katã medze le yeã te la, le esi mele wo gblé ge di na yonyemedzela ta.^d 19 Eye amekae nyae be, nunyalã loo, alo bometsilã nye ge wɔgbɔna? Hafi eyae le nusé kpo ge de nye agbagba, siwo katã metsɔ kutrikuku kple nunya dze le yeã te la dzi. Esia hã tofloko!

20 Tete metɔ, eye dikeke do nye dzi me de agbagba, siwo katã medze le yeã te la ɔu. 21 Elabena ne amea de tso nunya, gomesese kple aɖaɔ wɔ efe de la, ele ne be, wɔagblé de na ame bubu, si medze agbagba le eɔu o la, wɔawɔ etc. Esia hã tofloko kple vɔ gã wɔnye. 22 Elabena nuka amegbetɔ kpɔna tsoã efe dɔwo katã kple agbagba, siwo efe dzi dzena le yeã te la mea? 23 Elabena efe ŋkekewo katã nye vevesese, eye nuxaxa nye efe dɔwɔwɔwo, le zã me gɔ hã efe dzi mekpɔa gbɔdzɔe o. Esia hã tofloko!

24 De /menyo na amegbetɔ wu be, wɔaɔu nu ano nu, eye efe luɔɔ naɔu agbe akpe de efe agbagbadzedzewo ɔu oa? Ke esia la, Mawu si me ko wɔtsona, abe alesikeli mekpɔe ene. 25 Elabena ameka ato exa aɔu nu, eye wɔase vivi? 26 Elabena etsɔ nunya, sidzedze kple dzidzo na amesi fe nu dze eɔu la; ke nuvɔwɔla la, etsɔ dɔwɔwɔ ne, be 'wɔafo nu nu fu, eye wɔali kɔ nu, ne Mawu natsɔ na amesi fe nu dze eɔu la. Esia hã tofloko kple dagbadagba de ya me wɔnye.

Nuwuwu li na amegbetɔ fe nuwɔwɔwo: gake Mawu to nɔa anyi.

3. Xeyiyi li na nusianu, eye azã li na tamedodowo katã le dzifoã te.^l 2 Amedziyi li, eye kuɔyi li; nudoyi li, eye nu dodoawo hoyi li; 3 amewuyi li, eye gbedayi li; xɔgbãyi li, eye etuyi li; 4 avifayyi li, eye nukoyi li; konyifayyi li, eye

yeduyi li; 5 kpekakayi li, eye kpe-
fojofuyi li; asikplakayi li, eye
adzogenano na asikplakayi li;
6 nudiyi li, eye nubuyi li; nudzra-
doyi li, eye nufugbeyi li; 7 nuvu-
vuyi li, eye nutoyi li; dodoeziyi
li, eye nufoyi li; 8 loloyi li, eye
fuléyi li; awawoyi li, eye gutifa-
fayi li.

9 Vide ka ame kpóna tsoa dɔ,
si ɔu wòdzea agbagba lena la me?
10 Mekpɔ dɔ, siwo Mawu tso de
asi na amegbetoviwo, ne woatsɔ
aku kutrii la dɔ. 11 Ewo nuwo
katã nyuie de wo woyi, eye wòde
mavomavo dzi me na wo, negbe
deko amegbetɔ menya monu le
nusiwo Mawu wɔ la fe agomegbo
kple tagbo ɔu o.^a 12 Medze sii
bena, anu nyuia deke meli na wo
wu be, woakpɔ dzidzo, eye wo-
adu agbe le wofe agbenoyi o. 13 Ke
be amea de nado nu ano nu, eye
wòanyo ne le efe agbagbadzedze-
wo katã me la, Mawu fenunanae.
14 Medze sii be, nusiwo katã Ma-
wu wɔ la, ano anyi dɔa, womatsɔ
naneke akpee o, eye womade na-
neke le eme o. Mawu de wòwɔe
alea, be woavɔ ye. 15 Nusi li la,
no anyi tsã va yi, eye nusi gbɔ-
na anyi no ge la, no anyi gbade-
gbe ke; eye Mawu gadia nusi nu
va yi la.

^{V5} Mawu. eye na wò gome nade quwò.

16 Eye megakpɔ le ɔea te be,
nu madzomadzo le ɔɔndrɔfe, eye
nu madzomadzo le dzɔdzɔenyenyɛ
nɔfe. 17 Tete megblo le nye dzi
me be: Mawu le ɔɔnu drɔ ge ame
dzɔdzɔewo kple ame vɔdiwo, ela-
bena edoazã na tamedodowo katã
kple nuwɔwɔwo katã. 18 Megblo
le nye dzi me bena: Amegbetɔ-
viwo ta esia va me dɔ, ne Ma-
wu nado wo akpɔ, eye ne woadze
sii be, lãwo yewonye. 19 Elabena
anya deka togbe dzɔna de ame-
gbetoviwo kple lãwo siaa dzi; alesi
esiawo kuna la, nenema ke eke-
meawo hã kuna, gbogbo dekae
le wo katã si, eye amegbetɔ mexo
asi wu lã o; elabena wo katã to-
flokɔ wonye. 20 Wo katã woyina
tefe deka; anyi me wo katã wo-
tso, eye anyi wo katã wagazu.
21 De amea de nyae be, amegbe-
toviwo fe gbogbo yia dzi, eye
lãwo fe gbogbo yia anyi meloo?^a

22 Eyata mekpɔ be, enyo wu na
amegbetɔ be, wòakpɔ dzidzo le
efe dɔwɔwɔwo ɔu, elabena esia
nye efe gome. Elabena amekae
akplɔe ayi afisi wòakpɔ nusi adzo
le emegbe la le?

Akofafa meli na ame dabe kple veviedola siaa
o; ɔa gɔ hã mele dedie o.

4 Eye megade ɔku de ametete-
deanyi, siwo katã dzɔna le
ɔea te la, eye kpɔ dɔ, amesiwo
wote de anyi la fe adatsiwo le
tsyotsyom, ke akofalaa deke meli
na wo o; amesiwo te wo de anyi
la, sɛ ɔuta le wo ɔu, ke akofalaa
deke meli na wo o. 2 Tete me-
kafu amesiwo ku gbadege ke la,
wu agbagbeawo, siwo gale agbe;^b
3 eye amesi medzo gɔ, ne wòayi
nuwɔwɔ vɔdi, siwo dzɔna le ɔea
te, kpɔ ge o la to me nyo wu wo
ame eve la to.^c

4 Eye mekpɔ agbagbadzedzewo
katã kple adagudzedzewo katã de
dɔwɔwɔ ɔu be, quvɔvɔ wonye de
amehavi ɔu. Esia hã toflokɔ kple
dagbadagba de ya me wònye. 5
Bometsila de asi asite me hele
eya ɔuto fe ɔutilã dum.^f 6 Gbɔ-
deme asiolo deka nyo wu agba-
gbadzedze kple dagbadagba de
ya me asiolo eve ta.^g

7 Eye megakpɔ toflokɔ le ɔea
te: 8 Amea de eya deka kolia li,
eye evelia mekpe de ɔgu o, ɔu-
tsuvi alo novigutsu hã mele esi o,
gake efe agbagbadzedzewo me-
wua enu o, eye kesinonuwo me-
dia fo na efe ɔkuwo o. Ke ameka
ta gɔe mehele agbagba dzem, eye
mele nu nyui tsrim na dɔkuinye
dɔ? Esia bã toflokɔ kple agba-
gbadzedze vɔdi wònye! 9 Ne ame
le eve la, enyo wu ame deka, ela-
bena woakpɔ fetu nyui de wofe
agbagbadzedzewo ta. 10 Elabena
ne wo dometo deka dze anyi la,
novia afɔe de tsitre; ke baba na
amesi tsi akogo, elabena ne edze
anyi la, evelia meli afɔe de tsi-
tre o. 11 Nenema ke ne ame eve
womlo wo nɔewo gbɔ la, woléa
dzo de wo nɔewo ɔu; aleke ame
deka alé dzo de edokui nui?
12 Eye ne ame deka kpɔ nusɛ de
amesi tsi akogo dzi bã la, ame
eveawo ya ano te de enu, eye ka
ɔukplaba etɔ mate ɔu alã bobɔe o.

^a 8, 17.
^b Hl. 3. 11.
^d 2, 24.

^e 6, 3.

^f Lod. 6, 10.

^g Lod. 15, 16.
^h 2, 12.

ⁱ 12, 14.

^k Ps. 49, 13. 21.

^l Mo. 1. 3, 19.

^m 12, 7.

13 Dekakpui dahe nyanu nyo wu fia tsitsi tsibome, si menana woxlāa nui o. 14 Eya la ^agaxo mee wōtso, ne wōava du fia, eye aheadada me wōdzii dō dē fiadufe la me. 15 Mekpō be, agbagbeawo katā, siwo le zōzōm le yea te la, xō dē dekakpui, si ano ame kemea te fe la dzi. 16 Dukō, siwo katā nu wōle la sefedo meli na wo o; ke wo megbeviwo mava kpō dzidzo dē egu o. Esia ^ahā tofloko kple dagbadagba dē ya me wōnye.

17 Ne ēyina dē wō Mawu fe me la, kpō wō afō dzi; elabena vava, ne woase nya, ^anyo wu bometsilawo fe akpedavōsa; elabena numanyamanyae na wole nu vōdī wōm.

Nuxoxi5 le gudedi le nufōfo me gu.

5. ^aWō nu megatsō blablābla o, eye wō dzi megatsō, ne wōafo nu le Mawu ŋku me o; elabena Mawu le dzifo, eye wōa nēle anyigba, eyata wō nyawo neno vee. 2 Afisi kutrikuku gedē le la, drōekuku nōa anyi, eye ^anu kpōloe fofo dēa ha bometsilawo. 3 Ne ēdē ^aadzōgbe na Mawu la, megahe edziwōwō dē megbe o, elabena bometsilawo fe nu medzea egu o; alesi nēdē adzōgbe la, wōe. 4 Ne mēdē adzōgbe kura o la, enyo wu esi nade adzōgbe, eye māwō edzi o. 5 Megadē mō na wō nu, nē wōahe wō nutilā ade nūvō me o, eye megagblō le Mawu fe ^aame dōdō ŋku me be, dē wōge le ye nu o. Nukaŋuti Mawu ade dōmedzoe dē wō nufōfo gu, eye wōagblē wō asinudōwōwōa? 6 Elabena tofloko gedē le drōekuku kple nu kpōloe fofo gedē me. Ke wō la vō Mawu boŋ!

Kesinonuwō fe dzodzronyenyē.

7 Ne ēle ame dahewo tetedeanyi kple nya dzōdzōe tsitsri kpakple dzōdzōenyenyetsitsri kpōm le anyigba dzi la, nya la megawō nuku na wō o; elabena ame kōkō le ame kōkō nūti dzōm, ke kōkōtō le wo katā nu. 8 Le afiawo katā la anyigba fe vidē wōnye, ne fia tso agbledede dō dōe. 9 Amesī lōa ga la, ga mādi fo ne o, eye amesi lōa kesinonu la, vidēa dēke matso eme ne o. Esia hā toflokoe. 10 Ne kesinonu dzi dē dzi

^a Mo. I. 41, 14.

^b Lod. 28, 22.

^d 1, 14.

^e Sam. I. 16, 22.

^f Hl. 1, 21; Ps. 49, 18.

^g Yak. 1, 19.

^h 2, 24; Lod. 15, 15.

ⁱ 10, 14; Lod. 10, 18.

^k Mo. V. 23, 22.

^l Mal. 2, 7.

ⁿ 2, 18.

la, edulawo hā dzina dē edzi, eye nuato mekpōa vidēa dēke tsoa eme o, negbe ekpōkpō kple ŋku ko.^b 11 Dōwōla daqu nu vee o, edaqu nu gedē o, alō vivina ne; ke kesinōtō fe nu gbogboawo menana wōdōa alō o. 12 Vō gā, si mekpō le yea te la, enye be, kesinōtō le efe nuwo gu dzom hena eya nūto fe dzōgbevōe. 13 Ne nya vōa dē na kesinonu siawo bu, eye wōdzi ŋutsuvi la, ekema naneke metsia esi me o. 14 Alesi wōletso dadaa fe dō me la, nenema ke wōagan amama ayii, abe alesi wōle va ene, eye matsō naneke ađo asi tso efe agbagbadzedzewo me o. 15 Esia hā vō gā wōnye be, alesi wōnō va la, nenema ke wōagan ayi, eye vidē ka wōkpō, be wōdze agbagba dē ya me? 16 Edu efe ŋkekewo katā le viviti, dzibibi gedē, fukpeke kple dziku me.

Dokunude.

17 Kpō da, ^anusi nyea mekpō be, enyo, eye wōdze ani la, enye be, ame naqu nu ano nu, eye wōadu agbe dē efe agbagba, siwo katā wōdze le yea te la nūti le efe agbe me ŋkeke, siwo katā Mawu tso ne la me; elabena esia nye efe gome. 18 Eye ne Mawu na kesinonu kple nu xōasiwo amea dē, eye wōna nūšēe be, wōadu, wōaxo eto gome, eye wōakpō dzidzo dē efe dōwōwō gu la, Mawu fe nunana nye esia. 19 Elabena mebuā ta me le efe agbe me ŋkekewo gu boo o, le esi Mawu do dzidzo na efe dzi ta.

Kesinonū kple bubu hā wonye nu dzodzro.

6. Dzōgbevōea dē li mekpō le ^ayea te, eye wōdo agba dē amegbetōwo dzi fū: 2 Ne Mawu na kesinonu, nu xōasiwo kple bubu amea dē, ale be nusiwo katā wōdina la, mehianē o, gake Mawu mena nūšēe, be wōadu o, ^ake boŋ ame tutō nađui la, tofloko kple vō gā wōnye. 3 Ne amea dē dzi vi alafa, eno agbe fe gedē, efe agbe me ŋkekewo sō gbō, gake medi fo dē nu nyuiawo gu o, eye amedifea dēke mesu esi o la, mele gbōgblōm be, fu gege nyo wu eyama. 4 Elabena edzo dē gbahlaya me, eye wōyi viviti me, eye viviti nyē tsoyefe ŋko. 5 Me-

kpɔ ye loo, alo dze sii hā o; eto me nyo nɛ wu ame kemɛ tɔ. 6 Eye nenyɛ fe akpe eve wɔnɔ agbe, ke meɖu agbe o la, de me nye tefe deka wo katā woyi oa?

7 Amegbetɔ fe dɔwɔwɔwɔ katā la, nue wɔwɔnɛ, ke womefaa nudzodzro nu gbɛde o. 8 Elabena nuka nunyala tɔ wu bometsila, eye vide ka ame dahe, si nya zɔzɔ le agbagbeawo ŋku me la, kpɔna? 9 Nukpɔkpɔ kple ŋku nyo wu nudzodzro fe tsa glalā tsatsa. Esia hā toflokɔ kple dagbadagba de ya me wɔnye.

10 Nusi dzo la, woyɔ efe ŋkɔ di tsā, eye nusi ame ava zu la, woɖe da di, eye mate ŋu ahe nya kple amesi sɛ wui o. 11 Elabena nya geɖe li, si dzia toflokonye nye de edzi, ke vide ka amegbetɔ kpɔna tsoa eme? 12 Elabena ameka nya nusi nyo na amegbetɔ le agbe me, le efe agbe fuflu, si wɔnɔ abe 'vɔvɔli ene la fe ŋkeke wo katā me? Elabena ameka agblɔ nusi adzo le amegbetɔ megbe le yea te la nɛ?

Nunya, gɔdzedze kpɔkpɔ kple madzramadzra kafukafu.

7 Dkɔ nyui nyo wu ami xɔasi, eye kugbe nyo wu dzigbe. 2 Kutefeyiyi nyo wu aglotufeyiyi; elabena afi kemea nye amegbetɔ wo katā fe nuwufe, eye wɔdeɔ dzigbo na agbagbeawo. 3 Nuxaxa nyo wu nukoko, elabena ne mo do adā la, esɔnɛ na dzi. 4 Nunyalawo fe dzi le kutefe, ke bometsilawo fe dzi le dzidzɔtefe. 5 Nunyalawo fe dzusese nyo wu, ne woase bometsilawo fe ha. 6 Elabena alesi aŋka wona kpotokpoto le ze gɔme la, nenema nye bometsilawo fe nukoko. Esia hā toflokɔe.

7 Elabena sesɛnuɖuɖu doa bometsila nunyalawo, eye zānunana gblɛa dzi. 8 Nu fe nuwuwu nyo wu efe gɔmedzedze; dzigbɔdɔto nyo wu dadala. 9 Wɔ gbɔgbɔ hamegayɔ de dzikudodo ŋu o, elabena bometsilawo fe akotae dziku nɔna. 10 Megagblɔ be, nukata tsā ŋkeke wo nyo wu fifitɔwo hā o, elabena mɛle biabiam de nunya me o. 11 Nunya nyo kpe de domenyinu ŋu, eye wɔnye vide na ame-

a Lod. 3, 2.

b 1, 15.

d 8, 14; Ps. 73, 12, 13.

e Kron. 1, 29, 15; Ps. 90, 5.

f Lod. 22, 1. g Ps. 14, 3.

h Yak. 1, 13.

i Lod. 2, 16-22.

siwo le ye kpɔm. 12 Elabena nunya doa vɔvɔli, eye ga hā doa vɔvɔli; eye sidzedze fe vide enye: Nunya lɛa amesi si wɔle la fe agbe de te.^a 13 De ŋku de Mawu fe dɔwo; elabena ameka badzo nusi wɔglɔ la? 14 Kpɔ dzidzo le gbe nyui gbe, eye le dzɔgbɛvɔe-gbe la do ŋui be, Mawu ye wɔe abe ekeme ke ene, ne amegbetɔ maganya nusi adzo le emegbe o.

15 Nusiwo katā mekpɔ le nye agbe me ŋkeke fufluawo me la, enye esi: 'Ame dzɔdzɔea dewo tsrɔna de wofe dzɔdzɔenyenye me, eye ame vɔɖia dewo nɔa agbe didie de wofe vɔɖiwɔwɔ me. 16 Megawɔ nu dzɔdzɔe vivivo o, eye meganya nu tso eme akpa o; nukaputi nɛbe, yeade ye doku tso tsrɔ me do? 17 Megawɔ nu vɔɖi wɔagbo eme o, eye meganye bometsila o; nukaputi nɛbe, yeaku, hafi azā nava de? 18 Enyo, ne élé esia de asi sesie, eye ekemea hā mege le asiwɔ o; elabena amesi vɔa Mawu la, foa asa na wo katā.

19 Nunya naa gusɛ nunyalawo wu gusɛto ewo, siwo le du me. 20 Elabena ame dzɔdzɔea deke mele anyigba dzi, si wɔa nu nyui sɔŋ, eye mewɔa nuvɔ o.^g 21 Megalé to hā de amewo fe nusiwo katā wofona la ŋu o, ne mágasee, ne wò dɔla le diŋu dom na wò o. 22 Elabena ele ŋku dzi na wò be, wò hā édo diŋu na ame bubuwo zi geɖewo.

23 Nusiwo katā metsɔ nunya te kpɔ la, wonye si: Mebu be, madze nunya; ke etsi adzɔgedzɔgee nam. 24 Nusi li la, adzɔge wɔle; ele to me, ē, to me wɔle; ameka fe asi atui? 25 Eye metro hetso tame do anyi, be madze si nunya kple tamebubu, madzro eme, eye madii, ne manyae be, nu vɔɖi wɔwɔ la bometsi si wɔnye, eye lānyenye la adɔadzedze wɔnye. 26 Eye mekpɔ be, nusi vena wu ku, enye nyɔnu, si nye do vena kadikadi wu ku deɖe sɔŋ, efe dzi nye mɔka, eye efe asiwo nye kunyowu. Amesi fe nu nyo Mawu ŋu la, sina le enu, ke eɖea nuvɔwɔlawo.ⁱ 27 Kpɔ da, nya-gblɔla be: Esiawo nye asi tu dekadaka, ne makpɔ sidzedze. 28 Nusi dim mele atradi nyemekpɔe o la,

enye si: Mekpɔ ɔtsu deka le wo ame akpe dome, ke nyemekpɔ nyonu le esiawo katã dome o. 29 Negbe esia ko mekpɔ be, Mawu wo amegbetowo "woto mo deka, ke woawo dia ayedzedze gade.

a Lod. 2, 7.
b 7, 15.
d 2, 24.

Tododo dɔdɔdu. Enyona na amesiwo vɔa Mawu.

8. Amekae le abe nunyala ene? Eye ameka se nuwo gɔmedede me? Nunya nana amegbetɔ fe mo kɔna, eye efe mo kplala la trɔna. 2 Mebe: Dzra fia fe sedede dɔ le Mawu fe atam la te. 3 Wɔ afɔ megatɔ nadzo le esia gbɔ o; megatɔ nya vɔ me o; elabena nusianu, si dze enu la, awɔe. 4 Esi wɔnye ɔsɛ le fia fe nya ɔu ta la, ameka agblɔ nɛ be: Nuka wɔm nɛle? 5 Amesi dzra sedede dɔ la, vɔa deke mava edzi o, eye nunyala fe dzi nya azãgbe kple ɔɔnudɔdrɔ. 6 Elabena azãgbe kple ɔɔnudɔdrɔ li na /nuwɔwɔ deɔsiade, elabena amegbetɔ fe vɔwɔwɔ do agba de edzi. 7 Elabena menya nusi gbɔna dzɔdzɔ ge o; eye ɔameka ate ɔu agblɔ nusi le dzɔdzɔ ge la nɛ? 8 Amegbetɔa deke mekpɔ ɔsɛ deya dzi be, wɔaxe mo na ya o; amea deke mekpɔ ɔsɛ de kugbe dzi o, eye asidede le ame ɔu meli le ava me o; nu vɔdi wɔwɔ mexona na ewola o. 9 Nusiawo katã mekpɔ, eye metsɔ nye tame dɔ nuwɔwɔ, siwo katã dzɔna le ɔea te, le ɔeyiɔi, si me amegbetɔ dua fia de ame bubuwo dzi hena wofe dzagbevɔe la ɔuti.

e 3, 11.
f 3, 1.

g 10, 14.

10 Emegbe mekpɔ wode ame vɔdiwo yɔ me, eye woyi gbɔdemefe; ke ele na amesiwo wɔa nu dzɔdzɔe la be, woawu adzo le tefe kɔkɔe la, eye wɔnɔ wo be le dua me. Esia hã toflokɔ wɔnye. 11 Esi afia menya tsona le nu vɔdi wɔwɔ ɔu kaba o ɔuti la, eyata dzi dɔa amegbetɔviwo fo ɔuti de nu vɔdi wɔwɔ ɔu.^k 12 Ne nuvɔwɔla wɔa vɔ zi alafa, gake nɔa agbe didie hã la, nyea menyae be, eme anyo na mawuvɔla, siwo sia efe ɔku me.^l 13 Ke eme manyo na ame vɔdiwo o, eye abe vɔvɔli ene wɔmɔ agbe didie o, elabena womenvɔa Mawu o. 14 Nu dzɔdzɔroa wɔnye dzɔna le anyigba dzi be: Ame dzɔdzɔe dewo li nya dzɔna

h 2, 14; Hl. 3, 22.

i 8, 11.

k Hl. 35, 15.

l Ps. 73, 17 - 22.

de wo dzi le ame vɔdiwo fe nuwɔwɔ nu, eye ame vɔdia dewo li nya dzɔna de wo dzi le ame dzɔdzɔewo fe nuwɔwɔ nu. Mebe: Esia hã toflokɔe!^b 15 Eyata mekafu dzidzɔkpɔkpɔ be: "Nu nyuia deke mele ɔea te na amegbetɔ wu esia be, wɔadu nu ano nu akpɔ dzidzɔ o. Eye esia akplɔe ato efe agbe me ɔkeke, siwo Mawu nae le ɔea te la fe agbagbadzedzewo me.

16 Esi medo nye tame anyi, be madze si nunya, eye makpɔ nuwɔwɔ, siwo dzɔna le anyigba dzi da la, - elabena ɔkeke kple zã amegbetɔ fe ɔku mekpɔa alɔ o - 17 mekpɔ Mawu fe dɔwo katã be, amegbetɔ manya ta le nusiwo le ɔea te la nu o, eye ne amegbetɔ le kutri kum le edim hã, manya ta le enu o, eye ne nunyala be, yedze sii hã la, manya ta le enu akpɔ o.^f

Megana mawuvɔwɔla kple vɔditwo fe sɔsɔ le gɔta naɔu wɔ o.

9. Nusiawo katã ɔu metsɔ nye tame dɔ, eye medzro wo katã me kpɔ be: Ame dzɔdzɔewo kple nunyalawo kpakple wofe nuwɔwɔwɔ le Mawu si me; amegbetɔ medze si lɔlɔ kple fulɛle tsã o; wo katã wodo ɔgɔ na wo. 2 Nu deka fomevie kpea amewo katã: Nya deka tɔgbe dzɔna de ame dzɔdzɔe kple ame vɔdi, ame nyui, ame dzadze kple ame madzama-dza, vɔsala kple ame masavo, ame nyui kple nuvɔwɔla, atamkala kple amesi atam dzia ɔu na la dzi.^k 3 Esia nye vɔ gã le nusiwo katã dzɔna le ɔea te la dome be, nya deka tɔgbe dzɔna de amewo katã dzi; "eyata vɔdiwɔwɔ yɔa amegbetɔviwo fe dzi me, eye adavɔdzedze le wofe dzi me le wofe agbenɔɔi katã; ke emegbe la woa-yi kukuawo gbɔ. 4 Elabena amesi gale ha dem kple agbagbeawo ko la, mɔkpɔkpɔ le esi; elabena avɔ gbagbe nyo wu dzata kuku. 5 Elabena agbagbeawo nyae be, yewo-gbɔna kuku ge, ke kukuawo menya nanekɛ o, fetua deke megali na wo o, eye wɔnɔ wofe ɔku be. 6 Wofe amelɔlɔ kple fulɛle kpakple ɔuɔɔvɔ nu yi gbadege be, eye womagakpɔ gome le nusiwo katã dzɔna le ɔea te la me akpɔ o.

Du Mawu fe nunanawo kple dzidzo, eye nawo nusi fe se wode na wo.

7 Eyata yi naɖu wò abolo kple dzidzo, eye nano wò wein le dzidzeme me, elabena gbadegbe ke Mawu tsona wò nuwòwò sia.^o 8 Wò avòwo nefu yeawokatāyi, eye ami megagbe wò tamenonɔ o. 9 ^bMia kple nyonu, si nēlōna la, midu agbe le wò agbenonɔ fufu le ŋkekewo katā, si wòtso na wò le yea te la me, ŋkeke fufu, siwo katā nēle agbe; elabena esia nye wò agbe kple wò agbagba, si nēdze le yea te la fe gome. 10 Nusiānu, si wò asi ate ŋu awo la, woe kple wò nusē; elabena nuwòwò alo tamebubu, sidzedze alo nunya mele tsiefe, afisi yi ge nala o.

11 Eye megakpo le yea te be, dufufu mele afo dabrae me o, aawòwò mele kalē me o, nududukpokpo mele nunya me o, kesinonɔ mele ayedzedze me o, eye nudzedzekpokpo mele nugomesese me o, ke boŋ azāgbe kple nudideame fi na wo katā.^a 12 Amegbetɔ menya efe azāgbe o, ke boŋ abe alesi wotsɔa dɔ vɔɖi dea tōmelāwo, eye wotsɔa mɔ dea xewo la, nenema wodea amegbetoviwo abe woawo ene le dzogbevɔeyi, ne efo de wo dzi kpoi.

Nunya tsoa aseye.

13 Mekpo nunya sia hā le yea te, eye wòdze gā nam: 14 Du suea de li, nutsu veeɔa dɔwò koe le eme; tete fia gāa de ho de eɖu, ede to dee, eye wòfo kpo gāwo de eɖu. 15 Nutsu dahe nyanua de le eme; eyae tso efe nunya xo du lae; ke amea deke medo ŋku nutsu dahe ma dzi o. 16 Tete megblo be: Nunya nyo wu nusē, ke wodoa vio ame dahe fe nunya, eye womelēa to de efe nyawo ŋu o. 17 Wosea nunyala fe nyawo le dzidedi me wu dzidula fe yi le bometsilawo dome. 18 Nunya nyo wu aawonuwu; ke nuvòwola deka gblēa nu nyui gedede dome.

Nunya kple bometsitsi le bubumewo kple ame gblɔwo gbo.

10. Nudzodze wuamewo nana amidala fe ami vena kũ hefašana; bometsitsi veeɔa de kpena

wua nunya kple bubu. 2 Gomesese le dusi me na nunyala, ke bometsila fe gomesese le mia me ne. 3 Ne bometsila le moa de dzi la, nunya menɔa tagbo ne o, eye wòbua amewo katā bometsilawo.

4 Ne dzidula fe domedzoe bi de ŋuwò la, ^dmegade afo le tewofe o, elabena tufafa tsia nuvò gāwo nu. 5 Mekpo nu vòdia de le yea te, esɔ kple dzidula fe dadafu: 6 Wotsɔ bometsitsi dɔ kòkòfe vi ke, eye kesinonɔwo bobo na anyi me.^e 7 Mekpo kluiwo le sɔ dzi, eye amegāwo le afo zom abe kluiwo ene.

8 ^fAmesi le ve dem la, eyae gena dzea eme, eye amesi le gli gbām la, eyae da duna. 9 Amesi le kpe dem la, eyae woa nu vevi edokui, eye amesi le nake dzem la, eyae xɔa abi. 10 Ne lānu tsi kpo, eye womenyire enu o la, ele be, woahē alokame; ke nuwòwò, ne wòadze edzi, enye nunya fe vide. 11 Ne ^gda du ame, hafi wosa gbe doe la, ekema gbesala mekpo videa deke tso eme o.

12 Nya, si tso nunyala nu la, nyo; ke bometsila fe nyui gblēa eya nuto dokui dome. 13 Efe nu me nya fe gomedzedze enye bometsitsi, eye efe nufɔfo fe nuwuwu enye adaaadzedze vɔɖi. 14 Bometsila ifoa nu kpoloe; amegbetɔ menya nusi gbɔna dzɔdzɔ ge o, eye ^hameka agblo nusi ava dzo le emegbe la ne? 15 Bometsilawo fe agbagbadzedze nana dedɔ tea amesi menya du me mo o la ŋu.

16 Anyigba, si fe fia nye ⁱdevi, eye efe amegāwo fɔa ŋɔ de nududu ŋu la, baba ne! 17 Woayra anyigba, si fe fia nye bubume, eye efe amegāwo dua nu de eduyi hena nusédodo, eye menye hena nutsududu o! 18 Kuviawòwò nana dadedziwo nyēna de eme, alo gblɔlɔ wòwò nana xo duɖuna.^j 19 De wòdaa nududu hena dzidzekpokpo, ^kwein doa dzidzo na agbe, eye gae wotsɔna kpoa nuwo katāe. 20 Megado diŋu na ^lfia le wò tamesusuwo me o, eye megado diŋu na kesinonɔ le wò xɔgā me o, elabena dzifoxeviwo atso gbedidi la ayil, eye xewo adato nya la.

^a o 5, 17.

^b Lod. 5, 18.
^d Ps. 37, 1; Lod. 24, 19.

^e Lod. 30, 21-22.

^f Lod. 28, 27.

^g Ps. 58, 5, 6.

^h Yer. 10, 23.

ⁱ 5, 2.

^k 8, 7.

^l Yer. 3, 4.

^m Lod. 18, 15.

ⁿ Don. 9, 13;
Ps. 104, 15.

^o Mo. II, 22, 27.

Fã wò nukuwo le òdi me.

11. Na wò abolo nato to dzi yii, elabena àgakpœ le ñkeke gedewo megbe.^a 2 Mã nu de akpa adre, de akpa enyi, elabena mënya dzogbevõe ka le anyigba dzi va ge o. 3 Ne tsi yò alilikpowo la, wotrone kona de anyigba dzi; ne ati mü le dziehe alo anyiehe la, afisi atia mü ò la, afima wòtsina. 4 Amesi le to lém de ya ñu la, mafã nuku o, eye amesi le ñku lém de alilikpo ñu la, mañe nu o. 5 Alesi mënya ya òtofe kple alesi fuwo va wona de ò me na funo o la, nenema òmédze si Mawu, amesi wò nuwo katã la fe òwòwòwo o. 6 Fã wò nukuwo le ñdi, eye megadzudzo le yetró me o; elabena mënya kae le wòwo ge o, edanye esi alo ekeme alo woa kple eve lae le nyonyo ge o. 7 Kekeli nyu, eye ye kpòkpò vivia ñku nu. 8 Elabena ne amegbetò nò agbe fe gedè la, nekpò dzidzo le wo katã me, eye wòano ñku òm vivitidogbe dzi be, wole agbò sò ge; nusiwo katã le vavam la, toflokowoe.

9 Dekakpui, kpò dzidzo le wò dekapuime, na wò dzi nađu agbe le wò dekapui ñkekewo me, eye nazo de wò dzi fe tofewo kple nusi wò ñku kpò la nu; ke nyae be, Mawu le kplòwò ge ava ònui le nusiawo katã ta.^b 10 Òe dziku òa le wò dzi ñu, eye vò òfo asa na wò ñutilã; elabena dekapui me nòno kple ñutsu me nòno toflokowoe.

Do ñku Mawu dzi le wò dekapulme, ekema àkpò akòfafa le amegàkuku me.

12. Do ñku wòwòla dzi le wò dekapui ñkekewo me, hafi ne ñkeke vòwo nava, eye fe, siwo ñu nèle gbògbò ge le be, womedze ye ñu o la, nagogo; 2 hafi ne ye, yleti kple yletiviwo nado viviti,

^a Lod. 19, 17.

^b Yoh. 3, 8.

^c 8, 17.

^d 3, 20; Mo. 1. 3, 19.

^e 1, 2.

^f Fia. 1. 5, 12.

^g 8, 15.

^h Heb. 4, 12.

ⁱ Tim. I. 1, 5.

^j Ro. 2, 16; Kor. 1, 4, 5.

eye alilikpo nagatrò ava le tsi-dzadzad megbe; 3 esime afe ñu dzòlawo dzona nyanyanya, eye ñutsu kakowo xana gobaa, nyònu wòtulawo dzudzoa òwòwò, elabena womegasò gbò o; esime fesrenukplawo fe mo doa viviti, 4 eye wòdoa wòtru, siwo trò de ablo me, elabena wòtutu megale òdim sese o, eye wòfona, ne xe vi fe gbe tete di, eye nyònu hadzilawo fe gbeme xena; 5 togbewo hã dzia ñu na ame, eye ñodzi nòa mowò dzi; wòtsria azi, eye wòtsuwiwo tea textlolo, eye nududu medzroa ame o; elabena amegbetò yia efe afe mavò me, eye konyifalawo nòa yiyim le kpòdome; 6 hafi ne klosaloka natso, eye sikagba nagbã, trekpezi nafli le vudo to, eye tsidumò nakaka; 7 hafi ne kewo nagatrò yi anyigba, si wònye tsã la gbò, eye gbògbò la nagbugbò ayi Mawu, amesi tsòe na la gbò.

Mawu wòvò enye nusiawo katã fe bibòto.

8 Toflokowo fe toflokò! Nyagblòla be: Nuwo katã toflokowoe! 9 Nyagblòla sia la menye nunya ko o, ke boğ efia sidzedze duko la, edo nu kpò, edi nu gòme, eye wòdo lo gedewo. 10 Nyagblòla la di nya viviwo be, yeakpò, eye nyatefènya, siwo wonlo di la, wole etefe. 11 Nunyalawo fe nyawo le abe ñu kple gatagbadze, si wofo de nu ene. Kplòla dekae ò amewo wofo wo nu fu.

12 Hekpe de esia ñu la, vinye, na woaxlò nu wò! Agbalè gedewo mekpòa sefedo o, eye nusòsrò gedè de wòtea dedì ñutilã ñu. 13 Mina míase nyaawo katã fe tafonya be: Vò Mawu, eye nalé efe seawo me de asi; elabena esia nye amegbetòwo katã tò! 14 Elabena Mawu le nuwòwòwo katã, siwo yla la, he ge ava ònui, edanye nyui alo vò o.^j

HAWO FE HA.

Xolòwo fe lolò na wo nòwo.

1. Salomo hawo fe ha. 2 Etsò wò nu gbùgbò nu nam, elabena wò lolò nyo wu wein.

3 Wò ami le ya òm nyuie; wò ñko le abe ami, si wowu ene, eyata detugbiwo lãa wò nya ò. 4 Kplòm yii, na mfade abla! Fia la kplòm

yi efe xɔ me. Miatso aseye, eye miakpɔ dzidzɔ, eye miakafu wɔ lɔlɔ wu wein; amewo lɔa wɔ dɛ etefe.

5 Yerusalem-nyɔnuwiwo, menyɛ ameyi, gake menyɔ abe Kedar fe agbadɔwo kple Salomo fe kuntuwo ene. 6 Miganyɔ kpɔyem be, menyɔ alea o, elabena yee dum. Danye viɔutsuwo do dɔmedzoe dɛ ɔnyɛ; wotsɔm dɔ weingbledzɔlae, ke nyemedzɔ nye ɔntɔ nye weingble ɔu o.

7 Wɔ, amesi nye luɔ lɔna, gblɔe nam dzro: Afika nɛnyia lɔwo le, eye afika wotsyɔa akɔ dɔ le ɔdɔ me? Nukaɔuti manɔ tsa glɔla tsam le hawɔviwo fe lɔhawo gbɔ? 8 Wɔ tugbedzɛ le nyɔnuwo dome, ne mɛnyae o la, ekema do go, eye nado lɔhawo fe afɔ, eye nanyi wɔ gbɔviwo le lɔkplɔlawo fe agbadɔwo gbɔ!

9 Xɔnye, ɛle abe nye sɔnɔ le Faraofetasiadamɔuene. 10 Dzonu le tonu na wɔ nyuie, eye adzaga le kɔ na wɔ. 11 Miatu sikakɔsɔkɔ kple klosalokpɛviwo na wɔ. 12 Esime fia la bɔbɔ nɔ efe ablegɔ me la, nye gbe vɔvɔewo dɛ ya. 13 Nye lɔlɔtɔ le abe mi-regoe le akɔnu nam ene. 14 Nye lɔlɔtɔ nye kofersefofo nam le Engedi-weingblewo me. 15 Edze tugbe, xɔnye, ɛdze tugbe loo! Wɔ ŋkuwo le abe ahɔne fe ŋkuwo ene. 16 Nye lɔlɔtɔ, ɛdze dɛka, eye ɔnɛnyo; mia dofe de ama. 17 Mɔafe xɔ fe dɔdɛdziwo nye sedertliwo, eye mɔafe xɔmedɔuufowo nye fɔfɔli.

Lɔlɔtɔwo di wo nɛwo yome vevie.

2 Nye nye sefofo le Saron kple dzogbenya le baliwo me. 2 Alesi dzogbenya nɔa aɔka mee la, nenema xɔnye le nyɔnuwiwo domee. 3 Alesi atɔtɔɔɔtiiti le avemetiwo domee la, nenema nye lɔlɔtɔ le dɛkakpuiwo domee. Me-lɔa efe vɔvɔli te nonɔ, eye efe kutsetsewo vivina le nye nu me. 4 Ekplɔm yi weinxɔ me, eye lɔlɔ enye efe aflaga le dzinye. 5 Miatso weintsetsebolo de agbe ɔnyɛ, eye miatso atɔtɔɔɔti fa dzi nam, elabena lɔlɔ de dɔ lɔ me nam. 6 Etsɔ efe mia de nye ta te, eye wɔtsɔ

a 8, 2.

b 3, 5; 8, 4.

d kp. 17; 8, 14.

e 5, 9; 6, 1.

f 4, 7.

g 2, 14; 4, 1; 7; 8, 4.

h 6, 2.

i 8, 14.

k 5, 16.

l 5, 6.

m 8, 2.

n 2, 7.

o 5, 8.

e fe nudusi kpla kɔ nam.^a 7 Yerusalem-nyɔnuwiwo, meta sɔde alo bɔzino le gbe me na mi: Miganyɔ lɔlɔ o, migavɔvɔvi o, vasede esime wɔadze eya ɔntɔ ɔu hafi!

8 Nye lɔlɔtɔ ŋkɔ le didim! Kpɔ dɔ, eya nye ekem gbɔna; ele kpɔ dzom flɔ towo, eye wɔle kpɔ tim flɔ togbɛwo. 9 Nye lɔlɔtɔ le ɔabe sɔde alo zivi ene, ele tsitre dɛ mɔafe gli te xoxo. Ele nu kpɔm to fesre nu, eye wɔdo ŋku dɛ adzrala nu. 10 Nye lɔlɔtɔ xɔ edzi gblɔ nam bena: Xɔnye, tso; nye tugbedzɛ, va! 11 Elabena vuvɔ-ɔli yi afe, tsidzadza ke, eye enu yi. 12 Sefofowo do dɛ anyigba dzi, weinkawo ɔu dɛyi dɔ, eye wole akpakpa fe xɔxlɔ sem le mɔafe anyigba dzi. 13 Gboti fe tsetsewo de asi didi me, eye weinka fe sefofowo le ya dem nyuie. Tso, xɔnye, nye tugbedzɛ, va! 14 Nye ahɔne le kpetowo me, le agawo fe globoeafe; na makpɔ ŋkuwɔ me, na mase wɔ gbe! Elabena wɔ gbe vivina, eye ŋkuwɔ me nyo. 15 Milɛ abeiwo na mi, abeiwiwo, siwo gblɛa weingblewo; elabena mɔafe weingblewo fo se.

16 Tonyee nye nye lɔlɔtɔ la, eye nye hɔ menyɛ etɔ, eya amesi nyia lɔwo le dzogbenyawo me.^h 17 Nye lɔlɔtɔ, tɔ gbɔ, hafi anyi-nu nafa, eye vɔvɔli nu nanyi, eye inano abe sɔde alo zivi le atike vɔvɔe towo dzi ene!

Lɔlɔtɔ fe anukwareɔliɔi.

3 Medi amesi nye luɔ lɔna la, le nye aba dzi le zɔ me, mɔadii nyemekpɔe o. 2 Eyata mafɔ adatsa le dua me le abɔ me kple kpɔdomewo, ne madi amesi nye luɔ lɔna la! Medii, ke nyemekpɔe o. 3 Dzɔla, siwo le tsatsam le dua me la, do gom. „Miekpɔ amesi nye luɔ lɔna la o?” 4 Nye-mekpɔ to wo ɔu yi o, tete mekpɔ amesi nye luɔ lɔna la. Melɛe, eye megbe asidɛde le ɛgu, vasede esime mekpɔe va danye fe me, va nɔnye fe xɔ mee. 5 Yerusalem-nyɔnuwiwo, meta sɔde alo bɔzino le gbe me na mi: Miganyɔ lɔlɔ o, migavɔvɔvi o, vasede esime wɔadze eya ɔntɔ ɔu hafi!

Xols je atsyđodo.

6 Amekae nye ekem tso gbe me gbóna abe dzudzò babla ene, eye atike ɔɔɛɛ, dzudzò ɔɔɛɛ donu kple nudzralawo fe atike vovowo le ya dem le enu? 7 Kpò dā, Salomo fe apakae! Kalētò blaade tso Israel fe kalētowo dome fo xlāe. 8 Wo katā wobi de awawo me, eye wofe asi le yi dzi; amesiame tayi de aklito le zā me ɔɔdzi ta. 9 Fia Salomo na wotsò Libanon-ti kpa atiklāe. 10 Efe afowo nye klosalo, eye medefe nye sika, anyinɔfe nye adabe, eye Yerusalem nyonuwiwo fe lolō do atsiā nɛ de emegome. 11 Mi Zionnyonuwiwo, mido va, ne miakpo fia Salomo le fiakuku, si dadaa dō nɛ la me le efe srōdegbe, le efe dzi fe dzidzòkpogbe!

Lolō na xolō.

4. Èdze tugbe, xōnye, èdze tugbe gbe ɔɔtò. Wò ŋkuwo nye aħone fe ŋkuwo le moxevo la me. Wò bɔda le abe gbōhawoe tsoy ako anyi de Gilead-to kogo ene. 2 Wò aɔduwo le abe alēha, si woko fu na tete, eye wodo tso tsilefe la ene; wo katā wonye venwo, eye wo dometɔa deke metsi ko o. 3 Wò nuyiwo le abe ka dzē ene, eye wò nu dze ani; wò tonufuiwo le dzedzem le moxevo me abe yevuboda, si me wofe ene. 4 Wò kɔ ɔle abe Dawid fe xɔ tsrala, si wotu hena gbetakpòkpò ene. Woku akpoxonu gagā akpe de enu, siwo katā nye kalētowo fe akpoxonuwo. 5 Wò nowo le abe sãdevi eve, zi venwi, siwo le gbe dum le dzogbenyawo me ene. 6 Mayi atike ɔɔɛɛ towo kple dzudzò ɔɔɛɛ donu togbewo dzi, ħafi anyinu nafa, eye vovoli nu nayi. 7 Xōnye, nusianu nyo le ŋuwò, dzufeade ke mele ŋuwò o!

8 Di kplim tso Libanon dzi, ɔɔgbeto, di kplim tso Libanon dzi! Zo tso Amana ta me, tso Senir kple Xermon ta me, tso dzatawo nɔfe kple lākletowo dzi. 9 Nɔvinyenyonu, nye ɔɔgbeto, ègblē tame nam, ètsò wò nukpòkpò kple kɔsokɔsò, si le wò kodzonuwo me, gblē tame nam. 10 Nɔvinyenyonu, nye ɔɔgbeto, wò lolō vivina

loo! Wò lolō nyo wu wein, eye wò ami fe ɔɔɛɛ fo atike ɔɔɛɛewo ta. 11 ɔɔgbeto, anyitsi le tsoy-tsoy le nuyi ŋu na wò; anyitsi kple notsi le wò ade te; wò avowo me fe ɔɔɛɛ le abe Libanon fe ɔɔɛɛ ene. 12 Nɔvinyenyonu, nye ɔɔgbeto enye abo, si fe ɔɔ wodo, vudo, si nu wotu nu dō, kple tsidzɔfe, si nu wotre. 13 Wò numiemiewo nye yevubodabò, si me kutsetse nyuiwo, kofersefofo kple gbe ɔɔɛɛewo, 14 gbe ɔɔɛɛewo kple agumetaku, gbekee, botsyo kple dzudzò ɔɔɛɛe dogbewo katā, mire kple aloe kpakple atike veviwo katā le. 15 Abò me tsidzidzi, tsi gbagbe vudo kpletovu, si si tso Libanon dzi la nēnye. 16 Anyieħya, tso, eye dzieħya, va, nafo ato nye abo me, ne efe ɔɔɛɛ nagbagba di. 17 Nye lolōto va efe abo me, eye wòdu efe kutsetse nyuiawo.

Lolō se xolōa fe gbe, fa konyi le mamā ɔɔtì, eye wòkafu efe nyonyo.

5. Nɔvinyenyonu, nye ɔɔgbeto, aħmeva nye abo me, meke nye mire kple atike ɔɔɛɛewo, menyì nye anyixe kple anyitsi, menò nye wein kple nye notsi. Xōnyewo, midu nu, miano nu, nye lolōto, mino aha mu!

2 Mele alō dom, ke nye dzi le gbe. Midò to, nye lolōto le ɔɔ fom! Nɔvinyenyonu, xōnye, nye aħone, nye ame dzadze, ɔɔ ɔɔ nam! Elabena zāmu fo tame nam fū, eye nye da me yò fū kple dzadza. 3 Mede nye avowo di, de magatsò wo ataa? Meklò nye afowo, de magafo di woa? 4 Nye lolōto do asi de fesre nu, tete nye lāme gbagba yi de enu. 5 Mefò, be maɔu ɔɔa na nye lolōto, eye ami ɔɔɛɛ le tsoy-tsoy le asi ŋu nam, ami ɔɔɛɛ tsrolo le dudum le nye asibide ŋu de gameti fe asilēfe ŋu. 6 Mefu ɔɔa na nye lolōto, ke nye lolōto trò dzo, ebu. Luɔ dzo le tanye, esime wòfo nu. "Medii, nyemekpɔe o; meyo, gake metò nam o. 7 Dzola, siwo le tsatsam le dua me la, do gom, wofom de abi ɔɔnye; gli ŋu dzolawo de tadɛdzi le ɔɔnye. 8 Yerusalem-nyonuwiwo, meta mi: Ne miakpo nye lolōto la, mito nɛ be, lolōto de do lā me nam!

a 5, 12.

b 4, 5.

c 6, 2.

e 6, 4.

f 6, 7.

g 7, 5.

h 6, 9.

i 7, 4.

k 2, 17.

l Ps. 45, 14.

m 3, 1.

o 2, 5.

9 Nyɔnuwo je tugbedze, nuka wò lálǎtò tso fo lálǎtò bubuwo tae? Nuka wò lálǎtò tso fo lálǎtò bubuwo tae, hafi neta nu na mí alea? 10 Nye lálǎtò fu, eye wò-biã, eye wòfo ame akpe nanewo ta; 11 efe ta enye sika nyuito, efe da le abe devala, siwo dzo de anyi me ene, eye wònyo abe akpaviã ene; 12 efe ŋkuwo le abe

o 4, 1.

o Ps. 45, 3.

o 4, 5.

o 4, 4.

Dzidzokpokpo le dekawawo gati.

6. Nyɔnuwo je tugbedze, afika wò lálǎtò la yi? Gakae wò lálǎtò la trɔ do, ne miadii na wò ti. 2 Nye lálǎtò yi efe abo me, yi atike ɔɔɔe kpowo gbo, ne wòanyi lã le abo me, eye wòaké dzogbenya. 3 Nye lálǎtò la enye tonye, eye nye hã menye eto, eya, amesi nyia lãwo le dzogbenyawo me.

4 Xõnye, ɛdze tugbe abe Tirza ene, ènyo abe Yerusalem ene, eye nédzia ŋo abe avako ene. 5 Ðe ŋku da le gunye, elabena wole ŋo dzim nam! Wò ða le abe gbõhawoe tso ako anyi de Gilead kogo ene. 6 Wò aɔuwò le abe alãha, siwo do tso tsilefe ene, wo katã wonye wenvo, eye wo dometã deke metsi ko o. 7 Wò tonufui le dzedzem le moxevɔ me abe yevuboda, si me wofe ene. 8 Fiasrõwo le blaade, ahãwo le blanyi, hekpe de detugbiwo ŋu kpaŋkpaŋ. 9 Ke deka koe nye nye ahõne, nye ame dzadzze, eya nye dadaa fe tenu, nãa fe nu vevi. Nyɔnuviwo kpɔe, eye woyrae, fiasrõwo kple ahãwo kafui.

10 Amekae le anyi me kpom abe agudzedze ene, nyo abe yleti ene, dza abe ye ene, eye wòdzia ŋo abe avakowo ene? 11 Meyi de azibo me, ne makpo gbe fẽwo le bali me da, eye maɔakpo be, weinkawo dze, eye yevubodatiwo fo se hã? 12 Nye didi kplom le manyamanya me yi de nye duko ŋku ta fe tasiadam gboe.

Lálǎtowo fe dzedodo.

7. Trɔ, trɔ, Sulamit, trɔ, trɔ, ne miãde ŋku de ŋuwò! Nuka miebe, yewoakpo le Sulamit ŋu? Avayeduqe loo? 2 Wò bubume vinyonu, aleke wò azolime nyo le atokota me ale? Wò kpenyenye le abe kodzonu, si nye aɔaɔa fe asinudowowo ene; 3 wò akonu enye ze tegblẽ, si me aha tɔto mevona le o, wò fodo enye bli, si woli kɔe, eye dzogbenya de to dee; 4 wò nowo le abe sãdevi eve, zi venvi ene; 5 wò kɔ enye nyiduxo tsrala; wò ŋkuwo le abe ta, si le Xesbon le Batrabim-gbo nu ene; wò gati le abe Libanon fe xo tsrala, si do ta Damasko ene. 6 Wò ta, si le nuwò, di Karmel; wò tada le abe aɔabɛ ene; wò da de ga fia. 7 Edze tugbe, eye nɛnyo loo, wò lálǎ, si nye vivisesego! 8 Ele tsrais abe deti ene, eye wò nowo nye detawo. 9 Mebe, made deti la dzi, eye malé efe alwo. Wò nowo nenye weinkpo le weinka ŋu, eye wò gati fe ɔɔɔe nedi atotoguti tɔ! 10 Wò nu me nenye wein nyuito, si ato nuyi kple adu dzi na nye lálǎtò woli.

11 Nye lálǎtò tɔ menye, eye yonyeme mɔ dim wòle. 12 Nye lálǎtò, va miãdo ayi gbe me, eye miãno kofersefofowo me. 13 Miãfo ŋdi kanya ayi weingblewo me, ne miãkpo be, weinkaawo dze, sefofoawo ke, eye yevubodatiwo fo se hã? Afima matsɔ nye lálǎ na wò le. 14 Agbitsawo fe ɔɔɔe gbagba di, eye kutsetse nyui vovovowo le miãfe vɔtru nu; nye lálǎtò, medzra yeyeawo kple xoawo do na wò.

Anukwaredidì, si ano anyi daa.

8. Oo, esi nahano nam abe nɔvi-nyegutsu, si no danye fe no

ene de! Anye ne mekpɔ wò le kpadome la, magbugbɔ nu na wò, eye amea deke mado vlom o; 2 anye ne makplɔ wò ayi ^adanye fe me, ayi nanye fe xɔ mee. Mana atike beɔɔe fe wein kple yevubodaha wò nano. 3 Etsɔ efe mia de nye ta te, eye wòtsɔ efe nudusi kpla kɔ nam. ^b4 Yerusalem-nyɔnuviwo, meta mi: Miganyɔ lɔlɔ o, migavuvui o, vasede esime woadze eya guto ɔu hafi!

5 Ameka nye ekem tso gbe me gbɔna hezi de efe lɔlɔto ɔu? Atɔtoɔntiti te menyɔ wò le; afima dawò se veve dzi wò do, afiina nɔwò lè ku dzi wò do. 6 Tsɔm wò ɔkɔsigɛ de wò dzi ɔu kple ɔkɔsigɛ de wò asi! Elabena lɔlɔ tri akɔ wu ku, eye ɔuavã sɛ wu tsiefe, efe bibi le abe dzo fe bibi ene, Yehowa fe dzofade wònye! 7 Tsi gedɛ mate ɔu atsi lɔlɔ o, eye tasisi gãwo mate ɔu akplɔe adzoe o. Ne amea de be, yeatsɔ efe afe me kesinonuwo katã ana

a 3, 4.

b 2, 6.

d 2, 7.

e Ps. 46, 15.

f 2, 8.

de lɔlɔ ta la, deko woade alome le ɔu.

8 Nɔvinyɔnu sua de le mia si, mekpɔ te no hade o. Aleke mia-wɔ na mia nɔvinyɔnu la, le gbesigbe woabia eta? 9 Nenyɛ glie wònye la, miatsɔ klosalo atɔ kɔ de edzi, eye nenyɛ agboe wònye la, miatsɔ sederufowo aklãe. 10 Gli menyɛ, eye nye nowo le abe xɔ tsralawo ene; eye mekpɔ gɔtifafa le ɔku me.

11 Weingble le Salomo si le Baal-Hamon; etsɔ weingble la de asi na dzikpolawo be, wo dome amesiame nana klosalo sekel akpe deka de kutsetseawo ta. 12 Nye weingble le nye guto asinye me; Salomo, tɔwɔe nye sekel akpe deka, eye alafa eve enye kutsetse dzikpolawo tɔ!

13 Wò nyonu, si nɔa abɔ me, xɔlɔwo fu to anyi de wò gbe ɔu; na masee! 14 Nye lɔlɔto, de afo du me, eye /nana abe sãde alo zivi, si le atike beɔɔe towo dzi ene!

YESAYA FE AGBALÈ.

Israel fe nuvɔ kple tohehe.

1 Esia nye nuteɔa, si Yesaya, Amoz vi la, kɔ le Yuda kple Yerusalem ɔu le Yuda-fiawo Uziya, Yotam, Axaz kple Xizkiya ɔli.

2 Mi dzifowo, misee, eye anyigba, fu to anyi; elabena Yehowa le nu fom bena: Menyi viwo wotsi, eye medo wo de dzi, ke wòdze aglã de gunye. 3 Nyitsu nyaa etɔa, eye tedzi nyaa efe afeto fe lãto; ke Israel menyaa o, eye nye dukɔ melè ɔku de ɔu o: 4 Baba na mi anyigba dzi nɔlawo, dukɔ, si dzi fɔdidi li kɔ do, vodawo fe viwo, vi gbeɔblẽwo! Wogblẽ Yehowa di, wodo diɔu na Israel fe kɔkɔeto ta, eye wogbugbɔ de megbe. 5 Nukaɔnti woa-nɔ mia fofo dzi, esi miele godzedze dzi daa? Ta blibo la xɔ abi, eye nu te dzi blibo la ɔu belibeli. 6 Teɔe nyuia deke mele ɔu o, tso afofo me vasede dzodome: abi kple dodro kpakple fofo yeye; womeyɔ tsi le eme o, womeblae

g Mo. V. 32, 1. 5. 6.

h Ro. 9, 25.

i Mo. L. 19, 24, 25; Mo. V. 29, 21 v. 27.

k Yer. 23, 14; Kony. 4, 6.

l Yer. 2, 30; Xez. 21, 18.

m Mo. V. 28, 35.

n Ps. 50, 8; Lod. 21, 27; Yer. 6, 20; Am. 5, 22.

o, eye womede ami de wòbɔbo o. 7 Miafe anyigba zu gbeɔbe; dzo fiã miafe duwo, eye du bubu me tɔwo du miafe agble le mia ɔku me, eye wòzu gbeɔbe, abe alesi wogblẽ Sodom ene. 8 Eye Zion-nyɔnuvi tsi anyi abe agbado le weingble me, abe miɔfe le adzamatregble me kple du, si wode to do la ene. 9 De menyɛ Yehowa Zebaot ye kɔto ame beea de wo dina mi o la, anye ne esuso vie ko miele abe Sodom ene, eye miedɔ Gomora!

Blabia tso Israel si bena, wɔtra dzi me, eye megasubo Mawɔ le gota dedeko o.

10 Mi kSodom-amegãwo, mise Yehowa fe nya, mi Gomora-dukɔ, mifu to anyi de mia Mawu fe nufiame ɔu! 11 Yehowa be: Nuka miafe akpedavɔsa gbogboawo awɔ nam? Agbowo fe numevɔsa kple nyivi damiwo fe ami ti kɔnam, eye nyiwo, alẽviwo kple gbɔtsuwo fe vu medzea gunye o. 12 Ne mieva, be yewoado de ɔkunye me

la, amekae bia esia tso mia si be, mianɔ afo fom nye xɔxɔnuwo? 13 Migasa nuɔɔvo alakpatɔ azo o, dzudzɔdonu nyɔɔɔ wɔnye nam. Dzinu yeyewo, dzudzɔgbewo kple gbefɔdeɔ takpegbewo la, nyemate nu ado dzi atso alakpa kple takpekpewo o! 14 Melé fu miafe dzinu yeyewo kple miafe nkekenyiewo, wozu agba nam, eye wo tsɔtsɔ glom. 15 Ne mieke miafe abɔwo la, matsyɔ nu nku me de mi, eye ne mieli kɔ gbedododa gleglegle hã la, nyemasee o, elabena nu yɔ asi me na mi!^d 16 Mile tsi, miklɔ mia ɔkui nu! Mide miafe nuwɔwɔ vɔdiwo ɔa le nku nye me, eye midzudzo vɔdiwo wɔ!^e 17 Misrɔ nu nyui wɔwɔ, miti nya dzɔdzɔe yome, mixɔ na amesi wote de anyi, midrɔ ɔɔnu na tsyɔdeviwo, eye mihe nya na ahosiwo!^f

^g Dugbedodo kple godzidodo.

18 Yehowa be: Miva midrɔ ɔɔnu! Ne miafe nuvɔwo le abe nyagadzi ene la, woafu abe isno ene, eye ne wobiã abe aɔabe ene la, woazu abe alɛfu ene. 19 Ne mielɔ, eye miedo to la, ekema miadu anyigba fe nu nyuito.^h 20 Ke ne miegbe, eye miesɛ to la, yi adu mi, elabena Yehowa fe nue gblɔe.

21 Aleke du wonutefe, si me nya dzɔdzɔe no fũ la, zu gbolo? Afisi dzɔdzɔenyenye no tsã la, "hlɔdolawo li fifia! 22 Wɔ klosalo zu aɔuka, eye wotsɔ tsi dzro wɔ wein! 23 Wɔ amegãwo zu aglãdzelawo kple fiafiwo xɔlɔ; wo dome amesiame lɔa zãnunana, eye wotia fetu yome; womedrãa ɔɔnu na tsyɔdeviwo o, eye ahosiwo fe nya medea wo gbo o.ⁱ 24 Eyata Afeto, Yehowa Zebaot, Israel fe nusɛto la fe gbe enye si: Alele, mele akɔ fa ge na ɔkui nye de nye ketɔwo nu, eye mele hlɔ bia ge de nye futɔwo nu. 25 Matrɔ nye asi de nuwɔ, eye malɔlo wɔ aɔukawo abe adzalɛɔadi wotsɔ wɔe ene, eye maɔe wɔ tsumiwo katã ɔa. 26 Magaɔ ɔɔnudrɔlawo na wɔ abe tsã ene, kple adanudelawo na wɔ abe le gɔmedzedzea me ene.^j Esia megbe woayo wɔ be dzɔdzɔenyenye fe du, du wonutefe. 27 Woatsɔ ɔɔnudrɔ aɔe Zion, eye woatsɔ dzɔdzɔenyenye aɔe efe amesiwo

^a 46, 13.

^b 66, 3.

^d Lod. 15, 29; ta 59, 1-3; Yoh. 9, 31.

^e Yoel 2, 12, 13; Mi. 6, 6-8. / kp. 2-4 kpo Mi. 4, 1-3.

^f kp. 23; Yer. 7, 3-7; Sam. 1, 15, 22.

^g Yer. 3, 17.

^h 43, 26; 44, 22; Ps. 51, 9.

ⁱ Mo. III, 26, 25.

^j Yoh. 4, 22.

^k Mat. 23, 37.

^l o 9, 4.

^m kp. 17.

ⁿ Mo. V, 17, 18; Mi. 5, 9.

^o kp. 22; Mal. 3, 2, 2.

^p Zax. 3, 3.

^q kp. 19, 21.

^r 5, 15.

trɔ ta me la.^a 28 Woagbã godzelawo kple nuvɔwɔlawo siaa nya nyanya, eye amesiwo trɔ le Yehowa yome la nu ayi. 29 Elabena nu akpe mi le logoti, siwo nu miekpɔa dzidzo le la nu, eye miafe mo atsi dã le abɔ, siwo mielɔna la nu.^b 30 Elabena mia nɔtawo mianɔ abe logoti, siwo fe angba yrɔ, kple abɔ, si tsia deke meli na o la ene. 31 Ame sesɛ la azu ɔetifu, eye efe ɔwɔwɔ azu dzoxi; wo kple eve la siaa woabi, eye amea deke mate nu atsi wo o.

Xoxo kple nɔtɔfafa atso Zion ava na dukowo katã; gake la ɔɔnudrɔ aɔa Israel dzi gbã le efe trɔsubosubo ta.

2 Nya, si Yesaya, Amoz vi la, kpo le Yuda kple Yerusalem nu la enye si: 2 /Ava me le nkeke mlɔeawo me be, Yehowa fe afe fe to la akɔ ta agbo towo nu, eye wɔafo togbewo la, eye anyigba dzi dukowo katã afo zi de egu.^h 3 Eye dukɔ gedewo atso agblɔ bena: Mina miayi Yehowa fe to la, Yakob fe Mawu fe afe la gbo, ne wɔafia nu mi le efe mɔwo nu, eye miazɔ efe tofewo. Elabena nufiame atso Zion, eye Yehowa fe nya atso Yerusalem.ⁱ 4 Adrɔ ɔɔnu na anyigba dzi dukowo, eye wɔatso nya me na dukɔ gedewo; woatsɔ wofe yiwo atu kodziwoe, eye woatsɔ wofe akplɔwo atu he gobewoe; dukɔ magatso yi de dukɔ nu azo o, eye womagasrɔ aɔawɔwɔ hã azo o.^o 5 Yakob fe afe, mitso, ne miazɔ le Yehowa fe kekelɔ me!

6 Etsɔ wɔ dukɔ, Yakob fe afe la, fu gbe, elabena yedzefetɔwo fe afakaka yɔ wo fũ, wosa dzo abe Filistitowo ene, eye wosa asi du bubu me viwo. 7 Klosalo kple sika yɔ efe anyigba dzi fũ, eye efe kesinɔnuwo tefe meko o; sɔwo yɔ efe anyigba dzi fũ, eye efe tasiadamwo tefe meko o. 8 Legbawo yɔ efe anyigba dzi fũ; wo de ta agu na woawo nɔtawo fe asinɔwɔwɔwo, nusiwo woawo nɔtawo fe asibide wɔ. 9 Ale amegbetɔ de ta agu, eye nɔtsu babɔ edokui; matsɔe ake wo o! 10 *Yi de agato me, eye nayla ɔkuiwo de ke me tso Yehowa fe nɔdzi kple efe gãnyenye fe atsyɔ la nu! 11 Woababɔ amegbetɔwo fe nku

kòkòwo de anyi, eye woate ñu-tsuwo fe dàda de to, ale be Yehowa dedeko lanye gā le ñkeke ma dzi. 12 Elabena ñkeke li na Yehowa Zebaot de dadalawo katā kple ame kòkòwo, de nusiwo katā kpa ta dzi la ñu, ne woabòwo de anyi; 13 de Libanon fe sedertiwo katā, siwo kò, eye wofo ta la ñu, de Basan fe logotiwo katā ñu; 14 de to kòkòwo katā kple togbe kòkòwo katā ñu; 15 de xò tsrala kòkòwo katā kple gli sesèwo katā ñu; 16 de Tarsis-uuwo katā kple nukpòkpò veviwo katā ñu. 17 Woabòwo amegbetòwo fe adegbefofo de anyi, eye woate ñutsuwo fe dàda de to, ne Yehowa dedeko nanye gā le ñkeke ma dzi. 18 Eye legbawo nu ayi kenken. 19 Eye woayi kpetowo kple anyigba dzi dowo me tso Yehowa fe ñodzi kple efe gānyenye fe atsyò nu, ne etso, be yeado ñodzi na anyigba.^d 20 Gbemagbe la amegbetò atso efe klosalolegba kple efe sikalegba, siwo wòwo, be yeade ta agu na la, afu gbe na afelegiwo kple agutòwo, 21 ne woayi agadowo kple kpetowo me tso Yehowa fe ñodzi kple efe gānyenye fe atsyò la nu, ne etso, be yeado ñodzi na anyigba. 22 Eyata midè asi le amegbetò, si fe ñoti me gbəgbə le la fe nya me, elabena nukata gō woabui do?/

Donudòdrò awa duko la dzi le efe nuvò, vevitò nyonnuwo fe yakanuwowo ta.

3. Elabena kpò da, Afetò, Yehowa Zebaot, ade fatizotì kple zidèdu ñu da le Yerusalem kple Yuda, abolo fe xonamewo katā kple tsi fe xonamewo katā, 2 kalètòwo kple abawolawo, onudròlawo kple nyagblòdìlawo, afakalawo kple ame tsitsiwo, 3 ame blaatòwo fe amegāwo, ame ñkutawo, adanudelawo, adanuwawo fe amegāwo kple dzotòwo. 4 Matsò deviwò adò wofe amegāwo, eye devinuwoławo adu fia de wo dzi; 5 amewo asè ñuta le wo nɔewo ñu, eye amesiame le ehavi ñu, deviwò adze agbo de amegā de diwo ñu, eye yakamewo de bubumewo ñu. 6 Ne amea de alé nɔvia le fofoa fe me bena: „Avo le

asiwò, eyata nanye miafe amegā, eye afe gbəgbə sia nana asiwò me“ la, 7 axò edzi agblò gbemagbe bena: „Nyemele abiwołaa deke nye ge o, elabena abolo kple awa deke mele afenye me o; migatsom do duko fe amegā o!“ 8 Elabena Yerusalem amù, eye Yuda adze anyi, le esi wofe adewo kple wofe nuwowo tso de Yehowa ñu, ne woado dziku na efe kòkònyenye fe ñkuwo ta. 9 Wofe mododo le dase dim le wo ñu, eye wode wofe nuwòwo fia faa abe Sodom ene, womeylae o; baba na wo, elabena awoawo ñuto dokui ñu wole vò wòm do. 10 Woayra ame dzadzəwo, wo to me nyo na wo, elabena woadu wofe nuwowo wofe kutsetse.^b 11 Baba na ame vòdì, eto me vòe nɛ, elabena nusi efe asi wò la, eya woatsò awòe. 12 Nye duko fe ñutasəlawo nye deviwò, eye nyonnuwo du fia de wo dzi. Nye duko, kpləwòlawo nye amefulawo, eye wobada wò tofe fe mawo. 13 Yehowa tso, be yeae nya, etsi tre di va, be yeadrò onnu dukòwo. 14 Yehowa kple efe duko fe ame tsitsiwo kpakple efe amegāwo di onnu be: Miawo miegbè nye weingbe, eye mieha ame dahewo fe nuwo de miafe xòwo me. 15 Afetò, Yehowa Zebaot fe gbe enye si be: Nukanutì mienyà avuzi le nye duko dzi, eye mieto hiatòwo fe mo nyanyanya?

16 Yehowa be: Esi Zion-nyonnuwivo dana, eye wolía kò ganɛ nɔa yiyim, woɔa mo ganɛ, wonɔa ble nyèm xatsəxatse nɔa yiyim, eye wofe afagawo nɔa didim glenglen la,^b 17 eyata Afetò la abebe ta na Zion-nyonnuwivo, eye Yehowa ade ama wo. 18 Gbemagbe Afetò la ade afagawo fe atsyòdodo da, ñgoblanuwo, gaviwo, 19 togewo, abokpowo kple moxewo, 20 takuwo, afowò dome kòkòkòwo, ali-dziblanuwo, anuwòtregowo kple kadodowo, 21 asigewo kple ñotigewo, 22 atsyòwo, awu olayawo, tadèdziwo kple akplowo, 23 ahuhəwo, awutewuiwo, tabablawo kple moxewo gāwo. 24 Devè kù axò de vevè lilili tefe, ka axò de ali-dziblanu tefe, tabebe axò de dafòfo tefe, akpanyatata axò de

^a Hos. 12, 9.

^b Ez. 17.

^d Lu. 23, 30.

^e Tes. II. 1, 9.

^f Mo. I. 2, 7.

^g Mo. III. 23, 28; Xez. 4, 16.

^h Lod. 31, 30; Tim. I. 2, 9.

ⁱ Nyagb. 10, 16.

awu ɔlaya nyui tefe, eye dzobi axo de nyonyo tefe. 25 Wò nɔtsuwo atsi yi nu, eye wò kalèto-wo atsi aya me. 26 Wofe agbo-wo axa nu, woafa konyi, eye woadi fuflu abobo nɔ anyigba.

Le Mesia fe amedede guti.

4 Nyɔnu adre alé nɔtsu deka gɔmagbe agblo bena: Míadu mía nɔtɔwo fe abolo, eye míata mía nɔtɔwo fe awɔ; na woayɔ wò nɔko de mía nɔko; de míafe a nɔkpe da le mía nɔ.

2 Gɔmagbe la Yehowa fe batidzedze anye atsyɔ kple bubu, eye anyigba fe kutsetse anye adegbe-fofo, dekadzenu na Israel fe ame susɔawo. 3 Eye awa me be, woayɔ amesiwo kɔtɔ de Zion kple amesiwo tsi Yerusalem, amesiame, si nɔko wɔnɔ de agbagbeawo dome le Yerusalem la be kɔkɔewo, 4 nenye be, Afeto la tɔɔ vɔnudɔdrɔ fe tya kple dzo fe ya nɔklo Zion-nyɔnuwo fe difofo, eye wòkpala Yerusalem fe ɔu da le wo dome. 5 Eye Yehowa ado halilikpo kple dzudzo de Zion-to fe nɔfewo katá kple efe takpewo le nɔkeke me kpakple dzo keklé le zá me; elabena woatsyɔ nu atsyɔdɔdowo katá dzi, 6 eye wɔgbada anɔ anyi anye vɔvɔli dodo le nɔkeke, me le dzoxoxo ta, eye wòanye sitsofe kple bebefé le dziya kple tsidzadza ta.

Lododo le Afeto la fe weinbo mawonu la guti.

5 Mele ha dzi ge le xɔnye nɔ, mele xɔnye fe ha dzi ge le efe weingble nɔ. Weingblea de le xɔnye si le totame wɔnuwa de. 2 Edzobo eme, ede kpewo le eme, eye wòdo weinka nyuitɔwo de eme, etu xɔ tsrala de etitina, ekpa weinfiánu há da de eme hele mɔ kpɔm be, atse weintsetsewo; ke etse vukatsesewo. 3 Eyata mi Yerusalemtɔwo kple mi Yuda-nɔtsuwo, midrɔ nya le mía kple nye weingble la dome! 4 Nukae woawo na nye weingble la, eye nyemewɔe nɔ o? Nukanuti mele mɔ kpɔm be, atse weintsetsewo, eye wòtse vukatsesewo? 5 Azo mana mianya nusi wɔ ge mala nye weingble la: Makaka kɔ le enu, ne láwo naqui, magbá gli le

enu, ne woazɔ edzi. 6 Mawɔe wòazu afutime; womade enu o, eye womaga eme o, ke boɔ aɔkawo kple nɔwo amie de eme; eye made se na alilikpɔwo be, womagadza tsi de edzi azo o. 7 Elabena Israel fe afe lae nye Yehowa Zebaot fe weingble, eye Yuda nɔtsuwo nye efe dzidzokɔkɔ kɔ fe nudodowo; ekpɔ mɔ na afiatsofo, ke vukokodie li; ekpɔ mɔ na nu dzɔdzɔe wɔwɔ, ke konyifafae li.

a Mo. 1, 30, 23; Sam. 1, 1, 5, 6.

b 11, 1.

d Mi. 2, 2.

e Lu. 10, 20.

f Zax. 13, 1. g Mat. 3, 11.

h Mo. 11, 13, 21; 40, 34, 38.

i Am. 6, 5, 6.

k 25, 4, 5.

l Ps. 28, 5.

n 27, 2; Ps. 90, 9-16; Mar. 12, 1-9.

o 2, 11.

Wotsɔ Mawu fe vɔnudɔdrɔ ato futɔwo fe anyigba dzi dzedze do ɔdɔzi na duko la.

8 Baba na amesiwo le xɔ tsiám de xɔ nu, eye wole agble didim de agble nu, vasede esime tefea deke maganɔ anyi o, ne woawo dede nana anyigba dzi! 9 Yehowa Zebaot gblɔ de to me nam bena: Ne xɔ gɔgɔboawo matɔ zu gɔgbe, eye xɔ gá nyuiawo mazu xɔdowo o fi! 10 Elabena weingble, si nyi eveve tefe ewo anɔ gbe deka la, anye bat deka, eye nuku gomer deka anye efa deka.

11 Baba na amesiwo fɔa fɔnli hetia aha muame yome, eye wotsia anyi vasede zátife, ne wein nade dzo lá me na wo! 12 Kasa-nkuwo, sankuwo, asiwiwo kple dzewo kpakple wein kpɔna de wofe aglotutu la nɔ; ke wome-defa nku de Yehowa fe dɔwɔwɔ o, eye womekpɔa efe asinudɔwɔwɔ o. 13 Eyata woade aboyo nye duko le manyamanya me, wofe ame nɔkutawo azu dɔwuitɔwo, eye tsiko awu wofe amehawo ate wo nɔ. 14 Eyata tsiefe ke efe ve me, eye wòke efe nu baa, eye Yerusalem fe atsyɔ, efe amehawo, efe ho-wɔwɔ kple amesiwo kpɔa dzidzo le eme la, age de eme. 15 Ekema amegbetɔ atsyɔ ako anyi, woabobo nɔtsu de anyi, eye woaate dáda nkuwo de to; 16 Yehowa Zebaot anye gá le vɔnudɔdrɔ me, eye Mawu kɔkɔe la ako edokui nɔ le dzɔdzɔenyenyé me. 17 Aléviwo adu gbe le afima, abe woawo nɔtɔ fe gbedufee wònye ene, eye lá tutɔwo adu nu le amidalawo fe afedowo me.

18 Baba na amesiwo tɔɔa alakpaka dea vodada nɔa hehem, eye wotsɔa tasiadanka hea nuvɔe!

19 Amesiwo nɔa gbɔgbɔm bena: "Newɔ kabakaba, neso du de efe dɔ nu, ne miakpɔe; eye Israel fe kɔkɔetɔ la fe adanɔdede nete va, ne miadze sii.

20 Baba na amesiwo yɔa vɔ be nyui kple nyui be vɔ, amesiwo tɔɔa viviti wɔa kekelii, eye wotsɔ kekelii wɔ viviti, amesiwo tɔɔa veve wɔa vivii, eye wotsɔa vivi wɔ veve!

21 Baba na amesiwo bua wo dokui nunyalawoe, eye wonye nugomeselawo le woawo nɔtɔwo nku me.

22 Baba na amesiwo nye kalɛawo le weinnono me kple nɔtsuwɔlawo le aha muame tɔtɔ me. 23 Amesiwo xɔa zɔnu hetsona na ame vɔdiwo, eye wodaa adzo nya dzɔdzɔe le ame dzɔdzɔewo si.

24 Eyata woƒe ke azu nu nyunyɔ abe ahɔliti takpoe, si dzo fe ade fiã, kple gbe fuƒu, si nyɛ aƒi de dzo me la ene, eye woƒe sefofo avu ya abe vɔvɔdedi ene, elabena wogbe Yehowa Zebaot fe nufiame, eye woƒe alome le Israel fe kɔkɔetɔ la fe nyawo nu. 25 Eyata Yehowa fe dɔmedzoe bi de efe dukɔ nu, eye wɔdo efe alo de dzi heƒo wo, ale be towo dzo kpekpekpe, eye woƒe kukua wo tsi kpɔdome abe gbeduɔ ene.^k Ke to esiawo katã gbɔ hã la efe dɔmedzoe nu mefa o, eye efe alo gale dzi ko.

26 Ako aƒlaga dzi na dukɔa de le didife, eye wɔala aku ayɛ tso anyigba fe mlɛnu, eye kpɔ da, anɔ du dzi ava kaba. 27 Ðedi mate amea deke nu o, eye ame kudɔea deke manɔ wo dome o; womado alɔ o, eye womado akɔlɔe o, ali-dzibanu matu le woƒe ali o, eye woƒe atokotaka matso o; 28 wonyɛ woƒe anɔtrɔwo, eye wovɔ woƒe dawo katã me; woƒe sɔwo fe aƒɔwo le abe kpe ene, eye woƒe tasiadɔmfɔwo di ahom. 29 Wole gbe dem abe dzatanɔ ene, eye wole xɔxlɔm abe dzataviwo ene; wole gbe tem helɛ nu tso dzoe, eye amea deke mate nu axɔe o. 30 Eye wɔade gbe de edzi gbe-magbe abe atsiaƒu fe gbedede ene, eye ne wode nku de anyigba dzi la, hiã fe bluko koe li, eye woƒe alilikpo na kekelii do viviti.

Yesaya kpo nɔtega: wɔdoe nyagblɔla.

6 Le fe, si me fia Uziya ku la, mekpɔ Afeto la bɔbɔnɔ fiazi-kpui kɔkɔ gãa de dzi, eye efe awutoga yɔ gbedoxɔ la taŋ.^b 2 Serafiwo le eta me, wo dome desiade to avala adeade, wotsɔ wo ame eye tsyɔ nku me, wotsɔ eve tsyɔ aƒɔ, eye wotsɔ wo ame eve le dzodzomee. 3 Eye "wodo yli do de wo nɔewo gbɔ bena: Kɔkɔe, kɔkɔe, kɔkɔe enye Yehowa Zebaot! Efe nɔtikɔkɔe yɔ "anyigba blibo la dzi! 4 Ylidola la fe gbe na kpuiawo fe agunu vɔvɔ, eye "dzudzɔ yɔ xɔ la taŋ. 5 Tete megblo be: Alele, evɔ nam! Elabena ame nuyi makamakɔtɔ menye, eye mele dukɔ, si fe nuyi mekɔ o la dome; elabena nye nkuwo kpɔ fia Yehowa Zebaot.^b 6 Tete Serafiwo dometo deka dzo va gbɔnye, eye wolɛ kpe xɔdzo hɛ, si wotsɔ abe de le vɔsamlekpuia me la, de asi; 7 eye wotsɔe lili nu nam gbɔ bena: Kpɔ da, esia ka nuyi nu na wɔ, "wɔ vodadawo de da, eye wolɛ avu wɔ nuvɔwo.

8 Tete mese Afeto la fe gbe wɔgblo bena: Ameka mado, eye ameka ayi na mi? Tete megblo bena: Nyeɛ nye esi, dɔm! 9 Eye wɔgblo bena: Yi nadagblo na dukɔ sia bena: Minɔ nusese dzi ko, ke migase nu gɔme o; minɔ nukpɔkɔ dzi, ke migadze si nu o.^l 10 Na dukɔ sia fe dzi naku atri, tsi to ne, eye natre efe nkuwo, ne magakpɔ nu kple efe nkuwo, wɔase nu kple efe towo, eye wɔase nu gɔme kple efe dzi, ne wɔatɔ ta me, eye efe lãme nahaya o." 11 Tete megblo bena: Afeto, vaseɔe yekayie? Edo nu bena: Vaseɔe esime duwo nagbã, eye woazu aƒedo, xɔwo nazu xɔdo, eye anyigba nazu gbege, 12 vaseɔe esime Yehowa nakplɔ amewo adzoe, eye gbege wo nasa gbɔ de anyigba la dzi. 13 Eye ne akpa ewolia susɔ la, woagatsɔ eya hã da; ke abe alesi ne wolã sesewu kple logoti, eye takpoea kpɔtɔna la, nenema "fome kɔkɔe la anye takpoea.

Xaxa va Yerusalem dzi to Astiatowo kple Israel-viwo dzi.

7 Le Yuda-fia Axaz, Uziya vi 7. Yotam fe vi nɔli la "Aram-

^a Yer. 17, 15; Pet. II. 3, 4.

^b Yoh. 12, 41.

^d Nyad. 4, 8.

^e Xab. 3, 2.

^f Lod. 3, 7; Ro. 12, 17.

^g Xez. 10, 4; Nyad. 16, 8.

^h Mo. II. 32, 20.

ⁱ Zax. 3, 4.

^k 9, 11.

^l Mat. 12, 11-15; Yoh. 12, 40; Do. 28, 26, 27.

^m Mo. V. 22, 3.

ⁿ 4, 3.

^o Fla. II. 15, 37; 16, 5.

fia Rezin kple Israel-fia Remalya fe vi Pekax woho aya va Yerusalem de wo nu, ke womete nu wo aya kpli wo o. 2 Eye wova gblɔ na Dawid fe afe la bena: Aram fu asaɖa anyi de Efrayim. Tete eya kple efe dukɔ fe dzi wuonu nyanyanya, abe alesi ave-metiwo wuona le ya nu ene. 3 Tete Yehowa gblɔ na Yesaya bena: Mia kple viwo Sear-Yasub mido yi dakpe Axaz le dzigbeta la fe tɔu fe mlɛnu le avonyala fe agblemo to, 4 eye nagblɔ na bena: Kpɔ dokuiwo dzi, eye nana anyi kpoo! Megavɔ o, eye dzi megade le fowɔ le dzoti takpɔe eve, siwo le dzudzo tum, le Rezin kple Aram kpakple Remalya vi fe dɔmedzoe la ta o. 5 Esi Aram, Efrayim kple Remalya vi wɔdɔ vɔ de nuwo gblɔ bena, 6 mina miaho de Yuda nu, miado nɔ-dzi nɛ, eye miaxɔe na mia dokui atso Tabeal vi aɖo fiaɛ de edzi la, 7 ale Afeto Yehowa gblɔ esi: Madze edzi o, eye mava me o! 8 Elabena Aram fe ta enye Damasko, eye Damasko fe ta enye Rezin, eye le fe blaade vɔ atɔ me la woagbã Efrayim gudugudu, eye maganye dukɔ azo o. 9 Efrayim fe ta enye Samaria, eye Samaria fe ta enye Remalya vi. Ne miexɔe se o la, ekema miano te hã o!*

Immanuel gugbedodo.

10 Eye Yehowa gafo nu kple Axaz gblɔ bena: 11 Bia dzesi tso Yehowa, wɔ Mawu la si, edanye tso tsiefe ke alo tso dzifo vi o. 12 Tete Axaz gblɔ bena: Nyemabiae o, ne nyemahayi Yehowa te ge akpɔ o. 13 Eye wɔgblɔ bena: Dawid fe afe la, misee: Nu tse wɔnye na mi be, miana nu nati ko na amegbetɔ, hafi miebe, yewoana nu nati ko na nye Mawu ke hã? 14 Eyata Afeto la nuɔ ana dzesi mi: /Kpɔ da, detugbi afo fu, eye wɔadzi nutsuvi ana nkeɛ be „Mawu li kpli mi“. 15 Notsi kpekɛ kple anyitsi wɔano, vaseɖe esime wɔanya vɔtsitsri kple nyuitiatia. 16 Elabena hafi kɛvi la nava nya vɔtsitsri kple nyuitiatia la, anyigba, si fe fia-wo kple eve le nɔ dzim na wɔ la, lazu gbege!

Tohehe wɔnɔdɔdɔ to Asiriatowo dzi.

17 Eye Yehowa akplɔ Asur-fia afu mia kple wɔ dukɔ kpakple fofowɔ fe afe, nkeke, siwo meva kpo tso esime Efrayim klã da le Yuda nu o! 18 Eye wɔava me le nkeke ma dzi be, Yehowa ala aku ayo togbato, siwo le Egiptetsiwo fe mlɛnu, kple anyi, siwo le Asur-nyigba dzi, 19 eye wo katã woava afo de bali globowo kple kpetowo kple nuvegoewo katã kpakple lãnyifewo katã. 20 Gbemagbe la Afeto la aye taluhs, si nye Asur-fia tso tasisi la fe go keme, alu ta kple ayo me fu nɛ, eye wɔafɔ ge nɛ. 21 Eye wɔava me le yemaɣi be, ame deka anyi nyinovi deka kple alɛvi eve. 22 Eye le esi notsi bo ta la, woano notsi kpekɛ, elabena amesiwo kpɔɔ de anyigba dzi la dometo desiaɖe ano notsi kpekɛ kple anyitsi. 23 Eye wɔava me le yemaɣi be, afisi weinka akpe le, eye woxɔa klosalo sekel akpe la, lazu ayo ka kple nuwo. 24 Anutɔ kple da woatsɔ yi afimae, elabena ayo ka kple nuwo axɔ anyigba blibo la dzi. 25 Eye womagate nu ade to, siwo katã wotsɔ agblenu nɔ tsã la dzi o le ayo ka kple nuwo wɔvɔ ta, eye woazu nyikplɔfe kple alɛwo tofe.

* 20, 15.

* Kron. II. 20, 20.

Akofafa na xosetowo le yeyi vi me.

8 Eye Yehowa gblɔ nam bena: Tso nunɔkpe gãa de, eye nã nã nuɔnɔk hahootɔ de edzi bena: Aboyonu, afo netsɔ, nuhaha, va kaba! 2 De dasefo wɔnutefewo nam: nunɔla Uriya kple Zaxarya, Yeberexya vi. 3 Eye mete de nyɔnu nyagblɔdila nu wɔfo fu, eye wɔdzi nutsuvi. Tete Yehowa gblɔ nam be: Yo efe nko be „Aboyonu, afo netsɔ, nuhaha, va kaba!“ 4 Elabena hafi deyi la anade asi fofɔ kple dada yoyɔ me la, woatsɔ Damasko fe kesinonuwo kple Samaria fe aboyonuwo adze Asur-fia nɔɔe.

5 Eye Yehowa gafo nu kplim gblɔ bena: 6 Esi dukɔ sia do vlo Siloa-tsi, si sina blewu la, eye wɔkpɔ dzidzo kple Rezin kpakple Remalya vi la, 7 eyata Afeto la akplɔ tasisi la fe tsi gã sɛnuwo ava fo de wo dzi, si nye Asur-

* 7, 16; Fla. II. 16, 9; 15, 20.

* Mi. 5, 2. / Mat. 1, 23.

* 8, 8, 10; 9, 5.

* kp. 21. 22. / 20, 15. / 8, 4.

fia kple efe n̄sē blibo; ayo efe baliwo katā me, eye wōagbagba efe t̄gowo katā, 8 asi ato Yuda, eye ado agbagba vasede ve ke, eye efe avala, siwo ke la, aso wō anyigba fe kekeme. ^bMawuli kpli mī! ⁹ Mi dukowo, midze agbo, eye dzi nedē le mia fo; mi amesiwo katā le didife le anyigba dzi la, mifu to anyi! Mibla ali dzi, eye dzi nedē le mia fo, ē, mibla ali dzi, eye dzi nedē le mia fo! ¹⁰ Ne miede adagu la, woagblē eme, ne miedō gbe d̄i la, mava me o; elabena Mawu li kpli mī! ^{Nuxoxlō} bena, woxox Mawu gbagbe la dzi ase.

¹¹ Elabena ale Yehowa fo nu kplim, eye efe asi nu sē de dzinye wōgbe nya nam be, nyemagazo dukō sia fe mō dzi o hegblo bena: ¹² Migayo nusiwo katā dukō sia yona be nugbedodo la, be nugbedodo o, migavō nusi wovōna la o, eye megadzi n̄o na mi o. ¹³ ^{Mibu} Yehowa Zebaot k̄k̄c̄e, eye ^{eya} nenyē v̄v̄v̄ kple n̄dzi na mi. ¹⁴ Azu k̄k̄c̄efe, ke anye nudiad̄ia fe ^okpe kple agakpe kikli na Israel fe afe eveawo, eye anye mō kple adoboli na Yerusalem̄to; ¹⁵ eye ame gedewo aklii adze anyi ahañe k̄ñk̄ñ, eye mō adē wo alē wo.

¹⁶ Bla d̄ased̄idi la, eye natre nufiame la nu de nye nusr̄oviwo me. ¹⁷ Eyata mele Yehowa, amesi t̄syō nu efe n̄ku me de Yakob fe afe la sinu dzom, eye mele m̄o k̄p̄m n̄e. ¹⁸ ^{Kp̄o} d̄a, mia kple ^{vi}, siwo Yehowa t̄so nam la, m̄enyē dzesi kple k̄p̄d̄en̄u le Israel t̄so Yehowa Zebaot, amesi le Zion̄to dzi la gbo. ¹⁹ Ne wogblo na mi be, mibia nu n̄oliȳclawo kple afakalawo se, amesiwo n̄o n̄oti me gbee dom, eye won̄o gbe tem la, ^{de} dukō mabia nu efe Mawu ase o? De woabia nu kukuawo na agbagbeawoa? ²⁰ Mit̄r̄o de nufiame kple d̄ased̄idi la n̄u! Ne womegblo alea o la, ekema agu medze na wo o. ²¹ Woan̄o t̄sa gl̄ala tsam, woate wo de anyi, eye d̄o awu wo, eye ne d̄o le wo wum la, woado dziku ^{ahafo} fi ade wo fe fia kple wofe Mawu. Eye ne wofe k̄o dzi ²² alo wode k̄o to la, k̄p̄o d̄a, xaxa kple viviti li; xaxa fe ^{tsizi} kple blukō me woatutu wo

^a Mat. 4, 12-16.

^b 7, 14.

^d Lu. 1, 79.

^e Ps. 2.

^f kp. 8.

^g Don. 7, 22.

^h 29, 22.

ⁱ Mat. 10, 28; Pet. 1, 3, 15.

^k 7, 14.

^l 22, 22.

^m Mt. 5, 1; Lu. 2, 7, 11.

ⁿ 28, 16; Ro. 9, 23;

^o Pet. 1, 2, 7, 8.

^p 10, 21.

^q II; Ps. 72, 3, 4.

^r Sam. II, 7, 12, 13; Ln. 1, 32.

^t Heb. 2, 13.

^u 7, 3; 8, 2.

^v Fla. II, 1, 3.

^w kp. 16; 5, 25.

^x Nyad. 16, 9.

^y 11.

^z 10, 33.

^{aa} 5, 30.

ade. ²³ Elabena afisi xaxa le la, matsi viviti me o. Tsā la ed̄i gbo ^aZebulon-nyigba kple Naftali-nyigba, emegbe la ade bubu futam̄o, si le Yordan fe go keme la n̄u, si nye dukowo fe anyigba.

Mesia dzidzi, engko kple efe fiafufe.

⁹ ^aDuko, si le viviti me zom la, ^{kp̄o} kekeli ḡaa de, amesiwo le blukō tsid̄itsidi fe anyigba dzi la, kekeli klē de wo dzi. ² Edzi dukō la de edzi, eye n̄na dzidzo do ḡa; wokp̄o dzidzo le n̄kuwō me, abe alesi wokp̄o dzidzo le n̄uñeyi ene, abe alesi wotsoa aseye, ne womā aboyonu ene. ³ Elabena ēñe wofe agba fe k̄k̄uti, ati, si le wofe k̄oñu me, kple wo kpl̄olawo fe ati, abe ^{Midian} n̄oli ene. ⁴ Elabena wot̄o dzo amesiwo fo avazi la fe af̄okpawo katā kple awu, siwo wobliba de vu me la, eye dzo afiā wo. ⁵ Elabena wodzi vi na mi, eye wona ^{h̄utsuvi} mī, dzidudu le ^{abota} n̄e, eye wot̄o n̄k̄o n̄e be: ^{Nukunu}, adanudela, ^{Mawu} kal̄eto, fofoma, n̄utifafafia, ⁶ ne efe dzidudu nakeke ta, eye sefedo man̄o na ^{n̄utifafa} le Dawid fe ^{fiazikpui} dzi kple efe fiadufe la me o, ne wof̄oñe de te, eye wot̄oñe v̄v̄v̄ d̄adr̄o dzodzoe ali kee tso fiafia d̄asede mavo me. Yehowa Zebaot fe n̄uav̄a awo esia ade goe.

D̄onud̄adr̄o Israel.

⁷ Afeto la gblo nya do de Yakob, eye wōva fo de Israel dzi, ⁸ ne dukō blibo la nadze sii hekpe de Efrayim kple Samariat̄owo n̄u, amesiwo n̄o gb̄ogblom le adegbefofo kple d̄ada me be: ⁹ „Anyikpewoe mū dze anyi, ke miats̄o ḡawo atui, gbotiwōe wolā, ke miado sedertiwo de wo tefe.“ ¹⁰ Eye Yehowa do Rezin fe ket̄owo de dzi de enu, eye wode akiti lā me na efe fut̄owo: ¹¹ Aram t̄so yedzefe, eye Filistit̄owo t̄so yetodofe, eye wodu Israel wōyo nu me na wo. ^{Ke} toesiawo katā gbo h̄a efe d̄omedzoe nu mefa o, eye efe alo gale dzi ko. ¹² Eye dukō la met̄o de amesi foe la n̄u o, eye womeɔi Yehowa Zebaot yome m̄o o. ¹³ Eye Yehowa ^{tsr̄o} ta kple asike, deɔya kple keti da t̄so Israel le n̄keke d̄eka dzi.

14 Ame tsitsiwo kple ame ŋkuta-wo nye ta la, eye nyagblɔdila, siwo fiaa alakpadada la, wonye asike la. 15 Duko sia kplɔlawo nye amebelawo, eye amesiwo woble la, wobu. 16 Eyata Afeto la makpo dzidzo le woƷe deƷakpuiwo ŋu o, eye mave woƷe tsyɔviwo kple ahosiwo nu o, elabena wo katã wonye ame vɔdiwo kple nu tovo wɔlawo, eye nusianu gbɔɔ nya gbegblɛ.^d Ke to esiawo katã gbɔ hã eƷe dɔmedzoe nu mefa o, eye eƷe alo gale dzi ko. 17 Elabena vɔdiwoƷe le bibim abe dzo ene, efiã aƷɔkawo kple ŋuwo, eye wòto dzo ave dodowo, ale be dzudzo de dzi kɔtɔ. 18 Yehowa Zebaot fe dziku na dzo fo anyigba, eye duko la le abe dzo fe nuɖuɖu ene; amea deƷe meƷpo nɔvia ta o. 19 Wole tɔyo dam nu le ɖusi me, ke dɔwuame nu mefa o, wole nu dum le mia me, ke womeɖi fo o, amesiame ɖu eya nuto fe abo fe lã; 20 Manase ɖu Efrayim, eye Efrayim ɖu Manase; woa kple eve la siaa wotso de Yuda ŋu. /Ke to esiawo katã gbɔ hã eƷe dɔmedzoe nu mefa o, eye eƷe alo gale dzi ko.

Tohehe na ɔnɔɖɔɖɔla madzɔmadzowo.

10. Baba na amesiwo tso ɖoɖo gbegblɛwo wɔ see, kple agbalɛŋlɔla, siwo le ametetedanyi ŋɔm ɖi, 2 ne woate ame dahewo fe nya de to, eye woada adzo nya dzɔdzɔe le nye duko fe hiãtowo si, ne ahosiwo nazu woƷe aboyonu, eye woaha tsyɔviwo! 3 Nuka miawo le gbesigbe wotu eƷu fe, eye gbegblɛ tso adzoge va? Ameka miasi atso, eye afika miagblɛ miafe kesinɔnuwo ɖo? 4 Ke boƷ ame labɔɔ de gatowo dome, eye woadze anyi de ame tsiabawo dome. Ke to esiawo katã gbɔ hã la eƷe dɔmedzoe nu mefa o, eye eƷe alo gale dzi ko!

Asur fe ɖada kple bobɔɖanyi.

5 Baba na Asur, nye dɔmedzoe fe amefoti wɔnye, eye nye dziku fe ati le esi me. 6 Medɔe de duko vɔɖi la ŋu, eye mede gbe ne de nye dɔmedzoe fe duko la ŋu, ne, wɔɔde aboyo, wɔaha nu, eye wɔafanyae abe ba le kpɔdome ene. 7 Ke eya mesusu alea o, eye mebu

a Zax. 1, 15.

b 36, 18—20.

c kp. 20.

e 37, 36.

f 10, 4.

g kp. 5.

h Mo. V. 4, 24.

i 5, 25.

k 7, 20.

de dzi me alea o, ke boƷ eɖo de ta be, yeagblɛ nu, eye yeatsrɔ dukɔ geɖewo.^a 8 Elabena egblɔ be: De nye amegãwo katã mentye fiawo oa? 9 De meva me na Kalno abe Karkemis ene, Xamat abe Arpad ene, Samaria abe Damasko ene oa? 10 Alesi nye asi tu fiadufe siawo kple woƷe legba, siwo nyo wu Yerusalem kple Samaria tɔwoe la,^b 11 de nyemawo Yerusalem kple eƷe legbawo, abe alesi mewo Samaria kple eƷe legbawo ene oa? 12 Eye ava me, ne Afeto la awu eƷe dɔwo katã nu de Zion-to la kple Yerusalem ŋu vɔ la, 'atu Asur-fia fe ɖada fe kutsetse kpakple eƷe ɖaɖaƷu fe adegbefofo ŋu fe ne. 13 Elabena egblɔ be: Nye asi fe ŋusɛ kple nye nunya metsɔ wɔe, elabena mese nu gɔme, mede dukowo fe lifowo ɖa, eye metutu fiadzokpui dzi nɔlawo fu anyi abe ŋusɛto ene; 14 nye asi tu dukowo fe kesinɔnuwo abe xevito ene, abe alesi wɔlɔa azi, siwo dzi xeviwɔ dzo le lae la, nenema melo anyigba blibo lae, eye amea deƷe mefo avala alo ke ɖo heyi xoxlɔ ge o. 15 De fia aƷo adegbe de amesi tɔe le nu lãmee la ŋua? Alo de laxalaxa atɔ asi ako de amesi le ehem la ŋua? De 'ati anyɛ amesi fe de dzi la ɖa? Eye de atizoti ako nusi menye ati o la dzia? 16 Eyata Afeto, Yehowa Zebaot, aɖo kpexlɛ de eƷe ame damiwo dome, eye eƷe avako abi, abe alesi dzo binae ene. 17 Israel fe kerekeli azu dzo, eye eƷe kɔkɔeto la azu dzofade ahabi eƷe aƷɔkawo kple nuwo le ŋkeke deka dzi, eye wɔafiã wo;^h 18 agblɛ eƷe ave kple atibɔwo tso tu me vasede tsrokpa dzi, eye wo nu ayi abe donɔ ene; 19 woate ŋu axlɛ eƷe avemeti susɔeawo, eye ɖevi deka ade wo agbalɛ me.

Israelto susɔeawo fe dzimetotro.

20 Eye wɔava me le yemayi be, Israel fe ame susɔeawo kple Yakob fe aƷe fe ame sisiwo magado dzi de amesi fo wo la ŋu azo o, ke boƷ woado dzi de Yehowa, Israel fe kɔkɔeto la ŋu le nyatefe me. 21 Ame susɔeawo atrɔ, Yakob fe ame susɔeawo atrɔ de Mawu ŋusɛto la ŋu. 22 Elabena Is-

rael, ne wò "duko le abe futake ene hã la, ame mamleawo koe atra ta me. Wođo gbeḡblē, eye dzadzænyenye gbagba dī! 23 Elabena "Afeto, Yehowa Zebaot, ahe tsotsrõ, si wòdo kplikpaa la, ava anyigba blibo la dzi. 24 Eyata ale Afeto, Yehowa Zebaot, gblõ esi: Nye duko, si le Zion, megavõ Asur, si tso ati, be yeafo wõe, eye wòko atizoti dzi de ñuwò abe Egipte ene la o! 25 Elabena ekpõtõ vie ko dziku la nu natso, eye nye dzæmedzoe natrõ de wo ñu, ne wòatsrõ wo. 26 Yehowa Zebaot ađe atam de wo dzi, abe alesi /wõfo Midian le Oreb-kpe la gbo ene, eye efe atikplõ "ano atsiafu dzi, abe alesi wòdoe de dzi de Egipte ñu ene. 27 Eye ava me le yemaɣi be, efe agba ađe le wò abõta kple efe kòkuti le wò ko, eye kòkuti la aḡe le amida-da ta.

28 Eva dze Ayat dzi, eto Mignon, eye wòva gblē efe nuwo de Mixmas. 29 Woto to dome mo, eye wotsi Geba dõ. Rama dzo nyanyanya, Saul fe Gibea de afo du me! 30 Galim-nyõnuvi do boboe; Laisa fu to anyi; nublanuitõ enye Anatot! 31 Madmena si, Gebim-tõwo de afo du me! 32 Egbea ke wòadze ava de Nob, eye wòanyē efe asi de Zion-nyõnuvi fe to, Yerusalem fe togbe la ñu. 33 Kpõ ða, Afeto, Yehowa Zebaot, atso ñođzidodo alã atilõwo, atso esiwo de dzi bobobo, eye kòkõtõwo amũ; 34 woatsõ lãnu afo ave dodowo, eye ñusẽtõ la amũ Libanon afu anyi.

Mesia kple efe ñutifafa ñaḡufe.

11. Eye "atilo amie tso Isai fe atitakpo me, eye dzedze atso efe ke me atse ku. 2 Eye Yehowa fe "gboḡbo, si nye nunya kple gomesese fe gboḡbo, adaḡudede kple nusē fe gboḡbo, sidzedze kple Yehowa vovõ fe gboḡbo la, ano edzi. 3 Yehowa vovõ fe nu anyo eḡu, madrõ võnu de nusi efe ñku le kpòkpom la nu o, eye matso afia de nusi efe to le sesem la nu o. 4 Adrõ võnu na ame dahewo le "dzadzænyenye me, eye wòatso afia na anyigba dzi hiãtõwo de etefe; atso efe

o Ro. 9, 27.
b Tes. II, 2, 8.

d 28, 22.
e 68, 26.

f Dõn. 7, 25.
g Mo. II, 14, 26.
h Xab. 2, 14.

i Ro. 15, 12.

k Xez. 37, 22.

l 4, 2; 53, 2.

m 42, 1; Mat. 12, 18.

o Mo. II, 14, 29.

p Ps. 72, 4. 12-14.

hnu me tikplõ afo ñutasēla la, eye wòatsõ efe nu me gboḡbo awu ame võđi lae. 5 Dzadzænyenye anye alidzibanlu le efe ali, eye nyatefe anye alidzibanlu le efe akliito. 6 "Amegãxi ano alēvi gbo, lãkle atsyõ akõ de gbõvi gbo, nyivi, dzata kple nyi dami woano wo ñewo gbo, eye ñutsuvi suea de akplõ wo. 7 Nyinõ kple sisiblisinõ woađu gbe, eye wo viwo atsyõ akõ de afi deka. Dzata ađu gbe abe nyi ene. 8 ðevi nono afe le fli fe do nu, eye ðevi, si ði no ia, afo asi de dakpui fe do me. 9 Womawõ vã deke o, eye womahe gbeḡblē ava nye tonyigba kòkõe akplõ la dzi o; elabena sidzedze Yehowa xõ "anyigba la dzi, abe alesi tsi yõ atsiafu me ene.

Duko kaka la fe dõde.

10 Eye wòava me le yemaɣi be, dukõwo adi Isai fe ðke, si nye aflaga li na anyigba dzi dukõwo la yome, eye efe gbõdemeje anye atsyõ. 11 Eye wòava me le yemaɣi be, Afeto la ađo efe asi ða zi evelia, ne wòaxõ efe duko mamlea, si kpõtõ ði la, afle tso Asur, Egipte, Patros, Kus, Elam, Sinear, Xamat kple atsiafu me fukpowo dzi. 12 Akõ aflaga dzi na dukõwo, eye wòafõ Israel fe amesiwo wonyã de gbe kple Yuda-nyõnu, siwo wokaka hlē la nu fu tso anyigba fe go eneawo dzi. 13 Efrayim fe ñuovã nu atso, eye woatsrõ Yuda fe ketõwo. Efrayim mavã ñu Yuda o, eye Yuda maxaxa Efrayim do o. 14 Woadzo de abõta na Fili-stitõwo le fu gome, eye woafõ fu ađaha yedzefeviwo, woake asi de Edom kple Moab ñu, eye Amon-viwo ađo to wo. 15 Yehowa ana Egipte-fu la fe ađõ namie, eye anyē efe asi de tasisi la dzi le efe ya sesē me, eye wòamãe de tõu adre me, ale be woano atokota me atsoe. 16 Eye wòanye mo tata na efe duko fe ame mamlea, siwo akpõtõ tso Asur, abe alesi wòno na "Israel, esime wòou tso Egipte-nyigba dzi la ene.

Amesiwo wode la, dzi kafukafuha.

12. Xemaɣi la aḡblõ bena: Me-kafu wò, Yehowa, elabena èdo dæmedzoe de ñunye, ke wò dæmedzoe nu fa, eye nève nunye.

2 Kpɔ ɔa, Mawu enye nye xɔna-me, dzi le fonye, ^anyemavɔ o; elabena nye nusɛ kple nye hadzi-dzi enye ^aYehowa, ɛ, Yehowa, eye eya zu nye xɔname! 3 Eye miadu tsi le ^axɔname fe vudowo me kple dzidzo 4 ahagblɔ le yemaɣi be: /Mikafu Yehowa, miyɔ efe ŋkɔ, mide efe nuwɔwɔwo fia le dukɔwo dome, mide gbe faɛ be, efe ŋkɔ de dzi. 5 Midzi ha na Yehowa, elabena ewo nu klitsuwɔ; woanya esia le anyigba blibo la dzi. 6 Zion-nɔla, kpɔ dzidzo, eye natso aseye, elabena Israel fe kɔkɔɛto la tri aka le dowò me.

Nyagblɔdi le Babel fe gbeɣblɛ to Mediatowo dzi puti.

13. ^aNya, si Yesaya, Amoz vi la, kpɔ de Babel nu enye si: 2 Mitu aflaga de to feŋle la ta me, mido yi iyo wo, mimiã asi wo, ne woage de amegãwo fe du la me! 3 Medo nye ame kɔkɔewo, meyo nye kalɛtowo, nye aseystolawo kple adegbefolawo de nye dome-dzoe la nu. 4 Mifu to anyi, zi le di-dim le towodzi abedukɔgedewo to ene; fiadufewo kple anyigba dzi dukɔ, siwo kpe ta la fe howɔwo le di-dim. Yehowa Zebaot le avakɔwo xɛm! 5 Wotso anyigba didi dzi, tso dzifo fe mlɛnu, Yehowa kple efe dziku fe dowɔnuwo, ne woagblɛ anyigba blibo la. 6 ^aMifa avi, elabena Yehowa fe ŋkeke la tu afe, egbɔna abe nusɛkatãto fe nugbeɣblɛ ene. 7 Eyata asiwo katã ado agblɔ, eye amegbetowo fe dziwo katã alólo gbanaa. 8 Dzedzi fo wo, nutsoame kple vevelé wo, eye wole ku lém abe nyonu dzivi ene; wofɔ ŋku de wo nɛwo dzi gã, eye wofo mo le vem hɛ!

9 Kpɔ ɔa, Yehowa fe ŋkeke dzi-ŋɔ la gbɔna, dziku kple dome-dzoe heliheli, ne wòado gbeɣbe anyigba la, eye wòatsrɔ nuwɔwɔlawo ɔa le edzi. 10 Elabena dzifoyletiviwo kple wofo ^aavũ kple avũtowo mana wofo kekeli naklɛ o, ne tye dze la, ado viviti, eye yleti mana efo kekeli naɣi o. 11 Matu xexeeame fe vɔdiwɔwɔ kple ame vɔdiwo fe vodada nu fe na wo, mana dadalawo fe ɔɔa nu natso, eye mate nɔtasɛlawo fe adegbɛ-

^a Ps. 56, 5.
^b Fia. I. 9, 28.
^d Mo. II. 15, 2.

^e Zax. 13, 1; Ps. 46, 5.
^f Kron. I. 16, 8; Ps. 105, 1.

^g Ps. 137, 8, 9.

^h Yer. 50; 51.

ⁱ kp. 17.
^k kp. 17.

^l Mo. L. 19, 24-25.

^m Yoel 1, 15.

ⁿ 34, 10-17.

^o Zax. 1, 17.

^p Am. 5, 8; Hi. 9, 9.
^q 49, 22.
^r Xez. 32, 7; Yoel 2, 10; 3, 4; 4, 15; Mat. 24, 29.

fofo de to. 12 Mana amegbetɔ nave abe sika nyuitɔ ene, eye ame kodzogbea abe ^bOfir-sika ene. 13 Eyata matsɔ Yehowa Zebaot fe dzikudodo kple efo dome-dzoe-dzoe ana dzifo nadozo kpekpekke, eye anyigba naɔnu le enofo. 14 Ava me na wo abe sãde, si wonyã de nu, kple alɛ, siwo amea deke mele wo nu o la ene; amesiame atu ta efo dukɔ gbɔ, eye amesiame asi ayi efo anyigba dzi. 15 Woda nu amesi ke woakpɔ, eye amesi ke asi tu la, atsi yi nu; 16 ^gwoaxlã wo viwo de nu le wo ŋku me, woaha wofo afewo, eye woade asi wo srɔwo nu.

17 Kpɔ ɔa, made adã Mediatowo fe ta me de wo nu, amesiwo mebuwa klosalo o, eye sika medzroa wo o; 18 wofo dawo tea dekakpuiwo, womekpɔa nublani na ^kfu nodomee o, eye wofo ŋkuwo mevea deviwo nu o. 19 Ale wòava me na Babel, si nye fiadufewo fe nu vevi kple Kaldeatowo fe adegbefofo kple atsyɔ la, abe alesi Mawu trɔ ^lSodom kple Gomora bu anyi ene. 20 Womatsɔ afe de afima akpɔ o tegbee, eye wòatsi anyi afedoe tso dzidzime yi dzidzime, Arabiatowo matu agbado de afima o, eye lãkplɔviwo mana lãwo natsyɔ ako de afima o; 21 gbeɣblɛwo atsyɔ ako de afima, eye favieɔuto ayɔ wofo xɔwo me, golowo atso afe de afima, eye azizãwo adi adzro le afima. 22 Gbewiwo axlɔ le wofo dzifoxɔwo me kple amegãxiwo le wofo agbedudu fe fiasãwo me. Wofo yeyiɣi ^otu afe, eye wofo ŋkeke mahe de meɣe o.

Israel dede. Didiwadzidzi le Babel-na fe anyidzedze puti.

14. Elabena Yehowa ave Yakob nu, eye wòagatia ^pIsrael aha-kplɔ wo ado wofo anyigba dzi, du bubu me tɔwo akpe de wo nu, eye woaku de Yakob fe afe la nu. 2 Woakplɔ ^qdukɔwo ayi wo tefee, eye woazu Israel fe afe la to anye dɔlanɔtsuwɔ kple dɔlanɔnuwo le Yehowa fe anyigba la dzi; ale woalɛ amesiwo de aboyo wo la, eye woadu amegã de wofo nɔtasɛlawo dzi.

3 Eye ava me le gbesigbe Ye-

howa ana gbɔdzɔe wɔ tso wɔ fudɛdɛwɔ kple hiakakawo kpakple dɔ sesɛ, siwo wotsɔ do kluvi wɔ me la, 4 be ɔdo hamelo sia da de Babel-fia ɔu agblɔ bɛna: Funya-funyawɔwɔ nu tso, eye nɔasesɛ wu enu! 5 Yehowa ɔe ame vɔdɛwɔ fe ati, dziɔdulawo fe atikplɔ, 6 si fo dukɔwo le dziku me atradi, si te anyigba dzi dukɔwo de anyi le dɔmedzɔe me hetɔ wɔ yome madzudzɔmadzudzɔe la. 7 Anyigba blibo la ɔgbɔ de eme bɔkɔ, wode asi aseyetso me. 8 Sesewuwo kple Libanon fe sedertiwo le dzi-dzɔ kpɔm de ɔuwɔ be: Esime nɛmlɔ anyi kpa la, mia lalawo megahɔ de mia ɔu kpɔ o. 9 Tsiefe le to me o dzo nyanyanya le ɔkuwɔ me, le esi nɛva do goe la ta; enyɔ ɔnli, siwo nye anyigba dzi nusɛtɔwo katɔ le ɔkuwɔ me, ena dukawo fe fiawo katɔ tso le wofe fiazikpuiwo dzi. 10 Wo katɔ woxɔ dzi gblɔ na wɔ bɛna: Wɔ hɔ ɛgbɔdzɔ abe miawo ke ene, ɛzu abe miawo ene. 11 Wɔ atsyɔ kple wɔ sankuwo fe didi ɔyi tsiefe, wotsɔ nyɛwo do aba na wɔ, eye ɔwo tsyɔ dziwɔ. 12 Wɔ ɔkuɛyɛtɛvi, agudzevi, ale nɛge tso dzifo enye si! Wɔ, amesi te dukɔwo de anyi, wofo wɔ fu anyigba! 13 Egbɔ le wɔ dzi me be: Malia dzifo, mali nye fiazikpui de Mawu fe ɔyɛtɛviwo ta me, eye mabɔbɔ no takpeto la dzi le anyiehe kekeake; 14 malia alilikpowo ta me, eye mia kple dzifoɔtɔ la mia no tasɔ me. 15 Ke woatutu wɔ afu tsiefe, de aɔli doblukɔ tsidi-tsidi la me. 16 Amesiwo kpɔ wɔ la, ade ɔku de wɔ, agade ɔku de wɔ ɔu agblɔ bɛna: ɔutsu, si na anyigba dzo nyanyanya, eye wɔ ɔuɔu fiadufewo la, nye esia? 17 Amesi wɔ xexɛame wɔzu gbege, gbɔ efe duwo fu anyi, eye mede asi le efe aboyomewo ɔu do de afe o la, nye esia? 18 Anyigba dzi dukɔwo fe fiawo katɔ la, wo katɔ womlɔ anyi le bubu me, wo dometɔ desiadɛ de efe dife. 19 Ke wotsɔ wɔ ya fu gbe tso wɔ yɔdo gbɔ, abe atilo, si wotsɔ fu gbe, kple lɔ kuku, si wofanya kple afɔ la ene, eye ame tsiaɔa, siwo woda yii, eye woyi agu me kpewo gbɔ la, tsyɔ dziwɔ. 20 Mɔsɔ kple

a Mo. II, 20, 5.

b Xab. 2, 20.

d 37, 24.

e Xez. 32, 18-19.

f Kron. II, 28, 27.
g Yer. 47.

h Xez. 28, 14.

i kpa Yer. 48.
k Zef. 2, 8-11.

l 34, 3; Yer. 22, 19.

woamawo le yɔ me o; elabena ɛgbɛlɛ wɔ anyigba, eye nɛwu wɔ dukɔ. Womayɔ ame vɔdɛwɔ fe viwo ɔku akpɔ o tegbee. 21 Midzra ɔwufe do hena viawo le wo fofowo fe vodada ta. Womegatso, ne woaxɔ anyigba la, eye woatsɔ anyiglagowo ayɔ xexɛame o. 22 Eyata Yehowa Zebaot be: Matsɔ de wo ɔu, Yehowa Zebaot be: Matsɔ ɔku kple ame susɛawo, viwo kple dzidzimeviwo da le Babel ɔu. 23 Yehowa Zebaot be: Matsɔ awɔ hlɔmadewo nɔfe kple simee, eye matsɔ tsɔtsɔrɛ fe abaya akplɔe.

Filistitowo kple Asiratiwo fe gbeɛlɛ.

24 Yehowa Zebaot ka atam be: Alesi mebu de ta me la, nenema wɔanɔ, eye alesi medo la, nɛnema wɔava mee: 25 Magbɔ Asur le nye anyigba dzi, eye mafanyae kple afɔ de nye towo dzi, efe kɔkuti ade da le wo ɔu, eye efe agba adzo da le wofe kɔu me. 26 Esia nye ta me, si wodo de anyigba blibo la ɔu, eye esia nye ala, si wodo de dzi de dukɔwo katɔ ɔu. 27 Elabena ne Yehowa Zebaot do nu de ta me la, amɛka agblɛ eme, eye ne edo efe ala de dzi la, amɛka agbugbɔe?

28 Gbe, siwo va le fe, si me fia Axaz ku la, wonye esi: 29 Filisti-nyigba blibo la, meganɔ dzidzɔ kpɔm le esi ati, si fo wɔ la ɔe ta o! Elabena fli ado tso da fe ke me, eye efe kutsetse anye da toaɔala. 30 Ame dahewo fe ame dahewo adu nu, eye hiatɔwo anɔ anyi bɔkɔ, ke matsɔ dawuame awu wɔ ke, eye matsɔ wɔ ame susɛawo. 31 Agbo, fa avi; du, do yli: Filisti-nyigba blibo la, lolɔ gbanaa! Elabena dzudzɔ tso anyiehe gbana, eye amɛa deke metsi megbe le efe aɔawɔlawo dome o. 32 Eye aleke woahado ɛɔu na dukɔwo fe ame dɔdɔwo ma? Yehowa tso Zion, eye eyae efe dukɔ fe hiatɔwo asi atso.

Nyagblɔdi le Moab ɔuti.

15 Nya de Moab ɔu: Vavɛ, woaha Ar-Moab le zɔ, eye woatsɔrɛ! Vavɛ, woaha Kir-Moab le zɔ, eye woatsɔrɛ! 2 Dibon-nyɔnuvi yi nuxefe avi fa ge, Moab le konyi fam le Nebo kple Medeba

ta me, wo katā wolū "ta kokoe, eye wolū gewo katā. 3 Wosa akpanya de ali le efe kpōdomewo, amesiame le konyi fam le efe "xotawo kple ablowo me, eye adatsi le dodom yoyoyo. 4 Xesbon kple Eleale le boboe dom, eye wose wofo yli le Yahaz ke. Eyata Moab fe awawolawo do yli, eye efe luw dzo kpekpeke. 5 'Nye dzi le nu xam de Moab nu, eya, si fe amewo si de Zoar kple Eglat etōlia ke; elabena wole avi fam le Luxit-to dzi mā la dzi; elabena konyifayli le didim le wo nu le Xoronayim-mōta. 6 Elabena Nimrim fe tsiwo azu tagba, gbe afu, gbe fē aku, eye angba manɔ anyi o. 7 Eyata woatsɔ wofo kesinɔnu, siwo wofo fu, kple nusiwo wodzra do la, ato amutitɔwu la dzi ayi. 8 Elabena konyifayli kpe Moab fe lifo do, efe avifafa de Eglayim ke, efe avifafa de Beer-Elim ke! 9 Elabena ou yɔ Dimon fe tɔwo me fū; elabena magahe dzɔgbevɔe ava Dimon dzi, eye makplɔ dzata ade Moab fe ame sisiwo kple amesiwo kpɔɔ de anyigba la dzi.

Nyagblɔdi le Moab puti dziyiti.

16. Midɔ anyigbadziɔula fe 'alɛ-viwo da tso kSela togbegbe de Zion-nyɔnuvi fe to la gbɔ! 2 Moab-nyɔnuviwo anɔ abe xevi, si wonyā le ato me wɔsi ene le Arnon fe tɔtsofe. 3 De adanu, drɔ ɔɔnu, na wo vɔvɔli nanɔ abe dzɛ ene le ndɔkutsu dzatse! Xla amesiwo wonyā de gbe, eye megade ame sisiwo gome de go o! 4 Na Moab fe amesiwo wonyā de gbe la, nanɔ gbɔwɔ, eye nanye sitsofe na wo tso nugblɛla si me, vasede esime ntasese nu natso, tsɔtsrɔ nawu enu, eye amefanyala nate da le anyigba dzi! 5 Eye woatsɔ amenuveve ali ke fiazi-kpuia de, eye ɔɔnuɔrɔlaa de anɔ edzi le Dawid fe agbado me dikaa, amesi dia nya dzɔdzɔeyome, eye wɔsea dzɔdzɔenyeye me.

6 Miese Moab fe dāda, alesi wɔle asi tɔm akɔe vevie, efe dāda, efe dziku kple efe nu kpɔloe fofo de ya me. 7 Eyata Moab afa avi de Moab nu, eye wo katā woawu avi; mifa konyi de Kir-Xareset fe weintsetse nu, eye nu ate mia nu.

a Xez. 7, 18.

b 22, 1.

d 18, 6.

e 16, 9-11.
f Yer. 4, 18; Am. 2, 2.

g kp. 9.

h 21, 16.

i Fla. II, 3, 4.

k Fla. II, 14, 7.

l Yer. 49, 23;
Am. 1, 3.

m 7, 1, 8.

8 Elabena Xesbon-gblewo yɔ, Sibma fe weinka, si fe tsetse nyuitɔwo fo dukɔwo fe amegāwo fu anyi, eye wode Yaezer ke heva bu de gbege, efe alɔwo vu gbɔ atsiafu ta! 9 Eyata "mafa avi, abe alesi Yaezer le avi fam de Sibma fe weinka nu ene, Xesbon kple Eleale, mafa nye adatsi de mia dzi, le esi /avayli dze miafe kutsetsegbeɣi kple nupeɣi me la nuti. 10 Dzidzo kple vivise se nu tso le abɔwo me, eye womegale aseye tsom le dzidzo kpɔm le weingblewo me o; womegafiāa wein le weiniānu me o, eye metsi dzidzoɣli nu. 11 Eyata nye dɔkavi le gbe dem de Moab nu abe kasanku ene kple nye dome de Kir-Xeres nu. 12 Eye wɔava me, ne Moab do de nuxefe hele dagbadagbam, eye wɔva efe kɔkɔefe, ne wɔado gbe da la, mate nui o. 13 Esia nye nya, si Yehowa gbɔ de Moab nu tsā. 14 Azɔ la Yehowa gbɔ be: Le fe etɔ me tututu abe agbatedɔwɔla fe fe ene la, maɔi gbɔ Moab fe nusɛ hekpe de efe ameha gbogboawo nu, eye susɔea anɔ ɔee, manɔ nemi me hā o.

Nyagblɔdi le Damasko puti.

17. Nya de Damasko nu: Kpɔ da, woade Damasko da maganye du azɔ o, eye wɔatɔ zu anyiglagɔ. 2 Woagblɛ Aroer fe duwo di woazu lāhawo tɔ, woatsyɔ akɔ anyi de afima, eye amea deke mado vodi na wo o. 3 Efrayim fe mɔ kple "Damasko fe fiadufe nu ayi, eye Aram fe ame susɔeawo fe nusɛ anɔ abe Israel-viwo tɔ ene, Yehowa Zebaot ye gblɔe! 4 Ava me le yemayi be, Yakob fe nusɛ ado agblɔ, eye ami ano le efe lā me. 5 Anɔ abe alesi nupeɣa lēa ahɔliti, eye efe asi ŋea bliwo ene, eye anɔ abe alesi wofɔa bli dzɔdzɔe le Refaimbali me ene. 6 Kutsetse akpɔɔ de edzi hena nu dzɔdzɔe folawo, abe alesi wogbea amitii ene, kutsetse eve alo etɔ tsia efe dɔ mee, wo ame ene alo atɔ noa ati tseku la fe alɔwo me, Yehowa Israel fe Mawu la gblɔe. 7 Le yemayi la amegbetɔ atrɔ kɔ de ewɔla nu, eye efe ŋkuwo akpɔ Israel fe kɔ-

kpɛtɔ la dzi dɔ; 8 eye matrɔ kɔ de wɔsamlekpui, siwo nye efe asi-nudɔwɔwɔ la ŋu o, eye made ŋku de Asera kple yelegba, siwo eya nɔtɔ fe asi wɔ la o. 9 Yemaɣi la wofe du sesɛwo azu gbege, abe Xiwitɔwo kple Amoritɔwo fe afedo, siwo wogblɛ dɔ hesi le Israel-viwo nu la ene. 10 Elabena ɛŋlɔ wò xoxɔ fe Mawu la be, eye mɛdo ŋu wò sitsofe fe agakpe la o; eyata nɛde agble nyowo, eye nɛdo du bubu me tɔwo fe weinka de wo me. 11 Gbesigbe nɛdoe la, ɛtɔ kpɔ de ɛnu, eye esi ŋu ke la, ɛna wò nukuuwo fo se, ke nuɛɣi la ou ya le fukpege kple veve heliheli segbe.

Nyagblɔdɔ le Israeli nɔti.

12 Alele, dukɔ gedewo fe gbedede, wole gbe dem abe atsiafu fe gbedede ene! Dukɔwo fe howɔwɔ, wole ho wɔm abe tsi sesɛwo fe howɔwɔ ene! 13 Dukɔwo le ho wɔm abe tsi gedewo fe howɔwɔ ene, ke eblu de wo ta, eye wosi yi adzɔgedzɔgee, wode wo de nu abe gbe fufu le ya nu le towo dzi kple yali le ahom nu ene. 14 Dɔdzi li le fiɛnyi, eye hafi ŋu nava ke la, womegali o. Esia nye amesiwo da adzo mí la fe gome kple mía halawo fe dzi-dzenu.

Ame yibowo denyigba tso bubu na Mawu.

18. Baba na anyigba, si le avala fom kpakpakpa le Kus fe tɔsisiwo fe go keme, 2 anyigba, si dɔ amewo dɔ de atsiafu dzi, eye wole aflawo me to towo dzi! Mí dɔla dablewo, miyi dukɔ, si dzo atsu flalu, eye ɛnu zrɔ dredredre la gbɔ, dukɔ, si wovɔna dea didife ke, dukɔ, si klitsu, eye wɔnyaa avuzi le ame dzi, dukɔ, si fe anyigba me tɔsisiwo to yi. 3 Mí xexea me nlawo katã kple anyigbadzitɔwo, ne wotu aflaga de towo dzi la, miakpɛ, eye ne woku kpɛ la, miasee! 4 Elabena ale Yehowa gbɔ nam enye si: Manɔ nɔnye fe kpoo anɔ ekpɔm, ne ndokutsu le vevem heliheli, ne alilikpowo le zãmu dzam le nuɛɣi fe dzoxoxɔ me. 5 Elabena hafi nuɛɣi nado, ne sefofowo nu yi, eye weintsetse gbogbowo zu didiawo la, atso he gobe alã kaa-

wo, aflilawo da, eye wɔaɛ wo. 6 Woagblɛ wo katã dɔ na to dzi ke fonuwo kple anyigba dzi lawo; ke fonuwo anɔ wo dzi le dzomeɔli, eye anyigba dzi lawo katã anɔ wo dzi le wuvɔli. 7 Yemaɣi la dukɔ, si dzo atsu flalu, eye ɛnu zrɔ dredredre, dukɔ, si wovɔna le dea didife ke, dukɔ, si klitsu, eye wɔnyaa avuzi le ame dzi, dukɔ, si fe anyigba me tɔsisiwo to yi la, ahe nunanawo ve na Yehowa Zebaot, ayi Yehowa Zebaot fe ŋko fe nɔfe, ayi Zion-to la gbɔ.

Nyagblɔdɔ le Egipte nɔti.

19. Nya de Egipte ŋu: Kpɔ da, Yehowa dɔ alilikpo didu gbana de Egipte: Egipte legbawo dzo nyanyanya le ɛnku me, eye dzi lolo de dɔ me na Egipte. 2 Eye mado avu na Egipte kple Egipte, nɔvi kple nɔvi, havi kple havi, du kple du, fiadufe kple fiadufe, ne woawo awa kple wo nɛwo. 3 Made gbogbo le Egipte me kenken, eye magblɛ efe tamedodo me, eye woabia nu legbawo, dzotɔwo, nɔliyɔlawo kple afakalawo. 4 Matsɔ Egipte ade asi na amegã sesɛa de, eye fia sɛnuta adu wo dzi, Afeto, Yehowa Zebaot, ye gblɛ! 5 Tsi ano le atsiafu me, eye tɔsisi la amie afu kplakplakpla. 6 Tɔsisiwo avɛ kũ, Egipte tɔuwu nu atso ahamie, eye aflã kple ava ayɔ. 7 Gbetefe, siwo le Nil to, le Nil fe azizã nu kple nudodowo katã afu kplakplakpla, woado fufu de wo, eye womaganɔ anyi o. 8 Tɔfodelawo le nu xam, amesiwo katã doa fu le Nil me la, wole konyi fam, eye nu te amesiwo kplɔa dɔ le towo me la ŋu. 9 Dukpe lé amesiwo trea anazi kple amesiwo lãa akla-la. 10 Wogbã efe agunusɔtiwo, eye agbatedɔwɔlawo katã le nu xam. 11 Bometsilawo dede sɔɔ nye Zoan-amegãwo, Farao fe adanɔdela nyanuwo; wodo lã wofe adanɔdede. Aleke miagblɔ na Farao be: Nunyalawo fe vi menye, blemafiawo fe vi menye? 12 Afika wò nunyalawo le, ne woaote na wò, eye woadze si nusi Yehowa Zebaot dɔ de Egipte ŋu? 13 Zoan-amegãwo zu bometsilawo, Nof-amegãwo flu wo dokui, ame-

a Mo. V. 32, 15, 18.
b Ps. 68, 30, 32.

d Yer. 46; Xez. 29; 30.

e 37, 36.

siwo nye wofe fomeawo fe dzo-goekpewo na Egipte le nagbana-gba kum. 14 Yehowa de ^anyuzitsa-me fe gbogbo wo me, ne woafiu Egipte le efe nuwawo wo kata me, abe alesi ahamula noa ya mum le efe xedede me ene. 15 Ale nuwowa deke mele Egipte, si ata kple asike, devaya kple keti nayi wowo ge o.

Egipte fe dekawowo kple Asur kpakple Israel hena gbedododa na Mawu vavã.

16 Yemaɣi la Egiptetowo ano abe nyonuwo ene, ^ono adzi wo, eye woadzo nyanyanya le Yehowa Zebaot fe asi, si wonye de wo nu la nuti. 17 Yuda-nyigba azu nodzi na Egipte, eye ne woyno enko le egbo la, adzo nyanyanya le Yehowa fe ta me, si wodo de enu la ta. 18 Le yemaɣi la du atõ ano Egipte-nyigba dzi, siwo agblo Kanaan-gbe, woaka ^aatam na Yehowa Zebaot, eye woayo wo dometo deka be dzodzøenyenyedu. 19 Yemaɣi la vøsamlekpui ano Egipte-nyigba titina na Yehowa, eye dzesikpe ano efe lifo dzi na Yehowa, 20 si anye dzezi kple dasedidi na Yehowa Zebaot le Egipte-nyigba dzi, eye ne wodo yli na Yehowa le wofe ketowo ta la, ado xanameto de wo, amesi awo awa ade wo. 21 Yehowa ade edokui afia Egiptetowo, eye Egiptetowo adze si Yehowa yemaɣi, woatsø akpedavosa kple nuduvosa asubæ, woade adzøgbe na Yehowa, eye woawo edzi. 22 Yehowa afo Egiptetowo, eye wøagahaya wo; elabena ne wotro de enu la, ase wofe kukudede, eye wøahaya wo. 23 Yemaɣi la mo tata atso Egipte ayi Asur; Asur ava Egipte, eye Egipte ayi Asur, eye Egipte kple Asur siaa woasubæ. 24 Yemaɣi la Israel anye etõlia akpe de Egipte kple Asur nu ahanye yayra ano anyigba titina, 25 eye Yehowa Zebaot ayrae agblo bena: Woayra wò, nye duko Egipte kple nye asinudawowo Asur kpakple nye domenyinu Israel!⁹

Nyagblodi le Asurtowo fe Egiptetowo kple ame yibowo denyigba dziidudu nuti.

20. Le fe, si me Tartan va Asdod, esime Asur-fia Sargon

^a 29, 10; ^o Fia. I. 22, 21.

^b Xez. 24, 24. ^d 9, 13.

^e 65, 16; ^f Yer. 12, 16.

^f 13; 14.

^g Ro. 15, 10.

^h Xab. 2, 1.

ⁱ Fia. II. 18, 17.

dæ da, eye wòwo awa kple Asdod hexæ la, 2 yemaɣi Yehowa fo nu to Yesaya, Amoz vi la dzi bena: Yi natu akpanya le ali, eye nade atokotawo le wò afò. Tete wòwo nenema, eye wòde ama le afò fuflu le yiyim.^b 3 Eye Yehowa gblo bena: Alesi nye dola Yesaya de ama le afò fuflu le yiyim fe etõ son la, dzezi kple kpødeɣu wònye na Egipte kple Kus, 4 nenema Asur-fia akplo Egipte fe aboyomewo kple Kus fe amesiwo wonya de gbe la ayii, dekakupiwo kple amegã dediwò, woade ama, ano afò fuflu, eye wofe agonu atsi fefle; nukpe wònye na Egipte. 5 Eye dzika atso wo fo, eye nu akpe wo de Kus, si nu wole nu dom do kple Egipte, si ta wole adegbe fom do la nuti. 6 Eye futa sia nolawo agblo le yemaɣi bena: Kpo da, ale wòzu na amesiwo nu miele nu dom do la enye si, amesiwo miesi yi dado, be woade mi tso Asur-fia si me. Aleke miawo miawo asi?

Nyagblodi le Babel nuti.

21. Nya de atsiafutagba nu: Egbona tso anyigba dzinø dzi abe ahom le dziehe, si le tutum tso gbe dzi ene.^f 2 Dutega sesæa de wode fiam be: Amegømezola, zo ame gøme; adzoblasu, ha nu! Elam, ho va; Media, de to de nu! Matsi efe hūdedewo kata nu. 3 Eyata nye ali tsom, eye veve fo de dzinye abe nyonu dzivi fe vevese ene. Nye ta me toto, ale be nyemele nu sem o, eye dzi-dzi fom, ale be nyemele nu kpom o. 4 Nye dzi le ya mum sagsa-ga, dzidzifoame ble fu lã me nam, wona fiẽ, si nu mele nu dom do la, zu nodzi nam. 5 Mido kplõ, eye mikeke kuntruwo, midu nu, mino nu! Mi amegãwo, mitso, ne miasi ami na akpoxonu! 6 Elabena ale Afeto la gblo namenye si: Yi nado gbetakpo la, ne wòto nusi wòkpo. 7 Eye ne ekpo sòdolawo fe ha le eveve, tedzidolawo kple kposòdolawo la, wòaju to anyi vevie, 8 ahade gbe abe dzata ene be: Afeto, metsi tre de nye dzøfe la daa le nkeke me, eye metsi dzøfe la le zã blibo

la me, 9 tete n̄tsu s̄dolawo gb̄na hele b̄gb̄gbl̄m be: Babel m̄, em̄, eye wogb̄a efe legbawo kat̄a fu anyi. 10 Nye amesiwo wogb̄a gudugudu, nye lugb̄afeviwo, nya, si mese tso Yehowa Zebaot, Israel fe Mawu la gb̄o la, meto na mi.

Nyagbl̄oḍi de Edom guti.

11 Nya de /Duma n̄: Woyom tso ⁹Seir be: Dzola, z̄a gb̄o t̄s̄a? Dzola, z̄a gb̄o t̄s̄a? 12 Dzola be: D̄keke kple z̄a sia gb̄ona, ne miebe, yewoabia la, migava ne miabia!

Nyagbl̄oḍi de Arabia n̄.

13 Nya de Arabia n̄: Mi D̄dant̄wo fe asihawo, mitsi ave me d̄o le Arabia! 14 Mi Tema-nyi-gbadz̄it̄wo, mits̄o t̄si yi ḍakpe ame tsik̄owuwo, mits̄o nududu ḍakpe ame sisiwoe! 15 Elabena yi nu wosi le; yi, si wodi, kple da, si me wovu, kpakple aḅa fe nyanyr̄a nu wosi le. 16 Elabena ale Afeto la gb̄o nam enye si: Le fe ḍeka me tututu abe ¹agbat̄ḍw̄ala fe fe ene la Kedar fe n̄s̄ewo kat̄a nu ayi, 17 eye Kedar-viwo fe aḅaw̄lawo fe dati sus̄eawo fe xexl̄eme azu vee; elabena Yehowa, Israel fe Mawu la, ye gbl̄oe!

Woad̄e to de Yerusalem guti.

22. Nya de n̄utegabalime la n̄: Nya ka dzo, be mi kat̄a miede ¹x̄ota? 2 W̄o, how̄wo kple ounyaunya fe du; w̄o, m̄ t̄soaseye! W̄o ame kukuwo la, menye yi woda wo o, eye menye aḅa me wotsi o; 3 w̄o tat̄wo kat̄a si, wobla wo da mats̄omats̄e, wode ga w̄o amewo kat̄a, esi wosi yi didife ke h̄a. 4 Eyata mebe: Mide k̄o ḍa le n̄unye, ne mafa avi vevie, migaf̄o du de n̄unye, beyewoafa ak̄o nam le nye duk̄o fe vinyonu ts̄ots̄r̄5 la n̄uti o. 5 Elabena Afeto, Yehowa Zebaot, he ounyaunya, ts̄ots̄r̄5 kple t̄o t̄o fe n̄keke va n̄utegabali la me; wowlu gliwo te, eye ylik̄p̄e ḍi ḍo de to la gb̄o. 6 Elam kpla daku, eye tasiad̄am, siwo am̄e ȳo, kple s̄dolawo kpe de en̄u; Kir klo nu le akpox̄onu n̄. 7 Ale tasiad̄amwo ȳo w̄o bal̄i nyuit̄owo me, eye s̄dolawo dze aḅa de w̄o agbowo n̄. 8 Eklo aḅo le Yuda dzi, eye

^a Fla. I, 7, 2.

^b Nyad. 18, 2.

^d 7, 3.

^e Yer. 33, 4.

^f Yer. 49, 7.

^g Mo. V, 2, 5.

^h Kor. I, 15, 32.

ⁱ 18, 14.

^k 38, 3.

^l 15, 3.

^m 38, 3.

ⁿ Nyad. 8, 7.

n̄etsa n̄u na ^aavex̄o fe aḅaw̄onuwo gbemagbe. 9 Miek̄p̄o be, Dawid fe du la fe gbagb̄afewo s̄o gb̄o, eye miefo ^danyigbeta fe t̄siwo nu fu; 10 miexl̄e Yerusalem-x̄awo, eye miegb̄a ^ex̄awo, be mia-t̄s̄o ali ke gliawoe. 11 Eye miede t̄siwo de gli eveawo dome na ta xoxo la me t̄siwo; ke miets̄o k̄o de amesi w̄e la n̄u o, eye miel̄e n̄ku de amesi w̄e t̄so gbadegbe ke la n̄u o. 12 Yemayi la Afeto, Yehowa Zebaot, ȳo ame hena avifafa, konyifafa, talul̄u kple akpanyatata; 13 ke agbedudu kple dzidz̄okp̄okp̄o li: wole nyi wum, wole al̄e tsom, wole l̄a dum, eye wole wein nom! Mina ^hm̄iadi nu, eye miano nu, elabena ets̄o miele kuku ge! 14 Ke Yehowa Zebaot gb̄o de to me nam be: Womats̄o vodada sia ake mi akp̄o o, vasede esime miaku! Afeto, Yehowa Zebaot, ye gbl̄oe!

Woaḅl̄e Sebna.

15 Ale Afeto, Yehowa Zebaot, gb̄o esi: Tso, nayi nuwo dzikp̄ola ^kSebna, amesi le aḅa nu la gb̄o. 16 Nukae le asiw̄o le aḅi, eye amekae li na w̄o le aḅi, hafi n̄ede ȳod̄o na ḍokuw̄o de aḅi, ḅe ȳod̄o de kak̄ofe, eye n̄ewo n̄afe na ḍokuw̄o de agakpe me? 17 Kp̄o ḍa, Yehowa ada w̄o ḍa, abe alesi n̄tsu daa nu dae ene, eye w̄oav̄a w̄o gongon̄, 18 eye w̄oan̄lo w̄o kotikoti abe nu ml̄igoe ene aḅo de anyigba, si keke le goawo kple eve me la dzi. Afima naku ḍo, eye afima w̄o tasiad̄am nyuiawo atsi, w̄o, amesi nye w̄o afeto fe aḅe fe n̄ukpe la! 19 Made w̄o le w̄o ḍo nu, eye matutu w̄o ḍa le n̄w̄ofe.

Woad̄o Elyakim de dzi.

20 Eye w̄oava me le yemayi be, maȳo nye ḍola ^lElyakim, Xilkiya vi, 21 mado w̄o awu ne, eye mats̄o w̄o alidziblanu abla ali dzi ne, mats̄o w̄o dzidudu ade asi ne, eye w̄oanye fof̄o na Yerusalem-t̄owo kple Yuda fe ^lafe la. 22 Mats̄o Dawid fe aḅe la fe safui aḅo ab̄ota ne, ^aooui, eye amea deke madoe o; adoe, eye amea deke m̄ouvi o! 23 Maf̄oe de tefe ses̄e abe tsyoti ene, eye w̄ozu bubufiazikpui na fof̄oa fe aḅe. 24 Eye fof̄oa fe aḅe hahoo bl̄ibo la

aku de enu, viwo kple tɔgbuiyo-viwo kple nu kpotoekpotoewo katã, tso agbanuwo dzi vasede goenuwo katã dzi. 25 Yehowa Zebaot be: Le yemaɣi la tsyoti, si wofo de teje sesê la, agli, aɲe, age adze anyi, eye agba, si le enu la, akaka gbê; elabena Yehowa ye gblɔe!

Wogbã Tiro gagbugboe tu liena Mawu fe bubu.

23. Nya de "Tiro nu: Mi Tarsis-ɔukulawo, mifa avi, elabena etsrɔ, afeɛ deke megali o, eye tɔtrɔgbɔ megali o! Wosee le Kititɔwo fe anyigba dzi. 2 Mi futatɔwo, Zidon-sitsalawo, amesiwo toa atsiafu dzi, eye woyɔɔa dua me taɲ la, miafe nu netsi te! 3 Wotsɔ Sixor fe nukuwo kple Nil fe agblemenuwo va me, eye wɔzu dukɔwo fe asidife. 4 Zidon, nu nekpe wò, elabena atsiafu, atsiafu fe mɔ sesê gblɔ be: Fu meɖum o, nyemedzi vi o, eye nyemenyi dekapuiwo kple detugbiwo wotsi o. 5 Ne nya la de Egipte la, woadzo nyanyanya le Tiro fe nya la ta. 6 Miyi Tarsis, mifa avi, mi futatɔwo! 7 Miafe dzidzɔdu, si dzo tso blema ke la, nye esia? Wofe afɔwo kɛe yi didife, ne woadanye amedzro le afima. 8 Amekae do esia de Tiro, si dɔa fiakuku na ame la nu? Efe basitsalawo nye amegãwo, eye efe nudzralawo nye ame nkutawo le anyigba dzi. 9 Yehowa Zebaot doe de ta me be, yeadi gbɔ atsyɔdodɔwo katã fe dãda, eye yeaklo bubu le ame nkutawo nu le anyigba dzi. 10 Gbaga de wò anyigba dzi abe Nil ene, wò Tarsis-nyɔnuvi, alidziblanua deke megali o! 11 Edo efe ala de atsiafu nu, eɔɔu fiadufewo, Yehowa dese de Kanaan nu, ne wòatsrɔ efe mɔ sesêwo, 12 eye wɔgbɔ bena: Măgatso aseye o, wò /Zidon-detugbi, si wogblê; tso, nayi Kititɔwo gbo, mākpa gbɔdzɔe le gama hã o. 13 Kpa dɔa, Asur tso Kaldeato, siwo meganye duko o la fe anyigba na gbedzilãwo; wotu xɔ tsralawo, eye wogbã wofe fiasãwo wozu glikpɔ. 14 Mi Tarsis-ɔukulawo, mifa avi, elabena wogblê miafe mɔ sesê la.

^a Xez. 26; 27.

^b Nyad. 18, 23.

^d Hl. 12, 21, 18.

^e Yoel 1, 12.

^f Xez. 28, 21.

^g Yer. 7, 34; 18, 8.

15 Eye ava me le yemaɣi be, nku adzo le Tiro dzi fe blaadre sɔɲ abe fia fe fe ene. Le fe blaadre megbe la ava me na Tiro, abe alesɔ wodzɔa gboloɛ ene be: 16 Wò gbolo, si wonɔ be, tso kasanku natsa le dua me godoo; fo sanku nyuie, dzi ha geɛ, ne woagado nku dziwò! 17 Le fe blaadre megbe la Yehowa agado nku Tiro dzi, eye wɔagatrɔ de efe gboloɛ nu, eye wɔawo gbolo kple anyigba dzi fiadufe, siwo katã le xexea me. 18 Ke efe vide kple gboloɛ nu ako na Yehowa; womali kɛe o, eye womatui do gleglegle o, ke boɲ efe adzododo anye amesiwo le Yehowa nku me la tɔ, ne woadu nu adi fo, eye woata avo nyuiwo.

Mawu fe nonudɔrɔ anyigba.

24. Kpa dɔa, Yehowa adi gbolo anyigba, eye wɔagblɛe, atrɔ efe nku me abu anyi, eye wɔaka edzi nɔlawo ahlê. 2 Eye wɔawa me na duko abe nunɔla ene, dolagutsu abe efe afeto ene, dolanyɔnu abe efe afeno ene, nuflela abe nudzrala ene, agbanato abe agbanadola ene, eye fenyila abe fetɔ ene. 3 Woadi gbolo anyigba fiafiafia, eye woahae kenken, elabena Yehowa gblɔ nya sia. 4 Anyigba le nu xam, eye wɔyɔ; nu te xexeamɛ nu, eye wɔlê akpɔ; nu te anyigba dzi dukɔwo fe bumewo nu. 5 Wogblê ko do na anyigba to edzi nɔlawo dzi, elabena woda seawo dzi, woto vo de dodoawo nu, eye wotu nubabla mavɔ la. 6 Eyata fifode le anyigba dum, eye edzi nɔlawo akpɔe de enu. Eyata anyigbadzɔtɔwo afiã kolikoli, eye amegbetɔ ɔɛɛa dewo kɛe asusɔ. 7 Wein yeye ano fiafiafia, weinka ayɔ, eye amesiwo katã fe dzi kpɔa dzidzo la, adu tse.^g 8 Asivuiwo fe vivisesɛ nu tso, dzidzɔkpɔlawo fe howowo se do, eye kasankuwo fe vivisesɛ nu tso.^f 9 Womagadzɔ ha de wein-nono nu o, eye aha muame ave heliheli na enolawo. 10 Wogbã du difefle la, wotu xɔwo katã fe ɔɔwo, eye wo me yiyl meli o. 11 Wole konyi fam de wein nu le ablowo me, dzidzɔwo katã nu yi, vivisesewo

bu le anyigba dzi. 12 Du la zu afedo, eye wogbā agbo la wōzu glikpo. 13 Elabena alea wōāno le anyigba dzi le dukowo dome, abe alesi wogbea amititsetse kple alesi woxaa nu mlōea, ne weinxaxa nu va yi ene.^b

14 Ame kemeawo kō wofo gbe dzi le aseye tsom le fu gome le Yehowa fe gānyenye ta be: 15 Eyata mikafu Yehowa le yedzefe kple Yehowa, Israel fe Mawu la fe nkō le fukpowo dzi! 16 Miese hadzidzi tso anyigba fe mlōenu be: Woakafu ame dzodzōwo! Ke nyea megblo be: Nye nublannitō, baba nam! Adzodalawo le nu ham, nuhaha dzi adzodalawo le! 17 Mi anyigbadzitōwo, ṛodzi, ve kple mōka le mia dzi va go! 18 Eye amesi ase ṛodzi nkō asi la, age adze ve me, eye amesi ado le ve me la, mōka adee. Elabena wouu dzimefesrewo, eye anyigba fe agunu le dzodzom kpekpekepe. 19 Anyigba fe kpla, anyigba wō kpla, anyigba le ououm kekeke-de;^a 20 anyigba le ya mum 'abe ahamula ene, eye wōle nyēnyem oakaokaka abe ahamaka ene, elabena efe dzidadawo do agba de edzi; adze anyi, eye magafō o.

Mawu ade efe guttikokoe de go le Zion.

21 Eye wōava me le yemayi be, Yehowa ahe to na dzifovakowo le dzi me kple anyigba dzi fiawo le anyigba dzi.ⁱ 22 Woafō wo nu fu abe gatowo ene de do me, eye woatu gaxo de wo nu, eye le yeyi yi gede mege hafi woado nkū wo dzi. 23 Du akpe yleti, eye ye fe mo atsi dā, elabena Yehowa Zebaot dū fia le Zion-to la dzi kple Yerusalem, eye atsyōdōdo le efe ame tsitsiwo nkū me.ⁿ

Mawu kafukafu.

25. Yehowa, nye Mawu nēnye, mado wō de dzi, eye makafu wō nkō! Elabena ēwō nukunuwo, wō gbadegbe tamedodowo nye nyatefe, eye wometrōna o! 2 Elabena ēna du la zu anyiglāgo, eye mō sesē la zu glikpo, du bubu me tōwo fe fiasā maganye du o, eye womagatui akpō gbedegbede o. 3 Eyata dukō nyanyrāwo ade bubu nuwō, eye dukō sesēwo fe duwo avō wō. 4 Elabe-

na mō sesē nēnye na ame beliwō, mō sesē nēnye na ame dahewo le wofo hiā me;^o sitsofe nēnye tso dziya nu kple vovoli tso ṛdokutsu nu; elabena ṛutasēlawo fe gbōgbō fuxefuxe le abe dziyae le fōjom de gli ṛu ene. 5 Ete du bubu me tōwo fe nyanyrā de to abe ṛdokutsu le kudidinyigba dzi ene; etsi ṛutasēlawo fe aseyetsoha nu, abe alesi alilikpowo fe vovoli tsia ṛdokutsu nu ene.

Mawu ade dzidzōkpilō na dukowo le Zion.

6 Eye Yehowa Zebaot atso dnu-
duku damiwo kple wein, siwo do fā la, atu aglo na dukowo katā de to sia dzi; nuḍuḍuawo da ami, eye futo me mi le wo me, weinawo do fā, eye wo me dza. 7 Eye woade avo, si tsyō dukowo katā dzi, kple nutsyōnu, si tsyō anyigba dzi dukowo katā dzi la ḍa le to sia dzi. 8 Ami 'ku sadagatsi tegbee, eye Afeto Yehowa atutu ṛadatsi da le nkūwo katā me, eye wōade efe dōlawo fe ṛukpe ḍa tso anyigba bilbo la dzi. Elabena Yehowa ye gblōe.

9 Yemayi woagblo bena: Kpō ḍa, mia Mawu, amesi ṛu miēdo ṛu do be, ade mi la, enye si; Yehowa, amesi ṛu miēdo ṛu do la, enye si! Mina miatso aseye, eye miakpō dzidzō le efe xoname ṛu!^k 10 Elabena Yehowa fe asi aḍidi de to sia dzi, eye wōafanya Moab de enjfe, abe alesi wofanyaa gbe de agboti me ene; 11 akeke abo me le eme, abe alesi tsifula kekea abo, be yeafu tsi ene; ke ate efe dāda kple efe ayedzesiwo de to. 12 Eye wōagbā wō gli kōkō sesēwo afu anyi, aboḍo wō de anyi, eye wōate wō de ke me.

Mawu fe duko fe kafukafuha kple mokpokpo.

26. Yemayi woadzi ha sia le Du sesē le mia si, etsō efe xoname wō gli kple vewo na mi.^o 2 Miwu agboawo, ne duko dzodzōe, si dzraa nyatefe ḍo la, nage de eme.^p 3 Etsō ṛutifafa dzra amesi fe susu li ke la ḍo, elabena eḍo dzi de nuwō. 4 Mido dzi de Yehowa ṛu ḍaa, elabena Yehowa, ē, Yehowa enye 'agakpe tegbee. 5 Elabena efu kōkōfenolawo anyi,

^a 4, 6.

^b 17, 6.

^d Ps. 22, 27-30; Mat. 22, 2.

^e Kor. I, 14, 55.

^f Yer. 48, 43, 44; Am. 5, 19. ^g Nyad. 7, 17.

^h Pet. II, 3, 10. ⁱ 19, 14.

^k Ps. 48, 15.

^l Nyad. 19, 19 v. 21.

^m 60, 19, 20; Nyad. 21, 22.

^o 60, 18.

^p Ps. 118, 19.

^q Mo. V, 32, 4.

ebɔɔ du kɔkɔ la de anyi, ebɔɔɛ vasede anyigba ke, eye wótee de ke me. 6 Afo fanya wo, ame dahewo fe afo kple hiátowo fe afo-dede. 7 Ame dzɔdzɔe fe tofe to mɔ deka, eta ame dzɔdzɔe fe mɔ wɔdzɔ. 8 Yehowa, miekpɔ mɔ na wò le wò ɔɔnudɔdrɔwo fe mɔ dzi ke hã; ^awò nkɔ kple wò kafu-kafu dzro luɔwo. 9 Ele nye luɔ dzrom le zã me, nye gbɔgbɔ hã le diwòm le menye; elabena ne wò ɔɔnudɔdrɔwo va anyigba dzi la, xexeametowo srɔa dzɔdzɔenyenye. 10 Ne wove ame vɔdɔ nu la, mesrɔa dzɔdzɔenyenye o, ke bon ewɔa nu vɔdɔ le anyigba dzɔdzɔe dzi, eye meléa nku de Yehowa fe gányenye nu o. 11 Yehowa, wò alo le dzi, ke womele ekpɔm o; woakpɔ nuɔɔvã de dukɔ la nu, eye nu akpe wo, eye dzo afiã wò ketowo. 12 Yehowa, ana nɔtifa-fafa mí, elabena éwɔ miafe dɔwo katã de goe na mí.

13 Yehowa, mía Mawu, ame gedewo du afeto de mía dzi hekpe de nuwò; wò dede kple wò nkɔ ko miákafu! 14 Ame kukuwo megagbɔa agbe o, eye nɔliwo megafɔna o; eyata néhe to na wo hetsrɔ wo, eye nétsi wofe nkɔwo katã nu. 15 Ena dukɔ la dzi de dzi, Yehowa, éna dukɔ la dzi de dzi, éde bubu dokuiwò nu, eye nékeke anyigba fe lifowo katã de nu. 16 Yehowa, wodi wò le hiã me, eye esi wò tohename va wo dzi la, wotrɔ wofe dzi me nya-wo fo de anyi.^k 17 Alesi ne ifunɔ fe vidzidzi tu afe wɔnɔa togotogoe fom nɔa yli dom le vevesese ta la, Yehowa, nenema mienɔ le nkuwò mee. 18 ^mMiefɔ fu, eye mielé ku, ke toflokɔ ko miedzi: xɔname meva na anyigba la o, eye amewo medzɔ de xexea me o. 19 Wò ^oame kukuwo agbɔ agbe, eye nye ame kukuwo afo de tsitre! Minyɔ, mí ketu me towo, eye mitso aseye, elabena miafe zãmu enye kekeli fe zãmu, eye anyigba ade nɔliwo ana.

20 Nye dukɔ, yi de wò xɔgã me, eye nado ɔɔ de dokuiwò nu, yla dokuiwò vie, ^vvasede esime dziku la nu nava yi. 21 Elabena Yehowa ado tso enɔfe, ne wòaxe anyigbadzitowo fe vodada nu fe

na wo, anyigba aklo nu le efe wu dzi, eye magatsyɔ nu amesiwo wowu de edzi la dzi o.

Dusétowo bobɔdanyi kple Israel Jofofu.

27. Xemaɣi la Yehowa atso efe to na wò driba, si nye da, si le sisim, kple ɔɔ driba, si nye da xatsaxatsa la, eye wɔawu boso le atsiafu me.^b 2 Xemaɣi la midzi ha le ^dweingble nyo la nu be: 3 Nye Yehowa manye enu dzɔla, eye made tsii yesiaɣi, be naneke magawɔe o; madzɔ enu zã kple keli. 4 Dzi mele kuyem o; ne makpɔ anɔkawo kple nuwo la, maho aba de wo nu atɔ dzo wo katã; 5 negbe deko woava sim atso, eye woawɔ nɔtifa-fafa kplim hafi, nɔtifa-fafa ko woawɔ kplim hafi! 6 Le nkeke, siwo gbɔna me la, Yakob ato ke, Israel adze, eye wɔafo se, eye efe kutsetse ayɔ xexeametɔ.^c

7 De wòfo Israel, abe alesi wòfo efolowo enea? Alo de wówui, abe alesi wòwu ewulawo enea? 8 Esi nényã wo da la, méhe to na wo /wòtso eme o; étsɔ wò ya wuduudu kplɔ wo dae le ^ggbesigbe yedzefeya fo. 9 Eyata alea ko woawɔ hafi atso Yakob fe vodadawo akee, eye esia katã anye efe nuwòwo dededa fe kutsetse: be wòfo vɔsamlekpuɛ fe kpewo katã abe akalokpe gbagbã ene, eye ^hAsera kple ⁱyelegbawo maganɔ anyi o. 10 Elabena du sesé la tsi akogo, amenɔfe di afedo, eye wogblée di abe gbege ene. Nyiviwo adu gbe le afima, woatsyɔ ako anyi de afima, eye woadu efe alowo. 11 Ne wofe alowo fu la, woaɔe wo, nyanuwo ava ade dzo wo me; elabena dukɔ manyanu wonye. Eyata wo wɔla makpɔ nublanu na wo o, eye wo mèla mave wo nu o. 12 Eye ava me le xemaɣi be, Yehowa atso ati afo luwo tso tsisi la nu vasede Egipte-tɔvu la nu, eye woafɔ mí dekadeka, mí Israel-viwo. 13 Eye wòava me be, woaku kpé gã la, eye amesiwo bu de Asur-nyigba dzi kple amesiwo wonyã de gbe de Egipte-nyigba dzi la, ava ado gbe da le Yehowa nku me le to kɔkɔe la dzi le Yerusalem.^r

^a Ps. 37, 4.

^b Nyad. 12, 9; 20, 2, 10; ^hHi. 28, 13.

^d 5, 1.

^e 37, 31.

^f Yer. 30, 11.

^g Yer. 18, 17.

^h 31, 7.

ⁱ Mo. III. 26, 30.

^k 28, 19; Hos. 5, 15.

^l Yoh. 16, 21; Nyad. 12, 2.

^m Mi. 4, 10.

^o Xez. 37, 1-14; Nyad. 20, 12.

^p Ps. 57, 2.

^r 11, 10-16.

Ɔnũdũdrũ Efrayim kple Yuda.

28. Baba na Efrayim-hamula-wo fe dádafiakuku kple efe atsyõ fe sefofo dzeani yoyrõ, si le weinmulawo fe bali wõnu ta me! 2 Kpõ ða, nu sesẽ kako atso Afetõ la gbõ ava abe dzikpe fe dzadza kple ahom gblẽnu ene; afoe afu anyi kple nusẽ, abe tsi-ðoðo sesẽ fe gbagba de anyi ene. 3 Woafanya Efrayim-hamulawo fe dádafiakuku kple afo; 4 eye wõava me na efe atsyõ fe sefofo dzeani yoyrõ, si le bali wõnu ta me la, abe gbotsetse, si ði, hafi dzome-nplĩ ðo, esi, ne amea de kpõ la, mekpõa ðoa asi me hafi wõmine o la ene. 5 Le yemayĩ la Yehowa Zebaot anye atsyõkuku kple ngoblanu dzeani na efe dukõ susõea; 6 anye Ɔnũdũdrũgbugbõ na amesi le Ɔnũdũdrũ nu kple nusẽ na amesiwo gbugbõ ava ðo de agbo nu.

7 Ke wein le ya mum amesia-wo hã, eye aha muame na wole yiyim sagã sagã. Aha muame le ya mum nunõla kple nyagblõdila, wein tõtõ ta me na wo, eye aha muame na wole yiyim sagã sagã; wole ya mum le nyagblõdĩ gbõ, eye wole yiyim sagã sagã le afia-tsotso gbõ. 8 Elabena xedede yõ kplõwo katã dzi fũ, ale be tefea ðeke megali o. 9 Ameka wõafia sidzedzee, eye ameka wõade nya gõme na? ðevi, si dzudzo notsi, kple ðevi, si ði le noea? 10 Se ðe se dzi, se ðe se dzi, ðoðo de ðoðo dzi, ðoðo de ðoðo dzi, afi vee, game vee. 11 Eyata atso nuyi, si kòkõna, kple gade tutõ afo nu kple dukõ sia! 12 Egbõ na wo be: "Dzudzo enye si, mina dzudzo amesiwo nu ðedi te, eye gbõdeme enye si! Ke wogbe to-ðoðo. 13 Eyata Yehowa fe nya ava me ðe wo nu be: Se ðe se dzi, se ðe se dzi, ðoðo de ðoðo dzi, ðoðo de ðoðo dzi, afi vee, game vee, ne woazo ahate gbõ-gbõdemegee adze anyi, eye woagbã gudugudu, m5 ade wo, eye asi atu wo." 14 Eyata mi fewu-ðulawo, dukõ sia, si le Yerusalem la fe dzi-ðulawo, mise Yehowa fe gbe: 15 Elabena miegbõ be: Miebã nu kple ku, eye mie-ðu dzo kple tsiefe. Atãm, si le

nyenyem le yiyim la, mava mia gbõ o, elabena mietsõ avatso wo miãfe sitsofee, eye miebe ðe ala-kpa gbõ.

Dzogoedzikpe xõasi la.

16 Eyata ale Afetõ Yehowa gbõ esi: Kpõ ða, "medo kpea de anyi ðe Zion, kpe, si wodo kpõ, dzogoeke xõasi, si li ke zã. Amesi xõe se la, masi o. 17 Matsõ Ɔnũdũdrũ awõ dzidzekae, eye dzõ-dzõenyenye anye nudanu; dzikpe atrõ avatsositsofe la, eye tsi akplõ bebefe la adzoe; 18 woagblẽ mia kple ku fe nubabla la me, eye mia kple tsiefe fe dzõ-ðuðu la mali ke o. Atãm, si le nyenyem le yiyim la, agbã mi gudugudu. 19 Ne eva le yiyim la, efe asi axe mi kã, elabena ava yi ñdi sia ñdi, le ñkeke kple zã me, eye ñõdzĩ ðede sõõ ade nya gõme na mi. 20 Elabena aba anõ kpui, be afõadra manõ anyi o, eye avõ makeke, be woaxatsa ame ðokuĩ ðe eme o. 21 Elabena Yehowa akõ edokui ðe dzi abe le "Perazim-to la gbõ ene, eye wõa-nyrã abe le "Gibeon-bali me ene, ne wõawõ efe ðõ, ðõ tutõ enye efe ðõ la, ne wõawõ efe nuwõwõ, nuku enye efe nuwõwõ. 22 Eyata migano fewu dum, ne miafe babla nadzi gõngõõ o; elabena /tsõ-tsrõ kple tamedodo kplikpaa mese tso Afetõ, Yehowa Zebaot gbõ de anyigba blibo la ñu.

Mawu fe nuku ðagu la.

23 Mifu to anyi, ne miase nye gbe, mido ñku anyi, ne miase nye nufõfo. 24 ðe agblenplõla noa nu-ñõñõ dzi atradi, ne wõafã nua? ðe wõdzaa anyigba ðo hedzobõns atradiã? 25 Alo ne edzobo eme la, ðe mewua sikõni kple adrike ði, efãa lu ðe agbaka nu kple fo ðe enõfe kpakple bli ðe bolifo dzi oa? 26 Efe Mawu fia mõnui ðe kõnu la nu, eye wõfia nuĩ. 27 Elabena menye lufotasiadam wotsõna foa sikõni o, eye wome-mlia tasiadamfõ toa adrike dzi o, ke boõ kpõ wotsõna foa sikõni, eye ati wotsõna foa adrike. 28 ðe wogbãa lu, si wofoa aboloe la nyanyanyaa? Womefõns atradi o, wohea tasiadamfõ kple sõwo toa edzi, ke womegbãns nyanya-nya o. 29 Esia hã tso Yehowa

a Ps. 118, 22; Ro. 9, 33; 10, 11; Pet. 1.2, 6.

b 28, 16; Ps. 118, 67.

d Sam. II. 5, 20. e Kron. I. 14, 16.

f 10, 22, 23.

g Kor. I. 14, 21.

h Mat. 11, 28, 29.

i kp. 10.

Zebaot gbo. Efe adanudedede enye nuku, eye efe nunya lolo.

Woado godzi na Yerusalem, eye woades.

29. Baba na ^aAriel, Ariel-du, si me Dawid fu asada anyi do! Ne miekpe fe de fe nu, eye nkeke nyuiwo tro va kpe la, 2 ekema maxaxa Ariel do, konyifafa kple nuxaxa ayee, eye wozu Ariel vava nam. 3 Mafu asada anyi de nuwo godoo, mana avakowo namimi wo do, eye made ve de nuwo. ^d4 Afu nu tso anyigba tu me ke, eye wo nufoso adi tso ke me; wo gbe ano abe noli to ene tso anyigba me, eye wo nufoso adi huhuhu tso ke me. 5 Ke wo keto gbogboawo azu abe kewo memee ene, eye ntasela gedegedawo azu abe tsro, si vu ya ene; ava me zi deka kpoyi. 6 Yehowa Zebaot atso dzidegbe kple anyigbaawo, gbedidi sesii, ya kple ahom kpa-kple dzofade binu ahe to na wo. 7 Eye dukowo fe amehawo kata, siwo ho afa de Ariel nu, kple amesiwo kata tso de eya kple efe mo sesii la nu, eye woxaxae do la, ano abe drökuku kple za me nutege ene. 8 Alesi dawuwo kua dröe be, ye le nu dum, ke ne enyo la, dza nu mefana ne o, eye alesi tsikowuwo kua dröe be, ye le tsi nom, ke ne enyo la, nu tea enu, eye efe veme funa la, nenemae duko, siwo kata ho afa de Ziontoa nu la fe amehawo ano.

Wogbã nku na duko la.

9 Mido asi nu, eye miafe nu wetsi te, mitre nku, eye mizu nkua-gbatowo! Womu aha, ke menye wein ye woe o, wole ya mum, ke menye aha muame ye woe o. 10 Elabena Yehowa tro alödödo sesii fe gbogbo ko de mia dzi, etre miafe nkuwo, siwo nye nyagblodilawo, eye wotsyo nu miafe tawo, siwo nye nukpolawo! 11 Ale nutekawo kata ano na mi, abe agbalé, si nu wotre la me nya ene, esi ne wotswe na agbalényala gblö be: Xlêe la, ado nu be: Nyemate nui o, elabena wotre enu. 12 Eye ne wotsö agbalé la na ame nnyagbalé gblö be: Xlêe la, ado nu be: Nyemena agbalé o. 13 Eyata ale Afeto la gblö esi: Esi dukö sia te va kple wofe nu, eye

^a kp. 7, 8.

^b 44, 26; Kor. 1, 19.

^d Lu. 19, 48.
^e Ps. 10, 11.

^f 45, 9.

^g 82, 15.

^h 30, 30.

ⁱ 35, 5.

^k Am. 5, 10.

^l 8, 10; 19, 14; Ro. 11, 8.

^m 1, 2.

ⁿ 1, 16; 58, 2, 3; Mat. 15, 8, 9.

wotsö wofe nuyiwo de bubu nnye, ke wofe dzi le adzöge tso gbonye, eye wofe wovö nam nye amegbetowo fe dodo, siwo wosrö ko la, 14 eyata kpo da, magade nukunu afia de dzi de dukö sia nu, nukunuwo fe nukunu wöanye, nunya abu de wofe nunyalawo, eye gomesese asi abe de wofe nugomeselawo. ^b 15 Baba na amesiwo na bebem le Yehowa nku me, woxiaa wofe adanudedede, eye woxaa wofe nu le vivi me henca 'gbogblom be: Ameka le mia kpom, eye ameka dze si mi? 16 Oo, mieflu mia dokui! De /tsu le abe zemela ene, ne nuwowa nagblö na ewola be: Menye wöe wöm o, eye numeme nagblö na emela be: Mele deke nyam oa?

Nuku toto la.

17 De mekpoto vie ko, ne Libanon nazu atibo, eye woabu atibo de avewo me oa? 18 Le yemayi la tokunowo ase agbalé sia me nyawo, eye nkuagbatowo fe nkuwo akpo nu tso biuko kple viviti me. 19 Hiätowo akpo dzidzo de Yehowa nu agakpe de dzi, eye amedahewo le amegbetowo dome atso aseye de Israel fe kökötö la nu. 20 Elabena ntasélawo nu tso, fewudulawo nu yi, eye wotsrö amesiwo kata bua nu madzomadzo nuti; 21 amesiwo tsoa nya blea amewo dea nuvö me le onnudödrö me, wotrea mö na knyadröla le onnu, eye wotsaa alakpadada fua ame dzadzöe anyi. 22 Eyata ale Yehowa, amesi de Abraham la, gblö na Yakob fe afe la enye si: Du magakpe Yakob azo o, eye efe mo magatsi dö azo o. 23 Ne viawo kpo nye asinudowowowo le wo dome la, woako nye nko nu, woako Yakob fe kökötö la nu, eye woavö Israel fe Mawu la; 24 tamedadadotowo ase nu game, eye tosélawo asrö nunya.

Vö na amesiwo le sism yi Egipte.

30. Yehowa be, baba na ^mvisé-towo, amesiwo de adanu nye manomee, eye wobla nu nye gbogbo manomee, ne woali ko nuvö de nuvö dzi! 2 Amesiwo mebia nye nu me gbe se, hafi yi Egipte, be woasi Farao fe nusé

atso, eye woabe de Egipte fe vovoli te o. 3 Farao fe nusé azu nukpe na wo, eye bebe de Egipte fe vovoli te azu dzu na wo. 4 Elabena ne efe amegāwo va Zoon, eye efe ame dādowo de keke Xanes ke hā, 5 wo katā woafu wo dokui de dukō, si mele deke me o, mate ŋu axo na wo o, eye me nye videa deke na wo o, ke boŋ nukpe kple vlododo ko la ŋuti.

6 Nya de dziehe-nyigba fe lāwo ŋu. Le hiā kplē xaxa fe anyigba dzi, afisi dzatano kple dzatatsu dona tsona, afisi fli kple da toavala le la, afima wotsa wofe nuwo doa tedziwo fe mēdome kple wofe kesinonuwō doa kposowo fe kpo dzi tsona yia dukō, si mele videa deke me o la gbō. 7 Egipte fe xname mele nemi me hā o, eyata meye be, enye d'numedila, si ŋu nanekewowo mele o.

8 Eyata yi nanlōe de nunlōkpe dzi le wo gbō, eye nanlōe de agbalē me, ne wōano anyi anye dase tegbee le ŋkeke, siwo gbōna la me. 9 Elabena dukō sēto, vi dalakpa, vi, siwo gbe Yehowa fe nufiamewo sese la, wonye; 10 amesiwo gbō na nukpolawo be: Migakpo nu o, eye wogblō na nyagblōdilawo be: Migagblō nya, si le etefe la, dī na mī o, ke boŋ migblō nya ŋonawo na mi, eye migblō alakpanyawo dī! 11 Mite da le mo la dzi, midze le tofe la, eye mina Israel fe kōkōeto la nabu le mīa ŋku me! 12 Eyata ale Israel fe kōkōeto la gbō esi: Esi miedō vlo nya sia, eye miedō ŋu de ŋutasēsē kple ayedzedze ŋu hezio de enu la, 13 miafe vodada sia azu abe gli dzeabi, si le mumum hetre azā le gli kōkōa de ŋu la ene, esi fe mūyi ado zi deka kpoyi. 14 Eye wōagbā wo, abe alesī zemela fe ze gbāna gudu-gudu, ale be sonu gaglā deke menca gbagbā la me, si woatsō ade dzo le adokpo me, alo woatsō adu tsii le vudo me o la ene. 15 Elabena ale Afeto Yehowa, Israel fe kōkōeto la, gbō esi: Tametotro kple anyinonō kpoo woatsō axo na mi, eye miafe nusē le doohezizi kple nudodo de enu me, ke mielō o 16 hegblo bena: Kpao, ke boŋ mīano sowo dzi asi, eye

a Mo. III. 26, 26.

b 65, 24.

d Ps. 37, 4; 88, 11.

e Mo. V. 5, 29; 23, 14.

f 2, 20; 27, 9; Mo. I. 35, 2. 4.

g 61, 1.
h 60, 19.

i Ps. 37, 7; 82, 2; Mo. II. 14, 14.

mīado sō diduwo. Eyata miasī, eye mia yometilawo ado sō diduwo. 17 Mia dometo akpe deka asi le ame deka kolia fe bublu nu, eye mi katā miasī le ame atō fe bublu nu, vasede esime miasusō abe aflagati le to ta me kple aflaga le togbe dzi ene.

Woayra amesiwo do ŋu de Mawu fe nusē ŋu.

18 Eyata Yehowa le lalam, be yeave mia nu, eyata wōtso, be yeakpo nublani na mi; elabena vōnudodrō fe Mawu enye Yehowa. Woayra amesiwo katā kpaa esinu! 19 Zion-duko, si le Yerusalem, megano avifafa dzi o, elabena ave nuwō vavā le wō afadodo ta; ne benya see ko la, ato na wō. 20 Afeto la ana abolo mi le hiā me kple tsi mi le xaxa me, eye miafe nufialawo magabe azo o, ke boŋ miakpo miafe nufialawo kple ŋku, 21 eye miafe to ase nya sia le mia megbe bena: Mō la enye si, mito edzi! 'nenye dusi me alo mia me miebe, yewoato. 22 /Miado gū klosalo, siwo wofa de miafe aklama kpakpawo ŋu, kple sika, si le miafe legbawo ŋu; miade wo da abe ŋunyonu ene ahagblō de wo ŋu bena: Mido! 23 Ana tsi nadza de nuku, siwo nēfā de agble me la dzi, nuḍudu, si tso wō agble me nukuwo me la, avivi, eye woada ami; le yemayi la wō lāwo adu gbe le lānyife kekewo; 24 eye nyitsuwo kple tedzi, siwo ŋlōa agble la, adu bli tsakatsaka, si me dze le, eye wotsō sofi kple gaslo gā dzoboe. 25 Eye wōava me le amewugbe gā, si xō tsralawo amū la be, tōuwō ano tsi tсам le to kōkōwo katā kple togbe kōkōwo katā ta me. 26 Gbesigbe Yehowa bla efe dukō fe kakafe, eye wōda gbe fe efe s'abi, si wōxo ŋu la, yleti fe keklē ano abe ye to ene, eye ye fe keklē adzi de dzi zi gbō zi adre abe keklē le ŋkeke adre me ene.

27 Kpō da, Yehowa fe ŋkō tso adzoge gbōna, efe damedzoe le bibim, eye wōde dzi kōkō; efe nu-yiwo dzi yo fū kple dziku, efe ade le abe dzo binu ene; 28 eye efe gbagbō le abe tōdōdō, si me woase ve le ene, ne wōanyē dukōwo, vasede esime woatsrō avo,

eye wòade numega dukowo fe nu me, si akplɔ wo atrae. 29 Miazɔ ha abe le ŋkekenyueduyi fe zã me ene, eye miafe dzi akpo dzidzo abe amesiwo le dze kum le mɔ zom heyina de Yehowa fe to la, de Israel fe agakpe la gbɔ ene. 30 Eye Yehowa ana woase efe ganyenye fe gbe, eye woakpo efe alo fe didideanyi le dmedzoe fe bublu, dzo binu fe aɔe, ahom, tsidzadza gawo kple dzikpewo me. 31 Elabena Yehowa fe gbe ade dzi le Asur fo, nenye be, etsɔ ati foe. 32 Zi gede alesi efe toheti, si wodo de enu la, dze edzii la, zi gede ma ke asiuiwo kple kasankuwo ano didimi, eye wòawo awa kpili ano alonyenye dzi ɔaa. 33 Elabena wodzra dzotafe do di xoxo, fiawo hãe wodzrae do di na, eye wogoglo hekeke; dzo kple nake li kpankpan hekpe de efe nakekwo nu; Yehowa fe gbogbo enye aɔtoɔu, si ato dzoe.^a

Ɔɔnudɔdrɔ Asur.

31. Baba na amesiwo yi Egipte, be woaxɔ na yewo, wodo dzi de sɔwo nu, eye wodo nu de tasiadam sɔgbɔwo kple sɔdola gedawo nu; ke womelɛ ŋku de Israel fe kɔkɔɛto la nu o, eye womebia Yehowa ta se o!^k 2 Ke nunyala eya hã nye, eye wòahɛ dzɔgbevɔe vɛ, *magbe efe nya o, ke boɔ atso de ame vɔdiwo fe afe kple nu tovo wɔlawo fe xɔname nu. 3 Ke Egiptetɔwo la, amegbetɔwo wonye, menyɛ Mawu o; wofo sɔwo la, nutilã wonye, menyɛ gbogbo o; eye ne Yehowa do efe asi ɔa la, ke aɔe le xɔnametɔ la te, eye amesi wòle xɔxɔm na la, adze anyi, eye woakple eve la siaa nu ayi. 4 Elabena ale Yehowa gbɔ nam enye si: Alesi dzata kple dzatavi nɔa gbe tem de nulɛle nu, eye ne wofo lãkplɔviwo de enu kpankpan hã, wofo yli medea dzi le efo o, eye medoa to wofo howɔwo o la, nenema Yehowa Zebaot adi de anyi, ne wòawo awa le Zion-to la kple efe togbɛ la dzi. 5 Alesi xevi doa agbae la, nenema Yehowa adzo Yerusalem nu, adzo enu, eye wòaxɔ nɛ, akpo eta, eye wòawo

^a Mo. V. 32, 11; Mat. 23, 37.

^b 2, 20.

^d 37, 36.

^e 29, 6, / Mo. V. 32, 31.

^g Yer. 23, 5.

^h Nyad. 19, 20.

ⁱ 35, 6.

^k 30, 1. 2.

^l Am. 3, 6. n Mo. IV. 23, 10.

^o L. od. 29, 4.

^p 3, 16-4, 1.

dee.^a 6 Mi Israel-viwo, migatɔ de amesi yome mietɔ le la nu! 7 Elabena le yemaɣi la bwo dome amesiame anyɔ nu efe klosalolegba kple sikalegba, siwo efe asiwo wo na edokui hena nuvɔwowo la. 8 Asur atsi yi nu, ke menyɛ dɔgutsu fe yi nu o, eye yi adui, ke menyɛ amegbetɔ fe yi o; asi le yi nu, eye efe dekapuiwo azu yakadɔwɔlawo; 9 /efe agakpe ate ɔa le vɔvɔ ta, eye aflaga ana dzidzi nafo efe amegawo; Yehowa, amesi fe dzo le Zion, eye efe mlekpui le Yerusalem lae gbɔe.

Mawu fe duko la akpo gutifafa le fia wonu dzɔdzɔe de te le ɔɔnudɔdrɔwo megbɛ.

32. Kpo ɔa, fia adu fia de dzɔdzɔenyenye nu, eye amegawo adu dzi de ɔɔnudɔdrɔ nu.^g 2 Amesiame ano abe sitsofe tso ya nu, bebefɛ tso tsidzadza nu, toɔu le gbegbe kple agakpe gã nyadri fe vɔvɔli le kudidinyigba dzi ene. 3 Nukpɔlawo fe ŋku maganyɛ atre o, eye nuselawo afu to anyi. 4 Ame mabutamewo fe dzi adze si nunya, eye kɔkɔlawo fe ade afo nu eme nako.ⁱ 5 Womagayo bometsilawo be bubumewo azo o, eye womagayo aye-tɔwo be ŋkutatɔwo o. 6 Elabena bometsila gbɔa bometsinya, efe dzi hea dzɔgbevɔe va afee, ne wòawo nu tovo ahagbɔ nya trame de Yehowa nu, wòana dɔwuitɔwo natsi domeyi, eye nunono nahiã tsikɔwuitɔwo. 7 ^oAyetɔ doa ta me vɔdi, edea adanu vɔ be, yeatso alakpanya agblɛ hiãtɔwoe, nenye be, ame dahe la to nya dzɔdzɔe hã. 8 Ke tamesusu vavawo li na bubumewo, eye nu vavawo dzi wolina do.

9 Mi nyɔnu, siwo li bɔkɔɔ, mitso, ne miase nye gbe! Mi nyɔnuvi, siwo le ablɔde me, mifu to anyi de nye nyawo nu.^p 10 Ne fe kple edzi ŋkekewo va yi la, mi ablɔdewo miadzo nyanyanya, elabena weintsetsexayi nu yi, eye kutsetsegbeyi megbona o. 11 Mi amesiwo li bɔkɔɔ, dzidzi nefo mi; mi ablɔdewo, midzo nyanyanya! Mi de avɔ di, mide amama, eye misa akpanya de ali! 12 Wofo akɔta le agble nyowo kple weinka tsekuwo ta. 13 Aɔkɔkɔkɔ kple ŋuwo

mie de nye duko la fe anyigba dzi kple du sevivi la fe dzidzo-xowo katã me. 14 Elabena fiasãwo zu xodo, eye du, si me zi no la, zu gbege, togbe kple gbetakpaxo zu agado, wozu gbetedziwo fe adzodife kple gbedufena lãhawo, 15 vase de esime woaɖo gbgɔgbɔ ako de mia dzi tso dzi me, eye gbege nazu atibo, eye woabu atibowo de avewo dome. 16 Nu dzodzɔe wɔwɔ anɔ gbege, eye dzodzɔenyenye anɔ atibowo me; 17 dzodzɔenyenye fe dɔwɔwɔ anye nɔtifa, eye dzodzɔenyenye fe vide anye gbodzɔe kple dzidedi tegbee. 18 Eye nye duko anɔ nɔtifa tefe kple dzidedi tefewo kpa-kple abɔde gbodemefewo. 19 Ke ne dzikpewo dza la, ave la amũ, eye du la ado agu. 20 Woayra mi, amesiwo fã nu de towo toso, mi amesiwo de ka nyiwo kple te-dziwo wole yiyim.

Wodo futawo fe toyiwi nugbe na Mawu fe duko, si le konyi fam la; wodo ɔdzɔ na nuvɔwɔlawo; ke xosetwo ya la, wodo dzidzo na wo.

33. Baba na wò nugblẽla, si womegblẽna o, wò adzoblasu, si womedaa adzoe o! Ne èwu nugbe glẽ nu la, woagblẽ wò hã, eye ne èda adzo vɔ la, woada adzo wò hã! 2 Yehowa, ve mia nu, asiwònu kpom miele! Nye miafe alo ɔdi sia ɔdi kple miafe xɔname le hiãyi! 3 Duko si le gbede de nu, eye anyigba dzi dukowo ka hlẽ le wò tsitretsitsi nu. 4 Eye woafɔ miafe nuhahawo nu fu, abe alesí wofoa vɛsuviwo nu fu ene, eye woafu du de wo nu, abe alesí abɔ tia kpoe ene. 5 Yehowa do kpo, elabena ele dzi me, eye wòtɔ nu dzodzɔe wɔwɔ kple dzodzɔenyenye yɔ Zion taɔ; 6 eye dzidedi, xɔname gede, nunya kple sidzedze anɔ wò nkekewo me; Yehowa-vɔvɔ anye wò kesinonu. 7 Kpo da, kalẽtowo le avi fam le xexe, eye du nyui xɔlawo le avi fam hehehe. 8 Ametofe zu gbege, amea deke megale mo dzi tom o. Etu nubabla la, eɖi gbɔduwo, eye amegbetɔ menye naneke le enku me o. 9 Anyigba le nu xam wòte enu, nu kpe Libanon, efe lãme gbã, Saron zu abe gbege ene, eye Basan kple Karmel lü xe. 10 Yehowa be: Azɔ

matso, azɔ matsi tre, azɔ matso de afɔ dzi. 11 Miefɔ gbe fufu fe fu, eye ahɔliti takpoe miadzi; miafe gbgɔgbɔ enye dzo, si afiã mi. 12 Woamè dukowo abe akaloo ene, eye woato dzo wo abe ɔnɔka ene.

13 Mi didifewo, mise nusi mewo, mi kpufewo, midze si nye kalẽwɔwɔ! 14 Dzidzi fo nuvɔwɔlawo le Zion, ame vɔdiwo fe lãme ble fu: Mía dometo ka anɔ dzo binu gbɔ, eye mía dometo ka anɔ dzoxoxo mavo gbɔ? 15 Amesi fe zozome to mo deka, eye efe nufofo le eme, amesi tsri nɔtasese tsɔtsɔ kpɔ videe, amesi vɔvu efe asi, be magaxo zãnunana o, amesi xe efe towo, be magase hiɔdodo o, amesi miã afe nkuwo, be womagakpɔ vɔdiwɔwɔ o la, 16 eyae anɔ kɔkɔfewo, mɔ sesẽ, siwo le agakpewo dzi la, anye efe bebefee, woana abolee, eye efe tsi mamie o. 17 Wò nkuwo akpɔ fia la le efe atsyɔ me, akpɔ anyigba keke la, 18 eye wò dzi abu nɔdziyi la nu bena: Afika agbalẽnlala, afika nudala le, eye afika amesi xlẽ xɔ tsralawo la le? 19 Mágakpɔ duko nyanyrã azɔ o, duko, si fe gbe-gbgɔgbɔ sesẽ, eye womate nu ase eme o, wofo afe kɔkɔna, eye gomesesea deke mele enu o. 20 Kpɔ Zion, du, si nye miafe takpefe la da! Wò nkuwo akpɔ Jerusalem, nafe dedie la, agbado, si womakaka o, efe tsyotiwo maho o, eye efe kawo katã matso akpɔ o. 21 Ke boɔ Yehowa enye nusẽ na mí le afima, abe tsisi gã keke le goawo kple eve me ene, esi dzi atablukulawo mato o, eye vu gãwo mazo o. 22 Elabena Yehowa enye miafe vɔnudrɔla, Yehowa enye miafe avafia, Yehowa enye miafe fia, eya afe mí. 23 Wò atagbiwo me do agblɔ, womedzi abalati la gongon o, eye womehẽ abala me o. Emegbe woamã aboyonu kple nuhaha; xodrɔwo ke hã aha nu. 24 Duametɔa deke magblɔ be, ye le dɔ lém o; wotsɔ vodada ke amesiwo le eme.

Mawu fe tohehe vɔnudrɔlẽ efe duko la fe futawo katã, vevito Edom.

34. Mite va, mí dukowo, ne miase nu, mí anyigba dzi dukowo,

Ps. 118, 12.
344, 3; Yoel 3, 1.

29, 17.

Ps. 15, 2-5;
24, 3, 4.

32, 1.

Mo. V, 28, 49.

Ps. 68, 2.

Zax. 12, 8.

mifu to anyi! Anyigba kple edzi nuwo, xexeame kple edzi numiemio kata nesee! 2 Elabena Yehowa do damedzoe de dukowo kata nu kple dziku de wofo awakowo kata nu; edo busu wo, eye wotswo wo de asi, be woawu; 3 wotswo wofo ame tsiawawo ^axlã de anyi, wofo ame kukuwo fe vevẽ de dzi, eye wofo vu na towo lolo gbanaa. 4 Dzifo nu nuwo kata nu ayi, woanlo dzifowo, abe alesi wonloa agbalẽe ene, eye enu nuwo kata alẽ akpɔ, abe alesi angba yrona le weinka nu kple alesi gboli fe angba yrona ene.

5 Elabena nye yi mu aha le dzifo, eye wõge dze ^eEdom, dukɔ, si medo busu la dzi hena vunu-dadrõ. 6 Du fo Yehowa fe yi, ami doe, alẽviwo kple gbõtsuwo fe vœ, agbowo fe ayikuwo nu mie; elabena Yehowa le vœa nkenyeni dum le Bozra kple lãwu nkenyeni gã le Edom-nyigba dzi. 7 Woawo kple towo siaa woamũ adze anyi hekpe de nyitsuwo kple nyiwo nu, wofo anyigba ano wofo vu, eye ami adzaba wofo ke. 8 Elabena ^hhlõbiagbe, tefedodõ fe fe wõnye tso Yehowa gbo, ne wõawo avu na Zion. 9 Efe tɔuwu atrɔ zu aɛe, efe kewo azu aɛe, eye efe anyigba azu aɛe bidzo. ^k10 Matsi o zã kple keli, eye efe ⁱdzudzo ade dzi tegbee, atsi anyi gbegee tso dzidzime yi dzidzime, eye amea deke mato edzi akpɔ o tegbee. 11 Aluge kple hlõmade ano edzi, eye adzexe kple akpaviã atso afe de edzi; ada dzidzeka de edzi, be wõazu gbegee kple nudakpe de edzi, be wõazu afedo. 12 Efe bubumewo magana afima atso fiaɛufe la ano boblo dome o, eye efe amegãwo kata nu atso. 13 Anɔka amie de efe fiasãwo me kple dzawo kpakple nuwo de efe mõ sesẽwo me, eye wõazu ^pafe na amegãxiwo kple kpɔtɔ na goloviwo. 14 Gbedzilãwo kple amegãxiwo ado go le afima, azizãwo ayɔ wo nœwo le afima, eye gbetsiwo adzudzo le afima, agbo de eme bokɔ. ^r15 Dakpui awɔ atɔ de afima, ada azi ahafo wo, eye wõafo viawo nu fu de efe vovoli te; akagãwo sɔnãfo ta kpli de afima. 16 Midzro Ye-

howa fe agbalẽ me, eye miãlẽe: Wo dometɔa deke makpɔtɔ o, eye womabu de wo nœwo o. Elabena nye nuẽ de se, eye nye gbɔgbœ fo wo nu fu. 17 Eyaẽ dzidze nu na wo, eye efe asiẽ tso dzidzeka mãe na wo, anye wo tɔ tegbee, eye woano edzi tso dzidzime yi dzidzime.

Mawu fe duko la fe ñutikokœ le fukpekpewo megebe.

35. Gbegee kple gbedadafo akpɔ dzidzo, tagba atso aseye, eye wõafo se abe dzogbenya ene. ^d2 Woafɔ se ake, eye woatsɔ dzidzɔkpɔkɔ kple aseye-tsotso ase vivii. Woatsɔ Libanon fe ñutikokœ, Karmel kple Saron fe atsyõ ne. Woakpɔ Yehowa fe ñutikokœ kple mia Mawu fe atsyõ. 3 Mido ñusẽ alo gbldɔwo, eye mide agbe klo beliuwo me. ^f4 Migblo na amesiwo fo dzi de le la be: Milẽ dzi de fo, migavõ o! Kpɔ da, mia Mawu enye si! Hlõbiabia gbana, Mawu fe tefedodõ; eya ñuto gbana, ne wõaxo na mi. ^g5 Ekema ñkuagbãtɔwo fe ñku avu, eye tokunwo fe to avu; ^h6 ekema xadrõwo ati kpo abe zi ene, eye adetututɔwo fe ade atso aseye; elabena tɔ ño tso gbegee, eye tɔvu tso tagba. 7 Bleziblezi azu tã, eye kudidinyigba azu tsidzɔfe; amegãxiwo nɔfe, afisi wotsyã ako do la, azu afia kple avãwo tefe. ⁱ8 Ameto fe kple mɔ tata ano afima, si woayɔ be „mɔ tata kɔkœ.“ Ame makɔmakɔa deke mato edzi o; woawo dedeko tɔ wõanye. Amesi ke to edzi la, matra mɔ o, keke gegemewo ke hã. 9 Dzataa deke manɔ afima o, lã woadãa deke manɔ edzi loo, alo woakpœ le afima o, eye ale amesiwo wode la, woato edzi, 10 Yehowa fe amesiwo wõxɔ fle la, atrɔ agbo, eye woava Zion kple aseyetso-tso, eye dzidzo mavɔ ano wofo ta me; vivisee kple dzidzo asu wo si, eye nuxaxa kple hũdede abu de wo. ^j

Sanxerib de to de Yerusalem ñuti.

36. Eye wõva me le fia Xiz-kiya fe fe wuienelia me be, Asur-fia Sanxerib ho de Yuda-du sesẽwo kata nu, eye wõxɔ wo.

a 14, 19.

b Nyad. 6, 13, 14.

d 32, 15.

e Yer. 48, 7-22.

f Heb. 12, 12.

g Ps. 94, 1.

h 18, 6, 9; 63, 4; i 28, 18; Mat. 11, 5.

k Mo. 1, 19, 24.

l Nyad. 14, 11; 19, 3.

m 41, 18.

n 62, 10.

p 18, 21, 22.

q 51, 11; Ps. 126, 6; Nyad. 21, 4.

r Nyad. 18, 2.

s Fla. 11, 18, 19 v. 37; Kron. II. 32, 1-18.

2 Eye Asur-fia do Rabsake kple avakã gãa de tso Laxis de fia Xizkiya le Yerusalem, eye wòdze ava de dzigbeta fe tɔɔu to le avonyãla fe agblemɔ to. 3 Tete afenunɔla ^aElyakim, Xilkiya vi, kple agbalẽnlɔla Sebna kpakple Yoax, Asaf vi, fia fe tsiami, wodo yi egbo. 4 Eye Rabsake gbɔ na wo bena: Midagbɔ na Xizkiya be: Ale ^dfia gã Asur-fia gbɔ esi: Nuka nu gɔgɔgɔe nèle dzi dom do? 5 De nèle bubum be, nu me nya fuflu enye adanudo kple nusẽ hena avawɔwɔa? Ameka nu gɔe nèle nu dom do, be nède aglã de nunye? 6 Azɔ èle dzi dom de afla nɛɛe sia, si nye Egipte la nu, esi ne amea de zio de enu la, wɔnɔa asi nɛ flo la; alea Egiptefia Farao le na amesiwo katã le dzi dom de enu la! 7 Ke ne agbɔ nam be: Yehowa, mia Mawu la nɛe miele dzi dom do la, de me nye eya fe nuxefewo kple vɔsamlekpuwo Xizkiya de da hgbɔ na Yuda kple Yerusalem bena: Mido gbe da le vɔsamlekpu sia nɔo oa? 8 Azɔ mia kple nye afetɔ Asur-fia mitso gbe, eye matso akpe eve na wò, be àte nu akpɔ sɔdolawo ado wo dzi hã? 9 Mâte nu asi avafia deka, si nye nye afetɔ fe dolawo dometo sueto hã o, hafi nèle dzi dom de Egipte nu le tasiadamwo kple sɔdolawo taa? 10 Azɔ de Yehowa megbee meto ho de anyigba sia nu, be magblẽe loo? Yehowa ye gbɔ nam be: Ho de anyigba sia nu nagblẽe!

11 Tete Elyakim, Sebna kple Yoax wogbɔ na Rabsake bena: Fo nu kple wò dolawo de Aramgbe me, elabena miesenɛ; ke megafɔ nu kpli mí le Yuda-gbe me de dukɔ, si le glia dzi la fe to me o. 12 Rabsake do nu bena: Mia kple wò afetɔ gbɔe nye afetɔ dom do, be magbɔ nya siawoa? De menyɛ nɔtsu, siwo bɔbɔ no glia dzi, be woadu woawo nɔtsu fe mí, eye woano wofe adudo kpli mí la gbɔe oa? 13 Tete Rabsake te va do yí sesie le Yuda-gbe me gbɔ bena: Mise fia gã, Asur-fia fe nya! 14 Ale fia la gbɔ esi: Migana Xizkiya nana mia flum o, elabena mate nu ade mi o! 15 Mi-

a 22, 20.

b Fia. I. 5, 5; Mi. 4, 4.

d kp. 13.

e 10, 10; 37, 12.

f Fia. II. 19; Kron. II. 32, 20 v. 23.

g Mo. I. 37, 29.

gana Xizkiya natsɔ Yehowa ano dzi dem fo na mi ahana gbogblom be: Yehowa ade mí vavã, eye womatsɔ du sia ade asi na Asur-fia o. 16 Migana to dom Xizkiya o; elabena ale Asur-fia gbɔ esi: Mibla nu kplim, eye mido va gbonye, eye mia dome amesiame nadu efe weintsetse, amesiame nadu efe gbotitsetse, eye amesiame nana efe vudo me tsi, 17 vasede esime mava akplɔ mi ayi anyigba, si le abe mia to ene la dzi, anyigba, si dzi bli kple wein le, anyigba, si dzi abolo kple atibowo le. 18 Migana Xizkiya nana mia blem ana gbogblom be: Yehowa ade mi o! De dukowo fe mawuwo dometo de te nu de efe anyigba tso Asur-fia si mea? 19 Afika Xamat kple Arpad fe mawuwo le? Afika Sefarwayim fe mawuwo le? De wote nu de Samaria tso asinye mea? 20 Anyigba siawo fe mawuwo katã dometo kae de efe anyigba tso asinye me, ne Yehowa nade Yerusalem atso asinye me?

21 Ke wozi kpi, womedo nyaa deke nu nɛ o. 22 Tete afenunɔla Elyakim, Xilkiya vi, kple agbalẽnlɔla Sebna kpakple Yoax, Asaf vi, fia fe tsiami, wole awu vuvuwo me va Xizkiya gbɔ, eye wogbɔ Rabsake fe nyaawo nɛ.

Woɔu Sanxerib dzi le Xizkiya fe gbedododa ta le zã deka me.

37 Eye wòwa me, esi fia Xizkiya see la, edze efe awuwo, eye wòta akpanya heyi Yehowa fe me. 2 Eye wòdo afenunɔla Elyakim kple agbalẽnlɔla Sebna kpakple nunlawo fe ame tsitsiwo, amesiwo ta akpanya la, de nya-gbɔdila Yesaya, Amoz vi la gbɔ 3 wogbɔ nɛ bena: Ale Xizkiya gbɔ esi: Egbe enye xaxa, tohehe-kple viodogbe. Elabena viwo do dzi-dzi me, ke nusẽ meli woadzi wo o. 4 Dewohi Yehowa, wò Mawu la, se Rabsake fe nya, siwo efe afetɔ Asur-fia de esi do da, be wòatsɔ ade alome le Mawu gbagbe la nui, eye Yehowa, wò Mawu la, ahe to nɛ le nya, si wose la ta; eyata do gbe da de ame mamlea, siwo li la ta. 5 Tete fia Xizkiya fe dolawo va Yesaya gbɔ. 6 Eye Ye-

saya gbl̄ na wo bena: Ale miadagbl̄ na miafe afet̄o enye si: Yehowa fe gbe enye si: Migav̄o nya, siwo Asur-fia fe dekakpuiwo tso de alome le n̄nye n̄se la o. 7 Kp̄o da, made gb̄agb̄o de eme, eye mana w̄oase nyaa de ahagbugb̄o ayi efe anyigba dzi, eye mana w̄oatsi yi nu le efe anyigba dzi.

8 Esi Rabsake gb̄ugb̄o la, ekp̄o Asur-fia w̄ole awa w̄om kple Libna, elabena ese be, eho tso Laxis. 9 Eye esi w̄ose le Kus-fia Tirhaka nu be, eho, be yeawo awa kp̄lii la, egad̄o ame do de Xizkiya, a 14, 8. ne woagbl̄o n̄e bena: 10 Ale miagbl̄o na Yuda-fia Xizkiya enye si: Megana w̄o Mawu, si nu n̄le dzi dom do la, n̄an̄o fluw̄om, eye n̄an̄o gb̄ogbl̄om be, womats̄o Yerusalem ade asi na Asur-fia o. 11 Kp̄o da, w̄o n̄t̄o ̄ese nusi Asur-fiawo wo anyigbawo kat̄a, eye wotsr̄o wo gbidigbidi, eye woade w̄o ya? 12 De duk̄o, siwo fofonyewo tsr̄o: Gozan, Xaran, Rezef kple Edenwiwo, siwo le Telasar la fe mawuwo de woa? b 36, 18. 13 Afika Xamat-fia, Arpad-fia kple du Sefarwayim, Hena kple Iwa fe fia le?

14 Esi Xizkiya x̄o agbal̄ea le d̄olawo si, eye w̄oxl̄ee la, eyi Yehowa fe me, eye Xizkiya kekee de Yehowa n̄ku me. 15 Eye Xizkiya do gbe da na Yehowa gbl̄o bena: 16 Yehowa Zebaot, Israel fe Mawu, w̄o amesi n̄oa Kerubiwo dzi, w̄o deka koe nye Mawu de anyigba dzi fiadufewo kat̄a dzi, w̄o w̄o dzi fo kple anyigba. 17 Yehowa, ju to anyi, ne nase nu, Yehowa, ke n̄ku, ne nakp̄o nu, eye nase nya, siwo kat̄a Sanxerib do da, be yeats̄o ade alome le Mawu gb̄agbe la n̄ui! 18 Yehowa, Asur-fiawo tsr̄o duk̄owo kple wo fe anyigbawo vav̄a, 19 eye wots̄o wo fe mawuwo de dzo me, elabena me nye mawuwo wonye o, ke boŋ amegbet̄owo fe asinudowow̄owoe, ati kple kpe wonye, eyata wotsr̄o wo do. 20 Azo Yehowa, mia Mawu, de mi tso esi me, /ne anyigba dzi fiadufewo kat̄a nadze sii be, w̄o dede koe nye Yehowa. c 27, 6.

21 Tete Yesaya, Amoz vi la, do ame de Xizkiya gbl̄o bena: Ale Yehowa, Israel fe Mawu la, gbl̄o esi: Gbe, si n̄edo da nam le Asur-

fia Sanxerib n̄uti la, mesee. 22 Ale Yehowa gbl̄o de enu enye si: De-tugbi, Zion-nȳonuvi, de alome le nuw̄o, eye w̄oko wo, Yerusalem-nȳonuvi ouou ta de yow̄ome. 23 Ameka n̄edo vloee, eye ameka nu n̄ede alome le? Ameka ta n̄edo x̄li do, eye ameka nu n̄ewu w̄o n̄kuwo dzi do? De Israel fe k̄ok̄eto la nu loo! 24 Ede alome le Afet̄o la nu to w̄o d̄olawo dzi gbl̄o bena: Mets̄o nye tasiadam gedewo va towo ta me, vasede Libanon fe tsutsuefe ke, eye mel̄a efe "sederti k̄ok̄owo kple efe sesewu nyuit̄owo, eye mede efe k̄ok̄ofe kekeake kple efe abo me ti dodowo gb̄o. 25 Mede vudo heno tsia, eye mets̄o nye af̄ofome na Egipte-t̄osisiwo kat̄a mie. 26 M̄esee kp̄o be, tso titi ke mew̄ee, eye med̄oe tso gb̄adegbe ke oa? Azo mena w̄ova me be, nagbl̄e du ses̄ewo woazu anyigl̄ago; 27 wo me n̄olawo fe lame natu, dzi nade le wo fo, eye nu nakpe wo woa n̄o abe agble me ma, gbe mumu, x̄otagbe kple bli, si tsi to nu la ene. 28 Menya w̄o anyin̄o, w̄o yiwi kple w̄o gb̄ogb̄o kple w̄o agb̄odzedze de n̄unye. 29 Esi n̄edze agbo de n̄unye, eye w̄o "d̄ada va nye to me n̄uti la, eyata mats̄o nye ga ade n̄uti na w̄o, eye made nye numega nu na w̄o ahakpl̄o w̄o agbugb̄o ato m̄o, si dzi n̄eto va la. 30 Esia anye dzesi na w̄o: Le fe sia me la miadu nusiwo mie dzro le wo dokui si, le fe evelia me la miadu flumenu, eye le fe et̄olia me la miaf̄a nu aŋe nu, eye miade weingblewo adu wo me kutsetsewo. 31 Yuda fe afe la fe ame mamlea, siwo wode la, "ade ke ado ta to me, eye w̄oatse ku de dzi me. 32 Elabena ame sus̄eawo ado tso Yerusalem, eye amesiwo wode la, atso Zion-to la dzi; Yehowa Zebaot fe nuav̄a la le esia wo ge. 33 Eyata ale Yehowa gbl̄o de Asur-fia nu enye si: Mava du sia me o, eye mada aŋutr̄o de eme o, mats̄o akpox̄onu ate de enu o, eye mafu kpo de enu o. 34 Agbugb̄o ato m̄o, si dzi w̄oto va, eye mava du sia me o; Yehowa ye gbl̄oe! 35 Makp̄o du sia ta, eye m̄ade le nye n̄t̄o kple nye d̄ola Dawid ta. d Mo. V. 32, 27.

f 40, 5.

36 Tete Yehowa fe dola do ɗa-wu ame akpealafa ɗeka kple blanyi vɔ atɔ le Asurtowo fe asaɗa me. Eye esi wofɔ le ɗɔi kanya la, kpɔ ɗa, wo katã wozu ame kukuwo sɔɗ. 37 Tete Asur-fia Sanxerib ho gbugbɔ dzo yi afe, eye wɔɗana Ninive. 38 Eye wòwa me, esime wòle gbe dom ɗa le efe mawu Nisrox fe me la, via Adramelex kple Sarezur wowui kple yi hesi yi Ararat-nyigba dzi; eye via Esar-Xadon zu fia de etefe.

Xizkiya fe do sesé léle, hayahaya kple akpedaha dzidzi.

38. 'Le ɗɛke mawo me la. Xizkiya lé kudo. Eye nyagblɔɗila Yesaya, Amoz vi la, va egbɔ gblɔ nɛ bena: Ale Yehowa gblɔ esi: Ɖɔ wò afe ɗo, elabena éle kuku ge, eye mèle agbe no ge o. 2 Tete Xizkiya trɔ mo ɗe gli nu hedo gbe ɗa na Yehowa 3 gblɔ bena: Oo Yehowa, ɗo nu, alesi metsɔ nyatefe kple ɗɔdzi blibo zo le ɗkuwò me, eye mewo nu nyui le ɗkuwò me. Eye Xizkiya fa avi kple yli. 4 Tete Yehowa fe gbe va Yesaya gblɔ bena: 5 Yi nadagblɔ na Xizkiya be: Ale Yehowa, tofowò Dawid fe Mawu la, gblɔ esi: Mese wò kokofofo, eye mekpɔ wò adatsiwo; kpɔ ɗa, matsɔ fe wuiatɔ akpe de wò ɗeke-wo nu. 6 Made mia kple du sia tso Asur-fia si me, eye makpɔ du sia ta. 7 Eye esia anye dzesi na wò tso Yehowa gblɔ be, Yehowa le nya, si wògblɔ la, dzi wo ge: 8 Kpɔ ɗa, mana wɔvɔli nagbugbɔ de megbe ɗofe ewo tso Axab fe yega fe ɗofe, si wòle la dzi; tete ye gbugbɔ de megbe tso ɗofe, si wòle la, ɗofe ewo.

9 Yuda-fia Xizkiya fe nuɗɗɔle enye si, esime wòlè ɗo, eye ɗo la vɔ nɛ: 10 Megblɔ be, mage ɗe tsiefe fe agbowo me le nye ɗekewo fe gbɔdemexi; woda adzo nye fe susɔe le asinye! 11 Megblɔ be: Nyemagakpɔ Yehowa, Yehowa le ɗagbagbeawo fe anyigba dzi o, eye nyemagakpɔ amegbetɔ le tsiefenɔlawo dome o. 12 Wogbã nye nofe, eye wòte ɗa le gbonye abe lãkplɔviwo fe agbadɔ ene. Menɔ nye agbe, abe alesi avɔlɔla wɔna ene; ètsom le avɔ-

a Hi. 7, a.

b Hi. 10, 16.

d 17, 14; 31, a.

e kp. 1-9, 21, 22
kpɔ Fia. 11, 20,
1-11; Kron.
II. 32, 24.

f Ps. 32, 1, 2; Mi.
7, 18, 19.

g Fia. II. 18, 3-6.
h Ps. 6, 6.

i Fia. II. 20, 12v.
19; kpɔ Kron.
II. 32, 25-31.

k Ps. 27, 12.

tsitsi nu, eye nɛna wòvo nam le ɗeke me, hafi zã va do. 13 Medo boboe vasede ɗɔi; egbã nye fuwo katã abe ɗdzata ene, eye nɛna wòvo nam le ɗeke me, hafi zã va do. 14 Mele fafãm abe sagbadre kple tsãle ene, eye mele xoxlãm abe ahone ene; nye ɗkuwo le dzi kpɔm nu te wo nu; Yehowa, medo xaxa me, xɔ nya de nunye! 15 Nya ka magblɔ, esi nɛdo ɗugbe nam, eye nɛwo edzi? Mazo kpookpookpoo le nye fewo katã me, le nye luɔ fe nuxaxa megbe. 16 Afeto, esia nu ame nɔa agbe do, eye esia nu nye gbɔgbɔ le agbe do blibo; eyata da gbe le nunye, eye na manɔ agbe! 17 Kpɔ ɗa, veve zu xɔname nam, ètsɔ lɔlɔ he nye luɔ tso gbegblè fe do me, elabena fetsɔ nye nuvɔwo katã fu gbe de megbewò. 18 Elabena tsiefe mada akpe na wò o, ku sadagatsi makafu wò o, eye amesiwo yi aoli me la, makpɔ mɔ na wò nyatefe o. 19 Agbagbea, agbagbea koe akafu wò, abe alesi mele wɔwɔm egbe sia ene; fofɔ ɗea wò nyatefe fiaa viwo. 20 Yehowa le xoxɔ ge nam, eyata mina míaife sanɗuwo naɗi le Yehowa fe me le míaife agbe me ɗekewo katã me.

21 Eye Yesaya be, woatsɔ gbɔtsetsebelo ava ɗo fofɔewo dzi, ne wòahaya. 22 Eye Xizkiya gblɔ be: Nuka nye dzesi be, mayi Yehowa fe me?

Wotso toheha do ɗodzi na Xizkiya le efe yakawuwɔwo quti.

39. 'Xemaɣi Babel-fia Merodax-gbalè kple nunanawo ɗe Xizkiya, esime wòse be, élé ɗo wòvo nɛ. 2 Eye Xizkiya kpɔ dzidzo le nusiawo quti, eye wòfia efe kesinonu dzraɗofe, klosalo kple sika, atike vɔvɔe kple ami xɔasi kple efe avawɔnuxɔ blibo la kpakple nusiwo katã le efe kesinonu dzraɗofe la wo; naneke meli, si Xizkiya metsɔ fia wo le efe me kple fiadufe blibo la me o. 3 Tete nyagblɔɗila Yesaya va fia Xizkiya gblɔ nɛ bena: Nya ka qutsu siawo gblɔ, eye afika wotso va gbawò? Xizkiya ɗo nu bena: Didife wotso va gbonye, tso keke Babel

ke. 4 Eye wógblo bena: Nuka wokpó le afewó me? Xizkiya do ñu bena: Wokpó nusiwo katá le afenye me, naneke mele nye kesinonu dzradofela, si nyemetsó fia wo o. 5 Eye Yesaya gbló na Xizkiya bena: Se Yehowa Zebaot fe nya: 6 Kpó ða, ñkekewo li gbóna, esiwo me woalo nusiwo katá le afewó me kple nusiwo katá fofowówo tu ðo vaseðe egbe la, ayi Babel, naneke makpótó o, Yehowa ye gblóe! 7 Eye woakpló viwònutsu, siwo ado tso wó alí me, esiwo dzi ge nala la dometsá ðewo woadanye nudzikpóláwo le Babel-fia fe me. 8 Xizkiya do ñu na Yesaya be: Yehowa fe gbe, si ñéjo la, enyo. Eye wógagbló bena: Ne ñutifafa kple nyatefe le nye ñkekewo me ko!

Afeto la awa de efe dukó la.

40 Mifa akó, mifa akó na nye dukó, mia Mawu la gblóe! 2 Mide dzi fo na Yerusalem be, efe awawódo la wu enu, eye woxe efe vodada ñu fe, elabena exó/tefedodo eve nu tso Yehowa gbó de efe nuvówo katá ta. 3 Mifu to anyi, gbefádelaa de fe gbe enye si: Mita mó de gbe dzi na Yehowa, eye miwo mówo dzódzóe de gbege na mia Mawu la! 4 Balmewo katá akó kpó, eye to kple togbáwo katá anyé de eme, kpo-feewo azu zózróe, eye kówo asó kple anyigba, 5 ne Yehowa fe ñutikókóe náde edókui afia, eye ñutíláwo katá nakpóe; elabena Yehowa fe nue gblóe. 6 Mifu to anyi, amea de le gbógbóm be: ðe gbe fá! Tete megblo be: Nya ka tso ge mala ađe gbe fá lae? 7 Dutiláwo katá le abe gbe ene, eye woje atsyó le abe sefofo le gbe me ene. 8 Gbe funa, eye sefofo yróna, elabena Yehowa fe gbógbó ðee. Nyatefe, gbe enye dukó la! 8 Gbe funa, eye sefofo yróna, ke mia Mawu fe nya anó anyi tegbee. 9 Zion, wó du nyui xóla, lia to kókó la; wó Yerusalem, du nyui xóla, kó wó gbe dzi sesie; kóe dzi megavó o, eye gbló na Yuda-duwo bena: Kpó ða, mia Mawu enye si! 10 Kpó ða, Afeto Yehowa gbóna kple ñsè, eye efe aló adu fia de enu.

a 62, 11.

b Yoh. 10, 11, 12.

c Kor. 1, 2, 16; Ro. 11, 34.

e Hos. 2, 16.

f Zax. 9, 12.

g 44, 9-20; Do. 17, 29.

h Lu. 3, 4-6; Yoh. 1, 22.

i Pet. 1, 23-25; Yak. 1, 10, 11; Ps. 90, 5, 6. k Ps. 104, 2.

l Ps. 119, 89; Lu. 21, 32.

Kpó ða, efe fetu kpe de enu, eye efe tefedodo le engó. 11 Anyi efe aléhawo abe alékpólvi ene, alé aléviawo de abó dome, eye wóakó wo de akónu, eye wóakpló vináwo ðóðóðó.^b

12 Ameka tso asiolo dzidze tsii, eye wódzidze asi de dzifo ñu? Ameka tso nudonui do anyigba dzi kee, etsó nudanu da to, eye wóda togbáwo le nudagbe me? 13 Ameka nya ta le Yehowa fe gbógbó nu, eye ameka nye efe adanudela, si fia nui?^d 14 Ameka wóde adanu kpilii, be wóafia nunyae, eye wóafia nui le nu dzódzóe fe mó ñu, wóafia sidzedzee, eye wóade gómesese fe mó afiae? 15 Kpó ða, dukwó le abe tsi toñtoñ le ze ñu ene, wówo wo abe ouudedi le nudanu ñu ene; kpó ða, edo fukpowo abe kekui ko ene! 16 Libanon fe atiwo mesó gbó hena dzododo o, eye edzi láwo mesó gbó hena numevósa o. 17 Dukwó katá mele ðeke me le enku me o, ebu wo abe nu mađinui kple toflokó ene.

18 Amekae miebe, yewoabu de Mawu ñu, eye nónome ka miebe, yewoatsó asó kpilii?^g 19 Adanua kóe legba, nutula faa sika de enu, eye wódea klosalo kósókósówo enu. 20 Amesi do ko, be mate ñu ana nu o la, tiaa ati, si manyunyó o la, na edókui, eye wódia adanúto nyanua de, amesi ađo legba la anyi maouou o. 21 Miele nunyam oa? Miele nu sem oa? ðe wometo na mi tso gómedzedzea ke oa? ðe mielé ñku de anyigba fe agunu ñu oa? 22 Eya, amesi le xeame godoo ta me, eye eme nóláwo le dzedzem abe wetsuviwo ene; eya, amesi khe dzifo me abe avó beli ene, eye wókekee abe agbadó ene, be yeano eme; 23 eya, amesi na amegáwo zu nu mađinui, eye anyigba dzi wóndróláwo zu toflokó. 24 Womekpó do wo o, womekpó fá wo o, woje ati mekpó fo ke de to o, tete wógbó de wo, wofu, eye ahom lo wo de nu abe gbe fufu ene.

25 Kókóeto la be: Ameka ñu miebe, yewoatsóm ađoe, ne masó kpilii? 26 Mifo mó dzi, ne miakpó nu! Ameka wó nusiawo, eye wókpólá enu nuwo doa goe dedie?

Eyɔa wo katá ḡko, eye wo do-
metɔa deke mesusɔna o le efe
ɔusé gedé kple alokame sesé la
nu. 27 Yakob, nukantúfi nèle nu
fom, Israel, nèle gbɔgbɔm be:
Nye ma ɔla de Yehowa, eye nye
nye nya dzodzɔe to nye Mawu ɔu yi?
28 Mènyae, eye mèsee kpɔ be,
Mawu mavɔ enye Yehowa, amesi
áwo anyigba fe mlɔeanuwo oa?
Nu metia kɔ nɛ o, dedí metea enu
o, eye efe nunya fe ta metsɔ o.
29 Eyae naa lámesésé amesiwo
ɔu dedí te, eye wónaa ɔusé gedé
ame beliwo. 30 Nu tia kɔ na de-
kakpuiwo, eye dedí tea wo ɔu,
eye ɔutsuwo dzea anyi; 31 ke ɔu-
sé yeye doa amesiwo kpɔa ma
na Yehowa ya ɔu, wodɔa li fu
abe ḡhɔ ene, wofua du metia wo
o, wozɔa azɔli dedí metea wo ɔu o.

Mawu ana akotafa efe dɔla kple hiátowo;
ke ado ɔukpe trɛsubɔlawo.

41. Mí fukpowo, mímiã nu le ŋku-
nye me, ɔusé yeye nedo duk-
kɔwo ɔu; woate va, hafi woafɔ
nu; mina míafo ta kpɔli ayi ɔnu.
2 Ameka nyo amesi yome xɔna-
me le kplɔkplɔkpli la, tso yedze fe?
Ameka tso dukɔwo de asi le enku
me, eye wóna wonyã avuzi le
fiawo dzi? Ameka na wofe yi zu
abe ke ene, eye wofe datiwɔ le
abe tsro, si ɔu ya ene? 3 Eti
wo yome, eto mo, si dzi efe afo
meto kpɔ o, ke naneke mewɔe o.
4 Ameka wɛe hefɔe wòde go?
Eya, amesi yo fomewo tso gɔme-
dzedzea me ke lae. Nye Yehowa
enye kgbãto, eye alea ke mele na
ame mlɔeawo! 5 Fukpowo kpɔe,
eye dzidzi fo wo, anyigba fe mlɔe-
nuwo dzo nyanyanya; wofɔ ta
kpɔli heva. 6 Wokpe de wo nɔewo
ɔu, eye amesiame gbɔ na novia
be: Lé dzi de fo! 7 Adanua de
dzi fo na sikanutula, amesi foa
ga gbabs la, de dzi fo na zúdala
hegbɔ be: Wotsiãe nyuie. Tete
wofɔ gatagbadze dee, be maga-
wã o.

8 Ke wò, nye dɔla Israel, Ya-
kob, amesi metia, "xɔnye Abra-
ham fe fome, 9 wò, amesi melé
tso anyigba fe mlɔenuwo, eye
meyɔ wò tso efe dzogewo dzi
hegbɔ na wò be: Nye dɔla nè-
nye, metia wò, eye nyemegbe wò

a Pa. 147, 4.

b 48, 1.

d 48, 12.

e kp. 18.

f 48, 2.

g Pa. 108, 5.

h kp. 28; 44, 28;
45, 1, 13; 46, 11;
48, 14, 15.

i 36, 1, 7; 48, 20.

k 44, 6; 48, 12;
Niyad. 1, 6, 11.
17.

l 48, 10; 42, 19;
44, 1, 21; 46, 4;
kpɔ 42, 1.

n Yak. 2, 22.
o 48, 8, 9; 44, 7.

o; 10 megavɔ o, elabena meli
kpɔli wò; ɔ megadzi wò o, ela-
bena nyee nye wò Mawu, mali ke
wò, makpe de ɔuwò, eye matsɔ
nye xɔname fe nudusi alé wò.
11 Kpɔ da, ɔukpe kple vlododo
ava amesiwo katá do dɔmedzoe
de ɔuwò la dzi, wò ketɔwo atrɔ,
eye wo nu ayi. 12 Adi amesiwo le
dzre wom kpɔli wò la, ke màkpɔ
wo o, amesiwo le aɔa wom kpɔli
wò la, azu tofɔloko agazui de dzi.
13 Elabena nye Yehowa, wò Ma-
wu, amesi le gbɔgbɔm na wò be,
megavɔ o, makpe de ɔuwò lae
lé wò nudusi de asi. 14 Wò, nyé-
vi Yakob, wò, ha sue Israel, me-
gavɔ o! Makpe de ɔuwò, Yeho-
wa ye gblɔe; wò xɔnametɔ enye
Israel fe kɔkɔetɔ la. 15 Kpɔ da,
matsɔ wò awɔ lufotasiadam yeye
datsɔ, si nu do gedé le. Afanya
towo, ágbã wo gudugudu, eye áwo
togbɛwo abe tsro ene. 16 Ágbɔ
wo, ya ala wo de nu, eye ahom
aka wo ahlé; ke wò la átsɔ aseye
de Yehowa ɔu, eye áfo adegbe
de Israel fe kɔkɔetɔ la ɔu. 17 Ame
dahewo kple hiátowo, siwo le tsi
dim, ke deke meli o, eye wofe
ade fu le tsikɔwuame ta la, nye
Yehowa makpe de wo ɔu, nye
Israel fe Mawu, nyemagblé wo
di o. 18 Mawu go tɔsisiwo le to
feflewɔ ta me, eye tsidzɔfe anɔ
balimewo; mana gbege nazu tá,
eye tsi nado bababa le kudidinyi-
gba dzi. 19 Mado sederti, xe, gbemiti
kple amiti ɔutɔ de gbe dzi,
eye mado sesewu, fofɔli kple kpɔ-
mi siaa de gbege; 20 ne woak-
kpɔe, eye woadzɛ sii, wòade dzi-
gbɔ na wò, eye woanyae be, Ye-
howa fe asie wo esia, Israel fe
kɔkɔetɔ lae wɛe.

21 Yehowa be, mihe miafe dzre-
nyawo vɛ, Yakob fe fia la be, mi-
he miafe dɔkuitaolinyawo vɛ.
22 Woate va, ne woagblɔ nusi
gbɔna dzɔdzɔ ge la, na mí. Ka-
woe nye tsátowo? Migblɔe, ne
mialé ŋku de woawo kple wofe
nuwuwo ɔu, alo mina míaase nusi
le dzɔdzɔ ge la. 23 Migblɔ nusi
gbɔna dzɔdzɔ ge la, ne miadze
sii be, mawuwo mienye; miwo
nyuie alo vɔa de, ekema miafe nu
aku, eye mí katá miakpɔe kple
ŋku. 24 Kpɔ da, miele deke me

o, eye toflokó enye miafe dɔwɔwɔ; amesi tia mi la, nɔnyɔ wònye! 25 Menyɔ amea de tso anyiehe wòva, amesi ađe gbe fā nye n̄kɔ la, tso yedze fe; azɔ anyigbanunɔlawo dzi abe anyi me ene, eye abe alesi zemela nyāa tsui ene. 26 Ameka gblɔe tso gɔmedzedzea me, ne miádze sii, eye ameka gblɔe tso gbadegebe, ne miagblɔ be, eto dzo? Amea deke megbɔe o, amea deke mena wosee o, eye amea deke mese miafe nyawo o. 27 Nyee nye ame gbátɔ gblɔ na Zion be: Kpɔ ɔa, woawoe nye esi! Eye meɔo ɔdu nyui xɔlawo de Yerusalem. 28 Metsa n̄u, ke amea deke meli o; aɔaɔɔdɔlaa deke mele wo dome, ne mabia nyae wɔɔaɔo ɛnu o. 29 Kpɔ ɔa, wo katá mele deke me o, nu dzodzroa enye wofe dɔwɔwɔ, ya kple toflokó enye wofe ɔlegbawo.

Mesia enye kekeli na trɔsubɔlawo kple kpɔla na dukɔ ɔkuagbátɔ la.

42. Kpɔ ɔa, nye ɔdɔla enye si, malée ɔe te, nye ame tia-tia, si fe /nu nyo n̄nye! Meda nye gbɔgbɔ ɔe edzi, ne wòahē nye ɔɔɔowɔ ayi na dukɔwɔ. 2 Maɔo ɔli alo aɔo boboe o, eye mana woase efe gbe le kpɔdome o. 3 Made aɔla n̄eɔe la leenu o, eye matsi ɔovu bibi fidifidi la o. Ahe ɔɔo la ayii lenyatefe me. 4 Ɖe-di mate ɛnu o, eye efe lāme matu o, vasede esime wɔɔo ɔɔo la anyigba dzi, fukpowo le mɔ kpɔm na efe nufiame. 5 Ale Mawu Yehowa, amesi wɔ dzifowo, eye wòhē wo me, amesi keke anyigba kple efe numiemiewo de nu, amesi na agbe dukɔ, si le edzi, kple gbɔgbɔ amesiwo zɔa edzi la, gblɔ esi: 6 Nye Yehowa ye yɔ wò le dzɔdzɔenyenye me, melé wò alo nu, eye mekpɔ tawò, eye metsɔ wò wɔ nubabla na dukɔ la kple kekeli na anyigba dzi dukɔwɔ, 7 ne naɔu n̄ku na n̄kuagbátɔwɔ, eye naɔe amesiwo wode gae la, tso ga me, kple amesiwo bɔbɔ na viviti me la, tso gaxɔ me. 8 Nyee nye Yehowa, n̄kɔnyee, ɔnyematsɔ nye bubu na ametɔ kple nye kafukafu na legbawo o. 9 Kpɔ ɔa, gbadegebe nyawo

a 41. 2. 27.

b Mat. 23, 34.

c Ps. 96, 6.

e 49, 1-6; 52, 13; kpo 41, 8; Mat. 12, 18-21.

f Mat. 3, 17.

g 35, 5, 8.

h Ps. 34, 19.

i 44, 9-20.

k 48, 8.

l 41, 8.

m 53, 1.

n 49, 6, 8.

o 35, 6.

p Mo. II, 3, 15.

q 48, 11.

va me, magblɔ yeyewo, eye mana miasee, hafi woava dzo. ɔ

10 Mi amesiwo toa atsiafu dzi, kple atsiafu me nuwo, mi fukpowo kple wo dzi nɔlawo, midzi ha yeye na Yehowa, miɔe gbe fā efe kafukafu tso anyigba fe mlɛnu! 11 Gbɔgbewo kple wofe duwo kpakple kɔfe, siwo me Kedar le la, negli! Agakpe dzi nɔlawo netso aseye, woado ɔli tso towo fe tsutsuɛfe ke! 12 Woade bubu Yehowa n̄u, eye woade gbe fā efe kafukafu le fukpowo dzi! 13 Yehowa ho abe kalétɔ ene, ede dzo n̄uavá me abe avawɔla ene, edo ɔli, eye wòtso ayiboopɛɛ, ede n̄usé fia ɔe efe futɔwo n̄u.

14 Mezi ɔɔoɔe etefe didi, memiā nu kpoo, eye mezi ɔɔkuinye dzi; azɔ mado ɔli abe n̄yɔn̄ léku ene, eye malɔ gbɔgbɔtsixɔe ɔe fo aɔo gbɔgbɔm fufufuxe. 15 Magblé towo kple togbewo, eye mana wofe gbe mumuwo katá nafu, mana tɔsisiwo nado kpo, eye mana táwo namie. 16 Mana n̄kuagbátɔwɔ nazo mɔ, si womenya o la dzi, eye makplɔ wo aɔo tofe manyamanyae, mana viviti nazu kekeli le wo n̄gɔ, eye kpofeewo nazu zɔzrɔe. Nusiawo wɔ ge mala, eye nyemadzudzoɔe o. 17 Amesiwo ɔoɔa dzi ɔe aklama kpakpewo n̄u, eye wogblɔna na legbawo be: Miawoe nye miafe mawuwo la, woate gbugbɔ ɔe megbee, eye n̄u akpe wo vevie.

18 Mi tokunɔwɔ, mise nu, mi n̄kuagbátɔwɔ, miɔo kɔ dzi miakpɔ nu! 19 Amekae nye n̄kuno, ɔe menye nye ɔɔlae oya? Amekae nye tokunɔ abe nye amesi meɔo la enea? Amekae nye n̄kuno abe Mawu fe xɔlɔ ene, eye amekae nye n̄kuno abe Yehowa fe ɔɔla ene? 20 Ɖekpɔ nu geɔe, ke melé wo ɔe ta me o; ɛke to, ke mèse nu o. 21 Edze Yehowa n̄u be, wòade gānyenye kple n̄utikɔkɔe se la n̄u le efe dzɔdzɔenyenye ta; 22 ke dukɔ, si woha, eye woda adzoɔe la wonye, mɔ ɔe wo katá le do me, eye woɔla ɔe gaxɔ me; wode aboyo wo, ke amea deke mexɔ wo o, woha wo, ke amea deke megbɔ be: Migbugbɔ wo vɔ o. 23 Mia dometɔ kae ase nusiawo, alé n̄ku ɔe nusiwo gbɔ-

na la nu, eye woafu to anyi de wo nu? 24 Amekae de Yakob asi, be woaha, eye wòde Israel asi na adzodalawo? De menye Yehowa, amesi nu míewo nuwò do, miégbe efe mawo dzi zozo, eye miése efe nufiame o lae oa? 25 Etrò efe dziku fe dómédzoe kple ava fe nusè kò de wo dzi, eye wòlé dzo bi fo xlā wo, ke womedze sii o, efiā wo, ke mede dzi gbò na wo o.

Mawu ađe efe dukɔ la, abe alesi wòdo gɔgbe ene, eye wòatsɔ efe dzidawo akee to amenuveve me.

43. Azo ale Yehowa, amesi wo wò Yakob, eye wòmè wò Israel la, gblò esi: Megavò o, elabena mede wò, metsò wò nkɔ yo wò be: Tonye nènnye. 2 Ne èto to me la, meli kpli wò, eye ne èto tɔsisiwo me la, womalé wò o. Ne èto dzo me, mamè wò o, eye dzo fe adewo mafíā wò o. 3 Elabena nye Yehowa enye wò Mawu, nye Israel fe kòkòeto la enye wò xonameto. Matsò Egipte afle tawò, eye Kus kple Seba axò de tewòfe. 4 Esi nèxò asi le nkunye me, bubu le nuwò, eye meli wò ta la, matsò amegbetɔwo ana de tewòfe kple dukɔwo de wò agbe ta. 5 Megavò o, elabena meli kpli wò; makplò viwòwo tso yedzeje vɛ, eye mafo nuwò fu tso yetodofe! 6 Magblò na anyiehe be: Tsɔe vɛ! eye na dziehe be: Megasika ame di o! Kplò vinyenutsuwo tso didife vɛ kple vinyenyonuwo tso anyigba fe mlɔenu, 7 amesiwo katà nu woɔɔ nye nkɔ do, amesiwo mewo hena nye bubu, memè wo, eye mewo wo.

8 Kplò dukɔ, si ta nkɔ le, hafi wònnye nkunɔ, to le eta, hafi wònnye tokunɔ la doe! 9 Dukɔwo katà nefo fu, anyigba dzi dukɔwo katà nefo ta kpli: "Ameka le wo dome agblò esia, alo ana míase nya, siwo dzo va yi? Wofe dasefowo neva, ne woatsɔ na wo, eye woasee ahagblò bena: Ele eme. 10 Yehowa be: Miawoe nye nye dasefowo kple nye ɔdla, si metia, ne mianyae, miaxò dzinye ase, eye miadze sii be, nyee. Womewò mawua deke do nɔɔ nam o, eye deke mado megbe nam o. 11 Nyee nye Yehowa, eye xonameto deke meli kpe de nɔɔnye o.

o kp. 10.

b Mo. II, 14, 22; Yos. 3, 16.

d Ps. 66, 12.

e Lo. 11, 8.

f 41, 18.

g 11, 11-16.

h Pet. I, 2, 9.

i Yer. 14, 9.

j 42, 18.

k 1, 11-15.

l 41, 22, 26.

m 41, 8.
n 44, 22; Yer. 31, 34.
o 58, 2; Yer. 2, 26.

p Dan. 3, 6, 8.
q 44, 6; Mo. V, 32, 39.

12 Medo gɔgbe, eye mexò na ame; mena miesee, eye mawu tutɔa deke menɔ mia dome o; Yehowa be, "miawoe nye nye dasefowo, eye nyee nye Mawu. 13 Nyee li tso tititi ke, eye amea deke maxò ame le asinye o; ne mewò nu la, ameka atrɛe?

14 Ale Yehowa, miafe xonameto, Israel fe kòkòeto la, gblò esi: Le mia tae medo ame do de Babel, eye mena wonyà amewo de nu, eye wonyà Kaldeatɔwo do de wofe vu, siwo me wokpɔ dzidzo le tsā la me. 15 Nye Yehowa enye miafe kòkòeto, nye Israel fe wola enye miafe fia. 16 Ale Yehowa, amesi ta mɔ de batsiafu me, eye wòde tofe de tɔ sesèwo me la, gblò esi; 17 eya, amesi na tasiadamwo, sɔwo, avakɔwo kple kalètɔwo siaa ho; wòdo baba de anyigba, eye womegafɔ o, wo nu tsí, abe alesi akadi me dovu tsina ene: 18 Migado nu gbadegbe nuwo o, eye migalé nkɔ de nusiwo dzo va yi la nu o. 19 Kpɔ da, mele nu yeye wo ge; ele nu dom da xoxo, mi-dze sii oa? Mana mɔ tata naɔo gbe dzi, eye tɔsisiwo naɔo gbege. 20 Gbemelāwo, amegāxiwo kple golowo akafum, elabena mena tsí do gbe dzi, eye tɔsisiwo do gbege, ne mana tsí nye dukɔ, nye ame tiatiawo, ne woano. 21 Dukɔ, si mewò na dokuinye la, axlé nya afia le nye kafukafu nu.

22 Yakob, menye wòde yom o, eye Israel, mèdeze agbagba le nɔɔnye o. 23 Mètsò wò aléviwo sa numevɔ nam o, eye mètsò wò akpedavosawo de bubu nɔɔnye o. Nye-metsò wò nuɔvɔsawo do agba na wò o, alo tsò dzudzɔ vevée dodo de fu na wò o. 24 Mètsò ga fle gbekee nam o, eye mètsò wò akpedavosawo fe ami di foe nam o; ke boɔ ètsò wò nuwòwo do agba nam, eye nède fu nam kple wò vodadawo. 25 Nyee, nyee atutu wò dzidadawo da le nye nɔɔto dokuinye ta, eye nyemado nu wò nuwòwo o. 26 Do nkɔ edzi nam, na miahe nya kple mia nɔɔwo; to wò nyawo, ne tɔwò nadzo. 27 Fofowò gbàto wò nuwò, eye amesiwo nɔ nuwò la, to vo de nɔɔnye. 28 Eyata medo gu amegā kòkòeawo, metsò Yakob de asi

na tsotsrō gbidigbidi, eye Israel na fewuḍuḍu.

Amenaveve gbogbo la kokodanyi.

44. Azō nye dola Yakob kple nye ame tiatia Israel, see^a 2 Ale Yehowa, wawōla kple mēwōla tso dō me ke, amesi li kpli wō la, gblō esi: Nye dola Yakob kple nye ame tiatia^b Yesurun, megavō o! 3 Elabena mafo tsi de kudidinyigba dzi kple tōuwo de anyigba jufu dzi. Matrō nye gbogbo ako de wivōwo dzi kple nye yayra de wō dzidzimeviwo dzi,^d 4 ne woamie abe gbe ene, abe amuti le tō to ene. 5 Amesi agblō be, Yehowa tō ye nye, ame keme atso Yakob fe ŋkō na edokui, eye ame bubu aṅlō Yehowa de efe asi ŋu, eye wōafo Israel ŋkō dō na edokui.

Trāsabasubo fe bometsinuwo.

6 Ale Yehowa, Israel fe fia kple efe xonameto, Yehowa Zebaot, gblō esi: Nyeeye nye gbāto, eye nyeeye nye mlēto; f mawua deke mekpe de ṅunye o. 7 Ameka agblō nya abe nye, amesi dō dukōwo gōme anyi tso blema ke la ene, ne wōadee afia, eye wōatōe nam? 8 Woagblō nusi le eme wa ge kple nusi le dzadzō ge la na wo! 8 Dō megadzi mi o, eye migadzo nyanyanya o! De nyemena miesee tso gbadegbe ke, eye nyemetoe na mi oa? Miawoe nye nye dasefowo. De mawua de li kpe de ṅunyea? Agakpea deke meli o, nyemenya deke o.

9 Legba mēlawo katā la toflokowo wonye, eye wofe nu lōlōawo mele deke me o; woawo nūtawoe nye wofe dasefowo be, womele nu kpom o, eye womedzea si nu o, eyata nukpe alē wo. 10 Amekae wō mawua de, eye amekae kō legbaa de, si mele deke me o? 11 Kpō da, ŋu akpe wo hatiwo katā; adanuwawo la, amegbetawo wonye, wo katā nafo ta kpli, eye woado; ke woadzo nyanyanya, eye nukpe alē wo katā.ⁿ 12 Gbede tsaa gayibō tua fiaa, ewaa eṅu dō le dzoka xoxo me, etsaa zū tuns, eye wōtsaa efe alokpa sesē waa dō le eṅu; ne dō va wui la, ekema ṅusē vana le eṅu, ne menotsi ola, ekema efelāmetuna.^p

a 41, 8.

b Mo. V. 32, 15; 33, 5. 26.

d 32, 15; Yoel 3, 1.

e 41, 4.

f 43, 11.

g 41, 22.

h 41, 8.

i kcp. 2.

k 1, 18; 43, 25.

l 45, 16; Yer. 10, 2-16; Ps. 116, 4-5.

n 42, 17.

o 43, 13; 55, 12; Ps. 96, 11.

p 40, 18-20.

13 Alikpala daa dzidzeka, etsaa ye tans, eye wōtsaa fi kpana, etsaa nudzidzega tans, eye wōwōns de ntsu fe nonome me, de amegbetō fe dekadzedze me, ne wōānō xō me. 14 Amea de lā sedertiwo, etsō fofoli kple logoti, eye wōtia avemetiwo na edokui. Edo sesewuwo, eye tsidzadza na wotsi. 15 Wonye dzodonu na amegbetō; etsō de dō dzoe hefu, eye wōtsōe dō dzo fo abolo; etsō de wō mawui hede ta agu nē, eye wōtsō de wō aklama kpakpse hedō gbe dā nē. 16 Etsaa efe afā dō dzoe, eye efe afā dzi woḍua lā le; etsā lā duna dia fo, efua dzo hegblo na be: Ehē, dzo dō lā me nam, dzoa le nunye vivim! 17 Etsō mamlea wō mawui, etsōe wō efe legbae, eye wōdze klo de ta agu nē hedō gbe dā nē gblō bēna: Dem, elabena wōe nye nye mawui! 18 Womenyaa nu o, eye womedzea si nu o, elabena wofe ŋku nyē tre mele nu kpom o, eye wofe dzi mele nu gōme sem o. 19 Amea deke mebuwa ta me, eye wōkpō siddzedze kple gōmesese o, ne wōagblō be: Metsō afā dō dzoe, mefo abolo de efe akawo dzi, eye metō lā du tso; de matsō mamlea awō ṅunyanui, eye de mado gbe na atikpoa? 20 Amesi le dzofi yome la, dzi bleamee flui, maḍe efe agbe o, eye magblō na edokui o be: De menye avatsoe melē de nudusi oa?

Israel nuveve kple edede.

21 Yakob kple Israel, dō ŋui, elabena nye dola nēnye; inyeel wō wō nēnye nye dola; Israel, woganlōm be o! 22 Mena wō dzidadawo bu abe afu ene kple wō nuvōwo abe alilikpo ene; trō va gbanye, elabena mede wō. 23 Mi dzifowo, mitso aseye, elabena Yehowa wōe wōde go! Mi anyigba fe agunuwo, mido afa! Mi towo, avewo kple wo me nuwo katā, mitso aseye hoo, elabena Yehowa de Yakob, eye wōdō kōkōe edokui de Israel ŋu.^o

24 Ale Yehowa, dewōla, amesi mē wō tso dō me ke la, gblō esi: Nyeeye nye Yehowa, amesi wō nusiawo katā, nye deka koliae he dzifo me, eye mekeke anyigba me, amea deke mekpe de ṅunye

o. 25 Eya, amesi gblēa nu kpo-
loe folawo fe dzei me, eye wōdoa
bometsila afakalawo; eya, amesi
nana nunyalawo gbugbōna, eye
wōdoa lā wofe nunya;^b 26 eya,
amesi nana efe dlawo fe nya vaa
me, eye wōwōa efe ame dōdō fe
aḍaḍuḍoḍo dzi; eya, amesi gblō
na Yerusalem be, woagano eme,
eye wōgblō na Yuda-duwo be,
woatso wo, eye yeafō efe glikpō-
wo ḍe tsitreḅu; 27 eya, amesi gblō
na tō gōme be, mie, eye mana
wō tōsisiwo nafa kplakplakpla;^d
28 eya, amesi gblō na "Kores be:
Nye lākplavi nēnye! Eyae awō
nye didiwo katā ade goe, eye
wōagblō na Yerusalem be, woa-
tsoe, eye na gbedoxō be, woado
egōme anyi!

Dusēkatāto la di hena, yeagblī trēsuhosubō,
eye yeade Israel to Kores dzi.

45. Ale Yehowa gblō na "Kores,
efe amesiamina la, amesi fe
nudusi melē, ne maḥanya dukōwo
le enḡo, eye matu ali dzi na fiawo,
mawu wōwo le enḡu me, eye agbo-
wo matsi dodo o la, enye si:
2 Madze ḅḡwōwō, eye mana kpo-
fewo nasō, magbā akōbligbowo,
eye maḅe gametiwo, 3 eye matsō
kesinōnu, si le blukō me, kple nu
xōasi, siwo woyla la, ana wō, ne
nadze sii be, nye Yehowa, Israel
fe Mawu la, enye amesi tso ḅḡkō
yo wōe, 4 le nye dōla Yakob kple
nye ame tiatia Israel ta; metsō
wō ḅḡkō yo wō, eye metsō bubu-
ḅḡkō na wō, esi mēkpō dze sim
hade o. 5 "Nye nye Yehowa, de-
ke megali o; mawua ḍeke me-
kpe ḍe ḅnye o; mebla ali dzi
na wō, esi mēkpō dze sim ha-
ḍe o, 6 ne woadze sii tso ḅe-
dzeḍe kple yetodoḍe be, amea ḍe-
ke mekpe ḍe ḅnye o. Nye nye
Yehowa, ḍeke megali o, 7 nye
amesi ḍo kekeli, eye mewō viviti,
nye amesi wō dzōgbenyuiē, eye
mehe dzōgbevōe ve. Nye Ye-
howa ye wō nusiawo katā! 8 Mi
dzifowo, miduḍu tso dzi me, eye
alilikpowo nadza dzōdzōenyenyē;
anyigba neke nu, ne xōname na-
do, eye dzōdzōenyenyē hā namie.
Nye Yehowa ye wōe.^f

9 Baba na amesi le dzre hem
kple emēla, sonu gaglē wōnye le

^a 29, 16; Yer. 18,
6; Ro. 9, 20, 21.

^b 29, 14.

^d Mo. 11, 14, 21;
Yos. 3, 9-17.
^e 45, 1; Ezra 1,
1-3.

^f kp. 1; 41, 2.

^g 44, 28; 41, 2.

^h kp. 5.

ⁱ Ro. 11, 32.

^k 44, 9, 11.

^l 41, 8.

ⁿ 44, 6.

^o Am. 3, 6.

^p 43, 9.

^r Ps. 72, 3.

anyisonu gaglēwo dome! Ḍe "tsu
agblō na emēla be: Nuka wōm
nēle? alo efe dōwōwo nagblō be:
Mēto asi oa? 10 Baba na amesi
gblō na fofoa be: Nuka ta nēdzim?
eye na nyōnu be: Nuka ta nēlē
ku ḍo? 11 Ale Yehowa, Israel fe
kōkōetō kple emēla, gblō esi: Mi-
bia nusiwo gblōna dzōdzō ge la
ta se, ke mina makpō vinyewo
kple nye asinudōwōwōwo fe nya
gblō. 12 Nye wō anyigba, eye
mewō ame ḍe edzi. Nye asie he
dzifo me, eye meḍo enu nuwo ka-
tā. 13 Menyē le dzōdzōenyenyē
me, eye mata efe mōwo katā.
Eyae atso nye do la, eye wōade
asi le nye aboyomewo ḅu, menyē
le ga alo nunana ta o; Yehowa
Zebaot ye gblōe! 14 Ale Yehō-
wa gblō esi: Egipte fe adzōnuwo,
Kus kple Sebato flalaawo fe vide
age ḍe asiwō me ahazu tōwō;
woanō ga me adze yowōme, eye
woade ta agu na wō ahaḍo koko
na wō be: Wō ḍeḍe ko gbōe Ma-
wu le, ḍeke megali o, mawu bu-
bua ḍeke megali o. 15 Vavāe, wō
Israel fe Mawu, xōnametō la, Ma-
wu ḡḡḡla nēnye! 16 Ḍukpe lé
wo katā, eye wofe mo tsi dā; le-
gbamēlawo katā le yiyim le vlo-
dodo me. 17 Yehowa atso xōna-
me mawō aḍe Israel; ḅukpe kple
vlododo malē mi tegbetegbe
akpō o.

18 Elabena ale Yehowa, dzifo-
wola, eya amesi nye Mawu, eya
amesi mē anyigba, eye wōwōe;
eya amesi ḍoe anyi, menyē ḍe
wōwōe, be wōatsi fuḅlu o, ke boḅ
ḍe wōmēe, be woanō edzi la, gblō
esi: Nye nye Mawu, ḍeke me-
kpe ḍe ḅnye o. 19 Nyemeḍo nu
le vivi me le anyigba fe tefe, si
do blukō o; nyemegblō na Yakob
fe fome la be: "Midim yakatsyō" o.
Nye Yehowa meḅblō nusi le eme,
eye meto nyateḍe. 20 Mi dukowo
fe ame sisiwo, mifo ta kpli, eye
miva, mi katā mite va! Ame ma-
nyanuwo wonye, amesiwo lé wofe
aklama kpakpe tikpowo ḍe ta, eye
wole gbe dom ḍa na mawu, siwo
medea ame o.^p 21 Migblōe, eye
mihee ve, woade aḍanu kple wo
nēwo. Ameka na wose nusiawo
gbadegbe ke, eye wōgblōe tso
blema ke? Nye Yehowa ye, eye

“mawua deke mekpe de nnye o! 22 Mi anyigba fe mbenuwo katā, mitrō de nnye, eye mina woaxo na mi; elabena nyee nye Mawu, deke megali o. 23 Meta dokuinye, nya vavā do tso nye nu me, eye matrō o be: “Klowo katā ato anyi nam, eye adewo katā aka atam nam 24 ahagblō bena: Miafe/dzō-dzōenyenyenye kple nysē le Yehowa gbō; amesiwo katā do dziku de enu la, ava egbō, eye nū akpe wo. 25 Yehowa ye woatsō atso afia na Israel fe fomeawo katā, eye ^owoafo adegbe.

Bablonia legbawo gbeḡblē. Xoxo li na Israel le Mawu anukwaretō la gbō.

46. Bel mū, eye Nebo do dō-gbē; wotsō miafe legba, siwo mielēna de ta la, de asi na agbatsōlāwo, wotsō wo do agbae de lā, si nū dēdi te la dzi. 2 Wo katā wodo dōgbē, eye womū, womate nū axo agba la o, eye woawo nūto wozo yi aboyo me.

3 Yakob fe afe la kple Israel fe afe me ame mamleawo, miḡo tom, mi amesiwo metsō do agba de dokuinye dzi tso do me ke, eye metsō mi tso vidzido me ke. 4 Ame ma ke manye, vasede esime miaku amegā; matsō mi ado agbae de dokuinye dzi, eye made mi. 5 Ameka nū miebe, yewoatsom adoe, ne miasō kple mia nɔewo? eye ameka miebe, yewoatsō ado nnye, ne miadi mia nɔewo? 6 Wo, amesiwo dudua sika tsoa kotoku me de anyi, eye wodaa klosalo le nudanu me, wodatsōa gbede, ne wōatsōe awō mawu, si woadze klo ade ta agu na. 7 Wokoe dō abota, eye wode ta ete dadro de enɔfe; etsia tre di mevāna tsoa etefe o. Ne amea de do yli ne hā, mesene o, eye medene tsoa efe hiā la me o. 8 Miḡo nū esia, eye mili de nu dēka dzi; mi godzelawo, mina wōade dzi gbō na mi. 9 Miḡo nū nusiwo dzo va yi tso blema la be, nyee nye Mawu, deke megali o, nyee nye Mawu, amea deke mesō kplim o; 10 nye amesi de nuwuwu fia le gomedzedzea me ke kple nusi gbona dzadzō ge la fia le blema ke gblo bena: Nye tamedodo ava me, eye mawo nye di-

^a kp. 5.
^b 42, 9.

^d 41, 2.
^e Ro. 14, 11; Fil. 2, 10, 11.

^f Yer. 23, 6.

^g Kor. L 1, 31.

^h Mo. V. 28, 55.

ⁱ Yer. 50, 2.
^k Nax. 3, 5.

^l Pa. 71, 18.

ⁿ 10, 5-7; Zax. 1, 15.

^o 44, 9-20.

^p Nyad. 18, 7;
^q Zef. 2, 15.

^r 44, 6.

diwo katā dzi; 11 nye amesi yo hō tso yedzeze kple nutsu, si nye nye tamedodotsola la, tso anyigba matsōmatsō dzi; meḡblō nya, eye mana wōava eme hā, medo nu, eye mawōe hā. 12 Miḡo tom, mi tameselawo, mi amesiwo le adzoge na dzadzōenyenyenye. 13 Mehe nye dzadzōenyenyenye va kpuiḡee, mele adzoge o, eye nye xōname mahe de meḡbe o; mana xōname Zion kple nye atsyō Israel.

Babel fe gbeḡblē.

47. Wō detugbi, Babel nyōnuvi, di de anyi, eye nabōbō nō ke me! Bōbō nō anyigba fiazkpui makpōmakpōe, wō Kaldea nyōnuvi! Elabena womagayo wō azo be afewunuwola kple atsyōnuwola vivivo o. 2 Do teḡo natu wō, de moxovo da, de tadedzi da, de ata fufu, ne natso to! 3 Wō kama adze go, eye woakpō wō nūkpeḡe. Mabilia hī, eye amea deke matso mia dome o. 4 Miafe xōnameḡo la nko enye Yehowa Zebaot, Israel fe kōkōeta! 5 Kaldea nyōnuvi, zi dōdōe klenee nabōbō nō anyi, eye nayi de bluku me! Elabena womagayo wō azo be fiadufewo fe afenō o. 6 Medo dōmedzoe de nye duko nū, medo gu nye domenyinu, eye metsō wo de asi na wō; ke mekpō nublanu na wo o, eye nētso wō kōkuti kpeḡe do amegā dēdiwo dzi. 7 Eḡblō be, yeanye afenō daa tegbee; esia mede dzigbō na wō o, eye medo nū alesi wōava nō emegbe o.

8 Azō see, wō agbe vivi dula, si li bōkō, eye nēle ḡbōḡblōm le wō dzi me be: Nye koe, deke megali o, nyemazu ahoḡo o, eye womade vi le nnye o. 9 Eyata nusiawo kple eve adzō de dziwō gbe dēka kpoyi, woade vi le nūwō, eye nazu ahoḡo; to wō dzosasa gedeawo kple wō gbesa gboḡboawo gbō hā woafo de dziwō bibibi. 10 Edo nū de wō vōdi-vōdi nū gblo bena: Amea deke mele kpoyem o. Wō nunya kple wō ayedzedze flu wō, nēḡblō le wō dzi me bena: Nye koe, deke megali o! 11 Eyata dzōḡbeḡe adzō de dziwō, eye mātē nū asa gbe adoe o; ḡbeḡblē ava dziwō, mātē nū atsi enu o, eye tsōtsrō

afo de dziwò kpoyi, hafi nava nyae. 12 Do kple wò gbesawo kpakple wò dzo gbogbo, siwo nu nèku kutri le tso wò devime ke; dewohi àte nu awò nane, dewohi àte nu ado òdži na amea de. 13 Ede adanu gedè wòti kò na wò; na dzingali me nyalawo, amesiwo dea ñku de dzinuwiwo, eye wodzea si nusi gbona dzodzò ge de dziwò le dzinu me la, natso axò na wò. 14 Kpò da, gbe fufu wonye, dzo afià wo, womadè wo fe agbe tso dzofadè fe nusè nu o, elabena menye dzoka xoxò wò nye, ne woafu o, eye menye mlekpui me dzo wònye, ne woabòbò nu enu o. 15 Alea amesiwo nu nèku kutri do, eye mia kpil wo mietsa asi tso wò devime ke la, woazu na wò, amesiame lé efe mò, eye deke mexò na wò o.

Mawu bia tso efe dukò kolifalato la si bena, wòaxò efe amenuveve dede la dzi ase, eye wòado to ye.

48 Misee, Yakob fe afe, mi amesiwo tso Israel fe ñku, eye miedzò tso Yuda fe ñsidzòfewo, mi amesiwo taa Yehowa fe ñku, eye miekafua Israel fe Mawu la, ke menye le nyatefe kple dzodzòenyenyè me o. 2 Elabena woyò du kòkòe la de wo dokui nu, eye wòdo a dzi de Israel fe Mawu, si ñkò nye Yehowa Zebaoi la nu. 3 Medè blemanyawo fia gbadegbe ke; nye nu me wodo tso, eye mena wosee; mewòe zi deka kpoyi, eye wova dzò. 4 Esi menyae be, wò òtame sè, wò nu-me nye gakpòti, eye wò ngonu nye akòbli la, 5 eyata medee fia wò gbadegbe ke, eye mena nèsee, hafi wòava dzò, ne màgagblò be: Nye legbawoe wòe, nye aklama kpakpawo kple nye legba kòkòe woe doe o. 6 Esee, eye nèdè ñku de wo katà; ke miawo, de miagbe boblododoea? Madè nu yeyewo afia wò tso azò kple nu yaɣla, siwo mènya o. 7 Fifiawòe, eye menye tso blema o, eye mèse enu nya kpò vasede fifi o, ne nagagblò be, yenyae tsà o. 8 Mèsee kpò alo nyae o, eye wò to meke de enu tsà o, elabena menyae be, ame mawònutefe nènnye, eye godzela woyòna na wò tso da me ke. 9 Metsi nye damedzoe nu le nye

ñku ta, eye le tawò medo asi do-kuinye dzi le nye kafukafu ñuti, be magatrò wò o; 10 kpò da, melòlo wò, ke menye abe klosalo ene o, eye medo wò kpò le hià fe aṅdàkpo me.^b 11 Le tanye, le tanye mawòe, elabena aleke womehegblè kò do na nye ñkòe o! ÒNyematsò nye bubu na ame tutaa deke o.

12 Yakob kple wò Israel, si meyo, mido tom! Nyee, nyee nye gbàto, eye nyee nye mlòetò hā. 13 Nye asie do anyigba game anyi, eye nye nudusie he dzifo me; esi meyo wo la, wo katà wova tsi tre di. 14 Mi katà mikpe ta, ne miasee! Wo dometo kae gblò esia? ÌAmesi Yehowa lóna la, adè efe lólónu afia de Babel kple efe alokpa afia de Kaldea-towo nu. 15 Nyee, nyee fo nu, meyo, eye mena wòva, eye efe mò adze edzi nà. 16 Mite de ñu-nye, ne miasee; tso gomedzedzea me ke nyemefo nu le òadza me o; mele etefe tso gbadegbe ke, esi-me wòva me. Azò Afeto Yehowa kple efe gbògbò la dom da. 17 Ale Yehowa, wò xonameto, Israel fe kòkòetò la, gblò esi: Nye Yehowa, wò Mawu, enye amesi fia nusi nyo na wò la wò, nyee akplò wò to mò, si dzi nato la. 18 De wònye de nèdo to nye seawo la, anye ne wò ñutifafa anò abe tòsisi ene, eye wò dzodzòenyenyè anò abe futsotsowo ene; 19 anye ne wò fome anò abe ke ene, eye wò domeviwo abe kekui ene; eye womatrò wò ñku alo atutui da le ñkunya me o. 20 Mifò aseyetso to tso Babel, eye misi tso Kaldea-nyigba dzi! Migblò nusia, eye midè gbe fāe, mihee yi anyigba fe mlòenu ke; migblò be: Yehowa de efe dola Yakob! 21 Tsikò mewu wo, esi wòkplò wo to gbegbe o; ena tsi do tso agakpe me na wo, eye wòfe agakpe wòdudu tsi.^a 22 Yehowa be: Dutifafaa deke melli na ame vòdiwo o.^o

Mawu fe dola, trósubalawo fe kakeli kple Israel fe xoxò.

49 Mi fukpowo, mido tom, mi adzoge dukòwo, mifu to anyi! Yehowa yom tso da me ke, eye

^a Dan. 2, 2.

^b Ps. 66, 10.

^d 42, 8.

^e 41, 4.

^f 41, 2.

^g 45, 19.

^h 51, 1.

ⁱ Mo. V. 5, 26.

^k Yer. 5, 3.

^l 52, 11; Yer. 51, 8; Kor. II. 6, 17; Nyad. 18, 4.

^m Mo. II. 17, 6.

ⁿ 57, 21; 66, 24.

wóyo ñkanye tso danye fe dō me ke. 2 Ewō nye ^anu abe yi dāde ene, exlam de efe asi fe ^bavvōli te, eye wōtsōm wō aputrō bidōe he-tōm fo de efe daku me. 3 Eye wōgblo nam be: Israel, nye dōla nēnye, amesi ñu mawō dokuinye kākōe dō. 4 Ke megblo be: Me-dze agbagba yakatsyo, eye me-gblē nye ñusē de ya me dzodzro; ke Yehowa si me nye ^cnya le, eye nye fetu le nye Mawu gbo. 5 Azo ale Yehowa, amesi mēm tso dō me ke hewō efe dōlae, ne wōakplō Yakob agbōe, eye wōafo Israel nu fu la gblō nam esi; elabena bubu le ñunye le Yehowa ñku me, eye nye Mawu enye nye ñusē. 6 Egblō bena: Nu tse wōnye be, nēnye nye dōla, ne nāfo Yakob fe toawo de tsitrenu, eye nakplō Israel fe amesiwo wōde la agbōe; ^dmetso wō dō kekeli na dukōwo hā, ne nanye nye xname vasede anyigba fe mlōenu ke. 7 Ale Yehowa, Israel fe xnametō kple efe kākōe la gblō na amesi wodo vloē, amesi duko la nyo ñui, amesi nye dzi-ḡulawo fe kluvi la, enye si: Fia-wo akpōe ahato de tsitrenu, eye amegāwo ade ta agu le Yehowa, amesi metrōa ta me o la ta, le Israel fe kākōe, amesi tia wō la ta. 8 Ale Yehowa gblō esi: ^eMase wō gbe le amenuveyi, eye maxō na wō le xnamegbe, makpō tawō, eye matsō wō adō ^fnu-babla na duko la, ne naḡo anyigba la te, eye namā domenyinu, si zu gbegebe la; 9 ne nagblō na gatōwo be: Mido! eye na amesiwo le viviti me la be: Miva kekeli nu! Woḡu gbe le mō to, eye wofe gbedufe anō togbe fe-flewo katā ta me. 10 Dō kple tsi-ko mawu wo o, eye ḡdō kple ye maḡu wo o, elabena wo nuvela le wo kplōm, eye wōakplō wo ato tsidzidziwo ñu. 11 Matsō nye towo katā awō mōe, eye woado nye mō tatawo. 12 Kpō ḡa, amesiwo atso adzōge ava, ame keme-wo atso anyiehe kple yetodofe, eye ame bubuwo atso Sinitōwo fe anyigba dzi. ^g13 Mi dzifowo, mi-tso aseye, anyigba, kpō dzidzō, eye mi towo, mido afa; elabena Yehowa fa akō na efe duko, eye

wōkpō nublanui na efe hiātō-wo.^h

Zion fe akō nafa le dometotrō de egu ta.

14 Ke Zion be: Yehowa gblēm di, Afeto la ñlōm be. 15 De nyōnu anlo efe ⁱ'vidzie be, eye efe dō-me agbe tōtrō de efe dōmevi ñua? Ne woawo ñlōe be hā, nyea nyemanlo wō be o! 16 Kpō ḡa, me-ñlō wō de nye asi ñu, wō gliwo le ñkunye me dāa. 17 Viwōwo gbō-na afo tsōtsōe, tsrōwōlawo kple gblēwōlawo atu le mewō adzo. 18 ^jʔfo kō dzi nakpō nu godoo: Wo katā wofo takpli gbōna va gbōwō! Yehowa be: Meta dokuinye fe agbe: Ado wo katā abe lekewōnu ene, eye ātsō wo abla ali dzi abe ñugbeto ene. 19 Azo wō afedo, wō gbegebe kple wō anyigba, si wogblē la, axaxa ñuto na edzinlāwo, eye gblēwōlawo anō adzōgedzōge na wō. 20 Azo vi, siwo wōde le ñuwō la, agblō de to me na wō be: Nāfe la xaxa nam, te ḡa tso gbōnye, ne manō anyi! ^k21 Eye āgblō le wō dzi me be: Wōde vi le ñunye, eye metsi ko, wōde aboyom, eye wonyām de gbe tso, ameka dzi esia-wo nam? Ameka nyi wo wotsi? Kpō ḡa, nye dēka ko wogblē di, afika woawo ya nō? 22 Ale Afeto Yehowa gblō esi: Kpō ḡa, mamiā asi dukōwo, eye mado aflaga de dzi na anyigba dzi dukōwo, ne woatsō wō ^lñutsuviwo de akōnu ve, eye woako wō nyōnuviwo de abōta ve. 23 ^mʔfiawo anye vinyi-lawo na wō, eye wo srōwo anye nonala na wō; ⁿwōade ta agu atsyō mo anyi de ñkuwō me, eye woadzōdō wō afo ñu ke, eye ādze si be, nyee nye Yehowa, eye nyemena-na ñu kpea amesiwo dōa ñu de ñunye la o. 24 De woaxō nuhaha le kalētsō sia? eye de aboyomewo age le ñutasēla sia? 25 Yehowa be: ^oʔwoxōa aboyomewo le kalētsō si, eye nuhaha gena le ñutasēla si; mawō avu kple amesiwo le avu wōm kpli wō, eye maḡe vi-wōwo; 26 mana amesiwo te wō de anyi la, naḡu woawo ñuto fe lā, eye woamu wofe o u abe wein ene. Eye ñutilāwo katā nadze sii be, nye Yehowa enye wō xname-tō, eye Yakob fe ñusētō enye wō dela.

^a Nyaḡ. 1, 10.
^b 44, 23.
^c 51, 16.

^d Fla. 1, 3, 26;
Yer. 31, 20.

^e /kp. 5; 42, 1;
kpo 41, 8.

^f Fla. 1, 18, 10.

^g 60, 4.

^h 42, 6; 60, 3; Lu.
2, 32; Dō. 13, 47.

ⁱ 54, 1.

^j Ps. 68, 14; Kor.
II, 6, 2.

^k 60, 4.

^l o 42, 6.

^m 60, 16.

ⁿ Ps. 72, 9; Mt. 7,
17.

^o Mat. 12, 29.

^p Nyaḡ. 7, 16.

^q Lu. 13, 29.

Wonyá Israel da le eya guto fe nuvú ta;
Mawu fe dala lue xoxo ve.

50. Ale Yehowa gbló esi: Afika mia dada fe "asigbegbalé, si metsó gbee la le? alo ameka nye nye fetó, si metsó mi "dzra ná? Kpó da, mia vodadawo ta wotsó mi dzra, eye le mia dzidadawo ta wogbe mia dada do. 2 Nuka-puti meva, eye amea deke meli o, meyo ame, eye amea deke metó o? De nye /aló le kpuie, be wòagbe xoxó na amea? eye de nusé mele gunye, be made ame oa? Kpó da, matsó nye nyanyrá ana "atsiafu namie, eye mana tó-sisiwo nazu tagba, wo me láwo afafá, elabena tsi megale wo nu o, eye tsikó awu wo woaku. 3 Mata ahovó na dzifo, eye matsyo akpanya ne.

4 Afetó Yehowa tsó "nusróviwo fe ade nam, ne manya alesí matsó nufófo akpe de amesiwo nu dedí te la nui. Enyóam ndi sia ndi, eova to nam, ne mase nu abe nusróvi ene. 5 Afetó Yehowa nu kto nam, nyemesé to o, eye nyemede megbe o. 6 Mesia nye mēdome dí na amefolawo, eye međo nye tome anyi na amesiwo nyoa dá; nyemetsyo nu nku me le vlo-dodo kple tadede puti o. 7 Ke Afetó Yehowa kpe de gunye, eyata nukpe malém o; eyata nye mo sé abe ahliha ene, eye menyae be, nu mele kpe ye ge o. 8 "Amesi le afia tso ge nam la, tsó gbo-nye; ameka be, yeahenya kplim? Mina míava kpe ta! Amesi si nya le de gunye la, nete de gunye! 9 Kpó da, Afetó Yehowa axó nam; amekae abu fóm ma? Kpó da, wo katá anyunyo abe avó ene, eye agbagblavui adu wo. 10 Mia dometsó, si vóa Yehowa la, nedo to efe dala fe gbe; amesi le viviti me zóm, eye kekeliá deke meklé-na ne o la, nedo dzi de Yehowa fe nko nu, eye wòazío de efe Mawu nu. 11 Kpó da, mi amesiwo katá taa dzo nu, eye mietsóa dzofadé bla akpae la, mige de miafe dzobibi la kple dzoti, si miekpe la me. Asinye me esia tso na mi, eye miamló vevesese me.

Ame dzodzoe wo tro tso fukpeke me, eye wòdzo dzi le Zion.

51. Mi amesiwo tia dzòdzòenyeyeyehowa la, mido tom! Mide nku de agakpe, si wotsó wo mi, kple "vudove, si me wode mi tsoe. 2 Mide nku de mia foto Abraham kple Sara, si dzi mi; elabena eya "deka meyo, eye meyrae wòdzi de dzi. 3 Elabena Yehowa afa akó na Zion, afa akó na wofe afedowo katá, awó wofe gbege abe Eden ene kple wofe tagba abe Yehowa fe abó ene; vivisese kple dzidzo, kafukafuha kple san-ku-fojo anó anyi.

4 Nye dukó, mifu to anyi de gunye, nye ameha, milé to de gunye! Elabena nufiame ado tso asinye me, eye mađo nye dođo anyi, wòanye kekeli na dukówo. 5 Nye dzòdzòenyenyeyehowa tu afe, nye xoname ado, eye nye alowo adró bonu dukówo; fukpowo le mo kpom nam, eye wole nye aló sinu dzóm. 6 Mifo mo dzi de dzifo, eye mide mo to de anyigba; elabena "dzifo abu abe dzudzo ene, anyigba anyunyo abe avó ene, eye edzinlawo aku abe tagba-tsuwo ene; ke nye xoname anó anyi tegbee, eye nye dzòdzòenyenyehowa nu matsi o. 7 Mi amesiwo nyaá dzòdzòenyenyehowa, dukó, si fe dzi me nye se la le, mido tom! Migavó "amegbetówo fe fewudu o, eye wofe vloodoame megade dzi le mia fo o! 8 Elabena agbagblavui adu wo abe avó ene, eye tsifomee adu wo abe kuntru ene; ke nye dzòdzòenyenyehowa anó anyi tegbee, eye nye xoname anó dzidzime wo katá me.

9 Nya, Yehowa fe aló, nyo, eye nata nusé! Nya abe le "tsá nkeke-wo me ene, abe le blema fomea-wo noli ene. De menyé wòe fli Raxab, eye nēfo nu de bosó la oa? 10 De menyé wòe na atsiafu, tago glo la me tsiwo mie, eye neta mo de atsiafu gome, be amesiwo wode la, to edzi yi oa? 11 Yehowa fe amesiwo wòxó fle la, atro gba, woava Zion kple aseyetso-tso, eye dzidzo mavo anó wofe ta me; vivisese kple dzidzo asu wo si, eye nuxaxa kple hùdede abu de wo. 12 Nyee, nyee nye

o Mo. V. 24, 1;
54, 6.
o 48, 1.
d 42, 3.

o Xez. 23, 24.

/ 59, 1; Mo. IV.
11, 23.

o Mo. II. 14, 21.

o Mat. 7, 28, 29;
11, 28.

o Pa. 102, 27.

o Pa. 40, 7.

o Mat. 26, 67-68;
Yoh. 18, 1.

o Mat. 5, 11.

o Ro. 8, 33.

o Mo. II. 14, 14;
15, 7.

o Mo. II. 14, 21.
22.

o 35, 10.

amesi afa ako na mi. Ameka nē-nye, be nēle amegbetō, si nye nu kukua, kple amegbetōvi, si wōwōna abe bge ene la vōm? 13 eye nēnlo Yehowa, wōwōla, amesi he dzifo me, eye wōdo anyigba gome anyi la be, eye nēle dzodzom nyanyanya gbawotsyogbe daa le ametedeanyigba fe dziku ta, ne edo be, yeagblē wō? Afika ametedeanyila fe dziku le azo? 14 Woade ga amesi do dōgōe dī la kaba, maku de gaxo me o, eye abolokoe mawo o. 15 Nyee nye Yehowa, wō Mawu, amesi de adā ta me na atsiafia, ale be efe tso-tsoewo dze agbo; efe nko nye Yehowa Zebaot. 16 Metsō nye nya de nuwō, eye meyla wō de nye asi fe vovoli te, ne magbugbō dzifo me ahe, maḍo anyigba gome anyi, eye magblō na Zion be: Nye duko nēnye.

17 Fō, fō, Yerusalem, tso, wō, si no dōmedzoekpulu tso Yehowa si me, èno kplu muame la kpō egome fiafiafia. 18 Vi, siwo katā wōdzi la dometā deke mekpōe o, eye vi, siwo katā wōnyi wotsi la dometā deke melé efe alonu o. 19 Nu levee dzo de dziwō, amekae afa na wō? Gbegblē kple tsōtsrō, dōwuame kple yi, amekae afa ako na wō? 20 Nu te viwōwo nu, womlō kpōdomewo katā fe dzogōewo dzi abe sē, si mō de ene, eye Yehowa fe dziku kple wō Mawu fe nyanyrā dī fo na wō. 21 Eyata, wō hiātō, yamula, si menō wein hafi o la, se esia! 22 Ale wō Afeto Yehowa kple wō Mawu, amesi woa avu de efe dukō nu la, gblō esi: Maxō kplu muame, nye dōmedzoekpulu la, le asiwō me, eye māganoe azo o; 23 matsōe ade asi na amesiwo wō funyafunya wō, amesiwo gblō na wō be: "Bobb, ne miāto dziwō ayi, wō wō mēdome wōaso kple anyigba, eye wōano, abe alesi mō le na edzitolawo ene.

Dutifafa gbeḍadelawo de gbe fā xoxo le Zion.

52. Nyo, Zion, nyo nata wō nukōe sē! Yerusalem, wō du kōkōe la, ta wō atsyōvōwo! Elabena bolotōwo kple ame makōmakōwo magava mewō azo o. 2 Ovu ke le nūwō, Yerusalem, tso na-

* Ps. 54, 5.

b 40, 6.

d 50, 1.

* Xez. 36, 20.

/ Naz. 2, 1; Ro. 10, 15. p 49, 2.

A Zax. 9, 9. f 56, 10; 62, 6; Xez. 3, 17.

* Ps. 60, 5; 75, 9; Yer. 25, 15-18.

i 47, 9. n 53, 1.

o Kony. 2, 11. 19.

p 48, 20; Kor. II, 6, 17. r Mo. II, 12, 11.

* kp. 17.

t 42, 1.

u Ps. 129, 3.

v 65, 1; Ro. 15, 21.

y Yoh. 12, 38; Ro. 10, 16.

bobb no anyi! Zion-nyōnuvi, si wode aboyoe, de ga le wō kō! 3 Elabena ale Yehowa gblō esi: Wotsō mi dzra yaka, eye menye ga tso ge woala axo mi o. 4 Elabena ale Afeto Yehowa gblō esi: Tsā la nye duko yi Egipte, be wōano afima, eye Asur tee de anyi yakatsyo. 5 Yehowa be: Azo do ka le nūnye le afi, esi wokplō nye duko dzoe yakatsyo? Yehowa be, wo dzidulawo leaseye tsom, eye wole alome dem le nye "nko nu gbeawotsyogbe daa. 6 Eyata nye duko adze si nye nko gbeagbe be, nyee nye amesi le gbogblōm be: Nyee nye si!

7 Du nyui xola fe afōwo/nyo le towo dzi loo! Eya, amesi dea gbe fā nutifafa, eye wōtoa gbe nyui, edea gbe fā xname, eye wole gbogblōm na Zion be: "Wō Mawu enye fia! 8 Lé to de wō idzola wo nu! Wo katā fe gbe de dzi, eye wotsō aseye; elabena wofe nkuwo kpō etefe, esime Yehowa tso gbo va Zion. 9 Mi Yerusalem fe afedowo, mido afa, mitso aseye yoo; elabena Yehowa fa ako na efe duko, eye wode Yerusalem! 10 Yehowa "klo nu le efe alo kōkōe la nu le dukōwo katā nku me, eye anyigba fe mlōnuwo katā akpō mia Mawu fe xname. 11 Midzo, midzo, miou tso afima! Migaka asi nu makōmakō deke nu o! Miou tso wo dome; mi Yehowa fe nutsolawo, miko mia doku nu! 12 Elabena menye "kplakplakpla dzi miano avu o, eye miasi adzo o; elabena Yehowa adze nyo na mi, eye Israel fe Mawu la axe mege na mi.

13 Kpō da, nye dola awo nu de nunya me, woadoe de dzi, axo nko, eye wōado kpō nuto. 14 Alesi ame gedewo fe nu ku de nūwō, alesi efe nōnōme vlo wu amegbetōwo tō, eye efe kpōkpōme vlo wu amegbetōviwo tō la, 15 ne-nema wōano duko gedewo fe nu naku, eye fiawo fe nu ade ga le eta, elabena "nusi womegblō na wo kpō o la, wokpō, eye nusi wome-se kpō o la, wodze sii.

Fukpeke de ame tefe kple Mawu fe dola fe nutikōe.

53. Amekae xō nya, siwo wō-gblō na mí la dzi se, eye

ameka n̄ue Yehowa fe ^aal̄o de edo-
kui fia d̄o? 2 Edz̄e abe atil̄o f̄e
ene le eṅku me, eye abe ^ake fe
dz̄edz̄e tso anyigba fufu me ene.
N̄on̄ome kple d̄ekadzedze mele
eṅu, ne miade ṅku d̄ee o, eye
kp̄okp̄ome mele eṅu, ne efe nu
nadz̄ro m̄i o. 3 Amegbetawo ^od̄o
vlōe, eye wogbee, ṅutsu kpehīa
kple amesi dzi d̄ol̄ele le la w̄o-
nye, wodo vlōe abe amesi ta wo-
ts̄ȳo nu ṅku me d̄o la ene, eye
mīebui de naneke me o.

4 Ke eyae ^ots̄o mīafe d̄ol̄elewo,
eye w̄ode ta mīafe vevesewo
te; ev̄o w̄onye mīawo mīebui abe
amesi wohe to na, amesi Mawu
fo, eye w̄ow̄o funyafunye ene
hafi. 5 Ke wode abi eṅu le mīafe
dz̄idawo ta, eye wogb̄ae gudu-
gudu le mīafe vodadawo ta. Mīafe
ṅutifafa fe tohehe le edzi, eye
efe kabiw̄o wots̄o ȳo d̄o m̄i. 6
M̄i kat̄a ^omietra m̄o abe al̄ewo
ene, eye amesiame l̄e efe m̄o ts̄o;
ke Yehowa na mīafe ^ovodadawo
kat̄a va eyama dzi.

7 Wow̄o fui, ke eb̄ob̄o edokui,
eye meke nu o; abe al̄e, si wo-
kp̄l̄o yin̄a wuwu ge, kple al̄evi, si
li kpoo le efe fukolawo ṅku me
ene la, nenema eya h̄a meke nui
o. 8 Wodee le xaxa kple v̄onu-
d̄odr̄o me, eye eṅl̄imeviwo do-
met̄o kae bu eṅuti kp̄o be, wodee
da le agbagbeawo fe anyigba dzi,
eye wow̄o fui le nye duk̄o fe dzi-
dadawo ta? 9 Wode ȳodo n̄e d̄e
ame v̄ōdiwo dome, eye esi w̄oku
la, en̄o vodawo dome, ^oev̄o w̄o-
nye mes̄e ṅuta o, eye alakpa me-
n̄o efe nu me kp̄o o hafi.

10 Ke Yehowa di be, yeats̄o d̄o-
l̄ele agb̄ae gudugudu; ne ets̄o
edokui w̄o f̄odiv̄osae la, akp̄o ^odzi-
dzimeviwo, an̄o agbe didie, eye
Yehowa fe tamedodo adze edzi
to efe asi dzi. 11 Akp̄o nu kple
ṅku, w̄oadi fo n̄e le efe lūo
fe agbagbadzedze ta. Nye d̄ola
dz̄odz̄e la ats̄o nunya ^oatso afia
na ame gedewo, eye ^ow̄oad̄e ta
wofe vodadawo te. 12 Eyata ma-
na gomee d̄e ame gedewo dome,
eye eya kple kal̄ēt̄wo am̄a abo-
yonu, elabena ets̄o efe agbe de
ku me, eye w̄ona wobui kpe d̄e
^ovodalawo ṅu, ev̄o w̄onye ede
ta ame gedewo fe nuv̄ow̄o te,

a 52, 10.
b Lu. 23, 34.

d 11, 1.

e Ps. 22, 7, 8;
Mar. 9, 12.
f 49, 20; Gal. 4,
27.

g Mat. 8, 17.

h Yer. 51, 5.
i Pet. I. 2, 24.
k Hos. 2, 21.
l Pet. I. 2, 25.

n Kor. II. 5, 21.

o 50, 1.

p Ps. 30, 6.
q Yoh. I. 29; Do.
8, 32.

r 60, 10.
s Mo. I. 9, 11-17.

t Pet. I. 2, 22;
Yoh. I. 3, 5.

v Ps. 22, 31.

w Xez. 37, 26.

x Ro. 10, 4; Kor.
II. 5, 21.
y Yoh. I. 29.

b Nyad. 21, 18
v. 21.

d Yoh. 6, 45.
e Mar. 15, 28;
Lu. 23, 37.

eye w̄ode kuku d̄e vodawo ta
hafi.

Mawu do kaka d̄e xexea me kple amenuveve
mavo gugbe na efe duk̄o la.

54. W̄o kon̄o, si medzi vi o, tso
aseye; kp̄o dz̄idz̄e, eye na-
do aja, w̄o amesi mel̄e ku kp̄o o!
Yehowa be: Amesi tsi akogo la
fe viwo s̄o gb̄owu sr̄ōto fe viwo. /
2 Keke w̄o agbado fe n̄o fe de nu,
eye nahe w̄o agbadoṅ me, me-
gahe asi d̄e megbe o! Didi w̄o
kawo d̄e nu, eye najo w̄o tsyo-
tiwo d̄e to! 3 Elabena akeke d̄e
dusi kple mia me, viw̄owo ax̄o du-
k̄owo fe anyigba, eye woano du
zu afedowo me. 4 Megav̄o o, ela-
bena ṅu makpe w̄o o; w̄o mo me-
gatsi d̄a o, elabena ṅukpe mal̄e
w̄o o. Elabena aṅl̄o w̄o d̄etugbi-
me ṅukpe be, eye m̄ado ṅu w̄o
hahosinyenye me vlododo o. 5 Ela-
bena w̄ow̄ola enye ^osr̄ōw̄o, eṅko
nye Yehowa Zebaot, eye w̄o d̄ela
enye Israel fe k̄ok̄eto la, eṅko
nye xexea me blibo fe Mawu. 6
Elabena Yehowa ȳo w̄o abe nȳo-
nu, si wogbl̄e d̄i w̄ole nu xam
ene, eye abe d̄ekakpuime sr̄ō, si
^owogbe ene, Yehowa ye gbl̄e.
7 Megbl̄e w̄o d̄i vie ko, ke mats̄o
nublanuikp̄okp̄o ḡa afo w̄o fu. 8
Le d̄omedzoedodo fe nyanyr̄a
me meȳla nye ṅku me d̄e w̄o v̄ee;
ke mats̄o amenuveve mavo akp̄o
nublanui na w̄o, Yehowa, w̄o d̄e-
lae gbl̄e. 9 Elabena esia le nam
abe Noa fe tsid̄oṅ ene; alesi me-
ka atam be, Noa fe tsid̄oṅ ma-
gade anyigba akp̄o o la, nenema
ke meka atam be, nyemagado d̄o-
medzoe d̄e ṅuw̄o, eye nyemagaka
mo na w̄o az̄o o. 10 Elabena ne
towo te d̄a, eye togb̄ewo v̄a h̄a
la, nye amenuveve mate d̄a le ṅu-
wo o, eye nye ^oṅutifafa nubabla
mav̄a o, Yehowa, w̄o nublanui-
kp̄olae gbl̄e!

11 W̄o hīato, si ahom lo d̄e nu,
eye womefa ak̄o na w̄o o, kp̄o d̄a,
mats̄o kpe ṅoṅbewo aṅo gow̄ome
anyi, eye mats̄o adzaga aṅo w̄o
agunu anyi. 12 Mana w̄o x̄ota
tsutsūewo nanye gbl̄oti, w̄o agbo-
w̄o nanye soe, eye w̄o kp̄ot̄o
blibo la nanye kpe x̄asiwo. 13
Viw̄owo kat̄a anye Yehowa fe ^onu-
sr̄ōviwo, eye viw̄owo fe ṅutifafa
as̄o gb̄o. 14 Dz̄odz̄enyenye woa-

tso ali ke wò; àno adzoge na nutasese, elabena mavò o, eye àno adzoge na ndzi, elabena mate de nuwò o. 15 Kpo da, ne amea de wò avu la, menye nyee doe o; amesi wò avu kpli wò la, atsi asiwò me.^a 16 Kpo da, nyee wò gbede, amesi flosa dzo do, eye wotua lānu le efe dowowo nu; eye nyee wò nugblēla hā, be wòagblē nu. 17 Lānu sia lānu, si wotu de nuwò la, madze edzi o, eye ábu fa ade, siwo katā tso de nuwò le onu. Esia nye Yehowa fe dolawo fe domenyinu, eye wofe dzodzonyenye tso gbonye, Yehowa ye gblae!

Amewo katā kpelpe hena Mawu fe amenuveve nubabla.

55. Kuwui! Mi ame tsikowuwo katā, miva tsi gbo! Mi amesiwo si ga mele o, miva fle nu, ne miadu! Miva, ne miadze wein kple notsi, menye kple ga alo le asixoxo nu o! 2 Nuka ta miebe, yewoaxlē ga de nusi menye abolo o la ta, eye miawo do de nusi media fo o la ta? Midò tom ko, ekema miadu nu nyui, eye miafe luwo fe dzeme ako de ami nu. 3 Mifu to anyi, eye miva gbonye! Mise nu, ekema miafe luwo ano agbe! Mabla /nu mavo kpli mi, mana Dawid fe amenuveve, si li ke la mi. 4 Kpo da, metsœ do dasefo na dukowo, eye metsœ do dukowo fe amegā kple dzidula. 5 Kpo da, áyo duka, si ménya o la ve, eye duka, si menya wò o la, afu du ava gbowò le Yehowa, wò Mawu, kple Israel fe kòkòto la ta, elabena ede bubu nuwò. 6 Midi Yehowa, nkeke alesi wòle gaglābe, miyœ, esime wòtso kpui fe.^k 7 Ame vōdi nedè asi le efe mō nu, eye nu vlo wòla nedè asi le efe susuwo nu, ne wòatrò de Yehowa nu, ekema akpo nublanui nē, eye wòatrò de mía Mawu nu, elabena *etsœa nuvò kena gede.

Mawu fe nya fe dowowo wodada manogui.

8 Elabena Yehowa be: Nye susuwo menye miafe susuwo o, eye miafe mowo menye nye mowo o; 9 ke boq alesi dzifo kò boo wu anyigbae la, nenema nye mowo kò wu miafe mowo kple nye susuwo wu miafe susu-

^a Ro. 8, 31.

^b Mat. 13, 8.

^d 44, 23.

^e 53, 13.

^f Yer. 31, 31-34.

^g 14, 1.

^h Ps. 89, 2-5;

ⁱ Do. 13, 34.

^j Mo. V. 23, 2.

^k Yer. 23, 13.

^l Xez. 23, 11.

ⁿ Ps. 130, 4.

^o Ps. 92, 6.

woe. 10 Elabena alesi tsidzadza kple sno dzana tso dzifo, eye megagbugbona yina o, ke boq wòdea tsi anyigba wònana wòmiea nu hevāa nu, eye wònaa nukua nufāla kple abolo, ne woadu la, 11 nenema ke nye nya, si do tso nye nu me la ano: Magbugbo va gbonye fuflu o, negbe deko wòawo nye lolōnu, eye wòawo nusi gbe medoe do la hafi.^b

12 Elabena miawu adzo kple dzidzo, eye woado mi da le putifafa me.^d Towo kple togbewo atso aseye le mia ngo, eye gbemetiwo katā afu akpe. 13 Sesewuwo amie de nuwewo tefe, eye gbe vevēewo amie de dzawo tefe, eye wòazu kafukafu na Yehowa kple nkudodzinu mavo, si nu mayi o.

Nuxoxlō hena mawusubosubo.
Tròsubolawo totrò.

56. Ale Yehowa gblō esi: Miodza dodo la do, eye miwo nu dzodzœ. Elabena nye xoname tu afe, ne wòava, kple nye dzodzonyenye, ne wòade edokui afia. 2 Woayra amegbetò, si wòaa alea, kple amegbetòvi, si kuna de nusia nu, amesi dzraa dzudzogbe la do, be wòagagblē kò do nē o, eye wòkpoa efe asi dzi, be magawo vōa deke o! 3 Amedzrovi, si ku de Yehowa nu la, megagblō be, Yehowa le ye de ge da atso efe duko nu o; eye ame tata megagblō be, kpo da, ye la, ati fufu ko ye nye o. 4 Elabena ale Yehowa gblō na ame tata, siwo dzraa nye dzudzogbewo do, wotiaa nusi dzea punye, eye wokuna de nye nubabla nu tsehee la, enye si: 5 Mana nkudodzinu kple nko, siwo nyo wu putsuviwo kple nyonuviwo la wo de afenye me kple nye gliwo me; nko mavo, si metstrōna o la, mana amesiawo togbe. 6 Eye amedzrovi, siwo ku de Yehowa nu, be yewoasubœ, yewoalō Yehowa fe nko, eye yewoanye dolawo nē, wo amesiwo katā dzraa dzudzogbe la do, be yewomagagblē kò do nē o, eye wokuna de nye nubabla nu la, 7 mana woade nye to kòkòe la gbo, eye mado dzidzo na wo le nye gbedoxo me. Wofe numewosawo kple wofe akpedavosawo

adze nnye le nye vosamlekpu dzi; elabena woayo "nye afe be: Dukowo katā je gbedoxo. 8 Afeto Yehowa, amesi fo Israel je ame kahlēwo nu fu la be: Magafo amewo nu fu akpe de ame fofuawo nu.

Tohehe na duko la kplola vōdlawo.

9 Mi ghemelāwo katā, miva du nu, mi avemelāwo katā! 10 Wofe b̄dzolawo katā nye nkuagbātowo, womole si dzem naneke o; avū adetututo, siwo mate nu aḍe gbe o la, wo katā wonye, womlō anyi le drōe kum, eye alō le wo nu vivim. 11 Dō le avūawo wum vevie, eye womenya fōjidi o; lā-kplōvi, siwo mele deke nyam o la, wonye; wo katā wolē wofe mō, eye wo 'dometo desiadē le efe vidē yome dim le goawo katā me. 12 Miva, ne madaku wein v̄e, eye miano aha muame; etsō hā nano abe egbe ene, eye /eteje makō o.

Le ku me ke hā ame d̄dzozewo akpo putifafa, eye mawumav̄lawo akpo putimafamafa.

57. Ame d̄dzozē kuna, eye medea dzigbo na amea deke o, wodea mawumemewo da, ke amea deke medzea sii be, vōd̄iwawo nu wodea kame d̄dzozē da le o. 2 Amesiwo je z̄z̄z̄me to mō deka la, woayi de putifafa me, eye l̄woagbo de eme le wo mlōfewo.

3 Mi nyōnu dzosala je viwo, mi n̄tsu ahasitō kple gbolo fe dzidzimeviwo, mite va! 4 Ameka nu miele fefem le, ameka nu mieke nu dō baa, eye miedō aḍe de go biḍaa dō? De menye godzelawo fe dzidzimeviwo kple alakpaviwo mienye, 5 amesiwo fe lāme le fiefiem de legbawo nu le ati damawo katā te, mi amesiwo wu mia viwo de balimewo le agakpetowo te la oa? 6 Etia bali me kpe z̄z̄r̄zewo na d̄okuiwō, woawoe nye wō gome; ēfo tsi de anyi na wo, eye nēde dza na wo, de mazi kpi akpō nusiawoa? 7 Etu mlōwōfe de to, si kō bobobo la dzi, eye n̄yi edzi, be nawu v̄osalā. 8 Etsō wō n̄kuḍozinu dō wō v̄otruwo kple v̄otrut̄iwo godo, elabena ētr̄o ou le yonyeme, ēklo nu le wō aba nu, ēde edzi, eye n̄ēkeke de nu, eye mia kple wo miebla asi; wo mlōfe dze n̄wō, eye nēde n̄ku de ama. 9 Etsō

a Mar. 11, 17.

b 52, 8; Exz. 3, 17; 33, 2-9.
d Ps. 50, 21.

e Yer. 6, 13.

f Lod. 23, 35.

g 62, 10.

h Ps. 113, 5-9.
i 66, 1, 2; Ps. 51, 19.

k Fla. II, 22, 20.

l 26, 20; Dan. 12, 13.
n Ps. 103, 9.

o Mat. 12, 30.

p Yer. 2, 20, 24.

r Ef. 2, 17.

s Yu. 13.
t 48, 22.

ami yi fia gbōe, eye nēdo atike v̄eōēe asi fū; ēdō wō amewo de didife ke, eye nēb̄b̄o ta wōdato tsiefe ke. 10 Ne wō mō didi la te d̄edi n̄wō hā la, mēgb̄lona be, yea-dzudzo o; agbe gale n̄wō, eyata nu mete n̄wō o. 11 Amekae le n̄o dzim na wō, eye ameka v̄m nēle, be n̄zu alakpato, mēdo n̄ku dzinye o, eye nya mede dzigbo na wō o? 12 Esi mezi kpi etefe didi la, menye eyatae nēgbem v̄v̄v̄ dō oa? 12 Made wō d̄z̄o-d̄z̄oenyenyē afia; ke wō d̄w̄w̄w̄w̄o maxo na wō o. 13 Edo yli be, wō legba gbogboawo naxo na wō, ke ya lō wo katā de nu, eye fufu kplō wo dzoe. Ke amesi sim tso la, anyi anyigba je dome, eye wōaxo nye to k̄k̄oe la wōanye eto.

14 Eye wōgb̄o be: Mita mō, mita mō, mikplō m̄wō d̄zi; midē nukikliwo katā d̄a le mō me na nye dukō! 15 Elabena ale ame gā, si dō kpo, eli tegbee, eye efe n̄kō nye k̄k̄oe la, h̄gb̄o esi: Mele dzi kple k̄k̄oe la, mele amesi wogbā gudugudu, kple amesi je gb̄ogb̄o wob̄o de anyi la gb̄o, ne magb̄o agbe amesiwo wob̄o de anyi la fe gb̄ogb̄o, eye magb̄o agbe amesiwo wogbā gudugudu la fe dzi. 16 Elabena "nye-manō dzre hem godogodo o, eye nyemanō d̄omedzoe dom daa o; elabena nu ava te gb̄ogb̄o nu le n̄kunya me kple luō, siwo mewo la nu. 17 Le efe n̄ubiabia fe vodada ta medo d̄omedzoe, eye mefoe dō, medo d̄omedzoe, eye meyla d̄okui nye, tete wōtze go helē efe tamesusu je mō t̄s̄o. 18 Mekp̄o efe m̄wō, mayo d̄e, makpl̄e, eye mafa akō na eya kple efe nuxalawo. 19 Yehowa, amesi wō nuyiwo je kutsetse la, gb̄o be: Dutifafa, putifafa mana didife n̄lawo kple k̄puife n̄lawo, eye mayo dō wo. 20 Ke ame v̄d̄iwo le abe atsiafu d̄zeagbo ene, elabena mate nu anyi k̄poo o, eye efe tsiwo le bā kple gb̄edud̄o dem de go. 21 Nye Mawu be: Dutifafaa deke meli na ame v̄d̄iwo o.

Nutsitsido nyuito kple v̄d̄iḍo.

58. He vekati nado yli, mega-dzudzo! Wō gbenede dzi

abe kpē ene, eye nagblo nye^adu-
ka fe vodada ne kple Yakob fe
afe je nuvōwo ne! 2 Wole di-
yem gbeawotsyogbe, eye wole di-
dimbe, yewoanya nye mōwo; wole
“vōnudōrō dzōdzōe dimtso gbo-
nye abe duko, si wōa nu dzōdzōe,
eye megblēa efe Mawu fe dōdō-
wo dī o la ene; wole didim be,
Mawu natsō de yewo gbo! 3 „Nu-
kanuti mietsi nu dō, eye mēlé
ŋku de eŋu o, miēka hiā mīa dō-
kui, eye mēdze sii o?“ Kpō dā,
miewō dō le miāfe nutsitsidōge,
eye miefo du de miāfe dōwōlāwo
nu. 4 Kpō dā, dzrewōwo kple avu-
wōwo ta mietsi nu le dōdōm dō,
eye be miada kō madzōmadzō.
Meyē de mietsi nu dō le ŋkeke
mawo me, be woase miāfe gbe
le dzi o. 5 De /nutsitsidō, si mel-
lōna, kple ŋkeke, si dzi amegbeto
naka hiā edokui la, enye esia?
Ne wobī ta de anyi abe keti ene,
eye womlō akpanya kple afi dzi
la, eya yōm nēle be nutsitsidō
kple ŋkeke, si adze Yehowa ŋua?

Mawusubosubo vavito yayra.

6 De menyē esia nye nutsitsidō,
si melōna la oa be, woade ga ma-
dzōmadzōwo, woatu kōkuti fe ka-
wo, woana ablōde amesiwo wote
de anyi, eye miāŋe kōkutiwo ka-
tā, 7 naka wō abolo na dōwuito,
eye nakplō ame dahe, siwo le
tsaglāla tsam la, ayi afewō mee,
ne ēkpō amea de amama la, nata
avō ne, eye māgayla dokuiwō de
wō ŋutō wō ŋutilā o. 8 Ekema
kōwō kekeli adze abe agudzedze
ene, eye wō hayahaya ado kaba,
wō dzōdzōenyenyē adze ŋgōwō,
eye Yehowa fe ŋutikōkōe ahe
megbe na wō. 9 Ekema ŋāyo Ye-
howa, eye wōato na wō; ado ŋli,
eye wōagblo be: Nyee nye si!
Ne ēde ametetedeani, asifiatia-
me kple nu vōdī fofo le dōwōme,
10 ne ētsō wō abolo na dōwuito,
eye nēdī fo na amesi wote de
anyi la, ekema wō kekeli aklē le
viviti me, eye wō tsi zi anō abe
ŋdōkutsu dzatse ene, 11 ekema
Yehowa akplō wō daa, eye wōadi
fo na wō le kudidinyigba dzi, ade
agbe wō fuwo me, eye anō abe
“abo, si wode tsiī, kple tsidzōfe,
si fe tsiwo memiēna o la ene. 12
Viwōwo atso blemafedowo, eye

^a Mi. 3, 8.

^b 61, 4.

^d 56, 2, 4.

^e 43, 26.

^f Zax. 7, 5; Mat.
6, 16-18.

^g 50, 2.

^h 1, 15.

ⁱ Mat. 25, 35.
^k kp. 10; Pa.
37, 6.

^l 30, 19.

^m Ro. 3, 15-17.

ⁿ Yer. 31, 12.

āfo gbadegbetōwo fe glikpowo
de tsitrenu, eye woayō wō be „gli
gbagbāwo dōdola, mōwo dzrādo-
la, ne woatso afe dī.“^b 13 Ne ēte
wō afō de megbe tso dōdzōdzōge
la ŋu, be mēwō wō dōwo le nye
ŋkeke kōkōe la dzi o, ne ēyo dzu-
dzōge la be „dzidzō“ kple Ye-
howa fe nu kōkōe la be „bubu“,
eye nēde bubu eyama ŋu, ale be
mēlé wō mō tso o, mēwō wō dō-
wo o, eye mēfo nu kpōlōe o la,
14 ekema ākpō dzidzō le Yehō-
wa ŋu, mana nade anyigba fe kō-
kōfewo, eye mana nadu fofowō
Yakob fe domeniyinu; elabena
Yehowa fe nue gblōe!

Duko mavōmawu la fe gbegbliē.

59 Kpō dā, Yehowa fe alō meto
de eme, be maxō na ame
o, eye efe to metsi, be mase nu
o;^g 2 ke boŋ miāfe vodadawoe klā
mia kple miāfe Mawu dome, eye
miāfe nuvōwoe na be, wōyā ŋku
me de mi, be magadō to mi o.
3 Elabena vū fo hāsi na mi, eye
vodada le miāfe asibidewo ŋu,
miāfe nuyiwo daa alakpa, eye
miāfe adewo gblōa nya tovo. 4
Amea deke meli, si biaa dzōdzōe-
nyenyē ta sena o, eye ame deke
medrōa vōnu de etefe o, woāoa ŋu
de nu dzōdzōroa ŋu, eye wodaa ala-
kpa, wofōa hiākame fe fu hetsōa
dzōgbevōe dzina. 5 Wofōa da-
kpui fe azi, eye wolōa yiyidō;
amesi dua wofe azi la, aku, eye
ne wogbāe kple afō la, fli ado
atso me. 6 Wofe kawo mazu avō
akpō o, eye womatsyō wofe dō-
wōwōwo o; wofe dōwōwōwo nye
dō vōdiwo, eye ŋutasesē le wofe
asiwo me. 7 Wofe afōwo le du
dzi de vōdiwōwo ŋu, eye wole
abla dem, be woakō vū madifō
dī. Wofe susuwo nye susu vōdi-
wo, gbegbliē kple tsōtsrō le wo
tofewo.^h 8 Womenyaa ŋutifafa
mō la o, eye nu dzōdzōea deke
menōa wo tofe o, woglōa wofe
mō, eye amesi toa edzi la, me-
nyaa ŋutifafaa deke o.

9 Eyata dōdō la le adzōge na
mī, eye dzōdzōenyenyē gbe miā
gbo vava; mīele mō kpōm na ke-
keli, kpō dā, viviti li, mīele mō
kpōm na xexeme fe kōkō, ke mīele
zōzōm le bluko me. 10 Mīele asi

tsam le gli ñu abe ñkuagbātowo ene, eye miele asi tsam abe ñku-nowo ene. Miekli nu le ñdokutsu dzatsē abe le zā me ene, eye miele ame damiwo dome abe ame ku-kuwo ene! 11 Mā katā miele gbe tem abe sisiblisiwo ene, eye miele xoxlōm abe ahōnewo ene; miele mō kpōm na vōnūdōdrō, ke meva o, miele mō kpōm na xōname, ke etsi adzoge na mī. 12 Elabena miāfe dzidadawo sō gbō le ñku-wō me, eye miāfe nuvōwo le dase ñim le miā ñu. Elabena miedze si miāfe dzidadawo, eye miāfe vōdadawo la, mīnyā wo. 13 Mīeda vo, eye miēgbe Yehowa, mīede megbe tso miā Mawu la gbō, eye miēfo ñutasēsē kple godzedze je nu, miēfo alakpanya je fu, eye mīedzii tso dzi me. 14 Dōdō la gbugbō ñe megbe, eye dzōdzō-nyenyē tsi adzoge. Elabena nya-tefe le nu klim le kpōdome, eye nutefewōwo mate ñu age ñe eme o. 15 Ale nyatefe bu ñe ame, eye amesi fo asa na vōdiwōwo la, wohae. Eye Yehowa kpō be, nu dzōdzōe wōwōa ñeke meli o, eye medze eñu o.

Delaa ñe gūgbedodo.

16 Eye wōkpō be, amea ñeke meli o, eye wōwo mo yaa ñe be, avulēlaa ñeke meli o. Tete wō-tso efe alo xō na eđokui, eye efe dzōdzōenyenyē kpe ñe eñu.^c 17 Edo dzōdzōenyenyē abe gawu ene, eye wōdō xōname je gakuku ñe ta; eta hlōbiabia abe avō ene, eye wōda ñuavā ñe abō abe tañe-dzi ene. 18 Ađo etefe ñe nuwō-wōwo nu: efe ketōwo tō enye dziku, tefedōdo enye efe futōwo tō, eye wōađo fukpowo je nuwō-wōwo teje na wo. 19 Yetōdōfe-tōwo avō Yehowa je ñkō, eye yē-dzefetōwo avō efe ñutikōkōe, elabena ele vava ge abe tōsisi, si xaxa, eye Yehowa je ahom lō ñe nu la ene. 20 Anye ñela ava na Zion, eye na amesiwo trō tso wofe dzidadawo me le Yakob; Yehowa ye gblōe.^h 21 Yehowa be: Nusī me-bla kpli wō la, enye si: Nye gbō-gbō, si le dziwō, kple nye ñya, si metsō ñe nuwō la, mate ña le nuwō me alo le viwōwo kple viwōwo je viwo nu me o, tso fiñia

ñasede mavō me, Yehowa ye gblōe!

Zion je ñutikōkōe. Trōsūbolawo totro.

60. Tso naklē, elabena wō ke-keli gbōna, eye Yehowa ye ñutikōkōe adze ñe dziwō! 2 Elabena viviti xō anyigba dzi, eye blukō tso dukōwo, ke wō la, Yehowa adze ñe dziwō, eye efe ñutikōkōe ado ñe dziwō. 3 Anyigba dzi dukōwo azō le ^awō kekeli nu kple fiawo le wō kekli je dzedze nu. 4 Fō kō dzi nakpō nu godoo va kpe, wo katā wofe ta kpli gbōna gbōwō! Wō ñutsuviwo atso didife ava, eye woakpa wō ñyō-nuviwo ñe axada me.^b 5 Ekema ākpōe, eye āko atsemenu, wō dzi adzo kpo, eye wōavu eđokui; elabena atsiafu me nu xōasiwo ñe agbogbo ñe dziwō, eye dukōwo je kesinōnuwo va na wō. 6 Kpōsawo anyē atsyō wō bibibi kple kpōsōviwo tso Midian kple Efa; wo katā woatsō sika kple dzudzo vevēdonu atso ^dSeba ve, eye wōdō gbe fā Yehowa je kafukafu. 7 Kedar je lāhawo katā afo ñu ñe ñuwō, eye Nebayot je agbowo asubōwō; woava nye vōsamlekpu dzi, ne woadze ñnyē, eye mawo leke na nye atsyōxō la. 8 Amekawoe nye esiawo, siwo le ya vum abe alilikpo ene, eye abe ahōnee yina ñe efe xō gbō ene? 9 Nye fukpowo le mō kpōm na, eye Tarsis-fukpowo ñe ñgō, be woakplō viwōwō tso didife ve; wohe wofe klosalo kple sika ñe asi hena Yehowa, wō Mawu je ñkō, hena Israel je kōkōeto la, elabena eđo atsyō na wō. 10 Amedzroviwo ađōwō gliwo, eye wofe fiawo asubō wō; elabena le ñnye ñomedzoe me mefo wō, eye makpō nublanui na wō le nye amenuveve me. 11 Wō agbowo anō nuvo ñaa, eye womado wo o zā kple keli, ne woahē dukōwo je kesinōnuwo ve na wō, eye wofe fiawo nauwo nu.^g 12 Dukō kple fiadufe, siwo be, yewomade ta tewō o la nu ayi, eye woatsrō anyigba dzi dukō mawo gbidiğbidi. 13 Woahē Libanon je atsyō, sesewu, fōfōli kple kpomi siaa ve na wō, ne natsō ađo atsyō na nye kōkōefe je ñeje, eye nade bubu nye afo ñeje ñu.

^a Nyad. 21, 24.

^b 49, 18; 66, 12.

^d Ps. 72, 10; Mat. 2, 1-11.

^c 63, 5.

^f 54, 7. 8.

^g Nyad. 21, 25, 26.

^h 1, 27; Ro. 11, 26.

ⁱ Yer. 1, 9.

14 Eye amesiwo sê nuta le ñwòd la fe viwo ado dogōe ava gbòwò, amesiwo katā de alōme le ñwòd la, ade ta agu de wò afò nu ahayo wò be „Yehowa fe du,“ „Israel fe kòkòtò fe Zion“.^a 15 Esi wogblē wò dī, wogbe wò nya, eye amea ðeke meto ñwòd yi o ta la, matsò wò awò atsyōe tegbee kple dzidzo na fomeawo katā. 16 A no dukowo fe notsi, eye ano bfiawo fe no, ne nadze sii be, nye Yehowa enye wò xonameto, Jakob fe ñsētò enye wò ðela. 17 Mahe sika vē de akòbli te fe kple klosalo de gayibò te fe, akòbli de ati te fe, eye gayibò de kpewo te fe, matsò ñutifafa ado tatòe na wò kple dzòdzòenyenye ado wò dononulae. 18 Womase ñutasesē ñkò le wò anyigba dzi azò o kple tso-tsrsò kpakple gbeblē ñkò le wò lifowo dzi o, eye àyò h wò gliwo be „xoname“ kple wò agbowo be „kafukafu“.

Mawu, si nye kekeli na efe dukò la.

19 Xe maganye kekeli na wò le ñkeke me azò o, eye dzinu magadi na wò, be xexeme nako o; ke boñ Yehowa anye wò kekeli tegbee, eye wò Mawu anye wò atsyòdodo. 20 Wò ye magado to azò o, eye wò dzinu magado xò o, elabena Yehowa lanye wò kekeli tegbee, eye wò nuxayi nu wa yi. 21 Wò dukò anye ame dzòdzòewo sòñ, eye anyigba anye wo to tegbee, nye atibameti fē kple nye asinudòwòwò, si ade bubu ñunye la, wonye. 22 Ame suewo azu akpe, eye ame oewo azu dukò sesē. Nye Yehowa, nye asi matsò awòe le ewòyi.

Nyanuile le Mesia fe vava ñuti.

61. Afeto Yehowa fe gbògbò le dzinye, elabena Yehowa si ami nam, be mahe du nyui la ayi na amesiwo wote de anyi; edom ða, be mada gbe le amesiwo fe dzi gbā la ñu, made gbe fā ablode na gatowo, ne woade ga amesiwo wode gae;² made gbe fā Yehowa fe Pamenuvefe kple mia Mawu fe hìlòbiankeke la, ne mafa ako na konyifalawo katā; 3 ne mata avò na Zion fe konyifalawo, mana atsyòdodo wo de dzowò te fe, dzidzomi de konyi-

a 14, 2; 49, 23.

b 49, 23.

d 60, 10-16.

e 66, 21.

f 62, 7.

g 40, 2.

h 26, 1.

i 54, 10; 55, 3.

k 24, 23; 30, 26; Nyad. 21, 23.

l Mat. 22, 11-12.

m Mat. 11, 5; Lu. 4, 19, 19.

n 66, 16; Nyad.

o 17.

p Mo. III, 25, 10.

q 63, 4.

r 60, 15.

fafa te fe, atsyòwò de gbògbò, si nu ti kò na te fe, eye woayo wo be „dzòdzòenyenye fe logotiwo“, „Yehowa fe atibo“, si wòbe, yeatsò ade bubu edokui ñu. 4 Woatsò blemafedowo, woafò gbade-gbeglikpowo de tsitre nu, eye woagbugbò du gbagbāwo kple tsātowo fe glikpowo atso. 5 Du bubu me towo atsi tre di anyi miafe lāhawo, eye amedzro viwo anye miafe agbledelawo kple miafe weingbledelawo.^d 6 Ke miawola, woatsò ñkò na mi be „Yehowa fe n-unlawo“, eye woayo mi be „mia Mawu fe subolawo“; miadu dukowo fe kesinonuwò, eye wofe atsyò atu mia nu. 7 Le wofe ñukpe eve fokpli kple wofe wofedodo, si nye wofe gome ta la woaxò tefedodo eve nu le wofe anyigba dzi, eye woakpo dzidzo tegbee. 8 Elabena nye Yehowa melōa nya dzòdzòe, eye meléa fu nuhaha vòdji; matu wofe dówòwò ñu fe na wo pèpèpè, eye mabla ñu mawò kpli wo. 9 Woanya wo viwo le dukowo dome kple wofe dzidzimeviwo le anyigba dzi dukowo dome. Amesiwo katā kpò wo la, adze si wo be, fome, si Yehowa yra la wonye. 10 Mele dzidzo kpòm de Yehowa ñu, nye luwò le aseye tsom de nye Mawu ñu; elabena eta xoname fe avò nam, eye wòdo dzòdzòenyenye fe awu playa nam, abe alesi ñugbetòsrò blaa atsyòtae kple alesi ñugbetò doa nui la ene. 11 Elabena alesi anyigba nana nuwo miena, eye abo nana nukuwo dzenae la, nenema Afeto Yehowa ana dzòdzòenyenye kple kafukafu namie le dukowo katā ñku mee.

Zion fe ñutikòkòe, si a va ne.

62. Nyemazi dodo o le Zion ta, eye le Jerusalem ta nyemagbò de eme o, vasede esime efe dzòdzòenyenye nado abe kekeli ene, eye efe xoname nabi abe akakati ene. 2 Dukowo akpo wò dzòdzòenyenye, fiawo katā akpo wò ñutikòkòe, eye woayo ñkò yeye, si Yehowa fe nu agblò la, na wò. 3 Ànye atsyò fiakuku le Yehowa si me kple fia fe tablanu le wò Mawu si me. 4 Womagayo wò azò be „amesi wogbe“ o, eye womagayo wò anyigba be „afedo“

o: ke boŋ woayo wò be ^a „mekpò dzidzo le enu“¹. eye woayo wò anyigba be „srõnyõnu“²: elabena Yehowa akpò dzidzo le ñuwò. eye wòade wò anyigba wòazu srõa. 5 Alesi ðekakpui ðea ðetugbii la. nenema dziwòwiwo ađe wòde: alesi ñugbetòsrõ kpò dzidzo le ñugbetò ñui la. nenema wò Mawu akpò dzidzo le ñuwòde.^f

6 Yerusalem. međo dzòlawa wò gliwo dzi. amesiwo mazi ðođoe ñkeke blibo kple zā blibo o. Mi amesiwo ðoa ñku nu zibi na Yehowa. migagbo ðe eme o!^g 7 Mi-đee toe. vasede esime wòado Yerusalem te. eye wòatsòe awò kafu-kafu le anyigba dzi. 8 Yehowa ta efe nudusi kple efe ala sesè: Nye-magatsò wò bli na wò futòwo woadu azò o. eye du bubu me tòwo magano wò wein. si ñu nèku kutri ðo-la, azò o:ⁱ 9 ke boŋ amesiwo xa nuku la. woawoe ađui. eye woakafu Yehowa. eye amesiwo xa nu la. woawoe anoe le nye xòxònu kòkòewo.

10 Mito agboawo me yi. mito wo me yi! Midzra mò dzi ðo na dukò la: mido mò, mido mò: mi-ðe kpewo ða. miko aflaga dzi na dukòwo! 11 Kpò ða. Yehowa na wosee le anyigba fe mlòenu ke: “Migblò na Zion-nyõnuvi be: Kpò ða. wò xòname gbòna. kpò ða. efe ñfetu kpe ðe enu. eye efe ðo dze engò. 12 Woayo wo be „dukò kòkòe“⁷. „Yehowa fe amesiwo wòde“: ke wò la. woayo wò be „du. si fe nya wodina“⁸. „du. si womagblè ði o.“

Afeto la tu afo efe futòwo dzi.

63. Amekae nye esi tso Edom gbòna. eye wòle awu dziwo me tso Bozra. amesi tso efe awuwo ðo atsyòe. eye wòle yi-yim le efe ñusè geđe la me? Nyeeye nye amesi foa nu ðe etefe. eye xòname bò ðe asinye. 2 Nukanuti wò awuwo biā. eye wò avòwo le abe weinfiāla tò ene?⁹ 3 Nye ðeđee fanya wein kple afo. eye dukòwo ðometò ðeke mekpe ðe ñunye o. Ale menyā avuzi le wo dzi le nye ðòmedzoe me. eye mefanya wo le nye dziku me. eye woje vu hlè ðe nye awuwo ñu. eye nye avòwo katā me gblè.¹⁰

o Hos. 2, 21.
 b 13, 9; 34, 8; 61, 2.
 d 59, 18.
 e 51, 17.
 f Zef. 3, 17.
 g 52, 8.
 h Mo. V. 32, 5, 2.
 i 65, 21, 22.
 k Mo. II. 23, 14, 15.
 l 57, 14.
 m Zax. 9, 9.
 n Mo. II. 14, 30.
 p 40, 10; Nyad. 22, 12.
 q 35, 10.
 r 42, 1, 2.
 s Nyad. 19, 15.
 t Mo. V. 32, 6.
 u Nyad. 14, 20; Yeel 4, 13.

4 Elabena međo nye hlõbiagbe ðe ta me. eye nye xòname fe fe la ðo.^b 5 Eye metsa ñku. ke amea ðeke mexò nam o. eye nye mo wò yaa be. xòname tò ðeke meli o: tete nye abò xò nam. eye nye dziku kpe ðe ñunye.^d 6 Mefanya dukòwo le nye ðòmedzoe me. “meto wo nyanyanya le nye dziku me. eye mena woje vu dudu ðe anyigba.

7 Makafu Yehowa fe amenuveve kple Yehowa fe ñkòxòxò le nusiwo katā Yehowa wò na mí la nu kpakple efe ðòmenyo gbogbo, siwo wòwo na Israel fe afe la le efe nublanuikpòkpò kple efe amenuveve geđe la nu. 8 Egblo be: Vavā. nye dukò wonye. ^hvi. siwo madaa alakpa o la wonye, eye wòzu xòname tò na wo. 9 Esi wòxaxa wo ðo hā la. hiā ðeke menò anyi o. elabena ðòdòla. si me wò ðea eđokui fiana lena la. xò na wo: eđe wo le efe lólò kple efe tufafa ta. eye wòkò wo hetsò wo le blema ñkekewo katā me. 10 Ke woawo dze aglā ðe enu. eye wo ðo dziku na efe gbògbò kòkòe la: tete wòtrò zu futò na wo. eye eya ñuto wò avu kpli wo. 11 Tete efe dukò la ðo ñku Mose dzi le blema ñkekewo me be: Afika amesi kplò wo tso ^aatsiaju hekpe ðe efe lāha fe kplòla gbà la le? Afika amesi na efe gbògbò kòkòe no wo dome la le? 12 Amesi na efe atsyòdabò tso Mose fe nudusi dzi. eye wò mā tsi la me ðe eve le wo ñgò. be wòade ñkò mavò eđokui ñu? 13 Eya amesi na woto tò gòme womekli nu o. abe alesi sòa toa gbegbee ene? 14 Yehowa fe gbògbò kplò wo yi gbòdemeje. abe alesi lā yia bali me ene. Ale nèkplò wò dukò la. be nade ñkò gā ðokuiwò ñu.

Gbedododa hena ðede.

15 **Do** ñku ða tso dzifo. eye na-kpò nu tso wò ñofe kòkòe nyo la me! Afika wò ñuavā kple wò nutsuwòwòwo le? Wò ðòmetòtrò kple nublanuikpòkpò ðe megbe le ñunye. 16 Wòe nye mía fofò. elabena Abraham menya mí o. eye Israel medze si mí o. Wò Yehowa “enye mía fofò. eye ñkòwòe nye „mía ðela“ tso gbàdegbè ke. 17 Yehowa. nukanuti nènà miele

tatram tso wò m̀wò dzi, eye ǹesè míafe ta me, be míevò wò o? Gatrò va le wò dola kple wò domenyinyi je toawo ta! 18 Xeyiyi veeá de ko wò to kòkòe la ǹwò si me, tete míafe futòwonyá avuzi le wò kòkòefe la dzi.^a 19 Míezu abe amesiwo dzi mèdu fia d̀o kpò o, kple amesiwo ñu womeyò wò ñkò d̀o kpò o la ene. Oo, esi nahadze dzingoli adi de anyi, eye towò nadzò kpekpekepe le ñkuwò me;

Gbedododa hena dede dziyiyi.

64. abe alesi dzo fiã nakeye, eye dzo nana tsi fiãna wlowlow enee de, ne nade wò ñkò afia dukòwo, eye dukòwo katã nadzò nyanyanya le ñkuwò me, 2 esime ǹwò nu dzingò, siwómiekpò m̀o na o, èdi de anyi, eye towò dzo kpekpekepe le ñkuwò me! 3 Womesee tso blema ke o, eye mede to me na amea deke o, ñkua deke mekpò Mawu bubua deke kpe de ñuwò, si wò alea na amesi le m̀o kpom ǹe o.^g 4 Edo go amesi wò nu dzòdzòe kple dzidzò, kpakple amesiwo dzo ñku dziwò le wò m̀wò dzi. Kpò da, èdo domedzoe, eye míezu nuvò-wolawo; míele eme etefe didi, de woagade mia?

5 Mí katã míele abe ame makmakòwo ene, eye míafe dzòdzòenyenyewo katã le abe avò, si fo wu ene; mí katã míeyò abe angba ene, eye míafe vodadawo l̀o mí de nu abe ya ene. 6 Amea deke meli, si yòá wò ñkò, eye wòtsona be, yeaku de ñuwò o; elabena èyla wò ñku me de mí, eye ǹena nu ti kò na mí de míafe vodadawo me. 7 Azò Yehowa, míafa fofoǹyene: miawola, tsu mífenye, eye wòe nye míá mèla, wò asinudòwòwò mí katã mífenye. 8 Yehowa, megado d̀omedzoe akpa o, eye megado ñu vodada daa o! Kpò da, trò kò de afi, wò dukò mí katã mífenye! 9 Wò du kòkòewo zu gbegbe, Zion zu gbegbe, eye Yerusalem tsi anyi afedoe.^o 10 Dzo fiã míafe afe kòkòe nyo, si me míá fofowo kafu wò le, eye míafe nu veviwo katã gblè. 11 Yehowa, de àlè d̀okuiwò le nu-

siawo katã me, àzi kpi, eye nate mí de anyi wòatso mea?

Afeto je gudodo: Tr̀s̀ubolawo kple Israel susooa xoxo.

65. Mele nyanya na amesiwo media nye m̀o o, eye mele kpòkpò na amesiwo mediam o; megblo na dukò, si meyòá nye ñkò o la be: Nyee nye esi, nyee nye esi!^b 2 ^aMeke nye abò me ñekeke blibo la d̀o de dukò sèto, si le m̀o bada dzi hedze ^eeya ñuto je susuwo yome la. 3 Amesiwo le dziku dom nam le ñkunya me daa, wosaa vò le abòwo me, eye wodooa dzudzò le anyikpewo dzi; 4 amesiwo bobò ǹa yòdowo me, eye wotsia tefe yayl̀ewo d̀ona, amesiwo qua/halá, eye detsi nyo-ñu le wofe kutuwo me; 5 amesiwo le gbògbòm be: Nò adzoge, megaka asi ñunya o, mava wò wò kòkòe la, amesiawoe nye dzudzò le nye ñoti me kple dzo, si abi nu ñekeke blibo la. 6 Kpò da, me-ñlòe di de ñkunya me, nyemazi kpi o, negbe deko mado etefe hafi, mado etefe de wofe ako me; 7 Yehowa be: Madzidze míafe nuvòwo de ako me na mi gbã, míafe vodadawo kple mia fofowo je vodadawo siaa, amesiwo do dzudzò le towò dzi, eye wòe alòme le ñunya le togbèwo dzi. 8 Ale Yehowa gblò esi: Alesi ne wokpò tsi le weintsetse me wogblòna be: Migagblèe o, elabena yayra le eme la, nenemae mawò, eye ^hnyemagblè wo katã o, le ñnye dolawo ta; 9 eye mana fome nado tso Yakob me, eye nye towò je domenyila natso Yuda me; nye ame tiatiawo anyi edome, eye nye dolawo anò afima. 10 Saron azu al̀ewo je gbedufe, eye ⁱAxorbalime la azu nyiwo je akòtsofe hena nye dukò, si biaa tanye sena la.

Tohehe na dukò dzeanyi la.

11 Ke miawo, esi miegbèlè Yehowa di, eye mienglò nye to kòkòe la be, mièdò kplì na aklama, eye mièku aha tre banaa na dzò-gbe la, 12 eyata mado yi da de mia ñu, eye mí katã miado d̀ogòe woawu, elabena ^jmeyò mí, mièto o, mefo nu, miesee o, mièwò nusi

^a Ps. 78, 1.

^b Ro. 10, 20.
^d Lod. 1, 24.

^e Yer. 2, 17.

^f 66, 17; Mo. III, 11, 7.

^g Kor. I. 2, 9.

^h 6, 13.

ⁱ Mo. I. 18, 26.

^k 63, 16.

^l 45, 9.

^m Yos. 7, 26.

ⁿ Ps. 74, 7; 79, 1.

^p kp. 2; 66, 4.

nye v̄ le nkunye me, eye miatia nusi medze n̄unye o la.

13 Eyata ale Afeto Yehowa gblo esi: Kp̄o da, nye d̄lawo adu nu, ke miawo la, d̄o awu mi; kp̄o da, nye d̄lawo ʼano nu, ke miawo la, tsiko awu mi; kp̄o da, nye d̄lawo akp̄o dzidzo, ke miawo la, nu akpe mi. 14 Kp̄o da, nye d̄lawo atso aseye le dzi fe dzidzokp̄okp̄o ta, ke miawo la, miado ʼli le dzi fe vevesese ta, eye miafa avile gbogbo fe tetedeenyi ta. 15 Eye miagbl̄e miafe n̄ko di na nye ame tiatiawo woats̄o ado d̄n̄i be: „Ale Yehowa nawu w̄de!“ Ke aȳo ʼn̄ko yeye na efe d̄lawo ya, 16 ale be amesi ayra edokui le anyigba dzi la, atso Mawu nyatefeto la ayra edokui, eye amesi at̄a nu le anyigba dzi la, ʼat̄a Mawu nyatefeto la, elabena n̄ku dzo le gbadegebe xaxawo dzi, elabena woyla de nye n̄kuwo.

Dzifo kple anyigba yeye.

17 Elabena kp̄o da, mawo dzifo yeye kple anyigba yeye, eye womagado n̄ku ts̄at̄owo dzi, alo woava ame fe ta me o;^h 18 ke boŋ miakp̄o dzidzo, eye miatso aseye daa le nusi mawo la n̄uti, elabena kp̄o da, mawo Yerusalem hena aseyetso, eye efe duko la hena dzidzokp̄okp̄o.^k 19 Matso aseye de Yerusalem nu, eye makp̄o dzidzo de nye duko nu, eye womagase avifagbe kple konyifagbe le eme azo o.ⁱ 20 Devi, si x̄o n̄keke vee alo ameḡa dedi, si fe n̄kekewo mede keŋ o la, magano afima o; elabena amesi x̄o fe alafa hafi ku la, devie, eye nuv̄w̄ola, si x̄o fe alafa la, fifode ava edzi.^o 21 Woatu x̄o ano eme, eye woade weingble adu eme kutsetse.^p 22 ʼWomatu x̄o ame bubu n̄ano eme o, eye womaf̄a nu ame bubu nadu o; elabena nye duko atsi, abe alesi ati tsinae ene, eye nye ame tiatiawo adu woawo n̄uto fe asinud̄ow̄ow̄o. 23 Womadze agbagba dzodzro o, eye womadzi dzikudziku o; elabena Yehowa fe ame yayrawo fe fome wonye, eye wo viwo le wo nu. 24 Eye woava me be, mat̄o, hafi woava yom, eye ne wogale nuf̄ofo dzi la, masee.^d 25. ʼAmeḡaxi kple al̄evi woadu

gbe le wo n̄ewo gb̄o, dzata adu gbe abe nyi ene, eye da fe nu-
dudu anye kew̄o. Womawo v̄a deke o, eye womahe gbebl̄e ava nye to k̄ok̄e blibo la dzi o, Yehowa ye gbl̄oe!

Diditw̄ola fe tohehe.

66. Ale Yehowa gblo esi: ʼDzi-
fo enye nye fiazikpui, eye anyigba enye nye af̄od̄ozinu. X̄o ka fomevie miebe, yewoatu nam, eye te fe ka anye nye gb̄o-
deme fe? 2 Yehowa be: Nye asie wo nusiawo kat̄a, ale be nusiawo kat̄a li. Ke ʼmel̄e n̄ku de amesiawo nu: de hīat̄owo kple amesiawo fe gbogbo wote de anyi, eye wov̄a nye nyawo la nu. 3 Amesi nu nyitsu la, so /kple amesi wu ame, amesi tso al̄evi sa v̄e la, so kple amesi tro k̄o le av̄u nu, amesi sa nuɖuɖo la, so kple amesi tso havu sa v̄e, amesi do dzudzo v̄ev̄e la, so kple amesi kafua tr̄owo. Alesi amesiawo tiaa woawo n̄uto fe m̄o, eye wofe lu-
v̄o kp̄oa dzidzo le wofe n̄unȳo-
nuwo nu la, 4 nenema nye h̄a makp̄o dzidzo le n̄utases̄e le wo nu n̄uti, eye mahe nusi dzia n̄o na wo la, ava wo dzi; elabena ʼmeyo ame, ke amea deke meto o, mefo nu, ke womesee o, wowo nusi nye v̄o le nkunye me, eye wotia nusi medze n̄unye o.

Yerusalem yeye fe xoxo kple alesi w̄akaka de tr̄os̄obolawo kat̄a dome.

5 Mi amesiwo v̄a Yehowa fe nya la, mise efe nya la! Mia n̄o-
vi, siwo l̄e fu mi, eye ʼwonȳa mi da le nye n̄ko ta hele gbogbl̄om be: „Yehowa nede bubu edokui nu, ne miakp̄o miafe dzidzo“ la, n̄ukpe al̄e wo. 6 How̄ow̄o fe didi tso dua me, gbe tso gbedoxo me, Yehowa, amesi ado etefe na efe futwo la fe gbe ye! 7 Woadzi vi, hafi woava l̄e ku, woadzi n̄utsuvi, hafi fu nava du wo. 8 Ame-
ka se esia t̄ogbe kp̄o, eye ameka kp̄o esia t̄ogbe kp̄o? De anyigbaa de adzo gbe deka, eye de woadzi duk̄oa de zi deka? Hafi Zion ya l̄e ku, eye wodzi viawo zi deka. 9 Yehowa be: Nye amesi uua vidiz̄o nu, de mana be, womadzi vi oa? W̄o Mawu be: Nye amesi na wozia vi, de maxe m̄oa?^u

a 55, 1.

b Fia. I. 8, 27; Do. 7, 49; 17, 24.

d 57, 15.

e 62, 2.

f Mo. III. 17, 4.

g 19, 18; Yer. 4, 2; 12, 16.

h 66, 22; Pet. II. 3, 13; Nyad. 21, 1.

i 65, 12.

k 35, 10.

l 25, 8.

n Lu. 8, 22.

o Zax. 8, 4.

p 62, 8.
r Mo. V. 28, 30.

s 30, 19; 56, 8.
t 11, 6-9.
u 37, 3.

10 Mikpɔ dzidzɔ kple Yerusalem, eye mitso aseye de ɛɛɛ, mi amesiwo katã lãa efe nya! Mitso aseye kpilii le dzidzɔ me, mi amesiwo katã xaa nu le ɛɛɛ!^a 11 Ne miano efe akɔfafa fe no, wɔdɔi kɔ na mi, eye miakplɔ efe atsɔyɔdodo fe nu gbogboawo hlɔhlohlo, miafe dzi nagbɔ de eme. 12 Elabena ale Yehowa gblɔ esi: Kpɔ ɔa, matɔ putifafa de ɛɛɛ abe tɔsisi ene kple dukɔwo fe ɛɛɛkɔkɔe de ɛɛɛ abe tɔɔu, si gba go ene, be miano no, woatsɔ mi de axada me, eye woalɛ mi de akɔ dzaa.^d 13 Alesi ɛɛɛtsua de dada fa akɔ ne la, nenema mafa akɔ na mii, eye miafe akɔ afa le Yerusalem ɛɛɛ. 14 Miakpɔe, miafe dzi akpɔ dzidzɔ, eye miafe fuwo amie abe gbe ene, Yehowa fe asi aɔe edokui afia de efe dɔlawo ɛɛɛ, eye wɔdɔi dziku de efe futɔwo ɛɛɛ.

15 Elabena kpɔ ɔa, Yehowa gbɔna le dzo me, eye efe tasiadamwo le abe ahomene, ne wɔdɔi etefe le efe dɔmedzoe fe dziku me, eye wɔdɔi le dzofade me.^h 16 Elabena dzo kple yi Yehowa atsɔ adɔɔ tɔnu ɛɛɛlɔwɔ katãe, eye Yehowa fe ame wuwuwo asɔ gbɔ. 17 Yehowa be: Amesiwo wɔa wo dɔkui kɔkɔe, eye wokɔa wo dɔkui ɛɛɛ hena trɔkpɔwo, eye wokplɔa ame deka ɔo le dome, amesiwo ɔɔua halã, nu nyɔnuwo kple afiwo la, wo katã nu ayi.

18 Ke nye la, menya wofe nu-

^a Ps. 122, 6.

^b Mat. 28, 18.

^d 60, 4.

^e 60, 3-7.

^f 61, 6.

^g 65, 17.

^h Nyad. 19, 11
v. 15.

ⁱ 65, 4. 5.

^k Mar. 9, 44.

wɔwɔwo kple tamedodowo. Azã su, be woafɔ dukɔwo katã kple adewo nu fu, eye woava akpɔ nye ɛɛɛkɔkɔe la. 19 Mawɔ dzesi de wo ɛɛɛ, eye maɔo ame sisiwo ɔa tso wo dome de dukɔwo, de Tarsis, Pul kple Lud, amesiwo nye ɛɛɛtrɔdalawo, de Tubal kple Yawan kpakple de didife fukpɔwo, amesiwo mese ɛɛɛkɔkɔe o, eye womekpɔ nye ɛɛɛkɔkɔe o la gbɔ, eye woade gbe fã nye ɛɛɛkɔkɔe le dukɔwo dome;^b 20 ne woakplɔ mia nɔviwo katã tso dukɔwo katã dome adɔ sɔwo dzi kple tasiadam kple apakawo me kple tedzisɔwo kple kposɔwo dzi abe nuduvɔsa ene na Yehowa ahava Yerusalem le nye to kɔkɔe la dzi, abe alesi Israel-viwo tɔɔa nuduvɔsa dea nu dzadzɔwo me vaa Yehowa fe mee ene, Yehowa ye gblɔe!^c 21 Yehowa be: Matsɔ wo dometɔa de-wo hã awɔ /nunlawo kple Lewi-viwoe! 22 Yehowa be: Alesi ɔɔzi-fo yeye kple anyigba yeye, si wɔ ge mala la, anɔ anyi le ɛɛɛkɔkɔe mee la, nenema ke miafe fome kple miafe ɛɛɛ anɔ anyi tegbee. 23 Eye wɔava me, ne dzinu yeye sia dzinu yeye kple dzudzɔgbe sia dzudzɔgbe ɔo la, ɛɛɛlɔwɔ katã ava adɔ gbe ɔa le ɛɛɛkɔkɔe me, Yehowa ye gblɔe! 24 Eye woado ayi, be woakpɔ amesiwo dze go dem la fe kukuwo; elabena wofe ɛɛɛnyɛwo maku o, wofe dzo matsi o, eye woanye ɛɛɛnyɛwo na ɛɛɛlɔwɔ katã.

YEREMYA FE AGBALĒ.

Wɔdɔi Yeremya nyagblɔlae.

1 Xilkiya, amesiwo tso nunlawo dome le Anatot le Benyaminyigba dzi la fe vi Yeremya fe nyawo enye si; 2 eya gbɔ Yehowa fe gbe va le Yuda-fia Yosiya, Amon vi ɛɛɛli le efe fiadudu fe fe wuietɔlia me;^o 3 emegbe le Yuda-fia Yoyakim, Yosiya vi ɛɛɛli dasede Yuda-fia Zedekiya, Yosiya vi fe fe wuidekelia fe nuwuwu, vasede esime wɔdɔi aboyo Yerusalem le dzinu atɔlia me.^p

ⁱ Yes. 48, 1; Gal. 1, 15.

ⁿ Mo. II. 3, 11;
Yes. 6, 5-8.
^o Fla. II. 21, 24.

^p Fla. II. 23, 34;
24, 17; 25, 2. 8.

4 Eye Yehowa fe gbe va gbɔnye be: 5 Hafi mava mɛ wɔ de ɔo me la, menya wɔ, mekɔ nuwɔ, hafi nɛdo tso ɔo me, eye metsɔ wɔ ɔo nyagblɔdila le dukɔwo.^l 6 Eye megblɔ bena: Oo, Afɛto Yehowa, kpɔ ɔa, ɛɛɛnyemate ɛɛɛ afo nu o, elabena nyemetsi o. 7 Yehowa gblɔ nam bena: Megano gbɔgblɔm be, yemetsi o, ke bon afisiafi, si mado wɔ ɔo la, nayi, eye gbe, siwo katã made asiwo la, nagblɔe. 8 Megavɔ wo o, ela-

bena meli kpili wò, be made wò, Yehowa ye gblœ! 9 Eye Yehowa do efe asi ða hetò nu nam, eye Yehowa gblò nam bena: Kpò ða, "metsò nye nyawo le nuwò dem. 10 Kpò ða, metsò wò ðo dukòwo kple fiadufewo nu, nalà nu, eye nagbà nu, natsrò nu, eye nagblè nu, natso afe, eye nafà nu!^b

11 Eye Yehowa fe gbe va gbonye bena: Yeremya, nuka kpòm nèle? Meðo ñu bena: Adatsigoti kpòm mele. 12 Yehowa gblò nam bena: Ekpœ de etefe; elabena manò 'ñute de nye nya ñu, ne mawœ ade goe. 13 Eye Yehowa fe gbe va gbonye zi ewelia bena: Nuka kpòm nèle? Meðo ñu bena: Mele ze, si le fiefiem la kpòm, wòtrò ñgò dze anyiehe. 14 Eye Yehowa gblò nam bena: Dzogbevœ atso anyiehe gome afo de anyigba la dzinlawo katà dzi. 15 Yehowa be: Kpò ða, mayò fiadufewo fe fomeawo katà tso anyiehe, ne wo dometò desiadè nava ali zikpui anyi de Yerusalem-gbowo nu, de efe gliwo katà ñu kple de Yuda-duwo katà ñu. 16 Eye madrò wònu kpili wo le wofe wòdì-wòwòwo katà ta, le esi wogblèmi ði, eye wòdò dzudzo na mawu tutòwo, eye wode ta agu na wofe asinudòwòwòwo ñuti. 17 Ke wò la, bla ali dzi, eye tso nadagblò nya, siwo katà made asiwò la, na wo. Womegadzi ño na wò o, ne mágana ño nadzi wò le wo ñku me o. 18 Kpò ða, nyea matsò wò awò du sesè, gasòti kple akoblìgli egbea de anyigba blibo la nu, de Yuda-fiawo, efe amegãwo, efe nunolawo kple dukò hahoo la ñuti.⁷ 19 Woawò avu kpili wò, ke woado kpoe, elabena meli kpili wò, be made wò, Yehowa ye gblœ!

Israel fe akpèmadamada kpte tohehe ne.

2. Eye Yehowa fe gbe va gbonye bena: 2 Yi ðade gbe fã de Yerusalem fe to me bena: Ale Yehowa gblò esi: Meðo ñu wò ðetugbime ðamenyo kple wò ñugbetònyenye fe lolò na wò, esime nèklòm ðo to gbèdaðafò, to anyigba, si dzi womefãa nu ðo o. 3 Yehowa be: Israel le kòkòe na Yehowa, efe agblemenu gbátòwo

wonye; amesiwo katà ðui la, kpœ de enu; dzogbevœ va wo dzi!

4 Mi Yakob fe afe kple Israel fe afe fe fomeawo katà, mise Yehowa fe nya! 5 Ale Yehowa gblò esi: Nu manyo ka mia fofowo kpò le ñunye, be wode megebe le ñunye, eye wodze ya nuwo yome hezu toflokò?^d 6 Eye womegblò be: Afika Yehowa, amesi kplò mí tso Egipte-nyigba dzi la le hà o; eya amesi kplò mí to gbe dzi, to kudidinyigba kple blukò tsiditsidi fe anyigba dzi, to anyigba, si dzi amea ðeke metona o, afisi amegbetò ðeke mele o la dzi. 7 Eye mekplò mi va anyigba wònu dzi, be miadu efe kutsetsewo kple efe nu nyuiwo; ke miawo mieva hedo gu nye anyigba la, eye mietsò nye domenyinu la wò ñunyonui. 8 Nunolawo megblò be: Afika Yehowa le hà o. Amesiwo si me se la le la, menyam o, eye làkplòviwo dze aglã de ñunye, nya-gblòdilawo gblò nya ði le Baal fe ñkò me, eye wodze nusiwo mele ðeke me o la yome. 9 Yehowa be: Eyata magawò dzre kpili mi, eye mawò dzre kple mia viwo fe viwo. 10 Miyi Kititòwo fe fukpòwo dzi, eye mikpò nu; midò ame de Kedar, eye midò ñku anyi nyuie, ne miakpò be, esia tögbe dzo kpò mahã? 11 De dukò de ðo li efe mawuwoa? Ewò wònye menyè Mawu wonye o hafi. Ke nye dukò ya tso efe 'ñutikòkòe ðo li nusi mele ðeke me o lae. 12 Yehowa be: Dzifowo, miafe nu neku le esia ta, miafe làme neble fu, eye miafe mo newò yaa. 13 Elabena nye dukò wò wò fomevi eve: wogblè nye, amesi nye 'tsi gbagbe vudo la ði, be woadè tsido na woawo ñutò ðokui, tsido, siwo gome ño, tsi mate ñu anò wo me o. 14 Kluvia nye Israel loo alo afeviea? Nukanjuti wòtrò zu aboyome? 15 Dzatawo xlò de enu, eye wode gbe; wowò efe anyigba wòzu gbege, wogbã efe du wòzu afedo. 16 'Nof-viwo kple Taxpanes-viwo hà woadu gbe le wò dzodome. 17 'Ðe esia medzò de dziwò, le esi nèglèlè Yehowa, wò Mawu ði le 'yeyi, si me wònye kplòwòla le mótà la ñuti oa? 18 Azo nya ka le mia kple Egipte-

a Mo. V, 18, 18.

b 18, 7-10.
d Mi. 6, 3-5.

c 31, 28.

f Ro. 1, 23.

g 15, 20; Xez 3, 8, 9.
h 17, 13; Ps. 36, 10.

i 44, 1.

k Hos. 13, 9.

mō dome, be nađano Nil me tsi? Eye nya ka le mia kple Asur-mō dome, be nađano Frat me tsi? 19 Wō vōđinyenye aka mo na wō, eye wō godzedze ahe to na wō, ne nadze sii, eye nakpō, alesi wō-vōđii, eye wōvenae be, nēgblē Yehowa. wō Mawu la di, eye vōvōa deke mele nūnye na wō o, Afeto Yehowa Zebaot ye gblōe!

20 Elabena tso gbađegbe ke nē-
 ñe wō kōkuti, eye nētso wō kawo
 gblō bēna, yemasubō o. Elabena
 ēnye ahasitō mlō btoḡbe kōkōwo
 katā dzi kple ati damawo katā
 gōme. 21 Weinka nyuitō tso ka
 vavātōwo dome nēnye metsō do,
 ke aleke wō nētso zu uuka je
 alōwo nam? 22 Afeto Yehowa
 be: Ne ēle ađitsi lem, eye nēle
 adzalē gedē ñu dō wōm hā, wō
 vodadawo nye difofo le ñkūnye
 me. 23 Aleke nagblō be, yeme-
 gblē ye dōkui ñu o, yemedze Baal
 yome o? Lē ñku de wō azōlime
 ñu le bali la me, eye nadze si nusi
 nēwō la, kposōnō didu, si le tsa
 glāla tsam le efe mō dzi la, nē-
 nye. 24 Gbetedzinō, si gbeḡbe
 mā, eye wōle gbōḡbōm fuxefuxe
 de efe luwō je nudzodro ñuti la,
 ameka ate ñu axe mō na efe asi-
 yoyō? Amesiwo katā be, yewoa-
 dii la, womadze agbagbaa deke
 o, ne efe dzinu nya dō dzi ko la,
 woakpōe. 25 Kpō wō afo dzi, be
 magatsi fefle o, kple wō ve me dzi,
 be tsikō magawui o! Ke wō la,
 ēle gbōḡbōm be: Dzodzroe, kpao!
 Elabena melō amedzrowo, eye
 woawo yome madze. 26 Alesi ne
 asi tu fiafi ñu kpens la, nenema
 ñu akpe Israel je afe la hekpe de
 wofe fiawo, amegāwo, nonolawo
 kple nyagblōdilawo ñu, 27 ame-
 siwo le gbōḡbōm na ati be: Wōe
 nye mia fofō, eye na kpe be: Wōe
 dzi mi. Elabena wotrō vume dem,
 eye menye ñku me o; ke wole
 gbōḡbōm le wofe hiāyi be: Tso
 nade mi! 28 Ke afika wō mawu,
 siwo nēwō na dōkuiwō la le? Wo-
 awo netso kpō, be woate ñu ađe
 wō le wō hiāyi la hā? Yuda, ela-
 bena alesi wō duwo sō gbōe la,
 nenema wō mawuwo sō gbōe!

29 Yehowa be: Nukanuti miele
 dzre wōm kplim? Mi katā mieto
 vo de ñunye. 30 Yakatsyo mefo

^a Yes. 1, 5.

^b 3, 6; Yes. 37, 5;
 Xez. 8, 13.

^d Yes. 5, 1-4.

^e Yes. 43, 26.

^f Mo. V. 24, 1-11.

^g Dcn. 10, 14.

^h 11, 13.

mia viwo, ^awodo toku tohehe la.
 Miafe yi du miafe nyagblōdilawo
 abe dzata vuvunu ene. 31 Oo, dzi-
 dzime ka miehenye! Milē ñku de
 Yehowa je nya ñu. Gbeḡbe me-
 nye na Israel loo, alo anyigba do-
 bluko tsiditsidia? Nukanuti nye
 duko le gbōḡbōm be: Miele tsa
 glāla tsam, eye miagava gbōwō
 o? 32 De detugri anḡo efe atsyō-
 dōdō be, eye ñugbetō anḡo efe
 alidziblanu bea? Ke nye duko
 ñlōm be, ñkekeawo mele xexlē
 me o. 33 Aleke nēle ami dem de
 wō zōzōme ñu, be nati ahasiwo-
 yome? Eyata wō zōzōme mā
 wō de vōđiwōwo ñu. 34 Ame mađi-
 fō dahewo je ou hā le wō avō
 toga. Menye fifife mekpō wō le
 o, ke boḡ le tefe siawo katā. 35
 Ke wō la ēgblo be, yemedi fō o,
 efe dōmedzōe fa de ye ñu vavā!
 Kpō ḡa, ^cmia kpli wō miadi vōnu,
 le esi nēgblo be, yemewo nūvō
 o la ta. 36 Nukanuti nēwō kaba,
 be natrō wō azōlime? Du akpe
 wō de Egipte hā ñu, abe alesi ñu
 kpe wō de Asur ñui ene. 37 Ađzo
 tso afima, eye nakpla asi ta. Ela-
 bena Yehowa gbe amesiwo ñu
 nēle dzi dom dō la, eye madze
 edzi na mia kpli wo o.

Dzimetro didi tso duko la gbo.

3 Eye wōḡblo nam bēna: Ne
 ñu/ñutsua de gbe srōa, eye wōyi
 ḡade ñutsu bubu la, de wōaga-
 gbugbō ayi nyōnu la gbōa? De
 magblē kō dō na anyigba ma oa?
 Yehowa be: Ke wō la ēwō ama-
 tre kple ahasitōwo tso, hafi nēbe,
 yeatrō de ñunyea? 2 Fō kō dzi
 de to feflewo ñu, eye nakpō nu!
 Afikae womehede asi ñuwō le o?
 Ede xa de mō to na wo abe Ara-
 biatōwo le gbe dzi ene, eye nētso
 wō ahasiwowo kple vōđiwōwo do
 gu anyigba la. 3 Woklo tsidzadza,
 eye keletsī hā medza o. Ke wō
 la, gbolo je mo li na wō, eye ñu
 gbe wō kpeke. 4 Azō de mēde
 asim yoyō me be, ye fofō kple
 yefe dekapuime xōlōe menye
 oa? 5 De wōado dziku daa, eye
 wōalē ame de dō me tegbeea?
 Kpō ḡa, alea nēgblo, ke mēdo
 kpō vōwōwo o.

6 Eye Yehowa gblō nam le fia
 Yosiya ñoli bēna: Ekpō nusi Is-

rael dzeaglā la wɔa? Eyi ^ato kɔ-
kɔwo katā dzi kple ati damawo
gɔme, eye wòwɔ ahasi le afima.
7 Eye nyea mebu be, esi wòwɔ
nusiawo katā mege la, atrɔ de
nunyɛ, gake metrɔ de nunyɛ o,
eye nɔvianyɔnu Yuda dzego la
kpɔe. 8 Eye esi wòkpɔ be, me-
gbe Israel dzeaglā la le efe
ahasiwɔwɔ ta, eye mena srɔgbe-
gbalēē hā la, nɔvianyɔnu Yuda
dzego la mevɔ o, ke boŋ eya hā
yi dawɔ ahasi. 9 Eye wòwa me
be, wotsɔ wofe ahasiwɔwɔ fe ho-
wɔwɔ gblē kɔ dɔ na anyigba la,
eye wòwɔ ahasi kple kpe kpakple
ati. 10 Ke to esiawo katā gbɔ
hā nɔvianyɔnu Yuda dzego la me-
trɔ de nunyɛ kple efe dzi blibo
o, ke boŋ ewɔ alakpanu, Yehowa
ye gblɔe!

Mawu fe amenuveve nugbedodo.

11 Tete Yehowa gblɔ nam be-
na: Israel dzeaglā la tɔ dzo wu
Yuda dzego la tɔ. 12 Yi naɖaɖe
gbe fā nya siawo do de anyiehe
gome bena: Israel dzeaglā, ale
Yehowa gblɔ esi: Gatrɔ, nyemaɖo
adā de mia ŋu o, elabena hame-
lɔla menye, eye nyemalé nya de
dɔ me tegbee o, Yehowa ye gblɔe.
13 Yehowa be: Dze si wò voda-
da, elabena èto vo de Yehowa, wò
Mawu ŋu, eye nɛtsa tsa glāla yi
mawu tutɔwo gbɔ le ati damawo
katā gɔme, eye miegbe nye gbe
sese. 14 Yehowa be: Mi vi dze-
aglāwo, migatrɔ va, elabena nyee
nye mia srɔ, eye made hame deka
tso du me kple ame efe tso jome
me ahakplɔ mi ava Zion; 15 eye
mana kplɔlawo mi de nye dzi nu,
ne woatsɔ nunya kple gomesese
akplɔ mi.⁹ 16 Yehowa be: Ava
me be, ne miekeke ta, eye mie-
dzi de anyigba dzi le nkeke ma-
wo me la, womagagblɔ azo be:
„Yehowa fe nubladaka“ o, ma-
gava ame fe ta me o, eye woma-
gado ŋui o, womagabia eta ase
o, eye womagakpɔe o. 17 Le yɛ-
mayi la woayɔ Yerusalem be, „Ye-
howa fe fiazikpui“, eye dukɔwo
katā afo takpli de afima le Yeh-
owa fe ŋko, si le Yerusalem la ta,
eye womagazɔ le wofe dzi vɔɖi-
wo fe tamesesé nu o.

18 Le yɛmayi la Yuda fe afe
ayi Israel fe afe gbɔ, eye woafɔ

a 2, 20.

b Yes. 11, 11-13.

d kp. 4.
e Fil. 11, 17, 18,
19.

f Xez. 23, 2-11.

g Hos. 6, 1.

h Ps 103, 8, 5.

i Hos. 2, 21.

k Yes. 6, 13.

l 12, 16; Yes. 65,
16.

n 23, 4.

o Hos. 10, 12.

p 9, 25; Mo. V,
10, 16.

r Yes. 2, 2-4.

s Yes. 65, 2.

takpli tso anyiehe-nyigba dzi ayi
anyigba, si metsɔ na mia fofowo,
ne wòanye domenyinu la dzi.^b
19 Megblɔ be: Matsɔ wò ado vi-
nɔtsu tefe, eye mana anyigba nyo
la wò, si nye domenyinu vevietɔ
le dukɔwo dome! Mebe: Yɔm be
dye fofɔ, eye megatrɔ le yonye-
me o. 20 Israel fe afe, Yehowa
be: Alesi nyɔnu dzeago tsoa srɔa
gbɔ la, nenema miedze go tso gbɔ-
nyee! 21 Wose yi le to feflewo
ta me, Israel-viwo fe avifafa kple
kokofofo, elabena woto mo gɔglɔ
dzi, eye wonlɔ Yehowa, wofe Ma-
wu la be. 22 Mi vi dzeaglāwo,
migatrɔ va, eye mahaya mi tso
miafe tatrɔwo me! ⁹Kpɔ da, mieva
gbɔwɔ, elabena miedze nye Yehowa,
mia Mawu! 23 Vavā, alakpae nye
togbɛwo kple howɔwo le towo dzi;
vavā, Israel fe xɔname le Yeh-
owa, mia Mawu la gbɔ. 24 Du-
kpenamawuwo du mia fofowo fe
kesinonuwo tso miafe devime ke:
wofe alɛwo kple nyiwo, wofe ŋu-
tsuviwo kple nyɔnuviwo. 25 Mia-
mlɔ miafe ŋukpe me, eye miafe
vlododo netsyɔ mia dzi; elabena
mia kple mia fofowo mlɛwɔ nuvɔ
de Yehowa, mia Mawu la ŋu tso
miafe devime vasede egbe, eye
miedɔ to Yehowa, mia Mawu la
fe gbe o.

Dzimetrɔ nyagbɔgbɔ.

4 Israel, Yehowa be: Ne èbe,
yeatrɔ la, ekema trɔ de nū-
nye, eye ne ède wò nūnyɔnuwo
ɖa le ŋkunyɛ me la, ekema mā-
gatsa tsa glāla o! 2 Eye ne lèta
Yehowa fe agbe le nyatefe kple
dzɔdzɔenyenyɛ me, eye de etefe
la, ekema dukɔwo atsɔ wò ayra
wo ɖokui, eye woatsɔ wò afo ade-
gbee! 3 Elabena ale Yehowa gblɔ
na Yuda-ŋutsuwo kple Yerusalem
enye si: ⁹Mide agbe yeye, eye
migafā nu de aŋokawo me o. 4 Mi
Yuda-ŋutsuwo kple Yerusalem-
towo, mina ^pwoatso ava na mi na
Yehowa, eye mide miafe dzi fe
boloyiwo ɖa, ne nye dziku ma-
galé dzo gè abe dzo ene, ahabile
miafe nuwɔwo vɔɖiawo ta, eye
amea deke mate ŋu atsii o.

Nyagblɔɖi le Yuda-nyigba gbeɖiɛ guti.

5 Migblɔe fia le Yuda, eye mide
gbe fāe le Yerusalem be: „Miku

kpè le anyigba la dzi!^o Mihe vekati miado yli be: „Mifo takpli, eye mina mfiayi du sesèwo me!“^o 6 Miko aflaga dzi do de Zion! Misi, migato o! ^oElabena mahe dzogbevõe kple tsotsrõ gã tso anyiehe ve. 7 Dzata do tso avegoe me, dukowo gblèla tso, eye wòho tso enafe, be woatsõ wò anyigba awò gbegee, eye wòagblè wò duwo woazu afedo. 8 Le esia ta mita akpanya, mifa konyi, eye mifa avi, elabena Yehowa je dõmedzoe heliheli la nu mefa de mfa ñu o. 9 Yehowa be: Ava me le yemayi be, dzi ade le fia kple amegãwo fo, nunlawo alulu, eye nyagblodilawo je mo awoyaa. 10 Tete megblo be: Alele, Afeto Yehowa, vavãe nèflu duko sia kple Yerusalem, esime nègblo be: „Miakpo ñutifafa“, evò wònye yi de keke luò gbo hafi!

11 Yemayi woagblo na nye dukò kple Yerusalem bena: Ya xòdzo tso to difefle ta me le gbe dzi gbõna nye dukò je nyõnuvi gbo, menye be, woatsõ agbo lui, alo woatsõ ana nu me nadzæ o. 12 Ya sesè wu esia fom; azò mardrõ wõnu wò hã. 13 Kpò òa, eho gbõna abe alilikpo ene, efe tasiadamwo le abe ahom ene, eye efe sowo òia du wu hõ; baba na mí, elabena mietsrõ. 14 Yerusalem, /klo vòdiwòwo òa le wò dzi ñu, ne woaxò na wò. Yekayi tamesusu vòdiwo nana wò dzi me ase ò? 15 Elabena wole gbe fã demee tso Dan, eye wona wose dzogbevõe nya tso Efrayim-towo dzi. 16 Mitoe na dukowo! Kpò òa, mide gbe fãe na Yerusalem be: Amesiwo dea to de du la, tso didifenyigba dzi gbõna, eye woana wofe yli nade dzi de Yuda-duwo ñu. 17 Woafò xlæe godoo abe agbledzoviwo ene, le esi wodze aglã de nyunye la ta, Yehowa ye gbloe. 18 Wò zòzome kple wò nuwònanawo wò esia wò, wò vòdiwòwòe wò esia, eve kadikadi, eye ade dzigbo ke na wò.

Nyagblodila je konyifafa.

19 Nye dõkaviwo, nye dõkaviwo! Mele togotogoe fom le vevesese ta, nye dzixò, nye dzi dze agbo le menye, nyemate ñu azi dodoe o, elabena nye luò le kpè-

^o Yes. 16, 9.

^o 1, 14.

^o 6, 14.

^o 5, 10, 18.

^o Yes. 1, 16.

^o 1, 15; 6, 3.

wo je didi kple avayli sem!^o 20 Gligbagbã tsia de wo nɔewo nu, elabena wogblè anyigba bliho la; woagblè nye xòwo enumake kple nye agbadòwo le adabafõfo deka me. 21 Yekayi manò aflaga kpòm, eye manò kpèwo je didi sem ase ò? 22 Elabena nye dukò dzo là, womedze sim o; vi tsibomewo wonye, eye worennya nu o; nunyalawo wonye le vòdiwòwo me, ke nyuiwòwo la, womedzea si eya o. 23 Mede ñku de anyigba, nònõme meli ne o, ele fuflu; mede ñku de dzifo, kekeliã deke meli o. 24 Mede ñku de towò, kpò òa, wole dzodzom kpekpekepe, kple de togbewo katã, kpò òa, wole vavãm. 25 Medo ñku anyi, kpò òa, amegbetõa deke megali o, eye dzifoxewo katã dzo yi. 26 Medo ñku anyi, kpò òa, anyigba wõnu tu gbege, wogbã efe duwo katã le Yehowa ñgò le efe dõmedzoe fe bibi ta.

27 Elabena ale Yehowa gblo esi: Anyigba bliho la azu gbege, ke nyemagblèe gbidigbidi o. 28 Eyata anyigba nefa konyi, eye dzifo neno ahovò me, elabena mefo nu, eye mavem o, medo ta me, eye nyematrõe o. 29 Du bliho la si le sòdolawo kple anutrodalawo je howòwo nu, woyi ave dodowo me, eye wolia agakpewo; wogblè du bliho la òi amea deke megale eme o. 30 Ke wò, amesi wotsrõ, nuka nahawo ma? Ne èta adabe, nèdo sikanuwo, eye nèdo tũ de ñku hã la, dzodzroe nèwo leke; wò lólò-towo ado vlo wò, eye woadi wò ku. 31 Elabena mese yli abe nyõnu, si le ku lém la tã ene, abe nyõnu, si le vi ñgogbea dzim la fe ñodziyli ene, mese Zion-nyõnuvi, si le ñegem hewu asi dzi la fe gbe be: Baba nam, elabena nye luò tsi amewulawo si!

Yudatso gawo nuvòwo tsyo somevi, eye wogatsò tohehe do òdji na wo.

5. Miyi datsa le Yerusalem fe kpòdomeewo, mikpò nu, eye midze si nu, midi nu gòme se le efe ablowo me, be miakpò amea de loo, alo amea de li, si wò nu dzòdzòe, eye wòbiaa nyatefe ta sena hã, ekema matsòe akee. 2 Esi wole gbogblòm be, yewota Yeho-

wa fe agbe hā la, alakpa dzie wole nu tam do. 3 Yehowa, de wò ñkuwo mele nyatefe ñu oa? "Efo wo, gake mede lā me na wo o; ètsrō wo da, ke wogbe todođo tohehe, b'wosē wo fe ñku me wu agakpe, eye wogbe tametōtrō. 4 Nyea mebu be: Amesiawo, ame dahe-woe, wodzo lā, elabena womenya Yehowa je mō kple wo fe Mawu je se la o. 5 Eyata mayi ame ñkutawo gbō, eye mafo nu kpli wo; elabena woawoe nya Yehowa je mō kple wo fe Mawu je se la me. Ke wo katā wo ñe akokuti la, eye wotso kaawo! 6 Eyata dzata ado tso ave me agbā wo, amegāxi, si le gbegbe, atrō wo, lākle ade xa de wo fe duwo ñu, eye wòavuvu amesiame, si do tso wo me. Elabena wo fe vodadawo sō gbō, eye wo fe godzewo do agbōgbō. 7 Aleke matsōe ake wò? Viwòwo gblēm di, wodakpe ta de gboloxo me. 8 Wole asi yom le yiyimee abe sotsu dami ene, eye amesiame le gbe tem de ehavi srō ñu. 9 Yehowa be: "De nyemahe to le esia ta, eye de nye luō mabia hlō dukō sia tōgbe oa?

10 Mide wo fe gliwo dzi, ne miagblē nu; ke k'menye gbidiḡbidi o! Mīho wo fe weinkawo, elabena menye Yehowa to wonye o. 11 Yehowa be: Israel je afe kple Yuda je afe dze go dem. 12 Wosē nu le Yehowa ñu gblō bena: „Menye eyae o; dzogbevōe mava mīa dzi o, eye miakpō yi kple dōwuame kple ñku o; 13 nyagblōḡilawo azu ya, elabena menye eyae fo nu to wo dzi o; woawo ñutōwo ñu ke wòadi."

14 Eyata ale Yehowa, Mawu Zebaot gblō esi: Esi miele nu fom alea la, eyata kpō da, mana nye nya, si le nuwò la, nanye dzo, eye dukō sia nanye nake, ne wòafīa wo. 15 Yehowa be: Israel je afe, eyata makplō dukōa de tso didife ava fo de mia dzi, dukō sēnu wònye, blema dukō wònye, dukō, si fe gbe mēnya o, eye mēsea efe nufōfo me hā o. 16 Efe daku le abe yodo nuvo ene; kalētōwo sō ñu wonye. 17 Adu wò agblemenu kple wò abolo, adu wò ñutsuviwo kple wò nyonuviwo, adu wò alē-

a 2, 30.

b Yes. 48, 4.

a 2, 20.

e Yes. 6, 9, 10.

f Mo. III, 26, 22.
g Hl. 38, 8-11.

h kp. 29.

i Do. 14, 17.
k 4, 27.

l Yes. 59, 2.

m Mo. II, 22, 21;
Yes. 1, 23.

o 5, 22.

p kp. 9.

wo kple wò nyiwo, adu wò weinka kple wò gbatiwo, eye atso yi agbā wò du sesē, siwo ñu nèle dzi dom do. 18 Ke yemayi hā nyematsrō mi gbidiḡbidi o, Yehowa ye ge gblōe. 19 Eye wòawa me, ne wogblō be: Nukata Yehowa wò nusyawo katā mí do hā la, eke-ma nađo ñu na wo be: Alesi miagblēm di hesubō mawu tutōwole mia ñutōwo miafe anyigba dzi la, nenema ke miasubō du bubu me tōwo le anyigba, si menye mia to o la dzi.

20 De gbe fā nya sia le Yakob je afe la me, eye na woasee le Yuda be: 21 "Dukō tsibome manyan, mise esia, amesiwo ñku li na, hafi womekpōa nu o, to li na wo, ke womesea nu o! 22 Yehowa be: De miagbem vovō, eye miadzo nyanyanya le ñkunya me oa? "Nye amesi tso ke do lifo na atsiafu wònye kpododo mavo, si dzi magbō o, ne edze agbo hā, mate ñui o, eye ne efe tsotsoewo le gbe dem hā, magbō edzi ayi o. 23 Ke dzi dzeaglā sēto li na dukō sia, wote de aga helē wo fe mō tso; 24 eye womegblō le wo fe dzi me be: mina miavō Yehowa, mīa Mawu, amesi na tsi dzana, "adametsi kple keletsi de wo dzayi la o, eya amesi wò nuñeyi fe kwasidawo dzi na mí peppe. 25 Miafe vodadawoe gblē nusia me, eye miafe nuvōwoe te nu nyui mi. 26 Elabena ame vōḡiwo le nye dukō la dome, wode xa di, eye wodo dōgōe abe xevimōtre la ene; wotre mō hede amegbetōwo! 27 Alesi xevi yōa xadzae tañ la, nenema alakpadada yōa wo fe xōwo fū, eyata wozu amegāwo kple kesinatōwo do. 28 Woda ami lalala, eye vōḡiwōwo yō wo gbagba; womedrōa nya o, womedrōa "tsyōviwo je nya, be wòadze edzi na wo o, eye womedrōa nya na ame dahewo o. 29 Yehowa be: De nyemahe to le esia ta, eye de nye luō mabia hlō dukō sia tōgbe oa?" 30 Dōdzinu kple ñu nyonue dzo le anyigba dzi: 31 Nyagblōḡilawo gblōa alakpanya di, eye nunolawo le afeto dum, alesi wofia woe, eye wòdze nye dukō ñu alea! Ke nuka miawo, ne efe nuwuwu la va do?

Futo sɛgɛtawo alla va de duko la kple eblelawo gɛtɛ.

6. Mi Benjamin-viwo, misi tso Yerusalem! Miku kpɛ le Te-koa, eye mitu aflaga de Bet-Hakerem; elabena dzogbevɔe kple gbegblɛ gā tso anyiehe gbɔna.^a 2 Matsrɔ wò Zion-nyɔnuvi dze-tugbee dɔvii la. 3 Lākpɔviwo kple wofe lāhawo vaa egbo, wotua wofe agbadwo de egɛu godoo, eye amesiame nyta lā le efe akpa dzi. 4 „Miko avawɔwo ɔu de egɛu! Mitso, ne miaho le ɔdo! Baba na mí, be anyinu le wɔwɔm, eye yetro fe vɔvɔli le kekem de nu! 5 Mitso, ne miaho le zā me, eye miagblɛ efe fiasāwo!“ 6 Elabena ale Yehowa Zebaot gblɔ esi: Milā efe atiwo, eye miɔu kpo de Yerusalem ɔu; eyae nye du, si woahɛ to na, eye ɔɛutasesɛ yɔe fū. 7 Alesi vudo dzia tsii la, nenema efe vɔ-djɔwɔ le dzidzimee; wose nu vlo wɔwɔ kple ɔutasesɛ ɔko le eme; abideameɔu kple dodro le ɔkunye me daa. 8 Yerusalem, na woaka mo na wò, ne nye luɔ magadzo le gbɔwò, eye matsɔ wò awɔ gbegbe kple anyigba zu afe-doe o.

9 Ale Yehowa Zebaot gblɔ esi: Woaxa Israel fe ame susɔewo, abe alesi woxaa weintsetse mlɔeawoe ene; gado wò asi ɔa abe wein-gbledela de kawo ɔu ene. 10 A meka mafo nu na, eye maɔi ɔase na, be woasee? Kpɔ ɔa, wofe to me-ɔ, ne woalé to de nya ɔu o. Kpɔ ɔa, Yehowa fe nya zu alomedɔnu na wo, efe nu medze wo ɔu o. 11 Ke Yehowa fe damedzoe yom fū, eye eléle de ɔ me tim. Tre ke de deviwɔ dzi le abli me kple dekakpuiwo fe ha siaa dzi; elabena woalé ɔutsu kple nyɔnu, ame tsi-tsi kple amegā dedí siaa! 12 Wofe afewo anye ame bubuwo to he-kpe de wofe agblewo kple wo srɔwo ɔu; elabena mado nye asi de anyigba dzinlawo ɔu, Yehowa ye gblɔe! 13 Elabena “wo katā wonye amebalawo tso deviwɔ dzi vasede tsitsiawo dzi; wo katā wonye alakpatɔwo tso nyagblɔdilla-wɔ dzi vasede nunlawo dzi. 14 Wotre nye duko fe gbagbāfe be-tsebetse hele gbogblɔm be: ^pDuti-fafa, ɔuti-fafa! evɔ ɔuti-fafa meli

^a 4, 6.

^b 4, 17.

^c Mat. 11, 29.

^d 44, 16.

^e Yes. 52, 8; Xez. 3, 17.

^f Mo. V. 32, 1; Yes. 1, 2.

^g 5, 1.

^h Yes. 1, 11.

ⁱ 5, 15; Mo. V. 28, 48.

^j 50, 42.

^k 8, 10-12.

^l Am. 8, 10.

^m Xez. 18, 16, 15; Tes. I. 5, 3.

o hafi. 15 Ne ɔukpe lé wo, le esi wowo ɔnyɔnu ta hā la, wofe mo metsia dā o, eye womenyaa nukae nye ɔukpe o. Eyata woatsi ame tsiavawo dome, eye woadze anyi le ɔeyiɔi, si mahe to na wo, Yehowa ye gblɔe!

16 Ale Yehowa gblɔ esi: Miiyi mɔwo dzi, mido ɔku anyi, eye mi-bia blema mɔwo ta se be, mo kae nye nyuia hā, eye mizo edzi, ne ^amiakpɔ gbɔdzɔe na miafe luɔwo. Ke woawo do ɔu be: ^eMiele edzi to ge o. 17 Medo /dzɔlawo wo ɔu wole gbogblɔm be: Milé to de kpɛ fe didi ɔu! Ke woɔo ɔu be: Miele to lé ge de egɛu o. 18 Eyata mi dukɔwo, misee, eye mi amehawo, midze si nusi le dzɔ-dzo ge le wo dome! 19 ^fAnyigba, see! Kpɔ ɔa, mahe dzogbevɔe ava duko sia dzi wòanye wofe tamesusuwo fe kutsetse, elabena womedo to nye nyawo o, eye wodo vlo nye se la. 20 Nuka dzudzɔ-veɔɛdonu tso Saba kple gbe-kee xɔasi tso didifenyigba dzi nye nam? Miafe numevɔsawo medzea ɔnyɔnu o, eye miafe akpedavɔsawo mevivina nam o. 21 Eyata ale Yehowa gblɔ esi: Kpɔ ɔa, maɔo nukikli na duko sia, fofowo kple viwo siaa, afelika kple xɔlɔa woaklii, eye woatsrɔ.

22 Ale Yehowa gblɔ esi: Kpɔ ɔa, dukɔa de tso anyiehe-nyigba dzi ɔgbɔna, eye anyigba dzi duko gāa de nyɔ tso anyigba fe mlɔe-nu. 23 Da kple akplɔ le wo si; ɔutaselawo wonye, eye womekpɔa nublanui o; wofe vunyaavunya-wɔwo le abe atsiafia fe gbetedede ene, wodo sɔwo, eye wobla akpa abe ɔutsu ene, be woawɔ ava kpli wò, Zion-nyɔnuvi. 24 „Miese egɛu nya, miafe asiwo do agblɔ, ɔɔdzi lé mí, eye miele fojom titi abe nyɔnu léku ene.“ 25 Migado yi agble me o, eye migato mɔ dzi o, elabena yi le futo si, eye ɔɔdzi li godoo va kpe. 26 Nye duko fe nyɔnuvi, ta akpanya, eye nafa togotogoe le dzowo me; xa nu ^ole tenuvi la ɔu, eye nafa konyi vevie; elabena nugblɛla le fofo ge de mia dzi kpoyi.

27 Metsɔwò do galólolae lenye duko dome, be nadze si wofe zɔ-zɔme, eye nadoe akpɔ. 28 Aglā-

dzelawo je aglādzelawo, ame gomezolawo, "akobli kple gayibōwo katā wonye, nugblēlawo nye wo katā tim. 29 Yoxōmewu le gbōgbom fufufu, tsumi koe do tso efe dzo me; yakatsyō wolōloe galōloe de dzi, elabena manyo-manyoawo gbe dodo le eme. 30 Woayō wo be "klosalo gbegbea; elabena Yehowa gbe wo.

Alakpa mawusubosubo enye gunyōnu le Mawu ōku me.

7 Gbe, si tso Yehowa gbō va na Yeremya la, enye si: 2 Tsi tre de Yehowa fe afe je agbo la me, eye nade gbe fā nya sia gblōbena: Mise Yehowa je nya, mi Yuda blibo la, mi amesiwo vaa agbo sia me, be miade ta agu de Yehowa ōku me. 3 Ale Yehowa Zebaot, Israel fe Mawu la, gblō esi: Midō miafe zōzōme kple miafe nuwōnawo dō, ekema mana mianō tefe sia.^a 4 Migado dzi de alakpanya, si wole gbōgbōm be: „Yehowa fe gbedoxō, Yehowa fe gbedoxō nye esia“ la ō! 5 Ke boŋ ne miedō miafe zōzōme kple nuwōnawo dō, ne miedrō nya na amesianie kple ehavi, 6 miete amedzrowo, tsyōviwo kple aho siwo de anyi o, miekō ōu madifō dī de tefe sia o, eye miedze mawu tutōwo yome hena miafe gbegblō o la, 7 ekema mana mianō tefe sia le anyigba, si metsō na mia fofowo tegbee la dzi.

8 Kpō dā, miele dzi dōm de alakpanya, si mele deke me o la nuti. 9 Nuka? Miele fifim, le amewum, le ahasi wōm, le atam dzodzro kam, eye miedo dzudzō na mawu tutō, siwo miyenya o tso, 10 hafi mievana hetsia tre de ōkunye me le afe sia, si ōu woyō nye ōkō dō la me henōa gbōgbōm be: „Mia ōu vo“, ne miawō gunyōnu siawo katā? 11 De afe sia, si ōu woyō nye ōkō dō la, zu 'adzodalawo fe do le mia ōku mea? Yehowa be: Nye hā mekpōe! 12 Elabena miyi nōnyefe le 'Silo, afisi mena nye ōkō nō tsā la, eye mikpō nusi mewōe le nye dukō Israel fe vōdīwōwō ta la dā. 13 Yehowa be: Azo esi miewō nusiawo katā, eye "mele

^a Xez. 22, 18.

^b 16, 6.

^d Fia. II 17, 18, 20, 23.

^e Yes. 1, 22.

^f 11, 14; 14, 11.

^g 44, 17.

^h 26, 13; Yes. 1, 16.

ⁱ Mo. II. 22, 20, 21.

^k Ps. 50, 8-15.

^l Mi. 6, 6-8; Sam. I. 15, 22.

^m Mo. II. 18, 5.

ⁿ 4, 10.

^o p11, 8; Yes. 66, 2.

^p Mat. 21, 13.

^q Yos. 18, 1; Sam. I. 4, 12; Ps. 78, 60.

^r 16, 12.

^s uLod. 1, 24; Yes. 66, 12.

nufofo kpli mi dzi dāa, ke miesee o, meyo mi, eye miētō o la, 14 eyata 'mawō afe, si ōu woyōa nye ōkō dō, esi ōu miele dzi dōm dō, kple tefe, si metsō na mia kple mia fofowo la, abe alesi mewō Silo ene, 15 eye matsō mi afu gbe atso nye ōku ta, 'dabe alesi metsō mia noviwo katā, siwo nye Efrayim fe fome blibo la ju gbee ene.

16 Ke wō la megade kuku de dukō sia ta o, megafō koko de wo ta o, megado gbe dā de wo ta o, eye megafōe de nunye o, elabena nyemase na wō o.^f 17 De mēle nusi wōm wole le Yuda-duwo me kple Yerusalem-kpōdomeewo la kpōm oa? 18 Viwo le nake fōm, fofowo le dzo dom, eye nyōnuwo le amōwō blum, ne woatsō tō tatali na 'dzifofianyōnu, eye wofo tsi de anyi na mawu tutōwo, ne woatsō do dziku nam. 19 Yehowa be: Nye wole dziku dom na loo? Woawo nutōwo boŋ fe moe wole ōkpe demi. 20 Eyata ale Afetō Yehowa gblō esi: Kpō dā, nye dōmedzoe kple nye dziku atrō akō de tefe sia, amegbetōwo kple lāwo, gbemetiwo kple anyigba dzi kutsetsewo dzi, eye wōabi, womatsii o.

21 Ale Yehowa Zebaot, Israel fe Mawu la, gblō esi: Mikpe miafe numevōsawo de akpedavōsawo ōu, eye miđu lā!^k 22 Elabena nyemefo nu kple mia fofowo alo de se na wo le numevōsa kple akpedavōsa ōu le gbesigbe mekpōwo tso Egipte-nyigba dzi o.^l 23 Ke boŋ nya siae metsō de se na wo be: Mise nye gbe, ne manye miafe Mawu, eye miawo mianye nye dukō, eye mizō nye mē, si medo na mi la dzi, be eme nanyo na mi.^m 24 Ke wogbe esese, eye womefu to anyi de nunye o; wozō le adanpu, si wode le wofe dzi vōdī fe tamesesē me la nu, eye wotrō megbe dem, menye ōku me o.ⁿ 25 Medo nye dōlawo katā, siwo nye nyagblōdilawo la, de mi tso gbesigbe mia fofowo ōu tso Egipte-nyigba dzi vasede egbe, mele wo dōdōdā dzi gbesiagbe dāa; 26 ke womedo tom o, eye womefu to anyi de nunye o, ke boŋ wosē ōume, eye wogblē wu wo fofowo.^o 27 Ne ēgblō nya siawo katā na

wo la, womasee na wò o, eye ne èyò wo la, womatsò na wò o. 28 Eyata gblo na wo be: Esia nye duko, si mesea Yehowa, efe Mawu fe gbe o, eye medoa to amehhe o. "Nyatefetoto nu yi, eye wòtsrò da le wofe nu me.

29 Lū wò tada natsò afu gbe, eye yi nadato konyifaha le to feflewò ta me, elabena Yehowa gbe fome, si le damedzoe dom n8 la, eye wònyā wo. 30 Yehowa be: Elabena Yuda-viwo wò nu gbe-gblé le nkunye me, eye woli nnyonu de afe, si nu woyaa nye nkò do la me, ne woagblé kò do ne.^d 31 wowò "Tofet-nuxeje de Ben-Hinon-bali me la, ne woato dzo wofe /nɔtsuviwo kple wofe nyanuviwo, nusi nu nyemede se na wo le loo, alo wòayi nye ta me va ge o. 32 Yehowa be: Eyata nkeke li gbɔna, eye womagayoe be „Tofet“ kple „Ben-Hinon-balime“ azò o, ke boŋ be „Amewubalime“, eye woadi ame de Tofet, le esi teŋe meli o ta.^e 33 Duko sia fe kukuawo azu nududu na dzifoxewo kple anyigba dzi lāwo, eye womanyā wo o.^f 34 Eye mana aseyetsoḡbe kple dzidzḡbe, nḡ-gbetsoḡ fe gbe kple nḡgbeto fe gbe nu natsò le Yuda-duwo kple Yerusalem fe kpɔdomeewo; elabena anyigba la azu gbeḡbe.^g

Woabo ahohi5 duko la, agblẽe, eye woanyãe da le efe nuv5 gnti.

8. Yehowa be: Le yemayila woa-ho Yuda-fiawo fe fuwo kple wofe amegāwo fe fuwo, wofe nunalawo fe fuwo, wofe nyagblɔdilawo fe fuwo kpakple Yerusalem-tawo fe fuwo tso wofe yodowo me, 2 ahasia de ye kple yleti kpakple dzifo nu nuwo nu, nusiwo fe nya wolõ, eye wosubò, wodze wo yome, wobia nu wo se, eye wode ta agu na wo; womafu wo o, eye womatsò wo "adi o, eye woazu gbedudò le anyigba dzi. 3 Yehowa Zebaot be: Fome vòdi sia fe ame mamlea, siwo katã susò de tefe, siwo katã menyā wo do do la, alõ ku wu agbe.

4 Eyata ale nagblò na wo enye si: Ale Yehowa gblo esi: Òe wodzea anyi womegafona oa, alo de wotrɔa megbe womegatrɔa kò oa?

5 Nukaḡuti duko sia, si nye Yerusalem, dze go dikaa? Woku de alakpadada nu, eye wogbe tɔtro. 6 Mefu to anyi, eye mese be, womele nu fom de etefe o; amea deke meli, si efe vòdiwòwò veng wògblona be: Nuka nye esi mehewò hā o! Amesiame lé efe mɔ abe sò, si lū de ava me ene. 7 Damixe le dzifo te hā nya efe azã, eye akpakpa, sagbadre kple tsale dzea si wofe gbɔgbɔyi; ke nye duko menya Yehowa fe do-dowo o.^b 8 Aleke miate nu anò gbɔ-gblom be, nunalawo yewonye, eye Yehowa fe se la le yewo si me? Kpò da, vavãe agbalenyalawo fe nunlonu trɛe wò avatsoe. 9 Du akpe nunalawo, dzi adè le wo fo, eye asi atu wo; kpò da, Yehowa fe nya wogbe, nunya kae hele wo si azò ma? 10 Eyata matsò wo sròwo na ame tutòwo kple wofe agblewo na wo nyālāwo, elabena nḡnkulèlāwo sɔḡ wonye tso deviwawo dzi vasede tsitsiawo dzi, alakpadalawo sɔḡ wonye tso nyagblɔdilawo dzi vasede nunalawo dzi. 11 Wotre nye duko fe gba-gbãfe betsebetse hele gbɔgbɔm be: Dutifafa, nutifafa; evò wònye nutifafaa deke meli o hafi. 12 Ne nukpe lé wo, le esi wowò nu nnyo nu ta hā la, wofe mo metsia dā o, eye womenyaa nukae nye nukpe o. Eyata woatsi ame tsianawo dome, eye woadze anyi le yeyiḡi, si mahe to na wo, Yehowa ye gblɔe.

13 Yehowa be: Made wo da kenken, ale be weintsetsea deke manò weinka nu o, gbotsetsea deke manò gboti dzi o, eye angba ayɔ, eye madò amesiwo ava fo de wo dzi la, de wo nu. 14 Nukaḡuti miégale anyinɔfe kò? Mifo takpli, miayi du sesèwo me, ne miatsrò de afima; elabena Yehowa, mía Mawu la, le miãfe tsòtsrò dim; ekpe "aditsi na mí mièno, le esi mièwò nuvò de Yehowa nu ta. 15 Miele mɔ kpɔm na nḡnutifafa, ke nu nyuia deke meva o; miele mɔ kpɔm na hayahaya, ke nḡdzi li. 16 Wose efe sòwo fe gbɔgbò fuxefuxe tso Dan, eye efe sòtsuwo fe xoxlõ fe didi na anyigba bilbo la uuvu; wogbɔna, ne woadu anyigba kple edzi nuwo, du

a 5, 1.

b Yes. 1, 3.

d 32, 34.

e Psa. II. 23, 10.

f Mo. III. 18, 21.

g 6, 13-15; Yes. 56, 11.

h 19, 6.

i 19, 7; 9, 21.

k 16, 9.

l Mo. V. 4, 19.

m 14, 16.

n 9, 14.

p 14, 19.

la kple eme nɔlawo. 17 Yehowa be: Mado dawo kple fliwo de mia ŋu, siwo ŋu a'gbesa medina o, eye woadu mi.

18 Oo, nukae ana nye dzeme nako le nye nuxaxa me! Nu te nye dzi ŋu le menye!^d 19 Kpo da, nye dukɔ fe ylikpe di tso didifenyigba dzi be: „De Yehowa megale Zion oa, eye de efe fia megale eme oa?” Nukaŋuti wotsɔ wofe aklama kpakpɛwokple du bubu me tɔwo fe yakanuwo do dziku nam? 20 Nuŋeyi va yi, eye kutsetsegbegbe nu tso, ke miawo la, womexo na mi o! 21 Nye dukɔ fe fofo na megbã gudugudu, mele nu xam, eye nye lãme ble fu. 22 ^aDe atikea deke megale Gilead o, eye gbedalaa deke mele afima oa? Nukaŋuti nye dukɔ mehaya o? 23 ^bDe wònye nye ta tsie wònye, eye adatsivudoo nye nye ŋkuwo la, anye ne mafa na nye dukɔ fe ame tsiaɔawo zã kple keli.

Konyifafa le dukɔ, si do vlo efe xaxo la ŋuti.

9 Oo, de wònye dzefee le asinye le gbegbe la, anye ne magblẽ nye dukɔ di, eye mabu tso wo gbɔ! Elabena ahasiwɔla kple ame tovowo fe ha wo katã wonye. 2 Yehowa be: Wotsɔa alakpa vua wofe adekawo mee abe dati ene, eye menye nyatefetotoe nana wokpɔa nɔsẽ le anyigba dzi o. Elabena wohona tsoa vodada gbɔyia vodada gbɔ, ke nye la, womedzea sim o. 3 Amesiamie nekpɔ edokui dzi nyuie le ehavi ŋu, eye megado ŋu de nɔvia deke ŋu o; elabena nɔvi sia nɔvi enye ayeto, eye xɔlẽ sia xɔlẽ enye ame gomezola.^c 4 Amesiamie flua ehavi, eye wometoa nyatefe o; wona alakpadada mã wofe ade, eye wokua kutri le nu tovo wɔwɔ me. 5 Yehowa be: Alakpadada le dowòme, eye wogbe sidzedzem le alakpadada ta. 6 Eyata ale Yehowa Zebaot gbɔ esi: Kpo da, malólo wo, eye mado wo akpɔ; elabena aleke mawɔ le nye dukɔ fe vɔdiwɔwɔ ta? 7 Aɣutrɔ wuame enye wofe ade, eye wodaa alakpa; wotsɔa wofe ade gbɔa nya fafe na wo havi, ke aye le wofe dzi me. 8 Yehowa be: De nyemahe to na

wo le esia ta oa, eye de nye lu-
wɔ mabia hlɔ dukɔ sia tɔgbe
oa?^b

9 Madafa avi le towo dzi, maxa nu, eye mato konyifaha le gbe-
gbe fe lãnyife, elabena wogblẽ
ale be amegbetɔa deke megato
wo dzi yi o, eye womegase lã-
hawo fe xɔlẽ o; ^cdzifoxewo kple
lãwo ou dzo. 10 Mawo Yerusalem
wɔazu anyiglãgo kple amegãxiwo
nɔfe, eye mana Yuda-duwo nazu
gbegbe kple afedo.^f 11 Amesi nye
nutsu ^gnyanu la, nese esia gɔme,
eye amesi Yehowa fe nu toa nya
na la, eya negblɔ nusi ta wotsrɔ
anyigba la, eye wogblẽe wɔzu
gbegbe, ale be amea deke mega-
foa edzi yina o la do. 12 Yehowa
be: Esi wogblẽ nyese, si me-
tsɔ do wo ŋku me la di, womeɔo
to nye gbe o, eye womezo de
enu o, 13 ke boŋ wodze wofe
^ddziwo fe tamesesẽ kple Baalwo
yome, abe alesi wo fofowo fia wo
ene la, 14 eyata ale Yehowa Ze-
baot, Israel fe Mawu la, gbɔ esi:
Kpo da, mana atsa dukɔ sia wɔa-
du, eye makpe aditsi ne wòano,ⁱ
15 eye makaka wo ahlẽ de dukɔ,
siwo woawo kple wo fofowo menya
o la dome, eye mado yi de
wo yome, vasede esime matsrɔ
wo awo.ⁿ

16 Ale Yehowa Zebaot gbɔ esi:
Mitsa ŋu, eye miyo nyonu yofe-
wɔlawo, ne woava, eye mido ame
de nyonu nyanuwo, ne woava,
17 ne woato konyifaha de mia ŋu
kaba, be miafe ŋkuwo nafa ada-
tsi yoyoyo, eye miafe adabawo
naduwo tsi. 18 Elabena wose ko-
nyifagbe tso Zion be: Aleke wot-
srɔ mi, eye nu kpe mi vevie ale?
Elabena ele na mi be, miadzo le
anyigba dzi, eye wogbã mia nɔ-
fewo fu anyi. 19 Mi nyɔnuwo, mise
Yehowa fe nya, eye efe nu me nya
nege de miafe towo me; mifia nu-
xaxa mia vinyɔnuwo, eye nyɔnu
sia nyɔnu nefia konyifaha ehavi.
20 Elabena ku to miafe fesre nu
ge de eme, ege de miafe fiasáwo
me, ne wòatsrɔ deviwo le kpodo-
mee kple dekapuiwo le abɔ me.
21 Fo nu: Yehowa fe gbe enye si:
Amegbetɔwo fe ^pkukuwo ano
anyi abe gbedudɔ le agble me
ene, eye abe lubabla le nuɛlawo

^aNyagb. 10, 11.
^b 5, 9.

^d 4, 19.

^e 4, 25; 12, 4.

^f 26, 18.

^g Mo. V. 32, 29.

^h 46, 11.

ⁱ 13, 17; Kony.
1, 16.

ⁿ 7, 24.

ⁱ 23, 15.

ⁿ Mo. III. 26, 33.

^o Mi. 7, 5. 6.

^p 7, 88.

megbe, siwo amea deke meli afo wo nu fu o la ene.

22 Ale Yehowa gbl̄o esi: Nunyala megaf̄o adegbe le efe nunya ŋu o, ŋusēt̄o megaf̄o adegbe le efe ŋusē ŋu o, eye kesinōt̄o megaf̄o adegbe le efe kesinonu ŋu o; 23 ke boŋ amesi ke be, yeafo adegbe la, ^anefo adegbe be, enya nu, eye wōdze sim be, nyee nye Yehowa, amesi si me amenuveve, v̄onudōdr̄o kple dzōdzōenyenye le le anyigba dzi, elabena nusia-woe nyoa ŋunye, Yehoway e gbl̄e.

24 Yehowa be: Kp̄o da, ŋkeke li gb̄ona, esi mahe to na avatso-tsoṭowo kple bolotowo kat̄a: 25 Na Egipte kple Yuda, na Edom kple Amon-viwo, na Moab kple dako-tso-la, siwo kat̄a le gbegebe. Elabena dukowo kat̄a nye bolotowo, eye /dzi matsomatso li na Israel fe afe blibo la.

Mawu gbagbe la agbl̄e legba kple esubolawo; ke ahe to na efe duk̄o la ya ḡutu.

10 Mi Israel fe afe, mise nya, si Yehowa gbl̄o d̄e mia ŋu! 2 Ale Yehowa gbl̄o esi: Dukowo fe m̄o megam̄a mi o, eye dzifo ŋu dzesiwo megadzi ŋu na mi o, nenyee be, won̄o ŋu dzim na dukowo h̄a. 3 Elabena dukowo fe d̄odowo la, nu dzodzroe. Ati wōnye w̄otso le ave me, eye adanua t̄so fiavi w̄o eŋu d̄e. 4 Wots̄o klosalo kple sika d̄o atsyō n̄e, eye wots̄o zū fo gatagbadze d̄e, be magam̄o o. 5 Wodi xenyānu le adzamatregble me, eye womate ŋu afo nu o; ele be, woats̄o wo, elabena womez̄a azoli o. Migav̄o wo o, elabena womewo v̄a d̄e ke o, eye nyuiw̄o h̄a mele wo ŋu o. 6 Yehowa, amea deke mede nuw̄o o, èlolo, eye wō ŋusē na wō ŋk̄o lolo. 7 Dukowo fe fia, amekae mav̄o wō o ma? Elabena wōe wōdze; elabena amea deke mele dukowo fe nunyalawo kat̄a kple wofe fiadufewo kat̄a dome, si le abe wō ene o. 8 Wo kat̄a wodzo lā, eye wozu bometsilawo; wohe to na legbawo, ati wonye. 9 Wots̄o klosalo, si wofe gbabe la, tso Tarsis v̄e, kple sika tso Ofir; adanua fe d̄owōwō wōnye kple sikanutula fe asinud̄owōwō, wofe av̄otata nye adabe bl̄o kple

dzito; adanua fe d̄owōwō wokata wonye! 10 Ke Yehowa enye Mawu vav̄a; eyae nye Mawu gbagbe kple fia mav̄o; anyigba v̄uṭu le efe domedzoe nu, eye efe dziku menya le tsoṭsom na dukowo o. 11 Ale miagbl̄o na wo enye si: Mawu, siwo mewo dzifoa kple anyigba o la, wo nu ayi tso anyigba dzi kple dzifo te. 12 ^bEyae nye amesi t̄so efe ŋusē w̄o anyigba, et̄so efe nunya d̄o xexeame te, eye wōt̄so efe sidzedze keke dzifo me. 13 Efe gbedede nana tsiwo dina hoo le dzifo, eye wōnana afu hona yia dzi le anyigba fe ml̄enu; ewo dzikedzo kp̄ena d̄e tsidzadza ŋu, eye wōd̄e ya donae tsoa efe nudzradofe. ^c 14 Amegbetowo kat̄a dz̄o lā le wofe nunyanya me, eye ŋukpe l̄ea legbakolawo kat̄a, elabena alakpa enye nusi wokona, eye gb̄ogb̄o deke men̄a eme o. 15 Nu dzodzroawo wonye, d̄owōwō, si ŋu woade alome le la, wonye, woats̄o le wofe tohegbe. 16 Ke Yakob fe ^ggome mele abe woamawo ene o, elabena eya nye nuwo kat̄a w̄o la, eye Israel enye eya ŋu to fe ^hh̄ome; Yehowa Zebaot enye efe ŋko.

17 Wō amesi wode to d̄o, ko wō agba dzoe le anyigba dzi. 18 Elabena ale Yehowa gbl̄o esi: Kp̄o da, mats̄o anyigba dzi n̄olawo afu gbe, eye mana woade to d̄e wo, be asi natu wo. 19 Baba nam le nye gbegbl̄e la ta, nye abi le veyem! Ke mebe: Fukpekke la t̄onyee, ^kmado dzi ats̄e. 20 Wogbl̄e nye agbad̄o, eye wotso nye atagbiwo kat̄a. Vinyewo dzo le gbonye, eye womegali o. Amea deke meli, si agatu nye agbad̄o nam, eye wōatsi nye agbad̄owōwō o. 21 Lākpl̄o viwo kat̄a dz̄o lā, eye womed̄i Yehowa yome m̄o o; eyata medze edzi na wo o, eye wofe l̄ahawo kat̄a ka hl̄e. 22 Fu to anyi, nane le d̄idim gb̄ona, eye howōwō ḡa tso anyiehe-nyigba dzi, ne wōado gbegebe Yuda-duwo, ne woazu amegāxiwo n̄ofe! 23 Yehowa, menyae be, amegbet̄o fe m̄o kple ŋutsu fe z̄ozome la menyee eya ŋu to si me wōle, ne efe azolime nato m̄o deka o. 24 Yehowa, he to nam, ke megagbo me o, eye menyee le wō d̄ome-

^aKor. I. 51; Kor. II. 10, 17.
^bKp. 12-16 kp̄o 51, 15-19.

^dMo. III. 19, 27.
^ePs. 135, 7; Hl. 38, 24-30.

^f4, 4; Mo. V. 30, 6.

^gPs. 16, 5.

^hMo. V. 32, 9.

ⁱYes. 44, 10-20.

^kPs. 77, 11.

^lLod. 16, 9; Nyagb. 9, 11.

dzoe me, be natsrām da o.^a 25^b Trō wò dōmedzoe kō de dukō, siwo medze si wò o, kple fome, siwo meyo wò ŋkō o la dzi, elabena woḍu Yakob, ē, woḍui petepete, eye wogblē efe nɔfewo.

Mawu fe nubabla.

11. Yehowa fe gbe, si va na Yelabla sia fe nyawo, eye miḥo nu kple Yuda-ḡutsuwo kple Yerusalemto. 3 Eye nagblō na wo bena: Ale Yehowa, Israel fe Mawu la, gblō esi: fWoafō fi ade amesi meḍo to nubabla sia fe nyawo o, 4 nya, siwo mede asi na mia fofowo le gbesigbe mekplō wo tso Egipte-nyigba dzi, tso gkpo me, gblō bena: Ne miese nye gbe, eye miewo, abe alesi mede se na mi ene la, ekema mianye nye dukō, eye manye miafe Mawu, 5 ne mawo atam, si meka na mia fofowo be, matsō anyigba, si dzi notsi kple anyitsi bō ḍo la, na wo la dzi, abe alesi wòzu egbeawo ene. Eye meḍo ḡu gblō bena: Yehowa, neva me!

6 Tete Yehowa gblō nam be: De gbe fā nya siawo katā le Yuda-duwo kple Yerusalem fe kpōdomeewo bena: Mise nubabla sia fe nyawo, eye miwo wo dzi. 7 Elabena mexlō nu mia fofowo tso gbesigbe mekplō wo tso Egipte-nyigba dzi vaseḍe egbe, eye megale nu xlōm wo vevie ḍaa be: Mido to nye gbe! 8 Ke womedo to o, eye womefu to anyi o, ke boḡ wo katā woḍo le wofe dzimesesē vōḍi me; tete mehe nubabla sia fe nyawo katā va wo dzi, nya, siwo ḡu mede se na wo le, haḍi womewo wo dzi o la.^c

Duko la fe anukware maḍimadi.

9 Eye Yehowa gblō nam be: Gbedododi le Yuda-ḡutsuwo kple Yerusalemto dome. 10 Woḡrō ḍe wo fofō, siwo gbe be, yewomado to nye nyawo o la fe vodada tsātowo ḡu; wodze mawu tutowo hā yome, ne woasubwo; Israel fe afe kple Yuda fe afe la tu nye nu, si mebla kple wo fofowo la. 11 Eyata ale Yehowa gblō esi: Kpō ḍa, mahe dzōgbevōe ava wo dzi, esi me womado le o, eye woado ḡli nam, ke nye-

^a 46, 28; Ps. 6, 2; Xab. 1, 12.

^b Ps. 78, 6.

^c 2, 28; Mo. V. 32, 37, 38.

^d 7, 16; 14, 11.

^e Mo. V. 27, 26.

^f Mo. II. 3, 8.

^g Yes. 53, 7.

^h 7, 24, 26.

ⁱ Ps. 7, 10.

^j 1, 1.

^k Lod. I, 28; Yes. 1, 15.

mado to wo o. 12 Eye Yuda-duwo kple Yerusalemto woayi adado ḡli na mawu, siwo wodoa dzudzo na, ke dwomaxo na wo le wofe hiā me o. 13 Elabena Yuda, alesi wò duwo so gbōe la, nenema nu wò mawuwo le ḍo, eye miedī vōsamlekpuwo ḍe Yerusalem-blōwo fe xelēme nu na ḡukpenamawuwo, ne miado dzudzo le vōsamlekpuwo dzi na Baal.

14 Ke wò la 'megade kuku ḍe dukō sia ta o, megafo koko, eye megado gbe ḍe wo ta o, elabena ne wodo ḡli yom le wofe hiā me la, nyemado to wo o. 15 Nuka xōnye veviwo be, yewoawo le afenye me? De wobe, yewoawo yewofe aye tamedodowo dzia? Ne gbedododa kple vōsalā kōkōewo ḍe wò nu vōḍi wōwo ḍa la, ekema akpō dzidzo. 16 Yehowa yō wò be „amiti dama, si fe tsetse nyo, eye wònya kpona“. Le howōwo gā fe ḍiḍi me la ado ḍo ḍe eḡu, eye efe alowo aḡe. 17 Yehowa Zebaot, amesi de wò aganu to la, ḍo vō ḍe ḡuwò le Israel fe afe kple Yuda fe afe fe vōḍi, si wowo hedo dzudzo na Baal, ne woatsō ado dziku nam la ta.

Yeremya no xaxa me.

18 Yehowa na menyae, eye medze sii; tete nèḍe wofe nuwōwo wo fiam yemayi. 19 Ke nye la mele abe halēvi mamlā, si wokplō yina wuwu ge ene, nyemenyae be, wodo ta me ḍe ḡunye o be: Mina miawu ati la kple efe tsetsewo, eye miatsrōe ḍa le agbagbeawo fe anyigba dzi, ne womagado ḡu efe ḡkō azo o. 20 Ke wò Yehowa Zebaot, amesi drōa vōnu de etefe, eye nēdoa kayikuwo kple dziwo kpona la, na makpō wò hlōbiabiawo de wo ḡu, elabena asiwo me metsō nye nya dee. 21 Eyata ale Yehowa gblō ḍe Anatot-ḡutsu, siwo le wò ku dim le gbōgblōm be: Megagblō nya ḍi le Yehowa fe ḡkō me, ne miafe asi magawu wò o la, enye si. 22 Ale Yehowa Zebaot gblō esi: Kpō ḍa, mahe to na wo: De kakpuwiwo aku ḍe yi nu, eye wofe ḡutsuwiwo kple nyōnuwiwo aku ḍe ḍōwuame si me; 23 wofe amea deke makpōto o, elabena mahe dzōgbevōe ava Ana-

tot-putsuwo dzi le fe, si me mahe to na wo.

Anyigba la dzi wo nublanul le edzi nolawo fe nuv5 ta.

12. Yehowa, ne mebe, mahe nya kpli wò la, tawò dzona, gake mađi vonu kpli wò.^b Nukata ame vđiwo je mo dzea edzi na wo, eye eme nyona na ame tovowo katađ do? 2 Ede wofe agunu to, eye woto ke, wotsi, eye wotsea ku hã. Etsò de wofe nu gbo, ke èle adzogedzoge na wofe dzi. 3 Kewò, Yehowa, edzesim, èkpòm, eye nêdo nye dzi kpò le dokuiwò gbo. He wo dawu abe alêwo ene, eye nađo wo ði hena wuwugbe. 4 Xekayi anyigba naxa nu ase do, eye gbe nafu le anyigba blibo la dzi le edzi nolawo je vđiwowo ta, 1ãwo kple xewo natsr5, le esi wole gbogblom be, makpò miafe nuwuwu o la ta? 5 Mia kple afazolawo miafu du, eye ðeđi te nuwò, aleke nahayi dudime ke ge kple sowo? Eli bokò le gbòdeme nyigba dzi, aleke nahawò le Yordan je aflatsuwo me? 6 Elabena noviwòwo kple fofowò femetowo hã trò le yowòme, woawo hã le yli dom de yowòme sesie, megado dzi de wo nu o, nenye be, wole nya nɔɔɔe gblom na wò hã.

7 Megblê nye afe ði, megbe nye domenyinu, eye metsò nusi gbo nye luwò melãa nu le o la, de asi na efe futowo. 8 Nye domenyinu zu nam abe dzata le ave me ene, ele gbe tem de nunye, eyata melé fui. 9 De menye xe fonu nɔɔɔe enye nye domenyinu nam oa? De xe fonuwo mefo xlãe godoo oa? Miđafò gbemelãwo katañ nu fu, ne woava du nu! 10 Lãkplovi gedewo gblê nye weingble, wonyã avuzi le nye agble me, eye wowo nye dzidzokpogble wòzu gbege ðede sɔɔ. 11 Wona wòzu gbege, gbege le nu xam le nunye godoo; anyigba blibo la gblê, elabena mede dzigbo na amea ðeke o. 12 Nugblêlawo va to feflewo katañ ta me le gbe dzi; elabena Yehowa fe yi le nu dum tso anyigba fe mlòenu ðasede anyigba fe mlòenu; putifafaa ðeke meli na putilãwo katañ o. 13 Wofã lu, ke nu woaxa, woku kutri, ke viđe mano

eme na wo o; ale nu akpe mi de miafe agblemenuwo nu le Yehowa fe ðomedzoe heliheli la ta.^a

Nyagbladi le duko bubuwo puti.

14 Ale Yehowa gblò de nye afe-likã vđiawo katañ, siwo de asi nusi metsò na nye duko Israel, be wòanye eto la nu la puti enye si: Kpò ða, mahowo ða tso wofe anyigba dzi, eye maho Yuda je afe la ða le wo dome. 15 Ke ne meho wo ða megbe la, magakpò nublanu na wo, eye mana amesiame nagbugbò ayi efe domenyinu gbo, eye amesiame nayi efe anyigba dzi. 16 Eye ne wosr5 nye duko je mowo, be ðwoaka atam le nye nko me, abe alesi wofia nye duko be, wòata Baal ene be: „Meta Yehowa je agbe“ la, ekema woado wo gòme anyi de nye duko la dome. 17 Ke ne womedo to o la, ekema maho duko sia ða, eye matsr5e gbidiğbidi, Yehowa ye gblòe.

Tohehe, si ava Yudatowo dzi.

13. Ale Yehowa gblò nam enye si: Yi nađafle aklala lidziblanu, eye natsòe abla ali dzii, ke megana wòade tsi me o. 2 Tete mefle alidziblanu la le Yehowa fe nya la nu hetsò bla ali dzii. 3 Tete Yehowa fe gbe va gbonye zi ewelia bena: 4 Tso alidziblanu, si nêfle wòle ali na wò la, eye natso ayi Frat nu adaylae de kpeto me le afima. 5 Tete meyi daylae de Frat nu, abe alesi Yehowa gblò nam ene. 6 Le nkeke gede megbe la Yehowa gblò nam be: Tso nayi Frat nu nađatsò alidziblanu, si megblò na wò be, nayla de afima la. 7 Tete meyi Frat nu, eye meku alidziblanu la le te fe, si meylae do; kpò ða, alidziblanu la nyunyo, wónaa ðeke megale enu o. 8 Eye Yehowa fe gbe va gbonye bena: 9 Ale Yehowa gblò esi: Alea ke magblê Yuda je ðada kple Yerusalem fe ðada gã lae. 10 Duko vđi sia, si gbe nye nyawo sese, wole fzozòm le wofe dzimesesè nu, wodze mawu tutowo yome, eye wosubò wo hede ta agu na wo la, anò abe alidziblanu sia, si nu wónaa ðeke megale o la ene. 11 Yehowa be: Alesi alidziblanu

^a Mo. V. 28, 38; Hos. 8, 7.

^b Hi. 21, 7; Ps. 73, 3.

^d 4, 2; Mo. V. 6, 13.

^e 9, 9.

^f 11, 8.

nɔa ali na ɔutsui la, nenema memiã Israel fe afe blibo la kple Yuda fe afe blibo la de ɔokuinye ɔui, ne wɔanye dukɔ, ɔkɔ, kafukafu kple atsyɔ nam, ke womedo to o.

12 Eye nagblɔ nya sia na wo bena: Ale Yehowa, Israel fe Mawu la, gblɔ esi: Woaku wein de goewo katã me banaa. Ke ne wo do ɔu na wò be: De mienyae be, wokua wein de goe sia goe me banaa o hã la, 13 ekema nagblɔ na wo bena, ale Yehowa gblɔ esi: Kpɔ ɔa, matsɔ ahamumu ayo anyigba sia dzinɔlawo katã kple fia, siwo le Dawid fe zi dzi, nunɔlawo kple nyagblɔdilawo kpa-kple Yerusalemtowo katã fũ. 14 Yehowa be: Maxlã wo de wo nɛwo, fofowo kple viwo siaa; nyemave wo nu o, nyemakpɔ wo ta o, eye nyemakpɔ nublanui agbe wo tsɔtsrɔ o.

Woakpɔ dukɔ la adzoe.

15 Miseen, eye mifu to anyi; mi-ganɔ dadam o, elabena Yehowa le nu fom. 16 Mide bubu Yehowa, mia Mawu la ɔu, hafi ne bluko nava do, hafi miafe afo nava kli bluko fe towo, eye mianɔ mɔ kpɔm na kekeli, gake wòana wòazu tsizi, eye wòana viviti nado. 17 Ke ne miegbe toɔɔdo la, ekema nye luɔ afa avi le adza me le dɔda la ɔuti, eye nye ɔkuwo afa adatsi yoyoyo, le esi wokplo Yehowa fe lãhawo dzoe ta. 18 Gblɔ na fia kple fia srɔ bena: Mibɔbɔ no anyi me, elabena miafe ɔatsyɔfiakuku ge le mia ta! 19 Wotu dziehe-duwo fe agbowo, eye amea deke mevu wo o; wode aboyo Yuda katã, wode aboyo wo petepete. 20 Fo kɔ dzi nakpɔ amesiwo tso anyiehe gbɔna la ɔa! Afiã wò lãha, siwo wotsɔ na wò, wò alãha nyoawo le? 21 Aleke nagblɔ, nenyɛ be etsɔ xɔwò, siwo fe nu mã wò la, do tatowo de nuwò? De malé ku abe nyɔnu, si le vi dzim la ene oa? 22 Ne ègblɔ le wò dzi me be: Nukata nusia dzo de ye dzi hã la, le wò vodada gbogbowo tae woklo tɔadedzi le ɔuwò, eye wode fuflu wò afakpodzi do. 23 Ne ameyibo ate ɔu atrɔ efe ɔutigbalé, eye lãkle atrɔ efe agbalé ɔtaɔta la,

a Ps. 55, 20.

b kp. 22.

d 25, 15-18; Yes. 51, 17.

e Yoel 1, 11.

f S, 23.

g Kony. 5, 16.

h Dan. 9, 4-14.

i 15, 16; Yes. 43, 7.

k Yes. 47, 2-3; Kez. 18, 37.

ekema mi, amesiwo nu wɔdi wɔwo mã la hã, a miate ɔu awɔ nu nyui. 24 Eyata makaka wo ahlé abegbe fufu le tagbaya nu ene. 25 Yehowa be: Esia nye wò dzidzenu kple towò gome, si medzidze na wò, elabena èɔlom be, eye nèdo dzi de alakpadada ɔu. 26 Eyata nye hã meklo tadedzi le ɔgɔgbe na wò, ne woakpɔ wò ɔukpefe. 27 Mekpɔ wò ahasiwɔwo, wò gbete, wò amatrewɔwo vivivo kple wò ɔnyɔnuwɔwo le togbawo dzi le gbeɔgbe. Yerusalem, baba na wò! Xekayi gɔ hafi ɔuwò nakɔ?

Gbefãdeɔe kudidi kple dowuame.

14 Esia nye Yehowa fe gbe, si va na Yeremya le kudidi ta: 2 Yuda le nu xam, nu te efe agbowo ɔu, eye wole ahovo me bɔbɔ no anyigba; Yerusalem fe afado do de dzi. 3 Bubumewo dɔa wo teviwo dona de tsidufe, wovaa vudowo gbo, ke womekpɔa tsia deke o, eye wotrɔna gbɔna fuflu kple wofe zeawo; ɔukpe léa wo, eye wofe mo tsia dá, eye wotsyɔa nu ta. 4 Dukpe léa agbledelawo, eye wotsyɔa nu ta, elabena agbleawo gblé, le esi tsi megadza de anyigba dzi o ta. 5 Zino le gbe me ke hã dzia vi gbléna di, elabena gbe mumua deke megali o. 6 Gbetedziwo tsia tre de to feflewɔ ta me nɔaya nom abe amegãxiwo ene; nu tea wofe ɔkuwo ɔu, elabena gbea deke megali o. 7 Yehowa, ne miafe vodadawo le dase dim le mia ɔu la, ekema wɔ nu le wò ɔku la ta; elabena miafe toseséwo do sɔ gbo, ɔuwò míewɔ nuwò ɔo. 8 Wò Israel fe mɔkpɔkɔ, wò efe xɔnameto le hiãxi, nukaguti nèbe, yeano anyigba la dzi abe amedzro ene, eye abe mɔzɔla, si tu efe agbado, be wòatsi adɔ la ene? 9 Nukaguti nèbe, yeano abe ɔutsu, si fo dzi de le kple kaléto, si mate ɔu axa na ame o la ene? Yehowa, èle mia dome, eye woyɔa wò ɔku de mia ɔu, magagblé mí di o!

10 Ale Yehowa gblɔ na dukɔ sia enye si: Tsa glãla tsatsa nyo wo ɔu, eye womexe mɔ na wofe afowo o, eyata wofe nu menyo Yehowa ɔu o do; azɔ adɔ ɔu wofe

vodadawo, eye woahe to le wofe nuvōwo ta. 11 Eye Yehowa gblō nam bena: ^aMegade kuku de dukō sia fe nyui ta o. 12 Ne wotsi nu dō la, nyemase wofe konyifafa o, eye ne wosa numewo kple nuḍuwo la, madze ḡnyeye o; boḡ matsō yi, dōwuame kple dōvō atsrō woe.^b 13 Tete megblō bena: Oo, Afetō Yehowa, kpō da, nya-gblōdīlawo le gbōgblōm na wo be: Miele yi alo dōwuame kpō ge o, ke boḡ ḡutifafa mawō mana mi le afisia. 14 Eye Yehowa gblō nam bena: Alakpanya gblōm ^cnya-gblōdīlawo le di le nye ḡkō me, nyemedō wo o, nyemedē se na wo o, eye nyemeḡo nu kpli wo o; alakpaḡutega, afakaka, trōsubo-subo kple wofe dziwo fe amebēble gblōm wole na mi. 15 Eyata ale Yehowa gblō de nyagblōdila, siwo nyemedō o, hafi wole nya gblōm di le ^dnye ḡkō me be: Yi kple dōwuame manō anyigba sia dzi o la ḡu enye si: Yi kple dōwuame awu nyagblōdila mawo. 16 Eye dōwuame kple yi atso amesiwo wole nya gblōm di na la afu Yerusalem-kpōdomeewo, eye ^ekwomadi wo o, woawo kple wo srōwo, wofe ḡutsuwiwo kple nyḡnuwiosiaa, eye matrō wofe nu vōdi wōwo ako de wo dzi. 17 Eye wō la gblō nya sia na wo bena: Nye ḡku le aḡatsi fam zā kple keli, eye madzudzo o, elabena wogbā nye dukō fe nyḡnuvi, detugbi, wote enu, eye wōxo abi veviel. 18 Ne meyi gbe me la, amesiwo tsi yi nu li, eye ne meva du me la, kpō da, amesiwo dō te wo ḡu li; elabena nyagblōdīlawo kple nunḡlawo siaa yina de anyigba, si womenya o la dzi.

19 De nēgbe Yuda godooa, eye de Zion fe nu ti kō na wō luooa? Nukaḡuti nēḡo mi, ale be hayahaya megale mīa ḡu o? Miele ^fmō kpōmna ḡutifafa, ke nu nyuia ḡeke meva o, miele mō kpōm na hayahayaḡi, ke ḡodzi li! 20 Yehowa, mīedze si mīa fe nu vōdi wōwōwo kple mīa fofowo fe vodadawo be, mīewo nuvō de ḡuwō.^g 21 Megagbe mī o, le wō ḡkō la ta, megadi gbō wō ḡutikōkōe fe fia-zikpui la o; dō ḡui, eye megatu wō nu, si nēbla kpli mī la o. 22 De

tsinala le dukōwo fe trōwo domea, eye de dziḡo ate ḡu ana tsi nadda? De menye wō Yehowa ye nye mīa Mawuoa? Asiwō nu kpōm miele, elabena wōe wō nusiawo katā!

Woaḡblē dukō la; gake ame mīeawo akpo dede.

15. Tete Yehowa gblō nam be na: Ne ^dMose kple Samuel wotsi tre de ḡkūnye me hā la, nye dzi matrō de dukō sia ḡu o. Nyā wo da le ḡkūnye me, ne woadoz. 2 Eye ne wogblō na wō be, afika yi ge yewoala hā la, ekema dō ḡu na wo be: Ale Yehowa gblō esi: Amesi wodo di na /ku la, neyi ku gbō, amesi wodo di na yi la, neyi yi gbō, amesi wodo di na dōwuame la, neyi dōwuame gbō, eye amesi wodo di na aboyo la, neyi aboyo me. 3 Ale Yehowa gblō esi: Mado nu ^eene fomevi de wo ḡu: Yi, ne wōawu wo, avūwo, ne woahē wo dranyi-dranyi, dzifoxewo kple gbeme-lāwo, ne woadu wo, eye woatsrō wo. 4 Eye mana woanye bibi na anyigba dzi fiadufewo katā le Yuda-fia Xizkiya vi Manase ta, le nusi wōwo le Yerusalem la ḡuti. 5 Elabena Yerusalem, ameka akpō nublanui na wō, ameka ado baba na wō, eye ameka ava gbōwō abia wō lāme ta ase? 6 Yehowa be: Egbem, eye nēde megbe, eyata mado nye asi ḡa ḡe ḡuwō, eye matsrō wō, nublanui-kpōkpō tim. 7 Eyata matsō ^flu-gbonu agbō wō le anyigba la fe agbowo nu, made vi le nye dukō, si gbe tatrō tso eḡe mōwo dzi la ḡu, eye matsrōe. 8 Wofe ahoḡiwo aḡo gbō wu futake; makplō nuggblēla afu dekakpuiwo dada le ḡdokutsu dzatse, mana vovō kple ḡodzi nava wo dzi kpoyi. 9 Nu te vi adre nō ḡu, eye eḡe luḡo dzo le eme; eḡe ^gye dō to le keli me, ḡukpe lēe, eye eḡe mo tsi dā; matsō eḡe ame susḡeawo ade asi na yi le eḡe futawo nu, Yehowa ye gblōe.

10 ^hDanye, baba nam be, nēdzi nye, amesi ḡu xexaame blibo la le avu kple dzre wōm dō! Nyemedo nuggbana o, eye amea ḡeke medo agbana nam o tso, hafi wo katā wole diḡu dom nam. 11 Ye-

^a 7, 16; 11, 14.

^b Yes. 58, 3; 6, 20.

^c Ps. 99, 6; Xez. 14, 14.

^e 22, 21; 27, 14, 15; 29, 8, 9.

^f 43, 11; Zax. 11, 9.

^g Xez. 14, 21.

^h Mo. V. 18, 20.

ⁱ Fla. 11, 21, 11 v. 16; 22, 20. k 8, 2.

^j 8, 33.

^k Mat. 3, 12.

^o Am. 8, 9.

^p 8, 15.

^r 20, 14.

^s kp. 7.

howa be: Vavā, mali ke wò hena nyuie, vavā, mana keto la nafa koko na wò le dzogbevōeyi kple hiāyi. 12 De gayibō aṅe gayibō kple akōbli, siwo tso anyiehea? 13 Matsō wò kesinōnuwo kple wò nu xōasiwo ana woaha, eye wōmaxe fe de wo ta o, le wò nuvō, siwo katā nēwō le wò anyigba-wō katā dzi la ta, 14 eye mana nasubō wò futōwo le anyigba, si mēnya o la dzi. Elabena dzo le bibim le nye dōmedzoe me, mia-wo ṅue wòle bibim dō.

Akofafa na Yeremya.

15 Yehowa, ènyae, dō ṅku dzi-nye, eye naḍe ṅku de ṅunye, netsō nabia hl̄s̄ yonyemetilawo nam; megawo nu de wò dzigbōgbō blewu la nu o; tso nam, eye nanyae be, tawōe ṅukpe le dzinye dō. 16 Esi wò nyawo dō gbōnye la, "memi wo, eye wò nyawo nye vivisese kple dzidzo na nye dzi, elabena wò ṅkōe woyō de ṅunye, Yehowa, Mawu Zebaot. 17 Nye-mebōbō nō nukolawo dome le dzidzo kpōm o, ke boṅ nye deka me-bōbō nō aga le wò alō ta, elabena ètsō dziku yō menyē fū. 18 Nukanjuti nye vevesesewo anō anyi ḍaa, eye nye ḍabiwo anye abi vōe agbē kuku? Ezu nam abe tōu, si blea ame, kple tsi, si metōna ḍi o la ene.

19 Eyata ale Yehowa gblo esi: Ne ètrō de ṅunye la, matrō de ṅuwō, eye àtsi tre de ṅkunye me. Eye ne èḍe nu nyuiwo de go, menyē gbegblēawo o la, ekema ànye nye nū; woawo atrō de ṅuwō, ke wò mātō de wo ṅu o. 20 Yehowa be: "Matsō wò awā akōbligli sesē na dukō sia, eye ne wōwō awa kpli wò la, womakpe dziwō o, elabena meli kpli wò, ne maxō na wò, eye made wò; 21 made wò le ame vōḍiwo si me, eye maxō wò le ṅutasēlawo fe fego me.

Yudatowo gbegblē kple wo nyanyā ḍa le wofe legbasubosubo ta.

16. Eye Yehowa fe gbe va nam bēna: 2 Megadē sr̄ō o, ne māgadzi ṅutsuviwo kple nyōnuviwo de tefe sia o. 3 Elabena ale Yehowa gblo de ṅutsuvi kple nyōnuvi, siwo wodzi de tefe sia, kple

wo dada, siwo dzi wo, kpakple wo fofō, siwo dzi wo le anyigba sia dzi la ṅu enye si: 4 Dōvō awu wo, womafa na wo o, womaḍi wo o, eye woanye gbēduḍo de anyigba dzi; yi kple dōwuame atr̄ō wo, eye wofe kukuawo anye nududu na dzifoxewo kple gbemelāwo. 5 Elabena ale Yehowa gblo esi: Megayi ahoxō me o, megayi kutefe o, eye megado baba na wo o; elabena mede nye ṅutifafa, amenuveve kple nublanui-kpōkpō ḍa le dukō sia ṅu, Yehowa ye gblo. 6 Tsitsiawo kple ḍeviwawo aku le anyigba sia dzi, womaḍi wo o, eye womafa na wo o, womasi blinui o, eye womalū ta kokoe le wo ta o. 7 Womaḍu yōfenu ahatsō afa akō na ame ḍokui le ame kuku ta o, eye wōmano yōfēha le ame fofō kple ame dada ta o. 8 Megayi aglotufe, ne nabōbō nō anyi adu nu, ano nu kpli wo o. 9 Elabena ale Yehowa Zebaot, Israel fe Mawu la, gblo esi: Kpō ḍa, b̄matsi aseye-tsotsō fe ḍidi, dzidzokpōkpō fe ḍidi, ṅugbetōsr̄ō fe gbe kple ṅugbetō fe gbe nu le tefe sia le mia ṅku me le mia ṅoli.

10 Eye ne ètō nya siawo katā na dukō sia, eye wogblo na wò be: Nukanjuti Yehowa dō dzogbevōe gā siawo katā de mia ṅu, vo ka mieda, eye nuvō ka miewō de Yehowa, mia Mawu la ṅu hā la, 11 ekema naḍo ṅu na wo bēna: Ale Yehowa gblo esi: Elabena mia fofowo gbēm ḍi, eye wodze mawu tutōwo yome, wosubō wo, eye wode ta agu na wo, ke wogblē nye ya ḍi, eye womelē nye seawo me de asi o. 12 Ke miawo miewō nu gbegblē wu mia fofowo, mia dome amesiame dze efe dzimesesē vōḍi yome, eye miegbe tododom. 13 Eyata matsō mi afu gbe tso anyigba sia dzi de anyigba, si mia kple mia fofowo miēnya o la dzi, gama mi-subō mawu tutōwo le zā kple kel, elabena nyemele mia nu ve ge o.

Wogakplo Israel tso Babel.

14 Yehowa be: Eyata, kpō ḍa, ṅkekewo li gbōna, esi womaga-gblo azo be, yewotā Yehowa, amesi kplō Israel-viwo tso Egipte-nyigba dzi la fe agbe o; 15 ke boḍ

o Xez. 3, 1-3.

o 7, 34.

o 30, 12.

o 1, 18.

o 7, 24-26.

o 23, 7, 8, 4

yewotá Yehowa, amesi kpló Israel-
wito tso anyiehe-nyigba kple anyi-
gba, siwo katá dzi wònyá wo do
do dzi la fe agbe. Magakpló wo
agbo va wofe anyigba, si metsó na
na wo fofowo la dzi. 16 Yehowa
be: Kpó da, madó dákplóla gedewo
da, ne woade wo; emegbe madó
adela gedewo da, ne woayo wo
de nu tso towo katá kple togbawo
katá dzi kpakple agatowo me. 17
Elabena nye ŋku le wofe mowo
katá nu, womeyla dem o, eye wofe
vodadawo mebe de nye ŋkuwo o.
18 Gbagbiágbá la maxe wofe vodadawo
kple wofe nuvɔwo nu fe na wo zigbo
zi eve, elabena wotsɔ wofe nu makomakowo
fe kukuwo gblé kɔ do na nye anyigba,
eye wotsɔ wofe ŋunyo-nuwo yɔ nye
domenyinu la dzi fú.

19 Yehowa, wòe nye míafe nɔsɛ,
míafe mɔ sesɛ kple míafe sitsofe le
hiáyi! Dukowo atso anyigba fe mbeanuwo
ava gbɔwɔ agblɔ bena: Alakpa dede
sɔŋ mía fofowo tso nyi domee, toflokowo
wonye, eye womele deke me o. 20 De
amegbeto awɔ mawuwo na edokui,
siwo menyɛ Mawu wonye oa? 21 Eyata
mana woadze si nye al kple nye nɔsɛ,
mana woadze sii, eye woanyae be,
ŋkonyee nye Yehowa.

Trɔsubosubo, dziɔdoɔ de amegbeto nu kple
amebeble fe tohehe.

17. Wotsɔ ganuɔnu kple lota-
mekpe tsutsuɛ nɔ Yuda me nuvɔwo
de wofe dzi fe nuɔloke dzi kple
wofe vɔsamlekpuwo fe dzowo nu.
2 Wofe vɔsamlekpuwo kple wofe
Aserawo, siwo le ati damawo te
kple togbɛ kɔkɔwo ta me la, le ŋku
dzi na wo abe wo viwo ene. 3 Matsɔ
nye to le agble me, wò kesinonuwo
kple wò nu xɔasiwo katá kpakple wò
nuxefewo ana woaha, le nuvɔ, siwo
nɛwo le wò anyigbawo katá dzi la
nuti. 4 Eye áde asi le wò domenyinu,
si metsɔ na wò la nu, eye mana
nasubɔ wò futɔwo le anyigba, si
mɛnya o la dzi, elabena míede dzo
nye domedzoe la me, eye wòabi
tegbɛe.

5 Ale Yehowa gblɔ esi: Adi
nutu, si fe dzi te da le Yehowa nu,
eye wòle dzi dom de amegbeto

^aPs. 118, 8; 148, 3.
^b48, 6.

^dPs. 146, 5.

^ePs. 1, 3.

^fPs. 7, 10.

^gRo. 2, 6.

^hPs. 39, 7.

ⁱ2, 12.

^kYes. 5, 19.

^l15, 14.

nu hetsɔ nutilá wò efe abe la
nuti kpekpekepe! ^a 6 Anɔ babe fe-
kplɔ le gbegebe ene, eye ne dzogbenyuie
va la, makpɔe o, anɔ kudidinyigba
dzi kple dzefee le tagba, afisi menyɛ
ame nɔfe o. 7 Woayra nutu, si doa dzi
de Yehowa nu, ame fe nu donudenua
enye Yehowa! ^d 8 Eyama le abe
ati, si wodo de to to, eye wòde ke
de toɔ nu la ene; ne nɔdo le vevem
la, mevɔna o, eye efe agbawo dea
ama; ne ku di há, metsia dzimadi o,
eye wòna tsetse dzi daa. ^e

9 Ame fe dzi la, alakpatɔ wònye
wu nuwo katá, nu gbeblɛ wònye,
ameka ahadze sii ma? 10 Nye Yehowa
ye dzroa dziwo me, eye medoa ayikuwo
me kpɔna; ^gmadó etefe na amesiame
de efe zɔzɔ kple efe nuwɔnawo fe
kutsetse nu. 11 Amesi fo kesinonu nu
fu, ke menyɛ to dzɔdzɔenyenyɛ mɔ
dzi o la, ele abe tegli, si fo vi, gake
menye eya nutɔe da azi la o la ene;
agblɛe di le efe agbenɔnɔ titina,
eye le nuwuwu me la azu bometsila. ^h

12 Dutikɔkɔe fe fiazikpui, si do
kpo tso gommedzedzea me ke la,
enye míafe kɔkɔefe la nɔfe. 13 Wò
Yehowa, Israel fe makpɔkpɔ, amesiwo
katá gblɛ wò di la nu akpe wo!
Woaɔlo amesiwo de megbe le nuwò
la fe ŋkɔ de kewo me; elabena
iwogblɛ Yehowa, tsi gba-gbe vudo
la di!

14 Yehowa, yɔ dom, ne mahaya,
xɔ nam, ne woadem, elabena wòe
nye nye kafukafu. 15 Kpɔ da, ame
kemeawo le gbogblom nam be: Afika
Yehowa fe nya tsi? Neva dzro! ^k 16
Nyemegbe be, maganye lákplɔvi le
yowòme o, eye ŋkeke vɛe la medzrom
o, wò nutɔ ényae; nya, si do tso nye
nuyi me la, nɔ nyanya na wò. 17
Maganye nɔdzi nam o dzro, wò, nye
sitsofe le dzogbevɔɛyi. 18 Du ne-
kpe yonyemetilawo, ke nye la, nu
megakpem o, dzi nede le wo fo, ke
dzi megade le nye ya fo o. He
dzogbevɔɛyi va wo dzi, eye nagbá
wo gudugudu agagbá wo de dzi!

Miwo Sabat kɔkɔe.

19 Ale Yehowa gblɔ nam enye
si: Yi naɔatsi tre de mia deviwo

fe agbo kple Yerusalem fe agbowo katã, esiwo me Yuda-fiawo tona vaa me, eye wogadona la nu; 20 eye nagblɔ na wo bena: Mi Yuda-fiawo kple Yuda blibo la kpakple mi Yerusalemtɔwo katã, mi amesiwo gena de agbo siawo me la, mise Yehowa fe nya! 21 Ale Yehowa gblɔ esi: Mikpɔ miafe agbe dzi, eye migatsɔ agba le dzudzɔgbe la dzi, ne miatsɔ ato Yerusalem-gbowo nu ava mee o. 22 Migatsɔ agba tso miafe afewo me do gee le dzudzɔgbe la dzi o, migawo dɔa deke fomevi o, eye mikɔ dzudzɔgbe la ŋu, "abe alesi medese na mia fofowo ene. 23 Ke wogbe tododo, eye womefu to anyi o, ke boŋ wolia vume, womedo to o, eye wodo toku tohehe. 24 Yehowa be: Nenye be, miedo tom, mietsɔ agba ge de du sia fe agbowo me le dzudzɔgbe la dzi o, eye miekɔ dzudzɔgbe la ŋu, miewo dɔa deke le edzi o la, 25 ekema fiawo kple amegãwo, amesiwo abɔbɔ na Dawid fe fia-zikpui dzi la, aɔo tasiadamwo, eye woado sɔwo age de du sia fe agbowo me, woawo kple wofe amegãwo, Yuda-ŋutsuwo kple Yerusalemtɔwo siaa, eye woana du sia me tegbee. 26 Eye amewo atso Yuda-duwo kple Yerusalem-nutowo me, tso Benyamin-nyigba dzi, tso balimewo kple towo dzi kpakple tso dziehe, eye woahɛ numevɔsa, akpedavɔsa, nuduvɔsa kple dzudzɔvɔvɔedonu va, eye woatsɔ kafukafuvɔsa ava Yehowa fe me. 27 Ke ne miegbe tododom, miekɔ dzudzɔgbe la ŋu o, eye mietsɔ agba ge de Yerusalem fe agbowo me le dzudzɔgbe dzi la, ekema mado dzo de efe agbowo nu, be wɔafiã Yerusalem fe fiasãwo, eye matsi o.

Dzimetɔtro nyo, ke dzimematromatɔ gblẽa ama.

18. Yehowa fe gbe, si va na Yeremya, enye si: 2 Tso, nayi zemela fe me, afima mana nase nye nyawo le. 3 Tete meyi zemela fe me, eye kpɔ da, ele do wɔm le zemenu dzi. 4 Eye ne ze, si mem wòle la gblẽ, abe alesi tsu dia wɔwɔ le zemela si me godoo ene la, ekema zemela la

tsɔnɛ wɔa ze bubui, alesi dze egu wòbe, yeaowo. 5 Tete Yehowa fe gbe va gbɔnye bena: 6 Ale Yehowa gblɔ esi: Israel fe afe, de nyemate ŋu awɔ mi, abe alesi zemela sia wɔna ene oa? Israel fe afe, kpɔ da, alesi tsu le zemela si mee la, nenema miele asinye mee!^a 7 Fifia mefo nu kple dukɔ kple fiadufɛa de, be mahoe da, magbãe, eye matrɔɛ;^b 8 ke ne dukɔ matrɔ tso efe nu vɔdi wɔwɔ, si ŋu mefo nu le me la, ekema vɔ, si medo be, mawɔe la, avem.^d 9 Xebubuyi la mefo nu le dukɔ kple fiadufɛa de ŋu be, matsoe, eye made efe agunu to; 10 ke ne ewo nusi nye vɔ le ŋkunya me, eye medo to nye gbe o la, ekema nyuie, si megbɔ be, mawo na la, avem.

11 Azo gblɔ na Yuda-ŋutsuwo kple Yerusalemtɔwo bena: Ale Yehowa gblɔ esi: Kpɔ da, medo dzɔgbevɔɛ de mia ŋu, eye medo ta me de mia ŋu. Mia dome amesjame ŋnetrɔ tso efe mɔ vɔwo dzi, eye miɔɔ miafe zɔzɔme kple miafe nuwɔnawo do. 12 Ke wogblɔ bena: "Dzodzroe! Elabena miazo de miafe susuwo nu, eye mia dome amesiame awɔ nu de efe "dzimesesɛ vɔdi nu. 13 Mibia se le dukɔwo dome be, ameka se esia tɔgbe kpɔ hã? Nu gbeblɛ ŋutsu-ŋutsu Israel-detugbi wɔ. 14 De Libanon fe sno dzona da le towo fe agakpewo dzia, eye de tɔ gã fafe, siwo le sisim la miena? 15 Elabena nye dukɔ la ŋlɔm be, eye wòdoa dzudzɔ na nu dzodzroawo, siwo kplɔa wo da tsoa wofe mɔ, si nye tofe mavɔ la dzi, ne woazo mɔ kple tofe xexewo; 16 ne woana wofe anyigba nazu gbege kple alomedenu tegbee, ne amea de to egu yina la, efe nu aku, eye wòavɔvu ta. 17 Makaka wo ahlɛ le wofe futowo nu abe yedzefeya ene, matrɔ kɔume ade wo le wofe tsɔtsrɔgbe, eye menye ŋku me o.

Yeremya fe konyifafa kple gbedododa.

18 Tete wogblɔ bena: Mina miado nugbe de Yeremya ŋu; elabena nufiame mabu de nunɔlawo o, adaŋdɛde mabu de nunyalawo loo, alo nya nabu de nya-gblɔdilawo o. Eyata mina miatsɔ

^a Yes. 45, 9; Ro. 9, 21.

^b 1, 10.

^d 26, 3, 19; Yo. 3, 10.

^e Yes. 56, 2; 58, 13.

^f 11, 8.

^g 25, 5; 7, 3.

^h 6, 18.

ⁱ 3, 17.

^k 2, 27.

ade afo Yeremya, eye miagalé to de efe nyawo katá ñu o. 19 Yehowa, lé to de ñnye, eye nase nye ketowo fe gbe. 20 De wo tsoa vò doa nyuie tefe, hafi^awoa-
wo de òe na nye lúba? Do ñu, alesi metsi tre de ñkuwò me, be magblò nya nyui de wo ñu, ne wò dziku nu nafa de wo ñu. 21 Eyata tso wofe ñutsuviwo de asi na dõwuame, eye naxlá wo de yi nu, na woade vi le wo srõ-
wo ñu, eye woazu ahosi, ku nestrõ wofe ñutsuwo da, eye yi newo wofe dekakpuiwo le ava me. 22 Woase ylikps le wofe afewo me, ne èkplò adzohawo va fo de wo dzi kpoyi; elabena wode òe, be yewoatsõ adem, eye wodo mò na nye afowo. 32 Ké wò, Yehowa, ènya wofe tame, siwo katá wodo de ñnye hena nye ku; megatsyõ nu wofe vodadawo dzi o, eye megatsi wofe nuvò nu le ñkuwò me o; ke boñ woadez anyi le ñkuwò me. Wò wo alea le wò dõmedzoedogbe!

Wogblò Yerusalem fe gbeblé dî to zea de gbagbá me.

19. Ale Yehowa gblò esi: Yi nade ñafle ze le zemela si, eye nade duko la fe ame tsitsiwo kple nunõlawo fe ame tsitsiwo akpe de dokuiwò ñu 2 nayi^k Ben-Hinombali me, si le zemegboa ñgodze la me, eye nade gbe fá nya, siwo gblò ge mala na wò la le afima. 3 Eye nagblò na wo bena: Mi Yuda-fiawo kple mi Yerusalem-towo, mise Yehowa fe nya! Ale Yehowa Zebaot, Israel fe Mawu la, gblò esi: Kpò da, mele dzogbeveõe he ge ava tefe sia dzi, eye amesiwo katá see la fe tome lađi yeñ; 4 elabena wogblém dî, eye wodo gu tefe sia, wodo dzudzo na mawu tuto, siwo woawo kple wo fofowo kpakple Yuda-fiawo menya o la, le afima, eye wotsõ ame madifowo fe ou yo tefe sia tañ; 5 wodi nuxefewona Baal, ne woato dzo woⁿviwo abe numevõsa ene na Baal, nusi nyemedo na wo o, nyemegblõe na wo, alo wòahayi nye ta me va ge gõ há o. 6 Eyata Yehowa be: Kpò da, ñkekewo li gbõna, esi womagayõ tefe sia be Tofet kple Ben-

Hinom-bali me o, ke boñ be amewubalime. 7 Magblé Yuda kple Yerusalem fe adanude me le tefe sia, eye mana woatsi wofe futowo fe yi nu kple amesiwo le wofe ku dim la si me, eye matsõ wofe^b kukuawo ana dzifoxewo kple gbemelãwo woawu. 8 Mana du sia nazu gbegbe kple alomedenu; amesiame, si to enu yina la fe nu aku le efe fudenamewo katá ñu, eye wòade alome le enu. 9 Mana woawu^c wofe ñutsuviwo kple wofe nyõnuviwo fe lá, eye amesiame nadu ehavi fe lá le todede kple xaxa, siwo wofe futowo kple amesiwo le wofe ku dim la, kplò fu wo la me. 10 Eye nagbã ze la le ñutsu, siwo yi kpli wò la ñku me, 11 ahagblò na wo bena: Ale Yehowa Zebaot gblò esi: Alea magbã dukõ sia kple du siae, fabe alesi wogbãa zemela fe ze, eye womegatea ñu trens o la ene, eye woadı ame de^d Tofet, le esi amedife le vevem ta. 12 Yehowa be: Alea mawõ tefe sia kple edzinlawoe, eye mawõ du sia wòazu Tofet. 13 Eye mado gu Yerusalem-xõwo kple Yuda-fiawo fe xõwo abe tefe Tofet ene, xõ, siwo katá ñta me wodo dzudzo le na dzifo ñu nuwo katá, eye wofo tsi de anyi na mawu tutowo le. 14 Eye Yeremya gbõ tso Tofet, afisi Yehowa doe do, be woada-gblò nya dî le la, etsi tre de Yehowa fe afe fe xõxõnu hegblo na dukõ blibo la bena: 15 Ale Yehowa Zebaot, Israel fe Mawu la, gblò esi: Kpò da, mahe dzogbeveõe, siwo katá megblò de wo ñu la, ava du sia kple efe duwo katá dzi; elabena wolía òume gonõgõ hegbe nye nyawo sese.

Pasxur wo fu Yeremya; Yeremya de gbe fá Babilonia boyomenõna.

20. Esi nunõla Pasxur, Imer vi, amesi nye dzikpõlawo fe amegã le Yehowa fe me la, se Yeremya le nya siawo gblóm dî la, 2 Pasxur fo nyagblõdila Yeremya, eye wòbõ pãe de Benyamin-gbo dzigbetõ, si le Yehowa fe afe ñu la nu. 3 Eye esi ñu ke la, Pasxur na wòade Yeremya le pã me. Tete Yeremya gblò na bena: Yehowa megayõ wò be Pas-

^a Ps. 35, 7.

^b 7, 33.

^c 13, 1e.

^d Mo. V. 28, 53.

^e Yes. 30, 14.

^f Ps. 109, 14, 15.

^h 7, 32.

ⁱ 32, 29; Zef. 1, 5.

^k kp. 11; 7, 31.

^l Sam. I. 3, 11; Psa. 11, 12.

ⁿ 7, 31. 32.

xur azo o, ke boŋ „nɔdzi li godoo“.
4 Elabena ale Yehowa gblɔ esi: Kpɔ da, matsɔ wɔ awɔ nɔdzi na wɔ nuto kple xɔwɔwo katã, woatsi wofe futɔwo fe yi nu, eye akpɔ etefe. Matsɔ Yuda blibo la ade asi na Babel-fia, ade aboyo wo ayi Babel, eye wɔawu wo kple yi. 5 Eye matsɔ du sia fe nusiwo katã wɔtu do, efe nukpɔkpɔwo katã kple ɔnu veviwo katã kpakple Yuda-fiawo fe kesinɔnuwo katã ade asi na wofe futɔwo, eye woaha wo ahatsɔ wo ayi Babel. 6 Ke woade aboyo wɔ Pasxur kple afewɔ me tɔwo katã, eye mia kple xɔwɔ, siwo katã nèka abatso gblɔ nya di na la, miayi Babel aku woadi de afima.

Yeremya fa konyi bena, yezu nyagblɔɔɔɔɔ.

7 Yehowa, ɛfo nya de nunye, eye melɔ nèfoe de nunye, èlɛm sesɛ, eye nèkpe le dzinye; mezu alomedenu nkeke blibo la, eye wo katã wole koyem. 8 Elabena ne mebe, mafo nu yesia yi la, ele be, manɔ yi dom, eye manɔ boblo dom nu vɔdi wɔwo kple nɔtasɛsɛ; elabena Yehowa fe nya zu dzu kple vlododo nam nkeke blibo la. 9 Eye ne mebe, made nku da le edzi, eye magafo nu le efe nku me o la, enɔa nye dzi me abe dzobibi nue wotu nu do de nye juwo me ene, etsɔtsɔ tia kɔ nam, eye wɔgloam. 10 Mese ame gedewo fe amɛnɔlɔli kple nɔdzi godoo be: „Mide egɔme de go, ne miade egɔme de go!“ Amesiwɔ katã nye xɔnyewo la, le xa me de nye anyidzedze nu be: Dewohi ana woblee, eye miadi ba de edzi ahabia miafe hlɔe. 11 Ke Yehowa, nye kalɛtsɔ sesɛ, ɔli kplim, eyata yonyemetilawo adze anyi, eye wofe alɔ made dzi o, nu akpe wo, elabena womedze aye o, nupke mavo, si womaɔlɔ be akpɔ o la, wɔanye. 12 Wɔ Yehowa Zebaot, amesi doa ame dzɔdzɔe la kpɔna, eye nèdea nku de ayiku kple dzi la, na makpɔ wɔ hlɔbiabia de wo nu, elabena asiwɔ me metsɔ nye nya de. 13 Midzi ha na Yehowa, mikafu Yehowa, elabena ede hiãto fe agbe tso ame vɔdiwo si me!

14 Adi nkeke, si dzi wodzim la nu kpekpekepe; womayra gbesigbe danye dzim o! 15 Adi nutsu,

si he dzidzɔnya ve na fofonye be, wodzi nɔtsuvi ne, eye wɔdo dzidzɔ ne nuto la nu kpekpekepe! 16 Dutsu ma nenɔ ɔabe du, siwo Yehowa tɔ bu anyi, eye mevee o la ene! Nese afadodo le nɔdi kple avayli le nɔ! 17 Elabena mewum de do me, ne danye nanye yodo nam, eye fu natsi efo tegbee o! Nukata medo tso danye fe do me do, ne manɔ fukpekpe kple nuxaxa kpɔm, eye nye nkekewo nayi le nupke me?

Yeremya de gbe fã Yerusalem fe gbeɔblɛ, eye wɔña ma, si dzi woakpɔ dede atoe la.

21 Yehowa fe gbe, si va na Yeremya, enye si, esime fia Zedekiya do Pasxur, Malxiya vi, kple nunɔla ɔZefanya, Maaseya vi, do de egbo, ne woagblɔ bena: 2 Bia gbe Yehowa na mi, elabena Babel-fia Nebukadnezar le awa wɔm kpli mi; dewohi Yehowa awɔ na mi de efe nukunuwo katã nu, eye wɔaho adzo tso mia nu. 3 Tete Yeremya gblɔ na wo bena: Miɔagblɔ na Zedekiya be: 4 Ale Yehowa, Israel fe Mawu la, gblɔ esi: Kpɔ da, mana miafe avawɔnu, siwo le mia si mietsɔ le awa wɔm le glia godo kple Babel-fia kpakple Kaldeatɔwo, amesiwo xaxa mi do la, natɔ agbo, eye mafo wo nu fu de du sia titina; 5 matsɔ alo, si le dzi, kple abɔ sesɛ awɔ awa kpli mi le domedzoe, dziku kple nyanyrã gã me; 6 eye mawu du sia me nɔlawo: amegbetɔwo kple lãwo siaa, do vɔ gãe awu wo. 7 Yehowa be: Emegbe la matsɔ Yuda-fia Zedekiya, efe do-lawo kple dukɔ la kpakple amesiwo susɔ de du sia me tso do vɔ, yi kple do wuame nu la, ade asi na Babel-fia Nebukadnezar kple wofe futɔwo kpakple amesiwo le wofe ku dim, eye wɔatsɔ yi dadɛ awu wo, mave wo nu o, makpɔ wo ta o, eye makpɔ nublanui na wo o.

8 Eye gblɔ na dukɔ sia be: Ale Yehowa gblɔ esi: Kpɔ da, metsɔ agbemɔ kple kumɔ le mia nku me dom: 9 Amesi tsi du sia me la, aku de yi, do wuame kple do vɔ si me; ke amesi do yi Kaldeatɔ, siwo de to de mi gbo la, atsi agbe, eye efe agbe anye aboyonu

α Mo. I, 19, 24, 25.

β Yes. 39, 6.

δ 29, 25.

ε 1, 7.

ζ Yes. 49, 4.

η Ps. 31, 14.

θ 1, 8, 19; 16, 20.

ι Mo. V, 11, 26.

κ 11, 20.

λ 15, 10; Hl. 3, 1 v. 10; 10, 18.

ng.^a 10 Yehowa be: Metro nye ŋku me de du sia ŋu de vōwōwō ŋu, menye de nyuiwōwō ŋu o; woatsōe ade asi na Babel-fia, ne wōatō dzoe.

11 Eye gblō na Yuda-fia, Dawid fe afe la bena: Mise Yehowa fe nya: 12 Dawid fe afe, ale Yehowa gblō esi: Midrō vōnu de etefe ŋdi sia ŋdi, eye ^bmixō amesiwo woda adzoe la, tso ŋutasēla si me, ^dne nye dziku magalē abe dzo ene, eye wōabi woade tsitsi ge ado kpoe le miafe nuwōwō vōdjiwo ta o! 13 Yehowa be: Kpō dā, mafo de dziwō, wō balime nōla, wō gbadzafe fe agakpe, mi amesiwo le gbōgblōm be: Ameka adi abu de mia dzi, eye ameka ava mīa nōfe? 14 Yehowa be: Mahe to na mi de miafe nuwōwōwō fe kutsetse nu, eye mado dzo de wofe ave me, ne wōabi wofe nutowo katā me.

Nyagblōd! le fia Salum, Yoyakim kple Yexonya ŋuti.

22. Ale Yehowa gblō esi: Yi Yuda-fia fe me, eye nagblō nya siawo le afima be: 2 Wō Yuda-fia, amesi bōbō nō Dawid fe zikpui dzi, mia kple wō dōlawo kple wō dukō, si gena de agba siawo me, mise Yehowa fe nya! 3 Ale Yehowa gblō esi: Midrō vōnu de etefe, eye miwō nu dzo-dzoe, mixō amesi woda adzoe la, tso ŋutasēla si me; migate amedzrowo, tsyōewiwo kple aho siwo de anyi o, migawō funyafunya wo o, eye migakō vū madifo de te fe sia o.^a 4 Elabena ne miewo nu, de nya siawo nu la, ekema fia, siwo abōbō nō Dawid fe zikpui dzi la, ado tasiadam, eye woado sō age de afe sia fe agbowo me, woawo kple wofe dōlawo kple wofe dukō siaa.ⁱ 5 Yehowa be: Ke ne miedō to nya siawo o la, ekema metā dokuinye fe agbe: Ne afe sia mazu afedo o fi! 6 Elabena ale Yehowa gblō de Yuda-fia fe afe ŋu enye si: Gilead kple Libanon-ta me nēnye nam, ke mawō wō nazu gbege kple du diafedo. 7 Eye mado nūgblēlawo de ŋuwō, eye wo dometo desiade atsō efe lānu alā Libanon fe sederti nyuitōwo ahatsō de dzo me.

^a 38, 2.

^b 22, 3.

^d 7, 20.

^e Kron. II. 36, 3, 4.

^f Mi. 3, 10.

^g Mo. II. 19, 13.

^h 21, 12.

ⁱ 17, 26.

^k 24, 5.

^l Yes. 14, 19.

8 Eye dukō gedewo ava to du sia ŋu ayi, eye woagblō na wo nēwo bena: Nukata Yehowa wō du gā sia alea do? 9 Eye woado ŋu bena: Elabena wogblē Yehowa, wofe Mawu fe nubabla di, eye wode ta agu na mawu tutōwo hesubō wo.

10 Megafa avi de ame kuku ŋu o, eye megafa ne o, ke boŋ fa avi de amesi vū dzo la ŋu, elabena megale totro ge agbō o, eye megale wo denyigba kpō ge o. 11 Elabena ale Yehowa gblō de Yuda-fia Salum, Yosiya vi, amesi du fia de fofoa Yosiya te fe, eye ^ewōvū dzo tso te fe sia la ŋu enye si: Magatro gbō va afisia o, 12 ke boŋ afisi wode aboyoe yi la, afima wōaku do, eye magakpō anyigba sia o.

13 Baba na amesi le efe /xō tum le madzomadzōnyenye me, eye efe dzifoxō le vōdinyenye me, amesi nana ehavi wōa dō ne yaka, eye mexea efe ^gdōwōfe ne o; 14 eya amesi gblōna be: Matu xō gāwo kple dzifoxō kekewo, made fesrewo wo nu, maklā sederoufowo de wo me, eye masi aŋō dzē na wo! 15 Ne ēle adika dom le sedertiwo me la, de nēbuna be, eyae nye fianyenya? Fofowō hā du nu, eye wōno nu, ke edrō vōnu de etefe, eye wōwō nu dzōdzoe, eye eme nyo ne. 16 Etso na hiātōwo kple ame dahewo, eyata eme nyo ne. Yehowa be: De menye esia woyōna be sidzedem oa? 17 Elabena wō ŋku kple wō dzi le vide kple ame madifo je vū kōkōdeanyi kple ŋutasēsē kpakple fuwōame ko ŋu. 18 Eyata ale Yehowa gblō de Yuda-fia Yoyakim, Yosiya vi la ŋu enye si: Womafa ne be: „Ao, nōvinyenutsu, ao, nōvinyenōnu“ o! Eye womafa ne be: „Ao, nye afeto, ao, efe atsyō“ o!^k 19 Woaddii abe tedzi ene, woatee le anyigba atsō afu gbe de adzōge tso Yerusalem fe agbowo gbō.^l

20 De Libanon dzi nado ŋli, eye na wō gbe nadi le Basan; do ŋli tso Abarim dzi, elabena wogbā wō ahiāviwo katā nyanyanya! 21 Esi nēli bōkō la, mefo nu kpli wō, ke ēgblō be, yomasee o; esia nye wō nōnōme tso wō de vime ke, be nē-

gbe tododo nye gbe. 22 Ya akplo wò lăkplôviwo katá, eye wò ahiá-viwo ayi aboyo me; ɓɓu akpe wò, eye wò mo atsi dá le wò nu vɔ-dí wɔwɔ ta. 23 Wò amesi tso afe de Libanon dzi, eye nɛwɔ atɔ de sedertiwo me, ne vevesese fo de dziwò, eye nélé ku abe nyɔnu, si le vi dzim ene la, aleke mähade hüi o! 24 Yehowa be: Metá do-kuinye je agbe: De wònye ɓkosi-nye Yuda-fia ɔXonya, Yoyakim vi la, le nye dusi la, anye ne madae afu gbe tso gama, 25 aha-tso wò ade asi na amesiwo le wò ku dim, kple amesiwo le ɓɔ dzim na wò, eye matsɔ wò ade asi na Babel-fia Nebukadnezar kple Kal-deatɔwo. 26 Matsɔ ɓmia kple dá-wò, si dzi wò la, afu gbe de anyigba tuto dzi, afisi womedzi mi do o, eye miaku de gama; 27 eye womagbugbɔ ayi anyigba, si dzi yiyi le wo dzrom la dzi o. 28 De ze gbagbá, si dí gbɔ, enye Xonya sia loo, alo ze, si je nu menyoa amea deke ɓu o la, wònye? Nukata wonyá eya kple viawo de gbe, eye wotsɔ wo fu gbe de anyigba, si womenya o la dzi? 29 Anyigba, anyigba, anyigba, se Yehowa je nya! 30 Ale Yehowa gblɔ esi: Miɓlɔ ɓutsu sia dí be, medzi vi o, enye ɓutsu, si naneke medze dzi na le efe agbe me o; elabena madze dzi na viawo dometa deke, be wòabɔbɔ nɔ Dawid je flazikpui dzi ahaɗu le Yuda akpɔ o.

Le lăkplɔla vɔɗilawo ɓuti. Lăkplɔvi nyufa de kple fia, si atso Dawid je some la ɓugbedodo.

23 Yehowa be: Baba na ɓlă-kplɔvi, siwo tsɔɓ nye lănyife je aléwo, eye woka wo hlé la! 2 Eyata ale Yehowa, Israel fe Ma-wu la, gblɔ de lăkplɔvi, siwo le nye dukɔa kplɔm la ɓu enye si: Miekaka nye aléwo, mienyá wo de gbe, eye miedi wo yome mɔ o, eyata mahe to na mi le miafe nu-wɔwɔ vɔɗiawo ta; Yehowa ye gblɔe! 3 Mafo nye alé mamleawo nu fu atso anyigba, siwo katá dzi menyá wo do da la dzi, eye magakplɔ wo ava wofe gbedufe, eye woadzi akeke ta. 4 Eye ma-do lăkplɔviwo wo nu, amesiwo anyi wo; womagavɔ azo o, dzi ma-

o 3, 15.

o 25, 9. 18.

d Zax. 9, 8; 6, 12.

e Yes. 32, 1.

f 13, 21.

g 24, 1.

h 39, 16.

i 16, 14. 16.

k Fla. II, 24, 12. 15.

l 13, 16; Ps 35, 6.

m Xez. 13, 2-16; 34; Zax. 11, 5.

o Xez. 13, 22.

p Yes. 1, 10.

r 9, 14.

gade le wo fo o, eye wo dometa deke mabu o, Yehowa ye gblɔe.^a 5 Yehowa be: Kpɔ da, ɓkekewo li gbɔna, eye ɗɗidzimevi dzɔ-dzɔe de ado na Dawid, adu dzi abe ɓfia ene, eye wòawɔ nu de nunya me, adrɔ ɔnu de etefe, eye wòawɔ nu dzɔdzɔe le anyigba dzi. 6 Le ɓɓali woade Yuda, eye Israel aɓo anyi ɓɔkɔɔ. Eye ɓkɔ, si woayɔ nɛ la, enye: „Yehowa, miafe dzɔdzɔenyenyé“.^b 7 Yehowa be: Eyata kpɔ da, ɓkekewo li gbɔna, esi womagagblɔ azo be, yewotá Yehowa, amesi kplɔ Israel-viwo tso Egipete-nyigba dzi la fe agbe o; 8 ke ɓɔɓ yewotá Yehowa, amesi kplɔ Israel fe afe la fe viwo tso anyiehe-nyigba kple anyigba, siwo katá dzi wònyá wo do da la dzi vɛ, ne woawɔ wofe anyigba dzi la fe agbe.

Le nyagblɔɗilawo ɓuti.

9 De nyagblɔɗilawo ɓu: Nye dzi fli de do me nam, eye nye fuwo katá zu behebehe; mezu abe ahamula kple ɓutsu, si wein wu kɔ na la ene le Yehowa kple efe nya kɔkɔeawo ta. 10 Elabena ahasitɔwo yɔ anyigba la dzi fú, fiɓode na nu ti kɔ na anyigba la, eye gbegebe je lănyifewo fu, elabena wofe zɔzɔme enye vɔ, eye wofe kaléwɔwɔ mele etefe o. 11 Yehowa be: Nyagblɔɗilawo kple nunɔlawo siaa nye ame tovowo, eye mekpɔ wofe nu vɔɗi wɔwɔ le aɓenye me ke há. 12 Elabena wofe ɓmɔ dzi adidi dredredre na wo le bluku me, eye woakli nu adze anyi le edzi; elabena mahe dzɔ-gbevɛe ava wo dzi le fe, si me mahe to na wo la, Yehowa ye gblɔe. 13 Mekpɔ bometsinuwo-wɔ le nyagblɔɗila, siwo le Samaria la há ɓu: Wogblɔ nya dí to Baal dzi, eye wokplɔ nye dukɔ Israel trae. 14 Ke mekpɔ ɓunyɔnuwo-wɔ le nyagblɔɗila, siwo le Yerusalem la ɓu: Wole amatre wɔm, wole alakpadada dzi, eye ɔwodo ɓusɛ nu vɔɗi wɔlawo fe asi, ale be wometrɔ tso wofe nu vɔɗi wɔwɔwo me o; wo katá le nam abe ɓSodom ene, eye emenɔlawo le abe Gomora ene. 15 Eyata ale Yehowa Zebaot gblɔ de nyagblɔɗilawo ɓu enye si: ɔKpɔ da, mana

atsa wo woadu, eye makpe aditsi na wo woano; elabena nyagblodila, siwo le Yerusalem, gbɔ nu tovo wɔwɔ yi de anyigba blibo la dzi. 16 Eyata ale Yehowa Zebaot gblɔ esi: Migado to nyagblodila, siwo le nya gblɔm di na mi la o; mia ɛflum wole, eye woawo nuto fe dzi fe nutega tom wole, menyeye Yehowa fenu me wɔtso o. 17 Wole gbɔgbɔlɔm na amesiwo le vlo domem la be: „Eme anyo na mi“, eye wole gbɔgbɔlɔm na amesiwo katã le zɔzɔm ^dde wofe dzimesesẽ nu la be: „Dzɔgbevɔɛa deke mava mia dzi o“. 18 Elabena amesiwo Yehowa fe adanu me, amesiwo kpɔ nu, eye wɔsɛ efe nya, amesiwo lɛa to de nye nya nu la, eya na tsoe ade gbe fãe! 19 Kpɔ da, Yehowa fe ahom kple efe dziku tso, eye yali abla ta na ame vɔɔdiwo kɔtɔɔ. 20 Yehowa fe domedzoe matrɔ kɔ o, negbe deko wɔawo efe dzimesusu dzi ade goe hafi; le nkekeawo fe nuwuwu la miadze sii. 21 Menyeye nyeɛ dɔ nyagblodilawo, hafi wole du fum o, eye menyeye nyeɛ fo nu kpɔi wo, hafi wole nya gblɔm di o. 22 De wɔnyeye de wono nye adanu me la, anye ne wode gbe fã nye nyawo na nye dukɔ, eye wotrɔ wo tso wofe mɔ vɔwo dzi kple wofe nuwɔwɔ vɔɔdiwo me.

23 Yehowa be: Kpuiɛ fe Mawu kɔ menyeye, eye nyemenye adzoge fe Mawu oa? 24 Yehowa be: De ame ayɔla de yayɔlɛfe, eye magbe ekpɔkpɔa? Yehowa be: De menyeye nyeɛ yɔ dzifo kple anyigba dzi taɲ oa? 25 Mese nyagblodilawo fe nufɔfo, amesiwo le alakpanya gblɔm di le nye nko me be: Meku drɛe, meku drɛe! 26 Yekaxi hafi nyagblodila, siwo gblɔa alakpanya di, amesiwo nye nyagblodilawo le wofe dzi fe alakpada da nu la, atrɔ ta me? 27 Wo amesiwo di be, yewoatsɔ yewofe drɛekuku, siwo wo dome amesiame li na ehavi la, ana nye dukɔ nanɔ nye nko be, abe alesiwofofowo nɔ nye nko be le Baal nɔti ene. 28 Yehowa be: Nyagblodila, si ku drɛe la, nelɛ drɛe, eye amesi si nye nya le la, negblɔ nye nya le nyatefe me; tso gbɔ nya kae tso lu gbɔ nya?

^a Heb. 4, 12.

^b 6, 14.

^d 7, 24.

^e kp. 21.

^f Yes. 40, 13.

^g 30, 23.

^h 14, 14.

ⁱ 20, 11.

^k 29, 2; Fla. 11, 24, 14, 15.

29 Yehowa be: De nye nya mele abe dzo ene, eye abe zũ, si agbã agakpe gudugudu la ene oa? 30 Eyata ale Yehowa gblɔ esi: Mado de nyagblodila, siwo le nye nya fim le wo nɛwo gbɔ la dzi. 31 Yehowa be: Kpɔ da, mado de nyagblodila, siwo gblɔa woawo nuto fe nya henɔa gbɔgbɔlɔm be „Mawu fe gbee“ la dzi. 32 Kpɔ da, ale Yehowa gblɔ esi: Mado de amesiwo tso alakpa drɛewo gblɔa nya di, eye wolɔa wo la dzi, amesiwo tsoa wofe alakpadadawo kple „adegbefowɔ kplɔa nye dukɔ tranae, evɔ wɔnyeye nyemedo wo o, eye nyemedo wo da o hafi; womenye videe deke na nye dukɔ o, Yehowa ye gblɔe.

33 Eye ne dukɔ sia, nyagblodila alo nunɔlaa de bia wò be, nuka nye Yehowa fe agba hã la, eke ma do nu na wo be: Yehowa be: Miawoe nye agba la, eye matsɔ mi afu anyi. 34 Eye ne nyagblodila, nunɔla kple dukɔ la gblɔ be „Yehowa fe agba“ la, mahe to na nɔtsu ma kple efe afe siaa. 35 Ale mia dome amesiame nagblɔ na ehavi kple nɔvia enye si: Aleke Yehowa do enui, eye nya ka Yehowa gblɔ? 36 Ke migako nu le „Yehowa fe agba“ dzi azo o; elabena amesiame fe nya azu agba ne, le esi mietrɔ gbɔ Mawu gbagbe, Yehowa Zebaot, mia Mawu la fe nyawo ta. 37 Eyata gblɔ na nyagblodila be: Aleke Yehowa do enui, eye nya ka Yehowa gblɔ? 38 Ke esi mienɔa gbɔgbɔlɔm be „Yehowa fe agba“ la, le esia ta Yehowa gblɔ be: Esi miele nya sia gblɔm be „Yehowa fe agba“, evɔ wɔnyeye medo ame de mi gblɔ be, migagblɔ be „Yehowa fe agba“ o hafi la, 39 eyata kpɔ da, makɔ mi de dzi, eye matsɔ mia kple du, si metsɔ na mia kple mia fofowo la, afu gbe tso nɔkunya me, 40 eye mahe nɔkpe mavɔ kple vlododo mavɔ, si womanɔ be akpɔ o la, ava mia dzi.

Wotsɔ gbɔti nyul kple gbɔti manyomanyo wo kpɔdzidze na Yuda-dukɔ la.

24. Esi kɔBabel-fia Nebukadnere zar de aboyo Yuda-fia Yexonya, Yoyakim vi, kple Yudaamegãwo, atikpalawo kple gbede-

wo tso Yerusalem yi Babel megbela, Yehowa na mekpɔ gbotsetse kusi eve, si wotsɔ da de Yehowa fe gbadoxɔ nu. 2 Gbotsetse nyui, siwo le abe gbotsetse ngɔgbewo ene la, le kusi deka me, eye gbotsetse gbeblɛwo le kusi evelia me, esiwo gblɛ, ale be womele dudu me o. 3 Eye Yehowa gblɛ nam be: Yeremya, bukakpɔm nɛle? Meɔo ŋu be: Gbotsetsewoe; gbotsetse nyuitowo nyo ŋuto, eye gbeblɛawo gblɛvevie, ale be dudu mele wo ŋu o.

4 Tete Yehowa fe gbe va nam bena: 5 Ale Yehowa, Israel fe Mawu la, gblɛ esi: Mekpɔ nyuie de Yuda fe aboyome, siwo menyɔ tso teje sia do de Kaldeanyigba dzi la ŋu, abe gbotsetse nyui siawo ene. 6 Matsɔ nye ŋku ado wo ŋu hena nyuiwɔwo, eye mana woatrɔ agbo va anyigba sia dzi, matu wo, eye nyemagbawo o, mado wo, eye nyemahowo o. 7 Mana dzi wo, ne woatsɔ adze sim be, nyee nye Yehowa; woanye dukɔ nam, eye manye Mawu na wo, nenye be wotrɔ de ŋunye tso wofe dzi blibo me.

8 Ale Yehowa gblɛ esi: Alesigbotsetse gbeblɛawo gblɛ, ale be dudu mele wo ŋu o la, nene-mawo mawo Yuda-fia Zedekiya kple efe amegawo, amesiwo kpɔɔ de Yerusalem, kple amesiwo susɔ de anyigba la dzi, kpakple amesiwo le Egipte-nyigba dzi lae. 9 Matsɔ wo awɔ bibi kple dzogbevɔe na anyigba dzi fiadufewo katã, woanye alomedenu, lodonu, ahamasinu kple diɲodonu le teje, siwo katã manyã wo ado do. 10 Mado yi, dowuame kple dovwɔ de wo, vase de esime woatsrɔ awɔ le anyigba, si metsɔ na woawo kple wo fofowo la dzi.

Yuda-duko la ano aboyo me fe blaadre.

25. Esia nye gbe, si va na Yeremya de Yuda-duko blibo la ŋu le Yuda-fia Yoyakim, Yosiya vi fe fe enelia, si nye Babel-fia Nebukadnezar fe fe gbãto me, 2 gbe, si nyagblɔdila Yeremya to na Yuda-duko blibo la kple Yerusalemto katã: 3 Yehowa fe gbe va nam tso Yuda-fia Yosiya, Amon vi fe fe wuietɔlia dzi va-

sede egbe, fe blave vɔ etɔ sɔŋ nye esi, eye mefo nu kpli mi daa atradi; ke miedo to o. 4 Eye Yehowa do efe dɔlawo katã, siwo nye nyagblɔdɔlawo de mi, edo wo de mi daa atradi; ke miedo to o, eye miefu to anyi, be miase nu o. 5 Egblo bena: Amesiame netro tso efe mɔ vɔwo dzi kple efe nuwɔna vɔdiwo me, ne mianɔ anyigba, si Yehowa tso na mia kple mia fofowo tso mavɔ me yi mavɔ me la dzi. 6 Migadze mawu tutowo yome, ne miasubɔ wo ahade ta agu na wo o, eye migatsɔ miafe asinudɔwɔwɔwo do dziku nam o, ekema nyemawo vɔa deke mi o. 7 Yehowa be: Ke miegbe tododom, ne miatsɔ miafe asinudɔwɔwɔwo ado dziku nam hena miafe gbeblɛ. 8 Eyata ale Yehowa Zebaot gblɛ esi: Esi miegbe tododo nye nyawo la, 9 eyata, kpɔ da, makple anyiehe fomeawo katã kple nye dola Babel-fia Nebukadnezar ve, eye mana woava fo de anyigba sia kple edzinolawo kple dukɔ sia katã dzi godoo, matsrɔ wo gbidigbidi, eye matsɔ wo awɔ bibi, alomedenu kple afedoe tegbee; Yehowa ye gblɛ! 10 Eye matsi asejetsotso fe didi kple didi fe didi, ŋugbetasrɔ fe gbe kple ŋugbetɔ fe gbe, tetutu fe didi kple akadi fe keklɛ nu le wo dome. 11 Anyigba sia azu afedo kple gbege, eye dukɔ sia asubɔ Babel-fia fe blaadre sɔŋ.

Babel fe gbeblɛ.

12 Yehowa be: Ne fe blaadre la de vɔ la, ekema mahe to na Babel-fia kple dukɔ ma kpakple Kaldeanyigba le wofe vodada ta, eye matsɔ awɔ gbege dikaa. 13 Eye mana nye nya, siwo katã megblo de anyigba ma ŋu la, nava edzi; nya, siwo katã Yeremya gblɛ di de dukɔwo katã ŋu wonlo de agbalɛ sia me la. 14 Elabena woawo hã asubɔ dukɔ gedewo kple fia gawo, eye mado etefe na wo le wofe nuwɔna kple wofe asinudɔwɔwɔwo nu.

Domedzoe kplu la enye dukɔwo katã to.

15 Elabena ale Yehowa, Israel fe Mawu la, gblɛ nam enye si: Xɔ domedzoe fe weinkplu sia le asinye, eye natsɔe na dukɔ, siwo katã gbɔ mado wɔ do la, woano.

a 18, 11.

b 1, 11, 13.

c 31, 29.

d 27, 6.

e 31, 33, 34.

f 29, 17.

g 16, 9.

h 29, 10; Kron. I, 36, 21; Ezra I, 1; Dan. 9, 2.

i 29, 18.

j 51, 7; Yes. 51, 17.

k Nyad. 14, 10.

16 Eye ne wonoe la, woano munmū sagāsagā, eye woadze adava le yi, si maḍo de wo dome la ta. 17 Tete mexo kplu la le Yehowa si, eye mekpee na doko, siwo katā gbɔ Yehowa dom do: 18 na Yerusalem kple Yuda-duwo, wofe fiawo kple wofe amegāwo, ne mawo wo wozu afedo, bibi, alomedenu kple diḅudonu, abe alesiwòle egbe siawo ene; 19 na Egiptefia Farao kple efe dɔlawo, efe amegāwo kple efe duko blibo la; 20 na duko tsakatsaka blibo la, Uz-nyigba dzi fiawo katā, Filistitowo fe anyigba dzi fiawo katā, Askalon, Gaza, Ekron kple Asdod fe ame mamleawo; 21 na Edom, Moab kple Amon-viwo; 22 na Tirofiawo katā, Zidon-fiawo katā kple fupkpowo dzi fia, siwo le atsiafu fe go keme; 23 na Dedan, Tema, Buz kple akotsolawo katā; 24 na Arabia-fiawo katā kple duko tsakatsaka, siwo le gbegbe fe fiawo katā; 25 na Zimri-fiawo katā, Elamfiawo katā kple Media-fiawo katā; 26 na anyiehe fiawo katā, esiwo le kpuife kple adzoge tso wo nɔewo gbɔ, kple xexeme fiadufe, siwo katā le anyigba dzi; eye fSesaxfia anoe de wo yome.

27 Eye nagblɔ na wo bena: Ale Yehowa Zebaot, Israel fe Mawu la, gblɔ esi: Mino aha miamu, eye midze xe, midze anyi, eye migafɔ o, le yi, si maḍo de mia dome la ta. 28 Eye ne wogbe be, yewomaxo kplu la le asiwò o la, ekema gblɔ na wo be: Ale Yehowa Zebaot gblɔ esi: Mianoe kokoko! 29 Elabena keke du, si nu woyonye nko do ke hā nwe medze vɔwɔwɔ gɔme do, eye miawo miato le emea? Womagbe tohehe na mi o! Elabena meyo yi de anyigbadzitowo katā nu, Yehowa Zebaot ye gblɔe.

30 Eye wò la nagblɔ nya siawo katā di de wo nu agblɔ na wo bena: Yehowa le igbe dem tso dzi me, eye wòna efe gbe di tso efe nɔfe kɔkɔe la me; ele gbe dem de efe lānyife nu, eye wòto ayiboopɛe abe weinflawo ene de anyigbadzitowo katā nu. 31 Hovɔwɔ de anyigba fe mlɔenu; elabena Yehowa le avu wom kple dukowo, ele vɔnu drɔm nutilawo

katā, eye wòatsɔ ame vɔdiwo ade asi na yi, Yehowa ye gblɔe.

32 Ale Yehowa Zebaot gblɔ esi: Kpɔ da, dzogbevɔe tso duko gbɔ yi duko gbɔ, eye wode zi ahom gā me le anyigba fe mlɔenu. 33 Yehowa fe amesiwo wòwu le nkeke ma me la, woano anyi tso anyigba fe mlɔenu dasede anyigba fe mlɔenu; womafa na wo o, womafo wo nu fu o, eye womadi wo o, eye wozu aduḍo le agble me. 34 Mifa avi, mi blāklɔviwo, mido afa, eye mifo togotogoe, mi lāha fe bubumewo, elabena miafe azā de, ne woawu mi, eye makaka mi ahlē, ne miano abe agba xɔsi, si ge dze anyi ene! 35 Sitsofe abu de lāklɔviwo, eye sisi abu de lāha fe bubumewo. 36 Lāklɔviwo fe yli kple lāha fe bubumewo fe avi le diḍim; elabena Yehowa gblɔ wofe lānyife, 37 eye gbedufe, si wovona do la nu yi le Yehowa fe dɔmedzoe nu. 38 Eglɔe efe avegoe di abe dzata ene; elabena wofe anyigba zu gbegbe le yi gblɔenu kple efe dɔmedzoe heliheli nu.^c

Yeremya di tso duko la si bena, wòatɔo dzi me. Wòto enu hedibena, yewoawui; gake ededokui nu, eye ame tsitsisa dewo hā ohi eta.

26. Le Yuda-fia Yoyakim, Yosiya vi fe fiaduḍu fe gomedzedzea me la, gbe sia tso Yehowa gbɔ bena: 2 Ale Yehowa gblɔ esi: Yi datsi tre de Yehowa fe afe fe xoxonu, eye nagblɔ nya, siwo katā meto na wò be, nagblɔ na wo la, na Yuda-du, siwo katā va gbe do ge da le Yehowa fe me; megana nyaa deke nato le eme o. 3 Dewohi woasee, eye amesiame atrɔ tso efe mo vɔ dzi; ekema vɔ, si medo be, mawo wo le wofe nuwɔna vɔdiwo tala, avem. 4 Eye nagblɔ na wo bena: Ale Yehowa gblɔ esi: Ne miedo tom, be miazɔ de nye se, siwo mede na mi nu o, 5 miedo to nye dɔla nyagblɔdɔlawo fe nya, siwo medo de mi dɔaa atradi la o, eye miegbe wo sese la, 6 ekema mawo afe sia abe Silo ene, eye matsɔ du sia awo diḅudonu na anyigba dzi dukowo katā.

7 Eye nunɔlawo kple nyagblɔdɔlawo kpakple duko blibo la wosee Yeremya le nya siawo gblɔm le Yehowa fe me. 8 Eye esi Ye-

a 7, 33.

b 23, 1.

d 3, 25.

e 4, 7.

f 51, 41.

g 36, 3.

h 49, 12; Pet. I. 4, 17.

i Yoel 4, 16; Am. 1, 2; Hos. 11, 10, k 25, 4.

l 7, 12-14; Sam. I. 4, 4, 12.

remya mekpɔ de nu le nya, siwo katã Yehowa de esi, be wɔagblɔ na dukɔ blibo la gbɔgbɔ me o la, nunɔlawo kple nyagblɔdɔlawo kpakple dukɔ blibo la lɛe gbɔ bɛna: Åku kokoko! 9 Nukanuti nɛgbɔ nya dɛ le Yehowa fe ŋkɔ me be, afe sia anɔ abe Silo ene, eye du sia agbã azu afedo? Tete dukɔ blibo la fo takpli de Yeremya ŋu le Yehowa fe me. 10 Esi Yuda-amegãwo se nya siawo la, wotso fia fe me va Yehowa fe me, eye wobɔbɔ nɔ Yehowa fe agbo ye ye la nu. 11 Tete nunɔlawo kple nyagblɔdɔlawo gbɔ na amegãwo kple dukɔ blibo la bɛna: Dutsu sia dze ku; elabena egbɔ nya dɛ de du sia ŋu, abe alesi mia ŋu-tɔwo miesee kple miafe to ene. 12 Eye Yeremya gbɔ na amegãwo katã kple dukɔ blibo la bɛna: Yehowa ye dɔm, be magblɔ nya, siwo katã miese la, de afe sia kple du sia ŋu. 13 Azɔ midɔ miafe zɔzɔme kple nuwɔnawo dɔ, eye mise Yehowa, mia Mawu fe gbe; ekema vɔ, si Yehowa gbɔ de mia ŋu la, avee.^d 14 Ke nye la mele mia si me, miwɔm abe alesi dze, eye wɔnyo nya ŋu ene. 15 Ke ne miwum la, ekema minyae be, miehe ɔu madifo va mia dɔkui kple du sia kpakple emenɔlawo dzi; elabena nyatefe Yehowa dɔm de mi, be magblɔ nya siawo katã de miafe towo me.

16 Tete amegãwo kple dukɔ blibo la gbɔ na nunɔlawo kple nyagblɔdɔlawo bɛna: Dutsu sia medze ku o, elabena efo nu na mí le Yehowa, mía Mawu fe ŋkɔ me. 17 Eye ŋutsuwo tsi tre tso anyigba la fe ame tsitsiwo dome gbɔ na dukɔ la fe takpekpe blibo la bɛna: 18 Mixa, Morasito la, gbɔ nya dɛ le Yuda-fia Xizkiya ŋli, eye wɔgbɔ na Yuda-duko blibo la bɛna: Ale Yehowa Zebaot gbɔ esi: Woade Zion abe agble ene, Yerusalem azu anyiglãgo, eye gbedoxɔ fe togbe la azu togbe toave. 19 De Yuda-fia Xizkiya kple Yuda blibo la wuia? De mevɔ Yehowa boŋ, eye wɔfo koko na Yehowa, ale be vɔ, si Yehowa gbɔ de wo ŋu la, kvee oa? Eye de míawo míahɛ vɔ gã sia ava mía dɔkui dzia?

20 Eye ŋutsu bubu gbɔ nya dɛ le Yehowa fe ŋkɔ me, amesi ŋkɔ nye Uriya, Semaya vi, tso Kiryat-Yearim; egbɔ nya dɛ de du sia kple anyigba sia ŋu wɔsɔ kple Yeremya fe nyawo. 21 Eye esi fia Yoyakim kple efe kalɛtɔwo katã kpakple amegãwo katã se efe nyawo la, fia la di be, yeawui. Ke Uriya see, eye wɔvɔ hɛsi yi Egipte. 22 Tete fia Yoyakim dɔ amewo de Egipte: Elnatan, Axbor vi, kple ŋutsu, siwo kpe de enu. 23 Wokplɔ Uriya tso Egipte ve na fia Yoyakim, eye wɔwui kple yi hetsɔ efe kukua fu gbe de dukɔ hahoo la fe yɔdowo dzi. 24 Ke Åxikam, Safan vi, kpe de Yeremya ŋu, eye metsɔ de asi na dukɔ la, be wɔawu o.

Yeremya bla tso siawo kple Yuda-tɔwo si bɛna, woabɔbɔ wo dɔkui de Babeltɔwo te, elabena esia nye Mawu fe lolɔnu.

27 Le Yuda-fia Zedekiya, Yo-siya vi fe fiaduɔu fe gɔmedzedzea me la, Yehowa fe gbe sia va na Yeremya bɛna: 2 Ale Yehowa gbɔ nam enye si: Gbe ka, eye nawo kɔkuti atso ku wɔ kɔ.^e 3 Eye natsɔ de dɔla, siwo va Yuda-fia Zedekiya gbɔ le Yerusalem la si faɔ de Edom-fia, Moab-fia, Amon-viwo fe fia, Tirofia kple Sidon-fia. 4 Eye nade gbe wo si aɔ de wofe afetɔwo bɛna: Yehowa Zebaot, Israel fe Mawu la be: Ale miagblɔ na miafe afetɔwo enye si: 5 Nyee tso nye ŋusɛ gã kple nye alo, si le dzi la, wɔ anyigba, amegbetɔwo kple lãwo, siwo le anyigba dzi, eye amesi dze ŋunye la, metsɔne na. 6 Azɔ metsɔ anyigba siawo katã de asi na nye dɔla Babel-fia Nebukadnezar, eye gbemelãwo hæ metsɔ de asi ne, ne woasubɔe. 7 Eye dukɔ gedewo asubo eya kple via kpakple efe togbuiyɔvi, vasede hesime azã nade na efe anyigba, eye wɔasubɔ dukɔ gedewo kple fia gãwo. 8 Eye ne dukɔ kple fiaduɔɔ de be, yemasubɔ Babel-fia Nebukadnezar o, eye yemade kɔ Babel-fia fe kɔkuti me o la, matsɔ yi, dɔwuame kple dɔvɔ ahe to na dukɔ ma, vasede esime mato efe asi dzi atsrɔe kenken, Yehowa ye gbɔe. 9 Ke miawo la migado to

^a Fla. II. 22, 12.

^b Do. 6, 13.

^d 7, 3.

^e 18, 1.

^f 26, 21. 22.

^g 25, 9.

^h 26, 12.

ⁱ Mi. 3, 12.

^k 18, 8.

miafe nyagblodilawo, bokonawo, drɔ̀ekulawo, gbesalawo kple dzotawo, amesiwo le gbogblom na mi be, miasubɔ Babel-fia o la o.^a 10 Elabena alakpanya gblom wole di na mi, be woade mi da le miafe anyigba dzi, ne manya mi, eye miatsrɔ. 11 Yehowa be: Ke dukɔ, si tso efe ko de Babel-fia fe kɔkuti me, eye wosubɔe la, mana wɔnɔ anyigba dzi ade dzi di, ade agble de edzi, eye wɔnɔ edzi.

12 Mefo nu kple Yuda-fia Zedekiya de nya siawo nu pɛpɛpɛ gblɔ bena: Mitsɔ miafe ko de Babel-fia fe kɔkuti me, eye miasubɔ eya kple efe dukɔ, ekema mianɔ agbe. 13 Nukanuti mia kple wɔ dukɔ miebe, yewoaku de yi, dɔwuame kple dɔvɔ si me, abe alesi Yehowa gblɔ de dukɔ, si gbe be, yemasubɔ Babel-fia o la nu ene? 14 Eye migado to nyagblodila, siwo le gbogblom na mi be, migasubɔ Babel-fia o la fe nya-wo o; elabena alakpanya gblom wole di na mi. 15 Yehowa be: Menye nyee dɔ wo o, alakpanya gblom wole di le nye ŋko me, ne manya mi da, eye mia kple nyagblodila, siwo le nya gblom di na mi la, miatsrɔ. 16 Eye ale megblɔ na nunɔlawo kple dukɔ blibo sia enye si: Yehowa be: Migado to miafe nyagblodila, siwo le nya gblom di na mi be: Kpɔ da, woahe Yehowa fe afe me nuwo agbɔe tso Babel kaba la fe nya o; elabena alakpanya gblom wole di na mi. 17 Migado to wo o, ke boŋ miasubɔ Babel-fia, ekema mianɔ agbe. Nukanuti du sia nazu afedo do? 18 Eye nenyɛ nyagblodilawo wonye, eye Yehowa fe gbe le wo si la, ekema woafɔ koko na Yehowa Zebaot, ne womagatsɔ nusiwo susɔ de Yehowa fe me, de Yuda-fia fe me kple de Yerusalem la, ayi Babel o. 19 Elabena ale Yehowa Zebaot gblɔ de sotia-wo, gazo la, anyinɔawo kple nu bubuawo, siwo susɔ de du sia me la nu; 20 nusiwo Babel-fia Nebukadnezar metsɔ dzoe, esime wɔde aboyo Yuda-fia Yexonyia, Yoyakim vi, tso Yerusalem yi Babel hekpe de Yuda kple Yerusalem fe bubumewo katã nu la o. 21 Elabena ale Yehowa Zebaot,

a 14, 13, 14.

b Kron. II. 36, 22; Ezra 1, 7-11.

d 27, 1c.

e 27, 20.

f kp. 9.

g 23, 3; Kron. II. 36, 10.

h 52, 17.

i 27, 2.

k Fla. II. 24, 14, 16.

l kp. 3.

Israel fe Mawu la, gblɔ de nusiwo susɔ de Yehowa fe me, de Yuda-fia fe me kple de Yerusalem la nu enye si: 22 Yehowa be: Woatsɔ wo ayi Babel, eye woatsi afima, vaseɔe gbesigbe mava bkpɔ wo da, eye makplɔ wo agbɔe va tefe sia.

Avatsɔ nyagblɔla Xananya tsi tre de Yeremya guti.

28. Eye wɔva me le fe ma me le Yuda-fia Zedekiya fe fiadudu fe gomɛdzɛza me le fe enelia fe dzinu atɔlia me be, nyagblodila Xananya, Asur vi tso Gibeon, gblɔ nam le Yehowa fe me le nunɔlawo kple dukɔ blibo la ŋku me bena: 2 Ale Yehowa Zebaot, Israel fe Mawu la, gblɔ esi: Maŋe Babel-fia fe kɔkuti. 3 Le fe eve megbe la matsɔ Yehowa fe afe me nusiwo katã Babel-fia Nebukadnezar tso tso tefe sia yi Babel la, agbɔ va tefe sia. 4 Yehowa be: Makplɔ Yuda-fia Yexonyia, Yoyakim vi, kple Yuda fe aboyome, siwo katã yi Babel la, agbɔ va tefe sia; elabena maŋe Babel-fia fe kɔkuti. 5 Tete nyagblodila Yeremya do nu na nyagblodila Xananya le nunɔlawo kple dukɔ blibo la, amesiwo tsi tre de Yehowa fe afe me la ŋku me 6 gblɔ bena: Neva me, Yehowa newɔ alea! Yehowa newɔ wɔ nya, si nɛgblo di la dzi, eye wɔahe Yehowa fe afe me nuwo kple aboyomeawo katã tso Babel agbɔ va tefe sia. 7 Đeko se nya sia, si gblɔ de mala de wɔ to me kple de dukɔ blibo la fe to me: 8 Nyagblodila, siwo dongɔ na mia kple wɔ tsã la, wogblo awawo, dzogbevɔe kple dɔvɔ fe nya di de anyigba gedewo kple fiadufe gawo nu. 9 Ne nyagblodilaa de gblɔ nutifafanya di, eye efe nya va me la, ekema woadze sii be, Yehowa ye dɔ nyagblodila sia da vavã. 10 Tete nyagblodila Xananya de kɔkuti la le nyagblodila Yeremya fe kɔ, eye wɔnɛe. 11 Eye Xananya gblɔ le dukɔ blibo la ŋku me bena: Ale Yehowa gblɔ esi: Alea maŋe Babel-fia Nebukadnezar fe kɔkuti da le dukɔwo katã fe kɔ le fe eve megbe. Eye Yeremya lé efe mɔ dzo.

12 Tete Yehowa fe gbe va na Yeremya, le esime nyagblodila Xananya ne kókuti le nyagblodila Yeremya fe kò megbe bena: 13 Yi nadagblò na Xananya bena: Ale Yehowa gblò esi: Kókuti atitò nēne, eye nēwò gatò de etefe. 14 Elabena ale Yehowa Zebaot, Israel fe Mawu la, gblò esi: ^bGakókuti metsò de kò na duko sia-wò katà, ne woanye Babel-fia Nebukadnezar teviwo, eye woasubòe; gbemeláwo háe metsò de asi nē. 15 Tete nyagblodila Yeremya gblò na nyagblodila Xananya bena: Xananya, see: Menye Yehowa ye dò wò o, hafi nèle nanam be, dukò sia nanò dzi dóm de alakpanya nu. 16 Eyata ale Yehowa gblò esi: Kpò dā, madò wò dā le anyigba dzi; áku le fe sia me, elabena égblo ^aaglādzenya de Yehowa nu. 17 Eye nyagblodila Xananya ku le fe ma me le dzinu adrelia me.

Yeremya gblò agbalé na Yudatowo le Babel.

29. Agbalé, si nyagblodila Yeremya gblò le Yerusaleme dò de aboyomeawo fe ame tsitsi susòeawo, nunolawo, nyagblodilawo kple dukò blibo, si Nebukadnezar de aboyoe tso Yerusaleme yi Babel la me nya enye si; 2 le aboyode de ^afia Yexonya kple fiasrò, afe-dzikpòlawo kple Yuda-amegáwo kpakple Yerusaleme-amegáwo, atikapalawo kple gbedewo tso Yerusaleme megbe; 3 etsòe de Eleasa, Safan vi, kple Gemarya, Xilkiya vi, amesiwo Yuda-fia Zedekiya dò dò de Babel-fia Nebukadnezar gblò le Babel la si: 4 Ale Yehowa Zebaot, Israel fe Mawu la, gblò na aboyomeawo katà, amesiwo mena wokplò tso Yerusaleme yi Babel la enye si: 5 Mító afe miano eme; mítò abò, eye miadu eme kutsetse. 6 Mide srò, eye midzi nutsuviwo kple nyonuviwo; mide nyonu na mia vinutsuwo, eye mide nutsu na mia vinyonuwo, ne woadzi nutsuviwo kple nyonuviwo; midzi de dzi le afima, eye migázu vee o. 7 Midi du, si me mena wòde aboyo mi yi la fe nyuie, eye mido gbe dā na Yehowa de eta; elabena ne eme nyo nē la, eme anyo na miawo há. 8 Elabena ale

a 14, 14.

b 27, 6.

c 26, 11–13.

e 23, 14; 29, 33.

f Mo. V. 4, 29; Yes. 55, 6. g Ps. 126, 4.

h Fla. II. 24, 14. 15.

i 24, 8.

k 24, 9. 10.

l 25, 4. m kp. 4.

Yehowa Zebaot, Israel fe Mawu la, gblò esi: ^aMigana miafe nyagblodila, siwo le mia dome, kple miafe bokonowo nable mi o, eye migalé to de miafe dròe, siwo miekuna la nu o. 9 Elabena alakpanya gblom wole di le nye nkò me. Menye nyee dò wo o, Yehowa ye gblòe!

10 Yehowa be: Ne ^afe blaadre de na Babel wò la, ekema madò nkú mia dzi, eye mawò nye nu-gbe nyui, si medo na mi be, magakplò mi ava tefe sia la dzi. 11 Yehowa be: Elabena menya tame, si medo de mia nu la, nutifafa fe tamee, eye menye dzogbevòe fe tame o, ne mana nuwuwu, si miele mò kpòm na la mi. 12 Miayom, miadado gbe dā nam, eye madò to mi. 13 Miadim, eye miakpom, nenye be miebia tanye se tso miafe dzi blibo me kof. 14 Eye mana miakpom, Yehowa ye gblòe. ^aMagadó mi te, eye mafo mia nu ju tso dukowo katà dome kple tefe, siwo katà menyà mi dò dò, eye makplò mi agbò va tefe, si mena wòde aboyo mi le, Yehowa ye gblòe.

15 Ke miawo miele gbogblom be, Yehowa ye dò nyagblodilawo na yewo le Babel. 16 Elabena ale Yehowa gblò de fia, si bobò nò Dawid fe zikpui dzi, kple dukò blibo, si le du sia me, mia novi, siwo meyi aboyo me kpli mi o la nuti enye si: 17 Ale Yehowa Zebaot gblò esi: Kpò dā, madò yi, dōwuame kple dōvò de wo, eye ^amawò wo abe gbotsetse vovo, siwo gblé, dudu mele wo nu o la ene. 18 Matsò yi, dōwuame kple dōvò anyà wò de nu; matsò wo awò nòdzinu na ^anyigba dzi fiadufewo katà, eye woazu dīgudonu, bibi, almedenu kple vlodonu le dukowo katà dome, afisi manya wò adò dò.

19 Yehowa be: Elabena wome-dò to nye nya, siwo mede nye dola nyagblodilawo si dò de wo dāa-atradi, eye wogbe tododo la o, Yehowa ye gblòe! 20 Ke ^ami aboyomewo katà, amesiwo mena wokplò tso Yerusaleme yi Babel la, mise Yehowa fe nya! 21 Ale Yehowa Zebaot, Israel fe Mawu la, gblò de Axab, Kolaya vi, kple

Zedekiya, Maaseya vi, ^aamesiwo le alakpanya gblom di na mi le nye nko me la nu enye si: Matsɔ wo ade asi na Babel-fia Nebukadnezar, eye wɔawu wo le mia nku me. 22 Eye woazu dɔnudonu na Yuda fe aboyome, siwo katã le Babel la bena: „Yehowa awɔ wɔ abe Zedekiya kple Axab, amesiwo Babel-fia mɛ le dzo me la ene.“ 23 elabena wowɔ nukpenanu le Israel, be wowɔ ahasi kple wo haviwo srɔwo, eye wogblɔ alakpanya, si nyemede wo si o la, le nye nko me. Menyae, eye menyae dasefo, Yehowa ye gblɔe!

Tohehe gbogblɔdi na Semaya.

24 Eye nagblɔ na Semaya, Nexelamito bena: 25 Ale Yehowa Zebaot, Israel fe Mawu la, gblɔ esi: Eɖlo agbalɛ le wɔ nko me do de dukɔ blibo, si le Yerusalem kple nunɔla /Zefanya, Maaseya vi, kpakple nunɔlawo katã bena: 26 Yehowa tsɔ wɔ do nunɔla de nunɔla Yoyada teƒe, ne nanye dzi-kpɔla le Yehowa fe aƒe la me de amesiame, si fe ^htagbo gblɛ, wɔle nya gblom di la nu, eye nadee kunyowu kple ga me. 27 Nukaɖuti mɛxe mo na Yeremya, Anatotito, amesi le nya gblom di na mi la oa? 28 Elabena eɖo agbalɛ de mi le Babel be: „Eteƒe adidi; eyata mitso aƒe mianɔ eme; mitso abɔ miadu eme kutsɛse.“ 29 Eye nunɔla Zefanya xlɛ agbalɛ sia de nyagblɔdila Yeremya fe to me. 30 Tete Yehowa fe gbe va na Yeremya bena: 31 Do ame ɖa, ne woagblɔ na aboyomeawo katã bena: Ale Yehowa gblɔ de Semaya, Nexelamito nu enye si: Esi Semaya gblɔ nya di na mi, evɔ wɔnye nyemedɔe o hafi, eye wɔna miele dzi dom de alakpanya nu la, 32 eyata ale Yehowa gblɔ esi: Kpɔ ɖa, mahe to na Semaya, Nexelamito la, kple eƒe fome; amea deke makpɔtɔ ne, si anɔ dukɔ sia dome o, eye makpɔ nyuie, si mawo na nye dukɔ la o, Yehowa ye gblɔe; elabena egblɔ ^oaglãdzenya de Yehowa nu.

Nyagblɔdi le Israel kple Yuda fe dede kple amesiawo fe vava nɔti.

30. Yehowa fe gbe, si va na Yeremya, enye si: 2 Ale Ye-

^a kp. 8.

^b 29, 14.

^d Yes. 13, 8.

^e Yoel 2, 11; Zef. 1, 15.

^f 21, 1; Fla. II. 25, 18. ^g 27, 12.

^h Hos. 9, 7.

ⁱ 23, 5; Xez. 34, 22.

^k 46, 27; Yes. 44, 2.

^l 10, 24.

ⁿ 15, 18.

^o 28, 16.

howa, Israel fe Mawu la, gblɔ esi: Dlo nya, siwo katã megblo na wɔ la, de agbalɛ me. 3 Yehowa be: Elabena kpɔ ɖa, nkeke li gbɔna, eye ^hmado nye dukɔ Israel kple Yuda te, mana woagbo va anyigba, si metsɔ na wo fofowo la dzi, eye woaxɔe wɔanye wo tɔ, Yehowa ye gblɔe.

4 Nya, siwo Yehowa gblɔ de Israel kple Yuda nu la, wonye si: 5 Ale Yehowa gblɔ esi: Miesɛ nɔ-dziyli, vɔvɔ dede sɔɔ, eye nɔtifaƒaa deke meli o. 6 Mibia se, eye mido nku anyi be, de nɔtsu dzia vi loo? Nukaɖuti mele nɔtsu sia nɔtsu kpɔm wɔtsɔ asi do ali abe ^hnyɔnu lɛku ene, eye woƒe nku me wo katã fu tititi? 7 Alele, ^hnkeke ma enye nkeke gã, eye eteƒe meko o; xaxayi li na Yakob, ke woadee le eme. 8 Yehowa Zebaot be: Ava me le nkeke ma dzi be, maƒe eƒe ^hkokuti ɖa le wɔ ko, eye matsɔ wɔ kawo, eye magasubɔ ame tutɔwo azo o; 9 ke boɔ woasubɔ Yehowa, woƒe Mawu la, kple woƒe fia Dawid, amesi do ge mala na wo.

10 Yehowa be: Eyata nye dɔla Yakob, ^hmegavɔ o, Israel, dzi meƒe de le fowo o; elabena made wɔ tso didife kple wɔ fome tso anyigba, si dzi woɔe aboyoyi la dzi; Yakob agatɔ agbo, eye woagbo de eme bokɔ, amea deke mado vɔdi ne o. 11 Yehowa be: Meli kpɔli wɔ, ne made wɔ; matsɔ dukɔ, siwo katã dome mekaka wɔ do la, ke nyematsɔ wɔ ya o; nyemagblɛ wɔ di tomahemahee o, ke boɔ mahe to na wɔ de ^hdo-do nu.

12 Ale Yehowa gblɔ esi: ^hWofo wɔ vie nɔti, eye abi vɛe le nu-wɔ. 13 Wɔ nya meɖi amea deke o, hayahaya mele wɔ abiawo nu o, eye atikea deke meli na wɔ o. 14 Wɔ ahiaviwo katã nɔ wɔ be, eye womebia tawɔ se o; elabena metsɔ tohehe, si teƒe meko o la, fo wɔe abe futɔ fe amefofo ene le wɔ vodada gbogboawo kple wɔ nuvɔ gedeawo ta. 15 Nukaɖuti nɛle xli dom le wɔ fofo ta be, wɔ vevesese teƒe meko o? Le wɔ vodada gbogboawo kple wɔ nuvɔ gedeawo tae mewo nusia wɔ do. 16 Eyata woadu amesiwo katã ɖu

wò, eye wò ketowo katá ayi aboyo me; woaha amesiwo ha wò, eye woada adzo amesiwo katá da adzo wò.^b 17 Yehowa be: „Mahaya wò, eye mayo dɔ wò abiawo; elabena wole yowòm be „amenyādegbea“ Zion, „si ta womebiana sena o.“

18 Ale Yehowa gblo esi: „Kpo da, maɔ Jakob fe agbado te, eye makpo nublani na efe nɔfewo, woagatso du la de efe togbe dzi, eye fiasā anɔ etefe xoxoa. 19 Kafukafuha kple dzidzɔkpolawo fe gbe adɔ le wo dome; mana woaddi de dzi, eye womazu wɛe o, made bubu wo ŋu, eye womadi gbɔ o. 20 Viawo anɔ abe tsā ene, efe amehawo ali ke le ŋkunya me, eye mahe to na amesiwo katá te wo de anyi la. 21 Wofe ɔamegā ado tso wo dome, eye wo dzidula ado tso wo titina; mana wòate va agogom, elabena amekae adodzi, be yeate de ŋunya ma? Yehowa ye gbloe. 22 Mianya dukɔ nam, eye manye Mawu na mi.^k

23 Kpo da, Yehowa fe ahom le tutum le dɔmedzoe me, eye ya vuduvudu le fɔjom de ame vɔ-ɔjiwo fe ta dzi.^k 24 Yehowa fe dɔmedzoe nu mafa o, vasede esime wòawo efe dzimesusuwo dzi ade goe hafi; miava dze sii le ŋkeke mɔceawo me xoxo.

Nyagblɔdɔ le Israel fe xoxo ŋu.

31. Yehowa be: Le yemayi la manye Mawu na Israel fe fomeawo katá, eye woawo anye dukɔ nam.ⁿ 2 Ale Yehowa gblo esi: Dukɔ, si susɔ tso yi nu la, kpo amenuveve le gbea dzi. Tso nakplɔ Israel ayi gbɔdemefee! 3 Yehowa de edokui fiam le didife. Metsɔ lɔlɔ mavɔ lɔ wò, eyata meɔ amenuveve dɔ na wò didie alea. 4 Detugbi Israel, magatso wò, eye natsi tsotso; agakpla wò asiwuiwo, eye adɔ dzidzɔkpolawo fe to me; 5 woagade weingble de Samaria-towo dzi; amesiwo de wo la, woadu wo me kutsetse. 6 Elabena ŋkeke li gbɔna, eye dzɔlawo ado yli le Efrayim-towo dzi bena: Mitso, ne miayi Yehowa, mia Mawu la gbɔ le Zion.

7 Elabena ale Yehowa gblo esi: Mido dzidzɔyɔli de Jakob ŋu, eye mitso aseye de dukowo fe ta ŋu!

^a Yes. 36, 8-10.

^b Yes. 33, 1.
^c 23, 6.

^d kp. 2.

^e Kor. II. 6, 18.

^f kp. 9.

^g 24, 7.

^h Yes. 58, 11.

ⁱ 23, 19.

^j Mat. 2, 18.

^k kp. 33; 24, 7.

Mina kafukafuha nadi, eye migblo be: Yehowa, xɔ na wò dukɔ, na Israel mamlea! 8 „Kpo da, makplɔ wo tso anyiehe-nyigba dzi, eye mafo wo nu fu tso anyigba fe dzogowoo dzi, ŋkunowo, xɔdrɔwo, funowo kple vɔnowo siaa anɔ wo dome, woanɔ ha gawo me agbɔ va afisia. 9 Woanɔ avi dzi ava, eye woanɔ koko fom makplɔ wo ve; makplɔ wo ato mɔ dzɔdzɔe, si dzi womakli nu le o la dzi ayi tɔruwo toe; elabena ffofo menyɛ na Israel, eye Efrayim la, vinye ŋgogbea ye. 10 Mi dukowo, mise Yehowa fe nya, mitoe le fukpowo dzi le didife gblo bena: Eya, amesi kaka Israel hlɛ la, agafo enu fu, eye wòanyii, abe alesi lã-kplɔvi nyia lãhae ene. 11 Elabena Yehowa xɔ Jakob fle, eye wò-dee tso nusɛto si me. 12 Woava atso aseye le Zion fe togbe dzi, eye woanyɛ zi de Yehowa fe nu nyuiwo dzi, de lu, wein kple ami, alɛviwo kple nyiwo dzi, wofe luwo anɔ abe abɔ, si wode tsii ene, eye nu magati kɔ na wo azɔ o. 13 Emegbe la detugbiwo, deka-kpuiwo kple ame tsitsiwo siaa adu ye akpo dzidzɔ; matɔ wofe nu-xaxa wòazu dzidzɔ, mafa akɔ na wo, eye mado dzidzɔ na wo le wofe konyifafa megbe; 14 matsɔ ami adi fo na nunɔlawo, eye madi fo na nye dukɔ la kple nye nu nyuiwo, Yehowa ye gbloe.

15 Ale Yehowa gblo esi: „Wose konyifagbe le Rama kple avifafa vevie, Raxel le fafam na viawo, eye wògbe be, womegafa akɔ na ye le ye viwo guti o, le esi womegali o la ta. 16 Ale Yehowa gblo esi: Tsri avifafa na wò gbe kple adatsi na wò ŋkuwo; elabena fetu li na wò dɔwɔwo, eye woagatrɔ agbɔ tso futɔwo fe anyigba dzi, Yehowa ye gbloe. 17 Yehowa be: Mɔkpɔkpo le wò ŋkeke, siwo gbɔna la ŋu, eye deviawo agatrɔ va wofe anyigba dzi. 18 Mese Efrayim le nu xam xoxo be: „Ehe to nam, eye mena nɛhe to nam abe nyivi, si womemlã o la ene; gakplɔm gbloe, ekema matɔ ta me; elabena wòe nye Yehowa, nye Mawu. 19 Elabena esi metro ta me la, evem, eye esi medze si nu la, mefo akli to; ŋu kpem, eye

nye mo tsi dā, elabena nye devime n̄kpe le n̄nye. 20 Efrayim la, vi vevi kple vi mal̄nugb̄a w̄onye nama? Elabena ̄ne menȳa fo nu le en̄u ko la, nye n̄ku n̄a eyama dzi daa; eyata nye ̄do me le t̄ot̄om de en̄u, makp̄o nu-blanui n̄e kokoko, Yehowa ye gbl̄e. 21 ̄Do n̄kud̄odz̄ikpewo, tu d̄zesidonuwo, t̄s̄o w̄o tame ̄do mo, si n̄eto la n̄u. Tr̄o gbo, detugbi Israel, tr̄o gbo, va w̄o du siawo me! 22 Xeka ̄xi n̄ano t̄sa gl̄ala tsam ase ̄do, w̄o nȳonu dzego? Elabena Yehowa le nu yeye w̄o ge le anyigba dzi: Nȳonu ade to de n̄utsu.

23 Ale Yehowa Zebaot, Israel fe Mawu la, gbl̄o esi: Ne megado w̄o te la, ekema woagbl̄o n̄ya sia le Yuda-nyigba dzi kple efe duwo me bena: Yehowa ayra w̄o, w̄o dzodz̄onyenyene n̄afe, w̄o to k̄k̄e! 24 Eye Yuda kple efe duwo kat̄a an̄o edzi hekpe de agbledelawo kpakple amesiwo hona kple l̄ahawo la n̄u. 25 Elabena ̄mafa dzi na luw̄o, siwo n̄u nu te, eye maɖi fo na luw̄o, siwo nu ti k̄o na. 26 Esia ta men̄o ̄do, eye mekp̄o be, nye al̄o la vivi nam.

27 Yehowa be: Kp̄o da, n̄eke li gb̄ona, eye maf̄a amegbet̄owo kple l̄awo fe nuku de Israel fe afe kple Yuda fe afe la me. 28 Eye ales̄i men̄o n̄ute de wo n̄u, be mal̄a wo, maho wo, magb̄a wo, magbl̄e wo, eye mats̄o wo la, n̄ema man̄o n̄udzo de wo n̄u, be matso wo, eye made wofe agunu to, Yehowa ye gbl̄e. 29 Le n̄eke mawo me la womagagbl̄o azo be: „Fofowo du weintsetse h̄ohl̄e; eye adu n̄yo viwo“ o; 30 ke boɖ amesiame aku de eya n̄uto fe vodada ta, eye amesi du weintsetse h̄ohl̄e la, eyae adu anyo.

Nyagbl̄adi le nubabla yeyea n̄uti.

31 Yehowa be: Kp̄o da, n̄eke li gb̄ona, eye mabla nu yeye kple Israel fe afe kpakple Yuda fe afe.

32 Man̄o abe nusi mebla kple wo fofowo le gbesigbe mel̄e wofe al̄onu, be makpl̄o wo tso Egiptenyigba dzi, nubabla, si wotu, eye nye h̄a megbe wo la ene o, Yehowa ye gbl̄e; 33 ke boɖ n̄nusi mele babla ge kple Israel fe afe la le n̄eke stawo megbe la, enye

^a Yes. 54, 13; Heb. 10, 16, 17.

^b kp. 1.

^c Yes. 48, 16.

^e Hos. 11, 8.

^f 33, 8; Yes. 43, 25.

^g 33, 25.

^h Ro. 11, 1.

ⁱ Mat. 11, 28.

^k Zax. 14, 10.

^l Kony. 5, 7; Xez. 18, 2.

Yeremya fe agblea de abe totrogbo tso Babel fe dzesi ene.

^m Fla. 11, 25, 1, 2.

ⁿ Heb. 8, 8 – 12.

^p Ro. 11, 27.

^q 21, 7; 27, 6.

esi: ̄Mats̄o nye se la ade wofe ̄do me, eye magl̄e de wofe dzi n̄u, manye Mawu na wo, eye ̄bwoawo nanye nye duko, Yehowa ye gbl̄e. 34 Amea deke magafia nu xol̄ovia kple novia agbl̄o be: „Dze si Yehowa“ o, elabena wo kat̄a woadze sim t̄so ̄deviwo dzi vasede tsitsiawo dzi, Yehowa ye gbl̄e; elabena /mats̄o wofe vodadawo ake wo, eye nyemagado n̄u wofe nuv̄owo azo o. 35 Ale Yehowa gbl̄o esi; eya amesi w̄o ye, ne woakl̄e le n̄eke me, eye w̄odo na ̄leti kple ̄letiviwo be, woakl̄e le z̄a me, eya amesi de ad̄a ta me na atsiaju, be efe tsotsoewo n̄adze agbo la, en̄ko enye Yehowa Zebaot: 36 Ne ̄dodo siawo te da le n̄kunya me la, ekema ̄Israel-fome la h̄a nu atsi, maganye duko le n̄kunya me akp̄o gb̄ede o, Yehowa ye gbl̄e. 37 Yehowa be: Ne woate n̄u adzidze dzifowo le dzi me, eye woate n̄u adzro anyigba fe agunu me akp̄o le anyi me la, ekema nye h̄a mats̄o Israel fe fome b̄l̄ibo la afu gbe le nusiwo kat̄a wowo la ta, Yehowa ye gbl̄e.

38 Yehowa be: Kp̄o da, n̄eke li gb̄ona, eye woatso du la na Yehowa tso Xananeel fe x̄o tsrala gb̄o vasede dzogoe gbo la nu.^k 39 Eye dzidzeka agato Gareb fe togbe dzi t̄e ahanȳe kpo ado ta Goa. 40 Eye ame kuku balime, dzowo balime b̄l̄ibo la kpakple agblewo kat̄a dake de Kidront̄ovu la nu vasede s̄ogbo la fe dzogoe dzi an̄o k̄ok̄e na Yehowa; womagagbl̄e azo o, eye womagagb̄ae afu anyi akp̄o gb̄ede o.

32. Yehowa fe gbe, si va na Yeremya le Yuda-fia Zedekiya fe fe ewolia, si nye Nebukadnezar fe fe wuienyilia me la, enye si: 2 Yemaɖi ̄Babel-fia fe avako de to de Yerusalem, eye wode nyagbl̄oɖila Yeremya gaxo de dzolawo fe x̄ox̄onu, si le Yuda-fia fe me. 3 Elabena Yuda-fia Zedekiya ye dee gaxo me gbl̄o bena: Nukan̄uti n̄egbl̄o n̄ya ɖi be: „Ale Yehowa gbl̄o esi: Kp̄o da, mats̄o du sia ade asi na Babel-fia, eye woax̄e; 4 Yuda-fia Zedekiya ma-

ge le Kaldeatowo si me o, ke boŋ woatsæ ade asi na Babel-fia kokoko, eye wo kpakplii woafu nu kple wo nɔewo, eye woakpɔ wo nɔewo ŋku me; 5 akplɔ Zedekiya ayi Babel, eye wɔatsi afima, vasede esime ɔmadɔ ŋku edzi, Yehowa ye gblɛ; ne miawo ava kple Kaldeatowo la, madze edzi na mi o."

6 Eye Yeremya gblɔ be: Yehowa fe gbe va gbɔnye bena: 7 Kpɔ da, tɔwɔdia Salum vi Xanameel le gbɔwɔ va ge agblɔna wɔ bena: Xɔ nye agble, si le Anatot la fle, elabena 'wɔ nya wɔnye, be naxɔe afle. 8 Tete tɔnyedia vi Xanameel va gbɔnye le dzɔlawo fe xɔxɔnu, abe alesi Yehowa gblɔ ene, eye wɔgblɔ nam bena: Xɔ nye agble, si le Anatot le Benyamin-nyigba dzi la fle, elabena tɔwɔe nye domenyinyi la, eye exɔxɔ la, wɔ nya wɔnye; xɔe fle. Eye medze sii bena, Yehowa fe nya wɔnye. 9 Ale mefle agble, si le Anatot la le tɔnyedia vi Xanameel si, eye meda klosalo sekel wuiadre nɛ. 10 Menɔɔe de agbalɛ me, eye metre enu, mede dasefowo, eye meda ga la le nudanu me. 11 Eye metsɔ asinyigbalɛ, si nu wotre, kple esi le vuvu, seawo kple do-dɔawo 12 de asi na Maxseyia vi Neriya fe vi Barux le nye tɔdia-yovi Xanameel kple dasefowo, amesiwo ŋlɔ ŋkɔ de asinyigbalɛa te la ŋku me kpakple le Yudata, siwo katã le dzɔlawo fe xɔxɔnu la ŋku me, 13 eye mede se na Barux le wo ŋku me bena: 14 Ale Yehowa Zebaot, Israel fe Mawu la, gblɔ esi: Tɔ agbalɛ siawo, asinyigbalɛ, si nu wotre kple esi le vuvu la siaa de ze me, ne woanɔ anyi etefe nadidi. 15 Elabena ale Yehowa Zebaot, Israel fe Mawu la, gblɔ esi: Woagafle xɔwo, agblewo kple weingblewo le anyigba sia dzi.

Yeremya do gbe da, eye Mawu gado ɔngbe ne le Israel fe dede guti.

16 Eye esi metsɔ asinyigbalɛ la na Barux, Neriya vi la megbe la, medo gbe da na Yehowa gblɔ bena: 17 Oo, Afetɔ Yehowa, kɛtsɔ wɔ nɔsɛ gã kple wɔ alo, si le dzi la, wɔ dzifo kple anyigba, ɔnane-

a Mo. II. 20, 5, 6.

b 62, 11.

c Ro. 2, 6.

e Mo. III. 25, 25; Rut 4, 3, 4.

f Mo. IV. 16, 22; g kp. 17.

A kp. 3.

i 19, 18.

k 27, 5.

l Lu. 1, 37.

ke mekpe na wɔ akpa o, 18 "wɔ amesi ve ame akpe nanewo nu, eye nɛdo fofowo fe yodadawo tefe de akɔ me na wo viwo le wo megbe, wɔ Mawu gã nɔsɛtɔ, si ŋkɔ nye Yehowa Zebaot; 19 amesi fe adanudedede kpe, eye efe nuwɔwɔ sɔ gbɔ, wɔ amesi fe ŋkuwo le te de amegbetɔviwo fe mawo katã ŋu, ne nawo na amesiame le efe ɔmawo kple efe nuwɔnawo fe kutsetse nu; 20 wɔ amesi wɔ dze-siwo kple nukunuwo le Egiptenyigba dzi de Israel kple amegbetɔviwo siaa nu vasede egbe, eye nɛde ŋkɔ dokuiwɔ ŋu, abe alesi wɔle egbe siawo ene, 21 ɛtsɔ dze-siwo kple nukunuwo, asi sesɛ kple alo, si le dzi, kpakple ɔndzi gã kplɔ wɔ dukɔ tso Egiptenyigba dzi, 22 eye nɛtsɔ anyigba sia na wo, si ŋu nɛka atam do na wo fofowo be, yeatsɔ anyigba, si dzi notsi kple anyitsi bɔ do la, na wo. 23 Eye wova hexɔe wɔnye wo tɔ, ke wogbe tododo wɔ gbe, womezɔ de wɔ seawo nu o, eye womewɔ nusiwo katã ŋu nɛde se le na wo la o; eyata nɛna dzɔgbevɔe siawo katã va wo dzi do. 24 Kpɔ da, kpofufu va keke dua ŋu ke, ne woaxɔe, eye woatsɔ du la ade asi na Kaldeatɔ, siwo le ava wɔm kplii, le yi, do-wuame kple dovɔ ta; nya, si nɛ-gblɔ la, va me, eye nɛle ekpɔm tso, 25 hafi wɔ, Afetɔ Yehowa, nɛgagblɔ nam be: Tɔ klosalo nafle agblee, eye nado dasefowo enu, evɔ wɔnye wole du la tɔ ge ade asi na Kaldeatowo hafi!

26 Tete Yehowa fe gbe va na Yeremya bena: 27 Kpɔ da, nyee nye Yehowa, nutilawo katã fe 'Mawu; ɔde mado kpo nanea? 28 Eyata ale Yehowa gblɔ esi: Kpɔ da, matsɔ du sia ade asi na Kaldeatowo kple Babel-fia Nebukadnezar, ne wɔaxɔe. 29 Eye Kaldeatɔ, siwo le ava wɔm kple du sia la, age de eme, woato dzo du sia, eye eya kple xɔ, siwo ɔta me wodo dzudzɔ na Baal, eye wofo tsi de anyi na mawu tutɔwo le, ne woatsɔ ado dzikui nam la, afiã. 30 Elabena Israel-viwo kple Yuda-viwo le nu vɔdi dede sɔŋ wɔwɔ dzi le ŋkunye me tso wo fe devime ke, elabena Israel-viwo

tso wofe asinudawawo dodziku nam, Yehowaye gblæ. 31 Elabena du sia do damedzoe kple dziku nam tso gbesigbe wotsœ vasede egbe, ale be mele ede ge da le nkunye me kokoko, 32 le Israel-viwo kple Yuda-viwo, wofe fiawo kple wofe amegawo, wofe nunlawo kple wofe nyagblodilawo, Yuda-ntusuwo kple Yerusalemtowo fe nu vōdi, siwo katã wowa, ne woatsœ ado dzikui nam la ta. 33 Wotrœ òume dem, eye menye ŋku me o, womedo to o, eye wodo toku amehhe, eva wōnye wofia nu wo dœa atradi hafi. 34 Wotsœ wofe nɔnyɔnuwo do afe, si ŋu woyɔ nye ŋko do la me, ne woagblẽ kɔ do nɛ. 35 Wo-wɔ nuxefewo na Baal de Ben-Hinom-bali la me, ne woakɔ wofe ntusuvivo kple wofe nyonuvivo ŋu na Molox, nusi nyemedo na wo alo wɔayi nye ta me va ge, be woawɔ nɔnyɔnu sia ahatsɔ ble Yuda ade nuvɔ me o.

36 Eyata ale Yehowa, Israel fe Mawu la, gblɔ de du, si ŋu mia-wo miele gbɔgbɔm le be, woatsœ ade asi na Babel-fia to yi, dowuame kple dovɔ dzi la nɔti enye si: 37 Kpɔ da, mafo wo nu fu atso anyigbawo katã dzi, afisi menyã wo do do le nye damedzoe kple nye dziku kpakple nye nyanyrã gã me, magakplɔ wo ava teŋe sia, eye woanɔ anyi bokɔ, 38 woanye dukɔ nam, eye manye Mawu na wo. 39 Mana dzi deka kple mɔ deka wo, ne woavɔm xɛawo katã yi hena woawo nɔto kple wo megbeviwo fe nyuie. 40 Mabla nu mavɔ kpli wo, ale be nyemadzudzo nyuiwo wɔ na wo o. Made nɔnyɔ vɔvɔ wofe dzi me, be womagate da le nɔnyɔ o. 41 Makpɔ dzidzo le nyuiwo wɔ na wo ŋu, eye made wofe agunu to de anyigba sia dzi le nyatefe me tso nye dzi blibo kple nye luɔ blibo me. 42 Elabena ale Yehowa gblɔ esi: Alesi mehe dzogbevɔe gã siawo katã va dukɔ sia dzi la, nenema ke mahe nyui, siwo katã ŋu mefo nu le la, ava wo dzi. 43 Eye woagafle agble le anyigba sia, si ŋu miawo miele gbɔgbɔm le be, ezu gbege, elabena amegbetɔ kple lãwo megal

o, eye wotsœ de asi na Kaldeatwo la dzi. 44 Woagatsɔ ga afle agblewoe le Benyamin-nyigba dzi kple Yerusalem-nutowo me le Yuda-duwo kple to dzi duwo me, le bali me duwo kple dzieheduwo me, woade wo agbalẽ me, eye woaŋe enu ahaɔ dasefowo wo ŋu; elabena magado wo te, Yehowa ye gblæ.

Nyagblodi le Israel fe dede tso Babel nɔti.

33 Eye Yehowa fe gbe va na wòle gaxɔ me le dzɔlawo fe bɔxɔxɔnu bena: 2 Ale Yehowa, amesi wɔa nu, Yehowa, amesi doa tame, eye wòwɔnɛ dea goe, eya amesi ŋko nye Yehowa la, gblɔ esi: 3 Yɔm, ekema matɔ na wò, eye made nu gã kako, siwo mɛnya o la, afia wò. 4 Elabena ale Yehowa, Israel fe Mawu la, gblɔ de du siawo me xɔwo kple Yuda-fia-wo fe xɔwo, siwo wogbã fu anyi le kpofufuawo kple yi ta la nɔti enye si: 5 Elabena wova, be woawo aɔa kple Kaldeatwo, ne woatsœ amegbetɔ, siwo mewu le nye damedzoe kple nye dziku me la fe kukuawo ayo wo me fũ, le esi meyla nye ŋku me de du sia le wofe nu vōdi wawowo katã ta la nɔti: 6 Kpɔ da, mayɔ do wo, eye mahaya wo, eye mana nɔtifafa kple nyatefe wo fũ, 7 mana Yuda kple Israel fe aboyomewo nagatɔ agbɔ, eye mado wo te abe tsã ene, 8 eye maklo wo ŋu tso wofe vodada, siwo katã wotsœ wo nuvɔ de nɔnyɔ la me, eye matsœ wofe vodada, siwo katã wotsœ wo nuvɔ de nɔnyɔ, eye wodze aglã de nɔnyɔ la, ake wo. 9 Eye woanye dzidzo ŋko, kafukafu kple adegbe-fofo nam le anyigba dzi dukɔwo katã dome, amesiwo ne wose nu nyui, siwo katã mawo na wo ŋko la, nɔdzi alɛ wo, eye woadzo nyanyanya le nu nyui kple nɔtifafa, siwo katã mena wo la nɔti.

10 Ale Yehowa gblɔ esi: Teŋe sia, si ŋu miele gbɔgbɔm le be, ezu afeɔ, amegbetɔwo kple lãwo megalɔ o, Yuda-duwo kple Yerusalem-kpɔdomeewo tsɔ fuflu, eye amegbetɔwo kple lãwo megalɔ o la, 11 afima woase aseye-tsogbe kple dzidzɔgbe, nɔgbetɔ-

α 29, 14; 30, 3.

β 32, 2.

δ 7, 30; Fia. II. 21, 4, 5.

ε Yes. 22, 10.

ζ 7, 31; 19, 5.

θ 29, 14; 30, 3.

η 24, 7; 30, 22; 31, 1, 33.

ι 31, 34.

κ Xez. 36, 27.

ι 7, 24.

srõ fe gbe kple nugbetõ fe gbe, amesiwo le gbõgbõm be: „Mikafu Yehowa Zebaot, elabena Yehowa fe dome nyo, eye efe amenuveve li tegbee“ la fe gbe le; elabena magadõ anyigba le a be tsã ene, Yehowa ye gblõ. 12 Ale Yehowa Zebaot gblõ esi: Te fe sia kple efe duwo katã, siwo zu afedo, eye amegbetõwo kple lãwo vò li la, aganye lãnyife na lã-kplaviwo, eye lãhawo atsyõ akõ dī; 13 eye alẽwo agato wo xlẽla fe asi te ayi le to dzi duwo, bali me duwo kple dzieheduwo me le Benyamin-nyigba dzi kple Yerusalem-nutowo kple Yuda-duwo me, Yehowa ye gblõ.

Nyagblõdī le Mesia guti.

14 Yehowa be: Kpõ da, ñkeke li gbõna, eye mawo nya nyui, si megblo de Israel fe afe kple Yuda fe afe nu la dzi. 15 Le ñkeke mawo me le yemaɣi la mana atidzedze dzõdzõ nadze na Dawid, eye wõawo nu dzõdzõ, si le etefe le anyigba dzi. 16 Le ñkeke mawo me la woade Yuda, eye Yerusalema hano anyi bokõ, eye ñkõ, si woayõ ne la, anye „Yehowa miafe dzõdzõenyenye.“ 17 Ale Yehowa gblõ esi: Dawid fe amesi abõbõ na Israel fe fiazikpui dzi la, mave gbede o; 18 eye amesi asa numevõ, atõ dzo nuduvõ, eye wõasa akpedavõ le ñkunye me yesiaɣi la, mave le nunõla, siwo nye Lewi-viwo dome gbede o.

Nyagblõdī le Mawu fe nubabla mawo la nu.

19 Eye Yehowa fe gbe va na Yeremya bena: 20 Ale Yehowa gblõ esi: Ne miata nu atu nye nusi mebla kple ñkeke kple zã, ale be ñkeke kple zã maganõ anyi le wo ñõli o la, 21 ekema nye nusi mebla kple nye dõla Dawid la atu, ale be via deke manõ esi, si anye fia de efe fiazikpui dzi o; nenema ke nye nusi mebla kple nunõla, siwo nye Lewi-viwo, amesiwo le suboyem la, hã atui. 22 Alesi „dzifo nu nuwo mele xelẽ me o, eye futake mele dzidze me o la, nenema ke madzi nye dõla Dawid kple nye subõla Lewi-viwo fe fome de dzii.

23 Eye Yehowa fe gbe va na Yeremya bena: 24 Mẽdze si nya,

a Ps. 106, 1;
Ezra 2, 11.

b kp. 20.

d 32, 44.
e 32, 44.

f 23, 5; Yes. 4, 2.
g 23, 6.

h Mo. V. 33, 28.

i 32, 4.

k Sam. II. 7, 12;
Fla. I. 9, 5.

l 52, 11.

n Kron. II. 16,
14.

o Yer. 22, 18.

p 31, 35, 36.

q Fla. II. 25, 1.

r Mo. I. 15, 5;
22, 17.

s kp. 14.

si gblõm dukõ sia le bena: „Yehowa gbe fome eve, si wõtia“ la oa? Ale wole alome dem le nye dukõ nu, eye megadi dukõ le wo ñku me o. 25 Ale Yehowa gblõ esi: De nye nusi mebla kple ñkeke kple zã meli ke, eye medo dzifo kple anyigba fe dõdowo o la, 26 anye ne magbe Yakob kple nye dõla Dawid fe fome, ale be nyemada dzidula tso efe fome adõ Abraham, Isak kple Yakob fe fome la nu o. Elabena „megale wo do ge te, eye makpõ nublanu na wo.

Mawu fe tohehe ava Zedekiya kple dukõ la dzi le se la dzidada guti.

34. Yehowa fe gbe, si va na Yeremya, esime Babel-fia Nebukadnezar kple efe avakõ blibo la, anyigba dzi fiadufe, siwo katã nye eteviwo, kple dukõwo katã le ava wom kple Yerusalem kpa-kple efe duwo katã la, enye si: 2 Ale Yehowa, Israel fe Mawu la, gblõ esi: Yi dagblõ na Yuda-fia Zedekiya bena: Yehowa be: Kpõ da, matsõ du sia ade asi na Babel-fia, ne wõtõ dzoe. 3 Mãge le esi me o, ke boɣ woalẽ wò atõ ade asi ne kokoko, wò ñkuwo akpõ Babel-fia fe ñkuwo, miafo nu kple mia nẽwo, eye ayi Babel. 4 Ke Yuda-fia Zedekiya se Yehowa fe nya. Ale Yehowa gblõ de nuwò enye si: Yi mawu wò o; 5 ke boɣ àku le ñutifafa me, eye „woado dzo na wò abe fofowò, fia xoxoawo, amesiwo do ñgõ na wò la fe ame kuku dzo ene, eye woafa na wò be „ao, afetõ“; nyee gblõ nya sia, Yehowa ye gblõ. 6 Eye nyagblõdila Yeremya gblõ nya siawo katã na Yuda-fia Zedekiya le Yerusalem, 7 esime Babel-fia fe avakõ le ava wom kple Yerusalem kple Yuda-du, siwo katã kpõtõ dī, siwo nye Laxis kple Aseka; elabena woawo nye du sesẽwo kpõtõ le Yuda-duwo dome. 8 Eye Yehowa fe gbe va na Yeremya, esime fia Zedekiya bla nu kple dukõ, si le Yerusalem la, be wõade gbe fã ablode na wo megbẽ, 9 ne amestame nade asi le kluvi kple kovisi, siwo nye Hebritõwo la nu, be amea deke magana novia Yudatõ nawo kluidõ

ne o. 10 Amegāwo katā kple dukɔ blibo la do to, eye woɔ nubabla me be, yewo dome amesiame nade asi le efe klɔvi kple kosivi ŋu, ne womagawo klɔvi do na yewo azo o; eye woɔ to hede asi le wo ŋu. 11 Ke emegbe la wogakplɔ klɔviawo kple kosiviawo, siwo ŋu wode asi le la ve, eye wozi wo dzi be, woanye klɔviawo kple kosiviawo. 12 Tete Yehowa fe gbe va na Yeremya bena: 13 Ale Yehowa, Israel fe Mawu la, gblo esi: Mebla nu kple mia fofowo le gbesigbe mekplɔ wo tso Egipte-nyigba dzi tso klɔvinyenye fe me la gblo bena: 14 Le fe adre megbe la mia dome amesiame nade asi le novia Hebrito, si tso edokui fle ne la ŋuti; nesubɔ wo fe ade, emegbe nade asi le enu woadzo le gbawo. Ke mia fofowo medo tom o, eye womefu to anyi o. 15 Miawo mietɔ egbe siawo, eye miewo nusi nyo le ŋkunya me, be miede gbe fa abloɔde na mia haviwo, eye miebla nu le ŋkunya me le afe, si ŋu woɔ nye ŋko do la me. 16 Emegbe miegatɔ, eye miegbɛ ko do na nye ŋko, mia dome amesiame gakplɔ efe klɔvi kple kosivi, siwo ŋu miede asi le, abe alesi wodi ene la ve, eye miezi wo dzi, be woanye klɔviawo kple kosiviwo na mi. 17 Eyata ale Yehowa gblo esi: Miedo tom, be mia dome amesiame nade gbe fa abloɔde na novia kple ehavi o, eyata ale Yehowa gblo esi: Made gbe fa abloɔde na mi hena yi, dovo kple do-wuame, eye matsɔ mi awo ŋadzidonu na anyigba dzi fiadufewo katā. 18 Eye mawo ŋutsu, siwo tu nye nubabla la, amesiawo mewo nusi wobla le ŋkunya me fe nyawo dzi o la, abe nyivi, si me wofe de eve, eye /woto efe akpaawo dome yi la ene. 19 Yuda-amegāwo kple Yerusalem-amegāwo, afedzikplawo, nunɔlawo kple anyigba dzi dukɔ blibo la, amesiawo to nyivi la fe akpaawo dome yi la, 20 matsɔ woamawo ade asi na wofe futɔwo kple wofe kudilawo, eye wofe kukuawo anye nududu na dzifoxewo kple anyigba dzi lāwo. 21 Matsɔ Yuda-fia Zedekiya kple efe amegāwo ade

a 37, 8.

b Kron. I. 2, 55.

d Mo. II. 21, 2;
Mo. V. 15, 12.e Fla. II. 10, 15.
22.f Mo. I. 15, 10.
17.

g 7, 33.

asi na wofe futɔwo kple wofe kudilawo kpakple Babel-fia fe avako, si dzo le mia ŋu la. 22 Yehowa be: Kpo da, made se woa-tɔ agbo va du sia ŋu, ne woawo ava kpɔli axɔe, ato dzoe, eye mana Yuda-duwo nazu gbege kple afedo.

Mawu fe dukɔ la fe ŋutikokoe le fukpeke megbe.

35 Yehowa fe gbe, si va na Yeremya le Yuda-fia Yoyakim, Yosiya vi ŋoli la, enye si: 2 Yi Rexab viwo fe me, fo nu kpɔli wo, eye nakplɔ wo ayi Yehowa fe me xɔwo dometo deka me, eye nana wein wo woano. 3 Tete medakplɔ Xabazinya vi Yeremya fe vi Yaasanya kple novia kple viawo katā kpakple Rexab viwo fe afe blibo la 4 yi Yehowa fe me de Mawu fe ame Yigdalya vi Xanan viwo fe xɔ, si xe de amegāwo fe xɔ ŋu le kpɔinudzola Salum fe vi Maaseya fe xɔ fe dzigbe gome la me. 5 Eye metsɔ weingo, si yo taŋ, kple kplɔwo do Rexab viwo fe afe la kome gblo na wo bena: Mino wein! 6 Ke wodo ŋu bena: Miele wein no ge o, elabena mia fofo Yonadab, Rexab vi, de se na mi bena: Mia kple mia viwo migano wein gbede o; 7 migatu xɔ o, migafa nuku o, eye migade weingble alo de nanye mia to o; ke boŋ mino agbadawo me le miafe agbe me ŋkekewo katā me, ne miano agbe etefe nadidi le anyigba, si dzi miɛnye amedzro le la dzi. 8 Miedo to mia fofu Yonadab, Rexab vi fe gbe le nusiwo katā ŋu wode se na mi le me, ale be mia kple mia srɔwo, mia ŋutsuviwo kple mia nyɔnuviwo mieno wein le miafe agbe me ŋkekewo katā me o; 9 mietu xɔwo, be miano wo me o, eye weingblewo, agblewo kple nukuwo mele mia si o; 10 ke boŋ miele agbadawo me, miedo to, eye miewo nusiwo katā ŋu mia fofu Yonadab de se na mi le la. 11 Ke esi Babel-fia Nebukadnezar ho va anyigba dzi la, miegblo bena: Mina miayi Yerusalem le Kaldeatowo fe avako kple Aramtowo fe avako ta; ale mieva le Yerusalem.

12 Eye Yehowa fe gbe va na Yeremya bena: 13 Ale Yehowa Zebaot, Israel fe Mawu la, gbl̄o esi: Yi dagbl̄o na Yuda-ṛutsuwo kple Yerusalemt̄owo bena: Yehowa be: De miagbe toḍoḍo tohehe kple nye nyawo sesea? 14 Wowo Yonadab, Rexab vi fe se, si wòde na viawo be, womegano wein o la dzi, eye womenoe o vasede egbe, elabena woḍo to wo-fofo fe sedede. Nye la mefo nu kpli mi daa atradi, gake miegbe toḍoḍo. 15 Meḍo nye dola nyagbl̄oḍilawo kat̄a de mi daa atradii gbl̄o bena: 16 Mia dome amesiame netro tso efe m̄o v̄wo dzi, mid̄o miafe nuw̄o-nawo ḍo, eye migadze mawu tu-towo yome, ne miasub̄o wo o; ekema mian̄o anyigba, si metso na mia kple mia fofowo la dzi; ke miefu to anyi o, eye miegbe toḍoḍo. 16 Rexab vi Yonadab fe viwo wo wo fofofe se, si wòde na wo la dzi, ke duk̄o sia meḍo tom o! 17 Eyata ale Yehowa, Mawu Zebaot, Israel fe Mawu la, gbl̄o esi: Kp̄o ḍa, mahe dzogbe-v̄o, siwo kat̄a megbl̄o ḍe Yuda kple Yerusalemt̄owo kat̄a ṛu la, ava wo dzi, elabena mefo nu kpli wo, ke womesee o, meyo wo, ke wometo o. 18 Eye Yeremya gbl̄o na Rexab viwo fe afe la bena: Ale Yehowa Zebaot, Israel fe Mawu la, gbl̄o esi: Esi miedo to mia fofo Yonadab fe se la, miel̄e efe seawo kat̄a me ḍe asi, eye miewo, abe alesi wòde se na mi ene la, 19 eyata ale Yehowa Zebaot, Israel fe Mawu la, gbl̄o esi: Rexab vi Yonadab fe amesi atsi tre ḍe ṛkunya me la, mave akp̄o o.

Wof̄a Yeremya fe nyagbl̄oḍigbal̄e; gake egaḡo wo yeye le afeto la fe nya nu.

36. Eye Yehowa fe gbe va na Yeremya le Yuda-fia Yoyakim, Yosiya vi fe fe tenelia me bena: 2 Tso agbal̄e nan̄o nya, siwo kat̄a megbl̄o na wò ḍe Israel kple Yuda kpakple dukowo kat̄a ṛu tso esime mede asi nufofo me kpli wò tso Yosiya ṛoli vasede egbe la, ḍe eme. 3 Amea ḍe menya nu o Yuda fe afe la ase v̄o, siwo kat̄a meḍo be, mawo wo la, eye amesiame atr̄o tso efe m̄o v̄wo dzi, eye mats̄o wofo vodada-

wo kple wofo nuv̄owo ake wo. 4 Tete Yeremya yo Amea, Neriya vi, eye Barux ṛlo Yehowa fe nya, siwo kat̄a wogbl̄o n̄e la, tso Yeremya nu de agbal̄e me. 5 Eye Yeremya de se na Barux bena: Mele ga me, nyemate ṛu ayi Yehowa fe me o. 6 Eyata yi nada-xl̄e agbal̄e sia, Yehowa fe nya, siwo n̄n̄lo tso nunye me la, ḍe duk̄o la fe to me le Yehowa fe me le nutsid̄ogbe, eye naxl̄e ḍe Yuda blibo, si tso wofo duwo me va la h̄a fe to me. 7 Amea ḍe menya nu o woats̄o kokofofo ab̄o wo dokui de anyi le Yehowa ṛku me, eye amesiame atr̄o tso efe m̄o v̄wo dzi, elabena dome-dzoe kple dziku, si ṛu Yehowa fo nu le na duk̄o sia la tefe meko o. 8 Tete Barux, Neriya vi, wo abe alesi nyagbl̄oḍila Yeremya de se n̄e be, woadaxl̄e Yehowa fe nya tso agbal̄e la me le Yehowa fe me la ene.

9 Le Yuda-fia Yoyakim, Yosiya vi fe fe at̄olia me le dzinu asielia dzi la woḍe gbe f̄a nutsitsi-ḍo le Yehowa ṛku me na duk̄o blibo, si le Yerusalem, kple duk̄o, siwo kat̄a tso Yuda-duwo me va Yerusalem. 10 Eye Barux xl̄e Yeremya fe nyawo le agbal̄e la me ḍe duk̄o blibo la fe towo me le agbal̄eḍila Gemarya, Safan vi fe x̄o me le x̄ox̄onu dzigbet̄o le Yehowa fe afe fe agbo yeyea nu. 11 Eye Safan vi Gemarya fe vi Mixaya se Yehowa fe nyawo kat̄a tso agbal̄e la me. 12 Tete w̄oyi agbal̄eḍila fe x̄o me le fia fe me, eye kp̄o ḍa, ameḡawo kat̄a b̄oḍo no afima: agbal̄eḍila Elisama, Delaya, Semaya vi, Elnatan, Axbor vi, Gemarya, Safan vi, kple Zedekiya, Xananya vi, hekpe ḍe ameḡawo kat̄a ṛu. 13 Eye Mixaya gbl̄o nya, siwo kat̄a wòde, esime Barux xl̄e agbal̄e la ḍe duk̄o fe to me la na wo. 14 Tete ameḡawo kat̄a ḍo Kus vi Selemya fe vi Netanya fe vi Yehudi ḍo ḍe Barux gbl̄o bena: Tso agbal̄e, si n̄e-xl̄e de duk̄o fe to me la, ḍe asi nava! Eye Barux, Neriya vi, tso agbal̄e la ḍe asi heva wo gb̄o. 15 Eye wogbl̄o n̄e bena: B̄oḍo no anyi naxl̄e ḍe to me na mi! Eye Barux xl̄e ḍe to me na wo.

16 Esi wose nya siawo katā la, dzi-dzi fo wo, wode asi wo nɛwo fe ŋku me kpɔkpɔ me, eye wogblo na Barux bena: Mídato nya siawo katā na fia la kokoko. 17 Eye wobia Barux bena: Gbɔ alesi nɛwo hafi ŋɔ nya siawo katā tso enu me la na mí. 18 Barux do ŋu na wo bena: Etsɔ efe nu gbɔ nya siawo katā nam, eye metsɔ agbalɛŋlɔtsi ŋɔe de agbalɛ la me. 19 Eye amegáwo gbɔ na Barux bena: Yi, ne mia kple Yeremya miayla mia doƒu, be amea deke maganya afisi miele o. 20 Esi wotsɔ agbalɛ la dzra do de agbalɛ-ŋlɔla Elisama fe xɔ me la, woyi de fia la gbɔ le xoxonu, eye woto nya siawo katā nɛ. 21 Tete fia la do Yehudi ɖa, be woadatsɔ agbalɛ la vɛ, eye wòyi datsɔe tso agbalɛŋlɔla Elisama fe xɔ me vɛ, eye Yehudi xlɛe de fia la kple amegá, siwo katā tsi tre de fia la ŋu la fe to me. 22 Fia la bɔbɔ nɔ vuvoŋlɔxɔ me le dzinu asielia me, eye sonu, si me wodo dzo to la, le efe ako me. 23 Eye ne Yehudi xlɛ axa etɔ alo ene vo la, etsɔa agbalɛsɛhɛ lãns hedeado, si le sonua me la me, vaseɖe esime agbalɛ bɔbɔ la fiã de sonumedzo la me. 24 Eye dzidzi mefo fia la kple efe dolawo katā, ne woahayi wofe awuwo 'dze ge, esime wose nya siawo katā o. 25 Eye esi Elnatan, Delaya kple Gemarya woɖe kuku na fia la be, megatɔ dzo agbalɛa o hã la, me do to wo o. 26 Eye fia la de se na fiavi Yeraxmeel kple Seraya, Azriel vi, kpakple Selemya, Abdiel vi, be woadakplɔ agbalɛŋlɔla Barux kple nyagblɔɖila Yeremya vɛ; ke Yehowa tso wo ɣla.

27 Eye esi fia la to dzo agbalɛ, si me Barux ŋɔ Yeremya fe ŋu me nyawo do megbe la, Yehowa fe gbe va na Yeremya bena: 28 Gatsɔ agbalɛ bubu, eye nanɔ nya tsátɔwo katā, siwo nɔ agbalɛ gbãto, si Yuda-fia Yoyakim to dzo me la, de eme. 29 Eye nagblo de Yuda-fia Yoyakim ŋu be: Ale Yehowa gbɔ esi: Esi nɛto dzo agbalɛ sia hegbɔ be: Nukanuti nɛŋlɔ de eme be, 'Babel-fia ava gblɛ anyigba sia, eye wòatsɔ amegbetowo kple lãwo le edzi hã

o 22, 19.

o Fla. II. 24, 17.

o 42, 2; Yes. 37, 4.

o Fla. II. 22, 11.

/ kp. 4.

o 26, 9 - 11.

o 7, 20; 9, 9.

la, 30 eyata ale Yehowa gbɔ de Yuda-fia Yoyakim ŋu enye si: Amea deke manɔ esi abɔbɔ nɔ Dawid fe fiaƒikpui dzi o, eye woatsɔ efe 'kukua afu gbe de ŋɔ-kutsu nu le ŋkeke me kple vuvo nu le zã me. 31 Mahe to na eya kple viawo kple efe dolawo le wofe vodadawo ta, eye mahe dzogbevɔe, siwo katā megbɔ de wo ŋu wogbe esese la, ava woa kple Yerusalemtowo kpakple Yuda-ŋutsuwo dzii. 32 Eye Yeremya tso agbalɛ bubu na agbalɛŋlɔla Barux, Neriya vi, eye wòŋlɔ agbalɛ kemea, si Yuda-fia Yoyakim to dzo la me nyawo katā tso Yeremya nu de eme, eye wogakpe nya mawo tɔgbe geɖe de eŋu.

Wofe Yeremya, eye wolɛe.

37 Eye Zedekiya, Yosiya vi, zu fia de Xonya, Yoyakim vi teƒe; elabena Babel-fia Nebukadnezar tsɔe do fia de Yuda-nyigba dzi. ² Ke eya kple efe dolawo kple anyigba dzi dukɔ la me do to Yehowa fe nya, si wògbɔ to nyagblɔɖila Yeremya dzi la o. 3 Eye fia Zedekiya do Yuxal, Selemya vi, kple nunɔla Zefanya, Maaseya vi, do de nyagblɔɖila Yeremya, ne woagblo ne bena: ⁴ De kuku na Yehowa, mia Mawu, de mia ta! 4 Yeremya dona yia dukɔ la dome gagbɔna, elabena womedee gaxɔ me o. 5 Ke esi Farao fe avako ho tso Egipte, eye Kaldeatɔ, siwo de to de Yerusalem la, se wo ŋko la, wotu dzo le Yerusalem ŋu.

6 Tete Yehowa fe gbe va na nyagblɔɖila Yeremya bena: 7 Ale Yehowa, Israel fe Mawu la, gbɔ esi: Midagblo na Yuda-fia, si do mi de gbɔnye be, miabia gbem ase la bena: Kpɔ ɖa, Farao fe avako, si ho, be yeaxɔ na mi la, agagbugbo ayi wo de Egipte, 8 eye Kaldeatɔwo agbugbo ava wo ava kple du sia, woaxɔe, eye woato dzo. 9 Yehowa be: Miganɔ mia doƒui flum anɔ gbɔgbɔm be: Kaldeatɔwo adzo le mia ŋu kokoko o; elabena womele tutu ge adzo o. 10 Elabena ne miasi Kaldeatɔwo fe avako bɔbɔ, si le ava wɔm kpɔ mi la, eye abixɔlawo ko akpɔto de wo dome hã la, wo do-

me amesiamе atso le efe agbado me atso dzo du sia.

11 Eye wova me be, esime Kaldeatowo je avako dzo le Yerusalem nu le Farao je avakoa ta la, 12 Yeremya do tso Yerusalem, be yeayi Benyamin-nyigba dzi, ne yeaxo yefe gome de yefe duko dome.^b 13 Eye esi wodo Benyamin-gbo nu la, Xananya vi Selemya je vi Yiriya, amesi nye dzolawo je amegā la, le afima, eye wole nyagblodila Yeremya gblō bēna: Kaldeatowo dzi nēbe, yeayi. 14 Yeremya do nu be: Avatsoe, nyemebe, mayi Kaldeatowo dzi o! Ke Yiriya medo toe o, eye wole Yeremya heklpoe yi amegāwo gbōe. 15 Tete amegāwo do domedzoe de Yeremya nu, eye wofoe hetsoe de gaxo me de agbalēqlōla Yonatan je xo, si wotsō wo gaxoe la me. 16 Ale Yeremya va gaxo, si nye domexo la me, eye Yeremya tsi afima nkeke gede.

17 Eye fia Zedekiya do ame woda kplōe ve, eye fia la biae le adza me le efe me gblō bēna: Yehowa je gbea de lia? Yeremya do nu be: E! Eye wogblō bēna: Wole tso wo ge ade asi na Babel-fia! 18 Eye Yeremya gblō na fia Zedekiya bēna: Nuvō ka me wo de mia kple wō dolawo kple duko sia nu, hafi mietsom de ga me? 19 Eye afika miafe nyagblodila, siwo gblō nya di na mi bēna, Babel-fia mava fo de mia kple anyigba sia dzi o la le? 20 Azo nye afeto fia neseē, metsō kokofō bōbō dokuinye de anyi le nkuwō me be, megagbugbom yi agbalēqlōla Yonatan je xo me, ne maku de afima o. 21 Tete fia Zedekiya de se be, woadzo Yeremya nu le dzolawo je xoxonu, eye wotsōa abolo dēka ne gbesiagbe tso abolofolawo je ablo me, vasede esime wodu abolowo katā wōvo le dua me. Eye Yeremya tsi dzolawo je xoxonu.

Wotsō Yeremya de do me; wogadee le doa me le fia je sedede ta, Yeremya di tso fia Zedekiya si bēna, wotsō edokui ana futowo.

38. Eye Sefatya, Matan vi, Gedaiya, Pasxur vi, kple Yuxal, Selemya vi, kpakple Pasxur, Malxiya vi, wose nya, siwo Yeremya gblō na duko blibo la be-

na: 2 Yehowa be: Amesi tsi dua me la, aku de yi, dowuame kple dōvō si me; ke amesi do yi Kaldeatowo gbō la, atsi agbe, efe huvo anye aboyonu ne, eye wōatsi agbe.^a 3 Yehowa be: Wotsō du sia ade asi na Babel-fia je avako kokoko, eye wōaxoe. 4 Tete amegāwo gblō na fia la bēna: Woadzo nu siwo wotsō, elabena ele alo-gblōlō dom avawola, siwo kpoto de du sia me kple duko blibo la, esi wole nya siawo togbe gblōm na wo la; elabena nutsu sia mele duko la fe nyui dim o, negbe wōfe dzogbevōe ko. 5 Fia Zedekiya do nu bēna: Kpō dā, ele mia si me, elabena fia la mate nu awo naneke atsi tre de mia nu o. 6 Tete wotsō Yeremya de fiavi Malxiya je vudo, si le dzolawo je xoxonu la me, eye wotsō atagbi didi Yeremya de eme; ke tsi mele vudo me o, negbe ba ko, eye Yeremya do to de ba la me.

7 Eye afedzikipōla Ebed-Melex, Kusito la, amesi le fia je me la, se be, wotsō Yeremya de do me; fia la bōbō nō Benyamin-gbo nu. 8 Tete Ebed-Melex do tso fia je me yi dāfo nu kple fia la gblō bēna: 9 Nye afeto fia, nutsu siawo wo nu manyomanyo de nyagblodila Yeremya nu, be wotsō de do me, ne do nawui wōaku de afima; elabena abolo vo le dua me. 10 Tete fia la de sena Kusito Ebed-Melex gblō bēna: De nutsu etō kpe de dokuiwō nu tso afisia, ne nade nyagblodila Yeremya le doa me, hafi ne wōaku. 11 Eye Ebed-Melex de nutsuawo kpe de edokui nu; ege de fia je afe la me, eye wōyi de xo, si le nudzradofea te la me hetsō dovuwo kple avo nyunyowo le afima, eye wōtsō atagbi didi wo de Yeremya le do la me. 12 Tete Kusito Ebed-Melex gblō na Yeremya bēna: Tso dovu kple avo nyunyowo de atagbiawo te le wō axato eveawo me, eye Yeremya wo nenema. 13 Eye wotsō atagbi he Yeremya tso do la me, eye Yeremya tsi dzolawo je xoxonu.

14 Emegbe fia Zedekiya do ame woda kplō nyagblodila Yeremya va Yehowa je afe je monu etōlia me. Eye fia la gblō na Yeremya

a 21, 2.

b 32, 9.

d Am. 7, 10.

e 20, 2.

f 39, 16.

g 34, 21.

h 32, 2.

i 20, 1.

bena: Mele nya bia ge wò, me-
 gayla naneke dem o. 15 Yeremya
 do ñu na Zedekiya bena: Ne me-
 gblœ fia wò la, de màwum oa?
 Eye ne međo adan na wò la, me-
 hele to do gem o de? 16 Tete fia
 Zedekiya ka atam na Yeremya le
 adza me bena: Metá Yehowa, amesi
 na agbe sia mí la fe agbe: Ne
 mawu wò alo atso wò ade asi na
 a^ontsus, siwo le wò ku dim la
 fi! 17 Tete Yeremya gblœ na Ze-
 dekiya bena: Ale Yehowa, Mawu
 Zebaot, Israel fe Mawu la, gblœ
 esi: Ne édo yi Babel-fia fe ame-
 gāwo gbœ la, ekema átsi agbe, wo-
 matɔ dzo du sia o, eye mía kple
 wò afe miatsi agbe. 18 Ke ne
 médo yi Babel-fia fe amegāwo
 gbœ o la, ekema woatsɔ du sia
 ade asi na Kaldeatwo, be woatsɔ
 dzoe, eye mási le wo si me o. 19
 Eye fia Zedekiya gblœ na Yerem-
 ya bena: Mele vovòm le Yudatɔ,
 siwo yi Kaldeatwo dzi la ta, be
 woava tsóm ade asi na wo, ne
 woawo funyafunyam. 20 Yeremya
 do ñu bena: Womele tsɔ wò ge
 ade asi o. Do to Yehowa fe gbe
 ko, abe alesi megblo na wò ene,
 ne eme nanyo na wò, eye natsi
 agbe. 21 Ke ne égbe dodo yi la,
 ekema nya, si Yehowa de fiam
 la, enye si: 22 Kpɔ da, woakplœ
 nyɔnu, siwo katá kpɔtɔ de Yuda-
 fia fe me la, ayi Babel-fia fe ame-
 gāwo gbœ, eye woanɔ gbœgblœm
 bena: ^e „Xwòwò flu wò, eye wo-
 kpe le dziwò, eye esi wò afo do
 ba la, woka le ñuwò.“ 23 Woa-
 kplœ sròwòwò katá kple viwòwò
 ayi na Kaldeatwo, eye womade
 /wò le wo si me o, ke boŋ Babel-
 fia fe asi axe wò, eye woatsɔ dzo
 du sia. 24 Tete Zedekiya gblœ
 na Yeremya bena: Amea deke
 megase nya sia, ne nava ku o!
 25 Eye ne amegāwo se be, mefo
 nu kpil wò, eye woava gbòwò gblo
 na wò bena, to nya, si nègblo na
 fia la na mí, megaylae de mí o,
 ekema miawu wò o, eye aleke fia
 la gblœ na wò hã la, 26 ekema
 nađo ñu na wo bena: De metsɔ
 kokofofo bɔbɔ dokunye de anyi
 le fia la ñku me be, megagbu-
 gbóm do de Yonatan fe xɔ me,
 ne maku de afima o. 27 Tete
 amegāwo katá va bia Yeremya se,

o 37, 21.

b kp. 1-10 kpɔ
52, 4-16; Fia.
II. 25, 1-12.

d kp. 4. 5.

e 6, 14.

/ 32, 4; 34, 3.

eye wòdo ñu na wo, abe alesi fia
 la de se ne pɛpɛpɛ ene, eye wona
 gbòdzœ, elabena nya la međi wose
 o. 28 Ke Yeremya tsi dzɔlawo
 fe xoxonu, vasede gbesigbe wo-
 xɔ Yerusalem.^a

Woxɔ Yerusalem, gbã ñkuwo na Zedekiya
 hekplœ yi Babel.

39 Eye woxɔ Yerusalem. Ba-
 bel-fia Nebukadnezar kple
 efe avakɔ blibo la va Yerusalem
 hede to de le Yuda-fia Zedekiya
 fe fe asiekelia me le dzinu ewo-
 lia dzi, 2 eye wogbã du la le Ze-
 dekiya fe fe wuidekelia me le dzi-
 nu enelia fe ñkeke asiekelia dzi.
 3 Eye Babel-fia fe amegāwo katá
 va bɔbɔ na agbo dometo nu: Nergal-
 Sarez, Samgar-Nebo, Sarse-
 xim, amesi nye afedzikplawo
 fe amegā, kple Nergal-Sarez,
 amesi nye trɔnuawo fe amegā,
 hekpe de Babel-fia fe amegāwo
 katá ñu. 4 Eye esi Yuda-fia Ze-
 dekiya kple avawɔlawo katá kpɔ
 wo la, wosi dzo le dua me le zã
 to fia fe abo me mɔ heto agbo, si
 le gli ñukplaba eve dome la nu
 hede ta gbege. 5 Ke Kaldea-
 tɔwo fe avakɔ la ti wo yome, eye
 wotu Zedekiya le Yerixo-tagba,
 eye wolée hekplœ ve na Babel-fia
 Nebukadnezar le Ribla le Xamat-
 nyigba dzi, eye wòbu fœ le afi-
 ma. 6 Babel-fia wu Zedekiya vi-
 wo le eya ñutɔ ñku me le Ribla
 eye Babel-fia wu Yuda fe bubu-
 mewo katá. 7 Egbã ñku na Ze-
 dekiya, eye wòde koxokoxœ, be
 wòakplœ ayi Babel. 8 Eye Kal-
 deatɔwo to dzo fia fe afe kple
 dukɔ la fe afewo, eye wogbã Ye-
 rusalem fe gliwo ñu anyi. 9 Eye
 fia ñu srafowo fe amegā Nebuzarad-
 an de aboyo dukɔa fe amesuxœa,
 si kpɔtɔ de dua me, kpakple ame-
 siwo de edzi la, yi Babel. 10 Ke
 fia ñu srafowo fe amegā Nebuzarad-
 an gblẽ dukɔ la fe ame dahe,
 siwo si naneke mele o la dome-
 tɔa dewo de Yuda-nyigba dzi, eye
 wòtsɔ weingblewo kple agblewo
 na wo gbemagbe.

Nebukadnezar kpɔ Yeremya ta; Yeremya gblœ
 Ebed-Melej fe dede di ne.

11 Eye Babel-fia Nebukadnezar
 de se na fia ñu srafowo fe amegā
 Nebuzaradan le Yeremya ñu be-

na: 12 Kplɔe, eye wò ŋku nano enu, eye megawò v̄sa dekee o, ke boŋ alesi wòagblɔ na wò la, nenema nawò nɛ. 13 Tete fia ŋu srafowo je amegã Nebuzaradan, afedzikplawo je amegã Nebuzasban kple trõnuawo je amegã Nergal-Sarezzer kpakple Babel-fia je amegãwò katã do ame da 14 wodakplɔ Yeremya tso dzɔlawo je ^axoxõnu v̄e, eye wotsɔe de asi na ^bGedalya, Safan vi Axikam fe vi, ne wòakplɔe ayi afe mee, eye wòno dukɔ la dome.

15 Esi Yeremya le ga me le dzɔlawo je xoxõnu la, Yehowa fe gbe va nɛ bena: 16 Yi nagblɔ na Kusitɔ ^dEbed-Melex bena: Ale Yehowa Zebaot, Israel fe Mawu la, gblɔ esi: Kpɔ da, mana nye nya-wò nava me de du sia ŋu hena v̄v̄, eye menye hena nyui o, eye woava me le ŋkuwò me le yemaȳi. 17 Yehowa be: Ke madɛ wò le yemaȳi, eye womatsɔ wò ade asi na amesiwo le ŋo dzim na wò la o; 18 ke boŋ mana nasi, eye ^hmãtsi yi nu o, eye wò agbe anye aboyonu na wò, elabena èdo dzi de nyunye, Yehowa ye gblɔe!

Yeremya no Gedalya gbo le anyigba la dzi.

40 Yehowa fe gbe va na Yeremya, esime fia-ŋusrafowo je amegã Nebuzaradan dee tso Yerusalem kple Yuda fe aboyome, siwo wokplɔ yina Babel la dome; ede ga le enu, eye wòde asi le enu le Rama la. ² Eye fia ŋu srafowo je amegã na wokplɔ Yeremya v̄e, eye wògblɔ nɛ bena: Yehowa, wò Mawu, gblɔ dzɔgbev̄e sia de teje sia ŋu. ³ Yehowa na wòva me, eye wòwò abe alesi wògblɔ ene, elabena miewò nuv̄o de Yehowa ŋu, eye miedo to efe gbe o, eyata nusia dzo de mia dzi do. ⁴ Azɔ kpɔ da, mede ga le wò alo ŋu egbe; ne edze ŋu-wò nèbe, yeayi Babel kplim la, va miyi, eye nye ŋku ano ŋuwò; ke ne medze ŋuwò be, nayi Babel kplim o la, ekema no anyi; kpɔ da, anyigba blibo la le ŋkuwò me, afisi nyo ŋuwò nebe, yeayi la, yi gama. ⁵ Ke esi tɔtrɔ mele lãme sɛm nɛ o la, egblɔ nɛ bena: Gbugbo yi ^kGedalya, Safan vi Axikam fe vi, amesi Babel-fia tso do Yu-

da-duwo nu la gbo, eye nano egbo le dukɔ la dome, alo yi afisiafi, si dze ŋuwò nèbe, yeayi. Eye fia ŋu srafowo je amegã la tso mo dzi nududu kple nunana nɛ, eye wòdo moe wòdzo. ⁶ Ale Yeremya va Gedalya, Axikam vi la gbo le Mizpa, eye wòno dukɔ, si kpɔto de anyigba dzi la dome.

Gedalya melɔ be, yeaxɔe se bena,
wola ye wu ge o.

⁷ Esi avafia, siwo katã ga le avagbe me kple wofe avawolawo la, se be, Babel-fia tso Gedalya, Axikam vi, do anyigba la nu, eye wòtsɔ ŋutsuwo, nyõnuwo kple devivo kple anyigba dzi ame dahe, siwo womekplɔ yi Babel o la, de esi me la, ^e 8 woawo kple wofe amehawo va Gedalya gbo le Mizpa: Ismael, Netanya vi, ⁹Yoxanan kple Yonatan, Kareax vi, Seraya, Tanxumet vi, kple Netofatitɔ Efai viwo kpakple Yezanya, Maaxatitɔ la vi. ⁹ Eye Gedalya, Safan vi Axikam fe vi, ka atam na wo kple wofe amehawo gblɔ bena: Kaldeatowo subosubɔ megadzi ŋo na mi o; mitsi anyigba la dzi, eye misubɔ Babel-fia, ekema eme anyo na mi. ¹⁰ Ke nye la manɔ Mizpa, ne matsi tre de Kaldeatɔ, siwo ava mia gbo la ŋku me. Miawo la mifo wein, kutsetse kple ami nu fu tso de miafe nuwo me, eye minɔ miafe du, siwo miexɔ la me. ¹¹ Eye Yudatɔ, siwo katã le Moab kple Amonitowo dome kple Edom kpakple anyigba katã dzi la hã se be, Babel-fia susɔ amewo de Yuda, eye wòtsɔ Gedalya, Safan vi Axikam fe vi, do wo nu. ¹² Tete Yudatowo katã trɔ gbo tso teje, siwo katã wokaka hl̄e do la, heva Yuda-nyigba dzi le Gedalya gbo le Mizpa, eye wofo wein kple kutsetse nu fu kpaŋkpaŋ. ¹³ Eye Yoxanan, Kareax vi, kple avafia, siwo katã no avagbe me la, va Gedalya gbo le Mizpa ¹⁴ hegblo nɛ bena: Mɛnyae be, de Amonitowo je fia Baalis do Ismael, Netanya vi la da be, wòawu wò oa? Ke Gedalya, Axikam vi la, mexo wo dzi se o. ¹⁵ Eye Yoxanan, Kareax vi la, gblɔ na Gedalya le adza me le Mizpa bena: Mayi, ne madawu Ismael, Netanya vi la,

^a 38, 28.

^b 40, 5, 6.

^d 38, 7.

^e Fia. 11, 25, 22 v. 24.

^f 41, 1.

^g 41, 11.

^h Hl. 5, 20.

^k 39, 11-14.

^k 39, 14.

eye amea deke manyae o. Nuka-
nuti wòawu wò, ne Yudato, siwo
katã fo fu de nuwò la, naka ahlè,
eye Yuda fe ame susòeawo na-
tsrò? 16 Gedalya, Axikam vi la,
do nu na Yoxanan, Kareax vi be-
na: Megawò nusia o, elabena ala-
kpa dam nèle de Ismael si.

Ismael wu Gedalya, Yuda- kple Kaldeato gedewo.

41. Eye wòva me le dzinu adre-
fia me be, Ismael, Elisama
vi Netanya fe vi, amesi nye fia
fe amegãwo dometo deka tso fia
fome la me la, wa Gedalya, Axi-
kam vi la gbò le Mizpa, eye nu-
tsu ewo kpe de enu, eye wodu
nu kple wo nòewo le Mizpa. 2 Tete
Ismael, Netanya vi, kple nutsu
ewo, siwo kpe de enu la, wotso
heda yi Gedalya, Safan vi Axi-
kam fe vi la, eye wowu eya, amesi
Babel-fia tso do anyigba la nu.
3 Eye Ismael wu Yudato, siwo
katã le Gedalya gbò le Mizpa la,
hekke de Kaldeato, siwo le afima,
amesiwo nye awawòlawo la nu.
4 Ke le ñkeke eve megbe, esi
amea deke mekpò see be, wowu
Gedalya o la, 5 nutsu blanyi tso
Sixem, Silo kple Samaria, wolù
ge, wole awu wuvuwu me, eye
wosi blini helé nuquvòsa kple
dzudzòvòvèdonu de asi, be woa-
tso asa vòe le Yehowa fe me.
6 Tete Ismael, Netanya vi la, do
tso Mizpa le avi dzi yi dakpe wo,
eye esi wòdo go wo la, egblò na
wo bena: Míva míyí Gedalya, Axi-
kam vi la gbò. 7 Ke esi wodò
dua titina la, Ismael, Netanya vi
la, kple nutsu, siwo kpe de enu
la, wu wo de vudo la me. 8 Ke
wo dome nutsu ewo gblò na Is-
mael bena: Megawu mí o, elabena
míedí nuwo de gbe me: lu, fo,
ami kple anyitsi. Tete wòdzudzo,
eye mewu wo kpe de wo nòviwo
nu o. 9 Vudo, si me Ismael tso
nutsu, siwo katã wòwu kpe de
Gedalya nu fe kukuawo fu gbe
do la, fía Asa ye ðee le Israel-
fia Baesa ta; vudo sia mee Ismael,
Netanya vi la, tso ame kukuawo
dee fú. 10 Emegbe Ismael kplò
duko la fe ame susòeawo, siwo katã
le Mizpa, fía vinyonuwo kple duko
blibo, si kpòto de Mizpa, amesiwo
nu fía nu srafowo fe amegã Nebu-

zaradan tso Gedalya, Axikam vi
la do; woawo Ismael, Netanya vi
la, de aboyoe, eye wòdzo, be yeayi
Amon-viwo gbò.

Yoxanan ti Ismael yome. Yudatowo di bena,
yewoayi Egipte.

11 Ke esi Yoxanan, Kareax vi,
kple awafia, siwo katã kpe de enu
la, se vò, siwo katã Ismael, Ne-
tanya vi, wò la, 12 wodè wofe
awawòlawo katã, eye woho, be
yewoadawò awa kple Ismael, Ne-
tanya vi la, eye wodatui le dto gã,
si le Gibeon la to. 13 Esi duko
blibo, si le Ismael nu la, kpo Yo-
xanan, Kareax vi kpakple awafia,
siwo katã kpe de enu la, dzi dzo
wo. 14 Tete duko blibo, si Is-
mael de aboyo tso Mizpa la, tso
le eyome heyi de Yoxanan, Ka-
reax vi dzi. 15 Ke Ismael, Ne-
tanya vi la, kple nutsu enyi wosi
le Yoxanan nu yi Amon-viwo gbò.
16 Tete Yoxanan, Kareax vi la, kple
awafia, siwo katã kpe de enu la, kplò
duko fe ame susòeawo katã, nu-
tsu, siwo nye awamewo, nyònuwo
kple deviwo kpakple afedzikpò-
lawo, amesiwo Ismael, Netanya
vi la, de aboyo tso Mizpa, esime
wòwu Gedalya, Axikam vi la me-
gbe; woawo wòkplò tso Gibeon,
17 eye wova no Gerut-Kimham,
si le Betlexem gbò, ne hwoayi
Egipte 18 le Kaldeato ta; ela-
bena wole wo vòm, le esi Ismael,
Netanya vi la, wu Gedalya, Axi-
kam vi, amesi Babel-fia tso do
anyigba la nu la nuti.

Yeremya gbe na Yoxanan kple Yudato namlea-
wo le fía fe sedede nu bena, womagayi Egipte o.

42. Eye awafiawo katã, Yoxa-
nan, Kareax vi, kple Yeza-
nya, Hosaya vi, kpakple duko
blibo la, tso tsitsiawo dzi vasede
deviawo dzi, va 2 gblò na nya-
gblòdila Yeremya bena: Míetsò
míafe kokofofo bòbò míà dokui
de anyi le ñkuwò me: De kuku
na Yehowa, wò Mawu la, de mí
ta le ame susòeawo katã nuti, ela-
bena mí ame vee siawoe kpòto tso
ame gbogboawo dome, abe alesí
wò ñku le míà kpòmi ene; 3 ne
Yehowa, wò Mawu la, nafía mò,
si dzi míato kple nusi míawò la
mí. 4 Tete nyagblòdila Yeremya
do nu na wo bena: Mesee! Kpò

a 40, 8. 13-16.

b 40, 8; Fia. II.
25, 25.
c Sam. II. 2, 13.

e 40, 5.

f Mo. III. 19, 28.
g Sam. II. 19, 38.
h 43, 7.

i 37, 3.

k Fia. I. 15, 16.
22.

da, madade kuku na Yehowa, mia Mawu la, na mi, abe alesi miegblo ene, eye magblo nya sia nya, si Yehowa tso do nu na mi la, na mi, nyemaɣla nyaa deke de mi o. 5 Eye wogblo na Yeremya bena: Yehowa nenyene dasefo anukwareto kple nutefewola na mi, nenyene be, miewo de nya, siwo kata Yehowa, wo Mawu, ado de mi la nu o. 6 Edanye nyui alo v5 o, Yehowa, mia Mawu la fe gbe kokoko mia-se, amesi gbo miele dowom do, be eme nanyo na mi, le esi mie-do to Yehowa, mia Mawu fe gbe ta.

7 Eye wova me le nkeke ewo megbe be, Yehowa fe gbe va na Yeremya, 8 eye woyo Yoxanan, Kareax vi, kple avafia, siwo kata le epu, kpakple duko blibo la tso dewiwo dzi vasede tsitsiawo dzi 9 hegblo na wo bena: Ale Yehowa, Israel fe Mawu, amesi gbo miedom do, be mahe miafe kokofofowo ayi enku mee la, gblo esi: 10 Ne mienco anyigba sia dzi la, ekema matu mi, eye nyemagba mi o, mado mi, eye nyemaho mi o; elabena v5, si mewo mi la, vem. 11 Babel-fia, si v5m miele la, megadzi no na mi o; Yehowa be: Migavoe o, elabena maxo na ni, eye made mi atso esi me; 12 mana nublanuikpakpo nasu mia si, eye wopakpo nublanu na mi aha-kplo mi agbo va miafe anyigba dzi. 13 Ke ne miebe, yewomele anyigba sia dzi no ge o, ale be miegbe tododo Yehowa, mia Mawu la fe gbe 14 hele gbogblom be: Kpao, ke boɣ mina miayi Egipte, afisi miakpo avawowo nku me, eye miase kpɛ fe didi le o, afisi abolodo mawu mi le o, afima miadano la, 15 ekema mi Yuda fe ame susceawo, mise Yehowa fe gbe: Ale Yehowa Zebaot, Israel fe Mawu la, gblo esi: Ne mietsi miafe nku do Egipte-yiyi nu, eye mieyi, be mianye amedzro le affma la, 16 ekema yi, si v5m miele la, atu mi le Egipte-nyigba dzi afima, eye dowuame, si nu mietsi dzi do la, ano mia yome kplikplikpli le Egipte, eye miaku de affma. 17 Eye nutsu, siwo kata tso wofe nku do Egipte nu, be yewoayi adanye amedzro le affma la, aku de yi, dowuame kple dov5

o 28, 17, 18.

o kp. 5.

si me, eye wofe amea deke makpo asi le dzogbev5e, si mahe va wo dzi la nu o.^a 18 Elabena ale Yehowa Zebaot, Israel fe Mawu la, gblo esi: Alesi metro nye domedzoe kple nye dziku ko de Yerusalemtowo dzii la, nenema ke matro nye dziku ako de mia dzii, nenyene be, mieyi Egipte; miazu atamkanu, nɔdzinu, dijudonu kple alomedenu, eye miagakpo te fe sia kple nku o. 19 Mi Yuda fe ame susceawo, Yehowa gblo de mia nu be: Migayi Egipte o. Minyae be, megbe na mi egbea! 20 Elabena mia nutwoe flu mia dokui be, miedom de Yehowa, mia Mawu la gbo gblo bena: De kuku na Yehowa, mia Mawu la, na mi, eye balesi tututu Yehowa, mia Mawu la, agblo la, nenema nagblo na mi, ne miawo. 21 Megbloe na mi egbea, ke miedo to Yehowa, mia Mawu la fe gbe le nusiwo kata nuti wodom de mia gbo do la me o. 22 Eyata minyae kokoko be, miaku de yi, dowuame kple dov5 si me, le te fe, si le mia dzrom miebe, yewoadanye amedzro le la.

Yudatowo medo to Mawu fe gbe o, eye woyi Egipte. Wokplo nyagbloɖila la ha yi Egipte, afisi wogblo Nebukadnezar fe anyidzedze di le.

43. Esi Yeremya wu Yehowa, wofe Mawu la fe nya, siwo kata Yehowa, wofe Mawu, de asi ne do de wo la gbogblo na duko blibo la nu v5 la, 2 Azarya, Hosaya vi, kple Yoxanan, Kareax vi kpakple nutsu vlowo kata gblo na Yeremya bena: Alakpa dam nele; menye Yehowa, mia Mawu, ye do wo da gblo bena: Migayi Egipte danye amedzro le affma o; 3 ke boɣ Barux, Neriya vi la le vuyom de tewo de mia nu, ne woatsɔ mi ade asi na Kaldeatowo, ne woawu mi, eye woade aboyo mi ayi Babel. 4 Eye Yoxanan, Kareax vi, kple avafiawo kata kpakple duko blibo la medo to Yehowa fe gbe, be woatsi Yuda-nyigba dzi o. 5 Tete Yoxanan, Kareax vi, kple avafiawo kata kplo Yuda fe ame susceawo, siwo kata tro gbo tso dukowo kata dome, afisi wokaka hle do, be yewoava ano Yuda-nyigba dzi, 6 nutsuwo, nyonuwo kple dewiwo, fia vinyonuwo kple amesiwo

katã fia ñu srafowo fe amegã Nebuzaradan gblẽ di de Gedalya, Safan vi Axikam fe vi si me la, hekpe de nyagblodila Yeremya kple Barux, Neriya vi la ñu, 7 eye ^awodzo yi Egipte-nyigba dzi, elabena wogbe tododo Yehowa fe gbe, eye wova Taxpanxes.

8 Eye Yehowa fe gbe va na Yeremya le Taxpanxes bena: 9 Tso kpe gãwo nadi de Farao fe afe, si le Taxpanxes la fe mo nu le anyikpe, siwo wodo anyigba la te le Yuda-ñutsuwo ñku me, 10 eye nagblo na wo bena: Ale Yehowa Zebaot, Israel fe Mawu la, gblõ esi: Mado woadakplõ ñnye dõla Babel-fia Nebukadnezar ve, ali efe fiazikpui de kpe, siwo medi la dzi, eye wõakeke efe fiakunturuwo de wo dzi. 11 Ava si Egipte-nyigba, eye wõatsõ nusi nye ku to la, ade asi na ku, nusi nye aboyo to la, ^aade asi na aboyo, eye nusi nye yi to la, ade asi na yi. 12 Mado dzo de ^eEgiptemawuwo fe me, eye wõato dzo wo ahade aboyo wo, ado Egipte-nyigba, abe alesì lãkplõvi doa awu vlayae ene, eye wõadzo le ñutifafa me. 13 Agbã soti, siwo le Bet-Semes le Egipte-nyigba dzi, eye wõato dzo Egiptemawuwo fe xõwo.

Wodo ñodzi na Yudatowo le wofe trõsubõsubo le Egipte guti.

44. Yehowa fe gbe, si va na Yeremya hena Yudato, siwo katã le Egipte-nyigba dzi, amesiwo le Migdol, /Taxpanxes, Nof kple Patros-nyigba dzi la, enye si: 2 Ale Yehowa Zebaot, Israel fe Mawu la, gblõ esi: Miekpã dzo-gbevõe, siwo katã mehe va Yerusalem kple Yuda-duwo katã dzi, eye kpõ ña, wozu afedowo egbe siawo, eye amea ðeke mele wo me o, 3 le wofe võ, siwo wowõ hetsõ do dziku nam, eye woyi dasubõ mawu tuto, siwo woawo loo alo miawo kple mia fofowo miyenya o, eye wodo dzudzo na wo la ta. 4 Eye medo nye dõla nyagblodilawo katã de mi ñaa atradii gblõ bena: Migawõ ñunyõnu sia, si melẽ fui la o. 5 Ke wogbe tododom, eye womefu to anyi, be woatõ tso wofe nu võdi wõwõwo

me, eye womagado dzudzo na mawu tutowo azõ o. 6 Eyata nye dziku trõfo de anyi, eye nye dõmedzoe fiã Yuda-duwo kple Yerusalem-kpõdomeewo, ale be wozu afedo kple gbege, abe alesì wõle egbe siawo ene. 7 Azõ ale Yehowa, Mawu Zebaot, Israel fe Mawu la, gblõ esi: Nukanuti miahe võ gã sia ava mia ðokui dzi, be ñutsu kple nyõnu, ðevi kple vidzie natsrõ le Yuda, ale be miana be, amea ðeke makpõto na mi o, 8 mietsõ miafe asinudõwõwõwo do dziku nam, eye miedo dzudzo na mawu tutowo le Egipte-nyigba dzi, afisi mieyi, be miadanye amedzro le, ne miatsrõ mia ðokui, eye miawu ðinudonu kple alo medenu le anyigba dzi dukowo katã domea? 9 ðe mienlõ mia fofowo fe nu võdi wõwõwo, Yuda-fiawo kple wofe amegãwo fe nu võdi wõwõwo, miawo kple mia srõwo fe nu võdi wõwõwo, siwo wowõ le Yuda-nyigba kple Yerusalem-kpõdomeewo la bea? 10 Womebõbo wo ðokui de anyi vasede egbe o, võvõ medo wo o, eye womezõ de nye sewo kple nye ðodowo, siwo mede asi na woawo kple wo fofowo la nu o. 11 Eyata ale Yehowa Zebaot, Israel fe Mawu la, gblõ esi: Kpõ ña, matsõ nye ñku ado mia ñu hena võwõwo mi, eye matsrõ Yuda blibo la. 12 Makplõ Yuda fe ame susõea, siwo tso ñku do Egipte-nyigba dzi yi yi ñu, be woadanye amedzro le afimãla, eye wo katã woatsrõ; woatsi Egipte-nyigba dzi. eye ^fwoatsrõ de yi kple ðõwuame si me: ðewiwo kple tsitsiawo siaa aku de yi kple ðõwuame si me, eye woazu atamkanu, ñodzinu, ðinudonu kple alo medenu. 13 Mahe to na amesiwo le Egipte-nyigba dzi la, abe alesì metsõ yi, ðõwuame kple ðõvõ he to na Yerusalem ene. 14 Amea ðeke masi alo asusõ le Yuda fe ame mamlea, siwo yi, be woadanye amedzro le Egipte-nyigba dzi la dome agbugbõ ayi Yuda-nyigba, si le wo dzrom be, yewo agbugbõ adano afimã la dzi o; elabena womele gbugbõ ge ayi o, negbe ame sisia ðewo ko.

15 Tete ñutsu, siwo katã nyae be, yewo srõwo do dzudzo na ma-

^a Fia. II, 25, 26.

^b 25, 9.

^d 15, 2.

^e 46, 25.

^f 43, 7.
^g 29, 17, 18.

wu tutowo, kple nyɔnu, siwo katã le tsitre le ha gã me, kpakple dukɔ blibo, si le Egipte-nyigba dzi kple "Patros la, do ɔnu na Yeremya bena: 16 Nya, si nègblo na mí le Yehowa fe ɔkɔ me la, miele to do ge wò o; 17 ke boɔ míawo de nya sia nya, si do tso mía nu la nu, míado dzudzɔ na dzifo fianyɔnu, eye míafɔ tsi de anyi ne, abe alesi mía kple mía fofowo, míafe fiawo kple míafe amegãwo miɛna wɔwɔme le Yuda-duwo kple Yerusalem-kpɔdomeewo, eye "miekpɔa nu duna dia fo, eme nyona na mí, eye miekpɔa dzogbevɔea deke kple ŋku o la ene. 18 Ke esi miedzudzɔ dzudzododo na dzifo fianyɔnu kple tsi fofodeanyi ne la, nusianu fe hiã tu mí, eye yi kple dɔwuame tsrɔ mí. 19 Eye ne miedo dzudzɔ na dzifo fianyɔnu hefo tsi de anyi ne la, de mía srɔwo megbe míetona tɔa tatali de efe nɔnɔme, eye miefɔa tsi de anyi nea?

20 Tete Yeremya gblo na dukɔ blibo la, nutsuwo kple nyɔnuwo kpakple amesiwo katã do nyaa ɔnu ne la bena: 21 De menye míafe dzudzɔ, siwo mia kple mia fofowo, míafe fiawo kple míafe amegãwo kpakple dukɔ hahoo la miedo le Yuda-duwo me kple Yerusalem-kpɔdomeewo la dzi Yehowa do ŋkui, eye wova ta me ne oa? 22 Eye esi etsɔtsɔ ti Yehowa, le míafe nuwɔna vɔdiwo kple míafe ɔnyɔnu, siwo miewɔ ta la, eyata míafe anyigba zu afedo, gbɛgbe kple diɔudonu, eye ame vɔ le edzi, abe alesi wòle egbe siawo ene! 23 Esi miedo dzudzɔ, eye miewɔ nuvɔ de Yehowa ɔnu, míese Yehowa fe gbe o, eye miezo de efe seawo, doɔoawo kple dasedidiawo nu o la, eyata dzogbevɔe sia va mia dzi do, abe alesi wòle egbe siawo ene.

24 Eye Yeremya gblo na dukɔ blibo la kple nyɔnuawo katã bena: Mí Yuda blibo, si le Egipte-nyigba dzi, mise Yehowa fe nya! 25 Ale Yehowa Zebaot, Israel fe Mawu la, gblo esi: Mía kple mia srɔwo miefɔ nu kple míafe nu, eye mietsɔ míafe asiwo wò edzi gblo bena: Mína míawo míafe adzɔgbe, si miede la dzi, ne míafɔ

do dzudzɔ na dzifo fianyɔnu, eye míafɔ tsi de anyi ne. Míli de míafɔ adzɔgbededewo dzi, eye miwo míafe ɔngbedodowo dzi ko! 26 Eyata mí Yuda blibo, si le Egipte-nyigba dzi, mise Yehowa fe gbe! Yehowa be: Metà nye ɔkɔ gã la: Ne Yuda-ɔnutsua de fe nu ayo nye ɔkɔ le Egipte-nyigba blibo la dzi agblo be, yetã Afeto Yehowa fe agbe fi! 27 Kpɔ da, mele ɔute de mia ɔnu hena vɔwɔwɔ, menye hena nyui o, eye yi kple dɔwuame atrɔ Yuda-ɔnutsu, siwo katã le Egipte-nyigba dzi la, vaseɔe esime wo nu ayi. 28 Eye amesiwo si le yi nu la, agbugbo tso Egipte-nyigba dzi /ayi Yuda-nyigba dzi, eye woanye ame xliẽewo; eye Yuda fe ame susɔea wo katã, amesiwo yi Egipte, be woanye amedzro le afima la, adze si amesi fe nya le eme, tonye loo alo wo tɔ. 29 Yehowa be: Esia anye dzesi na mí be, mele to he ge na mí le teɔe sia, ne miadze si be, nye nyawo ava me de mia ɔnu hena vɔwɔwɔ: 30 Ale Yehowa gblo esi: Matsɔ Egipte-fia Farao Xofra ade asi na efe futɔwo kple efe kudilawo, abe alesi metsɔ Yuda-fia Zedekiya de asi na efe futɔ kple efe kudila Babel-fia ɔNebukadnezar ene.

Nyagblɔdila la de dzi fo na Barux bena, mele kuku ge o.

45. Nyagblɔdila Yeremya fe nya, si wògblo na Barux, Neria vi la, esime wònlɔ anya siawo tso Yeremya nu de agbalẽ me le Yuda-fia Yoyakim, Yosiya vi fe fe enelia me la, enye si: 2 Barux, ale Yehowa, Israel fe Mawu la, gblo de ɔnuwɔ enye si: 3 Egblo be: „Baba nam, elabena Yehowa tso nuxaxa kpe de nye vevesese ɔnu, nye hùdɛde ti kɔ nam, eye nyemekpɔ gbɔdzɔea deke o.“ 4 Ale nagblo ne enye si: Yehowa be: Nusi nye ɔntɔ metu la, magbãe afu anyi, eye nusi medo la, mahoe da, anyigba blibo la dzi wòava; 5 hafi wò nɛbe, yeadi nu gãwo? Megadi wo o; elabena Yehowa be: Mahe dzogbevɔe ava ɔntilãwo katã dzi; ke mana wò agbe nazu aboyonu na wò le teɔe, siwo katã nayi.

a Yes. 11, 11.
b kp. 17.

d 7, 17. 18.

e Hos. 2, 7.

f Yes. 11, 11.

g Kron. II, 36,
13. 20.

h 36, 4.

i 39, 18; 43, 6.

Tsitretsitai de Egipte quti.

46. Yehowa fe gbe, si va na nyagblodila Yeremya de dukowo nu enye si: 2 ^aHena Egipte, de Egipte-fia Farao Nexo fe avako, si le Frat-tosisi nu le Karkemis gbo, eye Babel-fia Nebukadnezar sii le Yuda-fia Yoyakim, Yosiya vi fe fe enelia me la nu: 3 Mitsɔ akpoxonu gā kple via bla akpae, eye mido de ava nu! 4 Mitsi sotsuwo de tasiadam nu, eye mide sowo dzi, mido gakukuwo miado, minyre akplowo, eye mido gawuwo! 5 Nukaḡuti mele wo kpom dzidzi fo wo, eye wogbugbo de megbe, wogbā woje kalētowo gudugudu, eye wosi womegale megbe kpom o? Yehowa be: Dodzi li godoo. 6 Ame deable masi o, eye kalēto made edokui o! Wotsra de anyiehe le Frat-tosisi la to hetsi afima. 7 Ameka nye esi gbona abe Nil ene, eye efe tsiwo le tsotsom abe tasisiwo ene? 8 Egipte ye gbona abe Nil ene, eye efe tsiwo le tsotsom abe tasisiwo ene, eye wogblo be: Mayi adade anyigba la, eye matsrɔ duwo kple wo me nlawo. 9 Mi sowo, mide ta eme, mi tasiadamwo, minyē zi de eme! Kalētowo neho, Kusi-viwo kple Put-viwo, amesiwo si me akpoxonu le, kpakple Libiatowo, amesiwo nye anutɔdala, siwo hea da me! 10 Gbemagbe enye hɔbiagbe na Afeto, Yehowa Zebaot, ne wɔabia hɔ efe futowo. Yi adu nu adi fo, eye wɔdamu woje nu; elabena Afeto, Yehowa Zebaot, le vɔsankekenyule dum le anyiehe-nyigba dzi, le Frat-tosisi la nu. 11 Egipte-detugbi, yi nadatsɔ atike tso Gillead; yakatsyɔe nèle atike gedewom, mähaya akpo o. 12 Dukowo se wò nukpe ŋko, eye wò ylikpedodo yo anyigba dzi fũ; elabena kalēto dze anyi de kalēto dzi, eye wo kple eve la siaa wotsi.

13 Yehowa fe nya, si wogblo na nyagblodila Yeremya be, Babel-fia Nebukadnezar gbona Egipte-nyigba si ge la, enye si: 14 Mido kpo le Egipte, mide gbe fā le Migdol, eye mide gbe fā le Nof kple Taxpanxēs! Migblo bena: Tso nadzra dokuiwò do, elabena yi le nu dum le nuwò godoo. 15

^a Yes. 19; Xez. 29; 30.
^b Kron. II. 35, 20.

^d 48, 12.

^e Mo. V. 32, 42; Yes. 34, 5.

^f 8, 22.

^g 30, 10; Yes. 44, 2.

^h 30, 11.

Nukaḡuti wò nusētowo do baba de anyi? Womeno te o, elabena Yehowa ye tutu wo fu anyi. 16 Ena ame gedewo kli nu, eye wodze anyi de wo nɛowo dzi hegblo bena: Mina miagbugbo ayi mafe dukɔ gbo kple anyigba, si dzi wodzi mí do la dzi, tsoyi wuame la nu! 17 Miyo Egipte-fia Farao be „hohohodola, si dea nu di le yeyiyi nyuito nu.“ 18 Ale fia, si ŋko nye Yehowa Zebaot la, gblo esi: Metà dokuinye fe agbe: Ava abe alesi Tabor le towo dome, eye Karmel le atsiafu nu ene. 19 Egipte-nyonuvi, do mɔzɔgba na dokuiwò; elabena Nof azu afedo, eye woagblēe, ame navo le eme. 20 Nyinovi enye Egipte. Adzɔe tso anyiehe gbona. 21 Amedzro, siwo nye asrafowo le wo dome, hā le abe nyivi dami ene; wo katā trɔ megbe hesi, eye womeno te o; elabena woje dzogbevɔgbe, woje toheyi va wo dzi. 22 Woje zinyenyē le abe da, si le sisim la to ene; elabena wogbɔna kple avako, eye wolé fiavi de asi fo de edzi abe atilāla ene. 23 Yehowa be: Woafɔ efe ave, si do kpekpeke, elabena woso gbo wu vɛsuviwo, eye womele xexlē me o. 24 Dukpe lɛ, Egipte-nyonuvi, elabena wotsɔe de asi na anyiehe dukɔ. 25 Yehowa Zebaot, Israel fe Mawu la be: Mahe to na Amon le No, na Farao, na Egipte kple efe mawuwo kple efe fiawo kpakple amesiwo le dzi dom de Farao nu la. 26 Matsɔ ade asi na efe kudilawo kple Babel-fia Nebukadnezar kpakple efe dɔlawo; ke emegbe la ame agano edzi abe tsā ene, Yehowa ye gblɔe.

Akofafa na Israel.

27 Ke sɔwò, nye dɔla Yakob, megavɔ o, eye Israel, dzi megade le fowò o; elabena made wò atso didife kple viwòwo atso woje abonyigba dzi; Yakob atrɔ agbo, ava no anyi ade dzi di bokoo, eye amea deke made vodi ne o. 28 Yehowa be: Wò, nye dɔla Yakob, megavɔ o; elabena meli kpli wò, eye matsrɔ dukɔ, siwo katā dome menyā wò do la gbidigbidi; ke wò la, nyematsrɔ wò keŋ o; nyemagbe tohehe na wò o, ke bon mahe to na wò de dodo la nu. ^a

Nyagblodi le Filistitowo. Tiro kple Sidon nuti.

47. Yehowa fe gbe. si va na nyagblodi la Yeremya de Filistitowo nu. hafi Farao nava si Gaza. enye si: 2 Ale Yehowa gblɔ esi: Kpo da. tsi tso anyiehe gbɔna. eye wɔawo tɔdɔdɔ ade anyigba kple edzi nuwo. duwo kple wo me nɔlawo: amegbetowo ado yll. eye anyigbadzitowo afa avi 3 le sotsuwo fe afotutu anyi kpitikpiti. le tasiadamwo fe zinyenyɛ kple tasiadamfowo fe hoowɔwɔ ta: fofowo matrɔ de wo viwo nu o. elabena woƒe asi ado agblɔ 4 le nkeke. si gbɔna la ta. be woagblɛ Filistitowo katã. eye woatsrɔ Tiro kple Sidon fe xɔnametɔ susɔeawo: elabena Yehowa le Filistito. siwo kpoƒo de Kafator-fukpo dzi la gblɛ ge. 5 Gaza atsi juflu. eye woatsrɔ Askalon: ame dzɔtsuwo fe susɔeawo. ƒekayi miɔsi /blini na miɔ dokuɛ ase do? 6 Ao. Yehowa fe yi, ƒekayi hafi nagbo de eme? Trɔ va do wɔ aku. wɔ ako nefa. eye nana anyi kpoo! 7 Nukanuti nagbo de eme. esi wɔnye Yehowa ye de se na wɔ de Askalon nu. eye wɔdo wɔ de futawo nu de?

Nyagblodi le Moab nu.

48. De Moab nu: Ale Yehowa Zebaot. Israel fe Mawu la. gblɔ esi: Baba na Nebo. elabena wogblɛ! Woxo Kiryatayim. eye nukpe lɛe. wogbã mɔ sesɛ la wɔzu nukpe! 2 Moab fe adegbefofo nu tso. woɔ tame vɔ de enu le Xesbon be: Mina miatsrɔe, ne woniaganye duko azɔ o! Woatsrɔ wɔ Madmen hã. eye yi ana yowome. 3 Xli di le Xoronayim be: Gbegblɛ kple mumu gã! 4 Moab mu dze anyi. eye wo viwo le ƒlikpe dom. 5 Wole avi fam lia Luxit fe to dzi mo la. eye konyifaɽli le didim le wo nu le Xoronayim fe abu nu le gbegblɛ la ta. 6 Misi. midɛ miaƒe agbe. eye mino abe kame deƒeƒe le gbegbe ene. 7 Esi nɛle dzi dom de wɔ dɔwɔwɔwɔ kple wɔ kesinɔnuwo nu la. eyata woaxo wɔ hã. eye Kamos ayi aboyo me hekpe de eƒe trɔnuawo kple amegãwo nu. 8 Nugblɛla ava du sia du me. eye dua deke masi o, bali me nu ayi. eye tagba

^a Yes. 14, 29-32; Xez. 25, 15-17.

^b Sam. I. 13. 3. 9. 11.

^d Am. 9. 7.

^e Am. 1. 6-8; Zef. 2. 4; Zax. 9. 5.

^f 41. 5; 48. 27.

^g Yes. 15; 16; Xez. 25, 8-11; Am. 2, 1-3; Zef. 2, 8-11.

^h 17. 6.

ⁱ Fla. I. 11. 7. 25. 15.

atsrɔ. abe alesi Yehowa gblɔ ene. 9 Mina awala Moab. ne wɔadzo adzo: eƒe duwo le afedo zu ge, amea deke manɔ wo me o. 10 Adi amesi le alagblɔ wɔm le Yehowa fe do nu la nuti. eye adamesi he eƒe yi de megbe tso wukokodi me la nu kpekpekepe.^b

11 Moab li bakɔ tso eƒe dɛvime ke. edo ƒã di kpoo. eye wometrɔe tso goe me ko de goe bubu me o. eye meyi aboyo me o. eyata eƒe vivi gale enu. eye eƒe vɛvɛ metrɔ o. 12 Yehowa be: Eyata kpo da. nkeke li gbɔna, eye mado goeviɔlawo da. ne woaviãe. woadi juflu eƒe goewo. eye woagbã eƒe zewo. 13 Du akpe Moab de Kamos nu. abe alesi nu kpe Israel fe aƒe la de Betel. si nu wodo dzi do la nu ene. 14 Aleke miãno gbagblɔm be: Kalɛtowo miɛnye. eye nutsu avamewo miɛnye? 15 Fia. si nko nye Yehowa Zebaot la be: Moab kple eƒe duwo gblɛla gbɔna xoxo. eye eƒe dekapui tiatiawo yina de amewuƒe. 16 Moab fe gbegblɛ tu aƒe. ne wɔava eme. eye eƒe dzogbevɛ le du dzi nutsu. 17 Mi eƒe afelikawo katã kple amesiwo katã nya eƒe nko la. mifa nɛ! Migblɔ be: Aleke ati tɔdɛnu sesɛ la, atikpo nyo la ne? 18 Dibon-nyonuvi. di tso wɔ nutikokoe me. nabobo no ke me: elabena Moabgblɛla le fofo ge de dziwɔ. eye wɔagblɛ wɔ mɔ sesɛwo. 19 Aroer-nyonu. va tsi tre de mo to nana nu tsam. bia amesiwo si. eye wokpoƒo la bena: Nya kae dzo? 20 Dukpe lɛ Moab. elabena wogbãe. Mifa avi. eye mido yli. mido boblo le Arnon nu be: Wogblɛ Moab! 21 Dɔnudɔdrɔ va gbadzafɛ nyigba. Xolon. Yaza kple Mefaƒat dzi. 22 Dibon. Nebo kple Bet-Diblatayim dzi. 23 Kiryatayim. Bet-Gamul kple Bet-Meon dzi. 24 Keriyot kple Bozra kpakple Moab-nyigba fe du. siwo katã le didiƒe kple kpuife la dzi. 25 Yehowa be: Wɔne Moab fe dzo. eye wolã eƒe alo. 26 Mina aha Moab. ne wɔano kãmu. be wɔadze anyi de eƒe xedede me. neeya hã nazu alomedenu. elabena Yehowa nu wɔto asi ako do. 27 De Israel mezu alomedenu na wɔ oa? Fia-

fiwo domee wolée le, hafi ne ènya fo nu le egu ko la, nènna ta nu-uma? 28 Mi Moabitowo, migblé mlafe duwo di, ne miadano agatowo me, mino abe akpakpa, si wo ato de agakpewo toga ene. 29 Miese Moab dadala nko be, edoa edokui de dzi nuto, efoa adegbe, edana, edzraa edokui, eye efe dzi doa edokui de dzi. 30 Yehowa be: Menya efe domedzoe-dodo kple efe numedidi, efe nuwowo mele deke me o. 31 Eyata mafa avi de Moab nu, mado yli de Moab bibo la nu, eye made hu de Kir-Xeres-gutsuwo nu. 32 Sibna fe weinka, mafa avi na wo, wu alesi mefa avi na Yaezer, wo kawo to atsiafu dzi vasede fu nu le Yaezer, nugbléla va fo di le wo kutsetsegbeyi kple wo weinxayi. 33 Dzidzo kple aseyetso-tso nu tso le agblewo me le Moab-nyigba dzi; metsi wein nu le weinfiānu me, eye womagafiā wein kple aseyetso-tso azo o; aseyetso-tso maganye aseyetso-tso o! 34 Le Xesbon fe afadodo, si di vasede Eleale kple Yahaz ta wodo yli tso Zoar va ke de Xoronayim vase de Eglat etšlia ke, elabena Nimrim fe tsiwo hā amie. 35 Yehowa be: Matsrō amesiwo dea nuxefe, eye wodoa dzudzo na wofe mawuwo la da le Moab.

36 Eyata nye dzi axa nu de Moab nu abe dzekuku ene, eye nye dzi axa nu de Kir-Xeres-gutsuwo nu abe dzekuku ene, elabena nusiwo wotu do la fe mlēa d5. 37 Elabena tawo katā nye ta kokoe, wolū gewo katā, hābi kuku tefe le asiwo katā nu, eye akpanya le aliwo katā dzi. 38 Amewo katā le nu xam le Moab fe xotawo katā kple efe kpodomeewo katā, elabena megbā Moab abe ze manyomanyo ene. 39 Aleke wōhegbāe ale? Mifa avi! Aleke Moab trō megbē kple nukpee? Moab nu alomedenu kple bibi na efe afelikawo katā. 40 Elabena ale Yehowa gblō esi: Futō la adzo abe hō ene, eye wōake awala de Moab dzi! 41 Woxo duwo, eye woxo mō sesēwo. Moab-kalētōwo fe dzi le yemayi abe nyōnu, si le ku lēm fe dzi ene. 42 Wotsrō Moab, eye meganye duko azo o,

elabena eto asi ako de Yehowa nu. 43 Mi Moabitowo, Yehowa be: Dōdzi, ve kple mōka le mia nu. 44 Amesi si le nōdzi nu la, age adze ve me, eye amesi do le ve me la, mōka adee. Elabena Yehowa be: Mahe toheyi awaena Moab. 45 Amesisiawo tsra wōwo de vavoli te le Xesbon; elabena dzo tso Xesbon, eye dzofade tso Sixon, efiā Moab fe tonufuji kple vunyavunyaviwo fe dzodzoma. 46 Moab, baba na wō! Kamoduko tsrō, elabena wokplo wō gutsuwiwo dade gaxo me, eye wokplo wō nyōnuviwo yi aboyo mee. 47 Yehowa be: Ke magado Moab te le nkeke mlēawo me. Moab fe nōnudōdrō sefe enye si.

Nyagblodi le Amon-viwo nu.

49. De dAmon-viwo nu: Ale Yehowa gblō esi: De gutsuvia deke mele Israel si, alo domenyilaa deke mele esi oa? Nukaputi Malkam xō Gad wo etōe, eye efe duko le efe duwo me? 2 Eyata Yehowa be: Kpo da, nkeke li gbōna, eye mana avayli nadi de Amon-viwo fe Raba nu, be wōazu anyiglāgo, woato dzo egu duwo, eye Israel agaxo efe domenyinu, Yehowa ye gblōe. 3 Xesbon, fa avi, elabena wogblē Ai! Mi Raba-nyōnuviwo mido yli, eye mita akpanya de ali, mixa nu, eye mino tsa glāla tsam le lākpo-wo me, elabena Malkam ayi aboyo me hekpe de efe trōnuawo kple amegāwo nu. 4 Wō nyōnuvi dzeaglā, si le dzi dom de wō kesinōnuwo nu, nukaputi nētso wo balime le adegbe fomee be, wō balime wōnu wōnye hele gbogblom be: Amekae ava gbōnye? 5 Kpo da, Afeto, Yehowa Zebaot, be: Mana mlafe afelikawo katā nāhe nōdzi ava mia dzi, woaka mi ahlē, eye amesiame ado ta engo tē, ale be womafo sisilawo nu fu o. 6 Ke emegbe la magado Amon-viwo te, Yehowa ye gblōe.

Le Edom puti.

7 De Edom nu: Ale Yehowa Zebaot gblō esi: De nunyaa deke megale Teman o, adapudede bu de nunyalawo, eye wotro nunya fo de anyia? 8 Mi Dedantowo, misi, mitro dzo, eye miyla mia do-

^a Yes. 24, 17-18.

^b Mo. IV. 21, 28, 29.

^c Yes. 25, 2-7; Am. 1, 13-15; Zef. 2, 8-11.

^d Yes. 25, 2-7; Am. 1, 13-15; Zef. 2, 8-11.

^e Fig. 1, 11, 5.

^f kp. 1.

^g 4, 19; Yes. 15, 7; 18, 11.

^h 47, 8.

ⁱ 48, 47.

^k Yes. 21, 11; 34, 5-16; Xez. 25, 12-14; Am. 1, 11, 12; Ob. 1, 48, 22.

kui de agu me; elabena mahe dzogbevoe ava Esau dzi le gbesigbe mahe to na. 9 Ne weintsetsexalawo fo de dziwo la, womasuso mamlea deke di o; ne fiafitowo va le za me la, woagble nu, vase de esime woti ko na wo. 10 Elabena made ama Esau, maklo nu le efe bebefe dzi, be magatsi yaylafa o. Woatsro viawo, noviawo kple efe afelikawo, eye eya nutu nu ayi. 11 Gble wo tsyoveviwo di nam, maxo wo de agbe, eye wo ahošiwu nedo dzi de nuyeye! 12 Ale Yehowa gble esi: Kpo da, amesiwo akplu la nono medze o ha, wonone kokoko, eye de woagbe tohehe na wo ya? Matsi tomahemahe o, ke boŋ ano kokoko! 13 Elabena ale Yehowa gble esi: Metã dokuinye fe agbe: Ne Bozra mazu godzinu, alomedenu, afedo kple didodonu, eye efe duwo kata nazu gbege mavo o fi! 14 Mese nya tso Yehowa nu, eye wodo ame de dukowo dome be: Miŋo takpli miava de wo nu, eye mitso miakpe ava! 15 Elabena mewo wo sue le dukowo dome, eye medo vlo wo le amegbetowo dome. 16 Dodzi le wo; wo dzi fe da da ble wo, wo amesi le agatowo me, eye netso afe de towo fe tsutsuefe! Ne ewo ato de kakafe abe ho ene ha la, matutu wo afu anyi tso afima, Yehowa ye gble! 17 Edom azu gbege, eye amesiame, si to enu yina la fe nu aku wodo tsiã de wofe abixowo kata nu. 18 Yehowa be: Amea deke magatso afe de afima o, eye amegbetovia deke manã afima o, abe alesi woto Sodom kple Gomora kple wofe afelikawo bu anyi ene. 19 Kpo da, ado tso Jordan fe aflawo me abe dzata ene ahayi lanyife, si de ama daa la; elabena manyãe da le enu le adabafofo deka me, eye amesi metia la, eya matso ado enu. Elabena ameka de nunye, ameka akplom ayi vonui, eye ameka nye lakplovi ano te de nunye? 20 Eyata mise Yehowa fe adanu, si wode de Edom nu kple efe tame, si wodo de Temantowo nu la: Vava woakplo la kudawo adzoe, eye wofe lanyife fe nu aku de wo nu. 21 Anyigba vovu le efe

a 48, 40, 4

b Yes. 17, 1; Am. 1, 3-6.

d 25, 15, 21.

e 44, 12.

f Yes. 21, 16, 17. g Yos. 11, 10.

h 50, 19. i kp. 8.

j Yes. 1, 9. k 9, 25; 25, 23.

l 50, 44. m 9, 10.

p 25, 25.

anyidzedze fe didi ta, wose koniyafyli le Avafu la nu ke. 22 Kpo da, egbona abe ho ene, eye wodo akeke efe avala de Bozra dzi, eye Edom-kalotowo fe dzi ano le yemayi abe nyonu, si le ku lem fe dzi ene.

Le Damasko guti.

23 De Damasko nu: Du kpe Xamat kple Arpad; elabena wose nya vo, eye dzi de le wo fo; godzi le atsiayu nu, wmate nu agbo de eme o. 24 Damasko fe lame tu, etro hesi, eye dzidzi foe; godzi kple vevesese va edzi abe nyonu leku ene. 25 Aleke wogble du nyonyo la, nye dzidzokpokpo fe mo sesẽ la di? 26 Eyata wofe dekakpuiwo atsi wofe kpodomeewo, eye wofe avawolawo kata atsrõ gbemagbe, Yehowa ye gble. 27 Eye matõ dzo Damasko fe gliwo, ne wofia Ben-Hadad fe fia-sawo.

Le Kedar kple Hazor fadufe, siwo Nebukadnezar, Babel-na, si la guti.

28 De Kedar kple Xazor-fadufe, siwo Babel-fia Nebukadnezar si la nu: Ale Yehowa gble esi: Mitso, ne miaho de Kedar nu, eye mitsro yedzefeviwo. 29 Woaxo wofe agbadowo kple alẽwo, wofe agbadowo kple wofe nuwo kata, eye woakplo wofe kposowo adzoe, woado yli de wo nu be: Dodzi li godoo! 30 Yehowa be: Mi Xazortowo, misi, afo netso na mi, eye miyla mia dokui de agu me; elabena Babel-fia de adanu de mia nu, eye wodo ta me de mia nu. 31 Yehowa be: Mitso, miaho de dukõ, si de dzi di bokõ la nu, agbo kple gameti mele wo si o, eye wole aga. 32 Wofe kposowo kple wofe la gbogboawo azu nuhaha, eye makaka akotsolawo ahle de yawo kata me, eye mahe dzogbevoe tso goawo kata me ava wo dzi, Yehowa ye gble. 33 Xazor azu amegaxiwo nãfe, eye wõazu gbege daa, amea deke matso afe de afima o, eye amegbetovia deke manõ eme o.^o

Le Elam guti.

34 Yehowa fe gbe, si va na nyagblodila Yeremya de Elam nu le Yuda-fia Zedekiya fe fiadudu fe gomedzedzea me la, enye si: 35 Ale Yehowa Zebaot gble

esi: Maŋe Elam je dati, si nye woŋe ɲusɛ vevieto la. 36 Makplɔ ya eneawo tso dziŋo je go enea-wo dzi ava fo de Elam dzi, maka wo ahlɛ de ya siawo katã me, eye dukɔa deke manɔ anyi, si dome Elam je amewo makaka do o. 37 Mana dzi naɛe le Elam fo le efe futɔwo kple efe kudilawo nu, mahe dzogbeve, nye dome-dzoe heliheli, ava wo dzi, eye maɔo yi de wo yome, vasede esime woatsrɔ avɔ, Yehowa ye gblɔe! 38 Yehowa be: Mali nye fiazikpui de Elam, eye matsrɔ fia kple amegãwo siaa. 39 Ke magado Elam te le nkeke mlɔeawo me, Yehowa ye gblɔe.^b

Nyagblɔdi le Babel gbeɣblɛ kple Israel dede gadi.

50. Yehowa je nya, si wɔgblo de Babel kple Kaldea-nyigba ɲu to nyagblɔɖila Yeremya dzi la, enye si:^a 2 Mido kpo le dukɔwo dome, mide gbe fã, eye mido aflaga de dzi! Mide gbe fã, migaylae o! Migblo be: Woxo Babel, nukpe lé Bel, eye wogbã Merodax fu anyi! Dukpe lé woŋe legbawo, eye wogbã woŋe mawu-wo!⁹ 3 Elabena dukɔa de ho de wo ɲu tso anylehe, ne wòado afedo woŋe anyigba, be amea deke naganɔ edzi o; amegbetowo kple lãwo siaa si, eye wovɔ dzo.

4 Yehowa be: Le nkeke mawo me, le yemaɣi la Israel-viwo kple Yuda-viwo siaa atrɔ agbo, eye woa-ɲo ɲavi dzi ava di Yehowa, woŋe Mawu la. 5 Woabia Zion ta ase, eye afima mo ano ɲku dzi na wo be: „Mina miaku de Yehowa ɲu, eye miabla nu mavo, si woma-ɲlo be akpo o!“ 6 Alɛ tatrãwoe nye nye dukɔ; wo kplɔviwo flu wo, eye wokplɔ wo tra yi towo dzi, wole tsatsam tso to dzi yi togbe dzi, eye wonɔ wo mlɔfe be. 7 Amesiwɔ katã kpo wo la, du wo, eye woŋe futɔwo gblɔ be na: Miedɛ fo o, elabena de wovo nuvɔ de Yehowa, woŋe dzɔdzɔe-nyenye je lãnyife, kple Yehowa, wo fofowo je makpɔkpo la ɲu.

8 Misi tso Babel, miɔu tso Kaldea-nyigba dzi, eye minɔ abe agbowo le alɛhawo ɲgo ene!⁸ 9 Elabena manyɔ dukɔ gãa de tso

anylehe-nyigba dzi, eye makplɔ wo avɔ de Babel ɲu, ne woadze avɔ de eɲu ahaxɔe; woŋe aɲu-trɔwo le abe kalɛto dzeadɔɲu to ene, womedaa dadagbo o. 10 Ale Kaldea azu nuhaha; amesiwo katã hae la, adi fo, Yehowa ye gblɔe. 11 Nye domenyinu halawo, minɔ dzidzo kpɔm, eye minɔ aseye tsom ko, ^amidɛ adzɔ abe nyinovi, si le lu tugum la ene, eye mixlɔ abe sotsu ene. 12 Du akpe mia dada, mia no je mo atsi dã; kpo da, dukɔwo je nuwuwu anyegbe-ge, kudidi kple tagba! 13 Le Yehowa je dome-dzoe ta azu afedo kple gbege dikaa, ale be amesiame, si to Babel ɲu yina la je nu aku, eye wòado tsia le woŋe abixɔxɔwo katã ta.^d 14 Mi aɲu-trɔdalawo katã, midze avɔ de Babel ɲu godoo va kpe; mitee, eye migawe nu le aɲu-trɔ gbo o, elabena Yehowa ɲu wòwo nuvɔ do. 15 Mitso ayiboopɔe de eɲu godoo; ena ta, efe sotiwo ne dze eme, eye efe gliwo mi, elabena Yehowa je hiɔbiabia nye esia; /mibia hlɔe, eye miwo ne, abe alesi wòwo ene! 16 Mitsrɔ nufala kple nuɲala le nuɲeyi da le Babel! Amesiamе trɔ yi efe dukɔ gbo, eye amesiame si yi efe anyigba dzi le yi wuame la ta. 17 Israel la, alɛ, si wonyã de gbe, eye dzatãwo yo de nu la wonye; gbã la Asur-fia qui, emegbe Babel-fia Nebukadnezar kuko efe juwo. 18 Eyata ale Yehowa Zebaot, Israel je Mawu la, gblɔ esi: Kpo da, mahe to na Babel-fia kple efe anyigba, abe alesi mehe to na Asur-fia ene. 19 Magakplɔ Israel agbo va efe gbedufe, ne wòadu gbe le Karmel dzi kple Basan, eye wòadu nu adi fo le Efrayim-towo dzi kple Gilead. 20 Yehowa be: Le nkeke mawo me, le yemaɣi la woadi Israel je vodada, ke manɔ anyi o, eye womagakpo Yuda je nuvɔwo o, elabena imatsɔe ake amesiwo makpɔto di.

21 Yehowa be: Ho de aglãdzela vivivowo je anyigba kple tohehe-viwo ɲu, wu ame, eye natsrɔ woŋe susɔeawo gbidigbidi, eye nawɔ nusiwɔ katã ɲu mede se na wò le la. 22 Awaɣi kple gbeɣblɛ gã le anyigba dzi! 23 Aleke anyi-

^a Mo. V. 22, 27; Yes. 10, 6, 7, 15.

^b kp. 6.

^d 51, 37; 49, 17.

^e Yes. 13, 14.

^f Nyad. 18, 6.

^g Yes. 46, 1.

^h 31, 9.

ⁱ 31, 34; 33, 8.

^k 51, 8, 45.

gba blibo la fe "zū gbā, eye wò-
kaka ale? Aleke Babel zu ḡdzin-
nu le dukowo dome ale? 24 Babel,
medo m̄ na wò, ke mēdze sii o,
eye wòde wò; asi tu wò, eye wolé
wò, elabena Yehowa ye nēwo avu
kple. 25 Yehowa vu efe nudzra-
doje, eye wòde efe dziku fe avu-
wōnuwo do goe; elabena dō le
Afetō, Yehowa Zebaot ḡu le Kal-
dea-nyigba dzi. 26 Mitso goawo
katā me va fo de edzi, miwu nu
le efe avawo nu, milōe trō de
anyi abe lubabla ene, eye mitsrōe
gbidigbidi; migakpōto naneke di
ne o. 27 Miwu wofe nyitsuwo
katā, mikplō wo yi wufee. Baba
na wo, elabena wofe toheyi do.
28 Mifu to anyi! Sisilawo kple
amesiwo kpōto tso Babel-nyigba
dzi va, be woade gbe fā Yehowa,
mīa Mawu fe hlōbiabia, efe hlō-
biabia de efe gbexōdo nu le Zion!

29 Miyo aḡutradalawo de Babel
ḡu! Mi amesiwo katā hea da me,
mide to dee godoo va kpe, amea
ḡeke megakpōto o! Mido efe nu-
wona teje ns, miwō ne p̄p̄epe,
abe alesi wòwō ene, elabena Ye-
howa, Israel fe kōkōeto la ḡu wò-
wu nu tovo do. 30 Yehowa be:
Eyata wofe ḡekakpuiwo atsi wofe
kpōdomeewo, eye wofe avawōla-
wo katā atrō ḡbemaḡbe. 31 Afetō,
Yehowa Zebaot, be: Kpō da, mado
de dziwò, wò ame tovo; elabena
wò ḡkeke de, wò toheyi do. 32
Ame tovo la akli nu adze anyi,
eye amea ḡeke mafōe de tsitre-
nu o, matō dzo efe duwo, ne
wòabi efe nutowo katā me.

33 Ale Yehowa Zebaot ḡblō esi:
Wote Israel-viwo kple Yuda-viwo
sīa de anyi, eye amesiwo katā de
aboyo wo la, vā wo gongōḡ, gbe
be, yewomade asi le wo ḡu o.
34 Ke wo ḡela sesē, eḡko nye
Yehowa Zebaot. Adrō wofe nya
ade goe, ne wòana ḡbdōze anyi-
ḡba, eye wòade zi Babeltōwo me.
35 Yehowa be, yi neva Kaldea-
tōwo, Babeltōwo kple wofe ame-
ḡāwo kple wofe nunyalawo dzi!
36 Yi neva wofe afakalawo dzi,
ne woazu bometsilawo! Yi neva
wofe kalētōwo dzi, ne dzi nade
le wo fo! 37 Yi neva wofe sōwo
kple wofe tasiadamwo kpakple
amedzro, siwo katā le wo dome

a 51, 20.
b 51, 30.

d Mo. I. 19, 24.
25.

e kp. 9.

f 8, 28.

g kp. 18.

h 49, 19-21.

la dzi, ne woazu b̄nyōḡbōmewo!
Yi neva wofe kesinōnuwo dzi, ne
woaha wo! 38 Kudjidi neva na
wofe tsiwo, ne woamie! Elabena
legbawo fe anyigba wònye, eye
wotsō ḡdzinuwo le adeḡbe fomee.
39 Eyata ḡbedadiwo kple amegā-
xiwo atso afe di, eye golowo aḡo
afima; ame magatso afe di akpō o,
eye ame manō eme o, tso dzidzi-
me yi dzidzime. 40 Yehowa be:
Ame matso afe de afima alo ame-
ḡbetōvia de nanō eme o, abe alesi
Mawu trō "Sodom kple Gomora
kpakple wofe afelikawo bu anyii
ene.

41 Kpō da, "dukōa de tso anyiehe
ḡbōna, eye dukō ḡāa de kple fia
ḡedewo ho tso anyigba fe mlōe-
nu. 42 Da kple akplō le wo si,
ḡutasēlawo wonye, eye womekpōa
nublanui o; wofe ḡli le abefatsiafu
fe ḡbedede ene, wole sō dzi, eye
wobla akpa abe avawōla ene de
wò Babel-nyōnuvi ḡu. 43 Esi Ba-
bel-fia se nya le wo ḡu la, efe
asiwo do aḡblō, vōvō ḡoe, eye
wòse veve abe nyōnu léku ene.
44 Kpō da, ado tso Yordan fe
aflawo me abe dzata ene ayi de
lānyife, si de ama ḡaa la; elabena
manyaē da le eḡu le adabafōfo
ḡeka me, eye amesi metia la, eya
matso ḡdo enu. Elabena amekae
sō kplim, amekae akplom ayi vō-
nui, eye amekae nye lākplōvi, si
aḡo te de nunye? 45 Eyata mise
Yehowa fe adanḡ, si wòde de
Babel ḡu, kple efe tame, si wòdo
de Kaldea-nyigba ḡu: Vavā wo-
akplō lā kudbewo adzoe, eye wofe
lānyife fe nu aku de wo ḡu.
46 Anyigba vōvō, eye wose ko-
nyifayli le dukowo dome le ḡli,
si di be, woxō Babel la ta.

Mediatowo aḡblō Babel; ke Yudatowo atrō
va s̄fe.

51. Ale Yehowa ḡblō esi: Manyō
ḡugblēla fe ḡbōḡbō de Babel
kple amesiwo le nye futōwo fe
domedomee la ḡu. 2 Mado "ame-
dzrowo de Babel ḡu, ne woagbōe,
eye woadi ḡbōlo efe anyigba, ela-
bena woafō de edzi le dzōḡbevōe-
ḡbe tso goawo katā me. 3 Aḡu-
trōdalawo nehe da me de amesi
he da me kple amesi le ḡawu me
la ḡu! Migakpō wofe ḡekakpuiwo

i 26, 7.

ta o, eye mitsrō wofe avako blibo la; 4 ne ame tsiawawo nana Kaldēa-nyigba dzi, eye amesiwo woda nui la, nana wofe ablowo me. 5 Ke wofe Mawu, Yehowa Zebaot, meglbē Israel kple Yuda di wonye "ahosi o; elabena anyigba ma b̄di fo gede de Israel fe kōkōeto la ŋu. 6 Misi dzo le Babel, eye amesiame nede efe agbe, ne miagatsrō de wofe vodadawo me o, elabena Yehowa fe hlōbiayi enye esia; nusi wōwō la, eya te fe woado ne.^d 7 Sikakplu enye Babel le Yehowa si me, si na /anyigba blibo la mu aha; dukwō no e fe wein, eyata dukwō le ya mum sagāsagā dō. 8 Zi dēka kasia "Babel ge dze anyi hegbā. Mifa avi de enu, midatsō atike ve hena efe veveseseawo, dewohiefelāme ahaya. 9 Miebe, miada gbe le Babel ŋu, ke hayahaya mele enu o; eyata migblēe di, eye mia dome amesiame neyi efe anyigba dzi, elabena efe vōnudōdrō de dzifo ke, eye wōdatō alilikpowo. 10 Yehowa he miāfe nya dzōdzōe de go, miva, ne miāqxlē nusi Yehowa, miā Mawu, wō la afia le Zion. 11 Minyre aputrōwo, mikpla akpoxōnuwo! Yehowa nyo "Media-fiawo fe gbōgbo, eye wode adanu de Babel ŋu, be woagblēe; elabena Yehowa fe khlōbiabiae, hlōbiabia de efe gbedoxo nue. 12 Mitu aflaga de Babel-gliwo dzi, mina dzōlawo nasō gbo de edzi, mido gbetakpolawo, eye mide amewo dō xa me; elabena Yehowa dō ta me, eye awo nusi wōgblō de Babeltowo ŋu la hā "ade goe. 13 Wō amesi "le tō gāwo to, eye kesinōnu do agbogbo de asiwō, wō nuwuwu dō, eye dzidze, si nu "woalā wō dō la de! 14 Yehowa Zebaot tā efe agbe be: Ne metsō amewo yō wō taŋ abe vetsuviwo ene hā la, woatso ayi-boopee de nuwō!^p

15 Eya amesi tsō efe nuse wō anyigba, tsō efe nunya dō xexee-me anyi, eye wōtsō efe gomesese keke dzifo mee. 16 Efe gbedede nana tsiwo dīna hoo le dzifo, eye wōnana afu honayia dzi tso anyigba fe mlōenu; ewōa dzikedzo kpna de tsidzadza ŋu, eye wōdēa ya donae tsoa efe nudzrafo.

17 Amegbetōwo katā dzoa lā le wofe nunya me, eye ŋukpe lēa legbakolawo katā, elabena alakpa enye nusi wokona, eye gbōgboa dēke menōa eme o. 18 Nu dzodzoroawo wonye, dōwōwō, si ŋu woade alome le la wonye; woatsrō le gbesigbe woahē to na wo. 19 Ke Yakob fe gome mele abe woamawo ene o, elabena eyama nye nuwo katā wōla, eye Israel enye eya nuto fe fome; Yehowa Zebaot enye efe ŋko.

20 "Zū kple avawōnu nēnye nam, wōe matsō agbā dukōwo gudugudu, eye wōe matsō atrō fiadufewo. 21 Wōe matsō agbā sō kple edola, eye wōe matsō agbā tasiadam kple emenōla; 22 wōe matsō agbā ŋutsu kple nyōnu, wōe matsō agbā amegā dēdi kple dēvi, eye wōe matsō agbā dēkakpui kple dētugbi; 23 wōe matsō agbā lākpōvi kple lāha, wōe matsō agbā agbledela kple efe lāwo, eye wōe matsō agbā anyigbanunōla kple amegāwo. 24 Ke Amahe to na Babel kple Kaldeatowo katā le mia ŋku me le wofe vō, siwo katā wōwō de Zion ŋu la ta, Yehowa ye gblōe. 25 Yehowa be: Kpō dā, mafo de dziwō, wō togblēnu, si tsrō anyigba blibo la, mado nye asi dā de nuwō ahāmi wō tso agakpe dzi afu anyi, eye matsō wō awō to fiāfiāe, 26 ale be womagatsō wō kpea dēke awō dzogoe kpe alo gōmedokpēe o, elabena āzu gbege tegbee, Yehowa ye gblōe.

27 Mitu aflaga de anyigba dzi, miku kpē le dukōwo dome, "miko dukōwo ŋu de enuti, miyō fiadufewo de enuti tso Ararat, Mini kple "Askenas, mido avafiawo de enuti, eye mikplō sōwo ve abe vetsuvi tofuwo ene! 28 Miko dukōwo ŋu de enuti, Media-fiawo, wofe anyigbanunōlawo kple wofe amegāwo katā kpakple wofe fiadufe fe anyigba blibo la! 29 Tete anyigba vuvu, eye dzidzi foe, elabena Yehowa wō efe tame, si wōdō de Babel ŋu, be yeana Babel-nyigba nazu gbege, eye amēnawo le edzi la dzi. 30 Babel-kalētōwo dzudzo avawōwō, wōbōbō nō wofe mōwo me, eye nuse vō le wo ŋu wozu nyōnugbōme-

a Yes. 54, 4.

b 50, 11, 29.

d 50, 8; Nyad. 18, 4; Yes. 48, 20.

e 50, 23; Yes. 10, 5.

f 25, 15; Nyad. 17, 4; 18, 3.

g Nyad. 18, 2.

h 50, 29.

i Yes. 13, 17.

k 50, 28.

l Yes. 13, 3.

m Nyad. 17, 1.

n Mo. 1, 10, 3.

p kp. 15-19 kpō 10, 12-16.

wo; woto dzo wofe nɔfewo, eye wofe wofe gametiwo. 31 Dufula yi dakpe dufula, eye duxɔla yi dakpe duxɔla, ne woagblo na Babel-fia be, woxɔ efe du la le goawo katã me, 32 woxɔ tɔtsofowo, woto dzo tɔuwo, eye dzi de le awawɔlawo fo. 33 Elabena ale Yehowa Zebaot, Israel fe Mawu la, gblɔ esi: Babel-nyɔnuvi le abe lugbofe le ɣeyiɣi, si me wofoa eme dana di la ene; esuso vie ko, ne nuɣeyi nado ne. 34 Babel-fia Nebukadnezar du mi, etɔrɔ mi, eye wɔtsɔ mi wɔ goe fufluɪ, emi mi abe ɔɔ ene, etɔɔ miafe nu viwiwo yɔ efe fodoe, eye wɔnyã mi de gbe. 35 Zion-nyɔnu negblo be: Duta, si wosɛ le nɔnye, kple nye nutilã neva Babel dzi! Yerusalem negblo be: Nye ɔu neva Kaldeatɔwo dzi! 36 Eyata ale Yehowa gblɔ esi: Madrɔ wɔ nya, eye mabia hlɔ na wɔ, mana wofe atsiafu nafu kplakplakpla, eye wofe wudo namie. 37 Babel azu anyiglagɔ kple amegãxiwo nɔfe, azu gbege kple tsiadonu, eye ame avɔ le eme. 38 Wo katã le xoxlɔm abe dzatowo ene, eye wole gbe tem abe dzataviwo ene. 39 Yehowa be: Ne wofe lãme to dzo la, matu aglo na wo, eye mana woamu aha, ne woadɔ alɔ tegbetegbe, eye womaganyɔ akpɔ o. 40 Mana woakplɔ wo ayi wufe abe alɛviwo, agbowo kple gbɔtsuwo ene. 41 Aleke asi su ɛSesax dzi, eye woxɔ anyigba blibo la fe adegbefonu, aleke Babel zu nɔdzidonu le dukɔwo dome ale? 42 Atsiafu fo de Babel dzi, eye efe tɔtsoewo fe nyanyrã nyɛ tɔyɛ edzi. 43 Efe duwo zu gbege, kudidinyigba kple tagba, anyigba, si dzi amea deke mele o, eye amegbetɔvia deke metona yina o. 44 Mahe to na Babel fe Bel, made nusi wɔmi la le nu me ne, eye dukɔwo magafo zi de enu azɔ o; Babel fe gliwo hã amũ. 45 Nye dukɔ, midzo le egbo, eye amesia-me nede efe agbe tso Yehowa fe dɔmedzoe heliheli la nuli. 46 Ne nyaa de di le fe si me, eye nya bubu di le fe keme me, nɔtasesɛ le anyigba dzi, eye dzidula tso de dzidula nu la, dzi megade le mia fo o, eye wɔvɔ megado mi

a Nyad. 18, 20.

b Ps. 137, 5.

c 50, 13.

d 25, 26.

e Mo. V. 32, 35.

f kp. 39.

g 50, 2.

h kp. 6.
i Xab. 2, 13.

j 36, 4.

le nya, si miese le anyigba dzi la ta o. 47 Eyata kpɔ da, nkeke li gbɔna, eye mahe to na Babel fe legbawo, nɔkpe alɛ efe anyigba blibo la, eye efe ame tsiawawo katã atsi eme. 48 ɔDzifo kple anyigba kple edzi nuwo katã atso aseye de Babel nu; elabena nugblɛla atso anyiehe ava fo de edzi, Yehowa ye gblɔe. 49 Israel fe ame tsiawawo, ele na Babel hã be, wɔatsi awa, abe alesi anyigba blibo la fe amewo tsi awa le Babel ta ene.

50 Mi amesiwo si le yi nu, midzo, eye migato di o! Midzo nu Yehowa le adzɔge, eye Yerusalem bɛnɔ ta me na mi! 51 Dukpe lɛ mi, elabena ele na mi be, miase vlodoame kple to; nɔkpe tɔyɔ mo na mi, elabena ame tutɔwo va fo de Yehowa fe afemenu kɔkɔawo dzi. 52 Yehowa be: Kpɔ da, nkeke li gbɔna, eye mahe to na wofe legbawo, eye ame tsiawawo ano nɛnem le anyigba blibo la dzi. 53 Ne Babel lia dzingoli me, eye efe mɔ sesɛwo mele lialia o hã la, nugblɛla atso gbɔnye ava fo de edzi, Yehowa ye gblɔe. 54 Mifu to anyi, ɣli di tso Babel, eye mumũ gãa de tso Kaldea-nyigba dzi! 55 Elabena Yehowa atrɔ Babel, eye wɔatsi efe hoowɔwo nu, efe tɔtsoewo adze agbo abe to gãwo to ene, eye wofe gbedede nu asɛ. 56 Elabena nugblɛla afo de Babel dzi, eye wɔade aboyo efe kalɛtɔwo, eye wofe dawo anɛ, elabena Mawu /nutefedola enye Yehowa, eye ahe to kokoko. 57 Eye mana aha wofe tatɔwo kple wofe nunyalawo, wofe anyigbanunɔlawo kple wofe amegãwo kpakple wofe kalɛtɔwo woano ɔamu, eye woadɔ alɔ tegbetegbe, womaganyɔ o; fia, si nko nye Yehowa Zebaot lae gblɔe. 58 Ale Yehowa Zebaot gblɔ esi: Woagbã Babel fe gli kekeawo vasede agunu ke, eye woatɔ dzo efe agbo kɔkɔwo, ale be wɔanye deko dukɔwo wɔ de de ya me, eye anyigbadzitɔwo ku kutri hena dzo. 59 Nyagblɔdila Yeremya fe nya, si wɔtsɔ de se na Seraya, Max-seya vi, ɔNeriya fe vi, esime woa kple Yuda-fia Zedekiya woyina Babel le efe fiaduɔu fe fe enelia

me, eye Seraya nye mɔzɔmegā la, enye si. 60 Tete Yeremya ŋlɔ dzɔgbevɔe, siwo katā le Babel dzi va ge la, de agbalē me; eya nye nya, siwo katā wonlɔ de Babel ŋu. 61 Eye Yeremya gblo na Seraya bena: Ne ēva Babel la, ekema dɔ ŋu anyi, eye naxlē nya siawo katā 62 gblo bena: Yehowa, wɔde gblo de tefe sia ŋu be, yeatsrɔe, ne amea deke maganɔ anyi o, amegbetɔwo kple lāwo siaa, eye wɔanye gbege tegbee. 63 Eye ne exlē agbalē sia vɔ la, ekema bla kpe de enu, natsɔe afu gbe de Frat me^b 64 agblo bena: Ale dzɔgbevɔe, si mahe va wo dzi la, anyrɔ Babel de toe, magaho de dzi akpɔ o, eye enu ayi. Yeremya fe nyawo sefe enye si.

Kpekpedegunya: Yerusalem gbeɣblē xexlē fia kpule.

52. ^aZedekiya xɔ fe blave vɔ deke, esime wɔzu fia, eye wɔdu fia fe wuidɛke le Yerusalem. Dada ŋkɔ enye Xamital, Libnato Yeremya fe vinyɔnu. 2 Ewo nusi nye vɔ le Yehowa ŋku me, abe alesi Yoyakim wɔ pɛpɛpɛ ene. 3 Elabena Yehowa do dɔmedzoe de Yerusalem kple Yuda ŋu, vasede esime wɔtsɔ wo fu gbe le efe ŋku ta. Eye esi Zedekiya dze aglā de Babel-fia ŋu la, 4 Babel-fia Nebukadnezar kple efe avako blibo la ho de Yerusalem ŋu le efe fiadudu fe fe asiekelia me le dzinu ewolia fe ŋkeke ewolia dzi; wode to dee, eye wofu kpo de enu godoo va kpe. 5 Wode to de dua, vasede Zedekiya fe fe wuidɛkelia me. 6 Le dzinu enelia fe ŋkeke asiekelia dzi la dɔwuame nu sɛ le dua me, ale be aboloa deke megali na duko hahoo la o. 7 Wonɔ mɔ de dua ŋu, eye avawɔlawo katā si to fia fe abo me mɔ, to agbo, si le gli ŋukplaba eve dome la nu heɣblē du la dɔ le zā me, eye woto gbeɣbema; ke Kaldeatɔwo le glia ŋu godoo. 8 Tete Kaldeatɔwo fe avako yɔ fia la de nu heva tu Zedekiya le Yerixo-tagba, eye efe avawɔlawo katā kaka le enu. 9 Tete wolé fia la hekpɔe yina Babel-fia le Ribla le Xamatnyigba dzi, eye wɔbu fɔe. 10 Eye Babel-fia wu Zedekiya viwo le

^a 32, 5.

^b Nyad. 18, 21.

^d kp. 1 - 27 kpo 39, 1-10; Fia. II. 24, 18 - 25, 21; Kron. II. 36, 11 v. 21.

^e 27, 19 - 22.

^f Fia. I. 7, 15-47.

eya ŋuto ŋku me, eye wɔwu Yuda-amegāwo katā hā le Ribla. 11 Egbā ŋku na Zedekiya, eye wɔde kɔsɔkɔsɔe, eye Babel-fia kplɔe yi Babel heɣsɔe de gaxɔ me vasede efe heɣbe.^a

12 Le dzinu atɔlia fe ŋkeke ewolia dzi, si nye fia Nebukadnezar, Babel-fia fe fe wuiasiekelia dzi la, fia ŋu srafowo fe amegā Nebuzaradan, amesi nɔa tsire de Babel-fia ŋku me la, va Yerusalem, 13 eye wɔto dzo Yehowa fe afe kple fia fe afe, Yerusalem-xɔwo katā kple bubumewo fe xɔwo katā. 14 Eye Kaldeatɔwo fe avako blibo, si le fia ŋu srafowo fe amegā ŋu la, gbā Yerusalem fe gliwo katā fu anyi. 15 Fia ŋu srafowo fe amegā Nebuzaradan de aboyo duko la fe ame dahewo dometɔa dɔwo, duko la fe ame mamlea, siwo kpoɔ de dua me, kple amesiwo yi de Babel-fiadzi, kpakple ada-ɣudɔwɔlawo fe susɔeawo dzoe. 16 Eye fia ŋu srafowo fe amegā Nebuzaradan gbɛ anyigba dzi ame dɔha dɔwo dɔ, be woanye weingbledelawo kple agbledelawo. 17 Kaldeatɔwo gbā akɔblisɔti, siwo le Yehowa fe xɔ ŋu, kple anyinɔwo kpakple akɔbligazo, si le Yehowa fe me la, eye wotsɔ wofe akɔbliwo katā yi Babel.^e 18 Eye wotsɔ zɛawo, softiawo, hɛawo, treawo, gatsiawo kple akɔblinuawo katā, siwo wotsɔna subnae la dzoe. 19 Eye fia ŋu srafowo fe amegā tɔo nusiwo nye sika kple klosalo sɔŋ la dzoe: Kpluwo, sonuwo, trewo, zɛwo, akaditiwo, gatsiwo kple agbawo. 20 Sɔti eveawo, gazo la kple akɔblinyi wuiweawo, siwo le ete, kpakple anyinɔawo, nusiwo /fia Salomo wɔ hena Yehowa fe afe la; nusiawo katā fe akɔbli mele dada me o. 21 Sɔti deka kɔ aboklugui wuienyi, eye ka aboklugui wuiweve atui akpe dɔ, to le eme, eye wɔtri asibide ene fe kekeme. 22 Wotsɔ akɔbli wɔ kɔ de eta me, eye kɔ la kɔ aboklugui atɔ, dɔ lɔlɔ kple yevubodawo fo xlā kɔ la godoo va kpe, akɔbli sɔŋ wonye. Nusiawo tɔge kple yevubodawo le sɔti ewelia hā ŋu. 23 Yevuboda blaasieke vɔ ade le goawo katā me; yevuboda, siwo katā le dɔ la ŋu godoo va kpe la, le

wo ame alafa deka. 24 Eye fia nu srafowo fe amegã kplɔ nunɔlagã Seraya kple nunɔlagã yometɔ Zefanya kpakple kpuiɔdzola etɔ 25 kple afedzɔkplɔla deka, si le avawolawo nu, fiaɔume adre, siwo wokpɔ le dua me, avafia fe agbalɛnɔla, amesi yɔa dukɔ hahoo la hena avawowo kpakple dukɔ hahoo la dome nu-tsu blaade, siwo wokpɔ le dua me; 26 amesiawo fia nu srafowo fe amegã Nebuzaradan kplɔ yi na Babel-fia le Ribla. 27 Eye Babel-fia da nu wo hewu wo le Ribla le Xamat-nyigba dzi. Ale woɔe aboyo Yuda tso edenyigba dzi. 28 Amesiwo Nebukadnezar de aboye la, wonye si: Le fe adrelia me la woɔe aboyo Yudatɔ akpe etɔ kple blave vɔ etɔ; 29 woɔe aboyo ame alafa enyi kple blaetɔ vɔ eve tso Yerusalem le Nebukadnezar fe fe wuienyilia me;

c Kron. I. 5, 40.

b kp. 31-34 kpo
Fia. II. 25, 27
v. 30.d Fia. II. 24, 11
v. 16.

30 eye fia nu srafowo fe amegã Nebuzaradan de aboyo ame alafa adre kple blane vɔ atɔ dzoe le Nebukadnezar fe fe blave vɔ etɔlia me; wo katã le ame akpe ene alafa ade.

Fia Yoyaxin nu veve.

31 Esime woɔe aboyo Yuda-fia Yoyaxin le fe blaetɔ vɔ adre me-gbe le dzinu wuivelia fe nkeke blave vɔ atɔlia dzi la, Babel-fia Evil-Merodax de ga Yuda-fia Yoyaxin le fe, si me wòzu fia, eye woɔe tso gaxɔ me; 32 efo nu fafs kpilii, eye wòtsɔ efe zikpui do fia, siwo kpe de enu le Babel la fe zikpui nɔ. 33 Edɔ li efe gaxɔmewuwo, eye wòdu nu le egbɔ daa le efe agbenɔyi katã. 34 Eye Babel-fia na efe nuɔdui daa, alesi nu wòhiã gbesiagbe le efe agbenɔyi katã, vasede esime wòku.

YEREMYA FE KONYIFAHAWO.

Yerusalem gbã, ele konyi fam, eye wòle dede dim.

1 **Ao, du, si ame yɔ, tsi akogo!** Du gã le dukɔwo dome zu ahosi; duwo fe fia zu yakadɔwola. 2 Ele avi fam le zã me hehehe, eye adatsi tsi alɔgo dzi ne. Efe /ahiãviwo dometɔa deke mefa ako ne o. Xɔlɔwo katã trɔ ou le eyome hezu efe futɔwo. 3 Yuda ou dzo le tetedeani kple do sesɛ ta; ele dukɔwo dome, ke mekpɔ gbɔdzɔe o. Eyometilawo katã datul le xaxɛfe. 4 Zion-mɔwo to gbe, elabena amea deke megava nkekenyieɔufe o. Efe agbowo katã tsi fuflu, eye efe nunɔlawo le hũ dem. Efe detugbiwo le nɛnɛm, eye eya nuto le veve sem. 5 Efe ketɔwo fe alo de dzi, eye eme nyo na efe futɔwo, elabena Yehowa ye do hiã ne le efe vodada sogbɔawo ta. Viawo dze ketɔwo nɔ yi aboyo me. 6 Zionnyɔnuvi fe atsyɔwo katã dzo le enu. Efe amegãwo le abe agbo, siwo mekpɔ gbɔɔufe deke o la

e Yer. 51, 5.

f Ps. 68, 21.
g Mo. III. 26, 34.
35.

h kp. 17.

i Yer. 13, 22.

k Mo. V. 23, 4.

ene, eye wole te klole tem le wo yometilawo nɔ. 7 Yerusalem le nu dom efe atsyɔ, siwo katã nɔ enu le blema nkekewo me la, le efe hiãyi kple anyidzɛgi, elabena efe amewo tsi futɔ la si me, eye xɔnametɔ meli o. Ketɔ la kpɔe, eye wòko efe toiyi. 8 Nuvɔe Yerusalem wɔ, eyata wòzu nɔnyɔnu. Amesiwo katã bui tsã la, le vlo domi, le esi wokpɔ efe ama ta. Ke eya nuto le hũ dem, eye wòde edokui de aga. 9 Di-fofo le efe avɔ toga, meɔo nu efe nuwuwo o. Tete wòyi to veve, eye akɔfalaa deke meli o. Yehowa, le nku de nye hiã nɔ, elabena futɔ la le asi tɔm ako! 10 Futɔ la do asi de efe nu veviwo katã nu; elabena ekpɔ dukɔ, siwo nɛde se na be, womegava wò amehawo dome o la, woge de efe kokɔefe la.

11 Efe amewo katã le hũ dem hele abolo dim. Wotsɔ wofe nu veviwo na de nuɔduɔ ta, ne woalé agbe de te. Yehowa, do nku anyi

nakpo alesi wodo vlom da! 12 Eya-ta mi amesiwo katã wa to ma dzi yina, miɔo ŋku anyi, ne miakpo nu be, vevea de de vevesese, si va dzinye, kple "nuxaxa, si Yehowa do nam le efe dɔmedzɔe heliheli dogbe la nu mahã? 13 Edo dzo da tso dzi me de nye fuwo me, eye wɔdi bã de dzinye. Edo dɔ na nye afɔwo, wɔgbugbɔm de megbe, ena mezu gbege, eye mele nuxaxa dzi ɔaa. 14 Efe asi na nye vodadawo fe kɔkuti nu sɛ, eblae de nye kɔume, eye wɔna nusɛ vɔ le ŋunye. Afeto la tsom de asi na amesiwo nu nyemate ŋu anɔ te do o. 15 Afeto la tso nye kalɛtɔwo katã fu gbe le do-nyeme, ede gbe fã ŋkekenyuiɛ de ŋunye, ne woagbã nye deka-kpuiwo nyanyanya. Afeto la "fiã wein na Yuda-detugbi. 16 Esia ta mele avi fam, eye nye ŋkuwo le adatsi kplɔm yoyoyo do; akɔ-fala, si afa dzi nam la, le adzɔge nam. Wotsrɔ vinyewo, elabena futɔ la fe alɔ de dzi. 17 Zion ke efe abɔwo me, ke akɔfalaa deke meli ne o. Yehowa dɔ ketɔwo de Yakob ŋu godoo va kpe, eye Yerusalem zu ŋunyonu le wo dome. 18 Yehowa tɔ dzo, elabena "mesɛ to de efe nyawo ŋu. Mi dukɔwo katã, misee, eye milɛ ŋku de nye vevesese ŋu! Nye detugbiwo kple nye dekapuiwo yi aboyo me. 19 Meyɔ nye ahiãviwo, ke woble. Nu te nye nunɔlawo kple ame tsitsiwo ŋu le dua me, elabena "wole nududu dim, ne woatsɔ lé wofe agbe de te.

20 Yehowa, kpɔ alesi vɔvɔ dom da! Nye dɔkaviwo ɔu dzo hɛ, eye nye dzi le togotogoe fom le menyɛ, le esi mesɛ to ta. Yi le nu gblɛm le xexe abe ku le afe me ene. 21 Wose alesi mele hũ demɛ, ke xɔnametɔa deke meli o. Nye futɔwo katã se nye dzogbevɔe ŋkɔ, eye wole dzidzo kpɔm, elabena wɔe wɔe. Ne ɛhe ŋkeke, si ŋu nɛde gbe fã le vɛ la, eke-ma "woawo hã woanɔ abe nye ene. 22 Wofe nu vɔdi wɔwɔwo katã neva ŋkuwɔ me, eye nawɔ na wo, abe alesi nɛwɔm le nye vodadawo katã ta ene; elabena nye hũdedewo sɔ gbo, eye nye dzi le nu xam.

Konyifahadzidzi le Yuda kple Yerusalem fe afedozuzu guti.

2. Aleke Afeto la na Zion-nyɔnuvi do tsizi le efe dɔmedzɔe me! Exlã Israel fe atsyɔ de anyi tso dziɔ, eye meɔo ŋu efe bafɔ-dɔdzinu le dɔmedzɔedogbe o. 2 Afeto la gblɛ Yakob fe lãnyifewo katã, mekpɔ wo ta o, egbã Yuda-nyɔnuvi fe mɔ sesɛwo wosɔ kple anyigba le efe dziku me, eye wɔ-gblɛ kɔ do na fiadufe la kple efe amegãwo. 3 Eɛe dzowo katã na Israel le efe dɔmedzɔe heliheli me; ehe efe nudusi de megbe le futɔ nu, eye wɔdo dzo de Yakob wɔbi nu godoo va kpe. 4 Ehe efe ɔda me abe futɔ ene, eye wɔtsi tre di kple efe nudusi abe ketɔ ene hetsrɔ nusiwo katã dze na kpɔkpɔ; etrɔ efe dziku fo de Zion-nyɔnuvi fe agbadɔ me abe dzo ene. 5 Afeto la trɔ zu futɔ, etsrɔ Israel, eye wɔtsrɔ efe fiasãwo katã, egblɛ efe mɔ sesɛwo, eye wɔli kɔ nuxaxa de nuxaxa dzi na Yuda-nyɔnuvi. 6 Eka kpɔ le ɛnu abe le abɔ ŋu ene, eye wɔgbɛ efe takpefe. Yehowa na wonɔ ŋkekenyuiɛ kple dzudzɔge be le Zion, eye wɔdo vlo fia kple nunɔla le efe dɔmedzɔe heliheli me. 7 Yehowa gbe efe vɔsamlekpui, edɔ gbo efe kɔkɔfe la, eye wɔtsɔ efe fiasãwo fe gliwo de asi na futɔ la; wofe yli le diɔim le Yehowa fe me abe le ŋkekenyuiɛ-dugbe ene. 8 Yehowa dɔ be, yeatsrɔ Zion-nyɔnuvi fe gli; eda ka, mehe efe asi de megbe tso nɔ-gbegblɛ me o, eye wɔna kpɔfufu kple gli le nu xam; nu te woa kple eve la siaa ŋu. 9 Efe agbo-wo do agu, eye wogblɛ efe game-tiwo heɛe wo; efe fia kple efe amegãwo le dukɔwo dome, se mele wo si o, wofe nyagblɔdila-wo hã mekpɔa nɔtega tso Yehowa gbo o. 10 Zion-nyɔnuvi fe amegã dediwo bɔbɔ nɔ anyigba, eye wofe nu de ga, wolo afi kɔ de ta me, eye wota akpanya; Yerusalem-detugbi de kɔ to.

11 "Nye ŋkuwo fa adatsi wɔti kɔ na wo, nye dɔkaviwo ɔu dzo hɛ, eye nye akla wɔ de do me nam le nye dukɔ fe nyɔnuvi fe anyidzedze ta, esime nu te deiviwo kple vidziwo ŋu le dua fe kpɔ-

^a kp. 5.
^b Kron. I. 28, 2.

^d Ps. 7, 13.

^e Yes. 63, 3.

^f Yer. 9, 23.

^g kp. 8.
^h 3, 42; 5, 16.

ⁱ kp. 22.

^k kp. 11.

^l 4, 21.
ⁿ Yer. 14, 17.

domeewo. 12 Wogblo na wo dadawo be: Bli kple wein de? Eye nu te wo nu le dua fe kpodomeewo abe ame xɔabi ene, eye wofe gbogbo do le wo me le wo dadawo fe ako nu. 13 Yerusalem-nyɔnuvi, ameka matsɔ asɔ kpli wò, ne wòdadi wò? Zion-detugbi, ameka matsɔ ado ɔwò, ne mafa ako na wò? Elabena wò abi lolo abe atsiafu ene, amekae ada gbe le ɔwò ma? 14 Wò nyagblo dilawo gblo alakpanya kple nya masiasa di na wò, eye womeklo nu le wò vodadawo dzi, ne woagaɔ wò te o, ke boɔwogblo alakpanya kple ameflunya di na wò.^a 15 Amesiwo katã va tso eme yi la, si akpe de ɔwò, wode tsiã hevuɔu ta de Yerusalem-nyɔnuvi ɔu be: Du, si ɔu wogblo le be, enye anyonyowo sefe kple anyigba blibola fe dzidzo la, enye esia? 16 Wò futowo katã ke nu de ɔwò baa, wodo tsiã heɖu adukli gblo be na: Mietsrɔe! Ehẽ, ɔkeke, si mifele ɔmɔ kpɔm na la, enye esia, miafe asi su edzi, mfeke etefe kple ɔku!

17 Yehowa wò efe tame, si wò do la, de goe, eye wòwò efe nya, si ɔgbe wòdo tso blema ke la dzi; egbã nu fu anyi, mekpɔ eta o, ena wò futowo kpɔ dzidzo de ɔwò, eye wòdo wò ketowo fe dzo de dzi. 18 Efe dzi do ɔli na Afeto la. Zion-nyɔnuvi fe gli, na wò adatsi nasí abe tɔu ene zã kple keli; megagbo de eme o, eye megana wò ɔkuvi nakpɔ gbɔdzɔe o. 19 Fɔ nado ɔli le zã le ɔdzɔyi fe gɔmedzedze! Trɔ wò dzi fo de Afeto la ɔku me abe tsi ene! Wu wò asiwo dzi ne le wiwò, siwo dɔwuame na nu te wo ɔu de kpodomeewo fe dzogɔewo katã dzi la fe agbe ta! 20 Yehowa, do ɔku anyi, ne nakpɔ nu, ameka nɛwɔ esiae? De nyɔnuwo adu wofe "dɔmevi, ɔevi, siwo dzi wokpɔa? De woawu nunɔla kple nyagblo dila de Afeto la fe kɔkɔefe laa? 21 Ɖeviwo kple amegã ɔdeɔwɔ do baba de anyigba le kpodomeewo, eye nye detugbiwo kple nye ɔkakupiwo tsi yi nu. Eda nu ame le wò dɔmedzoedogbe, eye nɛwu ame, mekpɔ eta o. 22 Eyo ɔdzɔ de nyɔnuwo godoo abe le ɔkekenyuiedugbe ene, eye

amea ɔke mesi alo susɔ le Yehowa fe dɔmedzoedogbe o. Amesiwo dzi mekpɔ, eye menyí wotsi la, nye futɔ tsrɔ wo.

Yeremya fe konyifafa kple akofafa.

3. Nyee nye ɔutsu, si kpɔ hiã te fe le efe amefoti te. 2 Ekplɔm, eye wòna mezo viviti me, menyee kekeli me o. 3 Dunyee wòle efe asi trɔm do ɔaa atradi le ɔkeke blibo la me.

4 Edze lã kple agbalẽ le nyɔnye yaayava, eye wògbã nye fuwo. 5 Etsɔ adɔ kple fukpekpe tɔ kpɔ de nyɔnye godoo va kpe. 6 Ena menɔ bluko me abe amesiwo ku gbadege be ene.^b

7 Eɔo gli de nyɔnye, tofe meli o, eye wòna nye kɔsɔkɔsɔwo nu sɛ de dzi.^c 8 Ne mele ɔli dom le eyom hã la, etua nu de nye gbɔdɔdɔda nu. 9 Etsɔ kpe gãwo do amlɔ de nye mɔ dzi, eye wògodɔ nye tofe.

10 Sisiblisi, si de xa di, kple idzata, si le xa me, wònye nam. 11 Ekplɔm trae, eye wòvuvum hetsɔ wò nu dzɔɔe. 12 Ehe efe da me, eye wòtsɔm do nudzidzea na efe aɔutrowo.

13 Eɔo efe dakumeviwo de nye ayikuwo me. 14 Metro zu nu di-kokoea na nye duko kple wofe hamelo ɔkeke blibo la.^k 15 Etsɔ ama veve di fo nam, eye wòkpe atsa nam meno.

16 Ena ahliha ɔe adu nam, eye wòtigim de dzowo me. 17 Woxo ɔutifafa le nye luɔ si, eye meɔnɔ dzogbenyuie be. 18 Mebe, nye ɔnɛ nu yi, eye mebu mɔkpɔkpɔ na Yehowa.

19 Ɖo ɔu nye hiã kple nye fukpekpe, atsa kple adɔ. 20 Ɖo ɔui, nagado ɔui de dzi be, nye luɔ xa gɔbaa le menyee. 21 Mana esia nade dzigbo nam, eyata mele mɔ kpɔm be:

22 Yehowa fe amenuveve nu metso o, eye efe nublanuikpɔkpɔ mese do o;^o 23 ke boɔ ele yeye ɔdi sia ɔdi, eye wò amenuveve tri ako! 24 Nye luɔ be: Nye ɔgome enye Yehowa, eyata mele esinu kpɔm do.

25 Yehowa fe dɔme nyo de amesi le dzi dom de ɔnu, kple luɔ, si le edim la ɔu. 26 Enyo

^a Yer. 14, 14-16; 23, 14-22.
^b Ps. 142, 3.

^c Ps. 48, 3; Xez. 16, 14.
^d Hl. 19, 8.
^e Ps. 22, 3; 69, 4.

^f Hl. 16, 9.

^g Ps. 35, 25; 137, 7.
^h Hl. 10, 16.

ⁱ Hl. 30, 3.

^j kp. 11.

^k Mo. V. 28, 53 v. 57.

^l Nex. 9, 31.

^m Ps. 16, 5; 73, 26.

ⁿ kp. 7.

be, woanɔ anyi kpoo anɔ Yehowa fe xɔname sinu kpɔm. 27 Enyo na nɔtsu be, wɔatsɔ kɔkuti le efe devime.

28 Nebɔbɔ nɔ aga, eye wɔazi dɔdɔe, elabena eyamae tsɔe dɔ edzi; 29 netsɔ efe nu fo de ke me, dewohi mɔkpɔkpɔ gali; 30 nedo to me anyi na amesi le efom, eye netsɔ nukpe di foe.

31 Elabena Afeto la megbea ame dikaa o; 32 ke boɔ ne edo nuxaxa na ame la, egakpɔa nublani le efe amenuvege de la nu. 33 Elabena mewɔa fu ame, eye medoa nuxaxa na amegbetɔviwo le dzidzo te fe o.

34 Ne wofanya anyigba dzi gatwo katã kple afo, 35 ne wote ame fe nya de to le dzifovito la ŋku me, 36 eye wotrɔ gbo ame fe dzrenya la, de Afeto la makpɔe oa?

37 Amekae gblo nya wɔvɔa me, ne Afeto la mede se hafi o? 38 De vɔ kple nyui metsoa dzifovito la nu me oa? 39 Nuka ta amegbetɔ le nu xam le efe agbe me? Amesiame nexa nu le efe nuvɔ ŋu boɔ.

40 Mina miado miafe zɔzɔme a' pɔ, miadzro eme akpɔ, eye miafɔ de Yehowa ŋu! 41 Mina miafɔ miafe dzi kple miafe asiwo dzi dɔ de Mawu le dzifo. 42 Miafɔ miédze aglã, eye miesɛ to, eye wò la mɛtsɔe ke o.

43 Eyla dɔkuiwò le dziku me, eye nɛti mia yome hewu mí, mèkpɔ mfa ta o. 44 Eyla dɔkuiwò de alilikpo me, ale be gbedododaa deke medí go de egodo o. 45 Etsɔ mí wɔ gbedudɔ kple ŋunɔnu le dukowo dome.

46 Miafe futowo katã ke nu de mia ŋu baa. 47 Mia tɔ gome enye ŋɔdzi kple ɔe, tsɔtsrɔ kple gbe-
gblɛ. 48 Nye ŋku le tsi kplɔm yoyoyo le nye duko fe nyɔnuvi fe gbe-
gblɛ ta. 49 Nye ŋku le tsyotsyo dzi daa, enu gbe tsotsɔ, 50 vasede esime Yehowa naɔ ŋku anyi akpɔe tso dzifo. 51 Nye ŋku le veyem de luɔ me ke nam le nye du fe nyɔnuvi katã ta. 52 Nye futowo yom de nu yakatsyo abe xevi ene. 35 Wotigi nye agbe de do me, eye wofu kpe do

a Ro. 12, 12.

b Ps. 130, 1.

d Yes. 54, 8.

e kp. 14.

f 1, 21; Ps. 137, 8.

g Yes. 45, 7; Am. 3, 6.

h 1, 8, 10.

i Ps. 106, 8; Dan. 9, 5.

k Yer. 8, 23.

l Mo. 1, 18, 20; 19, 24, 25.

m 2, 11.

dzinye. 54 Tsi fiɛ tanye, eye me-be: Eyo nam!

55 Yehowa, wò ŋkɔe meyo le do me vi ke. 56 Ese nye yli, megadewò to da le nye kɔfofo ŋu nagbe akɔfafa nam o. 57 Etsɔ kpuie le gbesigbe meyo wò, eye nègblo be: Megavɔ o!

58 Afeto, asiwò me nye nya le, eye nède nye agbe. 59 Yehowa, èkpɔ nye tetedeanyi, drɔ nye nya nam. 60 Ekpɔ wofe hlɔbiabiawo katã kple tame, si woɔ de ŋunye la.

61 Yehowa, èse wofe alɔmedede kple tame, si woɔ de ŋunye, 62 nye futowo fe nufɔfo kple wofe susuwo de ŋunye gbesiagbe. 63 De ŋku de wofe anyinɔnɔ kple tsitrenɔnɔ ŋu, hamelo menye na wo.

64 Yehowa, dɔ etefe na wo le wofe asinudɔwɔwɔ nu. 65 Tsɔ tamesesɛ na wo, wò fifode neva wo dzi! 66 Ti wo yome le dziku me, eye natsrɔ wo da le Yehowa fe dzifoa te!

Yuda fe nublani kple viododo.

4. Aleke sika nyo tsiditsidi, eye sika nyui le nɔnɔme tɔ? Aleke wolo kpe kɔkɔewo kɔ de kpɔdomee fe dzogɔewo katã dzi?

2 Aleke Zion fe vi vevi, siwo wobuna abe sika ene la, sɔ kple sonugagle, si nye zemela fe asinudɔwɔwɔ? 3 Keke amegaxi ke hã naa no viawo wonona, ke nye duko fe nyɔnuvi le ŋlɔmie wom abe golo le gbe dzi ene. 4 Tsiko na vidziewo fe adɛ lé de aɔfo-me na wo, deviwɔ bia abolo, ke amea deke mekae na wo o. 5 Amesiwo du nu vivivo tsã la, nu te wo nu le kpɔdomeewo, amesiwo ta adabe tsã la, le gbedudɔ me. 6 Nye duko fe nyɔnuvi fe vodadawo sɔ gbo wu Sodom, si wotrɔ bu anyile adabafofo deka me, eye amea deke mekpe asi de enu o la fe nuvɔwo. 7 Wofe amegawo da dzo wu sno, eye wofu wu notsi, wofe mo biã wu soe, eye wofe nɔnɔme nɔ abe gbloti ene. 8 Ke azɔ la wofe dzedzeme nyo wu zemabi, eye amea deke medzea si wo le kpɔdomee o. Wofe agbalɛ lé de wofe fuwo ŋu kpadii, eye wofu abe nake ene. 9 Amesiwo tsi yi nu to nyo wu

amesiwo tsi dɔwuame si me tɔ, nu ti kɔ na wo, eye woku, le esi agblemenu le hiahiam ta. 10 Nyɔnu, siwo ame fe nu wɔa nublani na la fe asi da woawo ɔntɔ, fe viwo, eye wonye nuɔduɔ na wo le nye dukɔ fe nyɔnuvi la gblɛyi.^b 11 Yehowa wu efe dziku nu, eye wɔtrɔ efe dɔmedzoe fo de anyi, edo dzo de Zion, eye wɔfiã efe agunusɔtiwo.

12 Anyigba dzi fiawo kple xeametɔwo katã mexɔe se be, keto kple futɔ la age de Yerusalem fe agbowo me hafi o. 13 Eva me le wofe nyagblɔdilawo fe nuvɔwo kple wofe nunɔlawo fe vodadawo ta, amesiwo kɔ ame dzɔdzɔewo fe nu de anyi le eme. 14 Wole tsa glãla tsam le kpɔdomee abeɔku-nɔwo ene, eye wofo vu, ale be amea deke mete nu de asi wofe avɔwo nu o. 15 Wole ɔli dom de wo nu be: Midzo, mi ame makɔ-makɔwo, midzo, midzo, migaka asi naneke nu o! Eye esi wosi hele tsa glãla tsam la, wogblɔ le dukɔwo dome be: Womele anyi nɔ ge didie o! 16 Yehowa fe adãmo kaka wo hlɛ, magade ŋku de wo nu azo o. Womebu nunɔlawo o, eye womeve amegã dediwo nu o. 17 Míafe ŋkuwo le xɔname dzodzroa nu, wòti kɔ na wo; eye esi miele mɔ kpɔm la, mietsɔ ŋku do dukɔ, si mate nu axɔ na ame o la nu. 18 Wole ŋku dem de míafe afɔdede nu hã, ale be míafe mɔwo dzi toto zu dɔ; míafe nuwuwu tu afe, míafe ŋkekewo de, elabena míafe nuwuwu dɔ. 19 Mía yometilawo dí du wu hɛ le dzifo nu; woyɔ mí de nu le towo dzi, eye wode xa de gbe dzi na mí. 20 Míafe agbegbɔgɔ, si nye Yehowa fe amesiamina la, ge de wofe ve me; eya amesi ŋu miegbɔ le be: Mianɔ agbe le efe vɔvɔti te le dukɔwo dome la.^a 21 Edom-nyɔnuvi, wò Uz-nyigba dzi nyɔnu, tso aseye, nakpɔ dzidzo; ɔkplu la le vava ge na wò hã, eye namu aha aɔe ama. 22 Zion-nyɔnuvi,

^a Yes. 40, 2.

^b 2, 20.

^d Mo. II, 20, 5; Yer. 31, 29; Xez. 18, 2.

^e 5, 12; Mo. V, 28, 50; Yes. 47, 6.

^f Yer. 13, 18.

^g Ps. 13, 2.

^h Yer. 52, 8, 11.

ⁱ 1, 21; Ps. 137, 7; Yer. 25, 15, 21.

wò vodada se dɔ, eye maganyã wò ade gbe azo o. Edom-nyɔnuvi, ahe to na wò vodada, eye aklo nu le wò nuvɔwo dzi.

Duko la fe amenuveve yome didi.

5. Yehowa, dɔ nu nusi dzo de mía dzi la; dɔ ŋku anyi nakpɔ míafe ŋukpe da! 2 Míafe domenyinu ge de amedzrowo si me, eye míafe afewo ge de du bubu me tɔwo si me. 3 Tsyɔviwo mienye, tɔ mele mía si o, eye mía nɔwo zu ahosiwo. 4 Gae mietsɔna hafi noa míafe tsi, eye de mieflea míafe nakewo. 5 Woti mía yome kplikplikpli, dedi te mía nu, ke womena miegbɔ de eme o. 6 Míena ta Egipte kple Asur, ne miakpɔ abolo adu adi fo. 7 Mía fofowo wɔ nuvɔ, eye womegali o, ke miawo miele wofe vodadawo tɔsom.^d 8 Kluviwo le amegã dum de mía nu, ke amea deke mele mía dem le wo si me o. 9 Míafe agbe mietsɔ dadi aboloe, le yi, si le gbe dzi ta. 10 Dɔwuame heliheli na míafe ɔtigbalɛ vu dzo hɛ abe kpo ene. 11 Wogblɛ nyɔnuwo le Zion kple detugbiwo le Yuda-duwo me. 12 Wode ka ve na amegãwo, eye womesi amegã dediwo ŋku me o. 13 Dekakpuiwo lé tɛ de ta, eye deviwo dze anyi de nake te. 14 Ame tsitsiwo vɔ le vɔnu, eye dekakpuiwo megale saŋku fom o. 15 Míafe dzidzo nu tso, míafe yedudu zu nu-xaxa. 16 Míafe fiakuku ge le mía ta. Baba na mí be, míewɔ nuvɔ! 17 Eyata míafe dzi le nu xam, eye míafe ŋkuwo zu vi 18 de Zion-to la nu, elabena ezu gbege, eye abeiwo le edzi tom. 19 Ke wò Yehowa, ɛli tegbee, eye wò fiakpui noa dzidzimewo katã me. 20 Nukanuti ɔnɛɔlɔ mí be dikaa, eye nɛgbɛ mí dí etefe didi ale? 21 Yehowa, trɔ mí de ɔwò, ne miatɔ; wɔ míafe ŋkekewo yeye abe tsã ene. 22 Alo de nɛge mi keɔ, eye nɛdo dɔmedzoe de mía nu vie ɔntɔntɔta?

XEZEKIEL JE AGBALĒ.

Afeto la fe gutikooce kiš de Kerubiwo dzi.

1 Le fe blaatošlia me le dzinu ene-
lia fe ŋkeke atšlia dzi, esime
mele aboyomewo domele ^aKebar-
tosisi to la, eva me be, dzifo nu
ou, eye mekpō Mawu fe ŋutega.
2 Le dzinu la fe ŋkeke atšlia dzi
la, — eya nye aboyodefe fia ^bYo-
yaxin fe atš megbe — 3 Yehowa
fe gbe va na Xezekiel, nunola
Buzi vi, le Kebar-tosisi la nu le
Kaldea-nyigba dzi, eye Yehowa
fe asi va edzi le afima.

4 Međo ŋku anyi, eye kpō đa,
ahom tu tso anyiehe, alilikpo gāa
de bla kotō, keklē fo xlā alilikpo
gāa de, eye dzobabla kotō le eme;
nāe le dzedzem le dzo la titina
abe sika, si me kō keŋkeŋ ene;

5 nu gbagbe ene do tso eme, eye
wofe nonome enye si: Wodj ame-
gbeto, 6 desiađe to mo ene, eye
avala ene li na wo dometo đe-
siađe, 7 wofe atatiwo dze ti, wofe
afōfome le abe nyivi to ene, eye
wofe dzo dam kanƙan abe ayawa
ene. 8 Amegbeto fe asi li na wo
le wofe avalawo te le go eneawo
dzi; mowo kple avalawo li na wo
ame eneawo; 9 wofe avalawo kpe
wo nɔewo, eye ne wole azoli dzi
la, wometrōa kō o; wo dometo
desiađe lēa efe mō tē. 10 Wofe
mo đj amegbeto fe mo le ŋgō, wo
ame enea to dzata fe mo de đu-
si me, wo ame enea to nyitsu fe
mo de mia me, eye wo ame enea
to hō fe mo de megbe, 11 esia
nye wofe mowo. Woklē wofe ava-
lawo do ta dzi me, desiađe tso eve
fo go novia, eye wōtsō eve tsoy
nuti. 12 Ne wole yiyim la, wo
dome desiađe kpōa engō tē; ⁹afisi
gbōgbō la do wo do la, afima wo-
yina, eye ne wole azoli dzi la,
wometrōa kō o. 13 Eye nane le
nu gbagbeawo domee le abe dzo-
ka ene hele bibim abe akakati
ene, dzo la le faflam le nu gba-
gbeawo domee, eye eme kō keŋ-
keŋ, eye dzikedzo do tso dzoa
me. 14 Eye nu gbagbeawo le du
dzi tso afi yi afi abe dzikedzo
ene.

^a 10, 15.

^b Fia. II. 24, 15.

^d 10; Nyad. 4,
⁶⁻⁸.

^e kp. 12.

^f Mo. II. 24, 10.

⁹ kp. 20.

^h kp. 22.

15 Esi međe ŋku de nu gba-
gbeawo la, kpō đa, tasiadamfō le
nu gbagbeawo xa le anyigba le
wofe ŋgōdze eneawo katā. 16 Ta-
siadamfōawo fe dzedzeme le abe
adzagba wōtsō wō woe ene, eye
wo ame eneawo katā đj wo nɔe-
wo, wofe dzedzeme kple wofe wō-
wōme sō abe de tasiadamfō deka
le novia me ene. 17 Womōna de
wofe go eneawo me, eye ne wole
yiyim la, wometrōa o. 18 Wo
medotiwo la, gānyenye kple ŋodzi
wonye, eye ŋku le wo ame ene-
awo katā medotiwoŋu godoo. 19 Ne
nu gbagbeawo le azoli dzi la, ta-
siadamfōawo nɔa yiyim le wo xa,
eye ne nu gbagbeawo kō wo do-
kui dzi tso anyigba la, tasiadam-
fōawo hā kōa dzi. 20 Afisi gbō-
gbō la do wo do la, afima woyina,
eye tasiadamfōawo kōa wo dokui
dzi kpena de wo ŋu; elabena nu
gbagbeawo fe gbōgbō le tasi-
adamfōawo me. ^e 21 Ne wofe zō la,
tasiadamfōawo hā dea zō, ne woto
la, wotrōa, eye ne wokō wo do-
kui tso anyigba la, woawo hā kōa
wo dokui dzi; elabena nu gba-
gbeawo fe gbōgbō le tasiadam-
fōawo me.

22 Eye nane le nu gbagbeawo
ta me abe dzingoli ene hele dzo
sim abe kpe yi ene, eye wōkeke
de wo ta me le dzifo gome. ^f 23
Woklē avala eveve datō wo nɔe-
wo le dzingoli la te, eye desiađe
tso eve tsoy nuti. 24 Eye esi wole
yiyim la, mese wofe avalawo me
le didim abe to gāwo fe hoowōwō,
abe nusekatatō fe gbedede kple
avakōwo fe ylidodo ene, eye ne
woto la, wodidia wofe avalawo
de anyi. 25 Eye gbea de đj le
dzingoli, si le wo ta me la dzi; ne
woto la, wodidia wofe avalawo
de anyi. 26 Nane đj fiazikpui le
dzingoli, si le wo ta me la dzi le
abe gbłoti ene, eye nonomea de,
si đj amegbeto la, bōbō nō nusi
đj fiazikpui la dzi. ^h 27 Međe ŋku
de efe ali ŋu do ta dzifo gome,
wōle abe sika, si me kō keŋkeŋ
la ene, eye nane le dzedzem le

eme godoo abe dzo ene; eye mede ŋku de efe ali ŋu do ta anyi me gome, wòle abe dzo ene, eye keklè de to dee. 28 Keklè, si de to dee la, le abe alesì anyieŋ dina de alilikpo ŋu le tsidzadza megbe ene. Esia nye Yehowa fe ŋutikòkòe fe nòŋme. Eye esi mekpòe la, metsyò mo anyi, eye amea de le nu fom mese.^a

Kezekiel dodo nyagblòdila.

2. Eye wògblo nam bena: Amevi, tsi tre de wò afo dzi, ne mafo nu kpli wò. 2 Esi wòfo nu kplim la, gbogbo la do menye, eye wòfòm de te de nye afowo dzi, eye melé to de amesi le nu fom kplim la ŋu. 3 Eye wògblo nam bena: Amevi, madò wò de Israel-wiwo, dukò dzeaglā, si dze aglā de ŋunye la gbo, woawo kple wo fofowo trò wu le yonyeme va do egbenowo tse. 4 Vi, siwo gbo mele dɔwòm do la, mo kplala li na wo, eye wofe tamesè gongon. Gblò na wo bena: „Ale Afeto Yehowa gblò esi!“ 5 Ke wosee o, womeɔasee o, woanyae be, nyagblòdila de nɔyewo dome kpò; elabena fome sèto wonye. 6 Ke wò amevi, nenyè be, nèlè dza kple aɔkawo gbo, eye nètso afe de dzidegbewo gbo hā la, megavò wo o, eye megavò wofe nyawo! Megavò wofe nyawo o, eye wofe mo megatso dzika fo na wò o, elabena fome sèto wonye; 7 ke boŋ gblò nye nyawo na wo, wosee o, womeɔasee o; elabena fome sèto wonye.

8 Ke wò amevi, se nya, si gblò ge mala na wò, eye megasè to abe fome sèto la ene o! Ke wò nu naɖu nusi tso ge mala na wò la! 9 Tete mekpò wodo asia de de gbonye, si me agbalè le.^g 10 Eye wòkeke de ŋkunyè me, wonlò nu de eme kple ekògo, eye wonlò konyifahawo, hùdedewo kple vevesesewo de eme.

Mawu tso agbalè na nyagblòdila la, bena wòadu.

3. Eye wògblo nam bena: Amevi, du nusi kpòm nèlè la! Du agbalè sia, eye yi naɖafo nu kple Israel fe afe la.ⁱ 2 Tete meke nu, eye wòtso agbalè la nam, be maɖu, 3 hegblo nam bena: Amevi,

tso agbalè, si metsò na wò la, di foe, eye natsɔe ayo wò dɔgboe! Eye meɖui, wòvivi le nu me nam abe anyitsi ene. 4 Tete wògblo nam bena: Amevi, yi Israel fe afe la gbo nagblo nye nyawo na wo. 5 Elabena menye dukò fiafiawo kple kòkolawo gbo wole dɔwòm do o, ke boŋ Israel fe afe la gbòe; 6 eye menye dukò gede, siwo nye fiafiawo kple kòkolawo, amesiwo fe gbe mèse-na o la gbòe mele dɔwòm do o; eye de wònye woawo gbòe medò wò do la, anye ne woado to wò. 7 Ke Israel fe afe la mele to do ge wò o, le esi wogbe to-dodòm ta; elabena ŋgonu kplala kple dzi kuatri li na Israel fe afe liblo la. 8 Kpò ɖa, mana wò ŋku me nasè abe wofe ŋku me ene, eye wò ŋgonu nana kplala abe wofe ŋgonu ene.^b 9 Mawò wò ŋku me wòasè abe lotamekpe ene, eye wòalia wu ahlia; megavò wo o, eye womegatso dzika fo na wò o, elabena fome sèto wonye. 10 Eye wògblo nam bena: Amevi, lé nya, siwo katā gblò ge mala na wò la, de wò dzi me, eye nase wo kple wò to. 11 Yi aboyome, siwo nye mia deviwo la gbo, eye nafo nu kpli wo agblò na wo bena: „Ale Afeto Yehowa gblò esi!“; wosee o, womeɔasee o!^c

Gbogbo la ko Xezekiel dzo.

12 Tete /gbogbo la kom, eye mese hoowòwò abe anyigbavuvu gaa de ene le megbenye, esime Yehowa fe ŋutikòkòe ho le etefe, 13 kple nu gbagbeawo fe avala, siwo le wo nɔewo kam fe didi hekpe de tasiaɖamfawo fe didi kpakple anyigbavuvu gaa de ŋu. 14 Tete gbogbo la kom dzo, eye melé nye mɔ tso, dzi kum vevie, eye Yehowa fe asi nu sè de dzi-nye. 15 Eye meva Tel-Abib le aboyome, siwo le Kebar-tòsisi nu la gbo, eye menò wo dome le afi-ma nkeke adre nu mafomafoe.

Wodo Xezekiel Israel fe afe nɔdzɔae.

16 Eye le nkeke adre megbe la Yehowa fe gbe va nam bena: 17 Amevi, metsò wò do hɔdzola na Israel fe afe la be, ne èse nya de tso nunye me la, naxlò nu wo nam. 18 Ne megblò na ame vòdi be: „Ele kuku ge,“ eye mèxlò nui

^a Nyad. 4, 3.

^b Yer. 1, 18.

^c 3, 11. 27.

^d 2, 5. 7.

^e 8, 3; Do. 8, 39.

^f Nyad. 10, 8 v. 11.

^g 33, 7-9; Yes. 52, 8; Heb. 13, 17.

ⁱ 2, 9.

hefo nu kpilii be, ame v̄d̄i la na-
kpo edokui dzi de efe mo v̄d̄i-
wo nu, ne wòatsi agbe o la, eke-
ma ame v̄d̄i la aku le efe vodada-
wo ta; ke asiwò me mabia efe vu
le. 19 Ke ne èxl̄5 nu ame v̄d̄i
la, eye wògbe asidede le efe v̄d̄i-
nyenye kple efe mo v̄wo nu la,
ekema aku le efe vodadawo ta; ke
wò la ède wò agbe. 20 Ne "ame
dzodzœ de asi le efe nu dzodzœ
wòwò nu hewo nu v̄d̄i la, eke-
ma maɔ nu ne, wòakli aku. Ela-
bena esi mèxl̄5 nui o la, eyata
wòku le efe nuv̄wo ta do, eye
womagado nu efe nu dzodzœ, si-
wo wòwò la o; ke asiwò me ma-
bia efe vu le. 21 Ke ne èxl̄5 nu
ame dzodzœ la be, megawo nuv̄
o, eye ame dzodzœ la mewo nuv̄
o, ke boɔwòna woxl̄5 nui la, ekema
atsi agbe; eye wò la ède wò agbe.

Nyagbloɔia la gakpo Mawu fe nutikokoe.

22 Eye Yehowa fe asi va dzi-
nye le afima wògblo nam bena: ^b 1, 3.
Tso nayi bali la me, ne mafo nu ^d kp. 5.
kpli wò le afima! 23 Tete metso
heyi bali la me, eye kpo da, Ye-
howa fe nutikokoe le tsitre de
afima abe nutikokoe, si mekpo le ^e 1, 4.
Kabar-tosisi la nu ene, eye me-
tsyò mo anyi. 24 Eye gbogbo la
do menyè /hefom de te de nye ^f 2, 2.
afowo dzi, eye wòfo nu kplim gblo
nam bena: Yi nadatu wò de do-
kuiwò nu le afewò me. 25 Wò
amevi, kpo da, wole ka tso ge
ado nuwò ahabla wò, be magado
ayi wo dome o. 26 Eye mana wò
ade nalé de aɔ me na wò kadii,
ne wò ade natu, be magagblo to-
henya na wo o; elabena ^g 2, 5, 7.
fome sèto wonye. 27 Ke ne mafo nu
kpli wò la, maɔ nu na wò, eye
nagblo na wo bena: „Ale Afeto
Yehowa gblo esi.“ Amesí see la,
nese; amesi gbe la, negbe; ela-
bena fome sèto wonye. ^h Do. 10, 14.

Todede de Yerusalem nu fe kpoɔeɔ.

4. Wòamevi, tso anyikpe do nku-
wò me, eye nata Yerusalem-
du la de edzi; 2 do todelawo enu,
eye natu dzolawo fe xò tsrala de
enu, fu kpo de enu, de avakowo
do enu, eye natsò gligbãnuwo fo
xl̄ae godoo. 3 Ke wò la tso gagba
nawo gagli atso mia kple du la
dome, trò mo de du la, woade to

dee, eye naxaxae do; dzesi enye
esia na Israel fe afe la.

4 Mlò wò miamekpa dzi, eye
natsò Israel fe afe la fe vodada
ado dokuiwò dzi; nkeke alesi né-
mlò anyi alea la, nenema nue na-
tso wofe vodadawo do. 5 Eye maɔ
wofe vodadawo fe fe na wò de nke-
ke alafa et̄3 kple blaasieke, siwo
nètsò Israel fe afe fe vodada la
fe xexl̄eme nu. 6 Eye ne èwu
esia nu v̄o la, ekema mlò wò d̄usi-
kpa dzi, eye natsò Yuda fe afe
la fe vodada nkeke blane; mebu
nkeke deka na wò fe dekae. 7
Trò nku me de Yerusalem, si wo-
de to do la, eye nade abo fuflu
agblo nya de anyi de enuti. 8 Kpo
da, mede ka wò, be magatɔ de
axa bubu dzi, hafi ne wò todede
fe nkekeawo nava de o.

9 Ke wò la tso bli, lu, gbagbaya,
ayi, fo kple mali de ze me, eye
natsò wo afo abolo de dokuiwò,
ne naɔ le nkeke alafa et̄3 kple
blaasieke, siwo némlò wò axa dzi
la me. 10 Wò gbe sia gbe nuɔɔu
fe dadame nanye sekel blave, eya
naɔ tso yeyiɔ dzi dasede bubu
dzi. 11 Eye nano tsi de dzidze
nu, hin fe adeliawo deka nano
tso yeyiɔ dzi dasede bubu dzi.
12 Foe abe lubolo ene naɔ, eye
namée le amemi dzi le wo nku
me. 13 Eye Yehowa gblo bena:
Alea Israel-viwo aɔu abolo makò-
makò le dukowo domee, afisi ma-
nyà wo aɔ do. 14 Tete megblo
bena: Ao, Afeto Yehowa, kpo da,
nyemegblè kò do na dokuiɔnye
kpo o, nyemedu lã kuku alo lã,
si nu vuvu la, tso nye òvime va-
sede egbe o, eye lã fajà mede
nye nu me kpo o! 15 Eye wò-
gblo nam bena: Kpo da, mede
gbe na wò bena, namé wò abolo
la le nyimi dzi de amemi tefe.
16 Eye wògblo nam be: Amevi,
kpo da, kmanɔ abolo fe zidenu
le Yerusalem, eye woatsò v̄v̄
aɔu abolo de dáda nu, eye woat-
sò ɔɔzi ano tsi de dzidze nu;
17 ne abolo kple tsi nahiã wo, eye
ame fe nu naku de n̄ovia nu, eye
woatsr̄o de wofe vodada me.

Mawu fe tohehe v̄v̄v̄v̄v̄ Yerusalem.

5. Wò amegbetovi, tso yi daɔe
wò talũs, ne natsò alũ wò ta

kple wò ge, eye natsò nudanu amā dawo mee. 2 Tò dzo akpa et̄liawo ðeka ðe dua me, nenye be, todeðe fe ñkekeawo wu enu; tsò yi fli akpa et̄liawo ðeka fo xlāe godoo, eye natsò akpa et̄liawo ðeka ahlē de ya nu, eye madi yi anò wo yome. 3 ðe suea ðe le epu nasa ðe wò awò nu, 4 eye gaðe beea ðe le esia ñu ðe dzo me, ne wòafiā ðe dzo me; esia me dzo atso ðe Israel fe afe bli-bo la ñu.

5 Ale Afeto Yehowa gblò esi: Nyeet̄ tsò Yerusalem sia ðo dukòwo dome, eye anyigbawo ðe to ðee godoo. 6 Wosē to ðe nye sewo ñu vloee wu dukòwo, eye ðe nye ðoðowo ñu wu anyigba, siwo ðe to ðe wo godoo; elabena wogbe nye seawo, eye womezò ðe nye ðoðowo nu o. 7 Eyata ale Afeto Yehowa gblò esi: Esi miesē to wu dukò, siwo fo xlā mi godoo, miezò ðe nye ðoðowo nu o, eye miewò nu ðe nye sewo nu, 8 eye kekeke miahayi nu wò ge ðe dukò, siwo fo xlā mi godoo fe sewo nu o la, 8 eyata ale Afeto Yehowa gblò esi: Kpò ða, nye hā mafo ðe dziwò, eye madr̄s̄ ɔnu le me-wò le dukòwo ñku me, 9 eye ma-wò nu mawòkpòa ðe ñuwò le wò ñunyònuwo katā ta, nusi togbeyemegale wòwò ge o. 10 Eyata fofowo adu wo h̄viwo le mewò, eye viwo adu wo fofowo; madr̄s̄ ɔnu wò, eye makaka wò ame mamleawo katā ahlē ðe yawo nu. 11 Eyata ale Afeto Yehowa gblò esi: Metà ðokuinye fe agbe, esi nètso wò legbawo katā kple wò ñunyònuwo katā igblē kò ðo na nye kòkòefe ta la, ne magbe wò gbagbā gudugudu, nye ñku akpò nublanui na wò, eye makpò tawò fi! 12 Wò akpa et̄liawo ðeka aku ðe ðòv̄s̄ nu, eye ðòwuame atr̄s̄ wo ðe mewò; akpa et̄liawo ðeka atsi yi nu afo xlā wò godoo ava kpe, eye makaka akpa et̄liawo ðeka ahlē ðe yawo katā nu, eye madi yi anò wo yome. 13 Eye nye ðòmedzoe abi ade esefe ke, nye dziku nu afa ðe wo ñu, eye mafa dzi na ðokuinye, ne woadze sii be, nye Yehowa ye fo nu le nye ñuòav̄a me, nenye be, metr̄o nye dziku blibo la fo

ðe wo dzi. 14 Matsò wò awò gbe-gbe kple alòmedenu le dukò, siwo fo xlā wò godoo la dome kple amesiwo katā toa ñuwò yina la ñku me. 15 Eye àzu alòmedenu kple vlodonu, nuxlōamenu kple ñòdzinu na dukò, siwo fo xlā wò godoo, nenye be, medr̄s̄ ɔnu wò le ðòmedzoe kple dziku me, eye mehe to na wò kple dziku; nye Yehowa ye gblòe; 16 ne meda ðòwuame fe h̄agutr̄o v̄òdiwo ðe wo dome, ne wòazu amewula, eye meda wo, be woagblē mi, eye meli kò ðòwuame ði na mi gleglegle, eye mepe abolo fe zìòdeju na mi. 17 Mahe ðòwuame kple lā wòadāwo ava mia dzi, ne woade vi le ñuwò, ðòv̄s̄ kple ɔukòkòdeanyi ava fo ðe dziwò, eye mana yi nava dziwò; nye Yehowa ye gblòe.^e

Wogblē Israel-nyigba le efe tr̄subosubo ta.

6. Eye Yehowa fe gbe va nam bena: 2 Amevi, tr̄o mo /de Israel-towo, eye nagblò nya ði ðe wo ñu 3 gblò bena: Mi Israel-towo, mise Afeto Yehowa fe nya! Ale Afeto Yehowa gblò ðe towo kple togbawo, agatowo kple balimewo ñu enye si: Kpò ða, mahe yi ava mia dzi, eye magblē miafe nuxefewo. 4 Miafe v̄samlekpuivo agblē, miafe yelegbawo agbā, eye matsò miafe ame tsiaavawo afu gbe ðe miafe legbawo ñku me; 5 matsò Israel-viwo fe kukua-wo ado wofe legbawo ñku me, eye makaka miafe juwo afo xlā miafe v̄samlekpuivo. 6 Miafe duwo azu afedo le mia ñofewo katā, eye miafe nuxefewo agblē: elabena woagbā miafe v̄samlekpuivo, eye woatr̄s̄ wo; woagbā miafe legbawo, eye woade wo ða, woamū miafe yelegbawo, eye woatr̄s̄ miafe ðòwòwòwo. 7 Eye ame tsiaavawo atsi mia dome, ne mia-dze sii be, nyee nye Yehowa. 8 Ke ne miekaka ðe anyigbawo dzi la, mana amesiwo si le yi nu la, nakpòto na mi ðe dukòwo dome.^k 9 Miafe ame sisiwo ado ñku dzi-nye le dukòwo dome, afisi wode aboyo wo yii, nenye be, megbā wofe ahasiwòdzì, si tr̄o le yonyeme, kple wofe ñku, siwo dze legbawo yome la; eye woanyò ñu na woawo ñutòwo ðokui le wofe

^a Yer. 24, 9.

^b Mo. V. 32, 22.

^d 4, 16.

^e 14, 21.

^f 36, 1; ML 6, 1.

^g Mo. III. 26, 30.

^h Mo. V. 28, 53
v. 55; Do. 4, 10.

ⁱ 8, 6-18.

^k Yes. 6, 13.

^l kp. 2.

ⁿ 18, 42.

nu v̄di, siwo wots̄o wofe n̄nȳn̄uwo kat̄a w̄o la ta;^a 10 eye woade s̄i be, nyee nye Yehowa; me-nye dzodzroe megbl̄o be, mele v̄d̄o sia w̄o ge wo o.

11 Ale Afeto Yehowa gbl̄o esi: Fu akpe, tu afo anyi, eye nado aléde de Israel fe afe fe n̄nȳn̄u v̄d̄iawo kat̄a n̄u, elabena wole yi, d̄owuame kple d̄ov̄o si me tsi ge. 12 Ames̄i le didife la, d̄ov̄o awui, amesi le kpui fe la, atsi yi nu, eye amesi kp̄ot̄o d̄i wode la, aku de d̄owuame si me, eye matr̄o nye dziku afo de wo dzi. 13 Eye miadze s̄i be, nyee nye Yehowa, ne miafe ame tsiavawo tsi miafe legbawo dome fo xl̄a miafe v̄s̄amlekpuiw̄o le ^dtogbe k̄ok̄owo kat̄a dzi, le towo kat̄a ta me, le ati damawo kat̄a kple logoti dodowo kat̄a gome, tefe, siwo wodo dzudzo v̄ev̄e na wofe legbawo kat̄a le. 14 Mado nye asi d̄a de wo n̄u, eye mado gbegbe kple afedo anyigba la tso gbe dzi vasede Ribla le wo n̄ofewo kat̄a, ne /woadze s̄i be, nyee nye Yehowa.

Mawu fe tohehe na Israel ḡodzit̄o.

7 Eye Yehowa fe gbe va nam be: 2 Amevi, ale Afeto Yehowa gbl̄o de Israel-nyigba n̄u enye si: Nuwuwu gb̄ona, nuwuwu gb̄ona na anyigba la fe go eneawo! 3 Azo nuwuwu gb̄ona na w̄o, eye mado nye d̄omedzoe de n̄uw̄o, madr̄o v̄onu w̄o de w̄o z̄oz̄ome nu, eye mahe w̄o n̄nȳn̄uwo kat̄a ava dziw̄o; 4 nye n̄ku makp̄o nublani na w̄o o, eye nyemakp̄o taw̄o o; ke boŋ mahe w̄o z̄oz̄ome ava dziw̄o, eye w̄o n̄nȳn̄uwo an̄o dow̄ome, ne miadze s̄i be, nyee nye Yehowa.

5 Ale Afeto Yehowa gbl̄o esi: Kp̄o d̄a, dzogbev̄e kple dzogbev̄e d̄o gb̄ona! 6 Nuwuwu gb̄ona, nuwuwu gb̄ona, efo de n̄uw̄o, kp̄o d̄a, egb̄ona! 7 Anyigbadzin̄la, nuw̄ame gb̄ona de dziw̄o! Xeyīgi la gb̄ona, n̄uxagbe tu afe, eye menyee aseyetsose le towo dzi o! 8 Azo ekp̄ot̄o vie matr̄o nye dziku afo de dziw̄o, eye nye d̄omedzoe kat̄a nu nafa de n̄uw̄o, madr̄o v̄onu w̄o de w̄o z̄oz̄ome nu, eye mahe w̄o n̄nȳn̄uwo kat̄a

^a Mo. V. 30, 2.

^b Yes. 10, 5.

^d Fla. I. 14, 23.

^e Mo. III. 27, 24.

^f kp. 7.

^g Yes. 15, 2; Yer. 48, 37.

^h Lod. 11, 4; Zef. 1, 13.

ⁱ Yoel 1, 15.

ava dziw̄o: 9 Nye n̄ku makp̄o nublani na w̄o o, eye nyemakp̄o taw̄o o, mahe w̄o z̄oz̄omewo ava dziw̄o, eye w̄o n̄nȳn̄uwo an̄o dow̄ome, ne miadze s̄i be, nye Yehowa ye fo ame.

10 Kp̄o d̄a, egb̄ona, n̄keke la gb̄ona! Nuw̄ame do, b̄amefoti fo se, eye d̄ada de ama! 11 Dutases̄e tsi zu v̄d̄iaw̄o fe amefoti: wo domet̄a deke megali o, wofe ame gbogboawo domet̄a deke megali o, wofe nu gbogboawo domet̄a deke megali o, eye wofe atsȳd̄odo nu yi! 12 Az̄a la d̄o, n̄keke la de, n̄uflela makp̄o dzidzo o, eye nudzrala maxa nu o; elabena d̄omedzoe va wofe amehawo kat̄a dzi. 13 Ne nudzrala tsi agbe h̄a la, matr̄o yi efe n̄udzadzrawo gb̄o o, elabena wokp̄o n̄utega de wofe amehawo kat̄a n̄u, eye dzi afe le amesiame fo le efe vodadawo ta. 14 Woku kp̄e, eye wo kat̄a wobla akpa, ke amea deke meho yi ava o, elabena nye d̄omedzoe va wofe amehawo kat̄a dzi. 15 Yi le xexe, d̄ov̄o kple d̄owuame le afe me; amesi le gbe me la, yi awui, eye amesi le du me la, d̄owuame kple d̄ov̄o adui. 16 Miafe sisilawo asi, eye woan̄o towo dzi abe akpakpawo le agato me ene, eye wo kat̄a woan̄o x̄ox̄l̄m le wofe vodadawo ta. 17 Alo wo kat̄a ado agbl̄o, eye klowo kat̄a al̄olo azu tsi; 18 woata akpanya, eye woalulu, n̄ukpe alé n̄kumewo kat̄a, eye tawo kat̄a anye ḡta kokoe. 19 Woats̄o wofe klosalo afu gbe de kp̄odomee, eye woabu wofe sika n̄nȳn̄ui; wofe k̄klosalo kple sika made wo le Yehowa fe dzikudogbe o; womats̄oe atsi wofe d̄owuame nu o, eye womats̄oe adi foe o; elabena eyae ble wo de vodada me. 20 Wots̄o wofe atsȳn̄u, siwo nye wofe adegbefonuw̄o, w̄o legba, siwo nye wofe n̄nȳn̄uwoe, eyata mena nez̄u n̄nȳn̄u na wo d̄o; 21 mats̄oe ade asi na ame tut̄owo, ne woaha, eye mats̄oe ade asi na anyigba dzi ame v̄d̄iawo, ne woade aboyoe, eye woagbl̄e k̄o d̄o n̄e. 22 Made k̄o d̄a le wo n̄u, ne woagbl̄e k̄o d̄o na nye nu vevi la, eye mana adzoblasuw̄o nage de eme ahagbl̄e k̄o d̄o n̄e.

23 Mitu k̄s̄ok̄s̄o, elabena hl̄dodo ȳo anyigba dzi, eye n̄ta-ses̄ē ȳo dua me. 24 Mana duk̄wo fe v̄d̄it̄owo nava x̄o wofe afewo, matsi n̄s̄ēt̄owo fe d̄ada nu, eye woagbl̄ē k̄o d̄o na wofe k̄ok̄efewo. 25 D̄od̄zinu gb̄ona, eye woadi n̄t̄ifafa, ke man̄o anyi o. 26 Dz̄ogbev̄ē akpl̄o dz̄ogbev̄ē d̄o, eye n̄dz̄inya ava d̄e n̄dz̄inya yome; woadi n̄tega tso n̄yagbl̄od̄ilawo si, nufiame abu d̄e n̄nolawo, eye adan̄d̄ede d̄e ame ts̄itsiwo. 27 Fia axa nu, dz̄idzi ajo ameḡā, eye duk̄o hahoo la fe asi adz̄onyanyanya; maw̄o wo d̄e wofe z̄oz̄ome nu, eye madr̄ō t̄o-nu wo d̄e wofe t̄onud̄r̄ō nu, ne woadze sii be, nyee nye Yehowa.

* Ro. 1, 22.

* 9, 9; Ps. 94, 7.

Wokp̄o Xezekiel yi Yerusalem, eye w̄okp̄o tr̄s̄ubosubo fe n̄nyon̄u le gb̄edox̄o me.

8 Eye w̄ova me, esime meb̄ob̄o n̄o afenye me le fe adelia me, le dz̄inu adelia fe n̄keke at̄ōlia dzi, eye ȳuda ame ts̄itsiwo b̄ob̄o n̄o n̄kunya me la, Afet̄o Yehowa fe asi va dz̄inye le afima. 2 Eye med̄o n̄ku anyi, kp̄o d̄a, nane le abe ame ene; efe ali fe anyi me gome le abe dzo ene, eye efe ali fe dzi me gome d̄i kekeli heleabe sika, si me k̄o ken̄ken̄ la ene. 3 Tete w̄odo nane d̄a abe asi ene hel̄ē nye tada, eye ḡb̄ogb̄o la k̄om d̄e anyigba kple dz̄ifo domee hekp̄l̄om le Mawu fe n̄tega me va d̄o Yerusalem le agbo met̄o, si d̄o ta anyiehe gome la nu, afisi legbaa d̄e, si dea n̄v̄av̄ā Yehowa me la le. 4 Eye Israel fe Mawu la fe n̄utik̄ok̄e le afima abe n̄on̄ome, si mekp̄o le bali la me ene. 5 Eye w̄ogbl̄o nam bena: Amevi, f̄o k̄o dzi d̄e anyiehe gome! Tete mef̄o k̄o dzi, eye kp̄o d̄a, n̄v̄av̄ā fe legba sia le v̄samlek̄pui la fe agbo la nu le anyiehe gome. 6 Eye w̄ogbl̄o nam bena: Amevi, ēle nusi w̄om wole la kp̄oma? D̄unȳon̄u ḡā Israel fe afe la le w̄ow̄om le afisia, ne w̄oat̄so anȳam d̄a le nye k̄ok̄efe la n̄u; ke ēgale n̄nyon̄u ḡawo kp̄o ge.

* 14, 1.

* 3, 12.

* Kron. II. 29, 6.

* 1, 4-28.

* Yes. 1, 15.

d̄e li. 9 Eye w̄ogbl̄o nam bena: Yi d̄e eme, ne nakp̄o n̄nyon̄u v̄d̄ē, siwo w̄om wole le afisia la d̄a! 10 Esi mege d̄e eme la, kp̄o d̄a, w̄ota nutatawo kple l̄āf̄onewo, siwo nye n̄nyon̄uwo la fe n̄on̄ome vovovowo, kple Israel fe afe la fe legbawo kat̄a d̄e gl̄ia n̄u godoo va kpe. 11 Eye Israel fe afe la fe ame ts̄itsiwo domet̄o blaadre, amesiwo nu Yaazanya, Safan vi, le la tsi tre d̄e wo n̄ḡā, amesiame lé sonu d̄e asi, eye dz̄udz̄o v̄ev̄ē d̄e dzi k̄ōt̄ō. 12 Tete w̄ogbl̄o nam be: Amevi, ēle nusi Israel fe afe la fe ame ts̄itsiwo domet̄o d̄esiade le w̄ow̄om le vi-vi me le efe x̄ovi, si me n̄on̄ometatawo le me la kp̄oma? Wole gb̄ogbl̄om be: Yehowa mele m̄ia kp̄om o, Yehowa gbl̄ē anyigba la d̄i! 13 Emegbe w̄ogbl̄o nam bena: Egale n̄nyon̄u ḡā, siwo w̄om wole la, kp̄o ge.

14 Eye w̄okpl̄om va Yehowa fe afe fe agbo, si le anyiehe gome la nu, kp̄o d̄a, n̄nyon̄uwo b̄ob̄o n̄o afima le fafam na Tamus. 15 Eye w̄ogbl̄o nam bena: Amevi, ēkp̄oēa? Egale n̄nyon̄u ḡawo kp̄o ge wu esia.

16 Eye w̄okpl̄om va Yehowa fe afe fe x̄ox̄onu met̄o, kp̄o d̄a, an̄o n̄tsu blave v̄o at̄ō le Yehowa fe gb̄edox̄o fe m̄o nu le akpata la kple v̄samlek̄pui la dome, wotr̄o /mege d̄e Yehowa fe gb̄edox̄o la, eye wotr̄o n̄ḡo dze ȳedzeje hele gbe dom d̄a na ȳe d̄o d̄e ȳedzeje gome. 17 Eye w̄ogbl̄o nam be: Amevi, ēkp̄oēa? D̄e Israel fe afe la fe n̄nyon̄u, siwo w̄om wole le afisia, mes̄o gb̄o n̄e o, hafi wotr̄o n̄tasēs̄ē le anyigba dzi yom, eye wole dz̄iku domnam d̄e edzia? Kp̄o d̄a, wotr̄o hahlaȳe le dodom d̄e wofe n̄t̄i nu. 18 Eya-ta n̄ye h̄ā maw̄o nu le dz̄iku me, nye n̄ku makp̄o nubl̄anu o, eye nyemakp̄o wo ta o; eye n̄ne wodo ȳli d̄e to me nam ses̄ie h̄ā la, nyemasee na wo o.

Anas̄isi le Yerusalem; wokp̄o mawuv̄ōlawo ta.

9 Emegbe w̄odo ȳli d̄e to me nam ses̄ie gb̄lo bena: Mihe du la fe tohehe v̄e, eye amesia-me nel̄ē efe amewunu d̄e asi! 2 Tete n̄tsu ade to dz̄igbegbo,

7 Eye w̄okpl̄om yi x̄ox̄onu la fe m̄o nu, eye med̄o n̄ku anyi, kp̄o d̄a, do le gl̄ia me. 8 Tete w̄ogbl̄o nam bena: Amevi, n̄o gli la! Eye esi men̄o gl̄ia la, kp̄o d̄a, v̄otr̄ua

si do ta anyiehe la fe mɔ va, wo dome amesiame lé ametsrɔnu de asi, eye ɔnutsua de le dome na wo, amesi ta aklala, eye agbalɛnɔnu le aklito nɛ. Eye wova he-tsi tre de akɔblivosamlekpu la xa. 3 Eye Israel fe Mawu fe ɔnutikɔkɔe la ho tso Kerubiawo ta me, afisi wɔnɔ tsá la, heyi de xɔ la fe kpui nu. Tete wòyɔ nɔtsu, si ta aklala, eye agbalɛnɔnu le aklito nɛ la. 4 Eye Yehowa gbɔ nɛ bena: Yi naɔatsale Yerusalem-dua me, eye ɔnade dzesi nɔgonu na amesiwo le ɔhú dem, eye wole nu xam de nɔnyɔnu, siwo katá wole wɔwɔm le eme nɔti la. 5 Ke egblɔ na ame kemeawo mese bena: Mino eyome miatsa le dua me, eye mida nu ame! Miafe nku megakpɔ nublani o, eye migakpɔ ame ta o. 6 Miwu amegã dediwo, dekapuiwo kple detugbiwo, deɔwiwo kple nɔnyuwo, ne miatsrɔ wo; ke migade asi amesiwo katá nɔ dzesi le la nɔti o, eye ɔmidze egome tso nye kɔkɔefe la gbɔ! Tete wodze egome de ame tsitsi, siwo le afeɔ nɔ la nɔ. 7 Eye wògbɔ na wo bena: Migblɛ kɔ do na afe la, eye mitso ame kukuwo yɔ xɔxɔnu la taɔ! Miho yi! Tete woyi ɔawu amewo le dua me. 8 Eye wòva me, esime wowu wo, eye nye deka mekpɔ la, ɔmetsyɔ mo anyi hedo yi gbɔ bena: Aɔ, Afeto Yehowa, Israel fe ame susɔawo katã nèbe, yeatsrɔ, esi nètrɔ wò dziku fo de Yerusalem dzia? 9 Tete wòdo nɔ nam bena: Israel fe afe kple Yuda fe vodada sɔ gbɔ nɔtsu, hlɔdodo yɔ anyigba dzi, eye nu madzɔmadzɔ wɔwo le dua me fũ; elabena wole ɔgbɔgbɔm be: Yehowa gbɛ anyigba la di, Yehowa mele míá kpɔm o. 10 Eyata nye há nye nku makpɔ nublani o, eye nyemakpɔ wo ta o, ke boɔ mahe wofe zɔzɔme ava wofe ta dzi. 11 Eye kpɔ da, nɔtsu, si ta aklala, eye agbalɛnɔnu le aklito nɛ la, trɔ gbɔ gbɔ bena: Mewɔ, abe alesi nède se nam ene.

Mawu fe ɔnutikɔkɔe le Kerubiwo dzi.

10 Eye medo nku anyi, kpɔ da, nane di fiakpui do de dzi-
ngoli, si le Kerubiawo ta me la

a 1, 22. 28.
b 9, 2.
d 10, 2; Dan. 10,
5.

e Nyad. 8, 5.
f 1, 4-28.

g 1, 4-28.

h Yes. 6, 4.

i Nyad. 7, 3.

k Pet. II. 2, 8.

l Pet. I. 4, 17;
Ver. 25, 29.

n 11, 13.

o 1, 15. 18.

p 8, 12.

dzi le ɔdzedzem abe gbɔti ene. 2 Eye wògbɔ na ɔnutsu, si ta aklala bena: Yi de tasiadam, siwo le Kerubiawo gome la domee, eye naku dzo asiolo deka le Kerubiawo domee ɔakɔ de dua dzi! Eye wòyi mekpɔ. 3 Kerubiawo le tsitre de xɔ la fe dusi me gome, esime nɔtsu la yi, eye alilikpo yɔ xɔxɔnu metɔ fũ. 4 Tete Yehowa fe ɔnutikɔkɔe ho dzo le Kerubiawo dzi yi xɔ la fe kpui nu, eye alilikpo yɔ ɔhɔ la taɔ, eye Yehowa fe ɔnutikɔkɔe fe keklɛ yɔ xɔxɔnu la fũ. 5 Eye wose Kerubiawo fe avala fe didi le xɔxɔnu kɔtoeto ke abe Mawu nɔsɛkatáto la fe gbe, ne ele nu fom ene. 6 Eye esi wòde se na nɔtsu, si ta aklala, gbɔ bena: yi nade dzo le tasiadamfɔawo me le Kerubiawo domee la, eyi datsi tre de tasiadamfɔ deka xa. 7 Tete Kerubiawo do asi de Kerubiawo domee heɔe dzo, si le Kerubiawo dome la, de asi na nɔtsu, si ta aklala la, eye wòxɔe hedzo. 8 Nane dze le Kerubiawo nɔ abe amegbetɔ fe asi ene le wofe avawo te. 9 Eye medo nku anyi, kpɔ da, tasiadamfɔ ene le Kerubiawo xa, tasiadamfɔ deka le Kerubi deka xa, eye tasiadamfɔ deka le Kerubi bubu xa; tasiadamfɔawo le dzedzem abe adzaga ene. 10 Nɔnɔme deka li na wo ame enawo katá, eye wole abe de tasiadamfɔ deka le bubu me ene. 11 Ne wole yiyim la, wozɔna de wofe axa enawo dzi, eye wometrɔna, ne wole azali dzi o, elabena afisi nɔngbetɔ do tae la, afima wokplɔns do yina, eye wometrɔna, ne wole azali dzi o. 12 Dkuwo yɔ wofe fodo blibo la kple wofe megbe, wofe asiwo kple wofe avawo kpakple wofe tasiadamfɔ enawo katá nɔ godoo va kpe. 13 Woyɔ tasiadamfɔawo be „yali“ mese. 14 Mo ene li na wo dometo deɔiade: mo gbáto nye Kerubi fe mo, mo evelia nye amegbetɔ fe mo, etɔlia nye dzata fe mo, eye enelia nye hɔ fe mo. 15 Eye Kerubiawo kɔ wo dokui dzi; woawoe nye nu gbagbe, siwo mekpɔ le Kebar-tɔtsi la nu. 16 Ne Kerubiawo le yiyim la, tasiadamfɔawo nɔa

zozom le wo xa, eye ne Kerubiawo fo awala, be woakw wo dokui dzi tso anyigba la, tasiadamfawo metena da le wo xa o; 17 ne woto la, woawo ha tona, eye ne woko wo dokui dzi la, woawo ha kwa wo dokui dzi, elabena nu gbagbeawo fe gbogbo le wo me. 18 Eye Yehowa fe nutikokoe dzo le xo la fe kpui nu yi dan Kerubiawo ta me. 19 Tete Kerubiawo fo awala hekwo wo dokui dzi tso anyigba le nkunye me; esi woho la, tasiadamfawo ha kpe de wo nu, eye wova to de Yehowa fe afe fe agbo nu le yedzefe gome, eye Israel fe Mawu fe nutikokoe la le wo ta me. 20 Woawo nye nu gbagbe, siwo mekpwo le Israel fe Mawu la gome le Kebar-tosisi la nu; azo medze sii be, Kerubiawo wonye. 21 Desiade to mo ene, awala ene li na desiade, eye nane di amegbeto fe asi le wofe awalawo te. 22 Wofe mowo fe nonome enye mo, siwo mekpwo le Kebar-tosisi la nu; wo dome desiade doa ta engo te.

Woho to na Yuda fe amegawo, eye wofa ako na aboyo me nolawo.

11 Tete 'gbogbo la kom yi Yehowa fe afe fe yedzefe-gbo, si do ta yedzefe gome la nu; kpo da, nutsu blawe vo at3 le agbo la nu, eye mekpwo Yaazanya, Azur vi, kple Pelatya, Benaya vi, amesiwo nye dukwo la fe amegawo le wo dome. 2 Eye wogblo nam bena: Amevi, nutsu siawo nye amesiwo le tame gbeblē dom, eye wole adanu vōdi dem le du sia me, 3 woawoe le gbogblom be: Xotutu gbo metsa o; du la nye kutu, eye miawoe nye la. 4 Eyata gblo nya di de wo nu, amevi, gblo nya di 5 Tete Yehowa fe gbogbo va dzinye, eye wogblo nam bena: Gblo be: Ale Yehowa gblo esi: Israel fe afe, ale miefo nu enye si, eye nusi do tso dzi me na mi la, menyae. 6 Miedzi miafe ame kukuwo de dzi le du sia me, eye mietso ame kukuwo yo efe kpodomee tan. 7 Eyata ale Afeto Yehowa gblo esi: Miafe ame kuku, siwo mietso da de dua me la, woawoe nye la, eye eyamae nye kutu;

ke miawo la, woakplo mi adzoe le eme. 8 Yi vōm miele, ke yie mahe va mia dzi, Afeto Yehowa ye gblo! 9 Makplo mi adzoe le eme, matsa mi ade asi na ame tutowo, eye madrō vōnu mi. 10 Miatsi yi nu, eye madrō vōnu mi le Israel fe lifo dzi, ne miadze sii be, nyee nye Yehowa.^a 11 Dua manye kutu na mi, eye miawo mianye la anō eme o, ke boŋ madrō vōnu mi le Israel fe lifo dzi, 12 ne miadze sii be, nyee nye Yehowa; elabena miezo de nye dōdowo nu o, eye miewo nu de nye sewo nu o, ke boŋ miewo nu de dukwo, siwo fo xlā mi godoo la fe sewo nu. 13 Eye wova me, esi mele nya gblom di la, kasia Pelatya, Benaya vi la ku; tete ametsyo mo anyi hedo yli sesie gblo bena: Alele, Afeto Yehowa, Israel fe ame mamleawo nēbe, yeatsrōa?

14 Tete Yehowa fe gbe va nam bena: 15 Amevi, nōviwōwo, nōviwō aboyomeawo kple Israel fe afe blibo la, wonye amesiwo nu Yerusalemto le gbogblom le be: Woamawo le adzoge tso Yehowa gbo, miawoe wotsō anyigba la na, be wōanye mia to. 16 Eyata gblo be: Ale Afeto Yehowa gblo esi: Medo mi de dukwo dome vi, eye mekaka mi de anyigbawo dzi, eye menye kokosefe na mi vie le anyigba, siwo dzi mieiyi. 17 Eyata gblo be: Ale Afeto Yehowa gblo esi: Mafo mia nu fu tso dukwo dome, eye mafo mia nu fu tso anyigba, siwo dzi miekaka do la dzi ahatsō Israelnyigba na mi.^b 18 Woayi afima, eye woade efe legbawo katā kple efe nūnyuwo katā da le edzi. 19 Mana dzi bubu wo, eye made gbogbo yeye wo me, made kpedzi le do me na wo, eye mana lākusidzi wo, 20 ne woazo de nye dōdowo nu, eye woalē nye sewo me de asi ahawo wo dzi, woanye dukwo nam, eye manye Mawu na wo. 21 Ke amesiwo fe dzi dze wofe legbawo kple wofe nūnyuwo yome la, mahe wofe zozome ava wofe ta dzi, Afeto Yehowa ye gblo!

22 Tete Kerubiawo fo awala, eye tasiadamfawo kpe de wo nu, eye Israel fe Mawu la fe nuti-

^a Eia. II. 26, 20, 21.

^b kp. 1.

^c 9, 8.

^e 3, 12.

^f 6, 8-10; Yer. 24, 6, 8.

^g Yer. 29, 14.

^h 26, 26; Yer. 24, 7.

ⁱ Yer. 31, 28.

kəkəe le wo ta me.^a 23 Eye Yehowa fe ɲutikəkəe kə edokui dzi tso dua me heva nò to, si le dua fe yedzeje la dzi. 24 Eye gbo-gbo la kòm le ɲutega me dāda de aboyomeawo gbo le Kaldeanyigba dzi to Mawu fe gbogbo la me, eye ɲutega, si mekpə la, dzo le gbonye. 25 Eye megblo Yehowa fe nya, siwo katā wode fiam la, na aboyomeawo.

Alesi woakplo ŋa la ayi la fe kpoɲeɲe, kple alesi nyagbladi sia awa me kaba.

12. Eye Yehowa fe gbe va nam bena: 2 Amevi, fome sēto me nèle, amesiwo ŋku li na, ne woatsə akpə nui, ke womekpəa nu o, eye to li na wo, ne woatsə ase nui, ke womesea nu o, elabena fome sēto wonye.^g 3 Wò amevi, do mɔzɔgba, eye nadze mɔ le ŋkeke me le wo ŋku me, dze mɔ tso nɔwòfe yi teje bubu le wo ŋku me, dɛwòhì woakpəe bena, fome sēto yewonye. 4 Tso wò agba la do goe le ŋkeke me abe mɔzɔgba ene, ne woakpə, eye nadze mɔ le wo ŋku me le fiē, abe alesi aboyomewo dzea mɔe ene. 5 Dɔ gli le wo ŋku me, eye nato eme ado de egodo. 6 Kəe do abota le wo ŋku me, eye ne bluko do la, natsəe adzoe; tso nu ŋku me, be mɔgakpə anyigba la o; elabena de metsə wò do dzesi na Israel fe afe la. 7 Eye mewo, abe alesi wode se nam ene: Metsə nye agba la do goe le ŋkeke me abe mɔzɔgba ene, eye metsə asi ŋo gli la le fiē; esi bluko do la, metsəe dzoe, eye mekəe do abota le wo ŋku me.

8 Esi ŋu ke la, Yehowa fe gbe va nam bena: 9 Amevi, de Israel fe afe, fome sēto la, megblo na wò be: Nuka wòm nèle hā oa? 10 Gblɔ na wo bena: Ale Afeto Yehowa gblɔ esi: Amegā, si le Yerusalema, kple Israel fe afe bli-bo, si le eme la tɔe nye nya sia. 11 Gblɔ bena: Dzesi menye na mi, alesi mewo la, nenema awa me na woe: Woakplo woamawo adzoe, eye woayi aboyo me. 12 Amegā, si le wo dome la, alé agba de abota adzo le bluko me, woanɔ gli, ne wòato eme adzo, eye atso nu ŋku me, le esi wòbe,

^a 1, 4-28.
^b Yer. 39, 7.
^d 17, 20; 32, 3-6.
^e 3, 12.

^f 6, 8.

^g Yes. 6, 9, 10.

^h 24, 24, 27.

ⁱ Pet. II, 3, 4.

^k Xab. 2, 3.

^l kp. 6.

yemele anyigba la kpə ge kple ŋku o ta.^b 13 Maɔo dɔo ne, eye nye mɔ aɔee, makpləe ayi Babel le Kaldeatowo fe anyigba dzi, ke makpəe o, eye afima wòaku do. 14 Eye makaka efe xanameto, siwo katā fo xlāe godoo, kple efe avakowo katā ahlē de yawo katā nu, eye madi yi anɔ wo yome. 15 Eye ne mekaka wo de dukowo dome, eye mehlē wo de anyigba-wo dzi la, woadze sii be, nyee nye Yehowa. 16 Ke makpoto woje ame /veea dɛwo di tso yi, dɔwuame kple dɔvɔ si me, ne woaxlē woje ɲunyɔnuwɔwɔwɔ katā afia le dukowo dome, afisi woayi, ne woawo nadze sii be, nyee nye Yehowa.

17 Tete Yehowa fe gbe va nam be: 18 Amevi, nɔ fofom kpakpaka naɔ wò abolo, eye nana wò tsi le dzodo nyanyanya kple ɲodzi me. 19 Eye nagblo na dukɔ hahoo la bena: Ale Afeto Yehowa gblɔ de Yerusalemtɔ, siwo le Israel-nyigba dzi la ɲu enye si: Woadu woje abolo kple vɔvɔ, eye woano woje tsi le ɲodzi me, elabena woje anyigba azu gbegbe, eye woadɛ edzi nuwo katā da le edzinɔlawo katā fe nu madzɔmadzɔ wɔwɔ ta. 20 Du, siwo me ame le la, azu afedo, eye anyigba la azu gbegbe, ne miadze sii be, nyee nye Yehowa.

21 Eye Yehowa fe gbe va nam be: 22 Amevi, nya ka fomevi enye ekem gblɔm miele le Israel-nyigba dzi be, yeyiɣiawo gbo metsə o, eye ɲutegawo katā nu tso? 23 Eyata gblɔ na wo be: Ale Afeto Yehowa gblɔ esi: Matsi nya siawo tɔgbe nu, eye womagagbləe le Israel azo o, ke boɲ gblɔ na wo bena: Yeyiɣi la kple ɲutegawo katā fe nyawo tu afe.^k 24 Elabena ɲutega dzodzroa deke kple alakpanyagblɔdi magano Israel fe afe la me azo o. 25 Elabena Yehowa menye, nya, si gblɔm mele la, awa me, eye manɔ anyi etefe nadidi o; mi fome sēto, mia ɲɔlie mawo nya, si mele gbogblɔm la dzi, Afeto Yehowa ye gbləe.

26 Eye Yehowa fe gbe va nam be: 27 Amevi, kpə da, Israel fe afe la le gbogblɔm be: Dkeke nanewo ɲue wòle ɲutega kpɔm

do, eye gbadegbe n̄e wòlè n̄ya gbl̄m̄ d̄i d̄o. 28 Eyata gbl̄n̄ na wo bena: Ale Afet̄o Yehowa gbl̄n̄ esi: Nye nyawo kat̄a magan̄o anyi etefe nadidi o. Nya, si megbl̄n̄ la, ava me, Afet̄o Yehowa ye gbl̄n̄e!

Nyagbl̄n̄ d̄i le aont̄ouyagbl̄n̄ d̄ilawo ḡuti.

13. Eye Yehowa fe gbe va nam bena: 2 Amevi, gbl̄n̄ nya d̄i d̄e Israel fe nyagbl̄n̄ d̄ilawo, amesiwo le n̄ya gbl̄m̄ d̄i la n̄u, eye nagbl̄n̄ na amesiwo le n̄ya gbl̄m̄ d̄i tso woawo n̄uto fe dzi me la bena: Mise Yehowa fe nya! 3 Ale Afet̄o Yehowa gbl̄n̄ esi: ^{a kp. 10.} ^{b Yer. 23, 21. 31.} Baba na nyagbl̄n̄ d̄ila tsibomewo, amesiwo dze woawo n̄uto fe dzi kple nusi womekp̄o la yome! 4 Israel, wò nyagbl̄n̄ d̄ilawo zu abe abeiwo le glikp̄owo me ene. 5 ^{d 22, 30.} Miexe gb̄agb̄afewo o, eye mied̄o gli de Israel fe afe la n̄u, ne wòan̄o te de ava nu le Yehowa fe n̄keke la dzi o. 6 Nu dzodzroa kp̄om wole, eye ^{e 22, 28; Yer. 23, 32.} alakpanya gbl̄m̄ wole d̄i; wo, amesiwo le gb̄ogbl̄m̄ be: „Yehowa fe gbe enye si,” ev̄o wònye Yehowa med̄o wo o hafi, eye wole m̄o kp̄om be, nya la ava me. 7 ^{f Yer. 5, 23; Lod, 17, 15.} De menȳe n̄utega dzodzroa miekp̄o, eye miegb̄n̄ alakpanya d̄i le gb̄ogbl̄m̄ be: „Yehowa fe gbe enye si,” ev̄o wònye nyemejo nu hafi o oa? 8 Eyata ale Afet̄o Yehowa gbl̄n̄ esi: Esi miefo nu dzodzroa, eye miekp̄o alakpanu la, eyata mafo de mia dzi, Afet̄o Yehowa ye gbl̄n̄e. 9 Nye asi ava nyagbl̄n̄ d̄ila, siwo kp̄a nu dzodzroa, eye wogbl̄n̄ alakpanya d̄i la dzi: ^{g 14. 9.} „womano nye duk̄o fe ha me o, woman̄l̄ wo d̄e Israel fe afe la fe agbal̄e me o, eye womade Israel-nyigba dzi o, ne woadze sii be, nyee nye Afet̄o Yehowa. 10 Elabena wokpl̄o nye duk̄o la trae hele gb̄ogbl̄m̄ be „n̄utifafa“, ev̄o wònye n̄utifafaa deke meli o hafi. ^{h Yer. 23, 14.} Duk̄o la d̄o gli, eye woawo si akalo n̄e. 11 Gbl̄n̄ na akalosi-laawo be: Tsidzadza gb̄ona bababa, tsikpewo adza, eye ahom atu, 12 eye gli la am̄u! De womagbl̄n̄ na mi emegbe be: Afika aka-lo, si miesi la, le h̄a oa? 13 Eyata

ale Afet̄o Yehowa gbl̄n̄ esi: Mana ahom natu le nye dziku me, tsi nadza bababa le nye d̄omedzoe me, eye tsikpewo nadza le nye dziku me, ne woagbl̄n̄ nu. 14 Mam̄u gli, si miesi akalo na la, eye matutui afu anyi, ale be efe agunu natsi go; am̄u, eye miawo miaku d̄e ete, ne miadze sii be, nyee nye Yehowa. 15 Matr̄o nye dziku bl̄ibo la afo d̄e gli la kple amesiwo si akalo n̄e la dzi ahagbl̄n̄ na mi be: Glia nu yi, eye amesiwo si akalo n̄e la nu yi, 16 woawo nye Israel fe nyagbl̄n̄ d̄ilawo, amesiwo gbl̄n̄ nya d̄i d̄e Yerusalem n̄u, eye wokp̄o ^{g 22, 28; Yer. 23, 32.} n̄utifafan̄utega n̄e, ev̄o wònye n̄utifafa meli o hafi, Afet̄o Yehowa ye gbl̄n̄e!

17 Wò amevi, tr̄o nḡo dze wò duk̄o fe nyonuvi, siwo le n̄ya gbl̄m̄ d̄i tso woawo n̄uto fe dzi me, eye nagbl̄n̄ nya d̄i d̄e wo n̄u, 18 gbl̄n̄ bena: Ale Afet̄o Yehowa gbl̄n̄ esi: Baba na amesiwo saa dzoka d̄e alonuwo kat̄a, eye wo-wa tatsyn̄u d̄e tawo kat̄a, d̄eviwo kple tsitsiawo t̄o n̄u, ne woat̄so al̄e luw̄woe; wòl̄e nye duk̄o fe luw̄, be woawo n̄uto fe luw̄ natsi agbe. 19 Miedo gum le nye duk̄o la n̄ku me le lu asiv̄lo d̄eka kple abolo algomedede d̄eka ta, be miawo /luw̄, siwo medze ku o, eye miawo luw̄, siwo dze ku la, d̄e agbe, esime mieka avatso na nye duk̄o, si l̄a avatsonya sese la. 20 Eyata ale Afet̄o Yehowa gbl̄n̄ esi: Kp̄o d̄a, matso miafe dzoka, siwo miets̄ona d̄ea luw̄woe abe xevi ene la, le miafe alonuwo, eye maxo luw̄, siwo miede abe xevi ene la. 21 Mavuvu miafetatsyn̄uawo, eye made nye duk̄o le mia si me, be maganye nul̄e an̄o mia si me azo o, ne miadze sii be, nyee nye Yehowa. 22 Esi miets̄o alakpa do nuxaxa na ame dzodz̄e fe dzi, ev̄o wònye nyemebe, mado nuxaxa n̄e hafi o, eye ^{h Yer. 23, 14.} m̄iedo n̄us̄e ame v̄d̄i fe asi, be magatr̄o tso efe m̄o v̄wo dzi, ne wòatsi agbe o la, 23 eyata miagakp̄o nu dzodzroa azo o, eye miagagbl̄n̄ alakpanya d̄i azo o, eye made nye duk̄o le mia si me, ne miadze sii be, nyee nye Yehowa.

Womedo legbasubolawo fe biabia gu na wo o.

14. Eye ʔutsuwo tso Israel fe ame tsitsiwo dome va gbonye, eye wobobo no nkunye me. 2 Tete Yehowa fe gbe va nam bena: 3 Amevi, ʔutsu siawo le wofe legbawo de dzi me, eye wotsu wofe vodadawo fe nukikliwo do ŋku me, de mana woabia gbe ma? 4 Eyata fo nu kpli wo nagblo na wo bena: Ale Afeto Yehowa gblo esi: Ne Israel fe afe la fe ʔutsua de le efe legba de dzi me, eye wotsu efe vodada fe nukikli do ŋku me heva nyagblo-dila gbo la, nye Yehowa ʔuto mado enu ne, eva wonye efe legbawo so gbo hafi; 5 ne nye asi natu Israel fe afe la fe dzi, wo amesiwo tso wofe legbawo kata tro le yonyeme. 6 Eyata gblo na Israel fe afe la bena: Ale Afeto Yehowa gblo esi: /Mitro, mitro tso miafe legbawo yome, eye mide ka da le miafe ʔunyonuwo kata ŋu! 7 Elabena ne Israel fe afe la fe amea de, alo amedzro, siwo le Israel la dometso de tro le yonyeme, ele efe legbawo de dzi me, eye wotsu efe vodada fe nukikli do ŋku me heva nyagblo-dila gbo, ne wobia gbem ne la, nye Yehowa ʔuto mado ŋu ne. 8 Matsu nye ŋku ado ʔutsu ma nu, eye matsu awo ddesi kple hamelo, eye matsu de le nye duku la dome, ne miadze sii be, nyee nye Yehowa. 9 Ke ne woflu nyagblo-dila de wofu nu la, nye Yehowa ye flu nyagblo-dila ma, eye mado nye asi da de enu ahatsru de le nye duku Israel dome; 10 Eye woatsu woawo ʔuto fe vodada: alesi gbebia la fe vodada le la, nenema nyagblo-dila ha fe vodada ano; 11 ne Israel fe afe la magatra le ʔunye, eye woatsu wofe dzidadawo kata agble ka do na wo dokui azo o, ke boŋ woanye nye duku, eye manye wofe Ma-wu, Afeto Yehowa ye gblae.

Womazhe ʔopudodru Jerusalem de megbe le mawuvlawa fe kukudedede de eta go ha ʔuti o.

12 Eye Yehowa fe gbe va nam bena: 13 Amevi, ne anyigbaa de wo nuvo de ʔunye hetro vu le yonyeme, eye medo nye asi da de enu heŋe abolo fe izidenu,

a 20, 1.

b Yer. 15, 1.

d 20, 3.

e kp. 21.

f Yea. 31, 8.

g 5, 15.

h Mo. III. 26, 18 v. 25; Yer. 15, 3.

i Fla. I. 22, 20 v. 23.

k 11, 20.

l 5, 18.

m Yer. 2, 21.

eye medo dowuame de afima, be matsru amegbetowo kple lawo le edzi, 14 eye ʔutsu eto siawo: Noa, Daniel kple Hiob le edzi la, woade wofe agbe le wofe dzodzonyenye ta, Afeto Yehowa ye gblae. 15 Ne medo la woadawo de anyigba dzi, be woade ame le edzi, eye wozu gbege, be amea deke magato edzi ayi o le lawo ta; 16 eye ʔutsu eto siawo le edzi la, Afeto Yehowa be: Metu dokuiye fe agbe: Womade ʔutsuvi alo nyonuvi o, negbe woawo dede ko woade, eye anyigba la azu gbege. 17 Alo ne medo yi de anyigba ma dzi hegble be: Yi, to anyigba dzi yi, eye mebe, matsru amegbetowo kple lawo le edzi, 18 eye ʔutsu eto siawo le edzi la, Afeto Yehowa be: Metu dokuiye fe agbe: Womade ʔutsuvi alo nyonuvi o, negbe woawo dede ko woade. 19 Alo ne medo dov de anyigba ma dzi, eye nye dziku zu vu metro ka de edzi, be matsru amegbetowo kple lawo le edzi, 20 eye Noa, Daniel kple Hiob le edzi la, Afeto Yehowa be: Metu dokuiye fe agbe: Womade ʔutsuvi alo nyonuvia deke o, negbe woawo ʔuto fe agbe ko woade le wofe dzodzonyenye ta. 21 Elabena ale Afeto Yehowa gblo esi: Ke ne hmedo yi, dowuame, la woadu kple dov, siwo nye nye tohenu vdi eneawo da de Yerusalem nu, be matsru amegbetowo kple lawo le eme la, 22 kpo da, ʔutsuviwo kple nyonuviwo, siwo tsi agbe la, akpo de eme, eye woakpo wo adzo; woava mia gbo, eye ne miekpo wofe zozome kple wofe nuwona la, miafa ako na mia dokui le dzogbevoo, si mehe va Yerusalem dzi, kple nusiwo kata mena wova edzi la ʔuti. 23 Eye woafa ako na mi, nenyee be, miekpo wofe zozome kple wofe nuwono, eye miadze sii be, menyee dzodzroe mewo nusiawo kata de enu do o, Afeto Yehowa ye gblae!

Weinka fe nake vide manogu la.

15. Eye Yehowa fe gbe va nam be: 2 Amevi, nukae nye "weinka fe nake le nake bubuwo

katā dome, eye nukae nye weinka le avemetiwo dome? 3 De woatsɔ efe ati awɔ nanee, eye de woatsɔe awɔ tsyoti aku nu de enua? 4 Kpɔ da, wotsɔe na dzo, be wɔafiã. Ne dzo fiã efe goawo kple eve, eye dzo fɔdome-domee na la, de wɔgale nane wɔwo mea? 5 Kpɔ da, esi wɔgale blibo la, mele naneke wɔwo me o, azo esi dzo fiãe, eye wɔfo dzo la, de wɔayi nane wɔwo me na gea? 6 Eyata ale Afetɔ Yehowa gblo esi: Alesi metsɔ weinka fe nake de asi na dzo, be wɔafiã le avemetiwo dome la, nenema ke mawɔ Yerusalemto woe. 7 Matrɔ nye mo de wo nu: dzo nu wosi le, dzo ke afiã wo, eye miadze sii be, nyee nye Yehowa, nenyee be, metrɔ nye mo de wo nu. 8 Eye mado gbegbe wofe anyigba, le esi wotrɔ vu le yonyeme ta, Afetɔ Yehowa ye gblɔe.

Yerusalem fe anukwareto manyemanye, tohehe ne kple exoko.

16. Eye Yehowa fe gbe va gbɔnye bena: 2 Amevi, de Yerusalem fe nɔnyɔnuwo katā fiae. 3 Eye gblo bena: Ale Afetɔ Yehowa gblo na Yerusalem enye si: Wɔ dzɔfe kple dziwɔfe enye Kanaan-nyigba; Amoritɔe nye fofowɔ, eye Xititɔe nye dawɔ. 4 Gbesigbe wodzi wɔ la, wometɔ ɔfofɔlka na wɔ o, eye womele tsi na wɔ, be nuwɔ nadza o, womesi dze na wɔ o, eye wometsɔ wɔ mlɔ tsihe dzi o. 5 Dkua deke mekpɔ nublanui na wɔ, ne woawɔ nusiawo dometɔa deke na wɔ ahakpɔ tawɔ o, ke boɔ wotsɔ wɔ fu gbe de gbe me, eye wonyɔ nu wɔ agbe le gbesigbe wodzi wɔ. 6 Tete meva to nuwɔ yi, eye mekpɔ wɔ nèle afɔti dam le wɔ vu me. Eye megblo na wɔ le wɔ vu me be: Àtsi agbe! Wɔ vu mee nèle megblo na wɔ be: Àtsi agbe! 7 Eye mana nasɔ gbɔ abe gbe le gbe mene! Etsi heko ta, eye nɛdo de-tugbi atiati me; ète no, eye wɔ da to; ke èno amama heno fefle. 8 Tete meva to nuwɔ yi, eye mekpɔ be, wɔ srɔdeyi do; imekeke nye abala de dziwɔ, eye metsyɔ nu wɔ ama, meka atam na wɔ,

^a Mo. II, 19, 6.

^b Yoh. 15, 6.

^d Kony. 2, 15.

^e Mo. II, 34, 15.

^f kpo 22.

^g Fia. II, 16, 3; Yer. 7, 31.

^h kp. 6. 7.

ⁱ Rut 3, 9.

eye "mebla nu kpli wɔ nɛzu to-nye; Afetɔ Yehowa ye gblɔe. 9 Mele tsi na wɔ, meklɔ vu le nu-wɔ, eye mesi ami na wɔ; 10 meta avɔ nɔnɔe na wɔ, eye medo lã-gbalɛ nyuitɔ fe atokota na wɔ, metsɔ akkala bla ta na wɔ, eye metsɔ seda wɔ taɖedzi na wɔ; 11 medo atsyɔ na wɔ, mede abɔge abɔ na wɔ, eye mede kɔge kɔ na wɔ; 12 mede nɔtigɔ nɔti na wɔ, kple toge to na wɔ, eye metsɔ sikatsyɔnu nyui do de ta na wɔ. 13 Edo sika kple klosalo, wɔ avɔ-tata nye akkala, seda kple avɔ nɔnɔe, eye wɔ nuɖudu nye wɔ memee, anyitsi kple ami; ale nɛdze tugbe etefe meko o, eye fiadufe su asiwɔ. 14 Eye wɔ nko nyɔ le dukowo dome le wɔ tugbedzedze ta, elabena nye atsyɔ, si medo na wɔ la, gbɔgblo mele enu o, Afetɔ Yehowa ye gblɔe.^d

15 Ke èdo dzi de wɔ tugbedzedze nu, eye esi wɔ nko nyɔ nuti la, ètsɔ wɔ 'gbolowɔwo do dzodzoe de amesiame, si va tso me yi la nu wɔzu etɔ. 16 Etsɔ wɔ avɔwo dometɔa de wo wɔ nuxefe nɔnɔewoe, eye nɛwo gbolo le afima, nusi tɔgbe meva eme kpɔ o, eye mele eme va ge akpɔ o. 17 Etsɔ nye sika kple nye klosalo fe atsyɔnu, siwo metsɔ na wɔ la, wɔ nutsu fe nɔnɔmewo, eye nɛwo gbolo kple wo. 18 Etsɔ nye avɔ nɔnɔewo tsyɔ na wo, eye nɛtsɔ nye ami kple nye dzudzɔ-voeɖedonu do wo kɔme. 19 Eye nusi metsɔ na wɔ, be naɖu, wɔ memee, ami kple anyitsi la, woawo nɛtsɔ do wo kɔme, ne wɔavɛ de wo lilili; alea nɛwo, Afetɔ Yehowa ye gblɔe! 20 Elɛ wɔ 'nu-tsuvi kple wɔ nyɔnuvi, siwo nɛdzi nam la, hewu na wo, be woɔɖu. De wɔ gbolowɔwo mesɔ gbɔ o, 21 hafi nɛgawu vinyenutsuwo heto dzoea? 22 Le wɔ nɔnyɔnuwo katā kple wɔ gbolowɔwo me la mèdo nu wɔ devimenɔyi, esime nɛde hama le fefle hele afɔti dam le wɔ vu me la o. 23 Afetɔ Yehowa be: Baba na wɔ, baba na wɔ! Le wɔ nu vɔdiwo katā wɔwo mege la 24 ètu trɔxɔwo na dokuiwɔ, eye nɛwo nuxefewo de kpɔdomeewo katā; 25 èwo nuxefewo de kpɔdomeewo fe dzogoe-

wo katā dzi, eye nēdo n̄nyo wó tugbedzedze; éke ata na amesiwo katā va yina, eye nēna wó gbolowáwá sá gbo de edzi. 26 Ewá gbolo kple wó afelika Egipteviwo, amesiwo n̄utsu lekpé li na, eye nēna wó gbolowáwá sá gbo de edzi, ne natsáwá ado dziku nam. 27 Kpá dá, mado nye asi dá de n̄uwó, eye maka de le wó gome n̄u, eye matsá wó ade asi na wó futáwó, Filistitáwó fe n̄yónuwiwo fe nyanyrá, amesiwo wó n̄ukpenanuwáwáwó le n̄u kpem na. 28 Ewá gbolo kple Asur-wiwo, le esi nu metia ká na wó o ta; éwá gbolo kpli wo, ke nu meti ká na wó o. 29 Eye n̄égawá gbolo de dzi kple Kaldea, si nye asitsalawo fe anyigba; ke eya há meti ká na wó o. 30 Afetá Yehowa be: Nu te wó dzi n̄u, esi n̄éwá nusyawo katá, abe alesi gbolo n̄ukpenanuwóla wóna ene; 31 esi n̄étu tr̄xáwó de kpódomeewo fe dzogowó katá dzi, eye n̄éwá n̄uxefewo de ablowó katá me. Ke wóá méle abe gbolo bubuwó ene, ne nahayi vlo do ge gbolohoa deke o.^b 32 Nyónu ahasitá, si de n̄utsu bubu de sr̄á te, n̄énye! 33 Gbolo bubuwó katá la, de wonaa nu wo, ke wóá éna nu wó ahiáviwo katá; de n̄éna nu wo, be woatso goawo katá me awa wó amatre kpli wó. 34 Tówó to vovo le wó gbolowáwá me tso nyónu bubuwó tó gbo, womedi ahiá wó o, eye wóá n̄éxe fe de eta, ewá wónye wóe woaxe fe na hafi; ale tówó to vovo sá.

35 Eyata, wó gbolo, se Yehowa fe nya! 36 Ale Afetá Yehowa gbló esi: Esi n̄étsá wó gbolowáwáwó kple wó ahiáviwo kpakple wó legba nyónuawo katá, siwo n̄étsá viwówo fe ou na la, hewá be, wó n̄ukpe gbagba fo di, eye wó ama dze la, 37 eyata mafo wó ahiáviwo katá nu fu, esiwo fe nu dze n̄uwó kple esiwo katá n̄é-l̄na kpakple esiwo katá n̄éle fú, mafo wo nu fu de n̄uwó tso goawo katá me, eye madé ama wó, ne woakpá wó ama blibo la.^g 38 Madr̄ó on̄u wó de gbolowó kple nyónu hl̄dólawo fe se nu, eye mahe dziku kple n̄uwaá fe ou awa dziwó. 39 Matsá wó ade asi

^a 5, 13.

^b kp. 24, 25.

^d kp. 3.

^e 23, 4.

^f Mo. I. 18, 20.

^g Yer. 13, 22, 26.

na wo, eye woagbá wó tr̄xáwó ahamú wó nuxefewo afu anyi, woade awó le n̄uwó, eye woaxó wó atsyónuawo ahagblé wó di natsi ama anó jefle. 40 Woayá amehawo de n̄uwó, eye woaxlá kpe de wó ahadza wó kple wofe yiwo. 41 Woatá dzo wó xáwó, eye woaxe to na wó le nyónu gedewo n̄ku me; matsi wó gbolowáwá nu, eye mágaxe gboloho azó o. 42 Mana "nye dziku nu nafa de n̄uwó, be nye n̄uwaá nadzo le n̄uwó, eye magbá de eme, nyemagado domedzoe azó o. 43 Esi m̄édo n̄u wó devimenc̄yí o, ke boŋ n̄étsá nusyawo katá do dziku nam n̄uti la, eyata kpá dá, mahe wó zozome awa wó ta dzi, Afetá Yehowa ye gblóe. De m̄ehewá n̄ukpenanu sia kpe de wó n̄yónuwo katá n̄u o de!

44 Kpá dá, ne amesiame be, yeado hamelo la, adoe de n̄uwó bena: „Alesi dada le la, nene-ma vianyónu n̄ona.“ 45 Dawó vinyónu k̄pamk̄pam n̄énye, eya amesi gbe sr̄á kple viawo; eye n̄vinyónu k̄pamk̄pam n̄énye na n̄viwónyónuwo, amesiwo gbe wo sr̄áwó kple wó amir; „X̄iit̄se nye mia dada, eye Amorit̄se nye mia fofó. 46 Dawóe nye Samaria hekke de vianyónu, siwo le wó mia me la n̄u, eye wó tse nye Sodom hekke de vianyónu, siwo le wó d̄usi me la n̄u. 47 Yeyiŋi k̄puiá de ko m̄ézo wofe m̄awo dzi o, eye m̄ézo nu de wofe n̄yónuwo nu o; tete n̄éwá nu le wó m̄awo katá dzi wóvloe wu wo tó. 48 Ale Afetá Yehowa gbló esi: Metá d̄okuinye fe agbe: Ne n̄viwónyónu Sodom kple vianyónuwo hewá, abe alesi mia kple viwónyónuwo miewá ene fi! 49 Kpá dá, n̄viwónyónu Sodom fe vodada enye: Dáda kple nududu fū, eye eya kple n̄vianyónuwo n̄o agbe vivi b̄oká; ke mekke de ame dahewo kple hiátawo n̄u o. 50 Woda, eye wowá n̄yónu le n̄kunye me, eye esi mekke ko la, mede wo dá.^f 51 Samaria m̄éwá wó nuwówo fe afá o, eye éwá n̄yónu wui; ale n̄étsá wó n̄yónu, siwo katá n̄éwá la, tso afia na n̄viwónyónuwo. 52 Eyata wó há n̄ukpe nen̄o dziwó, le esi

něxə nya de nɔwɪwɔnɔnuwo ta ɲuti, ɛtsə wɔ nuvɔ nyɔɲu, siwo nɛwɔ wu wo la, na be, wo tɔ dzɔ wu towɔ. Eyata ɲu nekpe wɔ, eye wɔ ɲukpe nɛnɔ dziwɔ, le esi nɛtsɔ afia na nɔwɪwɔnɔnuwo ta.

53^b Magaðo wo te, maɔo Sodom kple vianyɔnuwo te kple Samaria kpakple vianyɔnuwo te, eye maɔo wɔ hã te le wo dome, 54 ne wɔ ɲukpe nɛnɔ dziwɔ, eye ɲu nakpe wɔ le nusiwo katã nɛwɔ hetsɔ fa akɔ na wo la ta. 55 Nɔwɪwɔnɔnu Sodom kple vianyɔnuwo agaðo wofe nɔnɔme tsãtsɔ me, Samaria kple vianyɔnuwo agaðo wofe nɔnɔme tsãtsɔ me, eye mia kple viwɔnɔnuwo miagaɔo miafe nɔnɔme tsãtsɔ me. 56 De nɔwɪwɔnɔnu Sodom fe ɲɔdzinya menɔ nuwɔ me le wɔ dɔdaxi, 57 hafi ne woava klo nu le wɔ wɔdɪwɔwɔ dzi, abe alesi nɛzu vlodonu na Aram-nyɔnuviwo kple Filistitɔwo fe nyɔnuviwo, amesiwo fo xlã wɔ godoo, eye wole alome dem le ɲuwɔ le goawo katã me la ene oa? 58 Wɔ ɲukpenanuwo wɔwɔwɔ kple wɔ ɲu nyɔnuwo ano dziwɔ, Yehowa ye gblɔe! 59 Elabena ale Afetɔ Yehowa gblɔ esi: Esi nɛdo vlo atam la, eye nɛtu nubabla la, eye mewo na wɔ, abe alesi nɛwɔ ene hã la, 60 'maɔo ɲu nye nu, si mebla kpli wɔ le wɔ /devimenɔxi, eye mabla ɲu mavɔ kpli wɔ. 61 Nɛnye be, ɛkplɔ nɔwɪwɔnɔnuwo, esiwo nye xoxo na wɔ kple esiwo nye devɪ na wɔ, eye metsɔ wo wɔ viwɔnyɔnuwoe, ke menye le wɔ nubabla la ta o la, ekema kãɔo ɲu wɔ zɔzɔme, eye ɲu akpe wɔ. 62 Mabla nu kpli wɔ, ne nadze sii be, nyee nye Yehowa; 63 ne 'naɔo ɲui, ɲukpe nalé wɔ, eye wɔ nu nade ga le ɲukpe ta, nɛnye be, metsɔ nusiwo katã nɛwɔ la, ke wɔ, Afetɔ Yehowa ye gblɔe!

Adzototo le Dawid fe afe la ɲuti.

17. Eye Yehowa fe gbe va nam be: 2 Amevi, to adzo, eye nado lo na Israel fe afe la 3 gblɔ be: Ale Afetɔ Yehowa gblɔ esi: Hɔ gãa de, si fe avalawo lolo, efe avalafuwɔ didi, eye wɔto fu ɲɔɲɔe kpoyoo la, va Libanon dzi, eye wɔne sederti fe dɔmee dzoe. 4 Eɲe wofe alowo fe ta-

^a 16, 29.

^b 11, 17.

^d 19, 10.

^e Mo. III. 26, 45.

^f Hos. 2, 17.

^g Fla. II. 24, 10.

^h 15.

ⁱ h37, 26; Yer. 31, 31-34.

^j Fla. II. 24, 17.

^k 20, 43.

^l 38, 31. 32.

metsɔ hetsɔ yi 'nudzralawo fe anyigba dzi, eye wɔtsɔe do de asitsalawo fe du me. 5 Eye wɔtsɔ anyigba dzi nukuwo dometsɔ deka dafã de agble me, efãe de tɔ gãwo to abe amuti ene. 6 Tete wɔdze hezu 'weinka, si vu dranyi, efe zekpɛ mekɔ o, ne efe alowo nadzɔ de eyama ɲu, eye efe kewo natsi ete. Ale wɔzu weinka, eye wɔde ka hevu alo. 7 Eye hɔ gã bubua de li, efe avalawo lolo, eye wɔto fu kpoyoo; eye kpɔ dɔ, weinka ma bi efe kewo de ɲu, eye wɔdidi efe alowo de egbo tso kpo, si dzi wodoe do la dzi, ne woana tsii wɔdano, 8 evɔ wɔnye agblewɔnu mee wodoe do le tɔ gãwo to, be wɔade alo, atse ku, eye wɔazu weinka nyui hafi. 9 Gblɔ be: Ale Afetɔ Yehowa gblɔ esi: De wɔadze edzia? De mava aho efe kewo, ne wɔaku, efe alo fɛwo nafu, eye wɔatso efe tsetsewo oa? Menye ɲusɛ gã kple duko gedɛ wɔle tsɔtsɔ ge ava aho kple ke o. 10 Kpɔ dɔ, wodoe, ke de wɔadze edzia? Ne yedzefeya be de eme la, de maku oa? Kpɔ, si dzi wɔmie do la dzie wɔaku do.

11 Tete Yehowa fe gbe va nam be: 12 Gblɔ na fome sɛto la be: Miese nɛba gɔmea? Gblɔ be: Kpɔ dɔ, 'Nabel-fia va Yerusalem, eye wɔkplɔ efe fia kple efe amegãwo yi edokui gblɔ le Babel. 13 'Ede ame deka le fiafome la me, eye wɔbla nu kpli heka atam na, ke ekplɔ anyigba dzi bubumewo dzoe; 14 ne fiaɔufe la natsi to, eye magafɔ edokui de dzi o, be wɔawɔ efe nubabla dzi, eye wɔali ke. 15 Ke edze aglã de ɲu, eye wɔdo ame de Egipte, ne woana sɔ kple ame gedewoe. De wɔadze edzi nsa, eye de amesi wo aloa la, asia? Eye esi wɔnye nubabla wɔtu la, de wɔasia? 16 Ale Afetɔ Yehowa gblɔ esi: Metã dokuinye fe agbe: Ne menye de wɔaku de fia, si tsɔe do fia, amesi fe atam wɔdo vlo, eye wɔtu efe nubabla la de le Babel o fi! 17 Eye ne wofu kpo de ɲu, eye wotu dzɔlawo fe xɔ tsralawo, be woatsrɔ ame gedewo la, Farao matsɔ avakɔ gã kple ameha gedɛ akpe de ɲu le ava me o. 18 Esi

wòdo vlo atam la hetu nubabla la, evò wònye ena asi ame tso hafi wò nusiawo katā la, eyata masi o. 19 Eyata ale Afeto Yehowa gblò esi: Metā dokuinye fe agbe: Ne nyemahe nye atam, si wòdo vlo, kple nye nubabla, si wòtu la, ava efe ta dzi o fil 20 Mado^anye dō ns, eye nye m⁵ a^{12, 18.} adée, makplòe ayi Babel, eye mahe nya kplii le afima le vu, si wòtrò le yonyeme la ta. 21 Efe awòla tiatiawo katā, siwo le efe avalogowo katā me la, atsi yi nu, eye ame mamleawo akaka dèyawo katā nu, ne miadze sii be, nye Yehowa ye gblòe.

22 Ale Afeto Yehowa gblò esi: Nyea matsò sederti kòkò fe dōmee, adado; wo tametowo fe alo b⁵fēa de mane adado de to kòkò gāa de dzi. 23 Israel fe d^oto kòkò dzi madoe dō, adze alo, atse ku, eye wòazu sederti nyuia de, eye xevi f^oomevi vovovowo katā ano ete, efe alòwo fe vòvòli te woano. 24 Eye gbemetiwo katā adze sii be, nye Yehowa ye bòbò ati/kòkò la de anyi, eye mekò ati tehee la de dzi; nyee na ati mumu la ku, eye ati kuku la dze, nye Yehowa ye fo nu, eye mewòe hā.

Ameslame aku le eya guto fe nuvò ta.

18. Eye Yehowa fe gbe va nam bena: 2 Nukaṇuti miele lo sia dom le Israel-nyigba dzi bena: „Fofowo dū weintsetse hōhlōe, eye adu nyò viwo? 3 Afeto Yehowa be: Metā dokuinye fe agbe: Ne miagado lo sia le Israel fi! 4 Kpò dā, luòwo katā, tonye wonye, fofò kple vi fe luò siaa, tonye wonye; luò, si wò nuvò la, eyae aku. 5 Ne amea de nye amē dzadzæ, eye wòwɔa nu dzadzæ kple nusi le etefe, 6 meɖua nu le towo dzi o, eye meɖoa mo te de Israel fe afe la fe legbawo nu o, megblēa kɔ dɔ na ehavi srò o, eye metena de nyɔnu nuti le efe dzinukpɔyi o, 7 mebaa ame o, megbughɔa awɔbanu, si wòxɔ de efe fe nu la nana, eye meɖua sesenu o, enaa efe abolo dɔwuitowo, eye wòtaa avɔ na amesiwo tsi fefle, 8 meɖia kasa le agbanadodo me o, eye mexɔa deme o, edea efe asi dā tsonu gbeɖblē wɔwɔ me,

eye wòtsoa afia na ame kple ehavi de etefe, 9 ezona de nye dɔdowo nu, eye wòlɛa nye sewo me de asi hewɔa nutefe la, eya nye ame dzadzæ, ano agbe kokoko, Afeto Yehowaye gblòe. 10 Eye ne edzi vi sɛnuta, si kɔa vu dī, amesi wɔa nusiawo dometɔa de, 11 evò wònye fofoa mewɔa nusiawo dometɔa deke o hafi; eyama dua nu le towo dzi, eye wòɖblɛa kɔ dɔ na ehavi srò, 12 esɛa nuta le ame dahewo kple hiātowo nu, edua sesenu, eye megbughɔa awɔbanu nana o, efɔa mo te de legbawo nu, eye wòwɔa pɔnyɔnu, 13 edia kasa le agbanadodo me, eye wòxɔa deme la, de wòano agbea? Manɔ agbe o, ke boɔ esi wòwɔa pɔnyɔnu siawo katā nuti la, eyata aku, eye efe vu ava edzi. 14 Eye ne edzi vi, eye wòkpɔ nuvò, siwo katā fofoa wɔna, ke evò, eye mewɔa emawo tɔgbe o: 15 Meɖua nu le towo dzi o, meɖoa kɔ te de Israel fe afe la fe legbawo nu o, eye megblēa kɔ dɔ na ehavi srò o, 16 mesɛa nuta le amea deke nu o, mexɔa awɔbanu o, eye meɖua sesenu o, enaa efe abolo dɔwuitowo, eye wòtaa avɔ na amesiwo tsi fefle, 17 edea efe asi dā tso nu gbeɖblē wɔwɔ me, meɖia kasa o, eye mexɔa deme o, ewɔa nye sewo dzi, eye wòzɔna de nye dɔdowo nu la, eya maku le fofoa fe vodadawo ta o, ke boɔ ano agbe. 18 Ke esi fofoa sɛa nuta le ame nu, ewɔa sesenu le novia si, eye wòwɔa nu manyomanyo le wo deviwo dome la, eyata aku le efe vodadawo ta. 19 Miawo miele gbeɖblɛm be: Nukaṇuti fofò fe vodada manɔ via dzi dɔ o hā? Ne via wɔa nu dzadzæ kple nusi le etefe, eye wòlɛa nye dɔdowo katā me de asi hewɔa wo dzi la, ano agbe. 20 Ameslame wɔa nuvò la, eyae aku; fofò fe vodada manɔ kɔ via dzi o, eye vi fe vodada manɔ fofò dzi o; ame dzadzæ fe dzadzɛnyenyenyeyava eya nuto dzi, eye ame vòdī fe nu vòdī wɔwɔ ava eya nuto dzi.

Mawu kpaa pudzedze le vòwɔla fe dzimetotro nuti.

21 Ne ame vòdī trɔ tso efe nuvò, siwo katā wòwɔna la me, eye wòlɛa nye dɔdowo katā me de asi he-

a 12, 18.

b Yes. 11, 1; 53, 2.

d 20, 40.

e Dan. 4, 8; Mat. 13, 32.

f 21, 31.

g Yer. 31, 29.

h Mo. II. 20, 5.

i Mo. III. 18, 19.

k Mo. IV. 26, 11.

l Ps. 15, 3.

m Mo. V. 24, 10 v. 13.

o Mo. II. 22, 24.

wɔa nu dzɔdzɔe kple nusi le etefe la, anɔ agbe, maku o. 22 ^aWomagaɔo nu efe dzi, siwo katã wɔda la o, ke boɔ anɔ agbe le efe nu dzɔdzɔe, siwo wɔwɔna la ta. 23 Afeto Yehowa be: De ame vɔɔɔi fe ku ɔvivia nunyee? negbe ne etɔ tso efe mowo dzi, be wɔano agbe la koe! 24 Eye ne ame dzɔdzɔe de asi le efe dzɔdzɔenyenye nu hewɔa nu gbeɔblẽ, eye wɔwɔa nunyɔnu, siwo katã ame vɔɔɔi wɔna la, de wɔano agbea? Womagaɔo nu nu dzɔdzɔe, siwo katã wɔwɔ la o, le efe go, si wɔdze, kple efe nuvɔ, siwo wɔwɔ la ta; woawo ta wɔaku do. 25 Ke miele gbɔgbɔm be: „Afeto la fe nuwɔna mele etefe o.” Israel fe afe, misee: Nye nuwɔnae mele etefe oa? De menye miawo boɔ fe nuwɔnae mele etefe oa? 26 Ne ame dzɔdzɔe de asi le efe dzɔdzɔenyenye nu, eye wɔwɔa nu gbeɔblẽ la, aku de esia ta; efe nu gbeɔblẽ, si wɔwɔna la tae wɔaku do. 27 Eye ne ame vɔɔɔi de asi le efe nu vɔɔɔi, si wɔwɔ nu hewɔa nu dzɔdzɔe kple nusi le etefe la, axɔ efe luɔ de agbe. 28 Eye ne edze sii, eye wɔde asi le efe dzi, siwo katã wɔda nu la, anɔ agbe, maku o. 29 Israel fe afe la le gbɔgbɔm be: „Afeto la fe nuwɔna mele etefe o.” Israel fe afe, nye nuwɔnae mele etefe oa? De menye miawo boɔ fe nuwɔnae mele etefe oa? 30 Eyata ale Afeto Yehowa gbɔ esi: Israel fe afe, madrɔ vɔnu mia dome amesiame de efe zɔzome nu. 31 Mide asi le miafe dzidawo katã nu, mide asi le wo nu, ne vodadawo maganye mɔ na mi o! 31 Mide miafe dzi, siwo katã mieda de nunye la da, eye miwo ɔdzi yeye kple gbɔgbɔ yeye na mia dokui. Israel fe afe, nukantɔmiebe, yewoaku? 32 Afeto Yehowa be: Elabena ame fe ku ɔmevivia nunye o. Eyata mitɔ ta me, ne miano agbe!

Konyifahadzidzi le Yuda dziduiawo gnti.

19. Ke wò la to konyifaha de Israel fe amegã nu 2 gbɔ bena: Ameka nye dawò? Dzatano wònye tsyɔ akɔ de dzatawo dome, eye wònyi viawo wotsi le

dzataviwo dome. 3 Enyi viawo dometo deka wòtsi, eye wòzu dzatavi; esrɔ nulẽ, eye wòdu amelã. 4 Ke esi dukɔwo se enko la, wodo asɔwe ne heɔee, eye wode ɔtigage hekpɔ yi Egipte-niyigba dzi. 5 Eye esi dada kpɔ be, yelala dzodzro, eye yefe mɔkpɔkpɔ nu tsi la, etsɔ viawo dometo deka heɔ dzatae. 6 Enɔ dzatawo dome, eye wòzu dzatavi; esrɔ nulẽ, eye wòdu amelã. 7 Egbã wofe fiasãwo, edo afedo wofe duwo, eye efe gbedede fe didi na ɔɔɔɔi lé anyigba kple edzinlawo. 8 Tete dukɔwo tso de enu godoo tso anyigbawo dzi, woɔ do na, eye wodee le wofe asɔwe me. 9 Wode ɔtigage, eye wotsɔe de kpã me hekpɔe yi na Babel-fia; wotsɔe de mɔ sesẽ me, ne womagase efe gbe le Israel-towo dzi azo o.

10 Dawò nye weinka wodo de to to abe wò ene, etse fũ, eye wòto angba mlamlamla le tsi geɔ ta. 11 Efe alo deka lolo hezu dzidula fe fiatikpɔ, eye wòko alo gbɔ alo dodoawo ta. Esi wokpɔ be, akɔ alea, eye wòto geɔ la, 12 wohoe fu anyi le dzi-ku me, eye yedzefeya no tsi le efe tsetsewo me; wofe efe alo gã la, eye wòfofu woto dzoe. 13 Azo wotsɔe do de gbeɔbe le ku-dinyigba kple anyigba fufu dzi. 14 Eye dzo do tso efe alowo fe zekpẽ me hefiã efe tsetsewo, eye alo gãa deke megale enu ahanye dzidula fe fiatikpɔ o. Konyifaha wònye, eye wòzu konyifaha.

Israel fe tomadomado tsã kple ɔɔ hã.

20. Eye wòwa me le fe adrelia ewolia dzi be, ɔnutsuwo tso Israel ame tsitsiwo dome va gbe bia ge Yehowa se, eye wobɔɔ no nkunye me. 2 Tete Yehowa fe gbe va nam bena: 3 Amevi, fo nu kple Israel ame tsitsiwo nagbɔ na wo bena: Ale Afeto Yehowa gbɔ esi: Nye miava gbe bia geea? Metã dokuinye fe agbe: Ne mana miabia gbem ase akpɔ fi! Afeto Yehowa ye gbɔe. 4 MAdrɔ vɔnu wo oa, amevi, madrɔ vɔnu wo oa? De wo fofowo fe nunyɔnuwo fia wo! 5 Gbɔ na wo bena: Ale Afeto Yehowa gbɔ esi:

^a Yes. 43, 25; 44, 22.

^b Fla. II. 23, 30 v. 34.
^d kp. 32; 33, 11.

^e Fla. II. 24, 5, 9.

^f 3, 20.
^g 33, 17-20.
^h Fla. II. 24, 15.

ⁱ 17, 6.

^k 15, 4.

^l 33, 11; Yes. 55, 7.

^m 14, 1.
ⁿ 26, 26.

^p kp. 23.

^r 14, 9.

Gbesigbe metia Israel, eye ^ameko nye asi dzi na Yakob je afe je fomea, mede dokuinye fia wo le Egipte-nyigba dzi, eye meko nye asi dzi na wo hegblo bena: Nyeeye nye Yehowa, mia Mawu la, 6 gbe-magbe meko nye asi dzi na wo, ne makplo wo tso Egipte-nyigba dzi ayi anyigba, si medi da di na wo la dzi, afisi notsi kple anyitsi bo do; anyigba nyuito wonye le anyigbawo kata dome. 7 ^bMia dome amesiamede nede nunyenu da le nku ta, eye migatsɔ Egipte-legbawo gblẽ ko do na mia dokui o; nye Yehowa ye nyemia Mawu. 8 Ke wosẽ to de nunye, eye wogbe tododom; wo dometsa deke mede nunyenuawo da le nku ta o, eye womede asi le Egipte-legbawo nu o. Tete medo be, matro nye dziku afo de wo dzi, eye nye domedzoe nabi avo de wo nu le Egipte-nyigba dzi. 9 Ke ^cnyemewo o le nye nko ta, ne magado gui le dukɔ, siwo dome wole la nku me o, amesiwo nku me mede dokuinye fia wo le, ne makplo wo tso Egipte-nyigba dzi. 10 Ale mekpo wo tso Egipte-nyigba dzi heva gbe dzi. 11 Mena nye dodowo wo, eye mede nye se, siwo; neamewo wozila, ^dwoana woano agbe la, fia wo. 12 Eye metsɔ nye dzudzɔgbewo ha na wo, ne woanye dzesi ano mia kple wo dome, eye woadze sii be, nye Yehowa ye ko wo nu. 13 Ke Israel fe afe la se to de nunye le gbea dzi; womezo de nye dodowo nu o, wodo vlo nye se, siwo, ne ame wo wo dzi la, woana woano agbe la, eye wogblẽ ko do na nye dzudzɔgbewo vevie nuto. Tete medo be, matro nye dziku afo de wo dzi le gbea dzi, eye matsrɔ wo. 14 Ke nyemewo o le nye nko ta, ne magado gui le dukowo nku me, amesiwo nku me mekpo wo dzoe le la o. ^e15 Gake ha ^fmeko nye asi dzi de wo nu le gbea dzi, be nyemakplo wo ayi anyigba, si metsɔ na wo, afisi notsi kple anyitsi bo do, eye wonye anyigba nyuito le anyigbawo kata dome la dzi o; 16 le esi wodo vlo nye seawo, womezo de nye dodowo nu o, eye wogblẽ ko do na nye dzudzɔgbewo ta; elabena wofe

^a Mo. II. 6, 7, 8.

^b Yos. 24, 14, 23.

^d kp. 12.

^c 26, 21, 22; Mo. II. 32, 12.

^f kp. 9.

^d Mo. III. 18, 5.

^a Mo. II. 31, 13, 17.

^f kp. 31; Kron. II. 33, 6.

^k kp. 9.
ⁱ Mo. IV. 14, 12.

dzi de wofe legbawo yome. 17 Ke nye nku kpo nublanu na wo, be nyemagblẽ wo o, eye nyemetsrɔ wo le gbea dzi o.

18 Eye megblo na wo viwo le gbea dzi bena: Migazo de mia fofowo je dodowo nu o, migalẽ wofe sewo me de asi o, eye migatsɔ wofe legbawo gblẽ ko do na mia dokui o! 19 Nye Yehowa, ye nye mia Mawu, mizo de nye dodowo nu, eye milẽ nye sewo me de asi, ne miawo wo dzi; 20 miko nye dzudzɔgbewo nu, ne woanye dzesi ano mia kpli mi dome, eye woadze sii be, nye Yehowa yenye mia Mawu. ^d 21 Ke wo viwo se to de nunye, womezo de nye dodowo nu o, womelẽ nye sewo me de asi, ne woawo wo dzi o, evɔ wonye ne ame wo wo dzi la, woana woano agbe hafi, eye wogblẽ ko do na nye dzudzɔgbewo. Tete medo be, matro nye dziku afo de wo dzi, eye nye domedzoe nabi avo de wo nu le gbea dzi. 22 Ke megagbugbo nye asi de megbe, eye nyemewo o le nye nko ta, ne magado gui le dukowo nku me, amesiwo nku me mekpo wo dzoe le la o. ^f 23 Gake ha meko nye asi dzi de wo nu le gbea dzi, ne makala wo de dukowo dome, eye mahlẽ wo de anyigbawo dzi; 24 le esi womewo nye sewo dzi o, eye wodo vlo nye dodowo, wogblẽ ko do na nye dzudzɔgbewo, eye wofe nkuwo le wo fofowo je legbawo yome ta. 25 Eyata metsɔ dodo gbe-gblẽwo kple se, siwo mana woano agbe o la, na wo. 26 Eye mena wotsɔ wofe vɔsanuwo gblẽ ko do na wo dokui, esime wotsɔ wofe vi ngogbeawo kata to dzo mee, ne magblẽ wo, eye ne woadze sii be, nyeeye nye Yehowa.

27 Eyata, amevi, fo nu kple Israel fe afe la, eye nagblo na wo bena: Ale Afeto Yehowa gblẽ esi: Mia fofowo gado dɔnu nam, esime wotro vu le yonyeme. 28 Esi mekpo wo va anyigba, si nu meka atam do be, matsɔ na wo la dzi, eye wokpo togbe koko sia togbe koko kple ati dodo sia ati dodo la, wosa wofe akpedavowo le afima, eye wohe wofe vɔsanu kudzinamewo va afima, wodo

dzudzɔ vɛvɛe le afima, eye wofɔ tsi de anyi de afima. 29 Tete megblo na wo bena: Nuxefe ka nye esi mieva? Eyata woyɔa togbɛ be nuxefe vaseɔe egbe.

Danudadr5 kple gɔgbɛdodo.

30 Eyata gblɔ na Israel fe afe la bena: Ale Afetɔ Yehowa gblɔ esi: Mietsɔ mia fofowo fe zɔzɔme le kɔ gblɛm do na mia doƒui, eye miele wofe nɔnɔnɔnuwo yome dzem; 31 Israel fe afe, mietsɔ miafe legbawo katã gblɛ kɔ do na mia doƒui, eye mietsɔ miafe vɔsanuwo sa vɔe, esime mietsɔ mia viwo to dzo mee vaseɔe egbe tso, hafi nyea mana miabia gbem ase? Metã doƒuinye fe agbe: Nyemana miabia gbem ase akpo o, Afetɔ Yehowa ye gblɔe. 32 Nusi do ta me na mi la, mava me akpo o, esime miele gbɔgbɔm bena: Mianɔ abe dukɔwo kple anyigbawo fe fomeawo ene, ne miasubɔ ati kple kpe. 33 Afetɔ Yehowa be: Metã doƒuinye fe agbe be: Ne nyematsɔ asi sesɛ kple alo, si le dzi, kpakple dziku, si wotrɔ fo de anyi la, aɖu fia de mia dzi o fi! 34 Matsɔ asi sesɛ kple alo, si le dzi, kpakple dziku, si wotrɔ fo de anyi la, akplɔ mi tso dukɔwo dome, eye mafo mia nu fu tso anyigba, siwo dzi miekaka do la dzi, 35 eye makplɔ mi ayi dukɔwo fe gbe dzi, eye gama mahe nya kpli mi le nku me kple nku me. 36 Alesi mehe nya kple mia fofowo le Egipte-nyigba fe gbe dzi la, nenema mahe nya kple miawo hãe, Afetɔ Yehowa ye gblɔe. 37 Mana miato atikplɔ te ayi, eye makplɔ mi ayi nubabla la fe ga mee; 38 eye matia aglã-dzelawo kple amesiwo trɔ nu le yonyeme la, le mia dome; makplɔ wo adzoe tso anyigba, si dzi wonye amedzro le la dzi, ke wmade Israel-nyigba dzi o, eye miadzɛ sii be, nyee nye Yehowa.

39 Israel fe afe, ale Afetɔ Yehowa gblɔ esi: Mía dome amesiame neyi, ne wɔɔdasubɔ efe legbawo ko; ke emegbe la miava do tom xoxo, eye miagatsɔ miafe vɔsanuwo kple miafe legbawo agblɛ kɔ do na nye nku kɔkɔe la azo o. 40 Ale Afetɔ Yehowa gblɔ esi: Israel fe afe blibo la, ame-

a 17, 28.

b kp. 26; Fia. II, 16, 3; 17, 17.

c 36, 31, 32.

d Hos. 2, 16.

e Mo. IV. 14, 22.

siwo katã le anyigba dzi la, asubɔm le nye to kɔkɔe la, Israel fe to kɔkɔ la dzi; gama maxo wo le atuu, eye madi wofe adzɔwo, wofe vɔsanuwo fe gbãtɔwo kpakple wofe nusiwo katã nu wokɔ la le. 41 Ne mekplɔ mi tso dukɔwo dome la, maxo mi atuu abe dzudzɔ vɛvɛe ene, mafo mia nu fu tso anyigba, siwo dzi miekaka do la dzi, eye makɔ doƒuinye nu de mia nɔti le dukɔwo nku me. 42 Eye miadzɛ sii be, nyee nye Yehowa, nenyɛ be, mekplɔ mi va Israel-nyigba, anyigba, si nu meka atam do be, matsɔ na mia fofowo la dzi. 43 Míado nu miafe zɔzɔme kple miafe nuwɔnawo katã, siwo mietsɔ gblɛ kɔ do na mia doƒui la, le afima, eye miava nu nyo ge na mia doƒui le nu vɔdi, siwo katã miawo la ta. 44 Israel fe afe, miadzɛ sii be, nyee nye Yehowa, nenyɛ be, me wo na mi le nye nku ta, eye menyɛ de miafe zɔzɔme vɔdiwo kple miafe nuwɔna gbegblɛwo nu o, Afetɔ Yehowa ye gblɔe!

Kalɔɔtɔwo di yi de Yudaɔwo kple Amonitɔwo nɔti.

21. Eye Yehowa fe gbe va nam bena: 2 Amevi, trɔ nɔɔ dze dziehe gome, dudu nya fo de dziehe, eye nagblo nya di de ave, si le gbegbe le dziehe la nɔti. 3 Eye nagblo na dzieheve la bena: Se Yehowa fe gbe, ale Afetɔ Yehowa gblɔ esi: Mado dzo de mewo, ne wɔafiã ati mumuwo katã kple ati fufuwo katã; womatsi dzo fe adeawo o, eye nkuwo katã me ato aka tso dziehe vaseɔe anyiehe; 4 eye nutilawo katã adzesii bena, nye Yehowa ye to dzoe; eye tsitsi manɔ enu o. 5 Tete megblo be: Ao, Afetɔ Yehowa, wole gbɔgbɔm le nɔnye be: Eyama lo sɔɔ ko wɔnɔa dodom!

6 Tete Yehowa fe gbe va nam bena: 7 Amevi, trɔ nɔɔ dze Yerusalem, dudu nya fo de kɔkɔefe la nu, eye nagblo nya di de Israel-nyigba nu 8 agblo na Israel-nyigba bena: Ale Yehowa gblɔ esi: Kpo da, mafo de dziwò, eye madi nye yi le aku me atrɔ ame dzodzɔe kple ame vɔdi siaa le dziwò. 9 Esi wɔnye ame dzodzɔe kple

ame vōdī siaa mebe, matsrō le dzi-wò la, eyata nye yi ado le aku me de nutilāwo katā ŋu tso dziehe vasede anyiehe. 10 Eye nutilāwo katā adze sii be, nye Yehowa ye di nye yi tso aku me; magatrō agbō o. 11 Ke wò amevi, nò hū dem! Nò hū dem abe amesi ali le dūdum la ene, eye nana hū dem le vevesese heliheli ta le wo ŋku me. 12 Eye ne wova gblō na wò be: Nukata nèle hū dem do hā la, ekema do ŋu na wo bena: Le nya la tae, elabena ele eme va ge, dziwo katā alólo gbanaa, eye asiwo katā ado agblō, dzi ade le amewo katā fo, eye klowo katā alólo azu tsi. Kpō da, egbona, eye wòle eme va ge, Afetō Yehowa ye gblōe!

13 Tete Yehowa ye gbe va nam bena: 14 Amevi, gblō nya dī bena: Ale Yehowa gblō esi: Gblō be: "Yi, yi! Wonyree, eye wosiae. 15 Wonyree de amewuwu ŋu, eye de wosiae, be wòana dzo dam kaŋkaŋ. De miakpō dzidzoa? Vinye fe amefoti le vlo dom atiwo katā. 16 Etsae na, be woasia, ne woalée kple asi; wonyre yi la, eye wosiae, be woatsō ade asi na amewula. 17 Amevi, do ŷli, eye nafa avi, elabena egbona de nye dukō dzi, egbona de Israel fe amegāwo katā dzi; woawo kple nye dukō siaa la, yi tō wonye; eyata fo akli-to! 18 Elabena wodoe kpō, ke ne amefoti la do vlo de? Esia ya mava me o. Afetō Yehowa ye gblōe. 19 Ke wò amevi, gblō nya dī, eye nafa asi kpoloe, elabena yi la adzi de edzi zi eve kple zi etō; amewuyie, amewuyi gā lae ade to de wo. 20 Mena yi le dzo dam le miafe agbowo katā nu, ne dzi nalólo gbanaa, eye ame tsiaawo nasō gbō; de wowoe, be wòada dzo, eye de wonyree de amewuwu ŋu. 21 Dza nu le dusi kple mia me afisiafi, si wò nu trō do! 22 Ekema nye hā majo asi kpoloe, eye nye dziku nu afa, nye Yehowa ye gblōe.

23 Tete Yehowa ye gbe va nam bena: 24 Amevi, aia mō eve na dokuiwò, siwo dzi Babel-fia fe yi ato ava, anyigba deka dzie woa kple eve la woatsō, eye nađo mofianu mō sia mō fe gomedzedze

do ta du sia du me, 25 ne yi nate ŋu ava Amon-wiwo fe Raba kple Yerusalem, si ŋu wodo gli do le Yuda. 26 Elabena Babel-fia ava tō de modzevee nu le mawo kple eve fe godofe, be wòaka afā, adzobo aŋutrōwo, abia gbe aklama kpakpewo ase, eye woade ŋku de lākā ŋu. 27 Yerusalem fe dzi-dzenu dze dusi me ne, ne woatu gligbānu, woake nu ado ŷli, eye woatsō ayiboopsesie, woatu gligbānu de efe agbowo ŋu, woafu kpō, eye woatu dzolawo fe xō tsralawo. 28 Eye wòle na wo abe de afā međi o ene, elabena etefe didi kwasida gedewo; ke eya ado ŋu wofe vodadawo, ne asi natu wo. 29 Eyata ale Afetō Yehowa gblō esi: Esi miedō ŋu miafe vodadawo, eye miafe tosesewo dze go, be wokpō miafe nuvōwo le miafe nuwanawo me, esi wodo ŋku mia dzi la, eyata asi atu mi. 30 Wò Israel fe amegā, wò ame vōdī, si wodo gui, wò amesi fe ŋkeke de le vodadawo fe nuwuwu, 31 ale Afetō Yehowa gblō esi: Woade tablanu da, eye woade fiakuku dī. Magano alea o, ke boŋ woado ame iss de dzi, eye woabobo amegā de anyi. 32 Anyiglabo, anyiglagowo fe anyiglabo mawo woe; esia magano anyi o, vasede esime amesi tō wònye la, nava, eye matsōe ne.

33 Amevi, gblō nya dī bena: Ale Afetō Yehowa gblō de Amon-wiwo kple wofe alomededenu nye si: Gblō bena: Yi, wò yi, si wodi de amewuwu ŋu, eye wosia wò nèle dzo dam, ne woatsō awu amee, 34 wò, amesi wokpō awatso-ntega na, eye woka alakpafā na be, wole tso wò ge akpe de ame vōdī, siwo woda nui la fe kowo ŋu, amesiwo fe ŋkeke de le wofe vodadawo fe nuwuwu me. 35 Bgubō yi wò aku me! Tefe, si wowo wò le, anyigba, si dzi nédzo do la, afima madrō vonu wò le. 36 Matrō nye dōmedzoe ako de dziwò, maflo nye dziku fe dzo de ŋuwò, eye matsō wò ade asi na ame nyanyrāwo kple gbegblē fe adanawo. 37 Dzo afiā wò, wò u si le anyigba dzi, eye womagado ŋku dziwò azo o, elabena nye Yehowa ye gblōe!

e 32, 20.

s Mo. II, 28, 4.

d 17, 24; Lu. 18, 14.

e Mo. I, 48, 10.

f Ysa. 1, 8.

g 25, 2-7.

A 4, 1.

Yerusalem je nuwó kple tohebe na.

22. Eye Yehowa fe gbe va nam bena: 2 Amevi, de nebe, yeadró vónu, yeadró vónu "hl5-dodu laa? Ekema de efe nunyovunuwó katá fiaa 3 gbló bena: Ale Afeto Yehowa gbló esi: Wò du, si kò vù de edokui me, ne wò yeyi yi nade, eye nèwò legbawo, ne natsò agblé kò dò na dokuiwò. 4 Eda vo to wò vù, si nèkò de anyi la me, eye nètsò wò legba, siwo nèwò la, gblé kò dò na dokuiwò, èhe wo nkeke va afegbæ, eye nèdò wò fewo je nuwuwu; eyata matsò wò awò vlodonu na dukòwo kple alomèdenu na anyigbawo katá. 5 Ame-siwo le kpui fe kple didife la, adu fewu le ñuwò be, wò ñkò gblé, eye unyavunya bò de mewò. 6 Kpò dā, Israel fe amegāwo dometo desiadè le adegbe fom de efe alo ñu le mewò, ne woakò vù dī. 7 Wodoo vlo fofò kple dada le mewò, wotea amedzro de anyi le mewò, eye wosèa ñuta le tsyḽevi kple ahosi ñu le mewò. 8 Edoa vlo nye kòkòefe la, eye nègblièa kò dò na nye dzudzogbewo. 9 Ame gomezolawo le mewò, ne woakò vù dī, woḽua nu le towò dzi le mewò, eye wowoa ñukpenanu le mewò. 10 Wodea ama fofò le mewò, eye wodea asi nyonu, si kpò dzinu la ñu le mewò. 11 Amesiamè woa ñunyovun de ehavi srò ñu, amesiamè woa ñukpenanu kple efe ktayovinyovun hedoa gu edokui, eye amesiamè dea asi novianyovun, si nye fofoa fe vinyovun la ñu. 12 Woxoa zānu le mewò, ne woakò vù dī, èdia kasa, eye nèxoa deme, èdua sesènu le noviwò si, eye wò ñku dzona le dzinye, Afeto Yehowa ye gblæ. 13 Kpò dā, masi akpe de vide, siwo nèkpò, kple hl5, si wodo le mewò la ñu. 14 È de dzi anò fowò, eye ñusè anò wò asi ñu le ñkeke, siwo me mawò nu kpil wò? Nye Yehowa ye fo nu, eye mawò hā. 15 Makaka wò de dukòwo dome, mahlè wò de anyigbawo dzi, eye mana wò difofò nu natsò le ñuwò, 16 eye àzu busu me le dukòwo ñku me, ne nade si be, nyee nye Yehowa.

17 Eye Yehowa fe gbe va nam bena: 18 Amevi, Israel fe afe blibo la zu aḽuka nam; akòbli, gayi, gayibò kple tsumi wonye le kpo me, klosaloguka wozu. 19 Eyata ale Afeto Yehowa gbló esi: Esi mi katá miezu aḽuka la, eyata malò mi ako de Yerusalem. 20 Àlesi wolòla klosalo, akòbli, gayibo, tsumi kple gayi kona de kpo me, ne woafibò dzo de egu wòalólo la, nenema malò mi ako dī le nye dómèdzo kple nye dziku me, eye matsò miade eme miálólo. 21 Mafo mia nu ju, eye mafibò nye dómèdzo fe dzo de mia ñu, ne miálólo le eme. 22 Àlesi wolòloa klosalo le kpo mee la, nenema woalólo mi le emee, eye miadze sii be, nye Yehowa ye trò nye dziku fo de mia dzi.

23 Eye Yehowa fe gbe va nam bena: 24 Amevi, gbló na bena: Wòde nye anyigba, si dzi tsi madza dò o, eye tsi mafoe le dzikudoyi o. 25 Èfe nyagblòdilawo doa gbe dī le eme, wole abe dzata, si le gbe tem hele nu vuvum ene, "woḽua amewo, /wolòla kesinonnuwo kple nu veviwo dzons, eye wonana ahosiwo sàgbona le eme. 26 Èfe "nunolawo toa vo de nye se la ñu, eye wogblèa kò dò na nye kòkòefe la; "womedeaa vovo nu kòkòe kple nu makomako dome o, eye womefiaa vovototo, si le nu dzadze kple nu madzamadza dome o, wotsyaa nu ñku me de nye dzudzogbewo, eye wogblèa kò dò nam le wo dome. 27 Èfe amegāwo le abe amegāxi lénuwo ene le eme, ne woakò vù de anyi, woatsrò amewo, eye woakpò vide. 28 Wofe "nyagblòdilawo sia akalo de nu ñu na wo, wokpaa abatò-ntega, eye wogblèa alakpanya dī na wo bena: „Ale Afeto Yehowa gbló esi;“ evò wònye Yehowa mefo nu o hafi. 29 Dukò hahoo la dua sesènu, eye wòdaa adzo, esèa ñuta le ame dahewo kple hiátowo ñu, edua sesènu le amedzrowo si hedaa se la dzi. 30 Medi ame le se dome, si ado gli, eye "wòatsi tre de gbagbāfe le ñkunya me de anyigba la nu, ne magagblèe o, ke nyemekpò deke o. 31 Èyata metro nye dómèdzo fo de wo

a 24, 6.
 b Yes. 1, 22; Yer. 6, 22.
 d Mo. II, 22, 20, 21.
 e 34, 3, 6; Ps. 14, 4.
 f Mat. 23, 14.
 g Zef. 3, 4.
 h 44, 23.
 i Mo. III, 18, 7, 13.
 k Mo. III, 18, 9, 15, 20.
 l Mo. II, 22, 24, n 13, 6.
 o kp. 7.
 p 13, 5.

dzi, metsɔ nye dziku fe dzo tsrɔ woe, eye mehe wofe zɔzɔme va wofe ta dzi, Afeto Yehowa ye gblɛ!¹⁴

Israel kple Yuda wowo ahasi kple tsrɔsubolawo.

23. ^bEye Yehowa fe gbe va nam be: 2 Amevi, nyɔnu eve nɔ anyi, wonye dada deka viwo. 3 Wowo gbolo le Egipte, wofe detugbimee wowo gbolo le; afima wolɛ no na wo le, eye afima wofanya akɔnu na wo le. 4 Wofe ŋkɔwo nye: xoxoɛto nye Ohola, eye nɔvianyɔnu nye Oholiba; wozu tɔnye, eye wodzi nɔtsuviwo kple nyɔnuviwo. Woyɔ Ohola be Samaria, eye Oholiba be Yerusalem. 5 Ohola wa ahasi le megbenye, eye wɛle kukum de efe ahiaviwo dzi, woawo nye Asurto, siwo fe ŋkɔ nyɔ; 6 anyigbanunɔlawo kple amegawo, siwo le adabɛ blɔto me, dekapuivi dzedekɛwo sɔŋ wonye, eye wole sɔ dzi. 7 Ewo gbolo kple Asur-viwo fe ame tiatiawo katã, eye wɔtsɔ woa kple amesiwo wa ahasi la fe legbawo katã gblɛ kɔ do na edokui. 8 Ke mede asi le efe gbolowɔwo tso Egipte nu o, elabena woawoe de asi enu le efe detugbime, wofanya efe akɔnu, eye wole wofe amatrewɔwɔwo trɔ de edzi. 9 Eyata metsɛ de asi na efe ahiavi, siwo nye Asur-viwo, amesiwo dzi wɛle kukum do. 10 Wode amae, wokple viɔnutsuwo kple viɔnyunuwo dzoe, eye wowu eya nɔto kple yi, ale be wɔzu kpɔdzidze na nyɔnuwo, eye wohe to nɛ.^c

11 Nɔvianyɔnu Oholiba kpɛ, ke, fewo gbolo wɔvloe wui, eye wɔwɔ ahasi wu nɔvianyɔnu. 12 Eku de Asur-viwo dzi, anyigbanunɔlawo kple amegawo, amesiwo ŋkɔ nyɔ, eye wodo atsyɔ, wole sɔ dzi, eye wonye dekapuivi dzedekɛwo sɔŋ. 13 Tete mekpɔ be, eglɛ kɔ do na edokui, mɔ deka dzi woa kple eve la woto. 14 Ke egawo gbolo de edzi, ekpɔ nɔtsu, siwo wota de gli nu, Kaldeatowo fe nɔnɔme, si wotsɔ de tae, 15 ali-dziblano le ali na wo, eye tablanu le ta na wo hedzo de anyi, wo katã fe nɔnɔme le abe avafiawo ene, eye wodɔ Babel-viwo, amesiwo de nye Kaldea. 16 Eye esi

a 21, 36.

b kpo 16.

d Lu. 19, 42.

e kp. 29.

f 16, 51.

wɔkpɔ wofe ŋku me la, wo nu lɛ dzi nɛ, eye wɔdɔ ame do de wo le Kaldea. 17 Tete Babelviwo va egbo le edɔfe, eye wotsɔ wofe amatrewɔwɔwo gblɛ kɔ do nɛ, eye wɔtsɔ wo do gu edokui; einegbe la wofe nu gblɛ le efe ŋku me. 18 Eye esi efe gbolowɔwo dze go, eye efe ama dze la, efe nu ti kɔ nam, abe alesi nɔvianyɔnu fe nu ti kɔ nam ene. 19 Egawo gbolo de edzi, eye wɔdo nu efe detugbimenɔyi, esime wɔwɔ gbolo le Egipte-nyigba dzi. 20 Eye wɛle kukum de efe ahiaviwo dzi, amesiwo fe nɔtsu le abe tedzi to ene, eye wofe tsi le abe sɔtsu to ene. 21 Edo ŋku wɔ nɔkpenanuwo wɔ le wɔ detugbime dzi, esime Egiptetowo fanya wɔ akɔnu, eye wolɛ wɔ detugbimeno.

Tohehe le anukware maɖimadi nuti.

22 Eyata Oholiba, ale Afeto Yehowa gblɛ esi: Kpɔ da, made adã ta me na wɔ ahiaviwo, amesiwo fe nu gblɛ le ŋkuwo me la, de nuwo, eye mana woatso goawo katã me ava fo de dziwɔ. 23 Babelviwo, Kaldeatowo katã. Pekod, Soa kple Koa kpɔkple Asur-viwo katã kple de wo nu, dekapuivi dzedekɛwo, anyigbanunɔlawo kple amegawo sɔŋ kple avafiawo wonye, wofe ŋkɔ nyɔ, eye wo katã wole sɔ dzi. 24 Woatso tasiadam kple tasiadamfo gedewo ava fo de dziwɔ; woatso akpoxɔnu gã kple via kpakple gakuku adze ava de nuwo godoo, eye matsɔ vɔnudɔdrɔ ade asi na wo, ne woadrɔ vɔnu wɔ de wofe se nu. 25 Mahie nye nuavã ava dziwɔ, eye woawo nu kpli wɔ le dziku me: Woakpa nɔti kple to na wɔ, eye viwɔwo atsi yi nu; woakplɔ wɔ nɔtsuviwo kple wɔ nyɔnuviwo adzoe, eye dzo affã wɔ nu susɛawo. 26 Woade avɔ le nuwo, eye woalɔ wɔ atsyɔnuwo adzoe. 27 Matsi wɔ nɔkpenanuwo kple wɔ gbolowɔwo tso Egipte-nyigba dzi nu, magafɔ mo te de wo nu azo o, eye wɔ ŋku magadze Egipte dzi azo o. 28 Elabena ale Afeto Yehowa gblɛ esi: Kpɔ da, matsɔ wɔ ade asi na amesiwo nelɛ fui, eye matsɔ wɔ ade asi na amesiwo fe nu gblɛ le ŋkuwo me. 29 Woawo nu kplɔ

wò abe ketò ene, eye woalò wò nuwo katà adzoe ahagblè wò dī natsi ama kple fefle, ale be wò ahasiwòwò fe ama, wò nukpenanuwòwò kple wò gbolowòwò natsi go. 30 Nusiawo ava dziwò, le esi nèwò gbolo kple dukowo, eye nètsò wofe legbawo gblè kò dò na dokuiwò ta. 31 Nòviwònyonu fe afò nètsò, eyata matsò efe kplu ade asi na wò. 32 Ale Afetò Yehowa gblò esi: Àno nòviwònyonu fe kplu, si kò helolo, eye wòdī nu, ne nazu nu dīkokoea kple alomedenu; 33 ahamuame kple nuxaxa 'ayo mewò fū, elabena nòviwònyonu Samaria fe kplu enye òdzī kple mo yaa wòwò fe kplu! 34 Ànoe fīafīafia ahaduò efe gbāgbāwò bidabida, eye àde abi wò no ñu; Afetò Yehowa be: Nyee gblòe! 35 Eyata ale Afetò Yehowa gblò esi: Esi nēḡlòm be, eye nètsòm fu gbe de megbewò la, eyata wò nukpenanuwòwò kple wò gbolowòwò anò dziwò.

36 Eye Yehowa gblò nam bena: Amevi, de nèbe, yeadrò wònu Ohola kple Oholiba? Ekema de wofe ñunyòwò fia wo. 37 Elabena wòwò ahasi, eye vu le asi ñu na wo, wotsò wofe legbawo wò ahasi, eye wotsò wo /vi, siwo wodzi nam la, to dzome, ne woanye nududu na wo. 38 Nusi wogawò de ñunye la, enye si: Wodogu nye kòkòefe la gbemagbe, eye wogblè kò dò na nye dzudzògbewo. 39 Ne wowu wo viwo na legbawo la, wovaa nye kòkòefe la gbemagbe ke, ne woagblè kò dò ne; alea wòwò le nye xò me. 40 Wodò ame de ñutsuwo le didife, be woava, eye esi wodò ame de wo wova la, èle tsi, èdò tù de ñku, eye nèwò leke, 41 èbòbò no ada nyuia de dzi, si ngò wodò kplò dò, eye nètsò nye dzudzòdonu kple nye ami da de edzi. 42 Wole xli dom hoo le afīma, eye woyò Salbatòwò tso gbe dzi kpe de ame gbogboawo ñu, amesiwo tso alonuga de alonu na wo, eye wodò fiakuku nyui de ta na wo. 43 Eye megblo be: De nyonu léayi agano gbolo woma? De woagano ahasi wom kplīa? 44 Wova egbo, abe alesi wovaa gbolo gbòe ene; alea wova Ohola kple Oho-

a Mo. III, 20, 10.

b kp. 33.

d Yes. 51, 17; Ver. 26, 15, 18.

e Fia. II, 25, 1; Ver. 52, 4.

f Ver. 7, 31.

g kp. 9.

h Naz. 3, 1.

liba, siwo nye nyonu wò nukpenanuwo la gbòe. 45 Dutsu dzòdzòewo 'adrò wònu wo de gbolowò kple nyonu dohlòwo fe se nu; elabena gbolowò wonye, eye vu le asi ñu na wo. 46 Elabena ale Afetò Yehowa gblò esi: Woakplò amehawo ava fu wo, eye woatsò wo ade asi na ñutasesè kple nuhaha. 47 Amehawo nexlā kpe de wo, eye woadza wo kple wofe yiwo, woawu wofe ñutsuviwo kple nyonuviwo, eye woato dzo wofe xòwo. 48 Matsi nukpenanuwòwò nu le anyigba dzi, eye anye nuḡlòm na nyonuwo katà, ne womagawò nukpenanuwo abe woawo ene o. 49 Woahè miafe nukpenanuwòwò ava mia dzi, eye nuvò, siwo miawo to miafe legbawo dzi la, anò mia dzi, ne miadzè sii be, nyee nye Afetò Yehowa.

Yerusalem fe gbeḡbiè.

24. Eye Yehowa fe gbe va nam le 'fe asiekelià me, le dzinu ewolia fe ñkeke ewolia dzi bena: 2 Amevi, ñlò ñkeke sia tututu fe ñkò dī; elabena ñkeke sia dzi Babel-fia de to de Yerusalem. 3 Do lo na fome sèto la, eye nagblò na wo bena: Ale Afetò Yehowa gblò esi: Tso gaze dò dzoe, tsoe dò dzoe, eye naku tsi de eme! 4 Fò lākòwo de eme, lākò nyuiwo katà, alime kple abogba; tso fu nyuitòwo de eme fū. 5 Tso alè nyuitòwo, eye nade nake ete! Na lākòwo nafte, eye juawo hā nabi de wo me. 6 Eyata ale Afetò Yehowa gblò esi: 'Baba na hlòdodu la, gaze, si lé yebia, eye efe yebia mede le enu o! De lāwo le eme kokoko, eye me-gadzidze nu de edzi hafi o. 7 Elabena efe vu le eme, agakpe fefle dzi wòkòe dò, menye anyigba dzi wòwòe dò, ne ke natsyò edzi o. 8 Meka efe vu dze agakpe fefle dzi, be nu magatsyò dee o, ne mahe dziku ava edzi, eye mabia hlò. 9 Eyata ale Afetò Yehowa gblò esi: 'Baba na hlòdodu la! Nye hā matu nake dò gleglegle. 10 De nake gedè vè, eye nado dzoa, na lāwo nabi, detsia neto, eye juawo nalé ze. 11 Na zea natsi dzoa dzi, ne wòaxò dzo, eye efe akòbli nabià hē, nu ma-

kamako, si le eme, nalólo, eye efe yebia nafiá. 12 Woku kutri, ke efe yebia gbogboawo gbe dodo le enu. 13 Esi meklo ruwò, kè wò nu makamakawo gbe didi le ruwò le wò nukpenanuwowo makamakawo ta la, eyata ruwò ma-di akpo o, vasede esime nye ^adzi-ku nu nafa de ruwò. 14 Nye Yehowa ye fo nu, egbona, eye mawo edzi, nyemadzudo o, nyemakpo ame ta o, eye nyemakpo nublanui o, ke boṅ woadrò onu wò de wò zozome kple wò nuwonawo nu, Afeto Yehowa ye gbloe.

15 Eye Yehowa fe gbe va nam bena: 16 Amevi, mele ku kpata-kpata tso ge ade nusi ^evivia wo ŋku nu la da; megaxa nu o, megafa avi o, eye wò adatsi megado o. 17 De hù le adza me, eye megawo kunu o; bla ta, eye nado atokota de afo, megabla nu de wò ge o, eye megadu konyifabolo o. 18 Eye esi mefo nu kple dukoa le ŋdi la, srõnye ku le fié, eye mewo le ŋdi, abe alesi wode se nam ene. 19 Tete dukò la gblo nam bena: Magblo nusi wòm nèle la gòme na mi oa? 20 Eye mefo nu na wo bena: Yehowa fe gbe va nam be: 21 Gblo na Israel fe afe la bena: Ale Afeto Yehowa gblo esi: Kpo da, magblè kò dò na nye kòkòefe la, miafe sitsofe, si nye miafe adegbefonu, nusi vivia miafe ŋkuwo nu kple nusi nye miafe luowo fe didi; miafe ŋutsuviwo kple miafe nyõnuviwo, siwo miegbliè de megbe la, atsi yi nu. 22 Eye miawo pɛpɛpɛ abe nye ene: miabla nu de ge o, eye miadu konyifabolo o, 23 miafe tablanu anò ta na mi, eye miafe atokotawo atsi afo na mi, miaxa nu o, eye miafa avi o, miatsrò de miafe vodadawo me, eye miade hù le mia nɛwo dome. 24 Xezekiel anye ^gkpodzidze na mi, eye ne eva me la, miawo pɛpɛpɛ, abe alesi wòwo ene, eye miadze sii be, nyee nye Afeto Yehowa. 25 Wò amevi, gbesigbe made wofe sitsofe, wofe dzidzo vevi, nusi vivia wofe ŋkuwo nu, kple wofe luowo fe didi, wofe ŋutsuviwo kple wofe nyõnuviwo da la, 26 gbmagbe ame asi ava gbawò, be yeava to nya na wò. 27 Gbema-

^a 5, 13.

^b 21, 23-27; Yer. 49, 1-6.

^c 26, 2; Kony. 2, 16.

^e kp. 18.

^f Yea. 16; Yer. 48.

^g kp. 27; 12, 11.

^h Yer. 49, 7-22; Ob.; Pa. 137, 7; 23, 21.

gbe woawu nu na mia kple ame sisi la siaa, afo nu, eye mazi kpi o. Ale nanye kpodzidze na wo, ne woadze sii be, nyee nye Yehowa.

Nyagblodi le Amon-viwo nuti.

25. Eye Yehowa fe gbe va nam bena: 2 Amevi, trò me de Amon-viwo ru, eye nagblo nya di de wo ru. 3 Gblo na Amon-viwo bena: Mise Afeto Yehowa fe nya! Ale Afeto Yehowa gblo esi: ^aEsi miele ehé dom de nye kòkòefe la ru be, wodo gui, de Israel-nyigba ru be, ezu gbege, eye de Yuda fe afe la ru be, eyi aboyo me nuti la, 4 eyata kpo da, matsò wò ana yedzefewiwo nanye wo to, ne woatu wofe agbadò de gbawò, eye woatso afe de gbawò, woadu wò kutsetsewo, eye woano wò notsi. 5 Mana Raba nazu kposowo fe gbedufe, eye Amon-viwo fe anyigba nazu akotsyofe na alèwo; eye miadze sii be, nyee nye Yehowa. 6 Elabena ale Afeto Yehowa gblo esi: Esi nɛfu akpe, eye nɛtu afo anyi hekpò dzidzo tso wò dzi blibo me de Israel-nyigba ru de fewududu me la, 7 eyata kpo da, mado nye asi da de mia ru, eye matsò mi awò nuhaha na dukowo, matsrò mi da le dukowo dome, miabu le anyigbawo dzi gbidi, eye magblè mi, ne miadze sii be, nyee nye Yehowa.

Nyagblodi le Moabitowo nuti.

8 Ale Afeto Yehowa gblo esi: Esi /Moab kple Seir wole gbogblom be, Yuda fe afe la to abe dukò bubuwo katã ene la, 9 eyata kpo da, maɔu Moab fe abota, si nye efe duwo, efe duwo le goawo katã me, Bet-Yesimot-nyigba fe nu vevi, Baal-Meon kple Kiryatayim, 10 eye matsò ana yedzefewiwo akpe de Amon-viwo fe anyigba ru, ne wòanye wo to, eye ŋku magadze Amon-viwo dzi le dukowo dome azò o. 11 Mahe to na Moab, ne woadze sii be, nyee nye Yehowa.

Nyagblodi le Edomtowo nuti.

12 Ale Afeto Yehowa gblo esi: Esi Edom bia hlõ Yuda fe afe la, eye wòdi fò vevie, le esi wòbia hlõ wo nuti la, ^b 13 eyata ale Afeto Yehowa gblo esi: Mado nye asi da de Edom ru, eye matsrò ame-

gbetowo kple lāwo siaa da leedzi, mana wòazu gbege, eye woatsi yi nu, tso Teman vasede Dedan. 14 Matsɔ nye hl̩biabia Edom ade asi na nye duko Israel, eye woawo Edom de nye domedzoe kple nye dziku nu, eye woadze si nye hl̩biabia, Afetɔ Yehowa ye gbl̩e.

Nyagbl̩di le Filistitowo outi.

15 Ale Afetɔ Yehowa gbl̩ esi: Esi Filistitowo wò nu de hl̩biabia me, eye wotsɔ ful̩le makumaku de dzi me bia hl̩e le fewudu me, be woatsr̩ ame la, 16 eyata ale Afetɔ Yehowa gbl̩ esi: Kpɔ da, mado nye asi da de Filistitowo nu, matsr̩ b̩kretatowo, eye mana amesiwo kpɔ de atsiafu nu la, nabu gbidii. 17 Mabilia hl̩ gā wo, eye mahe to na wo le dziku me, ne woadze sii be, nyee nye Yehowa, nenye be, mebia hl̩ wo.

Nyagbl̩di le Tiro-du fe gbegebl̩ outi.

26. Eye Yehowa fe gbe va nam le fe wuid̩k̩lia me le dzi nu gb̩tɔ fe n̩eke gb̩tɔ dzi b̩na: 2 Amevi, esi Tiro le 'eh̩ dom de Yerusalem nu be: Dukowo fe agbo gb̩, eyi de dzinye, eye nu abo de asinye, le esi wòzu gbege outi la, 3 eyata ale Afetɔ Yehowa gbl̩ esi: Tiro, mafo de dzi wò, eye mana duko gedewo naho de nuwò, abe alesì atsiafu nana efe tsotsoewo honae ene. 4 Magbl̩ Tiro fe gliwo, eye mamū efe xɔ tsralawo afu anyi, makpl̩ efe anyigl̩agowo da, eye mawo wòazu agakpe fefle. 5 Azu d̩siafe le atsiafu titina, Afetɔ Yehowa be, nyee gbl̩e, eye azu nuhana na dukowo; 6 eye woatsɔ yi awu efe du, siwo le anyigba dzi la me t̩wo, ne woadze sii be, nyee nye Yehowa.

7 Elabena ale Afetɔ Yehowa gbl̩ esi: Kpɔ da, makpl̩ Babelia Nebukadnezar, amesi nye fia-wo dzi fia, atso anyiehe akpe de sowo, tasiadamwo kple s̩dolawo, amehawo kple duko gede nu ava fo de Tiro dzi. 8 Atsɔ yi awu wò du, siwo le anyigba dzi la me t̩wo, eye wòatu dzolawo fe xɔ tsralawo de nuwò, afu kpo de nuwò, eye wòako akpoxonu dzi de nuwò. 9 Atsɔ efe gligb̩anuwo

atu wò gli, eye wòatsɔ efe fia-wo agb̩ wò xɔ tsralawo afu anyi. 10 Efe sɔ gbogboawo fe wuu-dedi abla wò k̩t̩w, eye s̩dolawo, tasiadamwo kple tasiadamwo fe hoowowo ana be, wò gliwo nadzo kpekpekepe, ne ege de wò agbowo me, abe alesì wogena de du gbagb̩ me ene. 11 Efe sowo fe afu anyi avuzi le wò kpodomee-wo kat̩, awu wò duko kple yi, eye wò nus̩ fe s̩tiawo amū adze anyi. 12 Woaha wò kesinonuwo, eye woada adzo wò adzonuwo, woamū wò gliwo, woagb̩ wò dzi-dzokp̩x̩owo, eye woal̩ wò kpe-wo, atiwo kple anyigl̩agowo afu gbe de atsiafu me. 13 Matsi wò hadzidziwo fe didi nu, eye womagase wò kasan̩kuwo fe didi azo o. 14 Mawo wò nazu agakpe fefle, d̩siafe nazu, eye womagatso wò akp̩ o; Afetɔ Yehowa be, nye Yehowa ye gbl̩e.

15 Ale Afetɔ Yehowa gbl̩ de Tiro nu enye si: Ne amesiwo woda nui, le n̩gem, eye wowu amewo le mewò la, wò anyidzedze fe didi ana fukpowo nadzo kpekpekepe. 16 Futa amegāwo kat̩ ad̩le wofe fiazikpuiwo dzi de anyi, woadze wofe awu wlayawo di, eyewoadze wofe avo n̩p̩ewo di; n̩dzi any̩ atsyɔ wo, woab̩b̩ n̩ anyigba, woan̩ dzodzom nyanyanya daa, eye wofe nu aku de nuwò. 17 Eye woato konyifaha de nuwò agbl̩ de nuwò b̩na: Aleke du, si n̩ko n̩yo la, tsr̩ hebu le atsiafu nu, wò, si mia kple mewò n̩lawo miekp̩ nus̩ le atsiafu dzi, eye wò n̩dzi kaka de nuwò n̩lawo kat̩ dome la! 18 Azu fukpowo le dzodzom kpekpekepe le wò anyidz̩ge, eye dzidzi fo fukpowo le atsiafu me le wò nuwuwu ta. 19 Elabena ale Afetɔ Yehowa gbl̩ esi: Ne mena n̩zu afedo abe du, si me amea deke mele o ene, ne mehe t̩d̩d̩ va dziwò, eye tsi gāwo ny̩ tsyɔ wò la, 20 mana nayi aw̩im̩t̩, siwo nye blemat̩wo gb̩; mana nan̩ tsief̩e le blemafedo me akpe de amesiwo le aw̩i me la nu, ale be womagatso afe de mewò o, eye m̩ga-dze le agbagbeawo fe anyigba dzi akp̩ o. 21 Matsɔ wò awo n̩dzinui, eye nuwò ayi, woadi wò,

a Yes. 14, 29; Yer. 47; Zef. 2, 5.

b Sam. I. 30, 14.

d Yes. 14, 11.

e 26, 3.

f Yes. 23.

g Dan. 2, 37.

h kp. 6.

ke womagakpɔ wò gbegbede akpɔ o, Afetɔ Yehowa ye gblɔe!

Konyifaha dzidzi le Tiro ɔuti.

27 Eye Yehowa fe gbe va nam • bena: 2 Amevi, ^ato konyifaha de Tiro ɔu, 3 eye nagblɔ na Tiro bena: Wò, si le atsiafu to, eye nèle asi tsam kple dukɔwo yi fukpo gedewo dzi, ale Afetɔ Yehowa gblɔ esi: Tiro, èle gbɔgbɔm be: „Menyo betefe mekɔ o.“ 4 Wò anyigba le atsiafu titina; tsowolawo na nɛnyo etefe mekɔ o. 5 ^dSenirtɔwo fe sesewu wotsɔ kpa wɔe, eye Libanon fe sederti wotsɔ wɔ abalati de mewɔe. 6 Wotsɔ Basantɔwo fe fɔfoli kpa wò akɔfawoe, eye wofa nyidu de mewò hetsakae kple kpomi, si tso Kittitɔwo fe fukpowo dzi. 7 Egiptetɔwo fe aklala, si wolɔ ɔɔɔe la, nye wò abala, ne wòanye aflaga na wò; adabe blɔto kple dzito /Elisa-fukpowo dzi nye wò agbadɔ. 8 Zidonitɔwo kple Arwadɔwo nye wo oukulawo; Tiro, wò ame nyanu, siwo nɔ mewò la, nye wò kudɔɔolawo. 9 ^fGebal-ame tsitsiwo kple wo fe adanuwɔwo nɔ mewò, ne woatre wò dudufewo; atsiafu dzi ouwo kple wo kulawo nɔ mewò, ne woaddɔ li adzɔnu na wò. 10 Amewo tso Persia, Lud kple Put nye awawɔlawo nɔ wò avakɔwo dome; wotsɔ akpoxɔnu kple gakuku ku nu de mewò, woawoe dɔ atsiyɔ na wò. 11 Arwad-viwo kple wò avakɔwo le wò gliwo dzi godoo va kpe, eye Gamaditɔwo le wò xɔtsralawo me; wotsɔ wo fe akpoxɔnuwo ku wò gliwo ɔu godoo va kpe, woawoe na wò nyonyo tefe mekɔ o.

12 Tarsis tsa asi kpli wò le kesinɔnu gbogboawo katã ta; etsɔ klasalo, gayibo, gayi kple tsumi fle wò adzɔnuwoe. 13 Yawan, ^hTubal kple Mesex tsa asi kpli wò, amegbetɔwo kple akɔblinuwo wotsɔ fle wò adzɔnuwoe. 14 Amesiwo tso Togarma fe me la, tso sowo, awawɔwo kple tedzisowo fle wò adzɔnuwoe. 15 Dedantɔwo tsa asi kpli wò, fukpo gedewo fe asitsatsa le asiwò me, eye wodzra nyiduwo kple keyi na wò. 16 Aram tsa asi kpli wò

le wò adanudɔ gbogboawo ta; etsɔ adzagba, adabs dzito, avɔ ɔɔɔe, aklala, soe kple gbloti fle wò adzɔnuwoe. 17 Yuda kple Israel tsa asi kpli wò; wotsɔ Minitɔwo fe lu, fo, anyitsi, ami kple lifi fle wò adzɔnuwoe. 18 Damasko tso Xelbontɔwo fe wein kple alɛfu yi fle wò adanudɔ gbogboawo kple wò kesinɔnu gbogboawo katãe. 19 Wotsɔ Usaltɔwo fe wein fle wò adzɔnuwoe, wotsɔ gayibo tété, kotoklobo kple gbekee dɔ li wò adzɔnuwoe. 20 Dedan tso sɔkpa kuntru, siwo wotsɔna doa soe, tsa asi kpli wò. 21 Arabia-tɔwo kple ^eKedar-amegãwo katã nye asitsalawo nɔ asiwò me, wotsɔ alɛviwo, agbowo kple gbɔtsuwo tsa asi kpli wò. 22 Asitsalawo tso Saba kple Ragma tsa asi kpli wò; wotsɔ atike nyuitɔ vovovowo, kpe xɔasi vovovowo kple sika fle wò adzɔnuwoe. 23 Xaran, Kane, Eden kple asitsalawo tso Saba, Asur kple Media blibo la tsa asi kpli wò. 24 Wotsɔ atsiyɔvɔwo, adabe blɔto fe awu ɔlayawo, avɔ ɔɔɔewo, kuntru ɔɔɔewo kple atagbi, siwo wofo fefekae kple asiwo wogbe mligoe la, va tsa asi kpli wò le wò asiwo me. 25 Tarsis-ouwo he wò adzɔnuwo vɛ na wò, ale be nu bɔ de asiwò, eye nèkpɔ ho fũ le atsiafu titina.

26 Kuwòlawo ku wò to tɔ gãwo dzi; yedzefeya gbã wò de atsiafu titina! 27 Wò kesinɔnuwo, wò asitsanuwo kple wò adzɔnuwo, wò oukulawo, wò kudɔɔolawo kple amesiwo trea wò dudufewo, kpakple amesiwo dɔa li adzɔnu na wò, wò avawɔla, siwo katã le mewò, kple wò ameha blibo, si le mewò la, anyɔ de atsiafu titina le wò anyidzegbe. 28 Kudɔɔolawo fe yli ana futawo nadzo kpekpekepe, 29 atablukulawo katã ado le wo fe ouwo me; oukulawo kple kudɔɔola, siwo katã le atsiafu dzi la, adi go de gota. 30 Woado aja de ɔwò, eye woaxa nu vevie, woalɔ kewɔ akɔ de ta me, eye woano togotogoe fom le dzowɔ me. 31 Woalũ ta kokoe le tawò, eye woata akpanya, woafa avi de ɔwò vevie tso dzi me, eye woaxa nu. 32 Woato

^a Yes. 23.

^b Hos. 9, 13.

^d Mo. V. 3, 8. 9.

^e Mo. I. 25, 13.

^f Mo. I. 10, 4.

^g Fla. I. 5, 32.

^h 38, 2.

konyifaha de nuwò le wofe nuxaxa me adzi ha ade wò bena: „Ameka le abe Tiro ene? Dođođe zi le enu abe afedo ene le atsiafu titina. 33 Esi wò adzònuwo to atsiafu dzi va la, eđi fo na duko gedewo, etsò wò kesinonu gbogboawo kple wò adzònuwo na anyigba dzi fiawo kpò hoe. 34 Azò egbà gudugudu de tò gòme, eye nète da tso atsiafu nu; wò adzònuwo kple wò ameha, siwo katà nò mewò la nyrò!“ 35 Fukpo dzinolawo katà fe nu ku de nuwò, wofe fiawo fe lãme ble fu, eye wođo adà lilili. 36 Dukòwo fe asitsalawo le tsiã dom de nuwò; nuwò yi ñođzitæ, eye mágano anyi akpò gbedegbede o.

Le Tiro-ña gnti.

28. Eye Yehowa fe gbe va nam bena: 2 Amevi, gblò na Tiro-amegà be: Ale Afetò Yehowa gblò esi: Esi wò dzi le dádam, eye nèle gbògblòm be, Mawu yenye, eye Mawu fe nɔfe yele le atsiafu titina, eye nêwò wò dzi abe Mawu tò ene, evò wònye amegbetò nênye, eye menye Mawu o la, — 3 kpò ò, ènya nu wò Daniel, nya xaylaa ðeke mele vivi me de wò o; 4 wò nunya kple wò gòmesese nêtsò kpò kesinonui, eye nède sika kple klosalò wò nudzra-đofewo; 5 wò nunya geđe kple wò asitsatsa nêtsò kpò kesinonui kpaŋkpaŋ, eye wò dzi de asi dáda me le wò kesinonuawo ta — 6 eyata ale Afetò Yehowa gblò esi: Esi nêwò wò dzi abe Mawu tò ene la, 7 eyata kpò ò, makplò du bubu me tò, siwo nye gutasèlawo afu wò duko, woadi yi de wò nunya fe nyonyo nu, eye woado gu wò atsyò. 8 Woatutu wò ade abli me, eye àku abe ame tsiava ene de atsiafu titina. 9 ðe àgblò emegbe le wuwòlawo ñku me be, Mawu yenyea? Amegbetò nênye le amesiwo da nu wò la si me, eye menye Mawu o. 10 Àku abe bolotòwo ene de du bubu me tawo si me; Afetò Yehowa be: Nyee gblòe!

11 Eye Yehowa fe gbe va nam bena: 12 Amevi, to konyifaha de Tiro-fia nu, eye nagblò nɛ bena: Ale Afetò Yehowa gblò esi: Ìkò-

sigs, si wodzidze wòsò, nênye, nunya bò de asiwò, eye wò nyonyo teŋe mekò o. 13 Ènò Mawu fe abò Eden me, eye wotsò kpe xòasi vovovowo de nuwò: Karneol, topas kple yaspis, krisolit, soham kple oniks, safir, ametist kple smaragd; sika wotsò de to na wò, eyae wotsò do atsiã na wò le gbesigbe wowò wò. 14 Enye Kerubi keke avala me, metsò wò de Mawu fe to kòkòe la dzi, eye nêzo dzokpewo dome. 15 Dzufe menò wò zozòme nu tso gbesigbe wo-wò wò, vasede esime wokpò nu madzomadzò le nuwò o. 16 Le wò asitsatsa gbogboawo ta nêtsò nu vòđi wòwò yò ðokuiwò mee, eye nêzu nuvòwòla; eyata menyà wò da le Mawu fe to kòkòe la dzi, eye metsrò wò le dzokpewo dome, wò Kerubi, si keke avala me. 17 Wò dzi de asi dáda me le wò nyonyo ta, etsò wò nunya de aka le wò atsyò ta; eyata matsò wò afu anyi, eye matsò wò ade asi na fiawo, ne woakpò wò vuu keke wòati wo. 18 Etsò wò vodada gbogboawo kple wò asitsatsa madzomadzò gblè kò de na wò kòkòeŋe la; eyata mena dzo do tso mewò hefiã wò, eye metsò wò wò dzowòe de anyigba dzi le amesiwo katà kpò wò la ñku me. 19 Wò ame nyanyewo katà le dukòwo dome fe nu ku de nuwò; nuwò yi ñođzitæ, eye mágano anyi akpò gbedegbede o.

Zidon gbagbà.

20 Eye Yehowa fe gbe va nam bena: 21 Amevi, trò ñgò de Zidon, eye nagblò nya ði de enu 22 gblò bena: Ale Afetò Yehowa gblò esi: Zidon, mele fofo ge de dziwò, eye makò ðokuinye nu le mewò, eye woadze sii be, nyee nye Yehowa, nenye be, medrò wò-nul, eye mekò ðokuinye nu de enuti. 23 Mađo ðovò de enu, eye vu anò efe kpòdomeewo, amesiwo woda nui la, atsi yi, si tso goawo katà me va de enu la nu le eme, eye woadze sii be, nyee nye Afetò Yehowa. 24 Eye nu tɔame kple aŋjoka wònuveviame maganò na Israel fe afe la tso amesiwo fo xliã wo godoo, eye wole vlo dom wo la si me o, ne woadze sii be, nyee nye Afetò Ye-

a Yes. 14, 14.

b 28, 19.

d Dan. 5, 20; Do. 12, 23.

e 14, 14.

f 27, 36.

g Yes. 23, 2. 12.

h Mo. II, 14, 18.

i 26, 20.

k kp. 2.

l 27, 2.

howa. 25 Ale Afeto Yehowa gblɔ esi: Ne mefo Israel fe afe la nu fu tso dukɔ, siwo katã dome wokaka do dome la, ekema mako dokuinye nu de wo nuti le dukɔwo ŋku me, eye woano wofe anyigba, si metsɔ na nye dɔla Yakob la dzi. 26 Woano edzi bokɔɔ, eye woatu xɔwo ahade weingblewo; ne medrɔ vɔnu amesiwo katã le vlo dom wo le goawo katã me la, woawo ano anyi bokɔɔ, eye woadze sii be, nye Yehowa ye nye wofe Mawu.

Le Egipte nuti.

29. Le fe ewolia me, le dzinu ewolia fe ŋkeke wuievelia dzi la Yehowa fe gbe va nam bena: 2 Amevi, trɔ ŋgo de Egiptefia Farao, eye nagblɔ nya di de eya kple Egipte blibo la nu.^a 3 Fo nu gblɔ bena: Ale Afeto Yehowa gblɔ esi: Egiptefia Farao, mele fofo ge de dziwò, wò blo gã, si tsyɔ ako de Nil-tɔsisi titina hele gbɔgbɔm be: „Tɔnyee nye tɔsisi la, eye nyee wɔe.“ 4 Matsɔ afu afo de aloxatsa me na wò, eye mana wò tɔwo me lãwo nalé de wò tsrokpa nu, mahe wò ado goe tso wò to me, eye wò tɔwo me lãwo katã alé de wò tsrokpa nu. 5 Matsɔ wò afu gbe de gbege, eye nadze dogba dzi le gbe me, womafɔ wò afo fu o, eye womadi wò o, matsɔ wò awɔ nuduɖui na gbemelãwo kple dzifoxewo. 6 Eye Egiptetɔwo katã adze sii be, nyee nye Yehowa, elabena wonye afɔlati na Israel fe afe la; 7 ne wolé wò kple asi la, aɛ avuvu wofe asi blibo la, eye ne wozio de nuwò la, aɛ afo de wofe ali me blibo la.

8 Eyata ale Afeto Yehowa gblɔ esi: Kpɔ da, mahe yi ava dziwò, eye matsrɔ amegbetɔ kple lã le dziwò. 9 Eye Egipte-nyigba azu afedo kple gbege, ne woadze sii be, nyee nye Yehowa. Esi nɛgbɔ be, ye tɛe nye Nil-tɔsisi la, eye yee wɔe nuti la, 10 eyata kpɔ da, mafo de mia kple wò tɔsisiwo dzi, eye mana Egipte-nyigba nazu gbege kple afedo, tso Migdol va ke de Siene dasede Kus fe lifo dzi. 11 Amegbetɔ fe afo kple lã fe afo mato edzi o,

eye ame manɔ edzi o fe blane. 12 Mana Egipte-nyigba nazu afedo abe anyigba, siwo wogblɛ ene, eye efe duwo atsi anyi afedoe abe du gbagbãwo ene fe blane; makaka Egiptetɔwo de dukɔwo dome, eye mahlɛ wo de anyigbawo dzi.

13 Elabena ale Afeto Yehowa gblɔ esi: Le fe blane megbe la mafo Egiptetɔwo nu fu tso dukɔwo dome, afisi woka hlɛ do; 14 magado Egiptetɔwo te, eye mana woatɔ agbɔ va Patros-nyigba, si nye wo denyigba la dzi, eye woanyefiaɖufe suea de le afima. 15 Ano sue le fiaɖufewo dome, eye magakɔ ta dzi de dukɔwo nu azo o, mana woano vee, ne womagafanya dukɔwo o. 16 Israel fe afe la magado nu de wo nu azo, ne woado ŋku vodada dzi na wo, nenye be, woku de wo nu la o; eye woadze sii be, nyee nye Afeto Yehowa.

17 Le fe blave vɔ adrelia me le dzinu gbãto fe ŋkeke gbãto dzi la Yehowa fe gbe va nam bena: 18 Amevi, Babel-fia Nebukadnezar na efe avakɔ wo do sesé de Tiro nu, tawo katã bebe, eye abotawo de bo, ke eya kple efe avakɔ la mekpɔ fetua deke tso Tiro gbo de do, si wòwɔ de enu la ta o. 19 Eyata ale Afeto Yehowa gblɔ esi: Kpɔ da, matsɔ Egipte-nyigba ade asi na Babel-fia Nebukadnezar, eye wòalɔ efe kesinonuwo adzoe, ade aboyonu, eye wòaha nu; esia anye fetu na efe avakɔ. 20 Matsɔ Egipte-nyigba ne wòanye efe fetu, si ta wòwɔ do do, elabena /nyee wòwɔ do na, Afeto Yehowa ye gblɔe. 21 Yemayi la mana Israel fe afe la nato dzo, eye mavu nu na wò le wo dome, ne woadze sii be, nyee nye Yehowa.

Nebukadnezar aɛe Egipte fe nusé nu, eye Mawu ado nusé Nebukadnezar.

30. Eye Yehowa fe gbe va nam bena: 2 Amevi, gblɔ nya di gblɔ bena: Ale Afeto Yehowa gblɔ esi: Mixa nu be: Baba na ŋkeke la! 3 Elabena ŋkeke la gogo, Yehowa fe ŋkeke la tu afe, blukodogbe anye dukɔwo fe azã la. 4 Yi age de Egipte, eye ŋodzi

^a Yes. 19; Yer. 46.

^b 32, 2.

^d 38, 4; Fia. II. 18, 28.

^e Fia. II. 18, 21.

^f 30, 24; Yes. 10, 5.

^g Yoel 1, 15.

alé Kus, nenyé be, amewo tsi ava le Egipte, wolo efe kesinonuwo dzoe, eye wogbā efe agunuwo. 5 Kus, Put, Lud kplé dukó tsakatsakawo katā, Lub kplé dzoduzalōwo fe viwo atsi yi nu akpe de wo ŋu.

6 Ale Yehowa gbló esi: Egipte fe zidenu amū, eye efe nusē fe adegbefofo ayi to; woatsi yi nu tso Migdol vasede Siene, Afeto Yehowa ye gblóe. 7 Woatsi gbe-gbe le anyigba, siwo wogblé la dome, eye efe duwo ano du gba-gbāwo dome. 8 Eye woadze sii be, nyee nye Yehowa, ne medo dzo de Egipte, eye megbā efe xonametowo katā nyanyanya. 9 Gbemagbe la ame dōdowo atso gbonye ado vuwo, ne woadado vodí na Kus, si li bókó la, eye ŋodzi alé wo le Egipte fe ŋkeke la ta; elabena kpó da, ele vava ge.

10 Ale Afeto Yehowa gbló esi: Matsi Egipte fe hoowowo nu to Babel-fia Nebukadnezar dzi. 11 Woakpló eya kplé efe duko, si nye duko sēnuta la vè, ne woagblé anyigba la, woadi wofo yiwo de Egipte ŋu, eye woatsó ame tsiavawo ayó anyigba dzi fū. 12 Mana tósisiwó nafu kplakplakpla; matsó anyigba la adzra na ame vōdiwo, eye mana ame tutowo nagblé anyigba la kplé edzi nuwo. Nye Yehowa ye fo nu!

13 Ale Afeto Yehowa gbló esi: Matsrō legbawo, eye mana trōwo nu natso le Nof, amegāa deke magano Egipte-nyigba nu azó o, eye makaka ŋodzi de Egipte-nyigba dzi. 14 Matsrō Patros, mató dzo Zoan, eye mahe to na No; 15 matró nye dziku akó de Sin, si nye Egipte fe mō sesé la dzi, eye matsi hoowowo nu le No. 16 Mató dzo Egipte: Sin alé ku ŋodzitoe, woagbā No, eye woaxaxa Nof do le ŋdókutsu dzatsse. 17 On kplé Pibeset fe dekakpuiwo atsi yi nu, eye nyonuwo ayi aboyo me. 18 Dkeke ado viviti le Taxpanxes, ne meŋe Egipte fe atikpló, eye mena efe nusē fe adegbefofo nu tso; blukó atsyó eya nuto, eye woade aboyo efe duwo. 19 Eye mahe to na Egipte, ne woadze sii be, nyee nye Yehowa.

20 Le fe wuidékslia me, le dzi-nu gbāto fe ŋkeke adrelia dzi la Yehowa fe gbe va nam bena: 21 Amevi, meŋe aló na Egipte-fia Farao, womablae, ne wòahaya o, eye womablae, ne nusē nado enu, ne wòalé yi o. 22 Eyata ale Afeto Yehowa gbló esi: Kpó da, mafo de Egipte-fia Farao dzi, eye maŋe efe alówo, nyuto kplé ŋeŋea, eye mana yi nage le esi. 23 Makaka Egiptetowo de dukowo dome, eye mahlé wo de anyigbawo dzi. 24 Mado nusē Babel-fia fe aló, eye matsó nye “yi ade asi ne; maŋe Farao fe aló, eye wòano ŋeŋem le efe ŋku me, abe alesi ame tsiava ŋeŋae ene. 25 Mado nusē Babel-fia fe aló, ke Farao fe aló adidi de anyi, ne woadze sii be, nyee nye Yehowa, ne metsó nye yi de asi na Babel-fia, be wòado de Egipte-nyigba dzi. 26 Makaka Egiptetowo de dukowo dome, eye mahlé wo de anyigbawo dz. ne woadze sii be, nyee nye Yeho va.

Astria há agblé abe Egipte ene.

31. Le fe wuidékslia me, le dzi-nu etólia fe ŋkeke gbāto dzi la Yehowa fe gbe va nam bena: 2 Amevi, gbló na Egipte-fia Farao kplé efe ame gbogboawo bena: Amekae nésó kplii le wò gánye-nye me? 3 Sederti nò Libanon ta me, efe alówo nyo, eye wòdo kpekpeke, ekó, eye efe dómee dátó alilikpowo. 4 Tsiwo na wótsi, eye agu metsiwo na wòkó, wofo tósisiwó sí fo xiā atí dodo la, eye wode tóvuwo do de gbemetiwo katā. 5 Eyata wòkó wu gbemetiwo katā, efe alówo só gbó, eye wodidi, elabena ekpó tsi gedé, ne wòavu edókui. 6 Dzifoxewo katā wó ató de efe alówo me, gbemelāwo katā dzi vi de efe alówo te, eye duko gedewo le efe vòvòli te. 7 Efe lolome nyo, eye efe alówo didi, elabena efe kewo le tsi gedewo ŋu. 8 Sedertiwo medo vòvòli de edzi le Mawu fe abó me o; sesewu mede efe alówo nu o, eye xetiwo mede aló abe eya ene o; ati, siwo katā le Mawu fe abó mé la, menyo de enu o. 9 Mewóe wònyo le efe aló gbogboawo ta, ale be Eden-ti, siwo katā le Mawu fe abó me la, le ŋu vāmi.

* 29, 20.

* Yes. 18, 2; 20, 3, 4.

* Dan. 4, 7-11.

10 Eyata ale Afeto Yehowa gblɔ esi: Esi wòkò alea, efe òmèe òtò alilikpowo, eye wò.e òdàdam le efe kòkò ta la, 11 eyata matsɔe ade asi na dukòwo je òsètò, eye wòawò nu kplii; le efe nu wòdì wòwò ta la manyàe òa. 12 Du bubu me tɔ, siwo nye dukò sè-putawo la, làe, eye wòtsɔe fu anyi; efe alwo dze towo dzi kple baliwo katà me, eye efe alwo fli òe anyigba fe gbadzafewo katà; anyigba dzi dukòwo katà dzo le efe wòvòli te hegbèe òi. 13 Dzifoxewo katà dze òe efe zekpè, si wolà la dzi, eye gbemelàwo katà mlo efe alwo dzi; 14 ne ati, siwo katà le tɔ to, magafò adegbe le wofe kòkò ta, wofe òmèe magatò alilikpo, eye wofe òsètò, siwo katà nye tsinolawo la, magadò dzi òe wo òkui nu le wofe gānyenye me o! Elabena kuwiwo wo katà wonye, eye woayì tsiefe abe amegbetòvi, siwo yi avli me la ene.

15 Ale Afeto Yehowa gblɔ esi: Gbesigbe wòyì tsiefe la, mena agu me tsiwo xa nu le eta, wogbugbo wofe tasiwo òe megbe, be wofe tsiwo nu tso; Libanon ta ahovò le eta, eye gbemetiwo katà yɔ le eta. 16 Efe anyidzedze fe òdì òa dukòwo dzo nyanyanya, esi mena wòyì tsiefe kpe òe avli meyilawo nu; eye Eden-tiwo katà, Libanon fe ati tiatia nyuitòwo, siwo katà nye tsinolawo, fa ako na wo òkui le tsiefe. / 17 Woa-wo hā yi amesiwo woda yii la gbɔ le tsiefe, amesiwo nye efe alo no efe wòvòli te le dukòwo dome. 18 Azò Eden-tiwo dometò ka nésò kpli le atsyò kple lolo gome? Ke woatsò wò afu tsiefe akpe òe Eden-tiwo nu; bolotòwo dome namlo le amesiwo woda yii la gbɔ. Farao kple efe ame gbo- gboawo katà nye esia, Afeto Yehowa ye gblɔe!

Egipetòwo hā woayì avli me abe dukò bubuawo ene.

32. Le fe wuivelia me, le dzinu dzi la Yehowa fe gbe va nam bena: 2 Amevi, ^oto konyifaha òe Egipete-fia Farao nu nagblò ne bena: Wò amesi nye dzata le

a 29, 3.

b 28, 2-10.

d 17, 20.

e Yes. 13, 10.

f kp. 14.

g 27, 2.

dukòwo dome la, nuwò yi!^a Lo nɛnye nò tɔ me, ètu tsi to òtì me, ètsò wò afò blu tɔe, eye nɛnyà avuzi le tòsisi me. 3 Eyata ale Afeto Yehowa gblɔ esi: Mana dukò, siwo kpe ta, nada òa na wò, eye woatsò nye òa ahe wò òe go.^d 4 Matsò wò axlà òe anyi, matsò wò afu gbe òe dogba dzi, eye mana dzifoxewo katà nadze òe dziwò, eye anyigba blibo la dzi làwo naɖu wò adì fo. 5 Matsò wò là ada òe towo dzi, eye matsò wò kukua ayò baliwo me fù. 6 Mana anyigba, si dzi wò tsi gbagba òa la, nano wò vu vasede towo gbɔ ke, eye nayò baliwo me taɖ. 7 Ne mena nuwò yi la, matsò nu na 'dzingòli, eye efe gletiviwo ata ahovò; alilikpo atsyò ye dzi, eye dzinu magadì o. 8 Mata ahovò na dzifo fe nu kèklèwo katà le tawò, eye mana blukò nado òe wò anyigba dzi, Afeto Yehowa ye gblɔe. 9 Mado nuxaxa na dukò geɖewo fe dzi, ne mehe wò anyidzedze yi dukòwo dome le anyigba, siwo mènya o la dzi. 10 Mana dzidzi nafo dukò geɖewo le tawò, eye wofe fiawo fe làme able fu le tawò, ne menyè nye yi le wo nku me, eye wo dome amesiame anò dzodzom nyanyanya yeawokatāyi le wofe agbe ta le wò anyidzedze. 11 Elabena ale Afeto Yehowa gblɔ esi: Babel-fia fe yi afo òe dziwò. 12 Matsò kalètòwo fe yi adza wò ame gbogboawo, amesiwo katà nye dukò sèputawo; woagblè Egipete fe atsyò dome, eye woatsò efe ame gbogboawo katà. 13 Matsò efe làwo katà òa le tɔ gāwo to, amegbetò fe afò magablu wo azò o, eye làwo fe afò magablu wo azò o. 14 Emegbe mana efe tsiwo nadze anyi, eye efe tasiwo nasi abe ami ene, Afeto Yehowa ye gblɔe, 15 ne medo gbege Egipete-nyigba, megbè nusiwo katà le anyigba dzi, eye mewu amesiwo katà le edzi, ne woadze sii be, nyee nye Yehowa. 16 Konyifaha nye esia woadzii; dukòwo fe nyònuviwo nedzi konyifaha sia; woadzi konyifaha sia òe Egipete kple efe ame gbogboawo katà nu, Afeto Yehowa ye gblɔe.

17 Le fe wuivelia me le dzinu la fe nkeke wuiatòlia dzi la Ye-

howa fe gbe va nam bena: 18 Amevi, fa na Egipte fe ame gbo-gboawo, eye mia kple dukowo fe nusetoowo fe nyonuwiwo mido wo de tsiefe de amesiwo yi avli me la gbo! 19 Ameka nenyo so kpilii? Yi nadamlɔ bolotowo gbo! 20 Woatsi amesiwo woda yii la dome. Wotsɔ ʒyi la de asi; mikplɔ eyama kple efe ame gbogboawo katã yii! 21 Kalɛtoowo fe ame sesɛwo kple wofe dzoɔɔxɔlɔwo agblɔ le tsiefe de wo ɔu be: Bolotowo, amesiwo woda yii la, va be, woamlɔ afi. 22 Asur kple efe amehawo katã le afima, wofe yɔdowo de to dee, ame tsiavawo sɔɔ wonye, eye wotsi yi nu. 23 Wode yɔdo nɛ de avli me fe dzo-goe dzi ke, eye efe amehawo de to de efe yɔdo; ame tsiavawo sɔɔ wonye, eye wotsi yi nu, woawo nye amesiwo de ɔɔdzi agbagbeawo fe anyigba dzi. 24 Elam le afima, eye efe amehawo katã de to de efe yɔdo, ame tsiavawo sɔɔ wonye, eye wotsi yi nu, wonye bolotowo yi tsiefe, woawoe de ɔɔdzi agbagbeawo fe anyigba dzi; azɔ ɔu akpe wo akpe de avli me yilawo ɔu. 25 Wotsɔ eya kple efe amehawo katã mlɔ ame tsiavawo dome, wofe yɔdowo de to dee, bolotowo sɔɔ wonye, eye woda yi wo, elabena wode ɔɔdzi agbagbeawo fe anyigba dzi; azɔ ɔu akpe wo akpe de avli me yilawo ɔu; ame tsiavawo dome wotsɔ wo mlɔe. 26 Mesex kple Tubal kpakple wofe amehawo katã le afima, eye wofe yɔdowo de to de wo, bolotowo sɔɔ wonye, eye woda yi wo, elabena wode ɔɔdzi agbagbeawo fe anyigba dzi. 27 Womemlɔ kalɛto, siwo tsi avɔ gbadegebe ke, amesiwo tso wofe avawonuwo yi tsiefe, wotsɔ wofe yi zio tae, eye wofe vodadawo le de wofe fuwo ɔu la gbo o, evɔ wɔnye kalɛtoowo de ɔɔdzi agbagbeawo fe anyigba dzi hafi. 28 Woagbã wò hã nyanyanya le bolotowo dome, eye àmlɔ amesiwo woda yii la gbo. 29 Edom kple efe fiawo kpakple efe amegãwo katã le afima, wotsɔ wo mlɔ amesiwo woda yii la gbo, evɔ wɔnye nusɛ le wo ɔu hafi; womlɔ bolotowo kple avli me yilawo gbo. 30

^a 38, 6.
^b 28, 21-22.
^d 31, 18.
^e Yes. 14, 11 v. 19.
^f Yes. 14, 10.
^g 21, 14.
^h Yes. 14, 9.
ⁱ Yes. 14, 15.
^k 38, 2.
^l 3, 17-19; Yes. 5^e, 10; Heb. 13, 17.
^m 25, 12-14.

Anyiehe amegãwo katã kple Zidonitowo katã le afima, woyi ame tsiavawo gbo, eye ɔukpe le wo, evɔ wɔnye wofe nusɛ dzi ɔu hafi; azɔ wonye bolotowo mlɔ amesiwo woda yii la gbo, eye ɔu akpe wo akpe de avli me yilawo ɔu. 31 Farao akpɔ amesiawo, eye wɔwɔfa akɔ na edokui le efe ame gbogboawo katã ta; amesiwo woda yii enye Farao kple efe avakɔ blibo la, Afeto Yehowa ye gblɔe. 32 Mena wòde ɔɔdzi agbagbeawo fe anyigba dzi; ke Farao kple efe ame gbogboawo katã woamlɔ bolotowo dome le amesiwo woda yii la gbo, Afeto Yehowa ye gblɔe.

Le nyagblolawo fe do ɔuti.

33. Eye Yehowa fe gbe va nani mia deviwɔ nagblɔ na wo bena: Ne mena yi va anyigbaa de dzi, eye anyigba dzi towo de ame tso wo dokui dome tso do gbetakpɔ-lae, 3 ekpɔ yi gbɔna de anyigba la ɔu, eye wòku kpɛ xɔ nu dukɔ la, 4 eye amea de se kpɛa fe didi, ke mena woxɔ nui o, eye yi la va dee da la, ame ma fe ɔu anɔ eya nuto fe ta dzi. 5 Ne ese kpɛa fe didi, eye mena woxɔ nui o la, efe ɔu anɔ eya nuto dzi; ke ne ame ma na woxɔ nui la, ade efe agbe. 6 Ne gbetakpɔla kpɔ yi gbɔna, ke meku kpɛ o, eye mexɔ nu dukɔ la o, eye yi va hede ame deka da le wo dome la, ame ma fe vodada tae wodee da do, ke mabia efe ɔu tso gbetakpɔla la si me. 7 Amevi, wòde metsɔ do gbetakpɔla na Israel fe afe la be, ne èse nyaa de tso nunye me la, naxɔ nu wo nam. 8 Ne megblɔ na ame vɔdi be: „Ame vɔdi, èle kuku ge,“ ke mèfo nu hexɔ nu ame vɔdi la le efe zɔzɔme ɔuti o la, ekema ame vɔdi la aku le efe vodada ta, ke mabia efe ɔu tso asiwo me. 9 Ke ne èxɔ nu ame vɔdi la le efe zɔzɔme ɔuti, be wòade asi le eɔu, eye wògbe asidede le efe zɔzɔme ɔu la, ekema aku le efe vodada ta, ke wò la ède wò agbe.

Mawu fe domenyo kple dzodzɔnenyɛ.
 19 Amevi, gblɔ na Israel fe afe la bena: Aleke miele gbɔgbɔm be: „Miafe dzidadawo kple miafe

nuvõwo do agba de mia dzi, eye wona mia nu le yiyim, de miano agbea?" 11 Gblõ na wo bena: Ale Afeto Yehowa gblõ esi: Metà dokuinye fe agbe be: Ame võdi fe ku "mevivia nunye o, negbe be, ame võdi nađe asi le efe zozome nu, ne wòdano agbe boŋ ye. Israel fe afe, "miđe asi le miafe zozome võdiwo nu, miđe asi le wo nu, nukaputi miebe, yewoaku do? 12 Amevi, gblõ na mia deviwo bena: "Ame dzodzoe fe dzodzoenyenye mađe le gbesigbe wòda fu o, eye ame võdi fe nu võdi wo wo mana wòadze anyi le gbesigbe wòde asi le efe nu võdi wòwo nu o; eye ame dzodzoe mate nu atsi agbe le gbesigbe wòwo nuvõ o. 13 Ne megblo na ame dzodzoe be, anõ agbe kokoko, gake wòde asi dziđođo me de efe dzodzoenyenye nu, eye wòwo nu võdi la, ekema womagado nu efe dzodzoenyenye wo katã o, ke boŋ efe nu võdi, si wòwo la, eyae ana wòaku. 14 Ne megblo na ame võdi be, aku kokoko, gake wòde asi le efe nuvõ nu, eye wòwo nu dzodzoe kple nusi le etefe, 15 ame võdi la gbugbo/awobanu na, "eđo nusi wòda adzoe la tefe, eye wòwo de dođo agbetowo nu, be megawo nu võdi azo o la, ekema anõ agbe kokoko, maku o. 16 Womagado nu efe nuvõ, siwo katã wòwo la ne o; nu dzodzoe kple nusi le etefe lae wòwo, eyata anõ agbe kokoko! 17 Ke mia deviwo legboblom be: Afeto la fe nuwona mele etefe o; ewo wònye woawo nuto fe nuwona mele etefe o hafi. 18 Ne ame dzodzoe de asi le efe dzodzoenyenye nu hewo nu võdi la, esia tae wòaku do. 19 Eye ne ame võdi de asi le efe nu võdi wòwo nu hewo nu dzodzoe kple nusi le etefe la, esia tae wòano agbe do. 20 Eye ne miele gboblom be: Afeto la fe nuwona mele etefe o hã la, Israel fe afe, madrõ vonu ml de amesiame fe zozome nu!

Nyawo le Yerusalem fe gbeblẽ nuti.

21 Le aboyodeđe mí fe fe wui-đeksliã me, le dzinu ewolia fe nkeke atõliã dzi la kamea de si tso Yerusalem va gbonye gblõ

benã: „Wosi du la!“ 22 Eye Yehowa fe asi va dzinye le fiẽ, hafi ame sisi la nava, eye wòvo nu nam, hafi wòva le nđi; ale nye nu vo, eye nyemegazi kpi azo o. 23 Eye Yehowa fe gbe va nam benã: 24 Amevi, glikpo dzi vi, siwo le Israel-nyigba dzi la, le gboblom be: Abraham la "eya deka koliae no anyi, ke exo anyigba la wònye eto, miawo la mieso gbo, miawoe wotsõ anyigba la na, be wòanye mia to. 25 Eyata gblõ na wo benã: Ale Afeto Yehowa gblõ esi: Miele lã kple vo dum, miefo mo te de miafe legbawo nu, eye miele vo kom di tso, hafi miebe, anyigba la nanye yewo tã? 26 Miele dzi dom de miafe yiwo nu, miwo nunyõnu, eye amesiame gblẽ ko do na ehavi srõ tso, hafi miebe, anyigba la nanye yewo tã? 27 Eyata gblõ na wo benã: Ale Afeto Yehowa gblõ esi: Metã dokuinye fe agbe: Amesiwo le glikpo dzi la, atsi yi nu, matsõ amesiwo le gbe me la, ana gbemelawo woawo, eye amesiwo le mõ sesewo kple agatowo me la, aku de dõvõ si me. 28 Mana anyigba la nazu afedo kple gbegebe, matsi efe nuse, si nu wòle adegbe fom do la nu, eye Israel-towo atsi fefle, ale be amea deke magato wo dzi ayi o. 29 Eye woadze sii benã, nyee nye Yehowa, ne menã anyigba la zu afedo kple gbegebe le wofo nunyõnu, siwo katã wòwo la ta.

Tohehe nyagblodĩ yeye.

30 Amevi, mia deviwo le nu fom le nuwò le gliwo nu kple xowo fe vòtruwo nu, eye wole gboblom le wo nãewo dome benã: Miva, ne miae gbe, si tso Yehowa gbo! 31 Woava akpe ta de gbòwò, eye woabòbò nò nkuwò me abe nye dukò ene ahase wò nyawo, ke "womawo wo dzi o, hafi boŋ anõ ñonje le nu me na wo, eye wofo dzi adze vide yome. 32 Kpò ã, ele na wo abe ha vivi kple amesi gbe vivi li na, eye wònya kasankufo la ene, woawo wò nyawo, ke womawo wo dzi o. 33 Kpò ã, ele eme va ge, ne eva me la, woadze sii be, "nyagblodilaa de nò yewo dome kpò.

a 18, 23, 31, 32.

b Yes. 55, 7; Yoel 2, 12, 13.
c Yes. 51, 2; Mal. 2, 15.

e 3, 20; 18, 24.

f 18, 7.
g Lu. 19, 8.

a 18, 25-30.

h Yes. 53, 1; Yak. 1, 22.

i 24, 26.
j 2, 8.

Nyagblođi le kplola madjanukwareawo guti.

34. Eye Yehowa fe gbe va nam bena: 2 Amevi, gbl̄o nya d̄i de Israel fe l̄akpl̄oviwo ɔu, l̄akpl̄oviawo ɔue nagblo nya d̄o bena: Ale Afeto Yehowa gbl̄o esi: Baba ɔna Israel fe l̄akpl̄oviwo, amesi nyi woawo ɔuto d̄okui; de menyē l̄ahawoe l̄akpl̄oviwo nanyi oa? 3 Mieno notsi, miets̄o l̄āfu wo avoe ta, eye miw̄u l̄ā damiwo, ke mienyi al̄ēawo o. 4 Miedo ɔusē l̄ā kud̄ewo o, eye miets̄o d̄o esiwo fe l̄āme gbl̄ē o, miebla abi na esiwo ɔe ata o, miegbungbo esiwo ka hl̄ē la gb̄oe o, eye miets̄o esiwo bu la o, ke boɔ miets̄o amegā de wo dzi kpl̄e sesē, eye ɔmiesē ɔuta le wo ɔu. 5 Woka hl̄ē, elabena kpl̄ola mele wo nu o, wozu nuɔɔdu na gbemel̄āwo katā, eye woka hl̄ē. 6 Nye al̄ēwo le tsa gl̄āla tsam le towo katā kpl̄e togbe k̄ok̄owo katā dzi, eye nye al̄ēwo ka hl̄ē de anyigba blibo la dzi; amea deke meli abia wo ta ase alo adi wo o. 7 Eyata mi l̄akpl̄oviwo, mise Yehowa fe nya! 8 Ale Afeto Yehowa gbl̄o esi: Metā d̄okui nye fe agbe: Esi nye al̄ēwo zu nuhaha, eye nye al̄ēwo zu nuɔɔdu na gbemel̄āwo katā, elabena kpl̄olaa deke meli o, eye nye l̄akpl̄oviwo mebiaa nye al̄ēwo ta sena o, l̄akpl̄oviawo ɔnyi woawo ɔuto d̄okui, eye wogbe nye al̄ēwo nyinyi la, 9 eyata mi l̄akpl̄oviwo, mise Yehowa fe nya! 10 Ale Afeto Yehowa gbl̄o esi: Kp̄o d̄a, mafo de l̄akpl̄oviawo dzi, eye mabla nye al̄ēwo tso wo si me, mana be, womagakp̄o nye al̄ēwo dzi azo o, eye l̄akpl̄oviawo maganyi woawo ɔuto d̄okui azo o, maɔe nye al̄ēwo le ve me na wo, be womaganye nuɔɔdu na wo azo o.

Afeto la ɔuto akp̄o efe al̄ēha la dzi.

11 Elabena ale Afeto Yehowa gbl̄o esi: Kp̄o d̄a, meli madi nye al̄ēwo, eye malē ɔku de wo ɔu. 12 Alesi ɔlakpl̄ovi dea ɔku de efe l̄ahawo le gbesigbe w̄ole efe alē, siwo ka hl̄ē dome la, nenema maɔe ɔku de nye al̄ēwo, eye madi wo afo fu tso tefe, siwo katā woka hl̄ē d̄o le bluko kpl̄e tsizidogbe la. 13 Makpl̄o wo tso duk̄owo dome, eye mafo wo nu fu tso anyigbawo dzi, makpl̄o wo ava wofe

anyigba dzi, eye manyi wo le Israel fe towo dzi kpl̄e bali wo me kpakple anyigba la fe amenoɔfowo katā. 14 Manyi wo le ɔl̄anyiife nyuiwo, eye wofe gbedufe ano Israel fe to k̄ok̄owo ta me; afima woatsȳo ak̄o d̄o le gbedufe nyuiwo, eye l̄anyiife damawo ano wo si le Israel-towo dzi. 15 Nye ɔuto manyi nye al̄ēwo, eye mana woatsȳo ak̄o anyi d̄i, Afeto Yehowa ye gb̄oe. 16 Madi esiwo bu, eye makpl̄o esiwo ka hl̄ē la agb̄oe, mabla abi na esiwo ɔe ata, eye mado ɔusē esiwo fe l̄āme gbl̄ē, makp̄o esiwo da ami, kpl̄e esiwo fe l̄āme sē la ta, eye manyi wo, abe alesi dze ene.

17 Mi, nye l̄ahawo, ale Afeto Yehowa gbl̄o esi: Kp̄o d̄a, /madr̄o ɔonu le alē kpl̄e alē dome, le agbo kpl̄e gb̄otsu dome. 18 Esi miele gbedum le l̄anyiife nyui la, nu tse ko w̄onye na mi, hafi mienyā avuzi le miafe gbe mamlea dzia? Eye esi miele tsi z̄ozr̄e nom la, nu tse ko w̄onye na mi, hafi miets̄o afo blu mamlea, 19 ne nye al̄ēwo nadu nusi dzi mienyā avuzi le, eye woano nusi mieblu kpl̄e afoa? 20 Eyata ale Afeto Yehowa gbl̄o esi: Kp̄o d̄a, meli, eye madr̄o ɔonu le alē dami kpl̄e alē d̄iku dome. 21 Esi miets̄o axadame kpl̄e abogba mimi l̄ā kud̄ewo katā d̄o, eye mietu dzo wo, vasede esime mienyā wo do goe la, 22 eyata maxo na nye al̄ēwo, eye womaganye nuhaha azo o, eye madr̄o ɔonu le alē kpl̄e alē dome.

Kpl̄ola, si ad̄o go tso Dawid fe me pugbedodo.

23 Maɔo ɔkpl̄ola d̄eka kolia, si nye nye ɔdola Dawid la, wo nu, ne w̄oanyi wo; eya anyi wo, eye w̄oanye kpl̄ola na wo. 24 Nye Yehowa manye Mawu na wo, eye nye d̄ola Dawid anye amegā le wo dome; nye Yehowa ye gb̄oe. 25 Mabla ɔutifafa fe nu kpl̄i wo, eye matsr̄o l̄ā w̄oɔiwo d̄a le anyigba dzi, ne woano gbege aɔe dzi d̄i, eye woatsi awe wo me ad̄o. 26 Mayra woawo kpl̄e nye togbe fe nutowo me, eye mana tsi na dza de edzayi, yaira fe tsi w̄oanye. 27 Gbemeti atse ku, anyigba awo nu, eye woano wofe anyigba dzi aɔe dzi d̄i, ne woadze sii be, nyee nye Yehowa, ne meɔe

a Ps. 22, 2.

b 13, 2; Yer. 23, 1-6.

d Zax. 11, 16.

e Pet. I. 5, 3.

f Mat. 25, 32.

g Mat. 9, 36.

h kp. 2.

i 37, 24; Yoh.

10, 12-18.

k Yer. 30, 9;

Hos. 3, 5.

l 37, 26.

m Lu. 15, 4.

wofe kəkuti, eye mede wo tso amesiwo wonye kluvi na la si me. 28 Womaganye nuhaha na dukowo azo o, gbemelā magadu wo o, eye woano anyi ade dzi di, amea deke mado vodi na wo o. 29 Mana nudodo namie na wo ade nko wo nu, ne dōwuame magatsrō wo da le anyigba dzi azo o, eye dukowo magado nukpe wo azo o.^a 30 Eye woadze sii be, nye Yehowa, bwofe Mawu la, meli kpli wo, eye woawo, Israel fe afe la, wonye nye duko, Afeto Yehowa ye gblae! 31 Ke miawoe nye nye alēwo, mi amegbetwoe nye nye lānyife fe alēwo la, eye nyee nye mia Mawu; Afeto Yehowa ye gblae!

Nyagblodi le Edom nūti.

35. Eye Yehowa fe gbe va nam bena: 2 Amevi, trō mo /de Seir-to la, eye nagblo nya di de enu 3 gblō nē bena: Ale Afeto Yehowa gblō esi: Seir-to, mele fofo ge de dziwō, mado nye asi da de nuwo, eye matsō wō awō gbege kple afedoe. 4 Mado afedo wō duwo, eye wō nuto azu gbege, ne nadze sii be, nyee nye Yehowa. 5 Esi nēlē fu ame dikā-dika, eye nētso Israel-viwo de asi na yi le dzogbevōyēi kple vodadawo fe nuwuwu la, 6 eyata ale Afeto Yehowa gblō esi: Metā dokuinye fe agbe: Ne nyematsō wō awō vūi, eye vū nati yowō-me o fi! 'Duhlōe nēdo, eyata vū ati yowōme! 7 Matsō Seir-to la awō afedo kple gbege, eye matsrō amesiwo vana kple amesiwo dzona la da le edzi. 8 Matsō wō ame tsiavawo ayō wō towo dzi, eye amesiwo woda yii la, atsi wō togbewo dzi, wō baliwo me kple wō gbadzafewo katā. 9 Matsō wō awō gbege dikaa, eye wō duwo atsi anyi afedoe, ne miadze sii be, nyee nye Yehowa.

10 Esi nēlē gbogblom be, dukō eve mawo kple anyigba eve mawo anye ye tō, eye yewoe axē wōanye yewo tō, evō wōnye Yehowa nō afima kpō hafi la, 11 eyata ale Afeto Yehowa gblō esi: Metā dokuinye fe agbe: Mawo nu kpli wō de wō dōme-

dzoe kple wō nuavā nu, abe alesi nēlē fu wo wō ene, eye made dokuinye afia le wo dome, ne medrō vōnu wō. 12 Eye nadze sii be, nye Yehowa mese wō ditudonya, siwo katā nēgblō de Israel fe towo nu bena: „Wozu gbege, miawoe wotsōe na, be miadu.“ 13 Mietsō miafe nuwo fo adegbe de punye, eye miedudu nya fo di bababa de punye mese. 14 Ale Afeto Yehowa gblō esi: Matsō wō awō gbege, ne dzi nadzō anyigba blibo la. 15 Alesi nēkpō 'dzidzō de Israel fe afe la fe anyigba nu be, ezū gbege la, nenema ke mawō wōe; Seir-to kple Edom blibo la azu gbege, ne woadze sii be, nyee nye Yehowa.

Israel dede.

36. Wō amevi, gblō nya di de Israel-towo nu gblō bena: Mi Israel-towo, mise Yehowa fe nya!⁹ 2 Ale Afeto Yehowa gblō esi: Esi futō la le hēhē dom de mia nu be, blematowo zu yewo to la, 3 eyata gblō nya di gblō bena: Ale Afeto Yehowa gblō esi: Esi wogblē mi, eye wole tsoyo dam de mia nu le goawo katā me, ne miazu dukō susōawo tō, eye amewo le nu fom le mia nu hele adedi fom mi la, 4 eyata mi Israel-towo, mise Afeto Yehowa fe nya! Ale Afeto Yehowa gblō de towo kple togbewo, balimewo kple gbadzafewo, glikpo gbagbāwo kple du fujuwo, siwo zu nuhaha kple alomedenu na dukowo fe mamleawo godoo la nu enye si: 5 Afeto Yehowa be: Matsō nye nuavā fe dzobibi afo nu kple dukowo fe susōe kpakple 'Edom blibo la, amesiwo tso nye anyigba wō wo doku tōe, wofe dzi le nu kom nyrenyreny, eye wole alome dem, le esi wotsōe na wōzu nuhaha la ta. 6 Eyata gblō nya di de Israel-nyigba nu, eye nagblō na towo kple togbewo, balimewo kple gbadzafewo bena: Ale Afeto Yehowa gblō esi: Kpō da, mefo nu le nye nuavā kple nye dzi-ku me bena: Esi mietsō dukowo fe nukpedoame la, 7 eyata ale Afeto Yehowa gblō esi: Mekō nye asi dzi heka atam be: Dukō, siwo

a 36, 30.

b 11, 20.

d 25, 3; Ps. 137, 7.

e Ps. 100, 3.

f 25, 8, 12.

g 6, 2.

h 25, 3.

i Nyad. 16, 5, 6.

k 35, 15.

de to de mi godoo la, atso woawo nuto fe nukpe!

8 Ke mi Israel-towo, mide ama, eye mitse ku na nye duko Israel, elabena wofe gbagboyi tu afe. 9 Elabena kpo da, mele mia gbo, eye matro de mia nu, woade agble de mia dzi, eye woafa nu de mia dzi! 10 Mana Israel fe afe blibo la fe amewo naso gbo de mia dzi, amewo ano duwo me, eye woado gli gbagbawo. 11 Mana amegbetowo kple lawo naso gbo de mia dzi, woakeke ta, eye woafadzi; mana ame nana mia dzi abe tsã ene, eye mawo nyui na mi wu tsã, ne miadze sii be, nyee, nye Yehowa. 12 Mana amegbetowo, nye duko Israel, nazo mia dzi, woaxo wò, eye nazu wofe domenyinu, eye magade vi le wo nu azo o. 13 Ale Afeto Yehowa gblo esi: Esi wole gbagblom na mi be, ameladula nenyee, eye nede vi le wò nuto wò duko nu la, 14 eyata magadu amelã azo o, eye magade vi le wò duko nu azo o, Afeto Yehowa ye gbløe. 15 Nye-mana nagase dukowo fe vlodoame azo o, magatsò dukowo fe nukpedoame azo o, eye magade vi le wò duko nu azo o, Afeto Yehowa ye gbløe.

Dzi yeye gugbedodo.

16 Eye Yehowa fe gbe va nam bena: 17 Amevi, esi Israel fe afe la no wofe anyigba dzi la, wotsò wofe zozome kple wofe nuwona-wo kdo gui; wofe zozo le nkunye me abe nyonu kpodzenu fe vu ene. 18 Eyata metro nye dziku fo de wo dzi le vu, si wokò de anyigba dzi, kple wofe legba, siwo wotsò gblè kò do ne la ta. 19 Mekaka wo de dukowo dome, eye mehlè wo de anyigbawo dzi; wofe zozome kple wofe nuwona-wo nue medrò onnu wo do. 20 Eye esi wova dukowo dome la, wodo o'gu nye nko kòkòe la le afistafi, si woyi, ale be wole gbagblom le wo nu bena: „Yehowa fe dukoe nye esia, eye efe anyigba dzi wovu tso.“ 21 Tete Pwovem le nye nko kòkòe, si Israel-viwo do gui le dukowo dome, afisi woyi la ta. 22 Eyata gblo na Israel fe afe la bena: Ale Afeto Yehowa gblo esi: Israel fe afe,

^aPs. 115, 1; Yer. 14, 7.

^b37, 28.

^dKp. 38.

^eZax. 13, 1; Heb. 10, 22.

/ 11, 19.

^g37, 24; 39, 29; Yes. 44, 3.

^h11, 20.

ⁱYoel 2, 17, 19.

^kMo. III, 18, 25, 28.

^l16, 61, 63. n kp. 22.

^oYes. 52, 5.

^p20, 9.

menye mia ta mele ewom do o, ke bon nye nko kòkòe, si miedo gui le dukowo dome, afisi mieyi la tae. 23 Eye mako nye nko gã, si wodo gui le dukowo dome, esi miawo miedo gui le wo dome la nuti, eye dukowo adze sii bena, nyee nye Yehowa, ne meko do-kuinye nu le wo nku me de mia nuti, Afeto Yehowa ye gbløe. 24 Makplo mi atso dukowo dome, eye mafo mia nu fu atso anyigbawo katã dzi ahakplo mi ava miafe anyigba dzi. 25 Mahlè tsi dazdze de mia nu, ne miafe nu makomakowo katã nadi le mia nu, eye maklo miafe legbawo katã da le mia nu. 26 Mana /dzi yeye mi, eye made gbagbo yeye mia me, made kpedzi la le miafe do me, eye mana lakusidzi mi. 27 Made nye gbagbo mia me, eye mana be, miago de nye dodowo kple nye sewo nu, ne mialé wo me de asi ahawo wo dzi. 28 Eye mianò anyigba, si metsò na mia fofowo la dzi, mianyo dukò nam, eye manye mia Mawu. 29 Made mi atso miafe nu makomakowo katã me; mayò bli ve, mana wòaso gbo, eye nyemahe dowuame ava mia dzi o. 30 Mana atikutsetsewo kple agble me nukuwo naso gbo, ne miagahe dukowo fe vlodoame ava mia dukui dzi le dowuame ta azo o. 31 Miado nu miafe zozome vòdia-wo kple miafe nuwona manyo-manyoawo, eye miava nu nyò ge na mia nutowo mia dukui le miafe vodadawo kple miafe gunyonyuwo ta. 32 Afeto Yehowa be: „Menye mia tae mele ewom do o, minyae loo! Israel fe afe, nu nekpe mi, eye miafe mo netsi dà le miafe zozome ta!

Anyigba nyui la gugbedodo.

33 Ale Afeto Yehowa gblo esi: Gbesigbe mako mia nu tso miafe vodadawo katã me la, mana ame nana duawo me, eye woagado gli gbagbawo. 34 Woade anyigba, si nye gbege la, de esi wonye gbege le amesiwo katã va tsoa eme yina nku me la tefe; 35 eye woagblo bena: „Anyigba, si nye gbege tsã la, zu abe Eden-bò ene, ame le du, siwo nye afedo kple gbege, eye wogbã wo fu anyi tsã la me, eye wozu du sesewo.“

36 Eye dukɔ mamlea, siwo fo xlá mi godoo la, adze sii bena, nye Yehowa ye tso du, siwo wogbá fu anyi, eye mede anyigba, si nye gbege la; ^anye Yehowa ye fo nu, eye mawɔ edzi há. 37 Ale Afetɔ Yehowa gbɔ esi: Mana Israel fe afe la naɔe kuku nam de esia há ta, eye mawɔe na wo: Mana wofe amewo nasɔ gbɔ abe baléwo ene. 38 Alesi alé, siwo nu wokɔ, kple alesi alé na Yerusalem le nkekenyuieduyii la, nenema amehawo ayɔ du di afedo la mee, eye woadze sii be, nyee nye Yehowa.

Israel fe tsitreitsi.

37 Eye Yehowa fe asi va dzi nye, eye wòtsɔ Yehowa fe gbɔgbɔ kplɔm yi dada de tagba, si yo fũ kple amefuwo. 2 Ekplɔm to wo nui godoo, kpɔ da, wosɔgbɔ le tagba la fũ, eye wofu kplakplakpla. 3 Tete wògbɔ nam be: Amevi, de fu siawo agagbɔ agbea? Meɔo nu bena: Afetɔ Yehowa, wò nɔtsɔ ènyae! 4 Eye wògbɔ nam bena: Gbɔ nya di de fu siawo nu gbɔ na wo bena: Mi fu fufuwo, mise Yehowa fe nya! 5 Ale Afetɔ Yehowa gbɔ na fu siawo enye si: Made 'gbɔgbɔ mia me, ne miagbɔ agbe. 6 Made lámeka mia nu, eye mana lá naɔo mia nu; mafa agbalé de mia nu, eye made gbɔgbɔ mia me, be miagbɔ agbe, ne miadze sii be, nyee nye Yehowa. 7 Eye 'megbɔ nya di, abe alesi wode se nam ene. Esi megbɔ nya di la, hoowɔwɔ le didim, fuawo le kpekpeɔ de wo nɔewo nu, eye wo dome desiaɔe va nɔvia gbɔ. 8 Eye meɔo nku anyi hekpɔ bena, lámeka ɔ wo nu, lá ɔ wo nu, eye agbalé fa de edzi, ke gbɔgbɔ mekpɔ ɔ wo me hade o. 9 Tete wògbɔ nam bena: Gbɔ nya di do de gbɔgbɔ, amevi, gbɔ nya di, eye nagbɔ na gbɔgbɔ bena: Ale Afetɔ Yehowa gbɔ esi: Gbɔgbɔ tso ya eneawo gbɔ nava agbɔ de ame kuku siawo me, ne woagbɔ agbe! 10 Eye megbɔ nya di, abe alesi wode se nam la ene. Tete gbɔgbɔ va ɔ wo me, eye wogbɔ agbe hetso de wofe afɔwo dzi, avakɔ gá nyadria de

wonye. 11 Eye wògbɔ nam bena: Fu siawo nye Israel fe afe blibo la! Kpɔ da, wole gbɔgbɔm be: „Tsi no le miafe fuwo me, miafe makpɔkpɔ nu yi, eye miebu!“ 12 Eyata gbɔ nya di nagbɔ na wo bena: Ale Afetɔ Yehowa gbɔ esi: Nye dukɔ, kpɔ da, mele miafe yɔdowo ɔu ge, mana miado atso miafe yɔdowo me, eye makplɔ mi ayi miafe anyigba dzi. 13 Nye dukɔ, miadze sii be, nyee nye Yehowa, ne meɔu miafe yɔdowo, eye mena miedo tso miafe yɔdowo me. 14 Made nye gbɔgbɔ mia me, ne miagbɔ agbe, eye makplɔ mi aɔo miafe anyigba dzi, ne miadze sii be, nyee nye Yehowa. Yehowa be: Nyee gbɔe, eye mawɔe há.

Israel dzadzraɔo.

15 Eye Yehowa fe gbe va nam bena: 16 Amevi, tso ati nanɔ nu de edzi be: „Yuda kple Israelvi, siwo wo deka kplii la tɔe.“ Eye gatso ati bubu nanɔ nu de edzi bena: „Yosef, si nye Efrayim fe ati, kple Israel fe afe blibo, si wo deka kplii la tɔe.“ 17 Eye natsiá wo de wo nɔewo nu, ne woanye ati deka ano asiwɔ me. 18 Eye ne mia deviwo gbɔ na wò bena: Gbɔ gɔme, si le eme na wò na yewo la, 19 ekema gbɔ na wo bena: Ale Afetɔ Yehowa gbɔ esi: Kpɔ da, matsɔ Yosef fe ati, si le Efrayim si, kple Israel-to, siwo wo deka kplii la, atsiá de Yuda fe ati nu, eye matsɔ wo awɔ dekae, ne woanye ati deka ano asinye me. 20 Lé ati, siwo dzi nɛnɛ nu ɔo la, de asi le wo nku me, 21 eye nagbɔ na wo bena: Ale Afetɔ Yehowa gbɔ esi: Kpɔ da, madakplɔ Israel-viwo atso dukɔwo dome, afisi wovu yi, eye mafo wo nu fu atso goawo katá me ava wofe anyigba dzi. 22 Matsɔ wo awɔ dukɔ dekae de anyigba dzi le Israel-towo dzi, eye fia deka anye wo katá fe fia, womaganye dukɔ eve aɔo o, eye womagamá de fiadu fe eve me aɔo o. 23 Womagatso wofe legbawo kple wofe nɔnyɔnuwo kpakple wofe dzidawo katá agblé kɔ ɔo na wo ɔkui aɔo o, made wo tso wofe dzidada, siwo katá wotsɔ wo nuvɔe la me, eye mako wo nu,

a 17, 24.

b Mi. 2, 12.

d 4, 1.

e Ps. 104, 30.

f Yes. 26, 19.

g kp. 10.

h 36, 24.

i Yes. 11, 12, 13; Hos. 2, 2; Yer. 3, 18.

ne woanye "nye dukɔ, eye manye Mawu na wo. 24 Nye ɔdɔla Dawid anye fia de wo nu, eye kplɔla deka anɔ wo katã si, ɔwoa-zɔ de nye sewo nu, eye woaɔle nye doɔowo me de asi ahawo wo dzi. 25 Woano anyigba, si dzi wo fofowo nɔ, eye metsɔ na nye ɔdɔla Yakob la dzi, woawo kple wo viwo kpakple wo viwo fe viwo anɔ edzi tegbee, eye nye ɔdɔla Dawid anye amegã de wo nu tegbee. 26 Mabla ɔnutifafa fe nu kpli wo, nubabla mavo wɔanye na wo, malé wo de te, madzi wo de dzi, eye mali nye kɔkɔefe la de wo dome tegbee. 27 Nye nɔfe anɔ wo dome, manye wo fe Mawu, eye woawo anye nye dukɔ. 28 Eye ɔdukɔwo adze sii be, nye Yehowa ye kɔ Israel ɔ, ne nye kɔkɔefe la le wo dome tegbee.

Nyagblɔdi le Gog fe anyigba la dzidzedze kple efe sisi gɔti.

38. Eye Yehowa fe gbe va nam bena: 2 Amevi, tɔ mo de ɔGog ɔ le Magog-nyigba dzi, amesi nye amegã le Ros, ɔMesex kple Tubal, eye nagblɔ nya di de eɔ 3 gblɔ bena: Ale Afeto Yehowa gblɔ esi: Gog, mele fofo ge de dziwò, wò amesi nye amegã le Ros, Mesex kple Tubal. 4 Mable nuwò, eye made ɔga alɔgo na wò ahakplɔ mia kple wò avakɔ blibo la, sɔwo kple sɔdolawo, adzoe, wo katã woɔ atsyɔ, ameha gã, si kpla akpoxɔnu gã kple via, eye wo katã wolé yi de asi. 5 Persia, Kus kple Put kpe de wo ɔ, akpoxɔnu kple gakuku le wo katã si, 6 hekpe de Gomer kple efe avakɔ blibo la, Togarma fe afe, si le anyiehe kekeake kple efe avakɔ blibo la ɔ; du gede kpe de ɔnuwò. 7 Dzra ɔkuiwò ɔ, mia kple ameha, siwo katã fo fu de ɔnuwò la, misu te, eye nanye wo fe tɔ.

8 Le ɔyeyi gede megbe la woadese na wò! Le fewo fe nuwuwu la ɔyi anyigba, si wo tso yi si me la dzi, dukɔ, si wofo fu tso dukɔ gedewo dome wole Israel-to, siwo nye gbegbe etefe didi la dzi, dukɔ, si wokplɔ tso dukɔwo dome, eye wo katã woli de dzi di. 9 Aho ava abe ahom ene, eye

ava abe alilikpo ene, ɔnyé atsyɔ anyigba la, mia kple wò avakɔ blibo la, eye dukɔ gedewo akpe de ɔnuwò.

10 Ale Afeto Yehowa gblɔ esi: Gbemagbe la nu ɔɔo dzi me na wò, eye ɔɔo tame vòdi 11 agblɔ bena: Maho de anyigba, si le nuvo la ɔ, eye mafo de amesiwo li ɔkɔɔ, eye wode dzi di la dzi, amesiwo li, eye ɔgli, gameti kple agbo mele wo si o, 12 ne naha nu, naɔe aboyo nu, eye nanyé wò asi de afedo, si me ame le, kple dukɔ, si wofo fu tso dukɔwo dome la dzi, amesiwo si láwo kple kesinɔnuwo le, eye wole anyigba fe ɔfofoli nu. 13 Seba, Dedan kple Tarsis fe asitsalawo kpakple wo fe dzatawo katã agblɔ na wò be: De nèva, be naha nu, eye de nèfo wò amehawo nu fu, be naɔe aboyo nu, nalo klosalo kple sika ahatsɔ láwo kple kesinɔnuwo adzoe, eye naxa nu gedewo? 14 Eyata amevi, gblɔ nya di, eye nagblɔ na Gog bena: Ale Afeto Yehowa gblɔ esi: Ne nye dukɔ Israel li hede dzi di la, àho yemayi, 15 àtso nɔwòfe le anyiehe kekeake ava, eye dukɔ gede akpe de ɔnuwò, wo katã woano sɔ dzi, ameha gã kple avakɔ dranyi wɔanye; 16 eye àho de nye dukɔ Israel ɔ, ɔnyé atsyɔ anyigba la abe alilikpo ene; ɔkekeawo fe nuwuwu wòava me; Gog, makplɔ wò afu nye anyigba, ne dukɔwo nadze sim, ne meko ɔkuiwe ɔ de ɔtiwò le wo ɔku me!

17 Ale Afeto Yehowa gblɔ esi: Wòe nye amesi ɔ mefo nu le le blema-ɔkekeawo me to nye ɔdɔla Israel fe nyagblɔdilawo dzi, amesiwo gblɔ nya di yemayi fe gede be, wòe wole kpakplɔ ge ava fu woa? 18 Afeto Yehowa be: Ava me le yemayi be, gbesigbe Gog aho de Israel-nyigba ɔ la, nye ɔmedzoe ade dzi le nye ɔti me. 19 Nye ɔvavá kple nye dziku fe dzo mee mefo nu le be, yemayi la anyigbaɔvavá gã de le Israel-nyigba dzi nɔ ge. 20 Fumeláwo kple dzifoxewo, gbemeláwo kple nutata, siwo katã tana le anyigba dzi, kpakple amegbetɔ, siwo katã le anyigba dzi la, adzo kpekpekpe le ɔkunye me, towo

a 36, 28.

b 34, 23.

d 36, 27.

e Zax. 2, 8.

f 34, 25; Yos. 54, 10.

g 5, 5.

h 36, 36.

i 39, 1; Nyad.

20, 8.

k 32, 26.

l 29, 4.

m Yos. 24, 21; Gg.

n Yoel 4, 2, 12;

Zef. 3, 8.

aye adze eme, agakpewo amū, eye gliwo katā amū adze anyi. 21 Afeto Yehowa be: Mayo yi de enu le nye towo katā dzi, eye amesiame atso yi de ehavi nu. 22 Matsɔ dɔvɔ kple vu, tsidzadza gāwo kple tsikpewo adrɔ vɔnu, eye mana dzo kple aɔo "nadza de eya kple efe avako kpakple dukɔ gedɛ, siwo kpe de enu la dzi. 23 Mado gā dokuinye, mako dokuinye nu, eye mado dokuinye afia le dukɔ gedewo ŋku me, ne bwoadze sii be, nyee nye Yehowa.

Nyagbloɔi le Gog fe tsotsrɔ ɔuti.

39. Amevi, gblɔ nya di de "Gog nu, nagblo bena: Ale Afeto Yehowa gblɔ esi: Gog, kpɔ da, mele fofo ge de dziwɔ, wɔ amesi nye amegā le Ros, Mesex kple Tubal! 2 Mable nuwɔ, eye malé wɔ alonu akplɔ wɔ atso anyiehe kekeake ava Israel-towo dzi. 3 Mafo dati da le mia na wɔ, eye wɔ aɔutrɔwo age le dusi na wɔ. 4 Mia kple wɔ avako blibo la kple dukɔ, siwo katā kpe de nu wɔ la, miatsi Israel-towo dzi; eye /matsɔ wɔ ana xe fonuwɔ, lā, siwo katā to avala, kple gbemelāwo, ne woadu. 5 Afeto Yehowa be: Dogba dzi natsi, elabena nyee gblɔe. 6 Mado dzo de Magog kple amesiwo le fukpowo dzi bokɔ la dome, ne woadze sii be, nyee nye Yehowa. 7 Mado nye ŋkɔ kɔkɔe la afia le nye dukɔ Israel dome, eye nyemana woagado gu nye ŋkɔ kɔkɔe la azo o, ne dukɔwo nadze sii be, nye Yehowa ye nye kɔkɔe le Israel.

8 Afeto Yehowa be: Kpɔ da, egbona, eye wɔle eme va ge; esia nye nkeke, si nu mefo nu le. 9 Eye Israel-duwo me towo ado ayi adado dzo, eye woatsɔ awawɔruwo, ʒakpoxɔnu gā kple via, datiwo kple aɔutrɔwo, kpowo kple akplɔwo ade dzo; woatsɔ wo ado dzoe fe adre sɔɔ. 10 Womatsɔ nake atso gbe me ve o, eye wmafɔe le avewo me hā o, ke boɔ awawɔruwo woatsɔ ado dzoe; woada adzo amesiwo da adzo wo, eye woaha wo halawo, Afeto Yehowa ye gblɔe. 11 Yemaɔi la

a Nyad. 20, 9.

b 29, 6.

d 38, 2.

e Nyad. 19, 17, 18.

f kp. 17.

g Ps. 46, 10.

h Yer. 54, 8.

mana tefea de Gog de Israel-nyigba dzi, si nye Abarim-bali me la le atsiafu fe yedzeje gome; woaxe Abarim-bali la fe mo, eye afima woadi Gog kple efe amehawo katā do, eye woayɔe be „Gog fe amehawo fe balime“. 12 Israel fe afe la adi wo dzinu adre sɔɔ, ne woako anyigba la nu. 13 Dukɔ hahoo la adi wo, eye woako ŋko le gbesigbe mede bubu dokuinye nu, Afeto Yehowa ye gblɔe. 14 Woade amewo, ne woano tsatsam le anyigba dzi daa, ne woadi amesiwo gakpɔ de anyigba la dzi, be woako enu; le dzinu adre me gbe la woagadzro eme akpɔ. 15 Eye ne amesiwo le tsatsam le anyigba dzi la dometo deka kpɔ amefua de la, ade dzesi egbo, vasede esime amedilawo natsɔe adi de Gog fe amehawo fe balime. 16 Afima woadi amehawo do, eye woako anyigba la nu.

17 Amevi, ale Afeto Yehowa gblɔ esi: Gblɔ na xe fomevi vovowo katā kpakple gbemelāwo katā bena: "Mifo ta kpli, eye mifo mia dokui nu fu tso goawo katā me, nemiava nye vɔsa ŋkekenyui, si du ge mala na mi la dufe, aglotutu gā wɔnye le Israel-towo dzi, eye miaɔu lā ano vu. 18 Miaɔu kalétowo fe lā, eye miano anyigba dzi amegāwo fe vu hekpe de agbowo, aléviwo, gbɔtsuwo kple nyitsuwo nu, wo katā lā damiwo wonye tso Basan, 19 eye miaɔu nye vɔsalā, si mewu na mi la fe ami wɔadi fo na mi, eye miano efe wo wɔamu mi. 20 Eye miaɔu sɔwo kple sɔdolawo, kalétowo kple awawɔla fomevi vovowo adi fo le nye kplɔ nu, Afeto Yehowa ye gblɔe. 21 Matsɔ nye nutikɔkɔe ado dukɔwo dome, eye dukɔwo katā akpɔ nye vɔnu, si medrɔ, kple nye asi, si metsɔ do wo dzi. 22 Israel fe afe la adze sii bena, nye Yehowa ye nye wofe Mawu tso gbemagbe heyii. 23 Eye dukɔwo nadze si be, Israel fe afe la fe vodadawo ta wonyā wo de gbe do; le esi wotrɔ vu le yonyeme nuti la, eyata meɔla nye hɔku me de wo, eye metsɔ wo de asi na wofe ketɔwo, be wo katā wotsi yi nu. 24 Mewo na wo le kɔ, si wogblɛ do na wo

dokui kple wofe dzidawo nu, eye meyla nye ŋku me de wo.

Israel agatro gbo.

25 Eyata ale Afeto Yehowa gblɔ esi: Azo maɔo Yakob te, makpɔ nublani na Israel fe afe blibo la, eye mavã nu de nye ŋko kókɔe la nu.^a 26 Eye woaŋlɔ wofe ŋukpewo katã kple go, siwo katã wodze de nyunye la be, nenyebɛ, wogale wofe anyigbadzibakɔ, eye amea deke medoa vodi na wo o. 27 Ne mekpɔ wo gbɛ tso dukowo dome, eye mefo wo nu fu tso wofe futowo fe anyigba dzi la, makɔ dokui nye nu de wo nuti le duko gedewo ŋku me. 28 Eye woadze sii be, nye Yehowa ye nye wofe Mawu, esi mena wode aboyo woyi dukowo dome, eye megafo wo nu fu de wofe anyigba dzi, eye nyemegblẽ wo dometɔa deke de afima o nuti. 29 Eye nyemagayla nye ŋku me de wo azo o, le esi ^bmetɔ nye gbogbo kɔ de Israel fe afe la dzi ta, Afeto Yehowa ye gblɛ.

^a 16, 53-58.

^b 36, 26, 27; Yes. 44, 3.

Dutega kpokpo le gbexɔ yeyea nuti. Gbexɔ la fe xoxonuwo, agboawo kple akpatawo.

40. ^aLe aboyode mí fe fe blave vɔ atɔlia fe gomedzedzea me, le dzinu la fe ŋkeke ewolia dzi, le esi wosi du la fe wuiene megbe la, ŋkeke ma dzi tututu Yehowa fe asi va dzinye, eye wòkplɔm yi afimae. 2 Ekɔm le Mawu fe dutega me va dro de to kòkò booa de dzi le Israel-nyigba dzi, eye wòle abe dua dee wotso de edzi le dziehe gome ene. 3 Esi wòkplɔm va afimae la, kpɔ da, nutsua de le tsi tre de agbo nu, efe nonome le abe akoblɛ ene, eye wòlẽ anazika gbe-gbe kple dzidzeti de asi. 4 Eye ŋutsu la gblɔ nam bena: Amevi, /kpɔ nu kple ŋku, se nu kple to, eye nalé ŋku de nusiwo katã mele fiawò ge la nu; elabena de wokplɔ wò va afisiae, be wofia nu wò. Gblɔ nusiwo katã kpɔ ge nala la, na Israel fe afe la.

^a kpo Fla. I. 6.

^b 47, 3; Zax. 2, 5; Nyad. 21, 16.

^c 44, 5.

5 Eye gli fo xlã xɔ la godoo va kpe. Dzidzeti, si le nutsua si la, le aboklugui ade; aboklugui deka tso asi fe kekeme wu aboklugui hahoo tɔ. Eye wòdzidze

gli la, ekeke dzidzeti deka, eye wòkɔ dzidzeti deka. 6 Eye wòyi de agbo, si dze ŋgɔ yedzefe gome la nu, efo efe atrakpuiwo, eye wòdzidze agbo la fe agbalinu wò-keke dzidzeti deka, 7 eye xovi, siwo le agbo la fe axawo kple eve dzi fe desiadɛ didi dzidzeti deka, eye wòkeke dzidzeti deka. Tefe, si le xoviawo domee, le aboklugui atɔ, eye agbo meto fe agbali, si xe de agbo la fe akpata nu, le dzidzeti deka. 8 Eye wòdzidze agbo la fe akpata, si le eme gome wòle dzidzeti deka. 9 Edzidze agbo la fe akpata wòle aboklugui enyi, eye efe domegliwo le aboklugui eve; agbo la fe akpata le eme go dzi. 10 Xovi etɔ le agbo, si dze ŋgɔ yedzefe gome la fe akpa deka, eye wo ame etɔ le akpa keme; dzidze deka li na wo ame etɔawo katã, eye dzidze deka li na wofe domegliawo le go si kple go keme me. 11 Edzidze agbo la fe mɔnu wò-keke aboklugui ewo, eye agbo la me keke aboklugui wuietɔ. 12 Adzrala le xoviawo ŋgɔ do de ŋgɔgbe, aboklugui deka le afi kple afime; xoviawo le aboklugui adeade le afi kple afime. 13 Eye wòdzidze agbo la fe kekeme tso xovi deka megbe vasede evelia megbe wòle aboklugui blave vɔ atɔ; mɔnu dze ŋgɔ mɔnu. 14 Ewo akpata la wòle aboklugui blave, eye xoxonu la va to agbo la fe akpata le goawo katã me. 15 Tso agbo gotatɔ nu vasede akpata fe agbo meto nu le aboklugui blaetɔ. 16 Fesre, siwo fe nugbo keke do ta eme lofo de xoviawo kple wofe domegliwo gbo la, le agbo la nu godoo va kpe, alea fesrewo fo xlã akpata la hãe, eye wota detiwo de domegliawo nu. 17 Eye wòkplɔm yi xoxonu egodotɔ, kpɔ da, xoviwo le xoxonu la, eye wotso kpe srã anyigbae godoo va kpe; xoviawo le blaetɔ, eye wotso kpe srã wo nu. 18 Kpenyigba le agbo la fe axawo dzi de agbo la fe didime nu; esia nye kpenyigba anyigbe gometo. 19 Eye wòdzidze kekeme, si tso anyigbe-gbo la nu, le eme gome vasede xoxonu meto nu wòle aboklugui alafa deka, alea wòle

le yedzefe kple anyiehe hā. 20 Eye wòdzidze agbo, si le anyiehe gome le xoxonu kotoetsu nu la fe didime kple kekeme. 21 Xovi et5 le efe axa deka, eye wo ame et5 le axa evelia, efe domegliwo kple akpata la fe dzidzeme so kple agbo gbāto to; edidi aboklugui blaati5, eye wòkeke aboklugui blave vo at5. 22 Efe fesrewo, efe akpata kple efe detiwo fe dzidzeme so kple agbo, si le yedzefe gome la to, atrakpuifoflo adre woliana vaa edzi, eye efe akpata le eme lofo. 23 Xoxonu meto fe agbo dze ngo agbo, siwo le anyiehe kple yedzefe; eye wòdzidzee tso agbo deka nu yi evelia nu wòle aboklugui alafa deka. 24 Tete wòkplom yi dziehe gome, eye kpò da, agboa de dze ngo dziehe gome; eye wòdzidze efe domegliwo kple efe akpata wòle abe dzidzeme kemeawo ene. 25 Fesrewo le eya kple efe akpata nu godoo va kpe abe fesre kemeawo ene; edidi aboklugui blaati5, eye wòkeke aboklugui blave vo at5. 26 Atrakpuifoflo adre woliana yia edzi, efe akpata le eme gome, eye detiwo le efe domegliwo nu le go si kple go keme me. 27 Agbo le xoxonu meto nu do ta dziehe gome, eye wòdzidzee tso agbo deka nu yi evelia nu le dziehe gome wòle aboklugui alafa deka.

28 Tete wòkplom to dzigbegbo la nu yi xoxonu meto; eye wòdzidze dzigbegbo la abe dzidzeme kemeawo ene. 29 Efe xoviwo, domegliwo kple efe akpata wòle abe dzidzeme kemeawo ene, eye fesrewo le eya kple efe akpata nu godoo va kpe; efe didime le aboklugui blaati5, eye wòkeke aboklugui blave vo at5. 30 Akpatawo fo xlae godoo va kpe, desia de didi aboklugui blave vo at5, eye wòkeke aboklugui at5. 31 Efe akpata do ta xoxonu kotoetsu gbo, detiwo le efe sotiwo nu, eye atrakpuifoflo enyi woliana yia edzi. 32 Eye wòkplom yi xoxonu meto le yedzefe gome, eye wòdzidze agbo la abe dzidzeme kemeawo ene. 33 Efe xoviwo, domegliwo kple efe akpata le abe dzidzeme kemeawo ene, fesrewo

le eya kple efe akpata nu godoo va kpe; edidi aboklugui blaati5, eye wòkeke aboklugui blave vo at5. 34 Efe akpata do ta xoxonu kotoetsu gbo, detiwo le efe domegliwo nu le go si kple go keme me, eye atrakpuifoflo enyi woliana yia edzi. 35 Eye wòkplom yi anyiehe-gbo la nu; edzidze 36 efe xoviwo, domegliwo kple efe akpata wòle abe dzidzeme kemeawo ene, eye fesrewo le enu godoo va kpe; edidi aboklugui blaati5, eye wòkeke aboklugui blave vo at5. 37 Efe akpata do ta xoxonu kotoetsu gbo, detiwo le efe domegliwo nu le go si kple go keme me, eye atrakpuifoflo enyi woliana yia edzi.

38 Eye xovia de li, si fe ngo dze le agbo la fe domegliwo nu, afima wokpalaa numevosalā le. 39 Kpl5 eve le agbo la fe akpata fe go si me, eye eve le go keme me, woawo dzi wowua numevosalā, nuvovosalā kple fodi vosalā le. 40 Ne woto agbo la nu va la, kpl5 eve le glia godo le anyiehe gome, eye kpl5 eve le agbo la fe akpata fe gli evelia godo. 41 Kpl5 ene le agbo la fe gli fe go si me, eye kpl5 ene le go keme me, wole kpl5 enyi, siwo dzi wowua lā le. 42 Eye wotsò kpe fufuwo wò kpl5 ene de numevosa nu, wodidi aboklugui deka kple afā, wòkeke aboklugui deka kple afā, eye woko aboklugui deka, woawo dzi woatsò hē, siwo wotsona wua numevosalā kple akpedavosalā la ada do. 43 Wo do to na kpl5awo godoo va kpe wòko asi fe kekeme deka, eye woawo dzi woda vosalāwo do. 44 Eye wòkplom yi agbo meto me, kpò da, xovi eve le xoxonu meto la, deka le anyiehe-gbo fe axa dzi hetro ngo dze dziehe gome, eye evelia le dziehe-gbo fe axa dzi hetro ngo dze anyiehe gome. 45 Eye wògblo nam bens: Xovi, si tro ngo dze dziehe gome la, enye nunla, siwo le do wòm le afa me la to; 46 eye xovi, si tro ngo dze anyiehe gome la, enye nunla, siwo le do wòm le vosamlekpuaia nu la to; woawo nye ^aZadok-viwo tso Lewi-viwo dome, amesiwo kpò mō ate de Ye-

^a 42, 19; 44, 15;
Fla. I, 1, 8, 29;
Kron. I, 5, 24.

howa nu asubæ. 47 Eye wòdzidze xòxònu la, edidi abòklugui alafa ðeka, eye wòkeke abòklugui alafa ðeka; ele dzogoe ene me, "vòsamlekpuì la le xòa ngòdze.

48 Emegbe wòkplòm yi xò la fe "akpata me, eye wòdzidze akpata la fe domegliwo, go si metò le abòklugui atò, eye go keme metò le abòklugui atò, agbo la fe kekeme le abòklugui wuiene, eye agbo la fe axa dzi gli le abòklugui etò le go si me, eye wòle abòklugui etò le go keme me. 49 Akpata la didi abòklugui blave, eye wòkeke abòklugui ewo; atrakpuifòlò ewo woliána yia edzi, eye "sòtiwo le domegliwo nu, ðeka le go si me, eye evelia le go keme me.

Gbedoxò la me.

41. Tete wòkplòm yi gbedoxò me, eye wòdzidze efe domegliwo, go si metò keke abòklugui ade, eye go keme metò keke abòklugui ade. 2 Òtrua nu keke abòklugui ewo, eye òtrua fe axa dzi gli go si metò le abòklugui atò, eye go keme metò le abòklugui atò. Edzidze efe didime wòle abòklugui blane, eye efe kekeme le abòklugui blave. 3 Eye wòge ðe xò metò me hedzidze domegli, siwo le mòmù wòle abòklugui eve, òtrua nu le abòklugui ade, eye òtrua fe axa dzi gliwo le abòklugui adre. 4 Eye wòdzidze efe didime ðo ta gbedoxò la gbò wòle abòklugui blave, eye kekeme le abòklugui blave. Eye wògbò nam be: /Esià nye kòkòefewo fe kòkòefe. 5 Edzidze xò la fe gli wòle abòklugui ade, eye xònguxæ, siwo fò xlà xò la godoo va kpe fe kekeme le abòklugui ene. 6 Xònguxæawo le blaetò tefe etò le wo nòewo ta me, womimi ðe gli, si wo ðo fò xlà xò la godoo hena xòviawo la nu, ne wòalé wo ðe te sesie, ke womemimi ðe xò la nuto fe gli nu o. 7 Xònguxæawo le kekem ðe dzi ðo ta dzi me, elabena xòviawo ðe dzi fò xlà xò la, eyata xò la fe kekeme lo le dzi me gome. Xòvi tete me wòtona yia titinatò kple etametò me. 8 Eye mekpò kprofufu le xò la nu

godoo va kpe, si nye xònguxæawo fe gòmedòdò, ele dzidzeti ðeka, si nye abòklugui ade. 9 Xònguxæawo fe gli, si le gota gome la, keke abòklugui atò. Eye tefe, si tsi xònguxæ, siwo le xòa nu 10 kple "akpatawo dome fò xlà xò la godoo va kpe la, keke abòklugui blave. 11 Xònguxæawo fe òtru ðo ta tefe, si wòtso ði la gbò, òtru ðeka ðo ta anylehe gome, eye òtru evelia ðo ta dziehe gome, tefe, si wòtso ði la fe kekeme le abòklugui atò le goawo katà me.

12 Eye xò, si le tefe, si nu wòtò kpò ðo la ngòdze le yetòdofe gome la, keke abòklugui blaadre, edidi abòklugui blaasieke, eye xò la fe gli keke abòklugui atò fò xlàe godoo. 13 Edzidze gbedoxò la wòdidi abòklugui alafa ðeka, eye tefe, si nu wòtò kpò ðo la, kple xò la kpakple efe gli, didi abòklugui alafa ðeka. 14 Eye gbedoxò la fe ngòdze le yetdèze gome kple tefe, si nu wòtò kpò ðo la, keke abòklugui alafa ðeka.

15 Eye wòdzidze xò la fe didime le megbe gome, si ðo ta tefe, si nu wòtò kpò ðo la gbò, kple efe dzogoe dzi gli le go si me kple go keme me wòle abòklugui alafa ðeka. Eye wòfa wòfò ðe gbedoxò la, xò metò kple akpata, si le xòxònu la, 16 agbalinu kple fesre, siwo fe nugbo lo ðe eme lofò kpakple gbedoxò la fe akpa etòawo fe gliwo nu le agbalì la ngòdze tso anyigba vasede fesreawo gbò; ke wotu fesreawo. 17 Eye wòta Kerubiwo kple detiwo ðe òtruaowo ta me vasede xò metò kple dodonutò me kpakple xò metò kple dodonutò fe gliwo katà nu godoo va kpe; 18 deti ðeka ðeka le Kerubi eve dome, eye Kerubi desiade to mo eve. 19 Amegbetò fe mo trò ðe deti ðeka nu le go si me, eye dzata fe mo trò ðe deti ðeka nu le go keme me; alea wòwæ ðe xò blibo la me godoo va kpe. 20 Wowò Kerubiwo kple detiwo ðe gbedoxò la fe gli nu tso anyigba vasede òtruaowo ta me. 21 Gbedoxò la fe òtrutiwo le dzogoe ene me, eye nane le kòkòefewo fe kòkòefe la ngò abe 22 "vòsamlekpuì, si wo-

44, 13.

44, 1-3.

4 Psa. I. 6, 3.

4 Psa. I. 7, 21.

44, 12.

4 Mo. II. 30, 1 v. 10.

tsɔ ati wɛe la ene, ekɔ abɔklugui et̩5, eye wɔdidi abɔklugui eve, dzogowɔ li nɛ, afo le egome, eye efe axawo dzi nye wufo. Eye wɔgblo nam bɛna: Esia nye kpl̩5, si le Yehowa ŋku me. 23 Ɖɔtru agavee le kɔkɔefe la kple kɔkɔefewo fe kɔkɔefe la nu; 24 ɔɔtruawo dze eve, eye wotrɔna, wo ame eve le mɔnu deka, eye wo ame eve le mɔnu kemɛ. 25 Eye wowɔ Kerubiwo kple detiwo de wo ŋu, abe alesi wowɛe de gliawo ŋu ene. Eye wotsɔ wufo wɔ agbali de akpata la nu le gota gome. 26 Fesreawo fe nugbo lo de eme lofo, eye detiwo le akpata la fe axawo kple eve kpakple xɔŋuxɔeawo fe gli ŋu.

Xɔ, siwo le te fe, si ŋu woto kpo do, kple gbexɔ la dzidze.

42. Eye wɔkplɔm yi xɔxɔnu kɔtoeto le anyiehe gome, eye wɔkplɔm va xɔ, si le te fe, si ŋu woto kpo do la ŋgodze kple gli, si le anyiehe gome la ŋgodze la gbo; 2 edidi abɔklugui alafa deka le anyiehekpa dzi, eye wɔkeke abɔklugui blaati. 3 Le te fe, si le xɔxɔnu metɔ hekeke abɔklugui blave gbo lofo, kple kpeɔnyigba, si le xɔxɔnu kɔtoeto gbo lofo la, sɔtiwo fe akpata dze ŋgo wo nɛwo le dzisarsɔ et̩5 me. 4 To fe de le xɔviawo nu do ta xɔxɔnu metɔ, ekeke abɔklugui ewo, eye wɔdidi abɔklugui alafa deka; wofe ɔɔtruwo do ta anyiehe gome. 5 Xɔvi tametɔwo mekeke abe etetɔwo kple dometɔwo ene o, elabena sɔtiwo fe akpata la xɔ te fe le wo si. 6 Dzisarsɔ et̩5 me wole; ke sɔti mele wo ŋu abe le xɔxɔnuawo ŋu ene o, eyata xɔvi tametɔwo mekeke abe etetɔwo kple dometɔwo ene o. 7 Eye gli, si le xɔviawo ŋu le gota gome do ta xɔxɔnu kɔtoeto le xɔviawo ŋgodze la fe didime le abɔklugui blaati. 8 Elabena xɔviawo fe didime le abɔklugui blaati do ta xɔxɔnu kɔtoeto lae, ke wɔdidi abɔklugui alafa deka do ta gbexɔ gbo lofo. 9 Mɔnu le xɔviawo fe anyigbe le yedzefe gome, ne wotsɔ xɔxɔnu kɔtoeto va wo gbo 10 le xɔxɔnu fe gliawo fe gɔmedzedze. Xɔviwo

le dziehe gome hã le te fe, si ŋu woto kpo do la ŋgodze kple gli la ŋgodze. 11 To fe le wo ŋgo, abe esi le xɔvi, siwo le anyiehe gome la ŋgo ene, wɔdidi, eye wokeke abe ekemeawo ene, eye wowɔ wofe mɔnuwo katã wosɔ kple ekemeawo. 12 Wofe ɔɔtruwo le abe xɔvi, siwo le dziehe gome la fe ɔɔtruwo ene, eye mɔnu deka le gli fe gɔmedzedze, ne wotsɔ yedzefe gome va. 13 Eye wɔgblo nam be: Xɔvi, siwo le anyiehe gome, kple xɔvi, siwo le dziehe gome le te fe, si ŋu woto kpo do la ŋgodze la, xɔvi kɔkɔewo wonye, afisi nunla, siwo kpo mɔ ate de Yehowa ŋu la, adu nu kɔkɔetɔwo le; afima wotsɔ nu kɔkɔetɔ, siwo nye nuduvɔsa, nuvɔvɔsa kple fɔdivɔsa ada do, elabena te fe kɔkɔe ye. 14 Ne nunlɔwo ge de kɔkɔefea me la, womado ayi xɔxɔnu kɔtoeto o, ke boŋ woade wofe awu, siwo wodo subɔ la, de afima, elabena nu kɔkɔewo wonye, eye woado awu bubuwo hafi ayi te fe, si wodo di na dukɔ la.

15 Eye esi wɔdzidze xɔ metɔ va la, ekplɔm to agbo, si le yedzefe gome la nu, eye wɔdzidze wo katã godoo va kpe. 16 Etsɔ dzidzeti dzidze yedzefekpa wɔle abɔklugui alafa at̩5; 17 eye wɔtsɔ dzidzeti dzidze anyiehekpa wɔle abɔklugui alafa at̩5; 18 etsɔ dzidzeti dzidze dziehekpa wɔle abɔklugui alafa at̩5; 19 eye wɔtsɔ dzidzeti dzidze yetodofekpa wɔle abɔklugui alafa at̩5. 20 Edzidzee le go enawo me, eye gli fo xlãe godoo va kpe didi abɔklugui alafa at̩5, eye wɔkeke abɔklugui alafa at̩5, ne wɔatso nu kɔkɔewo kple nu makɔmakɔwo dome.

Gbexɔ yeyea fe ŋutikɔkɔe.

43. Emegbe wɔkplɔm yi agbo, si dze ŋgo yedzefe gome la nu. 2 Eye kpo da, Israel fe Mawu fe ŋutikɔkɔe tso yedzefe gome va, eye efe zinyenyɛ le abe to gãwo fe hoowɔwo ene, eye efe ŋutikɔkɔe na anyigba le keklɛm. 3 Eye nusi mekpɔ la, le abe esi mekpɔ, esime meva dua gblɛ ge la ene, eye nɔnɔmeawo le abe

a 41, 13.

b 41, 10.

d 40, 17.

e 8-11.

esiwo mekpɔ le ^aKebar-tɔsisi la nu ene. Tete metsyɔ mo anyi. 4 Eye Yehowa fe ^bɛntikɔkɔe to ^cagbo, si dze nɔɔ yedzefe gome la nu ge de xɔ la me. 5 Tete gbɔgbɔ la kɔm dɔda de xɔxɔnu mets, eye kpɔ da, Yehowa fe ^eɛntikɔkɔe yɔ xɔ la taɔ.

6 Tete mese amea de le nu fom kplim tso xɔa me; ke nɔtsu la tsi tre de axanye. 7 Eye wɔgbɔ nam bena: Amevi, /esia enye nye fiazikpui nɔɔfe kple nye afofo-me dɔfe, afisi manɔ le Israel-viwo dome tegbee, eye Israel fe afe la, woawo kple wofo fiawo magatsɔ wofo gbolowɔwɔ le wofo nuxefewo kple wofo fiawo fe kukuawo ado gu nye nɔkɔ kɔkɔe la azɔ o; 8 wotsɔ wofo kpuiwo dɔ nye kpui nu, eye wotsɔ wofo ɔ-trutiwo dɔ nye ɔ-trutiwo xa, ale be gli koe tso mɔa kple wo dome; eye wotsɔ wofo nɔnyɔnu, siwo wowo la, do gu nye nɔkɔ kɔkɔe la, ale be metsrɔ wo le nye dɔ-medzoe me.^h 9 Azɔ woate wofo gbolowɔwɔ kple wofo fiawo fe kukuawo da le gbɔnye, eye manɔ wo dome tegbee.

10 Amevi, fia gbexɔ la Israel fe afe la, ne wofo vodadawo ^kna-kpe nɔ na wo; eye na woadzidze efe nɔnɔme. 11 Eye ne wofo nuwɔnawo katã kpe nɔ na wo la, ekema de xɔ la fe nɔnɔme kple etutume, efe mɔnuwo kple ɔ-truwo, efe nɔnɔmewo katã, efe dɔdowo katã kple sewo katã fia wo, eye nanɔ wo le wo nku me, ne woadzra efe nɔnɔmewo katã kple efe dɔdowo katã dɔ, eye woawo wo dzi. 12 Se, si le afea nɔ la, enye si: Eya kple enu katã godoo le kɔkɔe le toa ta me. Esia nye se, si le afea nɔ.

Vosamlekpui la kple efe dzidze.

13 Vosamlekpui la fe dzidze enye si le abɔklugui nu; abɔklugui deka tso asi fe kekeme wu abɔklugui hahoo tɔ: Efe zɔ kple abɔklugui deka, eye wòkeke abɔklugui deka; wodo to nɔ fo xlɛe wòkeke asi deka. Vosamlekpui la fe kɔkɔme enye si: 14 Tso efe zɔ, si le anyigba gbɔ, vase de kɔ eteto nɔ le abɔklugui eve, eye wòkeke abɔklugui deka; tso kɔ

^a 1.

^b 11, 22, 23.

^d 10, 19.

^e Mo. 11, 40, 34;
Fia. 1. 8, 10. 11.

^f Ps. 132, 13. 14.

^g 40, 46.

^h 8, 7-10.

ⁱ Mo. 11, 29.

^k 16, 61. 63; 38,
32.

^l 40, 47; Mo. 11,
27. 1-8.

^m Mo. 11, 28, 41.

sueto gbɔ vase de kɔ gãto nɔ le abɔklugui ene, eye wòkeke abɔklugui deka. 15 „Mawu fe mlekpui“ la le abɔklugui ene, eye dzo ene le „Mawu fe mlekpui“ la ta dɔ ta dzi. 16 „Mawu fe mlekpui“ la didi abɔklugui wuieve, eye wòkeke abɔklugui wuieve, ele dzogoe ene me le efe go eneawo dzi. 17 Kɔawo didi abɔklugui wuieve, eye woake abɔklugui wuieve le wofo go eneawo; to, si wodo nɔ fo xlɛe la, le abɔklugui afã, eye efe zɔ la le abɔklugui deka godoo va kpe. Efe atrakpui-fɔfɔwo dze nɔɔ yetodofo gome.

18 Eye wɔgbɔ nam bena: Amevi, ale Afeto Yehowa gbɔ esi: Vosamlekpui la fe dɔdowo nye esi: Ne wowɔe vɔ, be woasa numevɔ le edzi, eye woawu ɔu de edzi la, 19 ekema natsɔ nyitsuvi deka na nunɔla, siwo nye Lewi-viwo dome, eye wokpɔ mɔ ate de nɔnye, ne woasubam la, be woatsɔ asa nuvɔvɔe; Afeto Yehowa ye gblɛe. 20 Tso efe ɔu fe de sisi de efe dzo eneawo kple efe kɔwo fe dzogoe eneawo kpa-kple to, si wodo nɔ godoo va kpe la nɔ, eye nade nuvɔ da le enu alɛ avui. 21 Eye natsɔ nuvɔ-vɔsanyitsu la adato dzoe de afe la fe teɛe, si wodo di le kɔkɔefe la godo la. 22 Le nkeke evagbe la natsɔ gbɔtsu, si sɔ blibo la, asa nuvɔvɔe, eye woatsɔe ade nuvɔ da le vosamlekpui la nɔti, abe alesɔ wotsɔ nyitsu de nuvɔ da le enu ene. 23 Ne ède nuvɔ da le enu vɔ la, nade nyitsu, si sɔ blibo, kple agbo, si sɔ blibo, le alɛwo dome asa vɔe. 24 He wo va Yehowa nku me, eye nunɔlawo nawu dze de edzi ahatsɔe asa numevɔe na Yehowa. 25 Dkeke adre sɔɔ natsɔ nuvɔvɔsa fe gbɔtsu, nyitsuvi kple agbo tso alɛwo dome asa vɔe; nu megawo wo hafi woatsɔ asa vɔ lɛe o. 26 Dkeke adre sɔɔ woalɛ avu vosamlekpui la, woakɔ enu, eye woakɔ enu.ⁿ 27 Eye ne wowu nkeke siawo nu vɔ la, ekema nunɔlawo nasa miafe numevɔwo kple miafe akpedavɔwo tso nkekeenylia dzi heyii, eye miafe nu adze nɔnye, Afeto Yehowa ye gblɛe.

Le gbedoxo yeyea nunlawa guti.

44. Tete wògbugbòm va kò-kòefe je agbo kòtoetò, si dze ngò yedzeje gome la nu; ke ele dodo. 2 Eye Yehowa gblo nam bena: Agbo sia netsi dodo, womavui o, eye amea ðeke mato enu age ðe eme o; esi wònye Yehowa, Israel je Mawu la, to enu ge ðe eme la, eyata netsi dodo. 3 Ke ^aamegā la nebbòbò nò anyi ðe eme, ne wòadu nu le Yehowa ñku me. Agbo la je akpata je axa dzi wòato ava eme, eye afi-ma ke wòato ado go.

4 Emegbe wòkplòm to anyiehegbo la nu yi gbedoxo la nu, eye mekpò be, Yehowa je ñutikòkòe yò ^dYehowa je xò la tañ; tete metsyò mo anyi. 5 Eye Yehowa gblo nam bena: Amevi, ðo ñku anyi nakpò nu kple ñku, eye nase nya, siwo katā gblo ge mala na wò le Yehowa je afe je ðòdowo katā kple sewo katā ñu la, kple wò to; lé ñku ðe afisi woato age ðe afe la me kple kòkòefe la je afisiwo katā woato ado la ñu. 6 Eye gblo na Israel je afe sèto la bena: Ale Afeto Yehowa gblo esi: Israel je afe, miafe ñunyònuwo katā do dodo, 7 elabena miekplò amedzro, siwo nye bolotòwo, eye wometso dziwa hā na wo o la vs, be woano nye kòkòefe la, eye woagblè kò ðo na nye afe la; eye mietu nye nubabla la hekpe ðe miafe ñunyònuwo katā ñu, le esime mietsò nye nududu, ami kple vu sa vòe, 8 eye miewo nye kòkòefe la je ðowo o, ke boñ miedo woawo, be woasubò le nye kòkòefe la.

9 Eyata ale Afeto Yehowa gblo esi: Amedzro, siwo nye bolotòwo, wometso dziwa hā na wo o, amedzro, siwo katā le Israel-viwo dome la dometò ðeke megava nye kòkòefe la o; 10 ke boñ Lewi-vi, siwo trò le yonyeme, esime Israel tra mo, eye wòdzo le gbònye hedze legbawo yome la je vodadawo anò wo dzi; 11 eye woanye afe la je agbonudzòlawo le nye kòkòefe la, eye woasubò le afe la me: Woawu numevòsalā kple akpedavòsalā na dukò la, eye woatsi tre ðe wo gbò asubò wo. 12 Esi wosubò wo le wofe legba-

wo ñku me, eye wokplò Israel je afe la de vodada me la, eyata mekò nye asi dzi ðe wo ñu, ka atam bena: Ne womatsò wofe vodadawo o fi! Afeto Yehowa ye gblo. 13 Womate ðe ñunye anye nunlawa asubò o, eye womate ðe nye nu kòkòewo katā, siwo nye nu kòkòetòwo la ñu o, ke boñ woatsò wofe ñukpe kple ñunyònu, siwo wowò la. 14 Eye matsò wo ado afe la je subalawo hena efe subòsubòdòwo katā kple ðò, siwo katā wowòna le eme.

15 Ke nunlò, siwo nye Lewi-viwo, amesiwo tso ^bZadok-viwo dome, eye wosubò le nye kòkòefe la me, esime Israel-viwo trò le yonyeme la, woawo nete ðe ñunye, ne woasubò, eye woatsi tre ðe ñkunye me, ne woatsò ami kple vu asa vòe nam, Afeto Yehowa ye gblo. 16 Woawo neyi nye kòkòefe la, eye woate ðe nye kplò ñu, ne woasubò, eye woawò nye subòsubòdòwo. 17 Ne wobe, yewoage ðe xòxònu metò je agbo me la, woado ^eaklaluwo; lāfuvò ðeke megano wo ñu, ne wole subòsubò le xòxònu metò je agbo me kple xò la me o. 18 Aklalatablanu nenò ta na wo, eye woado aklalagbò ðe ali; womegatsò nusi wò ðe fifia ame la, bla ali dzi o. 19 Ne wole dodo ge ayl dukò la gbò le xòxònu kòtoetò la, woadè wofe awu, siwo wodo subò la, ðe xòvi kòkòewo me, eye woado awu bubuwo, ne womegatsò wofe awuwo ana dukò la ñu nako o. 20 Womegalū ^fta kokoe o, ke womegana wofe tada nato vuya o, ke boñ woako ta woasò. 21 ^gNunlò ðeke megano wein, ne ele xòxònu metò yi ge o. 22 Womate ^hahosi alo ñyònu, si wogbe la o, ke boñ woade ðetugbi tso Israel je afe je fome la me; ke wokpò mò afe nunlawa je ahosi. 23 Woafia ⁱvovo, si le nu kòkòe kple nu makòmako dome, kpakple vovo, si le nu madzamadza kple nu dzadzè dome la, nye dukò. 24 Woabòbò nò anyi ðe dzrenyawo ñu, eye woadrò ^jònu ðe nye ðòdowo nu; woalé ñku ðe nye sewo, nye ðòdowo kple nye ñkekenyiwewo katā ñu, eye woako nye dzudzògbe la ñuti.

^a 45, 7.

^b 40, 46; 48, 11.

^d 43, 5.

^e Mo. III. 16, 4.

^f 42, 14.

^g Mo. III. 19, 27; 21, 5.

^h Mo. III. 10, 9.

ⁱ Mo. III. 21, 7; 13, 14.

^j Mo. III. 10, 10.

25 Womegayi ame kuku gbɔ, ne woagblɛ kɔ ɔo na wo ɔokui o; negbe wo fofɔ kple wo dada, wo viɔutsu kple wo vinyɔnu, wo naviɔutsu kple wo nɔvinyɔnu, si me de srɔ o la ɔu ko wokpɔ mo agblɛ kɔ ɔo le.^b 26 Ne eɔu kɔ la, woaxlɛ ŋkeke adre nɛ, 27 eye gbesigbe wɔyi xɔxɔnu metɔ le kɔkɔfe la, be yeasubɔ le kɔkɔfe la, nesa nuvɔɔ, Afetɔ Yehowa ye gblɛ. 28 Wofe domenyinu enye si: Nye ɔutɔe nye wofe domenyinu; migana gomea deke wo le Israel o, ɔnye ɔutɔe nye wofe gome. 29 Woaɔu nuɔvɔsa, nuvɔsa kple ɔɔvɔsa, eye nusiwo katã wodo busui le Israel la, nanye wo tɔ. 30 Miafe agblemenu gbɔtɔwo katã fe nyuitɔwo kple miafe adzɔwo katã fe adzɔ enye nunɔlawo tɔ, mitsɔ miafe amɔwo ɔɔɔgbɛawo na nunɔlawo, ne yayra nana afewɔ me. 31 ʼLã kukuwo katã kple lã, siwo nu lé, eɔanye xe alɔ lãfɔnee o la, nunɔlawo mekpɔ mo aɔui o.

AnYigba tɔxe na nunɔlawo, Lewitowo kple amegãwo.

45. Eye ne miemã anyigba la wɔnye mia tɔ la, ekema mi de adzɔ le anyigba la ɔu wɔanye nu kɔkɔe na Yehowa, efe didime nanye abɔklugui akpe blave vɔ atɔ, eye wɔakeke abɔklugui akpe blave; eɔu neko le efe goawo katã me. 2 Woade abɔklugui alafa atɔ le esia ɔu wɔana dzogoe ene me hena kɔkɔefe la, eye woatso tefe di de eɔu afoxlãe godoo ava kpe wɔana abɔklugui blaati. 3 Tefe sia, si didi abɔklugui akpe blave vɔ atɔ, eye wɔakeke abɔklugui akpe ewo la dzi kɔkɔefe, si nye kɔkɔefewo fe kɔkɔefe la, nana. 4 Nu kɔkɔe wɔnye tso anyigba la ɔu; nunɔla, siwo le subɔsubom le kɔkɔefe la, amesiwo tena de Yehowa ɔu, ne woasubɔe la tɔ wɔanye; xɔtefe wɔanye na wo, eye tefe kɔkɔe wɔnye kpe de kɔkɔefe la ɔu. 5 Eye tefe, si didi abɔklugui akpe blave vɔ atɔ, eye wɔakeke akpe ewo la, nanye Lewi-vi, siwo subɔna le afe me la tɔ, ne woatso du de edzi ana eme. 6 Eye mitsɔ du la fe anyigba na Israel fe afe blibo la wɔa-

keke abɔklugui akpe atɔ, eye wɔadidi abɔklugui akpe blave vɔ atɔ, woa kple adzɔ kɔkɔe la nana akasa deka nu. 7 Eye miana anyigba ʼamegã la de akpa eweawo dzi de anyigba kɔkɔe la kple du la fe anyigba fe akpa dzi wɔafo go kple anyigba kɔkɔe la le yetodofe gome kpakple du la fe anyigba le yetdzeze gome, efe didime nana akasa deka nu kple anyigba, si le yetodofe kple yetdzeze gome. 8 Esia nye efe anyigba, si ana esi le Israel, bene nye amegãwo magate nye duko de anyi azɔ o, ke boɔ woatsɔ anyigba la ana Israel fe afe la de wofe towo nu.

Nudanu sɔsɔe nana amegãwo si.

9 Ale Afetɔ Yehowa gblɛ esi: Israel-amegãwo, esɔ gbɔ na mi azɔ! Mi de asi le ametetedeanyi kple ɔutasese ɔu; miwɔ nu dzɔdzɔe kple nusi le etefe, eye midzudzo adzodada nye duko; Afetɔ Yehowa ye gblɛ! 10 ʼNudanu sɔsɔe, efa kple bat sɔsɔe neno mia si. 11 Efa kple bat nesɔ kple wo nɔewo, ale be xomer ewoliawo deka nanye bat deka, eye efa deka nanye xomer ewolia deka; xomer nu nudonuiwo nana ɔo. 12 Gera blave nanye sekel deka; sekel atɔ nanye sekel atɔ, sekel ewo nanye sekel ewo, eye sekel blaati nanye mine deka na mi. 13 Adzɔ, si miana, enye si: Woade lu efa fe adeliawo deka le xomer deka ɔu, eye woade fo efa fe adeliawo deka le xomer deka ɔu. 14 Ami, si miana la, enye si: Woade bat ewolia deka le kor deka ɔu; kor enye bat ewo, eye wɔsɔ kple xomer deka; elabena bat ewo enye xomer deka. 15 Eye woade alɛ deka le alɛ alafa eve ɔu tso Israel fe lãnyife damawo de nuɔvɔsa, numevɔsa kple akpedavɔsa ɔu, ne woatso alɛ avui, Afetɔ Yehowa ye gblɛ. 16 Duko hahoo la katã natsɔ adzɔ siawo ve na Israel-amegã la. 17 Amegã la si me numevɔsa, nuɔvɔsa kple nunovɔsa le ŋkekenyuiewo dzi, le dzi nu yeyewo kple dzudzɔgbewo dzi, kpakple le Israel fe takpegbewo katã nana, eya ana woasa nuvɔɔ, nuɔvɔ, numevɔ kple akpedavɔ, ne woalɛ avu na Israel fe afe la.

a 44, 3; 48, 21, 22.

b Mo. III. 21, 1 v. 4.

d Mo. IV. 18, 20.

e Mo. III. 27, 8.

f 46, 18.
g Mo. III. 19, 30;
Mo. V. 25, 15.

Numeme ɔu se.

18 Ale Afeto Yehowa gblɔ esi: Le dzinu gbãto fe ɔkeke gbãto dzi la nalé nyitsuvi, si sɔ blibo la, eye natsɔ ade nuvɔ da le kɔkɔefe la ɔu. 19 Eye nunɔla natsɔ nuvɔvɔsalã fe ɔu fe de asisi de xɔ la fe vɔtrutiwo kple vɔsamlekpu la fe kɔwo fe dzogoe enawo kple xɔxɔnu meto fe vɔtrutiwo ɔu. 20 Alea nawo le dzinu adrelia fe ɔkeke gbãto dzi de amesiwo ^ade ɔu di alo wɔ nu le manyamanya me la ta, ne mialé avu na afe la. 21 Le ^ddzinu gbãto fe ɔkeke wuienelia dzi la miadu ɔtutitoto-ɔkekenyuie; miadui ɔkeke adre sɔɔ, eye woadu abolo maɔãmavã. 22 Gbemagbe amegã la nana woatsɔ nyitsu deka asa nuvɔvɔ de eya ɔuto kple duko hahoo la ta. 23 Le ɔkekenyuie la fe ɔkeke adreawo me la wòana woatsɔ nyitsu adre kple agbo adre, siwo sɔ blibo la, asa numevɔ na Yehowa gbesiagbe, eye woatsɔ gbɔtsu dekadeka asa nuvɔvɔe gbesiagbe. ^e24 Eye wòatsɔ nuɖuvɔsa efa deka akpe de nyitsu deka ɔu, eye efa deka nakpe de agbo deka ɔu, eye ami hin deka nana efa deka ɔu. ^g25 Le ^ddzinu adrelia fe ɔkeke wuiatɔlia dzi le ɔkekenyuie dzi la wòawo alea ke ɔkeke adre sɔɔ, nuvɔvɔsa kple numevɔsa, nuɖuvɔsa kple amiawo nana abe eke-meawo ene.

Amegãwo fe numeme.

46. Ale Afeto Yehowa gblɔ esi: Xɔxɔnu meto fe agbo, si dze ɔgo yedzefe la, nana dodo le gbedzrogbe-ɔkeke adeawo dzi, ke woawui le dzudzogbe kple dzinu yeye dzi. 2 Amegã la nato agba la fe akpata nu le gota gome age de eme ahatsi tre de agbo la fe vɔtruti ɔu, eye ne nunɔlawo le efe numevɔ kple akpedavɔ sam la, wòana gbe dom da le agbo la fe agbali nu, emegbe wòadzo; ke womegado agbo la vasede fié o. 3 Eye duko hahoo la nana gbe dom da le agbo ma nu le Yehowa ɔku me le dzudzogbewo kple dzinu yeyewo dzi. 4 Numevɔ, si amegã la nasa na Yehowa le dzudzogbe enye: Alévi ade, siwo sɔ blibo, kple agbo deka, si sɔ blibo;

5 nuɖuvɔsa efa deka nakpe de agbo la ɔu, eye nuɖuvɔsa, si wòate ɔu ana, nakpe de aléviawo ɔu, eye ami hin deka nana efa deka ɔu. 6 Dzinu yeye la tɔ nanye nyitsuvi deka, si sɔ blibo, kple alévi ade kpakple agbo deka, siwo sɔ blibo. 7 Wòatsɔ nuɖuvɔsa efa deka akpe de nyitsu la ɔu kple efa deka akpe de agbo la ɔu, ke wòakpe alesi nu wòate ɔu ana la, de aléviawo ɔu, eye ami hin deka nana efa deka ɔu. ^b8 Ne amegã la be, yeage de eme la, neto agbo la fe akpata nu yi eme, eye wòato ma ma ke ado. 9 Eye ne duko hahoo la va Yehowa ɔku me le ɔkekenyuiewo dzi la, ekema amesi to anyiehe-gbo nu ge de eme be, yeado gbe da la, neto dziehe-gbo nu do, eye amesi to dziehe-gbo nu ge de eme la, neto anyiehe-gbo nu do; amea deke megagbugbo to agbo, si nu wòto ge de eme la o, ke boɔ nedo ta ɔgo tẽ, ne wòado go. 10 Amegã la nana wo dome, ne wova eme, eye ne wodc la, wòado kpili wo. 11 Le ɔkekenyuiewo dzi kple ɔkekenyuiewo fe takpegbewo la nuɖuvɔsa efa deka nakpe de nyitsu deka ɔu eye efa deka nakpe de agbo deka ɔu, ke wòakpe alesi nu wòate ɔu la, de aléviawo ɔu, eye ami hin deka nana efa deka ɔu. 12 Eye ne amegã la be, yeasa numevɔ alo akpedavɔ na Yehowa le edokui si la, ekema woawo agbo, si de ta yedzefe gome la ne, eye wòasa efe numevɔ kple akpedavɔ, abe alesi wòawo la le dzudzogbe ene, emegbe wòado go, eye ne edzo la, ekema woatu agbo la. 13 Eye wòatsɔ alévi, si xɔ fe deka, eye wòsɔ blibo la, asa numevɔ na Yehowa gbesiagbe; ɔdi sia ɔdi wòatsɔe asa vɔe. 14 Wòatsɔ nuɖuvɔsa efa fe adeliawo deka akpe de egu asa vɔe ɔdi sia ɔdi hekpe de ami hin fe etɔliawo deka ɔu, ne woatsɔ adzaba wɔ memee wòanye nuɖuvɔsa na Yehowa; dodo anye esia daa. 15 Ale wòatsɔ alévi la, nuɖuvɔsa kple ami la asa numevɔe daa ɔdi sia ɔdi.

Amegãwo fe domenyinunana wo viwo.

16 Ale Afeto Yehowa gblɔ esi: Ne amegã la na efe anyigbaa de viawo dometo deka la, netsi via-

^a Mo. III. 4, 2; 5, 17. ^b 45, 24.

^d Mo. III. 23, 5.

^e Mo. IV. 28, 19 v. 22.

^f ɔp. 7.

^g 46, 5; Mo. IV. 15, 4, 6, 9. ^h Mo. III. 23, 34.

ⁱ 44, 3.

^k Mo. IV. 28, 3.

^l Mo. IV. 28, 3.

wo si me ahanye wo fe domenyinu. 17 Eye ne ena efe anyigbaa de efe kluwiwo dometo deka la, eke ma nenyē eto, vasede esime ^aabla- de fe naḡo, emegbe wòagayi de amegā la si me; negbe viawo fe domenyinu koe atsi wo si me. 18 Ke amegā la megaka duko la fe anyigba, ne wòaxo wo fe anyigba le wo si sesē o, ke boḡ netso eya nuto fe anyigba na viawo, ne wòanye wo to, ne nye duko la dometoa deke magaka hlē tso efe anyigba dzi o.^b

Nudaxowo.

19 Eye wòkplòm to monu, si le agbo la fe axa dzi la, heyi nunlawo fe xovi kòkòe, siwo le anyiehe gome la me; eye kpò da, te fea de le axa dzi le yetodofe gome. 20 Tete wògblo nam bena: Te fe siae nunlawo naḡa fodi-vosalā kple nuvòvosala le, eye afisiae woato nuduvosa le, ne womagatsòe ayi xòxònu kotoeto ana duko la nu nako o. 21 Emegbe wòkplòm yi xòxònu kotoeto, eye wòkplòm to xòxònu la fe dzogoe eneawo dzi, kpò da, xòxònu suesewo le xòxònu la fe dzogoe wo dzi. 22 Xòxònu suesewo le xòxònu la fe dzogoe eneawo dzi, wodidi abòklugui blane, eye wokeke abòklugui blaetš; dzidzeme deka li na xòxònu sue eneawo katā. 23 Wodo glikpoe fo xlā wo ame eneawo katā me, eye wodi mlekpui de glikpoeawo nu godoo va kpe. 24 Eye wògblo nam bena: Esia nye nudaxo, afisi afe la fe subolawo ada duko la fe akpeda-vosalā le.

Tsi, si do go tso gbedoxo la me.

47 Eye wòkplòm gbugbo yi xò la nu, eye kpò da, tsi le dzidzim le xò la fe kpui te do ta yedze fe gome; elabena xò la tro ḡo dze yedze fe gome; eye tsi la si to xò la fe dusikpa dzi do ta vosamlekpui la fe dzigbe gome. 2 Emegbe wòkplòm to anyiehegbo nu, eye megodš mo va agbo kotoeto, si dze ḡo yedze fe gome la nu; eye kpò da, tsi la le dzidzim le dusikpa dzi. 3 Eye nutsu la do do ta yedze fe gome helē dzidzeka de asi; edzidze abòklugui akpe deka, eye wòkplòm to

tsi la me, tsi la va se afòkòe. 4 Edzidze abòklugui akpe deka, eye wòkplòm to tsi la me, tsi la va se klotevi nu; eye wògadzidze abòklugui akpe deka hekplòm to tsi la me, tsi la va se ali. 5 Emegbe wògadzidze abòklugui akpe deka, tšisi wònye, nyemete nu tsoe o, elabena tsi la goglo, ale be deko woate nu afui, tšisi, si womate nu atso o la, wònye. 6 Eye wògblo nam bena: Amevi, èkpòea? Tete wòkplòm gbugbo to tšisi la nu. 7 Eye esi metro la, kpò da, ati gedewo mie de tšisi la fe goawo kple eve dzi fū. 8 Tete wògblo nam bena: Tsi sia si to yedze fe nutowo me, esi to tagba hedade nu atsiafu, si nye Dze fu la me, eye efe tsi atro zu tsi nyui. 9 Afisiafi, si to la de la, nu gbagbe, siwo katā vāna, agbo agbe, eye tamelāwo aso gbo fū; afisiafi, si to la va la, tsi la atro zu tsi nyui, eye nusianu, si gbo to la de la, agbo agbe. 10 Dòkplolawo ano eto tso En-Gedi vasede En-Eglayim, eye dòkplòfe wòazu; eme lāwo aso gbo kpaḡ-kpaḡ abe atsiafu gā me lāwo ene. 11 Ke efe siwo kple tawo metro o, ke boḡ dze ano wo me. 12 Ati tseku vovowowo amie de tšisi la fe goawo kple eve dzi, wo fe angbawo mayro o, eye wo fe tsetsewo nu matso o; woate ku yeye yleti sia yleti, elabena kòkòefe la wo fe tsi dzo tso; wo fe tsetse anye nududu, eye wo fe angbawo anye dzyogbe.^c

Anyigba la fe lifowo.

13 Ale Afeto Yehowa gbo esi: Lifo, siwo me miamā anyigba la do de Israel fe to wuievaowo nu la enye si: Yosef nexo /gome eve. 14 Amesiamē nexo abe no-via ene, elabena meko nye asi dzi ka atam be, matsòe na mia fofowo, eye anyigba sia nanye miafe domenyinu. 15 Anyigba la fe lifo le anyiehe gome enye si: Tso atsiafu gā la nu to Xetlon vasede Zedad,^a 16 Xamat, Berota, Sibrayim, si le Damasko fe lifo kple Xamat fe lifo dome, Xazer-Enon, si le Xauran fe lifo dzi. 17 Ale lifo la natso atsiafu nu vasede Xazer-Enon le Damasko fe lifo dzi, eye wòato anyiehe

^a Mo. III, 25, 10.

^b 45, 8, 9.

^c Mo. I, 14, 3.

^d Nyad. 22, 2.

^e Mo. I, 48, 5; Yos. 17, 17. ^f Yeel 4, 19; Zax. 14, 8; Nyad. 22, 1.

^g Mo. IV, 34, 2 v. 12.

^h 40, 3.

gome vasede Xamat fe lifo dzi; esia nye anyiehelifo. 18 Yedzeze gome enye si: Yordan nanye lifo le Xauran kple Damasko, Gilead kple Israel-nyigba dome; midzidzee tso lifo kemea nu vasede atsiafu la nu le yedzeze gome; esia nye yedzefekpa. 19 Dziehelifo natso Tamar vasede "dzrewotsila nu le Kades, eye wòato b̄t̄ouu la nu vasede atsiafu gā la nu; esia nye dziehelifo. 20 Atsiafu gā la nanye lifo le yetodofe gome tso lifo sia gb̄o vasede Xamat kasa; esia nye yetodofelifo. 21 Eye mīmā anyigba sia de mia n̄oawo dome de Israel fe toawo nu. 22 Ne miedzidze nu de edzi, be wòanye miafe domenynu la, mibu "amedzro, siwo le mia dome, eye wodzi viwo de mia dome la abe Israel-viwo fe afeviwo ene; woawo domenynu kpe de mia nu de Israel fe toawo dome. 23 Eye to, si me amedzroa le la, afimae miana efe domenynui do, Afeto Yehowa ye gbl̄e!

Anyigba la mamā.

48. Toawo fe nk̄owo nye esi: Tso anyiehe kekeake mlo de Xetlon-m̄o nu to Xamat vasede Xazer-Enon heɖe Damasko fe lifo de Xamat fe anyiehe gome; Dan nex̄o gome deka tso yedzeze vasede yetodofe. 2 Aser nex̄o gome deka de Dan fe lifo nu tso yedzeze vasede yetodofe. 3 Naftali nex̄o gome deka de Aser fe lifo nu tso yedzeze vasede yetodofe. 4 Manase nex̄o gome deka de Naftali fe lifo nu tso yedzeze vasede yetodofe. 5 Efrayim nex̄o gome deka de Manase fe lifo nu tso yedzeze vasede yetodofe. 6 Ruben nex̄o gome deka de Efrayim fe lifo nu tso yedzeze vasede yetodofe. 7 Yuda nex̄o gome deka de Ruben fe lifo nu tso yedzeze vasede yetodofe.

8 Adzo, si na ge miala la, n̄awo Yuda fe lifo nu tso yedzeze vasede yetodofe, wòakeke hab̄oklugui akpe blave v̄o at̄s, eye wòadidi abe gomeawo dometo deka ene tso yedzeze vasede yetodofe, eye k̄ok̄e fe la n̄awo etitina. 9 Adzo, si miana Yehowa, nadidi ab̄oklugui akpe blave v̄o at̄s, eye wòad-

keke ab̄oklugui akpe blave. 10 Adzo k̄ok̄e la nanye n̄un̄lawo to, wòadidi le anyiehe gome ab̄oklugui akpe blave v̄o at̄s, eye wòakeke le yetodofe gome ab̄oklugui akpe ewo, wòakeke le yedzeze gome ab̄oklugui akpe ewo, eye wòadidi le dziehe gome ab̄oklugui akpe blave v̄o at̄s, eye Yehowa fe k̄ok̄e fe la n̄awo etitina; 11 n̄un̄la, siwo nu woko, amesiwo nye Zadok-viwo, eye w̄ow̄o nye sub̄sub̄oɖ̄ow̄o, wome-tr̄o le yonyeme abe Lewi-viwo ene, esime Israel-viwo tra m̄o o la to wòanye. 12 Eye wòanye adzo, si wode le anyigba la nu na wo de Lewi-viwo fe lifo dzi ahanye nu k̄ok̄eto. 13 Lewi-viwo mex̄e de n̄un̄lawo fe lifo nu wòadidi ab̄oklugui akpe blave v̄o at̄s, eye wòakeke ab̄oklugui akpe ewo. Didime blibo la nanye ab̄oklugui akpe blave v̄o at̄s, eye kekeme nanye ab̄oklugui akpe blave. 14 Womekp̄o m̄o at̄so de adzra o, womaɖ̄o lii o, eye anyigba la fe nyuit̄o mayi de ame bubu si me o; elabena nu k̄ok̄e wònye na Yehowa. 15 Ke te fe mamlea, si keke ab̄oklugui akpe at̄s mlo de didime ab̄oklugui akpe blave v̄o at̄s nu la, nanye hahoo fe anyigba hena du la, wòanye nofe kple l̄anyiife, eye du la n̄awo titina. 16 Du la fe dzidzeme enye si: Anyiehe gome nanye ab̄oklugui akpe ene alafa at̄s, eye dziehe gome nanye ab̄oklugui akpe ene alafa at̄s, yedzeze gome nanye ab̄oklugui akpe ene alafa at̄s, eye yetodofe gome nanye ab̄oklugui akpe ene alafa at̄s.⁹ 17 L̄anyiife, si āno dua nu, nake le anyiehe gome ab̄oklugui alafa eve kple blaatās, eye le dziehe gome ab̄oklugui alafa eve kple blaatās, le yedzeze gome ab̄oklugui alafa eve kple blaatās, eye le yetodofe gome ab̄oklugui alafa eve kple blaatās. 18 Didime la fe sus̄oɖ̄e, si mlo de adzo k̄ok̄e nu hele ab̄oklugui akpe ewo le yedzeze gome kple ab̄oklugui akpe ewo le yetodofe gome la fe agble me nuwo nanye nuɖuɖu na dua fe agbledelawo. 19 Eye agbledela, siwo tso Israel fe toawo katā me le dua me la, nade agble de edzi. 20 Adzo blibo,

a Mo. IV. 20, 13.

b Mo. IV. 34, 5.

d 44, 15.

e Mo. II. 22, 20.

f 47, 15, 17.

g Nyad. 21, 16.

h 45, 1-8.

si miana, kpakple du la fe anyigba nanye abòklugui akpe blave vò atò le dzogoe eneawo me, eye adzò kòkòe wòanye. 21 Ke mamle, si le adzò kòkòe la kple du la fe anyigba fe goawo kple eve dzi la, nanye amegã la tò; amegã la tò nana abòklugui akpe blave vò atò la xa le yedzefe gome vasede yedzefe-lifo dzi, eye wòana abòklugui akpe blave vò atò la xa le yetodofofe gome vasede yetodofofe-lifo dzi ahasò kple toawo fe gomeawo; adzò kòkòe la kple xò kòkòe ia nana titina. 22 Lewi-viwo fe anyigba kple du la fe anyigba le amegã la tò dome, eye amegã la tò le Yuda fe lifo kple Benyamin fe lifo dome.

23 To mamleawo nye esi: Benyamin nexò gome deka tso yedzefe vasede yetodofofe. 24 Simeon nexò gome deka de Benyamin fe lifo nu tso yedzefe vasede yetodofofe. 25 Isaxar nexò gome deka de Simeon fe lifo nu tso yedzefe vasede yetodofofe. 26 Zebulon nexò gome deka de Isaxar fe lifo nu tso yedzefe vasede yetodofofe. 27 Gad nexò gome deka de Zebulon fe lifo nu tso yedzefe vasede yetodofofe. 28 Eye Gad fe lifo le

a 47, 19.

b 46, 7.

d Nyad. 21, 12, 13.

e 43, 7; Nyad. 21, 3.

dziehe gome nanye lifo, si tso "Tamar vasede dzrewòtsi la nu le Kades heto tònu la nu va ke de atsiaju gã la nu. 29 Esia nye anyigba, si dzi miadzidze nu do wòanye domenyinu na Israel fe toawo, eye esia nye wofe gome-wo, Afeto Yehowa ye gblæ.

Du kòkòe la fe noname kple efe agbowo gko.

30 Du la fe sefowo nye esi: Anyiehe gome le abòklugui akpe ene alafa atò. 31 Wotsò nkò na du la fe agbowo de Israel-toawo nu; agbo etò le anyiehe gome: Ruben-gbo deka, Yuda-gbo deka kple Lewi-gbo deka. 32 Yedzefe gome le abòklugui akpe ene alafa atò; agbo etò le enu, siwo nye: Yosef-gbo deka, Benyamin-gbo deka kple Dan-gbo deka. 33 Dziehe gome le abòklugui akpe ene alafa atò, eye agbo etò le enu, siwo nye: Simeon-gbo deka, Isaxar-gbo deka kple Zebulon-gbo deka. 34 Yetodofofe gome le abòklugui akpe ene alafa atò, eye agbo etò le enu, siwo nye: Gad-gbo deka, Aser-gbo deka kple Naftali-gbo deka. 35 Efe lolome le abòklugui akpe wuienyi, eye woawò dua tso gbemagbe dzi be "Yehowa le afima".

DANIEL FE AGBALĒ.

Daniel kple xòlɔawo hehe le Babel-fia fe hasã me, wofe nyatefetonnyenye kple nunya.

1 Le Yuda-fia Yoyakim fe fiadudu fe fe etòlia me la Babel-fia Nebukadnezar ho de Yerusalem nu, eye wòde to dee. 2 Eye Afeto la tso Yuda-fia Yoyakim kple Mawu fe afe me nua dewo de asi ns; ekplò wo yi efe mawu fe nɔfe le Sinear-nyigba dzi, eye wòtsò nuawo de efe mawu fe nudzradofofe. 3 Eye fia la de se na afedzikpòlawo fe amegã Aspenaz be, wòade nutsuviwo tso Israel-viwo dome, amesiwo tso fiafome kple bubumewo dome, 4 nutsuvi, siwo nu mewò afiaa deke na o, eye wodze deka, aɔanu le mo na wo, wodze si nu, nunya le tagbo na wo, eye wozã la, be woasubò le fiasã me, eye woafia Kaldeatwo

f Fia. II. 24, 1, 2.

g Fia. II. 20, 18.

h Mo. III. 11.

i Mo. I. 39, 21.

fe nunyòlò kple gbe wo. 5 Eye fia la do wofe gbesiagbe nududu na wo tso fia fe nududu kple wein me, ne woatsò anyi wofe fe etò; emegbe woasubò fia la. 6 Yuda-vi, siwo le wo dome la, wonye: Daniel, Xananya, Misael kple Azarya. 7 Eye afedzikpòlawo fe amegã tso nkò na wo: Daniel tse nye Beltsazar, Xananya tse nye Sadrax, Misael tse nye Mesax, eye Azarya tse nye Abed-Nego.

8 Ke Daniel do de ta me be, ye-mele fia fe nududu kple wein tso ge agblè kò do na ye dokui o, eye wòde kuku na afedzikpòlawo fe amegã, ne yemagagblè kò do na ye dokui o. 9 Eye Mawu na afedzikpòlawo fe amegã nyo dome na Daniel, eye wòde enu. 10 Eye afedzikpòlawo fe amegã gblò na

Daniel bena: Mele nye afeto fia, amesi do nududu kple nunono na mi la vɔm; elabena ne ekpo be, miafe mo di ku wu mia hatiwo to la, ekema nye tae nye ekem mietsɔ na fia la. 11 Tete Daniel gblo na dzikpola, si afedzikpolawo je amegã do Daniel, Xananya, Misael kple Azarya nu la bena: 12 Tee kpo kple wò dɔlawo nkeke ewo, ne woatsɔ amã na mí miadu kple tsi na mí miano. 13 Eme-gbe nade nku de miafe nonome kple nɔtsuvi, siwo dua fia je nududu la je nonome, eye alesi nakpo la, nenema nu nawo na wò dɔlawo do. 14 Eye wòdo to wo le nya sia me hetee kpo kpli wo nkeke ewo. 15 Le nkeke ewo megbe la wofo nonome nyo, eye woklã wu nɔtsuvi, siwo katã dua fia je nududu. 16 Tso gbe magbe dzi dzikpola la de wofo nududu kple wein, si woɔo na wo la da, eye wona ama wo. 17 Eye Mawu na nunya kple gomesese nɔtsuvi ene siawo le nononɔvo vovowo kple nunya gome; ke Daniel ya nya nute gawo katã kple drẽwo gome.^b

18 Esi yeiyi, si fia la de se be, woakplo wo ve, de la, afedzikpolawo je amegã kple wo va Nebukadnezar nku me. 19 Eye esi fia la fo nu kpli wo la, womekpo amea deke le wo katã dome, si de Daniel, Xananya, Misael kple Azarya nu o; eye wosubɔ le fia la nku me. 20 Eye nya sia nya, si fia la bia wo le nunya kple gomesese gome la, ekpo be, wofo efe fiadu fe blibo la je dzotawo kple bokonowo katã ta zi gbɔ zi ewo. 21 Eye Daniel tsi anyi vasede fia Kores je afe gbãto me.

Daniel de Nebukadnezar je drẽ le xexeme fiadu fe amawo kple Mawu je fiadu fe mavo la gu gome ne, eye wodoe de dzi nɔtsu.

2. ^aLe Nebukadnezar je fiadu fe je fe evelia me la Nebukadnezar ku drẽ, eye wòdo haha, ale be alɔ bu dee. 2 Tete fia la de se be, woayɔ dzotawo kple bokonowo, gbesalawo kple Kaldeatowo ve, ne woade drẽ la gome na fia la; eye wova hetsi tre de fia la nku me.^b 3 Eye fia la gblo na wo bena: Meku drẽ, eye drẽ la gomesese na medzo haha.

^a 3, 9.

^b Xez. 28, 3.

^d Ezra 1, 1.

^e 1, 17, 20.

^f kp. 24.

^g kpo 7.

^h Yes. 47, 12, 13.

4 Tete Kaldeatowo fo nu kple fia la de Aram-gbe me bena: ^aFia la nenɔ agbe tegbee! Li drẽ la na wò dɔlawo, ekema miade egome na wò. 5 Fia la do nu na Kaldeatowo gblo bena: Tame, si me do, enye si: Ne mieli drẽ la, eye miade egome nam o la, ekema woafli mi kakakake, eye miafe afewo azu adukpo. 6 Ke ne mieli drẽ la, eye miade egome la, ekema miawo nunana vovovowo kple bubu gede tso gbonye, eyata milli drẽ la, eye mide egome. 7 Wo do nu zi evelia gblo bena: Fia la neli drẽ la na efe dɔlawo, ekema miade egome. 8 Fia la xɔ edzi gblo bena: Medze sii keg be, yeiyi ko dim miele, elabena miekpo be, me do tame kplikpaa. 9 Ke ne mieli drẽ la nam o la, ekema afiatso tso deka koe le mia nu; elabena de miedo gbe di, be miagblo alakpanyawo kple nya gbe-gblẽwo le nɔkunya me, vasede esime yeiyi la nu nayi. Eyata milli drẽ la nam, ekema madze sii be, miade nu ade egome hã nam. 10 Kaldeatowo do nu na fia la gblo bena: Amegbetɔa deke mele anyigba dzi, si ate nu ade nusi fia di la gome o; eye fia gã sɛnua deke meli, si bia nusiawo tɔgbe tso dzotawo, bokonowo kple Kaldeatowo si me kpo o. 11 Nusi dim fia le la sesẽ, eye amea deke meli ate nu ade egome na fia la o, negbe mawuwo ko, amesiwo je nɔfe mele kodzogbeawo dome o. 12 Tete dzi ku fia la, eye wòdo domedzoe nɔtsu hede se be, woawu Babel-nunyalawo katã. 13 Eye esi wode se be, woawu nunyalawo la, wodi Daniel kple ehatiwo hã, be woawu.

14 Tete Daniel tso ^cnunya kple gomesese fo nu kple fia nu srafowo je amegã /Aryox, amesi ho be, yeawu Babel-nunyalawo la. 15 Eye wògblo na fia je avafia Aryox bena: Nukatae fia la de se sesẽ sia do? Tete Aryox to nya la na Daniel. 16 Eye Daniel yi fia la gbɔ da de kuku ne be, wòna azã ye, ne yeade drẽ la gome na fia la. 17 Eme gbe Daniel yi afe me, eye wòto nya la na efe hatiwo Xananya, Misael kple Azarya; 18 ne woabia amenuveve le

dzifo je Mawu la si le nya ɣayla sia ta, ne womagawu Daniel kple efe hatiwo akpe de Babel-nunyalama mawo nu o. 19 Tete ^awode nya ɣayla la fia Daniel le nutege me le zã. Eye Daniel kafu dzifo Mawu la. 20 Eye Daniel xɔ edzi gbɔ bena: Woakafu Mawu je n̄kɔ tso mavɔ me yi de mavɔ me, elabena etɔe nye nunya kple n̄sɛ. 21 Eyae d̄ɔa li ɣeyiɣiwo kple azã-gbewo, b̄ɔɔa fiawo le zi dzi, eye wòd̄ɔa fiawo zi dzi, enaa nunya nunyalawo kple sidzedze nugomeselawo; 22 eɔea nusi me goglo, kple nu ɣayla fiana, enya nusi le viviti me, elabena kekeli le egbo. 23 Fofonyewo je Mawu, meda akpe na wò, eye mekafu wò, be n̄na nunya kple n̄sɛ, eye n̄ɛde nusi miɛbɔa wò la fiam; elabena fia je nyae n̄ɛde fia mi! 24 Tete Daniel yi ^dAryox, amesi fia la d̄ɔ, be wòawu Babel-nunyalawo la gbɔ, eye wògbɔ n̄sɛ bena: Megawu Babel-nunyalawo o; ke boɲ kplɔm yi fia la gbɔe, eye made dr̄ɛe la gome na fia la. 25 Eye Aryox kplɔ Daniel yi fia la gbɔ enumake hegbɔ n̄sɛ bena: Mekpɔ n̄tsua de le Yuda-viwo je aboyomewo dome, amesi be ye, yea de dr̄ɛe gome na fia. 26 Fia la xɔ edzi gbɔ na Daniel, amesi n̄kɔ nyi dr̄ɛe, si meku la, eye nade egome nam vavãa?

27 Daniel d̄ɔ nu na fia la gbɔ bena: Nya ɣayla, si dim fia le la, nunyalawo, bokɔnɔwo, dzotɔwo kple dzinuvi menyalawo mate nu ade egome na fia la o. 28 Ke Mawu de le dzi me, amesi dea nya ɣaylawo de go, eye eyae de nusi gbɔna dzɔdzɔ ge gbadegebe la fia fia Nebukadnezar. Wò dr̄ɛekuku kple n̄tege, si va ta me na wò le wò aba dzi la, enye si: 29 Wò fia, èle tame bum le nusi gbɔna dzɔdzɔ ge le ɣeyiɣi siawo megbe la nu le wò aba dzi, eye ^eamesi dea nya ɣaylawo de go la, de nusi gbɔna dzɔdzɔ ge la fia wò. 30 Ke nye la, ^hmenye esi nunya le asinye wu agbagbeawo katã ta, wode nya ɣayla sia fiam d̄ɔ o, ke boɲ, be woade egome na fia la, eye nadze si wò dzimesusuwo. 31 Wò fia, èd̄ɔ n̄ku anyi, eye n̄kɔ le-

a kp. 30.

b 4, 14, 22, 25.

d kp. 14.

e Exz. 26, 7.

f Yer. 27, 6.

g kp. 22.

h Mo. I. 41, 16.

i 7, 14, 27; Yer. 9, 6.

gba gãa de; legba la lolo, eye efe dzodada teje mekɔ o, ele tsitrenu de n̄kuwò me, eye efe n̄nɔme dzi n̄ɔ. 32 Legba sia fe ta nye sika nyuitɔ, efe akɔta kple efe abowo nye klosalo, eye efe fodo kple ali nye akɔbli; 33 efe atawo nye gayibɔ, efe afowo je akpaa dewo nye gayibɔ, eye akpaa dewo nye tsu. 34 Eye esi n̄ɛle ekpɔm la, kpea de, si menye ame fe asie dae o la, ge va dze legba la fe afɔ, si nye gayibɔ kple tsu la dzi, eye wògbãe gudugudu. 35 Ale gayibɔ kple tsu, akɔbli, klosalo kple sika wogbã gudugudu, eye wozu abe tsro le lugboje le dzomeɲoli ene, ya kplɔ wo dzoe, eye womegakpɔ wo teje o; ke kpe, si dze legbaa dzi la, zu to gãa de hexo anyigba blibo la dzi.

36 Dr̄ɛe la nye esia. Azɔ mia-de egome na fia la. 37 Wò fia, si nye ^efiawo je fia, amesi dzifo je Mawu la tso fiaduɔ, n̄sɛ, kamesesɛ kple bubu na, 38 wò amesi wòtɔ nu gbagbewo katã, amegbetɔwo, /gbemelãwo kple dzifoxewo de asi na, eye wòtɔ wò d̄ɔ afeto de wo katã nu la, wòe nye sika ta la. 39 Ke fiaduɔe bubu ava de yowòme, si anɔ ɔee wu tɔwò; emegbe fiaduɔe et̄ɔlia ava, si nye akɔblitɔ, eye wòadu anyigba blibo la dzi. 40 Fiaduɔe enelia asesɛ abe gayibɔ ene, elabena gayibɔ foa nuwo katã, eye wògbãa wo gudugudu; alesi gayibɔ gbãa nui la, nenema wòawo ekemeawo katã, eye wòagbã wo gudugudui. 41 Esi n̄kɔ be, afowo kple afɔbideawo je akpaa dewo nye tsu, eye akpaa dewo nye gayibɔ la, nenema fiaduɔe la amãe; gayibɔ je sesɛ anɔ eme, elabena èkpɔ gayibɔ kple tsu wotsaka. 42 Alesi afɔbideawo je akpaa dewo nye gayibɔ, eye akpaa dewo nye tsu la, nenema fiaduɔe la je akpaa de asesɛ, eye akpaa de masesɛ o. 43 Eye alesi n̄kɔpɔ gayibɔ kple tsu wotsaka la, nenema wotsaka kple amegbetɔwo je fomeawo, ke womalɛ de wo n̄ewo nu o, abe alesi gayibɔ kple tsu menya tsakana o ene. 44 Le fia mawo n̄li la dzifo je Mawu la adɔ fiaduɔe de anyi, si matsr̄ɔ igbedegbede o, eye efe fiaduɔe mayi de dukɔ bubua deke

si me o;^a agbā fiaduḡe mawo katā, eye wòagblē wo, ke eya ḡuto ano anyitegbee. 45 Elabena èkpòkpèe de, si ame fe asi meda o la, ge tso to dzi va gbā gayibo, akòbli kple tsu, klosalo kple sika la. Mawu gā lae de nusi gbóna gbade-gbe la fia fia la. Drōe la le eme, eye efe gòmedede le etefe.

46 Tete fia Nebukadnezar tso mo anyi hede ta agu de Daniel ḡku me, eye wòde se be, woasa vo, eye woado dzudzò vevòe nɛ. 47 Tete fia la gblo na Daniel bena: Nyatefee, miafe Mawu la enye mawuwo dzi. Mawu kple fia wo dzi Afeto kpakple nya yaḡlawo defiala; elabena ète ḡu de nya yaḡla sia fia. 48 Eye fia la de bubu Daniel ḡu, eye /wòtso nunana gā gedewo nɛ, etsòe do Babel-nyigba blibo la nu, eye wòtsoe do Babel-nunyalawo katā fe tatse. 49 Eye Daniel de kuku na fia la wòtso Babel-nyigba fe dzidudu-ḡwo de asi na Sadrax, Mesax kple Abed-Nego. Ke Daniel ḡuto ya nò fiafe me.

Dutsu etḡawo le kpodzo me.

3. Eye fia Nebukadnezar wò sika-legba wòkò abòklugui blaade, eye wòeke abòklugui ade; eye wòtsoe li anyi de Dura-bali la me le Babel-nyigba dzi. 2 Eye fia Nebukadnezar do amewo do da, be woadafo amegāwo, anyigba dzi nunlawo, avafiawo, vònuḡròlawo fe amegāwo, nudzikpòlawo, sefiawo, vònuḡròlawo kple anyigba-wo fe dzidudu doḡwòlawo katā nu fu, newoava akò legba, si fia Nebukadnezar li anyi la ḡu. 3 Tete amegāwo, anyigba dzi nunlawo, avafiawo, vònuḡròlawo fe amegāwo, nudzikpòlawo, sefiawo, vònuḡròlawo kple anyigba wo fe dzidudu doḡwòlawo katā fo wo do-kui nu fu, be woako legba, si fia Nebukadnezar li anyi la ḡu, eye wòtsi tre de legba, si Nebukadnezar li anyi la ḡu. 4 Eye gbefādela do ḡli sesie bena: Mi dukowo, anyigba dzi dukowo kple gbegbògblo wo, wole se dem na mi be: 5 Ne miese kpèwo, dzewo, ga kasaḡkuwo, kasaḡkuwo, saḡkuwo, venowo fe dzewo kpakple saḡku fomevi vovovowo fe didi

^a Kor. I, 15, 24; Nyad. 11, 15.

^b kp. 34.

^d 3, 29; Yos. 2, 11; Fg. 86, 8; Yos. 42, 8, 9.

^e 6, 13.

^f kp. 6.

^g 3, 12.

^h 2, 49.

ⁱ Fia. II, 18, 35.

^k Pa. 68, 12.

la, miadze klo ado gbe da na sika-legba, si fia Nebukadnezar li anyi la! 6 Ke amesi medze klo do gbe da o la, woatsòe afu gbe de kpo, si me dzo le bibim le la mēnumake! 7 Eyata esi dukowo katā, anyigba dzi dukowo kple gbegbògblo wo nya se kpèwo, dzewo, ga kasaḡkuwo: kasaḡkuwo kple saḡkuwo kpa' le saḡku fomevi vovovowo fe didi ko la, wo katā wodze klo hedo gbe da na sikalegba, si fia Nebukadnezar li anyi la.

8 Enumake Kaldea-ḡutsuwo va tso Yudato wo nu. 9 Eye wo xo edzi gblo na fia Nebukadnezar bena: Fia nenò agbe tegbee! 10 Wò fia, ède se bena, ne amesimese kpèwo, dzewo, ga kasaḡkuwo, kasaḡkuwo, saḡkuwo kple venowo fe dzewo kpakple saḡku fomevi vovovowo fe didi la, woadze klo ado gbe da na sikalegba la; 11 ke amesi medze klo hedo gbe da o la, woatsòe afu gbe de kpodzo, si le bibim la me. 12 Yuda-ḡutsu, asiwo nètso do Babel-nyigba fe dzidudu do nu: Sadrax, Mesax kple Abed-Nego la, fia fe se la metsò fu lā me na wo o, womesubò wò mawuwo o, eye wòmedo gbe da na sikalegba, si neli anyi la o. 13 Enumake Nebukadnezar de se le doḡmedzoe kple dziku me be, woadaḡkpo Sadrax, Mesax kple Abed-Nego vs; eye wokplo ḡutsu siawo vs na fia la. 14 Tete Nebukadnezar xo edzi gblo na wo bena: Sadrax, Mesax kple Abed-Nego, vavāe miegbe be, yewomasubò nye mawu, eye miado gbe da na sikalegba, si meli anyi la oa? 15 Eyata mi do do! Ne miese kpèwo, dzewo, ga kasaḡkuwo, saḡkuwo, venowo fe dzewo kple saḡku fomevi vovovowo fe didi la, ekema miadze klo ado gbe da na legba, si mewo la; ke ne miedo gbe da nɛ o la, ekema woatsò mi afu gbe de kpodzo bibi la me enumake. Mawu kae ate ḡu ade mi tso asinye me? 16 Tete Sadrax, Mesax kple Abed-Nego wo do ḡu gblo na fia la bena: Nebukadnezar, nya sia ḡu do do meve mi o. 17 Kpo da, mia Mawu, si subom miele la, ate ḡu ade mi tso kpodzo bibi la me, eye wòate

nu ade mí tso wò fia si mie. 18 Ke ne menò alea o hã la, fia, nyae be, miele wò mawuwo subò ge akpò gbede o, eye míado gbe da na sikalegba, si neli anyi la o.^a

19 Tete dzi ku Nebukadnezar vevie, eye efe mo trò de Sadrax, Mesax kple Abed-Nego nu; eye wòde se be, woado dzo de kpò me zi gbò zi adre wu alesi wo-doe tsã. 20 Eye wòde se na ñutsu sesè, siwo le efe avakò me la be, woabla Sadrax, Mesax kple Abed-Nego atso afu gbe de kpò-dzo bibi la me. 21 Tete ñutsuawo bla wo, wofe agbotso, dzi-wuiwo kple awu olayawo kpa-kple avowo le wo nu, wotsò fu gbe de kpòdzo bibi la me. 22 Eye dzofadewo wu ñutsu, siwo kplò Sadrax, Mesax kple Abed-Nego yii la, elabena fia fe se la sesè, eye wodo kpòdzo la wògbò eme. 23 Ìnutsu etòawo: Sadrax, Mesax kple Abed-Nego wole babla wotsò fu gbe de kpòdzo bibi la me.

24 Tete fia Nebukadnezar fe nu ku, eye wòso zi òka kplá gbò na efe adagudelawo bena: È me-nye ñutsu etòe mièbla tso fu gbe de dzoa me oa? Wòdò nu gbò na fia la bena: E, fia! 25 Exò edzi gbò bena: Kpò da, mele ñutsu ene kpòm, ka tu le wo nu, eye wole tsatsam le "dzoa me, eye womexò abi o; enelia fe nòmme le abe mawuwo fvi tó ene. 26 Tete Nebukadnezar te de kpòdzo bibi la nu hexò edzi gbò bena: Sadrax, Mesax kple Abed-Nego, mi dzifooitò la viwo, mido va! Enumake Sadrax, Mesax kple Abed-Nego wodo tso dzoa me. 27 Eye amegãwo, anyigba dzi nunolawo, avafiawo kple fia fe adagudelawo fo wo dokui nu fu, eye wode ñku de ñutsuawo hekpo be, dzo mewò naneke ñuti na wo o, eye wofe taða mefiã o, naneke mewò wofe awuwo o, eye dzo meò le wo nu o.^k

28 Tete Nebukadnezar xò edzi gbò bena: Woakafu Sadrax, Mesax kple Abed-Nego fe Mawu la, "amesi dò efe dola da, be wòde efe subòla, siwo dola nu de egu, wo amesiwo da fia fe nya dzi, eye wotsò wo dokui na, be yewomagasubò mawu bubua deke alo

ado gbe da nò akpe de yewofe Mawu la nu o. 29 Eyata se, si dem mele, enye si: Ne amea de gbò nya tovoa de de Sadrax, Mesax kple Abed-Nego fe Mawu nu le dukòwo, anyigba dzi dukòwo kple gbegbòglòwo katà dome la, woaflii kakakaks, eye efe afe azu adukpo; elabena "mawu bubua deke meli ate nu ade ame abe eya ene o. 30 Emegbe fia la na eme nyo na Sadrax, Mesax kple Abed-Nego le Babel-nyigba dzi.

31 Fia Nebukadnezar fe nya na dukòwo katà, anyigba dzi dukòwo kple gbegbògbò, siwo le anyigba blibo la dzi, enye si: Eme nenyò na mi! 32 Enye nye didi be, matsò dzezi kple nukunu, siwo Mawu dzifooitò la wò nam la, ade gbe fãe. 33 Efe dzeziwo lolo, eye efe nuku nuwo tri akò loo! Efe "fiadufe enye fiadufe mavò, eye efe dzidudu le fomewo katà me!

Nebukadnezar fe sedede le dròe bubu ñuti kple egomedege.

4. Nye Nebukadnezar menò afe-nye me bókò, eye meðu agbe le nye fiasã me. 2 Meku dròe, eye wòna medzo haha, nye tame-susuwo le nye aba dzi kple nye ñutegawo na dzidzi fom. 3 Eye mede se be, woakplò Babel-nunyalawo katà vè nam, ne woade dròe la gòmè nam. 4 Tete dzotòwo, bokòkòwo, Kaldeatòwo kple gbesalawo va, eye meli dròe la na wo, ke womede egòmè nam o.⁹ 5 Mlòeba la Daniel, amesi tso nye mawu Beltsazar ñkò, eye mawu kòkòewo fe "gbògbò le eme la, va gbònye, eye meli dròe la nò be: 6 Wò Beltsazar, dzotòwo fe tató, wò amesi me mawu kòkòewo fe gbògbò le menya, eye "nya yaxlã deke mele vivi me de wò o, gbò nye ñutega, si mekpò le dròe me la, eye nade egòmè. 7 Ìutega, si mekpò le nye aba dzi, enye si: Medò ñku anyi, eye kpò da, atia de le anyigba titina, si kò ñutò.¹ 8 Ati la lolo, eye wò-sesè, ekò datò dzingoli ke, eye wòwu vasede anyigba blibo la fe mlòenu. 9 Efe angbawo nyo, efe tsetsewo sò gbò, eye wònye nududu na nuwo katà; gbemelãwo nò efe vòvòli te, "dzifoxewo wò

^a Mo. II. 20, 3-5.

^b 2, 47.

^d 6, 27.

^e Yes. 43, 2.

^f kp. 28.

^g 2, 2.

^h 5, 11, 14.

ⁱ Xez. 28, 3.

^k Heb. 11, 24.

^l Xez. 31, 3-14.

ⁿ 6, 23.

^o kp. 18; Xez. 17, 22.

ato de efe alowo me, eye wònyi
 utiláwo katá. 10 Eye meḍo nku
 anyi le nutege, si mekpò le nye
 aba dzi la me, kpò ḍa, dzola kò-
 koea de ò tso dzifo 11 hedo òli
 sesie gblo bena: ^aMilá ati la, eye
 mitso efe alowo, mido dzodzo efe
 angbawo, eye mikaka efe tsetse-
 wo hlè, minyá gbemeláwo ḍa le
 ete kple dzifoxewo ḍa leefe alow-
 o me! 12 Ke migblè efe takpoea
 de to me, eye mide gayibo- kple
 akòbli kòkòkòsòe de gbe dama
 me, dzifo zāmu nafo, eye eya kple
 gbemeláwo naḍu anyigba dzi gbe.
 13 Woade amegbetò fe dzi le eme
 ahatsò lā fe dzi ne, vasede esime
 bazā adre nu nava yi ne. 14 Esia
 nye dzolawo fe tamedodo, eye
 kòkòtò la fe se enye nya sia, ne
 agbagbeawo nadze si be, dzifo-
 vito la kpò nusè ḍu amegbetowo
 fe fiadufewo dzi, amesi dze enu
 la, wòtsò wo nana, eye ate nu
 atso ame tsewo aḍo wo nu. 15
 Esia nye drè, si nye fia Nebu-
 kadnezar meku; Beltsazar, de eg-
 me nam, elabena nunyala, siwo
 katá le nye fiadufe me la, mete
 nu de egome nam o; ke wò la
 àte nu aḍe egome, elabena mawu
 kòkòwò fe gbogbo le mewò.

a kp. 20.

b 7, 25.

d Lod. 19, 17;
Mat. 5, 7; 19, 21.
e 2, 21.

16 Tete Daniel, amesi nku nye
 Beltsazar la fe nu tsi tì sè, eye
 efe susuwo do ḥḍzi ne. Eye fia
 la xò edzi gblo bena: Beltsazar,
 drè la kple egomedeḍe megadzi
 ḥḍ na wò o. Beltsazar ḍo enu
 gblo bena: Nye afeto, drè la nedì
 wò ketowo nu, eye egomedeḍe
 nedì wò futowo nu! 17 Ati gā
 lolò, si nèkpò wòkò ḍato dzingòli,
 eye wòvu de anyigba blibo la dzi,
 18 efe angbawo nyo, efe tsetsewo
 sò gbò, eye wònye nuḍudu na nu-
 wo katá, gbemeláwo nò ete, eye
 dzifoxewo wò ato de efe alowo
 me la, 19 enye wò fia, amesi tri
 ako, eye nusè le nuwò, wò gā-
 nyenye ḍato dzingòli, eye wò nusè
 de anyigba fe mlòenu ke. 20 Eye
 esi fia la kpò dzola kòkoea de wò-
 ò tso dzifo gblo bena: Milá ati
 la, eye migblèe; ke mina efe ta-
 kpoea natsi to me, eye mide ga-
 yibo- kple akòbli kòkòkòsòe de gbe
 dama me, dzifo zāmu nafoe, eye
 eya kple gbemeláwo naḍu nu, va-
 sede esime azā adre nu nava yi

f Lod. 15, 18;
Dcs. 12, 22.

g 5, 21.

h 3, 22.

ne la, 21 fia, egomedeḍe enye si,
 eye dzifovito fe tamedodo, si le
 nye afeto fia dzi va ge la, enye
 si: 22 Woanyā wò ḍa le amegbe-
 towò dome, eye ànò gbemeláwo
 gbò, woana gbe wò naḍu abe
 nyitsu ene, eye woana dzifo zā-
 mu nafo wò, vasede esime azā
 adre nu navi na wò, ne nadze
 sii be, dzifovito la kpò nusè de
 amegbetowo fe fiadufewo dzi, eye
 amesi dze enu la, eyae wòtsò
 wo nana. 23 Eye esi wode se be,
 ati la fe takpoea nesuso la, eya
 nye be, wò fiadufe la atsi anyi na
 wò, ne nadze sii be, dzifo si me
 nusè le. 24 Eyata fia, na nye ada-
 ḥḍede nadze nuwò: Tso dzodzo-
 nyenye fle wò nuwò tae, eye
 natsò adomenyowowò na ame da-
 hewo fle wò vodadawo tae; amea
 de menya nu o àgbò de eme ete
 fiadufewo dzi, eye ate nu atso
 ame tsewo aḍo wo nu. 15 Esia
 nye drè, si nye fia Nebukadnezar
 meku; Beltsazar, de egome nam,
 elabena nunyala, siwo katá le nye
 fiadufe me la, mete nu de egome
 nam o; ke wò la àte nu aḍe egome,
 elabena mawu kòkòwò fe gbogbo
 le mewò.

Fia Nebukadnezar fe tsukuku kple bobodanyi.

25 Nusiawo katá va fia Nebu-
 kadnezar dzi. 26 Le dzinu wuieve
 megbe, esime fia la le tsa òim le
 fiasā ta me le Babel la, 27 exò edzi
 gblo bena: De menye esia nye
 Babel gā, si metsò nye nusè tria-
 kò la tsoe, ne wòanye fia nòfe kple
 nye atsyò fe bubu oa? 28 Esi
 fia la mekpò de nu le nyaa me
 o la, gbe ò tso dzifo be: Fia Nebu-
 kadnezar, xò gbe se: Woxò fia-
 dufe la le asiwò; 29 woanyā wò
 le amegbetowo dome, eye ànò
 gbemeláwo gbò, woana gbe wò
 naḍu abe nyitsu ene, vasede esi-
 me azā adre nu nava yi na wò,
 eye ^hnadze sii be, dzifovito la kpò
 nusè de amegbetowo fe fiadufe-
 wo dzi, eye amesi dze enu la, eyae
 wòtsò wo nana. 30 Enumake nya
 la va me na Nebukadnezar; wo-
 nyāe ḍa le amegbetowo dome,
 eḍu gbe abe nyitsu ene, eye dzifo
 zāmu foe, vasede esime efe ḍa
 to abe hōwo fe fu ene, eye efe
 fe to abe xewo to ene.

31 Esi azā de la, nye Nebukad-
 nezar mefò mo dzi, nye mo gako,
 eye meda akpe na dzifovito la,
 mekafo amesi le agbe tegbee la,
 eye mede bubu enu, eya amesi
 fe ^ddzidudu li tegbee, eye efe fia-
 dufe le fomowo katá me. 32 Anyi-
 ḍadzitowo katá medì naneke ne
 o, eye wòwò dzifo nu nuwo kple

anyigbadzitowo alesi dze enu, eye amea deke meli alé efe asi agblo be, nuka nye esi wóm nèle há o. 33 Nye mo gako le yemayi, eye nye fiadufe fe bubu, nye putikókœ kple nye atsyô gasu asinye; nye adanudelawo kple nye amegāwo di yonyeme mɔ, wogatsom do nye fiadufe la nu, eye nye gānyenye sɔ gbo de dzi. 34 Eyata nye Nebukadnezar makafu dzifo fia la, made bubu enu, eye mada akpe nɛ; elabena efe nuwɔwɔwo katā le etefe, efe mowo dzo, eye wòbɔbɔa ɔɔadalawo de anyi.

Belsazar fo aglotutu; nuku nuɔɔlo de gli nuti; Daniel de egome.

5 Fia ɔBelsazar tu aglo gāa de na efe amegā akpewo, eye wòno wein le ame akpawo ŋku me. 2 Eye esi Belsazar mu aha la, ede se be, woadatsɔ sikanu kple klosalonu, siwo fofoa Nebukadnezar fo tso gbedoxɔ me le Yerusalem la vɛ, ne fia la kple efe amegāwo, srɔawo kple efe ahiāwo nano nu le wo me. 3 Tete wodatsɔ sikanu, siwo wofɔ le Mawu fe afe fe gbedoxɔ me le Yerusalem la vɛ, eye fia la kple efe amegāwo, srɔawo kple efe ahiāwo no nu le wo me. 4 Wono wein, eye wokafu mawu, siwo nye sika, klosalo, akɔbli, gayibo, ati kple kpe. 5 Enumake kasia amegbetɔ fe asibide va ŋlo nu de fiasā la fe gli, si wosi akalo na la ŋu le akaditia ŋgodze. Eye esi fia la kpo asi, si ŋlo nua la, 6 fia la fe mo fu tititi, eye efe tamesusuwo do ŋodzi nɛ, efe ali me ka tso, eye efe klowo le wo nɔewo fom kpakpa. 7 Tete fia la do ɔli sesie be, 8 woayɔ bokɔnɔwo, Kaldeatɔwo kple dzotɔwo vɛ. Eye fia la xɔ edzi gblɔ na Babel-nunyalawo bena: Amesɔ axlɛ nuɔɔlo sia, eye wɔɔade egɔme nam la, woata adabe nɛ, woade sika kɔsɔkɔsɔ kɔ nɛ, eye wɔɔanye etɔlia adu dzi le nye fiadufe la me. 8 Enumake fia fe nunyalawo katā va, ke womete ŋu xlɛ nuɔɔlo la, ne woahayi egome de ge na fia la o. 9 Tete vɔvɔ do fia Belsazar, eye efe mo fu tititi, eye dzidzi fo efe amegāwo.

a 4, 5.

b 5, 20; Lu. 1, 51; 18, 14.

d 7, 1.

e Kex. 28, 3.

f 1, 2; Kron. II 36, 10.

g 2, 2; 4, 2. h 2, 37; 4, 22.

10 Eye fia dada yi aglotufe la le fia la kple efe amegāwo fe nya la ta. Tete fia dada xɔ edzi gblɔ bena: Fia nɛnɔ agbe tegbee! Wò tamesusuwo megado ŋodzi na wò o, eye wò mo megafu tititi o! 11 Dutsua de le wò fiadufe la me, amesi me mawu kɔkɔewo fe ɔgbo-gbo le. Le fofowò ŋoli la wokpo sidzedze, gɔmesese kple nunya le esi abe mawuwo fe nunya ene, eye fofowò, fia Nebukadnezar, tsɔe do dzotɔwo, bokɔnɔwo, Kaldeatɔwo kple gbesalawo fe tatɔe, 12 elabena gbɔgbɔ triako, sidzedze kple nunya le esi, eye wò dea drɔewo, adzowo kple nya manyatanuwo gome; eyama nye Daniel, amesi fia la tso ŋko na be Beltsazar. Eyata woayɔ Daniel vɛ, ekema ade egome. 13 Tete wokplo Daniel vɛ na fia la. Eye fia la xɔ edzi gblɔ na Daniel bena: Wòe nye Daniel tso Yuda fe aboyovi, siwo fofonye fia kple tso Yuda vɛ la domea? 14 Mese le ŋuwò be, mawuwo fe gbɔgbɔ le mewò, eye sidzedze, gɔmesese kple nunya triako le asiwò wokpo. 15 Azɔ wokplo nunyalawo kple bokɔnɔwo vɛ nam, be woaxlɛ nuɔɔlo sia, eye woade egome nam, ke womete ŋu de nu sia gome nam o. 16 Mese le ŋuwò be, ɛdea nu gome, eye nɛdea nya manyatanuwo gome. Ne ète ŋu xlɛ nuɔɔlo sia, eye nɛde egome nam la, àta adabe, àdo sika kɔsɔkɔsɔ de kɔ, eye ànye etɔlia adu dzi le nye fiadufe la me.

17 Daniel do ŋu gblɔ na fia la bena: Wò nunanawo nɛnɔ anyi na wò, eye natsɔ wo na ame bubu! Ke maxlɛ nuɔɔlo la na fia la, eye made egome nɛ. 18 Fia, Mawu dzifovito tso ɔfiadufe, gānyenye, bubu kple putikókœ na fofowò Nebukadnezar. 19 Vɔvɔ do dukɔwo katā, anyigba dzi dukɔwo kple gbegbɔgbɔlɔwo, eye wɔdzo nyanyanya le ŋusɛ, si wonae la ta; ne elɔ la, ewua ame, ne elɔ la, exɔa ame de agbe; ne elɔ la, edoa ame de dzi, eye ne elɔ la, ebɔbɔa ame de anyi. 20 Ke esi efe dzi do edokui de dzi, eye efe gbɔgbɔ sɛ ta me hede asi dàda me la, wotutui tso efe fiadufe fe fiazikipui la dzi, eye woxɔ bubu

le esi.^a 21 Wonyāe le amegbetowo dome, eye efe dzi zu abe lā tō ene, eno gbetedziwo gbō, wona gbee wōdū abe nyitsu ene, eye dziwo zānu foe, vasede esime wōdze sii be, ^bMawu dziḡovito la kpō ḡusē de amegbetowo fe fiadufe wo dzi, eye amesi dze egu la, eyae wōtsone na. 22 Ke wō, via Belsazar, mēbōbō wō dzi de anyi o, evō wōnye ēnya nusiawo katā hafi. 23 Edo ḡokuiwō de dzi de dziḡo fe Afeto la ḡu, eye wofō efe ^cafe me nuwo ve na wō, mia kple wō amegāwo, srōwōwo kple wō ahiawo mieno wein le wo me, eye nēkafu mawu, siwo nye klosalo, sika, akōbli, gayibo, ati kple kpe, siwo /mekpōa nu o, womesea nu o, eye womedzea si nu o; ke Mawu, amesi si me wō agbe kple wō mowo katā le la, mēde bubu eya ḡu o. 24 Eyata wōdō asi sia ḡa, wōva ḡlō nusia ḡo. 25 Nusi wōḡlō la enye si: Mene, mene, tekēl, ufarsin. 26 Nya la ḡome enye si: Mene: Mawu xlē wō fiadufe, eye wōdo nuwuwu na wō. 27 Tekel: Woda wō le nudanu me, ke ēle hodzoe akpa. 28 Peres: Woamā wō fiadufe la atso na Mediatowo kple Persiatowo. 29 Tete Belsazar de se be, woata aḡabe na Daniel, woatsō sika kōskōskōade kōne, eye woado kpo le egbo be, eyae nye dzi-dula etōlia le fiadufe la me.^k

30 Zā ma me ke wowu Kaldeatowo fe fia Belsazar.

Daniel le dzatawo fe do me.

6. ⁱMediatō Dario xō fiadufe la, esime wōtsi xō fe blaade vō eve.

2 Eye Dario kpō be, enyo, ne yeado amegāalafa deka kple blave fiadufe la nu, amesiwo anō fiadufe blibo la me. 3 Edo tātō etō wo nu, amesiwo dome Daniel le; woawoe amegāwo nabu akōnta na, ne fia la maganē de eme o. 4 Eye Daniel fo tātawo kple amegāwo ta, elabena gbōgbō triakō le eme; eye fia la ḡo be, yeatsōe aḡo fiadufe blibo la nu.^o

5 Tete tātawo kple amegāwo di nya le Daniel ḡu le dziḡunya ḡome, ke womete ḡu kpō nya alo

^a Do. 12, 23.

^b 4, 32.

^d 3, 9; 5, 10.

^e kp. 2.

^f Ps. 115, 4-7.

^g kp. 16; Est. 1, 19; 8, 8.

^h Fia. 1, 8, 45; Yer. 51, 50.

ⁱ Ps. 55, 18.

^k 2, 48; Mo. 1, 41, 42, 43.

^l 9, 1; Yes. 18, 17.

ⁿ 3, 10.

^o 5, 12.

nu gbeḡblē wōwōa deke o, elabena eḡi anukware, eye womekpō vōtoto alo nu gbeḡblē wōwō le egu o. 6 Eye ḡutsuawo gblo bena: Miele nyaa deke kpōge le Daniel sia ḡu o, negbe de efe mawusubōsubō ḡu ko. 7 Tete tātawo kple amegāwo va fia la ḡo bibibi, eye wogblo ne bena: ^dFia Dario neno agbe tegbee! 8 Fiadufe la fe tātawo katā, anyigbanunolawo, amegāwo, adaḡudelawo kple dziḡpōlawo de adaḡu be, fia la naḡo dodo, eye wōade se sesēa de be, amesiame, si abia nu mawu alo amegbetō bubua de le ḡkeke blaetō me, eye menye tso wō fia si ko o la, woatsōe afu gbe de dzatawo fe do me. 9 Eyata fia, ḡo kpe se la dzi, eye nade ḡkō ete be, tātō maganō egu o de Mediatowo kple Persiatowo fe ^gse, si metrōna o la nu. 10 Ale fia Dario de ḡkō nuḡḡḡlō la te, eye wōde se la.

11 Esi Daniel se be, wode ḡkō nuḡḡḡlōa te la, eyi efe me le dziḡoxo, si fe fesrewo vu aḡo ta Yerusalem la me, eye wōdze kḡo do gbe ḡa na efe Mawu hekaḡui gbe deka ⁱzi etō, abe alesi wōwona tsā ene. 12 Tete ḡutsu mawo ge de eme, eye wokpō Daniel wōle gbe dom ḡa hele koko fom le efe Mawu ḡku me. 13 Tete wowa fia la ḡbō fo nu kpili le fia fe se la ḡu bena: ^eDe mēḡlō ḡkō de sea te be, amesiame, si abia nu mawu alo amegbetō bubua de le ḡkeke blaetō me, eye menye tso wō fia si ko o la, woatsōe afu gbe de dzatawo fe do me oa? Fia la ḡo ḡu gblo bena: Nya la le eme de Mediatowo kple Persiatowo fe se, si metrōna o la nu.ⁿ 14 Emegbe wōdo ḡu gblo na fia la bena: Ke Daniel, amesi nye Yuda fe aboyoviawo dometō deka la, melēa aḡo de fia la kple se, si te wōḡlō ḡkō ḡo la ḡu o, eye wōdōa gbe ḡa gbe deka zi etō. 15 Esi fia la se nya sia la, evee ḡuto, eye wōdo be, yeade Daniel; edze agbagba, vasede esime ḡe ḡo to be, yeadee. 16 Tete ḡutsu mawo va fia la ḡbō bibibi gblo na fia la bena: Fia, nyae be, se wōnye na Mediatowo kple Persiatowo be, se sia se kple dodo sia

dodo, si dzi fia do kpee la, tatro megale enu o. 17 Tete fia la de se wokplo Daniel dafu gbe de dzatawo fe do me. Eye fia la xo edzi gblo na Daniel bena: *Wò Mawu*, si nèsubona atradi la, nedè wò! 18 Womli kpe va do do la nu, eye fia la tso efe nkosige kple efe amegāwo fe nkosige tre enu, be nya bubua deke magadzò de Daniel dzi o. 19 Emegbe fia la yi efe fiasā me, eye wòtsi nu do, womekplo nyonu ve ne o, eye wòtsi zādomadolē.

20 Eye fia la fòndi kanya, esime agu dze, eye wòde abla yi dzatawo fe do la gbo. 21 Esi wòva doa gbo la, edo avisimegbee yo Daniel; fia la xo edzi gblo na Daniel bena: Daniel, wò Mawu gbagbe la subola, de wò Mawu, hsi nèsubona atradi la, te nu de wò tso dzatawo si mea? 22 Tete Daniel fu nu kple fia la be: Fia neno agbe tegbee! 23 Nye Mawu do efe kdola da wòde ga nu na dzatawo, be womewo nanekem o, elabena nyemedi fo le enku me o, eye nyemedi fo le wò fia nku me hā o. 24 Tete fia la kpo dzidzo guto, eye wòde se be, woade Daniel le do la me. Eye wòde Daniel le do la me, ke nanekem mewo o, elabena *edò nu de efe Mawu la nu*. 25 Eye fia la de se be, woatsò guto, siwo tso Daniel nu, wo viwo kple wo srōwo afu gbe de dzatawo fe do la me; ke womekpo do do la gome hafi dzatawo tso wo xo, eye wogbā wofe fuwo katā o.

26 Emegbe fia Dario nlo agbalē do de dukowo katā, anyigba dzi dukowo kple gbebgblo, siwo le anyigba blibo la dzi bena: Eme nenyò na mi! 27 Nyee de se be, Daniel fe Mawu nadzi nò, eye woavōe le nye dziđudu fe fiadufe blibo la me, elabena Mawu gbagbe wònye, eye wòli tegbee, efe fiadufe nu meyina o, eye efe dziđudu li vasede nuwuwu. 28 Edeā ame, eye wòxona na ame, ewā dzesiwo kple nukunuwo le dzifo kple anyigba dzi, eyae nye amesi de Daniel tso dzatawo si me. 29 Eme nyò na Daniel le Dario fe dziđuyi kple Persiatò *Kores* fe dziđuyi.

Daniel kpo putega le xexeme fiadufe eneawo kple amegbetovi la fe fiadufe mavo la nuli.

7. Le Babel-fia *Belsazar* fe fe gbāto me la Daniel ku drē, eye wòkpo putega le efe aba dzi; eye wònlò drē la di hexlē nu vevitowo fia. 2 Daniel xlēe fia gblo bena: Mekpo le nye putega me le zā me be, dzifo fe ya eneawo lo *atsiafu gā* la de nu. 3 Lā gā ene do tso atsiafu la me, eye woto vovo tso wo n̄ewo gbo. 4 Gbāto di dzata, eye wòto avala abe hō ene; mede nku dee, vasede esime wotu avala le enu, eye wokoe dzi tso anyigba hetsōe do afò dzi abe amegbetò ene, eye wona *ame* fe dzi. 5 Lā evelia di sisiblisi, eye wotsōe do go deka me; agbafuti etō le nu me ne le efe aduwo dome, eye wogblo ne bena: Tso nađu lā gedē! 6 Eyome medo nku anyi hekpò lā bubu wòdì lākle, eye wòto avala ene de mēdome abe xevi ene; lā la to ta ene, eye wona *rusēe*. 7 Emegbe mekpò lā enelia le putega me le zā, n̄dzi kple vovò le enu, eye wòsesē n̄uto, eto gađu kakowo, edu nu gbā nu, eye wòfanya mamlea kple afò, eto vovo tso lā, siwo katā do n̄go ne la gbo, eye wòto dzo ewo. 8 Mede nku de dzoawo, eye kpo da, dzo suea de to de wo domee, dzo sia to nku abe amegbetò fe nku ene, eye nu, si *ogblo* nya gāwo la, li n̄e; eye wotu efe dzo gbātowo dometo etō. 9 Mede nku dee, vasede esime wotsò fiazikpui li anyi, eye *amegā* dedia de bobo no edzi, eye avo fu tititi, eye efe tada le abe detifu, si me dza la ene, efe fiazikpui la nye dzofade, eye tasiadāmfo, siwo le enu la, nye dzobibi. 10 Dzatōsisi tsoegbo gbagba di bababa; ame akpe tefe akpe le esubom, eye ame *akpe* ewo tefe akpe ewo tsi tre de egbo; wodi vōnu, eye woke agbalēwo. 11 Medo nku anyi le nu kpom le nya gāgā, siwo gblom lādzoa le la ta; mede nku dee, vasede esime wowu lā la, wogblē efe kua, eye woto dzoe. 12 Woxo *rusē* le lā mamleawo hā si, eye wodo agbenoxi na wo vasede *gēyixi* kple gafōfo dzi. 13 Medo nku anyi le putega me le zā, kpo da, nane zò kple alilikpowo le abe

^a kpo 2.
^b 5, 1.

^d kp. 21.

^e Nyad. 17, 15.

^f Nyad. 13, 1. 2.

^g 4, 31.

^h 3, 17.

ⁱ kp. 7.

^k 3, 28.

^l Heb. 11, 33.

^m Ps. 37, 40.

ⁿ 11, 38.

^p Ps. 90, 2.

^r Ps. 68, 18;
Nyad. 5, 11.

^s 3, 38.

^t Nyad. 19, 20.

^u 2, 21.

^v 1, 21.

“amegbeto ene heva ke de amegā dēdi la gbo, eye wokplae yi egboe. 14 Wotsō nusē, bubu kple dzidudu ns, eye dukowo katā, anyigba dzi dukowo kple gbegbogblo wo suboe; efe dzidudu li tegbee, eye enu mayi o, eye efe fiadufe magbā o. 15 Nye Daniel, nye gbo-gbo tsi dzi le menyē, eye nuteḡa, si mekpō la, do ḡodzi nam.

16 Mete de amesiwo tsi tre di la ḡdometo deka ḡu, eye mebia nyae le nusiawo katā ḡu tsito-tsito, eye wōgbloe nam heḡe nusiawo ḡome nam be: 17 Lā ḡā eneawo nye fia ene, siwo le anyigba dzi va ge. 18 Fiadufe la asu dzifooito la fe aame kōkōewo si, eye fiadufe la anwo si me ḡaa tegbetegbe. 19 Emegbe mebia nyae tsitoo le lā enelia, si to vovo tso bubuawo katā gbo, ḡodzi kple vovō le eḡu, efe aduwo nye gayibo, eye efe fewo nye akobli, edu nu ḡbā nu hefanya mamlea kple afo; 20 dzo ewo, siwo le eta, eye wo ame etō tu le wo ḡu, kple dzo bubu, si to, eye ḡkuwo le eḡu, eto nu; si ḡbloa nya ḡāḡāwo, eye wōlolo wu bubuawo la ḡu. 21 Meḡo ḡku anyi kpo be, /dzo keme awo aya kple ame kōkōewo, eye wōḡu wo dzi. 22 Mlōeba la amegā dēdi la va, eye wōtso afia na dzifooito la fe ame kōkōewo, eye azā de be, ame kōkōewo naxo fiadufe la. 23 Ale wōgblo esi: Lā enelia le fiadufe enelia nye ge le anyigba dzi, eye wōtso vovo tso fiadufewo katā gbo, adu anyigba blibo la, eye wōafanyae ahaḡbāe gudugudu. 24 “Dzo ewoawo ḡome enye si: Fia ewo adzo le fiadufe ma me, eye bubu adzo de wo yome ato vovo atso ḡbāḡowo gbo, eye wōabobo fia etō de anyi. 25 Agblo nya tovowo de ḡdzifooito la ḡu, eye wōatsrō dzifooito la fe ame kōkōewo; aḡo de ta me be, yeatḡo yeḡiyiwo kple sewo, eye woatswo wo ade asi ns “yeḡiyi deka kple yeḡiyi eve kpakple yeḡiyi afā. 26 Eye woadi vōnu axo dzidudu la le esi, eye woagblēe ahatsrōe ḡbidigbidi. 27 Woatsḡo fiadufe la, dzidudu kple fiadufewo fe nusē le dzifo blibo la te ana dzifooito la fe ame kōkōewo fe dukō; efe fiadufe anye fia-

a Lu. 21, 27.

b kp. 10.

d kp. 22.

e kp. 7.

f Nyad. 13, 7.

g Nyad. 17, 12.

h 7, 6; 11, 4.

i 7, 8.

k Nyad. 18, 5, 6.

l 11, 16.

m 12, 7; 4, 13.

o 11, 31.

adufe mavo, eye dzidulawo katā asuboe ahado toe. 28 Nyaawo sefe enye si. Ke nye Daniel, nye tamesusuwo’ do ḡodzi nam, eye nye mo fu tititi; eye medzra nyaawo do de nye dzi me.

Dutega kpakpo le Media-, Persia- kple Hela-fiadufe kpakple fiasa de, si asē ḡuta le Mawu je duko la ḡuti ḡu.

8. Le fia Belsazar fe fiadudu fe fe etōlia me la nye Daniel mekpō nuteḡa, abe esi mekpō tsā ene. 2 Meno nuteḡa la me yi Susan-mō, si le Elam-nyigba dzi la me, eye wōwō nam le nuteḡa me abe Ulai-tōsisi la to mele ene. 3 Eye mefo kō dzi kpo agboa de le tōsisi la to, si to dzo legbee eve, ke deka didi wu nōvia, eye le-gbeeto enye mamleto, si to. 4 Mekpō agbo la wōle dzo dam ḡo ta yetodofo, anyiehe kple dziehe ḡome, eye lāa deke meno te de enu o, amea deke mete ḡu xō ame le esi me o, ewo alesi dze eḡu, eye wōkpō nusē etefe meko o. 5 Esi meḡo ḡku anyi la, ḡbōtsua de tso yetodofo ḡome va anyigba blibo la dzi, efe afo mele anyi kam’ o, eye ḡbōtsu la to dzo sesēa de de ḡugbladome. 6 Eva agbo dzoevee, si mekpō wōtsi tre de tōsisi to la gbo, eye wōlū de edzi kple nusē le dziku me. 7 Mekpoe wōḡo agbo la gbo, dzi kui de eḡu, eye wōtu dzo agbo la heḡe efe dzo eveawo, eye nusē mele agbo la ḡu, ne wōāno te de enu o; etutui fu anyi henyā avuzi le edzi, eye amea deke meko agbo la le esi me o. 8 ḡbōtsu la kpo nusē etefe meko o; eye esi nusē do eḡu la, dzo ḡā la ḡe, eye /dzo kako ene to de etefe do ta dzifo fe ya eneawo dzi. 9 /Dzo suea de to tso wo dometo deka me, eye wōlolo ḡuto do ta dziehe kple yeḡzeḡe gome kpakple anyigba nyo la gbo. 10 Edo edokui de dzi de dzifo ḡu nuwo ḡuti, eye wōdudu dzifo ḡu nua deko kple dzinuviwo fo de anyi henyā avuzi le wo dzi. 11 Edo edokui de dzi de avakowo fe amegā hā ḡu, eye wōxō ḡbesiagbe vōsa le esi heḡbā efe nofe kōkōe la. 12 Wōtsō nu vō-dzi wōwō wo aya de ḡbesiagbe vōsa ḡu; elē nyatefe fu anyi, eye efe

nuwowa dze edzi ne. 13 Eye mese ame kokoea de le nu fom; ame kokoe la bia amea de gblo bena: Yekayie gbesiagbe vosa kple nublila fe nu vodi wowa, si va me le nutega me, be wotsu kokoeje la kple avakowo na wofanya la, ava se do? 14 Edo nu nam bena: Ade fiẽ kple ndi akpe blave vo etõ, emegbe woagado kokoeje la te.

15 Esi nye Daniel mekpõ nutega sia la, medi be, mase egome, eye kpõ da, amea de le tsitre de ngonye le abe nutsu ene. 16 Eye mese amegbetõ fe gbe le Ulai titina wõgblo bena: "Gabriel, de nutega la gome na ame sia! 17 Eva afisi metsi tre do, eye esi wõva la, dzidzi fom 'metsyõ mo anyi. Tete wõgblo nam bena: Amevi, fu to anyi, nutega sia la, nuwuyi nu wõle do. 18 Eye esi wõle nu fom kplim la, nuzi tsom metsyõ mo anyi. Tete wõka asi nunye hefom de tsitrenu de nonyefe. 19 Eye wõgblo nam be: Kpõ da, made nusi le dzodzo ge, ne domedzoẽ wu enu la, afia wõ; elabena nuwuyi nu wõle do. 20 Agbo dzoevee, si nekpo la, enye Media-kple Persia-fiawo. 21 Gbõtsu la nye Hela-nyigba fe fia, eye dzo gã, si le nugbladome ne la, enye fia gbãto. 22 Eye esi dzo ene to de nẽnea tefe la, egome enye: Fiadufe ene atso dukõ la me, ke womasesẽ ade eya nu o. 23 Ne woje dzidudu wu nu, eye nu vlo wõwõwo nu flo la, fia vlo, si dze adanu la, ado. 24 Dusẽ anõ equ, ke menye to eya nuto fe nusẽ me o, agblẽ nu etefe makõ o, eye efe nuwowa adze edzi ne, eye wõatsrõ ame gedewo kple ame kokõewo fe dukõ la. 25 Efe asi ana alakpadada nadze edzi ne le efe ayedzedze ta, ado edokui de dzi le dzi me, eye wõatsrõ ame gedewo le vo me; ado edokui de dzi de afetowo fe Afeto la nu, ke woagbãe gudugudu, ame fe asi manõmee. 26 Fiẽ kple ndi fe nutega, si nu wofo nu le na wõ la, nyatefee; dzra nutega la do de ta me, elabena etefe le didi ge. 27 Nu te nye Daniel nu, eye melẽ do nkekea dewo; emegbe mefo hewo fia fe dawo; eye

esi nutega la de ga nu nam la, amea deke medze sii o.

Daniel do gbe da de Israel dukõ la ta.

9 Le Axasveros vi "Dario, amesi tso Media-fome la me, eye wotsu do fiafe de Kaldea-fiadufe la nu fe fe gbãto me, 2 le efe fiadudu fe fe gbãto me la nye Daniel melẽ nku de agbalẽwo me de fe, siwo nu Yehowa fe gbe va na nyagblodila Yeremya do be, woanye bfe blaadre ayi de Yerusalem fe afedo nu la fe xelẽme nu. 3 Tete metro mo de Afeto Mawu la nu, ne matsõ nuntsitsido, akpanyatata kple dzowo ado gbe da, eye mafo koko. 4 Eye medo gbe da na Yehowa, nye Mawu, hebu nuvõ me gblo bena: Ao, Afeto, wõ Mawu gã dzigo, amesi dzraa nubabla kple amenuveve do na amesiwo lãne, eye wolẽa efe sewo me de asi! 5 Miewõ nuvõ, mieda fu, eye miewõ nu tovo, miesẽ to, eye miefo asa na wõ sewo kple wõ dõdowo. 6 Miegbe tododo wõ dõla nyagblodilawo, amesiwo fo nu le wõ nku me na miafe fiawo, miafe amegawo, mia fofowo kple dukõ hoo la katã. 7 Afeto, towõ dzo, ke miawo kple Yuda-nutsuwo, Yerusalemtowo kple Israel blibo la, amesiwo le kpuike kple didife le anyigba, siwo katã dzi nenyã wo do do le bu, si wotro le yowõme ta la, mia tõe nye nukpe, abe alesi wõle egbe siawo ene. 8 Afeto, mia kple miafe fiawo, miafe amegawo kple mia fofowo, mi amesiwo wõ nuvõ de nuwõ la, mia tõe nye nukpe. 9 Ke nublanuikpõkpo kple tsotsõke le Afeto, mia Mawu la si; elabena miesẽ to de equ, 10 miese Yehowa, mia Mawu la fe gbe, ne miazo de efe nufiame, siwo wõde asi na mi to efe dõla nyagblodilawo dzi la nu o. 11 Israel blibo la da wõ nufiamewo dzi, eye wõte de aga hegbe wõ gbesese, eyata fifode kple atam, siwo wõnglo de Mawu fe dõla Mose fe sea me la, va mia dzi, elabena miewõ nuvõ de equ. 12 Eye wõwo efe nya, si wõgblo de mia kple miafe wõnudrõla, siwo drõ wõnu mi nu la dzi, be yeawe dzogbevõ, si

a 6, 1.

b Yer. 25, 11-12.

d 8, 21.

e 10, 2.

f 11, 21.

g Yes. 43, 27.

h Ps. 130, 4.

i Mo. V. 28, 15 v. 68; Mo. III. 26, 14-89.

k 12, 4.

meva me le dzifo blibo la te kpo o la, ava mia dzii, abe alesi wò-dzo de Yerusalem dzii ene. 13 Dzagbevõe siawo katã va mia dzi, abe alesi wogbœ de Mose fe sea me ene; ke miefo koko na Yehowa, mia Mawu la, ne miãde asi le miãfe vodadawo nu, eye miãlẽ nku de efe nyatefe ju o. 14 Mawu fe nku ^ano te de dzagbevõe la nu, eye wòhee va mia dzi, elabena Yehowa, mia Mawu to dzo le nusiwo katã wòwo la me; ke miãwo miegbœ todođo efe gbe. 15 Azo Afeto, mia Mawu, wò amesi tso alo sesẽ kplõ wò dukõ tso Egipte-nyigba dzi, eye nẽde nko ðokuiwò nu, abe alesi wòle egbe siawo ene, miẽwo nuvõ, eye miẽwo nu tovo. 16 Afeto, wò dome-dzoe kple wò dziku nedzo da le wò du Yerusalem, wò to kòkœ la nu le wò dzodzœnyenye blibo la ta; elabena miãfe nuvõwo kple mia tofowo fe vodadawo ta Yerusalem kple wò dukõ la zu almedenu na amesiwo katã fo xlã mí la do. 17 Eyata, mia Mawu, se wò dola fe gbedododa kple efe kokofofo la, eye nana wò nku me naklẽ de wò kòkœfe, si zu afedo la dzi; elabena wòe nye Afeto. 18 Mía Mawu, ju to anyi nase nu, eye nake nku akpõ alesi miãtsi gbegbœ, kple du, si ju woyò wò nko do la da; elabena ^cmenye miãfe dzodzœnyenye ta miẽbõbõ mia ðokui de anyi le koko fom na wò do o, ke boŋ le wò nublanuikpõkpo gede la tae. 19 Afeto, see! Afeto, tsœ ke! Afeto, do nku anyi nawo nu, eye megahẽ de megbe o, le wò nuto ðokuiwò ta, nye Mawu! Elabena wò ^bnkœ woyò de wò du la kple wò dukõ la nu.

Mawu fe dedeña le kwasida blaadreawo guti.

20 Esi megale nufõfo dzi, mele gbe dom da, mele nye nuvõwo kple nye dukõ Israel fe nuvõwo me wum, eye mebõbõ ðokui nye de anyi le koko fom na Yehowa, nye Mawu la, de nye Mawu fe to kòkœ la ta, 21 esi megale gbe dom da la, nutsu ^kGabriel, si mekpõ le ñutega me tsã la, dzo va gbõnye le fiẽvosayi. 22 Efiã num gbõ bena: Daniel, de meva be, mafia nu wò. 23 Esi nẽdze ko-

kofofo gõme la, nyaa de tso Mawu gbo, eye meva, be magblœ na wò, elabena wolõ wò; eyata lé to de nya la nu, eye nalé to de ñutega la hã nu. 24 Kwasida blaadre woyò de wò dukõ kple wò du kòkœ la nu, ne woaxe mo na dzidada, eye woatsi nuvõ nu, woalé avu de vodada nu, eye woahẽ dzodzœnyenye mayõ vs, woyò kple ñutega kple nyagblõdiwo dzi, eye woako nu kòkœto nu. 25 Azo nyae, eye nafu to anyi: Tso yeyi, si wode se be, woagaiso Yerusalem vasede amegã, si wosi ami na dzi la, le kwasida adre; eye woatsõ kwasida blaade vò eve atso ablowo kple kpõdomeewo le xaxayi. 26 Le kwasida blaade vò eve megbe la woatsrõ amesiamina la fomadiadii, eye amegã, si le vava ge la fe dukõ agbã du la kple kòkœfe la, eye enu ayi abe tãsisie kplœ dzoe ene; ^bawawõwo kple afedo ano anyi vasede nuwuwu. 27 Abia nu sesẽ kple ame gedewo kwasida ðeka, eye le kwasida afã me la atsi akpedavõsa kple nudivõsa nu, eye ^dgunyo, si mele gbõgbõ me o la, axo de wo tefe vasede nuwuwu, si wodo; emegbe woatso gbegbõlẽ afo de nuğblẽla dzi.

Dedeña yeye.

10. Le Persia-fia /Kores fe fe etõliã me la wode nyaa de fia Daniel, amesi nko nye ^eBeltsazar; nya la nye nyatefe kple nu-xaxa gã; elé nya la de ta me, eye wòlẽ nku de ñutega la nu. 2 Yemayi nye Daniel mexa nu kwasida etõ sã. 3 Nyemedu nu via ðeke o, lã kple wein mede nu me nam o, eye nyemesi ami hã o, vasede esime kwasida etõawo de. 4 Le dzinu gbãto fe ñkeke blave vò enelia dzi la menõ Xidekel tãsisie gã la to. 5 Eye esi mefo kò dzi do nku anyi la, kpo da, ñutsua de le awu yi me, eye sika nyuitõ fe alidziblanu le ali ne. 6 Eputi ði adzãgba, efe mo le abe dzikedzo ene, eye efe nkuwo ði akakati, efe abowõ kple afowõ le abe ayawa, si le dzo dam ene, eye efe nufõfo fe ðidi le abe amehawo fe hoowõwo ene. 7 Nye Daniel de-

^a Yer. 1, 12.

^b Lu. 21, 24.

^d 12, 11; Mat. 24, 16.

^c Ps. 115, 1. f 1, 21.

^g 1, 7.

^h Yer. 14, 9.

ⁱ Xez. 9, 2; Nyad. 1, 13-15.

^k 8, 16.

dekoe kpo nutege sia, nutsu, siwo le nunye la, mekpɔ nutege la o, ke boŋ nɔdzi gāa de lé wo, eye wosi, be woayla wo dokui.

8 Eye nye deka ko mesuso di hafi kpo nutege gā sia, nusé vɔ le nunye, nye mo fe nyonyome trɔ de fomevii, eye nuséa deke meno nunye o. 9 Tete mese efe nufɔfo fe didi; eye esi mese efe nufɔfo fe didi la, ^bguzi tsɔm metsɔ mo anyi hetsɔ nku me bu anyigba. 10 Kpo da, asia de va ka nunye, eye wɔfɔm de nye klo kple asi dzi. 11 Eye wɔgblo nam bena: Wò Daniel, ame malɔnugbɔa, lé to de nya, si gblo ge mala na wò la nu, eye natsi tre de tewófe, elabena azo wodom de gbɔwò! Eye esi wɔgblo nya sia nam la, metsi tre di hele dzodzom nyanyanya. 12 Eye wɔgblo nam bena: Daniel, megavɔ o, elabena tso gbesigbe nedi tso dzi me be, yease nya gome, eye nɛtsi nu dɔ le wò Mawu nku me la, wose wò nyawo, eye wò nyawo dzi mezo dɔ va. 13 Persia-fiadufe la fe amegã nɔ te de nunye nkeke blave vɔ deke sɔn, eye Mixael, amegãwo fe tatowo dometo deka, va xɔ nam, eye meglɛe de Persia-fiawo gbo le gama. 14 Eye meva, be magblo nusi gbɔna dzodzɔ ge de wò dukɔ dzi emegbe la afia ⁹wò, elabena gbadegbe nu nutege la le dɔ.

15 Eye esi wɔgblo nya siawo nam la, mede kɔ to, eye gbɔgblo bu dem. 16 Eye nonomea de, si di amegbetɔvi la, aka asi nye nuyi nu, tete nye nu ɔu mefo nu gblo na amesi tsi tre de ngonye la bena: Nye Afeto, nutege la na dzidzi fom, eye nusé vɔ le nunye. 17 Aleke nye afeto fe dɔla ate nu afo nu kple ame abe wò, nye afeto, ene? Elabena azo nusé vɔ le nunye, eye gbɔgbɔa deke megale menye o. 18 Tete nonome, si di amegbetɔ la, gaka asi nunye, eye wòdo nusém 19 hegblo bena: Ame malɔnugbɔa, megavɔ o, nuwò nefa, sɛ nu, eye nalé dzi de fo! Eye esi wòfo nu kplim la, agbe dɔ nunye, megblo bena: Nye afeto nefo nu, elabena édo nusém! 20 Tete wɔgblo bena: Enya nusi ta meva gbɔwò dɔa?

a kp. 13.

b 8, 17, 18.

d 10, 21.

e 8, 8, 22.

f kp. 20, 21.

g 9, 22.

h Yes. 6, 7; Yer. 1, 8.

i Nyad. 1, 17.

Azo magbugbɔ adawɔ ava kple ^aPersia-amegã, eye ne medzo la, ekema Hela-amegã levava ge. 21 Ke magblo nusi wɔnlo de nya-tefe-gbalé me la, na wò; amea deke made dzinye de wo nu o, negbe miafe amegã Mixael ko.

Nyagblodi le Persia-na, Aleksander Gã, Egipte-kple Asiria-na, vevietɔ Antiokus Epifania kple Kristo fe futɔ puti.

11. Elabena mekpe de enu, ne manye xɔnameto kple sitsofe nɛ le Mediatɔ Dario fe fe gbato me.

2 Eye azo ^dmatɔ nyatefe la na wò: Kpo da, fia etɔ le dzodzɔ ge le Persia, eye enelia akpo ho nuto wu bubuawo katã; ne nusé dɔ enu la, atɔ kesinonu ado adã bubuawo katã de Hela-fiadufe la nu. 3 Eye fia sɛnua de ado ahatsɔ nusé gã adu dzi, eye wòawɔ nusi dze enu. 4 Ne enya do ko la, woagbã efe fiadufe la, eye ^ewoamãe de dziɔfo fe ya eneawo dzi, menye na efe dzidzimeviwo o, eye menye de nusé, si wòtsɔ du dzi la nu o; ke boŋ woagbã efe fiadufe la atɔ na ame bubuwo, eye menye na woawo o.

5 Nusé ado dziehefia nu, eye efe awafiawo dometo deka akpo nusé wu eyama, adu fia, eye efe fiadufe alolo. 6 Le fea dewo me gbe la woadu dzo kple wo nɔewo, eye dziehefia fe vinyonu ayi anyiehefia gbo, ne wòade nufifafa afe; ke nusé manɔ efe alo nu o, eye eya kple efe alo mali ke o, ke boŋ woatsɔ eya kple amesiwo kplɔe dɔ, kple edzila kpakple efe dzoduxɔlɔ ade asi le yemayi. 7 Ke alo adze atso efe ke me de etefe; aho ava ahage de anyiehefia fe mɔ seséwo me, awɔ nu kple wo, eye wòadu dzi. 8 Ade aboyo wo fe mawuwo kple legba kɔkɔwo kpakple nu vevi, siwo wòtsɔ klosalo kple sika woe la, ayi Egipte, eye wòadzudzo nuwɔwo kple anyiehefia fea dewo. 9 Afo de dziehefia fe fiadufe dzi, ke agagbugbɔ ayi efe anyigba dzi.

10 Viawo adze ava gome, eye woafɔ awakɔ gãa de nu fu fũ, woava afo de anyi ahagbagba di, eye woagawɔ ava kplii vasede efe mɔ seséwo gbo. 11 Dziehefia anyrã, eye wòaho adawɔ ava

kple anyiehefia, atso avako gaa de adze ava de egu, eye woatsɔ avakɔawo ade asi nɛ. 12 Ne avakɔawo ho la, efe dzi ado edokui de dzi, atrɔ ame akpe nanewo, ke maɖu dzi o. 13 Elabena anyiehefia agafo avako nu fu wɔlolo wu gbɔto, eye le fea dewo megbe la ava kple avako gaa kple avawonu gede. 14 Le yemayi la ame gedewo atso de dziehefia nu, eye mia devi sɛnutawo atso, be woana nutega la nava me, ke woadze anyi. 15 Anyiehefia ava afu kpo, eye wɔaxo du sesɛ la; dziehevakɔ manɔ te o, eye efe ame tiatiawo mate nu anɔ te o. 16 Amesi ho de egu la, awɔ nu alesi dze egu, eye amea deke manɔ te de enu o; ava to de anyigba nyo la dzi, eye efe asi agblɛ nu. 17 Ado ta me be, yeatsɔ yefe fiadufe blibo la fe avakɔwo vɛ; eye wɔadɔ dzo kpilii ahatsɔ vianyɔnu nɛ wɔade, ne wɔagblɛ anyigba la; ke mava me o, eye madze edzi nɛ o. 18 Atrɔ de fukpowo nu, eye wɔaxo gedewo; ke avafiaa de atsi efe vlodoame la nu, eye magado vloee azo o. 19 Atrɔ de efe anyigba fe mɔ sesɛwo nu, ke ade gloglomi adze anyi, eye womagakpɔe azo o. 20 Emegbe amea de axo de etefe, eye wɔana nudzɔdzɔxɔlawo natsa le fiadufe nyo la me; ke woawui le nkeke dewo megbe, menyɛ le domedzoe kple ava me o. 21 Ame digbɔa de axo de etefe, amesi nu womedo fiadufe la fe atsyɔ do o, ke afo de anyi le vo me, eye wɔatsɔ numevivinyawo axo fiadudu lae. 22 Akplo avako, siwo gbagba di bibibi la, adzoe abe tɔsisi ene, eye wɔatsrɔ wo hekpe de nubabla la fe amegã hã nu. 23 Ne wodɔ dzo kpilii hã la, awɔ nu de alakpa me, eye wɔaho atso ame vɛɛa dewo aɖu dzii. 24 Afo de anyigba la fe tefe wɔnuwo le vo me, eye wɔawɔ nusi fofowoo kple tɔgbuiawo mewo o, amã abonyonu, nuhaha kple kesinɔnu na wo, eye wɔado ta me de mɔ sesɛwo nu yeyiyia dewo. 25 Atso avako gã ado adã efe nusɛ kple dzi etefe nadidi vɛɛ, eye dziehefia atso avako gã, si tefe meko o la, aho ava de egu, ke manɔ te o, elabena wodɔ nugbe de egu.

a 8, 9.

b 9, 27; 12, 11; Mat. 24, 15.

d 12, 3.

e Tes. II. 2, 4.

f 8, 28.

g 7, 8, 25; Nyad. 13, 5, 6.

h Tim. I. 4, 3.

26 Amesiwo dua nu le efe agba nu la, awui, woakplo efe avako adzoe abe tɔsisi ene, eye ame gedewo atsi ava. 27 Fia eveawo adɔ ta me de gbeɖblɛ nu, eye woagblɔ alakpanya le kplɔ deka nu, ke madze edzi na wo o, elabena yeyiyi wodɔ na nuwuwu la. 28 Atso kesinɔnu gede atrɔ yi efe anyigba dzi; atso efe tame ado nubabla kɔkɔe la nu, eye ne ewɔe vɔ la, atrɔ yi efe anyigba dzi. 29 Le yeyiyi, si wodɔ dzi la, agava fo de dziehe-nyigba dzi, ke zievefia manɔ abe zi gbɔto ene o. 30 Elabena Kititɔwo fe vɔwo aho de egu, dzi ade le efo, eye wɔatrɔ ahado dziku de nubabla kɔkɔe la nu, eye wɔawɔe ade goe; eye ne etrɔ yi afe la, atso nku adɔ amesiwo gblɛ nubabla kɔkɔe di la nuti. 31 Ado avako da, wɔava gblɛ kɔ do na mɔ sesɛ kɔkɔe la, woatsi gbesiagbe vɔsa nu, eye wɔadɔ nɔnyɔnu, si tefe meko o la anyi. 32 Atso numevivi able amesiwo to vo de nubablaa nu la nui; ke amesiwo dze si wofe Mawu la, alɛ dzi de fo awɔ nu ade goe. 33 Dukɔ la fe ame anyanuwɔ afia nunya ame gedewo; eye woatsi yi, dzo, gaxɔ kple nuxaxa si me etefe nadidi vɛɛ. 34 Le wofe alɔ fe toyiyi me la woaxo na wo vie, eye ame gedewo atso numevivi aku de wo nu. 35 Nunyalawo dometɔa dewo atsi ava, ne woado wo akpɔ kple dzo, woakɔ wo nuti, ne wo me nadza vasede nuwuyi, si wodɔ di la. 36 Fia la awɔ nusi dze egu, adɔ edokui de dzi, eye wɔato asi ako de mawu sia mawu nu, agblɔ^d diɔndonyawo de mawuwo dzi Mawula nu, eye wɔadze edzi nɛ, vasede esime dziku la nu natsɔ, elabena wole nusi wodɔ la wɔ ge. 37 Malɛ nku de fofowoo fe mawuwo nu o, eye malɛ nku de anyɔnuwo fe nu malɔnugbɔa kple mawu sia mawu nu o, ke bog atɔ asi ako de nusianu nu. 38 Asubɔ mawu, si le mɔ sesɛwo me la, de wo tefe, eye wɔatsɔ sika kple klosalo, kpe xɔasiwo kple nu veviwo asubɔ mawu, si fofowoo menyɛ o. 39 Atso mawu tuto fe dukɔ ade mɔ sesɛwo me; ade bubu gã amesiwo xɔ de edzi la nu, atso wo

ado amegā de ame gedewo nu, eye wōamā anyigba wōanye fetu na wo.

40 Le nuwuyi la dziehefia akpe kplii; anyiehefia atso tasia-damwo, sōdolowo kple wu gedewo aho de enu, eye wōawa afo de anyigbawo dzi bibibi. 41 Ava banyigba nyo la dzi, eye ame nanewo atsi awa; ke Edom, Moab kple Amon-viwo fe ame ŋkutawo asi le enu. 42 Ado efe asi da de anyigbawo nu, eye womade Egipite-nyigba o. 43 Egipte fe sikanuwo kple klosalonuwo kpakple nu yeviwo katā anɔ esi me, eye Libitɔwo kple Kusitɔwo anɔ eyome. 44 Ase nya tso yedze fe kple anyiehe wōado ŋodzi ne, eye wōa-ho kple dziku gā, be wōagblē ame gedewo atrɔ wo. 45 Atu efe fiasā fe agbadɔ de atsiafu kple to kɔkɔe nyo la dome; ke efe nuwuwu ado, eye amea deke maxo ne o.

Wotre nyagblodi la nu.

12. Le yemayi la amegāwo fe tato ^aMixael, amesi le mia deviwo nu la, ado; ^bxaxayi, si me va kpo tso esime dukɔwo li vasede yemayi o la, anɔ anyi; woadɔ wɔ duko yemayi, amesiame, si wonɔ de agbalēa me. 2 Amesiwo le alɔ dom le anyigba fe ke me la dometo gedewo anyo: ^cwofe dewo hena agbenonɔ mavomavo, eye bubuwo hena ŋukpe kple ŋunyo mavomavo. 3 Nunyalawo ^daklē abe dzingoli fe keklē ene, eye amesiwo fia dzodzɔenyenye fe mɔ nu ame gedewo la, abe dzinuviwo ene daa tegbee.

^a kp. 9; Nyad. 10, 4.

^b kp. 16. ^d 10, 5.

^e Nyad. 10, 5, 6. ^f 7, 25.

^g 10, 13.

^h Mat. 24, 21.

ⁱ Mo. II. 32, 32; Fil. 4, 3. ^j 11, 31; Mat. 24, 15. ^k Yoh. 5, 29.

^l Mat. 13, 43; Kor. I. 15, 41, 42.

4 Ke wɔ Daniel, dzra nya siawo do, eye ^anatre agbalē la nu vasede nuwuyi; ame gedewo adzro eme, eye sidzedze adzi de edzi. 5 Eye nye Daniel mekpɔ ame bubu eve wole tsitre di, deka le tɔsisi la fe go si me, eye evelia le tɔsisi la fe go keme. 6 Eye wo dometo deka gblɔ na ŋutsu, si le daklalawu me tsi tre de tɔsisi la fe dzigbe gome bena: Yekayie nu manyatanuwo fe nuwuwu la ase do? 7 Tete mese amesi le aklalawu me tsi tre de tɔsisia fe dzigbe gome la, ^bko dusi kple mia dzi hetā amesi le agbe tegbee la bena: /Le yeyiyi deka, yeyiyi eve kple yeyiyi afā megbe, ne duko kɔkɔe la fe akpa deka kaka vɔ la, ekema nusiawo katā awa me. 8 Mese, ke nyemese egome o, eye megblo bena: Nye afeto, nusiawo fe nuwuwu de? 9 Edo nu bena: Daniel, heyi, elabena nya siawo le ya-yla, eye wotre wo nu vasede nuwuyi. 10 Woatia ame gedewo, woako wo guti, eye woado wo akpo kple dzo; ame vɔdiwo awo nu vɔdi, eye ame vɔdiwo katā mase egome o, ke nunyalawo ase egome. 11 Tso yeyiyi, si dzi wotsi gbesiagbe vɔsa nu, eye wodo ^cŋunyonu, si te fe meko o anyi la, le ŋeke akpe deka alafa eve kple blaasieke. 12 Woayra amesi do dzi, eye ŋeke akpe deka alafa etɔ blaetɔ vɔ atɔ do dee la. 13 Ke wɔ la heyi, vasede esime nuwuwu nado, gbɔ de eme, eye nafa le ŋekeawo fe nuwuwu naxo wɔ gome.

HOSEA FE AGBALĒ.

Israel fe trɔsubosubo kple tohehe ne.

1. Esia nye Yehowa fe gbe, si va ^ana Hosea, Beer vi, le Yuda-fiawo ^bUziya, Yotam, Axaz kple Xizkiya ŋoli kpakple Israel-fia ^cYerobeam, Yoas vi ŋoli.

2 Esi Yehowa dze nufofo gome kple Hosea la, Yehowa gblɔ na Hosea bena: Yi nade ^dgbolo, ne wɔadzi ahasiviwo na wɔ; elabena anyigba la wɔ gbolo, eye wɔtro

^e Yes. 1, 1.

^f Fia. II. 14, 23; Am. 1, 1. ^g Fia. II. 10, 30.

^h 3, 1.

le Yehowa yome! 3 Tete woyi dade Gomer, Diblayim fe vinyonu, eye wofu fu dzi ŋutsuvi ne. 4 Eye Yehowa gblɔ ne bena: Tso ŋko ne be Yezreel; elabena ekpɔto vie mahe to na Yezreel fe hlɔ-dodo de ⁱYehu fe afe la nu, eye matsi Israel fe afe fe fiadufe la nu. 5 Le yemayi la mane Israel fe dati le Yezreel-bali me la. 6 Eye wɔgafu fu dzi nyonuvi. Tete

wògblo nɛ bena: Tso ŋkɔ nɛ be „Amemalɛ,” elabena ʔnyemagapko nublani na Israel fe afe la atsɛ anɔ wo kem ɔa o. 7 Ke makpo nublani na Yuda fe afe la, eye maxɔ na wo to Yehowa, wofe Mawu la dzi, menye dati, yi kple aɔawɔwɔ, sɔwo kple sodolawo matsɔ axɔ na wo o. 8 Esi Amemalɛ di no nu la, egafɔ fu dzi ŋutsuvi. 9 Eye wògblo bena: Tso ŋkɔ nɛ be „Manyenyedukɛ,” elabena menye nye dukɔ miɛnye o, eye nye hã nyemanye mia to o.

Mawu fe nubabia kple efe dukɔ la gbɛ, eye wogadzrae ɔo.

2 Israel-viwo fe xexlɛme anɔ abe ʔfutake, si mele dzidze kple xexlɛ me o la ene. Eye wòava me be, ʔwoayɔ wo be „Mawu gbagbe viwo,” ɔe esi wogblo na wo be, Manyenyedukɛ miɛnye la teje. 2 Yuda-viwo kple Israel-viwo afo takpli, eye woado tato deka na wo ɔokui aho aɔa atso anyigba la dzi; elabena Yezreel fe ŋkeke la teje meko o. 3 Miyo mia nɔviŋutsu be „Dukonye,” eye mia nɔviŋɔnu be „Ame lolɛ.”

4 Mihe nya kple mia dada, mihe nya kplii; elabena menye srɔnye wònye o, eye menye srɔŋatsua menye o. Mide efe gbolowɔwɔ le mo nɛ, eye efe ahasiwɔwɔ nage le akota nɛ,⁷ 5 ne magade amae ana wòanɔ abe gbesigbe wòdzi ene, mana wòasɔ kple gbege, wòadi kudinyigba, eye mana tsikɔ nawul wòaku o. 6 Nye-makpo nublani na viawo o, elabena ahasiviwo wonye. 7 Elabena wo dada wɔ ahasi, eye wo nɔ wɔ ŋukpenanu; elabena egblo be: Madze nye ʔahiãviwo yome, woawoe tsɔa abolo kple tsi, ɔetifu kple anazi, ami kple nunono nam. 8 Eyata matsɔ ŋu ato kpo ɔe efe mo dzi, eye mado gli ɔe edzi, ale be magakpo etofe o. 9 Ati efe ahiãviwo yome, ke efe asi matu wo o; adi wo, ke makpo wo o; eye wòagblo be: Matso agbugbo yi srɔnye tsãto kple, elabena eme nyo nam tsã wu fifia. 10 Medze si be, nyee na bli, wein kple ami, klosalo kple sika gedɛ, siwo ŋu ɔo wòwɔ na Baal lae o. 11

a 2, 3, 25.

b Yer. 13, 22, 26.

d 2, 3, 25.

e Mo. I, 22, 17.

f Ro. 9, 26.

g Xez. 20, 35.

h Yes. 40, 2.

i Yos. 7, 24-26.

k Mo. II, 15, 1.

l Yes. 11, 11-13; Yer. 3, 18; Xez. 37, 22.

m 1, 9.

n 1, 6.

p Xez. 16; 23.

r Xez. 34, 26.

s Nyad. 19, 7.

t Ps. 148, 6.

u Yer. 31, 34.

v Yer. 44, 17.

w 1, 6.

x 1, 9; Ro. 9, 25.

y Pet. I, 2, 10.

Eyata ne azã ɔo edzi la, made bli kple wein ɔa, eye maxɔ nye deti kple nye anazi, si wòtsɔna xea efe amae la. 12 Maklo nu le efe ŋukpefe dzi le efe ahiãviwo ŋku me, eye amea deke maxɔe le asinye me o. 13 Eye matsi efe dzidzokpokpowo katã, ŋkenyuiwewo, dzinu yeyewo, dzudzɔgbewo kple takpegbewo katã nu. 14 Magblɛ efe weinkawo kple efe gbotiwo, siwo ŋu wògblo le be, nunana wonye na ye, yefe ahiãviwoe na ye la, eye mana woawo ave, ne gbemelãwo naɔu wo. 15 Yehowa be: Mahe to nɛ de ŋkeke, siwo wòdo dzudzo na Baalwo, wòde wofe ga ŋɔti kple wofe kɔsɔkɔsɔ kɔ, eye wòdze efe ahiãviwo yome heŋlo nyea be la ta.

16 Eyata, kpo ɔa, mable enu akplɛ ayi ʔgbege, eye mafo nu ʔwòade dzi me nɛ. 17 Matsɔ efe weingble nɛ ɔe afima, eye ʔnuxaxabali me la atɔ zu mɔkpokpo fe abgo! Adzi ha le afima abe le efe ʔdetugbimɛnyɔi kple ʔeyiɔi, si wòwu tso Egipte-nyigba dzi la ene. 18 Ale Yehowa gblo esi: Le ʔemayi la ʔyom be „srɔnye,” eye magayom be „nye Baal” azɔ o. 19 Made Baalwo fe ŋkɔ ɔa le efe nu me, eye wofe ŋkɔ magava ame fe ta me azɔ o. 20 ʔemayi la mabla nu kple gbemelãwo, dzifoxewo kple nusiwo tana le anyigba dzi, mane dati kple yi, manya aɔa ɔa le anyigba dzi, eye mana woanɔ anyi bɔkɔ. 21 Anye nye ŋugbetɔ tegbee, eye matsɔ dzɔdzɔenyenye kple ɔɔnudɔrɔ, amenuveve kple nublaniukpokpo ana nanye nye ŋugbetɔ. 22 Anye nye ŋugbetɔ le ʔnyatefe me, ne ʔnadze si Yehowa. 23 Ale Yehowa gblo esi: Le ʔemayi la mase dzifo fe gbe, eye dzifo ase anyigba fe gbe; 24 anyigba ase bli, wein kple ami fe gbe, eye woawo ase Yezreel fe gbe. 25 Mafã wo ɔe anyigba dzi na ɔokuiɛnye, makpo nublani na ʔAmemalɛ, eye magblo na ʔManyenyedukɛ be: Nye dukɔ nɛnye! eye eya agblo be: Nye Mawu nɛnye!

Mawu fe dzigbogbo blewu agade vi dukɔ la.

3 Eye Yehowa gblo nam bena: Gayi nalɔ nyɔnu, si ame bubu

le lolôm, eye wönye gbolo la, abe alesi Yehowa lî Israel-viwo, ke woawo trô de mawu tutôwo ñu, eye wole weintsetebolo lôm la ene.^a 2 Tete metsô kloşalo sekel wuiatô kple bli gomer deka kple afâ flee. 3 Eye megblo ñe bena: Nô gbonye kpoo etefe nadi, megawo gbolo o, eye mega-de ñutsu bubua deke o, eye alea nye hâ manô na wô. 4 Elabena Israel-viwo anyi etefe nadi, eye fia kple amegâ, akpedavôsa kple legba, kômwu kple aklama kpakpêsa deke manô wo si o. 5 Emegbe Israel-viwo atrô adi Yehowa, wofe Mawu la, kple wofe fia Dawid; eye woano dzodzom nyanyanya awa Yehowa kple efe dâmenyo gbô le ñkekeawo fe nuwuwu.

Nyahehe de Israel ñu le efe nuwô ta.

4. Israel-viwo, mise Yehowa fe nya, Yehowa le dzre hem kple anyigbadzitôwo, elabena nutefewôwo, lolô kple sidzedze Mawu mele anyigba dzi o. 2 Wole atam dzodzro kam, eye wole alakpa dam, wole ame wum, wole fi fim, eye wole ahasi wom, wole kpo dzem, eye hlôdodo tsiâ de wo nêwo nu. 3 Eyata anyigba axa nu, eye nu ati kô na edzinlawo katâ, eye woatsrô gbemelâwo, dzifoxewo kple keke atsiáfumelâwo ke hâ. 4 Đeko amea deke megawo dzre, eye wôaka mo na ame o, elabena wô dukô la le abe amesiwo nna dzre wom kple inunlawo la ene. 5 Eyata adze anyi le ñkeke me, nunôla hâ adze anyi akpe de ñuwô le zâ me, eye matsrô dawô.

6 Woatsrô nye dukô, le esi sidzedze mele esi o ta; elabena édo vlo sidzedze, eyata nye hâ mado vlo wô be, máganye nunôla nam o; éñlô wô Mawu fe se la be, eyata nye hâ manlô wivôwo be. 7 Alesi wosô gbô de edzii la, nenemae wowo nuwô de ñunye; eyata matrô kwofe bubu wôazu ñukpe. 8 Nye dukô fe nuwôwo nye nuđudu na wo, eye dô le wo wum de wofe vodada ñu.^o 9 Ava me na nunôla abe dukô la ene; mahe to ñe le efe zozome ta, eye mado efe nuwô-

nawo te fe ñe. 10 Ne wođu nu la, madi fo na wo o, eye ne wo-wô ahasi la, womadzi de edzi o, elabena wodzudzo ñkuléle de Yehowa ñu. 11 Amatrewôwo, wein kple aha ye ye de wôdo la ame.

12 Nye dukô le gbe biam efe batiwo, eye efe atizoti toa nya ñe. Elabena ahasiwôgbôgbô kplô wo trae, wowô ahasi, eye wotrô le wofe Mawu yome. 13 Wosa vò le /towo ta me, eye wodo dzudzo le togbêwo dzi, le fôfoliwo, sesewuwo kple logowo te, le esi wofe vovoli nyo ta; eyata miafe nyônuviwo awô gbolo, eye miafe toyôvinyônuwo awô ahasi. 14 Nye mahe to na miafe nyônuviwo le esi wofe gbolo wom ta o, eye nyemahe to na miafe toyôvinyônuwo le esi wole ahasi wom ta o; elabena woawo ñutôwo kplô ahasitowo de kpôe, eye wosa vò kple gbolowo, ale be dukô manyanu la dze anyi.

Woxlô nu Yuda bena, eya hâ nagawo nuwô o.

15 Israel, ne éwo gbolo la, Yuda megadi fô o dzro! Eyata migava Gilgal o, migayi Bet-Awen o, eye migaka atam gblo bena: „Mietâ Yehowa fe agbe“ o! 16 Elabena Israel dze aglâ abe nyino dzea-gbo ene; azô Yehowa anyii abe alêvi ene le te fe gbao. 17 Efrayim dze xolô kple legbawo, mide kô le egu! 18 Ne wono aha tsu vò la, wowô ahasi; wofe amegâwo lãa ñukpenanuwo. 19 Ya bla wo kôto, eye ñukpe lé wo de wofe vôsawo ñu.

Đodzidodo na ñadufe eweawo.

5. Mi nunlawo, misee, Israel fe afe, do ñku anyi, eye mi fiafemetôwo, mifu to anyi, elabena mia tœ nye onudôdrô la! Elabena miawoe nye mô na Mizpa, eye miawoe nye dô wôdo de Tabor dzi 2 kple ve goglo le Sitim; ke mahe to na mi katâ! 3 Menya Efrayim, eye Israel meyla dem o; Efrayim, azô éwo ahasi, eye Israel, égbli kô do na dokuiwô.^l 4 Wofe nuwônawo xe mô na wo, be womagatrô de wofe Mawu ñu o, elabena ahasiwôgbôgbô le wo me, eye womedze si Yehowa o. 5 Israel fe dâda adi dase de mo ñe kañ, Israel kple Efrayim adze

a 1, 2.

b Yer. 2, 27.

d 5, 4.

e Kron. II. 15, 3.
f Xez. 6, 13.

g Yer. 30, 9, 21.
h Xez. 34, 23, 24.

i 10, 5; Am. 5, 5.

j Mo. V. 17, 12.

k Fil. 3, 19.
l 1, 2.

n 4, 12.
o Mo. III. 6, 15.

anyi le wofe vodadawo ta, eye Yuda hã adze anyi akpe de wo nu. 6 Woatsɔ wofe alẽwo kple nyiwo ayi Yehowa di gee, ke womakpɔe o, elabena ede edokui da tso wo gbɔ. 7 Yehowa yomee wotrɔ ɔu le, elabena wodzi vi tutɔwo; azɔ dzinu yeye adu woawo kple wofe anyigbawo.

8 Miku lãdzo le Gibeá, eye miku kpɛ le Rama! Mido afa le /Bet-Awen be: Benyamin, kpɔ megbewò! 9 Efrayim azu gbege le tohegbe; nusi megbɔ de Israel fe toawo nu la, le etefe. 10 Yuda-amegãwo zu abe amesiwo nea lifo de eme la ene, matrɔ nye dziku akɔ de wo dzi abe tɔdɔɔ ene. 11 Wote Efrayim de anyi, eye wotsɔ tohehe bɔbɔe de anyi, le esi wòlɔ dze kmawuwo je sewo yome la ta. 12 Ke agbagblaouiye menyɛ na Efrayim, eye ɔu dune menyɛ na Yuda je afe la.

13 Efrayim kpɔ dɔlɛle, si le egu, eye Yuda kpɔ efe abiwɔ; tete Efrayim yi /Asur, eye wòdɔ ame dɔ de fia *Yareb; ke mate ɔu ada gbe le mia nu o, eye mayɔ dɔ miafe abiwɔ o. 14 Elabena ɔdzata menyɛ na Efrayim, eye dzatavi menyɛ na Yuda je afe; *mavuvu nu ahadzo, malɛnu adzoe amea deke maxɔe o. 15 Magagbugbɔ ayi nɔnyefe, vasede esime woafufu ŋku ahadi nye ŋku me; ne *woɔ xaxa me la, woadi yonyeme mɔ.

Mawu bea to na ame, bea woagatrɔ dzi me.

6 Eyata mina miagatrɔ de Yehowa nu; elabena eyae wuvu mí, eye agada gbe le mia nu, eyae de abi mia nu, eye agablae na mí. 2 *Agbɔ agbe mí le ŋkeke eve megbe, eye le ŋkeke etɔagbe la afo mí de tsitrenu, ne míano agbe le enku me. 3 Ele dodo ge kokoko abe agudzedze ene, eye ele vava ge na mí abe tsidzadza ene, abe keletsi, si foa anyigba ene.

4 Efrayim, nuka mawɔ wò, eye Yuda, nuka mawɔ wò? Elabena miafe lɔlɔ le abe ndililikpo kple zãmu, si nu yina le ndi ene. 5 Eyata mefo wo to nyagblɔdɔlɔwɔ dzi, metsɔ nye numenyawo wu woe, eye nye ɔɔnudɔrɔ adze

a Yer. 23, 29.

b Yes. 1, 11-15.
d Sam. 1. 15, 22;
Mat. 9, 13; 12, 7.
e Mo. 1. 3, 6.

f 4, 15.

v 5, 2.

h Yoel 4, 13.

i Yoel 4, 1.

* Yes. 26, 13.

f 7, 11.

* 10, 6.

o 13, 7.

p 6, 1.

r Yes. 26, 16.

s 4, 11.

t 5, 14.

* Mo. V. 32, 39.

abe kekeli ene.^a 6 Elabena lɔlɔ je nu dze ŋunye wu akpedavosa, eye sidzedze Mawu dze ŋunye wu numevɔsa.^d 7 Ke woawo nu nye nubabla la abe *Adam ene, eye wotrɔ ɔu le yonyeme le afima. 8 Gilead enye nu tovo wɔlawo je du, eye ɔu foe. 9 Nunɔlawo je ha le abe adzoblasu, siwo de xa di la ene, wowu ame le Sixem-mɔ dzi, eye wowɔ ŋukpenanu. 10 Mekpɔ nusi mele gbɔgbɔ me o la, le Israel je afe la me; Efrayim tso *ahasiwoɔ dɔ dɔe le afima, eye Israel do gu edokui. 11 Yuda, woɔ *nuŋɛyi di na wò hã, ne imegadó nye dukɔ te.

Konyifafa le Israel ŋuti.

7 Ne mebe, mada gbe le Israel *nu la, Efrayim je vodadawo kple Samaria je nu vɔdɔ wɔwɔwo doa ta da. Elabena wodaa alakpa, fiafitɔwo dzea kpɔ, eye adzohawo nɔa nu ham le mɔ dzi. 2 Womegbɔ le wofe dzi me kpɔ be, ye wofe nu vɔdɔ wɔwɔwo katã le ŋku dzi nam o. 3 Azɔ wofe nuwɔwɔwo de to de wo, eye wotsɔ wofe alakpadada do dzidzɔ na amegãwo. 4 Ahasitɔwo wo katã wonye, wole abe kpo, si me abolofoa do dzo dɔ ene; ne eblu amɔwo la, edzudzɔa dzoa tutu dɔ, vasede esime wòawɔ. 5 Le miafe fia je ŋkenyenye dzi la amegãwo tsoa *wein je dzooɔɔu dea dɔ lã me na wo dɔkui; ebɔa ha kple fewudulawo. 6 Elabena wofe dzi le bibim abe kpo ene le wofe aye-dzedze me; wofe abolofoa dɔ alɔ le zã blibo la me, eye wòbi le ndi flafafa. 7 Wo katã le bibim abe kpo ene, eye wofiã wofe ɔɔnudɔrɔwɔ, wofe fiawo katã dze anyi, eye wo dometɔa deke me-yom o.

Gbefãdɛde tohehe la.

8 Efrayim tsaka kple dukɔwo; Efrayim le abe abolo, si wofo de afi dzi, eye wometrɔe o la ene. 9 Du bubu me towo xɔnɔsɛ le esi, ke medze sii o; efe ta fo wo, ke menyae o. 10 Israel je dãda le dɛse dim de mo ne kaŋ; ke wometrɔ de Yehowa, wofe Mawu la nu o, eye womedi eyome mɔ le nusiawo katã me o. 11 Efrayim

le abe ahone tsibome, si nunya mele tagbo na o la ene: wole Egipte yom, eye woyi Asur.^a 12 Ne wonya yi ko la, mada asabu de wo dzi, madidi wo de anyi abe dzifoxewo ene, eye mahe to na wo, abe alesi wotoe na wofo amehawo ene. 13 Baba na wo, elabena wodzo le gbonye! Gbegblē neva wo dzi, elabena wotrō wo le yonyeme! ^eMebe, made wo, ke woawo da alakpa de asinye. 14 Womedo yli nam le wofo dzi me o, ke boŋ wofa avi le wofo abawo dzi; wowa kpe ta le bli kple aha yeye ta, eye wotrō wu le yonyeme. 15 Nyee fia nu wo, eye medo nuse wofo alwo, ke wofo ta me vō de nuyne. 16 Wotrō, ke menye do ta dzifo o, eye wole abe dati ^ddoagblo ene; wofo amegāwo atsi yi nu le wofo ade fe nyanyrā ta; esia woatsō ade almee le wo ŋu le Egipte-nyigba dzi.

Futo la do de duku, si subo legba la dzi.

8. Tso kkpē do nu! Egbona Yehowa fe afe la dzi abe hā ene! Elabena wotu nye nubabla la, eye wosē to de nye seawo ŋu. 2 Wole yli dom nam be: Nye Mawu, mī Israel-viwo miedze si wō! 3 Israel do vlo nu nyui; futo neti eyome! 4 ^fWofo fiawo, ke metso gbonye o; wofo amegāwo, nyemenya naneke le eŋu o. Wotsō wofo klosalo kple sika wo legba-wōe, ne woatsrō.

5 Samaria, wō ^gnyivi le ŋu nyom, nye damedzoe bi de wo ŋu; ^hƷe-kayī hafi woate ŋu ana wo dokui ŋu nadza? 6 Elabena Israel wō-dzo tso, gbede ye wōe, eye menye Mawu wōnye o; eyata Samaria fe nyivi la ⁱƷafi kakekake. 7 Elabena yae ^jwofā, eye ahom woaxa, wofo nukuwo mamie o; ahōliti matse ku o, ne etse hā la, ame tutōwo adui. 8 Woami Israel; azo woano dukōwo dome abe ^kze dī-gbo ene. 9 Elabena woyi ^lAsur; gbetedzi la, eya deka koliae nca anyi, ke Efrayim ya na nu efe ahiāviwo. 10 Ne wogana ahiānu le dukōwo dome hā la, mafo wo nu fu de wo ŋu, eye woawo vie tso amegāwo fe fia fe adzonana si me.

11 Elabena Efrayim dī vōsamlekpuwiwo kpaŋkpaŋ, ne wōatsō awo nuvōe, eye vōsamlekpuwiwo zu nuvō ne. 12 Ne meŋlo nye se akpe nane ne hā la, ebune abe ametuto tōe wonye ene. 13 ^mWowu nye vōsalāwo, ne woadu lā; wofo nu medze Yehowa ŋu o. Azō ado ŋu wofo vodadawo, ahe to na wo le wofo nuvōwo ta, eye ⁿwoaga-gbugbo ayi Egipte. 14 Israel ŋlo ewola be; etu fiasāwo, eye Yuda tso du sesēwo kpaŋkpaŋ; mado ^odzō de efe duwo me, ne wōafiā wofo fiasāwo.

Dzidzo nu va yi vo, gake tsotsake gale.

9. Israel, megakpo dzidzo o, me-gatso aseye abe dukōwo ene o! Elabena ^pƷewō gbolo, Ʒetrō wu le wō Mawu yome, eye nelō gbolonunana le lugbofowo katā. 2 ^qLugbofo kple ahafiāfe manyi wo o, eye aha yeye afu wo. 3 Womatsi Yehowa ^rƷe anyigba dzi o, ke boŋ Efrayim ^sagbugbo ayi Egipte, eye woadu nu makomako le Asur. 4 Womafo wein de anyi na Yehowa o, eye wofo akpedavōsawo mado dzidzo ne o; kutefenududu wōnye na wo; amesiwo katā dui la, agblē ko do na wo dokui; elabena wofo nududu la, wofo do nu koe wōle do, wometsōe va Yehowa ^tƷe mee o. 5 Nuka miawo le takpege kple Yehowa ^uƷe ŋkekenyui le dzi? 6 Elabena ne wosi le gbe-gblē nu la, Egipte afo wo nu fu, eye Mofadi wo. ^vƷza ato de wofo klosalonu veviwo dzi, eye aŋoka amie de wofo agbadōwo me. 7 Tohege do, eye tefedogbe do, Israel adze sii! Nyagblōdila tsi bome, eye amesi si gbōgbo le la, zu tsukuno le wō vodada gbo-gboawo kple fulēle gedewo ta. 8 Gbetakpo la enye Efrayim de nye Mawu ŋu; ^wmōka enye nyagblōdila le efe tofowo katā, eye fulēle le efe Mawu ^xƷe afe me! 9 Wogblē wōtso me abe le ^yƷi-bea ŋoli ene; ado ŋu wofo vodadawo, eye wōahe to le wofo nu-vōwo ta.

10 ^zMefo Israel le gbege abe weintsetse ene, eye mekpō mia fofowo abe gbotsetse ŋgōgbea ene; ke esi wowa ^{aa}Baal-Peor la, wotsō wo dokui na ŋukpenamawu

a 5, 13; 12, 2.

b Yes. 1, 11.

d 9, 3; Mo. V. 28, 68.

e Ps. 81, 14, 15.

f Jer. 17, 27; Am. 2, 5.

g 1, 2.

h Ps. 78, 57.

i 8, 13.

k Yes. 58, 1.

l Fla. II. 15, 10, 14, 25, 30.

m 10, 8.

n Fla. I. 12, 28.

o Mo. II. 32, 20.

p Jer. 12, 13.

q 5, 1.

r Jer. 22, 28.

s Dan. 19, 22

v 30; 20, 13.

w 5, 19; 7, 11.

x Mo. V. 32, 10.

y Mo. IV. 25, 3.

la, eye wozu nyonyonu, abe nusi
 nu woku do la ke ene. 11 Efrayim
 fe nutikokoe adzo abe xe vi ene,
 vidzidzi kple fufofa deke manɔ
 anyi o. 12 Ne wobe, yewoanyi wo
 viwo woatsi la, made vi le wo nu,
 be amegbetɔa deke magano anyi
 o; elabena baba na woawo nuto
 hã, nenyè be, medzo le wo gbo.
 13 Eye meɔo ŋku anyi kpo Efra-
 yim vasede Tiro be, wodoe de
 lanyiye, ke Efrayim akplo viawo
 ayi na amewula. 14 Yehowa, nuka
 nana wo ma? Na do, tsiko kple
 nu fufu kpals wo. 15 Wowo wo-
 fe nu vɔdiwo katã le Gilgal; afi-
 ma melè fu wo le le wo fe nu-
 wona vɔdiwo ta; manyã wo atso
 afenye me, eye nyemagalɔ wo
 azo o; wo fe amegãwo katã nye
 aglãdzelawo. 16 Ati ŋɔɔua enye
 Efrayim, wo fe kewo ayɔ, eye
 womatse ku o; ne wobe, yewoadzi
 vi hã la, mawu wo fe dɔmevi, siwo
 gbo womelãa nu le o. 17 Nye
 Mawu agbe wo, elabena womeɔo
 toe o, eye woano tsa glãla tсам
 le dukwo dome.

Ne dzodzonyenyè meli o la, xoxoa deke hã
 manɔ anyi o.

10. Weinka, si nu dranyi, eye
 wòtse la, enye Israel; alesi
 wòtsee la, nenema nu wòdi vo-
 samlekpuwo do; alesi efe anyig-
 ba vã nui la, nenema nu wòwo
 legbawo do. 2 Wofe dzi dze eve,
 eyata woakpɔe de enu; agbã wo fe
 vɔsamlekpuwo, eye wòagblè wo fe
 legbawo. 3 Ekema woagblɔ bena:
 Fiaa deke mele mia si o; mifgebe
 Yehowa vovɔ, nukae fia awo na
 mi ma? 4 Ade gã le nu me na
 wo, wokaa atam dzodzro, eye wo-
 bla na kple wo nɔewo, ale be
 onnudrɔ amie abe adigbe le bo-
 lifo dzi le agble me ene. 5 Do-
 dzi do Samariatwo le Bet-Awen
 fe nyivi la nuti; elabena esubo-
 lawo le nu xam le eta, eye efe
 trɔnuawo le dzodzom nyanyanya,
 le esi efe nutikokoe dzo le egbo
 ta. 6 Woakplo nyivi la ayi Asur
 atso awo nunanae na fia Yareb;
 ŋukpe alé Efrayim, eye Israel fe
 mo atsi dã de efe tamedodo la
 nu. 7 Samaria fe fia abu abe fu-
 tukpo le to ŋɔo ene. 8 Woatsrɔ
 nuxefe, siwo Israel tso wo nuvɔe

a 3, 6.

b Lu. 23, 30;
Nyad. 6, 16.

d 3, 9.

e Xez. 27, 3.

f Yer. 4, 3.

g Yes. 55, 6.

h Hi. 4, 8.

i Yer. 2, 21.

k Mo. II. 4, 22;
Mat. 2, 15.

l kp. 15; 4, 15.

m 5, 13.

la da le Awen, ɔnuwo kple aɔ-
 kawo ato de wo fe vɔsamlekpu-
 wo dzi, eye bwoagblɔ na towo
 bena: Mitsyo mia dzi! eye na
 togbɔwo be: Mimũ dze mia dzi!

9 Israel, èwo nuvɔ tso Gibe-
 a nɔll ke. Eya dzi wogale; de ava
 matu ame vɔdiwo le Gibe a o? d
 10 Mahe to na wo de nye didi
 nu, eye dukwo afo wo dokui nu
 fu de wo nu, ne mebe, mahe to
 na wo le wo fe vodada eveawo ta.
 11 Efrayim enye nyivi mamlã, si
 nu lufojo vivina: Mekpo efe ko
 nyul la ta vasede fifi, ke azo
 matsi Efrayim de tasiadam nu,
 Yuda aɔlo agble, eye Yakob adzo-
 bo anyigba. 12 Mifã dzodzonye-
 nyè, eye mixa nu kple lɔlɔ; /mide
 agble yeye, elabena azã do be,
 miadi Yehowa, vasede esime wò-
 va, eye wòana dzodzonyenyè
 nadza de mia dzi. 13 Miede nu
 vɔdi wo wo fe agble, miexa nu ma-
 dzomadzɔ wo wo, eye miedu ala-
 kpakutsetse; elabena èle dzi dom
 de wò tasiadamwo kple wò ava-
 wla gbogboawo nu. 14 Avaɔli
 adi le wò dukɔ la dome, eye wo-
 agbã wò mɔ sesèwo katã, abe alesi
 Salman gbã Bet-Arbel, eye wòxlã
 dadawo kple viwo de nu la ene.
 15 Betel, alea wòle mia wo gee
 le miafe nu vɔdi wo wo vivo la
 ta; le ŋdi kanya asimadetsimee
 la Israel-fia nu ayi.

Mawu fe nublanulkpɔkpo.

11. Esi Israel nɔ devime la, me-
 lɔe, eye kmeyo vinye la tso
 Egipte vs. 2 Woyɔ wo, ke wotrɔ
 oume de ame: Wòsa vɔ na Baal-
 wo, eye wodo dzudzɔ na legba-
 wo. 3 Eyo wònye nyee fia azɔli
 Efrayim, eye melèe de alo to hafi;
 ke womedze sii be, nyee da gbe
 le wo nu o. 4 Mede amegbetɔwo
 fe atgbi, si nye lɔlɔka la wo he,
 menɔ na wo abe amesiwo dea
 kɔkuti le ko la ene, eye mena
 nududu wo. 5 Womagagbugbo
 ayi Egipte-nyigba dzi o, ke boɔ
 Asur nenyè wo fe fia, elabena wo-
 gbe tametotrɔ. 6 Yi ava wo fe du-
 wo dzi, aɔe wo fe gametiwo, eye
 wòadu nu le wo fe tamedodowo
 ta. 7 Aglãdzedze de nyeye vivia
 nye dukɔ nu, eye ne woyɔ wo

do ta dzi hã la, wo dometɔa deke mefɔa edokui dzi o.

8 Efrayim, aleke matsɔ wò ana, eye matsɔ wò Israel ade asi? Aleke mawɔ wò abe ^aAdma ene, eye mawɔ wò abe Zebom ene? Nye bɔdzi trɔ le menye, eye nye nublanuikpɔkpɔ le fiefiem wɔwɔwɔ! 9 Nyemawɔ nu le nye domedzoe heliheli me o, eye nyemagagblẽ Efrayim azɔ o; elabena Mawu menye, eye menye amegbetɔ o, kɔkɔetɔ menye le domewo, eye nyemava le dziku me o.⁹ 10 Woakplɔ Yehowa do, ne ñede gbe abe dzata ene; elabena ele gbe de ge, eye yetodofewiwo ade abla ava.¹¹ 11 Woadzo tso Egipte abe xeviwo ene, eye abe ahonewo ene tso Asur-nyigba dzi, eye mana woanɔ woje afewo me; Yehowa ye gbloẽ.

Yakob je agbenonɔ enye kpodeɛnu na efe dukɔ.

12. Efrayim tso alakpadada de to dem, eye Israel je afe la tso amefulu de to dem, ke Yuda gale edokui trɔm de tsifo agbafɔ na efe Mawu, na kɔkɔetɔ nyatɛfɛtɔ la ko. 2 Efrayim melɔa nu le ya gbɔ o, eye wòtia yedzefeya yome; ele alakpadada kple nɔtasɛ́ dzim de dzi gbesiagbe, edua dzo kple ^aAsur, eye wòdoã ami de Egipte. 3 Yehowa le nya he ge kple Yuda, ahe to na Yakob le efe zozome nu, eye wòado efe nuwɔnawo tefe ns. 4 Elé nɔvia fe afɔkpodzi le do me, eye esi wòdo nɔtsu me la, ete kame kple Mawu.⁵ 5 Ete kame kple mawudɔla, eye wòlɛe, efa avi, eye wòfo koko ns; edo goe le Betel, eye ^wwòfo nu kpilii le afima. 6 Yehowa enye Mawu Zebaot, Yehowa enye ^wenkɔ. 7 Ke wò la trɔ de wò Mawu nu; dzra lolɔ kple se la do, eye nado dzi de wò Mawu nu ñaa!

8 Alakpanudanu le Kanaan si, amebaba vivia enu. 9 Eye Efrayim gblo be: ^aMekpɔ ho, eye kesinonɔ su asinye, womekpɔ vodadaa deke le nye dɔwɔwɔwo katã nu, si nye nuvɔ o. 10 Nyee nye Yehowa, ^wwò Mawu, tso Egipte-nyigba dzi ke, magana nana agbadɔ me abe le n̄kenyuieduɔxi ene. 11 Mefo nu kple nyagblɔdilawo,

mede n̄tega gedewo fia, eye medo lowo to nyagblɔdilawo dzi. 12 Esi Gilead wɔ nu vɔdi la, eyata woatsrɔ wo; esi wotsɔ nyitsuwo sa vɔe le Gilgal la, eyata woatsɔ woje vosamlekpuiwo ali kɔe de bolifo dzi le agble me abe kpewo ene. 13 Yakob ^asi yi Aram-nyigba dzi; nyɔnu tae ^aIsrael Subɔ do, eye nyɔnu tae wònyi lã do. 14 Ke Yehowa /kplɔ Israel tso Egipte to nyagblɔdilaa de dzi, eye wòna nyagblɔdilaa de kpɔ wo dzi. 15 Ke Efrayim do dziku ne vevie, eyata efe Afetɔ ahe efe hlɔdodo ava edzi, eye wòado efe vlodoame tefe ns.

Dede tso ku me. Nuvɔ je amegbegblẽ.

13. Ne Efrayim fo nu la, n̄ɔdzi ñɔa ame; eyae nye tato nɔ Israel; ke edi fo to Baal dzi, eye wòku. 2 Ke wogale nuvɔwɔwɔ dzi; wotsɔ woje klosalowo kɔ nɔnɔmewo, eye wotsɔ woje adanu wo katã wonye; woawoe wofoa nu na, eye vosalowo gbugbɔa nu na nyiviwo! 3 Eyata woanɔ abe ^wndililikpo kple zãmu, si nu yina le ndi ene, abe ^wtsro, si ya kplɔna dzons le lugbɛfe, kple dzudzo, si toa fesre nu ene. 4 Ke ^wnyee nye Yehowa, wò Mawu, tso Egipte-nyigba dzi ke, menya mawua deke kpe de n̄nye o, eye xɔnametɔa deke meli abe nye ene o. 5 Melé n̄ku de nuwɔ le gbegebe, le kudinyigba dzi.⁶ 6 ^wEsi wokpɔ gbedufe la, woɔnu nu di fo; eye esi wodji fo la, woje dzi de asi dɔda me, eye wonlɔm be. 7 Eyata mezu ^wdzata na wo, eye mede xa de mo to abe lãkle ene. 8 Madze wo dzi abe sisiblisino, si nu wode vi le la ene, maflo tsrokpa ña le woje dzi nu, maɔu wo abe dzatanɔ ene, eye gbemelãwo avuwo.

9 Israel, ^wwò gbegeblẽ wònye, be n̄tso de nye, wò xɔnametɔ nu. 10 Afika wò fia le azɔ, ne wòaxɔ na wò le wò duwo katã me, eye afika wò ^wɔnuɔrɔlawo le, amesiwo nu ^wnegblo le be: „Na fia kple amegãwom?” 11 Mena fia wò le nye domedzoe me, eye magaxɔe le nye dziku me.

^a Mo. V. 29, 22.

^b Yer. 31, 20.

^d Mo. I. 28, 5.

^e Mo. I. 29, 20.

^f Mo. II. 3, 10.

^g Kony. 3, 31 v. 39.

^h Yes. 31, 4, 5; Yer. 25, 30.

ⁱ 2, 1.

^k Yes. 44, 12.

^l 6, 4.

ⁿ Ps. 1, 4.

^o 7, 11.

^p Mo. II. 20, 2, 3.

^r 9, 10.

^s Mo. V. 52, 15.

^t Mo. I. 25, 22, 26; 32, 25-29.

^u Mo. I. 35, 15.

^v 5, 14.

^y Ps. 83, 19.

^z Yer. 2, 17.

^a Nyad. 3, 17.

^b 13, 4.

^d Sam. I. 8, 5.

12 Wodzi Efrayim fe vodada-
wo gongon, eye wotu nu de efe
nuvõ nu sesie. 13 Alé ku abe
onyonu, si le vi dzim ene; vi man-
nyanu wõnye, elabena ne dazá de
la, metoa vidzimo nu o. 14 Mava
ade wo le tsiefe si me, eye mava
axo wo afle le ku si me! Ku, wò
dovõ de? Tsiefe, wò veve de?
Nublanuikpòkpò yla de mo nam!
15 Elabena ne enye /ati tseku le
noviawo dome hã la, yedzefeya
afo, Yehowa fe ahom atu tso gbe-
gbe, ale be efe vudowo amie, eye
efe tsidzofewo afu, eye woaha
efe kesinonu veviwo katã.

Israel fe dzimetoto; Mawu agaya Israel.

14 Esi Samaria sê to de efe
Mawu nu la, eyata akpœ de
enu; woatsi yi nu, woaxlã wofe
vidziewo de nu, eye woadze fo le
wofe funwo nu.

2 Israel, agatro de Yehowa, wò
Mawu la nu, elabena wò vodada-
woe tso wò fu anyi. 3 Mihe nya
de asi, eye mitro de Yehowa nu!
Migblo ne be: „Tso vodadawo
katã ke, eye wò dome neganyo,

^a Heb. 13, 15.

^b Ml. 4, 10.

^c Yes. 37, 3.

^e Kor. I. 15, 54.
^f Tim. II. 1,
10; Nyad. 20,
14; 21, 4.
^g Mo. I. 48, 22.
^h 4, 13.

^h 12, 7; Zax. 1, 4.

ⁱ Ps. 25, 10.

ekema míana nyitsu, siwo tugbe
miedo, kple miafe nuyiwo la! 4
Asur mate nu axo na mí o, mia-
gado sowo o, eye miagayo miafe
asinudowowo be mia Mawu azo
o, elabena gbawò nublanuikpò-
kpò le na tsyõviwo.“

5 Mayo do wofe godzedze, eye
malõ wo tso dzi me, elabena nye
damedzoe nu fa de wo nu. 6 Manõ
na Israel abe zãmu ene, afo se
abe dzogbenya ene, eye wòato ke
abe Libanon ene. 7 Efe alowo
avu dranyi, adze ani abe amiti
ene, eye wòavê lillili abe Liba-
non ene. 8 Amewo agano efe vò-
võ te, eye woafã bli; woafõ se
abe weinka ene, eye woaxo nkò
abe Libanon fe wein ené. 9 Efra-
yim, legbawo fe nya kae tso gba-
nye? Medo toe, eye melé nku de
enu. Sesewu dama menyè, dzi-
nye nakpo wò kutsetsewo le. 10
Amesi nye nunyala la, kae nusia
gome; amesi si gomesese le la,
nedze sii! Elabena Yehowa fe
imowo dzo, ame dzodzœwoe zãa
edzi; ke ame võdiwo adze anyi
de edzi.

YOEL FE AGBALÈ.

Detsuviwo fe fudename, si nye kpodzide na
Afeto la fe vava.

1 Esia nye Yehowa fe gbe, si
va na Yoel, Petuel vi.

2 Miamegã dediuwo, mise nyasia,
eye mi anyigbadzitowo katã, mifu
to anyi! De esia togbe dzo le mia
noli alo lemia fofowo noli kpœa?
3 Mixlêe fia mia viwo, mia viwo na-
xlêe afia wo viwo, eye wo viwo na-
xlêe afia wo megbeviwo! 4 Nusi nõ-
wo kpoto di la, vetsuviwo dui; nusi
vetsuviwo kpoto di la, vètrawo
dúi, eye nusi vètrawo kpoto di
la, abowo dui. 5 Mi ahاملawo,
minyõ, eye mifa avi! Mi weintsu-
nolawo katã, mixa nu de aha yeye
nu, elabena wodœe le nu me na
mi. 6 Elabena dukœa de ho va
nye anyigba dzi, nusê le enu, eye
wòso gbo kpañ, efe aduwo le abe
dzatansu fe adu ene, eye efe tsyo
le abe dzatano to ene. 7 Egbê
nye weinkawo, eye wõge nye gbo-

^k kp. 13; 2, 14.

^l 2, 25.

tiwo, eflo tsro le wo nu hetsõ wo
fu anyi, eye wofe kawo fu yie.

8 Xa nu abe detugbi, si ta akpa-
nya de efe detugbimesrõ nu la
ene! 9 Nuduvõsa kple nunõ-
võsa nu tso le Yehowa fe me;
nunõla, siwo subõa Yehowa la,
le konyi fam. 10 Agble zu gbe-
gbe, eye anyigba le nu xam, ela-
bena bli gblê, aha yeye no fia-
fiafia, eye ami fu kplakplakpla.
11 Dukpe lê agbledelawo, eye
weingbledelawo le nu xam le lu
kple fo ta, elabena nunõne nu tso
le agble me. 12 Weinka ku, eye
gboti yro, yevubodatiwo fu, keke
detiwo kple atotõqutitiwo kpa-
kple agblemetiwo katã ke hã;
dzidzõkpòkpò nu tso le amegbe-
toviwo dome.

Konyifafa kple kukuqede.

13 Mi nunõlawo, mibla ahi dzi,
ne miafa konyi! Mi vosamlekpu
la subolawo, mifa avi! Miva mia-

tsi akpanya me ado, mi, nye Mawu subolawo; elabena "nuḍu-voṣa kple nunovoṣa nu tso le mia Mawu fe me. 14 Mido nutsitsido kókoe, eye mide gbe fã takpegbe! Mifo ame tsitsiwo kple anyigbadzitowo katã nu fu de Yehowa, mia Mawu la fe me, eye mido yli na Yehowa! 15 Aleke, ŋkeke la! Elabena Yehowa fe ɔŋkeke la tu afe, eye gbegblẽ wõnye tso ɔsɛkatãto la gbɔ gbɔna. 16 Ɖe wometsi nududu nu le mia ŋku me, eye /dzidzo kple aseyetosotso nu le mia Mawu fe me oa? 17 Blikuwo lé akpɔ de to me, avawo di fuflu, eye nudzradofewo mü; elabena bliwiwo tsi tonu. 18 Lãwo le xoxlõm, eye nyihawo le tsa glãla tsam, elabena gbedufe deke meli na wo o; nu ti kɔ na alẽhawo hã. 19 Yehowa, wò yom mele; elabena dzo bi lãnyifewo fe gbewo, eye ɔdzofade fiã agblemetiwo katã. 20 Gbemelãwo hã le xoxlõm na wò, elabena tɔuwu mie, eye dzo bi lãnyifewo fe gbewo.

Detsuviwo fe fuɔenama xoxlẽ fiã dziyiyi.

2 Miku kpẽ le Zion, mido afa le nye to kókoe la dzi! Anyigbadzitowo katã nedzo nyanyanya, elabena Yehowa fe "ŋkeke la gbɔna, etu afe! 2 Viviti kple blukodogbe, alilikpo kple tsizidogbe wõnye! Alesi agudzedze gbabana de towo dzi la, nenema ɔduko gã sɛɔua de avae, ɔsi togbeme no anyi kpo gbede, eye mele anyi no ge le emegbe vaseɔe fome, siwo gbɔna la ɔli o. 3 Dzo le nu dum le engo, eye ɔdzofade le nu fiãm le emegbe; anyigba la le engo abe Eden-bɔ ene, eye emegbe nye gbegbe dede soɔ; amea deke masi le enu o. 4 Wofo mo le abe sɔwo fe mo ene, eye wole du dzi abe sɔdolawo ene. 5 Wole kpo tim le towo tã me abe tasiadamwo fe hoowɔwo ene; wole zi nyẽm, abe alesi dzo fiã gbe fufui ene, eye wole dze ava abe avako gãa de ene. 6 Dukɔwo dzo nyanyanya le engo, eye mowo katã fu tititi. 7 Wole du dzi abe kalẽtowo ene, eye wole gliam abe avamewo ene, wo dome to desiade lé efe mo tso, eye

o kp. 9.

58,4; Yee. 13, 10.
d 2, 1; Yee. 13, 6.

e kp. 25.
f kp. 12; Mo. V. 16, 11.

g Xez. 33, 11.

h 2, 3.
i Ps. 104, 11.
k Mo. II. 34, 6.

l Yo. 3, 9.

n 1, 15.

o 1, 14.

p 1, 6.
r Mo. II. 10, 14.

s 1, 18.

t Ps. 79, 10.

u kp. 26, 27.

womedɔa li wofo tofewo o. 8 Wo dome to deke memimi novia do o, amesiame lé efe mo tso; wode ta agutrowo me, ke womexo abi o. 9 Wole tsa glãla tsam le dua me, eye wole du jum le gli dzi, woge de xɔwo me, eye woto fɛsrenu ge de eme abe fiafito ene. 10 Anyigba dzo kpekpekpe le enu, eye dziɔo vɔvɔ; ɔye kple yleti do viviti, eye yletiviwo fe keklẽ nu tsi. 11 Yehowa le gbe dem le efe avako ŋgɔ, efe ɔavako lolo nuto, eye ame sesẽe nye efe gbe dzi wola; elabena Yehowa fe ŋkeke la tri ako, eye godzi le enu nuto, amekae ate nu ano te de enu?

Nuxoxlẽ hena dzimetoto.

12 Yehowa be: Azo hã la, ɔmitso miafe dzi blibo kple nutsitsido, avifafa kple konyifafa tɔ de nyenye! 13 Midze miafe dziwo, menyemie miafe awuwo o, eye migatɔ de Yehowa, mia Mawu la nu! Elabena kamenuvela kple nublanuikpola wõnye, egbɔa dzi di blewu, amenuveve bɔ de esi, eye vɔwɔwɔ vene. 14 Amea de menya nu o, avee, eye wɔatɔ adzo aha-gblẽ yayra de mege, ne woatso asa nuḍuwo kple nunovo na Yehowa, mia Mawu la. 15 Miku kpẽ le Zion, mido nutsitsido kókoe, eye mide gbe fã takpegbe! 16 Mifo dukɔ la nu fu, eye miko ameha la nu, miyo amegã dediwo ve, eye mifo deviwo kple vi nonowo nu fu; ɔngbetɔsrɔ nedo tso efe xɔ me, eye ɔngbetɔ nedo tso ɔngbetɔxɔ me. 17 Nunolawo, amesiwo subɔa Yehowa la, nefa avi le akpata kple vɔsamlekpuɔ la dome agblɔ be: Yehowa, kpo nublanuɔ na wò dukɔ, eye megahe nukpe va wò domenyinu la dzi, ne dukɔwo nana ahama sim de wo nu o. Nukanuti woano gbɔgbɔm le dukɔwo dome be: Afika wofo Mawu le hã?

Yayra yeye ɔngbedodo.

18 Tete Yehowa vã nu de efe anyigba la nu, eye wòkpo nublanuɔ na efe dukɔ la. 19 Eye Yehowa do nu gbɔ na efe dukɔ bena: Kpo da, maɔo bli, aha yeye kple ami de mi, ne miaɔu aɔi fo, eye "nyemagana nu nakpe mi le dukɔwo dome azo o. 20 Maɔe

"anyieheto la ɗa le mia ɗu, aha-nyæ aɗo de kuɗinyigba dzi kple gbegebe, atrɔ ta ade yedzefefu, eye wɔatrɔ agomegbo ade yetoɗofefu, eye wɔafafã anɔ wɔwɔm, elabena ewɔ nu etefe mekɔ o. 21 Anyigba, megavɔ o, tso aseye, eye nakpɔ dzidzo, elabena Yehowa le nu gã wɔ ge. 22 Mi gbemelawo, migavɔ o, elabena lãnyife fe gbewo ade ama; elabena atiwo atse, eye kutsetsewo ado agba de gboti kple weinka dzi. 23 Mi Zion-viwo, mitso aseye, ne miakpɔ dzidzo de Yehowa, mia Mawu la ɗu; elabena atso tsidzadza ayra mi, ana /adatsi kple keletsina nadza de mia dzi abe tsã ene. 24 Lu ayo lugbofe fũ, eye aha yeye kple ami ado agbogbo de ahafiãfe. 25 Eye maɗo fe, siwo wɔtetsuviwo kple wɔtrawo, abɔwo kple ɗɔwo ɗu nu la teƣe na mi, woawoe nye nye awakɔ gã, si meɗo de mia ɗu. 26 Miadu nu adɔ fo, eye miakafu Yehowa, mia Mawu, amesi wɔ nukunu de mia ɗu la fe ɔɔkɔ, eye ɗu magakpe nye dukɔ akpɔ gbede o. 27 Eye miadze si be, mele Israel dome, nyee nye Yehowa, mia Mawu la, deke mekpe de gunye o; eye ɗu magakpe nye dukɔ akpɔ gbede o.

Gbogbo kokoe la koko de anyi.

3. Le nusiawo mege la matɔ nye igbogbo la akɔ de nutilawo katã dzi, eye miafe nutsuviwo kple miafe nyɔnuviwo agblɔ nya ɗi, miafe amegã deɗiwo aku drɔwɔ, eye miafe deƣakpuiwo akpɔ nutegawo. 2 Matɔ nye gboɓo la akɔ de kluiwo kple kosiwiwo hã dzi yemayi. 3 Eye mana nukunuwo nado de dzifo ɗu kple anyigba dzi: 'Du, dzo kple dzudzɔbɔla kɔtɔ. 4 Ye ado viviti, eye yleti azu wu, hafi Yehowa fe nkeke gã dzigo la nava do.' 5 Eye wɔawa me be, 'Pwoade amesiame, si ayo Yehowa ɔkɔ la; elabena xɔname anɔ Zion-to la dzi kple Jerusalem kpakple ame mamea, siwo Yehowa ayo la dome, abe alesi Yehowa do enugbee ene.

Mawu fe tohehe nonudrɔ futsawo.

4. Elabena kpɔ ɗa, ne meɗo Yuda kple Jerusalem te le nkeke

a 1, 4, 6.

b Hos. 6, 11.

c kp. 12, 14.

e Max. 3, 10.

f Yer. 5, 24.

g 1, 4.

h Mo. V. 8, 10.

i Mo. IV. 11, 29; Yer. 44, 3; Kez. 33, 29; Do. 2, 16 v. 21; TI. 3, 6.

k Yer. 2, 4.

l kp. 2.

m Nyad. 14, 15, 18. o 2, 10, 11; Mat. 24, 25; Nyad. 6, 12.

p Ro. 10, 18.

r Yer. 63, 3, 6.

s 2, 10; 3, 4.

t Am. 1, 2.

mawo me kple yemayi la. 2 mafo dukɔwo katã nu fu ahakplɔ wo ayi 'Yosafat fe bali la me, eye ma-drɔ wɔnu kpɔli wo le afima le nye dukɔ kple nye domenyinu Israel ta, elabena wokakae de dukɔwo dome, eye womã nye anyigba la. 3 'Wodzidze nu de nye dukɔ dzi, wotsɔ nɔtsuvi ɗo li gbolo, eye wotsɔ nyɔnuvi dze wein heno. 4 Mi Tiro, Zidon kple Filistitowo fe anyigbawo katã, nuka dimiele le gunye? De miebe, yewo aɗo nusi wowo mi la teƣe nam loo, alo miawo nanem ma? Nye asi atso mahe miafe nuwɔwo ava miafe ta dzi enumake. 5 Miawoe lo nye klo-salo kple nye sika dzoe, eye mietsɔ nye nu xɔasi vevitowo yi miafe gbedoxɔwo me; 6 eye mietsɔ Yuda-viwo kple Jerusalem-viwo dzra na Helatowo, ne miade wo tso wofe anyigba dzi ayi adzoge vi. 7 Kpɔ ɗa, manyɔ wo le teƣe, siwo wotsɔ wo fle do, eye mahe miafe nuwɔwo ava miafe ta dzi. 8 Eye matsɔ miafe nɔtsuviwo kple miafe nyɔnuviwo dzra na Yuda-viwo, eye woawo atso wo adzra na Sabato, siwo nye dukɔ le didife ke; elabena Yehowa ye gblɔe.

Mawu ade efe dukɔ la, eye wɔayrae.

9 Mide gbe fã nya sia le dukɔwo dome be: Mibla akpa de awa kɔkɔe ɗu, minyo kalɛtɔwo, eye awawolawo katã neho va! 10 Mitsɔ miafe agblenuwo tu yiwoe, eye mitsɔ miafe he gobewo tu akplɔwoe! Ame beli negblɔ be: Miawoe nye kalɛawo! 11 Mi dukɔwo katã, mifo zi tso goawo katã me, miva fo mia ɗokui nu fu. Yehowa, ɗiɗi wò kalɛtɔwo de anyi de gama! 12 Dukɔwo netso, ne woava 'Yosafat fe bali la me; elabena afima mabobo no anyi ɗo adrɔ wɔnu dukɔwo katã godoo. 13 'Minye he gobewo, elabena nukuo ɗi! Miva miafanya nu, elabena 'weinfiãfe yo, eye weinfiãnu gbagba; elabena wofe nu vɔɗi wɔwo do agbogbo. 14 Amehawo kpɔ amehawo ɗo gbɔna nyametsobali la me; elabena Yehowa fe nkeke la tu afe le nyametsobali me la. 15 Ye kple yleti ado viviti, eye yletiviwo fe keklɛ nu atsi. 16 'Yehowa le gbe dem tso Zion,

eye wóna wose efe gbe tso Yerusalem, ale be dziŋo kple anyigba vóu. Ke Yehowa enye si-tsofe na efe dukò kple m̄o sesè na Israel-viwo. 17 Eye b̄miadze sii be, nyee nye Yehowa, mia Mawu la, amesi le nye to kòkòe Zion dzi; Yerusalem azu kòkòefe, eye ame tutowo magato eme azo o. 18 Le yemaŋi la t̄owo atsyaha yeye, eye togbewo adudu notsi, tsi ayò Yuda-tóuwo katã

^a Xez. 47. 1;
^{Zax.} 14. 8.

^b Xez. 34. 30.
^d Ob. 10.

^e Am. 9. 13.
^f Mo. V. 32, 43.
^g Xez. 48. 35.

agbagba, eye t̄si adzò tso Yehowa fe afe la me ahade tsi xetiwo fe bali la me. 19 Egipte azu afedo, eye Edom azu gbege feŋfe, le d̄nuta, si wosè le Yuda-viwo nu, eye wokò v̄u madifò de anyi le woŋe anyigba dzi la ta. 20 Ke Yuda anò anyi tegbee, eye Yerusalem anò dzidzimewo katã me; 21 mabia hl̄ò woŋe /v̄u, si nu nyemebia hl̄ò d̄o hade o, eye Yehowa anò Zion.

AMOS FE AGBALĒ.

Nyagblod̄l le tohehe na dukò, siwo fo xiã Israel-viwo guti.

1 Esia nye Amos, amesi tso alēnyilawo dome le Tekoa la fe nya, si wòkpò de Israel nu je eve do ngò na kanyigba v̄u le Yuda-fia Uziya n̄li kple Israel-fia Yerobeam, Yoas-vi n̄li la. 2 Eye wògblo bena: Yehowa le gbe dem tso Zion, eye wóna efe gbe le didim tso Yerusalem, tete lãkplaviwo je lãnyife yrò, eye Karmel tame fu.

3 Ale Yehowa gblò esi: Le Damasko je nu v̄d̄i wòwò et̄ò kple eneawo ta la, nyematsø akee o; elabena emli galufotasiadam to Gilead dzi. 4 Eyata mada dzo de Xazael je me, eye wòafiã Ben-Hadad je fiasãwo. 5 Maŋe Damasko je gametiwo, eye amesiwo le nuv̄bali me la kple amesi lè fiatikplò de asi le dzidzokpòwò me la, atr̄ò, eye woade aboyo Aram-dukò la ayi Kir; Yehowa ye gblø!

6 Ale Yehowa gblò esi: Le Gaza je nu v̄d̄i wòwò et̄ò kple eneawo ta, nyematsø akee o; elabena wòde amewo kenken, be woakplò wo ayi adade asi na Edom. 7 Eyata mada dzo de Gaza je gliwo dzi, ne wòafiã woŋe fiasãwo. 8 Eye matsr̄o Asdodtowo kple amesi lè fiatikplò de asi le Askalon, matr̄o nye asi de Ekron nu, eye Filistitowo je susøea nu ayi; Afetò Yehowa ye gblø!

9 Ale Yehowa gblò esi: Le Tiro je nu v̄d̄i wòwò et̄ò kple eneawo ta, nyematsø akee o; elabena wòde aboyo amewo ken-

^a Fla. 1. 5, 2^a.
^f 7. 14.

^k Zax. 14. 5.
^l Yer. 49. 7.
^m Fla. II. 15. 1:
14. 23.

ⁿ Mo. V. 23. 8:
Ob. 10.
^p Yer. 25. 30:
Yoel 4. 16.

^r Yer. 17. 1-3.

^s Yer. 49. 1-6.

^t Fla. II. 16. 9.

^u Kron. II. 28,
17, 18: Yer.
47. 1.

^v Yer. 15: Yer.
48.

^w Yer. 23: Yoel
4. 4.
^x Mo. IV. 24. 17.

ken dade asi na Edom, eye wòmedo nu n̄viwo je nubabla la o. 10 Eyata mada dzo de Tiro je gliwo dzi, ne wòafiã woŋe fiasãwo.

11 Ale Yehowa gblò esi: Le Edom je nu v̄d̄i wòwò et̄ò kple eneawo ta, nyematsø akee o; elabena etsò yi ti n̄ovia yome, eye wòmia n̄ku de nublanuikpòkpò dzi na edokui, ele nu vuvum daa le d̄omedzoe me, eye wòlè dziku de d̄o me dikaa. 12 Eyata mada dzo de Teman, ne wòafiã Bozra je fiasãwo.

13 Ale Yehowa gblò esi: Le Amon-viwo je nu v̄d̄i wòwò et̄ò kple eneawo ta, nyematsø akee wo o; elabena wodze fo le Gilead je funowo nu, ne woakeke woŋe anyigba de enu. 14 Eyata mado dzo de Raba je gliwo nu, ne wòafiã woŋe fiasãwo, ne gli di le avakpegbe, eye ya tso v̄uduvudu le ahomtugbe. 15 Eye woŋe fia kple efe amegãwo siaa woayi aboyo me; Yehowa ye gblø!

Tohehe nyagblod̄l de Moab. Yuda kple Israel guti.

2 Ale Yehowa gblò esi: Le Moab je nu v̄d̄i wòwò et̄ò kple eneawo ta, nyematsø akee o; elabena etsò Edom-fia je fuwo mè akaloe. 2 Eyata mada dzo de Moab, ne wòafiã Keriyot je fiasãwo, eye Moab naku le v̄unya-v̄unya wòwò me, ne gli di, eye kp̄ewo di. 3 Matsr̄o v̄nudr̄ola le wo dome, eye mawu efe amegãwo katã akpe de enu; Yehowa ye gblø!

4 Ale Yehowa gblò esi: Le Yuda

fe nu vōdī wōwō etō kple eneawo ta, nyematsōe akēe o; elabena wogbe Yehowa fe se, eye womelē efe dōdowo me de asi o, ke boŋ wona wofo alakpalegba, siwo yome wo fofowo dze la, kplō wo trae. 5 Eyata mada dzo de Yuda, ne wōafiā Yerusalem fe fiasāwo!

6 Ale Yehowa gblo esi: Le Israel fe nu vōdī wōwō etō kple eneawo ta, nyematsōe akēe o; elabena etsō ame dzōdzōe dzra de ga nu kple hiātō de "atokota dodo deka nu. 7 Wo amesiwo fe ve me le fiefiēm de kekui, si le ame dāhe fe ta me la nu, woglōa mō na hiātōwo, eye vi kple fofoa woyia gbolo deka gbo, ne woado gu nye nkō kōkōe la. 8 Wodraa afō de 'awobavō dzi le vōsamlekpuwo katā gbo, eye wonoa nyadrōha le wofo mawuwo fe me. 9 Ewō wōnye metsrō /Amoritōwo le wo ngō, amesiwo dzo atsu, abe alesi sederti kōe ene, eye wosēsē abe sesewu ene hafi; metsrō wofo tsetsele dzi me kple wofo ke le to me. 10 Mekplō mi tso Egipte-nyigba dzi, eye mena miezō gbe dzi fe blane, ne miaxō Amoritōwo fe anyigba. 11 Eye međo nyagblo-dilawo tso miafe ntsuwiwo dome kple Mawu fe kluwo tso miafe dekakpuwiwo dome. Israel-wiwo, Yehowa be, de mele alea oa? 12 Ke miena wein Mawu fe kluwo wono, eye miede se na nyagblo-dilawo gblo be: "Migagblo nya di o! 13 Kpō dā, mate mi de to me, abe alesi tasiadām, si wode lubablae taŋ la, nyēna de to mee ene. 14 Sitsofe abu de ame dāble, nū-sētō mate nū awō efe nūsē nū dō o, eye kalētō made efe agbe o; 15 anutōdala manō te o, afō tso-tsoe tō masi o, eye sōdola made efe agbe o; 16 eye amesi nye dzidefotō le kalētōwo dome la, asi amama gbemagbe; Yehowa ye gbloē!

Tohehe awa Israel dzi tso Mawu gbo, abe alesi nyagblo-dila la gblo ene.

3. Mise Yehowa fe nya, si wō-gblo de mi Israel-wiwo, mi fome blibo, si wōkplō tso Egipte-nyigba dzi la nū: 2 Miawo koe menya le anyigba dzi jomeawo katā dome; eyata mahe to na mi

le miafe vodadawo katā ta. 3 Ne ame eve be, yewoazō mō la, de womeđoa gbe di hafi oa? 4 Ne nulēle mesu dzata si o la, de wō-xlōna le ave mea? De, dzatavi dea gbe le emlōfe, ne mekpō lē nu hade oa? 5 De xevi dzona de mō dzi le anyigba, ne mōa deke meli ne oa? Eye de mō fena, ne naneke međo eme oa? 6 De wokua kpē le du me, eye vōvō gbea amewo dōđoa? De bōdzogbevōe dzōna le du me, eye menye Yehowa ye wōe oa? 7 Elabena Yehowa mewōa naneke, ne međe efe tamedođo fia efe dōla, nyagblo-dilawo hafi o. 8 Ne dzata de gbe la, amekae agbe vōvō? Ne Afeto Yehowa fo nu la, amekae agbe nyagblo-gblo di?

9 Mido kpo de fiasāwo ta le Asdod kple de fiasāwo ta le Egipte-nyigba dzi gblo bena: Mifo takpli de Samaria-towo dzi, eye mīkpō sonyawonyawōwo gedē kple ame tetedeanyi, si le eme la dā. 10 Yehowa be: Womenya nu dzōdzōe wōwō o, eye woli kō nu madzōmadzō wōwō kple ntsasesē de wofo fiasāwo me gleglegie. 11 Eyata ale Afeto Yehowa gblo esi: Futō de to de wō anyigba godoo, atu nūsēle nūwō, eye wōa-ha wō fiasāwo. 12 Eyata ale Yehowa gblo esi: Alesi lākplovi dea lā fe ata eve kple to kake tsoa dzata fe nu mee la, nenema ke woade Israel-vi, siwo bobo nō Samaria le aba fe dzogoe dzi kple aba fe kuntru dzi lae. 13 Afeto Yehowa, Mawu Zebaot, be: Miseen, eye mitsōe di dase na Israel fe afe la be: 14 Gbesigbe mahe to na Israel fe nu vōdī wōwō la, mahe to na Betel fe vōsamlekpuwiwo hā, eye woaje vōsamlekpuwiwo la fe dzowoage adze anyi. 15 Magbā vuvōnglōixō akpe de dzomenōlōixō nū, inyiduxōwo atrō, eye xō gbo-gboawo nu ayi; Yehowa ye gbloē!

Dodzidodo na Israel-amegāwo.

4. Mise nya sia, mi Basan-nyino, siwo le Samaria-to dzi! Mi amesiwo te ame dahewo de anyi, miegbā hiātōwo gudugudu, eye miegblo na miafe atsuwo bena: Miku aha ve miano! 2 Afeto Yehowa tā efe dzōdzōenyenyē be:

a 8, 6.
b Yes. 45, 7;
Kony. 3, 37.
d 8, 4.

e Mo. 11, 22, 25.

f Mo. IV, 21, 21
v. 28.

g Mo. IV, 6, 2-13.

h 7, 13, 16; Yer. 11, 21.

i 6, 4; Fia. I, 22, 39; Ps. 46, 8.

k Mo. V. 4, 34.

Kpɔ da, nkeke li gbɔna na mi, woade mi kple fu, eye woatsɔ vɔa ato mia viwo. 3 Miato gli fe gba-gbɔfe, amesiame akpɔ engɔ tɛ, eye miatsɔ miafe legbawo axlɔ de anyi; Yehowa ye gblɔe!

4 Miyi Betel, ne miadawɔ nu tovo; miyi Gilgal, ne miadawɔ nu tovo de edzi! Misa miafe vɔwo nɔdi sia nɔdi, eye miatsɔ miafe nuwo fe ewoliawo deka sa vɔe nkeke etsetɔ. 5 Mina dzudzo nade dzi de babolo vavɔ nɔ, ne wɔanye akpedavɔsa; mide gbe fɔbe, woana nu faa, midɛe sesie, elabena alea vivia mi Israel-viwo nu, Afetɔ Yehowa ye gblɔe! 6 Medo kuvia miafe aduwo le miafe duwo katɔ me, eye mena abolokoe wɔ mi le mia nɔfewo katɔ; ke miegbɛ tɔtrɔ de nɔnye, Yehowa ye gblɔe. 7 Esi dzinu etɔ susɔ, ne nɔnɔyɔ nado la, mete /tsi-dzadza mi; mena tsi dza de du deka me, ke nyemena wɔdza de evelia me o; tsi dza de agble deka me, ke agble, si me tsi medza do o la me fu kplakplakpla. 8 Du eve kple du etɔ wole ya mum sagasagɔ yi du deka me, be yewoanɔ tsi, ke womedi kɔ o; gake miegbɛ tɔtrɔ de nɔnye, Yehowa ye gblɔe! 9 Mena miafe abliwo dze heteku, eye wohlɔ: 'hetsuviwo du miafe abɔwo kple weingblewo, gbɔtiwo kple amitiwo; ke miegbɛ tɔtrɔ de nɔnye, Yehowa ye gblɔe! 10 Mehe dɔvɔ va mia dzi abe 'Egipite tɔa ene; mewu miafe dekapuiwo kple yi, woha miafe sɔwo, eye miafe asaɔa me vɛ kɔ do nɔti me na mi; ke miegbɛ tɔtrɔ de nɔnye, Yehowa ye gblɔe! 11 Metrɔ mi bu anyi, abe alesi 'Mawu tɔ Sodom kple Gomora bu anyi ene, eye miele abe 'ati, si wode tso dzo me la ene; ke miegbɛ tɔtrɔ de nɔnye, Yehowa ye gblɔe!

12 Eyata Israel, ale mele wo wɔ ge enye si: Esi mele esia wo ge wɔ la, eyata Israel, dzra do nadakpe kple wɔ Mawu! 13 Elabena eya amesi mɛ towo, eye wɔwo ya, etoa amegbetɔ fe tame-susuwo ne, enana agudzedze zua viviti, eye wɔzɔa anyigba fe 'kɔ-kɔfewo la nɔ enye Yehowa, Mawu Zebaot!

Konyifaha kple dukɔ la yɔyɔ hena dzimetɔtro.

5. Israel fe afe, mise nya sia, elabena mele konyifaha toge de mia nu! 2 Israel-detugbi dze anyi, megale fɔfɔ ge o; edo baba de efe anyigba dzi, amea deke mele efo ge de tsitredu o! 3 Elabena ale Afetɔ Yehowa gblɔ esi: Ne dua de ho kple ame akpe le Israel fe afe la me la, ame alafa akpɔɔ, eye ne eho kple ame alafa la, ame ewo akpɔɔ.

4 Elabena ale Yehowa gblɔ na Israel fe afe la enye si: 'Midim, ne mianɔ agbe! 5 Ke migabia 'Betel ta se o, migava Gilgal o, eye migayi Beer-Seba o; elabena Gilgal ayi aboyo me, eye Betel atrɔ. 6 Midi Yehowa, be mianɔ agbe, ne magadze Yosef fe afe la dzi, abe dzo ene ahiafiɛ, eye dzotsilaa deke manɔ anyi na Betel o; 7 mi amesiwo tɔ 'nya dzɔdzɔe wɔzu atsa, eye miete dzɔdzɔenyenyɛ de to! 8 Eya amesi hɔwo atifiɛnɔ kpakple avɔ kple avɔtu, eye wɔtsɔ bluku wɔ nɔdi, ena nkeke do viviti abe zɔ ene, eye wɔyɔ atsiafu me 'tsiwo vɛ hɛtɔ wo fo de anyigba dzi la nɔ enye Yehowa; 9 eya amesi de gbegbɔle ame sesɛ la dome, eye wɔhe gbegbɔle va du sesɛ la dzi.

10 Wɔle fu amesi xɔsa nu ame le vɔnu, eye wonyɔ nu nyatefetola. 11 Esi miefanya ame dahewo kple afɔ, eye miexɔ blidzo le wo si la, eyata 'miatsɔ kple fufuwo atu xɔe, gake mianɔ wo me o; miade weingble nyowo, gake miano wofe wein o. 12 Elabena menyae be, miafe dzidada wo sɔ gbɔ, eye miafe nudɔwo tefe meko o, mielɛ ame dzɔdzɔe wo de ke me, miexɔ zɔnu, eye miete ame dahewo de anyi le vɔnu! 13 Eyata nunya la fe nu ne de ga le yemayi, elabena yeyiɔ vɔe wɔnye. 14 Midi nyui, eye menyɛ vɔ o, ne mianɔ agbe, eye Yehowa, Mawu Zebaot, nanɔ anyi kpli mi, abe alesi miele gbegbɔlom ene. 15 Milɛ fu vɔvɔ, milɔ nyui, eye mifɔ nya dzɔdzɔe de tsitredu le vɔnu, amea de menyɔ nu o Yehowa, Mawu Zebaot, ave Yosef fe ame mamleawo nu.

16 Eyata ale Yehowa, Mawu Zebaot, Afetɔ la, gblɔ esi: Konyi-

o Mo. V. 14, 28.

o Mo. III. 2, 11.

d Yer. 29, 13.

o 4, 4; Hos. 4, 15.

/ Fla. I. 17, 1.

o 6, 12; Ysa. 5,

20.

o Hi. 38, 31.

o 9, 6.

o Xag. 1, 11.

o Yoel 1, 4.

o Yes. 28, 21.

o Zef. 1, 13.

o Mo. II. 9, 3.

o Mo. I. 18, 24.

o 25.

o Zax. 3, 2.

o Ps. 34, 15; Ro.

12, 9.

o Mi. 1, 2.

fafa anɔ ablowo katã me, eye woano alele dom le kpodomeewo katã, woayo agbledela de nuxaxa nu, eye kutefehazilawo de konyifafa nu; 17 eye konyifafa anɔ weingblewo katã me, ne meva to dowome yi, Yehowa ye gbloe.

18 Baba na amesiwo dzrom Yehowa fe nkeke la le! Vide ka 'Yehowa fe nkeke la nye na mi? Viviti wonye, menye kekeli o. 19 Ele abe nɔtsua de, si si le dzata nu, eye sisiblisi va do goe, eye esi wogbo va afe hetsɔ asi zio de gli nu la, da dui la ene. 20 De menye vivitie nye Yehowa fe nkeke la, eye menye kekeli oa, de menye bluko wonye, eye eme meko oa?

Gota mawusubosubo dede menye naneki o.

21 'Melé fu miafe nkekenyuiwo, eye metsri wo, eye nyemavé miafe takpegbewo ase o. 22 Elabena ne miesa /numevɔ kple nuduvɔ nam hã la, womadze gunye o, eye nyemanyé ko akpɔ miafe nyivi damiwo fe akpedavɔsawo o. 23 Te wò hawo fe didi de inegbe tso gbonye, wò saŋkufofowo le to me vem nam! 24 Nya dzodzɔe nesi abe tsi ene, eye dzodzɔenyenye abe tɔuu, si memienna o la ene boŋ! 25 'Israel fe afe, de miesa akpedavɔ kple nuduvɔ nam le gbe dzi le fe blanea-wo me! 26 Eyata miatsɔ miafe legbawo: Miafe fia Sakut kple miafe mawu Kewan fe dzinuvi, si miewɔ na mia dɔkui la; 27 eye mana woade aboyo mi agbo Damasko nu vi ayii, Yehowa, amesi nko nye Mawu Zebaot lae gbloe!

Dodzidodo na gkutatowo le Israel kple Yuda le wofe agbedudu kple dokuidodo de dzi ta.

6 Baba na mi amesiwo de dzi de anyi le Zion, kple mi amesiwo le Samaria-towo dzi bokoo, mi dukwo fe ame veviwo dome gkutatowo, amesiwo gbo Israel fe afe la vana! 2 Miyi 'Kalne, eye milé nku de anyi, mitɔ edzi tso afima yi Xamat-gã, eye miho de dzi yi Filistitowo fe Gat be, de eme nyo na wo wu fiadufe siawo tɔ loo, alo wofe anyigba lolo wu mia tɔa? 3 Mi amesiwo 'di be, dzogbevɔgbegbe la nate da, eye miele nɔtasésé fe fiazikpui hem

a 2, 15.

b Yes. 5, 12.

d Yoel 2, 11.

e Yes. 1, 11-15.

f Mt. 6, 6, 7.

g 8, 3.

h Do. 7, 42, 43.

i 5, 7.

k Mo. 1, 10, 10.

l Ps. 10, 5.

ve; 4 mi amesiwo mlɔ 'nyidubatiwo dzi, eye miedra de mia mlɔfewo, miedu aléviwo le lãhawo dome kple nyiviwo le lãkpɔ me; 5 mi amesiwo nɔa saŋku fom ko kple avu, eye mienɔa ha kpam abe Dawid ene; 6 mi amesiwo noa wein le vɔsatrewo me, eye miesa ami veviwo, eye Yosef fe abixoxo metsɔa fu lã me na mi o! 7 Eyata mianɔ ngɔ na aboyome-wo ayi aboyo me, eye amesiwo dra de aba dzi la fe nukoko hahaha nu atso!

8 Afeto Yehowa tà efe agbe be: Ale Yehowa, Mawu Zebaot, gblo esi: Yakob fe dáda le nu nyom nam, melé fu efe fiasáwo, eye matsɔ du la kple eme nuwo ade asi. 9 Eye wóava me be, ne nɔtsu ewo kpɔɔ de afe deka me la, woaku; 10 eye ne wofe fometɔ, amesi be, yeato dzo wo la, va, be yeafɔ ame kukuawo tso afea me, eye wòbia amesi kpɔɔ de xogá me be: Amea de gale gbo-wò hã, eye wòdo nu be: Deke megali o la, agblo be: 'Mia nu, ne womagado nku Yehowa fe nko dzi o.

11 Elabena kpo da, Yehowa le se de ge, tete woagbã xɔ gãwo, eye xɔ suewo agbã gudugudu. 12 De sɔwo ate nu afu du le agakpe dzia, eye de woatsɔ nyiwo anɔ agbe de atsiafu dzia? Elabena miawo 'mietrɔ nya dzodzɔe wòzu adi, kple dzodzɔenyenye fe kutsetse wòzu atsa. 13 Mi amesiwo le dzidzo kpom le nu madiniwo nu, eye miele gbogblom be: De menye sesé mietsɔ to dzo de ta oa? 14 Israel fe afe, ale Yehowa, Mawu Zebaot gblo esi: Maɔo dukɔa de da de mia nu, ne woaxaxa mi do tso Xamatnutowo me vaseɔe tɔuu, si le gbegebe la nu.

Dutega eye kpokpo le nonudɔɔ, si ava Israel kple Yerobeam fe afe dzi tuti.

7 Eye Afeto Yehowa na mekpɔ 'putega, kpo da, ewo vɔtsuviwo, esime kelegbewo de asi mie-mie me; elabena kelegbewo mienana, ne woya gbe na fia megbe. 2 Eye esi woɔdu anyigba dzi gbewo vɔ kenken la, megblo bena: Afeto Yehowa, tsɔe ke dzro! Aleke Yakob ate nu anɔ te, esi mele deke

me o? 3 Tete wòve Yehowa, eye Yehowa gblo bena: Mava me o.

4 Eye Afeto Yehowa na mekpò putega, kpò da, Afeto Yehowa yò dzo ve, be wòatsò ahe toe, eye wòfià tò gāwo helé agblewo. 5 Eye megblo be: Afeto Yehowa, dzudzò dzro! Aleke Yakob ate nu anò te, esi mele deke me o? 6 Tete wòve Yehowa, eye Afeto Yehowa gblo be: Esia hā mava me o.

7 Eye wòna mekpò putega, kpò da, Afeto la tsi tre de gli, si dzo kà la dzi, eye wòlé tsumikpe de asi.

8 Tete Yehowa gblo nam bena: Amos, nuka kpòm nèle? Međo nu bena: 'Tsumikpee. Eye Afeto la gblo bena: Kpò da, mada tsumikpe de Israel-dukò la dome, eye /nyemagatsø akee azò o. 9 Isak je nuxefewo azu gbegbe, Israel je kòkòfewo azu afedo, eye matsò yi atso de Yerobeam je afe la nu.

Amazya tso Amos nu; ke Amos de gbe fi tohehe, si ava edzi la ne.

10 Tete Amazya, amesi nye nuna le Betel la, dò ame dò de Israel-fia Yerobeam, ne woagblo nē bena: Amos dò gbe di de nu-wò le Israel je afe la dome; anyigba la magado dzi atso efe nyawo katā o. 11 Elabena ale Amos gblo esi: Yerobeam aku de yi nu, eye woade aboyo Israel atso efe anyigba dzi. 12 Eye Amazya gblo na Amos bena: 'Nukpòla, si yi Yuda-nyigba dzi, gblo nya di le gama, ne nakpò abolo adu le afima. 13 Ke megagblo nya di le Betel azò o; elabena fia je kòkòfe kple fiadufe je gbedoxò wònye. 14 Tete Amos dò nu gblo na Amazya bena: Nyemenye nyagblo dila alo nyagblo dilawo je vi o, ke boŋ 'lākplōvi kple gbotidola menye. 15 Ke Yehowa dem le lāhawo yome, eye Yehowa gblo nam bena: Yi dagblo nya di de nye dukò Israel nu. 16 Azò se Yehowa je nya! Egblo be: 'Megagblo nya di de Israel nu o, eye megadudu nya fo di de Isak je afe la nu o! 17 Eyata ale Yehowa gblo esi: Sr5wò awò gbolo le dua me, wò nutsuviwo kple wò nyonuviwo atsi yi nu, eye woatsò dzidzeka amā wò anyigbae, wò nuto àku de anyigba makomako

dzi, eye woade aboyo Israel atso efe anyigba dzi.

Israel adi Mawu fe nya yome, gake magakpoe o.

8 Eye Afeto Yehowa na mekpò putega, kpò da, kutsetse didiwo yò kusia de fū. 2 Eye wògblo nam bena: Amos, nuka kpòm nèle? Međo nu be: Kutsetse didi kusi taŋ. Tete Yehowa gblo nam bena: Nye dukò Israel dxi dò, 'nyemagatsø akee azò o. 3 Ale Afeto Yehowa gblo esi: Nyónu, siwo dzia ha le fiasāwo me la, afa avi gbemagbe, ame kukuwo asò gbò, eye 'bwoazi dodo atso wo afu gbe de tefewo katā.

4 Miseen, 'mi amesiwo je ve me le fiefiem de ame dahewo nu, eye mietsr5 hiātowo; 5 mi amesiwo le gbogblom be: Gbekagbe g5 dzinu yeye nu le yiyl ge, ne miadzra bli, eye 'dzudzogbe nu le yiyl ge, ne miāvu avawo nu aha-kpa nudotree sue, miadzi asi de edzi, eye miāne nudanu de eme aba amee; 6 miāfle ame dahewo de ga nu kple hiātowo de 'atokota dodo deka nu, eye miadzra bli toto de bli nuto teje?

7 Yehowa tā nu de Yakob je dāda nu be: Nyematsò wofe nu-wonawo katā ake wo akpò gbede o! 8 De anyigba maouu, eye edzinlawo katā naxa nu le esia ta oa? Ako dzi glodzoo abe 'Nil, eye woadze agbo agadze anyiabe Egipte-tōsisi la ene. 9 Ale Afeto Yehowa gblo esi: Le ŋkeke ma me la 'mana ye nado to le ŋdò-kutsu dzatsø, eye viviti nado de anyigba dzi le ŋkeke me. 10 Matrò miāfe ŋkekenyuiewo woazu nuxaxa kple miāfe hawo katā woazu konyifaha, made akpanya aliwo katā, eye tawo katā nazu ta kokoe, mana wòano, 'abe alesi wofaa konyi na tenuvi ene, eye efe nuwuwu anò abe ŋkeke vōe ene.

11 Ale Afeto Yehowa gblo esi: Kpò da, ŋkekewo li gbōna, eye mađo dawuame de anyigba dzi, ke menye abolodò alo tsikowuame de tsi nu o, ke boŋ de Yehowa je nyawo sese nu. 12 Woa-no ya mum tso atsiafu nuyi atsiafu nu, eye woano tsatsam tso anyiehe yi yedzefe, ne woadi Yehowa je nya, 'ke womakpoe o.

a 7, 8.

b 6, 10.

d Yes. 24, 11.

e 2, 7.

f 8, 2.

g Nex. 10, 32; 13, 15.

h 2, 6.

i Jer. 38, 4.

k 9, 5.

l Sam. I. 9, 9.

m Jer. 15, 9.

o 1, 1.

p Jer. 6, 26.

r kp. 13; 2, 12.

s Mi. 3, 7.

13 Le yemayi la tsiko awu detugbi dzetugbeewo kple dekakpuiwo, eye gbafa afo wo; 14 wo amesiwo ta Samaria fe dzidada, eye wogblona bena: „Dan, mieta wò mawu fe agbe, eye mieta Beer-Seba-ma!“ Woadze anyi, eye womagafɔ o.

Tohehe dziɔ ava Israel dzi.

9 Eye mekpɔ Afeto la wòtsi tre de vosamlekpui la dzi gblɔ bena: De ko le sɔtiawo nu, ne kpuiawo nadzo kpekpekepe, eye nagbã wo de wo katã fe ta dzi! Matsɔ yi awu wo viwoe, wo do metɔa deke masi o, eye amea deke makpɔɔ o. 2 Ne woyi tsiefe ke hã la, nye asi ahe wo tso afima, eye ne wolia dzifo la, maɖiɖi wo de anyi tso afima.⁶ 3 Ne wobe de Karmel ta me la, madi wo le afima ahe wo agbɔe, eye ne woyla dem de atsiafu gome la, mado da wòadu wo le afima. 4 Eye ne wodze wofe futɔwo nɔɔ yi aboyo me la, mado yi wòawu wo le afima; /matsɔ nye nku aɔo wo nɔ de vɔ me, eye menye de nyui me o. 5 Afeto, Yehowa Zebaot, amesi ka asi anyigba nɔ wòlòlo gbanaa, eye edzinɔlawo katã xanu, ede dzi glodzoo abe Nil ene, eye wòdze eme abe Egipte-tosisi ene; 6 eya amesi tu efe dzifoxo de dzi me, eye wòdo efe xɔ goba gome anyi de anyigba dzi, eya amesi nyɔ atsiafu me tsiwo hetsɔ fo de anyigba dzi la nku enye Yehowa!

7 Ale Yehowa gblɔ esi: De mi Israel-wiwo, ɔmiele nam abe Kusi-wiwo ene oa? De nyemekpɔ Is-

^a Yer. 47, 4.

^b 6, 3.

^d Do. 15, 16. 17.

^e Ps. 139, 6.

^f Yer. 44, 11.

^g Mo. III. 26, 5.

^h Yoei 4, 18.

ⁱ 8, 8.

^k Mo. V. 30, 3.

^l Yes. 65, 21.

ⁿ 5, 8.

^o Mo. V. 7, 7.

rael tso Egipte-nyigba dzi, ɔFilititawo tso Kaftor, eye Aramtawo tso Kir oa? 8 Kpɔ da, Afeto Yehowa fe nku le fiadufo wɔnuvɔ sia nɔ, eye matsrɔe da tso anyigba dzi; ke deko nyematsrɔ Yakob fe afe la keŋkeŋ o, Yehowa ye gblɔe. 9 Elabena made se, eye woawonu Israel fe afe la le dukɔwo katã dome, abe alesi wo wuwa aɔe, eye blikua deke megena de anyigba o ene. 10 Nye dukɔ fe nuvɔwɔlawo katã ake de yi nu, wo amesiwo le ɔgbagblɔm bena: Dzɔgbevɔe la matu mi o, eye maɖi kpe mi o.

Keyiɣi nyuia de guɔbedodo na Israel.

11 Le yemayi la ɔmafo Dawid fe agbado gbagbã la de tsitreɔnu, eye matre efe gbagbãfewo, mafa efe glikpowo de tsitreɔnu, eye matui abe tsã ene; 12 ne woaxo Edom fe ame mamleawo kple dukɔ, siwo katã nɔ woyɔ nye nku do la, woanye wo to; Yehowa, amesi le nusiawo wɔ ge lae gblɔe. 13 Ale Yehowa gblɔ esi: Kpɔ da, nkeke li gbana, eye woano ɔagble-ɔnɔɔ dzi ahade asi na nuɔeyi, woano weinfiafiã dzi ahade asi na nufãyi, ɔtowo atsyɔ aha yeye, eye togbɔwo katã afo beke. 14 ɔMagado nye dukɔ Israel te, eye woatsɔ du zuafedowo ano wo me, ɔwoade weingblewo ano wo me wein, eye woato abɔwo adu wo me kutsetsewo. 15 Made wofe agunu to de wofe anyigba dzi, eye womagafɔ wo tso wofe anyigba, si mena wo la dzi o, Yehowa, wò Mawue gblɔe!

OBADYA FE AGBALĒ.

Gbeɖedede tohehe wonudodɔ.

1 ɔObadya fe nuteɔa. Ale Afeto Yehowa gblɔ de Edom nɔ enye si: Miese nya tso Yehowa gblɔ, eye wodo du de dukɔwo dome be: Mitso, ne miãho ava de wo nu! 2 Kpɔ da, mawo wò sue le dukɔwo dome, eye maɖi gbɔ wò vevie. 3 Wò dzi fe dàda ble wo, wò amesi le ɔagatowo me, eye nɛtso afe de kɔkɔfewo, wò amesi le gbɔgblɔm le wò dzi me be:

^p kpɔ Yer. 49, 7-22.

^r Mo. IV. 24, 21.

Ameka atutum afu anyi? 4 Ne èyi dzi vi abe hɔ ene, eye nɛwo ato de dzinuviwo dome hã la, matutu wò afu anyi tso afima, Yehowa ye gblɔe. 5 Nenyɛ fiafiwo kple adzodalawo fo de dziwò le zã la, de womafi nu alesi ko asu wo nu oa? Ke aleke wò a nɛhetsrɔe! Nenyɛ weinxalawo fo de dziwò la, de womakpɔɔ de di oa? 6 Aleke womehedzro Esau me, eye wotsa le efe kesinɔnuwo mee

o! 7 Wò dzoduxolōwo katā nyā wò vasede lifo dzi ke, xōwòwò ble wò, eye wokpe dziwò; wò abolodulawo dō mō dē tewò, ke mēdze sīi o. 8 Yehowa be: Dē nyematsrō nunalawo dā le Edom kple gomesese dā le Esau je towo dzi gbemagbe oa? 9 Teman, dzi adē le wò kalētowo fo, ne woatsō amewuwu atsrō amesiame dā le Esau je towo dzi.

10 Le guta, si nēsē le 'nōviwò Yakob ŋu ŋuti la, ŋukpe anyē atsyō wò, eye woatsrō wò dā te-gbee. 11 Gbemagbe ēle etefe; esi amedzrowo dē aboyo efe awakowo dzoe gbemagbe, du bubu me towo ge dē efe agbowo me, eye wodzidze nu dē Yerusalem dzi la, wò hā ēnye wo dometo dēka. 12 Ke 'megafō ŋku dē nōviwò dzi le efe ŋkeke la dzi, le efe dzogbevōegbe o, megakpō dzidzō dē Yuda-viwo ŋu le woje tsotsrōgbe o, eye megake wò nu baa le xaxagbe o. 13 Megage dē nye dukō je agbo me le efe dzogbevōegbe o, megafō ŋku dē efe gbeblē dzi le efe dzogbevōegbe o, eye megado wò asi dā dē efe kesinonwu ŋu le efe dzogbevōegbe o. 14 Megatsi tre dē mō dzevee nu natsrō efe ame sisiwo o, eye

a Yoel 1, 15.
b Yer. 50, 18, 29.

d Yer. 25, 15.

e Yoel 4, 19.
f Yoel 3, 5; 4, 17.

g Zax. 12, 6.

h Ps. 137, 7.

megade aboyo efe ame mamlea-wò le xaxagbe o! 15 Elabena Yehowa je 'ŋkeke la tu afe na dukōwokatā; balesi nēwō la, nēnema woawō wò, eye wò nuwōwōwo awa wò ta dzi. 16 Alesi miēno aha le nye to kōkōe dzii la, nēnema dukōwokatā anō 'denono dzii dāa; woanoe adudō egōme fiafiafia, eye woanō abe amesiwo medzō kpō o la ene.

17 Ke /xoname anō Zion-to dzi, anye kōkōefe, eye Yakob je afe la axō woje domenyinu. 18 Yakob je afe la anye 'dzo, eye Yosef je afe la anye dzofade, ke Esau je afe la anye gbe fufu; woafiāe wòabi, ale be amea deke makpōto na Esau je afe la o; elabena Yehowa ye gblōe. 19 Dzieheto-wō axō Esau je towo, eye balli me nolawo axō Filisitōwo je anyigba, woaxō Efrayim-tagba kple Samaria-tagba, eye Benyamin axō Gilead; 20 eye Israel-viwo je awakō, siwo wōdē aboyoe la, axō Kanaanitōwo je anyigba vasede Zarpat, eye Yerusalem je aboyome, siwo le Sefarad la, axō dzieheduwo. 21 Xōnametōwo awa Zionto la dzi, ne woadrō wōnu Esau je towo, eye fiadufo la anye Yehowa to.

YONA JE AGBALĒ.

Nyagbloḍila la yoyō, afe tomadomado kple tohehe nē.

1 Eye Yehowa je gbe va na 'Yona, Amitai vi, bēna: 2 Tso, nanyi Niniwe, du gā la me, eye nagblo nya di dē enu; elabena wofo nu vōdi wōwō va ŋkunye me. 3 Ke Yona tso, be yeasi le Yehowa ŋku me ayi Tarsis. Eye esi wòva Yafo, eye wòkpō oua dē, si le Tarsis yi ge la, exe fe, eye wòdōe, be yeasi 'atso Yehowa ŋku me ayi Tarsis kpli wo.

4 Ke Yehowa lo ya gāa dē tro dē atsiafu la dzi, eye ahom sesēa dē tu dē atsiafu dzi, ale be ou la di be, yeagbā. 5 Tete wukulawo vō, eye wo dome amesiame do yi yo efe mawu, eye wotsō oua me nuwo fu gbe dē fu me, ne wòazu wodzoe, ke Yona ya yi dē

i Fla. II, 14, 25.

k Lod. 16, 28.

l Ps. 139, 7, 9, 10.

m Mo. I, 1, 9, 10.

oua gōme, eye wòmlō anyi dō alō yi me vi. 6 Tete pumefia te dē enu gblō nē bēna: Alō dom wò nēlea? Fō nayo wò Mawu! Amea dē menya nu o Mawu ado ŋku mia dzi, be miagatsrō o hī. 7 Eye wogblō na wo nēwo bēna: Mina miadzidze nu, ne miakpō amesi ta dzogbevōe sia dzo dē mia dzi dō la! Tete wodzidze nu, eye nudzidze la 'dzeze Yona dzi. 8 Eye wogblō nē bēna: Gblō nusi ta dzogbevōe sia dzo dē mia dzi dō la na mi! Dō ka wòla nēnye, eye afika nētso? Mia dē dē, eye dukō ka me nētso? 9 Edo ŋu na wo bēna: Hebritō menyē, eye mevōa Yehowa, dzifo Mawu la, amesi 'wō atsiafu kple anyigba fufui. 10 Tete gutsuawo vō ŋuto, eye wogblō nē bēna: Nukae nē-

hewo ma? Elabena wonyae be, Yehowa nu wòsi le; elabena etoe na wo tsā. 11 Eye wogblo n̄s bena: Nuka miawo wò, be atsiafu la nadze kò anyi le mia ñugodoo? Elabena fu la fe nyanyrà nu le sesēm de dzi. 12 Edo ñu na wo be: Mikom fu gbe de fua me, ekema fua adze anyi le mia ñu godoo; elabena menyae be, tanyee ahom gā sia va mia dzi do.

13 Tete ñutsuawo ku owa, be woatɔ ayi gota, ke womete ñui o, elabena atsiafu la nyrā de edzi hekpe wo. 14 Eye woye Yehowa gblo bena: Ao, Yehowa, megana miatsr̄o le ñutsu sia fe agbe ta o, eye megatsɔ vu madifò do mia dzi o; elabena Yehowa n̄nye, eye nusi dze ñuwò la, n̄wɔna. 15 Eye wokɔ Yona fu gbe de fua me; tete fu la dzudzɔ agbodzedze. 16 Tete ñutsuawo v̄o Yehowa ñuto, wosa v̄o na Yehowa, eye wode adzɔgbe.

Yona do gbe da, eye wodee.

2. Eye Yehowa do fumelā gāa de, be woadami Yona; eye Yona n̄o lā la fe do me ñkeke etò kple zā. 2 Tete Yona do gbe da na Yehowa, efe Mawu la, le lā la fe do me 3 gblo bena: Meyo Yehowa le nye xaxa me, eye wòto nam; medo yli tso tsiefe fe jodo me, eye n̄ese nye gbe. 4 Etsom fu gbe de to gome le atsiafu titina, tsi sisiwo de to dem, eye wò tsi kpakpawo katā kple wò tsi tsotsoewo to tanye yi. 5 Megblo be, wonyām da le ñkuwò me, de magakpo wò gbedoxo kòkòe la akpaa? 6 Tsiwo de to dem de keke nye luò gbɔ; to gome le ñunye godoo, eye awawo xatsa de ta nam. 7 Mede towo fe agunu ke, eye anyigba do gameti de nunye dikaa, "ke èhe nye agbe tso do me, Yehowa, nye Mawu! 8 Esi ñu te nye luò ñu le menye la, medo ñku Yehowa dzi, eye nye gbedododa do gbawò le wò gbedoxo kòkòe la me. 9 Amesiwò 'subaa yakanu dzodzrowo la, gbl̄ea wofe amenuvele di. 10 Ke nye la matsɔ akpedagbe asa v̄o na wò, eye mawo adzɔgbe, si mede la dzi. X̄name enye Yehowa to!" 11 Eye Yehowa de se nalā la be, woadadzo Yona de gota.

Nyagblodila la gblo dzimetatɔ ñutinya dzigbo de na Niniwetwo.

3. Tete Yehowa fe gbe va na n̄y. Yona zi ewelia bena: 2 "Tso, nayi Niniwe, du gā la me, eye nade gbe fā nya, si gblo ge mala na wò la n̄s. 3 Tete Yona tso yi Niniwe de Yehowa fe nya la nu. Niniwe enye b̄du gāa de le Mawu ñku me, eye efe didime enye ñkeke etò fe m̄ozzo. 4 Eye Yona zò ñkeke deka fe m̄o le dua me hede gbe fā gblo bena: Esusɔ ñkeke blane, ne Niniwe natsr̄o!

5 Tete Niniwetwo x̄o Mawu dzi se; wodo kpo, be woatsi nu ado, eye woata akpanya, tso tsi-tslawo dzi vasede deviwawo dzi. 6 Esi nya la de Niniwe-fia gblo la, etso le efe fiazikpui dzi, ede efe awu playa di, eye wòta akpanya hebbo n̄o dzowo me. 7 Eye wóna wodo kpo gblo le Niniwe de fia kple efe amegāwo fe se nu bena: Amegbetowo kple lāwo, nyiwo kple al̄ewo megade nanekɛ nu me o; womega ñu gbe alo ano tsi o, 8 ke boñ amegbetowo kple lāwo siaa nata akpanya, woawo Mawu sesie, eye amesiame nade asi le efe m̄o v̄wo kple nu v̄di, si le edome la ñuti. 9 /Amea de menya nu o Mawu atɔ ta me, avee, eye efe d̄omedzoe heliheli la nu afa, be miatsr̄o o hi! 10 Eye esi Mawu kpo, aiesi wowo, be wode asi le wofe m̄o v̄wo ñu la, v̄o, si Mawu gblo be, yeawo wo la ivee, eye mewoe o.

Yona mekpɔ ñudzede le nublanukpokpo na Niniwetwo ñuti o; eyata woka ñku me n̄e.

4. Ke esia medze Yona ñu o, eye dzi kui vevie. 2 Eye wòdo gbe da na Yehowa gblo bena: Oo, Yehowa, esia ñu p̄e mebu, esime mele mia de; eyata medo ngo be, masi ayi Tarsis; elabena menyae be, Mawu amenuvela kple nublanukpola n̄nye, egbaa dzi di blewu, d̄omenyo bo de asiwò. eye v̄wɔwɔ v̄ea wò. 3 Eyata Yehowa, x̄o nye agbe le asinye! Elabena enyo nam be, maku wu esi manɔ agbe. 4 Eye Yehowa gblo be: "De n̄ele d̄omedzoe dom de etefee?"

5 Tete Yona do le dua me da-bobo n̄o dua fe yedzefe gome,

a 1, 2.

b 4, 11.

d Mat. 12, 41.

e Mat. 12, 40; 16, 4.

f Yoel 2, 14.

g Ps. 120, 1.

h Ps. 42, 8.

i Yer. 18, 7, 8.

k Ps. 31, 23.

l Ps. 18, 5; 89, 2.

m Ps. 103, 4.

n Ps. 142, 4.
o Mo. II. 34, 6.

p Ps. 31, 7.

q Fla. I. 19, 4.
r kp. 9.

s Ps. 80, 14; 116, 17, 18.

eye wòtu agbado de afima hebobo no efe wòvòli te, ne yeakpo nusi le dzodzo ge de dua dzi. 6 Eye Yehowa Mawu do treklonu wòva mie de Yona ta me, ne wòado wòvòli de edzi ahafa efe dzikudodo nu ne; tete Yona kpo dzidzo le treklonu la nu nuto. 7 Ke esi agu dze le nkeke evelia dzi la, Mawu do nò wòva du treklonu la wòku. 8 Esi ye dze la, Mawu do yedzefeya xodzo da, eye ye du Yona fe ta, ale be nu te enu belibeli. Tete wòdi ku na edokui gblò bena: Ne meku la, enyo wu esi man agbe.

* kp. 4.

* 3, 3.

9 Eye Mawu gblò na Yona bena: "De nèle dziku dom de etefe le treklonu la taa? Edo nu bena: Tonye dzo be, mado dziku, vasede esime maku. 10 Tete Yehowa gblò be: Treklonu, si nu mèdze agbagba le o, mèkpo edzi wòtsi o, emie le zā deka me, eye wòku le zā deka me la fe nu le vewòm, — 11 de bdu gā Niniwe, si me amewo le wu ame akpe alafa deka blave, siwo menya nuka enye dusi kple mia hekpe de lā gedewo nu la fe nu mawem oa?

MIXA FE AGBALĒ.

Yuda- kple Israel-ɖadufe gbeɖi le trɔsubosubo ta.

1 Esia nye Yehowa fe nya, si va na "Mixa, Moresito la, eye wòkpo de Samaria kple Yerusalem nu le Yuda-fia /Yotam, Axaz kple Xizkiya nɔli.

2 Mi dukowo katā, misee, anyigba kple edzi nuwo, mifu to anyi! Afeto Yehowa nye dasefo de mia nu, Afeto la tso efe gbedoxo kòkò la me! 3 Elabena kpo da, Yehowa atso le enɔfe ahadi de anyi, eye wòatsa le anyigba fe ɔkòkòfewo. 4 Towo alólo le ete abe anyigba le dzo nu ene, eye gbadzafewo ade dzoglo, abe alesi tsi sina tsoa aganu wònona ene. 5 Yakob fe dzidadawo kple Israel fe afe fe nuvòwo tae nusiawo katā dzo do. Yakob fe dzidada de? De menye eya nye Samaria oa? Yuda fe nuxefe de? De menye eyae nye Yerusalem oa? 6 Eyata matsɔ Samaria awɔ anyiglãgoe de gbe me kple weingbledefee, malo efe kpewo afu gbe de abu me, eye maɖi jefle efe agunu. 7 Woa-gbã wofe aklama kpakpewo katā, woato dzo wofe igbolonunanawo katā, eye matsrɔ wofe legbawo katā; elabena gboloho wotsɔ fo wo nu fui, eye gboloho woagazu.

8 Eyata mafa konyi, mafa avi, eye made jefle anɔ yiyim; mafa konyi abe amegãxiwo ene, eye maxa nu abe golowo ene. 9 Elabena gbedada mele efe fofowo nu o; elabena eva Yuda ke, eye

* Sam. II. 1, 20.

* Yer. 28, 18.

/ Yer. 1, 1.

* Am. 4, 13.

* Yer. 23, 13, 14.

* Hos. 2, 7, 14.

* Pa. 36, 5.

wòde nye dukɔ fe agbo nu vasede Yerusalem ke. 10 Migado bobloe le Gat o; migafa avi le Ako o, eye migafɔ togotogoe le ke me le Bet-Leafra o! 11 Mi Safirtowo, mide ama miawo adzo; Zaanantowo mele dzodzo ge o; mifa konyi le Bet-Haezel, elabena mia gbɔwe wòdze ava do! 12 Dzidzi afo Marrottowo le wofe dzɔgbenyuie ta, elabena dzɔgbevɔe di tso Yehowa gbɔ de Yerusalem fe agbowo dzi. 13 Laxistowo, mitsi sowo de tasiadamwo nu! Elabena wòde nye Zion-nyɔnuvi fe nuvò gãto, eye gbɔwòde wokpo Israel fe dzidadawo le. 14 Eyata àklā da tso Moreset-Gat nu; Axsib-xowo afu Israel-fiawo. 15 Mi Maresatowo, magakplo nugblɛla afu mi, eye Israel fe bubumewo ade Adulam ke. 16 Lū ta kokoe le viwò, siwo gbɔ mèlɛa nu le o la ta; wò ta nebebe tegblɛ abe akagã to ene, elabena wokplo wo dzoe le gbɔwò.

V5 na nu madzmadzo wola, siwo kpoa dzidzo le anatsokaka nutil.

2 Baba na amesiwo doa dzɔ-gbevɔe de ta me, eye wobua nu vɔdi wɔwo nu le wofe kabawo dzi! Ne agu dze la, wowɔne, elabena nusɛ le wo si. 2 Ne agble dzro wo la, woxɔne; ne xɔ dzro wo la, wodaa adzoe, eye wodua sesɛnu le afe kple afeto si, le nɔtsu kple efe domenyinu si. 3 Eyata ale Yehowa gblò esi: Medo tame v5 de fome sia nu, miade ta le

eme o, eye miadzō kā anō yiyim o, elabena "yeyiḡi vōḡi wōnye. 4 Yemayi la woado lo de mia ḡu, eye woadzi konyifaha agblō bēna: Wogblē mī keḡkeḡ, wodzidze nye dukō je anyigba, eye womegagbugbōe na mī o; womā mīafe agblewo na amesiwo de aboyo mī. 5 „Eyata wō amea deke mada dzidzeka de efe anyigba ḡu le Yehowa je amehawo dome o.“

6 Wole gbōgblōm be: ^bMigagblō nya o, migagblō nya siawo togbe o, vlodoame nu metso o. 7 ^aNya kae nye esia gblōm Yakob je afe la le be: „De Yehowa mesea dziku dona o, eye esia nye efe nuwōna?“ De nye nyawo mēfa na ame dzōdzōwe o? 8 Ke gba-degbe ke nye dukō dze aglā hezu ketō: Miede awu olaya le amesiwo de dzi ḡi bōkō va tso me yina la je awuwo dzi, abe awae miegbo tso ene. 9 Mienyā nye dukō je nyōnuwo ḡa le wofe xō, siwo gbō womelōa nu le o la me, eye miexō atsyō le wo viwo si ḡikaa. 10 Mitso miadzo! Elabena aḡi menye mia nofe o; le nu makomako wōwō ta woatsō gbeḡblē, si teḡe mekō o la, agblē mi. 11 Ne amea de le ya yome lelele, eye wōda alakpa be: „Magblō nya na mi le wein kple aha muame ḡu“ la, eya anye nyagblōla asōe na dukō sia.

12 Mafo Yakob nu fu blibo, eye makplō Israel je ame mamleawo de du; mafo wo nu fu de lākpō me abe alēwo ene, abe lāha le lānyife titina ene; eye afima agblē kple amegbetowō. 13 Gligbāla aho adze wo ḡḡo, woagbāe ato agbo nu age de eme, eye woagado, wofe fia adze wo ḡḡo, eye Yehowa anō wo nu.

Tohehe, si awa Israel je amegāwo dzi.

3 Eye megblō bēna: Mī Yakob je tatowō kple Israel je afe me amegāwo, de menye mīafe de wōnye be, miadze si se la o? 2 Mī amesiwo lēa fu nyui, eye mielōa vō, mievuvua agbalē le wo ḡu kple lā le wofe fuwo ḡu. 3 Mī amesiwo ^odua nye dukō je lā, mieflōa agbalē le wo ḡu, eye mieg-bāa wofe fuwo; mieflōa wo dea ze abe lā ene, eye abe lā le kutu me ene. 4 Emegbe woado ḡli ayō

^a Am. 5, 13.

^b Am. 7, 16.

^d Am. 6, 3.

^e Yes. 58, 1.

^f Xab. 2, 12.

^g Yer. 7, 4.

^h Yer. 9, 10; 28, 18.

ⁱ Xez. 38, 37.

^k kp. 1-3 kpo Yes. 2, 3-4.

^j Yes. 52, 12.

ⁿ Lu. 24, 47.

^o Ps. 14, 4.

Yehowa, ke matō na wo o, eye wōayla ḡku me de wo yemayi le wofe nuwōna vōḡiwo ta.

5 Ale Yehowa gblo de nyagblo-dilawo ḡu, wo amesiwo kplōa nye dukō tranae, eye ne wofe adu kpo nu le ḡḡum la, wodoa boblo ḡutifafa, ke wotsōa awa de amesi mena nu wo, be woado o ḡu la, enye si: 6 Eyata zā gbōna dodo ge na mi, miakpō ḡutega o; blukō le dodo ge na mi, miaka afā o; ye ḡdo to de nyagblo-dilawo, eye ḡkeke anyō tsiditsidi de wo. 7 Dukpe alē nukplawo, bokonowō je mo atsi dā, eye wo katā woabla nu de ge, elabena Mawu megale nya ḡu ḡom azo o. 8 Ke nye la, ḡusē kple Yehowa je gbōgbo, dzōdzōenyenye kple dzideḡo yom fū, ne magblō Yakob je dzidada-wo kple Israel je nuvōwo nē.^e

Yerusalem gbeḡblē gbōgblōḡi.

9 Miseen, mi Yakob je afe je tatowō kple mi Israel je afe je amegāwo, mi amesiwo nyōa ḡu se la, eye mieḡlōa nu dzōdzōwo katā; 10 mi amesiwo tsoa /ou tsoa Zion kple nu vōḡi wōwō tsoa Yerusalem. 11 Wofe tatowō drōa vōnu le zānunana ta, wofe nunolawo fiaa nu ame le fetu ta, eye wofe nyagblo-dilawo gbloa nya ḡi le ga ta; wozionā de Yehowa ḡu nōa gbōgblōm be: ^oDe Yehowa mele mīa dome oa? Dzōgbevōea deke mele mīa dzi va ge o. 12 Eyata le mia ta ^hwoadē Zion abe agble ene, Yerusalem azu glikpo, eye gbedoxo je to azu togbe toave.

Le Mesia je ḡaḡufe ḡuti.

4 Eye wōawa me le ḡkeke mlōea-wo me be, Yehowa je afe je to la akō ta agbo towō ḡu, eye wōafo togbewo ta, eye anyigba dzi dukōwo afo zi de enu. 2 Eye dukō ḡedewo atso agblō bēna: „Mina mīayi Yehowa je to la kple Yakob je Mawu je afe la gbō, ne wōafia efe mōwo mī, eye mīazō efe toḡewo!“ Elabena nufiame atso Zion, eye Yehowa je nya ⁿatso Yerusalem. 3 Adrō vōnu na dukō ḡedewo, eye wōatso nya me na anyigba dzi dukō ḡedewo vaseḡe didife ke. Woatsō wofe yiwo atu agblenuwoe, eye woatsō wofe akplowō atu he gobewoe; dukō

magatsɔ yi de dukɔ ɔu azɔ o, eye womagasɔ awawɔ azɔ o. 4 Eye wo dome amesiame abɔɔɔ no anyi de efe ɔweinka kple efe gbati te bɔkɔ; elabena Yehowa Zebaot fe nue gblɔe. 5 Elabena ne dukɔwo katã dometo desiadɛ le zɔzɔm le efe mawu fe ɔkɔ me hã la, mlawo ya míaɔ le Yehowa, mia Mawu la fe ɔkɔ me daa tegbee.

Woagafo Israel nu fu, eye woade le tohebe ne megebe.

6 Ale Yehowa gblɔ esi: Le yemayi la mafo abutulawo nu fu, eye makplɔ amesiwo kaka hã, kple amesiwo dzi mehe gbeɔblɛ vɛ la, de du. 7 Mana abutulawo nazu ame susɔeawo, eye amesiwo wonyã yi didifɛe, nazu dukɔ sesɛ, eye Yehowa aɔu fia de wo nu le Zion-to la dzi tso fifia ɔasedɛ mawo me. 8 Ke wò òhãhawo fe xɔ tsrala, wò Zion-nyɔnuvi fe togbe, dziɔɔdu tsãto asu asiwò, Yerusalem-nyɔnuvi fe fiaduɔe asu asiwò.

9 Azo nukaɔnti nɛle afa dome ale? De fiaa deke megale me wò o, eye adaɔudela bu de wò, ale be nɛle ku lɛm abe nyɔnu, si le vi dzim la enea? 10 Zion-nyɔnuvi, fo togotogoe nalɛ ku abe nyɔnu, si le vi dzim la ene! Elabena ele na wò be, nɔvu le dua me adano gbedadafo, eye nade Babel ke; afima woade wò le, eye afima Yehowa axɔ wò le wò futɔwo si me le. 11 Ekema dukɔ gedewo afo takpli de ɔuwò agblɔ bɛna: „Wogblɛkɔ dɔne, eye miafe ŋkuwo aɔi fo de Zion ɔu!” 12 Ke womenyaa Yehowa fe susuwo o, eye womedzea si efe tamedɔdɔwo be, eli kɔ wo abe lubalaba de lugbɔfe ene o. 13 Zion-nyɔnuvi, tso nafanya nu! Elabena mana wò dzo nanye gayibo, eye wò afakli nanye akɔbli, ne nagbã dukɔ gedewo gudugudu, eye nako aboyonuwo ɔu na Yehowa kple wofe kesinɔnuwo ɔu na anyigba blibo la dzi Afeto.

14 Azo kuko ɔnti na dokuiwò; elabena woafu kpo de ɔuwò, eye woatsɔ ati afo to me na Israel fe wɔnudɔla.

Le Kristo fe dziɔe kple efe fiaduɔe ɔnti.

5. Ke wò ɔBetlexem Efrata, esi nɛnye sueto le Yuda fe fo-

a Yoh. 1, 1. 2.

b Fia. 1, 5, 5; Zax. 3, 10.

d Yes. 7, 14.

e Yes. 11, 12.

f Xez. 34, 23.

g Yes. 9, 5; Ezi. 2, 14.

h Yer. 31, 8.

i Mo. 1, 35, 21.

k Ps. 110, 3.

l Yer. 8, 19.

m Ps. 7, 3. 6.

o Zax. 9, 10.

p Zax. 13, 2.

r Xez. 6, 2.

s Mat. 2, 5. 6.

meawo dome hã la, mewò Israel fe dziɔla le dzɔdzɔ ge atso nam, amesi dzɔyi ɔtso tititi le gbedegbe vi ke.

2 Eyata atso wo ade asi vasedɛ yeyeyi, si ɔfunɔa de nadzi vi; emegbe ɔnviawo fe mamlea ɔatɔ agbɔ akpe de Israel-viwo ɔu. 3 Aɔo ahatsɔ Yehowa fe ɔusɛ kple efe Mawu, Yehowa ɔkɔ fe ganye-nye /anyi woe, eye woano anyi bɔkɔ, elabena alolo azɔ vasedɛ anyigba fe mlɔenu. 4 Eyama anye ɔnutifafa. Eye ne Asur va mlɛfe anyigba dzi, eye wòbe, yeadɔ afo miafe fiasãwo me la, miaɔo lã-kplɔvi adre kple amegã enyi de ɔɔu. 5 Woatsɔ yi agblɛ Asur fe anyigba la, eye woadi yi agblɛ Nimrod fe anyigba la; woade mí tso Asur si me, ne eva miafe anyigba dzi, eye wòbe, yeadɔ afo miafe lifowo dzi la. 6 Yakob fe ame mamleawo anɔ dukɔ gedewo dome, abe Yehowa fe kɔzãmu kple tsidzadza de gbe dzi, si mekpɔa amea deke sinu o, eye melalaa amegbetɔvia deke o la ene. 7 Eye Yakob fe ame mamleawo anɔ anyigba dzi dukɔwo me le dukɔ gedewo dome abe dzata le gbelãwo dome ene, abe dzatavi le alɛhawo dome, si, ne ɛto wo dome la, ɔenyã avuzi le nu dzi, eye wòvuvua nu, ke xɔnametã deke mena anyi o la ene. 8 Wò alo ade dzi de wò ketɔwo ɔu, eye woatsɔ wò futɔwo katã!

9 Ale Yehowa gblɔ esi: Yemayi la matsɔ wò sɔwo da le dowòme, eye magblɛ wò tasiadamwo. 10 Matsɔ wò anyigba dzi duwo, eye magbã wò mɔ sesewo katã aɔu anyi. 11 Matsɔ dzokawo le asiwò, eye gbesalawo magano asiwò azɔ o. 12 Matsɔ wò aklama kpakpɛwo kple afeliwo da le dowòme, eye magade ta agu na wò asinudɔwɔwɔwo azɔ o. 13 Maho wò Aserawo da le dowòme, eye magblɛ wò duwo. 14 Eye mabia hlɔ dukɔ, siwo gbe toɔɔdo la, le domedzoe kple dziku me.

Duko la fe akpemadamada.

6. Mise nya, si gblɔm Yehowa le: Tso nahe nya kple ɔtowo, eye togbewo nase wò gbe! 2 Mi towo kple anyigba fe agunu sesɛ-

wo, mise Yehowa fe dzrenya! Elabena dzre le Yehowa kple efe dukɔ la dome, eye wòle ɔnu yi ge kple Israel. 3 Nye dukɔ, nukae mewɔ wò, eye fu kae mede na wò ma? Do ɔnu nam! 4 Nye kplɔ wò tso Egipte-nyigba dzi, mexɔ wò fle tso kluvinyenyefe me, eye medɔ Mose, Aron kple Miryam wodze ngɔwò de! 5 Nye dukɔ, do ɔnu tame, si Moab-fia 'Balak do, kple alesi Bileam, Beor vi la, do ɔnu nɛ; do ɔnu nya, siwo dzɔ tso Sitim vasede Gilgal, ne nadze si Yehowa fe domenyɔ!

Numeɛ, si dzea Mawu ɔ.

6 Nukae matsɔ de asi ado de Yehowa ŋku me, eye made ta agu de Mawu dzifovito la ŋku me? De matsɔ n'umevɔsa kple nyivi, siwo xɔ fe deka la, de asi ado de ɛnku me? 7 De agbo akpewo kple amitɔwu akpe nanewo adze Yehowa ŋua? De matsɔ vinye ngɔgbea ana de nye dzidadawo ta kple nye domevi ana de nye luɔ fe nuvɔwo taa? 8 Amegbetɔ, egblɔ nusi nyo la na wò; nusi ko d'ɔm Yehowa le tso asiwò la, enye be, nawɔ nusi le etefe, nalɔ domenyowɔwo, eye nabɔɔ do-kuiwò de anyi ahazɔ le wò Mawu ŋku me. 9 Yehowa le du la yɔm; amesi vɔa wò ŋkɔ la, nunyalae; millɛ to de amefoti kple amesi doe da la ŋu!

Nuku manyomanyo de ɔerɩ.

10 De kesinonu madzɔmadzɔ kple nudotree nyanui, si ŋu fifode le la, gale ame vɔdi fe me koa? 11 De matsɔ afia na ame, ne nudanu madzɔmadzɔ li, eye nudakpe amebato le akplo me? 12 Elabena wofe kesinotowo yɔ fũ kple ntasesɛ, duametɔwo ka avatso, eye alakpade le nu me na wo. 13 Eyata nye hã mafo wò vevie, eye magblɛ dowome le wò nuvɔwo ta. 14 Adu nu, ke madi fo o, eye do ano wuwom daa; ne edzra nu do la, deke makpɔ o, eye ne de susɔ la, matsɔe ade asi na yi. 15 Afã nu, ke mape nu o; aɔa ami, ke makpɔ ami asi o; afiã aha, ke makpɔ wein ano o. 16 Miewu nu de 'Omri fe dodowo kple Axab fe afe fe nuwɔnawo katã ŋu, eye miezo de wofe adaɔnudedewo nu, ne matsɔ wò

awɔ gbegee, duametɔwo nazu tsiadonu, eye nye dukɔ fe dzu nanɔ mia dzi.

Mawuvɔia beea dewo koe gall.

7 Baba nam! Elabena ezu nam, abe alesi kutsetsegbeyi kple weinxayi nu yinae ene: weintsetsea deke meli, ne woadu o, eye nye ve me le fiefiem de kutsetse ngɔgbea ŋu. 2 Nutefewɔlawo nu yi le anyigba dzi, eye amedzɔdzɔea deke megale amegbetɔwo dome o; wo katã wode xa de vu nu, eye wodo do na wo nɛwo. 3 Vɔdi-wɔwo so alo me na wo; amegã dia nu, ɔnudrɔla drɔa ɔnu le fetu ta, eye dumegãwo gblɔa nusi le wo dzrom; ale woblua afɔ na nya. 4 Ame nyuto le wo dome le abe ŋu ene, eye nutefewɔla vɔdi wu aɔka. Le wò gbetakpɔlawo fe ŋkekea dzi la tohehe ava na wò; azɔ tɔto aɔdo wo dome. 5 Migaxɔ miafe zɔhe dzi se o, eye migado dzi de mia xolɔ kutsimea ŋu o; kpɔ wò ade dzi le nyɔnu, si le akɔwɔnu la gbo. 6 Dutsuvi ade alome le fofoa ŋu, eye nyɔnuvi atso de dada ŋu; lɔxoyɔvinyonu atso de lɔxoa ŋu, eye nɔtsu fe afemetowo anye efe futuwo.

Mawu fe amenuveve ngbededo le tohehe mebe.

7 Ke nye la matsa ŋu na Yehowa, eye makpɔ Mawu, nye xɔ-nametɔ sinu; nye Mawu ase nye gbe. 8 Nye futɔ, megano dzidzo kpɔm de nɔnye o; elabena ne medze anyi la, magafɔ, eye ne meɔɔɔ no viviti me la, Yehowa ye nye nye kekele. 9 Mado dzi atso Yehowa fe dziku, elabena mewo nuvɔ de ɛnu, vasede esime woadrɔ nye nya ahatso nam; akpɔm ado de kekele ni, eye makpɔ efe dzɔdzɔenyenyefe kple ŋku. 10 Nye keto, amesi le gbɔgbɔm nam be: 'Afika Yehowa, wò Mawu, le hã la, akpɔe, eye ŋukpe alɛe. Nye ŋku adi fo de ɛnu, emegbe woafanyae abe ba le kpɔdomee ene.

11 Dɛke li gbɔna, be woado wò gliwo, eye wò lifowo ate ayi adzoge vi gbemagbe. 12 Yemayi la amewo ava gbɔwò tso Asur vasede Egipte-duwo gbo, eye tso Egipte vasede Frat nu, tso atsiayu

• Yer. 2, 5.

• Ps. 12, 2.

• Mo. IV. 22-24.

• Yer. 1, 11; Am. 5, 21, 22.

• Mo. V. 10, 12;

Sam. I. 15, 22.

• Yer. 9, 3, 4;

Mat. 10, 35, 36.

• Am. 8, 5.

• Ob. 12.

• Yer. 14, 7.

• Ps. 79, 10.

• Mo. V. 28, 38 v. 40.

• Fla. I. 16, 25.

29-32.

nu yi atsiafu nu, eye tso to gbo yi to gbo. 13 Ke anyigba anye gbegbe le edzinolawo n̄uti le wofe nuwɔnawo fe kutsetse ta.

14 "Tso wò atikplɔ kplɔ wò dukɔ, wò n̄utɔ wò lāha, siwo b̄de de aga le ave me le Karmel dzi; woadu gbe le Basan kple Gilead abe blema ene. 15 Mana wòakpɔ nukunuwo abe gbesigbe n̄evu tso Egipte-nyigba dzi ene. 16 Dukwo akpɔe, eye wofe n̄usẽwo katã akpe nu na wo, woatsɔ ʼasi ado nu, eye wofe towo me atsi. 17 /Woadudɔ kewɔ abe dawo kple anyigbadzi nutatawo ene, eye woa-

a 5, 3.
b Mo. IV. 22, 9.

d Ps. 108, 3. 8
v. 13.

e Hl. 21, 5.

f Yes. 48, 22.

g Mo. I. 22, 16v.
18; 28, 13-15; Lu. 1, 73.

dzo nyanyanya ado atso wofe m̄wo me; dzidzi afo wo woava Yehowa, mia Mawu la gbo, eye woavɔ wò. 18 Mawu kae de nuwò? Wò amesi tsoa vodada kena, eye mèlɛa n̄ku de wò domenɔnu mamlea fe dzidada nu o; mèlɛa dɔmedzoe de dɔ me dikaa o, eye amenuveve fe nu dzea nuwò. 19 Agakpɔ nublani na mi, àxɔ adɔ le miafe vodadawosi, eye wòatsɔ miafe nuvɔ; wo katã aju gbe de atsiafu fe goglofe. 20 Awo nutefe na Yakob, eye ave Abraham nu, abe alesi n̄nɛka atam na mia fofowo tso blema n̄oli ke ene.

NAXUM FE AGBALĒ.

Mawu fe n̄utikokoe, si bla hl̄5 Niniwe.

1. Nya de Niniwe nu : Naxum, Eklo-sitɔ fe nyagblɔdigbalɛ enye si.

2 Mawu ānuvɔla kple hl̄5biala enye Yehowa; Yehowa biaa hl̄5, eye dzi kuns vevie; Yehowa biaa hl̄5 efe ketowo, eye wòlɛa nya de dɔ me na efe futowo. 3 Yehowa gboɔ dzi ði blewu, eye n̄usẽ gã le esi, ike megbea tohehe o. Yehowa fe m̄o to ahom kple ya vuduvudu me, eye alilikpowo nye efe afo fe vuvudedi. 4 Eblu de atsiafu ta wòmie, eye wòna tɔsisivo katã ju kplakplakpa; Basan kple Karmel woyrɔ, eye Libanon fe numiemiewo yrɔ. 5 K̄Towo vuvu le engɔ, togbewo lolo gbanaa, eye anyigba kple xexame kpakple emenolawo katã dzo kpekpekepe le en̄ku me. 6 Ame-ka ate nu anɔ te de efe dziku nu, eye ameka ato de efe dɔmedzoe heliheli nu? Etrɔ efe dziku fo ði abe dzo ene, eye agkpewo le wowom le engɔ. 7 Yehowa fe ʼdome nyo, enye sitsofe le xaxagbe, eye ʼwònya amesiwo doa dzi de en̄u. 8 Kẽ ana tsi nafo ði bababa, eye wòatsr̄o efe n̄ofe, eye wòatsɔ viviti ayɔ efe futowo de nu.

9 Tame ka miebe, yewoado de Yehowa nu? Ele nu tsr̄o ge, eye xaxa mado ta ða zi velia o. 10 Elabena ne wodo wo n̄ewo me nyamanyama abe ānoka ene, eye wofe tsi abe wofe nunonowo ene la, woabi kenken abe gbe fufu

h Mo. II. 20, 5;
Mo. V. 4, 24.

i Mo. II. 34, 7.

k Ps. 97, 5.

l Yes. 52, 7.

m 1, 11.

o Mo. V. 4, 31.

p Ps. 1, 6.

ene. 11 Gbɔwòde amesi do tame vɔ de Yehowa nu, eye wòde adanu vlo la tso. 12 Ale Yehowa gblɔ esi: Ne n̄usẽ le wo nu, eye woso gbo kpag hã la, woasẽ wo ða, eye wo nu ayi; meboɔ wò de anyi, ke nyemagabobo wò de anyi azo o. 13 Azɔ manɛ efe kɔkuti ða le dziwò, eye matso efe kawo. 14 Ke nuwò la, ale Yehowa do ði enye si: Womagatsɔ wò n̄kɔ afã azo o; matsr̄o aklama kpakpewo kple legba kɔkɔwo ða le wò mawuwo fe me; made yodona wò, elabena èle wodzoe akpa.

Nyagblɔdi le Niniwe gbegbiẽ n̄uti.

2. Kpɔ ða, du nyui xola fe afowò do ʼtowo dzi, eye wòle gbe fã ðem n̄utifafa be: Yuda, ðu wò n̄kekenyuiwewo, eye nawo wò adzɔgbededewo dzi; elabena ʼame vlo la magafɔ de dziwò azo o, wotsr̄o keken!

2 Nugblɛla le fofo ge de dziwò: Kpɔ m̄o sesẽwo ta, eye natsa do le m̄o dzi, bla ali dzi, eye nade dzo lã me vevie! 3 Elabena Yehowa agagbugbo Yakob fe ganyenye vs abe Israel fe ganyenye ene. Elabena nuhalawo hae kenken, eye wogblɛ efe weinkawo. 4 Efe kalɛtowo fe akpoxɔnuwo biã hẽ, eye āwɔlawo le abe adabe dziɔ ene, tasiadam nu gawo le dzo kem le akpablagbe, eye wole akplawo nyẽm. 5 Tasiadamwo le zi nyẽm le kpɔdo-

meewo; eye wole du dzi le ablowo me; wole abe kakatiwo ene, eye wole zozam abe dzikedzo ene.

6 Edo nku efe bubumewo dzi; wole ya mum leyiyim, eye wode abla yi dua fe gli gbo, ke wotu akpoxo di xoxo. 7 Woovu agbo, siwo le to to, eye dzidzi ajo fiasa la. 8 Woade ama fiasrɔ akplo adzoe, efe nyonudolawo ano fafam abe akpakpa ene, eye woano akota fom. 9 Tso gbadegbe ke Niniwe le abe ta, si tsi yo fū ene; ke woasi, eye ne wobe, „mito, mito“ la, amea deke manyɛ ko o. 10 Miha klosalo, miha sika! Afe-menuwo te fe meko o, eye nu ve vi vovovowo so gbo kpaŋkpaŋ! 11 Woadi gbaloɛ fiafiafia, eye woahae! ^bDziwo alɔlo gbanaa, eye klowo ano fofom kpakpakpa, aliwɔ katã adzo nyanyanya, eye nkumewo katã afu tititi.

12 Afika dzatawo nɔfe le azo, eye afika dzatawiwo fe nudufe le, afisi dzatatsu kple dzatano kpa-kple dzatawiwo tsana le, eye amea deke medoa vodi na wo o? 13 Dzata lé nu alesi atu wiawo nu, eye wòwu nu na dzatanowɔ; etsɔ adzonu yo efe dowo fū kple nuléle yo enɔfewoe. 14 Ale Yehowa Zebaot gbɔesi: Kpo da, mafo de dziwò, eye wò dzatawiwo atsi yi nu, matsi wò adzodada nu le anyigba dzi, eye womagase wò ame dɔdɔwo fe gbe azo o.

Niniwe fe nuvɔ ta wole to hem na.

3. Baba /na hlɔdodu, si me alafadada bo do, nutasesɛ yɛ fū, eye wògbe asidede le adzodada nu! 2 Fu to anyi, sɔfokawo le didim, eye tasiadamfowo le zi nyɛm, sɔwo le du dzi, eye tasiadamwo le hoo wɔm! 3 Sɔdolawo dze awa, yi le dzo dam, eye akplawo le dzo sim; ame tsiaɔwawo te fe meko o, eye ame kukuwo so gbo kpaŋkpaŋ, sefe meli na ame kukuwo o, eye wodze anyi de wofe ame kukuwo dzi. 4 Le gbolo fe ahasiwawo vivivo kple dzoto adzetugbee nyo la, amesi tso efe gbolowawo fle dukawoe, eye wòtso efe dzosasa fle fomewoe ta la, 5 kpo da, ale Yehowa Zebaot gbɔ esi: Mafo de dziwò, eye made wò tadedzi le wò nuto nku-

wò me, mana dukawo nakpo wò ama, eye fiadufewo nakpo wò nupkefe. 6 Matsɔ nu nyɔnuwo axla de wò, madi gbo wò, eye matsɔ wò ado kpɔdzidzee. 7 Eye wòava me be, ne amea de to nuwò yina la, asi le nuwò agblɔ bena: Wogblɛ Niniwe, ameka afa ne, eye afika madadi akɔfala le na wò?

8 De nɛnyo wu ^aNo-Amon, si bobo no Nil-tɔsisi to, tsi de to dee godoo, atsiafu nye kpo no enu, eye tsi nye gli no enu laa? 9 Kusito kple Egipteto gbogboawo nye efe nusɛ, Putitawo kple Lubitawo nye wò xɔnametawo. 10 Ke wonyã eya hã de gbe wòyi aboyo me, eye woxlã wiawo de kpɔdomeewo fe dzogowɔ katã, ^dwodzidze nu de efe bubumewo dzi, eye wode kɔsɔkɔsɔ efe amegãwo katã. 11 Wò hã ^eamu aha, wò mo atsyo zi, eye nadi sitsofe le futɔ la nu.

12 Wò mɔ sesẽwo katã le abe gboti, siwo dzi kutsetse didiwo le la ene; ne woovu wo la, woage adze nu me na wo dula. 13 Kpo da, wò amewo le abe nyonuwo ene le dowòme; wò anyigba fe agbowo awu wo dokui na wò futowo siaa, eye dzo afiã wò gametiwo. 14 Du tsi na dokuiwò, elabena wole to de ge de wò, eye fu kpo de dzi, do agbi me nanyã anyi, eye namɛ anyikpewo! 15 Afima dzo adu wò le, adu wò abe wetra ene, eye yi atrɔ wò, ne ède ha abe wetrawo ene, eye nɛso gbo kpaŋkpaŋ abe wetsuviwo ene hã. 16 Wò asitsalawo so gbo wu dzifoɣletiviwo, ke wetrawo adɔ li awala ahadzo adzo. 17 Wò amegãwo le abe wetrawo ene, eye wò awafiawo le abe wetsuviwo fe ha ene, wodzona de gliwo nu le gbesigbe wu le wawɔm, ke ne ye dze la, wotuna dzona, eye womegadzea si wo tefe o. 18 Asur-fia, wò lãkpɔwiwo le alɔ dɔm, eye wò bubumewo le gbogbɔm de eme, wò amewo kaka de towo dzi, eye amea deke mefo wo nu fu o. 19 Wò gbe-gblɛ nu mafa o, eye hayahaya manɛ na wò abixɔxɔ o. Amesiwo katã se nya le nuwò la, afu akpe de nuwò; elabena ameka dzie wò wɔdiwawo mebeva atradii o ma?

^a Yer. 46, 25.

^b Yer. 13, 7. 8.
^d Yoel 4, 3.

^e Yer. 25, 15.

^f Xez. 24, 6. 9.
^g Yoel 1, 4.

^h Yer. 23, 16;
Nyad. 17.

ⁱ Yer. 47, 3.

XABAKUK JE AGBALĒ.

Yuda je nuv3.

1 Nya, si nyagblodila Xabakuk kpo, enye si:

2 Yehowa, yekayi manɔ yowɔm sesie, eye nagbe esese ase do? Mado xli na wɔ le ntasese ta, ke maxo na ame o? 3 Nukanuti nena mele nu vlo wɔwɔ te fe kpom, eye nele hiakame kpom kple ŋku, gbeḡblē kple ntasese le ŋkunya me, avuwɔwɔ li, eye dzre dzo? 4 Eyata se la nti nufafia me gbo-dzo, eye nutefewɔwɔ megadona de gota o. Elabena ame vɔdi de to de ame dzɔdzɔe, eyata nutefewɔwɔ trɔ tagbo hafi do.

5 Mide ŋku de dukɔwo dome, mikpo nu, eye miafe nu neku! Elabena mele nane wɔ ge le mia ŋali, eye ne wotoe na mi la, miele exo ge ase o. 6 Kpo da, manyo Kaldeatɔwo, duko nyanyra, si fe afo tsona; woato anyigba je kekeme, ne woaxo nɔfe, siwo menyee wo to o la. 7 Dɔdzi kple vɔvɔ ano enu, ade se, eye wɔdaɔ gā de eya nuto fe akota. 8 Efe sɔwo di du wu lākle, eye wo fe afowo tso wu /amegāxi le zā me, efe sɔdolawo le zi nyem, didife ke efe sɔdolawo tso, eye wole dzodzom abe ahɔ, si le abla dem de nududu ŋu la ene. 9 Wo katā wova de ntasese ŋu, wotsɔ wo fe ŋku me tungo tē, eye wofo aboyomewo nu fu abe ke ene. 10 Woade alome le fiawo ŋu, eye woako amegāwo, mɔ sesewo anye fefenu na wo, eye woatsɔ anyi afu kpoe ahaxo wo. 11 Emegbe aho adzo abe ahom ene, eye enu ayi; ke amesi tso efe nusē wɔ mawui la, to vo de eya nuto dokui gu.

12 Yehowa, nye Mawu, nye kɔkɔeto, de menyee wɔle li tso blema ke oa? Mifele kuku ge o. Yehowa, wɔle doe na onudɔdrɔ, wɔ agakpe, wɔle doe na tohehe. 13 Wɔ amesi fe ŋkuwo dza, be mātē ŋu akpo nu vɔdi wɔwɔ o, eye mātē ŋu alē ŋku de hiakame ŋu o, nukaputi nele ame tovo kpom kple ŋku, eye nēzi kpi, ne ame vɔdi mi amesi nye ame dzɔdzɔe wui la? 14 Ewo amegbetɔ abe fume-

lā ene, abe nutata, siwo nu afe-tɔa deke mele o la ene. 15 Etsɔ fu he wo katā de go, ede wo kple efe do, eye wɔle wo trɔ de efe agudɔe me. Eyata wɔle dzidzo kpom le aseye tso m do. 16 Eyata wɔsa vo na efe do, eye wɔle dzu-dzo na efe agudɔe; elabena woawoe na efe gome da ami, eye efe nududu sɔ gbo fū. 17 De wɔdano efe do kam, eye wɔdano dukɔwo wuwu dzi daa nublanui makpɔmakpɔe?

Akofafa li na xoseɔ.

2 Mayi nye dzɔfe, eye matsi tre de xɔta, ne matsa ŋu akpo nya, si wɔle gbeḡblɔ ge nam, kple nya, si tso ge wɔdala adɔ nye nyahehe ŋu nam. 2 Tete Yehowa do ŋu nam gblɔ bena: Dlo nuteḡa la di, eye nadee de kpe dzi, be wɔdanya xlē bɔbɔe. 3 Elabena azāḡbe li na nuteḡa la, efe nuwuwu le afe tum, eye mafu ame o; ke ne etsi meḡbe la, kpo esinu; elabena ele vava ge kokoko, eye amabe de meḡbe o. 4 Kpo da, efe luvo vu gblotoo, eye meto mɔ deka le eme o; ke ame dzɔdzɔe ya ano agbe to efe xose me.

Nyagblodi le dadalawo je gbeḡblɔ nti. Kaldeatɔwo je nuwo.

5 Wein la, amefulaa, ntsu adeḡbefola manɔ anyi ade dzi di akpo o, eyama ke efe nu abe tsiefe ene, eye nu media fo ne o abe sadagatsi ene, efo dukɔwo katā nu fu de edokui gbo, eye wɔle anyigba dzi dukɔwo katā li kɔe de edokui gbo. 6 De amesiwo katā mado hamelo de enu, woasi ahama, eye woado lo de enu agblɔ bena: „Baba na amesi fo nu gede fu, hafi menyee eto o, eye wɔtsɔ awobanu do agba na edokui la“ oa? Yekayi wɔdano anyi ase do? 7 De wɔ fetawo matso kpoyi, amesiwo axaxa wɔ do la, nanyo, eye woaha wɔ oa? 8 Elabena esi nēha duko gedewo la, eyata dukɔwo je susɔawo katā aha wɔ le kamevu, si nēko de anyi, kple nta, si nēsē le anyigba kple du la kpakple emenolawo katā ŋu la ta.

9 Baba na amesi tafaa ame na

a Yes. 21, 2.

b Do. 13, 41.

c Pet. II, 3, 9.

d Yes. 48, 22.

e Zef. 3, 2.

f Ro. 1, 17; Gal.

3, 11; Heb. 10, 3.

g Mat. 24, 28.

h Yer. 10, 24.

i kp. 17.

e fe afe, ne wòawo ato de dzifo oi, be wòasi le dzogbevòe nu la! 10 Edo nukpe de ta me de wò afe nu, esi nèbe, yeatsrò ùku gedewo, eye nègbilè wò agbe dome. 11 Elabena kpewo axlò le gli me, eye dadedziwo ađo nu na wo le xotiwo me.

12 Baba òna amesi tso ou tso dui, eye wòtso nu vòđi wòwò tu mòe! 13 Kpo òa, de menye Yehowa Zebaot gbo wòtso be, dukowo nadze agbagba hena dzo, eye anyigba dzi dukowo naku kutri yakatsyo oa? 14 Elabena siddedze Yehowa fe ñutikòkòe ayò /anyigba dzi tañ, abe alesi tsi yo atsiafui ene.

15 Baba na amesi na nu ehavi wòno, eye wòku dziku nè wòno mu, be yeakpo e fe ama! 16 Dukpe ađi fo na wò, eye menye bubu o; wò hà noe, ne nade ama; Yehowa fe nudusi lé kplu la wòva do gbawò, eye wò bubu ađi gbo. 17 Elabena ñuta, si wosè le Libanon nu la, ava dziwò, eye là, siwo wotrò la, ađo ñodzi na wò le amewu, si nèko de anyi, kple ñuta, si nèsé le anyigba kple du la kpakple emenolawo katà nu la ta. 18 Viđe ka nye aklama kpakpe be, ekpala kpaè, eye viđe ka nye legba koko kple alakpanufiala be, legbamela le dzi dom de e fe legba nu, esi wòwò legba mafonuwo?

19 Baba na amesi le gbogblom na ati be: Nyo! eye na kpe mafonu be: Fò! De wòate nu afia nu amea? Kpo òa, "sika kple klosalo wotsò fa de egu, eye gbo-gbo ku deka hà mele eme o. 20 Ke "Yehowa le e fe gbexò kòkòe la me; anyigba blibo lanezi dođoe le enku me.

Nyagblola la do gbe de kple mokpokpo.

3. Nyagblòđila Xabakuk fe gbe-dododa, ne woadzi de konyifahawo nu.

2 Yehowa, esi mese nya le nu-wò la, vòvò dom! Yehowa, gbo agbe wò dawa wò le fewo fe dome-domee, dee fia le fewo fe dome-domee; do ñku nublanuikpòkpo dzi le domedzoedome me! 3 Mawu tso Teman, eye kòkòe ta tso Paran-towo dzi. Sela. Efe

a Mo. V. 33, 2;
Don. 5, 4.

b Yer. 22, 13;
Mi. 3, 10.
c Ps. 104, 32.

e Yer. 51, 58.

f Yes. 11, 9.

g Yer. 25, 15, 26.

h Ps. 77, 17.

i Yos. 10, 12.

k Ps. 18, 8, 16.

l Yes. 44, 10.

n Ps. 115, 4-8.

o Ps. 11, 4.
p Ps. 76, 9; Zax. 2, 17; Nyad. 8, 1.

r Yes. 61, 10.

s Ps. 18, 34.

ñutikòkòe nyè tso dzifo, eye e fe kafukafu yo anyigba dzi tañ. 4 Keklè do abe ye to ene, keklè le e fe axa dzi, eye mee e fe ñusè be do. 5 Davò dze engò, eye dzoxò kplòe do. 6 Eto, eye anyigba wuu; edo ñku anyi kpo nu, eye dzidzi fo dukowo, blema towo fe kpla, gbadegbe togbewo ñe dze eme, eye wòzò blema mawo dzi. 7 Mekpo Kusan fe agbadò wòle hià me, agbadòwò le dzodzom nyanyanya le Midian-nyigba dzi.

8 Yehowa, tòsisiwo ñue dzi le kuwòm doa, tòsisiwo ñue nèle domedzoe dom do loo, alo atsiafu ñue dzi le kuwòm do, be nèdo wò sowo, eye nèdo wò tasiadamwoa? 9 Wò dati òi fe fe, eye agutrowo yo wò daku fi. Sela. Emà tòsisiwo me wòzò anyigba fufui. 10 Towo kpo wò, eye wodzo kpekpe, eye towo gbagba de anyi bababa; agumetsiwo na wose wo ñko, eye wodo alo de dzi. 11 Ye kple yleti to de wo tefe, bene wò agutro, siwo le yiyim la, nanye kekelì, eye wò akpla, siwo le dzo kem la, nanye keklè.

12 Eto anyigba dzi le dziku me, eye néfanya dukowo le domedzoe me. 13 Eho, be naxo na wò dukò, naxo na wò amesiamina la; ègbà ta le ame vòđi fe afe nu, eye wò-đi fe fe tso afo gome vase de kò gbo. Sela. 14 Etsò e fe akplo fo de ta na e fe amegawo; wonyè zi va, be woakam ahle; wole aseye tsom abe de wobe, yewoawo ame dahe le bebe me ene. 15 Etsò wò sowo to atsiafu kple to gá nyanyawo dzi.

16 Mesez, eye nye damè wuu, nye nyuiwo le fojom kokòko, eye ñudui do fuwo me nam; ne meti tre di la, menja dzodzom nyanyanya, elabena mele anyi ñe kpo akpo hiayi, si le dukò, si xaxa mi do la dzi va ge. 17 Gboti magafo se o, eye weinka matse o; amiti agbè aminana, eye agblewo mana nuduđu o; wotrò aléwo le lãkpawo me, eye nyiwo maganò lãxowo me o. 18 Ke nyea matso aseye, eye makpo dzidzo de Mawu, nye xonameto la nu. 19 Afeto Yehowa enye nye ñusè, awo nye afo abe zino to ene, eye wòana mazo kòkòfowo. Na kasañkuwo fe hena.

ZEFANYA FE AGBALĒ.

Afeto la fe ŋkeke.

1 Esia nye Yehowa fe gbe, si va na Zefanya, Kus, amesi nye Xizkiya vi Amarya fe vi Gedalya fe vi la, le Yuda-fia ^bYosiya, Amon vi la ŋli.

2 Yehowa be: Matsrō nusianu da le anyigba dzi petepete. 3 Matsrō amegbetowo kple lāwo, dzi-foxewo kple jumelāwo, matsrō ^anudianuwo kple ame vōdiwo da, eye matsrō amegbetowo da le anyigba dzi, Yehowa ye gblōe! 4 Mado nye asi da de Yuda kple Yerusalemto kata ŋu, eye matsrō Baal fe susoea da le teŋe sia akpe de/trōnuawo kple nunlāwo fe ŋko ŋu; 5 matsrō amesiwo dea ta agu na ^ddziŋo ŋu nuwo la, akpe de amesiwo dea ta agu na Yehowa, gake wogakaa atam na ^eMilkom la siaa ŋu; 6 eye matsrō amesiwo trō le Yehowa yome, kple amesiwo medi Yehowa alo bia eta se kpō o la siaa. 7 ^fMizi doḍoe le Afeto Yehowa ŋku me, elabena Yehowa fe ŋkeke la tu afe, elabena Yehowa do vosagbe la di, eye wōkō amesiwo wōkpe la ŋu!

8 Eye wōava me le Yehowa fe vosagbe be, mahe to na amegāwo kple fiaviwo kpkaple amesiwo katā taa dutatowo fe avōwo la. 9 Mahe to na amesiwo katā tia kpo flā kpuivo, eye wotsa ŋu-tasesē kple alakpadada yōa wofe afeto fe xōwo taŋ la, gbe-magbe. 10 Gbemagbe la asifunu adi tso tomelāgbo la nu, avifaŋa atso du la fe to evella, eye hoo-wōwō gā atso togbewo dzi, Yehowa ye gblōe! 11 Mi be me nō-lawo, mifa avi, elabena woatsrō asitsalawo katā kple amesiwo do klosalogba de ta. 12 Le yemayi la matsō akadi atsa le Yerusalem, eye mahe to na amesiwo katā do fā di hele gbogblom le wofe dzi me be: Yehowa mele nyui alo vō wō ge o. 13 Woaha wofe ke-sinōnuwo, eye wofe afewo azu afedo; ^gwoatu xō, ke womano eme o, eye ^hwoade weingble, ke womano efe wein o.

14 ⁱYehowa fe ŋkeke gā la tu

afe, etu afe, eye wōle du dzi ŋuṭo. Yehowa fe ŋkeke la ŋko le didim, eye kalēto le avayli dom sesie. 15 ^aDōmedzoedogbe, hiāgbe kple xaxagbee, afedodigbe kple nū-gblēgbee, bluko- kple vivitidogbee, alilikpo- kple tsizidogbee; 16 lādzo- kple kpēkugbe woanye ava du sesēwo kple xōta kōkōwo dzi. 17 Mahe xaxa ava ainegbetowo dzi, ne woano yiyim abe ŋkunwo ene, elabena wowo nuvō de Yehowa ŋu; woako wofe ou de anyi abe ke ene, eye wofe dōmenuwo adudu de anyi abe mi ene. 18 ^bWofe klosalo kple sika hā mate ŋu ade wo le Yehowa fe dōmedzoedogbe o, eye efe ŋuṭo-^coā fe dzo afiā anyigba blibo la; elabena ele anyigbadzitowo katā tsrō ge zi deka.

Nuxxli hena dzimetatso. Dōnodōrō dukowo katā.

2 Mi dukō, si ŋu mekpena o, ^dmifo takpli, eye mido dōgōe, 2 hafi ne tamedodo la fe vidziyi nado, eye yeyiŋi la nu nayi, abe alesi gbe fufu ova yae ene, hafi ne Yehowa fe dōmedzoe heliheli nava mia dzi, eye hafi ne Yehowa fe dzikudogbe nava mia dzi! 3 Midi Yehowa, mi amesiwo katā bōbō mia do kui de anyi le anyigba dzi, midi dzōdzōenyenye, eye midi do kui bōbō yome mō, amēa de menya nu o woatsō mi ayi la le Yehowa fe dzikudogbe la hi!

4 Elabena Gaza azu du gbolo, eye Askalon azu afedo; woanyā Asdod le ŋdōkutsu dzatse, eye woaho Ekron kple ke. 5 Baba na mi ^eKreta-duko, mi amesiwo le atsiafu nu! ^fFilistitowo fe anyigba Kanaan, mia ŋue Yehowa fe gbe va do, eye matsrō wō, ale be ame navo le dziwō. 6 Kreta azu lānyife na lākpōviwo kple lākpō na alēwo. 7 Anyigba, si le atsiafu nu la, azu Yuda fe afe la fe ame mamleawo to, eye woadu gbe le edzi; woatsyō ako de Askalon fe afewo me le fiē, ne Yehowa, wofe Mawu la, va kpō wo da, eye ^gwōgado wo te.

^a Yer. 30, 7.^b Yer. 1, 2.^d Mat. 13, 41.^e Xez. 7, 19.^f Fla. 11, 28, 5; Hos. 10, 5.^g Yer. 19, 13.^h Yer. 49, 1.ⁱ Xab. 2, 20.^k Sam. 1, 30, 14.^l Yer. 47.ⁿ Am. 5, 11.º Mo. V, 28, 39.^p Yoel 1, 15, 2, 20.

8 Mese ^aMoab je alomedede kple ^bAmon-viwo je vlododo, wo amesiwo de alome le nye dukɔ nu, eye woka de efe anyigba nu. 9 Eyata ale Yehowa Zebaot, Israel fe Mawula, gblo esi: Metá dokui nye fe agbe: Ne Moab mazu abe ^aSodom ene, eye Amon-viwo abe Gomora ene o fi! Woazu nuve, dzeoe kple gbege tegbee; nye dukɔ je susoea aha wo, eye nye dukɔ je mamlea atso wo anyi domee. 10 Esia adzo de wo dzi le wofe dáda ta, elabena wofe alome, eye woka de Yehowa Zebaot fe dukɔ la nu. 11 Yehowa anye ame dziɔ anɔ wo nu, elabena ana legbawo katá nu nayi le anyigba dzi, eye dukɔwo fe fukpowo katá ado gbe da ne, amesiame le enafe.

12 Mada nye yi mi ^aKusitowo há! 13 Ado efe asi da de anyiehe nu, eye wóatsrɔ Asur, ana Niniwe nazu gbege, eye wóafu kplakplakla abe tagba ene.^b 14 Láhawo kple gbemelá vovovowo atsyɔ ako kɔde eme, eye ^caluge kple hlómade atsi wofe sotiwo je kɔ te ado. Ha anɔ didim le fesre nu, eye anyiglágo anɔ kpui nu, elabena sederufowo atsi go. 15 De du, si nɔa aseye tsom, eye wóli bɔkɔ hena gbɔgbɔm leefe dzi me be: ^dMíawoe nye gɔgɔl5-mitɔgɔwo la, nye esia? Ke azo la ezu gbege kple gbemeláwo mlɔfe, eye amesiame, si ato egu ayi la, ado tsiá, eye wóavuu asi.

Dodzidodo na Yerusalem.

3 Baba na du sɛto, si fo di, eye wósɛa nuta! 2 Egbe tododo, eye mena wohe to ne o; medo dzi de Yehowa nu o, eye mete de efe Mawu nu o. 3 Efe amegáwo le eme abe dzata degbe ene, eye efe vɔnudrɔlawo le abe amegáxi, siwo le zã me, eye womekpɔɔa nanekɛ di na ndi o la ene.^f 4 Efe nyagblɔdilawo nye toflokowo kple alakpatowo; efenu nolawo do gu nu kɔkɔe la, eye woto vo de se la nu.^g 5 Yehowa enye dzadzɔetsi le wo dome, eye mewɔa nu gbegbɛlɛa deke o; edea efe vɔnudrɔɔ doo gɔe ndi sia ndi, eye medzudzɔne o; ke ame vɔdi menya nuka nye nukpe o.

^a Yer. 48.
^b Yer. 49, 1.

^d Mo. 1. 18, 24.

^e Yoel 4, 2.

^f Ps. 79, 6.

^g Xez. 30, 9.

^h Naz. 1, 1.
ⁱ Pa. 68, 32; Do. 8, 27.

^k Yes. 13, 21.
^l Yes. 34, 11.

ⁿ Xez. 6, 8.

^o Yes. 47, 8.

^p Zax. 9, 9.

^r Xez. 22, 27.

^s Ml. 3, 11.

^t Yes. 62, 5.

6 Metsrɔ dukɔwo, eye wofe mɔwo gbã; medo gbege wofe ablowo, eye ame megatoa wo me yina o; wofe duwo gbã zu afedo, eye ame vo le wo me. 7 Megblo be: Ne evɔm, eye wóna wohe to ne la, ekema nyemagblɛ efe nɔfe o, eye nusiwo katá medo de egu la, mava edzi o; ke wole nu vɔdi wɔwo dzi daa atradi. 8 Eyata ale Yehowa gblo esi: Mikpɔ asinyenu, vasede gbesigbe ^amanyɛ dasefo atso; elabena nye dodo wɔnye be, mafo dukɔwo nu fu, eye mana fiadufewo nakpe ta, ne matro /nye dziku kple nye domedzoe heliheli katá ako de wo dzi. Elabena nye nuvaɔá fe dzo afiá anyigba blibo la.

Mesia fe vavayi gɔgbedodo.

9 Emegbe makɔ nuyi nu na dukɔwo, ne wo katá nayo Yehowa nka, eye woatsɔ nusɔɔ asubɔe. 10 Nye ameha, siwo ka hlɛ, amesiwo doa gbe da nam la, atso tosisɔ la fe go keme le ^aKus, eye woahɛ vɔsanuwo ve nam. 11 Yemaɔi la nu magakpe wɔ le wɔ nuwɔna, siwo katá nɛtsɔ to vo de nɔnye la nu o; elabena made amesiwo nɔa aseye tsom nɔa dadam la da le dowɔme, eye mágado dokuiwɔ de dzi le nye to kɔkɔe la dzi azo o. 12 Eye ^bmakpɔɔ dukɔ dagbi, si bɔbɔ edokui de anyi la, de mewɔ, eye woayla wo dokui de Yehowa fe nka me. 13 Israel fe ame mamleawo mawo nu gbegbɛlɛ o, womaka avatso o, eye alakpade manɔ nu me na wo o; ke boɔ woadu nu, eye woatsyɔ ako anyi di, amea deke mado vodɔ na wo o.

14 Zion-nyɔnuvi, ^ctsɔ aseye, Israel, do xli; Yerusalem-nyɔnuvi, kɔɔ dzidzo, natso aseye iso dzi blibo me! 15 Yehowa de wɔ vɔnudrɔɔ da, eye wɔkplɔ wɔ futɔ dzoe; Yehowa, Israel fe fia la, le dowɔme, nu vɔdia deke madzi nɔ na wɔ azo o. 16 Yemaɔi la woagblo na Yerusalem be: Megavɔ o; Zion, wɔ asi megado agblo o! 17 Yehowa, wɔ Mawu la, le dowɔme, kalɛto, si ate nu azo na ame la wɔnye. ^dAkpɔ dzidzo le nuwɔd vevie, azi dɔdɔe le lɔɔ me, eye wɔakpɔ dzidzo atso aseye de nuwɔ! 18 Mafo amesiwo le nu

xam, eye wole adzoge tso takpe-
kpe gbo la nu fu; mia deviwo
wonye, eye nukpe le wo dzi.
19 Kpo da, mawo nu kple ame-
siwo katā te mi de anyi la yema-
yi, bmakpe de ata neŋee towo nu,
mafo amesiwo kaka hlē la nu fu,
eye matsɔ wo awɔ kafukafu kple

a Yer. 28, 14;
ta 2, 7.
b Mi. 4, 7.

bubu le anyigba, siwo katā dzi
wodo nukpe wo le la dzi. 20 Ma-
kplɔ mi agbɔe yemaŋi, eye mafo
mia nu fu yemaŋi; elabena ne
a medo mi te miekpo kple ŋku la,
matsɔ mi awɔ bubu kple kafu-
kafu le anyigba dzi dukɔwo katā
dome; Yehowa ye gblɔe!

XAGAI FE AGBALĒ.

Tohehe-nyagblodi le fomewo le gbedoxo-
tutu me quti.

1 Le fia Dario fe fe evelia me,
le dzinu adelia fe ŋkeke gbāto
dzi la Yehowa fe gbe va na Yuda
fe anyigbanunɔla Zerubabel, Seal-
tiel vi, kple nunɔlagā Yosua, Yo-
zadak vi, to nyagblodi la Xagai
dzi bena: 2 Ale Yehowa Zebaot
gblɔ esi: Amesiwo le gbɔgbɔm
be: Azā medo edzi, be woatu Ye-
howa fe xɔ hadɔ o. 3 Eye Ye-
howa fe gbe va to nyagblodi la
Xagai dzi bena: 4 Azā de na mia-
wo ya, be mianɔ xɔ, siwo me wofa
vɔfo do la me, eye xɔ sia ya na-
nye glikpo anɔ anyia? 5 Eyata
ale Yehowa Zebaot gblɔ esi: Milē
ŋku de miafe zɔzome nu: 6 Miefā
nu tanɔtan, gake nu vɔvɔ de ko mie-
ŋe; miedu nu, medi fo na mi o;
mienɔ nu, medi ko na mi o; mieta
avɔ, mede dzo lā me na mi o; mie-
wo do xɔ fetu, eye mietsɔe de
kotoku ŋɔɔ me. 7 Ale Yehowa
Zebaot gblɔ esi: Milē ŋku de miafe
zɔzome nu! 8 Miyi towo dzi mia-
tsɔ atiwo vɔ, be miatu xɔ lae, ne
wɔdɔdze ŋunye, eye bubu nanɔ
ŋunye, Yehowa ye gblɔe. 9 Miele
nu gedɔ sinu kpɔm, gake mesɔ
gbo o; miehe nu va afee, ke medo
fufu dee. Yehowa be: Nuka tae
ma? Le esi nye xɔ nye glikpo
li, ke miawo mia dome amesiame
le dudime kem le efe xotutu me
la tae! 10 Eyata dzifo te zāmu
mi, eye anyigba te agblemenu mi
do; 11 eyata meyo kkuɔidi de
anyigba kple towo nu, de bli, aha
yeye kple ami nu, de nusiwo miena
tsoa anyigba me la nu, de ame-
gbetowo kple lāwo kpakple do,
siwo katā wɔtsɔa asi wonɔ la nu.
12 Tete Zerubabel, Sealtiel vi,
kple nunɔlagā Yosua, Yozadak vi,

d Mal. 2, 7.

e Ezra 4, 24; 5,
1, 2.

f Sam. II. 7, 2.

g 2, 16; Mo. V.
28, 38.

h Ezra 3, 12.

i Fla. I. 17, 1.

k 2, 17; Am. 4, 9.
l Mo. II. 19, 5.

m Zak. 4, 6.

o Heb. 12, 28.

kpakple dukɔ la fe susɔeawo katā
wose Yehowa, wofe Mawu fe gbe
kple nyagblodi la Xagai fe nya,
siwo Yehowa, wofe Mawu la, de
asi nɔ do de wo; eye dukɔ la vɔ
Yehowa. 13 Eye Xagai, Yehowa
fe aame dɔdo la, to Yehowa fe gbe
na dukɔ la bena: Ale Yehowa
gblɔ esi: Meli kpɔli mi. 14 Tete
Yehowa de dzo lā me na Yuda fe
anyigbanunɔla Zerubabel, Seal-
tiel vi, kple nunɔlagā Yosua, Yo-
zadak vi, kpakple dukɔ fe susɔe-
awo katā, be wova hewo do le Ye-
howa Zebaot, wofe Mawu la fe
xɔ la nu, 15 le fia Dario fe fe eve-
lia me le dzinu adelia fe ŋkeke
blave vɔ enelia dzi.

Nyagblodi le gbedoxo la fe putikakoe kple
Mesta vart quti.

2 Le dzinu adelia fe ŋkeke bla-
ve vɔ dekelia dzi la Yehowa
fe gbe va to nyagblodi la Xagai
dzi bena: 2 Gblɔ na Yuda fe anyi-
gbanunɔla Zerubabel, Sealtiel vi,
kple nunɔlagā Yosua, Yozadak vi,
kpakple dukɔ la fe susɔeawo bena:
3 Mia dometo susɔeawo, siwo kpo
xɔ atsɔto fe atsyɔ la, aleke miele
esia kpomi? Esia medi naneke
le mia ŋku me o de! 4 Eyata
Zerubabel, lé dzi de fo, Yehowa
ye gblɔe! Nunɔlagā Yosua, Yo-
zadak vi, lé dzi de fo! Mi dukɔ
hahoo la katā, milē dzi de fo, eye
miwo do, Yehowa ye gblɔe! Ela-
bena meli kpɔli mi, Yehowa Ze-
baot ye gblɔe, 5 abe alesi medo
gbe di kpɔli mi, esime mievo tso
Egipte la ene; eye nye gbo gbo
anɔ mia dome. Migavɔ o! 6 Ela-
bena ale Yehowa Zebaot gblɔ esi:
Esusɔ vie ko mavuu dzifo kple
anyigba, atsiafu kple fufuife; 7
mavuu dukɔwo katā, eye wohe

dukowo katã fe nu vevito vè, eye matsò ñutikòkòe ayò xò sia tañ, Yehowa Zebaot ye gblòe. 8 Tònyee nye klosalo, eye tonyee nye sika, Yehowa Zebaot ye gblòe! 9 Xò megbeto fe atsyò asò gbòwu gbàto tò, Yehowa Zebaot ye gblòe! Eye made ñutifafa te fe sia, Yehowa Zebaot ye gblòe!

10 Le Dario fe fe evelia me, le dzinu asiekelia fe ñkeke blave vò enelia dzi la Yehowa fe gbe va to nyagblòdila Xagai dzi bena: 11 Ale Yehowa Zebaot gblò esi: Mibia nunlawa, ne woafia nu mi be: 12 Ne ñutsua do ñu lã kòkòe de avò nu, eye avò la toga ka abolo alo nudada, wein, ami alo nududua de ñu la, de nusiwò ñu akò? Nunlawa do ñu gblò bena: Kpao. 13 Eye Xagai gblò bena: Ne amea de gblè kò do na edokui de amea kuku ñu, eye wòka esi nusiwò katã ñu la, de woawo hã azu nu makomakò? Nunlawa do ñu gblò bena: Woazu nu makomakò. 14 Tete Xagai do ñu gblò bena: Yehowa be: Alea dukò sia kple anyigba dzi dukò sia le; alea wofe asinudòwòwòwò katã kple vò, siwo wosana la le; wo ñu mekò o. 15 Azò minyè kò kpò megbe tso egbe dzi, esi womekpò tso kpe do kpe dzi le Yehowa fe gbedoxò la tutu me hade

a 1, 6.

b 1, 11.

d Mo. III. 5, 2;
Ez. IV. 19, 22.
e kp. 6.

f Zak. 4. 6. 7.

o: 16 Xemaɣi la wova ɣu babla-kɔa de, si anye nudotree blave la gbò, ke wo ame ewo ko wòno; wo wa weinflãfe, be woaku goe blaatò, gake wo ame blave ko wòno. 17 Mehe to na mi de miafe asinudòwòwòwò katã ñu, ale be miafe bliwo hlò, eye wodze heteku, eye dzikpewo dza; gake miegbe totro de ñunye, Yehowa ye gblòe! 18 Minyè kò kpò megbe tso egbe, dzinu asiekelia fe ñkeke blave vò enelia dzi vasede gbesigbe wodo Yehowa fe gbedoxò gòme anyi la dzi; milé ñku de ɛnu: 19 De nukuwo tsi ava mea, eye de weinka kple gbòti, yevubodati kple amiti wogbe tsetsea? Made yayra afe tso ñkeke ma dzi.

20 Eye Yehowa fe gbe va na Xagai zi evelia, le dzinu la fe ñkeke blave vò enelia dzi bena: 21 Gblò na Yuda fe anyigbanunlò Zerubabel bena: Mele dzi fo kple anyigba vòvò ge, 22 mamù fiadufe wo fe fiadzikpuiwo afu anyi, eye matsrò dukowo fe fiadufe sesèwo, mamù tasiadamwo kple wo me nolawo afu anyi, sòwo kple wo dolawo adze anyi, eye amesiame atsi ehavi fe yi nu. 23 Ale Yehowa Zebaot gblò esi: Xemaɣi la matsò wò, nye dola Zerubabel, Sealtiel vi, avò ñkosigee; elabena wòe metia, Yehowa Zebaot ye gblòe!

ZAXARYA FE AGBALÈ.

Kpokploydeme. Nuxòxì5 hena dzimetotro.

1 Le Dario fe fe evelia me, le dzinu enyilia dzi la Yehowa fe gbe va na nyagblòdila Xaxarya, Ido vi Berexya fe vi, bena: 2 Yehowa do domedzoe de mia fofowo ñu vevie. 3 Eyata ale nagblò na wo enye si: Yehowa Zebaot be: Mitro de ñunye, Yehowa Zebaot ye gblòe, ekema nye hã matro de mia ñu, Yehowa Zebaot ye gblòe! 4 Miganò abe mia fofowo ene o; wo amesiwo nyagblòdila tsátowo gblò na bena: Yehowa Zebaot be: Mide asi le miafe zòzòme vòdìwo kple nuwòna vòdìwo ñu! Ke wogbe tododo, eye womelè ñku de ñunye o, Yehowa ye gblòe! 5 Afika mia fo-

g Ezra 5, 1.

h Mal. 3, 7; Yak. 4, 8.

i Yer. 3, 12;
Xez. 33, 11.

fowo le azò, eye de nyagblòdila wo anò agbe tegbetegbea? 6 Ke nye gbe kple nye tamedodo, siwo mede asi na nye dola nyagblòdila wo la, de womeva mia fofowo dzi, ale be woyi ta me hegblo bena: Alesi Yehowa Zebaot do be, yeawò mí de miafe zòzòme kple miafe nuwòwò nu la, nenema wòwò mí oa?

Sodola la le amitive me.

7 Le Dario fe fe evelia me, le dzinu wuidékalia Sebat fe ñkeke blave vò enelia dzi la Yehowa fe gbe va na Xaxarya, Ido vi Berexya fe vi, bena: 8 Le zã me la mekpò ñutega, eye kpò da, ñutsua de do sò dzia de, eye wòtò de gbemiti, siwo le bali me la do-

mee, eye sɔ, siwo le dzie, hē kple yie la, le emegbe. 9 Tete megblo bena: Nye afeto, amekawoe nye esiawo? Eye mawudola, si fo nu kplim la, gblo nam bena: Magblo amesiwo wonye la, afia wò. 10 Tete ntu, si to de gbemitiawo domee la, xɔ edzi gblo bena: Woawo nye amesiwo Yehowa dɔ, be woadatsa le anyigba dzi. 11 Eye wodo nu na Yehowa fe dola, si to de gbemitiawo domee la, gblo bena: Miei datsa le anyigba dzi, eye kpo da, do-doe zi le anyigba liblo la nu kle-nee. 12 Tete Yehowa fe dola la xɔ edzi gblo bena: Yehowa Zebaot, yekayi nagbe /nublanuikpo kpo na Yerusalem kple Yuda-du, siwo nu nedo dziku do /fe blaadre sɔn enye si la, ase do? 13 Tete Yehowa gblo nya nyui kple akofanyawo na mawudola, si fo nu kplim la. 14 Eye mawudola, si fo nu kplim la, gblo nam bena: De gbe fa be: Ale Yehowa Zebaot gblo esi: Mava nu de Yerusalem kple Zion nu vevie, 15 eye dzi akum vevie de dukɔ dadalawo nu; elabena esi do me nya vevie ko la, woawo kpe asi de egu hetro gbegble la do. 16 Eyaia ale Yehowa gblo esi: Makpo nublani na Yerusalem agatɔ de egu, woatu nye xɔ de eme, eye woada dzidzeka de Yerusalem nu, Yehowa Zebaot ye gbloe! 17 Gade gbe fa bena: Ale Yehowa Zebaot gblo esi: Nu nyui agagbaba de nye duwo me, Yehowa agave Zion nu, eye wɔdagatia Yerusalem.

Lãdzo eneawo kple nutala eneawo.

2. Tete mefo kɔ dzi hedɔ nku anyi, eye mekpɔ lãdzo ene. 2 Eye megblo na mawudola, si fo nu kplim bena: Nusuiwo gome de? Edo nu nam bena: Woawoe nye lãdzo, siwo kaka Yuda, Israel kple Yerusalem hlẽ la. 3 Eye Yehowa na mekpɔ gbede ene. 4 Tete megblo be: Nuka wɔ ge amesiawo va? Edo nu bena: Esiawo nye lãdzo, siwo kaka Yuda hlẽ, ale be amea deke megafɔ ta dzi o la; eyata wova, be yewoado godzi na wo, eye yewoatutu dukɔ, siwo kɔ dzo dzi de Yuda-nyi-

gba nu, be woakakae ahle la fe dzowo afu anyi.

Dutsu la kple nudzidzeka la.

5 Tete mefo kɔ dzi hedɔ nku anyi, eye mekpɔ gutsu de le dzidzeka de asi. 6 Eye megblo bena: Afika neyina? Edo nu nam bena: Yerusalem dzidze ge me-yina, ne makpo alesi wòkeke kple alesi wòdidii. 7 Eye mawudola, si fo nu kplim la do, eye mawudola bubu do va kpee. 8 Tete wògblo ne bena: De abla nada-gblo na dekapuivi ma bena: Yerusalem anɔ /nuvo le ame kple la gede, siwo anɔ eme la ta. 9 Nye ntu manye dzogli anɔ egu godoo, eye manye atsyɔ anɔ eme, Yehowa ye gbloe.

10 Hee! hee! Misi tso anyiehe-nyigba dzi, Yehowa ye gbloe; elabena mekaka mi hlẽ de dziɔ feyaneawo dzi, Yehowa ye gbloe! 11 Hee! Mi amesiwo le Babel-nyo-nuvi gbo, misi yi Zion! 12 Elabena ale Yehowa Zebaot gblo esi: Bubu ta wòdom de dukɔ, siwo ha mi la gbo do; elabena amesi ka asi mia nu la, eka asi efe /nkuvi nu. 13 Kpo da, manye nye asi de wo nu, ne woazu aboyonu na woje kluwiwo, eye miadze sii be, Yehowa Zebaot ye dom da.

14 Zion-nyo-nuvi, tso aseye n- kpo dzidzo; elabena meghona, be manɔ dowome, Yehowa ye gbloe! 15 Xemaɣi la dukɔ gedewo aku de Yehowa nu ahazu nye dukɔ, eye manɔ dowome, ne nadze sii be, Yehowa Zebaot ye dom de gbwo. 16 Yehowa axɔ Yuda awo eya ntu toe le anyigba kɔkɔe la dzi, eye wɔdagatia Yerusalem. 17 Dutilawo kata nezi do-doe le Yehowa nku me! Elabena efo tso efe nɔfe kɔkɔe la.

Nunolagã Yosua le Afeto la fe dola nku me.

3. Eye wona mekpɔ nunolagã. Yosua tsi tre de Yehowa fe dola nku me, eye Satana tsi tre de efe dzi me, be wòatso enu. 2 Tete Yehowa gblo na Satana bena: "Yehowa blu de tawò, Satana, Yehowa, amesi tia Yerusalem la, blu de tawò! De menye eyae nye ati takpoe wo de tso dzo me oa? 3 Ke Yosua le awu fo-diwo me hetsi tre de mawudola

a 6, 1-8.

b Xez. 40, 3.

d Xez. 38, 11.

e 9, 8.

f Ps. 102, 14.

g Dan. 9, 2.

h Mo. V. 32, 10.

i Yes. 47, 6.

k 8, 3.

l Yes. 11, 10.

m Yes. 40, 1. 2.

n Yes. 14, 1.

p 1, 17.

r Xab. 2, 20.

s Xag. 1, 4.

t Hl. 1, 9; Nyad. 12, 10.

u Yu. 9.

la ŋku me. 4 Tete wòxò edzi gblò na amesiwo tsi tre de eŋku me la bena: Mide awu fodjawo le eŋu! Eye wògblò ne bena: Kpò da, bmede wò vodadawo da le ŋwò, eye amado atsɔyɔwuwo na wò. 5 Eye megblo bena: Woatsò /tablanu dzadze abla ta ne! Tete wotsò tablanu dzadze bla ta ne, eye wodo awuwo ne, esime Yehowa fe dola gali ko.

6 Tete Yehowa fe dola x15 nu Yosua gblò bena: 7 Ale Yehowa Zebaot gblò esi: Ne èzò nye mɔwò dzi, eye nèle ŋku de nye dɔdowo ŋu, ènɔ nye afe nu, eye nèle ŋku de nye xoxonuwo ŋu la, ekema made mɔ na wò nazo kamesiwo tsi tre di la dome. 8 Wò nunolagá Yosua kple xòwò, siwo bobo nɔ gbòwò la, misee; elabena ŋutsu, siwo nye kpodzidze la wonye. Elabena mele nana ge nye dola Zemax nava. 9 Elabena wofò ŋku adre de kpe, si metsò do Yosua ŋku me la dzi; kpò da, mangbò nu de edzi, eye made anyigba sia fe vodada da le ŋkeke deka dzi, Yehowa Zebaot ye gblòe. 10 Yemaxi la mia dome amesiame akpe nɔvia ayi weinka kple gbotoiwo te, Yehowa Zebaot ye gblòe.

Sika kaditi kple amiti eve.

4. Tete mawudɔla, si fo nu kplim la, trɔ gbò va nyom, abe alesi wonyɔa ame tsoa alɔ me ene. 2 Eye wògblò nam bena: Nuka kpom nèle? Medo ŋu bena: Mele akaditia de, si wotsò sika dede wɔe la kpom; aminu le eta me, eye akadigbe adre le eŋu, eye alɔ adre, siwo me to le la, le akadigbawo ŋu. 3 Amiti eve le exa, deka le aminu la fe dusi me, eye evella le efe mia me. 4 Eye me-xò edzi gblò na mawudɔla, si fo nu kplim la bena: Nye afeto, nusiawo gome de? 5 Tete mawudɔla, si fo nu kplim la, xò edzi gblò nam bena: Mènya nusiawo gome oa? Medo ŋu bena: O, nye afeto! 6 Tete wòdɔ ŋu gblò nam bena: Yehowa fe gbe na Zerubabel enye si: Mava me to aakò alo nusè me o, ke boŋ to nye gbogbo dzi, Yehowa Zebaot ye gblòe! 7 Wò to gá, nenye nuka

a Ps. 122, 6.

b Yes. 6, 7.

c Yes. 61, 3.

d Ezra 3, 8; 6,

14-16.

e Mo. II. 28, 30.

f 2, 13, 16.

h Xag. 2, 3.

i 3, 8.

k Ps. 91, 11.

l Yes. 8, 18.

m 6, 12; Yer. 25,

5; 33, 15.

n o 4, 10; Nyad.

5, 6.

p Nyad. 11, 4.

r Fla. I, 5, 5;

Ml. 4, 4.

s Yer. I, 11, 13;

Am. 8, 2.

t Mo. II. 28, 31

v, 40.

u Ml. 6, 10.

ke nènye hã, àzu gbadzafe le Zerubabel ŋku me. Eyama ade etamekpe adoe, eye woano ŋli dom be: Eme nenyò, eme nenyò nɔ!

8 Eye Yehowa fe gbe va nam bena: 9 Zerubabel fe asie do xò sia gome anyi, eye efe asi kee awu enu, ne nadze sii be, Yehowa Zebaot ye dom de mia gbò. 10 Elabena amekae ado vlo gomedzedze anyanui? Woakpò tsumikpe, si le Zerubabel si la, kple dzidzò, wo ame adre siawo nye Yehowa fe ŋku, siwo le tsatsam le anyigba blibo la dzi.

11 Tete medo ŋu gblò ne bena: Amiti eve, siwo le akaditi la fe dusi me kple mia me la gome de? 12 Eye megaxò edzi gblò ne bena: Amitidomee eve, siwo le sikalo, siwo me to le, eye sikami sina toa wo me la xa la gome de? 13 Tete wògblò nam bena: Mènya nusiawo gome oa? Medo ŋu bena: O, nye afeto! 14 Eye wògblò bena: Woawo nye amivi eveawo, siwo tsi tre de anyigba blibo la fe Afeto ŋku me.²

Agbalè, si le dzodzom.

5. Eye megafò kò dzi hedo ŋku anyi, eye mekpò agbalè toaalaa de. 2 Tete wògblò nam bena: Nuka kpom nèle? Medo ŋu bena: Mele agbalè toaalaa de kpom wòdidi aboklugui blave, eye wòkeke aboklugui ewo. 3 Eye wògblò nam bena: Esia nye fifode, si le anyigba blibo la dzi yim; elabena fiafitowo katà tsi tomahemahe, eye atam dzodzro kalawo katà tsi tomahemahe. 4 Ale Yehowa Zebaot gblò esi: Nye doe da, be wòayi fiafitò kple atam dzodzro kala fe me le nye ŋkò me, eye wòatsi efe xò me afiã efe xotiwò kple kpewo.

5 Eye mawudɔla, si fo nu kplim la, do va gbò nam bena: Fò kò dzi nakpò nusi do gbòna la da! 6 Tete megblo be: Nuka enye esia? Edo ŋu bena: Esia enye nudotree, si do gbòna. Eye wògblò bena: Eyae nye wofe vodada le anyigba blibo la dzi. 7 Eye kpò da, tsumigbaa de kò edokui dzi, eye nyonua de bobo nò nudotree la me. 8 Eye wògblò bena: Esia enye nu vòdi wòwò. Tete wòtigii de

nudotree la me, eye wòtsò tsu-
migba tu enu. 9 Eye esi mefo
kò dzi la, mekpò nyònu eve wodo
va, eye ya do avàla me na wo,
woto avàla abe damixe fe avàla
ene, eye wokò nudotree la de dzifo
kple anyigba domee. 10 Eye me-
bia mawudòla, si fo nu kplim la
bena: Afika wokò nudotree la yi-
nae? 11 Edo ñu nam bena: De
wobe, yewoatu xò ne de^bSinear-
nyigba dzi, eye ne wotui vò la,
woatsòe adro de enòfe le afima.

Tasiadam eneawo.

6. Eye megafò kò dzi hedò ñku
anyi, eye mekpò tasiadam ene
woto to eve domee; toawo nye
akòbli towò.^d 2 Sò dziwo le tasi-
dam gbàtsò ñu, eye sò yibòwo le
tasiadam evelia ñu, 3 sò xiwo
le tasiadam etòlia ñu, eye sò ñò-
ñòe hēwo le tasiadam enelia ñu.
4 Tete mexò edzi gbò na mawu-
dòla, si fo nu kplim la bena: Nye
afetsò, nusiawo gòme de? 5 Ma-
wudòla la do ñu gbò nam bena:
Woawoe nye dzifo fe ya eneawo,
siwo tso, esime wotsi tre de anyi-
gba blibo la fe /Afetsò ñku me
megbe. 6 Tasiadam, siwo ñu sò
yibòwo le la, ho do ta anyiehe,
eye yiawo kplò wo do; ke ñò-
ñòeawo ho do ta dziehe. 7 Eye
dziawo ho, be yewoayi adatsa le
anyigba dzi. Eye wògbò bena:
Miyi miadatsa le anyigba la dzi!
Tete wodatsa le anyigba la dzi.
8 Eye wòyòm gbò nam bena:
Kpò da, esiwo ho do ta anyiehe-
nyigba dzi la, woawoe le nye dò-
medzoe nu fa ge le anyiehe-nyi-
gba dzi.

Fiakuku dodo na nunolagà Yosua.

9 Tete Yehowa fe gbe va nam
bena: 10 Xò nunanawo le Xeldai,
Tobiya kple Yedaya si, eye nabi
Yosiya, Zefanya vi la fe me gbe-
magbe, afisi wotso Babel va dze;
11 eye natsò klosalo kple sika
awò fiakuku adò de ta na nunolagà
Yosua, Yozadak vi; 12 eye na-
gbò nē bena: Ale Yehowa Ze-
baot gbò esi: Dutsua de, si ñkò
nye Zemax la, amie tso to me,
eye wòatu Yehowa fe gbedoxò la.
13 Eyama atu Yehowa fe gbedoxò
la, eye atsyò anò enu, abòbò nò
efe fiazikpui dzi adu fia, anye

^a Pa. 110, 4.

^b Mo. I. 11, 2.

^d 1, 8; Nyad. 6,
2-8.

^e 8, 19; Yer. 62,
12.

^f 4, 14.

^g 8, 19; Yes. 68,
5.

^h 1, 10.

ⁱ Mi. 6, 8.

^k Mo. II. 22, 20,
21.

^l 3, 8.

^m Yes. 48, 4.

“nunola anò efe fiazikpui dzi, eye
nutifafa anò woa kple eve la do-
me. 14 Ke fiakuku la nenò Ye-
howa fe gbedoxò me, ne woatsò
adò ñku Xeldai, Tobiya kple Ye-
daya kpakple Zefanya vi la fe
dòmenyowòwò dzi. 15 Amewo
atsò didife ava tu Yehowa fe gbe-
doxò, eye miadze sii be, Yehowa
Zebaot ye dòm de mi. Esia ava
me, nenyè be, miese Yehowa, mia
Mawu la fe gbe.

Menye gota nutsitaidoe dzea Afetsò la ñu o, ke
boq amenuveve dowwoe dzea egu.

7. Le fia Dario fe fe enelia me
la Yehowa fe gbe va na Za-
xarya, le dzinu asiekelia Kislew
fe ñkeke enelia dzi. 2 Eye Betelò,
siwo nye Sarezèr kple Regem-
Melex kpakple wo fe fometòwo, do
ame da, be woadafo koko le Ye-
howa ñku me, 3 eye woabia nu-
nolawo kple nyagblòdilawo, siwo
le Yehowa Zebaot fe me la, agbò
bena: De mafa avi atsi nu adò le
dzinu atòlia me, abe alesi mewò
fe gede xoxo enea? 4 Eye Ye-
howa Zebaot fe gbe va nam be-
na: 5 Gbò na dukò hahoo la katà
kple nunolawo bena: Esi mietsi
nu dò, eye miexa nu le dzinu atò-
lia kple adrelia me fe blaadre sò
nye esi la, nyee mietsi nu dò na
loo? 6 Eye ne mièdu nu nò nu
la, de menye mia nutòwoe nye
nuadulawo kple nuanolawo oa?
7 De menye esia nye nya, si Ye-
howa tso de gbe fà to nyagblò-
dilla tsàtòwo dzi, esime Yerusa-
lem kple efe du, siwo fo xlàe
godoo la, li bókò, eye ame le
wo me, eye ame le dziehe kple
gbadzafè la oa?

8 Eye Yehowa fe gbe va na
Zaxarya bena: 9 Ale Yehowa Ze-
baot gbò esi: Midrò wònu de
etefe, eye mia dome amesiame
nelò ehavi, eye wòakpò nublani
nē! 10 Migate ahosiwo kple tsyòe-
viwo, amedzrowo kple ame dahe-
wo de anyi o, eye migadò nu wòdì
wòwò de ta me de mia nòewo ñu
o! 11 Ke wogbe tododo, wolia
vume kpakoo, eye wote nu de to
me, be yewomagase nu o. 12 Wo-
tso wo fe dzi wò lotamekpee, be
yewomagase se la kple Yehowa
Zebaot fe nya, siwo wòdo da to

eŋe gbogbo kple nyagblodila tsãtãwo dzi la o; eyata domedzoe gã tso Yehowa Zebaot gbõ va do. 13 Eyata alesi meyo wo wogbe esese la, nenema woayom, ke nyemasee o, Yehowa Zebaot ye gblõe. 14 Makaka wo ahlẽ de dukõ, siwo katã womenya o la dome, eye anyigba la atsi anyi afedoe le wo megbẽ, ale be amea deke magato edzi ayi o; eye ale woatsõ anyigba vevi la awõ gbegebe.

Nyagblodi le xoxõ, si ava na Mawu fe dukõ la outi, si aõã trõsubolawo, ale bena woadi Mawu vavã yome.

8. Eye Yehowa Zebaot fe gbe va bena: 2 Ale Yehowa Zebaot gblõ esi: *Mevã* nu de Zion nu vevie, eye medo dziku vevie hevã nu de enu. 3 Ale Yehowa gblõ esi: *Magatrõ* de Zion nu, eye manõ Yerusalem. Woayo Yerusalem be „nyatefedu“, eye Yehowa Zebaot fe to la be „to kãkã“. 4 Ale Yehowa Zebaot gblõ esi: Amegã dediiwo kple nyagãwo agabobõ na Yerusalem fe ablõwo me, eye wo dometõ desiadẽ alẽ atizõ de asi le fe gedẽ xoxõ ta. 5 Dutsuviwo kple nyõnuviwo ayõ dua fe ablõwo me tan, eye woanõ fefem leefẽ ablõwo me. 6 Ale Yehowa Zebaot gblõ esi: Ne enye nukunu na dukõ sia fe susõea le yemaɣi la, de wõanye inukunu na nye hã loo? Yehowa Zebaot ye gblõe. 7 Ale Yehowa Zebaot gblõ esi: Kpõ da, made nye dukõ tso yedzefe-nyigba kple yetodofenyigba dzi, 8 eye makplõwo vã, ne woanõ Yerusalem, kwoanye nye dukõ, eye manye Mawu na wo le nyatefe kple dzodzõenyenye me.

9 Ale Yehowa Zebaot gblõ esi: Agbe nedo miafe asiwo me, mi amesiwo se nya siawo tso nyagblodilawo nu le nkeke siawo me, nya, siwo wogblõ na mi le gbesigbe woɔo Yehowa Zebaot fe xõ la gome anyi, be woagatu gbedoxõ la. 10 Hafi nkeke siawo nado la, fetu menõ anyi na amegbetõwo kple lãwo o; amesi do alo va eme la nu mefa o, le futõ ta, eye mede adã ta me na amegbetõwo katã de wo nãewo nu. 11 Ke azõ la nyemele na dukõ sia fe susõea abe tsã ene o, Yehowa Zebaot ye gblõe; 12 ke boɣ nuku

nu afa, eye weinka atse, anyigba aõã nu, eye dzifo adza zãmu, eye mana nusiawo katã nazu dukõ sia fe susõea tã. 13 Yuda fe afe kple Israel fe afe, alesi mienye fifode le dukõwo domee la, nenenma maxõ na mi, be miazu ayayra; migavõ o, agbe nedo miafe asiwo me! 14 Ale Yehowa Zebaot gblõ esi: Alesi medo ta me be, mawõ võ mi, eye mevem o, le esi mia fofowo do dziku nam ta la, Yehowa ye gblõe, 15 nenemae megaɔ ta me le nkeke siawo me be, mawõ nyuie na Yerusalem kple Yuda fe afe la; migavõ o! 16 Nusiiwo miawo la, wonye esi: Amesiame aneto nyatefe na ehavi, midrõ bonu de etefe le nutifafa me le miafe ablõwo me! 17 Migado võ de dzi me de mia nãewo nu o, eye alakpatamkaka megavivi mia nu o, elabena melẽ fu nusiiawo katã, Yehowa ye gblõe.

18 Eye Yehowa Zebaot fe gbe va nam bena: 19 Ale Yehowa Zebaot gblõ esi: Nutsitsido le dzinu enelia kple etõlia dzi, le dzinu adrelia kple ewolia dzi azu dzidzõkpõ kple aseyetosõo kpakple nkekenyuie na Yuda fe afe la; ke milõ nyatefe kple nutifafa! 20 Ale Yehowa Zebaot gblõ esi: Dukõwo kple du gedewo me nãlawo agava. 21 Eye du si me nãlawo atso adagblõ na eke me me nãlawo bena: Mitso, ne miayi adafo koko le Yehowa nku me, eye miadi Yehowa Zebaot. Nye hã mayi! 22 Eye dukõ gedewo kple anyigba dzi dukõ gãwo ava di Yehowa Zebaot le Yerusalem, eye woafõ koko le Yehowa nku me. 23 Ale Yehowa Zebaot gblõ esi: Yemaɣi la nũtsu ewo atso dukõwo fe gbegegbõwo katã me alẽ Yuda-nũtsu deka fe awu toga agblõ bena: Miayi kpli mi, elabena miese be, Mawu li kpli mi.

Trõsubolawo tetedeanyi.

9. Esia nye Yehowa fe nya, si wõgblõ de Xadrax-nyigba nu, kple efe nya, si va nã Damasko — elabena Yehowa fe nku le amegbetõwo kple Israel fe toawo katã, nu — 2 hekpe de Xamat, si do lifõ ne, kple Tiro kpakple Zidon nuti,

o Mo. I. 12, 2.

b 1, 14.
d Et. 4, 25.

e 7, 10.
f 1, 16.

g Yes. 65, 20.

h 7, 3, 5; Yer. 52, 6, 12; 41, 1; 52, 4.
i Lu. 1, 37.

k Yer. 24, 7.

l Yes. 35, 3.

m Yes. 17, 1.

n Yes. 28; Yer. 47, 4; Xez. 26 v. 28.

le esi nunya le wo si nuto ta. 3 Tiro tu mō sesē na edokui, elf kō klosalo gleglegle abe ke ene kple sika abe gbēdudō le kpōdomee ene. 4 Kpō dā, Afetō la ana woaxōe, eye atsiafu agblē efe nuse dome, ke dzo afiā eya nuto. 5 "Askalon akpōe, eye vovō adoe, dzidzi afo Gaza akpe de Ekron nu, elabena efe sitsofe azu nukpe. Fia atrō dā le Gaza, eye Askalon azu afedo. 6 Ame tsakatsakawo anō Asdod, eye matsi Filistitōwo fe dāda nu. 7 Made wu dā le efe nu me kple nunyōnu dā le efe aduwo dzi, eya hā asuso na miā Mawu, eye wōanō abe Yuda fe amegāwo ene, eye Ekron anō abe Yebusitōwo ene. 8 "Manye dzola afu asada anyi de nye afe nu le amesiwo vana gadzona la ta, eye nūtasēla magafo de wo dzi azo o, elabena nye nuto mekpōe kple nye ŋkuwo.

Mesia, si anye fia nūtifafato kple nusesto gubgedodo.

9 Zion-nyōnuvi, kpō dzidzo vie, Yerusalem-nyōnuvi, tsoaseye! Kpō dā, wō fia gbōna gbōwō, dzōdzōeto kple xonameto wōnye, eye wōdo tedzi kple tedzivi, si nye tedzino fe vi. 10 Matsrō tasiadam dā le Efrayim kple sōwo dā le Yerusalem, avadatiwo atrō, eye wōade gbe fā nūtifafa le dukōwo dome; efe fiadu fe atsiafu nu ayi atsiafu nu, eye tso tōsisi la nu vase de anyigba fe mlēnuwo ke. 11 Made asi le wō gatōwo hā nu tso do fuflu la me, le wu, si metsō bla nu kpil wō la ta. 12 Mi gato, siwo le mō kpom, mitrō gbō va mō sesē la me! Mele gbe fā dem egbea be: Mado etefe na wō kzi gbō zi eve.

13 Elabena mehe Yuda me abe dati ene, eye metsō Efrayim wō apurōe hedō edzi; Zion, made adā ta me na viwōwo de Helaviwo nu, eye matsō wō awō kalētō fe yii. 14 Yehowa ado de wo ta me, eye efe apurō alū wō abe dzikedzo ene. Afetō Yehowa aku kpē, eye wōanō dzlehe fe ahom me ava yi. 15 Yehowa Zebaot akpō wo ta, be woadu wo, eye woanyā avuzi le akafokpewo dzi, woano nu anō yli dom abe weinmulawo ene, eye woayō banaa

abe vosatre kple vosamlekpui fe dzogewo ene. 16 Yehowa, wofe Mawu, axo na efe dukō yemayi abe lāha ene; elabena woanō dzo sim le efe anyigba dzi abe kpe xōasi le fiakuku nu ene. 17 Elabena aleke wōhenyo, eye wōdze ani ale? Bli nana dekakpuiwo tsina, eye aha yeye nana detugbiwo tsina.

Woade dukō la le futowo te, eye woafō enu fu.

10. Mibia tsidzadza Yehowa; Yehowa ye nana tsi dzana de edzayi le kele me, enana dzi dona, eye tsi dzana na gbe me numiemiewo katā. 2 Elabena aklama kpakpewo gbōna nya madinyawo, eye bokōnōwo kpōa alakpanute-gawo, wolia drōe, siwo mele deke me o, eye wofe akofaname la, to-flokoe; eyata "woanō tsagilātsam abe alēwo ene, eye fu awō wo, elabena lākplovīa deke meli o. 3 Nye dōmēdzoe bi de fākplovīwo nu, eye mahe to na gbōtsuwo; elabena Yehowa Zebaot ava kpō Yuda fe afe, si nye efe lāha la dā, eye wōatsō wo awō efe sō, si wōdo atsyō na le ava me. 4 Eya me dzogoe kple gatagbadzewo, eya me avadatiwo kple dzidulawo katā ado atso. 5 Woanō abe kalētōwo ene ahafanya gbēdudō le kpōdomeewo le ava me; woawo ava, elabena Yehowa li kpil wo, eye sōdolawo adu nukpe. 6 Made agbe Yuda fe afe la nu, made Yosef fe afe, eye mana wōatrō agbō; elabena mave wo nu, eye woanō abe de nyemenyā wo de gbe o ene; elabena nye Yehowa enye wofe Mawu, eye mase wofe gbe. 7 Efrayim azu abe kalētō ene, eye wofe dzi akpō dzidzo abe wein-nolawo ene; wo viwo akpōe ahakpō dzidzo, eye wofe dzi atso asefe de Yehowa nu.

8 Mala aku ayo de wo nu, elabena mexō wo fle, eye woaso gbō abe tsā ene. 9 Mekaka wo hlē de dukōwo dome, eye woado ŋku dzinye le didife ke, woawo kple wo viwo atsi agbe, eye wōatrō agbō va afe. 10 Mana woagbō tso Egipte-nyigba dzi, mafo wo nu fu tso Asur, eye makplō wo ayi Gilead-nyigba kple Libanon dzi, eye te fe matu wo nu gō

ⁿ Yer. 47.

^b 2, 9.

^d Mat. 9, 36.

^e 11, 5.

^f Zef. 3, 14; Mat. 21, 5.

^g Yer. 30, 21.

^h Mi. 5, 9.

ⁱ Mo. II. 24, 8.

^k Yes. 61, 7.

^l Dan. 8, 21, 22.

ⁿ Yes. 66, 19.

hā o. 11 Xaxa ava "atsiafu dzi, eye age atsiafu fe tsotsoewo nu, ale be Nil-tōsisi fe goglofowo katā namie; Asur je dāda ava anyi me, eye fiatikplō adzo le Egipte si me. 12 Matsō Yehowa ade agbe wo ŋu, eye woazō le efe ŋkō me, Yehowa ye gblōe.

Konyffafa le duko la kplōla madjanukwareawo gūti. Atikplowo domefafa kple dekawōwō.

11. Libanon, wu wō agbowo, ne dzo nafiā wō sedertiwo. 2 Mi logotiwō, mifa avi, elabena sedertiwo mū, elabena ati nyuitōwo gblē! Mi Basan fe sesewuwō, mifa avi, elabena wofo ave nyadri la! 3 Lākplōwiwo fe avi le didim, elabena wofo atsyō gblē; dzataviwo le xōxlōm, elabena wogblē Yordan fe avegoe la!

4 Ale Yehowa, nye Mawu la, gblō esi: Nyi alē, siwo woḍo di na wuwu la! 5 Wo flelawo wu wo, womedi fō o, eye wo dzralawo gblō be: Woakafu Yehowa, be mezu hotō! Eye wo kplōlawo hā mekpō wo ta o. 6 Ale Yehowa gblō esi: Nyemagakpō anyigbadzitōwo ta azo o, eye matsō amesiame ade asi na ehavi kple efe fia, woagbā anyigba gudugudu, eye nyemaxō ame le wo si me o. 7 Menyī alē, siwo woḍo di na wuwu, eye woḍi hiā ŋuto le alēwo dome la. Metsō atikplō eve; meyo deka be „domefafa“, eye meyo ewelia be „dekawōwō“, eye menyī alēawo. 8 Metsō lākplōwi etō da le dzinu deka me; wofo nu ti kō nam, eye nye nu ti kō na woawo hā. 9 Tete megblo be: Nye-mele mia nyi ge o; amesi be, yeaku la, neku, amesi be, yeabu la, nebu, eye mamleawo neḍu wo nōewo fe.lā. 10 Tete metsō nye atikplō „domefafa“, eye meḥee, ne matu nye nu, si mebla kple dukōwo katā la. 11 Eye esi wōtu gbe magbe la, alē dīhiā, siwo lé ŋku de ŋunye la, dze sii bēna, Yehowa fe nya wōnye. 12 Eye megblo na wo bēna: Ne edze mia ŋu la, mina nye fetum, ke ne meṣo na mi o la, midzudzo! Tete woxe klosalo sekel "blaetō nam. 13 Eye Yehowa gblō nam bēna: Tso fetu gbogbo ma, si wobe, yewotso de bubu ŋunye la, fu gbe

^a Mo. II, 14, 16;
^b Yes. 11, 15.
^b Mat. 27, 9, 10.

^d Xez. 37, 22.

^e Yer. 23; Xez. 13, 34.
^f Yes. 51, 17.

^g kp. 11.
^h 14, 2; Yoel 4, 12.

ⁱ Yer. 15, 2.

^k Ob. 18.

^l kp. 7.

^m Mat. 26, 15.
ⁿ Yes. 33, 24.

de nudzradofe la me. Tete bmetso klosalo sekel blaetō la fu gbe de Yehowa fe afe fe nudzradofe me. 14 Emegbe meḥee nye atikplō ewelia „dekawōwō“, ne magblē Yuda kple Israel fe nōwiwō dome.

15 Eye Yehowa gagblo nam bēna: Tso lākplōwi mawonutefe fe lākplōnuwo. 16 Elabena kpō da, mado lākplōwia de anyigba la dzi, mabia esiwo bu la ta se o, eye madi esiwo ka hlē la o, mada gbe le esiwo xō abi la ŋu o, eye malē fō de sesēawo ŋu o, ke adu damiawo felā, eye wōawuvu wofo afokliwo. 17 Baba na lākplōwi dzodzro, si gblē lāha la de ya me! Yi neva efe alō kpleefe dusi ŋku dzi! Efe alō afu kplakplakpla, eye efe dusi ŋku agbā.

Mawu kpō Yerusalem ta.

12. Esia nye Yehowa fe nya, si wōgblo de Israel ŋu: Ale Yehowa, amesi keke dzifo me, amesi dō anyigba gōme anyi, eye wōwō gbogbo de amegbetō me la, gblō esi: 2 Yerusalem anye /ahamuametre na dukōwo katā godoo; eye ne woḍo to de Yerusalem la, Yuda hā anō eme. 3 Yemayi la matsō Yerusalem awō kpegbae na dukōwo katā; amesiwo katā be, yewoakōe la, woade abi wo dokui ŋu, eye anyigba dzi dukōwo katā afo takpli de eḡu. 4 Ale Yehowa gblō esi: Yemayi la mado wōwō na sōwo katā, eye sōdolawo adze adawa; nye ŋku anō te de Yuda fe afe la ŋu, ke mana dukōwo fe sōwo katā fe ŋku nagbā. 5 Eye Yuda-amegāwo agblo le wofo dzi me bēna: Yerusalemtōwo la, Yehowa Zebaot, wofo Mawu la, enye ŋusē na wo. 6 Yemayi la matsō Yuda-amegāwo awō dzodesonu de nake titina, woanō abe akakati bibi le kgebe fufu me ene, eye woafiā dukōwo katā godoo le dusi me kple mia me; ke Yerusalem aganō etefe. 7 Yehowa axo na Yuda fe agbado gbā, ne Dawid fe afe kple Yerusalemtōwo magafō adegbe de Yuda ŋu akpa o. 8 Yemayi la Yehowa kpō Yerusalemtōwo ta, wofo ame obeliwo anō yemayi abe Dawid ene, eye Dawid fe afe la anō abe Mawu ene, abe Yehowa fe dola ene

adze wo ngo. 9 Le yemayi la madi be, matsrõ duko, siwo katã ho de Yerusalem nu la.^a

Gbõgbõ la pugbedodo. Duko la fa konyi le amesi woto nui la guti.

10 ^aMatrõ amenuveve kple kofofo fe gbõgbõ ako de Dawid fe afe kple Yerusalemtowo dzi, eye ^cwoafo nku de amesi wofo nu do la dzi, woafa konyi ne, abe alesi wofoaa konyi na tenuvi ene, eye woafa avi ne vevie, abe alesi wofoaa avi na vi ngõgbea ene. 11 Le yemayi la konyifafa te fe mako le Yerusalem o, abe alesi wowo kute fe na Hadad-Rimon le ^dMegido-tagba ene. 12 Anyigba la afa konyi, fome sia fome etoxe: Dawid fe afe fe fome la afa konyi wo toxe, eye wo srõwo wo toxe; Natan fe afe fe fome la wo toxe, eye wo srõwo wo toxe; 13 Lewi fe afe fe fome la wo toxe, eye wo srõwo wo toxe; Si-meï fe fome la wo toxe, eye wo srõwo wo toxe; 14 fome mamleawo katã wo toxe wo toxe le fomeawo nu, eye wo srõwo wo toxe.

Nubabla yeye la fe amenuveve.

13. Le yemayi la vudo laou na Dawid fe afe la kple Yerusalemtowo de nuvõ kple makomakonyenye nu. 2 Ale Yehowa Zebaot gblõ esi: Le yemayi la ^amatsrõ legbawo fe nko da le anyigba dzi, eye womagava nku dzi na ame azo o; eye mana nyagblõdilawo kple gbõgbõ makomakowo hã nu natsõ le anyigba dzi. 3 Eye ne amea de gale nya gblõm di la, ekema efe dzilawo; fofoa kple dadaa, woagblõ ne bena: ^bMãtsi agbe o, elabena ègblo alakpanya le Yehowa fe nko me; eye efe dzilawo, fofoa kple dadaa, woadã nui, ne egblõ nya di. 4 Le yemayi la nu akpe nyagblõdilawo dometo desiade deefe nutege nu, ne egblõ nya di, eye womado ðã-fuwu, be woafu ame o. 5 Wo dometo desiade agblõ bena: Nye-menye nyagblõdila o, agbledela menye, eye agbledede enye nye do tso devime ke. 6 Eye ne wogblõ ne be: Abi kawoe nye esi le asi nu na wò hã la, ado nu be: Ðe wofom le xõnyewo fe me.

Kplõla gã la ku, efe alãha la ka; gake wogajo enu fu.

7 Yi, nyo de nye lãkplõvi kple gutsu, si mia kplii mĩebõa ha la nu, Yehowa Zebaot ye gblõe. ^bDza lãkplõvi, ne lãha nakaka ^cahlẽ! Ke matrõ nye asi de ame tsewo nu. 8 Ale Yehowa gblõ esi: Woa-trõrõ akpa etõliawo eve le anyigba blibo la dzi, eye woaku, eye akpa etõliawo deka asuso de edzi. 9 Matrõ akpa etõliawo deka ade dzo me ahalõloe, abe alesi wolõloa klosalo ene, eye madoe akpo, abe alesi wodoa sika kpona ene. Woayo nye nko, eye matrõ na wo; magblõ be: ^dNye duko nye esi, eye woawo agblõ be: Yehowa enye nye Mawu!

Yerusalem fe xaxa.

14. Kpo da, nkeke di gbõna na Yehowa, eye woamã aboyonu le mewõ. 2 Mafo ^adukowo katã nu fu de Yerusalem nu, ne woawo awa kplii, woaxo dua, eye woaha xõwo, woagblẽ nyõnuwo, eye du la fe afã ayi aboyo me, ke womatsrõ duko la fe susõ le dua me o. 3 Eye Yehowa aho awo awa kple duko siawo abe gbesigbe wõwo awa le awakpe-gbe ene. ^b4 Efe afõ anõ amito, si le Yerusalem fe yedze fe gome la dzi, eye amito la afe de titina kpla ado ta yedze fe kple yetodofe; to la fe afã ado ta anyiehe, eye afã ado ta dziehe; bali la me akeke nuto. 5 Eye miasi ayi nye to la fe bali me, elabena to la fe balime ade Azal ke; miasi, abe alesi miesi le ^cpanyigbaawõ nu le Yuda-fia Uriya noli ene; Yehowa, nye Mawu la, awa eye ame kãkõawo katã akpe de enu! 6 Yemayi la kekele magano anyi o, ke boq vuvõ kple tsi babla ko. 7 Ðeke deka kolia anõ anyi, si le ^dnyanya na Yehowa; nkeke kple zã manõ anyi o, eye kekele anõ anyi le fiẽwoyi.

Mawu fe amedede.

8 Le yemayi la tsĩ gbagbe asi atso Yerusalem, efe afã ado ta yedzefefu la me, eye afã ado ta yetodofefu la me le dzomengoli kple vuvõnoli siaa. ^e9 Yehowa anye ^ffia de anyigba blibo la nu; yemayi la Yehowa deka ko anõ anyi, eye nko

^a Nyad. 20, 2.

^b Mat. 26, 51.

^c Yoel 3, 1.

^d Yoh. 19, 37; Nyad. 1, 7.

^e Yes. 6, 12.

^f Kron. II, 35, 22-25.
^g Hos. 2, 25.

^h Yes. 39, 6.

ⁱ 12, 3.

^j Yes. 12, 3; 55, 1.
^k Nyad. 18, 19.

^l Mt. 6, 12.

^m Am. 1, 1.

ⁿ Mo. V, 13, 6.

^o Mar. 13, 32.

^p Fia. II, 1, 8.

^q Xez. 47, 1-8.
^r Ps. 97, 1; Nyad. 11, 14.

daka ko anɔ egu. 10 Anyigba blibo la azu gbadzafe tso Geba vasede Rimon le Yerusalem fe dziede. Yerusalem ado kpo, eye wɔanɔ etefe bɔkɔ tso Benyamingbo la nu dake de agbo tsɔtɔ nɔfe vasede dzogoe gbo la nu, tso Xananeel fe xɔ tsrala gbo vasede fia fe ahafiãfe. 11 Amewo anɔ eme, "womagado busu ame azɔ o, eye ʼYerusalem anɔ anyi bɔkɔo.

Tohehe na futowo.

12 Eye hiãkame, si Yehowa le hehe ge ava dukɔ, siwo katã ho ava de Yerusalem nu dzi la, enye si: Lã afafã de nuti na amesiame, esime wogale tsitreku ko, ŋku afafã de to me na wo, eye ade afafã de nu me na wo. 13 Le yemaɣi la Yehowa ade vunyavunya gã wo dome, ale be amesiame alé ehavi fe alonu, eye amesiame ako asi dzi de ehavi nu. 14 Yuda hã awɔ ava kple Yerusalem, eye woafɔ dukɔwo katã godoo fe kesinɔnuwo nu fu, sika kple klosalo kpakple avɔwo kpakpaŋ. 15 Eye hiãkame ava sɔwo kple tedzisɔwo, kposɔwo kple tedziwo kpakple lã, siwo katã le asada me la dzi abe hiãkame kemeawo ene.

a kp. 8.

b Yer. 31, 38.

d Nyad. 22, 3.

e Yer. 33, 16.

f Mo. II, 28, 36.

g Nyad. 21, 27.

Mawuɔadufe la fe outikokoe kple kaka.

16 Eye ava me be, dukɔ, siwo katã ho ava de Yerusalem nu fe susɔawo katã ava fe sia fe, be yewoade ta agu na ʼfia Yehowa Zebaot, eye yewoadu agbadɔŋkenyuié la. 17 Ke anyigba dzi fomeawo dometo, si meyi Yerusalem, be yeade ta agu na fia Yehowa Zebaot o la, tsi madza ne o. 18 Eye ne Egipte-fome la meho va o la, ekema tsi madza na woawo hã o. Yehowa fe hiãkame ava dukɔ, siwo meva, be yewoadu agbadɔŋkenyuié o la dzi. 19 Esia anye tohehe na Egipte kple dukɔ, siwo katã mava, be yewoadu agbadɔŋkenyuié la o.

Woako nusianu nu na Mawu.

20 Yemaɣi la woanɔ nu de sɔwo fe nyawowoe nu be ʼ, Kɔkɔe na Yehowa"; eye ze, siwo le Yehowa fe me la, anɔ abe outre, siwo le vɔsamlekpuí ŋgo ene. 21 Ze, siwo katã le Yerusalem kple Yuda la nu ako na Yehowa Zebaot; vɔsalawo katã ava atso wo ada nu le wo me, eye ʼnudzrala deke magano Yehowa Zebaot fe me le yemaɣi o.

MALEAXI FE AGBALĒ.

Israel fe akpemadamada.

1 Esia nye Yehowa fe nya, si wɔgblo na Israel to Maleaxi dzi.

2 Ale Yehowa gblo esi: Melɔ mi. Eye ne miebe: Nuka nɛtsɔ lɔ mí hã la, ale Yehowa gblo esi: De menye Jakob novie nye Esau oa? Melɔ Yakob, 3 ke melé fu Esau ya; metsɔ efe towowo gbegee, eye efe domenyinu zu gbadafa na amegãxiwo. 4 Ne Edom gblo be: Wogbã mí, ke miagatso afedoawo, ale Yehowa Zebaot gblo esi: Ne wotsoe hã la, magbãe afu anyi, eye woawo wo be „nu vɔdi wowo fe anyigba“ kple „duko, si nu Yehowa do dziku do dikaa“. 5 Eye miakpɔe kple miafe ŋkuwo agblo bena: Yehowa tri ako gbo Israel fe anyigba ta!

a Mo. II, 20, 12; Yoh. 8, 48.

i Mo. I, 25, 23; Ro. 9, 13.

k Yes. 34, 13.

l Mo. III, 22, 20, 23.

Tohehe na nunɔlawo kple dukɔ la le nu manyomanyo mème guti.

6 ʼVi dea bubu efe afeto nu, eye kluvi dea bubu efe afeto nu. Mi nunɔla, siwo doa vlo nye ŋko la, ale Yehowa Zebaot gblo na mi enye si: Nenyé Fofó menye la, afika nye bubu le, eye nenyé Afeto menye la, afika vɔvɔ, si le ŋnye la le? Eye ne miegblo be: Nuka mietsɔ do vlo wò ŋkɔe hã la? 7 Mietsɔ nududu makomakowo va nye vɔsamlekpuí dzi hafi le gbɔgblo m be: Nuka mietsɔ do gu wò hã? Eye miele gbɔgblo m be: Yehowa fe kplɔ di gbo. 8 Ne mietsɔ 4ã ŋkuagbã va sa vɔe la, miegblo m be, medze vɔ o; eye ne mietsɔ lã dixɔdrɔwo kple lã lédoowo va la, miegblo m be, medze vɔ o. Tsɔe yi na wò anyigbanunɔla kpo be, wò

nu adze enu, eye wòal5 wò nya hã? Yehowa Zebaot ye gblœ. 9 Eyata mifo koko na Mawu, ne wòave mia nu. Miawoe wònusia, de miebuna be, agal5 miafe nya? Yehowa Zebaot ye gblœ. 10 Esi mia dometo deka nahatu agboawo, be miagano dzo dom de nye vosamlekpuì dzi de yakatsyo tefe o de! Miafe nu medze nyune o, eye nyemele 'vosanua deke dim tso mia si o, Yehowa Zebaot ye gblœ. 11 Elabena nye nko lolo le dukowo dome tso yedzeze vase de yetodofe, eye woado dzudzo ahasa vo dzadze na nye nko le tefewo kata; elabena nye nko lolo le dukowo dome, Yehowa Zebaot ye gblœ. 12 Ke miawo miedo gui hele gbogblom be: Yehowa fe kpl5 nu meko o, eye edzi nududu le nu nyom. 13 Ale Yehowa Zebaot gblœ esi: Miele gbogblom be, edudu la, fudename wonye; eye mietsò adzonuwo, la dixodrwo kple la ledowo va sa vœ. De mele esia dim tso mia si mea? Yehowa ye gblœ. 14 Adi ameflula la nu kpekpekepe, nenye be, 'latsi le efe laha me, eye wòde adzogbe hetsò la nuwœ wu na Afetsò la! Elabena ale Yehowa Zebaot gblœ esi: Fia gã menyè, eye nɔdzi le nye nko nu le dukowo dome.

Tohehe nyagblodi de nunlawo kple dukò la guti le woje nuv5, vevieto trɔsubola nyonuwò dede guti.

2. Mi nunlawo, mia tœ nye se siawo: 2 Ale Yehowa Zebaot gblœ esi: Ne miegbe tododo, eye nya mede dzi gbo na mi o la, eke-ma maɔo 'fifode da de mia nu, eye matro miafe yayra wòazu fifode; mefo fi dee xoxo, elabena nya mede dzi gbo na mi o. 3 Kpo da, malà alo na mi, mahlè miafe nkekenyuiewo fe miwo de mo na mi, eye woako mi ayi wo gbœ. 4 Eye miadze sii be, nyee do se siawo de mi, ne wòanye nu, si mebla kple Lewi, Yehowa Zebaot ye gblœ. 5 Nye nu, si mebla kplii la, enye agbetò kple nɔtifafato, eye metsò wov5 de asi nœ, evòm, eye nye nko do nɔdzi nœ. 6 Nufiame dzodzœ nœ efe nu me, eye womekpo alakpa le efe nuyiwo dzi o. Ezo kplim le nɔtifafa kple

a Mo. V. 39, 10.
 b Xag. 1, 18.
 d 2, 13; Yes. 1, 12.
 e 1, 6.
 f Hi. 31, 15.
 g Yes. 60, 1-7.
 h Ezra 9, 2.
 i Mo. III. 22, 17.
 k 1, 10.
 l Mo. V. 28, 15.
 m Yes. 61, 2; Xez. 33, 24.
 n Mo. I. 15, 6. 8. 21, 12.
 o Mo. V. 24, 1.
 p 2, 18, 14.

nyatefe me, eye wòde ame gedewo da tso vodada me. 7 Elabena "nunola fe nuyiwo nedzra siddedze do, eye woadi nufiame le efe nu me; elabena Yehowa Zebaot fe bame dodo wonye. 8 Ke miawo miete da le mo dzi, mietsò nufiame na ame gedewo dze anyi, eye mieglè Lewi fe nubabla la dome, Yehowa Zebaot ye gblœ. 9 Eyata nye hã medi gbo mi, eye meboɔo mi de anyi le duko blibo la nku me; elabena mielè nku de nye mowo nu o, eye miede ame dzi le nufiafia me. 10 De menyè fofò 'dekae li na mi katà oa, eye de menyè Mawu /dekae mè mi oa? Nukaɔuti mia dome amesiame awo nu tovo de ehavi nu, ne miagblè ko do na mia fofowo fe nubabla la? 11 Yuda wo nu tovo, eye wowo nuyonu le Israel kple Yerusalem. Elabena Yuda gblè ko do na Yehowa fe kœkœfe, si gbo melɔa nu le o, eye wòde 'mawu tuto fe nyonuvi. 12 Yehowa atrɔɔ nɔtsu, si wœa nusia la da le Yakob fe agbadowo me akpe de vi kple tɔgbuiyovi kpakple amesi saa vo na Yehowa Zebaot la nɔti. 13 Eye nusi miagawo evevea la, enye si: Miatsò adatsi, avifafa kple hùdede anyè atsyò Yehowa fe vosamlekpuì la, elabena megatrona de mia nu o, eye 'mexœa nusi dzea enu la, tso mia si me o. 14 Eye ne miegblò be, nuka tae hã la, le esi Yehowa nye dasefo na mia kple wò dekaekpui-mesrɔ, si nu nètò vo do la tae, evò wonye wò zohè kple nyonu, si nèbla nu kplii la, wonye hafi. 15 De menyè ame "dekae wo mi, eye wòlè miafe agbe de te oa? Nuka dim ame deka la le? Mawu fe 'fome dim wòle. Eyata mikpo miafe gbogbo dzi, eye megawo nu tovo de wò dekaekpui-mesrɔ nu o. 16 Elabena melè fu 'srɔgbegbe, Yehowa, Israel fe Mawu la gblœ, kple amesi tso nu vòdi wòwò tsyo efe avò dzi la, Yehowa Zebaot ye gblœ; eyata mikpo miafe gbogbo dzi, eye migawo nu tovo o! 17 Mietsò miafe 'nyawo do dziku na Yehowa. Eye ne miegblò be: Nukae mietsò do dziku ne hã

la, de miele gbogblom be: Ame vōdiwo katā nyo le Yehowa ŋku me, eye woje nu dze eḡu, alo afika Mawu, ɔɔndrōla la le mahā oa?

Le Meṣia ɔgodzela kple Afeto la je reyiri, si gbona guti.

3. Kpɔ da, "mele nye dola do ge da, ne wòata mo le ḡḡnye, eye Afeto, si ta biam miele la, ava efe gbedoxo me zi deka kpoyi, kpɔ da, nubabla fe dola, si dim miele la, le vava ge, Yehowa ye gblɔe. 2 Amekae ado dzi anɔ anyi le efe vavagbe, eye amekae anɔ te de efe dodo nu? "Elabena ele abe galólola fe dzo ene, eye wòle abe avonyála fe adzalétsi ene. 3 Abobo nɔ anyi alólo klosalo, eye wòadza eḡu, ako Lewi-viwo ŋu, eye "wòadza wo ŋu abe sika kple klosalo ene, eye woasa vo na Yehowa le dzodzɔenyenye me. 4 Eye Yuda kple Yerusalem fe vɔsawo avivi Yehowa nu abe le tsá ḡkekewo kple gbadegbe fewe me ene. 5 Madi ɔnu de mia ŋu, eye manye dasefo zāze de dzotwo kple ahasitwo, atam dzodzro kalawo kple amesiwo ŋea fetu de eme na dɔwɔlawo, de amesiwo tea ahoṣiwo, tsyɔviwo kple amedzrowo de anyi, eye wogbem vovó la guti, Yehowa Zebaot ye gblɔe. 6 Elabena nye Yehowa nyemetɔ o, eye mi Jakob hā miedzudzo o.

7 Tso mia fofowo ḡli le miefo asa na nye dɔdowo, eye miewo wo dzi o. "Mitɔ de ḡnye, eke ma nye hā matɔ de mia ŋu, Yehowa Zebaot ye gblɔe! Eye ne miebe: Aleke miatɔe hā la, 8 de amegbetɔ afi Mawu, hafi miawo miele fluyema? Eye ne miebe: Nuka mietsɔ flu wòe hā la, de menye nuwɔ fe ewolia kple adzowoe oa? 9 Wofo fi de mi tso, hafi mi katā miele fluyem. 10 Mihe nuwo fe ewoliawo katā yi nudzraɔfe la, ne woanye nudu-ɔ le afenye me; mitsɔ esia dom kpɔ abe nyemaɔu dzifo nu, eye nyemadudu yayra afo de mia dzi wòagbo eme o hā? Yehowa Zebaot ye gblɔe. 11 Mablu de vɔtsuviwo ta na mi, be womagagblé miafe anyigba dzi nukuwo o, eye

weinka magbe tsetse na mi le agble me o; Yehowa Zebaot ye gblɔe. 12 Eye dukwo katā akafu mi, elabena mianye anyigba dzeani, Yehowa Zebaot ye gblɔe.

13 Yehowa be: Miegbɔa nya sesé de ḡnye! Eye ne miebe: Nya ka miegbɔa de ḡwò hā la, 14 de miegbɔa be: "Mawusubɔ-subɔ la, dzodzroe, vide ka wònye be, mieléa efe dɔdowo me de asi, eye miéna ahoṣo me nɔa yiyim le Yehowa Zebaot ŋku me hā oa? 15 Ke azo la yewole dadalawo kafum; nu vōdi wòlawo li ke, eye esi wote Mawu kpɔ la, wosi le enu oa?" 16 Ale Yehowa-vòlawo gblɔ le wo nɔawo dome enye si: Yehowa do to see, eye wòḡlo ḡkudodzigbalé le eḡku me na Yehowa-vòlawo kple amesiwo léa ŋku de efe ŋku ŋu la. 17 Woawoe azu /tonye le ḡkeke, si wo ge mala la dzi, Yehowa Zebaot ye gblɔe, eye makpɔ wo ta, abe alesi ḡutsu kpɔa via, si subone ta ene.

Le ɔɔndrōgbe guti.

18 Emegbe miagakpɔ vovo, si le ame dzodzɔe kple ame vōdi dome, kple vovo, si le mawusubɔla kple amesi mesubone o la dome. 19 Elabena kpɔ da, ḡkeke, si gbɔna la, le bibim abe kpodzo ene; dadalawo katā kple nu vōdi wòlawo katā anɔ abe gbe fufu ene, eye ḡkeke, si gbɔna la, afi wo masuso ke kple alo di na wo o, Yehowa Zebaot ye gblɔe. 20 Eye dzodzɔenyenye fe ye, si fe avalawo me xoxo le la, hadze na mi, amesiwo vɔa nye ŋku la, eye miaho adzo anɔ kpɔ tim abe nyiviwoe do tso lákpɔ me ene. 21 Eye mifanya ame vōdiwo, ne woanye dzowo anɔ miafe afɔfo me le ḡkeke, si wo ge mala la dzi, Yehowa Zebaot ye gblɔe.

22 Mido ŋku nye dola Mose fe se, si mede asi ne le Xoreb dzi, be wòanye dɔdowo kple konuwo na Israel bliboa la dzi. 23 Kpɔ da, "mado nyagblɔdila Eliya ado de mi, "hafi ne Yehowa fe ḡkeke gā dziḡo la nava do; 24 ne "wòatɔ fofowo fe dziwo de viwo ŋu, eye viwo fe dziwo de fofowo ŋu, ne nyemagava atɔsɔ anyigba la gbidigbidi o.

* Mat. 11, 10; Mar. 1, 2; Lu. 1, 17.

* Pa. 73, 18, 14.

* Yes. 1, 25.

* Zak. 13, 9.

* Mo. II, 18, 5.

* Zak. 1, 3.
* Lu. 1, 78.

* kp. 17.

* Xag. 1, 6.

* Mat. 11, 14;
17, 11-13.
* Yoel 3, 4.
* Lu. 1, 17.

NYANYUIE LA, ABE ALESI MATEO DLŌE ENE.

Kristo fe dzidzimegbalē.

1 "Yesu Kristo, si nye Dawid vi, amesi nye Abraham vi la, fe dzidzimegbalē. 2 Abraham dzi Isak, Isak dzi Yakob, eye Yakob dzi Yuda kple nɔviawo; 3 Yuda kpakple Tamar wodzi Perez kple Zarax, Perez dzi Xezron, eye Xezron dzi Aram;^a 4 Aram dzi Aminadab, Aminadab dzi Naxeson, eye Naxeson dzi Salmon; 5 Salmon kpakple Raxab wodzi Boaz, Boaz kpakple Rut wodzi Obed, eye Obed dzi Isai; 6 Isai dzi Dawid, fia la, eye /Dawid, fia la, kpakple Uriya sr5 wodzi Salomo; 7 Salomo dzi Rexabeam, Rexabeam dzi Abiya, eye Abiya dzi Asa;^b 8 Asa dzi Yosafat, Yosafat dzi Yoram, eye Yoram dzi Uziya; 9 Uziya dzi Yotam, Yotam dzi Axaz, eye Axaz dzi Xizkiya; 10 Xizkiya dzi Manase, Manase dzi Amon, eye Amon dzi Yosiya; 11 eye Yosiya dzi Yexonya kple nɔviawo, le esime wokplɔ wo yi de Babilonia.

12 Eye esi wokplɔ wo yi de Babilonia megbe la, Yexonya dzi Sealtiel, eye Sealtiel dzi Zerubabel;^c 13 Zerubabel dzi Abihud, Abihud dzi Elyakim, eye Elyakim dzi Azur; 14 Azur dzi Zadok, Zadok dzi Yaxin, eye Yaxin dzi Elihud; 15 Elihud dzi Eleazar, Eleazar dzi Matan, eye Matan dzi Yakob; 16 eye Yakob dzi Yosef, si nye Maria, amesi dzi Yesu, si woyona ^dbe Kristo la, sr5.

17 Azo dzidzimeawo katã tso Abraham dzi vaseɖe Dawid dzi la wole dzidzime wuiene, eye tso Dawid dzi vaseɖe kpokplɔ yi de Babilonia dzi la wole dzidzime wuiene, eye tso kpokplɔ yi de Babilonia dzi vaseɖe Kristo dzi la wole dzidzime wuiene.

^a Kp. 1-17 kpɔ Lu. 3, 23-38.

^b Lu. 1, 27. ^d Mo. IV. 5, 30.

^c Rut 4, 18

^f Sam. II. 12, 24; Kron. I. 3, 10.

^g Lu. 1, 36.

^h Kron. II. 10.

ⁱ Lu. 1, 31; 2, 21.

^k Da. 4, 12; 5, 31.

^l Yes. 7, 14.

ⁿ Ezra 3, 2.

^o Lu. 2, 7, 21.

^p 27, 17.

^r Lu. 2, 4; Yes. 60, 3.

^s Mo. IV. 24, 17.

Maria fe fufɔfo. Dko, si woyɔ na ɖevi la. Yesu dzidzi.

18 Ke Yesu Kristo fe dzidzi le ale: Esime wodo dadaa Maria ɖugbe na Yosef, eye hafi wova kple la, wokpɔ bena, efo fu tso Gbɔgbɔ kɔkɔe la me.^b 19 Ke ^dsr5a Yosef, si nye ame dzɔdzɔe, eye mele didim be, yeado ɖukpee o la, do tame bena, yeagblēe di le adaɖu me. 20 Ke esi wòle nu siawo ɖuti bum la, kpɔ da, Afeto fe dola de edokui flae le drɔefe gbɔ ne bena: Yosef, Dawid vi, megavɔ sr5wɔ Maria kpokplɔ va gbɔwɔ o, elabena ^ffu, si ke wòfo la, Gbɔgbɔ kɔkɔe la mee wòtso. 21 Adzi ɖutsuvi, eye nayo efe ɖkɔ be Yesu; elabena eyae klade efe duko la tso wofe nuvɔwo me. 22 Ke esia katã va me, bene woa-wu nya, si Afeto la gbɔ di to nyagblɔdila dzi la nu bena: 23 ⁱ, "Kpɔ da, detugbi, si menya ɖutsu o la, le fu fo ge, eye wɔadzi ɖutsuvi, eye woyɔ efe ɖkɔ be Immanuel, si gɔme enye: Mawu li kpli mi." 24 Ke esi Yosef nyo tso alɔ me la, ewɔ alesi Afeto fe dola la gbɔ ne, eye wòkplɔ sr5a va edokui gbɔe; 25 ^oeye menya o ouu keke vaseɖe esime wòdzi efe ɖutsuvi ngɔgbeto la, eye wòyɔ efe ɖkɔ be Yesu.

Nunyalawo tso yedzeɖe.

2 Ke esi wodzi Yesu le Betlehem le Yudea, le fia Herodes ɖɔli la, kpɔ da, nunyalawo tso yedzeɖe va Yerusalem va bia bena:^r 2 ^sAfika Yudatowo fe fia, si wodzi la le? Elabena miekpɔ efe yletivi le yedzeɖe, eye mieva ta de ge agu na eyama esi. 3 Ke esi fia Herodes se esia la, dzika tso eya kple Yerusalem katã fo.

4 Eye esi wòfo dukò la fe nuna-
lagawò kple agbaléfialawo katà
nu fù la, edzro me bia wo afisi
wodzi Kristo la le. 5 "Eye wo-
gblo nà be: Le Betlexem le Yu-
dea, elabena nenema wonlo di to
nyagblodila dzi bena: 6 "Eye wò
Betlexem le Yuda-nyigba dzi, me-
nye sueto nènnye le Yuda fe fia-
duwo dome kura o; elabena wò
me fia, si le nye duko Israel nyi
ge la, ado atso."^d 7 Tete la He-
rodes yò nunyalawo yi de adza-
me, eye wòbia yeyi, si dzi yletivi
la do la wo tsitotsito. 8 Eye
esi wòdo wo do de Betlexem la,
egblo bena: Miheyi dadi devi la
vevie; eye ne miekpòe la, migava
ka eta nam bena, nye hā mayi
adade ta agù nē. 9 Ke woawo
la, esi wose fia fe nya la, woto
edzi heyi; eye kpò da, yletivi, si
wokpò le yedze fe la, zo wo ngò
laa keke va to de afe, si me devi
la le fe tame. 10 Ke esi wokpò
yletivia la, dzi dzò wo gedè
gùto. 11 Eye esi woyi de afe
me la, wokpò devi la kple dadaa
Maria; tete wodze klo de ta agù
nē, eye woawo wofe nuwo nu he-
tsò nunanawo, sika, kotoklobo
kple li si nē. / 12 Eye esi Mawu gbe
nya na wo le dròfe be, womaga-
gbugbò ayi Herodes gbò o la,
woto mò bubu gbugbò yi wo de.

Sis! kple Kristo yi Egipte.

13 Ke esi wodzo yi la, kpò da,
Afeto fe dola de edokui fia Yosef
le dròfe gblò bena: "Fò, natsò
devi la kple dadaa, eye nasi ayi
Egipte, eye nana afima, vasede
esime magblòe na wò; elabena
Herodes le devi la dim be, yea-
wu. 14 Tete wòfo, eye wòkpò
devi la kple dadaa le zā me he-
dzo yi Egipte; 15 eye wòno afima
vasede Herodes fe ku megbe, be-
na nya, si Afeto la gblò de anyi to
nyagblodila dzi la, nava ve me
bena: "Keke Egipte ke meyo vi-
nye la tsoe."

Herodes wu deviwò.

16 Esi Herodes kpò bena, nu-
nyalawo flu ye la, edze agbo do
dòmedzoe gùto, eye wòdo wodà-
wu gùtsuvi, siwo katà le Betlexem
kple efe nutowo katà me, esiwo
xò fe eve kple esiwo mexò nena-
ma hadè o, de alesi wòbia yeyi

a Yoh. 7, 42.

b Yer. 31, 15;
Mo 1. 35, 19.

d Mt. 5, 1. 3.

e Yes. 11, 1; 53,
2; Yoh. 1, 46.

f Lu. 2, 16; Yes.
60, 6.

g kp. 1-12 kpò
Mar. 1, 1-8;
Lu. 3, 1-18;
Yoh. 1, 6.

h 4, 17.

i Yes. 40, 3;
Yoh. 1, 22.

k Fia. II, 1, 8.

l Hos. 11, 1; Mo.
11, 4, 22.

m Do. 18, 4.

n 23, 33.

la tsitotsito tso nunyalawo gbòe
la nu. 17 Ale wowu nya, si wo-
gblo de anyi to nyagblodila Ye-
remya dzi la nu bena: 18 "Wose
yidodo le Rama, avifafa kple nu-
blanuyli gedè; ^bRaxel le fafam
na viawo, eye mele lolòm bena,
woafa akò na ye o, elabena wo-
megali o."

Yesu fe dzilawo tso tso Egipte gbò, eye wova
no Nazaret.

19 Ke esi Herodes ku la, kpò
da, Afeto fe dola de edokui fia
Yosef le dròfe le Egipte 20 gblò
bena: Fò, nakpò devi la kple
dadaa ayi de Israel-nyigba dzi,
elabena amesiwo le devi la fe ku
dim la, woku. 21 Tete wòfo he-
kpò devi la kple dadaa va Israel-
nyigba dzii. 22 Ke esi wòse bena,
Arxelao dū fia le Yudea de fofoa
Herodes tefe la, evò afimayiyi;
ke esi wònyè Mawue gblòe nē le
dròfe ta la, edzo heyi Galilea-
nutowo me: 23 eye wòva no dū,
si woyona be Nazaret la me, bene
woawu nya, si wogblo de anyi
to nyagblodilawo dzi la nu bena:
Woayò be "Nazaretò."

Yohanes gblò dzimetotonya.

3 Le ñkeke mawo me la Yo-
hanes, mawutsidetanamela, va
do, eye wòle gbe fā dem le Yu-
dea-gbedzi 2 le gbogblom bena:
Mitro le miafe dzi me: elabena
dzifofiaduje la do wo. ^h 3 Elabena
nenem me sia enye ame, si ñuti
wogblo nya di le to nyagblodila
Yesaya dzi bena: "Amesi le yli
dom le gbeadzi la fe gbe enye
esi: Midzra Afeto fe mō la do,
miwo efe mōtatawo dzòdzòe." 4
Ke Yohanes la gùto la, kkpòsofu-
wu le enu, eye lagbalélidzibanu
le efe ali dzi; eye efe nududu
enye òetsuviwo kple gbemenyiti.
5 Tete wotso Yerusalem kple
Yudea blibo la katà kple Yordan-
nutowo katà me godoo va egbò.
6 Eye wona wòde mawutsi ta na
wo de Yordan-tòsisi la me, le
esime woawo wofe nuwòwo me nē."
7 Eye esi wòkpò farisitò kple za-
dukito gedewo va efe mawutsi-
dedetaname gbò la, egblò na wo
bena: "Dawo fe dzidzimewo! Ame-
kae gblòe fia mi bena, miasi atso
dòmedzoe, si gbòna la nu mahā?

8 Azo mitse ku, si dze dzimetotro, 9 eye migabu ne miagblo le mia dokui me bena: Abraham enye mia fofu o; elabena mele eglom na mi bena: Mawu ate pu anyo viwo atso keke kpe siawome ke na Abraham.^b 10 Ke aza la wotsu fia do atiwu fe ke dzi g5 ha xoxo: Ati sia ati, si metsea ku nyui o la, wolane, eye wotsone dea dzo me.^c 11 Nye la metsu tsi de mawutsi ta na mi hena dzimetotro; gake amesi le megbenye gbana la, tri ako wum, amesi fe atokotawo medzem be, matsu wo o la, eya atso Gbagbo kakoe kple dzo ade mawutsi ta na mi; 12 amesi si lugbonu le, eye wopaklo efe lugbofe kenken, eye wofa efe lu nu fu ala de awa me, ke tsroa la, wotsu dzo matsimatsi atoe.ⁱ

Yohanes de mawutsi ta na Yesu.

13 Le yemayi me Yesu tso Galilea va Yohanes gbo le Yordantosisi la to, bena wode mawutsi ta na ye. 14 Ke Yohanes xe mo ne gbo bena: Nye boq woha bena, wo nade mawutsi ta na, eye woa neva gbonyea? 15 Ke Yesu do enu gbo ne bena: Na mo aza, elabena nenema koe dze mi bena, miawu nu dzodzowo kata nu. Tete wode mo ne.^h 16 Ke esi wode mawutsi ta na Yesu vo la, edo go tso tsa me enumake; eye kpo da, dzifowo ou ne, eye wopk Mawu fe Gbagbo la le didim abe akpakpa ene va edzi; 17 eye kpo da, gbe tso dzifowo le gbagblom bena: Amesia enye vinye, si gbo nyemelisa nu lena o la, si dzea nyune!

Abosam te Yesu kpo.

4. "Tete Gbagbo la kple Yesu yi gbedzii, bena Abosam natee akpo. 2 Eye esi wotsi nu do nkeke "blane kple za ha blane megbe la, do va wui. 3 Eye tela te de enu gbo ne bena: Neny Mawu neny la, ekema gbo na kpe siawo be, woatso zu abolo.^g 4 Ke eya do enu gbo bena: Woglo di bena: „Menye abolo dede ko nuti ame lano agbe do o, ne gbe de nya sia nya, si dona tsoa Mawu fe nu me la nuti.“^h 5 Tete Abosam kple eyama heyi de du

kakoe la me, eye wotsu da de gbedoxo fe tsutsufe, 6 eye wogbo ne bena: Neny Mawu neny la, ekema dzo nadade anyigba; elabena "woglo di bena: „Ade se na efe dalawo le nutiwu, eye woaxo wo de asiwo me, be nagatsi wo afo axla de kpe o.“ 7 Yesu gbo ne bena: „Woglo di ha bena: „Megate Afeto, wo Mawu la, kpo o!“ 8 Abosam gakpoe heyi de to kaka nuta de dzi, eye wode xexame fiadufewo kata kple wofe nutikakoe la fia; 9 eye wogbo ne bena: Matsi nu siawo kata ana wo, ne edze klo de ta ago nam. 10 Tete Yesu gbo ne bena: Te da le gbanye. Satana! Elabena "woglo di bena: „Afeto, wo Mawu la, nade ta agu na, eye eya deka ko "nasubu.“ 11 Tete Abosam gblee di, eye kpo da, mawudawo va sube.

Ye-u dze efe do gome.

12 Ke esi Yesu se bena, wotsu Yohanes de asi la, edzo heyi de Galilea. 13 Eye esi wovu le Nazaret la, eva no Kapernaum, si le fua nu le Zebulon kple Naftalinitowo me, 14 bena woawu nya, si wogbo di to nyagblodila Yesaya dzi la nu bena: 15 „Zebulon-nyigba kple Naftali-nyigba, futamo, Yordan godo, trisubawo fe Galilea,^g 16 duka, si ke no viviti me la, kpo kekeli ga de, eye amesiwo no ku fe anyigba dzi kple efe vovoli me la, kekeli dze na wo.“^h 17 Tso ekema dzi la Yesu de asi gbefadede me le gbagblom bena: Mitso ne miafe dzi me, elabena dzifofia du fe la do vo!ⁱ

Yesu yo efe nusr3ia gbawo.

18 Ke esi wole tsa dim le Galilea-fua nu la, ekpo noviutsu eve, Simon, si woyona be Petro, kple novia Andrea, wole asabu dam de fua me; elabena tofodelawo wonye. 19 Eye wogbo na wo bena: Miva no yonyeme, eye mawo mi mianye amedelawo! 20 Enumake wogble asabuwo di, eye wodze eyome. 21 Ke esi wozdo le afima te yi ogbo la, ekpo noviutsu bubu eve, Yakobo. si nye Zebedeo vi, kple novia Yohanes, wole ou me kple wo fofu Zebedeo hele wofe ayliwo sam, eye woywo. 22 Enumake wo-

^a Ps. 91, 11, 12.

^b Yoh. 8, 39.

^c Mo. Y. 6, 16; Mo. 11, 17, 7.

^e 7, 19.

^f Yoh. 1, 28; Do. 1, 8.

^g Mo. Y. 6, 13.

^h Yoh. 1, 51.

ⁱ Mal. 3, 2.

^k kp. 13-17 kpo Mar. 1, 9-11; Lu. 3, 21, 22; Yoh. 1, 31-34.

^l kp. 12-17 kpo Mar. 1, 14, 15; Lu. 4, 14, 16; ta 14, 3; Lu. 3, 19.

^m Gal. 4, 4.

ⁿ Yes. 6, 22; 9, 1, 2.

^o Lu. 1, 79.

^p 17, 5; 12, 18; Yoh. 12, 28.

^q Mar. 1, 14; ta 3, 2; 6, 33.

^r kp. 18-22 kpo Mar. 1, 16-20; Lu. 5, 1-11.

^s kp. 1-11 kpo Mar. 1, 12, 13; Lu. 4, 1-13.

^t Mo. 11, 34, 28.

^u 3, 17; Mo. 1, 3, 1-7.

^v Mo. Y. 8, 3.

gblé ou la kple wo fofó dí, eye wodze eyome.

Yesu ya dá dóléla wovovowo.

23 Eye ^aYesu yi datsa le Galilea katá, le nu fiam amewo le wofe fufofowe, eye wòle gbe fá dem fiadufo la fe nyanyuie, eye wòle dólélewo katá kple láme-gbegbléwo katá fomevi dem dá le duká la dome. 24 Eye efe nkó dí hoo le Siria blibo la katá; eye ^bwotsó amesiwo katá feláme gblé, kple amesiwo le dá bubu fomeviwo lém, kple amesiwo le fukpém, kple amesiwo me gbogbo vówo le la, kple kpeguikulawo kple lá-metututówo katá va egbo, eye wó-da gbe le wo nu. 25 Eye ^cameha gedewo dze eyome tso Galilea kple Dekapoli kple Yerusaleim, Yudea kpakple Yordan godo.

To dzi nyagbogblo: Yayrayawo.

5. ^aKe esi wòkpó ameha gedé wo la, elia to la; eye esi wò-bobo ná anyi la, efe nusróláwo te va egbo, 2 eye wòke nu, fia nu wo gblé bena:

3 Woayra amesiwo da ahe le gbogbo me la; elabena woawo tse nye dzifofiadufe la. ^b4 Woayra amesiwo le konyi fam la; elabena woawo woafa akó ná. ^c5 Woayra amesiwo nye ame safawo la; elabena woawo anyi anyigba la fe dome. ^d6 Woayra amesiwo dzó-dzényenye fe dá kple tsikó le wo wum la; elabena woawo adí fo. ^e7 Woayra amesiwo le nublani kpm na amewo la; elabena woawo woakpó nublani ná. ^f8 Woayra amesiwo dza le wofe dzi me la; elabena woawo akpó Mawu. ^g9 Woayra amesiwo léa avu la; elabena woawo wo be mawuviwo. 10 Woayra amesiwo yome wotina le dzódzényenye nti la; elabena woawo tse nye dzifofiadufe la. ^h11 Woayra mi, ne woadzu mi, eye woati mia yome, eye woake avatso agbló nya vó bubu fomeviwo katá de mia nti le tanye. ⁱ12 Dzi nadzo mi, eye mitso aseye: elabena miafe fetu sá gbó le dzifo; ^jelabena nena me woti nyagblédila, siwo dze mia ngó la yomee.

13 Miawoe nye anyigba fe dze; ke ne dze bu efe vivi la, nuka

tso ge woala ado vivi ne mahá? Tso esia dzi la meganyo na naneke o; ke boŋ woatsé afu gbe, bena amewo nádo afó edzi. ^b14 Miawoe nye xexeame fe kekeli. Du, si le to dzi la, womate nu aylae o. ^c15 Eye womesia akadi há dana de afianu te o, ke de akaditi dzi boŋ, eye wòaklé na amesiwo katá le afe me. 16 Nena me ke mina miafe kekeli naklé le amewo fe nkú me, bena woakpó miafe nu nyui wòwòwo, eye woakafu mia Fofó, si le dzifo. ^d

Sedziwòwo nyulta.

17 Migabu xa bena, meva se la alo nyagblóláwo tu ge o. Nye-meva wo tu ge o, ke boŋ wo nu wu ge meva. ^b18 Elabena vavá mele eglóm na mi bena: Vasede esime dzifo kple anyigba nu nava yi la, yota deka alo ngóló-dzesi deka nu mele yi yi ge tso se la me, vasede esime wo katá nava ve me o. ^c19 Eyaŋuti amesi ke tu nenem se siawo dome sueto deka, eye wófia amewo nenema la, woayó be wo katá fe sueto le dzifofiadufe la me; ke amesi ke wo edzi, eye wófia amewo la, woayó eyama be gá le dzifofiadufe la me. 20 Elabena mele eglóm na mi bena: Ne miafe dzódzényenye la mafo agbaléfiáláwo kple farisitáwo tó ta sá o la, ekema miele yi yi ge de dzifofiadufe la me akpó o. ^d

21 Miese wogbló na blematáwo bena: Megawu ame o; ke amesi ke awu ame la, adze ónúdódró. ^e22 Ke nye la mele eglóm na mi bena: Amesiame, si le dómédzoe dom de nóvia nti la, adze ónúdódró; eye amesi ke agbló na nóvia bena takukuto la, adze daŋudede gá, eye amesi ke agbló bena lá la, adze dzomavóemeyi. ^f23 Eyaŋuti ne étsó wò nunana va da de vósamlekpua dzi, eye nédo nti le afima bena, nyaa de le nóviwó fe dzi me de ntiwó la, ^g24 gblé wò nunana la de afima le vósamlekpua ngó, eye nayi adadzra mia kple nóviwó dome de gbágbiagbá, hafi nava tso wò nunana la vae. ^h25 Dkeke alesi négale mó dzi kplé wò ketó la, wó deka kpli kaba bena, ne wò ketó nagava tso wò ade asi na ónú-

^a Lu. 4, 14, 44; Ia 9, 35; 24, 14.
^b Lu. 14, 34, 35; Mar. 9, 50.

^c Lu. 8, 16; 11, 33; Mar. 4, 21.

^d Mar. 6, 55.

^e Pet. I. 2, 12; Yoh. 15, 8.

^f Lu. 6, 17-19; Mar. 3, 7, 8.
^g Ro. 3, 31; Lu. 16, 17.

^h ta 5-7 kpo
Lu. 6, 20-49.
ⁱ Ro 10, 4.

^j Yes. 57, 15.

^k Ps. 126, 5.

^l Ps. 37, 11.
^m 23, 2, 3, 23.

ⁿ Yoh. 4, 14; Ps. 42, 3.

^o Mo. 11, 20, 13; Mo. 11, 24, 17.

^p Yak. 2, 13.

^q Ps. 51, 12; Yoh. I. 3, 2.

^r Yoh. I. 3, 15; Ef. 4, 26.

^s Pet. I. 7, 14.

^t Mar. 11, 25.

^u Pet. I. 4, 14.

^v Kor. 11, 4, 17; Yak 5, 10.
^w Lu. 12, 58.

drōla, eye ɔɔnɔdrōla nagatsɔ wò ade asi na atikplɔtɔ la, eye woadede wò gaxɔ me o. 26 Vavā mele egblɔm na wò bena: Mādo go le afima gbede o, vasede esime naxe agaga mbeto hafi.^b

27 Miese wogblɔ bena: Megawɔ ahasi o;^c 28 ke nye la mele egblɔm na mi bena: Amesiame, si ke kpɔ nyɔnua de wòdzroe la, ewɔ ahasi kpilii xoxo le efe dzi me.^g 29 Ke ne wò nudusi ŋku dia nu wò la, hoe le eme, eye natsɔe afu gbe, elabena enyo na wò be, wò ŋutinuwò dome deka nagblɛ, wu esi woatsɔ wò ame blibo la katá afu gbe de dzomavɔve la me.^h 30 Eye ne wò nudusi dia nu wò la, lãe da le putiwò, eye natsɔe afu gbe, elabena enyo na wò be, wò ŋutinuwò dometɔ deka nagblɛ, wu esi wò ame blibo la katá nagblɛ le dzomavɔve la me.ⁱ 31 Wogblɔ hã bena: Amesi ade asi le srãa ŋu la, nena kaklãgbalẽe;^k 32 ke nye la mele egblɔm na mi bena: Amesiame, si ke ade asi le srãa ŋu, ewɔ menyɛ le ahasiwɔwɔ ŋuti o la, eyae na wòwɔ ahasi; eye amesi ke ade nyɔnu, si ŋu wode asi le la, ewɔ ahasi.ⁿ

33 Miegase wogblɔ na blematɔwò bena: Megaka atam dzodzro o, ke nawɔ wò atamkaka dzi na Afeto la.^o 34 Ke nye la mele egblɔm na mi bena: ^pMigatá nu kura o, edanye dzifo o, elabena Mawu fe zikpuí wònye; 35 edanye anyigba o, elabena efe afɔdodzinue; edanye Yerusalem o, elabena ^qfia gã la fe due. 36 Megatá wò ta hã o; elabena màte ŋu awɔ tada deka yie alo yibo o. 37 Ke boŋ miafe nya nanye: E, è; o, o; eye nusi ke wu esiwawo la, etso vòditsɔ la me.^t

38 Miese wogblɔ bena: Dku de ŋku tefe, eye adu de adu tefe;^u 39 ke nye la mele egblɔm na mi bena: Migatsi tre de ame vòdji la ŋuti o; ke boŋ amesi ke fo wò nudusi tome la, nyè ekeme hã ne;^v 40 eye amesi le didim be, yeadrō ɔɔnu kpilii wò, bene yeaxɔ wò awu le asiwò la, na ne wòaxɔ avɔ hã le asiwò; 41 eye amesi ke azi dzi wò be, nazɔ kpilii gafɔfo deka la, zɔ eve kpilii.^y 42 Na nu amesi le nu biawòm, eye amesi le didim

be, yeaye nu le asiwò la, megatrɔ dzo le egbo o.

43 Miese wogblɔ bena: L5 hawòvi, eye nalé fu wò ketɔ;^a 44 ke nye la mele egblɔm na mi bena: ^bMilò miafe ketɔwo; miyra amesiwo foa fi dea mi; miwɔ nyui na amesiwo lèa mi de ke me; mido gbe da de amesiwo foa di mi la ta; eye /mido gbe da de amesiwo le mia yome tim la ta, 45 bena ne miazu mia Fofò, si le dzifo la, fe viwo; elabena eyae nana efe ye dzena na ame vòdjinu kple ame nyuiwo, eye wòdana tsi dzana na ame dzɔdzɔewo kple ame madzɔmadzɔwo. 46 Elabena ne mielãa amesiwo lãa mi la, fetu ka kpom miele mahã? Alo menyɛ nudzɔlawo hã wɔa nenema ke o de? 47 Eye ne mie-doa gbe na mia nɔviwo dede ko la, wɔwui ka wɔm miele? Alo menyɛ xexemeviwo hã wɔa nenema ke o de? 48 Eyaŋuti miawo hã 'mizu blibo, sigbe alesi mia Fofò, si le dzifo la, le blibo ene.

Le damenyowɔwɔ, gbedodɔa kple nutsitsida ŋuti.

6. Mikpɔ mia dokuí dzi nyuie, ne miagawɔ miafe dzɔdzɔenyenyenu le amewo fe ŋku me, be woakpɔ o; ne menyɛ nenem o la, fetu deke meli na mi le mia Fofò, si le dzifowo la, gbo o.^r

2 Eyaŋuti ne èna nu ame la, megana kpè nađi le ŋgɔwò, sigbe alesi alakpatɔwò wɔna le wofe fufɔfewo kple ablowo me, bena amewo nakafu yewo la, ene o. Vavā, mele egblɔm na mi bena: Woxɔ wofe fetu yiil xoxo. 3 Ke wò la, ne èle nu nam ame la, megana wò miasí nanya nusi wò nudusi wɔna o, 4 bena wò nunana nana yaɣlafe, eye Fofowò, si le nu kpomle yaɣlafela, lađo tefena wò.

5 Eye ne miele gbe dom da la, migano abe alakpatɔwò ene o; elabena wolãa gbedodɔa le tsi-trenu le fufɔfewo kple ablowo fe dzogowoo dzi, bena amewo nakpɔ yewo. Vavā mele egblɔm na mi bena: Woxɔ wofe fetu yi xoxo. 6 Ke wò la, ne èle gbe do ge da la, yi de wò xɔgã me, eye esi nɛtu ɔɔa la, nado gbe da na Fofowò le yaɣlafe, eye Fofowò, si

^a Mo. III. 19, 18, 34; Yak 2, 8.

^b 18, 34.

^c Ro. 12, 14, 20.

^e Mo. II. 20, 14.

^f Da. 7, 59.

^g Hi. 31, 1.

^h 19, 9; Kol. 3, 5; Gal. 5, 24.

ⁱ 18, 8.

^k Mo. V. 24, 1.

^l Mo. III. 18, 2.

ⁿ 18, 3; Mar. 10, 11, 12; Lu. 16, 18; Kor. I. 7, 10.

^o Mo. II. 20, 7; Mo. III. 19, 12; Mo. IV. 30, 3.

^p 23, 16; Yes. 66, 1; Da. 7, 49.

^q 23, 5.

^r Ps. 48, 3.

^t Yak. 5, 12.

^u Mo. II. 21, 24; Mo. III. 24, 18, 20.

^v Kor. I. 6, 7.

^y 27, 32.

le nu kp̄m le ɣaylafe la, lado teŋe na wò. 7 Ke ne miele gbe dom ɗa la, migagbl̄ nyatsinyatsi abe tr̄subolawo ene o; elabena wobu xa bena, le yewofe nya ge-ge gb̄gbl̄ ɗuti la woado to yewo.^a 8 Eyaɗuti migadi woawo o; elabena mia Fofu nya nusiwo hiã mi, hafi miɓians. 9 Eyata miawo mido gbe ɗa ale: ^bMia Fofu, si le dzifowo! Wò ŋk̄o ɗuti nako! 10 Wò fiaduŋe nava! Woawo wò l̄l̄nu le anyigba dzi, sigbe alesi wowɔna le dzifo ene! 11 Na miafe nuɗudu, si asu mia nu egbe la mi! 12 Eye natsɔ miafe vodada-wo ake mi, sigbe alesi miawo hã mietsɔna kea amesiwo daa vo ɗe mia ɗuti la ene! 13 Eye megakpl̄ mi yi ɗe teteƙp̄ me o; ke ɗe mi tso v̄ɗito la si me! Elabena /tɔwòe nye fiaduŋe kple ɗus̄e kple ɗutik̄k̄e yi ɗe mavo-mavo me. Amen. 14 Elabena ne mietsɔ amewo fe vodadawo ke wo la, ekema mia Fofu, si le dzifo la, atsɔe ake miawo hã.^c 15 Ke ne mietsɔ ke amewo o la, mia Fofu hã matsɔ miafe vodadawo ake mi o.

16 Ke ne mietsi nu ɗo la, migato mo sigbe alakpatɔwo ene o; elabena wogbl̄a mo na wo ɗokui, bena amewo nadze si wo abe amesiwo tsia nu ɗona la ene. Vavã mele egbl̄m na mi bena: Woxɔ wofe fetu yii xoxo.^d 17 Ke wò la, ne èle nu tsim le ɗɗɔm la, si ami ɗe ta, eye nafu mo, 18 bena amewo nagadze si wò nu-tsitsido o; negbe Fofowò, si le ɣaylafe la ko, eye Fofowò, si le nu kp̄m le ɣaylafe la, lado teŋe na wò.

^eNuxɔl̄o le anyigba dzi nuwo ɗuti.

19 Migadzra nu nyuiwo ɗo na mia ɗokui le anyigba dzi, afisi agbagbl̄aui kple nusiwo dua nu la, gbl̄a nu le, eye fiafito dzea kp̄ va fia, nu le la o; 20 ke boɗ midzra nu nyuiwo ɗo na mia ɗokui le dzifo, afisi agbagbl̄aui kple nusiwo dua nu la, megb̄l̄a nu le o, eye fiafito medzea kp̄ va fia nu le o;^f 21 elabena afisi wò nu nyui le la, afima wò dzi hã lano. 22 Ame blibo la fe aka-ɗi enye ŋku; ne wò ŋku dzi dza la, wò ame blibo la katã melako.^g

^a Fia. I. 18, 26.

^b Lu. 11, 2-4; Ezra 3^b, 23; d Yoh. I. 2, 15; Yak. 4. 4.

^c Lu. 12, 22-31.

^f Kor. I. 10, 13. ^g 10, 31.

^h 18, 21; Mar. 11, 26, 26.

ⁱ Yes. 58, 5.

^k Ps. 90, 1.

^l Fia. I. 3, 13.

^m Lu. 12, 33; Tim. I. 6, 17; Yak. 5, 1.

ⁿ Mo. II. 16, 18.

^p Lu. 11, 34.

23 Ke ne ŋku v̄s li na wò la, wò ame blibo la katã me lado viviti. Azɔ ne kekeli, si le mewò la, zu viviti la, aleke viviti ɗuto lahasɔ gbɔe! 24 Amea ɗeke mate ŋu asubɔ afeto eve o; elabena dewo al̄e fu ame ɗeka, eye wòal̄s eve-lia, alo aku ɗe ame ɗeka ɗuti, eye wòado vlo evelia. Miate ŋu asubɔ Mawu kple anyigba dzi nuwo o.^d 25 Eyaɗuti mele egbl̄m na mi bena: ^eMigatsi dzimadi le miafe agbe ɗuti, nusi miadu kple nusi miano o, alo le miafe ame blibo la ɗuti, nusi miata o. Alo agbe mewu nuɗudu o ɗe, eye ame blibo la mewu avotata o ɗe? 26 Mikp̄o dzifoxeviwo ɗa, womefã nu o, womegɛa nu hã o, eye womefoɔ nuwo fu ɗe avawo me hã o, ke mia Fofu, si le dzifo la, nyla wo. Alo ɗe mia tɔ mevena wua woawo tɔ o mahã?^f 27 Eye amekae le mia dome, ne ele fu dem na eɗokui la, wòate ŋu atsɔ abɔ ɗeka akpe ɗe efe agbenɔyi ŋu mahã? 28 Eye nukaɗuti miele fu dem na mia ɗokui le avotata ɗuti mahã? Mibu dzogbenyã, si le gbedzi la, ɗuti kp̄o, alesi wò-wɔnae; mewɔa ɗo o, metrea deti hã o; 29 ke mele egbl̄m na mi bena: Salomo le efe ɗutik̄k̄e katã me la meɗo atsȳs kp̄o abe esiawo dometo ɗeka ene o. 30 Eye ne Mawu ɗo atsȳs na gbe, si le gbedzi egbe, eye etsɔ kasia woatsɔe afu gbe ɗe kpodzo me la, ɗe mawo na miawo gede awu o mahã? Mi x̄seɓeetawo!^k 31 Eyaɗuti migade fu na mia ɗokui agbl̄o bena: Nuka miadu, nuka miano, alo nuka miatsɔ ata mahã o. 32 Elabena nenem nusiawo katã tɔ-gbe tr̄subolawo dina; ke mia Fofu, si le dzifo la, nyae bena, nenem nusiawo katã hiã mi. 33 Mide mawufiadufe la kple efe dzo-dzoenyenyegbe gb̄gbiagbã, eye woatsɔ nusiawo katã akpe ɗe eɗuti na mi.^l 34 Eyaɗuti migatsi dzimadi le etsɔ si gbɔna la, fe nuwo ɗuti o; elabena etsɔ si gbɔna la, adze agbagba le eya ɗuto fe nuwo ɗuti. Ɖekeke fe v̄s la sɔ gbɔ ne.^o

Le nonudɔr̄s ɗuti.

7 Migadr̄s ɔɔnu, ne woagadr̄s ɔɔnu mi o. 2 Elabena ɔɔnudo-

dr̄s, si miedr̄s la, eya ke woats̄o adr̄s
oṅu mi; eye dzidzenu, si miets̄o
dzidze la, eya ke woats̄o adzidzenu
miawo hā.^a 3 Ke nuka w̄o n̄k̄p̄o
ati fefee, si d̄o n̄w̄iw̄o f̄e ṅku me
la, eye atikpo, si le w̄o ṅut̄o w̄o
ṅku dzi la, m̄edzea si eya o ma-
hā? 4 Alo aleke law̄o nagbl̄o na
n̄w̄iw̄o bena: Na m̄om, ne made
ati fefee la le w̄o ṅku me, eye
kp̄o ḍa, atikpo le w̄o ṅut̄o w̄o ṅku
dzi mahā? 5 Alakpat̄o, d̄e atikpo
la le w̄o ṅut̄o w̄o ṅku dzi gb̄a,
hafi nakp̄o nyule, alesi naw̄o ade
ati fefee la le n̄w̄iw̄o f̄e ṅku me.
6 /Migats̄o nu k̄ok̄oe la na av̄i-
wo o, eye migats̄o miase dzonu
nyuiwo hā fu gbe de hawo f̄e ṅku
me, ne woaganyā avuzi le wo dzi
kple wofe af̄ow̄o, hafi agbugb̄o
ava vuvu mi o.

Le gbedododa f̄e gus̄e ḡuti.

7 Mibia, eye woana mi; midi,
eye miakp̄o; mif̄o oṅa, eye wo-
vui na mi;^h 8 elabena amesiame,
si b̄iaa nu la, ex̄o nu; eye amesi
dia nu la, ekp̄o nu; eye amesi
foa oṅ la, woouns̄ ne. 9 Alo
ameka le mia dome, ne via abia
aboloe la, w̄oats̄o kpe anae mahā?
10 Alo ne abia t̄omel̄ae la, w̄o-
ats̄o da anae mahā? 11 Az̄o ne
mi, amesiwo nye ame v̄ḍ̄iwo la,
mienya alesi miana nunana nyui-
wo mia viwo la, d̄e mia Fof̄o, si
le dzif̄o la, mana nu nyuiwo ame-
siwo b̄iana la, awu mi o mahā?
12 Eyaṅuti nusianu, si miel̄ḍ̄na
bena, amewo naw̄o na mi la, mia-
wo hā miw̄o nenema ke na wo;
elabena esia enye se la kple nya-
gb̄od̄ilawo.^k

Le Mawu f̄e l̄al̄ḍ̄nu dzi wawo ḡuti.

13 Miyi de agbo bii la me; el-
abena agbo la keke, eye m̄o la le
gbadza, si kpl̄oa amewo yina d̄e
ts̄ots̄r̄s me, eye ame gedewo nye
amesiwo le edzi yina d̄e eme.ⁿ
14 Elabena agbo la le biie, eye
m̄o la hā xaxa, si kpl̄oa amewo
yina d̄e agbe la me, eye ame o-
ewo nye amesiwo kp̄oṅe.^p

15 Mikp̄o mia d̄okui dzi nyuile le
arats̄onyagbl̄od̄ilawo ḡuti, ame-
siwo vaa mia gb̄o le al̄ēgbal̄ēwo
me, ewo le wo me la wonye ame-
ḡaxi nyanyr̄awo. 16 Mits̄o wofe
tsetsewo dze si wo. D̄e wogbea
weinkpo le aṅokawo dzi loo, alo

wogbea gbowo le sr̄ewo dzi ma-
hā? 17 Nenema ke ati nyui sia
ati nyui t̄sea ku nyui; eye ati ma-
nyomanyo t̄sea ku manyomanyo.^b
18 Ati nyui mate ṅu atse ku ma-
nyomanyo o, eye ati manyomanyo
hā mate ṅu atse ku nyui o. 19 Ati
sia ati, si met̄sea ku nyui o la,
wolāns̄, eye wots̄ons̄ dea dzome.^d
20 Eyaṅuti mits̄o wofe tsetseawo
dze si woe! 21 Menye amesiame,
si le gb̄ogbl̄om nam bena: Afet̄o!
Afet̄o! ayi d̄e dzifofiadufe la me
o, negbe amesi le Fofonye, si le
dzifowo la, f̄e l̄al̄ḍ̄nu w̄om la koe.
22 Ame gedewo lagbl̄o nam le
ṅkeke ma dzi bena: Afet̄o! Afet̄o!
Alo menye w̄o ṅk̄o dzi miēgb̄o
nya d̄e anyi le o d̄e, eye w̄o ṅk̄o
dzi mienyā gb̄ogb̄o v̄ow̄o do goe
le o d̄e, eye w̄o ṅk̄o dzi miēw̄o
gus̄ēd̄o gedewo le o d̄e?^g 23 Eke-
ma nye hā maou me na wo be-
na: Nyemenya mi kp̄o o, mi nu
madz̄omadz̄o w̄olawo; mite ḍa le
gb̄onye!

24 Eyaṅuti amesiame, si se nye
nya siawo, eye w̄ow̄o wo dzi la,
mats̄e ad̄o ṅutsu nyanu, si tu efe
x̄o d̄e kpe gbadza dzi la ṅuti;
25 eye t̄si dzana, eye t̄ow̄o ḍ̄ona,
eye yawo fona, eye wova nyēa zi
le nenem x̄o ma te, eye memuna
o; elabena wodo eḡome anyi d̄e
kpe gbadza dzi. 26 Eye amesiame,
si sea nye nya siawo, eye
mew̄o wo dzi o la, woats̄e ad̄o
ṅutsu manyanu, si tu efe x̄o d̄e
ke dzi la ṅuti; 27 eye t̄si dzana,
eye t̄ow̄o ḍ̄ona, eye yawo fona,
eye wova nyēa zi le nenem x̄o
ma te, eye w̄ow̄o, eye efe anyi-
dzedze d̄i gb̄loo.

28 Eye w̄ova me, esime Yesu
wu nenem nya siawo nu v̄o la,
k̄uvia d̄o amehawo le efe nufia-
fia la ṅuti; 29 elabena ele nu fiam
wo abe amesi si gus̄e le ene, eye
menye abe wofe agbal̄ēfiawo
ene o.^o

Yesu ȳo d̄o anyidz̄elaa d̄e.

8. Eye esi w̄odi t̄so toa dzi la,
ameha gedewo kpl̄oe d̄o. 2 Eye
kp̄o ḍa, anyidz̄elaa d̄e va dze klo
ne gb̄o bena: Afet̄o, ne ēl̄s̄ ko
la, āte ṅu ana ṅutinye nak̄o. 3 Tete
Yesu do ab̄o ḍa, eye w̄ode asi
eṅu gb̄o bena: Mel̄s̄, ṅutiw̄o ne-

^a Mar. 4, 24.
^b 12, 23.

^d 3, 10.

^e Ro. 2, 13; Yak.
1, 22.

^f 10, 11.

^g 24, 24.

^h Lu. 11, 8; Yoh.
14, 13.

ⁱ Yak. 1, 5, 17.

^k Lu. 22, 40; Ro.
13, 8; Gal. 5, 14.

^l Mar. 1, 22; Lu.
4, 22.

^m Lu. 13, 24.

ⁿ Yoh. 7, 46.

^p Da. 14, 22.

^q kp. 1-4 kp̄o
Mar. 1, 40-44;
Lu. 5, 12-14.

^r 24, 4, 5, 24;
Yoh. 1, 4, 1; Da.
20, 29.

ko! Eye enumake efe anyi la kɔ da. 4 Eye Yesu gblɔ nɛ bena: "Kpɔ da, megagblɔe na amea de-ke o; ke heyi datsɔ bɔdokuiwɔ fia mawunɔla boŋ, eye natsɔ nuna, nana, ɔsi Mose ɔ anyi la, ana, ne wɔanye ɔasedidi na wo.

Yesu da gbe le Kapernaum aɔafia la fe dola nɔti.

5 Eye esi wɔva Kapernaum la, aɔafia de va egbo le kuku dem nɛ 6 le gbɔgblɔm bena: Afetsɔ, nye datsɔla mlɔ anyi le afe me le lɔmetutudo lɛm, eye wɔle fu kpem nɔti. 7 Egblɔ nɛ bena: Nye la megbɔna be, mada gbe le enu. 8 Eye aɔafia la ɔo enu gblɔ bena: Afetsɔ, medzem be, nava ge de nye xɔ te o; ke gblɔ nya deka ko, eye nye datsɔla fe lɔme asɛ. 9 Elabena nye hã menye amesi le nɔsɛ te, eye asrafowo le nye hã tenye: eye ne megbɔ na ame sia be: Yi! eyina; eye ne megbɔ na ame bubu bena: Va! evana; eye ne megbɔ na ye datsɔla bena: Wɔ esia! ewɔne. 10 Ke esi Yesu see la, efe mo wɔ yaa, eye wɔgblɔ na amesiwo le eyome la bena: Vavã mele egblɔm na mi bena: Le Israel me hã la nyemekpɔ nenem dzixɔse sia tɔgbe kpɔ o. 11 Ke mele egblɔm na mi bena: Ame gedewo latso yedzefe kple yetodofe ava, eye woanɔ kplɔ nɔti akpe de Abraham, Isak kple Yakob nɔti le dzifofiadufe la me; 12 hafi fiadufe la fe viwo la, woatsɔ wo afu gbe ɔde viviti, si le egodo la me; afima avifafa kple aɔkpliɔdu lano. 13 Eye Yesu gblɔ na aɔafia la bena: Heyi, eye alesi nɛxɔe se la, woawo na wɔ nenema ke! Eye efe datsɔla fe lɔme sɛ le gajofo ma ke dzi.

Yesu da gbe le Petro lɔxɔ kple dɔlɔla bubu gedewo nɔti.

14 Eye esi Yesu va Petro fe me la, ekpɔ lɔxɔla le anyimlɔfe, le nɔdza lɛm. 15 Eye wɔde asi efe asi nɔti, tete nɔdza la dzo le edzi; eye wɔtsi tre hesubɔe. 16 Ke esi fiɛsi ɔo la, wɔtsɔ ame gede, siwo gbɔgbo vɔwo le wo me la, va egbo: eye wɔgblɔ nya henyã gbɔgbo vɔawo do goe, eye wɔda gbe le amesiwo katã fe lɔme gblɛ la nɔti, 17 bena woawu nya, si wogblɔ di to Yesaya, nyagblɔdila dzi la nu bena: „Eya nɔti tɔ

miafe gbɔdzɔgbɔdzɔwo kple dɔlɔlewo ɔo edokui dzi.”

Yesu gbe nya na nusrɔla eve.

18 Ke esi Yesu kpɔ ameha gedewo le enɔti la, edo bena, yewoatsɔ fu la ayi egodo. 19 Eye agbalɛfiɔlala de va gblɔ nɛ bena: Nufiɔla, afisi ke nayi ɔo la, manɔ yowome. 20 Eye Yesu gblɔ nɛ bena: Abeiwo kpɔ dowo, eye dzi-foxeviwo hã kpɔ atɔwo; ke Amegbetɔvi la hmekpɔ afisi wɔatsɔ ta azizɔ ɔo. 21 Eye efe nusrɔlawo dome ame bubu gblɔ nɛ bena: Afetsɔ, de mo nam, ne mayi aɔadi fofonye gbo. 22 Ke Yesu gblɔ nɛ bena: Nɔ yonyeme, eye nana ame kukuwo nadi woawo nɔtiwo fe ame kukuwo.

Yesu tsi ahom nu le fu dzi.

23 Eye esi wɔdo ɔua la, efe nusrɔlawo kplɔe ɔo. 24 Eye kpɔ da, ya sesɛa de va fo de fua dzi, eye futsotsoewo le nɛnem de ɔua me; ke eya nɔti ɔo alɔ. 25 Eye wova egbo, nyɔe gblɔ bena: Afetsɔ, de mi, miele tsatsrɔm! 26 Eye wɔgblɔ na wo bena: Nuka wɔ miele vɔvɔm ale, mi xɔsebetɔwo! Tete la wɔtsi tre, eye wɔblu de ya kple fu la ta, eye ɔdoe gãa de zi kpoo. 27 Eye amea wo fe mo wɔ yaa, eye wogblɔ bena: Ameka fomevi enye sia be, yawo kple fu hã doa toe?”

Yesu da gbe le gbogbo vɔ to eve nu.

28 Eye esi wɔva egodo le Gardaratɔwo fe anyigba dzi la, ame eve, siwo me gbɔgbo vɔwo le, eye aɔa le mo na wo nɔti, ale bena amea deke metea nu toa afimamo o la, do go tso yɔdowo me va kpee. 29 Eye kpɔ da, wodo yli gblɔ bena: Nya ka le mia kpli wɔ dome, wɔ Mawuvi? De nɛva afiɔla funyafunya wɔ gemi, hafi yeyiɔ la nade mahã? 30 Ke afehawo fe ha gãa de le adzɔge le gbe dum. 31 Eye gbɔgbo vɔawo de kuku nɛ gblɔ bena: Ne ɛnyã mi do go la, ɔo mi de hawo me. 32 Eye wɔgblɔ na wo bena: Miheyi! Eye esi wodo go la, woyi de haawo me; kasia kpɔ da. wo katã wosi du kplikplikpli tso to la kogo ge de fu la me, eye woku de tsiawo me. 33 Tete wo kplɔviwo si, eye esi wova dua me la, woka nyaawo katã kple amesiwo

o 9, 30.

b Lu. 17, 14.

d Mo. III. 14, 2.

e Mar. 4, 36; Lu. 8, 22.

f kp. 19-22 kpɔ Lu. 19, 57-60.

g kp. 5-13 kpɔ Lu. 7, 1-10.

h Kor. II. 8, 9

i Ef. 2, 1; Nyad. 3, 1.

k kp. 23-27 kpɔ Mar. 4, 36-41; Lu. 8, 23-25.

l Lu. 13, 28-29; Mal. 1, 11.

m Lɔd. 30, 4.

n kp. 29-34 kpɔ Mar. 5, 1-17; Lu. 8, 26-37.

o 13, 42; 21, 43; 22, 13; 25, 30.

p 9, 29.

q kp. 14-17 kpɔ Mar. 1, 29-34; Lu. 4, 38-41; Kor. I. 9, 6.

r Yes. 53, 4; Pet. I. 2, 24.

me gbgbw vwo do go le la, hā fe nya ta na wo. 34 Eye kpɔ da, du blibo la katā do go yi Yesu kpe ge; eye esi wokpɛ la, wodɛ kuku na bena, wɔadzo le yewofe nutoawo me ayi.

Lāmetututo la.

9. Eye esi wòdɔ ou la, etso fu la va ye ntu fe dua me. 2 Eye kpɔ da, wotsɔ lāmetututɔa de, si mlɔ aba dzi la, va egbo. Ke esi Yesu kpɔ wofe xɔse la la, egblɔ na lāmetututɔ la bena: Vinye, na wò dzi nadze me, wotsɔ wò nuvɔawo ke wò. 3 Eye kpɔ da, agbalɛfia!awo dometɔa dewo gblo le wo dɔkui me bena: Amesia le busunya gblom. 4 Eye esi Yesu kpɔ wofe tamebubuwo la, egblɔ bena: Nukaɣuti miele nu vɔdiwo bum le miafe dzi me ale mahā? 5 Elabena kae bɔbɔ wu be, woagblɔ: Wotsɔ wò nuvɔawo ke wò loo, alo woagblɔ bena: Tsi tre, ne nazo azali mahā? 6 Ke ne mianya bena, nusɛ le Amegbetovi la si be, wɔatsɔ nuvɔawo ake le anyigba dzi; tete wògblo na lāmetututɔ la bena: Tsi tre, kɔ wò aba dzi, eye nayi afewò me! 7 Eye wòtsi tre heyi de efe me. 8 Eye esi amehawo kpɛ la, wovò, eye wokafu Mawu, si tso nenem nusɛ sia tɔgbe na amegbetovɔ.

Mateo yɔyɔ. Yohanes fe nusrɔlawo.

9 Eye esi Yesu to afima yina la, ekpɔ nɔtsua de, si woyɔna be Mateo, si no anyi le nudzɔfe, eye wògblo ne bena: Dze yonyeme! Eye wòtsi tre dze eyome. 10 Eye wòva me, esime wòle kplɔ nɔti le afea me la, kpɔ da, nudzɔla kple nuvɔwɔla gedewo va, eye wobɔbɔ no anyi kple Yesu kpakple efe nusrɔlawo. 11 Ke esi farisitɔwo kpɛ la, wogblɔ na efe nusrɔlawo bena: Nukaɣuti miafe nufiala dua nu kple nudzɔlawo kpakple nuvɔwɔlawo mahā? 12 Esi Yesu see la, egblɔ na wo bena: Menye lāmesesɛtɔwoe hiā gbedala o, negbe dɔlɛlawo ko. 13 Ke miyi darsim nusia gɔme: „Nublanuikpɔkpɔ dim mele, menye numeme o.“ Elabena nyemeva ame dɔdzɔewo yɔ ge o, negbe nuvɔwɔlawo ko.

14 Tete Yohanes fe nusrɔlawo va egbo gblo bena: Nukaɣuti mia-

a Lu. 18. 12.

b kp. 1-8 kpo Mar. 2, 7-12; Lu. 5, 17-26.

d Yoh. 3, 29.

e Yoh. 2, 24.

f kp. 18-26 kpo Mar. 6, 22-43; Lu. 8, 41-56.

g Mar. 3, 10; ta 14, 26; Lu. 17, 19.

h kp. 9-13 kpo Mar. 2, 13-17; Lu. 5, 27-32.

i Yoh. 11, 11.

k Lu. 16, 7.

l Lu. 7, 17.

m Hos. 6, 6.

n kp. 14-17 kpo Mar. 2, 18-22; Lu. 8, 33-38.

wo kple farisitɔwo mietsia ru dɔna atradii, ke wò nusrɔlawo metsia nu dɔna o mahā? 15 Eye Yesu gblo na wo bena: Alo de nɔgbetɔsrɔ la fe xɔlɔwo ate nu afa konyi, nkeke alesi nɔgbetɔsrɔ la li kpli wo mahā? Ke nkekewo gbɔna, esime woatsɔ nɔgbetɔsrɔ la ayi le wo gblo la, ekema woatsi nu adɔ. 16 Eye amea deke metsɔa avɔ matakpɔ fe nudedi hekaa avɔ xoxo o; elabena nudedi, si wotsɔ kae la, aho avɔ la de edokui nu, eye efe vuvu la awu tsãtɔ. 17 Wometsɔa aha yeye hā dea lāgbalɛgolo xoxowo me o; ke ne menye nenem o la, lāgbalɛgolowo awo, eye aha la afu gbe, eye lāgbalɛgolowo agblɛ; ke wotsɔa aha yeye dea lāgbalɛgolo yeyewo me, eye wo kpakple eve la slaa wonɔna dedie.

Yairo vinyɔnuvi kple nyɔnu, si lɛ nusitɔ.

18 Esi wòle nusiawo gblom na wo la, kpɔ da, amegaa de va dze klo ne gblo bena: Ye nyɔnuvi ku fifi laa; gake la va natsɔ wò asi ada de edzi, eye wòagbɔ agbe. 19 Eye esi Yesu tsi tre la, eya kple efe nusrɔlawo dze eyome. 20 Eye kpɔ da, nyɔnu de, si nu ou le dodom le fe wuive sɔɣ la. to emegbe va te de enu, eye wòde asi efe awuto nu; 21 elabena egblɔ le edokui me bena: Ne mede asi efe awu la nu ko la, mahaya. 22 Ke esi wòtrɔ kpɛ la, egblɔ ne bena: Vinyɔnuvi, na wò dzi nadze me! Wò xɔse la de wò. Eye nyɔnu la fe lāme sɛ le gafɔfo ma ke dzi. 23 Ke esi Yesu va amegā la fe me, eye wòkpɔ dzekulawo kple ameha, siwo le ɔnyatɔnyatɔ wɔm la, 24 egblɔ na wo bena: Mite yi megbe! Elabena nyɔnuvia meku o; ke alɛe wòdɔ. Eye wokoe. 25 Eye esi wonyā ameha la do go la, eyi de eme, eye wòlé efe asi, eye nyɔnuvi la fo de tsi tre. 26 Nenem efe nko nyɔ kaka de afima-nyigba katā dzi.

Dikuagbãto eve kple aderututo la.

27 Esi Yesu dzo le afima yina la, nkuagbãto eve dze eyome, le yili dom gblo bena: Dawid vi la, kpɔ mia nublanui! 28 Eye esi wòyi de afea me la, nkuagbãto va egbo, eye Yesu gblo na wo

bena: Miexæ se bena, mate nu awo esia mahā? Eye wogblo ns bena: E, Afeto. 29 Tete Yesu de asi woje ŋkuwo nu gblo bena: "Ava me na mi le miafe xose la nu. 30 Eye woje ŋkuwo nu. Eye Yesu gbe nya na wo vevie gblo bena: Kpo da, migana amea deke nanyae o.^d 31 Ke woawo la, esi wodogo ko la, wona efe ŋko di hoo le afima-nyigba blibo la katā dzi.

32 Eye esi woawo do go la, kpo da, wots adetutut, si me gba-gbo vō le la, va egbo. 33 Eye esi wōnyā gba-gbo vō la do goe la, adetutut la fo nu. Eye amehawo fe mo wo yaa, wogblo bena: Womekpo nusia togbee le Israel kpo o. 34 Ke farisitawo gblo bena: Gba-gbo vōwo fe fia la dzie woto nyā gba-gbo vōwo do goe.^g

Yesu fia nu, eye wōyo do amewo.
Nuŋelawo mede ha o.

35 Eye Yesu yi kdato duawo kple kofeawo katā me, hele nu fiam le woje fufefewo, eye wole fiadufe la nutinya nyui la gblom hele dolélewo kple lāmegbegbléwo katā fomevi dem da le duka la dome. 36 Ke esi wōkpo amehawo la, efe dame tro de wo nuti; elabena woje lāme gbodzo, eye woka hlē abe alē, siwo kplola meli na o la ene.^b 37 Tete wōgblō na efe nusrōlawo bena: Nuŋeŋe la so gbo; ke nuŋelawo mede ha o.^p 38 Eyaŋuti midē kuku na nuŋeŋe fe Afeto la bena, woado dāwōlawo ado de efe nuŋeŋe la me.

Yesu do efe nusrōla wuleveawo, na ŋusē wo, eye wōfia nu wo.

10. "Eye wōyo efe nusrōla wuiveawo va egbo, hena ŋusē wo de gba-gbo blibawo dzi bena, ne woanyā wo ado goe, eye ne woadē dolélewo kple lāmegbegbléwo katā fomevi da.

2 "Apostolo wuiveawo fe ŋkwo nye esiawo: Gbāto enye Simon, si woyona be Petro, kple novia Andrea; Yakobo, Zebedeo vi, kple novia Yohanes; 3 Filipino kple Bartolomeo; Toma kple Mateo, nudzala; Yakobo, si nye Alfeo vi, kple Lebeo, si woyona hā be Tadeo; 4 Simon Kanato kple Yuda Iskariot, si fia eyome mo la hā.^a

5 Nenem me wuivee siawo Yesu do hede se na wo gblo bena: Migayi dato trōsubōlawo fe mo dzi o, eye migayi de Samariatawo fe dua deke me hā o; 6 ke miyi de Israel fe me alē, siwo bu la, gbo boŋ.^b 7 Eye ne miele yiyim la, mide gbe fā gblo bena: „Dzifo-fiadufe la do vo!^c 8 Mida gbe le dolélawo nu, migbo agbe ame kukuwo; mina anyidzelawo nuti nako, eye minyā gba-gbo vōwo do goe. Faa miexæ, faa minae.⁹ Migadi sika alo klosalo alo akobli de miafe gabutuwo me o; 10 migatsō mazōkotoku alo awu eve, atokotawo alo atizoti o; elabena dāwōla dze efe nududu. 11 Ke ne miayi de du alo kofea de me la, midi amesi dze le eme la vevie; eye mino afima, vasede esime miadzo.^h 12 Eye ne imiayi afea me la, imido gbe na wo. 13 Ne afea dze la, miafe nutifafa lava edzi; ne medze o la, miafe nutifafa agagbugbo ava mia dzi. 14 Eye amesi ke mexo mi o, eye medo to miafe nyawo hā o la, mido go tso afe ma alo du ma me, eye imivuuu ke le miafe afōwo nuti de anyi. 15 Vavā mele eglōm na mi bena: Mele sesē ge na Sodom- kple Gomora-nyigba la le bōnudrōge la, abe nenem du ma ene o.^o

16 "Kpo da, nye la mele mia dom abe alēwo ene de amegāxiwo dome; "eyaŋuti midze adānu abe dawo ene, eye midza abe ahōnewo ene. 17 "Mikpo mia dokui dzi nyuie le amewo nuti; elabena woade mi asi na bōnudrōlawo, eye woafō mi kple atam le woje fufefewo; 18 eye woakplō mi ayi de mōmefiawo kple fiawo fe ŋku me le tanye, ne wōanye dasedidi na woa kple trōsubōlawo. 19 Eye ne wode mi asi la, migade fu na mia dokui be, aleke alo nuka gblo ge miala o; elabena le nenem gajofo ma me la woana nusi ke gblo ge miala la mi.^y 20 Elabena menyē miawoe nye amesiwo le nu fom o; ke boŋ mia Fofe fe Gba-gbo lae nye amesi le nu fom le mia me.^z 21 Nōvi lade novi ku me, eye fofe lade vi asi, deviwo latsi tre de dzilawo nuti, eye woado wo ana woawu. 22 Eye wo

o 8, 13.

b 15, 24; Dō. 13, 46.

d 8, 4; Mar. 1, 44. e 3, 2.

f Lu. 10, 9; ta 11, 6; Mar. 16, 17.

g 12, 24.

h Lu. 10, 7.

i Lu. 10, 5, 6.

k 4, 23; Dō. 10, 38.

l Dō. 13, 51; 18, 6.

m Yer. 50, 6; Mn. IV. 27, 17; Pet. I. 2, 26.

n 11, 24.

p Lu. 10, 2.

q Lu. 10, 3.

r Ro. 16, 19; Dō. 23, 6; 24, 10.

s kp. 17-22 kpo Mar. 13, 9-13; Lu. 21, 12-17; Dō. 22, 19-25.

t kp. 1-15 kpo Mar. 6, 7-13; Lu. 9, 1-5.

u kp. 2-4 kpo Mar. 3, 14-19; Lu. 6, 13-16; Dō. 7, 13; ta 4, 18; Yoh. 1, 40.

v 41, 46; ta 8, 9; 27, 56; Yoh. 14, 22.

y Lu. 12, 11, 12.

z Dō. 4, 4.

a Yoh. 6, 71.

katā woalé mi de ke me le nye ŋkɔ la ŋuti; ke amesi ke ado dzi vevie vasede nuwuwu la, eya lakpɔ dede.^b 23 Ne woti mia yome le du sia me la, misi yi de bubua de me; elabena vavā mele eglɔm na mi bena: Miele Israel-duawo nu wu ge, hafi amegbetovi la nava o.

24 Nusrōla mewua nufiala o, eye subɔla hā mewua efe afeto o.^c 25 Eso gbɔ na nusrōla, ne wɔazu abe efe nufiala ene, kple subɔla abe efe afeto ene.^f Ne woyɔ afeto la be Beelzebul la, aleke woahayɔ efe afemetɔwo awui? 26 Eyanuti migavɔ wo o, elabena naneke meli wotsyɔ nu edzi, si womele dede ge afia o; eye wometɔ naneke hā ŋla, si womele nyanya ge o. 27 Nusi gbɔm mele na mi le viviti me la, migblɔe le kekele me, eye nusi ke sem miele de to me la, miɔe gbe fāe le xɔwo ta me. 28 Eye migavɔ amesiwo le ŋutilā wum, eye womate ŋu awu luɔ o la o, ke boŋ mivɔ amesi ate ŋu atsrɔ luɔ kple ŋutilā siaa le dzomavɔe me. 29 Alo wometɔa atsutsurɔe eve flena xɔa hotsui ewo oa? Eye ne menyem mia Fofɔ fe lɔlɔnu o la, wo dometɔa deke mele dzedze ge de anyigba o; 30 ke miafe tadawo katā hā woxlē! 31 Eyanuti migavɔ o! Mia to vena wu atsutsurɔe gedewo to. 32 Azɔ amesiame, si awu menyem le amewo fe ŋku me la, nye hā maou eyama me le Fofonye, si le dziɔfowo la, fe ŋku me; 33 ke amesi ke lagbe nu le gbonye le amewo fe ŋku me la, nye hā magbe nu le eyama gbɔ le Fofonye, si le dziɔfowo la, fe ŋku me.^g

34 Migabu xa bena, meva tometafa na ge le anyigba dzi o, nyemeva tometafa na ge o, ne gbe yi boŋ. 35 Elabena meva ame kple fofoa, vɔnyɔnuvi kple dadaa, ŋutsuvi srɔ kple lɔxoa dome mā ge;^h 36 eye ame fe ketɔwo anye ye ŋuto femetɔwo. 37 Amesi ke lɔa fofɔ alo dada wum la, eya medzem o.ⁱ 38 Eye amesi ke metɔ efe atitsoga do edokui dzi dze yonyeme o la, eya medzem o. 39 Amesi ke de efe agbe la, eya labui; eye amesi ke bu

^a Lu. 17, 36; Yoh. 12, 26.

^b 24, 13.

^d Lu. 10, 16; Yoh. 13, 20.

^e Lu. 4, 40; Yoh. 13, 16; 16, 20.

^f 9, 34; 12, 24; Yoh. 8, 48; Fia. II, 1, 2.

^g 26, 40; Mar. 3, 41.

^h kp. 26-33 kpo Lu. 12, 2-9; Lu. 8, 17; Mar. 4, 22.

ⁱ kp. 2-19 kpo Lu. 7, 18-36.

^k 14, 3.

^l 15, 30; Yes. 36, 5; 61, 1.

ⁿ Lu. 9, 26.

^o kp. 34-36 kpo Lu. 12, 51-53.

^p Lu. 1, 76; Mal. 3, 1; Mar. 1, 2.

^r Mt. 7, 8.

^s 18, 29; Lu. 14, 26.

efe agbe le tanye la, eya lakpɔe.^a 40 Amesi ke xɔa mi la, nyee wɔxɔ, eye amesi ke xɔam la, exɔ amesi dɔm da.^d 41 Amesi ke xɔa nyagblɔdila le nyagblɔdila fe ŋkɔ dzi la, eya laxɔ nyagblɔdila fe fetu; eye amesi ke xɔa ame dzɔdzɔe le ame dzɔdzɔe fe ŋkɔ dzi la, eya laxɔ ame dzɔdzɔe fe fetu. 42 Eye amesi ke tɔ tsi fafa kplu na ame tsɛ siawo dometɔ deka le nusrōla dede fe ŋkɔ dzi ko la, vavā mele eglɔm na mi bena: Efe fetu la mele enu tsi ge o.^g

Yohanes do efe nusrōlawo de Yesu gbɔ. Yesu fe dasedɔli le Yohanes ŋuti.

11 Eye wɔva me, esi Yesu de se na efe nusrōla wuieveawo vɔ la, edzo le afima, be yeayi adafia nu, eye yeagblɔ nya le wofe duawo me.

2 Ke esi Yohanes le kɔxɔ me se Kristo fe dɔwɔwɔwo la, edo efe nusrōlawo be, woadagblɔ ne bena: 3 Alo wɔe nye amesi gbana loo, alo ame bubua deɛ miakpɔ mɔ na mahā? 4 Eye Yesu do enu gbɔ na wo bena: Miyi dato nusi miese kple nusi miekpɔ la, na Yohanes: 5 Dkunɔwo le nu kpom, eye tekunɔwo le azɔli zɔm, anyidzelawo ŋuti le kɔkɔm, eye tokunɔwo le nu sem, ame kukuwo le tsi tre tsim, eye wole nyanyuie la gbɔm fia ame dahewo.^l 6 Eye woayra amesi ke mekpɔ nudiaɔia le ŋutinye o. 7 Ke esi woawo trɔ yina la, Yesu de asi nyagblɔgbɔ me na amehawo le Yohanes ŋuti bena: Nuka kpɔ ge miedɔ go yi le gbedzi mahā? Alo ayeti, si ya le ouom mahā? 8 Alo nuka kpɔ ge miedɔ go yii? Alo amesi do awu bɔbɔwoa? Kpɔ da, amesiwo do awu bɔbɔewo la, woawoe le fiawo fe afewo me. 9 Ekema nukaguti gɔe miedɔ go do? Alo nyagblɔdila kpɔ gea? E, mele eglɔm na mi bena: Ewu nyagblɔdila hā. 10 Eyaɛ nye amesi ŋuti wonɔ di le bena: „Kpɔ da, mele ye dɔla dɔm do de ŋgɔwɔ, amesi adzra wɔ mɔ la do le ŋgɔwɔ.“ 11 Vavā, mele eglɔm na mi bena: Le amesiwo nyɔnuwo dzi dome la, amea deke metsi tre kpɔ, si wu Yohanes mawutsidetanamela o; gake amesi nye sueto

le dzifofiadufe la me la, wu eyama.^a 12 Eye tso Yohanes mawutsidetanamela fe pkekeawo dzi vasede egbegbe dzi la wofo zi de dzifofiadufe la nuti, eye amesiwo fo zi de eguti la, woawoe le eham. 13 Elabena nyagblodilawo katã kple se la wogblɔ nya di vasede Yohanes dzi. 14 Eye ne mielɔ be, yewoaxɔe la, esia nye Eliya, si ke le vava ge la.^b 15 Amesi to senu li ne la, nesee. 16 Ke ameka gɔ nuti matsɔ egbevi sia-wo adɔe mahã? Wodɔi devi, siwo babɔ na asi me, eye wole wo tɔwo yɔm 17 le gbɔgbɔm bena: Miewu dze na mi, eye miedu ye o; miedzi konyifaha na mi, eye miefɔ akɔta o. 18 Elabena Yohanes va, medua nu o, menoa nu hã o, eye wogblɔ bena: Gbɔgbɔ vɔ le eme. 19 Amegbetovi la va, dua nu, noa nu hã, eye wogblɔ bena: Kpɔ da, amesia enye nutsalã kple ahatsunola, nudzɔlawo kple nuvɔlawo fexɔlɔ. Eye nunya la fe dowɔwo tso afia ne.^b

Vɔdɔdo na du, siwo metɔo dzi me o.

20 Tete la wɔde asi nyahehe me de du, siwo me wɔwo efe nusɛdo gedewo wu le la nuti, elabena wometɔ le wofo dzi me o. 21 Vɔ ana wɔ, Korazin! Vɔ ana wɔ, Betsaida! Elabena nusɛdɔwɔwo, siwo wowo le mewo la, de wowo wo le Tiro kple Zidon la, ne wotrɔ le wofo dzi me le blema le akpanya kple afime. 22 Eye megale egblom na mi bena: Mele sesɛ ge na Tiro kple Zidon le vɔnudrɔgbenkeke la dzi abe mia-wo ene o. 23 Eye wɔ, Kaper-naum, alo menye de wokɔ wɔ de dzi yi datɔ dzingali me oa? Woate wɔ de to vasede tsifɛfe ke; elabena nusɛdɔwɔwo, siwo wowo le mewo la, de wowo wo le Sodom la, ne etsi anyi vasede egbegbe. 24 Gake megale egblom na mi bena: Mele sesɛ ge na Sodom-niyiba le vɔnudrɔgbenkeke la dzi abe wɔ ene o.^c

Yesu kafu Fotoa.

25 Le yemayi me la Yesu do nu gblɔ bena: Fofɔ, dzifu kple anyigba dzi Afeto, mekafu wɔ, elabena etsɔ nusɛlawo yla de nunyalawo kple nugomeselawo, eye nede woawo fia vidziewo.^d 26 E,

Fofɔ, elabena nenema enyo nuwɔ. 27 Fofonye tso nuwo katã de asi nam; eye amea deke menya Vi la kpɔ o, negbe Fofɔ la ko; eye amea deke menya Fofɔ la hã kpɔ o, negbe Vi la ko, kple amesi ke Vi la lɔ bena, yeadee afiae.

Agbagbadzelawo kpekpe.

28 Mite va gbɔnye, mi amesiwo katã le agbagba dzem, eye agba le mia wum la, eye nye la mana dzudzo mi.^e 29 Mitsɔ nye kɔkuti la do mia dokui dzi, eye miasɔ nu tso gbɔnye, elabena nye dome fa, eye mebɔbɔ dokui nye de anyi le dzi me, eye miakpɔ dzudzo na miãfe luɔwo. 30 Elabena ye kɔkuti la le bɔbɔe, eye nye agba la le wodzo.

Nusrɔlawo fe lu tugutugu kple Yesu fe gbedada le Sabat dzi.

12 Le yemayi me la Yesu yi dɔto lugbleawo me le Sabat dzi, eye do wu efe nusrɔlawo, eye wode asi lutiawo nege me heva dudu ge. 2 Ke esi farisitɔwo kpɔe la, wogblɔ ne bena: Kpɔ da, wɔ nusrɔlawo wɔ nusi mele sekɔa nu o la, le Sabat dzi.^f 3 Ke egblɔ na wo bena: Alo miexlɛ nusi Dawid wɔ, esime do wu eya kple amesiwo kpe de eguti la, kpɔ o mahã? 4 Alesi wɔyi de mawufe la me, eye wɔdu nkumedobolo, si womede mɔ le eguti ne bena, eya kple amesiwo kpe de eguti nadu o, "negbe nunɔlawo ko la o? 5 Alo miexlɛ le se la me kpɔ bena, nunɔlawo gblɛa Sabat do le mawuxɔa me, eye nuvɔ mele wo nu o oa?" 6 Ke mele egblom na mi bena: Amesi wu mawuxɔa la, le afii.^g 7 Ke de mi-nya nusɛ bena: "Nublanuikpɔ-kpɔ dim mele, eye menye numentɔ o" gome la, anye ne miedu de amesiwo nu nuvɔ mele o la, ta o. 8 Elabena Sabat fe afeto enye Amegbetovi la.

9 Esi wɔdzo le afima la, eyi de wofo fufufe; 10 eye kpɔ da, amea de li, eye titi lɛ asi ne. Eye wobiae bena: De wɔle se la nu bena, woadã gbe le ame nu le Sabat dzi mahã? bena watso enu.^h 11 Eye wogblɔ na wo bena: Ameka le mia dome, ne alɛ deka le esi, eye alɛ ma dze do

^a 13, 17; Lu. 16, 16.

^b 17, 10; Lu. 1, 17; Mat. 4, 5, 4 Yes. 55, 1.

^c Yoh. 1, 5, 3.

^d 3, 4; Yoh. 10, 20.

^e Kp. 1-8 kpo Mar. 2, 23-28; Lu. 6, 1-5.

^f Yoh. 2, 2.

^g Kp. 20-24 kpo Lu. 10, 12-15, k. Mo. 11, 20, 10, t Sam. I. 21, 6.

^h Mo. 11, 28, 33, Mo. 111, 24, 9.

ⁱ Mo. 14, 28, 9.

^j Kp. 41, 42.

^k 9, 13; Hos. 6, 6.

^l Kp. 9-14 kpo Mar. 3, 1-6; Lu. 6, 8-11, t 10, 16; Lu. 12, 47.

^m Kp. 25-27 kpo Lu. 10, 21, 22.

ⁿ Yoh. 9, 16; Lu. 13, 14; 14, 3, y 5, 3; Kor. 1, 1, 28; Yoh. 17, 2; Ef. 1, 22; Yoh. 1, 18.

me le Sabat dzi la, malée, ađee o mahā? 12 Azo amegbetɔ to mevena wu alē to oa? Ale wo wode mo bena, woawo nu nyui le Sabat dzi esi. 13 Tete wogblo na ame la bena: Mlo wò asi! Eye wòmloe, eye wògadɔ do zu bibo abe ekeme ene. 14 Ke esi farisitowo do go la, wode adanu le eguti, alesi woawo awui.^b

15 Ke esi Yesu dze si esia la, ete edokui da tso afima, eye ameha gedewo dze eyome, eye wòda gbe le wo katā nu, 16 eye wògbe nya na wo bena, woagana woanya ye o.^c 17 ne woawu nya, si wogblo di to nyagbloɖila Yesaya dzi la nu bena: 18 „Kpo da, ye dɔla, si metia; ye lɔlɔto, amesi dzea ye luɔ nu la; matsɔ ye Gbɔgbɔ la ada de eyama dzi, eye wòaka ɔɔ-nudadrɔ ta na dukawo. 19 Mele nya he ge alo yli do ge gbede o; eye amea deke mele efe gbe se ge le ablwo me hā o. 20 Mele afla nege la de ge le enu o, eye mele dovu bibi fidifidi la tsi ge o, vaseɖe esime wòawu ɔɔ-nudadrɔ nu hena dzidudu o.^b 21 Eye dukawo lakpo mo na efe nka.“

Doyoyo gbɔgbɔ vɔ toa dze. Nuwɔwɔwo de Gbɔgbɔ kɔkɔe nu fe tohehe. Yona fe dzeɔi.

22 Tete wotsɔ amea de, si me gbɔgbɔ vɔ le, eye wònye nkuagbãto kple adetutɔ la, va egbɔe. Eye wòda gbe le enu ale bena, adetutɔ la fo nu, eye wòkpo nu. 23 Eye kuvia do ameha la katā, eye wogblo bena: Alo nenem me sia la menyɛ Dawid vie o de? 24 Ke esi farisitowo see la, wogblo bena: „Nenem me sia manyā gbɔgbɔ vɔwo ado goe, ne menyɛ to Beelzebub, si nye gbɔgbɔ vɔwo fe fia la dzi o. 25 Ke esi Yesu nya wofe tamebubuwo la, egblo na wo bena: Fiaɖufe sia fiaɖufe, si mā de ye ntu dokuui nti la, ezua afedo, eye du sia du alo afe sia afe, si mā de ye ntu dokuui nti la, mele anyi no ge o? 26 eye ne Satana nyā Satana do go la, emā de ye ntu dokuui nti; azo aleke lawo, eye efe fiaɖufe la ano anyi mahā? 27 Ne nye la menyā gbɔgbɔ vɔwo do go to Beelzebub dzi la, ekema miafe ntu-tsuviwo la, ameka dzi woto nyā wo do goe mahā? Eyakeguti la

woawo azu miafe ɔɔ-nudrɔlawo. 28 Ke ne nye la menyā gbɔgbɔ vɔwo do go to Mawu fe Gbɔgbɔ la dzi la, ekema Mawu fe fiaɖufe la do de mia dzi. 29 Alo aleke ame lawo ayi de nusɛto la fe me, bena ɔyeha efe afemenuwo lē esi, ne melé nusɛto la bla gbā hafi oa? Ekema ko hafi wòaha efe afemenuwo. 30 Amesi ke mele kplim o la, eya to vo de putinye; eye amesi ke mefoa fu kplim o la, eya kana hlēna.^d 31 Eyakeguti mele egblom na mi bena: Woatsɔ nuvɔ sia nuvɔ kple busunya sia busunya ake amewo; ke busunya de Gbɔgbɔ la nti la, womatsɔe ake o. 32 Eye ne amea de agblo nya de amegbetɔvi la nti la, woatsɔe akee, ke amesi ke agblo nya de Gbɔgbɔ kɔkɔe la nti la, womatsɔe akee le xexe sia alo esi lavɔ va la me o.^f 33 Alo mido ati nyui la, eye efe kutsetse lanyo; alo mido ati manyo-manyo la, eye efe kutsetse la manyo o; elabena ati fe tsetse wotsɔna dzea sii.^g 34 Dawo fe dzidzimewo! Aleke lawo mi, amesiwo vɔdi la, miate nu agblo nya nyuiwo mahā? Elabena nya, si ke wu dzi la, eya nu gblona.ⁱ 35 Ame nyui la dea nu nyuiwo do go tsoa nunyuidzraɖofe la, eye ame vɔdi la dea nu vɔdiwo do go tsoa nuvɔdidzraɖofe la.^k 36 Eye mele egblom na mi bena: Nya dzodzro sia nya dzodzro, si amegbetɔwo lagblo la, woabu akonta le eguti le ɔɔ-nudrɔgbenkeke la dzi.^l 37 Elabena wò nya-wo woatsɔ atso afia na wò, eye wò nyawo woatsɔ abu fo wò.

38 Tete agbalɛfiawo kple farisitowo dome toa dewo do enu gblo bena: ɔNufiala, miedi be, miakpo dzeɔi tso gbɔwò. 39 Eye wòxo edzi gblo na wo bena: Dzidzime vɔdi wachasi le dzeɔi biam, eye womele dzeɔi na gee o, negbe nyagbloɖila Yona fe dzeɔi la ko.^r 40 elabena abe alesi Yona no jumelãsu fe do me xo nkeke etɔ kple zā hā etɔ la, nenema ke amegbetɔvi la ano anyigba fe tu me nkeke etɔ kple zā hā etɔ.^s 41 Ninuwe-nutsuwo atsi tre le ɔɔ-nudadrɔ la me kple nenem dzidzime sia, eye woabu fɔe; ela-

^a Yes. 40, 24.

^b Yoh. 5, 18.

^d Mar. 9, 40.

^e 9, 30; 16, 20; Yoh. 42, 1-4; Da. 3, 13; Yes. 11, 2; 61, 1.

^f Lu. 12, 10; Heb. 6, 4-8; 10, 26; Yoh. 1, 5, 16.

^g 7, 17; Lu. 6, 48.

^h 11, 29; Ezra 34, 18.

ⁱ 3, 7.

^k Lu. 6, 45; 15, 19.

^l Ef. 4, 29.

^m 9, 34.

^o 16, 1.

^p 9, 4.

^q 16, 4.

^r Yoh. 2, 1.

bena wotrɔ le wofe dzi me le Yona fe gbeɖadeɖe la nu; eye kpɔ ɖa, amesi wu Yona la, le afii!^a 42 Dziehe-fianyɔnu la atsi tre le ɔɔnudɔdrɔ la me kple nenem dzi-dzime sia, eye wɔabu fɔe;^b elabena etso keke anyigba sefe ke va Salomo fe nunya se ge; eye kpɔ ɖa, amesi wu Salomo la, le afii! 43 Ke esi gbɔgbɔ bliba la do go tso ame la me la, eyi ɖato fufufewo le dzudzɔ dim, eye mekpɔe o. 44 Tete wɔgbɔ bena: Magbugbɔ ayi ɖe nye afe, si me metso va la me; eye esi wɔva la, ekpɔe wɔle fufu, wokplɔ eme, eye woɖo atsyɔ nɛ. 45 Tete la wɔta edzi heyi ɖatsɔ gbɔgbɔ bubu adadre, siwo vɔɖi wu ye ɔtu la, hekpe ɖe eɖokui ɔti, eye esi woyi ɖe eme la, wonɔ afima; eye nenem me sia fe anyinɔnɔ megbeto va vɔɖi wu gbɔta; nenema ke wɔnɔ na nenem dzidzime vɔɖi sia hã.

Yesu fia aai amesiwo nye efe fometo vavãwo.

46 Ke esi wɔgale nu fom na amehawo la, kpɔ ɖa, dadaa kple nɔviawo le tsitre le xexe le didim be, yewoafɔ nu kpakplii. 47 Eye amea ɖe va gbɔ nɛ bena: Kpɔ ɖa, dawɔ kple nɔviwɔwo le tsitre le xexe le didim be, yewoafɔ nu kpli wɔ. 48 Ke edo ɔu gbɔ na amesi gblɔe nɛ la, bena: Amekae nye danye, eye amekawo nye nɔvinyewo mahã? 49 Eye wɔdo efe abɔ ɖe efe nusrɔlawo dzi gbɔ bena: Kpɔ danye kple nɔvinyewo ɖa! 50 Elabena amesi ke le Fofonye, si le dzifowo, fe lɔlɔnu wɔm la, eyae nye nɔvinyegutsu, enye nɔvinyenyɔnu, ganye danye hã.^k

Lododo adreawo le dzifofiaɖufe la ɔti.

13. Gbemagbe ke Yesu do go tso afe la me yi ɖabɔɔ na anyi ɖe fua nu. 2 Eye ameha gedewo fo fu ɖe egu ale bena, wɔyi ɖe ɔu me ɖabɔɔ nɔ anyi, eye ameha blibo la katã le tsitre ɖe fua nu. 3 Eye wɔgbɔ nya gedewo na wo le lododowo me bena: Kpɔ ɖa, nukuwula do go yi nuku wu ge; 4 eye esi wɔle ewum la, ɖewo ge ɖe mɔ to, eye dzifoxeviwo va mii; 5 ke bubuwo ge ɖe kpenyigba dzi, afisi womekpɔ anyi gede le o; eye wodo nu ɖa

^a Yo. 3, 5.

^b Fla. 1. 10, 1.

^d Yoh. 6, 37, 44, 65.

^e 25, 29; Lu. 8, 18.

^f Pet. II. 2, 20.

^g kp. 46-50 kpɔ Mar. 3, 31-35; Lu. 8, 19-21.

^h Yes. 6, 9; Yoh. 12, 40; Da. 28, 26.

ⁱ Ro. 11, 8.

^k 7, 21; Yoh. 6, 40; Lu. 11, 27, 28.

^l kp. 1-23 kpɔ Mar. 4, 1-20; Lu. 8, 4-15.

ⁿ Pet. I. 1, 10, 12.

enumake, elabena womekpɔ anyi sɔ gbɔ o; 6 ke esi ye dze la, ɔɖokutsu ɖu wo, eye esi ke meli na wo o ɔti la, woyrɔ. 7 Bubuwo ge ɖe ɔuwo me, eye ɔuwo mie vu tsyɔ wo dzi. 8 Ke bubuwo ge ɖe anyigba nyui la dzi, eye wotse, ɖewo alafa, ɖewo blaade, ɖewo blaetɔ. 9 Amesi to senu li nɛ la, nesee.

10 Tete nusrɔlawo va egbɔ gbɔ nɛ bena: Nukaɔti nɛle nu fom na wo le lododowo me? 11 Eye wɔxɔ edzi gbɔ na wo bena: Elabena miawo la, wona mi bena, mianya dzifofiaɖufe la fe nu yaɔlawo, ke woawo la, womena wo o.^d 12 Elabena 'amesi ke nu le esi la, eya woana nui, eye wɔagbã go nɛ; ke amesi ke nu mele esi o la, nusi ke le esi la, woaxɔ eya hã le esi. 13 Eyata mele nu fom na wo le lododowo me ɖo, elabena wole nu kpɔm, eye womekpɔa nu o; wole nu sem, eye womesea nu ahayi egome se ge o. 14 Eye woawu Yesaya fe nya-gblɔɖi, si wɔgbɔ le wo ɔti la nu bena: „Miasa nu kple to, eye miele egome se ge gbede o; mia-kpɔ nu kple ɔku, eye miele si dze gee gbede o; 15 elabena dukɔ sia fe dzi ku atri, eye wofe towo sɛ, eye womiã wofe ɔkuwo, bena woagakpɔ nu kple ɔkuwo o, eye woagase nu kple towo o, eye woagase nu gome kple dzi, ne wotrɔ, eye mada gbɛ le wo ɔu o.“ⁱ 16 Ke woaya miafe ɔkuwo, elabena wokpɔa nu, kple miafe towo hã, elabena wosea nu. 17 Vavã mele egblɔm na mi bena: Nyagblɔlawo kple ame dzɔdzɔe gedewo di be, yewoakpɔ nusiwo kpɔm miele, eye womekpɔe o; eye be, yewoase nusiwo sem miele la, eye womesee o.“ⁿ 18 Miawo la, azɔ miɖo to lododo la le nukuwula ɔti. 19 Amesiame, si le fiaɖufe la ɔtinya sem, eye mesea egome o la, vɔɖito la lava aha nusi wowu ɖe efe dzi me. Esia enye amesi gbɔ wowui ɖe mɔto le la. 20 Ke nusi wowu ɖe kpenyigba dzi la, eya nye amesi, ne ese nyaa la, exɔnɛ enumake kple dzidzo; 21 ke esi ke meli nɛ o ɔti la, enɔa anyi ɔee ko, eye ne fukpekpe kple yometiti le nya

la n̄uti va la, enumake woḍia enu. 22 Ke nusi wowu de n̄uwo me la, eya nye amesi le nya la sem, eye tete xexeame fe agbagbadzedze kple kesin̄onuwo fe beble vu t̄s̄ȳo nya la dzi, eye w̄otsi matsematse la. 23 Ke nusi wowu de anyigba nyui la dzi la, eya nye amesi le nya la sem, eye w̄osea eḡome, amesi t̄sena, dewo alafa, dewo blaade, dewo blaet̄5 la.

24 Lo bubu w̄ogado na wo b̄ena: Dzifofiadufe la ḍi amesi le nuku nyui wum de efe ab̄o me; 25 eye esi amewo ḍo al̄5 la, efe fut̄o la va wu gbe wuw̄lui de lua domee, eye w̄oḍzo. 26 Ke esi lu la t̄si, eye w̄otse ku la, gbe wuw̄luiawo h̄a do. 27 Eye afeato fe ḍolawo va eḡb̄o ḡb̄o ns̄ b̄ena: Afeto, alo de menye nuku nyui n̄ewu de w̄o ab̄o me oa? Afika gbe wuw̄lui la t̄so? 28 Eya ḡb̄o na wo b̄ena: Fut̄o lae w̄o esia. ḍolawo ḡb̄o ns̄ b̄ena: Ekema el̄5 be, miaȳi adagae mah̄a? 29 Ke eya ḡb̄o b̄ena: O, ne miele gbe wuw̄luiawo gam la, miava aholuawo h̄a akpe de wo n̄uti mah̄i! 30 Mina wo kpakple eve la kat̄a natsi vasede nuḅeȳi, eye ne nuḅeȳia ḍo la, magb̄o na nuḅelawo b̄ena: Mifo gbe wuw̄luiawo nu fu gb̄a, eye mibla wo tatata, b̄ena woato ḍzo wo; ke lu la, mifo eya nu fu de nye ava la me.

31 'Lo bubu w̄ogado na wo b̄ena: Dzifofiadufe la ḍi logoku, si amea de t̄so f̄a de efe ab̄o me; 32 ewo w̄onye eyae nye sueto le atikuwo kat̄a dome hafi; gake ne etsi ko la, ezua at̄i, eye w̄ofoa abom̄etiwo kat̄a ta; ale b̄ena dzifoxeyiwo va w̄o at̄o de eme.

33 Lo bubu w̄ogado na wo b̄ena: Dzifofiadufe la ḍi am̄owo ba-v̄a, si nȳonua de t̄so de am̄owo dzidzenu et̄5 me, halase esime w̄ov̄a keḅkeḅ.^b

34 Nenem ^knusiawo kat̄a Yesu ḡb̄o na amehawo le lododowo me, eye ne menye to lododowo me o la, megb̄o nya deke na wo o; 35 b̄ena woawu nya, si woḡb̄o ḍi "to nyagb̄oḍdila dzi la nu b̄ena: „Make nye nu kple lododowo; eye made nu yaḅla, siwo woḅla t̄so keke xexeame je ḡo-medoḍoanyi me ke la afia.

^a Kor. I. 3, 9;
Yoh. I. 3, 8.

^b kp. 50.

^d Fil 3, 7.

^e kp. 31-32 kp̄o
Mar. 4, 30—37;
Lu. 13, 18, 19.

^f Lod. 8, 11.

^g 22, 10.

^h Lu. 13, 20, 21.

ⁱ kp. 41.

^k Mar. 4, 33, 34.

^l 8, 12; 22, 13;
24, 51; 25, 30.

^m Ps. 78, 2.

36 Tete esi Yesu de asi le amehawo n̄u la, eva afe me. Eye efe nusr̄olawo va eḡb̄o ḡb̄o b̄ena: De ab̄o me gbe wuw̄luiawo fe lododoa ḡome na mi. 37 Eye w̄oḍo enu na wo b̄ena: Amesi le nuku nyuia wum la, eya nye amegbet̄ovi la; 38 ke ab̄o la enye xexe la me; eye "nuku nyui la enye fiadufe la fe viwo; ke gbe wuw̄luiawo nye v̄oḍito la fe viwo; 39 eye fut̄o, si le wo wum la, enye Abosam, eye nuḅeȳi la enye xexeame fe nuwuwu, ke nuḅelawo nye mawudolawo. 40 Azo la sigbe alesi wofoa gbe wuw̄luiwo nu fu, eye wots̄a ḍzo wo la, nenema ke w̄oan̄o le xexeame fe nuwuwu. 41 Amegbet̄ovi la laḍo efe ḍolawo ḍa, eye woaf̄o amenuḍianuwo kat̄a kple amesiwo le nu madz̄omadz̄o w̄om la, nu fu t̄so efe fiadufe la me, 42 eye woato wo afu gbe de dzokpo la me; afima avifafa kple aduklidudu lano.^b 43 Tete ame dz̄oḍz̄oewo lakl̄e abe ye ene le wo Fof̄o fe fiadufe la me. Amesi to senu li ns̄ la, nesee.

44 Dzifofiadufe la ḍi kesin̄onu, si woḅla de ab̄o me, esi amea de kp̄o, eye w̄ots̄e ḅla; eye le dzidzo, si w̄okp̄o le enuti ta la, 'eyi ḍats̄o nusiwo kat̄a le esi la dzra, eye w̄ofle nenem ab̄o ma.

45 Dzifofiadufe la gaḍi asitsala, si le dzonu nyuiwo dim; 46 eye esi w̄okp̄o dzonu deka, si fe asi s̄e n̄uto la, eyi ḍats̄o nusiwo kat̄a le esi la dzra, eye w̄oflee.^f

47 Dzifofiadufe la gaḍi ḍo, si woḍi de fu me, eye w̄oḍe l̄a f̄omevi gedewo;^g 48 eye esi w̄oḅo f̄u la, wohee va gota, eye wob̄oḅo n̄o anyi fo nyuiawo nu fu de nuwo me, ke wots̄o vloawo fu gbe. 49 Nenema ke w̄oan̄o le xexeame fe nuwuwu; mawudolawo laḍo go. eye 'woam̄a ame v̄oḍiwo t̄so ame dz̄oḍz̄oewo ḡb̄o: 50 eye woato wo afu gbe de dzokpo la me: afima avifafa kple aduklidudu lano.^l

51 Yesu ḡb̄o na wo b̄ena: De miese nusiawo kat̄a ḡomea? Woḡb̄o ns̄ b̄ena: E. 52 Eye w̄oḡb̄o na wo b̄ena: Eyakeḅuti agbal̄efiala sia agbal̄efiala. si wowo nusr̄olae na dzifofiadufe la la. edi afeto, si dea nu yeyewo kple nu

xoxowo de go tsoa efe nudzra-
dofe la me.

Vlododo Yesu le fofoa fe du me.

53 ^aEye wòva ve me, esi Yesu wu lododo siawo nu la, edzo le afima. 54 Eye esi wòva fofowò de la, efia nu wo le wofe fufofe, ale bena kuvia do wo wogblò bena: Afika amesia kpo nenem nu-nya kple nusèawo tsoe mahā? 55 Nenem me sia la menye atikpala fe vie o de? Alo menye de woyoa dadaa be: Maria, eye nɔvianɔtsuwo be: Yakobo, Yosef, Simon kple Yuda oa? 56 Eye nɔvianɔnuwo la menye wokatae le mia dome o de? Afika g5 amesia kpo nenem nusiawo katā tsoe mahā? Eye efe nu dia nu na wo. 57 Ke Yesu gblò na wo bena: Womedoa kpo nyagblòdila bubu o, negbe le ye nɔto fofowò de kple ye nɔto fe me ko. Eye mewo nusèdò gedewo le afima o, le wofe dzimaxose nɔti.^g

Tatsotso le Yohanes nu

14 ^aLe yemaɔi me la dziɔdula Herodes se Yesu nka. 2 Eye wògblò na efe dɔlawo bena: Yobanes mawutsidetanamela la enye esi; eyae tsi tre tso ame kukuwo dome; eyaɔti nusèwo le dɔ wɔm le eme alea.^k 3 Elabena esi Herodes lé Yobanes la, eblae hede gaxo me le Herodia, si nye nɔvia Filipò sr5 la nɔti. 4 Elabena Yobanes gblò nɛ bena: "Womedo ma na wò be, naɔee o. 5 Eye wòle didim be, yeawui; gake ev5 ameha la, elabena wobua eyama abe nyagblòdila ene. 6 Ke esi wodu Herodes fe dzigbe la, Herodia fe vinyonuvi la va du ye le wo titina, eye wòdze Herodes nɔ. 7 Eyata wòka atam do gugbe ne be, nusianu, si ke wòabia la, yeanae. 8 Ke eya la, esi dadaa gblòe di ne là, egblò bena: Tso Yohanes mawutsidetanamela la fe ta de agba me nam le afii! 9 Eye wòve fia la, gake le atam, si wòka, kple amesiwo nɔ kpl3a nɔ kpl1 nɔti la, ede se be, woatsɔe nɛ, 10 eye wòdɔ be, woayi aɔatso Yobanes fe ta le enu le gaxo me. 11 Eye wotsɔ efe ta de agba me vs, eye wotsɔe na nyonuvia, eye wòtsɔe yi na dadaa. 12 Ke efe nusr5-

lawo va kɔ efe kukua yi dadi, eye woyi daka eta na Yesu.

Yesu nyi ame 8000.

13 ^bKe esi Yesu see la, edo ou dzo le afima, eye wòfo asa yi de gbedzi. Eye esi amehawo see la, woto afɔ tso duawo me va dze eyome. 14 Eye esi Yesu do go, eye wòkpo ame gedɛ la, ^cefe dɔme tra de wo nɔ, eye wòda gbe le wofe dɔlɛlawo nɔ. 15 Eye esi fiɛsi do la, efe nusrɔlawo va egbo gblò bena: Afisia gbedzie, eye yeyiɔi la va yi xoxo; de asi le amehawo nɔ azɔ, ne woayi de kɔfeawo me aɔafle nududu na wo doku. 16 Ke eya gblò na wo bena: Mehiā bena, woayi o; mia-wo mina nu wo woadu! 17 Eye wogblò nɛ bena: Naneke mele mia si le afisia o, negbe abolo at5 kple tɔmelā eve ko. 18 Eye wòbe: Mitsɔ wo ve nam! 19 Eye wòdɔ bena, amehawo nabɔɔ nɔ gbea dzi; eye esi wòtsɔ abolo at5 la kple là eveawo la, ekpo dzifo, eye wòyra de wo dzi, eye esi wòne wo me la, etsɔ wo na efe nusrɔlawo, eye nusrɔlawo tso wo na amehaawo. 20 Eye wo katā wodu nu, eye wodi fo, eye wofɔ kake, siwo suso la, de kevi wuivee me fũ. 21 Ke amesiwo du nua la, woanɔ nɔtsu akpe at5, nyonuwo kple deviwo mele eme o.

Yesu zo fu dzi, eye wòde Petro, si le to yim ia.

22 ^dEye Yesu joe de nusrɔlawo nu enumake bena, woado ou adze ye nɔgo ayi go keme dzi, vasede esime yeade asi le amehawo nɔ. 23 Eye esi wòde asi le amehawo nɔ va la, eya deka yi to la dzi be, yeado gbe da. Eye esi zā do la, eya deka tsi afima.^f 24 Ke ou la do fu titina xoxo, eye futso-tsoewo le enyamam, elabena ya fo le ou la kpem. 25 Ke le zā fe nudzɔyi enelia me la Yesu le fu dzi zɔm gbɔna wo gbɔ. 26 Ke esi nusrɔlawo kpɔe wòle fu dzi zɔm gbɔna la, dzika tso wo fo, eye wogblò bena: "Dolie! Eye wodo wɔvɔyli. 27 Enumake Yesu fo nu na wo gblò bena: Miafe dzi nedze me, nye enye esi; migav5 o bee! 28 Eye Petro kɔ edzi gblò nɛ bena: Afeto, nenye wòe la, na bena, mazo tsia dzi ava gbɔwò. 29 Tete wògblò bena: Va!

^a kp. 53-58 kpo
Mar. 6, 1-6;
Lu. 4, 15-30.
^b kp. 13-21 kpo
Mar. 6, 31-44;
Lu. 9, 10-17;
Yoh. 8, 1-13.

^c 9, 36; 15, 32.

^e 2, 23.

^f 12, 46.

^g Yoh. 4, 44; 6, 42.

^h kp. 1-12 kpo
Mar. 6, 14, 17,
v. 30; Lu. 3, 19,
20; 7, 9-13.

ⁱ 15, 35.

^k 18, 14.

^l kp. 22-36 kpo
Mar. 6, 45-56;
Yoh. 6, 15-21.
^m Mo. III. 18, 16.

ⁿ 21, 26.

^o Lu. 6, 12.

^p Lu. 24, 37.

Eye esi Petro di le oua me la, ezɔ tsia dzi va Yesu gbo. 30 Gake esi wòkpɔ ya le fofom la, evɔ, eye esi wòde asi toyiyi me la, edo yli gblɔ bena: Afetɔ, dem! 31 Eye Yesu do abɔ ɔa enumake, eye wòlɛe hegblo nɛ bena: Wò xɔse-veeta, nukaɣuti nèke di mahã? 32 Eye esi wòde ɔe oua me la, ya la dzudzɔ. 33 Ke amesiwo le oua me la, dze klo nɛ gblɔ bena: Mawuvi nɛnye vavã.

Yesu da gbe le dalɛlawo ɣu.

34 Eye esi wotso fua la, wodo Genezaret-nyigba la dzi. 35 Eye esi afimatɔwo dze sii la, wodo du de afimanutoawo katã me godoo, eye wotso dalɛlawo katã va egbo; 36 eye wova ɔe kuku nɛ bena, yewoade asi befe awuto ko ɣuti; eye ame gedɛ alesi nu de asi eɣu la, fe lãme sɛ.

Farisitowo kple agbalɛfiawo va Yesu gbo le nusrɔlawo fe asimaklomaklo ɣuti.

15. Tete agbalɛfiawo kple farisitowo tso Yerusalem va Yesu gbo gblɔ bena: 2 Nukaɣuti wò nusrɔlawo daa blematɔwo je kɔawo dzi mahã? Elabena womekloa asi hafi dua abolo o. 3 Ke exɔ edzi gblɔ na wo bena: Nukaɣuti miawo hã miedaa Mawu fe se la dzi le miafe kɔawo ɣuti mahã? 4 Elabena Mawu de se bena: Bu fofowò kple dawò! Eye amesi ke gblɔa nya vɔ de fofoa alo dadaa ɣuti la, ku ke wòaku. 5 Ke miawo la miegblo bena: Amesi ke lagblo na fofoa alo dadaa bena: Nusi ke nate ɣu akpɔ tso gbonye la, nanye nunana na Mawu la, eya magabu fofoa alo dadaa o! 6 Eye miegabua Mawu fe se la o le miafe kɔa ɣuti. 7 Alakpatɔwo! Yesaya gblɛe di nyuie le mia ɣuti bena: 8 „Duko sia le buyem kple nuyiwo; gake wofe dzi te ɔa xaa tso gbonye. 9 Eye dzodzro wole subayem hele nufiafia, siwo nye amewo fe sededewo la fiam.“

10 Eye wòyɔ ameha la va egbo gblɔ na wo bena: Midɔ to, eye miase nu gɔme. 11 Menye nusi ke „yia nu me la, gblɛa kɔ ɔo na ame o; ke nusi ke doa go tsoa nu me la, eya koe gblɛa kɔ ɔo na ame. 12 Tete nusrɔlawo va

egbo gblɔ nɛ bena: Enyae bena, esi farisitowo se nyaa la, edja wo nu mahã? 13 Eye wòxɔ edzi gblɔ bena: Ati sia ati, si Fofonye, si le dzifo la, medo o la, woahoe. 14 Mide asi le wo ɣu! Mɔfiaa ɣkuagbãtɔwo wonye na ɣkuagbãtɔwo. Ke ne ɣkuagbãtɔ le mɔ fiam ɣkuagbãtɔ la, wo kpakple eve la katã woayi aɔadze do me. 15 Eye Petro xɔ edzi gblɔ nɛ bena: Ɖe lo sia gɔme na mí. 16 Eye wògblo bena: Alo miawo hã ame masenugomewo mieganye mahã? 17 Alo miedze sii kpɔ bena, nusianu, si yia nu me la, eyina ɔe ɔo me, eye wotsonɛ fua gbe ɔe kpɔxa o mahã? 18 Ke nusiwo doa go tsoa nu me la, woawo doa go tso dzi me, eye nenem nu mawo foa di ame. 19 Elabena dɔzi mee nu vɔɔi susuwo, amewuwuwo, ahasiwɔwɔwo, matrewɔwɔwo, fififiwo, avatsodasedidiwo kple dipudodowo doa go tsona. 20 Woawoe nye nusiwo foa di ame; ke ne wodu nu asi maklo maklo la, eya mefoa di ame o.

Kanaan-nyɔnu la.

21 Eye esi Yesu do go tso afima la, eva Tiro- kple Sidon-nutoawo me. 22 Eye kpɔ ɔa, Kanaan-nyɔnu ɔe do go tso afima nutoawo me, eye wodo yli gblɔ bena: Afetɔ, Dawid vi la, kpɔ ye nublani! Vinyenyɔnuvi le fu kpem ɣɔdzitɔe tso gbɔgbɔ vɔ si me. 23 Ke medo nyaa deke ɣu nɛ o. Eye esi efe nusrɔlawo va egbo la, wode kuku nɛ gblɔ bena: Do mɔe, ne wòayi; elabena ele yli dom le mia yome. 24 Ke eya ɔo eɣu gblɔ bena: Womedɔm o, ne gbe ɔe Israel-fe me ialɛ bubuwo gblɔ ko. 25 Ke nyɔnu va dze klo nɛ gblɔ bena: Afetɔ, xɔ nam! 26 Eye wòdo eɣu gblɔ bena: Womedɔ mɔ bena, woatsɔ deviwo fe abolo afu gbe na avuviwo o. 27 Ke eya gblɔ bena: Yoo, Afetɔ! Gake avuviwo hã qua abolo wuwlu, siwo duduna tsoa wofe afetɔ fe kplɔ dzi. 28 Tete Yesu xɔ edzi gblɔ nɛ bena: O, nyɔnu, wò xɔse la lolo! Neva me na wò, abe alesi nɛdi ene. Eye efe nyɔnuvi la fe lãme sɛ le nenem gafɔfo ma dzi.

c 23, 16; Lu. 6, 29; Ro. 2, 13.

b 9, 21; Lu. 8, 19.

d Yak. 1, 14; Gal. 5, 17; Mo. 1, 6, 8; 8, 21.

e kp. 1-20 kpo Mar. 7, 1-23.

f kp. 21-29 kpo Mar. 7, 21-30.

g Mo. II. 20, 12.

h Lod. 28, 24.

i 10, 6.

k Yes. 29, 13.

l 8, 10, 13.

m Ro. 14, 14.

Yesu yo do dólélawo.

29 Eye Yesu dzo le afima te yi ngó va Galilea-fua nu; eye wólia to la hebóbo nò anyi de afima. 30 Eye ameha gedewo va egbo; eye wokpló tekunówo, nkuagbátówo, adétututówo, ame glómówo kple dóléla bubu fomevi gedewo de asi ve, eye wotsó wo da de efe afó nu; eye wóda gbe le wo nu.^a 31 Esi ameha la kpo bena, adétututówo le nu fom, ame glómówo le dzadzóm, tekunówo le azóli zóm, eye nkuagbátówo le nu kpóm la, wofe mo wo yaa, eye wokafu Israel fe Mawu la.

32 "Ke Yesu yo efe nusrólawo fo ju de egbo gbló bena: "Nye dome tró de ameha la nuti; elabena egbe enye nkeke etóagbe wole nütinye, eye naneke mele wo sí woádu o; ke nyemeló bena, mado mó wo dome yeyi o, de-wóhí afetró latsó wo le mó dzi.^b 33 Eye nusrólawo gbló nò bena: Afika miakpo abolo gedé alea gbege atsoe le gbe sia dzi, bena ameha gá sia nádu adjí fo mahá? 34 Eye Yesu gbló na wo bena: Abolo nenie le mia sii? Eye wogbló bena: Wo ame adre kple lávi óeae dèwo. 35 Eye wòdo bena, ameha la nabóbo nò anyigba; 36 eye wòtsó abolo adre la kple láwo, eye esi wóda akpe de wo dzi la, ege wo mé hetsó na nusrólawo, eye nusrólawo tsó wo na ameha la. 37 Eye wo katá wodu nu, eye wodí fo, eye wóló abolo kake, siwo susó la, de kevi adre me fú. 38 Eye amesiwo dú nua la, wole nütusu akpe ene, nyunuwo kple dèwiwo mele me o. 39 Eye esi wòdo mó amehawo la, edo vu va Magdala-nutoawo me.

Yesu fo nu le farisitawo fe dzesibiabia kple wofe amowo óavá nuti

16. Eye farisitawo kple zadukítawo va egbo, eye wole etem kpo biaé bena, wóafia dzesi yewo tso dzifo. 2 Ke exó edzi gbló na wo bena: Fiési la miegblóna bena: Xexeme le kóko ge; elabena dzifo biá.^c 3 Eye ndi la miegblóna bena: Egbe la tsí le dzadza ge; elabena dzifo biá, eye wòxe lití. Alakpatowo, miedzea sí dzifo fe nónome, aleke wó miáte

nu adze sí yeyiwiwo fe dzesiwo o mahá? 4 Dzidzime vódi wá-hasi le dzesi biam, eye womele dzesi na gee o, negbe Yona fe dzesi la ko. Tete wóglblé wo dí hedzo.

5 Eye nusrólawo va go keme dzi, eye wonló abolotsótsódeasi be. 6 Ke Yesu gbló na wo bena: Mikpo nyuie, eye milé be na mia dokuí le farisitawo kple zadukítawo fe amowo óavá la nuti.^b 7 Eye woawo ke dí le wo nòewo dome gbló bena, le esi yewometsó abolo de asi o la nütie. 8 Ke esi Yesu nya eme la, egbló bena: Nuka miele dí kem le mia nòewo dome be, mietsó abolo de asi o mahá? Mi xóseveetówo! 9 Alo de miedze sí nu kpo óa?^d Eye miedó nku ame akpe ató la fe abolo ató dzi kple kevi alesi nu mieló o mahá? 10 Alo ame akpe ene la fe abolo adre dzi kple kevi alesi nu mieló o mahá? 11 Aleke wó miedze sí kpo bena, menye abolo nuti mefo nu le na mi o bena: Mikpo mia dokuí dzi nyuie le farisitawo kple zadukítawo fe amowo óavá la nuti o mahá? 12 Tete wodze sii bena, menye de wóglbló bena, yewoakpo yewo dokuí dzi nyuie le farisitawo kple zadukítawo fe amowo óavá la nuti o, negbe le farisitawo kple zadukítawo fe nufiafia la nuti bop.

Petro vu Yesu me.

13 Eye esi Yesu va Kaisarea Filipi-nutoawo me la, ebia efe nusrólawo bena: Ameka amewo gblóna bena, Amegbetóvi la nye mahá?^e 14 Eye woawo gbló bena: Dèwo bena, Yohanes mawutsidetanamelae, ke bubuwo bena, Elia ye, eye amea dèwo há gbló bena, Yeremya, alo nyagbló dílawo dometsó dèkae. 15 Egbló na wo bena: Ke miawo la, amekae miegblóna bena, menye mahá? 16 Eye Simon Petro xó edzi gbló bena: "Wóe nye Kristo, Mawu gbagbe la fe vi! 17 Ke Yesu do egu gbló nò bena: Woayra wò, Simon, Bar-Yona! Elabena nutilá kple yo mede esia fia wò o, negbe Fofonye, sí le dzífwó la ko.^f 18 Eye nye há mele egblóm na wò bena: Wóe nye Petro, eye

^a 11. 5.

^b Lu. 12. 1; Gal. 5. 9; Kor. I. 5. 7. 8.

^d kp. 32-33 kpo Mar. 8. 1-10.

^e 14. 15.

^f 6. 31.

^g 14. 19.

^h 15. 36.

ⁱ kp. 13-20 kpo Mar. 8. 27-30; Lu. 9. 18-21.

^k 14. 2; 26. 64.

^l kp. 1-12 kpo Mar. 8. 11-21.

^m Yoh. 1. 49. 50.

ⁿ Lu. 12. 54; ta 11. 4; 12. 39.

^o Yoh. 1. 42; Kor. I. 2. 10; 1. 18. 22.

nenem kpe gbadza sia dzi matu ye ha la do, eye tsiēfe fe agbowo hā mele edzi du ge o. 19 Matsō dzifofiaɖufe fe safuiawo ana wò, eye nusi ke nabra le anyigba dzi la, ano babra le dzifowo, eye nusi ke natu le anyigba dzi la, ano tutu le dzifowo.^d 20 Tete wòde se na nusrōlawo bena, woa-gagblae na amea deke bena, yee nye Kristo la o.

Yesu gblɔ efe fukpeke ɖi zi gbato, eye wòfo nu le eyomedzedze guti.

21 Tso ekema dzi la Yesu de asi efe nusrōlawo fiafia me, alesi wòle ne godoo bena, wòayi Yerusalem, eye wòakpe fu gede atso amegāwo kple nunlagāwo kpa-kple agbalēfialawo si me, eye woawui, eye le ŋekeke etōagbe woafae de tsitre.^f 22 Eye Petro de kpae, eye wòde asi nyagbe-gbe me ne gblɔ bena: Mawu nehesia da xaa tso gbawò, Afetɔ; esia nagava dziwò gbede o! 23 Ke etɔ gblɔ na Petro bena: Te da yi megbenye, Satana! Nudiaɖia nēnye nam, elabena menye Mawu tɔ nesusu o, negbe nusi nye amegbetɔwo tɔ ko. 24 Tete Yesu gblɔ na efe nusrōlawo bena: Ne amea de lɔ bena, yeano yonyenie la, negbe nu le eya ɖuto dokui gbo, ne wòatsɔ efe atisoga la, eye wòadze yonyeme.^k 25 Elabena amesi ke be, yeade yefe agbe la, atrɔe; ke amesi ke atrɔ efe agbe le tanye la, akpae.^l 26 Elabena vide ka wòanyi na ame, ne nexeme blibo la katā zu etɔ, ke wòabu efe luɔ mahā? Alo nuka amegbetɔ atso ana agaxo efe luɔ mahā?^o 27 Elabena Amegbetɔvi la le vava ge le Fofoa fe ŋutikakae la me kple efe dolawo; eye ekema ado etefe na amesiame le efe nuwɔwɔwo nu. 28 Vavā mele eglɔm na mi bena, amea dewo le amesiwo le tsi tre de afisia la dome, siwo mele ku dɔ ge akpɔ o, vasede esime woa-kpɔ Amegbetɔvi la le efe fiadufe la me gbɔna.

Yesu tɔ efe nonome le toa dzi.

17 Le ŋekeke ade megbe la . Yesu tɔ Petro kple Yakobo kple novia Yohanes kpe de edokui ŋuti, eye wòkplɔ wo yi to

^a 26, 37; Pet. II. 1, 16, 17.

^b Mo. II. 34, 29; ta 28, 3.

^d Yes. 22, 22; ta 18, 18; Yoh. 20, 23.

^e kp. 21-28 kpo Mar. 8, 21-9, 1; Lu. 9, 22-27.

^f 3, 17.

^g 17, 22; 20, 18; Yoh. 10, 18.

^h 16, 20.

ⁱ Yoh. I, 21; Mal. 3, 1; Fin. II. 2, 11.

^k 10, 32.

^l Lu. 17, 33.

^m 14, 10; Yoh. 5, 33; ta 16, 21.

^o Ps. 49, 9.

^p 11, 10, 14.

^q 25, 34; Ro. 2, 6; Yoh. 9, 29.

^r kp. 14-21 kpo Mar. 9, 14-28; Lu. 9, 37-42.

^t kp. 1-13 kpo Mar. 9, 2-13; Lu. 9, 28-35.

kaɔka de dzi, woawo dede.^a 2 Eye efe nonome tɔ le wofe ŋku me, eye efe mo klē sigbe ye ene, eye efe awuwo fu tititi abe kekeli ene.^b 3 Eye kpɔ da, Mose kple Eliya wòde wo dokui fia wo hele dze dom kpilii. 4 Ke Petro do eɖu gblɔ na Yesu bena: Afetɔ, enyo na mi bena, mianɔ afisia. Ne èlò la, mawo agbadɔ etɔ de afisia; tawò deka, Mose tɔ deka, eye Eliya tɔ deka. 5 Esi wògale nufɔfo la dzi la, kpɔ da, alilikpo, si klē la, do wɔvɔli de wo dzi; eye kpɔ da, gbe tso alilikpo la me gblɔ bena: Amesia enye vinye, si nyemelɔa nu egbo o, si dzea ŋunye; mido to eyama! 6 Eye esi nusrōlawo see la, wotsɔ mo anyi, eye wovò ŋuto. 7 Eye Yesu va wo gbo, eye wòde asi wo ŋu gblɔ bena: Mitsi tre, eye migavò o! 8 Ke esi wowu mo dzi la, womekpɔ amea deke o, negbe Yesu deka ko.

9 Eye esi wole didim tso to la dzi la, Yesu de se na wo gblɔ bena: Migagblɔ nukpɔkpɔ la na amea deke o, halase esime Amegbetɔvi la afo tso ame kukuwo dome. 10 Eye nusrōlawo bia bena: Nukaŋuti gɔ agbalēfialawo gblɔ bena: Ele na Eliya be, wòava gbāgbgiagbā mahā? 11 Ke edo eɖu gblɔ bena: Ele me bena. Eliya nava gbāgbgiagbā, eye wòadɔ nuwo katā do. 12 Ke mele eglɔm na mi bena: Eliya va xoxo, eye womedete sii o: "ke boɔ wovò nusianu, si wolò la, de eɖu. Nema ke Amegbetɔvi la hā le fu kpe ge atso wo si mee. 13 Tete nusrōlawo dze sii bena, Yohanes mawutsidetanamela ŋutie wògblae le na wo.^r

Yesu da ebe le kpeɖutɔa de ŋu.

14 Eye esi wova ameha la gbo la, amea de va egbo, eye wòde klo ne 15 le gbogblɔm bena: Afetɔ, kpɔ nye ŋutsuvi fe nublannui! Elabena ele kpeɖui kum, eye wòle fu kpeɖ ŋɔdzitae; elabena enuenu la edzea dzo me, eye enuenu la edzea to me. 16 Eye mekplae va wò nusrōlawo gbo, eye womete ŋu da gbe le eɖu o. 17 Ke Yesu xɔ edzi gblɔ bena: O, dzidzime maxɔse kple dzidzime, si tro kpadikpadi; xekaxie

manɔ anyi kpɩ mi ase ɔ? Eye yekayie mado dzi ahe mi ase ɔ mahā? Mikplɔe va gbɔnye afii! 18 Eye Yesu wo de eta, eye gbɔgbɔ vɔ la do go tso eme, eye devɩ la fe lāme sɛ le nenem gafojo ma dzi. 19 Tete nusrɔlawo deɔe va Yesu gbɔ gbɔ bena: Nukaɣuti miawo miete nu nyāe do go o mahā? 20 Ke egblɔ na wo bena: Le miafe xɔse vee ɣutie; elabena vavā mele egblom na mi bena: Ne xɔse le mia si abe logoku ene la, miagblɔ na to sla bena: Te da tso afisla nayi afime, eye ate ayi, eye naneke mele miafe ɣutete wu ge o. 21 Ke esia ɣomevi la mele go do ge o, ne menye to gbədododa kple nutsitsido me o.

Yesu gbɔ efe fukpɔkpe di zi ewella.

22 /Ke esi wofo wo ɔkui nu fu le Galilea la, Yesu gbɔ na wo bena: Wole Amegbetovi la ge asi na amewo, h 23 eye woawui, eye le nkeke etɔagbe la wɔafa. Eye woxa nu ɣuto.

Mawuxo me nudzɔdo nana.

24 Esi wova Kapernaum la, amesiwo dzɔa ga la, va Petro gbɔ, eye wogbla bena: Alo miafe nyifala ya menaa mawuxo me nudzɔdo o mahā? 25 Eye wɔbena: Enana! Eye esi wova afe me la, Yesu tre ebiabia gbɔ bena: Simon, nuka nesusuna? Anyigba dzi fiawo la, ameka si woxa adzo alo nudzɔdo lena mahā? Le woadzrowo fe viwo si loo, alo le amedzrowo si mahā? 26 Egblɔ bena: Le amedzrowo si. Yesu gbɔ na bena: Ekema viwo le wo ɔkui si. 27 Ke ne miagadia wo nu o la, yi futa nada fu, eye lā, si ke naɔe gbā la, lée, eye ne éke efe nu la, akpɔ ga; eyae natsɔ ana wo de mia kpɩ wɔ ta.^f

Ameka fo ta le mawufiadufe la me? Le nudiaɔanana ɣuti.

18. Le gafojo ma dzi la nusrɔlawo va Yesu gbɔ gbɔ bena: Azo ameka fo ta le dzifofiadufe la me mahā? 2 Eye Yesu yɔ devɩ suea de va egbo, eye wɔtsɔe ɔo wo titina. 3 Eye wogbla bena: Vavā mele egblom na mi bena: Ne miɛtrɔ. eye miezu abe devɩwo ene o la, miele yiyi ge de dzifofiadufe la me akpɔ o.^g 4 Eya-

a 23, 12.

b 10, 40.

d 21, 21; Lu. 17, 6.
e Lu. 17, 1, 2;
Ro. 14, 13.

f kp. 22-23 kpo
Mar. 9, 31-32;
Lu. 9, 43-46.
g 5, 29, 30.
h 16, 21.

i Mo. II, 30, 13.
k Do. 12, 15;
Heb. 1, 14.

l 9, 13; Lu. 19, 10.
m kp. 12-14 kpo
Lu. 15, 4-7.

n Ezra 34, 11.

o 3, 15.
p Lu. 16, 22.

q Pet. II, 3, 9.
r kp. 1-9 kpo
Mar. 9, 33-37.
42-47; Lu. 9, 46-48.

s Lu. 17, 3; Mo. III, 19, 17; Gal. 6, 1; Yak. 8, 20.

t Mo. Y. 19, 15;
Kor. II, 13, 1;
Tim. I, 5, 19, 20;
y 19, 14; Kor. I, 14, 20.

ɣuti amesi ke bɔbɔ eɔkui de anyi abe nenem devɩ sia ene la, eyae fo ta le dzifofiadufe la me.^a 5 Eye amesi ke laxɔ nenem devɩ sia ɣagbe deka le nye nkaɔa dzi la, nyee woxa;^b 6 ke amesi ke laɔia nenem devɩ sue, siwo xɔa dzinye sena, dometo deka nu la, enyo ne bena, woatsɔ te atsi de ka ne, eye woatsɔe ada de fu fe goglofe, be wɔano tsi aku.^c 7 Baba na xexeame le nudiaɔia ɣuti: Elabena nudiaɔiawo lava tsā; ke baba na nenem me, si dzi nudiaɔia lato ava la. 8 Ke ne wɔ asi alo wɔ afo dia nuwɔ la, lāe da, eye natsɔe afu gbe le ɣutiwɔ; enyo na wɔ bena, nayi de agbe la me kple afɔkpo alo abɔkpo wu esi abɔ eve alo afo eve anɔ asiwɔ, eye woatsɔ wɔ afu gbe de dzo mavɔ la me.^d 9 Eye ne wɔ nku dia nuwɔ la, hoe le eme, eye natsɔe afu gbe le ɣutiwɔ; enyo na wɔ bena, nayi de agbe la me kple nku deka, wu esi nku eve nana asiwɔ, eye woatsɔ wɔ afu gbe de dzomavɔe la me.

10 Mikpɔ nyuie, ne miagado vlo nenem devɩ sue siawo dometo deka o; elabena mele egblom na mi bena: ^kWofe mawudɔla, siwo le dzifowo la, le Fofonye, si le dzifowo la, fe mo kpom daasi. 11 Elabena Amegbetovi la va be, wɔade nusiwo bu la.ⁱ 12 ⁿNuka miesusuna? Ne amea de kpo alɛ alafa, eye wo dometo deka bu la, de magblɛ blasieke vɔ asieke la de toawo dzi, eye wɔayi adadi esi bu la o mahā?^o 13 Eye ne eva me bena, eyi dakpɔe la, vavā mele egblom na mi bena, akpɔ dzidzo le eya ɣuti awu le blasieke vɔ asieke, siwo metra mo o la ɣu.^r 14 Nenema ke menye mia Fofɔ. si le dzifowo la, fe lɔlɔnu bena, nenem devɩ sue siawo dometo deka nusu o.^q

Dusɛ, si le nusrɔlawo si.

15 Ke ne noviwɔ wo nuwɔ de ɣutiwɔ la, yi daɔee fiaie le mia kple eya deka ko dome; ne eɔo to wɔ la, ekema eɔe noviwɔ.^s 16 Ke ne meɔo to wɔ o la, yi ɔatsɔ ame deka alo eve kpe de ɔkuiwɔ ɣu, ^tbena le ɔasedila eve alo etɔ nu la woado kpe nya sia nya dzi. 17 Ke ne meɔo to woado

wo hā o la, yi dagblɔe na hame la, eye ne meɔ to hame la hā o la, na ne wɔnɔ na wɔ abe trɔsubɔla kple nudzɔla ene. 18 Vavā mele egblɔm na mi bena: Nusianu, si ke miabla le anyigba dzi la, anɔ babla le dzifo, eye nusianu, si ke miatu le anyigba dzi la, anɔ tutu le dzifo.^d 19 Megale egblɔm na mi hā bena: Ne mia dome ame eve woawɔ deka le anyigba dzi le nusianu me, eye woade kuku la, ava ve me na wo tso Fofonye, si le dziwɔfo la gbo.^f 20 Elabena afisi ame eve alo ame etɔ wokpe ta ɔo le nye ŋkɔa dzi la, afima mele wo titina.

Lododo le fenyila ŋā la ŋu.

21 Tete Petro va egbo gblɔ bena: Afeto, zi nenie nɔvinye awɔ nuvɔ de ŋutinye, eye matsɔe akee mahā? Halase zi adre loo?^h 22 Yesu gblɔ ne bena: Nyemegblɔ na wɔ bena, vasede zi adre o, ke boŋ vasede zi adre tefɛ blaadre. 23 Eyaŋuti wotsɔ dzifofia dufe la ɔo flaa de, si le didim be, yeabu akonta kple efe dɔlawo la ŋu. 24 Ke esi wɔde asi ebubu mela, wokplɔ fenyila deka, si talento akpe ewo le eŋu la, va egbo. 25 Eye esi naneke mele esi wɔatsɔ axee o la, efe afeto la de se bena, woatsɔ eya kple srɔa kple viawo kple nusiwo katā le esi la afle, ne woatsɔ aɔo etefe.ⁿ 26 Tete dɔla ma dze klo fo koko ne gblɔ bena: Gbo dzi blewu, eye maɔ wo katā te fe na wɔ. 27 Eye afeto la kpo dɔla ma fe nublanui, eye wɔde asi le eŋu hetsɔ fe la kee. 28 Ke esi nenem dɔla ma do go la, ekpo efe hadɔtsɔlawo dometɔ deka, si nyi denario alafa le esi, eye wɔlɛe, lé ve ne gblɔ bena: Ɖo nusi nɛnyi la tefe! 29 Tete efe hadɔtsɔla la dze klo de kuku ne gblɔ bena: 30 Fa tu blewu, eye maɔo etefe na wɔ. Gake melɔ o; ke boŋ eyi ɔatsɔe de gaxɔ me, vasede esime wɔaɔo nusi wɔnyi la tefe. 31 Ke esi wo tɔwo kpo nusi va yi la, eye wo ŋutu, eye woyi dagblɔ nusiwo katā va ve me la, fia wofe afeto etefetefe. 32 Tete efe afeto la yce va egbo, gblɔ ne bena: Dɔla vɔdɔ! Esi nede kuku nam, metsɔ nenem fe ma

katā ke wɔ la; 33 alo mele na wɔ bena, wɔ hā nakpo wɔ hadɔtsɔla fe nublanui, abe alesi nye hā mekpɔ wɔ nublanui ene o mahā?^a 34 Eye efe afeto la do ɔmedzedze, dee asi na ŋutasɛlawo,^b halase esime wɔaxe fe, siwo katā wɔnyi la. 35 Nenema ke Fofonye, si le dzifo la, hā lawɔ mi, ne mia dome amesiame metsɔ ke nɔvia tso efe dzi me o.^c

Le srɔtawo fe asidede le wo nɛwo ŋu ŋuti.

19^g Eye wɔva me, esime Yesu wu nenem nya siawo nu la, edzo le Galilea, eye wɔva Yudeanutowo me le Yordan godo. 2 Eye ameha gedewo dze eyome, eye wɔda gbe le wo ŋu le afima.

3 Eye farisitowo va egbo, eye wotee kpo gblɔ bena: Alo wode mɔ na ame bena, wɔade asi le srɔa ŋu le nya sia nya ŋuti mahā?ⁱ 4 Ke eɔo ŋu gblɔ bena: Alo miexlɛe kpo bena, amesi wɔ ame le gɔmedzedzea me ke la, atsu kple asi wɔwɔ woe o mahā?^k 5 Eye wɔbe: Le esia ta ame agblɛ fofoa kple dadaa di, eye wɔalɛ de srɔa ŋuti, eye wo kpakple eve la woanye ŋutilā deka;^l 6 nenem bena tso esia dzi yina la womeganye ame eve o, negbe ŋutilā deka ko. Azɔ nusi ke Mawu bla la, ame nagamā eme o. 7 Wogblɔ ne bena: Azɔ nukaguti Mose de se bena, woana gbegbegbalɛe, eye woade asi le eŋuti mahā?^m 8 Egblɔ na wo bena: Le miafe dzimesesɛ ŋutie Mose na mɔ mi bena, miade asi le mia srɔwo ŋuti ɔo; gake tso gɔmedzedzea me ke la mele nenema o. 9 Ke mele egblɔm na mi bena: Amesi ke lade asi le srɔa ŋuti, ne menye le ahasiwɔwɔ ŋuti o, eye wɔade bubua de la, eyae wɔo ahasi.^p 10 Eye nusrlawo gblɔ ne bena: Ne ŋutsu kple srɔa dome nya le ale la, ekema menyo bena, woade srɔ o. 11 Eye wɔgblɔ na wo bena: Menye amewo katāe ase nya sia me o, negbe amesiwo wona la ko.^r 12 Elabena ame tataa dewo li, siwo wodzi wo nenema tso keke wo dada fe ɔo me ke; eye ame tataa dewo li, siwo amewo ta wo; eye ame tataa dewo li, siwo ta

^a Yak. 2, 12.

^b 5, 25.

^d 16, 19; Yoh. 20, 22.

^e 6, 15.

^f 7, 7.

^g kp. 1-9 kpo Mar. 10, 1-12.

^h 6, 14; Lu. 17, 4.

ⁱ 5, 31, 32.

^k Mo. I, 1, 27.

^l Mo. I, 2, 24; Kor. I, 6, 16; 7, 10.

^m Fia. II, 4, 1.

ⁿ Mo. V, 24, 1.

^p Lu. 16, 18.

^r Kor. I, 7, 7.

wo dokui le dzifofiadufe la nuti. Amesi ke ate nu ase eme la, nesee.

Yesu yra deviuo.

13 ^aTete wotsɔ devi suewo va egbo, bena wɔada asi de wo dzi, eye ne wɔado gbe da; ke nusrɔ-lawo blu de wo ta. 14 Eye Yesu gblɔ na wo bena: Mina deviuo nava gbɔnye, eye migaxe mo na wo o; elabena nenem mewo tɛ nye dzifofiadufe la.^d 15 Eye wɔda asi de wo dzi, eye wɔdzo le afima.

Dekakpui kesinoto la.

16 ^eEye kpɔ da, amea de va egbo gblɔ nɛ bena: Nufiala, nu nyui ka mawɔ, ne makpɔ agbe mavɔ mahã? 17 Eye wɔgblɔ nɛ bena: Nuka nɛle biayem le nyuie nuti mahã? Amea deke mele nyuie o negbe Mawu deka ko; ke ne èle didim bena, yeayi de agbe la me la, lé seawo me de asi. 18 Eye wɔbena: Kawoe? Yesu gblɔ nɛ bena: Megawu ame o. Megawɔ ahasi o. Megafi fi o; Megafi avatsɔdase o.^f 19 Bu fofowɔ kple dawɔ,^g eye nalɔ hawɔvi abe wɔ nuto dokuiwɔ ene. 20 Dekakpui la gblɔ nɛ bena: Mewɔ nusiawo katã dzi tso nye devime ke; nuka gasusɔ nama? 21 Yesu gblɔ nɛ bena: Ne èle didim be, yeazu blibo la, heyi dadrã nusiwo le asiwɔ la, ne natsɔ wo ana ame dahewo, ekema kesinonu anɔ dzifo na wɔ, eye nava anɔ yonyeme.^h 22 Ke esi dekakpui la see la, edzo yi kple nuxaxa; elabena nu gede le esi. 23 Eye Yesu gblɔ na efe nusrɔlawo bena: Vavã mele eglɔm na mi bena, esɛ na kesinoto bena, wɔayi de dzifofiadufe la me. 24 Eye megale eglɔm na mi hã bena: Ele bobɔe na kposɔ be, wɔato abi fe wɔ me wu alesi kesinoto nayi de dzifofiadufe la mee.ⁱ 25 Ke esi nusrɔlawo see la, kuvia do wo nuto, eye wogblɔ bena: Ekema ameka gɔe ate nu akpɔ dede mahã? 26 Eye Yesu le wo kpɔm dũ gblɔ na wo bena: Amegbetɔwo gblɔ la womate nu awɔ esia o; ke Mawu gblɔ la woate nu awɔ nusianu.^k 27 Tete Petro xɔ edzi gblɔ nɛ bena: Kpɔ da, miawo mieglɛ nuwo katã di, eye mledze yowɔme: nuka gɔe lanye mia tɔ mahã?

^a kp. 13-15 kpo
Mar. 10, 13-16;
Lu. 18, 15-17.

^b Lu. 22, 30;
Kor. I, 6, 2.

^d 18, 3.

^e kp. 16-30 kpo
Mar. 10, 17-31;
Lu. 18, 18-30.

^f Mo. II, 20, 12
v. 16.
^g Mo. III, 19, 18.

^h 6, 20; Lu. 16, 9.

ⁱ 13, 22.

^k Lu. 1, 37.

28 Eye Yesu gblɔ na wo bena: Vavã mele eglɔm na mi bena, mi amesiwo dze yonyeme la, le nuwo fe gbugbɔgadzi me la, gbesigbe ke Amegbetɔvi la abɔɔ nɔ efe nutikɔkɔezikpui la dzi la, miawo hã miabɔɔ nɔ zikpui wuieye dzi, eye miadrɔ wɔnu Israel fome wuieyawo.^b 29 Eye amesiame, si ke gblɛ nɔvɔnutsuwo alo nɔvinyonuwo alo fofu alo dada alo srɔ alo viwo alo abɔwo alo xɔwo di le nye nko nuti la, elaxɔ tefedodo gede, eye anyi agbe mavɔ dome. 30 Ke ame gede, siwo nye mlɛtɔwo, lazu gbãtɔwo, eye gbãtɔwo lazu mlɛtɔwo.

Lododo le weinba me dɔwɔlawo nu.

20 Elabena dzifofiadufe la di afetɔa de, si do go ndikanya, be yeado dɔwɔlawo de ye fe weinbo me. 2 Ke esi eya kple dɔwɔlawo nyi denario deka fe asi de nkeke deka dzi la, edo wo de efe weinbo la me. 3 Eye esi wɔdo go le gafɔfo etɔlia me la, ekpɔ ame bubuwo le tsitre le asi me le kuvia me; 4 eye wɔgblɔ na wo bena: Miawo hã miheyi de weinbo la me, eye nusi ke anyo la, mana mi. Eye woyi. 5 Ke egado go le gafɔfo adelia kple asiekelia me, eye wɔgawɔ nene- ma ke. 6 Ke esi wɔdo go le gafɔfo wuidekelia me la, ekpɔ ame bubuwo le tsitre, eye wɔgblɔ na wo bena: Nuka nuti mietsi tre le kuvia me de afisia nkeke blibo la katã mahã? 7 Wogblɔ nɛ bena: Elabena amea deke medɔ mi o. Eglɔ na wo bena: Miawo hã miheyi de weinbo la me. 8 Ke esi fiəsi do la, weinbo la gblɔ na efe xɔnuvi bena: Yɔ dɔwɔlawo vs, eye nana fetu wo, eye nadze egɔme atso mlɛtɔwo dzi vasede gbãtɔwo dzi. 9 Eye esi gafɔfo wuidekelia me tɔwo va la, wo katã woxɔ denario dekadeka. 10 Ke esi gbãtɔwo na la, wobu xa bena, yewoaxɔ dewo de dzi, eye woawo hã woxɔ denario dekadeka. 11 Eye esi woxɔe la, woli liivilioi le afetɔa la nuti 12 gblɔ bena: Ame mlɛtɔ siawo wo do gafɔfo deka ko, eye nɛwo wo woxɔ kpli mi, amesiwo kpe hã

ņkeke blibo la katā, eye ņdoku-tsu dū mī la. 13 Eye wòdō eņu gblō na wo dometo dēka bēna: Xōnye, nyemewō nu madzōmadzō de ņwō o, alo mia kplī wō la menye denario dzi mienyi asi dō o mahā? 14 Tso tōwō nayi; gake melō bēna, mana mlōeto sia, abe alesi mena wō ene. 15 Alo de mō mele asinye bēna, mawo nusi nye tōnye la ņuti dō, alesi melō o mahā? Alo nye dōmenyo-nyo ņutie nēle ņku biām de ņu-tinye dō mahā? 16 Nenem eye 'mlōetōwo lazū gbātōwo, eye gbātōwo lazū mlōetōwo; ^eelabēna ame gedewo nye amesiwo woyō, eye ame oewo nye amesiwo wotia.

Fukpekpe vobgblōdī etšīa.

17 ^aEye esi Yesu yina Yerusalem la, ena nusrōla wuiewe la de de va egbo, eye le mō dzi la egblō na wo bēna: 18 Kpō dā, mīeyina Yerusalem, eye woade Amegbetōvi la asi na nunclagāwo kple agbalēfiawo, eye woatso kufia nē; 19 eye woatsō ade asi na trōsubōlawo, bēna woādu fewu le eņuti, eye woāfoe kple atam, eye woahē de ati ņuti; eye ņkeke etōagbe la wōatsi trē.^k

Zebedeo vi eweawo. Ameka enye gātō?

20 ⁱTete Zebedeo wiwo dada va egbo kple efe ņutsuvi eve, eye wōdze klo nē le nane biamii. 21 Eye wōgblō nē bēna: Nuka dim nēle? Egblō nē bēna: Na bēna, nye ņutsuvi eve siawo nabōbo nō anyi, dēka nānō wō nudusi me, eye dēka nānō wō mia me le wō fiadufe la me.^o 22 Ke Yesu xō edzi gblō bēna: Mienya nusi biam miele o.^p Alo miate ņu ano kplu, si no ge malaa? Eye mawutsi, si woade ta nam la, woadee ta na miawo hā mahā? Wogblō na bēna: Miate ņui. 23 Egblō na wo bēna: Ele me bēna, miano nye kplu la, eye mawutsi, si woade ta nam la, woadee ta na miawo hā; ke anyinōnō de nye nudusi me kple mia me la, eya menye tōnye be, mana o, negbe amesiwo Fofonye dzrae dō dī na la ko. 24 Ke esi ame ewo la see la, eye dōme na wo de nōvi eweawo ņuti.^s 25 Ke Yesu yō wo va egbo gblō bēna: Mienya bēna, dukōwo fe dzidulawo nye afetōwo de wo dzi,

eye amegāwo kpō ņusē de wo dzi. 26 Negānō nenema le mia dome o; ke amesi ke dī bēna, yeazu amegā le mia dome la, nanye miafe subōla;^a 27 eye amesi ke dī bēna, yeanye gbātō le mia dome la, nanye miafe dōla;^b 28 abe alesi Amegbetōvi la meva bēna, woasubō ye o, ke boņ bēna 'yeasubō, eye yeatsō efe agbe la ana de ame gedewo fe xōxō ta la ene.

Dkuagbātō eve le Yerixo gba.

29 Eye esi wodo go tso Yerixodua me yina la, ameha gedewo dze eyome.^r 30 Eye kpō dā, ņkuagbātō eve bōbō nō mō to; esi wose bēna, Yesu le wo ņuti tom yina la, wodo yli gblō bēna: Dawid vi la, kpō mia nublanui! 31 Eye ameha la blu de wo ta, bēna woazi dōdōe. Ke woawo gado yli de edzi gblō bēna: Afeto, Dawid vi la, kpō mia nublanui! 32 Eye Yesu tō de tsitre, eye wōyō wo vō gblō bēna: Nuka dim miele, bēna mawo na mī mahā? 33 Wogblō nē bēna: Afeto, bēna miafe ņkuwo navu. 34 Eye Yesu fe dōme trō de wo ņu, eye wōde asi wofe ņkuwo ņu, eye enumake wokpō nu, eye wodze eyome.

Yesu fe Yerusalem yiyi.

21 ^aEye esi wogogo Yerusalem, eye wova Betfage le Amito la ņuti la, tete Yesu dō nusrōla eve 2 gblō na wo bēna: Miyi kafe, si le mia ņgo la me, eye enumake miakpō tedzi kple via le ka me; mitu wo, ne miakplō wo vō nam. 3 Eye ne amea de agblō nane na mī la, migblō bēna: Afeto la le wo hiām, eye enumake adō wo dā. 4 Ke nusia va me, bēna woawu nya, si wogblō dī to nyagblōdīa dzi la nu bēna: 5 ^rMigblō na Zion vinyōnuvi la bēna: Kpō dā, wō fia gbōna gbōwō; efe dōme la, eye wōdō tedzi kple dōwōlā, si nye tedzivi.^s 6 Ke esi nusrōlawo yi la, wōwō abe alesi Yesu dō na wo la ene; 7 eye wokplō tedzino kple via vō, eye watsō wofe avowō dō wo dzi, eye wōbōbō nō wo dzi. 8 Eye ameha la dome ame gede ņuto tso wofe avowō keke de mōfo; ke bubuwo lā ati fe alōwo kaka de mōfo. 9 Eye ameha, siwo

a 18, 4; 28, 11.

b Mar. 8, 35.

d Yoh. 13, 14; Fil. 2, 7; Gal. 1, 4.

e 19, 30.

/ kp. 29-34 kpō Mar. 10, 46-52; Lu. 18, 36-43.

o 22, 14.

b kp. 17-19 kpō Mar. 10, 32-34; Lu. 18, 31-33.

i 16, 21.

k 21, 39; 27, 2; Dō. 4, 27.

l kp. 20-28 kpō Mar. 10, 35-46; ta 27, 56; Mar. 17, 40.

m kp. 1-11 kpō Mar. 11, 1-10; Lu. 19, 29-38; Yoh. 12, 12-19.

o Ps. 110, 1; Fia. I, 2, 19.

p 26, 39; Yoh. 18, 11; Yes. 51, 17; Yer. 25, 16; Nyad. 14, 10.

r Zax. 8, 9; Yes. 62, 11.

s 18, 1; Lu. 22, 24, 27.

t Fia. II, 9, 13.

le engo kple esiwo le eyome la, do yi gblɔ bena: "Hosana na Dawid vi la; woayra amesi gbɔna le Afeto fe ŋko la me; Hosana le dzifo vi! 10 Eye esi wòva wɔ Yerusalem la, du blibo la katã fo zi gblɔ bena: Ameka nye esia? 11 Eye amehawo gblɔ bena: Amesia enye nyagblodila Yesu, si tso Nazaret le Galilea.

Nudzralawo nyanya le gbexoxo me.

12 "Eye Yesu yi de mawufe la me, eye wònyã amesiwo katã le nu dzram kple nu flem le mawufe me la do go, eye wòmu gadudɔlawo fe kpɔwo kple amesiwo le akpakpa dzram la fe zikpuivo fu anyi; 13 eye wògbɔ na wo bena: "Wonɔ dɔ bena: „Nye afe la, woayɔe be gbexoxo; ke miawo mietsɔe wɔ adzodalawo fe doe." 14 Eye ŋkuagbãtɔwo kple tekunawo va egbo le mawufe la me, eye wòda gbe le wo ŋu.^a 15 Eye esi nunɔlagãwo kple agbalẽfiawo kpo nukudo, siwo wòwo, kple devi, siwo le yi dom le mawufe la me bena: Hosana na Dawid vi la! la, eve dome na wo. 16 Eye wogblɔ ne bena: Eɛ nusi amesiwo le gbogblom mahã? Eye Yesu gblɔ na wo bena: E! Alo miexlẽe kpo bena: „Deviwo kple vi nonowo fe nu me nẽdzra kafukafu do" o mahã? 17 Eye wògbɔ wo dɔ do go tso dua me yi de Betania, eye wòtsi afima dɔ.

Gboti matsɛku la.

18 Ke esi wògayina de dua me le ŋdi me la, dɔ yina. 19 Eye esi wòkpo gbotia de le mɔ to la, ete de enuti, ke mekpo naneke le edzi o, negbe angbawo ko, eye wògbɔ ne bena: Tso esia dzi yina la mɛgale tsetse ge halase tegbetegbe o. Eye enumake gboti la yro sũ. 20 Eye esi nusrɔlawo kpo la, wofe mo wo yaa, eye wogblɔ bena: Aleke wɔ gboti la yro sũ enumake mahã? 21 Yesu do egu gblɔ na wo bena: Vavã mele egblom na mi bena: Ne xose le mia si, eye mieke dɔ o la, ekema menye nusi wɔ gboti la dɛdɛko mlawo o; ke boɔ ne miagblɔ na to sia hã bena: Ho, ne nayi adadze fu me la, ava ve me.^b 22 Eye nusianu, si ke miabia le gbexoxo me kple xose la, miaxɔe.^c

Yesu fe nyagbagblo le gbexoxo me.

23 "Ke esi wòva mawufe me, eye wòle nu fiam amewo la, nunɔlagãwo kple dumegãwo va egbo gblɔ bena: Dusɛ ka nɛtɔ wɔ esiawoe, eye amekae tɔ nenem ŋusɛ sia na wò mahã? 24 Eye Yesu do egu gblɔ na wo bena: Nye hã mabia nya dɛka mi, eye ne miagblɔe nam la, ekema nye hã magblɔ ŋusɛ, si metsɔ wɔ esiawo la, na mi: 25 Yohanes fe mawutsidedetaname la de, afika wòtso? Tso dzifo loo, alo tso amewo gbo mahã? Ke woawo ke dɔ le wo nɛwo dome bena: 26 Ne miagblɔ bena, dzifo wòtso la, agblɔ na mi bena: Ekema nukaɔti miexɔ edzi se o? Ke ne miagblɔ bena, amewo gbo wòtso la, ekema miévɔ ameha la; 27 elabena wo katã wobu Yohanes abe nyagblodila ene. 27 Eye wòdo egu na Yesu bena: Mienye o. Eya hã gblɔ na wo bena: Ekema nye hã nyemagblɔ ŋusɛ, si metsɔ wɔ esiawoe la, na mi o. 28 Ke nuka miesusuna? Vi eve le amea de si, eye wòva gbãtɔ gbo gblɔ bena: Vinye, heyi nawo dɔ le weinbo la me egbe. 29 Ke edo egu gblɔ bena: Megbe! Ke emegbe la evee, eye wòyi. 30 Eye esi wòva evefia gbo la, egagblɔe ne nenema ke. Eya do egu gblɔ bena: Afeto, mayi! Ke meyi o.^d 31 Ame eve siawo dometo kae wɔ fofoa fe lɔlɔnu mahã? Wogblɔ bena: Gbãtɔ lae. Yesu gblɔ na wo bena: Vavã mele egblom na mi bena: Nudzɔlawo kple ahasiwɔlawo tre mawufiadufe la me yi yi na mi. 32 Elabena Yohanes va mia gbo le dzadzɛnyenyeye fe mɔ dzi, eye miexɔ eyama dzi se o; ke nudzɔlawo kple ahasiwɔlawo xɔ edzi se; gake miawo la, esi miekpɔe la, miɛtro miafe tame emegbe bena, miaxɔ edzi ase o.^e

Lododo le weinbo gbɛdelawo ŋuti.

33 "Mise lo bubu: Afeto de de weingble, eye wòtɔ kpo de egu godoo, eye wòwo weinfiãnu de eme, eye wòwo mɔ de eme, eye wòtsɔe de asi na weingbledelawo, eye wòyi nugbe. 34 Eye esi kutseyi dɔ la, edo efe dɔlawo do de agbledelawo gbo, bena woaxɔ efe kutsetsewo ve. 35 Ke

^a Ps. 118, 25-26.
^b kp. 23-27 kpo Mar. 11, 7-33; Lu. 20, 1-8.

^d kp. 12-22 kpo Mar. 11, 11-24; Lu. 19, 46-48; Yoh. 2, 14-18.

^e Yes. 56, 7.

^f Yer. 7, 11.

^g 14, 5.

^h Yes. 36, 5.

ⁱ Ps. 8, 3.

^k Dɔ. 9, 10; Sam. 1, 3, 8.

^l 3, 1; Lu. 3, 3.

^m kp. 33-46 kpo Mar. 12, 1-12; Lu. 20, 9-19.

ⁿ Yes. 5, 1, 2.

^o Yak. 1, 6; 17, 20.

^p 7, 7; 18, 19.

agbledelawo lé efe dɔlawo, wofu ame deka, wowu ame deka, eye wofu kpe ame deka.^a 36 Egado dɔla bubu gedewo sɔ gbɔ wu gbɔtɔwo, eye wowo woawo hã nenema ke. 37 Ke emegbe la edo via do de wo gbɔ gblɔ bena: Woasi vinye fe ŋku me mahi. 38 Ke esi agbledelawo kpɔ via la, wogblɔ le wo nɛwo dome bena: Domenyila enye esi; ^amiva, ne mlawui, ne miawo efe domenyinyi. 39 Tete wolée hetu asi vume ne do go tso weingble la me, eye wowui. 40 Azo ne weingbleato ava la, nuka wɔawo agbledela mawo mahã? 41 Wogblɔ ne bena: Atsrɔ ame vlo siawo ŋɔdzitɔe, eye wɔatsɔ weingble la ade asi na agbledela bubu, siwo atso kutsesewo ne de wofe ŋeyiŋi nyuiwo dzi. 42 Yesu gblɔ na wo bena: /Alo miexlê le ŋɔŋlawo me kpɔ bena: „Kpe, si xɔtulawo gbe la, eya ke trɔ zu dzogoeke; Afeto la gbɔ esia tso, eye wɔnye nukunu le miafe ŋkuwo me“ o mahã? 43 Eyakeŋuti mele egblom na mi bena: Woawo mawufiadufe la le mia si, eye wɔatsɔe ana dukɔ, si atse ku la.^b 44 Eye amesi ke ladze kpe sia dzi la, aŋe gudugudu; eye amesi ke dzi wɔadze la, atui memie.

45 Ke esi nunlagãwo kple farisitɔwo se efe lododowo la, wɔdze sii bena, yewo ŋuti wɔdo wo do. 46 Eye wole didim be, yewoalée, ke wovɔ ameha la, elabena wobune abe nyagblɔdila ene.^c

Lododo le fiawo de fe srɔdenkekenyuiédudu ŋuti.

22. Eye Yesu do ŋu, eye wɔdo gɔfo nu na wo le lododowo me gblɔ bena: 2^dDzifofiadufe la di fiaa de, si wɔ srɔdenkekenyui na via,^d 3 eye wɔdo efe dɔlawo, bena woyi adayo amesiwo wokpe la, ava srɔdenkekenyuiédufe; ke womefɔ bena, yewoava o. 4 Egado dɔla bubuwo gblɔ bena: Mi-gblɔ na amesiwo wokpe la bena: Kpɔ da, medzra nye nududu do; wowu nye nyitsuwo kple lã damiwo, eye nuwo katã sɔ gbe; miva srɔdenkekenyuiédufe. 5 Ke womebui ne o, eye wodzo heyi, ame deka yi efe abo me, eye ame

bubu yi efe adzo do ge. 6 Eye mamleawo lé efe dɔlawo, wodo vlo wo, eye wowu wo. 7 Ke fia la do damedzoe, eye wɔdo efe avakɔwo, eye woyi dagblɔnenem hlɔdola mawo, eye wɔdo dzo wofe du. 8 Tete wɔgblɔ na efe dɔlawo bena: Srɔdenyawo sɔ gbe; gake amesiwo wokpe la, womedze o.^b 9 Eyaŋuti miyi mo dzeveewo dzi, eye amesiame, si ke miakpɔ la, miyɔe va srɔdenkekenyuiédufe. 10 Eye nenem dɔla mawo do go yi mɔwo dzi, eye wofu amesiame, si wokpɔ la, nu fu, ame vɔdiwo kple ame nyuiwo siaa, eye srɔde-fe la yo fũ kple kplɔŋutinɔlawo. 11 Ke esi fia la va kplɔŋutinɔlawo kpɔ ge da la, ekpɔ amea de le afima, si medo srɔdewu o;^c 12 eye wɔgblɔ ne bena: Xɔnye, aleke wɔ nɛva afisia, eye médo srɔdewu o mahã? Eye efe nu tsi te. 13 Tete fia la gblɔ na kplɔŋutisubɔlawo bena: Mibla afɔwo kple asiwo ne, eye mitsɔe fu gbe de viviti tsiditsidi la me, afima avifafa kple aduklidudu lano.^d 14 Elabena ame gedewo nye amesiwo woyɔ; ke ame beewo nye amesiwo wotia.^e

Nudzodzo na kaisaro.

15^fTete farisitɔwo yi, eye wode adayo alesi woawo, ne wɔatsɔ eya ŋutsɔ fe nyagbɔgblɔ atre mɔ ne alée. 16 Eye wɔdo wofe nusɔlawo kple Herodiahawo do de egbo gblɔ bena: Nufiala, mienye bena, nyatefeto nɛnye, eye nèle Mawu fe mo fiam le nyatefe me, eye amea deke fe nya media wɔ o; elabena mɛkpɔa amewo fe ŋku me o. 17 Eyaŋuti gblɔe na mi, nuka nɛsuna mahã? Wode mo bena, woadzo nu na kaisaro loo, abo womedze mo o mahã? 18 Ke esi Yesu dze si wofe vɔdinyenye la, egblɔ bena: Nukaŋuti miele teyem kpɔ? Alakpatɔwo! 19 Mifia nudzɔsika lam. Eye wɔtsɔ denario la va fiaa. 20 Yesu gblɔ na wo bena: Ameka fe nonome kple ŋɔŋɔ enye esia mahã? 21 Wodo ŋu ne bena: Kaisaro tɔe. Tete wɔgblɔ na wo bena: Ekema mitsɔ nusi cnye kaisaro tɔ la, na kaisaro, eye nusi enye Mawu tɔ la, na Mawu. 22 Eye esi wosee la, wotsi yaa, eye wogblɔe di hedzo.

^a Dɔ. 7, 52.

^b 21, 43.

^c 26, 66; 27, 2, 23.

^e Yes. 61, 10; Kol. 3, 12; Ef. 4, 22, 24.

^f Ps. 118, 22, 23; Dɔ. 4, 11; Ro. 9, 33; Pet. I, 2, 6; Ef. 2, 20.

^g 8, 12; 13, 50.

^h 8, 11; 2^a, 9; Dɔ. 13, 46.

ⁱ 20, 16.

^k kp. 15-22 kpɔ Mar. 12, 13-17; Lu. 20, 20-26.

^l Mar. 3, 6; Mo. V. 1, 17; 10, 17.

^m Lu. 7, 16.

ⁿ kp. 2-14 kpɔ Lu. 14, 16-24.

^o Nyad. 19, 7.

Ame kukuwo fe tsitrestiti.

23 "Le nkeke ma dzi la zadukito, siwo gblona bena, tsitrestiti meli o la, va egbo, eye wobiae bena: 24 Nufiala, "Mose gblɔ bena, ne amea de ku, eye viwo mele esi o la, novia naɛe srɔa, ne wòdo fome di na novia. 25 Azo novigutsu adre no mia dome, eye gbato, si de srɔ la, ku, eye esi fomea deke mele esi o la, eglɛ srɔa di na novia; 26 nenema ke evelia kple etɔlia hã wowo, vasede adrelia dzi. 27 Wo katã me gbe la nyonu la hã ku. 28 Azo le tsitrestiti la me deɛ, wo ame adre la dometo ka srɔ wòazu mahã? Elabena wo katã wodee kpo. 29 Eye Yesu do nu gblɔ na wo bena: Mieda fu, elabena mienya nɔnɔlawo kple Mawu fe gusẽ la o. 30 Elabena le tsitrestiti la me la womeɛa srɔ o, eye womenana wodea wo hã o; ke boɔ wole abe mawudolawo le dzifo ene. 31 Ke le ame kukuwo fe tsitrestiti gome la, de miexlẽ nya, si Mawu gblɔ di na mi bena: 32 k, "Nye enye Abraham fe Mawu, Isak fe Mawu kple Jakob fe Mawu" la o mahã? Menye ame kukuwo fe Mawu wònye o, ke boɔ ame gbagbewo tɛe. 33 Eye esi amehaawo see la, kuvia do wo le efe nufiala la nuti.

Se loloto.

34 "Ke esi farisitowo se bena, ede ga nu na zadukitowo la, wofo wo dokui nu fu de afi deka. 35 Eye wo dome ame deka, si nye sefiala la, biaɛ hele etem kpo bena: 36 Nufiala, se ka nye vevio le sea me mahã? 37 Eye wògblɔ ne bena: „L5 Afeto, wò Mawu, kple wò dzi blibo kple wò luɔ blibo kpakple wò tamesusu blibo.“ 38 Esia enye se gbato. si le vevie. 39 Eye evelia, si dii la, enye bena: „L5 hawòvi abe wò nuto dokuiwò ene.“ 40 Se blibo la katã kple nyagblodilawo ku de nenem se eve siawo nuti.

Kristo enye Dawid vi kple efe afeto.

41 "Ke esi farisitowo fo fu la, Yesu bia wo bena: 42 Aleke miebuna le Kristo la nuti? Ameka vi wònye? Wodo nu ne bena: Dawid vie. 43 Eglɔ na wo bena: Aleke gò wò Dawid yoe le

a kp. 23-33 kpo
Mar. 12, 15-27;
Lu. 20, 27-40.
b Ps. 110, 1; Kor.
1, 15, 25.
c Do. 23, 8.
d Mo. V. 25, 5.

f Lu. 14, 6.

g kpo Mar. 12,
38-40; Lu. 20,
45-47; 11, 39
v. 52.

h 5, 17, 20; Mal.
2, 7.

i Do. 15, 10.

k Mo. 11, 3, 6;
Heb. 11, 16.
l 6, 1; Mo. V. 6, 8;
Mo. 11, 13, 9;
Mo. IV. 16, 38
v. 40.

n kp. 34-40 kpo
Mar. 12, 28-31;
Lu. 10, 26-28.

o Mo. V. 6, 5.
p 20, 26; Lu. 14,
11; ta 18, 4; Pet.
1, 5, 6; Lod. 29,
23.
r Mo. III. 19, 18;
Ro. 13, 8, 10;
Gal. 5, 14.

s kp. 41-46 kpo
Mar. 12, 35-37;
Lu. 20, 41-44.

t Yoh. 7, 42.

gbagbo me be Afeto, esi wògblɔ bena: 44 b, Afeto la gblɔ na nye Afeto bena: Bòbo no anyi de nye nuɔsi me, vasede esime matsɔ wò ketowo ade wò afɔ te. 45 Azo ne Dawid yoe be Afeto la, aleke wo wònye via mahã? 46 Eye amea deke mete nu do nyaa deke nu ne, alo do dzi gabia nyaa deɛ tso nkeke ma dzi heyina o/f

Vòdodo na farisitowo kple agbalẽfialawo. Yesu salam fe nuv5. Gbedoxo fe gbe gblẽ gbogblɔd.

23. Tete 9 Yesu fo nu na amehawo kple efe nusrɔlawo gblɔ bena: 2 Agbalẽfialawo kple farisitowo bòbo no Mose fe zikpui dzi; 3 eyaguti nusianu, si wogblɔ na mi la, miwɔe, eye milẽ eme de asi; gake la migawo nu de wofe nuwɔnawo nu o, elabena wogblɔne, ke womewɔne o. 4 Ke wodoa agba kpekpe, siwo wu tɔtɔ la, hetsɔna doa amewo fe abɔta; gake woawo nuto melɔna be, wofe asibide deka naka wo nu o. 5 Eye wowɔa wofe nuwo katã, bena amewo nakpo wo; elabena wowɔa wofe nkuɔdɔdɔzi nuwo wokekena, eye wowɔa wofe awutogbowo wololona; 6 eye wolɔa kplɔtanɔne le nudufewo kple nɔfe gbato wo nono le wofe fufefewo 7 kpakple gbedoname le abɔawo me, eye bena, amewo nayo wo be Rabi. 8 Ke miawo la migana woayo mi be Rabi o, elabena ame deka koe nye miafe nufiala, eye mi katã la nɔviwo mienye. 9 Eye migayo amea deke be mia fofe le anyigba dzi o; elabena ame dekaɛ nye mia fofe, eyae le dzifo. 10 Eye womegayo mi be kplɔlawo o; elabena ame dekaɛ nye miafe kplɔla, eyae nye Kristo. 11 Ke amesi nye gãto le mia dome la, nanye miafe sɔɔla. 12 Eye amesi ke lado edokui de dzi la, woabɔɔe de anyi, eye amesi ke labɔɔ edokui de anyi la, woadoe de dzi.

13 Ke baba na mi, agbalẽfialawo kple farisitowo, alakpatowo, bena mietua dzifofiaɔufe la de amewo nu; elabena mia nuto wo mleyina de eme o, eye amesiwo le yiyim de eme hã la, miedea mo na wo be, woayi o. 14 Baba na mi, agbalẽfialawo kple farisi-

towo, alakpatowo, elabena miemia ahoſiwo fe afewo, eye miedaa alakpa nɔa gbe didiwo dom da. 15 Baba na mi, agbalēfialawo kple farisitowo, alakpatowo, elabena mietsana le fu kple anyigba dzi, bena miawo trɔsubɔla deka wɔawo Yudato, eye ne ezui la, eke ma miewɔe dzomavɔɔe fe vi, si wu mia ɔtowo zi eve.

16 Baba na mi mɔfiala ŋkuagbato, siwo gblona bena: Amesi ke atã mawufe la, eya menye naneke o; ke amesi ke atã mawufe me sika la, eyae nyi fe.^a 17 Movitowo kple ŋkuagbato, kae lolo wu, sika lolo alo mawufe, si na sika la ɔuti kona, mahã? 18 Eye amesi ke atã vɔsamlekpu la, eya menye naneke o, ke amesi ke atã nunana, si le edzi la, eyae nyi fe. 19 Ōkuagbato, kae lolo wu, nunana lolo alo vɔsamlekpu, si na nunana la ɔuti kona, mahã? 20 Eyaɔuti amesi ke atã vɔsamlekpu la, eya tã eya kple nusianu, si le edzi. 21 Eye amesi ke atã mawufe la, eya tã eya kple amesi nɔa eme. 22 Eye amesi ke atã dzifo la, eya tã Mawu fe zikpu kple amesi nɔa edzi.

23 Baba na mi, agbalēfialawo kple farisitowo, alakpatowo, elabena miena ahame, sikɔni kple tɔyo fe memama ewolia, eye mieglɛ nusiwo le kekpep wu le sedede la me: vɔnudɔdrɔ kple nublanuikpɔkɔ kple xɔse la di; ke esiawo le bena, miawo, eye miagagblɛ ekemeawo di mawo mawo o. 24 Mɔfiala ŋkuagbato, miele tagbatsu tɔyom, ke kposɔ miemina.

25 Baba na mi, agbalēfialawo kple farisitowo, alakpatowo, elabena mieklɔa kplu kple agba ɔuti, ke wo me yo fũ kple adzodada kple adifudidudu. 26 Wɔ farisitɔ, ŋkuagbato, klɔ kplu me gbãgbiagbã, bena eputi hã naɔi. 27 Baba na mi, agbalēfialawo kple farisitowo, alakpatowo; elabena miedji yodo, siwo ɔuti wosi akalo do, eye wole dzedzem nyuie la, ke wo me yo fũ kple ame kukuwo fe fuwo kpakple dijofo katã. 28 Nenema ke miawo hã miedzena ame dzodzɔewo le gota le amewo fe ŋku me; ke mia me

yo taɔ kple alakpadada kpakple madzɔmadzɔnyenye.

29 Baba na mi, agbalēfialawo kple farisitowo, alakpatowo, elabena miedɔa nyagblɔdilawo fe yɔdowo do, eye miewɔa leke na ame dzodzɔewo fe difewo 30 hegbɔna bena: De mieli le mia fofowo ɔli la, ne miewɔ deka kpli wo le nyagblɔdilawo fe ɔu la me o. 31 Alea miedja dase le mia dokui ɔuti bena, mienye amesiwo wu nyagblɔdilawo la fe viwo. 32 Miawo hã miyo mia fofowo fe dzidzenu la nu!^b 33 «Dawo, fliwo fe dzidzimewo! Aleke miawo asi atɔ dzomavɔɔe fe vɔnudɔdrɔ la nu mahã? 34 Eyaɔuti kpɔ da, mele nyagblɔdilawo, nunyalawo kple agbalēfialawo dom de mia gbɔ; miawo wo dometɔa dewo, eye miahe wo de ati ɔuti, miafo wo dometɔa dewo kple atam le miafe fufofowo, eye miati wo yome tso du me yi du me, 35 bena ɔu dzodzɔe fe desiade, si woda ahe le anyigba dzi la, nava mia dzi, tso /Abel, ame dzodzɔe la, fe ɔu la dzi vasede Zaxarya, Baraxya vi la fe ɔu la dzi, amesi miewu le mawuxɔ kple vɔsamlekpu la dome. 36 Vavã mele egblom na mi bena: Nenem nusiawo katã ava dzidzime sia dzi.

37 Yerusalem, Yerusalem, si wu nyagblɔdilawo, eye wɔfo kpe fu amesiwo wodo do de egbo! Zi nenie medi bena, mafo viwɔwo nu fu, abe alesi koklono foa viawo nu fu de efe avala te ene, gake mielɔ o! 38 Kpɔ da, woagblɛ miafe afe di na mi afedee. 39 Elabena mele egblom na mi bena: Tso esia dzi yina la miegale kpɔ ye ge o, vasede esime miagblɔ bena: Woayra amesi gbɔna le Afeto fe ŋko la dzi.

Yerusalem fe afedozu. Kristo fe vava evelia kple xexeme fe nuwuwu. Nuxxɔlɔ bena ɔdɔzomona.

24. «Eye esi Yesu do go la, egblɛ mawufe la di dzo yina, eye efe nurɔlawo va egbo, bena woafia mawuxɔ fe tutume-woe. 2 Ke edo enu gbɔ na wo bena: De miele nusiawo katã kpɔma? Vavã mele egblom na mi bena: Womele kpe gblɛ ge de kpea deke dzi le afii, si womatu

^a 5, 53.
^b Tes. I. 2, 16.
^c 3, 7.

^d Yoh. 16, 2; ta 10, 17.

^e Mo. I. 4, 8; Kron. II. 24, 20, 21.

^f Mo. III. 27, 30; Mi. 6, 8.

^g Lu. 13, 34.

^h Lu. 19, 44; Fia. I. 9, 7.

ⁱ Mar. 7, 4.

^j Ti. 1, 15.

^k kpɔ Mar. 13; Lu. 21, 5-36.
^l Do. 23, 3.

asii afu anyi o. 3 Eye esi wòbòbò nò anyi de Amitoa dzi la, nusrò-lawo va egbò wo tɔxe gblò bena: Gblòe na mi, ɔkaxiye nusiawo ava? Eye ka enye wò vava la kple xexeame fe nuwuwu la fe dzesii.^a 4 Yesu dɔ nu gblò na wo bena: Mikpò nyuie, bena amea deke nagafu mi o.^b 5 Elabena ame gedewo ava le nye ɔkɔa dzi agblò bena: Nye enye Kristo; eye woafu ame gedewo. 6 Eye miase ava kple avanutiɔliwo; kpɔ da, migadi vo o, elabena esiawo ava me tsà; gake nuwuwu la me dɔ haɔe o. 7 Elabena dukɔ latsi tre de dukɔ nuti, eye fiadufe de fiadufe nuti, dɔwuame kple dɔlèame kple anyigbaɔvuu ava tefetefewo.^c 8 Ke nenem nusiawo katà wonye fuɔuame fe gɔmedzedze. 9 Le ɔkeke ma me woade mi asi na fukpekpe, eye woawu mi, eye dukɔwo katà woalé fu mi le nye ɔkɔ nuti.^k 10 Ekema woadia ame gedewo nu, eye woade wo nɔewo asi, eye woalé fu wo nɔewo.^l 11 Eye avatsonyagblòdila gedewo atsi tre ahaflu ame gedewo.ⁿ 12 Eye le nu madzɔmadzɔ wɔwɔ fe agbɔsɔsɔ nuti la ame gedewo fe lolò nu latsi. 13 Ke amesi ke lado dzi vasede nuwuwu la, eya lakpɔ dede.^r 14 Eye woade gbe fà fiadufenutinya nyuisia afia amewo le xexe blibo la katà me, bena wòanye ɔasedidi na dukɔwo katà, eye ekema nuwuwu aɔo.

15 Azɔ ne miakpɔ afedo fe nyɔnu, si wogblò di to nyagblòdila Daniel dzi la, aɔo tsitre le kɔkɔfeja la (amesi le exlèm la, nese egɔme).^t 16 ekema amesiwo le Yudea la, nasi ayi towo dzi; 17 amesi le xɔ ta la, megadi va tɔo naneke tso efe me yii o;^u 18 eye amesi le abɔ me la, megagbugbɔ va tɔo efe avɔ yii o. 19 Ke baba na amesiwo fu le wo fo kple amesiwo le notsi nam le ɔkeke mawo me. 20 Ke mido gbe da bena, miafe sisigbe nagadze vuvɔɔli alo Sabat-ɔkeke dzi o. 21 Elabena le yemaɔi me xaxa gālava, esi meva kpɔ tso xexeame fe gɔmedzedze vasede egbege o, eye megale vava ge akpɔ o.^d 22 Eye ne womede ɔkeke mawo

dzi o la, ekema nutilāa deke makpɔ dede o; ke le ame tiatiawo ta woade ɔkeke mawo dzi. 23 Ekema ne amea de agblò na mi bena: Kpɔ da, Kristo la le afii, alo ele afii la, migaxɔe se o. 24 Elabena avatsokristowo kple avatsonyagblòdila wo atsi tre, eye woafia dzesi gāwo kple nukunuwo bena, ne woate nui la, woafu ame tiatiawo hā.^e 25 Kpɔ da, megblɔe di na mi. 26 Eyanuti ne woagblò na mi bena: Kpɔ da, ele gbedzi, migayi o; kpɔ da, ele xɔgā me, migaxɔe se o.^f 27 Elabena alesi dzi kea dzo le yetzeze, eye wòklèna de yetodofee la, nenema ke lanye Amegbetovi la fe vava. 28 Afisi ke nu kuku le la, afima hōwo foa fu dɔ.^h

29 Ke enumake le ɔkeke mawo fe xaxa megbe la ɔye la ado vi-yiti, eye ɔleti megale didi ge o, yitiviwo lage tso dzifo, eye dzi-fowo fe nusẽwo avuu. 30 Tete Amegbetovi la fe dzesi lado de dzingali me, eye anyigba dzi fo-mewo katà woado konyifaɔi, eye woakpɔ Amegbetovi la le dzifo-lilikpowo dzi gbɔna kple nusẽ kple nutikakɔe gede.^o 31 Eye wòado efe dolawo kple ɔkpɔ fe didi gāa de, eye woafɔ efe ame tiatiawo nu fu tso ya eneawo dzi, tso dzifogo deka dzi vasede go keme dzi. 32 Ke misrò lododo le gbɔti nuti! Ne tsi dɔ efe alɔwo me, eye wòto angbawo la, ekema midze sii bena, dzomɔnli le dɔdɔ ge; 33 nenema ke miawo hā, ne miekpɔ nusiawo katà la, midze sii bena, egogo agbo la nu.^s 34 Vavā mele egblom na mi bena: Dzidzime sia nu mele yiye ge, vasede esime nusiawo katà nava ve me o.^u 35 Dzi kple anyigba nu lava yi, ke nye nyawo nu mele yiye ge akpɔ o.^v 36 Ke le ɔkeke ma kple gafɔfo ma nuti la, amea deke menyae o; mawudɔla, siwo le dzifowo, kple Vi la hā menyae o, negbe Fofonye deka ko. 37 Eye sigbe alesi Noa fe ɔkekewo nɔ la, nenema ke lanye Amegbetovi la fe vava.^a 38 Elabena alesi wo-wo le ɔkeke, si dze ngɔ na bɔ-ɔdɔdɔ me, wole nu dum, eye wole nu nom, wole sr5 dem, eye wole wo tsom na, bena woade, vasede

a kp. 36.

b kp. 11, 24; 7, 15, 22.

c Yoh. 1. 4, 1; Pet. II. 2, 1. e 7, 22; Tes. II. 2, 9.

f Lu. 17, 23.

g Do. 11, 28.

h Lu. 17, 37; Hi. 39, 30.

i Yes. 13, 10; Xez. 32, 7; Nyar. 6, 12.

k Yoh. 16, 2; ta 10, 22.

l 11, 6.

n Tim. II. 3, 1. o 16, 1; 26, 64; Dan. 7, 13; ta 23, 31.

p Tes. II. 1, 7; Kor. I. 15, 52; Tes. I. 4, 16.

q 10, 22; Yak. 1, 12.

r Yak. 5, 9.

t Dan. 3, 27; 11, 31.

u 10, 23; 18, 28.

v Lu. 17, 31.

y Pet. II. 3, 7.

z Mo. II. 16, 29.

a Mo. I. 6, 11; Lu. 17, 26.

b Pet. I. 3, 20.

c Yoel 2, 2-11.

ŋkeke, si dzi Noa yi de adakaawa me, 39 eye womedze sii o, vasede esime tɔdɔdɔ va, eye wɔkpɔ wo katã yii la, nenema ke lanye Amegbetovi la fe vava.^a 40 Ekema ame eve woano abo me; woaxo deka, eye woagblẽ deka di;^b 41 nyɔnu eve woano tejo; woaxo deka, eye woagblẽ deka di.

42 Eyaŋuti mino ɔudzɔ, elabena miɛnya ŋkeke ka dzi mia Afeto la ava o.^d 43 Ke minya esia bena, de wɔnye afeato anya zã fe ɔudzɔyi, si me fiafito ava la, anye ne ano ɔudzɔ, eye mana mɔe bena, wɔdadze kpɔ age de efe afe me o. 44 Eyaŋuti miawo hã misute; elabena Amegbetovi la ava le gafɔfo, si ɔuti miebu o la me.^g 45 Azo amekae nye dɔla nutefewɔla kple adanudzela, si efe afeato la do efe afemetwo nu, ne wɔana nuɔdu wo le yeiyi nyui dzi mahã?ⁱ 46 Woayra dɔla ma, si, ne efe afeto ava la, akpɔe be, ewɔ nenema. 47 Vavã mele egblɔm na mi bena, adoe efe nuwo katã dzi.^k 48 Ke ne dɔla vɔɔi la agblɔ le efe dzi me bena: Nye afeto la tsi anyi, 49 eye wɔade asi efe hadɔtsɔlawo fofo me, eye wɔadu nu, ano nu kple ahamulawo, 50 dɔla ma fe afeto ava le ŋkeke, si dzi mele mɔ kpɔm nɛ o kple gafɔfo, si menya o la dzi, 51 eye wɔafe eyama de eve, eye wɔana efe gomee akpe de alakpatwo ɔu; afima avifafa kple aduklidudu lano.

Lodoŋo le detugbi ewoawo ɔuti.

25. Ekema dzifofladufe la adi detugbi ewo, siwo do go kple wofe akadiwo, bena yewoayi adakpe ɔugbetɔsrɔ.^o 2 Eye wo dome ame atɔ nye abunetwo, eye ame atɔ hã nye adanudzela. 3 Elabena abunetwo la wotsɔ wofe akadiwo, ke wometsɔ ami kpe de wo ɔuti o; 4 ke adanudzela wo ya tɔɔ ami de wofe guiwo me kpe de wofe akadiwo ɔuti. 5 Eye esi ɔugbetɔsrɔ la tsi anyi la, wo katã wɔdɔ akɔɔɛ, eye wɔdɔ aɔ. 6 Ke le zãtitina la yli di bena: Kpɔ da, ɔugbetɔsrɔ la gbɔna! Mido go yi dakpee! 7 Tete detugbi kemawo katã fa, eye wɔdzra wofe akadi-

^a Mo. 1. 7, 8.

^b Lu. 17, 34.

^d 25, 13; Lu. 12, 39.

^e 7, 23.
^f 24, 42; Mar. 13, 33-37.

^g Tes. 1. 5, 2.

^h kp. 14-30 kpo
Lu. 19, 12-27.

ⁱ Lu. 12, 42-46.

^k 25, 21.

^l Lu. 12, 47.
^m 18, 23.

^o 22, 2.

wo do. 8 Eye abunetwo gblɔ na adanudzela wofe bena: Mina miafe ami la de mi, elabena miafe akadiwo le tsitsim. 9 Ke adanudzela wo xɔ edzi gblɔ bena: O, de wɔhi made mia kpli miawo nu o; miyi amesiwo le edzram la gbɔ boŋ, ne miadzee na mia dokui. 10 Ke esi woyi edze ge la, ɔugbetɔsrɔ la va; eye amesiwo dzra wo dokui do la, wokpe de eɔuti yi srɔdefe la, eye wotu wɔtru la. 11 Emegbe la detugbi mamleawo hã va gblɔ bena: Afeto, Afeto, wui na mi! 12 Ke xɔ edzi gblɔ bena: Vavã mele egblɔm na mi bena: Nyemenya mi o.^e 13 /Eyaŋuti mino ɔudzɔ, elabena miɛnya ŋkeke la alo gafɔfo la o.

Amea de fe talento mamã na efe dolawo 14 /Elabena ele abe amea de, si yi nugbe la ene, amesi yo efe dolawo, eye wɔtsɔ efe nuwo de asi na wo la. 15 Eye wɔna talento atɔ ame deka, eye eve ame deka, ke deka ame deka, wo dome amesiame le efe ɔutete nu, eye wɔyi nugbe. 16 Enumake amesi xɔ talento atɔ la, yi dɔtrɔ le wo dzi, eye wɔde vi talento atɔ de wo dzi. 17 Nenema ke amesi xɔ eve la, de vi eve de wo dzi. 18 Ke amesi xɔ deka la, dzo yi dɔde do, eye wɔyla efe afeto fe klosalo la de eme. 19 Ke le ŋkeke gedɛ megbe la dɔla mawo fe afeto la va, eye wɔbu akɔnta kple "wo. 20 Eye amesi xɔ talento atɔ la va, eye wɔtsɔ talento atɔ bubuwo vae gblɔ bena: Afeto, etsɔ talento atɔ de asi nam; kpɔ da, mede vi talento atɔ de wo dzi. 21 Efe afeto la gblɔ nɛ bena: Ehẽ, dɔla nyui kple nutefewɔla! Ewo nutefe le nu beewo me, matsɔ wɔ adɔ nu gedewo nu; yi de wɔ afeto fe dzidzo la me! 22 Eye amesi xɔ talento eve la, hã va gblɔ bena: Afeto, talento evee nɛtsɔ de asi nam; kpɔ da, mede vi talento eve de wo dzi. 23 Efe afeto la gblɔ nɛ bena: Ehẽ, dɔla nyui kple nutefewɔla! Ewo nutefe le nu beewo me, matsɔ wɔ adɔ nu gedewo nu; yi de wɔ afeto fe dzidzo la me! 24 Ke amesi xɔ talento deka la hã va gblɔ bena: Afeto, menya wɔ bena, ame sesẽ nɛnye, eɔnea nu le afisi

mêfâ nu dɔ o, eye nèfoa nu fu le afisi mèwu nu dɔ o, 25 eye esi mele vovõm la, medzo yi dadi wò talento la de do me; kpɔ da, xɔ wò nu. 26 Efe afeto la xɔ edzi gblo nɛ bena: Dola vɔdi kple kvuati! De nɛnyae bena, megea nu le afisi nyemefâ nu dɔ o, eye mefoa nu fu le afisi nyemewu nu dɔ o mahã? 27 Ekema ele na wò bena, natsɔ nye klosalo la ayi adana gasitsalawo, eye le nye vava me la maxo ye nu la kple deme. 28 Eyaɔuti mixo talento la le esi, eye mitsɔe na amesi si talento ewo le la. 29 Elabena amesiame, si nu le esi la, woana nui, wòagbã go nɛ; ke amesi si nu mele o la, nusi le esi la, woaxɔ eya hã le esi.^d 30 Eye dola, si menyo na naneke o la, "mitsɔe fu gbe de viviti tsiditsidi la me, afima avifafa kple adukli-
duɔu lana.

Nuwuwu nɔnudodɔs

31 Ke ne Amegbetovi la ava le efe ñutikakɔe me, eye dolawo katã akpe de eputi la, ekema abo-
bo nɔ efe ñutikakɔezikpui la dzi; 32 eye ʒwoafo dukwo katã nu fu de efe ŋku me, eye wòamã wo me atso wo nɛwo gbɔ, abe alesi alɛkplɔla mãa alɛwo kple gbõwo mee ene; 33 eye wòatsɔ alɛwo adɔ efe nudusi me, ke atso gbõwo adɔ efe mia me. 34 Tete fia la agblo na amesiwo le efe nudusi me la bena: Miva, mi Fofonye fe ame yayrawo, minyi fiadufe, si wodzra dɔ di na mi tso xexeme fe gmedodoanyi me la, fe dome!^k 35 Elabena dɔ wum, eye miena nududum; tsiko wum, eye miena tsim; amedzro menye, eye miexom medze mia gbɔ.ⁿ 36 Mele amama, eye miedo awu nam; nye lãme gblɛ, eye mieva kpom da, mele gaxɔ me, eye mieva gbonye. 37 Tete ame dzodzɔea-
wo axɔ edzi nɛ agblo bena: Afeto, gbekagbee miekpɔ bena, dɔ le wuwòm, eye miényi wò, alo tsiko le wuwòm, eye miena tsi wò mahã? 38 Gbekagbe miekpɔ wò nɛnye amedzro, eye miexɔ wò nɛdze mia gbɔ, alo amama, eye miedo awu na wò mahã? 39 Alo gbekagbe miekpɔ bena, wò lãme gblɛ, alo nèle gaxɔ me, eye mie-

^a 10, 40; Lod. 19, 17; Heb. 6, 10.

^b Lu. 13, 27; Nyad. 20, 15.

^d 13, 12; Mar. 4, 25; Lu. 8, 18.

^e 8, 12; 22, 13.

^f 16, 27; 24, 30; Tes. I. 4, 16.

^g Ro. 14, 10; Kor. II. 5, 10; Do. 10, 42; 17, 31; Xez. 34, 17.

^h Dan. 12, 2; Yoh. 8, 28.

ⁱ kp. 2-5 kpo Mar. 14, 1, 2; Lu. 22, 1, 2.

^k 16, 27; Yoh. 5, 29; Ro. 2, 6; Ps. 37, 22.

^l 16, 21.

^m Yes. 58, 7; Xez. 18, 7.

ⁿ kp. 6-13 kpo Mar. 14, 3-9; Yoh. 12, 1-8; Lu. 7, 36-50.

va kpɔ wò da mahã? 40 Eye fia la adɔ epu agblo na wo bena: Vavã mele egblo na mi bena: Nusianu, si miexo na nenem nɔ-vinye sue siawo dometo deka la, nyee miexo na.^a 41 Tete wòagblo na amesiwo le mia me la hã bena: Mite da tso gbonye, mi amesiwo wofo fi de; miyi de dzo mavɔ, si wodzra dɔ di na Abosam kple efe dolawo la me!^b 42 Elabena dɔ wum, eye miena nududum o; tsiko wum, eya miena tsim o; 43 amedzro menye, eye miexom medze mia gbɔ o; menɔ amama, eye miedo awu nam o; nye lãme gblɛ, menɔ gaxɔ me, eye mieva kpom da o. 44 Tete woawo hã woaxɔ edzi nɛ agblo bena: Afeto, gbekagbe miekpɔ wò bena, dɔ le wuwòm, alo tsiko le wuwòm, alo nɛnye amedzro, alo nèle amama, alo wò lãme gblɛ, alo nèle gaxɔ me, eye miexom medze mia gbɔ o mahã? 45 Tete wòadɔ nu na wo agblo bena: Vavã mele egblo na mi bena: Nusianu, si miexo na nenem me sue siawo dometo deka o la, miexo na nye hã o. 46 Eye woawo la woayi de fukpekpe mavɔ la me, ke ame dzodzɔewo la woayi de agbe mavɔ la me.^c

Yesu fe fukpekpegbagbloɔl mamiɔ.

26. Eye wòva me, esi Yesu wu nenem nya siawo katã nu vo la, egblo na efe nusrɔlawo bena: 2 Minyae bena, ŋekeke eve mege la ñutitoto la adɔ, eye woade Amegbetovi la asi, be woaklãe de ati ñuti.^d

3 Tete nunɔlagãwo kple dume-gãwo wa kpe ta de nunɔlagã, si ŋko nye Kayafa la, fe mɔ la me; 4 eye wode adaɔu bena, yewoale Yesu le adaɔu me, eye yewoawui. 5 Ke wogblo bena: Menye le ŋkekenyuie la dzi o, bena zi nagato le duka la dome o.

Amisiɔ na Yesu le Betania.

6 ʒEsi Yesu le Betania le Simnon, dzobutu la fe me la, 7 nyɔnu na de va egbo kple alabastrogui, eye ami, si fe asi sɛ ñuto la, le eme, eye wòtsɔe ko de ta me nɛ, esi wòle kplɔ ñuti. 8 Ke esi nusrɔlawo kpɔe la, eve dome na wo, eye wogblo bena: Nugbegblɛ

sia gōme de? 9 Elabena woate ŋu adzra ami sia ho gāe, eye woatsōe ana ame dahewo. 10 Ke esi Yesu dze sii la, eglbō na wo bēna: Nukaputi miele fu dem na nyōnu la? Elabena ewō dō nyui nam. 11 Elabena ame dahewo la woli kpli mi dāa, ke nye la nye-meli kpli mi dāa o. 12 Elabena esi wōtsō ami sia kō de nye ŋutilā dzi la, ewōe hena nye dīdī. 13 Vavā mele eglbōm na mi bēna: Afisi ke woade gbe fā nyanyuie sia afia le le xexeme blibo la katā la, woagblō nusi nyōnu sia wō la hā hena ŋkudodo edzi.^a

14 Tete ame wuieveawo dome-to dēka, si woyōna bēna Yuda Iskariot la, tō edzi yi de nunōla-gāwō gbō gbō bēna: 15 Nuka mielō be, mianam, ne made eyama asi na mia? Ke woawo la wona klosalo blaetōe.^b 16 Eye tso ekema dzi la ele asinu dim, bēna yeadee asi.

Nuduqu kakoe dooonyi.

17 Eye le abolo mavāmaōā fe ŋkeke gbāto dzi la nusrōlawo va Yesu gbō gbō bēna: Afika dim nēle bēna, miadzra dō na wō, ne nađu ŋutitotolēvi la le mahā? 18 Eglbō bēna: Miyi de dua me de ame ma gbō, eye migblō nē bēna: Nufiala la gbō bēna: Nye azā-gbe la le dođom, gbōwō mađu ŋutitotolēvi la le kple nye nusrōlawo. 19 Eye nusrōlawo wō, abe alesi Yesu dō na wo la ene, eye wodzra ŋutitotolēvi la dō.

20 Eye esi fiēsi dō la, enō kplō ŋuti kple ame wuieve la; 21 eye esi wole nu dum la, eglbō bēna: Vavā mele eglbōm na mi bēna: Mia dometo dēka adem asi. 22 Tete woxa nu ŋuto, eye wo dome amesiame de asi biabiame me gbō bēna: Afeto, nyee loo? 23 Ke edo ŋu gbō bēna: Amesi fe asi le agba me dem kplim la, eya kee ladem asi. 24 Amegbetōvi la le yiyim, abe alesi wōŋlō dī le eŋuti ene; ke baba na nenem me, si lade Amegbetōvi la asi! Eno na nenem me la bēna, womega-xae dzi o.^c 25 Eye Yuda, amesi fia eyome mō la, xō edzi gbō bēna: Nyea, Rabi? Eglbō nē bēna: Wōe gbļe.

^a Kor. I. 11, 23.

^b Mo. V. 15, 11; d Mo. II. 24, 8; ta 20, 28.

^c 24, 14.

^f kp. 14-16 kpo Mar. 14, 10-11; Lu. 22, 3-6.

^g 8, 11; Lu. 14, 15.

^h Yoh. 18, 1.

ⁱ kp. 31-36 kpo Mar. 14, 27-31; Lu. 22, 31-34; 39; Zax. 13, 7.

^k Mo. II. 21, 32.

^l 28, 7.

^m kp. 17-19 kpo Mar. 14, 12-16; Lu. 22, 7-13; Mo. II. 12, 1.

ⁿ Yoh. 13, 37.

^p kp. 36-46 kpo

Mar. 14, 32-42; Lu. 22, 47-46; Yoh. 18, 1.

^r kp. 20-30 kpo Mar. 14, 17-24; Lu. 22, 14-23; Yoh. 13, 31-6.

^s 17, 1; Mar. 5, 27; 14, 3.

^t Yoh. 12, 27.

^u 20, 22.

^v kp. 64.

26 Eye esi wole nua dum la, Yesu tso abolo de asi, eye esi wōgbō akpedanya la, ege eme hetsō na nusrōlawo gbō bēna: Mixōe du! Esia nye nye ŋutilā!^a 27 Eye wōtsō kplu de asi, eye esi wōda akpe le eta la, etsae na wo gbō bēna: Mi katā mino le enu; 28 elabena esiae nye nye dōu, si nye nubabla yeye la tō, si woko de anyi le ame gedewo ŋuti hena nuvōkeke la. 29 Ke mele eglbōm na mi bēna: Tso esia dzi la nye-megale weinkutetsie sia me tsi no ge, vasede ŋkeke ma dzi, esi mia kpli mi miano yeye le Fofonye fe fiadufe la me o.^b

30 Eye le akpedahadzidzi vō mege la hwodo go yi de Amito la ŋu. 31 Tete Yesu gbō na wo bēna: Mi katā miele nudiađia kpo ge le ŋutinye le zā sia me; elabena wōŋlō dī bēna: „Mele alē-kplōla fōge, eye alēha blibo la katā laka ahlē.“ 32 Ke le nye tsitre-tsitsi mege la madze mia ŋgō ayi Galilea.^c 33 Ke Petro xō dzi gbō nē bēna: Ne wo katā woakpo nudiađia le ŋutiwō la, nye la nyemele ekpo ge gbede o.^d 34 Yesu tō nē bēna: Vavā mele eglbōm na wō bēna: Zā sia me ke, hafi koklo naku ato la, āgbe nu le gbōnye zi etō. 35 Petro gbō nē bēna: Ne anō nam bēna, maku kpli wō hā la, nyemele nu gbe ge le gbōwō akpo o. Nenema ke nusrōlawo katā wōgbō.

Dioli le Getsemane.

36 Tete woa kple Yesu wova tefea de, si woyōna be Getsemane, eye wōgbō na nusrōlawo bēna: Mibōbo nō afisia, vasede esime mayi ađado gbe dā le afime. 37 Eye wōtsō Petro kple Zebedeo fe ŋutsuvi eweawo kpe de edokui ŋuti, eye wōde asi nuxaxa me kple dzodzo me nyanyanya.^e 38 Tete wōgbō na wo bēna: Nye luwo le nu xam kakaka vasede kzo kpakplim.^f 39 Eye esi wōte yi ŋgō vee la, edze klo tsoyo mo anyi hedo gbe dā gbō bēna: Fofonye, ne āte ŋui la, na be, “kplu sia nato ŋutinye ayi; gake la menyee alesi nye ŋuto medi o, negbe alesi wōda nēdī ko. 40 Eye wōva nusrōlawo gbō, eye wōkpo wo le

al5 me, eye wògblo na Petro bena: De miate nu anò púdzo kplim gajofò deka oa? 41 Mino púdzo, eye mido gbe da, ne miagadze tetekpo me o; gbògbò la le lólòm, ògake ñutilà la gbòdzo. 42 Egayi zi evelia, eye wòdo gbe da gblò bena: Fofonye, ne esia nu mate nu ayi o, wònye deko manoe la, woawò wò lólònu. 43 Eye esi wògava la, ekpo wo le al5 me, elabena wofe ñkuwo dzi wò d5. 44 Eye wògagblè wo ò hedzo yi be, yeado gbe ò zi et5lia, eye wògagblò nenem nya mawo ke. 45 Tete wòva nusròlawo gbo, eye wògblo na wo bena: Miyi al5òdò dzi azò, eye migbo ò de eme; mikpo ò da, gajofò la ò vo, eye woade Amegbetòvi la asi na nuwòlawo. 46 Mitsi tre, mina midzo! Kpo ò da, amesi le yonyeme mò fiam la gogo.⁹

Yuda fia Yesu yome ma.

47 Eye esi wòbe, yeado nu le eme kasia la, kpo ò da, Yuda, amewuiveawo dometo deka la, va ò, eye ameha gāa ò de le eyome kple yiwo kple kpowo tso nunolagā kple dumegāwo gbo. 48 Eye yomemofiala la ò dzesi ò na wo gblò bena: Amesi je nu gbugbò ge mala la, eyae, ne mialée kpli. 49 Eye enumake wòte ò de Yesu nu, eye wògblo bena: Rabi, fiè na wò loo! Eye wògbugbò nu n8. 50 Eye Yesu gblò n8 bena: X5, nukanuti nèva ò? Tete wote ò de eputi, eye wotsò wofe asiwo ò de Yesu dzi, eye wolée kpli. 51 Eye kpo ò da, amesiwo li kple Yesu la, wo dometo deka ò de efe asi ò da, ò yi heda nunolagā je dola, eye wòkpa to n8. 52 Tete Yesu gblò n8 bena: Gbugbò wò yi la ò de etefe; elabena amesiwo katà dia yi la, yi kee woatsò awu woe.^o 53 Alo èsusu bena, nyemate nu ađe kuku na Fofonye, eye wòatsò mawudòlawo nam wòawu awatsò wuivee o mahā? 54 Ke aleke awò ne woawu ñòlòawo nu mahā? Elabena ele be, woava me nenema tsā! 55 Le gajofò ma dzi Yesu gblò na amehawo bena: Alesi wotsona ò de hìsdola ñuti la, nenenmae miava lé ye ge kple yiwo kple kpowo; gbawotsyogbe mebbò ò anyi ò de mawufe la me le nu fiam,

^a kp. 31.

^b 6, 13.

^d kp. 57-75 kpo Mar. 14, 53-72; Lu. 22, 54-71; Yoh. 18, 13-27.

^e Mo. V. 19, 15.

^f 27, 40, 63; Yoh. 2, 19, 21; Do. 6, 13.

^g Yoh. 14, 31.

^h kp. 47-56 kpo Mar. 14, 43-50; Lu. 22, 47-53; Yoh. 18, 3-12.

ⁱ Ps. 110, 1; Dan. 7, 13.

^k 16, 27.

^l Yoh. 18, 7; Mo. III. 24, 16.

ⁿ Yes. 50, 6.

^o Mo. I. 9, 6.

^p Lu. 24, 44.

eye mielèm kpo o. 56 Ke esiawo katà va me, bena woawu nyagblò-dilawo je ñòlòawo nu. "Tete la nusròlawo katà gblèe ò hesi.

Yesu léle kple ekpakpa yi nunola gā gbo.

57 Ke amesiwo lé Yesu la, kplèe yi ò de nunolagā Kayafa gbo, afisi agbaléfialawo kple amegāwo kpe ta ò. 58 Ke Petro le eyome òi gbona vaseđe nunolagā je mò la gbo, eye wòyi ò de eme, eye wòbòbò ò anyi ò de òlawo gbo, bena yeakpo alesi woawu nu.

59 Ke nunolagāwo kple ònu-dròlawo katà le awatsòdasedidiwo dim ò de Yesu ñuti, bena ye woawui; 60 ke womekpo ò de o, ewò wònye awatsòdasedila gedewo va hafi. Ke emegbe la awatsòdasedila ewe va gblò bena:^e 61 Amesia gblò bena: /Mate nu agbā mawuxò la, eye magatui le ñkeke et5agbe. 62 Eye nunolagā la tsi tre gblò n8 bena: Mèle nyaa ò de ñu ò de ge na amesiwo le ò de ò de ñutiwò o mahā? 63 Ke Yesu zi kpi. Eye nunolagā la xò edzi gblò n8 bena: Metā Mawu gbagbe la na wò, be nagblòe na m'. nenye wòe nye Kristo, Mawuvi la! 64 Yesu gblò n8 bena: Wòe gblòe; gake la mele eglòm na mi bena: Tso esia dzi miele Amegbetòvi la kpo ge, iwòbòbò ò anyi ò de ñusé je nudusi me, anò dzifo je kalilikpowo dzi gbona. 65 Tete nunolagā la ò de efe awuwo gblò bena: Eglò busunya! Dasedila kawo gahiā mi? Kpo ò da, azò miесе busunya la; 66 nuka susum miele? Eye wòdo ñu gblò bena: Edze ku. 67 "Tete wote ta ò de mò n8, wotu kòe, eye amea dewo hā fo tome n8 68 le gbugblòm bena: Kristo, amekae fo wò, gblòe fia mi.

Petro je nugbege le Yesu gbo.

69 Ke Petro bòbò ò anyi ò de gòta le akpata me, eye nyòndò-laa ò de va egbo gblò n8 bena: Wò hā ènò Yesu, Galileatò la gbo kpo. 70 Gake esé nu le wo katà je ñku me gblò bena: Nyemenya nusi gblòm nèle o. 71 Ke esi wòto agbo na do go la, nyòndòla bubu hā kpo, eye wògblo na amesiwo le afima bena: Amesia ò anyi kple Yesu, Nazaretò la kpo. 72 Eye wògasé nu kple

atamkaka gblɔ bena: Nyemenya ame la o. 73 Eye esia megbe de la amesiwo le tsitre de affima la, va gblɔ na Petro bena: Nyatefee, wò hā wo dometo deka nɛnye; elabena wò nufɔfo le ha dem wò. 74 Tete la wòde asi fɔfode kple atamkaka me bena: Nyemenya ame la o. Eye kasia koklo ku ato. 75 Eye Petro do ŋku Yesu fe nya, si wògblɔ na la dzi bena: Hafi koklo naku ato la, agbe nu le gbonye zi etɔ. Eye wòdo go, eye wòfa avi vieve.

Yesu le Pilato fe ŋku me. Yuda fe nuuwu.

27 Ke esi bɔnu ke la, nunɔlagāwo kple dumegāwo katã de adagbu le Yesu ŋuti, bena yewoawui; 2 eye woblae, kplɛe yi dade asi na Pontio Pilato, mōmfia la.^c

3 Tete esi Yuda, amesi fia eyome mo, kpɔ bena, wotso kufia na la, evee, eye wògbugbo klosalo blaetɔ la yi na nunɔlagāwo kple amegāwo gblɔ bena: 4 Mewo nu vɔ be, mede ou madifo asi. Ke woawo gblɔ bena: Mia gbɔ nya kae wòtsɔa? Wò nuto kpɔ edzi! 5 Eye wòtsɔ klosalo la fu gbe de mawuxo la me hedzo, eye wòyi dade ka ve na edokui. 6 Ke nunɔlagāwo fɔ klosalo la gblɔ bena: Womeɖe mo bena, woatsɔe ade nɔudzɔdɔ me o; elabena ou flegae. 7 Eye wode adagbu, eye wotsɔe fle zemela fe abo, ne wòanye amedzrowo fe dife.^b 8 Eyaŋuti woyɔ abo ma be oubo vaseɖe egbege. 9 Ale wowu nya, si nyagblɔdila Yeremya gblɔ di la nu bena: „Eye wotsɔ klosalo blaetɔ, si enye amesi ŋu Israelia via dewo do asi do la, fe tanu,^d 10 eye wotsɔ wo na de zemela fe abo ta, abe alesi Afeto la do nam ene.“

11 Eye Yesu le tsitre de mōmfia la fe ŋku me, eye mōmfia la biaɛ bena: Wòde nye Yudatowo fe fia la mahã? Yesu gblɔ na bena: Wòde gblɔe. 12 Eye esi nunɔlagāwo kple dumegāwo tso enu la, meɖo nyaa deke ŋu o. 13 Tete Pilato gblɔ na bena: De mèle dase, si dim wole le ŋutilwò la, sem o mahã? 14 Eye meɖo nyaku deka hɔ hã ŋu ne o, ale bena mōmfia la fe mo wo yaa ŋutu.

Yesu kple Baraba.

15 Eye le ŋkenyenye sia dzi dɔa la mōmfia la lɔa asidede le gato deka ŋuti na ameha la, amesi ke wolɔ. 16 Ke le yemaŋi me la gatɔa de, si amawo nya la, le wo si, si woyona be Baraba. 17 Eyaŋuti esi wofo wo doƋui nu fu la, Pilato gblɔ na wo bena: Ameka ŋue mielɔ bena, maɖe asi le na mia? Baraba loo alo Yesu, si woyona be Kristo la mahã? 18 Elabena enyae bena, nɔvavã ŋutie wotsɔe de asi do. 19 Ke esi wòbobo no ɔɔnɔdrɔzɔkpuɔ la dzi la, srɔa do do de egbo gblɔ bena: Megawo naneke kple ame dzɔdzɔe ma o; elabena eto fe zã me la mekpe fu geɖe le drɔfe le eta.^d 20 Ke nunɔlagāwo kple amegāwo fɔe de amehawo nu bena, woabia Baraba, eye woawu Yesu. 21 Eye mōmfia la xɔ edzi gblɔ na wo bena: Ame eve la dometo ka ŋuti miele didim bena, maɖe asi le na mi mahã? Ke woawo gblɔ bena: Baraba ye! 22 Pilato gblɔ na wo bena: Ekema nuka mawo Yesu, si woyona be Kristo la mahã? Wo katã wogblɔ bena: Na woaklãe de ati ŋuti! 23 Ke egblɔ bena: Ekema vɔ ka gɔ wòwo mahã? Ke woawo do ŋli sesie wu bena: Na woaklãe de ati ŋuti! 24 Eye esi Pilato kpɔ bena, wòwɔa deke megali o, ke zi to hoo boŋ la, etsɔ tsi klo asi le ameha la fe ŋku me gblɔ bena: Nye la, ou sia mele asinye me o; mia ŋutawo mikpɔ edzi! 25 Eye dukɔ blibo la katã xɔ dzi bena: Efe ou neva mia kple mia wiwo dzi! 26 Tete wòde asi le Baraba ŋu na wo; ke Yesu la, efoe kple atam, eye wòdee asi, bena woaklãe de ati ŋuti.

Wofo Yesu kple atam, du fewu le eɖu, klãe de ati ŋu, eye wòku.

27 Tete mōmfia la fe asrafowo tso Yesu, eye wokplɛe yi de ɔɔnɔdrɔfe, eye asrafoha blibo la katã fo fu de eɖuti. 28 Eye wode awu le eɖuti, eye wotsɔ awu dzi ɔlaya hedo ne. 29 Eye wotsɔ ŋu he tsilhe do na, eye wotsɔ ayeti de nudusi me ne, eye wozze klo de efe ŋku me, du fewu le eɖuti gblɔ bena: Miedo gbe na wò, Yudatowo fe fia! 30 Eye wo-

^a kp. 15-26 kpo Mar. 16, 8-15; Lu. 22, 13-25; Yoh. 18, 39 v. 19, 1.

^b Mar. 15, 1; Lu. 22, 66.

^c Yoh. 19, 18. ^d Lu. 23, 1; Yoh. 18, 28.

/ kp. 24 lia.

^e Mar. 12, 41.

^f Da. 1, 18, 19.

^g 23, 35.

^h Zax. 11, 12-13; Yer. 32, 6-9; 16, 2.

ⁱ kp. 11-14 kpo Mar. 15, 2-5; Lu. 23, 2-3; Yoh. 18, 29, 39. ^j kp. 27-30 kpo Mar. 16, 16-19; Yoh. 19, 2, 3.

^k 26, 27; Yes. 50, 6.

de ta de enuti, eye woxo ayeti la fo tame ne. 31 Eye esi wođu fewu le enuti wo la, wode awu olaya la le enu, eye wogatsa ye nuto fe awuwo do ne, eye wokpoe yina kaka ge de ati nuti.

32 Ke esi wodo go yina la, wokpo ntsua de, si tso Kirene, amesi fe nko enye Simon, eye wozi eyama dzi bena, wotsa atitsoga la ne. 33 Eye esi wođu afisi woyna be Golgata, si gome nye ametakolife la, 34 wotsa /aha tsitsi kple veve toto do nu ne; eye esi wode kpo la, egbe be, yemele eno ge o. 35 Ke esi woklae de ati nuti megbe la, woma efe awuwo me, eye wodzidze nu de wo dzi, bena woawu nya, si nyagblo-dila gblo di la nu bena: „Woma nye awuwo de wo nnewo dome, eye wodzidze nu de nye awu olaya dzi.“ 36 Eye wobobo no anyi de afima le enu dzom. 37 Eye wonlo efe nutsunya do tagbo ne bena: Yesu, Yudatowo fe fia la, enye esi! 38 Eye wokla adzodala eve de ati nu kpe de enuti, deka le nudusi me, eye deka le mia me. 39 Eye amesiwo le enuti tom le yiyim la, do dnu ne de ta ouum, 40 eye wole gbogblom bena: „Wo, amesi le mawuxo la gbam gale etum le nkeke etogbe la, de dokuiwo; nyene Mawuvi nenye la, ekema di le atitsoga la nuti! 41 Nenema ke nunolagawo kple agbalafialawo kple dumegawo le fewu dum le enuti le gbogblom bena: 42 Ede ame bubuwo, eye mate nu ade ye nuto dokui o; nyene Israel fe fia wonye la, ekema nedi le atitsoga la nuti azo, eye miako edzi ase. 43 Edo dzi de Mawu nuti; eya na-dee azo, ne elone, elabena egblo be, Mawuvi yenye. 44 Nenema ke adzodala, siwo wokla de ati nu kpe de enuti la, ha dzi.

45 Ke tso gajofo adelia dzi la zadokeli do de anyigba la kafa dzi vasede gajofo asiekelia dzi. 46 Eye le gajofo asiekelia dzi Yesu do xli kple gbe sesie bena: Eli, eli, lama sabaxtani! si gome enye: „Nye Mawu, nye Mawu, nukaputi negblom di mah? 47 Ke esi amesiwo le tsitre e afima dometwa dewo see la, wogblo be-

a 17, 10.

b kp. 31-56 kpo
Mat. 15, 20-41;
Lu. 23, 26, 33 v.
49; Yoh. 19, 16
v. 30.

d Heb. 13, 12.

e Mo. II, 26, 31;
Kron. II, 3, 14.

f Ps. 69, 22.

g Lu. 8, 2.

h Lu. 23, 32.

i Ps. 22, 8.

k 1, 39.

l 26, 61.

m kp. 57-61 kpo
Mar. 15, 42-47;
Lu. 23, 40-55;
Yoh. 19, 30-42.

n Yoh. 19, 31.

o Yes. 53, 9;
Yoh. 11, 39.

p Ps. 22, 9.

q Ps. 22, 2.

r 26, 61; 16, 21.

na: Amesia le Eliya yom. 48 Eye enumake wo dometwa deka fu du yi datsa fumekutsa, eye wokpo aha tsitsi de eme fu, eye wotsae do ayeti nu hekpe ne. 49 Ke ame mamleawo gblo bena: De asi le enu! Na ne miakpoe, abe Eliya ava dee ene.

50 Eye Yesu gado xli kple gbe sesie, eye wotsa efe gbogbo la hena. 51 Eye kpo da, mawuxo-metsovo la dze de eve tso tagbo vasede egome, eye anyigba ouou, eye kpe gbadzawo wo, 52 eye yodowo nu ou, eye ame kokoe gede, siwo do ala la, fe nutilawo tsi tre, 53 eye esi wodo go tso yodowo me le efe fofa megbe la, woyi de du kokoe la me, eye wode wo dokui fia ame gedewo. 54 Ke esi avafia la kple amesiwo kpe de enuti hele Yesu dzom la, kpo anyigbaouou kple nusiwo va dzo la, wov5 nuto hegblo bena: Nyatefe, Mawuvi nye esia! 55 Eye nyonu gedewo le afima le nu kpom le adzage, amesiwo dze Yesu yome tso Galilea le esubom; 56 amesiwo dome Maria, Magdalato, kple Maria, si nye Yakobo kple Yosef dada, kple Zebedeo fe viwo dada wo.e.k

Yesu didi.

57 Eye esi fiensi do la, nutsu kesinotwa de tso Arimatia, si nko nye Yosef, amesi nuto ha nye Yesu fe nusrila, 58 amesia yi Pilato gbo dabia Yesu fe kukua. Tete Pilato do bena, woatsae ne. 59 Eye Yosef tso ame kuku la, eye wotsa aklala, si fu tititi la xatsa de enuti; 60 eye wotsae mlö ye nuto fe yodo yeye, si wona wode de kpe gbadza me la me; eye esi womli kpe ga de do yodo la nu la, edzo. 61 Eye Maria, Magdalato la, kple Maria keme la wole afima, eye wobobo no anyi hedze ngo yodo la.

62 Eye le dzadzradonkeke fe nufake dzi la nunolagawo kple farisitowo va kpe ta de Pilato gbo gblo bena: 63 Afeto, miedo nui bena, esi amelela ma le agbe la, egblo bena: Le nkeke eto mege la magatsi tre. 64 Eyata de se bena, woadzo yodo la nu vasede nkeke etagbe, bene efe nusrilawo magava afii ayii, eye woa-

gblɔ na amewo bena: Etsi tre tso ame kukuwo dome, eye beble megbeto la nagavɔɔɔ wu ngɔgbeto la o. 65 Pilato gblɔ na wo bena: Dɔɔlawo nye ekem, miheyi ne miadzɔɔ, abe alesi mienya ene. 66 Eye wodzo heyi ɔatre kpe la de enu, beye wodɔ dɔɔlawo afima.

Yesu fe tsitreitsi. Efe dokuideɔeflawo kple nusrɔlawo dɔɔ hena mawunyagbɔgblɔ.

28. ^aKe le nkeke, si dze Sabat yome, si nye kwasida fe nkeke gbato fe ndikanya la, Maria, Magdalato, kple Maria keme la wova yodo la kpo ge da. 2 Eye kpo da, anyigba ouu nuto, elabena Afeto la fe dɔla di tso dzifo va mli kpe la da le yodo la nu, eye wobɔɔ no edzi. 3 Eye efe kpokpome le abe dzikedzo ene, eye efe awu fu tititi abesno ene; 4 ke dɔɔlawo dzo nyanyanya, eye wozu abe ame kukuwo ene le nɔ, si wodzi na wo la nuti. 5 Eye mawudɔla la gblɔ na nyonuawo bena: Miawo la migavɔ o; elabena menyae bena, Yesu, amesi woklɔ de ati nu la, dim miele. 6 Mele afisia o, elabena etsi tre, iabe alesi wɔgbɔ di ene. Mite va kpo afisi wɔmlɔ la da. 7 Eye miyi kaba ɔagblɔ na efe nusrɔlawo bena: Etsi tre tso ame kukuwo dome; eye kpo da, edze mia ngɔ yi Galileia, afima miakpɔe le; kpo da, metoe na mi. 8 Eye wodɔ go tso yodo la me enumake kple vɔvɔ kpakple dzidzo gɔ, eye wofu du, bena woadaka eta na efe nusrɔ-

^a kp. 17.

^b Dan. 6, 17.

^d kp. 1-10 kpo Mar. 16, 1-10; Lu. 24, 1-10; Yoh. 20, 1-18; 27, 26.

^e 17, 2.

^f 26, 32.

^g Lu. 24, 11; Yoh. 20, 26.

^h 11, 27; Yoh. 13, 3; Fil. 2, 9.

ⁱ 12, 40; 16, 21.

^k Mar. 16 15.

^l 26, 32.

ⁿ 18, 20; 24, 3.

lawo. 9 Eye kpo da, Yesu va kpe wo gblɔ bena: Mido afe! Eye wote de enu le efe afɔwo hedze klo ns. 10 Tete Yesu gblɔ na wo bena: Migavɔ o! Miyi ɔaka eta na nɔvinyewo bena, woayi Galilea, eye afima woakpɔm le.

11 Ke esi wole yiyim la, kpo da, dɔɔlawo dometsa dewo yi dua me ɔaka nusiwo katã va dzo la ta na nunlagawo. 12 Eye esi woa kple amegawo fo fu la, wode adanu, eye wotsɔ klosalo geɔe na asrafoawo bena: 13 Migblɔ bena: Efe nusrɔlawo va le zã me, eye wofii yii, esime miedɔ aɔ. 14 Eye ne nya sia di mɔmfesia se la, ekema miawo mialé enu, eye miawo miawo atso fudeɔe me. 15 Eye woxɔ klosalo la, eye wowo, abe alesi wofia mɔnu wo ene; eye nenem nya sia kaka de Yudaɔwo dome vasede egbegbe.

16 Ke nusrɔla wuidekɔawo yi Galilea de to, si Yesu fia wo di la dzi. 17 Eye esi wokpɔe la, wodze klo ns, ke amea dewo ke di. 18 Eye Yesu te va wo gbo, fo nu na wo gblɔ bena: ^hWotsɔ nusé katã, si le dzifo kple anyigba dzi la, de asi nam. 19 ^kMiheyi dawo dukɔwo katã ne woanye nusrɔlawo, miade mawutsi ta na wo de Fofɔ la kple Vi la kpakple Gbo-gbo kokɔe la fe nkɔa me, 20 miafia wo bena, woawɔ nusiwo katã meɔo na mi la; eye kpo da, ⁿnye la meli kpɔli mi nkekeawo katã vasede xexeame fe nuwuwu.

NYANYUIE LA, ABE ALESI MARKO DLɔE ENE.

Yohanes de gbe fã Kristo, eye wòde mawutsi ta ne. Abosam fe Yesu kpo; Yesu gblɔ nya, yo nusrɔlawo, eye wòde dɔɔlawo.

1. Yesu Kristo, si ene Mawuvi la, fe nyanyuie la fe gmedzedze enye esi. 2ª Abe alesi wɔnɔ di le nyagblɔdila Yesaya fe agbalè la me ene bena: „Kpo da, mele ye dɔla dɔm do de ngɔwò, amesi adzra wò mɔ la do; 3 amesi

le yli dom le gbeadzi la fe gbe enye esi: „Midzra Afeto fe mɔ la do, miwɔ efe mɔtatawo dzɔdzɔɔe.“ 4 Yohanes va do, amesi de mawutsi ta na amewo le gbeadzi, eye wòde gbe fã dzimetɔɔɔ fe mawutsidedetaname hena nuvɔkeke. 5 Eye amesiwe le Yudeanyigba dzi, kple Yerusalemɔwo katã do go va egbo, eye wòde

^o kp. 2-8 kpo Mat. 3, 1-12; Lu. 3, 1-18; Yoh. 1, 19-30; Mal. 3, 1; Lu. 7, 27; Yes. 40, 3; ^p Yoh. 1, 6; Do. 18, 4.

mawutsi ta na wo de Yordan-tosisi la me, esi wou wofe nuwōwo me na. 6 Eye kposofuwu le Yohanes nu, eye lāgbalēlidzibanu le efe ali dzi, eye wōdua pētswiwo henoa gbemenyitsi. 7 Eye wōde gbe fā gbls bena: Amesi tri ako wum la, le megbenye gbōna, amesi fe atokota nu ka medzem be, mabōbo atu o. 8 Nye la metsō tsi de mawutsi ta na mi; ke eya la atsō Gbōgbō kōkōe ade mawutsi ta na mi.

9 Eye wōva ve me le ŋkeke mawo me bena, Yesu tso Nazaret le Galilea va, eye Yohanes de mawutsi ta ne de Yordan-tosisi la me. 10 Eye enumake esime wōle go dom tso tsia me la, ekpō dzifowo nu ou, eye Gbōgbō la le abe akpakpa ene hele didim de edzi; 11 eye gbe di tso dzifowo bena: Wōe nye vinye, si gbō nyemēlā nu le o; wō nu mekpōa ŋudzedze lena.

12 Eye enumake Gbōgbō la kplē yi de gbedzi. 13 Eye wōnō gbeadzī ŋkeke blane, eye Satana tee kpō, eye wōnō anyi kple gbemēlā wōadāwo, eye mawudōlawo va subōe.

14 Ke esi wōlē Yohanes de gaxo me megbe la, Yesu va Galilea hele gbe fā dem Mawu fe nyanyuie la bena: 15 Azāgbe la do dzi, eye mawufiadufe la do va. Mitrō le miafe dzi me, eye mixo nyanyuie la dzi se!

16 Eye esi wōlē Galilea-fua nu tom yina la, ekpō Simon kple nōvia Andrea wole asabu dam de fu la me; elabena tōfodelawo wōnye. 17 Eye Yesu gbls na wo bena: Miva nō yonyeme, eye mawō mi miazu amedelawo. 18 Eye enumake la wogblē asabuawo di, eye wodze eyome. 19 Eye esi wōte yi ŋgō oee la, ekpō Yakobo, si nye Zebedeo vi kplē nōvia Yohanes, woawo hā le ou me le asabuwo sam. 20 Eye enumake la wōyō wo, eye wogblē wo fofō Zebedeo kple bulēviawo di de oua me. eye woyl dādze eyome.

21 Eye wodzo yi de Kapernaum; eye enumake le Sabat-ŋkeke dzi la efia nu le fufufe la. 22 Eye *kuvia do wo le efe nufiafia la ŋuti; elabena efia nu wo

abe amesi si ŋusē le la ene, eye menyē abe agbalēfalawo ene o. 23 Eye enumake amea de, si me gbōgbō makōmakō le la, le wofe fufufe, eye wōdo ŋli gbls bena: 24 Nya ka le mia kple wō dome, wō Yesu Nazaretō? De nēva mia tsrō ge mahā? Menyā amesi nēnye, Mawu fe kōkōetō la nēnye. 25 Eye Yesu blu de eta bena: Mia wō nu, eye nado go le eme! 26 Eye gbōgbō makōmakō la nyamae, eye wōdo ŋli kple gbe sesie, eye wōdo go le eme. 27 Eye wōwō nuku na wo katā, nenem bena, wobia wo nēwo bena: Nuka enye esia? Nufiafia yeye! Etsō ŋusē dea se na gbōgbō makōmakōwo, eye wōdo toe. 28 Eye enumake la efe ŋkō di hoo le Galilea-nutowo katā me godoo.

29 Eye enumake esi wōdo go tso fufufe la, Yakobo kple Yohanes kpe de wo nu yi de Simon kple Andrea fe me. 30 Ke Simon lōxo le anyimlōfe le ŋudza lēm, eye enumake la wogbls eŋutinya ne. 31 Eye esi wōte va la, elē efe alōnu hekōe de dzi, eye ŋudza la dzo le edzi, eye wōsubo wo. 32 Ke le fiē me, esime ye do to la, wotsō amesiwo katā fe lāme gblē, kple esiwō me gbōgbō vōwo le la, va egbōe. 33 Eye du blibō la katā fo ju de ootrua nu. 34 Eye wōda gbe le amesiwo katā le do bubu fomeviwo katā lēm la nu, eye wōnyā gbōgbō vō gedewo do goe, eye mede mō na gbōgbō vōwo be, woafō nu o, elabena wonyae.

35 Eye esi wōfō fōŋli la, edo go heyi de gbedzi, eye wōdo gbe da le afima. 36 Eye Simon kple amesiwo kpe de eŋuti la, di eyome mō; 37 eye wokpōe, eye wogbls ne bena: Amewo katā le diwōm. 38 Eye wōgbls na wo bena: Mina ne miayi du bubuwo me, bena magbls nya le afima hā; elabena esia ta medo go do. 39 Eye wōyi de wofe fufufeawo me le Galilea katā hele gbe fā dem, eye wōlē gbōgbō vōwo nyām le go domii.

40 Eye anyidzelaa de va egbō le kuku dem ne, eye wōdze klo ne gbls bena: Ne ēlō ko, āte ŋu aklo ŋutinye. 41 Eye esi efe do-

a 5, 7.

b Da. 13, 25.

d 9, 25.

e kp. 9-11 kpo
Mat. 3, 13-17;
Lu. 3, 21, 22;
Yoh. 1, 31-34.

/ Mat. 4, 24.

g kp. 29-34 kpo
Mat. 8, 14-17.
Lu. 4, 38-41.h kp. 12, 13 kpo
Mat. 4, 1-11;
Lu. 4, 1-13.i kp. 14, 15 kpo
Mat. 4, 12-17;
Lu. 4, 14, 15.
k Gal. 4, 4.l kp. 16-20 kpo
Mat. 4, 18-22;
Lu. 5, 1-11.
m Da. 16, 17; ta
5, 43.o kp. 35-39 kpo
Lu. 4, 42-44.p kp. 21-28 kpo
Lu. 4, 31-37.
r kp. 40-45 kpo
Mat. 8, 2-4;
Lu. 5, 12-14.
s Mat. 7, 28;
Yoh. 7, 46.

me trɔ de ɛnti la, edo efe abo da, eye wode asi ɛnu hegblo ns bena: Melɔ, ɛntiwɔ nako! 42 Eye enumake la anyi la vɔ le ɛnti, eye ɛnti ka. 43 Eye "esi wɔblu de eta la, enyae do go enumake, 44 eye wɔgblo ns bena: Kpɔ nyuie! Megagblo naneke na amea deke o; ke heyi natsɔ ɔkuiwɔ afia mawununɔla boɔ, eye na nusiwo ɛnti Mose de se ɔ la, le wɔ ɛnti-kɔkɔ la ɛnti, ne wɔanye ɔasedidi na wo. 45 Ke eya do go de asi gbeɔdede me lelele kple nya la kaka me ale gbege bena, Yesu magate nu adze gaglɔ ayi du me o, ke gbedzi ko wɔnɔna, eye wotsɔ afisiafi va egbo."

Gbedada le lɔmetututɔa de ɛnu.

2. Eye esi wɔgayi de Kaper-naum le ɛkekea dewo megbe la, wose bena, ele afea me. 2 Eye ame gedewo fo fu ale bena, womegakpɔ nɔfea deke le ɔtrua nu hã o, eye wɔgblo nya na wo. 3 Eye ame ene tsɔ lɔmetututɔa de gbɔna va egbo. 4 Eye esi womete ɛnu te va egbo le ameha la ɛnti o la, woyi ɔade mɔ de xɔ, si me wɔle la tame, eye esime wɔɔɔ vɔ la, wodidi aba, si dzi lɔmetututɔ la mlɔ la, de anyi. 5 Eye esi Yesu kpɔ wofe xɔse la, egblo na lɔmetututɔa bena: Vinye, wotsɔ wɔ nuvɔwo ke wɔ. 6 Ke agbalɛɔfialaa dewo bɔbɔ nɔ anyi de afima, eye wole di kem le wofe dzi me bena: 7 Aleke wɔ amesia fo nu alea? Egblo busunya; ameka ate ɛnu atɔ nuvɔwo ake, ne menye Mawu deka ko o mahã? 8 Eye enumake esi Yesu dze sii le efe gbɔgbɔ me bena, wole di kem le woa ɛntiwɔ ɔkui me ale la, egblo na wo bena: Nuka wɔ miele nusiawo fe di kem le miafe dzi me mahã? 9 Kae bɔbɔ wu? Be woagblo na lɔmetututɔ la bena: Wotsɔ wɔ nuvɔwo ke wɔ loo, alo woagblo bena: Tsi tre natsɔ wɔ aba, eye nazo azɔli mahã? 10 Ke ne mianyaɛ bena, ɛusɛ le Amegbetɔvi la si be, wɔatsɔ nuvɔwo ake le anyigba dzi, - egblo na lɔmetututɔ la bena: Mele egblo na wo bena: Tsi tre, tsɔ wɔ aba, ne nayi afewɔ me. 12 Tete wɔtsi tre, eye enumake, esi

wɔtsɔ efe aba la, edo go le wo katã fe ɛku me nenem bena, ku-
via ɔdo wo katã, eye wokafu Ma-
wu gblo bena: Miekpɔ ale nu-
siawo tagbe kpɔ o.

Yesu yɔ Mateo.

13 Eye wɔgayi de fu la nu, eye ameha la katã va egbo, eye wɔfia nu wo. 14 Eye esi wɔto afima yina la, ekpɔ Lewi, Alfeo vi la, bɔbɔ nɔ anyi le nudzɔfe, eye wɔgblo ns bena: Dze yonyeme! Tete wɔtsi tre dze eyome. 15 Eye wɔva ve me bena, esi wɔle kplɔa ɛnu le efe me la, nudzɔla kple nuvɔwɔla gedewo bɔbɔ nɔ anyi kple Yesu kpakple efe nusrɔlawo; elabena ame gedɛ wonye dze eyome. 16 Ke esi farisitawo dome agbalɛɔfialawo kpɔ bena, ele nu dum kple nuvɔwɔlawo kpakple nudzɔlawo la, wogblo na efe nusrɔlawo bena: Aleke wɔ bena, wɔdua nu, eye wɔnoa nu kple nudzɔlawo kpakple nuvɔwɔlawo mahã? 17 Eye esi Yesu see la, egblo na wo bena: Menye lamesesɛtawoɛ hiã gbedala o, negbe ɔlɛlawo ko; nyemeva ame dzadzawo yɔ ge o, negbe nuvɔwɔlawo ko.

Le nutsitsido guti.

18 Eye Yohanes fe nusrɔlawo kple farisitawo tsia nu dana; eye wova gblo ns bena: Nukaɛnti Yohanes fe nusrɔlawo kple farisitawo fe nusrɔlawo tsia nu dana, eye wɔ nusrɔlawo ya metsia nu dana o mahã? 19 Eye Yesu gblo na wo bena: Alo de ɛugbetɔsrɔ la fe xɔlɔwo ate ɛnu atsi nu adɔ, esime ɛugbetɔsrɔ la li kpli wo mahã? ɔkeke alesi ɛugbetɔsrɔ la le wo gbɔ la, womate ɛnu atsi nu adɔ o. 20 Ke ɛkeke wo gbɔna, esime woatsɔ ɛugbetɔsrɔ la ayii le wo gbɔ; ekema woatsi nu adɔ le ɛkeke ma dzi. 21 Amea deke metsɔa avɔ matakpɔ fe nudedi kaa avɔ xoxo o; ke ne menye nenem o la, avɔ yeye, si wotsɔ kae la, aho avɔ xoxo la de edokui ɛnu, eye efe vuvu awu tsãto. 22 Eye amea deke metsɔa aha yeye dea lagbalɛgolo xoxowo me o; ke ne menye nenem o la, aha yeye la awo lagbalɛgoloawo, eye aha la kple lagbalɛgoloawo siaa agblɛ; ke wotsɔa aha yeye dea lagbalɛgolo yeyewo me.

a kp. 25; 3, 12.

b kp. 13-17 kpɔ
Mat. 9, 9-13;
Lu. 5, 27-32.

d 5, 42; Mo. III.
14, 2, 3.

e Lu. 5, 15.

f kp. 1-12 kpɔ
Mat. 9, 1-9;
Lu. 5, 17-26.

g Lu. 15, 2.

h kp. 18-22 kpɔ
Mat. 9, 14-17;
Lu. 5, 33-38;
18, 12.

i Yoh. 6, 14.

k Yoh. 3, 29.

l Yoh. 16, 20.

m Yoh. 2, 25.

Nusrōlawo tugu lu le Sabat dzi.

23 "Eye wōva ve me bena, eyi dato lugbleawo me le Sabat dzi, eye le wofe yiwi me la efe nusrōlawo de asi lutiawo ŋeŋe me. 24 Eye farisitawo gblō nē bena: Kpō dā, wōwō nusi mele sea nu o la le Sabat dzi!^d 25 Eye wō-gblō na wo bena: Alo miexlē nusi Dawid wō la kpō o, esime hiā tui, eye dō wu eya kple amesiwo kpe de ɛnuti la o mahā?^g 26 "Alesi wōyi de mawuxō la me, le esime Abyatar enye nunlagā, eye wōdu ŋkumedobolo, si womede mō le nuti nē be, woadu o, negbe nunnlawo ko, eye wōna amesiwo kpe de ɛnuti la o mahā? 27 Eye wōgblō na wo bena: Wōwō Sabat le ame ta, eye menye ame le Sabat ta o;^k 28 eyanuti Amegbetovi lae nye Sabat hā dzi Afeto.

Yesu da gbe le amea de, si titi lé asi ne la qu le Sabat dzi.

3. "Eye wōgayi de fufufe, eye amea de le afima, si titi lé asi na. 2 Eye wole nudzō nē be, ada gbe le ɛnu le Sabat dzi loo, bena yewoatso enu.^p 3 Eye wō-gblō na amesi titi lé asi na la bena: Tsi tre de titina. 4 Eye wōbia wo bena: De wode mō bēna, wōawo nu nyui alo wōawo nuvō le Sabat dzi, be woadē ame, alo wōawui mahā? Ke wōawo zi kpi. 5 Eye esi wōkpō wo godoo kple dziku la, exa nu le wofe dzi-mesēsē la nuti, eye wōgblō na ame la bena: Mlo wō asi! Eye wōmloe, eye efe asi la gadō dō. 6 Tete farisitawo do go enumake kple Herodiahawo, eye wode adan le eyama nuti, alesi wōawo awui.

Yesu yo dō gbogbo vō to gedewo.

7 "Eye Yesu kple efe nusrōlawo de wo dokuī dā yi fu la nu; eye ameha gā tso Gailea kple Yudea va dze eyome. 8 Eye esi wose nusiwo wōwō la, ameha gāa de tso Yerusalem kple Idumea kple Yordan godo kpakple Tiro kple Zidon-nutoawo me va egbo. 9 Eye wōgblō na efe nusrōlawo bēna, woadzra nuvi la dō na ye lē ameha la nuti bēna, ne woagamimi ye dō o; 10 elabena eda gbe le ame gedewo nuti ale bēna, ame gedē

alesinu le veve sem la, te de edzi, bena yewoade asi ɛnu.^b 11 Eye gbogbo makmakawo, ne wokpōe ko la, wodzea klo de ekō me, eye wodoa ŋli gbōna bēna: Wōe nye Mawuvi la. 12 Eye wōgbe nya na wo vevie nuto bēna, ne woagana wōanya ye o.^c

Yesu tia efe nusrōla wuievwawo.

13 "Eye wōyi de to la dzi, eye wōyō amesiwo ye nuto le didim la, va egboe, eye woyi egbo. 14 Eye wōdō ame wuievie, bēna wōnō ye nuti, eye bēna yeadō wo adō dā woadade gbe fā, 15 eye bēna nusē nāwō wo si hēna gbogbo vōwo nyanyā do goe. 16 "Eye wōdō ame wuievwawo, Simon, eyae wōna ŋkōe bēna Petro, 17 Yakobo, Zebedeo vi la, kple Yōhanes, Yakobo novi la, eye wōna ŋkō woawo bēna Boanerges, si gōme enye dzidegbeviwo; Andrea kple Filipino, Bartolomeo kple Toma, Yakobo, Alfeo vi la, Tadeo, Simon, Kananito la,ⁿ 19 kpakple Yuda Iskariot, si fia eyome mō la hā.^o

Yesu fo nu le nuvōwōwo de Gbogbo kōkōe nu fe tohehe nu na gbalēfialawo.

20 Eye wōva afe me. Eye ameha la gale fu fom ale bēna, womete ŋu dū abolo gō hā o.^r 21 Eye esi etawo see la, wodo go yi elē ge; elabena wogblō be: Efe tame da!

22 "Eye agbalēfiala, siwo tso Yerusalem va la, gblō bēna: Beelzebub le eme, eye wōnyā gbogbo vōwo do go to gbogbo vōwo fe fia la dzi. 23 Eye esi wōyō wo va egbo la, efo nu na wo le lododowo me bēna: Aleke Satana ate nu anyā Satana ado goe mahā? 24 Eye ne fiadufe mā de ye nuto dokuī nuti la, ekema fiadufe ma mate nu anyi anyi o. 25 Eye ne afe mā de ye nuto dokuī nuti la, ekema afe ma mate nu anyi anyi o. 26 Eye ne Satana tsi tre de ye nuto dokuī nuti la, ekema emā, eye emate nu anyi anyi o, ke boŋ enu lava tsi. 27 Ameha deke mate nu ayi de nusētō la fe me, eye wōaha efe afemenuwo o: negbe deko wōabla nusētō la gbā hafi aha efe afe. 28 Vavā mele egblom na mi bēna: Woatso amegbetoviwo fe nuvō, siwo katā wōwōna, kple busunya, siwo wo-

a kp. 23-28 kpo
Mat. 12. 1-8;
Lu. 6. 1-5; Mo.
V. 21, 26.
b Mat. 14. 36.

d Mo. II. 20, 10.
e 1, 24; Lu. 4. 41;
ta. 8. 43.

f kp. 13-19 kpo
Mat. 10. 1-4;
Lu. 6. 12-16;
Mat. 5. 1.
g Sam. I. 21. 6.
h Sam. I. 22. 20;
Mo. III. 24. 5-9;
Mo. II. 29. 32.

i Yoh. I. 42; Do.
1, 13; Lu. 9. 54.

k Mo. V. 5. 14.

l kp. 1-6 kpo
Mat. 12. 9-14;
Lu. 6. 6-11.

m Yoh. I. 41-45;
11. 16.

n Yoh. 6. 71.

o Yoh. 9. 16;
Lu. 13, 14; 14, 3.

r 6. 31.

s kp. 22-30 kpo
Mat. 12. 24-31;
Lu. 11. 15-22;
12. 10; Mat. 9.
34.

t Yoh. 5. 18.

u kp. 7-12 kpo
Mat. 12. 15, 16;
Lu. 6. 17-18.

gblona la, ake wo; 29 ke amesi agblɔ busunya de Gbɔgbɔ kɔkɔe la nu la, makpɔ tsɔtsɔke vasede mavɔmavɔ me o; ke boŋ enyi nuvɔ mavɔmavɔ fe fe; 30 elabena wogblɔ be: Gbɔgbɔ makɔmako le eme.

Amesiwo nye Yesu fe fometo vavawo.

31 Eye dadaa kple noviawo va afima, eye wole tsi tre le xexe, da ame de egbo be, woayɔe da. 32 Eye ameha la le anyinɔfe fo xlɛe. Eye wogblɔ nɛ bena: Kpɔ da, dawɔ kple noviwɔnɔutsuwokpakple noviwɔnɔnuwo le xexe le diwɔm. 33 Eye wɔdo nu na wo bena: Amekawo nye danye kple novinyewo mahã? 34 Eye esi wɔkpɔ amesiwo le anyinɔfe fo xlɛe dzi godoo la, egblɔ bena: Mikpɔ danye kple novinyewo da! 35 Amesi ke awɔ Mawu fe lɔlɔnu la, eya kee nye novinyeɔtsu, ganye novinyeɔnu, ganye danye hã.

Yesu do lo vovowowo le mawufiaɔufe la nu.

4. Eye wɔgade asi nufiafia me le fua nu, eye ameha gã nɔto fo ju de eɔu ale bena, wɔyi de vu me, eye wɔbɔbɔ nɔ eme le fua dzi, ke ameha la katã le fua nu. 2 Eye wɔfia nu gedewo le lododowo me, eye wɔgblɔ na wo le efe nufiafia me bena: 3 Miɔto! Kpɔ da, nukuwula do go yi nuku wu ge; 4 eye wɔva ve me bena, esi wɔle ewum la, dewo ge de mɔ to, eye xe viwo va mi wo. 5 Eye bubu ge de kpenyigba dzi, afisi mekpɔ anyi gede le o; eye wɔdo nu da enumake, elabena mekpɔ anyi sɔ gbo o; 6 eye esi ye dze la, ndɔkutsu dui; eye esi ke meli nɛ o nɔti la, eyɔ. 7 Eye bubu ge de nuwo me; eye nuwo mie, eye wovu tɔyɔ edzi, eye metse ku o. 8 Eye bubuwo ge de anyigba nyui la dzi, eye esi womie la, wotsi, eye wotse, dewo blaetɔ, dewo blaade, eye dewo alafa. 9 Eye wɔgblɔ bena: Amesi to senu li nɛ la, nesee!

10 Eye esi wɔsusɔ eya deka di la, amesiwo kpe de eɔuti kple ame wuieve la, wobia lo la gome. 11 Eye wɔgblɔ na wo bena: Miawo la wona mawufiaɔufe la fe nuɔyala mi; ke ame mawo, siwo le egodo la, wona nuwo katã wo

o Mat. 11, 28.

b Yes. 6, 10.

d kp. 31-35 kpo
Mat. 12, 46-50;
Lu. 8, 19-21.

e kp. 1-20 kpo
Mat. 13, 1-23;
Lu. 8, 4-15.

f 10, 23.

g kp. 21-26 kpo
Lu. 8, 16-18;
11, 33; Mat. 5,
16.

h kp. 15.

i Lu. 12, 2; Mat.
10, 26.

k Mat. 7, 2; Lu.
6, 36.

l Mat. 13, 12;
26, 29.

le lododowo me,^a 12 bena amesiwo le nu kpɔm la, nakpɔ nu, ke womagadze sii o; eye amesiwo le nu sem la, nase nu, ke womagase egɔme o, bena woagatrɔ, ne woatsɔ wofe nuvɔwo ake wo o.^b 13 Eye wɔgblɔ na wo bena: Ne mie se lo sia gome o la, aleke lawɔ, eye mianya lododoawo katã gome mahã? 14 Nukuwula le nya la wum. 15 Ke esiawo nye amesiwo le mɔ to, afisi wowu nya la do; eye ne wosee ko la, enumake Sataana vana, eye wɔtsɔa nya, si wowu de wo me la, yinɛ. 16 Ke esiwo wowu de kpenyigba dzi la, wonyɛ amesiwo, ne wose nya la, woxɔnɛ enumake kple dzidzo; 17 eye kɛ meli na wo o, eye wonɔa anyi ɔee ko; ke ne fukpeke kple yometiti va le nya la nɔti la, enumake wozua nudiaɔia na wo. 18 Eye bubu, siwo wowu de nuwo dome la, woawo nye amesiwo sea nya la, 19 eye xexeame fe agbagbadzedzewo kple kesinɔnu fe beble kpakple nu mamleawo fe amedzodzɔ yina de wo me, eye wotsyɔa nya la dzi, eye wɔtsia matsematse. 20 Eye esiwo wowu de anyigba nyui la dzi la, woawo nye amesiwo sea nya la, eye woxɔnɛ, eye wotsena, dewo blaetɔ, dewo blaade, dewo alafa.

21 Eye wɔgblɔ na wo bena: De wotsɔa akadi vanae, be woada de aflanu alo abati te mahã? Alo menye be woatsɔe ada de akadi dzi oa? 22 Elabena naneke mele ɔyala o, negbe deko woade de go afla; eye womewo naneke hã le vivi me o, ke boŋ bena woava kekeli me!ⁱ 23 Amesi to senu li nɛ la, nesee. 24 Eye wɔgblɔ na wo bena: Milɛ to de nusi sem miele la nɔti; dzidzenu, si mietsɔ dzidze nui la, eya ke woatsɔ adzidze nui na mi, eye woade edzi na mi.^k 25 Elabena amesi ke si nu le la, woana nui; ke amesi si nu mele o la, nusi le esi la, wɔaxɔ eya hã le esi.^l

26 Eye wɔgblɔ bena: Mawufiaɔufe la le ale, abe alesi ame tsɔa nuku dea anyigbatu me ene; 27 eye wɔdɔa alɔ, eye wɔfɔna zã kple keli, eye nuku la miena, eye wɔtsina ale bena, eya nɔto menyane o. 28 Anyigba la na nuku wona

le edokui si; gbā ewāa togba, ekema liṅṅ, emegbe la kutsetse blibo nāa liṅṅ la me. 29 Ke ne kutsetse la dī la, enumake edāa nuṅehs dā; elabena nuṅeyi la dō.

30 "Eye wògblo bena: Nuka ṅu miatsō mawufiadufe la adōe mahā? Alo lo ka woado le eṅuti mahā? 31 Ele abe logoku ene, esi ne wofāe dē anyigba me la, ele sue wu atiku, siwo katā le anyigba la dzi; 32 eye ne wofāe la, emlena, eye wōva lolona wua abo me tiwo katā, eye wòdea alo gāwo nenem bena, dzifoxeviwo ate ṅu adze dē efe vovoli me.

33 Eye wògblo nya fia wo le lododo sia fomevi gedewo me, abe alesī wōanya se na wo ene. 34 Eye ne menye lododowo o la, mefoa nu na wo o; ke ne eya kple efe nusrōlawo dede woli la, edea nuwō katā gōme fia wo.

Yesu tsī ahom nū le fu dzi.

35 "Eye le nenem nkeke ma dzi, esi fiēsī dō la, egblo na wo bena: Mina ne miayi go keme dzi. 36 Eye esi wogblē ameha la dī la, wokui yi, abe alesī wōle ou la me ene; eye ou bubuwo hā kpe dē eṅuti. 37 Eye ahom sesēa dē va tu, eye futsotsoewo le ṅerem dē ou la me, ale bena ou la de asi yoyō me. 38 Ke eya ṅuto le ou gōme, zīo sudī le alō dom, eye wonyōe gblo nē bena: Nufiala, dē miāfe tsōtsrō metsō gbōwō nya o mahā? 39 Eye esi wōnyō la, eblu dē ya la ta, eye wògblo na fu la bena: Zi dōdōe, dze anyi! Tete ya la dzudzo fofo, eye dōdōe gāa dē zi. 40 Eye wògblo na wo bena: Nuka wō mlevō ale? Dē xōse mele mia si o mahā? 41 Eye wovō gedē ṅuto, eye wogblo na wo nōewo bena: Ame-ka gōe nye esia bena, ya kple fu gō hā dōa toe mahā?"^d

Yesu da gbē le gbogbo vō toa dē ṅu.

5. "Eye wōva dō fu la godo le 5. Gadaratowo fe anyigba dzi. 2 Eye esi wōdo go le ou la me la, amea dē, si me gbogbo makōmakō le la, dō go tso yōdowo me va kpee, 3 amesi fe nōfe nye yōdowo me, eye amea dēke mete ṅu blans kple kōsōkōsō gō hā o;

^a kp. 30-34 kpo
Mat. 13, 31-32;
Lu. 13, 18, 19.

^b kp. 35-41 kpo
Mat. 8, 18, 23v.
27; Lu. 8, 22-25.

^d Ps. 107, 24;
Lod. 30, 4.

^e kp. 1-21 kpo
Mat. 8, 28-34;
Lu. 8, 26-40.

4 elabena enuenu wodea kunyowo efe afōwo, eye woblans kple kōsōkōsōwo, ke etsoa kōsōkōsōwo, eye wōṅea kunyowuawo, eye amea dēke mete ṅu nana efe mo fana o. 5 Eye daa zā kple keli wōnōa yōdowo me kple towo dzi henōa ṅli dom, eye wōnōa kpe xlām dē edokui. 6 Eye esi wòkpo Yesu le adzage ke la, esu du va dze klo nē; 7 eye wōdo ṅli kple gbe sesē bena: Nya kae le mfa kpli wò dome, Yesu, Mawu dzifo-ōitō la fe Vi! Metā Mawu na wò bena, megawō funyafunyam o. 8 Elabena egblo nē bena: Dō go tso ame la me, wò gbogbo makōmakō! 9 Eye wòbiae bena: Wò ṅko dē? Eye wōdo eṅu nē bena: Nye ṅkōe nye Legio; elabena mi ame gedewoe. 10 Eye wòdē kuku nē vevie ṅuto bena, wòaganyā yewo tso afima nutoawo me o. 11 Ke afehawo fe ha gāa dē le afima le gbe dum le to la dzi. 12 Eye wòdē kuku nē gblo bena: Dō mi dē hawo me, nē miayi dē wo me. 13 Eye wōna nō wo. Eye esi gbogbo makōmakōwo dō go la, woyi dē hawo me. Tete hawo katā si du kplikplikpli tso to la kago ge dē fu la me, wo nu anō akpe eve, eye wono tsī ku dē fu la me. 14 Eye amesiwo le wo kplōm la sī, eye woyi daxlēe fia le dua me kple agbletawo. Eye wodo go va nusi wōnye va ve me la, kpo ge dā. 15 Eye wova Yesu gbo, eye wòkpo amesi me gbogbo vōwo fe legio nō la, le anyinōfe, eye wòta avo, eye efe mo kō, eye wovō. 16 Eye amesiwo kpōe la, woxlē nusi wōwo na amesi me gbogbo vōawo nō la, kple hawo ṅutina hefia wo. 17 Eye wode asi kukudede me nē bena, wòadzo le yewofe nutoawo me. 18 Eye esi wòdo ou la, amesi me gbogbo vōawo nō la, dē kuku nē bena, yeano eṅuti. 19 Eye mena mōe o; ke egblo nē bena: Heyi afewō me dē tawōwo gbo, eye naxlē nusiwo, si Afeto la wō na wò kple alesī wòkpo nublanu na wò la, afia wo. 20 Eye wòdzo yi hede asi gbefādede me nusiwo, si Yesu wō nē la le Dekapoli; eye wō katā wotsi yaa. 21 Eye esi Yesu dō ou gatso fua va egodo la,

ameha gāa de fo fu de enuti, eye wòndò fu la nu.^a

Yesu da gbe le n. onu nusi dóléla kple Yairo vinyonuvi nuti.

22 Eye fufoje la fe amegāwo dometo deka, si ŋko nye Yairo la, va, eye esi wòkpòe la, edze klo de efe afo nu, 23 eye wòde kuku ne vevie nuto gblò bena: Vinye-nyonuvi do kudo nu, va ne natsò wò asi ada de edzi, bena efe lāme nasē, eye wòatsi agbe. 24 Eye wòyi kplii, eye ameha gāa de dze eyome ale be, womimii do.

25 Eye nyonua de, si ŋu ou le dodom le fe wuieve sɔŋ, 26 eye wòkpe fu gede tso gbedala gedewo gbò hegblē nusiwo katā le esi, gake mele nyonyom ne o, ke boŋ wògado gā de edzi wu la, 27 esi wòse Yesu ŋko la, eva dze amehawo le emegbe, eye wòde asi efe awu nuti; 28 elabena egblò bena: Ne mede asi efe awu ŋu ko la, nye lāme asē. 29 Eye enumake efe ou la nu tso, eye wòse le efe lāme bena, yefe do la vo. 30 Eye enumake Yesu dze sii le edokui me bena, nusi do go tso ye me, eye wòtrò de ameha' la gbo gblò bena: Amekae de asi nye awu ŋu mahā? 31 Eye efe nusròlawo gblò ne bena: Ekpo be, ameha la mimi wò do tso, hafi nèle gbògbòm bena: Amekae de asi nyunye mahā? 32 Eye wòtsa ŋku godoo, bena yeakpo amesi wo esia. 33 Ke nyonu la le vovòm, eye wòle dzodzom nyanyanya; elabena enya nusi wòwò ne, eye wòva dze klo ne, eye wògblo nya-tefe blibo katā ne. 34 Ke egblò ne bena: Vinyenyonuvi, wò xòse la de wò; heyi le nutifafa me, wò lāme nasē tso wò dóléla le mel

35 Esi wògale nu fom la, du tso fufojemegā la fe me va bena: Wò nyonuvi la ku; nukaŋuti nè-gale fu dem na nufiala mahā? 36 Ke esi Yesu se nya, si gblòm wole la, egblò na fufojemegā la bena: Megavò o, xò se ko. 37 Eye mede mɔ na amea deke be, wòadze eyome o, negbe Petro kple Yakobo kple Yohanes, Yakobo n- vi la ko. 38 Eye wòva fufojemegā la fe me, eye wòkpò amesiwo le sunyavunya wom, eye wole avi fam le yil dom sesie la, le afima.

a Mat. 9, 1.

b Joh. 11, 11.

c kp. 22-48 kpo
Mat. 8, 18-26;
Lu. 8, 41-54.

e Lu. 7, 14.

f 1, 34, 44; 3, 12;
7, 36; 8, 28, 30;
9, 9, 30.

g kp. 1-8 kpo
Mat. 13, 53-58;
Lu. 4, 15-30.

h Lu. 6, 19.

i Joh. 6, 42.

k Joh. 4, 44.

l Mat. 9, 35.

m kp. 7-13 kpo
Mat. 10, 1, 9-15;
Lu. 9, 1-6.

39 Eye esi wòge de afea me la, egblò na wo bena: Nukaŋuti miele sunyavunya wom hele avi fam ale? De vi la meku o, ke boŋ alò dom wòle. 40 Eye wokoe. Ke esi wònyā wo katā do goe la, ekplò devia fofoa kple dadaa kple amesiwo kpe de enuti la, eye wòyi afisi devi la mlò. 41 Eye wòlé devi la fe alonu hegblo ne bena: Talita kumi, si gome enye bena: Nyonuvi, 'mele egblòm na wò bena: Tsi tre! 42 Eye enumake nyonuvi la tsi tre, eye wòzò azòli; elabena exò fe wuiveve, eye wòlulu nuto. 43 Eye wògbe nya na wo vevie bena, amea deke nagan- nyae o; eye wòbena, woana nan- nee, ne wòadu.

Wodo vio Yesu le Nazaret.

6. Eye wòdo go tso afima, eye wòva fofowò de; eye efe nusròlawo le eyome. 2 Eye esi Sabat do la, ede asi nufiafia me le fufoje la, eye ame gede, siwo see la, fe nu ku, eye wògblo bena: Afika amesia kpo nusiawo tsoe, eye nunya ka fomevi nye esi wònae mahā, ale be nusièdò siawo va ve me to efe asi dzi mahā? 3 Alo amesia la, de menye atikpala, si nye Maria vi la, kple Yakobo, Yose, Yuda kpakple Simon n- vi lae o mahā? Eye n- vianyonuwo hā mele mia dome afisia o mahā? Eye wòzu nudiafia na wo le eyama nuti. 4 Eye Yesu gblò na wo bena: Womedoa kpo nyagblòdila bubu o, negbe le eya nuto fofowò de kple efomeawo dome kpakple efe me ko. 5 Eye mete ŋu wò nusièdò deke le afi- ma o, negbe dóléla vee de wo ko ŋu wòda gbe le, le esime wòda asi de wo dzi. 6 Eye efe mo wò yaa le wofe dzimaxòse la nuti. Eye wòtsa le kofe, siwo fo xlā afima la me hele nu fiam.

Yesu da nusròla wuiveawo.

7 Tete wòyò ame wuiveve la va egbo, eye wòde asi wo dodo me eveveve; eye wòna nusi wo de gbògbò makomakowo dzi; 8 eye wòde se na wo bena, woagatsò na- neke de asi de mɔzɔzɔ ŋu o, negbe atizòti ko; menye kotoku alo abolo o, alo ga nanò wofe go nu hā o; 9 ke woado atokotawo; eye wo-

magado dziwui eve o. 10 Eye wò-gb̀̀̀ na wo bena: Afisi ke miayi de afea de me le la, mino afima vasede gbesigbe ke miadzo. 11 Eye teŋe, si womexò mi le o, alo womedo to mi le o la, ne miele dzodzo ge le afima la, miouou ke le miafe afowo nuti de anyi, ne wòanye dasedidi na wo. Vavã mele egblom na mi bena: Mele sesè ge na Sodomtowo kple Gomoratowo le onudrògbe la abe du ma ene o.^a 12 Eye esi wodo go yi la, wode gbe fã bena, wotrò le wofe dzi me. 13 Eye wonyã gbogbo vò gedewo do go, beye wosi ami na dolèla gedewo heda gbe le wo nu.

Herodes Antipa tso ta le Yohanes mawutsidetanamela nu.

14 Eye fia Herodes see; elabena efeŋko di hoo, eye wòbena: Yohanes mawutsidetanamelae tsi tre tso ame kukuwo dome; eya-nuti nusèwo le do wom le eme. 15 Ke bubuwo gblò bena: Eliya ye; eye bubuwo bena: Nyagblodilae abe nyagblodilawo dometo deka ene.^f 16 Ke esi Herodes see la, egblò bena: Yohanes, si nu metso ta le la, eyae tsi tre tso ame kukuwo dome.

17 Ke Herodes nutae do wolè Yohanes, eye woblae de gaxo me le Herodia, si nye nɔvia Filipino srò la, nuti, elabena edee. 18 Elabena Yohanes gblò na Herodes bena: Womede mo na wò bena, naxo nɔviwò srò o. 19 Eye Herodia lée de dome, eye wòle didim be, yeawul, ke mete nui o; 20 elabena Herodes vò Yohanes, amesi wònya bena, enye ame dzodzoe kple ame kaxoe wònye la, eye wòkpo eta. Eye ne edo toe la, edoa xaxa me le nu gedewo nuti, eye efe gbesese vivina ne. 21 Eye le nkeke, si dze efe dzi nu dzi la Herodes tu aglo le efe dzigbenkeke dzi na efe amegã-wple afaia gãwo kpakple Galilea-me nkutawo; 22 eye esi Herodia vinyonuvi la ge de eme, eye wòdu ye la, edze Herodes kple amesiwo kpe de enuti le kplãa nuti la nu; eye fia la gblò na nyonuvi la bena: Bia nusi ke nelã lam, eye mana wò. 23 Eye wòka atam ne bena: Nusi ke na-

biam la, mana wò vasede nye fia-
dufe la fe akpa afã dzi. 24 Eye esi wòdo go yi la, egblò na da-
daa bena: Nuka mabia mahã? Ke
eya gblò bena: Bia Yohanes, ma-
wutsidetanamela, fe ta. 25 Eye
enumake wòde abla va fia la gbo,
eye wòbiae gblò bena: Medi be-
na, natsò Yohanes mawutsideta-
namela fe ta nam le agba me fifi-
laasi. 26 Eye wòve fia la nuti;
gake la le efe atamkaka kple
amesiwo le kplãa nuti kpakpli ta
la melò be, yeagbe enana o. 27
Eye enumake fia la do enudzo-
srafo deka da, eye wòde se ne
be, wòadatsò efe ta vs; 28 eye
wòyi, eye wòtso ta le enu le ga-
xo me, eye wòtsò efe ta de agba
me vs, eye wòtsœ na nyonuvi la,
eye nyonuvi la tsœ na dadaa.
29 Eye esi efe nusròlawo see la,
wowa tsò efe kukua yi dadi.

Yesu nyi ame 5000.

30 Eye apostolowo fo fu de Yesu
gbo, eye woxlè nusiwo katã wo-
wò kple nusiwo wofia la ne.^g 31
Eye wògblò na wo bena: Miva,
ne miawo dede miayi gbedzi, ne
miadzudzo mia dokui œe. Elab-
ena amesiwo le vavam gale yi-
yim la, woxò gbo, eye womekpo
asinu gò hã, ne woadu nu o. 32
Eye wòdo nu dzo heyi de gbe-
dzi, woawo dede. 33 Eye ame
gedewo kpo wo woyina, eye wo-
dze si wo, eye wosi du tso dua-
wo katã me fo fu heto afò yi afa-
ma, eye wotre vava na woawo.

34 Eye esi Yesu do go la, ekpo
ameha gãa de, eye efe dome trò
de wo nuti, elabena wole abe alè,
siwo nu kplãa mele o ene, eye
wòde asi nu gedè fiafia me wo.
35 Eye esi wòsuso œe, ne zã na-
do la, efe nusròlawo va egbo gblò
bena: Tefe la enye gbedzi, eye
zã hã le dodom; 36 do mo wo,
bena ne woayi de agbleta kple
kafe, siwo fo xlã mi la me, ne
woafle nududu na wo dokui. 37
Eye wòxo edzi na wo gblò bena:
Miawo la mina nu wo, ne woadu.
Eye wogblò ne bena: Ekema de
miayi adafle abolo denario alafa
eve nu, ne miatsò ana wo, ne wo-
adu mahã? 38 Eye wògblò na wo
bena: Abolo nenie le mia si ma-
hã? Miyi dakpœ da. Eye esi

^a Lu. 10, 10-12;
Do. 13, 51; 18, 6.

^b Yak. 5, 14.

^d kp. 14-29 kpo
Mat. 14, 1-12;
Lu. 3, 19, 20; 9,
7-9. 19.

^e Lu. 9, 10.

^f 8, 28; Mat. 16,
14.

^g kp. 32-44 kpo
Mat. 14, 13-21;
Lu. 9, 11-17;
Yoh. 6, 1-13.

^b Mo. III, 18, 16.

ⁱ 8, 1; Mat. 15, 32.

wonyae la, wogblɔ bena: Wo ame atɔ kple tɔmelã eve. 39 Eye wɔdɔ na wo bena, wo katã nana anyi hamehame de gbe mumu la dzi. 40 Eye wonɔ anyi hamehame, dewo alafa, dewo blaɔ. 41 Eye esi wɔtsɔ abolo atɔ la kple lã eveawo la, ekpɔ dzifo, eye wɔyra de wo dzi, eye wɔnɛ aboloawo me, eye wɔtsɔ wo na nusrɔlawo, bena woatsɔ wo aɔ wo kɔ me, eye wɔmã lã eveawo hã me de wo katã dome. 42 Eye wo katã woɔ nu, eye woɔi fo. 43 Eye wofɔ kake, siwo susɔ la, de kevi wuieve me fũ kple lãwo fe de hã. 44 Eye amesiwo du aboloawo la, wo nu ana nɔtsu akpe atɔ.

Yesu zɔ fu dzi.

45 Eye enumake wɔfoe de efe nusrɔlawo nu be, woaɔo ɔu, ne woadze ye nɔɔ ayi go keme dzi de Betsaida, vasede esime ye nɔtsɔ yeade asi le ameha la nɔ. 46 Eye esi wɔde mɔ na wo megbe la, edzo heyi de to la dzi, be yeado gbe da. 47 Eye esi fiɛsi ɔo la, ɔu la ɔo fu titina, eye eya deka susɔ de gota. 48 Eye wɔkpɔ wo wole fu kpem le ɔuakuku me; elabena ya fo le wo kpem. Eye ana zã fe nɔdzɔyi enelia me la ele fu dzi zɔm gbɔna wo gbo, eye wɔdi be, yeato wo nɔti ayi; 49 ke esi wɔkpɔe wɔle fua dzi zɔm la, wobu xa bena, nɔlie, eye wodo xli. 50 elabena wo katã wɔkpɔe, eye dzika tso wo fo. Ke efo nu kpli wo enumake gblɔ bena: Mina miafe dzi nadze eme; nyee nye esi, migavɔ o hee! 51 Eye wɔge de ɔu la me le wo gbo, ieye ya la dzudzɔ, eye wofe nu ku nɔtsɔ; 52 elabena womenya ta le aboloawo nu o, ke boɔ wofe dzime sɛ.

Yesu yo dɔ dolɛlawo.

53 Eye wotso fu la di go de Genezaret. 54 Eye esi wodo go le ɔua me la, enumake wodze sii, 55 eye du dzo le afima nutoawo katã me godoo, eye wode asi amesiwo fe lãme gblɛ la tsɔtsɔ me de abawo dzi wa afisi wose be, ele. 56 Eye afisi wɔyina ɔo le kɔfewo alo duwo me alo agble-tawo la, wotsɔa dolɛlawo va dana de ablawo me, eye wodea kuku ns bena, iyewoade asi efe awuto

dedeko nɔ; eye ame alesi nu de asi nɔ ko la, fe lãme sɛna.

Yesu fo nu le nuɔɔɔ kple asi maklɔmaklɔ nɔti.

7 Eye farisitowo kple agbalɛ-fialaa dewo, siwo tso Yerusalem va la, fo fu de egbo. 2 Eye wɔkpɔ bena, efe nusrɔlaa dewo le abolo dum kple asi fodi, egome nye asi maklɔmaklɔ la; — 3 elabena farisitowo kple Yuda-towo katã la, ne womeklɔ asi nyuie o la, womeɔna nu o; ale wonɔa nku lɛm de amegãwo fe kɔ la nɔti vevie; 4 eye ne wotso asi me gbo la, ne womele tsi o la, womeɔna nu o, eye nu bubu gedewo li, siwo nɔti wolɛa nku ɔo le tsikpluwo kple zewo kple ganuwo kɔklɔ la me. 5 Eye farisitowo kple agbalɛfialawo bia bena: Nukanɔti wɔ nusrɔlawo me zɔna le amegãwo fe kɔa nu o, ke boɔ woɔua abolo asi maklɔmaklɔe mahã? 6 Edo nɔ na wo bena: “Yesaya gblɛ di nyuie le mi alakpatowo nɔti, abe alesi wo nɔlie di ene bena: „Duko sia le buyem kple nuyiwo; gake wofe dzi te da xaa tso gbɔnye. 7 Ke dzodzroe wole subayem, hele nufiafia, siwo nye amewo fe sededewo la fiam.“ 8 Miegblɛ Mawu fe se la di, eye mielɛ amewo fe kɔnyinyi me de asi le zewo kple kpluwo kɔklɔ me; eye nu bubu gede, siwo le abe esiawo ene la, miawɔna. 9 Eye wɔgblɔ na wo bena: Miede Mawu fe se la da nyuie, bena mianyi mia nɔtsɔwo fe kɔ. 10 Elabena Mose gblɔ bena: „Bu fofowɔ kple dawɔ; eye amesi ke gblɔa nya vɔ de fofoa kple dadaa nɔti la, ku ke wɔaku;“ 11 ke miawo la miegblɔ be: Ne amea de lagblɔ na fofoa alo dadaa bena: Nusi ke nate nɔ akpɔ tso gbɔnye la, nanye korban (esi gome enye nunana na Mawu), 12 miena mɔe be, wɔagawɔ naneke na fofoa alo dadaa o; 13 eye miena Mawu fe nya la tsi mabumabu le miafe kɔ, si miedɔ anyi la nɔti; eye nusiawo tɔgbe gede miawɔna.

14 Eye wɔgayɔ ameha la va egbo, gblɔ na wo bena: Mi katã mido tom, ne miase nu gome. 15 Naneke meli, si atso gota ayi

a kp. 1-23 kpo
Mat. 15. 1-20.

b kp. 45-56 kpo
Mat. 1. 22-30;
Yoh. 6. 15-21.

d Ltu. 11, 38;
Mat. 23, 25.

e Yes. 29. 13.

f Lu. 6. 12.

g Lu. 24. 37.

h Mo. II. 20, 12;
Mo. II. 21, 17;
Lod. 28, 24.
i 4, 39.

k 8, 17.

l 5, 28; Lu. 6, 19.

de ame me, si ate nu afo dñi o; ke boj nusiwo le go dom tso ame me la, woawoe nye nusiwo foa di ame.^b 16 Ne amea de to senu li ne la, nesee! 17 Eye esi wòdzo le ameha la gbɔ yi de afe me la, efe nusrɔlawo bia lo la gamee. 18 Eye wògbɔ na wo bena: Ale miawo hã mienye ame masenugomewoe nye esi mahã? Alo miedze sii kpɔ bena, nusianu, si tsoa gota yina de ame me la, mate nu afo dñi o; 19 elabena mentye efe dzi me wòyina do o, hafi boj efe do me wòyina do, eye wòdadena de kpɔxa, le esia me nududuawo katã guti kona lena o mahã? 20 Eye wògbɔ bena: Nusi ke doa go tsoa ame me la, eya foa di ame. 21 Elabena tso ame fe dzi me ke nu vòdɔ su-suwo doa go tsona, matrewòwòwo, fififiwo, amewuwuwo,^c 22 ahasiwòwòwo, ñubiabiãwo, nu vòdɔ wòwòwo, beble, ahiãdzedze, ñku vòdɔ, busubòbò, dàda, movidzòdzò; 23 nu vòdɔ siawo katã doa go tsoa eme ke, eye wofoa di anie.

Yesu da gbe le Kanaan-nyonu la je vinyonuvi la nu.

24 ^aEye wòdzo le afima heyi de Tiro-nutoawo me. Eye wòyi de afe de me, eye melɔ be, amea deke nanyae o, ke mete nu ɔla edokui o. 25 Elabena nyonu de, si gbɔgbɔ makomako le vianyonuvi me la, se eƙkɔ, eye wòva dze klo de efe aƙ nu. 26 Ke nyonu la nye Helatɔ, si wodzi le Sirofoinike; eye wòde kuku ne bena, wòanyã gbɔgbɔ vɔ la ado goe tso vianyonuvi la me. 27 Eye wògbɔ ne bena: Na deviwo nadi fo gbɔ; elabena menyo bena, woatsɔ deviwo je abolo afu gbe na avùviwo o. 28 Ke eya xɔ edzi gbɔ ne bena: Yoo, Afeta! Gake avùvi, siwo le kplɔ te la, dua deviwo je abolo wuwliwo tso. 29 Eye wògbɔ ne bena: Le nya sia guti la heyi; gbɔgbɔ vɔ la do go tso viwònyonuvi la me. 30 Eye esi wòdzo va efe me la, eƙpɔ ñvi la mlɔ aba dzi, eye gbɔgbɔ vɔ la do go.

Yesu da gbe le adetututɔa de ou.

31 Esi wògado go tso Tiro-nutoawo me la, etso Sidon heto Ga-

lilea-fu la nu heva Dekapoli-nutoawo me ke.^a 32 Eye wòtsɔ amea de, si nye tokunɔ kple adetututɔ la, va egbɔ, eye wòde kuku ne bena, wòatsɔ efe asi ada de edzi.^d 33 Eye wòtsɔ eyama hefo asae tso ameha la gbɔ, eye wòtsɔ efe asibidewo fo de efe to me, eye wòde ta do efe ade nu; 34 eye esi wòle dzifo kpom la, ede hũ, eye wògbɔ ne bena: „Hefata“, si gome enye: Dua! 35 Tete efe to la vu, eye enumake efe adeka hã do do, eye wòfo nu nyuie. 36 Eye wòde se na wo bena, woagatoe na amea deke o; ke gedɛ alesi wòde se na woe la, gedɛ wu woyi dakakae.^e 37 Eye kuvia do wo guto, eye wole gbɔgbɔ bena: Ewo nuwo katã nyuie, ena tokunwo sea nu, eye adetututɔwo hã foa nu.

Yesu nyi ame 4000.

^a Ƴak. 1, 14; Ro. 7, 14; Gal. 5, 17; Mo. 1, 6, 5.

^b Ƴp. 1-10 ƙpɔ Mat. 15, 32-39.

^c Ƴp. 24-30 ƙpɔ Mat. 15, 21-28. Ƴ 6, 34; Mat. 14, 14.

^d Ƴia. 11, 4, 41.

8. Le ƙkeke mawome, esi ameha gã de gava, eye nanekeme me wo si, be woadu o la, Yesu yo efe nusrɔlawo va egbɔ gbɔ na wo bena: 2 Nye dome trɔ de ameha la guti; elabena egbee nye ƙkeke etɔagbe wole gutinye, eye womekpɔ nanekeme, be woadu o; 3 eye ne medo mɔ wo dome ɣeyi, be woayi afe la, afetro latsɔ wo le mɔ dzi, eye wo dome amea dewo hã tso didife. 4 Eye efe nusrɔlawo xɔ edzi ne bena: Afika amea de late nu akpɔ abolo atsoe le gbedzi afii, be amesiawo nadi fo mahã? 5 Eye wòbia wo bena: Abolo nenie le mia si mahã? Ke wògbɔ bena: Wo ame adre. 6 Eye wòdo bena, ameha la nabòbò nɔ anyigba; eye wòtsɔ abolo adre la, eye esi wòda akpe de wo dzi la, eƙe me, eye wòtsɔe na efe nusrɔlawo, bena woatsɔe na wo, eye wòtsɔe do ameha la ƙɔ me. 7 Eye lãvi beea dewo hã le wo si, eye esi wòyra de wo dzi la, ena wòtsɔ woawo hã do wo ƙɔ me. 8 Eye wodu nu, eye wodi fo, eye wole kakɛ, siwo susɔ la, wòde kevi adre.^e 9 Ke wo nu anɔ ame akpe ene, eye wòdo mɔ wo. 10 Eye enumake wòdo vu kple efe nusrɔlawo, eye wova Dalmanuta-nutoawo me.

Yesu lo nu le dzešiw kple farisitowo fe amowo vavã nũti.

11 Eye farisitowo do go va, eye wodeasi nusesẽ me kpilil hele dzeši biamii tso dzifo hele etem kpo. 12 Eye wõde hũ le efe gbõgbõ la me gblo bena: Nukaŋuti dzidzime sia le dzeši dim mahã? Vavã mele eglõm na mi bena: Womele dzešia deke na ge dzidzime sia o.^d 13 Eye wõgbõ wo ði gado ou heyi go keme dzi.

14 Eye wonlo abolotsõtsõ de asi be, eye deke mele wo si le oua me o, negbe abolo deka ko. 15 Eye wõde se na wo bena: /Mikpõ nyuie, eye millé be na mia dokui le farisitowo fe amowo vavã kple Herodes fe amowo vavã la nũti. 16 Eye woke ði le wo nẽwo dome gblo bena: Le esi mietsõ abolo de asi o la nũtie. 17 Eye esi wõdze si la, eglõ na wo bena: Nuka miele ði kem be, mietsõ abolo de asi o mahã? De miedze si nu kpo hade alo se nu gõme hã oa, alo miafe dzime de wõgasẽ mahã? 18 Dku li na mi, miekpõ na o! Eye to li na mi, miesea nu o! Eye miedõa ŋku nu dzi o.^k 19 bena mepe abolo atõ me hemã de ame akpe atõ dome, eye abolo kakeawo la kevi nenie miefo mahã? Wõgblo nẽ be: Wo ame wuieve.ⁿ 20 Eye wo ame adre de ame akpe ene dome la, kakeawo la kevi nenie fũ miefo mahã? Eye wobena: Wo ame adre.^o 21 Eye wõgblo na wo bena: De miese nu gõme hade ke o mahã?

Yesu yo do ŋkuagbãtsõ de.

22 Eye wõva Betsaida. Eye wõkplõ ŋkuagbãtsõ de va egbõ, eye wõde kuku nẽ bena, wõade asi enu. 23 Eye esi wõlẽ ŋkuagbãtsõ la fe alõnu la, ekplõe do go tso du la me, eye esi wõde ta de ŋku dzi nẽ, eye wõtsõ efe asiwo do edzi la, ebiae bena: Ele nane kpõma?ⁿ 24 Esi wõwu ŋku dzi la, eglõ bena: Mekpõ amewo; mekpõ wo wole abe atiwo ene hele azõli zom. 25 Tete wõgatsõ efe asiwo do efe ŋkuwo dzi, eye wõklẽ ŋku sesie; eye wõdõe do, eye wõkpõ nusianu nyuie. 26 Eye wõdõe do de efe me gblo bena: Megayl de du la me o.^v

a kp. 27-9, 11 kpo
Mat. 16, 12-26;
Lu. 9, 18-27.

b kp. 11-21 kpo
Mat. 16, 1-12;
Mat. 12, 28, 29.

d Lu. 11, 29.

e Mat. 14, 2; 17, 10.

f Lu. 12, 1; Gal. 5, 9; Kor. 1.5, 6, 9 5, 43.

h 6, 52; 4, 12.

i Mat. 16, 22;
Yoh. 11, 6.

k Lu. 24, 25.

l Sam. II. 19, 22.
n 6, 49.

o kp. 8 lia.

p Mat. 10, 38.

r Yoh. 12, 26.

s 7, 33; Yoh. 9, 6.

t Mat. 10, 33.

u 14, 62; Mat. 25, 64.
v 5, 43.

Petro ou Yesu me.

27 Eye Yesu do go kple efe nusrõlawo heyi de Kaisarea Filiipi fe kãfowo me; eye le mõ dzi la ebia efe nusrõlawo gblo na wo bena: Ameka amewo gblõna bena, menyẽ mahã? 28 Ke wõgblo nẽ bena: Yohanes mawutsidetanamelae, eye bubuwo bena: Eliya ye; ke bubuwo bena: Nyagblõdilawo dometõ dekae.^c 29 Eye wõbia wo bena: Ke miawo la, ameka mieglõna bena, menyẽ mahã? Eye Petro do ŋu gblo nẽ bena: Wõe nye Kristo la. 30 Eye wõgbe nya na wo bena, woagabglo nya le ye nũti na amea deke o.^g

Yesu gblo nya le efe fukpekpe nũti zi gbãto.

31 Eye wõde asi wo fiafia me bena: Ele na Amegbetõvi la bena, wõakpe fu gedẽ, eye amegãwo kple nunlagãwo kple agbalẽfialawo woado vloẽ, eye woawui, eye wõatsi tre le ŋkeke etõagbe. 32 Eye wõto nya sia na wo faa. Tete Petro de kpõe, eye wõde asi nyagbege me nẽ.ⁱ 33 Ke etõ kpõ efe nusrõlawo, eye wõgbe nya na Petro gblo bena: Te dokuiwõ ða yi megbenye, Sata-na! Elabena menyẽ Mawu to nẽ-susu o, negbe nusi nye amegbetõwo to la ko.^l

34 Eye wõyõ ameha la kple efe nusrõlawo va egbõ gblo na wo bena: Amesi ke le lõlõm bena, yeazde yonyeme la, negbe nu le ye nũto dokui gbõ, eye wõatsõ efe atõtõsoga, eye wõadze yonyeme.^p 35 Elabena amesi ke di be, yeade yefe agbe la, atrõe; ke amesi atrõ efe agbe le nye kple nyanyuie la nũti la, adee.^r 36 Elabena vide ka wõanye na ame, ne xexeme blibo la katã zu etõ, ke wõabu efe luõ mahã? 37 Alo nuka amegbetõ atõõ ana agaxõ efe luõ mahã? 38 Elabena amesi ke kpe ŋu nye kple nye nyawo le dzidzime wõahasi kple dzidzime wõnuvõ sia dome la, Amegbetõvi la hã akpe nũti, ne ava le Fofoa fe nũtikõkõe me kple mawudõla kõkõeawo.^t

Yesu tro efe nonome le toa dzi.

9. Eye wõgblo na wo bena: Vavã mele eglõm na mi bena:

Amea dewo le amesiwo le tsitre le afisia la dome, siwo mele ku dɔ ge akpɔ o, vaseɔe esime woakpɔ Mawu fe fiaduɔe la wɔgbɔna kple nusɛ.

2 ^aƉekeke ade megbe la Yesu de Petro, Yakobo kple Yohanes kpe de edokui puti, eye wɔkpɔ wo yi to kɔkɔa de dzi, woawo dede; eye efe nɔnɔme trɔ le wofe ŋku me, 3 eye efe awuwo trɔ le dzo dam hefu tititi, eye nunyɔlaa deke mele anyigba dzi ate ŋu awɔ wo woafu alea o. 4 Eye Eliya kple Mose wɔde wo dɔkui fia wo, eye wole nu fom kple Yesu. 5 Eye Petro xɔ edzi gbɔ na Yesu bena: Rabi, enyo na mi bena, mia-nɔ afisia, eye miawɔ agbadɔ etɔ, tɔwɔ deka, Mose tɔ deka kple Eliya tɔ deka. 6 Elabena menya nusi wɔagbɔ o, elabena wovɔ ŋu-tɔ. 7 Eye alilikpo va do vɔvɔli de wo dzi, eye gbe tso alilikpo la me gbɔ bena: „Amesia enye vinye, si nyemelɔa nu egbɔ o, mi-dɔ to eyama!” 8 Eye enumake, esi wole ŋku tsam godoo la, womegakpɔ amea deke o, negbe Yesu deka koe le wo gbɔ.

9 Eye esi wole dɔdim tso to la dzi la, Yesu de se na wo bena, woagagbɔ nusiwo wɔkpɔ la, na amea deke o, negbe ne Amegbetɔvi la tsi tre tso ame kukuwo dome ko.^d 10 Eye wodzra nya la dɔ, eye wobia le wo nɔewo dome bena: Nukae nye tsitrestiti tso ame kukuwo dome la mahã? 11 Eye wobiae gbɔ bena: Aleke wɔle be, farisitɔwo kple agbalɛfialawo gbɔ bena: Ele na Eliya be, wɔava gbãgbiagbã mahã? 12 Ke egbɔ na wo bena: Eliya gbɔna gbãgbiagbã, eye wɔadɔ nuwo katã dɔ; eye aleke woŋɔ dɔ le Amegbetɔvi la puti bena, akpe fu gede, eye woado vloɛ mahã? 13 Gake mele egbɔm na mi bena: Eliya va xoxo, eye wowɔ nusi wolɔ la, de eputi, abe alesi wo-ŋɔ dɔ le eputi ene.

Yesu da gbe le zgbɔvɔ vɔ tɔa de gu.

14 Eye esi wɔva nusɔrlawo gbɔ la, ekpɔ ameha gãa de fo xlã wo, eye agbalɛfialawo le nu sɛm kpli wo. 15 Eye enumake, esi ameha la katã kpɔe la, dzidzi fo wo ŋu-tɔ, eye wosi du yi egbɔ hedo gbe

na. 16 Eye wɔbia wo bena: Nuka miele nu sɛm kpli wo? 17 Eye ame deka tso ameha la dome dɔ enu nɛ bena: Nufiala, mekpɔ vinyegutsuvi, si me gbɔgbɔ mafonu le la, va gbɔwɔ; 18 eye afisi ke wɔlɛe le la, enyamane, eye futukpɔ dona le enu, eye wɔdua adukli, eye wɔdia ku; megbɔ na wɔ nusɔrlawo bena, woanyãe ado goe, eye womete ŋui o. 19 Eye wɔdo enu na wo gbɔ bena: O, dzidzime maxɔe! Xekaxi manɔ anyi kpli mi ase dɔ? Eye xekaxi mado dzi ahe mi ase dɔ mahã? Mikplɔe va gbɔnye! 20 Eye wɔkpɔe va egbɔ; esi wɔkpɔe la, enumake gbɔgbɔ la nyamae, eye wɔtsɔ kplo hele dablibe fom le futukpɔ dem. 21 Eye wɔbia fofoa bena: Xekaxi nusia va edzi mahã? Eye wɔbena: Tso keke efe deɔime kee. 22 Eye enuenu wɔtsɔne fua dzo me kple to me, bena yeawui; ke ne àte ŋu awɔ nane la, kpɔ miafe nublanui, ne naxɔ na mi. 23 Eye Yesu gbɔ nɛ bena: Ne àte ŋui! Amesii xɔe se la, ate ŋu awɔ nusianu.^b 24 Enumake deɔia fofɔ do yi gbɔ bena: Mexɔe se, xɔ na nye maxɔe la! 25 Ke esi Yesu kpɔ bena, ameha la le du fum gbɔna la, ewo de gbɔgbɔ makmakɔ la ta gbɔ bena: Wɔ gbɔgbɔ mafonu kple tokunkɔ, mede se na wɔ, do go le eme, eye tso esia dzi la megayi de eme o! 26 Eye wɔdo go kple ylidodo hele enyamam ŋu-tɔ, eye wɔzu abe de wɔku ene; ale bena ame gedewo gbɔ bena: Eku. 27 Ke Yesu lé efe alɔnu hekɔe de dzi, eye wɔtsi tre. 28 Eye esi wɔva afea me la, efe nusɔrlawo dede va egbɔ biaɛ bena: Aleke wo míawo míete ŋu nyãe do go o mahã? 29 Eye wɔgbɔ na wo bena: Esia fomevi la mate ŋu ado go to naneke me o, negbe to gbedodoɔa kple nutsitsido me ko.

Yesu gbɔ nya le efe fakpeke ŋu zi eweila.

30 Eye esi wodze le afima la, wotso Galilea me yi, eye melɔ bena, amea deke nanya ye o. 31 Elabena efia nu efe nusɔrlawo, eye wɔgbɔ na wo bena: Woade Amegbetɔvi la asi na amewo, eye woawui, eye ne wowui la, agatsi tre le ŋkeke etɔagbe. 32 Ke woawo

^a kp. 2-13 kpo
Mat. 17, 1-13.
Lu. 9, 24-36;
Pet. II, 1, 16 v.
18; Mo. II, 34,
29.

^b Mat. 21, 21;
Lu. 17, 5.

^d Mat. 16, 20.

^e kp. 30-32 kpo
Mat. 17, 23, 23;
Lu. 9, 43-46;
^f kp. 14-29 kpo
Mat. 17, 14-21;
Lu. 9, 37-42.

la womese nya sia gome o, eye wovõ le ebiabia nuti.

Ameka fo ta le mawufiadufe la me?
Le nudjadianana nuti.

33 ^aEye wõva Kapernaum. Esi wõva afe me la, ebia wo bena: Nuka miele di kem le mia nõewo dome le mõi dzi mahã? 34 Ke wozi kpi; elabena wole nya õlim le wo nõewo dome le mõi dzi bena: Ameke nye gãto mahã? 35 Eye esi wõbõbõ nõ anyi la, eyõ amewuieveawo, eye wõgblo na wo bena: Ne amea de di bena, yea-nye gbãto la, nanye wo katã fe mlõtõ kple wo katã fe subõla.^g 36 Eye wõtõõ ðevi suea de do wo titina, eye wõlõõ de efe akõnu gblo na wo bena: 37 Amesi ke laxõ ðevi siawo dometõ ðeka le nye ñkõ dzi la, nyee wõtõõ, eye amesi ke laxõm la, menye nye wõtõõ o, ke boõ amesi ðõm lae.ⁱ

38 Yohanes gblo ne bena: Nufiala, miekpõ amea ðe, si le gbõgbõ võwo nyãm le go dom le wõ ñkõ la dzi, eye miegbe ne, elabena mele mia yome o. 39 Eye Yesu gblo bena: Migagbe ne o! Elabena amea ðeke meli, si awõ ñusẽdõ le nye ñkõ la dzi, eye wõtõõ ñu agblo nya võ enumakc de ñunye o. 40 Elabena amesi ke meto vo de mia nuti o la, eya le mia dzi.^p 41 Elabena amesi ke ana tsi kplu ðeka mi be, miano le nye ñkõ me, esi wõnye Kristo tã mienye nuti la, vavã mele eglõm na mi bena: Efe fetu la mele egu tsi ge o. 42 Ke amesi ke ladia ðevi sue, siwo xõa dzi-nye sena, dometõ ðeka nu la, enyo ne wu bena, woatsõ tẽ atsi de kõ ne, eye woatsõ afu gbe de fu me.^q 43 Eye ne wõ asi dia nu wõ la, læ ða; enyo na wõ bena, nayi de agbe la me kple asikpo, wu esi esi eve nanõ na wõ, eye nayi de dzomavõõ la me.^r

44 afisi wofo nyẽ mekuna le o, eye dzo la hã metsina le o. 45 Ke ne wõ afõ dia nu wõ la, læ ða; enyo na wõ be, nayi de agbe la me kple afõkpo, wu esi afõ eve nanõ na wõ, eye woatsõ wõ afu gbe de dzomavõõ la me.^s 46 afisi wofo nyẽ mekuna le o, eye dzo la hã metsina le o. 47 Eye ne wõ ñku dia nu wõ la, hoe le eme;

enyo na wõ bena, nayi de mawufiadufe la me kple ñku ðeka, wu esi ñku eve nanõ na wõ, eye woatsõ wõ afu gbe de dzomavõõ la me.^b 48 afisi wofo nyẽ mekuna le o, eye dzo la hã metsina le o.^d 49 Elabena amesiame la woatsõ dzo ade dzee, ^eeye võsã sia võsã la woatsõ dze adee. 50 Dze la nu nyui wõnye; ke ne dze bu efe vivi la, nuka tsõ ge miala ado vivii mahã? Mina dze naðo mi, eye ñutifafa nanõ mia dome.^f

Le srõtowo fe mamã nuti.

10 ^hEye esi wõtõõ le afima la, eva Yudea-nutoawo me kple Yordan godõ, eye amehawo gava fo ju de egbõ, eye abe alesii wõnõa wõwõm ene la, egafia nu wo. 2 Eye farisitõwo va egbõ, eye wõbiae hele etem kpõ bena: Alo woðe mõi na ñutsu bena, wõtõõ asi le srõa nu mahã? 3 Eye wõtõõ ñu na wo bena: Aleke Mose de see na mi mahã?^k 4 Ke wõgblo bena: Mose de mõi bena, wo-ãgbe srõgbegbalẽ, eye woade asi le egu. 5 Eye Yesu gblo na wo bena: Le miafe dzimesesẽ nuti wo-ãgbe se sia di na mi ðõ.ⁿ 6 Tso nuwõwo fe gõmedzedea me ke la atsu kple asi wõtõõ woe.^o 7 Le esia ta ame agblẽ fofõa kple dadaa di, eye wõtõõ de srõnyõna nuti, 8 eye wo kpakple eve wo-nye ñutĩlã ðeka, ale bena tso esia dzi yina la womeganye ame eve o, negbe ñutĩlã ðeka ko. 9 Azõ nusi ke Mawu bla ðekae la, ame nagamã me o.^r 10 Eye le afea me la nusrõlawo gabia le nya sia nuti. 11 Eye wõgblo na wo bena: Amesi ke ade asi le srõa nuti, eye wõtõõ bubu la, ewõ ahasi de eyama nuti;^t 12 eye ne nyõnu agbe srõa, eye wõtõõ bubu la, ewõ ahasi.

Yesu yra ðewiwo.

13 ^vEye wõtõõ ðevi suewo va egbõ be, wõtõõ asi de wo dzi; ke nusrõlawo blu de amesiwo tsõ wo ve la ta. 14 Ke esi Yesu kpõõ la, menyo egu o, eye wõgblo na wo bena: Mina ðewiwo nava gbõnye, eye migaxe mõi na wo o; elabena nenem mewo tã enye mawufiadufe la. 15 Vavã mele eglõm

^a kp. 33-60 kpõ
Mat. 18, 1-9;
Lu. 9, 46-50.
^b Mat. 5, 28.
^d Yes. 66, 24.
^e Mo. III, 2, 13.

^f Lu. 14, 34;
Mat. 5, 13.

^g Lu. 14, 34;
Mat. 5, 13.

^h kp. 1-12 kpõ
Mat. 19, 1-9.

ⁱ Mat. 10, 40;
Yoh. 13, 20.

^k Mat. 5, 31; Mo.
V. 24, 1.

^l Kor. I, 12, 3;
Mo. IV, 11, 29.

ⁿ Mo. V, 9, 27.

^o Mo. I, 1, 27;
2, 24; Ef. 5, 31;
Kor. I, 8, 16.
^p Mat. 12, 30.

^r Kor. I, 7, 10.

^s Lu. 17, 2; Ro.
14, 13.

^t Mat. 5, 32; Lu.
16, 18.

^u Mat. 5, 30.

^v kp. 13-16 kpõ
Mat. 19, 13-16;
Lu. 16, 15-17.

na mi bena: Amesí ke mexo mawufiadufe la abe devi ene o la, mele eme yi ge o.^a 16 Eye esi wólé wo de efe akonu la, eyra wo, le esime wóda asi de wo dzi.^b

^a Dekakpui kesinoto la.

17 Eye esi wódze mo dzi la, amea de si du va dze klo de efe ako me, eye wòbiae bena: Nufiala nyui, nuka mawo, bena manyi agbe mavo la dome mahā? 18 Eye Yesu gbló nē bena: Nuka nēle yoyem benanyui mahā? A mea deke mele nyui o, negbe Mawu deka ko. 19 Enya seawo bena: ^c Megawo ahasi o. Megawo ame o. Megafi fi o. Megadi awotsodase o. Megaba ame o. Bu fofowó kple dawó. 20 Ke egbló nē bena: Nufiala, mewo nusiawo katá dzi tso nye devime ke. 21 Ke Yesu kpoe dú, eye wólōe, gbló nē bena: Nu deka suso na wó; heyi dazra nusiwo le asiwó, eye natsó wo ana ame dahewo; eke-ma kesinonu ano dzifo na wó, eye nava ano yonyeme; eye natsó atitsoga la. 22 Ke eto mo le nya sia nuti hedzo kple nuxaxa; elabena nu gedewo le esi.

23 Eye Yesu tsa ŋku godoo gbló na efe nusrlawo bena: Aleke gbege wósé na amesiwo si kesinonuwo le la, bena woayi de mawufiadufe la mee! 24 Ke nusrlawo tsi yaa le efe nyawo nuti. Eye Yesu gaxo edzi gbló na wo bena: Viwo, esé bena,^d amesiwo doa dzi de kesinonuwo nuti la, nayi de mawufiadufe la me! 25 Ele boboe na kposo be, wóato abi fe wo me, wu alesi kesinotowo nayi de mawufiadufe la mee. 26 Eye kuvia do wo nuto, eye wogbló na wo nzewo bena: Ekema ameka gōe ate ŋu akpo dede mahā? 27 Eye Yesu kpo wo dú gbló bena: Amegbetowo gbo la womate ŋu awo esia o; gake Mawu gbo la woate ŋui; elabena woate ŋu awo nusianu le Mawu gbo.^e

28 Petro de asi gbo gbló me nē bena: Kpo da, miawo la miegbli nuwo katá di, eye mfedze yowó-me. 29 Yesu gbló bena: Vavā mele egblóm na mi bena: A mea deke meli, si gblé xó alo novinutsuwo alo novinyonuwo alo fofó alo dada alo sró alo viwo

^a Mat. 18, 2.

^b 9, 26.

^c kp. 17-31 kpo
Mat 19, 16-20;
Lu. 18, 18-30;
10, 25.

^d Mat. 20, 16;
Lu. 18, 30.

^e kp. 22-34 kpo
Mat. 20, 17-19;
Lu. 18, 31-34.

^f Mo. II, 20, 12
v. 17.

^h Mat. 16, 21.

ⁱ Mat. 6, 20; Lu. 12, 33; 16, 9.

^k kp. 35-45 kpo
Mat. 20, 20-28.

^l Mat. 13, 22.

^m Tim. I, 6, 17.

ⁿ Ps. 110, 1.

^o Lu. 12, 50.

^p Do. 12, 2.

^q Lu. 1, 37.

alo agblewo di le nye kple nya-nyuie la nuti, 30 ne menye bena, de wóaxo tefedowo alafa le yeyi-yi sia me o: Xówo kple novinutsuwo kple novinyonuwo kple dawo kple viwo kple agblewo hekpe de yometitiwo nuti, kple agbe mavo le xexe, si gbona la me. 31 Ke ame gedé, siwo nye mlæ-towo, lazú gbátowo, eye gbátowo lazú mlæ-towo.^c

Yesu gbló nya di le efe fukpekpe ŋu zi etóla.

32 Eye esi wole mo dzi yina Yerusalem la, Yesu dze wo ŋgo, eye woje mo wo yaa, ke amesiwo dze eyome la, wovó. Eye esi wógayó ame wuievwawo va egboe la, ede asi nusiwo le edzi va ge la, gbo gbló me na wo bena: 33 Kpo da, míeyina Yerusalem, eye woade Amegbetovi la asi na nunlagáwo kple agbaléfialawo, eye woatso kufia nē, eye woatsæ ade asi na trósubolawo;^b 34 eye woadu fewu le enuti, eye woade ta de egu, eye woafoe kple atam, eye woawui, eye nkeke etóagbe la atsi tre.

Zebedeo viwo.

35 Eye Yakobo kple Yohanes, siwo nye Zebedeo viwo la, va egbo gbló nē bena: Nufiala, miele didim bena, nusi ke miabia wó la, nawo na mi. 36 Eye wógbló na wo bena: Nuka dim miele be, mawo na mi mahā? 37 Ke wogbló nē bena: Na bena, mia dome ame deka nabobo no anyi de wó nudusi me, eye deka há nana wó mia me le wó nutikakoe la me.^o 38 Ke Yesu gbló na wo bena: Mienna nusi biam miele o. Alo miate ŋu ano kplu, si no ge nye nuto malaa? Alo woade mawutsi ta na mi kple mawutsi, si woatsæ ade ta na nye nuto mahā? 39 Eye wogbló nē bena: Miate ŋui. Ke Yesu gbló na wo bena: Kplu, si ke nye nuto mano la, mianoe, eye mawutsi, si woatsæ ade ta na nye nuto la, woatsæ ade ta na mi; 40 ke anyinono de nye nudusi kple mia me la, menye tonye be, mana o, negbe amesiwo wodzre do di na la ko.

41 Eye esi ame ewo la see la, ede asi domeveve me na wo le Yakobo kple Yohanes nuti. 42 Eye Yesu yo wo va egbo gbló na wo

bena: Mienyae bena, amesiwo nu bubu le bena, woadu dukowo dzi la, woawoe dua afeto de wo dzi, eye wofe amegawo kpaa nusê de wo dzi.^a 43 Ke negano nenema le mia dome o; ke boŋ amesi di bena, yeazu gā le mia dome la, nanye miafesubōla;^b 44 eye amesi ke di bena, yeanye gbāto le mia dome la, nanye amewo katā je dōla.^d 45 Elabena Amegbetovi la hā menye de wōva bena, woasubō ye o; ke boŋ bena, yeasubō, eye bena, yeatsō yefe agbe la ana le ame gedewo fe xoxo ta.

Bartimeo.

46 Eye wova Yerixo; eye esi wōdo go tso Yerixo kple efe nusrōlawo kple ameha gā la, Bartimeo, Timeo vi, si nye nubiala ŋkuagbāto la, bōbo nō anyi de mō to. 47 Eye esi wōse bena, Yesu, Nazareteto lae la, ede asi ylidodo me le gbogblom bena: Yesu, Dawid vi la, kpɔ ye nublanui! 48 Eye ame gedewo blu de eta, bena wōazi dōdoo; ke egado yli gedē wu tsāto bena: Dawid vi la, kpɔ ye nublanui! 49 Tete Yesu to de tsitre gblo bena: Miyoe da. Eye esi woyō ŋkuagbāto la la, wogblo nē bena: Na wō dzi nadze eme! Tsi tre, ele yowōm. 50 Ke esi wōde efe awu fu gbe la, etso hiā va Yesu gbō. 51 Eye Yesu xō dzi gblo nē bena: Nuka dim nèle be, mawō na wōa? Eye ŋkuagbāto la gblo nē bena: Rabuni, bena makpō nu. 52 Eye Yesu gblo nē bena: Heyi, wō xose la de wō! Eye enumake la wōkpō nu, eye wōdze eyome le mō la dzi.

Yesu yi Yerusalem.

11 Eye esi wogogo Yerusalem te de Betfage kple Betania nu le Amito la guti la, ede efe nusrōlawo dome ame eve; 2 eye wōgblo na wo bena: Miyi de kofe, si le mia ŋgō la me, eye enumake, nē miage de eme la, miakpō tedzivi, si wode kae, esi dzi amea deke menō kpō o; mitui, eye mikplōe vɛ. 3 Eye nē amea di de lagblo na mi bena: Nukaquti miele esia wōm mahā la, migblo be: Afeto la le ehiām, eye enumake adoe de afisia. 4 Tete wo-

dzo yi, eye wokpō tedzivi la, wode kae de agbo la nu le xexe le mō to, eye wotui. 5 Eye amesiwo le tsitre de afima la, dometōa dēwo bia wo bena: Nuka wō, eye miele tedzivi la tum mahā? 6 Eye wogblo na wo, abe alesi Yesu gblo la ene; eye wode mō le epu na wo. 7 Tete wokplō tedzivi la va Yesu gbō, eye wotsō wofe avwo do edzi; eye wōbōbo nō edzi. 8 Eye ame gedewo keke wofe avwo de mō la dzi, ke bubuwo ya gbewo tso agblewo me.^c 9 Eye amesiwo le engo kple esiwo le eyome la, do yli gblo bena: Hosana! Woayra amesi gbōna le Afeto la fe ŋkōa me.^f 10 Woayra mia fofō Dawid fe fiadufe, si gbōna la! Hosana le dzifo vi!

Yesu fo fi de gboti maseku la, nyā nudzralawo le gbadoxo me; egbō āya le xose, gbadoxo da kple avulie guti.

11 Eye wōyi Yerusalem de mawufe la me, eye esi wōtsa ŋku nuwo katā godoo, eye fiēsi le dōdom la, eyi de Betania kple ame wuieve la.

12 Eye esi ŋu ke wodo go tso Betania la, do wui. 13 Eye esi wōkpō gbotia de le adzoge, si dzi angbawo le la, eyi bena dēwohi yeakpō nane le edzi; eye esi wōte de epu la, mekpō naneke o, negbe angbawo ko, elabena gbotiwo tseyi medo hade o. 14 Eye wōde asi gbogblo me nē bena: Tso esia dzi yina la amea deke maqu wō kutsetsea deke o halase tegbetegbe. Eye efe nusrōlawo see.

15 Eye wova Yerusalem; eye esi wōyi de mawufe la me la, ede asi amesiwo le nu dzram kple amesiwo le nu flem le mawufe la me la, nyanyā me do goe, eye wōm gadudulawo fe kplōwo kple amesiwo le ahōnewo dzram la, fe zikpuiwo fu anyi.^k 16 Eye mede mō bena, amea deke netsō goe ato mawufe la me o. 17 Eye wōfia nu gblo na wo bena: Alo womenlo di bena: Woayo nye afe la be gbadoxo na dukowo katā oa? "Ke miawo la mietsōe wō adzodalawo fe doe. 18 Eye nusnolagāwo kple agbalēfiawo see, eye wodi, alesi woawo awui, elabena wovōe; elabena kuvia do

^a Lu. 22, 25-27.

^b 9, 35.

^d Mat 18, 4; 23, 11; Pet. 1, 5, 3.

^e Fia. II, 9, 13.

^f kp. 46-52 kpō
Mat. 20, 29-31;
Lu. 18, 35-43.
^g Ps. 118, 25, 26.

^h kp. 11-24 kpō
Mat. 21, 12-22;
Lu. 19, 45-48.

ⁱ kp. 1-10 kpō
Mat. 21, 1-9;
Lu. 19, 29-38;
Yoh. 11, 12-16

^k Yoh. 2, 14.

^l Yes. 56, 7.

^m Yer. 7, 11.

ameha blibo la katã le efe nufiafla la nuti.

19 Eye ne fiësi do la, edoa go le dua me.

20 Eye esi wòva yina le ndi me la, wokpo gboti la yro sũ tso keke efe ke te. 21 Eye Petro do nku edzi gblò ne bena: Rabi, kpo da, gboti, si néfo fi dee la yro. 22 Eye Yesu xo dzi gblò na wo bena: Mawu dzi xose neno mia si! 23 Vavã mele egblòm na mi bena: ^bAmesi ke lagblo na to sia bena: Ho, ne nayi adadze fu me, eye mekea di le efe dzi me o, hafi boŋ wòxone sena bena, nusi gblòm yele, le eme va ge la, ava ve me ne. 24 Eyanuti mele egblòm na mi bena: ^cNusianu, si ke ta miado gbe da le, eye mia-bia la, mixoe se bena, asu mia si, eye ava ve me na mi. 25 Eye ne miele tsitre le gbe dom da, eye nyaa de le miafe dzi me de amea de nu la, mitsœ kee, bena mia Fofò, si le dzifowo la, natsœ miafe vodadawo hã ake mi. 26 Ke ne mietsœ ke o la, ekema mia Fofò, si le dzifowo la, matsœ miafe vodadawo hã ake mi o.

Yesu nil efe nusẽ ta.

27 ^dEye wogava Yerusalem; eye esi wòle tsatsam le mawufe la me la, nunolagãwo kple agbalẽfiawo kple dumegãwo va egbõ; 28 eye wogblò ne bena: Dusẽ ka nẽtsõ wõ esiawoe; alo ameka tso nusẽ sia na wò be, nawõ esiawoe mahã? 29 Eye Yesu gblò na wo bena: Nye hã mabia nya deka mi, ne miedõ enu nam la, nye hã magblò nusẽ, si metsõ wõ esiawoe la, na mi. 30 Yohanes fe mawutsidedetaname la de, dzifwo wõtso loo, alo amewo gblò wõtso mahã? Midõ enu nam! 31 Eye woke di le wo nœwo dome bena: Ne miegblò bena: Dzifwo wõtso la, agblò bena: Nukanuti miexõ edzi se o mahã? 32 ^eAlo de miagblò bena: Amewo gblò wõtsoa? — Wovõ duko la; elabena amea-wo katã bua Yohanes bena, nya-gblòdila nutoquto wõnye. 33 Eye woxõ edzi gblò na Yesu bena: Mienyae o. Eye Yesu gblò na wo bena: Ekema nye hã nye-magblò nusẽ, si metsõ wõ esiawoe la, na mi o.

Lododo le weinborbledelawo nuti.

12 ^aEye wòde asi nufõfo me na wo le lododowo me bena: Amea de de weingble, eye wõtõ kpo de enu godoo, eye wõtõ weinfiãnu de eme, eye wõtõ mã de eme, eye wõtõ de asi na agble-qlolawo heyi nugbe. 2 Eye esi yeyixia do la, edõ dõla do de agbleqlolawo gblò bena, yeaxõ agble la me kutsetsea dewo tso enqlolawo si me. 3 Eye wolée, eye wofoe, eye wodoe da asi fu-llu. 4 Eye wõgadõ dõla bubu do de wo gblò; eye wode abi eya fe ta nu, eye wodo nukpee. 5 Eye wõgadõ bubu da; eye wowu eya kple ame bubu gedewo, eye wofõ dewo, eye wowu dewo. 6 Azõ esi vi deka, si melõa nu egbõ o la, gale esi la, miõeba la edõ eya hã do de wo gblò bena: Woasi vinyenutõsuvi la da. 7 Tete agbledela mawo gblò na wo nœwo bena: Esiafe nye domenyila la, miva, ne miawui, eye domenyinyi la nazu mia to. 8 Eye esi wolée la, wowui, eye wokoe fu gbe de weingble la xa. 9 Azõ nuka weingble la fe afeto awõ mahã? Ava, eye wõtõsrõ agbledelawo, eye wõtõsrõ weingble la ade asi na ame bubuwo. 10 De miexlẽ nũnũ sia hã kpo bena: „Kpe, si xõtulawo gbe la, eya ke tro zu dzogoeke;” 11 Afeto la gblò esia tso, eye wõnye nukunu le miafe nkuwo me“ o mahã? 12 Eye wodi bena, ye-wolée, ke wovõ ameha la; elabena wonyae bena, yewo nu wõdo lo sia do; eye wogblõ di hedo.

Nudzõdõ na kaisaro.

13 Eye wodõ farisitõwo kple Herodiatõwo dome amea dewo do de egbõ, bena ne woalée le nya me. 14 Eye esi wova la, wobiae bena: Nufiala, mienyae bena, nyatefeto nẽnye, eye amea deke fe nya media wõ o; elabena mēkpõa ame nku me o; hafi boŋ nèle Mawu fe mõ fiam le nyatefe nu. Wodõ mõ bena, woana nudzõdõ kaisaro loo, alo womedõ mõ oa? De miana loo, alo miana o mahã? 15 Ke esi wõdze si wofe alakpadada la, egblò na wo bena: Nuka miele teyem kpo ma-

^a kp. 1-12 kpo Mat. 21, 32-46; Lu. 20, 9-19; Yes. 5, 1; Ps. 80, 9.

^b Mat. 17, 20; Lu. 17, 6; Kor. I, 12, 2; Yak. 1, 6.

^c Do. 7, 82.

^d Mat. 18, 12; 7, 7.

^e Mat. 6, 14; 5, 23, 24.

^f kp. 27-33 kpo Mat. 21, 23-27; Lu. 20, 1-8.

^g Ps. 118, 22, 23.

^h Yoh. 2, 18.

ⁱ Mat. 14, 5.

^j Mo. V, 1, 17; 10, 17; 17, 16.

hā? Mitsō denario la vs, ne makpō! 16 Eye wotsōe vs. Eye wōgblo na wo bena: Ameka fe tata kple ɔgblo enye sia mabā? Eye wōgblo nē bena: Kaisaro tē. 17 Eye Yesu gblo na wo bena: Nusi nye ʔkaisaro tō la, mitsōe na kaisaro, eye nusi nye Mawu tō la, na Mawu. Eye wofe mo wō yaa nuto le eguti.

Yesu fo nu le ame kukuwo fe tsitreitsi nuti.

18 Eye zadukitawo, amesiwo gblona bena, tsitreitsi meli o la, hā va egbo, eye wobiae bena: 19 Nufiala, Mose ɔlō dī na mi bena: Ne amea de nɔvɔntsu ku, eye wōgblē srōa dī, eye viwo mele esi o la, nɔvia naɔe srōa, eye wōado fome dī na nɔvia. 20 Azɔ nɔvɔntsu adre nɔ anyi; gbāto de srō, eye wōku, megblē viwo dī o. 21 Eye evelia dee, eye wōku, megblē viwo dī o, eye etōlia hā nēnema ke; 22 eye wo ame adrea wo katā megblē viwo dī o. Le wo katā mege la nyɔnu la hā ku. 23 Le tsitreitsi la me la, wo dometo ka tō nyɔnu la azu mahā? Elabena wo ame adrea wo katā dee kpɔ. 24 Yesu gblo na wo bena: Alo de menye esia ta mieda fu, elabena mienya ɔnɔɔawo kple Mawu fe nɔsē la o mahā? 25 Elabena ne woatsi tre atso ame kukuwo dome la, womadē srō alo woana bena, woade wo o; hafi boɔ wole abe mawudɔla, siwo le dzifowo la ene. 26 Ke le ame kukuwo gome, bena woatsi tre la, de miexlē le Mose fe agbalē la me, alesi Mawu fo nu nē le nɔve la me bena: „Nyee nye Abramam fe Mawu kple Isak fe Mawu kpakple Yakob fe Mawu“ la o mahā? 27 Mawu menye ame kukuwo fe Mawu wōnye o; ke boɔ ame gbagbewo tōe; mietra nuto!

Yesu fo nu le se loloto nuti.

28 Eye agbalēfiawo dometo deka va, amesi se wofe nusesōwawo la; esi wōnyae bena, eɔo nu na wo nyuie la, ebiae bena: Seawo katā dome la kae nye gbāto mahā? 29 Yesu do egu bena: ʔGbāto enye: Israel, do to, Afeto, mīafe Mawu la, Afeto deka wōnye. 30 Eye nalō Afeto, wō Mawu la, kple wō dzi blibo kple wō

a Mo. III, 19, 28; Ro. 12, 2.

b Ro. 12, 7.

d Mo. V, 4, 35; Yes. 46, 6.

e kp. 16-27 kpɔ Mat. 22, 23-33; Lu. 20, 27-38; Da. 23, 8; Mo. V, 25, 6.

f Sam. I, 15, 22; Ps. 40, 7; Hos. 6, 6; Mat. 9, 13.

g kp. 36-37 kpɔ Mat. 22, 41-44; Lu. 20, 41-44.

h Ps. 110, 1.

i Mo. II, 3, 6; Heb. 11, 16.

k kp. 39-40 kpɔ Mat. 23, 1, u. 20, 45-47.

l kp. 28-34 kpɔ Mat. 22, 34-40; Lu. 20, 39, 40; 10, 26-28.

n kp. 41-44 kpɔ Lu. 21, 1-4.

o Mo. V, 6, 4, 5.

luo blibo kple wō tamesusu blibo kpakple wō nɔsē blibo, esia nye se gbāto. 31 Evelia nye esia bena: ʔNalō hawōvi abe dokuwō ene. Se bubua deke meli, si lolo wo esiawo o. 32 Eye agbalēfiawo la gblo nē bena: Nufiala, egblōe nyuie le nyatefe nu bena: Deka eli, eye bubua deke meli o, negbe eya ko; 33 eye be woalēe kple dzi blibo kple gomesese blibo kple luo blibo kple nɔsē blibo, eye be woalō ame havi abe ame nuto doku ene la, fewu numemewo kple vɔsasawo katā. 34 Esi Yesu kpɔ bena, eɔo nu na ye nunyatōe la, egblo nē bena: Wō la mēle adzoge tso mawufiadufe la gbɔ o. Tso esia dzi la amea deke medo dzi bia nyaa dekee o.

Kristo enye Dawid vi kple efe afeto.

35 Eye esi Yesu le nu fiam le mawufe la me la, exɔ dzi gblo bena: Aleke wo, eye agbalēfiawo le gbɔgbloɔm bena, Kristo la nye Dawid vi mahā? 36 ʔDawid nuto gblo le Gbɔgbɔ kɔkɔe la me bena: Afeto la gblo na nye Afeto bena: Bɔbɔ nɔ anyi de nye nudusi me, vaseɔe esime matsɔ wō ketawo awɔ wō afɔɔɔzinui. 37 Dawid nuto yɔe be Afeto, eye afika gō wōto wōnye via mahā? Eye ameha gā la do toe dzi-dzɔtɔe.

Nuxɔlī le apbalēfiawo nuti.

38 Eye le efe nufafia me la egblo bena: Mikpɔ mia doku dzi le agbalēfiawo nuti, amesiwo lōa tsadidi le awu vlayawo me kple gbedoname le abloawo me 39 kple nɔfe gbāto wɔnɔ le jufofewo kple kplōtanɔnɔ le nudufewo; 40 amesiwo mia abosiwo fe afewo, eye wodaɔ alakpa nɔa gbe didiwo dom da; amesiwo fe ɔnudɔdrō le sesē ge awu.

Ahosi la fe nudzɔɔzo.

41 Eye esi wōbɔbɔ nɔ anyi hɔdze nɔ nudzɔɔɔka la, ekpɔ alesi amewo le ga dam de nudzɔɔɔka la me; eye kesinɔto gedewo tso gedē da de eme. 42 Eye ahosi dahea de va tso lepta eve da de eme, siwo fe home enye hoka eve. 43 Eye wōyo efe nusrōlawo va egbo gblo na wo bena: Vavā mele egbloɔm na mi

bena: Ahoſi dahe ſia fe nuſi wòtſo da de eme la, wu nuſi ame ſiawo tſo da de nudzòdaka la me;^a 44 elabena wo katà wòtſo wo fe agbòſòſò vivivo la fe de da de eme; ke eya la tſo efe aheadada la me wòtſo nuſiwo katà le eſi na efe agbenonò la, da de eme.

Yesu fo nu le Yerusalem fe afedozuzu kple Kristo fe vava zi evelia nuti, eye wòtſo nu nuſròlawo le gudzononò nuti.

13. Eye eſi wòdò go tſo mawu- fe la me la, efe nuſròlawo dometò deka gbò nò bena: Nu- fiala, kpò ale kpe ſiawo kple ale xòtutu ſiawo da! **2** Eye Yesu gbò nò bena: Ele xòtutu gā ſiawo kpòm mahā? Womele kpe gbìe ge de kpe dzi, ſi womatu aſi afu anyi o.^b

3 Eye eſi wòbòbò nò anyi de Amito la dzi hedze ngò mawu- fea la, Petro kple Yakobo kple Yohanes kpakple Andrea, woawo dede bia e bena: **4** Gbò yeiyi, ſi dzi nuſiawo lava la, na mi, eye nuka lanye dzeſi na yeiyi, ſi me nuſiawo katà lawu nu mahā? **5** Eye Yesu de aſi gbò- gbò me na wo bena: Mìkpò nyuie, bena amea deke nagafu mi o. **6** Ame gedewo ava le nye nkò dzi agbò bena: Nyee nye ſi! Eye woafu ame gedewo. **7** Ke ne miase aawo kple aawo- nutiyiwo la, migadi vo o, ele be, eſia nava me tsā; gake nuwuwu la medo hade o. **8** Elabena dukò latsi tre de dukò nuti, eye fiadu- fe de fiaduſe nuti, eye anyigba- ouuwu lava tefetefewo, eye do- wuame lava; nuſiawo nye fudua- me fe gomedzedze. **9** Ke miawo la mìkpò mia doku dzi nyuie; elabena woade mi aſi na onu- dròlawo, eye woafu mi le fufofe- wo; eye miatsi tre de mòmefiawo kple fiawo nku me le tanye, be wòanye daſedidi na wo. **10** Eye ele be, woade gbe fā nyanyuie la aſia dukòwo katà gbāgbiagbā. **11** Eye ne wokpò mi de aſi la, migatsi dzimadi da di de nuſi gbò ge miala nuti o; ke boſu nuſi woana mi le gafofo ma dzi la, eya miagbò; elabena menye mia- woe nye amesiwo le nu fom o; ke boſu Gbògbò kòkòe lae.^c **12** Eye novi lade novi ku me, eye

^a Kor. II. 8, 12.

^b Mat. 10, 21.

^d Dan. 9, 27; 11, 31.

^e kpo Mat. 24; Lu. 21, 5-36.

^f Lu. 17, 31.

^g Lu. 19, 44.

^h Yoel 2, 2; Dan. 12, 1.

ⁱ Lu. 17, 23.

^k Mat. 7, 15, 22; Tes. II. 2, 9.

^l Mat. 10, 17; Yoh. 16, 2.

ⁿ Lu. 21, 27; Dan. 7, 13.

^o Mat. 13, 41.

^p Lu. 12, 11; Mat. 10, 19.

fofo lade via aſi, eye deviwo la- tſi tre de dzilawo nuti, eye woat- ſò wo ana woawu.^b **13** Eye ame- wo katà woalè fu mi le nye nkò la nuti; ke amesi ado dzi vasede nuwuwu la, eya lakpò dede.

14 Ke gbesigbe miakpò daſedo fe nunyònu, ſi nyagblòdila Da- niel gbò di la, wòano tsitre de afiſi mele ne be, wòatsi tre do o la — amesi le exlēm la, nese egome — ekema amesiwo le Yu- dea la, naſi ayi towò dzi; **15** ke amesi le xòta la, nagadi va anyi alo wòayi adatsò nane atso efe xò me o; **16** eye amesi le abò me la, nagatrò ava tſo efe avò ayii o. **17** Ke baba na amesiwo fu le wo fo kple amesiwo le no- tſi nam le nkeke mawo me! **18** Ke mido gbe da bena, miafe ſiſi nagadze vuvòſoli dzi o. **19** Ela- bena nkeke mawo lanye haxaxa, ſi togbe meva kpò tſo nuwòwo, ſi Mawu wò la, fe gomedzedze vasede egbegbe o, eye megale vava ge akpò o. **20** Eye ne me- nye bena, de Afeto la de nkekea- wo dzi o la, nutilāa deke makpò dede o; gake le ame tiatia, ſiwo wotia nuti la, ede nkekeawo dzi. **21** Eye le yemayi me, ne amea de lagbò na mi bena: Kpò da, Kristo la le afii alo kpò da, ele afime la, migaxòe se o.^c **22** Ke avatsokristowo kple avatsonya- gbòdilawo latsi tre, eye woawò dzeſiwo kple nukunuwo bena, ne woate nui la, ede woafu ame tia- tiawo hā.^k **23** Ke miawo la mì- kpò nyuie! Kpò da, megbò nu- wo katà di na mi!

24 Ke le nkeke mawo fe xaxa megbe la ye la ado viviti, eye yleti megale didi ge o; **25** yletivi- wo lage tſo dzifo, eye dzifowo fe nuſewo aouu. **26** Eye ekema woakpò Amegbetovi la le ail- likpowo me gbòna kple nuſe kra- kple nutikòkòe gede.ⁿ **27** Tete wòado "efe dolawo da, eye woafu ame tiatiawo nu fu tſo ya ena- wo dzi, tſo anyigba sefe vasede dzifo sefe. **28** Ke miſrò lododo la le gbòti la nuti: Ne tſi do efe alowo me, eye wòto angbawo la, ekema midze ſii bena, dzomenjoli le dodo ge; **29** nenema ke mia- wo hā, ne miakpò nuſiawo le

eme vam la, midze sii bena, ego-
go agbo la nu.^a 30 Vavā mele
egblom na mi bena: Dzidzime
sia nu mele yiyl ge, vasede esime
nuslawo katā. nava ve me o.^b
31 Dzi kple anyigba nu lava yi,
ke nye nyawo nu mele yiyl ge
akpo o. 32 Ke le ŋkeke ma alo
gafofu ma ŋuti la amea deke me-
nyae o, mawudola, siwo le dzifo,
hā menyae o, Vi la ŋuto hā me-
nyae o, negbe Fofu la ko. 33 Mi-
kpo nyuie, eye mino ŋudzɔ; ela-
bena mienya ŋekayɔ azāgbe la
le edzi su ge o.^c 34 Ele abe amea
de, si yi nugbe, eglē efe afe di,
eye wōna ŋusē efe dɔlawo, ame-
siamē xɔ efe dɔwɔwɔ, eye wōde
se na xɔwui la bena, wōano ŋu-
dzɔ la ene. 35 Azɔ la mino ŋu-
dzɔ. Elabena mienya ŋekayɔ dzi
Afetɔ la le vava ge o, edanye fiē
alo zā titina alo koklo kuato
alo ŋdi o.^d 36 bena ne efe vava
di de mi la, ne megakpo mi le
alɔ me o. 37 Ke nusi gblom mele
na mi la, mele egblom na amewo
katā bena: Minɔ ŋudzɔ!

Amisisi na Yesu le Betania.

14. Eye wōsusɔ ŋkeke eve, ne
ŋutitoto kple abolo mavā-
mavā fe ŋkekenyuie la naɔ; eye
nunlagāwo kple agbalēfialawo
di alesi woawɔ alēe le aɔaŋu me,
ne woawui; 2 elabena wogblo
bena: Menyē ŋkekenyuie la dzi
o, bena zi nagato le dukɔ la do-
me o.

3 Eye esi wōle Betania le Si-
mon, dzobuto la, fe me le nuɔ-
fe la, nyɔnua de va kple alaba-
strogoe, si me nardomi nyuitɔ,
si fe asi sē ŋuto la le, eye wō-
gbā goe la hetrɔe kɔ de efe ta
me. 4 Ke eve dome na wo do-
metɔa dewo, eye wogblo bena:
Amigbegblē sia gome de? 5 Ela-
bena de wōnye be, wodzra ami
sia la, ne axɔ asi awu denario
alafa etɔ, si woatsɔ ana ame da-
hewo. Eye woblu de eta li livi-
lioi le enuti. 6 Ke Yesu gblo be-
na: Mina mae; nuka fe fu dem
miele ne mahā? Dɔ nyui wōwo
nam. 7 Elabena ame dahewo
le mia gbo daasi, eye yesiayi, si
mielɔ la, miate ŋu awɔ nyuie na
wo; ke nye la nyemeli kpli mi

^a Yak. 5, 9.

^b Mat. 16, 25.

^c Mat. 24, 14.

^e kp. 10-11 kpo
Mat. 26, 14-16;
Lu. 22, 3-8.

^f Mat. 26, 13.

^g kp. 12-16 kpo
Mat. 26, 17-19;
Lu. 22, 7-13;
Mo. II. 12, 1.

^h Lu. 12, 35, 36;
Tes. I. 5, 2, 6.

ⁱ kp. 1, 2 kpo
Mat. 26, 1-5;
Lu. 22, 1, 2;
Yoh. 11, 47.

^j kp. 3-9 kpo
Mat. 26, 6-13;
Yoh. 12, 1-8.

^k kp. 17-25 kpo
Mat. 26, 20-29;
Lu. 22, 14-23;
Yoh. 13, 21-26.

^l Mo. V. 15, 11.

ɔaa o. 8 Ewo nusi wōate ŋui;
edze ŋgogbe va si ami na nye
ŋutilā la hena didi. 9 Vavā mele
egblom na mi bena: Afisi ke wo-
de gbe fā nyanyuie la afia le, le
xexe blibo la katā la, woafu nu
le nusi nyɔnu sia wo la hā ŋuti
hena ŋkudodo edzi.^d

10 Eye Yuda Iskariot, ame
wuieveawo dometo deka la, to
edzi yi de nunlagāwo gbo, be-
na yeade eyama asi na wo.^e 11
Ke esi wosee la, dzi dzɔ wo, eye
wodo ga ŋugbe ne be, yewoanae.
Eye wōle asinu nyuia de dim be,
yeadee asi.

Dutitotolēvi la; nuɔduɔ kokoe la doɔo anyi.

12 Eye abolo mavā mavā fe
ŋkeke gbāto, si dzi wowua ŋuti-
totolēvi la le la, efe nusrlawo
gblɔ ne bena: Afika dim nēle be,
miayi adadzra do, ne naɔu ŋuti-
totolēvi la le mahā? 13 Eye wō-
do efe nusrlawo dome ame eve
gblɔ na wo bena: Miyl de dua
me, eye amea de, si tso tsize la,
akpe mi, midze eyome; 14 eye
afisi ke wōayi de eme le la, mi-
gblɔ na afeato bena: Nufiala be:
Afika dzenyefe le, afisi mia kple
nye nusrlawo miadu ŋutitotolēvi
la le mahā? 15 Eye eya ŋuto
afia xɔ gāa de mi le dzifoxɔ me,
si me woɔo nuwo do, eye midzra
afima do na mi. 16 Eye nusrla-
wo dzo heyi, eye wova dua me,
eye wokpɔe, abe alesi wōgblɔ na
wo la ene; eye wodzra ŋutitoto-
lēvi la do.

17 Eye esi fiēsi do la, eya
kple ame wuieveawo wova. 18
Eye esi wobɔbo no anyi le nua
dum la, Yesu gblo bena: Vavā
mele egblom na mi bena: Mia
dome ame deka, si le nua dum
kplim la, ladem asi. 19 Eye wo-
de asi nuxaxa me le ebiam deka-
deka bena: Nyee loo? 20 Ke egblo
na wo bena: Enye ame wuievea-
wo dometo deka, amesi fe asi le
agba me dem kplim. 21 Ke Ame-
gbetovi la le yiyim, abe alesi wo-
ŋlo di le enuti ene; gake baba
na ame ma, si dzi woato ade
Amegbetovi la asi! Enyo na ame
ma bena, womegaxae dzi o.

22 Ke esi wole nua dum la,
etsɔ abolo de asi, eye esi wōgblɔ
akpedanya la, epe me, eye wō-

tsɔe na wo gbɔ bɛna: Mixɔe du, esia nye nye nutilã.^a 23 Eye wòtso kplu de asi, eye esi wòda akpe le eta la, etsɔe na wo, eye wo katã wono le enu. 24 Eye wògbɔ na wo bɛna: Esia nye nye nubabla yeye fe ou, si woko de anyi le ame gedewo ta.^d 25 Vavã, vavã mele egblom na mi bɛna: Tso esia dzi la nyemegale weintsetsea deke me tsi no ge o vasede nkeke ma dzi, esime mano yeye le mawufiadufe la me.

26 Eye esi wodzi akpedaha vɔ la, wodo go yi de Amito la nu. 27 Eye Yesu gbɔ na wo bɛna: Mi katã miele nudladiã kpo ge le nutinye le zã sia me; elabena wonɔ di bɛna: „Mele alɛkpɔla fo ge, eye alɛawo laka ahlã.“ 28 Gake ^gne metsi tre megbe la, madze mia nɔ ayi Galilea. 29 Ke Petro gbɔ nɛ bɛna: Ne wo katã woakpo nudladiã hã la, menyeye nye o.^h 30 Eye Yesu gbɔ nɛ bɛna: Mele egblom na wò bɛna: Egbe fe zã sia me ke, hafi koklo naku ato zi eve la, agbe nu zi etɔ le gbonye.ⁱ 31 Eye wòfo nu kple kakadedzi wu bɛna: Ne ano nam be, maku kpli wò hã la, nyemele nu gbe ge le gbɔwò akpo o. Nenema ke wo katã hã wogbɔ.

Yesu oŋ le Getsemãne.

32 Eye wova do teŋa de, si nko enye Getsemãne; eye wògbɔ na efe nusrɔlawo bɛna: Mibɔbɔ no afisia, vasede esime mado gbe da. 33 Eye wòde Petro, Yakobɔ kple Yohanes kpe de edokul nufi, eye dzidzi foe, eye wòde asi dzodzo me nyanyanya. 34 Eye wògbɔ na wo bɛna: ⁿNye luɔ le nu xam kakaka vasede ku me; minɔ afisia, eye minɔ nudzo! 35 Eye wòte yi nɔ oee, eye wòdze klo tso mo anyi, eye wòdo gbe da bɛna, ne ate nu ava me la, ne gajofo sia nato ye nu ayi. 36 Eye wòbɛna: Aba, Fofol! Etea nu wɔa nuwo katã; tso kplu sia yii le gbonye; gake menyeye nusi nye nuto melɔ o, negbe nusi wò nelɔ ko.^o 37 Eye wova kpo wo wole alɔ me, eye wògbɔ na Petro bɛna: Simon, alɔ dom nɛlea? Mâte nu ano nudzo gajofo deka oa? 38 Minɔ nudzo, eye mi-

^a Kor. I. 11, 23.

^b Mat. 6, 13.

^d Mo. II. 24, 8.

^e kp. 26-31 kpo
Mat. 26, 30-35;
Lu. 22, 31-34.
39; Yoh. 13, 1.

^f kp. 43-54 kpo
Mat. 26, 47-53;
Lu. 22, 47-55;
Yoh. 18, 2-18.

^g 18, 7.

^h Yoh. 13, 37.

ⁱ kp. 72.

^k kp. 32-42 kpo
Mat. 26, 36-46;
Lu. 22, 39-46;
Yoh. 18, 1.

^l Mat. 17, 1.

^m Yoh. 12, 27;
Lu. 12, 50.

^o Mat. 20, 22;
Yoh. 6, 28.

^p kp. 55-65 kpo
Mat. 26, 59-68;
Lu. 22, 63-71;
Yoh. 18, 19-24.

do gbe da, bɛna miagadze tetekpo me o! Gbogbo la le lolɔm, gake nutilã la gbɔdzɔ.^b 39 Eye wògadzɔ yi dado gbe da, eye wògbɔ nya ma ke. 40 Eye esi wògatro va la, egakpo wo le alɔ me; elabena wofe nkuwo dzi wò dɔ, eye womenya nya, si woado enu ne o. 41 Eye wòva zi etɔlia gbɔ na wo bɛna: Miyi alɔdɔdɔ dzi azɔ, eye migbo de eme! Eɔ gbo, gajofo la do vɔ! Kpo da, woatsɔ Amegbetovi la ade nuwɔwɔlawo si me. 42 Mitsi tre, mina midzo! Kpo da, amesi le yonyeme mo fiam la, egogo!

Yesu léle.

43 Eye enumake esi wògale nufɔfoa dzi ko la, Yuda, ame wuiveawo dometo deka la, va do, eye ame gedewo le eyome kple yiwo kpakple kpowo tso nunɔlagawo kple agbalɛfiɔlawo kple amegawo gbɔ. 44 Ke eyomemɔfiɔla do dzesi di na wo gbɔ bɛna: Amesi ke fe nu gbugbo ge mala la, eyae; milée, eye mikplɔe yi kɔ. 45 Eye esi wova la, enumake wòte de enu gbɔ bɛna: Rabi! eye wògbugbo nu nɛ. 46 Ke woawo la wotsɔ wofe asiwo do edzi, eye wolée. 47 Ke amesiwo le tsitre de gbɔ la, dometo deka di yi heda nunɔlagã la fe dɔla, eye wòkpa to nɛ. 48 Eye Yesu xɔ edzi gbɔ na wo bɛna: Alesi wotsona de adzodala nufi la, nenema mieva lé ye ge kple yiwo kpakple kpowo. 49 Gbawotsyogbe menɔa mawufe la me kpli mi nɔa nu fiam, ke mielém o; gake wowo esia, bɛna woawu nɔɔlawo nu. 50 Eye wo katã wogblée di hesi.

51 Eye dekapuia de, si ta akkala ko la, kplɔe do, eye wolée; 52 ke egblɛ akkala la di hesi dzo amama le wo gbɔ.

53 Eye wokplɔ Yesu yi de nunɔlagã la gbɔ, eye nunɔlagawo kple amegawo kpakple agbalɛfiɔlawo katã fo fu de enuti. 54 Eye Petro le eyome o gbɔna vasede nunɔlagã la fe mɔ me, eye wòbɔbɔ no dolawo gbɔ le dzo fum.

Dasedidi le Yesu nu kple efe fukpeke le Kayata fe nku me.

55 Ke nunɔlagawo kple wɔnurdɔlawo katã di dasedidi de Yesu

nuti, bena yewoawui, eye womekpo deke o. 56 Elabena amegedewo va di avatsodase deenuti, eye wofe dasedidia deke meso o. 57 Eye amea dewo tsi tre, eye wodi avatsodase de enuti bena: 58 Miese wogblo bena: Magba mawuxo sia, si wotsa asi woe la, eye nkeke efogabe la magatu bubu, si wometsa asi woe o. 59 Eye ale wofe dasedidi la ha meso o. 60 Eye nunolaga la tsi tre de wo tifina, eye wobia Yesu bena: Mele nyaa deke tso ge ado nya, si gblom amesiawo le de nuwo la nu o mahā? 61 Ke 'ezi kpi, eye medo nyaa deke nu ne o. Nunolaga la gabiae gblo ne bena: Alo woe nye Kristo, Mawu, si wokafana la, fe Vi mahā? 62 Eye Yesu gblo bena: Nyee! Eye miakpo Amegbetovi la woano anyi de nusē fe nudusi me gbona kple dzifo fe alilikpowo. 63 Tete nunolaga la dze efe awu olaya la gblo bena: Dasedila kawoe gahiā mi mahā? 64 Miese efe busunya la, nuka sum miele mahā? Ke wo katā wobu foe be: Edze ku. 65 Eye amea dewo de asi tadede me de enu, eye wotsyo nu mo ne, eye wotu koe, eye wogblo ne bena: Fia amesi fo wō; eye dolawo fo tome ne.

Petro gbe nu le Yesu gbo.

66 Eye esi Petro le mō la me le anyigba la, nunolaga la fe nyonudolawo dometo deka gbona, 67 eye esi wokpo Petro le dzo fum la, ekpoe dū hebena: Wō hā eno Yesu Nazareteto la gbo kpo. 68 Ke esē nu gblo bena: Nyemenya alo se nya, si gblom nèle la gome o; eye wodo go yi de akpata la nu; tete koklo ku ato. 69 Eye esi dolanyonu la gbkpoe la, egade asi gbgblo me na amesiwo le tsitre le afima la, bena: Amesia enye wo dometo deka. Ke egasē nu. 70 Eye emegbe oee la amesiwo le tsitre le afima la gagblo na Petro bena: Vavā wo dometo deka nēnye; elabena Galileato hā nēnye. 71 Ke ede asi fifofode kple atamkaka me bena: Nyemenya amesia, si nuti miele nu fom le la o. 72 Eye enumake la koklo ku ato zi

a kp. 30.

b Joh. 2, 19, 21; Do. 6, 13.
c Mat. 2, 1; Lu. 23, 1; Joh. 18, 28.

e Yes. 53, 7.

f kp. 2-19 kpo
Mat. 27, 11-30;
Lu. 23, 2-25;
Yoh. 18, 29 v.
18, 16.

g 14, 61.

h Mat. 24, 30.

i kp. 66-72 kpo
Mat. 26, 69-75;
Lu. 22, 56-62;
Yoh. 18, 17, 25
v. 27.

k Do. 3, 14.

velia. Eye Petro do nku nya la dzi, alesi "Yesu gblo ne bena: Hafi koklo naku ato zi eve la, agbe nu le gbonye zi etō. Eye wofu du do go, eye wofa avi.

Yesu le Pilato fe nku me. Wotso kufia na Yesu, do dukuku ne.

15. Eye enumake le ndikanya, esi nunolagāwo kple dume-gāwo kple agbalēfialawo kpakple vundrōlawo katā de adanu la, wobla Yesu, eye wokploē yi dade asi na Pilato. 2 Eye Pilato biaē bena: Wōe nye Yudatowo fe fia la mahā? Eye wodo enu ne gblo bena: Wōe gblōe. 3 Eye nunolagāwo tso enu le nu gede nuti. 4 Eye Pilato gabiae bena: Mele nyaa deke nu do ge o mahā? Kpo alesi wole nuwo tso me nu gedewo nuti da! 5 Ke Yesu me-gado nyaa deke nu o, ale bena Pilato fe mo wo yaa.

6 Eye le nkekenyuiē dzi la edea asi le gatō deka nu na wo godoo, amesi ke wobiae. 7 Ke gatō deka li, si woyona be Baraba, hekpe de amesiwo na zi to la nuti; amesiwo do hlō le zitoto la me. 8 Eye ameha la yi dzi de asi biabia me bena, newo na yewo, abe alesi wōnwa wōwom tsā la ene. 9 Ke Pilato do enu na wo gblo bena: De miele didim bena, made asi le Yudatowo fe fia la nuti na mi mahā? 10 Elabena edze sii bena, nwaawā nutie nunolagāwo tsoe de asi do. 11 Ke nunolagāwo foe de ameha la nu bena, wōade asi le Baraba boq nuti na wo. 12 Eye Pilato gaxo edzi gblo na wo bena: Ekema nuka gō miele didim bena, mawo amesi mieyona be Yudatowo fe fia la mahā? 13 Ke woawo gado yli bena: Klāe de ati nuti! 14 Eye Pilato gblo na wo bena: Nuvō ka gō wōwō mahā? Ke wogado yli sesie wu bena: Klāe de ati nuti! 15 Eye esi Pilato lō bena, yeawo ameha la fe lōlōnu la, ede asi le Baraba nuti na wo, eye Yesu la, esi wōna wofoe kple atam la, etsōe de asi, bena woaklāe de ati nuti.

16 Ke asrafoawo kplōe yi de xo gā, si nye vundrōfe la me, eye woyō asrafoha liblo la katā fo ju. 17 Eye wotsa awu dzi olaya

hedo nē, eye wotsō ŋu he tsihe dō nē; 18 eye wode asi gbedodo me nē bena: Eme nefa na wò loo, Yudatwo fe fia! 19 Eye wofo tame nē kple ayeti, eye wode ta de enuti, eye wodge klo nē hede ta agu nē.

Yesu fe ku le atitsoga ŋu.

20 Eye esi wodu fewu le enuti vò la, wode awu dzi la le enu, eye wogatsō ye nuto fe awuwo do nē, eye wokplæ do goe, bena woaklæ de ati nuti. 21 Eye wozi Simon, Kireneto, Aleksandro kple Rufo fofu, amesi tso agbleta va to wo nuti yina la dzi bena, wòatsō efe atitsoga la. 22 Eye wokplæ yi de tefe, si woyona be Golgata, si gome nye ametakoli fe. 23 Eye wotsō aha tsitsi kple mire tōto hekpe nē, gake mexe o. 24 Eye woklæ de ati nuti, eye womā efe awuwo, esi wodzidze nu de wo dzi, bene woakpō nusi ke desiade laxo. 25 Eye le gafōfo etōlia dzi woklæ de ati nuti. 26 Eye wonlo efe nutsotso hedo efe tagbo bena: Yudatwo fe fia la.

27 Eye woklā adzodala eve hā kpe de enuti, deka le efe nudusi me, eye deka le efe mia me. 28 Eye wovowu ŋnlo, si wonlo di la nu bena: „Wobui kpe de vodaluwo nuti.“ 29 Eye amesiwo le enuti tom le yiyim la, do dīnu nē hele ta ovuom, eye wole gbogblom bena: „Hoo na wò, wò amesi le mawuxo la gbām, eye nēgale etum le ŋekeke etōagbe la; 30 de dokuiwò, eye nadi le atitsoga la nuti! 31 Nenema ke nuno lagāwo kple agbalēfialawo hā le fewu dum le wo nēwo dome bena: Ame bubuwo la, edea wo, eye mate ŋu ade edokui o. 32 Kristo, Israel fe fia la, azo di le atitsoga la nuti, bena miakpæ, eye miaxo ase! Eye amesiwo woklā de ati nuti kpe de enuti la, woawo hā dzui.

33 Eye esi gafōfo adelia dō edzi la, zādokeli do de anyigba blibo la katā dzi vasede gafōfo asiekelia dzi. 34 Eye le gafōfo asiekelia dzi Yesu do xli kple gbe sesie bena: „Eli, eli, lama sabaxtani? Esi, ne wode egomela, enye: Nye Mawu, nye Mawu, nukanuti nēgblēm di mahā? 35 Eye amesiwo

a Mat. 17, 10.

b kp. 20-41 kpo
Mat. 27, 31-66;
Lu. 22, 28-49;
Yoh. 19, 16-30;
Heb. 13, 12.

d Ps. 69, 22.

e Lu. 8, 3.

f kp. 42-47 kpo
Mat. 27, 57-61;
Lu. 23, 50-55;
Yoh. 19, 31, 38
v. 42.

g Yes. 53, 12.

h 14, 58.

i kp. 1-8 kpo
Mat. 28, 1-8;
Lu. 24, 1-12;
Yoh. 20, 1-10;
ta 15, 40.

k Ps. 22, 2.

le tsitre de egbo la, dometwa de-wo, esi wosee la, wogblo bena: Kpo da, ele Eliya yam.^a 36 Eye ame deka fu du, eye wòko aha tsitsi de fumekutsa me, eye wòtsæ do ayeti nu hekpe nē gblo bena: Mide asi le enu; mina miakpō be, Eliya ava dee de anyi hā.^d 37 Ke Yesu gado xli kple gbe sesie, eye wòtsō efe gbogbo la hena. 38 Eye mawuxometsovo la dze de eve tso tagbo vasede egome. 39 Ke esi avafia, si le tsitre dze ngæ la, kpo bena, etsō efe gbogbo la na ale la, egblo bena: Nyatefe, nenem me sia enye Mawuvi.

40 Eye nyonuwo hā le tsitre, le nu kpom le adzoge; amesiawo dome Maria, Magdalato, kple Maria, Yakobo sueto kple Yose dada, kpakple Salome wole; 41 amesiawo hā dze eyome, le esime wòno Galilea, eye wosubæ kpe de nyonu bubu gede, siwo va Yerusalem kpakpli la nuti.^e

Yesu didi.

42 Eye esi fiēsi dō la, elabena enye dzadzadonkeke, si dze Sabat ngō, 43 Yosef tso Arimatia, si nye adanudela ŋkutato, amesi nuto hā le mo kpom na Mawu fe fiadufe la va, eye wòdo dzi yi de Pilato gbo dabia Yesu fe kukua. 44 Ke Pilato fe mo wò yaa be, eku xoxo; eye esi wòyo avafia la ve la, ebiae be, de wòku xoxo mahā? 45 Eye esi wòsee tso avafia la nu la, etsō ame kuku la na Yosef. 46 Eye wòfle aklala, eye esi wòdee de anyi la, exatsa aklala de enuti, eye wòtsæ mlò yodo, si wode de kpe gbadza me la me; eye wòmli kpe do yodoa nu. 47 Eye Maria, Magdalato kple Maria, Yose dada, wokpō afisi wòtsæ mlò.

Yesu tsi tre tso ame kukuwo dome, eye wòyi dzi fo.

16 Eye esi Sabat la nu yi vò la, Maria, Magdalato, kple Maria, Yakobo dada, kple Salome wofle afike vèvè lili, bena ye-woasi nē. 2 Eye le kwasida fe ŋekeke gbato fe ndikanya, esi agu dze la, wova yodo la gbo. 3 Eye wogblo le wo nēwo dome bena: Ameka amlī kpe la da le yodo la nu na mi mahā? 4 Eye esi

wowu mo dzi la, wokpɔ bena, womli kpe la de megbe xoxo; elabena elolo akpa. ⁵ Eye esi woyi de yodo la me la, wokpɔ dekapua de le nudusi gome le anyinɔfe, eye wodo awu yi olaya, eye dzidzi fo wo. ⁶ Eye wɔgblo na wo bena: Dzidzi megafo mi o! Yesu, Nazaretɔ, amesi woklā de ati n̄ti la, dim miele; etsi tre, mele afisia o; mikpɔ afisi wotsɔe m̄bɔ la da! ⁷ Ke miheyi dagblo na efe nusrɔlawo kple Petro hā bena: Edze mia n̄gɔ yina Galilea, afima miakpɔe le, abe alesi wɔgblo di na mi la ene. ⁸ Eye esi wodo go la, wosi tso yodo la gbɔ; elabena dzodzo nyanyanya kple n̄dzi lé wo, eye womegblo nyaa deke na amea deke o; elabena wovɔ.

Yesu de edokui fia.

⁹ Ke esi Yesu tsi tre le kwa-sida gbāto fe n̄dikanya la, ede edokui fia Maria, Magdalato gbā, amesi me wonyā 'gbogbo v̄o adre do go le. ¹⁰ Eya la yi daka eta na amesiwo li kpakplii tsā la, siwo le konyi fam, eye wole av̄i fam la. ¹¹ Eye woawo la, esi wose bena, ele agbe, eye wokpɔe la, womexɔ se o.

¹² Ke nusiawo megbe la ede edokui fia wo dome ame eve, siwo le tsa dim yina agbleta la, le

^a Lu. 24, 13.

^b kp. 14-18 kpo Lu. 24, 38-49; Yoh. 20, 19-23; Luk. 24, 25-27; Kor. I. 15, 5. ^d Yoh. 20, 12.

^e Mat. 28, 19; Kol. 1, 23; Yoh. 3, 36. ^f 14, 72. 28.

^g Do. 16, 18; 2, 4.

^h Lu. 10, 18; Do. 28, 3. 8.

ⁱ Yoh. 20, 14; Lu. 8, 2.

^k kp. 19, 20 kpo Lu. 24, 50-53; Do. 1, 4-11. ^l Yoh. 20, 18; Mat. 28, 8.

^m Do. 3, 16; 14, 2; Heb. 2, 4.

n̄onome bubu me. ^a ¹³ Eye woawo hā wodzo yi daka eta na ame mawlewo; gake womexɔ woawo hā dzi se o.

Mawuisidetaname pu se.

¹⁴ Eya megbe la ede edokui fia ame wuidekɔawo n̄tɔ, esi wole nudufe; eye wòhe nya de wo n̄u le wofe dzimaxɔse kple dzimese la n̄ti bena, womexɔ amesiwo kpɔe wòtsi tre la, dzi se o. ¹⁵ Eye wɔgblo na wo bena: Miheyi de xexe la me katā, eye mi-de gbe fā nyanyuie la na amewo katā. ¹⁶ Amesi ke xɔe se, eye wode mawutsi ta n̄e la, woaxɔe de agbe; ke amesi ke mexɔe se o la, woabu fɔe. ¹⁷ Ke dzesi siawo lakplɔ amesiwo xɔe se la do: Le nye n̄ko la me 'woanyā gbogbo v̄o wo ado goe, eye woajo nu kple ade yeyewo. ¹⁸ Wɔalé dawo, eye ne wono nu wuame hā la, mele wo si ge o; woatsɔ wofe asiwo ado dɔlɔlawo dzi, eye wofe lame lasé.

Yesu fe dzifo yi.

¹⁹ Esi Afeto la fo nu na wo v̄o megbe la, wokɔe tē yi dzifo, eye wòbɔbɔ n̄o anyi de Mawu fe nudusi me. ²⁰ Ke woamawo yi da-de gbe fā nya la fia le afisiafi, ⁿ eye Afeto la le do wɔm kpli wo, le n̄usé dom nya la to dzesi, siwo kpe de wo n̄u la me.

NYANYUIE LA, ABE ALESI LUKA DLŌE ENE.

Kpɔkpliyideme.

¹ Esi ame gedewo tso asi de nya-
totoa dodo me le nyadzɔdzo,
siwo nu wowu le mla dome la
n̄ti, ² abe alesi amesiwo kpɔ
etefe kple n̄ku tso gɔmedzedzea
me ke, eye wonye nya la fe dɔ-
lawo, tsoe de asi na mi ene la,
ta la, ³ enyo nye hā n̄u, esi me-
dzro wo katā me kpɔ tsitotsito
vasede egome ke bena, maplɔe
na wò dekadeka, amegā Teofil,
⁴ bena nadze si nya, siwo wofia
wò la, fe nyatefenyenyé.

^o Kron. I. 24, 10.

^p Yoh. I. 1, 1.

^r Do. 1, 1.

Mawudola de gbe fā Yohanes mawutsideta-
namela fe dzidzi.

⁵ Le Herodes, si nye Yudea-fia,
fe n̄kekewo me la mawununɔlaa
de li, epko enye Zaxarya, si tso
^o Abiya fe n̄kekedodo me, eye sr̄o
tso Aron fe vinyɔnuwiwo dome,
eye efe n̄ko enye Elisabet. ⁶ Eye
woa kple eve la katā wonye ame
dzɔdzɔewo le Mawu fe n̄ku me,
eye wozɔna le Afeto la fe seawo
kple efe dodoawo katā nu moma-
kamakaa. ⁷ Ke vi mele wo si o,
elabena Elisabet tsi ko, eye woa
kple eve la siaa woxɔ fe gedé.

8 Ke eva me bena, esime wòle nunonodo wom le edzidzedze je nkekedodo la nu le Mawu fe nku me 9 le nunonodo je kaa nu la, nudzidze dze edzi bena,^a wòayi de Afeto la fe xaa me, eye wòamè nu. 10 Eye ameha blibo la kata le gbe dom da le gota le numeyi la. 11 Ke Afeto je dola de edokui fia, le tsitre de numemlekpuì la fe nuḍusi me.^b 12 Eye esi Zaxarya kpæ la, edi vo, eye vovò dze edzi. 13 Ke dola la gblo ne bena: Megavò o, Zaxarya; elabena wose wò kukudeḍe la, eye sròwò Elisabet adzi nṣutsuvi na wò, eye nayo efe nko be Yohanes. 14 Eye wòanye dzidzo kple aseyetso to na wò, eye ame gedewo adzo dzi le efe dzidzi nṣuti. 15 Elabena anye gā le Afeto la nku me, eye mele wein alo aha sesè no ge o, eye Gbogbo kòkòe ayòe fū tso keke dadaa fe do me ke.^c 16 Eye wòatò Israel-wiwo dome ame gedewo ava Afeto, wofo Mawu la gbò.^d 17 Eye wòano engo le Eliya fe gbogbo kple nṣusè me be, wòatò fofowo fe dziwo ava deḍiwo gbò kple toṣelawo de ame dzodzòewo fe nunya me, ne wòadzra dukò la do di wòasu te na Afeto la.^e 18 Eye Zaxarya gblo na dola la bena: Nuka me madze si nusia le mahā? Elabena nye la amegā deḍi menye, eye srònye hā xò fe gedè. 19 Eye dola la do enu ne bena: Nyeeye nye "Gabriel, si nṣaa tsitre de Mawu nku me, eye wòdom da, be mafo nu na wò, eye magblo nya nyuì sia fla wò. 20 Eye kpò da, wò aḍe latu, eye mèle nute ge afo nu o, halase nkeke, si dzi nusiawo ava ve me, le esi mèxò nye nya, síwo nu woawu le wofo yeyiyi me la, dzi se o la nṣuti. 21 Eye dukò la le Zaxarya lalam, eye wofo mo wò yaa le efe mawuxò me tsitsi la nṣuti. 22 Ke esi wòdo go la, mete nu fo nu na wo o, eye wodze sù bena, ekpe nu le mawuxò la me, eye wòmia asi wo, eye wòtsi nu mafomajo. 23 Eye wòwa me bena, esime wòwu efe subosubò nkekeawo nu la, edzo yi efe me.^f 24 Eye le nkeke siawo megbe la sròa Elisabet fò fu, eye wòyla edokui

yleti atò hegblò bena: 25 Elabena ale Afeto la wò nam le nkeke, siwo me wòkpm da, be wòade nye nṣupe da le amewo dome.

Mawudola Gabriel gblo Kristo fe dzidzi di.

26 Eye le yleti adelia me la Mawu do dola Gabriel do de Galilea-dua de, si nko enye Nazaret la me, 27 de detugbi, si nṣugbe wodo na nṣua de, si nko nye Yosef, tso Dawid fe me la gbò, eye detugbi la nko nye Maria.^g 28 Eye esi mawudola va me le egbo la, egbo ne bena: Medo gbe na wò, wò amesi nu wove! Afeto la li kpli wò. 29 Ke efe dzi lā kpo le nya la nṣuti, eye wòde nṣugbe sè bena: Nuka gbedoname gò enye esi! 30 Eye dola la gblo ne bena: Megavò o, Maria! Elabena èkpò amenuvefe le Mawu gbò. 31 Eye kpò da,^h èle fu fo ge, eye nadzi nṣutsuvi, eye nayo efe nko be /Yesu. 32 Eya la anye gā, eye woayòe be dzifovòto la fe Vi, eye Afeto Mawu lai atso fofoa Dawid fe fiazikpuì la anae; 33 eye wòadu fia le Yakob fe afe dzi tegbetegbe, eye nuwuwu manṣe na efe fiadu fe la o. 34 Eye Maria gblo na dola la bena: Aleke nusia lava mee, esi nyemenya nṣutsu o mahā? 35 Eye dola la do enu gblo ne bena: /Gbogbo kòkòe ava dziwò, eye dzifovòto fe nṣusè ado vovòli de dziwò, eyanṣuti nusi dzi ge nala la, woayòe be kòkòe, Mawu vi-nṣutsuvi. 36 Eye kpò da, Elisabet, wò fometo la, fò fu le nṣutsuvi dzi ge le efe nyagākuku me, eye yleti sia enye adelia na eya, amesi woyna be konò. 37 Elabena naneke mesè na Mawu o.ⁱ 38 Eye Maria gblo bena: Kpò da, Afeto la fe dolanyonu menye, ava me nam le wò nya la nu. Eye mawudola dzo le egbo.

Maria va kpo Elisabet da.

39 Eye Maria tsi tre le nkeke siawo me, eye wòde abla yi to la dzi, de Yuda-dua de me; 40 eye wòge de Zaxarya fe me, eye wòdo gbe na Elisabet. 41 Eye wòwa me bena, esi Elisabet se Maria fe gbedoname ko la, via ho le efe do me; eye Gbogbo kòkòe yò Elisabet fū, 42 eye wòdo yì kple gbe sesè gblo bena: Woayra wò

^a Mo. II, 30, 7.

^b Mo. II, 30, 1.
^d Mat. I, 16-18.

^e Yes. 7, 14.

^f Mat. I, 21-23.
^g Mo. V, 6, 3.

^h Mal. 3, 1.
ⁱ Yes. 9, 8; Sam. II, 7, 16; Yer. 23, 14.

^k Mat. 17, 11-13

^l Mat. I, 18, 20.

^m Dan. 8, 16; 9, 21.

ⁿ 18, 27; Mo. I, 18, 14; Ro. 4, 21.

^p kp. 39.

le nyɔnwɔ dome, eye woayra wò domevi la!^a 43 Eye afika gɔ nusia tso bena, nye Afeto la da-da va gbɔnye mahā? 44 Elabena kpɔ da, esi wò gbedoname di de nye to me la, devi la ho le nye dɔ me le dzidzo nɔti. 45 Eye woayra wò, amesi xɔe se, elabena woawu nusiwo wogblo na wò tso Afeto gbo la nu.

Maria je kafukafuha.

46 Eye Maria gblɔ bena: Nye luɔɔ do Afeto la de dzi,^d 47 eye nye gbogbo tso aseye le Mawu, nye xola nɔti,^f 48 bena ekpɔ efe dolanyɔnu fe bobɔnyenye da; elabena kpɔ da, tso esia dzi la fomewo katā woayɔm be yayrame, 49 bena nuseto la wɔ nu dzɔtsuwo nam, eye kɔkɔe nye efe nko.ⁱ 50 Eye efe nublaniukpɔkpɔ li tso dzidzime vasede dzidzime na amesiwo vɔne.ⁱ 51 Ewo nu sese kple efe abɔ; ekaka amesiwo do wo dokui de dzi le wofe dzimesusuwo me la me.ⁿ 52 Etu asi nusetowo fu anyi tso fiazkpuiwo dzi, eye wòdo ame bobɔdanyiwo de dzi.^p 53 Eyo dɔwuitɔwo kple nu nyuiwo, eye kesinɔtɔwo la edɔwo da fuflu.^s 54 Ede efe dɔla Israel dzi hena nkudodo nublaniukpɔkpɔ dzi;^u 55 ate alesi wòfo nu na mia fofowo ene, na Abraham kple efe fome vasede mavɔ me.^v 56 Eye Maria no egbo anyi leti etɔ; eye wògbugbo yi ye nɔti fe me.

Yohanes dzidzi kple soatsotso ne.

57 Azo la Elisabet fe vidziyi do, eye wòdzi nɔtsuvi. 58 Eye esi efe afelikawo kple efe fometɔwo se bena, Afeto kpɔ nublani gedɔ ne la, wokpɔ dzidzo kpakplii. 59 Eye wòva ve me le nkeke denyilia dzi bena, wova apa tso ge na devi la, eye wotsɔ fofoa nko Zaxarya ne. 60 Eye dadaa xɔ edzi gblɔ bena: O! Deko woayɔe be Yohanes.^c 61 Eye wogblo ne bena: Amea deke mele wò fome, si wotsɔ nko sia na o. 62 Eye womia asi fofoa, alesi wòdi be, woayɔ ne. 63 Eye wòbia nu nɔkpe suea de, eye wòhɔ bena: Yohanes enye efe nko. Tete wo katā fe mo wɔ yaa. 64 Eye efe nu ke enumake, eye efe ade trɔ, eye wòfo nu le Mawu kafum. 65

a 11, 27.

b Yoh. 20, 29.

d Sam. 1. 2, 1.

e Pet. II. 1. 21.

f Xab. 3, 18.

g Sam. 1. 1, 11;

Ps. 113, 6.

h Ps. 132, 17;

Sam. 1. 2, 10.

i Ps. 126, 2, 3.

k Yer. 23, 6.

l Mo. II. 20, 6;

34, 6.

n Yes. 51, 9.

o Mo. 1. 22, 16;

Mo. III. 26, 42;

Mi. 7, 20.

p Pet. 1. 5, 5.

q Ti. 2, 12, 14.

r Ps. 34, 11; Mat.

5, 3, 6.

t Ef. 4, 24.

u Ps. 98, 3.

v 2, 4.

w Mo. I. 17, 7; 18,

18.

x Yer. 31, 34.

a Mal. 4, 2.

b Mat. 4, 16.

d Mo. 1. 17, 10.

e kp. 13.

Eye vɔvɔ va amesiwo katā de afelika kpɔli wo la dzi, eye wojo nu le nyadzɔdzɔ siawo katā nɔti le Yudea-tonyigba blibo la katā dzi. 66 Eye amesiwo katā see la, wolée de ta me le gbogblom bena: Nuka gɔ devi sia lava zu mahā? Elabena Afeto la fe asi hā li kpɔli.

Zaxarya je kafukafuha

67 Eye fofoa Zaxarya yɔ fū kple Gbogbo kɔkɔe, eye wògblɔ de anyi bena:^c 68 Woakafu Afeto, Israel fe Mawu la, elabena eva kpɔ efe duko da, eye wòwo dede ne, 69 eye wòna xɔxɔ fe dzo do na mi le Dawid, efe dɔla, fe me;^k 70 ate alesi wòfo nu to efe nyagblodila kɔkɔe, siwo li tso blema ke la, fe nu me ene: 71 Deɔ tso miafe futɔwo kple amesiwo katā lɛa fu mi la, fe asi me;^k 72 be yeakpɔ nublani na mia fofowo, eye yeado nku yefe nubabla kɔkɔe, 73 atamkaka, si wòka na mia fofu Abraham la dzi,^o 74 be esi wòde mi tso miafe futɔwo si me la, wòana miasubɔe kple mavɔ-mavɔ^r 75 le kɔkɔenyenye kple dzɔdzɔenyenye me, miafe nkekewo katā le efe nku me.^t 76 Ke wò, devi la, woayɔ wò be dzifovito fe nyagblodila; elabena adze Afeto la nɔ, be nadzra efe mɔwo do,^v 77 be nana xɔxɔ fe nyanya le wofe nuvɔtsɔske me^f 78 le miafe Mawu fe dometɔtrɔ kple nublaniukpɔkpɔ nɔti, esime kekeli dze tso dzifo vi va kpɔ mi da,^e 79 be wòaklɛ na amesiwo bobɔ no viviti kple ku fe vɔvɔli me, be wòado miafe afɔwo nɔti-fafa fe mɔ dzi.^b 80 Eye devi la tsi, eye wòva sɛ nu le gbogbo la me; eye wòle gbedzi vasede ededefia Israel nkeke dzi.

Yesu dzidzi.

2. Eye wòva ve me le nkeke ma-wo me be, sedede tso kaisaro Augusto gbo bena, woaxlɛ xexeme katā anɔ. 2 Dɔnɔ gbato sia va me, esime Kirenio le mɔmefia dum le Siria. 3 Eye amewo katā dze mɔ heyi be, woanɔ wofe nko-wo, amesiame yi de ye nɔti fe du me. 4 Eye Yosef hā dzo le Galilea, tso Nazaret-du la me heyi Yudea de Dawid du, si woyɔna

be Betlexem la me, elabena etso Dawid fe me kple efome la me,^a 5 be woanlo eya kple Maria, amesi nugbe wodo nɛ, si nye funo la, fe nko.^c 6 Eye esi wole afima la, eva ve me be, efe nkeke la de be, woadzi vi. 7 Eye /wodzi nutsvi, si nye efe ngogbevi, eye woxatsa avo de enu, eye wotsɔe mlo lānudunu me; elabena womekpo te fe la amedzrodze fe o.

8 Eye alēnyilawo le nuto ma ke me le gbedzi, eye wole wofe alēha nuti dzom le zā me. 9 Eye Afeto fe dolaa de tsi tre de wo gbo, eye Afeto fe nutikokoe klē fo xīā wo, eye wovō nutonuto. 10 Eye dola la gblɔ na wo bena: Migavō o! Elabena kpo da, me va dzidzo gā nutinya gblɔ ge fia mi, esi lanye na dukɔ blibo la katā; 11 elabena wodzi xola, si nye Kristo, Afeto la, na mi egbe le Dawid dua me. 12 Eye esia anye dzesi na mi: Miakpo vidzie, si woxatsa avo de enu, eye wōmlo lānudunu me. 13 Eye kasia dzifovakoha gāa de kpe de mawudola la nuti, wole Mawu kafum le gbogblom bena: 14 Dutikokoe woana Mawu le dzifo boo, eye nutifafa ava anyigba dzi; amegbetowo nu woakpo nudzedze nyui le.^k

15 Eye wōva me, esime mawudolawo dzo le wo gbo heyi dzifo la, alēnyilawo gblɔ na wo nɛwo bena: Mina ne mīayi Betlexem, adakpo nusia, si va dzo, esi Afeto la na mienya. 16 Eye wode abla va, eye wokpo Maria kple Yosef kpakple vidzie, si le anyimlofe le lānudunu me. 17 Esi wokpoe la, wokaka nya, si wogblo na wo le devi sia nuti. 18 Eye amesiwo katā see la, wofe mo wo yaa le nya, siwo alēnyilawo gblɔ na wo la nuti. 19 Ke Maria lé nya siawo katā de ta me, eye wōbu wo nuti le efe dzi me.ⁿ 20 Eye alēnyilawo gbugbo, eye wole nutikokoe kple kafukafa tsom na Mawu le nusiwo katā wose, eye wokpo la nuti, abe alesi wogblo na wo la ene.

Wotso ava na Yesu hetsɔe do Mawu fe nku me. Simeon kple Hana.

21 Eye esi wotso ava nɛ le nkeke enyilia dzi la, wotsɔ nko nɛ

be Yesu, abe alesi mawudola yɔe di, hafi wofe efe fu ene.^b

22 Eye esi wowu wofe nutikokokokeawo nu le ^aMose fe se la nu la, wotsɔe yi Yerusalem, be woatsɔe ado Afeto nku me, 23 abe alesi wonlo di le Afeto fe se la me ene bena: „Atsu sia atsu, si ou donu la, woayo eya kɔkɔe na Afeto la“;^d 24 eye be woana numeme, abe alesi wogblo le Afeto fe se la me ene bena: „Akpa kpa eve alo ahōnevi eve.“

25 Eye kpo da, amea de le Yerusalem, si nko enye Simeon; amesia enye ame dzɔdzɔe kple mawumeme, si le Israel ^efe akofafa lalam, eye Gbogbo kɔkɔe le eyama dzi. 26 Eye Gbogbo kɔkɔe la dee fiae bena, mele kuku ge, hafi akpo Afeto la fe Kristo o. 27 Eye wole Gbogbo la me va mawuxɔa me; eye esi dzilawo yi de eme kple devi Yesu, bena woawo nɛ le se la fe kɔa nu la, 28 eya hā xɔe de efe abowo dome, eye wōkafu Mawu hegblo bena: 29 Afeto, azo edo mo wō dola le nutifafa me le wō nya la nu; 30 elabena nye nkuwo kpo wō xoxo, 31 si nédzra do de dukɔwo katā fe nku me; 32 kekeli fe nyadedefia na trɔsubolawo kple wō dukɔ Israel fe nutikokoe. 33 Eye fofoa kple dadaa fe mo wo yaa le nya, siwo wogblo le eyama nuti la ta. 34 Eye Simeon yra wo, eye wogblo na dadaa Maria bena: ^fKpo da, wodo amesia anyi na ame gedewo fe anyidzedze kple tsitreitsi le Israel, kple dzesi, si woagblo nya de enuti; 35 ke wō la, yi ato wō nuto wō luvu me, bena woade ame gedewo fe dzimesusuwo afia. 36 Eye Hana, nyonu nyagblodilaa de li, enye Fanuel fe nyonuvi tso Aserfome me, si xɔ fe gede nuto, eye wōnɔ anyi kple srɔa fe adre tso efe detugbi me; 37 eye wōnye ahosi, si xɔ fe blaenyi vɔ ene, eye medzona le mawufe la me o hele Mawu subom kple nutsitsido kpakple kukudede zā kple keli.^o 38 Eya hā va tsi tre le gafɔfo ma ke dzi, le Afeto kafum, eye wōfo nu le eguti na amesiwo katā le Yerusalem fe dede lalam.

^a Sam. L 16, 1; Mi. 5, 1.

^b 1, 31, 69.

^c Mo. III. 12.

^e 1, 27.

^f 1, 27.

^g Mo. II. 13, 2, 12 v. 15.

^h 23, 51; Do. 13, 15.

ⁱ Yes. 11, 10; 42, 6; 49, 6.

^k 19, 38; Ef. 2, 14, 17; Lu. 3, 22; Yes. 57, 19.

^l Yes. 8, 14; Ro. 9, 33; Kor. I. 1, 23, 24.

ⁿ kp. 51.

^o Tim. I. 5, 6.

39 Eye esi wowu nuwo katā nu le Afeto fe sea nu la, wogatro yi Galilea de woawo nuto fe du Nazaret la me.^d 40 Eye devi la tsi, eye wōva sē ŋu, eye nunya yoe fū, eye Mawu fe amenuveve le edzi.^e

Yesu, si xo fe wuieye. le mawuxo me; eno devi me le Nazaret.

41 Eye efe dzilawo yia Yerusalem fe sia fe de nutitotogkekenyuiedufe. 42 Eye esi woxo fe wuieye la, woyi Yerusalem le ŋkekenyuie fe kōa nu. 43 Eye esi wowu ŋkekeawo nu la, Yesu devi la tsi megbe le Yerusalem le wofe totrogbo me, eye efe dzilawo menyō. 44 Ke esi wobu xa bena, ano mozaha la dome la, woxo ŋkeke deka fe mō, eye wodii le wofe fomeawo kple ame nyanyawo dome; 45 eye esi womekpō o la, wogatro yi Yerusalem le edim. 46 Eye le ŋkeke etō megbe la eva ve me bena, wokpō le mawufe la me le anyinofe le nufialawo dome, hele to dom wo, eye wōle nya biam wo; 47 eye amesiwo katā see la, wofe mo wo yaa le efe nugomesese kple efe nudodowo nuti. 48 Eye esi wokpō la, kuvia do wo, eye dadaa gblō nē bena: Vinye, nukaŋuti nēwo de mia ŋu ale? Kpō da, mia kple fofowō miedi wō kple nuxaxa. 49 Eye wōgblō na wo bena: Nuka wō miedim ma?ⁱ De mienya bena, ele nam be, manō nusiwo nye fofonye to me o mahā? 50 Eye womese nya, si wōgblō na wo la gōme o. 51 Eye wōyi kpli wo, eye wōva Nazaret, eye wōbōbo edokui na wo, eye dadaa ŋso nya siawo katā dzra do de efe dzi me. 52 Eye Yesu tsi de dzi le nunya kple tsitsi kple amenuveve le Mawu kple amewo gbo la me.^o

Yohanes fe dzimetotro-nyagbōgblō kple dasedidi le Kristo ŋu.

3. Eye le kaisaro Tiberio fe fia-
dudu fe fe wuiatōlia me, esi Pontio Pilato le mōmfia dum le Yudea, eye Herodes enye dziɖila le Galilea, eye novia Filipino enye dziɖila le Iturea kple Traxonlityigbawo dzi, eye Lisania enye dziɖila le Abilene, 2 eye Hana kple Kayafa wonye nunɖlagāwo

^a Yoh. 18, 13.

^b kp. 3 - 18 kpo
Mat. 3, 1 - 12;
Mar. 1, 3 - 8;
Yoh. 1, 6 - 28.

^d Mat. 2, 21.

^e kp. 52.

^f Yes. 40, 3 - 5.

^g Mo. II, 24, 14, 15.

^h Yoh. 8, 39.

ⁱ Yoh. 2, 16.

^k Mat. 21, 32.

^l kp. 19.

ⁿ 19, 8.

^o kp. 40; Sam. I, 2, 26.

la, Mawu fe nya va Yohanes, Zaxarya vi la gbo le gbedzi.^a 3 Eye wōva Jordan-nutowo katā me godoo hele gbe fā dem dzimetotro fe mawutsidedetaname hena nuwōwo fe keke; 4 alesi wonlo di le nyagblōdila /Yesaya fe nyagblōdigbalē me bena: „Amesi le yli dom le gbeadzi fe gbe enye esi: Midzra Afeto fe mō la do, miwo efe motatawo dzɔdzɔe. 5 Woaxe ve sia ve, eye woabobo to sia to kple togbe sia togbe de anyi, eye mō goglōwo lazu dzɔdzɔe, eye mō tsakiwo lazu zɔzrōe! 6 Eye nutilā katā akpō Mawu fe xoxo la.“

7 Azo egblō na ameha, siwo do go, bena wōade mawutsi ta na yewo la bena: Dawo fe dzidzimewo! Amekae gblōe fia mi bena, miasi atso domedzoe, si gbōna la nu mahā? 8 Azo mitse ku, siwo dze dzimetotro, eye migade asi gbo-gblō me le mia dokui me bena: Abraham ye nye mia fofō o; elabena mele egblōm na mi bena: Mawu ate ŋu anyo viwo atso kpe siawo me ke na Abraham.^h 9 Ke wotsō fia do atiwō fe ke dzi gō hā xoxo; azo ati sia ati, si metsea ku nyui o la, wolāns, eye wotsōns dea dzo me. 10 Eye amehawo bia bena: Ekema nuka wō ge miala? 11 Eye wōdo ŋu gblō na wo bena: Amesi awu eve le esi la, nena amesi deke mele esi o, eye amesi nunyame le esi la, newo nenema ke. 12 Eye nudzɔlawo hā va be, wōade mawutsi ta na yewo, eye wogblō nē bena: Nufiala, nuka wō ge miala?^k 13 Eye wōgblō na wo bena: Nusi ke woɖo na mi la, migaxo xode-dzi o.ⁿ 14 Eye asrafowo hā bia gblō bena: Miawo hā nuka wō ge miala? Eye wōgblō na wo bena: Migado ŋodzi na ameha deke xo nu le esi o, eye migatso ameha deke nu hā dzro o, eye miafe fetu nadze mia ŋu!

15 Ke esi dukō la le mōkpōkpō me, eye wo katā wole di kem le wofe dzi me le Yohanes nuti be, dewo mahi eyae nye Kristo la la, 16 Yohanes do ŋu gblō na wo bena: Nye la metsō tsi de mawutsi ta na mi; ke amesi tri ako wum, amesi fe atokotawo nu ka me-

dzem be, matui o la, eya n̄tɔ gbɔna be, wɔatsɔ Gbɔgbɔ kɔkɔe kple dzo ade mawutsi ta na mi; 17 amesi si lugbɔnu le, be wɔakplɔ efe lugbɔfe kenken, eye wɔafo lu la fu alɔ de efe ava me; ke tsroa la, wɔatsɔ dzo matsimatsi atɔe.

18 Eye wɔgblo nyanyuie fia dukɔ la hele nu xl̄m wo le nu bu bu fɔmevi gedewo h̄a n̄ti; 19 ke dzidula Herodes, si wɔgbɔ n̄ya na le Herodia, n̄ovia sr̄o kple nu v̄ɔdi, siwo kat̄a Herodes wɔ la n̄ti la, 20 etsɔ Yohanes de gaxo me hekpe de nusiawo kat̄a n̄ti.

Wode mawutsi ta na Yesu: Yesu fe dzidzime-xexl̄eflagbal̄e.

21 Eye esi wɔde mawutsi ta na dukɔ la kat̄a, eye wɔdee na Yesu h̄a la, edo gbe ɔa, eye wɔva ve me bena, dzifo ou, 22 eye Gbɔgbɔ kɔkɔe la di le n̄nɔme-kpɔkpɔ me abe akpakpa ene de eyama dzi, eye gbe di tso dzifo gblo bena: Wɔe nyie vinye, si gbɔ nyemel̄ɔa nu le o, wɔ me mekpɔa n̄dzedze lena.

23 Eye Yesu n̄tɔ, esi wɔdze dɔ gome la, exo fe an̄o fe blaet̄o, eye wɔnye — le amewo fe susu nu — Yosef vi, amesi nye Eli vi, 24 amesi nye Mata vi, amesi nye Lewi vi, amesi nye Melxi vi, amesi nye Yona vi, amesi nye Yosef vi, 25 amesi nye Matatia vi, amesi nye Amos vi, amesi nye Nahum vi, amesi nye Esli vi, amesi nye Nagae vi, 26 amesi nye Mahat vi, amesi nye Matatia vi, amesi nye Semei vi, amesi nye Yosef vi, amesi nye Yuda vi, 27 amesi nye Yohanan vi, amesi nye Resa vi, amesi nye Zerubabel vi, amesi nye Salatiel vi, amesi nye Neri vi, 28 amesi nye Melxi vi, amesi nye Adi vi, amesi nye Kosam vi, amesi nye Elmadam vi, amesi nye Er vi, 29 amesi nye Yose vi, amesi nye Eliezer vi, amesi nye Yorim vi, amesi nye Matat vi, amesi nye Lewi vi, 30 amesi nye Simeon vi, amesi nye Yuda vi, amesi nye Yosef vi, amesi nye Yonan vi, amesi nye Eliakim vi, 31 amesi nye Melea vi, amesi nye Mena vi, amesi nye Matata vi, amesi nye Natan vi, amesi nye Dawid vi, 32 amesi nye Isai vi, amesi nye

a Mo. 1. 21, 2. 3; 11, 10-26; Kron. 1. 1, 24 v. 27.

b Mar. 6, 17; Mat. 14, 3; 11, 2. d Mo. 1. 5, 32.

e kp. 21-22 kpo Mat. 3, 13-17; Mar. 1, 9-11; Yoh. 1, 32, 33.

f kp. 1-13 kpo Mat. 4, 1-11; Mar. 1, 12, 13.

g kp. 23-38 kpo Mat. 1, 1-17.

h Mo. II. 34, 28.

i Mo. V. 8, 3.

k Mo. V. 6, 13; 10, 12, 20.

l Ps. 91, 11, 12.

m Sam. II. 5, 14.

Obed vi, amesi nye Boaz vi, amesi nye Salmon vi, amesi nye Nahason vi, 33 amesi nye Aminadab vi, amesi nye Aram vi, amesi nye Esron vi, amesi nye Fares vi, amesi nye Yuda vi, 34 amesi nye Yakob vi, amesi nye Isak vi, amesi nye Abraham vi, amesi nye Tara vi, amesi nye Nahor vi,^a 35 amesi nye Seruk vi, amesi nye Regu vi, amesi nye Peleg vi, amesi nye Eber vi, amesi nye Sala vi, 36 amesi nye Kainan vi, amesi nye Arfaksad vi, amesi nye Sem vi, amesi nye Noa vi, amesi nye Lamex vi, 37 amesi nye Metusala vi, amesi nye Enox vi, amesi nye Yared vi, amesi nye Mahalaleel vi, amesi nye Kainan vi, 38 amesi nye Enos vi, amesi nye Set vi, amesi nye Adam vi, amesi nye Mawu tɔ.

Abosam te Yesu kpo.

4 Eye Yesu, esi wɔyo f̄u kple Gbɔgbɔ kɔkɔe la, egbugbɔ tso Yordan nu, eye Gbɔgbɔ la kplɔe yi gbedzi, 2 eye Abosam le etem kpo n̄keke blane sɔɔ. Eye meɔu naneke le n̄keke mawo me o, eye esi n̄kekeawo wu nu la, dɔ wui.^b 3 Eye Abosam gblo n̄e bena: Nenyɔ Mawuvi n̄enyɔ la, ekema gblo na kpe sia, ne wɔatɔ zu abolo. 4 Eye Yesu xɔ edzi gblo n̄e bena: „Wɔn̄lo di bena: „Menye abolo dedeko n̄ti ame lano agbe dɔ o, negbe le Mawu fe n̄ya sia n̄ya n̄ti.“ 5 Eye esi wɔkplɔe yi to kɔkɔa de dzi la, ede xexeme fiadu fewo kat̄a fia le adabafofo deka me. 6 Eye Abosam gblo n̄e bena: Wɔe matsɔ n̄us̄e sia kat̄a kple wofe n̄tikɔkɔe ana; elabena nyee wɔtsɔe de asi na, eye matsɔe ana amesi ke mel̄o. 7 Azɔ wɔ la, ne ede ta agu nam la, wo kat̄a lazɔ tɔwɔ. 8 Eye Yesu xɔ edzi gblo n̄e bena: „Wɔn̄lo di bena: „Afetɔ, wɔ Mawu la, nade ta agu na, eye eya deka ko nasubɔ.“ 9 Tete wɔkplɔe yi Yerusalem, eye wɔtsɔe dɔ mawuxɔ fe tsutsuɛfe, eye wɔgblo n̄e bena: Nenyɔ Mawuvi n̄enyɔ la, ekema tɔɔ dokuiwɔ xl̄a de anyi tso afisia; 10 elabena wɔn̄lo di bena: „Ade se na efe dɔ lawo le n̄tiwɔ bena, woakpɔ tawɔ nyuie, 11 eye wofe asiwo me

woatsɔ wò ado, bena nagatsɔ wò afɔ axlã de kpea deke o." 12 Eye Yesu xɔ edzi nɛ bena: Wogblo dɛ bena: "Megate Afetsɔ, wò Mawu la, kpɔ o!" 13 Eye esi Abosam wu tetekpɔwɔ katã nu la, ete da le egbo gbɔ.

Yesu dze efe dowowɔ game, eye wògblo nya le Nazaret.

14 Eye Yesu gbugbɔ yi Galilea le Gbogbɔ la fe nusɛ me; eye efe nkɔ dɛ hoo le afima nu-tawo katã me godoo.^d 15 Eye wòfia nu le wofe fufofewo, eye wo katã wokafui.

16 Eye wòva Nazaret, afisi wonyii le, eye le efe kɔa nu la eyi de fufofe la le Sabat-nkeke dzi, eye wòtsi tre be, yeaxlẽ agbalẽ. 17 Eye wotsɔ nyagblodila Yesaya fe agbalẽ nɛ, eye esi wòwu agbalẽ la, ekpɔ tefe, afisi wonlo do bena: 18 Afetsɔ fe Gbogbɔ le dzi-nye, le esi ta wosi ami nam do, bena magblo Nyanyuie afia ame dahewo, edom, bena mayɔ do amesiwo fe dzi gbã,ⁱ 19 eye be ma-de gbe fã dokuisinonɔ na aboyomewo kple nukpɔkpɔ na nkua-gbãtɔwɔ, be mana amesiwo wole funyafunya womi la, nanɔ wo dokui si, eye be made gbe fã Afetsɔ fe fe nyui la." 20 Eye esi wòtu agbalẽ la, etsɔe na dɔla la, eye wòbɔbɔ nɔ anyi, eye amesiwo katã le fufofe la, fɔ nkɔ de edzi dzoylii. 21 Eye wòde asi gbugbɔ me na wo bena: Egbe wowu nkɔlɔ sia nu le miafe towo me.^j 22 Eye ameawo katã dɛ dase nɛ, eye wofe mo wɔ yaa le amenuvevenya, siwo do go tso efe nu me la nɔti, eye wogblo bena: "Alo amesia la menye Yosef vie o de?" 23 Eye wògblo na wo bena: Miado lo sia nam tsã be: "Gbedala, da gbe dokuiwɔ nu!" Nusiwo miese bena, nɛwɔ le "Kapernaum la, wɔe le mia de afisia hã. 24 Eye wògblo bena: Vavã mele egblom na mi bena: Nyagblodilaa deke medzea ye nɔtu detɔwo nu o." 25 Ke nya-tefe gblom mele na mi bena: Ahosi gedewo le Israel le "Eliya fe nke-kewo me, esime wotu dzifo nu fe etɔ kple yleti ade, eye dowuame gãa de va anyigba la katã dzi; 26 eye womedɔ Eliya de wo dometɔa deke gbɔ o, negbe de Sa-

repta le Zidon-nyigba dzi de nyɔnu ahosia de gbɔ ko. 27 Eye anyidzela gedewo le Israel le nyagblodila Elisa nkɔli, eye womeklo wo dometɔa deke nɔti o, negbe "Naeman, Siriato la ko. 28 Eye esi amesiwo katã le fufofe la, se nusiawo la, dome ve wo nɔtu; 29 eye wotsi tre, eye wotu asi oume nɛ do go le dua me, eye wokplɔe vasede to, si dzi wotsɔ wofe dua do la, fe abunu, bena wotrɔ gboe afu abu me. 30 Ke eto wo titina ke heyi kɔ."^k

Yesu gblo nya le Kapernaum, afisi wòwu do gbugbɔ vɔ tɔa de le.

31 Eye wòdi va Kapernaum, si nye Galilea-du la me. Eye wòle nu fiam wo le Sabat-nkeke dzi; 32 eye akuvia do wo le efe nufiafia la nɔti, elabena egblo nya nusɛtɔe.

33 Eye nɔtsua de le fufofe la, amesi me Abosam fe gbugbɔ bliba le, eye wòdo yli kple gbe sesie bena: 34 Ago gbɔ, nya kae le mia kpli wò dome, wò Yesu, Nazaretɔ? De nɛva mia tsrɔ gea? Menya wò amesi nɛnye: Mawu fe kɔkɔetɔ la nɛnye.^k 35 Eye Yesu wo de eta gblo bena: Mia wò nu, eye nado go le eme! Eye esi Abosam la tsɔe xlã de titina la, edo go le eme, eye mewɔ nu vevia dekee o. 36 Eye kuvia do wo katã, eye wogblo le wo nɔewo dome bena: Nuka nyae nye esi ma? Elabena ekpɔ mɔ kple nusɛ hedeɔ se na gbugbɔ bliba-wo, eye wodoa go. 37 Eye efe nkɔ dɛ hoo le afima nutowo katã me godoo.ⁿ

Yesu da gbe Petro-lɔxo kple dɔlɛla bubu gedewo nu.

38 Ke esi wòtsi tre la, edo go le fufofe la heyi de Simon fe me. Eye Simon lɔxo le nudza sesɛa de lɛm, eye wode kuku nɛ de eta. 39 Eye esi wòtsi tre bi de edzi la, ewo de nudza la ta, eye wòdɔz le edzi; ke etsi tre enu-make, eye wòsubɔ wo.^l

40 Eye esime ye le to dom la, amesiwo katã si dɔlɛla bubu fomewiwo le la, wotsɔ wo va egbo, eye wòda asiwo de wo dome desiadɛ dzi dekadaka heda gbe wo nu.^o 41 Eye gbugbɔ vòwo hã do go le ame gedewo me, eye wole

a Mo. V. 6, 16; Mo. II. 17, 7.

b Fla. II. 5, 14.

d Mar. 1, 14.

e Yoh. 8, 59.

f kp. 18-20 kpɔ Mat. 13, 54-56; Mar. 6, 1-5.

g Mat. 4, 13; Mar. 1, 21-28.

h Mat. 7, 28; Yoh. 7, 46.

i Yes. 61, 1-2.

k kp. 41; 5, 28; 1, 36; Yoh. 10, 36.

l Mar. 1, 16.

m Mat. 4, 24.

n Yoh. 6, 42.

o Mar. 1, 29-31; Mat. 5, 14, 15; Kor. 1, 3, 5.

p Yoh. 4, 47; Mat. 4, 13; 8, 5.

q Yoh. 4, 44.

r 8, 2.

s Fla. 1, 17, 9; 18, 1; Yak. 5, 17.

t Mat. 8, 16; Mar. 1, 32, 34.

yli dóm le gbogblóm bena: Wòde nye Mawu fe Vi la. Eye wòwona de wo ta, eye mena mɔ wo be, woafɔ nu o, elabena wonyae bena, eyae nye Kristo la.^b

42 Eye esi nu eke la, edo go heyi gbedzi, eye amehawo di, eye wova egbo, eye wosikae di, bena megadzo le yewo gbɔ o.^d 43 Ke egblɔ na wo bena: Ele nam be, magblɔ mawuffadufe la nu nyanyule afia du bubuawo hã; elabena eyata wodóm do. 44 Eye wòle nya gblóm le Galilea fufɔjawo.

Petro fe dɔkpɔkplɔ.

5. Eye wòva ve me, esi ameha nya la mimii do, be woase mawunya la bena, ye nuto le tsitre de Genezaret-ta la nu; 2 eye wòkpɔ vu eve le ta la nu; ke dɔkpɔlawo do go tso wo me, eye wole wofe dɔwo kpalam. 3 Eye esi wòge de ou deka, si enye Simon to me la, ede kuku ne be, wòatee ayii atso go nu oee. Eyè esi wòbobo no oua me la, efia nu do de amehawo. 4 Eye esi wòdzudzo nufɔfo la, egblɔ na Simon bena: Mite yi to fo, eye midimiafe dɔwo, ne miade lã. 5 Eye Simon xɔ edzi gblɔ ne bena: Ame-gã, miedze agbagba zã blibo la katã, eye mièkpɔ naneke o, gake le wò nya nu la maɔi dɔwo. 6 Eye esi wowɔ esia la, wode lã gedede nuto, eye wofe dɔwo le dzedzem; 7 eye womia asi wo to, siwo le ou bubu me la bena, woava ade asi eme na yewo. Eye wova, eye woyɔ ouawo kple eve fũ, ale be wode asi toyiyi me. 8 Eye esi Simon Petro kpɔe la, edze klo de Yesu fe afɔ nu gblɔ bena: Afetɔ, do go le gbonye, elabena ame wònuvɔ menyɛ. 9 Elabena kuvia doe kple amesiwo katã kpɛ de eguti, le dɔɔɔidi zi deka fe lã, si wode la nuti; 10 nenema ke hãe nye Yakobo kple Yohanes, Zebedeo fe viwo, amesiwo nye Simon fe hadowolawo. Eye Yesu gblɔ na Simon bena: Megavɔ ol Tso esia dzi yina la èle amewo de ge. 11 Eye esi woku ouawo va fo de go la, wogblẽ nuwo katã di, eye wodze eyome.

^a kp. 12-14 kpo
Mat. 8, 1-4;
Mar. 1, 40-46.

^b Mar. 3, 11; Do.
16, 17.

^d Mar. 1, 35-39.

^e 8, 58; Mo. III.
14, 2.

^f kp. 1-11 kpo
Mat. 4, 18-22;
Mar. 1, 16-20.

^g Mar. 1, 35.

^h kp. 18-26 kpo
Mat. 9, 1-31;
Mar. 2, 1-12.

ⁱ 7, 48.

^k Yes. 43, 25.

^l 6, 9.

Yesu da gbe le anyidzeiaa de gu.

12 ^aEye wòva ve me bena, esi-me wòle duawo dometo deka me la, kpɔ da, nutsua de li, si nu yɔ fũ kple anyi, ke esi wòkpɔ Yesu la, edze klo tsyɔ mo anyi, eye wòde kuku ne bena: Afetɔ, ne èlɔ ko, àte nu aklo nutinye. 13 Eye wòdo abo da hede asi eɔu gblɔ bena: Me-lɔ, nutiwò nakɔ! Eye enumake anyi la vɔ ne. 14 Eye wòde se ne be: Megagblɔe na amea deke o, ke boɔ heyi datsɔ dokuiwò fia nunɔla, eye namè nu le wò nuti-koklo la nuti, 'le alesi Mose de se la nu, wòanye dasedidi na wo. 15 Ke gedɛ wu nya la de dzi le eguti, eye ameha gedewo va fo fu be, yewoase nya, eye be wòda gbe yewo nu le yewofe dɔlèlèwɔ me. 16 Ke ete edokui heyi ^ggbedzi, eye wòdo gbe da.

Yesu da gbe le lɔmetututaa de gu.

17 Eye gbe deka la eva ve me bena, esi wòle nu fiam, eye farisitɔwo kple seɖiala, siwo tso Galilea kple Yudea-duwo katã me kpakple Yerusalem va la, wobobo no afima, eye Afetɔ fe nusè li be, wòada gbe le wo nu. 18 Eye kpɔ da, nutsua dewo tso amea de, si nye lɔmetututo la, de aba dzi ve, eye wodi alesi woawɔ atsɛ ayi de eme, eye be woatsɛ ado eɖe nku me.^h 19 Eye esi womekpɔ alesi woawɔ atsɛ ve le ameha la nuti o la, woyi de xɔta, eye wodidii de anyi to mɔ, si wode la me kple eɖe aba la de titina de Yesu nku me. 20 Eye esi wòkpɔ wofe xɔse la, egblɔ bena: Ame, wotsɔ wò nuvɔwo ke wò! 21 Eye agbalɛɖialawo kple farisitɔwo de asi ðikeke me gblɔ bena: Ameka enye esia, si gblɔ busunyawo? Ameka ate nu atso nuvɔwo ake, ne menyɛ Mawu deka ko oa? 22 Eye esi Yesu dze si wofe ðikekewo la, exɔ dzi gblɔ na wo bena: Nuka di kem miele le miafe dzi me mahã? 23 Kae bobo wu, be woagblɔ: wotsɔ wò nuvɔwo ke wò loo, alo woagblɔ bena: Tsi tre, eye nazɔ azɔli mahã? 24 Ke ne mianye bena, nusè le Amegbetovi la si be, wòatsɔ nuvɔwo ake le anyigba dzi, — egblɔ na lɔmetututo la bena: Mele egblóm na wò bena: Tsi tre, eye

nako wò aba dzi, eye nayi afe-
wò me. 25 Eye enumake wòtsi
tre le wofe ŋku me, eye esi wò-
kò nusi dzi wòmlo la, edzo yi
efe me hele Mawu kafum. 26 Eye
kuvia do wo katã, eye wokafu
Mawu, eye woyò fù kple vovò he-
gblo bena: Miekpò nu makpogbe-
dewo egbe.

Yesu yò Lewi.

27 Eye nusiawo megbe la edo
go, eye wòkpò nudzola de, enko
enye Lewi, le anyinofe le nudzo-
fe, eye wògblo nɛ bena: Dze yo-
nyeme. 28 Eye wògblo nuwo
katã di, eye wòtsi tre dze eyome.
29 Eye Lewi do kplò gãa de nɛ
le efe me; eye nudzawo kple
ame bubuwo fe ha gãa de bobò
nɔ anyi de nuadufe kpli wo. 30
Eye farisitawo kple wofe agba-
lɛfialawo ni livilivi de efe nusrò-
lawa òti gblɔ bena: Nukaɖuti
mieɖua nu, eye mienoa nu kple
nudzawo kpakple nuvòwòlawa
mahã? 31 Eye Yesu do enu gblɔ
na wo bena: Menye lãmeseseto-
woe hiãa gbedala o, negbe dolé-
lawo ko. 32 Nyemeva ame dzɔ-
dzɔewo yò ge o, negbe nuvòwò-
lawo ko hena dzimetɔɔ.

Yesu de nutsitido game.

33 Ke woawo la wogblo nɛ
bena: Yohanes fe nusròlawa tsia
nu dona atradi, eye wono gbe
dom da, nenema ke farisitawo
towo hã wona; ke tawòwo dua
nu, eye wono nu. 34 Eye Yesu
gblɔ na wo bena: Alo de ngbet-
sɔrɔ la fe xòwò ate nu atsi nu
ado, esime ngbetɔsɔrɔ la li kpli
wo mahã? 35 Ke ŋkekewo gbo-
na, esime woatsɔ ngbetɔsɔrɔ la
ayil le wo gbo; ekema woatsi nu
ado le ŋkeke mawo me." 36 Eye
wòdo lo hã na wo gblɔ bena:
Amea deke metsɔa avɔnudedi
yeye kaa avɔ xoxo o; ke nɛ me-
nye nenem o la, yeye la hã adze,
eye yeye la fe nudedi mawo de-
ka kple xoxo la o. 37 Eye amea
deke metsɔa aha yeye dea lãgba-
lɛgolo xoxowo me o, ke nɛ me-
nye nenem o la, aha yeye la awo
lãgbalɛgoloawo, eye eya nuto afu
gbe, eye lãgbalɛgoloawo agblɛ;
38 ke boɖ woatsɔ aha yeye ade
lãgbalɛgolo yeyewo me, eye wo
kpakple eve la siaa woanɔ dedie.

39 Eye amea deke menɔa wein
xoxo nom tso, eye wògadia yeye
o; elabena egblo be: Xoxo la
enyo wu.

Nusròlawa fe lutugutugu kple Yesu fe gbeda-
da le amesi titi lé asi na la nu le Sabat dzi.

6 Eye wòva ve me le Sabat
evelia, si dze gbãto yome la
dzi bena, eto lugbleawo me yi,
eye efe nusròlawa ŋe lutiawo,
eye wotugui kple asiwo heɖu. 2
Ke farisitɔa dewo gblɔ bena:
Nukaɖuti miewo nusi mele se la
nu be, woawo le Sabat-ŋekeke dzi
o mahã? 3 Eye Yesu do nu na
wo bena: Alo miexlɛ nusi Da-
wid wò, esime do wu eya kple
amesiwo kpe de enuti, 4 alesi
wòyi de mawuxo la me, eye wò-
tsɔ ŋkumedobolo, eye wòdu, eye
wòna amesiwo kpe de enuti hã,
si womeɖe mɔ be, woadu o, ne-
gbe nunlawa dedeko la, kpo o
mahã? 5 Eye wògblo na wo
bena: Amegbetovi lae nye Sabat
la fe Afeto.

6 Eye wòva ve me le Sabat
bubu dzi bena, eyi de fufufe la,
be yefia nu; eye amea de le
afima, si titi lé nudusi na. 7 Ke
lãgbalɛfialawo kple farisitawo le
nudzo nɛ be, dewohi ada gbe le
enu le Sabat dzi, bena yewoakpò
nya atso enu. 8 Ke enya wofe
famesusuwo, eye wògblo na nu-
tsu, si titi lé asi na la bena: Tso,
eye natsi tre de titina. Eye wò-
tso de tsitrenu. 9 Eye Yesu gblɔ
na wo bena: Mabiã mi: De wome
mɔ be, woawo nu nyui alo wo-
awo nuvò le Sabat dzi, be woade
agbe alo woatsɔe mahã? 10 Eye
wòkpò wo katã godoo hegblo nɛ
bena: Mlo wo asi! Eye wòwɔe,
eye efe asi la gadɔ do. 11 Ke
woawo la movidzɔdzo yò wo fù,
eye wofo nu na wo nɛwɔ, nusi
woate nu awò Yesu.

Yesu tia apostolo wuleveawo.

12 Eye wòva ve me le ŋkeke
siawo me bena, edo go yi to la
dzi be, yeado gbe da, eye wòdo
nu hele gbe dom da na Mawu.
13 Eye esi nu ke la, eyò efe nu-
sròlawa va egbo, eye wòtia ame
wueve le wo dome, amesiwo
wòyò hã bena apostolowo: 14
Simon, si woyona hã be Petro,

a kp. 1-11 kpo
Mat. 12, 1-14;
Mar. 2, 23-3,
6; Mo. V. 22, 25.

b kp. 27-32 kpo
Mat. 9, 9-13;
Mar. 2, 14-17.

d Mo. II. 20, 10.

e Sam. I. 21, 6.

f Mo. II. 29, 33.

g 15, 2.

h 13, 14; 14, 3;
Yoh. 9, 16.

i kp. 33-39 kpo
Mat. 9, 14-17;
Mar. 2, 18-22;
ta 18, 12.

k 5, 22.

l Yoh. 8, 29.

n Yoh. 16, 20.

o kp. 19-16 kpo
Mat. 10, 1-4;
Mar. 3, 13-18.

kple nɔvia Andrea, Yakobo kple Yohanes, Filipo kple Bartolomeo,^b 15 Mateo kple Toma, Yakobo, Alfeovi kple Simon, si woyona be Zelotes, 16 Yuda, Yakobo vi, kpakple Yuda Iskariot, si zu yomemɔfiala.^d

Yesu fe to dzi nyagbogblo.

17 'Eye esi wòdɔ kpli wo la, etsi tre de gbadzafea de, eye efe nusrɔlawo fe ha gaa de kple amewo fe ha gaa de, si tso Yudea katã kple Yerusalem kple Tiro kpakple Sidon-futa la, va be woado toe, eye be wòda gbe le yewo nu le wofo dɔwo me; 18 eye wòda gbe le amesiwo gbogbo blibawo le fu dem na la nu.^f 19 Eye ameha la katã di be, yewoade asi ɛnu, elabena nusɛ do go tso eme, eye wòda gbe le wo katã nu.

20 Eye wòwu efe mo dzi de efe nusrɔlawo dzi gblo bena: Woayra mi, amesiwo nye ame dahewo; elabena miawo toe nye mawufiadufe la. 21 Woayra mi, amesiwo do le mia wum azo la, elabena miadi fo. Woayra mi, amesiwo le avi fam azo la, elabena miako nu.^h 22 Woayra mi, ne amewo alé fu mi, eye woade mi le wofo ha me, eye woadzu mi, eye woatsɔ miafe nkɔ afu gbe abe vɔ ene le Amegbetovi la ta. 23 Dzi nadzo mi le nkɛke ma me, eye midzo kpo, elabena kpo da, miafe fetu lolo le dzifo, elabena nenema ke wo fofowo wo nyagblodilawoe.ⁱ 24 Gake baba na mi kesinɔtowo; elabena miekpo miafe akɔfafa la xoxo.^o 25 Baba na mi, amesiwo fe fodo yo; elabena do awu mi. Baba na mi, amesiwo le nu kom azo la, elabena miafa konyi, eye miafa avi.^r 26 Baba na mi, ne amewo katã afo nu nyuie le mia nuti; elabena nenema ke wo fofowo wo na avatsonyagblodilawo.

27 Ke mi, amesiwo le to dom la, mele egblom na mi bena: Milɔ miafe ketɔwo, miwo nyuie na amesiwo lé fu mi; 28 miyra amesiwo fo fi de mi, mido gbe da de amesiwo fo dl mi la ta. 29 Amesí fo tome deka na wò la, nyé ekeme há ne, eye amesiwo tso wò awu la, megagbe wò avo há

^a Kor. 1. 6, 7.

^b Do. 1, 13.

^d Yoh. 14, 22; Yu. 1.

^e kp. 17-49 kpo; Mat. 4, 25; 5-7; Mar. 3, 7.

^f Mat. 9, 21.

^g Mo. 11, 34, 6.

^h Nyad. 7, 18; Ysa. 61, 2; i Kor. 1, 4, 5.

^k Mar. 4, 24.

^l Kor. 11, 4, 17.

^m Mat. 15, 14.

ⁿ Yak. 5, 1.

^p Mat. 10, 24; Yoh. 15, 20.

^r Lu. 2, 25.

^s 23, 34; Do. 7, 59.

tsotsɔ ne o.^a 30 Na nu amesiame, si le biawòm, eye amesiwo tso wò nu la, megabia ta se o. 31 Eye alesi miedi bena, amewo nawo na mi la, miawo há miwo na wo nenema ke. 32 Eye ne mielɔa amesiwo lɔa mi la, akpedada kae li na mi? Elabena nuvɔwɔlawo há lɔa amesiwo lɔa wo. 33 Elabena ne miewo nu nyui na amesiwo wɔa nu nyui na mi la, akpedada kae li na mi? Nuvɔwɔlawo há wɔa nenema ke. 34 Eye ne miedo nu na amesiwo miele mo kpom na be, woagaxee na mi la, akpedada kae li na mi? Nuvɔwɔlawo há doa nu na nuvɔwɔlawo, be woagakpo nenema nu ke. 35 Gake milɔ miafe ketɔwo, eye miwo nu nyui, mido nu, eye migakpo mo na exoxo o, ekema miafe fetu alo, eye mianye dzifooito la fe viwo, elabena eye há fe do me nyo na ame madakpewo kple ame vòdiwo. 36 Mizu nublanuikpɔlawo, abe alesi mia Fofu há nye nublanuikpɔla ene.^g 37 Migadrɔ ɔnu, eye woagadrɔ ɔnu ml o; migabu fo, eye woagabu fo mi o, mide asi le amewo nu, eye woade asi le mia nu;^h 38 mina, eye woana mi, dzidzenu nyui, si wote, eye woɔɔwo wògbá go la, woatsɔ aɔo miafe akɔ; elabena dzidzenu, si mietsɔ dzidze la, eye ke woatsɔ adzidze na miawo há.^k

39 Eye wòdo lo há na wobena: De nkɔagbãto ate nu akplo nkɔagbãto? Alo de wo ame eye la katã madze do me o mahã?ⁿ 40 Nusrɔla mewua efe nufiala o, ke amesiame, si wofla nu la, lano abe efe nufiala ene.^p 41 Ke nukanutɔ nɛkpo ati fefee le nɔviwo fe nkɔ me, eye mɛdzea si atikpo, si le wò nutɔ wò nkɔ me la o mahã? 42 Aleke lawo nate nu agblo na nɔviwo bena: Nɔvinye, na mom, ne made ati fefee, si le wò nkɔ me, esi wò nutɔ mɛkpo atikpo, si le wò nkɔ me la o mahã? Alakpatɔ, de atikpo la le wò nkɔ me gbá, eye ekema nakpo nyuie be, nade ati fefee, si le nɔviwo fe nkɔ me. 43 Elabena ati nyuia deke meli, si tsea ku manyomanyo o, eye ati manyomanyo deke há metsea ku nyui

o.^a 44 Elabena ati sia ati n̄t̄o fe tsetse wotsona dzea sii; elabena womegbea gbowo le n̄t̄iwo dzi o, alo wotsoa weinkpo le n̄ve me o.^b 45 Ame nyui la dea nu nyui doa go tsoa efe dzi fe nu nyui dzradofe; eye ame v̄d̄i la dea nu v̄d̄i doa go tsoa efe nu v̄d̄i dzradofe; elabena nya, si ke wu dzi la, eyae nu gbl̄na.^d

46 Ke nukanuti miele yoyem bena: Afeto, Afeto, eye miewo nusiwo megbl̄o na mi la dzi o mahā? 47 Amesiamē, si va gbonye, eye w̄se nye nyawo, eye w̄d̄wo wo dzi la, mafia mi, amesi w̄d̄i: 48 Eđi amea de, si le x̄o tum, amesi ku do w̄doglo, eye w̄do eḡome anyi de kpe gbadza dzi; ke esi t̄o d̄o, eye t̄osisi fo de x̄o ma n̄u la, mete n̄u ōuui o le efe tutu nyui ta. 49 Ke amesi sens̄, eye mew̄a edzi o la, eđi amea de, si tu x̄o de anyigba, eye međo eḡome anyi o, eye t̄osisi fo de eñu, eye w̄omu enumake, eye x̄o ma fe anyidzedze d̄i gbl̄o.

Yesu da gbe le Kapernaum-nafia la fe dola n̄u.

7 /Esi w̄owu efe nyawo kat̄a n̄u le duk̄o la fe to me la, eyl de Kapernaum.

2 Eye aofafia de fe dola, si nye ame v̄vi n̄e la, le d̄o l̄em do kudo nu. 3 Eye esi w̄se Yesu n̄k̄o la, ed̄o Yudat̄owo fe ameḡawo d̄o de eḡbo de kuku n̄e bena, w̄ava de efe dola. 4 Eye woawo la, esi wova Yesu gbl̄o la, wode kuku n̄e v̄vie gbl̄o bena: Edzee be, nawo esia n̄e; 5 elabena el̄o miafe duk̄o la, eye eya kee tu miafe fufufe la na mi. 6 Eye Yesu yi kpli wo. Ke esi eya kple afe la dome megadidi o la, aofafia la d̄o efe x̄ol̄owo de eḡbo gbl̄o bena: Afeto, megade fu na d̄okuiw̄o o; elabena medzem bena, nava nye x̄o te o; 7 eyanuti nyemebu d̄okuinye h̄a bena, edzem be, maya gb̄ow̄o o, ke boñ gbl̄o nya deka ko, eye nye dola fe l̄ame as̄e. 8 Elabena nye h̄a mēnye ame le nus̄e te, eye asrafowo le nye h̄a tenye, eye megbl̄ona na amesia be: Yi, eye w̄oyina, eye na ame bubu be: Va, eye w̄ovana, eye na nye dola be: W̄o

^a Mat. 12, 33.

^b Yak. 3, 12.

^d Mat. 12, 35.

^e Yoh. 11, 11;
Fla. 1, 17, 17;
Fla. 11, 4, 32;
Mar. 5, 41.

^f kp. 1-10 kp̄o
Mat. 8, 5-12.

^g kp. 18-35 kp̄o
Mat. 11, 2-19;
ta 3, 20.

esia, eye w̄d̄w̄one. 9 Eye esi Yesu se esiawo la, efe mow̄o yaa le eñuti; eye esi w̄otr̄o la, egbl̄o na ameha, si dze eyome la bena: Mele egbl̄om na mi bena: Le Israel ḡo h̄a la nyemekp̄o x̄ose sia t̄ogbe kp̄o o. 10 Eye esi ame d̄d̄owo t̄o yi afe la, wokp̄o dola la bena, efe l̄ame s̄e.

Nain-dekakpui la.

11 Eye esi n̄u eke la, eva me bena, eyi de dua de, si woyona be Nain la me; eye efe nus̄r̄ola gedewo kple ameha ḡaa de kpe de eñuti yi. 12 Ke esi w̄ogogo du la fe agbo nu la, kp̄o da, wots̄o ame kukua de, si nye tenuvi na dadaa, si nye ahosi la, le go domi, eye duameto gedewo kpe de eñuti. 13 Eye esi Afeto la kp̄o ahosi la la, efe dome t̄o de eñuti, eye w̄ogbl̄o n̄e bena: Megafa avi o! 14 Eye esi w̄de va la, ede asi adaka la n̄uti; eye etsolawo t̄o de tsitre. Eye w̄ogbl̄o bena: Đekakpui, mele egbl̄om na w̄o bena: Tsi tre!^e 15 Eye ame kuku la f̄o b̄ob̄o n̄o anyi, eye w̄de asi nufofe me, eye w̄ots̄e na dadaa. 16 Eye v̄v̄o l̄e wo kat̄a, eye wokafila Mawu gbl̄o bena: Nyagbl̄odila ḡaa de tsi tre le mia dome, eye Mawu kp̄o efe duk̄o la da. 17 Eye nya sia d̄i hoo le eñuti le Yudea bl̄ibo la kple nutoawo kat̄a me godoo.

Yohanes do efe nus̄r̄lawo de Yesu gbo.

18 /Eye Yohanes fe nus̄r̄lawo va gbl̄o nusiawo kat̄a fi. 19 Eye Yohanes ȳo efe nus̄r̄lawo dome ame eve va egbo, eye w̄d̄wo wo d̄o de Afeto la gbo gbl̄o bena: Alo w̄de nye amesi gb̄ona loo, alo ame bubua de miakp̄o m̄o na mahā? 20 Eye esi n̄utsuawo va egbo la, wogbl̄o bena: Yohanes, mawutsidetanamelae d̄o mi d̄o de gb̄ow̄o bena: W̄de nye amesi gb̄ona loo, alo ame bubua de miakp̄o m̄o na mahā? 21 Eye le ḡafofo ma dzi la eda gbe le d̄ol̄ela gedewo kple fukpelawo kple amesiwo me gb̄ogbo v̄wo le la n̄u, eye w̄ona n̄kuagb̄at̄o gedewo kp̄o nu. 22 Eye Yesu d̄o eñu gbl̄o na wo bena: Miheyi d̄agbl̄o nusi miekp̄o kple nusi miese la, fia Yohanes bena: Đkuagb̄at̄owo le nu kp̄om, tekun̄owo le azoli z̄om,

eye anyidzelawo n̄uti le k̄ok̄om; tokun̄owo le nu sem, ame kukuwo le tsitre tsim, eye wole n̄yanyuie la gbl̄om fia ame dahewo.^a 23 Eye woayra amesi mekp̄o nudiaɗia le n̄utl̄nye o.

24 Ke esi Yohanes fe ame d̄o d̄owo dzo yina la, ede asi gb̄o-gbl̄o me na amehawo le Yohanes n̄uti bena: Nuka kp̄o ge mledo go yi gbedzi mah̄a? Alo ayeti, si ya le ououm la mah̄a? 25 Alo nuka ḡs kp̄o ge mledo go yie? Alo amesi do awu b̄ob̄oea? Kp̄o da, amesiwo le awu n̄p̄oewo me, eye wole agbe vivi n̄om la, woawoe le fiam̄owo me.^d 26 Ekerna nuka ḡs kp̄o ge mledo go yie? Nyagbl̄odila^e E, mele egbl̄om na mi bena: Ewu nyagbl̄odila h̄a.^e 27 Esia enye amesi n̄uti wonl̄o d̄o bena: „Kp̄o da, mele ye dola d̄om de n̄gow̄o, amesi adzra w̄o mo la d̄o le n̄gow̄o.“^f 28 Mele egbl̄om na mi bena: Le amesiwo n̄yonuwo dzi dome la, deke ^gme-wu Yohanes o; ke amesi nye sueto le mawufiaɗufe la me la, wu eyama. 29 Eye esi duk̄o la kat̄a kple nudz̄olawo see la, wots̄o afia na Mawu, eye wona wots̄o Yohanes fe mawutsl̄ de ta na wo.ⁱ 30 Ke farisito kple sefiala, siwo mede mawutsl̄ ta na o la, k̄ wow̄o Mawu fe lol̄onu numadin̄u na wo d̄okui. 31 Ameka ḡs n̄uti mats̄o dzidzime sia fe amewo aɗoe, eye ameka wod̄i mah̄a? 32 Wod̄i devl̄, siwo b̄ob̄o n̄o anyi de asl̄ me, eye wole wo n̄ewo yom gbl̄o bena: M̄ieku dze na mi, eye mledo ye o; m̄fedzi konyifaha na mi, eye m̄lefa avl̄ o. 33 Elabena Yohanes, mawutsl̄detanemela va, meɗua abolo o, menoa aha o, eye miegbl̄o bena: Gb̄ogb̄o v̄s le eme. 34 Amegbet̄ovi la va, qua nu, ^onoa nu, eye miegbl̄o bena: Nutsudula kple ahatsunola, nudz̄olawo kple nuv̄owolawo fe x̄al̄s. 35 Eye nunya la fe viwo kat̄a tso afia n̄e.

Nȳonu nuv̄owolaa de si ami na Yesu.

36 Eye farisitoa de kpee be, w̄oɗu nu kp̄lii. Eye esi w̄oyi de farisito la fe me la, eb̄ob̄o n̄o kp̄l̄s n̄uti.^r 37 Eye kp̄o da, n̄yonu nuv̄owolaa de fe dua me, eye esi w̄onye bena, ele kp̄l̄s n̄uti le farisito la fe me la, ets̄o alabas-

^a Yes. 36, 5; 61, 1.

^b Ef. 4, 14.

^d Mat. 3, 4.

^e 1, 70.

^f Mal. 3, 1.

^g 1, 15.

^h Mo. 1, 18, 4.

ⁱ 3, 7, 12; Mat. 21, 32.

^k Do. 13, 46.

^l Ro. 16, 16.

ⁿ 5, 20, 21.

^o 15, 2.

^p 8, 48; 17, 19; 18, 42.

^r 11, 37.

^s 4, 43.

trogoe, si me ami le la v̄s, 38 eye w̄otsi tre de emegbe le efe af̄o nu hele avi fam, eye w̄ode asi adatsifafa me de efe af̄owo dzi, eye w̄otutu wo kple tada, eye w̄odud̄o efe af̄owo n̄uti, eye w̄ots̄o ami la hesi na wo. 39 Ke esi farisito, si kpee la, kp̄o esia la, egbl̄o le ye n̄uto d̄okui me bena: De amesia nye nyagbl̄odila la, anya amesi kple amesi fomevi nye nȳonu sia, si le asi dem enu; elabena nuv̄owola w̄onye. 40 Eye Yesu x̄o dzi gbl̄o ne bena: Simon, nyaa de le asinye, be magbl̄o na w̄o. Eye w̄ogbl̄o bena: Nufiala, gbl̄oe. — 41 Fenyilla eve wole fet̄o deka si; deka nyi denario alafa at̄s, ke bubu nyi bla at̄s. 42 Esi naneke mele wo si be, woaxee o la, ets̄o ke wo ame eve la kat̄a. Az̄o wo dometo kae al̄se awu mah̄a? 43 Simon d̄o nu gbl̄o bena: Mebu xa bena: Amesi w̄ots̄o gede wu kee lae. Eye w̄ogbl̄o ne bena: Ebui nyuie. 44 Eye esi w̄ot̄o de nȳonua gb̄o la, egbl̄o na Simon bena: Ele nȳonu sia kp̄oma? 45 Meva afew̄o me, eye m̄ena tsim be, makl̄o nye af̄owo n̄uti o, ke eya la fa adatsi de nye af̄owo dzi, eye w̄ots̄o efe tada hetutu woe. 46 Medud̄o nyu nam o; ke eya la tso esime w̄ova eme la, medzud̄z̄o nye af̄owo gb̄ogb̄ogb̄ogb̄o o. 46 M̄esi ami de ta nam o; ke eya la t̄so ami hesi de nye af̄owo n̄uti. 47 Eyanuti mele egbl̄om na w̄o bena: Wots̄o efe nuv̄o, siwo s̄o gb̄o la kee, elabena el̄s gede; ke amesi wots̄o oee kee la, oee ko w̄ol̄ona. 48 Eye w̄ogbl̄o ne bena: Wots̄o w̄o nuv̄owo ke w̄o! 49 Tete amesiwo le kp̄l̄sa n̄uti kp̄lii la, de asi gb̄ogb̄o me le woa n̄uto d̄okui me bena: Amekae nye esia, si t̄soa nuv̄owo; h̄a kena mah̄a? 50 Eye w̄ogbl̄o na nȳonua bena: W̄o x̄ose la de w̄o; yi de n̄utifafa me!^p

Nȳonua d̄ewo fe Yesu sub̄asubo.

8. Eye w̄ova ve me le esia me-gbe oee la bena, eyi dato dua-wokple k̄ofeawo me, hele mawufiaɗufe nu nyanyuie gbl̄om fia; eye ame wuieveawo le enu 2kple nȳonua d̄ewo, amesiwo w̄ode tso

gbogbo vōwo kple dōlélewo me: Maria, si woyona be Magdalene,^a amesi me gboḡbo v3 adre do go le 3 kple Yohana, Kuza, si nye Herodes fe xonuvi la sr5, kple Susana kple ame bubu gedε, siwo tso wofe nuwo subo woe.

Yesu do lo le agble fomevi aneawo nu.

4 *Ke esi ameha gā va fo fu, eye wotso du sia du me va egbo la, efo nu le lododo me bena: 5 Nukuwula do go yi efe nuku wu ge; eye esi wōle ewum la, dεwo ge de mo to, eye wodo afo edzi, eye dzifoxeiviwo va mii. 6 Eye bubu ge de kpe gbadza dzi, eye wōmie, eye wōyɔ, elabena mekpɔ vonyigba o. 7 Ke bubu ge de nuwo me, eye nuawo mie kpili, eye wovu tso edzi. 8 Eye bubu ge de anyigba nyui la dzi, eye wōmie, eye wōtse tefe alafa. Eye esi wōgblo esiawo la, edo yi bena: Amesi to senu li ne la, neseel

9 Eye efe nusrōlawo bia bena: Nuka lo nye esia? 10 Ke egblo bena: Miawo la wona mi bena, mianya mawufiadufe fenu yaylawo, *ke na ame bubuwo la le lododowo me bena, esi wole nu kpom la, ne woagakpɔ o, eye ne wole nu sem la, ne woagase ego me o. 11 Ke lo lae nye esi: Nuku la enye Mawu fe nya. 12 Ke esiwo le mo to la, woawo nye amesiwo le esem; tete Abosam vana, eye wōdea nya la le wofe dzi me yins, bena woagaxo ase, eye woakpɔ dede o. 13 Eye esiwo le kpe gbadza dzi la, woawo nye amesiwo, ne wole esem la, woxo nya la kple dzidzo, eye esiawo la ke meli na wo o, esiwo xona sena yayiyia de, eye le tetekpɔ fe nkekewo me la wodea megbe. 14 Eye esi ge de nuwo me la, woawo nye amesiwo see, eye wodzo heyi, eye agbagbadzedze kple kesinonuwo kple agbe fe dzidzo wo vu tso wo dzi, eye wometsena dina o. 15 Eye esi le anyigba nyui la me la, woawo nye amesiwo se nya la kple dzi nyui, si dza, eye wolé eme de asi sesie, eye wotsena le "dzigbodanyi me.

16 *Ke amea deke mesia akadi ylana de ze te alo tsonε dana de

^a Mar. 15, 40-41; 16, 9.

^b Mat. 5, 15.

^d Mat. 10, 26.

^e kp. 4-15 kpo Mat. 13, 1-22; Mar. 4, 1-20.

^f kp. 19-21 kpo Mat. 12, 46-50; Mar. 3, 31-35.

^g kp. 22-25 kpo Mat. 8, 18, 23 v. 27; Mar. 4, 35-41.

^h Yes. 6, 9, 10.

ⁱ Pet. 1, 1, 23.

^k kp. 28-33 kpo Mat. 8, 28-34; Mar. 8, 1-20.

^l Do. 16, 14.

^m Heb. 10, 36.

ⁿ kp. 18-19 kpo Mar. 4, 21 v. 25.

abati te o, ke boḡ wotsone dana de akadi dzi, bena amesiwo ge de eme la, nakpɔ keklē.^b 17 Elabena naneke mele yayla, si womele dede ge de go o, eye naneke hā mele vivi me, si womele nyanya ge alo le kekelu me va ge o.^d 18 Eyaḡuti mikpɔ nyuie, alesi miese; elabena amesi nu le esi la, woanaε; eye amesi nu mele esi o la, woaxo nusi wōsusu be, ele ye si hā le esi.

Amesiwo nye Yesu fe fomεto vavāwo.

19 /Eye dadaa kple noviawo va egbo, eye womete nu te de enu o le ameha la nuti. 20 Eye wogblo ne bena: Dawo kple noviwōwo le tsitre le xexe le didim be, yewoakpɔ wō. 21 Eye wōdo enu na wo bena: Danye kple novinyewo nye esiawo, amesiwo le mawunya la sem, eye wole edzi wōm.

Yesu tsi ahom nu le fu dzi.

22 *Ke eva ve me le nkeke mawo dome deka dzi bena, eya nu to kple efe nusrōlawo yi de oua de me, eye wōgblo na wo bena: Mina ne miayi ta la godo, eye wode vu yi. 23 Eye esi wode oua la, edo al5, eye ahom tu le ta la dzi, eye wofe vu la yo, eye wodo xaxa me. 24 Ke wova egbo, eye wonyεe gblo bena: Amegā, amegā, miele tsotsrōm! Eye wōfo blu de ya kple futsoetsoeawo ta, eye wodzudzo, eye dodoε zi kpoo. 25 Eye wōgblo na wo bena: Afika miafe xose le? Eye esi wole vovōm la, wofe mo wo yaa wole gboḡblo na wo nεwo bena: Ameka g5e nye esia? Elabena ede se na yawo kple tsi, eye wodo toe.

Yesu da gbe le gboḡbo v3 tsa de nu le Gadara gbo.

26 *Eye wōdo Gadaratowo fe anyigba, si le Galilea kasa la dzi. 27 Eye esi wōdi go la, nɔtsua de, si gboḡbo vōwo le eme, eye megado awu kpɔ o, eye menca afe me o, negbe yodowo me ko la, do go tso dua me va kpee. 28 Ke esi wōkpɔ Yesu la, edo yi, eye wōdze klo ne hegblo kple gbe sesε bena: Nya ka le mia kpili wō domea? Yesu, Mawu, dzifovito la fe Vi! Mede kuku na wō, megawo funyafunyam o.

29 Elabena ede se na gbogbo bliba la be, wòado go tso ame la me. Elabena enyaman enue-nu, eye esi wole enu dzom la, woblae kple kòsòkòsò, eye wode kunyowu efe afòwo, eye wòge gawo, eye gbogbo vò la nyàde de gbe. 30 Eye Yesu biae bena: *Òkòwò de?* Eye wògblo bena: Legio, elabena gbogbo vò gede yi de eme. 31 Eye wode kuku nà bena, megade se na yewo be, yewoayi de do globo la me o. 32 Eye afèha gedewo le afima le gbe dum le to la dzi, eye wode kuku nà bena, wòade mò na yewo be, yewoayi de woawo me. Eye wò-de mò na wo. 33 Eye gbogbo vòwo do go tso ame la me heyi de hawo me, eye hawo si du kplikplikli tso to la kògo ge de fu la me, eye wono tsi ku. 34 Ke esi wo kplalawo kpò nusi va ve me la, wosi, eye wogblae fia le dua me kple agbletawo. 35 Eye wodo go, be woakpò nusi va ve me, eye esi wova Yesu gbo la, wokpò amesi me gbogbo vòwo do go le la, ta avò hele anyinofe le Yesu fe afò nu, eye efe mò kò, eye wovò. 36 Ke amesiwo kpòe la, gblae na wo, alesi wode gbogbo vò to la. 37 Tete eye Gadara nutometawo katà va de kuku nà be, wòadzo le yewo gbo; elabena vòvò gá lé wo; eye eya la, esi wòdo ova la, egagbugbo. 38 Eye ntsu, si me gbogbo vòwo do go le la, de kuku nà bena, yeano egbo; ke edo mòe gblò bena: 39 Trò yi afewò me, eye naxlè nusiwo Mawu wò na wò la afia. Eye wòdzo yi hele gbe fà dem nusiwo Yesu wò nà la, to du blibo la katà me.

Yesu da gbe le Yairo fe vinyonuvi kple nyonua de, si le vusisido lém la gu.

40 Ke esi Yesu trò va la, ameha la xòe kple dzidzo; elabena wo katà wole elalam. 41 Eye kpò da, ntsua de, si òkò enye Yairo, amesi nye fufufe fe amegà la va, eye wòdze klo de Yesu fe afò nu hele kuku dem nà be, wòava ye fe me; 42 elabena vianyonuvi deka pè, si xò fe anò fe wuieve la, le esi, eye eya le kudo fom. Ke esi wòyina la, ameha la mi-mii do.

a 7, 50.

b 7, 13.

d kp. 40-56 kpò
Mat. 9, 18-26;
Mar. 5, 21-43.
e 5, 14; Mar. 7, 36.

f kp. 1-6 kpò
Mat. 10, 1, 7, 9
v. 11, 14; Mar. 6, 7-13.

43 Eye nyonua de, si le vusisido lém fe wuieve sòq, amesi gblè efe agbemenuwò katà na gbedalawo, eye deke mete nu da gbe enu o la, 44 va te de enu le emegbe, eye wòde asi efe awu to nu; eye enumake efe vusisi la nu tso. 45 Eye Yesu gblò bena: Amekae nye amesi de asi nntinye mahà? Eye esi wo katà wosè nu la, Petro kple amesiwo kpe de enu la, gblò bena: Amegà, amehawo mimi wò do, eye wote de dziwò, eye nèle gbogbblom bena: Amekae de asi nnyea? 46 Ke Yesu gblò bena: Amea de de asi nnyee; elabena medze sii bena, nusè do go tso menyè. 47 Ke esi nyonua kpò bena, womeyla ye o la, eva kple dzodzo nyanyanya, eye wòdze klo nà, eye wòxlè nusi nnti wòde asi enu, kple alési efe lème sè enumake la, fia le ameha la katà fe òku me. 48 Eye wògblo nà bena: Vinyonuvi, wò xòse la de wò, yi de nutifafa me!^a

49 Esi wògale nufòfo dzi la, ameha de tso fufufemegà la fe me va gblò bena: Wò nyonuvi la ku, megade fu na nufiala o! 50 Eye esi Yesu see la, exò dzi nà bena: Megavò o, xòe se ko, eye woadee! 51 Eye esi wòva afèha me la, mede mò na ameha deke be, wòava me kpli o, negbe Petro kple Yohanes kple Yakobo kpakple òevi la fofò kple dada ko. 52 Eye wo katà wole avi fam, eye wole konyi fam nà. Ke egblò bena: *òMigafa avi o!* Meku o, alò ko dòm wòle. 53 Eye wokoe, esi wonya bena, eku. 54 Eye esi wònyà wo katà do go la, elè efe alonu, eye wòyèe gblò bena: *Òevi, tsi tre!* 55 Eye efe gbogbo la gagbugbo, eye wòtsi tre enumake, eye wòdo bena, woana wòadu nu. 56 Eye kuvia do efe dzilawo; ke egbe nya na wo be, woagagblò nusi va ve me la, na ameha deke o.

Yesu do efe nusròla wuiveawo.

9 Eye wòyèe nusròla wuiveawo wo fo ju, eye wòna nusè kple mò wo de gbogbo vòwo katà dzi, eye be, woade dolèlewo da. 2 Eye wòdo wo da be, woade gbe fà

mawufiadufe la, eye be woada gbe dolélawo nu. 3 Eye wògblo na wo bena: Migatsò naneke de asi hena mawozo o, ati loo, alo kotoku alo abolo alo klosalo alo awu eve o. 4 Eye afe, si ke me miage do la, mino afima, eye miagadze mo atso afima. 5 Eye amesiwo mexo mi o la, ne miele dzodzo ge le du ma me la, 'miouou ke le miafe afowo nufi hena dasedidi de wo nufi. 6 Eye esi wodzo la, woyi dato kofeawo me hele nyanyuie la gblom fia, eye wole gbe dam le amewo nu le afisiafi.

7 /Ke esi dzidula Herodes se nusiwo katã wòwò la, etsi dzodzo, elabena amea dewo gblò be: Yohanes tsi tre tso ame kukuwo dome; 8 eye dewo hã gblò bena: Eliya de edokui fia; eye ame bubuwo gblò bena: Blema nyagblodilaa de gatsi tre. 9 Ke Herodes gblò bena: Yohanes la, metso ta le enu. ke ameka nye esia, amesi nufi mese nusiawo to gbe le mahã? Eye wòdi be, yea-kpœ.

Yesu nyi ame 6000.

10 Eye esi apostoloawo trò va la, woxlè nusiwo wowo la fiafe. Eye wòtsò wo kpe de edokui nu hekplò wo de aga de dua de, si woyona be Betsaida la me. 11 Ke esi amehawo dze sii la, wodze eyome, eye wòxò wo, eye wòfo nu na wo le mawufiadufe nufi, eye amesiwo hiã gbedala la, eda gbe le wo nu. 12 Eye esi fiè le dodom la, ame wuieveawo vaegbo gblò nɛ bena: De asi le ameha la nu, bena woayi de kofeawo me kple agbleta, siwo fo xlã mí la, eye woadze afima, eye woakpò nuɖuɖu, elabena gbedzi miele le afisia. 13 Ke egblò na wo bena: Miawo la mina nu wo, ne woadu. Eye wogblò bena: Naneke mele mia si wu abolo atɔ kple tomelã eve o; negbe deko miayi adafle nuɖuɖu na ameha sia katã. 14 Ke wo nu anɔ ntsu akpe atɔ. Eye wògblo na efe nusròlawo bena: Mina woabobo nɔ anyi le hahawo me, desiadɛ blaati. 15 Eye wo-wò nenema, eye wona wo katã bobo nɔ anyi. 16 Eye wòtsò abolo atɔ la kple lã eveawo, eye esi wò-

kpo dzifo la, eyra de wo dzi, eye wòwò wo me hetsœ na nusròlawo be, woatsò wo ana ameha la. 17 Eye "woɖu nu, eye wo katã wodí fo; eye wofò kaks, siwo suso la, de kevi wuieve me heyii.

Petro nu Yesu me. Yesu gblò efe fukpeke nu nya dí zi gbato.

18 Eye wòva ve me bena, esi eya deka le gbe dom da la, nusròlawo le enu, eye wòbia wo bena: Ameka amehawo gblona bena, menye mahã? 19 Eye wo-do nu gblò bena: Yohanes mawutsidetanamelae, ke bubuwo bena: Eliya, eye ame bubuwo bena: Blema nyagblodilaa de gatsi tre. 20 Eye wògblo na wo bena: Ke miawo la, ameka miegblona bena, menye mahã? Eye Petro do nu gblò bena: Mawu fe Kristo la. 21 Ke egbe nya na wo, eye wò-de se na wo bena, woagagblò esia na amea deke o 22 hegblo bena: Ele na Amegbetovi la be, wòakpe fu gede, eye amegawo kple nunlagawo kple agbaléfialawo ado vlo, eye woawui, eye ŋkeke etɔagbe la atsi tre. 23 Eye wògblo na wo katã bena: Ne amea de le didim be, yeadze yonyeme la, negbe nu le ye nuto gbo, eye wòatsò efe atisoga gbawotsyogbe, eye wòadze yonyeme. 24 Elabena amesi ke di bena, yeade 'yefe agbe la, atròe, ke amesi ke atròe efe agbe le tanye la, adee. 25 Elabena vide ka wòanye na ame, ne xexeme blibo la katã zu eto, eye wòatsrò, alo wòdabu ye nuto dokui mahã? 26 Elabena amesi ke kpe nu nye kple nye nyawo la, Amegbetovi la akpe nu eya hã, ne ava le eya nuto kple Fofoa kple mawudola kòkòeawo fe nutikòkòe la me. 27 Ke mele egblom na mi nyatefetœ bena: Amea dewo le amesiwo le tsitre le afisia dome, esiwo mele ku do ge akpo, vasede esime woakpò mawufiadufe la o.

Yesu trò edokui fe noname le to dzi.

28 Eye wòva ve me anɔ ŋkeke enyi le nya siawo megbe bena, esi wòde Petro kple Yohanes kple Yakobo kpe de edokui nu la, eyi to la dzi, be yeado gbe da. 29 Eye esime wòle gbe dom da la, efe mo fe dzedzeme trò, eye efe

a Fla. II, 4, 44.

b 10, 5-7.

d kp. 19-27 kpo
Mat. 16, 19-28;
Mar. 8, 27-9, 1.

e 10, 11.

f kp. 7-9 kpo
Mat. 14, 1, 2;
Mar. 6, 14-16.

g kp. 44; 18, 32.
33.

h kp. 10-17 kpo
Mat. 14, 13-21;
Mar. 6, 30-44;
Yoh. 6, 1-13.

i 17, 33; Mat. 10,
39; Yoh. 12, 26.

k Mat. 10, 33.

l kp. 29-36 kpo
Mat. 17, 1-9;
Mar. 9, 2-9.

awu fu tititi hele dzo dam kanƙan. 30 Eye kpɔ da, nutsu eve wole dze dom kpili, amesiwo nye Mose kple Eliya; 31 amesiawo de wo dokui fia le nutikakoe me, eye wofo nu le efe ^agododo, si nu wu ge wɔla le Yerusalem la nuti. 32 Eye alɔ tso Petro kple amesiwo kpe de enu la nuto, ke esi wofo mo ko ken la, wokpɔ efe nutikakoe la kple nutsu eve, siwo le tsitre de egbo. 33 Eye wova ve me, esi wole dzodzom le egbo la, Petro gblɔ na Yesu bena: Amegã, enyo na mi bena, mianɔ afisia; eye miawo agbado etɔ, tawɔ deka, Mose to deka, kple Eliya to deka; eye menya nusi gblɔm wole o. 34 Ke esi wole nusiawo gblɔm la, alilikpo va, eye wɔdo vɔvɔli de wo dzi; ke wovɔ, esi woyi de alilikpo la me. 35 Eye gbe di tso alilikpo la me gblɔ bena: Amesia enye vinye tiatia, mido to eyama! / 36 Eye esi gbe la di la, wokpɔ Yesu deka ko. Eye wozi kpl, eye wometo nusiwo wokpɔ la fe deke na amea deke le nkeke mawo me o.

Yesu da gbe le gbogbo vɔ tsa de nu. Yesu gblɔ efe fukpekpe gu nya di zi evela.

37 Esi nu eke, eye wole didim tso to la dzi la, eva ve me bena, ameha gaa de va kpee. 38 Eye kpɔ da, nutsua de tso ameha la me do yili bena: Nufiala, mede kuku na wɔ be, nakpɔ vinyenutsuvi da, elabena nye tenu wɔnye; 39 eye kpɔ da, gbogbo de lene, eye kasia wɔdo va yili, eye wɔnyamans ale bena, futukpo dona le enu, eye bebli hafi wɔdzona le edzi, eye wɔgbaa lame na blibli. 40 Eye mede kuku na wɔ nusrɔlawo be, woanyae do goe, eye womete gui o. 41 Eye Yesu xɔ edzi gblɔ bena: O, dzidzime maxose kple dzidzime totro kpadikpadi! Yekayi dzi mansanyi kpli mi, eye mado dzi ahe mi ase do mahã? Kplɔ viwɔ la va afisi. 42 Eye esi wɔgbona la, gbogbo la hee fu anyi, eye wɔnyamae nuto. Ke Yesu wo de gbogbo bliba la ta, eye wɔda gbe le devi la nu, ^eeye wɔtsɛna fofoa. 43 Eye kuvia do wo katã le Mawu fe ganyenye nuti.

^a kp. 22.
^b kp. 22.
^d 18, 34.

^e Mat. 10, 40.

^f 3, 32.

^g 11, 23; ^h 11, 1, 18.

ⁱ Mar. 10, 32.

^j kp. 37-45 kpo
Mat. 17, 14-23;
Mar. 9, 14-32.

^k Yoh. 4, 4.

^l Fia. 11, 1, 10, 12.

^m kp. 57-60 kpo
Mat. 8, 19-22.

ⁿ 7, 15.

Ke esi wo katã fe mo wo yaa le nusiwo katã wɔwo nuti la, egbo na efe nusrɔlawo bena: 44 Miawo la milé nya sia do miafe towo me; elabena wole Amegbetovi la de ge asi na amewo. ^b 45 Ke woawo la ^dwomese nya sia gome o; eye wole yayla de wo bena, ne womagadze si o, eye wovɔ le nya sia biabia nuti.

46 Eye nusesã de do wo dome bena, yewo dometo kae nye gã wu? 47 Ke esi Yesu kpɔ wofo dzimesusuwo la, etsɔ devia de do exa; 48 eye wɔgbɔ na wo bena: Amesi ke axo devi sia le nye nko dzi la, nyee wɔxo, eye amesi ke axom la, exo amesi dom la; elabena amesi ke nye sueto le mi katã dome la, eyae nye gãto. ^c 49 Eye Yohanes xɔ dzi gblɔ bena: Amegã, miekpo amea de le gbogbo vɔwɔ nyam le go dom le wɔ nko dzi; eye miegbe ne, elabena mele mia yome o. 50 Ke Yesu gblɔ ne bena: Migagbe ne o; elabena ^gamesi meto vo de mia nti o la, eya le mia dzi.

51 Ke eva ve me, esime nkekeawo le enu wu ge be, woakoe ayi dzifo la, eya nuto tso efe nku do Yerusalem yi dzi; ^h 52 eye wɔdo dolawo do de engo, eye esi wole yiyim la, ^kwova ge de Samariatowo fe dua de me, be yewoadzra dzeje do di ne. 53 Eye womexoe o, elabena Yerusalem yi yi do efe nku me. 54 Ke esi nusrɔlawo, Yakobo kple Yohanes, kpɛ la, wogblɔ bena: Afeto, elɔ bena, miana dzo natso dzifo, eye wɔafiã wo mahã? ⁱ 55 Ke etɔ, eye wɔblu de wo ta gblɔ bena: Alo mienya gbogbo ka fomevi to mienye o ba? 56 Elabena Amegbetovi la meva, be wɔagblẽ amewo fe agbe o; ke boɔ, bena wɔda de wo. Eye wodzo yi de kafe bubu me.

Yesu yomedzela etɔawo.

57 ^mKe esi wole mo dzi yina la, amea de gblɔ ne bena: Afeto, afisi ke nayi do la, mansoyowome. 58 Eye Yesu gblɔ ne bena: Abelwo kpɔ dowo, eye dzifoxevivo hã kpɔ atowo; ke Amegbetovi la mekpɔ afisi wɔatsɔ ta azio do o. 59 Eye wɔgbɔ na ame bubu bena: Dze yonyeme! Ke eya

gblɔ bena: Afeto, de mo nam, be mayi adadi fofonye hafi. 60 Ke egblo ne bena: Na ame kukuawo nadi woa nutɔwo fe kukuawo; ke wɔ la yi dagblo mawufiadufe la fia. 61 Eye ame bubu hã gblo bena: Afeto, manɔ yowɔme; gake de mo nam, be mayi adakã amesiwo le afenye me hafi. 62 Ke Yesu gblɔ ne bena: Amesi tso efe asi da de kodzi dzi, eye wɔgale megbe kpɔm la, medze mawufiadufe la o.

Nusrɔla blaadreawo dodo kple tatro gbo.

10. *Ke nusiawo megbe la Afeto la do ame blaadre bubu, eye wɔdo wo eveveve do de engo de du kple kɔfe, siwo katã me to ge ye nutɔ gbɔna la me. 2 Eye wɔgblo na wo bena: Nugeɛe la so gbo, ke dɔwɔlawo mede ha o; eyanuti mide kuku na nugeɛe la fe Afeto bena, wɔdɔdo dɔwɔlawo adɔ de efe nugeɛe la me. 3 Miiheyi! Kpɔ da, mele mia dom abe alɛviwo ene do de amegãxiwo dome. 4 Migatso igakotoku alo mo-zokotoku alo atokotawo o, eye migado gbe na amea deke le mo dzi o. 5 Eye afe, si ke me miayi do la, gbã migblo bena: Dutifafa na afe sial! 6 Eye ne nutifafamea de le afima la, miafe nutifafa ano edzi; ke ne menyee nenem o la, agagbugbo ava mia dzi. 7 Eye afe ma me ke miano, adu, eye ano nusi ke le wo si; elabena dɔwɔla dze efe fetu. Migatso afe me yi afe me o. 8 Eye du, si ke me miayi do, eye woxɔ mi la, midu nusiwo ke wotso do mia kome, 9 eye mida gbe le dolɛla, siwo le eme la nu, eye migblo na wo bena: Mawufiadufe la gogo mi vo! 10 Ke du, si ke me miege do, eye womexo mi o la, miyi de efe ablowo me, eye migblo bena: 11 Mibɔvɔvɔ miafe du me vɔvɔdedi, si ke le de miafe afɔwo nuti, gɔ hã di na mi; gake minya esia bena, mawufiadufe la gogo. 12 Ke mele egblo na mi bena: Mele sesɛ ge na Sodom le nkeke ma dzi abe du ma ene o. 13 Baba na wɔ, Korazin! Baba na wɔ, Betsaida! Elabena de wowo nusɛdo, siwo wowo le mia dome la, le Tiro kple Zidon la, ne wotro

a Mat. 18, 21-22.
 b Fla. 1, 18, 20.
 d Mat. 10, 40.
 e kp. 1-12 kpo Mat. 10, 7-18.
 f Yoh. 12, 31; Nyad. 12, 8, 9.
 g Mar. 6, 7.
 h Mar. 16, 18; Ps. 91, 12.
 i Yoh. 4, 35; Mat. 9, 37-38; Mo. 11, 32, 33; Fil. 4, 3; Nyad. 9, 5.
 j 18, 3-5; Fla. 11, 4, 29.
 k kp. 21-22 kpo Mat. 11, 28-27.
 l Tim. 1, 5, 18.
 m Mat. 13, 16, 17.
 n Pet. 1, 1, 10.
 o kp. 25-28 kpo Mat. 22, 35-40; Mar. 12, 28-34.
 p 18, 18-20.

le wofe dziwo me le akpanya kple afi me nɔno me. 14 Gake mele sesɛ ge na Tiro kple Zidon le vɔvɔdedi la me abe miawo ene o. 15 Eye wɔ, Kapernaum, alo menyee de woko wɔ de dzi yi dɔto dzingoli me oa! Woate wɔ de to vaseɛe tsiɛfe ke. 16 Amesi doa to mi la, nyee wɔdo to, eye amesi gbea mi la, nyee wɔgbena; ke amesi le gbeyem la, ele amesi dom da la gbem. 17 Eye ame blaadre la gbugbo va kple dzidzo gblo bena: Afeto, gbugbo vɔwo ke hã doa to mi le wɔdo nko la dzi. 18 Eye wɔgblo na wo bena: Mekpɔ Satana abe dzikedzo ene ge tso dzifo. 19 Kpɔ da, mena nusɛ mi be, miado afɔ dawo kple dzidegbewo kpa-kple keto la fe nusɛ katã dzi, eye naneki meli, si awo vɔ mi gbede o. 20 Gake migakpo dzidzo bena, gbugboawo doa to mi o; ke mikpo dzidzo bena, kwɔnglo miafe nko wo di le dzifowo.

Yesu kafu Fotoa.

21 *Le gajofo ma ke dzi la etso aseye le Gbugbo kɔkɔe la me gblo bena: Fofɔ, dzifo kple anyigba fe Afeto, mekafu wɔ, elabena etso nusiawo yla de nunyalawo kple nugomeselawo, eye nede wo fia vidziwo; e, Fofɔ, elabena nene-mae nyoa nuwɔ. 22 Eye wɔdo de nusrɔlawo nu gblo bena: Fofonye tso nuwo katã de asi nam; eye amea deke menyee amesi enye Vi la o, negbe Fofɔ la ko, kple amesi enye Fofɔ la o, negbe Vi la ko kple amesi ke Vi la 15 be, yeadee afiafe. 23 Eye wɔdo de efe nusrɔlawo dede nu gblo bena: 24 Woayra nku, siwo le nusiwo kpɔm miele la kpɔm; 24 elabena mele egblo na mi bena: 25 Nyagbloɔdila kple fiagedewo di bena, yewoakpo nusiwo kpɔm miawo miele, eye womekpɛe o, eye be, yewoase nusiwo sem miele, eye womesee o.

Lododo le Samaria-nutsu amenuveto la nu.

25 *Eye kpɔ da, sefialaa de tsi tre le etem kpɔ gblo bena: Nufiala, nuka mawo, be manyi agbe mavɔ dome mahã? 26 Eye wɔgblo ne bena: Nuka wɔnglo de se-gbalɛa me mahã? Aleke xlɛm nɛlea? 27 Eye wɔdo nu ne be-

na: "Nalõ Afeto, wò Mawu, kple wò dzi blibo kple wò luwò blibo kple wò nusẽ blibo kple wò tamesusu blibo, kpakple ɖhawòvi, abe alesi nẽlõa wò nuto dokuiwò ene. 28 Eye wògblo nẽ bena: Edo nu nyuie; wò esia, eye nakpò agbe." 29 Ke eya la, esi wòle didim be, yeatso afia na edokui la, eglbò na Yesu bena: Amekae nye hanyevi mahã? 30 Eye Yesu xò dzi gblò bena: Amea de tso Yerusalem heyina Yerixo; eye wòdadze adzodalawo si me, eye wode efe awu le epu, eye esi wode abi epu la, wodzo hegblee di wòku afã kple afã. 31 Ke eva ve me bena, mawununõlaa de va to mò ma yina, eye esi wòkpòe la, eto epu heyi. 32 Nenema ke Lewitã de hã, esi wòva do tefe la, eye wòkpòe la, eto epu heyi. 33 Ke Samariatã de le mò zom va do afisi wòle, eye esi wòkpòe la, efe dome trɔ de epu; 34 eye esi wòva egbò la, etsò ami kple wein hekò de efe abiawo me, eye wòbla wo, eye esi wòtsòe do ye nuto fe lã dzi la, ekplɔe yi amedzrodzefe, eye wòkpò edzi. 35 Eye esi nu eke la, etsò denario eve na afeato, eye wògblo bena: Kpò edzi, eye nusi ke nagagblẽ de edzi la, nye lã le nye tãtragbò me la ma do etefe na wò. 36 Ame etò siawo dome la kae nesusu be, ezu havi na amesi dze adzodalawo si me mahã? 37 Eye wògblo bena: Amesi kpò nublanui nẽ lae. Ke Yesu gblò nẽ bena: Heyi, eye nawò nenema ke.

Novinyonu eveawo le Betania.

38 Eye wòva ve me le wofe mɔzɔzɔ me bena, eyi de kɔfe de me; eye nyonũna de, si ŋkò nye Marta la, xòe de efe me. 39 Eye novinyonu, si woyɔna be Maria la, le esi, eye eya bɔbɔ nɔ Afeto la fe afɔ nu, eye wòse efe nya-wo. 40 Ke Marta le sredi dzem le subsubo gedɛ nuti, eye wòva tsi tre gblò bena: Afeto, de mètsò deke le eme bena, novinye gblẽ nye deka di na subsubo o mahã? Gblɔe nẽ azɔ, nẽ wòakpe asi de epu nam. 41 Ke Afeto la xò edzi gblò nẽ bena: Marta, Marta, èle agbagba dzem, eye nèle fu dem na dokuiwò le nu gedɛ-

a Mo. V. 6, 5.

b Mat. 6, 32.

d Mo. III. 19, 18.

e Mo. III. 18, 5; Mat. 19, 17.

f kp. 2-4 kpò Mat. 6, 9-13.

g 18, 5.

h kp. 9-13 kpò Mat. 7, 7-11.

i Yoh. 11, 1; 12, 2, 3.

wo nuti, ke nu deka koe le vevie; 42 elabena Maria tia nyuia gome, si womele xoxo ge le esi o.^b

Yesu fia gbedododa efe nusrõlawo.

11. Eye wòva ve me bena, esi wòle gbe dom da le tefe de, eye wòdzudzo la, efe nusrõlawo dometo deka gblò nẽ bena: Afeto, fia gbedododa mi, abe alesi Yohanes fia efe nusrõlawo ene. 2 Eye wògblo bena: Ne miele gbe dom da la, migblò bena: Mia Fofò, si le dzifowo, wò ŋkò nuti nakò! Wò fiadufe nava! Woawò wò lɔlõnu le anyigba dzi, sigbe alesi wowona le dzifo ene! 3 Na miafe abolo, si asu mia nu gbesiagbe la mi! 4 Eye tso miafe nuvõwo ke mi; elabena mia nutowo hã mietsone kea amesiame, si nya fe le mia si! Eye megakplò mi yi de tetekpaa me o, ke de mi tso vòdito la si me!

5 Eye wògblo na wo bena: Mia dometo ka si xòlõ ana, eye wòayi egbò le zãtitina, eye wòagblò nẽ bena; Xò, do abolo etò nam; 6 elabena xõnyea de tso mò dzi va gbonye, ke naneke mele asinye ma do ekome o; 7 eye de ame ma ado epu nẽ le xò me agblò bena: Megade fu nam o; 8 la le tutu xoxo, eye vinyewo le aba dzi kplim, nyemate nu afɔ ana wò o mahã? 8 Mele eglbom na mi bena: Ne mefo, eye wònae le xòlõ, si wònye nẽ ta o la, ekema le fu, si dem wòle nẽ ta la afɔ, eye wònae alesi nu dim wòle. 9 Eye nye la mele eglbom na mi bena: Mibia nu, eye woana mi; midl nu, eye miakpò; mifo wɔa, eye woavui na mi. 10 Elabena amesiame, si le nu biam la, ekpɔna; eye amesi le nu dim la, ekpɔna; eye amesi le wɔa fom la, wovune nẽ. 11 Ke fofò ka le mia dome, si via abia abolo, eye wòana kpee, alo tɔmelã, eye wòana dae de tɔmelã tefe mahã? 12 Alo ne abia koklozi la, wòana dzidegbee mahã? 13 Azɔ mi, amesiwo nye ame vòdiwo, mi-nya alesi miana nunana nyui mia viwo, vuu keke Fofò, si le dzifo la, mana Gbɔgbò kòkòe amesiwo biane la o mahã?

Yesu he nya de farisito, siwo di bena, yewoado vloe hebba dzesi tso dzifo la nuti.

14 Eye wòle gbogbo v̄o mafo-
nu nyām. Eye wòva ve me, esi
gbogbo v̄o la do go la, ame ma-
fonu la fo nu, eye amehawo fe
mo w̄o yaa. 15 Ke wo dometa
dewo gbl bena: Enyā gboḡbo
v̄wo do go to Beelzebul, si nye
gbogbo v̄wo fe fia la dzi. 16 Eye
bubuwo le etem kp̄o hele dzesi
dim tso egbo tso dzifo.^c 17 Ke
esi wònya wofe tamesusuwo la,
egbl na wo bena: Fiaḡufe sia
fiadufe, si mā de ye nuto dokui
nuti la, ezu afedo, eye x̄o mu dze
x̄o dzi. 18 Eye ne Satana hā mā
de ye nuto nuti la, aleke efe fia-
ḡufe la aṅ anyii mahā? Elabe-
na mieḡbl bena, menyā gboḡbo
v̄wo do goe to Beelzebul dzi.
19 Eye nye la, ne menyā gboḡbo
v̄wo do goe to Beelzebul dzi la,
ekema mia viwo la, ameka dzie
woto nyā wo do goe mahā? Le
esia ta woawo azu miafe v̄onud-
r̄l̄awo. 20 Ke ne menyā gboḡ-
bo v̄wo do go to Mawu fe asi-
bide dzi la, ekema mawufiadufe
la di de mi. 21 Ne n̄s̄et̄o la do
awawonuwo me hele efe m̄o nuti
dz̄om la, efe nuwo n̄a dedie;
22 ke ne n̄s̄et̄o wu eya va dze
edzi, eye wòḡu edzi la, at̄so efe
awawonu blibo, si ḡu wòle dzi
dom ḡo la, le egbo, eye wòamā
efe aboyonuwo me. 23 Ames̄i ke
mele dzinye o la, eya t̄si tre de
ḡunye; eye amesi ke mefoa fu
kplim o la, ekana hl̄ēna. 24 Esi
gbogbo bliba la do go le ame la
me la, eyi dato fufuifewo le dzu-
dz̄o dim; eye esi mekp̄o o la,
egbl bena: Magbugb̄o ayi de afe,
si me metso va la me. 25 Eye
esi wòva la, ekp̄o wòle kp̄okp̄o,
eye woḡo at̄sȳo ne. 26 Tete la
wòdzo heyi d̄at̄so gboḡbo bubu
adre, siwo v̄ōḡi wu ye nuto he-
kpe de edokui nuti, eye woyi de
eme, eye wono afima, eye amesia
fe anyin̄o ml̄bet̄o va v̄ōḡi wu
gb̄at̄o.

27 Eye wòva ve me, esi wòḡbl̄o
nusiawo la, nȳonua de k̄o efe gbe
dzi le ameha la dome gbl̄o ne
bena: Woayra d̄o, si me n̄ēno,
kple no, si n̄ēno. 28 Ke eya gbl̄o
bena: E, woayra amesiwo le ma-

a 8, 16, 21.

b kp. 14-26 kp̄o
Mat. 12, 29-30,
43-45; Mar. 3,
22-27.

c kp. 29-32 kp̄o
Mat. 12, 28-42.

e Mar. 8, 11.

f Fla. 1, 10, 1.

g Yo. 3, 5.

h Mo. II, 8, 15,
18, 16; Mat. 5, 16,
i kp. 34-36 kp̄o
Mat. 5, 22, 23.

j Kol. 2, 15.

k 9, 50.

o 7, 36; 14, 1.

p Mat. 15, 2.

r kp. 39-52 kp̄o
Mat. 23, 1-36.

s Yoh. 5, 14.

t 1, 28, 48.

wunya la sem, eye wole edzi w̄om
la boḡ.^a

29 Eye esi amehawo le fu fom
de egbo la, ede asi gboḡbl̄o me
bena: Dzidzime sia enye dzidzi-
me v̄ōḡi; ele dzesi dim, eye wo-
mele dzesia deke na gee o, ne-
gbe Yona fe dzesi la ko. 30 Ela-
bena sigbe alesi Yona zu dzesi
na Niniwe-t̄owo la, nenema ke
Amegbet̄ovi la hā lanyee na dzi-
dzime sia. 31 Dziehe-fianȳonu la
atsi tre le v̄onudr̄ō la me kple
dzidzime sia fe ḡutsuwo, eye wò-
abu f̄o wo; elabena etso anyiba
sefe ke va Salomo fe nunya se
ge; eye kp̄o da, amesi wu Salo-
mo, le afisi! 32 Niniwe-ḡutsuwo
atsi tre le v̄onudr̄ō la me kple
dzidzime sia, eye woabu f̄o; ela-
bena wotr̄o le wofe dzi me le Yo-
na fe gbeḡadede nu, eye kp̄o da,
amesi wu Yona, le afisi!^g

33 Eye amea deke mesia akadi
dana de ḡayl̄afe alo afianu te o,
ke de akadiḡi dzi boḡ, bena ame-
siwo le yiyim de eme la, nakp̄o
kekeli. 34 Dutilā k̄fe akadi enye
wò ḡku; ne wò ḡku dzi dza la, wò
ame blibo la katā hā me lako; ke
ne ev̄ōḡi la, wò ame blibo la katā
hā me lado viviti. 35 Eyanuti kp̄o
nyuie, bena kekeli, si le mewò
la, naganye viviti o. 36 Azo, ne
wò nutilā blibo la me kl̄ē, eye
afia deke medo viviti o la, eme
blibo la katā lakl̄ē, abe alesi akadi
kple efe kekl̄ē kl̄ēna na wò ene.

37 Eye esi wòle nu fom la, fa-
risit̄o de de kuku ne be, wòava
du nu le ye gbo, eye esi wòyi de
eme la, ebobo n̄o anyi.^o 38 Ke esi
farisito la kp̄o la, efe mo w̄o yaa
bena, mele t̄si gbā, hafi le nu
ḡu ge o.^p 39 Eye Afeto la gbl̄o
ne bena: Mi egbe farisit̄owo, mie-
kl̄o kplu kple agba nuti, ke mia
me yo fū kple adzodada kple v̄ō-
ḡinye. 40 Mi movit̄owo! Alo
de menye amesi w̄o enuti la, wò
eme hā o mahā? 41 Gake mie-
t̄so nusiwo le eme la, wò nunana
na ame dahewo, eye kp̄o da, nu-
wo katā le dzadze na mi. 42 Ke
baba na mi farisit̄owo! Elabena
mienaa ahamee kple f̄āḡlo kpa-
kple ama bubu fomeviwo katā fe
ewolia, eye mieto v̄onudr̄ō
kple Mawu fe l̄ōḡi nuti; ke esia-

wo le be, miawo, eye miagagblé ekeme há dí mawomawo o. 43 Baba na mi farisitowo! Elabena mielā nāje gbātowo nāno le fufofewo, kplé gbedonamewo le ablowo me.^c 44 Baba na mi! Elabena miele abe yodo, siwo mele dzedzem o ene, eye amesiwo le wo dzi zom la, womenye o.

45 Ke sefialawo dometo deka xō dzi gblō nē bēna: Nufiala, esi nēgblō esialawo la, èdzu miawo há. 46 Eye wògblō bēna: Baba na mi sefialawo há! Elabena mietsōa agba kpekpe, siwo wu tsotsō la, dōa amewo dzi, eye miā nūtowo la mietsōa miāfe asibide deka ka agbawo nū o. 47 Baba na mi! Elabena mietsōa nyagblōdilawo fe yodowo dō, ke miā fofowoe wu wo. 48 Ale mienye dasedilawo, eye miēfiāa kpōdenu be, miā fofowo fe nuwōwō la nyo miā nū; elabena woawoe wu wo, ke miawoe dōa wofe yodowo dō. 49 Le esia ta há Mawu fe nunya gblō bēna: Madō nyagblōdilawo kplé apostolowo adō de wo gblō, eye woawu wo dome dewo, eye woatli wo yome, 50 bēna woabia nyagblōdila, siwo katā fe jē u woda ahe tso xexeme fe gomedzedze la, atso dzidime sia si me 51 tso Abel fe ou dzi vasede Zaxarya, amesi wowu le vōsamlekpuī kplē xō la dome la, fe ou la dzi. E, mele egblōm na mi bēna: Woabia atso dzidime sia si me. 52 Baba na mi sefialawo! Elabena mietsōa nunya fe safui la dzoe, miā nūtowo miēyl de eme o, eye amesiwo le yiyim de eme la, miexemo na wo.

53 Eye esi wōdō go tso afimala, agbalēfialawo kplé farisitowo lēe de dō me vevie nūto, eye wole adē dem nu me nē le nu gedewo nūti, 54 hele enu dōzom, be woadi nyaa de atso efe nu me.^k

Yesu xīō nu nūrōlawo le farisitowo fe nūfiāia kplē susu nūti.

12. Esi ameha, si fe xexlēmē ade akpeakpewo, va fo fu ale bēna, wole afō dom wo nōewo dzi la, ede asi gbōgblō me na efe nūrōlawo gbā bēna: Mikpō miā dokui dzi nyuie le farisitowo fe amōwō oāōā, si nye alakpadada

^a Mat. 16, 6; Mar. 8, 15.
^b kp. 2-9 kpo Mat. 10, 26-52.
^d 8, 17.

^e 20, 46.

^f 21, 18.

^g 9, 26.
^h Mat. 12, 32; Mar. 3, 28, 29.

ⁱ 21, 14-15; Mat. 10, 19, 20.

^k 20, 20.

^l Tim. I, 6, 9, 10.

la, nūti.^a 2 Ke òwometsyo nu naneke dzi, si womele dede ge de go o, eye ònaneke mele yaŷla, si womele nyanya ge o. 3 Eyaŷuti nusianu, si ke mlegblō le viviti me la, woasee le kekeli me, eye nusi mlegblō de to me le xōgā me la, woade gbe fāe le xōwo ta me. 4 Ke mele egblōm na mi, xōnyewo, bēna: Migavō amesiwo wua nūtilā, eye esia megbe la naneke megale wo si wu bēna, woawo o la o. 5 Ke mafia amesi miavō la mi: Mivō amesi, ne ewu ame, emegbe la nūse le esi be, wōatsōe afu gbe de dzomavōwe me; ē, mele egblōm na mi bēna: Eyama miavō! 6 Alo womedzraa atsutsre atō xōa hotakpo oa? Eye womeŷlo wo dometsōa deke be le Mawu fe nku me o. 7 Ke woxlē miāfe /tadawo katā há. Migavō o; miā tō vena wua atsutsre gedewo tō. 8 Ke mele egblōm na mi bēna: Amesiame, si ke atsom aou me le amewo fe nku me la, Amegbetōvi la há aou eyama me le mawudōlawo fe nku me; 9 ke amesi ke gbe nu le gbōnye le amewo fe nku me la, woagbe nu le eya há gbō le mawudōlawo fe nku me.^g 10 Eye amesiame,^h si agblō nya de Amegbetōvi la nūti la, woatsōe akee; ke amesi agblō busunya de Gbōgblō kōkōe la nūti la, womele etsō ge akee o. 11 Eye ne wokplō mi yi de fufofewo kplē dziḍulawo kplē nūsetōwo fe nku me la, migatsi dzimadi be, aleke miawo alo nuka tso ge miala ade miā dokui nu alo agblō o.ⁱ 12 elabena Gbōgblō kōkōe la afia nusi miagblō la mi le gafōfo ma dzi.

Yesu xīō nu dukō la kplē nūrōlawo le anyigba dzi nuwo nūti.

13 Eye ameha de tso ameha la me gblō nē bēna: Nufiala, gblō na nōvine be, wōamā domēnyl-nyi la me kplim. 14 Eye wōgblō nē bēna: Ame, amekae dom o-nudrōla alo numāla de miā dzi mahā? 15 Eye wōgblō na wo bēna: Mikpō nyuie, eye milē be na miā dokui le nukeklē nūti; elabena ame fe agbe menōa efe nukpōkpo vivivo la me o.^l 16 Eye wōdō lo na wo gblō bēna: Dutsu kesinōta de fe anyigba wo nu gedē; 17 eye wōbu le edokui me

bena: Nuka wo ge mala? Elabena nyemekpo afisi mafo nye kutsetsewu nu fu do o. 18 Eye wogbbl bena: Esia mawo: mamu nye awawo, eye matu gatowo, eye afima mafo nye nukuwo kple nye nu nyuiwo nu fu do. 19 Eye magbbl na nye luwo bena: Luwo, ekpo nu nyui gede, siwo nedzra do hena fe gedewo; gbo de me, du nu, no nu, na dzi nadzo wo. 20 Ke Mawu gbl na bena: Ame tsibome, za sia me ke woabia wo agbe le asiwo me; ke nusiwo nedzra do la, ameka to woazu mahã? 21 Ale amesi le nu nyuiwo dzram do na edokui, eye kesinonuwu mele esi le Mawu gome o la, le enye si.

22 Eye wogbbl na efe nusrölawo bena: Le esia ta mele eglblm na mi bena: Migatsi dzimadi le miafe agbe guti nusi miadu o. 23 Agbe la wu nunyiamе, eye gutilã wu nutata. 24 Mibu akpaviãwo nu bena, womefãa nu, alo pea nu o, eye nudzradofe alo awa mele wo si o, ke Mawu nya wo; miawo la mia to vena wua xewo to. 25 Eye ameka le mia dome, ne ele fu dem na edokui la, wöate nu atso abo deka akpe de efe agbenyi nu mahã? 26 Azo, esi miate nu le nu sueto wom o la, nukaguti miele fu dem na mia dokui le nu mamleawo guti mahã? 27 Mibu dzogbenyawo nu, alesi wowonae: Wometrea deti, alo lãa avo o; ke mele eglblm na mi bena: Salomo g5 hã le efe gutikokoe katã me me do atsyõ abe esiwawo dometo deka ene o. 28 Ke ne Mawu do atsyõ alea na gbe, si le gbedzi egbe, eye etsõ woatsõ afu gbe de kpodzõ me la, gede wu wöawoe na mlawo, mi xõsebetowo! 29 Eye miawo la, migadi nusi miadu alo nusi miano o, eye miafe tamesusu naganyama mi o. 30 Elabena nusiawo katã yome xexeamе dukowo dina; ke mia Fofõ nya bena, nusiawo hiã mi. 31 Ke boq midì efe fiadufe la, eye woatsõ nusiawo katã akpe de eputi na mi. 32 Ha sue, megavõ o! Elabena edze mia Fofõ la nu be, yeatsõ fiadufe la na mi. 33 Midzra "nusi le mia si, eye mina nu ame dahewo; miwo ko-

toku, siwo medo xoxo o la, na mia dokui, nu nyui, siwo nu metsina o la, de dzifo, afisi fiafito megogo o, eye agbagblawui hã meglëa nu le o. 34 Elabena afisi miafe nu nyui le la, afima miafe dzi hã lana.

Nuxoxõ bena nudzonono.

35 Mina miafe aliwo dzi nano babla, eye miafe akadiwo nano bibim; 36 eye miawo la midì amesiwo le mo kpõm na wofe afeto bena, ne adzo le srõdefe, eye wöava afo oca la, ne woawui ne enumake. 37 Woayra dõla ma, siwo, ne afeto la va la, akpo wo le nudzo; vavã mele eglblm na mi bena: Asa avo de all, eye wöana be, woano kplõ guti, eye wöatsa wo dzi asubo wo. 38 Eye ne awa le nudzoyi evelia kple etõlia me, eye wöakpo wo nenema la, woayra woamawo. 39 Ke minya esia bena, ne afeto anya gafõfo, si dzi fiafito awa la, ano nudzo, eye mana moe be, wöadze kpo age de efe afe me o. 40 Eyanuti miawo hã mino dzadzradodi; elabena Amegbetovi la awa le gafõfo, si miele mo kpõm ne o la dzi.

41 Tete Petro gbl na bena: Afeto, miawoe nèle lo sia dom na loo, alo na wo katã hã mahã? 42 Eye Afeto la gbl bena: Azo amekae nye xõnuvi nutefewõla kple nunyala, amesi efe afeto ado efe afemetowo dzi be, wöana wofe nuuduwo le yeyiyi nyui dzi mahã? 43 Woayra dõla ma, si, ne efe afeto va la, akpoe be, ewo nenema. 44 Vavã mele eglblm na mi bena, adoe efe nuwo katã dzi. 45 Ke ne dõla ma gbl le efe dzi me bena: Nye afeto la fe vava he de megbe, eye wöade asi dõlanutsuwo kple dõlanyõnuwo fofo me, eye wöadu nu, ano nu, eye wöamu aha; 46 dõla ma fe afeto awa le pkeke, si mele mo kpõm ne o kple gafõfo, si menya o la dzi; eye wöafee de eve, eye wöana efe gomee akpe de ame mawõnutefewo nu. 47 Eye dõla ma, si nya efe afeto fe lõõnu, eye medzrae do alo wo efe lõõnu o la, woafõe gede? 48 Eye amesi menyae o, ke wöwõ nusi dze fofo la, woafõe bee. Eye amesiame, si wona nu gedee la, woabia nu gedee

o 18, 28.

b kp. 35-46 kpo
Mat. 24, 48-51;
Mo. II, 12, 11;
Pet. I, 1, 13.
c Mat. 26, 1-13.

c Heb. 9, 27.

f Mat. 6, 20.

g kp. 22-31 kpo
Mat. 6, 26-33.

h Tes. I, 5, 2.

i Ps. 147, 9.

k Mat. 26, 21.

i Yak. 4, 17.

n 22, 29; Yen. 41, 14.

o kp. 33, 34 kpo
Mat. 6, 20, 21.

le esi; eye amesi wode nu gede esi la, woabia nu gede wu le esi.

49 Meva dzo da ge de anyigba dzi, eye nuka dim mele wu efe xoxo xoxo mahā? 50 Ke ele nam be, woade mawutsi ta nam kple mawutsia de, eye ale wotee de nyune, vasede esime woawu enu! 51 Miebū xa bena, nūtifafa na ge meva le anyigba dzi mahā? Kpao, mele eglblm na mi bena, memamā boŋ ye; 52 elabena tso esia dzi yina la ame atō anō afe deka me, eye woamā wo me, etō atsi tre de eve nūti, eye eve atsi tre de etō nūti. 53 Woamā fofo kple viŋutsu me, eye viŋutsu kple fofo me, dada kple vinyonu me, eye vinyonu kple dada me; lōxo kple viŋrō me, eye viŋrō kple lōxo me.

Yesu xlō nu le yeŋyi la fe dzeafwo kple ame dokui fe luoo dede nūti.

54 Eye eglblm na amehawo hā bena: Ne miekpō alilikpo le dodom le yetodofe la, enumake mieglblona bena: Tsi gbōna, eye wōva vea me nenema. 55 Eye ne dzieheya le fofom la, mieglblona bena: Xexeme le dzo xō ge, eye wōva vea me. 56 Alakpatōwo! Mienya alesi miado anyigba kple dziŋo fe ŋku me akpō; ke aleke wō, bena mienya alesi miado yeŋyi sia akpō o mahā? 57 Eye nukaputi miekpōa nusi dzo la me le mia nūtōwo mia dokui si o mahā?

58 Elabena ne mia kple wō keto miele fia fe ŋku me ylm la, dze agbagba le mō dzi be, nade dokuiwō le esi me; ne menye nenum o la, ahe wō ayi onudrō la gbō, eye onudrōla ade wō asi na atikplōtō, eye atikplōtō la ade wō gaxo me. 59 Mele eglblm na wō bena: Mādo go le afima o, vasede esime naxe ho mlōtō.

Yesu gbō dzimetotonyia le Galilea-tōa dewo fe tsotsrō nūti.

13 Ke le yemayi me la amea dewo le afima, siwo ka Galileatō, siwo fe ou Pilato tōtō kple wofe numemewo la, nūtinya ta ne. 2 Eye wōxō dzi gbō na wo bena: De miesusu bena, Galileatō siawo nye nuvōwōlawo wu Galileatōwo katā, elabena wōkpe fu siawo mahā? 3 Gbede, ke boŋ mele eglblm na mi bena:

a Ps. 7, 13.

Ne miertō le miafe dzi me o la, mi katā miatsrō nenema ke. 4 Alo ame wuienyi ma, siwo dzi Siloamō mu dze, eye wōwu wo la, de miesusu bena, woawoe nye fenyilawo wu amesiwo katā nō Yerusalem mahā? 5 Gbede, ke boŋ mele eglblm na mi bena: Ne miertō le miafe dzi me o la, mi katā miatsrō nenema ke.

Lododo le gboti matseka la nūti.

6 Eye wōdo lo sia bena: Amea de do gboti de efe weingble me, eye wōva dzi kutsetsewo le edzi, eye mekpō deke o. 7 Eye wōgbō na agbledela bena: Kpō da, fe etō sōŋ mele vavam le kutsetse dim le gboti sia dzi, eye nyemekpō deke o; lāe fu anyi, nukaputi wōxe mō na anyigba la mahā? 8 Eye wōxō edzi gbō ne bena: Afetō, na wōanō anyi fe sia hā, vasede esime made do afo xlāe, eye maku adu de enu; 9 dewohi ava tse ku; ke ne mele nenema o la, nalāe afu anyi.

c Pet. 11.3, 9.15.

f Mat. 16, 2. 3.

10 Eye wōle nu fiam le fufofawo dometo deka me le Sabat dzi. 11 Eye kpō da, nyōnua de, si me dolēamegbōgbōa de le fe wuienyi, eye wōxa godā, eye metea ŋu kōa edokui de dzi kulē o la, le afima. 12 Eye esi Yesu kpōe la, eyōe va egbō, eye wōgbō ne bena: Nyōnu, wotu wō tso wō dolēle la me! 13 Tete wōtōsō efe asiwo do edzi, eye wōdzo enumake. eye wōkafu Mawu. 14 Ke fufofemegā, si dome ve le Yesu fe gbedada le Sabat dzi nūti la, xō dzi gbō na ameha la bena: Dkeke adee li, siwo dze be, amewo nawo do le me; eyanūti le woawo me la miva, be woada gbe le mia ŋu, ke menye le Sabat fe ŋkeke la dzi o. 15 Tete Afetō la xō dzi gbō ne bena: Alakpatōwo! De mia dome amesiame metua efe nyi alo tedzi le lānudunu la nūti le Sabat dzi, be wōakplōe ayi tsinofe o mahā? 16 Ke Abraham fe vinyōnu sia, si Satana bla, kpō da, fe wuienyi sōŋ la, de medze be, woatui le babla sia me le Sabat ŋkeke dzi o mahā? 17 Eye esi wōgbō esiawo la, ŋukpe lé efe adikōtōwo katā, eye ameha la katā kpō dzidzo le nūtikōkōedo, siwo katā wōwō la nūti.

g Mat. 7, 32.

h Mat. 5, 25. 26.

i 14, 5.
k 19, 9.

l Yoh. 9, 2.

Lododo le logoku kple amowo vavã nuti.

18 "Eye wògblo bena: Nuka mawufiadufe la di, eye nuka nu matswe ado mahã? 19 Eɖi logoku, si amea de tso fã de efe abo me, eye wòtsi zu ati, eye dzifoxeviwo va wò ato de efe alowo me. 20 Eye wògagblo bena: Nuka nu matsowufiadufe la adoe mahã? 21 Eɖi amowo vavã, si nyonua de tso de amowo dzidzenu etõ me, vasede esime wo katã vã.

Nufofo le Israel fe tsotsogugbe kple trõsubolawo xaxo nuti.

22 Eye wòyi dato duwo kple kɔfowo me hele nu fiam, eye wòle mɔ zom yina Yerusalem. 23 Eye amea de gblo nɛ bena: Afeto, ame veeã dewo koe akpo dede mahã? Eye wògblo na wo bena: 24 Miuli be, miayi de agbo bii la me, elabena mele eglom na mi bena: Ame gedewo ladi be, woayi de eme, eye womate nui o. 25 Tso esia dzi, ne afeto la tsi tre, eye wòtu vaa, eye ne mietsi tre de egodo, de asi vɔtrua fofo me gblo bena: Afeto, Afeto, vui na mi la, axo dzi agblo na mi bena: Nyemenya mi, afisi mietso o; 26 ekema miade asi gbogblo me bena: Miedu nu, eye mieno nu le nkuwò me, eye nẽfia nu le miafe ablowo me. 27 Eye wòagblo bena: Mele eglom na mi bena: Nyemenya mi, afisi mietso o; mite da le gbonye, mi nu madzomadzo wolawo katã! 28 Afima havifafa kple adukliɖudu lano, ne miakpo Abraham kple Isak kple Yakob kple nyagbloɖilawo katã le mawufiadufe la me, ke wotsɔ miawo ya fu gbe de egodo. 29 Eye woatso yedzefe kple yetodoje kple anyiehe kple dziehe ava, eye woanɔ kplõ nu le mawufiadufe la me. 30 Eye kpo da, mlɛɛtɔwo li, siwo azu gbãtɔwo, eye gbãtɔwo li, siwo azu mlɛɛtɔwo."

Herodes di bena, yeawu Yesu. Konyifaã le Yerusalem nuti.

31 Le gafowo na me ke farisitɔa dewo va gblo nɛ bena: Do go, eye nadzo le afisia; elabena Herodes le didim be, yeawu wò. 32 Eye wògblo na wo bena: Miheyi dagblo na abel sia bena: Kpo da, mele gbogbo vɔwo nyãm, eye mele gbe dam amewo nu egbe

a kp. 18-21 kpo
Mat. 13, 31-33;
Mar. 4, 30-32.

b Ps. 118, 26.

d Mat. 7, 13, 14;
Fil. 3, 12.

e 6, 8-11; 11, 27.

f Mat. 26, 11, 12.

g Mat. 7, 22, 23.

A kp. 28, 29 kpo
Mat. 8, 11, 12;
i 13, 15; Mat. 12,
11.

k Mat. 23, 6.

l 14, 15.

n Mat. 18, 30.

o 18, 14; Mat. 23,
12.

kple etsɔ, eye nkeke etõlia dzi la mawu enu. 33 Gake ele nam be, mazo mɔ egbe kple etsɔ kple nkeke, si dze eyome; elabena womede mɔ be, woawu nyagbloɖilaa de le afia deke o, negbe le Yerusalem ko. 34 Yerusalem, Yerusalem, si wu nyagbloɖilawo, eye wòfu kpe amesiwo wodo do de egbo! Zi nenle medi be, mafo viwòwo nu fu, abe alesi koklono foa viawo nu fu de efe avala te ene, eye mielõ o! 35 Kpo da, woagblẽ miafe afe di na mi afe-doe. Mele eglom na mi bena: Miegale kpo ye ge o, vasede esime miagblo bena: Woayra amesi gbona le Afeto fe nkɔa me.^b

Yesu da gbe le ame tetea de nu le Sabat dzi, x15 nu le dokulbobo kple domenyowowo nuti.

14. Eye wòva ve me, esi wòyi de farisitowo fe amegãwo dometo deka fe me le Sabat dzi, be yeadu abolo la, wole nɔdzɔ ne.^c 2 Eye kpo da, ame tetea de le efe nku me. 3 Eye Yesu xo dzi gblo na sefiawo kple farisitowo bena: Wode mɔ be, woada gbe le Sabat dzi loo, alo womede mɔ o mahã? Ke woawo la wozɔ kpi. 4 Eye esi wòde asi enu la, eda gbe le enu, eye wòdo mɔe. 5 Eye wògblo na woawo bena: Ameka le mia dome, ne via alo efe nyi ge de vudo me la, maɖee le eme enumake le Sabat nkeke dzi o mahã? 6 Eye womete nu gado nusiawo nu o.

7 Eye esi wòdze si, alesi ame kpekpeawo tia nɔfe gbãtɔwo la, edo lo na wo gblo bena: 8 Ne amea de kpe wò va srõdeje la, meganɔ nɔfe gbãtɔ o; dewohi wokpe ame nkuta wu wò vɛ; 9 eye amesi kpe mia kple ame ma la, ava gblo na wò bena: Tso nkwòfe na amesia, eye ekema áde asi nɔfe mlɛto tsotsɔ me kple nku-kpe. 10 Ke boɔ, ne wokpe wò la, yi dano nɔfe mlɛto bena, ne amesi kpe wò va la, agblo na wò bena: X5, te yi kplõ ta; ekema anye bubu na wò le amesiwo katã le kplõa nuti la, fe nku me. 11 Elabena amesiame, si ado edokui de dzi la, woabobɔe de anyi, eye amesi abobɔ edokui de anyi la. woadoe de dzi.^d

12 Eye wògblo na amesi kpee há bena: Ne èdo ndò- alo fièkpl5 la, megayo xòwòwo alo nòwìwòwo, alo wò fometòwo, alo hawòvi kesinòtòwo o, bena woawo há nagakpe wò, eye woado etefe na wò o. 13 Ke bon, ne èdo kpl5 la, yo ame dahewo, nuwòametòwo, bunòwo, pkuagbátòwo, 14 eye nazu yayrame, esi naneke mele wo si be, woado etefe na wò o ñuti; ke woado etefe na wò le dame dzòdzòewo je tsitretsisi la me.

Loḍodo le fiènuḍuḍu gá la gu.

15 Eye esi kpl5 ñuti nòlawo dometo deka se nusiawo la, egblo bena: Woayra amesi aḍu abolo le mawufiaḍufe la me! 16 Eye wògblo ne bena: Amea de do fièkpl5 gáa de, eye wòkpe ame gedewo; 17 eye esi fiènuḍuyi la do la, edo efe dola la be, woagblo na amesiwo wokpe la bena: Miva, elabena nuawo so gbe vo. 18 Eye ameawo katá de asi taflatseḍodo me kple tame deka. Gbátò gblo ne bena: Meffe anyigba, eye wòle wèvie nam be, mayi adakpòe da; mede kuku na wò, bui taflatse nam. 19 Bubu gblo bena: Meffe nyi eveveve teje at5, eye meyi na be, mado wo akpo; mede kuku na wò, bui taflatse nam. 20 Eye bubu gblo bena: Mede sr5; eyata nyemate nu ava o. 21 Eye esi dola la trò va la, exlè nusiawo fia efe afeto. Tete afeto la do òme-dzoe, eye wògblo na efe dola la bena: Do go kaba yi de du la je ablowo me kple kpòdomiwo, eye nakpl5 ame dahewo kple nuwòametòwo kple pkuagbátòwo kple bunòwo va afii. 22 Eye dola la gblo bena: Afeto, wowo se, si nède la dzi, eye gake nòfe gali. 23 Eye afeto la gblo na dola la bena: Do go yi mò gáwo dzi kple kpòwo godo, eye nazi wo dzi be, woawa me, bena nye afe la nayò fù. 24 Elabena mele egblom na mi bena: Dutsu mawo, siwo wokpe la, òmetòe deke maḍo nye fiènuḍuḍu la akpo o.

Nugbege le ame òkoni gbo.

25 Eye ameha gedewo yi kplii, eye wòtrò gblo na wo bena: 26 Ne amea de va gbonye, eye *melé fu fofoa kple dadaa kple sr5a kple viawo kple nòvianu-

o 9, 22.

Mo. IV. 14, 29.

d Yoh. 5, 29.

o kp. 15-24 kpo
Mat. 22, 2-10;
ta 19, 29.

f Mat. 5, 13;
Mar. 9, 50.

o Kor. I. 7, 33.

a 5, 30.

f kp. 4-7 kpo
Mat. 18, 12-14.

e Xez. 24, 11-15;
ta 19, 10.

f kp. 26, 27 kpo
Mat. 10, 37, 38.

o Mo. V. 32, 9, 10;
ta 18, 29, 30.

tsuwo kple nòvianuwo, è, ye ñuto je agbe g3 há o la, mate nu anye nye nusròla o. 27 Amesi ke metso efe atitsoga, eye wòva dze yonyeme o la, mate nu anye nye nusròla o. 28 Elabena ameka le mia dome, ne ele didim be, yeatu m5 la, mabòbò nò anyi gbá, eye wòabu enu konta, ne nu le esi, be wòawo enu la o mahá? 29 Menye bena, ne èdo egòme anyi tso, eye mete nu wu enu o la, ne amesiwo katá kpòe la, nade asi fewuḍuḍu me le enuti o, 30 agblo bena: Amesia de asi m5tutu me, eye mete nu wu enu o. 31 Alo fia ka li, si, ne eyina ava kpe ge kple fia bubu la, mabòbò nò anyi, eye wòade adaḍu, ne ate nu atso akpe ewo akpe amesi tso akpe blaave gbona edzi dze ge la, o mahá? 32 Ke ne mele nenema o la, ado òdlawo aḍo de amesi le mò dzi o gbona la gbo, be wòabia tomedafa. 33 Azò nenema ke mia dome amesiame, si megbe nusiwo katá le esi la o la, mate nu anye nye nusròla o. 34 Dze la, nu nyui ye; ke ne dze há bu efe vivi la, nuka woatsò ado vivi ne mahá? 35 Menyo na anyigba alo na aḍukpo dzi há o; deko woatsòe afu gbe. Amesi to senu li ne la, nesee.

Loḍodo le alé, klosalo kple vi bubu la ñuti.

15 Ke nudzòlawo kple nuvòwòlawo katá nòa egbo vam nòa to òmii. 2 Eye farisitawo kple agbalèfiawo li liioioi gblo bena: Amesia xòa nuvòwòlawo, eye wòḍua nu kpli wo. 3

Ke edo lo sia na wo gblo bena: 4 Ameka le mia dome, ne alé alafa le esi, eye wo òmetò deka bu òee la, de magblé blaasieke vo asieke la de gbeadzi, eye wòadi esi bu la, vaseḍe esime wòakpòe o mahá? 5 Eye ne ekpòe la, akòe ada de efe abòta kple dzidzo. 6 Eye ne eva afe la, ayò xòl5awo kple afelikawo afo ju, agblo na wo bena: Mikpò dzidzo kplim, elabena mekpò nye alé, si bu la. 7 Mele egblom na mi bena: Nenema ke wòanye dzidzo le dzifo le nuvòwòla deka, si trò le dzi me la ñuti wu ame dzòdzòe blaasieke vo asieke, siwo mehiá dzimetòtrò o la.

8 Alo nyonu ka si klosalo ewo le, ne ebu deka la, de masi akadi, eye wòakplo xoa me, eye wòadi vevie, vasede esime wòakpoe o mahā? 9 Eye ne ekpoe la, ayò xòlāwo kple afelikawo afo fu, agblò na wo bena: Mikpò dzidzo kplim, elabena mekpò klosalo, si mebu la. 10 Mele egblòm na mi bena: Nenema ke wòanye dzidzo le "mawudolawo je ŋku me le nuvòwola deka, si trò le dzi me la nuti.

11 Eye wògblò bena: Dutsuvi eve le amea de si; 12 eye wo dome devito gblò na fofoa bena: Fofò, tsò nuawo je akpa, si nye tonye la nam. Eye wòmā nuawo me na wo. 13 Eye mede ŋeke gedea deke o, nutsuvi devito la fo efe nuwo katā nu fu, eye wòou heyi anyigba didia de dzi, eye afima wògblè efe nuwo le kple agbe badabada nnono. 14 Ke esi wògblè wo katā vò la, dɔwuame sesèa de va anyigba ma katā dzi, eye hiā de asi etutu me. 15 Eye wòyi datsò edokui lé de anyigba ma je dumetɔa de ŋu, eye wòdɔe de efe abo me, be wòanyi hawo. 16 Eye wòdi be, yeatsò akanyi, si hawo duna la, ade yefe dɔ me, ke amea deke menae o. 17 Ke esi wòyi edokui me la, egblò bena: Fofonye je agbatedɔwola nenie kpò abolo sò gbo, ke nye la mele tsòtsròm le dɔwuame ta. 18 /Matsi tre, eye mayi fofonye gbo, eye magblò nɛ bena: Fofò, mewò nuvò de dzifo ŋu kple nutiwò. 19 Nyemegadze be, nayòm be viwò o; wòm abe wò dɔlawo dometo deka ene. 20 Eye wòtsi tre va fofoa gbo. Ke esi wòle mɔ dzi vi gbɔna la, fofoa kpɔe, eye efe dɔme trò de epu, eye wòfu du dɔdze efe kò dzi, eye wòdudò nu nɛ. 21 Ke deyi la gblò nɛ bena: Fofò, mewò nuvò de dzifo ŋu kple nutiwò, eye nyemegadze be, nayòm be viwò o. 22 Ke fofoa gblò na efe dɔlawo bena: Miyi datsò awu nyuitò vɛ, be miado nɛ, eye mide asige asi nɛ, kple atokotawo de efe afɔwo; 23 eye milé nyivi dami la vɛ, miwui, eye mína miadu nu, eye miakpò dzidzo; 24 elabena vinyenutsuvi sia ku. Eye wòga-

a Ef. 3, 10.
b kp. 2.

d Lod. 29, 8.

e Lod. 23, 21.

f Yer. 3, 12, 13.

g Ps. 51, 6.

h Ef. 2, 1-5; 5, 14.

gbo agbe; ebu, eye wogakpɔe. Eye wode asi dzidzokpɔkpɔ me. 25 Ke vianutsuvi xoxoetò le agble me; eye esi wòva tu afe la, ese sankudidi kple yedudu. 26 Eye wòyò dɔlawo dometo deka va egbo, eye wòbiae bena: Nukawo nye nu siawo mahā? 27 Eye wògblò nɛ bena: Nòviwò va, eye fofowò wu nyivi dami; elabena egakpɔe dedie. 28 Eye wòbibi dzi, eye melò be, yeayi de afɛa me o. Ke fofoa do go va de kuku nɛ. 29 Eye wòdɔ ŋu gblò na fofoa bena: Kpò da, nenem je gedɛ siawo mesubò wò, eye nyemeda wò seawo dzi kpò o, ke nye la mɛna gbò tatam kpò bena, mia kple xònyewo miakpò dzidzo o; 30 ke esi viwònutsuvi sia, si gblè wò nuwo kple nyonu wòahasiwo la, va ko la, nèwu nyivi dami nɛ. 31 Eye wògblò nɛ bena: Vinye, wò la èle gbonye yesiayi, eye nusiwo katā nye tonye la, tɔwòe. 32 Ke ele be, dzi nadzo wò; elabena nòviwò sia ku, eye wògagbo agbe; ebu, eye wogakpɔe.

Lododo le xonuvi madzomadzo nuti.

16 Eye wògblò na nusròlawo hā bena: Dutsu kesinɔɔa de li, si xonuvi le esi, eye wotso eyama nu nɛ bena, ele efe nuwo gblém. 2 Eye wòyɔe gblò nɛ bena: Alekè wò, eye mese esia le nuwò mahā? Bu akonta le wò xonuvinyenye la nuti, elabena mègale ŋu te ge anye xonuvi gbede o. 3 Ke xonuvi la gblò le ye nuto dokui me bena: Nuka wò ge mala? Elabena nye afeto le xonuvinyenye la xòm le asinye, nyemate ŋu ade agble o, eye nubibia kpea ŋu nam. 4 Menya nusi mawò bena, ne wodem da le xonuvinyenye la nu la, ne woaxòm de wofe afewo me. 5 Eye esi wòyɔe efe afeto je fenyilawo katā va egbo dekadeka la, egblò na gbàtò bena: Ho nenie nenyi le nye afeto sí mahā? 6 Eye wògblò bena: Amigo alafa. Tete wògblò nɛ bena: Tso wò fegbalè nabobo nò anyi, eye nanpa kaba be blaats. 7 Eye yome wògbla na ame bubu bena: Ke wò de, ho nenie nenyi? Eye wògblò bena: Bli golo alafa. Egblò nɛ be-

na: Tso wò fegbalè, eye nanlo blaenyi. 8 Eye afeto la kafu xò-nuvi madzomadzò la, elabena ewò nu le adanu me. Elabena xexe sia me wiwo dze adanu wu ^akeliviwo hena woa nutowo fe dzidzimeviwo. 9 Eye nye hà mele eglom na mi bena: Mitsò anyigbadzinu madzomadzòwo dze xò-lòwoe na mia dokui bena, ne wo nu tsi la, woaxò mi de agbadò mavòwo me.^b 10 Amesi woa nutefe le nu sueto ke me la, enyea nutefewola le nu gedewo hà me, eye amesi woa nu madzomadzò le nu sueto ke me la, enyea nu madzomadzò wola le nu gedewo hà me.^d 11 Eyanuti, ne miezu nutefewolawo le anyigbadzinu madzomadzòwo me o la, ameka atso nyatefenu ade mia si mahà? 12 Eye ne mienye nutefewolawo le ame tuto fe nuwo me o la, ameka atso mia nutowo to ana mi mahà? 13 Dolaa deke mate nu asubò afeto eve o; elabena dewo alé fu deka, eye wòalò ewelia, alo aku de deka nuti, eye wòado vlo ewelia. Miate nu asubò Mawu kple anyigbadzinuwo o.^e

Yesu he to na farisitò fewudulawo.

14 Eye farisitòwo, siwo nye galawo la, se nusiawo katà, eye wodo hehe de eta.^f 15 Eye wògblò na wo bena: Miawoe nye amesiwo le afia tsom na ^gmia nutowo mia dokui le amewo fe nku me, gake ^hMawu nya miafe dziwo me; elabena nusi nye nu gá le amewo dome la, enye nunyònu le Mawu fe nku me. 16 Se la kple nyagblòdilawo nò anyi vasede Yohanes dzi; tso ekema dzi la wole mawufiadufe fe nyanyuie la gblom fia, eye amesiame yi de eme sesètòe.ⁱ 17 Ke ele bòbòe, be dzifo kple anyigba nu nayi wu esi se la fe nòlòdzesi deka natsi anyi.^j 18 Amesiame, si ade asi le sròa nu, eye wòade bubu la, ewò ahasi; eye amesi ade esi nu nutsua de de asi le la, ewò ahasi.^k

Lododo le kesinotò kple ame dahe Lazaro nuti.

19 Eye nutsu kesinotò de li, si doa awu dzi kple aklalabidi-bidiwo, eye wòdua agbe gbesiagbe le dzidzo me; 20 ke ame dahea de, si nko nye Lazaro la, mlo

^a Ef. 5, 9; Tes. 1, 5.

^b 14, 14; Mat. 6, 20; 10, 40; 19, 21.

^d 19, 17.

^e Mat. 6, 24.

^f Mat. 23, 14.

^g 18, 9-14.

^h Ps. 7, 10.

ⁱ Lod. 6, 16, 17.

^j Tim. II, 3, 15.

^k Mat. 11, 12, 13.

^l Mat. 5, 18.

^m Mat. 5, 32; 19, 8.

ⁿ Mat. 18, 6, 7.

efe agbo nu, eye abiwo yo enuti fù; 21 eye wòle didim be, yeadu nusiwo le dudum le kesinotò la fe kplò dzi la, adi fo; ke avùwo hà va, eye wodudò efe abiwo mo ne. 22 Eye wòva ve me bena, ame dahe la ku, eye mawudòlawo tsòe yi dada de Abraham akonu; eye kesinotò la hà ku, eye wodii. 23 Eye le tsiéfe, esi wòle fukpeke me la, ewu efe mo dzi, eye wòkpo Abraham da vi, eye Lazaro le efe akonu. 24 Eye wòdo yli gblò bena: Fofò Abraham, ve nunye, eye nado Lazaro da bena wòatsò efe asibidenu atò tsi me, eye wòafa ade nam, elabena mele fu kpem le dzo fe ade sia me. 25 Ke Abraham gblò bena: Vinye, do nku edzi bena, èxò wò nu nyuiwo vò le wò agbençyi me, eye nenema ke Lazaro xò vòawo; ke azò la wole akò fam ne le afii, eye wò la èle fu kpem. 26 Eye kpe de nusiawo katà nuti la ve gaa de le mia kple miawo dome, ale bena, ne amewo le didim be, woatso afii ayi mia gblò la, womate nui o, eye afimatòwo hà mate nu ava mia gblò o. 27 Eye wògblò bena: Ekema mede kuku na wò, fofò bena, nado de fofonye fe me; 28 elabena nvi atò le asinye, bena wòadi dase na wo, bena woawo hà nagava fukpefe sia o. 29 Ke Abraham gblò bena: Mose kple nyagblòdilawo le wo si: woado to woamawo!^k 30 Eye wògblò bena: Gbede, fofò Abraham; ke boñ ne amea de tso ame kukuwo dome yi wo gblò la, woatò le woje dziwo me. 31 Ke eglò ne bena: Ne womedo to Mose kple nyagblòdilawo o la, ne amea de tsi tre tso ame kukuwo dome hà la, mele nu te ge afòe de wo nu o.

Yesu fo nu le nudidiadjanana, nuvòtsòtsòke kple xexe fe do nuti.

17 Eye wògblò na efe nusròla-wo bena: Womate nu axe mo na nudidiadiawo fe vava o; gake baba na amesi dzi woato ava. 2 Enyo ne be, woatsò té atsi de kò ne, eye woatsòe afu gbe de atsiawo me wu esi wòadia devi sue siawo dometo deka nu.ⁿ

3 Mikpɔ mia ɔkui dzi! Ne nɔ-viwò wɔ nuvò la, ka ŋku me nɛ; eye ne etro le efe dzi me la, tsɔe kee.^a 4 Eye ne ewɔ nuvò de ŋu-wò zi adre le ŋkeke deka dzi, eye wògatɔ zi adre va de kuku na wò la, tsɔe kee.^d

5 Eye apostoloawo gbɔ na Afe-tɔ la bena: Na miafe xɔse nadzi de edzi na mi.^f 6 Eye Afetɔ la gbɔ bena: Ne xɔse le mia si abe logoku ene la, miagblɔ na gbɔti sia bena: Ho dokulwò nadado de atsiafu me! eye aɔ to mi.^g 7 Ke mia dome ameka fe dola le agble ŋlom alo le lã nyim, eye ne etso agble va afe la, wòagblɔ nɛ bena: Va kaba, eye nabobɔ nɔ anyi mahã? 8 Alo menye de wòagblɔ nɛ bena: Dzra nusi maɖu la ɔ, nasa avɔ de ali asubɔm, vasede esime meɖu nu, eye meno nu, eye esia mege wò hã naɖu nu, eye nano-nu o mahã? 9 Alo de wòada akpe na dola la bena, ewɔ nusiwo fe se wòde nɛ la dzi mahã? 10 Nenema ke miawo hã, ne mie-wɔ nusiwo katã woɔ na mi la, migblɔ bena: Dola madzemadzewo mienye; nusi le na mi be, miawo la, eya koe miewɔ.

Samariato akpedala.

11 Eye wòva ve me, esi wole mɔ dzi yina Yerusalem la bena, eto Samaria kple Galilea titina.^o 12 Eye esi wòyi de kɔfea de me la, ŋutsu ewo, siwo nye anyidzelawo la, va kpee, eye wotsi tre de adzoge;^p 13 eye wokɔ wofe gbe-wo dzi gbɔ bena: Yesu, amegã, kpɔ mia nublanui! 14 Eye esi wòkpɔ wo la, egblɔ na wo bena: 'Miheyi datsɔ mia ɔkui fia nunlawo. Eye wòva ve me, esi woyina la, wo ŋuti kɔ. 15 Ke wo dometɔ deka, esi wòkpɔ bena, woda gbe le ye ŋu la, egbugbɔ le Mawu kafum kple gbe sesẽ, 16 eye wòdze klo tsyɔ mo anyi de efe aɔ nu hele akpe dam nɛ; eye eya la Samariato wònye. 17 Eye Yesu xɔ dzi gbɔ bena: Alo menye ame ewo ŋutie kɔ o mahã? Ke afika wo ame asieke la le? 18 Alo amesiwo atrɔ atrɔ bubu na Mawu la meli o, negbe amedzro sia ko mahã? 19 Eye wògblɔ nɛ bena: Tsi tre, nadzo, wò xɔse la de wò.^f

Le mawufiadufe la fe vava ŋuti.

20 Eye esi farisitowo bia yeyi-yi, si dzi mawufiadufe la ava lae la, edo eɖu na wo gbɔ bena: Mawufiadufe la megbɔna kple zi.^b 21 alo woagblɔ bena: kpɔ da, affi alo afimee o; elabena kpɔ da, mawufiadufe la le mia dome.^e

22 Eye wògblɔ na nusrɔlawo bena: Dɔkekewo gbɔna, le esi me miadi be, miakpɔ Amegbetovi la fe ŋkekewo dometɔ deka, eye miakpɔe o. 23 Eye woagblɔ na mi bena: Kpɔ da, afimee, kpɔ da, affii! Migayi o, eye migadze wo yome o!^h 24 Elabena alesi dzi-keɖzo, ne eke dzo le dzifo fe go deka me, wòklɛna de dzifo fe go keme dzi la, nenema Amegbetovi la lano le efe ŋkeke la dzi.ⁱ

25 Gake ele nɛ gbã be, wòakpe fu gede, eye dzidzime sia lado vlo.^k 26 Eye alesi wòva ve me le Noa fe ŋkekeawo mee la, nenema wòano le Amegbetovi la fe ŋkekeawo hã me.^j 27 Wole nududu dzi, wole nunono dzi, wole srɔdede dzi, eye wole wo tsɔm na, be woade, vasede ŋkeke, si 'dzi Noa yi de adakavu la me, eye tsidɔɔ va, eye wòtsrɔ wo katã. 28 Alesi ke wòva ve me le Lot fe ŋkekeawo me: Wole nududu dzi, wole punono dzi, wole nufesle dzi, wole nudzadzra dzi, wole nukuwo dodo dzi, wole xɔtutu dzi; 29 ke le ŋkeke, si dzi Lot do go tso Sodom la, dzo kple dzokpe wu tso dzifo, eye wòtsrɔ wo katã.^r 30 nenema ke wòano le ŋkeke, si dzi Amegbetovi la lade ɔkui afia. 31 Le ŋkeke ma dzi la amesi lano xɔta, eye efe nuwo le xɔ me la, magadi be, wòatsɔ wo ayii o, eye nenema ke amesi le agble me la, megagbugbɔ de nusiwo le emegbe la ŋuti o.^r 32 Mido ŋku Lot srɔ dzi!^r

33 Amesi ke le didim be, yeade ye fe agbe la, abui, eye amesi ke labui la, agaxɔe agbagbee.^o 34 Mele egblɔm na mi bena: Le zã ma me la ame eve woano abɛ deka dzi, woaxɔ deka, eye woagblɛ ekeme di. 35 Nyɔnu eve lano tefo, woaxɔ deka, eye woagblɛ ekeme di. 36 Ame eve lano abɛ me, woaxɔ deka, eye woagblɛ ekeme di. 37 Eye woaxɔ dzi

^a Mat. 18, 15.

^b Yoh. 18, 38.

^d Mat. 18, 21, 22.

^e Mat. 24, 22.

^f Mar. 9, 24.

^g Mat. 17, 20; 21, 21.

^h 21, a.

ⁱ Mat. 24, 26-27.

^k 9, 22.

^j Mat. 24, 37-39.

ⁿ Mo. 1, 7, 7-23.

^o 9, 51; 13, 22.

^p Mo. 11, 13, 45, 46.

^r Mo. 1, 19, 15, 24, 25.

^s 5, 14; Mo. 11, 14, 2, 3.

^t Mat. 24, 17-18.

^u Mo. 1, 19, 26.

^v 9, 24.

^w Mat. 24, 40-41.

^x 7, 50.

gblo nɛ bena: Afikae, Afeto? Eye wògblo na wo bena: Afisi nu kuku le la, afima hōwo foa fu do.^b

Yesu do lo le ahosi kukudela la ɔu.

18. Eye wòdo lo na wo, le alesi wòle na wo be, woado gbe da daa, eye dedi nagate wo ɔu o la ɔuti,^c 2 gblo bena: ɔɔnɔdrōlaa de nɔ dua de me, amesi mevōa Mawu o, eye mesia ame hā o. 3 Ke ahosia de nɔ du ma me, eye wòvaa egbo enuenugbloa bena: Dem le nye keto si me. 4 Eye melō o etefe didi; ke eslawo me gbe la egblo le ye ɔuto dokui me bena: Esi nyemevōa Mawu o, eye nyemesia ame hā o la, 5 gake le esi ahosi sia le fu dem nam ɔuti la, madee, bena mlɔeba la wòagava ade fe ɔku me nam o.^d 6 Eye Afeto la gblo bena: Mise nusi ɔɔnɔdrōla madzomadzɔ la gblo. 7 Ke de Mawu made efe ame tiatia, siwo le yli dom nɛ ɔkeke kple zā, eye magbo dzi di na wo o mahā? 8 Mele egblom na mi bena: Aɔe wo kaba. Gake nɛ Amegbetovi la va la, de wòakpo xɔse la le anyigba la dzi mahā?

Lododo le farisito la kpie nudzola la ɔuti.

9 Eye wòdo lo sia na amea de wo, siwo do dzi de woa ɔutowo dokui ɔu bena, yewonye ame dzodzɔewo, eye wobu ame bubuwo be, womenye naneke o la bena: 10 Ame eve yi mawuxɔ me, be yewoado gbe da; deka nye farisito, eye ewella nye nudzola. 11 Farisito la le tsitredu, eye wòdo gbe da de ta me be: Mawu, meda akpe na wò bena, nyemele abe ame bubuwo, adzodalawo, ame madzomadzɔwo, ahasiwolawo, alo abe nudzola sia hā ene o.^e 12 Metsia nu dɔna zi eve le kwasida deka me, eye "metsɔa nusiwo katā sua asinye la, fe ewolla nana. 13 Ke nudzola la tsi tre le adzoge ke, eye melō be, yeawu efe mo hā dzi akpo dzifo o; ke boɔ efo akɔta gblo bena: "Mawu, kpo nublani na nye, nuvōwola! 14 Mele egblom na mi bena: Amesia la wotso afia nɛ, eye wòtre afemeyiyi na ame kame; elabena amesiame, si doa edokui de dzi la, woabɔbɔe de anyi; ke amesi

bɔbɔa edokui de anyi la, woadoe de dzi.^a

Yesu yra de viwo.

15 "Eye wotsɔ vidziewo hā va egbo, bena wòada asi de wo dzi; ke esi nusrōlawo kpoe la, woblu de wo ta. 16 Eye Yesu ɔ wo va egbo gblo bena: Mina de viawo nava gbonye, eye migaxe mɔ na wo o; elabena nenem mewo tɛ nye mawufiadufe la. 17 Vavā mele egblom na mi bena: Amesi ke mexɔ mawufiadufe la abe de vi ene o la, mele eme yi ge o.^f

De kakpui kesinoto la. Xaxa, si le kesinonu ɔu.

18 "Eye amegāa de va biae bena: Nufiala nyui, nuka mawɔ, be manyi agbe mavɔ la dome mahā? 19 Ke Yesu gblo nɛ bena: Nuka nèle yoyem be nyui mahā? Amea deke mele nyui o, negbe Mawu deka ko. 20 Enya seawo bena: "Megawɔ ahasi o; megawu ame o; megafi fi o; megadi avatso-dase o; bu fofowò kple dawò. 21 Ke eya gblo bena: Mewo nusiwo katā dzi tso nye de vi me ke. 22 Eye esi Yesu see la, egblo nɛ bena: Egasusɔ nu deka na wò; dzra nusiwo katā le asiwò la, eye namā wo na ame dahewo, keye nu nyui anɔ dzifo na wò; eye nava adze yonyeme. 23 Ke esi wòse eslawo la, evee ɔuto; elabena kesinoto ɔuto wònye. 24 Eye esi Yesu kpoe la, egblo bena: Ale wòsè na amesiwo si nu le la be, woayi de mawufiadufe la me enye esi. 25 Elabena ele bɔbɔe na kposɔ be, wòato abi fe vo me wu alesi kesinoto navi de mawufiadufe la mee. 26 Ke amesiwo see la, gblo bena: Ekema ameka gōe ate ɔu akpo dede mahā? 27 Eye wògblo bena: Nusiwo womate ɔu awɔ le amegbetowo gbo o la, woa te ɔu awɔe le Mawu gbo. 28 Ke Petro gblo bena: Kpo da, miawo la mlegblè miafe nuwo di, eye miedze yowòme. 29 Eye wògblo na wo bena: Vavā mele egblom na mi bena: Amea deke meli, si gblè afe alo srō alo novɔɔntsuwo alo dzilawo alo viwo di le mawufiadufe la ɔuti, 30 eye wòado kpo tefedodo gede xɔxɔ awu le ye-yiyi sia me kple agbe mavɔ la xɔxɔ le xexe, si lava va la me o.

^a 14, 11; Mat. 23, 12.
^b Mat. 24, 28.
^c kp. 15-17 kpo Mat. 13, 13-15; Mar. 10, 13-16.

^d Ro. 12, 12; Kol. 4, 2; Tes. 1, 5, 17.

^e Mat. 18, 3.

^f kp. 18-30 kpo Mat. 19, 16-29; Mar. 10, 17-30.

^h 11, 7, 8.

ⁱ Mo. 11, 20, 12 v. 18.

^k Mat. 6, 20.

^l Yes. 58, 2, 3.

^m Mat. 23, 23.

ⁿ Ps. 51, 3.

Yesu de gbe fã le efe fukpekepe ñu zi etãlã.

31 Eye wòyò ame wuieveawo va egbò gblo na wo bena: Kpò da, mleyina Yerusalem, eye woawu nuslwo katã wonlò dli to nya-gblòdilàwo dzl le Amegbetovl la ñuti la nu. 32 Elabena woadee asl na trõsubolawo, eye woawu fewu le eputil, eye woado vloee, eye woade ta de enu; 33 eye woafoe kple atam, eye woawui, eye ñkeke etãgbe la wòatsi tre. 34 Eye womese nuslawo dometõa deke gome o, eye nya sia le ya-yla de wo, eye womedze si nuslwo wògblo la o.⁹

Yesu da gbe le ñkuagbãta de ñu le Yerixo gbo.

35 Eye wòva ve me, esi wògogo Yerixo la bena, ñkuagbãta de bobò nò mò to le nu biam; 36 ke esi wòse bena, ameha le eputi tom yina la, ebla be: Nukae nye esia? 37 Eye woto ne bena: Yesu, Nazaretetò lae le eputi tom. 38 Eye wòdo yli gblo bena: Yesu, Dawid vl la, kpò nye nublanui! 39 Eye ameslwo dze ngò la, blu de eta bena, wòazi dodoee; ke eya do yli wu tsãto bena: Dawid vl lee, kpò nye nublanui! 40 Eye Yesu to de tsitre, eye wòde se be, woakpløe ava ye gbøe: eye esi wòte va egbò la, eblaee bena: 41 Nuka ñim nèle, be mawo na wò mahã? Eye wògblo bena: Afetò, bena makpò nu! 42 Eye Yesu gblo ne bena: Kpò nu, wò xose la de wò." 43 Eye enumake wòkpò nu, eye wòdze eyome le Mawu kafum, eye dukò la katã, esi wokpøe la, wotsò kafu-kafu na Mawu.

Yesu dze Zaxeo gbo.

19. Eye esi wòva Yerixo la, etso me yi. 2 Eye kpò da, ñutsua de, si ñkò woyona be Zaxeo la li, eye wònye nudzòlawo fe amegã ganye kesinõtò hã. 3 Eye wòdi be, yeakpò Yesu, amesi wònye, eye mete ñui o le ameha la ñuti; elabena ame kpui wònye. 4 Eye wòfu du dze ngò dalia gbotia de dzl, be yeakpøe, elabena egbona afima to ge. 5 Eye esi Yesu va do tefea la, ewu mo dzi gblo ne bena: Zaxeo, dli kaba; elabena ele nam egbea be, manò afewò me. 6 Eye wòdli kaba, eye

wòxøe kple dzidzò. 7 Eye esi wokpøe la, wo katã woli livilivi gblo bena: Eyna ñutsu, si nye nuwòwola gbò dze ge.^b 8 Eye Zaxeo tsi tre gblo na Afetò la bena: Kpò da, Afetò, metsò nye nuwo fe afã na ame dahewo, eye ne medzò nu le amea de si dzro la, amedoa etefe ne zi ene. 9 Eye Yesu gblo ne bena: Egbe xoxò va afe sia me, ñe esi eya hã nye Abraham vl ñuti. 10 Elabena Amegbetovl la va, be yeadi, eye yeade ameslwo bu la.^f

Yesu do lo le pounce mamã ñuti.

11 Eye esi wole nuslawo sem la, edo lo fu dzi na wo, elabena egogo Yerusalem, eye woawo bu xa bena, mawufiadufe la le dodo ge enumake. 12 Eyañuti wògblo bena: Ame ñkutaa de yi de anyigba didia de dzl be, yeaxò fiadufe na ye dokui, eye yeagatò agbò.^k 13 Eye esi wòyò efe dolawo dome ame ewo ve la, etsò pounce ewo na wo, eye wògblo na wo bena: Mitrò le wo dzl, vasee esime magagbò. 14 Ke efe dumetòwo lé fui, eye wòdo ame de eyome gblo bena: Mielò bena, amesia nađu fia de mia dzi o.^l 15 Eye wòva ve me, esi wòxò fladufe la vò, eye wòtrò gbò la, bena ena woyò dola siawo, ameslwo si wòtsò ga dee la, ve ne, bena wòanya amesi de vi, kple vl, si wòde. 16 Eye gbãto va do gblo bena: Afetò, wò pounce la de vi pounce ewo de edzi. 17 Eye wògblo ne bena: Ehè, dola nyui, esi nèzu nutefewola le nu suetò me ñuti la, ñusè anò asiwò de du ewo dzi.^o 18 Eye evelia va gblo bena: Afetò, wò pounce la de vi pounce atò. 19 Eye wògblo na eya hã bena: Wò hã anò du atò dzi. 20 Eye bubu va gblo bena: Afetò, kpò da, wò pounce, si metsò dzra do de taku nu la, nye esi; 21 elabena mevò wò, esi nènye ame sèputa ñuti, etsòa nusi mèda dli o, eye nènea nusl mèfã o. 22 Egblo ne bena: Wò ñutò wò numenya metsò drò wònu wò, dola vòdifi Enyae bena, nye la ame sèputa menye, metsòa nusl nyemeda dli o, eye menya nusl nyemefã o la, 23 nukaguti mètsò nye ga na gasltsalawo, eye

a kp. 31-34 kpo
Mat. 20, 17-19;
Mar. 10, 29-34;
Lu. 9, 22. 44.

b 15, 2.

d Mo. II, 21, 27.

c 13, 16.

f 5, 32; Tim. I. 1-15.

g Mar. 9, 22.

h kp. 11-27 kpo

Mat. 25, 14-30.

i kp. 35-43 kpo

Mat. 20, 29-34;

Mar. 10, 46-52.

k Mar. 13, 34.

l Yoh. 1, 11.

n 17, 19.

o 16, 10.

nye la le nye vava me la, ne ma-xœ kple deme o mahã? 24 Eye wògblo na amesiwo le tsitre le egbo la bena: Mixo pounce la le esi, eye mitsœ na amesi pounce ewo le esi! 25 Eye wogblo na bena: Afeto, pounce ewo le esi! 26 Mele egblom na mi bena: Ameslame, si nu le esi la, woana nul; ke amesi nu mele esi o la, nusi le esi hã la, woaxœ le esi. 27 Gake nye keto ma, siwo melõ be, maɖu fia de wo dzi o la, mi-kplo wo va afli, eye miwu wo le ŋkanyo me. 28 Eye esi wògblo esiawe la, edze ŋgɔ yina Yerusalem.

Yesu je Yerusalem yiyl.

29 Eye wòva ve me, esi wògogo Beifage kple Betania le to, si woyona be Amito la nuti la, edo efe nusrɔlawo dome ame eve 30 gblo bena: Miyi kofe, si le mia ŋgɔ la me, eye ne miege de eme la, miakpo tedzivi le ka me, esi dzi amea deke menɔ kpo o; mitul, eye mikplo ve. 31 Eye ne amea de bia mi bena: Nukanuti miele etum hã la, migblo ale: Afeto la le ehiã. 32 Eye esi ame dodo wo yi la, wokpo alesi wògblo na wo. 33 Ke esi wole tedzivi la tum la, nuatowo gblo na wo bena: Nukanuti miele tedzivi la tum? 34 Eye wogblo bena: Afeto la le ehiã. 35 Eye wokplo ve na Yesu; eye wotsɔ wofe avowo do tedzivi la dzi, eye wokɔ Yesu do edzi. 36 Eye le efe yiyl me la wotsɔ wofe avowo keke de mofo me. 37 Ke esi wògogo va do afisi wodã Amito la fe abu lena la, nusrɔlawo fe ha blibo la katã de asi dzidzokpokpo kple mawukafu-kafu me kple gbe sesẽ le nusẽ-dowowo, siwo katã wokpo la nuti 38 gblo bena: Woayra fia, si gbɔna le Afeto la fe ŋkœa me; nuti-fafa le dzifo, eye nutilokœ le dzifo bo! 39 Eye farisitowo dometɔa dewo tso amehã la dome gblo ne bena: Nufiala, gbe nya na wò nusrɔlawo. 40 Eye wòxo edzi gblo na wo bena: Mele egblom na mi bena: Ne amesiawo zi kpl la, kpewo ado yil.

Yesu fa avi de Yerusalem nuti.

41 Eye esi wòte va, eye wòkpo dua la, tefa avi de enuti 42 gblo

Mo. V. 32, 23.

2 8, 18; Mat. 13. 12.
d 21. 6.

4 kp. 45-48 kpo
Mat. 11. 12-16;
Mar. 11. 15-18;
Yoh. 2. 13-16.

J kp. 29-38 kpo
Mat. 21. 1-9;
Mar. 11. 1-10;
Yoh. 12. 12-16.
p Yes. 56, 7.
n Yer. 7. 11.

f kp. 1-8 kpo
Mat. 21. 23-27;
Mar. 11. 27-33.

* 2, 14.

f Fla. II. 8, 11;
Yoh. 11. 35.

bena: "Wò hã, de nɛnya nusi na nutifafa wò le wò ŋkeke sia me; ke azo la eyla de wò ŋkuwo! 43 Elabena ŋkekewo ava dziwò, eye wò ketowo afu kpo de ŋuwò, eye woade to ajo xlã wò, eye woaxaxa wò de eme le goawo katã dzi, 44 eye woaxlã wò kple viwò, siwo le mewò la, de anyi, eye womele kpe gblẽ ge de kpe dzi le mewò o, le esi mèdze si wò kpokpodayi o la ta."

Yesu dzra mawufe la me do.

45 "Eye esi wòyi de mawufe la me la, ede asi amesiwo le nu dzram kple amesiwo le nu flem la nyãnyã me do goe 46 gblo na wo bena: "Wòŋlo di bena: „Eye nye afe la lanye gbedoxo; ke miawo miewœ adzodalawo fe do."

47 Eye wòle nu fiam le mawufe la me gbesiagbe. Ke nunlagãwo kple agbalẽfialawo kple dumegãwo di be, yewoawui; 48 eye womekpo alesi woawo o; elabena duko la katã ku de enu hele to domil.

Yudatowo je amegãwo je nyabiabla Yesu efe nusẽdo la ta.

20. Eye le ŋkekeawo dometo deka dzi, esi wòle nu fiam, eye wòle nyanyuie la gblom na duko la le mawufe me la, eva ve me bena, nunlagãwo kple agbalẽfialawo kpakple amegãwo va tsi tre, 2 eye wogblo ne bena: Gblœ na mi, nusẽ ka nɛtsɔ wò esiawoe? Alo amekae tso nusẽ sia na wò mahã? 3 Eye wòdo enu gblo na wo bena: Nye hã mabia nya deka mi, ne miagblœ nam; 4 Yohanes fe mawutsidedetaname la, dzifwo wòtso loo. alo amewo gbo wòtso mahã? 5 Ke woawo la wòke di kple wo nɛwo gblo bena: Ne miegblo bena: Dzifwo wòtso la, agblo bena: Ekema nukanuti miewo edzi se oa? 6 Ke ne miegblo bena: Amewo gbo wòtso la, ekema duko la katã lafu kpe mi; elabena wokpo kakadedzi bena, Yohanes enye nyagbloɖila. 7 Eye wòdo nu bena, yewomenya afisi wòtso o. 8 Eye Yesu gblo na wo bena: Ekema nye hã nyemagblo nusẽ, si metsɔ wò nuslawo la, na mi o.

Yesu do lo le weingbledela vōdlawo ŋu.

9 "Eye wōde asi lo sia dodo me na dukō la bena: Amea de de weingble, eye wōdee asi na agble-ŋlōlawo, eye wōyi nugbe etefe didi. 10 Eye le ʒeyiʒi nyui la dzi la bēdō dōla dō de agbledelawo gbō, bena woatsō weingble la fe kutsetsea dewo an; ke agbledelawo foe, eye wōdōe dā asi fuflu. 11 Eye wōgado dōla bubu dā; ke wofo eya hā, eye esi wodo nukpee la, wōdōe dā asi fuflu. 12 Eye wōgado etōlia dā, ke esi wode abi eya ŋu la, wokōe fu gbe. 13 Ke weingble la fe afeto gblo bena: Nuka wo ge mala? Madō vinye lōlōtō dā; de-wohi woasi eya ŋku me dā. 14 Ke esi agbledelawo kpōe la, wode adaŋu kple wo nōewo gblo bena: Esia nye domenyila la, mina m̄fawui, bena domenyinyi la nazu m̄fiatō. 15 Eye esi wokōe fu gbe de weingble la xa la, wowui. Azo nuka weingble la fe afeto awō wo mahā? 16 Ava, eye wōatsrō agbledela siawo, eye wōade agble la asi na ame bubuwo. Ke esi wose esia la, wogblo bena: Kpao, megano nenema o! 17 Eye wōkpō wo dū gblo bena: "Nuka gōe nye esia, si wonlo dī bena: „Kpe, si xotulawo gbe la, eya ke trō zu dzogokepe“ mahā? 18 Amesiamē, si adze kpe ma dzi la, aŋe gudu-gudu; ke amesi dzi wōadze la, atui memie. 19 Eye agbalēfiawo kple nunolagāwo dī bena, yewalēe le gafofo ma me; ke wōvō dukō la, elabena wodze sii bēna, edo lo sia de yewo ŋu.

Nudzōdzo na kaisaro.

20 "Eye wole eŋu dzōm, eye wōdō adzamenola, siwo da alakpa be, yewonye ame dzōdzōewo la dā, bena woalēe le nya me, ne yewoadee asi na fia kple mōmēfia fe nuse. 21 Eye wobiae gblo bena: Nufiala, mienyae bena, nēgbloa nya, eye nēfia nu de etefe, eye mēkpōa ame ŋku me o; ke boŋ nēle Mawu fe mō la fiam le nyatefe me. 22 Wode mō bena, mīadzo nu na kaisaro loo, alo wōmede mō oa? 23 Eye esi wōdze si wofe adaŋu vōa la, egblo na wo bena: Nuka miele teyem kpō mahā? 24 Mifia denario lam; ame-

• kp. 9-19 kpō
Mat. 21, 23-46;
Mar. 12, 1-12.

• Kron. II. 26,
15, 16.

• kp. 27-40 kpō
Mat. 22, 23-33,
46; Mar. 12, 18
v. 27, 34.

• Mo. V. 25, 5, 6.

• Ps. 118, 22.

• Yoh. I. 3, 1, 2.

• 18, 48.

• Mo. II. 3, 2, 6.

• kp. 20-28 kpō
Mat. 22, 15-22;
Mar. 12, 13-17.

• 11, 54.

• kp. 41-44 kpō
Mat. 22, 41-46;
Mar. 12, 36-37.

• Ps. 118, 1.

ka fe tata kple ŋōlōe le edzi mahā? Eye wogblo bena: Kaisaro tōe. 25 Eye wōgblo na wo bena: Eyaŋuti mitsō nusi nye kaisaro tō la, na kaisaro, eye nusi nye Mawu tō la, na Mawu! 26 Eye womete ŋu lēe le efe nya me le dukō la fe ŋku me o, eye wofe mo wo yaa le efe ŋudodo la ŋuti, eye wozi kpi.

Le ame kukuwo fe tsitretsitsi ŋuti.

27 "Tete zadukitōwo dometōa dewo, siwo sēa nu le tsitretsitsi ŋuti bena, meli o la, va biae bēna: 28 Nufiala, "Mose ŋlo dī na mī bena: Ne amea de nōviquitsu, si srō le esi la ku, eye meglbē viwo dī o la, nōvia nade srōa, eye wōado fome dī na nōvia. 29 Azo nōviquitsu adre li, eye esi gbātō de srō la, eku meglbē viwo dī o; 30 eye evelia 31 kple etōlia hā dee, eye nenema ke wo ame adre la katā meglbē viwo dī o, eye woku. 32 Emegbe la nyōnu la hā ku. 33 Azo le tsitretsitsi la me dee, wo dometō ka srō nyōnu la azu mahā? Elabena wo ame adre la katā dee kpō. 34 Eye Yesu gblo na wo bena: Xexe sia me viwo dea srō, eye wotsōa wo nana, be woade; 35 ke amesiwo dze be, wofe asi nasu xexe keme kple ame kukuwo fe tsitretsitsi dzi la, womedea srō o, eye wometōa wo nana, be woade hā o; 36 elabena womagate ŋu aku o; elabena wo dī mawudolawo, eye wonye "Mawu kple tsitretsitsi la fe viwo. 37 Ke bēna ame kukuwo atsi tre la, Mose hā gbloē fia le ŋve la gbō, esi wōyō Afeto la bena: "Abraham fe Mawu kple Isak fe Mawu kple Jakob fe Mawu." 38 Ke Mawu la, menyē ame kukuwo fe Mawu wōnye o, ke boŋ ame gbagbewo tōe; elabena wo katā wole agbe ne. 39 Eye agbalēfiawo dometōa dewo xō edzi gblo bena: Nufiala, egbloē nyuie. 40 Eye womegado dzi bia nyaa de-kee o.

Amea vi Kristo nye?

41 "Eye wōgblo na wo bena: Aleke wō miegblo bena: Kristo la nye Dawid vi mahā? 42 Elabena Dawid ŋuto gblo le "Psalmo fe agbalē me bena: Afeto la gblo na nye Afeto bena: „Bōbō nō nye

nudusf me, 43 vasede esime matso wò ketowo awò wò afododzinu. 44 Azo ne Dawid yonã be Afeto la, aleke wò wònye via mahã?

Yesu xis na nusrlawo le agbaléfialawo nuti.

45 *Ke esi dukò la katã le to domii la, egblò na nusrlawo bena: 46 Mikpò mia òkui dzi nyule le agbaléfialawo nuti, amesiwo lãa tsatsa le awu wlayawo me kple gbedonamewo le ablòwo me kple nãfe gbãtowo nono le fufefewo kpakple kplãta nonowo le nudufewo; 47 amesiwo mia aho-siwo fe afewo, eye wodaa alakpa nãa gbe didiwo dom da; amesiawo laxò fãbubu sesẽto awu.

Ahoia de fe lepta eve dzodzò.

21. *Eye wòfò kò te kpò kesi-nòto, siwo tsò wofe nunana-wo le dadam ò nudzòdaka la me. 2 Eye wòkpò ahoi dahea de, si tsò lepta eve da de eme le afima. 3 Eye wògblò bena: Mele egblòm na mi nyatefetõe bena: Ahoi dahe sia tsò gedè de eme wu wo katã; 4 elabena nenem me siawo katã fe nunana la nye wofe nu-kpòkpò vivivo la fe de; ke eya la, tsò efe ahedada la me wòtsò nusiwo katã le esi la, heda de eme.

Yerusalem fe afedozuku kple Kristo fe vava xi ewefa.

5 *Eye esi amea dewo le nu fom le mawuxò la nuti, alesi wòdò atsyò nã kple kpe nyuiwo kpa-kple nunana, siwo nuti wòkò na Mawu la, egblò bena: 6 Nuslawo, siwo ke kpòm miele la, òkekewo gbõna, le esiwo me womele kpe gblè gè de kpe dzi, si womatu asii afu anyi o. 7 Eye wobiaie gblò bena: Nufiala, ekema yekayi nuslawo lava, eye nuka anye dzesi na yeyi, si dzi nuslawo lava me mahã?

8 Eye wògblò bena: Mikpò nyule, bena woagafu mi o! Elabena ame gedewo lava le nye òkò la dzi agblò bena: Nye nyee esi, eye azãgbe la ò vò! Migadze wo yome o. 9 Ke ne miase awawo kple zitòtowo la, migadi vò o; elabena ele be, nuslawo nava ve me gbã; gake nuwuwu la maðo enumake o. 10 Tete wògblò na wo bena: Dukò latsi tre de dukò nuti, eye fiadufe de fiadufe nuti,

11 eye anyigbaowu gã kple dwuame kple òvòwo lava tefete-fewo, eye òdzidonuwo kple dzesi gãwo latso dzifo. 12 Ke le nuslawo katã ògò la woadò wofe asiwo mia dzi, eye woati mia yome, akplò mi ayi de fufefewo kple gaxòwo me, be woadè mi asi na fiawo kple mòmefialawo le nye òkò la nuti. 13 Esia ava mia dzi hena dasedidi. 14 Azo la miðo le miafe dzi me be, miagasusu gbã alesi miadè mia òkui nu o; 15 elabena nye la mana nu kple nunya mi, si nuti miafe ketowo katã mate nu atsi tre alo afo nu ò o. 16 Gake dzilawo kple nòvòntuwo kple fometowo kple xòlòwo ade mi asi, eye woawu mia dometã dewo. 17 Eye amewo katã woalé fu mi le nye òkò la nuti. 18 Eye miafe taða òkò mele tsòtsò ge o.

Mide miafe agbe le dzi gbodanyi me.

19 Le miafe dzi gbodanyi me la miadè miafe luòowo. 20 Ke ne miekpò awakowo de to de Yerusalem nu la, ekema midze sii bena, efe afedozuyi ò vò. 21 Ekema amesiwo le Yudea la, nasi ayi towo dzi, eye amesiwo le etitina la, nadzo ayi, eye amesiwo le agble-tawo la, nagayi de eme o. 22 Elabena òkeke siawo nye *hlõbiabia-òkekewo, bena woawu nusiwò katã wonlò di la nu. 23 Ke baba na amesiwo fu le wo fo kple amesiwo le notsi nam le òkeke mawo me; elabena hiäkame gã lava anyigba la dzi kple òmedzoe na dukò sia. 24 Eye woadze yi nu, eye woadè wo aboyo ayi de dukowo katã dome, eye trõsubalawo latu afo Yerusalem dzi, halase esime woawu trõsubalawo fe yeyi la nu. 25 Eye dzesiwo lado de ye kple yleti kple yletiviwo me, eye le anyigba dzi la vovò lado dukowo, eye woawò dzodzodzoe le atsiafu fe gbodede kple efe agbodedze la nuti; 26 eye amewo fe gbogbo nu latsi le vovò kple mòkpòkpò na nusiwò le anyigba blibo la katã dzi vam la nuti; elabena woawu dzifowo fe nusiwò. 27 Eye ekema (woakpò Amegbetovi la wògbõna le alilikpo me kple nusè kple nutikòkòe gedè. 28 Ke ne nuslawo de asi emevava me la, ekema miwu mo dzi, eye miko

o kp. 45-47 kpo Mat. 23, 1-5-7, 14; Mar. 12, 38 v. 40.

b 12, 11.

d Mat. 10, 19.

e 11, 43.

f Do. 8, 10.

g kp. 1-4 kpo Mar. 12, 41-44. h Mat. 10, 21, 22. i 12, 7.

k Kron. II, 15, 7; Heb. 10, 38.

l Kor. II, 8, 12.

n Yer. 5, 29.

o kp. 5-24 kpo Mat. 24, 1-21; Mar. 13, 1-19.

p 19, 44.

r Ro. 11, 25; Nyad. 11, 2.

s kp. 26-28 kpo Mat. 24, 29, 30; Mar. 13, 24-26.

t Dan. 7, 13.

miafe tawo de dzi, elabena miafe dede la gogo.^a

29 Eye wòdo lo na wo gblò bena: Mikpò gboti la kple atíwo katá ò; 30 ne woto angbawo la, miakpòe adze sii le mia òkui si bena, dzomeñoli le òdodom. 31 Nema ke miawo há, ne miekpò nusiawo le eme vam la, midze sii bena, mawufiadufe la gogo. 32 Vavá mele egblóm na mi bena: Dzidzime sia nu mele yiye ge akpò o, vasede esime woawu nusiawo katá nu. 33 Dzi kple anyigba nu lava yi, ke nye nyawo nu mele yiye ge akpò o.^c

34 Ke mikpò mia òkui dzi nyuie, bena nutsududu kple ahamumu kple dzimañitsitsi de nududu nu nagate miafe dzi de to o, eye òkeke ma nagalili mi abe mō ene o; 35 elabena adze amesiwo katá nu anyigba bilibo la fe òku me la dzi.^d 36 Eyanuti hminò nudzo le yeawo katá yi me kple gbedododa, bena miate nu asi le nusiawo katá, siwo le eme va ge la nu, eye be miatsi tre de Amegbetovi la òku me.

37 Ke le òkeke me la efiaa nu le mawufe la me, eye le zã me la edoa go yina òdoda to, si wo yona be Amito la dzi. 38 Eye dukò la katá vaa egbò òdikanya le mawufe la me, be yewoado toe.

Yuda fia Yesu yome mo.

22. Eye abolo maòamaòã fe òkekenyuie, si wo yona be òtitoto la ò. 2 Eye nunlagãwo kple agbaléfiawo di alesi woawo awui, elabena wovò dukò la.^e

3 Eye Satana yi de Yuda, ame wuieyawo dometo òkeke, si wo yona be Iskariot la me. 4 Eye wòdo heyi òfo nu kple nunlagãwo kple awafiawo, alesi wòawo ade eyama asi na wo. 5 Eye dzi dzò wo, eye wodo òugbe ne be, yewoana gae. 6 Eye wòlò edzi na wo, eye wòle asinu nyuia de dim be, yeadee asi na wo zimatamatae.

Dutitotolèvi kple nududu kokoe la.

7 Eye abolo maòamaòã fe òkeke la ò, esi dzi wòle be, woawu òtitotolèvi la le. 8 Eye wòdo Petro kple Yohanes gblò bena: Miheyi òdzra òtitotolèvi la ò

na mi, be miadu. 9 Ke wogblò ne bena: Afika dim nèle bena, miadzra ò mahã? 10 Eye wògblò na wo bena: Kpò òa, ne miède dua me la, amea òe, si tsò tsikplu la, akpe mi; midze eyome yi afe, si ke me wòyi ò la me. 11 Eye miagblò na afeato bena: Nufiala gblò na wò bena: Afika dzefe le, afisi mia kple nye nusrãlawo miadu òtitotolèvi la le mahã? 12 Eye ame ma afia xò gãa òe, si me wòdo nuwoe la mi le dzifo, midzre ò le afima. 13 Eye esi wòyi la, wòkpòe, abe alesi wògblò na wo la ene; eye wòdzra òtitotolèvi la ò.

14 Eye esi gafofo la de la, ebòbo òo anyi, eye apostoloawo kpe òe eputi. 15 Eye wògblò na wo bena: Medi wèwè òtò bena, madu òtitotolèvi sia kpli mi, hafi ne makpe fu; 16 elabena mele egblóm na mi bena: Nyemegale òeke òu ge akpò o, vasede esime woawu enu le mawufiadufe la me. 17 Eye esi wòtsò kplu òe asi la, eda akpe òe edzi hegblo bena: Mixò esia, eye mimã me le mia òewo dome; 18 elabena mele egblóm na mi bena: Tso esia dzi la nyemegale weintsetsea òeke me tsi no ge akpò o, vasede esime mawufiadufe la wa. 19 Eye esi wòtsò abolo òe asi la, eda akpe òe edzi, eye wòge eme hetsòe na wo gblò bena: Esiae nye nye òtilã, si wona le mia ta; miwò esia hena òkudodo dzinye. 20 Eye nenema ke wòtsò kplu la le fienududu la megbe hegblo bena: Kplu sia enye nubabla yeye le nye ou me, si wòkò òe anyi le mia ta. 21 Ke kpò òa, yonyemefiala fe asi le kplãa dzi kplim. 22 Elabena ele eme bena, Amegbetovi la le yi-yim le òdò la nu; gake baba na ame ma, si dzi woato adee asi! 23 Eye wode asi biabia me le wo òewo dome bena, yewo dometo ka gòe le nusia wò ge mahã?

Ameke fo ta le mawufiadufe la me?

24 Ke dzre há ò wo dome bena, yewo dometo kae nye gãto mahã? 25 Eye wògblò na wo bena: Dukowo fe fiawo òu afe-towo òe wo dzi, eye amesiwo kpò nusè òe wo dzi la, wo yò wo bena amenuvelawo. 26 Ke miawo

a Fil. 4, 4. 5.

b kp. 29-30 kpo
Mat. 24, 29-36;
Mar. 13, 29-31.

d 19, 32.

e 16, 17.

f Mar. 4, 19.

g Tes. 1, 5, 3.
h Mar. 13, 33.

i 13, 29.

k kp. 1-2 kpo
Mat. 26, 1-5;
Mar. 14, 1, 2.
l Kor. 1, 11, 23
v. 25.

n 20, 19.

o kp. 3-6 kpo
Mat. 26, 14-16;
Mar. 14, 10, 11.

p Yoh. 13, 2-27.
r Yoh. 13, 21, 22.

s kp. 7-23 kpo
Mat. 26, 17-29;
Mar. 14, 12-26;
Mo. II, 12, 18
v. 40.

t kp. 25, 26 kpo
Mat. 20, 25-27;
Mar. 10, 42-44.

la migano nenema o; hafi boŋ amesi nye gāto le mia dome la, nazu abe sueto ene; eye amesi nye amegā la, nazu abe subola ene. 27 Elabena amekae nye gā wu, amesi bobo no kpl5 puti loo, alo amesi le subosubom mahā? Menye amesi bobo no kpl5 puti oa? Ke nye la mele mia titina abe subola ene.^a 28 Ke miawo la miedo dzi no anyi kplim le nye tetekpowo me; 29 eye nye la mele fiaduŋe dom di na mi, abe alesi Fofonye hā doe di nam ene, 30 bena miaqu nu, eye miano nu le nye kpl5 nu le nye fiaduŋe la me, eye miabobo no fiazikpuiwo dzi, be miadr5 onnu Israel-fome wuie-veawo.^d

Yesu gblɔ na Petro be, agbe nu le ye gbo zi et5.

31 Ke Afeto la gblɔ bena: Simon, Simon, kpo da, Satana le mia dim, bena yeagbo mi, abe alesi wogbɔa lu ene; 32 ke nye la ʔmede kuku de tawo, bena wɔ xose nu nagatsi o; eye wɔ la, ʔgbesigbe nɛtro la, nado nuse no-viwowo! 33 Eye wɔgblɔ ne bena: Afeto, mesu te be, mia kpli wɔ miayi gaxo me kple ku me. 34 Eye wɔgblɔ bena: Petro, mele eglɔm na wɔ bena: Koklo mele ato ku ge egbea, hafi nasɛ nu zi et5 bena, yemenyam o.

De nane hiā mi kpo mahā?

35 Eye wɔgblɔ na wo bena: Esi medo mi, ʔgakotoku kple mozokotoku kple atokatwa manɔ mia sii la, de nane hiā mi mahā? Eye wogblɔ bena: Naneke mehīā mi o. 36 Eglɔ na wo bena: Ke azo la, amesi gakotoku le esi la, netsɔe, nenema ke mozokotoku hā; eye amesi si mele o la, nedzra efe avo, eye wɔafle yi. 37 Elabena mele eglɔm na mi bena: ʔEbe be, woawu nusia, si wogblɔ di la nu de nɔnye bena: „Eye wobui de vodawo dome;“ elabena nusi wogblɔ di le nɔtinye la, le enu wu ge. 38 Eye wogblɔ bena: Afeto, kpo da, yi evee nye esi! Eye wɔgblɔ na wo bena: Eso gbo.

Getsemame.

39 Eye abe alesi wɔnɔa wɔwɔm ene la, edo go yi de Amito la nu, eye nusrɔlawo hā kplɔe do.^f 40 Ke esi wɔdo tefea la, eglɔ na

wo bena: Mido gbe da bena, miagadze tetekpoa me o. 41 Eye wɔdo le wo gbo ano abe kpedadadzeŋe ene, eye wɔdze klo do gbe da gblɔ bena: 42 Fofe, ne ɛ15 la, tso kplu sia yi le gbonye; gake menye nye lɔlɔnu o, ke boŋ tawo woawo. 43 Ke mawudɔlaa de tso dzifo de edokui fiaa hele nuse domii.^b 44 Eye le efe violi me la edo gbe da vevie gawu, eye wɔva ve me bena, efe fiaa le abe vukwo ene hele gegem de anyigba toŋtoŋ. 45 Eye esi wɔtsi tre tso gbedododa me la, eva nusrɔlawo gbo, eye wɔkpo wo le a15 dom le nuxaxa ta; 46 eye wɔgblɔ na wo bena: Nukanuti miele a15 dom? Mitsi tre, ne miado gbe da, bena miagadze tetekpo me o!

47 Esi wɔgale nufɔfo dzi la, kpo da, amehaa de kple ame wuieveawo dometo deka, si woyɔna be Yuda la, le nɔgo na wo; eye wɔte de Yesu nu, be yeagbugbo nu ne. 48 Ke Yesu gblɔ ne bena: Yuda, nugbugbo nɛtro le Amegbetovi la dem asi mahā? 49 Eye esi amesiwo le egu la, kpo nusi le dzɔdzɔ ge la, wogblɔ bena: Afeto, de miadza wo kple yi mahā? 50 Eye wo dometo deka da yi nunlagā la fe dala, eye wɔkpa efe nudusimeto. 51 Ke Yesu xɔ dzi gblɔ bena: Mina mo wo, be woayi dzi nenema. Eye wɔde asi efe to nu, eye wɔda gbe egu. 25 Eye Yesu gblɔ na nunlagāwo kple mawuxɔdzikpɔlawo kple amegā, siwo va dze edzi la bena: Mietso de nɔnye kple yiwo kple kpowo, abe alesi wotsona de adzodala nu ene. 53 Gbawotsyogbe menɔ mawuxo la me kpli mi, ʔeye miedo miafe asiwo de gbonye kpo o; ke esia enye miafe gafɔfo kple viviti fe nuse.

Petro gbe nu le Yesu gbo zi et5. Yesu le nunlagā fe me.

54 Eye esi wolɛe la, wokplɛ heyi de nunlagā la fe me. Ke Petro dze eyome vi gbɔna. 55 Eye esi wodo dzo de m5 la titina, eye wofo fu de egbo la, Petro bobo no wo dome. 56 Eye esi dolanyɔnua de kpo le anyinɔfe de dzo la gbo la, ekpɔe dū gblɔ bena: Amesia hā no egbo kpo. 57 Ke egbe nu le egbo gblɔ be-

^a Yoh. 13, 4-14.

^b Fta. 1, 19, 5.

^d Mat. 19, 28.

^e kp. 31-34 kpo
Mat. 26, 31-35;
Mar. 14, 27-31;
Yoh. 13, 36-38.

^f Kor. II, 2, 11.
^g Yoh. 17, 11, 15.
20.

^h Ps. 51, 15.

ⁱ 9, 3.

^k Yoh. 7, 30; 8, 21.

^l Yes. 53, 12.

ⁿ kp. 54-62 kpo
Mat. 26, 57-66;
Mar. 14, 53-72;
Yoh. 18, 12-18.
25-27.

^o kp. 39-46 kpo
Mat. 26, 36-46;
Mar. 14, 28, 32
v. 42; Yoh. 18,
2-11.
^p Yoh. 18, 1.

na: Nyonu, nyemenya eyama o. 58 Eye emegbe vee la ame bubu kpoe, eye wogblo bena: Wò hã wo dometo deka nenyè. Ke Petro gblò bena: Ame, menyè nyee o. 59 Eye anò gajofo deka megbe la ame bubua de va do kpe edzi gblò bena: Nyatefee, amesia hã nò egbo kpò; elabena Galileato hã wonye. 60 Ke Petro gblò bena: Ame, nyemenya nusi gblòm nèle o. Eye esi wògale nufòfo dzi la, kasia koklo ku ato. 61 Eye Afeto la trò kpò Petro dù. Eye Petro do òku Afeto la fe nya dzi, alesi wògblò nè bena: Hafì koklo naku ato egbe sia la, agbe nu le gbonye zi etò. 62 Eye Petro do go, eye wòfa avi vevie.

63 Eye ntsu, siwo lé Yesu de asi la, woðu fewu le enuti, eye wofoe. 64 Eye esi wotsyo nu mo nè la, wobiae gblò bena: Amekae nye amesi fo wò, gblòe fia mí! 65 Eye wogblò busunya bubu fomevi gedewo de enu.

66 Eye esi nu ke la, dumegãwo kple nunlagãwo kpakple agbalè-fialawo di anyi, eye wokplòe heyi de wofe takpekpe la me gblò bena: Nenyè wòe nye Kristo la, gblòe na mí. 67 Eye wògblò na wo bena: Ne megblòe na mi la, miele exo ge ase o; 68 eye ne mebia nyaa de mi la, miele enu do ge nam o; eye miele asi hã de ge le nnye o. 69 Tso esia dzi la Amegbetovi la anò anyi de Mawu fe nusè fe nudusi me. 70 Eye wo katã gblò bena: Ekema Mawuvi nenyè mahã? Eye wògblò na wo bena: Miawoe le egblòm bena: Nyee. 71 Tete woawo gblò bena: Dasedidi ka gahiá mí? Elabena mia nutowo mísee tso eya nuto fe nu me.

Yesu kpe fu le Pilato kple Herodes gbo.

23 Eye wofe ha blibo la katã tsi tre, eye wokplòe yi Pilato gbo. 2 Tete wode asi enutsotso megblò bena: Miekpò amesia wòle miafe dukò la fe tame tròm, eye wògbe na amewo bena, woagadzò nu na kaisaro o hele gbògblòm bena, ye nutowe nye Kristo, fia la. 3 Eye Pilato biaè gblò bena: Wòe nye Yudatowo fe fia la mahã? Eye wòdo nu nè gblò

bena: Wòe le egblòm. 4 Eye Pilato gblò na nunlagãwo kple amehawo bena: Nyemekpò vãa deke le amesia nu o. 5 Ke wogatsi edzi gblò bena: Ede zi dukò la me hele nu fiam to Yudea katã me, eye wòdze gòme tso Galilea vasede afisia. 6 Eye esi Pilato se Galilea òkò la, ebia be, Galileato enye ame la mahã? 7 Eye esi wòdze sii bena, "Herodes fe nusè te wòtso la, edoe de Herodes gbo, amesi nuto hã le Yerusalem le òkeke siawo me.

8 Eye esi Herodes kpò Yesu la, ekpò dzidzo nuto; elabena edi xoxoxo be, yeakpòe, le nusi wòse le enu la ta, eye wòkpò mò be, awò dzesia de yeakpò. 9 Eye wòbia nya gedewoe, ke eya la me do deke nu nè o. 10 Eye nunlagãwo kple agbalèfialawo le tsi-tre hele enu tsom vevie. 11 Ke Herodes kple efe asrafowo do vloè, eye woðu fewu le enu, eye esi wodo aklabidi-bidiwu nè la, egbugbòe do de Pilato gbo. 12 Eye Herodes kple Pilato wozu xòlòwo le òkeke ma ke dzi; elabena tsã la adikã nò wo dome.

13 Eye esi Pilato yò nunlagãwo kple amegãwo kpakple dukò la fo fu la, 14 egblò na wo bena: Miekplò amesia va gbonye abe amesi le dukò la fe tame tròm ene; eye kpò da, esi medrò wò-nui le miafe òku me la, nyemekpò vãa deke le amesia nu, si nuti miele enu tsom do o; 15 nena kee nye Herodes hã; elabena egbugbòe do de mí; eye kpò da, mewò naneke, si dze ku o. 16 Eyanuti mafoe, eye made asi le enu. 17 Ke ele nè be, wòade asi le gatò deka nu na wo le òkekenyuie la dzi. 18 Ke wo katã do yì hoo gblò bena: De esia da, eye nade asi le Baraba nuti na mí, 19 amesi wolé de gaxò me le zítò le dua me kple hiòdodo ta. 20 Tete Pilato gajo nu na wo hele didim bena, yeade asi le Yesu nu. 21 Ke woawo la wodo yì gblò bena: Klãe de ati nuti, klãe de ati nuti! 22 Eye wògblò na wo zi etòla ke bena: Nuvò ka gò amesia wò mahã? Nyemekpò naneke le enu, si dze ku o; azò mafoe, eye made asi le enu! 23 Ke

a 3, 1.

b 9, 9.

d kp. 34.

e kp. 63-65 kpò
Mat. 26, 67-68;
Mar. 14, 65.

f kp. 66-71 kpò
Mat. 26, 59-66;
Mar. 14, 55-64;
Yoh. 18, 24.

g kp. 1-25 kpò
Mat. 27, 2, 11
v. 31; Mar. 15,
1-20; Yoh. 18,
28-19, 16.

h 20, 25.

woawo la wotee de egu hele ebiam kple gbe sesie bena, deko woaklãe de ati nuti. Eye wofe gbe-wu wu eto. 24 Tete Pilato tso afia bena, woawo wofe biabia dzi na wo. 25 Nenem eye wode asi le amesi wolè de gaxo me le zito kple hlãdodo ta la nu na wo, amesi wobia; ke Yesu la, edee asi na wofe lolõnu.

Golgota.

26 Eye esi wokpløe yina la, wolè Simon, Kirenetoa de, si tso agbleta gbõna, eye wotsa atisoga la do edzi, bena wòatsøe adze Yesu yome.^b 27 Eye ameha gãa de kple nyõnu, siwo le konyi kple avi fam na la, kpløe do. 28 Ke Yesu tɔ de wo nu gblø bena: Yerusalem vinyõnuviwo, migafa avi nam o; ke boɔ miãfa avi na mia nũtowo mia ðokui kple mia viwo. 29 Elabena kpo ða, nkekewo gbõna, le esiwo me woagblø bena: Woayra konowo kple ðo, siwo medzi vi o, kple no, siwo mena notsi kpo o la.^f 30 Ekema woade asi gbogblø me na towo bena: Midze mia dzi! eye na togbewo bena: Mitsyo mia dzi!^g 31 Elabena ne wole nusiawo wom de ati mumu nuti la, ekema nuka wo ge woala de fufua nuti mahã?^h 32 Eye wokplø vòwola bubu eve hã, be woawo akpe de egu.

33 Eye esi wova tefe, si woyõna be ametakolife la, woklãe de ati nuti le afima kple vòwolawo, deka le nudusi me, eye deka le mia me. 34 Eye Yesu gblø bena: "Fofò, tsøe ke wo, elabena womenya nusi wom wole o." Eye esi womã efe awuwo me la, wozidze nu de wo dzi. 35 Eye ameha la le tsi tre le nu kpom ða. Eye dumegãwo hã do hehe de eta gblø bena: Ede ame bubuwo, nede ye nũtò ðokui hã, ne esia nye Kristo, Mawu fe ame tiatia la. 36 Eye asrafo, siwo va egbo, be woatsø aha tsitsi nã la, hã du fewu le enuti 37 gblø bena: Nenyè wòe nye Yudatowo fe fia la, ekema de wò nũtò ðokuiwò. 38 Eye nunõnõ hã le efe tagbo, esi wonlò de Helatowo, Romatowo kple Hebritowo fe gbe me bena: Esia nye Yudatowo fe fia la! 39 Eye vòwola, siwo wohe

de ati nuti la, dometo deka hã gblø busunya de egu bena: De menyè wòe nye Kristo la oa, de wò nũtò ðokuiwò kple miawo hã. 40 Tete ekeme xò edzi hewo de eta gblø bena: Alo wò hã, esi nèle fobubu ma ke me la, de mè-vò Mawu oa? 41 Ke miawo la edze mí: elabena nusi dze miãfe nuwòwòwo la, eya kpom miãfe; ke amesia la mewò nu tovoa ðeke kpo o. 42 Eye wògblø bena: Yesu, do nku dzinye, "ne èva do wò fiadufe la me. 43 Eye wògblø ne bena: Vavã mele egblom na wò bena: Egbea ke nanò Paradiso la me kplim.

44 Eye anò gafjofo adelia me la zãdokeli do de anyigba blibo la katã dzi vasede gafjofo asiekelia dzi, 45 eye ye la do viviti, eye mawuxõmetsovo la dze de eve kpla. 46 Eye esi Yesu do yli kple gbe sesie la, egblø bena: "Fofò, asiwò me metsò nye gbogbo la de; ke esi wògblø esia la, etsò gbogbo la na. 47 Eye esi asrafowo dzikpola kpo nusiwo va dzò la, ekafu Mawu gblø bena: Vavã amesia nye ame dzodzoe. 48 Eye ameha, siwo katã va fo ju de nukpòkpo sia nu la, esi wokpò nusiwo va dzò la, wogbugbo hele wofe akotawo fom. 49 Eye efe ame nyanyawo katã kple nyõnu, siwo dze eyome tso Galilea la, le tsitre le adzøge ke hele nusiawo kpom ða.

Yesu ðidid.

50 Eye kpo ða, nũtsua de, si nkò enye Yosef, amesi nye adugdela kple ame nyui kple ame dzodzoe, 51 (amesia melò wofe adagudede kple wofe nuwòwò dzi o,) etsò Arimatia, si nye Yudatowo fe dua de la, eye wòle mawufiadufe la lalam; 52 amesia yi Pilato gbò ðabia Yesu fe kukua. 53 Eye wòde de anyi, eye wòxatsa akiala de egu, eye wòtsøe mlò yodo, si wòde de kpe gbazza me la me, esi me amea ðeke memlò kpo o. 54 Eye wònye dza-dzadonkeke, eye Sabat tu afe.

55 Eye nyõnu, siwo dze eyome tso Galilea va la, kpo yodo la ða, kple alesi wotsø efe kuku la mlò anyii.ⁱ 56 Eye wogbugbo yi ðadzra atike vevøe kple ami do.

^a Mat. 16, 28.^b Mat. 27, 32; Mar. 15, 21.^d Mo. II. 96, 35.^e Ps. 31, 6; Do. 7, 56.^f 21, 28.^g Hos. 10, 8; Nyad. 8, 16; 9, 6.^h Pet. I. 4, 17.ⁱ kp. 33-49 kpo Mat. 27, 33-56; Mar. 15, 22-41; Yoh. 19, 17-30. k 8, 2.^j kp. 50-56 kpo Mat. 27, 57-61; Mar. 15, 42-47; Yoh. 19, 38-42.^k Mat. 5, 44; Yes. 53, 12. ^o Ps. 22, 19.^p 2, 25, 38.

kp. 49.

Ke wodzudzo le Sabat dzi ^ale se la nu.

Yesu fe tsitretsitai.

24. ^bEye le kwasida fe nkeke gbato fe ndikanya la wova yodo la gbo, eye wotsa atike o-e-e, si wozra do la, de asi, eye amea dewo ha kpe de wo nu heva. 2 Ke wokpo be, womli kpe la da le yodo la nu. 3 Eye esi woyi de eme la, womekpo Afeto Yesu fe kuku la o. 4 Eye wova ve me, esi wotsi dzodzodzo le esia nuti la, kpo da, zodusu eve le tsitre de wo gbo le awu olaya dadzowo me; 5 ke esi wovõ, eye wode mo to la, wogblo na wo bena: Nukanuti miele ame gba-gbe dim le ame kukuwo dome mahã? 6 Mele afisia o, ke boq etsi tre; mido nku edzi, alesi wõ-gblo na mi, esime wõgale Galilea la bena: 7 Ele be, woade Amegbetavi la asi na nuwõwola-wo, eye woaklae de ati nuti, eye nkeke etõagbe la wõatsi tre! 8 Eye wodo nku efe nyawo dzi, 9 eye esi wogbugbo tso yodo la gbo la, woka nusiawo kata ta na ame wuidekewo kple ame mamleawo kata. 10 Ke amesiwo gblo nusiawo na apostoloa-wo la, wowaowo nye Maria, Magdalato, kple Yohana kple Maria, Yakobo dada, kple nyonu mamle, siwo kpe de wo nuti. 11 Eye nya siawo dze le wofe nku me abe bometsinya ene, eye womexo wo dzi se o. 12 Ke Petro tsi tre, eye wõfu du yi yodo la gbo, eye esi wõdo ko de eme la, ekpo aklala dedeko, eye wõdzo yi afe, eye efe mo wo yaa le nusi va dzo la nuti.

Yesu de edokui fia le Emaus-mo dzi.

13 Eye kpo da, le nkeke ma dzi la wo dome ame eve yina de kofea de, si nko nye Emaus la me, eya kple Yerusalem dome ano stadio blaade. 14 Eye wole dze dom kple wo nãewo le nusiawo kata, siwo va dzo la nuti. 15 Eye wõwa ve me bena, esi wole dze dom, eye wole wo nãewo biam la, Yesu nuto va tu wo hele azoli zom kpli wo. 16 Gake wofe nkuwo dzi tsyã, bena womedze sii o. 17 Eye wõgblo na

^a Mo. II. 20, 10.

^b kp. 1-12 kpo
Mat. 28, 1-8;
Mar. 16, 1-8;
Yoh. 20, 1-13.

^d Mat. 21, 11.

^e Do. 1, 6.

^f kp. 1-11.
^g Mat. 17, 22, 23.

^h kp. 12; Yoh.
20, 3-10.
ⁱ 8, 2, 3.

^k Mo. V. 18, 15;
Ps. 22; Yes. 53.

^l kp. 13-35 kpo
Mar. 16, 12, 13.

ⁿ Mat. 18, 20.
^o 22, 19.

wo bena: Nya ka fomeviwo nye esi nuti miele dze dom le le mia nãewo dome le miafe azolizozo me, eye miele nublanuinu wom ale? 18 Eye wo dometo deka, si nko nye Kleopa la, do nu gblo ng bena: Alo wõ deka koe dze Yerusalem, eye mënnya nusiwo va dzo le eme le nkeke siawo me o mahã? 19 Egblo na wo bena: Kawoe? Eye wodo nu ng bena: Yesu, Nazareteto la, nutinyae, amesi nye nyagblo-dila nuseto le nuwõwo kple nyagbogblo me le Mawu kple duko la fe nku me; 20 alesi miafe nunlagawo kple dumegawo dee asi, be wootso kufia ne, eye woaklae de ati nuti. 21 Ke mifawo la miekpo mo bena, eyae nye amesi le Israel de ge. Kpe de esiawo kata nuti la egbee nye nkeke etõlia, tso esime nusiawo va ve me. 22 Gawu la mia dome nyõnua dewo ha, siwo de yodo la gbo ndikanya la, do vodi na mi; 23 eye esi womekpo efe kukua o la, wova gblo bena, yewokpo mawudolawo, amesiwo gblo bena: Ele agbe! 24 Eye mia dometo dewo yi yodo la gbo, eye wokpo, abe alesi nyõnuawo gblo ene; ke eya nuto la womekpo o. 25 Eye wõgblo na wo bena: O, ame masenugomewo kple amesiwo fe dzi le blewu be, woaxo nusiwo kata nyagblo-dilawo gblo di la, dzi ase. 26 Alo mele na Kristo be, wõakpe nusiawo fe fu, eye wõayi de efe nutikõce la me o mahã? 27 Eye esi wõdze egome tso Mose kple nyagblo-dilawo kata dzi la; ede nusiwo le nãewo wõwa kata me le enuti la, fe gome fia wo. 28 Eye esi wogogo kofe. si me yim wole la, ewo abe de wõle eme tsom ene. 29 Eye wozi edzi gblo bena: No anyi kpli mi. elabena za le dodom, eye nkeke la yi vo. Eye wõyi de eme, be yeano anyi kpli wo. 30 Eye wõva ve me bena, esi eya kple wo le nudufe la, etsõ abolo la, eye esi wõyra de edzi, eye wõge eme la, etsõ na wo. 31 Tete wofe nkuwo ou, eye wodze sii, eye wõbu vi le wo gbo. 32 Eye wõgblo na wo nãewo bena: Alo miafe dzi melé dzo le mia me, esi wõle nu fom na mi le maa

dzi, eye wòle ñòlòawo me dem na mi la o mahā? 33 Eye wotsi tre le gajofo ma ke dzi, eye wogbugbo yi Yerusalem, eye wokpo ame wuideksawo kple amesiwo kpe de wo ñuti la, fo ju di, 34 eye wogblo bena: Afeto la tsi tre vavā, eye wòde edokui fia Simon.^d 35 Eye woawo la woxlē nusiwo va dzo le mɔa dzi kple alesi wodze sii le aboloŋe la me la, fia wo.

Yesu de edokui fia apostoloawo.

36 ^aKe esi wole nu fom le nusiawo ñuti la, eya ñuto tsi tre de wo titina, eye wògblo na wo bena: Dutifafa nana anyi kpli mi! 37 Eye wodji vo, eye wovò ñuto, eye wosusu bena, yewokpo /gbogbo de. 38 Eye wògblo na wo bena: Nuka wo mieouou, eye nukajuti dikeke do miafe dzi me mahā? 39 Mikpo nye asiwo kple nye afowo da bena, nye ñutse nye esi; mifo asi ñunye, eye mia-kpoe; elabena lā kple fu meli na gbogbo, abe alesi miekpo le ñunye la ene o. 40 Eye esi wògblo esia la, etsò efe asiwo kple efe afowo hefia wo. 41 Ke esi womexe se o le dzi, si dzo wo kple nuku, si wòwò na wo ñuti la, egblo na wo bena: Nuɖuɖa de le mia si le afisia mahā? 42 Eye wotsò /kalāmi kakea de nɛ.

^a 9,22; 18,31-33.

^b kp. 27.

^d Kor. I. 15, 4, 5.

^e kp. 36-40 kpo Mar. 16, 14-18; Yoh. 20, 19-23; Kor. I. 15, 5.

^f Mat. 14, 26.

^g Yoh. 15, 28; 16, 7; Do. 1, 4.

^h kp. 50-53 kpo Mar. 16, 18; Do. 1, 4-14.

ⁱ Yoh. 21, 10.

43 Eye wòtsɔe heɖu le woje ñku me.

44 Eye wògblo na wo bena: ^aEsiawo nye nye nya, siwo me-gblo na mi, esi megali kpli mi la bena: Ele be, woawu nusiwo katā wonlo bde Mose fe se la kple nyagbloɖilawo kpakple Psalmowo me le putinye la nu. 45 Tete wòu woje tame, bena woase ñòlòawo gome; 46 eye wògblo na wo bena: Nenema wonlo di bena: Kristo lakpe fu, eye wòatsi tre tso ame kukuwɔ dome le ñkeke etɔagbe; 47 eye bena, woade gbe fā dzimetotro hena nuvòwo fe keke le efe ñkɔa dzi na dukowo katā la, adze gome atso Yerusalem. 48 Miawoe nye nusiawo fe dasedilawo. 49 Eye ñnye la madɔ Fofonye fe ñugbedodo la de mia dzi; ke miawo la mino Yerusalem-du la me, vase-de esime woatsò ñusɛ atso dzifo ado na mi.

Yesu fe dzifoyiyl.

50 ^bEye wòkplɔ wo do go vase-de Betania, eye wòkɔ efe asiwo dzi heyra wo. 51 Eye wòva ve me, esime wòle wo yram la, wotee da le wo gbo, eye wokɔe yi dzifo. 52 Eye esi wodze klo de ta agu ne la, wogbugbo yi Yerusalem kple dzidzo gā; 53 eye-wonɔa mawuxo la me daa henɔa Mawu kafum.

NYANYUIE LA, ABE ALESI YOHANES ɖLɔE ENE.

Nya mavo la tro zu ñutiā.

1. Le gomedzedzea me Nya la li, eye Nya la li kple Mawu, eye Nya lae nye Mawu.^k 2 Eya kple Mawue li le gomedzedzea me.ⁿ 3 Wowo nuwo katā to eyama dzi, eye eya manome la womewo naneke, si wowo na o.^o 4 Eya me agbe le, eye agbe la nye amewo fe kekeli la.^r 5 Eye kekeli la klēna le viviti me, eye viviti la mexe o.^s 6 Amea de va dzo, si Mawu do, enkɔe nye Yohanes.^t 7 Amesia va le dasedidi ta, bena wòadi dase le kekeli la ñuti,

^k Yoh. I. 1, 1, 2; ta 17, 5; Nyad. 14, 13.

^l kp. 20.

^m Lod. 8, 22.

ⁿ Kol. 1, 16, 17; Heb. 1, 2.

^o kp. 2-5, r 5, 26.

^s 3, 18.

^t Gal. 3, 26.

^u Lu. 1, 13-17, 57-58; Mat. 3, 1.

bena amewo katā naxo ase to eyama dzi. 8 Menye eyae nye kekeli la o, ke boɣ bena wòadi dase le kekeli la ñuti.^v 9 Kekeli vavā, si klēna de amesiame me la, li gbɔna de xexea me. 10 Ele xexea me, eye wowo xexeamo to eyama dzi, eye xexeamo medze sii o.^w 11 Eya ye ñuto towo gbo, eye ye ñuto towo mexe o. 12 Ke ame gede alesinu xɔe la, ena ñusɛ wo, be woazu mawuviwo, amesiwo xɔa efe ñkɔ dzi sena; 13 amesiwo womedzi tso ou alo tso ñutiā fe lolɔnu alo tso ñutsu

fe lolõnu me o; ke "boñ Mawu me wodzi wo tso. 14 Eye Nya la trõ zu nutilã, eye wõnõ anyi le mia dome, eye miekpõ efe ñutikõkõe abe Tenuvi, si wodzi tso Fofoa gbõ la, fe ñutikõkõe ene, eye amenuveve kple nyatefe yõ fũ. 15 Yohanes di dase le enuti, eye wõdo ñli gbõ bena: Esia nye amesi ñuti megblo le bena: Amesi le megbenye gbõna la, tre vava nan; elabena eli, hafi meli. 16 Elabena tso efe "agbõsõsõ me la mi katã miexõ amenuveve de amenuveve dzi. 17 Elabena wona se la to Mose dzi; amenuveve kple nyatefe va to Yesu Kristo dzi. 18 "Amea ðeke mekpõ Mawu yea-ðekeyi kpõ o; "Tenuvi, si le Fofoa kõme la, eya gbõe fia mi.

Yohanes di dase le Yesu ñu le nunotagãwo kple Lewitõwo õku me.

19 Eye esia nye Yohanes fe dase di, esi Yudatõwo dõ nunotawo kple Lewitõwo da tso Yerusalem, bena woabiae bena: Ame-ka nẽnyea? 20 Eye wõwu me, eye mesẽ nu o, eye wõwu me bena: Menye nyee nye Kristo la o. 21 Eye wõbiae bena: Ekema amekae? "Eliya nẽnyea? Egblo bena: Menye nyee o. Nyagblõ-ðila la nẽnyea? Eye wõdo ñu bena: O. 22 Eye wõgblo ñe bena: Ameka gõ nẽnyea? Bena mia-na nuðoðo amesiwo dõ mi da. Nuka gblõm nèle le ðokuiwõ ñu? 23 Egblo bena: "Ame si le ñli dom le gbeadzi la fe gbe menyee: „Midzra Afeto fe mo la ðo," abe alesi nyagblõðila Yesaya gbõ ene. 24 Eye ame dõdõwo tso farisitõwo gbõ. 25 Eye wõbiae gbõ ñe bena: Nuka ñuti nèle mawutsi dem ta na amewo, esi menyee Kristo alo Eliya alo nyagblõ-ðila nẽnyea o mahã? 26 Yohanes ðo ñu gbõ la wo bena: Nye la mele mawutsi dem ta na amewo kple tsi; amesi mlenya o la, le tsitre le mia titina, 27 "amesi le megbenye gbõna, amesi fe atokotawo nu ka medzem be, matu o. 28 Nusiawo va ve me le Betania le Yordan godo, afisi Yohanes le mawutsi dem ta na amewo le.

Yohanes fe dase ewelia didi le Yesu ñu.

29 Esi ñu ke la, ekpõ Yesu gbõna ðe egbõ, eye wõgblo bena:

" 3, 5, 6.

o kp. 38; Yes. 53, 7.

d kp. 15, 27.

e Yes. 7, 14; Pet. 11, 1, 16, 17; Yes. 60, 1.

f Mat. 3, 15; Mar. 1, 10; Lu. 3, 22.

g kp. 27, 30. h 3, 34; Kol. 1, 19. i Lu. 3, 2.

k Ro. 10, 4. l 6, 46; Yoh. I, 4, 12.

m Mat. 11, 27.

o Lu. 3, 15, 16.

p Mat. 17, 10; Mo. V, 15, 15.

r Yes. 40, 3; Mat. 3, 3; Mar. 1, 3; Lu. 3, 4.

s Sam. 1, 2, 10; Ps. 2, 2.

t Mat. 3, 11; Mar. 1, 7, 8. u 3, 26.

v Mat. 16, 18.

Kpõ ða, Mawu fe alẽvi, si le xe-xeame fe nuvõ la tsõm yina la, enye si! 30 Nenem me sia enye amesi ñuti megblo le be: Dutsua ðe le megbenye gbõna, si tre vava nam; elabena eli, hafi meli. 31 Eye nyemenyae o; ke boñ bena woadee ðe go afia Israel, le esia ta meva le mawutsi dem ta na amewo ðe tsi me. 32 Eye Yohanes di dase gbõ bena: "Mekpõ Gbõgbõ la le ðidim tso dzifo abe akpakpa ene, eye wõnõ edzi. 33 Eye nyemenyae o; ke "amesi dom be, mawutsi ta na amewo kple tsi la, eya ke gbõ nam bena: Amesi ke dzi nakpõ Gbõgbõ la le ðidim ðo, eye wõnõ edzi la, eyae nye amesi le mawutsi dem ta na amewo kple Gbõgbõ kõkõ la. 34 Eye nye la mekpõe, eye medi dase bena, amesia enye Mawuvi la.

Yesu fe nusrõla gbãtõwo.

35 Esi ñu gake la, Yohanes gatsi tre kple efe nusrõlawo dome ame eve; 36 eye esi wõkpõ Yesu, si le tsa ðim, dzi dũ la, egbõ bena: Kpõ ða, Mawu fe alẽvie nye ekem. 37 Eye nusrõla eveawo se efe nufofo, eye wodze Yesu yome. 38 Eye Yesu trõ, eye esi wõkpõ wo le eyome dzem la, egbõ na wo bena: Nuka dim miele? Eye wõgblo ñe bena: Rabi (si gõmee nye nufiala), afika nẽnõna? 39 Egblo na wo bena: Miva kpõe. Eye wova, eye wõkpõ afisi wõnõna; eye wonõ anyi kpõli le ñkeke ma dzi, anõ gafõfo ewolia dzi. 40 Eye anie eveawo dometõ ðeka, si se Yohanes fe nufofo, eye wõdze Yesu yome la, enye Andrea, Simon Petro novi. 41 Eya kpõ ye ñutõ novia Simon gbã, eye wõgblo ñe bena: Miekpõ Mesia la, (si gõme enye Kristo). 42 Ekpõe va Yesu gbõ. Eye esi Yesu kpõe dũ la, egbõ ñe bena: Wõe nye Simon, Yona vi la, "woayo wõ be Kefas, (si gõme enye kpe gbadzã).

43 Esi ñu gake la, ele didim be, yeayi ðe Galilea, eye wõkpõ Filipino; eye Yesu gbõ ñe bena: Dze yonyeme. 44 Ke Filipino tso Betsaida, Andrea kple Petro fe du. 45 Filipino kpõ Natanael, eye wõgblo ñe bena: Miekpõ Yesu.

Yosef vi tso Nazaret, amesi n̄uti won̄lo di le le Mose fe se la kple nyagbl̄odilawo me.^a 46 Natanael gbl̄o n̄e bena: "De nu nyuia de ate n̄u atso Nazaret mah̄a? Filip̄o gbl̄o n̄e bena: Va kp̄o. 47 Yesu kp̄o Natanael gb̄ona de egb̄o, eye w̄ogbl̄o le en̄uti bena: Kp̄o da, Israel̄to vav̄ae, amesi me alakpa mele o. 48 Natanael gbl̄o n̄e bena: Afika n̄enyam le? Yesu do n̄u gbl̄o n̄e bena: Hafi Filip̄o ȳo w̄o, esime n̄ele gbotia te la, mekp̄o w̄o tso. 49 Natanael do n̄u n̄e bena: Rabi, w̄o nye Mawu fe Vi, w̄o nye Israel̄ fe fia. 50 Yesu do n̄u gbl̄o n̄e bena: Esi megb̄lo na w̄o bena, mekp̄o w̄o le gbotia te la, ɛx̄ce se mah̄a? Nu ḡawo wu esiawo kp̄o ge nala. 51 Eye w̄ogbl̄o n̄e bena: Vav̄a, vav̄a mele egbl̄om na mi bena: Miakp̄o dzifo nuvo, eye "mawud̄olawo an̄o dzi liam, eye woan̄o didim de Amegbet̄ovi la dzi.

sr̄odepkekenyuledudu le Kana.

2. Eye le n̄keke et̄sagbe la wo-
du sr̄odepkekenyule le Kana le Galilea, eye Yesu dada le afima; 2 eye wokpe Yesu h̄a kple efe nusr̄olawo va sr̄odefe. 3 Eye esi wein mede wo nu o la, Yesu dada gbl̄o n̄e bena: Wein mele wo si o. 4 Yesu gbl̄o n̄e bena: Nȳonu, nya kae le mia kple w̄o dome mah̄a? Nye gaf̄ofo medo hade o. 5 Dadaa gbl̄o na subalawo bena: Nusi ke w̄ogbl̄o na mi la, miw̄oe. 6 Wod̄i kpez̄o ade de afima le "Yudat̄owo fe n̄utik̄ok̄le fe k̄oa nu; des̄iade x̄oa t̄o medeze eve alo et̄s. 7 Yesu gbl̄o na wo bena: Midu tsi de z̄awo me. Eye wodui de wo me vasede keke wo to ke. 8 Eye w̄ogbl̄o na wo bena: Az̄o mikui yi dana nudududzikp̄ola la. Eye wokui yi n̄e. 9 Ke esi nudududzikp̄ola la do tsi, si tr̄o zu wein, kp̄o la, - eye menya afisi w̄otso o, hafi subola, siwo ku tsi la v̄e la, woawo nyae - tete nudududzikp̄ola la ȳo n̄ugbet̄sr̄o la, 10 eye w̄ogbl̄o n̄e bena: Amesiame ts̄oa wein nyuit̄o doa anyi gb̄a, eye ne won̄oe mu la, ekema hafi wot̄s̄oa manyomanyoto la vans; w̄o

^a Mo. V. 18, 18;
Yes. 7, 14; 53, 2;
Yer. 23, 6; X̄ez.
34, 23.
h 7, 41.
d 1, 14.
e 7, 3.

f Sam. II. 7, 14;
Ps. 2, 7; ta 6, 69;
Mat. 14, 33; 16,
16.

g Mo. I. 28, 12.

h Ps. 69, 10.

i Mat. 21, 23.

k Mat. 26, 61;
27, 40.

l 19, 26; Mat. 12,
48.

m Kor. I. 6, 19.

n Mar. 7, 3, 4.

r Mar. 2, 8.

la ɛdzra wein nyui la do vasede fifi. 11 Esia nye Yesu fe dzesiwo fe gometoto, si w̄ow̄o le Kana le Galilea, eye w̄ode efe "n̄utik̄ok̄oe la de go fia, eye efe nusr̄olawo x̄o edzi se. 12 Esia megb̄e la eya kple dadaa kple "n̄oviawo kple efe nusr̄olawo yi de Kapernaum, eye wono afima n̄keke gedewo.

Gbedexo me dzadzrado gb̄alo.

13 Eye Yudat̄owo fe n̄utitoto la do, eye Yesu yi de Yerusalem. 14 Eye w̄okp̄o amesiwo le nyiwo kple al̄ewo kple akpakpawo dzram kpakple amesiwo le ga dud̄om la bobo n̄o anyi le mawufe la me. 15 Eye w̄ots̄o kawo tro atam, eye won̄ȳa wo kat̄a do go le mawufe la me kpe de al̄ewo kple nyiwo n̄u, eye w̄ot̄ro gadud̄olawo fe ga k̄o de anyi, eye w̄otu asi wofe kpl̄owo fu anyi; 16 eye w̄ogbl̄o na amesiwo le akpakpawo dzram la bena: Mits̄o nusiawo dzoe le afisia, eye migats̄o Fofonye fe afe la w̄o nudzrafee o! 17 Tete eye nusr̄olawo do n̄ku nya, si won̄lo di la dzi bena: "W̄o afe n̄uti n̄utav̄a la mim." 18 Tete Yudat̄owo x̄o dzi gbl̄o n̄e bena: Dzesi kawo n̄efia mi bena, ɛwo nusiawo mah̄a? 19 Yesu do n̄u, eye w̄ogbl̄o na wo bena: Mimu mawux̄o sia, eye le n̄keke et̄sagbe la magagbugb̄oe atu.^k 20 Az̄o Yudat̄owo gbl̄o bena: Mawux̄o sia tutu x̄o fe blane v̄o ade s̄on̄, eye w̄o la agagbugb̄oe atu le n̄keke et̄sagbe mah̄a? 21 Ke eya la fo nu le efe n̄util̄a fe mawux̄o n̄uti." 22 Eye esi w̄ots̄i tre tso ame kukuwo dome la, efe nusr̄olawo do n̄ku edzi bena, egbl̄o esia di, eye wox̄o n̄n̄lo la kple nya, si Yesu gbl̄o la, dzi se.

23 Eye esi w̄ole Yerusalem le n̄utitot̄on̄kekenyule la dufe la, ame gedewo x̄o efe n̄ko dzi se, esi wokp̄o efe dzesi, siwo w̄ow̄o. 24 Ke Yesu n̄uto medo n̄u de wo n̄u o; elabena edze si wo kat̄a; 25 eye mehīa bena, amea de nađi d̄ase le ame n̄uti o; elabena eya n̄uto dze si nusi le ame me.^r

Yesu fe nufofo kple Nikodem̄o. Yohanes di d̄ase le Kristo n̄u.

3. Ke amea de, si tso farisit̄owo dome la li, en̄k̄oe nye Niko-

demo, eye wònye Yudatwo fe amegã.^a 2 Amesia va egbo le zã me, eye wògblo nɛ bena: Rabi, mienya bena, nufiala nɛnye tso Mawu gbo va; elabena amea deke mate ɛu awɔ dzesi, siwo nɛwɔna o, nɛ menye Mawue li kpilii o. 3 Yesu xɔ dzi, eye wògblo nɛ bena: Vavã, vavã mele egblom na wò bena: Ne womedzi ame tso dzifo o la, mate ɛu akpo mawufiadufe la akpo o.^f 4 Nikodemogbo nɛ bena: Aleke lawo woadzi amesi ku amegã mahã? De wòate ɛu ayi de dadaa fe dɔme zi evelia, be woagadzia? 5 Yesu dɔ ɛu bena: Vavã, vavã mele egblom na wò bena: ^hNe womedzi ame tso tsi kple Gbogbo me o la, mate ɛu ayi de dzifofiadufe la me o. 6 Nusi wodzi tso ɛutilã me la, ɛutilã wònye, eye nusi wodzi tso Gbogbo me la, Gbogbo wònye. 7 Megawo mo yaa na wò be, megblo na wò bena: Ele be, woadzi mi atso dzifo o. 8 Ya la le fofom, afisi ke wòlɔna, eye nɛsea efe gbe, ke mɛnya afisi wòtso alo afisi wòyina o; nenema kee nye amesiame, si wodzi tso Gbogbo la me. 9 Nikodemogbo xɔ dzi gblɔ nɛ bena: Aleke esiwawo ate ɛu ava me mahã? 10 Yesu dɔ ɛu gblɔ nɛ bena: Israel fe nufiala nɛnye, eye mɛnya nusiawo o mahã? 11 Vavã, vavã mele egblom na wò bena: Miefɔa nu le nusi mienya la ɛuti, eye miedia dase le nusi miekpo la ɛuti, eye miexɔa miafe dasedidi la o.^o 12 Ne megblo anyigbadzinuwo ɛutinya na mi, eye miexɔe se o la, aleke lawo miawo ase, nɛ megblo dzifonuwo ɛutinya na mi mahã? 13 Eye amea deke melia yi dzifo kpo o, negbe amesi di tso dzifo va ko, eyae nye Amegbetovi, si le dzifo.^t 14 Eye abe alesi ^u"Mose kɔ da la de dzi le gbeadzɛ ene la, nenema ke woakɔ Amegbetovi la de dzi tsã, 15 bena amesiame, si xɔa edzi sena la, nappo agbe mavɔ. 16 Elabena ale gbege Mawu lɔa xexeamɛ bena, wòtso ye ɛuto fe Tenuvi hena, bena amesiame, si xɔa edzi sena la, mele tsɔtsrɔge o, ke boɲ wòakpo agbe mavɔ.^y 17 Elabena Mawu medɔ via de

a 7, 50; 18, 20.

b 12, 47.

d kp. 36; 5, 24.

e 1, 6. 9-11.

f Pet. 1. 1, 22.

g Ef. 5, 13.

h Kex. 36, 25-27; Ef. 5, 26; Tl. 3, 5.

i 1, 13; Mo. 1, 5, 2; Ps. 51, 7.

k 4, 1, 2.

l Mat. 14, 3.

n 1, 28-34.

o 7, 16; 8, 26, 28.

p Heb. 5, 4.

r 1, 20. 23. 27.

s Mat. 22, 2.

t Ef. 4, 9.

u Mo. 1V. 21, 8, 9.

v 8, 23.

y Ro. 5, 8; 8, 32; Yoh. 1, 4, 9.

xexeamɛ, be wòadrɔ tɔnu xexeamɛ o; ke boɲ be woade xexeamɛ to eyama dzi.^b 18 Amesi xɔa edzi sena la, womadrɔ tɔnu o; ke amesi mexɔa edzi sena o la, wòadrɔ tɔnu xoxo; elabena mexɔa Mawu fe Tenuvi fe ɛkɔa dzi se o.^d 19 Ke esiae nye tɔnudadrɔ la bena, kekeli va xexeamɛ, eye amewo lɔa viviti la wu kekeli la; elabena wofo dɔwɔwɔwo wòdi.^e 20 Elabena amesiame, si wɔa nu vlo la, léa fu kekeli la, eye meva kekeli la gbo o, bena woagahe adanya de efe dɔwɔwɔwo ɛu o.^g 21 Ke amesi wɔa nutefe la, eya va kekeli la gbo, bena woade efe dɔwɔwɔwo de go afia; elabena Mawu me wòwo wo le.

Yohanes fe dase mioe, si wòdi le Yesu ɛu.

22 Nusiwawo megebe la Yesu kple efe nusrɔlawo va Yudeanyigba dzi, eye wòno afima kpilii wo, eye kwòde mawutsi ta na amewo. 23 Ke Yohanes hã le mawutsi dem ta na amewo le Aenon, si te de Salem ɛuti, elabena tsi gedɛ le afima, eye amewo va, eye wona wòde mawutsi ta na wo. 24 Elabena womede Yohanes igaxɔ me hade o. 25 Azɔ nyahehe dɔ Yohanes fe nusrɔlawo kple Yudatwo dome le ɛutikoklo ɛuti. 26 Eye wova Yohanes gbo gblɔ nɛ bena: Rabi, amesi le Yordan godo kpilii wò, ⁿamesi ɛuti nɛdi dase le la, kpo da, eya ke le mawutsi dem ta na amewo, eye amewo katã yi egbo. 27 Yohanes dɔ ɛu gblɔ bena: Ame mate ɛu axɔ naneke o, nɛ menye de wonae tso dzifo o.^p 28 Mia ɛutowo miedɛ dase nam be, megblo bena: ^r"Menye nyee nye Kristo la o, ke boɲ ame dɔdɔ menye le eyama ɛgo. 29 Amesi si ^s"ɛugbetɔ le la, eyae nye ɛugbetɔsrɔ, ke ɛugbetɔsrɔ la fe xɔlɔ, amesi le tsitre le to domi la, kpoa dzidzo ɛuto le ɛugbetɔsrɔ la fe gbe ɛuti; azɔ nye dzidzo sia ze edzi tsã; ke nye la mayi to. 31 Amesi ^t"tso dzifo gbɔna la, eya fo wo katã ta; amesi tso anyigba la, anyigba wòtso, eye anyigbanuwo ɛu wòfoa nu lena; amesi tso dzifo gbɔna la, eya fo wo katã ta. 32 Nusi wòkpo kple nusi wòse la,

eya n̄uti wòdia dase lena, eye amea ðeke mexoa efe dasedidi la o." 33 Amesi le efe dasedidi xom la, eya ðo kpe edzi bena, Mawue nye nyatefeto. 34 Ela-bena amesi Mawu ðo la, Mawu fe nyawo n̄uti wòfoa nu lena; elabena mena Gbògbò la le dzi-dzenu nu o. 35 Fofò la l̄sa Via, eye wòtso nuwo katà de esi me. 36 Amesi xoa Via dzi sena la, agbe mavo le esi; amesi medoa to Via o la, makpo agbe o, ke boq Mawu fe ðomedzoe tsia eyama dzi./

• Yesu fe nufoso kple Samaria-nyonu la.

4. Azò esi Yesu nyae bena, fa-risitowo se bena, Yesu le mawutsi dem ta na amewo, eye wòle nusr̄lawo wom wu Yohanes la — 2 gake Yesu n̄uto mede mawutsi ta na amewo o, ke boq efe nusr̄lawoc, — 3 egbl̄e Yudea ði, eye wògadzo heyina Galilea. 4 Ke ele n̄e be, wòato Samaria ayi. 5 Ale wòva Samariatowo fe dua ðe, si woyona be Sixar me, si te ðe anyigba, si Yakob na via Yosef la n̄uti; 6 eye Yakob fe vudo le afima. Eye esi mozozo te ðedi Yesu nu la, ebobo no anyi nene-ma ke ðe vudo la to, anò gafofò adelia me. 7 Eye Samaria-nyonu ðe va tsi du ge. Yesu gbl̄o n̄e bena: Na dem mano. 8 Ela-bena efe nusr̄lawo yi ðe dua me, be woafle nuduqu. 9 Samaria-nyonu la gbl̄o n̄e bena: Aleke wò, si nye Yudato la, n̄ele tsi biam nye, si nye Samaria-nyonu, be yeano mah̄a? — Elabena Yudatowo kple Samaria-towo menyina o —. 10 Yesu ðo nu gbl̄o n̄e bena: ðe n̄enya Mawu fe nunana la kple amesi nye amesi gbl̄o na wò bena: Na dem manola, ne wò boq àbiae, p̄eye wòana agbetsi wò. 11 Nyonu gbl̄o n̄e bena: Afeto, tsikunu mele asiwò o, eye vudoa me goglo; afika gò n̄ekpo agbetsi la tsoe mah̄a? 12 Alo ðe n̄ewu mia fofò Yakob, amesi na vudo la mí, eye eya n̄uto kple viawo kpakple efe l̄awo no eme tsi mah̄a? 13 Yesu ðo nu gbl̄o n̄e bena: Ame-siame, si le tsi sia fe ðe nom la, tsikò agawui; 14 ke amesi ke lano tsi, si nye manae fe ðe la,

o kp. 11.

6 8, 27. 35.

d 1, 33. 34.

e 8, 20; Mat. 11, 27.

f kp. 18.

g 3, 22. 26.

h Mo. V. 12. 5; Ps. 122.

i Fia. II. 17, 29 v. 41; Yes. 2, 3.

k Mo. I. 48, 22; Yos. 24, 32.

l Kor. II. 3, 17.

m 1, 41.

n 9, 37.

o 7, 38. 39.

p 6, 56.

tsikò megale eya wu ge akpo o vasede mavomavo me; elabena tsi, si nye manae la, latro azu tsivudo le eme, esi anò dzidzim ayi ðe agbe mavo me.^b 15 Nyonu gbl̄o n̄e bena: Afeto, na tsi siam, bena tsikò nagawum alo inava afisia tsi du ge o. 16 Egbl̄o n̄e bena: Heyi dayo sr̄wò, eye nava afisia. 17 Nyonu xò dzi, eye wògblo n̄e bena: Sr̄5 mele asinye o. Yesu gbl̄o n̄e bena: Egbl̄oe nyuie bena: Sr̄5 mele asinye o; 18 elabena n̄utsu at̄3 no asiwò kpò, eye amesi le asiwò fifia la, menyè sr̄wò wònye o; èto nyatefe le esia me. 19 Nyonu gbl̄o n̄e bena: Afeto, medze sii bena, nyagbl̄odila n̄enye. 20 Mía fofowo doa gbe ða le to sia dzi, eye miawo miegblo bena, te fe le "Yerusalem, afisi wòle be, woado gbe ða le. 21 Yesu gbl̄o n̄e bena: Nyonu, xom se bena, gafofò gbona, esi menyè to sia dzi alo Yerusalem miado gbe ða na Fofò la le o. 22 Miawo la miedoa gbe ða na nusi mienya o: miawo la miedoa gbe ða na nusi mienya; elabena xoxo la tso Yudatowo gbo. 23 Gake gafofò gbona, eye wòde azo, esi nyatefegbedodalawo ado gbe ða na Fofò la le gbògbò kple nyatefe me; elabena Fofò la dia gbedodala siawo t̄gbe. 24 Mawue nye Gbògbò, eye amesiwo le gbe dom ða n̄e la, ele be, woado gbe ða le gbògbò kple nyatefe me.²⁵ Nyonu gbl̄o n̄e bena: Menyae bena, "Mesia, si woyona be Kristo la gbona; ne eyama va la, agbl̄o nuwo katà afia mí. 26 Yesu gbl̄o n̄e bena: Nye, amesi le nu fom kpli wò la, nyee."

27 Wole esia dzi efe nusr̄lawo va, eye wòwò mo yaa na wo bena, ele nu fom kple nyonu ðe; gake amea ðeke megbl̄o bena: Nuka ðim n̄ele alo nuka nu fom n̄ele kpli mah̄a o. 28 Tete nyonu la gbl̄e efe tsize ði, eye wòzo yi ðe dua me. eye wògblo na amewo bena: 29 Miva kpò amea ðe, si gbl̄o nusiwo katà mewo kpò la nam; ðe menyè esia nye Kristo la oa? 30 Tete wodo go le dua me, eye wova egbo. 31 Le esia me la nusr̄lawo ðe kuku n̄e gbl̄o

bena: Rabi, va du nu. 32 Ke egblɔ na wo bena: "Nye la nuɖuɖu le asinye, be maɖu, si miawo mi-enya o. 33 Eyaɖuti nusrɔlawo gblɔ na wo nɛwo bena: De amea de na nanee wɔɖu mahã? 34 Yesu gblɔ na wo bena: Nye nuɖuɖu enye bena, mawɔ amesi dɔm da la fe lolɔanu, eye mawu efe dɔwɔwɔ la nu." 35 Menye miawo gblɔ bena: Xleti ene koe suso, eye nuɖeyi la laɖo o mahã? Kpo da, mele egblɔm dzi mi bena: Miwu miafe ŋkuwo ɔɔ, eye miakpo agblewo dzi da bena, "wofu xoxo, eye wonyo na ɖeɖe. 36 Amesi ŋea nu la, kpɔa fetu, eye wɔfoa kutsetse nu ju de agbe mavɔ me, bena amesi jã nu kple amesi ŋe nu la, siaa nakpo dzidzo. 37 Elabena le eya me nya, si wogblɔ di be: Bu dona, bu ŋena la, enye nyatefe. 38 Nye la meɖo mi, be miaɖe nusi nɔti miedze agbagba le o; ame bubuwo dze agbagba, eye miawo miege de wofe dɔwɔwɔ la me. 39 Eye tso du ma me Samariatɔwo dome ame geɖe xɔ edzi se le nyɔnu, si di ɖase bena: Egblɔ nusiwo katã mewo kpo la fiam la, fe nya nɔti. 40 Azo esi Samariatɔwo va egbo la, wo de kuku ne bena, wɔanɔ yewo gbo, eye wɔnɔ afima ŋeke eve. 41 Eye ame geɖe wu xɔ edzi se le eya nɔti fe nya nɔti; 42 eye wogblɔ na nyɔnu bena: Azo menye le wɔ nufofo nɔti miexɔe se do o; elabena mia nɔtowo miese, eye miɛnya bena, ame siae nye xexeamɛ xɔla vavã.

Yesu da gbe le Kapernaum anafia la fe vi-
nɔtsu ŋu.

43 Eye le ŋeke eve megbe la edzo le afima yi de Galilea." 44 Elabena Yesu nɔti di ɖase bena, nyaɖlɔɖila mekpɔa bubu le eya nɔti de o. 45 Azo esi wɔva Galilea la, Galileatɔwo xɔe, esime wokpo nusiwo katã wɔwɔ le Yerusalem le ŋekenyuie la ɖufe; elabena woawo hã de ŋekenyuie la ɖufe.

46 Ale wɔgava Kana le Galilea, afisi wɔtrɔ tsi wɔzu wein le. Ke fiaɖutime de li, amesi fe vi le do lɛm le Kapernaum." 47 Esi wɔse bena, Yesu tso Yudea va Galilea la, eyi egbo, eye wɔde

a kp. 34.

b 2, 18; Kor. L. 1, 22.

d 17, 4.

e Mat. 9, 37; Lu. 10, 2.

f 2, 11, 23.

g Mat. 4, 12.

h Mat. 13, 57; Mar. 6, 4; Lu. 4, 24.

i 3, 23.

k Mat. 9, 6.

l 9, 14.

m 2, t. 9.

kuku bena, neva, eye wɔɔda gbe le ye vi ŋu; elabena eɖo kudo nu. 48 Tete Yesu gblɔ ne bena: Ne menye dzesiwo kple nukunuwo miekpɔ o la, miexɔne sena o. 49 Fiaɖutime la gblɔ ne bena: Afeto, va, hafi vinye la naku! 50 Yesu gblɔ ne bena: Heyi, viwɔ le agbe. Eye ame la xɔ nya, si Yesu gblɔ ne la dzi se, eye wɔyi. 51 Ke esi wɔyina la, efe dɔlawo va kpee, eye woka eta ne bena: Viwɔ la tsi agbe. 52 Tete wɔbia gafofo, si dzi wɔka de eme ne la wo tsitotsito. Eye wogblɔ ne bena: Etsɔ le gafofo adrelia dzi ɖudza la dzo le edzi. 53 Tete fofoa dze sii bena, enye gafofo ma, si dzi Yesu gblɔ ne bena: Viwɔ la le agbe; eye eya nɔti xɔe se kple efeme blibo katã. 54 Esia nye dzesi evelia, si Yesu wo, esi wɔtso Yudea va Galilea.

Yesu yɔ do fe 38 dɔlɛla de le Betesda-ta to.

5 Nusiawo megbe la Yudatɔwo fe ŋekenyuie de do, eye Yesu yi de Yerusalem. 2 Ke taa de le Yerusalem le alɛgboa nɔti, si woyina le Hebri-gbe me bena Betesda, esi ŋu akpata atɔ le. 3 Akpata siawo me dɔlɛlawo fe ha: Dkuagbatɔwo, xɔɔrɔwo, titilɛlawo mlɔna henɔa tsi la fe bublu lalam. — 4 Elabena xɛadewoyi la mawudɔlaa de ɖina de ta la me, eye wɔblua tsi la; eye amesi tre tsi la me dzedze le efe bublu megbe la, fe lãme sɛna tso do sia do, si lɛm wɔle la me. — 5 Ke amea de, si le do lɛm fe blaetɔ wo enyi sɔɖ la, le afima. 6 Esi Yesu kpo eyama le anyimlɔfe, eye wɔnyae bena, enɔ anyi alea etefe didi la, egblɔ ne bena: Ele didim bena, wɔ lãme nasɛ mahã? 7 Dɔnɔ la do enu ne bena: Afeto, amea deke mele asinye, bena ne woblu tsia la, wɔakɔm ada de ta la me o; ke ne megbɔna la, kasia ame bubu trea emedzedze nam. 8 Yesu gblɔ ne bena: Tsi tre, naku wɔ aba dzi, eye nazo azali! 9 Eye ame la fe lãme sɛ enumake, eye wɔkɔ efe aba dzi hezo azali.

10 Ke ŋeke ma enye Sabat. 10 Eyaɖuti Yudatɔwo gblɔ na amesi ŋu woda gbe le la bena: Egbee nye Sabat, eye womede mɔ na

wò be, natsò wò aba o.^a 11 Exò dzi na wo bena: Amesi na nye lãme sê la, eya kee gblò nam bena: 12 Kò wò aba dzi, eye nazo azoli. Wobiae bena: Amekae nye amesi gblò na wò bena: Kæe dzi, eye nazo azoli mahã? 13 Ke amesi ñu woda gbe le la, menya amesi wònye o; elabena Yesu de edokui da le ameha, si le afima la ta. 14 Nusiawo megbe la Yesu kpœ le mawufe la me, eye wògblò ne bena: Kpœ da, wò lãme sê,^g megawò nuvò azò o, bena ne nu wòdi wu esia nagawò wò o. 15 Ame la tò dzi heyi dagblò na Yuda-two bena, Yesu yenye amesi na yefe lãme sê. 16 Eye le esia ta Yudatowo ti Yesu yome, eye wodi be, yewoawui; elabena ewò nusia le Sabat dzi.ⁱ

Yesu òlì edokui ta.

17 Ke edo ñu na wo bena: Fofonye le dò wòm vasede fifi, eye nye hã mele dò wòm.^k 18 Le esia ta Yudatowo igadii de edzi wu, bena yewoawui; elabena menye de wògblè kò dò na Sabat la de-deko o, ke boŋ eyò Mawu hã be eya ñutsò Fofoa, eye wòtsò eya ñutsò dokui dò Mawu ñu. 19 Tete Yesu dò ñu, eye wògblò na wo bena: Vavã, vavã mele eglòm na mi bena: Vi la mate ñu awò naneke le eya ñutsò dokui si o, 'ne menye Fofoa le ewòm wò-kpò o; elabena nusiwo ke wòm eyama le la, esiawo Vi la hã wona nenema ke. 20 *Ke Fofò la lãa Via, eye nusiwo katà wòm eya ñutsò le la, efiane, eye wòafia dò-wawò gãwoe awu esiawo, bena miafe mo nawò yaa. 21 Elabena sigbe alesi Fofò la fãa ame kukuwo de tsitre, eye wògboja agbe wo la, nenema ke Vi la hã agbo agbe amesiwo wòlõna. 22 Elabena Fofò la medrõa wònu amea deke o, ke boŋ etsò wònuadrõ la katà de asi nã Via,^u 23 bena amewo katà nabu Vi la, abe alesi wobua Fofò la ene. Amesi mele Vi la bum o la, mebua Fofò la, amesi dœ da la o.^y 24 Vavã, vavã mele eglòm na mi bena: Amesi le nye nya la sem, eye wòle amesi dòm da la dzi xòm le sesem la, agbe mavò le esi, eye mava wònuadrõ me o, elabena eto ku me yi

^a Yer. 17, 21.
^b 3, 16, 18.

^d Ef. 2, 5, 6.

^e 1, 1-4.

^f kp. 22.

^g 8, 11.

^h 6, 40; Dan. 12, 2.

ⁱ Mat. 12, 14.

^k 9, 4.

^l 7, 30; 10, 33.

ⁿ kp. 19; 8, 38.

^o kp. 35, 37.

^p 1, 19-34.

^r 3, 11, 32.

^s 3, 35.

^t Yoh. 1, 5, 9; ta 1, 33; 3, 2.

^u Dan. 7, 13, 14; Do. 17, 31.

^v Mat. 3, 17.

^y Fil. 2, 10, 11; Yoh. 1, 2, 23.

^z Lu. 24, 27; Tim. II. 3, 15 v. 17.

de agbe la me xoxo.^b 25 Vavã, vavã mele eglòm na mi bena: Gafòfo gboja, ^deye wòde azò, esime ame kukuwo ase Mawuvi la fe gbe, eye amesiwo sigbe la, woano agbe. 26 Elabena sigbe alesi agbe le Fofò la ñutsò dokui me la, nenema ke wòna Vi la hã be, agbe nanzò esi le eya ñutsò dokui me;^e 27 eye wòna ñusèe, be /wòadrõ wònu hã, elabena Amegbetovi wònye. 28 Esia megawò mo yaa na mi o; elabena gafòfo gboja, le esi me amesiwo katà le yòdowo me la, woase efe gbe: 29 eye amesiwo wò nu nyuiwo la, woado go hena agbe fe tsitre-tsiti, ke amesiwo wò nu wlowo la, hena wònuadrõ fe tsitre-tsiti.^h 30 Nyemele naneke wòm le do-kuinye si o; abe alesi mesena la, nenema ñu medrõa wònu dò, eye nye wònuadrõ la le dzadzæ; elabena nyemedia nye ñutsò nye lólõnu o, ke boŋ amesi dòm da la fe lólõnu ko.ⁱ

31 Nye la, ne medi dase le do-kuinye ñu la, ekema nye dasedidi la menye nyatefe o. 32 Ame bubue nye amesi le dase ñim le ñutinye, eye menyae bena, dase, si ñim wòle le ñutinye la, enye nyatefe.^j 33 Miawo la miedò dò de Yohanes gbo, eye wòdi dase na nyatefe la.^p 34 Ke nye la nyemexò dasedidi tso ame gbo o, ke mele nusiawo gblòm, bena miakpò dede. 35 Eyama enye akadi, si le bibim, eye wòle keklém; ke miawo la miedi be, yewoakpò dzidzo gafòfo deka le efe keklè la me. 36 Ke nye la mexò dasedidi, si lolo wu Yohanes tò; elabena dò-wawò, siwo Fofò la nam, bena mawu wo nu la, dòwawò ma, siwo ke wòm mele la, le dase ñim le ñutinye bena, Fofò lae dòm da.^r 37 Eye Fofò, si dòm da la, eyama di dase le ñutinye. Miese efe gbe yeadekeyi alo kpò efe nonome hã kpò o.^v 38 Eye efe nya menò mia me o; elabena amesi eyama dò da la, eya dzie miexò se o. 39 Miele ñòŋlɔawo me dzrom tsito-tsito; elabena miesusu bena, miekpa agbe mavò le wo me, eye woamawo nye nusiwo le dase ñim le ñutinye;^z 40 eye mielò be, mia-va gbonye, bena miakpò agbe o.

41 Nyemexa kafukafu tso amewo gbo o. 42 Gake menya mi bena, Mawu fe loló la mele mia nutowo mia dokui me o. 43 Nye la meva le Fofonye fe nkwa dzi, eye miele xoyem o; de ame bubu lava le ye nuto fe nkwa dzi la, ne eya xo ge miala. 44 Aleke lawo mia-wo miate nu axo ase, esi miele kafukafu xom tso mia nzewo gbo, eye kafukafu ma, si tso Mawu deka gbo la, media eya o mahã? 45 Migasusu bena, nye la matso mia nu na Fofu la o; amea de li, si tosa mia nu, eyae nye Mose, amesi dzi mietsa miafe makpo- kpo do. 46 Elabena de miexo Mose dzi se la, ne miexo nye hã dzinye ase; elabena eyama nlo nya di le nutinye. 47 Ke ne mie- xo eyama fe nqolawo dzi se o la, aleke lawo miexo nye nyawo dzi ase mahã?

Yesu nyi ame 5000, zo fu dzi

6 Nusiawo mege la Yesu dzo nyi de Galilea-fu, si nye Tiberia-fu la godo. 2 Eye ameha gãa de dze eyome, elabena wokpo dzesi, siwo wowa na dolélawo. 3 Eye Yesu yi de to la dzi, eye wòbòbò nò afima kple efe nusrò- lawo. 4 Ke Yudatowo fe nuti- totonkenkenyule la do. 5 Azo esi Yesu wu efe mo dzi, eye wokpo bena, ameha gãa de gbona de ye gbo la, eglò na Filipino bena: Afika miafle abolo le, bena amesiawo nađu mahã? 6 Ke eglò esia, be wòadoe akpo; elabena eya nuto nya nusi wo ge wòala. 7 Filipino do nu ne bena: Abolo denario alafa eve hã mele wo nu de ge, bena wo dome desiađe naxo via de o. 8 Efe nusròlawo dometo deka, Andrea, Simon Petro novi la, gblò ne bena: 9 Đekakpuia de le afii, eye lubolo ató kple tomelã memee eve le esi; gake nuka wò- nye na ame gedè siawo mahã? 10 Yesu gblò bena: Mina amea- wo nabòbò nò anyi. Ke gbe mu- mu gedè le afima. Eye nutsu, siwo fe xexlème nu anò akpe ató la, bòbò nò anyi. 11 Eye Yesu tso aboloawo heda akpe le wo ta, eye wòtso wo na amesiwo le anyi- nɔfe; nenema ke hã wòna tomelã memee wo gedè alesi nu dim wole.

12 Ke esi wodí fo la, eglò na efe nusròlawo bena: Mifo kake, siwo susò la, nu fu, bena naneke nagagblè o. 13 Tete wofo wo nu fu, eye lubolo ató, siwo amea wo du la, fe kake, siwo susò la, yo kevi wuieve fũ.

14 Azo esi amea wo kpo dzesi, si wòwò la, wogblò bena: "Vavã amesia nye nyagblòdila, si gbona de xexeame. 15 Eye esi Yesu dze sii bena, wole vava ge, eye woalé ye sesé ado fiae la, ede edokui de aga yi de to la dzi."

16 Eye esi fiè do la, efe nusròlawo yi de fu nu; 17 eye wo- do ou heyina fu la godo de Kapernaum. Ke zã do xoxo, eye Yesu meva wo gbo hade o. 18 Eye le ya gã, si le fofom nuti la, fu la dze agbo. 19 Eye esi woku ou la anò stadio blave vo ató ablaetó la, wokpo Yesu le fua dzi zom gbona, eye wòle tetem de ou la nu, eye wovò. 20 Ke eglò na wo bena: Nye nye esi, mi- gavò o hee! 21 Eye esi wodi be- na, yewoaxoe de ou la me la, ka- sia ou la di go de anyigba, si dzi yim wole la.

Yesu enye agbebolo la.

22 Esi nu ke, eye ameha la le tsitre le fu la fe go keme dzi la, wokpo bena, ou bubua deke me- gale afima o, negbe deka ko, eye bena Yesu medo oua kple efe nusròlawo o, ke boŋ efe nusrò- lawo dedekoe yi, — 23 eye ou bubuwo tso Tiberia va do afisi medidi tso tefe, si wođu abolo, si ta Afeto la da akpe le la, gbo o. — 24 Azo esi ameha la kpo bena, Yesu alo efe nusròlawo me- le afima o la, wo nutowo do ou- wo me, eye wova Kapernaum hele Yesu dim. 25 Eye esi wokpoe le fua godo la, wogblò ne bena: Ra- bi, ɣekayi nèva afisia? 26 Yesu do nu na wo, eye wògblò bena: Vavã, vavã mele eglòm na mi bena: Miele diyem, menye bena, miekpo dzesiwo o; ke boŋ bena, miedu aboloawo fe de, eye miedu fo. 27 Midze agbagba, menye de nuđudu, si gblèna ta o, "ke boŋ de nuđudu, si anò anyi hena agbe mavo la ta, esi Amegbetovi la la- na mi; elabena nenem me la nu Mawu Fofu la de dzesii. 28 Tete

a Mo. V. 18, 18.

b 12, 48.

d 18, 36.

e Mo. V. 31, 26.

f kp. 16-21 kpo Mat. 14, 22-38; Mar. 6, 45-52.

g Mo. I. 3, 15; 49, 10; Mo. V. 18, 15.

h Lu. 16, 31.

i kp. 1-15 kpo Mat. 14, 13-21; Mar. 6, 32-44; Lu. 9, 10-17.

k 2, 13; 11, 55.

l kp. 11.

m 4, 14.

n 5, 36.

wogblɔ ne bena: Nuka miawɔ, bena miawɔ Mawu fe dɔwɔwɔ wo mahã? 29 Yesu dɔ ɔu gblɔ na wo bena: Esiaɛ nye Mawu fe dɔwɔwɔ la bena, miawɔ amesi wɔdɔ da la, dzi ase.^b 30 Tete wogblɔ ne bena: Ekema dzesi ka nɛwɔ, bena niakpɔ, eye miawɔ dziwɔ ase mahã? Nuka nɛwɔna?^c 31 Mía fofowo du mana le gbeadzi, abe alesí wɔnɔ di ene bena: „Ena abolo wo tso dzifo, be woadu.”^g 32 Yesu gblɔ na wo bena: Vavã, vavã mele egblɔm na mi bena: ^dMenye Mose ye na abolo, si tso dzifo la mi o, ke boɔ Fofonyee na abolo vavã mi tso dzifo. 33 Elabena Mawu fe abolo la enye esi di tso dzifo va, eye wɔna agbe xexeame. 34 Tete wogblɔ ne bena: Afetɔ, na abolo sia mi daa. 35 Yesu gblɔ na wo bena: Nyee nye agbebolo la, amesi vaa gbɔnye la, dɔ mele ewu ge akpɔ o; eye amesi le dzinye xɔm le sesem la, tsikɔ mele ewu ge akpɔ o.” 36 Gake ^emegblɔe na mi bena, miexɔm, eye miexɔm se o. 37 Nusianu, si Fofɔ la tso nam la, ava gbɔnye; eye amesi vaa gbɔnye la, ^fnyemele efu ge gbe akpɔ o. 38 Elabena meɔi tso dzifo va, menyee bena mawɔ nye nɔtɔ nye lɔlɔnu o, negbe amesi dɔm da la fe lɔlɔnu ko.^f 39 Ke esia enye amesi dɔm da la fe lɔlɔnu, bena nusianu, si wɔtɔ nam la, ne magabu deke o, ke boɔ bena mafɛ de tsitre le nuwuwɔnkeke la dzi.^f 40 Elabena esiaɛ nye Fofɔnye la fe lɔlɔnu, bena amesiame, si le Via kpɔm, eye wɔle edzi xɔm le sesem la, akpɔ agbe mawɔ, eye ^gnye la mafɛ de tsitre le nuwuwɔnkeke la dzi.

41 Tete Yudatɔwo li liɔliɔi le enuti; elabena egblɔ bena: Nyee nye abolo, si di tso dzifo va. 42 Eye wogblɔ bena: Alo amesia la menyee Yesu, Yosef vi la, amesi fofɔ kple dada miawɔ mienya lae o de? Azɔ aleke wɔ amesia le gbɔgbɔm bena: Meɔi tso dzifo va mahã?^g 43 Yesu dɔ ɔu gblɔ na wo bena: Migali liɔliɔi le mia nɛwɔ dome o. 44 ^hAmea deke mate ɔu ava gbɔnye o, ne menyee Fofɔ, si dɔm da lae hee ve o, eye nye la mafɛ de tsitre le nuwuwu-

^a Yes. 54, 13; Yer. 31, 33, 34.
^b Yoh. I. 3, 23.
^c 2, 18.
^d 1, 18.
^e 3, 16.
^f Mo. II. 16, 13, 14; Pa. 78, 24.
^g kp. 35.
^h kp. 31, 32; Kor. I. 10, 3, 5.
ⁱ kp. 49.
^j Heb. 10, 5, 10.
^k kp. 49; ta 4, 14; 7, 37.
^l kp. 26, 29.
^m 17, 6-8; Mat. 11, 28.
ⁿ 4, 34.
^o 15, 4; Yoh. I. 3, 24.
^p 10, 38, 29; 17, 12.
^q 5, 29; 11, 24.
^r I. u. 4, 22.
^s kp. 65.

nkeke la dzi. 45 Wɔnɔ de “nya-gblɔdilawo me bena: „Eye wo katã woanye amesiwo Mawu fia nu wo.” Amesiame, si see le Fofɔ gblɔ, eye wɔsrɔe la, ava gbɔnye. 46 Menye bena, amea deɛ kpo Fofɔ la kpo o, negbe amesi tso Mawu gblɔ la, eyae kpo Fofɔ la.” 47 Vavã, vavã mele egblɔm na mi bena: Amesi xɔe se la, agbe mavɔ le esi.ⁱ 48 Nyee nye agbebolo la.^j 49 Mía fofowo du mana le gbeadzi, eye woku.ⁱ 50 Esiaɛ nye abolo, si di tso dzifo va, bena ame naɔu efe de, eye maku o. 51 Nyee nye agbebolo la, si di tso dzifo va; ne amea deɛ du abolo sia fe de la, anɔ agbe tegbetegbe; eye abolo, ^ksi na ge mala de xexeame fe agbe ta la, enye nye nutilã. 52 Azɔ Yudatɔwo he nya le wo nɛwɔ dome gblɔ bena: Aleke amesia ate ɔu ana efe nutilã mi, be miaɔu mahã? 53 Tete Yesu gblɔ na wo bena: Vavã, vavã mele egblɔm na mi bena: Ne menyee de mieɔu Amegbetɔvi la fe nutilã, eye mieno efe vu o la, ekema agbea deke manɔ mia me o. 54 Amesi dua nye nutilã, eye wɔnoa nye vu la, agbe mavɔ le esi, eye nye la mafɛ de tsitre le nuwuwɔnkeke la dzi. 55 Elabena nye nutilã enye nuduɔu vavã, eye nye vu enye nunono vavã. 56 Amesi dua nye nutilã, eye wɔnoa nye vu la, ^lenɔa menyee, eye nye hã menɔa eme. 57 Si-gbe alesí Fofɔ gbagbe la dɔm da, eye nye la mele agbe le Fofɔ nutilã la, nenema ke amesi quam la, eya hã anɔ agbe le nɔtɔnye. 58 Esiaɛ nye abolo, si di tso dzifo va, menyee abe esi fofowɔ du, eye woku la ene o; amesi du abolo sia la, anɔ agbe tegbetegbe. 59 Nusiawo wogblɔ le fufufe la me, le esime wɔle nu fiam le Kapernaum. 60 Azɔ efe nusrɔlawo dome ame gedewo, esi wose esia la, wogblɔ bena: Esia nye nya sesɛ; ameka ate ɔu ase mahã? 61 Ke esi Yesu nya le ye nɔtɔ dokui me bena, efe nusrɔlawo le liɔliɔi lim le esia nutilã la, egblɔ na wo bena: Alo de esia le nu dɔm na mi mahã? 62 Azɔ, ne miakpɔ Amegbetɔvi la le dzifo, afisi wɔ-

tso la, yim de?^a 63 Gbɔgbɔ la gbɔa agbe, nutilā menyo na naneke o; nya, siwo megblo na mi la, Gbɔgbɔ kple agbe wonye.^b 64 Ke amea dewo le mia dome, siwo mexona sena o. Elabena Yesu nya tso gommedzedzea me wo amesiwo mexo edzi se o kple amesi 'le eyome mo fia ge. 65 Eye wɔgblo bena: Le esia ta megblo na mi bena, amea deke mate nu ava gbonye o, ne menye de wonae tso Fofonye gbɔ o.^c 66 Tso esia dzi la efe nusrɔlawo dome ame gedewo de mege, eye womegazana kpakplii o.

Petro nu Yesu me.

67 Tete Yesu gblo na ame wuiveawo bena: Alo miawo hã de miele didim be, miadzo mahã? 68 Simon Petro do nu ne bena: Afeto, ameka gbɔ gɔ miaɔu ayi mahã? Agbe 'mawo nyawo le asiwo. 69 Eye miexoe se, eye mi-dze sii bena, wɔe nye Kristo, Mawu fe kɔkɔeto la. 70 Yesu xɔ dzi na wo bena: Menye nyee tia mi ame wuive o? Eye mia dometo deka nye abosam! 71 Ke egblo esia le Yuda, Simon Iskariot vi nɔti, elabena eyae nye amesi le eyome mo fia ge, eye wɔnye ame wuiveawo dometo deka.

Yesu yi agbado me-nkekenyitiedufe.

7 Le nusiawo mege la Yesu tsa le Galilea; elabena melɔ be, yeatsa le Yudea o, le esi Yuda-towo di be, yewoawui ta. 2 Ke Yudatowo fe nkekenyuie, si nye 'agbadonkekenyuie la do. 3 Tete la 'nɔviawo gblo ne bena: Dzo le afisia, eye nayi Yudea, bena wɔ nusrɔlawo hã nakpo wɔ dɔwɔwɔ, siwo nɛwɔna. 4 Elabena amea deke mewɔa naneke le ya-ɣlafe, eye wɔdina be, ye nɔti ye-dze le gaglãge o. Ne ewo esiawo la, ekema de dokiuwɔ fia xexame. 5 Elabena nɔviawo ke hã mexo edzi se o. 6 Yesu gblo na wo bena: 'Nye azãge la me-do hade o; ke miawo la miafe azãge la dona daa. 7 Xexame mate nu alɛ fu mi o; ke 'nye la elɛa fum, elabena nye la medi dase le enɔti bena, efe dɔwɔwɔwo vɔdi. 8 Miawo la, miheyi nkekenyuiea dufe; nye la nyemeyina

a 3, 13.

b Kor. II. 3, 6.

d 13, 11.

e kp. 44.

f 9,22;12,42;19,38.

g Mat. 13, 54.

h kp. 63.

i 1, 49; 11, 27; Mat. 16, 16.

k 5, 41. 44.

l 8, 1.

m Do. 7, 63.

n 5, 16. 18.

o Mo. III. 23. 34.

p 2, 12; Mat. 12, 46; Do. 1, 14.

q 8,48.52;10,20.

r 5, 16.

s Mo. I. 17, 10.

t v. 12.

u 2, 4.

v 15, 18.

x kp. 19.

nkekenyuie sia dufe o; elabena nye azãge la mede vɔ hade o. 9 Esi wɔgblo esiawo na wo la, etsi Galilea. 10 Ke esi nɔviawo yi nkekenyuiea dufe la, eya hã yi, menye le gaglãge o, ke boɔ le adza me. 11 Azo Yudatowo dii le nkekenyuiea dufe, eye wɔgblo bena: Afika ame ma le? 12 Eye liɔliɔliɔliɔli sɔ gbɔ le amehawo dome le enɔti; dewo gblo bena: Ame nyui wɔnye; bubuwo gblo bena: Dabi, ke boɔ eflu ameha la. 13 Gake la amea deke megblo le enɔti kple dzidefo o; elabena wovɔ Yudatowo.^f

14 Ke esi nkekenyuie la fe afã nu yi la, Yesu yi de mawufe la me, eye wɔfia nu. 15 Eyanɔti Yudatowo tsi yaa gblo bena: Ale-ke wɔ amesia nya agbalɛ, esi mesrɔ nu kpo o mahã!^g 16 Te'e Yesu do nu na wo, eye wɔgblo bena: Nye nufiafia la menye tonye o, ke boɔ amesi dom da la tɔe. 17 Ne amea de le didim be, yeawo efe lɔlɔnu la, eya ladze sii le nufiafia la nɔti, nenyee Mawu me wɔtso, alo nye nɔtɔe le nu fom le dokiunye nɔti. 18 Amesi le nu fom le ye nɔti dokiui nɔti la, kɔdia ye nɔti fe kafukafu; ke amesi le amesi dɛe da la fe kafukafu dim la, eyae nye nyatefeto, eye nu madzɔmadzɔ mele eyama me o. 19 Alo menye Mose ye na se la mi oa, eye 'mia dometoa deke mewo se la dzi o; nukanɔti 'miele didim be, miawum mahã? 20 Ameha la do nu bena: Gbɔgbɔ vɔ le mewo; ameka le didim be, yeawu wɔ mahã?^h 21 Yesu do nu, eye wɔgblo na wo bena: Do deka ko mewo, eye mi katã miafe mo wɔ yaa.ⁱ 22 Mose tso avatsoto na mi, menye bena, etso Mose gbɔ o, 'ke boɔ fofowoo gbɔ wɔtso, eye le Sabat dzi la mietsoa ava na ame. 23 Ne wotso ava na ame le Sabat dzi, bena woagada Mose fe sea dzi o la, nukanɔti miele domedzoe dom de nɔtɔnye, elabena mena ame blibo la fe lame sɛ le Sabat dzi mahã? 24 Migadrɔ vɔnu le dzedze nu o; ke boɔ midrɔ vɔnu dzɔdzɔe.

25 Tete Yerusalemɔa dewo gblo bena: Alo menye esiae nye amesi wodi be, yewoawu o mahã?^j

26 Eye kpo da, ele nu fom faa, eye womegbla nyaa deke ne o. De dumegwã dze sii vavã bena, amesia nye Kristo la mahã? 27 Ke amesia la mienya afisi wõtso; gake ne Kristo ava la, amea deke manya afisi wõtso o.^b 28 Azo Yesu do yli le mawufe la me hele nu fiam, eye wõle gbãgbãm bena: E, mienyam, eye mienya afisi metso, eye nyemeva le nye ñutã do kuinye si o, ke nyatefeta de li, amesi dãm da, amesi miawo mienya o. 29 Nye la menyae, elabena egbo metso, eye eyamae dãm da.^g 30 Tete wodi bena, yewoalée, eye amea deke medo asi de egbo o; elabena efe gafõfo mede hade o.ⁱ 31 Ke kame gedewo xo edzi se le ameha la dome, eye wogbõ bena: Ne Kristo ava la, de wõawõ dze siwo awu esiawo, siwo amesia wo la mahã? 32 Farisitowo se alesi amewo le nusiawo je libiloi lim le eñuti. Eye farisitowo kple nunlagãwo do atikplãtowo da, bene woadalée. 33 Tete Yesu gbo bena: Mando anyi kpli mi ye yi yi via de ko, eye magblẽ mi di ayi amesi dãm da la gbo.^o 34 Miadim, eye miakpãm o, eye afisi nye la mele la, miawo la miate nu ava o.^p 35 Tete Yudatowo gbo na wo nãewo bena: Afika amesia le ytyi ge bena, miate nu akpãe oa? De wõle amesiwo kaka de Helatowo dome la gbo yi ge, eye wõafia nu Helatowo mahã? 36 Nya ka fomevi gõe nye esia, si wõgbõ bena: Miadim, eye miakpãm o, eye afisi nye la mele la, miawo la miate nu ava o mahã?

37 Ke le ñkeke mamletõ, si nye ñkekenyuie gãtã dzi la, Yesu le tsitre, eye wõdo yli gbo bena: Ne tsiko le amea de wum la, neva gbonye, eye wõano tsi. 38 Amesi xã dzinye sena, "abe alesi ñgõ la gbo di ene bena: Agbetsitãsisiwõ le sisi ge atso eyama fe do me. 39 Ke egbo esia le Gbãgbõ la ñuti, esi amesiwo le edzi xãm le sesem la, laxã; elabena Gbãgbõ la meli hade o, le esi womeko Yesu ñuti hade o la ta.^r 40 Esi ameha la dometã de wo se nya siawo la, wogbõ bena: "Vavã amesia nye nyagbõ-

a 1, 46.

b kp. 41.

d Sam. II. 7, 12; Mt. 5, 1; Mat. 2, 5, 6; 22, 42.

e 9, 16.

f kp. 30.

g Mat. 11, 27.

h Mat. 7, 28, 29.

i 8, 20; Lu. 22, 53.

k 8, 30.

l 3, 1, 2.

m Mo. V. 1, 16, 17.

o 13, 38.

p 8, 21.

r kp. 41.

Mo. III. 23, 36.

t 4, 10.

u Yes. 44, 3; Yoel 3, 1.

v Mo. III. 20, 10.

y 16, 7.

z 6, 14; Mo. V. 16.

dila la. 41 Babuwo gbo bena: Esiae nye Kristo la. Eye babuwo hã gbo bena: "De Kristo la atso Galilea mahã? 42 De ñgõ la megbo bena: Kristo la ava atso Dawid je fome kple Betlexemkõfe, afisi Dawid na la me o mahã?^d 43 Ale ameha la dome mã le eyama ta.^e 44 Ke wo dometã dewo di be, yewoalée; gake amea deke medo asi de egbo o.^f

45 Tete atikplãtowo va nunlagãwo kple farisitowo gbo; eye woamawo gbo na wo bena: Nukãñuti miekplãe ve o mahã? 46 Atikplãtowo do nu bena: Amea deke mefo nu ale, abe alesi amesia fo nui ene kpo o.^h 47 Tete farisitowo xo dzi na wo bena: Alo de wõflu miawo hã mahã? 48 De amegãwo alo farisitowo dometã de xo edzi se mahã? 49 Negbe ameha sia, si mele se la me nyam o la, koe le wo ñuñu wãm. 50 Nikodemo, si nye wo dometã deka, amesi va egbo tsã la, gbo na wo bena:ⁱ 51 Alo de "miafe se la drãa wõnu ame, ne menyẽ de woase ame la fe numegbe gbã, eye wonya nusi wõwo o mahã? 52 Wodo nu gbo ne bena: Alo wo hã Galileatõ nẽnye mahã? Dzro me, eye nakpõ bena, nyagbõdila deke metsi tre tso Galilea kpo o.^j 53 Eye amesiamẽ yi efe me.

Nyõnu ahasito la.

8. Ke Yesu dzo yi Amito la dzi. 2 Eye le ñdikanya la egava mawufe la me, eye ameha la katã va egbo, eye esi wõbõbõ na anyi la, efia nu wo. 3 Eye agbalẽfialawo kple farisitowo kplõ nyõnu de, si wolé le ahasiwõwo me la, va egbo, eye wõtsoe do titina 4 hegbõ ne bena: Nufiala, wolé nyõnu sia le ahasiwõwo me ke. 5 Eye Mose de se na mi le se la me bena, woafu kpe amesia tãgbe; azo wõ la, aleke gbo nẽle le eñuti mahã?^r 6 Ke wogbõ esia hele etem kpo, bena yewoakpõ nyaa de atso enu. Eye Yesu do dãgõe, eye wõtso asibide ñõ nu de anyigba. 7 Eye esi wogale ebiabia dzi la, efõ ko te, eye wõgbõ na wo bena: Amesi ke nuvõ mele eñuti le mia dome

o la, netre kpe la fɔfɔ fui. 8 Eye wɔgado dɔgɔse hetsɔ efe asibide ɔlɔ nu de anyigba. 9 Eye esi wosee la, ^bwofe dzi tsi nya na wo, eye wodo go dekaɔdeka hedze ego me tso xoxoawo dzi vaseɔde devitɔwo dzi, eye wogblɛ Yesu deka di kple nyɔnu la le afisi wɔle la, le titina. 10 Eye esi Yesu fɔ kɔ te, eye mekpɔ amea deke o negbe nyɔnu ko la, egblɔ nɛ bena: Nyɔnu, afika amesiwo le nuwɔ tsonu la le? De amea deke mebu fɔ wɔ o mahã? 11 Eye wɔgblɔ bena: Amea deke o, Afeto. Ke Yesu gblɔ nɛ bena: Ekema nye hã nyemebu fɔ wɔ o; heyi, eye tso esia dzi la /megawɔ nuvɔ o.

Yesu enye xexeamе fe kekeli.

12 Azɔ Yesu gafo nu na wo gblɔ bena: ^aNyee nye xexeamе fe kekeli la; amesi ke dzea yonyeme la, mele viviti la me zɔ ge akpɔ o, ke boɔ agbe la fe kekeli anɔ esi. 13 Tete farisitɔwo gblɔ nɛ bena: Wɔ nɔtɔ ɔkuiwɔ nɔti nɛle ɔase ɔim le, wɔ ɔasedidi la menyeyatefe o. 14 Yesu ɔo nɔ gblɔ na wo bena: Nye la, ne medidi ɔase le nye nɔtɔ ɔkui nye nɔti hã la, nye ɔasedidi la nye nyatefe; elabena menya afisi metso va kple afisi meyina; miawo la miyenya afisi metso va alo afisi meyina o. 15 Miawo la nɔtɔlã nu miedrɔa ɔɔnu ɔo, nye la nyemedrɔa ɔɔnu amea deke o. 16 Gake ne nye la medrɔ ɔɔnu la, ele nyatefe nu, "elabena menyeyatefe dekae li o, ke boɔ mia kple amesi ɔɔm ɔa lae. 17 Eye wɔnɔ de miafe se la me hã bena, ame eve fe ɔasedidi le nyatefe nu." 18 Nyee nye amesi le ɔase ɔim le ɔkui nye nɔti, eye Fofɔ, si ɔɔm ɔa la, ɔia ɔase le nɔtɔnye. 19 Tete wogblɔ nɛ bena: Afika fofowɔ la le? Yesu ɔo nɔ bena: Mienya mia kple Fofonye o. De miyenam la, miyenya Fofonye hã. 20 Egblɔ nya siawo le nunyuedzraɔfofe la, esi wɔle nu fiam le mawufe la me; eye amea deke melɛe o, elabena efe gafofo mede hadɛ o."

21 Azɔ egagblɔ na wo bena: Nye la mele dzodzo ge, eye miadim, eye miaku de miafe nuvɔ la me; afisi

a 7, 34; 13, 33.

b Ro. 2, 22.

d 7, 35.

e 3, 31.

f 5, 14.

g Yes. 49, 6; ta 1, 5, 9.

h 3, 14; 12, 32.

i 5, 31.

k kp. 16.

l 7, 31.

m kp. 29.
o 15, 14.

p Mo. V. 19. 15.

r Mat. 3, 9.

s Ro. 6, 16. 20;
Yoh. 1, 3, 8.

t 14, 7.

u Ro. 6, 18. 22.

v 7, 30; Lu. 22, 53.

nye la meyina la, miawo la miate nɔ ava o." 22 Tete Yudatɔwo gblɔ bena: De wɔyina eɔkui wu ge, esi wɔgblɔ bena: Afisi nye la meyina la, miawo la miate nɔ ava o mahã? 23 Eye wɔgblɔ na wo bena: Miawo la anyigba mietso, ke nye la dzifo metso; miawo la xexe sia me mietso, nye la nyemetso xexe sia me o." 24 Eyata megblɔ na mi bena, miaku de miafe nuvɔwo me; elabena ne miexɔe se bena, nyee nye esi o la, miaku de miafe nuvɔwo me. 25 Tete wogblɔ nɛ bena: Wɔ la ameka nɛnye? Yesu gblɔ na wo bena: Nusi megblɔ na mi tso gɔmedzedzea me ke lae. 26 Nu gedewo le asinye, be magblɔ, eye madrɔ ɔɔnu le mia nɔti; ke amesi ɔɔm ɔa la, enye nyatefeto, eye nusiwo nye hã mese le egblɔ la, nu mawo ke megblɔna na xexeamе. 27 Womenyae bena, efo nu na wo le Fofɔ la nɔti o. 28 Yesu gblɔ na wo bena: Ne mieko Amegbetɔvi la de dzi la, ekema miadze sil bena, nyee; eye bena nyemewɔa naneke le ɔkui nye si o, ke boɔ abe alesi Fofonye fiam ene la, nu mawo ke megblɔna. 29 Eye amesi ɔɔm ɔa la, li kplim, eye megblɛ nye deka di o; elabena nye la mewɔa nusi dzea enu ɔaa. 30 Esi wɔgblɔ esiawo la, ame gedewo xɔ edzi se."

31 Tete Yesu gblɔ na Yudatɔ, siwo xɔ edzi se la bena: Ne mienɔ nye nya la me la, ekema nye nusrɔla vavawo mienye, 32 eye miadze si nyatefe la, eye nyatefe la lawɔ mi ablɔdeviwoe. 33 Wodo nɔ nɛ bena: Abraham fomeawo mienye, eye mienye amea deke fe klɔvi kpɔ o; aleke wɔ nɛgblɔ bena: Miazɔ ablɔdeviwo mahã? 34 Yesu ɔo nɔ na wo bena: Vavã, vavã mele egblɔm na mi bena: Amesiame, si le nuvɔ wɔm la, nuvɔ fe klɔvi wɔnye." 35 Ke klɔvi menɔa afe me ɔaa o, afevi la nɔa anyi ɔaa. 36 Eyata ne Vi la wɔ mi ablɔdeviwo la, ekema mi anye ablɔdeviwo vavã." 37 Menyae bena, Abraham fomeawo mienye; gake miedi be, yewoawum, elabena nye nya la mexɔ dzi na mi o. 38 Nye la nusiwo ke mekpɔ le Fofonye gblɔ la, eya megblɔna,

eye miawo hā nusiwo miese tso mia fofu gbo la, eya miawona. 39 Woxo dzi gblō nē bēna: Mia fofue nye Abraham. Yesu gblō na wo bēna: De Abraham viwo miēnye la, nē miawo Abraham fe dōwōwōwo. 40 Ke azo la miedi be, yewoawum, nye amesi gblō nyatefe, si mese tso Mawu gblō la, na mi; Abraham mewo esia o. 41 Miele mia fofu la fe nuwōnawō wōm. Wogblō nē bēna: Miawo la menye ahasiviwo miēnye o; fofu dekāe li na mi, eyae nye Mawu. 42 Yesu gblō na wo bēna: De Mawu nye mia Fofu la, nē mialōm, elabena nye la medo go tso Mawu me va; elabena menye dokuinye si meva le o, ke boj eyae dōm dā. 43 Nukaṅuti miele si dzem nye nufōfo oa? Elabena miatē ṅu ase nye nya la o. 44 ^bMiawo la mietso fofu, si nye Abosam la me, eye mia fofu fe nudzodzrowo miedina be, miawo. 45 Eya la amewula wōnye tso gōmedzedzea me, "eye mele tsitre de nyatefe la me o, elabena nyatefe mele eyama me o. Ne ele awatso kam la, efoa nu tso eya ṅuṅu doku me, elabena awatsokala kple awatsokafōfo wōnye. 46 Ke nye la, le esi mele nyatefe gblōm ta la, miele dzinye xōm le sesem o. 47 ^aAmeke le mia dome ali nuvō de dzinye mahā? Ne megblō nyatefe la, nukāṅuti miexōm se o mahā? 48 Amesi ^ctso Mawu me la, sea Mawu fe nyawo; miawo la miele wo sem o, le esi mietso Mawu me o la ta. 49 Yudatōwo xō dzi gblō nē bēna: De miegbloē de etefe bēna, Samariatō nēnye, eye igbōgbō vō le mewō o mahā? 50 Yesu dō ṅu bēna: Nye la gbōgbō vō mele menye o; ke mele Fofonye bum, eye miawo miele vlo domem. 51 Ke nye la nyemedia nye kafukafu o; amea de li, si le edim, eye wōle wōnu drōm." 52 Vavā, vavā mele egblōm na mi bēna: Ne amea de dzra nye nya dō la, mele ku kpō ge akpō o vasede mavōmavō me." 53 Yudatōwo gblō nē bēna: Azō ko miedze sii bēna, gbōgbō vō le mewō. Abraham ku, nyagblōdīlawo hā ku, eye

wōa nēle gbōgbōm bēna: Ne amea de dzra nye nya dō la, mele ku dō ge akpō o vasede mavōmavō me mahā? 54 De wōa nēwu mia fofu Abraham, si ku la, mahā? Eye nyagblōdīlawo hā ku! Ameke nēle dokuiwō bumii mahā? 55 Yesu dō ṅu bēna: Nenyē de mekafu dokuinye la, ekema nye kafukafu la menye naneke o; Fofonye li, amesi miawo miele gbōgbōm bēna, enye miafe Mawu la, eyae le kafuyem. 56 Eye "miēnyae o, gake nye la menyae, eye nē megblō bēna, nyemēnyae o la, ekema manye awatsokala abe miawo ke ene; gake menyae, eye medzra efe nya la dō. 57 Mia fofu Abraham dō dzi be, yeakpō nye ṅkeke la, eye wōkpōe, eye wōkpō dzidzō. 58 Tete Yudatōwo gblō nē bēna: Mēxō fe blaātō hādē o, eye nēkpō Abraham mahā? 59 Yesu gblō na wo bēna: Vavā, vavā mele egblōm na mi bēna: Hafi Abraham nava dō la, nyeama meli xoxo. 60 Tete /wofō kpewo, be yewoafui; ke Yesu ṅla edokui, eye wōdo go le mawufe la me.

Yesu yo dō amea de, si nye ṅkuagbātō tso efe dzidzine ke la, le Sabat dzi.

9. Eye esi wōle eme tsoṅ yina la, ekpō amea de, si nye ṅkuagbātō tso efe dzidzi me ke. 2 Eye efe nusrōlawo biaē bēna: Rabi, ameka wō nuvō, amesia loo, alo efe dzilawo bēna, wodzii ṅkugbaē mahā? 3 Yesu dō ṅu bēna: Menye amesia alo efe dzilawo wō wō nuvō o, ke boj bēna woadē ^aMawu fe dōwōwōwo de go afia le eyama me. 4 Ele nam bēna, mawō amesi dōm dā la fe dōwōwōwo, zi alesi ṅkeke li; zā gbōna dodo ge, le esi me amea deke mate ṅu awō dō o." 5 Esi mele xexeamē la, xexeamē fe kēkeli menye." 6 Esi wōgblō esiawo la, ede ta de anyigba, eye wōtsō ta la henyā anyi, eye wōtsō anyi la hesisi de efe ṅkuwo dzi;" 7 eye wōgblō nē bēna: Yi, nale tsi le Siloa-ta la me (si gōme enye wodōe dā). Tete wōyi dāle tsi la, eye wōva le nu kpōm. 8 Eyata efe afelikawo kple amesiwo kpōe tsā bēna, nubiala wō-

^a 7, 28.

^b Joh. 1.3, 9-10.

^d Mo. 1. 3, 4.

^e Pet. II. 2. 4.
^f 10, 31.

^g Kor. II. 5, 21;
^h Pet. I. 2, 22.

ⁱ 18, 37.

^j Lū. 13, 2.

^k 11, 4.

^l 7, 20.

^m 5, 17.

ⁿ 8, 12.

^o 5, 41.

^p Mar. 8, 23.

^q 6, 40. 47.

nye la, gblɔ bena: De menye amesia nɔ anyi henɔa nu biam la o mahã? 9 Bubuwo gblɔ bena: Eyae; dewo hã gblɔ bena: Ðabi, ke boŋ de wòdii; eya nuto gblɔ bena: Nyee. 10 Eyaŋuti wogblɔ nɛ bena: Ekema aleke wɔ wò ŋkuwo ou mahã? 11 Edo ŋu bena: Amesi woyɔna be Yesu la, eyae nyã anyi, eye wòtsɛe sisi de nye ŋkuwo dzi, eye wògblɔ nam bena: Yi Siloa me nale tsi; ale meyi dale tsi, eye mekpɔ nu. 12 Wogblɔ nɛ bena: Afika eyama le? Egblo bena: Nyemenyae o.

Farisitowo dzro nukudɔwɔwɔ la me.

13 Wokplɔ amesi fe ŋku gbãtsã la yi de farisitowo gbo. 14 Ke gbesigbe Yesu nyã anyi heu efe ŋkuwo la, enye Sabat-ŋkeke.^b 15 Tete farisitowo hã gabiae, alesi wòwɔ hafi kpɔ nu. Eye wògblɔ na wo bena: Anyi wòtsɔ hedɔ nye ŋkuwo dzi, eye mele tsi, eye mele nu kpɔm. 16 Tete farisitowo dome dewo gblɔ bena: Amesia la menye Mawu gbo wòtso o, elabena medzra Sabat la do o. Bubuwo gblɔ bena: 'Aleke nuvòwɔla ate ŋu awɔ dzesi siawo togbe mahã? /Eye mamã do wo dome. 17 Azo wogagblɔ na ŋkuagbãto la bena: Wò la, esi wòwu ŋkuwo na wò la, aleke gblɔm nèle le eguti mahã? Eye wògblɔ bena: Nyagblɔdila wònye. 18 Ke Yudatowo mexɔe se le eguti bena, ŋkuagbãto wònye tsã hele nu kpɔm o, vaseɔe esime woyɔ amesi gale nu kpɔm la, fe dzilawo vɛ. 19 Eye wobia wo bena: Ðe esia nye miafe vi, si miegblɔ bena, ŋkugbagbã wodzi mahã? Aleke wo wòle nu kpɔm azo mahã? 20 Efe dzilawo do ŋu gblɔ bena: Mienyae bena, amesia mia vi wònye, eye ŋkugbagbã wodzi; 21 ke alesi wò wòle nu kpɔm azo la, mienyae o, alo amesi wo ŋkuwo nɛ la, mienyae o; mibia eya nuto, etsi, afo nu le edokui nuti. 22 Esia wɛ efe dzilawo gblɔ, elabena wovò Yudatowo; elabena Yudatowo do de anyi xoxoxo bena, ne amea de katse ou eyama me bena, Kristo wònye la, ekema nyewoadee le yewofe ha me. 23 Le esia ta efe dzilawo gblɔ bena: Etsi, mibia eya nuto.

^a Yos. 7, 19.

^b 5, 9.

^d Yes. 1, 15; Lod. 15, 29.

^e kp. 31. 33.

^f 7, 43.

^g kp. 16.

^h kp. 2.

ⁱ 4, 26.

^k 7, 13.

^l Mat. 13, 11-15.

^m 12, 42.

24 Ale wogayɔ amesi fe ŋkuwo gbã tsã la zi evelia, eye wogblɔ nɛ bena: "Tso kafukafu na Mawu, miawo mienyae bena, amesia la nuvòwɔla wònye. 25 Tete eyama xɔ dzi bena: Nenyɛ nuvòwɔla wònye la, nyemenyɛ o, nu deka ko menya bena, ŋkuagbãto menye tsã, azo mele nu kpɔm. 26 Eye wogagblɔ nɛ bena: Nuka wòwɔ na wò? Aleke wòwu ŋkui na wò mahã? 27 Edo ŋu na wo bena: Megblɔe na mi xoxo, eye miesee o; nukaŋuti miele didim bena, miagasee mahã? Ðe miawo hã miele didim bena, miawo efe nusròlawo mahã? 28 Eye wòdzui gblɔ bena: Wòe nye eyama fe nusròla, ke miawo la Mose fe nusròlawo mienye. 29 Mienya bena, Mawu fo nu kple Mose; ke amesia la mienya afisi wòtso o. 30 Ame la xɔ dzi gblɔ na wo bena: Esia mee wòwɔ nuku le bena, mienya afisi wòtso o, eye wòwu nye ŋkuwo. 31 Mienya bena, 'Mawu meɔɔa to nuvòwɔlawo o, ke boŋ ne amea de vɛa Mawu, eye wòwɔa efe lɔlɔnu la, eyae wòdɔa toe. 32 Tso xexemedzɔgbe ta la womese kpɔ bena, amea de ou ŋkuwo na amesi wodzi ŋkugbagbã o. 33 Ðe amesia metso Mawu gbo o la, ne mate ŋu awɔ naneke o. 34 Woxɔ dzi gblɔ nɛ bena: Nuvò me pete wodzi wò do, eye wòe nèle nu fiam mi mahã? Eye wonyãe do goe.^h

Yesu wu gbedada na ŋkuagbãto la nu.

35 Yesu se bena, wonyãe do goe, eye esi wòkpɔe la, egblo bena: Ele Mawuvi la dzi xɔm le sesem mahã? 36 Edo ŋu nɛ gblɔ bena: Afeto, amekae nye esi, bena maxɔ edzi ase mahã? 37 Yesu gblɔ nɛ bena: Amesi nèkpɔ kple amesi le nu fom kpli wò la, eyae.ⁱ 38 Ke egblo bena: Afeto, mexɔe se; eye wòdze klo de ta agu nɛ. 39 Eye Yesu gblɔ bena: Nye la ɔɔnudɔrɔ ta meva xexe sia me do, bena amesiwo mele nu kpɔm o la, ne woakpɔ nu, eye amesiwo le nu kpɔm la, ne woazu ŋkuagbãto.^l 40 Eye farisito, siwo le eguti la see, eye wogblɔ nɛ bena: Ðe miawo hã mienye ŋkuagbãto mahã? 41 Yesu gblɔ na wo bena: Ðe mienye ŋkuagbãto-

wo la, ne nuvō mele mia ŋu o; ke azō la miele gbogblom bena: Miele na kpom; eyata miafe nuvō la tsi anyi.^o

Alēkplola nyui la kple efe alēwo.

10. Vavā, vavā mele eglom na mi bena: Amesi metoa agboa nu heyina de alēwo me o, ke wōyi daliaa afi bubu gena de eme la, eya nye fiafito kple adzodala. 2 Ke amesi toa agboa nu heyina de eme la, alēwo je kplola wōnye. 3 Eya la agbonudzola un na ne, eye alēwo sea eyama je gbe, eye wōyōa ye nuto je alēwo kple ŋka, eye wōkplā wo doa goe. 4 Ne ede ye nuto tawo katā do go la, edzea ŋgō na wo, eye alēwo dzea eyame, elabena wodzea si efe gbe. 5 Ke womele ame tuto yome dze ge o, ke boŋ woasi le egbo, elabena womedzea si ame tutawo je gbe o. 6 Lo sia Yesu do na wo; ke ame mawo mese nusiwo wōgblo na wo la go me o. 7 Azō Yesu gblo na wo bena: Vavā, vavā mele eglom na mi bena: Nyee nye agbo na alēwo. 8 Ame gedē alesi tre vava nam la, wo katā fiafitawo kple adzodalawo wonye; ke alēwo medoa to woamawo o.^o 9 Nyee nye agbo la; ne amea de to menye yi de eme la, akpō dede, eye wōayi de eme agado go, eye wōakpō nyife. 10 Fiafi la mevana o, ne menye le fififi kple wuwu kpakple gbegblē ta o. 11 Nye la meva, bena woakpō agbe kple agbōsōsō.ⁱ

12 Nyee nye alēkplola nyui la, alēkplola nyui la tsoa efe "agbe doa anyi de alēwo ta. Eye amesi nye agbatedawola, eye menye alēkplola o, amesi alēawo menye eya nuto to o la, kpōa amegāxi gbōna, eye wōgblēa alēawo ŋi, eye wōsina, eye amegāxi la lēa alēawo, eye wōka wo gbē; 13 esina, elabena agbatedawola wōnye, eye melēa be na alēawo o. 14 Nyee nye alēkplola nyui la; "eye menya tonyewo, eye tonyewo hā nyam; 15 sigbe "alesi Fofō la nyam, eye nye hā menya Fofō la ene, eye metsō nye agbe do anyi de alēawo ta. 16 Eye alē bubuwo le asinye, siwo metso alēwo sia me o,

^o Lod. 26, 12.

^o 5, 26.

^o 7, 42; 9, 16.

^o 7, 20.

^o Do. 3, 11.

^o Yer. 23, 1, 2.

^o 5, 36.

^o Ps. 23, 1.

^o 8, 45.

^o Yes. 40, 11;

^o Xez. 34, 11-23;

^o ta 37, 24.

^o 15, 13.

^o kp. 3, 4; 8, 47.

^o 8, 59.

^o Tim. II. 2, 15.

^o Mat. 11, 27.

^o 11, 52.

eye ele nam be, makplō woawo hā, eye woase nye gbe, eye woawo alēha dēka kple alēkplola dēka. 17 Le esia ta Fofō la lāam do; elabena nye la metsō nye agbe do anyi, bena magaxōe. 18 Amea dēke mexōe le asinye o, ke nye nutoe tsoe do anyi le do-kuinye si; "nyusē le asinye, be matsoe do anyi, eye nyusē le asinye, be magatsōe. Nenem se sia la mexōa tso Fofonye gbo.

19 Tete mamā gaḍo Yudatowo dome le nya siawo ta.^d 20 Eye wo dome ame gedewo gblo bena: Gbogbo vō le eme, eye efe tame da; nukaḡuti miele to domi mahā?^e 21 Bubuwō gblo bena: Nenem nya siawo la menye amesi me gbogbo vō le la, je nyawo o. De gbogbo vō ate ŋu avu ŋkuwo na ŋkuagbatowo mahā?

Yesu je nyagbogblo le gbedoxo ŋu kofe.

22 Eye mawuxo fe dā dā dōnkekenyui do le Yerusalem, eye wōnye vuvōḡli; 23 eye Yesu le tsa dim le mawufe la le Salomo fe akpata la me. 24 Tete la Yudatowo va fo klāe, eye wogblo ne bena: Xekayi dzi nana miafe lu-ḡ natsi dzodzozoe ase do mahā? Nyene wōe nye Kristo la, gblōe na mi faa. 25 Yesu do ŋu na wo bena: Megblōe na mi, eye mie-xōe se o; "do, siwo wam mele le Fofonye je ŋkōa dzi la, woawo le dase dim le putinye. 26 Ke miawo miele exom le sesem o: elabena miawo mienye nye alēwo dometawo o, abe alesi megblo na mi ene.^k 27 Nye alēwo sea nye gbe, eye nye la menya wo, eye wodzea yonyeme;^o 28 eye nye la mena agbe mawo wo, eye womele tsōtsrō ge akpō o, eye amea dēke mele woamawo xō ge sesē le asinye o. 29 Fofonye, si tso wo nam la, eya fo nuwo katā ta, eye amea dēke mate ŋu axo wo sesē le Fofonye si me o. 30 Mia kple Fofonye la dēkae miele.

31 Te'e la Yudatowo "gafō kpewo, bena yewoafui. 32 Yesu do ŋu na wo bena: Dawawo nyui gedewo mefia mi tso Fofonye gbo; dawawo dome ka ta miele kpe fo ge afum do mahā? 33 Yudatowo do ŋu ne bena: Menye dawawo nyuiwo nuti miele kpe fu

ge wò ò o, ke boŋ le busubòbò òuti; elabena ame nènye, eye nè-wò dokuiwò Mawui.^a 34 Yesu xò dzi na wo bena: Alo ^bwomenlò de miäse se la me o bena: „Me-bena: mawuwo miénye“ mahà? 35 Ne eyò amesiwo ta mawunya va òo la be mawuwo la, womate òu ada òòlò la dzi o; 36 amesi Fofò la wò kòkòe, eye wòòò òo òe xexea me la, eyama òuti miawo miele gbògbòm le bena: Ebo busu, esi mebena: Mawuvi me-nye mahà?⁹ 37 Ne nyemele Fofonye fe òwòwòwò wòm o la, ekema migaxò dzinye se o. 38 Ke ne mele wo wòm la, ne miexò dzinye se o hã la, mixò òwòwòwò òo dzi se, bena miadze sii, eye miase egòme bena, Fofò la le me-nye, eye nye hã mele Fofò la me. 39 Tete wogadi bena, yewoalée, ke edo le wo si me heyi.^h

40 Eye wògadzò yi òe Yordan godo, afisi Yohanes de mawutsi ta na amewo le gbã, eye wòòò afima. 41 Eye ame gedewo va egbò, eye wogblò bena: Yohanes mewò dzesia òeke o, gake nusiwò katã Yohanes gbò le amesia òuti la, wonye nyatefe. 42 Eye ame gedewo xò edzi se le afima.

Yesu fo Lazaro òe tsitre tso ame kukuwo dome.

11. Eye amea òe le òò lém, eŋkòe nye Lazaro tso Betania, si nye Maria kple nòvianyonu Marta fe kòfe la. 2 Eye eya enye Maria, si tso ami òeòè si na Afetò la, eye wòtutu efe afòwo òuti kple efe taða, amesia fe nòvìtutsu enye Lazaro, si le òò lém la.^l 3 Eya-òuti nòvianyonuawo òò ame òò òe egbò hegbò bena: Afetò, kpo òa, amesi mèlòa nu egbò o la, le òò lém. 4 Eye esi Yesu see la, egblò bena: Òò sia menye kudòe o, ke boŋ ^ohena Mawu fe òuti-kòkòe, bena woakò Mawuvi la òuti to eyama me. 5 Eye Yesu lãa Marta kple nòvianyonu kpa-kple Lazaro. 6 Eye esi wòse bena, ele òò lém la, etsi afisi wòle la xò òeke eve. 7 Esia megbe la egblò na nusròlawo bena: Mina, ne miagayi òe Yudea. 8 Nusròlawo gbò ne bena: Rabi, ⁿnyitso laa Yudatòwo di be, yewoafu kpe wò, eye nègale afima yi gea?

9 Yesu òò òu bena: Alo menye gajofò wuivee le òeke òeke me o? Ne amea òe zò le òeke me la, meklia nu o, elabena ele xexe sia me fe kekeli la kpo.^d 10 Ke ne amea òe zò zã la, eklia nu, elabena kekeli la mele eyama me o.^e 11 Esiawo wògbò, eye le esia megbe la egblò na wo bena: Mia xòlò Lazaro fe alò òòm; gake la meylina, bena maðanyòe atso alò me. 12 Tete nusròlawo gbò ne bena: Afetò, ne ele alò òòm la, ekema efe lãme asè. 13 Ke Yesu fo nu le efe ku òuti; ke woa wòbu xa bena, efo nu le alòòòò òuti òuti. 14 Azò Yesu òu me na wo faa bena: Lazaro ku. 15 Eye dzi òòm le mia ta bena, nyemele afima o, be miaxò ase; ke mína, ne miayi òe egbò. 16 Tete Toma, si woyòna be Venví la, gbò na nòvía nusròlawo bena: Mína, ne miawo hã miayi, bena miaku kpakplii.

17 Azò esi Yesu de la, ekpò bena, exò òeke ene xoxo le yòòò me. 18 Ke Betania te òe Yerusalem òu, efe didime anò stadio wuiatò; 19 eye Yudatòwo dome ame gedewo va Marta kple Maria gbò, bena yewoafa akò na wo le wo nòvi la òuti. 20 Ke esi Marta se bena, Yesu gbòna la, eyi òakpee, eye Maria tsi afeame. 21 Tete la Marta gbò na Yesu bena: Afetò, òe nèle afisia la, ne nòvinye meku o. 22 Gake azò hã menyae bena, nusi ke nabia Mawu la, Mawu ana wò. 23 Yesu gbò ne bena: Nòviwò la atsi tre. 24 Marta gbò ne bena: Menyae bena, ⁿatsi tre le tsitre-tsitsi la me le nuwuwunkeke la dzi. 25 Yesu gbò ne bena: Nyeeye tsitre-tsitsi la kple agbe la; amesi xò dzinye sena la, ne eku hã la, anò agbe; 26 eye amesia-me, si le agbe, eye wòxò dzinye sena la, maku akpò o. Ele esia xòm le sesema?^p 27 Egblò ne bena: E, Afetò, mexòe se bena, wòe nye Kristo, Mawuvi la, si gbòna xexeamé.^r 28 Eye esi wògbò esia la, etò edzi yi òayo nòvianyonu Maria dzaa, eye wògbò bena: Nufiala va, eye wòle yòwòm. 29 Esi eyama see la, etsi tre kaba, eye wòva egbò. —

^a 5, 19; Mat. 26, 66.
^b P. 22, 6.
^d 9, 4, 5.

^e 12, 36.

^f Mat. 9, 24.

^g 5, 17–20.

^h 8, 59; Lu. 4, 30.

ⁱ 1, 28.

^k Lu. 10, 38, 39.

^l 12, 3.

^m 5, 29; 6, 40; Lu. 14, 14.

^o 9, 3.

^p 8, 51.

^r 6, 69.

^s 8, 59; 10, 31.

30 Eye Yesu mekpɔ va kɔfea me hade o, ke boɔ egale "afisi Marta yi dakpee le la ko. - 31 Azo Yudato, siwo le afea me kpilii, eye wole ako fam ne la, esi wokpɔ bena, Maria tsi tre kaba do go la, wodze eyome hele susum bena, eyina yɔdo la gbɔ, bena yeafa avi le afima. 32 Azo esi Maria va afisi Yesu le, eye wɔkpɔe la, edze klo de efe afɔ nu hegblo ne bena: Afeto, de nɛle afisia la, ne novinye meku o. 33 Eye esi Yesu kpɔe wɔle avi fam, eye Yudato, siwo va kpilii hã le avi fam la, edo dɔmedzoe le gbagbo la me,^d eye efe dzi vuuvu, 34 eye wɔbena: Afika mietsɔe yi damlo mahã? Wogblo ne bena: Afeto, va kpɔe. 35 Yesu fa avi.^f 36 Tete Yudatowo gblo bena: Mikpɔ alesi wɔlɔne da! 37 Ke wo dometɔa dewo bena: Ame sia, si ou ŋkuagbãto fe ŋkuwo la, de mete ŋu wɔ, bena amesia hã nagaku o mahã? 38 Tete Yesu gale dɔmedzoe dom le edokui me heva yɔdo la gbɔ. Ke enye do,^h eye kpe le enu. 39 Yesu gblo bena: Mikpɔ kpe la da! Amesi ku la fe novinyonu Marta gblo ne bena: Afeto, efafã xoxo, elabena exo ŋkeke ene sɔɔ. 40 Yesu gblo ne bena: De nyemegblo na wɔ bena, ne exɔe se la,ⁱ akpɔ Mawu fe putikɔkɔe la o mahã? 41 Tete wokpɔ kpe la da. Ke Yesu wu efe mo dzi, eye wɔbena: Fofɔ, meda akpe na wɔ bena, edoa tom. 42 Nye la menyae bena, edoa tom daasi;^j ke le ameha, si le tsitre fo xlam la ta, megblo de, bena woaxɔ ase bena, wɔedɔm da. 43 Eye esi wogblo esia la, edo ŋli kple gbe sesɛ bena: Lazaro lee, do go! 44 Eye ame kuku, si fe afɔwo kple asiwo le babla la, do go kple amediwo, eye taku bla ŋku me ne. Yesu gblo bena: Mitui, eye mina wɔayi.

Nunɔlagãwo de adapo le alesi woawo awu Yesu la puti.

45 Azo Yudatowo dome ame gede, siwo va Maria gbɔ, eye wokpɔ nusiwo Yesu wɔ la, woaxɔ edzi se. 46 Ke wo dometɔa dewo ta edzi yi farisitowo gbɔ, eye wogblo nusiwo Yesu wɔ la, na wo.

o kp. 20.

b 18, 14.

d 13, 21.

e Mo. II. 28, 30;
Mo. IV. 27, 21.
f Lu. 19, 41.

g 10, 16.

h Mat. 27, 60.

i kp. 4-23. 25. 26.
k Kron. II. 30,
17.

l 12, 30.

n kp. 1-8 kpo
Mat. 26, 6-13;
Mar. 14, 3-9.

o 11, 1. 43.

47 Tete la nunɔlagãwo kple farisitowo kpe ta de adanudefe, eye wogblo bena: Nuka miawo? Elabena amesia le dzesi gedewo wɔm. 48 Ne miena mɔe alea la, ekema amewo katã le edzi xɔ ge ase, eye Romatowo ava, eye woaxɔ miafe anyigba kple miafe dukɔ le mia si. 49 Eye wo dometɔ deka, Kayafa, si nye nunɔlagã le fe ma me la, gblo na wo bena: Miawo mienya naneke kulɛ o, 50 eye miedea ngble de eme hã c bena, enyo na mi bena, ame deka naku de dukɔ la ta, eye bena dukɔ blibo la nagatsɔ o.^b 51 Gake megblo esia le eya ŋto dukui si o; ke boɔ, esi wɔnye nunɔlagã le fe ma me la ŋuti,^c wogblo nya di bena, Yesu laku de dukɔ la ta; 52 eye menyɛ de dukɔ la ta dedeko o, ke boɔ, bena wɔafo mawuvi, siwo kaka la,^d nu fu dekae. 53 Azo tso ŋkeke ma dzi la wɔdo bena, yewoawui.

54 Eyaŋuti Yesu megatsana le Yudatowo dome le gaglãgbe o, ke boɔ edzo le afima yi anyigba, si te de gbedzi ŋu la dzi, de dua de, si woɔna be Efrayim la me, eye eya kple efe nusrɔlawo tsi afima. 55 Eye Yudatowo fe ŋutitoto la do, eye ame gedewo dzo le anyigba la dzi heyi Yerusalem, bena woaxɔ wo dokufi ŋuti, hafi ŋutitoto la naɔo. 56 Eye wodi Yesu, eye wofo nu kple wo nɛwo, esi wole tsitre le mawufe la me bena: Nuka susum miele, de megbona ŋkekenyute la dufo o mahã? 57 Ke nunɔlagãwo kple farisitowo de se di bena, ne amea de nya afisi wɔle la, nefia, ne yewoayi adalɛe.

Amisiã na Yesu le Betania.

12. ^aAzo ŋkeke ade hafi ŋutitoto la naɔo la, Yesu va Betania, afisi Lazaro, si wɔfo de tsitre tso ame kukuwo dome la le.^g 2 Eye wowo fienuɔduɔ ne le afima, eye Marta subɔ kplãa ŋuti, ke Lazaro enye amesiwo na kplãa ŋuti kpilii la, dometɔ deka. 3 Tete Maria tso nardomi nyuitɔ pounde deka nu, si fe asi sɛ ŋuto la, hesi de Yesu fe afɔwo ŋuti, eye wɔtutu efe afɔwo ŋuti kple efe ta da; eye afea me yo fũ kple ami

la fe bevê lilili la." 4 Tete Yuda Iskariot, efe nusrôlawo dometo dëka, amesi le eyome mo fia ge la, gblô bena: 5 Nukaŋuti womedzra ami sia xô denario alafa etô, eye woatsô ana ame dahewo o mahâ? 6 Ke eglô esia, menye ame dahewo nu vem wôle o, ke boŋ fiafito wônye, eye gakotoku la le esi, "eye wôfia nusiwo wotsôna dana de eme. 7 Tete Yesu gblô bena: Na mœ, edzrae do di na nye digbe. 8 Elabena /ame dahewo li kpli mi daa; ke nye la nyemeli kpli mi daa o.

9 Tete la Yudatowo fe ameha gedewo se eŋkô bena, ele afima, eye wova, menye de Yesu dedeko ta o; ke boŋ, bena woakpo Lazaro hâ, amesi wôfo de tsitre tso ame kukuwo dome. 10 Ke nunlagâwo do bena, yewoawu Lazaro hâ; 11 elabena le eyama ta Yudatowo dome ame gedewo dzo yi, eye woxô edzi se do.

Yesu fe Yerusalem yiyi.

12 Esi nu ke la, ameha gedê, siwo va nkekenyuidêufe la, esi wose bena, Yesu gbôna Yerusalem la, 13 wotsô devayawo, eye wodo go yi ekpe ge, eye wodo yli bena: 'Hosana! Woayra amesi gbôna le Afeto fe nka me, amesi nye Israel fe fia la. 14 Ke Yesu kpo tedzivia de, eye wôde edzi, "abe alesi wonjo di ene bena: 15 „Megavô o, Zion vinyônuvi, kpo da, wô fia la no tedzivia de dzi gbôna!" 16 Efe nusrôlawo mese nusiawo gome gbâ o; ke esi wokô Yesu nti la, tete wodo nku edzi bena, wonjo nu siawo di le enuti, eye bena woxô nusiawo ns. 17 Azô ameha, si le enuti la, di dase bena, eyô Lazaro tso yôdo me, eye wôfœ de tsitre tso ame kukuwo dome. 18 Eyanuti ameha la hâ yi dakpee, elabena wose bena, ewô dzesi sia. 19 Tete farisitowo gblô le wo nœwo dome bena: Mie-kpo bena, miete nu le naneke wôm o; kpo da," xexeame katâ dze eyome.

Helatowo di bena, yewoakpo Yesu; Yesu fo nu le efe ku fe vîde gu.

20 Ke Helatôa dewo le amesiwo yina gbe do ge da le nkeke-

a Lu. 7, 38.
b 1, 44.

d Lu. 8, 3.

e Ro. 14, 9.

f Mo. V. 15, 11.

g Mat. 10, 39;
Lu. 17, 33.

h 14, 3; 17, 24.

i Mat. 25, 38.

k kp. 12-19 kpo
Mat. 21, 1-11;
Mar. 11, 1-10;
Lu. 19, 29-40.

l Ps. 118, 25, 26.

m 11, 42.

n Zax. 9, 9.

o 14, 30; 15, 11;
Lu. 10, 18.
p 8, 28.

q Ps. 110, 4; Dan. 7, 14.

r 8, 12.

s 11, 48.

t 11, 10.

u Ef. 5, 9.

nyuiea dufe la dome; 21 amesia-
wo va Filipino, bsi tso Betsaida le
Galilea la gbo, eye wode kuku
ne gblô bena: Afeto, miele didim
be, miakpo Yesu da. 22 Filipino
va, eye wôgbloe na Andrea, eye
Andrea kple Filipino woyi dagbloe
na Yesu. 23 Ke Yesu do nu na
wo gblô bena: Gafôfo la do vo
bena, woakô Amegbetovi la nti.
24 Vavâ, vavâ mele eglôm na mi
bena, ne "bliku la mege de anyi-
gba me, eye wôku o la, ekema
eya dëka tsia anyi; ke ne eku
la, etsea ku gedê. 25 Amesi ke
lôa efe agbe la, abui; eye amesi
ke léa fu efe agbe le xexe sia
me la, adzrae do di hena agbe
mavo." 26 Ne amea de di be,
yeasubom la, nedze yonyeme;
"eye afisi nye la mele la, afima
nye subôla hâ lanô; ne amea de
subom la, eya Fofô la labu. 27
Fifi ko nye luôo ouu kpêkpê-
kpê, eye aleke magblo? Fofô,
dem tso gafôfo sia me! Gake esia
ta meva gafôfo sia me do. 28
Fofô, kô wo nka nti. Tete gbe
di tso dzifo gblô bena: Meko
enuti xoxo, eye magakô enuti. 29
Azô ameha, siwo le tsitre, eye
wosee la, gblô bena: Dzie de
gbe, bubuwo gblô bena: mawu-
dolaa dee fo nu kpli. 30 Yesu
xô dzi bena: Menye tanyee gbe
sia di do o; "ke boŋ mia tae. 31
Azô xexe sia me fe wôndadrô
la do; fifi ko woatsô xexe sia me
fia la afu gbe." 32 Eye nye la,
ne "woakom de dzi tso anyigba
dzi la, mahe amewo katâ ava nye
ntu gbônye. 33 Ke eglô esia
hefia ku, si fomevi ku ge wôala.
34 Tete ameha la xô edzi ne be-
na: Miawo la miese le se la me
bena, Kristo anô anyi vasede
"mavmavo me, eye wô la, aleke
gblôm nèle bena, ele be, woakô
Amegbetovi la de dzi mahâ?
Amekae nye nenem Amegbetovi
sia? 35 Tete Yesu gblô na wo
bena: 'Kekeli la agano mia dome
yeyifi viade ko. Mizô azôli, esi
kekeli la le mia gbo, bena viviti
la nagatu mi o; eye "amesi le
azôli zom le viviti me la, menyaa
afisi woyina o. 36 Esi "kekeli la
le mia gbo la, mixô kekeli la dzi
se, bena miazu kekeli fe viwo.

Nusiawo Yesu gblɔ, eye wòdzo yi ðayla edokui ðe wo.

Yudatowo fe dzimaxose.

37 Ke esi wòdzo ale dzesi gedɛ siawo le wofe ŋku me hã la, womeɔ edzi se o, 38 bena woawu nya, si nyagblɔdila Yesaya gblɔ ði la nu bena: "Afeto, ameka xɔ miafe nyagbɔgblɔ la dzi se mahã? Eye ameka wode Afeto fe abo la fia mahã?" 39 Le esia ta womete ŋu xɔe se o; elabena Yesaya gagblɔ bena: "40 „Egbã wofe ŋkuwo, eye wòna wofe dzi sɛ, bena woagakpɔ nu kple ŋkuwo, eye woase nu gome kple dzi, eye woaɔɔ, eye mada gbe le wo ŋu o." 41 Nusiawo Yesaya gblɔ, elabena ekpɔ efe ɔnutikɔkɔe la, eye wòfo nu le eɔu. 42 Ke amegãwo dometo gedewo xɔ edzi se; gake la le farisitowo ta la womevu eme o, bena woagade yewo le ha me o; 43 elabena wolõa amewo fe bubu wu Mawu fe bubu. 44 Ke Yesu do yi, eye wògblɔ bena: Amesi xɔa dzinye sena la, menyɛ dzinye xɔm wòle le sesem o, ke boɔ amesi ðom ða la dzie. 45 Eye kamesi le kpɔyem la, ele amesi ðom ða la kpɔm. 46 Nye la kekeli menyɛ va xexeame, bena amesiame, si xɔa dzinye sena la, manɔ viviti me o." 47 Eye ne amea ðe sea nye nyawo, eye medzra wo ðo o la, nyemedrãa vɔnu o; elabena nyemeva, be madrã vɔnu xexeame o, ke boɔ bena made xexeame. 48 Amesi le gbeyem, eye mexãa nye nyawo o la, ekpɔ amesi le vɔnu drõmi; nya, si megbɔ la, eya ke ladrã vɔnu le nuwuwuɔkeke la dzi. 49 Elabena nye la nyemefo nu le dokuinye si o; ke Fofɔ, si ðom ða la, eya nuto na nusi magblɔ kple nusi mafo la fe sem. 50 Eye menyɛ bena, efe se la enye agbe mavɔ. Eyaɔuti nusiwo fe nu mefona, abe alesi Fofɔ la gblɔ nam ene la, nenema mefoa nui.

Yesu klo efe nusrõlawo fe afowo nuti.

13. Eye hafi nutitotonkenenyuie la naɔo, esi Yesu nya bena, yefe gafɔfo la do va, bena yeado le xexe sia me ayi ðe Fofɔa gblɔ, esi wòlõ eto, siwo le xexeame la, elõ wo vaseɔe nuwuwu.

o Lu. 22, 3.

b 3, 35.

d 18, 28.

e Yea. 53, 1; Ro. 10, 16.

f Yea. 6, 9. 10; Mat. 13, 14. 15.

g Yea. 6, 1.

h 9, 22.

i 5, 44.

k 14, 9.

l 15, 3.

n kp. 35.

o 8, 64. 70. 71.

p 3, 17; Lu. 9, 66.

r Mat. 23, 8. 10.

s Lu. 22, 27.

t Fil. 2, 5; Kol. 3, 13.

u Mat. 10, 24.

v Mat. 7, 24.

2 Eye le fienuɔufe, "esi Abosam ðee Yuda Iskariot, Simon vi la, fe dzi me xoxo bena, wòfia eyome mɔ, 3 esi Yesu nya bena, bFofɔa tɔɔ nuwo katã ðe esi me, deye bena Mawu gblɔ wòto va, eeye wògale Mawu gblɔ yi ge la, 4 etsi tre le nua ðufe, eye wòde efe awu da ði, eye wòtɔɔ tsiletse sa ðe ali. 5 Tete wòtɔɔ tsi ðe tsilleze me, eye wòde asi efe nusrõlawo fe afowo nuti kɔkɔ me, eye wòle wo tutum kple tsiletse, si wòsa ðe ali. 6 Azo wòva ðo Simon Petro gblɔ. Eya gblɔ ne bena: Afeto, wòde akɔ afɔ nuti nam mahã? 7 Yesu do ŋu gblɔ ne bena: Nusi ke wɔm mele la, mènaye fifia o; ke emegbe la áse egome. 8 Petro gblɔ ne bena: Wò la màkɔ nye afowo nuti akpɔ o. Yesu xɔ dzi ne bena: Ne nyemeklɔe na wò o la, ekema mèle gome ðeke kpɔ ge le gbɔnye o. 9 Simon Petro gblɔ ne bena: Eke ma menyɛ nye afowo nuti dedeko o, ke boɔ nye asiwo kple nye ta hã. 10 Yesu gblɔ ne bena: Amesi le tsi la, afɔ nuti kɔkɔ koe hiã ne; elabena eɔuti blibo la katã ði; eye mia nuti ði, gake menyɛ mi katãe o. 11 Elabena enya amesi le eyome mɔ fia ge; eyaɔuti wògblɔ bena: Menyɛ mi katã nuti ði o."

12 Eye esime wòkɔ wofe afowo nuti va, eye wòdo efe awuwo, eye wògababɔ nɔ anyi la, egblɔ na wo bena: Mi enya nusi mewɔ na mia? 13 Mieyɔam bena: Nufiala kple Afeto, eye miegbɔe nyuie, elabena eyae menyɛ. 14 Azo la ne nye, si nye Afeto kple nufiala la, meklɔ miafe afowo nuti la, ele na miawo hã be, miakɔ mia nɔewo fe afowo nuti. 15 Elabena mena kpɔdeɔ mi, bena miawo hã miawo, abe alesi nye la mewɔ na mi ene. 16 Vavã, vavã mele egblɔm na mi bena: Subɔla mewua efe afeto o, eye ame ðo ðo hã mewua amesi ðe ða la o. 17 Ne mi enya nusiawo, eye miawo wo la, woayra mi. 18 Menyɛ mi katã nuti mele egblɔm do o; menyɛ amesiwo metia, gake bena woawu nɔkɔ la nu bena: „Amesi le abolo dum kplim la, kɔ efe afɔkpodzi dzi ðe

gunye.^a 19 Tso esia dzi la mele egblm na mi, hafi wòava ve me bena, ne eva ve me la, ne mia-xœ ase bena nyee. 20 Vavā, vavā mele egblm na mi bena: Amesi xœa amesi ke medo da la, nyee wòxœ, eye amesi xœam la, exœa amesi dœm da.^d

Yesu fia asi eyome mofiala.

21 /Esi Yesu gblœ esiawo la, eouou kpœkpœkpœ le gbœgbœ me, eye wòdi dase gblœ bena: Vavā, vavā mele egblm na mi bena: Mia dometo ðeka lafia yonyeme mœ. 22 Tete nusrœlawo kpo wo nœwo fe ŋku me hele dzodzodzo wœm le amesi ŋu wògbœ esia do la nuti. 23 Eye nusrœlawo dometo ðeka, si Yesu lœna la, via ðe ekœme. 24 Tete Simon Petro miã ŋku dee, eye wògbœ ne bena: Biae, amesi ŋuti wògbœ esia do. 25 Azœ ame ma bi ko do ðe Yesu fe ako nu hegbœ ne bena: Afeto, amekae? 26 Yesu do ŋu bena: Amesi ke matsœ alogomedede ðeka asisi detsi ne la, eyae. Azœ esi wòtsœ alogomedede ðeka sisi detsi la, etsœ na Yuda Iskariot, Simon vi la. 27 Eye le alogomedede la megbe la, tete /Abosam yi ðe eyama me. Tete Yesu gblœ ne bena: Nusi wo ge nala la, wœ kaba. 28 Ke kplœŋutinolawo dometsœ ðeke menyaa nusi ŋuti wògbœ esia ne do o. 29 Elabena ðewo bu xa bena, /esi gakotoku la le Yuda si la, eyata Yesu gblœ ne bena: /Fie nusiwo miehiã la, hena ŋkekenyuite la ðudu, alo bena netsœ nane na ame dahewo mahi. 30 Tete esi wòxœ alogomedede la, edo go enumake; eye zœa do.

Yesu na se yeye efe nusrœlawo, eye wògbœ Petro fe nuggbege le egbo di ne.

31 Azœ esi wòdo go la, Yesu gblœ bena: Fifi ko woko Amegbetovi la nuti, eye woko Mawu ŋuti le eyama me; 32 ne "woko Mawu ŋuti le eya me la, ekema Mawu hã ako eyama ŋuti le eya ŋuto ðokui me, eye enumake wòakœ enuti. 33 Vinyewo, xeyixi via ðe ko magano anyi kpli mi. Miadim, /eye abe alesì megblœ na Yudatœwo ene bena: Afisi nye la meyina la, miawo la miate ŋu ava o la, nenema kee mele egblm

a Ps. 41, 10.

b 15, 12. 12. 17.

d Mat. 10, 40.

e kp. 36-38 kpo
Mat 26, 32-36;
Mar. 14, 29-31;
Lu. 22, 31-34.

f kp. 21-30 kpo
Mat. 26, 21-25;
Mar. 14, 18-21;
Lu. 22, 21-22.

g 7, 34.

h 21, 18. 19.

i 12, 27.

k 19, 26; 20, 2;
21, 30.

l kp. 2.

m 12, 20; 17, 24.

o 12, 6.

p Heb. 10, 20.

r Mat. 11, 27.

s 11, 25.

t Ro. 5, 1. 2.

u 12, 23; 17, 1-5.

v 12, 45; Heb. 1, 3.

w 8, 21.

x 12, 48.

na miawo hã azœ. 34 Se yeye mena mi bena, mialœ mia nœwo, sigbe alesì melœa mi ene, bena miawo hã mialœ mia nœwo nenema ke.^b 35 Esia me amewo katã woanyae le bena, nye nusrœlawo mienye, ne lolœ le mia dome. 36 /Simon Petro gblœ ne bena: Afeto, afika nœyina? Yesu do ŋu ne bena: /Afisi nye la meyina la, mèle ŋute ge adze yonyeme fifia o; /ake emegbe la /adze yonyeme. 37 Petro gblœ ne bena: Afeto, nukanuti nyemate ŋu adze yowòmœ fifia o mahã? Matsœ nye agbe ado anyi ðe ta-wò. 38 Yesu do ŋu bena: /Atsœ wò agbe ado anyi ðe tanyea? Vavā, vavā mele egblm na wò bena: Koklo maku ato, hafi nagbe nu le gbœnye zi etœ o.

Yesu fe kaklányawo: Gbœgbœ kokœ nuggbege na nusrœlawo.

14. Migana miafe dzi naouou nyanyanya o; mixœ Mawu dzi se, eye mixœ nye hã dzinye se. 2 Fofonye fe me la nofe gedewo li; ðe mele nenema o la, ne megblœ na mi; elabena meyina, be madzra teje do di na mi. 3 Eye ne meyi, eye medzra teje do di na mi la, magava, /eye maxœ mi ðe nye ŋuto gbœnye, bena afisi nye la mele la, miawo hã mianœ afima. 4 Eye afisi meyina la, mienyae, eye mœ la hã mienyae. 5 Toma gblœ ne bena: Afeto, mienya afisi nœyina o, eye aleke lawo mianya mœ la mahã? 6 Yesu gblœ ne bena: Nyee nye /mœ la kple /nyatefe la kpakple /agbe la, /amea ðeke mevaa Fofœ la gbœ o, negbe to dzinye ko. 7 /De mienyam la, ne mienya Fofonye hã, eye tso esia dzi la mienyae, eye miekpœ. 8 Filipino gblœ ne bena: Afeto, fia Fofœ la mi, eye adi ko na mi. 9 Yesu gblœ ne bena: Filipino, xeyixi gedœ siawo menœ anyi kpli mi, eye mienyam o mahã? Amesi ke kpœm la, ekpœ Fofœ la, eye aleke gblœm nèle bena: Fia Fofœ la mí mahã? 10 /De mèxœ se bena, mele Fofœ la me, eye Fofœ la hã le menyœ o mahã? Nya, siwo gblœm mele na mi la, /nyemegblœ wo le do-kuinye si o, ke Fofœ, si nœ me-

nye la, le efe dɔwo wɔm. 11 Mi-
xɔm se bena, mele Fofɔ la me,
eye Fofɔ la hã le menye; ke ne
menye nenem o la, ekema mixɔe
se le dɔwɔwɔawo ta.^d 12 Vavã,
vavã mele egblɔm na mi bena:
Amesi xɔa dzinye sena la, dɔ, si-
wo wɔm mele la, eya hã awɔe;
eye gãtɔwo wu esiawo wɔawɔ,
elabena nye la meyina Fofɔ la
gbɔ.^f 13 Eye nusi ke miabia le
nye ŋkɔa dzi la, nu ma ke mawɔ,
bena woakɔ Fofɔ la puti le Via
me.^h 14 Ne miabia uane le 'nye
ŋkɔa dzi la, nye la mawɔe.

15 Ne miele lɔyem la, milé nye
seawo me de asi.ⁱ 16 Eye nye
la maɔe kuku na Fofɔ la, eye
wɔana 'nyaxɔɔakɔla bubu mi, be-
na wɔano anyi kpɔli mi vasede
mavɔmavɔ me: 17 'Nyatefegbɔ-
gbɔ, 'si xexeamate me ŋu axɔ o,
elabena mekpɔne o, eye menyena
hã o; ke miawo la mienya eya-
ma, elabena ele mia gbɔ, eye
wɔano mia me. 18 Nyemagblé mi
ɔi tsyɔeviwɔ o, megbɔna mia
gbɔ. 19 Esusɔ vee ko, eye xe-
xeamegale kpɔ ye ge o; ke
miawo la miakpɔm; elabena nye
la mele agbe, eye miawo hã mia-
no agbe.^k 20 Le ŋkeke ma me
la miadze sii bena, mele Fofonye
me, eye miawo miele menye, eye
nye hã mele mia me.^l 21 Amesi
si nye seawo le, eye wòlè wo me
de asi la, ame ma enye amesi le
lɔyem; amesi lɔam la, Fofonye
alɔe, eye nye hã malɔe, 'eye ma-
de nye putɔ dɔkuinye afiafe. 22
Yuda, si menye Iskariot lae o la,
gbɔ ne bena: Afetɔ, aleke wɔ
bena, nèle dɔkuiwò de ge afia
miawo, eye menye xexeamo ma-
hã? 23 Yesu dɔ ŋu, eye wògbɔ
ne bena: Ne amea de le lɔyem
la, alé nye nya la me de asi, eye
Fofonye alɔ eyama, eye miava
egbɔ, eye miawo nɔfe de egbɔ.^m
24 Amesi mele lɔyem o la, meléa
nye nyawo me de asi o, eyeⁿ nya,
si sem miele la, menye tɔnyee
o, ke boŋ Fofɔ, si dɔm ɔa la tɔe.

25 Megblɔ esiawo na mi, esi
megale mia gbɔ. 26 Ke nyaxɔ-
ɔakɔla, Gbɔgbɔ kɔkɔe, si Fofɔ
la aɔo ɔa le nye ŋkɔa dzi la, eya
afia nuwo katã mi, eye wòadɔ
ŋku nusiwo katã megbɔ na mi

^a kp. 16.
^b 15, 33; Fil. 4, 7.

^d kp. 20; 10, 25.
^e 38.

^f 3. 18.

^g kp. 6.

^h Mar. 16, 19, 20.

ⁱ 15, 7; Mar. 11,
24.

^j 18, 23. 24.

^k 12, 31; Ef. 2, 2

^l 15, 10; Yoh. I.
5, 3.

^m kp. 26; 15, 26;
18, 7.

ⁿ 10, 18.

^o 16, 13.

^p 7, 39.

^q 16, 16.

^r 17, 21-23.

^s Kor. II. 3, 18.

^t Kor. II. 3, 5.

^u kp. 21; 13, 34;
Lod. 8, 17; Ef.
3, 17.

^v Mar. 11, 24.

^w 7, 16.

la, dzi na mi.^a 27 ^bDutifafa gblém
mele ɔi na mi; nye dutifafa tsɔm
mele na mi; menye alesi xexea-
me nana la, nye la mele mia nam
o. Miafe dzi nagaɔuwɔ nyanya-
nya o, eye dzika hã nagatso mia
fo o! 28 Miese alesi 'megblɔ na
mi bena: Mele dzodzom, eye ma-
gava mia gbɔ. De mielɔm la, ne
miekpɔ dzidzo bena, /meyina Fo-
fo, amesi lolo wum la gbɔ. 29
Eye azɔ megbɔe na mi, hafi ne
wòava ve me bena, ne eva ve me
la, ne miaxɔe ase. 30 Nyemagafe
nu gede kpɔli mi o; elabena 'xe-
xeamefia gbɔna, eye mekpɔ na-
neke le ŋunye o; 31 gake bena
xexeamanyae bena, melɔa Fo-
fo la, 'eye alesi Fofɔ la de se
nam la, nenema ke mewona. Mi-
tsi tre, ne miadzo le afisia!

Yesu fe kaklianyawo fe dziyiyi: Yesu enye
weinti nyul la.

15. Nyeeye nye weinti vavã la, eye
Fofonyee nye agbledela la. 2 Alo sia alo, si le ŋutinye, eye
metsena o la, elãne, eye deɔiade,
si tsena la, edea enu, bena wò-
tse gede awu. 3 Mia puti kɔ
xoxo le nya, si megbɔ na mi la
ta. 4 Mino menye, eye nye hã
manɔ mia me. Alesi alo la mate
ŋu atse le edokui si, ne menɔ
weinti la puti o la, nenema ke
miawo hã, ne mienɔ menye o la,
miele enute ge atse o. 5 Nyeeye
nye weinti la, miawo mienye alo-
wo. Amesi nɔa menye, eye nye
hã menɔa eme la, eya tsea ku
gede; 'elabena nye manɔmee la
miele enute ge awɔ naneke o.
6 Ne amea de menɔ menye o la,
woatsɔe afu gbe abe weinti fe
alo ene, eye wòafu, eye woafɔ
wo nu fu, eye woatɔ dzo wo, eye
woafiã. 7 Ne mienɔa menye, eye
nye nyawo hã nɔa mia me la,
ekema nusi ke mielɔ bia la, wa-
wɔe na mi.^z 8 Esia me wokɔ
Fofonye puti le, bena mietsɔa ku
gede, eye miazu nye nusrɔlawo.
9 Sigbe alesi Fofɔ la lɔam ene
la, nenema ke nye hã melɔa mi;
mino nye lɔlɔ la me! 10 Ne
mielé nye seawo me de asi la,
mienɔ nye lɔlɔ la me, abe alesi
nye hã melé Fofonye fe seawo
me de asi, eye menɔ efe lɔlɔ la

me ene." 11 Esiawo megblo na mi. bena nye dzidzo la nana mia me. eye miafe dzidzo la nayo fu. 12 Esia nye nye se la bena. mia-l5 mia nzewo, sigbe alesi mel5a mi ene." 13 /Lol5 gā wu esia me-gale amea deke si bena. wóatso efe agbe ado anyi de xól5awo ta o. 14 Miawoe nye xōnyewo, ne miwōa nusiwo fe se mede na mi. 15 Nyemagayo mi be dólawo o; elabena dola menyaa nusi efe afeto wana o; ke meyo mi be xól5awo, elabena nusiwo katā mese tso Fofonye gbo la, mena mi-nya wo. 16 Menye miawoe tiam o, ke boṅ nyee tia mi. eye meḍo mi anyi, bena miayi aḍatse ku. eye miafe kutsetse la nana anyi, bena nusi ke miabia Fofo la le nye ḡka dzi la, ne wōana mi. 17 Esiawo fe se dem mele na mi bena. mial5 mia nzewo.

Le xexeamé fe fuléle guti.

18 Ne xexeamé lé fu mi la, mi-nyae bena, nyee wōtre fuléle. 19 De mietso xexeamé la, ne xexeamé al5 ye nuto to; ke esi mietso xexeamé o, hafi boṅ nye la metia mi tso xexeamé la. eyanuti xexeamé le fu lém mi do." 20 Miḍo ḡku nya, si megblo na mi la dzi bena; "Dola mewua efe afeto o. Ne woti yonyeme la, woati miawo hā yome, ne wolé nye nya me de asi la, woalet miawo hā to me de asi. 21 Ke woawo esiawo katā de mia nuti le nye ḡka la ta, "elabena womenya amesi dōm da la o. 22 De nyemewa fo nu kpli wo o la, ne nuv5 mele wo ḡu o; ke azo la tafatsedodoa de-ke mele wo si le wofe nuv5 nuti o. 23 Amesi léa fum la, eléa fu Fofonye hā." 24 De nyemewo do, siwo amea deke mewo kpo le wo dome o la, ne nuv5 mele wo ḡu o; ke azo la wokpoe, eye wolé mia kple Fofonye hā de fu me. 25 Gake bena woawu nya, si wonḡo de wofe sea me la nu be-na: „Woléa fum dzodzro!" 26 Ne „nyaxoḍakola va, amesi ḡma-ḍo de mi atso Fofo la gbo, nyatefe la fe Gbogbo, si doa go tsoa Fofoa gbo la, eyama aḍi dase le nutinye; 27 eye miawo hā miadi dase, elabena mieli kplim tso gō-medzedzea me ke."

a 14, 15.

b 17, 18.

d 14, 29.

e 13, 34.

f 10, 12; Yoh. I.

g 3, 16.

h Mat. 24, 9.

i 15, 21.

j 8, 31.

k 7, 33.

l 7, 7.

m 14, 16, 26.

n Yoh. I. 4, 5; ta 17, 14.

o Kor. I. 14, 24.

p 13, 16.

q 3, 18.

r Do. 5, 31; Ro. 4, 25.

s 17, 31; 14, 30.

t 16, 3.

u Kor. I. 3, 1.

v 5, 23.

w 14, 26; Yoh. I. 2, 27.

x 14, 11.

y 17, 10.

z Ps. 68, 5.

aa 14, 26.

ab Lu. 24, 49.

ac 14, 19.

ad Do. 1, 8; 5, 32

Yesu fe kaktānyawo fe niwuwu: Le Fofo la gbo ylyi guti.

16. Esiawo megblo na mi, bena woagaḍia mia nu o. 2 Woa-de mi le wofe ha me. ē. gafofo li gbōna bena, amesiame. si awu mi la. abu xa bena. yele subōsubōdo wōm na Mawu. 3 Eye woawo esiawo, elabena womenya Fofo la kple nye hā o. 4 Ke esiawo megblo na mi, bena ne wofe gafofo do la, ne miado ḡku wo dzi bena, nyee gblōe na mi. Ke nyemegblo esiawo na mi tso gō-medzedzea me o; elabena meli kpli mi.

Gbogbo la fe dawowa le nusrīlawo kple xexeamé gu.

5 Eye lazo la meйна amesi dōm da la gbo, eye mia dometōa deke mebiām bena: Afika néyina o. 6 Hafi boṅ, esi megblo esiawo na mi la, nuxaxa yo miafe dzi me fu. 7 Gake la nyatefe gblom mele na mi: Enyo na mi be, me-yina; elabena ne nyemeyi o la, nyaxoḍakola mele mia gbo va ge o; ke ne meyi la, maḍoe de mi." 8 Eye ne eyama va la, afōe de xexeamé nu le nuv5 kple dzōdzōenyenye kpakple tōnudōdrō nuti. 9 Le nuv5 nuti, elabena womexōa dzinye sena o. 10 le dzōdzōenyenye nuti, elabena meyina Fofo la gbo, eye miagakpōm o; 11 le tōnudōdrō nuti, elabena wodrō tōnu xexe sia me fia la xoxo. 12 Nya gedewo gale asinye be, magblo na mi: gake miele ejute ge atsoe fia o. 13 Ke ne eya, si nye nyatefegbo-gbo va la, akplo mi ayi de nyatefe blibo la katā me; elabena mafo nu le ye nuto ḍokui si o; ke boṅ nusianu, si ke wōase la, eya wōagblo, eye wōagblo nusiwo gbōna la, afia mi." 14 Eya ako nutinye; elabena aḍe atso tonye me, eye wōagblōe afia mi. 15 "Nusianu, si le Fofo la si la, tonyee; eyanuti megblo bena, aḍe atso tonye me, eye wōagblōe afia mi.

16 Esusō vee, eye miele kpo ye ge o, eye wōgasusō vee, eye miagakpōm; elabena meйна Fofoa gbo. 17 Tete la efe nusrīlawo dometōa dewo gblo na wo nzewo bena: Nukae nye esia, si wōgblo

na mi bena: Esusɔ ɔee, eye miakpɔm o, eye wɔgasusɔ ɔee, eye miakpɔm; eye bena meyina Fofoa gbɔ mahā? 18 Tete wogblɔ bena: Nukae nye esia, si wɔgbɔ bena: Esusɔ ɔee mahā? Mienya nusi gblɔm wɔle o. 19 Yesu dze sii bena, wole didim be, yewoabia, eye wɔgbɔ na wo bena: Alo esi megblɔ bena: Esusɔ ɔee, eye miele kpɔ ye ge o, eye wɔgasusɔ ɔee, eye miakpɔm la, esia ntie miele mia nɔewo biam ɔo mahā? 20 Vavā, vavā mele egblɔm na mi bena: Miafa avi, eye miafa konyi; ke xexeame lakpɔ dzidzɔ; miawo la miaxa nu, gake miafe nuxaxa latrɔ zu dzidzɔ. 21 Nyɔnu la, ne fu le ɔdum la, exaa nu, elabena efe gafofo la ɔo; ke ne edzi vi la vɔ la, emegadoa ŋku efe nuxaxa dzi o, le dzidzɔ ta bena, yedzi ame ɔe xexeame.^h 22 Azo miawo hā miele nu xam fifia; ke magakpɔ mi, eye miafe dzi lakpɔ dzidzɔ, eye miafe dzidzɔ la, amea ɔeke maxɔe le mia si o. 23 Eye ɔle ŋkeke ma me la miabia nanekem o. Vavā, vavā mele egblɔm na mi bena: ʼNe miabia nane Fofoa la, ana mi le nye ŋkɔa dzi. 24 Vasede fifi la miebia naneke le nye ŋkɔa dzi kpɔ o: Mide kuku, eye miaxɔ nu, bena ʼmiafe dzidzɔ la nayo fi.

25 Esiawo megblɔ na mi le lododowo me; gafofo gbɔna, le esi me nyemagafo nu na mi le lododowo me o, ke boŋ magblɔe afia mi faa le Fofo la puti. 26 Le ŋkeke ma me la miade kuku le nye ŋkɔa dzi, eye nyemele egblɔm na mi bena. nye la mabia Fofo la ɔe mia nu o; 27 ʼke Fofoa puti lɔa mi, elabena miawo mielɔm, eye miexɔe se bena, medo go tso Mawu gbɔ. 28 Metso Fofo la gbɔ, eye meva xexeame; megale xexeame gblɔm ɔi, eye meyina Fofo la gbɔ. 29 Efe nusrɔlawo gblɔ nɛ bena: Kpɔ ɔa, fifi ko nɛfo nu faa, eye ʼmegblɔ lodonyaa ɔeke o. 30 Azo mienyae bena, ɛnya nuwo katā, eye mehīā bena, amea ɔe nabiā wɔ o, le esia ta miexɔe se bena, ɛdo go tso Mawu gbɔ. 31 Yesu ɔo ŋu na wo bena: Fifi ko miele exɔm le sesem mahā? 32 Kpɔ ɔa, gafofo li gbɔna, eye

^a Zax. 13, 7; Mat. 26, 31; Mar. 14, 27.
^b 8, 29.

^d 14, 27; Ro. 5, 1.

^e Yoh. I. 5, 4.

^f Mat. 11, 27.

^g Yoh. I. 5, 20.

^h Yes. 26, 17.

ⁱ 14, 20.

^k kp. 24; 1, 1; Fil. 2, 6.

^l 14, 13, 14.

ⁿ kp. 9.

^o 15, 11.

^p 16, 30.

^r 6, 37, 44.

^s 14, 21.

^t 16, 15.

^u kp. 26.

^v 10, 30.

^y 6, 39.

^z Ps. 41, 10; 106, 6.

wɔle vɔ, ʼbena woaka mi ahlɛ. amesiame ayi ye putɔ tɔ gbɔ, eye miagblɛ nye deka ɔi, ʼhafi menye nye dekae li o, elabena Fofo la li kpakplim. 33 Esiawo megblɔ na mi, bena miakpɔ ʼntufafa le menye. Le xexea me la miekpɔ xaxa; gake miafe dzi nedze eme: ʼnye la meɔu xexeame dzi.

Yesu fe gbədodoɔa ɔe ɔdokui, nusrɔlawo kple hame la ta.

17. Nusiawo Yesu gblɔ, eye wɔ-wu efemo dzi kpɔ dzifo, eye wɔgbɔ bena: Fofo, gafofo la de, ko Viwò la ntuti, bena Viwò hā nakɔ ntuwò. 2 Sigbe alesi nɛna ʼŋusɛe ɔe ntutilāa katā dzi ene. bena nusiawo, si nɛnae la, wɔna agbe mavɔ wo. 3 Ke esiae nye agbe mavɔ la bena, ʼwoanya wò, Mawu vavā ɔeka la, kple Yesu Kristo, si nɛdo ɔa la. 4 Nye la meko ntuwò le anyigba dzi, esi mewu ɔo, si nɛtsɔ nam, be mawɔ la nu. 5 Eye azɔ wò hā, Fofo, ko ntinye le wò ntɔ gbɔwò kple ntikakɔe, si mekpɔ le gbɔwò, hafi xexeame va dzɔ la.^k 6 Meɔe wò ŋkɔ la ɔe go fia ʼamesiwo nɛde tso xexeame nam. Tɔwò wonye, eye nɛtsɔ wo nam, eye wolé wò nya la me ɔe asi. 7 Fifi ko wonya bena, nusiwo katā nɛtsɔ nam la, gbɔwò wotso; 8 elabena nya, siwo nɛtsɔ nam la, metsɔ wo na wo, eye woxɔ wo,^l eye wonyae vavā bena, gbɔwò medo go tso, eye woxɔe se bena, wòe ɔam ɔa.

9 Nye la mele biabiam ɔe wo nu, menye ɔe xexeame nu mele biabiam ɔo o; ke boŋ ɔe amesiwo nɛtsɔ nam la nu; elabena tɔwò wonye; 10 eye nusiwo katā nye tɔnye la, tɔwòe, eye ʼtɔwò hā tɔnyee, eye wokɔ ntinye le wo me. 11 Eye nyemegale xexeame o, ke woawo le xexeame, eye nye la megbɔna gbɔwò. Fofo kakɔe, dzra wo ɔo ɔe wò ŋkɔ, si nɛtsɔ nam la me, bena woazu ɔeka ʼabe miawo ene! 12 ʼDkeke alesi mbeli kpli wo le xexeame la, nye la medzra wo ɔo ɔe wò ŋkɔ la me: amesiwo nɛtsɔ nam la, medzɔ wo ŋu, ʼeye wo dometsɔa ɔeke mebu o, negbe tsɔtsrɔvi la koe, bena woawu ʼɔŋɔli la nu. 13 Ke azɔ

la megbona gbawò, eye mele nuslawo gblóm le xexeame, bena nye dzidzò la nana wo me, ayo wo fù.^b 14 Nye la metsò wò nya la na wo, eye xexeame lé fu wo, elabena wometso xexeame o, abe alesi nye há nyemetso xexeame o ene.^c 15 Nyemele biabiam be, nade wo tso xexeame o, f ke boj bena, nadzra wo do tso vòdító la si me. 16 Wometso xexeame o, abe alesi nye há nyemetso xexeame o ene. 17 Wò wo kòkòe le nyatefe la me, wò nya la enye nyatefe.^d 18 Sigbe alesi nédóm do de xexeame ene la, nenema ke nye há medò wo do de xexeame.^e 19 Mewò 'dokuinye kòkòe de wo ta, bena woawo há woawo ame kòkòe wo le nyatefe la me.

20 Ke menye de amesiawo nu dedeko mele biabiam do o; ke boj de amesiwo le dzinye xò ge ase to wofe nya me la, há nu; 21 bena wo katà woawo deka, sigbe alesi wò, Fofò, nèle menye,^f eye nye há mele mewò ene, bena woawo há woawo deka le mía me, bena xexeame naxòe ase be, wòe dóm da. 22 Eye nye la, ñutikòkòe, si nètso nam la, metsòe na wo, bena "woawo deka, sigbe alesi míawo há miele deka ene. 23 Nye "la mele woawo me, eye woawo há wole menye, bena woawo blibo le nu deka me, bena xexeame nadze sii bena, wòe dóm da, eye nélò wo, abe alesi nélóm ene. 24 Fofò, amesiwo nètso nam la, mele didim bena, afisi "nye la mele la, ne woamawo há nana ñutinye, bena woakpo nye ñutikòkòe, si nètso nam; elabena èlóm, háfi wo do xexeame gòme anyi. 25 Fofò dzadzòe, xexeame menya wò o, ke nye la menya wò, eye amesiawo há wonya bena, wòe dóm da; 26 eye mena wonya wò ñkò la, eye mana woanyae, bena lólò, si nètso lóm la, nana woawo me, eye nye há mana woawo me.

Yesu 1610.

18. Esi Yesu gblò eslawo vò la, eya kple efe nusrlawo do go yi datso Kidron-tòu la, afisi abòe de le, si me eya kple efe nusrlawo yi do.² Ke "Yuda há, amesi fia eyome mò la, nya teje

a Lu. 21, 37.

b 15, 11.

d 19, 28.

e 15, 19.

f Tes. II. 3, 3.

g 6, 63.

h 20, 21.

i Heb. 10, 10.

k 17, 12.

l Gal. 3, 26.

m Do. 4, 32.

n Mat. 26, 39.

o Kor. I. 6, 17.

p kp. 12-27 kpo
Mat. 26, 57-76;
Mar. 14, 58-72;
Lu. 22, 54-71.

q 12, 28.

r 11, 49, 50.

s Mat. 26, 36;
Mar. 14, 32;
Lu. 22, 39;
Sam. II. 15, 29.
v kp. 2-11 kpo
Mat. 26, 47-54;
Mar. 14, 43-52;
Lu. 22, 47-53.

la; elabena "enuenu la Yesu kple efe nusrlawo foa fu de afima. 3 Azo, esi Yuda xò asrafoha kpe de nunolagáwo kple farisitòwo fe dólawo ñu la, egbona afima kple akakatiwo kple akadiwo kpakple awawonuwo. 4 Ke esi Yesu "nya nusiwo katà le edzi va ge la, edo go, eye wògblò na wo bena: "Ameke dim miele? 5 Wo do ñu ne bena: Yesu, Nazaretò lae! Yesu gblò na wo bena: Nyeeye nye esi! Ke Yuda há, amesi fia eyome mò la, le tsitre de wo gblò. 6 Azo, esi wògblò na wo bena: Nyeeye nye esi la, wozò gbugbò demegbee, eye wodze anyi. 7 Tete wògabia wo bena: "Ameke dim miele? Eye wògblò bena: Yesu, Nazaretò lae! 8 Yesu do ñu bena: Megblòe na mi xoxo bena, nyeeye nye esi; eyanuti nenye nye dim miele la, ekema mina mò amesiawo, be woadozò ayi, 9 "bena woawo nya, si wògblò di la nu bena: "Amesiwo nètso nam la, nyemebu wo dometso deke o." 10 Tete Simon Petro di yi, si le esi la, heda nunolagá la fe dola, eye wòkpa efe nudusimeto, eye dola ma fe ñkòe nye Malxo. 11 Tete Yesu gblò na Petro bena: Tso yi la de aku; "kplu, si Fofò la tso nam la, de nyemanoe o mahà?

Yesu le nunolagáwo ñku me. Petro gbè nu le Yesu gbò.

12 "Azo asrafoha kple awafia gá la kple Yudatòwo fe dólawo lé Yesu, eye woblae, 13 eye wokplae yi Hana gbò gbà, elabena enye Kayafa, si nye nunolagá le fe ma me la, fe to. 14 Ke Kayafa ye nye "amesi do adanu na Yudatòwo bena, enyo bena, ame deka naku de dukò la ta. 15 Eye Simon Petro kple nusrla bubu la dze Yesu yome. Ke nusrla la enye nunolagá la fe ame nyanye, eye wòkpe de Yesu ñuti yi de mò la me. 16 Ke Petro le tsitre de wòtru la nu le gota. Tete nusrla keme, si nye nunolagá la fe ame nyanye la, do go, eye wòfo nu kple nyonu wòtru-nudzola la, eye wòkplò Petro yi de eme. 17 Tete dólanyonu, si nye wòtru-nudzola la, gblò na Petro bena: Wò há, de menye amesia fe nusrlawo dometso deka nè-

nye o mahā? 18 Eye kluviawo kple dɔlawo le tsitre, eye wodo akadzɔ; elabena vuvu le wɔwɔm, eye wole dzo la fum, eye Petro hā tsi tre de wo gbɔ le dzo la fum.

19 Azo la nunɔlagā la bia Yesu le efe nusrɔlawo kple efe nufiafia nuti. 20 Yesu do nu ne bena: Nye la mefo nu na xexeame le gaglāgbe, mefia nu daa le fufɔfɔwɔ kple mawufe me, afisi Yuda-tɔwo katā foa ju do, eye nyeme-gblɔ nyaa deke le yaylafe kpɔ o.^a

21 Nukaŋuti nèle biayem? Bia amesiwose nusi megblo na wo; kpɔ da, woawo nya nusiwo nye la me-gblɔ. 22 Ke esi wògblo nusiawo la, dɔlawo dometo deka, si le tsitre de egbo la, fo tome na Yesu gblɔ bena: Ale nēdo nu na nunɔlagā la enye si mahā? 23 Yesu do nu ne bena: Ne megblo nya vɔ la, ekema fia kpɔdeɖu le nusi nye vɔ la nu; ke ne enyo la, nukaŋuti nèle foyem mahā? 24 Azo Hana doe de Kayafa, nunɔlagā la gbɔ bablae. 25 Ke Simon Petro le tsitre le dzo fum. Eye wogblɔ ne bena: Alo wò hā efe nusrɔ-lawo dometo deka nēnye mahā? Eyama sē nu gblɔ bena: Menye nyee o. 26 Nunɔlagā la fe klu-viawo dometo deka, si nye amesi fe to Petro kpa la fe fometo la, gblɔ bena: Alo de nyemekpɔ wò le abɔa me kpɔlii o mahā? 27 Tete Petro gasē nu, eye enumake kolo ku ato.

Wodrɔ ɔanu Yesu le Pilato ŋku me.

28 Azo wokplo Yesu tso Kayafa gbɔ heyi de ɔɔndrɔfe la, eye fɔŋli ti, ke woa nutɔwo meyi de ɔɔndrɔfe la, bena yewomagagblɔ kɔ do o, ke boŋ bena yewoate nu adu nutitoto la. 29 Tete Pilato do go va wo gbɔ, eye wògblo bena: Nutsotso ka mietsɔ ve de amesia nu mahā? 30 Wodo nu gblɔ ne bena: Amesia la, de me-nye vɔwɔla wònye o la, ne miēle ede ge asi na wò o. 31 Tete Pilato gblɔ na wo bena: Ekema mia nutɔwo mikplɔe yii, ne miadrɔ ɔɔnu le miafe se la nu. Yuda-tɔwo gblɔ ne bena: Womeɖe mo na mi bena, miawu ame o, 32 bena woawu nya, si Yesu gblɔ hefia ku, si fomevi ku ge wòala la nu. 33 Azo Pilato gayi de ɔɔndrɔfe

la, eye wòye Yesu, eye wògblo ne bena: Alo wòe nye Yuda-tɔwo fe fia la mahā? 34 Yesu do nu ne bena: Wò nutɔ dokuivi do si nèle esia gblɔm le loo, alo ame bubuwoe gblɔ nutinye nya na wò mahā? 35 Pilato do nu bena: Nye la Yuda-tɔwo menye mahā? Wò nutɔ wò dukɔ la kple nunɔlagāwoe tso wò de asi nam, nuka nēwɔa? 36 Yesu do nu bena: Nye fia-ɖufe metso xexe sia me o; nye fiaɖufe, de wòtso xexe sia me la, ne nye dɔlawo avli tanye, bena womagadem asi na Yuda-tɔwo o; ke azo la nye fiaɖufe metso afi-sia o. 37 Tete Pilato gblɔ ne bena: Ekema fia nēnye ni? Yesu do nu bena: Wòe le egblɔm bena, fia menye. Nye la, esia ta wodzim do, eye esia ta meva xexeame do, bena maɖi dase na nyatefe la. Amesiame, si tso nyatefe me la, doa to nye gbe.^b 38 Pilato gblɔ ne bena: Nukae nye nyatefe? Eye esi wògblo esia la, egado go yi Yuda-tɔwo gbɔ, eye wògblo na wo bena: Nye la nyemekpɔ nya vɔa deke le eyama nuti o. 39 Ke kɔnuwɔwo le mia si bena, maɖe asi le ame deka nuti na mi le nutioto la dzi; mielɔ azo bena, maɖe asi le Yuda-tɔwo fe fia la nuti na mi mahā? 40 Tete la wo katā gado yli gblɔ bena: Menye amesia o, ke boŋ Baraba. Ke Baraba la adzodalae.

^a 7, 14. 26.

^b Tini. I. 6, 13.

^d kp. 28—19, 15
kp. Mat. 27, 2,
11—30; Mar. : 5,
1—19; Lu. 23
1—25.

Yesu le Pilato fe ŋku me. efofo kple atam kp'e qukukudada ne.

19 Tete Pilato tso Yesu na wofo kple atam. 2 Eye asrafoawo tso nu he tsihe, eye wotsɔe do ne, eye wodo awu dzi ne; 3 eye wova egbo gblɔ bena: Miedo gbe na wò loo, Yuda-tɔwo fe fia! Eye wofo tome ne. 4 Pilato gado go, eye wògblo na wo bena: Mikpɔ da, mekplɔe do go ve na mi, ne miadze sii bena, nyemekpɔ nya vɔa deke le eputi o. 5 Ale Yesu do go, nutsihe la le eta, eye awu dzi la hā le eɖu enye esi. Eye wògblo na wo bena: Mikpɔ amea da! 6 Eye esi nunɔlagāwo kple dɔlawo kpɔe la, wodo yli bena: Klāe de ati nuti, klāe de ati nuti! Pilato gblɔ na wo bena: Ekema

^e 19, 6 7.

^f 12, 32, 33; Mat.
20, 18.

mia gütowo mikplæ yii, eye miklæe de ati ñuti, elabena nye la nye-mekpõ nya v̄õa ðeke le enuti o. 7 Yudatowo do enu ne bena: Sele mia si, eye le se la nu la edze bena, wõaku; elabena etsõ edokui wõ Mawuvi." 8 Eye esi Pilato se nya sia la, ev̄õ wu tsãto; 9 eye wõyi de vonudrõfe la, eye wõgblo na Yesu bena: Afika nètso? Ke Yesu meðo nyaa ðeke ñu ne o. 10 Pilato gblõ ne bena: Mèle nu fo ge nam oa? Mènyae bena, mekpõ ñusè be, maðe asi le ñuwò, eye mekpõ ñusè be, maktlã wò ðe ati ñuti oa? 11 Yesu ðo ñu ne bena: Dũsẽa ðeke manõ asiwò ðe ñunye o, ne menye ðe wona wò tso dzifo o; le esia ta amesi dem asi na wò la, wõ nuv̄õ wu wò. 12 Tso esia dzi la Pilato di be, yeade asi le enu; ke Yudatowo do yli gblõ bena: Ne èkatse ðe asi le amesia ñu la, ekema mènnye kaisaro xõlõ o, amesi ke tsõ edokui wõ fia la, etsi tre ðe kaisaro ñu. 13 Azõ esi Pilato se nya siawo la, ekplõ Yesu do goe, eye wòbõbõ nõ vonudrõzikpui la dzi le tefe, si woyona be Kpenyigba, eye le Hebrige me la enye Gabata. 14 Ke enye ñutitoto la je dzadzradõnkeke, eye anõ gafõjo adelia dzi. Eye wõgblo na Yudatowo bena: Mikpõ miafe fia la ða! 15 Ke woawo do yli gblõ bena: Kplæ yii, kplæ yii, /klæe ðe ati ñuti! Pilato gblõ na wo bena: Miafe fia lae maktlã ðe ati ñuti? Nunõlagãwo do ñu ne bena: Fiaa ðeke mele mia si o, negbe kaisaro ko.

Wokiã Yesu ðe ati ñu. Yesu fe nya mamleawo.

16 Tete wòdee asi na wo, bena woaklæe ðe ati ñuti. 17 Eye wolé Yesu, eye wokplæ yii, eye wòdo go hele eya ñuto je atitsoga la tsoñ yina ðe tefe, si woyona be ametakolife, eye woyõne le Hebrige me be Golgata; 18 afisi woklæe ðe ati ñu le, eye ame bubu eve hã kpe ðe enuti, le efe axawo kple eve dzi, eye Yesu le titina. 19 Ke Pilato ñlo efe nutsonya heðo atitsoga la je tagbõ. Eye wõñlo bena: Yesu, Nazarete-tõ, Yudatowo je fia la. 20 Azõ Yudatowo dome ame gedewo xlẽ nunõñlo sia, elabena tefe, si woklã Yesu ðo la, te ðe du la ñu,

eye wonlæ ðe Hebrige kple Helakple Roma-gbe me. 21 Tete Yudatowo je nunõlagãwo va gblõ na Pilato bena: Meganlõ bena: Yudatowo je fia la o; ke boñ bena eyama gblõ bena: Yudatowo je fia menye. 22 Pilato ðo ñu bena: Nusi menlõ la, menlæ xoxo.

23 Azõ esi asrafoawo klã Yesu ðe ati ñuti v̄õ la, wotsõ efe awuwo, eye womã wo ðe akpa ene me, asrafo ðeka xõ ðeka, kple awu wlaya la hã; ke awu wlaya la le matomato, wolõe blibo tso tagbõ vasede egõme. 24 Tete wõgblo na wo nçewo bena: Migana miadze eya o, ke boñ miadzidze nu ðe edzi, amesi tõ wõazu, bena woawu ñõñlo la nu, si gblõ bena: "Womã awunye wo na wo nçewo, eye nye awu wlaya la wodzidze nu ðe edzi." Nenem nusyawo asrafoawo wõ.

25 Ke dadaa kple dadaa nõvinyõnu Maria, Klopa srõ, kpakple Maria, Magdalato, wole tsitre ðe Yesu je atitsoga la gblõ. 26 Eye esi Yesu kpõ dadaa kple nusrõla, si wòlõna, wole tsitre ðe egblõ la, egblõ na dadaa bena: Nyõnu, kpõ ða, wivõñutsu enye si! 17 Emegbe la egblõ na nusrõla ma bena: Kpõ ða, dawõe nye esi! Eye tso gafõjo ma ke dzi la nusrõla la kplõ eyama yi ye ñuto je me. 28 Esia megbe la, esi Yesu nyae bena, wõwu nuwo katã nu azõ, bena ñõñlo la nava ve me la, egblõ bena: Tsikõ le wuyem! 29 Eye nane le afima, si me aha tsitsi le fũ, tete wotsõ fumekutsa, si me wode aha tsitsii fũ la, tõ ðe ayeti nu heðo nu ne. 30 Eye esi Yesu xõ aha tsitsia la, egblõ bena: Wõwu nu v̄õ! Eye wode ta anyi, eye wòtsõ gbõgbõ la na.

31 Azõ esi wõnye dzadzradõnkeke la, Yudatowo bia Pilato bena, woaño wofe afõwo, eye ne woade wo ða, bena ame kukuwo nagatsi atitsoga ñu le Sabat dzi o; elabena Sabat gãe nye nkeke ma. 32 Tete asrafoawo va, eye wõne gbãto je afõwo kple kòtoeto, si woklã ðe ati ñu kpe ðe enuti la, hã tõ; 33 ke esi wova Yesu gblõ, eye wokpõ bena, eku xoxo la, womeje efe afõwo o; 34 ke boñ asrafoawo dometo ðeka tsõ

^a 10, 33; Mo. III. 24, 16.

^b Ps. 22, 19.

^c 13, 23.

^e 13, 3; 18, 4.
/ kp. 6.
^f Ps. 22, 16.

^h Ps. 69, 22.

ⁱ kp. 18-30 kpõ
Mat. 27, 31-50;
Mar. 15, 20-37;
Lu. 23, 26-46.

^k Mo. V. 21, 23.

akplɔ tɔ efe axada me, eye enu-
make ou kple tsi do go. 35 Eye
amesi kpɔe la, di dase, eye efe
dasedidi la nye nyatefe, eye ame
ma nyae bena, yegblɔ nyatefe,
bena miawo hã miawɔe ase. 36
Elabena nuslawo va ve me, bena
"woawu nɔnɔ la nu bena: „Wo-
male efe fua deke ne ge o!" 37
Eye nɔnɔ bubu gablɔ bena:
„Woafɔ nku de amesi wofo nu do
la dzi!"

Yesu didi.

38 Eye nusiawo megbe la Yo-
sef tso Arimatia, amesi nye Yesu
fe nusrla le adza me le vɔvɔ na
Yudatɔwo ta la, bia Pilato bena,
yeade Yesu fe kuku la de anyi,
eye Pilato na mɔe. Tete wɔva,
eye wɔde Yesu fe kuku la de
anyi. 39 Eye Nikodemo, famesi
va Yesu gbɔ le zã me gbã la, hã
va, eye wɔtsɔ mire kple aloe,
ano pounce alafa deka nu hetɔtɔ
de asi ve. 40 Tete wɔtsɔ Yesu
fe kuku la, eye woblae de akiala
me kple atike vevɛe la, abe alesi
Yudatɔwo wɔna dia amee ene.
41 Ke abɔa de le tefe, si woklã
Yesu do la, eye yɔdo yeyea de,
si me amea deke memlɔ kpɔ o
la, le abɔ ma me. 42 Afima wɔ-
tsɔ Yesu mlɔ, le Yudatɔwo fe
dzadzadɔnkeke la ta; elabena
yɔdo la gbɔ medidi o.

Yesu fe bitretsiɔsi; eɔe edokui fia Maria,
Magdalato la.

20 Ke le kwasida fe nkeke
gbãtɔ fe ndikanya fute la
Maria, Magdalato, va yɔdo la gbɔ,
eye wɔkpɔ bena, wɔde kpe la da
le yɔdo la nu. 2 Tete wɔfu du
va Simon Petro kple nusrla bu-
bu, si Yesu lɔna la gbɔ, eye wɔ-
gbɔ na wo bena: Wɔtsɔ Afeto
la le yɔdo la me yii, eye mienya
afisi wɔtsɔe dada do o. 3 Azo
Petro kple nusrla keme la tso
hiã do go va yɔdo la gbɔ. 4 Eye
woa kple eve la wɔfu du, eye nu-
srɔla keme la fu du gbɔ Petro
nu tre yɔdo la gbɔ vava; 5 eye
esi wɔdo kɔ de eme la, ekpɔ akia-
lawo le afima; gake la meyi de
eme o. 6 Tete Simon Petro hã
le eyome gbɔna, eye wɔyi de yɔdo
la me, eye wɔkpɔ akialawo mlɔ
afima; 7 eye taku, si wobla ta

a Mo. II, 12, 46.
b Kor. I, 15, 47;
Do. 2, 24-32
c Zax. 12, 10;
Nyad. 1, 7.

e kp. 38-42 kpo
Mat. 27, 57-62;
Mar. 15, 42-47;
Lu. 23, 50-55.

f 3, 2.

g Mat. 2, 11.

h kp. 1-18 kpo
Mat. 28, 1-10;
Mar. 16, 1-11;
Lu. 24, 1-12;
i Heb. 2, 11-12.

k 13, 23.

l kp. 19-23 kpo
Mar. 16, 14-18;
Lu. 24, 36-49.

n Yoh. I, 1, 1.

o 11, 44.

ne la, mele akialawo gbɔ o, ke
boɔ woɔe eme do afi bubu. 8 Tete
nusrla keme la hã, si tre yɔdo
la gbɔ vava la, yi de eme azɔ,
eye wɔkpɔe, eye wɔxɔe se. 9 Ela-
bena womenya nɔnɔ la bena, ele
nɔ be, wɔatsi tre tso ame kuku-
wo dome la, hade o. 10 Azo
nusrlawo gadzo yi woa nɔtɔwo
fe me.

11 Ke Maria le tsitre de yɔdo
la godo le avi fam, eye esi wɔle
avi fam ale la, edo kɔ de yɔdo
la me; 12 eye wɔkpɔ mawudɔla
eve le awu yi me le anyinɔfe,
deka le tade, eye deka le afɔde
le afisi Yesu fe kuku la mlɔ. 13
Eye ame mawo gbɔ ne bena:
Nyɔnu, nukaɔuti nɛle avi fam?
Egblɔ na wo bena: Elabena wo-
tsɔ nye Afeto la yii, eye nyeme-
nya afisi wɔdae do o. 14 Esi wɔ-
gbɔ nuslawo la, etɔ megbe, eye
wɔkpɔ Yesu le tsitre, eye menyae
bena, Yesu ye o. 15 Yesu gbɔ
ne bena: Nyɔnu, nukaɔuti nɛle
avi fam? Ameda dim nɛle? Ke
eya bu xa bena, abɔdzikpɔlae,
egblɔ ne bena: Afeto, nenyɛ wɔe
tsɔe yii la, gbɔ afisi nɛtsɔe yi
damlo la nam, eye nye la mayi
adatsɔe ve. 16 Yesu gbɔ ne be-
na: Maria! Ke esi wɔtsɔ edokui
la, egblɔ ne le Hebrɛ-gbe me be-
na: Rabuni! si gɔmee nye nufiala.
17 Yesu gbɔ ne bena: Megaka
asi nɔnye o; elabena nyemekpɔ
yi dzifo, Fofɔ la gbɔ, hade o; ke
yi inɔvinyɛnɔtsuwo gbɔ, eye na-
gbɔ na wo bena: Meyina dzifo
de Fofonye kple miawo hã mia
Fofɔ, nye Mawu kple miawo hã
mia Mawu la gbɔ. 18 Maria, Mag-
dalato la, va gbɔe fia nusrlawo
bena: Mekpɔ Afeto la, eye wɔ-
gbɔ nya siawo nam.

Yesu de edokui fia nusrla wuidɛkɛawo, eye le
nkeke enyi megbe Toma hã.

19 Azo esi kwasida fe nkeke
gbãtɔ ma fe fiɛsi do, eye afisi nu-
srɔlawo le la fe vɔtru le tutu le
vɔvɔ na Yudatɔwo ta la, Yesu va
tsi tre de wo titina, eye wɔgbɔ
na wo bena: Dutifafa na mi! 20
Eye esi wɔgbɔ esiawo la, "etsɔ
efe asiwo kple efe axada me he-
fia wo. Ke esi nusrlawo kpɔ
Afeto la la, dzi dzo wo. 21 Tete
Yesu gablɔ na wo bena: Dutifafa

fafa na mi! "Sigbe alesi Fofa la dɔm ɔa ene la, nenema ke nye hā mele mia dɔm ɔa. 22 Eye esi wɔgblo esia la, egbo de wo dzi, eye wɔgblo na wo bena: Mixɔ Gbɔgbɔ kɔkɔe! 23 "Amesiwo ke fe nuvɔwo mietsɔ ke wo la, wotsɔ wo ke wo, eye amesiwo ke tɔ mietsɔ dzra ɔo la, wotsɔ wo dzra ɔo.

24 Ke /Toma, ame wuiveawo dometsɔ deka, si woyɔna be Venɔvi la, mele wo dome, esime Yesu va o. 25 Tete nusrɔla bubuawo gblo ne bena: Miekpɔ Afetsɔ la. Ke egblo na wo bena: Ne nyemekpɔ gatagbadzawo tefe le efe asi me, eye metsɔ nye asibide fo de gatagbadzawo tefe, eye metsɔ nye asi fo ɔde efe axada me o la, nyemele exɔ ge ase o. 26 Eye le nkeke enyi megbe la nusrɔlawo gale xɔ ma me, eye Toma le wo dome. Yesu va, keye vɔtruawo le tutu, eye wɔle tsitre de wo titina, eye wɔgblo bena: Dutifafa na mi! 27 Esia megbe la egblo na Toma bena: Do wɔ asibide de afii, eye nakpɔ nye asiwo ɔa, eye do wɔ asi ɔa, eye nafa de nye axada me, eye megazu maxasetɔ o, ke boɔ xasetɔ. 28 Toma ɔo nu gblo ne bena: Yesu Afetsɔ kple nye Mawu! 29 Yesu gblo ne bena: Toma, esi nekɔm la, exɔe se; woayra "amesiwo mekpɔa nu o, eye gake woxone sena.

30 Eye dzesi bubu gedewo hā Yesu wɔ le efe nusrɔlawo nku me, esiwo womenlo de agbalē sia me o; 31 ke woglo eslawo di, bena miaxɔ ase bena, Yesu enye Kristo, Mawuvi la, eye bena ne miexɔe se la, miakpɔ agbe le efe nku la me.

Yesu de edokui fia nusrɔlawo le Genezaret-fu nu.

21. Nusiawo megbe la Yesu gade edokui fia nusrɔlawo le Tiberia-fu la nu; eye wɔde edokui fia ale: 2 Simon Petro kple Toma, si woyɔna be Venɔvi, kple "Nata-nael tso Kana le Galilea kple Zebedeo fe viwo kpakple efe nusrɔlawo dome ame bubu eve, wole afi deka. 3 Simon Petro gblo na wo bena: Meyina tɔ fo. Wogblo ne bena: Mɔawo hā mɔayi kplɔ wɔ.

a 17, 18.

b 20, 14; Lu. 24, 18.

c Mat. 16, 19; Ia 18, 18.

d Lu. 24, 41.

f 11, 16; 14, 5.

g Lu. 5, 4-7.

h 13, 28.

i 19, 34.

k kp. 19.

l 1, 1.

m Pet. L 1, 8.

o 6, 11.

p Yoh. I. 5, 13.

r 1, 42.

s 1, 46.

t Pet. I. 5, 2, 4.

u 13, 38.

Wodo go, eye wodo vu la, eye womede naneke le zā ma me o. 4 Ke esi fɔnli ɔo la, Yesu le tsitre de fu la nu; gake nusrɔlawo menyae bena, Yesu ye o. 5 Tete Yesu gblo na wo bena: Deviwɔ lee, lā mele mia si o mahā? Wodo nu ne bena: O! 6 Egblo na wo bena: Miɔi ɔo la de vu la fe nudusi me, eye miadee. Tete wodii, eye womete nu le ehem o le lā gede, si wode la nuti. 7 Tete nusrɔla ma, si Yesu lona la, gblo na Petro bena: Afetsɔ lae! Azɔ esi Simon Petro se bena, Afetsɔ lae la, etsɔ efe dziwui sa de ali, elabena amama wɔle, eye wɔdzo kpo dze fu la me doo. 8 Ke nusrɔla bubuawo le vuvi la me va; elabena woawo kple gota dome medidi o, ano abɔ alafa eve ko, eye wole ɔo, si yɔ fū kple lāwo la hem. 9 Eye esi wodii go la, wokpɔ akadzo le afima, eye lā kple abolo le edzi. 10 Yesu gblo na wo bena: Mitsɔ lā, si miede filia la, fe de ve. 11 Simon Petro yi dalia vu la, eye wɔhe ɔo la va gota, eye woyɔ fū kple lā gā alafa kple blaatsɔ vɔ etɔ, eye esi wosɔ gbo ale hā la, ɔo la medze o. 12 Yesu gblo na wo bena: Miva du nu. Ke nusrɔlawo dometsɔa deke medo dzi biae bena: Ameda nɛnye mahā o, elabena wonyae xoxo bena, Afetsɔ lae. 13 Yesu va, eye wotsɔ abolo la na wo kple lā la hā nenema ke. 14 Esia enye zi etɔlia, si Yesu de edokui fia nusrɔlawo le efe tsitreɔsi tso ame kukuwo dome megbe.

Yesu bia nya Petro, eye wogblo nya di le eya kple Yohanes nu.

15 Azɔ esi wodu nu vɔ la, Yesu gblo na Simon Petro bena: "Simon, Yona vi, ele lɔyem wu nenem me siawo mahā? Egblo ne bena: E, Afetsɔ, wɔe nyae bena, nyemelɔa nu gbɔwɔ o. Egblo ne bena: Nyl nye alɛviawo. 16 Ega-gblo ne zi evelia bena: Simon, Yona vi, ele lɔyem mahā? Egblo ne bena: E, Afetsɔ, wɔe nyae bena, nyemelɔa nu gbɔwɔ o. Egblo ne bena: "Kpɔ nye alɛawo dzi. 17 Egblo ne zi etɔlia bena: "Simon, Yona vi, melɔa nu gbonye oa? Eve Petro, elabena egblo

ne zi etšlia bena: Mëlōa nu gbonye oa? Eye wōgblō ne bena: Afeto, "wōe nya nuwo katā, wōe dze sii bena, nyemelōa nu gbōwō o. Yesu gblō ne bena: Nyi nye alēawa. 18 Vavā, vavā mele egblōm na wō bena: Esime nēnye dēkakupui la, wō ŋuto ēsaa avo dē ali na dōkuiwō, eye nēyia afisi ke nēlōna; ke ne ēku amegā la, āmlo wō abōwo me, eye ame bubu asa avo dē ali na wō, eye wōakplō wō ayi afisi mēlōna o. 19 Ke egblō esia, bena wōatsō afia ku, si fomevi ku ge wōala akafu Mawui. Esi wōgblō esia la, egblō ne bena: Dze yonyeme!^a 20 Esi Petro trō la, ekpō nusrōla, "si Yesu lōna la, le eyome dzem, amesi hā via dē ekōme le nuadufe, eye wōgblō bena: Afeto, amekae nye amesi le yowōme mō fia gea? 21 Azō esi Petro kpō eyama la,

a 16, 30.

b 13, 36.

c 13, 23.

d 15, 27.

e 20, 30.

egblō na Yesu bena: Afeto, ke amesia dē? 22 Yesu gblō ne bena: Ne medi bena, nenō anyi, vasede esime mava la, gbōwō nya ka wōtsōa? Wō la dze yonyeme! 23 Tete nya sia dō nōviawo dome bena, nusrōla ma mele kuku ge o; eye Yesu megblō ne bena, mele kuku ge o, ke boŋ: Ne medi bena, nenō anyi, vasede esime mava la, gbōwō nya ka wōtsōa?

Aḡbalē la je nuwuwunyawo.

24 Amesia nye nusrōla, si le dase dīm le nusiawo ŋuti, eye wōŋlō nya siawo, eye mienyae bena, efe dasedidi la nye nyatefe. 25 Ke nu bubu gede, siwo Yesu wō la, hā gali, esiwo, ne woŋlō wo dēkadēka la, mebu bena, xexeamē ŋuto mele ŋu te ge axo aḡbalē, siwo ŋlō ge woala o./

APOSTOLOWO FE DŌWŌWŌWO DUTINYA.

Kpōkplōyideme. Kristo fe dziŋoyiyi.

1 O Teofil, menlō nya gbāto nā wō le nusiwo katā Yesu de asi wōwō kple fiafia me,^a 2 vasede ŋkeke, si me wōde se na apostolo, siwo wōtia to Gbōgbo kōkōe la me, hafi woxōe yi dzi la ŋuti; 3 amesiwo hā wōtsō edokui fia agbagbe le efe fukpeke la me, eye wōna wokpōe le ŋkeke blaneawo me, eye wōle nu fom le mawu fiadufe la ŋuti. 4 Eye esi eya kpli wo fo fu la, ede se na wo be, woagadzo le Yerusalem o, ke boŋ woalala Fofō la fe ŋugbedodo, "si miese tso nunye me; 5 elabena Yohanes tso tsi de mawutsi ta na ame; ke miawo la woatsō Gbōgbo kōkōe ade mawutsi ta na mi, mele ŋkeke gedēa dēke xō ge le esia meḡe o."^b 6 Azō amesiwo^c kpe ta la, biaē gblō bēna: Afeto, dē nēgale fiadufe la dō ge dō na Israel le yeiyi sia meā? 7 Egblō na wo bēna: Mia-wo la mele na mi be, mianya yeiyi alo azāḡbe, siwo Fofō la dō le ye ŋuto fe ŋusē nu o. 8 Hafi

g Lu. 1, 3.

h Mar. 16, 19; Lu. 24, 51.

i Lu. 24, 4.

k Lu. 21, 27.

l Yoh. 15, 26; Lu. 24, 49.

m Lu. 24, 50, 52, 53.

n Mat. 3, 11.

o Lu. 24, 21.

p Lu. 6, 13-16.

boŋ miāxō Gbōgbo kōkōe, si le mia dzi va ge la, fe ŋusē, eye mianye nye dasedilawo le Yerusalem kple Yudea katā kple Samaria, eye vasede anyigba fe sefe ke. 9 Eye esi wōgblō nusiawo, eye wole ekpōm la, wokōe yi dzi, eye alilikpo xōe tso wofe ŋkuwo me.^h 10 Eye esime wole dziŋo kpōm gā le efe yiye me la, kpō dā, ŋutsu eve le tsitre dē wo gblō le awu yi me, 11 amesiwo hā gblō bēna: Galilea ŋutsuwo! Nuka wo miele tsitre le dziŋo kpōm? Yesu sia, si woxō tso mia gblō yi dziŋo la, "agava nenema ke, abe alesi miekpōe wōle dziŋo yim ene.

12 Tete wotrō yi Yerusalem tso to, si woyōna be Amito la dzi, esi tso dē Yerusalem gblō anō Sabat dzi fe azōlōzō." 13 Eye esi wova dua me la, woyi dē dziŋoxō, si me wōnōna la me: Petro kple Yakobo, Yohanes kple Andrea, Filipino kple Toma, Bartolomeo kple Mateo, Yakobo, Alteo yi, kple Simon Zelotes kpakple Yuda, Yakobo vi.ⁱ 14 Amesiawo katā nō gbedododa kpakple kuku-dēdē dzi kple tame dēka kpe dē

nyonuwawo kple Maria, Yesu dada, kple efe noviutsuawo nuti.^b

Matia titina.

15 Eye le nkeke siawo me la Petro tsi tre de noviawo titina (ameha, si fo fu la, nu anɔ alafa deka kple blave), eye wɔgblo bena: 16 Dutsuwo kple noviwo, ele be, /woawu nɔnɔ, si Gbɔgbɔ kokɔe la gblɔ di to Dawid nu la nu le Yuda, amesi zu mɔfiala na amesiwo lɛ Yesu la nuti. 17 Elabena woxlɛe de mia dome, eye wɔkpɔ gome le subɔsubɔdo sia me. 18 Azɔ amesia tɔɔ nu madzɔmadzɔ fetu fle abɔ, eye esi wɔde gogłomi dze anyi la, ewo de titina; eye efe dɔmenuwodo go hlɛ. 19 Eye amesiwo katã nɔ Yerusalem la, se nya sia, ale bena woyɔ abɔ ma le woa nɔtɔwo fe gbe me be Akeldama, egɔme enye vubɔ. 20 Elabena wɔnɔ de /Psalmogbalɛ me bena: „Efe nɔfe nazu afedo, eye amea deke maganɔ me o, eye efe do la ame bubu naxɛ.“ 21 Eyaɔuti ele be, nɔtsu, siwo zɔ kpɛ mi le yeawokatãyi me, le esi me Afeto Yesu va me, eye wɔdoɔ go le mia dome. 22 Tso keke Yohanes fe mawutsidedetaname dzi vaseɔe nkeke, si dzi woxɔe yi dzi le mia gbɔ; wo dometo deka nazu efe tsitretsiti fe dasedila akpe de mia nu. 23 Eye wotsɔ ame eve: Yosef, si woyɔna be Barsaba, amesi wogayɔna hã be Yusto, kple Matia la, do tsi-tre. 24 Eye wodo gbe da gblɔ bena: Afeto, wɔ amesi nya amewo katã fe dzime la, fia ame eve siawo dometo deka, si nɛtia, 25 be wɔaxɔ subɔsubɔdo sia kple apostolonyenye, si gbɔ Yuda te da le, be yeayi de ye nɔtɔ tefe la. 26 Eye /wɔdzidze nu de wo dzi, eye nudzidze la dze Matia dzi, eye wotie kpe de apostolo wuidekɛawo nu.

Gbɔgbɔ kokɔe kokɔdanyi; gbe bubuwo gbɔgblo.

2. Eye esi /Pentekoste-nkeke la do la, wo katã /wotsɔ tame deka nɔ afi deka. 2 Eye kasia gbea de di tso dzifo abe yafofo sesɛ ene, eye wɔyɔ afe, si me wole la fũ. 3 Eye aɔe mamãwo do de wo gbɔ le abe dzofadewo ene, eye wodze de wo dome ame-

^a Mat. 3, 11.
^b 2, 1; Yoh. 7, 3.

^d 10, 44-46.

^e 13, 26.

^f Ps. 41, 10.

^g Mat. 27, 3-10.

^h Ps. 69, 26;
109, 8.

ⁱ Yoh. 15, 27.

^k Lod. 16, 33.

^l Yoel 3, 1-5.

^m Mo. III, 23, 15
v. 21.
ⁿ 1, 14.

siame dzi dekadeka. 4 Eye Gbɔgbɔ kokɔe la yɔ wo katã tantan, eye wode asi gbe bubuwo gbɔgblo me, abe alesi Gbɔgbɔ la na wo, be woafɔ nui ene. 5 Eye Yudata dewo nɔ Yerusalem, nɔtsu, /siwo vɔa Mawu la, wotsɔ dukɔ, siwo katã le dzifo te la me. 6 Ke esi gbe sia di la, ameha la fo zi va kpe ta, eye wofe nu ku, elabena amesiame se wole ye nɔtɔ degbe gblɔm. 7 Eye kuvia do wo katã, eye wotsi yaa hegblo bena: Kpɔ da, amesiwo katã le nu fom la, de menye Galileatwoe wonye oa? 8 Aleke wɔ, eye mia dome amesiame le ye nɔtɔ degbe, si me wodzi mi do la, sem mahã? 9 Partiatwo kple Mediatwo, Elamtwo kple amesiwo nɔa Mesopotamia, Yudea kple Kapadokia, Ponto kple Asia, 10 Frigia kple Pamfilia. Egipte kple Libianutowo me, si le Kirene gbɔ, kple amesiwo nye amedzrowo tso Roma, Yudatwo kple trɔsubɔla-zu-Yudatwo, 11 Kretatwo kple Arabiatwo: Miese wole Mawu fe nu dzɔtsuwo gblɔm le mia nɔtɔwo degbe me. 12 Eye kuvia do wo katã, eye wotsi dzodzodzoe hele gbɔgblo na wo nɛwo bena: Esia gɔme de? 13 Ke bubuwo le alome dem de wo nu gblɔ bena: Aha ye ye le wo mum.

Petro fe nyagbɔgblo le Yesu, si nye Mesia la nuti.

14 Tete la Petro kple ame wuidekɛawo tsi tre, eye wɔkɔ efe gbe dzi gblɔ na wo bena: Yudea-nɔtsuwo kple mi amesiwo katã nɔa Yerusalem, minya esia, eye mina nye nyawo nayi de miafe towo me; 15 elabena menye aha amesiawo mu, abe alesi miele bubum la ene o; elabena nkeke fe gafofo etɔlia ko wɔnye: 16 Ke esia nye nya, si wogblo to /nyagbloɔdila Yoel dzi bena: 17 „Eye ava me le nkeke mlɛawo me, Mawu gblɔe, bena matɔ nye Gbɔgbɔ la ako de nutilã katã dzi, eye miafe nɔtsuwiwo kple miafe nyɔnuwiwo agblɔ nya di, eye miafe dekapuiwo akpɔ nutegawo, eye miafe amegã dediuwo aku drɛewo. 18 Eye le nkeke mawo me la matɔ nye Gbɔgbɔ la ako de nye dɔlanɔtsuwo kple nye dɔlanyɔ-

nuwo hã dzi, eye woagblɔ nya di. 19 Eye mana nukunuwo nado de dzifo nu, eye dzeziwo nado de anyigba dzi, ou kple dzo kple dzudzobabla kotɔ. 20 Ye latɔ zu vlviti, eye yleti latɔ zu ou, hafi Afeto fe nkeke gã, si nye atsɔyɔ-nkeke la nava do. 21 Eye wɔava me bena, ameslame, si ke ayo Afeto la fe nkɔa la, woade.¹⁶ 22 Israel-gutsuwo, mɔdo to nya siawo! Yesu, Nazaretɔ la, gutsu, si nuti Mawu na kpedododɔ mi le to nu dzɔtsuwo kple nukunuwo kple dzeslwo, slwo Mawu wɔ to eyama dzi le mia titina la me, abe alesi mia gɔtɔwo mienya ene; 23 amesi /wotsɔ de asi le Mawu fe adagudodɔdi kple nyanyadi la nu, esi mieto nu madzɔmadzɔ wolawo fe asi dzi klãe de ati nuti, eye miewui. 24 Eya ke Mawu fɔ de tsitre, esi wɔtsi ku fe vevevo nu, le esi mete nu lée de anyi o la ta.¹⁷ 25 Elabena Dawid gblɔ le enuti bena: „Mekpɔa Afeto la le nkunye me ɔaa, elabena ele nye nuɖusi me, be ke maɔe le tenye o. 26 Esia ta nye dzi kpɔ dzidzɔ, eye nye aɔe tso aseye; ɛ, nye nutilã hã adzudzɔ le mɔkpɔkpɔ me. 27 Elabena magblɔ nye luɔ de tsiɛfe o, eye mana be, wɔ mamuweme la nakpɔ nyunyɔ o. 28 Wɔe na menya agbemɔwo, wɔe yom taɲ kple dzidzɔ le nkunye me.“ 29 Dutsuwo kple nɔviwo! Mɔ ll be, magblɔ nya na mi kple dzidefo le tagbui Dawid la nuti, bena eku, eye wodli, eye efe yɔdo le mia dome vaseɔe egbebe.¹⁸ 30 Esi wɔnye nyagblɔɖila, eye wɔnya bena, Mawu do nɔgbe nɛ kple atamkaka bena, efe alimevia de nana efe fiazikpuɔdzi, 31 eye esi wɔkpɔe di la, efo nu le Kristo fe tsitreɔtsi la nuti bena, womegblɔe de tsiɛfe o, eye efe nutilã hã mekpɔ nyunyɔ o. 32 Nenem Yesu sia la Mawu fɔe de tsitre, nusia nuti mi katã mienye dasedilawo le. 33 Azo la esi wodoe de dzi de Mawu fe nuɖusi me, eye wɔxɔ Gbɔgbɔ kɔkɔe fe nɔgbedodo hã tso Fofoa gbo la, etɔ nusi kpɔm miele kple nusi sem miele la kɔ de anyi. 34 Elabena Dawid mella yi dzifo o, gake “egblɔ bena: „Afeto la gblɔ na

a 5, 21.

b Ro. 10, 13.
d 18, 30.

e 3, 17-19; L. 11, 24, 47.

f 4, 28.

g Yoel 2, 5.

h 3, 15.
i Pa. 16, 8-11.
k Mo. V, 32, 5;
Fl. 2, 15.

l 20, 7.

n 4, 32.

o 13, 38; Fia. I. 2, 10.

p Pa. 88, 4, 5;
Sam. II. 7, 12, 13.
r kp. 42.

s 4, 4; 5, 14; 11, 21; 14, 1.

t 14, 8.

u Pa. 110, 1.

nye Afeto bena: 35 Bɔbɔ nɔ anyi de nye nuɖusi me, vaseɔe esime matsɔ wɔ ketɔwo awɔ wɔ afɔdo-dzinui.“ 36 Eyata Israel-feme katã nanyae kɔte bena, Yesu sia, si ke miawo mieklã de ati nuti la, Mawu wɔe Afeto kple Kristo.¹⁹

37 Ke esi wose esla la, etɔ wofe dzi me, eye wogblɔ na Petro kple apostolo mamleawo bena: Dutsuwo kple nɔviwo!²⁰ Nuka wɔ ge miãla? 38 Eye Petro gblɔ na wo bena: “Mitɔ le miafe dzi me, eye mia dome amesiame nana woade mawutsi ta nɛ de Yesu Kristo fe nkɔa dzi hena miafe nuvɔwo fe keke, eye miaxɔ Gbɔgbɔ kɔkɔe wòanye nunana. 39 Elabena mia kple mla vlwo kple amesiwo katã le adzɔge kple ame geɔe alesi nu Afeto, gmiã Mawu la, ayo ve la, tɔe nye nɔgbedodo la. 40 Eɖi ɔase kple nya bubu geɔewo hã, eye wɔxɔ nu wo gblɔ bena: Mina woade mi tso kdzidzime gɔglɔ sia me! 41 Azo amesiwo xɔ efe nyaa la, wode mawutsi ta na wo; eye le nkeke ma dzi wotsɔ luɔwo ano akpe etɔ kpe de wo nu.

Yerusalem-hame la.

42 Eye wɔnɔ apostolowo fe nu-fiafia kple habɔbɔ, labolokaka kple gbedododa me. 43 Eye vɔvɔ gã va amewo katã dzi, eye apostolowo wɔ nukunuwo kple dzezi geɔewo le Yerusalem. 44 Eye amesiwo katã xɔe se la, nɔ afi deka, eye wowo nuwo katã hame-nui.²¹ 45 eye wotsɔ wofe anyigba-wo kple wofe putinuwo dzra, eye womã wo me na wo katã le amesiame fe hihiã nu. 46 Eye gbeslame wonɔa gbedoxɔ me kple tame deka, eye wole abolo kam le afe sia afe me, eye wodua nu kple dzidzɔ kpakple dzlmeɔkɔ.²² 47 hele Mawu kafum, eye wokpɔ amenueve le duko blibo la katã gbo. Eye Afeto la tsoa amesiwo kpɔ agbexɔxɔ la “kpɛna de ha la nu gbesiagbe.

Petro kple Yohanes fe gbedada le tekunɔa de nu.

3. Eye Petro kple Yohanes woyl de mawuxɔ me le gbedodaɲi, si nye gawofu asielia dzi. 2 Eye wotsɔ gutsua de, si nye tekunɔ tso dadaa fe dome ke la ve, amesi wotsɔna dana de mawuxɔ la fe

votru, si woyona be nyui la nu gbesiagbe, be wòabia nu le amesiwo yina de mawuxoa me la si. 3 Eya la, esi wòkpo Petro kple Yohanes woyina de mawuxoa me la, ebia nunana wo. 4 Ke Petro kple Yohanes wokpoe dū gblō bena: Kpō mi ɔa! 5 Eye wòlè ŋku de wo dzi gā, bu xa bena, yeaxo nane le wo si. 6 Ke Petro gblō bena: Klosalo kple sika mele asinye o; gake nusi le asinye la, eya mana wò: Le Yesu Kristo, Nazaretetō la fe ŋkōa me tsi tre, eye nazō azali! 7 Eye esi wòlè efe nuɔusi la, ekōe de dzi, eye enu-make nuse ɔo efe afowo kple afokwewo me. 8 Eye wòti kpo hele tsitre nu, eye wòzō azali; eye wòyi de mawuxoa me kpli wo le tsatsam hele du fum, eye wòlè Mawu kafum. 9 Eye duko blibo la katā kpōe wòlè azali zom, eye wòlè Mawu kafum. 10 Ke wodze sii bena, eyae nye amesi nō anyi de mawuxo la fe votru nyui la nu le nubiabia ta, eye wotsi yaa, eye kuvia ɔo wo ŋuto le nusi va ve me la ŋuti.

Petro fe ɔasedidī le Yesu Kristo ŋu hena dzimetatō.

11 Eye esi wòmīā eɔkui de Petro kple Yohanes ŋu la, duko blibo la katā si du va fo fu de wo gbō le /akpata, si woyona be Salomo fe akpata la me, eye wofe nu ku. 12 Eye esi Petro kpōe la, egblō na duko la bena: Israel-nutsuwo, nukaputi miafe mo wō yaa le amesia ŋuti mahā? Alo nuka wō, eye mielè ŋku de mia dzi gā, abe de mieto mia ŋutowo fe ŋusē, alo vovō na Mawu dzi wō be, amesia le azali zom ene? 13 Abraham kple Isak kple Yakob fe Mawu la, mia fofowo fe Mawu la, kō efe ɔla Yesu ŋuti, amesi miawo mietsɔ de asi, eye miegbe nu le egbō le Pilato fe ŋku me, esi ame ma tso afia bena, yeade asi le enu. 14 Ke miawo la miegbe nu le kōkōetɔ kple dzɔdzɔetɔ la gbō, eye mieɔe kuku be, woatsɔ amewula ana mi, 15 eye miawo agbefia la, amesi Mawu fɔ de tsitre tso ame kukuwo dome, esi fe ɔsedilawo miawo mienye. 16 Eye efe ŋkō la do nuse amesia, si kpom miele, eye mienya la, hena

α 23, 34.

β Lu. 24, 27.

γ 2, 38.

δ Mo. V. 18, 15, 18.

ε 5, 12.

ζ Mo. I. 22, 18.

η 13, 46.

θ 5, 30.

ι Yes. 53, 11.

κ 2, 23.

λ Lu. 22, 4, 55.

μ Mat. 27, 20, 21.

ν 4, 10.

ξ 22, 8.

efe ŋkō dzi xose; eye dzixose, si to eyama dzi la, na lamesesē blibo sia le mi katā fe ŋku me. 17 Eye azo la, noviutsuwo, menya bena, miwōe le numanyamana me abe miafe dzidulawo hā ene. 18 Ke ale Mawu wu nya, siwo wògblo di to efe nyagbloɔilawo katā fe nu me bena, efe Kristo akpe fu la nu.

19 Eyata mitrō le miafe dzi me, eye migbugbō, be woatutu miafe nuvōwo, 20 bena ne gbodemeyi nava tso Afeto la fe ŋku me, eye wòado Kristo Yesu, si wodo di na mi la ɔa. 21 Amesi wòlè na dzifo be, wòaxo tsā vasede nuwo katā fe ɔɔɔɔɔyi la dzi, esiwo ŋuti Mawu fo nu le, to efe nyagbloɔila kōkōewo katā fe nu me tso xexeme fe gamedzedzea me la. 22 Mose gblō na fofowō bena: „Afeto, mia Mawu la, ana be, nyagbloɔilaa de natsi tre na mi abe nye ene tso mia noviwo dome, eya la miado toe le nusiwo katā wògblo na mi la me. 23 Ke ava me bena, luwo sia luwo, si maɔo to nyagbloɔila ma o la, woatsrēe keŋ tso duko la dome.“ 24 Eye nyagbloɔilawo katā tso Samuel dzi vasede amesiwo katā dze eyome dzi, ame gedē alesi nu fo nu la, wogblo nya fia le ŋkeke siawo hā ŋuti. 25 Miawoe nye nyagbloɔilawo kple nubabla, si Mawu bla kple mia fofowo fe viwo, esi wògblo na Abraham bena: „Eye le wò fome la me woayra anyigba dzi fomewo katā le.“ 26 Miawo Mawu fɔ efe ɔla de tsitre na gbā, eye wòdōe ɔa, be wòayra mi le esi me be, mia dome amesiame natrō tso efe vō-dinyenyewo me.

Petro kple Yohanes dede gaxo me; wofe ɔokunɔdede le amegāwo fe ŋku me kple asidede le wo ɔu.

4 Ke esi wole nu fom na dukɔa la, nunɔlawo kple mawuxo-dzikpola kpakple zadukitwo do de wo dzi, 2 le esi wòwè wo bena, wole nu fiam dukɔ la, eye wole tsitre siti tso ame kukuwo dome gblom fia le Yesu ŋuti la ta. 3 Eye woɔo asiwo wo dzi, eye wode wo gaxo me, vasede ŋu ke; elabena fiē ɔo hafi. 4 Ke amesiwo se nyaa la, dome gedea xōe

se; eye ntsuawo fe xexlème ano akpe at^a.

5 Eye wòva me le ndi bena, wofe dziɖulawo kple amegāwo kpakple agbalēfialawo fo ju ɖe Yerusalem, 6 kple Hana, nunlagā, kpe ɖe Kayafa kple Yohanes kple Aleksandro nti kple ame geɖe alesi nu tso nunlagā fe fome la me. 7 Eye esi wotsɔ wo ɖo titina la, wobia bena: Duse ka nu alo nko ka dzie miewo nusia le mahā?^d 8 Tete Petro, amesi Gbɔgbɔ kɔkɔe la yɔ fū la, gblɔ na wo bena: Mi dukɔ la fe dziɖulawo kple Israel-amegāwo!^e 9 Ne wodrɔ vɔnu mi egbe le do nyui, si wowa na dɔɔ la ta be, to ameka dzi amesia kpo lamesesɛ la, 10 ekema mi katā kple Israel dukɔ blibo la minyae bena, le Yesu Kristo, Nazaretɔ, fe nko dzie, amesi miawo mieklā ɖe ati nti, amesi Mawu fo ɖe tsitre tso ame kukuwo dome la, le eya me amesia le tsitre ɖe miafe nku me, eye efe lame sɛ.^f 11 Esia nye kpe, si mi xɔtulawo miegbe la, eya trɔ zu dzogoeke.^h 12 Eye menyɛ ame bubua ɖeke me xoxo la le o; elabena nko bubua ɖeke mele dzifoate, si wona amegbetowo, le esi me wole be, miakpo xoxo la le o.

13 Ke esi wokpo Petro kple Yohanes fe dzidefo, eye wose bena, ame masɔnuwo kple ame manyanuwo wonye la, wofe mo wo yaa, eye wodze si wo hā bena, woa kple Yesu wono anyi. 14 Eye esi wokpo "amesi nu woda gbele, le tsitre ɖe wo gbo la, nyaa ɖeke mele wo si woagblɔ ɖe enuti o. 15 Ke esi wona wodo go tso vɔnu me la, wode adanu le wo nɛwo dome gblɔ bena: Nuka miawo ame siawoa? 16 Elabena vavā, dzesi, si wowa la, amewo nyae, eye wɔdze fā na amesiwo katā na Yerusalem; eye miate nu asɛ nu le enu o.ⁱ 17 Gake bena wɔgakaka ɖe dzi le dukɔ la dome o la, 'mina miado nɔdzi na wo vevie, bena ne womagafo nu le nko sia nti na amea ɖeke o. 18 Eye esi woɔ wo ve la, wode se na wo bena, woagagblɔ nyaa ɖeke alo afia nu hā le Yesu fe nko dzi akpo gbede o. 19 Ke Petro kple Yohanes woxo dzi na

a 2, 47.
b 5, 29.

d Mat. 21, 23.

e Mat. 10, 19, 20.

f 3, 6, 13-16.
g Ps. 2, 1, 2.

h Mat. 21, 42;
Ps. 118, 22.

i Mat. 1, 21.

k Lu. 23, 12.

l 2, 23.

m 3, 8, 9.

n Ef. 6, 19.

o Yoh. 11, 47.

p 5, 28.

q 2, 44.

r 2, 47.

wo gblɔ bena: Nenye be, edzo le Mawu fe nku me bena, bɔmiado to miawo awu Mawu la, mibu enu kpo! 20 Elabena miate nu agbe nufofo le nusi miekpo kple nusi miese la nti o. 21 Ke esi wogado nɔdzi na wo ɖe edzi la, wode asi le wo nu, esi womekpo naneke woatsɔ ahe to na wo o la ta, le dukɔ la nti; elabena amea wo katā le Mawu kafum le nusi ke va me la nti. 22 Elabena amesi nu wowa dɔyɔɔdzesi sia le la, xo fe wowa fe blane.

Hametowo fe gbedododa.

23 Eye esi wode asi le wo nu la, wowa wo tɔwo gbo, eye woxlɛ nusiwo katā nunlagāwo kple amegāwo gblɔ na wo la, fia wo. 24 Eye esi wosee la, woko wofe gbe dzi na Mawu kple tame ɖeka gblɔ bena: Afeto, wɔe nye Mawu, si wo dzifo kple anyigba kple atsiafu kpakple wofe nuwo katā la. 25 Wɔ amesi gblɔ to Gbɔgbɔ kɔkɔe la me le mia fofe Dawid, wɔ dɔla, fe nu me bena: „Nuka nti trɔsubɔlawo le nyanyrām, eye dukowo le tame bum dzodzro? 26 Anyigba dzi fiawo tso, eye amegāwo fo takpli ɖe Afeto kple efe Kristo nu.“ 27 Elabena vavā wofo fu le du sia me ɖe wɔ dɔla kɔkɔe Yesu, amesi nesi ami na la nti; 28 Herodes kple Pontio Pilato kpe ɖe trɔsubɔlawo kple Israel-dukowo nti, 28 be woawo nusi wɔ asi kple wɔ adanu ɖo di be, wɔava me la.^r 29 Eye azɔ, Afeto, kpo wofe nɔdzidodowo ɖa, eye nana be, wɔ dɔlawo nagblɔ wɔ nya la kple dzidefo katā,^o 30 le esi me be, nado wɔ asi ɖa hena dɔyɔɔ, eye bena dzesiwo kple nukunuwo nava me to wɔ dɔla kɔkɔe Yesu fe nko dzi. 31 Eye esi wodo gbe ɖa va la, teɛ, si wofo fu ɖo la vɔnu; eye Gbɔgbɔ kɔkɔe la yɔ wo katā taɲ, eye wogblɔ mawunya la kple dzidefo.

Hametowo fe dekawowo.

32 Eye xɔsetowo fe ha fe dzi kple luvo le ɖeka, eye wo dome amea ɖeke meyɔa nusiwo le esi la be ye to o; ke nuwo katā nye hamenu na wo.^q 33 Eye apostolowo di dase kple nuse gā le Afeto Yesu fe tsitre tsitsi la nti, eye 'amenuveve gā le wo katā

dzi. 34 Elabena hiātā deke mele wo dome o; elabena ame geđe alesī si anyigbawo alo xōwo le la, tso wo dzra, eye wotsō nusiwo wodzra la ƒe home ve,^a 35 eye wotsōe da ƒe apostolowo ƒe afō nu; eye womāe na amesiame le deſiade ƒe hiahiā nu. 36 Ke Yoſef, amesi apostolowo yana hā be "Barnaba, esi ƒe gōme wodēbena akōfavi, si nye Lewita, amesi wodzi le Kipro la, agble le esi, 37 eye esi wōtsōe dzra la, etsō gō la va da ƒe apostolowo ƒe aiō nu.

Anania kple Saffira.

5. Ke ŋutsua ƒe, si ŋko nye Anania, kple srōa Saffira wotsō anyigba dzra, 2 eye wotsō ga la ƒe ƒe ƒia, nusi me srōa hā nya, eye "wotsō efe ƒe va da ƒe apostolowo ƒe afō nu. 3 Ke Petro gblō bena: Anania, nukaputi "Satana yō wō dzi me fū be, nēka awato na Gbōgbō kōkōe la, eye nētso anyigbaga ƒe ƒe ƒia mahā? 4 Esi wōli la, ƒe menye tōwōe oa? Eye esi nētsoe dzra la, ƒe menye wō ŋusē nue oa? Nukaputi nētso nuwōwo sia ƒo wō dzi me mahā? Menye amewo nēka awato na o, ke na Mawu boŋ. 5 Ke esi Anania se nya siawo la, edze anyi, eye efe agbe nu tso. Eye vovō gā dze amesiwo katā se nusiawo la dzi. 6 Eye ƒekakpuiawo tsi tre, eye wodzrae ƒo, eye wotsōe do go yi ƒadi. 7 Eye wōva me ano gafofo etō megbe, eye srōa, si menya nusi va dzo o la, va me. 8 Eye Petro xō dzi ne bena: Gblōe nam, nenye nenemaē miedzra anyigba la xō. Ke eya gblō be: E, nenemaē. 9 Eye Petro gblō ne bena: Aleke wō miafe nu sō ale be, mieta Afeto la ƒe Gbōgbō la kpo mahā? Kpo ƒa, amesiwo ƒi srōwō la ƒe afōwo le wotrua nu, be woatsō wō hā ado goe. 10 Tete wōdze anyi enumake ƒe efe afō nu, eye efe agbe nu tso. Eye esi ƒekakpuiawo va me la, wokpo bena, eku, eye wotsōe do go ƒadi ƒe srōa gbō. 11 Eye vovō gāa ƒe va dze hame blibo la katā kple amesiwo katā se nusiawo la dzi.

12 Eye dzesi kple nukunu geđewo va me le dukō la dome to apostolowo ƒe asi dzi. Eye wo katā wonō anyi kple tame ƒeka le Salomo ƒe bakpata la me. 13 Ke amesiwo suso la, wo dome-tōa deke medoa ƒi tena ƒe wo ŋu o, hafi boŋ dukō la bua wo ŋuto. 14 Ke ame geđe wu va kpe ƒe wo ŋu, amesiwo xō Afeto la dzi se, ŋutsuwo kple ŋyōnuwo geđe fū ŋuto,^c 15 nemem bena wotsō ƒelēlawo hā do go va ablo me, eye wotsō wo mlō abawo kple abatiwo dzi, bena ne Petro gbōna la, efe vovoli deđe-ko nadze wo dome-tōa ƒe dzi. 16 Eye amehawo tso du, siwo ƒo xlā Yerusalem la hā me ƒo fu. Eye wotsō ƒelēlawo kple amesiwo gbōgbō makōmakōwo le fu dem na la ve, eye woda gbe le wo katā ŋu.

Apostoloawo lēte ƒe gaxo me kple wo dede.

17 Ke "nunlagā la tsi tre kple amesiwo le eŋu la, siwo nye zadukitowo ƒe komamā, eye wo yō fū kple ŋuavā. 18 Eye wōdo asi apostoloawo dzi, eye wode wo dua me gaxo me. 19 Ke "Afeto ƒe ƒola va wu gaxo ƒe wotrua-wo le zā me, eye wōkplō wo do goe gblō bena: 20 Miheyi, ne miatsi tre agblō agbenya siawo katā na dukō la le mawuxo me. 21 Eye esi wosee la, wotsō dzi yi mawuxo me le ŋdikanya, eye wofia nu. Ke nunlagā kple amesiwo le eŋu la, wova, eye wo yō adanudelawo kple Israel-wiwo ƒe ame tsitsiwo katā va ƒo fu, eye wōdo ƒo ƒe gaxo me, be woakplō wo ve. 22 Ke esi atikplō-tōwo ƒe, eye womekpō wo le gaxo me o la, wogbugbo va gblō bena: 23 Miekpo gaxo wōle tutu nyule pe, eye dzolawo le tsitre le wotrua nu; gake esi mie-oui la, miekpō amea deke le eme o. 24 Eye esi mawuxōdzikpola kple nunlagāwo se nya siawo la, wotsi dzodzodze le wo ŋuti bena: Nuka gōe nye esia? 25 Ke amea ƒe va ka eta na wo bena: Kpo ƒa, ŋutsu, siwo mietsō ƒe gaxo me la, wole tsitre ƒe mawuxo me, eye wole nu fiam dukō la. 26 Tete la awafia kple atikplō-tōwo tō edzi yi ƒakplō wo ve, me-

a 2, 45.
b 3, 11.

d 11, 22. 24.

e 2, 47; 6, 7.

f 19, 11. 12.

g 4, 37.

h Yoh. 13, 2.
i 4, 1. 8.

k 12, 7.

nye sesetoe o, elabena wovõ dukõ la, bena woagafu kpe yewo o. 27 Eye esi wokplõ wo ve la, wotsõ wo dõ õõnu-drõlawo fe ñku me. Eye nunõlagã bia wo bena: 28 Alo bde menyẽ se miede na mi bena: Migafia nu de ñkõ sia dzi oa? Eye kpõ da, mieyõ Yerusalem fũ kple miafe nufiafia, eye miele didim be, miatsõ ame sia fe dou aqõ mia dzi. 29 Eye Petro kple apostoloawo dõ ñu gblõ bena: Ele be, woabu Mawu awu amewo. 30 Mia tofowo fe Mawu la fõ Yesu de tsitre, amesi miawo miawu, esime miehee de ati ñuti. 31 Amesia Mawu do de dzi le efe nudusi me abe kplõla kple xõla ene, bena wõana dzimetõtrõ kple nuvõwo fe keke Israel. 32 Eye miawo la nya siawo fe dasedilawo mienye kple Gbõgbõ kõkõe la, si Mawu na amesiwo dõa toe. 33 Eye esi wose esia la, eku dzi na wo ñutõ, eye wodo be, yewoawu wo.

Gamalliel fe adãgu.

34 Ke farisitõa de, si ñkõ nye "Gamaliel, sefiala, si dukõ la katã buna la, tsi tre le õõnu-drõlawo me; eye wõde se be, woakplõ amesiawo ado goe vee. 35 Eye wõgblõ na wo bena: Israel-ñutsuwo, mikpõ mia dõkui dzi nyuic le nusi wõ ge miala de ame siawo ñuti la ñuti. 36 Elabena hafi ñkeke siawo naqõ la, Teuda tsi tre gblõ bena, ye enye amea de, amesi ñu ñutsuwo woano alafa ene ku dõ; wowu eya, eye ame gedẽ alesĩ dõ toe la, ka hlẽ, eye meva zu naneke o. 37 Amesia megbe la Yuda, Galileato la, tsi tre le ñkõõõõlõ ñkekeawo me, eye wõhe ame gedẽ de edokui ñu, ame ma hã tsrõ, eye ame gedẽ alesĩ dõ toe la, ka hlẽ. 38 Eye azõ la mele eglõm na mi bena: Mite da le amesiawo gbo, eye midẽ asi le wo ñu; "elabena ne tamedodõ alo dõ sia tso amewo gbo la, ekema ava gblẽ; 39 ke ne etso Mawu gbo la, miele epu te ge agblẽe o, bena womagakpõ mi abe amesiwo le tsitre tsim de Mawu ñuti ene o. 40 Tete wodo toe; eye esi woyõ apostoloawo ve la, "wofo wo, eye wode se na wo be, woagafõ nu le Yesu

fe ñkõa dzi o, eye wodo mõ wo. 41 Ke woawo la wodzo le õõnu-drõlawo fe ñku me kple "dizidzo be, wobu wo be, wodze bena woado ñukpe wo le efe ñkõ la ta. 42 Eye gbesiagbe womedzudzo nufiafia kple nyanyuiegõgblõ fia le Yesu Kristo ñuti le mawuxõ me kple afe me o.

d Mat. 27, 25. Nunanadzikpala adreawo tiatia. Hame la fe tsiti de dzi.

6 Eye le ñkeke siawo me, esiwo me nusrõlawo le agbõ som la, liõliõ dõ Helatõwo dome de Hebritõwo ñu, elabena wosaa woawo fe ahosiwo di le "gbesiagbe dzikpõkõ la me. 2 Tete ame wuievwawo yõ nusrõlawo fe ha fo fu, eye wogblõ bena: Medze be, miagblẽ mawunya la di asubõ le kplõ ñuti o. 3 Eyata, nõviwo, miyĩ qadi mia dome ñutsu adre, "amesiwo kpõ dasedidi nyui, eye woyõ fũ kple Gbõgbõ kõkõe kple nunya la, amesiwo miado dõ sia nu. 4 Ke miawo la mianõ gbedododa kple nya la fe subõsubõ dzi. 5 Eye nya la dze ha blibo la katã ñu; eye wotia Stefano, ñutsu, si yõ fũ kple xõse kpakple Gbõgbõ kõkõe la, kple "Filipõ, Prokoro kple Nikanora, Timona, Parmena kple Nikolao, si nye trõsubõla-zu-Yudato tso Antioxia, 6 amesiwo wotsõ dõ apostoloawo fe ñku me; "eye esi wodo gbe da võ la, woda asi de wo dzi.

7 Eye "mawunya la keke ta, eye nusrõlawo fe xexlẽme le agbõ som ñutõ le Yerusalem; eye nunõlawo fe ha gãa de hã na ta xõse la.

Stefano lãle.

8 Ke Stefano, si yõ fũ kple amenuveve kple nusẽ la, wõ nukunuwo kple dzesi gãwo le dukõ la dome. 9 Eye amea dewo tso fufufe, si woyõna be Libertinõtõwo kple Kirenetõwo kple Aleksandriatõwo fe fufufe la me, kpakple amesiwo tso Kilikia kple Asia la, tsi tre hele nusesẽe wõm kple Stefano. 10 Eye womete ñu tsi tre de nunya kple gbõgbõ, si wõtsõ le nu fom la nu o." 11 Tete wotra ñutsua dewo de wo me, amesiwo gblõ bena: Miese

a Mat. 5, 10-12; Pet. I. 4, 13.

b 4, 18.

d Mat. 27, 25.

e 4, 19; Dan. 3, 18.

f 3, 15. g 4, 35. h 2, 33.

i Lu. 24, 48; Yoh. 15, 26-27.

j Tim. I. 3, 7, 8.

l 7, 54.

n 22, 3.

o 8, 5.

p 1, 24; 13, 3; 14, 23.

r 19, 20.

s Mat. 15, 13.

t 9, 5.

u Lu. 21, 15.

v 22, 19.

wòle busunyawo gblóm de Mose kple Mawu nu.^a 12 Eye wode zi dukò la kple amegawò kpakple agbaléfiálawo me; eye wova dze edzi, eye wolée hekplæ yi de vònudròlawo fe ñku me; 13 eye wòdò avatsodasedilawo, amesiwo gblò bena: Nenem me sia me-dzudzo nufòfo de tefe kòkòe la kple se la nu o; 14 elabena miese wògblò bena: Yesu, Nazaretò sia lagblé tefe sia, eye wòadudu kònuwòwò, siwo Mose tso de asi na mi. 15 Eye amesiwo katà bò-bò nò vònuu la, esi wolé ñku de edzi gā la, wokpò efe mo abe mawudòlaa de fe mo ene.

Stefano fe nyagbògblo kple kpéfufu.
efe ñutegakpòkpo.

7 Azo nunlagā la gblò bena:
Ele me nenema?

2 Eye eya gblò bena: Dutsuwo, ñaviwo kple fofowo, midòto! Dutikòkòe fe Mawu la de edokui fia mia tofo Abraham, esime wòle Mesopotamia, hafi wòna nò Xaran,¹ 3 eye wògblò nē bena: „Ùu tso wò anyigba dzi kple fowò-meawo gblò, eye nayi anyigba, si mafia wò la dzi.“⁴ 4 Tete la esi wòdo go tso Kaldea-nyigba dzi la, eva nò Xaran; le fofoa fe ku megbe la ena wòwu va anyigba sia, si dzi miele azo la dzi;⁵ 5 eye mena domenyinya ðeeke de edzi o, menyè afò ðeka fe kekeme hā o; eye wòdo ñugbe bena, yeatsòe anae wòanye eya kple efome, si gbòna le emegbe la tò, esi vi mele esi haðe o.⁶ 6 Ke ale Mawu fo nu enye esi bena, efe dzidzimeviwo anye amedzrowo le dzonyigba dzi, eye woawò wo kluiwoe, eye woasè nuta le wo nu fe alafa ene sòñ.⁷ 7 Eye dukò, si woanye kluiwo na la, nye la madrò vònuu, Mawue gblæ. Eye nusiawo megbe la woado go, eye woasubòm le tefe sia. 8 Eye wòna avatsotso fe nubablae, eye ale wòdzi Isak, eye wòdo ava nē le ñkeke enyigbe; eye Isak dzi Yakob, eye Yakob dzi tógbui wuiveawo.

9 Eye esi tógbuiawo le ñu vām Yosef la, wotsòe ñle de Egipte; ke Mawu li kpilii,⁸ 10 eye wòðee tso efe xaxawo katà me; eye

wòna amenuveve kple nunyae le Farao, Egipte-fia la fe ñku me, eye wòtsòe do dzidula de Egipte kple efeme blibo la katà dzi.⁹ 11 Eye dōwuame va Egipte kple Kanaan-nyigba blibo la katà dzi kple xaxa gāa ðe, eye mia fofowo mekpò nududu o. 12 Eye esi Yakob se bena, bli le Egipte la, edo mia fofowo ða zi gbāto.¹⁰ 13 Eye zi evelia Yosef na ñavia-wo dze sii, eye Farao hā va nya Yosef fe fome.¹¹ 14 Eye Yosef do wòdayò fofoa Yakob kple efome la katà, wole luò blaadre vò atò la, vè nē.¹² 15 Eye Yakob dzo yi Egipte, eye wòku, eya ñuto kple mia fofoawo;¹³ 16 eye wòtsò wo va Sixem, eye wòtsò wo mlò yodo, si Abraham tso klo-salo ñlee le Xemor-viwo si le Sixem la me.¹⁴

17 Ke esi ñugbedodo fe yeyi-yl, si dzi Mawu kà do na Abraham do la, dukò la dzi, eye wòso gblò le Egipte,¹⁵ 18 vasede esime fia bubu tsi tre le Egipte, amesi menya Yosef o. 19 Amesia do aye de miafe fome la nu, eye wòsè nuta de mia fofowo nu, eye wòna bena, wode woje vidziwo ða, bena woaganò agbe o.¹⁶ 20 Le yemayì me la wodzi Mose, eye wò-dze ðeka le Mawu fe ñku me, eye wonyii le fofoa fe me yleti etò sòñ.¹⁷ 21 ke esime wodee ða la, Farao fe vinyònuvi la fae, eye wònyii, be wòanye eya ñuto via.¹⁸ 22 Eye wofia Egiptetawo fe nu-nyawo katà Mose, eye wòsè ñu le efe nyawo kple dōwòwòwò me. 23 Eye esi wòxò fe blane la, edo tame be, yeàðakpò ñavia Israel-viwo ða.¹⁹ 24 Eye esi wòkpo be, wole nu madzòmazò wòm ðe wo dometo ðeka nu la, exò nē, eye wòdo hl5 ðe akò na amesi wote ðe anyi, esi wòwu Egipteto la; 25 eye wòwu xa bena, ñaviawo ase egòme bena, Mawu ato yefe asi dzi ana ðede wo; ke womese egòme o. 26 Eye esi ñu gake la, eva do ðe wo dzi, le esime wole kò dam, eye wòlé avu wo gblò bena: „Dutsuwo, ñaviwo mienye! Nukanutì miele nu madzòmazò wòm ðe mia ñewo nu?“ 27 Ke amesi le nu madzòmazò wòm ðe xòl5via nu la, tu

^a Mat. 23. 50-55.

^b Mo. I. 41, 38 v. 45.

^d Yer. 26. 11.

^e Mo. I. 42. 1.

^f Mo. I. 45. 3. 15.

^g Mo. I. 45. 9-11.

^h Mo. I. 46, 1: 49. 33.

ⁱ Mo. I. 28. 16. 17: 60. 18: Yos. 24. 32.

^k Mo. II. 1. 7.

^l Mo. I. 11. 31: 15. 7.

^m Mo. I. 12. 1.

ⁿ Mo. II. 1, 22.

^p Mo. I. 11. 32: 14. 6.

^q Mo. II. 2. 2: Heb. 11. 23.

^r Mo. II. 2. 10.

^s Mo. I. 13. 15.

^t Mo. II. 2. 11.

^u Mo. I. 15. 13. 14; Mo. II. 12, 40.

^v Mo. I. 17. 10.

^w Mo. I. 37. 28: 39. 1. 2. 21.

asii da gblɔ bena: „Amekae do wo dziɔla alo ɔnudrɔla de mia dzi mahā? 28 De nɛbe, yeawu nye hā, abe alesi nɛwu Egipteto la etso enea?“ 29 Ke Mose si le nya sia nu, eye wɔzu amedzro le Midian-nyigba dzi, afisi wɔdzi nɛtsuvi eve le.^b 30 Eye le fe blane megbe la Afeto fe dɔla de edokui fiafe le Sinai-to la fe gbedzi le dzo fe ade me le nuve me.^d 31 Eye esi Mose kpɔe la, efe mo wo yaa le nukpɔkpɔ la nɛti, ke esi wɔte de egu, be yeakpɔe nyuie la, Afeto la fe gbe di va egbo bena: 32 „Nyee nye fofowɔwo fe Mawu la, Abraham fe Mawu kple Isak fe Mawu kple Yakob fe Mawu la.“ Ke Mose dzo nyanyanya, eye medo dzi be, yeakpɔe nyuie o. 33 Eye Afeto la gblɔ nɛ bena: „De atokotawo le wo afo; elabena afisi nɛle tsi tre do la, anyigba kɔkɔe ye. 34 De mekpɔ nye dukɔ, si le Egipte la, fe momenuveve, eye mese wo fe nepe, eye meɖi va wo de ge, eye azo va, ne mado wɔ de Egipte.“ 35 Mose sia, kɔsi gbo wogbe nu le gblɔ bena: „Amekae do wo dziɔla kple ɔnudrɔla la,“ eya Mawu do abe dziɔla kple dɛla ene to mawudɔla, si de edokui fiafe le nuvea me la fe asi dzi. 36 Amesia kplɔ wo do goe, eye wɔwo nukunuwo kple dzesiwo le Egiptenyigba dzi kple Fudzie lanu kpa kple gbedzi fe blane so.^p 37 Eya kee nye Mose, si gblɔ na Israelviwo bena: „Afeto, miafe Mawu la, ana nyagblɔdɔla de natsi tre na mi tso mia noviawo dome abe nye ene, eya miado toe.“^r 38 Eya nye amesi no ha la dome le gbedzi kple mawudɔla la, esi wɔfo nu nɛ le Sinai-to la nɛti kple mia fofowo, amesi xɔ agbenyawo be, yeana mi;^s 39 amesi mia fofowo melɔ be, yewoado toe o, hafi boɔ wotu asii da, eye wotro yi de Egipte le wofe dziwo me 40 hegblo na Aron bena: „Wo mawu, siwo azo mia nɔgo la, na mi; elabena Mose sia, si kplɔ mi tso Egipte-nyigba dzi la, mi-nya nusi wɛe o.“^u 41 Eye wowo nyivi le nkeke mawo me, eye womɛ nu na legba, eye wokpɔ dzidzo le wofe asinudɔwɔwɔ

^a Am. 5, 25 - 27.
^b Mo. II. 2, 15; 18, 3, 4.
^c Mo. II. 3, 2; Mo. V. 33, 16.
^d Mo. II. 25, 40.
^e Mo. II. 3, 6.
^f Yos. 3, 14; 18, 1.
^g Sam. II. 7, 2; Ps. 132, 5.
^h Fla. I. 6, 1.
ⁱ Mo. II. 2, 14.
^j Yes. 66, 1, 2.
^k Mo. II. 32, 9.
^l Mo. III. 26, 41.
^m Mo. II. 7, 10; 14, 21.
ⁿ Mo. V. 18, 15.
^o Kron. II. 36, 16; Mat. 23, 31.
^p Mo. II. 19, 3.
^q Mo. II. 20; Gal. 3, 19; Heb. 2, 2.
^r 5, 38.
^s Mo. II. 37, 1.
^t Lu. 22, 69.

nu. 42 Ke Mawu tro de wo, eye wɔtsɔ wo na dziɔfoha fe subasubo, abe alesi wonlo de nyagblɔdɔlawa fe agbalɛ me ene bena: „Israel-feme, alo nyee mietsɔ la wuwuwo kple numemewo vs na le fe blanea me le gbedzia? 43 E, mietsɔ Molox fe agbado kple mawu Romfan fe yletivi, nonome, siwo miawo, be miasubɔ la, de asi, eye made asi le mia nu, be miayi Babilonia godoo.“ 44 Dasedidi fe agbado la no mia fofowo dome le gbedzi, abe alesi amesi fo nu kple Mose la do, bena wɔawɔe le nonome, si wɔkpɔ la nu ene.^c 45 Agbado sia hā do mia fofowo si me, eye woawo kple Yosua wɔtsɔe va dukɔ, siwo Mawu tu asii da tso mia fofowo fe nku me la fe anyigba dzi vasede Dawid fe nkekeawo dzi;^g 46 amesi kpɔ amenueve le Mawu fe nku me, eye wɔde kuku bena, yeakpɔ nɔfeɛ de na Yakob fe Mawu la.^h 47 Ke Salomo tu xɔ nɛ. 48 Gake nuwokatatafo la menɔ nusi wowo kple asi la me o, abe alesi nyagblɔdɔla gblɔ ene bena: 49 „Dzifo enye nye fia-zikpu, eye anyigba enye nye afo-dodzinu; xɔ ka fomevi tu ge mi-la nama? Afeto la gblɔe, alo afikae nye dzudzufe nama? 50 Alo menye nye asie wo nusiawo katā o?“ⁱ 51 Mi kɔlialiawo kple amesiwo fe dzi kple to sɛ, daa mietsi tre de Gbɔgbɔ kɔkɔe la nu; alesi mia fofowo wo la, nenema ke wɔm miawo hā miele. 52 Alo nyagblɔdɔlawa dometo ka yome mia fofowo meti o? Eye wowu amesiwo gblɔ nya di le ame dzudzɛ la fe vava nɛti, amesi fe yomemɔfiawo kple wulawo miawo miezu azo;^f 53 mi amesiwo xɔ se la le mawudɔlawa fe doɔ nu, eye mielɛ wo me de asi o.“ Stefano fe ku. 54 Tete la esi wose nya siawo la, edo dzi na wo, eye woɔu adukli de egu.^v 55 Ke eya la, esi Gbɔgbɔ kɔkɔe la yɛe fū la, ekpɔ dzifo gā, eye wɔkpɔ Mawu fe nutikɔkɔe la kple Yesu le tsitre de Mawu fe nudusi me, eye wɔgblɔ bena: Kpɔ da, mekpɔ dzifo nu nu, eye Amegbetovi la le tsi-

tre de Mawu fe nuḍusi me. 56 Ke woawo do ḡli kple gbe sesē, eye woxe asi to me, eye wolū de edzi kple tame deka, eye wotu asi vume nɛ do go le dua me, eye wofu kpee; 57 eye dasedila-wo da wofe awuwo de dekaḡpuia de, si woyona be Saul la fe afo nu.^a 58 Eye wofu kpe Stefano, si le gbe dom da le gbɔgbɔm bena: ^bAfeto Yesu, xɔ nye gbɔgbɔ la! 59 Eye esi wɔdze klo la, edo ḡli kple gbe sesē bena: ^cAfeto, megado nuvɔ sia tefe na wo o! Eye esi wɔgbɔ esia la, eto me do alɔ.

Sati ti kristotowo yome.

8. Ke Saul ^ekpa dzidzo le efe wuwu nti. Eye le ŋkeke ma ke dzi yometiti gaa de va hame, si le Yerusalem la dzi, eye wo katã woka hlẽ de Yudea kple Samaria-nutoawo me, negbe apostolowo koe mele me o. 2 Eye ntsu, siwo vɔa Mawu la, di Stefano, eye wofa konyi nɛ ntu. 3 Ke Saul gblẽ hame la hegena de afewo me, eye wõhea ntsuwo kple nyɔnuwo yi dadea gaxo me. 4 Ke amesiwo ka hlẽ la, le tsatsam hele nyanyuie la gblɔm fia.

Filipo gblɔ mawunya le Samaria. (Ta 1, 8.)

5 Eye ^fFilipo va Samaria-dua me, eye wõde gbe fã le Kristo nti na wo. 6 Eye amehawo do to nusi Filipo gblɔ la kple tame deka, esi wosee, eye wokpa dzesi, siwo wõwo. 7 Elabena ame gede, siwo me gbɔgbɔ makmakowo le la, do go hele ḡli dom kple gbe sesē; eye wõda gbe le tekunwo kple dɔno gedewo nu. 8 Eye wõzu dzidzo gaa de le du ma me. 9 Ke ntsua de, si ŋko nye Simon la, va no dua me heka afa, eye wõna Samaria-duka la fe nu ku, esi wɔgbɔ bena, ye ntuɔe nye gã; 10 amesia nti wo katã ku do, tso dewiwo dzi vasede tsi-tsiawo dzi, hele gbɔgbɔm bena: Amesia nye Mawu fe nusẽ la, si woyona be gã. 11 Ke woku de enu; elabena xoxoxo wõna wofe nu ku le efe afakaka la nti. 12 Eye esi woxo Filipo, amesi le mawufiadufe la kple Yesu Kristo fe ŋko nti nyanyuie gblɔm la dzi se la, wode mawutsi ta na

wo, ntsuwo kple nyɔnuwo siaa. 13 Ke Simon ntu hã xɔe se, eye esi wode mawutsi ta nɛ la, eno Filipo nu kplikplikli; eye esi wɔkpa dzesi kple nusẽdo gã, siwo wɔm wõle la, kuvia doe. 14 Tete la esi apostolo, siwo le Yerusalem la, se bena, Samaria xɔ mawunya la, wodo Petro kple Yohanes de wo gbɔ; 15 esi amesiawo va la, wodo gbe da de wo ta, bena woaxo Gbɔgbɔ kɔkɔe la. 16 Elabena medze de wo dome amea deke dzi hade o; negbe Afeto Yesu fe ŋko dzi ko wode mawutsi ta na wo do. 17 Tete woda asi de wo dzi, eye woxo Gbɔgbɔ kɔkɔe la. 18 Ke esi Simon kpa bena, to apostolowo fe asidada de ame dzi me wona Gbɔgbɔ kɔkɔe la, etsɔ ga vɛ na wo 19 gblɔ bena: Mina nusẽ sia nye hã, bena amesi ke dzi mada asi do la, naxo Gbɔgbɔ kɔkɔe la. 20 Eye Petro gblɔ nɛ bena: Mia kple wò klosalo miatsrɔ, elabena èbu xa bena, yeafle Mawu fe nunana la kple ga. 21 Gome kple domenyinyia deke mele nya sia me na wò o; elabena wò dzi medze le Mawu fe ŋku me o. 22 Eyata trɔ le wò dzi me tso wò vɔdinyenye sia me, eye nade kuku na Afeto la, bena dewohi atso wò dzimesusu la ake wò. 23 Elabena mekpɔ wò bena, èle veve heliheli kple nu madzɔmadzɔ fe babla me. 24 Eye Simon do nu gblɔ bena: Miawo la midɛ kuku na Afeto la de tanye, bena nusiwo katã miegbɔ la fe deke nagava dzinye o. 25 Azɔ woawo la, esi wodɔ dase, eye wogblɔ Afeto fe nya la vɔ la, wogagbu-gbu va Yerusalem; eye wogblɔ nyanyuie la fia le Samaria fe kofe gedewo me.

Etiopia-fianyɔnu la fe nuwo dzikpola trɔ dzime.

26 Ke Afeto fe dolaa de fo nu na Filipo gblɔ bena: Tsi tre, eye nayi dziehe gome, de mo, si tso Yerusalem yina Gaza, si nye gbedzimo la dzi. 27 Eye wòtsi tre heyi; eye kpa da, Etiopia-ntsua de, afedzikpola, si nye Etiopiatowo fe fianyɔnu Kandake fe nusẽto, amesi kpa efe kesinonuwo katã dzi la, eya va Yerusalem gbe do ge da; 28 ke esi wõga-

^a 22, 20.

^b Ps. 31, 6; Lu. 23, 46.

^c Lu. 23, 34.

^e 7, 57; 11, 19.

^f Mat. 14, 12.

^g 9, 1; 22, 4.

^h 6, 5.

ⁱ Mar. 16, 17.

^k Yoh. 4, 40-42.

^l Mat. 28, 19.

gbugbo, eye wòbòbò nò efe tasiadam me la, ele nyagblòdila Yesaya fe agbalè xlēm. 29 Eye Gbògbò la gblò na Filipino bena: Te de ñu, eye natsò òkúwò akpe de tasiadam sia ñu. 30 Eye esi Filipino fu du yi egbo la, ese bena, ele nyagblòdila Yesaya fe agbalè xlēm, eye wògblo nē bēna: Ele nya, si xlēm nēle la gome sema? 31 Ke eya gblò bēna: Aleke mate ñui, ne amea òeke mefiām oa? Eye wòde kuku na Filipino bēna, nēdò tasiadam la, eye wòbòbò nò egbo. 32 Eye nya, si xlēm wòle la, enye esi: „Wokplòe abe alē ene yina wuwu gē, eye aləsi aīz zia kpi le amesi le fu sēm nē la fe ñku me la, nenema ke eya hā meke efe nu o. 33 Le efe bòbòdeanyi me wòde efe bònudòdr̄s̄ òa: Ameka axlē efe dzidzime fia mahā? Elabena wòde efe agbe òa tso anyigba dzi.“ 34 Eye afedzikipòla la òo ñu na Filipino gblò bēna: Meòe kuku na wò, ameka ñuti nyagblòdila la gblò esia òo, ye ñutò ñuti loo alo ame bubua òe ñutie mahā? 35 Eye Filipino ke nu, eye wòdze gome tso ñògblò sia dzi hegblo Yesu ñu nyanyuie la fia. 36 Ke esi wole mōa dzi heyina la, wova òo tsia òe gbo. Eye afedzikipòla la gblò bēna: Kpò òa, tsie nye esi, nuka xe mō na nye mawutsidedeta mahā? 37 Eye Filipino gblò nē bēna: Ne èxòe se kple wò dzi blibo la katā la, ekema wòde mō na wò. Eye wò-xò dzi nē gblò bēna: Mexòe se bēna, Yesu Kristo enye Mawuvi la. 38 Eye wòna wotò tasiadam la, eye woa kple eve la katā, Filipino kple afedzikipòla la, wòdi òe tsi la me, eye wòde mawutsi ta nē. 39 Ke esi wodo go le tsia me la, hAfetò fe Gbògbò la tso Filipino dzoe, eye afedzikipòla la megakpòe o; elabena edze efe mō la dzi kple dzidzo. 40 Eye wokpò Filipino le Asdòd, eye wòle tsatsam hele nyanyuie la gblò fia le dua-wo katā me vase òe Kaisarea.

Saul fe dzimetsòra kple nusiwo va ve me nē le Damasko kple Yerusalem.

9. Ke Saul, si galé ñòdzidodo kple hlòdodo fe gbògbòtsixe

o 8, 9.

ò Kor. I. 15, 8.

d 5, 39.

c Yes. 53, 7. 8.

f 21, 39.

g Mat. 16, 16; Mar. 16, 16.

h Fia. I. 18, 12.

i 21, 8. 9.

k Kor. I. 1, 2.

l kp. 1-22 kpò 22, 3-16: 26, 9-18.

m Ro. 1, 5.

de fo òde Afetò la fe nusròlawo ñuti la, yi òe nunlagā gbo, 2 eye wòbia agbalēwoe bēna, yeayi Damasko òe fufòfeawo me, ne yeakpò amesiwo le nenem mō sia dzi, ñutsuwo kple nyonuwo la, ne yeabla wo akplò va Yerusalem. 3 Ke esi wòle mōa dzi, eye wògogo Damasko la, kasia keklē tso dzifo klē fo xlāe; 4 eye wòdze anyi, eye wòse gbea òe le gbògblo m nē bēna: Saul, Saul, nuka wò nēle yonyeme tima? 5 Eye wògblo bēna: Wò amekae, Afetò? Eye Afetò la gblò bēna: Nyee nye Yesu, amesi yome tim nēle; asē na wò be, nada afòkpò nutònu. 6 Eye esi wòle dzodzom nyanyanya, eye dzidzi foe la, egblò bēna: Afetò, nuka òim nēle, be mawò? Eye Afetò la gblò nē bēna: Tsi tre, eye nayi òe dua me, eye woagblò nusi ele be, nawò la na wò. 7 Ke ñutsu, siwo le mō zòm kplii la, tsi tre òi nu mafomafòe; wòle gbe la sem, gake womele amea òeke kpòm o. 8 Tete la Saul tsi tre tso anyigba; ke esi wòwu ñku la, mekpò amea òeke o, eye wòle efe alònu, eye wokplòe yi Damasko. 9 Eye ñeke etò sòñ mekpò nu kpò o, meòu naneké o, eye meno naneké hā o.

10 Eye nusròlaa òe le Damasko, eñkòe nye Anania, eye Afetò la gblò nē le ñutega me bēna: Anania! Eye wògblo be: Kpò òa, nyee nye esi, Afetò! 11 Eye Afetò la gblò nē bēna: Tsi tre, eye nayi ablo, si woyona be dzodzòe la me, eye nabia amea òe, si ñkò nye Saul tso Tarso la ta se le Yuda-fe me; elabena kpò òa, ele gbe dom òa, 12 eye wòkpò ñutsua òe le ñutega me, amesi ñkò nye Anania la, gbòna egbo, eye wòle asi òim òe edzi, bēna wòagkpò nu. 13 Ke Anania xò edzi gblò bēna: Afetò, mese le ame gedewo nu le ñutsu sia ñuti, aləsi wòwò wò gedé òe wò ame kòkòe, siwo le Yerusalem la ñu; 14 eye afisia hā ekpò ñusē tso nunlagāwo gbo, be wòabla amesiwo katā yòa kwò ñkò dzi. 15 Gake Afetò la gblò nē bēna: Heyi, elabena amesia enye òwònu tiatia nam, be wòatsò nye ñkò la ayi òe tròsubò-

lawo kple afiawo kpakple Israel-
viwo fe ŋku me; 16 elabena nye
la mafiae alesi wòle nɛ be, wò-
akpe fu gedɛ le nye ŋko la ŋuti.
17 Tete Anania tɔ dzi yi, eye
wòva afea me, eye wòda efe asi-
wo de edzi gbɔ bɛna: Nɔvi Saul,
Afetɔ la, Yesu, si de edokui fia
wò le mɔ dzi, esi nègbɔna la, dɔm
da, be nagakpɔ nu, eye ne Gbɔ-
gbɔ kɔkɔe la nayo wò fũ. 18 Eye
enumake ewɔ abe nanee ge tso
efe ŋkuwo dzi abe tsrowo ene,
eye wògakpɔ nu; eye esi wòtsi
tre la, wode mawutsi ta nɛ; 19
eye wòdu nu, eye wòkpɔ nusɛ.
Eye wòno nusrɔla, siwo le Da-
masko la gbɔ ŋkeke dɛwo.

saulo fe do gbato le Damasko kple Yerusalem.

20 Eye enumake wòde gbe fã
le Yesu ŋuti le fufofeawo me be-
na, eyae nye Mawuvi. 21 Eye
amesiwo katã see la, kuvia do
wo, eye wogblɔ bɛna: Alo me-
nye eyae nye amesi gblɛ ame-
siwo yɔa ŋko sia dzi le Yerus-
alem, eye eyata wòva afisia do,
be yeabla wo akplɔ ayi de nuna-
lagãwo gbɛe oa? 22 Ke Saul sɛ
ŋu de dzi gawu, eye wòna Yuda-
tɔ, siwo le Damasko la fe nu tsi
te, esi wòfia kɔte bɛna, amesiae
nye Kristo. 23 Eye esi ŋkeke
gedɛ va yi la, Yudatowo de ada-
ŋu, bɛna yewoawui; 24 gake Saul
se wofe adaŋu vɔ doɔo la. Eye
wodɔ agboawo gɔ hã ŋu ŋkeke
kple zã, bɛna yewoawui. 25 Ke
nusrɔlawo tsɔe le zã me heto gli
dzi didi de anyigba le kusɛ me.

26 Eye esi wòva Yerusalem la,
ete kpɔ be, wòdamiã edokui de
nusrɔlawo ŋu; eye wo katã le
evɔm, esi womexɛ se bɛna, nur-
ɔrla wònye o. 27 Ke Barnaba
xɔe, eye wòkplɛe yi apostoloawo
gbɔ, eye wòxlɛe fia wo, alesi wò-
kpɔ Afetɔ la le mɔ dzi, eye be-
na efo nu nɛ, kple alesi wògblɔ
nya dzidefotɛ le Yesu fe ŋkɔa
me le Damasko. 28 Eye eya
kpli wovaa me, gadoa go le Ye-
rusalem hele nya gblɔm dzidefo-
tɛ le Afetɔ la fe ŋkɔa me; 29
efo nu, eye wòsɛ nu hã kple He-
latowo; ke woawo di be, yewoaw-
wui. 30 Tete esi nɔviawo see la,
wokplɛe yi Kaisarea, eye wòdoe
de Tarso. 31 Azɔ hame, si le Yu-

a 25, 19; 27, 24.

b kp. 23, 29; Kor. II. 11, 23-25.

d kp. I. 14; 8, 1; 26, 10.

e 19, 28.

f Kor. II. 11, 32, 33.

g Mar. 5, 41.

h Gal. I. 17-19.

i kp. 32.

k kp. 20.

l 19, 8.

m 11, 25; Gal. I. 21.

n Mat. 8, 5.

dea kple Galilea kple Samaria ka-
tã la, kpɔ tomefafa, eye wotu wo
dokui, eye wole zɔzɔm le Afetɔ la
vɔvɔ me; eye wosɔ gbɔ to Gbɔ-
gbɔ kɔkɔe la fe akɔfafa me.

Petro da gbe le Ainea ŋuti, eye wònyo Tabita tso ame kukunwo dome.

32 Eye wòva me bɛna, esi Petro
tsa le afiawo katã la, eva ame kɔ-
kɔe, siwo le Lida hã gbɔ. 33 Eye
afima wòkpɔ ŋutsua de, si ŋko nye
Ainea, amesi mlo efe aba dzi fe
enyi sɔŋ, elabena ele lametutudo
lɛm. 34 Eye Petro gbɔ nɛ bɛna:
Ainea, Yesu Kristo yɔ do wò; tsi
tre, eye wò nuto nado wò aba!
Eye enumake wòtsi tre. 35 Eye
amesiwo katã nɔ Lida kple Saron
la kpɛe, eye wotrɔ va Afetɔ la gbɔ.

36 Eye nyɔnu-nusrɔlaa de le
Yope, amesi ŋko nye Tabita, si
gɔmee nye zi, eya la yɔ fũ kple
do nyui wɔwɔ kple dɔmenyonu,
siwo wòwɔna. 37 Ke eva me le
ŋkeke mawo me bɛna, elɛ do,
eye wòku; eye esi wole tsi nɛ
la, wokɔe da de dzifoxɔ me. 38
Ke esi Lida te de Yope ŋu, eye
nusrɔlawo se bɛna, Petro le afi-
ma la, wodo ŋutsu eve do de
egbo de kuku nɛ bɛna, megatsi
anyi, hafi ava yewo gbɔ o. 39
Eye Petro tsi tre, eye wòyi kpli
wo. Eye esi wòva la, wokplɛe
yi de dzifoxɔa me, eye ahosiawo
katã le tsitre de egbo le avi fam
hele awutewui kple awu ɔlaya,
siwo Zi tɔ, esime woa kpli wo
wono anyi la, fiam. 40 Eye esi
Petro nyã wo katã do go la, edze
klo, eye wòdo gbe da; eye wò-
trɔ de ame kukua gbɔ gbɔ bɛna:
Tabita, tsi tre! Eye eya la nu
efe ŋkuwo, eye esi wòkpɔ Petro
la, efo babɔ nɔ anyi. 41 Eye wò-
na asii hekɔe de dzi; eye esi wò-
yɔ amɛ kɔkɔeawo kple ahosiawo
ve la, etsɔe do wofe ŋku me
agbagbee. 42 Eye wose nusia
le Yope katã, eye ame gedewo
xɔ Afetɔ la dzi se. 43 Ke eva
me bɛna, eno Yope xɔ ŋkeke ge-
de le Simon de, si tea kpe agba-
lɛ la gbɔ.

Kornelio kple efe afe tro dzime, eye wode mawutsi ta na wo.

10. Eye ŋutsua de le Kaisarea, enkɔe nye Kornelio, amesi

nye aofia le asrafoha, si woyona bena Italiatowo to la nu, 2 enye mawumeme, eye wovōa Mawu kple efe afe blibo la; amesi wo dāmenyonu gedewo na amewo, eye wōdoā gbe da na Mawu dāa. 3 Ekpo le nutege me kote ano nkeke fe ga asieke me bena, mawudalā de va egbo le eme, eye wōgblo nē bena: Kornelio! 4 Ke esi eya kpoe gā, eye wōvō la, egblo bena: Nukae, Afeto? Eye wōgblo nē bena: Wō gbedododawo kple wō dāmenyowōwōwo yi dzi le Mawu nku me hena nku-dododzi. 5 Azo dō nutsuwo dō de Yoipe, ne woadakpe Simon, si woyona be Petro la vε; 6 amesia dze Simon, ^asi tea kpe agbalē la gbo, amesi fe afe le fua nu; eya agblo nusi le be, nawo la na wō. 7 Ke esi dola, si fo nu kpili la dzo la, eyo efe dālawo dome ame eve kpe de asrafoha de, si vōa Mawu la nu, tso amesiwo dzoa enu la dome; 8 eye esi wōxlē nya siawo katā fia wo la, edo wo dō de Yoipe.

9 Ke esi nu ke, esime wole mōa dzi, eye wotu dua la, Petro yi gbe do ge da le xota, anō ga ade me; 10 eye esi dō wui la, edi nu be, yeadu; ke esi wole edam la, ekpo nutege, 11 eye wōkpō dzi fo nu vu, eye nane le didim de anyigba abe aklala gāa de, si wosa kō dzogoe ene me nē ene,^d 12 nusi me anyigba dzi lāfnewo kple lā woadāwo kple nu tatawo kpakple dzifoxevi bubu fomeviwo katā le. 13 Eye gbea de di va egbo bena: Petro, tsi tre, wu wo naqu. 14 Ke Petro gblo bena: Kpao, Afeto, elabena nyemedu nusianu, si nye nu dzodzro kple nu makomako kpo o.^e 15 Eye gbe la gagblo nē zi ewelia bena: Nusi nuti Mawu ko la, wō la megayoe be nu dzodzro o./ 16 Eye wowo esia zi etō, eye enumake wogako nu la yi dziffo. 17 Ke esi Petro tsi dzodzozoe le edokui me, nusi nutege, si yekpo la lanye la, kpo da, nutsu, siwo Kornelio dō dō da la, le Simon fe afe ta biam hele tsitre de agbo la nu; 18 eye woyō ame da bia bena, Simon, si woyona be Petro la, dze afisia mahā? 19 Ke esi Petro le nutege la nuti

bum la, Gbogbo la gblo nē bena: Kpo da, nutsu etō le diwōm. 20 Eyata tsi tre, ne naqi, eye nayi kpili wo, eye megake dia deke o; elabena nyee dō wo. 21 Eye esi Petro di va nutsu, siwo Kornelio dō dō de egbo la gbo la, egblo bena: Kpo da, nyee nye amesi dim miele, nukanuti mieva afisia dō? 22 Eye wogblo bena: aofia Kornelio, ame dzodzoe kple amesi vōa Mawu, amesi nuti Yuda-duko blibo la katā di dase nyuie le la, eya mawudala kōkōea de de se na be, nedo, ne woayi dayo wō va efe me, bena wōase nyawo tso gbowō. 23 Tete woyō wo va me, eye wōwō amedzro na wo.

Eye esi nu ke la, etsi tre, eye wōyi kpili wo, eye navi, siwo le Yoipe la, dometōa dēwo kpe de enu. 24 Ke esi nu gake la, wova Kaisarea. Eye Korneliolemo kpom na wo, eye wōyo efomeawo kple xolōa veviwō va fo fu. 25 Eye wōva me bena, esi Petro le eme yim la, Kornelio va kpee, eye wōdze klo de efe afo nu hede ta agu nē. 26 Ke Petro koe de dzi gblo bena: Tsi tre, nye nuto hā ame menyē.^b 27 Eye esi wōle nu fom kpili la, eyi de eme, eye wōkpō ame gedewo fo fu di. 28 Eye wōgblo na wo bena: Mia nutowo mienya, alesi mele sea nu bena, Yuda-nutsua de nabo ha kple dukō bubu me tōa de alo ava egbo o, eye nye la Mawu fiam bena, nyemagayo amea deke be ame dzodzro alo ame makomako o; 29 eyanuti esi woyom la, nyemegblo nyaa deke de enuti hafi va o. Azo mele mia biam be: Nya ka nuti miteyom dō mahā? 30 Eye Kornelio gblo be: Egbee nye nkeke enegabe, esi metsi nu dō vasede gafōfo sia dzi, eye le gafōfo asiekelia dzi la mele gbe dom da le afenye me, eye kpo da, nutsua de le tsitre de nkunye me le awu, si le dzo dam la me, 31 eye wōgblo bena: Kornelio, wose wō gbedododa, eye wōdo nku wō dāmenyowōwōwo dzi le Mawu fe nku me. 32 Eyata dō ame do de Yoipe, ne woadayo Simon, si woyona be Petro la vε; amesia dze Simon de, si tea kpe agbalē la, fe me le fua nu; ne amesia

^a 9, 43.

^b 14, 15; Nyad. 19, 10.

^d 11, 5-17.

^e Xez. 4, 14; Mo. III. 11.

^f Mat. 15, 11.

va la, afo nu na wò. 33 Eyata medo ame do de gbòwò enumake, eye èwàe nyuie be, nèva. Azò mí katà miele afií le Mawu fe ñku me, bena miase nusiwo katà fe se Afeto la de na wò.

Petro fe mawunyagbògblo.

34 Tete Petro ke nu gblo bena: Medze sii le nyatefe me be, Mawu mekpò ame ñku me o,^a 35 hafi boj le duko sia duko me, amesi ke vòns, eye wòwò na dzòdzo la, eya dzee enu.^d 36 Nya, si wòdo do de Israel-wiwo, eye wògblo ñutifafanyuie la fia to Yesu Kristo dzi;^e amesi nye amewo katà fe Afeto. 37 Mia ñutòwo miénya nya, si va ve me le Yudea katà, eye wòdze gome tso Galilea, le mawutsidedetaname, si Yohanes de gbe fàe la megbe;^f 38 Yesu, Nazaretò la, alesi Mawu tso Gbògbò kòkòe la kple ñusè òhesi nɛ, amesi tsa hele nu nyui wòm, eye wòda gbe le amesiwo katà dzi Abosam du la ñu; elabena Mawu li kpilii. 39 Eye miawoe nye dasedilawo le nusiwo katà wòwò le Yudatowo fe anyigba dzi kple Yerusalem la ñuti; amesi hã wowu to ehehe de aii ñuti me. 40 Eya ke Mawu fò de tsitre le ñkeke etòagbe, eye wòna wodee fia,^g 41 menyè duko bilibo la katà o, ke boj efe dasedila, siwo Mawu tia di xoxo, "mí, amesiwo du nu, eye mieno nu kpilii le efe tsitretsitsi tso amekukuwo dome megbe. 42 Eye wòde se na mí be, miade gbe fàe afia duko la, eye miadi gase bena, eyae nye amesi Mawu do, be wòanye ^honudrìla de agbagbeawo kple kukuawo dzi. 43 Eyama ñuti ⁱnyagblòdìlawo katà di dase le, bena ameslame, si axò edzi ase la, akpò nuvòkeke to efe ñko la me.

Mawunya fe dowowo.

44 Esi Petro gale nya siawo gbògblo dzi la, Gbògbò kòkòe la dze amesiwo katà le nya la sem la dzi. 45 Eye kuvia do xòseto, siwo tso avatsotso la me, amegede alesi nu va kple Petro, bena wòtso Gbògbò kòkòe fe nunana kò de tr̄sublòlawo hã dzi. 46 Elabena wose bena, wole ^jnu fom kple adewo, eye wole Mawu dom

de dzi. 47 Tete Petro xò dzi gblo bena: Alo amea de ate ñu axe mò de tsi be, woagade mawutsi ta na amesiawo, siwo xò Gbògbò kòkòe la abe miawo ke ene la o mahà? 48 Eye wòde se be, woade mawutsi ta na wo le Yesu Kristo fe ñko la me." Eye wode kuku nɛ be, wòanò yevo gbò ñkeke dewo.

Petro de eqokui nu le hadede kple tr̄sublòlawo ñuti.

11. Eye apostolowo kple ñovi, siwo le Yudea la se bena, tr̄sublòlawo hã xò Mawu fe nya la. 2 Ke esi Petro va Yerusalem la, famesiwo tso avatsotsoa me la, sè nu kpilii 3 gblo bena: Dutsu avamatsomatsotowo gbò nɛyi, eye nɛdu nu kpilii wo.^k 4 Tete Petro dze gome heto nya la na wo dekadeka bena: 5 Mele Yope-dua me le gbe dom ña, eye le ñutega me la mekpò nane le didim de anyi abe aklala gaa de, si wosa kò dzogoe ene me nɛ ene heɛi tso dzi fo va gbonye.^l 6 Eye esi melè ñku de edzi gā la, mebu enu, eye mekpò anyigba dzi lafònewo kple lā woadāwo kple nu tātawo kpakple dzifoxewiwo le eme. 7 Eye mese gbea de hã gblo nam bena: Petro, tsi tre wu wo naɔ. 8 Ke megblo bena: Kpao, Afeto, elabena nu dzodro alo nu makmakɔa deke mede nye nu me kpò o. 9 Gake gbea gaɔ enu nam zi ewelia tso dzifo bena: Nusi ñuti Mawu kò la, wò la megabul nu dzodro o. 10 Eye esia va me zi etò, eye wogahe wokata yi dzifoe. 11 Eye kpò da, le gafoyi ma ke dzi la ñutsu etò le tsitre de afe, si me mele la nu; amesiwo wòdo de gbonye tso Kaisarea. 12 Eye Gbògbò la gblo nam bena, mayi kpilii wo, eye nye-megake dia deke o. Eye ñovi ade siawo hã kpe de ñunye, eye mieyi de ñutsu la fe me; 13 eye wòka eta na mí, alesi wòkpò mawudla la le tsitre le efe me, eye wògblo bena: Dò ame do de Yope, ne woadayo Simon, si woyona be Petro la ve, 14 amesi lagblo nya, siwo me nato akpò dede la, na mia kple afewò katà. 15 Eye esi mede asi nufòfo me la, Gbò-

a Yoh. 4, 40.

b Sam. I. 16, 7; Ro. 2. 11.

d Yoh. 10, 16.

e Mat. 28, 18.

f 10, 45.

g Mat. 4, 12-17; h Gal. 2, 12.

i Yes. 61, 1; Mat. 3, 16.

k 10, 9-48.

l Kor. I. 15, 4-7.

m Yoh. 14, 22; 16, 27.

n 17, 31; Ro. 14, 10.

o Yes. 53, 5, 6; Yer. 31, 34; Xez. 34, 16; Dan. 9, 24.

p 2, 4; Mar. 16, 17.

gbɔ kɔkɔe la dze wo dzi, abe
alesi wɔdze miawo hã dzi le gɔme-
dzedzea me ene. 16 Tete medo nkɔ
Afeto fe nya la dzi, alesi wɔgbɔ
bena: „Yohanes de mawutsi ta
na ame kple tsi; ke miawo la
woade mawutsi ta na mi kple
Gbɔgbɔ kɔkɔe la.“^b 17 Azɔ ne
Mawu tsɔ nenem nunana ma ke
na wo, abe alesi wɔna mi, ame-
siwo xɔ Afeto Yesu Kristo dzi se
la ene la, nye la ameka menye
be, mate ɔu axe mɔ na Mawua?
18 Eye esi wose nya siawo la,
wozi doɖoe, eye wokafu Mawu
gbɔ bena: Ekema Mawu na dzi-
metatɔ trɔsubɔlawo hã hena agbe.

Kristo-hame, si le Antioxia.

19 Azɔ amesiwo ka hlẽ le xaxa,
si va le Stefano nɔti me la, tso
me yi vasede Foinike kple Kipro
kpakple Antioxia; ke womegbɔ
nya la na amea deke o, negbe
na Yudatɔwo dede ko. 20 Ke esime
wo dome nɔtsua dewo tso Kipro
kple Kirene va Antioxia la, wofo
nu na Helatɔwo hã hele Afeto
Yesu nɔti nyanyuie la gblom fia
wo. 21 Eye Afeto fe asi li kpli wo,
eye ame gedewo xɔe se, eye wo-
trɔ va Afeto la gbɔ.^f 22 Eye wo
nɔtinya di va hame, si le Yeru-
salem la, fe to me, eye woda
Barnaba do de Antioxia. 23 Esi
amesia va, eye wɔkpɔ Mawu fe
amenuveve la, edzɔ dzi, eye wode
dzi fo na wo katã bena, woano
Afeto la gbɔ kple wofe dzime-
doɖo. 24 Elabena ame nyui wɔ-
nye, ke eye wɔyɔ fũ kple Gbɔgbɔ
kɔkɔe kple xɔe; ke eye wotsɔ ameha
gãa de kpe de Afeto la ɔu. 25 Eye
Barnaba dzo yi Tarso, „Saul di
ge, eye esi wɔkpɔe la, ekplɔe va
Antioxia. 26 Eye wɔva me bena,
fe blibo deka wofo fu le hame
la me, eye wofia nu ameha gãa
de, eye bena Antioxia woyɔ nu-
srɔlawo le gbã be kristotɔwo.“

Belẽe na kristohame, si le Yudea le dogoli.

27 Eye le nkeke slawo me la
nyagblɔdɔlawo tso Yerusalem va
Antioxia. 28 Eye wo dometo de-
ka, si nkɔ nye Agabo la, tsi tre,
eye wofia dzesi to Gbɔgbɔ la dzi
bena, dowuame gãa de le xexe
blibo la katã me va ge, esia va
ve me le kaisaro Klaudio nɔli.
29 Eye nusrlawo do bena, wo

dome amesiame naɖo nunanaa de
de nɔvi, siwo le Yudea la, alesi
woate nɔli. 30 Nusia wowo hã,
eye woɖoe de amegãawo to Bar-
naba kple Saul si me.

Yakobo fe ku. Mawudɔla de de Petro tso
gaxɔ me. Herodes fe nuwuwu.

12. Le yemaɔi me fia Herodes
do asi hamevia dewo dzi.
bena yeasẽ nɔta le wo ɔu. 2 Eye
wɔwu Yakobo, Yohanes nɔvi la,
kple yi. 3 Ke esi wɔkpɔ be, edze
Yudatɔwo ɔu la, eyi dzi be, yealẽ
Petro hã. Ke enye amɔwo mavã-
mavã fe nkekewo. 4 Eye esi wɔ-
su esi me la, etsɔe de gaxɔ me, eye
wɔtsɔe de asi na asrafoha ene,
siwo dome desiadẽ me asrafo ene
nɔna la, bena woadzɔ eɔu, eye
wɔdi be, yeadee afia dukɔ la le
nɔtitoto nkeke la megbe. 5 Eye
wodzɔ Petro ɔu le gaxɔ me; gake
hame la le gbedodoɖa dzi vevie
na Mawu de eta. 6 Ke gbesigbe
Herodes le ede ge de go afia fe
zã me la, Petro le alɔ dɔm hele
babla kple kɔkɔkɔe eve le asrafo
eve dome, eye dzɔlawo le vɔtrua
nu hele gaxɔ la nɔti dzɔm. 7 Eye
kpɔ da, Afeto fe dɔlaa de le tsi-
tre de egbɔ, eye kekeli klẽ de
gaxɔa me. Eye wɔfo Petro fe
axada me henyɔe gbɔ bena: Tsi
tre kaba! Eye efe kɔkɔkɔe ge le
efe asiwo ɔu. 8 Eye dɔla la gbɔ
ne bena: Bla wɔ ali dzi, eye nado
wɔ atokotawo! Eye wɔwo nene-
ma. Eye wɔgbɔ ne bena: Do
wɔ awu ɔlaya la, eye nadze yo-
nyeme. 9 Eye wodo go dze eyo-
me, eye menyae bena, nusi va me
to mawudɔla dzi la, ele me vavã
o, ke ebu xa bena, nutega yekpɔ.
10 Ke esi woto dzɔla gbãtɔwo
kple eveliawo ɔu yi la, wova ga-
gbo, si dze nɔgo dua la nu, eye
eya nɔto vɔ edokui na wo; eye
esi wodo go la, woto ablɔ deka
me, eye kasia mawudɔla la dzo
le egbɔ. 11 Eye esi Petro fe mo
ko la, egblɔ bena: Azɔ menyae
vavã bena, Afeto la do efe dɔla
da, eye wɔdem tso Herodes si me
kpakple Yudatɔwo katã fe mɔkpɔ-
kpɔ me. 12 Eye esi wole eɔuti
bum la, eva Maria, Yohanes, si
woyɔna be Marko la, dada fe xɔ
nu, afisi ame gedewo fo fu do

a 12, 26.

b 1, 5.

d 4, 3.

e 8, 1-4.

f 2, 47.

g 4, 36.

h 5, 19.

i 13, 48.

k 6, 5.

l 5, 14.

m 9, 30.

n Gal. 2, 11.

p 12, 1; 15, 32.

q 21, 10.

r 15, 37.

s Gal. 2, 10.

hele gbe dom da la. 13 Eye esi wōfo agboa la, nyonudolaa de, si ŋkɔ nye Roda la, va do gbe. 14 Eye esi wōdze si Petro fe gbe la, mevu agbo la o le dzidzo, si wōkpɔ la nuti; ke efu du yi de eme, eye wōka ta na wo bena, Petro le tsitre de agbo la nu.

15 Woawo gblo nɛ bena: Adava dzem nɛle. Ke ekā de edzi bena, ele me nenema. Gake woawo gblo bena: 'Efe mawudolae. 16 Ke Petro gale efofo dzi; eye esi wovui, eye wokpɛ la, kuvia do wo. 17 Eye wōdo asi wo dzi bena, woazi doḍo, eye wōxlɛ alesi Afeto la kplɛ do goe tso gaxɔa me la, fia wo. Eye wōgblo bena: Mika nusiawo ta na Yakobo kple noviwu. Eye wōdzo le afima yi afi bubu. 18 Ke esi ŋu ke la, me nye dzidzi via dee fo asrafoawo le nusi wɔ Petro la nuti o. 19 Eye esi Herodes dii, eye mekpɛe o la, edrɔ vɔnu dzɔlawo, eye wōde se bena, woakplɔ wo ayi amewufe. Eye wōdzo le Yudea yi Kaisarea, eye wōnɔ afima.

20 Eye dɔme vee de Tirotɔwo kple Zidontɔwo ŋu; ke wova egbo kple nu sɔsɔe, eye esi wowo xɔlɛ kple Blasto, si nye fia fe nuwo dzikpɔla la, wobia tometafa; elabena hwofe anyigba kpɔa nunyiametso fia la tɔ dzi. 21 Eye le ŋkeke doḍo de dzi, esi Herodes do fiawu la, ebɔbo nɔ fiadzikpui la dzi, eye wōfo nu na wo. 22 Tete takpelawo do ylɛ bena: Mawu fe gbee, eye menyɛ ame tɔe o. 23 Eye enumake Afeto fe dɔla foe, le esi metsɔ bubu na Mawu o la ta, eye ŋowo dui, eye efe agbe nu tso.

24 Ke mawunya la tsi, eye wōkeke ta. 25 Eye Barnaba kple Saul, esi wowu subɔsubɔdo nu la, wogbugbo tso Yerusalem, eye wotsɔ Yohanes, si woyɔna be 'Marko la, kpe de wo dokui ŋu.

Paulo fe mɔzɔa gbãta yl de trɔsubɔlawo gbɔ.

13. Eye nyagblɔdila kple nufiala dɛwo le ha me, si le Antioxia la me, siwo nye: Barnaba kple Simeon, si woyɔna be Niger, kple Lukio, Kirenɛto kple Manahem, amesi wonyi kple dzidula Herodes. kple Saul. 2 Eye esi

wole Afeto la subɔm, eye wotsia nu dana la, Gbɔgbɔ kɔkɔe la gblo bena: Azɔ mitia Barnaba kple Saul nam hena dɔwɔwɔ, si nuti meyo wo do. 3 Tete wotsi nu do, eye wodo gbe da, eye wotsɔ wofe asiwo da de wo dzi, eye wodo mɔ wo.

Paulo gblo mawunya le Kipro.

4 Azɔ woawo la, esi Gbɔgbɔ kɔkɔe la do wo da la, wova Seleukia, eye tso afima wodo vu yi Kipro. 5 Eye esi wodo Salami la, wogblo mawunya la fia le Yudatɔwo fe fufufewo me; eye Yohanes hã le wo ŋu abe wofe subɔla ene. 6 Ke esi woto fukpo blibo la me vaseḍe Pafɔ la, wokpɔ Yudatɔa de, si nye afakala kple avatsonyagblɔdila, amesi ŋkɔ nye Baryesu, 7 si le dua me dzi-dula, Sergio Paulo, nutsu nyanua de gbɔ. Amesia yo Barnaba kple Saul ve, eye wōdi bena, yease mawunya la. 8 Ke afakala Elima (elabena nenema wode efe ŋkɔ la gome) tsi tre de wo ŋu, eye wōdi bena, yeatɔ dua me dzidula atso xɔse la me. 9 Tete la Saul, si woyɔna hã be Paulo, si Gbɔgbɔ kɔkɔe la yo fũ la, le ŋku de edzi gã 10 gblo bena: Oo, abosamvi, wò amesi yo fũ kple alakpa kpakple nu vɔdi wɔwɔ katã, dzɔdzɔenyenyewo katã fe keto, de mādzuɔdzɔ Afeto la fe mɔ dzɔdzɔewo tɔtrɔ oa? 11 Eye azɔ la kpɔ da, Afeto la fe asi ava dziwò, eye wò ŋku agbã, eye mägakpɔ ye o vaseḍe yeiyia de dzi. Eye enumake afu kple viviti dze edzi, eye wòle asi tsam le amesi alɛ efe alonu akplɛ la dim. 12 Tete esi dua me dzidula kpɔ nusi va ve me la, exɔe se, eye kuvia doe le Afeto la fe nufiala nuti.

Paulo gblo nyanyule la le Antioxia, si le Pisidia.

13 Eye esi Paulo kple amesiwo kpe de enuti la, do vu tso Pafɔ la, wova Perge le Pamfilia. Eye Yohanes dzo le wo gbɔ gatrɔ yi Yerusalem. 14 Ke woawo la wotsa tso Perge, eye wova do Antioxia le Pisidia. Eye woyi de fufufe me le Sabat-ŋkeke dzi, eye wobɔbo nɔ anyi. 15 Eye esi woxlɛ se la kple nyagblɔdilawo me gbe la, fufufemegã do do de wo

a 9, 15.
b 14, 23.
d 6, 8.
e Lu. 24, 37.
f 12, 12, 26.
g Tim. II, 3, 8.
h Fla. I. 5, 25; Xez. 27, 17.
i Xez. 28, 2.
k Dan. 5, 20.
l 6, 7; Yes. 55. 11.
m 11, 28.
n kp. 12; 15, 87.
p 15, 38.
r 11, 27.
s 15, 21.

gbo gbl̄ bena: Dutsuwo, n̄viwo, ne nuxl̄m̄enyaa de le mia si na dukaa la, migbl̄e. 16 Tete Paulo tsi tre, eye wōdo asi wo dzi gbl̄ bena: Israel-gutsuwo kple mi amesiwo v̄a Mawu la, miḍo to! 17 Israel-duk̄o sia fe Mawu la tia mia fofowo, "eye wōdo duk̄o sia de dzi, esi wōnye amedzro le Egiptenyigba dzi, eye wōts̄o abo ses̄e kpl̄ wo tso afima. 18 Eye an̄o fe blane s̄oḅ wōl̄e wo de asi le wo nyim le gb̄eadzi. 19 Eye kwōtsr̄ duk̄o adre le Kanaan-nyigba dzi, "eye wōm̄a wofe anyigba me na wo hena domen̄yini. 20 Eye esia megbe wōts̄o w̄onudr̄lawo na wo an̄o fe alafa ene kple fe blaats̄o s̄oḅ, "vaseḍe nyagbl̄oḍia Samuel dzi. 21 Tso ekema dzi la wobia fia, eye Mawu ts̄o Saul, K̄is fe vi, ɔtsua de, si tso Benyam̄in-fomea me la, na wo fe blane." 22 Esi wodee ḍa la, ena Dawid tsi tre, be wōanye fia na wo, amesi ɔuti h̄a wōḍi ḍase le gbl̄ bena: „Mekp̄o Dawid, Isai vi la, ɔtsu, si dze nye dzi n̄. amesi law̄o nye l̄l̄ōnu kat̄a.“ 23 Tso nenem me sia fe dzidzime me Mawu ts̄o x̄la Yesu na wofe blaats̄o le ɔgbedodo la nu: 24 le esime Yohanes gbl̄ dzimet̄o fe maw̄sidedetaname fia Israel duk̄o bilbo la kat̄a le efe vava n̄ḡo. 25 Ke esi Yohanes wu efe moz̄o nu la, egbl̄ bena: Ameka miebu xa bena, menyea? Menye nyee nye Kristo la o; kekp̄o ḍa, egb̄ona le megbenye, amesi fe atokota nu ka medzem be, matu o. 26 Dutsuwo, n̄viwo, Abraham fomeviwo kple mia dome amesiwo v̄a Mawu la, miawo wots̄o x̄x̄onyia sia ḍo ḍa. 27 Eiabena amesiwo le Yerusalem kple wofe dzidulawo, esi womedze si amesia kple nyagbl̄oḍilawo fe gbe, siwo woxl̄na le Sabat sia Sabat dzi o la, wowu wo nu to wofe w̄onud̄r̄s̄ me. 28 Eye esi womekp̄o kunyaa deke h̄a o la, wobia tso Pilato si me bena, w̄awui. 29 Eye esi wowu nusiwo kat̄a wogb̄o ḍi le eḅuti la nu la, wodee le ati n̄, eye wots̄e ml̄o yodo me. 30 Gake la Mawu f̄e de tsitre tso ame kukuwo dome, 31 eye wōde edokui fia amesiwo kpe de eḅuti tso Ga-

o 1, 3.
 b kp. 23.
 d Yes. 1, 2.
 e Ps. 2, 7.
 f Mo. II. 12, 37, 41; 14, 8.
 g Mo. II. 16, 35; Mo. IV. 14, 34; Mo. V. 1, 31.
 h Mo. V. 7, 1.
 i Yos. 14, 2.
 k Yes. 55, 3.
 l Dan. 2, 16.
 m Sam. I. 3, 20.
 n Ps. 16, 10.
 o 2, 29.
 p Sam. I. 8, 5; 10, 21, 24.
 q 10, 43.
 r Mo. IV. 15, 30.
 s Sam. I. 16, 12, 13; 13, 14.
 t Ro. 10, 4.
 u Sam. II. 7, 12; Yes. 11, 1.
 v Xab. 1, 5.
 w Lu. 3, 3.
 x Yoh. 1, 20, 27; Lu. 3, 16; Mar. 1, 7.
 y kp. 46.
 z Yoh. 16, 3.
 aa 11, 23.
 ab Mat. 27, 22, 23.
 ac Mat. 27, 59, 60.
 ad 3, 16.
 ae kp. 50; 14, 2.

lilea va Yerusalem, ɔkeke gedewo, amesiwo zu efe ḍaseḍilawo azo na duk̄o la." 32 Eye miawo miele nyanyuie, si n̄ugbe wodo na fofowo la, gbl̄m̄ fia mi, 33 bena Mawu wu eya ke nu na mi, amesiwo nye wo viwo, le esime be wōna Yesu tsi tre, abe alesi wogb̄o "de Psalmo ewelia me ene bena: „Vinye n̄nye, egbe sia medzi wo.“ 34 Ke esi wōf̄e de tsitre tso ame kukuwo dome, eye megale t̄oḅ ge ayi de nyunȳo me o la, egbl̄o ale bena: „Mats̄o Dawid fe amenueve, siwo li ke la, ana mi.“ 35 Eyata wogb̄o le tefe bubu h̄a bena: „Wō la māna wō mawumeme la nakpo nyunȳo o.“ 36 Elabena Dawid, esi wōsub̄o Mawu fe tamedoḍo le ye ɔuti n̄li la, edo al̄; eye wots̄e ml̄o fofowo gbo, eye wōkp̄o nyunȳo;“ 37 ke amesi ke Mawu f̄o de tsitre la, mekp̄o nyunȳo o. 38 Minya esia azo, ɔtsuwo, n̄viwo, bena to nenem me sia dzi wogb̄o "n̄v̄oḍekenya fia mi; eye "nusiwo kat̄a me womete n̄u tso afia na mi de Mose fe se la nu le o la, to eyama me la 39 wotsoa afia na amesiame, si x̄o edzi se." 40 Azo la mikp̄o nyuie, bena nusi wogb̄o ḍi le "nyagbl̄oḍilawo me la, nagava mia dzi o: 41 „Mikp̄o ḍa, mi wlodolawo, eye miafe mo nawo yaa, eye mitsr̄; elabena nye la mele ḍa de w̄om le miafe ɔkekeawo me, ḍo, si ne amea de xl̄ee afia mi la, miele ex̄o ge ase o.“

Paulo fe mawunyagb̄oḍi kpo dzidzedze. 42 Eye esi wole go dom la, wodee kuku na wo bena, woagagbl̄o nya siawo na yewo le Sabat keme dzi. 43 Eye esi fufofemet̄o ka la, Yudato kple tr̄sub̄ola-zu-Yudato, siwo v̄a Mawu la, dometo gedede dze Paulo kple Barnaba yome, amesiwo fo nu na wo, eye wode dzi fo na wo bena, woan̄o Mawu fe amenueve la me. 44 Eye le Sabat, si dze eyome dzi la, esus̄o vee, ne du bilbo la kat̄a kloee n̄fo fu ase mawunya la. 45 Ke esi Yudato kpo amehawo la, woȳo f̄u kple n̄v̄oḍee eye wogb̄oḍi busunya tsi tre de nusiwo Paulo gbl̄o la n̄u. 46 Ke Paulo kple Barnaba fo nu kple dzidefo bena:

"Ele vevie bena, woagblo mawunya na mi gbā; ke esi miedee da iso mia gbo," eye miebu mia dokui be, miedze agbe mavo la o la, kpo da, mietro yi tr̄subolawo gbo. 47 Elabena nenema Afeto la de se na mi bena:" „Medo wò nanye tr̄subolawo fe kekele, bena nanye xoxo hena anyigba fe sefe ke." 48 Eye esi tr̄subolawo see la, dzi dzo wo, eye wokafu Afeto fe nya la; eye ame alesi nu wodo di na agbe mavo la, xoe se. 49 Eye Afeto fe nya la kaka de anyigba biblo la katā dzi. 50 Tete Yudatowo de zi nyonu nkutata, siwo v̄a Mawu kple dumegāwo me, eye wona yometiti dzo de Paulo kple Barnaba dzi, eye wonyā wo tso wofo nutoawo me. 51 Ke woawo la, esi awo-uwu ke le wofo afowo nuti de wo nu la, wova Ikonio. 52 Eye nusr̄lawo yo taq kple dzidzo kpakple Gbogbo kakoe la.

Paulo fe dowowo kple nusiwo va ve me ne le Ikonio, Listra kple Derbe.

14. Eye wova ve me le Ikonio bena, woa kple eve la woyi de Yudatowo fe fufufe la me, eye wofo nu, ale bena Yudatowo kple Helatawo dome ame gedewo xoe se. 2 Eye Yudato, siwo mexoe se o la, de zi tr̄subolawo fe luowo me, eye wodo adā wo de nviawo nu. 3 Gake la wotsi afima nkeke gede hele nu fom kple dzi-defo le Afeto la me, eya amesi di dase le efe amenuvenya la nuti, le esime wona wowo dze-siwo kple nukunuwo to wofo aswo dzi. 4 Ke duametowo mā, dewo de Yudatowo dzi, eye bubuwo le apostolowo dzi. 5 Eye esi tr̄subolawo kple Yudatowo kpakple wofo dziqulawo do bena, woadze wo dzi, be woadi gbo wo, eye woafu kpe wo la, 6 wodze sli, eye wosi yi de Likaonia fe duwo, Listra kple Derbe, kple afima nutoawo me. 7 Eye wogblo nyanyuie la fia le afima hā.⁹

8 Eye nutsua de le Listra le anyinofe, si metea nu tsia tre de efe afowo dzi o, eye wònye tekun tso keke dadaa fe dome ke; amesi mezo azoli kpo o. 9 Eya se Paulo fe nufufe, amesi lé nku

a3,28; Mat.10,6
b Mat. 9, 28.

d Lu. 7, 30.

e Yoa. 49, 6.
f 28, 6.

g Ro. 8, 29.

h 18, 6; Mat. 10, 14.
i 10, 26.

k 17, 30.

l 13, 45.

m Ps.147,8; Yer. 5, 24.

n 19, 11; Heb. 2, 4.

p Kor. II. 11, 25; Tim. II. 2, 11.

q kp.19; Tim. II. 3, 11.

r 11, 19, 20.

s 3, 2.

de edzi gā, eye esi wòkpo bena,^b xose le esi be, woayo dæ la, 10 egblo kple gbe sesē bena: Tsi tre, nadzo de wò afowo dzi! Eye wòdzo kpo, eye wòzo azoli. 11 Eye esi amehawo kpo nusi Paulo wo la, woko wofo gbe dzi le Likaonia-gbe me bena: /Mawuwo tso amewo fe nonome di va mia gbo. 12 Eye woyo Barnaba be Yupiter, ke Paulo be Merkurio; elabena eyae gbloa nya. 13 Tete la Yupiter, si le dua xa la, fe nunla tso nyitsu kple se-fofotihewo va agboa nu, eye wòle didim bena, ye kple amehawo yewoasa vo. 14 Ke esi apostolowo, Barnaba kple Paulo, see la, wodze wofo awuwo, eye wofu du do ameha la me hele yi dom, le gboqblom bena: 15 Dutsuwo, nukae nye esi wom miele?ⁱ Miawo hā amegbeto, siwo nu vena la mienye abe miawo ke ene, eye miele nyanyuie la gblom fia mi, bena miatso atso nenem yakanu siawo gbo ava Mawu gbagbe, si wo dzi kple anyigba kple atsiafu kpakple nusiwo katā le wo me la gbo; 16 amesi le dzidzime, siwo va yi la me la, wona dukowo katā zo woa nutowo fe mowo dzi.^k 17 Gake la medzudzo dasedidi le edokui nuti o, le esime wòwca nyuie, eye wona tsidzadza mi tso dzifo kple nufayiwu, eye wòtso nududu kple dzidzo yo miafe dziwo me fū.^m 18 Eye esi wogblo nya siawo la, bebli hafi woxe mo na amehawo, bena womesa vo na wo o.

Paulo tro va Antioxia.

19 Ke Yudatowo tso Antioxia kple Ikonio va afima, eye esi wofo de amehawo nu la, wofu kple Paulo, eye wohee do go tso dua me hebu xa bena, eku. 20 Ke esi nusr̄lawo va fo xlāe la, etsi tre heyi de dua me; eye esi nu ke la, eya kple Barnaba wodzo yi Derbe. 21 Eye esi wogblo nyanyuie la fia du ma, eye wowo ame gedewo zu nusr̄lawo la, wogbugbo va Listra kple Ikonio kpakple Antioxia, 22 hele nusē dom nusr̄lawo fe luowo, eye wole nu xlm wo be, woano xose la me; eye bena xaxa gedewo me to ge miala tsā ayi de mawufia-

dufe la me.^a 23 Eye esi wotta amegāwo na wo le ha sla ha me la, wodo gbe da kple nutsitsido, eye wotsɔ wo de Afetɔ, si dzi woxɔ se la, si me.^d 24 Eye esi woto Plsidla la, wova Pamfilia. 25 Eye esi wogblɔ nya lale Perge la, wotɔ edzi va Atalia. 26 Tso afima woɔo vu va Antioxia, afisi wotsɔ wo de Mawu fe amenuveve me le hena dɔ, si nu wowa la.^f 27 Ke esi wova afima, eye wofo hamea nu fu la, woka nu gā, siwo Mawu wɔ kplɔ wo la ta na wo, kple alesi ^hwòwòu dzixɔse fe otru na trɔsubɔlawo. 28 Eye wonɔ nusrɔlawo gbɔ xɔ nkeke gedɛ.

Apostolowo fe takpeke le Yerusalem kple dodo be, womatsɔ se la adɔ agbae de xosetɔwo dzi o.

15. Eye amea dewo tso Yudea va fia nu nɔviawo bena: Ne wometso ava na mi le Mose fe kɔa nu o la, miate nu akpɔ xɔxɔ o.^g 2 Eye esi menye nusesɛ kple anukutsyotsyɔ via de wɔnye dzo de woawo kple Paulo kple Barnaba dome o la, woɔo bena, ^oPaulo kple Barnaba kpakple wo dome-tɔa dewo nayi apostolowo kple hamemegā, slwo le Yerusalem la gbɔ le biabia sia ta. 3 Azɔ woawo la, esi hame la dɔ wo da la, woto Foinike kple Samaria hele trɔsubɔlawo fe tɔtrɔɔutɔnya xlɛm fia. Eye wòzu dzidzo gā na nɔvlawo katā. 4 Eye esl wova Yerusalem la, hame la kple apostolowo kpakple hamemegāwo xɔ wo; eye woka nuslwo katā Mawu wɔ kplɔ wo la ta na wo.^p 5 Ke amea dewo, slwo tso farislɔwo fe kɔmamā me, ameslwo xɔ se la, tsi tre, eye wogblɔ bena, ele bena, woatso ava na wo, eye woado na wo be, woalé Mose fe se la me de asi.

6 Eye apostolowo kple hamemegāwo va kpe ta be. yewoakpɔ nya sia me da. 7 Ke esi wole nusesɛe gedɛ wɔm la wa, Petro tsi tre, eye wogblɔ na wo bena: Dutsuwo, nɔviwo, mlenyae bena, tsā la Mawu tiam le mia dome, bena trɔsubɔlawo nase nyanyuie la tso nunye me, eye ne woaxɔ ase.^r 8 Eye Mawu, si nya dziwo me la, dī dase na wo, le eslime wòtsɔ Gbɔgbɔ kɔkɔe la na wo, abe alesi

^a 11, 28; Tes. I. 3, 3.
^b 10, 34.

^d 13, 3.

^e Gal. 3, 10; 5, 1.

^f 13, 1, 2.
^g Gal. 2, 16; Ef. 2, 4-10.

^h Kor. I. 18, 9.

ⁱ 21, 18; Gal 2, 9.

^k kp. 7-9.

^l Am. 9, 11, 12.

^m Gal. 5, 2.

ⁿ 11, 30; Gal 2, 1.

^o 14, 27.
^p Mo. I. 9, 4; Mo. III. 3, 17.

^q 13, 15.

^r 10, 44; 11, 15.

wòna miawo hā ene; 9 eye mede òvovoa deke mia kpli wo dome o, le eslime wòkɔ wofo dziwo me to xɔse me. 10 Azɔ nukaɔuti miele Mawu tem kpɔ be, miatsɔ kɔkuti, si mia fofowo kple mia putɔwo hā miete nu tsɔ o la, aku nusrɔlawo fe kɔa?^r 11 Ke boɔ to Afetɔ Yesu fe amenuveve me la miexɛ se bena, miakpɔ xɔxɔ abe woamawo ke ene.^g 12 Tete ameha blibo la katā zi dɔdɔe, eye woɔo to Barnaba kple Paulo fe nyaxexlɛfia le dzei kple nukunu, slwo katā Mawu wɔ to wofo asiwo dzi le trɔsubɔlawo dome la nɔti. 13 Eye esi wozɔ dɔdɔe me-gbe la, ^hYakobo xɔ edzi gblɔ bena: Dutsuwo, nɔvlwo, mlɔdo tom! 14 Simeon xlɛ fla, alesi Mawu kpɔ trɔsubɔlawo da gbā, bena yeaxɔ dukɔ tso wo dome hena efe nko la.^k 15 Eye esia sɔ kple nyagblɔɔilawo fe nyawo, abe alesi wɔnɔ dī ene bena: 16 „Nusiawo me-gbe la magatɔ ava, eye magatu Dawid fe agbado, si mu dze anyi la, magado efe gbagbā-fewo do, eye magafɛ de tsitre, 17 bena amewo fe susɛe kple dukɔ, siwo katā dzi woyɔ nye nko do la, nadi Afetɔ la yome mɔ, Afetɔ la gblɛ, amesl le nusiawo, siwo 18 wɔnya tso keke blema ke la wɔm.“ 19 Eyaɔuti nye la me-bu bena, miagado fu na amesiwo trɔ tso trɔsubɔlawo dome va Mawu gbɔ la o, 20 ke boɔ la mia-ɔlo na wo bena, woatsri trɔwo fe diɔfo kple ahasiwɔwo kple lā tsɔumewo kpakple ^ovu. 21 Elabena tso blema ke Mose fe gbe-fādelawo le du sia du me le eslime be, woxlɛne le fufufewo le Sabat sia Sabat dzi.^s

22 Tete wòdze apostolowo kple hamemegāwo kpakple ha blibo la katā nu bena, yewoatia nɔtsua dewo atso yewo dome adɔ de Antioxia akpe de Paulo kple Barnaba nu; woawo nye Yuda, si woyɔna be Barsaba, kple Sila, nɔtsu, siwo nye amegāwo le nɔviawo dome. 23 Eye wɔnɔ agbalé de wo sl bena: Apostolowo kple hamemegāwo kple nɔviwo dudo nɔvi, siwo tso trɔsubɔlawo dome le Antioxia kple Siria kpakple Kili-kia la fā. 24 Elabena esl míese

be, amea dewo tso mia dome va blu miafe tame kple nyawo, eye wonyama miafe luɔwo gblɔ bɛna, woatso. 25 Awa mi, eye mialé se la me de asi, ewɔ miede sea deke na wo o la; 26 Enyo mia nu, esi miefo nu dekae be, miado nɔtsu tiatiawo akpe de miafe luɔwo, Barnaba kple Paulo nu ado de mi, 26 amesiwo tso wofe agbe na de mia Afeto Yesu Kristo fe nko la ta. 27 Azo miedɔ Yuda kple Sila da, amesiwo nuto hã lagblɔe na mi nenema ke kple wofe nu. 28 Elabena enyo Gbɔgbɔ kɔkɔe la kple miawo hã nu be, miagatsɔ agba gãa deke ada de mia dzi wu nu vevi siawo ko o, 29 bɛna, miatsri trɔwo fe vɔsawo kple ɔu kple lã tsiomewo kple ahasiwawo; ne miekpɔ mia dokui dzi nyuie le wo me la, ekema miwɔe nyuie. Minɔ anyi sesie!

30 Azo woawo la, esi wodo mo wo la, wova Antioxia, eye wofe ameha la nu fu, eye wotsɔ agbalɛ la na. 31 Ke esi woxlɛe la, wozɔ dzi le akɔfafa la nɔti. 32 Eye Yuda kple Sila, amesiwo hã nye nyagblɔɖilawo la, x15 nu naviawo kple nya gedewo; eye wodo nusɛ wo. 33 Eye esi wonɔ afima be la, nɔviawo do mo wo le nɔtifafa me do de amesiwo do wo da la gbɔ. 34 Ke enyo Sila nu be, yeatsi afima. 35 Ke Paulo kple Barnaba wonɔ Antioxia hele nu fiam, eye wole Afeto fe nyanyuie la gblɔm fla kple ame bubu gedewo hã.

Paulo fe mawunyangbɔgbɔ mozozo evella.

36 Ke nkekeke dewo megbe la Paulo gblɔ na Barnaba bɛna: Azo na miagbugbɔ ayi adakpɔ nɔviawo da le du sia du, si me miegbɔ Afeto fe nya la le, alesi wole wɔwɔm. 37 Eye Barnaba di bɛna, yewoatsɔ Yohanes, si woyona be Marko la, akpe de yewo dokui nu. 38 Ke Paulo do bɛna, yewoatsɔ amesia, si trɔ le wo yome le Pamfilia, eye meyi dawɔ do kpli yewo o la, akpe de yewo dokui nu o. 39 Eye wozu domedzoe na wo, eye womã tso wo nɔewo gbɔ. Barnaba tso Marko kpe de edokui nu, eye wodo ɔu yi Kipro. 40 Ke Paulo tia Si-

la kpe de edokui nu, eye esi nɔviawo tsoe de Mawu fe amenuveve me la, edzo heyi. 41 Eye woyi dato Siria kple Kilikia hele nusɛ dom hameawo.

Paulo xɔ Timoteo kpe de edokui nɔti, eye wode gbe fã nyanyuie la le Europa.

16. Eye wode Derbe kple Listra; eye kpo da, nusɔlaa de le afima, enkɔe nye Timoteo, Yuda-nyɔnua de, asi xɔ se la fe vi; ke fofoa nye Helatɔ. 2 Amesi nɔti nɔvi, siwo le Listra kple Ikonio la, di dase nyuie le. 3 Amesia dim Paulo le bɛna, wɔakpe de ye nɔti, eye wotso awa nɛ le Yudatɔ, siwo le afima-nutoawo me la ta; elabena wo katã wonyae bɛna, fofoa nye Helatɔ.

4 Eye esi wole duawo me tom la, wogblɔ nyadodo, siwo apostolowo kple hamemegã, siwo le Yerusalem, bla la na wo, bɛna woalɛ wo me de asi. 5 Azo nusɛ do hameawo nu le xɔse me, eye wofe xexlɛme le agbɔ som de edzi gbesiagbe.

6 Eye esi woto Frigia-kple Galatia-nutowo me yi la, Gbɔgbɔ kɔkɔe la xe mo na wo be, woa-gagblɔ nya la le Asia o; 7 eye esi wova Misia-nutowo me la, wote Bitinia-yiyi kpo; gake Yesu fe Gbɔgbɔ la mede mo na wo o; 8 eye woto Misia nu yi Troa. 9 Eye Paulo kpo nɔtega le zã me. Makedonia-nɔtsua de le tsitre le kuku dem nɛ gblɔ bɛna: Tso fu va Makedonia, eye naxɔ na mi! 10 Eye esi wokpo nɔtega la la, enumake miedi be, miayi Makedonia, esi miedze sii pete bɛna, Mawue yo mi da, be miagblɔ nyanyuie la afia wo.

11 Azo miedɔ ɔu tso Troa tɛ heva keke Samotrake ke, eye nu ke mieva Neapoli; 12 eye tso afima mieva Filipi, si nye Makedonia-nyigba fe du gbãtɔ, eye wɔnyɛ Romatɔwo fe dutsotso la; ke mienɔ du sia me nkekeke dewo.

Nusiwo va dzo le Filipi: Lidia kple gazɔdzikpɔla wotrɔ dzime.

13 Eye le Sabat-nkeke dzi la miedɔ go tso dua me yi de to nu, afisi miesusu bɛna, enye wofe gbedodafe; eye esi miebɔbɔ nɔ anyi la, miefo nu na nyɔnu, siwo

a kp. 1.

b 17, 14; 19, 22.

c Tim. II 1, 5.

e 6, 3.

f 15, 29-29.

g 11, 27; 13, 1.

h 18, 28.

i Tes. I 3, 5.

k 12, 12, 25.

l 13, 13.

va fo fu di. 14 Eye nyɔnua de, si ŋko nye Lidia, aɗabedzrala tso Tiatira-dua me, amesi v̄sa Mawu la, ɗo to, amesi fe dzi Afetɔ la ɔu bena, wòlè to de nya, siwo gbɔm Paulo le la ŋu.^a 15 Eye esi wode mawutsi ta ne kple efeme katã la, eɗe kuku gbɔ bena: Ne miebum bena, mezu Afetɔ la dzixɔsela la, ekema miva afenye me, eye minɔ afima. Eye wòzi mia dzi.

16 Eye wòva me bena, esime mieyina gbedodafe la, nyɔnudɔlaa de, si me afakakagbɔ le la, kpe mi, amesi nana efe afetɔwo kpɔ aɗide geɗe to nukaka me la. 17 Amesia dze Paulo kple mia yome, eye wòdo ɔli gbɔ bena: Nenem me siawo la, Mawu dzifo-ɔitɔ la fe ɗɔlawo wonye, amesiwo le agbexɔxɔmɔ gbɔm fia mi.^a 18 Eye wòwɔ esia ŋkeke geɗe. Ke esi wòve ɗome na Paulo la, etɔ gbɔ na gbɔgbɔ la bena: Mede se na wò le Yesu Kristo fe ŋko la me bena, nado go le eme! Eye wòdo go le gafofo ma ke dzi.^f 19 Ke esi efe afetɔwo kpɔ bena, wofo videnu, si dzi woɗo ŋu ɗo la, do go la, wolé Paulo kple Sila, eye wohe wo yi asi me de amegãwo fe ŋku me; 20 eye esi wokplɔ wo yi de dua me dziɗulawo gbɔ la, wogbɔ bena: Ame-siawo la, Yudatawo wonye, eye wole miafe du la nyamam;^h 21 eye wole kɔ, siwo medze mi be, mia-xɔ alo mianyi o la, gbɔm fia mi, elabena Romatɔwo mienye. 22 Eye ameha la tsi tre de wo ŋu, eye dua me dziɗulawo dze wofo awuwo le wo ŋu, eye wode se bena, wofo wo kple ati.ⁱ 23 Esi wofo wo kakaka la, wode wo gaxɔ me, eye wode se na gaxɔ-dzikpɔla be, wòadzra wo ɗo dedie. 24 Eya la, esi wòxɔ se sia la, etsɔ wo de gaxɔ titinatɔ me ke, eye wòbɔ pã wofo afɔwo.

25 Eye le zãtitina la Paulo kple Sila wole gbe dom ɗa, eye wodzi kafukafuhawo na Mawu, eye gatɔwo le to dom wo. 26 Kasia anyigba ɔɔɔ ɔto, ale bena gaxɔ fe gliɔanyiwo nyɛ kpo; eye enumake ɔɔtruawo katã ɔu wo ɗokui, eye amewo katã fe gawo tu. 27 Tete gaxɔdzikpɔla di vo

tso alɔ me; eye esi wòkpɔ bena, gaxɔla fe ɔɔtruawo le nuvo la, edi yi, be yeawu ye ɗokui. 28 Ke Paulo do ɔli kple gbe sesɛ gbɔ bena: Megawɔ v̄sa deke ɗokui-wò o, elabena mi katã miele afii. 29 Tete wòbia akadi, eye wòfu du yi de eme, eye wòle dzodzom nyanyanya hedze Paulo kple Sila fe afɔ nu. 30 Eye wòkplɔ wo do goe gbɔ bena: Afetɔwo, nukae le nam be mawɔ, bena makpɔ de-de mahã^g 31 Wogbɔ bena: Xɔ Afetɔ Yesu Kristo dzi se, eye mia kple afewò me miakpɔ deɗe. 32 Eye wogbɔ Afetɔ fe nya la ne kple amesiwo katã le efe me. 33 Eye wòkplɔ wo le zã fe gafofo ma ke dzi, eye wòkɔ abiawo na wo, eye wode mawutsi ta ne kple etɔwo katã enumake. 34 Eye wòkplɔ wo yi efe me heɗo kplɔ na wo, eye wòkpɔ dzidzɔ kple efeme katã bena, yexɔ Mawu dzi se. 35 Ke esi ŋu ke la, dua me dziɗulawo ɗɔ atikplɔwo ɗa gbɔ bena: Mide asi le ame mawo ŋu. 36 Eye gaxɔdzikpɔla to nya siawo na Paulo bena, du me dziɗulawo ɗɔ ame ɗa, be woade asi le mia ŋu; eyata mido go azɔ, ne miayi le nutifafa me! 37 Ke Paulo gbɔ na wo bena: Esi wofo mi ɔɔnu madrɔmadrɔse le abɔ me, mi amesiwo nye Romatɔwo, eye wode mi gaxɔ me, ke azɔ la woade mi ado goe le adzamea? Gbede! Negbe woawo ŋuɔwo koe ava kplɔ mi ado goe. 38 Eye atikplɔwo to nya siawo na dua me dziɗulawo; ke esi wose bena, Romatɔwo wonye la, wovɔ, 39 eye wova fa dzi na wo. Eye esi wokplɔ wo do goe la, wode kuku bena, woadzo le dua me. 40 Eye wodo go tso gaxɔ me yi de Lidia fe me; eye esi wokpɔ nɔviawo la, wode dzi fo na wo, eye woadzo.

Paulo fia nu le Tesalonika, Beroia kple Atene.

17. Eye esi woto Amfipoli kple Apolonia la, wova Tesalonika, afisi Yudatawo fe fufofea de le;^k 2 eye abe alesi Paulo nɔa wawom ene la, eyi eme de wo gbɔ; eye Sabat etɔ sɔŋ wòdo dze na wo tso ŋɔŋlaawo me; 3 eye wòle eme ɔum fia wo kɔte bena, ele na Kristo be, wòakpe fu, eye wò-

^a Yoh. 6, 44.

^b 2, 37.

^d 18, 24.

^e Mar. 1, 24, 34.

^f Mar. 16, 17.

^g 22, 26.

^h 17, 6; Fia. I. 18, 17.

ⁱ Kor. II, 11, 25; Fil. 1, 30; Tes. I. 1, 2.

^k Tes. I. 2, 2.

tsi tre tso ame kukuwo dome, eye bena amesiaie nye Kristo Yesu, amesi n̄tunya gbl̄m mele le mia fiam.^a 4 Eye wo dome amea d̄e wo x̄e se, eye woku d̄e Paulo kple Sila n̄u kple Helat̄o, siwo v̄ṣa Mawu la dome ame ged̄e, kple nȳnu n̄kutat̄owo, menye ame v̄ea d̄e o. 5 Ke esi Yuda-t̄owo v̄ā n̄u la, wots̄o abl̄meme v̄lowo dome n̄utsu v̄ṣia d̄ewo kpe d̄e wo d̄okui n̄u, eye esi wona amewo f̄o zi la, dua me d̄i hoo, eye wova tsi tre d̄e Yason fe x̄o nu, eye wodi bena, yewoa-kpl̄o wo ayi d̄e ameha la me. 6 Eye esi womekp̄o wo o la, wohe Yason kple n̄oviaa d̄ewo yi d̄e dua me d̄zidulawo gb̄o hele ȳli dom bena: Amesiwo d̄e zi xexe-ame la, wova afisia h̄ā.ⁱ 7 woawo Yason x̄o d̄e efe me; eye amesia-wo kat̄a woda kaisaro fe seawo d̄zi, le esime wogbl̄o bena, ame bubue nye fia, eyae nye Yesu.^c 8 Eye wonyama ameha la kple dua me d̄zidulawo, esi wose nya siawo. 9 Ke esi wox̄o asifuak̄onu le Yason kple ame bubuawo si la, woḍe asi le wo n̄u.

Paulo fia nu le Beroia.

10 Ke n̄oviawo d̄o Paulo kple Sila d̄e Beroia enumake le z̄a me. Esi woawo d̄o afima la, woyi d̄e Yudat̄owo fe fufufe me. 11 Ke amesiawo d̄o v̄u wu amesiwo le Tesalonika, woawo la wox̄o nya la kple d̄zi faa, /eye wole n̄n̄l̄a-wo me dzrom gbesiagbe be, nusiawo le eme h̄ā. 12 Eyan̄uti wo dome ame ged̄ewo x̄e se, eye Hela-nȳnu n̄kutat̄owo kple n̄utsuwo h̄ā, menye ame v̄ea d̄e o. 13 Ke esi Yudat̄o, siwo le Tesalonika, se bena, Paulo gb̄l̄o mawunya la fia le Beroia h̄ā la, wova afima h̄ā, eye wode zi amehawo me hele wofe tame blum.ⁱ 14 Tete n̄oviawo d̄o Paulo d̄e fu gome enumake, eye Sila kple Timoteo tsi afima. 15 Ke amesiwo d̄o Paulo d̄a la, wokpl̄e vased̄e Atene; eye esi wox̄o se na Sila kple Timoteo bena, woava egb̄o kaba la, wotr̄o.

Paulo fia nu le Atene.

16 Ke esi Paulo le m̄o kp̄om na wo le Atene la, efe gb̄ogb̄o bi d̄zi le eme, esi w̄okp̄o dua me yo

fū kple legbawo. 17 Eye w̄ofo nu na Yudat̄owo kple amesiwo v̄ṣa Mawu le fufufe la kpakple amesiwo doa goe le asi me gbesiagbe. 18 Eye Epikuro- kple Stoa-nun̄yax̄l̄ṣa d̄ewo h̄ā s̄e nu kp̄lii. Eye amea d̄ewo gb̄l̄o bena: ^bNuka ḡo dim nufola sia le be, yeagbl̄o? Ke d̄ewo bena: Ewo abe dutamawuwo fiam w̄ole ene; elabena egbl̄o Yesu kple tsitre-tsitsi fe nyanyule la fia wo. 19 Eye wol̄ee hekp̄l̄e yi v̄anudr̄ofe, si woȳna be Areopago la hegb̄l̄o bena: De miate n̄u anya nusi nufiafia nye sia, si n̄uti n̄ele nu fom na mi le la nye mah̄ā? 20 Elabena ena miafe towo se nya yeeye, siwo womese kp̄o o, azo miele didim be, mianya nusi ḡo nusyawo nye. 21 Ke Atenet̄owo kat̄a kple amedzro, siwo le afima la, womekp̄a vovo na nu bubua d̄eke w̄awo o, negbe na nya yeeye gb̄ogb̄l̄o alo esese ko. 22 Eye esi Paulo le tsitre d̄e Areopago la titina la, egbl̄o bena: Mi Atene-n̄utsuwo, mekp̄o bena, le nusianu me la miev̄ṣa mawuwo n̄uts̄o. 23 Elabena esi metsa le dua me, eye mekp̄o miafe nu sub̄osub̄owo d̄a la, mekp̄o mlekpuia d̄e h̄ā, si d̄zi won̄l̄o d̄o bena: „Mawu, si womeyanya o la t̄e.“ Az̄o nusi mienya o, hafi miele esub̄om la, eya ke gbl̄om mele le mia fiam. 24 Mawu, si w̄o xexeame kple nusiuwo kat̄a le eme la, eya, esi w̄onye d̄zifo kple anyigba fe Afeto la, men̄a gb̄edox̄o, siwo wow̄o kple asiwo la me o: ^d25 eye menye amewo fe asiwo h̄ā wots̄ona sub̄one, ^eabe d̄e nane le eh̄iām ene o; esi eya n̄uts̄o na agbe kple gb̄ogb̄o kpa-kple nuwo kat̄a amesiame, 26 eye w̄ow̄o bena, amewo fe duk̄o sia duk̄o tso v̄u d̄eka me le anyigba la fe n̄ku me: ^feye w̄odo az̄agbewo kple wofe n̄ofe fe lifowo da d̄i; 27 bena woadi Mawu, d̄ewo woatsa asi adze sii, eye woakp̄e mah̄i, w̄onye mele adz̄oge tso mia dome amesiame gb̄o hafi o: ^g28 elabena eya me miele agbe, eye mieb̄ana le, eye miele, abe alesi miafe hen̄a d̄ewo h̄ā gb̄l̄o ene bena: „Elabena efe d̄zidzime mawo h̄ā mienye.“ 29 Az̄o esi mienye Mawu fe ^hd̄zidzime la, me-

^a Lu. 24, 26, 27, 45, 46.

^b Kor. I. 4, 12.

^d 16, 20.

^e Lu. 23, 2.

^f Yoh. 5, 39.

^g 7, 48.

^h Ps. 50, 12.

ⁱ Tes. I. 2, 14. ^k Mo. V. 32, 8.

^l 16, 1.

^m Yes. 55, 6.

ⁿ Mo. I. 1, 27; Yes. 40, 18.

dze bena, miasusu be, mawunye-nye la ele abe sika alo klosalo alo kpe, si wodze le ame fe adanuwowo kple tamesusu nu la ene o. 30 Eye ^aeyeyi, siwo me womeya nu o la, Mawu ne adaba fu dzi; ke ^bazɔ la ede sena amewo katã le afisiafi bena, woatrɔ le wofe dziwo me; 31 elabena edo nkeke, si dzi wole bonu drɔ ge xexeame godoo le dzadzɔenye-nye nu ^cto nɔtsua de, si woɔ la dzi; eye ^dwole xase dom de amewo katã, le esi wofe de tsitre tso ame kukuwo dome la nɔti. 32 Ke esi wose ame kukuwo fe tsitre tsitsi nɔtinya la, amea de-wo de alme de enuti, eye dewo gblo bena: Miagase nɔtinya sia yebubuyi. 33 Ale wa, eye Paulo dzo le wo dome. 34 Gake nɔtsua dewo ku de enu, eye woxe se, amesiwo dome hã Dionisio, Areopago tɔ la, kple nyɔnya de, si nko nye Damaris kpakple ame bubu, siwo kpe de wo nɔ la le.

Paulo fe dowowo le Korinto.

18 Nusiawo megbe la Paulo dzo le Atene, eye wova Korinto. 2 Eye wɔkpɔ Yudatɔ de, enko nye ^aAkwila, si wodzi le Ponto, amesi kple sɔɔa Priskila wotso Italia va medidi o; elabena Klaudio de se bena, Yudatowo katã nadzo le Roma; eye wova wo gbo, 3 eye esi wonye adanu deka fomevi wowona ta la, eno wo gbo, eye wowo dɔ; ke le wofe adanuwowo nu la avɔgbadɔwlawo wonye. 4 Eye wɔfo nule fufofe la le Sabat sia Sabat dzi; eye wofe de wo nu, ale bena Yudatowo kple Helatowo xɔe se.

5 Eye esi ^aSila kple Timoteo wotso Makedonia va la, Paulo le nya la me nɔti hele dase dim na Yudatowo bena, Yesu yenye. Kristo. 6 Ke esi wole nya nem de enu, eye wole busunyawo gblam la, ^beuou efe awuwo me hegblo na wo bena: Miafe ou nava mia nɔtowo miafe ta dzi; ^cnye la nɔtinye ko; tso esia dzi la mayi de trɔsublawo gbo. 7 Eye esi wɔdzo le afima la, eyi de nɔtsua de, si nko nye Tito Yusto la fe me; amesi vɔa Mawu, eye efe xɔ te de fufofea nɔ kekeake. 8 ^dKe

Krispo fufofe la fe amegã kple efeme katã woxɔ Afeto la dzi se; eye Korintotowo dome ame gede, siwo dɔ toe la, xɔe se, eye wode mawutsi ta na wo. 9 Ke Afeto la gblo na Paulo le nɔtega me le zã me bena: Megavɔ o, hafi bonfo nu, eye megazi dɔdɔe o; 10 elabena ^enye la meli kpli wò, eye amea deke mado de dziwò be, yeawo vɔa deke wò o; ^felabena ame gede le asinye le du sia me. 11 Eye wɔno afima fe deka kple yleti ade hele mawunya fiam le wo dome.

12 Ke esi Galio nye du me dzi-dula le Axaya la, Yudatowo tso nu sɔsɔe tsi tre de Paulo nɔti, eye wokplɔe va bonudrɔzikpui la nɔto 13 hegblo bena: Amesia le amewo fe tame trom, bena woasubɔ Mawu, alesi mele sea nu o. 14 Ke esi Paulo be, yeake nu la, Galio gblo na Yudatowo bena: De wonye nu madzomadzɔ alo nu tovo woxɔ vɔdia de la, oo Yudatowo, ne edze be, mado to mi; 15 ke nenyɛ anukutsyɔtsyɔ le nya-wo kple nko wo kpakple miafe sea nɔti ta la, mia nɔtowo mikpo egbo; elabena nyemelɔ be, manye nusiawo togbe fe bonudrɔla o. 16 Eye wonyã wo tso bonudrɔzikpui la nɔto. 17 Tete wo katã wole Sostene, fufofe la fe amegã, eye wofe le bonudrɔzikpui la nɔto. Eye Galio metsɔ deke le nusiawo me o.

Paulo tso Korinto heto Efeso va Yerusalem kple Antioxia.

18 Esi Paulo gano afima nkeke gede la, eklã nɔviawo, eye wɔdo ou yina Siria, eye Priskila kple Akwila kpe de enuti; ^aeye wɔlũ ta le Kenxrea, elabena ede adzɔgbe. 19 Eye wova Efeso, eye wɔgble woamawo di de afima; ke eya nɔto yi de fufofe la, eye wɔfo nu na Yudatowo. 20 Eye esi wode kuku ne be, wɔano yewo gbo wɔadidi see la, melɔ o; 21 ke bon eklã wo gblo bena: Alesialesi lawo la, deko maɔu nkekenyui, si gbɔna la, le Yerusalem; ^bne Mawu lɔ la, magagbugbo ava mia gbo. Eye woɔo ou tso Efeso. 22 Eye esi wova di go de Kaisarea la, eyi Yerusalem ^cɔdado

^a 14, 16.

^b Lu. 24, 47.

^d Kor. 1. 2, 3.

^e Yer. 1, 8.

^f Hos. 2, 25;

Yoh. 10, 16.

^g 10, 42.

^h Ro. 10, 14.

ⁱ 25, 18-20.

^k Ro. 16, 3.

^l Yoh. 18, 31.

^m 20, 34; Kor. 1.

4, 12.

ⁿ 17, 14, 15.

^o 21, 24; Mo. IV.

6, 9, 18.

^p 13, 51.

^q 20, 28.

^r Kor. 1. 4, 19;

Yak. 4, 16.

^s Kor. 1. 1, 14.

^t 21, 16.

gbe na hame la, eye wòtò edzi heyi de Antioxia.

Paulo dze efe mawunvaghogbo mozozo etólla gome. Apolo va Efeso.

23 Esi wòno afima vee la, edzo yi dato Galatia- kple Frigia-nuto-wo me dekadaka hele nusè dom nusròlawo katà. 24 Ke Yudatoa de, enkòe nye Apolo, Aleksandriato tso dzadzò me, nutsu, si nya nufòfo, eye wòsèa nu le nòpòlawo me la, va Efeso. 25 Wofia Afeto la fe mò amesia, eye wònye dzome le gbògbò la me; efoa nu, eye wòfia Yesu nutinya pèpèpè; ke Yohanes fe mawutsidedetaname ko wònya; 26 eye amesia de asi nufòfo me kple kalè le fufòfo la. Ke esi Akwila kple Priskila wođo toe la, wokplae va wo dokui gbò, eye wode Mawu fe mò gome fiaa kote wu tsàto. 27 Ke esi wòle didim be, yeayi Axaya la, noviawo de dzi fo ne, eye wonlo agbalè na nusròlawo be, woaxae. Eye esi wòva afima la, ekpe de xasetowo nu gede to amenuveve me; 28 elabena etsò nusè du Yudatowo dzi, eye wòfia to nòpò la me le ablo me bena, Yesu ye nye Kristo la.

Paulo va Efeso.

19. Esime Apolo le Korinto la, eva me be, Paulo to kòkòfenutowo me va Efeso, eye wòkpo nusròlaa dèwo; 2 eye wògbò na wo bena: Esi miexo se la, miexo Gbògbò kòkòe la mahà? Eye wođo nu ne bena: Miese hã kpo bena, Gbògbò kòkòea de li o. 3 Eye wògbò bena: Nuka dzi wode mawutsi ta na mi do? Eye wogbò bena: De Yohanes fe mawutsidedetaname la dzi. 4 Tete Paulo gbò be: Yohanes de mawutsi ta na ame kple dzimetatò fe mawutsidedetahègbò na duko la bena, woaxò amesi gbòna le eyome la dzi ase; eyae nye Yesu. 5 Ke esi wose esia la, wode mawutsi ta na wo de Afeto Yesu fe nko dzi. 6 Eye esi Paulo da asi de wo dzi la, Gbògbò kòkòe la va wo dzi, eye wofo nu kple ade yeyewo, eye wogbò nya di. 7 Eye wo katà woano nutsu wuive.

8 Eye esi wòyi de fufòfo la me la, egbò nya kple dzidefo, eye yleti etò sòp wòle nu fom, eye wòle mawufiadufe la nu:inya fom de wo nu, ale bena woxòe se. 9 Ke esi ameadewo fe dzimesè, eye womedo to o hele nya vlo-wo gblòm de mò la nu le ameha fe nku me la, edzo le wo gbò, eye wòde nusròlawo da tso wo dome, eye wòfoa nu na wo gbesiagbe le Tirano fe nusròkò la me. 10 Eye wòle esiwòwò dzi fe eve sòp, ale bena amesiwo katà le Asia la, Yudatowo kple Helatowo siaa, se Afeto fe nya la.

11 Eye Mawu wò nusèdò, siwo mele sue o la, to Paulo fe asi dzi, 12 ale bena wòsoa takuwo kple akotawuiwo hã doa enu hedana de dolélawo dzi, eye dawo vòna, eye gbògbò vòwo hã doa go le wo me. 13 Ke Yudato dzegowo dometò dèwo, amesiwo nye gbesalawo la, te kpo de asi Afeto Yesu fe nkoyoyò me de amesiwo me gbògbò vòwo le la dzi gbò bena: Metà Yesu, amesi nuti Paulo le gbe fã dem le la, na mi. 14 Ke amesiwo li le nusiawo wòm la, wonye Yudato, nunolagà Skeva fe nutsuvi adreawo. 15 Gake gbògbò vò la do nu gbò na wo bena: Yesu la medze sii, eye Paulo hã menyae; ke miawo de, amekawo mienyaa? 16 Eye amesi me gbògbò vò le la, dzo kpo dze wo dzi, eye wòdu wo ame eve la dzi, eye wòwò fu wo, eye wòde abi wo nu, ale bena wosi tso afe ma me amama. 17 Eye Yudato kple Helato, siwo katà le Efeso la, se ale nya sia, eye wòvò dze wo katà dzi, eye wodo Afeto Yesu fe nko de dzi. 18 Eye amesiwo xoe se la dometò gedewo hã va, eye wòwu me hele wofe nuwòwòwò fiam. 19 Eye ame gede, siwo ka afa la, wotsò wofe agbalèwo va fo fu, eye woto dzo wo le wo katà fe nku me; eye wòwu wofe home, eye wòkpo klosalo akpe blaati. 20 Ale Afeto fe nya la tsi kple nusè, eye wòkpo dzidudu enye si.

21 Eye esi wòwu nusiawo nu vo la, Paulo do le Gbògbò la me be, yeadato Makedonia kple Axaya ayl de Yerusalem hegbò

o Tim. II. 1, 15.
h 8, 2.

d Kor. I. 3, 8.

o 19, 3.

f 14, 9.

o 5, 15.

h Lu. 9, 49.

i 9, 22; 17, 3.

h 2, 38.
i 5, 5, 11.

Mat. 9, 11.

o 6, 7; 12, 24.

p 8, 17; 10, 44-46.

bona: Ne mede afima megbe la, madakpo "Roma hā da tsā. 22 Eye esi wōdō efe kpedeṅutwo dome ame eve, Timoteo kple "Erasto, do de Makedonia la, eya nuto tsi Asia oee.

Klosalonutula Deme rio fe zitoto.

23 Ke le yemayi me la menye zitoto via dee dzo le mo sia nuti o. 24 Elabena amea de, epkoee nye Demetrio, klosalonutula, amesi tsaa klosalo tua gbexoxwo na Diana la, nana adanuwolawokpoa vide nuto; 25 esi woyō wo kple amesiwo waa do ma ke la fo fu la, egblo bona: Mia towo, mi-enyae bona, le dowowo sia me miekpoa miafe kesinonuwu tson. 26 Eye miekpo, eye miese hā bona, menye Efeso dedekoo, ke boṅ Asia blibo la katā kloee, Paulo sia foe de ameha gedewo nu, eye wōtō wofe tame le gbogblom bona, esiwo wowo kple asiwo la, wome nye mawuwu o. 27 Ke menye do sia me dedeko gblē ge woala na mi be, woado vloee o; ke womabu mawunō Diana gā la fe gbexoxo la hā nanekee o, eye efe gānyenye, si Asia blibo la katā kple xexeme godoo subona la, hā atrō. 28 Eye esi wose esia la, woyō fū kple damedzoe, eye wodo yli gblo bona: Gāe nye Efesotowo fe Diana la! 29 Eye du blibo la katā yofū kple sunyaunyawowo, eye wofu du r--- kple tame deka yi de duko la fe takpefe, eye wohe Gayo kple Aristarxo, Makedoniato, siwo nye Paulo fe mozohawo la, yii. 30 Ke esi Paulo le didim bona, yeayi de ameha la me la, nusrōlawo mede mo ne o. 31 Eye Asia-amegāa dewo hā, amesiwo nye xolōawo la, do do de egbo, eye wode kuku ne bona, megayi de duko la fe takpefe la o. 32 Azo amea dewo do yli be ale, eye dewo hā be ale; elabena ameha la le sunyaunya wam, eye amegedeawo menya nusi nuti wova fo fu do o. 33 Tete wohe Aleksandro tso ameha la me do go, elabena Yudatowo le asi tumi do de ngogbe. Eye Aleksandro mia asi hele didim be, yeade ye dokui nu na ameha la. 34 Ke esi wodze sii bona, Yudato wōnye la, wo

katā wodo yli kple gbe deka ano gafoso eve soṅ bona: Gāe nye Efesotowo fe Diana la! 35 Ke esi dua me gbalēṅlola na ameha la zi doṅoe la, egblo bona: Efesogutsuwo, ameka gōe li, si menya bona, Efeso du la enye Diana gā la kple legba, si ge tso dzifo la fe subola oa? 36 Azo esi womate nu agblo nyaa deke de nusia nu o la, edze be, miazi doṅoe kpo, eye miagawo naneke tame mabumabutōe o. 37 Elabena miekpo nutsu giawo va afii, amesiwo menye gbexoxo me dzodalawo alo busunyangblolawo de miafe mawunō nu o. 38 Azo, ne nyaa de le Demetrio kple efe adanuwolawo si de amea de nu la, wōndrōgbewo li, eye du me dzidulawo hā li; mina, ne wootso wo nōewo nu. 39 Ke ne nyaa de le mia si le nu bubua de nuti la, eke ma woadrōe le fufofo, si le sea nu la me. 40 Elabena miado xaxa me, ne woatsō egbe nya atso mia nu le zitoto nuti, elabena nyaa deke mele mia si, si nu miate nu ana akonta le le zifoso sia nuti o. 41 Eye esi wōgblo esia vo la, ena ameha la ka.

Paulo gatō yi Makedonia kple Hela, eye wōgatō va Asia-Sue.

20. Eye esi wodzudzo hoowowomegbe la, Paulo yo nusrōlawo va egbo, eye esi wōdo gbe na wo la, eklā wo hedzo yina Makedonia. 2 Eye esi wōto afima nutowo me, eye wōxlō nu wo kple nya gedewo la, eva Hela nyigba dzi. 3 Eye wōnō afima yleti etō; ke esi wōdi be, yeado ou ayi Siria, eye Yudatowo do nugbe de enu la, edo tame be, yeagbugbo adato Makedonia. 4 Eye amesiwo doe da vasede Asia la, woawo nye: Sopatre, Piro, Beroiato la fe vi, Aristarxo kple Sekundo tso Tesalonika; Gayo, Derbetō, kple Timoteo; Tixiko kple Trofimo tso Asia. 5 Amesiawo dze ngō, eye wole mia lalam le Troa. 6 Eye esi miawo miado ou tso Filipi le amowō mavā mavā fe ŋekeawo megbe la, miava do wo gbo le Troa le ŋekeke atōagbe, eye mienō afima ŋekeke adre.

o 23, 11.

b 17, 14.

c Ro. 16, 23.

e kp. 9; Kor. II. 1, 8, 9.

f 16, 16.

u 20, 4.

h 17, 10.
i 18, 29.

k 16, 8.

Paulo nyo Eutixo tso ku me.

7 Eye lekwasida fe nkeke ^agbā-ta, esi miefo ju, be miāne abolo la, Paulo gblō nya na wo; eye wōdidi nya la de edzi vasede zātītina, elabena edi be, ne ŋu ke la, yeade mō. 8 Eye akadī gedewo le bibim le dzifoxo, si me miefo ju do la me. 9 Eye deka-kpuia de, eṅkōe nye Eutixo, bō-bō nō fesre nu; eye wōdō alō yi me ōi le Paulo fe nyagbōgblō didi la nūti; esi alō mui la, ege tso dzisāsā etōlia dzi va dze anyi, eye woyi dākōe wōku. 10 Ke esi Paulo dī yi anyigba la, edze edzi helēe alō eve gblō bēna: Migawō hoo o; elabena efe lucc la le eme.^o 11 Eye esi wō-gayī dziafo la, eṅe abolo, eye wo-du, eye wōgafō nu gedē na wo vasede fōṅli me, eye ale wōdzo. 12 Ke wokplō devī la ve agba-gbe, eye menyē akōfafa ōēea de wokpō o.

13 Eye miawo la miedze ṅgō yi oua me heho yi Aso; afima miele Paulo xō ge de oua me le, elabena nenema wōdoe, le esi eya nūto le afo to ge ta. 14 Eye esi wōkpe mi le Aso la, miexōe de oua me va Mitilene. 15 Eye mieho tso afima, eye esi ŋu ke la, mieva Xio kasa, eye nkeke, si dze eyome la, miete de Samo ṅu. eye mietsi Tragilio dō; esi ṅu gake la, mieva Mileto. 16 Elabena Paulo do be, yeato Efeso ṅu ayi, bēna yemagablē yeyiṅi le Asia o; elabena ele kplakplakpla dzi, bēna ne yete ṅui la, ne yeade Yerusalem le Pentekoste-ṅkeke la dzi.ⁱ

Paulo kiā Efeso-hame la.

17 Eye le Mileto la edō do de Efeso, wodayō hamemegāwo ve. 18 Eye esi wova egbō la, egblō na wo bēna: Mienyae tso nkeke gbātō dzi, esi medō afo Asia, alesi menō mia gbō le yeyiṅiawo katā me.^o 19 hele Afeto la subom kple tāmēbōdēanyi katā kple adatsiwo kple tetekpō, siwo va dzinye le Yudatōwo fe nugbedodowo me;^o 20 alesi nyemegbe naneke, si nyo na mi la, takaka na mi o; eye mefia nu mi le gaglāgbe kple tso afe me yi afe me, 21 hele dzimetōtrō yi Ma-

^a Kor. 1. 16, 2.

^b 2, 42. 46.

^d 19, 21.

^e 9, 16; 21. 4-11.

^f 21, 13.

^g Fia. 1. 17, 21.

^h 18, 6.

ⁱ Tim. 1. 4, 16;
Pet. 1. 5, 2.
^k Mat. 7, 15.

^l 18, 21.

ⁿ Mat. 10, 8; Kor. 1, 9, 12; Sam. 1, 12, 3.

^o 18, 19; 19, 10.

^p 18, 3; Kor. 1, 4, 12; Tes. 1, 2, 9.
^r kp. 3.

wu gbō kple mia Afeto Yesu Kristo dzixōxōse nūti dase dim na Yudatōwo kple Helatōwo siaa. 22 Eye azō, kpō dā, mele babla le gbōgbōa me heyina Yerusalem, eye nyemēnya nusiwo le dzinye va ge le afima o;ⁱ 23 negbe bēna Gbōgbō kōkōe la dīa dase nam le du sia du me gblō bēna, bablawo kple momenuevewo le lalayem.^o 24 Gake la nyemebui naneke o, eye nyemebu nye agbe hā nu xōasi na dokuinye o, bēna mawu nye mōzōzō kple subōsubō, si mexō tso Afeto Yesu gbō la nu, be maḍi dase le Mawu fe amenueve nyanyuie la nūti.^f 25 Eye azō, kpō dā, menyae bēna, mi amesiwo katā dome meto hele gbe fā dem mawufiadufe la, miegale nye ṅku me kpō ge akpō o. 26 Eyanūti mele dase dim na mi le egbe nkeke sia dzi bēna, nūtinye kō tso amewo katā fe ōu me.^h 27 Elabena nyemegbe Mawu fe adanūdoḍo blibo la katā gbōgblō fia mi o. 28 Eyanūti mikpō mia dōkui kple alēha blibo la katā, si dzikpōlawo Gbōgbō kōkōe la dō mi la dzi, be mianyi Afeto fe hame, si wōfle kple ye nūto fe ōu la.ⁱ 29 Menya bēna, le nye dzodzo megbe la ame-gāxi nyanyrawo laḍo mia dome, amesiwo makpō alēha la ta o; 30 eye le mia nūtowo dome la nūtsu, siwo gblōa nya dādawo la, latsi tre, be woahē nusrōlawo de wo dōkui yome. 31 Eyata mino nūdzō, eye mido ṅku edzi bēna, fe etō sōṅ, zā kple keli, nyemedzudzō nuxōxlō mia dome amesiwo kple adatsiwo o. 32 Eye azō la nōwiwo, metsō mi de Mawu si me kple efe amenuevenya la me, amesi ate ṅu atu mi, eye wōāna domenyinyi mi de amesiwo katā nūti wokō la dome. 33 Nyemedi amea deke fe klosalo alo sika alo awu o.^o 34 Mia nūtowo mienyae bēna, asi siawo metsō wo dō hedi nye nūto kple amesiwo kpe de nūtinye la fe nuhihiāwo.^o 35 Le nuwo katā me mefia mi bēna, ale wōle be, ame nawo dō, be wōāxō nā ame gbōdzōgbōdzōwo. eye be miado ṅku Afeto Yesu fe nya, siwo eya nūto gblō la dzi bēna: ..Nana

enye yayra wu xoxo.^a 36 Eye esi wògblo esiawo la, edze klo, eye eya kpli wo katā wodo gbe da.^b 37 Eye wo katā wode asi avifafa me vevie nuto, eye wodze Paulo fe kō dzi, eye wogbugbo nu nē 38 hele nu xam, vevieto le nya, si wògblo bena, ^dwomegale yefc nku me kpō ge akpō o la nuti. Eye wodoe da vasede oua me.

Paulo dzo le Mileto zo mo heva Yerusalem.

21. Eye wòva ve me bena, esi miedzo le wo gbo la, mieho tē heva Kos, eye nū ke mieva Rodo, eye tso afima mieva Patara; 2 eye esi miekpō oua de, si tso ju yina Foinike la, miedoe heho yi. 3 Eye esi Kipro le dzedzem, eye miedee de mia me la, mieyi Siria; eye miedi go de Tiro; elabena afima oua le efe agba-wo ku ge dō. 4 Ke esi miekpō nusrōlawo la, mietsi afima nkeke adre. ^gWoawoe gblō na Paulo to Gbōgbo la me bena, megayi Yerusalem o. 5 Eye wòva me bena, esi miewu nkekeawo nu vo la, miedzo, eye mieyi miafe mōzozo la dzi, eye wo katā kple nyōnuwo kpakple de viwo dō mi da, vasede esime miedō go le dua me; eye miedze klo de futa hedō gbe da; 6 eye esi mieklā mia nōwo la, miedō ou, eye woawo gbugbo yi afe.

7 Eye esi mietso Tiro va Ptolemai la, miewu fudzimōzozo la nu, eye miedō gbe na nōviawo, eye mienō wo gbo nkeke deka. 8 Eye esi nū ke la, miedzo va Kaisarea, eye mieyi de nyanyuiegblōla Filipino fe me, amesi nye ame adreawo dometo deka, eye mienō egbo. 9 Ke detugbivi ene, siwo gblōa nya di la, le amesia si.^h 10 Eye esi mienō afima xō nkekea dēwo la, nyagblōdila de, si nko nye ⁱAgabo la, tso Yudea va. 11 Eye esi wòva mia gbo la, etsō Paulo fe alidzibanu hebla ye nuto fe afōwo kple asiwo gblō bena: Ale Gbōgbo kōkōe la gblō esi: Ale Yudatowo abla nutsu, alidzibanu sia to, le Yerusalem enye si, eye woatsōe ade asi na trōsubolawo.^k 12 Eye esi miēse esia la, mia kple afimatowo miede

kuku nē bena, megayi Yerusalem o.^a 13 Ke Paulo dō nū gblō bena: Nukae nye esi wōm miele helc avi fam, eye miele nye dzi gbām mahā? Elabena nye la medzra dokuinye dō, menye be woablam dedeko o; ke boq hā be maku le Yerusalem le Afeto Yesu fe nko la ta.^c 14 Eye esi melō be, woafōe de ye nu o la, miezi dodoe hegblo bena: Woawo Afeto la fe lolōnu.

15 Eye le nkeke siawo megbe la miedzra dō, eye mieyi Yerusalem. 16 Eye nusrōlaa dēwo hā tso Kaisarea yi kpli mi, eye wokplō mi de asi na Mnason, nusrōla xoxoa de tso Kipro, amesi gbo miadze. 17 Eye esi miedō Yerusalem la, nōviawo xō mikple dzidzo. 18 Eye esi nū ke la, Paulo yi de /Yakobo fe me kpli mi, eye hamemegāwo katā va afima. 19 Eye esi wōdō gbe na wo la, exlē nusiwo katā Mawu wō le trōsubolawo dome to efe subsubō me la na wo dekadeka. 20 Eye esi wosee la, wokafu Mawu, eye wogblō nē bena: Nōvi, èle kpōma, alesi ame akpeakpewo xōe se le Yudatowo dome, eye wo katā hōwonye nūālāwo de se la nū; 21 eye wose le nutiwō bena, efia nu Yudato, siwo katā le trōsubolawo dome, bena woatō le Mose yome helc gbōgblōm bena, womegatso aba na wo viwo alo woawo le kōawo nu o.^k 22 Azō nuka woawo? Alesialesi lawo la, ameha la afo ju tsā; elabena wole ese ge be, ēva. 23 Eya nuti nawo nusi ke miato na wō. 24 Dutsu ene, ^lsiwo de adzōgbe la, le mia si; amesiawo natsō, eye nako dokuiwō nuti kpli wo. eye naxe nusi wonana la, de wo ta, be woate nū alū ta; ekema amewo katā adze sii bena, nusiwo yewose le nutiwō la. mele eme o; ke boq wō nuto èzōna nyuie, eye nēlēa se la me de asi. 25 Ke trōsubolā, siwo xō se la, nutie mienglo, eye miedō le bena, woatsri trōwo fe vōsawo kple ou kple lā tsi-pume kpakple ahasiwōwo.^f 26 Tete esi nū ke la, Paulo de nutsuawo kpe de edokui nū, eye esi wōkō edokui nuti kpli wo la, eyi de mawuxo la me hele nuti-

^a Mat. 18, 22.

^b 21, 5.

^d kp. 26.

^e 20, 24.

^f 15, 13; Gal. 1, 19.

^g kp. 11-12; 20, 23.

^h 16, 1.

ⁱ 20, 36.

^k 16, 3; Ro. 10, 4.

^l 8, 40.

ⁿ 18, 18.

^o 2, 17.

^p 11, 26.

^r 15, 20, 23.

^s 20, 23.

koko nkekeawo fe nuwuwu gblom fia wo, vasede esime "woamè nu de wo dome amesia me ta.

Wolè Paulo le gbédoxò me hekpbe yi Romatwo fe m5 me.

27 Ke esi wòsuxò vee, ne woawu nkeke adreawo nu la, Yuda-towo tso Asia, esi wokpæ le mawuxò me la, wode zi ameha blibo la. katã me, eye wodo asi edzi 28 hele yli dom bena: Israel-njutsuwo, miva xò na mìloo! Amesia nye amesi nòa nu fiam amewo katã le afisiafi hetsi tre de dukò la kple se la kpakple te fe sia nùti, eye wu esia la ekplo Helatowo hã va mawuxò la me, eye wòfo di te fe kòkòe sia.^c 29 Elabena tsã la wokpò eya kple "Trofimo, Efesotò la, le dua me, amesi wobu xa bena, Paulo kplò yi mawuxò la me. 30 Eye du blibo la katã tò zi; eye ameawo le du jum va le ta kpepm, eye wolè Paulo, eye wohee do goe tso mawuxò la me; eye wodo ò-truawo enumake. 31 Eye esi wole didim bena, yewoawui la, nya la do asrafoha fe avafia gã la gbo bena, Yerusalem-du blibo la katã zu vunyaovunya. 32 Le gafòfo ma ke dzi wòde asrafowo kple avafiawo kpe de edokui nu, eye wòfu du di yi de wo dome; ke woawo la, esi wokpò avafia gã la kple asrafoawo la, wozudzo Paulo fofo. 33 Tete avafia gã la te de wo nu, eye wòlèe, eye wòde se be, "woablae kple kòsòkòsò eve; eye wòbia amesi wònye kple nusi wòwò. 34 Eye ameha la dome amea dewo le yli dom be ale, eye bubuwo hã be ale; ke esi mete nu se nyatefe la le hoowòwò la ta o la, ede se bena, woakplòe ayi m5 la me. 35 Eye esi wòdo atrakpuawo dzi la, eva me be, asrafoawo kpe le ameha la fe nusènuwòwò la nùti; 36 elabena dua me ameha la dze eyome le yli dom bena: Wu eyama." 37 Azò esi wole Paulo kplò ge ayi m5a me la, egblò na avafia gã la bena: De mekpò m5 agblò nyaa de na wòda? Eye wògblò bena: Esea Hela-gbea? 38 Ekema me nye wòde nye Egipetò ma, amesi na zi tò le nkeke siawo me, eye wòkplò hìdòla akpe ene yi gbe-

a Mo. IV. 6, 9-20.
b 9, 11.

d 7, 2; 13, 26.
e 6, 13; Xez. 44, 7.
f 21, 40.
g 20, 4; Tim. II. 4, 20.
h Ep. 3-21 kpo 9, 1-29; 26, 9 v. 20.
i 5, 34.

k 8, 3.

l kp. 11; 20, 23.

m 22, 22; Lu. 23, 18.

dzi la oa? 39 Eye Paulo gblò bena: Nye la Yudatò menye òtso Tarso le Kilikia, du, si menye fedu o la me tò menye; ke mede kuku na wò be, nana mòm, ne mafo nu na dukò la. 40 Eye esi wòna mæ la, Paulo le tsitre de atrakpuawo dzi, eye wòdo asi ameha la dzi; eye esi dodoe zi klene la, egblò nã wo le Hebrigbe me bena:

Paulo xis efe dzimetetro-gutinya fia Yudatowo.

22. Dutsuwo, ònviwo kple fowo, mido to alesi mele dokuinye nu de ge azò la na mi. 2 Eye esi wose bena, ele nu fom na wo le Hebrigbe me la, wogazi dodoe klene wu tsãtò; 3 eye "wògblò bena: Nye la Yudatò menye, wozim le Tarso le Kilikia; gake la du sia me wonyim le, eye Gamaliel fe afò nu wofia num le pèpèpè; le mia fowowo fe se la nu la nùvòla de Mawu nu menye, sigbe alesi mi katã miele egbe sia ene; 4 eye meti m5 sia yome vasede ku me ke, henoa nùtsuwo kple nyònuwo siaa blam, eye metsò wo dea gaxò me,^k 5 abe alesi nunlagà la kple amegawo hã adj dase nam ene; amesiwo gbo hã mexò agbalè tso hena nòviawo, eye mezo m5 yi Damasko, be mabla amesiwo le afima la hã ava Yerusalem, bena woahè to na wo. 6 Eye wòva me bena, esi mele m5 dzi, eye mete tu Damasko, anò yedota la, kasia kekeli, si nu sè la, tso dzifo klè fo xlãm. 7 Eye medze anyi, eye mese gbea de le gbògblom nam bena: Saul, Saul, nuka wò nèle yonyeme tim ale? 8 Eye medo nu bena: Wò amekae, Afetò? Eye wògblò nam bena: Nye enye Yesu, Nazaretetò, amesi yome tim nèle. 9 Eye amesiwo le nùtine hã kpo kekeli la, eye nòdzi lé wo nùtò; gake wome se amesi le nu fom nam la fe gbe o. 10 Eye megblo bena: Nuka mawo, Afetò? Ke Afetò la gblò nam bena: Tsi tre, ne nayi Damasko: eye afima woagblò nusiwo katã wodo di na wò be nawò la, na wò. 11 Eye esi nyemegate nu le nu kpòm le kekeli ma fe kòkòenyenyè nùti o la,

amesiwo le rutinye la lè nye alonu heklom va Damasko. 12 Eye Anania, nutsua de, si v̄sa Mawu le sea nu, amesi nu Yudato, siwo katā le afima, di dase nyuie le la, 13 va gbonye, eye wòle tsitre gbl̄n nam bena: N̄vi Saul, kp̄n nu! Eye le gajofo ma ke dzi la mekp̄n eyama. 14 Eye wògbl̄n bena: Mia fofowo fe Mawu la do wò be, nanya efe l̄l̄nu, nakp̄n dz̄dz̄w̄et̄o la, eye nase efe numegbe; 15 bena nanye efe dasedila hena amewo katā le nusiwo n̄kp̄n kple nusiwo n̄se la ruti. 16 Eye az̄o, nuka w̄o n̄le hehem de megbea? Tsi tre, eye na woade mawutsi ta na wò, eye woakl̄o wò nuv̄wo da, eye nayo Afeto la fe r̄k̄wa dzi. 17 Eye wòva me bena, esime megbugb̄o va Yerusalem, eye mele gbe dom da le mawux̄o me la, mekp̄n rutega, 18 eye mekp̄n wòle gb̄gbl̄m nam bena: Nets̄o, nado go tso Yerusalem kaba; elabena womax̄o wò dasedidi, si nađi le rutinye la o. 19 Eye megb̄n bena: Afeto, woawo r̄ut̄owo nyae bena, nyee nye amesi n̄a amesiwo x̄a dziwò sena la dem gax̄o me, eye mefoa wo le fufofe sia fufofe, 20 eye esime wok̄o wò dasedila Stefano fe ou de anyi la, nye h̄a mele tsitre de afima, eye wòdze r̄nye, eye medzra amesiwo wui la fe av̄wo do. 21 Eye wògbl̄n nam bena: Heyi, elabena mele do wò ge ado de tr̄sub̄lawo dome oī.^g

22 Eye wodo toe vasede nya sia dzi; tete wok̄o wofe gbe dzi gbl̄n bena: Mide amesia t̄gbe da tso anyigba la dzi, elabena mele ne be, w̄oan̄o agbe o. 23 Eye esi wodo r̄li, eye wode wofe av̄wo di, eye wol̄o kewo hl̄e de ya me la, 24 avafia ḡa la de se be, woakpl̄e ayi de m̄o la me, eye wodo bena, woade atam de edzi ase efe numenya, bena yeanya nusi ruti tututu wole r̄li dom de eta do. 25 Eye esi wohee de ka me, be woafoe la, Paulo gbl̄n na avafia, si le tsitre de egb̄o la bena: 4De wode m̄o na mi be, miafo amesi nye Romato kple atam fo mabumabua? 26 Eye esi avafia la see la, eyi datoe na av-

fia ḡa la bena: Nuka wo ge nala? Elabena amesia nye Romato. 27 Tete avafia ḡa la va gbl̄n ne bena: Gbl̄e nam, wò la Romato n̄enya? Eye wògbl̄n be: E. 28 Avafia ḡa la do nu bena: Nye la mets̄o ga gede fle dumet̄onyenye sia. Eye Paulo gbl̄n bena: Gake nye la de wodzim de eme. 29 Tete amesiwo be, yewoafoe abia efe numenya ase la, dzo le egb̄o enumake, eye avafia ḡa la h̄a, esi wòse bena, Romato wònye la, ev̄o; elabena ena woblae. 30 Eye nu ke, esi wòle didim bena, yeanya nyatefe la, nusi ruti Yudatowo va tso enu la, etu kae, eye wode se bena, nunlaḡawo kple wofe v̄n̄udr̄lawo katā nava fo fu; eye wokpl̄o Paulo di va anyi, eye wots̄e do wo r̄ku me.

Paulo le v̄n̄udr̄lawo gku me. Nyavioli do farisitowo kple zadukitowo dome le Paulo ta.

23. Eye Paulo kp̄n v̄n̄udr̄lawo wo dzi ḡa gbl̄n bena: Dutsuwo, “n̄viwo, nye la mezo le Mawu fe r̄ku me le b̄dzitsinya nyui blibo la katā me vasede egbe r̄keke sia dzi. 2 Ke nunlaḡa Anania de se na amesiwo le tsitre de egb̄o la bena, woafonugb̄o ne. 3 Tete Paulo gbl̄n ne bena: Mawu afo wò, ‘wò gli, si wosi akalo na; eye wò la eb̄o no anyi hele v̄nu dr̄mem le se la nu, eye n̄da se la dzi heblu bena, woafoma? 4 Ke amesiwo le tsitre de egb̄o la, gbl̄n bena: A, Mawu fe nunlaḡa la dzum n̄lea? 5 Eye Paulo gbl̄n bena: N̄vinyewo, nyemenyae bena, nunlaḡae o; elabena wonl̄o bena: „Mega-gbl̄n nya v̄o de wò duk̄o la fe ameḡa ruti o.“ 6 Ke esi Paulo nyae bena, akpa deka nye zadukitowo, eye akpa bubu nye farisitowo la, edo r̄li le v̄n̄udr̄se la gbl̄n bena: Dutsuwo, n̄viwo! 7 Nye la farisit̄o kple farisit̄o fe vi menye, m̄okp̄okp̄o kple ame kukuwo fe tsitre s̄tsi ta wole v̄nu dr̄mem do. 7 Eye esi wògbl̄n esia la, nyavioli do farisit̄owo kple zadukitowo dome, eye ameha la dome mā. 8 Elabena zadukitowo gbl̄na bena, tsitre s̄tsi meli o, eye mawudola kple gb̄ḡb̄o h̄a meli o; gake farisit̄o-

a 22, 1.

b 24, 16.

d kp. 4.

e Mat. 23, 27.

f 7, 57; 8, 1.

g 9, 15; 13, 2.

h Mo. II, 22, 27.

i 21, 36.

k 22, 3; 26, 5.

l 16, 37; 23, 27.

wo wua woa kple eve la me.^a 9 Eye ylidodo gāa de dzo, eye agbalēliala, siwo nye farisitowo fe akpa la, dometoa dewo tsi tre, eye wohe dzre nuto gblɔ bena: ^bMiekpo vāa deke le amesia ŋu o; ke ne gbogbɔa de ^dalo mawudɔlaa de fo nu kpakplii la, nukae? 10 Eye esi nyavioli la nu sē nuto la, aafia gā la le vovōm bena, woava vuvu Paulo; eye wòde se bena, asrafoha la nadi va, eye woahēe tso wo dome, ne woakplɛ ayi mō la me. 11 Eye le ŋkeke, si dze eyome fe zā me la, Afeto la le tsitre de egbo gblɔ bena: ^eWò dzi nedze me; elabena alesi nēdi dase le ŋutinye le Yerusalem la, nenema ke wòle be, nadi dase le /Roma hā.

12 Eye esi ŋu va ke la, Yuda-tɔa dewo fo wo dokui nu fu, eye wofo fi de wo dokui bena, yewomele nu du ge alo nu no ge, vasede esime yewoawu Paulo o. 13 Eye amesiwo bla nu ka atam sia la, wouwo ame blane. 14 Woawoe va nundɔlagāwo kple amegāwo gbo gblɔ bena: Miefɔ fi de mia dokui nuto bena, miele naneke do ge akpo, vasede esime miawu Paulo o. 15 Eyanuti azo la miawo kple vɔnudrɔlawo mina aafia gā la nanyae, bena wòakplɛ adɔ va mia gbo, abe de miele efe nya la gome bia ge ase tsitotsito awu tsātɔ ene, eye miawo la miesu te bena, hafi wòate va la, miawui. 16 Ke esi Paulo fe srōnyi se xadēdea la, eto edzi heyi mō la me, eye wòka eta na Paulo. 17 Tete Paulo yo aafia wo dome to deka va egbo gblɔ bena: Kplɔ dekapui sia yi aafia gā la gbo, elabena nyaa de le esi be, wòaka eta ne. 18 Amesia kplɛ yi de aafia gā la gbo, eye wògblɔ bena: Gato Paulo yom va egbo, eye wòde kuku nam bena, makplɔ dekapui sia va gbowò; elabena nyaa de le esi be, wòagblɔ na wò. 19 Aafia gā la le efe alonu, eye wòkplɛ de kpɔe hebiae bena: Nya ka le asiwò be, naka eta nama? 20 Eye wògblɔ bena: Yudatowo wò deka le bia wò ge bena, eto la nakplɔ Paulo adɔ va vɔnudrɔlawo fe ŋku me, abe de wole nane bia ge le eguti

a Mat. 22, 23.

b 25, 25.

d 5, 39.

e 18, 9.

f 19, 21; 28, 16, 23.

g 21, 23.

h 22, 25.

i 22, 30.

k kp. 6.9; 18, 14, 15.

l 24, 8.

n 22, 3.

tsitotsito awu tsātɔ ene. 21 Eyanuti wò la megalō edzi na wo o; elabena wo dome amesiwo de xa de eguti la, wouwo nuto blane, siwo fo fi de wo dokui be, yewomele nu du ge alo nu no ge akpo o, vasede esime yewoawu Paulo; eye azo la wosu te hele mō kpom na wò ŋugbedodo la. 22 Tete aafia gā la do mō dekapui la, eye wòde se ne bena: Megatoo na amea deke be, nēde gu nusiawo nam o. 23 Eye wòyo aafia wo dome ame eve va egbo gblɔ bena: Midzra asrafo alafa eve do, ne woayi Kaisarea kple soto blaadre kpakple akplɔto alafa eve le zā gafɔfo etɔlia dzi; 24 eye woadzra lāwo hā do, bena woato Paulo adɔ wo dzi, eye woakplɛ ayi na mōmefia Felike dedie. 25 Eye wòŋlɔ agbalē, si me nyawo nye: 26 Klaudio Lisia tso esia dudo mōmefia nyui Felike fā! 27 Dutsu sia la Yudatowo lēe, eye wode ewu ge kloee, esime mia kple asrafoha la miava do wo gbo, heye miexoe le wo si, esi mese bena, Romato wònye. 28 Eye esi medi bena, manya nusi nuti wole enu tso do la, mekplɛ di va wofe vɔnudrɔlawo ŋku me; 29 amesi mekpɔ bena, wole enu tso le wofe se la fe anukutsyotowo nuti; gake nutsotsoa deke mele enu, si dze ku alo bablawo o.^k 30 Ke esi wova fi tofi nam bena, Yudatowo le xa de ge de nuto nuti la, meo de ge gbowò le gafɔfo ma ke dzi, eye mede se na vɔnutsolawo hā bena, woava gblɔ nusiwo wokpo le eguti la le gbowò. No anyi sesie!

31 Tete asrafoawo kplɔ Paulo yi Antipatre le zā me, sigbe alesi wòde se na wo la ene. 32 Eye esi ŋu ke la, wona soto wo yi kpakplii, eye afotowo gbugbo va mō la me, 33 eye esi woawo va Kaisarea la, wotsɔ agbalē la na mōmefia la, eye wotsɔ Paulo hā de esi; 34 eye esi wòxlēe la, ebia bena, dziɔufe ka me wòtsoa? Eye esi wòse bena, "etso Kilikia la, egblɔ bena: 35 Mabilia wò numegbe ase nyuie, ne nuwòtsoawo hā va. Eye wòde se be, woakpo edzi le Herodes fe vɔnudrɔfo la me.

Paulo le tsitre de mōmfefia Felike je ŋku me.

24. Eye ŋkeke atō megbe la nunolagā Anania kple amegā dewo kpakple nyanudela Tertulo, va afima, eye woawo fu nu na mōmfefia la de Paulo ŋuti. ^{a 23, 1.} 2 Eye esi woywe ve la, Tertulo de asi enutsotso me bena: ^{b Ro. 15, 26, 28; Gal. 2, 10.} 3 Esi miekpō bena, to dziwō miekpō tomfafa gede kple nuwo dōdōdō to wō belēle na dukō sia me la, miafe ŋkuwo le nusiawo katā dzi le afisiafi kple akpeawo katā dada na wō, Felike nyui. ^{d 21, 27.} 4 Gake bena nyemagasika wō dī akpa o la, mede kuku na wō, nađo to mi we le wō dōmfafa la nu. ^{e 17, 6.} 5 Ela-bena miekpō ŋutsu sia bena, enye dōvō kple amesi dea zi Yudatowo katā dome le xexeame godoo, eye wōnye Nazaretowo je komamā je amegā, 6 amesi te kogbegblēdo na gbexoxo la hākpō; amesi mielē, eye miedi bena, miadrō vōnu le miafe se la nu hafi; ^{f 21, 28. g 23, 6.} 7 ke avafia gā Lisia va, eye wōxoe le mia si kple sesē heyii. ^{h 23, 30. i 23, 26.} 8 Eye wōde se na enutsolawo bena, woava gbōwō. Azo, ne ēdrō vōnu la, wō ŋuta ate ŋu ase nusiwo ŋuti miele enu tsoom dō la tso eya ŋuta gbō. ^{k 27, 3.} 9 Eye Yudatowo hā de edzi, eye woka de edzi bena, nusiawo le eme nena.

10 Eye esi mōmfefia la mia asii bena, wōafo nu la, Paulo dō ŋu bena: Esi menyae bena, je gede nye esi nēnye onudrōla na dukō sia la, dzi le fonye be, ma-de dokuinye nu; 11 elabena wō hā ate ŋu ase bena, mewu ŋkeke wuieve o, esime meyi de Yerusalem subosubō ge; 12 eye womekpōm hā mele dze dōm kple amea de le gbexoxo me alo mede zi ameawo me le fufojeawo alo dua me hā kpō o. 13 Eye wōmate ŋu afia kpodeŋu hā le nusi wotsō le nunye tsoom la ŋu o. 14 Ke mele esia me vum na wō bena, mele mia fofowo je Mawu la subōm le mō, si woyōna be "komamā la nu, ale bena mexo nusiwo katā woplo de se la kple nyagblōdilawo me la dzi se, 15 eye mōkpōkpō, si le asinye na Mawu la, le woa ŋutawo hā si bena, tsitretsitsi li na ame dzo-

dzewo kple ame madzōmadzōwo siaa. 16 Le esia me nye hā medoa vevie, bena dzitsinya, si ŋu abia deke mele o la, nana asinye dāa le Mawu kple amewo ŋku me.^a 17 Azo le je gede megbe la meva be, matsō bnunanawo na nye dukō la, eye masa vō. 18 Le eya me wokpōm le gbexoxo la me, mele ŋutinye kom, menyē kple ameha alo kple hoowōwōa deke o; woawo nye Yudatōa dewo tso Asia,^d 19 amesiwo wōdze be, woava ŋkuwō me hafi, bena ne nyaa de le wo si de ŋutinye la, ne woatso nunye. 20 Alo na amesiawo ŋuta nagblō nu madzōmadzō wōwō, si ke wokpō le ŋunye, esime mele tsitre de vōnudrōlawo je ŋku me; 21 negbe nya deka sia koe medo yli gblo, esime mele tsitre le wo dome bena: ame kukuwo je tsitretsitsi ŋuti miele vōnu drōmem egbe sia doa.^g

22 Ke Felike, esi wōnya nu le mō sia ŋuti kote la, ehe wofe nya de megbe hegblo bena: Ne avafia gā Lisia va la, mabia miafe nya la gome ase. 23 Eye wōde se na avafia la bena, Paulo nana efe dzikpōkpō te, eye wōana wōagbō de eme, eye megaxe mō na etowo dometōa deke be, megasubōe o.^k

24 Ke ŋkekea dewo megbe la Felike kple srōa Drusila, si nye Yudatō la, wova, eye woda woyi dayo Paulo ve, eye wose Kristo Yesu dzixoxe nya tso egbō. 25 Ke esi wōle dzōdzōenyenyē kple dōkuidzidudu nyui kpakple vōnudrōdī, si le vava ge la, ŋutinya gblōm la, dzidzi fo Felike, eye wōdō ŋu bena: Azo la heyi egbō; ne mekpō asinu nyui la, mana woayo wō ve. 26 Eye wōle mō hā kpōm bena, Paulo ana ga ye; eyaŋuti wōdōna wodayōne ve edziedzi, eye wōdōa dze kpili. 27 Ke le je eve megbe la Porkio Festo va nō Felike teje; eye esi Felike le didim be, yeave Yudatowo nu la, egblē Paulo de ga me.

Paulo tso efe nya de asi na kaisaro.

25. Azo esi Festo va dzidufeja la, etso Kaisarea yi Yerusalem le ŋkeke etō megbe. 2 Te-

^a Dan. 12, 21; ^b Yoh. 5, 28, 29.

te nunlagāwo kple Yudatōwo
 fe amegāwo va do de efe ŋku
 me de Paulo ŋuti, eye wode kuku
 nɛ^b 3 hebia amenuveve tso egbo
 bena, wōana woakplɔe ava Yeru-
 salem, elabena wole xa me be,
 yewoawui le mo dzi.^d 4 Ke Fe-
 sto do ŋu bena, woadzra Paulo
 do de Kaisarea, eye bena eya
 ŋuto gale afima yi ge kpuie. 5
 Eye wōgblo bena: Eyata mia do-
 me amesiwo ate ŋui la, nayi kplim,
 eye ne vodadaa de le ŋutsu la ŋu
 la, ne woatso enu. 6 Eye esi wō-
 no wo dome mewu ŋkeke enyi
 alo ewo o la, edzo yi Kaisarea,
 eye esi ŋu ke la, ebobo no ɔ-
 nudrōzikipui la dzi, eye wode se
 bena, woakplɔ Paulo vɛ. 7 Eye
 esi wōva la, Yudato, siwo tso Ye-
 rusalem va la, le tsitre fo xlāe,
 eye wotsɔ nutsotso vevi gedewo
 vɛ de Paulo ŋuti, esiwo ŋu wo-
 mete ŋu fia kpodeŋua deke le o,
 8 elabena Paulo de edokui nu
 gblo bena: Nyemewo nuvɔa deke
 de Yudatōwo fe se la alo de gbe-
 doxo la alo de kaisaro ŋu o. 9
 Ke esi Festo le didim bena, yeave
 Yudatōwo nu la, exo dzi na Paulo
 gblo bena: Elɔ bena, nayi Yeru-
 salem, ne woadrɔ ɔonu wò le afi-
 ma le nusiawo ŋuti le ŋkunye
 me mahā? 10 Ke Paulo gblo be-
 na: Kaisaro fe ɔnudrōzikipui la
 ŋgɔe nye esi mele tsitre do, afisi
 wòle be, woadrɔ ɔnum le; nye-
 mewo vɔa deke Yudatōwo o, abe
 alesi wò ŋuto hā nēnyae nyuie
 ene. 11 Ne tonye medzo o, eye
 mewo nane, si dze ku la, nyeme-
 gbe ku o; ke ne nusiwo amesia-
 wo tso le nunye tso la, fe deke
 mele eme o la, amea deke mate
 ŋu atsɔm ade asi na wo o. Kai-
 saro si me metsɔ nye nya dee!
 12 Tete esi Festo kple adagude-
 lawo de adanu la, edo ŋu bena:
 Kaisaro si me nētso wò nya dee,
 kaisaro gbo kee nayi.

Wokplo Paulo va Yudatowo fe fia Agripa
 ŋku me.

13 Eye ŋkekea dewo megbe la
 fia Agripa kple Bernike wova Kai-
 sarea bena, yewoado gbe na Fe-
 sto. 14 Eye esi wono afima ŋke-
 kea dewo la, Festo tso Paulo fe
 nyawo katā do fia la ŋku me gblo
 bena: Dutsua de le afisia, si Fe-

a 24, 27.

b 24, 1.

d 23, 15.

c 18, 15.

f Lu. 23, 8.

g kp. 2, 7; 22, 22.

like "gblɛ de ga me; 15 amesia
 ŋuti, esime meva Yerusalem la,
 nunlagāwo kple Yudatōwo fe
 amegāwo gblo nya do hebia afia-
 tsotso le. 16 Meɔo ŋu na ame-
 siawo bena, menye Romatōwo fe
 kɔ bena, woatsɔ amea de ade asi,
 hafi amesi nu wotso kple nutso-
 lawo nakpe ŋku me kple ŋku me,
 eye wòakpɔ mo ade edokui nu
 le nutsotso la ŋuti o. 17 Eyata
 esi wova afisia la, nyemelala ku-
 ra o; ke esi ŋu ke la, mebobo no
 ɔnudrōzikipui la dzi, eye mede
 se be, woakplɔ ŋutsu la vɛ. 18
 Esi nutsolawo tsi tre de enuti la,
 wometsɔ nya vɔ, siwo mesusu le
 enu la fe deke vɛ o; 19 ke wo-
 tso biabiaa dewo le woa ŋutwo
 fe mawusubɔsubɔ ŋuti kple Yesua
 de, si ku, amesi Paulo ka de dzi
 be, ele agbe la fe nya vɛ. 20
 Eye nye la, esi nyemenya alesi
 madzro nya siawo mee o la, me-
 biae be, ne elɔ bena, yeayi Ye-
 rusalem, ne woadrɔ ɔonu le nya
 siawo ŋuti. 21 Ke esi Paulo bia
 bena, woadzra ye do na kaisaro
 fe afiatsotso la, meɔo bena, woad-
 zrae do, vasede esime maɔe
 de kaisaro gbo. 22 Eye Agripa
 gblo na Festo bena: Nye ŋuto hā
 mele didim bena, mase ame la fe
 numegbe. Egblɔ bena: Etsɔ asee./

23 Eye esi ŋu ke la, Agripa
 kple Bernike wova kple atsyɔdo-
 do gede, eye woyi de ɔnudrɔfe
 la kple aafia gāwo kple ame
 ŋkuta, siwo le dua me; eye le
 Festo fe sedede nu la wokplo
 Paulo vɛ. 24 Eye Festo gblo be-
 na: Fia Agripa kple mi ŋutsu, si-
 wo katā li kpli mi fifia, mikpɔ
 amesia, si ŋuti Yudatōwo fe ha
 blibo la katā, siwo le Yerusalem
 kple afisia la, va do de dzinye
 hele yi dom bena, medze be, wò-
 ganɔ agbe didia deke o la ɔa.^g
 25 Ke esi nye la medze sii bena,
 mewo naneke, si dze ku o, eye
 eya ŋuto hā tso efe nya de kai-
 saro si me la, meɔo bena, maɔe
 ɔa. 26 Eye nya vavāa deke mele
 asinye le enuti be, manlo na afe-
 to la o. Eyanuti mekpɔe va mia
 ŋku me, vevieto wò fia Agripa
 ŋku me, bena ne miɛse efe nu-
 megbe vɔ la, ne makpɔ nane anlo.
 27 Elabena mebu bena, enye nu

manyatanu be, woado gato da, eye womafia eguti nutsotsoto o.

Paulo de edokui nu le Festo kple Agripa nku me, eye wo kpakple eve la dze si Paulo fe fomadumadi.

26. Eye Agripa gblɔ na Paulo bena: Wode mɔ na wɔ be, nafo nu le dokuiwɔ nɔti. Tete Paulo do asi da, eye wɔde edokui nu bena: 2 Mebui dzidzo, fia Agripa, bena made dokui nye nu egbe sia le nkuwɔ me le nusiwo katã Yudatowo tso le nunye tsoom la nɔti, 3 vevieto elabena ɛnya konuwɔwɔwɔkple anukutsyɔtsyɔ, siwo katã le Yudatowo dome; eyata mede kuku na wɔ be, nafo tom le dzigbɔdeanyi me. 4 Nye agbenɔnɔ tso dekakupi me, alesi menɔ anyi tso gomɛdzedzea me le nye duko la dome le Yerusalem la, Yudatowo katã nyae; 5 wonyam tsã, ne wolɔ be, yewoadi dase, alesi menɔ agbe le miafe subosubo fe komamã, si nu sɛ wu wo katã la nu abe farisitɔ ene.^b 6 Eye azɔ la mele tsitre be, woadrɔ vɔnum le mɔkpɔkpɔ na ngbedodo, si Mawu do na mia fofowo la nɔti;^c 7 esi miafe fome wuevie la le mɔ kpɔm na hele Mawu subom vevie zã kple keli, bena wɔasu wo si. Le mɔkpɔkpɔ sia ta, fia Agripa, Yudatowo le nunye tsoom dɔ esi.^d 8 Ne Mawu fɔ ame kukuwo de tsitre la, aleke wɔ miebu bena, enye nusi womate nu axɔ ase oa? 9 Nye mia mebu le dokui nye me bena, ele nam be, mawu nu gedɛ, siwo atsi tre de Yesu, Nazaretɔ la, fe nko la nɔti. 10 Nusi mewɔ hã le Yerusalem; eye mede ame kɔkɔewo dometo gedewo gaxɔ me le nusɛ, si mexɔ tso nunɔlagãwo gbo la nu; eye ne wole wo wu ge la, melɔna de edzi. 11 Eye mesɛ nɔta le wo nu enuenu le fufɔfeawo katã, eye mezia wo dzi, bena woagblɔ busunya, eye esi meku tsu gɔ hã de wo nɔti la, metia wo yomeyia du bubuwoke hã me. 12 Esia dzi mele heyi Damasko, eye nusɛ kpakple mɔnana le asinye tso nunɔlagãwo gbo. 13 Xedota, esime mele mɔ dzi la, fia, mekpɔ kekeli, si wu ye fe keklɛ la, tso dzifo heklɛ fo xlã mia kple amesiwo le mɔ zom

kpakplim la. 14 Eye esi mi katã miedze anyi la, mese gbea de fo nu nam le Hebri-gbe me bena: „Saul, Saul! Nuka wɔ nɛle yonyeme tim? Esɛ na wɔ be, nada afɔkpɔ nutɔnu.“ 15 Eye nye la megblo bena: Wɔ amekae, Afeto? Eye Afeto la gblɔ bena: „Nyeeye Yesu, amesi yome tim nɛle. 16 Gake la fɔ, eye natsi tre de wɔ afɔwo dzi, elabena esia ta mede dokui nye fia wɔ dɔ, bena mado wɔ nanye dɔla kple dase-dila le nusiwo nɛkpɔ kple nusiwo magade afia wɔ la nɔti; 17 eye made wɔ atso duko la kple trɔsubɔla, siwo gbo mele dɔwɔm dɔ la, si me, 18 be nau wofe nkuwo, bena woatrɔ atso viviti me ava kekeli me, eye tso Sata na fe nusɛ me ava Mawu gbo, bena woakpɔ nuwɔwo fe keke kple “domyenyinyi le amesiwo nu woko tɔ dzinye xoxɔse me la dome.“ 19 Eyata, fia Agripa, nyemesɛ to de dzifodɛdefia la nɔti o;^e 20 ke boɔ megblo fia Damaskotowo gbã, kple amesiwo le Yerusalem kple Yudea nutometowo katã kpakple trɔsubɔlawo hã, bena woatrɔ le wofe dzi me, eye ne woagbugbo ava Mawu gbo, ne woawo dɔ, siwo dze dzimetɔtrɔ. 21 Le esia nɔti Yudatowo lɛm le mawuxɔ la me, eye wode wu ye ge kloɛ.^f 22 Ke esi mekpɔ xoxɔ tso Mawu gbo vasede egbe nkeke sia dzi la, mele tsitre hele dase ñim na suewo kple gãwo, eye nyemele nu bubua deke gblɔm o, negbe nusiwo ñyagblɔdilawo kple Mose wogblo ñi bena, ava ve me la koe, 23 bena Kristo lakpe fu, keye bena wɔanye gbãtɔ le ame kukuwo fe tsitre tsiti la me, eye wɔade gbe fã kekeli afia duko la kple trɔsubɔlawo siaa.

24 Eye esi wode edokui nu alea la, Festo gblɔ kple gbe sesɛ bena: Ele tsu kum, Paulo, agbalɛsɔsrɔ gedɛ wɔ wɔ nɛzu tsukunɔ! 25 Ke Paulo gblɔ bena: Nye-mele tsu kum o, amegã nyui Festo; hafi boɔ nyatefe kple tamebubunyawo gblɔm mele. 26 Elabena fia hã nya nusiawo, amesi mele nu fom na kple dzidefo; elabena mexɔ se bena, nusiawo dometɔa deke mele yayla dee o,

^a 20, 22.

^b 22, 6; Fil. 3, 5.
^d Gal. 1, 16.

^c 28, 20.

^f 24, 15.
^g 21, 30, 31.

^h kp. 9-20 kpɔ
9, 1-29; 22, 3
v. 21.

ⁱ Lu. 24, 44-47.

^k Kor. I. 15, 20.

^aelabena menye ɣaɣlafe wowa nusia le o. 27 Fia Agripa, ɛ̀xɔa nyagblɔdilawo dzi sena? Menyae bena, ɛ̀xɔnɛ sena. 28 Tete Agripa gblɔ na Paulo bena: Esusɔ ɔee, nafoe de nunye be, nawɔm mazu kristoto. 29 Ke Paulo gblɔ bena: Medl bena, Mawu nana be, ne esusɔ ɔee alo gede la, menye wɔ dedeko o, hafi boɣ amesiwo katã le to domem egbe la, natro zu esia togbe abe nye ene, negbe babla siawo ko. 30 Tete fia la kple mɔmfia la kple Bernike kpakple amesiwo bɔbɔ nɔ anyi kpɔli wo la, tsi tre, 31' eye esi wote yi megbe la, wogblɔ na wo nɔewo bena, amesia mewɔ naneke, si dze ku alo bablawo o. 32 Eye Agripa gblɔ na Festo bena: ^bDe amesia metsɔ efe nya de kaisaro si me o la, ne woate ɣu ade asi le enu.

Wokpɔ Paulo yi Roma abe gatɔ ene; wu gbã de wo; gake wokpɔ dede, eye wode Melite.

27. Eye esi woɔde ^abená, mia- do ɔu ayi Italia la, wotsɔ Paulo kple gatɔ bubua dewo de awafiaa de, si ɣku enye Yulio tso kaisaro je asrafaha dome la si. 2 Eye esi miedɔ Adramitio-ɔua de, si le didim be, yeadze de Asia je pudzefewo la, mieho yi; eye Makedoniato ^cAristarxo, si tso Tesalonika la, kpe de mia ɣu. 3 Esi ɣu ke la, miedze de Sidon, eye Yulio nyo dome na Paulo, eye wode mɔ nɛ bena, wɔayi xɔ- lɔawo gbo, be wɔagbo de eme. / 4 Eye esi mieho tso afima la, miedɔ abala to Kipro je anyiehe; elabena ya fo le mia kpem. 5 Eye esi mieto Kilikia-kple Pamfilia-fu me yi wɔ la, mieva Mira le Likia. 6 Eye afima awafia la kpɔ Aleksandria-ɔua de, si yina de Italia, eye wona miedɔe. 7 Eye esi miezɔ blewu ɣekeke gede. eye bebli hafi mieva do Knido kasa la, ya la mena mɔ mi o; eye mieto Kreta je anyiehe va do Salmone kasa, 8 eye bebli hafi mieto futa la ɣu heva afia de, si woyɔna be pudzefenyuie, si te de Lasea-du la ɣu.

9 Eye esi ɣekeke gede va yi, ^deye judzizɔɔɔ zu ɣɔdzi azɔ, ^eelabena nutsitsido-ɣkekewo va yi xoxola, 10 Paulo de dzi fo na wo gblɔ

^a Yoh. 18, 20.

^b 25, 11.

^d 25, 12.

^c 19, 29; 20, 4.

^f 24, 23; 26, 16.

^g Kor. II, 11, 25.

^h Mo. III, 16, 29.

ⁱ 23, 11.

bená: Mia tɔwo, mekpɔ bena, judzizɔɔɔ la le dzi yi ge kple fudedede kpakple nugbegblẽ gede, si menye ɔuamenuwo kple ɔua dedeko dzi wɔava o, ke boɣ mia ɣutwo je agbe hã dzie. 11 Gake awafia la xɔ kudɔdola kple outo la dzi se wu nusiwo Paulo gblɔ la. 12 Eye esi pudzefe la menyo bena, woanɔ le wuvɔɣli ta o la, wo dome ame gedewo do adanɔ bena, woaho tso afima hã, bena dewohi yewoate ɣu ade Foinike, si nye Kreta je pudzefe, si le dzieheyetodofe kple anyieheyetodofe, be yewoanɔ afima le wuvɔɣlia me. 13 Eye esi dzieheya fo bɔbɔe la, wobu xa bena, yewofe tamedodo la le eme va ge, eye woho seke heho to Kreta ɣku me kekeake. 14 Eye medidia deke o, tete ahom, si woyɔna be anyieheyetodofeya la, fo kpe mi, 15 eye esi wole ɔu la hem yinae, eye mete ɣu le ya kpem o la. miena mɔe, eye wotsɔ mi. 16 Eye esi ɔu la di du to fukpo suea de, si woyɔna be Klauda, je anyiehe la, miedze agbagba ɣutɔ hafi te ɣu lɛ batala la; 17 eye esi wohee de dzi la, wotsɔ ka to ɔua te heblae, be wɔalɛe de asi. Esi wole wɔvɔm: bena, dewohi yewoava ge de Sirte, afisi libla le la, woklo abala la, eye ale ya le mia kplɔm. 18 Eye esi ahom la nyama mi ɣutɔ la, wofɔ ɔuamenuwo fu gbe le ɣu. si ke la dzi; 19 eye ɣekeke etɔagbe la mietɔwɔ miasɔ asiwo fɔ wamedawɔnuwo fu gbe. 20 Ke esi ye alo ɣletivia deke medo kpɔ le ɣekeke gedewo me o. eye menye ahom via deɛ tu le mia kpem o la, mlɔeba la mɔkpɔkpɔ katã na miasɔ agbenɔnɔ la bu de mi kenkeɣ. 21 Eye esi wonɔ anyi etefe didi naneke maɔmaduqi la. Paulo tsi tre de wo titina gblɔ bena: O, mia tɔwo, de miedɔ tom, eye mieho tso Kreta o la, ne fudedede kple gbegblẽ sia meva mia dzi o. 22 Ke azɔ la mele nu xɔm mi bena. miasɔ dzi nadze eme: elabena mia dome amea deke je agbe mele bubu ge o, negbe ɔua ko. 23 Elabena zã sia me la Mawu, si tɔ menye, amesi mesubɔna hã la, je dɔla va tsi tre de gbonye gblɔ bena: 24 Paulo, megavɔ

o, ele na wò be, natsi tre de kai-saro fe ŋku me, eye kpo da, Mawu tso amesiwo katã do oua kpli wò la ke wò. 25 Eyanuti, mia towo, miafe dzi nedze me, elabena mexo Mawu dzi se bena, ava me nenema, abe alesi wògblo nam ene. 26 Gake la ele na mi be, mifadze go de fukpoa de dzi.^a

27 Ke esi zã wuienelia do, esi ya le mia nyamam le Adria-fu me, anɔ zãtitina la, kahelawo bu xa bena, yewote de anyigbaa de ŋu, 28 eye woda dzidzeka, eye wokpo abo blave, eye esi wote yi ŋgɔ bee la, wogadae, eye wokpo abo wuiatɔ. 29 Eye esi wovɔ bena, miava dze go de kpe gbadzawo dzi la, woda seke ene to oua gomehele didim be, ŋu nake. 30 Eye esi kahelawo le didim bena, ye-woasi tso oua me, eye wodidi batala de fua me, eye woda alakpa, abe de wole sekewo da ge ato oua ta hã ene la, 31 Paulo gblo na awafia la kple asrafoawo bena: Ne amesiawo menɔ oua me o la, miate ŋu akpo dede o. 32 Tete asrafoawo tso batala ŋu tagbiawo, eye wona wòdze tɔa me. 33 Eye Paulo le dzi dem fo na wo katã vasede ŋu fe keke me bena, woatsɔ nu adu hegblo bena: Egbee nye ŋkeke wuienagbe miele lalam, eye miele nutsitsido dzi, eye miede naneke nu me kpo o. 34 Eyata mede kuku na mi bena, miatsɔ nu adu, elabena esia nyo na miafe xoxo; elabena mia dometɔa deke fe ʒtada deka mabu. atso eta o. 35 Eye esi wògblo eslawo, eye wòtsɔ abolo la, heda akpe na Mawu le wo katã fe ŋku me, eye wòŋe eme hede asi edu du me. 36 Tete wo katã fe dzi dze eme, eye woa ŋutowo hã tso nu du. 37 Eye mi amesiwo katã le oua me la, mianɔ lubɔ alafa eve kple blaadre vɔ ade. 38 Eye esi woɖu nu di fo la, wotsɔ nu-ɖuɖawo fu gbe de fu me, bena oua nazu wodzoe.

39 Eye esi ŋu ke la, womedze si anyigba la o, ke wokpo adɔa de, si ŋu futa le, eye wode adanu bena, ne yewoate ŋui la, ne yewoatɔ ou la ayi afima. 40 Eye wotso sekeawo hegblo de fua me, eye wotu kudokawo hã zi deka,

eye esi wodo abala la hekpe yae la, wodo ta futa. 41 Eye esi wozde de tefe lebiia de, si yi de fu me la, wona ou la si ké, eye oua ta xa hetsi mavãmavã, eye egome gbã le futsoesoe sesẽawo nu. 42 Ke asrafoawo de adanu be, woawu gatowo, bena amea deke nagafu tsi asi o. 43 Gake esi awafia la le didim bena, yeade Paulo la, exe mɔ na wofe tamedodo la, eye wòde se bena, amesiwo ate ŋu afu tsi la, nadzo kpo gbã adze fua me, ne woayi gota, 44 eye ame mamleawo la dewo nanaɔ oufowo dzi, eye dewo nanaɔ oua fe kakɛa dewo dzi. Eye ale wòva me bena, bwo katã wode gota dedie.

Woxɔ wo nyule le Mel'te.

28. Eye miekpo dede, hafi nyae bena, Melite woɔnya na fukpo la. 2 Eye menyɛ dɔmenyonyo via de afimatowo wɔ na mi o; elabena wodo dzo, eye woxɔ mi katã de egbo le tsidzadza kple vuɔvɔ ŋuti.^d 3 Ke esi Paulo fo nake wuwluwiwo fo ju hede dzo me la, da do tso wo me le dzo-xoxo la ŋuti, eye wòlɛ de efe asi ŋu. 4 Ke esi afimatowo kpo lã la xatsa de efe asi ŋu la, wogblo na wo nɛwo bena: Eikeke deke mele eme o bena, amesia nye hɔdola, eye esi wòkpo dede tso ju me hã la, Mawu fe hɔbiabia mede mɔ nɛ be, wòanaɔ agbe o. 5 Gake eya ouvu lã la de dzo la me, eye nu vevia deke mewɔe o. 6 Ke woawo le mɔ kpɔm nɛ bena, atɛ alo adze anyi aku enumake; eye esi wolala ouu, eye wokpo bena, naneke mewɔe o la, woiwo wofe tamesusu hegblo be, imawua dee.

Paulo fe nukunuwòwòwo.

7 Eye le afima nuto me la anyigbaa de li, si nye fukpo la fe amegã, si ŋkɔ nye Publio la tɔ; eya xɔ mi nyule hewɔ amedzro na mi ŋkeke etɔ sɔŋ. 8 Eye wòva me bena, Publio fofɔ mlɔ anyi le ŋudza lɛm, eye wòlɛ sisi dem, eye Paulo yi de egbo, eye wòdo gbe da hetsɔ efe asi da de edzi, eye wòyo dɔe. 9 Azɔ esi esia va me la, ame mamle, siwo le dɔwo lɛm le fukpoa dzi la, hã va egbo, eye wòyo dɔ wo, 10 amesiwo hã bu mi gedɛ ŋutɔ, eye esi miele dzo-

a 28, 1.

b kp. 22-26.

d Kor. II. 11, 27.

e kp. 27.

f Mar. 16, 18.

g Mat. 10, 30.

h Yob. 6, 11;

Tim. I. 4, 4.

i 14, 11.

dzo ge la, wotsɔ nusiwo le mia hiām la na mi.

Paulo fe Roma vava kpie efe dawowo le afima.

11 Eye le yleti et̄5 megbe la miedɔ Aleksandria-oua de, si nɔ afima le vuvɔɔli me, eye efe dzesie nye Venoviwo, eye mieho. 12 Eye esi miedze de Sirakusa la, mieno afima ŋkeke et̄5. 13 Eye tso afima miegl̄5 mɔ heva Regio; eye le ŋkeke deka megbe la dzieheya fo, eye le ŋkeke evelia dzi la mieva Puteoli. 14 Afisi miekpɔ nɔviwo le, eye wode kuku na mi bena, miano yewo gbo ŋkeke adre; eye ale mieva Roma. 15 Eye esi nɔvi, siwo le afima la, se mia ŋko la, wova kpe mi le keke Apiforo kple Tretaberne ke; esi Paulo kpɔ wo la, eda akpe na Mawu, eye wole dzi de fo. 16 Eye esi mieva Roma la, avafia la tso gatowo de avafia ga la si; ke wode mɔ na Paulo bena, wɔnɔ etowo gbo kple asrafo, si dzɔa epu.

17 Eye le ŋkeke et̄5 megbe la eva me bena, Paulo yɔ amesiwo nye amegawo le Yudatowo dome la fo fu; eye esi wova fo fu la, egbo na wo bena: Nɔviŋutsuwo, nye la nyemewo naneke de dukɔ la alo de mia fofowo fe kɔnuwɔwawo puti, hafi wodo gatɔm tso Yerusalem hede Romatowo si o. 18 Eye woawo la, esi wodr̄5 ɔnum la, wodi bena, yewoade asi le ŋunye, elabena womekpɔ naneke, si dze ku le ŋunye o. 19 Ke esi Yudatowo le nya gblom de eputi la, ele nam ko be, matsɔ nye nya la ade. kaisaro si me; menyee bena, de nyaa dee le asinye be, matsɔ atso nye dukɔ la nu o. 20 Le nya sia ta meyo mi ve, bena makpɔ mi, eye ne mafo nu kpli mi; ke abena Israel fe mɔkpɔkpɔ ta woblam kple kɔsɔkɔsɔ sia do. 21 Eye woawo gblɔ ne

bena: Miawo la miexɔ agbalēwo tso Yudea le ŋutiwɔ o; eye nɔviwo dometɔa deke hā meva gblɔ nya v̄5 alo fo nu le ŋutiwɔ le afisia o. 22 Ke miele didim bena, miase nusi susum nèle la, atso nuwɔ; elabena miase bena, wogblɔ nya de kɔmamā sia ŋuti le afisiafi. 23 Eye esi wodo ŋkeke ne la, ame gedewo va egbo le efe dzele la, amesiwo wogblɔ nya la na hele dase dim le mawufiadufe la ŋuti, eye wole efom de wo nu le Yesu ŋuti tso Mose fe se la kple nyagblɔdilawo me tso ŋdikanya vasede fie. 24 Eye amea dewo xɔ nusiwo wogblɔ la dzi se, eye amea dewo mexɔ se o. 25 Eye esi wofo gbe mesɔ o la, wodzo le nya deka, si Paulo gblɔ la ta bena, Gbɔgbo kɔkɔe la gblɔe nyuie na mia fofowo to nyagblɔdila Yesaya dzi bena: 26 „Yi dukɔ sia gbo, eye nagblɔ bena: To tso gbe miala ase nui, ke miele egome se ge o, eye ŋkuwo tso gbe miala akpɔ nui, ke miele si dze gee o.” 27 Elabena nenem dukɔ sia fe dzi ku atri, eye wofo towo sē, eye womesea nu o, eye womiā wofo ŋkuwo, be woagakpɔ nu kple wofo ŋkuwo, eye woase nu kple wofo towo, eye woase nu gome kple wofo dzi, ne woatɔ, eye mada gbe le wo ŋu o. 28 ʷEyaŋuti miawo hā minyae bena, wodo Mawu fe xɔxɔ sia de tr̄5subɔlawo gbo; eye woawo la woado toe. 29 Eye esi wogblɔ esiawo la, Yudatowo dzo, eye nusesē gede do wo dome.

30 Ke Paulo nɔ anyi fe blibo eve sɔŋ le ye ŋuto fe xɔ, si woxe la me; eye woxɔa amesiwo katā va egbo, 31 eye wole mawufiadufe la fe gbe fā dem; eye wole nu fiam le Afeto Yesu Kristo ŋuti kple dzidefo ŋuto, eye amea deke mexe mɔ ne o.

o Lu. 2. 34.

b 24. 14.

d 27. 3.

e Yes. 6. 9. 10.

f 23. 1.

g 18. 46.

h 25. 11.

i kp. 23.

k 26. 6. 7.

PAULO FE AGBALĒ, SI WÒDLɔ ĐO DE ROMATŌWO.

Kpɔkpɔyideme kple yayradinamenyawo.

1 Paulo, Yesu Kristo fe dɔla kple apostolo, si woyɔ, eye wotia

l Do. 9. 15; 13. 2;

Ont. 1. 15.

n Ti. 1. 2; ta 16.

25. 26.

hena Mawu fe nyanyuie, 2 si wodo ŋugbe di to efe nyagblɔdilawo dzi le ŋɔŋɔ kɔkɔewo me”

3 le Via, si wodzi le Dawid-fomeawo me le gutilā nu le guti,^a 4 si wodō Mawuvi kple nusē le kōkōnyenyē fe Gbōgbō la nu to b̄sitretsitsi tso ame kukuwo dome la me, amesi nye Yesu Kristo, mia Afetō, 5 amesi me miekpō amenuveve kple apostolonyenyē le na xōse fe tododo le dukōwo katā dome le efe ŋkō guti,^d 6 amesiwo dome miawo hā mienye Yesu Kristo fe ame yōyōwo le la, 7 ŋlō dō de mi, amesiwo katā le Roma, siwo nye Mawu fe lōlōtawo kple /ame kōkōe, siwo woyō la: ^gAmenuveve kple gutilafa, si tso Mawu, mia Fofō, kple Afetō Yesu Kristo gbō la, woana mi!

Nyanyuie la^h enye Mawu fe nusē, eye wōnaa agbexōxō tr̄subolawo hā.

8 Gbā la mele akpe dam na Mawunye to Yesu Kristo dzi le mi katā ta ^kbena, wogblōa miafe xōsenya fianā le xexeme blibo la katā. 9 Elabena ^lnye dasedilae nye Mawu, si mesubona le ⁿnye gbōgbō me le Via fe nyanyuie la me, alesi nyemedzudzōa ŋkudodo mia dzi o, 10 eye medea kuku le nye gbēdododawo me daasi, abe dē wōadze edzi nam nyuie azo le Mawu fe lōlōnu la nu bēna, mava mia gbō gbādegbe mahi? 11 Elabena ele dzroyem vevie bēna, makpō mi dā, bēna matsō gbōgbō me nunana dē ana mi, ne wōado gusē mi; 12 eya nye bēne, woafa akō nam le mia dome le xōse, si nye mia kple mia tōsīa la me.^u 13 Nōviwo, nye-mele didim be, miaganyae o bēna, medo tame edziedzi be, mava mia gbō, ke woxe mō nam vasede fifi, bēna makpō kutsetse le mia dome hā, abe alesi mekpō le dukō bubuwo dome ene. 14 Helatōwo kple Barbaratōwo, nunyalawo kple ame manyanuwo katā fe fenyila menye. 15 Ale le gonyeme la melō bēna, magblō nyanyuie la afia mi amesiwo le Roma hā. 16 Elabena ^vnyanyuie la mekpea ŋu nam o, ^welabena enye Mawu fe nusē, si naa agbexōxō amesiame, si xōna sena la, Yudatōwo gbā kple Helatōwo hā. 17 Elabena wodea Mawu fe ^xdzōdzōenyenyē dē go le eya me tso xōse me yīna xōse me, ^ybabe alesi wonlō

di ene bēna: „Ame dzōdzōe la ano agbe atso xōse me.“

18 Elabena wode Mawu fe dzi-ku dē go tso dziŋo dē amegbetōwo fe mawumavōmavō kple madzōmadzōnyenyē katā dzi, amesiwo xea mō na nyatefe le madzōmadzōnyenyē me. 19 Eyata esi wode nusi woate ŋu anya le Mawu guti la, fia le wo me la; elabena Mawu dee fia wo.^e 20 Elabena tso xexemewōwo dzi la, ne wobua tame le eguti la, wokpaa efe numanyakpō, si nye efe nusē mavōmavō kple mawunye nye la kote le efe dōwōwo me, bēna taflatsedodoa dēke naganō wo si o.^f 21 Eyata esi wōnye wōnya Mawu hafi, gake womekafune abe Mawu ene o, ke boŋ wofe tamesusuwo zu yaka, eye wofe dzi masenugōmewo do viviti la. 22 Esime wole edzi bēna, nunyalawo yewonye la, wozu bometsilawo,^g 23 eye wodō li Mawu magblēmagblē la fe gutilakōe la, bēne wōadi ame gbegblē kple xewiwo kple lāfōnewo kple nutatawo fe nōnōme.^h

24 Eyata le wofe dziwo fe nudzōdzōrowo me la Mawu tso wo de asi na makōmakōnyenyē, bēne woado ŋunyō wofe gutilāwo le wo nōewo dome;ⁱ 25 amesiwo tso Mawu fe nyatefe la dō li aavotokaka, eye wovō, eye wosubō nuwōwo wu wola, si wokafuna yi dē mavōmavō me! Amen.

26 Eyaŋuti Mawu tso wo de asi na ahōhlōbōbō yomenkō; elabena wofe nyōnuwo tso dzōdzōme fe kōnu wō nusi mele dzōdzōme nu o; 27 nenema ke wofe gutsuwo hā gblē nyōnuwo fe dzōdzōmekanu di, eye wofā le wofe fiēŋu-fiēŋu me dē wo nōewo ŋu, eye gutsu kple gutsu wō ŋukpenanuwo, eye wokpō wofe vodada guti fetu, si dze wo la, le wo dōkui ŋu.^j

28 Eye alesi womebu egu bēna, wōalē Mawu fe sidzedze dē asi o la, nenema Mawu hā tso wo de asi na tamebubu, si medze o, bēne woawō nusiwo medze o; 29 amesiwo yō taŋ kple madzōmadzōnyenyē katā: Ahasiwoawō, wōdīwōwō, nu tovo wōwō, gubiabiā; eye woyō fū kpakple ŋuoaōā,

^a Sam. 11. 7, 12; Mat. 22, 42; 9, 5.

^b Do. 13, 33.

^d Do. 26, 16-18; ta 15, 19; Gal. 2, 7, 9.

^e Do. 14, 15-17; 17, 24-28.

^f Kor. 1. 1, 2; Kor. 11, 1; Ef. 1, 1.

^g Mo. IV. 6, 25, 26.

^h Ps. 19, 2; Heb. 11, 3.

ⁱ Ef. 4, 18.

^k 1f. 19; Tes. 1, 8.

^l Fil. 1, 8.

ⁿ Yer. 10, 14; Kor. 1. 1, 20.

^o Ef. 1, 16.

^p Mo. V. 4, 15-19.

^r Do. 19, 21; ta 15, 23, 32.

^s Do. 14, 16.

^t Do. 28, 31.

^u Pet. 11. 1. 1.

^v Mo. III. 18, 22; 20, 13; Kor. I. 6, 9.

^w Ps. 119, 46.

^x Kor. I. 1, 18, 24; Do. 13, 46.

^y 3, 21, 22.

^z Xab. 2, 4.

amewuwu, dzrewowɔ, beble, apasa; 30 sakplisalawo, ameguzɔlawo, amesiwo lɛa Mawu de fu me, vlodolawo, dadalawo, adegbe flu folawo, amesiwo toa nu vɔdɪ vɛ, amesiwo medoɔa to wofe dzi-lawo o, 31 ame masenugamewo, nubabladzidalawo, amesiwo melɔa ame fe nya o, amesiwo gbea avulɛle kple ame makponublanuiwo; 32 amesiwo nya Mawu fe nuɔoanyi dzɔdzɔe la kɔte bena, amesiwo wɔa nusiawo la, wodzeku; eye womewɔa nusiawo dedeko o, hafi boɲ wokpɔa dzidzɔ le amesiwo wɔne la hã nɔti.

Yudatowa hã nye nuvɔwɔlawo abe trɔsubɔlawo ke ene.

2. Eyata taflatsedodoa deke mele asiwɔ o, oo ame, amesi ke fomevi nɛnye le ɔnu drɔm la! Elabena 'nusi ke nɛtsɔna drɔa ɔnu ame bubu la, eye ke nɛtsɔna bua fɔ dokuiwɔ; elabena wɔ amesi le ɔnu drɔm la, wɔ nɔtɔ ɛwɔa nu mawo ke. 2 Ke miennyae bena, Mawu fe ɔnudɔdrɔ le nyatefe la nu va amesiwo wɔ nenem nusiawo la dzi. 3 Ke, oo ame, si le ɔnu drɔm amesiwo wɔa nenem nusiawo, eye wɔ nɔtɔ nɛwɔa nu mawo ke la, de nɛsusuna bena, yeate ɲu asi le Mawu fe ɔnudɔdrɔ la nu mahã? 4 Alo de nɛdoɔa vlo Mawu fe dɔmenyonyo kple dzidodo kple dzigbɔgɔ blewu fe agbɔɔɔ la, eye mɛnyae bena, Mawu fe dɔmenyonyo kplɔa wɔ yina de dzimetɔɔ me o mahã? 5 Ke wɔ la, le wɔ dzi sesɛ, si metrɔ o la nu, nɛfo dziku nu fu di na dokuiwɔ hena dziku fe ɲkeke kpakple Mawu fe ɔnudɔdrɔ dzɔdzɔe fe dedefia la, 6 amesi aɔo teje na amesiame le efe dɔwɔwɔ nu. 7 Amesiwo tɔsa dzidodo le dɔ nyui wɔwɔ me dia nutikɔkɔe kple bubu kple nu magblɛmagblɛ la, woana agbe mavo wo; 8 ke amesiwo lɔa dzrehehe, eye womedɔa to nyatefe la o, hafi wodɔa to madzɔmadzɔnyenye boɲ la, wo to anye dziku kple dɔmedzɔe. 9 Xaxa kple momenuveve ava amesiame, si le vɔ wɔm la fe luɔɔ dzi, 10 Yudatowo gbã kple Helatowo hã; 10 hafi nutikɔkɔe kple bubu kple ɲutifafa woana

amesiame, si le nu nyui wɔm la, Yudatowo gbã kple Helatowo hã. 11 Elabena amɛnkumekpɔkɔa deke mele Mawu gbɔ o.^a

12 Elabena amɛ alesi nu wɔ nuvɔ se manɔ wo sii la, woatsrɔ se manɔ wo sii; eye ame alesi nu wɔ nuvɔ, eye se le wo si la, woatsɔ se la adrɔ ɔnu wo. 13 Elabena menye amesiwo sea se la, wonye ame dzɔdzɔewo le Mawu fe ɲku me o, hafi boɲ woatsoafia na amesiwo wɔa se la dzi.^b 14 Elabena ne trɔsubɔla, siwo si se mele o la, wɔa nusi nye se la to tso dzɔdzɔ me la, ekema amesiwo si se mele o la, wonye se na wo dokui,^d 15 abe amesiwo fia bene, wɔnɔ se la fe dɔwɔwɔ de wofe dziwo me la ene, eye wofe dzitsinya hã dia dase hekpena de ɛɲu, eye wofe tamebubuwo nɔa wo nɛwo nu tɔm, alo wonɔa wo nɛwo nu dem hã, 16 le ɲkeke, si dzi Mawu adrɔ ɔnu amewo fe nu ɲaylawo le nye nyanyuie la nu to Yesu Kristo dzi la.

17 Ke wɔ la, ne woyɔ wɔ be Yudatɔ, eye nɛdoɔa ɲu de se la ɲu, eye nɛfo adegbe le Mawu me, 18 eye nɛnya efe lolɔnu, eye nɛbu nusi dzo kple esi medzo o me kpɔ, esi wofia nu wɔ le sea me la, 19 eye nɛdo ɲu de dokuiwɔ ɲu bena, yee nye ɲkuagbɔtɔwo fe mɔfiala kple amesiwo le viviti me la fe kekeli? 20 kple ame manyanuwo fe hela kple deviwo fe nufiala, amesi si sidzedze kple nyatefe fe nɔnɔme, si le sea me la, le la, 21 ekem wɔ amesi fia nu ame bubuwo la, de mɛfia nu dokuiwɔ oa? Wɔ amesi de gbe fã bena, womegafi fi o la, wɔe fi fia? 22 Wɔ amesi gbɔ bena, womegawɔ ahasi o la, wɔe wɔ ahasi? Wɔ amesi nyɔ ɲu trɔwo la, wɔe ha trɔsubɔfenuwo mahã? 23 Wɔ amesi fo adegbe lese la ɲuti la, wɔe doa vlo Mawu to seadzidada mea? 24 Elabena le miawo ɲuti la wogblɔa busunya de Mawu fe ɲko ɲuti le trɔsubɔlawo dome, abe alesi wɔnɔ di ene.^f

25 Elabena ne ɛwɔ sea dzi la, avatsotso enye vide; hafi nenye seadzidala nɛnye la, ekema wɔ avatsotso zu avamatsomatso.^g 26 Azo la, ne avamatsomatso dzra

^a Do. 10, 34; Pet. I. 1, 17.

^b Mat. 7, 21; Yoh. I. 3, 7.

^d Do. 10, 35.

^e Mat. 7, 2; Yoh. 8, 7.
^f I, 32.

^g Mat. 15, 14.

^h Pet. II. 3, 15.

ⁱ Ps. 50, 16 - 21; Mat. 23, 3, 4.

^k Mat. 16, 27; Kor. II. 5, 10; Yoh. 5, 29.

^l Yes. 52, 5; Xez. 36, 20.

^m Tes. II. 1, 8.

ⁿ I, 16; 3, 9.

^o Yer. 4, 4; 9, 24, 25.

se la fe nudoanyi dzɔdzɔwewo dɔ la, womabu efe avamatsomatso la avatsotso ne o mahā? 27 Eye amesi nye avamatsomatso tso dzɔdzɔ me, gake wówu sea nu la, adrō vɔnu wò amesi wònye agbalēnlɔdzesi kple avatsotso li na wò hafi, gake nēda se la dzi. 28 Elabena menye amesi ke nye Yudato le gota la, enye Yudato o, eye menye nusi ke le gota le nutilā nu la, enye avatsotso o; 29 hafi amesi nye Yudato le ya-yla me la, eya boɔ enye Yudato, eye dzimeavatsotso le gbɔgbɔ me, menye le agbalēnlɔdzesi nu o la, eyae nye avatsotso; amesi fe kafukafu metso amewo gbɔ o, ke tso Mawu gbɔ boɔ.

Amewo katā nye nuvɔwɔlawo, eye waotso afia na wo to xɔse me ko.

3. Azɔ la, nukae nye Yudato fe nu nyui, si fo ta la, alo nukae nye avatsotso fe videa? 2 Nu gedɛ le go sia go me; gbā wotso Mawu fe nyawo de wo si.ⁿ 3 Elabena ne amea dewo mewo nutefe o la, nukae? Alo dɛ wofe nutefemawɔmawɔ adɛ Mawu fe nutefetɔnyenye da mahā? 4 Gbede! Hafi nenɔ ale: Mawu nye nyatefeto, "ke amesiame avatsokalae, abe alesi wɔwɔlɔ dɛ ene bena: „Bene waotso afia na wò le wò nyawo me, eye bene naɖu dzi, ne wodrɔ vɔnu wò.“ 5 Ke ne miafe madzɔmadzɔnyenye dɛ Mawu fe dzɔdzɔnyenye dɛ go fia la, nuka gbɔ ge miala? Ne Mawu fia dziku la, dɛ eto medzɔ oa? Mefo nu abe ame ene. 6 Gbede! Elabena ekema aleke Mawu ladrō vɔnu xexeamee ma? 7 Ke ne Mawu fe nyatefea zu gā wu to nye avatsokaka me hena efe nutilā la, nukaputi woadrō vɔnu nye hā abe nuvɔwɔla ene mahā? 8 Eye nukaputi mia-wo, abe alesi wɔwɔla vlo mi, eye abe alesi amea dewo dea adɛ nu me na mi be, miegbɔna bena: „Mina mifawɔ nuvɔ, bena nu nyui nava“ ene o boɔ mahā? Amesiawo fe fɔbubu edzɔ.^b

9 Azɔ la, aleke wòle? Dɛ mia to fo ame bubuwo to ta mahā? O, mele nenema kura o; dɛlabena mietso Yudatowo kple Hela-

^a Ps. 14, 1-3;
^b Gal. 5, 6.

^c Yoh. 8, 39.
^f Ps. 140, 4.

^g Mo. V. 30, 6;
^h Kol. 2, 11.

ⁱ Ps. 10, 7.
^j Yes. 53, 7, 8.

^k Ps. 36, 2.

^l 2, 12; Gal. 3, 22.

^m 3, 3; Mo. V. 4,
ⁿ Kol. 2, 11,
^o Ps. 149, 2; Gal.
^p 2, 16.

^q 7, 7.

^r 3, 6; 11, 29;
^s Tim. II. 2, 13.

^t Ps. 116, 11.

^u Ps. 61, 6.

^v Do. 10, 43.

^w kp. 9, 18.

^x 5, 2.

^y 5, 1; Ef. 2, 8.

^z Heb. 4, 16; Mo.
^{aa} III. 16, 12-15.

^{ab} 8, 1, 2.

^{ac} 1, 18-2, 24.

^{ad} Kor. I. 1, 29, 31.

towo nu da dɛ bena, wo katā wole nuvɔa te, 10 alesi wɔwɔlɔ dɛ bena: „Ame dzɔdzɔwɔa deke meli o, deka hɔ meli o. 11 Amea deke meli, si nya nu o, amea deke meli, si bɔaa Mawu ta sena o! 12 Wo keɔ wote dɛ aga, wo katā tim wogblɛ. Amea deke meli, si wɔa nu nyui o, deka hɔ hā meli o. 13 Yɔdo, dɛ si le nuvo la, enye wofe ve me, wofe adewo gbɔa nya vivi nɔnɔnɔ; fliwo fe adɛ le wofe nuyiwo me; 14 fi-foɔde kple veve heliheli yɔ wofe nu me fū.^h 15 Wofe afɔwo dɛ abla, be woakɔ vɔ dɛ anyi; 16 gbegblɛ kple dzɔgbɛvɔse le wofe mɔwo dzi; 17 eye womenya nutilafamɔ la o. 18 Mawuvɔwɔa deke metso ga dɛ ŋku me na wo o.“^k 19 Ke mienyae bena, nusianu, si se la le gbɔgbɔm la, etone na amesiwo le se la me, bene amesiame fe nu natsi te, eye xexeme blibo la katā nazu fɔdila na Mawu. 20 Elabena to se la fe dzɔwɔwɔwo me la womatso afia na nutilāa deke le efe ŋku me o; Elabena se la me nuvɔ fe si-dzedze dzo tso.

21 Ke azɔ la se la manɔmee wɔde Mawu fe dzɔdzɔnyenye hefia, esi nutilā se la kple nyagblɔdɔlawo dɛ dase le,^u 22 esi nye Mawu fe dzɔdzɔnyenye, si toa Yesu Kristo dzixɔxɔse me vana na amesiwo katā xɔna sena la. Elabena vovotɔtoa deke meli o; 23 elabena wo katā wɔ nuvɔ, eye Mawu fe nutilā deke hiā wo tim, 24 eye wotso afia na wo faa le efe amenuveve me to fexexedeta, si nye Kristo Yesu to la me,^c 25 amesi Mawu dɛ avulenu to xɔse me le efe vɔ la me, bene yeade efe dzɔdzɔnyenye afia, le esi wòne adaba fu nuvɔ, siwo wɔwɔ tsā la dzi, le esime Mawu do dzi la nutilā, 26 bena yeade efe dzɔdzɔnyenye afia le xeyiɔ sia me, bene eya nanye dzɔdzɔwɔ kple amesi tsoa afia na amesi si Yesu dzixɔse le.

27 Azɔ la, afika adegbefofo le mahā? Wodee dɛ aga. To se ka fomevi mea? Dɛ dzɔwɔwɔwo tɛ le loo? Gbede! Hafi to xɔse fe se la me boɔ.^c 28 Eyata miebuna bena, wotsoa afia na ame to

xōse me, se la fe dōwōwōwo mānōmee.¹ 29 Alo de Mawu nye Yūdātōwo dedeko tō, eye menye trōsubōlawo tō hā oa? E, trōsubōlawo tō hā wōnye;² 30 elabena Mawu dekae nye amesi tō afia na avatsotōwo tso xōse me kple avamatsomatsotōwo tso xōse me. 31 Ekem de mietsō xōse la tu se la mahā? Gbede! /Ke mietsō se la tu tsitre boŋ.

Abraham fe kpodegu kple Dawid fe dasedidi le kpe dom edzi bena, watošo afia na ame tō xōse me.

4. Azō nuka gblo ge miala be, mia tōgbui Abraham kpo le ŋutilā nua? 2 Elabena nenye wōtso afia na Abraham tso dōwōwōwo me la, nane le esi, si ŋuti wōafo adegbe le, gake menye le Mawu gbō o. 3 Elabena nuka hōŋŋlōa gblōna? „Abraham xō Mawu dzi se, eye wobui dzōdzōnyenyene ne.“ 4 Ke amesi le dō wōm la, womebua fetua ne abe amenuvevenu ene o, ke boŋ abe nusi dzee ene.⁵ 5 Ke amesi mele dō wōm o, hafi wōxōa amesi tso afia na ame mavōmawu la dzi sena la, wobua efe xōse dzōdzōnyenyene ne; 6 abe alesi Dawid hā gblo yayranya na amesi Mawu bua dzōdzōnyenyene na dōwōwōwo mānōsi la ene bena: 7 Woayra amesiwo wōtso wofe dzidawo ke wo la, kple amesiwo wōtso nu wofe nuvōwo dzi la; 8 woayra ŋutsu, si Afeto la me bua efe nuvō ne o la.“

9 Azō la de yayranyagbōgblo sia va avatsotsoa dzi loo; alo avamatsomatso hā dzi mahā? Elabena miegbloa bena: Xōse la wōtso bu dzōdzōnyenyene na Abraham. 10 Azō la aleke wobui ne? De esime wōtso ava ne loo, alo esime wōmetso ava ne hādē o mahā? Menye esime wōtso ava ne o, ke esime wōmetso ava ne hādē o boŋ. 11 Eye wōxō avatsotso fe dzesi, si nye xōse, si le esi le avamatsomatso me la, fe dzōdzōnyenyene fe nutrenu, bene wōanye fofo na amesiwo katā xōna sena le avamatsomatso me la, bene woabui dzōdzōnyenyene na woawo hā, 12 bene wōanye fofo na avatsotso tōwo hā, amesiwo metso avatsotso me dedeko

a Gal. 2, 16.

b 10, 12.

d 4, 11, 12.

e Mo. I, 18, 18; 22, 17, 18.

f kp. 21; 4, 3; 8, 4; Mat. 5, 17.

g 3, 20; 5, 13; 7, 8, 10.

h Mo. I, 15, 6; Gal. 3, 6.

i Mo. I, 17, 5.

k 11, 6; Mat. 20, 7, 14.

l Mo. I, 15, 5.

m Ps. 32, 1, 2.

o Mo. I, 17, 17.

p Heb. 11, 7, 11.

r kp. 3.

s 15, 4.

t Yes. 53, 4, 5.

u Mo. I, 17, 10, 11.

v Kor. I, 15, 17.

y Mat. 3, 9.

z 3, 24, 28; 4, 24.

a Yes. 53, 5.

o, hafi amesiwo zōna le mia fofo Abraham fe xōse, si le esi le avamatsomatso me la fe afōtofewo me la boŋ.

13 Elabena menye se la me ŋugbedodo, si wodo na Abraham alo efe fome bena, wōanye xexeme fe domenyila la, to va o, ke boŋ eto xōse fe dzōdzōnyenyene me va. 14 Elabena nenye amesiwo tso sea me la, wonye domenyilawo la, ekema xōse la zu gblo, eye wode ŋugbedodo la da. 15 Elabena se la hea dziku vō; gake afisi se mele o la, dzi-dada hā meli o.⁷ 16 Eyata xōse me wōtso, bene wōanye le amenuveve nu, bene ŋugbedodo nali zā na fome sia fome, menye amesiwo tso sea me dedeko o, hafi amesiwo tso Abraham fe xōse me hā, amesi nye mi katā mia fofo la, 17 abe alesi wōnlo di ene bena: „Medo wō dukō gedewo fofo“ le Mawu, si dzi nēxō se fe ŋku me, amesi gagbōa agbe ame kukuwo, eye wōyōa nusiwo meli o, abe nusiwo li la ene; 18 amesi le esime mōkpōkpōa deke megali o la, wōkpō mō le xōse me, bene wōatso zu dukō gedewo fofo, abe alesi wōgblo ne ene bena: „Nema lanye wō fome.“ 19 Eye megbōdzō le xōse me o, mebu ye ŋuto fe ŋutilā, si ku xōxo la, esi wōxō fe, si anō fe alafa, kple Sara fe vidzido, si ku la o;⁸ 20 eye meke di le Mawu fe ŋugbedodo la ŋuti le dzimaxōse me hā o, hafi esē ŋu le xōse me boŋ, eye wōtso bubu na Mawu,⁹ 21 eye wōkpō kakadedzi blibo bena, nusi ke ŋugbe wōdola, ate ŋu awōe hā. 22 Eyata wobui dzōdzōnyenyene ne.⁷ 23 Gake menye eya dedeko ta wōnlo di dō bena, wobui ne o;⁸ 24 ke miawo hā tae, mi amesiwo woavā abui na, mi amesiwo xōa amesi fō Yesu, mia Afeto, de tsi tre tso ame kukuwo dome la dzi sena, 25 amesi wōtso hena le miafe vōdadawo ŋuti, eye wōfoe de tsitre le afiatsotso na mi ta.

Dzōdzōnyenyene, si tso xōse me fe kutsesewo. Abe alesi nuvō kple ku to Adam dzi va amewo katā dzi la, nenema ke dzōdzōnyenyene kple agbe va na amewo katā to Kristo dzi.

5. Azō la esi wōtso afia na mi tso xōse me la, ŋutilafa le

mia kple Mawu dome to mia Afeto Yesu Kristo dzi, 2 amesi me miefkpɔ ʻmɔnu hã le le xose me heyina de amenuveve sia gbɔ, si me mietsia tre do la, eye miefoa adegbe le Mawu fe ɔutikokɔe fe mɔkpɔkpɔ la ɔuti. 3 Ke menye esia dedekoe o, hafi ʻmiefoa adegbe le xaxawo me hã, esi mi-enyae bena, xaxa dzia dzidodo; 4 ke dzidodo dzia kelili, ke kelili dzia mɔkpɔkpɔ; 5 ke ʻmɔkpɔkpɔ menana ɔu kpea ame o, elabena wotrɔ Mawu fe lolɔ la kɔ de miafe dziwo me to Gbɔgbɔ kɔkɔe, si wona mi la dzi. 6 Elabena Kristo gɔ hã, esime mieganye gbɔ-dzɔgbɔdzɔtɔwo la, eku de ame mavɔmawuwo ta le azãgbe, si wodo ɔi la me. 7 Elabena bebli hafi amea de aku de ame dzɔ-dzɔea de ta; ame nyui la, dewohi amea de ado dzi aku de eta. 8 Ke Mawu de ye ɔuti fe lolɔ, si wòtsɔ lɔ mi la fia bena, esime mieganye nuvɔwɔlawo la, Kristo ku de mia ta.^a 9 Azo la, esi wotso afia na mi to efe ɔu me ɔuti la, woaxɔ mi gedɛ awu tso ʻdzi-ku la me to eyama me. 10 Elabena ne wolé avu le mia kple Mawu dome to Via fe ku me, esime miénye ʻketɔwo la, woaxɔ mi gedɛ awu to efe agbe me, esime wolé avu na mi megbe la. 11 Ke menye esia dedekoe o, hafi mifele adegbe fom le Mawu me hã to mia Afeto Yesu Kristo dzi, amesi me miefkpɔ avuléle le azɔ.

12 Esi ɔuti alesi to ame deka dzi nuvɔ la va xexeame, eye to nuvɔ me ku la va, eye nenema ku la va to amewo katã dzi yi, esi wo katã wɔ nuvɔ ɔuti la,^o 13 elabena vaseɔe sededeɔpli ke nuvɔ le xexeame, ʻgake ne se meli o la, womebua nuvɔ o; 14 gake ku la du fia tso ʻAdam dzi vaseɔe Mose dzi de amesiwo mewo nuvɔ, si sɔ kple Adam fe dzida-da o la dzi, amesi nye amesi gbɔna la fe kpɔdeɔu la. 15 Gake menye sigbe alesi vodada li la, nenema ke nye amenuvevenunana hã o; elabena nenyé ame deka fe vodada ɔuti ame gedewo ku do la, ekema Mawu fe amenuveve kple nunana, si le Yesu Kristo, ame deka fe amenuveve me i.

^a Ef. 9, 12.

^b Yak. 1, 2, 3.

^c Heb. 6, 18, 19.

^e Kor. I. 15, 22.

^f Yes. 53, 11.

^g 4, 15; 7, 8; Gal.

3, 19.

^h Yoh. 3, 16;

Yoh. I. 4, 10.

ⁱ 1, 18; 2, 5, 8.

^k 8, 7.

^l 6, 23.

ⁿ 3, 5-8.

^o Mo. I. 2, 17; 3, 19; ta 6, 23.

^p 4, 15.

^r Gal. 3, 27.

^s Kor. I. 15, 21.

22. 45. 55.

^t Pet. I. 3, 21;

Kol. 2, 12.

^u Fil. 3, 10, 11.

sɔ gbɔ gedɛ wu hegbã go de ame gedewo dzi. 16 Eye menye alesi to ame deka, si wɔ nuvɔ la dzi, nunana la va do o; elabena ʻɔ-nudɔdrɔ la tso ame deka me zu fɔbubu, ke amenuvevenunana la tso ame gedewo fe vodadawo me zu afiatsotsoname. 17 Elabena nenyé to ame deka fe vodada me ku la du fia to ame deka dzi la, ekema amesiwo xɔ dzɔdzɛnyenyé fe amenuveve kple nunana fe agbɔsɔsɔ la, woadu fia gedɛ awu le agbe me to Yesu Kristo deka dzi. 18 Eyata azɔ alesi to vodada deka me fɔbubu va amewo katã dzi la, nenema ke to nu dzɔdzɛ wɔwɔ deka me agbe fe afiatsotsoname hã va amewo katã dzi.^e 19 Elabena alesi to ame deka fe tomaɔomaɔ me wɔwɔ ame gedewo zu nuvɔwɔlawo la, nenema ke to ame deka fe tododo me hã woawɔ ame gedewo woazu /ame dzɔdzɛwɔ. 20 Ke ʻse la va tra de eme, bene vodada la nasɔ gbɔ de dzi; ke afisi nuvɔ la sɔ gbɔ le la, amenuveve la sɔ gbɔ gedɛ wu, 21 bene alesi ke nuvɔ la du fia de ku me la, nenema ke amenuveve la hã nadu fia to dzɔdzɛnyenyé me hena agbe mavɔ to Yesu Kristo, mia Afeto dzi.^f

Dutikoklo kple tododo yeye nye dzɔdzɛnyenyé tso xose me fe kutsetsewo.

6. Azo nuka gbɔ ge miala? Alo de miaganɔ nuvɔ me, bene amenuveve la nasɔ gbɔ de dzia?ⁿ 2 Gbede! Aleke gɔ mi amesiwo ku na nuvɔ la, miaganɔ agbe le eme mahã? 3 Alo de miénye bena, mi amesiwo katã wode mawutsi ta na de Kristo Yesu me la, de efe ku mee wode mawutsi ta na mi do o mahã? 4 Eya-ɔuti esi wode mawutsi ta na mi de efe ku me la, wodi mi kpakplii, bene abe alesi wofɔ Kristo de tsitre tso ame kukuwo dome to Fofoa fe ɔutikokɔe me ene la, nenema ke miawo hã miazo le agbe fe yeyenyenyé me.^t 5 Elabena ne miezu deka kplii hena sɔsɔ kplii le efe ku me la, ekema miazo kplii le efe tsitre-tsitsi hã me;^u 6 esi miénya esia bena, woklã miafe ame xoxo la de ati-

tsoga ŋu kplii, bene woade nuvō-
 ŋutilā da, bene miagasubō nuvō
 akpō o.^a 7 Elabena amesi ke ku
 la, wotso afia ne, dee tso nuvō
 me. 8 Ke ne mia ^dkple Kristo
 mioku la, miexō se bena, mia
 kplii mianō agbe hā; 9 elabena
 mienyae bena, Kristo, si wofō de
 tsitre tso ame kukuwo dome la,
 megale kuku ge akpō o; ku me-
 gale edzi du ge akpō o. 10 Ela-
 bena esi wōku la, eku na nuvō
 zi deka hō ko ^dde yeyiyiawo ka-
 tā nu; ke esi wōle agbe la, ele
 agbe na Mawu. 11 Nenema ke
 miawo hā mibu mia dokuī ame
 kukuwo na nuvō la, ke ame gba-
 gbewo na Mawu le Kristo Yesu,
 mia Afeto la me. 12 Eyata mi-
 gana nuvō la nađu fia de miafe
 ŋutilā, si le kuku ge la dzi, bena
 miado to efe nudzodzrowo. ^k 13
 Eye migatsō mia ŋutinuwo wō
 madzōmadzōnyenye fe apawōnu-
 wo na nuvō la o; ke mitsō mia
 dokuī do anyi na Mawu, abe ame-
 siwo wogbō agbe tso ame kuku-
 wo dome ene, eye mitsō miafe
 ŋutinuwo wō dzadzōnyenye fe
 apawōnuwo na Mawu boŋ. 14
 Elabena nuvō mađu fia de mia
 dzi o, elabena megale se la te o,
 ke boŋ amenuveve la te miele.ⁿ

15 Ekem aleke wōle? Esi mie-
 gale se la te o, hafi ^oamenuveve
 la te boŋ miele ŋuti la, miagano
 nuvōwōwō dzi mahā? Gbede! 16
 De mienyae bena, amesi mietsō
 mia dokuī wō kluiwi na, bene mia-
 do toe la, miezu amesi miedōa
 toe la fe kluiwiwo, edanye nuvō
 tō hena ku o alo tododo tō hena
 dzadzōnyenye o mahā? 17 Ke
 woada akpe na Mawu bena, mie-
 nyenye nuvō fe kluiwiwo tsā, ke azō
 la tso dzi me miedōa to nufiafia
 fe nōnōme, si wotsō mi de asi na
 la. 18 Ke esi woxō mi tso nuvō
 si hewō ablođewiwoe la, wotsō mi
 wō dzadzōnyenye fe kluiwiwoe.^y
 19 Mefo nu alesi ame foa nu le
 miafe ŋutilā fe gbōdzōgbōdzō ŋuti.
 Elabena sigbe alesi mietsō miafe
 ŋutinuwo wō makōmakōnyenye
 kple sedzimawōmawō fe kluiwiwoe
 hena sedzida la, nenema ke azō
 mitsō miafe ŋutinuwo wō dzadzō-
 nyenye fe kluiwiwo hena kōkōe-
 nyenye. 20 Elabena esime mie-

nye nuvō fe kluiwiwo tsā la, mie-
 wo tso dzadzōnyenye si me. 21
 Ekema kutsetse kae nō mia si le
 yemayi mahā? Kutsetse, ^bsiwo
 kpea ŋu na mi azō; elabena nu
 kemawo fe nuwuwu enye ^cku. 22
 Ke azō, esi woxō mi tso nuvō si
 hewō ablođewiwoe, eye gake wo-
 wō mi Mawu fe kluiwiwoe la, mie-
 kpō miafe kutsetse hena kōkōe-
 nyenye: ke /nuwuwu la enye agbe
 mavō. 23 Elabena nuvō la fe fe-
 tue nye ku; ke Mawu fe amenu-
 vevenunana la enye agbe mavō
 le Kristo Yesu, mia Afeto me.^h

Dzadzōnyenye tso xōse me dea ame tsoa se
 la te, eye wōdōa ame be, wōdōo to Kristo.

7. Alo nōwiwo, elabena mele nu
 fom na amesiwo nya se la,
 de mienyae bena, se la dua fia
 de ame dzi le efe agbenoyi blibo
 la katā o mahā? 2 Elabena nyo-
 nu srōtō la, ŋkeke alesi srōŋu-
 tsua le agbe la, se blae de eŋuti;
 ke ne srōŋutsua ku la, wotui tso
 se, si blae de srōŋutsua ŋuti la
 me. 3 Eyata azō, ne ezu ame
 bubu srō, esime srōŋutsua gale
 agbe la, woayōe be ahasiwōla;
 gake ne srōŋutsua ku la, evo tso
 se la me, eye ne ezu ame bubu
 srō la, meganye ahasiwōla o. 4
 Novinyewo, nenema ke miawo hā
^pmioku na se la to Kristo fe ŋu-
 tilā me, bene miazū ame bubu,
 si wofō de tsitre tso ame kuku-
 wo dome la tō, bene miatse ku
 na Mawu. 5 Elabena esime miele
 ŋutilā me la, ^rnuvōwo fe nudzo-
 dzro wuamenu, siwo dzō tso sea
 me la, sē ŋu ŋuto le miafe ŋuti-
 nuwo me, bene ^smiatse ku na ku;
 6 ke ^tazō la wotu mi tso se la
 me, ^uelabena mioku na nusi lé mí
 de asi, bene miasubō le Gbōgbō fe
 yeyenyenye me, menyenye le abga-
 lēplodzesi fe xoxonyenye me o.

7 Azō nuka gblo ge miala? De
 se la nye nuvōa? Gbede! Gake
 nyemedze si nuvō la o, negbe to
 sea me ko; elabena nyemena
 ŋubiabiā la hā o, ^vne menyenye se
 la mee wogblo le o be: „Mega-
 biā ŋu o!“ 8 Ke esi ^w“nuvō la kpo
 mō sedede me la, eho ŋubiabiā-
 wō katā de dzi le menyenye; ela-
 bena ne se meli o la, nuvō ku.

^a Gal. 5, 24.

^b Xez. 16, 61.

^c kp. 4.

^e 8, 6. 13.

^f Pet. I. 1, 9.

^g Heb. 9, 26-28.

^h 5, 12.

ⁱ Pet. 2, 24; Kor. II. 5, 15.

^k Mo. I. 4, 7.

^l 12, 1.

ⁿ Yoh. I. 3, 6.

^o 5, 17. 21.

^p Kol. 2, 14.

^r kp. 7-25.

^s Yoh. 8, 24.

^t 6, 21.

^u 8, 1. 2.

^v 6, 2. 4.

^w Yoh. 8, 32.

^x Mo. 11, 20, 17.

^y kp. 11; 5, 13.

9 Ke nye la menɔ agbe semano-sitɔe tsá; ke esi sedede va la, nuv̄ la gbɔ agbe, 10 ke nye la "meku, eye wokpɔe bena, se, b̄si wode hena agbe la, eya ke zu ku nam. 11 Elabena esi nuv̄ la kpɔ mɔ to sedede me la, feblem, eye wòtsɔ eya ke hewum. 12 Eyo la se la le kòkɔe, eye sedede la le kòkɔe, le dzɔdzɔe, eye wònyo. 13 Ekem de nu nyui la zu ku nama? Gbede! Hafi nuv̄ la boye, bene wòadze f̄a abe nuv̄ ene, tso nu nyui la wɔ ku nam, bene nuv̄ la nav̄d̄i de dzi guto to sedede la me."

Ame la fe v̄v̄il revie le gota kpte ememe siaa.

14 Elabena mienyae bena, se la nye gbɔgbomenu, ke nye la ɔntilámé menye, wotsɔm fle de nuv̄ je ɔusé te. 15 Elabena nusi ke mewɔna la, nyemenyae o; elabena menye nusi mel̄ɔna la, mewɔna o, ke nusi mel̄ea fu la, eya ke mewɔna. 16 Ke ne nusi ke nyemel̄ɔna o lae mewɔna la, ɔekema mel̄ɔa sea dzi bena, enyo. 17 Ke azɔ meganye nyee le esia wɔm o, negbe nuv̄, si le menye lae. 18 Elabena menyae bena, le menye -- egomee nye: Le nye ɔntilá me la -- 'nu nyuia deke menɔ anyi o; elabena nu nyui lol̄ la le asinye, ke nu nyui wɔwɔ la nyemekpɔ wɔe kura o. 19 Elabena menye nu nyui, si mel̄ɔna la, mewɔna o, ke nuv̄, si nyemel̄ɔna o la, eya ke mewɔna boɔ. 20 Ke ne mewɔ nusi nyemel̄ɔna o la, ekema meganye nyee le esia wɔm o, negbe nuv̄, si le menye boɔ. 21 Eyata azɔ mekpɔ se sia bena, esime mel̄ɔna bena, mawɔ nu nyui la, nuv̄ la lé de ɔntinye. 22 Elabena mekpɔa dzidzo le Mawu je se la nuti le ememe la gome; 23 ke mekpɔ se bubu, si le awa wɔm kple se, si le nye nysá me la, le nye ɔntinuwo me, eye wòlém aboyo le nuv̄ fe se, si le nye ɔntinuwo me la me.¹⁴ 24 O, nye nublannit̄! Amekae adém tso kuɔntilá si me mahá? 25 Meda ɔakpe na Mawu to Yesu Kristo, mia Afeto, la dzi! Eyata azɔ nye deka ma ke metsɔa nysá la subɔa Mawu fe se la, ke metsɔa ɔntilá la subɔa nuv̄ fe se lae.

Fobubu mele na ɔxɔstowo o; wofe ɔɔɔ le Gbɔgbɔ me. Le fukpepe me há wɔdwa kpte mokpokpo nyui le wo st.

8. "Eyata azɔ fobubua deke meli na amesiwo le Kristo Yesu me la o, 'amesiwo mezoná le ɔntilá nu o, negbe le Gbɔgbɔ nu. 2 Elabena Gbɔgbɔ, si nye agbe, si le Kristo Yesu me la, fe ɔse la xom tso nuv̄ kple ku fe ɔse la si. 3 Elabena nusi ɔse la mete ɔu wɔ o, esime wògbɔdzɔ to ɔntilá me la, Mawu wɔe, eye wòdɔ ye ɔnto Via ɔo ɔa le nuv̄ɔntilá je ɔsɔsɔ me, eye le nuv̄ɔnti wòdɔe ɔa ɔo, eye wòbu fɔ nuv̄ la le ɔntilá me, 4 bene woawu sea fe dzɔdzɔenyenye la nu le mí, 'amesiwo mezoná le ɔntilá nu o, negbe le Gbɔgbɔ nu ko la me. 5 Elabena amesiwo nɔa anyi le ɔntilá nu la, ɔntilá fe nuwo wodina; ke amesiwo nɔa anyi le Gbɔgbɔ nu la, gbɔgbɔ me nuwo wodina. 6 Elabena ɔntilánudidi la enye ku, ke gbɔgbɔnudidi la enye agbe kple ɔntifafa; 7 eyata esi ɔntilánudidi enye adiká de Mawu ɔnti, elabena mebɔbɔa edokui de Mawu je se la te o, eye metea ɔnti há o.⁸ 8 Ke amesiwo nɔa anyi le ɔntilá me la, womate ɔnti adze Mawu ɔnti o. 9 Ke miawo la mienɔa anyi le ɔntilá me o, negbe le Gbɔgbɔ me, ne ele nenema bena, Mawu fe Gbɔgbɔ nɔa mia me la. Ke ne Kristo fe Gbɔgbɔ mele amea de me o la, eya menye eto o. 10 Ke ne Kristo le mia me la, ekema ɔntilá la ku le nuv̄ ta, gake gbɔgbɔ la enye agbe le dzɔdzɔenyenye ɔnti. 11 Ke ne amesi fɔ Yesu de tsitre tso ame kukuwo dome la, fe Gbɔgbɔ nɔ mia me la, ekema amesi fɔ Kristo de tsitre tso ame kukuwo dome la, agbɔ agbe miáfe ɔntilá, siwo le kuku ge la, há le efe Gbɔgbɔ, si nɔ mia me la ɔnti.

12 Eyata azɔ nɔviwo, fenyilla-wo mienye, menye ɔntilá si mienyi fe le, bene mianɔ agbe le ɔntilá nu o;¹² 13 elabena ne mianɔ agbe le ɔntilá nu la, miele kuku ge; ke ne mietsɔ Gbɔgbɔ wu ɔntilá fe nuwɔwɔwɔ la, miakpɔ agbe.² 14 Elabena ame alesí nu Mawu fe Gbɔgbɔ kplɔna la, woawo la

a Yak. 1, 15.
b Mo. III. 18, 5.
c kp. 31-39.
d kp. 4.
f Heb. 3, 13.

g 3, 27.
h Tim. 1. 1, 8.
i 7, 22, 24.
k Do. 13, 26; 15, 10.

l Heb. 2, 17.
n 5, 20.

o Gal. 5, 16, 25.

p kp. 18: Yoh. 3, 6.

r kp. 12.

s Yak. 4, 4.

t Mo. 1. 6, 5; 8, 21.

u Gal. 5, 17.

v 8, 7. 18.

w Kor. I. 15, 57.

x Gal. 6, 8; Ef. 4, 22-24.

mawuviwo wonye. 15 Elabena miexo klulvgbɔgbɔ, bene miaga-na vɔvɔm o; ke vlnyenyegbɔgbɔ la boŋ miexo, esi me miedo ɣli le be: Aba, Fofob 16 Gbɔgbɔ la ɔuto dia dase kpena de miafe gbɔgbɔ la ŋu bena, mawuviwo mienye. 17 Ke ne ^dviwo mienye la, ekema ^ddomenyilawo hā mienye: Mawu fe domenyilawo kple Kristo fe hadomenyilawo, ne ele ale bena, miekpe fu kpili, bene mia ɔuti nako hā kpili.

18 Elabena mebuna bena, ye-yiɣi sia me fukpekpewo medze ɔutikɔkɔe, si wole dede ge de go afia le mia ɔuti la o. 19 Elabena nuwɔwɔ la fe mɔkpɔkpɔ vevi la le mawuviwo fe ^ddedefia la lalam. 20 Elabena wobɔɔ nuwɔwɔ la de gbegblɛ la te, menye eya ɔuto fe lolɔnu o, ke le amesl bɔbɔe de anyi la ɔuti hena mɔkpɔkpɔ. 21 Eyata woade nuwɔwɔ la ɔuto hā tso gbegblɛ fe kluvinyenye la me ayi de mawuviwo fe ɔutikɔkɔe fe ablode la me. 22 Elabena mienyae bena, nuwɔwɔ blibo la katā le ŋenem, eye fu le edum vasede fifi. 23 Gake menye eya dedekoe o, hafi mia-wo hāe, mi amesiwo xɔ Gbɔgbɔ fe ŋgɔgbenu la, miawo hā miele ŋenem le mia me hele vinyenye, si nye miafe ɔutilā fe dede la lalam. 24 Elabena woɔ mi de mɔkpɔkpɔ ŋu; ke mɔkpɔkpɔ, si kpɔa nu kple ŋku la, menye mɔkpɔkpɔ wɔnye o; elabena nusi ame kpɔna kple ŋku la, nukaɔuti wɔgale mɔ kpɔm ne mahā? 25 Ke ne miele mɔ kpɔm na nusi miekɔna kple ŋku o la, miele elalam le dzidodo me.

26 Ke nenema ke Gbɔgbɔ la hā dea miafe gbɔdzɔgbɔdzɔ dzi; elabena alesi ke miado gbe da wɔadze la, mienyae o, gake Gbɔgbɔ la ɔuto tɔɔa ŋeɛ, siwo manya gbɔ o la, xɔa mia nya de ako. 27 Ke amesi dzroa dziwo me kpɔna la, enya nusi nye Gbɔgbɔ la fe didi, elabena exɔa nya de ame kɔkɔewo nu, alesi dzea Mawu ŋu. 28 Ke mienyae bena, ameslwo lāa Mawu la, nuawo katā tim hea nyuie ve na wo, amesiwo woyɔ le tamedododi la nu. 29 Elabena amesiwo wonya di la, edo

wo di hā, bene woanye Via fe nonome togbe, bene wɔanye ^gngɔgbevi le nɔvi gedewo dome. 30 Ke amesiwo wɔdo di la, woawo ke hā wɔyɔ; ke amesiwo wɔyɔ la, woawo ke hā wɔtso afiana; ke ameslwo wɔtso afiana la, woawo ke hā ɔuti wɔko.

31 Azo, nuka gbɔ ge miala le esia ɔutii? Ne Mawu le mia dzi la, ameka atsi tre de mia ɔutii? 32 Amesi mehe ^gye ɔuto fe VI de megbe o, ke wɔtɔɔe hena de mi katā mia ta boŋ; aleke lawɔ, eye matsɔ nuwo katā hā akpe de eɔuti na mi oa? 33 Amekae atso Mawu fe ame tlatiawo nu mahā? Mawue nye afiatsola; 34 amekae kabu fo? Kristo ye nye amesl ku, ke nusi gawu enye: Amesi wofe de tsitre hā, amesi le Mawu fe nuɔusi me, ^lamesi xɔ mi de ako hā. 35 Amekae amā mi atso Kristo fe lolɔ me mahā? Frukpeke loo alo xaxa alo yometiti alo dɔwuame alo amamanɔɔ alo ŋdzidido alo yi mahā? 36 Abe alesi ^gwɔŋɔ di ene bena: „Dutiwɔ la wɔwua mi wuu le ŋkeke blibo katā me, wobua mi abe alɛ, siwo woyina wuwu ge la ene.“ 37 Gake le nusiawo katā me miedua dzi glo le amesi lɔ mi la ɔuti. 38 Elabena mienyae keŋ bena, edanye ku o, edanye agbe o; edanye mawudɔlawo o, edanye dzidulawo o; edanye ŋusɛwo o; edanye nusi le fifi o, edanye nusi le vava ge o; 39 edanye kɔkɔfo o, edanye goglofe o, alo nuwɔwɔ bubua de o, mate ŋu amā mi atso Mawu fe lolɔ, si le Kristo Yesu, mia Afeto me la gbɔ o.

Israel tiatia tsā kple trɛsubalawo xɔxɔ fifi enye Mawu fe amenuvedo.

9 Nyatefe gbɔm mele le Kristo me, nyemele avatso kam o, esi nye dzitsinya le dase dim kpe de ɔunye le Gbɔgbɔ kɔkɔe me 2 bena, mele nu xam gede, eye nye dzi le veve sem daasi. 3 Elabena ^dmedi bena, nye ɔuto mazu busu tso Kristo gbɔ de nɔvinyewo, fonyemeawo le ɔutilā nu la ta; 4 ameslwo nye Israeltɔwo, amesiwo tso nye ^vvinyenye la kple ɔutikɔkɔe la kple nubablawo kple

^aKol. 1, 18; Heb. 1, 6.

^bTim. II. 1, 7; Gal. 4, 5, 6.

^dGal. 4, 7.

^eNyaq. 21, 7.

^fPs. 118, 6.

^gYoh. 3, 16.

^hKor. II. 4, 17.

ⁱKol. 3, 4.

^kKp. 1.

^lYoh. I. 2, 1.

^mNyagb. 1, 2; Mo. I. 3, 17-19; 5, 29.

ⁿPs. 44, 23; Kor. II. 4, 11.

^oKor. II. 5, 2.

^pKor. II. 5, 7.

^qMo. II. 32, 32.

^rEf. 1, 11; 3, 11.
^sMo. II. 4, 22;
^tMo. V. 7, 8; 14, 1.

senana la kple mawusubɔsubo la kpakple ɔgbɛdodoawo; 5 amesiwo tɔ nye fofowawo, amesiwo me Kristo hã "dzo tso le ɔtɔlã nu, "amesi nye Mawu, si fo wo katã ta la, amesi wokafuna yi de mavmavɔ me! Amen.

6 Ke mele nenem bena, "Mawu fe nya zu dzodzro o. Elabena menye amesiwo katã tso Israel me la, /wonye Israelto wo; 7 eye hã la menye Abraham fomewo katãe nye viwo o, hafi „le Isak me woayɔ fome ana wò“ boɔ; 8 esia nye be: Menye ɔtɔlã fe viwoe nye Mawu fe viwo o, ke ɔgbɛdodo fe viwo boɔ woabu be fome. 9 Elabena ɔgbɛdodonya "enye sia bena: „Mabugbo ava gbɔwò le woleawoxi, eye viɔutsuvi lano Sara si.“ 10 Ke menye esia dedeko o, ke Rebeka boɔ hã, esime wòfo fu tso Isak, mia fofowɔ deka gbo la” — 11 elabena esime mekpɔ dzi vi hade o, eye womewɔ nyuia deke alo vɔa deke hã o la, bene Mawu fe tamedododi nana anyi le tiatia la nu, menye tso dawɔdawɔ me o, ke boɔ tso amesi yana la gbo — 12 wogblo "ne bene: „Xoxoeto la asubɔ devito la;“ 13 abe alesi wogblo di ene bena: „Yakob la melɔ, ke Esau la melɔ fu.“

14 Azɔ nuka gblo ge miala? Alo Mawu tɔ medzo oa? Gbede!

15 Elabena "egblo na Mose bena: „Makpɔ nublanui na amesi ke makpɔ nublanui na, eye nye dome atrɔ de amesi ke ɔtɔlã nye dome atrɔ do la ɔtɔlã.“ 16 Eyaɔuti azɔ metso amesi le lɔlɔm alo amesi le du sim la gbo o, ke etso Mawu, si kpɔa nublanui la gbo boɔ. 17 Elabena "ɔtɔlã la gblo na Farao bena: „Esia ke ɔtɔlã mefo wò de tsitre, bene made nye ɔtɔlã de go afia le ɔtɔlã, eye bene woade gbe fã nye ɔtɔlã ɔtɔlã la anyigba blibo la katã dzi.“ 18 Eyata azɔ la ekpɔa nublanui na amesi ke wòlɔna be, yeakpɔ nublanui na, eye "wòsɛa dzime na amesi ke wòlɔna be, yeasɛ dzime na. 19 Azɔ la nèle gbogblo ge nam bena: Nukaɔuti wògahe nya? Elabena ameka ate ɔtɔlã tsi tre de efe lɔlɔnu ɔtɔlã mahã? 20 Blewu, oo ame! Ameka nɛnye, wò

amesi le nya hem kple Mawu la mahã? De numeme la lagblo na mela bena: Nukaɔuti nɛmem ale mahã? 21 Alo zemela mekpɔa ɔtɔlã de tsu dzi bena, wòatso anyi, si wonyã la fe de amɛ ze, si ɔtɔlã bubu le la, eye wòagatsɔ efe de hã amɛ ze, si ɔtɔlã bubu mele o la o mahã? 22 Ke ne Mawu, esime wòle didim be, yeade efe dziku de go afia, eye yeana woanya efe ɔtɔlã la, "tso dzigboɔblewu gedɛ lɛ dziku fe ze, siwo wodzra do di hena gbeɔlɛ la, de asi, 23 bene "yeana woanya efe ɔtɔlã de agbɔsɔ hã de nublanuikpɔkɔ fe ze, "siwo wodzra do di hena ɔtɔlã de la ɔtɔlã, ekema aleke wòle? 24 Nenema ke wòyɔ miawo hã, menye tso Yudatowo dome dede o, ke tso trɔsubɔlawo dome hã, 25 abe alesi wogblo le "Hosea me hã ene bena: „Mayɔ „Manyenyedukɔe“ be Nye dukɔe la, kple Amemaɔle be Amemaɔle; 26 "eye wòava me bena, afisi ke wogblo na wo bena: Menye ye dukɔe miyene o la, gama ke woayɔ wo le bena: Mawu gbagbe viwo.“ 27 Ke Yesaya do ɔtɔlã de Israel ɔtɔlã bena: „Ne Israel-viwo fe xexlɛme aso gbo abe futake ene la, "woade amesiwo suso la; 28 elabena Afeto la awu nya la nu kaba le dzodzɔenyenyene me, eye wòatso nya la me kpuie le anyigba dzi.“ 29 Eye abe alesi "Yesaya gblo nya di ene bena: „De menye Afeto Zebaot ye suso fome di na mi o la, anye ne miɛtro zu abe Sodom ene, eye miadi Gomora.“

30 Azɔ nuka gblo ge miala? Trɔsubɔla, siwo menɔ dzodzɔenyenyene yome o la, fe asi su dzodzɔenyenyene dzi; ke xɔse mee dzodzɔenyenyene la tso; 31 ke Israel, si no dzodzɔenyenyene fe se la yome la, fe asi mesu dzodzɔenyenyene fe se la dzi o. 32 Nukaɔuti? Elabena womedii tso xɔse me o, ke wodii tso se la fe dawɔdawɔ me; wokli nukikli fe kpe la, 33 abe "alesi wogblo di ene bena: „Kpɔ da, medo nukikli fe kpe kple nudiaɔia fe agakpe anyi de Zion, eye amesiame, si xɔa edzi sena la, womado ɔtɔlã kpee o.“

o Mat. 1; Lu. 3, 23-34.

b Yes. 45, 9.

d Yoh. 1, 1.

e Mo. IV. 22, 19.

f 2, 28.

g 2, 4.

h Mo. 1. 21, 12.

i Ef. 1, 3-12.

k Gal. 4, 23.

l 8, 29.

m Mo. 1. 18, 10.

o Hos. 2, 25.

p Mo. 1. 25, 21.

r Hos. 2, 1.

s Mo. 1. 25, 23.

t Yes. 10, 22, 23.

u 11, 5.

v Mal. 1, 2, 3.

w Mo. V. 32, 4.

x Mo. 11. 33, 19.

y Yes. 1, 9.

z Ef. 2, 8.

aa 10, 20.

ab Mo. 11. 9, 16.

ac 10, 2, 3.

ad Mo. 11. 4, 21.

ae Yes. 3, 14; 28,

16; Mat. 21, 42,

44.

Yudatowo di woawo ɓuto fe dzɔdzɔenyenye; eyata womekpo dzɔdzɔenyenye, si tso xɔse me la o.

10. Nɔviwo, nye dzimedidi kple nye kukudede, si medena na Mawu de Israel ta la, enye si bena, woakpɔ xɔxɔ. 2 Elabena mele dase dim na wo bena, wole ɓu vɔm de Mawu ɓu, gake menye kple sidzedze o. 3 Elabena esi womeɓa Mawu fe dzɔdzɔenyenye o, eye wole didim bena, woatsɔ woawo ɓuto fe dzɔdzɔenyenye atu tsitre la, womebɔbo wo dokui de Mawu fe dzɔdzɔenyenye la te o. 4 Elabena ɔse la fe nuwuwu enye Kristo, ɔbene amesiame, si xɔna sena la, nakpɔ dzɔdzɔenyenye.

5 Elabena ɔMose ɓlo di le dzɔdzɔenyenye, si tso sea me la ɓuti bena: „Amesi ke wo esiawo la, anɔ agbe to esia me.“ 6 Ke dzɔdzɔenyenye, si tso xɔse me la ɓlo bena: „Megagblo le wɔ dzi me bena: „Ameka alia ayi dziɔfo mahã“ o; esia nye bena, woatsɔ Kristo ava anyigba dzi; 7 alo: „Ameka adi ayi tsiẽfe mahã“ o; esia nye bena, woatsɔ Kristo atso ame kukuwo dome ve. 8 Ke nuka wɔgblo? „Nya la tso de gbɔwɔ kpuie, ele nuwɔ me kple dziwɔ me hã;“ esiae nye xɔse, si fe gbe fã dem miele la. 9 Elabena ne ɔɔua eme kple wɔ nu bena, ɔYesu ye nye Afeto la, eye ne xɔna sena le wɔ dzi me bena, Mawu fo eyama de tsitre tso ame kukuwo dome la, akpɔ xɔxɔ; 10 elabena wotsɔa dzi xɔna sena hena dzɔdzɔenyenye, eye wotsɔa nu ɔua eme hena agbexɔxɔ la. 11 Elabena ɓɓlo la ɓlo be: „Amesiame, si xɔa edzi sena la, womado ɓukpee o.“ 12 Elabena ɔvovototoa deke mele Yudato kple Helato dome o, elabena Afeto ma kee nye wo katã to, eyae nye kesinɔto na amesiwo katã yone la. 13 Elabena ɔmesiame, si ayɔ Afeto la fe ɓkɔa dzi la, woade. 14 Azɔ aleke woayɔ amesi dzi womexɔ se o la mahã? Ke aleke woaxɔ amesi ɓutinya womesekpo o la dzi ase mahã? Ke aleke woase nya, ne nyanyuie gbefadela deke mele wo si o mahã? 15 Ke aleke woade gbe

a Yes. 52, 7.

b Yes. 53, 1.

d Yoh. 17, 20.

e Ps. 13, 5.

f 9, 31, 32.

g Mat. 5, 17;

h Heb. 8, 13.

i Yoh. 3, 18.

j Mo. III, 18, 5.

k Mo. V, 32, 21.

l Yes. 65, 1.

m Mo. V, 30, 12.

n 13.

o Yes. 65, 2.

p Mo. V, 30, 14.

q Ps. 94, 14; Yer. 31, 37.

r Fil. 3, 5.

s Kor. II, 4, 5.

t Fla. I, 19, 10.

u 14.

v Yes. 28, 16.

w Do. 10, 34; 15, 9.

x Fla. I, 19, 18.

y Yoel 3, 5.

z 8, 27.

fã, ne womedo wo da hafi o mahã? Abe alesi ɔwonlo di ene bena: „Nyagblo la, siwo gbloa ɓuti-fafanya kple nyanyuie la fe afɔwo nyo loo!“

16 Gake la menye wo katãe doa to nyanyuie la o; elabena Yesaya ɔgblo bena: „Afeto, amekae xɔ miafe nyagbɔgblo dzi se mahã?“ 17 ɔEkema xɔse la tso nyagbɔgblo me, hafi nyagbɔgblo la tsoa Mawu fe nya me vana. 18 Ke megblo be: Alo de womesee o mahã? ɔE, vavãe! Wofe numegbe di hoo le anyigba blibo la katã dzi, eye wofe nyawo de xexeme fe sefowo ke. 19 Ke mele gbɔgblo bena: Alo de Israel medze sii oa? Mose ye nye gbãto gblo be: „Nye la mana mia-ɔã ɓu de dukɔ, si menye dukɔ o la ɓuti, eye mado dziku na mi le dukɔ masenugome ɓuti.“ 20 Ke Yesaya do dzi, ɔeye wɔgblo bena: „Amesiwo medim o la, wokpom, eye mede dokuinye fia amesiwo mebia tanye se o la.“ 21 Ke le Israel ɓuti la ɔegblo bena: „Dkeke blibo la katã me medo nye asiwo de dukɔ, si medoa to o, eye wodea deklemi la.“

Womagatɔ Israel tiatia la o.

11. Azɔ mele gbɔgblo bena: ɔAlo de Mawu gbe efe dukɔ la mahã? Gbede! ɔElabena nye hã Israelto menye tso Abraham fome kple Benyaminto la me. 2 Mawu megbe efe dukɔ, si wɔnya di la o. Alo miyena nya, si ɓɓlo la ɔgblo le Eliya ɓlo, esime wole tsitre le Mawu fe ɓku me, eye wɔto Israel nu la o bena: 3 „Afeto, wowu wɔ nyagblo dilawo, eye wogbã wɔ vɔsamlekpuivo fu anyi, eye nye deka hɔ koe susɔ, eye wole nye ku dim.“ 4 Ke nya ka Mawu do ɓu ne mahã? ɔMesuso ɓutsu akpe adre, siwo medze klo na Baal o la di na dokuinye.“ 5 Azɔ nenema ke egbe ɓkeke siawo me hã susɔwo susɔ di ɔle amenuveve fe tiatia la nu. 6 Ke ne etso amenuveve me la, megatso dɔwɔwɔwo me o, elabena ekema amenuveve maganye amenuveve o; ke ne etso dɔwɔwɔwo me la, meganye amenuveve o, elabena ekema dɔwɔwo maganye

dōwōwō o. 7 Ekema aleke wòle? "Nusi ke yome Israel le didim la, efe asi mesu edzi o, ke ame tiatiawo fe asi su edzi; ke wona ame mamleawo fe dzime sē, 8 "abe alesì wonlō dī ene bena: "Mawu na alōdōdōgbōgbō wo, ena ŋku wo, bene womagakpō nu o, kple to wo, bene womagase nu o" vasede egbegbe. 9 Eye Dawid "gblo be: "Na wofe kplō nazu mō kple kpā kple nudjadlō kpakple tefedodo na wo; 10 na wofe ŋkuwo nado viviti, bene womagakpō nu o, eye na wofe mē nabi glebee daasi."

11 Ekema mebe: De wokli nu, bene woadze anyia? Gbede! Ke "le wofe anyidzedze ŋuti wotsō xoxo na trōsubolawo, "bene woana woamawo nāwā ŋu. 12 Ke ne wofe anyidzedze la zu xexeme fe kesinōnu, eye wofe bubū la zu trōsubolawo fe kesinōnu la, aleke gbege wofe xexlēmē fe dedeme blibo la mahazul o ma? 13 Elabena mele gbōgbōm na mi amesiwo nye trōsubolawo la bena: — Esi menye trōsubolawo fe apostolo la, mado nye subōsubo de dzi, 14 bene negbe dēko mana nye nutilātōwo aā ŋu, eye maxo "wo dome dewo de agbe. — 15 Elabena ne wo gbege la nye avulēle xexeme la, nuka anye wofe xoxo la, negbe agbe, si tso ame kukuwo dome mahā? 16 Ke ne abolowo fe gbāto la le kōkōe la, amōwō blibo la hāe, eye ne kē la le kōkōe la, alowo hāe.

17 Ke ne wofe alowo dome dewo da, "eye wō, si nye gbemiti la, wotsō wō do de wo dome, eye nēkpō amiti la fe kē kple efe atimetsi fe gome kpil wo la, 18 ekema megafo adegbe de alowo ŋuti o, ke ne ēfo adegbe la, menye wōle lé kē la de asi o, hafi kē lae lé wō de asi boŋ. 19 Azo la nēxō dzi bena: Wofe alowo da, bene woatsō nye la ado de eme. 20 Enyo! Wofe wo da le dzimaxōse ŋuti, ke wō la xōse ŋuti nēle tsitre dō; megado dokuwō de dzi o, hafi nō vōvōm boŋ! 21 Elabena ne Mawu mekpō alō, siwo nye atia fe dzōdzōmetōwo fe nublani o la, makpō wō hā wō nublani o! 22

a 8, 31.

b Yoh. 15, 2, 4; Heb. 3, 14.

d Yer. 29, 10; Mo. V. 29, 3.

e Ps. 68, 23, 24. f Kor. 11, 3, 16.

g Do. 13, 46.

h 10, 19.

i Lu. 21, 24; Yoh. 10, 16.

k Mat. 23, 39.

l Yer. 59, 20; 27, 9; Ps. 14, 7.

m Yer. 31, 33, 34.

n Tlm. I. 4, 16.

p Ef. 2, 11-14, 19.

r Gal. 3, 22.

s Tlm. I. 2, 4.

t Yoh. 4, 22.

u 8, 23; 10, 12; Yes. 46, 15.

v Yes. 40, 13; Hl. 15, 8; Yer. 23, 18; Kor. I. 2, 16.

Eyaŋuti kpō Mawu fe dōmenyo-nyo kple sesē dā: efe sesē de amesiwo dze anyi la ŋuti, ke efe dōmenyo de ŋuwō, "bene de nēnō dōmenyo la me; ne menye nenem o la, woalā wō hā dā. 23 Eye gake woamawo hā, nenye de wometsi dzimaxōse dzi o la, woagatsō wo ado de eme, elabena Mawu ate ŋu agado wo de eme. 24 Elabena ne wotsō wō, si wolā tso amiti, si nye gbemetō le dzōdzōme nu la, dzi hedo de amiti nyui, si menye wō dzōdzōme o la me la, aleke gbege womatsō wo amesiwo nye dzōdzōmetōwo la, ado de woawo ŋuto fe amiti la me o ma?

25 Elabena novinyewo, nyemele didim bena, nenem nya ŋayla sia nānō manyamana de mi o, bene miagabu mia dokuì adāŋudzelawo o bena, dzimesesē va Israel fe amea dewo dzi, "halase esime trōsubolawo fe dedeme blibo la nava yi de eme, 26 eye "nenema ke woaxō Israel blibo la de agbe, abe alesì wonlō dī ene bena: "Dela la atso Zion, eye wōava ade mawumavōmavō dā tso Yakob gbo; 27 eye "esiaie nye nubabla, si le mia kpil wo dome, ne mādē wofe nuvōwo dā la. 28 Le nyanyuie la nu wonye ketōwo le mia ŋuti, ke le tiatia la nu wonye lōlōtōwo le fofoawo ta; 29 elabena Mawu fe amenuveve-nunanawo kple yōyō megavēnē o. 30 Elabena alesì miawo hā miēdō to Mawu tsā o, ke azō wokpō nublani na mi le amesiawo fe tosesē ŋutii la, 31 nenema ke woawo hā womedō to fifia o le nublaniukpōkpō, si wokpō na mi la ŋuti, bene woakpō nublani na woawo hā. 32 Elabena "Mawu tu nu amewo katā nu de tomadōmadō me, "bene wōakpō nublani na amewo katā.

Mawu fe nuku-mowo kafukafu.

33 Oo, "Mawu fe kesinōnuwo kple nunya kple sidzedze me goglo loo! Aleke efe vōnudōdōwo me dzōdzō tsitōtsito meli o, eye efe mōwo mele nyanya me gobi o ale! 34 Elabena "ameka nya Afeto la fe tamesusu, alo ameka zu efe adāŋudela kpō mahā? 35 Alo ameka tre nu nanae, bene

woagado etefe ne mahā? 36 Elabena nuwo katā tsoa eya me. eye wotoa eya me. eye woḍoa ta eya gbo: eyama to lanye bubu yi de mavomavo me! Amen.

Dodo hena kristotowo fe agbenano.

12. Azɔ mexlɔ nu mi. noviwo. to Mawu fe dometotro me bena. "miatsɔ miafe nutillawo awo vosasa gbagbe. si nutil ko. si dze Mawu nu. esi anye miafe mawu-subosubɔ gbagbometo. 2 Eye migana miafe anyinonɔ nadi xexe sia me o. hafi hmitro miafe nonome to miafe tamesusu fe yeyewowo me boɔ. bene miadzro nusi nye Mawu fe lolɔnu. 'si nyo. eye wɔdzea enu nyuie. eye wɔle blibo la me akpɔ.

3 Elabena to amenuveve. si wonam la me mele egblom na mia dome amesiame bena. negadi nu gā wu nusi dze ame be. wɔadi o: ke nedi dokuidzidudu yome boɔ. amesiame abe alesi 'Mawu dzidze xose fe dzidzenu ne ene la. 4 Elabena alesi nutinuo gedewo le nutilā deka nu na mi. gake nutinuwawo katā mewoa do deka fomevi o la. 5 nenema ke mi ame gedewo mienye nutilā deka le Kristo me. hafi mia dome ame deka dekawo la nutinuwawo mienye: 6 eye amenuvevenunana. siwo le wovovo la. le mia si le amenuveve. si wona mi la nu: Nenyeyagbagblɔdi la. miagblɔ nya di le xose la nu: 7 nenyeyesubosubɔ la. mianɔ subosubɔ dzi: ne amea de le nu fiam la. nenɔ nufiafia dzi: 8 ne amea de le nu xlɔm la. nenɔ nuxoxlɔ dzi: amesi naa nu ame la. nena nu le dzimekoko me: amesi naa ame nu la. nedo vevie: amesi kpɔa nublani na ame la. 'nekpɔe kple dzidzo.

9 'Lolɔ la neganye alakpanu o! 'Mitsri nuvɔ. milɛ de nu nyui la nuti! 10 'Miafe lolɔ na mia nɔewo nayo fū kple dadavilɔlɔ. /mitre mia nɔewo bubu! 11 Ne veviedodo hiā la. miagawo fome o; 'mixo dzo le gbagbo me: miwo nusi yeyiyi la hiā! 12 Dzi nedzo mi le mɔkpɔkpɔ me. mido dzi le xaxa me. hminɔ gbedododa dzi daasi! 13 Mikpe de ame kɔkɔewo fe hiātuame nuti. 'mino

amedzrowowo dzi! 14 Miya amesiwo tia mia yome la. miya. eye migajo fi de o! 15 Midzo dzi. kple amesiwo dzi le dzɔdzɔm la. b'mifa avi kple amesiwo le avi fam la! 16 'Midi nu deka ma ke hena mia nɔewo; migadi nu kɔkɔwo yome o. hafi mibobo mia dokui na ame bobodeanyiwo boɔ. 17 Migabu /mia dokui adagudzelawo o! Migado 'vɔ vɔ tefe na amea deke o. miafe tamesusuwo nana nu nyuiwo yome le amewo katā fe ŋku me: 18 ne ate nu anye. nusi ke atso mia gome la. mino anyi kple amewo katā le nutilfafa me! 19 'Migabia hlɔ na mia dokui o. nye lolɔtowo. ke mide mo na dziku la boɔ. "elabena wɔnɔ di bena: "Tɔnyee nye hlɔblabia. nye la maḍo etefe. Afeto la gblɔe." 20 Eyata ne do le wɔ 'futo wum la. na nuduɔi. ne tsiko le ewum la. na tsil: elabena ne ewo esia la. afo dzoka xoxowo nu fu de efe ta dzi. 21 Megana nu vɔdi la naɔu dziwo o. ke tso nu nyui la du nu vɔdi la dzi boɔ.

Kristotowo fe tododo dzidudu.

13. Amesiame nabobo edokui na dzidudu. siwo nusɛ li na. Elabena dzidudua deke mell o. negbe esi tso Mawu gbo ko: ke dzidudu. siwo lila. Mawue do wo anyi. 2 Eyata amesi ke dzea aglā de dzidudu nuti la. etsia tre de Mawu fe nudoanyi nuti: ke amesiwo dzea aglā la. woakpo wofo bonu dɔdɔrɔ. 3 Elabena dzidulawo mienye nɔdzi na nuwɔna nyuiwo o. ke na vɔɔiawo boɔ. Ke de mɛlɔ be. navɔ dzidudu la o mahā? Ekema wo nu nyui. eye akpɔ kafukafu tso egbo: 4 elabena 'Mawu fe subɔla wɔnyee le wɔ nyonyo nuti. Ke ne ewo nu vɔdi la. nɔ nadzi wɔ. elabena melɛ yi la de asi dzidzro o. elabena Mawu fe subɔla kple amesi tsoa dziku bla hlɔ amesi le nu vɔdi wom la wɔnyee. 5 Eyata ehiā be. mibobo mia dokui. menye dzikudodo ta deɔdeko o. hafi le dzitsinya nuti hā boɔ. 6 Esia nuti miedzoa nu do hā. elabena Mawu fe do-tsolawo wonye. amesiwo ne nenenem nusia woxowo dzi. 7 Eyata azo la mitu fe na amesiame. alesi

a Mat. 5. 44;
Kor. 1. 4. 12;
Do. 7. 58.

b Pa. 35. 13.

d 15. 5.

e 6, 13; Pet. I. 2. 5.
f Yes. 5. 21.
g Tes. 1. 5. 15.

h Et. 4. 23.

i Mar. 9. 50;
Heb. 12. 14.
k Mo. III. 19. 18;
Mat. 5. 39.
l Et. 5. 10. 17.
m Mo. V. 32. 35.

n Lod. 25. 21. 22;
Mat. 5. 44.

o Kor. 1. 12. 11;
Et. 4. 7.

p Kor. 1. 12. 12.

q Ti. 3. 1; Yoh.
19. 11; Lod. 8.
15.

r Kor. 1. 12. 4.

s Pet. 1. 4. 10. 11.

t Mat. 6. 3.

u Pet. 1. 2. 13. 14.
v Ps. 82. 6.

w Kor. II. 8. 2;
9. 7.

x Tim. 1. 1. 6.
y Am. 5. 15.

z Pet. II. 1. 7.

aa Fil. 2. 3.

ab Nyad. 3. 15.

ac Tes. 1. 5. 17.

ad Heb. 13. 2.

dze: Amesi to nye nudzɔdzɔ la, midzɔ nu nɛ; amesi to nye adzɔnana la, mina adzɔe; amesi dze vɔvɔ la, mivɔe; amesi dze bubu la, mibui.^a

Nuxɔxɔlɔ hena nɔvɔlɔlɔ.

8 Miganyi naneki fe fe le amea deke si o, negbe mia nɔewo lolɔ fe fe ko; belabena amesi ke le ame bubu lom la, ewu se la nu. 9 Elabena nya, si awonlo di bena: „Megawɔ ahasi o; megawu ame o; megafi fi o; megabiã nu o; eye ne se bubu de gali la, fe ta le nya sia me be: „L5 hawɔvi abe dokuiwɔ ene!“ 10 Lolɔ la mewɔa vɔ de amehavi nuti o; heyata lolɔ lae nye sedziwɔwɔ.

Nuxɔxɔlɔ hena zɔzɔ le kekeli me.

11 Eye miwɔ esia, elabena mi-nya yeyiɔ la kote bena, gafɔfo la de vɔ bena, miafɔ tso alɔ me; elabena azɔ la agbexɔxɔa tu mi wu tsã, esime miexɔ se la.^b 12 Zã la va yi vɔ, “eye nu le kekeli!” Azɔ la mins miade viviti me dzɔwɔwɔ da, eye miado kekeli fe awɔwɔwɔ! 13 Mins miãzɔ nyuie, abe alesi dze le nkeke me ene, pmenye le aglotutuwo kple ahamumuwo, menye le ahasiwɔwɔwo kple hadzedzewo, menye le dzre-wɔwɔ kple nuɔɔɔã me o; 14 hafi mido Afeto Yesu Kristo boɔ, eye migana beléle na nutilã nazu nudzodzrowo yomenɔwɔ o.

Kristotowo naxɔ na gbɔdzɔgbɔdzɔtowo, eye womana nudziadiawo o.

14. Ke amesi gbɔdzɔ le xɔse me la, mixɔe, gake menye bene miahe nya le tamesusu vovovowo nuti o.^c 2 Ame deka xɔna sena bena, yeate nu aɔu nusianu, ke amesi gbɔdzɔ la, ama ko wɔɔduna.^d 3 Amesi dua nu la, nagado vlo amesi meɔua nu o la o; eye amesi meɔua nu o la, nagadrɔ ɔɔnu amesi duns la o, elabena Mawu xɔe.^e 4 Wɔ la, ameka nɛnye be, nɛdrɔã ɔɔnu ame bubu fe dola? Ye nuto fe afeto wɔle tsitre na, alo wɔdze anyi na; gake anɔ tsitre, elabena Mawu ate nu alée de tsitre.^f 5 Ame deka bua nkeke deka wua nkeke bubu, ke ame bubu bua nkeke sia nkeke sɔsɔe. Amesiame nakpɔ kakadedzi le ye nuto fe tamesusu me./ 6 Amesi

^a Mat. 22, 21.

^b Gal. 5, 14; Tim. 1, 1, 5.

^d Mo. II, 20, 13 v. 17.

^e Mo. III, 19, 18, f Gal. 2, 20; Tes. 1, 5, 10.

^g Kor. 1, 13, 4.

^h Mat. 22, 40.

ⁱ Do. 17, 31; Mat. 25, 31, 32; Kor. II, 5, 10. k Ef. 5, 14; Tes. 1, 5, 6, 7. l Yes. 45, 23; Fil. 2, 10, 11. n Yoh. 1, 2, 8. o Ef. 5, 11.

^p Lu. 21, 34; Ef. 5, 18. r Gal. 6, 5.

^s Gal. 3, 27.

^t Mat. 15, 11; Do. 10, 15; Ti. 1, 15.

^u 15, 1; Kor. 1, 8, 9.

^v Kor. 1, 8, 11 v. 13.

^y Mo. 1, 29; 9, 3.

^z Ti. 2, 5.

^a Kol. 2, 16.

^b Lu. 17, 20.

^d Mat. 7, 1; Yak. 4, 11, 12.

^e 12, 18; 15, 2.

^f Gal. 4, 10. g kp. 14.

bua nkeke la, ebuns na Afeto la; eye amesi meɔua nkeke o la, Afeto lae meɔuns na o. Amesi dua nu la, eduns na Afeto la, elabena eda akpe na Mawu; eye amesi meɔua nu o la, Afeto lae meɔuns na o, eye wɔɔda akpe na Mawu. 7 Elabena mia dome amea deke mele agbe na edokui o, eye amea deke mekuna na edokui o. 8 Elabena ne miele agbe la, miele agbe na Afeto la, eye ne mieku la, mieku na Afeto la. Azɔ nɛnye miele agbe alo mieku la, Afeto la to miɛnye./ 9 Elabena esia nuti Kristo ku, eye wɔɔgagbɔ agbe do, bene wɔɔɔdu Afeto de ame kukuwo kple ame gbɔgbewo siaa dzi. 10 Ke wɔ la, nukaputi nɛdrɔã ɔɔnu nɔviwɔ mahã? Alo wɔ hã, nukaputi nɛdo vlo nɔviwɔ mahã? Elabena mi katã miava no tsitre de Kristo fe ɔɔnɔdrɔzikpu la nɔ. 11 Elabena wɔwɔlo di bena: „Afeto la gbɔ be: Metã nye agbe: Woadze klo sia klo nam, eye aɔe sia aɔe aɔu me na Mawu.“ 12 Eyata azɔ mia dome de-siade abu akɔnta le ye nuto dokui nuti na Mawu.

13 Azɔ la migana miadrɔ ɔɔnu mia nɔewo o, hafi midrɔ ɔɔnu le nusia nuti boɔ bena, amea deke nagatsɔ nukikli alo nudziadia ada de nɔvia fe mo dzi o. 14 Menyae, eye mekpɔ kakadedzi le Afeto Yesu me bena, naneki menye kogblɛdonu le edokui si o, negbe amesi ke bua nane kogblɛdonu la, eyama wɔzu kogblɛdonu na. 15 Ke ne nɔviwɔ le nu xam le wɔ nududu nuti la, ekema meɔgale zɔzɔm le lolɔ la nu o. Megatsɔ wɔ nududu tsrɔ ame ma, si ta Kristo ku do la o! 16 Azɔ la migana woagblɔ busunya de miafe nu nyui la nuti o! 17 Elabena mawufiadufe la menye nududu kple nunono o, ke dzɔdzɔenɛnyɛ kple nutilafa kple dzidzo le Gbɔgbɔ kakɔe me boɔ ye.^b 18 Elabena amesi ke subɔa Kristo le nusiwɔ me la, efe nu nyoa Mawu nu, eye wɔɔzea amewo nu. 19 Eyata azɔ mins mianɔ nusiwɔ nye nutilafatsɔ kple nusiwɔ woatsɔ atu ame nɔewo la yome.^c 20 Megagblɛ Mawu fe dzɔwɔwɔ le nududu ta o! Nusianu nuti ko

hafi; gake la enye v5 na amesi qui le nudiaja me. 21 Enyo bena, mađu la o, eye mano aha hā o; alo mawo nane, si nowiwō klina alo wōdja enu alo wōgbodzona le eguti la o.^a 22 Wō la, xose, si le asiwō la, nano asiwō na wō nuto le Mawu ŋku me. Woayra amesi medr5 wōnu edokui le nusi wōdo kpo wōdze la ŋuti o. 23 Ke amesi le di kem, ne equi la, wōbu fae, elabena ewo nusi metso xose me o; ke nusianu, si metso xose me o la, nuv5 wōnye.^b

Kristotawo fe dzigboghodanyi na gbodzoghodzotawo kple wofo dekawawo le wo nɔewo dome.

15. Ke ele na mi, amesiwo ŋu ŋusē le la bena, miatsɔ amesiwo ŋu ŋusē mele o la fe gbodzoghodzotawo, eye miagadze mia dokui ŋu o.^c 2 Mía dome amesiame nadze ehavi ŋu hena efe nyonyo, bene woatsɔe atu;^d 3 elabena Kristo hā medze edokui ŋu o, hafi abe alesi woŋlo di ene bena: „Amesiwo dzu wō la fe dzudzu va dze dzinye.“ 4 Elabena nusi ke woŋlo di tsā la, woŋlɔe le miafe nufiafia ta, bene miatsɔ ŋoŋɔawo fe dzidodo kple akofafa akpɔ mɔkpɔkpɔ.” 5 Ke dzidodo kple akofafa fe Mawu la awɔ mi bena,^e miasusu tame deka le mia nɔewo dome le Kristo Yesu nu, 6 bene miatsɔ tame deka kple nu deka akafu Mawu, mía Afetɔ Yesu Kristo Fofɔ la. 7 Eyaŋuti mixɔ mia nɔewo, abe alesi Kristo hā xɔ mi ene hena Mawu fe kafukafu. 8 Elabena mele eglɔm bena.^f Yesu Kristo zu subɔla na awatsotso le Mawu fe nyatefe ŋuti, bene wɔali ke ŋugbedodo, siwo wodo na fofɔawo la; 9 eye bena trɔsubɔlawo kafu Mawu le efe “nublanuikpɔkpɔ ŋuti,” abe alesi woŋlo di ene bena: „Esianguti makafu wō le trɔsubɔlawo dome, eye wō ŋko la madzi kafukafuha na.“ 10 Eye “wɔgagblɔ be: „Dzi nedzɔ mi trɔsubɔlawo hekpe de efe dukɔ ŋuti.“ 11 Eye wɔgagblɔ bena: „Mikafu Afetɔ la, mi trɔsubɔlawo katā! Mido vivi de eguti, mi dukɔwo katā!”^g 12 Eye “Yesaya gagblɔ bena: „Isai fe /kɛ kple amesi atsi tre, bene yea-du fia de xexemedukɔwo dzi la,

ava; eyama xexemedukɔwo lakpo mɔ na.“ 13 Ke mɔkpɔkpɔ fe Mawu la natsɔ dzidzɔ kple ŋutifafa katā ayɔ mi taŋ le xɔxɔse me, bene miakpɔ mɔkpɔkpɔ sɔ gbɔ fū le Gbɔgbɔ kɔkɔe fe ŋusē me.

Nyanyuie la yayra to apostolo la dzi.

14 Ke nɔvinyewo, nye ŋuto me-do ŋu de mia ŋu keŋ bena, mlenye amesiwo dɔmenyonyo yɔ fū, eye sidzedze yɔ mi taŋtaŋ, bene miate. ŋu axl5 nu mia nɔewo hā. 15 Gake la metsɔ dzidefo gede wu ŋlo na mi le nya si kple nya si ŋuti, nɔvinyewo, abe de magado ŋku wo dzi na mi ene de amenuveve, si Mawu nam la ŋuti, 16 bene “manye Yesu Kristo fe dɔtsɔla na trɔsubɔlawo, eye mawo Mawu fe nyanyuie la fe /nunɔndɔ, bene trɔsubɔlawo nazu vɔsa, si adze egu, eye eguti kɔ to Gbɔgbɔ kɔkɔe la me. 17 Eyata nye adegbefofo, si le asinye la, ele Kristo Yesu me le Mawu fe dɔ ŋuti. 18 Elabena nyemado dzi agblɔ nyaa deke o,^h negbe nusiwɔ Kristo wɔ to dzinye hena trɔsubɔlawo fe /tododo le nyagbɔgbɔ kple dɔwɔwo me, 19 le “dze-siwɔ kple nukunuwo fe ŋusē me, le Gbɔgbɔ kɔkɔe fe ŋusē me, ale bena tso keke Yerusalem kple efe nutowo me godoo vasede Iliriko ke mede gbe fā Kristo fe nyanyuie la le keŋ. 20 Ke le esiawɔwɔwo me mebui bubunu be, magblɔ nyanyuie la afia, menyee afisi woɔ Kristo fe ŋko le xoxo o, bene nyemagatu de ame bubu fe gɔmedoɔanyi dzi o,ⁱ 21 hafi abe /alesi woŋlo di ene bena: „Amesiwo womede gbe fāe na haɔe o la, woawo akpɔe, eye amesiwo meseɛ haɔe o la, woawo aŋɔ de eme.“ 22 Esianguti hā kuxi kum edzedzi bena, nyemete ŋu va mia gbɔ haɔe o.^j 23 Ke azɔ esi tefe megali nam le afisia nutowo me o, “eye wɔle dzroyem vevie fe gede enye si bena, mava mia gbɔ la, 24 gbesigbe ke madze mɔ ayi Spania la, mava mia gbɔ; elabena mele mɔ kpɔm bena, ne mele afima mɔ tom la, mava kpɔ mi da,^k eye miadom da ayi afima, ne mia kpɔkpɔ nadi kɔ nam vee hafi. 25 Ke azɔ mele mɔ dze ge ayi

a Kor. I. 8, 12.

b Ti. I, 15.

d I, 5; 12, 3.

e II, 13.

f Fil. 2, 17.

g 14, 1.

h Kor. I. 9, 19; 10, 24, 53.

i Ps. 69, 10.

k Kor. II. 3, 5.

l I, 5.

m Mar. 16, 17.

n o, 23, 24; Kor. I, 10, 11.

p Fil. 3, 16.

r Kor. II. 10, 15, 16.

s Mat. 15, 24; Dɔ. 3, 25.

t Yes. 52, 15.

u II, 30.

v Ps. 18, 50.

w I, 13.

x Mo. V. 32, 43.

y I, 10, 11.

z Ps. 117, 1.

aa Kor. I, 16, 5.

ab Yes. 11, 10.

ac Nyad. 5, 5.

Yerusalem, mele ame kəkəwo subo ge.^a 26 Elabena edze Make-donla kple Axaya nu bona, wo-dzo nu na ame dabe, siwo le Yerusalem fe ame kəkəwo dome la.^b 27 Elabena edze wo nu, eye wonye wofe fenyilawo hā; elabena ne tr̄subolawo kpo wofe gbəgbəmenuwo gome la, edze bona, woawo hā woatsɔ wofe xemenuwo asubɔ woamawo. 28 Azo la, ne mewu esia nu, eye metre nenem kutsetse sia nu na wo la, matso mia gbɔ ayl Spania. 29 Ke menyae bona, ne meva mia gbɔ la, mava kple Kristo fe yayra fe agbɔsɔsɔ blibo la.^c

30 Ke mele nu xl̄m mi, n̄oviwo, le mia Afetɔ Yesu Kristo kple Gbɔgbɔ fe l̄l̄s me ʒbena, miade dzinye ate kame le gbedododawo me na Mawu de tanye, 31 bene woadem atso tosēla, siwo le Yudea la si me, eye bona nye sub-subodɔ, si mewo hena Yerusalem la, n̄adze ame kəkəwo nu nyuie, 32 bene mava mia gbɔ kple dzi-dzo to Mawu fe l̄l̄snu me, eye mia kple miawo miagbɔ de eme. 33 Ke putifafa Mawu la nanɔ anyi kpli mi katā! Amen.^d

Nuxoxl̄s le Foibe xoxo ta.

16. Mele Foibe, mia n̄ovlnyɔnu, si nye Kenxrea-hame fe subola la, kafum na mi, 2 bene mla-xɔe le Afetɔ me, alesi dze ame kəkəwoe la, eye miakpe de epul le do sia do, si me wōhiā mi lela me; elabena eya n̄utɔ hā nye kpedeɔntɔ na ame gede, eye na nye n̄utɔ hā.

Apostolo la do gbe na Roma-hame la.

3 Miduɔɔ ʒPriskila kple Akwila, siwo nye hanyedɔwɔlawo le Kristo Yesu me la, nam fā; 4 woawo nye amesiwo tso woawo n̄utɔ fe kɔwo do anyl de nye luɔ ta, amesiwo menyae nye dedekoe le akpe dam na wo o, ke hame, siwo katā le tr̄subolawo dome hāe; 5 eye miduɔɔ hame, si le wofe afe me la, nam fā. Miduɔɔ Epeneto, nye l̄l̄sɔ, si nye kutsetse gbāto na Kristo le Asia la, nam fā.^e 6 Miduɔɔ Maria, si dze agbagba gede le mia n̄utl la, nam fā. 7 Miduɔɔ Andronika kple Yunla, siwo nye fonyemeawo kple hanyegatɔwo, amesiwo xɔ n̄kɔ le ʒapostoloawo

dome, amesiwo tre kristotonyenye nam la, nam fā. 8 Miduɔɔ Ampila, nye l̄l̄sɔ le Afetɔ me la, nam fā. 9 Miduɔɔ Urbano, si nye mia hadɔwɔla le Kristo me la, kple Staxis, nye l̄l̄sɔ la, nam fā. 10 Miduɔɔ Apeles, amesi li ke le Kristo me la, nam fā. Miduɔɔ amesiwo tso Aristobulo fe afe me la, nam fā. 11 Miduɔɔ Herodion, fonyemetɔ la, nam fā. Miduɔɔ amesiwo tso Narkiso fe me, siwo le Afetɔ me la, nam fā. 12 Miduɔɔ Trifena kple Trifosa, siwo le agbagba dzem le Afetɔ me la, nam fā. Miduɔɔ Persis l̄l̄sɔ, si dzea agbagba gede le Afetɔ me la, nam fā. 13 Miduɔɔ Rufo, ame tiatia le Afetɔ me la, kple dadaa, si nye nye hā danye la, nam fā. 14 Miduɔɔ Aslnkrito, Flego, Herme, Patroba, Herma kple n̄ovi, siwo li kpll wo la, nam fā. 15 Miduɔɔ Filologo kple Yulla, Nerea kple n̄ovianyɔnuvl kple Olimpa kple ame kəkəe, siwo katā li kpli wo la, nam fā. 16 Mitsɔ nugbugbɔ kɔ-kɔe duɔ mi n̄ewo nam fā. Kristo fe hamewo katā duɔ mi fā.^f

Nuxoxl̄s le amebielawo guti.

17 Ke mele nu xl̄m mi, n̄oviwo, bona mialɔ n̄ku de ameslwo wɔa mamāwo kple nudjadiawo de nufiafia, si miesr̄ɔ nu la n̄uti, eye mite mia d̄okui da tso wo gbɔ.^g 18 Elabena nenem me siawo mesubɔa mia Afetɔ Yesu Kristo o, ke wofe fodo boɔ wosubɔna, eye wotsɔ ʒnufɔfo nyui kple yayranyawo blea ameslwo mesusu v̄sa deke o la fe dziwo. 19 ʒElabena miafe tododo de amewo katā fe to me; eyata dzile dzɔyem le mla n̄uti,^h ke mele didim bona, mianye nunyalawo le nu nyui me, ke ame dzadzawo de nuv̄ɔ n̄uti. 20 Ke ʒputifafa Mawu la agbā Satana de miafe afowo te gudugudu kpuie.

Mia Afetɔ Yesu fe amenuveve la nanɔ anyi kpli mi katā!

Apostolo la fe hadɔwɔlawo do gbe na Roma-hame la.

21 ʒTimoteo, hanyedɔwɔla, kple Lukio kple Yason kple Sosipatro, fonyemetɔwo, duɔ mi fā. 22 Nye Tertio, si n̄lɔ agbalɔ sla la, me-duɔ mi fā. 23 ʒGayo, si nye mia kple hame blibo la fe afetɔ la, duɔ mi fā. ʒErasto, si nye du

^a Do. 18, 21; 19, 21; 20, 22.

^b Kor. 1. 16, 1; Kor. II 8, 1-4; 9, 2, 12.

^c 3, 4; Kor. 1. 9, 11.

^e 1, 11.

^f Kor. II. 1, 11; Fil. 1, 27; Tes. II. 3, 1.

^g Mar. 15, 21.

^h Kor. 1. 16, 20.

ⁱ 18, 20.

^k Mat. 7, 15; Tl. 3, 10.

^l Fil. 3, 19.

^m Xez. 13, 18; Kol. 2, 4.

ⁿ 1, 8.

^o Do. 18, 2, 26.

^p Kor. 1. 14, 20.

^q 15, 33.

^r Do. 16, 1, 2; 19, 22; 20, 4; Fil. 2, 19.

^s Kor. 1. 16, 19, 15.

^t Kor. 1. 1, 14.

^u Kor. II. 8, 23; Do. 18, 22.

me gadzikpola. kple mia novi Kuarto dudu mi fã. 24 Mia Afeto Yesu Kristo fe amenuveve la nãno anyi kpli mi katã! Amen.

Mawu kafukafu.

25 Ke amesi ate nu ado nusẽ mi le nye nyanyule kple Yesu Kristo fe gbefãdede la nu e le nya yaɣla / si woɣla tso yeɣiyi mavo-

a Tim. II. 1. 10.

b Ro. 1. 5.

d Tim. I. 1, 17.

Yu. 26.

e Ef. 1. 9.

f Ef. 3. 5. 9.

mavowo me ke la. fe dedefia la nu. 26 esi wode de go fia azo. eye to nyagblodilawo fe ɣɔɣla-wome le Mawu mavoto fe sedede la nu. wona trɔsubɔlawo katã nyae hena xexe bfe toɔɔo: 27 Mawu. dsi nye nunyato deka h5 to Yesu Kristo dzi la. to nanye bubu la yi de mavomavo me! Amen.

PAULO FE AGBALĒ GBĀTŌ, SI WŌLŌ ĐO ĐE KORINTOTŌWO.

Paulo da akpe na Mawu le nyanyule la fe ya-
yra le Korinto ɔuti.

1 Paulo. Yesu Kristo fe apostolo. si woɣ to Mawu fe lãlõnu me la. kpakple novi Sostenes. 2 wogbo do de Mawu fe hame. si le Korinto la. amesiwo wowo kãkãe le Kristo Yesu me. kame kãkãe. siwo woɣ kple amesiwo katã yãa mia Afeto Yesu Kristo fe ɣkãa dzi le affiafi le wo gbo kple mia gbo la: 3 Amenuveve kple ɔutifafa. si tso Mawu. mia Fofõ. kple Afeto Yesu Kristo gbo la. woana mi!^p

4 Meda akpe na nye Mawu daasi le mia ta le Mawu fe amenuveve. si wona mi le Kristo Yesu me la ɔuti. 5 bena miezu kesinotowo le nusianu me le eyama me. le nu fiafia katã kple sidzedze katã me. 6 abe alesi woli ke Kristo fe da sedidi le mia me ene. 7 bena miele megbe le amenuvevenunanaa deke me o.^s eye miele mia Afeto Yesu Kristo fe dedefia la lalam. 8 amesi hã ali ke mi yidãe nuwuwu la dzi. bene mianye ame madifowo le mia Afeto Yesu Kristo fe ɣkeke la dzi. 9 Nutefewolae nye Mawu. amesi yã mi va Via Yesu Kristo. mia Afeto la. fe hamenonã me la.

Nuxaxl5 le mamãwo ɔuti.

10 Ke mele nu xlõm mi. noviwo. le mia Afeto fe ɣkãa dzi bena. mi katã miagblo nya deka. eye mamãa deke naganã mia dome o: ke miazu blibo de le tame deka kple susu deka ma me. 11 Elabena Xloefemetowo de fiam le mia ɔuti. novinyewo bena. dzre

g 3. 4.

h Do. 18, 24, 27.

i Yoh. 1. 42.

k 6, 11.

l Do. 9, 14.

m Do. 18, 8.

n Ro. 16, 23.

o Ro. 1. 7.

p 16, 15, 17.

q Ti. 2, 13.

r Fil. 1. 6.

s Tes. I. 3, 13; 5, 23.

t Kor. II. 4, 3.

u Ro. 1. 16.

v Tes. I. 5, 24.

w Yes. 28, 14.

b Hi. 12, 17.

d Fil. 2, 2; 3, 16.

e Mat. 11, 28.

le mia dome. 12 Ke mele esia gblom bena. mia dome desia de gblona bena: Nye la. Paulo to menye!^h Nye la. Apolo to menye!ⁱ Nye la. Kefa to menye!^j Nye la. Kristo to menye!^k De womã Kristo mea? Alo de Paulo ye woklã de atitsoga nu de mia ta. alo de Paulo fe ɣkã mee wode mawutsi ta na mi doa? 14 Meda akpe na Mawu bena. nyemede mawutsi ta na mia dome amea deke o.^a negbe Krispo kple Gayo ko. 15 bene amea deke nagagblo be. mede mawutsi ta na mi de nye ɔuto nye ɣkã dzi o. 16 Ke mede mawutsi ta na Stefana fe afe la hã: emegbe la megade mawutsi ta na ame bubua de mahi. nyemenyae o. 17 Elabena Kristo medom be. made mawutsi ta na ame o. hafi bena magblo nyanyule la affia boɣ. menye le nya fe nunya me o. bena Kristo fe atitsoga la nagazu dzodzro o.

Atitsoga la nunya gbiãa amegbetowo fe nunya.

18 Elabena atitsoga la ɔutinya enye bometsinya na amesiwo tsrõ la. ke mi amesiwo woxo la. Mawu fe nusẽ wõnye na mi. 19 Elabena wogbo di bena: „Magblẽ nunyalawo fe nunya dome. eye made gomeselawo fe gomesese da.“ 20 Afika nunyala le? Afika agbalẽfiala le? Afika xexe sia me fe anukutsyola le? Alo menye Mawu trõ xexe sia me fe nunya wõzu bometsitsi o de? 21 Elabena esi xexeme metsõ ye ɔuto fe nunya dze si Mawu le Mawu fe nunya me o ɔuti la. eyata edze Mawu nu be. yeato gbefãdede

bometsinya me axo amesiwo axo ase la. 22 Elabena ^aYudatowo biaa dzeisiwo, beye Helatowo dia nunya yome; 23 ke miawo la miedea gbe fā Kristo, amesi woklā de atitsoga ŋu la, esi nye nukikli na ^cYudatowo kple bometsinuwa /Helatowo; 24 ke hena wo amesiwo woyɔ la, Yudatowo kple Helatowo siaa, miedea gbe fā Kristo, si nye Mawu fe nuse kple Mawu fe nunya la.^b 25 Elabena Mawu fe bometsitsi nyaa nu wua amegbetowo, eye Mawu fe gbɔdzɔgbɔdzɔ sēa ŋu wua amegbetowo.

26 Elabena nɔviwo, mikpɔ mia yoyɔ la da bena, menye nunyala gedewo le ŋutilā nu o, menye nuseɔ gedewo o, menye bubume gedewo o;ⁿ 27 hafi Mawu tia xexame bometsinuwo, bene wɔdado ŋukpe nunyalawo, eye Mawu tia xexame gbɔdzɔgbɔdzɔnuwo, bene wɔdado ŋukpe nu sesēwo; 28 eye xexe sia me nu maɖinuwo kple nusiwo wodoa vlo kpakple nusiwo menye naneke o lae, Mawu tia, bene wɔadi gbɔ nusiwo nye nane la, 29 bene ŋutilāa deke nagajo adegbe le Mawu fe ŋku me o.^o 30 Ke eya ŋuto gbo wɔtso miele Kristo Yesu me, amesi zu nunya kple ^pdzɔdzɔenyenye kple ^rkɔkɔenyenye kpakple fexexedeta, si tso Mawu gbo la na mi, 31 bene amesi ke foa adegbe la, nafo adegbe le Afeto la me,^q abe alesɔ wɔŋlɔ di ene.

Apostolo la mele didim be, yeanya naneke wu Yesu, si woklā de atitsoga ŋu la o.

2 Eye nye hā, esime meva mia gbo la, nɔviwo, ^{nyemetsɔ} nya gā gbɔgbɔ alo nunya gā va le Mawu fe dasedidi gblom le mia fiam o. 2 Elabena nyemebu bena, menya nane le mia dome o, negbe Yesu Kristo ko, amesi keakea ke woklā de atitsoga ŋu la.^a 3 Eye menɔ mia gbo le gbɔdzɔgbɔdzɔ kple wɔvɔ kpakple dzodzo nyanyanya gedede me;^b 4 eye ^{dnye} nyagbɔgbɔ kple nye gbefadede mele nunya fe nya, siwo foa nya de ame nu la me o; ke boŋ le Gbɔgbɔ kple nuse fe dedefia la me, 5 bene miafe xɔse la naganɔ amewo fe nunya me o, hafi neno Mawu fe nuse me boŋ.^f

^a Mat. 12, 38.
^b Yoh. 4, 48; Do. 17, 18. 32.
^d Ro. 16, 25.
^e Ro. 9, 32.
^f 2, 14.
^g Lu. 23, 34.
^h kp. 19; Kol. 2, 3.
ⁱ Yak. 2, 1.
^k Yes. 64, 3.

^l Mat. 13, 11.
ⁿ Mat. 11, 25; Yoh. 7, 48; Yak. 2, 1-5.

^o Ro. 3, 27; Ef. 2, 3.

^p Yer. 23, 5. 6.
^r Kor. II, 5, 21; Yoh. 17, 19.

^s Yer. 9, 22. 23.

^t kp. 1. 4.

^u 1, 23; Yoh. 8, 47.

^v 1, 17.

^y Yoh. I. 2, 20.

^z Ro. 11, 34; Yes. 40, 13.

^a Gal. 6, 14.

^b Do. 18, 9; Kor. II, 10, 1.
^d kp. 1.

^e Yoh. 16, 12.
^f Ef. 1, 17. 19; Tes. I, 1, 5.

6 Ke nunya gblom miele le amesiwo zu blibo la dome, ke menye xexe sia me nunya, alo xexe sia me dzidula, siwo atrɔ la tɔ o; 7 ke boŋ ^{dmiegblɔa} Mawu fe nunya, si le ^{ɣayla} la, le nya ^{ɣayla} me, nunya, si Mawu do anyi, hafi wodo xexeme gɔme anyi hena miafe ^{ɣutikɔkɔe} la, 8 si xexe sia me dzidulawo dometɔa deke medze sii o,^g elabena de wodze sii la, anye ne womeklā ^{ɣutikɔkɔe} fe Afeto la de atitsoga ŋu o. 9 Ke abe alesɔ ^{kwoŋlɔ} di ene bena: „Nusiwo ŋku mekpɔ kpɔ o, eye to mese kpɔ o, eye womeva ame fe dzi me kpɔ o la, nusiawo Mawu dzra do na amesiwo lɔne la.“ 10 Ke miawo la Mawu dee fia mi to efe Gbɔgbɔ la dzi; elabena Gbɔgbɔ la dzroa nuwo katā me kpɔna keke Mawu fe nu gogloawo me ke. 11 Elabena amewo dometɔ kae nya nusi le ame me, ne menye ame fe gbɔgbɔ, si le eme la koe oa? Nenema ke amea deke menya nusi le Mawu me la o, negbe Mawu fe Gbɔgbɔ la de deke. 12 Ke miawo la miexo xexeme fe gbɔgbɔ la o, hafi Gbɔgbɔ, si tso Mawu gbo la boŋ miexo, bene miate ŋu anya nusi Mawu na mi la. 13 Eye nusiawo miegblɔna hā, eye mietsɔa nya, siwo amewo fe nunya fia mi la o, hafi mietsɔa nya, siwo Gbɔgbɔ la fia mi la boŋ, eye mietsɔa gbɔgbɔmenuwo hedɔa gbɔgbɔmenuwo ^{ɣuti}. 14 Ke dzɔdzɔmeme mexɔa Mawu fe Gbɔgbɔ la fe nuwo o, elabena wonye ^{bometsinuwo} ne, eye mate ŋu adze sii o, elabena Gbɔgbɔ wotsɔna kpɔa eme. 15 ^{Ke} gbɔgbɔmeme la kpɔa nuwo katā me, ke eya ŋuto la amea deke mekpɔa eme o. 16 ^{Elabena} ameka dze si Afeto la fe tamesusu, ne wɔfia nusi mahā? Ke mia-wo la Kristo fe tamesusu le mia si.

Paulo xɔ nu Korinto-hame ia bena, mamā naganɔ wo dome le nufala, siwo nye Kristo fe subɔlawo ta o. Kristo enye xoxo fe afeto kple gomedoto.

3 Eye nye hā, nɔviwo, nyemete ŋu fo nu kpli mi abe gbɔgbɔmemewo ene o, hafi abe ^{ɣutilāmewo} ene, ^{abe} vidziwo le Kristo me ene. 2 Mena notsi mi mieno, eye menye nududu se-

sē o, elabena miesē ŋu haḁe o; eye fifi hā miesē ŋu haḁe o.^a 3 elabena miēganye ŋutlāmeme-wo. Elabena ŋkeke alesī ŋuḁa-ḁā kple dzrewōwō kple mamā le mia dome la, menye ŋutlāmeme-wo mienye, eye miezōna le ŋutilā la nu o de?^b 4 Elabena ne ame ḁeka gblo be: Nye la Paulo tō menye, eye ame bubu gblo be: Nye la Apolo tō menye la, alo de mienye ŋutilāmeme-wo oa?^c

5 Azo ḁe, amekae nye hApolo? Amekae nye Paulo? Sublāwo wonye, amesiwo dzi mieto xō dzi se la, eye amesiame le abe alesī Afeto la nae la ene. 6 Nye la medo nu, eye Apolo de tsii, ke Mawuc nana wotsina nyuie. 7 Eyata amesi do nu la, menye naneke o, eye amesi de tsii hā, menye naneke o, ke Mawu, si na tsitsi lae boḁ. 8 Ke amesi le nu dom kple amesi le tsi demi la, wo kpakple eve le ḁeka, hafi amesiame axo ye ŋuto fe fetu le ye ŋuto fe ḁōwōwō la nu. 9 Elabena Mawu fe hadōwōwō mienye; Mawu fe agble kple Mawu fe xotutu miawo mienye.

10 Mawu fe amenuveve, si wōnam la, nu medo gōme anyi abe xotula dzeḁaḁu ene, ke ame bubu tui ḁe edzi. Gake amesiame nakpo nyuie, alesī wōatui ḁe edzi la. 11 Elabena amea ḁeke mate ŋu ḁo gomedoḁo bubu anyi o, negbe esi wodo anyi, si nye Yesu Kristo la ko.^d 12 Ke ne amea de tso sika, klosalo, kpe xōasiwo, atiwo, gbe, alo ahōliti tui ḁe gomedoḁo anyi sia dzi la, 13 ekema amesiame fe ḁōwōwō adze fā, elabena ŋkeke la aḁee ḁe go afia, elabena woḁee ḁe go afia tō dzo me, eye alesialesi ke amesiame fe ḁōwōwō le la, dzo la adoe akpo.^e 14 Ne amea ḁe fe ḁōwōwō, si wōtu ḁe edzi la, tsi anyi la, axo fetu. 15 Ne amea ḁe fe ḁōwōwō afiā la, abui, ke woaxo eya ŋuto, gake abe amesi tō dzo me ene.

Hame la gblēlawo.

16 De mienyae bena, mawuxo mienye, eye Mawu fe Gbōgbō la nōa mia me oa?^f 17 Ne amea ḁe gblē mawuxo la, Mawu agblē eyama hā, elabena mawuxo la le kōkōe, eye esiae miawo la mie-

nye. 18 Anea ḁeke nagable edokui o: Ne mia dome amea ḁe bu edokui nunyala le xexe sia me la, nezu bometsila, bene wōazu nunyala.^g 19 Elabena xexe sia me nunya enye bometsitsi le Mawu gbō, elabena wōḁō ḁi bena: "Elēa nunyalawo le woje ḁaḁu vō me." 20 Eye wogaḁo be: "Afeto la dzea si nunyalawo fe susuwo bena, wonye dzodzro."^h 21 Eyata amea ḁeke nagafo adegbe le amewo ŋuti o, elabena nuwo katā nye mia tō, 22 edanye Paulo o, edanye Apolo o, edanye Kefa o, edanye xexeamo o, edanye agbe o, edanye ku o, edanye nusi li fifi alo nusi le vava ge o; nuwo katā nye mia tō, 23 ke miawo la mienye Kristo tō, ke Kristo la enye Mawu tō.^k

Apostolowo fe ḁo kple woje numadinunyenyē.

4. Ale ame nabu mi enye esi: Abe Kristo fe ḁōlawo kple Mawu fe nya yaḁlawo fe xōnuwiwo ene. 2 Ke nusi gakpe ḁe eḁuti la, enye bena, wodina tsoa xōnuwiwo gbō,^p bene woakpo wo nutefewōlawoe. 3 Ke nye la nu via ḁe ŋuto ko wōnye nam, ne woadrō ōnum le miawo alo amea ḁe fe ōnudrōgbe dzi; evō la nyemedrō ōnu nye ŋuto ḁokui nye hā o. 4 Elabena nyemenya naneke le ḁokui nye ŋuti o, ke menye eyata wotso afia nam o, ke Afeto lae nye amesi drō ōnum.^q 5 Eyata migadrō ōnu naneke, hafi yeyiḁi la nava ḁo o, halase esime Afeto la ava, amesi ahe viviti me nya yaḁlawo ava keli nui, eye woḁee dzimedanude-wo ḁe go afia la, ekema amesiame akpo kafukafu tso Mawu gbō.

6 Ke nōwiwo, nusiawo megblo hedo mia kple Apolo ŋuti le mia ta, bene miasrō nu le mia gbō, bena miagasusu awu nusi wōḁō ḁi la o, bena mia dome amea ḁeke nagado edokui ḁe dzi le ame ḁeka ta ḁe ame bubu ŋuti o. 7 Elabena ameka na nēto vovo ma?^r Eye nukae le asiwō, si mēxō oa? Ke ne wō hā nēxōe la, nukaguti nēle adegbe fom abe menye ḁe nēxōe ene oa? 8 Miedji fo xoxo,^s miezu kesinotōwo xoxo, miegblēa mi ḁi dua fia; ḁe miadu

^a Pet. 1, 2, 7; Heb. 5, 12, 13.

^b Nyad. 3, 17, 18.

^c 1, 10, 11; 11, 18; e Hl. 5, 12, 13.

^f Ps. 94, 11.

^g 1, 12.

^h Dō. 18, 24, 27.

ⁱ Dō. 18, 4, 11.

^k 11, 3.

^l 4, 5.

^m Ti. 1, 7.

ⁿ Mat. 13, 3-9.

^o Lu. 12, 42.

^p Ef. 2, 20.

^q 15, 10.

^r Pet. 1, 2, 4-6.

^s Ps. 143, 2.

^t 3, 8.

^u 4, 5.

^v Ro. 12, 3.

^w Ro. 12, 6.

^x 6, 19; Kor. II, 6, 16.

^y Nyad. 3, 17.

fia g5, bene miawo hā ^amiadu fia kpakpli mi la, ne anyo! 9 Elabena mele susum bena, Mawu tso mi apostolowo wo mamletowo, d^d abe amesiwo wodo anyi na ku ene, elabena miezu ^enukpokpo na xexeame kple mawudalawo kple amewo siasa. 10 Mienye /bometsilawo le Kristo nuti, ke miawo la nunyalawo mienye le Kristo me; miawo la miegbodzona, ke miawo la miesea nu; wobua mi, ke miawo la wodoa vlo mi. 11 Vasede gajofa sia dzi la ^fdo kple tsiko wua mi, eye miezoa amama, eye wofoa mi kple ko, eye nufe gobia deke meli na mi o. 12 Eye ^gmiedzea agbagba, eye mietsa mia nutowo miafe aslwo woa do; ^hne wodzu mi la, mieyrana; ⁱne woti mia yome la, miedoa dzi tson; 13 ne wodo busu mi la, miedea kuku; miezu abe xexe sia me fe adukpodzinuwo ene, amewo kata fe gbedudo vasede egbebe sia.

14 Menye de mepla nusyawo, bene mado nukpe mi o, ke boq bene maxli nu mi abe nye lol5-viwo ene. 15 Elabena ne vidzikpola akpe ewo le mia si le Kristo me ha la, fofa gedede meli na mi o; elabena metsa nyanyuie la dzi mi le Kristo Yesu me. 16 Eyanuti mele nu xli mi bena: Mizu sr5nyelawo. 17 Eyata medo ^jTimoteo, si nye vinye lol5to kple nutefewola le Afeto me la, do de mia gbo; amesla ado nku nye mo, siwo le Kristo me, abe alesii mele nu fiam le ha sia ha me le afisiafi ene la, dzi na mi. 18 Ke amea dewo do wo dokui de dzi, abe de nyemegale mia gbo va ge o ene. 19 Ke ^kne Afeto la li la, mava mia gbo kpuie, eye nyemebe, madze si amesiwo do wo dokui de dzi la fe nyawo o, ke wofe guse boq. 20 Elabena menye nya mee mawufiadufe la le o, hafi guse me boq wole. 21 Nuka dim miele? De matsa ati ava mia gbo loo, alo matsa lol5 kple domefafa fe gbogbo la ava mia gboa?

Tohehe na ahasiwolawo. Nuxoxli le habobo kple nu tovo wolawo kpakple wofe hamemamano nuti.

5. Wose mia nka keq bena, ahasiwowo le mia dome, eye aha-

^a Nyad. 2, 21.

^b Mo. III. 18, 7.8.

^d Ro. 8, 26.

^e Heb. 10, 32.

^f 3, 18.

^g Kol. 2, 5.

^h Kor. II. 11, 23 v. 27.

ⁱ Mat. 18, 19; 18, 19; Kor. II. 13, 10.

^j Tim. 1, 20.

^k Do. 18, 2; 20, 24; Tes. I. 2, 9; Tes. II. 2, 9; ta 9, 15.

^l Ro. 12, 14.

^m Pa. 108, 28.

ⁿ Gal. 5, 9.

^o Mo. II. 13, 7.

^p Yes. 63, 7; Pet. I. 1, 19.

^q Gal. 4, 19.

^r Mo. II. 12, 3-20.

^s II, 1.

^t Do. 19, 22.

^u Mat. 18, 17; Tes. II. 2, 14.

^v Do. 18, 21;

^w Yak. 4, 15.

^x Tes. II. 3, 6; Ti. 2, 10; Yoh. II. 10.

^y Mar. 4, 11.

^z 2, 4; Lu. 17, 20.

^{aa} Mo. V. 13. 6.

siwowo ma togbe mele tr5subolawo dome ha o bena, bamea de xo fofoa sr5. 2 Eye miawo la miedo mia dokui de dzi, eye miefakonyi boq, bene woade amesiwo nusia la da le mia dome o mahā? 3 Ke nye amesiwo mele mia gbo le nutila me o, gake mele mia gbo le gbogbo me la, medr5 onnu amesiwo nusia la xoxo, abe de mele mia gbo ene? 4 le mia Afeto Yesu Kristo fe nka me, ne mia kple nye gbogbo va kpe ta kpakple mia Afeto Yesu Kristo ife guse la, 5 bene ^{aa}miatsa ame ma ade asi na Satana, bene wogablē efe nutila, ne woaxo efe gbogbo le Afeto Yesu Kristo fe nkeke la dzi. 6 Miafe adegbejofa menyoo. Mienyae bena, ^{ab}amowo bavā via de nana amowo blibo la kata bavā o mahā? 7 Eyata ^{ac}mitsa amowo bavā xoxo la fu gbe, bene mianye amowo yeye, abe alesi mienye amowo manāmanā ene; ^{ad}elabena wowu miafe nutitotolēvi, si nye Kristo la hā. 8 Eyata mina miadu nutitotokekenyuie, menye le amowo bavā xoxo me o, eye menye le vōdiwo wole kple nu tovo wowa fe amowo bavā me o, hafi le dzadzenyenyekple nyatefe fe amowo manāmanā la me boq.

9 Menlce na mi le agbalē la me bena, ^{ae}migade ha kple ahasiwolawo o. 10 Ke menye xexe sia me ahasiwolawo alo gubiālawo alo adzodalawo alo tr5subolawo mewone kura o, anye ne deko miadzo le xexeame. 11 Eyata azo la mepla na mi bena, miagade ha kple amea de, si ne woyone be navi, wōnye ahasiwola alo gubiāla alo tr5subola alo busubola alo ahamula alo adzodala la o; migadu nu kple nenem me sia hā o. 12 Elabena nya kae le mia kple amesiwo le ^{af}egodo la dome bena, madr5 onnu wo mahā? Alo miawo la, de miedr5 onnu amesiwo le eme la g5 oa? 13 Ke amesiwo le egodo la, Mawu adr5 onnu woawo. Miqe ante vōdi la da le mia nuti mia dome!

Le onnodr5 le dzimaxosetowo fe nku me nuti.

6. Alo ne mia dome amea de he nya de xolōvia nuti la, ado

dzi be, yeahee ayi ōnu de ame madzomadzōwo ŋku me, eye menye ame kōkōewo ŋku me o mahā? 2 Mienyae bena, bame kōkōewo le ōnu drō ge xexeame oa? Eye nenyē miawo dzi woato adrō ōnu xexeame la, de miedze na nya suewo dadrō oa? 3 Mienyae bena, miadrō ōnu mawudolawo oa, ōnu keke wōahayi agbe sia me nuwo nye gea? 4 Azo la ne agbe sia me nyadōdrōa de le mia si la, mietsō amesiwo wodoa vlo le ha me la boq dō ōnudrōlawoe! 5 Dukpedodo mi ta megbloē dō! A, vavāe, nunyaŋaa deke mele mia dome oa? Deka hō meli, si ate ŋu adrō ōnu le nōwiao dome oa? 6 Ke nōvi hea nōvi yia ōnu boq, eye wowōa esia le dzimaxōsetōwo ŋku me. 7 Ke azo esia menyo na mi kura o bena, nyadōdrōwo le mia dome de mia nōewo ŋuti. Nukaŋuti miena wowō vō de mia ŋuti boq oa? Nukaŋuti miena woba mi boq oa? 8 Ke miawo la miewōa vō, eye miebāe ame, eye miewōa esia de nōwiao ŋuti.

Nuxaxlō le madzomadzō kple matrewōwo ŋuti.

9 Alo mienyae bena, ame madzomadzōwo manyi mawufiadufe la fe dome oa? Migana woable mi o: Ahasiwōlawo kple trōsubolawo kple matrewōlawo kple hadzelawo kple ŋutsu, siwo dona kple ŋutsuwo, 10 kple fiafitōwo kple ŋubiālāwo kple ahamulawo kple busubolawo kple adzodalawo la womanyi mawufiadufe la fe dome o. 11 Eye nenem mia dome amea dewo nō tsā; ke wole tsi na mi, ke wona mia ŋuti ko, ke wotso afia na mi le Afeto Yesu fe ŋko la kple mia Mawu fe Gbōgbō la me.^a

12 Wode nuwokatā fe mō nam, ke menye nuwo katāe nyona na ame o. Wode nuwo katā fe mō nam, ke menye nyee le nana ge nane nakpō ŋusē de dzinye o.^o 13 Nuḍuḍu li na fodo, eye fodo hā lina nuḍuḍu; gake Mawu ade esia kple ekeme siaa ḍa.^o Ke ŋutilā meli na ahasiwōwo o, hafi Afeto la tōe, eye Afeto la hā ŋutlā tōe boq. 14 Ke Mawu fō Afeto la de tsitre, eye wōatsō efe ŋusē afo

^a 15, 15, 20; Kor. II. 4, 14.

^b Nyad. 3, 21; Dan. 7, 22.

^d 12, 27.

^e Mo. I. 2, 24.

^f Yoh. 17, 21, 22; Ef. 5, 30.

^g 3, 16.
^h Pet. I. 1, 18, 19.
ⁱ Fil. 1, 20.

^k Mat. 5, 39; Tes. I. 5, 17; Pet. I. 3, 9.

^l Gal. 5, 19-21.

^m Ti. 3, 3-7.

ⁿ 10, 23.

^o Tes. I. 4, 3-5.

^p Mat. 19, 12.

miawo hā de tsitre.^a 15 Alo de mienyae bena, miafe ŋutilāwo la Kristo fe ŋutinuwo wonye o mahā? Aleke lawō matsō Kristo fe ŋutinuwo awō ahasiwōla fe ŋutinuwo mahā? Gbede!^d 16 Alo de mienyae bena, amesi tso edokui lé de ahasiwōla ŋuti la, eye kplii enye ŋutilā deka oa? Elabena wogblo bena: ^c „Wo kpakple eye la woanye ŋutilā deka.“ 17 Ke amesi tso edokui lé de Afeto la ŋuti la, eya kplii enye gbōgbō deka.^f 18 Misi le ahasiwōwo nu! Nuḍ si nuḍv, si ame wōna la, menye efe ŋutilā me wōle o, ke ahasiwōla wōa vō de ye ŋuto fe ŋutilā ŋuti. 19 Alo de mienyae bena, miafe ŋutilā la Gbōgbō kōkōe, si le mia me, si miexo tso Mawu gbō la fe xō wōnye, eye mienye mia ḍokui tō oa?^g 20 ^hAsi sesē miexo; ⁱeyata mitsō miafe ŋutilā kple miafe gbōgbō, siwo nye Mawu tō la, kafu Mawu!

Le srōdeḍe kple trenōno ŋuti.

7. Nusi ŋuti mieḅlo nya nam le la, mebe: Enyo na ame bena, wōagade asi nyōnu ŋu o. 2 Ke le ahasiwōwo ŋuti la nyōnu nāno ŋutsu sia ŋutsu si, eye ŋutsu nāno nyōnu sia nyōnu si. 3 Dutsu nawō nusi dzo la, na srōa, eye nyōnu hā nawō na srōa nenema ke. 4 Nyōnu mekpō ḅusē de ye ŋuto fe ŋutilā dzi o, negbe srō-ŋutsu la ko; ke nenema ke ŋutsu hā mekpō ḅusē de ye ŋuto fe ŋutilā dzi o, negbe nyōnu la ko. 5 Migagblē mia nōewo ḍi o, negbe ne wo kpakple eve lō halase yeyiyia de dzi hafi, bena miakpō asinu ado gbe ḍa, eye nusia megebe la miagava awō deka, bene Satana nagate mi akpō le miafe ḍokuidzimadumaḍu la ŋuti o. 6 Ke mele esia gblom le mōnana nu, eye menye le sedede nu o. 7 Elabena mele didim bena, amewo katā nāno anyi, abe alesi nye hā mele ene; gake amesiame kpō ye ŋuto fe amenuvevenuna tso Mawu gbō, amea deka kpō esi, eye ame bubu hā kpō bubu.^r

8 Ke megblo na trewo kple ahasiwō bena, ne woanō abe alesi nye hā mele ene la, ekema anyo

na wo. 9 Ke ne womate ŋu adu wo dokui dzi o la, woade sr̄, elabena sr̄dēde nyo wo fieŋufieŋu.

10 Ke mede se na sr̄tōwo — hafi menye nyee o, /ke Afeto lae boŋ — be, nyōnu nagagbe sr̄a o. 11 Ke ne egbee la, neno anyi sr̄mademadēe, alo negawo deka kpakple sr̄ŋutsu la; eye ŋutsu hā nagagbe sr̄a o. 12 Ke ame mamlewo la, nyee le egblom na wo — menye Afeto lae o — bena, ne nyōnu, si mexo se o la, le nōvia de si, eye wōdze nyōnu ŋu bena, yeano egbo la, negagbee o. 13 Eye ne ŋutsu, si mexo se o la, le nyōnu de si, eye wōdze ŋutsua ŋu be, yeano egbo la, negagbe ŋutsu la o. 14 Elabena ŋutsu, si mexo se o la, ŋuti ko le sr̄a me, eye nyōnu, si mexo se o la, hā ŋuti ko le ŋutsua me; de menye nenem o la, ne mia viwo anye ame makomakowo, kēke azo la wole kōkōe. 15 Ke ne amesi mexo se o la, gbe sr̄a la, negbee faa! Nōviŋutsu alo nōvi-nyōnu la menye kluvi le nya siawo fomevi me o. Ke Mawu yō mī le ŋutifafa me. 16 Elabena wō nyōnu, aleke nēnyae bena, āte ŋu axo sr̄wō de agbe mahā? Alo wō ŋutsu, aleke nēnyae bena, āte ŋu axo sr̄wō de agbe mahā? 17 Negbe alesi Afeto la mā na amesiame la, alesi Mawu yō amesiamee la, nenema ke wōazo, eye nenema ke medo le hawo katā me. 18 Ne woyō amea de, si nye avatsotsoto la, negahe avayi tsoy edzi o; ne woyō amea de le avamatsomatso me la, negatso avo o. 19 Avatsotso la menye naneke o, eye avamatsomatso hā menye naneke o, ke Mawu fe sēdziwawo enye nu la. 20 Amesiame nāno yoyō, si wotsō yē la me tututu. 21 Ne ēnye kluvi woyō la, negave wō o; ke ne āte ŋu azu ablodevi la, wō eŋuti do boŋ. 22 Elabena amesi woyō wōnye kluvi le Afeto la me la, enye Afeto la fe ablodevi, nenema ke amesi woyō wōnye ablodevi la, enye Kristo fe kluvi. 23 Asi sēseē miexo, migazu amewo fe kluviwo o. 24 Nōviwo, nusi me woyō amesiame le la, neno eya me le Mawu fe ŋku me! 2

a kp. 10.

b kp. 40.

c Tim. I. 1, 12, 13.

d kp. 12, 25, 40.

e Mat. 5, 32.

f kp. 29; 10, 11.

h Ro. 13, 11.

i L. u. 14, 26.

k Ro. 11, 16.

l Ro. 14, 19.

m Yoh. I. 2, 15 v. 17.

n Pet. I. 3, 1.

o kp. 20, 24.

p L. u. 14, 20.

q Ef. 5, 29.

r Gal. 5, 6; 6, 15.

s kp. 17, 24.

v Ef. 6, 6; Pitem. 15.

w 6, 20.

x 17, 20.

25 Ke detugbiwo la, nyemexo a sea deke tso Afeto la gbo le wo ŋuti o, b gake maŋo adapu na wo, abe amesi kpō anublanuikpōkpō tso Afeto la gbo, bene manye nutefewola la ene. 26 Azo mesusu bena, esia nyo le hiākame, si gbo-na fifi la ŋuti bena, enyo na ame be, wōano anyi nenema. 27 Nēnye de wobla wō de nyōnu ŋuti la, megadi etutu o; ke ne wotu wō le nyōnu ŋuti la, megadi sr̄ o. 28 Ke ne ēde sr̄ hā la, mēwo nuvō o; eye ne detugbi de sr̄ la, mēwo nuvō o; ke nenem me siawo akpō xaxa le ŋutilā me. Ke nye la de mekpō mia nublanui. 29 Ke esia gblom mele, nōviwo, abena yeyiyi la le kpui; eyata azo la amesiwo si nyōnu le la, anano abe de deke mele wo si o ene; 30 eye amesiwo le avi fam la, nāno abe de womele avi fam o ene; eye amesiwo le dzi-dzo kpōm la, nāno abe de womele dzi-dzo kpōm o ene; eye amesiwo le nu flem la, nāno abe de naneke mele wo si o ene; 31 eye amesiwo wā xexe sia me ŋuti do la, nāno abe de womele eŋuti do wōm o ene; elabena xexe sia me fe nōnōme nu va yina. 32 Ke mele didim be, miagakpō fudēde deke o. Amesi mede sr̄ o la, lēa be na nusiwo nye Afeto la tō la, alesi wōawo adze Afeto la ŋu. 33 Ke ŋutsu, si de sr̄ la, lēa be na xexemenuwo, alesi wōawo adze nyōnu la ŋu, eye wōle ewedomesi. 34 Nenema ke nyōnu, si de sr̄ la, kple detugbi hā wole; nyōnu, si si sr̄ mele o la, lēa be na nusiwo nye Afeto la tō la, bena wōano kōkōe le ŋutilā kple gbogbo la me; ke nyōnu, si de sr̄ la, lēa be na xexe sia me nuwo, alesi wōawo adze ŋutsu la ŋu. 35 Ke megblo esia le mia ŋutōwo miafe vide ta, menye bene made mi kple ka o; ke boŋ bene miano kōnuwawo nyui kple Afeto ŋunōno tututu dzi, alesi dze, eye naneke nagahe mi da o. 36 Ke ne amea de susu be, yemawo nyuie de yefe detugbi ŋuti o, nēnye be, ele sr̄dēde me tom, eye ne ele vieve azo be, wōade sr̄ la, ekema nusi dim wōle la, nēwōe; mēwo nuvō o, nena wōade

srō. 37 Ke amesi tsi tre sesie le efe dzi me, eye naneke mezi edzi o, ke boɔ wōkpɔ ɔusē de ye ɔuti fe lālōnu dzi, eye wōdo esia le efe dzi me bena, yeadzra yefe detugbia do srōmademadēe la, eya awōe nyuie. 38 Eyata amesi tso efe detugbi na woɔe la, wōe nyuie; ke amesi metsōe na woɔe o la, awōe nyuie awu. 39 Se la bla nyonu, ŋkeke alesi srōa le agbe la, gake nenyē be, ɔutsua ku la, ekema evo bena, wōade amesi ke wōlō; negbe deko woawōe le Afeto la me. 40 Ke nenyē be, eno anyi nenema srōmademadēe la, woayrae awu le nye tamesusu nu. Ke mebuna bena, Mawu fe Gbōgbō la le nye hā menye.

Le trōwo fe vosaliaduɔu kple kristotawo fe dokuiēle nuɔɔia manamanae ɔuti.

8 Ke le trōwo fe vosawo ɔuti la mienyae bena, sidzedze li na mi katā. Sidzedze la doa ame de dzi, ke lālō la tua ame. 2 Ne aamea de susu bena, yedze si nane la, ekema medze si alesi wōdze be, wōadze sii la hade o. 3 Ke ne aamea de lō Mawu la, kekema Mawu dze si eyama. 4 Azo mienya le trōwo fe vosawo duɔu la ɔuti bena, trōa deke mele xexe sia me o, eye bena, mawu bubua deke hā meli o, negbe deka hō koe li.^a 5 Ke nenyē nusiwo woyona be mawuwo li hā, eɔanye le dzifo alo anyigba dzi o, abe alesi mawu gedewo kple afeto gedewo li ene la; 6 gake la Mawu deka, si nye Fofō, amesi me nuwo katā tso, eye miawo mieli ne la, kple Afeto deka, si nye Yesu Kristo,^p amesi me nuwo katā to va. eye miawo miēto eyama me la, li na mi. 7 Ke menye amewo katā mee sidzedze sia le o; ke aamea deɔwo li, siwo fe tamesusuwo gale trō ɔuti vasede egbegebe sia, eye wodunɔ abe trōwo fe vosā ene, eye esi wofo dzitsinya gbōdzo ɔuti la, eyata wofo dui.^a 8 Ke nuduɔu mawo mi bubu le Mawu fe ŋku me o, elabena nenyē be, miēɔua nu la, miēzua gā wu o, eye nenyē be, miēɔua nu o la, miēzua sue wu o.^f 9 Ke mikpɔ nyuie, bena miafe

ɔusē nagazu nukikli na ame gbōdzo gbōdzo wo o.^a 10 Ke nenyē aamea de kpɔ wō amesi si sidzedze le la, nēbōbo nō trōxɔ me le nu dum la, menye dee ma nēde dzi fo na amesi gbōdzo la fe dzitsinya, bene wōadu trōwo fe vosawo o mahā? 11 Eye nɔvi, si gbōdzo, amesi ta Kristo ku do la, atrō le wō sidzedze la ɔuti.^b 12 Ke ne miēwo nuvō de mia nɔviwo ɔuti ale, eye miēde abi wofo dzitsinya, si gbōdzo ɔuti la, ekema miēwo nuvō de Kristo ɔuti. 13 Eyata ne nuduɔu dia nɔvine nu la, ekema nyemele lā du ge gbēdegbēde akpɔ o, bene nyemagadia nɔvine nu o.^c

Alesi Paulo wo efe abloɔenyenyē ɔuti do le efe do me.

9 De nyemenye apostolo oa? De nyemenye dokuisime oa? De nyemekpɔ Yesu Kristo, mia Afeto la oa? Menye miawoe nye nye dowowo le Afeto la me oa? 2 Ne nyemenye apostolo na ame bubuwo o hā la, menyee na mi; elabena miawoe nye nye apostolonyenyē fe nutrenu le Afeto la me.^d 3 Dokuiyē ta violi de amesiwo drōa onnum la ɔuti enye esi. 4 Alo de miēkpɔ ɔusē be, miadu nu, eye miano nu oa?^e 5 Alo de miēkpɔ ɔusē bena, miakpɔ nɔvinyonu, si anye mia srō la, ano nugbe yim, abe alesi apostolo bubuawo kple Afeto la nɔviwo kpakple "Kefa hā wona ene oa? 6 Alo de mia kple Barnaba de deko mekpɔ ɔusē bena, miagawo do oa? 7 Ameka gōe woa awawo fe do, eye wōxē fe na eɔokui? Alo ameka gōe dea weingble, eye meɔua efe kutsetse oa? Alo amekae nyia lāha, eye menoa lāha la fe notsi oa? 8 Alo ame fe susu nue mele nya siae gbɔm do, alo menye se la hāwo nenenema oa? 9 Elabena wōɔɔ de Mose fe segbalēa me bena: „Megabla nu na nyitsu, si le mli tugum la o!” A, nyitsu fe nue le Mawu nu vema? 10 Alo menye mia ɔuti pete wogblɔe do oa? Mia ta wogblɔe do bena, amesi ɔlɔa nu la, naɔlɔe le mōkpokpō me; eye amesi tugua mli la, natugui le mōkpokpō me, bena wōa-

^a Gal. 5, 18.

^b Ro. 14, 15.

^c Ro. 7, 2.

^e Ro. 14, 21.

^f Do. 15, 29.
^g 15, 8; Do. 28, 16; 22, 17.

^h Gal. 6, 3.

ⁱ Kor. 11, 3, 2, 3.

^k Gal. 4, 9.

^l Lu. 10, 8.

^m 10, 18.

ⁿ Yoh. 1, 42.

^o 12, 5, 6; Kol. 1, 16.

^p Mo. V. 26, 4; Tim. I. 5, 18.

^q 10, 27.

^r Ro. 14, 17.

kpɔ gome le eme! 11 Ne miefā gbɔgbɔ me nuwo na mí, eye mie-xa miáfe ñutilānuwo la, nu gā wònyea?^b 12 Ne ame bubuwo kpɔ ñusē sia fe gome de mia dzi la, de miawo miekpɔe wu woawo o mahā? Gake miewɔa ñusē sia ñuti dɔ o, hafi míetsɔa wo katā kpoo boŋ, bene miagaxe mɔ na Kristo fe nyanyuie la o.^d 13 De mienyae bona, amesiwo wɔa kɔkɔefe fe dɔwo la, kɔkɔefe fe nuwo woduna, eye amesiwo subɔna le vɔsamlekpuí ñuti la, vɔsamlekpuí fe nuwo me wokpɔa wo tɔ nua tsonɔ o?^e 14 Nenema ke Afeto la dɔ na amesiwo gblɔa nyanyuie fiana la' bona, woakpɔ agbemenuwo tso nyanyuie la me.^f 15 Ke hnye la nyemewɔa nusiawo fe deke ñuti dɔ kpɔ o; eye nyemenɔ nusiawo, bene woawo nenema nam o; elabena ne meku la, anyo nam awu esi amea de nadi gbɔ nye kafukafu. 16 Elabena ne megblo nyanyuie fia la, menye kafukafu nam o, elabena ele nam kokoko be, mawɔe; elabena nenyee be, nyemegblo nyanyuie la fia o la,^g baba nam! 17 Elabena ne mewɔ esia kple lɔlɔnu la, fetu le eme nam; ke ne nyemewɔe kple lɔlɔnu o la, wotsɔ xɔnuvidɔ de asi nam.^h 18 Azɔ de, nukae nye nye fetua? Eyaee nye bona, nye amesi le nyanyuie la gblɔm la, 'mana fetu naganɔ nyanyuie la ñuti o, bene nyemagawo nye ñusē la ñuti dɔ le nyanyuie la ñuti o.

19 Elabena ne menye dokuisme, si vo tso amewo katā gbɔ hā la, metsɔ dokuine wɔ amewo katā fe dɔla, bene asinye nasu ame gedeawo dzi.ⁱ 20 eye mezu abe Yudato ene hena Yudato, bona asinye nasu Yudato dzi; eye mezu abe amesi le sea te ene hena amesiwo le sea te, wònye nye ñuto nyemele sea te hafi o, bene asinye nasu amesiwo le sea te la dzi; ^a21 mezu babe semansito ene hena semansito, gake la nyemenye semansito na Mawu o, ke mele Kristo fe se la me boŋ, bene asinye nasu semansitowo dzi. 22 ^bMezu gbɔdzɔgbɔdzɔ na gbɔdzɔgbɔdzɔwo, bene asinye nasu gbɔdzɔgbɔdzɔ-

^a Ro. 11, 14.

^b Ro. 15, 27.

^d Do. 20, 34, 35; Kor. U. 11, 9.

^e Tlm. II. 4, 7. / Tlm. II. 2, 4, 5.

^f Mo. IV. 19, 8. 31; Mo. V. 19, 1-3.

^g Pet. I. 5, 4.

^h Lu. 10, 7.

ⁱ Do. 18, 9.

^j Ro. 8, 13; 13, 14.

^k Yer. 20, 9.

^l Mo. U. 13, 21; 14, 22.

^m 4, 1.

ⁿ Mo. 11, 16, 4, 36; Mo. V. 8, 3. / 9, 8.

^o Mo. 11, 17, 8.

^p Mo. IV. 14, 23, 30.

^q Mat. 20, 26, 27.

^r Mo. IV. 11, 4, 34.

^s Mo. U. 32, 6.

^t Do. 16, 3; 21, 20-26.

^u Gal. 2, 3.

^v Mo. IV. 26, 1, 9.

^w Kor. U. 11, 29.

^x Mo. IV. 21, 5, 6.

towo dzi; amewo katā mezu nusianu na, bene made wo ^adome amea dewo kokoko. 23 Ke nyanyuie la ta mewɔ wo katā dɔ, bene nye hā makpɔ gome le eme.

Nuxoxi5 le niñli le dziɔdufetu la ta ñuti.

24 **Alɔ** mienyae bona, amesiwo le dudime kem le dusife la, wo katāe kenɔ hafi, gake ame deka koe xɔa dziɔdufetu la o mahā? Mike dudime nenema, ne miáfe asi nasu edzi!^o 25 Ke /amesiame, si le kame tem la, edɔa ñu dɔ le nusianu me; ame mawo wɔa nenema, bene wofoe asi nasu dziɔdufetu, si gblɔna la dzi; ke miawo la, hesi megblo na o la dzi. 26 Eyañuti azɔ nye la mele dudime kem ale, bene nyemele di-keke me o, eye mele kɔ dam ale, bona nyemedaa dadagbo o; 27 hafi mefoa nye ñutilā wòdo a vusrā, eye mewɔne kluvi boŋ, bene esi menyee gbeñadela na ame bubuwo la, nye ñuto la nyemagazu ame madzemadze o.

Nuxoxi5 le dedienɔna kple trɔsubɔsubɔ ñuti.

10. Elabena nyemele didim be, miaganyae o, nɔviwo, bona mia fofowo katā nɔ alilikpo la te, eye wo katā woto fu la me,^o 2 eye wode mawutsi ta na wo katā de Mose me le alilikpo kple fu la me. 3 Eye wo katā wodu gbɔgbɔ me nududu ma ke.^r 4 Eye wo katā wono gbɔgbɔ me nunono ma ke, elabena wono tso gbɔgbɔ me kpe gbadza, si dze wo yome la me; ke kpe gbadza lae nye Kristo.^s 5 Gake wo dome ame gedeawo fe nu menyo Mawu ñu o, elabena woxlā wo de anyi le gbeadzi.^t 6 Ke nusiawo zu kpɔdeɣu na mi, bene miaganyenu vɔdɔ dzrolawo, abe alesi wòdzro ame mawo ene la o.^u 7 Migazu trɔsubɔlawa hā abe wo dome amea dewo ene o, ^vabe alesi wonɔ dɔ ene bona: „Duko la bɔbɔ nɔ anyi, wodu nu, eye wono nu, eye wotsi tre, eye wode asi fefe me.“ 8 Migana miawo ahasi, abe alesi wo dome amea dewo wɔ ahasi, eye ame akpe blave vɔ etɔ trɔɔ le ñkeke deka dzi ene la o.^w 9 Migana miate Kristo akpɔ, abe alesi wo dome amea dewo tee kpɔ, /eye dawo trɔɔ wo ene la o.

10 Migali liolioli, abe alesi wo dome amea dewo li liolioli, eye nugblēla tsrō wo ene la o.^b 11 Ke nusiawo katā va ame mawo dzi abe kpōdeṅu ene, eye woṅlōe di, bene wōanye nuxoxlō hena mi amesiwo dzi xexe sia me fe nuwuwu va dō la. 12 Eyata amesi ke susuna be, yele tsitre la, nakpō nyuie, bena wōagadze anyi o. 13 Tetekpōa dēke meva mia dzi kpō o negbe ame tō dēdēko, gake nutefewōla enye Mawu, amesi mana mō bena, woate mi akpō awu alesi miate ṅui la o; ke ana gododo le eme hā akpe dē tetekpō ṅuti, bene miate ṅu atsōe. 14 Eyata, nye liōtōwo, misi le trōsubōsubō la nu!

Le nuḍuḍu kokoe ṅuti.

15 Nunyalawo mele egblōm na — mibu nusi gblōm mele la me kpō: 16 /Yayrakplu, si mieyranala, menye Kristo fe ōu la fe hadedee o dē? ^aEye abolo, si miekana la, menye Kristo fe ṅutilā fe hadedee o dē? 17 Elabena abolo dēkē, ṅutilā dēka mi ame gedewo mienye, elabena mi katā miedua abolo dēka la fe dē.^k 18 Mikpō ṅutilānu Israel dā! Menye amesiwo dua ^avōsawo la, nye vōsā-mlekpuī la fe hadelawo oā? 19 Azo la, nuka gblōm mele? Dē mebena, trō enye nu loo, alo trō fe vōsasa enye nua?^o 20 Hafi boṅ mele gbōgblōm bena, nusi trōsubōlawo mēna la, 'gbōgbo vōwo wōmēa wo na, eye menye Mawu o; ke nyemele didim bena, miade ha kple gbōgbo vōwo o. 21 Miate ṅu ano Afetō la fe kplu, agano gbōgbo vōwo fe kplu hā o; miate ṅu akpō gome le Afetō la fe kplō ṅuti, agakpō gome le gbōgbo vōwo fe kplō ṅuti hā o.^z 22 Alo dē miana Afetō la naōā qua? Dē miesesē wui mahā?

Le befiē na dzitsinya ṅuti.

23 Wode nuwo katā fe mō na ame, ke menye nuwo katāe nyona na ame o; wode nuwo katā fe mō na ame, ke menye nuwo katāe doa ame dē ṅgōgbe o.^y 24 Amea dēke nagadi ye ṅuto tō o, ke nusi nye ame bubu tō la boṅ.^z 25 Nusianu, si wodzrana le lāflefe la, miḍui faa, eye migabia eta se le dzitsinya ṅuti o.^b 26 Elabena

^a Ps. 24, 1.

^b Mo. IV, 14, 2, 3; Heb. 3, 11, 17.

^d 8, 7.

^e Tim. I, 4, 4.

^f Mat. 28, 27.
^g Kol. 3, 17.

^h Do. 2, 42.
ⁱ Ro. 14, 13.

^k Ro. 12, 5; ta 12, 27.

^l 9, 20—22.
^m Mo. III, 7, 6, 15.

^a 8, 4.

^y 4, 16; Fil. 3, 17.
^z Mo. III, 17, 7; Mo. V, 32, 17; Ps. 106, 37; Nyad. 9, 20.

^o Ef. 5, 23.

^o 3, 23.

^o Kor. II, 6, 15, 16.
^o 12, 10; 14, 1.

^y 6, t2.

^z kp. 33; Ro. 15, 2.

^a Mo. I, 1, 27.
^b Ro. 14, 2—10, 22.

anyigba la kple nusiwo katā yo edzi la, nye Afetō la tō.^a 27 Ke ne dzimaxōsetōwo dome amea dē kpe mi, eye mielō be, yewoayi la, midu nusianu, si wotsō dō mia kōme la, eye migabia eta se o le dzitsinya ṅuti. 28 Ke ne amea dē gblō na mi bena: Trōwo fe vōsa nye esi la, ekema migadui le amesi gblōe fia mi la kple dzitsinya la ṅuti o.^d 29 Ke menye mia ṅutowo fe dzitsinyae mewōne o, ke ame keme tō boṅ; elabena nukaṅuti ame bubu fe dzitsinya adrō wōnu nye abloḍenyenye ma? 30 Ne metsō akpedada ḍu nu la, nukaṅuti woagblō busunya dē ṅutinye le nusi ta meda akpe dō la ṅuti mahā?^e 31 Azo la ne miele nu dum alo miele nu nom alo miele dōa dē wōm la, miwo ye katā na Mawu fe kafukafu.^f 32 Migazu nukikli na Yuda-tōwo kple Helatōwo kple Mawu fe hame la o; 33 abe alesi nye hā mele didim bena, madze amewo katā ṅu le nusianu me, eye nyemedia nusi nyo na nye ṅuto o, ke nusi nyo na ame gedewo boṅ, bene woakpō agbexōxō la ene.^l

Kristotowo fe dokuilēle le takpekewo me kple atesi edze be, woadu nuḍuḍu kokoe.

11. Mizu srōnyelawo, abe alesi nye hā menye Kristo-srōla ene.^j

2 Ke mele mia kafum, nōwiwo, bena miedoa ṅku dzinye le nusianu me, eye mielē nyadōdōawo me dē asi, abe alesi medo na mi la ene. 3 Ke mele didim bena, mianyae bena, ṅutsu sia 'ṅutsu fe ta enye Kristo, ke nyōnu fe ta enye ṅutsu, 'ke Kristo fe ta enye Mawu. 4 Ke ṅutsu sia ṅutsu, si doa gbe dā alo 'gblōa nya di, eye wōtsyo nu ta la, edoa ṅukpe efe ta. 5 Ke nyōnu sia nyōnu, si doa gbe dā alo gblōa nya di, eye mebla ta o la, edoa ṅukpe efe ta, elabena ele abe dē wōlū ta ene. 6 Elabena ne nyōnu mebla ta o la, na ne wōako ta keṅ! Ke ne enye ṅukpe na nyōnu be, wōako ta alo wōalūi la, ekema nebla ta. 7 Hafi ṅutsu la negatsyo nu ta o; 'elabena Mawu fe nōnōme kple efe bubu wō-

nye, ke nyonu enye nutsu fe bu-
bu. 8 Elabena nutsu metso nyo-
nu me o, hafi nyonu boŋ ye tso
nutsu me.^a 9 Elabena womewo
nutsu le nyonu ta o, hafi wowo
nyonu le nutsu taboŋ.^b 10 Eyata
ele na nyonu bena, wòakpo nuse
de efe ta dzi le mawudolawo nuti.
11 Gake srõnyonu mele Afeto la
me nutsu manomee o, eye srõ-
nutsu hã mele Afeto la me nyo-
nu manomee o. 12 Elabena abe
alesi nyonu tso nutsu me la, ne-
nema ke nutsu hã to nyonu me
va; ke esiawo katã tso Mawu
gbo. 13 Midrõe le mia nutowo
mia dokui me kpo, de wòde be,
nyonu, si mebla ta o la, nado gbe
da na Mawu mahã? 14 Alo de
dzadzome nuto mefia mi bena, ne
da legbe li na nutsu la; enye
nukpe ne oa? 15 Ke nyonu la,
ne da legbe li ne la, enye bubu
ne; elabena wotsõ da legbe ne
de nutsyõnu tefe. 16 Ke neenyõ
amea de nu be, yeanye dzreto
la, gake miafe nuwonawo mele
nenem o, eye Mawu fe hameawo
hã nenema ke.

Le alesì edze be, woadu nududu kokoe la nuti.

17 Ke esi mede se sia na mi
la, nyemate nu akafu mi o bena,
mieva kpea ta, menyè bena mia-
nyo awu o, ke boŋ bene miagblẽ
de dzi awu.^a 18 Elabena gbã la,
ne miefo fu de hame la fe ta-
kpekpe me la, mesena bena, ma-
mãwo nã mia dome, eye mexõ
dewo dzi sena.^b 19 Elabena lele
vevie bena, komamãwo hã nado
mia dome, bene amesiwo li ke la,
"nadze fã le mia dome. 20 Azo
la ne mieva kpe ta de afi deka
la, menyè Afeto la fe nuduue
nye ekema o. 21 Elabena ame-
siamè tsõa ye nuto fe nududu he-
duna gbã le nuaduŋe, dõ nã amea
de wum, ke ame bubu mua aha.
22 Alo de afewo mele mia si, mia-
du nu, eye miano nu le wo me
oa? Alo de miedoa vlo Mawu fe
hame, eye miedoa "nukpe amesi-
wo mekpõ nuwo o la mahã? Nu-
ka gblõ ge mala? De makafu
mia? Esia me la nyemele mia
kafu ge akpõ o. 23 Elabena nye
la, nusi mexõ tso Afeto la gbo
la, metsõ de asi na mi bena, "Afe-
to Yesu le zã, si me wofia eyo-

^a Mo. 1, 2, 22, 23.

^b Mo. 1, 2, 18.

^d Mat. 26, 29.

^e Heb. 6, 6.

^f Mat. 26, 22;
Kor. II, 13, 5.

^g 15, 20.

^h kp. 22.

ⁱ Heb. 12, 5, 6.

^k 1, 10-12; 3, 3.

^l Yoh. 1, 2, 19.

^m Mo. V, 13, 4.

ⁿ Xab. 2, 18, 19.

^o Yak. 2, 5, 6.

^p Mar. 9, 39;

Yoh. I, 4, 2, 3.

^q Mat. 26, 26-28;

Mar. 14, 22-24;

Lu. 22, 19, 20.

me mɔ la, etsõ abolo de asi, 24
eye esi wòda akpe le eta la, eye
eme gblõ bena: „Mixõe du, esia
nye nye nutilã, si woŋe le mia
ta; miwõ esia, ne miatsõe ado ŋku
dzinye.“ 25 Nenema ke wòtsõ kplu
le nududu la megbe hegblo be-
na: „Esiae nye nubabla yeye fe
kplu le nye uo me; miwõ esia,
zi alesì mianoe la, ne miatsõe ado
ŋku dzinye.“ 26 Elabena zi alesì
mieɖua abolo sia, eye mienoa nu
le kplu sia nu la, miele gbe fã
dem Afeto la fe ku, dhalase esi-
me wòava va. 27 Eyata amesi
ke dua abolo sia, alo noa nu le
Afeto la fe kplu sia nu madze-
madze la, adi fo le Afeto la fe
nutilã kple va la nuti.^c 28 Ke
fame nado edokui akpõ, eye ale
wòadu abolo sia fe de, eye wò-
ano nu le kplu sia nu. 29 Elabe-
na amesi duns alo nonè madze-
madze la, eɖua, eye wònoa o-
nudodrõ na edokui, elabena me-
bu Afeto la fe nutilã me kpõna o.
30 Esia nuti mia dome ame gedẽ
fe lãme gbõdzõ, eye amewo le
dõ lêm, ^eeye ame gedewo ku. 31
Elabena de miebu mia dokui me
kpõ la, anye ne womele oõnu drõ
ge mi o. 32 Ke ne wodrõ oõnu
mi la, Afeto la hea to na mi, be-
ne womagabu fo mi kple xexea-
me zi deka o; 33 Eyata, nõwiwo,
ne mieva kpe ta le nu du ge la,
ekema milala mia nɔewo. 34 Ke
ne dõ le amea de wum la, neɖu
nu le afe me, bene miagava kpe
ta hena oõnudodrõ o. Ke ne me-
va la, maɖo nusiwo susõ la.

Gbõgbõ me nunanawo kple wo nuti
dowowo nyuits.

12. Ke le gbõgbõ me nunanawo
nuti la, nõwiwo, nyemele di-
dim be, miyane ame manyanawo
o. 2 Miennyae bena, trõsublãwo
mienye tsã, eye miena wohe mi
yi de ^otrõ mafonuwõ gbo, abe ale-
si wokplõ mi ene. 3 Eyata mana
mianyae bena, amesi le nu fom
le Mawu fe Gbõgbõ me la, deke
megblõa busunya de Yesu nuti
o; eye amea deke mate nu ayo
Yesu be Afeto o, negbe le Gbõ-
gbõ kòkòe la me ko.^f

4 Ke amenuvevenunana bubu
fomeviwo li, gake Gbõgbõ ma

kee,^a 5 eye subɔsubɔdɔ bubu fomeviwo li, gake Afetɔ ma kee. 6 Eye nusɛdɔ bubu fomeviwo li, gake Mawu ma ke, si wɔa dɔwo katã le amewo katã melae.^b 7 Ke wotsɔ Gbɔgbɔ fe dedefia na amesiame, bene wɔanyo na amewo katã.^c 8 Elabena woto Gbɔgbɔ la dzi tsɔ nunya fe nya na amea de, ame bubu la sidzedze fe nya le Gbɔgbɔ ma ke nu, 9 ame bubu la xɔse le Gbɔgbɔ ma ke me; ame bubu la dɔyɔyɔ fe amenuvevenunanawo le Gbɔgbɔ deka ma me; 10 ame bubu la nukudɔwɔwɔwo, ame bubu la nyagbɔgbɔlɔdi, ame bubu la gbɔgbɔwɔwo dodokpɔ,^e ame bubu la gbɛgbɔgbɔ bubu fomeviwo, ame bubu la gbe bubu fomeviwo fe gbmedede; 11 gake Gbɔgbɔ deka mao wɔa nusiawo katã, eye wɔmã nu na ameslame wo tɔxɛ wo tɔxɛ, abe alesi wɔlɔna ene.^g

12 Elabena alesi nutilã deka li, eye nɔtinu gedewo li nɛ, ke nutilã deka sia nɔtinuwo katã, ne wosɔ gbɔ gedɛ hã la, wonye nutilã deka la: Nenema kee nye Kristo hã.^h 13 Elabena Gbɔgbɔ deka me wode mawutsi ta na mi katã le, bena mianye nutilã deka, miedanye Yudatɔwo alo Helatɔwo o, miedanye kluiwo alo abɔdeviwo o, eye wotsɔ Gbɔgbɔ deka kpe na mi katã. 14 Elabena nutilã hã menye nɔtinu deka o, ke nɔtinu gedɛ boɔ.ⁱ 15 Nenyɛ de afɔ lagbɔ be: Esi nyemenye asi o la, eyata nyemenye nutilã fe de o la; ekem de eyanuti menye nutilã fe de oa? 16 Eye nenyɛ de to lagbɔ be: Esi nyemenye nku o la, eyata nyemenye nutilã fe de o la; ekem de eyanuti menye nutilã fe de oa? 17 Ne nutilã blibo la katã nye nku la, afika nusese ano? Ne nutilã blibo la katã nye nusese la, afika ɔɔɛsese ano mahã? 18 Ke azo la Mawu tsɔ nɔtinuwo dome desiadɛ do nutilã nɔti, abe alesi wɔlɔ ene. 19 Ke ne wo katã nye nɔtinu deka la, afika nutilã la ano? 20 Ke azo la nɔtinu gedewo li, gake nutilã deka hã koe.^o 21 Dku mate nɔ agbɔ na asi bena: Wɔ koe mele nɔnye o, alo ta hã mate nɔ agbɔ na afɔwo

^a Ro. 12, 6; Ef. 4, 4.

^b kp. 28; Ef. 4, 11.

^c 14, 26.

^e 14, 5; Dɔ. 2, 4.

^f Ro. 12, 5; Ef. 5, 30.

^g Ro. 12, 3; Ef. 4, 7.

^h kp. 27; 10, 17; Ef. 4, 11, 12.

ⁱ Gal. 3, 28.

^o kp. 20.

^o 14, 1.

^o kp. 14.
^p Mat. 7, 22; 17, 20.

bena: Miawo koe mele nɔnye o. 22 Ke boɔ nutilã nɔtinu, siwo wobuna bena, wogbɔdzona wu la, woawoe hiãna wu; 23 eye nutilã nɔtinu, siwo miɛbuna bena, bubu mele wo nɔ o la, miedea buɔu gã wo nɔ wu, eye mia nɔtinu, siwo menya kpɔna o la, woawoe xɔa nusiwo nya kpɔna wu. 24 Ke mia nɔtinu, siwo nya kpɔna la, megahiã naneke o. Ke Mawu wɔ nutilã hedoe tefetefe, eye wɔtsɔ bubu gã wu na suetɔ la, 25 bene mamãa deke naganɔ nutilã me o, ke nɔtinuwo nalɛ be na wo nɛwo sɔsɔe boɔ. 26 Eye ne nɔtinu deka le fu kpem la, nɔtinuwo katã kpea fu nɛ ti, eye ne wode bubu nɔtinu deka nɔ la, nɔtinuwo katã kpɔa dzidzɔ nɛ ti.

27 Ke miawo la Kristo fe nutilã mienye, eye mia dome desiadɛ nye nɔtinu.^j 28 Eye Mawu do amea dewo le ha me: Gbãtɔ apostolowo, eweliani yagbɔlɔdilawo, etɔlia nufialawo, emegbe la nusɛdɔwɔwɔwo, eya megbe la dɔyɔyɔ fe amenuvevenunanawo, kpede nɔtinuwo, dzikpɔlanyenyewo, gbɛgbɔgbɔ bubu fomeviwo.^k 29 A, wo katãe nye apostolowo? A, wo katãe nye nyagbɔlɔdilawo? A, wo katãe nye nufialawo? A, wo katã si nusɛdɔwɔwɔ lea? 30 A, wo katãe kpɔ dɔyɔyɔwo fe amenuvevenunanawo? A, wo katãe gbɔa gbe bubu fomeviwo? A, wo katãe dea nya gomea? 31 Midi amenuvevenunana nyuitɔwo wevie, eye hekpe de esia nɔti la mafia mɔ nyuitɔ mi!^l

Lɔlɔ kafukafu.

13. Nenyɛ de metsɔ amewo kple mawudɔlawo fe gbɛgbɔgbɔwo fɔa nu, ke lɔlɔ mele asinye o la, anye ne mele abe ayawagba, si dina alo abe gafɔfo, si dina la ene. 2 Eye nenyɛ de nyagbɔgbɔlɔdi le asinye, eye menya nya yaylawo katã kple sidzedze katã, eye nenyɛ de xɔse katã le asinye, ale bena mate nɔ adɛ towo da, ke lɔlɔ mele asinye o la, anye ne nyemenye naneke o.^p 3 Eye nenyɛ de megblɛ nye nuwo katã henyi ame dahewo, eye nenyɛ de metsɔ nye nutilã na, bene woawo

fiām, ke lāl5 mele asinye o la, anye ne nyemenyo na naneke o.^a

4 Lāl5 la gbōa dzi blewu, efe dōme nyona; lāl5 la meōāa ŋu o, lāl5 la mefoa adegbe o, me-doa edokui de dzi glodzo o, 5 mewōa nusi medze o, ^dmedia ye ŋuto tō o, mebia dzi o, mebua, naneke v5 o; 6 medzōa dzi le nu madzōmadzō ŋuti o, ke eya kple nyatefee dzōa dzi. 7 Etsōa ^gnuwo katā kpoo, exōa nuwo katā sena, ekpōa mō na nuwo katā, edoa dzi le nuwo katā me.

8 Lāl5 la nu metsina gbēde o: Nenyē nyagbōgbōdiwo la, woade wo da, nenyē gbēgbōgbōwo la, woadzudzō, nenyē sidzedze la, woadēe dā. 9 Elabena mienyaa nu afā kple afā, eye miegbloa nya dī afā kple afā. 10 Ke ne nu bli-bo la va va la, ekem woade nu-siwo nye afāafāwo la dā. 11 Esi-me nenyē vi la, mefo nu abe vi ene, eye mesusu abe vi ene, eye mebu tame abe vi ene; ke esime mezu ŋufsu la, medē devimenuwo dā. 12 Elabena azō la mie-kpōa nu le ahūh5e me le abebubu me, ke emegbe la ŋku me kple ŋku me; azō la medze si nu afā kple afā, ke emegbe la madze si nu keŋ, abe alesi wodze sim keŋ la ene. 13 Ke azō la ^hexōse kple mōkpōkpō kpakple lāl5, nu et5 siawo nōa anyi; ke ⁱlāl5 la fo wo katā ta.

Le nyagbōdanyi, adenufofo kple dodo nyui le takpekpewo me ŋuti.

14. Miti lāl5 yome; ke midī gbō-gbō me nuwo vevie; vevieto bena miagblo nya dī.^p 2 Elabena amesi tsoa gbēgbōgbō foa nu la, mefoa nu na amewo o, ke na Mawu boŋ; elabena amea deke mesene o, ke gbōgbō me wōle nya yaylawo gblom le; 3 ke amesi le nya gblom dī la, efoa nu na amewo hegbloa amedodēngōgbenya, nuxlōmenya kple akōfafanyawo. 4 Amesi tsoa gbēgbōgbō foa nu la, edoa edokui de ngōgbe; ke amesi le nya gblom dī la, edoa hame la de ngōgbe. 5 Ke mele didim bena, ^qmi katā miatsō gbēgbōgbōwo afo nu; ke mele didim wu be, miagblo nya dī; elabena amesi gbloa nya dī la, ewu

^a Mat. 6, 2.
^b 12, 10.

^d Fil. 2, 4, 21.
^e 12, 8.

^f Ro. 12, 9.
^g Lod. 10, 12.
^h Ro. 15, 1.

ⁱ kp 1-4.

^j Kor. II. 5, 7.
^k Tes. I. 1, 3.
^l 12, 10.
^m Yoh. I. 4, 16.

ⁿ Ef. 5, 19.

^p 12, 10, 31.

^q Mo. IV. 11, 29.

^r Ef. 4, 14.

amesi tsoa gbēgbōgbōwo foa nu la sā; negbe deko ^owōade egome, bene hame la nakpō ngōgbedede. 6 Ke azō la, nōviwo, nenyē de meva mia gbō tsoa gbēgbōgbōwo le nu fom la, vidē ka wōanye na mi, ne nenyē de mafo nu na ^{mi}le nyadēdefia me alo sidzedze me alo nyagbōgbōdī me alo nufiafia me o mahā? 7 Nenema ke nu agbe manōme, siwo dīna, nenyē dze alo saŋku, ne wofe dīdī meto vovo o la, alekē woadze si nusi wokuna alo nusi wofona mahā? 8 Elabena ne kpē fe dīdime meko o la, ameka ladzra edokui dō na afa la mahā? 9 Nenema ke miawo hā, ne mietsō ade gblo nya, si me meko o la, alekē woadze si nusi miegblo la? Elabena mi-nyē amesiwo le nu fom de ya me. 10 Gbēgbōgblo bubu fomevi gedewo nya le xexe sia me, eye wo dome deke meli, si menya sena o. 11 Azō ne nyemesese gbea de o la, manye fiafiala na amesi le nu fom la, eye amesi le nu fom la hā anye fiafiala nam. 12 Nenema ke miawo hā, esi mienye veviedolawo le gbōgbōwo ŋuti la, midī vevie bena, miagba go hena hame la fe ngōgbedede. 13 Eyata anesi tsoa gbēgbōgblo foa nu la, nado gbe dā, bene woade gome hā. 14 Elabena ne metsōa gbēgbōgblo doa gbe dā la, nye gbōgbō la doa gbe dā, gake nye tamesusu metsea ku o. 15 Azō la alekee? Mado gbe dā kple gbōgbō, ke mado gbe dā kple tamesusu hā; ^omadzi ha kple gbōgbō, ke madzi ha kple tamesusu hā. 16 Elabena ne ēle akpe dam kple gbōgbō la, alekē lawo, amesi le numanyamanyato nōfe la, agblo amen afu wō akpedada dzi, esi menya nusi nēgblo la o mahā? 17 Elabena wō la ēda akpe nyuie, gake mēdo ame bubu la de ngōgbe o. 18 Meda akpe na Mawu bena, metsōa gbēgbōgblo gbloa nya wu mi katā. 19 Ke ne mele ha me la, mele didim bena, matsō nye tamesusu agblo nya at5, bene mafia nu ame bubuwo hā awu esi matsō gbēgbōgblo agblo nya akpe ewo.

20 Novinyewo, ^omigazu viwo le nyasā me o, ke mizu vidziewo le

nu tovo wɔwɔ me boŋ, ke nyasɔ me ɔla mizu ame tsitsiwo. 21 "Woŋlo de segbalɛa me bena: „Matso ame bubuwo fe adewo kple ame bubuwo fe nuyiwo afo nu kple dukɔ sia, eye nenema hɔ womadɔ tom o; Afeto la gbloe." 22 Eyata gbeɔgbɔgbɔwo nye dzesi, menye na xɔsetowo o, ke na dzimaxɔsetowo boŋ; gake nyaɔgbɔgbɔdi mele na dzimaxɔsetowo o, ke na xɔsetowo boŋ. 23 Azo la nenyeye hame blibo la katã va kpe ta de afi deka, eye amewo katã tso gbeɔgbɔgbɔ fo nu, eye numanyamanyatowo alo dzimaxɔsetowo ava ge de eme la, womagbɔ bena, tsu kum miele o mahã? 24 Ke nenyeye wo katã gbɔla nya di, eye dzimaxɔseto alo numanyamanyatowa de va ge de eme la, wo katã woafɔ nya de enu woagloe, eye wo katã woadrɔ vɔnuɔ, 25 eye efe dzimanya yaylawo adze fã, eye ale wɔatsɔ mo atsyɔ anyi, eye wɔado gbe da na Mawu, eye wɔade gbe fã bena, Mawu le mia dome vavã.^g

26 Azo la alekee, nɔviwo?^h Ne mieva kpe ta la, hadzidzi kple nyufiafia kple gbeɔgbɔgbɔ kple nyadefia kple gomede le mia dome ameslame si; woawɔ nuwo katã hena ngɔgbede! 27 Nenyeye be, amea de tso gbeɔgbɔgbɔ fo nu la, woanye ame eve alo fã la ame etɔ, eye woafɔ nu deka deka, eye ame deka nade egome. 28 Ke nenyeye be, gomede la meli o la, nezi doɔde le ha la me; ke nefo nu na ye nuto dokui kple Mawu. 29 Ke nyagbɔdɔlawa la ame eve alo ame etɔ nagbɔ nya di, eye ame mamleawo nabu eme kpo. 30 Ke nenyeye be, wode nya fia ame bubu, si bobo no anyi la, gbãto la nazi doɔde. 31 Elabena mi katã miate nu agbɔ nya di deka deka, bene wo katã nasrɔ nu, eye woaxlɔ nu wo katã. 32 Eye nyagbɔdɔlawa fe gbeɔgbɔwo bobo wo dokui na nyagbɔdɔlawa. 33 Elabena Mawu menye nyamanyamawɔwo fe Mawu o, ke nufifafa fe Mawu boŋ.

34 Abe alesi wɔle le ame kɔkɔewo fe hawo katã me ene la, miafe nyɔnuwo nazi doɔde le takpekpe me, elabena womede

^a 11, 4; Ef. 5, 22; Ti. 2, 5; Mo. I, 3, 16.
^b Fil. 3, 12. 18.
^c Mo. V, 28, 49; Yes. 28, 11. 12.

^e Yoh. I, 4, 8.

^f Kol. 2, 5.

^g Yoh. 16, 8.

^h 11. 18. 20.

ⁱ 12. 8-10.

^k Yes. 53, 8. 9.

^l Ef. 4, 12.

^m Ps. 16, 10.

ⁿ Lu. 24, 34.

^p Mar. 18, 14.

^r Tes. I, 5, 21; Do. 17, 11.

^s Lu. 24, 50.

^t 9, 1.

^u Ef. 3, 8.

^v Tim. I, 2, 12.
^w Kor. II, 11, 5, 23.

mo na wo bena, woafɔ nu o; ke woado to boŋ, abe alesi se la gbɔ ene. 35 Ke ne wole didim be, yewoasrɔ nane la, mina woabia woawo nuto srɔwo le afe me, elabena medze nyɔnuwo bena, woafɔ nu le takpekpe me o. 36 Alo de mia mee mawunya dzɔ tsoa? Alo miawo dede gbɔ wɔva loo?

37 Ke ne amea de bua edokui nyagbɔdɔla alo gbeɔgbɔmeme la, nedze si nusiwo menlo do de mi la bena, Afeto la fe sededewoe.^e 38 Ke ne amea de medze sil o la, negadze sii o! 39 Eyata, nɔviwo, midi nyagbɔgbɔdi vevie, eye migagbe gbeɔgbɔ o. 40 Mina woawɔ nuwo katã, alesi dze de etefetefe.^f

Le ame kukuwo fe tsitretsiti nuti.

15. Ke, nɔviwo, mena mienya nyanyuie, si megbɔ fia mi, si miexɔ hã, esi me mietsi tre do hã, 2 si me woxɔ mi de agbe le hã, ne mielée de asi, abe alesi metsɔ nyanyuie la gbɔ fia mi ene la; anye ne miexɔ edzi se dzodzro. 3 Elabena nusi nye hã mexɔ la, metsɔ de asi na mi gbãgbiagbã bena, Kristo ku le mia nuvɔ nuti le kɔkɔle la nu, 4 eye bena wodli, eye bena wogafɔ de tsitre tso ame kukuwo dome le nkeke etɔagbe le kɔkɔle la nu, 5 eye bena ede edokui fia Kefa, yemegbe la ame wuieve la. 6 Eya megbe la ede edokui fia nɔvi, siwo wu ame alafa atɔ la zi deka, amesiwo dome gedeawo le agbe vasede fifi, ke amea dewo hã do alɔ. 7 Emegbe la ede edokui fia Yakobo, emegbe la apostolowo katã. 8 Wo katã megbe la ede edokui fia nye hã abe fu gegee ene. 9 Elabena nye "enyeye sueto le apostolowo dome, amesi medze be, woawɔ be apostolo o, elabena meti Mawu fe hame la yome. 10 Ke Mawu fe amenuve la nuti mezu nusi menye, eye efe amenuve, si wɔtsɔ ve nunye la, menye dzodzro o, elabena medze agbagba gede wu wo katã; ke menye nyee o, hafi Mawu fe amenuve, si le kpakplim la boŋ.^v 11 Azo la edanye nyee o, edanye ame kemewo o, nenema

ke miède gbe fā, eye nenema ke miexə se.

12 Ke ne wođe gbe fā Kristo bena, etsi tre tso ame kukuwo dome la, aleke wōmia dome amea dewo gblə bena, ame kukuwo fe tsitre-tsitsia deke meli o mahā? 13 Ke ne ame kukuwo fe tsitre-tsitsia deke meli o la, ekema Kristo hā metsi tre o. 14 Ke ne Kristo metsi tre o la, ekema miafe gbe fādeđe enye dzodzro, eye miafe xose hā enye dzodzro. 15 Ke woakpō mi abe Mawu fe avatso-dasedilawo hā ene, elabena miedi dase de Mawu n̄uti bena, efo Kristo de tsitre, amesi mefo de tsitre hafi o, nenyē be, ele me vavā bena, womefo ame kukuwo de tsitre o la. 16 Elabena de womefo ame kukuwo de tsitre o la, anye ne Kristo hā metsi tre o. 17 Ke ne Kristo metsi tre o la, miafe xose enye yaka, eye miegale miafe nuvōwo me. 18 Ekema amesiwo dō alē le Kristo me la, hā tsrō. 19 Ne miekpō mō na Kristo le agbe sia me dēdeko la, ekema mienye nublaniwō wu amewo katā.

20 Ke azo la Kristo tsi tre tso ame kukuwo dome, eye wōzu amesiwo dō kalā la dome nggobet. 21 Elabena esi wōnye ame mee ku la to va n̄uti la, ame kukuwo fe tsitre-tsitsi la hā to ame ke me va. 22 Elabena alesi amewo katā ku le Adam me la, nenema ke woagbo agbe wo katā hā le Kristo me. 23 Gake amesiame le ye n̄uto fe dodo nu: "Gbāto enye Kristo; emegbe la amesiwo le Kristo me le efe vavagbe la; 24 emegbe la nuwuwu la ava, esime woatsō fiadufe la ade asi na Mawu Fofoa, esime wōava ade amegānyenye katā kple n̄usē katā kple dziɖudu katā dā la. 25 Elabena ele n̄e be, wōadu fia, halase esime woatsō efe futōwo katā ade efe afō te. 26 Futō mamleto, si woade dā la, enye ku." 27 Elabena etsō nuwo katā de efe afō te. Ke ne egblə bena, wotsō nuwo katā de ete la, edze fā bena, amesi tso wo katā de ete la, mele eme o. 28 Ke ne wotsō nuwo katā de ete la, ekema Vi la n̄uto hā atso edokui ade

amesi tso nuwo katā de ete la te, bene Mawu nanye wo katā le wo katā me.

29 Elabena nuka wōm amesiwo na wode mawutsi ta na wo le ame kukuwo ta la-le? Ne womafō ame kukuwo de tsitre kura o la, nuka wona wode mawutsi ta na wo le woamwo ta mahā? 30 Nuka n̄uti miawo hā miedoa n̄odzi me le gafōfo sia gafōfo me? 31 Metā miafe kafukafu, si le asinye le Kristo Yesu, mia Afeto me la bena, gbesiagbee mekuna. 32 Nenyē ame fe susu nue mewo ava kple lā woadāwo le Efeso la, ekema vide ka wōnye nam? Ne womefo ame kukuwo de tsitre o la, ekema "mine miadu nu, eye miano nu, elabena etsō miele kuku ge!" 33 Migana woable mi o! Habo vōwo gblēa nuwōna nyuiwo. 34 Mizu mo xexee tōwo vavā, eye migawo nuvō o! Elabena simadzemadze Mawu le amea dewo me; n̄ukpedodo mi ta megblə dō.

35 Ke dewo amea de agblə be: Aleke ame kukuwo le fōfo ge de tsitre mahā? Eye n̄utilā ka wole tsotsō ge adoe mahā? 36 Wō bometсила, nusi n̄efā la, magbo agbe o, 'negbe deko wōaku hafi. 37 Eye nusi n̄efāna la, menye n̄onome blibo, si le dzodzō ge lae n̄efā o, hafi nuku gboloa de, edanye bli alo nu mamleawo dome-tōa de o. 38 Ke Mawu na n̄onome, alesi wōlō, eye nukuwo dome desiade la etsō nuku la n̄uto fe n̄onome n̄e. 39 Menye lāwo katāe nye lā deka fomevi o; ke amegbetōwo fe lā le vovo, lāfōnewo fe lā le vovo, tōmelāwo fe lā le vovo, xeviwo fe lā le vovo. 40 Eye dziɖonutilāwo li, eye anyigba dzi n̄utilāwo hā li; gake dziɖotōwo fe n̄utikokoe le vovo, eye anyigbadzitōwo to le vovo. 41 Xē fe n̄utikokoe le vovo, eye yleti fe n̄utikokoe hā le vovo, eye yletiviwo fe n̄utikokoe hā le vovo; elabena vovo le yletivi kple yletivi dome le n̄utikokoe gome. 42 Nenema ke ame kukuwo fe tsitre-tsitsi hā le: Wofāa nu le gbeblē me, eye woafō de tsitre le magblēmagblē me; 43 wofāa nu le bubu makpōmakpōe me, eye

a Ro. 8, 36.

b Kor. II, 4, 10, 11.

d Yes. 22, 13.

e Do. 1, 22.

f 6, 14.

g kp. 14.

h Ef. 5, 14; Do. 26, 8; ta 6, 5.

i Kol. 1, 18.

k 11, 30.

l Yoh. 12, 24.

m Mo. I, 3, 17-19; Ro. 5, 12, 18.

n Mo. I, 1, 11.

o kp. 20.

p Tes. I, 4, 16; Nyad. 20, 5.

q Dan. 2, 44.

r Ps. 110, 1; Mat. 22, 44.

s Nyad. 20, 14; 21, 4.

t Ps. 8, 7.

woafœ “de tsitre le ɔutikokœ me: wofāa nu le gbɔdzɔgbɔdzɔ me, eye woafœ de tsitre le ɔusē me. 44 Wofāa luɔɔɔntilā, eye woafœ gbɔgbɔɔntilā de tsitre. Luɔɔɔntilā li, eye gbɔgbɔɔntilā hā li. 45 Nenema ke dwoɔlɔ dɔi bena: „Ame gbāto, Adam la, zu luɔɔ gbagbe;“ ‘Adam mamletɔ la zu gbɔgbɔ, si na agbe. 46 Ke menyē gbɔgbɔmetɔ enye gbāto o, hafi luɔɔto la boɔ, emegbe la gbɔgbɔmetɔ la. 47 Ame gbāto, si tso anyigba me la, enye anyigbadzito, ame evelia enye Afeto si tso dzifo la. 48 Alesi ke anyigbadzitɔa le la, nenema ke anyigbadzitawo hā le; alesi ke dzifotɔa le la, nenema ke dzifotɔwo hā le; 49 eye alesi hanyigbadzitɔa fe nɔnɔme le mia ɔu la, nenema ke dzifotɔa fe nɔnɔme hā nanao mia ɔu.

50 Ke mele esia gbɔlɔm, nɔviwo, bena ɔntilā kple ɔu mate ɔu anyi mawufiadufe la fe dome o, eye gbegblē mate ɔu anyi magblēmagblē fe dome o. 51 Mikpɔ da, mele nya yaɣla gbɔlɔm na mi: “Mí katā miele alɔ do ge o; gake woatrɔ mi katā miafe nɔnɔme, 52 kasia le adabafɔfo deka me, le ‘kpékuku mamlea me; elabena woaku kpē, eye woafœ ame kukuwo de tsitre magblēmagblē, eye miawo la woatrɔ miafe nɔnɔme. 53 Elabena ele be, nu gbegblē sia nado magblēmagblē, eye nu kuku sia nado makumaku.” 54 Ke esime nu gbegblē sia lava do magblēmagblē, eye nu kuku sia lava do makumaku la, ekema nya, si woɔlɔ dɔi la, ava ve me bena: „Womi ku le dzidudu me.“ 55 Wò ku, afika wò ti la le? Wò tsiēfe, afika wò dzidudu la le? 56 Elabena ku fe ti enye nuvɔ, “ke nuvɔ fe ɔusē enye se la. 57 Ke woada akpe na Mawu, si na dzidudu mí to mia Afeto Yesu Kristo dzi la! 58 Eyata, nɔvinye lolɔtɔwo, minɔ te sesie, maɔa-maɔa, eye migba go daasi le Afeto la fe dɔwɔwo me, esi mienyae /bena, miafe agbagbadzedze menyē dzodzɔle Afeto la me o ɔntilā.

Nudzɔdzɔ na Yerusalem-kristohame dahe la.

16. Ke le nudzɔdzɔ na ame kɔ-kɔ. kœawo ɔnti, alesi medœe na

a Fil. 3, 20, 21.
 b Do. 20, 7.
 c Mo. 1, 2, 7.
 e Kor. II, 3, 17.
 f Do. 19, 21.
 g Ro. 15, 24.
 h Mo. 1, 5, 3.
 i Do. 20, 2; 18, 21.
 k Do. 19, 1, 10.
 l 6, 13.
 m Kor. II, 2, 12; Kol. 4, 3; Nyad. 3, 8.
 n Tes. I, 4, 15, 17.
 p 4, 17.
 r Mat. 24, 31; Tes. I, 4, 16.
 s Fil. 2, 20.
 t Tim. I, 4, 12.
 u kp. 6.
 v Kor. II, 5, 4.
 y 1, 12.
 z Yes. 25, 8; Hon. 18, 14.
 a Ro. 7, 13; 5, 14.
 b Ef. 6, 10.
 d 1, 16.
 e Ro. 16, 5.
 f Kron. II, 15, 7.
 g Fil. 2, 20.
 h Do. 11, 29; Kor. II, 8, 9; Gal. 2, 10.

Galatia-hamewo la, nenema ke miawo hā miwo. 2 Kwasiɔa fe bɔkeke gbāto dzi la mia dome amesiame natsɔ nane adzra dɔ dɔi vovo de ye ɔntɔ gbɔ, eye wòafɔ enu fu le efe videkpɔkpɔ nu, bena menyē ne meva la, hafi woadze nudzɔdzɔ gɔme o. 3 Ke ne meva va la, matsɔ agbalēwo ade asi na amesiwo ke miekpɔ be, wodze la, ado wo da, ne woatsɔ miafe nunana ayi Yerusalem. 4 Ke menyē be, edze bena, nye hā mayi la, ekema woayi kplim. 5 Ke ne metso Makedonia la, mava mia gbɔ, elabena mato Makedonia. 6 Dewo matsi mia gbɔ ɔee, alo dewo manɔ anyi, halase esime vuvɔɔli nu nayi mahi, bene mia-dom da ayi afisiafi, si mayi do la. 7 Elabena nyemele didim bena, makpɔ mi fifi le mɔzɔzɔ me o; elabena mele mɔ kpɔm bena, ne Afeto la de mɔ nam la, matsi mia gbɔ ɔee. 8 Ke matsi Efeso yidase Pentekoste dzi. 9 Elabena woou wɔtru gā, si na do gede la nam, eye adikato gedewo li.

Alesi woaxo Timoteo.

10 Ke ne Timoteo va la, mikpɔ nyule, bena wòagavɔ le mia gbɔ o, “elabena ewɔa Afeto la fe do la abe nye ke ene. 11 Eyata amea deke nagado vloee o! “Ke midœe da le ɔntifafa me boɔ, bene wòawa gbonye, elabena mele eya kple nɔviawo lalam. 12 Ke le nɔvi wɔ Apolo ɔnti la, mede kuku ne ɔntɔ bena, eya kple nɔviawo nayi mia gbɔ, eye menyē efe lolɔnu kura be, yeava mia gbɔ fifi o, ke ne ekpɔ asinu nyui la, ava.

Nuxɔxlɔwo.

13 Minɔ ɔudzɔ, minɔ tsitre le xɔse me, miwo ɔntsu, eye misē ɔnti! 14 Miwo nuwo katā le lolɔ me! 15 Mele nu xlɔm mi, nɔviwo — dmiyenya Stefana fe afe la bena, “eyae nye ngɔgbeto le Axaya, eye bena, wodo wo dokui ame kɔkœwo sublawo — 16 bena miawo hā miatsɔ mia dokui ade nenem me siawo kpakple amesiame, si wɔa do kpli mi, eye wòdzea agbagba la te.” 17 Mekpɔ dzidzɔ le Stefano, Fortunato kple Axaike fe vava la ɔnti; elabena esi mieli

kplim o la, amesiawoe xɔ de mia tefe. 18 Elabena wona mia kple miafe gbɔgbɔ la gbɔ de eme; eyata midze si nenem me siawo.

Dudɔ kple agbalɛ la fe nuwuwunyawo.

19 Asia-hameawo dudɔ mi fã! Akwila kple Priskila kpakple hame, si le wofe afe me la, dudɔ mi vevie nuto le Afeto la me! 20 Nɔviwo katã dudɔ mi fã! Mi-

^a Tes. I. 5, 12.
^b Kol. 4, 18; Tes. II. 3, 17.

^d Do. 18, 2, 18, 28; Ro. 16, 3, 5.
^e Gal. 1, 8, 9.

^f Kor. II. 13, 12; Pet. I. 5, 14; Ro. 16, 6.

tso nugbugbɔ kɔkɔe gbɔgbɔ nu na mia nɛwo!

21 Dudɔ, si nye Paulo metsɔ nye asi nɔe la, enye esi.^b 22 Ne amea de melɔ Afeto Yesu Kristo o la, 'nezu busu! Afeto la gbɔna! 23 Mia Afeto Yesu Kristo fe amenuveve nana anyi kpli mi! Nye lolɔ nana anyi kpli mi katã le Kristo Yesu me! Amen.

PAULO FE AGBALĒ EVELIA, SI WÒDLŌ ĐO ĐE KORINTOTŌWO.

Kpokploiyideme.

1 Paulo, Yesu Kristo fe apostolo nɔto Mawu fe lolɔnu me, kple novi Timoteo wonɔ do de Mawu fe hame, si le Korinto, kple ame kɔkɔe, siwo katã le Axaya blibo la katã: 2 Amenuveve kple nutilafa, si tso Mawu, mia Fofɔ, kple mia Afeto Yesu Kristo gbɔ la, woana mi!

3 Woakafu Mawu, mia Afeto Yesu Kristo Fofɔ, si nye dometotro Fofɔ kple kakɔfafawo katã fe Mawu la, 4 amesi fa ako na mi le miafe xaxa blibo la katã me, bene miawo hã miate nu atso akɔfafa, si Mawu tso fa ako na mi la, afa ako na amesiwo kpea fu sia fu la; 5 elabena alesi Kristo fe fukpekpewo sɔ gbɔ nuto va mia dzi la, nenema ke miɛkpɔa akɔfafa hã sɔ gbɔ nuto to Kristo dzi.^o 6 Ke nenyɛ de miɛxaxa la, miafe akɔfafa kple xaxɔ, si sɛa nu le fukpekpe, siwo ke miawo hã miɛkpɛna fe dzidido me la tae; alo nenyɛ de wofa ako na mi la, miafe akɔfafa kple xaxɔ tae. 7 Eye miafe mɔkpɔkpɔ li ke le mia nutila, esi mlienayɛ bena, alesi miɛkpɔa gome le fukpekpewo me la, nenema ke miɛkpɔa gome le akɔfafa me hã la nutila.

8 Noviwɔ, miele didim be, miafe xaxa, si miɛkpɔ le Asia la, nana manyamanya na mi o, bena wowo fu mi gede nuto, wu alesi miɛte nu kpee, ale gbege be, miɛtsi dzodzodzoe keɲ le miafe agbe nutila. 9 E, mia nutowo miedɔ kpe dzi le mia dokui me bena, miele

^g Kor. I. 1, 1.

^h Tim. II. 4, 18.

ⁱ Ro. 1, 7.

^k Ro. 15, 5.
^l 2, 17; Heb. 13, 18.

^m Kor. I. 1, 17.

ⁿ Pa. 34, 20; 94, 19.

^o 5, 12.

^p Fil. 2, 16.

^q 4, 15, 17.

kuku ge, bene miagado dzi de mia dokui nu o, hafi de Mawu, amesi fɔa ame kukuwo de tsitre la nu boɲ, 10 amesi de mi tso nenem ku gã sia me, eye wògale mia dede dzi, eye miele mɔ kpɔm ne bena, agade mi hã.^h 11 Esi miawo hã mietsɔa miafe kukudede kpena de mia nutila, bene ame gede nada akpe le mia ta le amenuvevenunana, si ame gede fe kukudede na wòsu mia si la nutila. 12 Elabena miafe adegbefofo enye esi: Miafe dzitsinya fe 'dase, si wòdina bena, miezo le xexe sia me le Mawu fe dzimekɔkɔ kple dzi dzadze me,ⁱ eye menye nutila fe nunya me o; ke le Mawu fe amenuveve me boɲ, vevieto le mia dome. 13 Elabena miɛnɔ nya bubu na mi o, negbe nusi miɛxlɛ alo miedze si hã; ke mele mɔ kpɔm bena, miadze sii yidase nuwuwu, 14 abe alesi miedze si mi afã kple afã bena, mienye miafe adegbefofo, 'abe alesi miawo hã mienye mia to le mia Afeto Yesu fe nkekea dzi la ene.

Nusi ta Paulo megayi Korinto o.

15 Eye dzidododeɲu sia nutila medo tame bena, mava mia gbɔ gbã, bene miakpɔ amenuveve evelia, 16 eye bena mato mia gbɔ ayi Makedonia, eye magagbugbɔ tso Makedonia agava mia gbɔ, bena miadom da mayi Yudea.^u 17 Azɔ esi medo esia de ta me la, de mewɔe le amefuflu mea? Alo nusi medo de ta me la, de medo le nutila nu bena, e nanye e, eye o nanye o le gbɔnye mahã?

^r Do. 18, 23; Kor. I. 15, 32.

^u Kor. I. 16, 5, 8.

18 Ke Mawue nye nutefewola, be-
na miafe nya, si miegblo na mi la,
menye ē kple o o. 19 Elabena
Mawu fe Vi, Yesu Kristo, amesi
wode gbe fā le mia dome to mi,
amesiwo nye nye, Silvano kple
Timoteo dzi la, menye ē kple o
o, hafi enye ē le eyama me boŋ.
20 Elabena Mawu fe ngbedodo-
wo, alesi nu wole la, Yesu me ē
le; eyanuti "amen la to eya hā
dzi hena Mawu fe kafukafu to mia
dzi. 21 Ke amesi ll ke mia kple
miawo de Kristo me, "eyewosi ani
na mi la, enye Mawu; 22 amesi
tre mia nu hā, eye wona Gbɔgbɔ
fe awobanu mi le miafe dziwo me.

23 Ke nye la meyo Mawu, ne
wɔanye dasedila na nye luɔ
bena, esl mekpɔ mlafe nublani
la nutie nyemeva Korinto hade o,
24 menye bena, "miedua afeto de
mlafe xose dzi o, ke mienye ha-
dowolawo na mlafe dzidzɔkpɔkpɔ;
elabena miele tsitre le xose me.

Alesi wole na kristotowo be, woxo nuwɔla,
siwo tro dzime la.

2. Ke nye nutɔ meɔo tame bena,
magatsɔ nuxaxa ava mia gbɔ
o." 2 Elabena ne nye la mena
miexa nu la, amekae nye amesi
ado dzidzo nam, negbe amesl ke-
keake mena wɔxa nu lae? 3 Eye
"meɔlo esia ke na mi bena, ne
meva la, magakpɔ nuxaxa tso
amesiwo nuti makpɔ dzidzo le hafi
la gbɔ o, esi meɔo dzi de mi katā
mia nu bena, nye dzidzo enye mi
katā mia to la nuti. 4 Elabena
le fukpekpe gede kple dzimexaxa
me metsɔ adatsi gede ɔlo do de
mi, menye bene wɔana miexa nu
o, hafi bene miadze si lolɔ, si me-
tsɔ lɔ ml vevie wu la.

5 Ke ne amea de na ame xa nu
la, menye nyee wɔna mexa nu o,
ke boŋ mia dome amea dewo -
nyemagblo be, mi katāe o, bene
nyemagate eyama de to akpa o." -

6 Nenem me sla la tohehe, si mia
dome ame gedeawo mienae la, sɔ
gbɔ ne; 7 eyata azo la mltsɔe kee,
eye mlfa ako ne de etefe boŋ,
bene nuxaxa gede akpa la nagaml
nenem me sla o. 8 Eyata mele
nu xɔm mi bena: **Mina miafe lolɔ**
nu nasɛ de eyama dzi. 9 Elabe-
na eyata meɔlo na mi, bene ma-

a 7, 16.

b Lu. 10, 16.

d Lu. 22, 31.

e Nyad. 3, 14.

f Do. 14, 27;
Kor. I. 10, 9.

g Yoh. I. 2, 27.

h Do. 20, 1.

i 5, 5; Ro. 8, 16;
Ef. 1, 13, 14.

j 11, 31; Ro. 1, 9.

k Pet. I. 5, 3.

l Kor. I. 1, 18.

m Lu. 2, 34.

n 3, 5, 6.

o Kor. I. 4, 21;
ta 12, 21.

p 1, 12.

q Kor. I. 5.

r 5, 12.

s Kor. I. 9, 2.

t Kor. I. 5, 1.

u Mo. II. 24, 12.

dze si miafe kelili, "abe de mie-
doɔ to le nuslanu me ene. 10 Ke
amesl ke mietsɔ nane ke la, nye
hā metsɔe kee, elabena nye hā,
ne matsɔ nane ke la, metsɔe ke
le mia ta "le Kristo fe ŋku me,
11 bena "Satana nagaba mi o,
elabena mienya efe tamedodowo
kenken.

12 Ke esi meva Troa Kristo fe
nyanyuie gblo ge, eye /wouu
votru nam le Afeto me la, 13
nyemekpɔ dzudzo le nye gbɔgbɔ
me o; elabena nyemekpɔ nɔvinye
Tito o, ke boŋ meklā wo, eye
meto dzi yi Makedonia."

14 Ke woda akpe na Mawu,
si nana miedua dzi daasi le Kristo
me, eye wode efe sidzedze fe
vevɛ lilili la de go fia to mia
dzi le afisiafi. 15 Elabena mienye
Kristo fe vevɛ lilili na Mawu le
amesiwo woxona de agbe la kple
"amesiwo tsɔna la dome, 16 "he-
na amesiawo la azu ku fe ve-
vɛse heyina ku me, ke hena ame
kemewo la azu agbe fe vevɛse
heyina agbe me. "Eye ameka de
nusiawo nu mahā? 17 Elabena
miele abe ame gede, siwo baɔa
Mawu fe nya la ene o; ke boŋ
abe vavanyenye me kple Mawu
me mietsɔne tsonɛ gbɔa nya le
Mawu fe ŋku le le Kristo me ene."

Nubabia yeye la fe do menyee, si me ku le
la fe do o, ke boŋ enye gbɔgbɔ kple agbe fe do.

3. De miegade asl mia dokui
kafukafu mea? "Alo de ehiā
mi, abe amea dewo ene bena,
miatsɔ kafukafugalē ve na mi
alo miaxɔ kafukafugalē le mia
si mahā? 2 Miawoe nye miafe
agbalē, si wonlo de miafe dziwo
me, si amewo katā nya, eye wo-
xlēne;" 3 elabena edze fā bena,
mienye Kristo fe agbalē, si wo-
tsɔ miafe subɔsubɔdo wɛe, si
wometsɔ agbalēnlɔlɔl ɔlo o, ke
boŋ Mawu gbagbe fe Gbɔgbɔ lae
wotsɔ ɔlo; "womenlɔe de nunlɔ-
kpewo dzi o, ke de nunlɔkpe, si-
wo nye nutilā fe dziwo la dzi
boŋ. 4 Ke dzidodo de Mawu nu
sla le mia si to Yesu dzi: 5 Me-
nye bena miede enu le mia do-
kui si, be miasusu nane abe mia
nutɔwo mia dokui mee wɔtso ene
o; ke mia nudede la tso Ma-

wu gbɔ boŋ,^a 6 amesi hā wɔ mí míedze be, míanye hūnubabla yeye fe subɔlawo, menyee agbalēnɔ-dzesi tawo o, hafi Gbɔgbɔ tawo boŋ. Elabena agbalēnɔ-dzesi la wua ame; ke Gbɔgbɔ la gbɔa agbe ame.

7 Ke ne ku fe subɔsubɔdɔ, si le agbalēnɔ-dzesiwo me, si woŋɔ de kpewo dzi la, kpɔ nɔtikɔkɔe ale gbegebe bena Israel-viwo hmete ŋu lé ŋku de Mose fe ŋku me le efe ŋku me nɔtikɔkɔe, si nu tsi la nɔti o la, 8 aleke Gbɔgbɔ fe subɔsubɔdɔ ma nɔ nɔtikɔkɔe me gede awu o ma hā?^b 9 Elabena ne nɔtikɔkɔe li na hɔbubu fe subɔsubɔdɔ la, ekema dzɔdzɔenyenyee fe subɔsubɔdɔ gbā go gede wu le nɔtikɔkɔe me. 10 Elabena nusi nɔtikɔkɔe li na la hā nɔti meko o le esia gome be, ekeme fe nɔtikɔkɔe fo eta sã. 11 Ke ne nɔtikɔkɔe li na nusi nu tsina la, ekema nusi nɔa anyi la, anɔ nɔtikɔkɔe me gede awu sã.

12 Azo esi mɔkpɔkpɔ sia le mía si nɔti la, míewɔa dzidefo gede nɔti dɔ le nɔfofo me, 13 eye míewɔna abe Mose, amesi tso mɔtsyɔnu tsyɔ mo, bene Israel-viwo nagakpɔ nusi nu tsina fe nuwuwu o la ene o;^c 14 ke wona wofe tamesusuwo sɛ. Elabena vaseɔde egebegebe sia la nutsyɔnu sia gale nubabla xoxo fe xexlɛ la dzi, eye womekloe o, elabena woɔene da le Kristo me.^d 15 Ke vaseɔde egebegebe sia la yesiaxi, si ke woxlɛa Mose la, nutsyɔnu tsyɔa wofe dziwo dzi. 16 Ke yesiaxi woatɔ le wofe dzi me ava Afeto la gbɔ la, woade nutsyɔnu la da. 17 Ke Afeto la enye Gbɔgbɔ la; ke afisi Afeto fe Gbɔgbɔ le la, afima abɔde le. 18 Ke mí katá míetsɔ ŋku, si wometsyɔ nui o la, kpɔ Afeto la fe nɔtikɔkɔe abe ahuhɔe me ene, eye wotrɔa míafe nɔnɔme de nɔnɔme ma ke me tso nɔtikɔkɔe me yi de nɔtikɔkɔe me, abe alesi wòtso Gbɔgbɔ fe Afeto la gbɔ ene.

Paulo enye nyanyuie la fe gbeɔfɛdela vavɔto; edo nyanyuie la fe gusɛ kpo le xaxawo me.

4. Eyata esi subɔsubɔdɔ sia le mía si, abe alesi míekpɔ /nu-

a 2, 16.
b Yer. 31, 31.
c Kor. 1. 11, 25;
Ro. 7, 6.
d 2, 17; Tes. 1. 2, 5.
f Yoh. 6, 69.

g Kor. 1. 1, 18.
h Mo. 11. 34, 30.

i Heb. 1, 3.

k Gal. 3, 2. 5.
l Mo. V. 27, 26.
m Ro. 1, 17; 3, 21.
o 1, 24.
p Mo. 1. 1, 3.
q 3, 18.

r 5, 1.

t Mo. 11. 34, 33.
35.
u 1, 8; 7, 5.

v Kor. 1. 15, 31.

w Ro. 11, 25.

x Ro. 11, 23, 25.
y Ro. 8, 36.

z Ps. 116, 10.

aa Kor. 1. 6, 14.

ab 3, 6.
ac Kor. 1. 7, 25.
ad 1, 3-6.

blanuikpɔkpɔ ene la, dedí mete mía ŋu o. 2 Ke míegbea nukpenanu yaylawo boŋ, eye míezɔna le aɔaŋu vɔ me o, eye miebaɔa mawunya hā o, hafi boŋ míetsɔa nyatefe fe dedefia dea mía ɔkui fiaa amewo katá fe dzitsinya le Mawu fe ŋku me. 3 Ke ne wotsyɔ nu míafe nyanyuiea dzi la, ekema amesiwo tsrɔ la fe ŋku me wotsyɔ nui le,^e 4 amesiwo dome xexe sia me mawu gbā ŋku na dzimaxɔsetowo fe tamesusu le la, bene Kristo, si nye Mawu fe nɔnɔme la, fe nɔtikɔkɔe nyanyuie la fe kekeli nagaklɛ na wo o. 5 Elabena míedea gbe fá mía ɔkui o, ke boŋ Kristo Yesu, bena eyae nye Afeto la, ke míawo míenye subɔlawo le Yesu nɔti;^f 6 elabena Mawu, si gbɔ be: Kekeli nado tso viviti me la, enye amesi klɛ de míafe dziwo me, bene Mawu fe nɔtikɔkɔe sidzedze fe kekeli naklɛ le Yesu Kristo fe ŋku me.

7 Ke kesinɔnu sia le mía si le anyigoewo me, bene ŋusɛ fe agbɔsɔsɔ, si gbā go la, nanye Mawu tɔ, eye menyee mía gbɔ wòatso o; 8 womimí mí ɔo le go sia go me, gake gbɔgbɔsɔsixe metsi mía fo o; míetsi dzodzodzoe, gake míebu ɔdɔdɔ keŋ o;^g 9 woti mía yome, gake womegblɛ mí di o; woxlã mí de anyi, gake wometsrɔ mí o. 10 ɔaasi míetsɔa Yesu fe ku de mía nɔtilã ŋu nɔa tsatsami, bene Yesu fe agbe hā nado de mía nɔtilã ŋu. 11 Elabena yeawokataxi me wotsɔ mí, amesiwo le agbe la, de asi na ku le Yesu nɔti, bene Yesu fe agbe nado de mía nɔtilã, si nye nu kuku la me. 12 Eyata ku la sɛa ŋu le mía me; ke agbe la le mía me. 13 Ke esi xɔse fe gbɔgbɔ ma ke le mía si la nɔti, hɔbe alesi woŋɔ ɔi ene bena: „Mexɔe se, eyata mefo nu ɔo“ la; míawo hā míexɔna sena, eyata míegblɔa nya hā; 14 elabena míenya bena, amesi fo Afeto Yesu de tsitre la, afɔ míawo hā kple Yesu, eye wòatsɔ mía kpli mí siaa atu tsitre afia.^h 15 Elabena wowo wo katá le mia ta, bene amenuveve, si sɔ gbɔ de dzi to ame gedeawo dzi la, nana akpedada la nagba go hena Mawu fe kafukafu.ⁱ

16 Eyata dedji metea mia nu o; ke ne miafe agotame gblena ha la, miafe ameme la zua yeye gbesiagbe. 17 Elabena miafe adabafoso deka me xaxa, si nu miesena o la, wa ntitokowe mavo, si nu sena nuto, eye wofoa nusianu ta sasasa la, na mi, 18 esi mieléa nku de nusiwo wokpona la nu o, ke nusiwo womekpona o la boq nuti mieléa nku do. Elabena nusiwo wokpona la, mesena yina o; ke nusiwo womekpona o la, na anyi tegbetegbe.

Dzifo-yiyi le apostoto la dzrom. Do. si le gbe fa dem avuléle fe vevienyenye.

5. Elabena mienyae bena, ne wogba miafe agbadoxo, si nye anyigbadzito la, xotutu, si tso Mawu gbo la, ano mia si - xo, si wometsa asi woe o, si na anyi tegbetegbe le dzifo la. 2 Elabena esia me mienena le ha, eye wole mia dzrom bena, wotsa mia nefe, si tso dzifo la, ado na mi, 3 ne ele ale bena, ne wotsa awu do na mi, womakpo mi amama o la. 4 Elabena mi amesiwo le agbado me la, mienena, esi agba le mia kpem la nuti; elabena miele didim bena, woade awu le mia nu o, ke boq bena, woado awu na mi, bena agbe la nami nusi kuna la. 5 Ke amesi dzra mi do na esia la, enye Mawu, amesi na Gbogbo fe awobanu ha mi. 6 Eyata dzi le mia fo daasi, eye mienyae bena, ne miele afe le nutila me la, miedo afe le Afeto la gbo haqe o. 7 Elabena miezona le xose me, eye menyé le nukpokpo me o. 8 Ke dzi le mia fo, eye wodze mia nu wu be, miazdo le nutila me, eye miano afe le Afeto la gbo. 9 Eyata miedoa vevie bena, afee miedale o, alo motae miedale o, miazde enu. 10 Elabena ele na mi kata bena, miasa mia dokui afia le Kristo fe onudrözikipui la ngo, bene amesiame naxo nu de alesialesi woto le nutila me nono me la nu, nenye nyuie alo v5.

11 Azo esi mienya Afeto la vov5 la, miefona nya de amewo nu, ke miedze fa le Mawu fe nku me; ke mele mo kpom bena, mie-

a kp. 10.
b 3. 1.
d Ef. 3. 16.

e Ro. 8. 17. 18.

f Heb. 11. 1.

g Tim. 1. 2. 8.

h Ro. 14. 7. 8.

i Hl. 4. 19; Pet. II. 1. 13. 14.

k Ro. 8. 1. 10.

l Gal. 6. 15.

n Nyad. 21. 5.

o Ro. 8. 23.

p Ro. 5. 10.

r Kor. 1. 15. 53.

s Ro. 3. 24. 25; Kol. 1. 19. 20; Yes. 52. 7.

t 1. 22; Ro. 8. 16. 23; Ef. 1. 13. 14.

u Heb. 11. 13.

v Heb. 4. 15.

w Gal. 3. 13.

x Kor. 1. 13. 12.

y Kor. 1. 1. 30; Fil. 3. 9.

d Fil. 1. 23.

e Ps. 39. 13.

f 1. 24; 5. 20.

g Do. 17. 31; Ro. 2. 16; 14. 19. a Yes. 48. 8.

i Lu. 4. 18. 21.

k 4. 2.

dze fa le miafe dzitsinya me ha. 12 Miegale mia dokui kafum na mi o; ke miana asinukpokpo mi, bena miate nu afo adegbe le mia nuti, bena adegbefoso nana mia si de amesiwo foa adegbe le nku me, eye menyé le dzi me o la nuti. 13 Elabena ne miafe tame da la, eda na Mawu; ne tame nyui li na mi la, mia toe. 14 Elabena Kristo fe lol5 la le mia kplom, 15 eye miedzro eme kpo kpo esia bena, esi ame deka ku de amewo kata ta, eyata amewo kata ku. Eye woku de wo kata ta, bene amesiwo le agbe la, nagan agbe na wo dokui o, ke ne woano agbe hena amesi ku, eye wogatsi tre le wo ta la boq. 16 Eyata tso esia dzi la mienya amea deke le nutila nu o; ne mienya Kristo go le nutila nu ha la, azo la miegale enyam nenema o. 17 Eyata ke amea de le Kristo me la, eya nye nuwowa yeye: Xoxoto la nu va yi, "kpo da, nuwo kata zu yeye! 18 Ke wo kata tso Mawu gbo, amesi lé avu le mia kple edokui dome to Yesu Kristo dzi, eye wona avuléle fe subsubodo mi. 19 Elabena Mawu enye amesi no Kristo me lé avu le xexame kple edokui dome, eye mebu wofe vodadawo na wo o, eye wotsa avuléna la de mia me. 20 Eyata azo mienye amea dodowo le Kristo te fe, abe alesí Mawu le nu x5m to mia dzi ene, eye miedea kuku le Kristo te fe bena: Mina woalé avu le mia kple Mawu dome! 21 Elabena amesi menya nuva deke o la, ewe ne wotanye nuv5 de mia te fe, bene miawo la miazu Mawu fe dzodzonenye le eyama me.

Paulo x5 nu kristowo be. womaxo Mawu fe amenuveve la dzodzro o.

6. Esi mienye hadowolawo nuti la, miele nu x5m mi ha bena, miagaxo Mawu fe amenuveve la dzodzro o. 2 Elabena agblo bena: „Medo to wo le amenuveyi la, eye mexo na wo le xoxogbe la dzi.“ Kpo da, fifi enye amenuveyi, kpo da, fifi enye xoxogbe! 3 Miena nudia diaa deke le naneke me o, bene womagaka mo na miafe subsubo la o, 4 ke boq le

nuwo katā me la miēdea miā doku fiana abe Mawu fe subolawo ene: Le dzidodo gedē me, le xaxawo me, le hiākamewo me, le momenuvevewo me, 5 le fofowo me, le gaxowo me, le zitotowo me, le agbagbadzedzewo me, le pudodowo me, le nutsitsidowo me,^b 6^d le dzadzzenyenyē me, le sidzedze me, le dzigbōgbō blewu me, le dōmenyonyo me, le Gbōgbō kōkōe me, le lōlō, si me alakpa mele o la me, 7 le anukwarenya me, le Mawu fe nūse me; heto dzōdzzenyenyē fe awawōnu, siwo le nudusi me kple miā me la me, 8 to bubu kple ŋukpe me, to dasedidi vō kple dasedidi nyui me; abe amebelawo ene, gake nyatefetowoe; 9 abe amesiwo womeña o ene, gake amesiwo wozde si kote la woe; 9 abe amesiwo le kukum ene, gake kpō da, miele agbe; hābe amesiwo wofō ene, gake womewu wo o; 10 abe amesiwo le nu xam ene, gake wokpōa dzidzō daasi; abe amesiwo nye ame dahewo ene, gake wona ame gedē zua kesinotowo; abe amesiwo si naneke mele o ene, gake nusianu le wo si.²

Paulo xī5 nu kristotowo be, womagade ha kple dzimaxsetowo o.

11 Miāfe nu ke de te na ml Korintotowo! Miāfe dzi keke! 12 Miexaxa le miā me o; ke miexaxa le miā ŋutowo miāfe dzi me. 13 Tefedodo sia nu mele "egblōm na mi — abe deviwo megbloē na ene — bena miawo hā miāke miā dōkul.

14 Migazu ameslwo atso kōkuti tutō na dzimaxsetowo ti o!^o Elabena hadede kae le dzōdzzenyenyē kple sedzlmawōmawō dome? Alo fomedodo kae le kekeli kple vivitl dome? 15 Alo aleke Kristo kple Belial asōa? Alo gome kae li na xoseto kple dzimaxsetōa? 16 Alo dēkawōwō kae le mawuxō kple trōwo domea? 17 Elabena miawoe nye Mawu gbagbe la fe xō, abe alesi Mawu gblō ene? bēna: „Manō wo dome, eye mazō wo dome, eye manye Mawu na wo, eye woawo hā woanye nye dukō. 17 1Eyaŋuti mido go le wo dome, eye midē miā dōkul da, Afeto la gblōe, eye migaka

asi nu makōmakō ŋuti o, eye nye la maxō mi, 18 eye manye Fofō na mi, eye miawo hā mianye vinyenutsuvlwo kple vinyenyōnuwiwo, Afeto, ŋusēkatātō la gblōe.“^o

Nuxaxi5 le kōkōenyenyē ŋuti. Nuxaxa, si tso Mawu gbo.

7 Azō la esi ŋugbedodo siawo le miā si la, lōlōtowo, mina miāko miā doku ŋuti tso ŋutilā kple gbōgbō fe difofo sia difofo me, bena miawo kōkōenyenyē nu le mawuvōvō me.

2 Miou miā doku na mi! Miēwo vō de amea deke ŋuti o, miēgblē amea deke o, miēba amea deke o.^e 3 Menye fōbubu ŋuti mele esia gblōm dō o; /elabena megbloē tsā be, miele miāfe dziwo me, bene miaku kpli mi, eye miānō agbe kpli mi hā. 4 Dzidefo gedē lē asinye le miā ŋuti, mefo adegbe gedē hā le miā ŋuti, akōfafa yom taŋ, megba go le dzidzōkpōkpo me le miāfe xaxa katā me. 5 Elabena esi miēva Makedonia hā, miāfe ŋutilā mekpō dzudzōa deke o, ke miēkpe fu le nusianu me boŋ, dzrewōwō le miā gota, eye vōvō le miā me. 6 Ke Mawu, hāmesi fa akō na ame bōbōdeanyiwo la, fa akō na mi le Tito fe vava la me. 7 Ke menye efe vava me dēdeko o, ke le akōfafa, si wotsō fa akō nē le miā ŋuti la hā me boŋ; elabena egblō miāfe didi vevi kple miāfe avifafa kple miāfe ŋuavōā le tanye la fia mi, ale bena mekpō dzidzō wu tsāto.

Nuxaxa, si tso Mawu gbo.

8 Elabena ne mena miēxa nu le agbalēa me hā la, mevem o; eye ne evem hā la — elabena mekpō bēna, agbalē ma la, nenyē yeyiyi kpuiā de koe wōna miēxa nu hā^p — 9 gake azō dzi le dzoyem, menye esi wōna miēxa nu la ŋuti o, hafi bēna wōna miēxa nu hēna dzimetōtrō boŋ; elabena ena miēxa nu de Mawu fe didi nu, bēna bubū naganōe na mi le naneke me atso miā gbo o. 10 Elabena nuxaxa de Mawu fe didi nu la wōa dzimetōtrō, si mevēa ame o, hēna xōxō; ke "xexēame fe nuxaxa hea ku ve. 11 Elabena kpō da, nenem nuxaxa sia, si

^a Yer. 31, 9; 32, 38.

^b 11, 23-27.

^d Tim. 1, 4, 12.

^e 12, 17; Do. 20, 33.

^f 6, 11-13.

^g 4, 10, 11.

^h Ps. 118, 16.

ⁱ Fil. 4, 12, 13.

^k 1, 3, 4.

^l 2, 13.

ⁿ Kor. 1, 4, 14.

^o Ef. 5, 11.

^p 2, 4.

^r Kor. 1, 3, 16.

^s Mo. 11, 26, 12.

^t Yes. 62, 11; Nyad. 18, 4. ^u Mat. 27, 3-5.

miexa de Mawu fe didi nu la, aleke wòhewo vevedodo gede na mi? E mia dokui taioili, e dzi-bibi, e vovò, e didi vevi, e gu-vaavà, e hlòbiabia hã! Nusianu me miede mia dokui fia be, mi-ò dzadzè le nya sia me. 12 Eya-ta ne menlòe na mí hã la, nyem-tenlòe le amesi wo vò sia nuti alo amesi nuti wowo vò sia do la nuti o; ke boŋ bene mlafe ve-vedodo le mí nuti la nadze fã le mia dome le Mawu fe ŋku me. 13 Eyanuti wofa ako na mí; ke hekpe de míafe akofafa sia nuti la míekpo dzidzo gede wu le Tito fe dzidzo la nuti, esi efe gbogbo kpo gbodeme tso mí katã mia gbo la nuti. 14 Elabena ne mefo adegbe le nane me le mia nuti le efe ŋku me la, mezu ŋukpe nam o, hafi alesí míegblo nuwo katã na mí le nyatefe mee la, nenema ke míafe adegbe, si míe-fo le Tito fe ŋku me la, hã zu nyatefe. 15 Eye míafe nu lé dzi ne gede wu, esi wòdo ŋku mí katã míafe tododo la dzi, alesí mietsò vovò kple dzodzo nya-nyanya xòe la. 16 Dzi le dzò-ye-m bena, dzi le fonye le nusianu me le mia ta.

Nuxòlò le nudzòdzo na Yerusalem-kristohame dade la gu.

8. Ke, nòviwo, míana míanya Ma-wu fe amenuveve, si wòna le Makedonia hamewo me.^a 2 Ela-bena xaxa me dodokpo gede me wofe dzidzo fe agbòsòsò fù kple wofe aheadada, si nu sè la, gba go le le wofe dzimekòkò fe ke-sinonuwo me. 3 Elabena mele dase òm bena, woa òtòwo ló na nu faa alesí wote òui, eye wo-na nu wu alesí wote òui hã. 4 Eye wotsò nuxòlò gede de kuku na mí fe, yewoakpo gome le ame kòkòewo subòsubòdò fe amenu-veve kple hadede me; 5 eye men-nye alesí míekpo mò la dedeko o, ke boŋ wotsò wo dokui na Ma-wu gbã kpakple míawo hã to Ma-wu fe lólònu me, 6 ale bena míexlò nu Tito bena, alesí ke wòdze egò-me xoxo la, nenema ke wòdauw amenuveve sia nu le mia dome hã. 7 Ke alesí miégba go òe nusianu me le xòse kple nya kple

^a Kor. I. 16, 1, 2.

^b Mat. 8, 20.

^d Lod. 3, 28; Mar. 12, 43.

^e 2, 9.

^f 9, 12.

^g Mo. II, 18, 18.

^h Ro. 15, 28.

ⁱ 5, 1; Do. 11, 23.

^j Gal. 2, 10.

^k Kor. I. 1, 5.

nunyanya kple vevedodo katã kple lólò, si ^amietsò ló mí la me la, nenema ke miégba go le amenuveve sia me hã.

8 Nyemele egblam abe sedede ene o, ke boŋ metsò ame bubuwo fe vevedodo do míafe lólò hã fe vaványenye kpo. 9 Ela-bena míanya míafetò Yesu Kri-sto fe amenuveve bena, kesinòto wònye hafi, òke mia nuti wòva da ahe do, bene miawo la miato efe aheadada la me nazu kesinòtòwo. 10 Eye meòo adagu le esia me; elabena esia nyo na mí amesiwo meto ewòwo gòme dedeko o, ke boŋ edidi hã, anò fe deka enye esi. 11 Ke azò miwu ewòwo la hã nu, bene alesí miesu te helò edzi faa la, miawo nu hã le nusi le mia si la nu nenema ke. 12 Elabena ne edzilólò le la, edze ame òu be, woaxò le nusi le amesi la nu, eye menye le nusi mele esi o la nu o.^d 13 Elabena men-nye be, ame bubuwo nakpo gbò-deme, eye miawo miakpo xaxa hafi o, ke boŋ bene wòasò pè; yeyiyl sia me míafe agbòsòsò, si gba go la, nanò woamawo fe hiã-tuame tefe, 14 bene woamawo fe agbòsòsò, si gba go la, hã nava nu míafe hiãtuame tefe, bene wòasò pè,^f 15 abe ^galesí woŋlò òi ene bena: „Amesi fò nu fù la, mekpò deke de edzi o, eye amesi ke fòe oee ko la, naneke mehiãe o.“

16 Ke woada akpe na Mawu, amesi tsò nenem vevedodo le mia nuti sia de Tito fe dzi me; 17 elabena exò nuxòlò sia; ke esi wòdo vevie wu nuti la, edzo yi mia gbo le ye òuto fe lólònu nu. 18 Ke miedò eya kple nòvi, si òu kafukafu le le nyanyuie nuti le hamewo katã me la, do da. 19 Ke menye esia dedeko o, hafi hamewo tiafe hã, bene wòanye míaf hamòzòla le amenuveve sia, ^ksi míewòna hena Afetò la fe kafukafu kple míafe lólò fe dede-fia la me. 20 Nenem míele mò xem na esia, bena amea deke na-gaka mò na mí le nudzòdzo gã sia, si míana wòdzo la nuti o. 21 Elabena míafe tamesusuwo le nu nyul yome, menye le Afetò la ŋku me dedeko o, ke le amewo

ŋku me hā. 22 Ke miedō wo kpakple mīa nōvi, si miedō kplē le nu gedē me enuenu, eye mīē-kpō bēna, edoa vevie; ke azō la ele vevie dom gedē wu tsātō le dziḍoḍoḍeamenū gā, si wōḍo ḍe mia ḡu la ta. 23 Le ^bTito gome la, nye zōhē wōnyē, eye ^dhadō-wōla wōnyē le mīa gbō; le nōvi, siwo tso mīa gbō gome la, hame fe ame ḍḍōwō wonyē kplē bubu na Kristo. 24 Azō ne miedē mīa-fe lōlō kplē ^gmīaife adegbe, si mīē-fona le mīa ḡuti la, fe dzesi fia woamawo la, ekema miedēē fia le hameawo ŋku me.

Nufofo le nudzōḍo la ḡu fe dziyiḡi.

9. Mele vevie nam bēna, maḡbō nya na mi le subōsubōḍō, si wotsō subō ame kōkōewo la ḡuti hafi o. ⁱ 2 Elabena menya bēna, ^kmīele edzi lōm, eye matsō esia fo adegbe le mīa ḡuti le Makedonia-tōwo gbō, bēna Axaya dzra edōkui ḍo xoxo anō fe deka enyē si, eye veviedodo, si tso mīa gbō la, de dzo ame gedēawo me. 3 Ke medō nōviawo ḍa, bēne mīaife adegbe, si mīēfona le mīa ḡuti la, nagazu dzōḍzro le nya sia me o, bēna abe alesi megblōe ene la, miadzra mīa ḍokui ḍo ḍi. ^j 4 Bēna nenyē ḍe Makedonia-tōwo ava kpakplim, eye woakpō bēna, mīēdzra mīa ḍokui ḍo ḍi o la, ḡu nagakpe mī - mīele didim be, miagblō be miawo ke la - le dzi-ḍoḍo ḍe mīa ḡu sia ḡuti o. 5 Ke mebi nu vevi bēna, mexlō nu nōviawo, bēna woadze ḡḡō ava mīa gbō, bēne woadzra yayra, si ḡu-gbe miedō xoxo la, ḍo ḍi, bēne wōasō gbē abe yayra ene, eye menyē abe ḡukeklē ene o.

6 Ke esia gblom mele bēna, amesi fā nu le nuveve me la, axa nu hā le nuveve me, eye amesi fā nu le yayra me la, axa nu hā le yayra me. ^r 7 Amesiame abe alesi wōḍo ḍi le efe dzi me ene, menyē kplē veve alo dzizi-zi o; elabena ^samesi na nu kplē dzlḍzō la, eyae Mawu lōna. 8 Ke ḡusē le Mawu si bēna, amenuveve katā nagba ḡo na mi, bēne miakpō agbōsōsō blibo la katā le nusianu me ḍaasi, eye miagba ḡo

^a Ps. 112, 9.

^b 7, 13; 12, 18.

^d Ro. 16, 7.

^e Yes. 55, 10; Hos. 10, 12.

^f 1, 11; 4, 15.

^g 7, 14.

^h 8, 14.

ⁱ 8, 4, 20.

^k 8, 19.

^j 8, 24.

ⁿ Kor. I, 2, 3.

^o kp. 11; Kor. I, 4, 21.

^r Ef. 6, 13-17.

^s Lod. 11, 24; 19, 17.

^t Ro. 12, 8.

awō ḍo nyui sia ḍo nyui. 9 ^a„Abe alesi wonḡō ḍi ene bēna: „Ehlē nu hēna ame dahewo; efe dzō-dzōenyenyē nōa anyi tegbetegbe.“ 10 Ke amesi tsōa nuku kplē abolo hā kea nufāla, bēne wōakpō nuḍuḍu la, ana nuku mi, eye wōana mīaife dzōdzōenyenyē fe kutsetse natsi nyuie, ^c 11 bēna mīa-zu kesinōtōwo le nusianu me aha-ḍe mīaife ḍomenyonyo katā, si wō be, / woada akpe na Mawu to mīa dzi la afia. 12 Elabena ^hnunana sia fe subōsubōḍō la menyē ḍe wōde ame kōkōewo fe hiātutu nu dede o, ke boḡ egba ḡo le akpedada gedē me hēna Mawu hā; 13 elabena subōsubōḍō sia fe kpōḍeḡu nyui la ana woakfufu Mawu le mīaife toḍodo Kristo fe nyanyuie me vūvū la kplē mīaife hadede kplē woawo kpakple amewo katā tso dzimekōkō me la ḡuti; 14 eye woawo hā le kuku dem ḍe mīa ta, eye miele wo dzrom le Mawu fe amenuveve, si sō gbō ḡuto na mi la ḡuti. 15 Woada akpe na Mawu le efe nunana ma-nyagblō la ḡuti!

Apostolo la blī edokui ta le efe futōwo kplē nudaḍafalawo ḡuti.

10. Ke nye Paulo ḡuto mele nu xlōm mi to Kristo fe domefafa kplē tufafa me, nye amesi nye ^mame bobōḍokui le mīaife ḡku me le mīa dome; ke esime nye-mele mīa gbō o la, dzi le fonye ḍe mīa ḡu. 2 Ke mele kuku dem na mi bēna, ne mele mīa gbō la, nyemade dzi fo na ḍokuinye kplē ḡudōḍoḍeḡu, si mele susum be, matsō awō kalē ḍe amea dewo, siwo bua mī abe amesiwo zōna le ḡutilā nu ene ta ḡuti o. ^o 3 Elabena esi wōnyē ḡutilā me zōm miele hā la, miewōa ava le ḡutilā nu o. - 4 Elabena mīaife ^pava-wōnuwo menyē ḡutilāto o, ke boḡ ḡusēnu, siwo wotsōna gbāa mōwo fūa anyi la, wonyē le Mawu fe ḡku me - 5 esi mīēgbaa tamebubuwo kplē nu kōkō sia nu kōkō, si kōa edokui ḍe dzi ḍe si-dzedze Mawu ḡuti la, eye mīē-ḍea nyasāwo katā aboyo hēna to-ḍoḍo Kristo; 6 eye mīēnōa dza-dzradōḍi hā, bēna ne mīaife to-

ḡoḡo ade blibo la, míatu fe vō le tosesē sia tosesē ḡuti.

7 De miékpa nusiwo le ḡku me la ḡa? Ne amea ḡe ḡoa ḡu de eḡokui ḡu bena, Kristo tō ye-nye la, ekema eyama nagasusu esia hā le eḡokui me bena, alesi ke ye ḡuto nye Kristo tō la, nenema ke miawo hā mienye eto. 8 Elabena nenye be, bmafo adegbe via ḡe wu le míafe «ḡusē, si Afeto la tso na mí, bene miádo mí ḡe ḡgo, eye menye be, miagblē mí o la ḡuti la, ḡu mele kpe ye ḡe o, 9 bene nyemagawo abe ḡe metsō agbaléwo ḡo vōvō na mí ene o. 10 Elabena wogblo be: Agbaléawo kpena, eye wosēna; ike eya ḡuto nye ame beli, eye efe nyawo mele deke me o. 11 Ke nenem me sia nasusu le esia ḡuti bena, amesi jomeviwo mienye le nya me le agbaléwo me, esi míele mia ḡbo o la, nenem me mawo tōḡbe ke míanye le ḡwōwō me, ne míele mia ḡbo hā.^k 12 Elabena miedo dzi bena, míabu mia ḡokui akpe ḡe amea ḡewo ḡu, alo míatsō mia ḡokui aḡo amea ḡewo, siwo kafua wo ḡokui la ḡu o; ke ame mawo la, esi wotsō woa ḡutowo ḡokui dzidze wo ḡokui, eye wotsō wo ḡokui ḡo woa ḡutowo ḡokui ḡu ḡuti la, womenya nu o. 13 Ke miáwo la, míafo adegbe wōḡbo me o, ke boḡ le dzidzeka fe dzidzedzidze, si Mawu mā na mí la nu, bene míade keke mia ḡbo hā. 14 Elabena míele míá ḡokui dem akpa, abe ḡe míate ḡu ade mia ḡbo o ene o; elabena míetsō Kristo fe nyanyuie la de mia ḡbo ke hā. 15 Míefoa adegbe wōḡbo eme le amea bubuwo fe ḡwōwō ḡu o; ke mōkpōkpō le míá si bena, ne míafe xōse le tsitsim la, míatsi azu ḡā le mia dome le míafe dzidzeka la nu, 16 bene míagblo nyanyuie la afia le anyigba, siwo le mia godo la hā dzi, bene míagafo adegbe le ame bubuwo fe ḡwōwō le nusi wowo vō xoxo la ḡuti o.^m 17 Ke amesi foa adegbe la, nafo adegbe le Afeto la me!^v 18 Elabena menye amesi tsia eḡokui la, nye ame nyui o, ke boḡ amesi Afeto la kafuna lae.^z

Nuxaxa, siwo apostolo la kpo le hame la gamedoanyiŋi.

11. De miado dzi atso nye bome-
tsitsi via ḡe; miado dzi atsoe
nam tso! 2 Elabena metsō Mawu
ḡuovā le ḡu vām le mia ḡu;
elabena medo mia ḡugbe na ḡu-
tsu deka, bena matsō “detugbi
dzadze atu tsitre na Kristo. 3 Ke
mele vōvōm bena, amea ḡe me-
nya nu o, alesi da la tso efe
aḡaḡu vō ble Xawa la, nenema
ke woagblē míafe tamesusuwo
tso dzimekōkō, si miéko na Kristo
la me mahi? 4 Elabena ne amesi
ḡbōna la, le gbe fā dem Yesu
bubu, si míede gbe fāe o la, alo
ne miexo ḡboḡbo bubu, si miexo
tsā o la, alo miexo nyanyuie bubu,
si miexo tsā o la, ekema miedoa
dzi xōne nyuie!⁵ 5 Elabena mebu-
na be, nyemetsi megbe le naneki
me le apostolo, siwo kō akpa la ḡu
o.⁶ 6 Ke ne menye ame manya-
nu le nufōfo me hā la, nyeme-
nyee le sidzedze me o; ke le nu-
sianu me miedze fā le amewo
katā dome le mia gome. 7 Alo
ḡe esi meḡbo ḡokui nye ḡe anyi,
bene woado miawo ḡe dzi la, ḡe
mewo nuvō bena, meḡbo Mawu
fe nyanyuie la fia mi “fetu ma-
xōmaxō mahā? 8 Meha hame
bubuwo, esi mexō fetu le wo si
hena míafe subsubḡo, eye esi-
me menō mia ḡbo, eye hiā tum
la, nyemedē fu na amea deke o.⁷
9 elabena nōvi, siwo tso Make-
donia va la, na nusiwo hiām la,
wōso ḡbo de nunye, eye mekpō
ḡokui nye dzi le nusianu me, be-
ne nyemaganye agba na mí o,
eye magakpō ḡokui nye dzi. 10
Ne menye Kristo fe nyatefe la
le menye o fi, woinagatsi ade-
gbefofo sia nu nam le Axaya fe
nutoawo me o. 11 Nukagutie?
Esi nyemelā mi o taea? Mawue
nyae! 12 Ke nusi mewōna la,
mawōe hā, bene mana mōnukpō-
kpō nu natso na amesiwo dia
mōnu, bene woakpō wo le nusi
me wofo adegbe le la me abe
miawo hā ene. 13 Elabena ne-
nem me siawo nye avatso-apo-
stolowo, ḡwōwōla, siwo blea ame,
amesiwo trā wo ḡokui wōa Kri-
sto fe apostolowo.⁹ 14 Eye esia
menye nukunu o; elabena Abo-

a Ef. 5, 26, 27.

b 12, 6.

d Kor. 1, 5, 4, 5.

e Mo. 1, 3, 4, 13.

f kp. 1.

g Gal. 1, 8, 9.

h 12, 11; Kor. 1
16, 10; Gal. 2,
6, 9.

i Kor. 1, 2, 1, 2,
13; Ef. 3, 4,
k 13, 2, 10.

l 3, 1; 5, 12.

n Kor. 1, 9, 12, 18.

o Ro. 12, 3.

p Fil. 4, 10, 15.

r 12, 13.

s Ro. 15, 20.

t Kor. 1, 9, 15.

u Do. 19, 21.

v Yer. 9, 22, 23;
Kor. 1, 1, 31.

w 2, 16; Fil. 3, 2.

z Kor. 1, 4, 5.

sam nuto trɔa edokui wɔa kekeli fe dɔla. 15 Eyata ne efe dolawo trɔa wo dɔkui abe dzɔdzɔenye-nye fe dolawo ene la, menye nu gā o; amesiawo fe nuwuwu ano de wofe dɔwɔwɔwo nu.

16 Megale eglɔm bena, amea deke nagabum bometsila o; ke ne miebum nenema la, ekema mixɔm abe bometsila ene, bene nye hā mafo adegbe le dɔkuinye nuti vie. 17 Nusi gblɔm mele la, nyemele eglɔm de Afeto la nu o, ke abe bometsila ene bon, le adegbefofo fe dzidɔdɔdenusɔa me. 18 Esi ame gede foa adegbe le nutilā nu nuti la, nye hā mafo adegbe. 19 Elabena esi mienye adanudzɔlawa nuti la, mielɔna doa dzi tsɔa bometsilawo fe nyawo. 20 Elabena ne amea de wɔ mi kluvuwo, ne amea de du mi ken, ne amea de lé mi, ne amea de fo mo na mi la, miedoa dzi tsɔne. 21 Dukpedodo ta meglɔe do, abe de miawo la miegbɔdzɔ ene, ke nenye nusi me amea de wɔ kalé le wɔnye la, — mele eglɔm le bometsitsi me — anye ne nye hā mawɔ kalé le eme. 22 Hebritɔwo wonyea? Nye hāe! Israeltɔwo wonyea? Nye hāe! Abraham-fomeawo wonyea? Nye hāe! 23 Kristo fe subɔlawo wonyea? — Mele nu fom abe amesi fe tame da la ene — Nye wu: 24 Le agbagbadzedze gede wu me, le fofo gede akpa me, le gaxɔmedede gede wu me, le ku me agbadre. 24 Yudatɔwo si mexɔ ifofo deka di go blane me le zi etɔ, 25 zi "etɔ wofom kple atiwo, "zi deka wofu kpem; menɔ nu me wɔgba zi etɔ, zā kple keli menɔ futsotsoewo nu. 26 Mezɔ mɔ enuenu; medo nɔdzi me le tɔsisiwo dzi, medo nɔdzi me le adzodalawo dome, medo nɔdzi me le nye dukɔmeviwo gbo, medo nɔdzi me le du me, medo nɔdzi me le gbɔdzi, medo nɔdzi me le atsiafu dzi, medo nɔdzi me le avatsonɔviawo dome; 27 le agbagbadzedze kple kutrikuku me; le nudɔdɔwo me agbadre, le dɔwuame kple tsikɔwuame me, le nutsitsidɔwo me agba-

* 6.

b Do. 20, 18-21.

d Kor. I. 9, 22.

c 12, 5.

f 12, 6.

g 1, 23.

h Do. 9, 24, 25.

i Fil. 3, 5.

k Kor. I. 15, 10.

l Mo. V. 25, 3.

m Do. 16, 22.

n 11, 30.

p Do. 14, 19.

r 10, 8; 11, 16.

s Hi. 2, 6.

dre, le wuvɔ kple amamanɔnɔ me.^a 28 Nu bubu, siwo gadza la, wonye: Amewo fe zifofo de nunye gbesiagbe, ɔkple beléle na hamewo katá. 29 Ameka gbɔdzɔ, eye nyemagbɔdzɔ oa? Ameka nu wɔdja, eye nyemefiá oa? 30 Ne ele nam be, mafo adegbe la, mafo adegbe le nusiwo le nye gbɔdzɔ-gbɔdzɔ gome la nuti.^c 31 Mawu, mia Afeto Yesu Kristo Fofu, amesi wokafuna yi de mavɔmavɔ me la, nyae bena, nyemeka avatso o. 32 Le Damasko la fia Areta fe du me dzidula dzɔ Damaskotɔwo fe du la nuti, bena yealém, 33 eye wotsɔm de golo me to ɔtruvi nu hoto gli dzi didi de anyi, eye mesi dzo tso efe asiwo me.^d

Apostolo la xié Afeto la fe dedeɖa, eya nuto fe fukpeke kple Mawu fe nusedodoe na.

12. Ele be, mafo adegbe; gake menye vide nam o; elabena mele Afeto la fe nutegawo kple nyadedefiawo gbo va ge. 2 Menya amea de le Kristo me, ano fe wuiene enye esi — edano nutilā me o, nyemenyae o, alo menɔ nutilā me o, nyemenyae o; Mawue nyae — wotsɔ nenem me sia dzoe yi de dzifo etilia me ke. 3 Eye menya nenem me sia — edano nutilā me o, medano nutilā me o, nyemenyae o; Mawue nyae, — 4 bena wotsɔe dzoe yi de Paradiso la me, eye wɔse nya, siwo mele ne woagblɔ o, siwo womede mɔ na ame, bene wɔagblɔ o la. 5 Nenem me sia nuti mafo adegbe le; ke le dɔkuinye nuti la nyemafo adegbe o, negbe le nye gbɔdzɔgbɔdzɔwo nuti ko.^e 6 Ke nyenye de madi be, mafo adegbe la, nyemazu bometsila o; elabena niagblɔ nyatefe; ke nyemele ewo ge o, bene amea deke nagabu nɔtɔnye wu alesi wɔkɔam alo alesi wɔsea nya le nunye 7 hekpe de nyadedefia, siwo fo wo katá ta nuti la o. Eyata bena nyemagado dɔkuinye de dzi o la, wode nù nye nutilā me, "si nye Satana fe dɔla, bene wɔafom kple kɔ, bene nyemagado dɔkuinye de dzi o. 8 Esia nuti meyo Afeto la zi etɔ, bene wɔadzo le nunye. 9 Eye wɔgbɔ nam bena: Nye amenuveve sɔ gbo na wɔ;

elabena nye núsé zu blíbo le gbodzogbódzò me. Eyata mele lólóm wu bena, mafo adegbe le nye gbodzogbódzò nùti bon, bene Kristo fe núsé nana dzinye. 10 Eyata mekpóa nùdzedze nyui le gbodzogbódzò me, le nùtaseséwo me, le hiákamewo me, le yometitiwo me, le xaxawo me le Kristo nùti; elabena ne megbódzò la, ekema meséa nù.^b

Paulo do nku efe lolis dzi na hame la.

11 Mezu bometsila; gake mia-woe zi dzinye. Elabena nye la miawoe lakafum hafi; elabena nyemetsi megbe le naneke me le apostolo, siwo kò akpa la nù o, 'wònye nyemenye naneke hafi o. 12 Ke mewo apostolo fe dze siwo le mia dome le dzidodo katà me, le dze siwo kple nukunuwo kple núsédawawo me. 13 Alo nuka me gó mietsi megbe le le hame susóeawo nù, negbe le esia me ko bena, nye nùtó nyemenye agba na mi oa? Mitsò nu madzómadzò sia kem! 14 Mìkpò òa, 'esiae nye zi etólia medzra òa, kuinye òa bena, mava mia gbò, eye nyemanye agba na mi o; elabena nyemele miafe nuwo dim o, ke mia nùtówo dim mele bon. Elabena medze bena, viwo natu nuwo òa na wo dzilawo o, hafi dzilawo natu nuwo òa na viwo bon. 15 Ke nye la melóna nùta bena, magblé nu, keye mana woa-gblé nye nùtó le miafe luówo ta, gedé alesi melóna mi la, oee wu miawo la mielóm. 16 Ke anò nenem, nyemenye agba na mi o; ke esi menya adanù nùtie, melé mi le adanù me. 17 Alo òa de meto amesiwo medo òa de mia gbò la dome amea de dzi ba mia? 18 Mexlò nu "Tito, eye medo eya kple novi la òa òa. Alo de Tito ba mia? Menye gbogbo ma ke me mierzò le oa? Menye afódofe ma ke me mierzò le oa?

19 Fifia katà miele susum bena, miele mia dokui ta olim le mia gbò. Miele nu fom le Mawu fe nku me le Kristo me; ke, lolótòwo, miele wo katà wòm le miafe ngogbedede ta. 20 Elabena mele wovóm bena, 'ne mewa mia gbò la, nyemakpò mi abe alesi mele didim ene o, eye mia-

wo la miakpò nye há, abe alesi miele didim o ene; bena dzrewawawo, nùsawawo, dómédzòedodowo, dzrehewo, ameguzawo, sakplisasawo, dokuidododédzivo, nyamanyamawawo anò anyi, 21 'bena ne megava la, Mawu abòbòm de anyi le mia gbò, eye mafa konyi le ame gedé, siwo wò nùvò tsá, eye wometrò le wofe dzi me le makòmáonyenye kple ahasiwawo kple hadzedze, siwo wowò nùti o la ta.

Nuxóló hena dzimetotró.

13. Zi etólia enye si megbona mia gbò; 'dasedila eve alo etó nu woafò nya sia nya ta le. 2 Megblé xoxo, eye megale egblóm dí, alesi menò mia gbò zi eveliae la, nenema kee nye fifia há, esi nyemele mia gbò o la, mele egblóm na amesiwo wò nùvò tsá kple ame susóeawo katà bena, ne magava la, nyemakpò nublani o. 3 Elabena miele dzesi dim le Kristo, si le nu fom le menye la si, amesi megbódzò le mia gbò o, ke enu sé le mia dome la bon. 4 'Wònye gbodzogbódzò me wòtso woklèe de atitsoga nù hafi, gake la Mawu fe núsé me wòtso wòle agbe. Elabena míawo há míegbódzò le eyama me; gake mía kplii míano agbe le Mawu fe núsé me le mia gome.

5 Mite mia dokui kpò, abe de miele xòse me ene; 'mido mia dokui kpò! Alo de miedze si mia dokui bena, Yesu Kristo le mia me oa? Negbe òa kple mieli ke o. 6 Ke mele mò kpòm bena, miedze sí bena, míawo la míenye ame malike o. 7 Ke mele kuku òem na Mawu bena, miagawò nùvò òa òa, menye bena míawo miedze fá abe ame likewo ene o; ke bon bene miawo míawo nu nyui la, ke míawo la míano abe ame malikewo ene. 8 Elabena míate nù awò naneke de nyatefe la nùti o; ke nyatefe la bon ye míate nù awò nane na. 9 Elabena ne míawo míegbódzò, eye míawo míesé nù la, míekpòa dzidzò, eye esia nùti miele kuku òem òa le miafe blíbobede nùti. 10 Eyata esi nyemele mia gbò o

o 2, 1; 13, 2.

o Fil. 4, 13.

d 11, 5.
o Mo. V. 19, 15;
Tim. I. 5, 19.
f Ro. 15, 19.

o 11, 9.

o 13, 1.

o Fil. 2, 7, 8.

o Fil. 2, 17.

o Kor. I. 11, 28.

o 8, 6. 18-18.

o 10, 2; Kor. I. 4, 6.

ɔnti la, "menɔ esiawo bena, ne mele mia gbɔ la, nyemagahe nya sesɛ le "ɔusɛ, si Afetɔ la nam hena ame fe ngɔgbedede, eye menye efe gbeɔblɛ o la nu o.

11 Mlɛba la, nɔviwo, /dzi na-dzo mi, mizu blibo, mina woafa ako na mi, miafe tamesusu nana deka, mino anyi le ɔntifafa me,

a 10, 11.

b Ro. 15, 33.

d 10, 8.

e Kor. I. 16, 20.

f Fil. 4, 4.

eye lɔlɔ kple ɔntifafa Mawu ano anyi kpli mi! 12 Mitsɔ nugbugbɔ kɔkɔe gbugbɔ nu na mia nnewo! Ame kɔkɔewo katã duɔo mi fã!

13 Mía Afetɔ Yesu Kristo fe amenuveve kple Mawu fe lɔlɔ kple Gbɔgbɔ kɔkɔe fe hamenono nana anyi kpli mi katã!

PAULO FE AGBALĒ, SI WŌDLŌ ĐO ĐE GALATIATŌWO.

Le Galatiatowo fe kemalimall kple apostolo la fe do ɔnti.

1 Paulo, si nye apostolo — me nye amewo gbɔ wɔtso, ɔeye meto amea deke hã dzi o, ke boɔ eto Yesu Kristo kple Mawu Fofɔ, si fɔe de tsitre tso ame kukuwo dome la dzi la — 2 kple nɔvi, siwo katã li kplim la, ɔlɔe do de Galatia-hamewo: 3 Amenuveve kple ɔntifafa woana ml tso Mawu Fofɔ la kple mía Afetɔ Yesu Kristo gbɔ; 4 amesi tso kedokui hena le mía nuvɔ ɔnti, bene yeade mí atso xexeme vɔdi, si li fifia me le Mawu, mía Fofɔ, fe lɔlɔnu la nu, 5 amesi to anye kafukafu tso mavɔ me yi de mavɔ me! Amen.

6 Mewɔ yaa bena, miena wote mi da tso amesi yo mi le Kristo fe amenuveve me la gbɔ kaba ɔntɔ ale heyina nyanyuie bubua de me, 7 wɔnye nyanyuie bubua deke meli o, negbe bena amea dewo li, "siwo blu miafe tame. eye wole didim be, yewoadze ɔ Kristo fe nyanyuie la. 8 Ke ne nye mɔawo alo mawudɔla, si tso dziɔ gɔ hã, agblɔ nyanyuie la bubui afia mi, de esi mɛgbɔ na mi te fe la, "nezu busu! 9 Abe alesl mɛgbɔ tsã la, magagblɔe flfi hã bena, ne amea de gbɔ nyanyuie la bubui fia mi de esi mɛxɔ te fe la, nezu busu! 10 Ke azɔ la, de megale nu fom, bena wɔnyo "amewo ɔnu loo, alo Mawu ɔnu? Alo de mele dtdim bena, madze amewo ɔnu? De megale amewo ɔnu dzem la, anye ne nye-meganye Kristo fe dɔla o.

11 Ke mana mianyaɛ, nɔviwo,

g kp. 11, 12.

h Do. 26, 4-20.

i Ro. 1, 7.

k 2, 20; Tim. I. 2, 6; Ti. 2, 14; Yoh. I. 5, 19.

l Ro. 1, 1; Yer. 1, 5.

m Mat. 16, 17.

n o 2, 7.

o Do. 15, 1, 24.

p Do. 9, 26.

q Kor. I. 16, 22.

r Mat. 13, 55.

s Do. 9, 30.

t Tes. I. 2, 4.

bena nyanyuie, si megbɔ fia mi la, menye amewo to wɔnye o. 12 Elabena nye hã nyemexɔe tso ame si me, eye nyemesɔe hã o, ke boɔ mexɔe to Yesu Kristo fe nyadɛɛfia me. 13 Elabena miese nye tsányinono le Yudatonyenye me bena, medikpi ti Mawu fe hame la yome akpa, eye megbɔe.

14 Eye mede ngɔge le Yudatonyenye me wu nye hati gedewo le nye dukɔ la dome, eye medikpi oã ɔnu akpa le mía fofowo fe nudɔanyiwo ɔnti. 15 Ke esime wɔdze Mawu, si tiam le danye fe dome ke, eye woto efe amenuveve me yom la ɔnu, 16 bena "wode ye ɔntɔ Via de go fia le menye, bene magblɔ enuti nyanyuie la afia le "trɔsubɔlawo dome la, enumake mía kple ɔntilã kple ou mɛtia nya me o, 17 eye nyemeyi Yerusalem de amesiwo tre apostolonyenye nam la gbɔ o, ke boɔ meto dzi heyi de Arabia, eye megagbugbɔ va Damasko. 18 Fe etɔ meɔe la meyi de Yerusalem, Petro nya ge, eye menɔ egbo ɔkeke wuiatɔ.

19 Ke nyemekpɔ apostolowo dome ame bubua deke o, negbe "Yakobo. Afetɔ la nɔvi ko. 20 Ke nusi meɔe na mi la, kpɔ da, Mawu fe ɔku mee bena, nyemeka aatso o. 21 Emegbe la meva Siria kple Kilikia nutoawo me." 22 Ke Yudea-hame, siwo le Kristo me la, menyam le ɔku me o. 23 Ke deko wose bena, amesi ti mía yome tsã la, gblɔa xɔe fe nyanyuie, si wɔgbɔlɛ tsã la, fiana azɔ. 24 Eye wokafu Mawu le tanye.

Paulo fo nu kple apostolo bubuawo le dawo-wo le tr̄subolawo dome ŋuti.

2. Emegbe la, anɔ fe wuiene, megayi Yerusalem, mía kple Barnaba, eye metsɔ Tito hã kpe de mía ŋu.^b 2 Ke meyi le nya-dedeŋiaa de nu, eye metsɔ nyanyuie, si medea gbe fã le tr̄subolawo dome la, do wo ŋku me, ke vevietɔ amesiwo wohuna be, wonye nane la ŋku me, bena nyemele du sim dzodzro alo mesi du dzodzro o. 3 Ke Tito, si li kplim g5 hã la, Helatɔ wɔnye hafi; gake womezi edzi bene, wɔna woatso ava nɛ o.^c 4 Ke /wowɔe le avatsonovia dewo, siwo be va tra de eme, bene woatsa ŋku miafe ablodenyenye, si le mía si le Kristo Yesu me la me, bene yewoawo mí kluiwo fã la ŋuti, 5 amesiwo míena mɔ do to wo gafɔfo deka h5 o, bene nyanyuie la fe nyatefe nana te la mia gbo daasi. 6 Ke amesiwo wobuna bena, wonye nane la — ameka ke wonye o, nyemetsɔ deke le eme o; Mawu mekpɔa ame ŋku me o — elabena nye la amesiwo wobuna be, wonye nane la, womegblɔ nyaa deke fiam o; 7 ke boŋ la esi wokpo bena, watsɔ nyanyuie de asi nam na avamatsonomatsotɔwo, abe alesi wotsɔe de asi na Petro hena avatsoatɔwo ene la — 8 elabena amesiwo do ŋusɛtɔe na Petro le avatsoatɔwo fe apostolonyenye me la, eya kee wo do ŋusɛtɔe na nye hã le tr̄subolawo dome — 9 eye esi wodze si amenuveve, si wotsɔ nam la, tete Yakobo kple ²Kefa kpakple Yohanes, amesiwo wobuna bena. wonye sotlwo la, wona habɔɔ fe asi mía kple Barnaba, bene míawo miayi tr̄subolawo gbo, ke woawo woayi avatsoatɔwo gbo; 10 negbe deko bena míafe ŋkuwo nana ame dahewo dzi; nusi kekeake nye hã medoa vevie wɔna.^p

Paulo tsi tre de Petro ŋu, eye wɔli ke sesie de aŋatsotsoname to xose me dzi.

11 Ke esi Petro va Antioxia la, metsi tre de enu le eya ŋuto ŋku me; elabena wotso enu. 12 Elabena hafi amea dewo tso Yakobo gbo va la, eya kple tr̄subolawo dua nu; ke esi wova la, ehe edokui de megbe, eye wɔde edokui

a Do. 11, 3.

b Do. 15, 2.

d kp. 6, 9.

e Do. 16, 3.

f Do. 15, 1, 24.

g 3, 1.

h Ro. 3, 20, 28; 4, 5; 11, 8; Do. 15, 10, 11; Ef. 2, 8.

i Do. 9, 15; 15, 12; 22, 21.

k Ro. 7, 6.

l Yoh. 17, 23.

n Yoh. 1, 42.

o 1, 4.

p Do. 11, 30; 12, 25.

da, elabena ev5 amesiwo tso avatsoatɔwo me la.^a 13 Eye Yudato susɔeawo hã da alakpa kpakpli, ale gbege bena, wohe Barnaba hã de wofe alakpadada la me. 14 Ke esime mekpɔ bena, womele zɔzɔm dzadzɔe le nyanyuie la fe nyatefe la nu o la, megblɔ na Petro le wo katã ŋku me bena: Ne wɔ amesi nye Yudato la, nɛno agbe abe tr̄subola ene, eye menyene abe Yudato ene o la, aleke wo nɛzi tr̄subolawo dzi, bena woano agbe abe Yudatowo ene mahã? 15 Míawo la Yudatowo míenye tso dzadzɔme, eye míenye nuvɔwolawo tso tr̄subolawo dome o; 16 ke esi míenya bena, wometsoa afia na ame tso se la fe dawɔwɔwo me o, ke boŋ to Yesu Kristo dzixɔxɔse me dedeko ŋuti la, eyata míawo hã míexo Yesu Kristo dzi se, bene woatso afia na mí to Kristo dzixɔxɔse me, eye menyene tso se la fe dawɔwɔwo me o; elabena wometsoa afia na ŋutilãa deke tso se la fe dawɔwɔwo me o.^h 17 Ke ne wokpo mí amesiwo le didim bena, woatso afia na mí le Kristo me la, bena mía ŋutowo hã nuvɔwolawo míenye la, ekema Kristo le nuvɔ fe subola nyem! Gbede! 18 Elabena ne megatu nusiwo memu la, ekema mefia dokuinye vodala. 19 Ke nye la meto se la me ku na se la, ^bbene manɔ agbe na Mawu. Mía kple Kristo woklã de atitsoga ŋu. 20 Mele agbe, gake meganye nyee le agbe o, ^cke boŋ Kristo ye le agbe le menyene; ke nusi fe agbe mele le ŋutilã me azo la, mele agbe le Mawuvi, si lɔm, ^eeye wotsɔ ye ŋuto dokui na de tanye la, fe dzixɔxɔse me. 21 Nyemedoa vlo Mawu fe amenuveve la o; elabena ne dzadzɔenyenye to se la me va la. ekema Kristo ku dzodzro.

Wobu dzadzɔenyenye na Abraham le xose ta.

3. O, mi Galatiatɔ manyanuwo! 3. Amekae tr̄o tame na mí bena, miedo to nyatefe la o: Mí amesiwo ŋku me wɔɔlɔ Yesu Kristo do pete, abe amesi woklã de atitsoga ŋu le mia dome la enea? 2 Esia dedeko dim mele be, masr5 tso mia gbo: Se la fe dawo-

wowo mee miexō Gbōgbō la tso loo, alo xōsē fe nyagbōgbōfia la mee miexōe tsoe mahā? 3 Ale ame manyanu siawo tōgbe miēnye mahā? Esi mietsō Gbōgbō la dze gōme la, azō miatsō ŋutīlā awu enua? 4 Ɖe miēkpe fu gedē siawo dzodzroa? Neganye dzodzroe hā. 5 Azō la, amesi tso Gbōgbō la kea mi, eye wōwōa ŋusēdōwōwō le mia me la: Se la fe dōwōwō mee wōto loo, alo xōsē fe nyagbōgbōfia la me wōtoa? 6 Abe alesi Abraham xō Mawu dzi se, eye wobui dzodzōenyenye nē ene.^d 7 Eyata midze sīi bēna, amesiwo tso xōsē me la, woawo koe nye Abraham-wiwo. 8 Ke esi ŋōlō la kpo dī bēna, Mawu tso afia na trōsubōlawo tso xōsē me la, eyaŋuti wōgblo ŋyanyuie la dī na Abraham bēna: ^f „Wō me woayra trōsubōlawo katā le.“ 9 Eyaŋuti woayra amesiwo katā tso xōsē me la kple xōsetō Abraham.^j 10 Elabena ame alesi nu tso se la fe dōwōwō me la, wole fiƒode la te; elabena wōŋlō dī bēna: ^k „Woaƒo fi ade amesiame, si menō nusiānu, si wōŋlō de anyi le sea fe agbalē me la dzi, bēne wōdāwo edzi o la.“ 11 Ke edze ƒā bēna, wometsoa afia na amea deke to se la me le Mawu ŋku me o; elabena ⁿ „ame dzodzōe la anō agbe tso xōsē me.“ 12 Ke se la metso xōsē me o, ^o hafi boŋ amesi ke wō nusiawo dzi la, anō agbe le wo me. 13 Kristo xe fe de mīa ta hēde mī tso se la fe fiƒode la me, ^p esi wōva zu fiƒode le mīa ta; elabena ^r wōŋlō dī bēna: „Wofō fi de amesiame, si wohe de ati ŋu la,“ 14 bēne Abraham fe yayra la nava trōsubōlawo dzi le Kristo Yesu me, bēne mīaxō Gbōgbō kōkōe fe ŋugbedodo la to xōsē me.

15 Nōwiwo, mele nu fom abe ame ene; ame fe nubabla, si dzi wōdō kpee la, amea deke metunē alo tsoa nane kpena de eŋuti o. 16 Ke Abraham la wōgblo ŋugbedodowo na eya kple efe fōme; ^y womegblo be: „Kple fōmeawo“ abe ame gedē ene o, ke abe ame deka ene boŋ: „Kple wō fōme,“ si nye Kristo. 17 Ke esia gblo

mele: Nubabla, si dzi Mawu dō kpee dī hēna Kristo la, se, ^a si wode fe alafa ene kple blaetō me-gbe la, mete ŋu tui, bēne woade ŋugbedodo la da o. 18 Elabena nenye se la mee domenyini la tso la, ekema metso ŋugbedodo la me o; ke Mawu to ŋugbedodo la me tsoe ke Abraham.

Se la onye mīa hēla, si kplōa mī yīa Kristo gbō.

19 Azō la, nuka ta se la li dō? ^b Vodadawo ŋuti wotsōe kpe de eŋuti, vasede ƒeyiƒi, si dzi fōme, si ŋugbe wodo dī la ava, eye wo to ^d mawudōlawo dzi dōe anyi to avulēla si me. 20 Ke avulēla mēnye ame deka to o, ke Mawu la eya dekae.

21 Azō la, de se la tsi tre de Mawu fe ŋugbedodo la ŋuti mahā? Gbede! Elabena de wona sea de, ^e si ate ŋu ana agbe la, anye ne se la me ke dzodzōenyenye la tso vavā. 22 Ke ^f hōŋlō la tu nuwo katā nu de nuvō te, bēne woatsō ŋugbedodo la tso Kristo dzixōxōse me na amesiwo xōna sena la. 23 Ke hafi xōsē la va la, wōdzra mī dō de se la te, eye wotu wō de mīa nu hēna xōse, si wole dede ge de go afia emegbe la.^g 24 Ale se la zu mīa nufiala, si kplōa mī yīa Kristo gbōe, bēne woatso afia na mī to xōsē me. 25 Ke esi xōse va la, mīegale nufiala te o.“ 26 Elabena mi katā miēnye mawuviwo to Kristo Yesu dzixōxōse me.^h 27 Elabena mi ame alesi nu ⁱ wode mawutsi ta na de Kristo me la, ^k mīedo Kristo. 28 Azō la Yudatō kple Helatō megali o; klui ali abladevi megali o; atsu alo asi megali o; elabena mi katā deka miele le Kristo Yesu me.^l 29 Ke ne miēnye Kristo to la, ekema Abraham fe fōme kple domenyilawo miēnye le ŋugbedodo la nu.^m

To Kristo dzi miēzu mawuviwo, eƒata mīevo tso se la me.

4. Ke mele gbōgblo m be: Ɖke-ke alesi domenyilla enye deƒi la, vovoa deke mele eya kple klui dome o, wōnye eyae nye nuwo katā fe afetō hafi; 2 ke boŋ ele amenyilawo kple afedzikplawo te halase ƒeyiƒi, si fofoa dō

^a Mo. 11, 12, 40.

^b Ro. 5, 20.

^d Mo. 1, 15, 6.

^e Do. 7, 53.

^f Mo. 1, 12, 3.

^g Ro. 8, 2-4.

^h Ro. 3, 3-13;

11, 32.

ⁱ Ro. 4, 16.

^k Mo. V, 27, 26.

^l 4, 3.

ⁿ Xrb. 2, 4; Ro.

1, 17.

^o Ro. 10, 4.

^p Mo. 11, 18, 5.

^r Yoh. 1, 12; Ro.

8, 17.

^s Ro. 6, 3.

^t Ro. 8, 3; Kor.

11, 5, 21.

^u Ro. 13, 14.

^v Mo. V, 21, 23.

^y Ro. 10, 12;

Kor. 1, 12, 13.

^z kp. 7; Ro. 9, 7.

^a Mo. 1, 22, 18.

dí la dzi. 3 Nenema ke nye miawo há: Esi míenye déwiwo la, míenò xexe sia me gòmedzenuwo fe kluvinyenye te.^a 4 Ke besí azágbè la dò wò la, Mawu dò ye ñutò Via dò da, eye nyónua de dzii, eye wodzii de se la te, 5 bene wòaxe fe de amesiwo le sea te la ta, bene vinyenye la nasu mía si.^g 6 Ke esi míenye viwo ñuti la, Mawu dò Via fe Gbògbò, si le yíli dom be: Aba, Fofò la, dò de míafe dziwo me.^h 7 Eyata mèganye klúvi o, ke boñ vi nènye; ke ne ènye vi la, ekema Mawu fe domenýila há nènye le Kristo me.^k

8 Ke yemayi, esime míenya Mawu o la, míenye nuslwo menye mawuwo tso dzòdzò me o la fe klúviwo. 9 Ke azò la, esi míenya Mawu alo Mawu boñ nya mi la, aleke wò, eye miegatrò yi de gòmedzenu gbòdzò dàheawo gbò, eye miegale didim be, miagasubò wo tso gòmedzedzea me mahà? 10 Mieléa ñku de ñkekewo kple dzínuwo kple azágbewo kpakple fewo ñuti.^p 11 Mele wòvòm 'de mia nu bena, misela medze agbagba dzòdzò de mia ta mahí?

12 Mizu abe nye ene; elabena nye há mezu abe miawo ene! Nòviwo, mele kuku dem na mi; miéwò vòá ðeke de ñunye o.^u 13 Ke míenya e bena, le ñutilá fe 'gbòdzògbòdzò ñuti megblo nya-nyuie fla ml zì gbàto. 14 Eye tete-kepò, si le nye ñutilá me na mi la, miedò vloé o, eye míenyo ñuf o, hafi boñ miexòm abe mawudòla alo abe Kristo Yesu ene. 15 Azò míafe dzidzò fe kafukafu la, afika wòle mahà? Elabena mele ðase ðim le mia ñuti bena, de miete ñui la, ne miého míafe ñkuwo le to me tso nam. 16 Esi megblo nyatefe na mi la, eyata mezu míafe futò mahà?^d 17 Àlesi wòle ñu vòm le mia ñuti la, me-nyo o; ke boñ wòle didim be, ye-woasa mi de aga, bene miavà ñu le yewo ñuti.^e 18 Ke ñuavà le nu nyul ñuti nyo ðaasi, eye menye ne mele mia gbò ðedeko o. 19 Vnyewo, amesiwo fe fu gale duyem, halase esime woamè Kristo fe nonome ade mia me!^f 20 Ke medi bena, manò mia gbò fifi, ne

matrò nye gbe; elabena nye tame blu le mia ta.

Sara kple Hagar wonye kpòdegu na nubablu yeyea kple xoxoa me hame la.

21 Migblòe nam, mí amesiwo le didim be, yewoanò 'sea te la, miése se la oa? 22 Elabena wòlò dí bena, vi eve nò Abraham sí: Ame ðeka 'tso kosi me, /eye ame ðeka tso ablòdenyònu me. 23 Ke amesi tso kosi me la, wodzii le ñutilá la nu, eye amesi tso ablòdenyònu me la, wodzil to ñugbedodo la me.ⁱ 24 Nusíawo nye lo-dodo; elabena eslawo nye nubabla eveawo: ðeka tso Sinai-to la dzi, sí dzia vi hena 'kluvinyenye, esia nye Hagar; 25 elabena Hagar enye Sinai-to la le Arabia, ke esò kple egbegbe Yerusalem; elabena eya kple viawo le kluvinyenye me. 26 Ke dzifo Yerusalem enye ablòde, eyae nye mí katà dada.ⁿ 27 Elabena 'wòlò dí bena: „Dzi nadzò wò konò, sí medzi vi o; tso aseye, eye nado yíli, wò, amesi melé ku kpò o la; elabena amesi tsi akogo la, vi gede anò esí awu sròto.“ 28 Ke miawo la, nòviwo, le Isak nu míenye ñugbedodo la fe viwo.^o 29 Ke àlesi amesi wodzi le ñutilá nu la, 'ti amesi wodzi le Gbògbò nu la yome tsà la, nenema ke wògale fifia há. 30 Ke 'nuka ñòlò la gbò díá? „Nyà kosi la kple via; elabena kosi la fe vi la maganyi dome kple ablòdenyònu la fe vi la o.“ 31 Eyata, nòviwo, míenye kosi la fe viwo o, hafi boñ ablòdenyònu la tó míenye.^z

Nuxòlò hena tsitretsiti sesle de kristò-ò-blòdenyènye me, kple àlesi míafèe afia to zozo le Gbògbò kple lólò me.

5. Ablòdenyènye ñuti Kristo wò mí 'ablòdeviwo dò: Eyanuti míno tsitre sesie,^b eye migana woade kluvinyenye fe kòkuti kò na ml o! 2 Kpò ða, nye Paulo mele egblòm na mi bena, nenye be, miéna wotso ava na mi la, Kristo maganye vídea ðeke na mi o. 3 Ke megale ðase ðim na ameslame, si na wotso ava na la be, ele ne wòawò se bíllo la katà dzi. 4 Mí amesiwo dí be, wòatso afia na mi to sea me la, wòklá mi ða tso Kristo gbò; amenuveve la sle mílege le. 5 Elabe-

^a 3, 23; 5, 1; Kol. 2, 20.

^b Ef. 1, 10.

^c kp. 9; 2, 22.

^d Mo. 1, 16, 15.

^e Mo. 1, 21, 2.

^f 3, 12, 26.

^g Ro. 8, 15.

^h Ro. 9, 7-9.

ⁱ Mo. 1, 16, 15.

^j Mo. 1, 21, 2.

^k 3, 12, 26.

^l Ro. 8, 15.

^m Ro. 9, 7-9.

ⁿ Heb. 12, 22.

^o Yes. 54, 1.

^p Ro. 14, 5; Kol. 2, 16.

^q Yoh. 11, 8.

^r kp. 23.

^s Mo. 1, 21, 9.

^t Kor. 11, 2, 5.

^u Mo. 1, 21, 10-12.

^v Do. 16, 6; Kor. 1, 2, 3.

^w 3, 29.

^x 3, 29.

^y 3, 29.

^z 3, 29.

^{aa} 3, 29.

^{ab} 3, 29.

^{ac} 3, 29.

^{ad} 3, 29.

^{ae} 3, 29.

^{af} 3, 29.

^{ag} 3, 29.

^{ah} 3, 29.

^{ai} 3, 29.

^{aj} 3, 29.

^{ak} 3, 29.

^{al} 3, 29.

^{am} 3, 29.

^{an} 3, 29.

^{ao} 3, 29.

^{ap} 3, 29.

^{aq} 3, 29.

^{ar} 3, 29.

^{as} 3, 29.

^{at} 3, 29.

^{au} 3, 29.

^{av} 3, 29.

^{aw} 3, 29.

^{ax} 3, 29.

^{ay} 3, 29.

^{az} 3, 29.

^{ba} 3, 29.

^{bb} 3, 29.

^{bc} 3, 29.

^{bd} 3, 29.

^{be} 3, 29.

^{bf} 3, 29.

^{bg} 3, 29.

^{bh} 3, 29.

^{bi} 3, 29.

^{bj} 3, 29.

^{bk} 3, 29.

^{bl} 3, 29.

na miawo la Gbɔgbɔ me miele dzɔdzɔenyenye fe mɔkpɔkpɔ la lalam le tso xɔse me. 6 Elabena le Kristo Yesu me la avatsotso mate ɔu awɔ naneka o, eye avatsotso mate hã nenema ke, hafi boɔ xɔse, si sãa ɔu le lɔlɔ me lae.¹ 7 Miefu du nyuie! Ameka xe mɔ na mi be, miagado to nya-tefe la oa? 8 Nyafodeamenu sia metso amesi ɔu mi la gbɔ o. 9 Amɔwɔ ɔɔvã via de nana amɔwɔ blibo la katã ɔana.² 10 Nye la meɔo ɔu de mia ɔu le Afeto la me bena, miele nu bubua de-ke susu ge o;³ ke amesi ke blu miafe tame la,⁴ efe ɔnundɔdrɔ andzi, ameka ke wɔdanye o! 11 Ke nye la, nɔwiwo, ne megale gbe fã dem avatsotso la, nuka-ɔuti wogale yonyeme tima? Ekema wode atitsoga ife nudiaɔia da tso. 12 Oo, de woaalã amesiwo de dzi mia me la da!⁵

13 Elabena, nɔwiwo, woyɔ mi va abloɔenyenye gbɔ; dekoee abloɔenyenye la naganye monunana ɔutilã o, ke boɔ misubɔ mia nɔewo le lɔlɔ me!⁶ 14 Elabena wowu se blibo la katã nu le nya deka me, le esia me *be: „Lɔ hawɔvi abe wɔ ɔuto ɔkuiwɔ ene.“⁷ 15 Ke ne miedu, eye miemi mia nɔewo la, mikpɔ nyuie, be miagatrɔ mia nɔewo o! 16 Ke mele eglɔm be: “Mizɔ le Gbɔgbɔ me, eye miele ɔutilã fe nudzodzro dzi wɔ ge o. 17 Elabena ɔutilã la dzroa nu de Gbɔgbɔ la ɔuti, eye Gbɔgbɔ la de ɔutilã la ɔuti; elabena esiawo tsi tre de wo nɔewo ɔuti, bene miagawɔ nusiwo mielɔna o.”⁸ 18 Ke ne Gbɔgbɔ la le mia kplɔm la, miegale sea te o. 19 Ke ɔutilã fe dɔwɔwɔ dze fã keɔ, esiwo nye: Matrewɔwɔ, ahasiwɔwɔ, makamakanyenye, hadzedze,⁹ 20 trɔsubɔsubɔ, afakaka, kewɔwɔ, dzrewɔwɔ, ɔɔvã, dɔmedzoedodowo, dzrehewo, mamãwo, kɔmamãwo, 21 dɔmevevi, hlɔdodowo, ahamumuwo, aɔlotutuwo kple esia tɔgbɔwo; nusiwo gblɔm mele di na mi, abe alesi meglɔ di na mi xoxo la ene, bena amesiwo wɔ ale nusiawo la,¹⁰ manyi mawufiaɔfe la fe dome o. 22 Ke Gbɔgbɔ fe kusetse enye: Lɔlɔ, dzidzo, ɔutilafa, dzigbɔgbɔ blewu, dɔmekɔ-

^a Ef. 5, 9.

^b Tim. I. 1, 9.

^d 6, 16; Kor. L. 7, 18.

^e Ro. 6, 6; Kol. 3, 5.

^f kp. 16; Ro. 8, 4.

^g Kor. I. 5, 6.

^h Fil. 2, 3.

ⁱ 1, 7.

^k Kor. II. 11, 15.

^l Kor. I. 1, 23.

ⁿ Ps. 12, 4.

^o Mat. 18, 15; Yak. 5, 19.

^p Pet. I. 2, 16.

^r Kor. II. 13, 5.

^s Mo. III. 19, 18.

^t Ro. 14, 12.

^u kp. 25.

^v Kor. L. 9, 14.

^y Ro. 7, 15, 23.

^z Ro. 8, 13.

^a Kor. I. 6, 9, 10.

^b Thes. II. 3, 13.

^d Pet. II. 1, 7.

^e Ef. 5, 5; Nyad. 22, 15.

ko, dɔmenyonyo, anukwaretɔnyenye,¹¹ 23 dɔmefafa, ɔkuidzidudu; nenem nusiawo la se la metsi tre de wo ɔu o.^b 24 Ke amesiwo nye Kristo to la, woklã wo fe ɔutilã kple wo fe nudzodzro wuamenuwo kpakple ɔubiabiãwo de atitsoga ɔu.^c 25 Ke ne mienɔ agbe le Gbɔgbɔ me la, mine /miãzo le Gbɔgbɔ me hã. 26 Migane miãfe ɔkuwo nabiã le bubu dzodzro ɔuti o, ne miãgadi ge le mia nɔewo ɔu, eye miãfe nu nagave dome na mia nɔewo o.^b

Nuxɔlɔ hena dɔmefafa kple nu nyui wowo.

6. Nɔwiwo, ne wodadaa de di de 6. amea de hã la, mi amesiwo nye gbɔgbɔmemewo la, midɔ nenem me sia do le dɔmefafa fe gbɔgbɔ la me; eye no ɔkuiwɔ dzi kpɔm nyuie, bene woagate wɔ hã akpɔ o.¹ 2 Mitsɔ mia nɔewo fe agbawo, eye ale miawu Kristo fe se la nu keɔ. 3 Elabena ne amea de bu bena, yenye nane, eyɔ menyɔ naneka o la, ye ɔuto ɔkui blem wɔle. 4 Ke amesiame 'nado ye ɔuto fe dɔwɔwɔ akpɔ, ekema akpɔ nu afo adegbe le ye ɔuto ɔkui deɔeko me, eye menyɔ le ame bubu me o. 5 Elabena amesiame atso ye ɔuto fe agba.¹

6 Ke amesi wofia nul le nya me la, nade ha kple amesi le nu fiam la, le nu nyuiwo katã me.² 7 Migable mia ɔkui o; Mawu menana wɔɔa hehe de eta o! Elabena nusi ke ame fãna la, esia ke wɔaɔe. 8 Elabena amesi fã nu de efe ɔutilã me la, aɔe gbeɔblɔ atso efe ɔutilã me; ke amesi fã nu de Gbɔgbɔ me la, aɔe agbe mavɔ atso Gbɔgbɔ me.² 9 Migana dedɔ nate mia ɔu le nu nyui wɔwɔ me o; elabena ne miegbɔdzo le nu nyui wɔwɔ me o la, miãe nu le ye ɔuto fe azãgbe la dzi.^b 10 Eyaɔuti esi asinukpɔkpɔ le mia si la, mina miãwo nu nyui na amesiame, ke wiewi na haxɔsetɔwo.^d

Le anatsɔnufialawo ɔuti. Kristo fe atitsoga la enye gomɔdzɔdze kple nuwuwu.

11 Mikpɔ ɔɔɔlɔdzesi gãgã, siwo metsɔ nye ɔuto nye asi ɔto do de mi la da! 12 Ame alesi nu le

didim be, yewoadze nyuie le nutilā me la, woawoe zi mia dzi, bena miana woatso awa na mi, le esia ta ko,^b bene woagatsō Kristo fe atitsoga la ati wo yome o. 13 Elabena amesiwo wotso awa na nuto hā, melē se la me de asi o, ke boŋ wole didim be, miana yewoatso awa na mi, bene ye-woafo adegbe le miafe nutilā me. 14 Ke nye la megava me nam bena, mafo adegbe o, negbe le mia Afeto Yesu Kristo fe atitsoga la nuti ko, amesi me woto klā xexeame de atitsoga nu nam, eye

^a Kor. I. 1. 31:
2, 2.

^b 5. 11; FIL 3, 18.
^d 5. 6; Kor. I. 7,
18.

^e Ps. 126. 5.

^f Kor. II. 4. 10.

nye hā woklām de atitsoga nu na xexeame.^a 15 Elabena le Kristo Yesu me la awatso kple awamatsomatso siaa menye naneke o, ke nuwoawo yeye boŋ.^d 16 Eye ame alesin zōna de mo sia nu tefetefe la: Dutifafa kple nublanuikpōkpo awa wo amesiwo nye ^eMawu fe Israel la dzi! 17 Tso esia dzi la amea deke megade tu nam o; elabena nye la Yesu fe abidzesiwo le nye nutilā nu.

18 Mía Afeto Yesu Kristo fe amenuveve nana anyi kple miafe gbogbo la, nōwiwo! Amen.

PAULO FE AGBALĒ, SI WŌDLŌ ĐO ĐE EFESOTŌWO.

Paulo kafu Mawu le gbogbo me yayra le Kristo me nuti.

1 Paulo, Yesu Kristo fe apostolo to Mawu fe lolōnu me, nlo do de hame kōkōewo kple xosetowo le Kristo Yesu me le Efeso: 2 Amenuveve kple nutilafafa, si tso Mawu, mia Fofu, kple Afeto Yesu Kristo gbo la, woana mi.

3 Woakafu Mawu, si nye mia Afeto Yesu Kristo Fofu, amesi tso gbogbo me yayrawo katā le dzifonutowo me yra de mia dzi le Kristo me, 4 abe ^aalesi ke wōtia mi le eyama me, hafi wōdo xexeame gome anyi ene,^p bene mianye kōkōetowo kple mokaka manonutowo le efe ŋku me, 5 esi wōtso lolō do mi di hena ^vinye nye to Yesu Kristo dzi na edokui le efe lolōnu fe nūdzedze la nu, 6 bene woakafu efe amenuveve fe nutilakōe, esi wōtso ve mia nu le ^wlōvi la me, 7 amesi me miekpo ^fexexedeta la le to efe vu la me, si nye vodadawo fe tso tsoke le ^eefe amenuveve fe agbo soso gedē la nu, 8 esi wōna wōgba go na mi le nunya katā kple adanudzede katā me, 9 esi wōna mienya efe lolōnu fe ⁿnya yaŋla la le efe nūdzedze, si wōdo di le edokui mi la nu 10 ^hena azāgbewo fe dodo fe nudoanyi, bene woafo nuwo katā nu fu ade ta deka te le Kristo me, nusiwo le

^g Kol. 1. 12.

^h Ro. 1. 7; Kor. I.
1, 2.
ⁱ Ro. 8. 28.

^k 2, 6.
^l 4, 30.
^m Yoh. 15. 16:
Ro. 8. 29.
ⁿ Kor. II. 1. 22:
5, 5.
^p 5. 27.

^v Yoh. 1. 12.

^w Mat. 3. 17.

^x Kol. 1. 14.

^y Kol. 1. 4.

^z 2, 7: 3, 8. 16.

^{aa} 3, 9; Ro. 16. 25.

^{ab} Gal. 4. 4.

dzifo kple nusiwo le anyigba dzi la; 11 eya, amesi me miexo ^domenyinyi la hā le, esime wodo mi di le amesi woa nuwo katā le efe lolōnu fe adanudzede nu la,ⁱ fe tamedododi la nu, 12 bene miano anyi na efe nutilakōe fe kafukafu, mi amesiwo kpo mo na Kristo gbā la, 13 amesi me mia-wo hā miele, esime miese nyatefe la fe nya, si nye miafe xoko fe nyanyuie la, amesi me hā, esime miexo se la,^j wotre mia nu kple nūgbedodo fe Gbogbo kōkōe la le, 14 amesi ⁿnye miafe domenyinyi fe awobanu hena ye nuto towo fe dede hena efe nutilakōe fe kafukafu.

Paulo de kuku na Mawu bena, hame la nati de dzi le amenuveve me. Kristo enye hame la fe ta.

15 Esianuti nye hā, esime mese xose, si le mia si le Afeto Yesu me la, kple miafe lolō, si mietsō lō ame kōkōewo katā nutilafafa la, ¹⁶nyemedzudzo akpedada le mia nuti o, esime medoa ŋku mia dzi le nye kukudedewo me, 17 bena mia Afeto Yesu Kristo fe Mawu, si nye nutilakōe Fofu la, nana nunya kple nyadedefia fe Gbogbo la mi le efe sidzedze la me, 18 eye bene miafe dzi me ŋkuwo dzi nako, bene miadze si nusi nye efe ameyoyo la fe mōkpo kpo, kple nusi nye domenyi-

nyi fe ɲutikokɔe fe kesinɔnu la le ame kokɔewo me. 19 kple nusi nye efe ɲusɛ fe gānyenye, si fo wo katā ta la, na mí amesiwo xona sena le efe ɲusɛ gbogbo la fe dɔwɔwɔ la nu. 20 esi wòwɔ le Kristo me, esime wòfɔe de tsitre tso amɛ kukuwo dome. ^aeye wòtsɔe do ye ɲuto fe nudusi me le dzifonutowo me 21 de dzidulan-yenye kple ɲusɛ kple ɲutete kple afetanyenye katā kpakple ɲko sia ɲko, si woyɔna la dzi, menye le yeyiɣi sia me dedeko o, haɸi le yeyiɣi, si le vava ge la me hā, / 22 eye wòtsɔe ɲunuwo katā de efe afo te, eye wòtsɔe eya ke do nuwo katā fe ɲta hena hame. 23 si nye efe ɲutilā :^k eya amesiyo nuwo katā fū le wo katā me la fe agbɔsɔsɔ la.

Kristo manɔme la amegbetɔwo nye nublanu-tɔwo. Kristo fe hame la enye Mawu fe afe, si me xosetɔwo kpɔa dzidzo lena.

2. Eye wògbɔ agbe miawo hā, amesiwo nye ame kukuwo le dzidadawo kple nuvòwo me.^p 2 esiwo me ɲmiezona le tsā le xexe sia me fe ɲoli le nu, le tyame-ɲusɛ fe fia, si nye gbogbo, si le ɲu sɛm azo le vi sɛtowo me la nu — 3 amesiwo dome mí katā hā ɲmiezona le tsā le mɪafe ɲutilā fe nudzodzrowo me, esime miewo ɲutilā kple tame fe lɔlɔnuwo la, eye mienye ɲdziku fe viwo tso dzadzɔ me abe ame mɔeawo hā ene. — 4 Ke Mawu, amesi nye kesinɔto le nublanuɲkpɔkɔ me la, le efe lɔlɔ gedɛ, si wòtsɔe lɔ mí la ɲuti, 5 egbo ɲagbe mí amesiwo nye ame kukuwo le dzidadawo me la, kple Kristo — amenuveve wòtsɔe de mí — 6 eye wòfɔe mí de tsitre kplii, eye wòtsɔe mɪa kplii do dzifonutowo me le Kristo Yesu me.^q 7 bene le yeyiɣi, siwo gbɔna me la, wòade ye ɲuto fe / amenuveve fe agbɔsɔsɔ gedɛ, si fo wo katā ta la, de go afia le dɔmekokɔ, si wòkɔ de mɪa ɲu la me le Kristo Yesu me. 8 (Elabena amenuveve wòtsɔe de mí to xose me, eye esia la metso mɪa ɲutɔwo mɪa me o. Mawu fenunaae:^h 9 menye dɔwɔwɔ me wòtsɔe o, bene amea deke nagafo adegbe o.) 10 Elabena eyama fe nuwɔwɔ mienye, wowo mí le

Kristo Yesu me hena do nyui wɔwɔ, siwo Mawu dzra do di, bene mɪazɔ le wo me la.^r

11 Eyanɲuti la miɔo ɲku edzi bena, tsā la mí amesiwo nye trɔ-subɔlawo le ɲutilā me.^b amesiwo woyɔna be avamatsomatso le amesiwo woyɔna be avatsotso, si wòtsɔe asi wo le ɲutilā me la gbɔ la, 12 bena mienɔ anyi le yemaɣi me Kristo menɔ mɪa si o, eye mienye ame tutɔwo na Israel fe dumetanyenye la kple amedzrowo na ɲugbedodo la fe nubablawo, eye mɔkpɔkɔa deke menɔ mɪa si o, eye Mawu hā menɔ mɪa si le xexeame o. 13 Ke azo la miele Kristo Yesu me, mí amesiwo le adzɔge vi tsā la, miete va le Kristo fe ou la me. 14 Elabena eya kee nye mɪafe ɲutifafa, amesi tso mí kpakple ɲeve la katā wo deka, eye wòmu mamá fe gli, si nye adiká la. 15 esi wòde ɲse la fe sededewo le nyadodowo me la da le efe ɲutilā me, bene wòatsɔ wo ame eve la katā awo ɲame yeye deka le ye ɲuto dokui me, eye wòwɔ ɲutifafa. 16 eye wòlɛ avu le wo ame eve la siaa kple Mawu dome le ɲutilā deka me to atitsoga me, esi wòmu adiká la le edokui me. 17 Eye wòva gbɔ ɲutifafa fe nyanyuile la fia mí amesiwo le adzɔge kple amesiwo le kpui fe la.^v 18 Elabena eyama ke me mí kpakple eve la katā mɛkɔ mɔnu le Gbogbo deka me la heyina Fofa la gbɔ.^w 19 Eyata azo mleganye ame tutɔwo kple amedzrowo o, ke boɲ mienye ame kokɔewo fe hadumeviwo kple Mawu fe afemetɔwo.^a 20 amesiwo wotu de apostolowo kple nya-gblɔdilawo fe bɔgmedodɔ la dzi, afisi Yesu Kristo ɲuto nye ɲdzogoezɔkɔ le. 21 amesi me wokpe xotutu blibo la katā do, eye wòtsi zu mawuxɔ kokɔe le Afetɔ la me. 22 amesi me wotu miawo hā kpe de enɲiti le, bene mianye Mawu fe nofe le Gbogbo la me.^g

Paulo xɔ gbeɲadɛde nyanyuile na trɔsubɔlawo tso Mawu gbɔ: ebia ɲusɛdodo wofo xose tso Mawu gbɔ.

3. Esiaɲuti la nye Paulo, Yesu Kristo fe gatɔ le mí trɔsubɔlawo ɲuti la,^k 2 nenyɛ de miese Mawu fe amenuveve, si wonam

^a Tl. 2, 14.

^b 6, 8.

^d Ps. 110, 1.

^e Ro. 3, 4.

^f Kol. 2, 10.

^g Ps. 8, 7; Mat.

28, 18.

^h 4, 16.

ⁱ Ro. 12, 5; Kor.

1, 12, 27.

^k 4, 10.

^l Yes. 9, 5.

^m Gal. 3, 28.

ⁿ 2, 14.

^p Kol. 2, 13.

^q Kor. II, 5, 17.

^r Tl. 3, 3.

^s 6, 12; Yoh. 12,

31.

^t Kol. 3, 6.

^u Yes. 57, 19;

Zax. 9, 10.

^v 3, 12.

^w 1. u. 15, 24, 32.

^x 3, 6; Heb. 12,

22, 23.

^y Mat. 16, 18.

^z Yes. 28, 16.

^{aa} Rô. 8, 10; Fil.

3, 20.

^{ab} 1, 7.

^{ac} Pet. 1, 2, 5.

^{ad} Gal. 2, 16.

^{ae} Kor. 1, 1, 29.

^{af} Fil. 1, 7, 13.

le mia ta la fe nuđoanyi, 3 bena le nyadedefia nu wđna menya "nya Ƴayla la, abe alesi menlo na mi kpuie va yi la ene, 4 le eya me, ne miele exlēm la, miate ņu adze si nye Kristo fe nya Ƴayla la gomesese, 5 si womena amegbetoviwo nya le ņoli bubuwo me o, abe alesi wodee fia efe apostolowo kple nyagblodila kokɔewo le Gbɔgbɔ la me azo la ene o,^b 6 bena tr̄subolawo zu ņugbededo fe hadomenyilawo kple hadelawo kple gomekpɔlawo le Kristo Yesu me to nyanyue la me,^d 7 esi fe subola mezu le Mawu fe amenuvevenunana, si wɔtsɔ nam la nu, le efe ņusē fe dɔwɔwɔ, si nu sē la nu; 8 nye amesi nye ame kokɔewo katā dome /sueto la, wɔtsɔ amenuveve sia na, bene magblo Kristo fe kesinonu,^h si mele nyanya tsitsotsito o /la afia le tr̄subolawo dome, 9 eye bene mana keklē naklē na wo katā, bene woanya nusi nye nya Ƴayla, si woyla de Mawu, si wo "nuwo katā la me tso ņoli mavɔwo me la, fe nuđoanyi la, 10 bene azo la woato hame dzi ana ^pdzidulawo kple ņusētɔ, siwo le dzifonutowo me la nanye Mawu fe "nunya bubu fomevi gede la 11 le "tamedodo, si wodɔ di le ņoli mavɔwo me, esi nu wɔwɔ le Kristo Yesu, mia Afeto me la nu, 12 "amesi me miekpɔ "dzidefo kple monu le dzidodo de epu me to eyama dzixɔse me. 13 Eyaŋuti la mele kuku dem na mi bena, dedj nagate mia ņu le nye xaxa,^b siwo mekpɔ le mia ta, esiwo nye bubu na mi la puti o.

14 Eyata medzea nye klo na mia Afeto Yesu Kristo Fofɔ, 15 amesi gbɔ fome sia fome, si le dzifo kple anyigba dzi la, kpɔa efe ņko tsonɛ, 16 bene wɔdaji na mi le efe ņutikokɔe /fe kesino la nu, bena wɔdado "ņusē mi to efe Gbɔgbɔ me le ememe la gome, 17 bene "Kristo nana anyi le miafe kdziwo me to xɔse me, 18 eye wɔali ke mi, eye wɔdado mia gome anyi le lolɔ me, bene mi kpa kple ame kokɔewo katā miate ņu adze si nusi nye kekeme kple didime kple gɔlome kple kɔkɔme, 19 eye bene miadze si Kristo

o 1, 9, 10.
b Kol. 1, 26.
d 2, 18, 18, 19.
e Kol. 1, 10.
f Kor. I. 15, 9, 10.
g Kol. 3, 12.
h Gal. 1, 16.
i 1, 7.
k Ro. 12, 5.
l Ro. 16, 26.
m Kol. 1, 16.
n Kor. I. 12, 6.
p Pet. I. 1, 12.
r Ro. 11, 28.
s 1, 11.
t Ro. 12, 3, 6;
Kor. I. 12, 11.
u Ps. 68, 19.
v Kol. 2, 15.
w Yoh. 14, 6.
x Heb. 4, 16; Ro. 5, 2.
y Yoh. 3, 13.
z Kol. 1, 24.
aa Kor. I. 12, 28.
ab Do. 21, 8.
ac 1, 7.
ad 6, 10.
ae Yoh. 14, 23.
af Pet. I. 2, 5.
ag Kol. 2, 7.
ah Kor. I. 14, 20.
ai Heb. 13, 9.

fe lolɔ, si fo sidzedze la ta sã la, bene woayo mi taŋ, ne miade Mawu fe agbɔsɔsɔ blibo la katā nu.

20 Ke amesi tea ņu wɔna wua nuslanu gede wua nusiwo katā miebiana alo miedzea si le ņusē, si le dɔ wɔm ņusētɔe le mia me nu la, 21 eya to nanye ņutikokɔe la le ha me le Kristo Yesu me yidase dzidzimewo katā dzi, tso mavɔ me yi de mavɔ me! Amen.

Nuxɔxlɔ hena dekwawo le gbɔgbɔ me.

4 Azo la nye amesi nye gatɔ le Afeto la me la, mele nu xlɔm mi bena, miazo alesi "dze mia Ƴayo, si wɔtsɔ yo mi la 2 le tamebɔbɔdeanyi kple dɔmefafa katā me, le dzigbɔgbɔ blewu me, eye mihe adodo kple mia nɔewo le lolɔ me,^g 3 eye mido vevie, bene miadza gbɔgbɔ fe dekanyenye la do le ņutifafa fe nublanu la me! 4 Dutilā "deka kple Gbɔgbɔ deka, abe alesi ke woyɔ mi hã le mia Ƴayo fe mɔkpɔkpɔ deka la me ene. 5 "Afeto deka, xɔse deka, mawutsidedeta deka, 6 Mawu deka, si nye wo katā Fofɔ, amesi le wo katā dzi, eye woto wo katā me, eye wole wo katā me. 7 Ke mia dome amesiamee wona amenuveve le Kristo fe nunana fe dzidzenu la nu.ⁱ 8 Eyata wogblo be: "Eyi dzi me oi,^o eye wode aboyo aboyomewo yil, eye wɔna nunanawo amewo." 9 Ke esi woyi dzi la, nukae,^o ne gbe deko bena woyi anyi me de anyigba fe nutowo me hã hafi? 10 Amesi va anyi la, eya ke ganye amesi yi dzifowo katā fe dzifo hã, bene wɔayo nuwo katā taŋ. 11 Eye eya ke do "amea dewo wonye apostolowo, eye amea dewo hã nye nyagblɔdilawo, eye amea dewo hã nye "nyanyiegblɔlawo, eye amea dewo hã nye kplɔlawo kple nufialawo, 12 bene woadzra ame kokɔewo do hena subsubo fe dɔwɔwɔ hena Kristo fe nutilā tutu,ⁱ 13 halase esime mi katā miade Mawuvi la dzixɔse kple sidzedze fe dekanyenye la gbɔ, azu ņutsu blibo, eye miade Kristo fe tsitsime blibo la fe dzidzenu la gbɔ, 14 bene "miaganye devi," siwo nufiafia fe ya sia ya fona yina gafona gbɔna, eye wɔ-

nyama wo to amewo fe beble la me to adanu v5, si nu sē la me, le nudadafiafia fe amebblemō la nu o, 15 ke boŋ la mianye anukwaretowo le lol5 me, eye le nusianu me miatsi ali ke de Kristo,^d si nye ta la me, 16 amesi gbo wōtso wokpe nutilā blibo la katā, eye woblae dekae, eye woto funudefjowo katā fe kpekpe de wo n̄ewo ŋu me, le ŋutinu sia ŋutinu fe d̄owowo, si womā ne la nu, hewu nutilā fe tsitsi la nu hena tutu le lol5 me.^g

Nuxoxl5 hena zozo yeye.

17 Azo la mele esia gblom, eye mele dase dim le Afeto la me bena, azo la miagazo abe alesi tr̄osubolawo hā zona le wofe tamesusu fe yakanyenye mela ene o, 18 amesiwo fe nyasā do viviti, eye wonye "amedzrowo le Mawu fe agbe la gome le numanya-manyā, si le wo me la ŋuti, le wofe dzimesesē la ŋuti, 19 amesiwo, esi wofe dzitsinya ku atrī la, wotsō wo dokui na hadzedze, bene woano makomakonyenye katā dzi le ŋukeklē me. 20 Ke miawo la menye nenem miesrō Kristo o, 21 nenye de miese epko, eye wofia nu mi le eme, alesi nyatefe la le Yesu me; 22 bena miade ame xoxo, si n̄o anyi le agbenzo tsāto la nu, si gblēa edokui le ameboble fe nudzodzrowo me la da;^s 23 ke boŋ mina woawo mi yeye le miafe tamesusu fe gbogbo la me,^t 24 eye mido ame yeye, "si wowo le Mawu fe n̄onome nu la, le nyatefe la fe dzodzonyenye kple k̄ok̄oe nyenye la me.

25 Eyanuti mide avatsokaka di, eye amesiame "nagblo nyatefe na ehavi; elabena ŋutinuwo mienye na mia n̄ewo. 26 Mibi dzi, eye migawo nuvō o; ye la nagado to de miafe dzibibi o;^b 27 eye migana mo Abosam hā o! 28 Fiafito la nagafi fi o, ke boŋ nedze agbagba,^d ne wōatsō efe asiwo awo do nyui, bene wōakpo nane adana hiātowo. 29 Migana /nya vloa deke nado go tso miafe nu me gbedegbede o, ke boŋ nya, "si nyo na ngogbedede, ne ehia la, bene wōana amenuveve ame-

a Yes. 63, 10.

b 1, 13.

d 1, 22; 5, 23; Kol. 1, 18.

e Kol. 3, 8.

f Mat. 6, 14; 18, 22-35; Kol. 3, 13.

g Kol. 2, 18.

h Mat. 5, 48.

i kp. 26; Gal. 2, 20.

k Ro. 1, 21.

l Heb. 10, 10.

n 2, 12.

o Kol. 2, 5.

p 4, 29.

r Kor. I. 6, 9-10.

s Ro. 8, 13; Kol. 3, 9; Gal. 6, 8.

t Ro. 12, 2.

u Mo. I. 1, 26.

v 2, 11-13; Pet. I. 2, 9.

y Lu. 16, 8; Yoh. 12, 38.

z Zak. 8, 16.

a kp. 17; Ro. 12, 2.

b Ps. 4, 5; Yak. 1, 19. 20.

d Tes. I. 4, 11.

e Ro. 1, 24.

f 5, 4.

g Yoh. 3, 30. 21.

h Kol. 3, 16-17; 4, 6.

siwo senē la. 30 "Eye migawo nusi ave Mawu fe Gbogbo k̄ok̄oe la o, amesi me b̄wotbe mia nu le hena xoxo fe ŋekeke la. 31 Mina woade veve heliheli kple dome-dzoe kple dziku kple ylidodo kple busubobo katā kpakple nu tovo wowo katā hā da de la mia dome.^f 32 Ke miko dome de mia n̄ewo ŋu, eye miafe dome natro de mia n̄ewo ŋu, eye mitsō ke mia n̄ewo, abe alesi Mawu tso ke mi le Kristo me la ene.^j

Nuxoxl5 hena zozo nyui.

5. Azo la mizu mawusrōlawo abe lol5viwo ene,^h 2 eye mizo le lol5 me, abe alesi Kristo hā l5 mi, eye wōtso edokui hena de mia ta, bene wōanye nunana kple /vosa na Mawu, bene wōanye vevē lilili nyui la ene.

3 Ke ahasiwowo kple makomakonyenye katā alo ŋukeklē la womagayo epko g5 hā le mia dome o, abe alesi wōdze ame k̄ok̄ewo ene,^o 4 kple ŋukpeanu kple yakanyagboglōwo kple atsafofo, siwo medze o, negbe akpedada boŋ.^p 5 Elabena mi amesiwo nye sidzelawo, mienye bena, ahasiwola alo ame makomako alo ŋukiēla, si sō kple tr̄osubola la, domenyinya deke meli na wo dometoa deke le Kristo kple Mawu fe fiadufe la me o.^r 6 Migana amea deke natsō nya fuflu able mi o; elabena nusia ŋuti Mawu fe dziku la va vi sētowo dzi do. 7 Eyata migazu wofe hadelawo o; 8 elabena tsā la mienye viviti, ke azo la miezu kekeli le Afeto la me.^v 9 Mizo abe "kekeliviwo ene! Elabena kekeli fe kutsetse la le domenyonyo kple dzodzonyenye kple nyatefe katā me. 10 Mido nusi nyoa Afeto la ŋu la kp,^a 11 eye migade ha kple viviti me d̄owowo, siwo metsea ku o la o, ke mihe nya de wo ŋu boŋ. 12 Elabena nusiwo wowo le yaylafe la, enye ŋukpe be woafjo nu le wo ŋuti g5 hā.^e 13 Ke nusiwo katā ŋu kekeli hea nya do la, wode wo de go ken; elabena nusianu, si wode de go la, enye kekeli.^g 14 Eyanuti la wogblo be: Nyo, wō amesi le al5 dam la, ne natsi tre tso ame

kukuwo dome, eye Kristo aklé de dziwò!^a

15 Eyaṅuti la mikpɔ nyuie be, miazo pɛpɛpɛ; menye abe numanyanyatowo ene o, ke boṅ abe nunyalawo ene,^d 16 amesiwo wɔa ɣeyiɣi la ṅuti do blibo; elabena ŋkekeawo nye vɔ. 17 Eyaṅuti la migazu bometsilawo o, ke boṅ midze si nusi nye Afetɔ la fe lɔlɔnu.^e 18 Eye migamu aha, esi me nu badabada wɔwɔ le la o; ke boṅ Gbɔgbɔ la nayo mi fū, 19 eye mitso Psalmowo kple kafakafuhawo kpakple gbɔgbɔ me hawo fo nu kple mia nɔewo: Midzi ha, eye miɣo ha na Afetɔ la le miafe dzi me,^k 20 eye mida akpe na Mawu, Fofɔ la, daahe le nuwo katã ṅuti le mia Afetɔ Yesu Kristo fe ŋko la me, 21 eye mi-bɔbɔ mia ɖokui na mia nɔewo le Kristo vɔvɔ me.^g

Srɔtowo fe do.

22 Mi nyɔnuwo la, mi bɔbɔ mia ɖokui na mia ṅutowo mia srɔwo abe Afetɔ la ene;^f 23 elabena "ṅutsue nye ta na nyɔnu, abe alesi Kristo hã nye ta na hame la ene, eye eyae nye ṅutilã la fe xɔla. 24 Gake la alesi hame la bɔbɔ ɖokui na Kristo la, nene ma ke nyɔnuwo hã nawo na woawo ṅuto wo srɔwo le nuwo katã me.

25 Mi nɔtsuwo la, milɔ mia ṅutowo mia srɔwo, abe alesi Kristo hã lɔ hame la, eye wɔtso ye ṅuto ɖokui hena de eta la ene,^h 26 bene yeako ɛṅu, esime wɔkɔ ɛṅuti "to tsilele me le nya la me me gbe la, 27 bene ye ṅuto natsɔe aɖo tsitre na ɖokui wɔanye ṅutikɔkɔehame, si ṅuti ɖifofoa deke alo ayilɛlea deke alo nusiwɔ fe deke naganɔ o, ke boṅ la, bene wɔano kɔkɔe, eye mokakaa deke naganɔ ɛṅuti o;^b 28 Nenema ke wɔle na nɔtsuwo be, wɔalɔ wɔa ṅutowo wo srɔwo abe wɔa ṅutowo fe ṅutilãwo ene. Amesɔ lɔa ye ṅuto srɔ la, elɔa ɖokui; 29 elabena amea deke melé fu ye ṅuto fe ṅutilã kpɔ o, ke boṅ enyine, eye wɔkpɔa edzi, abe alesi Afetɔ la wona na hame la ene; 30 elabena /efe ṅutilã fe ṅutinuwɔ miénye, "efe ṅutilã kple efe fuawo me mietso. 31 „Eyata ṅutsu agblé fofoa kple dadaa ɖi, eye wɔalé

de srɔa ṅuti, eye wo kpakple eve la katã woanye ṅutilã deka.^b 32 Nya ɣayla sia lolo; ke nye la mele eglɔm le Kristo kple hame la ṅuti. 33 Ke miawo hã mia dome deɣiade nalɔ ye ṅuto srɔa-nyɔnu nenema ke, abe ye ṅuto ɖokui ene; ke nyɔnu la nasi srɔa ɖa.

Ɖoɖo hena kristotowo.

6. Mi deviwo la, mido to mia dzi-lawo le Afetɔ la me, elabena esia le etefe.^g 2 „Bu fofowɔ kple dawɔ,“ — esia nye sedede gbãtɔ, si me nɔgbedodo le la^h — 3 „bene wɔanyo na wò, eye nana agbe didie le anyigba dzi!“

4 Eye mi fofowo la, 'migado dziku na mia viwo o, ke minyi wo le Afetɔ la fe hehe kple "nuxɔlɔ la me.

5 Mi ɖɔlawo la, mido to mia afetowo le ṅutilã nu kple vɔvɔ kpakple dzodzo nyanyanya le miafe dzimekɔko me abe Kristo ene.^g 6 menye le ŋku me nuwɔwɔ me abe amenudzelawo ene o, ke boṅ abe Kristo fe ɖɔla, siwo wɔa Mawu fe lɔlɔnu tso dzi me la ene; 7 mitso lɔlɔnu nyui hesubɔ, abe Afetɔ lae miesubɔna ene, eye menyemawo o, 8 esi miényae bena, nu nyui, si ke amesiame wona la, eya ke wɔaxɔ tso Afetɔ la gbo, nenye ɖɔla alo abloɖevi.

9 Eye "mi afetowo, miwɔ nusiwɔ tɔgbe ke na wo; midzudzo ṅɔdzidodo, esi miawo hã miényae be, mia kpli wo siaa fe Afetɔ la le dzifo, "eye ṅkumekpɔkpɔa deke mele egbo o la ṅuti.

Gbɔgbɔ me nawɔnuwo.

10 Mlɛba la, nɔvinyewo, misé ṅu le Afetɔ kple efe nusé fe ṅutete la me!^a 11 Mido Mawu fe awawonu blibo la katã, bene miate ṅu ano te de Abosam fe adaṅu vɔwo nu;^d 12 elabena miele kame tem kple fu kpakple ṅutilã o, ke boṅ mia kple 'dzidulanyenye kple nusé kple xexe sia me fia, siwo le fifi viviti sia me kpakple vɔḍinyenye fe gbɔgbɔ, siwo le dzifonutowo me lae le kame tem. 13 Eyata mikpla Mawu fe awawonu blibo la katã, bene miate ṅu ano te le ŋkeke vɔ la dzi, eye ne miawo wo katã nu vɔ la, mia-kpɔ tsitrenɔ. 14 Azɔ la mitsi

^a Yes. 60, 1; Ro. 13, 11.

^b Mo. 1, 2, 24.

^d Mat. 10, 16; Kol. 4, 5.

^e kp. 10.

^f Lu. 21, 34.
^g Kol. 3, 20.

^h Mo. 11, 20, 12.

ⁱ Mo. V, 5, 16.

^k Kol. 3, 16; Ps. 33, 2, 3.

^l Kol. 3, 21; Lod. 19, 18.

^m Mo. V, 6, 7, 20 v. 25; Ps. 78, 4.

ⁿ Pet. 1, 5, 5.

^o Kol. 3, 22-25; Ti. 2, 9, 10; Pet. 1, 2, 18.

^p Mo. 1, 3, 16; Kol. 3, 18; Pet. 1, 3, 1.

^q Kor. 1, 11, 3.

^r Kor. 11, 5, 10.

^s Kol. 4, 1.

^t Kol. 3, 19.

^u Ti. 3, 5.

^v Kron. 11, 19, 7; Do. 10, 34.

^w Kor. 1, 16, 13; Yoh. 1, 2, 14.

^x Ps. 45, 14; Kor. 11, 11, 2.

^y Kor. 11, 10, 4.

^z Yoh. 14, 80; ta 2, 2.

^{aa} 1, 23; Kor. 1, 6, 15.

^{ab} Mo. 1, 2, 23.

tre, eye mitsō nyatefe bla miafe aliwo dzi, ^aeye mido dzadzōenyenye fe akōtakpoxōnu, 15 eye mitsō dzadzradōdi na ŋutifafa nyanuie la bla miafe afo gōme. 16 Hekpe de nusiawo katā ŋuti la ^amilē xōse fe akpoxōnu, si miate ŋu atso atsi vōdito la fe atsurō bibiawo la me de asi. 17 Eye midō xōxō /fe gakuku la, eye mihe Gbōgbo fe yi, si nye mawunya la, de asi. 18 Mitsō gbēdododa kple kukudedewo katā do gbe da le yeawokatāyi me le Gbōgbo me, eye eyaŋuti mino ŋudzo, ne miano kukudedewo dzi daahe de ame kōkōewo katā hta 19 kple ^anye hā tanye, bena ne meke nu la, woatsō nya nam, bene ^amakpō dzidefo ana woanya nya-

^a Lu. 12, 35; Pet. I. 1, 13; Tes. I. 5, 8.

^b Kor. II. 5, 20.

^d Pet. I. 5, 9; Yoh. I. 5, 4.

^e Do. 20, 4; Tim. II. 4, 12.

^f Tes. I. 5, 8.

^g Kol. 4, 7, 8.

^h Mat. 26, 41.

ⁱ Kor. 4, 3; Tes. II. 3, 1.

^k Do. 4, 29.

nyuie la fe nya yaḡla, 20 esi ŋuti menyē bame dōdō le kōsōkōsō me, bene dzi nado fonye le eme, abe alesi wōdzem be, mafo nu ene.

Nuwunya wo.

21 Ke bene miawo hā mianya alesi mele kple nusi wōm mele la, mia nōvi lōlōtō ^aTixiko, amesi nye subola nutefewola le Afeto me la, ana mianya nuwo katā; 22 meda amesia do de mia gbo le esia ŋuti, ^abene mianya alesi miēle, eye ne wōdafa akō na mia dziwo.

23 Dutifafa kple lōlō kple xōse, si tso Mawu, Fofō la kple Afeto Yesu Kristo gbo la, woana nōviawo. 24 Amenuveve nana anyi kple amesiwo katā lōa mia Afeto Yesu Kristo dikadika la.

PAULO FE AGBALĒ, SI WŌDLŌ DO DE FILIPITŌWO.

Paulo fe akpedada, gbēdododa, makpōkpo kple nuuxōlō hena xose fe viiol.

1. Paulokple Timōteo, Yesu Kristo ^afe dōlawo, ŋlō do de ^aame kōkōe, siwo katā le Kristo Yesu me le Filipi la, kple ^adzikpōlawo kple subolawo hā: 2 Amenuveve kple ŋutifafa, si tso Mawu, mia Fofō, kple Afeto Yesu Kristo gbo la, woana mi!"

3 Meda akpe na Mawunye le nye ŋkudodo, siwo katā medoa mia dzi la me^t - 4 daasi le aye kukudede, siwo katā medena le mi katā mia ta la me, eye metsō dzidzo dea kuku - 5 le miafe hadede, si le nyanyuie la me tso ŋkeke gbāto dzi vasede fifi la ŋuti, 6 esia ke ŋuti medoa ŋu do bena, amesi dze do nyui wōwo gōme le mia me la, eya ke awu enu vasede Yesu Kristo fe ŋkeke la dzi,^y 7 abe alesi wōdzō nam bena, masusu esia le mi katā mia ŋuti ene; elabena miele nye dzi me le nye kōsōkōsōwo kple nyanuie la taotoli kpakple kakadedzi la me; elabena mi katā mie-nye nye hagomekpolawo le amenuveve la me. 8 Elabena Mawue nye nye dasedila, alesi mi katā

ⁱ Kor. I. 1, 2.

ⁿ Tim. I. 3, 1, 8.

^o Ro. 12, 2.

^p Tes. I. 5, 23.

^r Ro. 1, 7.

^s Ef. 5, 9.

^t Ro. 1, 8; Kor. I. 1, 4.

^u Tim. II. 2, 9.

^v 4, 22.

^y 2, 13; Kor. I. 1, 8-8.

miele dzroyem vevie le Yesu Kristo fe dometōtō la me. 9 Eye esia ŋuti medoa gbe da do, bena miafe lōlō la nana agbo sōm de dzi wu le sidzedze kple dzimenu-sese katā me, 10 bena ^amiate ŋu ade vovo nyui kple vō dome, ne mianye ame dzadzawo kple ^anu-diaḡia manōguitōwo de Kristo fe ŋkeke la ŋu, 11 bene ^adzadzōenyenye fe ku, si wotsena to Yesu Kristo dzi la, nayo mi fū hena Mawu fe ŋutikōkōe kple kafukafu.

12 Ke mele didim bena, mianyae, nōviwo, bena nusiwo va dzo de dzinye la, tō zo nyanyuie la fe dziyi yi nyui la boḡ,^w 13 ale bena nye bablawo dze fā le Kristo me ^vle asrafomō blibo la katā me kple ame mamleawo katā gbo, 14 eye nōviwo dome ame gedawo do ŋu de nye bablawo ŋu le Afeto la me, eye wowo kalē gede wu tsā le mawunyangbōgblō me mavōmavōe. 15 Hafi amea dewo dea gbe fā Kristo le nuōa-ṣā kple dzrewowō ŋuti; ke amea dewo hā dea gbe fāe le tame-dodo nyui ŋuti: 16 Amesiawo gblōng tso lōlō me; elabena wonyae be, nyanyuie la taotoli ŋuti

mele afisia do. 17 Ame kemeawo gblaa Kristo fiana tso dzrewowo me, menye tso dzadzanyenye me o; elabena wosusuna be, ^ayewoatso xaxa akpe de nye bablawo nutil. 18 Ekema nukae ma? Ne wowoe le mo sla mo dzi, edanye le alakpa alo nyatefe me o, ne nye Kristo koe wogblona flana la, dzi le dzoyem le esia nutil. E, dzi agadzom ha; 19 elabena menyae bena, esia atru zu agbexoxo nam do miafe kukude kple Yesu Kristo je Gbogbo la fe kpekpede me, 20 le nye lala vevie kple makpakpa la nu be, nu nagakpem le naneke me o, hafi boq metsaa dzidefo blibo la kata bena, alesi wona daa la, nenema ke wona fifia ha, be woa-^awo Kristo ga de nye nutila nutil, edanye agbe me alu ku me o. 21 Elabena nye la Kristo enye agbe nam, eye ku enye vide nam. 22 Ke ne nye agbenono le nutila me na nye dawowo ktsea ku la, nyemenya nusi matia le eme o. 23 Elabena mexaxa de nusiawo kpakple eve dome: "Ele dzroyem be, madzo ayl adano Kristo gbo, elabena esia nyo wu sa; 24 gake la anyinono le nutila me la ele vevie wu le mia ta. 25 Eye esia ke nutila medoa nu do, eye menyae bena, mananyi, eye mia kpli mi kata miano anyi hena miafe xose je ngogbedede nyui kple dzidzo, 26 bena miafe adegbefofo la nasogbo de dzi le Kristo Yesu me le tanye to esia me, bena magava mia gbo.

27 Deko mizo, 'abe alesi wozde na Kristo je nyanyuie la ene, bena ne mava, eye makpo mi da, alo ne nyemele mia gbo o, eye mase mia nko la, bena miano tsitre le gbgbo deka me, eye mia-^atso luvu deka aoli nyanyuie je xose la ta hekpe de mla nnewo nutil; 28 eye migadi vo le naneke me le miafe adikatowo nutil o, esi nye gbeblle fe dzesi na wo, ke miawo la agbexoxo je dzesi wonye na mi, eye esla tso Mawu gbo; 29 elabena edi na mi le Kristo ta bena, menye de miexo Kristo dzi se dedeko o, ke boq miekpea fu le eta ha; 30 elabena violi ma ke, "si miekpo le nuyene.

eye azo miesene le nutila, le miawo ha mia si.

^a kp. 7.

Nuxoxla hena dakawowo, dokufoboo le Kristo je kpede na nu kple moveviedo le kristotogbenono me.

2. Azo la ne nuxoxla de li le Kristo me, ne lolle fe dzidefonyaa de li, ne gbgbo je hade-dea de li, ne dometoro de kple nublanuikpakpa de li la, 2 ekema miyo nye dzidzo la fu, bene miafe tamesusu nana deka, le esi lolle deka ma ke le mia si, eye mietsaa gbgbo deka susua nu deka la nutil; 3 migawo naneke le dzrewowo 'alo bubu dzodzro ta o, /ke boq mia dome amesiame natsa dokulboba abu novla ga wu ye nuto dokui; 4 ameslame nagakpa nusi nye ye nuto to dzi o, ke boq nekpo nusi nye ame bubu to la ha dzi! 5 Mina susu ma ke, si no Kristo Yesu ha me la, nana miawo ha mia me, 6 amesi esi wonye Mawu je 'nomanee wona ha la, mebui nuhaae bena, "eye kple Mawu so o, 7 ke boq edj gbolo edokui, esime wotsa 'dola je nonome do edokui dzi, hedzo de amewo je nonome, eye wokpo nuwona le nutila abe ame to ene. 8 Ebobo edokui de anyi, eye wodo to yidase ku me, yidase atitsoga nutila ku la me, ke 9 Esia ke nutila ha Mawu 'do eyama de dzi kakaka, eye wotsa nko, si fo nko sia nko ta la kee, 10 bene amesiwo le dzifo kple amesiwo le anyigba dzi kple amesiwo le anyigba te la, kata nadze klo le Yesu je nko la me, "11 eye ade sia ade nabo me bena, Yesu Kristo enye Afeto la hena Mawu Fofoa je kafukafu.

12 Eyanuti, nye lolleto, abe alesi miedoa to daasi ene la, "mitso vovv kple dzodzoo nyanyanya wo mia nutowo miafe xoxodo la; menye abe esime mena mia gbo ene la dedeko o, ke boq azo, esi nyemele mia gbo o la, miwo gede wu! 13 Elabena Mawu enye amesiwo didi kple nuwowa siaa le mla me le efe nudzedze la nutila. 14 Miwo nuwo kata 'livilivilili kple dikeke manomee, 15 bena mlazu mokaka manogutowo kple ame dzadzawo, 'mawuvi, siwo nye ame

^b 2, 17, 18.

^d Kor. II. 1, 11.

^e Gal. 5, 26.

^f Ro. 12, 10.

^g Pet. I. 4, 16.

^h Kor. I. 10, 24.

ⁱ Gal. 2, 20.

^k Ro. 1, 13.

^l Yoh. 1, 1, 2;

17, 5.

^m Mo. I. 3, 5.

ⁿ Fla. I. 19, 4;

Kor. II. 5, 8.

^o Yes. 53, 3;

Kor. II. 8, 9;

Heb. 2, 14, 17.

^p Heb. 12, 2; 5, 8.

^q Do. 2, 33; Ef. 1,

21; Heb. 1, 3, 4.

^r Kol. 1, 10; Tes.

I. 2, 12.

^s Yes. 45, 23;

Yoh. 5, 23;

Nyaq. 5, 13.

^t Pet. I. 1, 17;

Pa. 2, 11.

^u Yoh. 15, 5;

Kor. II. 3, 5.

^v Pet. I. 4, 9.

^w Do. 16, 22.

^x 1, 10; Mat. 5, 14.

madifowo le dzidzime goglō totro kpadikpađi titina, "amesiwo dome mieklēna le abe akadiwo ene le xexeamē, 16 esi me mielēa agbenya la de asi le ehena nye adegbefofo le Kristo fe ŋeke la dzi, "bena nyemefu du dzodzo, eye nyemedze agbagba dzodzo hā o. 17 Ke ne wotsom mē le miafe xose fe vosasa kple subsubōdo ta hā la, dzi le dzoyem, eye mīa kplī mi katā miele dzidzo kpom. 18 Ke nenema ke miawo hā dzi nedzo mi, eye mikpo dzidzo kpa-kplim!^a

Alesi woaxo Timoteo kple Epafrodito.

19 Ke mele mō kpom le Afeto Yesu me bena, madō Timoteo ado de mia gbo kpuie, bena ne menya miafe anyinonome la, nye hā nye dzi nadze eme. 20 Elabena amea deke mele asinye, si fe tamesusu so kple eto, amesi alē be na mi le nyatefe me la o; 21 elabena wo katā la woa nutowo to dim wole, eye menye nusi nye Yesu Kristo to o.^a 22 Ke mienya efe kelili bena, abe vi kple to ene la, nenema wōsubō kplim le nyanyuie la me. 23 Azo la mele mō kpom bena, madō eya ke ado da enu-make, esi manya alesi nye nya la lano; 24 ke međo dzi de Afeto la ŋu bena, nye nuto hā mava kpuie. 25 Gake la mebu bena, ele vevie be, madō novinye "Epafrodito, si nye hanyedowola kple hanyebawola kple miafe apostolo kpakple nye nuhiahiā fe dola la, ado de mi; 26 elabena edzroe vevie be, yeakpo mi katā, eye wōxa nu nuto bena, miese enko be, do dze edzi. 27 Eye elē do vavā de kuku ge kloe; gake la Mawu kpo nublanui nē, ke menye na eya nuto dedekoe o, hafi na nye hā, bene nyemagakpo nuxaxa de nuxaxa dzi o. 28 Eyaŋuti međoe dā kaba wu bena, ne miegakpoe la, miakpo dzidzo, eye nye hā nye nuxaxa dzi nagaka ađe. 29 Eyaŋuti la mixoe le Afeto la me kple dzidzo katā, eye mibu amesiawo togbē.^a 30 Elabena Kristo fe dowowō nuti wōde kuku ge do kloe, eye wōtsō efe agbe ke, bene wōawō subsubōdo, si suso de mia ŋu la, nam de mia teŋe.

Nuxaxa le amebetawo nuti. Le Paulo fe dzedze Kristo, si fo wo katā ta kple dzodzoe nyenye to xose me nuti.

3. Mbeba la, novinyewo, bdi na-dzo mi le Afeto la me! Nye la metim bena, manlo nu mawo ke ado de mi o; ke miawo la ena kakadzedzi mi.

2 Mikpo nyuie le /avūawo nuti, mikpo nyuie le dowola vōwo nuti, mikpo nyuie le avatsotso vlo nuti! 3 Elabena mi amesiwo subōa Mawu le gbogbo me la, mia-woe nye avatsotso vavāto la, eye miefoa adege le Kristo Yesu me, eye mieđoa dzi de nutilā nuti o. 4 Wōnye nye la nudofo de nutilā ŋu gō hā ano asinye hafi, ne ame bubua de bu bena, yeate ŋu ado dzi de nutilā nuti la, nye la mewui.^a 5 Dkeke enviagbe wotso ava nam, metso Israel dukō la me, tso Benjamin fe to la me, Hebrito tso Hebritowo me; le sea nu la ŋarisito menye; 6 le ŋuavavā nu la hame yometila menye; le dzodzoe nyenye, si le sea me nu la mokaka manonuto menye. 7 Gake nusiwo nye vōvōde nam la. nu mawo ke mebu nu būbu le Kristo nuti. 8 E, fifi gō mebu wo katā nu būbu le Kristo Yesu, nye Afeto nyanya, si fo wo katā ta la nuti, amesi ta mede asi le nusiawo katā nuti do, eye mebu wo adukpo dzi nuwoe, bena nye asi nasu Kristo dzi, 9 eye woakpom le eyama me, bena nye nuto nye dzodzoe nyenye, si tso sea me la, naganō asinye o, ke boŋ esi to Kristo dzixose me, dzodzoe nyenye, si tso Mawu gbo le dzixose ta la nani asinye,^a 10 bene m-dze si eyama kple efe "tsitre-tsiti fe nusē kple efe "fukpekewo fe hadede, eye maso kplii le efe ku me, 11 negbe godō la made ame kukuwo fe tsitre-tsiti la gbo. 12 Menye de nye asi su edzi xoxo, alo mezu blibo xoxo o; "ke eyome tim mele, bena negbe deko nye vasi lasu nusi ke nuti Kristo hā fe asi su dzinye do la dzi. 13 Novinyewo, nye nuto nyemebu dokuinye bena, nye asi su edzi hade o. 14 Ke nu deka ko menya: Nusiwo le megbenye la, me-ŋlo wo be, hafi nusiwo le ngonye la, nyām mele, mele dzesidofe yome tim viđase Mawu fe ame-

^a Ef. 5, 8.

^b 2, 18 4, 4.

^d Tes. I. 2, 19.

^e Yes. 48, 4; Gal. 2, 2.

^f Nyad. 22, 15.

^g Tim. II. 4, 6.

^h 3, 1; 4, 4.

ⁱ Ro. 2, 29.

^k Kor. II. 11, 18, 22.

^l Do. 26, 5.

ⁿ Tim. II. 4, 10, 16.

^o Mat. 13, 44, 45.

^p 1, 25.

^r 4, 18.

^s Ro. 3, 21, 22.

^t Ro. 6, 3-5.

^u Ro. 8, 17; Gal. 6, 17.

^v Tim. I. 6, 12.

^y Do. 9, 6.

^z Kor. I. 16, 16.

yayo le dzifo fe dziɖudufetu la dzi le Kristo Yesu me.^a

Nuxoxl5 hena dziɖudufetu yometitt.

15 Eyaɖuti ame balesi nu le bibo le mia dome la, mine mia-susu esia ke, eye ne miesusua nu bubu le nane me la, Mawu aɖe esia ke hã afia mi. 16 Gake /nusi dzi miesu xoxo la, mine miazo de mo ma ke nu, eye miafe tamesusu nana deka. 17 Mizu han-yesr3lawo, noviwo, eye milé ŋku de amesiwo zɔna nenema ke la nuti, abe alesi miénye kpɔɖeɖu na mi ene.^o 18 Elabena ame ge-dewo zɔna, amesiwo gutinya me-gblo na mi enuenu; gake azo la metsɔ avifafa le eglɔm bena,ⁱ Kristo featitsoga fefutɔwɔwɔnye. 19 Amesiwo fe nuwuwu enye gbe-gblé, amesiwo fe kɔfodo nye mawu na wo, eye wofe kafukafu le wofe nukpenanuwo me, amesiwo susua anyigbadzinuwo nuti dedeko. 20 Ke miafe dumetɔnyenye le dzifo. afisi hã miele xɔla, si nye Afeto Yesu Kristo la, lalam tso, 21 amesiwo adudo miafe bɔbɔdeanyitilã fe nonome, bene wɔadi efe nuti-kɔkɔɖetuilã le efe pusesé, si ta wotea nu tsoa nuwo katã dea edokui te la nu.^o

Dusɛdodo hena dekawɔwɔ, dzidzo le Afeto la me, gbedododa kple nu nyui wɔwɔ vovovowo.

4. Eyata, nɔvinye lolɔtɔ, siwo le dzroyem, nye dzidzo kple nye fiakuku la, mino tsitre sesie nenema le Afeto la me, nye lolɔvɔwo!

2 Mele nu xlɔm Ewodia, eye mele nu xlɔm Sintixe, bena wofe tamesusu nana deka le Afeto la me. 3 E, mele kuku dem na wɔ hã, hanyedɔwɔla vevi, bena naxo na nyonu siawo; elabena wodze agbagba le nyanyuie la ta hekpe de mia kple Klomens kpakple hanyedɔwɔla susɔeawo, amesiwo ŋkɔwo wɔnɔ de agbegbalã me la nuti.

4 Dzi nadzo mi le Afeto la me daasi; megale eglɔm bena: Dzi nadzo mi!^z 5 Amewo katã nanya miafe tufafa! Afeto la gogo. 6 "Migatsi dzimaɖi le naneke nuti o, ke boɖ ne nusianu me la mitso gbedododa kple kukudede na Mawu nanya miafe dzimedidiwo, eye

^a Kor. I. 9, 24.

^b Kor. I. 2, e.

^d Yoh. 14, 27;
Kol. 3, 16.

^e Ro. 12, 17.

^f Gal. 6, 16.

^g Kor. I. 11, 1.
^h Tes. I. 5, 23.

ⁱ Kor. I. 1, 23;
Gal. 6, 12.

^k Ro. 16, 16.

^l Ef. 2, 6; Kol. 3, 1; Heb. 12, 22.
^m Tim. I. 6, 6.

ⁿ Kor. I. 15, 43.
49, 53.

^p Kor. II. 6, 10.

^r Kor. II. 12, 10.

^s Kor. II. 1, 14;
Tes. 3, 19, 20.

^t Kor. II. 11, 9.

^u Kor. I. 9, 11.

^v Lu. 10, 20.

^w 2, 25.

^x 3, 1; Kor. II. 13, 11.

^y Mat. 6, 25-34;
Pet. I. 5, 7.

^z Ps. 146, 16.

mitsɔ akpedada kpe de eɖuti. 7 Eye Mawu fe nɔtufafa, si fo gomesesewo katã ta la, adzo miafe dziwo kple miafe tamesusuwo nu adzra wo do le Kristo Yesu me.^d

8 Mlɔeba la, noviwo, nusiwo nye nyatefe,^e nusiwo dzea bubu. nusiwo le dzadzo, nusiwo le dzadze, nusiwo dze na lolɔ, nusiwo dze na gbɔgblo, ne nudzeamewo wɔa de li, eye ne kafukafu de li la, misusu nusiawo nuti! 9 Nusiwo hã miesrɔ, eye miexo, eye miese, eye miekpo le gbɔnye la, nusiawo ke miwo,^h eye nɔtufafa Mawu la ano anyi kpli mi.

Apostolo la da akpe na Filipitowo le domenyo-nunana, si wodo dee la nuti.

10 Ke mekpo dzidzo gedɛ le Afeto la me bena, azo la miegakpo nusé yeye hesusu nusi nyo nam, nusi nuti miesusu hã, ke yeyiyi la sesé na mi. 11 Menye de megblo esia le hiahia nuti o; elabena nye la mesrɔe bena, anyinonɔ, si ke me mele la, "nadze nɔnye. 12 Menya alesi mabobo dokuinye de anyi, eye meganya alesi makpo nu gedɛ hã; le nusianu kple nuwo katã me la mesrɔ nu xayla sia bena, maɖi fo, eye do nawum hã; makpo nu gedɛ, eye hiã natum hã.^p 13 Metea nu wɔa nuwo katã le Kristo, amesi doa nusém la me." 14 Gake la miewe nyuie be, miexo nam le nye xaxa me. 15 Ke, mi Filipitowo hã, miényae bena, le nyanyuie la fe gomededzea me, esi mezdo le Makedonia la, hamea deke mekpe de nɔnye le nunana kple nuxoxo fe akonta gome o, negbe miawo dedekoe, 16 eye esime menɔ Tesalonika gɔ hã la, miedo nusiwo hiã la dem zi deka kple zi eve. 17 Menye be, mele nane dim o, ke boɖ mele didim bena, kutsetse nasɔ gbɔ de edzi na miafe akonta." 18 Ke nuwo katã le asinye, eye megba go; elabena esi mexo nuawo tso mia gbɔ to Epafrɔdito si me, nusiwo nye vevé lilili kple vɔsasa nyui, si dze Mawu nu la, meyo fũ. 19 Ke nye Mawu la ana miafe hiahia katã nazu nukpɔkpɔ taɖtaɖ le efe kesino la nu le nuti-kɔkɔe me le Kristo Yesu me. 20 Ke Mawu, mia Fofɔ la to na-

nye kafukafu tso mavo me yi de mavo me! Amen.

Agbalé la je nuwuwu-kple yayradinamenyawo.

21 Midudɔ ame kɔkɔewo katá nam fá le Kristo Yesu me! Nɔvi, siwo le gbonye la, dudɔ mi fá.

22 Ame kɔkɔewo katá dudɔ mi fá, vevieto amesiwo tso kaisarofe me la.

23 Mía Afeto Yesu Kristo je amenuveve nana anyi kpli mí! Amen.

PAULO FE AGBALĒ, SI WŌDLŌ ĐO ĐE KOLOSETŌWO.

Kpokploydeme.

1 Paulo, Yesu Kristo je apostolo to Mawu je lolɔnu me, kple nɔvi Timoteo la 2 wɔɔɔ do de ame kɔkɔe, siwo le Kolose kple nɔvi, siwo nye xɔsetowo le Kristo me la: Amenuveve kple nɔtifafa, si tso Mawu, mía Fofu, kple Afeto Yesu Kristo gbo la, woana mí!

Al:pedada kple gbedododa le Kolosetowo je xase ta.

3 Míeda akpe na Mawu, si nye mía Afeto Yesu Kristo Fofu la, daasi le míafe gbedododa de mia ta la me, 4 esime míese míafe Kristo Yesu dzixase kple lolɔ, si mietsɔ lɔ ame kɔkɔewo katá la,^g 5 le makpɔkpo, si wodzra do na mi le dzifowo me, si miese tsá le nyanyuie fe nyatefenya la me la nɔti, 6 esi va mia gbo, abe alesi wòle xexe blibo la katá há me ene, eye wòtsea ku, eye wòtsina, abe alesi wòle le miawo há mia dome tso nkeke ma, si dzi miese, eye miedze si Mawu je amenuveve le nyatefe me la ene, 7 abe alesi miesrɔe há le "Epafrá, mía hadowola lolɔto, si nye Kristo je subɔla nyatefeto na mi la gbo ene; 8 amesia ke gbo míafe lolɔ le gbogbo me la fia mí.

9 Eyata míawo há, tso nkeke, si dzi miesee la, "miedzudzo gbedododa kple kukudede de mia ta o, bene efe lolɔnu fe sidzedze nayo mi fú le gbogbo fe nunya kple gomesese katá me, 10 bene miazo alesi dze Afeto la hena efe nɔdzedze katá, miatse ku le do nyui sia do nyui wɔwɔ "me, 11 eye miatsi le "sidzedze Mawu me, eye wòado nɔsɛ mi kple nɔsɛ katá le efe nɔtikokoe fe nɔtete la nu hena dzidodo kple dzilgbogbo ble-

^a Ef. 1, 11.

^b 2, 15.

^d Ro. 1, 7.

^e Ef. 1, 7.

^f Heb. 1, 3.

^g Ef. 1, 15.

^a Yoh. 1, 3, 10.

ⁱ Lod. 8, 25-27.

^k Heb. 1, 22.

ⁱ Do. 26, 23; Nyad. 1, 5.

ⁿ 4, 12.

^o 2, 9; Yoh. 1, 18.

^p Ef. 1, 16, 17.

^r Ef. 1, 10; Yoh. 1, 2, 21.

^s Ef. 2, 12; 4, 18.

^t Ro. 5, 10.

^u Ef. 4, 1; Fil. 1, 27.

^v Kor. 1, 1, 5.

^w Ef. 4, 27.

wu katá; 12 eye mitsɔ dzidzo da akpe na Fofu, si na miedze ame kɔkɔewo fe domenyinyi fe gomekpokpo le kekeli la me,^o 13 amesi de mí tso viviti fe nɔsɛ la me, eye wòtsɔ mí do efe lolɔvi fe fiadufe la me,^b 14 amesi me miekpo fexexedeta, si nye nuwòkeke la le,^e 15 amesi nye Mawu makpɔmakpo fe nɔnɔme kple nuwɔwɔwo katá je ngogbevi la.

Kristo kple efe nyanyuie la je nɔtikokoe.

16 Elabena wowo nuwo katá le eya ke me, nusiwo le dzifowo kple nusiwo le anyigba dzi; nusiwo wokpɔna kple nusiwo womekpɔna o; edanye fiazikpuiwo o alo afeto nyenyewo o; edanye dzidulanyenyewo o alo nɔsɛwo o: Wowo nuwo katá to eyama me, eye wowo wo hena eyama,^h 17 eye eyama tre dzɔdzo na nuwo katá, eye nuwo katá nɔa anyi le eyama me,ⁱ 18 eye eyamae nye nɔtilá, ^ksi nye hame la fe ta, amesi nye gomedzedze kple ngogbevi tso ame kukuwo dome, bene wòanye gbáto na nuwo katá; 19 elabena edze Mawu nu bena, agbɔsɔsɔ blibo la katá nana eyama me,^o 20 eye wòto eyama dzi lé avu le nuwo katá kple edokui dome, esi wòto efe atitsoga fe vu la me wo nɔtifafa kple nusiwo le anyigba dzi kpakple nusiwo le dzifowo la, to eyama dzi.^r 21 Eye mi amesiwo nye "ame tutowo kple ketowo le míafe tamesusu me le dɔwɔwɔ wòwo me tsá la; 22 ke azo la élé avu le mia kpli dome le efe anyigba dzi nɔtilá la me to ku me, bene "wòatsɔ mi ado kɔkɔetowo kple mokaka manɔnɔtowo kpa-kple fomabumabutowo le efe nku me, 23 nenyé bena, mienco xase

me, abe amesiwo gome wodo anyi, eye wole tsitre sesie ene, eye miagana woate mi da tso nyanyuie fe məkpkəkpə, si mlese, si wode gbe fā na nuwəwəwə katā le dziŋo te, esl fe subola nye Paulo mezu la me o.

24 Azo la mekpəa dzidzo 'le fu, siwo mekpəna le mia ta la me, eye mewua nuslwo suso le Kristo fe fukpekpewo me la nu le nye nutilā me, le efe nutilā, si enye hame la ta, 25 esi fe subola mezu le Mawu fe xənuvinyenye, si wənam le mia ta la nu, bəna mawu mawunya fe do la nu: 26 Nya ŋayla, si woyla di tso ŋoli mavowo kple dzidzimewo me ke; ke azo la edee fia efe ame kəkəkəwə; 27 amesiwo Mawu di be, yəana woanya nusl nye nya ŋayla sla fe putikəkəkəe fe keslnonyenye le trəsūbolawo dome, si nye Kristo le mia me, 'amesi nye putikəkəkəe fe məkpkəkpə, 28 amesi miawo mifele gbe fā dem hele nu xlōm amesiame, eye mifele nu fiam ameslame le nunya sia nunya me, 'bene miado amesiame anyi blibo le Kristo me; 29 nusi ta hā medzea agbagba do, eye mevlina le efe nusesē, si sēa ŋu nusētəe le menye la nu.

Nuxoxlō bəna, woulē Kristo, si nye agbe katā fe vudo la de asi sesie, eye womana aatso-nuŋalawo nafu wo o.

2 Elabena mele dldm be, miawo nye alesi mevlina ŋuto le mia kple ameslwo le Laodlkea kpa-kple ame alesi nu mekpə ŋkunya me le nutilā me o la ta, 2 bene woafa ako na wofe dziwo, eye woabla wo deka le lolō me hena gomesese fe kakadedzi blibo fe keslnonyenye katā, bəna woadze si Mawu, Fofə, kple Kristo fe nya ŋayla la, 3 amesl me woyla nunya kple sidzedze fe kesinonunya katā do.^a

4 Ke esia gblōm mele bəna, 'amea deke nagable mi kple nya-fofodeamenu o. 5 Elabena ne nye-mele mia gbə 'le nutilā me o hā la, mele mia gbə le gbəgbə me, eye dzl le dzoyem, esl mekpəa 'miafe do do kple miafe Kristo dzixose fe kelili. 6 Azo abe alesi mlexo Kristo Yesu, Afetə la, nənema ke mizo le eyama me, 7 eye

^a Ef. 3, 17.
^b Ef. 2, 22.

^d Ef. 3, 12.
^e kp. 20.

^f Yoh. 1, 14, 16.
^g Ef. 1, 21.

^h Pet. 1, 3, 21;
Ro. 2, 29.
ⁱ Ro. 16, 26, 26.

^k Ro. 6, 4; ta 3, 1.
^l Tim. 1, 1, 1.

^m kp. 22.

ⁿ Ef. 2, 1, 5.

^o Ef. 2, 15.

^p 1, 13.

^q Ro. 14, 1-12.

^r Heb. 8, 5; 10, 1.

^s Kor. 1, 1, 24, 30.
^t kp. 23.

^u Ro. 16, 18.

^v Kor. 1, 5, 3.

^w Kor. 1, 14, 40.

^x Ef. 4, 15, 16.

'mianye amesiwo do ke, bəye wotu wo de eyama me, eye woli ke wo de xose me, abe alesi wofia mi ene, eye mlagba go le akpedada me.

8 Mlkpə nyule, bəna amea deke nagakplə mi ayl aboyo to xexenununya kple beble dzodzro me o, le amewo fe 'nudoanyi kple xexeme fe gomedzenuwo la nu, eye menye le Kristo nu o. 9 Elabəna Mawu fe agbəsəsome blibo la katā no eyama me le nutilā fe nonome, 10 eye woyla mi taŋ le eyama, 'si nye ta na dzidulanyenye kple nusəwo katā la me, 11 amesi me wotsə awa na mi le hā kple avatsotso, si menye asi wotsə tsoe o, 'to nutilā fe ame blibo la fe dededa me le Kristo fe avatsotso me, 12 eye wodji mi kpa-kplli le mawutsidedetaname me, amesl me wofə mi de 'tsitre hā le to Mawu, si fəe de tsitre tso ame kukuwo dome la fe nusədəwəwə dzixose la me. 13 Eye mi, ameslwo nye ame kukuwo le dzidadawo kple miafe nutilā fe avamatsomatso me la, egbə agbe mi kpa-kplli hā, esi wotsə dzidadawo katā ke mi, 14 esi wotutu ŋŋlō, si wotsə asi ŋlōe de mia ŋuti le sededewo me, 'si tsi tre de mia ŋuti la, eye wodee da le mia kple Mawu dome, esime woklāe de atitsoga ŋuti la, 15 eye wodee dzidulanyenye kple nusəwo di, eye wodo ŋukpe wo le gaglāgbe, eye wōkpə dzidududzidzo de wo dzi to me.^f

16 Eyata migana amea deke nadrō wənu mi le nududu alo nunono ŋuti alo le ŋkekenyule alo yletidzedzi alo Sabat la gome o.^g 17 Eslawo nye nusiwə gbəna la fe vovoli; ke nu la ŋuto le Kristo me va.^h 18 Migana amea deke nate dzidudufetu la mi o, alesi wole didim 'le dokuibədoanyi kple mawudəlawo fe subosubə me, eye wode de nuslwo mekpə kpə o la me, eye efe nutilāamesusu doe de dzi glodzoo dzodzro, 19 eye melé de ta ŋuti o, amesl gbə nutilā blibo la katā kpəa kpekpədeŋuti tsonə, eye woblae deka to funudefeewo kple kawo me, eye wotsina le tsitsi, si tsoa Mawu gbə la nu.^b 20 Ne mia kple Kristo

mieku na xexe sia me fe gome-
dzenuwola, "ekema nukaputi mie-
na wogale se dem na mi abe de
miegale agbe le xexeame ene be-
na: 21 „Megalée de asi o! Me-
gadje kpo o! Megaka asi egu
o!" 22 nusiwo katã le gbeblẽ ge
to wo ñutidowowo me le "amewo
fe sededewo kple nufiafiawo nu
la mahã? 23 Nusiawo toge xo
nunya fe ñko le subosubõ, si woã
nutowo tia kple ñokuibobodeanyi
kpakple ñutilã fe fuwowo me:
menye le bubunua deke me o,
ke boɣ hena ñutilã fe fodiɖi.^b

Nuxoxiõ hena dzifotamesusu kple zozo abe
Kristo ene.

3. Azo ne wofõ k'mia kple Kristo
de tsitre la, ekema midu nusi-
siwo le dzifo, afisi Kristo bobo
no anyi do le Mawu fe nudusi
me. 2 Mitsõ miafe tamesusuwo
do dzifonuwo nu, menye anyigba-
dzinuwo nu o.^a 3 Elabena "mieku,
eye wotsõ miafe agbe kple Kri-
sto ãla de Mawu me. 4 Ne Kri-
sto, si nye miafe agbe la, ado la,
ekema miawo hã miado kpakpli
le 'nutikokoe me.

5 Eyata miwu mia ñutinu, siwo
le anyigba dzi; ahasiwowo, ma-
komakonyenye, fiẽguifiẽgu, nu-
dzodzo võ kple ñukeklẽ, si nye
trõsubosubõ; 6 nusiwo ta Mawu
fe dziku va vi sëtowo dzi do,^a 7
nusiwo me miawo hã miezo le tsã,
esime mienõ agbe le nusiawo me.
8 Ke azõ miawo hã midẽ nusiawo
katã, siwo nye: Dziku, ñomedzoe,
nu tovo wowo, busunyagbõgbõ,
ñukpenanyawo la ña tso miafe nu
me;^a 9 migaka avatso na mia ñe-
wo o; elabena miedẽ ame xoxoa
kple efe nuwonawo ña.^b 10 eye
"mido ame yeye, si wowo yeye
hena sidzedze le amesi woe la fe
"nonõme nu, 11 afisi Helatõ kple
Yudatõ, avatso kple avama-
tsomatso, gbeãdzitowo kple Ski-
teto, kluvi kple abloɖevia deke
megali o, ke Kristo enye wo katã,
eye wõle wo katã me.^d

12 Eyata esi miyenye Mawu fe
"ame tiatiawo kple ame kãkãewo
kpakple lolõviwo ñuti la, mido
dometotro kple nublanuikpõkpo,
dõmekokõ, ñokuibobodeanyi, ño-
mefafa, dzigbõgbõ blewu, 13 eye

a Gal. 4, 3, 9.

b Mat. 6, 14; Ef. 4, 2, 32.

d Yes. 29, 13; Mat. 15, 9.

e Ro. 13, 8, 10.

f Fil. 4, 7.

g Kor. 1, 12, 13, 27.

h Ro. 13, 14; Tim. 1, 4, 3.

i Ef. 5, 19.

k 2, 12.

l Kor. 1, 10, 31.

m Mat. 6, 33.

n Ro. 6, 2.

o kkp. 18-4, 1 kpo Ef. 5, 22-6, 3.

p Kor. 1, 15, 43.

q Pet. 1, 3, 7.

r Ro. 8, 6; 8, 13.

s Ef. 5, 6.

t Ef. 4, 31, 29.

u Ef. 4, 25, 22.

v Ef. 4, 24.

w Mo. 1, 1, 27.

x Ro. 2, 11.

y Gal. 3, 28.

z Pet. 1, 2, 9.

aa Mo. III, 25, 43, 63.

mihe adodo kple mia ñewo, eye
mitsõ ke mia ñewo, ne nyaa de
le amea de si de amea de ñuti
la, alesi Kristo hã tso ke mii la,
miawo hã miwo nenema ke!^b 14
Ke hekpe de nusiawo katã ñuti
la mido lolõ, si nye bibonyenye
la fe nublanu.^c 15 Eye Kristo fe
'nutifafa nadu dzi le miafe dzi-
wo me, nusi ñuti woyõ mi ve hã
'le ñutilã deka me, eye mizu ame
dakpewo! 16 Mina Kristo fe nya
la nana mia me gedẽ fũ, eye mi-
tso nunya sia nunya fia nu mia
ñewo, eye mixlõ nu mia ñewo
'kple Psalmowo kple kafukafu-
hawo kpakple gbõgbõ me hawo,
eye midzi ha le amenuveve me
na Mawu le miafe dziwo me. 17
Eye nusianu, si miewona le nu-
fofo alo dõwowo me la, miwo ye
katã le Kristo Yesu fe ñkoa dzi,
eye mida akpe na Mawu Fofõ la
le eyama me.^f

Doɖo na kristotowo.

18 ^aMi nyõnuwo la, mibõbõ mia
ñoku! na mia srõwo, abe alesi wõ-
dze le Afeto la me ene. 19 Mi
ñutsuwo la, miõ mia srõwo, eye
migawo ñomevevi le wo nu o.^a
20 Mi ñewiwo la, mido to mia dzi-
lawe le nusianu me; elabena esia
dze Afeto la nu nyuie. 21 Mi fo-
fowo la, migado dziku na mia vi-
wo, bene dzika nagatso wo fo o.
22 Mi dolawo la, mido to miafe
afetowo le ñutilã nu le nusianu
me; menye le ame ñku me nu-
wowo me, abe alesi wõdzea ame-
wo nu la ene o, ke boɣ le dzime-
kokõ me le Afeto la vovõ me;
23 eye nusianu, si ke miewona la,
miwoe tso dzi me, abe Afeto lae
miewo na ene, eye menye na
amewo o, 24 esi mienya bena,
miaxo domeniyini fe tefedodo
tso Afeto gbõ la. Miesubõ Afeto
Kristo! 25 Elabena amesi ke wõã
nu madzomadzo la, axo nu ma-
dzomadzo, si wõwo la fe fetu,
eye ñkumekpõkpoa deke mele
eme o.^b

Nuxoxiõ le gbedododa de apostolo la hã ta kple
Kristo fe nya ñawawo gbõgbõ ñuti.

4. Mi afetowo la, miwo nusidzo,
eye wõso la, na miafe dõla-
wo, esi mienyae bena, Afeto li na
miawo hã le dzifo la ta.^f

2 Mino ^agbedododa dzi daa, eye mino ^bndzo le eme kple akpedada, 3 eye ^bmido gbe da de mia-wo hã mia ta, bene Mawu ^anavu nya la fe wotru na mí, ne mia-gbɔ Kristo fe nya yaɣla, si nɔti woblam do hã, 4 bene made esia de go afia, abe alesi wòdzem be, maɣo nu la ene. 5 Mizɔ le nunya me le amesiwo le egodo la ŋku me, eye miwo yeyiɣi la nɔti do blibo. / 6 Mina ^aamenuveve kple ^bdze nana miafe nya me daasi, bena mianya alesi wòdze be, mia-ɔo nya nɔti na ameslame.

7 Nusiwo katã va dzo de dzi-nye la, Tixiko, novi lolɔto kple subɔla nutefewɔla kpakple hado-wo la le Afeto me la, ana mianya, 8 amesi medo do de mia gbɔ le esia ta, bene mianya alesi mífele, eye wòafa ako na miafe dziwo; 9 eye metsɔ ^aOnesimo, novi nutefewɔla lolɔto, si tso mia dome la, hã kpe de eputi; eye wòana mianya nusiwo katã le afisia.

Dudo kple nuwunyawo.

10 ^aAristarxo, hanyegato, kple Marko, Barnaba srɔnyi, si nɔti miexo du le la — ne eva mia gbɔ la, mixɔe — 11 kple Yesu, si wo-

^a Tes. I. 5. 17.

^b Ro. 15, 30; Ef. 6, 19; Tes. II. 3, 1.

^c Kor. I. 16, 9.

^e 1, 7.

^f Ef. 5, 15, 16;

^g Tes. I. 4, 12.

^h Ef. 4, 29.

ⁱ Mar. 9, 50.

^j Tim. II. 4, 10, 11; Filem. 24.

^k Ef. 6, 22.

^l Filem. 10.

^m Filem. 2.

ⁿ Do. 19, 29; 27, 2.

^o Kor. I. 16, 21;

^p Tes. II. 3, 17.

yaɣa be Yusto, amesiwo tso awa-tsofsoa me la, dudo mi fã; amesiwo dedekoe nye hanyedowo-lawo na Mawu fe fiadufe la, nenem me siawo zu akɔfafa nam. 12 ^aEpafrã, amesi tso mia dome, si nye Kristo fe dola la, dudo mi fã; eyae nye amesi noa mia ta olin le gbedododa me daasi, bene miano tsitre abe amesiwo le blibo, eye wokpo kakadedzi blibo le Mawu fe lolɔnu katã nɔti ene. 13 Elabena mele dase dim le enɔti bena, ekpo agbagbadzede gede le mia kple amesiwo le Laodikea kpakple amesiwo le Hierapoli la ta. 14 Luka, atikewɔla lolɔto la, kple Dema wodudo mi fã. 15 Miedudo novi, siwo le Laodikea la fã hekpe de Nimfa kpakple hame, si le efe me la nu. 16 Eye ne miexlẽ agbalẽ la vo la, miwoe be, woaxlẽ le Laodikea hame hã, eye ne miawo hã miexlẽ Laodikeatowo to. 17 Eye migbɔ na Arxipo bena: Kpo subɔsubɔdo, si su asiwo le Afeto me la dzi, be nawu enu!"

18 ^aDudo, si nye Paulo metsɔ nye asi ŋɔe la, enye si. Miɔo nu nye kɔɔkɔɔwo! Amenuveve nana anyi kpli ml!

PAULO FE AGBALĒ GBĀTŌ, SI WÒDLŌ DO DE TESALONIKATŌWO.

Apostolo la fe akpedada na Mawu le nyanyuie la xoxo nyuie le Tesalonika nɔti.

1 Paulo kple ^aSilvano kple Timoteo wonɔdo do de Tesalonikatowo fe hame, si le Mawu, Fofola, kple Afeto Yesu Kristo me: Amenuveve kple nɔtifafa, si tso Mawu, mia Fofola kple Afeto Yesu Kristo gbɔ la, woana mi!

2 Miedaa akpe na Mawu daasi le mi katã mia ta, eye miedoa ŋku mia dzi le miafe gbedododowo me. 3 eye daa miedoa ŋku miafe xɔse fe dowowo kple lolɔ fe agbagbadzede kpakple makpɔkpɔ na mia Afeto Yesu Kristo la fe dzidodo le Mawu, mia Fofola fe ŋku me la dzi. / 4 Elabena, novi, siwo Mawu lɔna la, mienya miafe tiatla

^r Do. 15, 40; 16,

^s 17, 1, 10;

^t Tes. II. 1, 1.

^u Kor. I. 2, 5.

^v Kor. I. 4, 16.

^w 4, 10.

^x Ro. 1, 8.

^y Kor. I. 13, 18.

la; 5 elabena miafe nyanyuie la meva mia gbɔ le nya me dedeko o, ke boɣ le ^aɔnɔse kple Gbɔgbɔ kɔkɔe kpakple kakadedzikpɔkpɔ gede me hã, abe alesi mienya amesi fomeviwo mienye le mia dome le mia ta la ene. 6 Eye miawo miezu miawo kple Afeto la ^asrɔlawo, esi miexo nya la le xaxa gede me kple Gbɔgbɔ kɔkɔe fe dzidzo, 7 ale bena mietɔ zu kpodeɣu na amesiwo katã xone sena le ^aMakedonia kple Axaya. 8 Elabena Afeto fe nya la di hoo tso mia gbɔ, menye le Makedonia kple Axaya dedeko o, ke boɣ ^amiafe Mawu dzixɔse la do afisiafi, ale bena naneke gbɔgbɔ megahiã mí o; 9 elabena woa nu-

towo gbɔa nya flana le mīa ŋuti, vava, si fomevi me mīeva mīa gbɔ le, kple "alesi mietrɔ tso tr̄swo gbɔ va Mawu gbɔ, bena mi-subɔ Mawu gbagbe vav̄tɔ la, 10 eye mialala Via tso dzifo, amesi wɔfo de tsitre tso ame kukuwo dome, Yesu, si de mī tso dziku, si gbɔna la me."

Apostolo la de ŋku efe dokullɛle nyui le wo dome dzi na novlɔwo, da akpe na Mawu le wofe kellii le xose me ta, eye wɔdi vevie bena, yeagakpo wo da.

2 Elabena, novlwo, mia ŋutowo mienyae bena, mīafe mia gbɔ vava la menye dzodzro o, 2 ke boŋ wɔnyɛ miekpe fu, eye wodo vlo mī le Filipl ts̄ā hafi, abe alesi mlenyae ene, gake miekpo dzi-defo le mīa Mawu me hegblo efe nyanyuie la fia mi le violi gedɛ me. 3 Elabena mīafe nuxoxl̄s me-tso beble alo makomakonyenye me o, eye mele alakpadada me o, 4 ke boŋ abe alesi Mawu kpo mī mīedze bena, wɔtsɔ nyanyuie la de asi na mī ene la, nenema ke mīegblɔns; kmenye abe amesiwo dzea amewo ŋu ene o, ke boŋ abe amesiwo dzea Mawu, si dzroa mīafe dziwo me kpɔna la ŋu ene. 5 Elabena womekpo mī yeade-keŋi mīele numevivinyawo gblom, eye mīele alakpa hā dam le ŋu-kekl̄e ta kpo o, abe alesi mienyae ene. Mawue nye dasedila! 6 Eye mīedi bubu tso amewo gbɔ hā o, edanye miawo alo ame bubuwo gbɔ o, wɔnyɛ mīate ŋu ado ame mīa dokui abe Kristo fe apostolowo ene hafi, 7 ke mīefa tu le mia dome, abe alesi vidada kpɔa ye ŋuto viawo dzil ene, 8 nenema ke esl mīel̄sa nu le mīa gbɔ o ŋuti la, edze mīa ŋu nyuie bena, menye Mawu fe nyanyuie la dedeko mīetsɔ na mi o, ke mīa ŋutowo mīafe agbe hāe boŋ; elabena mietrɔ zu mīafe lol̄sɔwo. 9 Elabena, noviwo, mīedo ŋku mīafe agbagbadzedze kple kutrikuku dzi: Zā kple kell mīewo do, bena mīagazu agba na mia dome amea deke o, eye ale mīegblɔ Mawu fe nya la fia mi. 10 Mia-woe nye dasedilawo kple Mawu hā, alesi mīeno anyl kɔkɔe kple dzɔdzɔe kple mokaka manɔŋul le mī amesiwo xɔe se la gbɔ, 11 eye

a Do. 14, 15; Kor. I. 12, 2.

b Ef. 4.1; Fil. 1. 27.

d Tl. 2, 13.

e 1, 2.

f Gal. 1, 11.

g 1, 5, 9.

h Do. 16, 20-24; 17, 1-5.

i Tim. I. 1, 11.

k Gal. 1, 10.

l Do. 2, 23; 7, 52.

m Mat. 23, 32, 33.

n Do. 20, 33.

o Ro. 1, 11, 13.

p Yoh. 5, 41, 44.

q Fil. 2, 16; 4, 1.

r Kor. I. 4, 12.

s Do. 17, 14, 15.

t Do. 16, 1-2.

mienyae hā bena, abe alesi fofowɔna na viawo ene la, nenema ke mīewo na mia dome amesia-me: Mfexl̄s nu mi, eye mīefa akɔ na mi, 12 eye mīedi dase na mi be, mīazo bena mīanye ame dzedzewo na Mawu, amesi yɔ mi va ye ŋuto fe fladufe kple ŋutikɔkɔe gbɔ la.

18 Eye le esia ta mīawo hā mīfedaa akpe na Mawu daa bena, eslime mīexɔ mawunya, si mīese le mīa nu la, mīexɔe abe amewo fe nya ene o, ke boŋ abe Mawu fe nya ene, abe alesi wɔnyɛ Mawu fe nya vav̄, si hā s̄ea ŋu le mi, amesiwo xɔns sena la me ene. 14 Elabena miawo, noviwo, mīezu Mawu hame. siwo le Yudea le Kristo Yesu me la, sr̄lawo; elabena miawo hā miekpe fu mawo ke tso mīa ŋutowo mīa dumevlwo gbɔ, abe alesi woawo hā wokpee tso Yudatowo gbɔ la ene; 15 amesiwo hā wu Afeto Yesu kple woa ŋutowo fe nyagblɔdilawo, eye woti mīa yome, eye womedzea Mawu ŋu o, eye wonye amewo katā fe adikātowo, 16 esi woxea mɔ na mī, bena mīagagblɔ nya na tr̄subɔlawo, bene woaxɔ wo de agbe o, bene woayɔ wofe nuv̄wo taŋtaŋ daasi la ŋuti; ke dzi-ku, si ava wo dzi la, yɔ taŋtaŋ. 17 Ke mīawo la, noviwo, esi wo de mī da tso mia gbɔ yeyiŋi kpuiŋa de le ŋku me — menye le dzi me o la — gedɛ wu mīedo vevie, eye wɔdzro mī ŋuto bena, mīakpo mīa ŋku me. 18 Eyata mīedi be, mīava mia gbɔ, nye Paulo la zi deka kple zi eve hā; ke Satana xe mɔ na mī. 19 Elabena amekae nye mīafe mɔkpɔkpo kple dzidzo kple adegbefofo fe fiakuku la, ne mēnye miawo hāe le mīa Afeto Yesu Kristo ŋku me le efe vava la me o mahā? 20 Elabena miawoe nye mīafe kafukafu kple dzidzo.

Apostolo la kpo dzidzo le nya, siwo wɔde tso Timoteo nu le hame la ŋuti la ta.

3 Eyaŋtli esi mīegate ŋu do dzi o la, edze mīa ŋu nyuie bena, "woagbl̄e miawo dede di de Atene, 2 eye mīedo Timoteo, mīa novi kple Mawu fe subɔla kple hadɔwɔla le Kristo fe nyanyuie me la da, bene wɔado ŋusē mi,

eye wóaxl̄s nu mi le miafe x̄ose
 ɣuti, 3 "bene amea d̄axe nagavu-
 ou le xaxa siawo me o; elabena
 mia ɣutowo mienyae bena,^b esia-
 wo ke ɣuti wodo mí d̄o; 4 ela-
 bena eslme mieno mlagbo la, m̄e-
 gbl̄oe d̄i na mi bena, miado xaxa
 me tsā, abe alesi w̄ova ve me,
 eye mienyae h̄a la ene. 5 Eyata
 nye h̄a, esl nyemegate ɣu do dzi
 o la, medo d̄o d̄a, bene manya
 miafe x̄ose, bena misela tela te
 mi kpo, "eye miafe agbagbadze-
 dze zu dzodzro mahi! 6 Ke azo
 la, esi /Timoteo tso mia gbo va
 mia gbo, eye w̄ohe dzidzonya ve
 na mi le miafe x̄ose kple miafe
 lol̄s ɣuti, eye bena miets̄oa ɣku-
 d̄od̄od̄zi nyui doa ɣu mia dzi
 daasi, eye bena edzroa miawo h̄a
 be, miakpo mí, abe alesi w̄odzroa
 miawo h̄a be, miakpo mi ene la
 ɣuti; 7 eyata, n̄oviwo, wofa ako
 na mi le mia ɣuti le miafe hl̄a-
 kaka kple xaxa kat̄a me to miafe
 x̄ose me; 8 elabena azo la, ne
 miawo miele tsitre sesie le Afeto
 me la, m̄iele agbe.

Paulo do gbe da de hame la ta.

9 Elabena akpedada ka miate
 ɣu atso ado teje na Mawu le mia
 ta le dzidzo kat̄a, si m̄iekp̄ona le
 mia ta le mia Mawu ɣku me la
 ɣuti mah̄a? 10 Zā kple keli m̄ie-
 dea kuku ɣutoguto, bena miakpo
 mia ɣku me, eye miado nusi suso
 na miafe x̄ose la do w̄oazu blibo.

11 Ke Mawu, mia Fofu ɣuto kple
 mia Afeto Yesu Kristo nana miafe
 mo nado ta mia gbo. 12 Ke mia-
 wo la, Afeto ana miatsi de dzi
 ahagba go le lol̄s na mia noewo
 kple amewo kat̄a me, abe alesi
 miawo h̄a m̄iele na mi la ene,
 13 bene w̄oado ɣus̄e miafe dziwo,
 "be woano anyi mokaka manogui
 le k̄ok̄oenyenyeme me le Mawu, mia
 Fofu la ɣku me le mia Afeto Yesu
 Kristo kpl̄e efe ame k̄ok̄ewo ka-
 t̄a fe vavagbe la! Amen.

Nuxoxl̄s hena k̄ok̄oenyenyeme.

4. Az̄o ml̄oeba la, n̄oviwo, m̄iele
 kuku dem, eye miele nu xl̄m̄
 mi le Afeto Yesu me, bene abe
 alesi miex̄oe tso mia gbo, alesi
 dze be, miazo, eye miadze Mawu
 ɣu, eye abe alesi m̄iezona h̄a ene
 la, miayi dzi ged̄e wu; 2 elabena

a Ef. 3, 13.

b Tim. II. 3, 12.

d Kor. I. 8, 13, 15.

e Fil. 2. 18.

f Do. 18, 5.

g Lu. 10, 16.

h Yoh. 13, 34.

i Yer. 31, 33, 34.

k Ef. 4, 28; Tes.
II. 3, 8. 12.

l Kol. 4, 5.

m Kor. I. 15, 20.

n Ef. 2, 12.

p Fil. 1, 10.

q Ro. 14, 9; Kor.
15, 3. 4. 12.

r Kor. I. 15, 51.

s Kor. I. 15, 23.
52.

mienya se, siwo m̄iede na mi to
 Afeto Yesu dzi. 3 Elabena esiae
 nye Mawu fe lol̄snu, be miawo
 mia dokui k̄ok̄oe, eye miade mia
 dokui d̄a atso ahasl̄owo me, 4
 eye mla dome amesl̄ame nanya,
 "alesi w̄oade ye ɣuto sr̄a le k̄o-
 k̄oenyenyeme kple bubu me; 5 me-
 nye le nudzodzro fe fīeɣufl̄eɣui
 vevle me, abe alesi tr̄s̄ubola, si-
 wo menya Mawu o la wona la
 ene o; 6 eye amea deke nagaba
 novla, eye w̄oatafae le d̄owowo
 me o; elabena Afeto lae nye nu-
 slawo kat̄a fe hl̄ibiala, abe alesi
 m̄iegblo tsā, eye m̄ied̄i dase na
 mi la ene. 7 Elabena Mawu me-
 yo mí na makomak̄oenyenyeme o,
 ke boɣ na k̄ok̄ewowo. 8 Eyanuti
 amesi ke doa vlo esla la, menye
 amee w̄oado vlo o, ke boɣ Ma-
 wu, amesi na efe Gb̄ogbo k̄ok̄oe
 mí lae w̄oado vlo.^g

9 Ke le "novl̄ol̄s ɣuti la meh̄iā
 mí bena, m̄ianl̄oe ado de mí o;
 elabena Mawu fia mia ɣutowo be.
 mial̄s mia noewo; 10 elabena mie-
 wo esla ke na novi, siwo kat̄a le
 Makedonia blibo la kat̄a. Ke m̄iele
 nu xl̄m̄ mí, n̄oviwo, bena miayi
 dzi ged̄e wu, 11 eye miabui nu-
 dzeamee be, ml̄ano anyl̄ kpo, eye
 miawo mla ɣutowo miafe d̄o, eye
 miats̄o m̄iafe asiwo awo d̄o, abe
 alesi m̄iede se na mi la ene,^h 12
 bene miazo nyuie de amesiwo le
 egodo la ɣuti, bene naneke na-
 gahl̄a mí o.ⁱ

Miafe m̄okp̄o na amesiwo le al̄s dem la.

13 Ke, n̄oviwo, miele didim be-
 na, ml̄ano numanyamanya me le
 "amesiwo d̄o al̄s la ɣuti o, bene
 miagaxa nu, abe ame bubu,^o siwo
 m̄okp̄okpo mell na o la ene o.
 14 Elabena ne miex̄one sena be-
 na, Kristo ku, eye w̄ogaf̄o de tsi-
 tre la, nenema ke Mawu ato Yesu
 Kristo dzi akpl̄o amesiwo d̄o al̄s
 la h̄a ayi kpakpl̄ii.^r 15 Elabena
 miele esia gbl̄om na mi le Afeto
 la fe nyaa de me b̄ena, mí ame-
 siwo suso le agbe yidase de Afeto
 la fe vavagbe la, "miadze ɣgo na
 amesiwo d̄o al̄s la o. 16 Elabena
 Afeto la ɣuto atso awafla gā fe
 gb̄ede kple mawudola ḡato fe
 gbe kple Mawu fe kp̄ed̄i adi tso
 dzifo, eye amesiwo ku le Kristo
 me la, woatsi tre gb̄a;^t 17 eme-

gbe la mí amesiwo suso le agbe la, woáhe mí kpakpli wo siaa le alilikpowo me adakpe Afeto la le ya me,^b eye ale míáno anyí kple Afeto la daasi. 18 Eyata mitsɔ nya siawo fa ako na mia nɔewo.

Le Afeto fe vava evelia kplɔ alesi amewo nana nudzo daa ɔnti.

5. Ke le ɣeyiyiwo kple azãgbe-wo ɔnti la, nɔviwo, mehiá mi be, míanlɔe adɔ de mí o;^d 2 elabena mia ɔntɔwo mienyae kɔte bena, Afeto fe ɔkeke la gbɔna, abe alesi fiafito vana le zã me ene.^e 3 Elabena ne wole gbɔgbɔm be, /ɔntifafa kple anyinɔno dedie lí la, tete gbegblẽ ava líli wo, abe alesi fuɖuame va lílía funo ene, eye womate ɔu así le enu kulẽ o. 4 Ke miawo, nɔviwo, miele viviti me, bena ɔkeke la naɖí de mí abe fiafito ene o; 5 elabena mí katã mienye kekeli viwo kple ɔkeke viwo; mienye zã alo viviti tɔ o.^f 6 Eyata azɔ migana míáno alɔ dom abe ame bubuwo ene o, ke boɔ mina míáno ɔntɔ, eye míáno mo xexi. 7 Elabena amesiwo daa alɔ la, zãe wodaa alɔ, eye amesiwo mua aha la, zãe womua aha; 8 ke mí amesiwo nye ɔkeke tɔwo la, mina míáno mo xexi, eye miado xɔse kple lɔlɔ fe akɔta-kpoxɔnu, eye miadɔ xɔxɔ je mɔkpɔkpɔ fe gakuku la.^g 9 Elabena Mawu meɖo mí na dziku o, ke boɔ, bena xɔxɔ nasu míá si tɔ míá Afeto Yesu Kristo dzi, 10 amesi ku de míá ta, "bena ne mífele ɔu alo miele alɔ me la, "míáno agbe kpakplí. 11 Eyata mífa ako na mia nɔewo, "eye mido ɔnɛsẽ míá nɔewo, abe alesi miewɔna há ene.

a Kor. I. 16, 18.
b Yoh. 12, 26; 17, 24.
c Mat. 24, 36.
d Mat. 24, 42-44; Pet. II. 3, 10; Nyad. 3, 3; 16, 16.
e Yer. 6, 14; Mat. 24, 39.
f Lod. 20, 22; Ro. 12, 17; Pet. I. 3, 9.
g Fil. 4, 4.
h Lu. 18, 1; Ro. 12, 12; Kol. 4, 2.
i Ef. 5, 20.
j Kor. I. 14, 30, 39.
k Ro. 13, 12; Ef. 5, 9.
l Kor. I. 14, 1.
m Kor. I. 14, 23; Yoh. I. 4, 1.
n Ef. 6, 14-17.
o Kor. I. 1, 9; Tes. II. 3, 3.
p Kor. I. 16, 20.
q Ro. 14, 8, 9.
r 4, 14.
s Yu. 20.

Nuxɔxlɔ kple gbedoname.

12 Ke mífele kuku dem na mí, nɔviwo:^a Midze si amesiwo wɔa dɔ veví le míá dome, eye wono míá nu le Afeto la me, eye wo- wíla nu mí la, 13 eye bena miabu wo gedɛ ɔntɔ le lɔlɔ me le wofe dɔwɔwɔ la ta. Míno anyi le ɔntifafa me le míá nɔewo dome. 14 Ke mífele nu xílm mí, nɔviwo: Migbe nya na nu baɖa wolawo, mífa ako na dzikatsofoetɔwo, míxo na gbɔdzɔgbɔdzɔtɔwo, mígbɔ dzi dí na amewo katã. 15 Míkpo nyuie bena, amea deke nagaɖo vɔ vɔ te fe o, ke boɔ míti nyuididi na míá nɔewo kple amewo katã yome daasi.^b 16 Dzi na dzo mí daa!^c 17 Míno gbédodɔɖa dzi madzudzɔmadzudzɔe!^d 18 Mída akpe le nusianu ɔnti; elabena esiae nye Mawu fe lɔlɔnu le Kristo Yesu me hena mí.^e 19 Migatsi Gbɔgbɔ la nu o!^f 20 Migado vlo nyagbɔgbɔɖiwo o!^g 21 Ke mido nuwo katã kpɔ, eye mílé nu nyui la me de asi.^h 22 Míde míá dɔkui da tso vɔ sia vɔ fomeví me! 23 Ke ɔntifafa Mawu la ɔntɔ nako míá ɔnti keɔkeɔ, eye wɔadzra míafe gbɔgbɔ kple lɔwɔ kpa-kple ɔntilá blibo la katã do mɔkaka manɔqui halase míá Afeto Yesu Kristo fe vavagbe la! 24 Nuxɔfewola enye amesi ɔu mí ve, amesi lawɔe há.ⁱ 25 Nɔviwo, mido gbe da de míá ta! 26 Mitsɔ nugbugbɔ kɔkɔe duɖɔ nɔviwo katã nam fá.^j 27 Metá Afeto la na mí bena, míaxlé agbalé sia na nɔvi kɔkɔeawo katã. 28 Míá Afeto Yesu Kristo je amenuveve nana anyi kpli mí! Amen.

PAULO FE AGBALÉ EVELIA, SI WÒDLÓ DÓ DE TESALONIKATŌWO.

Kpokpɔyídemé. Apostolo la da akpe na Mawu le nɔviawo fe xɔse fe tsitsidɛdzi le gbɔgbɔ me ta. Eña asi Kristo fe vava evelia, si nye akɔfafa la na kristotɔwo.

1. Paulo kple Silvano kple Timoteo wɔnɔ dɔ de Tesalonikátɔwo fe hame, si le Mawu, míá Fofó, kple Afeto Yesu Kristo me:^a

a Ro. 1, 7.
b Tes. I. 1, 1.

2 Amenuveve kple ɔntifafa, si tso Mawu, míá Fofó kple Afeto Yesu Kristo gbɔ la, woana mí!^b 3 Ele na mí bena, miada akpe na Mawu daasi le míá ta, nɔviwo, abe alesi dze ene; elabena míafe xɔse tsina ɔntɔ, eye mí katã míá

dome amesiame fe lolō, si mie-tsona lōa mia n̄ewo la, soa gbo de edzi,^a 4 ale bena mia n̄utowo m̄iefoa adegbe le mia ta le Ma-wu fe hameawo me le miafe dzi-dodo kple miafe xose, si le mia si le miafe yometitiwo kple xa-xa, siwo miekpona me la n̄uti; 5 nusiwo /nye Mawu fe w̄onudō-drō dzadzōe la fe dzesi bena, wo-bu mi be, m̄iedze Mawu fe fia-^qdufe, si n̄uti miekpe fu dō la, 6 ne ele ale bena, edzō le Mawu fe n̄ku me bena, w̄oatsō xaxa ađo tefe na amesiwo na xaxa mi;^h 7 eye mi amesiwo kp̄o xaxa la, ana gbōdeme mi kpakple m̄i katā siaa le Afeto Yesu Kristo kple efe n̄usē fe k̄dolawo fe dedefia tso dzifo la me 8 le dzo fe ađe me, esime w̄oabia hl̄ō amesiwo menya Mawu o kple amesiwo međoa to m̄ia Afeto Yesu Kristo fe n̄ya-nyuie la o,ⁱ 9 amesiwo akp̄o fetu v̄ō, si nye gbeḡblē mavomavo la, tso Afeto fe n̄ku me kple ^oefe n̄usē fe n̄utikok̄e la gbo, 10 ne p̄ava, bena w̄oakp̄o n̄utikok̄e le efe ame k̄ok̄ewo me, eye w̄oawo nuku na amewo le dzix̄oseto-wo katā n̄uti le n̄keke ma dzi; elabena miex̄o miafe d̄asedidi dzi se. 11 Esiata h̄ā m̄iedoa gbe d̄a d̄aa le mia ta, bena m̄ia Mawu nabu mi be, m̄iedze yoyō la, eye w̄oawu d̄omenyonyo fe n̄udzedze katā kple xose fe d̄o la nu le n̄usē me, 12 bene woak̄o m̄ia Afeto Yesu Kristo fe n̄ku la n̄uti le mia me, eye woak̄o miawo h̄ā mia n̄uti le eyama me le m̄ia Mawu kple Afeto Yesu Kristo fe amenu-veve la nu.

Nyagblod̄i le megbedede, si adze n̄go na Kristo fe vava zi evelia kple Kristo fe futu la n̄uti.

2. Ke m̄iele kuku dem na mi, noviwo, le m̄ia Afeto Yesu Kristo fe vava kple m̄ia fufofo de eyama gbo la n̄uti,^y 2 bene miagana woate mi d̄a kaba tso miafe tamesusu me o, eye miagana woado vod̄i na mi h̄ā o, edanye to gbogbo alo to nya me o alo to agbalē, si le abe m̄ia gbo w̄otso ene la me o, abe de Afeto fe n̄keke la d̄o v̄o ene. 3 ^aMigana amea deke nable mi le m̄oa deke dzi

o; elabena Afeto la mava o, ne-gbe deko megbedede tso Mawu gbo lava gb̄ā, eye woade n̄uv̄o-me, ^{si}nye gbeḡblēvi la, de go, 4 amesi tsia tre, ^{eye}w̄ođoa edo-kui de dzi de nusianu, si woyona be Mawu alo nusi wosubona la dzi, nenem bena w̄ob̄ob̄o n̄o anyi de inawufe la me hele edokui fiam be, yenye Mawu. 5 Alo de m̄iedo n̄ku edzi bena, esime me-gale mia gbo la, megbo nusiawo na m̄i oa? 6 Eye azo la mienya nusi xea mo ns, bena woadee de go le ye n̄uto fe azāḡbe la dzi. 7 ^{Elabena}sedzimawomawo fenyā yaḡla la le d̄o w̄om n̄usēt̄o xoxo; deko w̄ole be, woade amesi le m̄o xem vasede fifi la d̄a le m̄o la dzi hafi; 8 eye tete woade sedzimawola de go, amesi Afeto Yesu lawu kple efe nu me gbogbo, eye w̄oatsr̄ōe to efe vava fe dedefia la me.ⁿ 9 Ame ma fe vava lanye le Satana fe n̄usēd̄ow̄ow̄o nu: Le avatsokaka fe n̄usē kple dzesiwo kple nukunuwo katā^r 10 kple madzomadzonyenye fe ameboble katā me le amesiwo le ^{ts̄otsr̄ōm}la dome; elabena womex̄o nyatefe fe lolō, bene woax̄o wo o. 11 Eye le esia ta Mawu ad̄o beble, si nu s̄e la, ađo de wo gbo, bene woax̄o avatso-kaka dzi ase,^t 12 bene woadr̄ō w̄o nu amesiwo katā mex̄o nyatefe dzi se o, ke boḡ madzomadzonyenye dze wo n̄u.

13 Ke ele na m̄i be, ^{m̄iada}akpe na Mawu daasi le mia ta, n̄ovi, siwo Afeto la l̄ōna, bena Mawu ^{tia}mi tso ḡomedzedzea me hena x̄ox̄o le Gbogbo fe k̄ok̄ewow̄o kple nyatefe dzix̄ose la me, 14 nusi gbo woyō mi ve to miafe n̄ya-nyuie la me, bene m̄ia Afeto Yesu Kristo fe n̄utikok̄e la nasu mia si. 15 Eyata azo, noviwo, mino tsitre sesie, eye milē n̄udoanyi, si wofia mi, edanye to nya alo to miafe agbalē me o la, de asi.^z 16 Ke m̄ia Afeto Yesu Kristo n̄uto kple Mawu, m̄ia Fofō, amesi l̄ō m̄i, eye w̄ots̄o akofafa mavomavo kple m̄okp̄okp̄o nyui na m̄i to amenuveve me la, 17 nafa ak̄o na miafe dziwo, eye w̄oado n̄usē mi le d̄ow̄ow̄o nyui kple nya nyui katā me.

^a 2, 13; Tes. I. 1, 2, 3

^b Kor. II. 7, 4.

^d Yoh. I. 2, 18; 4, 3.

^e Dan. 11, 36.

^f Fil. 1, 26.

^g Lu. 21, 36.

^h Nyad. 18, 6, 7.

ⁱ Do. 20, 28.

^k Mat. 25, 31.

^l Ro. 2, 8.

ⁿ Yes. 11, 4; Nyad. 19, 15, 20.

^o Yes. 2, 10, 19.

^p Kol. 3, 4.

^r Mat. 24, 24; Nyad. 13, 11 v. 13.

^s Kor. II. 2, 15; 4, 3.

^t Ro. 1, 28; Tim. II. 4, 4.

^u 1, 3.

^v Ef. 1, 4.

^y Tes. I. 4, 13-17. z 3, 6.

^a Tim. I. 4, 1.

Apostolo la di hea, woado gbe da de yewo ta le nyanyuie la fe dziyiyi puti.

3. Mbeba la, nawiwo, mido gbe da de mia ta, bena Afeto fe nya la nayi dzi kaba, eye woako eputi, abe alesi wole le miawo ha mia dome la ene, / 2 eye bena woade mi atso votolawo kple ame vadiwo si me; elabena menye amewo kata si xose la le o. **3** Ke nutefewola enye Afeto la, amesi ado nusē mi, eye woadzra mi do tso vadiwo la si me. / 4 Ke miedodzi de mia nu le Afeto la me bena, miewwa nusi miede se na mi la, eye miegale ewo ge ha. / 5 Ke Afeto la atso miafe dziwo ado ta Mawu fe lolō kple Kristo fe dzidodo la gbo.

Tohehe le kuviawo ta.

6 Ke miele se dem na mi, noviwo, le mia Afeto Yesu Kristo fe nko la dzi bena, miahe mia dokul da tso novi sia novi, si zana sakasaka, eye menye le nu doanyi, si woxo le mia si la nu o la gbo. / 7 Elabena mia nutowo mienya alesi wodze "mi be, miasr5 mi; elabena miewo sakasaka le mia dome o, 8 eye miedu abolo dzro le anea deke gbo o, ke boj mifetso agbagbadzedze kple kutrikuku wo do za kple keli, bena miagazu agba na mia dome amea

o Kor. I. 4, 12.
b Mat. 10, 10.
d Kor. I. 4, 16.

o Mo. I. 3, 19.
f Kol. 4, 3.

o Tes. I. 5, 24.
h Tes. I. 4, 11.

i Kor. II. 7, 16;
Gal. 5, 10.

k Gal. 6, 9.

l kp. 6; Kor. I. 5, 9, 11.

n Mat. 18, 17;
Ro. 16, 17.
o Tes. I. 1, 6.

p Kor. I. 16, 21.

deke "o; 9 menye bde nusē mele mia si o, / ke boj bene miawo mia dokui kpodegu na mi, bena miasr5 mi. **10** Elabena esime mieno mia gbo ha la, miede se na mi bena, ne amea de melō be, 'yewa wo do o la, negadu nu ha o. **11** Elabena miese bena, amea dewo zana sakasaka le mia dome, eye womewo doa deke o, ke boj wowa yakadowo soj ko. **12** Ke miele se dem na nenem me siawo, eye miele nu xlm wo le mia Afeto Yesu Kristo me, / bene woawo do kpoo, eye woadu woa nutowo fe abolo. **13** Ke miawo la, noviwo, migana dedi nate mia nu le do nyui wowa me o. / **14** Ke ne amea de medo to miafe nya, si le agbalē sia me o la, mide dzesi eyama, / eye migade ha kplii o, bene nu nakpee. **15** Ke migabui abe futo ene o, ke mixlō nui abe novi ene boj. **16** Ke nutifafa fe Afeto la nutu nana nutifafa mi le yeawokatayi me le nusiawo me. Afeto la nana anyi kpli mi kata!

Dudo, si apostolo la nutu tso efe asi plo.

17 Dudo, si nye Paulo metsu nye asi nbe, si nye dzesi le nye agbalē sia agbalē me la, enye si; nenemae meglone. / **18** Mia Afeto Yesu Kristo fe amenuveve nana anyi kpli mi kata! Amen.

PAULO FE AGBALĒ GBĀTŌ, SI WÒDLŌ DŌ DE TIMOTEO.

Nuxoxlō le nyanyuie, si Kristo tso de asi na Paulo la gbo nono puti.

1. Paulo, Yesu Kristo fe apostolo le Mawu, mia xola, kple Kristō Yesu, si nye 'miafe mōkpōkpo la, fe sedede la nu, 2 nlo do de Timoteo, 'vinye vavā le xose me: Amenuveve kple nublanuikpōkpo kple nutifafa, si tso Mawu, Fofola, kple Kristo Yesu, mia Afeto gbo la, woana wò!

3 Alesi mexlō nu wò be, nana Efeso, esime 'meyina de Macedonia, bene nade se na amea dewo be, womagafia nu bubu o, 4 eye bena womagado to 'gliwo

f Kol. 1, 27.

g Ro. 13, 10.

h Ti. 1, 4.

i Gal. 5, 6.

j 6, 4, 20.

k Do. 20, 1.

l 4, 7.

kple dzidzimenya, siwo sefedo meli na o; elabena nusiawo hea anukutsyotsyo gedewo ve wu nusi Mawu fe nu doanyi le xose me la dina la, nenema ke megale nu xlm wo fiafia ha. **5** Ke 'sedede fe nuwuwu enye lolō, si tso dzi dzadze kple dzitsinya nyui kpa-kple xose, si me alakpaa deke mele o la me; / **6** nusiwo gbo amea dewo tre mo tso, eye wogbugbo yi de 'nufojo dzodzrowo gbo 7 hele didim be, yewoanye sefiawo, eye womehya nusiwo wogblo-na alo nusiwo dzi woka do la gome o. **8** Ke mfenyae bena, se la

nyo. ne amea de wo enu do le se la nu περπερῶν.^a 9 eye miyena esia bena. womena se ame dzodzoe o. ke boŋ sedzidalawo kple toselawo kple ame mavomawuwo kple nuwɔwɔlawo kple ame makomakwo kple ahohloblawo kple towulawo kple nowulawo kple amewulawo 10 kple ahasiwɔlawo kple amesiwo dona kple nɔtsuviwo kple amefilawo kple avatsokalawo kple atam dzodzro kalawo. eye ne nu bubua de li. si tsi tre de "nufiafia. si le blibo la nuti 11 le hMawu yayrato fe nɔtikokoe nya-nyuie. si wotsɔ de asi nam la nu.

12 Eye meda akpe na amesi do nusɛm. si nye Kristo Yesu. mia Afeto la be. wɔbɔm nyatefeto. eye wɔtsɔm do subosubɔ la nu.^k 13 nye amesi nye busunyagblɔla kple yometila kpakple vlodola tsã: ke wokpɔ nublani nam, elabena mewoe le numanyamanya me. le dzi-maxɔse me. 14 Ke mia Afeto fe amenuveve sɔ gbɔ gede nɔto le xɔse kple lolɔ. si le Kristo Yesu me la me. 15 Nyatefenya wɔnye. eye wɔdze be. woaxɔ keŋ bena. Kristo Yesu va xexeamɛ. nuvɔwɔlawo de ge. amesiwo dome menyɛ gãto le.ⁿ 16 Ke esia nɔti wokpɔ nublani nam. bena Yesu Kristo nade efe dzigbɔgbɔdi blewu katã afia le menyɛ gbã. bene wɔɔnyɛ kpɔdeɔu na amesiwo katã le edzi xɔ ge ase hena agbe mavɔ la. 17 Ke fia mavomavɔto. si nye Mawu magblɛmagblɛ. "makpomakpo deka hɔ la. to nanye bubu kple kafukafu tso mavɔ me yi de mavɔ me! Amen.

18 Mele sedede sia dem asi na wɔ. vinye Timoteo. le nyagbɔgbɔdeanyi. siwo dze nɔto na wɔ la nu. bene nawɔ yava nyui le wo nu. 19 eye nalɛ "xɔse kple dzitsinya nyui de asi. nusi amea dewo tso ju gbe. eye wodze go le xɔse gome abe hɔu dzego ene: 20 amesiwo dome "Himenaiɔ kple Aleksandro wole. amesiwo metsɔ de asi na /Satana. bene woãhe to na wo. be woadzudzo busunya-gbɔgbɔ.

Nuxoxɔ hena gbɛdododa, vevieto de dziɔɔdu ta.

2. Azo mele nu xlɔm le nuwo katã nɔto be. woawɔ "kuku-

a Ro. 7. 12.

b 1, 1; 4, 10.

d Xez. 18, 23;

Pet. II, 3, 9.

e Ro. 3, 29, 30.

f Heb. 12, 24.

g 6, 3.

h 6, 15.

i Gal. 1, 4; 2, 20;

Fl. 2, 14.

k 1 Jo. 9, 15;

Kor. I, 15, 9, 10;

Gal. 1, 13-16.

l Tim. II, 1, 11;

Gal. 2, 7, 8.

m Lii. 19, 10.

n Pet. I, 3, 3-5.

o 6, 10.

p Ro. 16, 27.

q Ef. 5, 22.

r Kor. I, 14, 34.

s Mo. I, 3, 16.

t Mo. I, 1, 27; 2,

7, 22.

y 6, 12; Yu. 3.

z Mo. I, 3, 8; Kor.

II, 11, 3.

aa 3, 9.

ab 6, 10.

ac Tim. II, 2, 17.

ad Do. 20, 28.

ae Kor. I, 6, 5.

af Fil. 4, 8.

ah Th. I, 6, 7.

dedewo. gbɛdododawo. nyaxɔxɔ-deametawo. akpedadawo le amewo katã ta. 2 le fiawo kple amesiwo katã du amegãwo la ta. bene mɔfano anyi kpoo le nɔtifafa mele mawuvɔvɔ kple nusi dzea bubu katã la me. 3 Elabena esia nyo. eye wɔdze Mawu. hMia xɔla nɔ. 4 amesi le didim be. woaxɔ amewo katã. bene woava nyatefe fe sidzede la me.ⁱ 5 Elabena "Mawu deka kple favulɛla deka. si le Mawu kple amewo dome. si nye ame Kristo Yesu la koe li. 6 amesi tso edokui na abe fexexe de amewo katã ta la ene. si nye dase-didi la le ye nɔto fe yeyi yi la me.^j 7 nusia nɔti wodom di menyɛgbɛfãdela kple apostolo - nyatefe gbɔm mele. nyemele avatso kam o - kple trɔsubɔlawo fe nufiala le xɔse kpakple nyatefe me.^l

Nusi dze na nɔtsu kple nyonu be, woawo. 8 Eyata mele didim bena. nɔtsuwo nado gbe da le afisiafi. eye woado asi kokɔewo de dzi. damedzoe kple dikekea deke manomee. 9 Nenema ke nyonuwo nado awu de nonome nyui me. eye woawo leke na wo dokui le nɔkpekpe kple dokuidziɔdu me: menyɛ kple dafofo vivivo kple sika alo adzagbawo alo awu xɔasi dodo o.^o 10 ke nusi dze nyonu. siwo vua Mawu fe subɔsubɔ me la, enye be. woawo leke na wo dokui "to dawɔwɔ nyuiwo me. 11 Nyonu la nasrɔ nu le doɔdoezizi kple toɔdodo katã me.ⁿ 12 Ke nyemeɔe mɔ na 'nyonu be, wɔfia nu, eye "wɔɔɔdu nɔtsu dzi o. ke boŋ wɔalɛ edokui kpoo. 13 Elabena womɛ Adam gbã. emegbe la Xawa.^r 14 Eye womɛble Adam o. ke nyonu lae wobɛ. eye wɔge de vodada me.^z 15 Ke woadeɛ to vidzidzi me. ne eno xɔse kple lolɔ kple kokɔewɔwɔ kpakple dokuidziɔdu me.

Le hamedzikpɔla kple subɔla fe nonome nɔti.

3. Nyatefenya wɔnyɛ: Ne "amea de le dzikpɔladi dim la. ele dawɔwɔ nyui dim. 2 Azo la ele na dzikpɔla bena. mokaka naganɔ enu o: Wɔɔnyɛ nyonu deka srɔ. dokuidziɔdula. amedɔɔdu. nudzeamewɔla. amedzrowɔla. amesi nya nufiafia.^h 3 menyɛ ahatsu-

nola o, menye amefola o, ke amefatu; menye gedila o, menye galāla o, 4 amesi kpaa ye nuto fe afe dzi nyuie, ^aamesi si vi dotowo le, eye wōlea edokui nyuie; — 5 ke ne amea de menya alesi wōakpō ye nuto fe afe dzi o la, aleke wōakpō Mawu fe hamela dzi mahā? — 6 Menye amesi fe dzime-tōtrō tefe medidi o, bene wōagadō edokui de dzi, eye wōadze Abosam fe ^bonudōdrō la me o. 7 Ke ele nē be, wōakpō/dasedidi nyui atso ^camesiwo le egodo la hā gb, bene wōagadze dzadzu kple Abosam fe mōtetre me o.

8 Nenema ke ^dsubolawo hā nalē wo dōkul nyuie: Woaganye ade-veetōwo o, woaganye aha gede nolawo o, woagadi vide fođi o, 9 woalē xōse fe nya yayla la de asi le dzitsinya dzadze me. 10 Ke woado amesiwo hā akpōgbā, eye ne mokaka mele wo nū o la, ekema mina woasubō. 11 Nenema ke nyōnuwo hā nalē wo dōkui nyuie: ^eWoaganye amenuzōlawo o, woanye ame dōnūdowo, nufefewolawo le nusianu me. 12 Subolawo nanye nyōnu deka srō, eye woakpō wo viwo kple ^fwoa nūtowo fe afe wo dzi nyuie. 13 Elabena amesiwo subōna nyuie la, wowaa nofe nyui na wo dōkui, eye wokpaa dzidefo gede le xōse, si le Kristo Yesu me la me.

Nyanyuie la me nya gāta.

14 Mele nusiawo nūm na wō hele mō kpom be, mava gbōwō kpule; 15 ke ne metsi anyi la, ne nanya alesi dze wō be, nazo le ^gMawu fe afe, si nye Mawu gbagbe fe hame kple nyatefe fe soti kple gōmedoanyi sēsī la me. 16 Eye edze fā bena, gā enye ^hmawusosrodā fe nya yayla la: Mawu de edokui fia le nūtilā me, wotsō ⁱafia nē le Gbōgbō me, ede edokui fia mawudolawo, wode gbe fāe le trōsubolawo dome, woxō edzi se le xexeamē, ^jwoxōe yi dzi le nūtikōkōe me.

Le alakpadalawo nūti.

4. Ke Gbōgbō la gblōe kote bēna, ^kle dweke mamleawo me la amea ŋewo ade megbe atso xōse la me, eye woado to beble-gbōgbōwo kple gbōgbō vōwo fe

nufiafia 2 to abatsonufialawo fe alakpadada me, amesiwo wotsō ga xōdzo de dzesi wo le woa nūtowo fe dzitsinya me, 3 amesiwo xea mō na srōdēde, eye wogblōna be, woatsri nūdudu, ^lbsiwo Mawu wō, bena amesiwo xōe se, eye wodze si nyatefe la, nadu kple ^malakpadada la. 4 Elabena Mawu fe nūwōwōwo katā nyo, eye wōmatsri naneke o, nenyē be, woxōe kple akpedada; ⁿ5 elabena wokō enuti to Mawu fe nya kple gbedodōda me.

Nuxōxlō le mawusobosubō nūti.

6 Ne ētsō nusiawo dō nōviawo nūki me la, anye Yesu Kristo fe subola nyui, si wonyi le xōse fe nyawo kple nufiafia nyui, si yome nēdze la me. 7 ^oKe nagbe yakagli makōmakō, siwo nyagāwo tona; boŋ do vevie mawusosrodā. 8 Elabena nūtilā me veviedodo nyo na nu via de ko; ke ^pmawusosrodā nyo na nusianu, eye agbe, si li fifi kple esi le vava ge la, fe nūgbedodo la li nē. 9 Nyatefēnya wōnye, eye wōdze be, woaxōe blibo. ^q10 Elabena esianūti hā mīedzea agbagba, eye mienana wodza mī dō; elabena mīetsō mīafe mōkpōkpō dō Mawu gbagbe, si nye ^ramewo katā xōla, vevieto xōsetōwo to la dzi. 11 De nusiawo fe se, eye nafia wo.

12 ^sMegana amea deke nado viwo wō dekapuinyenye o, ke boŋ nanye kpōdenū na xōsetōwo le nya me, le anyinōnō me, le lōlō me, le gbōgbō me, le xōse me, le dzadzēnyenye me. 13 Nō agbalēxēxlē kple nuxōxlō kple nufiafia dzi, halase esime mava. 14 Megawo fome le amenuvevenunana, si le mewō, si wona wō to nyagblōdi me, esime ^thamemegāwo da wofe asiwo de dziwō la nūti o. 15 Lé be na nusiawo, nō nusiawo dzi, bene wō ngōgbedede nadze fā le nuwo katā me. 16 Kpō dōkuiwō kple wō nufiafia la dzi nyuie, nō nusiawo dzi; elabena ne ēwo esia la, ^uaxō dōkuiwō kple amesiwo dōa to wō la, de agbe.

^a Sam. I. 2. 12.

^b Mo. I. 9. 3.

^d Kor. I. 10. 30. 31.

^e Mo. I. 1. 31; Do. 10. 15.

^f 5. 10.

^g Kor. I. 5. 12. 13.

^h Fil. I. 1. Do. 6. 2.

ⁱ I. 4. 6. 20; Tim. II. 2. 16. 23; Ti. I. 1. 4; 3. 9.

^k 6. 6.

^l Ti. 2. 3.

ⁿ 1. 15.

^o kp. 2.

^p 2. 3. 4.

^q Ti. 2. 15.

^s Tim. II. 2. 20; Ef. 2. 19-22.

^t Yoh. 1. 14.

^u 5. 22; Do. 6. 6; 8. 17.

^v Yoh. 16. 10; Ro. 1. 4.

^w Mar. 16. 19.

^x Ro. 11. 14.

^y Tim. II. 3. 1; Pet. II. 3. 3; Yu. 18; Yoh. I. 2. 18.

Alesi Timoteo awo efe dzikpōkpōdo le amē tsitsiwo. de viwo. aho siwo kplē hamemegāwo nūti.

5. Megawo de ame tsitsi ta o, ke boŋ xlō nui abe fofō ene, de-

kakpuiwo abe novinutsuwo ene,^a 2 nyonu tsitsiwo abe dadawo ene, detugbiwo abe novinyonuwo ene le dzadzzenyenye katã me. 3 Bu ahosi, siwo nye ahosi vavãwo!^d 4 Ke ne viwo alo mamayoviwo le ahosia de si la, woarsõ alesi woawo nusi adze Mawu nu la le woã nutowo fe afe me gbã, eye woãdote fe na wo dzilawo; elabena esia nyo le Mawu nku me. 5 Ke nyonu, si nye ahosi vavã, eye amea deke meli ne o la, tsoã efe mokpokpo doa Mawu dzi, eye hãwõnã kukudedewo kple gbedododawo dzi zã kple keli. 6 Ke ahosi, si tso edokui de asi na agbedudu la, ele agbe henye ame kuku. 7 Eye de nusiawo fe se na wo, bene woãno anyi mokaka manõnu. 8 Ke ne amea de melé be na ye nuto towo o, eye vevieto na ye nuto fe afemetowo o la, egbe xose la, eye wõvõdi wu dzimaxseto.

9 Megatia ahosi, si mexo fe blaade hade o la o: Amesi nye nutsu deka srõ, 10 amesi kpo dase-didi nyui le dõwõwo nyuiwo nuti; ne enyia viwo, ne hãwõã amedzro, ne ekpã ame kakõewo fe afõ nuti, ne ekpena de fukpelawo nuti, ne enõã dõ nyui sia dõ nyui woãwo yome. 11 Ke gbe ahosi, siwo metsi hade o; elabena ne wodze ha de Kristo nuti la, wodina be, yewoãde srõ, 12 eye fobubu sia li na wo bena, wotro gbã nyatefetonyenye la. 13 Eye wosrõã kuviawõwo hã henõã tsatsam tso afe me yi afe me; eye menyekuviã dedeko wowõna o, ke boõ wonyenu kpõloe folawo kpleyakanuwõlawo hã henõã nya madzeto wõblom. 14 Eyata mele didim bena, ahosi, siwo "metsi hade o la, nade srõ, adzi viwo, akpo wofe afewo dzi, bene woãgade mo na adikãto la, ne wõãdzu hame la o. 15 Elabena amea dewo tro xoxo dze Abosam yome. 16 Ke ne ahosiwo le nutsu xõsetõã de alo nyõnu xõsetõã de si la, wõakpe de wo nuti, eye woãganye agba na hame la o, bene hame la nate nu akpe de amesiwo nye ahosi vavãwo la nuti.

17 Hamemegã, siwo kpõã ha la dzi "nyuie la, edze be, woatsõ

^a Mo. III. 19, 32.

^b Mo. V. 26, 4;
^c Kor. I. 9, 9.
^d kp. 6.

^e Lu. 10, 7.

^f Mo. V. 19, 15;
^g Kor. II. 13, 1.

^h Gal. 2, 14.

ⁱ Lu. 2, 37.

^j 4, 14.

^k Heb. 13, 2.

^l Ef. 6, 5; Ti. 2, 9, 10.

^m Kor. I. 7, 9.

ⁿ Filem. 16.

^o Gal. I. 6-9.

^p Tim. II. 1, 13.

^q Ro. 12, 8.

bubu tefe eve abu wo, vevieto amesiwo dze agbagba le nyagbõgbõ kple nufiafia me la. 18 Elabena hõõõõ la gblõ be: „Megabla nu na nyitsu, si le mzi tugum la o.“ eye: „Dotsõla de efe fetu.“ 19 Ne wotso hamemegã de nu la, megaxõe o, negbe le dase-dila eve alo etõ nu ko. 20 Amesiwo wo nuvõ la, ka mo na wo le amewo katã nku me, bene mamleawo hã navõ.^g

21 Mele atam kam na wõ le Mawu kple Kristo Yesu kpakple mawudõla tiatiawo nku me bena, nalé nusiawo me de asi, eye amea dewo fe nu naganyo nuwõ awu amea dewo o, eye megawõ naneke alé go deka me awu bubu o. 22 Megado asi ame dzi kabakaba o, eye megakpõ gome le ame bubuwo fe nuvõwo me o. Lé dokuiwõ dzadzã. 23 Meganõ tsi de de o, ke boõ no wein via de le wõ dõgbo kple lámegbegblé enuenu la nuti. 24 Amea dewo fe nuvõwo dze fã hedze wo ngo yi de wõnudõdõ me, ke amea dewo hã li, siwo fe nuvõwo dze wo yome. 25 Nenema ke dõwõwo nyuiwo hã li, siwo dze fã, eye esiwo to vovo la, womate nu ayila wo o.

Dolawo fe do.

6. Ame alesi nu le dolanyenye fe kokuti te la, nabu woã nutowo fe afetowo be, wodze bubu katã, bena woãgãgbõ busunya de Mawu fe nku kple nufiafia la nuti o. 2 Ke amesiwo si afeto xõsetowo le la, womagado vio wo, le esi wonye noviwo la nuti o, ke boõ woãsubõ wo vevie wu; elabena amesiwo kpõã wofe dõ nyui wõwõ fe vide la, wonye xõsetowo kple lolõtowo.^o

Le wõatõnuhãlawo nuti.

3 Fia nusiawo, eye nãno nu-xõxõlõ dzi! Ne amea de fia nu bubu, eye meléna de Afeto Yesu Kristo fe nya, siwo le blibo, kple nufiafia, si le mawusubõsubõ nu la, nu o la, 4 edoã edokui de dzi glodzo, eye menyã naneke o, ke boõ eléã anukutsyõtsyõwo kple nyawawõwo fe do, eye nusiawo hea nuwõãã, dzrewõwõ, busunya-gbõgbõ, nya võ susu de ame nu-

ti 5 kple nyahehe dzodzro va le ame tamegbegblẽto, siwo si woha nyatefe le amesiwo buna bena, mawusubosubo enye videnu la dome. Te dokuiwò òa le nenem me siawo gbo.

Le mawusosroða kple gudzedzekpokpo guti. **6** Ke mawusosroða kpakple /gudzedzekpokpo enye videnu gã. **7** Elabena mietsò naneke va xexe sia me o, eye edze fã bena, miáte nu atso naneke ayii hã o; **8** ke ne nunyíame kple avotata le mía sí la, mina nusiawo naso gbo na mí. **9** Ke amesiwo dina be, yewoazu kesinotowo la, gena òe te-tekpowo kple mótetrewo kpakple movidzodzo kple nuveviwoame fe nudzodzro gede, siwo tsoa amewo xlãna òe gbegblẽ kple tsotsrõ me la me. **10** Elabena nuvõwo katã fe ke enye galolõ, si yome mo amea dewo di, eye wotre mo tso xose la gbo, eye wotsò nuxaxa gede òo wo dokui flofioflo.º

Dli xose fe violi nyui la!

11 Ke wò la, oo Mawu fe ame, si le nusiawo nu; **12** ke dze dzedzɛnyenye, mawusosroða, dzixose, lolõ, dzidodo, òmefafa yome. **12** Dli xose fe violi nyui la; wò asi nasu agbe mavo, si ta woyò wò òo, eye nèu emeuou nyui le dasedila gedewo fe òku me la dzi. **13** Mele se dem na wò le Mawu, si gbõa agbe nuwo katã, kple Kristo Yesu, si òi

Yoh. 18, 38; 19, 11.

1, 11. d Nyad. 17, 14. e Mo. V. 10, 17. f 4, 8. g Fil. 4, 11, 12; Heb. 13, 5.

h Nyagb. 5, 14; Hl. 1, 21. i Mo. II. 33, 20.

k Lod. 30, 8.

l Ps. 62, 11; Lu. 12, 20. m Lod. 23, 4; 28, 22.

n Ef. 5, 5.

p Tim. II. 2, 22.

r Mat. 6, 20. s Kor. 1, 9, 25, 28. t Tim. II. 1, 14. u 4, 7.

v 1, 6; Tim. II. 2, 18.

emeuou nyui fe dase le Pontio Pilato gbo la, fe òku me 14 be, nalé sedede sia òe asi kpotsotso kple mokaka manogui yidase mía Afeto Yesu Kristo fe dedefia la dzi, 15 esi bdzidula yayrato òeka, òfiawo dzi fia, afetowo dzi Afeto la ade fia le ye nuto fe azãgbe la dzi, 16 amesi ko sí makumakunyenye le, amesi noa anyi le kekeli, si nu womate nu ate òo o la me, amesi amea òeke mekpò kpò o, eye imate nu akpòe hã o, amesi to lanye bubu kple nusẽ mavomavo! Amen.

Sedede na kesinotowo.

17 De se na xexe sia me kesinotowo bena, woagado wo dokui òe dzi glodzo o, eye womagatsò wofe mækpòkpò aòo kesinonuwo fe dediemamano dzi o; ke bon òe Mawu gbagbe, si tso nuwo katã na mí fũ be, míawo wo nuti òo la dzi; **18** bene woawo òome-nyo, eye woanye kesinotowo le nu nyui woawo me, woalõ nunana ame, woalõ hadede, **19** eye woawo kesinonuwo nu fu na wo dokui, si anye gomedoòoanyi nyui hena yeyi yi si gbõna, bene wofe asi nasu agbe vavã la dzi.º

20 Oo, Timoteo! Dzra nusi wode asi na wò la òo; "gbe dzedòdo jufu makomakowo kple abatso-sidzedze fe nudadafiafia, **21** si me amea dewo ou, eye wogatre mo tso xose la gbo.

Amenuveve nano anyi kpli wò!

PAULO FE AGBALÈ EVELIA, SI WÒDLÒ ÒO ÒE TIMOTEO.

Kpokpoyideme.

1 Paulo, Kristo Yesu fe apostolo to Mawu fe lolõnu me, le agbe fe nugbedodo, si le Kristo Yesu me la nu. **2** Nlò òo òe Timoteo, vinye lolõto: Amenuveve kple nublanuikpòkpò kple nutifafa, si tso Mawu, Fofò la, kple Kristo Yesu, mía Afeto gbo la, woana wò!

Nuxoxlõ hena tenono sesie.

3 Meda akpe na Mawu, amesi mesubona, abe alesi menyae, tso

Do. 23, 1; 24, 16; Fil. 3, 5.

Do. 16, 1.

to gbuitogbuinyewo gbo ene le dzitsinya dzadzẽ me, abe alesi ayemedzudzoa òkudòdo dziwò le nye kukudèdewo me zã kple keli o ene - **4** ne medo òku wò aqatsiwo dzi la, edzroam be, makpò wò, bene dzidzo nayom fũ - **5** esi medo òku xose alakpa manomee, si le mewò, si no mamawò Loide kple dawò Eunike me gbã la dzi, eye menyae pete be. ele wò hã mewò.º

6 Eyata mele òku òom edzi na

wò be, nade dzo Mawu fe amenuvevenunana, si le mewò to nye asidodo dziwò la me.^a 7 Elabena Mawu mena vovògbogbo mí o, ke boɲ ɲusè-kple lóló-kpakple dokui-dzidudugbogboe wóna mí.^d 8 Eya-ta ɲu 'nagakpe wò le mía Afeto fe dasedidi kple nye, amesi nye efe gato la ɲuti o; ke boɲ kpe fu kple nyanyuie la le Mawu fe ɲusè la nu, 9 amesi de mí, eye wò-tso yoyò kòkòe yò mí; menye le mía fe dɔwɔwɔwo nu o, ke boɲ le ye ɲuto fe tamedododi kple amenuveve la nu, si wòtso na mí le Kristo Yesu me, hafi yeyiyi mavɔmavɔwo dze gòme.^h 10 Ke azo la 'wodee fia to mía xòla Kristo Yesu fe dodo me, amesi de 'ku da, eye wòhe agbe kple magblè-magblè de go va kekeli nu to nyanyuie la me, 11 esi nu wodom menye gbefàdela kple apostolo kpakple tròsubolawo fe nufiala,^r 12 nusi ta mekpe nusiawo fe fu hà ò, ke ɲu mekpe m; elabena menya amesi dzi mexò se, eye menyae pete bena, ɲusè le esi wòate ɲu adzra nusi wode asi nam la dɔ hena ɲekeke ma. 13 Lé nya, siwo le blibo, siwo nèse le nunye la fe kpòdeɲu me de asi le xòse kple lóló, si le Kristo Yesu me la me.^v 14 Dzra nu nyui, si wode asi na wò la dɔ to Gbogbo kòkòe, si nɔa mía me la me.^y

15 Enya esia bena, amesiwo katà le Asia la trò dzo le yonye-me, amesiwo dome Figelo kple Hermogene wome.^a 16 Afeto la nakpo nublani na Onesiforo fe afe la; elabena ena nye dzi gbo de eme enuenu, eye ɲu mekpen le nye kòsòkòsòwo ɲuti o; 17 ke boɲ, esime wòva Roma la, edim vevie ɲuto, eye wòkpòm. 18 Afeto la nadi nè, be wòakpo nublaniukpòkpo le Afeto la gbo le ɲekeke ma dzi; eye subòsubòdò gedè, siwo wòwò le Efeso la, wò la ènyae petepete.

Nuxòxòlè le anukwaredidi kple tenono sesie le nufafadò la me ɲuti.

2. Azò wò la, vinye, sè ɲu le amenuveve, si le Kristo Yesu me la me, 2 eye nusiwo nèse tso gbonye le dasedila gedewo dome

^a Tes. I. 5, 18; Tim. I. 4, 14.
^b I. 8; 4, 5.
^d Ro. 8, 15.
^e Ro. I, 16.
^f 4, 8.
^g Kor. I. 9, 7.
^h Tl. 3, 5-1; Ro. 16, 26.
ⁱ Kor. I. 15, 4, 20.
^j Kor. I. 15, 55.
^k Heb. 2, 14.
^l Sam. II. 7, 12.
^m Ef. 3, 1-13; Fil. 2, 17.
ⁿ Fil. 1, 12-14.
^r Tim. I. 2, 7.
^s Kol. 1, 24.
^t Kor. II. 4, 11.
^u Mat. 10, 38.
^v Tim. I. 6, 3; Tl. 2, 1.
^y Tim. I. 6, 20.
^z Ro. 3, 2, 3; Mo. IV. 23, 19.

^a 4, 16.
^b Tim. I. 8, 4; Tl. 2, 9.
^d Tim. I. 4, 9; Tl. 2, 7, 8.
^e Tim. I. 4, 7.
^f Tim. I. 1, 20.

la, nu mawo ke natsò ade asi na ame wònutefewo, amesiwo ate ɲu afia nu ame bubuwo hà. 3 ^bAzò wò la, do dzi le fukpekpe me abe Yesu Kristo fe awawòla nyui ene. 4 Amea ðeke menɔa awa wòm tso gatsòa edokui dea nudududò-wòwòwo me o, bene wòadze amesi tso awae la ɲu. 5 Ke ne amea de le kame tem hà la, womadò dzidudukuku nè o, negbe ðeko wòate kame le se la nu hafi.^f 6 Agbledela, si dzea agbagba la, ele ne be, wòatre kutsetse la fe ðe duɲu.^g 7 Bu nusi gblòm mele la me kpò; elabena Afeto la ana gòmese wò le nuwo katà me. 8 Do ɲku Yesu Kristo, *si tsi tre tso ame kukuwo dome, amesi ^ttso Dawid fe jome me le nye nyanyuie nu la dzi, 9 nusi ɲuti ^omeke fu dɔ yidase bablawo me, abe nuwòwòla ene; gake ^pwomebla mawunya la o. 10 Eya mendoa dzi le nuwo katà me ^ele ame tiatiawo ta, bene woawo hà fe asi nasu xòxò, si le Kristo Yesu me, kple ɲutikòkòe mavòmavò la dzi. 11 Nyatefenya wònye: Ne mfeku kpakplii la, míaɲu agbe hà kpakplii;ⁱ 12 ne miedo dzi la, míaɲu fia hà kpakplii; ne ^umiegbe nu le egbo la, eyama hà lagbe nu le mía gbo; 13 ne míenye nutefewòlawo o la, eyama lano anyi nutefewòla; elabena mate ɲu agbe nu le edokui gbo o.^z

Nuxòxòlè le anatsònuafalawo fe nyaololi fuflu ɲuti.

14 Do ɲu nusiawo na wo, eye nadi dase na wo le Afeto la ɲku me, bene ^bwomagatsò nya awò dzre, si me videa ðeke mele o la o, ke boɲ woblua nyaselawo fe tame. 15 Do vevie be, natsò dokuiwò afia Mawu ^dabe ame like kple dɔwòla, si mehià be, ɲu nakpee o, kpakple amesi má nyatefenya la me pepere ene. 16 Ke si le dzedodo fuflu makòmakòwo nu; elabena woayi dzi gedè wu le mawumavòmavò me,^e 17 eye wofe nya la keke ðe dzi abe abi vò ene, ^famesiwo dome Himenaio kple Fileto wole, 18 amesiwo tre mò tso nyatefe la gbo hele gbogblòm bena, tsitre-tsitsi va yí xoxo, eye wotròa amea ðewo fe xòse tsyaa anyi.

19 Gake la Mawu fe gomedo-
doanyi sesé la lia ke, eye nutre-
nu sia li nê: *4*Afeto la nya ame-
siwo nye etowo, eye amesiame,
si yoa Afeto fe nko la, nate da
le madzmadzonyenye gbo. 20 Ke
le afe gā me la menyé sikanu-
wo kple klosalonuwo dedekoe
noné o, ke boŋ atinuwo kple anyi-
nuwo hā noné, dewo li bubu le
wo ŋu, dewo li bubu mele wo ŋu
o. 21 Eyata ne amea de klo edo-
kui keŋ tso nu mawo me la, anye
goe, si ŋu bubu le, si ŋuti kō, si
nyo na afeato fe nudzowwo, si
wodzra do di hena do nyui sia
do nyui wowa.

Le zozo nyui ŋuti.

22 Si le dekakpuinyenye fe nu-
dzodzrowo nu; ke dze dzodzoe-
nyenye, xose, lolō kple ŋutifafa
yome hekpe de amesiwo katā yo
Afeto la le dzi dzadzæ me la ŋu.
23 Ke gbe bometsitsi fe yakanu-
kutsyotsyowo; elabena ényae be-
na, wohea dzre ko v. 24 Ke ele
na Afeto la fe subola be, wōaga-
wo dzre o, ke boŋ wōanye amesi
nyoa dome na amewo katā, amesi
tea ŋu fiaa nu, amesi doa dzi le
vō me. 25 amesi gbea nya le
dzigbodeanyi me na amesiwo tsia
tre de mawunya ŋu, dewo Mawu
ana dzimetotro wo, bene woazde
si nyatefe la, 26 eye woaganyō
avo atso Abosam, si lé wo aboyo,
bene woawo efe lolōnu la fe mō
me mahi.

Le amebiela, siwo ava le ŋeke mamleawo
me ŋuti.

3. Ke nya esia bena, le ŋeke
mamleawo me la yeyiyi vōwo
lava. 2 Elabena amewo lanye
dokuilōlawo, galōlawo, adegbe fu-
flu folawo, dadalawo, busunya-
gbilawo, ame madoto dzilawo,
ame madakpewo kple ame makō-
makowo; 3 amesiwo melōa ame
fe nya o, amesiwo gbea avuléle,
ameguzolawo, amesiwo mete ŋu
dua wo dokui dzi o, ame woadā-
wo, amesiwo melōa nu nyui o,
4 yomemoflalawo, ame mabunū-
wo, amesiwo doa wo dokui de
dzi glodzo, amesiwo 13a hadze-
dze wo esi woaō Mawu, 5 ame-
siwo si mawusoroda fe nonome
le, gake wogbe efe ŋusé la. Te

a Mat. 7, 15, 21;
Ti. 1, 16.
b Mat. 23, 14;
Ti. 1, 11.
c Yoh. 10, 14.

Mo. II. 7, 11, 22.

/ Tim. I. 6, 11.
p Do. 13, 50; 14,
5. 19.

h Tim. I. 4, 7.
i Pa. 34, 20.

k Ti. 1, 7. 1
l Mat. 16, 24;
Do. 14, 22.

n Tim. I. 4, 1.
o 2, 2.

p Yoh. 5, 38.
r Pet. II. 1, 19
v. 21.

x Tim. I. 4, 1.

y Tim. I. 6, 11.

z Pet. I. 4, 5.

aa Fil. 3, 19.

dokuiwō da tso amesiawo gbo!^a
6 Elabena bamesiawo dome amea
dewo li, siwo gena de afewo me
dzaa, eye wodea aboyo nyonu
abuneto, siwo yo fū kple nuvō-
wowa, eye nudzodro bubu fo-
mevi gedewo kplōa wo yins, 7
amesiwo srōa nu daa, eye womate
ŋu ava nyatefe fe sidzedze la
gbo akpō o. 8 Alesi Yane kple
Yambre wotsi tre de *6*Mose ŋuti
la, nenema ke woawo hā wotsi
tre de nyatefe la ŋuti: Ame tame-
gebglētowo, amesiwo meli ke le
xose me o. 9 Ke womayi dzi ge-
de wu o; elabena wofe adava-
dzedze la dze fā na amewo katā,
abe ame mawo to ke hā ene.

Nuxoxō hena agbenono le ŋoŋlo kokoe la nu.

10 Ke wō la édze nye nufiafia,
nye agbenono, nye tamedodo, nye
xose, nye dzigbōgbo blewu, nye
lolō, nye dzidodo, 11 nye yome-
titiwo kple nye fukpekpe, *9*siwo
mekpe le Antioxia kple Ikonio
kple Listra la yome; yometiti ma,
siwo medo dzi kpe la, *4*Afeto la
dem tso wo katā me. 12 Ke ame-
siwo katā dina be, yewoano agbe
de mawusoroda nu le Kristo Yesu
me la, woati woawo hā yome tsā.
13 Ke ame vōdiwo kple ameble-
lawo la woayi dzi vōditoe wu ano
amewo blem, eye amewo able
wo. 14 Ke wō la no *9*nusiwo nē-
srō, eye nekpo kakadedzi le wo
me la me; elabena énya amesi-
wo gbo nēsrōe le, 15 eye esi tso
devime ke nēnya ŋoŋlo kokoea-
wo la, woate ŋu ana nunya wō
hena agbexoxo to xose, si le Kris-
to Yesu me la me. 16 *1*Dōŋlo
sia ŋoŋlo, si tso Mawu fe Gbogbo
me la, enyo hā na nufiafia, na
mokaka, na doŋodo, na amehhe,
si le dzodzoenyenye me, 17 bene
*1*Mawu fe ame la nade bibo, eye
wōano dzadzradodi hena do nyui
sia do nyui wowa.

Dusēdodo hena anukwaredidi le doxowo me.

4. Mele atam kam na wō, le Ma-
wu kple Yesu Kristo, amesi
*4*le vonu drō ge ame gbagbewo
kple ame kukuwo le efe dedefia
kple fiaduŋe me la, fe ŋku me:
2 De gbe fā nya la, no edzi, vo-
voyi li alo vovoyi meli o, ka mo,
gbe nya, xlō nu le dzigbodeanyi

kple nufiafia katã me.^a 3 Elabena yeyiyi le vava ge, esime womaxo nufiafia, si le blibo la o; ke boŋ, le alesi tome fiẽ wo nu la, woafu nufialawo nu fu na wo dokui le woa nutowo fe nudzodzrowo la nu.^c 4 Eye woade to da le nya-tefe la nuti, eye woatɔ ayi gliwo gbo.^d 5 Ke wò la nò mo xexi le nuwo katã me, do dzi le fu-kpekpewo me, wò nyanyuiegblola fe do, eye nawu wò subosubodo la nu blibo. 6 Elabena nye la wotsom le memem xoxo, eye nye dzodzoyi la gogo.

Paulo fe nioti kple flakuku la.

7 Dioli nyui lae meoli; mewu nye mozozo la nu, melé xose la me de asi. 8 Tso ekema dzi la wodzra dzodzɔenyema fe dzidudukuku la do di nam, si Afeto, wondrõla dzodzɔe la, lanam le nkeke ma dzi; ke menyey nye dedekoe o, ke boŋ amesiwo katã lã efe dedeŋa la hæe.

Nyadzodzowo, dodasiwo kple dudowo.

9 Do vevie be, nava gbonye kaba.^e 10 Elabena Dema gblẽm di, le esi wògalõ fifi xexe sia me la nuti, eye wòyi de Tesalonika; Kreske yi de Galatia, Tito yi de Dalmatia. 11 Luka dedekoe li kplim. Xo Marko, eye nakpløe de asi vs; elabena enye kpede-nuto nyui nam le subosubò gome.

^a Do. 20. 20. 31.
^b Do. 20. 4. Ef. 4.
21: Kol. 4. 7.

^d Tim. I. 1. 20.
^e 1. 13: Tim. I.
4. 1.
^f Sam. II. 3. 20:
Ps. 29. 4.
^g Tim. I. 4. 7:
Tes. II. 2. 11.
^h 2. 3.

ⁱ Fil. 2. 17.
^k 1. 15.

^l Do. 23. 11: 27.
33.
^m Kor. I. 9. 25:
Tim. I. 6. 12.
ⁿ Fil. 3. 14.

^p Pet. I. 5. 4:
Yak. I. 12:
Nyad. 2. 10.

^r Do. 18. 2: Ro.
16. 3.
^s 1. 16.

^t Do. 19. 22.
^u Do. 20. 4: 21.
29.
^v Kp. 21: 1. 4.
^w Kol. 4. 14.

^x Do. 15. 37:
Kol. 4. 10.

12^bKe Tixiko la mede de Efeso. 13 Ne egbona la, tso awu olaya, si meglẽ de Troa de Karpo gbo la, kple agbalẽawo de asi vs, vevieto lagbalẽ la.

14 Aleksandro, akoblitula, wo vò gede de nyuŋe; Afeto la ado etefe ne le efe nuwonawo nu; 15 wò hæ kpo dokuiwò dzi nyuie le eyama nuti; elabena etsi tre de miafe nyawo nuti nuto. 16 Le dokui nye nudede gbato me la amea deke mede dzinye o, ke boŋ wo katã wogblẽm di. Womagabu esia na wo o. 17 Ke Afeto la tsi tre de gbonye, eye wòdo nusẽm, bena mawu gbeŋa dede la nu, eye trõsubolawo katã nasee, eye wòdem le dzata fe nu me. 18 Eye Afeto la adem le nuwawo vòwo katã me, eye wòaxom heyi de efe dzifofiadufe la me; eya to lanye nutikokoe tso mavo me yi de mavo me! Amen.

19 Dudu Priska kple Akwila kpakple Onesiforo fe afe la nam fã. 20 Erasto no Korinto, Trofimo la, meglẽe de Mileto wòle do lém. 21 Do vevie be, nava, hafi ne vuvonli na do. Eubulo kple Pude kple Lino kple Klaudia kpakple noviwo katã dudu wò fã.

22 Afeto Yesu Kristo nana anyi kple wò gbogbo la! Amenuveve nana anyi kpli mi!

PAULO FE AGBALÈ, SI WÒDLÒ DO DE TITO.

Kpokploiyideme.

1 Paulo, Mawu fe dola kple Yesu Kristo fe apostolo le Mawu fe ame tiatiawo fe xose kple nya-tefe fe sidzedze, si le mawuso-rodã me la nu, 2 de agbe mavo fe mokpokpo nu, si Mawu, amesi meka avatso o la, do nugbe, hafi yeyiyi mavomavowo dze gome; 3 ke ede efe nya la fia le eye nuto fe azãgbe la dzi le gbeŋa dede, si wòtso de asi nam la me, le Mawu, mia xola fe sedede la nu, 4 nlo do de Tito, vinye vavã le mí ame eve fe xose la nu: Amenuveve kple nublanuikpokpo

^a Ef. 1. 9. 10.
^b Tim. I. 1. 11.

^d Tim. I. 1. 2.
^e Tim. I. 3. 2-4.
^f Kor. I. 4. 1:
Tim. II. 2. 24.

kple nutifafa, si tso Mawu, Fofo la, kple Afeto Yesu Kristo, mia xola gbo la, woana wò!

Le hamemegãwo dodo kple Kretawo fe agbe vlo nono nuti.

5 Eyata meglẽ wò de Kreta, bena na do nusiwo suso la teŋeteŋe, eye na do hamemegãwo le du sia du me, abe alesi mede se na wò la ene: 6 Amesi ke nye mokaka manoguto, nyonu deka srõ, amesi si vi xoseto, siwo nu wometso be, wowo nu vlo alo wome do to o la le. 7 Elabena ele na dzikpola bena, wòanye mokaka manoguto, /abe Mawu fe x-

nuviene: Wòaganye dokuiñudze-la o, wòaganye domedzoeto o, wòaganye aha gedè nola o, wòaganye amefola o, wòagadi vide fodi o; 8 ke boñ wòanye amedzrowla, nunyulìla, ame dñu-
do, dzodzòeto, kòkòeto kple dokuidzidula, 9 amesi léa nyatefey-
nya la me de asi le nufiafia la nu, bena wòate ñu axlõ nu le nufiafia, si le blibo la me, eye wòaka mo na deklamidelawo.

10 Elabena toselá gedewo kple nya dzodzro gblilawo kple amelelawo li, vevieto le avatsototowo dome, 11 amesiwo nu wòle be, woatsi nya do, amesiwo trò fome blibo gedewo fe tame hele nu dzodzrowo fiam le vide fodi ta.^a 12 Wo dometo deka, si nye woa ñutowo fe nyagblòdilla la, gblò be: „Kretatowo nye avatso-kalawo ñaa, lá vòdiwo, fodo wòkuvawo.“ 13 Dasedidi sia nye nyatefe; ^ble esia ta ka mo na wo vevie, bene woano blibo le xòse me, 14 bene womagado to Yuda-towo fe agliwo kple amesiwo trò to nyatefe gblò la fe sededeawo o. 15 ^cNuwo katá le dzadzè na ame dzadzèwo; ke ame fodiwo kple dzimaxòsetowo la, naneke mele dzadzè na wo o, ke boñ wofe tame kple wofe dzitsinya slaa fo di. 16 Wovua eme bena, yewonwa Mawu, ke wotsò wofe nuwónawo gbe nu le egbo; wonye ame nyonuwò kple toselawo kple amesiwo medze do nyui wòwà deke kura o.^d

Nuxaxlõ le noname wovovowo ñuti.

2. Ke wò la gblò nusiwò dze nufiafia, si le blibo,^a 2 bena ame tsitsiwo nanye dokuidzidulawo, dokulléla nyuiwo, ame dñudowo, eye woano blibo le xòse, lolõ kple dzidodo me.^b

3 Nenema ke nyonwò tsitsiwo hã nana anyi, abe alesi wòdze nyonwò kòkòewo ene: Woaganye ameguzlawo o, woaganye aha gedè nolawo o; ke boñ woanye nu nyui fialawo,^c 4 bene woaxlõ nu detugbiwo, ne woalõ wo srõwo kple wo viwo, 5 woanye dokuidzidulawo, ame dzadzèwo, afe me dówolawo, damenyotowo, eye ^dwòabòwo wo dokui na woa ñuto wo

srõwo, bena woagagblò busunya de mawunya la ñuti o.

6 Nenema ke xlõ nu ñekakpuiwo hã be, woadu wo dokui dzi nyuie. 7 Le nuwo katá me la tsò dokuiwò do kpodeñu le do nyui wòwòwo me, megabada nufiafia la o, lé dokuiwò nyuie,^a 8 wò nyagbògblò nana blibo, si wòmate ñu abu fo o, bena ñu nakpe amesi tsi tre de eguti, le esi nyaa deke mele esi be, wòagblò vò de mia ñuti o la ta.^b

9 Xlõ nu dlawo bena, woabòwo wo dokui na woa ñutowo fe afetowo, be woadze wo ñu le nusianu me: Woaganye deklamidelawo o,^c 10 womagafi naneke ayila o; ke boñ woade nutefewòwo nyui katá afia, /bene woado atsyò na Mawu, mia xòla fe nufiafia la le nuwo katá me.

Mawu fe amenuveve, si xòa ame, eye wòheha ame.

11 Elabena Mawu fe amenuveve la de edokui fia hetsò xòxò vè na amewo katá, 12 eye wòheha mí, bena miagbeme mawumavò mavò kple xexeamé nudzodzrowo, /eye miànò anyi le dokuidzidudu kple nu dzodzè wòwo kpakple mawusòrodà me le xexe sia me, 13 eye /mianò yayramòkpòkpò kple Mawu gá la kple mia xòla Yesu Kristo fe ñutikòkòe fe dedefia la lalam, 14 ^aamesi tsò edokui hena de mia ta, bene yeaxe fe de mia ta axò mí atso sedzimawòmawò katá me, eye bene yeaklò dukò, si doa vevie le ^bdo nyui wòwo me la ñuti hena ye ñuto dokui!

15 Gblò nusiwawo, eye naxlõ nu, eye naka mo kple ñusè katá! ^cMegana amea deke nado vlo wò o!

Le tododo dzidudu kple tufafa na amesiame ñuti. Gbugbògadzi fe tsielele.

3. Do ñu nusiwawo na wo bena, woabòwo wo dokui na ^adzidulowò kple ñusèwo, eye woado to wo, eye woasu te hena do nyui sia do nyui wòwò: 2 Woagagblò busunya de amea deke ñuti o, woaganye dzrehelawo o; woanye ame fetuwo, woatsò domefafa katá afia amewo katá.^b 3 Elabena tsá la ^cmiawo hã miénye ame manyanuwò, toselawo, motrelawo, nu

^a Tim. I. 4, 12; Pet. I. 5, 3.

^b Pet. I. 2, 15.

^d Ef. 6, 5; Tim. I. 6, 1; Pet. I. 2, 18.

^c Tim. II. 3, 6; 1, 3.

^g Tim. II. 4, 2.

^h Tim. I. 4, 7.

ⁱ Ef. 1, 4.

^k Mat. 15, 11; Ro. 14, 20.

^l Kor. I. 1, 7; Fil. 3, 20.

^m Gal. I. 4; Tim. I. 2, 6.

ⁿ Tim. II. 3, 5; Ef. 2, 10.

^r Tim. I. 6, 3; Tim. II. 1, 13.

^s Tim. I. 4, 12.

^t Tim. I. 5, 1.

^u Pet. I. 2, 13.

^v Tim. I. 3, 11.

^w Fil. 4, 8.

^x Ef. 5, 22.

^y Kor. I. 6, 11; Ef. 2, 2; 5, 8.

dzodzro kple dzidzokpokpo bubu fomevi gedewo fe sublawo, v³-diwawo kple nuawawo me nlawo, ame nyonuwu kple amesiwo léa fu wo nlawo. 4 Ke esime Mawu, mia xola fe domenyonyo kple amelol⁵ do la,^b 5 exo mí de agbe; menyé le dzodzonyenyé fe do, si míawo míawo la ta o, ke boŋ exo mí le efe nublaniukpokpo la nu to gbugbogadzi fe ⁹tsilele kple Gbogbo kókoe fe yeyewawo la me, 6 si wòkò de mía dzi fū nuto to Yesu Kristo, mía xola la dzi, 7 bena mí amesiwo wotso afia na to efe amenuveve me la, míazu agbe mavo fe domenyilla-wo le məkpokpo la nu.

Nuŋaŋa dodo kple duɖo vovovowo.

8 Nyatefenya wònye, eye mele didim be, wò la naka de nusiawo dzi, bena amesiwo xò Mawu dzi se la, nado vevie ⁹awo do nyui wawawo dzi. Nusiawo nyo, eye wonye videnu na amewo. 9 Ke

si le bometsitsi fe anukutsyo-
tsyowo kple dzidzimenyawo kple
dzrehewo kpakple avuwawo wo
le sea nuti la nu; elabena wome-
nyo na naneke o, eye wonye ya-
kanuwo.^a 10 Ne èxl⁵ nu koma-
mawolaa de zi deka alo zi eve
la, nagbee;^c 11 elabena onyae be,
amesia togbe gblè keŋ, eye wò-
waa nuvò hebu fa edokui./

12 Ne medo Artema alo ¹²Tixi-
kò de gbowò la, do vevie be, na-
va gbonye le Nikopoli; elabena
medoe bena, manò afima le vu-
vonoli. 13 Do mò sefiala Zena
kple ¹⁴Apolo nyuie, bena naneke
nagahiã wo o. 14 Ke na mía to-
wo hã nasrò do nyui wawawo
dzinwo hena nu vevi, siwo hiã
ame la, ¹⁵bene woagatsi ku ma-
tsematse o.

15 Amesiwo katã le gbonye la,
duɖo wò fã. Duɖo amesiwo katã
lãa mí le xose me la nam fã.

Amenuveve nana anyi kpli mi
katã!

^a Tim. I. 4, 7.
^b 2, 11.

^c Ef. 2, 8, 9.

^d Yoh. II. 10;
Mat. 18, 15, 16.

^e Tim. I. 6, 4, 5.
^f Yoh. 3, 5; Ef. 5, 26.

^g Tim. II. 4, 12.
^h Yoel 2, 1.

ⁱ Do. 18, 24;
Kor. I. 3, 5, 6.

^j 2, 14; Ef. 4, 28.

^k Mat. 7, 19.

^l kp. 14.

PAULO FE AGBALĒ, SI WÒDLÒ DO DE FILEMON.

Paulo fe nyaxoxo de Onesimo, amesi si le
Filemon gbo, eye wòtro dzi me azo la nu.

1 Paulo, Kristo Yesu fe ²ga-
to, kple novi Timoteo wonlo do
de Filemon, mía lol³to kple ha-
dawola, 2 kple Apla, mía novi-
nyonu, kple ³Arxipo, mía hado-
wola, kpakple hame, si le afewò
me: 3 Amenuveve kple nutfafa,
si tso Mawu, mía Fofò, kple Afet-
to Yesu Kristo gbo la, woana mí!

4 Meda akpe na Mawunye daasi,
ne medoa nku dziwò le nye gbe-
dododawo me, 5 esi mesena le
wò lol⁵ kple nutefewawo, si le
asiwò hena Afeto Yesu kple ame
kókewo katã la nuti, 6 bene wò
nutefewawo fe hadede nasé nu
hena Kristo Yesu to nu nyui sia
nu nyui, si le mía me la sidze-
dze me.^v 7 Elabena, novi, ⁸míe-
kpo dzidzo gedé kple akofafa le
wò lol⁵ la nuti, le esi ame kò-
kewo fe dziwo kpo gbodeme to
dziwò la ta.

^p Ef. 3, 1.

^r Kol. 4, 17.

^s Kol. 4, 9; Kor.
I. 4, 15; Gal. 4,
19.

^t Ro. I, 7.

^u Fil. 2, 30.

^v Fil. I, 9.
^w Kor. II. 7, 4
^x Kor. II. 9, 7.

8 Eyata wònye dzidefo gedé
le asinye le Kristo me be, made
se na wò le nusi dze la nuti hafi,
gake le lol⁵ ta la mele nu xl⁵m
wò boŋ. 9 Esi menyé amesia
togbe la, nye Paulo tsitsi, si nye
Kristo Yesu fe gato hã azo la,
10 mele kuku dem na wò de vi-
nye Onesimo, ¹¹si medzi le nye
bablawo me la ta, 11 amesi me-
nye videa deke na wò tsã o; ke
azo la enye vide nyui na wò kple
nye hã; 12 amesi megbugbo le
doɖom de wò la. Wò la xò eya-
ma, eyae nye nye nuto nye dzi,
13 amesi medi be, wòano gbonye,^u
bena wòasubom de tewòfe le nya-
nyuie fe bablawo me hafi; 14 ga-
ke esi nyemenya wò lol⁵nu o la,
nyemedi be, mawo naneke o, bena
wò nyuiwawo la nagato dzizizi
me o, ¹⁵ke boŋ wòato lol⁵nu faa
me. 15 Elabena dewohi esia nuti
wòdzo le gbawò yeyiyi kpuia de,
bena wòano gbawò tegbetegbe;

16 megale abe kluyi ene o, ke boꝝ wu kluyi la, ele abe nowi lo-
lõ ene, vevieto na nye, ke aleke
gede wu wõnyee na wò le nutilã
me kple Afeto la me siaa? ^a 17 Ke
azo la, ne ebum wò hadela la,
xoe abe nye nuto ene. 18 Ke ne
ewo vòã de de nuwò, alo wõnyi
fea de le asiwò la, bui nam. 19
Nye Paulo nutoe tso nye asi nloe,
maxe fea; nyemelõ be, magblo
na wò bena, wò nuto ðokuiwò
gõ hã fe fe nenyi le asinye o. 20
E, nowi, na nye la makpo vide
tso gbowò le Afeto la me; /na
nye dzi nagbo de eme le Kristo

^a Tim. 1. 6, 2.

^b Fil. 1, 26; 2, 24.

^a Kol. 1, 7; 4, 12.

^a 4, 10. 14.

^f kp. 7.

me! 21 Esi meɔo dzi de wò to-
doɔo nu nuti la, menloe na wò;
elabena menyae bena, awoe wòã-
gbo dzi wu alesi megblo na wò.
22 Ke dzra dzeɔe do di na nye
hã; elabena mele mo kpom bena,
to miafe gbodododawo me la
woatsom ake òmi.

23 ^aEpaɔra, hanyegato le Kristo
Yesu me, 24 kple Marko kple Ari-
starxo kple Dema kpakple Luka,
hanyedowolawo, duɔo mi fã.^c

25 Mía Afeto Yesu Kristo fe
amenuveve nana anyi kple miafe
gbogbo la!

AGBALĒ, SI WODLO DO DE HEBRITOWO.

Kristo, Mawuvi la, fo mawudolawo ta.

1. Esime Mawu fo nu na fofowoo
le blemangli to nyagblodilawo
dzi zi gedewo le nya fomevi ge-
dewo me la, efo nu kple miawo
hã le nkeke mamieto siawo me
le Via me, 2 amesi wòdo nuwo
katã fe ðomenyila, amesi hã dzi
wòto wo xexeame, 3 amesi nye
kefe nutikokoe fe keklẽ kple efe
mawunyene fe nonome, eye wò-
tsaa efe nusẽ fe nya léã nuwo
katã de asi; eye esi wòwu miafe
"nuvõwo fe kokloda nu vo la,
"ebobo no anyi de ganyenye fe
nudusi me le dzifo; 4 eye zi gede
alesi wòfo mawudolawo ta le nko
gã xoxo me la, zi gede ma ke
wòzu gã wu wo." 5 Elabena ma-
wudolawo dome ameka wògblo
na kpo bena: "Vinye nenyi, egbea
medzi wò mahã? Eye
wòagblo bena: "Nye la manye
Fofò nã, eye eya hã lanye Vi
nam" mahã? 6 Ke ne "egakplo
ngogbevi la va xexeame la, egblo
bena: "Eye Mawu fe dolawo ka-
tã woade ta agu nã." 7 Eye wò-
gblo le mawudolawo nuti bena:
"Etsò efe dolawo wo yawo, eye
wòtsò efe subolawo wo dzo fe
adewo;" 8 ke egblo le Via nuti
bena: "Mawu, wò fiatikpui noa
anyi tso mavo me yi de mavo me,
fiatikplo dzodzoe enye wò fiadu-
du fe fiatikplo. 9 Elãã dzodzoe-
nyenye, eye nèleã fu madzoma-

^a Ps. 102, 26-28.

^a Ps. 2, 8.

^f Yoh. 1, 3; Kol. 1, 16.

^a Kor. II. 4, 4; Kol. 1, 15.

^f Ps. 110, 1.

^a 9, 14. 28.

^a Mar. 16, 19.

^a Dan. 7, 10.

^a Ps. 34, 8; 91, 11.

^a Fil. 2, 9.

^f Ps. 2, 7.

^a Sam. II. 7, 14.

^a Ro. 8, 28.

^a Ps. 97, 7.
^a Do. 7, 53; Gal. 3, 19.

^a Ps. 104, 4.
^b 10, 29.

^a 12, 25.

^a Ps. 45, 7. 8.

^f Mar. 16, 20;
Kor. I. 12, 4. 11.

dzonyenye; eyata Mawu, wò Ma-
wu la, tso dzidzomi si na wò wu
wò hatiwo. 10 Afeto, ^awòe do
anyigba gome anyi le gomedze-
dzea me, eye dzifowo nye wò asi-
nudowowowo. 11 Woamawo nu
ayi, ke wò la ãno anyi daa: eye
wo katã anyunyo abe avo ene, 12
eye ãɔo li wo woawo abe awu
ene; gake wò la nenema ko nèle,
eye wò fewo nu metsona o.^c 13
Ke mawudolawo dome ameka
wògblo na kpo bena: "Bobo no
nye nudusi me, vasede esime
matsò wò futowo awo wò afò-
dodzinu!" mahã? 14 Alo wo katã
la, de menyee "subosubogbogbowo
wonye woɔo da be, "woawo su-
bosobodo le amesiwo lanyi agbe-
xoxo fe dome la ta o mahã?"

Tododo Kristo fe nya.

2. Eyata ele na mí bena, mialé
to de nusiwo míese la nuti ge-
de wu, bene miagato enuti ayi o.
2 Elabena ne nya, si wogblo di
to "mawudolawo dzi la, li di se-
sie, eye vodada sia vodada kple
tosese sia tosesẽ kpo enuti fetu
võ, si dze la, 3 baleke gõ miawo
miele sisi gee, ne miele be na
ale xoxo gã sia o mahã? ^aEsia
nutinya Afeto la gblo gbã, eye
amesiwo see la, ka de edzi na
mí, 4 eye Mawu nuto hã tso /dze-
siwo kple nukunuwo kple nusẽ-
nu bubu fomevi gedewo kple

Gbɔgbɔ kɔkɔe nana le ye ɔuti fe lɔlɔnu la, di dase hekpe de wo ɔuti.

Kristo to fukpekpe me heyi de ɔutikokoe me.

5 Elabena metsɔ xexeme, si le vava ge, si ɔuti miefɔa nu lena la, de mawudɔlawo fe ɔusɛ te o. 6 Ke amea de di dase kɔte le bafia de bena: „Nukae nye amegbetɔ bena, nɛdoa ŋku edzi, kple amegbetɔvi be, nɛlɛa ŋku de enu? 7 Ebɔbɔe de anyi yeyiɔi kpuia de wu mawudɔlawo; ɔutikokɔe kple bubu nɛtsɔ do nɛ, eye nɛtsɔe do wɔ asinudɔwɔwɔo katã nu, 8 nuwo katã nɛtsɔ de efe afo te.“ Elabena le nuwo katã tso-tso de efe afo te me la naneke mesusɔ di, si wometsɔ de ete o; gake azɔ la miefkɔ hadɛ ke bena, wotsɔ nuwo katã de ete o. 9 Gake miefkɔ Yesu, amesi wɔbɔbɔ de anyi yeyiɔi kpuia de wu mawudɔlawo la bena, le ku fe fukpekpe ta la /wɔtsɔ ɔutikokɔe kple bubu do nɛ, bene wɔadɔ ku akɔ de amesiame nu to Mawu fe amenuveve me. 10 Elabena amesi ta nuwo katã li do, amesi me nuwo katã to va, amesi kplɔ vi gedewo yi de ɔutikokɔe me la, edzee bena, woawo wo xoxo fe fia la blibo to fukpekpe me. 11 Elabena amesi kɔa amewo ɔuti kple amesiwo ɔuti wokɔ la, wo katã dzɔ tso ame deka me, eyata ŋu mekpee be, kwɔdayo wo be no-viwo o; 12 esime wɔgblo bena: „Matsɔ wɔ ŋko ade gbe fã na novinyewo, le hame la titina madzi ha akafu wɔ.“ 13 Eye wɔgblo be: „Matsɔ nye ɔudodo adɔ edzi.“ Eye wɔgblo be: „Kpɔ da, mia kple vi, siwo Mawu tso nam la, enye esi.“

14 Azɔ alesi viawo kpɔwu kple ɔutilã fe gome la, nenema ke eya hã kpɔ ekemawo fe gome, bene wɔato ku me adi gbɔ amesi si ku fe ɔusɛ le, si nye Abo-sam la, 15 eye wɔade amesiwo katã no kluvinyenye me to vɔvɔ na ku me le wofe agbenɔyiwo katã me la. 16 Elabena vavã, mentye mawudɔlawo wɔva xoxo ge na o, ke boɔ Abraham fɔme wɔva xoxo ge na. 17 Eyata ele nɛ be, wɔadɔi naviawo le nuwo katã me, bene wɔatɔ zu nunɔlagã nu-

blanuikpɔla kple nutefewɔla le Mawu fe dɔwo gome, bene wɔalɛ avu le dukɔ la fe nuvɔwo ta. 18 Elabena esi wɔkpe fu, eye wotee kpɔ ɔuti la, ate ŋu axɔ na amesiwo wotena kpɔna.“

Kristo fo Mose ta: eyata woabe to na amesi ade megbe tso Kristo gbɔ awu.

3. Eyaɔuti, nɔvi kɔkɔewo, dzifo-
yɔyɔ gomekpɔlawo: Mibu mia-
fe xosemevuwu fe ame dɔdɔ kple
nɔnɔlagã Yesu la ɔuti, 2 amesi
nye nutefewɔla na amesi doe, abe
alesi Mose hã nye nutefewɔla le
efe afe blibo la katã me ene. 3 Ela-
bena zi gedɛ alesi amesi dzra afe
di la kpɔa bubu gã wu afea la,
zi gedɛ ma ke wobu eyama be,
edze ɔutikokɔe gã xoxo wu Mose.
4 Elabena afe sia afe la amee
dzranɛ do; ke amesi dzraa nuwo
katã do la, eyae nye Mawu. 5 Eye
Mose la nye nutefewɔla le efe afe
blibo la katã me abe subɔla ene,
bene wɔadɔi dase le nusiwo wo-
ava gbɔ la ɔuti; 6 ke Kristo la
nye nutefewɔla abe Vi ene le efe
afe dzi; amesi fe afe miawo mie-
nye, nenyɛ be, mifɛlɛ dzidefo kple
mɔkpɔkpɔ fe adegbefofo de asi
sesie vaseɛ nuwuwu.

7 Eyaɔuti abe alesi Gbɔgbɔ kɔ-
kɔe la gbɔ ene be: „Egbege,
ne miese efe gbe la, 8 migasɛ
miafe dzime, abe alesi wowo le
domedzoe me le tetekpɔ fe ŋke-
ke la dzi le gbeadzi ene to, 9 esi-
me mia fofowo tem kpɔ, eye wo-
dom kpɔ, eye wokpɔ nye dɔwo-
wɔwɔ fe blane sɔɔ. 10 Eyata ne-
nem dzidzime sia fe nu ku dzi
nam, eye megblo be: Daasi wofe
dzi tra mɔ; ke womenya nye mɔ-
wo o. 11 Eyata meka atam le
nye dziku me bena: Ne woahade
nye dzudzɔ la me fi!“ 12 Nɔvi-
wo, mikpɔ nyuie be, dzi vɔdi ma-
xɔse naganɔ mia dometɔa deke
me o, bene wɔagatɔ atso Mawu
gbagbe la gbɔ o, 13 ke „mixlɔ nu
mla nɔewo gbeslagbe boɔ, ŋke-
ke alesi woyɔ egbege, bene nu-
vɔ fe beble nagasɛ mia dometɔa
deke fe dzime o. 14 Elabena mie-
zu Kristo fe gomekpɔlawo, nenyɛ
be, mialɛ miafe dzidefo fe gome-
dzedze me de asɔ sesie halase
nuwuwu la. 15 Esime wɔgblo be:

a 4, 15.

b Ps. 8, 5-7.

d 4, 14.

e Mo. IV. 12, 7.

f Fil. 2, 8, 9.

g Ro. 11, 36.
h Ef. 2, 19.

i Ps. 95, 7-11.

j Mar. 3, 34, 35;
Mat. 25, 40;
Yoh. 20, 17.
k Mo. 11, 17, 7;
Mo. IV. 20, 2-5.
l Ps. 22, 22.

m Yes. 8, 17.

n Yes. 8, 18.

o kp. 17.
p Mo. IV. 14, 21
v. 23.
q Tim. II. 1, 10;
Yoh. 12, 31.

r Tes. I. 5, 11.

s Fil. 2, 7.
t 8, 11.

“Egbegbe, ne miese efe gbe la, migasé miafe dzime, abe alesí wówò le dómédzoe me ene o!”
 16 Elabena amekawoe see, eye wòde dome na wo mahá? Alo menye wo katáe, amesiwo Mose kpló do go tso Egipte la o mahá? 17 Ke amekawo je nue ku dzi ne je blane sòh mahá? Alo menye amesiwo wo núv3, amesiwo je fu kòtsoewo tsi gbedzi lae o de? 18 Ke amekawo wòka atam na bena, ne woahade yefe dzudzò la me fi? De menye na tosélawo o mahá? 19 Eye míekpò bena, womete nu yi de eme o le dzimaxòse nùti.

Dzudzò vaváa de gali na Mawu je dúko la to Kristo me.

4. Eyata esi efe dzudzò me yiyi nùgbedodo gali na mí nùti la, mine míav3, bene woagakpò mía dome amea deke be, etsi eguti o. 2 Elabena wogblò nyanyule la fia míawo há, abe woamawo ke há ene; gake nya, si wose la, mede via deke na woamawo o; elabena amesiwo see la je xòse mewo deka kple nya la o. 3 Eyata mí amesiwo xòse se la, míayi de dzudzò ma me, abe alesí wògblò ene bena: „Abe alesí meka atam le nye dziku me ene bena: Ne woahade nye dzudzò la me fi;“ wònye wówu dówòwòwo nu tso xexeme je gómédòoanyi me hafí. 4 Elabena egblò le afia de le nkeke adrelia nùti bena: „Eye Mawu dzudzò le nkeke adrelia dzi tso efe dówòwòwo katá me.“ 5 Eye wògagblò le afisia bena: „Ne woahade nye dzudzò la me fi!“ 6 Eyata esi wòsúsò bena, amea dewo nayi de eme, eye amesiwo wogblò nyanyule la fia gbá la, meyi de eme o le dzimaxòse nùti la, 7 egadó nkekea de le Dawid nu le yeyi siamegbe bena: „Egbegbe,“ abe alesí wogblò di ene bena: „Egbegbe, ne miese efe gbe la, migasé miafe dzime o.“ 8 Elabena de Yosua kplò wò yi de dzudzò me la, anye ne megafu nu emegbe la le nkeke bubawo de nùti o. 9 Eyanùti Sabat je dzudzò gasusò na Mawu je dúko la. 10 Elabena amesi yi de efe dzudzò me la, eya há dzu-

a kp. 7.

b Kor. 1. 10, 10.

d kp. 11.

e Yer. 23, 29.

f 3. 1; 6, 20; 7, 26; 8, 1; 9, 11.

g 2, 17.

h Yoh. 1. 3, 21.

i Ps. 96, 11; ta 3, 11.

k Ro. 3, 25.

l Mo. 1. 2, 2.

m 4, 15.

n Mo. III. 9, 7;

16, 6.

o Ps. 96, 7. 8.

p 3, 7.

q Mo. V. 31, 7;

Yos. 22, 4.

r Mo. II. 28, 1.

s Ps. 2, 7.

t Nyad. 14, 13.

u Ps. 110, 4kp. 7.

dzò tso efe dówòwòwo me, abe alesí Mawu dzudzò tso etwo me la ene.

11 Azò mine míado vevie, bene míayi de dzudzò ma me, bene amea deke nagadze tosesé ma ke togbea deke me o. 12 Elabena Mawu je nya la le agbe, eye wòsèa nu, eye wòdana wua yi nuevee sia yi nuevee, eye wòfona de ame yina de eme, halase esime wòmáa luò kple gbògbò kple funukpefeewo kpakple futomemi me, eye wònye tamesusuwo kple dzimedidiwo je wòndròla; 13 eye nuwòwò deke mele yaxla le efe nku me o; ke boh woklo nu le nuwo katá dzi, eye wotsi feje le amesi gbò míafe nya le la nku me!

14 Azò /esi nunolagá, si to dzi-fowo me yi la, le mía si, si nye Yesu, Mawu Vi la, mine míalé míafe xòsemeowu de asi sesie. 15 Elabena menye nunolagá, si mate nu anya míafe gbòdzògbòdzòwo na mí o lae le mía si o, ke boh enye amesi wote kpò le nuwo katá me, abe míawo ke ene, negbe núv3 koe mele egu o. 16 Eyata mine míatsò hdzidefo ate va efe kamenuvevezikpui la gbò, bene míafe asi nasu nublani-kpòkpò dzi, eye míakpò amenuveve hena mía xòxò le hiahíagbe.

Kristo, si nye nunolagá vavá la, fo Aron ta.

5. Elabena nunolagá sia nunolagá, si wotsò tso amewo dome la, wòdòe anyi le amewo ta le Mawu je dówo gome, bene wòatsò nunanawo kple numemewo ana le núvòwo ta, 2 amesi ate nu ave ame manyanawo kple mótrelawo nu, esi gbòdzògbòdzò le eya nùti há nùti la ta, 3 eye esia ta wòle ne bena, abe alesí wòsa wò de dúko ta ene la, nènema ke wòasa wò de eye nùti dokuí há ta le núvòwo nùti.

4 Eye amea deke metsò bubu sia na edokui o, ke boh Mawu yons abe Aron ene. 5 Nènema ke Kristo há metsò nùtikòkòe na edokui, bene wòanye nunolagá o; ke boh amesi gbò ne bena: „Vinye nénye, egbea medzi wò“ lae; 6 abe alesí wogblò le afi bubua de há ene bena: „Wòde nye nu-

nola yi de mavomavo me le Melxizedek fe dodo la nu.“ 7 Amesi tso gbedododawo kple kukudedewo le efe nutila me nono fe nkekewo me hekpe de ylidodo sesi kple “adatsiwo nu va amesi te nu xoe tso ku me la gbo, eye wodo toe le esi wovoa Mawu la nuti; 8 eye wonye Vi wonye hafi, gake wosro btododo le fu, siwo wokpe la me; 9 eye esi awowoe blibo la, ezu agbexoxo mavo fe gomedola na amesiwo kata doa toe, 10 amesi Mawu yo be nunolagala le Melxizedek fe dodo la nu.

11 Nusiawo nutie nya gede le mia si be, miagblo, eye wo gomededefia nye do, le esi mienye kviatowo le nyasese me la nuti. 12 Elabena ele na mi be, mianye nufialawo le yayiya la fe didi nu; gake egahia mi be, woagafia nusiwo nye Mawu fe nyawo fe gomedenowo mi, eye miezu abe amesiwo gahia notsi ko, eye mienye nududu seso o la ene. 13 Elabena amesiame, si noa notsi nom la, menya naneke le dzozonyenye fe nya nuti o; elabena vidzie ko wonye. 14 Ke nududu seso li na amesiwo tsi zu blibo to nudawowo me kpo sizeni, siwo nu ma wo, ke woabu nyui kple vo me kpo la.

Nuxoxis le megbedede tso xose la gbo nuti.

6. Eyata mina miagble Kristo fe nufiafia fe gomedzedze di, eye miade ngogbe ate de blibonyenye nuti, bene miagado dzimetoro tso dawowo kukuwo me kple Mawu dzixose 2 kple mawutsidedetaname nuti nufiafiawo kple asidada de ame dzi kple ame kukuwo fe tsitretsiti kpakple onudodrwo mavo fe gome anyi o. 3 Eye miawo esia, ne Mawu de mo. 4 Elabena amesiwo me wokle do kpo, eye wodo dzifo fe nunana kpo, eye wozu Gbogbo kokoe fe gomekpolawo,“ 5 eye wodo Mawu fe nyanyuie kple xexeme, si le vava ge fe nusowo kpo, 6 eye wogade megbe la, ese na wo bona, woagawo wo yeye hena dzimetoro, le esi wogakla Mawuvi la de atisoga nu na wo dokui, eye wona wodo nukpee la ta. 7 Elabena anyigba, si noa tsi,

a Mat. 26, 39-48.

b Fil. 2, 8.

d Yoh. 17, 1. 5.

e 10, 32-34.

f 3, 14; Fil. 1, 6.

g Kor. I. 3, 1-2.

h Ef. 4, 14.
i Mo. I. 22, 16. 17.

k Fil. 1, 10; Ro. 18, 19.

l Mo. II. 22, 10.

m 10, 26. 27; Mat. 12. 31; Yoh. I. 5, 16.

o 5, 6.

p Mo. I. 14, 18-20.

si dzana de edzi agbadre, eye womiea amagbe, si nyo na amesiwo nbe la, xoa yayra tsoa Mawu gbo; 8 ke ne emie nuwo kple srerwo la, ezu vlo, eye wotsa de fifode gbo, esi fe nuwuwu nye fiafia.

Nuxoxis le dzidodo de nugbedodo la nu nuti.

9 Ke, lolotowo, miekpo kakadedzi le mia nuti be, miafe nya anyo awu, eye wote de xoxo nu, wonye miefo nu alea hafi. 10 Elabena Mawu menye madzomadzo be, “wobango miafe dawowo kple lolu, si miede fia le efe nko ta, le esime miesubo ame kokewo, eye miegale edzi le wo subom la be o. 11 Ke miele didim vevie bona, /mia dome amesiame nade veviedodo ma ke afia le makpokpo fe kakadedzi blibo vase de nuwuwu la nuti, 12 bene miagazu kviatowo o; ke boq mizu amesiwo toa xose kple dzigbogbo blewu me nya nugbedodowo fe dome la, srilawo. 13 Elabena esime Mawu na nugbedodo Abraham la, le esi amea deke megalolo de enu, ne wotata o nuti la, ete ye nuto dokui 14 hegblo be: „Vava matsa yayra ayra wo, eye mana tawo naso gbo fu.“ 15 Eye esi wodo dzi gbo dzi di blewu la, efe asi su nugbedodo la dzi. 16 Amewo taa amesiwo lolo gawu, eye nutata enye kpedododzi hena wofe nyavioli kata fe nuwuwu. 17 Eyata esi Mawu lo be, yeade yefe adanude fe limadomado afia nugbedodo fe domenyilawo kote wu la, etsa nutata hedo kpe edzi, 18 bona miato nu eve, siwo medolina o, esiwome Mawu mate nu aka avatsa le o la me akpo dzidefo seso, mi amesiwo sii tso, bene mialo makpokpo, si wotsa do mia nku me la, de asi sesie; 19 eye makpokpo ma le mia si abe luwo fe seke, si li dedie, eye woseso, eye woyina de xometsowo fe emelofa la ene, 20 afisi Yesu yi do le mia ta abe ngonola ene, amesi va zu nunolagala le Melxizedek fe dodo la nu yi de mavomavo me.

Kristo, si nye nannala abe Melxizedek ene la, jo Lewitowo fe nannalawo ta.

7. Elabena Melxizedek sia enye Salem-fia kple Mawu, dzifo-

oito, nunola, amesi yi dakpe Abraham, le esime wogbugbo tso fiawo sife gbona, eye woyayrae; 2 amesi ha Abraham tso nuawo kata fe ewolia na la; wotsu nka ne gbā be dzodzonyenye fe fia; ke emegbe la wotrōe be Salemfia, si gome enye ntifafa fia: 3 To kple no kple dzidzimenya mele esi o; nkekewo fe gomedzedze kple agbe fe nuwuwu meli ne o; ke boŋ Mawuvi la wodi, eye wono anyi nye nunola yi de mavomavo me. 4 Ke mibu amesia, si Abraham, amegā xoxo la, tso aboyonuawo fe ewolia na la, fe ganyenye nti kpo. 5 Lewi-vi, siwo xo nunolanyenye la,^b se le woawo ha si, bena woaxo nuwo fe ewolia tso duko, si nye wo noviwo la si me le se la nu, wōnye Abraham fe ali me woawo ha wodo tso hafi; 6 ke ame ma, si fe dzidzime metso wo gbo o la, xo nuwo fe ewolia tso Abraham si me, eye wōyra amesi si ngubedodo le. 7 Ke dikekea deke mele eme o bena, amesi nye gāto la, yra amesi nye sueto. 8 Eye le afisia la, amesiwo kuna la, xo nuwo fe ewolia; ke afime la, amesi nti wodi dase le be, ele agbe la, xone. 9 Eye woate nu agblo be: To Abraham dzi woxo nuwo fe ewolia le Lewi ha, amesi xoa nuwo fe ewolia la si; 10 elabena egale fofoa fe ali me ko, esime Melxizedek yi dakpee.

11 Azo la ne gblibonyenye vana toa Lewitowo fe nunolanyenye me — elabena duko la xo se la le eya te la — nukantuti wogahiā bena, nunola bubu natsi tre le Melxizedek fe dodo la nu, eye womabui le Aron fe dodo la nu o mahā? 12 Elabena ne woqudu nunolanyenye la, ele be, woadudu se la ha tsā. 13 Elabena amesi nti wogblo esia le la, enye to bubu me to, amesiwo dome amea deke mesubona le vosamlekpuigbo o. 14 Elabena edze fa bena, mia Afeto la do tso Yuda-to la me, to, si Mose megblo nyaa deke na le nunolanyenye nti o. 15 Eye esia dze fa gawu, ne nunola bubu, si le abe Melxizedek ene la, va tsi tre, 16 amesi womedo le se, si nye ntulato la

^a Ps. 110, 4; ta 5, 6.

^b Mo. IV. 18, 21.

^d Ps. 110, 4.

^e 8, 8; 12, 24.

^f Ro. 8, 34; Yoh. 1, 2, 1.

^g kp. 18. 13.

^h 4, 14.

ⁱ Mo. III. 16, 6.

16.

^k 5, 1, 2.

^l Mo. I. 49, 10; Yes. 11, 1.

^m 4, 14.

fe dodo nu o, ke boŋ le agbe mavo fe nusē la nu. 17 Elabena wodi dase le enu bena:^a „Wōe nye nunola yi de mavomavo me le Melxizedek fe dodo la nu.“ 18 Elabena wode se ngogbeto la da le efe gbodzogbodzo kple vide manyemanye nti, 19 — elabena se la mewoa naneke blibo o, — eye wotsu mōkpokpo, si nyo wu sā la ve, esi me miato ate de Mawu nti.

20 Eye alesi wodoe nunola, eye atamkaka megbe egutinono o la — 21 elabena ame mawo zu nunolawo atamkaka manonui; ke ame sia zui atamkaka kpe de enu heto Mawu dzi, amesi gblo ne bena: ^d „Yehowa ka atam, eye mele etro ge o: Wōe nye nunola yi de mavomavo me le Melxizedek fe dodo la nu“ — 22 nenema ke ha Yesu zu nubabla, si nyo wu sā la fe asifua-kola.^e 23 Eye ame mawo dome gedewo zu nunolawo, le esi ku gbe bena, woagatsi agbe o la ta; 24 ke eya la, esi wono anyi yi de mavomavo me nti la, nunolanyenye, si meolina o la, le esi. 25 Eyata ate nu axo amesiwo to edzi va Mawu gbo la, de agbe blibo kenken, le esi wōna agbe daa, bena wōaxo wo de ako la nti./

26 Elabena nunolagā sia togbe hiā miawo hā: Amesi nye koketo, ame mafodi, ame mafodi, amesi de edokui da tso nuvōwlawo dome, eye wokoe de dzi wu dzi-fowo,^h 27 amesi mehiā gbesiagbe vosasa iabe nunolagā mawo, amesiwo wo vosasa gbā de woa nutowo fe nuvōwo ta, eye emegbe la de duko la fe nuvōwo ta ene o; elabena ewo esia zi deka hi ko de yeyiyiawo kata nu, esime wōtso ye ntu dokui hena. 28 Elabena ^kse la tsoa amesiwo gbodzo la doa nuno'agāwo; ke atamkaka, si dze se la yome la, fe nya do Vi, si wowo blibo la, nunolagā yi de mavomavo me.

Nubabla yeye me kokoe kple nunolagā fe do tolo wu nubabla xoxo meto to.

8. Ke nya, siwo miegblo la, fe emenya gāto enye esi:^m Nunolagā sia togbe le mia si, amesi bobo no anyi de ganyenye fiazi-

kpui la fe nudusi me le dzifowo, 2 amesi nye kəkɛfe kple agbado vavā, si Mawu nuto tu, eye me nye amee tui o la, fe subɔla. 3 Elabena "woɔ nunaɔlā sia nunaɔlā, bena wòatsɔ nunaɔlā kple numemewo ana; eyata ele vevie bena, nane nana nunaɔlā sia hā si be, wòatsɔ ana. 4 Azɔ la ne eno anyigba dzi la, mele nunaɔlā nye ge kura o; elabena nunaɔlāwɔ li, amesiwo tɔsɔ nunaɔlāwɔ vane le se la nu, 5 nenem me siawo subɔ "nusiwo nye dzifonuwo fe kpɔɔɔnɔ kple vɔvɔli, abe alesi Mawu dee fia Mose, esime wòle agbado la wɔ ge la ene; elabena egblɔ be: "Kpɔ dzi, be nawɔ nuwo katā de nana, si wofia wò le toa dzi la nu."

6 Ke azɔ la subɔsubɔ, si nyo wu sã la, su esi, abe alesi wònye nubabla, si nyo wu, eye wòde anyi de nɔgbedodo, siwo nyo wu la, dzi la fe avulɛia ene. 7 Elabena de vodada mele nubabla gbãto ma nu o la, anye ne womeɔ nɔfe na evelia o. 8 Elabena eka nku me na wo gbɔ be: "Kpɔ da, Yehowa gbɔ bena: Dɛkewo li gbɔna, eye mabla nu yeye kple Israel fe afe kpakple Yuda fe afe la, 9 menyɛ de nu, si mebla kple wo fofowo le gbesigbe melé wofe alonu hekpɔ wo tso Egipte-nyigba dzi la nu o; elabena woawo menyɛ nye nubabla me o, eye nye hā nyemelé be na wo o, Yehowa ye gbɔe. 10 Elabena esia nye nu, si mabla kple Israel fe afe la le nkeke siawo megbe, Yehowa ye gbɔe: Matsɔ nye seawo ade wofe ta me, eye manɔ wo de wofe dziwo me, eye manye Mawu na wo, eye woawo nanye nye dukɔ. 11 Eye wo dome amea deke magafia nu xɔlɔvia kple nɔvia agblɔ be: "Dzɛsi Yehowa" o; elabena wo katā woanyam tso wofe deviwo dzi vasede tsitsiawo dzi. 12 Elabena mave wofe madzɔmadzɔnyenyewo nu, eye nyemagado nu wofe nuvɔwo kple wofe vodadawo o." 13 Le esime wògbɔ be: "Nu yeye" la, ena gbãto do xoxo; ke nusi do xoxo, eye wòtsi nuto la, te de gbegblé nu."

Nubabla xoxo la fe agbado kple vɔsasa wonye kpɔɔɔnɔ na avulɛia to Yesu fe avulɛku me.

9 Azɔ la mawusubɔsubɔ fe nu-ɔdanyiwo kple anyigba dzi kəkɛfe li na nubabla gbãto hã. 2 Elabena wotu agbado ngɔgbeto,^b si me akaditi kple kplɔ kple nku-medobolo nana, si woyɔna be kəkɛfe. 3 Ke le xɔmetsovo evelia megbe la agbado, si woyɔna be kəkɛfe fe kəkɛfe la li, 4 esi me sikadzudzɔmekpui kple nubabla-daka, si nu wofa sika do kpe do la la, eye eya me sikaze, si me /mana le kple Aron fe atikpɔ, si fo se, kple nubabla fe nuna-kpawo le. 5 Ke le adaka dzi la nɔtikakɛ fe Kerubiwo li, siwo xe nutsyɔnu la dzi; nusiawo nuti nya miata nu agblɔ le wo tɔxe wo tɔxe fifia o. 6 Ke esi wodzra nusiawo do alea vɔ la, nunaɔlāwɔ nɔa agbado ngɔgbeto me yim daa dawo mawusubɔsubɔ. 7 Ke agbado evelia la, nunaɔlā la koe dea eme,^p fe deka zi deka, eye medena vu, si wòatsɔ ana de ye nuto kple dukɔ la fe numanyamaya ta la, matsɔ-matsɔ o; 8 eye Gbɔgbɔ kəkɛ la de esia fia bena, womevu mo yi de kəkɛfe la me hade o, nkeke alesi agbado ngɔgbeto la gali ko, 9 esi nye lododo na yeiyi, si gali fifi, esi me wotsɔa nunaɔlā kple vɔsasa, "siwo mate nu awɔ amesiwo le Mawu subɔm la bɔli le dzitsinya nu o la, nana lena; 10 nusiawo katā hekpe de nududuwɔ kple nunonowo kpakple tsiile bubu fomewiwo nuti la wonye nutilā me nudoanyiwo de-deko, siwo wodo di vasede do-dodoyi la dzi.

11 Ke Kristo va nye nu nyui, siwo le vava ge la fe nunaɔlā, eye wòto agbado, si nye gãto kple bɔliwɔ wu, si wometsɔ asi woe o,^a eye metsɔ xexe sia me o la me, 12 eye metsɔ gbɔtsuwo kple nyiviwo fe vu hã o, ke boɔ ye nuto fe vu wòtsɔ yi de kəkɛfe la me zi deka hã ko de yeiyiawo katā nu, eye wòtsɔ xoxo mavo ve. 13 Elabena bne gbɔtsuwo kple nyitsuwɔ fe vu kple nyinjo fe dafi, si wowu de ame makomakowo nu la, ko wo nuti hena nutilā fe kəkɛnyenyɛ

^a 6, 1.

^b Mo. II. 25, 23, 30, 31.

^d Mo. II. 26, 23.

^e Kol. 2, 17.

^f Mo. II. 16, 33.

^g Mo. IV. 17, 25.

^h Mo. II. 25, 1a.

ⁱ 21.

^j Mo. II. 25, 18.

^k Mo. II. 25, 40.

^l Mo. II. 26, 34.

ⁿ 7, 22; 12, 24;

^o Kor. II. 3, 6.

^p Mo. IV. 18, 3, 4.

^q Mo. III. 16, 2.

^r 14, 15.

^s Yer. 31, 31-34;

^t ta 10, 16, 17.

^u 10, 18.

^v Mo. II. 19, 5, 6.

^w 10, 1, 2.

^x Mo. III. 11, 2.

^y Mo. III. 15, 18;

^z Mo. IV. 19, 13.

^{aa} 8, 20.

^{ab} 10, 1.

^{ac} Mo. III. 16, 14.

^{ad} 15.

^{ae} Mo. IV. 19, 9.

^{af} Ro. 10, 4.

la, 14 gede "aleke wu Kristo, amesi to Gbogbo mavo la me tso edokui na Mawu abe vosasa mokaka manoguto ene la, je ou maklo mlafe dzitsinya tso dawowo kukuwo me, bena miasubɔ Mawu gbagbe la o mahā?

15 Eye le esla ta wònye nubabla yeye je "avuléla, bena le esl wòku le xoxo tso vodada, siwo le nubabla gbāto me n̄uti ta la, amesiwo woyɔ la, naxo domenylnyl mavo je nugbedodo. 16 Elabena afisil megbenyagbogblodi le la, ele vevle be, amesi gblɔe di la, naku hafl. 17 Elabena amewo je ku doa kpe megbenyagbogblodi dzi; elabena n̄keke alesi amesi gblɔe di la, gale agbe la, n̄usēa deke menɔa eme o. 18 Eyata esl woko nubabla gbāto n̄u la, womegbe ousotso kpe de enu o. 19 Elabena esime Mose gblɔ sedede sia sedede na dukɔ blibo la le sea nu la, etsɔ nylviwo kple gbɔtsuwo je vu hekke de tsil kple alēfu dzi kple isop n̄u, eye wòwui de agbalē la n̄uto kple duko la katā n̄u 20 hegblo be: "Esiame nye nubabla je ou, si je se Mawu de na ml." 21 Eye nenema ke wòtsɔ vu la wu de agbado kple mawusubɔnuawo katā n̄u. 22 Eye "mate n̄u agblo kloee bena, wòtsɔ vu klo nuwo katā n̄uti le se la nu, eye ne womeko vu de anyl o la, nuvòkekea deke manɔ anyl o.

23 Eyata ele vevle bena, woatsɔ nusiawo akɔ nuslwo nye dzifonuwo je "kpodeɲu la n̄uti; ke dzifonuawo n̄uto la wòtsɔ vosasa, siwo nyo wu esiawo la, kɔ wo n̄uti. 24 Elabena "Kristo meyi de kɔkeɲe, si wòtsɔ asl woe wònye vavāto je kpodeɲu la me o; ke dzifo n̄uto wòyi, bene wòado de Mawu n̄ku me azo le mia ta; 25 eye menye bena, wòatsɔ edokul anɔ nanam agbadre, abe alesi nunolagā tsoa lāvu yina de kɔkeɲe lā me je sia je ene o; 26 de wònye nenema wòle la, ekem ele n̄ebe, wòakpe fu agbadre tso xexeme je gɔmedzedzea me ke; gake azo la ede edokul fia zi deka le "xexeme je nuwu, bena wòade nuvòwo da to edokuitsotso savɔe me. 27 Eye

α Pet. I. 1, 18, 19;
Yoh. I. 1, 7;
Nyad. I. 5, 7;
Mo. I. 8, 10.

d 10, 10, 12, 14.

e 12, 24; Tim. I. 2, 5.

f 8, 5.

g 7, 10.

h Mo. III. 16, 21.

i Mo. II. 24, 6-8.

k Ps. 40, 7-9.

l Mo. III. 6, 15, 18.

m Mo. III. 17, 11.

n Et. I, 7.

o 8, 5.

p kp. 11, 12.

q 9, 12, 28.

r Yoh. I. 2, 1.

s Mo. II. 29, 38.

t kp. 1.

y kp. 10, 14.

z Kor. I. 10, 11;
Gal. 4, 4; kp. 12.
Ps. 110, 1.

balesi wòdoe na ame be, wòaku zi deka, eye esla megbe wòakpo ɔɔnudodrɔ la, 28 nenema ke "Kristo hā, esime wòtsɔ edokui na zi deka, bena wòade ame gedewo je nuvòwo da la, ade edokul afia zi evelia, manye de nuvòwo ta o, ke boɲ de amesiwo le elalam la je xoxo ta.

Dusē, si le Kristo je avuléku me.

10. Elabena esi /wònye nu nyui, siwo le vava ge la, je vòvòli koe li na se la, eye menye nuawo je n̄onome vavā o n̄uti la, eyata je sia je vosasa, siwo wòtsɔna nana daasi la, "mate n̄u awo amesiwo tena va egbo la, blibo gbedegbede o; 2 de mele nenenema o la, ne womadzudzo vosasa, le esi woko amesiwo n̄o Mawu subom la n̄uti zi deka, ale bena nuvòwo nyanyaa deke maganɔ wo n̄u o la ta o mahā? 3 Ke vosasa mawo "doa n̄ku nuvòwo dzi na ame je sia je; 4 elabena nyitsuwo kple gbɔtsuwo je ou mate n̄u ade nuvòwo da akpo o. 5 Eyata esime wòva xexeme la, "wògblo be: "Vosawo kple nunanawo mèdi o, ke boɲ n̄utilā n̄edzra do nam; 6 numeme blibowo kple nuvòvosawo medzea n̄uwɔ o. 7 Tete megblo be: Kpɔ da, megbɔna, agbalē me won̄o nya do le n̄utinye be, oo Mawu, wò lol̄onu mawo!" 8 Esil wògblo be: "Vosawo kple nunanawo kple numeme blibowo kple nuvòvosawo" — siwo wòtsɔna van̄e le sea nu la — "mèdi wo o, eye womenyo n̄uwɔ hā o," 9 tete wògblo be: "Kpɔ da, megbɔna, be mawo wò lol̄onu!" Ede nu gbāto da, be yeado evelia anyi; 10 lol̄onu sia me woko mia n̄u le "zi deka de ɲeyiyiawo katā nu to Yesu Kristo je n̄utilātsɔtsɔna me.

11 Eye nunola sia nunola n̄o tsitre "gbeslagbe henɔa Mawu subom, eye wònsa vosasa mawo ke, siwo mate n̄u ade nuvòwo "da akpo o la, tsom n̄o nanam agbadre; 12 ke eya la, esime wòtsɔ vosasa deka na de nuvòwo ta megebe la, ebɔbo n̄o anyi de Mawu je nudul me tegbetegbe, 13 eye tso ekema dzi la ele lalam, "halase esime woatsɔ efe futowo awo

eŋe afođodzinui. 14 Elabena vosa đeka wōtsō wō amesiwo ŋuti wokō la blibo halase tegbe.^a 15 Ke Gbōgbō kōkōe hāđi dase le eputi na mī; 16 elabena esime wōgblo be: „Esiāe nye nu, si mabla kpli wo le ŋkeke siawo megbe la, Yehowa ye gblōe: Matsō nye seawo ade wofe dziwo me, eye wofe tame hā manlo wo do,^e 17 eye nyemagado ŋu wofe nuvōwo kple wofe vodadawo o.”^f 18 Ke afisi nuvōwo fe keke le la, vosa de nuvōwo ta meganone o.

19 Azo, nōviwo, esi dzidefo le mīa si, be miayi de kōkōefe la me to Yesu fe vu la me,^b 20 eyae nye mō, si ŋuti wokō na mī, be wōanye imō yeye gbagbe, si to xometsovo me, eyae nye efe ŋutilā; 21 eye esi nunlagā, si le Mawu fe afe nu la, le mīa si ŋuti la, 22 mīna mīatsō dzi nyatefeto ate va le xōse fe kakađedzi blibo me, abe amesiwo woklo dzitsinya vō đa tso wofe dziwo me,^g eye wotsō tsī zōrōe le na wofe ŋutilā ene; 23 mīna mīalē mōkpōkpō me vovu de asi sesie, bene magavā o; elabena amesi na ŋugbedodo la, enye nufefwōla; 24 eye mīalē ŋku de mīa nōewo ŋu, bena mīade dzi fo na mīa nōewo le lolō kple do nyui wōwo me,^h 25 eye miagablē mīa ŋutōwo mīafe fufofewo di, abe alesi amea đewo wōna ene o, ke boŋ mīaxlō nu mīa nōewo, eye mīawo esia gedē wu, zi valesi mīekpō bena, ŋkeke la le dođom la.

26 Elabena ne mīexō nyatefe fe sidzedze la, hafi bua wō nuvō la, vōsasa de nuvōwo ta megali o.ⁱ 27 ke boŋ vōvōmōkpōkpō na vōnudōrō kple dzo fe ŋuvavā, si afiā adikātōwo đa keŋ la, koe li. 28 Ne amea de do vlo Mose fe sea la, ekuna nublanui makpōmakpōe le dasedila eve alo etō fe nya nu;^j 29 b̄fetu vō wu ka mīele susum be, adze amesi tu afo Mawuvi la dzi, eye wōbu nubabla fe vu, si wotsō kō eputi la, nu makōmakōe, eye wōdo vlo amenuvevgbō la mahā? 30 Elabena mīenyae amesi gblō be: „Tōnyee nye hlōbiabia, nye la mađo etefe, Yehowa ye gblōe;” eye wōgagblō be: „Yehowa adrō

vōnu efe dukō la.” 31 Enye ŋodzinu, ne amea de ge de Mawu gbagbe la fe asi me.

32 Ke mīdo ŋu tsā ŋkeke, siwo me mīedo dzi le hevli gedē le fukpekpewo me,^k le esime woklē de mīa me megbe la; 33 eye wotsō ŋukpedodowo kple xaxawo wō mī du fe d̄nukpōkpō, eye mīezu amesiwo wōwo nenema ke la fe hadelawo. 34 Elabena gatōwo hā fe nu wō nublanui na mī, eye mīedo dzi kple dzidzō le mīa ŋutinuwo haha me,^l esi mīenya bena, ŋutinu, siwo nyo wu, eye wōnōa anyi đaa la, li na mī le dzifo. 35 Eyata migatsō mīafe dzidefo, si tefedodofetu gā li na la, fu gbe o. 36 Elabena dzidodo hiā mī, bena ne miewō Mawu fe lōlōnu la, miaxō ŋugbedodo la.^m 37 „Elabena esuso vee ke, tote amesi gbōna la, nava, eye mahe de megbe o;” 38 ke oame dzōdzōe la anō agbe atso xōse me, eye ne egbugbō de megbe la, luwōnye makpō ŋudzedze nyul le eputi o.” 39 Ke mīawo mīenye amesiwo gbugbōna de megbe de gbegblē me la dometōwo o, ke boŋ amesiwo xōse sena hena luwō xōxō la dometōwo mīenye.

Xōse kple efe ŋusē. Nubabla xōxō me xōsetōwo fe kpodegu.

11 Ke xōse enye dzidodo de nusiwo wokpō mōna ŋu kple kaka de nusiwo womekpōna o la dzi.ⁿ 2 Elabena eya me blematōwo kpō dasedidi nyui le. 3 Le xōse me mīedze sii be, wotsō Mawu fe nya dzra xexeame do, bena nusiwo wokpōna la, metso nusiwo dzena le ŋku me la me o.^o

4 Le xōse me Abel tso numeme, si nyo wu Kain to la, na Mawu, nusi me woto di dase nē be, ame dzōdzōe wōnyee; elabena Mawu di dase le efe nunanawo ŋuti, eye le eya me, esi wōku hā la, egale nu fom.^p 5 Le xōse me wotsō Henox yii, bene magakpō ku o, eye womegakpōe o; elabena Mawu tsoe yii, elabena hafi wōatsē ayili la, wōđi dase nē bena, edze Mawu ŋu nyuie.^q 6 Ke ne xōse mele mīa si o la, mīate ŋu adze Mawu ŋu o; elabena ele be, amesi ke tena va Mawu gbō

^a kp. 12.

^b 8, 4.

^d Kor. I. 4, 9.
^e Yer. 31, 33;
ta 8, 10.

^f Yer. 31, 34;
ta 8, 12.

^g Mat. 6, 20; 19,
21-29.

^h Mat. 27, 51.

ⁱ 9, 8.

^k Lu. 21, 19.

^l 4, 16.

^m Xab. 2, 3.
ⁿ Xab. 2, 4; Ro.
1, 17.

^p Ef. 5, 26.

^q 4, 14.

^r 13, 1.

^s 3, 13.

^t Kor. II. 5, 7.

^u kp. 37.

^v 6, 4-8.

^w Mo. I. 1.

^x Mo. IV. 15, 30;
Mo. V. 17, 8.
^y 2, 3.

^z Mo. I. 4, 4; Mat.
23, 35.

^{aa} Mo. I. 5, 24.

^{ab} Mo. V. 32, 35.
36.

la, naxo ase be, Mawu li, eye wonye tefedola na amesiwo dinge vevie. 7 Le xose me Noa, esime woxo dedefia tso Mawu gbo le nusiwo womekpa hade o nuti la, ^eetsa mawuwovov wo adakaawu hena efemetowo dede, nusi me woto bu fo xexemetowo,^f eye wozu dzadzzenyenye, si tso xose me la, fe domenyila.

8 Le xose me Abraham do to, esime woyce be, woado go ayi de afisi wovava xo wovanye efe domenyinyl la, eye wodo go; gake menya afisi yim wole o. 9 Le xose me wovnye amedzwo le ngbedodonyigba dzi abe dzronyigba ene, eye eya kple Isak kpa kple Yakob, amesiwo nye ngbedododo kema ke fe ^mhadomenyilawo la, wono agbadowo me; 10 elabena ekpo mo na du, si gomedo doanyi li na, esi fe adanuwola kple tula enye Mawu. 11 Le xose me Sara ke ha kpo nuse bena, wofu fu, eye wodzi vi le efe nyagaku me; elabena ebu amesi na ngbedododo la nutefewolae.^r 12 Eyata tso ame deka,^s si fe viddido ku la me, dzidzime va dzo so gbo^m abe dzifoyletiviwo fe agbososo ene, eye abe futake, si womate nu axle o la ene.

13 Le xose me amesiawo kata woku, eye wofe asi mesu ngbedodo la dzi o, ke wokpe, eye wodo doafe na le adzoge, eye wovu me be, yewonye amedzrowo kple mozolawo le anyigba la dzi.^a 14 Ke amesiwo gblo esia la, dee fia be, yewole denyigbaa de dim vevie. 15 Eye vava, nenyeye anyigba, si dzi wodo tso wowone la, anye ne wokpo vovo gbugbo yi. 16 Ke azo la denyigba, si nyo wu la, le wo dzrom, esia nye dzifo to. Eyata nu mekpe Mawu le wo nuti be, woyce be ^ewofe Mawu o; elabena edzra du do na wo.

17 Le xose me Abraham tso Isak na, esime wotee kpo, eye eya, amesi xo ngbedodo la, tso efe tenuvi na,^k 18 amesi wogblo na be: „Le Isak me woayo fome atsoe na wo;“^k 19 elabena esusu bena, nuse le Mawu si be, wovafe de tsitre tso ame kukuwo dome ke ha; eyanuti wogaxce le

a Ro. 4, 17.

b Mo. I. 27, 28, 29, 39, 40.

d Mo. I. 48, 15, 16.

e Mo. I. 6, 8, 9, 13 v. 22; Ro. 4, 20.

f Mo. I. 47, 31.

g Ro. 3, 22, 24.

h Mo. I. 50, 24.

i Mo. I. 12, 1, 4.

k Mo. II. 2, 2.

l Mo. II. 2, 11, 12.

m Mo. I. 26, 3, 35, 12, 13, 13.

p 10, 34, 35.

r Mo. I. 21, 2.

s Mo. II. 2, 15; 12, 51.

t Ro. 4, 19.

u Mo. I. 22, 17.

v Mo. II. 12, 12, 13.

y Mo. II. 14, 22, 27.

z Yos. 6, 20.

a Mo. I. 23, 4; 47, 9.

b Yos. 2, 11, 12; 6, 17, 23; Yak. 2, 25.

d Wou. 6, 11; 4, 6; 15, 20; 12, 7.

e Mo. II. 3, 6.

f Sam. I. 17, 34, 35; Dan. 6, 23; Wou. 14, 6.

g Dan. 3, 23-25.

h Mo. I. 22.

i Fla. I. 17, 23; Fla. II. 4, 36.

k Mo. I. 21, 12.

tsotsona sia ta.^a 20 Le xose me Isak yra Yakob kple Esau le nusiwo le vava ge la nuti.^b 21 Le xose me Yakob, esime wole kukum la, eyra Yosef fe ^mutsuvia-wo kple eve, /eye wozio de efe atitodegu dzi hedo gbe da. 22 Le xose me esime Yosef fe kuyi do la, edo nku Israel-viwo fe gododo dzi, eye wode se le efe fuwo nuti.^k

23 Le xose me, esime wodzi Mose la, efe dzilawo ylae yleti eto; elabena wokpo be, enye vi dzedekae, eye womevov fia fe sedede o.^k 24 Le xose me, esi Mose tsi la, egbe be, womegayo ye be Farao fe vinyonuvi la vi o;ⁱ 25 elabena eto be, yeakpe fu akpe de Mawu fe duko la nuti wu esi yeakpo nuvo fe vivisese le yeyiyi via de ko me, 26 eye wovu ^onu-ke, si wodo Kristo la, kesinonu wu Egiptetowo fe kesinonuwo;^p elabena ekpo tefedodofetu la da. 27 Le xose me wogblo Egipte di, eye mevov fia fe domedzoe la o; elabena edo dzi, abe de wole amesi womekpona o la kpom ene.^s 28 Le xose me wodo nutitoto kple vuhehle anyi, bena ngogbeviawo wula la nagaka asi wo nu o.^v 29 Le xose me woto Fudzie la me abe anyigba fufui dzi ene, nusi wovo Egiptetowo ha te kpo, eye woku de tsi la me.^y 30 Le xose me Yerixo nu gliwo mu dze anyi, esime wofo xlae nkeke adre megbe.^z 31 Le xose me Raxab, gbolo la, metrs kpe de tosela wo nuti o, le esi woxo nkutsalawo le nutifafa me la ta.^b

32 Eye nuka magagblo mahā? Elabena yeyiyi la made nam be, magblo nya le Gideon, Barak, Simson, Yefta, Dawid, Samuel kple nyagblo dilawo nuti o;^d 33 amesiwo du fiadufewo dzi to xose me, wovo dzadzzenyenyedowo, woxo ngbedodowo,^f womia nu na dzatawo, 34 ^gwotsi dzo fe nuse nu, wosi le yi nu, wogazu sesie tso gbodzogbodzo me, wose nu le awawo me, eye wosi futowo fe awakowo. 35 Nyonuwo xo wofe ame kukuwo agbagbe le tsitre-tsitsi me. Ke wovo fu ame bubuwo, eye wogbe xoxo, bene woa- kpo tsitre-tsitsi, si nyo wu; 36 ke ame bubuwo la woto fewudu du

kple fofo je dodokpo me, ke gawu la bablawo kple gaxo me nono me.^a 37 bwofu kpe wo, wodze wo kple laxalaxa, wote wo kpo, wowu wo kple yi, wono tsatsam le alégbaléwo kple gbō-gbaléwo me, le koḍoḍo, xaxa kple fukpekpe me, 38 amesiwo xexeamedzena kura o la, wotra mo heno tsatsam le gbedziwo kple towo kple agadowo kple anyigba vewo me. 39 Eye amesiawo katā la, wōnye woxo dasedidi nyui to xose me hafi, gake wo fe asi mesu ngbedodo la dzi o; 40 elabena Mawu kpo nua de, si nyo wu la, da di na mí, bena womagawo wo blibo miawo mia eme manomanoo.

Migbo dzi di, eye misro Mawu da le Yesu ta.

12 Eyata miawo hā, esi dasedilawo fe aliliko gā nuto fo xlá mí la, mina miáde nu kpekpe sia nu kpekpe kple nuvō, hsi dea to de mí la da,^c eye mina miátso dzidodo ano dudimekeke, si wōdo na mí la dzi, 2 eye miákpō Yesu, si nye xose fe gomedola kple nuwula la da: Amesi do dzi kpe atitsoga fe fu, eye mebu nukpe o le dzidzo, si woḍo di ne la ta, eye wōbobo no anyi le Mawu fe fiazkpui fe nuḍusi me. 3 Mibu amesi do dzi kpe nuvōwólawo fe deklemidede na ye nuto la nu, bena dedí nagate mia nu, eye miagbōdzō le mia luḍowo me o.

4 Le awawo kple nuvō me la mlekpō tsitre sesie yidase de ou me hade o; 5 eye mienglo nu-xoxlō, si foa nu na mí abe viwo ene la be, eyae nye be: "Vinye, megado vlo Afeto je tohehe o, eye dzi nagade le fowò, ne eka nku me na wò o; 6 elabena amesi ke Afeto la lōna la, eya wòheha to na, eye wòfoa vi sia vi, si wò-xona la, kple atam."^d 7 Ne miedodzi le tohehe me la, Mawu awo de mia nu abe viwo ene; elabena vi kae li, si fofoa mehe to ne o mahā? 8 Ke ne mimekpo tohehe, si gomekpólawo wo katā wonye o la, ekema ahasiviwo mienye, eye menye vi wavāwo mienye o.^e 9 Gakpe de esia nuti la míá nutilá me fofo, siwo no míá si la, he mí, eye míesi wo da; de míáḍo dto

gbōgbōwo je Fofa la boḅ gede awu, eye míano agbe o mahā? 10 Woamawo he to na mí nkeke veeḍa dewo ko, le alesí wobu be, enyo la nu, ke eya la hea to na mí le míáfe nyonyo ta, bene miákpō gome le efe kòkòenyenye me. 11 Ke le fifi yeyiyi me la míebua tohehe katā dzidzo o, ke veve boḅ; gake emegbe la etsoa dzidzoenyenye fe nufafakutsetse na amesiwo wòmā la.^d

Misro Mawu da le dzi fo Jerusalem ta.

12 Eyata migado nusē asi, siwo wo gblōdzō, kple klo, siwo me tu la,^e 13 eye /mide mo dzōdzōewo na míáfe afōwo, bena xōdrō la nagatre mo o, ke boḅ woada gbe le enu. 14 Midi nufafafa na amewo katā kple kòkòenyenye hā yome; elabena amea deke mate nu akpo Afeto la, ne nusia mele enu o.^f 15 Míkpo nyuie, bena amea deke nagade megbe tso Mawu fe amenuveve la gbō o,^g bena veve fe ke nagamie aḍe fu na mí, eye wòḍo di ame gede o, 16 bena amea deke naganye ahasiwola alo ahohlōbōla abe Esau, amesi tso ye nuto fe ngōgbedzidi fle le nuḍuḍu zi deka ta la ene o. 17 Elabena mienyae bena, "emegbe hā, esime wòdi be, yeanyi yayra fe dome la, wotee; elabena mekpō tametotro fe mōnu o, wōnye etsō aḍatsiwo dii vevie hafi.

18 Elabena menye nto, si nu woate nu aka asli kple dzo bibi kple aliliko dodo kple viviti kple ahom 19 kple kpē fe didi kple nyawo fe didi, si eselawo gbe bena,^h womagagblō na yewo o la, nu miete va o. — 20 Elabena womete nu no te de sedede la nu o: Ne lā hā ka nu toa la, woafu kpee; 21 eye ale dedefia la nye ḅdzinu gā nuto bena, Mose gblō be: Mele vovom, eye mele dzōdzom nyanyanya. — 22 Ke Zion-to la kple Mawu gbagbe je du, si nyenye dzi fo Jerusalem kple mawudola akpeakpewo je takpekpe 23 kple ngōgbevi, siwo nkwowoglo de dzi fowo la je hame kple onudrōla, si nye wo katā fe Mawu kple ame dzōdzō, siwo wowa blibo la, je gbōgbōwo,^b 24 kple Yesu, si nye nubabla yeye

^a Yer. 20, 37, 38.
^b Kron. II. 24, 21.

^d Kor. II. 4, 17, 18.

^e Yos. 35, 3.
^f Lo. 4, 26.

^g Ro. 12, 18;
Tim. 11, 2, 22.
^h Ro. 7, 21.
ⁱ 10, 36; Kor. I. 8, 24.
^k Mo. V. 29, 17.

^l Mo. I. 25, 33, 34.

^m Mo. I. 27, 30 v. 40.

ⁿ Lu. 2, 34.

^p Mo. II. 19, 12, 16, 18; Mo. V. 4, 11.

^q Lod. 3, 11, 12.
^r Mo. II. 20, 19.

^s Mo. II. 19, 13.

^t Nyad. 3, 19.

^u Nyad. 14, 1.

^v Gal. 4, 26;
Nyad. 21, 2.
^w Nyad. 5, 11.

^x Ps. 73, 14, 15.

^y Lu. 10, 20.
^z Mo. IV. 16, 22.
^{aa} 9, 15.

la fe avuléla kple vuhehlē, ^asi foa nu nyuie wu Abel tɔ la, gbo miēte va.

25 Ml̄kpɔ nyuie, bena mlagagbe amesi le nu fom na mi la o; elabena ne ame mawo, esi wogbe amesi gblɔ nya fia wo le anyigba dzi la, eye womete ɔ si le enu o la, gede wu miawo miēte ɔ si asi o, ne miētrɔ tsoamesi de edokui fia tso dzi fo la gbo; 26 amesi fe gbe vuu anyigba la le yemayl me; ke azo la edo ɔgbɛ gblɔ be: „Esusɔ zi deka, eye menyey anyigba dedeko mavuu o, ke boɔ dzi fo hāe.“ 27 Ke „zi deka“ sia, si wɔgbɔ la, fia nusiwo wovuu la dededa, abe nusiwo wowo, bena nusiwo womevuu o la, nanc anyi ene. 28 Eyata esi m̄fexɔ fiadu fe, si mevuu na o la, mina m̄fiafia akpedana, si me miato asubɔ Mawu wɔadze epu, hekpe de mawusoroɔa kple evovɔ ɔputi. 29 Elabena m̄ia Mawu hā nye dzo, si fiāa nu.^o

M̄l̄s ame, eye migbe ahasiwɔwɔ kple nuveve.

13. N̄vilɔl̄s n̄nc anyi! 2 M̄iganɔ ^aamedzroxɔwɔ be o; elabena le eslawɔwɔ me la amea dewo xɔ ^bdzifodolawo dze wo gbo, gake womeɔyae o. 3 M̄ido ŋku ^camesiwo wobla la dzi, abe de wobla mi hekpe de wo ɔ si ene, kple amesiwo kpe fu la dzi, abe amesiwo hā le ɔputi me ene. 4 Bubu nanc sr̄dede me le amewo katā dome, eye womagafo di sr̄deba la o; elabena ahasiwɔlawo kple matrewɔlawo la, Mawu adr̄s v̄ncu wo. 5 Mina m̄iafe susu navo tso galɔl̄s me, eye nusiwo le m̄ia si la, nadze m̄ia ɔ si; elabena eya ^dɔputo gblɔ be: „Nyemele asi de ge le m̄ia ɔ si o, eye nyemele m̄ia gbl̄e ge di akpo o.“ 6 Ale bena m̄iatɔ dzidefo agblɔ be: „Yehowa ye nye nye kpedepu, nyemav̄o o; nuka amegbetɔ awɔm ma?“

M̄ido to nufia wovunefewo.

7 M̄ido ŋku ^em̄ia nunɔlawo, amesiwo gblɔ mawunya na mi la dzi, eye ml̄kpɔ wofe agbenɔnc fe nuwuu la da, ^fne m̄iasr̄ɔ wofe x̄ase. 8 Yesu Kristo nye eyama ke etsɔ kple egbe, yi de mavɔmavɔ me.

^o 11, 4; Mo. I. 4, 10.
^b Ef. 4, 14.

^d Kor. I. 1, 21.
^e Ro. 14, 17.
^f 2, 2; 10, 28, 28.

^g 8, 4, 5.
^h Mo. III. 16, 27.

ⁱ Xag. 2, 6.

^k Mat. 21, 39;
Yoh. 9, 22.

^l 11, 26; 12, 2.

^m 11, 10; 12, 22.

ⁿ Mo. V. 4, 24;
9, 3.

^p Ps. 50, 14, 23;
Hos. 14, 3.

^q Fil. 4, 18.

^r Yoh. 13, 24;
Pet. II. 1, 7.

^s Tes. I. 5, 12.

^t Ro. 12, 13; Pet. I. 4, 9.

^u Mo. I. 18, 3; 19, 2, 3.

^v Xez. 2, 16.
^w Mat. 25, 36.

^x Kor. II. 1, 12.

^y Gal. 5, 19, 21;
Ef. 5, 5.

^d Tim. I. 6, 6;
Yos. I. 5.

^e Yoh. 10, 12;
Pet. I. 2, 25.

^f Ps. 118, 6.

^g kp. 7.

^h Kor. I. 4, 18.

ⁱ Kor. I. 2, 11;
Nyad. I. 17.

9 Migana nufiafia bubu ^bfomeviwo kple dzrotɔwo nahe mi ayil o; elabena enyo be, woatsɔ amenuveve ^cali ke dzi la, ^eeye menyey nuɔɔɔ, siwo menyey videa deke na amesiwo wɔ eputi dɔ o la, woatsɔ o.

10 V̄samlekpuie le m̄ia si, esi ɔputi amesiwo subɔna le agbadɔ me la, womekpɔ m̄a be, woadu nu le o. 11 Elabena ^am̄ā, siwo fe vu nunɔlagā tso yi de kakɛefe me le nuv̄ɔwo ɔputi la, woto dzo wofe l̄a blibo la le asada godo. 12 Eyata Yesu hā kpe fu le agbo la godo, bene wɔatsɔ ye ɔputi fe vu ako efe dukɔ la ɔputi. 13 Azɔ la, m̄ing m̄iado go ayi de egbo le asada godo atso ^befe ɔputi ade m̄ia dokuie dzi. 14 Elabena du, si n̄ca anyi la, mele m̄ia si le afisia o, ke boɔ miēle du, si gbɔna la dim. 15 Eyata mina m̄iato eyama dzi atso kafukafuv̄asa anc Mawu nam; esia nye nuyi, siwo uua epko me la, fe kutsetse. 16 Ke miganɔ d̄m̄enyowɔwɔwɔ kple hamenunana be o; elabena ^cnenem v̄sa siawo dzea Mawu nu. 17 ^dM̄ido to m̄ia nunɔlawo, eye midze wo yome; elabena wole m̄ia luɔwɔwo ɔputi d̄m̄, abe amesiwo lana ^eakonta le wo ɔputi ene, bene woawɔ esia kple dzidzo, eye menyey kple tseɔɔɔ o; elabena esia menyey videa deke na mi o.

Nuwunya kple d̄d̄d̄o.

18 M̄ido gbe da de m̄ia ta; ^aelabena m̄ienya le m̄ia dokuie me bena, dzitsinya nyui le m̄ia si, le esi miel̄s be, m̄ianɔ agbe nyuie le nusianu me la ɔputi. 19 Ke mele nu x̄l̄m̄ mi gede wu bena, miawo esia, bene woagatsɔm̄ ana mi kaba. 20 Ke ɔputifafa Mawu, si kplɔ m̄ia Afeto Yesu, ^bamesi nye al̄ewo fe kplɔla gā la, do go tso ame kukuwo dome le nubabla mavɔ fe vu la me la, 21 nadzra mi d̄o blibo le d̄o nyui siadɔ nyui wɔwɔ me, bena miawo efe l̄l̄onu; eye wɔawɔ nusi dze epu la, le m̄ia me to Yesu Kristo dzi, amesi tɔ lanyey ɔputikakoe tso mavɔ me yi de mavɔ me! Amen.

22 Ke mele nu x̄l̄m̄ mi, noviwɔ, bena miawo nux̄l̄menya la; elabena nya via dewo koe meɔl̄

do de mi. 23 Minyae bena, wode asi le mia novi Timoteo nu; ne eva kaba la, mia kpili miakpo mi. 24 Midudo mia nunlawo kata kple

ame kokowo kata nam fa. Ame-siwo tso Italia la, dudo mi fa.

25 Amenuveve nana anyi kpili mi kata! Amen.

YAKOBO FE AGBALÉ.

Xaxa;fe yayra.

1 Yakobo, Mawu kple Afeto Ye-su Kristo fe dola, do gbe na fome wuive, siwo ka hle la.

2 Nwinyewo, ne miege de tete-kpo bubu fomeviwo me la, mi-bui dzidzo so, 3 esi mienyae bena, miafe xose fe dodokpo woa dzidodo. 4 Ke dzidodo la nakpo efe dawowo blibo, bena mianye ame blibowo kenken, eye naneke nagahia mi o.

5 Ke ne mia dometoa de le nuya hiama la, nede kuku na Mawu, si na amewo kata faa, eye medoa nukpe ame o la, eye woda-tsoe ana. 6 Ke nede kuku le xose me, eye megake dia deke o; elabena amesi le di kem la, edi futsotsoe, si ya fona yina gbana la. 7 Elabena ame kema megasusu be, yeakpo nane atso Afeto la gbo o; 8 ntsu dzimevesusula melina sesie le efe mowo kata dzi o.

9 Ke novi, si nye dokuibobodeanyi la, najo adegbe le efe kokodedzi me; 10 kesinoto la najo adegbe le efe bobodeanyi me; elabena enu avayi abe gbe fe sefofo ene. 11 Elabena ye dzena kple ndobibi, eye wonana gbe la funa, eye efe sefofo la duduna, eye efe nancme nyui la gblena: Nenema ke kesinoto ha le yoyro ge le efe zozo me.

12 Woayra ntsu, si doa dzi le tete-kpo me la; elabena ne eva li ke la, akpo abefiakuku, si nugbe Afeto la do na amesiwo lone la.

Nuv5 fe ke.

13 Amesi wote kpo la, megabla bena, Mawue te ye kpo o; elabena womate nu ate Mawu akpo kple nuv5 o, ke eya nuto la metea amea deke kpona o. 14 Ke wotea amesiame kpona, ne eya nuto fe nudzodzro hene, eye

a Ro. 7, 7, 8.

b Ro. 7, 10.

c Pet. 1, 1, 1.

e Ro. 5, 3-5.

f Yoh. 1, 1, 5.

g Yoh. 1, 13; Pet. 1, 1, 23.

h Lod. 2, 3-6.

i Mar. 11, 24.

k Nyagb. 7, 9.

l Ef. 4, 26.

m Kol. 3, 8; Pet. 1, 2, 1.

o 2, 5.

p Mat. 7, 28; Ro. 2, 13.

r Pet. 1, 1, 24.

s Yes. 40, 6, 7.

t 2, 12; Ro. 8, 2.

u Tim. II. 4, 8.

v Yoh. 13, 17.

w Ps. 34, 14.

woblens; 15 emegbe la ne nudzodzro la fo fu la, edzia nuv5; ke ne nuv5 la tsi vo la, bedzia ku.

16 Nwinye lol5towo, migana woable mi o: 17 Nunana nyuiwo kata kple nunana blibowo kata la dzi fo wotso, tso kekeliiwo fe Fofa la gbo, famesi gbo lidodo alo to-to fe wovolidodoa deke meli o. 18 Le eya nuto fe lol5nu ta wotso nyatefenya la dzi mi, bena mianye efe nuwawowo fe ngogbeto.

Mawunyasese kple edziwowa.

19 Nwinye lol5towo, minya esia: Amesiame nade abla le nusesse me, nana blewu le nufofo me, nana blewu ha le dziku me; 20 elabena ame fe dziku mewoa Mawu fe nu dzodzoe o. 21 Eya-ta "mide difofo kata kple vidi-nyenye gede fu la di, eye mitsa domefafa xo nya, si wodo de mia me, si ate nu ade mia luwowa la.

22 Ke mizu nyadziwlowo, eye menye nyasela, siwo blea wo doku dedeko o! 23 Elabena ne amea de nye nyasela, eye menye edziwola o la, eyama di ntsua de, si kpo efe dzadzomemo le ahuh5e me. 24 Elabena ekpo edoku dze sii, eye wodzo heyi, eye enumake la enlo alesi wole la be. 25 Ke amesi kpo tse blibo, si nye abodese la me, eye wono edzi la, eya menye nyasela, si nla nu be o, ke boq do fe wola; eye woayra eyama le efe nuwawo me. 26 Ne amea de bua edoku bena, mawusubobala yenye, eye medea ga efe ade o, ke woblea efe dzi la, nenem me sia fe subosubobala enye dzodzro. 27 Mawusubosubobala, si nuto ka, eye difofoa deke mele enu le Mawu Fofa la nku me o la, enye si bene, woakpo tsy5eviwo kple ahosiwo ta le wofe xaxa me, eye woadza

ame ðokui ðo ði mafomafoe tso xexeame.

Xose vavã mekpõa ame ñku me o.

2. Novinyewo, migatsõ ame ñku mekpõkõ lé Yesu Kristo, mí Afeto, bsi nye ñutikõkõ fe Afeto la, fe dzixõse me ðe asi o. **2** Elabena ne ñutsua ðe de sikasige así, eye wõdo awu nyui heva yi ðe miafe fufufe, eye ame dahea ðe hã do awu foði va me, **3** eye mielẽ ñku ðe amesi do awu nyui la ñu, eye miegblo bena: Wõ la bõbõ nõ tefe nyui sia, eye miegblo na ame dahe la bena: Wõ la tsi tre ðe afima alo bõbõ nõ afii le nye afõðodzinu te la, **4** ðe miede vovo amewo dome le mia ðokui me, eye miezu tamesuwo võwo õõnuðrõlawo o mahã? **5** Novinye lolõtowo, miðo to: Ðe menye Mawue /tia xexeame anie dahewo, be woanye kesinõtowo /le xõse me kple fiadufe, si ñugbe wõdo na amesiwo lõne la, ðe domenyllawo o mahã? **6** Ke miawo la miedõ vlo ame dahe la. Ðe menye kesinõtowo sãa ñuta le mia ñuti, eye menye woawoe hea mi yia õõnuðrõfewo o mahã? **7** Ðe menye woawo kee gblõa busunya ðe ñko nyui, si wotsõ yo mí la ñuti o mahã? **8** Ne miewu fiasedede la nu kple ñõõlo la nu be: „Nalõ hawõvi, abe alesí nẽlõa ðokuiwõ ene la,“ ekema miẽwõ nyuie. **9** Ke ne mielẽ ame ñku me kpõm la, miẽwõ nuvõ, eye se la foe ðe mia nu miedze sii be, sedzidaiawo mienye. **10** Elabena amesi ke alẽ se blibo la me ðe asi, ke wõdada ðeka dzi la, eða vo ðe wo katã ñuti. **11** Elabena amesi gblõ bena: „Megawõ /ahasi o la,“ egblõ hã bena: „Megawu ame o!“ Azo ne mẽwõ ahasi o, ke nõwu ame la, ètrõ zu sedzidala. **12** Miño nu ale, eye miwõ nu ale, /abe amesiwo woatsõ ablo ðese la adrõ õõnui ene. **13** Elabena nublaniukpõkõ manõ õõnuðrõ me na amesi mefia nublaniukpõkõ ðeke o; ke nublaniukpõkõ foa adegbe ðe õõnuðrõ ñuti.^o

Xose vavã ðea edokui sãana toa ðowõwo me.

14 Novinyewo, ne amea ðe gblõ be, xõse le ye si, ke ðowõwo

mele esi o la, vide ka wõnye mahã? Ðe xõse ma ate ñu axõ ðe agbe mahã?^o **15** Ne novinyõtu alo novinyõnu le amama, eye gbesiagbe nuðuðu le wo hiãm, **16** eye mia dome amea ðe gblõ na wo bena: Miheyi le ñutifafa me, miñu dzo, eye miðu nu ði fo, gake miẽna nusiwo hiã ñutilã o la, vide ka wõnye mahã?^o **17** Nenema ke xõse hã, ne ðowõwo mele enu o la, enye nu kuku le edokui me. **18** Ke amea ðe lagblõ bena: Wõ la xõse le asiwõ, eye nye la ðowõwo le asinye. Fia wõ xõse ðowõwo manõñutu lam, eye nye hã /mafia nye xõse wõ to nye ðowõwo me. **19** Wõ la èxõne sena bena, Mawu ðekae li; èwõ ñyuie; gbõgbõ võwo hã xõne sena, eye wodzona nyanya-nya. **20** Ke, wõ ame gblo, ðe nẽle didim be, yeanyae bena, xõse ðowõwo manõñutu la enye nu kuku mahã? **21** Ðe menye ðowõwo wotsõ tso afia na mía fofõ Abraham, le esime wõtso via Isak ðo võsamlekpuí dzi o mahã?^o **22** Ekpo bena, xõse wõ ðo kpe ðe efe ðowõwo ñu, eye wotsõ ðowõwo wõ xõse la blibo. **23** Eye ale wowu ñõõlo, isi gblõ bena: „Abraham xõ Mawu dzi se, eye wobui ne dzõzõenyenye la“ nu enye esi, eye woyõ ðe /Mawu xõlõ. **24** Miekpõ bena, wotsõ ðowõwo tso afia na ame, eye menye xõse ðekõke o. **25** Nenema ke /Raxab, gbolo la hã, ðe menye ðowõwo wotsõ tso afia ne, le esi wõxõ /ame ðõðowo, eye wõna woto mõ bubu dzo la ñuti o mahã? **26** Elabena abe alesí ñutilã gbõgbõ manõmee nye nu kuku la, nenema ke /xõse ðowõwo manõñui hã nye nu kuku.

Nuvõwo kple ađe.

3. Novinyewo, migazu nufialawo tantan o, esi mienyae bena, õõnuðrõ sesẽ wu kpo ge míala la ñuti. **2** Elabena mí katã mieda vo le nu geðewo me. Ne amea ðe meda vo le nufofo me o la, eyae nye ame blibo, eye wõkpo ñusẽ bena, wõaðu ñutilã blibo la katã hã dzi. **3** Azo ne miedea numega sõwo fe nu me, bene woaðo to mí la, ekema miẽtrõa

o Mat. 7, 21.

b Kor. I. 2, 8.

d Yoh. I. 3, 17.

e Gal. 5, 6.

f Kor. I. 1, 26.

g Lu. 12, 21.

h Mo. I. 22, 9, 10, 12.

i Mo. I. 15, 6.

k Mo. III. 19, 18. l Yes. 41, 8.

m Heb. 11, 31.

n Mo. V. 1, 17. o Yos. 2, 4, 15.

p Mat. 5, 19.

q Mo. II. 20, 13, 14.

r kp. 17.

s 1, 26.

t Mat. 5, 7; 18, 30. 34; 25, 45, 46.

lā blibo la katā hā. 4 Kpɔ vuwo hā da! Wònye wololo, eye ya sesē hea wo hafi; gake wotrɔ wo kple kuɔ sue nɔto heyia afisiafi, si kuɔɔdola lōna. 5 Nene-ma ke ade hā nye nɔtinu suea de ko, eye wòkana de nu gāwo nɔ. Kpɔ alesi dzo via de tɔa dzo ave gā la da! 6 Eye ade la, dzo wònye; madzɔmadzɔnyenye fe xexeme nye ade le mia nɔtinuwo dome, eyae ɔfoa di nutilā blibo la katā, eye wòtɔa dzo agbenɔnɔ fe tododo blibo la katā, eye dzomavɔve tɔ dzo ade la nɔto hā. 7 Elabena womlā lā wɔadāwo kple xeviwo kple nutatawo kpakple fumelāwo fe dzɔdzɔme, eye ame-gbetɔ fe dzɔdzɔme mlā wo; 8 ke ade la amea deke mate nɔ amlāe o, nuv̄ madzudzɔmadzudzɔ, ɔsi adɔ wuame yɔ fū la wònye. 9 Eya ke mietsona foa fi dea ame, ɔsiwo wov̄o le Mawu fe nɔnɔme me. 10 Nu kema ke me yayra kple fifode doa go lena! Nɔvinyewo, medze bena, nusiawo nana nene-ma o. 11 De vudo dzia tsi vivi kple tsi veve hetsoa do deka ma ke me mahā? 12 Nɔvinyewo, de gboto ate nɔ atse amititsetsewo, alo weinka ate nɔ atse gbotoitsetsewo mahā? Nenema ke dzevudo mate nɔ adzi tsi nyui hā o.

Nunya, si tso dzifo.

13 Amekae nye nunyala kple nugomesela le mia dome mahā? Eya netsɔ agbenɔnɔ nyui fia efe ɔdɔwɔwɔwo le nunya fe domefafa me. 14 Ke ɔne nɔvavā vevi kple dzrehehe le mia dzi me la, mi-gafo adegbe, eye migaka avatɔ de nyatefe la nɔti o. 15 Nunya sia la ɔmenye dzifo wòtso va o; ke anyigbadzitɔe, dzɔdzɔmetɔe, gbɔgbɔ v̄ɔ tɔe. 16 Elabena afisi nɔvavā kple dzrehehe le la, afima nu manyomanyo kple nu v̄ɔdi wov̄o sɔn nɔna. 17 Ke nunya, si tso dzifo la, gbā la eputi kɔna, emegbe la efe dome fana, efaa tu, elōna wogbea nya nɔ, nublanuikpɔkɔ kple kutsetse nyuiwo yɔe fū, medea vovo amewo dome o, alakpa mele eme o. 18 Ke ɔwo-fāa dzɔdzɔnyenye fe kutsetse le nɔtifafa me ɔna amesiwo wɔa nɔtifafa.

o Pet. 1. 2, 11.

b Mat. 15, 11-18, 19; 12, 36, 37.

d Ps. 140, 4.

e Mo. 1, 27. f Lu. 8, 26; Ro. 8, 7; Yoh. 1. 2, 15.

g Mo. 11, 20, 3, 5; Mat. 6, 24.

h Lod. 3, 34; Hl. 22, 29; Mat. 23, 12; Pet. 1. 5, 5.

i Ef. 4, 12; Pet. 1. 5, 8, 9.

k Zax. 1, 3.

l Yes. 1, 16.

n. 2, 18.

o Ef. 4, 31.

p Pet. 1. 5, 6.

r 1, 5, 17.

s Mat. 7, 1; Ro. 2, 1; 14, 4. t Yes. 23, 17.

u Mat. 5, 9.

Dzrehehe fe nɔkpenanuwo.

4 Afika avav̄ov̄o kple dzrewov̄o wo, siwo le mia dome la tsoa? De menye afima wotso, tso miafe nudzodzro, ɔsiwo wɔa ava le miafe nɔtinuwo me la me o mahā? 2 Miedzroa nu, eye miekpɔnɔ o; miewua ame, eye mievāa nɔ, eye miafe asi metea nɔ sua nu dzi o; miewɔa dzre, eye miewɔa ava; miate nɔ akpɔ naneke o; elabena miebiana o. 3 Miebiana, eye miexɔnɔ o; elabena miebiana le mɔ v̄ɔ dzi, bene miagblē nu la le miafe dzidzɔkɔkɔpɔwo me.

Nuxɔlɔ le dokuibobo outi.

4 Mi ahasiwolawo, mienya bena, xexeam fe xɔlɔdzedze enye ketɔnyenye na Mawu oa? Eya nɔti amesi dina be, yeanye xexeam fe xɔlɔ la, etsɔ edokui wɔ Mawu fe ketɔ. 5 Alo de miebuna bena, nɔnɔ la foa nu dzodzro bena: Gbɔgbɔ, si wòna wòdzra nɔfe do le mia me la, le edzrom kple nɔvavā? 6 Ke ena amenuveve gede wu. Eya nɔti wogblɔ bena: ɔ, Mawu tsia tre de dadalawo nɔti; ke evea dokuibobolawo nu.

7 Eya nɔti mibɔbɔ mia dokui de Mawu te; ke mitsi tre de Abosam nɔ, eye wòasi le mia gbɔ. 8 Mite de Mawu nɔ, eye wòate de mia nɔ. 9 Miklɔ miafe asiwo, mi nuv̄ɔwɔlawo, eye miwo miafe dziwo kɔkɔe, mi dzimevesusulawo! 9 Midze si miafe nublanuɔnyenye, eye mifa konyi, eye mifa avi; mina miafe nukoko natrɔ zu konyifafa, eye miafe dzidzɔ natrɔ zu modedeto. 10 Mibobo mia dokui de anyi le Afeto la nku me, eye wòako mi de dzi. 11 Nɔviwo, migadzu mia nɔewo o! Amesi ke dzua nɔvia, eye wòdr̄v̄ v̄onu la, edoa vlo se la, eye wòdr̄v̄ v̄onu se la. Ke ne edr̄v̄ v̄onu se la la, mènye se la dzi-wɔla o, ke boɔ se la fe v̄onu-dr̄v̄la nènye. 12 Ame deka koe nye sedela kple v̄onudr̄v̄la: Eya nye amesi tea nɔ xɔa ame de agbe, eye wògatea nɔ tsr̄v̄a ame.

Ke wò la, ameka nènye hele v̄onu dr̄v̄m hawòvi mahā?

Nuxɔlɔ le dedienɔnɔ outi.

13 Azo la miheyi, mi amesiwo gblɔna bena: Egbe alo etsɔ miayi

du si kple du si me, eye míáncó afíma fe ðeka, eye míatsa así, eye míakpó víde!^a 14 Gake mienya nusi ava dzo etsó o; elabena nukè nye miafe agbe mahá? Elabena dzudzo, si dzena yeyiyi kputa ðe, eye emegbe la megadzena o la, ke mienye.^d 15 Le esia te fe la ele na mi be, mlagblo bena: Ne Afeto lã la, míáncó agbe, eye míawó esi kple esi.^f 16 Ke azó la miekana ðe nu ñu le miafe adegbe fuflu jofo me. Kakaɖenuña sia katá la vó wònye. 17 Eyañuti la, amesi ke nya nu nyui wòwò, eye mewòncé o la, enye nuvó nɛ.^g

Le kesinonuwo fe amebbie ñuti.

5 Azó la miheyi, mi kesinótowo; mifa avi, eye mido wuwui le miafe nublannitonyenye, si le mia dzi va ge la ñuti! 2 Miafe kesinonuwo nyunyo, eye agbagblanuiwo ðu miafe awuwo. 3 Miafe sika kple klosalo lé yebia, eye wofe yebialéle atró zu ðaseɖiɖi na mi, eye woaɖu miafe lámekéjé abe dzo ene. Mlefo nu nyuiwo nu fu le nuwuwu ñkekeawo me. 4 Kpó ða, ðawóla, siwo ñe miafe agblemenuwo la fe fetu, si miegbe wo nana la, le yíli dom, eye nuɖelawo fe yílidodoawo va Zebaot, Afeto la, fe towo me.^p 5 Miedu 'nu vivi le anyigba dzi, eye miewó fewunuwo, mienyi miafe dziwo 'le wuwugbe la. 6 Mlebu fo ame dzódzóe la, eye miewui, eye metsi tre ðe mia ñuti o.

Le dzigbogo blewu ðe novíawo ñu ñuti.

7 Eyañuti "mígbo dzi blewu, novinyewo, halase Afeto la fe vavagbe. Kpó ða, agbledela lalaa anyigba dzi nuwòwò wòasiwo, eye wògboá dzi blewu, halase esime ada kple kele dzana nɛ. 8 Míawo há mígbo dzi blewu, mido ñusé miafe dziwo; elabena Afeto fe vavayi ðo vó. 9 Novíawo, mígaɖu tse ðe mia nɛewo ñuti o, bene womagadró wònu mi o; kpó ða,

^a Lod. 27, 1.

^b Mat. 5, 12.

^d Lu. 12, 20.
^e Hi. 1, 21, 22.

^f Do. 18, 21.

^g Lu. 12, 47.

^h Mat. 5, 24-27.

ⁱ Ps. 50, 15.

^k Kol. 3, 16.

^l Mat. 6, 19.

ⁿ Mar. 6, 13.

^o Mar. 16, 18.

^p Mo. V. 24, 14, 15.

^r Lu. 18, 19, 25.

^s Yer. 12, 3.

^t Fla. I. 17, 1; Lu. 4, 25.

^u Lu. 21, 19;
^v Heb. 10, 36.
^w Fla. I. 18, 42.

^y Gal. 6, 1.

^z Ps. 51, 15.

^a Lod. 10, 12;
^b Pet. I. 4, 8.

wònuɖrõla la le tsitre ðe wòtru la nu. 10 Novinyewo, mítsò nya-gblóɖila, siwo foa nu le Afeto la fe ñkòá me la, fe fukpekpewo kple wofe dzigbogo blewu wò miafe kpóɖenu.^b 11 Kpó ða, míewó amesiwo doa dzi kéjé la be yayratowo. 'Miese Hiob fe dzidodo, eye miekpó Afeto la fe nuwuwu bena, Afeto la yó fú kple ðometotró kple nublannikpókpo.

Le nutata le susu wodzui me ñuti.

12 Ke wu wo katá la, novinyewo, migatá nu o, eɖanye dzifo alo anyigba alo nutata bubua ðeke o; ke miafe é nanye é, eye miafe o nanye o, ne miagadze wònuɖdrõ me o.^a

Gbedododa fe ñusé.

13 'Ne mia dome amea ðe le fu kpem la, nedo gbe ða; ne amea ðe kpó dzidzo la, 'nedzi kafu-kafuhawo. 14 Ne mia dome amea ðe fe lámekéjé la, neyó hamemegáwo vɛ, ne woado gbe ða ðe eta, eye 'woasi ami nɛ le Afeto fe ñkòá me. 15 Eye xosé fe 'gbedododa la axó ðaléla ma ðe agbe, eye Afeto la afóe ðe tsitre, eye ne ewó nuvówo la, woatsó wo akee. 16 Míawo mia nuvówo me na mia nɛewo, eye mido gbe ða ðe mia nɛewo ta, bene miafe lámekéjé. Ame dzódzóe fe kukudede, si nu sèna la, tea ñu wòá nu geɖe. 17 Eliya nye ame, eye nu vené abe míawo ene, eye wòdo gbea ðe ða, bena 'tsi nagadza o, eye tsi megadza ðe anyigba dzi o fe etó kple yletl ade sɔɔ. 18 Eye wògado gbe ða, eye dzifo na tsi dza, eye anyigba gatse efe kutsetse.^b

Lo15 na motrelawo.

19 Novinyewo, ne mia dome amea ðe tre mɔ tso nyatefe la gbo, 'eye amea ðe gatróe vɛ la, 20 nena wòanyae bena, 'amesi trɔa nuvówola tsoa efe motatra me la, laxó luɔɔ ðe agbe tso ku me, 'eye wòatsyó nu nuvówo fe agbòsɔsɔ dzi.

PETRO FE AGBALĒ GBĀTŌ.

Kpokpoyideme.

1 Petro, Yesu Kristo fe apostolo, n̄l̄o d̄o d̄e amedzro, siwo ka hl̄e d̄e Ponto, Galatia, Kapadokia, Asia kple Bitinia, amesiwo nye ame tiatiawo^b 2 le Mawu Fofu la fe anunyanadi la nu le Gbɔgbɔ fe kɔkɔewɔwɔ me hena toɔɔɔ kple Yesu Kristo fe vuhel̄i: Amenuveve kple jutifafa nasɔ gbɔ d̄e dzi na mi!

Apostolo la kafu Mawu le xasetowo fe mɔkpɔkpɔ kple yayra n̄uti.

3 Woakafu Mawu, mia Afeto Yesu Kristo Fofu, amesi gbugbɔ mi gadzi le efe nublaniukpɔkpɔ ged̄e la nu hena mɔkpɔkpɔ gbagbe to Yesu Kristo fe tsitretsitsi tso ame kukuwo dome la me, **4** hena domenyinyi magbl̄emagbl̄e, mafod̄i, maluxe, si wodzra d̄o d̄i le dzifo na mi, **5** amesiwo n̄u woz̄o le Mawu fe n̄us̄e me to xɔse me hena xɔxɔ, si su te, bene woadee afia le yeiyi mamlet̄o dzi, **6** si me miatso aseye le, wɔnye ele na mi be, "miaxa nu azo yeiyi vee d̄e le tetekpɔ bubu fomeviwo me hafi, **7** hena woakpɔ miafe xɔse fe dodokpɔ be, ^o x̄e asi ged̄e wu sika, si gbl̄ena, wɔnye wodoe kpɔ kple dzo hafi hena kafukafu kple nutikɔkɔe kple bubu le Yesu Kristo fe dedefia la me; **8** amesi miele kpɔkpɔm o, gake miel̄s̄e; amesi miekpɔ had̄e o, gake miex̄a edzi sena, eye mietsɔa dzidzo, si mele gbɔgbɔ o, si nutikɔkɔe li na la, tsoa aseye, **9** esime miex̄a miafe xɔse fe n̄uwuwu, si nye miafe luɔwo ded̄e. **10** Ded̄e sia yome mɔ nyagbl̄adi la, siwo gbɔ nyadi d̄i amenuveve, si le mia dzi va ge n̄uti la, di vevie, eye wozdro eme kpɔ tsitotsito; **11** wozdro azāge kple azāge, si fomevi Kristo fe Gbɔgbɔ, si le wo me la, lad̄e afia la me kpɔ, esime wodi d̄ase tsā "le fukpeke, siwo le Kristo dzi va ge, kple nutikɔkɔe, si le wo yome dze ge la n̄uti. **12** Eye wodee fia ameslawo bena, menye woan̄utwo dokui wosub̄o o, ke boŋ miawo wosub̄o le nuslawo me,

^a Ef. 3, 10.

^b Yak. 1, 1.

^d Ro. 8, 29.

^e Lu. 12, 35.

^f Ro. 12, 2.

^g Kol. 1, 12.
^h Mo. III. 19, 2.

ⁱ Yoh. 10, 28;
17, 11.

^k Ro. 2, 11.

^l Ro. 5, 2; Kor. II. 4, 17.

^m 5, 10.

ⁿ Kor. I. 8, 20;
7, 23.

^p Lod. 17, 3;
Mat. 3, 3.
^r 4, 3.

^s Yoh. 20, 29;
Kor. II. 6, 7;
^t Yes. 63, 7;
Heb. 9, 14.

^u Ro. 16, 25, 26;
Ef. 1, 4.

^v Yoh. 14, 6.

^w Ro. 8, 22.

^x Lu. 10, 24.

^y Ps. 22; Yes. 53.

^z Yoh. 1, 13;
Yak. 1, 18.

nusiwo wogbɔ fia mi azo to amesiwo gbɔ nyanyuie fia mi la dzi to Gbɔgbɔ kɔkɔe, si wodo d̄a tso dzifo la me, nusiwome me kpɔkpɔ dzro mawudolawo h̄a.

Le xɔxɔ nyul n̄uti.

13 Eyata "mibla miafe tamesu-suwo fe aliwo dzi, mino mo xexi, eye mitsɔ miafe mɔkpɔkpɔ d̄o amenuveve, si watsana vaa mia gbɔ le Yesu Kristo fe dedefia me la dzi bl̄ibo, **14** eye abe vi dotowo ene /migana miafe anyin̄o nadi ts̄a, si me mieno le miafe nudzodzrowo me, le numanyamanya me la o, **15** ke boŋ abe alesi amesi yo mi ve la le kɔkɔe ene la, nenema ke miawo h̄a mino kɔkɔe le miafe anyin̄o kat̄a me; **16** elabena woz̄o bena: „Mino kɔkɔe, elabena nye la mele kɔkɔe.“

17 Eye ne mieyo amesi mekpɔ ame n̄ku me o, eye wodr̄a v̄onu d̄e amesiame fe d̄owɔwo nu la, fe n̄ko dzi abe Fofu ene la, eke ma miz̄o le miafe amedzronyenye fe yeiyi la me le vov̄o me; **18** elabena mienyae bena, "menye nu gbebl̄e, siwo nyeklosalo alo sika la, wots̄o xe fe d̄e mia ta hede mi tso miafe yakanyin̄o, si su mia si tso mia fofowo gbɔ la me o, **19** ke boŋ kple Kristo fe v̄u x̄asi la abe al̄evi, si n̄u mokaka kple kp̄otsotso mele o la, fe v̄u ene, **20** amesi wonya d̄i ts̄a, hafi wodo xexeme gome anyi; gake wodee d̄e ḡo fia le yeiyi fe nuwuwu le mia ta, **21** "mi amesiwo to eyama dzi x̄o Mawu, amesi f̄e d̄e tsitre tso ame kukuwo dome, eye wots̄o nutikɔkɔe ne la dzi se, ale bena miafe xɔse kple mɔkpɔkpɔ nana Mawu dzi.

22 Esi mieto Gbɔgbɔ la me wo miafe luɔwo kɔkɔe le toɔɔ nyatefe la me hena nov̄ilol̄o, si me alakpa mele o la, eyata mil̄o mia n̄ewo vevie tso dzi dzadze me. **23** Elabena wogbugbɔ mi dzi, menye tso dzidzi gbebl̄e me o, ke boŋ tso dzidzi magbl̄ema-gbl̄e me' heto Mawu fe nya gbagbe, si noa anyi tegbetegbe la me. **24** Elabena „nutilawo kat̄a

le abe gbe ene, eye woje atsyō-wo katā le abe gbe fe sefojo ene. Gbe funa, eye efe sefojo yrōna;^b 25 ke ^aAfeto fe nya la nca anyi yi de mavōmavō me.^c Ke esiae nye nya, si wogblo fia mi.

Kristoto, siwo nye Mawu fe nubabia yeye me duko la, nagbe nudzodzrowo yomenona, woado to dzidudu, eye woadze Kristo yome.

2 Eyata ^amide vōdinyenye katā kple adanu vō katā kple alakpadada kple nuṣṣṣṣ kple ameguzozo katā da, 2 eye abe vidziewo ene la gbogbo me ^bnotsi timato nadzro mi vevie, bene miatsi to me hena xoxo la, 3 ne miedoe kpo bena, Afeto la nye domenyoto.^c 4 Amesi gbo mieva wōnye ^dkpe gbagbe, si amewo gbe; gake le Mawu gbo la enye nu tiatia kple nusi xō asi sesē, 5 eye abe kpe gbagbewo ene la miawo hā mitu mia dōkui wōdzu gbogbo me ^exo hena ^fnunolanyenye kokoe, bena ^gmiasa gbogbo me vō, siwo adze Mawu ŋu to Yesu Kristo dzi. 6 Eyata wōle ^hṛṛṛṛ la me bena: „Kpo da, medo dzogodzikpe tiatia xōasi anyi de la, ŋu mele ekpe ge o.“ 7 Azo mi amesiwo xoe se la, enye kpe xōasi na mi; ke dzimaxoetowo la, kpe, si xotulawo gbe la, eya ke zu dzogodzikpe kple ⁱnuklikpe kple nudiakpe gbadzaa na wo, 8 amesiwo klii, le esi womedo to nya la o la ta, nusi nuti hā wodo wo do.^j 9 Ke miawoe nye dzidzime tiatia la, ^kfia nunolanyenye, dukō kokoe, dukō, si nye Mawu nuto tō, bene miade gbe fā amesi yō mi to viviti me va ye nuto fe nukukekeli gbo la, fe nutsuwowowo afia, 10 mi amesiwo menye dukō tsā o; ke azo la mienye Mawu fe dukō, mi amesiwo womekpo nublani na o, ke azo la wokpo nublani na mi.^l

11 Lōlōtowo, mele nu xlōm mi abe ^mamedzrowo kple mozolawo ene be, miade mia dōkui da atso nutilā nudzodzro, ⁿsiwo woa aṣa de luṣo nuti la gbo, 12 eye miafe anyinonko le trōsubolawo dome nana nyuie, bene nusi ta wogblo nya de mia nuti dō abe vōwōlawo ene la,^o le miafe dō nyui wōwo,

siwo wodze si azo nuti la, woakafu Mawu le kpoṣṣṣṣkeke la dzi.

13 Eyaṅuti ^pmibobo mia dōkui de amewo fe nudōanyi katā te le Afeto la nuti, edanye de fia, si si nuse le la te o, 14 edanye de dzidula, siwo wodo de dagbe le hlōblabia vōwōlawo kple nyulwōlawo kafukafu ta la te o. 15 Elabena nenemae nye Mawu fe lōlōnu, bena miatsō nu /nyui wōwo atsi abunetowo fe numanyamanya la nu, 16 abe ^qablodeviwo ene, eye menye abe amesiwo woa ablenyenye la nuti dō be, wōanye vōdinyenye fe nutsyōnu la ene o, ke boṅ abe Mawu fe dōlawo ene. 17 ^rMibu amewo katā, miḷō noviawo,^s mi vō Mawu, mibu fia la.

Dolawo fe dō.

18 Mi ^tdōlawo la, mi bōbo mia dōkui na miafe afetowo le vōvō katā me, menye na afeto nyulwo kple ame fatuwo dedeko o, ke boṅ na domevevitowo hā. 19 Elabena esiae nye amenueve, ne amea de do dzi le xaxawo me, eye wōkpea fu madzomadzo le dzitsinya, si vōa Mawu la ta. 20 Elabena ne wofo mi le nuvōwōwo nuti, eye miedo dzi kpee la, adegbefofo ka wōnye ma? Ke ne miekpe fu le ^u“nu nyui wōwo nuti, eye miedo dzi kpee la, eya enye amenueve le Mawu ŋku me. 21 Elabena esia nuti woyō mi ve dō; elabena Kristo hā kpe fu le mia ta, ^veye wōgblē kpoṣṣṣ dī na mi, bene miadze efe afodofewo yome, 22 amesi mewo nuvōa deke o, eye womekpo beble le efe nu me hā o; ^wb23 esime wodzui la, medzu ame de etefe o; esime wōkpe fu la, medo ṅodzi na ame o; ke etsoe de asi na amesi drōa oonu dzōdzoe la boṅ. 24 Amesi ^xatsō miafe nuvōwo da de ye nuto fe nutilā dzi heyi de atisoga ŋu, ^ybene mi amesiwo ku na nuvōwo la, miano agbe hena dzōdzōnyenye; amesi fe kabiuwo yō dō mi la. 25 Elabena miele ^zabe alē tatraro ene; ke azo la mitro va miafe luṣowo fe ^{aa}kplola kple dzikpola la gbo.

Srōtowo fe dō.

3 Nenema ke, ^{ab}mi nyōnuwo la, mi bōbo mia dōkui na mia ŋu-

^a Ro. 12, 1-7; Ti. 2, 1.
^b Yes. 40, 8; 7; Yak. 1, 16. 11.
^c Yes. 40, 8.

^e Ef. 4, 22.
^f 3, 18.

^g Gal. 5, 12.
^h Heb. 5, 12. 13; Mat. 18, 3.

ⁱ Ps. 34, 9.
^j Ro. 12, 10.
^k Ps. 118, 22.
^l Lod. 24, 21; Mat. 22, 21.
^m Ef. 6, 5; Ti. 2, 9.

ⁿ Ef. 2, 21. 22.
^o kp. 9.
^p Ro. 12, 1.

^q Yes. 28, 16.

^r 3, 14. 17; 4, 13. 14; Mat. 6, 10.

^s Mat. 21, 42.

^t Mat. 16, 24.
^u Yes. 8, 14; Ro. 9, 33.
^v Mo. 11, 19, 6; Nyad. 1, 6.

^w Yes. 63, 9; Yoh. 3, 46; Kor. 11, 5, 21.

^x Yoh. 1, 3, 5.

^y Ro. 6, 11.
^z Hos. 2, 25; Ro. 8, 25.

^{aa} Ps. 39, 13.
^{ab} Heb. 13, 20.

^{ac} Yak. 4, 1.
^{ad} Yoh. 10, 12; Ezra 34, 6. 11; Yes. 63, 6.

^{ae} Ef. 5, 22. 24; Ti. 2, 6; Kor. 1, 7. 12; Mo. 1, 3, 16.
^{af} Mat. 5, 16.

towo mia srōwo. bena ne amea dewo meḡo to nya la o la. nyonuwo fe agbenononuya deke magblo la nade wo. 2 esi wokpo miase agbenonon dzadzze le vovō me da la.^b 3 amesiwo fe lekewowo naganye gota gome lekewowo to ḡafofo kple sikadodo kple awudodo me o.^d 4 ke boḡ wōdanye dzime fe ame yayla le gbogbo fatu. si noa anyi kpoola. fe nonome magblēmāmagblē me. si xō asi sesē le Mawu fe ŋku me.^f 5 Elabena nenema ke nyonu kōkōewo hā. amesiwo kpo mo na Mawu la. wo leke na wo ḡokui tsā. eye wobobo wo ḡokui na woa ḡutowo srōwo.^h 6 abe alesi Sara ḡoa to Abraham. eye wōyone be afeto la ene. amesiwo vinyonuviwo miezu awo. ne miewa na nyui. eye miewa ḡodzidodoo deke o.

7 Nenema ke. "mi ḡutsuwo la. mino anyikple nyonuwo le nunya me. esi wonye gbodzogbodzotowo wu la ḡuti. eye mitsō bubu na wo; elabena woawo hā wonye agbe fe amenuveve hadomenyilawo. bene miagaxe mo na miase gbodododawo o.

Le lolō kple domefafa ḡuti.

8 Mlōeba la mi katā misusu nu deka. ame nu nawo nublānu na mi: mlō mia nōewo abe nōviwo ene: miase dome natō de ame ḡu: mibobo mia ḡokui.^g 9 Migado vō vō te fe alo dzudzu dzudzu te fe o: ke esia te fe la miyra boḡ: elabena esia ta woyō mi ve ḡo. be miānyi yayra fe dome. 10 Elabena amesi le didim be. yealō agbe. eye yeakpo ŋkeke nyuiwo la. nekpo efe aḡe dzi de vō ḡu kple efe nyuiwo dzi. bene woagagblo alakpanya o: 11 nete ḡa le vō ḡu. eye wōdawo nu nyui: nedi ḡutifafa. eye wōati eyome.^v 12 Elabena Yehowa fe ŋkuwo le ame dzodzewo ḡu. eye efe towo le wofe kukudede ḡu: ke Yehowa klēa ŋku de amesiwo woa vō la.

13 Eye ameka awo vō de mia ḡu. ne mienye vevidolawo le nu nyui me mahā?^u 14 Ke bne miekpe fu le nu dzodzwe ḡuti hā la. woayra mi. Ke migavō wofe vōvō o. eye ḡo hā nagadzi mi o: 15 ke boḡ mikō Afeto Kristo la qu le miase dziwo me. eye misu

te ḡaasi. bene miana ḡudodo ameslame. si abia nyaa de mi le mōkpōkpō. si le mia me la ḡuti: gake miwōe kple domefafa kpa-kple vovō.^a 16 esi dzitsinya nyui le mia si. bene nusi me wogblo nya vō de mia ḡuti le abe vōwōlawo ene la. woado ḡukpe amesiwo do vlo miase agbenonon nyui. si le Kristo me la.^e 17 Elabena ne enye Mawu fe lolōnu la. fukpeke le nu nyui wōwō ḡuti enyo wu fukpeke le vōwōwō ḡuti.^g

Le Kristo fe talifeyiyl kple mawutlededeta ḡuti.

18 Elabena Kristo hā kpe fu le nuvōwo ḡuti zi deka. ame dzodzwe de ame madzomadzo te fe. bene wōakplo mi ayi Mawu gbo: esime wowui le ḡutilā gome. ke wogbo agbee le gbogbo gome.^k 19 esime hā wōto edzi heyi. eye wōgblo nya ŋia gbogbōwo le gaxo me. 20 amesiwo sē to tsā. esime Mawu fe dzigbōgbo blewu la lala le Noa fe ŋkekeawo me. esime wōle adakaḡu dzram ḡo. si me wōde ame vee. siwo le luō enyi la le hetso tsi me.^o 21 nusi nye kpodeḡu "na mawutlededetaname. si de miawo hā awo. si menye ḡutilāḡifojō deḡeḡe o. ke boḡ dzitsinya nyui fe adzōgbedeḡe na Mawu heto Yesu Kristo fe tsitretsiti me. 22 amesiwo yi de dziḡo. eye wōle Mawu fe nudusi me. eye mawudolawo kple dziduduwo kpakple ḡu-sēwo bobo wo ḡokui ne.

Ele na kristotowo he. woakafu Mawu le fukpeke me hā.

4. Azo esi Kristo kpe fu de mia ta le ḡutilā me ḡuti la. miawo hā mikpla tamesusu ma ke abe aḡawonuwo ene: elabena amesiwo kpe fu le ḡutilā me la. edzudzo nuvōwōwo.^u 2 bena miagano agbe na amewo fe nudzodzrowo le ye-yiyi. si suso be. miano agbe le ḡutilā me la me o. ke boḡ hena Mawu fe lolōnu.^v 3 Elabena agbe fe ye-yiyi. si va yi la.^z so gbo be. miewo trōsubolawo fe lolōnu. eye miezo le hadzdzewo. nudzodzrowo. ahatsunonowo. nutsuduḡuwo. aglotutuwo kple trōsubosubo ḡunyoto la me: 4 esia wo yaa na wo bena. miewu du kpili wo yi de nu vlo wōwō ma ke fe ba me o. eye wole busunyawo

^a 1, 3; Kol. 4, 8.
^b 1, 17; 2, 12, 18.

^d Tim. I, 2, 9;
Yes. 3, 18-24.
^e 2, 12; Do. 24, 16.

^f Ef. 3, 16.
^g 2, 20; 4, 14.

^h Mo. I, 3, 16.
ⁱ Mo. I, 18, 12.
^k 4, 1; Ro. 5, 8;
6, 10.

^l 1, 3; 4, 8; Ef. 4, 8.
^m Ef. 5, 25; Kor. I, 7, 3, 5.

^o Mat. 24, 37;
Pet. II, 2, 5; 3, 5;
Mo. I, 7, 13.
^p Ef. 5, 26; Heb. 10, 22.

^r Ef. 1, 20.

^s Fil. 3, 16; Kol. 3, 12.

^t Ps. 34, 13, 14
v. 17; Yak. I, 19; Lod. 21, 23.

^u 2, 21-24; 3, 18;
Heb. 12, 10, 11.
^v Tes. I, 5, 15;
Heb. 12, 14;
Tim. I, 6, 11.

^w Kor. II, 5, 15.
^x Ef. 4, 17; Ti. 3, 3; Ro. I, 28.

^y Ro. 8, 28.
^z 2, 20; 4, 14; Yes. 8, 12, 13; 51, 7.

gblom le mia n̄uti;^a 5 amesiawo abu akonta na d̄amesi su te, bena yeadr̄õ õonu ame gbagbewo kple ame kukuwo la. 6 Elabena esla ta wogblo nyanyuie la fia /ame kukuwo hã do bena, ne woadr̄õ õonu wo le amewo gome le n̄utlã me hã la, le Mawu gome la woano agbe le gbgbo me.

7 Ke nuwo katã fe nuwuwu do v̄õ. Eyañutl̄ midu mia ðokui dzi, eye mino mo xexi hena gbodo-doda.^b 8 Ke vevieto la mitso lãlã lã mia n̄ewo vevie; elabena lãlã t̄syõa nuv̄õwo fe agbõõõõ do. 9 Milõ amedzrowõwo na mia n̄ewo, eye lioliolili naganõ me o.^c 10 Misubõ mia n̄ewo le alesia amesiame xõ amenuvevenunana la nu, abe Mawu fe amenuveve bubu fomevi gedewo fe xõnuvi nyuiwo ene.^d 11 Ne amea ðe le nya gblom la, negblõe abe mawunya ene; ne amea ðe le subõ-subõm la, netsõ n̄usẽ, si Mawu tso kee la subõ, bene woakafu Mawu le nuwo katã me to Yesu Kristo dzi, amesi tõ lanye n̄utikõkõe kple n̄usẽ tso mavõ me yi ðe mavõ me! Amen.^e

12 Lãlõtowo, miganã fiafiã fe tetekpõ, sã va mia dzi hena mia dodokpõ la, nawõ yaa ðe mi, abe nyaa ðe fomevie va dzõ ðe mia dzi ene o; 13 ke boñ zi gedẽ v̄alesi miekpõ gome le Kristo fe fukpekpewo me la, zi gedẽ ma ke m̄ikpõ dzidzõ bena, le efe n̄utikõkõe fe ðeðefia me hã la mia-kpõ dzidzõ, eye miatso aseye. 14 Ne wodzu mi le Kristo fe n̄ko ta la, woayra mi; elabena n̄utikõkõe kple Mawu fe Gbgbo la va dzudzõ ðe mia dzi; ame mawo gbo la wogblo busunya ðe en̄uti, ke mia gbo la wokõ en̄uti. 15 Ke mia dome amea ðeke nagakpe fu abe hlõdola alo fiafito alo v̄õwõla alo abe amesi doa gaglãsu ðe ame bubuwo fe nya me la ene o;^f 16 ke ne amea ðe kpe fu abe kristotõ ene la, megakpe nu ne o, ke nekafu Mawu le nya sia me boñ.^g 17 Elabena azãgbe la do v̄õ, bena õonudõdr̄õ la nadze gõ-me tso Mawu fe afe me; ke ne wodze egome tso mia dzi la, eke-ma nuka lanye nuwuwu na amesiwo meðo to Mawu fe nyanyuie

^a 3. 16.
^b Ezra 9. 6.
^c Tim. II. 4. 1:
Do. 10. 42.
^d Lu. 23. 31: L. Od.
11, 31.
^e 3. 19.

^f Yak. 1. 12: 5.
13: Lu. 23, 46.

^h Yak. 5. 8: Yoh.
1. 2. 18: Pet. II.
3. 10.

ⁱ Kol. 3. 14: Heb.
18. 1: Yak. 5. 20.
k 4. 13: Ti. 1. 5:
Tim. I. 5. 17:
Yoh. 15. 27: Ro.
8. 17.

^l Heb. 13. 2: Fil.
2. 14.

ⁿ Do. 20. 28: Ti.
1. 7. 11.
^o Ro. 12. 6.

^p Kor. II. 1. 24:
Lu. 22. 26: Tes.
II. 3. 9.

^r Yak. 1. 12:
Kor. 1. 9. 25.

^s Kor. II. 2. 17:
Kol. 3. 17.

^t Ef. 5. 21: Fil.
2. 3: Yak. 4. 6:
7. 10.

^u Lod. 3. 34.
^v 1. 6: 5. 1: Yak.
1. 2: Kor. II. 1.
7: Ro. 8. 17.

^y Yak. 22. 29.
^z 3. 14: Mat. 5.
10.

^a Mat. 6. 25:
Heb. 13. 5: Ps.
37. 5.

^b Lu. 22. 31: HI.
1, 7.

^d 2. 20.
^e Yak. 4. 7: Ef. 6.
12: Fil. 1. 30.

^f Do. 5. 41: Yoh.
21, 19.

^g 1. 6: Tes. 1. 2,
12: Heb. 13. 21.

la o mahã?^b 18 Eye nyeye bebli hafi woaxõ ame dzõdzõe la, afika ame mavõmawu kple nuvõwõla lado do mahã?^c 19 Eyata amesiwo kpea fu le Mawu fe lãlõnu nu la, natsõ wofe luõwo ade asi na wõla nutefawõla la le do nyui wõwo me.^d

Hamemegãwo fe do.

5. Hamemegã, siwo le mia dome la, nye, amesi nye mia ha-hamemegã kple Kristo fe fukpekpewo ðasedila kple n̄utikõkõe, si wole ðede ge ðe go la hã gome-kpõla la, mele nu xlõm mi be:^e 2 Minyi Mawu fe alẽha, si le mia dome, eye m̄ikpõ edzi; menyẽ le dzizizi ta o, ke boñ kple lãlõnu faa le Mawu nu; menyẽ le vide fodi ta o, ke boñ kple dzi faa;^f 3 menyẽ abe amesiwo ðu afetõ ðe ha me, si wode asi na wo la, dzi ene o, ke boñ abe amesiwo nye kpõdeñu na hame la ene,^g 4 ekema ne alẽkpõla gã la lado la, miãxõ n̄utikõkõe fe fiakuku magblẽmagblẽ la.^h

Le ðokuibaba, dzidzido ðe Mawu nu kple gudzonõõõõ n̄uti.

5 Nenema ke, mi ðekakpuiwo, mibõbõ mia ðokui ðe ame tsitsiwo te; ðke mi katã mibõbõ mia ðokui ðe mia n̄ewo te, eye mitso ðokuibõbõ ðeanyi hetsyõ;ⁱ elabena Mawu tsia tre ðe dadalawo n̄uti, ke evea ðokuibõbolawo nu. 6 Azõ la mibõbõ mia ðokui ðe Mawu fe asi sesẽ la te, bene wõakõ mi ðe dzi le yeyiyi, si woðo ði la dzi.^j 7 Mitsõ miafe dzimadiwo katã da ðe eyama dzi; elabena eyama lãa be na mi.^k 8 Minõ mo xexi, minõ n̄udzõ; elabena miafe adikõtõ, Abosam, le tsatsam abe dzata, si le gbe ðem hele ame dim, be yeavuvu ami ene;^l 9 minõ tsitre sesie ðe eyama n̄uti le xõse me, esi mienyãe bena, fukpekke mawo ke va mia n̄ovi, siwo le xe-xeame la dzi.^m

Yayradiname-nyawo.

10 Ke amenuveve katã fe Mawu, amesi yõ mi va efe n̄utikõkõe mavõ la gbo le Kristo Yesu me la, n̄uto awõ mi amesiwo kpe fu via ðe ko la blibo, ado n̄usẽ mi, ali ke mi, eye wõaðo mia gõ-me anyi.ⁿ 11 Eya tõ lanye n̄uti-

kòkòe kple òsè tso mavò me yi de mavò me! Amen.

Gbedoname kpa nuwunyawo.

12 Menlo nya kpui sia ò de mi to Silvano. amesi mebu òvi nutefewola la. si me hle nu xlòm mi. eye mele dase òim bena. esiae

^a Kor. II. 1. 19; Tes. I. 1. 1; Tes. II. 1. 1; Do. 17. 4; Ro. 5. 2; ò Do. 12. 12.

^d Ro. 16. 16.

nye Mawu fe amenuveve vavàto. Minò tsitre sesie de eme.^a 13 Hamme. si wotia kpakpli mi le Babilon kple vinye ^bMarko dudò mi fà. 14 Mitsò lólòngbugbò dudò mia nòewo nam fà.

Dutifafa nanò anyi kpli mi amesiwo katà le Kristo Yesu me!^d

PETRO FE AGBALÈ EVELIA.

Apostolo. si le dzodzom la, fe nuxòlò le veviedodo le kristotonyenye me guti.

1 Simon Petro. Yesu Kristo fe ò. dola kple apostolo. òlò ò de amesiwo kpo xòse xòasi ma ke kpli mí le mía Mawu kple mía xòla Yesu Kristo fe dzodzòenyenye la me:^f 2 Amenuveve kple òtufafa nasò gbò de dzi na mí le sidzedze Mawu kple Yesu. mía Afeto. la me.^h

3 Esi efe Mawu me òsè tso nusiwo katà nyo hena agbe kple mawusosrođa la. ke mí to sidzedze amesi tso eya òtò fe òtikòkòe kple òsè yò mí la me: 4 nusiawo me wòto tso ògbèdodo xòasi gátowo ke mí. bene miato esiawo me azu Mawu fe dzòdzòme gomekpòlawo. ne míesi tso nudzodzrowe fe gbeḡblè. si le xexe sia me la gbò:^g 5 Eye esia òtí ke mitsò veviedodo katà kpe de enuti. eye mide amewòwo fia le miafe ^oxòse me. eye le amewòwo me la sidzedze. 6 eye le sidzedze me la òkuidzidudu. eye le òkuidzidudu me la dzidido. eye le dzidido me la mawusosrođa. 7 eye le mawusosrođa me la òvilòlò. eye le òvilòlò me la lólò na amewo katà.ⁱ 8 Elabena ne nusiawo le mia me. eye wole agbò sòm de dzi la. mana mianye kviatòwo kple ame matsekuwo le sidzedze mía Afeto Yesu Kristo la me o.^u 9 Elabena amesi si nusiawo mele o la. enye ^vòkuagbàto. eye mekpòa didifenu o. eye wòlò efe tsà nuvòwo kòklòđa la be. 10 Eyata. òviwo. mido vevie wu tsàto. bena miali ke mia yòyò kple tiatia la sesie: elabena ne miewò nusiawo la. miada vo akpò o.^a 11 Elabena le ale mò

^e Heb. 10. 19; Mat. 7. 13.

^f Do. 15. 14; Ro. 1. 1. 12.

^g 3. 1; Pet. 1. 5. 12; Ro. 15. 14; Yu. 5. 6.

^h kp. 8. 2. 20; Yoh. 17. 3.

ⁱ Pet. 1. 15; 2. 9.

^k Tim. II. 4. 6; Yoh. 13. 36; 21. 19.

^l Heb. 13. 7.

ⁿ Yoh. 1. 3. 2. 9.

^o Heb. 4. 11; 6. 11. 7. 3. 4; Lu. 1. 2; Yoh. 1. 1. 1.

^r Fil. 4. 8.

^s Mat. 17. 1-8.

^t Pet. 1. 1. 22; Tes. 1. 3. 12.

^u kp. 2; Ti. 3. 14; Yoh. 15. 16.

^v Yoh. 1. 2. 9. 11.

^w Yoh. 5. 39; Nyad. 22. 16; Ps. 119. 106.

^x Yes. 34. 16.

^y Heb. 3. 14.

sia dzi woana gege de mía Afeto kple xòla Yesu Kristo fe fiadufe mavò la me mi wòasò gbò fù.^c

Le Kristo fe òtikòkòe kple nyagblòdi. si li ke sesie la òtí.

12 Eyaḡuti nyemadzudò òkudòdo nusiawo dzi na mí akpò o. wònye miényae. eye wona mieli ke de nyatefe. si li kpli mí la me hafi.⁹ 13 Ke mebu nusi dzo be. òkeke alesi mele agbado sia me la. matsò òkudòdònduzi na mí anò mía nyòmi. 14 Elabena menyae bena. nye agbado la dedeđa la lilim. abe alesi mía Afeto Yesu Kristo hā dee fiam la ene.^k 15 Ke mado vevie. bena miate òu aḡo òku nusiawo dzi gbesiagbe le nye dzodzò megbe.^l 16 Elabena menye gli. siwo wokpa kple aḡaḡu la. yome miedze. esime míena miénya mía Afeto Yesu Kristo fe òsè kple efe vava la o: ke boḡ míenye efe gānyenye. si miekpò kple òku la. fe dase-dilawo.^p 17 Elabena exò bubu kple òtikòkòe tso Mawu Fofò la gbò. esime nenem gbe sia di tso òtikòkòe gā nyui la me va egbò bena: ^q..Amesia nye Vinye. si nyemelòa nu egbò o. si dzea ònyenye!^q 18 Eye mía òtòwo míese gbe sia tso dzifo. esime míeli kpli le to kòkòe la dzi. 19 Eye nyagblòdi. si li ke sesie wu la. le mía si. eye miewò nyuie bena. miekpòa edzi. abe akadi. si le kelèlè le tsyòtsyòfe ene. halase esime òu lake. eye òukeyletívi ladze le miafe dziwo me:^r 20 eye minya esia gbà bena. òḡlò la me nyagblòdiwo katà metso ame òtò fe gomefiafia gbò o:^s 21 elabena nyagbògbòlòdi deke metso ame fe lólònu me kpo o. ke boḡ

Gbɔgbɔ kɔkɔe lae vā Mawu fe ame kɔkɔewo, hafi wogblɔ nya dɪ.^a

Nuxoxi5 le avatsonufialawo ɔuti.

2. Ke avatsonyagblɔdilawo va tsi tre le duko la dome, abe alesi avatsonufialawo lava mia-wo hā mia dome ene, amesiwo latsɔ gbeɣblē fe kɔmamāwo ava tra de eme dzaa, eye woagbe nu le Afeto, si xe fe de wo ta la gbɔ, eye woahē gbeɣblē kpata-kpata ava wo dɔkui dzi. 2 Eye ame gedewo adze wofe hadzenuwɔwɔwo yome, amesiwo ta woagblɔ busunya de nyatefemɔ la ɔuti dɔ,^f 3 eye le nukeklē me woatsɔ nyakpakpawo adi vide le mia ɔu, amesiwo fe fɔbubu mehe de megbe tso blema ke o, eye wofe gbeɣblē medɔa akɔlē o. 4 Elabena ne Mawu mekpɔ mawudola wonuvɔwo fe nublanui o, ke wɔtsɔ viviti tsiditsidi fe kɔsɔkɔsowo bla wo hetu asi wo xlā de dzomavɔwe me, bena woadzra wo dɔ hena vɔnudɔdr̄;ⁱ 5 eye mekpɔ blema xexeme la fe nublanui o, negbe Noa, dzɔdzɔenyeye fe gbeɣadela la, hekke de ame adre bubuawo ɔu kɔ wɔdzra dɔ, esime wòhē tɔdɔdɔ va ame mavɔmawuwo fe xexeme dzi;^k 6 eye wòna Sodom kple Gomora fe duwo zu afi, eye wòbu fu wo to wo tɔtrɔtsɔanyi me, eye wòtsɔ wo dɔ kpɔdɛɛnu na amesiwo ava no agbe le mawumavɔmavɔ me;ⁿ 7 eye wòdɛ Lot dzɔdzɔetsɔ, si ɔu ame gblēkuwo fe hadzedzegbe-nɔnɔ sē ɔuta le la, tso me;^p 8 elabena esi ame dzɔdzɔe ma no wo dome, eye wòkpɔ, eye wòse wofe dɔwɔwɔ, siwo mele sea nu o la, ewɔa fu efe luɔ dzɔdzɔe la gbesiagbe;^r 9 ale Afeto la nya alesi wòadɛ mawumemewo atso tetekpɔwo me, eye wòadzra ame madzɔmadzɔwo dɔ hena vɔnudr̄gbe, bene woatu fe vɔ na wo;^s 10 ke vevieto amesiwo zɔna le ɔutilā nu le makɔmakɔnyeye fe nudzɔdzro la me, eye wodoa vɔ afetɔnyeye la. Ame mabunuwo, dɔkuiɔdzɔzelawo kple amesiwo medzɔna nyanyanya, ne wogblɔ busunya de ɔutikɔkɔewo ɔuti la o;^t 11 wònye mawudolawo nye gátɔwo wu le ɔutele kple

^a Sam. II. 23, 2.

^b Mat. 24, 4; Dɔ. 20, 29, 30; ta 2, 3 kpo Yu. 5-23; Fla. I. 22, 6-25; Mo. V. 13; Yer. 28; Xez. 19.
^d Ps. 49, 21.

^e kp. 15.
^f kp. 18; Mat. 24, 11; Tim. I. 6, 1; Ro. 2, 24.

^g Mat. 5, 28; Tim. II. 3, 6.

^h Nyad. 2, 14; Mo. IV. 22, 5, 7, 28; 31, 16.

ⁱ Nyad. 9, 1, 11; 20, 1.

^k 3, 6; Pet. I. 7, 20; Heb. II. 7.

^l Lod. 25, 14.

^m Mo. I. 19, 24.

ⁿ kp. 2, 10, 13; Yu. 16.

^p Mo. I. 19, 29.

^q kp. 12; Pet. I. 2, 16; Yoh. 8, 34.

^r Ps. 119, 158.

^s 1, 2; 3, 18; Mat. 12, 45.

^t Kor. I. 10, 13.

^u Heb. 6, 4; 10, 26.

^v 1, 7; Ti. 3, 1, 20; Mo. II. 22, 28.
^w Lod. 26, 11.

ɔnuse me hafi; gake womehe busufɔbubu ve de wo ɔuti le Afeto la ɔku me o.

12 Ke amesiawo le abe lā nya-sā manɔsɔ, siwo wodzi hena lele kple tsɔtsɔr̄ le wofe dzɔdzɔme nu la ene: Wogblɔa busunya le nya, siwo womenya kura o la me, eye woatsr̄ hā le wofe gbeɣblē la me,^d 13 eye woaxɔ madzɔmadzɔnyeye fe fetu: Amesiwo bua gbesiagbe fe aglotutu dzidzɔnui, dɔfofo kple ɔukpe wonye, eye woteɔa nusiwo wokpɔ to wofe amebeble me la, qua nu tsui, eye wotua aglo kpli mi;^e 14 ɔku, siwo ɔɔ taɔ kple ahasiwɔwɔ, eye nuvɔwɔwɔ metea ɔu dɔa kɔ na wo o la, li na wo; woblea luɔɔ, siwo meli ke o la, vaa wo dɔkui gbɔ; dzi, si nukeklē mā ɔtu to la, li na wo, eye fifodeviwo wonye.^f 15 Esime wogblē mɔ dzɔdzɔe la dɔ la, wotre mɔ, eye wozɔdzɔ Bileam, Beor vi, amesi lɔ madzɔmadzɔnyeye fe fetu la yome; 16 ke ekpɔ mokaka le efe dzidada la ɔuti: Dɔwɔlā mafonu la tɔɔ ame fe gbe fo nu, eye wòxɔ mɔ na nyagblɔdila la fe lānuwɔwɔ. 17 Amesiwo nye tsivudo, siwo me tsi mele o, kple alilikpo, siwo ahom fona yina gbɔna, amesiwo wodzra viviti tsiditsidi la dɔ dɔ na yi de mavomavɔ me.^l 18 Elabena esi wogblɔ yakanya lolo gāwo la, wotsɔ ɔutilā fe nudzɔdzrowo kple hadzedze vɔwo ble amesiwo si fifi laa tso mɔrelawo gbɔ.^o 19 Eye wodo abɔdɔnyeye ɔugbe na wo, wònye woa ɔtu to la gbeɣblē fe dɔlawo wonye hafi; elabena amesi dɔu amea de dzi la,^r eya ke wòne klui. 20 Elabena ne wosi le xexeame fe makɔmakɔnyeye nu to sidzedze Afeto kple xɔla Yesu Kristo me, eye wona wogalé wo le nu mawo ke me, eye wogaɔu wo dzi la, ɔkema wofe anyinɔnɔ mamletɔ zu vɔ na wo wu tsɔto. 21 Elabena de womedze si dzɔdzɔenyeye fe mɔ o la, ne enyo na wo wu esi wodze sii, eye gake wogagbugbo tso sedede kɔkɔe, si wode asi na wo la gbɔ.^v 22 Eva me na wo le nyatefe lododo la nu bena:^w „Avu gbugbo yi de ye ɔtu to fe xedede la gbɔ,“ eye „ha,

si wole tsi na la, le mimlim yina ba me."

Afeto la fe vava fe hehedemegbe fe nyatefenyenye kple xexame fe nuwuwu.

3. Lálótowo, esia nye agbalé eve-
lia xoxo, si menjo do de mi, eye
metso nkudodonudzi nyo miafe
tamesusu, si me ko la le wo me,^b
2 bene miado nku nya, siwo nya-
gblodila kókæawo gbló dí tsá la,
kple Afeto kple xola fe se, si
wòde to miafe apostolowo dzi la
dzi. 3 Minya esia gbã bena, le
nkeke mamleawo dzi la fewudu-
lawolavakplefewuđudu, amesiwo
zóna le woawo nutowo fe nudzo-
dzrowo nu,^f 4 eye woagbló bena:
Afika efe vava la fe ngbedodo
la le? Elabena tso esime fofoa-
wo do aló la, nuwo katã no anyi
nenema tso nuwówo fe gomedze-
dze la me.^h 5 Elabena ide wo-
ylae de wo, esi wole edim nene-
ma, bena dzifowo li tso blema ke,
eye anyigba há li hedo tso tsi
me, eye woto tsi me le Mawu fe
nya nu; 6 nusiawo na tsidodo yo
xexe kema me, eye wòtsrõ.^g 7 Ke
wotsõ nya ma ke dzra fifi dzifo
kple anyigba la do, eye woda wo
di na dzo, vasede ame mavõma-
wuwu fe ònudurõ kple gbegblé
fe nkeke la dzi.^o 8 Ke, lálótowo,
nu deka sia naganõ yayla de mi
o bena, le Mawu gbo la nkeke
deka le abe fe akpe deka ene,
eye fe akpe deka há abe nkeke
deka ene.^p 9 Menye de Afeto la
le wówom blewu le efe ngbe-
dodowo dziwówo me, abe alesi
amea dewo buns blewuwówo la
ene o; hafi egbo dzi di blewu na
mi, esi meló bena, amea deke na-
tsrõ o, ke boñ bena amewo katã
natro va dzimetotro gbo la nuti.

10 Ke Afeto la fe nkeke le va-
va ge abe fiafito ene, le esime

^a Nyađ. 20, 11;
Ps. 102, 27;
Yes. 34, 4.

^b 1, 13; Pet. I. 5,
12.
^d Lu. 21, 38.

^e Fil. 3, 20.

^f 2, 1; Tim. I. 4, 1.
^g Nyađ. 21, 1.
27; Yes. 65, 17;
66, 22.

^h 1, 16; Xez. 12,
22.

ⁱ Ps. 136, 6; Mo.
1, 1, 2, 6, 9.

^k 1, 10; Kor. I. 1,
8; Tes. I. 3, 13.

^l kp. 9; Pet. I. 3,
20; Ro. 2, 4.

ⁿ 2, 5; Mat. 24, 37
v. 39; Mo. I. 7,
21.

^o 2, 9.

^p Ps. 90, 4.

^q kp. 15; Heb.
10, 37; Pet. I. 3,
20; Tim. I. 2, 4;
Mat. 18, 14;
Xab. 2, 3; Xez.
33, 11; Sam. II.
14, 14.

^r 1, 12; Mat. 24, 4,
25, 13.

^t Tes. I. 5, 2; Tes.
II. 1, 8.
^u 1, 8; Pet. I. 5, 11.

"dzifowo ava yi kple gbedede; ke
gomedzenuwo labi, eye woałólo
le dzo me, eye anyigba kple eme
dówówowo lafiã keñ.

Alesi kristotowo nadzra wo dokui do na
Kristo fe vava eweña.

11 Azo esi woałólo nusiawo ka-
tã la, ameka fomeviwo wòle na
mi be, mianye le anyinonõ kókæe
kple mawusosrođa me,^d 12 eye
mialala, eye miadi Mawu fe nke-
ke la fe vava vevie, le esime woa-
łólo dzifo le dzo me, eye gome-
dzenuwo há lałólo le dzoxoxõ gã
me mahã?^e 13 Ke miele dzifo
yeye kple anyigba yeye, siwo me
dzódzóenyenye anõ la, lalam le
efe ngbedodo la nu.^f

14 Eyata, lálótowo, esi miele
nusiawo lalam nuti la, mido vevie,
bena woakpo mi le putifafa me
dimafofa kple mokaka manpo-
ni le efe nku me,^k 15 eye mibu
mia Afeto fe dzigbõgbo blewu
la bena, enye mia xoxõ, abe alesi
mia novi lálótõ Paulo há njo do
de mi le efe nunya, si wonae la
nu ene, 16 abe alesi wòfo nu le
nusiawo nuti le efe agbaléwo ka-
tã me la ene, esiwo me nyaa de-
wo fe gomesese nye do la le,
nya, siwo ame masrõnuwo kple
ame malikewo trona, abe alesi
wowõa njoñbõ bubuawo há hena
woa nutowo fe gbegblé la ene.

Nuwunya.

17 Azo la, mi lálótowo, esi mie-
nya nusiawo di nuti la, mikpo
mia dokui dzi nyuie, bene ame
gblékuwo fe beble nagahẽ mi
ayii o, eye miagadze anyi atso
mia nutowo miafe kelili la me o.^g
18 Ke boñ mitsi le mia Afeto
kple xola Yesu Kristo fe amenu-
veve kple sidzedze la me. Eya
to lanye ntitikókæe la tso azõ yi-
dase mavõmavo fe nkeke la dzi!
Amen.^h

YOHANES FE AGBALÉ GBĀTŌ.

Le agbe la fe nya kple hadede kple Mawu to
nutikoklo tso nuvõ me nuti.

1. Nusi li tso gomedzedzea me,
nusi miese, nusi miekpõ kple
miafe pkuwo, nusi miekpõ kote,
eye mifeo asii kpõ, le agbenya

^v 2, 13; Yoh. I. 1,
14; Lu. 24, 38.

^w Yoh. I. 4; Yoh.
I. 5, 11, 20.

la nuti - 2 elabena agbe la do,
eye miekpõ, eye miedia dase le
enuti, eye miedea gbe fã agbe
mavõ, si le Fofoa gbo, eye wòde
edokui de go fia mi la fia mi^y -
3 nusi miekpõ, eye miese la, mie-

dea gbe fãe na miawo hã. bene miawo hã miado fome kpakpli mí. eye míafe fomedodo la li kple Fofa la kpakple Via Yesu Kristo.^a 4 Eye míeḡḡ nusiawo do de mi. bene míafe dzidzɔ nayo fũ.^d

5 Eye gbedasi, si míese tso egbo, eye míeḡḡ gbe fã na mi la. enye esi bena. Mawu enye kekeli. eye vivitia deke mele eme o.^g 6 Ne míeḡḡḡḡ bena, míeḡḡḡḡ fome kpakpli. eye gake míeḡḡḡḡ viviti me zom la. ekema avatso kam míeḡḡ. eye menye nyatefe dzi wom míeḡḡ o.^h 7 ke ne míeḡḡ kekeli me zom, abe alesi eya nuto le kekeli me ene la. ekema míeḡḡḡḡ fome kple mía nɔewo. 8 Eye Via Yesu Kristo fe ou la kloa; nuvɔ katã da le mía nuti. 8 Ne míeḡḡḡḡ bena. nuvɔ mele mía nu o la, ekema mía nuto mía dokui blem míeḡḡ. eye nyatefe mele mía me o.^g 9 Ne míeḡḡḡḡ míafe nuvɔwo me la. ekema nutefewo kple dzodzozeto wònye. bene wòatsɔ míafe nuvɔwo ake mí. eye wòaklo madzomadzonyenye katã da le mía nuti. 10 Ne míeḡḡḡḡ bena. míeḡḡḡḡ nuvɔ o la. ekema míeḡḡḡḡ eyama avatsoḡḡḡ, eye efe nya la mele mía me o.^f

Hababa kple Mawu vi. Kristo vavã léa Mawu fe seawo me de asi.

2. Vinyewo. meḡḡḡḡ nusiawo do de mi. bene miagawo nuvɔ o. Eye ne amea de wò nuvɔ la. *nyaxɔḡḡḡḡ le mía si le Fofoa gbo. eyae nye Yesu Kristo, dzodzozeto la. 2 Eye eya kee nye avulélé le míafe nuvɔwo nuti: ke menye le mía tɔ nuti dedeko o. ke boḡ le xexe blibo la katã hã tɔ nuti.^h 3 Ne míeḡḡḡḡ efe seawo me de asi la. eya míatsɔ adze sii bena, míeḡḡḡḡ. 4 Amesi ke gbo bena. yenyae. eye gake melé efe seawo me de asi o la. avatsoḡḡḡ wònye. eye nyatefe mele eme o.^d 5 Amesi ke lé efe nya la me de asi la, eya me Mawu fe lolɔ zu blibo le vavã. Esia míatsɔ adze sii bena. míeḡḡḡḡ eyama me. 6 Amesi ke gbo bena. yenɔa eme la. ele nɔ be, wòazɔ abe alesi eya nuto hã zɔe ene.^g

Yesu fe se vevito deka nye novilois.

7 Lolɔtawo. menye se yeye meḡḡḡḡ do de mí o. ke boḡ se xoxo.

^a kp. 24, 8, 11; Yoh. II, 6; Mat. 22, 29.

^b kp. 7, 4, 14; Do. 4, 20.

^c Yoh. 15, 11; 15, 24; Yoh. 11, 12.

^d Yoh. 1, 9; 12, 24; Ro. 13, 12.

^e 2, 16; 4, 20.

^f Yak. 1, 17; Tim. 1, 6, 16; Yoh. 8, 12; Dan. 2, 22.

^g Kor. I, 13, 2.

^h 2, 4, 9; Yoh. 3, 20.

ⁱ 2, 14; Yoh. 12, 35; Lod. 4, 19.

^j 3, 5; Ef. 5, 8, 9; Nyad. 1, 5; Heb. 9, 14, 22.

^k kp. 1, 3, 20; Do. 4, 12.

^l Fia. 1, 8, 46; Lod. 20, 9; 28, 19.

^m Ro. 3, 26; Tes. 1, 5, 24; Do. 15, 5; Pa. 32, 5; Sam. II, 12, 13.

ⁿ 1, 1; 5, 18.

^o 5, 10; Ro. 3, 4, 10; Yoh. 5, 38.

^p Pet. II, 1, 4; Tim. II, 4, 10; Yak. 4, 4; Mat. 6, 24.

^q kp. 29; 3, 2, 7; Heb. 7, 25; Yoh. 16, 10.

^r Lod. 27, 20.

^s 4, 10; Yoh. 1, 29; Ro. 3, 25; Kor. II, 5, 19; Kol. 1, 20.

^t Pet. I, 1, 24.

^u 3, 6; Yoh. 11, 52; 15, 10, 12.

^v kp. 22; Mat. 24, 4, 5; Yoh. II, 7; Pet. I, 4, 7.

^w 1, 6; Yak. 3, 14; Mat. 7, 21.

^x Do. 20, 30.

^y 4, 12, 17; 5, 3; Yoh. 13, 35; 14, 21, 23.

^z 3, 3; Yoh. 15, 15; 16, 4.

^{aa} kp. 27; 3, 24; Kor. II, 1, 21.

si le mía si tso gomedzedzea me la koe: Se xoxoa enye nya. si míese la.^a 8 Se yeye maganlo adɔ de mi, esi nye nyatefe le eya me kple miawo hã mía me: elabena viviti le dzodzom. eye kekeli vavã le keklém xoxo. 9 Amesi ke gbo bena. yeḡḡ kekeli me. eye wòlɔea fu novia la. egale viviti me kpakple egbe. 10 Amesi ke lɔa novia la. eya nɔa kekeli la me. eye nudianua deke mele eme o.^b 11 Ke amesi ke léa fu novia la. eya le viviti me. eye wòzɔa viviti me. eye menya afisi yim wòle o: elabena viviti la gbã efe nkuwo.^k

Mísi le xexeame nu.

12 Viwo. mele eḡḡḡḡ do de mi: elabena wotso nuvɔwo ke mí le efe nko ta.ⁿ 13 Fofowo. mele eḡḡḡḡ do de mi: elabena mienya amesi li tso gomedzedzea me. Dekakpuiwo, mele eḡḡḡḡ do de mi: elabena míeḡḡḡḡ vɔḡḡḡḡ la dzi. Devivo. meḡḡḡḡ do de mi: elabena mienya Fofa la.^r 14 Fofowo. meḡḡḡḡ do de mi: elabena mienya amesi li tso gomedzedzea me. Dekakpuiwo. meḡḡḡḡ do de mi: elabena míeseḡḡ. eye Mawu fe nya la nɔa mía me. eye míeḡḡḡḡ vɔḡḡḡḡ la dzi. 15 Migalɔ xexeame kple nusiwo le eme o. Ne amea de lɔ xexeame la. Fofoa fe lolɔ mele eme o.^l 16 Elabena nusiawo, si le xexeame: nutilã fe nudzozro kple nkuwo fe nubiabiã kple agbe fe adegbe fuflu fofo la. metso Fofa la gbo o. ke boḡ xexeame wotso.^v 17 Eye xexeame va yina kple efe nudzozrowo: ke amesi woa Mawu fe lolɔnu la. nɔa anyi yi de mavomavo me.^z

Mímã da tso Kristo fe futu la gbo.

18 Viwo. yeḡḡḡḡ mamletɔe. eye abe alesi míese be. Kristo fe futu la gbɔna ene la. nenema ke Kristo fe futu gedewo tsi tre azɔ: eya me míedze sii le bena. yeḡḡḡḡ mamletɔe lae. 19 Mía dome wodo tso: gake womeḡḡ mía dometɔwo o: elabena de wònye mía dometɔwo wonye la. anye ne woa nɔ mía gbo daa: ke de wodo. bene woade wo afia bena. menye wo katãe nye mía dometɔwo o. 20 Eye kòkòtɔ la si ami na mi. eye mienya nuwo katã.^h 21 Nyemeḡḡḡḡ do de mi. abe de mienya nya-

tefe la ene o, ke boŋ le esi mie-nyae, eye le esi avatsokakaa de-ke metsoa nyatefe me o la nuti.^b

22 Amekae nye avatsokala, ne menye amesi sē nu bena, Yesu menye Kristo o lae oa? Amesi ke gbe nu le Fofu la kple Vi la gbo la, eyae nye Kristo fe futu la.^c 23 Amesiame, si sē nu le Vi la nuti la, eya ke sie Fofu la hā mele o: amesi ke oua Vi la me la, eya ke sie Fofu la hā le.^d 24 Miawo la mina nusi miese tso gomedzedzea me la, nana mia me. Ne nusi miese tso gomedzedzea me la, no mia me la, ekema miawo hā miano Vi la kple Fofu la me. 25 Eye nugbedodo, si eya nuto do na mia la, eya nye agbe mavu la.^e

26 Nya siawo meŋlo do de mi le amesiwo le mia blem la nuti.^f 27 Eye miawo la, amisisiname, si miexo le egbo la, noa mia me, eye mehiā mi be, amea deke nafia nu mi o, ke boŋ abe alesi amisisi ma ke fia nu mi le nuwo kata nuti ene la, nenema ke hā wōnye nyatefe, eye menye avatso o: eye abe alesi wofia mi ene la, mino eme nenema ke.^g

Nuxoxl5 hena Kristo me nana.

28 Eye azo, vinyewo, mino eya me, bena ne eva do la. ne dzi na do mia fo, eye nu nagakpe mi le efe ŋku me le efe vava la me o. 29 Ne mienyae bena, dzodzoe wōnye la, ekema midze sii be, amesiame, si le nu dzodzoe wōm la, egbo wodzi eya hā tso.

Nusi qu wodzea si mawuviwo lena: womewoa nuv5 o. ke boŋ wol5a novlawa. eye wokpoa dzidzo le Mawu nuti.

3 Mikpo lol5 gā, si fomevi Fofu la tso ke mi la da, bena woa-yo mi be mawuviwo! Eyata xexame medze si mi o; elabena medze si eyama hā o. 2 Lol5-towo, azo la mienye mawuviwo, eye nusi ke mifava tro zu la, medo hade o; ke mienyae bena. ne eva do la, miadi eyama: elabena miakpoe alesi wole. 3 Eye amesiame, si tso efe mōkpōkpō sia do eyama dzi la, eya ko edokui nuti, abe alesi eya hā nuti ko ene.^h

4 Amesiame, si woa nuv5 la, edaa se hā dzi, eye nuv5 enye sedzimawomawo.ⁱ 5 Eye mienyae bena, eyama de edokui fia, bene

a 1.7:Pet.1.2,22; 24: Yoh. 8. 46; Kor. II. 8. 21; Heb. 4. 16. b Pet. II. 1. 19; Ro. 16. 14. d 2,3: Yoh. III. 11.

e kp. 18: 4. 3. f 2. 26. 29.

g 5. 12; Yoh. 5. 28; 16; 22: Yoh. II. 9. h Yoh. 8. 44: Mo. I. 3. 4. 15. i kp. 7: Tim. II. 3. 14.

k 5. 11: Tim. II. 1. 1. l 5. 1. 18: Yoh. I. 13: Yoh. III. 11. n kp. 18.

o Yoh. 8. 44. 47.

p 2. 7: Yoh. 19. 34.

r 3. 24: Kor. I. 2. 15: Yoh. 14. 26; 16. 13: Yoh. 21. 34: Lcd. 29. 5. s Mat. 23. 25; Yu. 11: Mo. I. 4. 5. t 3. 21; 4. 17: Ef. 3. 12. u Yoh. 15. 18; Mat. 5. 11. v Yoh. 5. 24. w kp. 1: 3. 3. 5. 7. 9. s 2. 10. x Mat. 5. 22: Mo. III. 19. 16. 17.

y 4. 10: Mat. 5. 9; Yoh. I. 12; 11. 82. 16. 18. 16. 2. d Yoh. 10. 11. 18: 15. 12. 13.

e Ro. 8. 18; Kol. 3. 4; Fil. 3. 21; Mat. 5. 8.

f 2. 15. 16: 4. 20; Yak. 2. 15: Mo. V. 16. 7.

g Ro. 12. 9. 13. h kp. 7: 2. 1. 29; Heb. 12. 14.

i 5. 17. k Yoh. 18. 27; Yoh. II. 2. 4.

yeatsō miāfe nuv5wo ayli, eye nu- v5a deke mele eya me o.^a 6 Amesiame, si noa eya me la, mewoa nuv5 o; amesiame, si woa nuv5 la, mekpō eyama o, eye medze si eyama ha o.^d 7 Viwo. migana amea deke nafu mi o: Amesi ke le nu dzodzoe wōm la, ame dzodzoe wōnye, abe alesi eya hā nye dzodzoe to la ene.^f 8 Amesi ke le nuv5 wōm la, eya tso Abosam me; elabena Abosam woa nuv5 tso keke gomedzedzea me ke. Esia nuti Mawuvi la de edokui fia, bene yeagblē Abosam fe dōwōwō.

9 Amesiame, si wodzi tso Mawu me la, mewoa nuv5 o; elabena Mawu fe agbe noa eme, eye metae nu woa nuv5 o; elabena Mawu me wodzii tso. 10 Esia me mawuviwo kple abosamviwo dze fā le. Amesiame, si mewoa nu dzodzoe o, kple amesi ke mel5a novia o la, metso Mawu me o.^o 11 Elabena esiae nye gbedasi, si miese tso gomedzedzea me la, bene mial5 mia noewo.^p 12 menye abe Kain, si tso vōdito la me, eye wōwu novia la ene o. Eye nukaguti wōwu do? Elabena efe dōwōwō vōdi, eye novia towo le dzodzoe.^r

13 Novinyewo, ne xexemetowo lēa fu mi la, miāfe mo megawo yaa o.^s 14 Miawo la mienyae be, vmieto ku me heyi de agbe la me; elabena miel5a noviuwo.^t Amesi ke mel5a novia o la, etsia ku me. 15 Amesiame, si lēa fu novia la,^u amewula wōnye, eye mienya bena, amewula sia amewula mekpōa agbe mavu wōnaa eme o.

16 Esia me miedze si lol5a le bena, eyama tso efe agbe do anyi de mia ta; eye ele na miawo hā bena, miatsō miāfe agbe do anyi de mia noviuwo ta.^d 17 Amesi ke xexemenuwo le esi, eye wōkpō novia hiā tui, eye wōsē dzime dee heku poe la, ekema aleke Mawu fe lol5 la noa emee mahā?^f 18 Viwo, migana miatsō nya kple ade al5 amee o, ke boŋ miatsō nuwōwō kple nyatefe al5 amee.^g

19 Eye esia me miadze sii le bena, mietso nyatefe la me, eye miana kakadedzi miāfe dziwo le efe ŋku me;^k 20 elabena ne miāfe dzi bu fo mi hā la, Mawu enye

gã wu miãfe dzi, eye wònya nuwo katã.^a 21 Lólõtowo, ne miãfe dzi mebu fò mí o la, ekema dzi-defo le miã si le Mawu fe ñku me,^d 22 eye nusianu, si miebiae la, miãxø atso esi me; elabena mieléa efe seawo me de asi, eye miẽwøa nusiwo dzea epu.^g 23 Eye esiae nye se la bena,^h miãxø Via Yesu Kristo fe ñku dzi ase, eye miãlõ miã nœwo, abe alesi wòde se na mí ene. 24 Eye amesi léa efe seawo me de asi la, enœa eme, eye eya há nœa eme. Eye esia me miedze sii le be, enœa miã me, ñle Gbøgbø, si wòna mí la ta.

Avatsonuñalawo dodokpo. Mawu kple havi lolõ.
Mawu enye lolõ.

4. Lólõtowo, migaxø gbøgbø sia gbøgbø dzi se o,^o ke mido gbøgbøawo kpø; nenye de wotso Mawu gbø;^g 3 eye gbøgbø sia gblødila geðewo do go yi de xexeame. 2 Esia me miedze si Mawu fe Gbøgbø le: Gbøgbø sia gbøgbø, si oua me bena, Yesu Kristo va le nutilã me la, etso Mawu gbø;^g 3 eye gbøgbø sia gbøgbø, si meoua Yesu me o la, metso Mawu gbø o; eye esia nye Kristo fe futø la fe gbøgbø, si ñku miese bena, egbøna, eye azo la ele xexeame xoxo.^f 4 Viwo, miawo la Mawu me mietso, eye miedu wo dzi; elabena amesi le miã me la, etri akø wu amesi le xexeame.^v 5 Woawo la xexeame wotso, eyata wofoa xexeame fe nu, eye xexeame ðoa to wo.^g 6 Miawo la Mawu me mietso, eye amesi dze si Mawu la, ðoa to mí; amesi metso Mawu me o la, meðoa to mí o. Esia me miedze si nyatefegbøgbø kple avatsogbøgbø le.

7 Lólõtowo, mina miãlõ miã nœwo; elabena lolõ la tso Mawu me, eye amesiame, si lãa ame la, Mawu gbø wodzii tso, eye wòdze si Mawu.^o 8 Amesi ke melãa ame o la, medze si Mawu o; elabena Mawu enye lolõ.^f 9 Esia me wøde Mawu fe lolõ la de go fia le le mia me bena, Mawu do efe Tenuvi do de xexeame, bena miãno agbe to eyama me.ⁱ 10 Esia me lolõ la le: Menye bena miawo miãlõ Mawu o, ke boq bena eya

lõ mí, eye wòdo Via do ða, bena wòanye bavulèle le miã nuvõwo ta. 11 Lólõtowo, esi Mawu lõ mí ale la, ele na miawo há be, miãlõ miã nœwo.^o 12 /Amea ðeke mekpø Mawu yẽadekeyi kpø o; ne miãlõ miã nœwo la, ekema Mawu nœa miã me, eye efe lolõ la zua blibo le miã me. 13 Esia me miedze sii le bena, miẽna eyama me, eye eya há nœa miã me; elabena etso efe Gbøgbø la fe de na mí.^j

14 Eye miawo miẽkpøe, eye miẽdia ðase bena, Fofø la do Via do ða, be wòanye xexeame xola.^k 15 Amesi ke oua me bena, Yesu ye nye Mawu Vi la, Mawu nœa eme, eye eya há nœa Mawu me.^h 16 Eye miawo miedze si lolõ, si Mawu tso lãa mí, eye miẽxø edzi se.^p Mawue nye lolõ, eye amesi nœa lolõ la me la, eya nœa Mawu me, eye Mawu há nœa eya me. 17 Esia me lolõ la zu blibo le miã gbø le,^r bena dzidefo nãno miã si le vòndrõgbø; elabena alesi eyama le la, nenema ke miawo há miẽle le xexe sia me. 18 Vøvøa ðeke mele lolõ me o, ke boq lolõ blibo nyãa vovõ doã goe; elabena fetu võ le vovõ me; ke amesi le vovõm la, mezua blibo le lolõ me o.^u

19 Mine miãlõe, elabena etre mí lolõ! 20 Ne amea de gblø be, ye lãa Mawu, eye wòlèa fu novia la, avatsokala wònye; elabena amesi melõ novia, si kpøm wòle o la, aleke wòate ñu alõ Mawu, si kpøm mele o mahã?^a 21 Eye miẽxø se sia tso egbø bena, amesi ke lãa Mawu la, nelõ novia há.^b

Xøse. si du xexeame dzi.

5. Amesiame, si xø se bena, Yesu ye nye Kristo la, Mawu me wodzii tso, eye amesiame, si lãa amesi dzii la, elãa amesi ke wodzii tso eyama me há.^d 2 Ne miẽlãa Mawu, eye miẽléa efe seawo me de asi la, esia me miedze sii le bena, miẽlãa mawuviwo.^g 3 Elabena lolõ na Mawu enye si bena, miãlè efe seawo me de asi, eye efe seawo mesesè o.^h 4 Elabena nusianu, si wodzii tso Mawu me la, dua xexeame dzi, eye dziðudu, si du xexeame dzi la, eyæ

^a Yoh. 21. 17: Yes. 58. 7.

^b kp. 13: 2, 2: 3.

^c 26: Ro. 5. 6-10: Kor. 11. 5. 19.

^d 2: 28; 4. 17; 5: 14: Heb. 10. 19.

^e Mat. 18. 33.

^f 2. 5: Yoh. 1. 18; Tim. I. 6. 16.

^g Mat. 21. 22: Yoh. 9. 31.

^h kp. 11: 4. 11: Mat. 22. 39: Yoh. 6. 29. 40.

ⁱ 3. 74: Yoh. 14. 17.

^j 4. 13: Yoh. 14. 23: 15. 4: Ro. 8: 9: Kor. 11. 1. 2. 1.

^k 1. 1: Yoh. 1. 14: 4. 42: 15. 27.

^l kp. 2: 5. 1. 5: Mat. 16. 16.

^m 2. 19: Tim. I. 4. 1: Mat. 7. 15: Tes. I. 5. 19-21: Yoh. 11. 7: Pet. 11. 2. 1.

ⁿ kp. 8: Yoh. 6. 69.

^o 2. 28: 3. 21.

^p kp. 15: Yoh. 1. 14: Tim. 1. 3. 16: Fil. 2. 7.

^q 2. 22: Kor. I. 12. 3: Yes. 12. 3: Tes. II. 2. 7.

^r Ro. 8. 15.

^s 5. 4: Yoh. 12. 31: Kron. II. 32. 7.

^t Yoh. 16. 19.

^u Yoh. 8. 47: 19. 37.

^v 1. 6: 2. 4. 11: 3. 17.

^w 3. 23: 5. 1: Mat. 22. 38.

^x 2. 23: 4. 15: Yoh. 1. 12: 3. 42.

^y 5. 1.

^z kp. 16.

^{aa} 2. 19. 22-24.

^{ab} 2. 5: Yoh. 14. 15. 23: Yoh. II. 6.

^{ac} Yoh. 1. 18: 3. 16: Ro. 5. 8.

nye míasje xose.^a 5 Amekae nye amesi dua *b*xexeame dzi, ne mēnye amesi xōne sena bena, Yesu ye nye Mawuvi la o mahā?

Gbagbo la fe dasedidi.

6 Esiae nye amesi va le tsi kple vu me: Yesu Kristo, menye tsi dede me koe wōva le o, ke boŋ /tsi kple vu mee wōva le. Eye Gbagbo la enye amesi dia dase; elabena Gbagbo la enye nyatefe la. 7 Elabena ame etōe li, amesiwo le dase ñim le dzifo: Fofola, Nya la kple Gbagbo kōkōe la, eye ame etō siawo le deka.^b 8 Eye ame etōe li, amesiwo le dase ñim le anyigba dzi, woawoe nye: Gbagbo la kple tsi la kpakple vu la, eye ame etō siawo le deka.^c 9 Ne mīexōa amegbetōwo fe dasedidi la, ekema Mawu fe dasedidi la lolo wu; elabena Mawu fe dasedidi enye esia bena, eđi dase le Via ñuti.^d 10 Amesi ke xōa Mawu fe Vi la dzi sena la, eya kpōa dasedidi sia le edokui me; amesi ke mexōa Mawu dzi sena o la, eya do Mawu aotsokalae; elabena mexō dase, si Mawu di le Via ñuti la, dzi se o.^e 11 Eye dasedidi la enye si bena, Mawu na agbe mavo mí, eye agbe sia le Via me.^f 12 Amesi si Vi la le la, agbe le esi; eye amesi si Mawu fe Vi la mele o la, agbe mele esi o.^g

13 Nusiawo meŋlo na mi ame-

^a 2,14; 4,4; Yoh. 16, 33.
^b 4, 15; Ro. 8, 37; Kor. 1. 15, 57.
^c Yoh. 3, 15; 20, 31.

^e 3, 21; Yoh. 14, 13; 16, 26.
^f Yoh. 1, 33; 6, 53; 15, 26; 19, 34.

^g Yoh. 9, 31; 11, 42.

^h Mat. 28, 19.

ⁱ Yak. 5, 15; Mat. 12, 31. 32.

^k Da. 10, 47.

^l 3, 4.

^m 3, 9; Tes. II. 3, 3.
ⁿ Yoh. 5, 33, 38; 8, 17, 18; Heb. 2, 4.

^p Gal. 1, 4.
^q 1, 10; Yoh. 3, 33; Ro. 8, 16.
^r 1, 2; Kor. 1. 2, 12, 16; Yoh. 5, 36; 17, 3; 20, 28; Nyad. 3, 7; Ro. 8, 5.

^s 2, 26; 4, 9; Yoh. 1, 4; 14, 6.
^t Yoh. 3, 36; 5, 24.
^u Kor. 1. 10, 14, 20; Yoh. II. 9; Ef. 5, 5.

siwo xōa Mawuvi la fe ñkōa dzi sena la, bena miadze sii be, agbe mavo le mia si.^d

Kukudede na Mawu fe ñusē.

14 Eye dzidefo, si le mīa si le egbo la, enye esi bena, ne mīebia nane le efe lōlōnu la, ađo to mí.^e 15 Eye ne mīenyae bena, eđoa to mí le nusianu, si ke mīebia me la, ekema mīenyae bena, mīexōa nusiwo mīebia tso egbo la.^f

16 Ne amea de kpō ñovia wō nuvō, si mahe ame ayi ku me o la, neđe kuku, eye wōana agbe amesiwo mewo nuvō, si ahe ame ayi ku me o.^g Nuvōa de li, si ahe ame ayi ku me; nyemegblo be, woade kuku de eya ta o. 17 Madzomadzōnyenye katā enye nuvō, eye nuvōa de li, si mahe ame ayi ku mee o.^h

18 ⁱMīenyae bena, amesiame, si wodzi tso Mawu me la, mewōa nuvō o; ke amesi wodzi tso Mawu me la, eya léa edokui nyuie, eye vōdito la mekaa asi eñu o. 19 Mīenyae bena, Mawu me mīetsō, ^jeye xexeme blibo la katā le vōdito la me. 20 Ke mīenyae bena, Mawu fe Vi la va, eye wōna gōmesese mí, ^kbene mīanya nyatefeto la; eye mīele nyatefeto la me, le Via Yesu Kristo me. Esiae nye Mawu vavā la kple agbe mavo la. 21 Viwo, mīkpō mia dōkui dzi nyuie le trōwo ñuti!^l

YOHANES FE AGBALĒ EVELIA.

Agbalē la xolawo.

1 ^aHamemegā xoxo la ñlo dō de afenō tiatia kple viawo, amesiwo melōna le nyatefe me; eye mēnye nye dedekoe lōa wo o, ke boŋ amesiwo katā dze si nyatefe la hāe, 2 le nyatefe, si ñoa mīa me, eye wōano anyi kpli mí ñaa la ñuti: 3 Amenuveve kple nublauikpōkpō kpakple ñutifafa, si tso Mawu Fofola kple Yesu Kristo, si nye Fofola la fe Vi la gbo la, ano anyi kpli mí le nyatefe kple lōlō me!^b

^cNuxaxōl bena, woano nyatefe me.

4 Dzi dzom ñuto bena, mekpō

^a Yoh. III. 1; Pet. 1. 5, 13; Tim. I. 2, 4; 4, 3.
^b Yoh. I. 1, 6; Yoh. III. 3.

^c Yoh. I. 2, 7; 3, 11.

^d Yoh. I. 5, 3.

^e Tim. I. 1, 2; Tim. II. 1, 2; Ti. 1, 4.

^f Yoh. I. 2, 16; 4, 1; Gal. 4, 11; Tes. I. 3, 5.

viwōwo dometōa ñewo le nyatefe la me zōm, abe alesi mīexō se tso Fofola gbo ene.^g 5 Eye azo la mele kuku ñem na wō, afenō — mēnye se yeye wōnye meŋlo dō ñe wō o, ke boŋ esi le mīa si tso gōmedzedzea me lae — bena mīalō mīa ñewo.^h 6 Eye esiae nye lōlō la bene, mīazō de efe seawo nu. Esia nye se la bena, mīazō eme, abe alesi mīese tso gōmedzedzea me ene.ⁱ 7 Elabena amebela geđe, siwo meoua me bena, Yesu Kristo va le ñutilā me o la, do go yi de xexeame. Esiae nye amebela kple Kristo fe futō la.^j

8 Mikpō mia dōkul dzi nyule. be-
ne miagabu dō. siwo miwō la o.
ke boq fetu blibo nasu mia si.^b
9 Amesiamē. si da vo de Kristo
fe nufiafia ŋu. eye menōa eme o
la. Mawu mele esi o: eye amesi
nōa Kristo fe nufiafia me la. Fofō
la kple VI la le esi.^c 10 Ne amea
de va mia gbo. eye mehe nufia-
fia sia de asi ve o la. migaxōe de
afea me o. eye migado doafe hā
ne o: 11 elabena amesi do doafe

^a Tim. 1. 5. 22.
^b Kor. 1. 15. 58;
Yoh. 7. 18.
^c Yoh. 1. 1. 4;
Yoh. III. 13. 14.

^e Yoh. 1. 1. 3;
2. 23; 5. 12.

/ kp. 1.

ne la. ede ha kplil le efe dōwo-
wō v5wo me.^a

12 Nya gede gali be. manlo ado
de mi: agake nyemel5 be. matsō
agbalē kple agbalēplotsi aṅlo wo
o. ke boq mele mō kpom be. ma-
va mia gbo. eye ne mīedo go ŋku
me kple ŋku me la. mīafo nu.
bene miafe dzidzō nazu blibo.
13 Nōvlwōnyōnu tlatla la fe viwo
duḍo wō fā./

YOHANES FE AGBALĒ ETŌLIA.

Aghalē la xola. Apostolo la kafu Gayo le
noviawo xoxo guti.

1 Hamemegā xoxo la ṅlo dō de
Gayo lol5to. 9si mel5na le nya-
tefe me.

2 Lol5to. mele didim be. nuwo
katā nadze dzi na wō nyule. eye
wō lāme nanō sesie. abe alesi wō
luo le nyuie la ene.^b 3 Elabena
dzi dzom ṅuto. esime nōvlwo va
dī dase le wō nyatefetonyenye
nuti. kalesi nēzōna le nyatefe mee.
4 Nyemekpō dzidzō gā wu esla
be. mese bena. vinyewo zōna le
nyatefe me o.^c

5 Lol5to. ēwo nutefe le nusia-
nu. si nēwo na nōvl, siwo nye
amedzrowo la me. 6 ameslwo va
dī dase le wō lol5 nuti le hame
la fe ŋku me. eye ne ēdo wo da
alesi dze Mawu ŋu la. Pēkema
ēwoe nyuie. 7 Elabena efe ṅko
la nuti wodo go yi dō. eye wo-
mexōa naneke le tr5subolawo si
o.^d 8 Eyata ele na mī be. mīaxō
nenem me siawo. bene mīazu wo-
fe hadōwolawo na nyatefe la.^e

Apostolo la xī5 nu Gayo hens. megadze
kpodegu v5 yome o.

9 Meṅlo agbalē dō de hame la: /

^g Yoh. II. 1. Pet.
1. 6. 1; Ro. 16.
23.

A Ti. 1. 13.

^f kp. 5; Mat.
23. 13.

^h Yoh. II. 4.

ⁱ Pet. I. 3. 11. 13;
Yoh. I. 3. 6. 10.
ⁿ Ten. 1. 3. 9;
Gal. 4. 19; Kor.
I. 4. 15.

^o Yoh. 19. 35;
21. 24.

^p Ti. 2. 18; Ro.
15. 24.

^r Yoh. II. 12.

^s Mat. 10. 9.

^t Mat. 10. 14. 40;
Ro. 16. 2; Heb.
10. 33; 13. 2.

^u Yoh. 15. 14;
20. 19.

gake Diotrefo. si le didim be. yea-
do to de wo nu la. mexo mī o.
10 Eyata ne meva la. maḍo ṅku
efe dōwōwō. siwo wōwōna kple
nya v5. siwo wōnōa gbōgbom de
mīa nuti la dzi: eye nusiwō mesu
me ne o: Eya ṅuto hā mexōa no-
viawo o. eye wōxea mō na ame-
slwo l5 be. yewoaxō wo. eye wō-
dēa wo le ha me. 11 Lol5to. me-
gasr5 nu v5dī o. ke sr5 nu nyui
boq. Amesi wōa nu nyui la. Ma-
wu gbo wōtso. eye amesi wōa
nuv5 la. mekpōa Mawu o. 12 De-
metrio kpōa dasedidī nyui tso
amewo katā kple nyatefe la ṅuto
hā gbo. eye mīawo hā mīele dā-
se dim le eputi. eye ēnyae bena.
miafe dasedidī enye nyatefe.

13 Nya gede gali be. manlo ado
de wō: gake nyemel5 be. matsō
agbalēplotsi kple agbalēploti aṅlo
wo ado de wō o: 14 ke mele
mō kpom bena. mava akpō wō dā
kaba. eye ne mīedo go ṅku me
kple ṅku me la. mīafo nu. 15 Du-
tifafa nanō anyi kpli wō! Xol5-
wo duḍo wō fā. Duḍo xol5awo
dekadeka nam fā!^u

YUDA FE AGBALĒ.

Kpokpoyideme.

1 Yuda. Yesu Kristo fe dola
kple Yakobo nōvl la. ṅlo dō de
ameslwo woyō. eye woyō wo ko-
koe le Mawu Fofō la me. eye wo-
dzra wo dō le Yesu Kristo me la: /

^v Pet. II. 1. 2.
^w Yu. 3-23 kpo
Pet. II. 1a 2. 3;
Mat. 13. 55;
Lu. 8. 16; Yoh.
17. 11. 15. 19;
Do. 12. 17; Kor.
I. 1. 2; Pet. I.
1. 5; Yak. 1. 1.

2 Nublanuikpōkpō kple nutifafa
kple lol5 naso gbo de dzi na mi!^w

Le amehlela viowo guti.

3 Lol5towo. esi medo vevie ṅuto.
bena manlo nya le mi katā mla-
fe xoxo la nuti ado de ml la. ezu

dzizizi nam be, maṅṅe atso axlō nu mi, bene miauli xose, si wode asi na ame kōkōwo zi deka de yeiyiawo katā nu la ta.^a 4 Elabena amea dewo wa tra de eme dzaa, amesiwo woṅṅo ḍi tso blema ke hena vōnudōrō sla: Ame mavōmawuwo, amesiwo trōa mīa Mawu fe amenuveve yina de agbe baḍa nōnō me, eye wogbe nu le mīa dzidula kple Afeto deka, Yesu Kristo la gbō.^d

5 Ke mele didim bena, maḍo ŋku dzi na mi amesiwo nya nuwo katā xoxo zi deka de yeiyiawo katā nu bena, esime Afeto la de duko la tso Egipte-nyigba dzi la, emegbe la etrō amesiwo me xose o la. / 6 Eye mawudōla, siwo medzra wofe amegānyenye ḍo o, ke wogblē woa ṅutōwo fe nōfe ḍi la, wotsō kōkōkō mawōwo bla wo hedzra wo ḍo de vlviti tsiditsidi me hena ŋkeke gā la fe vōnudōrō. 7 Abe alesi wotsō Sodom kple Gomora kple du, siwo fo xlā wo, siwo wo ahasi akpa abe woawo ene, eye wodze ṅutilā bubu yome la, wō kpōḍeṅu, esi wokpe dzo mavo fe fu la: 8 Nenema ke drēkula siawo hā foa ḍi ṅutilā, eye wodoa vlo afe-tonyenyewo, eye wogblōa busunya de ṅutikōwo ṅuti.^e 9 Ke Mīxael, mawudōla gā la, eslime wōle anuku tsyom hele nu fom kple Abosam le Mose fe kukua ṅutil la, medo dzi gblō busufōbubu de eṅuti o, ke boṅ egblō bēna: "Afeto la laka mo na wō! 10 Ke ame mawo la wogblōa busunya de nusiwo womenya o la ṅuti; ke nusiwo gome wose tso dzōdzome abe lā nyasā manōsitōwo ene la, wogblē wo ḍokui le nuslawo me. 11 Baba na wō! Elabena wodze Kain fe mō dzi ylna, eye wohe wo ḍokui de Bileam fe beblefetu la me, eye wotsrō le Kora fe aglādzedze la me." 12 Ameslawo nye ḍifofo le mlafe lōlōnduḍuwo me, esi woḍua nutsu nyla wo ḍokui le mīa gbō vōvō manōmee; allikpo tsi manōme, siwo ya fona yina gbōna la, wonye; aṅ, siwo dzi kutsetse menōa le nūṅeyi o, siwo ku zi eve, eye woḥo wo,^f 13 futsotsoe dzeagbō, aṅ siwo kplā woa ṅutōwo fe

ṅukpenanuwo va kōna de go, ylevitl tramō, siwo wodzra ḍo hena vlviti tsiditsidi yi de mavōmavo me la, wonye. 14 Ke bHenox hā, amesi nye adrelia tso Adam dzi la, gblō nya ḍi de ame mawo ṅutil bēna: „Kpō ḍa, Afeto la kple efe ame kōkōe akpe nanewo gbōna, 15 bene wōḍrō vōnu wo katā, eye woaka mo na wo dome amesiwo katā mevōa Mawu o la, le wofe ḍōwōwo vlo, siwo katā wowo mawumavōmavōe kple nya sesē, siwo katā nuvōwōla mavōmawuwo gblō de eṅuti la ta."^g 16 Ameslawo nye liiloiililawo, amesiwo ŋu naneke medzena o, evō wōzōna le wofe nudzodzrowo nu hafi, wofe nu gblōa dadanyawo, eye wokafua ame le efe ŋku me le vide ta.^h

17 Ke, ml lōlōtōwo, mido ŋku nya, siwo mīa Afeto Yesu Kristo fe apostolowo gblō tsā la dzi, 18 alesi wogblō na mi bēna: "Le nuwuwu yeiyiawo me la fewudula, siwo zōna le woa ṅutōwo fe nudzodzrowo vlo wo nu la le vava ge. 19 Ameslawo nye amesiwo woa mamāwo, dzōdzōmeme, siwo me gbogbō mele o.ⁱ

Nuxoxlō bēna tenono sesē le xose kple nuffa dzadzaz la me.

20 Ke, mi lōlōtōwo la, oṅmitu mia ḍokui de mlafe xose kōkōe, si fo wo katā ta la dzi, eye mido gbe ḍa le Gbogbō kōkōe la me, 21 eye midzra mla ḍokui ḍo le Mawu fe lōlō la me, aṅ lalam na mīa Afeto Yesu Kristo fe nublanuikpōkpo la hena agbe mavo.^j 22 Eye mīkpo nublanui na amea dewo, amesiwo le ḍi kem, 23 tmidē ame bubua dewo, eye mlhe wo do go tso dzo la me, mltsō vōvō kpō nublanui na amea dewo, "eye mlē fu awu, si ṅutilā fo ḍi la gō hā.

Nuwunya.

24 Ke amesi ate ŋu alē mi ḍe asi, bēna mlagakli nu o, eye wōḍate ŋu atso ml atu tsitre de efe ṅutikōke fe ŋku me mokaka manōṅui le dzidzo gā me.^k 25 Mawu deka hō kple mīa xola, to Yesu Kristo, mīa Afeto la dzi la, eto nanye kafukafa kple gānyenye kple dzidudu kple ṅusē azo kple daasi tso mavo me yl de mavo me! Amen.^l

^a kp. 20: Ti. 1. 4; Pet. II. 1. 1; Fil. 1. 27.

^b Mo. 1. 5, 18, 24; Zax. 14. 6.

^d kp. 14; Gal. 5. 13; Pet. 1. 2, 16; Ti. 1. 16.

^e Sam. 1. 2, 3.

^f Heb. 3. 17; Kor. I. 10. 6; Mo. IV. 14. 16.

^g Mo. I. 6, 2; Mal. 3. 23.

^h Kor. I. 10. 10; Yak. 2. 1. 9; Ps. 17. 10.

ⁱ Tim. 1. 4. 1.

^j Mat. 25. 41; Ro. 1. 26; Mo. I. 6. 2, 4; 19. 5; Yak. 3. 15.

^k kp. 4, 28; Do. 23. 8.

^l okp. 3: Kol. 1. 28; 2. 7; Do. 9. 31; p Dan. 12. 1.

^m Zax. 3. 2; Mo. V. 34. 6.

ⁿ Ti. 2. 13; Heb. 9. 28.

^o kp. 7: Kor. I. 3. 15.

^p Nyad. 3. 4.

^q Yoh. I. 3. 15, 16; Nyad. 3. 14; Mo. IV. 16. 1. 31.

^r Ro. 16. 25.

^s Kor. I. 11. 21; Ef. 4. 14; Xez. 34. 2; Lod. 25. 14.

^t Yes. 57. 20; Ro. 16. 17.

NYADEDEFIA, SI WOĐE FIA YOHANES.

Kpokpoyideine kple gbedoname.

1. Yesu "Kristo fe nyadedefia. si Mawu tso nɛ. be wɔfafia nusiwo lava ve me kaba la. efe dɔ-lawo la. enye esi: eye woto efe mawudola. si wɔdɔ da la. dzi hede wo me fia efe dɔla Yohanes. 2 amesi dɔi dase le Mawu dfe nya kple Yesu Kristo fe dasedidi nuti. abe alesi wɔkpɔ nuawo katãe ene. 3 Woayra amesi le nyagblɔdi sia fe nyawo xlɛm kple amesiwo le wo sem. eye wole nusiwo wonlo de eme la. dzram dɔ: elabena yeyiɣi la tu afe.

4 Yohanes nlo dɔ de hame adre. siwo le Asia la bena: Amenuveve kple nutifafa nanɔ anyi kpli mi tso kamesi li. eye wɔnɔ anyi. eye wɔle vavagelagbo. eyetso gbogbo adre. siwo le efe fiazikpui nɔ la gbo. 5 eye tso Yesu Kristo. amesi nye dɔasedila nyatefeto kple ame kukuwo fe "ngɔgbeto kple anyigba dɔzi fiawo fe dɔzidula la gbo! Amesi lɔa mi. eye wɔtso efe nu klo miafe nuwɔwo da le mia nuti. 6 eye wɔwɔ mi fiawo kple nunɔlawo hena efe Mawu Fofa la. eya to lanye nutikokoe kple nusɛ tso mavo me yi de mavo me! Amen.

7 Kpɔ da. egbona kple alilikipowo. "eye nku sia nku lakpɔe. eye amesiwo fu nɔ dee hã. lakpɔe. eye anyigba dzi fomeawo katã lawu avi hoo le enuti! E. amen. 8 Nyeɛ nye Alfa kple Omega. gɔmedzedze kple nuwuwu: ale Afeto Mawu. amesi li. eye wɔnɔ anyi. eye wɔle vava ge. amesi nye nusɛkatãto la. gblɔ esi!"

Amegbetovi la de edokui fia.

9 Nye Yohanes. mia nɔvi kple miafe hagomekpola le Yesu Kristo fe fukpekpe kple fiadufe kple dzidodo me la. menɔ fukpo. si woyona be Patmo la dzi le Mawu fe nya kple Yesu Kristo fe dasedidi ta. 10 Menɔ gbogbo me le Afeto fe nkeke la dzi. eye mese gbe gãa de le didim le megbenye. abe kpɛ fe gbedidi ene. gblɔ bena: 11 Nusi nɛkpɔ la. nɔlɔe de agbalɛ me. eye natsɔe adɔ de ha-

a 10. 7: 22. 6. 16; Mar. 13. 32; Am. 3. 7.

b kp. 20: 2. 1. 14; 14: 15, 6; Zax. 4. 2; Dan. 7. 13. d Yoh. 1. 1: 21. 24; Yoh. 1. 1. 1.

e 3. 11: 22. 7. 10; Lu. 11. 26; Pet. 1. 4. 7; Ro. 13. 11. f Dan. 7. 9. g 2. 18.

h 2. 18; 10. 1; Dan. 10. 6; Xez. 1. 24; 42. 2. i kp. 20. k kp. 8: 3. 1. 4. 8; Ro. 1. 7.

l 3. 14: 5. 9.

m Kol. 1. 18; Ef. 5. 2. n 7. 14: 19. 16. o kp. 8: 2, 3; Dan. 10. 8. 18. 19; Yes. 44. 6: 48, 12. p 5. 10. 13: 7. 12; Yes. 61. 6: 66. 21.

q 20. 1. 12; Ro. 6. 9: 14. 9. r Dan. 7. 13. s Zax. 12. 10; Mat. 24. 30; Yoh. 19. 37. t kp. 11.

u kp. 11. 12. 16; Mal. 2. 7.

v kp. 4: 4, 8; 18. 6: 23, 13.

w 1. 12. 16. 20; Do. 19.

x 6. 9; 22. 8; Pet. 1. 5, 1; Ro. 8, 17; Tes. II. 2. 5. y kp. 6; Tes. I. 1. 3; Kor. II. 11. 13; Ef. 5. 11; Yoh. 1. 4. 1.

z 4. 1. f kp. 4: 2. 1. 8. 12: 3. 1. 7. 14.

me adre. siwo le Efeso kple Smirna kple Pergamo kple Tiatira kple Sardes kple Filadelfia kple Laodikea. 12 Eye metɔ be. makpɔ gbe. si fo nu kplim la. Eye esi metɔ la. mekpɔ sikakaditi adre. 13 eye le sikakaditi adreawo titina la amea de li. si dɔi amegbetovi. edo awu olaya. eye wɔtso sikalidzibanu bla akota. 14 Eye /efe ta kple efe tada fu tititi abe alɛfu yi ene. eye abe sno ene. eye dfe nkuwo le abe dzo fe ade ene. 15 eye efe afowo dɔi gadzɛ. si wode kpodzo me wɔbiã hɛ. eye efe gbe le abe tsi sisi gedewo fe gbedidi ene. 16 Eye yletivi adre le efe nudusi me. eye yi dadzɛ nuevee do tso efe nu me. eye efe mo le keklɛm. abe alesi ye klɛna sesie ene.

Yletivi kple akaditi adreawo.

17 Eye esi mekpɔe la. medze anyi de efe afɔ nu abe ame kuku ene. Eye wɔda efe nudusi de dzinye gblɔ bena: Megavɔ o. nyee nye gbãto kple mlɛto 18 kple amesi le agbe. meku. eye kpɔ da. mele agbe tso mavo me yi de mavo me. eye ku kpletisiɛfe safuiwo le asinye. 19 Azɔ nlo nusiwo nɛkpɔ kple nusiwo li kpa-kple nusiwo le vava ge le nusiawo megbe la. 20 Yletivi adre. siwo nɛkpɔ le nye nudusi mekpɔe sikakaditi adre la fe nya yayla enye si: Yletivi adreawo nye hame adreawo fe dɔlawo. eye akaditi adreawo nye hame adreawo.

Agbalɛ. si wogbo dɔ de hamedzikpola kple hame. si le Efeso.

2. Dɔ dɔ de hame. si le Efeso la. fe dɔla bena: Amesi lé yletivi adre de efe nudusi. amesi le sikakaditi adreawo titina zom la. eyae gblɔ esiawo bena: 2 Me-nya wɔ dɔwɔwɔwɔ kple wɔ agbagbadzedze kple wɔ dzidodo. eye bena mɛtea nu lɔa ame wɔdiwo fe nya o. eye nɛdo amesiwo gblona be. yewonye apostolowo. eye womenyee o la kpɔ. eye nɛkpɔ be,

apatsokalawo wonye, 3 eye nêdo dzi, eye nêdze agbagba le nye ñkwa ñuti, eye dèdì metea ñuwò o.^a 4 Gake la mekpò nusia le ñuti-wò bena, nègbèlè wò gbà lolò la dî.^d 5 Eyata do ñku afisi nège tso la dzi, ne natro le dzi me, eye nawò gbà dɔwɔwɔawo; ne menye nenem o la, mava gbòwò kaba, eye made wò akaditi la da tso enofe, ne mètrò le wò dzi me o.^f 6 Gake esia le asiwò bena, nèléa fu ñnikolaitòwo fe nuwòwo, siwo nye hā hmeléa fui la. 7 Amesi ke to li ne la, nese nusi Gbògbò la gblo na hameawo bena: Amesi ke du dzi la, mana agbeti, si le Mawu fe Paradiso me la, fe kusetsee, ne woadu.

Agbalè. si woalo do de hamedzikpola kple hame, si le Smirna.

8 Eye ñlo do de hame, si le Smirna la, fe dola bena: Amesi nye gbato kple mlèto, amesi ku, eye wògbò agbe la, eyae gblo esiawo bena: 9 Menya wò dɔwɔwɔ kple wò xaxa kpakple wò ahedada — ke kesinoto nènnye hafi — kple amesiwo gblona be, Yuda-tòwo yewonye, eye womenyee o, ke boñ Satana fe fufufe wonye la fe busubobo. 10 Megavò fu, siwo nava kpe la, fe ðeke o. Kpò da, Abosam latsò mia dome amea ðewo ade gaxò me, bene woate mi akpò, eye miakpò xaxa ñkeke ewo. Nanye nutefewola yidase ðe ku me, eye mana agbefiakuku wò! 11 Amesi ke to li ne la, nese nusi Gbògbò la gblo na hameawo bena: Amesi ke du dzi la, vku evelia mawò vɔa ðekee o.

Agbalè. si woalo do de hamedzikpola kple hame, si le Pergamo.

12 Dlo do de hame, si le Pergamo la fe dola bena: Amesi yidase nuevee le esi la, eyae gblo esiawo bena: 13 Menya wò dɔwɔwɔ kple afisi nènona, hafisi Abosam fe zikpui le, eye nèlè nye ñkò me ðe asi sesie, eye mèsè nu le dzinye xoxose ñuti le ñkeke, siwo me ke wowu Antipa, si nye nye dasedila nutefewola le mia dome, afisi Abosam nona la o. 14 Gake la mekpò nu via ðewo le ñutiwò; elabena amesiwo lé Bileam fe nufiafia me ðe asi la, le gbòwò le afima, amesi fia

Balak bena, wòatsò nudianu aɔ Israel-viwo ñku me, ne woadu nusiwo wosa vɔe na tròwo, eye woawò ahasi. 15 Nenema ke amesiwo lé ñnikolaitòwo fe nufiafia me ðe asi la, le gbòwò. 16 Azò trò le wò dzi me; ne menye nenem o la, mava gbòwò kaba, eye matsò nye nu me yi awò avoa kpli wò. 17 Amesi ke to li ne la, nese nusi Gbògbò la gblo na hameawo bena: Amesi ke du dzi la, mana mana yaxla la fe ðee, eye mana kpe yie, eye le kpea dzi la woñlo ñkò yeye dî, si amea ðeke menya o, negbe amesi xoe la koe.

Agbalè. si woalo do de hamedzikpola kple hame, si le Tiatira.

18 Eye ñlo do de hame, si le Tiatira la, fe dola bena: Mawuvi, amesi fe ñkuwo le abe dzo fe ade ene, eye efe afowo le abe gadzè biabiabi ene la, eyae gblo esiawo bena: 19 Menya wò dɔwɔwɔ kple wò lolò kple wò xoxe kple wò subosubodo kpakple wò dzidodo, eye bena wò dɔwɔwɔ mlètowo nu gbàtowo. 20 Gake la mekpò nusia le ñuti-wò bena, nède mo na nyonu Isabel, si yò edokui bena nyagblodila, eye wofia nu nye dolawo heble wo, bene woawò ahasi, eye woadu nusiwo wosa vò na tròwo. 21 Eye mena yeyiye, be wòatró le efe dzi me; gake melò be, yeatró tso efe ahasiwòwo me o. 22 Kpò da, matsò afu aba dzi, eye amesiwo wò ahasi kpakpli la, ne wometrò tso wofe dɔwɔwòwo me o la, matsò wo afu xaxa gaa ðe me; 23 eye matsò ðovò awu viawo. Eye hameawo katà woanyae bena, nyee nye amesi dzroa ayikuwo kple dziwo me kpɔna, eye maɔo te fe na mia dome esiame le efe dɔwɔwòwo nu. 24 Ke mele gbogblom na mi ame mletòwo le Tiatira, amesiwo katà melè nufiafia sia me ðe asi o, amesiwo menya Satana fe globofewo (abe alesì woyons ene) o la: Nye-mele agba bubua ðeke da ge ðe mia dzi o; 25 negbe nusi le mia si la, milé eme ðe asi sesie, va-sede esime mava. 26 Eye amesi ke du dzi, eye wòlè nye dɔwɔwòwo me ðe asi yidase ðe nuwuwu la, mana nusèe ðe tròsubo-

a Tes. II. 3. 13.

b kp. 6.

d kp. 14. 20.

e kp. 5:3.3:19. 15. 21.

f kp. 16. 22:1. 20:3.3.

g kp. 15.

h Ps. 139. 21.

i 7:3.12:14.1: 19.12: Yoh. 8. 31: Yes. 62. 2.

k kp. 11.

l 22:2; Kor. II. 12. 4.

n 1.11.14:15:19. 12: Dò. 16. 14.

o 1.17: 3.9:22. 13:Kor.II.8.9.

p kp. 2: Heb. 6. 10.

r kp. 4. 5. 14.

s Fia. 1. 8. 31: Fia. II. 9. 22.

t Ko.2:28;Yoh. 8. 39. 44. 54; Mat.10.28:23. 34.

u 3.11: Pet. I. 4. 12: Yak. 1. 12.

v 20.8.14:21.8: Mat. 24. 13.

y 17. 2: 18. 9.

z 20. 12; Dò. 1. 24: Ps. 7. 10: Fia. II. 10. 7. 9.

aa 1. 16; Heb. 4. 12.

ab 3. 8. 13. 2: 16. 10: Ps. 94. 20.

ac 3. 11.

ad kp. 4. 20: Mo. IV. 25. 1: 31. 16: Pet. II. 2. 15: Dò. 15. 29.

lawo dzi,^a 27 eye wòakplɔ wo kple gatikplɔ, eye wòagbã wo gudu-gudu abe zemela fe zewo ene, abe alesi nye hã mekpɔ nɔsɛ tso Fofonye gbɔ ene,^c 28 eye matsɔ pukeyletivi anɔ. 29 Amesi ke to li ne la, nese nusi Gbɔgbɔ la gbɔ na hameawo.^f

Agbalɛ, si woglo ɔo de hamedzɔkɔla kple bame, si le Sardes.

3 Eye nɔ ɔo de hame, si le Sardes la, fe dola bena: ^aAmesi si Mawu fe gbɔgbɔ adreawo kple kɔletivi adreawo le la, eyae gbɔ esiwawo bena: Menya wò dɔwɔwɔwo bena, n̄kɔ le asiwò be, èle agbe, eye nèku. 2 Nɔ nɔdzo, eye nado nɔsɛ nusiwo suso le kuku ge la; elabena nyemekpɔ wò dɔwɔwɔwo le blibo le nye Mawu fe n̄ku me o.^b 3 Eyata ɔo n̄ku nusi n̄ko, eye nèse la dzi, eye nèlé eme de asi, eye natɔ le wò dzi me. Ne menɔ nɔdzo azo o la, ekema mava ado de dziwò ^cabe fiafito ene, eye m̄nya gafofo, si dzi mava ado de dziwò o. 4 Gake la èkpɔ n̄kɔ ɔɛɛa dewo le Sardes, ^eesiwo mefo di wofe awuwo o, eye woazo kpakplim le awu yiwo me; elabena wodze. 5 Amesi ke du dzi la, woado awu yiwo na eyama, ^feye nyemele efe n̄kɔ tutu ge da le agbegbalɛa me o, eye maou efe n̄kɔ la me le Fofonye kple efe dolawo n̄ku me. 6 Amesi ke to li ne la, nese nusi Gbɔgbɔ la gbɔ na hameawo.^g

Agbalɛ, si woglo ɔo de hamedzɔkɔla kple bame, si le Filadelfia.

7 Eye nɔ ɔo de hame, si le Filadelfia la, fe dola bena: Amesi enye kɔkɔɛto kple nyatefeto, ^aamesi si Dawid fe safui le, amesi ou na amea deke metuna o, eye wò-tuna amea deke meuna o la, eyae gbɔ esiwawo bena: 8 Menya wò dɔwɔwɔwo! Kpɔ da, metsɔ ɔotru, si le nuvo la, ɔo n̄kuwò me, eye amea deke mate nu atui o; elabena nɔsɛ ɔɛɛa de koe le asiwò, eye nèlé nye nya la me de asi, eye m̄egbe nu le nye n̄kɔ gbɔ o.^b 9 Kpɔ da, made Satana fe fufofemetɔa dewo, amesiwo gblɔna bena, Yudatɔwo yewonye, eye womenyee o, ke boɔ anatsɔ wokana la; kpɔ da, mawɔ wo be,

^a 20, 4.
^b Yes. 48, 23; 60, 14.
^d 1, 9; Tes. II. 2, 9, 10.

^e 12, 6; Pa. 2, 9.

^f kp. 7.
^g 1, 3; 2, 5; 22, 7; 25, 10.

^a 5, 6.
^f Gal. 2, 9; Yes. 64, 6.
^h 1, 4, 16; 2, 1, 2; 5, 6.

ⁱ 2, 7, 17; 14, 1; 21, 2; Gal. 4, 26; Fil. 2, 9.
ⁿ Xez. 34, 4, 16.

^o 16, 15; Tes. I. 5, 2; Mat. 24, 42.

^p 19, 11; Kol. 1, 15; 2, 1.
^r 2, 2.
^s Yu. 28; Zax. 3, 4.

^t 20, 15; Mat. 10, 32.

^u 2, 7.

^v Kor. I. 4, 8.
^y Yes. 55, 1.
^z Pet. I. 1, 7.

^a Yes. 22, 22.

^b 16, 15.

^d Lod. 3, 12; Kor. I. 11, 32; Heb. 12, 6.
^e Lu. 12, 36.
^f Yob. 14, 22.

^g 2, 2, 9, 13; Kor. II. 2, 12.

wòava ade ta agu de wò afo nu, eye woadze sii be, nye la melɔ wò. 10 Le esi nèlé nye ^adzido-nya me de asi n̄uti la, eyata nye hã malé wò de asi le tetekpɔ fe gafofo, si le xexeame katã dzi va ge, be woate asesiwo n̄oa anyi-gba dzi akpɔ la me. 11 Kpɔ da, ^bmegbɔna kaba; lé nusi le asiwò me la, de asi sesie, bena amea deke nagaxo wò fiakuku la o. 12 Amesi ke du dzi la, mawɔe wò-nye ^cɔto le nye mawukɔa me, eye magado wo akpɔ o, eye manɔ le nye Mawu n̄kɔ kple nye Mawu fe du, si nye Yerusalem yeye, si di tso dzifo tso nye Mawu gbɔ va la, fe n̄kɔ kple nye n̄kɔ yeye la de eyama nu. 13 Amesi ke to li ne la, nese nusi Gbɔgbɔ la gbɔ na hameawo.^d

Agbalɛ, si woglo ɔo de hamedzɔkɔla kple bame si le Laodikea.

14 Eye nɔ ɔo de hame, si le Laodikea la, fe dola bena: Amesi nye Amen, dasedila nutefewola kple nyatefeto, amesi nye Mawu fe nuwɔwɔwo fe ^egɔmedzedze la, gbɔ esiwawo bena: 15 ^fMenya wò dɔwɔwɔwo bena, m̄fa hã o, m̄de dzo hã o. De medi be, de wo nafa alo nadze dzo. 16 Ke le esi nèlé yɔyɔe, m̄de dzo o, eye m̄fa hã o n̄uti la, matu wò afu gbe atso nye nu me. 17 Elabena, ègblɔna be, yenye kesinɔto, eye kesinɔnuwo le ye si, eye naneke mehiãa ye o, eye m̄enyae be, hiãto kple nublanuito kple koto kple n̄kuagbãto kpakple amanɔla n̄enye o.^g 18 Mele adanu ɔom na wò be, ^hnafle ⁱsika, si wolólo le dzo me le, le asinye, be nazu kesinɔto, kple avɔ yi, be natsyɔ, ne wò n̄ukpefe nagadze o, kpakple n̄kutike, ^jbe nasi de wò n̄kuwo, be n̄akpɔ nu. 19 Nye la, ame gedɛ alesi nu melɔna la, mekaa n̄ku me na, eye mehea to na; eyata do vevie, be natra le wò dzi me.^d 20 Kpɔ da, ^emele tsitre le ɔɔa nu le efom; ne amea de se nye gbe, ^feye wòou ɔɔa la, mage de eme le egbo, eye maɔ nu kplii, eye eya hã adu nu kplim. 21 Amesi ke du dzi la, mana wòabobo nɔ anyi kplim de nye fia-zikpui la dzi, abe alesi nye hã meɔu dzi, eye meboɔ nɔ anyi

kple Fofonye de efe fiazikpui dzi la ene.^b 22 Amesi ke to li ns la, nese nusi Gbɔgbɔ la gblɔ na ha-meawo.

Mawu fe gányenye deðefia kple klodzedze de efe fiazikpui ɔgo.

4. Nusiawo megbe la mekpɔ, eye kpo da, ɔotrua dele ɔuuu le dzifo,^d eye gbe gbãto, si mese la, fo nu kplim abe kpɛ fegbedidi ene, gblɔ bena: Va dzifo afii, eye mafia nusiwo lava ve me le esiawo megbe la wò. 2 Eye enumake /meno gbɔgbɔ la me, eye kpo da, ʒwoɔo fiazikpui anyi de dzifo, eye amea de bɔbɔ nɔ fiazikpui la dzi, 3 eye amesi bɔbɔ nɔ edzi la nɔti le abe yaspis-kpe kple sardis-kpe ene, eye anyieɔ, si nɔti le abe smaragd-kpe ene la, fo xlã fiazikpui la. 4 Eye zikpui blave vo ene fo xlã fiazikpui la, eye kamegã xoxo blave vo ene bɔbɔ nɔ zikpuiwo dzi,^e eye wodoawu ulaya yiwo, eye sikafiakukuwo le wo ta. 5 Eye ʒdzikedzowo kple dzidegbewo kple gbedidiwo do tso fiazikpui la me. Eye ʒdzokakati adre le bibim le fiazikpui la ɔgo, woawo nye Mawu fe ʒgbɔgbɔ adreawo; 6 eye ʒatsiafu, si me ko abe kristalo lãlã ene la, le fiazikpui la ɔgo, eye nu ʒgbagbe ene, siwo ɔgbagbe kple megbe yo fũ kple ŋkuwo la, le fiazikpui la titina, eye wofo xlã fiazikpui la hã. 7 Eye nu gbagbe gbãto le ʒabe dzata ene, eye nu gbagbe evelia le abe nyitsu ene, eye nu gbagbe etɔlia fe mo le abe ame fe mo ene, eye nu gbagbe enelia le abe hɔ, si le dzodzom ene. 8 Eye awala ade li na nu gbagbe eneawo dome deɔiade, eye ŋkuwo yo wo nɔti kple wo me fũ, eye womekpɔ dzudzɔ zã kple keli o hele gbɔgbɔ bena: ʒKɔkɔe, kɔkɔe, kɔkɔe nye Afeto, Mawu nɔsɛkatãto, amesi nɔ anyi, eye wòli, eye wòle vava ge la! 9 Eye ne nu gbagbeawo le nɔtikokɔe kple bubu kple akpedada tɔɔm na amesi bɔbɔ nɔ fiazikpui la dzi, amesi le agbe tso mavɔ me yi de mavɔ me la, 10 ekema amegã xoxo blave vo eneawo tɔɔa mo anyi de amesi bɔbɔ nɔ fiazikpui dzi la fe ŋku me, eye wodea ta agu

a 5, 14.

b Mat. 19, 28.

d 1, 10.

e Xez. 2, 9, 10.

f 1, 10.

g Xez. 1, 26; 10, 1; Yes. 6, 1. h 4, 2.

i Xez. 1, 26-28.

k Yes. 24, 23.

l 3, 4; 5, 10.

m 8, 6; 11, 19; 18, 18.

n Zax. 4, 2.

o Mo. 1, 49, 2, 10. p Yes. 11, 1, 10; ia 22, 16.

q 1, 4.

r Xez. 1, 22.

s Xez. 1, 5.

t Yes. 53, 7; Yoh. 1, 29, 36.

u Xez. 1, 10; 10, 14. v Zax. 4, 10.

w 4, 5.

x Yes. 6, 3.

y 14, 2; 15, 2.

z 8, 3, 4.

aa Ps. 23, 3.

na ʒamesi le agbe tso mavɔ me yi de mavɔ me, eye wotsɔa wofe fiakukuawo dana de fiazikpui la ɔgo hena gbɔgbɔ bena: 11 Mia Afeto kple mia Mawu, wòde dze be, naxɔ nɔtikokɔe kple bubu kple nɔsɛ; elabena wòde wo nuwo katã, eye wò lɔlɔnu ta woli, eye wowo wo ɔo.

Alɛvi la xo agbalɛ, si nutrenu adre si na.

5. Eye mekpɔ agbalɛ, ʒi wonɔ nu de eme kple ekɔgo katã, eye wotre enu kple nutrenu adre la, le amesi bɔbɔ nɔ fiazikpui dzi la, fe nuɔsi me. 2 Eye mekpɔ mawudɔla sesɛa de le gbe fã dem kple gbe gã bena: Amekae dze be, wòawu agbalɛ la, eye wòade efe nutrenuawo da? 3 Eye amea deke menɔ dzifo alo anyigba dzi alo anyigba te, si te nu vo agbalɛ la alo te nu kpo eme hã o. 4 Eye mefa avi ɔuu, elabena womekpɔ amea deke, si dze be, wòawu agbalɛ la alo wòakpo eme hã o. 5 Tete amegã xoxoawo dometo deka gblɔ nam bena: Megafa avi o; kpo da, ʒdzata, si tso Yuda fe to la me, si nye Dawid fe ʒke la, edu dzi, be wòawu agbalɛ la, eye wòade efe nutrenu adreawo da. 6 Eye le fiazikpui la kple nu gbagbe eneawo titina kple amegã xoxoawo titina la mekpɔ ʒalɛvia de le tsitre di, abe de wowui ene; eye dzo adre kple ʒŋku adre, siwo nye Mawu fe ʒgbɔgbɔ adre, siwo wodo ɔo de anyigba katã dzi la, li ns. 7 Eye wòva, eye wòxo agbalɛ la le amesi bɔbɔ nɔ fiazikpui dzi la fe nuɔsi me.

8 Eye esime wòxo agbalɛ la, nu gbagbe eneawo kple amegã xoxo blave vo eneawo tɔɔa mo anyi de alɛvi la fe ŋku me, eye ʒanɔkuwo kple sikagba, siwo me yo tan kple atike ɔɔɔe, si nye ame kɔkɔewo fe ʒbedododawo la, le wo dome amesiame si. 9 Eye wodzi sha yeye le gbɔgbɔ bena: Wòde wòdze be, naxɔ agbalɛ la, eye naɔe efe nutrenuawo da; elabena wowu wò, eye nɛtsɔ wò vo fle mf tso to sia to kple gbe-gbɔgbɔ sia gbegbɔgbɔ kple du sia du kple dukɔ sia dukɔ me hena Mawu, 10 eye nɛwo wo fia-

wo kple nunolawo na miafe Mawu, eye woadu fia le anyigba la dzi.^a 11 Eye mekpɔ, beye mese mawudɔla gedɛ, siwo fo xlā fiazikpui la kple nu gbagbeawo kple amegā xoxoawo fe gbedidi,^c eye wofe xexlɛme nu ano akpe ewo tefe akpe ewo kple akpeakpewo, 12 wole gbɔgbɔm kple gbe gā bena: Alēvi, si wowu la, eyae dze be, wòaxɔ ɔutete kple kesinɔnyenye kple nunya kple /ɔusē kple bubu kple ɔutikɔkɔe kpakple kafukafu! 13 Eye nuwɔwɔ sia nuwɔwɔ, siwo le dziɔo kple anyigba dzi kple anyigba te kple atsiafu me kpakple nusiwo katā le wo me la, mese wole gbɔgbɔm bena: Amesibɔbɔ nɔ fiazikpui dzi kple alēvi la, etoe lanye kafukafu kple bubu kple ɔutikɔkɔe kpakple ɔusē tso mavo me yi de mavo me! 14 Eye nu gbagbe eneawo gbɔ be: Amen! Eye amegā xoxo blave vɔ eneawo tɔyɔ mo anyi hedo gbe da.^d

Nutrenu gbāto adeawo ouou.

6. Eye esime alēvi la de 'nutrenuawo fe deka da la, mekpɔ, eye mese ɔnu gbagbe eneawo dometo deka le gbɔgbɔm abe dzi degbe fe gbedidi ene bena: Va! 2 Eye kpɔ da, 'mekpɔ sɔ ɔia de, eye amesi doe la, lē dati de asi, eye wotsɔ fiakuku ns, eye wòdo go yi dale dzi dum, bene yeakpɔ dzidudu.

3 Eye esime wòde 'nutrenu evelia da la, mese nu gbagbe evelia le gbɔgbɔm bena: Va! 4 Eye sɔ bubua de, si le dzie la, do go, eye amesi doe la, wona ɔusē, be wòade ɔutifafa da le anyigba dzi, bena woawu wo nɔewo, eye wotsɔ yi gā de asi ne.

5 Eye esime wòde nutrenu etɔlia da la, mese ɔnu gbagbe etɔlia le gbɔgbɔm bena: Va! Eye kpɔ da, mekpɔ sɔ yibɔa de, eye amesi doe la, lē nudanu de asi. 6 Eye mese gbea de, abe nu gbagbe eneawo dome wòdi le ene hele gbɔgbɔm bena: Lu dzidzenu deka naxɔ denario deka, eye fo dzidzenu etɔ naxɔ denario deka, eye megawo vɔa deke ami kple wein o.

7 Eye esime wòde nutrenu enelia da la, mese ɔnu gbagbe enelia fe gbe wòle gbɔgbɔm bena:

^a 1, 6; 20, 6; 22, 5.

^b Fia. L. 22, 19.

^d Xez. 14, 21;

Yer. 15, 3.

^e Dan. 7, 10.

^f Kron. I. 23, 11;

Fl. 2, 9, 10.

^g 8, 8; 14, 16; 16, 7.

^h Mo. 1, 4, 10.

ⁱ 18, 10.

^k 3, 4, 5; 7, 9.

13, 14.

^l 4, 10; 19, 4.

ⁿ Yes. 13, 10;

Yoel 3, 3, 4;

Lu. 21, 25, 4;

o 5, 1, 2.

^p 4, 6; 5, 6, 8.

^r Yes. 34, 4.

^s Zax. 1, 8; 6,

1-3.

^t 4, 7.

^u Yes. 2, 10, 19.

^v Lu. 23, 30.

^y 4, 7.

^z Ro. 2, 5.

^a Dan. 7, 2; Zax.

6, 5; Mat. 24,

31.

^b 4, 7.

Va! 8 Eye kpɔ da, mekpɔ sɔ hēa de, eye amesi doe la, fe ɔkɛe nye Ku, eye tsiēfe le eyome. Eye wona ɔusē wo de anyigba fe akpɔ enelia dzi,^d be woatsɔ yi kple dɔwɔame kple ku kpakple anyigba dzi lāwo awu amewoe.

9 Eye esime wòde nutrenu atɔlia da la, mekpɔ amesiwo wowu le Mawu fe nya kple dasedidi, si wolé de asi ɔuti la, fe luɔwo le ɔvosamlekpui la te; 10 eye 'wodo ɔli kple gbe gā le gbɔgbɔm bena: Afeto kɔkɔeto kple nyatefeto,ⁱ ɔkeke nenie nye si mèdrɔ ɔonu, eye mèbia hlɔ de miafe ou ta le amesiwo le anyigba dzi la si o mahā? 11 Eye wona 'awu olaya yi wo dome amesiame, eye wogblo na wo bena, woadzudzo ye-yi kpaia de, yidase esime wofe hadɔlawo kple wo nɔvi, siwo wole wuwu ge abe woawo ke ene la, hā fe xexlɛme nu nade.

12 Eye esime wòde nutrenu adelia da la, mekpɔ, eye anyigba-ɔuɔu gāa de va dzo,ⁿ eye ye tro zu yibo abe lāfukotoku ene, eye ɔleti tro zu abe ou ene. 13 Eye dziɔofletiviwo ge de anyigba,^r abe alesi gboti dudua efe tsetse gogbowo de anyigba, ne ya se-sēa de le ɔuɔum la ene. 14 Eye wonɔɔo dziɔo da abe agbalē ɔɔɔlo ene, eye wode to sia to kple fukpo sia fukpo da le wo tefe. 15 Eye anyigba dzi fiawo kple amegāwo kple avafia gāwo kple kesinɔtɔwo kple ɔusētɔwo kple kluiwo katā kpakple abloɔdeviwo katā 'ɔla wo dokui de dowo kple towo fe agawo me; 16 eye 'wogblo na towo kple agawo bena: Mimu dze mia dzi, eye miyla mí tso amesi bɔbɔ nɔ fiazikpui dzi la fe ɔku me, eye tso alēvi la fe dziku la nu; elabena efe dziku-ɔkeke gā la do, eye ameka ate ɔu ano tsitre de enu mahā?

Amesiwo nu wotre le to wuleveawo dome.

7. Nusiawo megbe la mekpɔ ma-wudɔla ene wole tsitre de anyigba fe dzogoe eneawo dzi, eye wolé anyigba fe yafofo eneawo me de asi,^a bena ya nagafɔ de anyigba dzi alo de fu dzi alo de atia deke dzi o. 2 Eye mekpɔ mawudɔla bubu le dodom tso ye-

dzeſe, eye Mawu gbagbe la fe nutrenu le eſi, eye wòdo yli kple gbe gā do de mawudola ene, siwo wona nuſe be, woawo v5 anyigba kple atſiafu la, wòle gbogblom bena: 3 Migawo v5 anyigba alo atſiafu alo atiawo o, ^avasede eſime mĩatre mĩa Mawu fe dotsolawo fe ngowo nu. 4 Eye meſe ameſiwo nu wotre la fe xelẽme - wotre ^came akpe alafa deka blane v5 ene nu le Israel-^dviwo fe toawo katã me: 5 Le Yuda fe toa me la wotre ame akpe wuieve nu; le Ruben fe toa me la wotre ame akpe wuieve nu; le Gad fe toa me la wotre ame akpe wuieve nu; 6 le Aſer fe toa me la wotre ame akpe wuieve nu; le Naftali fe toa me la wotre ame akpe wuieve nu; le Manafe fe toa me la wotre ame akpe wuieve nu; 7 le Simeon fe toa me la wotre ame akpe wuieve nu; le Lewi fe toa me la wotre ame akpe wuieve nu; le Isaxar fe toa me la wotre ame akpe wuieve nu; 8 le Zebulon fe toa me la wotre ame akpe wuieve nu; le Yoſef fe toa me la wotre ame akpe wuieve nu; le Benyamin fe toa me la wotre ame akpe wuieve nu.

Ameha gā, si wotia tso dukowo katã dome.

9 Nusiawo megbe la mekpõ, eye kpõ da, ameha gā, si ameha deke mete nu xlẽ o la, tso duko sia duko kple to sia to kple du sia du kple gbegbogblo sia gbe-^egbogblo me, le tsitre de fiazi-^fkpoi la ngo kple alẽvi la fe ŋku me, wodo ^gawu playa yiwo, eye wolẽ devayawo de aſi, 10 eye wodo yli kple gbe gā le gbogblom bena: Xõname nanye mĩa Mawu, si bobo no fiazi-^hkpoi la dzi, kple alẽvi la to! 11 Eye ⁱmawudola-^jwõ katã le tsitre fo xlã fiazi-^kkpoi la kple amegã xoxoawo kple nu gbagbe eneawo, eye wotsyo wo-^lfe mo anyi de fiazi-^mkpoi la ngo, eye wodo gbe da na Mawu no gbogblom bena: 12 Amen, kafu-ⁿkafu kple nutikõkõe kple nunya kple akpedada kple bubu kple nutete kple nuſe woana mĩa Ma-^owu la tso mavõ me yi de mavõ me! Amen.^p

13 Eye amegã xoxoawo dometo deka do nu gblo nam bena: Ame-^qkawoe nye eſiawo do awu playa yiwo, eye afika wotsõ mahã? 14 Eye megblo ne bena: Nye afeto, wõde nyael Eye wõgblo nam bena: Amesiawo nye ameſiwo do go tso ^raxaxa gā la me, eye wo-^snyã wofe awuwo, eye wowo wo yle le ^talẽvi la fe ou la me. 15 Eyata wole Mawu fe fiazi-^ukpoi la ngo, eye wosubõne zã kple keli le eſe /xõ la me, eye ameſi bobo no fiazi-^vkpoi la dzi la, ano wo dome. 16 Dõ megale wo wu ge akpõ o, eye tsiko hã megale wo wu ge akpõ o, eye ye kple ^wndokutsu megale wo du ge o; 17 elabena ^xalẽvi, si le fiazi-^ykpoi la titina la, anyi wo, ^zeye woakplo wo ayi agbetsi dzidziwo gbo, ^{aa}eye Mawu atutu adatsiwo katã da le wofe ^{ab}ŋkuwo me.

Nutrenu adrelia bubu.

8 Eye eſime wõde nutrenu adre-^{ac}lia da la, ^{ad}doḍoe zi le dziſo ano gafofo afã. 2 Eye mekpõ mawudola adre, siwo le tsitre de Mawu fe ŋku me la, ^{ae}eye wotsõ kpẽ adre na wo. 3 Eye mawu-^{af}dola bubu va, eye wõtsi tre de vosamlekpui la gbo, ^{ag}eye sika-^{ah}dzudzodosonu le eſi, eye wotsõ atike vevẽe gede ne, bene wõa-^{ai}tsõe akpe de ame kòkõewo katã fe gbedododawo nũti ada de si-^{aj}kavõsamlekpui, si le fiazi-^{ak}kpoi la ngo la dzi. 4 Eye atike vevẽe la fe dzudzo kple ame kòkõewo fe gbedododawo ^{al}tu tso mawu-^{am}dola fe aſi me yi dziſo le Mawu fe ŋku me. 5 Eye mawudola la tso dzudzodosonu la, eye wõde dzo le vosamlekpui la me hede eme fũ, ^{an}eye wõtsõe fu gbe de anyigba, eye dzidegbewo kple gbedidiwo kple dzikedzowo kple anyigbaouou va dzo.

Kpẽ ene gbãtõwo kuku.

6 Eye mawudola adre, siwo lé kpẽ adre de aſi la, dzra wo do-^{ap}kui do hena kpẽkuku. 7 Eye ma-^{aq}wudola gbãtõa ku kpẽ la, ^{ar}eye tsikpewo dza, eye dzo kple ou toto, eye wotsõ wo fu gbe de anyigba, eye anyigba fe akpa etõlia fiã, eye atiwo fe akpa etõlia fiã, eye gbe mumuwo katã fiã.

a Xez. 9, 4. 6.
b 3, 10; Mat. 24, 21.

d Heb. 9, 14.
e 14, 1. 3.

f 11, 19; 14, 15, 17; 15, 5. 8; 16, 1; 21, 3. 22.

g 5, 6.

h Ps. 23, 2.
i 21, 4; Yes. 25, 8.

k Zax. 2, 17;
Xab. 2, 20.

l Mat. 24, 31.

m 5, 8.

n Ps. 141, 2.

o 6, 11.

p Xez. 10, 2.

q 12, 10.
r 5, 11; ta 11, 16.

s Mo. II. 9,
22-28.

t 5, 12.

8 Eye mawudola evelia ku kpē la, eye wotsɔ nane, ʔsi le abe to gāa de ene hele bibim kple dzo la fu gbe de atsiɔfu me, eye fu je akpa et̄lia ɔtro zu ʔu; 9 eye nu gbagbe, siwo le atsiɔfu me la, je akpa et̄lia ku, eye ʔuwo fe akpa et̄lia gbā.

10 Eye mawudola et̄lia ku kpē la, /eye ʔletivi gāa de, si le bibim abe kakati ene la, ge tso dzifo, eye wɔdze tɔsisiwo fe akpa et̄lia kple tsi dzidziwo dzi. 11 Eye ʔletivi ma fe ŋkɔe nye Apsinto (enye gbe, si vena abe atsa ene), eye towo fe akpa et̄lia tro zu tsi veve, eye amewo dome gedewo ku le tsiawo ta, le esi wole vevem akpa la nuti.

12 Eye mawudola enelia ku kpē la, eye wofo ʔye fe akpa et̄lia kple ʔleti fe akpa et̄lia kpakple ʔletiviwo fe akpa et̄lia, bena wofe akpa et̄lia ʔnado viviti, eye ŋkeke fe akpa et̄lia nagakl̄e o, eye zā hā nenema ke.

Babadodo na anyigbadziɔwo zi et̄s.

13 Eye ʔmekpɔ, eye mese hōa de, si le dzodzom le dzifo titina la, le gbɔgbɔm kple gbe gāa de bena: ʔBaba, baba, baba na anyigbadzinolawo le mawudola et̄s, siwo suso le kpē ku ge la, fe kpēkukuwo fe didi la nuti.

Kpēkuku at̄lia kple adella fe didi kpakple vɔ gbāto kple evelia.

9 Eye mawudola at̄lia ku kpē la, eye mekpɔ ʔletivi, si ge tso dzifo la dze anyigba, eye wotsɔ aoli me ʔvudo fe safui ne. 2 Eye wɔwu aoli me vudo la nu, eye dzudzɔ tu tso vudo la me abe kpodzɔ gāa de fe dzudzɔ ene, eye ʔe kple yame ʔdo viviti le vudo la fe dzudzɔ la nuti. 3 Eye ʔetsuviwo do go tso dzudzɔ la me de anyigba la dzi, eye wona nusē wo, abe alesi nusē le anyigba dzi dzidzibewo ŋu ene. 4 Eye wogblɔ na wo bena, woagawo vɔ anyigba dzi gbe mumu alo angba alo atia deke o, ʔnegbe amesiwo Mawu fe nutrenu mele ŋgonu na o la dedeko. 5 Eye wona nusē wo be, woagawu wo o, ke boŋ bene woawo fu wo ʔleti at̄s sɔŋ; eye wofe fuwɔwo la le abe dzidegbe fe ametete fe

a Lu. 22, 30.

b Yer. 51. 26.

d Mo. II. 7, 20.

e 21.

f Yoel 2, 4.

f Yes. 14, 12;

Dan. 8 10.

g 9, 12.

h kp. 12.

i kp. 1.

k Mo. II. 10, 21.

l 14, 6.

m 8, 12; 11, 14.

n 8, 3; Mo. II

30, 1-3.

o 9, 12; 11, 14;

12, 12.

r 12, 12.

s 8, 3.

t 8, 7-12.

u 20, 1.

v Yoel 2, 2. 10.

w 7, 2.

fuwɔame ene. 6 Eye ʔle ŋkeke mawo me la amewo adi ku, eye womele ekpɔ ge o, eye woadi vevie be, yewoaku, eye ku asi le wo gbɔ. 7 Eye ʔetsuviawo je nonome le abe sɔ, siwo wodzra do hena adawɔwo ene, eye nane le wofe ta abe fiakuku, siwo di sika ene, eye wofe mo le abe amewo je mo ene. 8 Eye tada li na wo abe nyɔnuwo fe tada ene, eye wofe aduwo le abe dzatawo fe aduwo ene. 9 Eye akotakpoxonu le wo si abe gakotakpoxonu ene, eye wofe adalawo me fe didi le abe tasiadɔm kple sɔ gedɛ, siwo le du sim yina aola fe didi ene. 10 Eye asike le wo gome abe dzidegbewo ene, eye ti le wo nu, eye wofe nusē le wo wofe asikewo me, be woawo vɔ amewo ʔleti at̄s sɔŋ. 11 Eye fiaa de, si nye aoli me ʔdola la, du wo dzi, eye woɔwo epko le Hebrigiwe me be Abadon, eye woyɔwe le Hela-gbe me be Apollion (gbl̄ela). 12 Vɔ deka nu va yi; kpɔ da, ʔvɔ eve gale megbe gbɔna.

13 Eye mawudola adelia ku kpē la, eye mese gbea de di tso ʔsi-kavosamlekpu, si le Mawu ŋku me la, fe dzo enawo gbɔ, 14 le gbɔgbɔm na mawudola adelia, si lé kpē la de asi la bena: Tu dola ene, siwo wobla de ʔFrat-tɔsisi gā la to. 15 Eye wotu dola ene, siwo dzra wo dokui do hena gafɔfo kple ŋkeke kple ʔleti kpakple fe la; bena woawu amewo fe ʔakpa et̄lia. 16 Eye sɔdolawo fe aɔakɔ fe xexl̄eme le akpe ewo tefe akpe ewo tefe eve; mese wofe xexl̄eme. 17 Eye ale mekpɔ sɔwo kple amesiwo do wo la, le nutega me: Wodo akotakpoxonu, siwo di dzo, kple akotakpoxonu yibɔwo kpakple. akotakpoxonu dzɛwo, eye sɔawo fe ta le abe dzatawo fe ta ene, eye dzo kple dzudzɔ kpakple dzokpe do go tso wofe nu me. 18 Eye wowu amewo fe akpa et̄lia le fuwɔame et̄s siawo me, le dzo kple dzudzɔ kpakple dzokpe, si do go tso wofe nu me la nuti. 19 Elabena sɔawo fe nusē le wofe nu kple wofe asikewo me; elabena wofe asikewo le abe dawo ene, eye ta le wo nu wotsɔna woa vɛe.

20 Eye ame susœ, siwo fuwœame siawo mewu o la, ^awometrɔ le dzi me tso wofe asinudɔwɔwɔawo me o, bena ^bwoagasubɔ gbɔgbɔ vɔwo kple sika- kple klosalo- kple gadzẽ- kple kpe- kpakple ati-le-gba, siwo metea nu kpoa nu alo sea nu alo zɔa azɔli hã o la o. 21 Eye wometrɔ tso wofe hlãdodowo kple wofe afakakawo kple wofe ahasiwɔwɔwo kpakple wofe fififiwo me o.

Mawudola la kple agbalẽ, si Yohanes mi. Dzidegbe adreawo.

10 Eye mekpɔ ^amawudola sesẽ bubua de le didim tso dzifo le alilikpo me, eye /anyieɔ le efe ta me, eye efe ŋku me le abe ye ene, eye efe afɔwo le abe dzositiwo ene, 2 eye agbalẽvi, si wovu la, ^ale esi, eye wòtso efe nudusiɔ da de atsiafu dzi, eye wòtso efe miãfo da de anyigba dzi, 3 eye wòdo yli kple gbe gãa de, abe alesi dzata dea gbe ene, eye esime wòdo yli la, dzidegbe adreawo de wofe gbe de go. 4 Eye esime dzidegbe adreawo de wofe gbe de go la, medi be, manlɔe; eyemese gbea de tso dzifo le gbɔgbɔm bena: ^aTre nusiwo dzidegbe adreawo gbɔ la nu, eye meganlɔ wo o. 5 Eye mawudola, si mekpɔ wòle tsitre de atsiafu kple anyigba dzi la, do efe nudusi de dzifo, 6 eye ^awòta amesi le agbe tso mavɔ me yi de mavɔ me, amesi wò dzifo kple nusiwo le eme kple anyigba kple nusiwo le edzi kpakple atsiafu kple nusiwo le eme la, ^abena yeiyia deke naganɔ anyi o, 7 ke boŋ le ^amawudola adrelia fe gbodedenkekewo me, esime woaku kpẽ la, ^awoawu Mawu fe nya yaɣla la nu le nyanyuie, si wɔgbɔ fia efe dɔla, siwo nye nya-gbɔdɔilawo la nu.

8 Eye gbe, si mese tso dzifo la, ^bgafo nu kplim, eye wògbɔ bena: Yi ^anaɔaxɔ agbalẽvi, si le vovu le mawudola, si le tsitre de atsiafu kple anyigba dzi la si. 9 Eye meyi mawudola la gbɔ yi dagbɔ nɛ be, wòatsɔ agbalẽvi la nam. Eye wògbɔ nam bena: ^aXœ, eye namii, eye wòadɔ dome na wò, ke wòavivi le wò nu

^a 16, 9. 11.

^b Kor. I. 10, 20.

^d Xez. 40, 3; Zax. 2, 5. 6.

^e 5, 2.

^f 4, 2.

^g 5, 1.

^h Lu. 21, 24.

ⁱ kp. 3; ta 12,

6. 14; 13, 5.

^k kp. 2.

^l Yer. 25, 30;

Hoa. 11, 10;

Am. 1. 2.

^m Zax. 4, 2. 11

v. 14.

ⁿ Fla. II. 1, 10.

^p Dan. 8, 26; 12,

4. 9.

^r Fla. I. 17, 1.

^s Dan. 12, 7.

^t Mo. II. 7, 19,

20.

^u kpo 6, 11.

^v 13, 1. 7; 17, 8,

11, 15.

^w 17, 17; Do. 3, 21.

^x 16, 19; Yœ. I. 9,

10; Lu. 13, 34.

^b kp. 4.

^d kp. 2.

^e Xez. 3, 1-3.

me abe anyitsi ene. 10 Eye mexɔ agbalẽvi la le mawudola la si, eye memii, eye wòvivi le nye nu me abe anyitsi ene, eye enumake esi meɔvi la, eɔu dɔme nam. 11 Eye wɔgbɔ nam bena: Ele na wò be, nagagbɔ nya di le dukɔwo kple trɔsubɔlawo kple gbɔgbɔgbɔwo kple fiawo nɔti.

Gbedoxɔ la dzidzedze. Wowu dasedila eve, eye wɔgagbɔ agbe wo.

11 Eye wotsɔ ^aayeti, si le abe ^aatitɔdeɔu ene la, de asi nam hegbɔ bena: Tsi tre, eye nadzidze mawuxɔ la kple mlekpui la kpakple amesiwo doa gbe da le eme la. 2 Eye nade xɔxɔnu, si le gbedoxɔa nu la, le eme, eye megadzidzee o; elabena wotsɔe na trɔsubɔlawo, eye woanyã avuzi le ^adu kɔkɔe la dzi ^ayleti blane vɔ eve sɔŋ. 3 Eye mana gusẽ nye dasedila eve, bena woagbɔ nya di ŋkeke ^aakpe deka kple alafa eve kple blaade, eye woanɔ akpanya me. 4 Amesiwo nye ^aamiti eve kple akaditi eve, siwo le tsitre de anyigba fe Afetɔ la ŋku me la. 5 Eye ne amea de di be, yeawɔ vɔ de wo nu la, ^adzo dona tsoa wofe nu me, eye wòfiãa wofe ketɔwo; eye ne amea de di be, yeawɔ vɔ de wo nu la, ele be, woawu nenema ke. 6 Dusẽ le amesiawo si be, ^awoatu dzifo nu, bena tsi magadza le wofe nyagbɔdɔŋkekeawo me o, ^aeye gusẽ le wo si de tɔwo dzi, be woatɔ wo woawu nu, eye be woatsɔ fuwœame tɔyo fomevi afo anyigba la zi gede, alesi wòlɔ. 7 Eye ne wowu wofe dasediɔ nu vɔ la, ekema ^alã, si do tso avɔli me la, awɔ avɔ kpli wo, eye wòadɔ wo dzi, eye wòawu wo. 8 Eye wofe nɔtilã kukuwo anɔ ^adu gã la fe abɔ me; woyɔ du sia le lododo me bena: Sodom kple Egipte, afisi hã woklã wofe Afetɔ de ati nu le. 9 Eye dukɔwo fe fomeawo kple gbɔgbɔgbɔwo kpakple trɔsubɔlawo dometɔa dewo lakpɔ wofe nɔtilã kukuwano ŋkeke etɔ kple afã, eye womade mɔ be, woadi wofe nɔtilã kukuawo o. 10 Eye anyigbadzinɔlawo lakpɔ dzidzɔ le wo nɔti, eye woagɔli kple dzidzɔ, eye woado nunanawo de wo nœ-

wo; elabena nenem nyagblōdila eve siawo wō fu amesiwo nō anyigba la dzi. 11 Eye nkeke etō kple afā megbe la agbegbōgbo tso Mawu gbō ge dē wo me, eye wotsi tre dē wofe afōwo dzi, eye vovō gāa dē va dze amesiwo kpō wo la dzi. 12 Eye wose gbe gāa dē tso dzifo le gbōgbōm na wo bena: "Miva dzifo afii! Eye woyi dzifo le alilikpō me, eye wofe futōwo kpō wo da. 13 Eye le gafōfo kema ke me la anyigba ovu nuto, eye du la fe akpa ewolia mu dze anyi, eye wowu ame akpe adre le anyigbaovuu la me, eye susceawo vō nuto, eye wotsō nutikakōe na dzifo Mawu la. 14 Vō evelia nu va yi, kpō da, vōvō etōlia gbōna kaba.

Kpē adrelia kuku.

15 Eye mawudōla adrelia ku kpē la, eye gbe gāwo dī le dzifo le gbōgbōm bena: "Xexemefiadufe la tō zu mia Afeto kple efe Kristo la tō, eye wōaḍu fia tso mavo me yi dē mavo me. 16 Eye amegā xoxo "blave vō ene, siwo babō nō wofe zikpuiwo dzi le Mawu fe nku me la, "tsoyo wofe mo anyi, eye wodo gbe da na Mawu 17 le gbōgbōm bena: Mfeda akpe na wō, "Afeto, Mawu nusekatātō, wō amesi li, eye nenō anyi; elabena exō wō nusegā. eye nēdu fia. 18 Eye dzi ku dukōwo, eye "wō dziku va, eye ame kukuwo fe yeyiḍi la dō, bene woadrō ovonu wo, eye be nana fetu wō dōla, siwo nye nyagblōdīlawo, kple ame kakōewo kple amesiwo vōa wō nku la, dēviwo kple ame tsitsiwo, eye be natsrō amesiwo gblēa anyigba la. 19 Eye wocu "mawuxō, si le dzifo, eye wokpō efe nubabladaka le efe xō la me, eye "dzikedzowo kple gbēdidiwo kple dzidegbewo kple anyigbaovuu kple tsikpe gāwo va dzo.

Nyonu, si do ye kple ov driba. Mixael fe anawowo kple ov driba la.

12. Eye wokpō dzesi gāa dē le dzifo: Nyōnua dē do ye, eye yleti le efe afō te, eye yleti wuieve fe fiakuku le eta, 2 eye fu le efo, eye wōle ḡli dom le "fuduame nuti, eye vidzidzi nye dō nē. 3 Eye wokpō dzesi bubua

a kp. 9.

b Dan. 8, 10.

d Fla. 11, 2, 11; Ps. 2, 9; ta 19, 15.

f Mat. 2, 13.

g 11, 2, 3.

h Dan. 10, 13, 21; 12, 1.

i 9, 12.

k kp. 15; 12, 12.

l Dan. 2, 44; 7, 27; Zax. 14, 9.

n Lu. 10, 18; Joh. 31, 13; Mo. 1, 3, 1, 14.

o 4, 4, 10.

p 7, 11.

r 11, 15.

s 4, 8.

t Hi. 1, 11; Zax. 3, 1; Lu. 22, 31; u 15, 1; Ps. 2, 1, 5, 12.

v Ro. 8, 37; ta 7, 14.

w kp. 17.

x 15, 5.

y 4, 5.

z kp. 6.

aa Dan. 7, 26; 12, 7.

ab Mi. 4, 10.

dē le dzifo, eye kpō da, "ov driba dzi gāa dē, si ta adre kple dzo ewo li na, eye fiakuku adre le efe tawo. 4 Eye efe asike he "dzifoyletiwivo fe akpa etōlia, eye wōtōwo wo fu gbe dē anyigba. Eye ov driba la tsi tre dē nyōnu, si le vi dzi ge la, fe nku me, bena ne edzi via ko la, ne yeatsōe ami. 5 Eye wōdzi nutsuvi, "si latsō gatikpō akplō dukōwo katā; eye wotsō via yi Mawu kple efe fiakukupi la gbō. 6 Eye nyōnu la /si yi gbedzi, afisi Mawu dzra te-jea dē dō di ne le, bena woanyii le afima nkeke "akpe dēka alafa eve kple blaade.

7 Eye avā dzo le dzifo: "Mixael kple efe dōlawo yi avā wo ge kple ov driba la. Eye ov driba kple efe dōlawo wō avā la, 8 eye womedū dzi o, eye womegakpō wofe tefe hā le dzifo o. 9 Eye wotsō ov driba gā, si nye da xoxo la, esi woyona be: Abosam kple Satana, amesi nye xexame katā blela la," fu gbe, eye wotsōe fu gbe dē anyigba, eye wotsō efe dōlawo hā fu gbe dē anyi hekpe dē eguti. 10 Eye mese gbe gāa dē le dzifo le gbōgbōm bena: "Azō xōname kple nusegā kpakple fiadufe la zu mia Mawu la tō, eye nusegā la zu efe Kristo la tō; elabena wotsō mia nōviwo nutsola, si nōa wo nu tsoom le Mawu fe nku me zā kple keli la, fu gbe. 11 Eye "woḍu edzi "tō alēvi la fe ov kple wofe dasedidi fe nya la me, eye wōmelō wofe agbe o vasede ku me. 12 Eyata dzi nedzō mi, mi dzifowo kple amesiwo nō wo me la! Baba na anyigba kple atsiafu; elabena Abosam dī va mia gbō, eye dzi le ekum nuto; elabena enyae be, vovoḡi via dē ko yekpō.

13 Eye esime ov driba la kpō bena, wotsō ye fu gbe dē anyigba la, eti nyōnu, si dzi nutsuvi la yome. 14 Eye wotsō hō gāa dē fe avāla eve na nyōnu la, b bēna wōadzo ayi gbedzi ayi dē tefe, "afisi woanyii le yeyiḡia dē kple yeyiḡiwo kpakple yeyiḡi afā tso da la fe nku me. 15 Eye da la tu tsi tso efe nu me dē nyōnua yome abe tōsisi ene, bene tōsisi la nalēe ayii. 16 Ke anyi-

gba xò na nyónua, eye anyigba ke nu, eye wóno tósisí, sí ọ́ driba la tu tso efe nu me la. 17 Eye dzi ku ọ́ driba la ẹ́ nyónua nùti, eye wòdzo yi awa wò ge kple nyónua fe fome, siwo suso, amesiwo ẹ́lẹ́a Mawu fe seawo me de asi, ẹ́ye Yesu fe ẹ́asediđi le wo sí la.

Lá, sí ta adre li nẹ́ la, do go tso fu me.

13. Eye metsi tre ẹ́ futake la dzi, eye mekpò ẹ́lẹ́a ẹ́ le dodom tso atsiafu me, eye dzo cwo kple ta adre li nẹ́, eye fiakuku ewo le efe dzoawo dzi, eye busunḡowo le efe tawo ọ́. 2 Eye lá, sí mekpò la, le abe lákle ene, eye efe afowo le abe sisiblisi fe afowo ene, eye efe nu le abe dzata fe nu ene; ³eye ọ́ driba la tso efe nùtete kple efe fiazi-kpui kpakple efe nùsẹ́ gá nẹ́. 3 Eye efe tawo dometò ẹ́ka le abe kubi wode ẹ́nu ene, eye wo wò efe kubi la nẹ́ wòku; ⁴eye xexame katá fe mo wò yaa le lá la yome. 4 Eye wode ta agu na ọ́ driba la; elabena etso efe nùsẹ́ na lá la, eye wode ta agu na lá la le gbogblom bena: Ame-kae le abe lá la ene, eye amekae ate ọ́ awò awa kpilii mahá? 5 Eye wotsò ⁵nu, sí gbloa nya gáwo kple busunyawo la nẹ́, ⁶eye wotsò nùsẹ́ nẹ́, be wòano dọ́ dzi ẏleti blane ọ́ eve. 6 Eye wòke nu de asi busunyagbògblo me ẹ́ Mawu nùti, be yeado busu efe ọ́kò kple efe agbado kpakple amesiwo nọ́a dzifo. 7 Eye ⁷wona nùsẹ́e, be wòawò awa kple ame kòkòewo, eye ne wòadu wo dzi, eye wona nùsẹ́e ẹ́ to sia to kple dukò sia dukò kple gbogbògblo sia gbogbògblo kpakple tròsubo-ldawo katá dzi. 8 Eye ⁸anyigba-dzinola, siwo katá fe ọ́kòwo womeḡlò ẹ́ alẹ́vi, sí wowu la, fe ⁹agbegbalẹ́a me ¹tso xexame fe gòmedoḡoanyi me o la, wasu-ḡe. 9 Amesí to li na la, neseel! 10 Ne ¹amea ẹ́ de de ame gaxò me la, woade eya há gaxò me; ne amea ẹ́ wu ame kple yi la, ele be, woawu eya há kple yi. ² Afii ame kòkòewo fe dzidodo kple wofe xòse le.

α 16, 13.

β Mat. 7, 15.

δ kp. 2. 4. 5. 7.

ε 14, 12.

ζ 19, 10; Yoh. I. 5, 10.

θ Mat. 24, 24; Tes. II. 2, 9, 10; Fia. I. 18, 24 v. 39.

h 11, 7; 17, 2. 9. 12; Dan. 7, 7. i Mo. V. 13, 2-4.

k 12, 3.

l 19, 20.

n 17, 8.

o Dan. 7, 8. p 17, 9; ta 15, 2. r 11, 2; 12, 6. 14.

s 11, 7; Dan. 7, 21.

t 7, 4.

u 3, 12.

v 12, 12.

w 1, 5.

x 3, 5.

y 17, 9.

z Mat. 28, 52. d 5, 9.

aa 14, 12.

Lá, sí dzo eve le ta na la, do go tso anyigba me.

11 Eye ²mekpò lá bubua ẹ́ le dodom tso anyigba me, eye dzo eve li nẹ́ ³abe alẹ́vi to ene, eye wòfo nu abe ọ́ driba la ene. 12 Eye wòwò lá gbáto fe ⁴nùsẹ́-dwo katá le efe ọ́ku me. Eye wòwò anyigba la kple amesiwo nò edzi la bena, woadze klo asu-ḡo lá gbáto, sí fe kubi wòwò wòku la. 13 Eye wòwò ⁵dzesi gáwo bena, wóna dzo gò há ge tso dzifo dze anyigba le amewo fe ọ́ku me. 14 Eye wòble anyigba-dzinolawo ¹le dzesi, sí wotsò nẹ́, be wòawò le lá la fe ọ́ku me la nùti hele gbogblom na anyigba-dzinolawo bena, woawò legba ẹ́ lá, sí ọ́nu wode abii kple yi, eye wòle agbe la fe nonome me nẹ́. 15 Eye wona nùsẹ́e, be wòatsò gbogbò na lá la fe legba, bena lá la fe legba nafo nu há, eye wòawò bena, woawu ame geḡe, alẹ́vi nu medze klo subò lá la fe legba o. 16 Eye wòwò bena, ²woade dzesi amewo katá, ³deviwo kple ame tsitsiwo kple kesinotòwo kple ame dahewo kple ablo-deviwo kple kluiwo fe nudusi alo wofe ngonu, 17 bena amea deke magate ọ́ afle nu alo adzra nu o, negbe amesi ọ́ lá la fe ọ́kò alo efe ọ́kò fe xexlẹ́me fe dzesi le la ko. 18 Afii ⁴nunya le! Amesí ke sí gòmesele le la, nebu lá la fe xexlẹ́me kpò; elabena ame fe xexlẹ́me wònye, eye efe xexlẹ́me enye alafa ade kple blaade ọ́ ade.

Ame 144 000 le Zion-to dzi.

14. Eye mekpò, eye kpò da, alẹ́vi ¹la le tsitre de Zion-to la dzi, ²eye ame akpe alafa ẹ́ka blane ọ́ ene, ³siwo fe ngonu wonḡlò efe ọ́kò kple Fofoa fe ọ́kò dọ́ la, le ẹ́nu. 2 Eye mese gbea de tso dzifo ⁴abe tsi gedewo fe gbedidi ene, eye abe dzidegbe sesẹ́a ẹ́ fe gbedidi ene, eye gbe, sí mese la, le abe sanḡufola, siwo le wofe sanḡuwo fom la, fe gbedidi ene. 3 Eye wodzi ⁵ha yeyea ẹ́ le fia-zikpui la kple nu gbagbe eneawo kpakple amegá xoxoawo fe ọ́ku me; eye amea deke mete ọ́ srò hadzidzi la o, negbe ame akpe alafa ẹ́ka blane ọ́ ene, siwo

wofle tso anyigba dzi la koe. 4 Nenem me siawo nye amesiwo mefo di wo dokui kple nyonuwo o; elabena ðetugbiwo wonye. Amesiawo dzea Alévi la yome yia afisafai, si wóyina. Amesiawo la wofle wo tso amewo dome, be woanye ngogbetowo na Mawu kple alévi la. 5 Eye womekpó avatsokakaa ðeke le wofe nu me o; elabena wonye mokaka manogutowo.

Mawudola kple nyanyuie la.

6 Eye mekpó mawudola bubua ðe le dzodzom le dzifo titina, eye wòlè nyanyuie mavo ðe asi, be yeagblo afia anyigbadzinlawo kple trósubolawo katá kple to sia to kple gbegbogblo sia gbegbogblo kpakple duká sia duká, 7 eye wòlè gbegbogblo kple gbe gá bena: Mivó Mawu, eye mitsó ñuti-kókoe n; elabena efe bonudo-drógafofo la ðo, eye mide ta agu na amesi wo dzifo kple anyigba kple atsiafu kple tsi dzidziwo.

8 Eye mawudola bubu, si nye evelia la, dze eyome le gbegbogblo bena: Emu, Babilon gá la mu! Du, si na dukowo katá no efe ahasiwowo fe ðomedzoe fe aha la.

9 Eye mawudola bubu, si nye etólia la, dze wo yome le gbegbogblo kple gbe gá bena: Ne amea ðe de ta agu na lá la kple efe legba, eye wòxo efe dzesi ðo efe ngonu alo efe asi nu la, 10 eya lano Mawu fe ðomedzoe fe aha, si wometóto kó ðe efe ðomedzoe kplu la me o, eye woa-tso dzo kple dzokpe awó fui le mawudola kókoeawo kple alévi la ñku me. 11 Eye wofe fuwowo fe dzudzo la tu le dzifo yim tso mavo me yi ðe mavo me, eye amesiwo de ta agu na lá la kple amesi ke xo efe ñko fe dzesi la, womakpó dzudzo zá kple keli o. 12 Afii ame kókoe, siwo léa Mawu fe seawo kple Yesu fe dzixoe me ðe asi la, fe dzidodo le.

13 Eye mese gbea ðe tso dzifo le gbegbogblo bena: Dlo bena: Woayra ame kuku, siwo ku le Afeto la me tso esia dzi heyina: é, Gbogbo la gblo bena, fwoa-dzudzo wo dokui tso wofe agbadzedzewo me, elabena wofe ðowowo dze wo yome.

Dzidzo nupepe kple keleme dzijo.

14 Eye kpo ða, mekpó alilikpo yia ðe, eye amea ðe bobo no alilikpo la dzi abe amegbetovi ene, eye sikafiakuku le eta, eye he gobe ðaðea ðe le esi. 15 Eye mawudola bubua ðe do tso gbedoxo me le yli dom kple ghe gá ðo ðe amesi bobo no alilikpo la dzi la bena: Do wo he gobe la ða, ne naya nu; elabena nupeyi do, eye anyigba dzi nuwo di! 16 Eye amesi bobo no alilikpo la dzi la, do efe he gobe ðe anyigba dzi, eye wóya anyigba dzi nuwo.

17 Eye mawudola bubua ðe do tso gbedoxo, si le dzifo la me, eye eya há lé he gobe ðaðea ðe ðe asi. 18 Eye mawudola bubua ðe, si kpo nusé ðe dzo dzi la, do tso vosamlekpui la me, eye wòdo yli kple gbe gáa ðe do ðe amesi lé he gobe ðaðe ðe asi la bena: Do wo he gobe ðaðe la ða, ne nalá anyigba dzi weinka fe kpo-wo; elabena efe kutsetseawo di! 19 Eye mawudola la do efe he gobe ðe anyigba dzi, eye wòtso anyigba dzi weinka fe kutsetseawo, eye wòtso wo da ðe Mawu fe ðomedzoe fe weinfiánu gá la me. 20 Eye wofanya weintsetseawo kple afó le dua godó, eye wu do le weinfiánu la me le ðoðom vasede keke sowo fe numega ñuti ke, eye wòde stadio akpe ðeka kple alafa ade.

Hadzilawo le ahühöfju nu.

15. Eye mekpó dzesi bubu le dzifo, si lolo, eye wòwo nuku: mawudola adre lé fuwóame mamletó adreawo ðe asi; elabena woawo me wowu Mawu fe ðomedzoe la nu le.

2 Eye mekpó atsiafu wòlè abe ahühöe, si me biá hē abe dzo ene la ene; eye amesiwo ðu lá la kple efe legba kpakple efe ñko fe xelême dzi la, le tsitre ðe atsiafu diahühöe la nu, eye Mawu fe sankuwo le wo si. 3 Eye bwole Mose, Mawu fe ðola, ðe ha kple alévi la fe ha dzim hele gbegbogblo bena: Afeto, Mawu nusékatáto, gá kple nuku nye wò ðowowo; wò dukowo dzi fia la, dzodzoe kple nyatefe enye wò mowo! 4 Afeto, amekae mavó

a Dan. 7, 13.

b Kor. II, 11, 2;
Ef. 5, 27.
d Mat. 13, 39, 41.
e 5, 9.

f Yoel 4, 13.

g 8, 13.

h kp. 15.

i 18, 2; Yes. 21,
9; Yer. 51, 7, 9.
k 19, 15.

l Yes. 63, 3.

n 13, 12-17.

o 16, 19; Yer. 25,
15.
p 12, 1, 2.
r 19, 20.

s 19, 3.

t 11, 18.

u 4, 6.

v 13, 15, 18.

w 13, 10.

x 12, 17.

y 5, 8.

z Mo. II, 15, 1, 11.
d 5, 9, 12.

a Ps. 145, 17;
Yer. 10, 6, 7.
b Yes. 57, 2;
Heb. 4, 10.

wò o, eye makafu wò ñkò la o mahā? Elabena wò ñeka hō koe le kòkòe; belabena dukòwo katā woava ade ta agu le ñkuwò me; elabena wode wò nu dzòdzòewòwòwo de go fia.

Fuwame adre mtoetowo. Dzadzrado hena damedzoekplu adreawo kokòdanyl.

5 Eye esia megbè la mekpò, eye dasedidi fe agbadò la fe gbèdoxò le /ouou le dzifo; 6 eye mawudòla adre, siwo le fuwame adreawo de asi la, do go tso gbèdoxò la me, eye wodo aklalabidibidiwu dzadze, si le dzo sim kaṅkaṅ la, eye wotsò sikalidzi-blanu bia wofe akotawo. 7 Eye ñnu gbagbe eneawo dometo ñeka tso sikakplu adre, siwo Mawu, si le agbe tso mavò me yi de mavò me la, "fe damedzoe yo taṅtaṅ la, na mawudòla adreawo. 8 Eye dzudzo, "si tso Mawu fe ñutikòkòe kple efe ñusè gbò la, yo gbèdoxò la me taṅ, eye ame ñe me te ñu ge de gbèdoxò la me o, vasede esime wòwu mawudòla adreawo fe fuwame adreawo nu.

Mawudòla adre kò Mawu fe damedzoekpluwo de anyl.

16. Eye mese gbe gāa de tso gbèdoxò me le gbògbòm na mawudòla adreawo bena: Miheyi, ne miatrò Mawu fe "damedzoekpluwo ako de anyigba dzi.

2 Eye gbātòa yi, eye wòtrò efe kplu la kò de anyigba dzi, "eye fofoe vò, si vena ñuto la, fo amesiwo ñu lā la fe dzesi le kple amesiwo de ta agu na efe legba la.

3 Eye mawudòla evelia trò efe kplu la kò de atsiawu me, eye wòtrò zu abe ame kukua de fe ou ene, eye nu gbagbe sia nu gbagbe, si le fua me la ku.

4 Eye mawudòla etòlia trò efe kplu la kò de tòsisiwo kple tsi dzidziwo me, "eye wotrò zu ou. 5 Eye mese tsiawo fe mawudòla le gbògbòm bena: Wò amesi li, eye nènò anyi, wò kòkòetò la, wòe nye dzòdzòetò, le esi nèdrā wònu ale la ñuti; 6 elabena wotrò ame kòkòewo kple nyagblòdilàwo fe ou kò de anyi, eye nètò wò nu na wo, bena woano, eye wòdze wo nenema. 7 Eye mese

a 9, 13.

b Ps. 86, 9.
d 19, 2.

e kp. 11, 21.

f 11, 19.
g 9, 20, 21.

h 1, 13.
i Mo. II. 16, 21;
Yes. 8, 21, 22.

k 4, 6-8.

l kp. 9.
m 14, 10.

n Mo. II. 40, 34;
Fla. I. 8, 10;
Yes. 6, 4; Xez.
44, 4.
p Yes. 11, 15, 16.

r 12, 9.
s 13, 1.

t 13, 11; Mo. II.
6, 3; kpo Fla.
22, 21-23.
u 13, 13.

v 19, 19.

y 15, 7.

z Tas. I. 5, 2.

a Mo. II. 9, 10, 11.
b 3, 18.

d Won. 5, 19, 31;
Fla. II. 9, 27, 28,
29; Zax. 12, 11.

e Mo. II. 7, 18-21.
f 4, 5; 8, 5; 11,
19.

g Mo. II. 7, 19-24.

h 11, 8.

i 14, 10.

k 6, 14; 20, 11.

"vosamlekpuì la le gbògbòm bena: È, Afeto, Mawu ñusèkatàtò la, "nyatefe kple dzòdzòe nye wò wònu dòdròwo.

8 Eye mawudòla enelia trò efe kplu la kò de ye dzi, eye wona ñusèe be, wòatsò dzo affā amewo. 9 Eye dzòxòxò gā ñuto ñu amewo, "eye wode busu Mawu fe ñkò, si kpo ñusè de fuwame siawo dzi, "eye wometrò le wofe dzi me, bene woatsò kafukafu ne o.

10 Eye mawudòla etòlia trò efe kplu la kò de lā la fe zikpuì dzi, "eye efe fiadufe do viviti, eye wodu ade le fukpeke la ta, 11 eye wodo busu dzifo Mawu la le wofe fukpeke kple wofe fofoeawo ta, eye wometrò tso wofe nuwanawo me o.

12 Eye mawudòla adelia trò efe kplu la kò de Frat-tòsisi gā la dzi, "eye eme tsi la mie, bene woadzra mò ño na yedzefefiawo.

13 Eye mekpò gbògbò makòmakò etò, siwo le abe akpòkplòwo ene la, do go tso "òò driba la kple "lā la kpakple "avatsonya-gblòdilà fe nu me; 14 elabena wonye gbògbò vòwo fe gbògbò, "siwo noa dzesiwo wòm, eye wono xexeamè katā fe fiawo gbò yim, bena woawo wo nu fu bena Mawu, ñusèkatàtò la, "fe ñkeke gā la fe awòwò. 15 Kpò ña, "megbòna abe fiafitò ene; woayra amesi noa ñudzo, eye wòdzra efe awuwo ño, "bene wòagazò amama, eye woakpò efe ñukpefe o. 16 Eye wofo wo nu fu de tefe, si woyòna le Hebri-gbe me bena "Harmagedon.

17 Eye mawudòla adelia trò efe kplu la kò de ya me, eye gbe gāa de ñi tso gbèdoxò me tso fiazikpuì la gbò le gbògbòm bena: Wowòe vò! 18 Eye /dzikèdzowò kple gbèdidiwo kple dzidègbewò kple anyigbaouou gāa de, si tògbe meva kpò, tso esime amewo le anyigba dzi o la, va dzo, ale anyigbaouou kple ñuto sia tògbe va dzo. 19 Eye "du gā la mā de akpa etò me, eye dukòwo fe duwo mu; eye wòdu ñku Babilon gā la dzi le Mawu fe ñku me, "bene woana efe damedzoedziku fe ahakplui, ne wòano. 20 Eye "fukpowò katā si, eye

womegakpɔ towo o. 21 Eye tsi-kpe gā, "siwo fe kpekpeme ano talento deka la, dza tso dzifo hlē de amewo dzi, beye amewo do busu Mawu le tsikpeawo fe fuwoame la nuti; elabena wofe fuwoame la nu sē nuto.

Babilon gā la: nyonu, si le lā dzi; le Alēvi la nuti.

17. Eye /mawudɔla adre, siwo si kplu adreawo nɔ la, dometo deka fo nu kplim gbɔ bena: Va afii, ne mafia gbolo gā, si bɔbɔ nɔ tsi gedewo dzi la, fe ɔnundɔrɔ wɔ; 2 amesia kple anyigba dzi fiawo wɔ ahasi, beye wɔna anyigbadzinɔlawo mu efe ahasiwɔwɔ fe aha la. 3 Eye wɔkplɔm heyi gbedzi le gbɔgbɔ me, eye mekpɔ nyɔnuu de bɔbɔ nɔ lā dzēa de, "si ta adre kple dzo ewo li na, eye busunƙowo le enuti fū la dzi. 4 Eye "nyonu la do adabewu kple awu dzi, eye wɔwɔ leke kple sika kple kpe xɔasi kple adzagbawo, "eye sikakplu, si me yɔ fū kple nyɔnuwo kple efe ahasiwɔwɔ fe makɔmakɔnyenye la, le esi. 5 Eye wonɔ ɔkɔ, "si nye nya ɔyɔla la, de efe ngonu bena: "Babilon gā la, gbolo-wo kple anyigba dzi nyɔnuwo fe dada. 6 Eye mekpɔ nyɔnu la mu ame kɔkɔewo fe ɔu kple Yesu fe ɔasedilawo fe ɔu. Eye esime mekpɔe la, nye mo wɔ yaa gede nuto.^f

7 Eye mawudɔla la gbɔ nam bena: Nukanuti wɔ mo wɔ yaa ɔo mahā? Magbɔ nyɔnu la kple lā, si le etsom, eye ta adre kple dzo ewo li nɛ la, nu nya ɔyɔla afia wɔ. 8 Lā, si nɛkpɔ la, "eno anyi, "eye megali o, eye wɔle dodo ge atso aoli me, eye wɔayi de gbe-gblē me. Eye ne anyigbadzinɔla, siwo fe ɔkɔwo womenɔ de a gbe-gbalēa me tso xexeamē fe gome-dɔɔanyi me o la, akpɔ lā la ɔa, alesi wɔno anyi, eye megali o, eye wɔagava la, wofe mo awo yaa. 9 Afii kɔmesese, si me nunya le la, hiā le: "Tā adreawo nye to adre, siwo dzi nyɔnu la bɔbɔ nɔ, 10 eye wonye fia adre: Wo ame atɔ dze anyi, eye deka li, mamletɔ la meva haɔe o, eye ne eva la, ele nɛ be, wɔnɔ anyi

wee ko. 11 Eye lā, si nɔ anyi, eye megali o la, eya nuto hā enye enyilia, eye wɔnye adreawo dometo deka, "eye wɔnya de gbe-gblē me. 12 Eye "dzo ewo, si nɛkpɔ la, woawoe nye fia ewo, siwo mexɔ fiadufe haɔe o; gake woawo kple lā la woaxɔ nusē abe fiawo ene gafɔfo deka. 13 Nemen mesiawo la tamedɔdo deka li na wo, eye wotsɔ wofe nutete kple nusē na lā la. 14 Amesiawo awɔ awa kple Alēvi la, eye Alēvi la laɔu wo dzi; "elabena afetɔwo dzi afetɔ kple fiawo dzi fia wɔnye, eye amesiwo li kplii la, "wonye ame yɔyɔwo kple ametiatiawo kpakple nutefewɔlawo. 15 Eye wɔgbɔ nam bena: "Tsi, siwo nɛkpɔ, siwo dzi gbolo la bɔbɔ nɔ la, "wonye dukɔwo kple amehawo kple xexemedukɔwo kpakple gbɛgbɔgbɔwo. 16 Eye "dzo ewo, siwo nɛkpɔ kple lā la, woawo alé fu gbolo la, eye woawoe afedo, eye woade amamae, eye woadu efe nutilā, "eye woato dzoe wɔafiā kenken. 17 Elabena Mawu tɔe de wofe dzi me, bene woawo efe tamedɔdo dzi, eye woawo tamedɔdo deka dzi, eye woatsɔ wofe fiadufe ana lā la, "halase esime woawu Mawu fe nyawo nu. 18 Eye nyɔnu, si nɛkpɔ la, "enye du gā, si le fia dum de anyigba dzi fiawo dzi.

Babilon mumu.

18. Eye nusiawo mege la me-bena: "mawudɔla bubua de le didim tso dzifo, eye nusē gā le esi, eye efe nutikɔkɔe klē de banyigba dzi. 2 Eye wɔdo ɔli kple gbe sesē le gbɔgbɔm bena: /Emu, Babilon gā la mu! "Eye wɔtrɔ zu gbɔgbɔ vɔwo fe nɔfe kple gbɔgbɔ makɔmakɔwo katā fe gaxɔ kple xevi makɔmakɔ, siwo katā wotsri la, fe xadza. 3 "Elabena dukɔwo katā nɔ efe ahasiwɔwɔ fe dɔmedzoe fe aha la, eye anyigba dzi fiawo wɔ ahasi kplii, eye anyigba dzi sitsalawo trɔ zu kesinɔtɔwo le efe hadzedze vivivo fe nusē nuti.

4 Eye mese gbe bubua de tso dzifo le gbɔgbɔm bena: "Mi amesiwo nye nye duko la, mido go tso me, bene miagade ha kplii le efe

a Mo. 11. 9. 23.
 b kp. 8.
 d kp. 8; 19. 20.
 e 13. 1; Dan. 7. 20. 24.
 f 15. 1.
 g 19. 16.
 h 14. 8; 16. 3.
 i 19. 14.
 k kp. 1.
 l Yes. 8, 7; Yer. 47. 2.
 m 13. 1.
 n Xez. 28. 13. 16.
 p kp. 12. 13.
 r Yer. 51. 7.
 s 18. 8.
 t Tes. 11. 2. 7.
 u 14. 8; 16. 19; Dan. 4. 27.
 v 10. 7.
 w 18. 10.
 x 18. 24.
 y 10. 1.
 z Xez. 43. 2.
 a 13. 1. 2.
 b 13. 3.
 c 14. 8.
 d Yes. 13. 21; 34. 11. 13; Yer. 50. 39.
 e 3. 5.
 f Yer. 51. 7; Max. 3. 4.
 g 13. 18.
 h 13. 1.
 i Yer. 48. 20; 52. 11; Yer. 50. 8; 51. 6. 45.

nuvðwo me o, eye bena miagaxo efe fuwɔame fe ðeke o; 5 "elabena efe nuvðwo kɔ yi ðato dzi-fo, eye Mawu ðo ŋku efe nu ma-ðzɔmadzɔ wɔwɔwo dzi. 6 ʘMiðo te fe ne, abe alesi eya hã ðo ete fe na mi ene, miðo te fe ne te fe eve le efe ðɔwɔwɔwo nu, kplu, si me wòtòtò nu le la, mitòtò nu te fe eve nu ðe eme ne. 7 ʘZi gede alesi wòdo eðokui ðe dzi, eye wòdze ha la, zi gede ma ke miwɔ fui, eye mina woafa konyi; elabena egblɔ le efe dzi me bena: ʘMebòbò nɔ anyi abe fianyo- nu ene, eye nyemenye aho si o, eye nyemegale konyi fa ge akpɔ o. 8 ʘEyata le ŋkeke ðeka dzi la efe fukpekpewo ava edzi: Ku kple konyifafa kpakple ðowuame, ʘeye woatɔ dzoe woafiã kenken; elabena Afetɔ Mawu, amesi drɔ wɔnuu la, enye nusètɔ.

Flawo. asitsalawo kple womeɔlawo fa konyi. Wokpɔ dzidzo le dzifo le Babilon mumu ñuti.

9 Eye ne anyigba dzi fia, ʘsiwo wɔ amate kpilii, eye wono hadzegbe kpilii la, akpɔ efe bibi fe dzudzɔtutu la, woafa avi, eye woafa konyi ne. 10 Eye woano tsitre le adzɔge ke le efe fukpeke fe ñodzi la ñuti agblɔ bena: ʘBaba na wò, baba na wò, Babilon, wò, si nye du gã kple du sesè! Elabena gafofo ðeka dzi wò wɔnuðòdrɔ la va. 11 Eye anyigba dzi sitalsawo le avi fam, eye wole konyi fam le tawò; elabena amea ðeke megale wofe adzonuawo fɛ ge akpɔ o. 12 Adzɔnu siawo nye: Sika kple klosalo kple kpe xɔasiwo kple adzagbawo kple aklala biðibiði kple aɖabe kple seda kple awu dzi kple ati veeẽe fomeviwo katã kple nyidũ fe aɖa- ñunu bubu fomeviwo katã kple ati xɔasi kple gadzẽ kple ga kple kpe xɔasi fe aɖa- ñunu bubu fomeviwo katã ʘ13 kple botsyo kple ami veeẽe kple atike veeẽe kple ami sisi kple lifi kple aha kple ami kple wɔ nyuito kple lu kple afemelãwo kple alẽwo kple sɔwo kple tasiadãmwɔ kple ame feflewo kpakple amewo fe luɔwo. 14 Eye atikutsetse, siwo dzroa wò luɔ la, dzo le gbɔwò, eye nu viviwo kple atsyɔðonuwo katã bu ðe wò, eye megale wo kpɔ ge

gbedegebede akpɔ o. 15 Eye nu- siawo fe adzɔdola, siwo to edzi zu kesinɔtɔwo la, woano tsitre le adzɔge ke le efe fukpeke fe ño- dzi la ñuti, anɔ avi fam, eye wo- no konyi fam anɔ gbɔgblom bena: 16 Baba, baba na du gã la! Eya, si do aklalabiðibiðiwo kple aɖabewu kple awu dzi, eye wò- wɔ leke kple sika kple kpe xɔasi kple adzagbawo! ʘElabena le ga- fofo ðeka me kesinɔnu gede sia- wo gblẽ petepete. 17 ʘEye ou- mefia sia ʘuomefia kple wuðola sia wuðola kple kahela sia kahela kpakple fu dzi ðowɔlawo katã wole tsitre le adzɔge ke. 18 Eye esi wokpɔ efe bibi fe ʘdzudzɔtu- tu la, wodo yli gblɔ bena: Du kae sɔ kple du gã ma mahã? 19 ʘEye wolo kewo kɔ ðe ta me, eye wodo yli le avi fam hele ko- nyi fam le gbɔgblom bena: Baba na wò, baba na wò du gã, si me amesiwo katã si wu le le fu dzi la, trɔ zu kesinɔtɔwo le efe ke- sinɔtɔnyenye ñuti! Elabena wò- tsrẽe le gafofo ðeka me. 20 ʘDzi nedzɔ mi le eta, wò dzifo kple mi ame kɔkɔewo kple mi aposto- lowo kple mi nyagblɔdilawo; elabena Mawu drɔ mia nya na mi hebɛa hlẽe.

21 Eye mawuðola sesẽa ðe tsɔ ʘkpea ðe, si le abe tẽ gãa ðe ene, eye wòtsɔe fu gbe ðe fu me le gbɔgblom bena: Ale woatso Babilon, du gã la, axlã ðe anyi sesie enye si, eye womegale ekpɔ ge gbedegbede akpɔ o; 22 ʘeye womegale sankufoawo kple hadzilawo kple dzekulawo kple kpẽ- kulawo fe gbe se ge le mewò gbedegbede akpɔ o; eye wome- gale aɖa- ñunu bubu fomevia ðe- ke kpɔ ge le mewò o, eye wome- gale tetutu se ge le mewò gbe- degbede akpɔ o; 23 eye akadi fe keklẽ megale keklẽ ge le mewò gbedegbede akpɔ o; ʘeye wome- gale ñugbetɔ kple ñugbetɔsrɔ fe gbe se ge le mewò gbedegbede akpɔ o; elabena wò ʘasitsalawo nye anyigba dzi megãwo; elabe- na woble dukɔwo katã to wò afa- kaka me. 24 Eye wokpɔ nya- gblɔdilawo kple ame kɔkɔewo kpakple amesiwo katã wowu le anyigba dzi la, fe wu ʘle eme.

a Mo. 1. 18, 20.
21: Yer. 51, 9.

b Ps. 137, 8; Yer.
50. 15. 29.

d Yer. 50, 29.

e 17. 4.

f Yes. 23. 14.

g Xez. 27, 27-29.

h Yes. 47. 7. 8.

i Yes. 47, 9; Yer.
50. 31.

k Yes. 34. 10.

l 17. 16.

m Xez. 27. 30-34.

n 17. 2.

o Yes. 44, 23;
Yer. 51. 48.

p 14. 8; Yes. 21.
9; Yer. 51. 8.

q Yer. 51, 63, 64.

r Xez. 27, 36.
s Yes. 24, 8; Xez.
26. 13.

t Xez. 27. 12.
13. 22.

u Yer. 7, 34; 16.
9; 25. 10.

v Yes. 23. 8.

w 6, 10; 17, 8; 19, 2;
Mat. 23, 35, 37.

Dzidzohadzidzi le Babel mumu gudi.

19. Nusiawo megbe la mese gbe gaa de le abe ameha gaa de fe gbedidi ene, le dzifo le gbo-gblom bena: Mikafu Yehowa! Xo-name kple nutikokoe kple nusē nanye mia Mawu la to; 2 elabena efe onudodrd̄ nye nyatefeto kple dzodzoe; elabena edr̄ onu gbolo gā, si tso efe gbolowo-wō gblē anyigba dzi la, eeye wō-bia efe dolawo fe ou fe hl̄ le esi. 3 Eye wogagblo zi evela bena: Mikafu Yehowa! "Eye efe dzudzo le tutum le dzifo yim tso mavo me yi de mavo me. 4 Eye amegā xoxo blave wō eneawo kple nu gbagbe eneawo tso mo anyi, eye wodo gbe da na Mawu, amesi bobo no anyi de fiazikpui dzi la, gbl̄ bena: "Amen, mikafu Yehowa! 5 Eye gbe di tso fiazikpui la me le gbo-gblom bena: Mikafu mia Mawu, mi efe dolawo katā kple mi ameslwo vōna, mi devlwo kple ame tsitsiwo!

Alēvi la fe sr̄de-ṅkekenyuledu.

6 Eye mese gbea de le abe ameha gaa de fe gbedidi ene, eye wole abe tsi gedewo fe gbedidi ene, eye wole abe dzidegbe sesewo fe gbedidi ene le gbo-gblom bena: Mikafu Yehowa! "Elabena Afeto, mia Mawu, pusekatā la, le fia dum! 7 Mina "dzi nadzo mi, eye miatso aseye, eye mina miatso nutikokoe ns; elabena Alēvi la fe sr̄deṅkekenyule la do, eye sr̄a dzra edokui do xoxo. 8 Eye wona nusēe be, "wodo aklalabidibidiwu dzadz̄, si le dzo sim; elabena aklala bidibidi la enye ame kokewo fe nu dzodzoe wōwō. 9 Eye wōgbl̄ nam bena: Dlo bena: "Woayra amesiwo wokpe va Alēvi la fe sr̄denududu la gbo! Eye wōgagblo nam bena: Esiawo nye Mawu fe nya vavawo. 10 Eye /medze klo de efe afō nu, be made ta agu ns. Eye wōgbl̄ nam be: Kpo da, megawo o, wō hadola kple noviwo, siwo le Yesu fe "dasedidi de asi la, fe hadola menye; de ta agu na Mawu ko! Elabena Yesu fe dasedidi la enye nyagblodigbogbo.

Kristo fe dodo.

11 Eye mekp̄o dzifo le nuvo; eye kpo da, imekp̄o so yia de.

e 1, 5; 3, 14.]

b 11, 15.

d Yes. 11, 4, 5.

e 1, 14; 2, 18.

f 3, 12.

g 16, 7.

A Yes. 63, 1, 2.

i 6, 10; Mo. V.

32, 42.

k Yoh. 1, 1.

l 17, 14.

m Yes. 34, 10.

n 12, 5. Ps. 2, 9.

o 14, 19, 20; Yes.

68, 2.

r 5, 14; Ps. 106,

46.

s 17, 14; Tim. I.

6, 16.

t Xez. 39, 4, 17

v. 20.

w 11, 15, 17.

x Ps. 118, 24; ta

21, 2, 9.

y 17, 12-14.

z Ps. 45, 11, 15;

Yes. 61, 10.

aa 16, 14, 16.

ab 13, 1.

ac 13, 11-17.]

ad Lu. 14, 16.

ae 22, 8, 9; Do.

10, 26, 26.

af 20, 10; Dan.

7, 11, 26.

ag 12, 17.

eye woyō amesi doe la be "nutefewola kple nyatefeto, "eye wōdr̄a onu, eye wōwōa aya le dzodzōenyenyē me; 12 "eye efe ŋkuwo le abe dzo fe ade ene, eye fiakuku gedewo le eta, /eye ŋkōŋkō, si amea deke menya o, negbe eya ŋuto koe la, le egu; 13 eye "wodo awua de, si ŋu wōhlē ou do, eye woyō efe ŋkō be "Mawu fe nya. 14 Eye "avako, siwo le dzifo la, do so yiwo dze eyome, eye wodo aklalabidibidiwu yi dzadz̄, siwo le dzo sim. 15 Eye yi dade do tso efe nu me, bena wōatsōe adza dukowo, "eye wōatsōe gatikp̄o akp̄o wo, "eye wōafanya weintsetsewo le Mawu, pusekatāto la, fe dōmedzoedziku fe weinflānu la me. 16 Eye ŋkōŋkō le efe awu kple efe aligo dzi bena: "Fiawo dzi Fia kple afetowo dzi Afeto!

Lā la kple aasatonyagblawo tsozo fu gbe de dzota la me.

17 Eye mekp̄o mawudola dekaa de le tsitre le ye me, eye wodo yi kple gbe sesēa de le gbo-gblom na xevi, siwo katā dzona le dzifo titina la bena: "Miva fo mia dokui nu fu de Mawu fe nududu gā la gbo, 18 bena miadu fiawo fe lā kple avafiawo fe lā kple ame sesēwo fe lā kple sowo kple wo dzinlawo fe lā kple ablodeviwo kple kliviwo kple deviwo kpakple ame tsitsiwo katā fe lā.

19 Eye mekp̄o "lā la kple anyigba dzi fiawo kple "wofe avakowo fo wo dokui nu fu, beyewoawo aya kple amesi le so dzi la kple efe avako la. 20 Eye "wolē lā la kple "aasatonyagblodila, si wo dzesiwo le efe ŋku me, esiwo wōtsō ble amesiwo xō lā la fe dzesi kple amesiwo de ta agu na efe legba; wotsō wo ame eve la siaa fu gbe de "dzota, si le bibim kple dzokpe la me agbagbe. 21 Eye wotsō yi, si do tso amesi le so dzi la fe nu me la, wu ame susseawo.

Wobla Satana fe 1000. Ame kukuwo fe tsitre tsitri gbato.

20. Eye mekp̄o mawudolaa de le didim tso dzifo, eye aoli me "safui kple "kasokoso gaa de

i 6, 2.

k 8, 1.

l Pet. II. 2, 4;

Yu. 6.

le esi. 2 Eye wólè wò driba, da xoxo, si nye Abosam kple Sata-na la, eye wòblae fe akpe deka. 3 Eye wòwtsəe fu gbe de aoli me, eye wotu nu de enu, eye wotre enu, abena ne wòagable dukowo o, halase esime fe akpe deka la nu nava yi; esia megbe la ele be, woagatui yeyi vi de.

4 Eye mekpò fiazikpuiwo, eye wobobo no wo dzi, eye wotsò wònudadrò de asi na wo; eye amesiwo nu wotsò ta le le Yesu fe dasedidi kple Mawu fe nya la ta la, fe lùwòwo kple amesiwo mede ta agu na lã la alo efe legba o, eye womexò dzesi de wofe ngowonu alo de wofe asiwo nu o la, gbò agbe, eye wođu fia kple Kristo fe akpe deka. 5 Ame kuku mamleawo la womegbo agbe o, vascde esime fe akpe deka la nu va yi. Esiae nye tsitretsitsi gbãto. 6 Yayrato kple kòkòetsi enye amesi kpò gome le t̄tsitretsitsi gbãto la me; amesiawo dzi ku evelia mekpò nusèa deke do o, ke woanye Mawu kple Kristo fe nunclawo, eye woađu fia kpilii fe akpe deka.

Gog kple Magog.

7 Eye ne fe akpe deka la nu va yi la, woatu Satana le gaxxa me, 8 eye wòdado go, be wòable duko, siwo le anyigba fe dzogoe eneawo dzi, esiwo nye "Gog kple Magog, be wòafò amesiwo fe xexlème nu le abe futake ene la, nu fu hena awawo. 9 Eye woyi anyigba la fe gbadzafe, eye wode to de ame kòkòewo fe asada kple du lolò la nu, beye dzo hlè tso dzifo va fiã wo. 10 Eye wotsò Abosam, si ble wo la, fu gbe de dzo- kple dzokpeta la me, afisi hã lã la kple awatsonyagblodila la le, feye woawo fu wo zã kple keli tso mavo me yi de mavo me.

Nuwuwu wònudadrò.

11 Eye mekpò fiazikpui yi gãa de kple amesi bobo no edzi, amesi fe nku me anyigba kple dzifo si tso, eye womegakpo tefea deke na wo o. 12 Eye mekpò ame kukuwo, ame tsitsiwo kple deviwo, le tsitre de fiazikpui la ngò, eye woawo agbalèwo; feye woawo agbalè bubua de, si nye agbe-

gbalè; eye wodrò wònu ame kukuawo de nusiwo wònlò de agbalèawo me "le wofe dɔwɔwɔwɔ guti la nu. 13 Eye atsiafu de ame kuku, siwo le eme la, hena, eye ku kple tsiefe wode ame kuku, siwo le wo si la, hena, eye wodrò wònu amesiame de efe dɔwɔwɔwɔ nu. 14 Eye wotsò ku kple tsiefe fu gbe de dzota la me. Dzota sia enye ku evelia. 15 Eye ne womekpo amea de fe nkɔnkɔle le agbegbalèa me o la, awotsone fua gbe de dzota la me.

Dzifo yeye, anyigba yeye kple Jerusalem yeye.

21. Eye mekpò dzifo yeye kple anyigba yeye; kelabena gbã dzifo kple gbã nyigba la nu va yi, eye atsiafu megali o. 2 Eye mekpò du kòkòe, si nye Jerusalem yeye la, "le didim tso dzifo tso Mawu gbò, eye wodzrae do abe nugbetò, si wowo leke na hena sr̄a ene. 3 Eye mese gbe gãa de tso fiazikpui la gbò le gbogblom bena: Kpo da, Mawu fe agbadò la le amewo gbò, "eye wòano anyi kpilii wo, eye woawo hã woanye efe dukò, eye Mawu nuto ano anyi kpilii wo, eye wòanye wofe Mawu. 4 Eye Mawu latutu adatsi sia adatsi da le wofe nku me, eye ku magano anyi akpo o, "eye konyifafa kple gli-dodo kple vevea deke magano anyi o; elabena nu gbãtowo nu va yi. 5 Eye amesi bobo no fiazikpui dzi la, gblò bena: "Kpo da, mewo nuwo katã yeye! Eye wògblò be: Dloè, elabena nya siawo nye nya vavawo kple nya- tefenyawo. 6 Eye wògblò nam bena: Eva ve me! "Nyeè nye Alfa kple Omega, gomèdzede kple nuwuwu. "Amesi ke tsiko le ewum la, mana agbetsidzidi la fe dee faa. 7 "Amesi ke du dzi la, anyi nusiawo fe dome, feye manye efe Mawu, eye eya hã anye vine. 8 Ke "wòwòntowo kple dzimaxòsetowo kple fewalawo kple hlòdolawo kple matretolawo kple afakalawo kple tr̄sublawo kple awatsokalawo katã la woakpo wo to gome le ta, "si le bibim kple dzo kpakple dzokpe la me. Esia enye ku evelia.

a Ro. 2, 8.
b 12, 9.

d Tes. II. 2, 9.
10.

e Yoh. 5, 28, 29.
f Kor. I. 15, 28.
55.
g Dan. 7, 9, 22.
27; Lu. 22, 30;
Kor. I. 6, 2.

h 19, 20; Mat.
25, 41.

i Yes. 65, 17;
Pet. II. 3, 13.
k 20, 11.

l Heb. 11, 10, 16.
m Heb. 12, 22;
Gal. 4, 26.
n Kor. I. 15, 23;
Tes. I. 4, 16.
p 19, 7, 8.

r 5, 10.
s Xez. 37, 27;
48, 35.

t 7, 17; Yes. 25, 8.

u Xez. 38, 2.
v Yes. 35, 10.

y Xez. 38, 9, 15.
z 4, 2; 5, 1.
aa Kor. II. 5, 17.

bb Xez. 38, 22; 39,
6; Zax. 12, 8.

cc 1, 8.
dd 19, 20.
ee 14, 10, 11.
ff 22, 17.

gg 2, 7.

hh Zax. 8, 8.

ii Mat. 25, 31-46.

jj Pet. II. 3, 7.
10, 12.
kk Heb. 10, 38, 39.
o 22, 15.

ll Dan. 7, 10.
mm 8, 5; Fil. 4, 3.
nn 20, 14.

9 Eye ^amawudola adre, siwo si kplu adre, siwo yo fū kple fuwame mamletɔ adreawo nɔ la, dometɔ deka va, eye wɔfo nu nɔ kplim gbɔ bena: Va afii, ne mafia nugbetɔ, si nye Alēvi la b̄sr̄ɔ la wò! 10 Eye wòkplɔm ^{ay}i to kòkò gāa de dzi le gbogbo me, eye wɔde du kòkòe, Yerusalem, si le didim tso dzifo tso Mawu gbɔ la fiam, 11 hesi nu Mawu fe ñutikòkòe le; efe keklè le abe kpe xɔasi ñutɔa de ene, hele abe yaspis-kpe, si me kɔ abe kristalo ene; 12 gli kòkò gāa de le enu; ^kagbo wuieve le enu, eye mawudola wuieve le agboawo tame, eye wonlo ñko, siwo nye Israel-wiwo fe to wuieveawo fe ñkɔwo la, de wo ñuti. 13 Yedzefe gome la agbo etɔ li, eye anyiehe gome la agbo etɔ li, dziehe gome la agbo etɔ li, eye yetodofo gome la agbo etɔ li. 14 Gomedodo wuieve li na dua fe gli la, eye Alēvi la fe apostolo wuieveawo fe ñkɔwo le wo nu. 15 Eye ^amesi le nu fom kplim la, lè sikadzidzete de asi, be yeadzidze du le kple efe agboawo kpakple efe gli la. 16 Eye du la le ^dzogo ene me, eye efe didime le abe efe keke-me ene; eye wòdzidze du la kple dzidzete la, wòle stadio akpe wuieve; efe didime kple kekeme kple kòkòme woso. 17 Eye wòdzidze du la wòle aboklugui alafa deka kple blane vɔ ene le amewo fe dzidzenu, si le mawudola si la nu. 18 Eye nusi wotso do glia la, enye yaspis-kpe, eye du la nye sika dzadzɛ hele abe ahūhōe dzadzɛ ene. 19 Eye ^wotso kpe xɔasi bubu fomeviwo katá wò leke na dua fe gli la fe gomedodoawo. Gomedokpe gbãtɔ nye yaspis, ewelia nye safir, etɔlia nye xalkedon, enelia nye smaragd, 20 atɔlia nye sardonik, adelia nye sardis, adrelia nye krisolit, enyilia nye beril, asiekelia nye topas, ewolia nye krisopras, wuidekelia nye hiakint, wuivelia nye ametist. 21 Eye agbo wuieveawo nye adzagba wuieve, agboawo dome deside nye adzagba deka; feye dua fe ablo nye sika dzadzɛ abe ahūhōe, si me wokpɔa nu tone la ene. 22 Eye nyeme-

^a 16, 1. 6. 7.

^b 18, 7.

^d Xez. 40, 2.

^e 22, 5; Yez. 24, 23; 60, 18. 20.

^f Yez. 60, 3. 5.

^g Yez. 60, 11.

^h kp. 3, 23; Yez. 60, 1. 2.

ⁱ 22, 5; Zax. 14, 7.

^k Xez. 48, 31 v. 35.

^l 20, 15; Fil. 4, 3.

ⁿ Xez. 47, 1;

Zax. 14, 8.

^o Xez. 40, 3.

^p 21, 21.

^r Xez. 47, 12.

^s Yez. 48, 16. 17.

^t Zax. 14, 11.

^u 21, 3.

^v 3, 12.

^y 21, 25.

^z 5, 10; Dan. 7, 16. 27.

^a Yez. 54, 11. 12.

^b Mo. IV. 27, 16;

Kor. I. 14, 32.

^d 1, 1.

^e kp. 12. 20; ta

3, 11; 1, 3.

^f 22, 2.

^g 18, 10.

kpɔ gbexoxa deke le eme o; elabena Afetɔ, Mawu nusèkatãtɔ, kple Alēvi la wonye efe gbexoxa. 23 Eye dua mehiã ye alo yleti, bene woaklè ne o; elabena Mawu fe ñutikòkòe klèna ne, eye Alēvi la enye efe akadi. 24 Eye dukɔwo azɔ efe kekeli me, eye anyigba dzi fiawo atso wofe atsyɔ ava emee. 25 Eye ^wwomatu efe agbowo le ñkeke me o; elabena zã mado le afima o; 26 eye woatso dukɔwo fe atsyɔ kple bubu ava emee. 27 Eye nusianu, si nye nu makomakɔ kple amesiwo wɔa ñunyɔnuwo, eye wokaa avatso la, womele yiye ge de eme o, negbe amesiwo wonlo de Alēvi la fe agbegbalèa me la koe.

Agbetsi kple agbeti. Yayratso fe dekawo kple Mawu.

22. Eye ^wwòfia agbetsitosisia de, si le dzo sim abe kristalo ene, hele dodom tso Mawu kple Alēvi la fe fiazikpui me le efe ablo la titina lam. 2 Eye ^lle tɔsisi la fe goawo kple efe dzi la ^ragbeti li, si tsea ku wuieve, eye wòtsena le yleti sia yleti, eye atiawo fe aggbawo nye doyogbe na dukɔwo. 3 Eye ^busunna deke megale anyi nɔ ge o, eye Mawu kple Alēvi la fe fiazikpui la anɔ me, eye wofe dolawo asubɔe, 4 eye ^woakpɔ efe ñku me, eye efe ^ñko anɔ wofe ngowonu. 5 Eye ^zzã megale dodo ge o; eye womele akadi alo ye fe keklè hiã ge o; elabena Afetɔ Mawu ana keklè wo, ^eeye woadu fia tso mavo me yi de mavo me.

Nuxoxi5.

6 Eye wògbɔ nam bena: Nya siawo nye nya vavãwo kple nyatefenyawo, eye nyagblodilawo fe gbogboawo fe Afetɔ, ^aMawu la, do efe dɔla, bene wòade nusiwo le eme va ge kpui la, afia efe dolawo. 7 Eye kpɔ da, megbɔna kpui: Woayra amesiwo lè agbalè sia me nyagblodinyawo me de asi la. 8

8 Eye nye Yohanes ye nye amesi se nusiawo, eye mekpɔwo. Eye esi mese wo, eye mekpɔwo la, ^mmedze klo, be made ta agu de mawudola, si de nusiawo fiam la, fe afɔ nu. 9 Eye wò-

gblo nam bena: Kpo da, megawoe o, wo hadola kple noviwo, siwo nye nyagblodilawo kple amesiwo le agbalẽ sia me nyawo me de asi la, fe hadola menye; de ta agu na Mawu ko!

10 Eye wogblo nam bena: "Megatre agbalẽ sia me nyagblodinyawo nu o; elabena yeyiɣi la tu afe. 11 Amesi ke woa vɔ la, nenɔ vɔwɔwɔ dzi ko, eye amesi ke nye dime la, nenɔ dinuwɔwɔ la dzi ko; eye amesi ke nye ame dzodzoe la, nenɔ nu dzodzoe wɔwɔ la dzi ko, eye amesi ke le kɔkɔe la, nenɔ kɔkɔenyenye la dzi ko. 12 Kpo da, megbɔna kpuie, "eye nye fetu kpe de nɔtinye gbɔna, "bene maɔo te fe na amesiame de alesi efe dɔwɔwɔ le la nu.

13 Nyee nye Alfa kple Omega, gbãto kple mbeto, gomedzedze kple nuwuwu:" 14 Woayra amesiwo nyã wofe awuwo, bene woa na nusẽ wowoava agbeti la gbo, eye ne woato agboawo nu ayi de du la me. 15 Ke avũwo kple afakalawo kple matrewolawo kple hlɔdolawo kple trɔsubolawo kpa-kple amesiame, si lãa avatsokaka, eye wòkanɛ la, woatsi agbo

a 21, 8, 27; Kor. I, 6, 9, 10.

b 1, 1.

d 1, 2.

e Yes. 11, 10; ta 5, 5.

f Lu. 1, 78.

g 10, 4; Dan. 8, 26; 12, 4.

h Ro. 9, 23.

i 1, 3.

k 21, 6; Yes. 56, 1; Yoh. 7, 37.

l kp. 7; ta 3, 11.

n Yes. 40, 10.

o 15, 1, 6.

p Ro. 2, 6.

r Mo. V. 4, 2.

s 1, 11; Heb. 13, 8.

t 12, 17.

la godo." 16 "Nye Yesu ye nye amesi dɔ nye mawudola la, bene "wòadɔ dase le nusiawo nɔti na mi hena hameawo. "Nyee nye Dawid fe ke kple efe fome, /nukexletivi keklẽ la.

17 Eye "Gbɔgbɔ la kple nugbetɔ la le gbɔgbɔm bena: Va! Eye amesi le esem la, negblo be: Va! "Eye amesi tsiko le ewum la, neva; amesi lɔ la, nexɔ agbetsi la no faa.

Nuwunyawo.

18 Mele dase dim na amesiame, si le agbalẽ sia me nyagblodinyawo sem la bena, ne amea de tso nane kpe de "nya siawo nɔti la, ekema Mawu atso fuwɔame, siwo wonɔ de agbalẽ sia me la, akpe de enɔti nɛ; 19 eye ne "amea de ade nane le agbalẽ sia me nyagblodinyawo me la, ekema Mawu ade efe gome atso agbeti la kple du kɔkɔe, siwo wonɔ de agbalẽ sia me la me.

20 Amesi le nusiawo fe dase dim la, gblo be: E, megbɔna kpuie! Amen, Afeto Yesu va!

21 Afeto Yesu Kristo fe amenuveve nana anyi kple ame kɔkɔawo katã! Amen.

